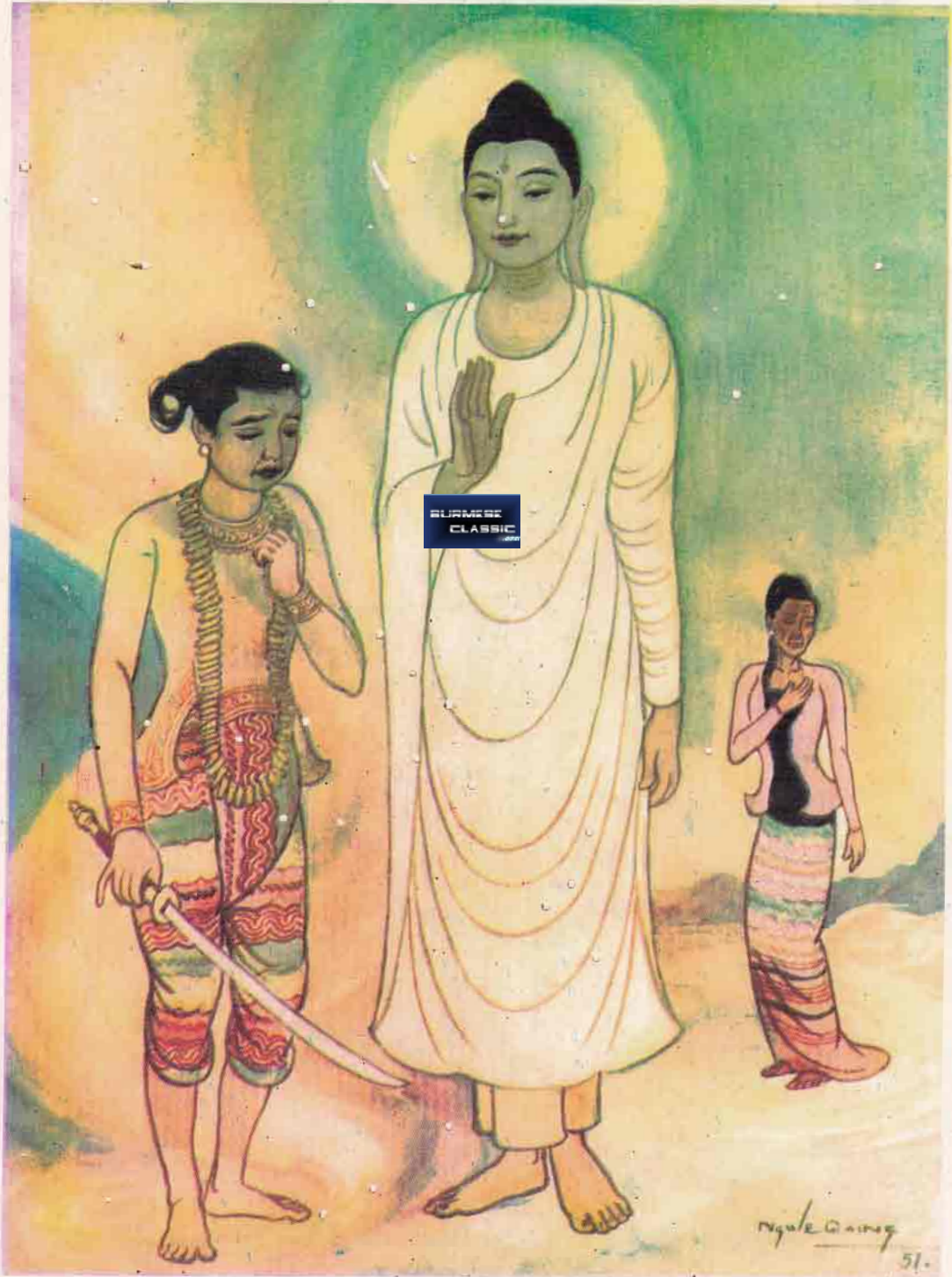

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း

အတွဲ - ၁၅
၂ - အိန်

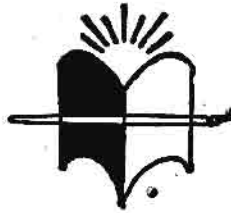

“အင်္ဂုလိမာလ ပာန်လျှော့ဟန်” အလင်္ကာကျော်စွာ ဦးငွေကိုင်၏ ရေဆေးပန်းချီ

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း

စာပေဗိမာန်
၏

ရုပ်ပြဗဟုသုတဘဏ်

BURMESE
CLASSIC

အတွဲ - ၁၅

၃ - အွန်

ရန်ကင်းမြို့

မြန်မာနိုင်ငံဘာသာပြန်စာပေအသင်း

ဤကျမ်းကိုမရှုစားမီ

အောက်ပါလမ်းညွှန်ကိုလေ့လာထားပါက ဤစွယ်စုံကျမ်းစီစဉ်ပုံကို ကောင်းစွာသဘောပေါက်၍ ကိုးကားရာကျမ်းတစ်အုပ်ဖြစ် လွယ်ကူစွာ အသုံးပြုတတ်ပေလိမ့်မည်။

အက္ခရာစဉ်ဇယား။ ။ စွယ်စုံကျမ်းတွင်ပါဝင်သော အကြောင်းရပ်များကို လွယ်လင့်တကူ ရှာဖွေဖတ်ရှုနိုင်ရန် အက္ခရာစဉ်ဇယားကို အတွဲတိုင်း၌ဖော်ပြထားသည်။

ဝေါဟာရနှင့်အမည်များ။ ။ ဤကျမ်းမှာ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကျယ်လန်းလှသောပညာရပ်အမျိုးမျိုး၊ အကြောင်းရပ် အမျိုးမျိုးတို့ပါဝင်သည့်ပြင်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဌမဆုံးပေါ်ထွက်လာရခြင်းဖြစ်သည့်အလျောက်၊ ဘာသာခြားမှ မြန်မာလို ပြန်ဆိုထားသော ဝေါဟာရသစ်များနှင့် အသံလွယ်ယူဇာရသောအမည်များ မြောက်မြားစွာပါဝင်သည်။ ယင်းတို့ကို မူရင်းစကားနှင့်တကွ ဤကျမ်း၏နောက်ပိုင်းတွင် ကဏ္ဍသီးခြား၍ အက္ခရာစဉ်အတိုင်းဖော်ပြထားသည်။

မြန်မာအမည်များ။ ။ ရဟန်းရှင်လူဆိုင်ရာ အကြောင်းရပ်များကို ခေါင်းစည်းပေးရာ၌၊ အမည်ရှေ့ရှိ သျှင်၊ ဦး၊ ဒေါ်၊ ကို၊ မောင်၊ မ စသည်တို့နှင့်စာကွဲ အခြားဂုဏ်ပုဒ်များကို အမည်ရင်းနောက်တွင်ထား၍၊ အမည်ရင်းကိုသာ အက္ခရာစဉ် အလိုက် စီစဉ်ဖော်ပြထားသည်။ ပုံစံအားဖြင့် သျှင်ကရဝိက၊ ခုံတော်မောင်ကျတမ်း၊ ဦးချိန်၊ မြဝတီဝန်ကြီးဦးစတို့ကို ကရဝိက၊ သျှင်၊ ကျတမ်း၊ မောင်၊ ခုံတော်၊ ချိန်၊ ဦး၊ စ၊ ဦး၊ မြဝတီဝန်ကြီး ဟူ၍ အသီးအသီးဖော်ပြထားသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို မလေးစား၍ မဟုတ်၊ စွယ်စုံကျမ်းများထိုးတမ်းစဉ်လာအရ အကြောင်းရပ်ရှာဖွေရ လွယ်ကူစေရန်သာဖြစ်ရာ၊ လူမျိုးခြားအမည်များကိုလည်း အလားတူပင်စီစဉ်ဖော်ပြထားသည်။

ဖတ်ချင်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာ။ ။ တခါတရံ ပျင်းပျင်းရှိ၍ စာအုပ်လွန်လိုသောအခါ၊ သို့မဟုတ် ဝါသနာအလျောက် သမိုင်းဖြစ်စဉ်များ၊ တိုင်းနိုင်ငံများ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ၊ စာပေဝတ္ထုများ၊ အနုပညာရပ်များ၊ သိပ္ပံပညာရပ်များ၊ လုပ်ငန်းကြီးများ၊ သစ်ပင်များ၊ တိရစ္ဆာန်များ၊ ကစားခုန်စားများအကြောင်းကို သိလိုသောအခါ အကူအညီရစေရန် ဖတ်ချင်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာကို အတွဲတိုင်း၌ထည့်သွင်းထားသည်။

ဗဟုသုတစစ်တမ်း။ ။ စွယ်စုံကျမ်းအတွဲတိုင်းတွင် ဗဟုသုတစစ်တမ်းကို ထည့်သွင်းထားသည်မှာ၊ စာရှုသူသည် ဤစစ်တမ်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုမိမိ ပြန်လည်မေးခွန်းထုတ်၍ မသိသေးသောအကြောင်းအရာကို သိလိုပါက၊ ညွှန်းထားသောနေရာတွင် ပြန်လည်ဖတ်ရှု လေ့လာနိုင်စေခြင်းငှာ ရည်ရွယ်သည်။ ထိုစစ်တမ်းတွင် အတွဲတွင်းပါ အကြောင်းရပ်အားလုံးငုံမိအောင် မေးခွန်းထုတ်ထားခြင်း မဟုတ်ချေ။ စိတ်ဝင်စားဖွယ်အချက်အလက်များ အတွက်သာလျှင် မေးခွန်းများကို ရွေးချယ်စီစဉ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

အပြန်အလှန်အညွှန်း။ ။ စွယ်စုံကျမ်းအကြောင်းရပ်တို့မှာ အက္ခရာအလိုက်စီစဉ်ထားသည့်အလျောက်၊ ဘာသာရပ်အလိုက် တစုတဝေးတည်းမရှိဘဲ နေရာအနှံ့အပြား ကွဲပြားလျက်ရှိကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ အကြောင်းရပ်ချင်းဆက်စပ်နေသည့် အချက်အလက်တို့ကို အပြန်အလှန်ညွှန်းပြရသည်။ စာကိုယ်မှအကြောင်းရပ်ခေါင်းစည်းမှ စာကိုယ်ရှိအကြောင်းရပ်ခေါင်းစည်းသို့၊ အကြောင်းရပ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပညာသဘောအားဖြင့် ဆက်သွယ်နေသော်လည်း တသီးတခြားစီရှိသဖြင့် ပိုမိုပြည့်စုံစွာ လေ့လာစေလိုသော အခါတွင် (..... — ရှု။) ဟုညွှန်းသည်။ ပညာသဘောအားဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိစေကာမူ တနည်းတလမ်းအားဖြင့် နီးစပ်သည့် အကြောင်းရပ်တစ်ခုကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်၍ လေ့လာစေလိုသောအခါတွင် (..... — လည်းရှု။) ဟုညွှန်းသည်။

ကြောင်းခြင်းရာအညွှန်းအတွဲ။ ။ နောက်ဆုံးအတွဲသည် စာရှုသူအဖို့ အခါမရွေး ကိုးကားရန်လမ်းညွှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအတွဲသည် အသီးသီးသောအတွဲများအတွက်၊ အက္ခရာစဉ်အညွှန်းဖြစ်ရုံမျှမက၊ လုံးချင်းဖွယ်စုံခေါ်လောက်ပေသည်။ ထိုအတွဲတွင် ကမ္ဘာ့သမိုင်းမှတ်တမ်းတင်သည်မှ မျက်မှောက်ခေတ်အထိ ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော မှတ်သားဖွယ်ရာအကြောင်းအရာများကို နှစ်၊ လ၊ ရက် အပိုင်းအခြားနှင့်သိနိုင်စေရန် နှစ်လုံးပတ်လည်ဖော်ပြထားသော ကမ္ဘာ့ပြက္ခဒိန်ကို၎င်း၊ ပညာရပ်များကို စံနစ်တကျ တဆင့်ပြီးတဆင့် ပြည့်စုံစွာလိုက်စားနိုင်ရန် ပညာရပ်မာစီကာကို၎င်း၊ ထည့်သွင်းထားသည်။ ထိုနောက် အသီးသီးသောအတွဲများတွင်ပါဝင်သည့် အကြောင်းရပ်များကို လွယ်ကူစွာ လှန်လော့ရှာဖွေနိုင်ရန် ညွှန်ပြသော ကြောင်းခြင်းရာအညွှန်းကိုလည်း စီစဉ်ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအညွှန်းတွင် စွယ်စုံကျမ်းပါ အကြောင်းရပ်များကိုသာမက၊ စွယ်စုံကျမ်းစာကိုယ်တွင် မပါဝင်လင့်ကစား သိသင့်သိထိုက်သောအကြောင်းရပ်မြောက်မြားစွာကိုလည်း မှတ်သားဖွယ် အချက်အလက်များနှင့်တကွ ဖြည့်စွက်ဖော်ပြထားသည်။

အက္ခရာစဉ်ဇယား

ဤကျမ်းပါအကြောင်းရပ်များကို အောက်ပါအက္ခရာစဉ်အတိုင်း စီစဉ်ထားသည်

၁၂ အ		၂၈ အောင်	} စသတ်	၅၆ အမ်	} သေးသေးတင် နှင့် မသတ်	
၂ အာ		၂၉ အောင်		၅၇ အမ်		
၃ အား		၃၀ အောင်း		၅၈ အမ်း		
၄ အိ		၃၁ အိုင်	} စသတ်	၅၉ အိမ်	} သေးသေးတင် နှင့် မသတ်	
၅ အီ		၃၂ အိုင်		၆၀ အိမ်		
၆ အီး		၃၃ အိုင်း		၆၁ အိမ်း		
၇ အူ		၃၄ အစ်	} ညကြီးသတ်	၆၂ အုပ်	} သေးသေးတင် နှင့် မသတ်	
၈ အူ		၃၅ အည့်		၆၃ အုပ်		
၉ အူး		၃၆ အည့်		၆၄ အုမ်း		
		၃၇ အညး				
၁၀ အေ		၃၈ အည့်	} ဥကလေးသတ်	၆၅ ။	ယပင့်	
၁၁ အေ		၃၉ အည့်		၆၆ ။	ရရစ်	
၁၂ အေး		၄၀ အညး				
၁၃ အဲ့	} နောက်ပစ် နှင့် ယသတ်	၄၁ အတ်	} တသတ်	၆၇ ။	ဝဆဲ့	
၁၄ အယ်				၄၂ အိတ်	၆၈ ။	ဟထိုး
၁၅ အဲ				၄၃ အုတ်		
၁၆ အော့		၄၄ အန့်	} နသတ်	၆၉ ။	ယပင့် ဝဆဲ့	
၁၇ အော်		၄၅ အန့်		၇၀ ။	ရရစ် ဝဆဲ့	
၁၈ အော့		၄၆ အနီး				
၁၉ အို		၄၇ အိန့်	} နသတ်	၇၁ ။	ယပင့် ဟထိုး	
၂၀ အို		၄၈ အိန့်		၇၂ ။	ရရစ် ဟထိုး	
၂၁ အို		၄၉ အိနီး				
၂၂ အက်	} ကသတ်	၅၀ အန့်	} နသတ်	၇၃ ။	ယပင့် ဝဆဲ့ ဟထိုး	
၂၃ အောက်				၅၁ အန့်	၇၄ ။	ရရစ် ဝဆဲ့ ဟထိုး
၂၄ အိုက်				၅၂ အနီး		
၂၅ အင်	} စသတ်	၅၃ အပ်	} ပသတ်	၇၅ ။	ယပင့် ဝဆဲ့ ဟထိုး	
၂၆ အင်				၅၄ အိပ်	၇၆ ။	ရရစ် ဝဆဲ့ ဟထိုး
၂၇ အင်း				၅၅ အုပ်		

ဖတ်ချင်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာ

ဘခါထရံ ပျင်းပျင်းရှိ၍ စာအုပ်လှန်လိုသောအခါ အောက်ပါ လိုရာအကြောင်းရပ်တို့မှ ဆရာရွေးနှုတ်၍ လေ့လာပါက စာရွှေသူသည် အပျင်းလည်းပြေ စတုသုတလည်းပွားပေလိမ့်မည်။ တိုင်ရာမထဘဲ ကမ္ဘာမြို့ကြီး၊ နန်းကြီး၊ နိုင်ငံကြီးများသို့ရောက်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များနှင့် ရင်းနှီးကာ ကမ္ဘာ့သမိုင်းကိုလည်း ဆုံးသပ်ခွင့် ရနိုင်မည်ပြင် သိပ္ပံပညာ၏ အပယ်ရာအကြောင်းများကိုလည်း သိနားလည်လာပေလိမ့်မည်။
ထိုမျှမက အနုစာပေဂန္ထဝင်များ၏အရသာကိုပါ ထင်ရှားစွာခွဲခွဲရမည်ပြင် အားလပ်ခိုက် အပျင်းဖြေရန်နည်းများလည်း ရရှိပေအံ့။

ထင်ပေါ်ကျော်ကြား ပုဂ္ဂိုလ်များ

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာလူအိမ်များ စတင်တည်ထောင်ခဲ့သူ	၂၄
လက်ရုံးရည်ရှိ စစ်ဗိုလ်ချုပ်မလည်းဖြစ်၊ နှလုံးရည်ရှိနိုင်ပြီ သုခမိန်လည်းဖြစ်သော ဂရိကေရာဇ်	၆၇
ကမ္ဘာကျော် အမေရိကန်တီထွင်သမား	၁၆၈
မြန်မာလူတ်လပ်ရေး ခေါင်းဆောင်ကြီး	၂၇၈
“စကြဝဠာတည်ဆောက်သူဖြစ်၍ သူနှင့်ယှဉ်ရန်တယောက်မျှ မရှိသူ”	၃၀၅
မြန်မာတို့ကို ပဌမဆုံး နိုင်ငံရေးမျက်စိဖွင့်ပေးခဲ့သည့် ဆရာတော်	၃၆၅
“မြန်မာပြည်၏ ရုပ်ရှင်ဖခင်ကြီး”	၄၁၄

တိကျသိအပ် အရပ်ရပ်

ကမ္ဘာပေါ်တွင် အမြင့်ဆုံးတောင်ထိပ်	၄၀
“စာလုံးများကိုအစဉ်အလိုက်စီစဉ်ထားပုံ”	၁၃၂
“ကိုးမည်ရတနာ၊ တည်ရာအောင်ချက်၊ ကျွန်းသန်လျက်ဝယ်”	၂၅၅
မြန်မာလူတ်လပ်ရေးဖန်တီးပေးခဲ့သည့် စာချုပ်	၂၇၅
နှစ်ဘဝ၏ငြိမ်းချမ်းသာယာမှုကိုညွှန်ပြသည့်ဒေသနာ	၃၃၂
ပြုံးပြင်းသော ပက်အက္ခရာဒေသနာ	၃၄၅

သုခုမဝင် ကြောင်းစုံလင်

သံစုံတီးဝိုင်းကြီး	၈၂
အမြင်ဝါဒပန်းချီ	၂၂၄
ဖောင်ငင်ချင်း	၃၇၈

တမြေရပ်ခြား ဒေသများ

ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် အလွန်အရေးပါခဲ့သည့်တိုက်	၇
တောင်အမေရိကတွင် အငယ်ဆုံးသမတနိုင်ငံ	၂၁
ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အငယ်ဆုံးတိုက်	၁၀၂
ကျွန်းတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့်အာရှနိုင်ငံ	၂၁၈
ခေတ်သစ် ယဟူဒီနိုင်ငံ	၃၃၇
အယူဝါဒကြီးသုံးရပ် ထွန်းကားခဲ့သောနိုင်ငံ	၃၉၁

သစ်ပင်ပန်းမာလ် တိရစ္ဆာန်

တပါးငှက်တို့၏ အသိုက်တွင်ဝင်အုလေ့ ရှိသည့်ငှက်	၂၀
လည်တံနှင့် မျက်နှာ ကူးလားအုပ်နှင့်တူ၍ ကိုယ်ခန္ဓာ သိုးနှင့် တူသည့်အကောင်	၅၅
နာလှန်ထများအတွက် အကျိုးများသည့်အသီး	၁၀၉
အမေရိကတိုက်၌သာတွေ့ရသည့်သားပိုက်ကောင်မျိုး	၁၁၉
လူသားဘို့အတွက် “ပဒေသာပင်”	၄၁၀

သိပ္ပံအဖွယ် အသွယ်သွယ်

လူ၏ခန္ဓာကိုယ်တွင်အရေးအကြီးဆုံးအင်္ဂါရပ်	၂၇
အလွန်အသွေးစိတ်ဝင်စားဖွယ်ခတ်စွေ	၁၇၂
သန္ဓေဗေဒ	၂၃၂
“ရန်ဂင်းရေး”	၄၂၃

လုပ်ငန်းဆောင်တာ အဖြာဖြာ

ကိုယ်စိတ်ကျန်းမာခြင်းခြံချေတုာနိုင်သည့် လုပ်ငန်း	၁
သမိုင်းမတင်မီခေတ်ကပင် လုပ်ကိုင်လာကြသော လက်မှုပညာ	၁၂၄
အိမ်ရှင်မများတတ်ကျွမ်းထားအပ်သော အိမ်တွင်းမှုပညာ	၄၁၉
အိမ်ထောင်သာယာစိုပြည်အောင် ပြုစုထိန်းသိမ်းသော အတတ်	၄၃၈

အားလပ်ချိန်ဝယ် ပျော်ရွှင်ဖွယ်

ဇာတ်ကုက်ဇာတ်လမ်းကို တေးဂီတဖြင့် သရုပ်ဖော်သည့် ပြဇာတ်	၈၉
ကမ္ဘာ့အားကစားပွဲတော်ကြီး	၁၂၀
လောင်းတမ်း ကစားနည်းတမျိုး	၃၇၄

လောကီထူပွတ် လူတို့ဇာတ်

ကမ္ဘာ့အံ့ခြီးဖွယ်ရာတရပ်ဟုဆိုအပ်သော အိန္ဒိယ လိုဏ်ဂူကြီး	၆၁
ရှေးခေတ်မိတ္တဆီကိုနိုင်ငံမှအထင်ရှားဆုံးလူမျိုး	၁၅၅
အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့အောက် မြန်မာတို့ရောက်ခဲ့ပုံ	၁၅၂

ဗဟုသုတစစ်တမ်း

ဤကျမ်းတွင် များစွာသောပြဿနာတို့ကို ဖြေရှင်းထားပေးသည်။ စာရှုသူသည် မိမိမည်မျှဖတ်မိ၍ အသိဉာဏ်အခြေ၊ ဗဟုသုတအခြေ မည်မျှကြွယ်ဝနေပြီကို မှတ်ကျောက်တင်ကြည့်ရန် အောက်ပါမေးခွန်းများဖြင့် စစ်တမ်းထုတ်သင့်ပေသည်။ အကယ်၍ အဖြေမပေးနိုင်ခဲ့ဘူး ဆိုလျှင် သွန်းထားရာစာမျက်နှာတွင် ပြန်လည်ဖတ်ရှုလေ့လာရန် တိုက်တွန်းရပေသည်။

၁။	တိရစ္ဆာန်များ၏ ဦးချိုများကို အမျိုးအစားဘယ်နှစ်မျိုး ခွဲခြားနိုင်ပါသနည်း။	၂၃
၂။	တေဒက်ဘွဲ့တံဆိပ် ငါးထပ်ရသည့် ရဟန်းတော်ကား ပည်သူဖြစ်ပါသလဲ။	၃၄
၃။	စပိန်နိုင်ငံတွင် အယ်လဖရန်းဆိုသည့်ဘုရင် ဘယ်နှစ်ပါးအုပ်စိုးခဲ့သနည်း။	၅၆
၄။	အပင်နှင့်တိရစ္ဆာန်တို့ ကြီးထွားသန်မာရေးအတွက် အလွန်အရေးကြီးသည့်ပစ္စည်းကား မည်သည့်ပစ္စည်း ဖြစ်ပါသလဲ။	၆၁
၅။	“အပျိုစင်ဘုရင်မ” ဟု မည်သည့်အင်္ဂလန်ပြည်ရှင်ဘုရင်မကို ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ပါသနည်း။	၇၁
၆။	“ဩကာသ” ၏အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိလိုပါသလား။	၉၅
၇။	အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဘွဲ့တံဆိပ်ကို မည်သည့်နှစ်ကစ၍ ဆက်ကပ်ခဲ့ပါသလဲ။	၁၄၂
၈။	မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးမပိုင်းတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့နှင့်အတူ ထင်ရှားခဲ့သည့် မြတ်သျှန်းရင်းဝန်မှာ မည်သူဖြစ်ပါသနည်း။	၁၅၇
၉။	ပဌမဆုံး အက်တမိုး (အန္တမြုဗုံး) ကြံချခြင်းခံရသောမြို့ကား မည်သည့် မြို့ဖြစ်သနည်း။	၁၆၄
၁၀။	အင်္ဂလန်ပြည်ရှင် အဋ္ဌမအက်ဒွပ်ဘုရင်သည် အဘယ်ကြောင့် နန်းစွန့်ခဲ့ပါသလဲ။	၁၇၂
၁၁။	ဥရောပတိုက်မှ ဒုတိယအကြီးဆုံးကျွန်းကို သင်သိလိုပါသလား။	၁၈၄
၁၂။	မြန်မာပြည်သို့ အင်္ဂလိပ်အသင်းတော် မည်သည့်အချိန်ကရောက်ရှိခဲ့သနည်း။	၁၉၂
၁၃။	ဒုတိယစစ်အတွင်းက ဂျပန်တပ်များ အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွင်းသို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ရေး ရည်မှန်းချက်ကိုပျက်ပြားစေခဲ့သော တိုက်ပွဲအမည်ကို သိလိုပါသလော။	၂၂၉
၁၄။	အင်းကောဝတ် ကျောင်းတော်ကြီးကို မည်သည့်မင်းတည်ခဲ့ပါသနည်း။	၂၃၆
၁၅။	အင်းတော်ကြီး မည်သို့ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသလဲ။	၂၄၈
၁၆။	အင်းနှင့်အိုင် မည်သို့ကွဲပြားခြားနားသနည်း။	၂၆၂
၁၇။	မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ အောင်ခြင်းရှစ်ပါးကို ရေတွက်ပြနိုင်ပါမည်လော။	၂၇၂
၁၈။	အောင်ပင်လယ်ကန်ကို ရှေးက မည်ကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ပါသလဲ။	၂၉၀
၁၉။	ယောကျ်ားမင်းသမီးအောင်ဗလ၏ ငယ်မည်ကို သိလိုပါသလား။	၂၉၃
၂၀။	အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ၃၄ ယောက်မြောက် သမတကားမည်သူနည်း။	၃၀၉
၂၁။	အိုင်ယာလန် သမတနိုင်ငံကို ရှေးဂေးလစ်ဘာသာဖြင့် မည်သို့ခေါ်ဝေါ်ပါသလဲ။	၃၁၉
၂၂။	ကမ္ဘာကျော် မှတ်စလင်စာဆိုကြီး၏ အမည်ကိုသင်သိသလော။	၃၂၉
၂၃။	အဋ္ဌာရသအတတ် တဆဲ့ရှစ်ရပ်ကို ရေတွက်ပြနိုင်ပါမည်လား။	၃၅၀
၂၄။	သက္ကရာဇ် ၉၅၀ ကျော်ခေတ်တွင် မြန်မာပြည်ဖက်၌၎င်း၊ ရခိုင်ပြည်ဖက်၌၎င်း ကျော်စောခဲ့သော ရခိုင်စာဆိုကားမည်သူဖြစ်သနည်း။	၃၅၉
၂၅။	တောလား ကိုးပုဒ်ဖြင့် မြန်မာစာပေလောကတွင် နေလအသွင်ထင်ရှားခဲ့သော ဆရာတော်အကြောင်း သိလိုပါသလား။	၃၆၅
၂၆။	မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒွါရဂိုဏ်းသာသနာတောင်ခဲ့သော သာသနာပြုပုဂ္ဂိုလ်ကား မည်သူနည်း။	၃၇၀
၂၇။	ကမ္ဘာ့မြေပုံများ၌ ကွက်လပ်ချွန်ထားခြင်းခံခဲ့ရသောဒေသသည် မည်သည့်ဒေသဖြစ်ပါသလဲ။	၃၇၉
၂၈။	အပျိုစင်တိုက်မည်သူက ဦးစွာတီထွင်ခဲ့ပါသလဲ။	၄၁၇
၂၉။	အိပ်စရေးရောင်ခြည်ကို ဦးစွာ၌ အဘယ်ကြောင့် “ရန်ဂင်းရေး” ဟုခေါ်ဝေါ်ခဲ့ပါသနည်း။	၄၂၃
၃၀။	မန္တလေးနှင့်ရန်ကင်းမြို့တို့တွင် အိမ်တော်ရာဘုရားတဆူစီ မည်သည့်မင်းက တည်ခဲ့ပါသလဲ။	၄၃၄

ကျေးဇူးပြုသူများ

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းတွင် စာမျက်နှာတိုင်း၌ ရုပ်ပုံဓာတ်ပုံစသည်ဖြင့် ဝေဆာစွာမွမ်းမံရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ရာ၌ နိုင်ငံတွင်းနိုင်ငံပမာ အကူအညီများရခဲ့သည်။ နိုင်ငံပမာဆိုလျှင် လန်ဒန်မြို့ ပစ်ချာပို့လိုက်ဗရေရီနှင့် ပေါ့ပေါ့ပါးပါးမုဂ်း၊ နယူးယော့မြို့ အီဝင် ကယ်လိုဗေမုဂ်း၊ ဓာတ်ပုံများ ဝယ်ယူပုံနှိပ်ခွင့်ရခဲ့သည်။ နိုင်ငံတွင်းမှ ကူညီသူ ရာပေါင်းများစွာရှိသည့်အနက် စွယ်စုံကျမ်း နှင့်ထိုက်တန်သည့် ရုပ်ပုံ၊ ဓာတ်ပုံ၊ မြေပုံ စသည်တို့ကို အောက်ပါဌာနကြီးများနှင့် ပညာရှင်များထံမှ ရရှိပါ၍ ကျေးဇူး အထူးတင်ပါကြောင်း။

အမည်	နေရပ်	ဓာတ်ပုံပါ စာမျက်နှာ
ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတ မြန်မာ နိုင်ငံတော်		
ပြန်ကြားရေးနှင့် အသံလွှင့် ဦးစီးဌာန	ရန်ကုန်မြို့	၃၇၊ ၂၁၅၊ ၂၄၁၊ ၂၅၂၊ ၂၅၃၊ ၂၆၁၊ ၂၇၉၊ ၂၈၀၊ ၂၈၁၊ ၂၈၂၊ ၂၈၃၊ ၂၈၄၊ ၂၈၇၊ ၂၉၇

• ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်		
ယဉ်ကျေးမှုဗိမာန် ဦးစီးဌာန	ရန်ကုန်မြို့	၈၄
ဒေါ်စုစုဝင်း	ရန်ကုန်မြို့	၄၃၅
ဦးစိုးဝင်း	ရန်ကုန်မြို့	၁၂၂၊ ၁၂၃၊ အိုလင်းပစ် ကစားပွဲ (ရောင်စုံပုံ)
ဦးထင်ကြီး	ရန်ကုန်မြို့	၁၊ ၁၈၁၊ ၁၉၃၊ ၂၇၁၊ ၄၁၆၊ ၄၁၈
ဦးထွန်းရည်	ရန်ကုန်မြို့	၃၇၁၊ ၄၁၀
ဦးဘစိန်	ရန်ကုန်မြို့	၂၇၃
ဦးဘုန်းကျော်	ရန်ကုန်မြို့	၂၀၄
ဦးဘကုန်း	မန္တလေးမြို့	၂၀၉ (အောက်ပုံ)၊ ၂၅၇
မောင်မျိုးဝင်း	ပျော်ဘွယ်မြို့	၃၅၇
မောင်လာနာ သာဇီ မိုဟမ္မဒ် ဟာရှင်မ်	ရန်ကုန်မြို့	၃၂၉
သီရိယျချီ ဦးသန်း	ရန်ကုန်မြို့	၂၃၈၊ ၂၃၉
ဦးစီအေးသောင်း	ရန်ကုန်မြို့	အင်းစေး (ရောင်စုံပုံ)
ဒေါ်အုန်းကြည်	ရန်ကုန်မြို့	၁၄၃
နယူးပစ်	ရန်ကုန်မြို့	၁၅၇
ဂျပန်နိုင်ငံ သံရုံး	ရန်ကုန်မြို့	၁၁၈

အမည်	နေရပ်	ခတ်ပုံပါစာမျက်နှာ
ဆိုဗီယက် သံရုံး	ရန်ကုန်မြို့	၁၇
ကရုပ်နိုင်ငံ သံရုံး	ရန်ကုန်မြို့	၉၂
ပြီတိသျှ သံရုံး	ရန်ကုန်မြို့	၇၃၊ ၁၇၂
အမေရိကန် သံရုံး	ရန်ကုန်မြို့	၅၉၊ ၁၁၂၊ ၂၁၀၊ ၃၂၂
အင်္ဂလိပ်နိုင်ငံသံရုံး	ရန်ကုန်မြို့	၃၄၀
အိန္ဒိယနိုင်ငံသံရုံး	ရန်ကုန်မြို့	၄၀၂

ကိုယ်စိတ်ကျန်းမာခြင်း ခြံချွေတာနိုင်ရန်

ရှေးအထက်ကျော်ကာရီကပင် အိဂျစ်လူမျိုး၊ ပါးရှင်းလူမျိုး၊ အဆီးရီးယန်းလူမျိုးအစရှိသည့် လူမျိုးတို့နှင့် ဘုန်းကြီးရဟန်းများ၊ ရှင်ဘုရင်အဆက်ဆက်နှင့် မင်းညီမင်းသားများသည် ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေးကို လုပ်ကိုင်လာကြရာမှ ယခုအခါ သူ့သူငါငါလုပ်ကိုင်ခေတ်စားလာကြသည်။ သဘာဝပညာရပ်များနှင့် စပ်ဆိုင်သော ကမ္ဘာ့ခြင်းရာအကြောင်းစုံများကို လက်တွေ့သဘော လေ့လာသင်ကြားရန်အတွက် စာသင်ကျောင်းများတွင် ကျောင်းသားများကိုယ်တိုင် ပြုစုပျိုးထောင်ထားသည့် ကျောင်းဥယျာဉ်ကြီးများ နိုင်ငံတိုင်းလိုလို၌ တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။

ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေး။ ။ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေး ဆိုရာ၌ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်ပင် ပန်းမာလ်များ စိုက်ပျိုးထားသည့် ဥယျာဉ်ငယ်ကလေးများမှအစ ဘောပုံတောင်ပုံကို စံနစ်တကျ ခွဲခန့် ဝေဖန်တတ်သူ ဗိသုကာ ဆရာကြီးများ ညွှန်ကြားစီမံထားသည့် ဥယျာဉ်ကြီး ခြံကြီးတို့ကိုပါ ဆိုလိုသည်။ ရှေးအထက်ကျော်ကာရီကပင် အိဂျစ်လူမျိုး၊ ပါးရှင်းလူမျိုး၊ အဆီးရီးယန်းလူမျိုး အစရှိသည့် လူမျိုးများနှင့် ဘုန်းကြီးရဟန်းများ၊ ရှင်ဘုရင် အဆက်အဆက်နှင့် မင်းညီမင်းသားတို့သည် ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေးကို လုပ်ကိုင်လာကြရာမှ ထိုလုပ်ငန်းသည် တဖြည်းဖြည်းခေတ်စား

လာခဲ့ရာ ယနေ့တွင် နေအိမ်များ ဆောက်လုပ်ထားသည့် မြေကွက်၌ရနိုင်သမျှမြေအား မြေလပ်ကလေးတွင် ဟင်းသီးဟင်းရွက်ပင်များ၊ ပန်းပင်များ၊ သစ်သီးပင်များကို စိုက်ပျိုးထားတတ်ကြလေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ မိမိတို့ ကိုယ်ပိုင်ဥယျာဉ်များ ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းအားဖြင့် အဖိုး မဖြတ်နိုင်သော အကျိုးထူးများကို ခံစားရသည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအကျိုးထူးများကား ကိုယ်ခန္ဓာ ကျန်းမာခြင်း၊ စိတ်ကြည်နူး ပျော်ရွှင်ခြင်းနှင့် ချွေတာခြင်း၊ ဝိရိယ ရှိခြင်း၊ အလေ့အထ ငွေ့သတ္တိရှိခြင်း အစရှိသည်တို့ ဖြစ်ချေသည်။

ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးခြင်းသည် စိတ်သာယာမှုကို ဖြစ်စေသည်သာမက လက်ဆက်ဖိမ်းလန်းသော အသီးအပွင့်များကို ဆွတ်ယူသုံးစွဲနိုင်သည်။

ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေး

အသက်အရွယ် ကြီးရင့်သူတို့သာလျှင် ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေးကို လိုက်စားဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟု အယူသည်းလျှင် ထိုအယူအဆမှာ ခေတ်မီမဟု ဆိုရပေမည်။ အကြောင်းမှာ သော် ယခုခေတ် စာသင်ကျောင်း များတွင် ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများကိုယ်တိုင် ပြုစုပျိုးထောင် ထားသည့် ကျောင်းဥယျာဉ်ကြီး များကို တိုင်းပြည်တိုင်း၌ လိုလိပင် တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။ ဆိုင်ရာ အစိုးရ တို့ကလည်း လိုအပ်သော အကူအညီများကို ပေးလျက်ရှိသည်။

သဘာဝပညာရပ်များနှင့် စပ်ဆိုင်သော ကမ္ဘာ့ခြင်းရာ အကြောင်းစာများကို စာသင်ခန်းတွင် သင်ကြားရုံမျှနှင့် ငယ်ရွယ်သူ ကျောင်းသားတို့မှာ စိတ်ပါဝင်စား မှတ်သား ထားနိုင်ကြမည် မဟုတ်ချေ။ လက်တွေ့ သင်ကြားနည်း ဖြစ်သော မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ပြုစုပျိုးထောင်ထားသည့် သစ်ပင်၊ ပန်းပင်ကလေးများ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲလာပုံကို မျက်စိနှင့် တတ်အပ်သေချာစွာ မြင်ရ၊ သိရသည့်အခါ၌မူ ကျောင်းသားသူငယ်တို့သည် ပိုမို၍ စိတ်ဝင်စား လာသည့် အလျောက် စွန့်မြဲမြဲ မှတ်သား ထားနိုင် ကြပေမည်။ ကျောင်းသား တဦးတယောက်ကို တာဝန်ပေး၍ အပင် တပင်ပင်ကို စိုက်ပျိုး ပြုစုစေလျှင် ထိုကျောင်းသားသည် သူ့စိုက်ပျိုးရမည့် မြေကို ပြုပြင်သည်မှစ၍ အမြဲ ဂရုစိုက် လျက် တာဝန်ကျေစွာ ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ မိမိ စိုက်ပျိုး ပြုစုထားသည့် အပင်မှာလည်း အခြားသူများ ထက် မသာ သာရလေအောင် ကြိုတင်စိတ်ကူးဉာဏ်ထုတ်ရ ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို မိမိအားကိုးတတ်လာခြင်း၊ အခက်အခဲများ နှင့် ရင်ဆိုင် တွေ့ရသည့် အခါများတွင် ပင်ကိုယ်ဉာဏ်ဖြင့် ထိုအခက်အခဲများကို ကျော်လွန်နိုင်အောင် စွမ်းဆောင် ခြင်း အစရှိသည့် အဖိုးတန် သတ္တိထူးများကို ကျောင်း ဥယျာဉ်များ၌ လေ့လာ ဆည်းပူးရင်း ရနိုင်လေသည်။ ထိုပြင် ကျောင်းသား သူငယ်တို့သည် သစ်ပင် ပန်းမာလ် များ စိုက်ပျိုးပြုစုရာ၌ သုံးစွဲရသော ပေါက်ပြား၊ တူးရွင်း၊ ထွန်ခြစ်စသည့် ကရိယာများကို ကိုင်တွယ် အသုံးချခြင်း အလေ့အထများလည်း ဆည်းပူးခွင့် ရနိုင်ပေသည်။

ကလေးသူငယ်များကို မဆိုထားဘိ၊ လူကြီးများပင် လျှင် မိမိတို့ နေအိမ်ခြံအတွင်း၌ ကိုယ်တိုင် ပြုစုပျိုးထောင် ထားသည့် ဥယျာဉ်မှ ထွက်သော ဟင်းသီးဟင်းရွက် သစ် သီး ပန်းပွင့်များကို ဂုဏ်ယူ၍ ပြသလေ့ ရှိကြ၏။ အခြား သူတို့အား မြည်းစမ်းစေတတ်ကြ၏။ ကိုယ်ခြံကိုယ်ဥယျာဉ် မှ ထွက်သော ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ သစ်သီး စသည်တို့မှာ ဈေးမှ ဝယ်ယူရသည့် အသီးအရွက်တို့ထက် အရသာပို၍ သယောင်ယောင်၊ ပန်းပွင့်များမှာလည်း ပို၍ အဆင်းလှ သယောင်ယောင် တွေးထင် တတ်ကြသည်။ စင်စစ် ဈေးမှ ဝယ်ယူရရှိသော အသီးအရွက် အပွင့်တို့ထက် ကိုယ်တိုင် စိုက်

ပျိုးပြုစုထားသော ခြံဥယျာဉ်မှ ထွက်သော အသီးအရွက် အပွင့်တို့မှာ ပို၍ လတ်ဆတ်စိမ်းစိုသဖြင့် အရသာပို၍ ထူးမည် မှာမှန်သည်ဟုဆိုလျှင် ဆိုသင့်လေသည်။ ပန်းပွင့်တို့မှာလည်း နဂိုအဆင်း ပျက်ပြယ်ခြင်း မရှိသေးသဖြင့် အရောင်အသွေး ပို၍ စိုပြည်လျက် ရှိမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ကိုယ်တိုင် ကိုယ်ကျ မြေကို ပြုပြင်၍ စိုက်ပျိုးထားသော အပင်များ မှ ရသော အသီးအရွက် အပွင့်တို့၏ အရသာ ထူးကဲခြင်း၊ အဆင်း ပိုလှခြင်းတို့ထက် ထိုသစ်ပင်၊ ပန်းပင်ကလေးများ တနေ့တခြား ရှင်သန် ဖြစ်ထွန်း လာခြင်းကို မြင်ရသဖြင့် ရရှိမည် ဖြစ်သော စိတ်၏ ကျေနပ်မှုမှာ အဖိုးပြတ်နိုင် ကောင်းစရာ မရှိသော ခံစားရသည့် အကျိုးထူးကြီးတရပ် ပင် ဖြစ်တော့သည်။

လူတို့ နေ့စဉ် စားသုံးကြသော အစားအစာတွင် ဂျုံ၊ ဆန်တို့နှင့် ဖက်၍ ဟင်းလျာအမျိုးမျိုးကိုလည်း ချက် ပြုတ် စားသောက်လေ့ရှိကြသည်။ ဟင်းလျာအလျှာ အမဲ သားငါးများကိုသာလျှင် နေ့စဉ်ရက်ဆက် အသုံးပြုနေမည် ဆိုကာ မကြာမီ ငြီးငွေ့ လာဖွယ်ရာ ရှိသည့်အပြင် ကိုယ် ခန္ဓာ ကျန်းမာသန်စွမ်းမှုကိုပင် ထိခိုက် လာနိုင်ပေမည်။ ထိုကြောင့် အာဟာရဓာတ် ညီညွတ်မျှတမှုကို ရရှိနိုင်စေ ရန် လူတို့သည် လတ်ဆတ်သော ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တို့ကို အစိမ်းလိုက်ဖြစ်စေ၊ ချက်ပြုတ်၍ ဖြစ်စေ စားသောက်ကြ ရသည်။ ထိုကြောင့် ခြံဥယျာဉ် စိုက်ပျိုး ပြုစုခြင်းသည် စိတ်သာယာကြည်နူးမှုကို ဖြစ်စေသည်သာမက လတ်ဆတ် စိမ်းလန်းသော အသီးအရွက် အပွင့် စသည်တို့ကို အလွယ် တကူ ဆွတ်ခူးသုံးစွဲနိုင်သဖြင့် လူတို့၏ အကြီးဆုံး ဆုဇာတ် ကြီးဟု ဆိုရသော ကိုယ်ခန္ဓာ ကျန်းမာမှုကိုလည်း ဖြစ်စေ နိုင်သည်။

ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေးတွင် သိသင့်သိထိုက်သော အခြေခံ အချက်အလက်တို့ကို လေ့လာဆည်းပူးရပေမည်။ သို့မှသာ လျှင် အိမ်ထောင်သုံးအတွက် ဖြစ်စေ၊ စီးပွားရေးအတွက် ဖြစ်စေ အပင်များကို စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်ရာ၌ အကျိုးဖြစ် ထွန်းလာနိုင်ဖွယ် ရှိလေသည်။ အပင်တို့သည် နေ၏အလင်း ကိုရမှ ကြီးပွားနိုင်၏။ လောင်းရိပ် မိနေသည့် အပင်များ သည် ကြီးထွား သန်စွမ်းသင့်သလောက် မကြီးထွားပဲ ကြုံ လို သေးသိမ်နေတတ်၏။ ထိုကြောင့် ဥယျာဉ် ပြုလုပ်မည့် မြေကွက်ကို ရွေးချယ်သည့်အခါ အပင်များ နေရောင်ကို ကောင်းစွာရနိုင်၍ လောင်းရိပ်လွတ်သည့် နေရာကိုသာ ရွေးချယ်ရပေမည်။ မြေဆီလွှာသည် ဥယျာဉ်တို့၏ အခြေခံ အုတ်မြစ်ဖြစ်ရာ အပင်များစိုက်ပျိုးမည့်မြေ၏ အခြေအနေ ကို လက်ဦးထိထားနှင့်ရပေမည်။ အပင်များစိုက်ပျိုးရန်မြေ ကိုပြုပြင်ရာတွင် အလွယ်အခက်ကိုလိုက်၍ မြေဆီလွှာနှစ်မျိုး ရှိသည်ဟု အကြမ်းအားဖြင့် ဆိုနိုင်သည်။ သဲမြေကဲ့သော

ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေး

မြေမှာ မြေပူဖြစ်၍ တူးဆွဲပြုပြင်ရ လွယ်ကူသည်။ ရွှံ့စေး မြေ၊ သို့မဟုတ် စနယ်မြေမှာ သေးငယ် နူးညံ့သော မြေဆီ မှုန်များ စေးကပ်လျက် ရှိသည့်အပြင် အစိုဓာတ် များသ ဖြင့် တူးဆွဲပြုပြင်ရ ခက်သည်။ သို့ရာတွင် ရွှံ့စေးမြေတွင် သဲ၊ ထုံးမှုန်နှင့် မြေဆေး စသည်တို့ ရောစပ်ပေးခြင်း အားဖြင့် အပင်များ စိုက်ပျိုးရန် သင့်တော်သော မြေဆီ လွှာမျိုး ဖြစ်လာနိုင်သည်။

မြေဆီလွှာကောင်းဟု ဆိုနိုင်ရအောင် မြေဆီလွှာတွင် ရေသာမဟုတ်၊ လေလည်း ရှိရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆို သော် အပင်များသည် အောက်ဆီဂျင်ကို တိရစ္ဆာန်များ လိုသကဲ့သို့ပင် လိုကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အရွက် အပွင့်များ အောက်ဆီဂျင်ကို လိုသလောက် မြေဆီလွှာထဲ ရှိ အမြစ်များသည်လည်း ထိုဓာတ်ကို လိုကြသည်။ ယင်းသို့ အပင်များ ကြီးပွားဖြစ်ထွန်းရန် မြေဆီလွှာတွင် ရေနှင့် လေကိုလိုသဖြင့် ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးမည့် မြေကို အနက် နှစ် ပေ၊ သုံးပေအထိ မြေမှုန့်ဖြစ်လာအောင် တူးဆွဲ ပြုပြင်ပေး ရမည်။ သို့မှသာ ရေနှင့် လေတို့သည် မြေတွင်းရှိ အမြစ် များသို့ အလွယ်တကူ ရောက်နိုင်ပေမည်။ ထိုပြင် သေး ငယ် နူးညံ့သော အပင်တို့၏ အမြစ် များသည် မြေ အောက်သို့ လွယ်ကူစွာ ထိုးဖောက် သွားရောက်နိုင်ကြ မည် ဖြစ်၏။

အနောက်နိုင်ငံများတွင် ဆောင်းကူးရာသီနှင့် နွေကူး ရာသီများ၌ စိုက်ခင်း မြေကို ပြုပြင်ရန်အချိန်ကောင်း ဖြစ် လေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌မူ ဆောင်းဥတု နှောင်းပိုင်းနှင့် နွေဦးပေါက် အချိန်များတွင် ဥယျာဉ်၏ စိုက်ခင်းမြေကို ပြုပြင်ရန်အချိန်ကောင်းများဖြစ်သည်။ မြေဆီလွှာကို တူးဆွဲ ပြုပြင် ပေးသဖြင့် မူလာသောအခါ ထွန်ခြစ်နှင့် စိုက်ခင်းကို ညီညာလာအောင် ဆွဲခြစ်၍ မြေညှိပေးရမည်။ စိုက်ခင်း ကို ကျနစွာ ပြုပြင်ပေးခြင်းသည် ဥယျာဉ် စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းတွင် အလွန်အရေးကြီးသဖြင့် မြေဆီလွှာကို စံနစ် တကျ ပြင်ဆင်ပြီးမှသာလျှင် စိုက်လိုရာ မျိုးစေ့များကို ကြဲ ပက် စိုက်ပျိုးရလေသည်။

မြေဆီလွှာတွင် အပင်များ ကြီးပွား ဖြစ်ထွန်းစေရန် နိုက်ထရိုဂျင်၊ ဖော့စဖော့ရပ်နှင့် ပိုတက်ဆီယမ် ဓာတ်များ လိုပေသည်။ ထိုအရေးကြီး လိုအပ်သော ဒြပ်စင် သုံးမျိုး အနက် တမျိုးမျိုးချီ တုံ့နေလျှင် စိုက်ပျိုးထားသည့် အပင် များသည် ကြီးထွားသင့်သလောက် မကြီးထွားပဲ သေး သိမ် ကြုံလို့၍ နေပေမည်။ ထိုကြောင့် အပင်တို့၏ အစာ ဖြစ်သော ထိုဓာတ်များကို လိုလျှင် လိုသလို မြေဆီလွှာ တွင် ဖြည့်စွက်ပေးရသည်။ မြေဩဇာ ကောင်းမှုန် ထက် သန်လာစေရန် ကျွဲ နွား တိရစ္ဆာန်တို့မှ စွန့်ပစ်လိုက်သော ကျင်ကြီးကျင်ငယ်များ၊ ကြက်ငှက် အမျိုးမျိုးတို့၏ အညစ်

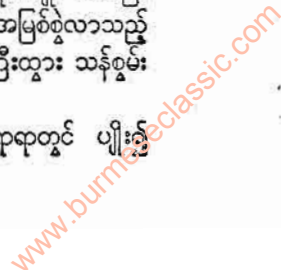
အကြေး ချေးအစရှိသည်တို့အပြင် မြေဆေး၊ အရိုးမှုန်တို့ ကိုလည်း အသုံးပြုတတ်ကြသည်။ မြေဆီလွှာတွင် မြေ ဆေး၊ အရိုးမှုန် အစရှိသည်တို့ကို ထပ်လောင်းပြည့်စွက်ပေး ခြင်းဖြင့် မြေမူလာ၍ အပင်၏အမြစ်များ လွယ်ကူစွာ ထိုး ဖောက်သွားနိုင်သည်။ အစိုဓာတ်ကိုလည်း ကောင်းစွာ ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

တိရစ္ဆာန်များမှ ဖြစ်သော မြေဩဇာကို မရနိုင်လျှင် ဖြစ်စေ၊ လိုသလောက် လုံလောက်စွာ မရနိုင်လျှင်ဖြစ်စေ ဓာတ်သတ္တုများမှ ဖြစ်သော မြေဩဇာကို အသုံးပြုကြ သည်။ ဓာတ်မြေဩဇာများကို အသုံးပြုသည့်တိုင်အောင် အပင်၊ လူ၊ တိရစ္ဆာန်များ၏ သက်မဲ့ ကိုယ်ထည်တို့ ဆွေး မြည့်ပျက်စီးသဖြင့် ရသောမြေဆေးကို ရနိုင်သလောက် နှစ်စဉ် ထည့်ပေးရသည်။ ထုံးမှုန်ကိုလည်း မြေချဉ်မျိုး တွင်၎င်း၊ ရွှံ့စေး မြေမျိုးတွင်၎င်း ထည့်ပေး ရသည်။ ထိုကြောင့် ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်မည့် မြေအခြေအနေ ကိုလိုက်၍ မြေဩဇာကျေးခြင်း အလုပ်သည်လည်း အရေး ကြီးလုပ်ငန်းတရပ် ဖြစ်လေသည်။

ယင်းကဲ့သို့ အပင်များ စိုက်ပျိုးမည့် မြေယာကို ပြင် ဆင် ပြုပြင်ပြီးနောက် အစေ့များ ကြဲပက်ရမည့် လုပ်ငန်း ကို စရတေ့မည် ဖြစ်၏။ ရာသီဥတုကိုလိုက်၍ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်ပင်၊ သစ်သီးပင်၊ ပန်းပင်တို့ကို စတင် စိုက်ပျိုးရ မည့် အချိန်ကာလမှာ တိုင်းပြည် တခုနှင့် တခု မတူနိုင်ကြ ချေ။ အနောက်နိုင်ငံများ၌ ဆောင်းကူး ရာသီနှင့် နွေကူး ရာသီများသည် ဥယျာဉ်ပင်များကို စတင်စိုက်ပျိုးရန်အသင့် တော်ဆုံးအချိန်များ ဖြစ်ကြသည်ကို ဆိုခဲ့ပြီ။ ထိုနိုင်ငံများ တွင် များသောအားဖြင့် တနှစ်အတွင်း အသီးထွက်သည့် ဟင်းသီးပင်၊ ပန်းပင်တို့ကို နွေကူးရာသီ၌ စတင် စိုက်ပျိုး လေ့ ရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် တနှစ်အတွင်း အပွင့်များ ပွင့် သည့် ပန်းပင်အချို့ကို ဆောင်းကူးရာသီ၌ စတင် စိုက်ပျိုး ထားလျှင် အချိန်စောစော ပွင့်လာမည် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ များ ကို စိုက်လျက် အပင်ဆက်ပွားအောင် ပြုလုပ်ရသည့် အပင် မျိုးကို ဆောင်းကူးရာသီတွင် စတင်စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ရွှေနှစ် ဆောင်းအကုန်၌ အပင်များ ပွားလာနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ ပူအိုက်စိုစွတ်သော တိုင်းပြည်များ တွင် ဆောင်းဥတု နှောင်းပိုင်းနှင့် နွေဦးပေါက် အချိန်များ ၌ ဥယျာဉ်ပင်များ စတင်စိုက်ပျိုးသင့်သော အချိန်များ ဟုလည်း ဆိုခဲ့ပြီ။ အကြောင်းတမူ အစေ့မှ အစိုအညှောက် များ ထွက်လာအောင် ရေလောင်း စိုက်ပျိုး ထားပြီး နောက် မြေဆီလွှာတွင်း၌ အပင်များ အမြစ်စုံလာသည့် အခါ မိုးရေကို ဆက်လက်ရရှိခြင်းဖြင့် ကြီးထွား သန်စွမ်း လာမည်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

အချို့အပင်များကို ဥယျာဉ် တနေရာရာတွင် ပျိုး၍

ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေး

အပင်အတော်အတန်ကြီးပြင်းလာမှ အသင့် ပြင်ဆင်ထားသော နေရာများ၌ ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးကြရသည်။ ဤကဲ့သို့ ပျိုးခင်းမှ အပင်ငယ်များကို ပြောင်းရွှေ့ စိုက်သည့်အခါ တွင် အပင်၏ အမြစ်များကို မဖြတ်မီမချိုးမိစေရန် သတိပြုရမည်။ အပင်များသည် သက်ရှိများဖြစ်၍ ပင်မအတွက် အစာရေစာတို့ကို သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးသည့် အမြစ်များသည် အကိုင်အတွယ် ကြမ်းတမ်းသဖြင့် ထိခိုက်ချွတ်ယွင်းခဲ့လျှင် နေရာသစ်တွင် အပင် အားပြတ်၍ သေမည်ကို စိုးရိမ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် အချို့အပင်များကို ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးသည့်အခါ အပင်၏အမြစ်များကို မထိမခိုတ်စေရန် အမြစ်များတွင် တွယ်ကပ်နေသော မြေစိုင်မြေခဲတို့ကိုပါ အပင်နှင့်တပါတည်းပြောင်းရွှေ့ပေးရသည်။ အနောက်နိုင်ငံများတွင် အပင်များ အားသစ် လောင်းလျက် အစိုသစ် အထက်သစ်များ ထွက်ပေါ်လာချိန် ဖြစ်သည့် နေရာသီ၌ ပြောင်းရွှေ့ စိုက်ပျိုးသင့်၍ မိုးများသော နိုင်ငံများ၌မူ မိုးဦးကျတော့ အပင်များကို ပြောင်းရွှေ့ စိုက်ပျိုးသင့်သည်။

အပင်များကို နေရာဟောင်းမှ နေရာသစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့ စိုက်ပျိုးသည့်အခါ၌ သတိပြုလိုက်နာသင့်သောအချက်များမှာ (၁) မိုးအုံ့သောနေ့ကို ရွေးချယ်ရမည်။ (၂) ပျိုးပင်များကို မပြောင်းရွှေ့မီ ရေများများ လောင်းပေးရမည်။ (၃) အမြစ်များကို မထိခိုက်စေရန် အပင်တပင်စီကို တတ်နိုင်သမျှ သတိထား၍ နှုတ်ရမည်။ စိုက်မည့်နေရာသစ်တွင် တုတ်ချွန်တခုနှင့် တွင်းဖော်၍ အပင်ကို ထည့်ရမည်။ (၄) နေရာဟောင်းရှိ တွင်းထက် နေရာသစ်ရှိ တွင်းကို ပို၍ နက်နက် တူးလျက် အပင်ရင်းကို မြေသိပ်နေအောင် ဖို့ပေးရမည်။ (၅) နေရာသစ်တွင် အပင်စိုက်ပြီးလျှင် ပြီးခြင်း ရေလောင်းပေးရမည်။

ပျိုးပင်ကို စိုက်ပျိုးမည့် တွင်းသစ်မှာ အပင်၏အမြစ်များ ဝင်ဆုံသည်ထက် ပို၍ကျယ်ရမည်။ ပို၍နက်ရမည်။ မြေဩဇာ ထည့်ထားသော အပေါ်ယံ မြေဆီကို တွင်း၏ အောက်ခံမြေ အဖြစ် လောင်းထားရမည်။ ထိုနောက်မှ စိုက်မည့်အပင်၏ အမြစ်များကို နဂို အနေအထားအတိုင်း တွင်းသစ်ထဲသို့ စိုက်လျက် အပင်ရင်းနှင့် အမြစ်များကို မြေဆီ မြေမှုန့်တို့ဖြင့် တဖြည်းဖြည်း ဖုံးအုပ်ပေးရမည်။ ထိုကဲ့သို့ မြေဆီမြေမှုန့်များကို တွင်းထဲသို့ ထည့်ပေးရာ၌ တကြိမ်လျှင် မြေမှုန့် အနည်းငယ်ကိုသာထည့်၍ ထည့်သမျှ မြေမှုန့်ထပ်ကို သိပ်သည်းစေပြီးမှ နောက်တကြိမ် ထည့်ပေးရမည်။ အထူးသတိချပ်ရန်မှာ အပင်၏အမြစ်များကို မြေဩဇာများနှင့် ထိစပ်၍ မနေစေရအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည် ဖြစ်သည်။

ဥယျာဉ်များတွင် ဖောင်းသီးဟင်းရွက်ပင်ကို စိုက်သည်ဖြစ်စေ၊ ပန်းပင်များကို စိုက်သည် ဖြစ်စေ လက်ဦး ပဌမ

အပင်များကို စုပြုံ၍ထူထပ်စွာပေါက်လာစေရသည်။ သို့ရာတွင် အပင်များ တဖြည်းဖြည်း ကြီးထွားလာသည့် အခါ မလိုသော အပင်သေး အပင်လှိများကို နုတ်ပယ်ပေးခြင်းဖြင့် ကျန်နေသော အပင်များကြီးပွားလာနိုင်ရန် နေရာကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်း ရှိစေရပေမည်။

ဥယျာဉ်များကို ပန်းပင်များဖြင့် တန်ဆာ ဆင်သည့်အခါ၌ တနစ်လျှင် တကြိမ်သာ အပွင့်များပွင့်သော ပန်းပင်တို့နှင့် အမြဲတမ်းပွင့်သော ပန်းပင်များကို ရော၍ စိုက်ပျိုးထားရသည်။ ဝှမုန်းကဲ့သို့ ပန်းပင်ငယ် ကလေးများကို ပန်းခြံပင်တို့နှင့် ရောယှက်၍ဖြစ်စေ၊ ပန်းစိုက်ကွက်၏ အနားတလျှောက်တွင်ဖြစ်စေ စိုက်ပျိုးထားလျှင် ဥယျာဉ်ကို ပိုမိုတင့်တယ်လာစေမည် ဖြစ်သည်။ မြေယာ ကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်းရှိပါက လူသွားမြက်ခင်းလမ်းကလေးကို သပ်ယပ်စွာ ဖောက်လုပ်ထား၍ ထိုလမ်း၏ တဖက်တချက်တွင် ပန်းပင်ငယ်များကို စီတန်းလျက် စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ အိမ်ယာကွက်တွင် ဟင်းသီးဟင်းရွက်ပင်၊ သစ်ပင် ပန်းပင် အစရှိသည်တို့ဖြင့် စိုက်ပျိုးပြုစုခြင်း မပြုလုပ်မီ မည်သည့်နေရာတွင် မည်သည့် အပင်မျိုးကို စိုက်မည်၊ လူသွားလမ်းကို မည်သည့်နေရာမှ ဖောက်လုပ်မည် စသည်ဖြင့် နေအိမ်နှင့် ပန်ရအောင် အသေးစိတ် စီစဉ်မှုကို စုံလင်နိုင်သမျှ စုံလင်စေရန် ကြိုတင်စီစဉ်မှု ရှိရပေမည်။ သို့မှသာလျှင် သစ်ပင်ခြုံပင်တို့ကြောင့် နေအိမ်၏ ရုပ်လုံးကို ဖုံးကွယ်ခြင်း မဖြစ်စေပဲ ပို၍ ပေါ်လွင် ထင်ရှားလာစေနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အိမ်ရှေ့ဖက်နှင့် အိမ်နောက်ဖက်တွင် မြက်ခင်းများ ရှိလျှင် ထိုမြက်ခင်းတို့ကို ဖျက်၍ ပန်းပင်များ စိုက်ပျိုးခြင်း မပြုလုပ်ပဲ နဂိုအတိုင်း ထားလျက် မြေမညီလျှင် ညီအောင် ညှိပေးခြင်း၊ မြက်ပင်များ ရှည်လာလျှင် ညှပ်ပေးခြင်း၊ စိမ်းစိမ်းစိုစိုအောင် ရေဖျန်းပေးခြင်းစသည်တို့ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ခြံ၏ ကျက်သရေကို ဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အိမ်၏ ဆင်ဝင်ခန်း ရှေ့ဖက်နှင့် ပြတင်းပေါက်များ အောက်တွင် ခြုံပင်ငယ်များကို စိုက်ထား၍ အိမ်ဘေးတဖက်တချက်၌ ခြုံပင်ကြီးများကို စိုက်ထားသင့်သည်။

အိမ်မြေယာကွက် ပုံစံကို ရေးဆွဲ၍ နေအိမ်နှင့်အခြား အဆောက်အအုံများရှိလျှင် ထိုပုံစံတွင် ထည့်ထားရမည်။ နေအိမ်၏ ဆင်ဝင်ခန်းဆောင် တံခါး၊ ပြတင်းပေါက်များမှ ခြံစည်းရိုးအထိ သစ်ပင်ရိပ် လမ်းကြားများ ဖောက်လုပ်သည့် အနေနှင့် မျဉ်းကြောင်းများဆွဲရမည်။ ထိုသစ်ပင်ရိပ် လမ်းကြားအကြောင်းများကို အလွတ်ထား၍ ကျန်အကွက်များတွင်း စက်ဝိုင်းရှည် ပုံများကို ထည့်သွင်းပေးခြင်းဖြင့် ပန်းပင် စိုက်ပျိုးမည့် နေရာများကို အကွက်ချစီစဉ် နိုင်ပေမည်။ လူသွား လမ်းများကို တတ်နိုင်လျှင် ဖြောင့်ဖြောင့် တန်းတန်း ဖောက်လုပ် ထားသင့်သည်။

ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေး

ထိုလမ်းများကို ကျောက်ပြား၊ အုပ်ချုပ်ကျောက်စရစ်ခဲ တမျိုးမျိုး ခင်းထားနိုင်သည်။ ဥယျာဉ်ခြံကို အုတ်တန် တိုင်းနှင့် ဖြစ်စေ၊ ခြံစည်းရိုး ပြုလုပ်၍ ဖြစ်စေ ကာရံ ထား သင့်သည်။ ခြံစည်းရိုးတလျှောက်တွင် တရပ်မန်ကျည်းပင် မျိုးကို စိုက်ပျိုးထား၍ အကိုင်းအခက်များ အပေါ်နှင့် ဇားဖက်သို့ ပြန့်မထွက်ရအောင်မကြာခဏချိုင်ပေးရမည်။

အဆင်မတတ်လျှင် ဆန်းလျက်နှင့် မလှဟု ဆိုဘိသကဲ့ သို့ ဥယျာဉ်ကို နဂိုအနေအထား ပျက်ပြားသွားသည့်တိုင် အောင် တန်ဆာဆင်လွန်းလျှင်လည်း အကျိုးမဲ့ ဖြစ်တတ် သည်ကို အထူးသတိပြုရပေမည်။ အချို့ ဥယျာဉ်များတွင် ကျောက်ခဲ၊ ကျောက်တုံး တို့ဖြင့် ကျောက် ဥယျာဉ်တု ကလေးများ ပြုလုပ်ထားတတ်ကြသည်။ နေနာရီများ၊ ရေ အိုင်များ၊ ကျေးငှက်များ ရေဆင်းချိုးရန် ရေအင်တံများ၊ ကျောက်ရုပ်၊ ကြေးရုပ်များ၊ ခိုအိမ်များ၊ လူများထိုင်ပို့ ခုံ တန်းကလေးများ အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဥယျာဉ်ကို ဆင်ပြင် ထားလေ့ ရှိကြသည်။ ကျောက် ဥယျာဉ်တုကလေးများ ပြုလုပ်သည့်အခါ၌ ဥယျာဉ်ထောင်တနေရာရာတွင် သဘာဝ ကျကျ စိမ့်ထားရန် သင့်ပေသည်။ ဟောင်းနွမ်း နေသည့် ကျောက်တုံး ကျောက်ခဲ တမျိုးတစားတည်းကိုသာ ရွေး ချယ်လျက် တောင်ကုန်းကလေးသဖွယ် မြေဖို့ထားသော နေရာတွင် ထိုကျောက်တုံးများကို မြှုပ်နှံ ထားရသည်။ ကျောက်တုံးများကို အလျားလိုက် အဆင့်ဆင့်ခင်းထား၍ ပန်းပင်များကို ထိုကျောက်တုံးများ အကြားမှ ထွက်လာ ဘိသကဲ့သို့ စိုက်ပျိုးထားရမည်။ မိုးရွာသည့်အခါ ဖြစ်စေ၊ ရေလောင်းပေးသည့်အခါဖြစ်စေ အပင်များ၏ အရင်းသို့ ရေစီးသွားနိုင်ရန် ကျောက်တုံးများကို အတွင်းဖက်သို့ အနည်းငယ် ရွှေ့စောင်း၍ ထားရမည်။ ရေအိုင် ကလေး များ ပြုလုပ်ထားလျှင်လည်း သဘာဝကျနိုင်သမျှ ကျရ အောင် အိုင်ဘောင်ကို မညီမညာပြုလုပ်၍ မြက်ပင် ပန်း ပင်များ စိုက်ပျိုးထားရမည်။ ရေထဲ၌လည်း ကြာပင်များ ကို စိုက်ပျိုးထားရမည်။

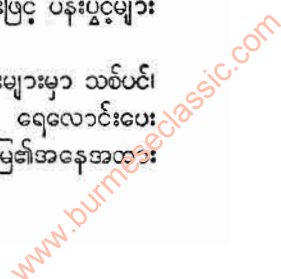
ဟင်းသီး ဟင်းရွက်ပင်များကို ဖြစ်စေ၊ ပန်းပင်များကို ဖြစ်စေ ဥယျာဉ်ထဲတွင် စိုက်ပျိုး ထားပြီးလျှင် ပေါင်းပင် များကို ရှင်းဖို့ လိုပေမည်။ သစ်ပင်များကို ကိုက်ဖြတ် ဖျက်ဆီးတတ်သော ပိုးကောင်များနှင့် မှိုရောဂါ များ၏ အဖျက်အဆီးကိုလည်း ကာကွယ် ပေးရမည်။ စိုက်ပျိုး ထားသော အပင်များ အကြား၌ရှိသော မြေကို ထွန်တို ကလေး (ကြားတိုက်ထွန်) မကြာခဏ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် မှုလာစေနိုင်သည့်ပြင် ပေါင်းပင်များ ကင်းရှင်း စေနိုင် လေသည်။

အပင်များကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ပိုးမွှားများနှင့် မှို ရောဂါတို့ကို အချိန်မှီ ကာကွယ်ပေးမှသာ စိုက်ပျိုးပင်များ

ကြီးထွား သန်စွမ်းလာမည် ဖြစ်၏။ အချို့ ပိုးကောင်များ သည် အပင်၏အရွက်များကို ကိုက်ဖြတ်ဖျက်ဆီးတတ်သည်။ ခူကောင်နှင့် ပိုးကျိုင်းကောင် များသည် အတွေ့ရများ သော ရွက်ဖြတ်ပိုးများ ဖြစ်သည်။ ထို ပိုးကောင်များ ဥယျာဉ်ထဲရှိ အပင်များပေါ်တွင် စ၍ တွေ့လျှင် တွေ့ခြင်း ဆေးဆိုင်၌ ဖော်စပ်ရောင်းချသော ပိုးမွှားသတ်ဆေးရည် ဆေးမွန်တို့ကိုဝယ်၍ ပက်ဖျန်းရမည်။ ထိုအတူ အပင်တို့၏ အရွက်နု၊ အကိုင်းနှင့် အညွန့်များပေါ်တွင် တချိန်တည်း အကောင်ပေါင်းများစွာ စွဲကပ်ကျရောက်တတ်သော ပျပ်ပိုး ကဲ့သို့ သစ်ရည်စုတ် ပိုးမွှား များကို တွေ့ရှိလျှင်လည်း အရွက်၊ အကိုင်း၊ အညွန့်တို့ကို ဖြတ်၍ မီးရှို့ ပစ်ရသည်။ အခြားလွယ်ကူသော နည်းတခုမှာ ကျိုချက်ထားသော ဆပ်ပြာရည်အေးဖြင့် ပက်ဖျန်းပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ပိုးကောင်ကလေးများကို အဆိပ်ရည်ဖြင့် သတ်ပစ်ရသည်။ အကိုင်း၊ အခက်၊ အမြစ်များကို ထိုးဖောက် ဖျက်ဆီး တတ်သော ပိုးမွှားလည်း ရှိသေးသည်။ ကာကွယ်နည်းမှာ ထိုပိုးမွှား ထိုးဖောက်ဖျက်ဆီးထားသော အကိုင်းအခက် စသည်တို့ကို ဖြတ်တောက်ပစ်ခြင်း၊ သံချိတ်ဖြင့် ပိုးကောင် များကို ဆွဲထုတ်ပစ်ခြင်းတို့ ဖြစ်လေသည်။

အဆိုပါ ပိုးမွှားတို့၏ အဖျက်အဆီးများအပြင် အပင် တို့၌ ဖြစ်တတ်သော ရောဂါ များကြောင့်လည်း အပင် များ ပျက်စီးတတ်ကြသည်။ ထိုရောဂါများအနက် မှိုရောဂါ ကို ဆေးရည် ပက်ဖျန်းပေးခြင်းဖြင့် ကာကွယ် တားဆီး နိုင်ပေသည်။ ဥယျာဉ် စိုက်ပျိုး ပြုစုသူတို့တွင် အဆိုပါ အနှောင့်အရှက်များကို တွေ့ကြုံရစမြဲဖြစ်၍ စိုက်ပျိုးထား သော အပင်များကို အခါမလပ် စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် ပိုးမွှားများ ဖျက်ဆီးခြင်းဘေးနှင့် ရောဂါများ စွဲကပ်သည့် ဘေးအပေါင်းတို့ကို ကြိုတင်ကာကွယ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဥယျာဉ်မွှား တို့အား အဖိုး မဖြတ် နိုင်သော အထောက်အပံ့ကို ဖြစ်စေသည့် ပိုးကောင်များနှင့် ငှက် များလည်း ရှိပေသေးသည်။ ထိုပိုးကောင်များ၊ ငှက်များ ကို ဥယျာဉ်မွှားတို့၏ အကောင်းဆုံး မိတ်ဆွေများဟု ဆိုရ ပေမည်။ ငှက်တော်၊ စွေ၊ ဆက်ရက် အစရှိသောငှက်များ သည် ဥယျာဉ်များ၊ ဝင်းခြံများအတွင်း၌ ပိုးကောင်၊ မွှား ကောင်များကို လိုက်လံရှာဖွေလျက် တွေ့ရှိသည့်အခါ ဖမ်း ယူစားပစ်ကြသည်။ ထိုပြင် ပျား၊ ပိတုန်း၊ လိပ်ပြာစသည့် ပိုးကောင်တို့ကလည်း ပန်းဝတ်မှန်၊ ဝတ်ဆံတို့ကို ပန်းတပင် မှ တပင်သို့ သယ်ယူ ပို့ဆောင်ခြင်း အားဖြင့် ပန်းပွင့်များ မျိုးအောင်လာကြရလေသည်။

ဥယျာဉ်ပြုစုသူတို့၏ အခြား လုပ်ငန်းများမှာ သစ်ပင်၊ ပန်းပင်များကို မြေတောင်မြှောက်ခြင်း၊ ရေလောင်းပေး ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ရာသီဥတု မြေ၏အနေအထား

ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးရေး

ဥရုဝေလ ကဿပထေရ်

နှင့် သင့်တော်မည့် သစ်ပင် ပန်းပင် များကိုသာ ရွေးချယ် စိုက်ပျိုးထားသင့်ပေသည်။

ဥရုဝေလ ကဿပထေရ်။ ။ဥရုဝေလ ကဿပထေရ် သည် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားလက်ထက် အယူအကျင့်လုံ မှားသော ရသေ့တို့၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည်။ နောင် အခါ၌ မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ တရားတော်ကို နာကြားပြီး နောက် အကျွတ်တရားရသည်။

ဥရုဝေလ ကဿပသည် နဒီကဿပ၊ ဂယာကဿပ ဟု သော ညီနစ်ယောက်နှင့်အတူ ဥရုဝေလင်တော၌ ရသေ့ပြု၍ နေသည်။ ဥရုဝေလ ကဿပတွင် တပည့်ရသေ့ငါးရာ၊ နဒီ ကဿပတွင် တပည့်ရသေ့သုံးရာ၊ ဂယာကဿပတွင် တပည့် ရသေ့ နှစ်ရာ ရှိလေသည်။

ဥရုဝေလ ကဿပသည် အခြေအရံ တပည့် များနှင့် အတူ တော၌ ရဟန္တာဖြစ်ရန် ကျင့်ကြံသည်။ သူ၏ ကျင့် ကြံပုံမှာ ကိလေသာခန်းခြောက်အောင် ပင်ပန်းစွာကစား သည်။ နေမထွက်မီ ရေ၌ဆင်း၍ကစားပြီးလျှင် ဆွမ်းစား ချိန်မဆွမ်းစားသည်။ ပြီးသော် ကျည်းသားရိုက်ခြင်း၊ ဇယ် ခတ်ခြင်း၊ ကြိုးခုန်ခြင်း စသည်တို့ကိုပြု၍ ကိုယ်ကို မီးကင် ပြီးမှကိလေသာကိုရေ၌ မျှောရန်ရေထဲတွင်ဆင်း၍ငုပ်သည်။ အိပ်ချိန်တိုင်မှပြန်တက်သည်။ ဤသို့အားဖြင့် နေ့စဉ်ကျင့် ကြံကြသည်။ ဤကဲ့အစွဲပြု၍ ရေငုပ်မီးလုံ ကြိုးခုန်ဇယ်ခတ် ဟူသော တိတ္ထိတို့၏ ကျင့်ဝတ်စကားဖြစ်လာသည်။

ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားသည် ပဌမဝါအကုန်တွင် ရသေ့ တို့ထံသို့ တရားဟောရန် ရောက်ရှိတော်မူရာ ဥရုဝေလ ကဿပ၏ ကျောင်းအနီး မီးဖိုတွင် ခေတ္တတည်းခိုခွင့်တောင်း သည်။ ရသေ့က မီးဖိုအနီးတွင် နဂါးကြီးတကောင် ရှိ၍ မနေသင့်ကြောင်း ပြောဆိုရာ မြတ်စွာဘုရားက နေခွင့် သာပြုပါဟု ခွင့်တောင်းလျက် တညညနေတော်မူသည်။ ထိုည၌တွင် မာန်စွယ်ပြင်းသော နဂါးကို တန်ခိုးတော်ဖြင့် နှိမ်နှင်းဆုံးမတော်မူ၍ နံနက်လင်းသောအခါ နဂါးကိုသပိတ် တော်၌ထည့်ပြီးလျှင် ဥရုဝေလ ရသေ့တို့အား ပြသည်။

ထိုအခါရသေ့တို့သည် အံ့ဩကြလျက် ကြည်ညိုစွာဖြင့် မိမိတို့နှင့် အတူနေရန် လျှောက်ထားသည်။ မြတ်စွာဘုရား လည်း ဝန်ခံ၍ နေတော်မူသည်။ ည၌အခါ စတုမဟာရာဇ် နတ်မင်းကြီးလေးပါး လာရောက်ဖူးမျှော်သည်။ နံနက်လင်း သော်ရသေ့တို့မေးမြန်းသိရှိရ၍အတိုင်းအထက်အီလွန်ကြည် ညိုသည်။ ထိုနည်းဖြင့် နောက်နေ့များတွင် သကြားမင်း၊ ဗြဟ္မာမင်းတို့ လာရောက်ဖူးမျှော်သည်ကို ရသေ့တို့တွေ့မြင် ကြသည်။

တနေ့သော် မာဂဓတိုင်း အင်္ဂတိုင်းတို့မှ တိုင်းသူပြည် သားတို့သည် ရသေ့တို့ကို ပူဇော်မြဲအတိုင်း ပူဇော်ကြရန်

စီမံကြသည်။ ထိုအခါ ရသေ့တို့က မြတ်စွာဘုရားသည် မိမိတို့ထက် တန်ခိုးကြီးသဖြင့် ပြည်သူပြည်သားတို့ တွေ့မြင် လျှင် မိမိတို့ကိုမကြည်ညိုပဲ ရှိမည်ဟုတွေးကြံလျက် မြတ်စွာ ဘုရား မကြွလာစေရန် အကြံပြုသည်။ မြတ်စွာ ဘုရား လည်း ရသေ့တို့၏ အလိုကိုသိရှိမလှပဲနေ၏။ ရသေ့တို့အ ကြောင်းကိုသိရသော် မိမိတို့ ကြံစည်ယုံမျှဖြင့်ပင် သိပေ သည်ဟု အံ့ဩကြပြန်သည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် တန်ခိုးတော် အတန်တန်ပြသော် လည်း ဥရုဝေလ ကဿပနှင့် အသင်းအပင်း တို့သည် မိမိတို့ကဲ့သို့ ရဟန္တာ မဟုတ် ဟူ၍သာ မှတ်ယူ ကြသည်။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က နှုတ်ဖြင့်ဖွင့်ဟူ၍ ရှင်းလင်း ဟောကြားရာတွင် ဘုရားဖြစ်မှန်းသိ၍ မိမိတို့မာန်ကို စွန့် ယယ်ကာ ရဟန်းပြုကြသည်။

ညီတော် နဒီကဿပနှင့် တပည့်တို့လည်း နောင်တော် နှင့် နောင်တော်၏ တပည့်တို့ ရဟန်းပြုကြောင်း သိ၍ ရဟန်းပြုပြန်သည်။ ညီတော် ဂယာကဿပနှင့် တပည့်တို့ လည်း ထိုနည်းတူ ရဟန်းပြုကြ၍ ရဟန်းပေါင်း ၁,၀၀၀ ဖြစ်ကြသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည်ရဟန်းတထောင်နှင့်အတူ ဥရုဝေလ တောမှ ထွက်ကြ၍ ဂယာသီသသို့ ရောက်လျှင် အာဒိတ္တ ပရိယာယသုတ်ကို ဟောတော်မူသည်။ ထိုအခါ ဥရုဝေလ ကဿပ ခေါင်းဆောင်သော ညီနောင်နှင့် တပည့်ရဟန်း ပေါင်းတထောင်တို့သည် တရားတော်၏အဆုံး၌ ဟေတိကျ၊ ရဟန္တာချည်းဖြစ်ကြကုန်သည်။

ထိုနောက်မြတ်စွာဘုရားသည် ဥရုဝေလကဿပ အစရှိ သော ရဟန္တာအပေါင်းတို့ခြံရံလျက် ဂယာသီသမှ ကြွတော် မူ၍ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်မှ သုံးဂါဝတ်ကာသော လဠိဝနဥယျာဉ် ၌ နေထော့်မူ၏။ ထိုအကြောင်းကို ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ရှင် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးကြားသိလျှင် တသိန်း နှစ်သောင်းကုန် သောပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့ဖြင့် ခြံရံလျက် မြတ်စွာဘုရားအထံ သို့ကပ်၍ ရိုသေစွာရိုခိုး၍နေ၏။ ထိုအခါ တသိန်းနှစ်သောင်း ကုန်သော လူတို့တွင် ရှေးကဥရုဝေလကဿပတို့ကို ကိုးကွယ် သူများပါလေရာ မြတ်စွာဘုရားနှင့် အတူတွေ့ရှိသောအခါ မည်သူကဆရာ မည်သူကတပည့်ဖြစ်သည်ကို ရှင်းလင်းစွာ မသိနိုင်ကြသဖြင့် ဥရုဝေလကဿပ စသောသူတို့က မိမိတို့ သည်သာလျှင် မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သာဝကများ ဖြစ် ကြောင်းကို သိရှိစေသည်။ ထိုအခါ ဤသို့လျှင် မြတ်စွာ ဘုရားသည် ဥရုဝေလကဿပကို ဆုံးမတော်မူနိုင်သဖြင့် ရဟန်းပြုရပေသည်ဟု ချီးမွမ်းကြရာ၊ မြတ်စွာဘုရားက ဥရု ဝေလကဿပကို ယခုသာ ငါဆုံးမသည်မဟုတ်သေး ရှေးက လည်း ဆုံးမဘူးပြီဟု မိန့်တော်မူပြီးနောက် အတိတ်ကို ဆောင်၍ မဟာနာရဒဇာတ်ကို ဟောတော်မူလေသည်။

www.burmeseclassic.com

ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် အလွန်အရေးပါခဲ့သည့်တိုက်

ဥရောပတိုက်တွင် ယဉ်ကျေးမှုသည် ဆူးမားနှင့် ဗက်ဗီလုံးယဉ်ကျေးမှု နှိုင်းမြှုပ်နှံယဉ်ကျေးမှုတို့နောက် မရှေးမနှောင်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ဥရောပတိုက်သည် ကမ္ဘာပေါ်၌ ကျော်ကြားသော စာပေ၊ ဂီတ၊ အနုပညာလက်ရာများ ပေါ်ထွန်းရာ တိုက်လည်းဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ကျော် ဒဿနိကဗေဒပညာရှင်ကြီးများ၊ တီထွင်သူများသည်လည်း များသောအားဖြင့် ဥရောပတိုက်သားများဖြစ်သည်။

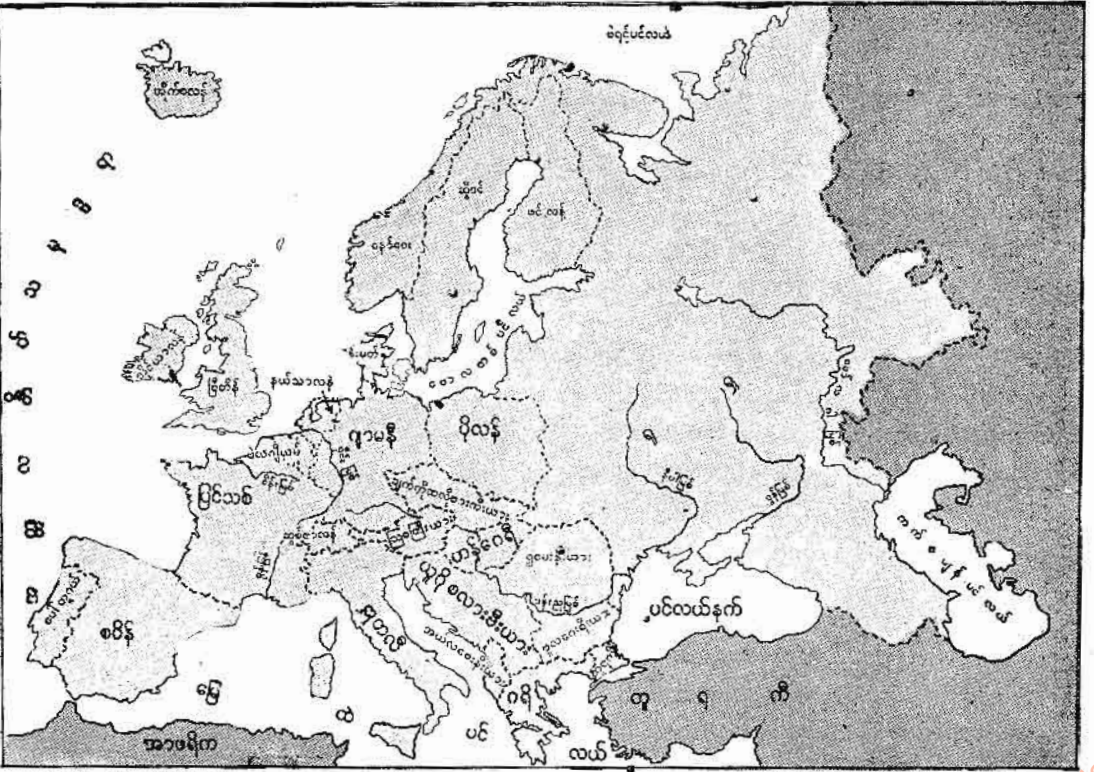
ဥရောပတိုက်။ ။ဥရောပတိုက်သည် တိုက်ကြီးခြောက်တိုက်အနက် ဒုတိယအငယ်ဆုံးတိုက်ဖြစ်သည်။ ယင်းထက်ငယ်သော တိုက်သည် ဩစတြေးလီးယားတိုက် တတိုက်သာ ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းတိုက်သည် အခြားတိုက်များထက် ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် အလွန်အရေးပါ အရာရောက်ခဲ့သော တိုက်ဖြစ်လေသည်။

ဥရောပ ယဉ်ကျေးမှုသည် ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၁၅၀၀ ခန့်က စခဲ့သည်။ အာရှတိုက်မှ ယူဗရေးတီးနှင့် တိုက်ဂရစ်မြစ်နှစ်မြွှာအကြားရှိ မြေညှိ ဆူးမားနှင့် ဗက်ဗီလုံးယဉ်ကျေးမှု အာဖရိကတိုက်မှ နှိုင်းမြှုပ်နှံယဉ်ကျေးမှုတို့နောက် မရှေးမနှောင်းပင် ဥရောပယဉ်ကျေးမှုသည် အစပျိုးခဲ့သည်။ ဂရိနှင့်ရောမ ယဉ်ကျေးမှုတို့သည် ဥရောပယဉ်ကျေးမှု၏ အစ ဖြစ်ကြသည်။ ဂရိနှင့် ရောမ အင်ပိုင်

ယာတို့သည် အမေရိကတိုက်ကို မတွေ့မီ နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် ထွန်းကားခဲ့လေသည်။

လွန်ခဲ့သည့် အနှစ် ၂,၀၀၀ ကျော်က ကမ္ဘာ့သမိုင်းအဆက်ဆက်တွင် ထွန်းကားခဲ့သော မြို့ကြီးများ၊ စစ်တလင်းဖြစ်ခဲ့သော ဒေသများကို ဥရောပတိုက်တွင် တွေ့နိုင်သည်။

ဥရောပတိုက်ရှိ ဇေယျများသည် တနေရာနှင့် တနေရာ မီးရထား၊ မီးသင်္ဘော၊ လေယာဉ်ပျံ၊ မော်တော်ကား စသော သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလမ်းများဖြင့် အချိန်အနည်းငယ်အတွင်း ခရီးပေါက်သော်လည်း တနေရာနှင့် တနေရာ သုံးနှုန်း ပြောဆိုသော ဘာသာစကား အမျိုးမျိုး ကွဲပြားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ ဘာသာစကား အမျိုးမျိုးကို ကြားရသကဲ့သို့ပင် ရှုမျှော်ခင်းအမျိုးမျိုး အပြောင်းအလဲကိုလည်း တွေ့နိုင်သည်။

ဥရောပတိုက် တည်နေရာပြမြေပုံ

ဥရောပတိုက်

ဥရောပတိုက်သည် ကမ္ဘာပေါ်၌ ကျော်ကြားသော စာပေ၊ ဂီတ၊ အနုပညာလက်ရာများ ပေါ်ထွန်းရာ တိုက် ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာကျော် ဒဿနိကဗေဒပညာရှင်ကြီးများ တီထွင်သူများသည် များသောအားဖြင့် ဥရောပတိုက် သားများဖြစ်သည်။ အနုမြူဝတ်ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိသည် တိုင်အောင် အစပျိုးခဲ့သူများသည်လည်း ဥရောပသိပ္ပံ ပညာရှင်များပင် ဖြစ်သည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

ဥရောပတိုက်သည် ကမ္ဘာ၏မြောက်ဖက်ခြမ်း၌ မြောက် လတ္တီတွဒ် ၃၆ မှ ၇၁ အကြားနှင့် အနောက်လောင်ဂျီတွဒ် ၁၀ မှ အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၅၇ အကြား၌ တည်ရှိသည်။ အာရှတိုက်၏ အနောက်ဖက်ကုန်းချမ်းစပ်လျက် တည်နေ သောကြောင့် အာရှတိုက်နှင့် ဥရောပတိုက်ကို သီးခြား တ တိုက်စီမဟုတ်ပဲ တတိုက်တည်းဖြစ်သည်ဟု အချို့က ယူဆ၍ ယူရေးရှားတိုက်ဟုပင် ခေါ်ကြသည်။ အာရှတိုက်နှင့် ဥရော ပတိုက်တို့၏ နယ်ခြားသည် မည်သည့်နေရာ၌ ဖြစ်သည်ကို ပထဝီပညာရှင်များ အတိအကျ မဆုံးဖြတ်ရ သေးသော် လည်း ကက်စပျန်ပင်လယ်မှ အာတိတ်သမုဒ္ဒရာသို့ ဆက်ဆံ သော များကို ဥရောပတိုက်၏ အရှေ့ဖက်နယ်နိမိတ်အဖြစ် အကြမ်းအားဖြင့် မှတ်သားကြလေသည်။ ဧကရာဇ်ဆပ် တောင်၊ ပင်လယ်နက်၊ ဒါဒနယ် ရေလတ်ကြား၊ မာမရာ ပင်လယ်နှင့် ဗော့စပိုရပ် ရေလက်ကြား တို့သည်လည်း ဥရောပတိုက်နှင့် အာရှတိုက်ကို ခွဲခြားထားသော တောင် ဖက်နယ်နိမိတ်များ ဖြစ်ကြသည်။ အချို့က ဥရောပတိုက် ကို အာရှတိုက်မှ အနောက်ဖက်သို့ ထိုးထွက်နေသော ကျွန်းဆွယ်ကြီးဟု ဆိုကြသည်။

ဥရောပတိုက်၏ အကျယ်အဝန်းမှာ ၃,၅၇၀,၀၀၀ စတု ရန်းမိုင်ရှိ၍ အာရှတိုက်၏ လေးပုံတပုံဖြစ်ပြီးလျှင် မြန်မာ နိုင်ငံ၏ ၁၅ ဆ ကျယ်ဝန်းသည်။ တောင်မှ မြောက်သို့ ၂,၄၀၀ မိုင်၊ အရှေ့မှ အနောက်သို့ ၃,၂၉၂ မိုင်ကျယ်သည်။

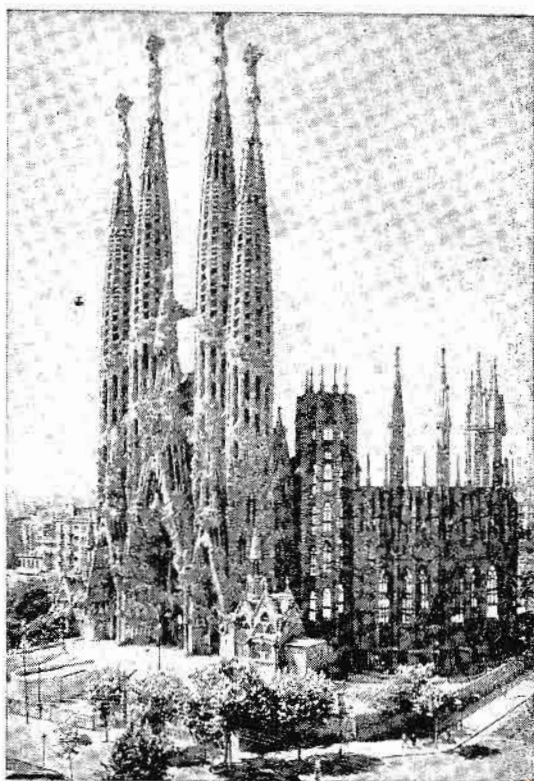
ဥရောပ တိုက်ကို မြောက်ဖက်မှ အာတိတ်သမုဒ္ဒရာ၊ အနောက်ဖက်မှ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ တောင်ဖက်မှ မြေ ထဲပင်လယ်တို့ ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း သည် မိုင် ၂၀,၀၀၀ ခန့်ရှည်၍ အကျယ်အဝန်းနှင့်စာလျှင် ကမ်းရိုးတန်းအရှည်ဆုံးသောတိုက်ဟု ဆိုရပေမည်။ ကမ်း ရိုးတန်းတခုလုံးသည်လည်း ပင်လယ်ကွေ့၊ ပင်လယ်အော်၊ မြစ်ကျယ်တို့ဖြင့် အကွေ့အကောက်များ ပေါများသည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းသည် အကွေ့အကောက်အလွန်များ ရကား ကျွန်းဆွယ်များ၊ အငူများ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရ သည်။ ပင်လယ်နက်တွင်းသို့ ထိုးထွက်နေသော ကရိုင်းမီး ယားကျွန်းဆွယ်၊ မြေထဲပင်လယ်ထဲသို့ ထိုးထွက်နေသော ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်၊ ဣတလီကျွန်းဆွယ်နှင့် အိုင်ဗီးရီး

ယန်းကျွန်းဆွယ်၊ ဗောလတစ်ပင်လယ်နှင့် မြောက်ပင်လယ် ထဲသို့ ထိုးထွက်နေသော စကန်ဒီနေဗီးယားကျွန်းဆွယ်တို့ သည် ထင်ရှားသော ကျွန်းဆွယ်ကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းသို့ ကုန်းတွင်းပင်လယ်များ၊ နက်ရှိုင်းသော ပင်လယ် အော်နှင့် ပင်လယ်ကွေ့များ ရှိသဖြင့် ဥရောပတိုက်တွင် မည်သည့်နေရာမျှ ပင်လယ်နှင့် မိုင် ၁,၀၀၀ ထက် ပိုမဝေး ကြချေ။

ဥရောပတိုက်၏ ကမ်းရိုးလွန်ပင်လယ်၌ ကျွန်းကြီး ကျွန်း ကလေးပေါင်း များစွာလည်း ရှိသည်။ ထင်ရှားသော ကျွန်းကြီးများမှာ နိုဗာဇင်းဗလား၊ ဂရိတ်ဗြိတိန်နှင့် အိုင် ယာလန်၊ အိုက်စလန်၊ ကော်ဆီကာ၊ ဆာဒင်နီးယား၊ စစ္စလီ၊ မော်လတာ၊ ကရို၊ အိုင်အိုနီယန်နှင့် ဗဲလီးယားရစ် ကျွန်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။

မြေမျက်နှာပြင်

ဥရောပတိုက်၏ မြေမျက်နှာပြင်ကို အကြမ်းအားဖြင့် လေးပိုင်း ပိုင်းနိုင်သည်။ (၁) ရှေးကျသော မြေသား- မြောက်ပိုင်းတွင် ရှိသည်။ (၂) ရုရှမြေမြင့်လွင်ပြင် (၃) ဥရောပလွင်ပြင်ကြီးနှင့် (၄) တောင်ပိုင်းရှိ သက်နု တွန့် ခေါက်တောင်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

စပိန်နိုင်ငံ ဗာစီလိုးနားမြို့မှ ဆဂရဒါ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး

ဥရောပတိုက်

ရှေးကျသော မြေသား - ဥရောပ မြောက်ပိုင်းရှိ ဆွီဒင်၊ ဖင်းလန်၊ စကော့တလန် ကုန်းမြင့်ဒေသနှင့် အိုက်စလန် ကျွန်းတို့သည် ရှေးကျသော မြေသားများ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်း ဒေသတိုင်း၌ သက်ရင့်ကျောက်၊ သလင်းကျောက် များ ပါဝင်သည်။ ထိုဒေသလေးခုစလုံးသည် တချိန်က စာပြင်တည်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။ သမုဒ္ဒရာလှိုင်းတိုက်စား၍ အချို့မြေတို့ နိမ့်ကျသွားရာ ယခုအခါ ပင်လယ်ကြီးများ ဖြစ်နေ၍ တိုက်စားမရပဲ ကျန်ခဲ့သော ကုန်းမြင့်များသည် ယခုအခါ ကုန်းမြေအဖြစ် ပင်လယ်ပြင်တွင် ပေါ်နေခဲ့ဟန် တူသည်။

ရုရှမြေမြင့်လွင်ပြင် - ဥရောပတိုက်အတွင်းရှိ ရုရှတနိုင်ငံလုံး လိုလိုပင် မြေမြင့်လွင်ပြင်ကြီး ဖြစ်သည်။ အောက်ခံ သက် ရင့်ကျောက်မာတို့အပေါ်၌ သကျောက်၊ ထုံးကျောက် စသော သက်နုမြေတို့ ဖုံးနေသည်။

ဥရောပလွင်ပြင် - အဲလပတောင်၏ မြောက်ဖက် ဒေသ တလျှောက် အင်္ဂလန်ပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းမှ ပြင်သစ် နိုင်ငံ အနောက်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်း၊ ဗဲလဂျီယမ်၊ နယ်သာ လန်၊ ဂျာမနီ၊ ဒိန်းမတ်နှင့် ပိုလန်နိုင်ငံတို့ကိုဖြတ်ကာ ရုရှ နိုင်ငံရောက်သည်အထိ ပြန့်ကျယ်သွားသည်။ ယေဘုယျ အားဖြင့် လွင်ပြင်ဟုခေါ်သော်လည်း တောင်ကုန်းပေါ များ၍ တခါတရံ တောင်တန်းကိုပင် တွေ့ရသေးသည်။ သို့ရာတွင် ပေ ၂,၀၀၀ ထက်ကျော်သော တောင်ဟူ၍ ရှားသည်။ ဗဲလဂျီယမ်နှင့် နယ်သာလန် မြေနိမ့်လွင်ပြင်တို့ ကဲ့သို့ နေရာမျိုးသည် အလွန်နိမ့်ရကား ပင်လယ် ရေမျက် နှာပြင်အောက်ပင် နိမ့်သေးသည်။

သက်နုတုန်းခေါက် တောင်တန်းများ - ဥရောပတိုက်တောင် ပိုင်းတလျှောက်လုံး လိုလိုသည် သက်နုတုန်းခေါက်တောင် တန်းဒေသဖြစ်သည်။ ဥရောပတိုက် အလယ်ဗဟိုခန့်တွင် ရှိသော အဲလပတောင်မှ ဖြာထွက်နေသော တောင်တန်း များအပြင် စပိန်နှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံကြားရှိ ပီးရနီးတောင် တန်းတို့ ပါဝင်သည်။ အဲလပတောင်မှ အရှေ့တောင်ဖက် သို့ တောင်နှာမောင်းသဖွယ် ဖြာထွက်သော တောင်များ မှာ ဣတလီနိုင်ငံ၏ ကျောရိုးသဖွယ်ဖြစ်သော အက်ပနိုင်း တောင်တန်း၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံ နီးစမြို့အနီးအထိ ဖြာထွက် သော မယ်ရီတိုင်း အဲလပတောင်တန်း၊ ဣတလီနိုင်ငံ ထရီးယက်မြို့အနီးအထိ ဖြာထွက်သော ဂျူလီယန် အဲလပ တောင်တန်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဥရောပတိုက်၏ အမြင့်ဆုံး တောင်ထိပ်ဖြစ်သည့် မောင်ဗလင့်သည် အနောက်ပိုင်းရှိ အဲလပတောင်တန်းတွင် ရှိသည်။ (အဲလပတောင် - လည်းရှ။)

ဥရောပတိုက်ရှိ မြစ်များသည် အခြားတိုက်ရှိ မြစ်များ လောက် မရှည်သော်လည်း အသုံးဝင်၍ ထင်ရှားသော

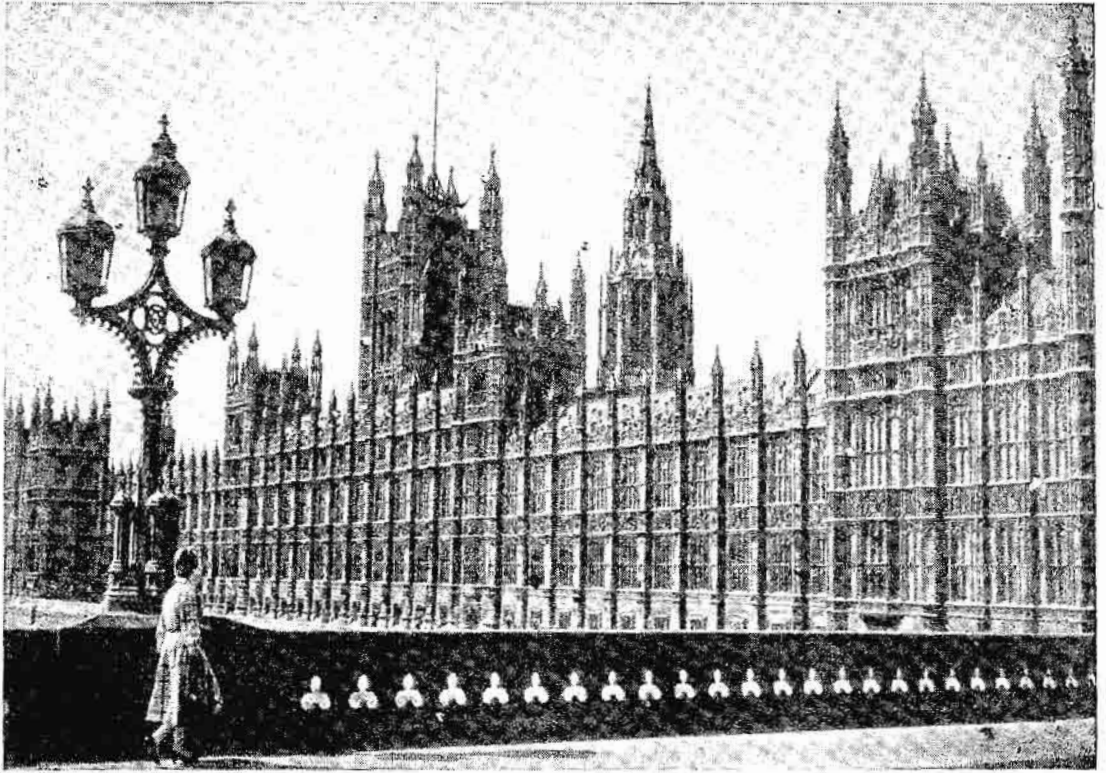
မြစ်များ ဖြစ်သည်။ အရှည်ဆုံးမြစ်သည် ဗော်လဂါမြစ် ဖြစ်သည်။ ရောဝတီမြစ်၏ နှစ်ဆခန့်ရှည်သည်။ ဒုတိယ အရှည်ဆုံးမြစ်မှာ ဒန်းညမြစ်ဖြစ်၍ ပင်လယ်နက်ထဲသို့ စီး ဝင်သည်။ အခြားထင်ရှားသော မြစ်များမှာ မြေထဲပင် လယ်ထဲသို့ စီးဝင်သော အီဗရို၊ ရုန်းနှင့် ပိုးမြစ်၊ ပင်လယ် နက်ထဲသို့ စီးဝင်သော နီပါး၊ ဒန်းစတာနှင့် ခွန်မြစ်၊ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းသို့စီးဝင်သော ဂျီဒီလ်ကီဗာ၊ ဂျီ ဒီယာနာ၊ တေးဂတ်နှင့် လျိုင်ယာမြစ်၊ အင်္ဂလိပ် ရေလက် ကြားထဲသို့ စီးဝင်သော စိန်းမြစ်၊ မြောက်ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်သော ရှိုင်းနှင့် အဲလပမြစ်၊ ဗောလတစ်ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်သော အိုဒါ၊ ဗဗွတျူလာနှင့် ဒျူနာမြစ်၊ အာတိတ် သမုဒ္ဒရာထဲသို့ စီးဝင်သော ဒွီနာမြစ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာ ပြင်သစ်ကမ်းခြေမှ ဖင်းလန်ကျွေ အတွင်း စီးဆင်းသော မြစ်များသည် လွင်ပြင်ကို ဖြတ်၍ ရေစီးနှေးစွာ စီးဆင်းရကား တခုနှင့်တခု တူးမြောင်းများ ဖောက်ကာ ဆက်သွယ်ထားသည်။ သို့ဖြစ်ရကား ယင်း တူးမြောင်းများကြောင့် ပြင်သစ် နိုင်ငံ၌ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာနှင့် မြေထဲပင်လယ်၊ ဂျာမနီနိုင်ငံ၌ မြောက်ပင်လယ် နှင့် ဗောလတစ်ပင်လယ်၊ မြောက်ပင်လယ်နှင့် ပင်လယ် နက်၊ ရုရှနိုင်ငံ၌ အာတိတ်သမုဒ္ဒရာနှင့် ဗောလတစ်ပင်လယ်၊ ဗောလတစ်ပင်လယ်နှင့် ပင်လယ်နက်တို့ ဆက်မိကြသည်။

ဥရောပတိုက်တွင် မြစ်သာများသည်မဟုတ်၊ ရေအိုင် များလည်း ပေါများသည်။ အဲလပတောင်တန်း ဒေသရှိ ရေအိုင်များသည် ရှုမျှော်ခင်းအလှကြောင့် ထင်ရှားသည်။ ကက်စပျန်ပင်လယ်သည် ဥရောပတိုက်၏ အကြီးဆုံးရေ အိုင်ဖြစ်သည်။ (ကက်စပျန်ပင်လယ် - လည်းရှ။) သို့ရာ တွင် ရေအလွန်ငန်သည်။ ဥရောပတိုက်၏ အကြီးဆုံးရေချို အိုင်များမှာ ရုရှနိုင်ငံထဲရှိ အိုနေဂါရေအိုင်နှင့် လဒိုဂါရေ အိုင်များ၊ စကန်ဒီနေဗီးယားကျွန်းဆွယ်ရှိ ရေအိုင်စုများ၊ အင်္ဂလန်ပြည် ရေအိုင်ဒေသရှိ ရေအိုင်စုများ ဖြစ်ကြသည်။

ရာသီဥတု

ဥရောပတိုက်သည် သမပိုင်းဇုန်အတွင်း လုံးဝကျရောက် နေသော တိုက်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် အမေရိကန် ပြည် ထောင်စု မြောက်ပိုင်း၊ ကနေဒါနိုင်ငံတို့နှင့် လတ္တီတွဒ် တမပြားတည်း တည့်ရှိနေသော်လည်း ရာသီဥတုသည် ထို နိုင်ငံများ၏ ရာသီဥတုထက် ညီမျှသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ရုရှနိုင်ငံမှတပါး ဥရောပတိုက်၏ မည်သည့်ဒေသမျှ ပင်လယ်နှင့် တေးသည့် ဒေသဟူ၍ မရှိချေ။ မြောက်အတ္တ လန္တိတ် ရေပူကြောင်းခေါ် နွေးသော ရေစီးကြောင်းသည် ဥရောပအနောက်မြောက် ကမ်းခြေကို ကပ်၍ စီးသဖြင့် ယင်း ဒေသသည် အအေး သက်သာသည်။ သို့ရာတွင် ဥရောပတိုက်ကို အနောက်မှ အရှေ့သို့ သွားလေလေ အေး

အင်္ဂလန်နိုင်ငံ လန်ဒန်မြို့၏ တင်းမြစ်ကမ်းနဖူးပေါ်ရှိ ပါလီမန်အဆောက်အအုံကြီး

လေလေ ဖြစ်သည်။ အာတိတ်စက်ဝိုင်းအတွင်း အအေးပိုင်းတိုက် ကျဆုတ်နေသော ဥရောပမြောက်ပိုင်း ဒေသကလေးသည်ပင် နွေးသော ရေစီးကြောင်းကို ဖြတ်တိုက်သည့် အနောက်လေကြောင်းကျသဖြင့် အခြားအအေးပိုင်းတိုက်ကျသောဒေသများလောက် မအေးချေ။

ဥရောပတိုက်တောင်ပိုင်းဖြစ်သော မြေထဲပင်လယ်ပတ်ဝန်းကျင် ဒေသတိုက်သည် ဆောင်းရာသီ၌ ပူနွေးစိစိတ်၍ နွေရာသီ၌ ပူပြင်းခြောက်သွေ့သည်။ ဥရောပတိုက် ကျန်အပိုင်းများသည် နွေရာသီ၌ မြောက်ပိုင်းသို့ သွားလေလေ အေးလေလေဖြစ်သည်။ ဥရောပအနောက်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းသည် တနှစ်ပတ်လုံး မိုးရွာသောဒေသများဖြစ်သည်။ ယင်း ဒေသများတွင် မိုးရေချိန် တနှစ်လျှင် လက်မ ၆၀ ထက် မနည်းချေ။ တောင်ပိုင်း မြေထဲပင်လယ်တဝိုက်၌မူ ဆောင်းတွင်းတွင် မိုးရသည်။ မိုးမရသော ဒေသဟူ၍ မရှိသလောက်ဖြစ်ရကား ဥရောပတိုက်တွင် သဲကန္တာရဒေသဟူ၍ လုံးဝမရှိချေ။

သဘာဝ ပေါက်ရောက်သော အပင်များ

ဥရောပတိုက်ကို သဘာဝ ပေါက်ရောက်သော အပင်လိုက်၍ အပိုင်းကြီးငါးပိုင်း ပိုင်းနိုင်သည်။

(၁) မြောက်ပိုင်းဆုံးရှိ တန်းခြံဒေသ-နော်ဝေး၊ ဆွီဒင်နှင့် ရုရှနိုင်ငံတို့၏ မြောက်ပိုင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ဆီးနှင်းများ ကျဆုတ်၍ ရေခဲဖုံးနေသဖြင့် သစ်ပင်များ မပေါက်ရောက်ပဲ ရေညို ရေမှော် အနည်းငယ်သာ ပေါက်ရောက်သော ဒေသဖြစ်သည်။

(၂) ရွက်ချွန် သစ်တော ဒေသ - အေးသော သမပိုင်းဒေသဖြစ်သည့် နော်ဝေး၊ ဆွီဒင်၊ ရုရှနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းတို့၌ ပါဝင်သည်။ ယင်း ဒေသတွင် ထင်းရှူးမျိုးများ ပါဝင်သည့် ရွက်ချွန်သစ်တောများ ပေါက်ရောက်သည်။

(၃) ရွက်ကြော သစ်တော ဒေသ - နွေးသော သမပိုင်းဒေသဖြစ်သည့် ဗြိတိသျှကျွန်းစု၊ ပြင်သစ်၊ ဗဲလဂျီယမ်၊ နယ်သာလန်၊ ဒိန်းမတ်၊ ပိုလန်၊ ဂျာမနီနိုင်ငံအနောက်ပိုင်းတို့ပါဝင်သည်။ တနှစ်တကြိမ် အရွက်ကြောသော သစ်ပင်များနှင့် သစ်မာများပေါက်သည်။ ယခုအခါ လူနေအိမ်ခြေများလာသည့်အလျောက် သစ်တောများ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်း၍ အတော်ပင် ပါးနေလေသည်။

(၄) သမပိုင်းမြက်ခင်းဒေသ - ရုရှနိုင်ငံ တောင်ပိုင်းနှင့် ဟန်ဂေရီလွင်ပြင်တို့ ပါဝင်သည်။ စတက်မြက်ခင်းပြင်ဟုလည်း ခေါ်သည်။

ဥပေပတိုက်

တွေ့ရှိရသော သားကောင်များနှင့် ခေတ်သတ္တုများ

ဥပေပတိုက်သည် အာရှ၊ အာဖရိက စသော တိုက်များနှင့် နှိုင်းစာလျှင် သားရဲတိရစ္ဆာန်ရိုင်းများ အလွန်နည်းပါးသော တိုက်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သစ်တောများကို ခုတ်ထွင်၍ လူနေအိမ်ခြေများ ဆောက်ကာ မြို့များ တည်ထောင်ထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ တိရစ္ဆာန်များကို အလပတောင် သစ်တောများ၌၎င်း၊ ပိးရနိုးနှင့် ကာပေသီယန် တောင်တန်းများ၌၎င်း၊ ဗလက်ဖောရက်သစ်တောများ၌၎င်း တွေ့ရှိရသည်။ တွေ့ရှိရသော တိရစ္ဆာန်များမှာ တောဆိတ်၊ သမင်၊ ဒရယ်၊ ဆတ်၊ ရိန်းဒီးယားသမင်၊ ဝက်ဝံ၊ ဝံပုလွေ၊ မြေခွေး၊ ဖျံ၊ တောကြောင်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဥပေပတိုက်သည် သတ္တုအများအပြား ထွက်သော ဒေသဖြစ်သည်။ ကျောက်မီးသွေးကို နေရာအတော်များများ၌ တွေ့ရှိရသည်။ အထူးသဖြင့် ဗြိတိန်၊ စပိန်၊ ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား၊ ဂျာမနီ၊ ရုရှနိုင်ငံ တောင်ပိုင်း တို့တွင် အများအပြား တွေ့ရှိရသည်။ သံကို ဆွီဒင်၊ ဂရိတ်ဗြိတိန်၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီ၊ ဩစတြီးယားနှင့် ရုရှနိုင်ငံ တို့တွင်၎င်း၊ သွပ်ကို ဂရိတ်ဗြိတိန်၊ ဣတလီနှင့် ဂျာမနီ နိုင်ငံတို့တွင်၎င်း၊ သံဖြူကို ဂရိတ်ဗြိတိန်နိုင်ငံ၊ ချက်-ဂျာမနီနယ်နိမိတ်ဒေသ တလျှောက်၌၎င်း၊ ခဲကို ဂရိတ်ဗြိတိန်၊ စပိန်၊ ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားနှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတို့၌၎င်း၊ ကြေးနီကို ဂရိတ်ဗြိတိန်၊ ဆွီဒင်၊ ရုရှနှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတို့၌၎င်း၊ ပလက်တီနမ် ရွှေနှင့် ငွေကို ယူရယ်တောင်တန်းဒေသနှင့် ကာပေသီယန် တောင်တန်းတို့၌၎င်း၊ ပြဒါးကို စပိန်နိုင်ငံနှင့် ကရင်သီယားပြည်နယ်တို့၌၎င်း၊ ရေနံကို ရုမေးနီးယား၊ ပိုလန်၊ ရုရှနိုင်ငံတို့၌ အမြောက်အမြား၊ ဩစတြီးယား၊ ဟန်ဂေရီနိုင်ငံများနှင့် ဟန်နိုဗာ၊ အယ်လဆက်နယ်များ၌ အသင့်အတင့် တွေ့ရှိရသည်။ အလွန်ရှားပါးသော ရေဒီယိုသတ္တိကြွဗြစ်စင်များကိုလည်း ဥပေပတိုက်မှ အသင့်အတင့်ရရှိလေသည်။

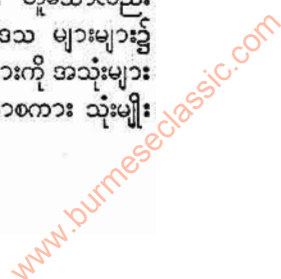
လူမျိုးနှင့် ကိုးကွယ်သည့် အယူဝါဒ

ဥပေပတိုက်သည် အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် ဒုတိယအငယ်ဆုံးတိုက်ဖြစ်သော်လည်း လူဦးရေအားဖြင့်မူ ဒုတိယအများဆုံးတိုက်ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ဥပေပတိုက်၏ လူဦးရေသည် ၄၆၆,၀၀၀,၀၀၀ ဖြစ်သည်။ အာရှတိုက်တတိုက်သာလျှင် ဥပေပတိုက်ထက် လူဦးရေများလေသည်။ လူဦးရေများသလောက်လည်း လူမျိုးပေါင်းလည်း များသည်။ ပါဝင်သည့် နိုင်ငံဦးရေထက် လူမျိုးဦးရေက များသေးသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် လူမျိုးတမျိုးမက ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယူဂိုစလားဗီးယားတစ်နိုင်ငံထဲ၌ပင် ဆဗ်၊ ကရိုးအက်၊ ဆလိုဗေး၊ လူမျိုးဟူ၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးသုံးမျိုးရှိသည်။

သို့ရာတွင် ဥပေပတိုက်ရှိ လူမျိုးများကို အဓိကအားဖြင့် ခြောက်စုခွဲနိုင်သည်။ (၁) ဂရိလူမျိုးစု၊ (၂) ပြင်သစ်၊ ဣတလီ၊ စပိန်နှင့် ပေါ်တူဂီ၊ ရုမေးနီးယန်း၊ ဝေါလွန်းလူမျိုးများ ပါဝင်သည့် လက်တင်လူမျိုးစု၊ (၃) အိုင်းရစ်၊ ဝဲလရှ၊ ဗြိတိန်နှင့် စကော့တလန် မြေမြင့်သားတို့ ပါဝင်သော ကဲလ်တလူမျိုးစု၊ (၄) အင်္ဂလိပ်၊ ဂျာမန်၊ ဒပ်ချ၊ ဖလင်းမင်း၊ ဒိန်း၊ နော်ဝေးလူမျိုး၊ ဆွီလူမျိုးများ ပါဝင်သည့် ဟျူတောနစ်လူမျိုးစု၊ (၅) ရုရှ၊ ပိုး၊ ချက်၊ ဆလိုဗက်၊ ဆလိုဗေး၊ ကရိုးအက်နှင့် ဆဗ်လူမျိုးတို့ပါဝင်သော ဆလာဗစ်လူမျိုးစု (၆) လီတီ၊ လစ်သွေးနီးယန်းလူမျိုးတို့ ပါဝင်သော ဗောလတစ်လူမျိုးစုတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဥပေပတိုက်၌ နေထိုင်သူများအနက် ၉၆ ရာခိုင်နှုန်းသည် ခရစ်ယန်အယူဝါဒီများ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့အနက် ၄၄ ရာခိုင်နှုန်းသည် ရောမကက်သလစ်၊ ၂၇ ရာခိုင်နှုန်းသည် ပရိုတက်စတန်၊ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် အော့သိုဒေါ့ဂိုဏ်းဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။ အိုင်ယာလန်၊ ပြင်သစ်၊ စပိန်၊ ပေါ်တူဂယ်၊ ဂျာမနီအနောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်း၊ ဣတလီ၊ ဩစတြီးယား၊ ဟန်ဂေရီ၊ ပိုလန်နိုင်ငံများ၌ ရောမကက်သလစ်ဂိုဏ်းဝင်များရှိ ဖင်း၊ အက်စတိုးနီးယန်း၊ လက်လူမျိုးများနှင့် ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား၊ ဟန်ဂေရီ အချို့ဒေသတွင် နေထိုင်သူများသည် ပရိုတက်စတန်ဂိုဏ်းဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။ အော့သိုဒေါ့ဂိုဏ်းဝင် အများမှာမူ အရှေ့ပိုင်းဆလပ်၊ ဂရိ၊ ရုမေးနီးယန်းနှင့် အခြားဗော်လကန် လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

ဥပေပတိုက်သားတို့ ပြောဆိုသုံးစွဲသော စကားသည် ဘာသာပေါင်း ၆၀ ခန့် ကွဲပြားလျက်ရှိသည်။ ယင်းတို့အနက် ဥပေပမြောက်ပိုင်းတို့၌ ပြောဆိုကြသော ဟျူတောနစ်ဘာသာစကား၊ ဥပေပအရှေ့ပိုင်းနှင့် အရှေ့တောင်ပိုင်း၌ ပြောဆိုကြသော ဆလာဗစ်ဘာသာစကား၊ ဥပေပတောင်ပိုင်းနှင့် အနောက်ပိုင်းတို့၌ ပြောဆိုကြသော ရိုမန်နစ်ဘာသာစကားတို့သာ အဓိကဘာသာစကားများ ဖြစ်ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကို တခါတရံ ဟျူတောနစ်ဘာသာစကားအစစ်ဟု ဆိုကြ၍ တခါတရံ ဟျူတောနစ်နှင့် ရိုမန်နစ်ဘာသာစကားနှစ်ခု ပေါင်းစပ်ထားသော ဘာသာစကားဟု ဆိုကြသည်။ ဘာသာစကားတူသော်လည်း အသံကွဲလည်း ရှိသေးသည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံတောင်ပိုင်း၌ ပြောသော ပြင်သစ်စကားနှင့် မြောက်ပိုင်း၌ ပြောသော ပြင်သစ်စကားသည် ဘာသာချင်း တူသော်လည်း အသံချင်းကွဲလေသည်။ ဥပေပတိုက် ဒေသ များများ၌ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်နှင့် ဂျာမန်ဘာသာစကားကို အသုံးများကြသည်။ *အချို့လူတို့သည် ယင်းဘာသာစကား သုံးမျိုးစလုံးကို ပြောနိုင်ကြသည်။

ဥပေပတိုက်

အလုပ်အကိုင်

ဥပေပတိုက်သည် စက်မှုလက်မှုထွန်းကားသောတိုက် ဖြစ်သဖြင့် ဥပေပ တိုက်သား တို့သည် စက်မှုလက်မှုကို အဓိကထား၍ လုပ်ကိုင်ကြသည်ဟု ယူဆဖွယ် ဖြစ်သော် လည်း အမှန်အားဖြင့်မူ လယ်ယာနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ကိုင် သူ ဦးရေက စက်မှုလက်မှုလုပ်ကိုင်သူ ဦးရေထက်များ သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဥပေပတိုက်သည် အခြားတိုက် များထက်ဂျုံ၊ အာလူး၊ သကြား၊ အုတ် ဂျုံတို့ ပို၍ထွက် သည်။ ဥပေပတိုက်သားများ၏ အဓိက အစားအစာမှာ ဂျုံနှင့် အာလူးဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အပြင် ဘာလီ၊ ပြောင်း၊ မြင်းစားဂျုံ၊ သံလွင်သီး၊ စပျစ်သီးနှင့် အခြားအရည်ရှမ်း သော အသီးအနှံများလည်း အမြောက်အမြား ထွက်၍ နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်သည်။ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း များကိုလည်း တောင်စောင်းများ၊ မြက်ခင်းများနှင့် စပိန် ကုန်းပြင်မြင့်များ၌ အများအပြား လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဥပေပ အနောက်မြောက်ပိုင်းမှ လယ်ယာ လုပ်ကိုင်သူ များသည် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းကိုပါ ပူးတွဲလုပ်ကိုင်ကြသည်။

ဥပေပတိုက်ရှိ စက်မှုလက်မှု ထွန်းကားသောနိုင်ငံ များမှာ ဗြိတိသျှကျွန်းစု၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီ၊ ရုရှ၊ ဆွီဒင်၊ ဗဲလဂျီယမ်၊ နယ်သာလန်၊ ဣတလီမြောက်ပိုင်းနှင့် ချက်ကို ဆလိုဗားကီးယား နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ကျောက်မီးသွေးနှင့် ရေအားလျှပ်စစ်ရရှိသော ဒေသများ တွင် စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းများ ထွန်းကားလေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အထိ စက်မှုလုပ်ငန်းများသည် ဥပေပ တိုက် အနောက်ပိုင်း၌သာ ထွန်းကား၍ အရှေ့ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းသည် လယ်ယာလုပ်ငန်းကို အဓိကထား၍ လုပ် ကိုင်ကြသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ဥပေပတိုက် အရှေ့ပိုင်းဒေသများသည် ရုရှဩဇာခံ ဖြစ်လာသောအခါ ငါးနှစ် စီမံကိန်းများ ရေးဆွဲ၍ စက်မှုလုပ်ငန်း များကို အစိုးရက အုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်သည်မှစ၍ စက်မှုထွန်းကား သော နိုင်ငံများအဖြစ် ရောက်ရှိလာသည်။ ၁၉၆၀ ပြည့် နှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ဥပေပတိုက်ရှိ နိုင်ငံတိုင်း၏ စက်မှုလုပ်ငန်း ကုန်ထုတ်လုပ်အားသည် စစ်မဖြစ်မီက စံချိန် ထက် ပိုလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်မှစ၍ ဥပေပရှိ ပြင်သစ်၊ အနောက်ဂျာမနီ၊ ဗဲလဂျီယမ်၊ ဣတလီ၊ နယ်သာလန်နှင့် လုပ်ငန်းနိုင်ငံ ခြောက်နိုင်ငံတို့သည် ပူးပေါင်း၍ ဥပေပတိုက် ကျောက်မီးသွေးနှင့် သံမဏိလုပ် ငန်းစုအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ယင်းအဖွဲ့က ထိုဒေသများမှ ထွက်သော သံမဏိနှင့် ကျောက်မီးသွေး ထုတ်လုပ်ရေး၊ ရောင်းချရေးတို့ကို စီမံဆောင်ရွက်သည်။ ထိုအဖွဲ့၏ လုပ် ငန်းရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကား တနှစ်လျှင် သံမဏိတန်ချိန် ၄၂,၀၀၀,၀၀၀ နှင့် ကျောက်မီးသွေးတန်ချိန် ၂၅၀,၀၀၀,

၀၀၀ ထွက်ရန်ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ထွက်ပါက ဆိုဗီယက်ရုရှ နိုင်ငံမှထွက်သော သံမဏိတန်ချိန်ထက် တနှစ်လျှင် ၁၇,၀ ၀၀,၀၀၀ တန် ပိုမည်ဖြစ်သည့်အပြင် ရူးဝါးဒေသကိုလည်း ကမ္ဘာပေါ်တွင် သံမဏိနှင့် ကျောက်မီးသွေး အထွက်ဆုံး ဒေသ ဖြစ်လာစေမည်။

ပါဝင်သောနိုင်ငံများ

ဥပေပတိုက်တွင် နိုင်ငံကြီးပေါင်း ၂၇ နိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံ ငယ်ကလေးပေါင်း ရှစ်နိုင်ငံပါဝင်သည်။ ဗက်တီကန် နန်းမြို့ ကဲ့သို့ တစတရုန်းမိုင်၏ ခြောက်ပုံတပ်ကျယ်သော နိုင်ငံ ကလေးမှ ၁,၀၀၄,၅၇၉ စတုရန်းမိုင်ကျယ်သော ဆိုဗီယက် ရုရှနိုင်ငံကြီးအထိ ပါဝင်သည်။ ယင်းသည့် နိုင်ငံများမှာ ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား၊ ဂရိဂျာမနီဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတ နိုင်ငံ (အရှေ့ဂျာမနီ)၊ ဂျာမနီပြည်ထောင်စု သမ္မတနိုင်ငံ (အနောက်ဂျာမနီ)၊ စပိန်၊ စိုက်ပျက်၊ ဆိုဗီယက်ရုရှ၊ ဆန် မာရီနို၊ ဆွီဒင်၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ တူရကီ၊ ဒိန်းမတ်၊ နယ်သာ လန်၊ နော်ဝေး၊ ပေါ်တူဂယ်၊ ပိုလန်၊ ပြင်သစ်၊ ဖင်းလန်၊ ဗူလဒေးရီးယား၊ ဗဲလဂျီယမ်၊ ဗက်တီကန်နန်းမြို့၊ မော်လ တာ၊ မိုနာကို၊ ယူဂိုစလားဗီးယား၊ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း၊ ရုမေးနီးယား၊ လီချတင်စတိုင်း၊ လပ်စင်ဗူး၊ ဟန်ဂေရီ၊ ဣတလီ၊ အယ်လဗေးနီးယား၊ ဩစတြီးယား၊ အင်ဒိုရာ၊ အိတ်စလန်၊ အိတ်ယာလန်တို့ဖြစ်၏။ ဥပေပတိုက် နိုင်ငံများ ၏ နယ်နိမိတ်များသည် စစ်တစ်ခုဖြစ်လျှင် တခါ အပြောင်း အလဲဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ဥပေပတိုက်ကို နိုင်ငံရေး ဝါဒရေး များအရ အကြမ်းအားဖြင့် အပိုင်းကြီးနှစ်ပိုင်းခွဲနိုင်သည်။ ကွန်မြူနစ်အုပ်စုပိုင်းနှင့် ကွန်မြူနစ်မဟုတ်သော အုပ်စုပိုင်း တို့ဖြစ်သည်။ ကွန်မြူနစ်အုပ်စုကို အရှေ့အုပ်စုဟု ခေါ်၍ ကွန်မြူနစ်မဟုတ်သော အုပ်စုကို အနောက်အုပ်စုဟု ခေါ် သည်။ အရှေ့အုပ်စုပိုင်းများသည် ဗောလတစ်ပင်လယ် မှ ပင်လယ်နက်အကြားရှိ နိုင်ငံများဖြစ်၍ များသော အားဖြင့် ရုရှဩဇာခံများဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့ကို ဝါဆော စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများဟု ခေါ်၍ စစ်ရေးစစ်ရာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် မဟာမိတ်စာချုပ် ချုပ်ဆိုထား လေသည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်မှစ၍ အညမညစီးပွားရေး ကူညီမှု ကောင်စီဖွဲ့ကာ စီးပွားရေး စုစည်း ဆောင်ရွက် ကြသည်။ အနောက်အုပ်စုကလည်း ၁၉၄၅ ခုနှစ်မှစ၍နည်းအမျိုးမျိုး ဖြင့် စုစည်းကြသည်။ စစ်မှုစစ်ရာအတွက် နာတိုဟု အတို ကောက်ခေါ်သော မြောက်အတ္တလန္တိတ်စာချုပ်အဖွဲ့ ဖွဲ့၍ ၎င်း၊ စီးပွားရေးအတွက် စီးပွားရေး စုပေါင်းလုပ်ကိုင်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုအဖွဲ့၊ ဗီနိုလပ်ယူနီယံ၊ ဥပေပ ကျောက်မီးသွေးနှင့် သံမဏိအဖွဲ့၊ ဥပေပဘုံဈေး စသည်တို့ဖွဲ့ကြသည်။ အုပ်ချုပ် ရေးအတွက် ဥပေပပါလီမန်တည်ထောင်ရန် ဆောင်ရွက် နေခြင်းပင် ခရီးအသင့်အတင့် ရောက်လျက်ရှိသည်။

ဥရောပတိုက်

ဥရောပတိုက်တွင် ကွန်မျူနစ်အုပ်စုနှင့် ကွန်မျူနစ် ဆန့်ကျင်ရေးအုပ်စုသာ ရှိသည်ဟုတ်။ ကြားနေ နိုင်ငံများလည်း ရှိသည်။ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဆွီဒင်၊ အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံ၊ ဖင်းလန်နိုင်ငံ စသည်တို့ဖြစ်သည်။

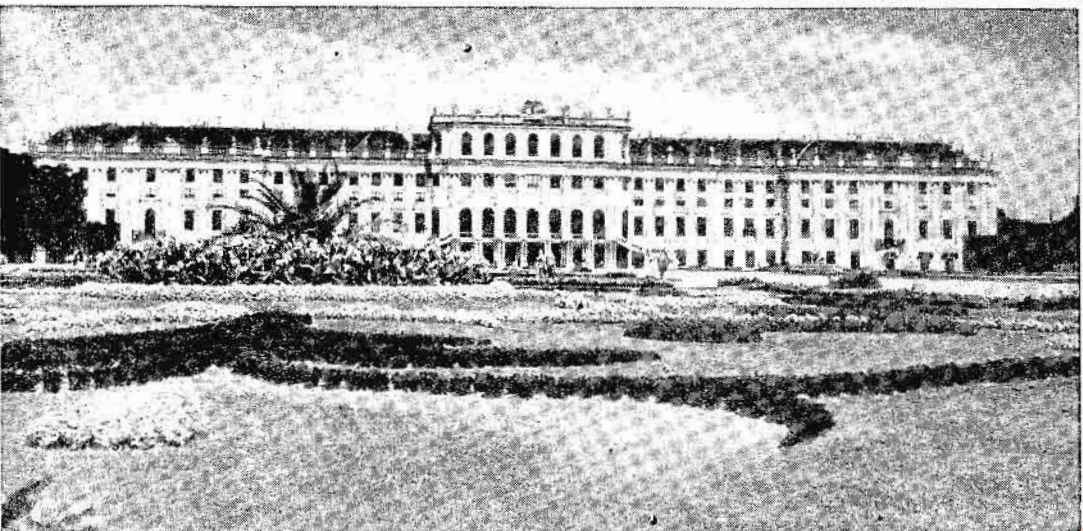
သမိုင်း

ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၂,၀၀၀ ကျော်ကပင် ဥရောပတိုက်တွင် ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့သည်။ ဂရိကျွန်းဆွယ်တောင်ဖက် မြေထဲပင်လယ်ထဲရှိ ကရိကျွန်းစုမှ ဥရောပယဉ်ကျေးမှု စတင်ခဲ့လေသည်။ ကရိကျွန်းသို့ ကျွန်းသားများသည် အနီးရှိ ဂရိကျွန်းဆွယ်သို့ ရွက်သင်္ဘောများလွှင့်ကာ သွားလာရောင်းဝယ်ရာမှ ခရစ်မပေါ်မီ အနှစ် ၁,၀၀၀ လောက်တွင် ဂရိကျွန်းဆွယ်သို့ ယဉ်ကျေးမှုရောက်လာသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဂရိကျွန်းဆွယ်သို့ အာရှတိုက်မှ ဗက်ဒီလုံယဉ်ကျေးမှု၊ အာဖရိကတိုက်မှ အီဂျစ်ယဉ်ကျေးမှုတို့ ရောက်ရှိလာပြန်ရာ ဂရိယဉ်ကျေးမှုသည် တဟုန်တည်း တိုးတက်လာသည်။ ဘီစီ ၅၀၀ ခန့်ရောက်သောအခါ ဂရိနိုင်ငံတွင် လူထုမဲဆန္ဒပေးပွဲများ ကျင်းပကာ နိုင်ငံငယ်ကလေးများ ထူထောင်ကြသည်။ အက်သင်းနိုင်ငံ၊ စပါးတားနိုင်ငံ စသည်ဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာရာ အက်သင်းနိုင်ငံသည် ယဉ်ကျေးမှု ဗဟိုအချက်အချာဒေသဖြစ်လာသည်။

ဂရိကျွန်းဆွယ်၏ အနောက်ဖက်ရှိ ဣတလီကျွန်းဆွယ်၌ လည်း ဘီစီ ၁,၀၀၀ ခန့်ကပင် ယဉ်ကျေးမှုများ ထွန်းကားလျက်ရှိသည်။ ဣတလီကျွန်းဆွယ်၏ ယဉ်ကျေးမှု ဗဟိုအချက်အချာဒေသသည် ရောမမြို့ဖြစ်သည်။ ဂရိယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရောမယဉ်ကျေးမှုသည် ခေတ်ပြိုင်လည်းဖြစ်၊ ဒေသချင်းလည်း နီးစပ်ရကား ယဉ်ကျေးမှုချင်း ကူးလူးဆက်ဆံ

လျက် ရှိသဖြင့် အချို့က ဂရိကို-ရိုမန်ယဉ်ကျေးမှုဟုပင် ပေါင်း၍ ခေါ်ကြသည်။ ရောမလူမျိုးတို့သည် အဆင့်အတန်းမြင့်လှသော ယဉ်ကျေးမှုကို ဂရိတို့ထံမှ သင်ယူကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရောမတို့၏ အနုပညာလက်ရာများတွင် ဂရိတို့၏ အနုပညာလက်ရာ အငွေ့အသက် မကင်းချေ။ ရောမတို့သည် အုပ်ချုပ်ရေး၌၎င်း၊ စစ်မက်ရေး၌၎င်း နှင့် အားတောင့်လာသောအခါ ရောမနိုင်ငံတော်ကို ချဲ့ထွင်၍ အင်ပိုင်ယာတည်ထောင်ကြသည်။ ရောမအင်ပိုင်ယာသည် မြေထဲပင်လယ်တလျှောက် အရှေ့စွန်းမှ အနောက်စွန်းတိုင် ရောက်ရုံမက မြောက်ဖက် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ပင် တိုင်သည်။ ရောမတို့သည် လမ်းများဖောက်လုပ်ခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းခြင်းတို့ ပြုကြသည်။ ရောမတို့သည် ဂရိတို့ကို အနုပညာနှင့် စာပေအရာတွင် မမှီချေ။ သို့ရာတွင် ဂရိတို့ထက် လက်တွေ့လုပ်ငန်းများ၌ သာသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ စည်းရုံးရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးတို့၌ ရောမတို့သည် အထူးကျွမ်းကျင်သူများဖြစ်ကြသည်။ ဂရိတို့သည် အနုပညာနှင့်ဒဿနိကဗေဒတို့ကို နှစ်သက်ကြသကဲ့သို့ရောမတို့သည် ဥပဒေပညာကို နှစ်သက်ကြသည်။ ဂျပီစတင်းနီးယန်းမင်းလက်ထက်တွင် ရောမနိုင်ငံ၌ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သမျှသော ဥပဒေများကို၎င်း၊ ထုတ်ပြန်ခဲ့သမျှသော ဥပဒေများကို၎င်း တစုတပေါင်းတည်း ပြုလေသည်။ ထိုဥပဒေစုကို ယခုအခါတွင် တကမ္ဘာလုံးရှိ နိုင်ငံအများအပြားက သုံးစွဲလိုက်နာနေကြလေသည်။

လေးရာစုနှစ်ခန့် ရောက်သောအခါ ရောမအင်ပိုင်ယာကြီးသည် အနောက်ရောမ၊ အရှေ့ရောမဟူ၍ နှစ်ခြမ်းကွဲခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ယိမ်းယိုင်စဉ် ဖရန်၊ ဗာဂန်ဒီယန်၊ ဗင်းဒေါ၊

ဩစတြီးယားနိုင်ငံ ဝီယင်နားမြို့မှ ရှန်းဗရန်းအမည်ရှိ နန်းတော်သစ်ကြီး

ဥပေပတိုက်

ဂေါလ၊ ဗီစီဂေါသ၊ လောင်းဗတ၊ ဆက်ဆွန်၊ အန်းဂဲစသော ဥပေပအရိုင်းလူမျိုးများသည် ကျီးပြိုသကဲ့သို့ ပြို၍ ရောမ ဖက်ဆီသို့ ဆင်းလာကြရာ ရောမတို့ မခံနိုင်တော့သဖြင့် အရိုင်းလူမျိုးများလက်သို့ လုံးဝ ကျရောက်သွားသည်။ အချို့လည်း ရောမယဉ်ကျေးမှုဟူသမျှကို ဖျက်၍ တထီး တံနန်းထူထောင်ကြသည်။ ရောမခေတ်သည် ခရစ်နှစ် ၄၇၂ ခုတွင် ကုန်ဆုံးသည်ဟု အချို့က ဆိုကြသည်။ သို့ရာ တွင် နောက်ထပ်ပေါ်ထွန်းလာသော ဥပေပအလယ်ပိုင်း နိုင်ငံများ၏ ယဉ်ကျေးမှုကို လွှမ်းမိုးနိုင်လောက်အောင် ထင် ရှားခြင်းရှိစေကာမူ လုံးဝ မှေးမှိန် သွားခြင်းကားမရှိချေ။

ရောမခေတ်မှေးမှိန်သည့် ငါးရာစုနှစ်မှ ၁၅ ရာစုနှစ်အ တွင်း အနှစ်တထောင်ကာလကို ဥပေပ အလယ်ခေတ်ဟု ခေါ်သည်။

အရိုင်းလူမျိုးတို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ရာဖြစ်သော ဒေသ များတွင် ထီးပြိုင် နန်းပြိုင်များ ပေါ်လာကြသည်။ လောင်းဗတ်တို့သည် ယခုခေတ် ဣတလီနိုင်ငံတည်ရာဒေသ ၌ မင်းမူကြသည်။ ဖရန်ကို့သည် ယခုခေတ် ပြင်သစ်နှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတည်ရာဒေသ၌ မင်းမူကြသည်။ ဆက်ဆွန်နှင့် အန်းဂဲတို့သည် ယခုခေတ် ဗြိတိန်နိုင်ငံတည်ရာဒေသ၌ မင်း မူကြသည်။ သို့ရာတွင် ရောမတို့၏ စလေထိုးစိုးမှု ဖျက်ဆီး ခြင်းမပြုပဲ လက်ခံကြသူက လက်ခံကြသည်။ ရောမတို့၏ လက်တင်ဘာသာနှင့် စာစကားကို သုံးစွဲလာကြသည်။ ကာလကြာသော် ရောမလူမျိုးနှင့် အရိုင်းလူမျိုးတို့ သွေး နှော့ရောယှက်လာကြသည်။ ရောမယဉ်ကျေးမှုနှင့်ရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေး၊ နေထိုင်စားသောက်ရေး၊ ပျော်ရွှင်ရေး စသော ဥပေပယဉ်ကျေးမှု အသစ်ထွန်းကားလာသည်။

ရောမနိုင်ငံမပျက်သုဉ်းမီက ထွန်းကားစ ပြုလာသော ခရစ်ယန် သာသနာသည် ရောမနိုင်ငံကြီး ပျက်သုဉ်းပြီး သောအခါ ဥပေပတိုက်တွင် ပိုမိုထွန်းကားလာလေသည်။ ခြောက်ရာစုနှစ်ခန့်တွင် ဖရန်လူမျိုး၊ ဗီစီဂေါသလူမျိုးနှင့် ဗြိတိန်ကျွန်းသားများ ခရစ်ယန်သာသနာဝင်များ ဖြစ်လာ ကြသည်။ နောင်အခါတွင် ဥပေပရှိ လူမျိုးအားလုံးပင် ခရစ်ယန် သာသနာဝင်များ ဖြစ်လာကြသည်။ ခရစ်ယန် ဘုန်းတော်ကြီးများသည် မိမိတို့၏ ကျောင်းများ၌ ပညာ သင်ပေးကြသည်။ ရှေးဟောင်းစာပေများကို ရေးမှတ် ထိန်းသိမ်းကြသည်။ ကျမ်းသစ်များကို ရေးသားပြုစုကြ သည်။ မိမိမကလေးများ၊ မစွမ်း မသန်သူများကို ကျွေး မွေးထိန်းသိမ်းကြသည်။ လူနာများကို လက်ခံ၍ ဆေးကု သပေးကြသည်။ ငါးရာစုနှစ်မှ တဆယ်ရာစုနှစ်အတွင်းဖြစ် သော အမှောင်ခေတ်တွင် ခရစ်ယန် ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်းများသည် နေရောင် လရောင်ကဲ့သို့ အမှောင်ခွင်း ၍ အလင်းဆောင်ကြသည်။

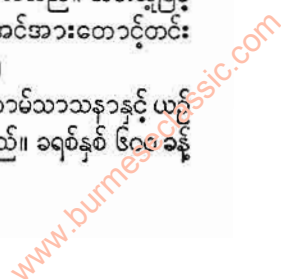
ရှစ်ရာစုနှစ်မှ ကိုးရာစုနှစ်အတွင်း၌ ဥပေပတိုက်တွင် ဖရန်လူမျိုးတို့၏ ဒေသသည် တန်ခိုးအကြီးဆုံးသော နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ဖရန်နိုင်ငံလက်အောက်သို့ ဗီစီဂေါသ လူမျိုး များ ဗာဂန်ဒီယန်လူမျိုးများ ကျရောက်လာသည်။ ဖရန် မင်းများအနက် ရှားလမိန်းဘုရင် (၇၆၈-၈၀၄) သည် အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်သည်။ ရှားလမိန်းဘုရင်လက်ထက်တွင် လောင်းဗတ်လူမျိုးတို့သည် ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ ရောမမြို့နှင့် ဣတလီအလယ်ပိုင်းဒေသတို့သို့ ဝင်ရောက်နှောင်မက်လေ ရှိရာ ထိုလောင်းဗတ်တို့ရန်ကို ရှားလမိန်းသည် နှိမ်နင်းနိုင် လေသည်။ ထိုပြင် အာရေဗျနိုင်ငံကို ဗဟိုပြု၍ စပိန်နိုင်ငံ အထိ နယ်ချဲ့တိုက်ခိုက်လာသော မှတ်စလင် အာရပ်တို့ကို လည်း တွန်းလှန်နိုင်လေသည်။ (ရှားလမိန်းဘုရင် — ရှု။)

ရှားလမိန်းဘုရင်လက်ထက်၌ပင် မြေငှား၍ နိုင်ငံကို အုပ် ချုပ်သော မြေငှားအစိုးရစနစ် (ဝါ) ကံကျွေးချစ်နစ် ပေါ် ပေါက်လာသည်။ (ကံကျွေးချစ်နစ် — လည်းရှု။)

ကိုးရာစုနှစ်အတွင်း၌ ရှားလမိန်းဘုရင် ကွယ်လွန်သော အခါ နောက်ဆက်ခံသော မင်းများသည် အင်အားမရှိကြ ခေ။ သားတော်ကြီးသုံးပါးသည် ရှားလမိန်း၏ နိုင်ငံတော် ကို သုံးပိုင်းခွဲ၍ ယူကြသည်။ နောင်အခါတွင် ထိုသုံးပိုင်းမှ ပြင်သစ်နိုင်ငံဟူ၍၎င်း၊ ဂျာမနီနှင့် ဣတလီတို့ ပူးပေါင်း၍ ရောမသာသနာစောင့် နိုင်ငံဟူ၍၎င်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ (ရောမသာသနာစောင့်နိုင်ငံ — ရှု။)

ရောမနိုင်ငံပျက်သုဉ်း၍ ဗြိတိသျှကျွန်းမှ ရောမလူမျိုးတို့ ဆုတ်ခွာကြသောအခါ ဥပေပမှ ဆက်ဆွန်နှင့် အန်းဂဲလူ မျိုးတို့သည် ဗြိတိသျှကျွန်းသို့ လာရောက်တိုက်ခိုက်ကာ တထီးတနန်း ထူထောင်၍ မင်းမူကြသည်။ ကိုးရာစုနှစ် လောက်တွင် အဲလဖရက်မင်းလက်ထက်၌ ဗြိတိန်ကျွန်းသား များနှင့် ဆက်ဆွန်၊ အန်းဂဲလူမျိုးတို့သည် သွေးနှော့စည်း လုံးမိ၍ အင်္ဂလန်ပြည်ဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ ထိုမင်း လက်ထက်တွင် ဒိန်းလူမျိုးတို့သည် ဥပေပဖက်မှ ဗြိတိန် ကျွန်းသို့ ရောက်လာနေထိုင်ကြရာ ဒိန်းနှင့် အင်္ဂလန်ပြည် သားတို့ သွေးနှော့သွားကြလေသည်။ တဖန် ၁၁ ရာစုနှစ် လောက်တွင် ဥပေပတိုက်ဖက်မှ နော်မန်လူမျိုးများသည် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ရောက်လာကြပြန်သည်။ နော်မန်တို့၏ ခေါင်းဆောင်စီလျံဘုရင်သည် အင်္ဂလန်ဘုရင်ကိုတိုက်ခိုက်ရာ အောင်မြင်သဖြင့် အင်္ဂလန်ကို လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်ပြန်သည်။ ကာလကြာသော် နော်မန်လူမျိုးတို့သည် အင်္ဂလန်ပြည် သားများနှင့် သွေးနှော့သွားကြပြန်လေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အင်္ဂလန်ပြည်သည် စည်းလုံးလာ၍ အင်အားတောင့်တင်း သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်လာလေသည်။

ဥပေပအလယ်ခေတ်သည်အစွဲလားမသာသနာနှင့် ယဉ် ကျေးမှုထွန်းကားသော ခေတ်ဖြစ်သည်။ ခရစ်နှစ် ၆၀၀ ခန့်

ဥရောပတိုက်

တွင် အာရှေယနိုင်ငံ၌ တမန်တော် မှီဟမ္မဒ်ပေါ်ပေါက် လာသောအခါ အစ္စလာမ်သာသနာ ထွန်းကားလာသည်။ အစ္စလာမ်သာသနာသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်း၊ အာဖရိက မြောက်ပိုင်းတို့မှတစ်ဆင့် ဥရောပတိုက် စပိန်နိုင်ငံအထိ ပြန့်ခဲ့ သည်။ အစ္စလာမ်သာသနာပြန့်ပွားသလောက် ယဉ်ကျေး မှုလည်း ပါခဲ့သည်။ မှတ်စလင် အင်ပိုင်ယာသည် ရောမအင် ပိုင်ယာထက် ကျယ်ဝန်းသည်။ မှတ်စလင်ယဉ်ကျေးမှုကား ခရစ်နှစ် ၇၀၀ နှင့် ၈၀၀ ကြား၌ အထွန်းကားဆုံးဖြစ်သည်။

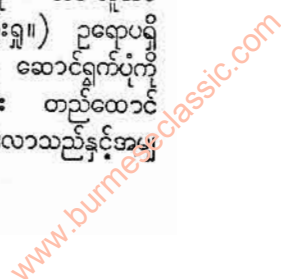
ဆဲတစ်ရာစုနှစ် ခန့်တွင် အစ္စလာမ်သာသနာဝင် ဆယ်လ ဂျတ်တရက်တို့သည် ခရစ်ယန်ဘာသာဝင် နိုင်ငံဖြစ်သော အရှေ့ရောမနိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်၍ အရှေ့ရောမနိုင်ငံကပိုင် သော အာရှမိုင်းနားကျွန်းဆွယ်ကို သိမ်းပိုက်လေသည်။ ခရစ်တော်၏ သင်းချိုင်းတော်ရာရှိသော ဂျူးဆလမ်းမြို့ကို ပါ သိမ်းပိုက်၍ ယင်းမြို့သို့ ဘုရားဖူးသွားကြသော ဥရောပ တိုက်သား ခရစ်ယန်များကို နှိပ်စက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အရှေ့ရောမနိုင်ငံကို ကာကွယ်ရန်၎င်း၊ ခရစ်ယန်သာသနာ၌ အရေးကြီးသော ဂျူးဆလမ်းမြို့ကို ပြန်လည်ရရှိရန်၎င်း ဥရောပနိုင်ငံများသည် တရက်တို့အား စတင်တိုက်ခိုက်ကြ သည်။ ထိုစစ်ပွဲများကို ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲများဟု ခေါ်သည်။ (ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲများ — လည်းရှု။) ၁၂ ရာစုနှစ်အတွင်း မှတ်စလင်စစ်တပ်များနှင့် ခရစ်ယန်စစ်တပ်များသည် သွေး ချောင်းစီးမျှ တိုက်ခိုက်ကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဥရောပ ဘုရင်များသည် အချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကြဲပွားကြသော ကြောင့် စစ်ရှုံးကြလေသည်။ ဥရောပတိုက်သားတို့သည် စစ်ရှုံးကြသော်လည်း အရှေ့နိုင်ငံသို့ ပေါက်ရောက်သွားကြပြီ ဖြစ်၍ အမြင်ကျယ်လာကြသည်။ သာသနာ့ဝန်ထမ်း သူရဲ ကောင်းများ တီထွင်ခဲ့သော စစ်လမ်းများသည် ကုန်စည် သွင်းရောင်းမကြီးများ ဖြစ်လာကြသည်။ ထိုလမ်းများတ လျှောက်တွင် အရောင်းအဝယ်စည်ကားသဖြင့် မြို့ကြီးများ ထွန်းကားလာသည်။ အထူးသဖြင့် ဣတလီနိုင်ငံမြောက် ပိုင်းတွင် မြို့ကြီးအများပေါ်ထွန်းလာသည်။ မြို့ကြီးများ ထွန်းကားလာသည်နှင့်အမျှ တက္ကသိုလ်များလည်း တည် ထောင်နိုင်လာသည်။ ဣတလီတောင်ပိုင်းရှိ ဆလာနိုဆေး တက္ကသိုလ်၊ မြောက်ပိုင်းရှိ ဗလုံးညားတက္ကသိုလ်၊ ပြင်သစ် နိုင်ငံရှိ ပါရစ်တက္ကသိုလ်၊ အင်္ဂလန်ပြည်ရှိ အောက်စဖို့ တက္ကသိုလ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဂျာမနီနှင့် ဣတလီကို ပေါင်းစပ်ထားသည့် ရောမသာ သနာစောင့် နိုင်ငံတော်သည် ဧကရာဇ်များနှင့် ပုပ်ရဟန်း များ အာဏာလုနေကြသောကြောင့် တဖြည်းဖြည်း အား နည်းလာသည်။ စစ်ပွဲကလေးများလည်း အမြဲလိုလို ဖြစ် ပွားနေလေသည်။ ရောင်းဝယ်ရေးကြောင့် ကြီးပွားလာ သော မြို့ကြီးများသည် အချင်းချင်း ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်လျက်

သမဂ္ဂဖွဲ့စည်းထားကြ၏။ ထိုမြို့များသည် သာသနာပိုင်နှင့် ဧကရာဇ် အာဏာလုပွဲများတွင် မထွက်ဖက်ပဲ ရောင်းဝယ် ရေးကိုသာ ဂရုစိုက်နေကြ၏။ ဂျာမနီတောင်ပိုင်း၌ရှိသော မြို့ရွာဒေသများသည် နိုင်ငံရေးရာ ရှုပ်ထွေးလွန်းသော ကြောင့် လွတ်လပ်အေးချမ်းစွာ နေနိုင်ရန် သမဂ္ဂဖွဲ့စည်းပြီး လျှင် လွတ်လပ်သောနိုင်ငံတခု ထူထောင်ကြသည်။ ယင်း နိုင်ငံကို ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံဟု ခေါ်သည်။ (ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံ — လည်းရှု။)

ဥရောပ အလယ်ခေတ်သည် ၁၄ ရာစုနှစ် ကုန်ခါနီး လောဇ်တွင် တမျိုးတမျိုး ပြောင်းလဲလာသည်။ ၁၄ ရာစု နှစ်ကုန်ခါနီးလောက်တွင် ဥရောပတိုက်သားတို့သည် ရှေး ဟောင်း ဂရိစာပေနှင့် ရောမစာပေတို့ကို လေ့လာပြီး နောက် ဝေဖန်တတ်လာကြသည်။ အတွေးသစ်ကို တွေး လာကြ၍ ဉာဏ်သစ်ကို ထုတ်လာကြသည်။ ထိုသို့ အတွေး သစ်ကို တွေး၍ ဉာဏ်သစ်ကို ထုတ်ကြသောအခါ ခေတ် ဟောင်းသမားများနှင့် အတိုက်အခံ ဖြစ်ကြရလေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ခေတ်သစ်သမားတို့ အနိုင်ရကြ၍ ဥရောပ တွင် ခေတ်သစ်ထွန်းကားလာရသည်။ ယင်းသို့ ထွန်းကား လာသောခေတ်ကို ဥရောပတိုက်သမိုင်းတွင် ဉာဏ်သစ် အရေးပုံဟု ခေါ်လေသည်။ (ဉာဏ်သစ်အရေးပုံ — ရှု။) အလယ်ခေတ်ယဉ်ကျေးမှုအဆောက်အအုံပေါ်တွင် အခြေ ပြုရာ နှောင်းခေတ်ယဉ်ကျေးမှုတို့ တဆင့်ထက်တဆင့် အသစ်အသစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော ခေတ်ဖြစ်သည်။ အတွေးအခေါ်ဖက်၌၎င်း၊ အနုပညာဖက် ၌၎င်း၊ စာပေဖက်၌၎င်း၊ သိပ္ပံပညာဖက်၌၎င်း အကြံသစ်များ အသစ်တီထွင်လိုသော စိတ်ဓာတ်များ ပေါ်လာကြသည်။

ဥရောပအလယ်ခေတ်က နူးညံ့သော သားရေပေါ်၌ စာရေး၍ စာအုပ်အဖြစ် ချုပ်လုပ်ကြသည်။ ထိုစာအုပ်မျိုး တအုပ်ရဖို့အတွက် အချိန်အတော်ကြာ စောင့်ရရုံမက ငွေ ကြေးလည်း အကုန်အကျများသည်။ ဉာဏ်သစ်အရေးပုံ စတင်ပေါ်ချိန်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံသား ဂူတင်ဗတ်သည် သစ် သားစာလုံးများကို ပြု၍ ပုံနှိပ်စက်ကို တီထွင်လေသည်။ နယ်သစ်များကိုလည်း စူးစမ်းရှာဖွေကြသည်။ ထိုခေတ်တွင် ပင် အာဖရိက ကမ်းရိုးတလျှောက်ကို၎င်း၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ၎င်း၊ အမေရိကတိုက်ကို၎င်း ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့ အသစ်အဆန်းများကို ရှာဖွေကြဆဲ တွေ့ရှိရုံသာမက သာ သနာပြုပြင်ရေးကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ သာသနာ ပြုပြင်ရေး ခေါင်းဆောင်မှာ ဂျာမနီလူမျိုး မာတင် လူသာ ဖြစ်သည်။ (လူသာ မာတင် — လည်းရှု။) ဥရောပရှိ အခြားနိုင်ငံများ၌လည်း မာတင်လူသာ ဆောင်ရွက်ပုံကို အားကျကြသဖြင့် ပရိုတက်စတန်ဂိုဏ်း တည်ထောင် ကြသည်။ လူတို့ စိတ်ဓာတ် ပြောင်းလာသည်နှင့်အမျှ

ဥရောပတိုက်

တိုင်းပြည် အုပ်ချုပ်ရေးလည်း ပြောင်းလာလေသည်။ ဥရောပအလယ်ခေတ်က ကံကျွေးချစ်နစ်နှင့် ထိစံနစ်အရ အုပ်ချုပ်သော အစိုးရစံနစ်သည် ကွယ်ပျောက်၍ ဘုရင် အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်သည် ပို၍ တန်ခိုးကြီးလာသည်။

ခရစ်နှစ် ၁၅၀၀ ကျော်မှ စ၍ စပိန်နိုင်ငံတွင် ဖိလစ် ဘုရင်သည် တန်ခိုးကြီးလာသည်။ ဖိလစ်ဘုရင်သည် ရောမ ကက်သလစ်ဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်သဖြင့် ပရိုတက်စတန်ဂိုဏ်းဝင်များ ဖြစ်ကြသော ပြင်သစ်၊ အင်္ဂလန်နိုင်ငံတို့နှင့် မသင့်မတင့် ဖြစ်လေသည်။ စပိန်နိုင်ငံသည် စီးပွားရေး၊ ကုန်သွယ်ရေး တို့၌ ထိုနှစ်နိုင်ငံနှင့် ပြိုင်ဖက်ဖြစ်၍ စစ်ဖြစ်ကြရသည်။ ထို အချိန်၌ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ပဌမ အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မ အုပ်စိုး၍ စပိန်နိုင်ငံတွင် ဖိလစ်ဘုရင်အုပ်စိုးလျက် ရှိသည်။ ထိုအခါက စပိန်ရေတပ်သည် အလွန်အင်အားကြီးမားလေ သည်။ သို့ရာတွင် အင်္ဂလိပ်ရေတပ်၏ ကျွမ်းကျင်မှုကြောင့် စပိန်ရေတပ်ကြီး ပျက်စီးရလေသည်။ ထိုအခါမှ စ၍ အင်္ဂလိပ်ရေတပ်သည် အင်အားကြီးမားလာလေသည်။

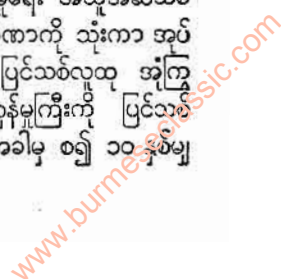
ဥရောပအနောက်မြောက်ဖက်ရှိ မြေနိမ့်ဒေသများဖြစ် သော နယ်သာလန်နိုင်ငံများဟု ခေါ်သည့် ဗဲလဂျီယမ်နှင့် ဟော်လန်နိုင်ငံများကို၁၆ရာစုနှစ်လောက်ကစပိန်ဘုရင်များ ပိုင်သည်။ သာသနာအရေးပုံကြီး ပေါ်ပေါက်လာသော အခါ နယ်သာလန်နိုင်ငံသည် ပရိုတက်စတန်ဂိုဏ်းသစ်သို့ ကူးပြောင်းကိုးကွယ်ကြသည်။ ထိုအခါ ရောမကက်သလစ် ဂိုဏ်းဝင် စပိန်ဘုရင်သည် နယ်သာလန်နိုင်ငံကို ရက်စက်စွာ နှိပ်ကွပ်သဖြင့် ထိုနိုင်ငံများကလည်း ပြန်လည်ခွဲခွာတော်လှန် ကြသည်။ နောက်ဆုံး၌ စပိန်အစိုးရ အရေးရှုံးနိမ့်ကာ နယ်သာလန်နိုင်ငံကို လွတ်လပ်ရေးပေးရသည်။ သို့ရာတွင် နယ်သာလန်နိုင်ငံသည် အင်္ဂလန်နှင့် စစ်ဖြစ်ရာ နယ်သာလန် တို့ အရေးရှုံးနိမ့်သဖြင့် ဥရောပတိုက်တွင် အင်္ဂလန်နှင့် ပြင်သစ်တို့သာ တန်ခိုးတက်လျက် ရှိသည်။

အင်္ဂလန်နှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့သည် အင်အားကောင်း လာသောအခါ မသင့်မတင့်ဖြစ်ကြသည်။ ပြင်သစ်ကမ်း ခြေရှိ ဖလန်းဒါးနယ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်ထွက် သီးမွေး အရောင်းအဝယ်ကောင်းသဖြင့် ထိုနယ်ကို အင်္ဂလိပ်တို့က လိုချင်ကြသည်။ ဖလန်းဒါးနယ်သည် ရှေးအခါက နော် မန်ဒီနယ်စား ဘုရင်များ စိုးပိုင်ခဲ့ဘူးသော နယ်ဖြစ်လေရာ၊ နော်မန်ဒီနယ်စား ဘုရင်အဆက်အနွယ်ဖြစ်သော အင်္ဂလိပ် ဘုရင် တတိယ အက်ဒွပ်သည် ဖလန်းဒါးနယ်ကို ရထိုက် သည်ဟု တောင်းဆို၍ ၁၃၄၆ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံကို တိုက်လေသည်။ ယင်းစစ်ပွဲသည် နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ ကျော် ကြာသောကြောင့် နှစ်တရာစစ်ပွဲဟု ခေါ်သည်။ (နှစ်တ ရာစစ်ပွဲ — လည်းရှု။) နှစ်တရာစစ်ပွဲသည် ၁၄၅၃ ခုနှစ် တွင် ပြေငြိမ်းသည်။ နှစ်တရာစစ်ပွဲ ပြီးသည်နောက်

အင်္ဂလန်ပြည်တွင် လန်ကက်စတားမင်းမျိုးနှင့် ယော့မင်း မျိုးတို့ ထီးနန်းလုကြရာ စစ်ဖြစ်ပြန်သည်။ ထိုစစ်ပွဲသည် နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်ကြာပြီးမှ ၁၄၇၅ ခုနှစ်တွင် လန်ကက် စတားမင်းမျိုးတို့ ထီးနန်းရကြသည်။ ပဌမဘုရင်သည် သတ္တမဟင်္ဂနိဖြစ်သည်။ ယင်း စစ်ပွဲကို နှင်းဆီစစ်ပွဲဟု ခေါ်သည်။ ဥရောပတိုက်တွင် ယင်းသို့လျှင် သာသနာရေး၊ နယ်နိမိတ်အရေး၊ ထီးနန်းအရေးတို့ဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် စစ် ဖြစ်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၆၀၄ ခုနှစ်မှ ၁၆၄၀ ခုနှစ်အတွင်း ဖြစ် ပွားသော အယူဝါဒရေးဆိုင်ရာ စစ်ပွဲဖြစ်သည့် နှစ်သုံးဆယ် စစ်ပွဲကို အဆုံးသတ်သော ဝက်စမေးလီးယား စစ်ငြိမ်းစာ ချုပ် ချုပ်ပြီးသည်မှ စ၍ ဥရောပနိုင်ငံများသည် စစ်ကို ကာကွယ်ရန် ကြိုးစားကြသည်။ (နှစ်သုံးဆယ်စစ်ပွဲ — လည်းရှု။) အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းစစ်ပွဲကြောင့် ဂျာမနီပြည်သည် လူဦးရေတဝက်ကျော်မျှ ကုန်ခန်းရပြီး လျှင် ပြည်သူ့အိုးအိမ်ပစ္စည်း သုံးပုံနှစ်ပုံ ပျက်စီးခဲ့ရသည်။ စစ်ကြောင့် ပျက်စီးခဲ့ရသည့် ဂျာမနီပြည်ကို ပြန်လည် ထူထောင်ရန် အနှစ် ၂၀၀ မျှကြာသည်။ ဥရောပနိုင်ငံများ သည် စစ်ကို ကာကွယ်ရန် အာဏာမတင်းသော စံနစ်ကို ကျင့်သုံးကြသည်။ ယင်း စံနစ်သည် အနှစ် ၂၀၀ အတွင်း ဥရောပ၌ စစ်ကို လုံးဝမပျောက်မသွားစေနိုင်သော်လည်း စစ်ကို ဝေးအောင်ကား ပြုနိုင်ခဲ့သည်။

တဆဲရှစ်ရာစုနှစ်ကုန်ခါနီးတွင် ပြင်သစ်လူထုသည် လူ့ အခွင့်အရေးကို တောင်းဆိုလာကြသည်။ အခွန်တော် များ ကြီးလေးစွာ ထမ်းဆောင်ခြင်းမှ လွတ်ကင်းရန်၊ လွတ်လပ်စွာ ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားနိုင်ရန်၊ ဥပဒေ အောက်တွင် လူတန်းစားမခွဲပဲ သာတူညီမျှ အကျိုး ခံစားခွင့်ရှိရန်၊ လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခြင်း ပြုနိုင်ရန် တောင်းဆို ကြသည်။ ၁၈၇၉ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံ၌ ယင်းအခွင့်အရေးအတွက် ပြည်တွင်းစစ် နှစ်ကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် အခွင့်အရေးဥပဒေ ကြမ်း အတည်ဖြစ်ကာ အထက်ပါ လူ့အခွင့်အရေးများကို ရရှိခဲ့သည်။ (အခွင့်အရေးဥပဒေကြမ်း — လည်းရှု။)

ဗြိတိန်နိုင်ငံ၌ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ တန်ခိုးအာဏာကျ ဆင်း၍ တိုင်းသူပြည်သားများ၏ ဆန္ဒအရ အုပ်ချုပ်သော အစိုးရစံနစ်ကျင့်သုံးခွင့်ရလာသော သတင်းသည် ဥရောပရှိ အခြားနိုင်ငံများသို့ ဂယက်ရိုက်လာလေသည်။ ဂယက် အရိုက်ဆုံးနိုင်ငံသည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ လူမှုရေး မမျှတမှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးမမျှတမှု၊ လူမှုရေး အယူအဆသစ် လှုပ်ရှားလာမှုတို့ကို ဂရုမစိုက်ဘဲ အာဏာကို သိမ်းကာ အုပ် ချုပ်ခဲ့ကြသဖြင့် ၁၇၈၉ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်လူထု အကြံ တော်လှန်ကြသည်။ ယင်း တော်လှန်မှုကြီးကို ပြင်သစ် တော်လှန်ရေးဟု ခေါ်သည်။ ထိုအခါမှ စ၍ ၁၀ နှစ်မျှ

ဥရောပတိုက်

ဆိုဗီယက်ယူနိုက်တက်၊ မောစကိုမြို့မှ ကားလမ်းနှင့်ရိပ်သာလမ်းမကြီး

ကာလအတွင်း ပြင်သစ်တနိုင်ငံလုံးသည် တော်လှန်ရေးစစ် မြေပြင် ဖြစ်ခဲ့ရလေသည်။ တော်လှန်ရေးပြီးဆုံး၍ ပဌမ သမတနိုင်ငံကို ထူထောင်ခဲ့သော်လည်း ကောင်းမွန်စွာ အုပ်ချုပ်နိုင်သော အစိုးရမဲ့နိုင်ငံပြင် နပိုလီယန်ဗိုနပတ် ခေါင်းဆောင်သော စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းလေသည်။ (ပြင်သစ်တော်လှန်ရေး၊ နပိုလီယန်ဘုရင်များ - လည်း ရှု။) သို့ရာတွင် ၁၈၁၄ ခုနှစ်၌ နပိုလီယန်ထီးနန်းစွန့်လွှတ် လိုက်ရသည်။ နပိုလီယန် တန်ခိုးနိမ့်သွားသည်နှင့် တပြိုင်နက် ပြင်သစ်နိုင်ငံတော်ကြီးသည် အစိတ်စိတ် ကွဲပြားသွား ရ၏။ ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင် ဥရောပတိုက်တလွှားမှ ဧကရာဇ် များနှင့် မှူးကြီးမတ်ကြီးများသည် ဗီယင်းနားမြို့တွင်စုဝေး ကြပြီးလျှင် ဥရောပတိုက်ကို အမျိုးမျိုး အဖွဲ့ဖွဲ့ ပြုပြင်ဖန် တီးကြသည်။ ဗီယင်းနား အစည်းအဝေးကြီး၏ ဆုံးဖြတ် ချက်အရ ပြင်သစ်နိုင်ငံတွင် ၁၈ ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင် နန်းတက်ရ၏။ ဟော်လန်နှင့် ဗဲလဂျီယမ် နိုင်ငံနှစ်ခုကို ပူးပေါင်းပြီးလျှင် နယ်သာလန်နိုင်ငံဟု ထူထောင်လိုက် သည်။ ဩစတြီးယား၊ ပရပ်ရှားနှင့် ရုရှတို့က ပိုလန်နိုင်ငံ ကို ခွဲဝေယူကြသည်။ ဗင်းနစ်နိုင်ငံနှင့် ဣတလီမြောက် ပိုင်းကို ဩစတြီးယားက ယူလိုက်သည်။ ဣတလီနှင့် ပြင်

သစ်နယ်အချို့ကို ပူးပေါင်းပြီးလျှင် ဆာဒင်းနီးယားနိုင်ငံ ဟု ထူထောင်သည်။ ဥရောပ အလယ်ပိုင်း တွင်လည်း ဩစတြီးယားနှင့် ပရပ်ရှား ခေါင်းဆောင်သော ဂျာမန် နိုင်ငံငယ်များ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ကြီး ထူထောင်ကြသည်။ ထိုညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့တွင် ဩစတြီးယား၊ ပရပ်ရှား၊ ဗာဗေး ရီးယား၊ ဆက်ဆွန်နို၊ ဗတ်တင်ဖတ် စသော နိုင်ငံကြီးငယ် ပေါင်း ၃၉ နိုင်ငံ ပါဝင်သည်။ ထိုအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအသီးသီးမှ စေလွှတ်သော ကိုယ်စားလှယ်များ ခိုင်းယက်လွတ်တော် တခု ဖွဲ့စည်း၍ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ဆိုရာ အရေးတို့ကို ဆေး နွေးကြသည်။ ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန်နိုင်ငံ ညွှန်ပေါင်း အဖွဲ့အတွင်းရှိ နိုင်ငံများသည် ရောင်းပယ်ရေးနှင့် စပ် လျဉ်း၍ အကောက်တော် သမဂ္ဂတခုကို ဖွဲ့စည်းကြ၏။ သမဂ္ဂဝင်နိုင်ငံများသည် အချင်းချင်း တင်ပို့ရောင်းချသော ကုန်စည်များပေါ်တွင် အကောက် မယူကြရချေ။ ဤသို့ဖြင့် ဂျာမန်တို့သည် ဂျာမန်နိုင်ငံဟူသမျှ သွေးစည်းပူးပေါင်းကာ နိုင်ငံကြီးတနိုင်ငံအဖြစ် ထွန်းကားလာစေလိုသောဆန္ဒ ပိုမို ကြီးမားလာလေသည်။ ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန်နိုင်ငံများ အဖွဲ့သည် ဂျာမန်နိုင်ငံကြီးအဖြစ် ရောက်ရှိလာသည်။ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့် ရောက်သောအခါ ရုရှနိုင်ငံမှအပ

www.burmeseclassic.com

ဥပေပတိုက်

ဥပေပနိုင်ငံအားလုံးလိုလိုပင် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေနှင့် အုပ်ချုပ်နေကြပြီး ဖြစ်သည်။ ရုရှနိုင်ငံတွင် ဘဇ္ဇတ ခုနစ် တော်လှန်ရေးကြီး ဖြစ်ပွားပြီးသည့်နောက်မှ အုပ်ချုပ်မှု အခြေခံဥပဒေ ပေါ်ပေါက်လာသည်။

၁၈၁၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၁၄ ခုနှစ်အတွင်း ဥပေပတိုက်တွင် အကြီးအကျယ်စစ်ပွဲမရှိ မပေါ်ပေါက်ခဲ့ချေ။ ၁၉၁၄ ခုနှစ် တွင်မှ ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီး စတင် ဖြစ်ပွား၍ ၁၉၁၈ ခုနှစ် အထိ လေးနှစ်တိုင် ကြာခဲ့သည်။ (ကမ္ဘာစစ်၊ ပဌမ — လည်းရှု။) ပဌမကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့် နောက်တွင် ဥပေပ နိုင်ငံများ၏ နယ်နိမိတ်များကို ပြန်လည်သတ်မှတ် ပြုပြင် ခဲ့၏။ အယ်လဆက်-လိုရိန်းနယ်ကို ပြင်သစ်သို့ ပြန်လည်ပေး အပ်ခဲ့၏။ ယခင်က ဂျာမနီ၊ သြစတြီးယားနှင့် ရုရှတို့ ပိုင် ဆိုင်သော နယ်မြေအချို့ကို ဖွဲ့ပေးကာ ပိုလန်နိုင်ငံအသစ် ကို ဖွဲ့စည်းပေးလိုက်သည်။ ယခင်က သြစတြီးယားနိုင်ငံ တော်၏ နယ်မြေကိုလည်း ပြန်လည်ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ကာ သြစတြီးယားနိုင်ငံ၊ ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ၊ ချက်ကိုဆလို ဗားကီးယားနိုင်ငံနှင့် ယူဂိုစလားဗီးယား နိုင်ငံများအဖြစ် ထူထောင်လိုက်ကြသည်။ ဣတလီနှင့် ရုမေးနီးယားတို့က လည်း နယ်မြေအချို့ ရလိုက်လေသည်။ ၁၉၂၀ ခုနှစ်မှ ၁၉၃၉ ခုနှစ်အတွင်း ကာလ၌မူ စစ်ပွဲမရှိ မဖြစ်ပွားသော် လည်း ဥပေပနိုင်ငံများသည် အရေးကြုံလျှင် သက်လုံ ကောင်းစေရန် မိမိတို့ စစ်တပ်များကို လက်နက် အပြည့် အစုံတပ်ဆင် အင်အားဖြည့်ထားကြသည်။ ၁၉၃၀ ပြည့် နှစ်တွင် စီးပွားရေး ကြပ်တည်းမှုကြီး ဖြစ်ပွားလာသော အခါ လူတို့ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်၊ အစားဆင်းရဲ အနေဆင်း ရဲ ဖြစ်လာလေသည်။ စားဝတ်နေရေး မြင့်စေရမည် ဟူ သော ခံဝန်ချက်နှင့် ဝါဒပြန်ကြသော ဖက်ဆစ်ပါတီနှင့် ကွန်မ്യူနစ်ပါတီတို့သည် ဥပေပတလား တန်ခိုးသြဇာ ရှိလာကြသည်။ ဣတလီ၊ ဂျာမနီ၊ စပိန် စသော နိုင်ငံတို့၌ ဖက်ဆစ်ဝါဒလွှမ်းမိုး၍ ရုရှနှင့် အနီးဝန်းကျင် နိုင်ငံတို့၌ ကွန်မ്യူနစ်ဝါဒလွှမ်းမိုးလေသည်။ ယင်း ဝါဒသမားများနှင့် ဒီမိုကရေစီ ဝါဒသမားများ အင်အားပြိုင်ရာမှ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီး ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြန်သည်။ ဂျာမနီတွင် နာဇီ ခေါင်းဆောင် ဟစ်တလာ တန်ခိုးကြီးလာသည်နှင့်အမျှ ရှေးက ဂျာမနီနယ်ပယ်ဟောင်းများ ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည့် သြစ ထြီးယားနိုင်ငံကို၎င်း၊ ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား နယ်ပယ် အချို့ကို၎င်း လက်နက်အားကိုးပြု၍ ဂျာမနီနိုင်ငံတွင်းသို့ သိမ်းယူလေသည်။ တဖန် ဣတလီတွင် ဖက်ဆစ်ခေါင်း ဆောင် မုဆိုလီနီတန်ခိုးကြီးလာသည်နှင့်အမျှ အာဖရိက တိုက်သို့တိုင် ကိုလိုနီ နယ်ချဲ့လေသည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီအာဏာရှင် ဟစ်တလာသည် ပိုလန်နိုင်ငံကို စတင် တိုက်ခိုက်သည်။ ပိုလန်ကို ဂျာမနီတို့ တိုက်ခိုက်သည်

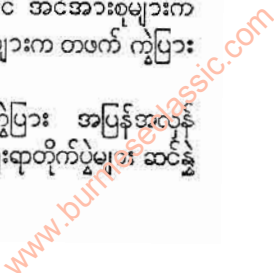
အရေး၌ မိမိတို့ကို လက်ငင်းမထိခိုက်သော်လည်း နောင် တနေ့နေ့တွင် မိမိတို့ကိုလည်း ထိပါးလာမည်ဟု မြင်ကြ သော အင်္ဂလိပ်နှင့် ပြင်သစ်တို့သည် ပိုလန်ဖက်မှ ဝင်၍ စစ်ကျေညာကာ ဟစ်တလာအား တိုက်လေသည်။ ဤသို့ ဖြင့် ဥပေပတွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မီးပွား စတောက်ခဲ့လေ သည်။ (ကမ္ဘာစစ်၊ ဒုတိယ — လည်းရှု။)

* ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် ဥပေပတိုက်၌ ဖက်ဆစ် အာဏာရှင်စံနစ် ပျက်ပြုန်းခဲ့ရသည်။ စစ်ရှုံးဂျာမနီနိုင်ငံ သည် နှစ်ပိုင်းကဲ့သို့ခွဲရ လေသည်။ ဥပေပတိုက်တွင် အနောက်မဟာမိတ်နိုင်ငံများက တဖက်၊ ဆိုဗီယက်နိုင်ငံက တဖက် အကျိုးစီးပွားချင်း မတူနိုင်အောင် ဖြစ်လာရလေ သည်။ ဥပေပအရှေ့နှင့် အလယ်ပိုင်း နိုင်ငံများသည် ဆိုဗီယက်တို့နှင့် ပိုမိုနီးစပ်လာကြသည်။ ဗော်လဂန်တိုင်း ပြည်များဖြစ်သော ရုမေးနီးယား၊ ဗူဂေးရီးယား၊ အယ် လဗေးနီးယားနှင့် ယူဂိုစလားဗီးယား နိုင်ငံများသည်၎င်း၊ ဥပေပအလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများဖြစ်သည့် ပိုလန်၊ ဟန်ဂေရီနှင့် ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား နိုင်ငံများသည်၎င်း ကွန်မ്യူနစ် နိုင်ငံများဖြစ်လာကြသည်။

ဥပေပအနောက်ပိုင်း၌မူ ခေါင်းဆောင်မှုသည် ဗြိတိ သျှနှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့၏ လက်ထဲတွင်ပင် ရှိနေခဲ့သည်။ သို့သော် စစ်ပြီးခေတ် စီးပွားရေး ပြန်လည်ထူထောင်ရန် အရေးမှာ ပိုမိုကြီးမားနေရာ ယခင်ကကဲ့သို့ အဖက်ဖက်၌ တွင်ကျယ် လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်းကား မရှိတော့ပေ။ ဗဲလဂျီ ယမ် နယ်သာလန်နှင့် လပ်ဇင်ဗူးသီးနိုင်ငံသည် အချင်း ချင်း စီးပွားရေးမဟာမိတ်ဖွဲ့ကာ ဗြိတိသျှ၊ ပြင်သစ်တို့နှင့် စီးပွားရေးစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုကြသည်။

ဣတလီနိုင်ငံတွင် ဘုရင်စံနစ်အုပ်ချုပ်ရေးကို ဖြိုဖျက်၍ သမဗာနိုင်ငံထူထောင်လိုက်ပြီးလျှင် အမေရိကန်အပါအဝင် အနောက်မဟာမိတ်နိုင်ငံတို့နှင့် တသဘောတည်း ဆက်ဆံ နေခဲ့သည်။ နော်ဝေး၊ ဆွီဒင်နှင့် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံတို့ကား မိမိတို့ဖာသာ လွတ်လွတ်ကင်းကင်း နေကြလေသည်။ ဖင်းလန်နိုင်ငံကမူ ဆိုဗီယက်နိုင်ငံနှင့် အနေနီးသဖြင့် ဆိုဗီ ယက်နိုင်ငံကို အများဆုံးလိုက်လျောနေရသည်။ ပေါ်တူဂီ နိုင်ငံသည်လည်း အနောက်နိုင်ငံများအပေါ် အမှီသဟဲ ပြုနေခဲ့၏။ စပိန်နိုင်ငံကမူ ဖက်ဆစ်အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်ကိုပင် ဆက်လက် ကျင့်သုံး နေခဲ့လေရာ အခြား နိုင်ငံများနှင့် အဆက်ပြတ်နေလေသည်။ အချုပ်အားဖြင့်ကား ဥပေပ တိုက်တွင် အနောက် မဟာမိတ် နိုင်ငံ အင်အားစုများက တဖက်၊ ကွန်မ്യူနစ်နိုင်ငံအင်အားစုများက တဖက် ကွဲပြား လာခဲ့လေသည်။

ဤသို့ဖြင့် တဖက်နှင့်တဖက် ကွဲပြား အပြန်အလှန် ဆန့်ကျင်မှုပြုလာကြရာမှအစ ဝါဒရေးရာတိုက်ပွဲများ ဆင်နွှဲ

လာကြသည်။ ယင်းသည့်ဝါဒရေးရာတိုက်ပွဲများသည် စစ်အေး တိုက်ပွဲကြီး အသွင် ဆောင်နေရာ စစ်ပြီးကာလ ပြောင်းလဲလာသော အခြေအနေတိုင် အရင်းရှင်စံနစ်၏ ရှင်သန်မှုကို ဆက်လက် ကြိုးပမ်းလိုသော နိုင်ငံများက တဖက်၊ အရင်းရှင်စံနစ်ကို ဖြိုဖျက်ရန် အားထုတ်လိုသော နိုင်ငံများက တဖက် အုပ်စုဖွဲ့၍ ဝါဒရေးရာတိုက်ပွဲများ ဆင်နွှဲနေခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။

အုပ်စုနိုင်ငံကြီးတို့သည် ထိုသို့ တဖက်မှ စစ်အေးတိုက်ပွဲများကို ဆင်နွှဲနေရင်းကပင် တဖက်နှင့်တဖက် အပြန်အလှန် စိုးရိမ်မှုနှင့် သံသယဝင်လာကြပြီးလျှင် တင်ကြိုကာ အကြောင်း ပြချက်များဖြင့် စစ်ရေးစာချုပ်များ ချုပ်ဆို၍ ထိုစာချုပ်များအရ စစ်ရေးပြင်ဆင်မှုများကိုလည်း တဆက်တည်းပင် ပြုလုပ်လာကြလေသည်။

ဥရောပတိုက်တွင် နာတိုးစစ်ရေးစာချုပ်နှင့် ဝါဆော စာချုပ်များကို ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ နာတိုးစစ်ရေးစာချုပ်မှာ မြောက်အတ္တလန္တိတ် လုံခြုံရေးစာချုပ်ကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်၍ ထိုစာချုပ်အဖွဲ့ကို ဥရောပတိုက်ရှိ နိုင်ငံများအား ဆိုဗီယက်နိုင်ငံက အတိအလင်းကျူးကျော်မှု ပြုလာလျှင် ကာကွယ်ရန်အတွက် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဧပြီလ ၄ ရက်နေ့တွင် အနောက်နိုင်ငံများက ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ အိုက်စလန်၊ နော်ဝေး၊ မြိတ်နီ၊ နယ်သာလန်၊ ဒင်းမတ်၊ ဗဲလဂျီယမ်၊ လပ်ဇင်ဗူး၊ ပေါ်တူဂီ၊ ပြင်သစ်၊ ဣတလီ၊ ဂရိ၊ တူရကီနှင့် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ ဂျာမနီနိုင်ငံတို့ ပါဝင်သည်။ ဆိုဗီယက်နိုင်ငံနှင့် ဥရောပအရှေ့ပိုင်းနိုင်ငံများကလည်း အကယ်၍ အနောက်အုပ်စုမှ ကျူးကျော်မှုများ ပြုလုပ်လာပါက လိုအပ်သော ကာကွယ်မှုများ ပြုလုပ်ရန် ၁၉၅၅ ခုနှစ် မေလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ဝါဆောစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခဲ့၏။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှာ အယ်လဗေးနီးယား၊ ဗူလဂေးရီးယား၊ ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား၊ ဂျာမနီဒီမိုကရက်တစ် သမ္မတနိုင်ငံ၊ ဟန်ဂေရီ၊ ပိုလန်၊ ရုမေးနီးယားနှင့် ဆိုဗီယက်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်လေသည်။

၁၉၄၅ ခုနှစ်၏ နောက်ပိုင်း၌ စစ်ရှုံးအရင်းရှင်နိုင်ငံတို့၏ ပိုင်နက် နယ်ပယ်များ ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သကဲ့သို့ စစ်နိုင်သူ အရင်းရှင်နိုင်ငံများသည်လည်း မိမိတို့၏ အင်ပိုင်ယာကြီးများကို ကြာရှည်တည်မြဲအောင် ဆက်လက်ထိန်းမထားနိုင်ကြတော့ချေ။ မကြာမီအတွင်း၌ပင် ဖရိဒေ့ ပြိုကွဲကုန်ကြရလေသည်။

ဥသျှစ်ပင်။ ။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မိုးပါးသော အရပ်များတွင် ဥသျှစ်ပင်ကို အတွေ့ရများသော်လည်း မိုးများသောအရပ်ရှိ မြဲဥသျှစ်ပင်များ၌လည်း တခါတရံ ထိုအပင်ကို စိုက်ပျိုးထားတတ်ကြသည်။ သို့သော် စီးပွားဖြစ်ရန် ရည်

ရွယ်၍ ဥသျှစ်ပင်များများကိုသော်၎င်း၊ စံနစ်တကျသော်၎င်း စိုက်ပျိုးလေ့ မရှိကြချေ။

ဥသျှစ်ပင်သည် အရွယ်အလတ်စား သစ်ပင်မျိုး ဖြစ်၍ အစေ့ကို စိုက်လျက် အပင်သစ်ပွားအောင် ပြုလုပ်ကြသည်။ ဥသျှစ်ပင်၏ အကိုင်းအခက်များသည် ပျံ့ထွက်နေလျှင် အပင်သည် မကြီးထွားပဲ အသီးနည်းမည် ဖြစ်သဖြင့် အကိုင်းအခက်များကို ချိုင့်ပစ်ရပေသည်။

ဥသျှစ်သားသည် ဖြူယော်ယော် အဆင်းရှိ၍ မာ၏။ အနံ့သင်းလျက် အရောင်တင်နိုင်သော သစ်သား ဖြစ်သည်။ ဥသျှစ်သားကို အိမ်ဆောက်ခြင်း၊ လှည်းနှင့်လှည်းဘီးများ လုပ်ခြင်း၊ ပန်းပုထုခြင်း စသည်တို့အတွက်အသုံးချကြသည်။ ဥသျှစ်ရွက်နုများကို တို့စရာအဖြစ် ရောင်းချလေ့ရှိသည်။ ဥသျှစ်ပင်သည် မတ်လမှမေလအတွင်း၌ သီးလေ့ရှိသည်။ ဥသျှစ်ပင်သည် သာမန်ကောင်းမွန်သည့် မြေဩဇာတွင် ဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်။

ဥသျှစ်သီး အမုည့်များကို မန်ကျည်းဖျော်ရည်ကဲ့သို့ ဖျော်ရည်စိမ်၍ သောက်လေ့ရှိကြသည်။ ဥသျှစ်သီးအမုည့်သည် လူကို အားရှိစေ၍ ဝမ်းလည်း ကောင်းနိုင်သည်။

ဥသျှစ်သီးသည် အချင်းအားဖြင့် လေးလက်မမှ ခြောက်လက်မအထိ ရှိ၍ အခွံမှာ ချောမွတ်လျက် မာသည်။ အသီးမှည့်အတွင်းတွင် လိမ်မော်ရောင်ရှိ အနံ့သင်းသော အသားနှစ် ရှိသည်။ ထိုအသားနှစ်ကို စေးကပ်သော အစေးက ဖုံးအုပ်ထား၍ အတွင်း၌ အစေ့ပေါင်းများစွာ ရှိသည်။ အမျှင်လည်း ထူသည်။ ဥသျှစ်သီးမှည့်၏ အနှစ်သားမှ အစေ့၊ အမျှင်နှင့်အစေးတို့ကို ဖယ်ရှား၍ အသားသက်သက်ကိုသာ စားလေ့ရှိကြသည်။ အစေးနှင့်အမျှင်တို့ကို စားမိလျှင် အစေး၏ပူစပ်သောသတ္တိကြောင့် နှုတ်ခမ်းနှင့်ပါးစပ်တို့တွင် အစေးလောင်တတ်သည်။ ဥသျှစ်သီးမှည့်သည် ဝမ်းကိုက်ရောဂါကဲ့သို့သော ဝမ်းပိုက်တွင်ဖြစ်တတ်သော ရောဂါများအတွက် ဆေးဖြစ်သည်။ ဥသျှစ်သီးစိမ်းကိုလည်း ဝမ်းပိုက်ရောဂါများအတွက် ချက်ဆေး အဖြစ် ဖော်စပ်ကြသည်။ ဥသျှစ်သီးစိမ်း၏ အရသာမှာ ဖန်သည်။ ဥသျှစ်မြစ်၏ အခေါက်ကိုလည်း အဖျားဖြတ်ဆေးအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဥသျှစ်ပင်မှ သစ်စေးတမျိုးကိုလည်း ရရှိသည်။

ဥသျှစ်ပင်သည် လိမ်မော်မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်ပြီးလျှင် ယင်းကို ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် အီးဂဲမာမဲလိုဟုခေါ်သည်။

ဥဩ။ ။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥဩငှက်၏ အလျားမှာ ၁၇ လက်မရှိ၍ မျက်စိမှာ ကြက်သွေးရောင် ဖြစ်သဖြင့် ထူးခြားသည်။ ပျံရုတ်တွင် အမြီးရှည်ကြီးများနှင့် တို၍ဝိုင်းသော အတောင်များကို မြင်နိုင်သည်။

ဥဩ

ဥဩ၏ အော်သံကို လူတိုင်းလိုပင် ကြားဘူးကြသည်။ သို့သော် ထိုငှက်ကို မြင်ဘူးသူကား နည်းသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ရသည်မှာ ဥဩသည် သစ်ပင် အမြင့်ကြီးများ၏ အရွက် များအကြားတွင်ခိုအောင်းနေလေ့ရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဥဩသည် ဥယျာဉ်များတွင် အနေများသောငှက်ဖြစ်သည်။

ဥဩကို ကြားပြီးလျှင် နွေဥတု ကျရောက်လာပြီဟု သိရသည်။ တနေ့လုံးနှင့် တခါတရံတွင် ညဉ့်ပင် အော်လေ့ ရှိသည်။ ဥဩ အော်သော အချိန်သည် မိတ်လိုက်ချိန်ဖြစ်၍ အခြားအချိန်များတွင် ဆူညံစွာ အော်လေ့မရှိချေ။

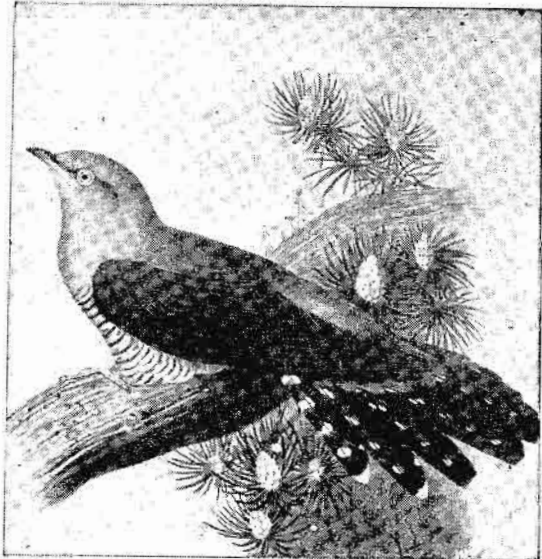
များသောအားဖြင့် ဥဩငှက်သည် ကျီးကန်း၏ အသိုက် များအတွင်း၌ ဥများကို အုလေ့ရှိသည်။ ကျီးကန်း၏ အသိုက်တသိုက် အတွင်း၌ ဥဩ နှစ်ဥ၊ သို့မဟုတ် သုံးဥကို တွေ့ရလေ့ရှိသည်။ တခါတရံတွင် ရှစ်ဥအထိ အုထားသည် ကိုပင် တွေ့ရတတ်သည်။ ဥဩ၏ ဥသည် ကျီးကန်း၏ဥနှင့် တူသော်လည်း ကျီးကန်းဥသောက် မကြီးချေ။ အမွေး အတောင် ပေါက်ပြီးသော ဥဩငှက်ငယ်များကို ဥဩငှက်မ များက အစာကျွေးသည် ဟု ဆိုသည်။ ထိုအဆိုသည် လွန်စွာ ထူးခြားလေသည်။

ဥဩသည် ကျီးကန်းရိုရာတွင် နေလေ့ရှိသော ငှက်မျိုး ဖြစ်ပုံ ရသည်။ တရပ်မှ တရပ်သို့လည်း ပြောင်းရွှေ့ကာ နေထိုင်ပုံရသည်။ အတိအကျကား မပြောနိုင်ချေ။

ဥဩကို တနင်းသာရီတိုင်းတွင် မတ်လမှ ဇူလိုင်လ အတွင်း ပေါများစွာ တွေ့ရ၍ ဩဂုတ်မှ နိုဝင်ဘာလအတွင်း မတွေ့ရချေ။ ဒီဇင်ဘာမှ ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း ဥဩငှက် အနည်းငယ်မျှကိုသာ တွေ့ရလေသည်။

ကမ္ဘာ့သိပ္ပံပညာရှင်များကမူ ဥဩဆိုသော အမည်သည် ဥဩပေတိုက်ရှိ လူသိများသော ငှက်မျိုးစိတ် အချို့၏ အော်သံကို အစွဲပြု၍ ထိုငှက်များကို ဥဩ ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည် ဟု ဆိုသည်။ ကမ္ဘာ့ အရှေ့လုံးခြမ်းအတွင်း၌ ထိုငှက်မျိုးစိတ် ပေါင်း ၂၀၀ ခန့် ရှိသည်။ ထိုငှက်များ၏ အရောင်မှာ ညိုမဲ့မဲ့ဖြစ်သည်။ ဥဩပေတိုက်နှင့် အာရှတိုက်ရှိ ဥဩငှက်များ၏ အရောင်မှာမူ လှပကြသည်။ မြိတီနိုင်ငံသို့ ဥဩငှက်သည် နွေကူးရာသီစောစောပိုင်းတွင် ရောက်ရှိလာ ပြီးလျှင် များသောအားဖြင့် ဩဂုတ်လတွင် ထိုနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာကြ၍ တောင်အာဖရိကတိုက်တွင် ဆောင်းရာသီ အတွင်း၌ နေထိုင်ကြသည်။

ဥဩသည် ဥကို အခြားငှက်များ၏ အသိုက်များ အတွင်း၌ သွား၍ အုလေ့ရှိကြသည်။ ထိုဥပေါက်သောအခါ ဥဩငှက်ကလေးသည် သူ့အား ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက် ထားသော ငှက်၏ ဥကို ဖြစ်စေ၊ ငှက်ငယ်ကလေးကိုဖြစ်စေ အသိုက်မှ အောက်သို့ ချပစ်လေ့ရှိသည်။ ထိုနည်းဖြင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်ပေးသော ငှက် ယူလာသမျှ အစာကို

ဥဩငှက်

တကောင်တည်းက စားနိုင်သဖြင့် မကြာမီအတွင်း၌ပင် ငှက်ကြီးများထက်ပင် ကြီးထွားလာလေသည်။ ဥဩငှက် မျိုးစိတ် အချို့ကသာ အသိုက်များကို ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ် ကြသည်။

မြောက်အမေရိကတိုက်တွင် နှုတ်သီးမည်း ဥဩနှင့် နှုတ်သီးဝါ ဥဩ ဟူ၍ ဥဩငှက် နှစ်မျိုး ရှိသည်။ ထိုငှက် နှစ်မျိုးလုံးပင် လွန်စွာ ကြောက်ရွံ့တတ်ကြသည်။ သို့သော် ထိုငှက်များကို သူတို့၏ အော်သံများဖြင့် သိရှိနိုင်ပေသည်။ ထိုဥဩများ၏ အရွယ်မှာ ကိုယ်ထည် တပေခန့်ရှည်၍ အမြီးလည်း ရှည်ပြီးလျှင် ဝိုင်းသည်။ အခြားငှက်များနှင့် ခြားနားချက်မှာ ထိုငှက်များ၏ ခြေချောင်းနှစ်ချောင်း သည် ရွေ့ဖက်သို့ ထွက်နေကြ၍ ကျန်နှစ်ချောင်းသည် နောက်ဖက်သို့ ထွက်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့၌ အတော်ရှည်၍ အနည်းငယ်ကောက်သော နှုတ်သီးများ ရှိကြသည်။ နှုတ်သီးမည်း ဥဩ၏ မျက်စိ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အနီရစ်များ ရှိ၍ နှုတ်သီးဝါ ဥဩ၏ အမြီးတွင် ပို၍ ကြီးမားသော အဖြူမတ်များ ရှိသည်။

ထိုဥဩငှက်များ၏ အသိုက်များသည် မသပ်ယပ်ချေ။ တမြုံတွင် နှစ်ဥမှ ခုနစ်ဥအထိ တွေ့ရတတ်သည်။ ဥ၏ အရောင်မှာ စိမ်းပြာ ဖြစ်သည်။ ဥဩငှက် မကြာခဏ အော်လျှင် မိုးရွာလေ့ရှိသည် ဟု အများက ယူဆကြသည်။ ထိုဥဩငှက်များသည် အခြားငှက်များ မစားသော အမွေး ထူညာ ခုများကို စားကြသည်။

ဥဩငှက်မျိုးစိတ် အားလုံးသည် ကူကူလီဒီး မျိုးရင်း၌ ပါဝင်ကြလေသည်။

အရှုဂွေးနိုင်ငံ

အရှုဂွေးနိုင်ငံ။ ။ အရှုဂွေးနိုင်ငံသည် တောင်အမေရိကတိုက်တွင် အငယ်ဆုံး သမတနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ မြောက်ဖက်တွင် ဗရာဇီးနိုင်ငံ၊ အနောက်ဖက်တွင် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ၊ တောင်ဖက်နှင့် အရှေ့ဖက်တို့တွင် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ တည်ရှိသည်။ အရှုဂွေးမြစ်သည် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံနှင့် အရှုဂွေးနိုင်ငံတို့ စပ်ကြားတွင် နယ်နိမိတ်အဖြစ် စီးဆင်းသည်။ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံမှ စီးဆင်းလာသော ပါရနာမြစ်သည် မြစ်ဝတွင် အရှုဂွေးမြစ်နှင့်ပေါင်း၍ လာပလာတာမြစ် အဖြစ် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာထဲသို့ စီးဝင်သည်။ မြောက်ဖက်၌ ဗရာဇီးနိုင်ငံနှင့် စပ်လျက်ရှိသော နယ်နိမိတ်သည် မိုင် ၄၅၀ ရှည်လျားသည်။ အရှုဂွေးနိုင်ငံသည် ၂,၂၁၂ စတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်း၍ ၁၉၂ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ လူဦးရေ ၂,၉၆၀,၀၀၀ ယောက်ရှိသည်။

အရှုဂွေးနိုင်ငံမြေမျက်နှာပြင်သည် များသောအားဖြင့် ပျံ့ပျူးသည်။ မြောက်ပိုင်းတွင် တောင်တန်းများရှိသော်လည်း ပေ ၂၀၀၀ ထက်မြင့်သောတောင် မရှိချေ။ ထိုတောင်တန်းများ၏ အနောက်ဖက်တွင် မြေပြင်သည် အရှုဂွေးမြစ်ကြောင်းသို့ တဖြည်းဖြည်း ပြေ၍ နိမ့်ဆင်းသွား

သည်။ ထိုလွင်ပြင်ပိုင်းသည် ရှုခင်းသာယာ၏။ အရှုဂွေးနိုင်ငံတွင် သဲကန္တာရများ၊ တောနက်ကြီးများ မရှိချေ။

အရှုဂွေးနိုင်ငံသည် ရာသီဥတု သင့်တင့်ညီညွတ်သည်။ ပင်လယ်ဖက်မှ လေပြေလေညှင်း တိုက်ခတ်သဖြင့် နွေရာသီ၌ အေး၍ ဆောင်းရာသီ၌ နွေးသည်။ အပူဆုံးလ ဖြစ်သော ဇန္နဝါရီလတွင် ပျမ်းမျှအပူချိန်မှာ ဖာရင်ဟိုက် ၇၄ ဖြစ်၍၊ အအေးဆုံးလ ဖြစ်သော ဇွန်လတွင် ပျမ်းမျှအပူချိန်မှာ ဖာရင်ဟိုက် ၅၀ ဖြစ်သည်။ တနှစ်အတွက် ပျမ်းမျှ မိုးရေချိန်မှာ ၄၃ လက်မ ဖြစ်သည်။ ပြေလွန်၍ မေလတွင် မိုးအများဆုံး ရွာသွန်းသည်။ သို့ရာတွင် တခါတရံ မိုးခေါင်လေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အရှုဂွေးနိုင်ငံတွင် ကောက်ပဲသီးနှံစိုက်ပျိုးခြင်းထက် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူခြင်းကို ပို၍ အားစိုက်လုပ်ကိုင်သည်။

မြောက်ပိုင်း တောင်ကုန်းဒေသတွင် ရွှေကို တူးဖော်ရရှိသည်။ ငွေ၊ ကြေးနီ၊ သံနှင့် မန်ဂန် စသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများကိုလည်း အနည်းငယ်ရရှိသည်။ ကျောက်မီးသွေး မထွက်သောကြောင့် စက်မှုလုပ်ငန်းအတွက် လျှပ်စစ်အားကို အသုံးပြုရသည်။ ထို့ကြောင့် အရှုဂွေးမြစ်၏ မြစ်လက်တက်ဖြစ်သော ရီအိုနီးဂရိုးမြစ်တွင် ရေကာတာဆောက်လုပ်၍ လျှပ်စစ်အားကို ထုတ်ယူသုံးစွဲကြရသည်။

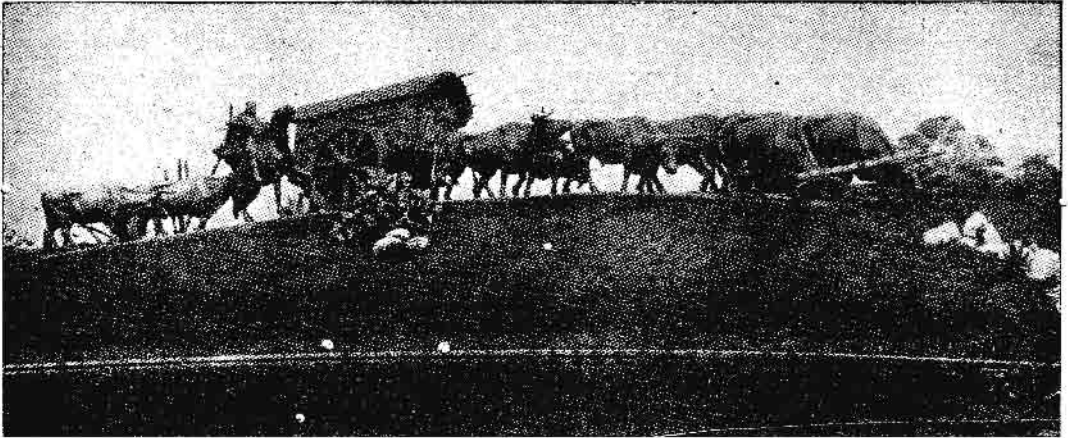
အရှုဂွေးနိုင်ငံတွင် သိုး၊ နွား မွေးမြူခြင်းသည် အဓိကလုပ်ငန်းဖြစ်၍ နိုင်ငံမှ ထွက်ကုန် ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် ထိုလုပ်ငန်းနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ကုန်ပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်။ မြေယာ ငါးပုံ လေးပုံကို တိရစ္ဆာန် စားကျက်အဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။ အယ်ဖာဖာ (လူဆန်ပင်) ကို တိရစ္ဆာန်အစာအတွက် စိုက်ပျိုးသည်။ အခြား စိုက်ပျိုးသော သီးနှံပင်များမှာ ဂျုံ၊ ပြောင်း၊ မြင်းစားဂျုံ၊ မုယောနှင့် ဘီသွာလျော်တို့ဖြစ်သည်။ တောင်စောင်းများတွင် စပျစ်ခြံများ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ အရှုဂွေးနိုင်ငံမှ ထင်ရှားသောထုတ်ကုန်များမှာ သိုးမွေး၊ အမဲသား၊ စည်သွတ်အသား၊ သားရေနှင့် ဘီသွာစေ့တို့ဖြစ်သည်။

ယခုအခါ အရှုဂွေးနိုင်ငံတွင် မီးရထားလမ်း မိုင်ပေါင်း ၁,၇၀၀ ခန့် ဖောက်လုပ်ပြီးဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်း သွားလာရေးအတွက် မော်တော်ကားလမ်း၊ ရေကြောင်းခရီးလမ်းတို့ကိုလည်း အသုံးပြုသည်။ တောင်အမေရိကတိုက်ရှိ မြို့ကြီးများနှင့် သင်္ဘောလမ်း၊ မီးရထားလမ်း၊ လေကြောင်းလမ်းတို့ဖြင့် ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည်။

အရှုဂွေးနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သူတို့သည် များသောအားဖြင့် စပိန်လူမျိုးနှင့် ဣတာလျံလူမျိုးတို့၏ အဆက်အနွယ်များဖြစ်ကြသည်။ စပိန်ဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြ၍ စပိန်လူမျိုးတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံများကို လိုက်နာ ကျင့်သုံးလေ့ရှိလေသည်။ လူတိုင်း လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်နိုင်ခွင့်

အရှုဂွေးနိုင်ငံ တည်နေရာပြမြေပုံ

မွန်တီဗစ်ဒီအိုမြို့ရှိ အရှုဂွေးလူမျိုးတို့၏ ရှေးဆောင်တတ်သည့်စရိုက်ကို မော်ပြထားသည့် အထိမ်းအမှတ်ရုပ်တု

ဗရင်ဂျီအယူဝါဒသည်ကား လူများစု ကိုးကွယ်သည့် အယူဝါဒဖြစ်သည်။ အစိုးရက အခမဲ့ပညာရေးစံနှစ်ကို ပြဋ္ဌာန်း၍ မူလတန်းပညာကို မသင်မနေရအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ အထက်တန်းပညာ သင်ကြားနိုင်ရေးအတွက် မွန်တီဗစ်ဒီအိုမြို့တော်ရှိ တက္ကသိုလ်ကျောင်းကို ၁၈၄၉ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ (မွန်တီဗစ်ဒီအိုမြို့—လည်း ရှု။)

၁၅၁၆ ခုနှစ်တွင် စပိန်သင်္ဘောသားတစ်စုက အရှုဂွေး ကမ်းခြေပေါ်သို့ ဦးစွာရောက်ရှိခဲ့သော်လည်း အခြေစိုက်မိသူတို့မှာ ပေါ်တူဂီလူမျိုးများဖြစ်သည်။ ၁၆၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပေါ်တူဂီတို့သည် အရှုဂွေးကမ်းပေါ်၌ ခံတပ်တစ်ခုကို တည်ဆောက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အာဂျင်တီးနားမှ စပိန်တပ်များက ပေါ်တူဂီတို့ကို တိုက်ထုတ်၍ ထိုနယ်တွင် အခြေစိုက်ကြသည်။ တဖန် ဗရာဇီးနိုင်ငံမှ ပေါ်တူဂီတို့က အရှုဂွေးကို စပိန်တို့၏လက်မှ သိမ်းယူကြပြန်သည်။ အရှုဂွေးတိုင်းရင်းသားတို့သည် စပိန်တို့၏ ကြီးစိုးမှုကိုငင်း၊ ပေါ်တူဂီတို့၏ ကြီးစိုးမှုကိုငင်း တွန်းလှန်ပြီးလျှင် ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် လွတ်လပ်သော သမတနိုင်ငံ တည်ထောင်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်တွင်း၌ နိုင်ငံခေါင်းဆောင်အချင်းချင်း အာဏာလုမှုကြောင့် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံမုငင်း၊ ဗရာဇီးနိုင်ငံမုငင်း ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရလေသည်။

ထိုကြောင့် ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် သမတ၏အာဏာကို ကန့်သတ်ပေးသော အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ တဖန် ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ထိုအခြေခံဥပဒေကို ပြင်၍ အုပ်ချုပ်မှုအာဏာကို အမျိုးသားကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ကိုးဦးလက်ဝယ် အပ်နှင်းကြသည်။ ထိုကောင်စီတွင် ပါလီမန်ရှိ လူများစုအဖွဲ့က ခြောက်ဦးနှင့် လူနည်းစုအဖွဲ့က သုံးဦးပါဝင်၍ သက်တမ်းမှာ သုံးနှစ် ဖြစ်

လေသည်။ သို့သော် ၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲကြီးနှင့်အတူ ပူးတွဲကျင်းပခဲ့သော ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲကြီးအရ အရှုဂွေးနိုင်ငံတွင် သမတအုပ်ချုပ်မှုစံနှစ်ကို ပြန်လည်ကျင့်သုံးခဲ့လေသည်။ သမတသည် အဖွဲ့ဝင် ၁၁ ဦးပါဝင်သော ဝန်ကြီးအဖွဲ့ကို ခန့်ထားသည်။

ပါလီမန်တွင် ဆီနိတ်လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ဟူ၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိရာ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်သူတို့က ငါးနှစ်တကြိမ် ရွေးကောက် တင်မြှောက်ရသည်။ ဆီနိတ်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ ၃၁ ဦး ရှိ၍ ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ ၉၉ ဦးရှိသည်။

မွန်တီဗစ်ဒီအိုမြို့သည် အရှုဂွေးနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ အကြီးဆုံးဆိပ်ကမ်းမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ အခြား ထင်ရှားသောမြို့များမှာ မာဆေးဒီမြို့၊ ပိုင်ဆန်ဒူးမြို့နှင့် ဆားလတိုမြို့များ ဖြစ်ကြသည်။

ဦးခေါင်းအမှတ်ပညာ။ ။ဗေဒင်ဆရာသည် လူ၏ဇာတာကိုကြည့်၍ ဗေဒင်ဟောသည်။ အင်္ဂုဇာဆရာသည် လူ၏အင်္ဂါရုပ်ကိုကြည့်၍ဟောသည်။ လက္ခဏာဆရာသည် လူ၏ လက်ကိုကြည့်၍ ဟောသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဟောကြားနိုင်ကြရာတွင် လူ၏ဦးခေါင်းတွင်ပေါ်ထွက်နေသော အဖုများကို ကြည့်၍ ထိုသူ၏ဥာဏ်ပညာနှင့်အကျင့်စာရိတကို ဟောသော အတတ်ကိုလည်း ထူးဆန်းစွာ ကြံဆလာကြလေသည်။ ဤအတတ်ကိုဦးခေါင်းအမှတ်ပညာဟုခေါ်သည်။

ထိုအတတ်ပညာကို ပဌမဆုံး ကြံဆတီထွင်သူမှာ ဂျာမန်ဆေးဆရာကြီး ဖရန်ဂျီးဇက်ဂေါ (၁၅၅၈-၁၆၂၈)ဖြစ်သည်။ ၁၈၀၇ ခုနှစ် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌ နပိုလီယန် အာဏာသိမ်း၍ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်နေစဉ် ဂေါသည် လူ၏

www.burmeseclassic.com

ပစ္စည်းများနှင့် ဆေးကရိယာများကိုပိုက်၍ ပါရစ်မြို့တော် သို့ ထွက်လာလေသည်။ ထွက်လာသည့် အကြောင်းမှာ ပါရစ်မြို့သည် ထိုအချိန်က အတတ်ပညာပေါင်းစုံတို့ ပေါ်ထွန်း၍ ထင်ရှားသော ဗဟိုဌာနချုပ်ဖြစ်ခဲ့လေရာ ဂေါသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြံဆလေ့လာ၍ တွေ့ရှိခဲ့ရသော သူ၏ သိပ္ပံပညာသစ်တခုကို သင်ကြားပေးမည်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ငယ်ရွယ်စဉ်အခါကပင် ဂေါသည် လူများ၏ ဦးခေါင်းနေပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးကိုလေ့လာခဲ့သည်။ သူမိတ်ဆွေများ၏ဦးခေါင်းသဏ္ဍာန်ကို လေ့လာဘူးသည်။ အကျဉ်းထောင်များ၊ အရူးထောင်များသို့လည်း သွားရောက်၍ သူ့ခိုး၊ ဓားပြ၊ သူသတ်သမား၊ အောက်တန်းစား လူအမျိုးမျိုးတို့နှင့် ပေါင်းသင်းကာ သူ့စဉ်းဦးခေါင်းများကို လေ့လာကြည့်ရှုသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာ၌ လူအမျိုးမျိုးတို့၏ ဦးခေါင်းတွင် အမျိုးမျိုးအစားစား ကွဲပြားသော အဖုအထစ်များ ရှိသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

ဂေါသည် သူ့လေ့လာတွေ့ရှိရသော အချက်များကို အခြေခံထားကာ စိတ်လှုပ်ရှားမှုများသည် ဦးနှောက်နှင့် နီးကပ်စွာ ဆက်စပ်နေသည်ဟူသော အယူအဆသစ်တခုကို ထုတ်ဖော်လေသည်။ ဂေါသည် ဦးနှောက်ကို ၂၆ ခန်းတိတ်ခွဲခြား၍ တခန်းတခန်းလျှင် စွမ်းရည်သတ္တိတခုခု သို့မဟုတ် စိတ်သဘောထား တမျိုးမျိုးရှိသည်ဟု ဆိုလေသည်။ လူ၏ ဦးခေါင်း၌ တွေ့ရှိရသော အဖုအထစ်များမှာ ထိုစွမ်းရည်သတ္တိ၊ သို့မဟုတ် စိတ်သဘောထားတမျိုးမျိုးကိုသို့လျှောက်ထားသော ဦးနှောက်ခန်းများဟုယူဆလေသည်။ သို့ဖြစ်လေရာ ဦးခေါင်းကို တိုင်းတာပြီးလျှင် ဦးခေါင်း၌ရှိသော အဖုအထစ်များ၊ အပိန်အချိုင့်များကို ဇယားချ၍ တွက်ကြည့်ပါက ထိုသို့ စွမ်းရည်သတ္တိအမျိုးမျိုးမည်မျှလောက်ရှိသည်ကို သိရှိနိုင်သည်။ သူ၏အကျင့်စာရိတကိုလည်း သိနိုင်သည်ဟု ဆိုလေသည်။ ထိုသို့ ဂေါထွင်ခဲ့သော သိပ္ပံပညာသစ်ကို ဦးခေါင်းအမှတ်ပညာဟု ခေါ်လေသည်။

ပါရစ်မြို့တွင် ဂေါ၏ပညာကို ယုံကြည်လိုက်စားကြသူများမှာ မနည်းပေ။ သူ၏ အယူအဆများကို မယုံကြည်ပဲ ရှုတ်ချပြောဆိုသူများစွာလည်းရှိသည်။ နောက်ဆရာတို့သည် ဂေါ အခြေခံထွင်ခဲ့သော နည်းစံနှစ်ကို ချဲ့ထွင်လာခဲ့ရာ ဦးခေါင်းဖုများမှ စွမ်းရည် သတ္တိမျိုး ၄၃ မျိုးကို တွေ့ရှိလာကြသည်။

ဂေါ၏ နောက်လိုက်တပည့်များထဲတွင် ထင်ရှားသူများကား ယိုဟန်းစပါဒိုင်းနှင့် ဂျော့ ကမ်းတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုပညာလေ့လာလိုက်စားကြသူများသည် စာအုပ်စာတမ်း မြောက်မြားစွာကို ရေးသားထားခဲ့ကြ၏။

ယခုအခါ ဦးနှောက်၏ တစိတ်တဒေသသည် စွမ်းရည်

သတ္တိမျိုးအချို့နှင့် ဆက်စပ်ကြောင်းကို လက်ခံသော်လည်း လူ၏ အကျင့်စာရိတနှင့် ဉာဏ်စွမ်းကို ဦးခေါင်းဖုများက ဖော်ပြသည်ဟူသည်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ကား လုံလောက်သော သက်သေအထောက်အထား တခုမျှ မရရှိသေးချေ။

ဦးချို။ ။ တိရစ္ဆာန် အမျိုးမျိုးတို့၏ ဦးခေါင်း ထိပ်မှ ချွန်ထွက်နေသော လက်နက်သဖွယ် အရာများကို ဦးချိုဟု ခေါ်၏။ ထိုဦးချိုများမှ တိရစ္ဆာန် တမျိုးနှင့်တမျိုး မတူကြပဲ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်တွင်သော်၎င်း၊ ဦးချို ဖြစ်လာပုံတွင် သော်၎င်း အနည်းနှင့်အများ ကွဲပြားကြလေသည်။ အချို့သော ဦးချိုများမှာ အတွင်း၌ ခေါင်းပွဖြစ်၍ အချို့မှာ ခေါင်းပိတ်ဖြစ်၏။ သမင်တို့၏ အခက် အလက် အတက်များပါသော ဦးချိုများသည် ခေါင်းပိတ်ဖြစ်၍ ဒရယ်၊ သိုး၊ ကျွဲ၊ နွား၊ ဆိတ် သတ္တဝါများ၏ ဦးချိုများသည် ခေါင်းပွဖြစ်၏။ တိရစ္ဆာန်ဦးချိုများမှာ နှစ်မျိုး နှစ်စားရှိ၏။ တမျိုးမှာ ကိုယ်တွင်းမှ အပြင်သို့ ထွက်လာသော အရိုးဆက်ဖြစ်၍ ကျန်တမျိုးမှာ မာကျောသော အပြင်ခေါက်၊ သို့မဟုတ် အရေပါးဖြစ်၏။ ဒုတိယဦးချို အမျိုးအစားကိုသာ ဦးချိုစစ်ဟု ခေါ်နိုင်၏။ မြင်းခွာ၊ ငှက်နှုတ်သီး၊ သိုးဦးချို၊ မြွေနှင့် အိမ်မြှောင်တို့၏အကြေးခွံ လိပ်ခွံ၊ လူနှင့်တိရစ္ဆာန်တို့၏ ခြေသည်း လက်သည်းများ စသည်တို့မှာ ခန္ဓာကိုယ်တွင်းမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော အရေပါးအခေါက်တို့ တဖြည်းဖြည်း မာကျောလာကြခြင်းဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုကဲ့သို့သော အရေမာများကို ဦးချိုစစ်ဟု ဆိုရပေမည်။ သမင်၏ ဦးချိုကိုကား ဦးချိုစစ်ဟု မခေါ်နိုင်၊ သမင်ဦးချိုသည် အရေပါးများ မာကျော လာခြင်း မဟုတ်ပဲ ကိုယ်တွင်းမှ ပြင်ပသို့ဆက်ထွက်လာသော အရိုးဆက်သာ

ဦးခေါင်းထက်မှ ချွန်ထွက်နေသော ဦးချို

ဦးချို

ဖြစ်၏။ သမင်ဦးချိုထွက်ကာစ၌ အလွန်ပါး၍ အမွေးနုများ ဖုံးနေသောအရေပြားဖြင့် ဖုံးအုပ်နေ၏။ အတန်ကြာသောအခါ ထိုကတ္တီပါသားနှင့်တူသော အရေပြားကွာကျသွားပြီးနောက် မာကျောသော ခေါင်းပိတ် ဦးချိုကျန်ရစ်ခဲ့ လေသည်။ သမင်ဦးချိုကဲ့သို့ ဦးချိုများသည် တနှစ်တခါ အပေါ်ယံအရေခွံလဲ၏။ ကျွဲ၊ နွား၊ သိုးနှင့် ဒရယ်များ၏ ဦးချိုစစ်အပေါ် ဖုံးအောက်တွင် ဦးခေါင်း၏ ရှေးရိုးစွန်းကို အလယ်၌ တွေ့ရှိရ၏။ သစ်ကုလားအုပ်နှင့် ကြုံတို၏ ဦးချိုများမှာ ကား ဦးခေါင်းရှေးရိုး၏ အဆက်မဟုတ်ပဲ သီးခြားထွက်နေသောအရိုးဖြစ်၍ ဖွေးညှင်းများ ဣထပ်သော အရေပြားထူဖြင့် ဖုံးအုပ်နေလေသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ တိရစ္ဆာန်တို့ထက် ဒရယ်ချိုများသာ အပေါ်ယံ အရေခွံလဲလေ့ရှိသည်။ ဦးချိုများတွင် ခေါင်းပွနှင့် ခေါင်းပိတ် နှစ်မျိုးရှိရာ၌ တိရစ္ဆာန်အမတို့၏ ဦးချိုများမှာ များသောအားဖြင့် ခေါင်းပွဖြစ်ကြသည်။ သို့သော် ခေါင်းပွဦးချိုရှိသော တိရစ္ဆာန်ထီးများလည်း ရှိကြသည်။ တိရစ္ဆာန်တို့၏ဦးချိုများဖြင့် ဘီး၊ ကြယ်သီး၊ လက်ကိုင်တုတ်ရိုး၊ ထီးရိုး၊ ဓားရိုး၊ ဇွန်းအမျိုးမျိုး၊ သောက်ရေခွက် စသည့် လူအသုံးအဆောင်များကို ပြုလုပ်ကြသည်။ ရှေးခေတ်လူများသည် တိရစ္ဆာန်တို့၏ဦးချိုများကို လက်နက်များ၊ ယမ်းမွန်ကျည်ထောက်များနှင့် ခရာများ အဖြစ်အသုံးချခဲ့ကြသည်။ ဦးချိုအစစ်သည် အရိုးမဟုတ်သောကြောင့် လိုသလို ကွေးလွယ်ကောက်လွယ် နိုင်သဖြင့် လူတို့၏အသုံးအဆောင်များနှင့် အလှအပထားရန် ပစ္စည်းများအဖြစ် ပြုလုပ်ရရှိနိုင်လေသည်။ ဦးချိုများကို အလွန်အဖိုးတန်သော လိပ်ခွံများကဲ့သို့ အကွက်ကလေးများ ပေါ်လာအောင် ဆိုးဆေးများဖြင့် အရောင်ခြယ်ကာ အကွက်ဖော်ပေးနိုင်သည်။ ရှေးက ပြတင်းပေါက်ရွက်များ၌ဖြစ်စေ၊ လက်ဆွဲမီးအိမ်များ၌ဖြစ်စေ ဦးချိုပြား ပါးပါးတို့ကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ဦးချိုဖြင့် ပြုလုပ်ရရှိသော အခြားပစ္စည်း အမျိုးမျိုးများလည်းရှိလေသည်။ ယခုအခါတွင် ပလပ်စတစ်များကို ပြုလုပ်နိုင်ပြီဖြစ်သည့်အပြင် အရောင်များကိုလည်း လိုသလို ဆိုးနိုင်ပြီဖြစ်သဖြင့် ထိုပစ္စည်းများကို ဦးချိုဖြင့်ပြုလုပ်မည့် အစား ပလပ်စတစ်ဖြင့် ပြုလုပ်ကြလေသည်။

ဦးဇွန်း၊ ဒေါ် (မြန်မာ ၁၂၃၀-၁၃၀၆)။ ။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ လူအိုရုံများကို စတင် တည်ထောင်ခဲ့သူ ဒေါ်ဦးဇွန်းသည် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာဘောင် ဘာရှင် မင်းတရားကြီး လက်ထက်တွင် ရတနာပုံ နေပြည်တော်၌ အဖပိုးကုန်သည်ကြီး ဦးအိ၊ အမိ ဒေါ်မျှင်တို့မှ ၁၂၃၀ ပြည့်နှစ် ဝါခေါင်လဆန်း ၅ ရက် သောကြာနေ့တွင် ဖွားမြင်သော တဦးတည်းသောသမီး ဖြစ်သည်။

မြန်မာလူအိုရုံများ၏ မိခင် တိုင်းကျိုးပြည်ကျိုးဆောင်သူရကျောင်းအမကြီး ဒေါ်ဦးဇွန်း

မဦးဇွန်း ကလေးသည် ငယ်စဉ် ကပင် သူတော်ကောင်း မိဖုရား၏ သွန်သင်ချက် အရ ဘာသာရေးကို အထူးကိုင်းရှိုင်းသော အမျိုးကောင်းသမီး ဖြစ်ခဲ့သည်။ ခုနစ်နှစ် အရွယ်ကပင် ပုပ္ဖိုရုံ ကျောင်းအမ ဝိသာခါထီး နှလုံးမူကာ နေ့စဉ် ငါးပါးသီလကို စောင့်ထိန်း၍ ရှစ်ရက်သီတင်း လပြည့်လကွယ်တို့၌ အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော သီလကို အမြဲမပြတ် ဆောက်တည်ခဲ့လေသည်။ မိဖုရားအားလည်း မပြတ် လုပ်ကျွေးပြုစုလေသည်။

အသက် ၁၆ နှစ်အရွယ်မှ စ၍ မဦးဇွန်းသည် မိဖုရားလုပ်ငန်းဖြစ်သော ပိုးကုန်သည်အလုပ်ကို ဦးစီးလုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ပိုးထည် အရောင်းအဝယ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အမြို့မြို့သို့ ကူးသန်းသွားလာရသောကြောင့် အမြို့မြို့၌ မိတ်ဆွေများရှိသည်။ လူပေါင်းခပ်သည်။ ဗဟုသုတကြွယ်ဝသည်။ မင်္ဂလာတရားတော်နှင့်အညီ မောက်ကြား ဝင့်ဝါခြင်းမရှိ။ ခြိုးခြံစွာ ကျင့်သုံးနေထိုင်၍ လှူသင့်လှူထိုက် ပေးသင့်ပေးထိုက်သူအားမူ ရက်ရောစွာ ပေးကမ်းတတ်သည်။

မိခင်ဖခင်တို့ ကွယ်လွန်ချိန်တွင် ဒေါ်ဦးဇွန်း၌ မိမိနေထိုင်သော တိုက်အိမ်၊ ငွေသား တသိန်းခွဲခန့်နှင့် လယ်ယာမြေစသော အမွေအနှစ်များကို ရလိုက်သည်။ အမေရုရ

ဒေါ်ဦးဇွန်း

ဦးထုပ်

မြို့မှ ပိုးထည် စသည့် ကုန်တို့ကို တဦးတည်း ကိုယ်စားလှယ် ယူကာ ရန်ကုန်၊ သထုံ၊ မော်လမြိုင်၊ ပဲခူး၊ ပုသိမ်စသော အောက်ပြည်နယ် များသို့ ပို့သော အလုပ်ကိုလုပ်သည်။

ဒေါ်ဦးဇွန်းသည် ၁၂၆၀ ပြည့်နှစ် အသက်သုံးဆယ် အရွယ်တွင် မန္တလေးမြို့ ပတ္တမြား ဆရာတော်ဘုရားကြီး နား အုတ်ကျောင်း ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ပတ္တမြား အုတ်ကျောင်းအမ ဒေါ်ဦးဇွန်းဟူ၍ လူသိများလာသည်။

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ မည်မျှပင် တိုးတက်ကောင်း မွန်နေစေကာမူ မိဖုရား ကွယ်လွန်သည့် အချိန်မှစ၍ ဒေါ်ဦးဇွန်းသည် မိဖုရားအား လွမ်း ဆွတ် သောစိတ်ကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၌ စိတ်မပျော်ပိုက် ဖြစ်ကာ ရန်ကုန်မြို့သို့ စိတ်ပြေလက်ဖျောက် အလည်အပတ် ဆင်း လာခဲ့သည်။ ရန်ကုန်မြို့သို့ ရောက်သောအခါ ကန်တော် ကလေးရပ်ရှိ ပြင်သစ် သာသနာပြု လူအိုရုံသို့ သွား ရောက်ကြည့်ရှုရာမှ သားထောက် သမီးခံ မရှိသော လူ အိုများအား မိဖုရားကိုယ်စား စောင့်ရှောက် ကျွေးမွေး ရသော် သင့်မည်ဟု အကြံဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ ထိုထက် မိရိုးဖလာအားဖြင့် ငယ်စဉ်ကပင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဖြစ်လာ ကြပါလျက် မြန်မာနိုင်ငံ၌ တခုတည်းသာ ရှိသော ပြင် သစ် သာသနာပြု လူအိုရုံတွင် ခိုလှုံကြရပါက ဘာသာရေး အခက်အခဲ ဖြစ်ကြရတော့မည်ကို ယူကျုံးမရ ဖြစ်ခဲ့ရလေ သည်။ ထို့ကြောင့် မိမိ ကိုးကွယ်သော ဘာသာကိုလည်း မထိခိုက်စေပဲ မိမိတို့ အလိုအလျောက် ကိုးကွယ်လိုသော ဘာသာကို ကိုးကွယ်ခွင့်ရှိစေရန် လူအိုများ စောင့်ရှောက် ရေးဌာနတခုဖွင့်လှစ်မည်ဟု အကြံပြုခဲ့သည်။

မန္တလေးမြို့သို့ ပြန်ရောက်သောအခါ စစ်ကိုင်းတောင် ရိုး အရိယ မဂ္ဂင်ချောင် ဆရာတော် ဘုရားကြီးအား လျှောက်ထား၍ မင်းကုန်း ခေါင်းလောင်းကြီး တည်ရာ အနီးတွင် ဘီအိုင်အေ ဦးမောင်ကြီး၊ ဦးဘချမ်းတို့နှင့်အတူ ဒေါ်ဦးဇွန်းကိုယ်တိုင် ခုတ်ထွင်မြေညှိပြီးလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်း ကျောင်း သုံးကျောင်း စတင်ဆောက်လုပ်ကာ လူအို ရုံကို ၁၂၇၀ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ဆောက်သည်။ ရှေးဦး စွာ အဖိုးအိုတယောက် အဖွားအို သုံးယောက်ကို လက် ခံ၍ ဒေါ်ဦးဇွန်းကိုယ်တိုင် အဖော် မိန်းကလေး တဦးနှင့် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် ပြု၍ ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်ခဲ့ရာ ၁၂၈၀ ပြည့်နှစ်သို့ ရောက်သောအခါ လူအိုပေါင်း ၂၀ ခန့်ကို လက်ခံစောင့်ရှောက်နိုင်သည့် အခြေသို့ ရောက်ခဲ့လေသည်။ ယင်းနှစ်နှစ်အတွင်း ဒေါ်ဦးဇွန်းသည် မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ငွေ ဖြင့်ပင် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့၍ ၁၂၈၀ ပြည့်နှစ်တွင်မှ အလှူ ပါဝင်လိုသူများထံမှ သဒ္ဓါကြေး လက်ခံကာ လူအိုရုံအ သင်းကို စတင်တည်ထောင်သည်။

မင်းကုန်း ဗုဒ္ဓဘာသာ လူအိုရုံ လုပ်ငန်း အတော် အထမြောက် အောင်မြင်လာသောအခါ ဒေါ်ဦးဇွန်းသည် မူလ ရည်ရွယ်ချက် အတိုင်း ၁၂၈၉ ခုနှစ်တွင် သထုံမြို့ မြသပိတ် တောင်ခြေ၌၎င်း၊ ၁၂၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပေါင်း တည်မြို့၌၎င်း၊ ၁၂၉၅ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ နှင်းဆီကုန်း ၌၎င်း၊ ၁၂၉၉ ခုနှစ်တွင် ပခုက္ကူမြို့၌၎င်း အသီး အသီး လူအိုရုံများကို မိမိပိုင်ငွေဖြင့် မတည်၍ ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ရွှေပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်း၊ မရွှေပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်း စုစုပေါင်း နှစ်သိန်းခန့်ကို လူအိုရုံများသို့ လှူဒါန်းလိုက် လေသည်။ ထိုနောက် ၁၂၉၀ ပြည့်နှစ် အသက် ၆၀ အရွယ် တွင် ပေါင်းတည် လူအိုရုံ၌ ဝတ်ကြောင်ကို စွန့်၍ သီလ ရှင်ဝတ်လိုက်သည်။ သီလရှင်ဘွဲ့မှာ ဖွားသုမာလာတည်း။ သို့ရာတွင် ဒေါ်ဦးဇွန်း ဟူသော အမည်ဖြင့်ပင် ထင် ရှားသည်။

ကျောင်းအမကြီး ဒေါ်ဦးဇွန်း၏ ကိုယ်ကျိုး စွန့် သော တိုင်းကျိုးပြည်ကျိုးဆောင် လုပ်ငန်းကို အင်အား အစိုးရတို့သည် အသိအမှတ် ပြုသည့်အနေဖြင့် တိပိအက် ခေါ် တိုင်းကျိုး ပြည်ကျိုးဆောင် ဘွဲ့ကို မြီးမြင့် လေသည်။ မီးရထား၊ မီးသင်္ဘောတို့ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြားမပွမတန်းမှ အခမဲ့စီးနင်းသွားလာခွင့်ကိုလည်း ပေးထားလေသည်။

လူအိုရုံများ၏ မိခင် ကျောင်းအမကြီး ဒေါ်ဦးဇွန်း သည် လူအိုများအတွက် စည်းစိမ်နှင့် လုပ်အားကို ၂၈ နှစ်လုံးလုံး ပေးအပ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၃၀၆ ခုနှစ် နှစ်ဆုန်လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့တွင် အသက် ၇၆ နှစ် အရွယ်၌ မင်းကုန်း လူအိုရုံတွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

ဒေါ်ဦးဇွန်း၏ ကြေးရုပ်ကို ထုလုပ်၍ မင်းကုန်းလူအိုရုံ တွင် ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ထားရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

ဦးထုပ်။ ။ ဦးထုပ်သည် ဦးခေါင်း၏ အကာအကွယ် အတွက် ဖြစ်စေ၊ အလှအပအတွက်ဖြစ်စေ ဦးခေါင်းတွင် ဆင်မြန်းသော တန်ဆာဖြစ်သည်။ ဦးထုပ် မည်သို့ စတင်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဆိုသည်ကို မပြောနိုင်ချေ။ သို့သော် ရှေးကမ္ဘာဦးလူများသည် မြက်၊ သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန် သားရေများဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ဦးထုပ်များကို အသုံး ပြုခဲ့ကြလေသည်။ အေးမြသော ကမ္ဘာမြောက်ပိုင်းနေ လူများသည် သားရေဖြင့် ပြုလုပ်သော ဦးထုပ်များကို အသုံးပြုခဲ့ကောင်း ပြုခဲ့ကြ ပေမည်။ အီဂျစ် နိုင်ငံကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့တောင်ပိုင်းနေ ရှေးအီဂျစ်လူမျိုးတို့သည် မြက်ဦးထုပ် များကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အင်္ဂလန် ပြည်သို့ ၁၂ ရာစု နှစ်အတွင်းခန့်က ဦးထုပ်များ စတင်၍ ရောက်ရှိလာသည်ဟု သိရသည်။ ပဌမတွင် ရာသီဥတု၏ ဒဏ်ကို ခံနိုင်စေရန်

ဦးထုပ်

ဦးထုပ်များကို အသုံးပြုခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သော်လည်း တဖြည်းဖြည်း အလှအပအတွက် ဖြစ်လာလေသည်။

တဆဲလေးနှင့် တဆဲငါးရာစုနှစ်များအတွင်းတွင် ဦးထုပ်များ၌ အထူးပုံသဏ္ဍာန်များ ပြုလုပ် လာကြပြီးလျှင် ယင်းတို့ကို ပညာရှင်အလုပ်သမားများက အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ၁၄ ရာစုနှစ်အတွင်းက ပညာရှင်အလုပ်သမားများသည် များသောအားဖြင့်ကြိတ်သက္ကလတ်ဖြင့် ပြုလုပ်သော အနားလန် ဦးထုပ်မြင့်မြင့်များကို ဆောင်းခဲ့ကြသည်။

စစ်သည်များ အသုံးပြုသော ဟဲလမက်ခေါ် ဦးထုပ်တမျိုး ရှိသေးသည်။ ရှေးက ထိုဦးထုပ်မျိုးကို ဇဆောင်းကြခြင်းမှာ ဓားနှင့် မြားများ၏ ဒဏ်ကို ကာကွယ် နိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်၍ ဦးထုပ်ကို သတ္တိဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ ဦးထုပ်ပုံသဏ္ဍာန်များမှာလည်း ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းရာ၊ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရန်သူကို ကြောက်လန့်စေရန်ဖြစ်လေသည်။ ရှေးအခါက စစ်အသုံး အဆောင် ဦးထုပ်များကို လူမျိုးတိုင်းကပင်အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်တိုင်းရင်းသားများကမူ သူတို့၏ ဆံပင်များကို အနည်းငယ်မျှသာ ချန်လှပ်ပြီးလျှင် အကုန်ရိတ်ပစ်လေ့ ရှိခဲ့ကြ၍ ကျန်ရှိသည့် ဆံပင်တွင် ဘေးရန်ကင်းစေမည့် အဆောင်များကို တပ်ဆင်ထားလေ့ ရှိကြသည်။ ထိုကဲ့သို့သော စစ်အသုံးအဆောင် ဦးခေါင်း တန်ဆာပလာများ အပြင် လူတမျိုးစီ၌ အလှအပအတွက်နှင့် အခမ်းအနားအတွက် အသုံးပြုသော ဦးခေါင်း တန်ဆာပလာ တမျိုးစီ ရှိကြလေသည်။

အာရှတိုက်၏ အနောက်ဖက်ပိုင်းတောင်သို့ သံပရာခုံဦးထုပ်တမျိုးသည် ရောက်ရှိလာ၏။ ထိုဦးထုပ်မျိုး၏ အရောင်မှာ များသောအားဖြင့် အနီဖြစ်သည်။ အယူဝါဒရေးရာ (ရဟန်းနှင့် သီလရှင်များ) ဦးထုပ်မျိုး များကို အချို့နိုင်ငံများတွင် ယခုတိုင် အသီးအသီး အသုံးပြုလျက် ရှိကြသေးသည်။ အာရပ်လူမျိုးများ အသုံးပြုကြသော ဗောင်းထုပ်သည်လည်း ဦးထုပ် တမျိုးပင် ဖြစ်လေသည်။ အထိမ်းအမှတ် တမျိုးမျိုးကိုသာ ထိုဦးထုပ်မျိုးတွင် တပ်ထားလျှင် ထိုသူ၏ အဆင့်အတန်းကို သိနိုင်လေသည်။ ဘုရင်များ၏ သရဖူများတွင် အထိမ်းအမှတ် အမျိုးမျိုးကို တပ်ဆင်ထားလေ့ ရှိကြရာ၊ ရှေးတရပ် ဘုရင်များ၏ သရဖူများတွင် နေနှင့် လတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်များကို တပ်ဆင်ထားလေ့ရှိကြသည်။

ရှေးနှစ်ပေါင်း ငါးရာ၊ ခြောက်ရာခန့်က ဦးထုပ်လုပ်ငန်းသည် စက်မှုလုပ်ငန်း ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။ ပဌမတွင် ဦးထုပ်ပြုလုပ်သော ကြိတ်သက္ကလတ်ကို သိုးမွေးမှ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ အမေရိကတိုက်နှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးပွင့်သွားသော အခါတွင်မူ သိုးမွေးအစား ဗီဗာဖျံ၏ သားမွေးများဖြင့် ပြုလုပ်ယူလေသည်။

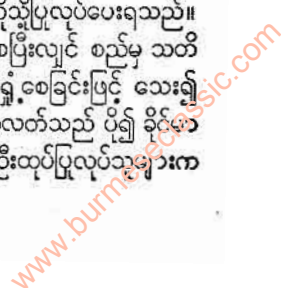
၁၉၂၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ အတွင်းတွင် တူရကီလူမျိုးတို့၏ အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီးနှင့် တူရကီ သမတနိုင်ငံ၏ ပဌမ သမတ ဖြစ်သော ကီမား အတာတပ်က တူရကီလူမျိုးအားလုံးအား သံပရာခုံ ဦးထုပ်မျိုးကို စွန့်လွှတ်ကြရန် အမိန့်တရပ် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ တူရကီတို့သည် ကြိတ်သက္ကလတ်ဖြင့် ပြုလုပ်သော သက္ကလတ် ဦးထုပ်မျိုးကို နယူးယော့နှင့် လန်ဒန်မြို့ များတွင် လူကြိုက် များသကဲ့သို့ အစုတန်ပူနှင့် အန်ကာရာမြို့များတွင် အသုံးပြု များနေကြသည်။

ကြိတ်သက္ကလတ်ဖြင့် ပြုလုပ်သော သက္ကလတ်ဦးထုပ်များကို ခရစ် ၁၀၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်က စတင်၍ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ အစဉ်အလာအရ ယုံကြည်ချက်မှာ ကြိတ်သက္ကလတ် ပြုလုပ်သည့်အတတ်ကို အမှတ်တမဲ့ တွေ့ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေသည်။ တိဗက်ပြည်မှ ရဟန်းတပါးသည် တနေရာမှ သူ၏ကျောင်းသို့ အပြန်တွင် သူ၏လွှာဖိနပ်၌ ရှိသော အပေါက်ကို လမ်းတွင် တွေ့သော တွင်းယုန်၏ အမွှေးများဖြင့် ပိတ်ဆို့၍ ပြန်လာခဲ့သည်။ ကျောင်းသို့ အရောက်တွင် ထိုအမွှေးများကို ဆွဲထုတ်လိုက်သော အခါ အပူဓာတ်၊ ရေငွေ့နှင့် လမ်းလျှောက်လာခဲ့သော လှုပ်ရှားမှုတို့ကြောင့် ထိုအမွှေးများသည် ရက်ထည်သဖွယ် ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ ကြိတ်သက္ကလတ် ပြုလုပ်ရာတွင် ရေပူနှင့် ဖိအားပါသော လှုပ်ရှားမှုများသည် ယခုအခါ၌လည်း အရေးကြီးသော အချက်များပင် ဖြစ်သည်။ ခေတ်အမျိုးမျိုးတွင် ထိုကြိတ်သက္ကလတ်မျိုးဖြင့်ပင် များသောအားဖြင့် ဦးထုပ်များကို ပြုလုပ်ယူခဲ့ကြလေသည်။ (ကြိတ်သက္ကလတ် — လည်းရှု။)

ကြိတ်သက္ကလတ်ကို အသုံးများကြခြင်းမှာ တွေ့ရသမျှသော ပစ္စည်းမျိုးများအနက် ထိုပစ္စည်းသည် တာရှည်အခံဆုံးနှင့် မချုပ်ပဲနှင့် လိုသလို ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးကို ပြုလုပ်ယူနိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

သက္ကလတ်ဦးထုပ်ကိုပြုလုပ်ပုံမှာ ရှေးဦးစွာ သားမွေး၊ သို့မဟုတ် သိုးမွေးအမျှင်များကို ကတော့ပုံရှိသော စည်တခုပေါ်သို့ မှုတ်၍ ပိုပေးသည်။ စည်သည် နှစ်ပေခန့်မြင့်၍ ထိုပုံသဏ္ဍာန်သည် သက္ကလတ်ဦးထုပ်အဖို့ ပဌမအဆင့်ဖြစ်သည်။ ထိုစည်သည် တဖြည်းဖြည်း လည်လျက် ရှိသည်။ အမွှေးအမျှင်ကလေးများသည် စုတ်စိုလျက်ရှိသော စည်ပေါ်၌ လေစုတ်ပြန်များ အားဖြင့် ကပ်၍နေသည်။ လိုသောအထွေထွေအထိ ထိုသို့ပြုလုပ်ပေးရသည်။

ထိုပုံသဏ္ဍာန်ကို မာကျောစေပြီးလျှင် စည်မှ သတိဖြင့် ချွတ်လိုက်ပြီးနောက် အရွယ်ကိုရှု စေခြင်းဖြင့် သေး၍ သွားစေသည်။ ထိုအခါ ကြိတ်သက္ကလတ်သည် ပို၍ ခိုင်မာသွားသည်။ ထိုအကြမ်းထည်ကို ဦးထုပ်ပြုလုပ်သူများက

ဦးထုပ်

ဦးနောက်

တဖန် ပို၍ ရှိစေပြီးလျှင် လိုအပ်သလို ပုံသွင်းခြင်း၊ ဆေးဆိုးခြင်း၊ အချောကိုင်ခြင်း၊ အနားသတ်ခြင်းစသည် များဖြင့် ဦးထုပ်များကို လုပ်ယူကြလေသည်။

မြက်ခြောက်များကို ရက်ပြီးလျှင် လုပ်ယူသော ဦးထုပ်မျိုးလည်း ရှိသေးသည်။ ကောက်ရိုးများကိုလည်း ဖွတ်မြီးထိုးပြီးလျှင် စက်ဖြင့် ဦးထုပ်ဖြစ်အောင် ချုပ်ယူ ကြသည်။ ထိုဦးထုပ်မျိုးကို မာစေရန် ကော်တမျိုး ထည့်၍ ပေးကြသည်။ ကောက်ရိုးဦးထုပ်များအနက် အကောင်းဆုံး မှာ ပနာမာ ဦးထုပ်ဖြစ်သည်။

ယခုအခါ၌ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ ဦးထုပ် များသည် ပုံသဏ္ဍာန်တွင် မကြာခဏ ပြောင်းလဲလေ့ရှိ ကြသည်။ သို့သော် ပြုလုပ်သည့် ပစ္စည်းတွင်မူ ပြောင်းလဲ ခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးများအဖို့ ဦးထုပ်လုပ်ရာတွင် အသုံး များသော ပစ္စည်းများမှာ ကောက်ရိုး၊ ကြိတ်သက္ကလတ်၊ သားမွှေးနှင့် ချည်ထည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဦးထုပ်များတွင် တဖန် ပန်းပွင့်ပုံ၊ သစ်သီးပုံ၊ ငှက်ကလေးပုံ စသည်များကို အလှအပအဖြစ် တပ်ဆင်ထားလေ့ ရှိကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံခြားမှ ဦးထုပ်များ မရောက် လာမီအခါကပင် ဝါးခမောက်၊ ဖက်ခမောက်၊ မြက်ခမောက် စသည်များကို ခေါင်းဆောင်း တန်ဆာပလာအဖြစ် အသုံး ပြုခဲ့ကြသည်။ နောင်သော် ဦးထုပ်ကို အတုယူ ပြုလုပ် ထားသော ဝါးပတ် ဦးထုပ်များလည်း ပေါ်လာသည်။ ဝါးခမောက်ကို ဝါးပတ်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ ဖက်ခမောက် ကို အင်ဖက်၊ နှီး စသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ မြက် ခမောက်ကို မြက်ဖြင့်ပြုလုပ်ထား၍ ရှမ်းခမောက်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ထိုခမောက်များမှာ အလွန်ပေါ့ပါး၍ နွေရာ မိုးပါ ကောင်းစွာ အသုံးခံသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ ကျေးလက် တောရွာများတွင် အထူးသဖြင့် တောင်သူ လယ်သမား များ အသုံးများကြသည်။

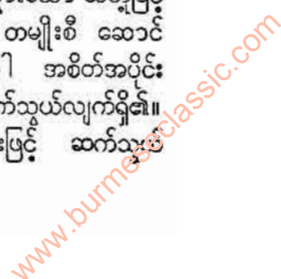
ရှေးမြန်မာဘုရင်များလက်ထက်က ဦးခေါင်းအတွက် တန်ဆာ ပလာ များကို အထူး စီမံ ဖန်တီး ယူကြသည်။ အခမ်းအနားများတွင် ဆီလျော်သလို သုံးနိုင်ရန်အတွက် ပေါင်းတော် အမျိုးမျိုးကို ထားရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုပေါင်း တော်များကို ပေါင်းတော်ဆောင်တွင် ထားရာ အထွတ် အမြတ် အဦးဖြစ်၍ ပေါင်းတော်ဆောင်ကို နန်းမ နန်းဦး တည့်တည့်၌ ဆောက်လုပ် ထားသည်။ ပေါင်း တော်၊ သရဖူတော်၊ မကိုဋ်တော်၊ ပတ္တမြားပေါင်းတော်၊ နဝရတ် ပေါင်းတော်၊ ရွှေသားပေါင်းတော်၊ ငွေသားပေါင်းတော်၊ ပကတိပေါင်းတော်တွင် ရွှေသား ရွှေတူနံ ပေါင်းတော်၊ စိန်တူယံပေါင်းတော်၊ မြတူယံပေါင်းတော်များကို ခေါက် တိုပြင်ဆင်ထားရာ ဖြစ်၍ ပေါင်းတော်ဆောင်ဟု ခေါ် ဝေါ်သမုတ်လေသည်။

ဦးနောက်။ ။ ဦးနောက်သည် အသိတရား၏ ဗဟိုဌာန ဖြစ်၍ လူ၏ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် အရေးအကြီးဆုံး အင်္ဂါရပ် ဖြစ်သည်။ လူတို့သည် ဦးနောက်မှ တဆင့် ပတ်ဝန်းကျင် လောက၏ အခြေအနေကို သုံးသပ်၍ မိမိတို့၏ နေထိုင် စားသောက်ရေးကို ဖန်တီးယူကြသည်။ ဦးနောက်သည် နာဗကြော အပေါင်းတို့၏ ဆုံရာ ဖြစ်သဖြင့်၊ လူတို့ ခံစား ရသည့် အာရုံငါးပါးသည် ဦးနောက်၌ လာ၍ ထင်သည်။ ထိုပြင် မှတ်ဉာဏ်များကို သို့လှောင်ထားရာ ဖြစ်သော ကြောင့် စိတ်အာရုံ ဖြစ်ပေါ်လာရာ အရပ်ဒေသလည်း ဖြစ်ပေသည်။

သာမန် လူတိုင်း၏ ဦးနောက်သည် ၄၄ အောင်စမှ အောင်စ ၅၀၊ သို့မဟုတ် ၅၅ ကျပ်သားခန့် လေးသည်။ ဇိယာကျား၏ ဦးနောက်က မိန်းမ၏ ဦးနောက်ထက် ပို၍ လေး၏။ ယောက်ျားဦးနောက်သည် များသောအားဖြင့် ၄၉ အောင်စ၊ အောင်စ ၅၀ ရှိ တတ်၍ မိန်းမ၏ ဦးနောက် သည် ၄၄ အောင်စ၊ ၄၅ အောင်စမျှသာ ရှိတတ်သည်။ ဦးနောက်ကို ဖြန့်ကြည့်မည်ဆိုသော် အရှည် ခုနစ်လက်မ၊ အကျယ် ငါးလက်မ ရှိ၏။ ဝေလငါးနှင့် ဆင်တို့၏ ဦးနောက်မှအပ လူတွင် အကြီးဆုံး ဦးနောက် ရှိသည်။ သို့သော် ယင်းတို့၏ ကိုယ်အလေးချိန်နှင့် စာသော် လူ၏ ဦးနောက်လောက် မကြီးကြချေ။ ဦးနောက်အပေါ်တွင် အမြွေးပါး သုံးထပ် လွှမ်းအုပ်လျက်ရှိပြီးလျှင် ထိုအမြွေးပါး အပေါ်တွင် တဖန် ဦးခေါင်းခွံ ဖုံးအုပ်လျက် ရှိပြန်သည်။ ဦးနောက်ကို ခေါင်းခွံဖြင့် ကာကွယ် ဖုံးအုပ်ထားသော ကြောင့် ခံစားရသော အကျိုးကျေးဇူးများမှာ—

- (၁) ခေါင်းခွံ၌ အတန်ငယ် ထိခိုက်မိသော အရှိန်သည် ခေါင်းခွံ လုံးချော၍ ပြန်ထွက်သွားသဖြင့် နာသင့် သလောက် မနာပဲ ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်း၊
- (၂) အရိုးခွံသည် နှစ်ထပ် ရှိရာ အပြင်တထပ်ကိုထိခိုက် သော်လည်း အတွင်းထပ် ခံနေသဖြင့် အတော် အတန် ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်း၊
- (၃) အရိုးခွံ အောက်တွင် အမြွေးများ အထပ်ထပ် ခံနေရာ အပေါ်ဆုံး အမြွေးထပ်သည် ခိုင်ခံ့ မာကျောပြီးလျှင် ဦးခေါင်းခွံ၏ အောက်ခြေ တိုင်အောင် မြဲမြံစွာ တည်ရှိ၏။ ထိုကြောင့်အတန် ငယ် ထိမိရုံနှင့် ဦးနောက်ကို ထိခိုက်ရန် ခဲယဉ်း ခြင်းတို့ပင် ဖြစ်၏။

ဦးနောက်သည် အလွန်သေးငယ်မှုန်များသော ဆဲတို့ဖြင့် ပြီး၏။ ဆဲတခုလျှင် အလုပ်ဝတ်တရား တမျိုးစီ ဆောင် ရွက်ကြရ၏။ ထိုဆဲတို့သည် ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်း တမျိုးစီ တံမျိုးစီ ပိုင်းခြားပြီးလျှင် ဆက်သွယ်လျက်ရှိ၏။ မျက်စိဖြင့် ဆက်သွယ်သော ဆဲ၊ နားဖြင့် ဆက်သွယ်

ဦးနောက်

သော ဆဲ၊ ခြေလက် စသည်တို့ဖြင့် ဆက်သွယ်သော ဆဲ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ရှိသည်။

ဆောင်ရွက်ပုံ လုပ်ငန်းကို လိုက်၍ ဦးနောက်ကို အပိုင်းကြီးလေးပိုင်း ခွဲခြားထားနိုင်၏။ ခေါင်းခွံ၏ အရှေ့ဖက် အထက် ဦးနောက်ပိုင်းကို ဦးနောက်ကြီး (ဆယ်ရီ ဗရမ်) ဟုခေါ်သည်။ ဦးနောက်ကြီးသည် ခေါင်းခွံတွင် သုံးပုံ နှစ်ပုံမျှ ပြည့်လျက် ရှိ၍ အလေးချိန် အားဖြင့် ဦးနောက်တခုလုံး၏ ခြောက်ပိုင်းပုံခန့်မျှ ရှိ၏။ သိမ့်၊ ထိမ့် များမှာ ဦးနောက်၏ ထိုအပိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်သည်။ ဥာဏ်ပညာ တည်ရာဌာန ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအပိုင်း ထိခိုက်ပျက်စီးသွားလျှင် အသိဥာဏ် ကင်းပျောက်ပြီး ရှုပ်သွပ်သွားတတ်၏။ ထိုအပိုင်းသည် အသိဥာဏ်ဖြစ်ပေါ် လာမှုနှင့်ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်းအရပ်ရပ်ကို စေစားမှု၌ အလွန် အရေးကြီးသော အင်္ဂါတို့ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအပိုင်းကို သေချာစွာ လေ့လာကြည့်သင့်သည်။

ဦးနောက်ကြီးကို အထက်မှ အောက်သို့ ထက်ခြမ်း ခွဲလိုက်ပါက အထပ်နှစ်ထပ် ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့မြင်ရပေ မည်။ အပြင်ထပ်သည် အနည်းငယ် ပါးလွှာ၍ မီးခိုးရောင် အဆင်း ရှိ၏။ အတွင်းထပ်ကား ဆွတ်ဆွတ်ဖြူနေသည်။ ထိုအထပ်တွင် နာဗ်ကြောမျှင်များ ရှုပ်ထွေး၍ ပါရှိ၏။ မွဲပြာရောင် ဦးနောက်ပိုင်းကား လူတို့၏ အသိဥာဏ် ယှဉ်သော ဖြစ်စဉ်များကို ဆောင်ရွက်ပေးသော အမိုင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအပိုင်းတွင် သန်းပေါင်းများစွာသော နာဗ် ကြောဆုံများ ရှိသည်။ ထိုနာဗ်ကြော ဆုံများသည် တယ်လီဖုန်း အော်ပရေတာကဲ့သို့ ပိုလိုသော သတင်းကို အပြုရောင် ဦးနောက်အထပ်ရှိ နာဗ်ကြောမျှင်များဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာ အနှံ့အပြားသို့ ပို့ပေးသည်။

ဦးနောက်ကြီးသည် ခေါင်းခွံ အတွင်း၌ အခွေခွေ အလိပ်လိပ်ဖြစ်၍ နေ၏။ ယင်းကဲ့သို့ အခွေခွေ အလိပ်လိပ် မဖြစ်ပဲ တပြန်တည်း ချောမွတ်၍ နေပါမူ၊ ခေါင်းခွံတွင် ယခုရှိသလောက် ဦးနောက်၏ မျက်နှာပြင် ပါရှိနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ အသိဥာဏ် အလွန်နည်းသောငှက်၊ ရှဉ့် အစ ရှိသည့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ ဦးနောက်ပြင်သည် ခွေလိပ်မနေပဲ ချောမွတ်၍ နေသည်။ လူနှင့် အနီးဆုံး သတ္တဝါဟု ဆိုကြ သော မျောက်များတွင်မူကား ဦးနောက်သည် လူ၏ ဦးနောက်ကဲ့သို့ လွန်မင်းစွာ ခွေလိပ်လျက် မရှိစေကာမူ အသင့်အတင့် ခွေလိပ်လျက် ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဦးနောက်၏ တုန်ခွေနေခြင်းသည် အသိဥာဏ် နည်းမှု များမှုနှင့် စပ်ဆိုင်သကဲ့သို့ တွေးထင်ဖွယ်ရာ ဖြစ်လေသည်။

ဦးနောက်၏ အလေးချိန်နှင့် ယှဉ်၍ အသိဥာဏ်ကို စုံစမ်းကြည့်သောအခါ ရှေးသမိုင်း မတင်မီခေတ်က လူများ တွင် ယခုခေတ်ရှိ လူများထက် ကြီးမားသော ဦးနောက်

များ ရှိသည်ကို တွေ့ကြရ၏။ သို့သော်လည်း ထိုသူများ၏ အသိဥာဏ်ကား အဆင့်အတန်း အလွန် နိမ့်လေသည်။ ထိုအပြင် ယခုခေတ်တွင် အလွန်ထင်ရှား ကျော်ကြားသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဦးနောက်နှင့် သာမန်လူများ၏ ဦးနောက် တို့ကို စစ်ဆေးခဲ့ရာ၌ တခါတရံ အချို့ ဥာဏ်ပညာအလွန် ထက်မြက်သူတို့၏ ဦးနောက်သည် သာမန်လူတို့ထက်ပင် ရေးငယ်သေးကြောင်းကို တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဦးနောက် ကြီးမှုငယ်မှုသည် အသိဥာဏ်နည်းမှု များမှုနှင့် မည်သို့မျှ မသက်ဆိုင်သကဲ့သို့ ရှိချေသည်။

ဦးခေါင်း၏ နောက်ဖက် ဦးနောက်ကြီး၏ အောက်တွင် ဆယ်ရီဗယ်လမ် ခေါ် ဦးနောက်ငယ်တခု ရှိသေး၏။ ထိုဦးနောက်ငယ်သည် ဦးနောက်ကြီးလောက် မကြီးပဲ၊ ဦးနောက်တခုလုံး၏ ခြောက်ပုံတပုံခန့်သာ ရှိ၏။ ဦးနောက် ကြီးကဲ့သို့ပင် ခွေလိပ်၍ နေ၏။ သို့ရာတွင် ဦးနောက်ကြီး နှင့်စာလျှင် ပို၍ နူးညံ့ ပျော့အိသည်။ ဦးနောက်ငယ်၏ အလုပ်ဝတ်တရားမှာ ကိုယ်ခန္ဓာတွင်အမှတ်မဲ့ တုန်ပြန်မှုများ ကို အုပ်ထိန်းထားရန် ဖြစ်၏။ ကျွန်ုပ်တို့ လမ်းလျှောက် သည့်အခါ၌ မိမိတို့မသိပဲ ကိုယ်ခန္ဓာကို ဟန့်တားနိုင်ခြင်း သည် ဦးနောက်ငယ်၏ ဆောင်ရွက်ချက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပုံပမာအားဖြင့် မျက်လုံးထဲသို့ ဖုံးဝင်သွားသည် ဆိုကြပါစို့ ယင်းသို့ ဖုံးဝင်သွားကြောင်းကို မျက်လုံးက ဦးနောက်ငယ် သို့ သတင်းပေးပို့သည်။ ထိုအခါဦးနောက်ငယ်က မျက်ရည် ထုတ်၍ ဖုံးကိုဆေးချဖို့ ပြန်ကြား လိုက်သည်။ ပုံပမာ အားဖြင့် တဖန် ဦးနောက်ငယ်၏ တနေရာရာတွင် ထိခိုက် ပျက်စီးသွားသည် ဆိုကြပါစို့၊ ထိုသို့ ထိခိုက်သွားသည့် အပိုင်းနှင့် ဆိုင်သော ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အစိတ်အပိုင်းများသည် လှုပ်ရှားရာ၌ အလွန်လေးလံလာကြသည်။ ထိုအခါ လမ်း လျှောက်ရာ၌ ကိုယ်ခန္ဓာကို ဟန့်မထားနိုင်ပဲ ထိခိုက်ပျက်စီး သော ဦးနောက်တည်ရာဖက်သို့ ခွေလဲသွားတတ်သည်။

တတိယအပိုင်းမှာ ဦးနောက်ငယ် နှစ်ခြမ်းကို ဆက် ထားသည့် ပွန် ခေါ် အပိုင်းဖြစ်၏။ ပွန်သည် နာဗ်ကြော တစ်ရှူးများဖြင့် ပြီး၏။ အောက်ဖက်နားတွင် မီဒါလာ အော့ဗလွန်ဂေတာခေါ် ဦးနောက်၏ စတုတ္ထအပိုင်းနှင့် ဆက်လျက် ရှိသည်။ မီဒါလာ အော့ဗလွန်ဂေတာသည် ကျောရိုးခြင်ဆီမျှင်၏ ကြီးထွက်နေသော အပိုင်း ဖြစ်၏။ မီဒါလာသည် ရိုးတွင်း ခြင်ဆီ ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ရှိ၍၊ အော့ဗလွန်ဂေတာမှာ အနံတို၍ အလျား ရှည်သည် ဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤအပိုင်းကို အနံတို၍ အလျား ရှည်သော ရိုးတွင်းခြင်ဆီပိုင်း ဟု သိရာသည်။ မီဒါလာ အော့ဗလွန်ဂေတာ၏ လုပ်ငန်းမှာ ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်း၌ အလိုအလျောက် သွားလာလှုပ်ရှားလျက်ရှိသော အင်္ဂါတို့ အစိတ်အပိုင်းများကို စီမံခန့်ခွဲရန်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့စီမံခန့်ခွဲ

ဦးနှောက်

ရာတွင် ကိုယ်ခန္ဓာ အနှံ့အပြားသို့ သွေးရောင်အောင် ပန်းထုတ်ပေးသော နှလုံးကိုင်း၊ အစာကို ချေချက် ပေးသော အစာအိမ်ကိုင်း၊ လေထဲမှ အောက်ဆီဂျင်ကို ထုတ်ယူသော အဆုတ်ကိုင်း အုပ်ထိန်းပေးရလေသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာတစ်ခုလုံးတွင် မိမိဖာသာ လှုပ်ရှား သွားလာသော အစိတ်အပိုင်းများကို ဆယ်ရီပယ်လမ် ခေါ် ဦးနှောက်ငယ်နှင့် မိခင်လာအော့ပလွန်ဂေတာ ခေါ် ရိုးတင်းခြင်ဆီပိုင်းက အုပ်ချုပ်ထားသည်။ ထိုအပိုင်းသည် ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အရေးအကြီးဆုံးအစိတ်စွဲများကို အုပ်စိုးလျက် နေသောကြောင့် ဤနေရာသို့ ထိခိုက်မိက အသက် အန္တရာယ်ကို စိုးရိမ်ရ၏။

ဤအပိုင်းကြီး လေးပိုင်းဖြင့် ပြီးအပ်သော ဦးနှောက် သည် မြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်း၊ လှုပ်ရှားခြင်း အစရှိသည့် များပြားလှစွာသော အမှုကိစ္စတို့ကို အသီးအသီး တနေရာစီ ခွဲခြား၍ စီမံခန့်ခွဲ၏။ နာဗ်ကြောတို့ ပေါင်းဆုံရာ ဖြစ် သဖြင့်လည်း ထင်လာသမျှသော အာရုံတို့သည် ဦးနှောက် သို့ ရောက်လာကြ၏။ ဦးနှောက်ကမူ တဖန် မိမိ အလိုဆန္ဒ ရှိသည့်အတိုင်း လှုပ်ရှားမှု အာရုံကြောများဖြင့် သတင်း ပေးပို့လိုက်၏။ ထို့ကြောင့် ဦးနှောက်သည် စကားပြော ကြေးနန်းဗဟိုဌာနနှင့် တူလေသည်။

လူ၏မျက်စိ ရှေ့တည့်တည့်၌ တစုံတခုသော အရာသည် ရောက်လာသောအခါ မျက်စိနှင့် စပ်ဆိုင်သော နာဗ်ကြော တို့သည် ဦးနှောက်သို့ သတင်းပို့လိုက်ကြ၏။ ထိုသတင်း သည် ရှုပ်ရှားစွာ စပ်ဆိုင်သော ဆဲသို့ ရောက်သွားသော အခါ မျက်စိ၌ ရှုပ်ပုံ ပေါ်လာသည်။ ယင်းသို့ နာဗ်ကြော က သတင်းပေးမှုနှင့် ရုပ်ထင်လာမှုမှာ မည်မျှ လျင်မြန် သနည်းဟူမူ မြင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ထင်လာသည်ကို ထောက်ခြင်းဖြင့် သိသာနိုင်၏။ ထိုအတူ အာရုံငါးပါးနှင့် စပ်ဆိုင်သော ထင်မှု၊ မြင်မှု၊ သိမှု၊ ခံစားမှု စသည်တို့ကို လည်း တချိန်တည်းလိုပင် ခံစားကြရလေသည်။

အထူးမှတ်သားရန် အချက်မှာ ဦးနှောက်၏ လက်ဝဲ ပိုင်းသည် ကိုယ်ခန္ဓာ၏ လက်ျာဖက်ကိုင်း၊ ဦးနှောက်၏ လက်ျာပိုင်းသည် ကိုယ်ခန္ဓာ၏ လက်ဝဲဖက်ကိုင်း အုပ်ထိန်း ထားသည်။ ထို့ကြောင့် လက်ျာဖက် ဦးနှောက်ကို ထိခိုက် မိလျှင် ကိုယ်ခန္ဓာ၏ လက်ဝဲဖက် အပိုင်းများတွင် ဝေဒနာ ဖြစ်တတ်၍ ဦးနှောက်၏ လက်ဝဲဖက်ကို ထိခိုက်မိလျှင် ကိုယ်ခန္ဓာ၏ လက်ျာဖက် အပိုင်းများတွင် ဝေဒနာဖြစ်တတ် လေသည်။

ဦးနှောက်သည် အခြားသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ် အပိုင်းများကဲ့သို့ပင် အာဟာရ ဓာတ်နှင့် နားချိန်ကို လိုလေသည်။ အာဟာရဓာတ်ကို နာဗ်ကြောဆဲအကြား၌ ရှုပ်ဆွေးစွာ သွားလာလျက်ရှိသော သွေးကြောများမှ

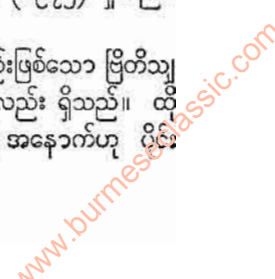
ရရှိ နားချိန်ကို အိပ်နေသော အခါ၌ ရ၏။ အထူးသဖြင့် အိပ်နေသောအခါ ဦးနှောက်သည် မိမိ အင်္ဂါရပ် အနှံ့ အပြားတွင် ဖြစ်ပျက်နေသည့် ပျက်စီးချွတ်ယွင်းမှုကို ပြုပြင် ရန် အခွင့်ရလေသည်။ ဦးနှောက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကျွန်ုပ် တို့ မသိသော အချက်ပေါင်း များစွာပင် ရှိသေးသည်။

အေဒင်မြို့။ ။အေဒင်မြို့သည် အာရေဗျ ကျွန်းဆွယ် တောင်ဖက်ကမ်းခြေရှိ အေဒင်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့သည်။ မီးငြိမ်းတောင်စွယ်ပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ ဗြိတိသျှတို့၏ ခံတပ် မြို့လည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ ပင်လယ်နီ၏ တောင်ဖက် ထွက်ပေါက် ဖြစ်သော ဗက်-ဗယ်-မန်ဒက် ရေလက်ကြားကို ထိန်းကြပ် လျက်ရှိသော မြို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် “အရှေ့ ဂျီဗရေတား” ဟူ၍ ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။ ထို့ပြင် ဆူးအက်တူးမြောင်း ကို ဖြတ်သန်း သွားလာကြသော သင်္ဘောများ အတွက် အရေးကြီးသော ဓာတ်ဆီ၊ ကျောက်မီးသွေး စသော ထင်းမီးဖြည့်တင်းရာစခန်းလည်းဖြစ်သည်။ သားရေ၊ ဆေး၊ ဆားနှင့် ကာဖီတို့ကို တင်ပို့သည်။ သို့သော် ၁၉၆၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အာရပ်-အစ္စရေးယယ်စစ်ပွဲကြောင့် ဆူးအက်တူးမြောင်းကို ပိတ်လိုက်ရသောအခါ အေဒင်မြို့ ၏ အရေးပါမှုသည် လျော့ကျသွားခဲ့ရလေသည်။

တဆွဲငါး ရာစုနှစ်အတွင်း ပေါ်တူဂီလူမျိုးတို့က အာ ဖြိုကတိုက် တောင်ဖက်စွန်းကို ပတ်၍ အရှေ့နိုင်ငံများသို့ သွားသော ပင်လယ်ခရီးလမ်းကို မတွေ့မီကတည်းက အေ ဒင်မြို့သည် အာရှနိုင်ငံများနှင့် အနောက်နိုင်ငံများ ကုန် စည်ကူးသန်းရာ အချက်အခြာမြို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၈၆၉ ခုနှစ် ဆူးအက်တူးမြောင်း ဖောက်လုပ်ပြီးနောက်တွင် ထိုမြို့သည် ဗြိတိသျှတို့အတွက် စစ်ရေးစစ်ရာအရ ပို၍အရေးပါသော မြို့ဖြစ်လာလေသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် အေဒင်မြို့ကို ၁၈၃၉ ခု နှစ်တွင် သိမ်းပိုက်ပြီးလျှင် အိန္ဒိယနိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးအောက် ၌ ထား၍ အုပ်ချုပ်သည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ် ဧပြီလ တရက် နေ့တွင် အေဒင်နယ်ကို ဘုရင်ခံတစ်ဦးက သီးခြား ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီနယ်အဖြစ် ခွဲခြား အုပ်ချုပ်သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇွန်လ၁၆ရက်တွင် ဥပဒေပြု ကောင်စီကို ဖွဲ့စည်း၍ နယ်ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့လေသည်။

အေဒင်ကိုလိုနီနယ်တွင် အေဒင်မြို့နှင့် တကွ လစ်တဲ အေဒင်ကျွန်းဆွယ်၊ ပယ်ရင်းကျွန်း၊ ကူရီယာ မူရီယာကျွန်း စုတို့ ပါဝင်၍ အကျယ်အဝန်း အားဖြင့် ၇၅ စတုရန်းမိုင် ရှိသည်။ လူဦးရေ ၁၅၀,၀၀၀ ယောက် (၁၉၇၂) ရှိသည်။ ရာသီဥတုမှာ ပူပြင်းခြောက်သွေ့သည်။

အေဒင်ကိုလိုနီနယ်နှင့် တဆက်တည်းဖြစ်သော ဗြိတိသျှ အစောင့်အရှောက်ခံ အေဒင်နယ်ဟူ၍လည်း ရှိသည်။ ထို အစောင့်အရှောက်ခံနယ်ကို အရှေ့နှင့် အနောက်ဟု ပိုင်း

ခြားထားသည်။ ယင်း နယ်ထဲ၌ အာရပ် စော်ဘွားများ အုပ်ချုပ်သော နယ်ပယ် နှစ်ဆယ် ပါရှိသည်။ အစောင့် အရှောက်ခံနယ်၏ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင် ၁၁၂, ၀၀၀ ခန့် ဖြစ်သည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ်မှ အစပြု၍ ဗြိတိသျှ အစောင့်အရှောက်ခံ အေဒင်နယ်တွင် အပါအဝင် စော်ဘွားနယ်အချို့ ပူးပေါင်းကာ တောင်ပိုင်း အာရပ်စော်ဘွားနယ်ပေါင်းစုဟု ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်ရောက်လျှင် အခြားအာရပ်စော်ဘွားနယ်များနှင့် အေဒင်ကိုလိုနီနယ်တို့ပါ ပူးပေါင်း ပါဝင်လာ၍ တောင်အာရှနယ်ပေါင်းစုဟု အမည်ပြောင်းလိုက်သည်။

၁၉၆၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ထိုနယ်ပေါင်းစုကို ဂရိတ် ဗြိတိန်က လွှတ်လှမ်းပေး ပေးလိုက်၏။ ထိုအခါ တောင်ပိုင်း ယေမင်ပြည်သူ့သမတနိုင်ငံဟု တည်ထောင်လိုက်သည်။ (တောင်ပိုင်းယေမင်သမတနိုင်ငံ-ရှု။) ထိုစဉ်က ဗြိတိသျှ အစောင့်အရှောက်ခံ အေဒင်နယ်မှ စော်ဘွားနယ် ၁၆ နယ်နှင့် အေဒင်ကိုလိုနီနယ်တို့သာ ပါဝင်ခဲ့သော်လည်း နောင်အခါ ကျန်စော်ဘွားနယ် လေးနယ်သည်လည်း ပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့၏။

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ပြည်သူ့ဒီမိုကရက်တစ်ယီမင်သမတနိုင်ငံဟု အမည်ပြောင်းလိုက်၏။

ယခုအခါ အေဒင်မြို့သည် ပြည်သူ့ဒီမိုကရက်တစ်ယီမင်သမတနိုင်ငံတွင် အကြီးဆုံးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သည်။ ကုန်သွယ်ရေး အချက်အခြာဌာနလည်း ဖြစ်လေသည်။

အေဒြိယာနီပယ်မြို့။ ။အေဒြိယာနီပယ်မြို့သည် တူရကီနိုင်ငံ၊အစ္စတန်ဗူမြို့၏ အနောက်မြောက် မိုင် ၁၃၀ အကွာတွင် တည်ရှိသည်။ ယခုအခါ ထိုမြို့ကို အိဒါးနီမြို့ဟု ခေါ်တွင်၍ လူဦးရေ ၃၀,၈၆၅ ယောက် နေထိုင်သည်။ ထိုမြို့အမည်သည် ရောမဧကရာဇ် ဟယ်ဒြိယန် (အေဒီ ၁၁၇ - ၁၃၀) ကို အစွဲပြု၍ မှည့်ခေါ်သော အမည်ဖြစ်သည်။

ရှေးအခါက အေဒြိယာ နီပယ်မြို့သည် စစ်ရေးစစ်ရာ အတွက် အနေအထားကောင်းသောကြောင့် ဗော်လကန်နိုင်ငံများနှင့် ဆိုင်သော သမိုင်းတွင် ထင်ရှားသော မြို့ဖြစ်သည်။ မြို့အနီး၌၎င်း၊ မြို့တွင်း၌၎င်း ထင်ရှားသော စစ်ပွဲများဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အေဒီ ၃၇၀ ခုနှစ်တွင် ဗီစီဂေါ့သလူမျိုးတို့သည် ထိုမြို့အနီး၌ ရောမဧကရာဇ် ဗေးလင်ကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့သည်မှ အစပြု၍ ရောမအင်ပိုင်ယာနိုင်ငံကြီးလည်း စတင်ယိုယွင်းကျဆင်းလာခဲ့လေသည်။ ၁၃၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် တူရကီတို့က အေဒြိယာနီပယ်မြို့ကိုသိမ်းရာယူနှစ်ပေါင်းတရန်းပါးမျှ မြို့တော်အဖြစ် တည်ရှိခဲ့သည်။ မြို့အမည်ကိုလည်း အိဒါးနီမြို့ဟူ၍ ပြောင်းခေါ်ခဲ့ကြသည်။

တဆဲ့ကိုးရာစုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားသောရုရှနှင့် တူရကီတို့၏ စစ်ပွဲများအတွင်းကရုရှတို့သည်ထိုမြို့ကိုနှစ်ကြိမ်မျှ သိမ်းပိုက်မိခဲ့ကြသည်။ တဖန် ၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင်ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံက ထိုမြို့ကိုတိုက်ခိုက်သိမ်းယူခဲ့သည်။ သို့ရာတွင်စစ်ပြေငြိမ်းရေးစာချုပ်အရ တူရကီတို့၏လက်သို့ပြန်၍ပေးအပ်ရသည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ် (၁၉၁၄ - ၁၈) ပြီးဆုံးသောအခါ ဂရိတို့က အိဒါးနီမြို့ကိုရရှိလေသည်။ ထိုနောက် ၁၉၂၀-၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဂရိနှင့်တူရကီတို့စစ်ပွဲ၌ ဂရိတို့အရေးနိမ့်သဖြင့် အိဒါးနီမြို့ကို တူရကီသို့ပြန်၍ပေးအပ်ခဲ့ရလေသည်။

အေဒြိယက်တစ်ပင်လယ်။ ။အေဒြိ ယက်တစ် ပင်လယ်သည် ဣတလီနိုင်ငံနှင့် ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်ရှိ ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံ၊ အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံတို့ အကြားတွင် တည်ရှိသည်။ အလျားမိုင် ၄၅၀ ခန့်နှင့် ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် အနံ့မိုင် ၁၁၀ ခန့်ရှိသည်။ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင် ၅၂,၀၀၀ ခန့်ဖြစ်သည်။ ထိုပင်လယ်သည် မြေထဲပင်လယ်၏ အစိတ်အပိုင်းလည်းဖြစ်ရာ ပင်လယ်နှစ်ခုတို့သည် ၄၄ မိုင်ခန့်ကျယ်သော အိုထရန်တိုရေလက်ကြားအားဖြင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ ပင်လယ်၏ အနောက်မြောက်တွင် ဗင်းနစ်ပင်လယ်ကွေ့ရှိ၍ အရှေ့မြောက်တွင် ထရီးယက်ပင်လယ်ကွေ့ရှိသည်။ အရှေ့ဖက် ကမ်းတလျှောက်တွင် ကျွန်းများစွာရှိသည်။ အာဒီရေမြစ်နှင့် ပိုးမြစ်တို့သည် အေဒြိယက်တစ်ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်ကြသည်။ ယင်းမြစ်နှစ်သွယ်အပြင် အခြားကြီးကျယ်သော မြစ်များဟူ၍မရှိချေ။ ထိုကြောင့် ပယ်လယ်ရေသည် အလွန်ငန့်သည်။

အေဒြိယက်တစ် ပင်လယ်တွင် အထူးသဖြင့် ဆောင်းရာသီ၌ လေပြင်းကျရောက်လေ့ရှိသောကြောင့် ပင်လယ်ကြောင်း ခရီးသွားလာခြင်း၌ ဘေးအန္တရာယ်များသည်။ အလယ်ခေတ်အတွင်းက ထိုပင်လယ်သည် ဗင်းနစ်မြို့နှင့် အရှေ့ဖက်ရှိ နိုင်ငံတို့ ကုန်စည်ကူးသန်းရာလမ်းဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၂ ရာစုမှ ၁၈ ရာစုနှစ်အထိ ဗင်းနစ်မြို့စားတို့သည် ထိုပင်လယ်ကို မိမိတို့က ပိုင်ဆိုင်ကြောင်းပြလို၍ နှစ်စဉ် လက်စွပ်တကွင်းကို ပင်လယ်ထဲသို့ ပစ်ချလေ့ရှိကြသည်။

အေဒြိယက်တစ်ဟူသော အမည်သည် ဣတလီမြောက်ပိုင်းရှိ အာဒြိယားမြို့ကို အစွဲပြု၍ မှည့်ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ရှေးအခါက အာဒြိယားမြို့သည် စည်ကားသော ရောမဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်။ အခုအခါ အေဒြိယက်တစ်ပင်လယ်ကမ်းခြေပေါ်ရှိ ထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ ဗင်းနစ်မြို့၊ ထရီးယက်မြို့၊ ဖျူးမားမြို့၊ အန်ကီးနားမြို့နှင့် ဗရင်ဒီဇီမြို့များ ဖြစ်ကြသည်။

အေပရီကော့။ ။ပင်လားဆီးသီး - ရှု။

အေရယ်ပင်လယ်။ ။အေရယ်ပင်လယ်သည်ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ကာဇက်နိုင်ငံတွင် တည်ရှိ၍ အာရှတိုက်၌ ကက်စပျန်ပင်လယ်မှ လွဲလျှင် အကြီးဆုံးကုန်းတွင်းပင်လယ်ဖြစ်သည်။ ကက်စပျန်ပင်လယ်အရှေ့ဖက် ၁၅၅ မိုင်ခန့် ကွာဝေးသည်။ အေရယ်ပင်လယ်သည် အလျားမိုင် ၂၃၀၊ အနံ ၁၅၅ မိုင်ရှိ၍ စတုဂံပုံ ၂၆,၁၆၆ ခန့်ကျယ်ဝန်းသည်။ ရှေးအခါက ထိုကုန်းတွင်း ပင်လယ်သည် ယခုထက်ပိုမိုကျယ်ဝန်း၍ ကက်စပျန်ပင်လယ်နှင့် ဆက်လျက် ရှိသည်ဟု ပထဝီဝင်ဆရာတို့က ယူဆကြသည်။ အမူး (ဒါးယား) မြစ်နှင့် ဆီးရဒါးယားမြစ်နှစ်သွယ်သည် အေရယ်ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်သည်။

ပင်လယ်တွင်းရှိ ရေသည် အနည်းငယ် ငန်သော်လည်း စတားဂျင်ငါးကဲ့သို့သော ရေချိုငါးများနေသည်။ ထိုပင်လယ်ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် ကျောက်တောင်ကုန်းများ၊ စိမ်းမြေရပ်နှင့် စတက်လွင်ပြင်များရှိခြင်းကြောင့် လူနေအိမ်ခြေ မရှိသလောက်နည်းသည်။ ပင်လယ်ရေသည် တိမ်သော်လည်း မုန်တိုင်းကျရောက်လေ့ ရှိတတ်သဖြင့် လှေသင်္ဘောများ သွားလာရန်အတွက် မသင့်တော်ချေ။

ကေရာဇ်ပင်။ ။ကေရာဇ်ပင်သည် မည်သည့်မြေမျိုး၌ မဆို ပေါက်ရောက်နိုင်သော်လည်း စိုထိုင်းသော ဒေသကိုကား ပို၍နှစ်ခြိုက်လေသည်။ ထိုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မိုးပါး၍ ခြောက်သွေ့သော အပိုင်းများတွင်လည်း ထိုအပင်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ ကေရာဇ်ပင်ကို အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အနွံအပြား စိုက်ပျိုးထားကြသည်။ ကေရာဇ်ပင်၏ အမြင့်မှာ ပေ ၇၀ မျှရှိ၍ သွယ်လျားသော အကိုင်းအခက် အရွက်တို့ ရှိသဖြင့် လှပသော သစ်ပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ အရွက်မှာ အလျား နှစ်လက်မခန့် ရှိပြီးလျှင် အရောင်မှာ အစိမ်းပုပ်ဖြစ်၍ တောက်ပြောင်လျက် ရှိသည်။ အခေါက်သည် ထူထဲပူရောင်း၍ ညိုမွဲမွဲ အရောင် ရှိသည်။ အက်ကြောင်းများလည်း ရှိသည်။ ပန်းပွင့်များမှာ ပြွေ၍ တံပိုးခရာတံပိုး ဖြစ်သည်။ အခိုင်လိုက် ပွင့်၍ မွှေးကြိုင်သည်။ ကေရာဇ်ပင်၏အသီးမှာ အလျား တပေရှိ၍ ပြားသည်။

ကေရာဇ်ပင်ကို အကိုင်း ဖြတ်၍ ဖြစ်စေ၊ အစေ့ကို ဖြစ်စေ စိုက်ပျိုးယူနိုင်သည်။ ကေရာဇ်ပင်သည် အကြီးမြန်ပြီးလျှင် သန်မာသည်။ သို့သော် အသားမှာ ဆတ်သဖြင့် လေပြင်း ထိုက်ခတ်သောအခါ ကျိုးပဲ့ ပျက်စီးတတ်သည်။ ကေရာဇ်ပင်၌ ထူးခြားချက်တရပ်ရှိသည်။ ယင်းမှာ အဖက်ဖက်သို့ ဖြာထွက်လျက်ရှိသော အမြစ်များ ရှိခြင်း ဖြစ်၍ ထိုအမြစ်များသည် အမြစ်တက်ပွားကလေးများ ဖြစ်သည်။ ထိုအမြစ်များသည် မြေပြင်ပေါ်သို့ ထိုးထွက်လျက် ရှိနေတတ်ကြရာ ထိုအမြစ်တက်ပွားကလေးများကို (အမြစ်သေး

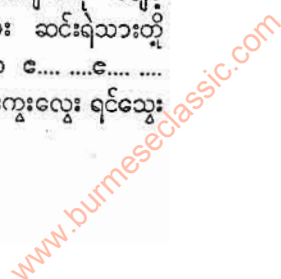
အမြစ်များများပါ) ဖြတ်ယူပြီးလျှင် အသင့်တူးဖော်ထားသော တွင်းများတွင် မိုးဦးကျအချိန်၌ စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် လည်း အပင်သစ်များ ပွားအောင် ပြုလုပ်ယူနိုင်သည်။

သေရည်သေရက် အသောက်လွန်မိ၍ အမူးလွန်နေသူအား ကေရာဇ်မြစ်သွေး၍ တိုက်ပေးခြင်းဖြင့် အမူးပြေလာစေနိုင်သည်။ ကေရာဇ်မြစ်ကိုသွေး၍ ဆန်ဆေးရေ၊ သကြား၊ ဆားတို့နှင့် ရောသောက်လျှင် နှလုံးတုန် ရင်ခုန်ပျောက်သည်။ ကေရာဇ်မြစ်ကို ဆန်ဆေးရေနှင့် သွေး၍ သကြားထည့်သောက်လျှင် ခေါင်းမူး ပျောက်စေတတ်၏။ ဆီးရွှင်စေတတ်၏။ *ကေရာဇ်မြစ်ကို ဆန်ဆေးရေနှင့်သွေး၊ ကွမ်းသီးလုံးသုံးစားရလျှင် သကြားနှင့်ပျော်၍ သောက်သော် ခေါင်းအုံ၊ ဇက်ဇလး သွေးတိုးခြင်းမှ ပျောက်ကင်းစေသည်။ ကေရာဇ်ရွက်ကို ရေနှေးဖြော၍ သုတ်စားလျှင် သွေးတိုးရောဂါ ပျောက်ကင်း စေတတ်သည်။ ကေရာဇ်ပွင့်ကိုလည်း အခြောက်လှန်း၍ ပြုတ်ပြီးလျှင် သုတ်စားရသည်။

ကေရာဇ်ပင်သည် ပေါလီမိုနိုအေလီး မျိုးစဉ်တွင် ဗစ်ဂနိုနိုအေဆီအီး မျိုးရင်း၌ ပါဝင်သည်။ ယင်း၏ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ မိလင်တိုနီးယား ဖြစ်သည်။

ချောင်း။ ။ကောရန္တနှင့် အစချီ၍ ကေရန္တနှင့် အဆုံးသတ်ထားပြီးလျှင် ဂီတ သဘောသက် ဝင်သော အဖွဲ့အနွဲ့မျိုးကို ချောင်းဟု ခေါ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုလျှင် အကြောင်းချင်းတို့ကို အေးချမ်း ငြိမ်ငြောင်းစွာ ဖွဲ့ဆိုထားခြင်းများကို ချောင်းဟု ခေါ်သည်။ ကေရာဇ်၊ ပဒေသရာဇ်စသော ဘုရင်စိုးမင်းတို့၏ ရင်သွေးတော်များ ဖွားမြင်၍ မြဲပျက်တင် မင်္ဂလာသဘင် ဆင်ယင် ကျင်းပသည့်အခါ ထိုသဘင်အခမ်းအနားအတွက် စာဆိုတော် ပညာရှိ အမတ်များက ချောင်းများကို ရေးသား ဆက်သွင်း ရပြီးလျှင် ဝေါကြီးမှူးပျော့ကြီးမှူးတို့က ထိုချောင်းများကို ဖတ်လျှောက် သီဆို ရွှေနားတော် သွင်းရသည်။ ယောဉ်တင် အရွယ်ထက် လွန်မြောက် ကြီးပြင်းချိန်တွင် ရေးသား ဆက်သွင်းသော ချောင်းအဖွဲ့အနွဲ့များကိုမူ ရွှေနားတော် သွင်းဟု ခေါ်ဆိုလေသည်။

အရပ်အသီးအနှုန်းနှင့်ဆိုရလျှင် ချောင်းများသည် ပုခက်လှူသီချင်း၊ ကလေးချောသီပုံ အိပ်မေ့ချ သီချင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ကောရန္တနှင့် အစချီ အဆုံးသတ်ထားခြင်းမှာ ကောရန္တသည် ရွတ်ဆိုရာ၌ လွန်စွာချီသွားငြိမ်ငြောင်းသဖြင့် မဟာသွေး မဟာဆီ မင်းညီမင်းသားငယ်များကို ချောသီပုံရာတွင်သာမက အရပ်သူ အရပ်သား ဆင်းရဲသားတို့သည်လည်း ထိုကောရန္တကို အသုံးပြုကာ ဧ..... ဧ..... ဧ..... အို..... ဧ.....ဖြင့် အစချီ၍ မိမိတို့၏ နှုတ်ကွေးလွေး ရင်သွေးငယ်များကို ချောသီပုံကြလေသည်။

ချောင်း

ချောင်းများနှင့် အရပ်သုံး ကလေးချော့သီချင်းများတို့၏ ခြားနားချက်မှာ ချောင်းတို့သည် အရပ်ကလေးချော့သီချင်းများ ကဲ့သို့ ကလေးများ သိနားလည် နိုင်သော အကြောင်းရပ်များကို ဖွဲ့ဆိုထားခြင်း မဟုတ်ပဲ ဇာတိမာန် တက်ကြွစေသော အဖွဲ့အနွဲ့မျိုး ဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် စစ်သည်တော်များကို ရဲစိတ်ရဲမာန်သွတ်သွင်းပေးသော ငါးစီးရှင် ကျော်စွာလက်ထက်က ပေါ်ပေါက်သည့် ကာချင်းဟု ခေါ်သော ဂီတသီချင်းမျိုးနှင့် သဘောအားဖြင့် ဆက်သွယ်မှု ရှိသည်။ သို့သော် ချောင်းသည် ကာချင်းကဲ့သို့ ရဲရည်ရဲသွေးတို့ကို အကြမ်းအတမ်း လှုံ့ဆော်ပေးသော အဖွဲ့အနွဲ့မျိုးမဟုတ်ပဲ နားဆင်ရသူ အပေါင်းအား နားဝင်ငြိမ့်ငြောင်း သာယာမှု ဖြစ်စေသည်နှင့်အမျှ ဇာတိသွေး ဇာတိမာန် တို့ကိုလည်း တဖွားဖွား တက်ကြွပေါ်ပေါက်စေသော အဖွဲ့အနွဲ့မျိုး ဖြစ်လေသည်။

ချောင်းတို့တွင် ဖွဲ့ဆိုထားသော အကြောင်းအရာတို့သည် ချောင်းအဖွဲ့ခံ နန်းညွန့်နန်းလျှာ မင်းသားမင်းသမီးငယ်များ၏ ဆွေတော်စဉ်၊ မျိုးတော်စဉ်၊ ဘေးလောင်းတော်၊ ဘိုးလောင်းတော်များ၏ ဘုန်းလက်ရုံး တန်ခိုး အာဏာတို့ကို ၎င်း၊ အဆိုပါ မဟာဆီမဟာသွေး မင်းသားငယ် မင်းသမီးငယ်တို့၏ နောင်ကာလတွင် ထွန်းပလာမည့် ဘုန်းတန်းတေဇာတို့ကို၎င်း ဖော်ထုတ်ဖွဲ့နွဲ့ထားလေသည်။ ချောင်းအဖွဲ့ခံ မင်းသား မင်းသမီးတို့၏ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်များကို ဖော်ထုတ် ဖွဲ့နွဲ့ထားသဖြင့် ချောင်းတို့သည် တနည်းအားဖြင့် ရာဇဝင်သဏ္ဍာန်ကို ပေးသည်။ ရာဇဝင်ကို အထောက်အပံ့ပေးသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ နောင်ကာလများတွင် ရာဇဝင်ကျမ်းပြုဆရာတို့သည် ချောင်းများကိုဗျာဠာပြုလျက် ရာဇဝင်နှင့် စပ်လျဉ်းသော အဖိုးတန် အထောက်အထား များကို ချောင်း စာကိုယ် များမှ ထုတ်နုတ်၍ သက်သေ ထူကြလေသည်။

ချောင်း စပ်ဆိုပုံမှာ လေးလုံးတပိုဒ် စပ်နည်းမျိုးဖြင့် တပြေးညီညာစွာ ကာရန် အသတ် ညီညွတ်မှန်ကန်အောင် စပ်ဆိုရသည်။ လက်ဦးပဌမအစုပိုဒ်၌ အစပိုဒ်၏ ဂိုဏ်း၊ ဝဂ်၊ အက္ခရာ၊ မတြာ၊ ကာရန် ထားရမည့်အရာ၊ အချ အပိုဒ်၏ ဂိုဏ်း၊ ဝဂ်၊ အက္ခရာ၊ မတြာ၊ ကာရန်၊ ကြိယာ၊ စာလုံးအနည်းအများ မည်သို့ထားသို့ရမည်ကို၎င်း၊ နောက်နောက် အပိုဒ်များတွင် အစ အချ မည်သို့ထား၍ စီကုံးရမည်ကို ၎င်း ညွှန်ပြသော စပ်ဆိုနည်း စည်းမျဉ်း ဥပဒေများသည် ပျို့လင်္ကာ၊ မော်ကွန်း၊ သပိုင်း၊ သမိုင်း၊ ရဲတင်းဟူသော ကဗျာခြောက်မျိုး စပ်ဆိုနည်း စည်းမျဉ်းများ အတိုင်း ဖြစ်၍ ကျယ်ဝန်းလှပေသည်။

ချောင်းကို သံတိုင် သံဖောက် ဖွဲ့ဆိုစီကုံးကြရာ သံတိုင် စပ်ဆိုနည်းသည် အထက်ဖော်ပြပါ ကဗျာခြောက်မျိုး စပ်

ဆိုနည်းများနှင့် မခြားလှချေ။ သံဖောက်စပ်ဆိုနည်းမှာ လက်ဦး ပဌမပိုဒ်၌ အစပိုဒ်ထား၍ စပ်ဆိုပုံ၊ အတွင်း စာသား စကားကာရန် မှန်ကန် ညီညွတ်အောင် စပ်ဆိုပုံများတွင် သံတိုင်အပိုဒ်များကို စီကုံးသည့် နည်းအတိုင်း ဖြစ်၍ အချပါဒ်များတွင်မူ ခိုင်ညွန့်ခက်ဖြာချနည်းဖြစ်သော ခုနစ်လုံးချနည်းဖြင့် တပြေးညီညာစွာ ချရသည်။ ခုနစ်လုံးစီပါသော အချပါဒ် နှစ်ခုပါရှိ၍ အစ အလယ် စကားလုံးခြောက်လုံးတို့သည် ပဌမနှင့် ဒုတိယ ပဒတို့တွင် အတူတူ ချည်းသာ ဖြစ်၍ နောက်ဆုံး စာလုံးတွင်သာ ခြားနားမှု ရှိရာ ပဌမ အချပါဒ်၏ နောက်ဆုံး စာလုံးသည် “လေ” (လည်) ဖြစ်၍ ဒုတိယ အချပါဒ်၏ နောက်ဆုံးစာလုံးသည် “လေး” (လည်း) ဖြစ်စေရသည်။ နောက်နောက် အပိုဒ်များ၏ စပ်ဆို စီကုံးပုံမှာ လည်ကုပ်ချီ၊ အဖျားကောက် စပ်ဆိုနည်းအတိုင်း ဖြစ်လေသည်။

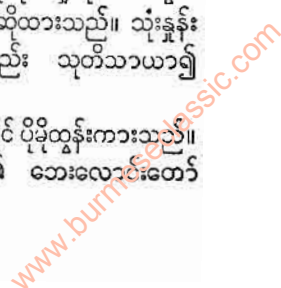
အရှည်အတိုထားပုံမှာ အချပါဒ် အလွတ် ငါးပါဒ်မှ ၁၆ ပါဒ်အထိ စပ်ဆိုလေ့ရှိကြ၍ ထိုထက် သာလွန်၍၎င်း၊ ယုတ်လျော့၍၎င်း တွေ့ရခဲပေသည်။ ရခိုင်မင်းသမီးချောင်း၊ သခင်ထွေး ချောင်း၊ ဘုရင်နုမတော် ချောင်း၊ သခင်ကြီး ချောင်းတို့သည် ဖော်ပြရာ ချနည်းမျိုးနှင့် အနည်းငယ် ကွဲပြားသော်လည်း ချောင်းအများစုသည် ထိုချပုံချနည်းမျိုး လိုက်နာကြသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

ချောင်းများကို အင်းဝခေတ်က စတင်၍ ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့ရှိရသော်လည်း ယင်း ခေတ်မတိုင်မီကပင် ထိုအဖွဲ့အနွဲ့မျိုးရှိခဲ့ပေမည်ဟု ခန့်မှန်းရပေသည်။ အင်းဝခေတ်မှ သည် ကုန်းဘောင်ခေတ်အထိ ထင်ရှားစွာ တွေ့ရသော ချောင်းစုမှာ ချောင်းဟောင်း ၁၂ စောင်နှင့် ချောင်းသစ် ၄၀ ကျော် ၅၀ နီးပါ ခန့် ဖြစ်သည်။ ထိုချောင်းများတွင် ရခိုင်မင်းသမီး ချောင်းကို ရှေးအကျဆုံး အဟောင်းဆုံး ချောင်းအဖြစ် ထားရှိကြသည်။

ရခိုင်မင်းသမီးချောင်းကို ရခိုင်အမတ်ပညာရှိကြီးအဒုမင်းညိုက စပ်ဆိုခဲ့သည်။ အင်းဝဘုရင် နရပတိနှင့် ထီးပြိုင်နန်းပြိုင်ဖြစ်သော ရခိုင်ဘုရင် ဘဒ္ဒစာဖြူ နန်းတက်သည့် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၈၁၇ ခုနှစ်က ထိုချောင်းကို ဖွဲ့ဆိုထားခဲ့သည်ဟု ယူဆရသည်။ (အဒုမင်းညို—လည်းရှု။)

ထိုချောင်းသည် တောင်ငူခေတ်၊ ညောင်ရမ်းခေတ်၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်ပေါ် ချောင်းများလောက် ရာဇဝင်ကြောင်းတွင် မပြည့်စုံလှသော်လည်း ဖွဲ့ဆိုလိုသမျှကို မကွယ်မထောင့် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ သုံးနှုန်းထားသော စကားလုံးတို့ သည်လည်း သုတိသာယာ၍ ပေါ်လွင်လှပေသည်။

ချောင်းတို့သည် တောင်ငူခေတ်တွင် ပိုမိုထွန်းကားသည်။ ချောင်း စာဆိုတို့သည် ချောင်းခံသူ၏ ဘေးလောင်းတော်

ချောင်း

ဘိုးလောင်းတော် ဖြစ်ကြသော ဘုန်းကြီးသည့် မင်း များကို ကောက်နုတ်ဖို့ဆိုလေ့ရှိကြရာ တောင်ငူခေတ်၏ အကျော်အမော်စာဆိုတော်ကြီးတဦးဖြစ်သောနဝဒေးကြီး သည် မင်းတရားမယ်တော်ချောင်းတွင် အမျိုးဂုဏ်ရည်ကိုပျူ မင်းမှအစတည်၍ ထုတ်ဖော်ဖွဲ့ဆိုခဲ့လေသည်။ (နဝဒေး— လည်းရှု။)

တောင်ငူခေတ် ချောင်းများတွင် အဓိကထား၍ ရေး သားကြသောအချက်များကား မြို့ဖွဲ့နှင့် ဘုန်းတော်ဖွဲ့များ ဖြစ်သည်။ ချောင်းစာဆိုတော်တို့သည် မိမိတို့၏ အရှင် သခင် ဘုရင်မင်းမြတ်ကို အလွန်အကျူး ချီးမြှောက် ဖွဲ့ဆို လေ့ရှိကြသည်။မင်းဇေယျရန္တမိတ် စပ်ဆိုသော မင်းရဲနရာ ချောင်းတွင် တောင်ငူမြို့တော်ကြီး၏ သာယာပုံကို တခမ်း တနားဖွဲ့ဆိုထားသည့်ပြင် မြို့၏ကြီးကျယ် သာယာပုံကို သာမညအားဖြင့်မဖွဲ့ပဲ ဆွဲနုတ်ရာသီပတ်လုံး မြို့တွင်းမြို့ပြင် သာယာပုံကို ရာသီအပိုင်းအခြားနှင့်တကွ ပြလိုသဖြင့်...

...လျှံမောင်း လျှံမောင်း၊ ဆန်လေညောင်း နှင့်၊ တပေါင်းသာခေါင်၊ပဇ္ဇန်ဆောင်က၊ညီနောင် မေ့စစ်၊သီတာရစ်သည်၊ သျှင်ချစ်တိုင်မျှ၊ ရွှေနန်းက ပင်၊ ချိုကြလမ်းခွင်၊ မင်းမှတ်သင်မှ...

ဟူ၍ တပေါင်းလင်္ကာကိုးရပ်၊

...အုံ့မိုင်း၊ အုံ့မိုင်း၊ မင်းလွင်ဆိုင်းက၊ ပင်တိုင် ညှာကူး၊ တန်းခူးသာလွန်း၊ တာလဆန်းသော်၊ ရေသွန်းသဘင်၊ ဆင်လည်းတချက်၊ မြင်းဆက် ချပ်ကာ၊ မြူတာကြိုင်ထွက်...

ဟူ၍ တန်ခူးလင်္ကာကိုးရပ်၊

...မိုင်းပျ မိုင်းပျ၊ တန်ခူးကသည်၊ မိဿရာသီ၊ ပြိတ်သို့ချီ၍၊ တိမ်ခါအာကာ၊ ဝိသာခါနှင့်၊ သော် တာမိုးလ၊ တူပြိုင်ပသော်...ဟူ၍ ကဆုန်လင်္ကာကိုးရပ်၊ လများကို အစဉ်အတိုင်း ၁၂ ရာသီပြည့်မှီအောင် ဖွဲ့ဆို ထားသောကြောင့် ၁၂ ရာသီဖွဲ့များ၏ ရှေ့ပြေးလမ်းပြဟု ဆိုရပေမည်။ ထိုချောင်းတွင် “လျှံမောင်း လျှံမောင်း”၊ “အုံ့မိုင်း အုံ့မိုင်း”၊ “မိုင်းပျ မိုင်းပျ” စသည်ဖြင့် အချို့ သော အချို့ပိုဒ်များတွင် ယမကာချီနည်းဖြင့် အစုံအစုံချီ၍ ထားရာ ရှင်အုံးညီ၏ ဂါထာ ၆၀ ပျို့ကို ပြန်လည်သတ်ရ နိုင်ပေသည်။ (မင်းဇေယျရန္တမိတ် — လည်းရှု။)

အဖွဲ့အနွဲ့ ကောင်းမွန် ပြည့်စုံ၍ အကောင်းဆုံး ချောင်း တစောင်ဟု ဆိုရသော မင်းရဲဒိဗ္ဗချောင်းသည်လည်း တောင် ငူခေတ်အတွင်း၌ ပေါ်ပေါက်ခဲ့၍ လက်ဆောင်ယူမှူး ရှင်သံ ခိုသည် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၉၇၅-၉၈၀ ခန့်အတွင်းက စပ်ဆို ခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ (သံခိုရှင် — လည်းရှု။) ချောင်း တို့၏ စည်းမျဉ်းထုံးတမ်းအတိုင်း မိမိ၏ အရှင်သခင်၏ ဘုန်းတော်ကို ဖွဲ့ဆိုရာ၌...

“...နတ်ဖက်တမျှ၊ ရှင်ဖမ်းဖျား၊ စံကျောင်း များကို၊ ကိုယ်ပွားထောင်ဖြစ်၊ ဖန်ဆင်းလှစ်၍၊ ရာနှစ်ရှည်ကျော်၊ ချီးကျူးသော်လည်း၊ကျွန်တော် လုံးခြုံ၊ လျှောက်မကုန်ခဲ့...”

ဟူ၍ ရိုးရိုးကလေးနှင့် အထူးလေးနက် ခမ်းနား ပေါ်လွင် စွာ ဖွဲ့ဆိုခဲ့လေသည်။

ထိုချောင်းသည် အဖက်ဖက်၌ ပြည့်စုံသည်ဟု ဆိုကြခြင်း မှာ ဘေးလောင်းတော် ဘိုးလောင်းတော်တို့၏ ဘုန်း လက်ရုံး တန်ခိုးတေဇာတို့နှင့် စက်မက် တိုက်ခိုက်ရေးတို့ကို သာလျှင် အစဉ်တစိုက် မဖွဲ့နွဲ့ပဲ မဟာကုသိုလ်တော်ကြီး များအကြောင်းကိုပါ ထည့်သွင်း စပ်ဆိုထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်လေသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ပေါ်ထွက် ခဲ့သော ငစဉ်ကူး မင်း ချောင်းသည် ချောင်းသစ်များအနက် ပဌမတန်းစား ချောင်းဖြစ်သည်။ ထိုချောင်းကို ပလိပ်ရွာစား ဦးဖျော် ရေး သားသဖြင့် ပလိပ်စား ချောင်းဟုလည်း ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ စင်စစ် ထိုချောင်းသည် ငစဉ်ကူး မင်းသား အိမ်ရှေ့မင်း အဖြစ် ရောက်ရှိမှ ရေးသားဆက်သွင်းရသော ချောင်း ဖြစ် ၍ ရွှေနားတော်သွင်းဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ငစဉ်ကူးမင်း သားသည် တောင်ငူခေတ် ရှင်သံခို၏ မင်းရဲဒိဗ္ဗ ချောင်းကို နှစ်ခြိုက်တော်မူသဖြင့် ထိုချောင်းကဲ့သို့ ကောင်းမွန် ပြည့်စုံ သောချောင်းတပုဒ်ကို ရေးသား ဆက်သွင်းရန် မိမိ၏ဆရာ ဖြစ်သူ ဦးဖျော်အား တိုက်တွန်းသည့် အလျောက် ရေး သား ဆက်သွင်းရခြင်း ဖြစ်လေသည်။ (ဖျော်၊ ဦး၊ ပလိပ် စား — လည်းရှု။)

ထိုရွှေနားတော်သွင်း ချောင်းတွင် ကမ္ဘာဦးတည်၊ မဟာ သမ္မတမင်းမှစ၍ မြန်မာမင်း အဆက်ဆက်တို့ကို နန်းစံနှစ် နှင့်တကွ အစီအစဉ်အတိုင်း ဖွဲ့နွဲ့ စပ်ဆိုထားသဖြင့် အလွန် အရေးအရာပါသော ရာဇဝင်ချုပ် တစောင်ဟုလည်း ယူဆ ကြရသည်။ တောင်ငူခေတ်၏ ပဌမတန်း ချောင်းတစောင် ဖြစ်သော ရှင်သံခို၏ မင်းရဲဒိဗ္ဗ ချောင်းနှင့် နှိုင်းရှည့်ရလျှင် ရှင်သံခို၏ ချောင်းတွင် မြို့ဖွဲ့ ဘုန်းတော်ဖွဲ့များကို ပိုမိုပြည့်စုံ စွာ ဖွဲ့နွဲ့၍ ဖွဲ့နွဲ့ပုံသည်လည်း ဦးဖျော်ထက် ယဉ်ကျေး ပြေ ဖြစ်သည်။ ရှင်သံခိုသည် ရတုစာဆိုဖြစ်၍ ချောင်းတွင် ရာသီ ၂တု အခြေအနေများကိုလည်း ထည့်သွင်း စပ်ဆိုသည်။ ဦးဖျော်သည် စကားလုံး အသုံးအနှုန်း လိမ်မာ၍ စကား လုံး မထပ်စေပဲ ဝေါဟာရ ကြွယ်ဝစွာဖြင့် အဖွဲ့အနွဲ့တွင် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ရန်ထက် ဇာတိသွေးဇာတိမာန် တက်ကြွ စေဖို့ လှုံ့ဆော်ရန်ကို ပို၍အလေးထားဟန် တူပေသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဦးဖျော်သည်လည်း ထိုချောင်း တပုဒ် တည်းဖြင့်ပင် မြန်မာဂန္ထဝင်တွင် ထွန်းပေါက် ကျော်ကြား လာခဲ့လေသည်။

အချုပ်ဆိုရလျှင် ငစဉ်ကူးမင်း ချောင်းသည် ရာဇဝင်လည်း ဖြစ်၏။ သတ်ပုံကျမ်းလည်း ဖြစ်၏။ ဇာတ်သွေးဇာတ်မာန်ကို တက်ကြွစေသော ချောင်းလည်း ဖြစ်၏။ ချောင်း အဖွဲ့အနွဲ့များသည် တောင်ငူခေတ်၊ ညောင်ရမ်းခေတ်များ၌ အထူးခေတ်စားခဲ့သော်လည်း ကုန်းဘောင်ခေတ်ပေါ် ငစဉ်ကူး ချောင်းကို မကျော်လွန် နိုင်ကြချေ။ ထိုချောင်းသည် ကုန်းဘောင်ခေတ်၏ ထူးခြားသော မှတ်တိုင်ကြီးတခု ဖြစ်ပေသည်။

တေဒဂ်ဘွဲ့။ ။တေဒဂ်ဟူသော ပါဠိစကား၏အဓိပ္ပါယ်မှာ (တေ+အဂ) = တေဒဂ = ဤသူသည်မြတ်၏ဟု မြတ်စွာဘုရား မိန့်တော်မူသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်အခါက တပည့်သာဝကနှင့် ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့တွင် ရှေးရှေးသော ဘဝသံသရာတို့က ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီကသိုလ်နှင့် တောင်တ ခဲ့ဘူးသော ဆုတောင်းအလျောက် သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်စသည်တို့ဖြင့် ကဲလွန်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကို ပရိသတ်တို့အလယ် ရွေးချယ်ကာ ဘုရားကိုယ်တော်တိုင် တေဒဂ် ဘွဲ့တံဆိပ်ထူးကို ချီးကျူး ပေးအပ်လေ့ရှိသည်။

တေဒဂ်ဘွဲ့ တံဆိပ်တော်ရ ရဟန်းတော် ၄၁ ပါးတို့မှာ (၁) “အဂ္ဂရတ္တည” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ကောဏ္ဍည။ (၂) “အဂ္ဂမဟာပညာ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်သာရိပုတ္တရာ။ (၃) တန်ခိုးအရာ၌ “အဂ္ဂဗုဒ္ဓိမန္တ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်မောဂ္ဂလာန်။ (၄) ဓူတင်ဆောင် “အဂ္ဂဓူတင်ဓရ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်မဟာကဿပ။ (၅) “ဒိဗ္ဗစက္ခု ဉာဏ်” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ အနုရုဒ္ဓါ။ (၆) အမျိုးမြတ် “အဂ္ဂဥစ္စကုလိက” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ဘဒ္ဒိယ။ (ထိုအရှင်သည်ဘဝ မခြားပဲ ငါးရာတိုင်တိုင်ဆက်၍ မင်းဖြစ်ဘူးသောကြောင့် အမျိုးမြတ်ဘွဲ့တံဆိပ်ရသည်ဟူ၏။) (၇) အသံကောင်း “အဂ္ဂမဉ္ဇူသရ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်လက္ခဏက ဘဒ္ဒိယ။ (၈) ခြင်္သေ့ သံဖြင့် ကြူးငါးသည့် “အဂ္ဂသီဟနာဒိဿ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ပိဏ္ဍောလာဘာရုဒ္ဓါဇ (ထိုအရှင်သည် အရဟတ္တဖိုလ်ရသည့် နေ့မှာ မင်္ဂလိ၌ ယုံမှားသံသယ ရှိသူသည် ငါ့ကိုမေးကြဟု မကြောက်မရွံ့ခြင်သေ့ သံဆိုလျက် ဘုရားရှေ့တော်၌လည်း အရှင်ဘုရားသာသနာတော်၌ ပြုဖွယ်ကိစ္စသည် အကျွန်ုပ်အား အပြုံးတိုင် ရောက်ပါပြီ ဟု ခြင်္သေ့ သံကို ဆိုလေသည်။ ထိုကြောင့် တေဒဂ် ရသည်ဟူ၏။) (၉) တရားဟောကောင်း “အဂ္ဂဓမ္မကထိက” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူရှင်ပုဏ္ဏက။ (၁၀) အကျဉ်းကို အကျယ်ဖွဲ့တတ်ရာ၌ ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ အရှင်မဟာကစ္စည်း။ (၁၁) စိတ်နှလုံးဖြင့် ပြီးသော ကိုယ်ကို ဖန်ဆင်းရာ “အဂ္ဂစေ

တော ဝိဝဇ္ဇ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်စူဠပန္တ က။ (၁၂) “အဂ္ဂသညာဝိဝဇ္ဇကုသလ” အရာ၌ ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူရှင်မဟာပန္တက။ (၁၃) ကိလေသာ ကင်း၍နေသော အရာ မြတ်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်အရာတို့၌ ဘွဲ့တံဆိပ် နှစ်ထပ်ရသူ ရှင်သုဘူတိ။ (၁၄) အရည်ကင် တောရ ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူရှားတောနေ ရှင်ရေဝတ။ (၁၅) ဈာန်ဝင်စားသောအရာ၌ ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ကင်္ခါရေဝတ။ (၁၆) လူလွတ်ရိယရှိရာ၌ ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ၊ ကုဋေ ၂၀ တန် တန်ဆာကို လူ့ဘဝက ဝတ်ဆင်ခဲ့ဘူးသော သဋ္ဌေးသား သောဏခေါ် ရှင်ကောဠိဝိသသောဏ။ (၁၇) သာယာ နာပျော်ဖွယ်ရှိအောင် ရုတ်ဖတ်တတ်သောအရာ၌ “အဂ္ဂကလျာဏဝိက္ကရ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ၊ လူ့ဘဝက တကုဋေတန် နားတောင်းတန်ဆာ ပန်ခဲ့ဘူးသူ ရှင်ကုဋိကဏ္ဍသောဏး။ (၁၈) လာဘ်ပေါများသောအရာ၌ “အဂ္ဂလာဘီ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်သီဝလိ။ (၁၉) သဒ္ဓါအားကြီးသောအရာ၌ “အဂ္ဂသဒ္ဓါဓိမုတ္တ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ဝက္ကလိ။ (၂၀) သိက္ခာသုံးပါးကို လိုလားလိုက်နာရာ၌ “အဂ္ဂသိက္ခာကာမ” ဘွဲ့တံဆိပ် ရသူ သားတော်ရှင်ရာဟုလာ။ (၂၁) “အဂ္ဂသဒ္ဓါ ပဗ္ဗဇ္ဇိတ” အရာ၌ ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ရဋ္ဌပါလ။ (၂၂) စာရေးတန်ခေါ် မဲလိပ်ချအလှူကို ရှေးဦးစွာ ယူရာ၌ “အဂ္ဂပထမသလာကကဏ္ဍန္တ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ကောဏ္ဍဒါန။ (၂၃) ဘုရားဂုဏ်စသည်ကို ရုတ်ခြည်း ခြီးမူးဖွဲ့ဆိုနိုင်သောဉာဏ် ပဋိဘာန်ရှိသောအရာ၌ “အဂ္ဂပဋိဘာနဝန္တ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ပင်္ဂီသ။ (၂၄) ထက်ဝန်းကျင်ကြည့်ညှိဖွယ်ကို ဆောင်ရာ၌ “အဂ္ဂသမန္တပါသာဒိက” ဘွဲ့တံဆိပ် ရသူ ရှင်ဥပသေန။ (၂၅) ကျောင်း အိပ်ရာ နေရာခင်းတတ်ရာ၌ “အဂ္ဂသေနာသနပညာပက” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ဗဒ္ဓ။ (၂၆) နတ်တို့ချစ်မြတ်နိုးအပ်သည့်အရာ၌ “အဂ္ဂဒေဝါနံ ပီယမနာပ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆ။ (၂၇) တရားကို လျှင်စွာသိသောအရာ၌ “အဂ္ဂခိပ္ပါဘိည” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ဒါရုဓိယ။ (၂၈) ဆန်းဆန်း ကြယ်ကြယ် တရားစကားကို ပြောဆိုတတ်ရာ၌ “အဂ္ဂစိတ္တကထိက” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ကုမာရကဿပ။ (၂၉) “အဂ္ဂပဋိသမ္ပိဒါပတ္တ” ဉာဏ်အရာ၌ ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ အရှင်မဟာကောဠိတ။ (၃၀) ဗဟုသုတအရာ၊ သတ်မမေ့သည့်အရာ၊ ပညာ လျင်သည့် အရာ၊ လူလွန်သည့်အရာ၊ အလုပ်အကျွေးကောင်း၊ ပေါင်း ဘွဲ့တံဆိပ် ငါးထပ်ရသူ အရှင်အာနန္ဒာ။ (၃၁) အခြံအရံများ ခြင်း၌ “အဂ္ဂမဟာပရိသ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ဥရုဝေလကဿပ။ (၃၂) အမျိုးကိုကြည့်ညှိအောင် ပြုလုပ်တတ်ရာ၌ “အဂ္ဂကုလပသာဒက” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ကာဗ္ဗဒါယိ။ (၃၃) အနာရောဂါကင်းရာ၌ “အဂ္ဂအပ္ပါဗာဓိက” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ဗာကုလ။ (ထိုအရှင်သည် အယုတ်သ

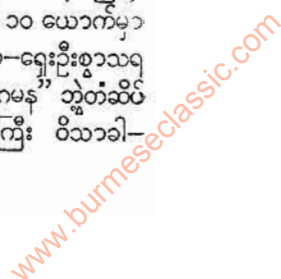
ဖြင့် သန်းဝေခြင်း၊ ချေဆတ်ခြင်းမျှ မပြုလုပ်ချေ။) (၃၄) ပုဗ္ဗေဒီဝါသညာဏ်၌ “အဂ္ဂပုဗ္ဗေဒီဝါသ အနုဿရန္တ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်သောဘိတ။ (၃၅) ဝိနည်းဓိရိ ရာထူး၌ “အဂ္ဂဝိနယဓရ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်ဥပါလိ။ (၃၆) ဘိက္ခုနီမတို့ကို ဆုံးမရာ၌ အကောင်းဆုံး “အဂ္ဂဘိက္ခုနော ဝါဒဏ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်နန္ဒက။ (၃၇) ဣန္ဒြေကောင်းရာ၌ “အဂ္ဂဣန္ဒြိယဂုတ္တဒ္ဒါရ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ညီတော်မင်းနန်းခေါ် ရှင်နန္ဒ။ (၃၈) ရဟန်းတော်တို့ကို ဆုံးမရာ၌ အကောင်းဆုံး “အဂ္ဂ ဘိက္ခု ဩဝါဒက” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူရှင်မဟာကပ္ပိန္န။ (၃၉) တေဇောကသိုဏ်းရာထူး၌ “အဂ္ဂ တေဇော ဓာတုကုဿ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်သာဂတ။ (၄၀) ဒေသနာတော်အသစ်အသစ်တင်ရာ၌ “အဂ္ဂပဋိတာနေယျက” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ အရှင်ရာဇ။ (၄၁) ညစ်နွမ်း ခေါင်းပါးသော ပုံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ရာ၌ “အဂ္ဂလူဓစိဝရဓရ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသူ ရှင်မောဃရာဇတို့ဖြစ်သည်။

တေးဂင် ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ ဘိက္ခုနီမ (ရဟန်းမိန်းမ) ၁၃ ပါးတို့မှာ -

- (၁) မိထွေးတော် မဟာပဇာပတိ ဂေါတမိ ထေရီ- “အဂ္ဂဂုတ္တည” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၂) ခေမာထေရီ- “အဂ္ဂမဟာပညာ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၃) ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီ- “တန်ခိုးကြီး” ဘွဲ့တံဆိပ်တော် ရသည်။ (ဘုရားရှင်ယမိုက်ပြာဋိဟာပြခါနီး၌ အရှင်ဘုရား တန်ခိုးပြဇီတီ မမူပါနှင့်၊ တပည့်မသည် အလျား ၁၂ ယူဇနာ အနံ ၁၂ ယူဇနာ အဝန်း ၃၆ ယူဇနာ ဗိုလ်ထုနှင့် စကြာမင်းအဟန် ဖန်ဆင်း၍ ခြေတော်မြတ်ကို ဦးတိုက်ပါမည်ဟု လျှောက်ထားရာတွင် တေးဂင်ဘွဲ့ထူး ရလေသည်။) (၄) ပဋ္ဌာစာရထေရီ-ဝိနည်းဓိရိအရာ၌ “အဂ္ဂဝိနယဓရ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော် ရသည်။ (၅) ဓမ္မဒိန္နာထေရီ- “အဂ္ဂဓမ္မကထိက” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၆) နန္ဒာထေရီ-ဈာန်ဝင်စားသောအရာ၌ “အဂ္ဂဈာယိက” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၇) သောဏထေရီ- “လုလ္လဝီရိယကောင်း” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၈) ဗဟုလာထေရီ- “ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၉) ဘဒ္ဒိကုဏ္ဍလ ကေသာထေရီ- အဘိညာဉ်အရာ၌ လျင်မြန် သောကြောင့် “အဂ္ဂဒိပ္ပါဘိည” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၁၀) ဘဒ္ဒိကပီလာနီထေရီ- “ပုဗ္ဗေဒီဝါသညာဏ်” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၁၁) ရာဟုလာမယ်တော် ဘဒ္ဒိကဉ္စနာယသောဓရာထေရီ- “ဉာဏ်အမြင်ကြီးရာ” ၌ ဘွဲ့တံဆိပ် တော်ရသည်။ (၁၂) ကိသာဂေါတမိထေရီ-ညစ်နွမ်းခေါင်းပါးသော ပုံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ရာ၌ “အဂ္ဂလူဓ စိဝရဓရ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၁၃) သိင်္ဂါလမာတာထေရီ- သဒ္ဓါတရားကောင်း “သဒ္ဓါမိမုတ္တ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။

တေးဂင်ဘွဲ့ထူးခံယူရသူ လူဒါယက ၁၀ ယောက်မှာ (၁) တဖုဿ၊ ဘလ္လိက ကုန်သည်ညီနောင်-ရှေးဦးစွာ သရဏဂုဏ်ဆောက်တည်ရာ၌ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (ထိုညီနောင်သည် ဘုရားဖြစ်၍ ၄၉ ရက်အလွန် လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ ဘုရားနှင့် ရှေးဦးစွာတွေ့သော လူထူးလူမြတ်တို့ ပေတည်း။ သို့သော် သံဃာမရှိသေးရကား “ဒွေဝါစိက သရဏဂုံ” သာရသည်။) (၂) အနာထပိဏ်သဌေးကြီး- အလှူဒါနအရာ၌ အများဆုံး ပေးလှူသူ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၃) စိတ္တသုကြွယ်-တရားဟောကောင်း ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (ထိုသူကြွယ်သည် ရုပ်၊ နာမ်၊ ကံ၊ ဝိပါက်တို့၌ အထူးလိမ်မာလျက် နောင်အခါ သဠာရတန သံယုတ်၌ သုတ်ပေါင်း တဇာယံကျော်ရှိသော “စိတ္တသံယုတ်” ကိုဟောရာတွင် တေးဂင်ဘွဲ့တံဆိပ်တော်မြတ်ရလေသည်။) (၄) ဟတ္ထာဠာဝက- သင်္ဂဟဝတ္ထုလေးပါးဖြင့် ထောက်ပံ့၍ ပရိသတ်အား မိမိထံသို့ရောက်အောင် ဆွဲဆောင်ရာ၌ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၅) မဟာနံ သာကီဝင်မင်း- အခါမပြတ် အကောင်း အမြတ်တို့ကို ပေးလှူတတ်ရာ၌ “အဂ္ဂပဏီတဒါယက” ဘွဲ့တံဆိပ်တော် ရသည်။ (၆) ဝေသာလီမြို့နေ ဥဂ္ဂ သူကြွယ်- နှစ်သက်ဖွယ်ရာကို ပေးလှူတတ်သည့်အရာ၌ “အဂ္ဂမနာပဒါယက” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၇) ဟတ္ထိဂါမရွာနေ ဥဂ္ဂသူကြွယ်-သံဃာအလှူအကျေးကောင်း “အဂ္ဂသံဃပဠက” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၈) သုရပန်-မတုန်မလုပ်ကြည့်ညီရာ၌ “အဝေစ္စပဿန္တ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၉) ဆရာဇီဝက-ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကြိုညီညိုတတ်သောအရာ၌ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ စသော ဂုဏ်ကျေးဇူး အထူးထူးရှိသော ရဟန်းကို ဂုဏ်ကျေးဇူးအလျောက် အထူးတလည်ကြည်ညိုမြတ်နိုးတတ်သောကြောင့် “ပုဂ္ဂလပဿန္တ” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသည်။) (၁၀) နကုလပီတာသူကြွယ်-ဘုရားနှင့် အကျွမ်းဝင်ရာ၌ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (ထိုသူသည် ဘုရားရှင်ကို ရှေးဦးအကြိမ်တွေ့ခါမျှပင် “ချစ်သား သည်မျှလောက်ကြာ မြင့်အောင် မိဖက်စွန့်၍ ဘယ်အရပ်သို့ ကြွနေသနည်း”ဟု အကျွမ်းတဝင် ပြောဆိုလေသည်။ ထိုသို့ဆိုနိုင်ခြင်းကား ဘဝခြားပဲ ငါးရာတိုင်တိုင် ဘုရားရှင်၏ အပဖြစ်ဘူးပြီး၊ ထိုအဘူ ဘကြီးအဖြစ်၎င်း၊ ဘဒ္ဒထူးအဖြစ်၎င်း၊ ဝရီးအဖြစ်၎င်း၊ အကြိမ်ငါးရာစီ ဖြစ်ဘူးသည်ကိုစွဲ၍ အကျွမ်းတဝင် ဘုရားရှင်အား “ချစ်သား၊ ချစ်သားနှင့် ခေါ်လေ့ရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် “ဝိဿာလက” ဘွဲ့တံဆိပ်ရသည်။)

တေးဂင် ဘွဲ့ထူးခံယူရသူ လူဒါယိကမ ၁၀ ယောက်မှာ (၁) သေနိယသဌေးသမီး သုဇာတာ-ရှေးဦးစွာသရဏဂုံ တည်အောက်ရာ၌ “အဂ္ဂပထမသရဏကမန်” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၂) ပုပ္ဖါရုံကျောင်းအမကြီး ဝိသာခါ-

တေဒဂ်သွဲ

အလှူဒါနအရာ၌ အများဆုံးပေးလှူသူ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၃) ခုဇူဩရာ-“အဂ္ဂဗဟုသုတ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (ယင်းသည် အကြားအမြင်များ၍ သာမာဝတီအား သင်ကြားပို့ချရလေသည်။ ယင်းသင်ကြား ပို့ချရသော ကျမ်းကား သုတ္တန်ပိဋက၌ ဣတိဝတ္တကကျမ်း ဟူ၍ ကျမ်းသီးတစ်စောင်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ဤကို အကြောင်းပြု၍ တေဒဂ်ဘွဲ့ထူး ရလေသည်။) (၄) သာမာဝတီ-မေတ္တာဖြင့် နေသောအရာ၌ “အဂ္ဂမေတ္တာဝိဟာရီ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၅) နန္ဒမာတာဥတ္တရာ- ဈာန်ဝင်စားရာ၌ “အဂ္ဂဈာယီ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၆) ကောလိယမင်းသမီး သပ္ပဝါသာ-အကောင်းအမြတ် ပေးလှူရာ၌ “အဂ္ဂပဏိတ ဒါယိကာ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၇) သပ္ပိယာ-သုနာကို ပြုစုလုပ်ငန်းရာ၌ အကောင်းဆုံး သုနာပြုတတ်သူ “အဂ္ဂဝိလာနုပဋက” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၈) ကောတိယာနီ-မတန်မလုပ် ကြည်ညိုရာ၌ “အဂ္ဂအဝေစ္စပသန္န” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (၉) နကုလမာတာ-ဘုရားနှင့် အကျွမ်းဝင်ခြင်း၌ “အဂ္ဂဝိဿာသိက” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။ (သူသည်လည်း “နကုလပီတာ” သူကြွယ်ကဲ့သို့ပင်။) (၁၀) ကာလိခေါ် ဒါယိကာမ-တဆင့်ကြား အားဖြင့် ဘုရားကို ကြည်ညိုသောအရာ၌ “အဂ္ဂအနုဿဝပသန္န” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရသည်။

ရောဝတီမြစ်။ ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အသက် သွေးကြောကြီးသဖွယ် တည်ရှိနေသော ရောဝတီမြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်တည့်တည့်ကိုဖြတ်၍ မြောက်ဖက်မှ တောင်ဖက်သို့ စီးဆင်းသည်။ ရောဝတီမြစ်ဟူ၍ စတင်ဖြစ်ပေါ်သည့် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၄၅ သန်းခန့်ကတည်းကပင် ယင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် အထူးဆက်စပ်နေသော မြစ်ကြီး ဖြစ်လေသည်။

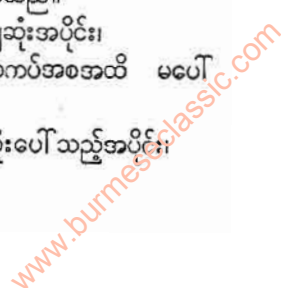
ရောဝတီဟူသော အမည်သည် ဟိန္ဒူစကား ဣရဝတီမှလာ၍ “ဆင်မြစ်” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်ဟု အချို့က ယူဆကြသည်။ သို့ရာတွင် သင်္သကရိုက်စကား ပရမဏီ(ရောဝတီ) မှ ဆင်းသက်လာသော အမည်ဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆက ပိုမိုနီးစပ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ “အားသစ်ဖြည့်သူ” သို့မဟုတ် “မြစ်” ဟု ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ပန်ဂျပ်နယ်ရှိ မြစ်ငါးစင်းအောင်အပါ ရာဗီ (ရာဝီ) မြစ်၏ ရှေးအခေါ်သည်လည်း ရောဝတီပင် ဖြစ်သည်။

ရောဝတီမြစ်သည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသရှိ အခြားမြစ်ကြီးများနှင့်မတူပဲ တမူထူးခြားသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံထဲ၌ ပင် မြစ်ဖျားခံ၍ မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ ဖြတ်စီးကာ မြန်မာ့ပင်လယ်ကမ်းခြေမှပင် ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်ခဲ့သော မြန်မာမြစ်စစ်စစ် ဖြစ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ရှေးအခါက ရောဝတီ

မြစ်သည် တိဗက်နိုင်ငံ၌ မြစ်ဖျားခံသည်ဟု ယူဆခဲ့ကြသော်လည်း ယခုမူ မြန်မာမြစ်စစ်စစ် ဖြစ်ကြောင်း တိကျစွာ ပြောဆိုနိုင်ကြပေပြီ။ ယင်းသည် မိုင်ပေါင်း ၁,၃၅၀ ရှည်၍ မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ဖက်တောင်ကုန်းဒေသ၊ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းမိုးခေါင်ရေရှားဒေသ၊ မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်း မြေနုကျွန်းပေါ် ဒေသတို့ကိုဖြတ်သန်း၍ စီးဆင်းလေသည်။

ရောဝတီမြစ်သည် မေခန့် မလိခမြစ် နှစ်သွယ် ပေါင်းဆုံရာမှ စသည်။ မြစ်ကြီးနားမြို့ မြောက်ဖက် ၂၆ မိုင်အကွာ မြောက်လတ္တီတွဒ် ၂၅° ၄၅’ တွင် မေခန့်နှင့် မလိခမြစ်တို့ ပေါင်းဆုံမိ၍ ရောဝတီမြစ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ မလိခဟူသော အမည်သည် ဂျိန်ဖော့စကားဖြစ်၍ မြစ်ကြီးဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ခရီးသွားလာရန် အသုံးပြုလွယ်သည်ကိုစွဲ၍ ခေါ်ဟန်တူသည်။ သို့ရာတွင် အကျယ်အဝန်းအားဖြင့်မူ မေခမြစ်ထက် ကျဉ်းသည်။ မေခမြစ်သည် ၁၆၅ ကီလိုမီတာရှည် မလိခမြစ်သည် ကီလိုမီတာ ၁၅၀ ကျယ်သည်။ မေခမြစ်ကို ထိုဒေသတွင် ဂျိန်ဖော့ဘာသာဖြင့် အင်မိုင်ခဟု ခေါ်ကြသည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ မြစ်ဆိုးဖြစ်သည်။ မေခမြစ်၏ မြစ်ဖျားပိုင်းကို ဒေသအလိုက် လူမျိုးစုများက “မလောင်ဝမ်း”၊ “အဒွန်းဝမ်း”၊ “နမ့်တမိုင်” စသည်ဖြင့် ခေါ်ကြသည်။ အရှေ့ဖက်မှ စီးဆင်းလာသော တရုတ်မြစ်နှင့် ပေါင်းဆုံသည့် နေရာမှစ၍ အောက်ပိုင်းကို မေခ၊ အထက်ပိုင်းကို နမ့်တမိုင် စသည်ဖြင့် ခေါ်သည်။ နမ့်တမိုင်မြစ်သည်လည်း စိန်ခူးဝမ်းနှင့် အဒွန်းဝမ်းမြစ်ဟိုပေါင်းဆုံရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ခန္တီးရှမ်းလူမျိုးတို့က ခေါ်သော အမည် ဖြစ်သည်။ မေခမြစ်သည် ရောဝတီမြစ်၏ မူလအစဟု ပထဝီပညာရှင်များက ယူဆကြသည့် အလျောက် အရှေ့ ရောဝတီမြစ်ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ မေခမြစ်သည် ပူတာအိုမြို့၏ မြောက်ဖက် မြောက်လတ္တီတွဒ် ၂၇° ၂၄’ နေရာရှိ နှင်းဖုံးသည့် တီလာ တောင်ကြီး၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော လန်ဂွေလာရေခဲမြစ်မှ မြစ်ဖျားခံသည်။ စူးစမ်းရှာဖွေသူ ကင်းဒ်မင်က ၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက်အရဆိုမူ ယင်းမြစ် အဖျားပိုင်း၏ ရေဆင်းရေယာသည် စတုရန်းမိုင် ၄၅၀ ခန့်ရှိ၍ ပေ ၁၅,၀၀၀ ကျော်မြင့်ကြောင်း သိရသည်။ ပေ ၁၅,၅၀၀ အမြင့်တွင် နှင်းခဲရကား ဆောင်းအခါမှ စ၍ ခဲနေသော နှင်းသည် ထိုဒေသ၌ ပေ ၆,၅၀၀ အထိ ဆင်းလာ၍ ပြေ၊ မေလများအထိ မြေပေါ်တွင်ရှိနေတတ်သည်။

- ရောဝတီမြစ်ကို သုံးပိုင်းပိုင်းနိုင်သည်။
- (၁) အထက်ရောဝတီ- ရှေးအကျဆုံးအပိုင်း၊
 - (၂) အောက်ရောဝတီ- တတိယကပ်အစအထိ မပေါ်သေးသော အပိုင်း၊
 - (၃) မြစ်ဝကျွန်းပေါ်- နောက်ဆုံးပေါ်သည့်အပိုင်း၊

ဧရာဝတီမြစ်

မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းမှ သစ်များကို မောင်ပွဲ၍ ဧရာဝတီမြစ်အတိုင်း သယ်ယူနိုင်သည်။

အထက်ဧရာဝတီ

အထက်ဧရာဝတီသည် မေခန့် မလိခမြစ်တို့ ပေါင်းဆုံကာ ဧရာဝတီမြစ် ဟူ၍ ဖြစ်ပေါ် လာသည့် နေရာမှ ချောင်းတိုင်းမြစ် လက်တက် စီးဝင်သည့် နေရာအထိ ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီ မြစ်သည် မြစ်ဆုံမှ တောင် ဖက် သို့ တောင်ကုန်းများ အကြားမှ၎င်း၊ မြေပြန့် များကို၎င်း ဖြတ်သန်း စီးဆင်းလာရာ အချို့နေရာ၌ မိုင်ဝက် ကျော် ကျော်ပင် ကျယ်ဝန်း၍ အချို့နေရာ၌ အလွန်ကျဉ်းသွားရာ ယင်းသို့ ကျဉ်းသည့်အပိုင်းကို မြစ်ကျဉ်းဟု ခေါ်သည်။ ကျောက်တောင်ကြီး နှစ်ခု အကြား ကျဉ်းမြောင်းစွာ စီးဆင်းရသည့်အခါ မြစ်ကျဉ်းဖြစ်၍ ကိုက် ၅၀၊ ၆၀ ခန့်သာ ကျယ်ဝန်းတော့သည်။ မြစ်ကြီးနားမြို့မှ ၅၅ မိုင်ဝေးသော ဆင်ဘိုမြို့အလွန်မှစ၍ ဗန်းမော်မြို့အထိ ဧရာဝတီမြစ်သည် ကျောက်တောင်ကြား စီးဆင်းရရာ ယင်းသည် ပဌမ

မြစ်ကျဉ်းဖြစ်သည်။ ပဌမမြစ် ကျဉ်းသည် ဆင်ဘိုမြို့အလွန် သုံးမိုင်ကွာရှိ မြင်သာရွာမှ စတင်၍ ဗန်းမော်မြို့အနီးရှိ မြစ်စေတီရွာအထိဖြစ်ရာ၊ အလျား ၃၆၂ မိုင်ရှိလေသည်။ တဖက်တချက်ရှိ ကျောက်ဆောင် ကျောက်ကမ်းပါး များသည် ပေ ၆၀ ခန့်သာ မြင့်သော်လည်း ပတ်ဝန်းကျင် မလှမ်းမကမ်း၌မူ ပေ ၃၀၀ကျော်မြင့်သောတောင်ကြီးများရှိသည်။ ဆင်ဘိုမြို့တွင် ဧရာဝတီမြစ်သည် မိုင်ဝက် ခန့် ကျယ်ဝန်းသော်လည်း ဆင်ဘိုမြို့အောက် ရောက်သည်နှင့်ကိုက် ၅၀ ခန့်သာ ကျယ်ဝန်း၍ ဧရာဝတီမြစ်၏ အကျဉ်းဆုံးနေရာ ဖြစ်သည်။ ရေလယ်တိုင်ကျောက်ဆောင်များရှိသည်။ ရေစီးအလွန်သန်၍ ဝဲများအလွန် ထူထပ်သည်။ ထိုကြောင့် ကူးသန်း သွားလာရေးခက်ခဲသည်။ သစ်ထုတ်စခန်းတခု ဖြစ်သော ပရွှောရွာအောက် နားတွင် မြစ်ကြောင်းသည် ပြန်၍ ကျယ်ပြန့် လာပြန်ရာ မိုင်ဝက်နီးပါးခန့်ရှိသည်။ ယင်းမြစ်ကျဉ်း၏ အရှေ့ဖက်၌ ရှေးအခါကဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းဟောင်း ဖြစ်ဟန်ရှိသော ကျယ်ပြန့်သည့် ချိုင့်ဝှမ်းကြီးတခုသည် ဧရာဝတီမြစ်နှင့် မျဉ်းပြိုင်တည်လျက် ရှိသည်။ ဗန်းမော်မြို့ အထက် ၁၂ မိုင်ကွာခန့်ရှိ သန်းပင်ရွာသို့ ရောက်သောအခါ ဧရာဝတီမြစ်သည် မြေနုချိုင့်ဝှမ်းကို ဖြတ်သန်း စီးဆင်းရသည်ဖြစ်ရာ တဖန်ကျယ်ပြန့်လာ၍ ရေစီးလည်း သာလာသည်။ ဗန်းမော်မြို့နားသို့ ရောက်သော အခါ ဧရာဝတီမြစ်သည် တောင်ဖက်ရှိ မြေနုချိုင့်ဝှမ်းသို့ ဆက်မစီးပဲ အနောက်ဖက်သို့ ကွေးသွားကာ ထုံးကျောက်တောင်များကြားသို့ ဖြတ်စီးသည်။ ဤနေရာတွင်မြစ်သည် ကိုက်တခု ခန့်သာ ကျယ်၍ နံဘေး တဖက် တချက်မှ မတ်စောက်သော ကျောက်ဆောင် ကျောက်ကမ်းပါး များသည် ပေ ၂၀၀ မှ ၃၀၀ အထိ မြင့်ကြသည်။ ယင်းကို

ရော့တီမြစ်

ဒုတိယ မြစ်ကျဉ်းဟု ခေါ်သည်။ ဒုတိယ မြစ်ကျဉ်းသည် စင်းကန်းရွာမှ စတင်၍ ရွှေဂူမြို့အထက်နားရှိသင်္ဘောအင်း ရွာအထိ ၁၄ မိုင်ခန့် အလျားရှိသည်။ ရော့တီမြစ်ကြောင်း တလျှောက်တွင် ဒုတိယ မြစ်ကျဉ်းနေရာသည် ရွှေမြော်ခင်း အလှဆုံးဟု ဆိုကြသည်။ ဒုတိယ မြစ်ကျဉ်းတွင် ရေစီး မြန်၍ ဝဲများ ရှိသော်လည်း ပဌမ မြစ်ကျဉ်းလောက် ကူးသန်း သွားလာရေး အန္တရာယ်မရှိချေ။ ရော့တီ မြစ်ကြောင်းဖြင့် ဗန်းမော်မြို့အထိ သင်္ဘောများသည် တနှစ်ပတ်လုံး ဆန်တက် သွားလာနိုင်သည်။

ဒုတိယ မြစ်ကျဉ်းမှထွက်ခဲ့၍ ဗန်းမော်မှ ၃၈ မိုင်ဝေး သော ရွှေဂူမြို့ကို ဖြတ်ခဲ့ပြီး ကဆာမြို့ကို လွန်သောအခါ ရော့တီမြစ်သည် တောင်ဖက်သို့ ကွေ့ဆင်းသည်။ ကသာ မြို့မှ တကောင်းမြို့အထိ မြေနုကမ်းပါးများ ဖြစ်သည်။ အရွှေဖက်ကမ်းနှင့် ပပ်လမ်းလမ်း၌မူ ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်၏ အဆက်ဖြစ်သော မိုးကုတ်နယ်မှ တောင်ကုန်း များကို တွေ့နိုင်သည်။ တကောင်းမြို့မှ လွန်သောအခါ သပိတ် ကျင်းမြို့အနီးတွင် တတိယ မြစ်ကျဉ်းသို့ ရောက်ပြန်သည်။

တတိယ မြစ်ကျဉ်းသည် သပိတ်ကျင်းမြို့၏ အထက် ၁၀ မိုင်ခန့်ရှိ မလည်ရွာမှ စတင်၍ ကျောက်မြောင်းမြို့အထိ ဖြစ်ရာ အလျား ၂၉ မိုင်ခန့်ရှိသည်။ ထိုမြစ်ကျဉ်းနေရာ၌ မြစ်၏အကျယ်မှာ ကိုက် ၄၄၀ ခန့်ရှိလေသည်။ ယင်း မြစ်ကျဉ်းသည် ပဌမ မြစ်ကျဉ်းနှစ်ခုလောက် ရှုခင်းမလှ ချေ။ သစ်တောများ ထူထပ်စွာ ပေါက်ရောက်နေသော ကမ်းပါးစောက်များသည် တဖက်တချက်တွင် တည်ရှိ နေသည်။

ရွှေဘိုခရိုင် ကျောက်မြောင်းမြို့မှ လွန်သော် ရော့တီ မြစ်သည် တဖန် ကျယ်ပြန့် လာပြန်သည်။ အပူပိုင်းဇုန်မြေနှု အောက် ဖြတ်၍ မန္တလေးမြို့ တိုင်အောင် စီးဆင်းလာပြီး ဗန်းမော်နှင့် မန္တလေးအကြား ရော့တီမြစ်ကြောင်း သည် အကွေ့အကောက်လည်းများ၊ သဲသောင်လည်း များလှသည်။ မန္တလေးမြို့သို့ ရောက်သောအခါ တဖက် ကမ်းရှိ စစ်ကိုင်းတောင်တန်းများကို ကွေ့ဝိုက်၍ အရွှေမှ အနောက်သို့ မြစ်ကြောင်း ပြောင်းခဲ့ရာ ယင်း၏ မြစ် လက်တက်ကြီးဖြစ်သော ချင်းတွင်းမြစ်နှင့်ဆုံရာ ပခုက္ကူ မြို့အထိ ဖြစ်သည်။

အောက်ရော့တီ

ချင်းတွင်းမြစ်လက်တက်နှင့် ဆုံရာမှစ၍ ရော့တီမြစ် သည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော မြေနုလွင်ပြင်ကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်း လေရကား ရေစီးနှေးသည်။ များသောအားဖြင့် ကမ်းပါး သည် သဲကျောက် ကမ်းပါးစောက်များဖြစ်၍ မြစ်နှင့် မလှမ်းမကမ်းတွင် တခါတရံ တောင်ကုန်းများကို တွေ့နိုင် သည်။ ရေနံချောင်းမြို့အနီး၌ တွေ့ရသော ကျောက်စရစ်နီ

မြေကြမ်းများ ဖုံးနေသည့် သဲကမ်းပါးစောက်များကို ထောက်၍ တခါက ရော့တီမြစ်သည် ယခုထက်ပို၍ မျက်နှာပြင်မြင့်ခဲ့ကြောင်း သိသာထင်ရှားသည်။ တခါတရံ လည်း သဲကျောက်တောင်များပြတ်၍ တွန့်ခေါက်ကျောက် မြေများကို တွေ့ရရာ ယင်းတို့သည် ရေနံထွက်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေလေသည်။ ဤအပိုင်းတွင် ရော့တီမြစ်ကြောင်း သည် တဖြောင့်တည်းမနေပဲ ပြောင်းလိုက်ကောက်လိုက်နှင့် စီးဆင်းသည်။ မြေနုလွင်ပြင်ကို ဖြတ်စီးသည့်အခါ မြစ် ကမ်းပါးသည် သဲတို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်း၍ နိမ့်သည်။ တောင်ကုန်း ကြားဖြတ်စီးသည့်အခါ မြစ်ကမ်းပါးသည် မြင့်သည်။

မင်းဘူးမြို့မှ ပြည်မြို့အကြားတွင် အနောက်ဖက် ရခိုင် ရိုးမတောင်မှ ဖြာထွက်လာသော တောင်စွယ်များသည် မြစ်ကမ်းပါးအထိ ရောက်သည်။ အရွှေဖက်မှလည်း ပဲခူးရိုးမ နှင့် ယင်း၏ တောင်စွယ်များက ကမ်းပါးအထိရောက်သည်။ သရက်မြို့ အောက်နားတွင် အနောက်ဖက်မှ ရခိုင်ရိုးမ တောင်စွယ်သည် အရွှေဖက်မှ ပဲခူးရိုးမတောင်စွယ်နှင့် မိုင် ၅၀ မှ ၆၀ ခန့်သာ ကွာဝေးသည့်နေရာအထိ လာဆုံ ကြသည်။ သရက်မြို့မှ မိုင် ၄၀ လွန်သော် ရော့တီ မြစ်၏ အရေးကြီးသော ဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်သည့် ပြည်မြို့သို့ ရောက်သည်။ ပြည်မြို့အောက် မိုင် ၃၀ ခန့်အကွာ ထုံးဘိုမြို့ အနီးတွင် ရော့တီမြစ်ကမ်းပါးအရောက် ထိုးထွက်နေသော အကောက်တောင်၏ သဲကျောက် တောင်စောင်းကြီး ရှိသည်။ ယင်း တောင်စောင်းကို ဘုရားပုံတော်များ အမျိုးမျိုး ထွင်းထုထားရာ မြစ်လမ်းခရီးသွားများ ကြည့် ညှိစွာ ဖူးမြော်နိုင်သည်။

အောက်ပိုင်း ရော့တီတွင်လည်း မြစ်ကြောင်းကျဉ်း သွားသော နှစ်နေရာရှိသည်။ ထိုနှစ်နေရာ၌ မြစ်ကြောင်း သည် ကိုက် ၈၀၀-၈၀၀ ခန့် ရှိသည်။ သို့သော် ရေနက်၍ သင်္ဘောများသွားလာနိုင်သဖြင့် အချို့က မြစ်ကျဉ်းဟု မခေါ်ချေ။ ထိုနှစ်နေရာမှာ မင်းလှနှင့်မိကျောင်းရဲအကြား ကိုးမိုင်ခွဲခန့်) နေရာနှင့် ပြည်မြို့အထက် ကမ္မနှင့် စက္ကယ် အကြားရှိတနေရာ (ရှစ်မိုင်ခန့်)ဖြစ်ကြသည်။

မြစ်ဝကျွန်းပေါ်

ရော့တီမြစ်၏ မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ပိုင်းသည် ပြည်မြို့ အောက် ၅၃ မိုင်ဝေးသော မြန်အောင်မြို့နားမှ စလေ သည်။ မြန်အောင်မြို့အောက် မိုင် ၃၀ ခန့်အကွာ ညောင် ကျိုးရွာ အနီးမှစ၍ ရော့တီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ၏ အနောက် ဖက် အကျဆုံးနှင့် အကြီးဆုံးမြစ်ခွဲဖြစ်သည့် ပုသိမ်မြစ် ခွဲထွက်သည်။ (ပုသိမ်မြစ် — ရှု။) ရော့တီမြစ်ဝကျွန်းပေါ် သည် ပင်လယ်မှ မိုင် ၁၈၀ အကွာမှစ၍ မြစ်ခွဲများ ဖြာ ထွက်ကာ တြိုဂံပုံသဏ္ဍာန် တည်ရှိသည်။ ဟင်္သာတမြို့အနီး တွင် အရွှေဖက်မှ ပဲခူးရိုးမတောင်၊ အနောက်ဖက်မှ ရခိုင်

ရောတီမြစ်

ရိုးမတောင်တို့သည် တခုနှင့်တခု မိုင် ၈၀ ခန့်သာ ကွာဝေးသည်အထိ နီးကပ်လာပြီးနောက် တဖြည်းဖြည်း တောင်ဖက်သို့ ခွာထွက်သွားကြရာ ယင်းသို့ ကွာသွားသည့် မြေပြန့်တလျှောက် ရောတီမြစ်သည် မြစ်ခွဲများစွာ ဖြာထွက်၍ ဗဟိုလမ်းပင်လယ်အော်ထဲသို့ စီးဝင်သည်။ ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်ရာ၌ ပုသိမ်မြစ်အပါအဝင် မြစ်ဝကြီးပေါင်း ကိုးခုဖြစ်ပေါ်လေသည်။ မြစ်ခွဲကြီးများမှ မြစ်ချောင်းကလေးများစွာ ဖြာထွက်ကာ တခုနှင့်တခု ဆက်စပ်စီးဆင်းလျက် ရှိရာ ဒီချောင်းပေါင်းများစွာ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော ရောတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်သည် ပိုက်ကွန်ကြီးသဖွယ် ဖြစ်နေသည်။ ရောတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသသည် စတုရန်းမိုင် ၁၂,၀၀၀ ကျယ်ပြန့်သည်။

ရောတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်၏ အနောက်ဖက်ဆုံးမြစ်ဝသည် ပုသိမ်မြစ်ဝဖြစ်သကဲ့သို့ အရှေ့ဖက်ဆုံးမြစ်ဝသည် ရန်ကုန်မြစ်ဝ ဖြစ်သည်။ ပုသိမ်မြစ်သည် ရောတီမြစ်မှစ၍ ခွဲထွက်စီးဆင်းလာသော မြစ်ဖြစ်သော်လည်း ရန်ကုန်မြစ်မှမူ ပဲခူးရိုးမတောင်မှမြစ်ဖျားခံ၍ ရောတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်မှ မြစ်ခွဲဖြစ်သော ဘောလယ်မြစ်နှင့်ဆုံကာ ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်သည်။ ရန်ကုန်မြစ်၏ အထက်ပိုင်းကို လှိုင်မြစ်ဟု၎င်း၊ မြစ်မခဟု၎င်းခေါ်သည်။ (မြစ်မခ။ လှိုင်မြစ်—တို့လည်းရှု။) ရောတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်တွင် ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်သော မြစ်ဝကိုးခုရှိသော်လည်း ပုသိမ်မြစ်ဝနှင့် ရန်ကုန်မြစ်ဝနှစ်ခုတွင်းသို့သာလျှင် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများ ဝင်ထွက်ဆိုက်ကပ်နိုင်ကြသည်။ ပုသိမ်မြစ်ဝနှင့် ရန်ကုန်မြစ်ဝသည် တခုနှင့်တခု မိုင် ၁၆၀ ခန့် ဝေးသည်။ ရန်ကုန်မြစ်သည် ရောတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်နှင့် ဆက်လျက်ရှိသော်လည်း ရောတီမြစ်မကြီးမှ ရေသည် ရန်ကုန်မြစ်အတွင်းသို့ လုံးဝစီးဝင်ခြင်း မရှိချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရန်ကုန်မြစ်သည် ရောတီမြစ်မှ ခွဲထွက်လာသည်မဟုတ်ပဲ ရောတီမြစ်အတွင်းသို့ ပူးပေါင်းစီးဝင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအတူပင် ပုသိမ်မြစ်သည် ရောတီမြစ်၏ မြစ်ခွဲဖြစ်သော်လည်း ရောတီမြစ်ရေသည် ပုသိမ်မြစ်ထဲသို့ အနည်းငယ်ခန့်သာ စီးဝင်လေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပုသိမ်မြစ်နှင့် ရောတီမြစ်ကို ဆက်သော ချောင်းသည် ကိုက် ၃၀၀ ခန့်သာကျယ်၍ ချောင်းတခုလုံး သဲသောင်ပြင်နှင့်ပြည့်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ယင်းမြစ်ဝနစ်ခက်ကို ရောတီမြစ်အစစ်ဟု ခေါ်ရန်မလွယ်ချေ။ ရောတီမြစ်မကြီးမှ ရေသည် ပင်လယ်ထဲသို့ အမှန် စီးထွက်ရာထွက်ပေါက်ကား ရောမြစ်ဝဖြစ်သည်။

လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၃၀၀,၀၀၀ ကျော်က ရောတီမြစ်ဝသည် ပြည်မြို့နား၌ရှိသည်ဟု ခန်းမှန်းကြသည်။ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း ၁၂,၀၀၀ ခန့်ကပင် ရောတီမြစ်ဝသည်

ယခုအခြေအတိုင်း မရှိသေးချေ။ ယခုဖြစ်ပေါ်နေသော မြစ်ဝကျွန်းပေါ် နေရာတခုလုံးသည် တွံတေး၊ မြောင်းမြ၊ ပုသိမ်စသော ၈၀ ကျောက်ကုန်းရိုးများ ရေပြင်ပေါ်၌ တက်နေသည့် ကျွန်းသဖွယ် ဖြစ်ပေါ်နေသော နေရာများမှ တပါး အားလုံးပင် ပင်လယ်ရေပြင်ကြီးဖြစ်လျက် ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ ထိုခေတ်အခါက ဒီတက်ဒီကျသည် ပြည်မြို့အထက်တွင် ဖြစ်သော်လည်း ယခုအခါ၌မူ ဒီရေသည် ညောင်တုန်းမြို့အထိပင် တခါတရံ မရောက်ချေ။ ရောတီမြစ်တလျှောက် ရေစီးနှင့်အတူ ပါလာသော နန်းမြေသည် ယခုမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဖြစ်နေသော နေရာ၌ တဖြည်းဖြည်း ပိုလာကာ မြေခုချွန်းပေါ် ဒေသဟူ၍ ဖြစ်လာခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ရောတီမြစ်တလျှောက်မှ မြစ်ဝသို့ တနှစ်လျှင် နန်းမြေတန်ပေါင်း ၂၆၁-သန်း စီးပါလာသည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ မန္တလေးမြို့နေရာအထိ နန်းမြေတန်ပေါင်း ၃၂ သန်း စီးပါလာပြီးလျှင် ချင်းတွင်းမြစ်ဖက်မှ တန်ပေါင်း ၁၀၉ သန်းပါလာ၍ အခြားမြစ်ချောင်းများမှ တန်ပေါင်း သန်း ၁၂၀ ခန့် မျောပါလာသည်ဟု တွက်ဆကြသည်။ ၁၈၆၀-၇၀ နှင့် ၁၉၀၉-၁၀ ခုနှစ်များက တိုင်းတာရေးဆွဲထားသော မြေမျက်နှာပြင် အနိမ့်အမြင့် တိုင်းတာချက်အရ ဘူမိဗေဒပညာရှင် ဒေါက်တာ ချစ်ဗား၏ ယူဆချက်မှာ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ကမ်းခြေသည် အနှစ်တရာခန့်တွင် သုံးမိုင်ခန့်သာ အများဆုံးမြေပို၍ ကျယ်ထွက်လာသည်ဟုဆိုသည်။ ဆာ အက်ဒွင် ဖတ်စကိုဆိုသူ ဘူမိဗေဒပညာရှင်ကမူ တနှစ်လျှင် ပေ ၂၀၊ သို့မဟုတ် အနှစ် တရာလျှင် ၃.၇၉ မိုင် ပင်လယ်ထဲသို့ ပြန့်ထွက်လာသည်ဟု ယူဆသည်။ ပင်လယ်နှင့်စပ်လျက် ရှိသော မြေကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် ကနစိုတောများ ပေါက်ရောက်၍ မြစ်ဝကျွန်းပေါ် တခုလုံး၌မူ ဆန်စပါး အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးသည်။

ရောတီမြစ်သည် ရှေးနှစ်ပေါင်း ထောင်ပေါင်းများစွာက မန္တလေးမြို့အနီးမှ တောင်ဖက်သို့ တန်းလျက် စီးဆင်းဘူးကြောင်း အထောက်အထားများ ရှိသည်စစ်တောင်းမြစ်သည် တချိန်က ရောတီမြစ်အောက်ပိုင်းဟု ဘူမိဗေဒပညာရှင်များက ယူဆကြသည်။ ယခု ရောတီမြစ် အောက်ပိုင်းသည် တချိန်က ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်း ဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုကြလေသည်။

ရောတီမြစ်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရေတိုက်စားခြင်း၊ အမြန်ဆုံးသော မြစ်ဘမြစ်ဖြစ်သည်။ နိုင်းမြစ်၊ မစ္စစ္စပီမြစ်၊ ဂင်္ဂါမြစ်၊ ဒင်းညမြစ်တို့ထက် ရေတိုက်စားနှုန်း အားကြီးသည်။ ယင်းမြစ်ဝှမ်းအောက်ခြေရှိ ကျောက်ဆောင်များကိုပင် အနှစ် ၄၀၀ လျှင် တပေခန့် တိုက်စားသည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။

မြစ်လက်တက်များ

မေခန့် မေလိခတို့ ပေါင်းဆုံ၍ ဧရာဝတီမြစ်ဟု ပေါ်လာသည်မှစ၍ ဧရာဝတီမြစ်တွင်းသို့ စီးဝင်သော မြစ်လက်တက်များမှာ လက်ျာဖက်မှ နမ့်ကောင်ခေါ် မိုးကောင်းချောင်း၊ မဲဇာမြစ်၊ မူးမြစ်၊ ချင်းတွင်းမြစ်၊ ယောချောင်း၊ စလင်းချောင်း၊ မုန်းချောင်း၊ မန်းချောင်း၊ မင်းတုန်းချောင်း စသည်တို့ဖြစ်၍ လက်ဝဲဖက်မှ မိုးလယ်ချောင်း၊ တပိန်မြစ်၊ ရွှေလီမြစ်၊ မြစ်ငယ်မြစ်၊ သို့မဟုတ် နမ့တု၊ သို့မဟုတ်ဒုဠတီမြစ်၊ ဇော်ဂျီမြစ်၊ ပန်းလောင်မြစ်၊ စမုန်မြစ်၊ ပင်းချောင်း၊ ဒေါင်းသေချောင်း၊ ယင်းချောင်း၊ နဝင်းချောင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့အနက် ချင်းတွင်းမြစ်သည် အကြီးဆုံး မြစ်လက်တက် ဖြစ်သည်။ (ချင်းတွင်းမြစ် — ၅။)

ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းပေါ်ရှိ ထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ မြစ်ကြီးနားမြို့၊ ဗန်းမော်မြို့၊ ရွှေဂူမြို့၊ ကသာမြို့၊ ထီးချိုင့်မြို့၊ တကောင်းမြို့၊ သပိတ်ကျင်းမြို့၊ မန္တလေးမြို့၊ စစ်ကိုင်းမြို့၊ အင်းဝမြို့၊ မြင်းမူမြို့၊ မြင်းခြံမြို့၊ ပခုက္ကူမြို့၊ ပုဂံမြို့၊ ချောက်မြို့၊ စလေမြို့၊ ရေနံချောင်းမြို့၊ မကွေးမြို့၊ မင်းဘူးမြို့၊ မင်းလှမြို့၊ မိချောင်းရဲမြို့၊ အောင်လံမြို့၊ သရက်မြို့၊ ပြည်မြို့၊ မြန်အောင်မြို့၊ ကြံခင်းမြို့၊ ဟင်္သာတမြို့၊ စန်ပူမြို့၊ ညောင်တုန်းမြို့၊ မအူပင်မြို့ စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ရှေးမြန်မာမင်းများ၏ မြို့တော်ဟောင်းများဖြစ်သော ပုဂံ၊ အင်းဝ၊ သရေခေတ္တရာ၊ စစ်ကိုင်း၊ အမရပူရ၊ မန္တလေးမြို့များသည် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းပေါ်၌ပင် တည်ရှိခဲ့သည်ကို ထောက်ခြင်းဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်၏ အသုံးဝင်တန်ဖိုးရှိပုံကို သိသာနိုင်သည်။

ဧရာဝတီမြစ်တွင် ရေတံခွန်များ မရှိချေ။ ယင်းသည် ရေစီးသာသဖြင့် မြစ်ဝမှ မိုင်ပေါင်း ၈၀၀ ကျော်ဝေးသော ဗန်းမော်မြို့အထိ သင်္ဘောများ ၁၂ ရာသီပတ်လုံး သွားလာဆန်တက်နိုင်သည်။ ရေကြောင်း ပို့ဆောင်ရေး ကော်ပိုရေးရှင်းပိုင် မီးသင်္ဘောများနှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် မီးသင်္ဘောများဖြင့် ဧရာဝတီ မြစ်ကြောင်း ကူးသန်းသွားလာရေး လွယ်ကူလျက် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဧရာဝတီမြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ အထက်ပိုင်းနှင့် အောက်ပိုင်း ကူးလူးဆက်ဆံရာ သဘာဝခရီးလမ်းမကြီးဟုခေါ်ဆိုနိုင်လေသည်။ အထက်အောက်ကုန်များ အလွယ်တကူ ဖလှယ်ရောင်းချရသော ဗဟိုလမ်းမကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မြစ်ဆိပ်မြို့ကြီးများသည် မြစ်ကြောင်း ခရီးကို အဓိပြု၍ စည်ပင်ဝပြောလာကြသည်။ အမရပူရမြို့နှင့် စစ်ကိုင်းမြို့အကြား ဧရာဝတီမြစ်ကို ဖြတ်၍ အင်းဝတန်တားကြီးကို ဆောက်လုပ်ထားသည်။ ပေပေါင်း ၃,၉၈၀ ချွန်၍ အလယ်တွင် မီးရထားလမ်း တလမ်း၊ ဘေး နှစ် ဖက် တွင် မော်တော်ကားလမ်းများ ရှိ၏။ ယင်းကို ၁၉၃၄ ခုနှစ်က

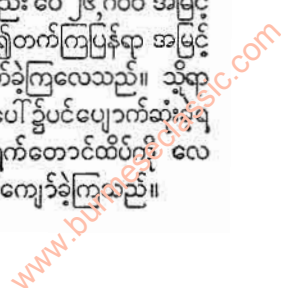
ဖွင့်လှစ်ခဲ့ရာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ပျက်စီး သွား၍ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခဲ့ပြီး ၁၉၅၄ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ (တန်တား — လည်း၅။)

ချင်းတွင်းမြစ်နှင့် အထက်ပိုင်း ဧရာဝတီ မြစ်ဝှမ်းရှိ သစ်တောများမှ သစ်ဖောင် ဝါးဖေါင်များကို အောက်မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဧရာဝတီမြစ်တလျှောက် စရိတ် သက်သာစွာဖြင့် အလွယ်တကူ မျောချ နိုင်သည်။ မြစ်ဝှမ်းတလျှောက် မိုးနည်းပါးသော ဒေသများ၌ ဧရာဝတီ မြစ်ရေကို သောက်သုံးခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေး အတွက် ဆည်မြောင်းဖြင့် သွယ်ယူသုံးစွဲခြင်းများပြုကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ဧရာဝတီမြစ်ကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ အသက်သွေးကြောကြီးဟု ခေါ်ဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ဝေရက်တောင်ထိပ်။

ဝေရက်တောင်ထိပ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မြောက်ဖက် ဟိမဝန္တာတောင်တန်းတွင် တည်ရှိ၍ ကမ္ဘာပေါ်၌ အမြင့်ဆုံးတောင်ထိပ်ဖြစ်သည်။ ထိုတောင်ထိပ်ရှိရာ နီပေါနိုင်ငံတွင်၎င်း၊ တိဗက်နိုင်ငံတွင်၎င်း ယင်းတောင်ထိပ်သည် တန်ခိုးကြီးသည်ဟူ၍ အစွဲအလမ်းရှိကြသည်။ တိဗက်ဘာသာစကားဖြင့် ထို တောင်ထိပ်ကို “မယ်တော်နတ်သမီး” ဟု အမည်မှည့် ခေါ်ကြသည်။ ၁၈၄၁ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယအစိုးရ မြေတိုင်းဌာန အရာရှိချုပ် ဆာ ဂျော့ အဲဗရက်ဆိုသူသည် ထိုတောင်ထိပ်တည်ရာနှင့် အမြင့်ကို ပဌမဦးဆုံးတိုင်းတာ သတ်မှတ်ခဲ့လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် အဲဗရက်တောင်ထိပ်(ဝါ)ဝေရက်တောင်ထိပ် ဟုခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။

ဝေရက်တောင်ထိပ်သည် ပေပေါင်း ၂၉,၀၂၈ ပေ (၅ ို မိုင်ခန့်) မြင့်သည်။ (အိန္ဒိယသမမတနိုင်ငံ မြေတိုင်းဌာန၏ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က ဤသို့သတ်မှတ်ထားသည်ကို တောင်တက်အဖွဲ့ အများစုက လက်မခံလိမ့် ၂၉,၀၀၂ ပေဟုသာ သတ်မှတ်လိုကြသည်။) ၁၉၂၂ ခုနှစ်မှ စ၍ တောင်တက်အဖွဲ့များသည် ထိုတောင်ထိပ်သို့ တက်ရောက်နိုင်ရန် အကြိမ်ကြိမ် ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင် တောင်ထိပ်သို့ရောက်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသော တောင်တက်အဖွဲ့ဝင် အီး၊အက်၊ဖ၊နော်တင်နှင့်ဆိုမာမဲ ဆိုသူနှစ်ဦးတို့သည် ပေပေါင်း ၂၈,၃၃၀ အမြင့်အထိ တက်ရောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနောက် တဖန် အေ၊စီ၊အာပင်းနှင့်ဂျီ၊အယ်၊မလိရီဆိုသူတို့နှစ်ဦးကလည်း ပေ ၂၆,၈၀၀ အမြင့်အထိ ရောက်ရှိပြီးနောက် ဆက်၍တက်ကြပြန်ရာ အမြင့် ၂၈,၂၃၉ ပေ သို့တိုင်အောင် ရောက်ခဲ့ကြလေသည်။ သို့ရာတွင် ထိုသူနှစ်ဦးလုံးသည် တောင်ပေါ်၌ပင်ပျောက်ဆုံးခဲ့ရလေသည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် ဝေရက်တောင်ထိပ်တို့ လေယာဉ်ပျံဖြင့် ပဌမဆုံးအကြိမ် ဖြတ်ကျော်ခဲ့ကြသည်။

ဝေရက်တောင်ထိပ်

၁၉၃၃ ခု၊ ၁၉၃၆၊ ၁၉၃၈ ခု နှစ်များတွင် တောင်တက် အဖွဲ့တို့သည် ဝေရက်တောင်ထိပ်သို့ ရောက်ရန် ဆက်လက်ကြိုးစားကြသော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ကြချေ။ တောင်များသည် ဆီးနှင်းအစဉ်ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသည့်အပြင် မတ်စောက်သောချောက်ကမ္ဘားကြီးများကို အလွန်ခဲယဉ်း ပင်ပန်းစွာ ဖြတ်ကျော်ကြရသည်။ တခါတရံ နှင်းခဲလျှော့များ ရုတ်တရက် ကျဆင်းလာခြင်းနှင့် လေပြင်းမုန်တိုင်း ကျရောက်ခြင်းတို့ကြောင့် တောင်တက်သမားတို့ အသက်ဆုံးခဲ့ရသည့်အဖြစ်နှင့်လည်း ကြုံရတတ်သည်။ ထိုပြင် အဖွဲ့ဝင်တို့အတွက် စားနပ်ရိက္ခာနှင့် တောင်တက် အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများ၊ အသက်ရှူနိုင်ရန်အတွက် အောက်ဆီလျင်ဓာတ်ငွေ့ဗူးများ အစရှိသည်တို့ကို တောင်ပေါ်စခန်းများသို့ အလုံအလောက် သယ်ယူကြရလေသည်။

ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး ဝေရက်တောင်ထိပ်သို့ လူမတက်ရောက်နိုင်ဖြစ်ခဲ့ရပြီး နောက် ၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတောင်တက်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည် တကြိမ် ထပ်မံကြိုးစားခဲ့လေသည်။ ဤအကြိမ်တွင် အဖွဲ့ဝင် နယူးဇီလန်နိုင်ငံသား အက်ဒမန် ဟစ်လာရီနှင့် နီပေါနိုင်ငံသား တင်းဇင်း နော်ကေးတို့သည် ၁၉၅၃ ခုနှစ် မေလ ၂၉ ရက်နေ့၌ ဝေရက်

ဝေရက်တောင်ထိပ်သို့ ဟစ်လာရီနှင့် ဦးစွာရောက်ရှိခဲ့သူ တင်းဇင်း။

ဆီးနှင်းများဖြင့် အမြဲဖုံးလွှမ်းနေသော ဝေရက်တောင်ထိပ်

တောင်ထိပ်သို့ ဦးစွာပဌမ အောင်မြင်စွာ ရောက်ရှိခဲ့ကြသဖြင့် ကမ္ဘာတဝှန်းလုံး၏ ခြီးကျူးခြင်းကို ခံကြရပေသည်။

ဝေရက်တောင်ထိပ်သို့ ဟစ်လာရီနှင့်တင်းဇင်းနော်ကေးတို့ အောင်မြင်စွာတက်ရောက်နိုင်ခဲ့ကြပြီး နောက်တွင် လူအများစုက ဝေရက်တောင်ထိပ်သို့ အရောက်တက်ကြသည့်အလုပ်သည် စခန်းသိမ်းပေပြီဟု ထင်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယင်းသို့မဟုတ်ခဲ့ပေ။ နောက်နှစ် နောက်နှစ်များတွင်လည်း အနောက်နိုင်ငံမှ တောင်တက်အဖွဲ့များသည် ကမ္ဘာ၌ အမြင့်ဆုံး ဖြစ်သော ဝေရက်တောင်ထိပ်သို့ အရောက်တက်၍ တောင်တက်သမိုင်းတွင် မော်ကွန်းတင်ရစ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြရာ အချို့အဖွဲ့များသည် အောင်မြင်၍ အချို့အဖွဲ့များသည် မအောင်မြင်ကြချေ။

၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် အဖွဲ့ဝင် ၃၃ ဦးပါသော ဆွစ် တောင်တက်အဖွဲ့မှ အန်ဂျိုနှင့် ယက်မာမက်တို့သည် မေလ ၂၃ ရက်နေ့တွင်၎င်း၊ အဒေါ့ ရိုက်နှင့် ဟန်းဇာ ဂူဒေါ့ ဖွန် ဂန်တင်တို့သည် မေလ ၂၄ ရက်နေ့တွင်၎င်း ဝေရက်တောင်ထိပ်သို့ အရောက်တက်နိုင်ခဲ့ကြလေသည်။

အခြားနိုင်ငံများမှ တောင်တက်အဖွဲ့များက ဟိမဝန္တာ တောင်တန်း၏ ဝေရက်တောင်ထိပ်ကို အောင်မြင်စွာ တက်ရောက် ပြနိုင်မှုသည် ဟိမဝန္တာ တောင်တန်းကြီး၏ အရိပ် အာဝါသကို ခိုလှုံနေရသော အိန္ဒိယသားဘီအား သွေးထိုးပေးလေတော့သည်။ ဟိမဝန္တာသည် အိန္ဒိယ တိုင်းရင်းသားများနှင့် ပို၍ နီးစပ်ရင်းနှီးလှသည်။ အခြား ရေခြား မြေခြား တောင်တက်အဖွဲ့များ၏ မဖြစ်မနေ ကြိုးပမ်းမှုကို ဝေရက်တောင်ထိပ်က လက်ခံချီးမြှင့်ပါလျှင် အိန္ဒိယတိုင်းရင်းသားတို့၏ ကြိုးပမ်းမှုကို ပို၍ ကြိုဆိုပေလိမ့် မည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင်တကြိမ်၊ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် တကြိမ် အိန္ဒိယတိုင်းရင်းသား တောင်တက်အဖွဲ့ နှစ်ဖွဲ့သည် ဝေရက်တောင်ထိပ်သို့ တက်ခဲ့ကြရာ ရာသီဥတု ပြင်းထန်မှုကြောင့် ပေ ၂၇,၀၀၀ ကျော် အမြင့်သို့ ရောက်၍ တောင်ထိပ်ကို လမ်းမြင်နိုင်သည့်အခါမှ ပြန်ဆုတ်ခဲ့ကြရာ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်နှင့် လက်မတင်ကလေး လွဲခဲ့ရသည်။

ပဌမ အိန္ဒိယတောင်တက်အဖွဲ့သည် ဝေရက်တောင် ထိပ်မှ မေလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ဆုတ်ခွာခဲ့ရစဉ် တရုပ် တောင်တက်အဖွဲ့ဝင် တရုပ်အမျိုးသား ဝန်ဖူးချောင်း၊ ချူယုင်ဟွာနှင့် ထိပ်ကအမျိုးသား ကိုဗူးတို့သည် ထိုနေ့ ထိုရက် ပီကင်းစံတော်ချိန် နံနက် ၄း၂၀ နာရီ၌ ဝေရက် တောင်ထိပ်သို့ မြောက်ဖက်မျက်နှာမှ အောင်မြင်စွာ တက်ရောက်နိုင်ခဲ့သည်ဟု မေလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် တရုပ် နိုင်ငံသစ်သတင်းဌာနက ထုတ်ပြန်ကြေညာလေသည်။ ဝေ ရက် တောင်ထိပ်အရောက်တက်ရာ၌ စံချိန်တင်သောအဖွဲ့ တဖွဲ့ကား ၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် တက်ရောက်သော အမေရိ ကန် တောင်တက်အဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့သည် အဖွဲ့ဝင် ခြောက်ဦးကို နှစ်ယောက်တတွဲ သုံးဖွဲ့ဖွဲ့၍ တနေ့ထဲတွင် (မေလ ၂၂ ရက်နေ့) တဖွဲ့ပြီးတဖွဲ့ ဆက်တိုက် ဝေရက် တောင်ထိပ်သို့အရောက် တက်စေခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့ဝင်ထဲမှ လေးဦးတို့သည် အောက်ဆီဂျင်၊ စားရေရိက္ခာနှင့် အိပ် စရာတို့မပါပဲ ပေ ၂၇,၀၀၀ အမြင့်၌ တညဉ့်အိပ်နေကာ ကမ္ဘာ၌ သူတပါးတို့ မစွမ်းဆောင်နိုင်သေးသော အလုပ် ကို လုပ်ပြုကြလေသည်။

၁၉၆၅ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ရေတပ်ဒိုလ်မူး (လက်ဖတ်နှင့် ကွန်မန်းဒါး) အမ်အက်(စ်) ခိုလီ ခေါင်း ဆောင်သော အိန္ဒိယတောင်တက်အဖွဲ့သည် မလျော့သော ဇွဲလုံလုံ ဝီရိယတို့ဖြင့် ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ဝေရက်တောင် ထိပ်သို့ အောင်မြင်စွာ တက်ရောက်ကြပြီးလျှင် ဗြိတိသျှ၊ ဆွစ်၊ အမေရိကန် တောင်တက်အဖွဲ့များနည်းတူ ကမ္ဘာ၌ အမြင့်ဆုံးသောတောင်ထိပ်ကို အောင်မြင်စွာတက်ရောက် နိုင်သည့်ဂုဏ် ရယူနိုင်ခဲ့၍ ကမ္ဘာ၌ အိန္ဒိယ၏စွမ်းရည်ကို ဝင့်ကြားစွာပြနိုင်ခဲ့လေသည်။

ထိုအဖွဲ့တွင် တင်ဇင်းနော်ကေးနှင့် တူဖြစ်သူ နဝန်းဂုံဗူး တို့လည်း ပါဝင်ရာ သူတို့တူဝင်ရိုးသည် နော်ကေးက ဗြိတိ သျှ တောင်တက်အဖွဲ့နှင့်၎င်း၊ ဂုံဗူးက အမေရိကန်တောင် တက်အဖွဲ့နှင့်၎င်း တောင်ထိပ်သို့ တခေါက်စီ ရောက်ခဲ့ကြ ဘူးပေပြီ။ ယခုတကြိမ်တွင်မူ နိုင်ငံခြားသားများမပါပဲ၊ အိန္ဒိယတိုင်းရင်းသားချည်းသက်သက် ပါဝင်သောအဖွဲ့တွင် လိုက်ပါခဲ့ကြသည်။ အဖွဲ့ဝင်တို့ထဲမှ တောင်ထိပ်သို့ ပဌမဆုံး ရောက်ရှိသောနှစ်ယောက်တတွဲမှာ ဗိုလ်ကြီး အေအက်(စ်) ချီမာနှင့် နဝန်းဂုံဗူးတို့ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအိန္ဒိယတောင် တက်အဖွဲ့သည်လည်း အမေရိကန် တောင်တက် အဖွဲ့ကဲ့သို့ ပင် နှစ်ယောက်တတွဲ အဖွဲ့ငယ်သုံးဖွဲ့ကို ဝေရက်တောင် ထိပ်သို့ အရောက် တသုတ်ပြီးတသုတ် စေလွှတ်နိုင်ခဲ့ လေသည်။

ဤသို့အသီးအသီး တက်ရောက်နိုင်ခဲ့ကြပြီးသော်လည်း တောင်ထိပ်သို့ မရောက်သေးသည့် နိုင်ငံ အသီးအသီးမှ တောင်တက် အဖွဲ့ဝင်များသည် တောင်ထိပ်သို့ အရောက် တက်နိုင်အောင် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိရာမှ ၁၉၇၅ ခုနှစ် မေလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်အမျိုးသမီး တောင်တက်အဖွဲ့ ဒုတိယ ခေါင်းဆောင် ယွန်ကိုတာဖေအိသည် ဝေရက်တောင်ထိပ်သို့ တက်ရောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ဆိုအတူ တရုပ် တောင်တက်အဖွဲ့ တဖွဲ့မှ အဖွဲ့ဝင် တရုပ်အမျိုးသမီး ဖန်သော့(ဂ)သည်လည်း ၁၉၇၅ ခုနှစ် မေလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ဝေရက် တောင်ထိပ် အရောက် တက်ရောက်နိုင်ခဲ့လေသည်။

မည်မျှမြင့်မားသောတောင်ကြီး ဖြစ်စေကာမူ တနေ့ တွင် လူပေါင်းအောက် ရောက်ခဲ့ရသည်သာတည်း။

အေးရီး။ ။ ဂရိနတ်များ — ရှု။

ဟေဘိက္ခု။ ။ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာပုံကို စွဲ၍ ရဟန်းရှစ်မျိုးရှိသည်။ (ရဟန်း — ရှု။)

ယင်း ရှစ်မျိုးအနက် ဟေဘိက္ခု(ရဟန်းဟူသည် ဘုရား ရှင်က ဟေဘိက္ခု (ရဟန်း၊ လာလုည့်) ဟု ခေါ်တော် မူကာမျှဖြင့် ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်လာသောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ် သည်။

ရှေးတဝက အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အားသော်၎င်း၊ သီလဝန္တ ပုထုဉာဏ်အားသော်၎င်း ပရိက္ခရာရှစ်ပါး၊ သို့မဟုတ် သပိတ် သက်နှီးမျှကို လျှူဒါန်းခဲ့ဘူးခြင်း၊ လျှူဒါန်းသည့်အခါ “ဤပရိက္ခရာ အလျှူဒါနသည် နေ့၎င်းအခါ၌ ဟေဘိက္ခု၊ ရဟန်းဖြစ်ခြင်း၏ အကူအညီ အထောက်အပံ့ ဖြစ်ပါစေ သတည်း” ဟု ဆုတောင်းခဲ့ဘူးခြင်း ဟူသောအကြောင်း အချက်များသည် ဟေဘိက္ခုဖြစ်နိုင်ရန် ပါရမီဆုတောင်း များ ဖြစ်သည်။

ဘုရားရှင်သည် ဟေဘိက္ခုဖြစ်နိုင်ရန် ဖော်ပြပါ ပါရမီ ဆုတောင်းနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမြင်၍ နိမြန်းသော ပုံ သူကုသကန်းတော်တင်းမှ ရွှေအဆင်းကဲ့သို့ အဆင်းရှိသော လကျာလက်တော်ကိုထုတ်၍ မြတ်သော အသံတော်ကို မြက်ဟလျက် “ရဟန်း လာလှည့်၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ၏အဆုံးကို ပြုခြင်းငှာ သာသနာတော်တည်းဟူသော မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်လှည့်” ဟု ခေါ်ဆိုတော်မူ၏။

ဤသို့ ဘုရားရှင်က ခေါ်ဆိုတော်မူလိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် သက်တော်တရာ (ဝါတော် ရှစ်ဆယ်) ရရှိပြီးသော မထေရ်ကြီးကဲ့သို့ ပရိက္ခရာရှစ်ပါး အပြည့်အစုံနှင့် ရဟန်း အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။

သမန္တပါသာဒိက အဗ္ဗကထာ ဆရာသည် ဟေဘိက္ခု ရဟန်းတော် ပေါင်း နှစ်သောင်း၊ ရှစ်ထောင်၊ ခြောက်ရာ၊ လေးဆဲ့တစ်ပါး ရှိသည်ဟု ရေတွက်ဖော်ပြ ထားသည်။

အဲလပတောင်တန်း။ ။ အဲလပ တောင်တန်းသည် ဥရောပတိုက်ရှိ ထင်ရှားသော တောင်တန်းများဖြစ်သည်။ ထိုတောင်တန်း၏ ဗဟိုချက်တောင်မကြီးသည် ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံတွင် တည်ရှိ၍ တောင်စွယ် တောင်တန်းများသည် ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၊ ဣတလီနိုင်ငံ၊ ဩစတြီးယားနိုင်ငံ များအတွင်းသို့ ထိုးဝင်လျက်ရှိသည်။ အဲလပတောင်တန်း များသည် မိုင် ၆၈၀ ခန့် အလျားရှည်၍၊ အကျယ်

၅၅ မိုင်မှ မိုင် ၁၆၀ ခန့် အထိ ရှိ ပြီးလျှင်၊ စက်ဝိုင်းခြမ်း ပုံ ကဲ့သို့ ခပ်ကွေးကွေး တည်ရှိသည်။ အ နောက်ဖက် တောင်စွန်းသည် ပြင် သစ်နိုင်ငံ နီးစမြို့ အနီးတွင် တည်ရှိ ၍၊ အရှေ့ဖက် တောင်စွန်းသည် ဣတလီနိုင်ငံ ထရိယက်စမြို့အနီးတွင် တည်ရှိသည်။ နီးစမြို့အနီးရှိ တောင် တန်းကို မယ်ရီတိုင်း အဲလပတောင် ဟူ၍၎င်း၊ ထရိယက်စမြို့ အနီးရှိ တောင်တန်းကို ဂျူလီယန် အဲလပ တောင်တန်းဟူ၍၎င်း ခေါ်သည်။

အနောက်ပိုင်းရှိ အဲလပ တောင် တန်းများတွင် ပေပေါင်း ၁၅,၇၀၇ မြင့်၍ ဥရောပတိုက်၌ အမြင့်ဆုံး တောင်ထိပ် ဖြစ်သော မောင့်ဗလန် တောင်ထိပ်ရှိသည်။ အခြားထင်ရှား သော တောင်ထိပ်များမှာ မင်နင်း တောင်တန်းရှိ မွန်တီရိုစာ တောင်

ထိပ် (၁၅,၂၁၇ ပေ) နှင့် မက်တာဟန်း တောင်ထိပ် (၁၄,၇၀၂ ပေ) တို့ဖြစ်သည်။ ပေ ၁၀,၀၀၀ကျော် မြင့်သော အခြားတောင်ထိပ်များလည်း ရှိသည်။

အဲလပတောင်ထိပ်တို့သည် အမြဲလိုပင် ဆီးနှင်းဖုံးလွှမ်း လျက် ရှိကြရာ၊ ရေခဲမြစ် စီးဆင်းသည့် တောင်ထိပ်ပေါင်း ၁,၅၀၀ ခန့် ရှိသည်။ ဥရောပတိုက်ရှိ ထင်ရှားသည့် မြစ် များဖြစ်သော ရိုင်းမြစ်၊ ရုန်းမြစ်၊ ဒန်းညမြစ်နှင့် ပိုးမြစ် တို့သည် အဲလပတောင်တန်းများ၌ မြစ်ဖျားခံကြသည်။ တောင်ကျရေခဲမြစ်များတွင် မောင့်ဗလန်တောင်၏မြောက် ဖက်တောင်စောင်းမှ စီးဆင်းသော မားဒီဂလေရေခဲမြစ် သည် အကြီးဆုံးနှင့် အလှပဆုံး ရေခဲမြစ် ဖြစ်သည် ဟု ဆိုသည်။ အဲလပတောင်များပေါ်မှ အရည်ပျော်ကျလာ သော ဆီးနှင်းများကြောင့် ရေတံခွန်များစွာရှိရာ၊ ထို ရေတံခွန်များမှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို ရရှိသည်။ အထူး သဖြင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ မီးရထားတို့သည် ရေတံခွန်များ မှ ရသော လျှပ်စစ်ဓာတ်ဖြင့် ခုတ်မောင်း သွားလာလျက် ရှိကြသည်။

ဆွစ်အဲလပတောင်များတွင်ရှိသော လူကီနီအိုင်၊ လူ စန်းအိုင်၊ ဂျီနီးဗားအိုင်၊ ဇူးရစ်အိုင် တို့သည် နွေရာသီ အပန်းဖြေစခန်းများ တည်ရှိရာ ရေအိုင်ကြီးများ ဖြစ်ကြ သည်။ ဣတလီနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း၌ရှိသော ကော်မိုအိုင်၊ ဂါဒါ အိုင်၊ မက်ဂျီရီအိုင်တို့သည်လည်း ထင်ရှားသော အပန်း ဖြေစခန်းများ ဖြစ်သည်။

အဲလပတောင်တန်းကြီးအား အခမ်းမှ တွေ့မြင်ရပုံ။

အဲလပတောင်တန်း

အဲလပမြစ်

အဲလပတောင်တန်းများတွင် နေထိုင်သူတို့သည် များသောအားဖြင့် နွား၊ သိုး၊ ဆိတ် တို့ကို မွေးမြူကြသည်။ ချိုင့်ဝှမ်းများတွင် လယ်ယာစိုက်ပျိုး၍ တောင်စောင်းများတွင် စပျစ်ဥယျာဉ် စိုက်ပျိုးကြသည်။ သို့သော် အဓိက လုပ်ငန်းမှာ ဧည့်ကြိုလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ အဲလပတောင်တန်းများသည် ရှုခင်း ထူးခြားသာယာလှသောကြောင့် နှစ်စဉ် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်မှ ဧည့်သည်ပေါင်း မြောက်မြားစွာလာရောက် လည်ပတ်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဧည့်သည်များအတွက် ဟိုတယ်များ၊ တည်းခိုရာ အိမ်ဂေဟာများကို ဖွင့်လှစ်ထားကြသည်။ ဧည့်သည်တို့သည် နွေရာသီတွင် တောင်တက်ခြင်း၊ ရေကူးခြင်း၊ လှေလှော်ခြင်း၊ ခြေလျင်ခရီးသွားခြင်း စသည်တို့ကို၎င်း၊ ဆောင်းရာသီတွင် ရေခဲလျှောစီးခြင်း၊ စက်တီစီးခြင်း၊ ရေခဲပြင်ကစားနည်းများကို ကစားခြင်းတို့ကို၎င်း ပြုလုပ်လေ့ ရှိကြသည်။ ထိုတောင်တန်းများတွင် အလယ်ခေတ်က ဆောက်လုပ်ခဲ့သော ရဲတိုက်ဟောင်းများနှင့် ဘုန်းကြီးကျောင်းများကိုလည်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ဂရိတ်စိန်ဗားနတ် တောင်ကြားရှိ ဘုန်းကြီးကျောင်းသည် အထူးထင်ရှား၏။ ထိုဘုန်းကြီးကျောင်းကို ၁၀ ရာစုနှစ်ကဆောက်လုပ်ခဲ့၍ တောင်ပေါ်ဆီးနှင်းထဲတွင် မျက်စိလည် လမ်းမှားသူ ခရီးသည်တို့ကို ကယ်ဆယ်ရန်အတွက် နာမည်ကျော် စိန်ဗားနတ် ခွေးလိမ်မာများကို ဧကျောင်း၌ မွေးမြူထားကြသည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြားတောင်တန်းများနှင့် နှိုင်းစာလျှင် အဲလပတောင်တန်းများ၌ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး အထူးပင် ကောင်းမွန်သည်။ ထင်ရှားသော တောင်ကြားလမ်းများမှာ ကောလဒါ ဇာနေဒေါ တောင်ကြားလမ်း၊ ဆင်ပလုန် တောင်ကြားလမ်း၊ မွန်စနီး တောင်ကြားလမ်း၊ လစ်တစ်နီဗားနတ် တောင်ကြားလမ်း၊ ဂရိတ်စိန်ဗားနတ် တောင်ကြားလမ်း၊ စိန်ဂေါ့တတ်တောင်ကြားလမ်း၊ ဗရင်းနား တောင်ကြားလမ်းတို့ ဖြစ်သည်။ ရှေးအခါက ဂေါ့သစ်သည်များသည်၎င်း၊ ဟန္တီဗောနှင့် နပိုလီယန် စသော စစ်ခေါင်းဆောင်တို့သည်၎င်း ထိုတောင်ကြားလမ်းများကို ဖြတ်ကျော်၍ ရောမ နိုင်ငံတွင်းသို့ စစ်ချီခဲ့ကြသည်။ ယခုအခါ စိန်ဂေါ့တတ်၊ ဆင်ပလုန်၊ မွန်စနီး အစရှိသော တောင်ကြားလမ်းများတွင် ဥမင်လိုဏ်ခေါင်းများဖောက်၍ မီးရထားဖြင့် ဖြတ်သန်းသွားလာလျက် ရှိကြသည်။ တောင်စောင်းများတွင် မော်တော်ကားလမ်း၊ လျှပ်စစ်မီးရထားလမ်းများကိုလည်း ဖောက်လုပ်ထားသည်။ အချို့သော တောင်ထိပ်များပေါ်သို့ ကာဗယ်ကြိုးရထားဖြင့်လည်း တက်ရောက်နိုင်ကြသည်။

၁၇၈၆ ခုနှစ်တွင် ဒေါက်တာ ပက်ကတ်နှင့် လမ်းပြဂျက်ဗားလမတ်ဆိုသူတို့နှစ်ဦးသည် မောင်ဗလန်တောင်ထိပ်

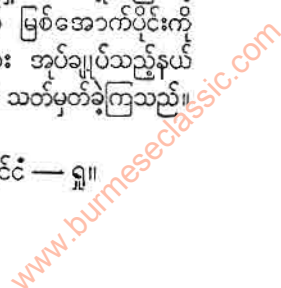
သို့ အောင်မြင်စွာတက်ရောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၈၁၁ ခုနှစ်တွင် ယန်းဖရောင်းတောင်ထိပ်သို့၎င်း၊ ၁၈၆၅ ခုနှစ်တွင် မက်တာဟုန်း တောင်ထိပ်သို့၎င်း တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ယခုအခါ အဲလပတောင်များပေါ်သို့ စံနစ်တကျ တက်ရောက်နိုင်ကြရန် ဆွစ်အယ်လပိုင်းကလပ်၊ ဣတာလျံအယ်လပိုင်းကလပ်၊ ပြင်သစ် အယ်လပိုင်းကလပ် ဟူ၍ တောင်တက် အဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်း တည်ထောင် ထားကြသည်။ တောင်တက် ကျွမ်းကျင်သော လမ်းပြတို့က တောင်တက်အဖွဲ့ဝင်များကို ဦးစီခေါင်းဆောင်ကြရလေသည်။

အဲလပမြစ်။ ။အဲလပမြစ်သည် ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ရိုင်းမြစ်မလွဲလျှင် အထင်ရှားဆုံးမြစ် ဖြစ်သည်။ ထိုမြစ်သည် ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား နိုင်ငံ၊ ဗိုဟီးမီးယားပြည်နယ်ရှိ တောင်များတွင် မြစ်ဖျားခံ၍ အနောက်မြောက်ဖက်သို့ မိုင် ၁၅၀ ခန့်စီးဆင်းပြီးလျှင် ဂျာမနီနိုင်ငံကို ဖြတ်လျက် မြောက်ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်သည်။ မြစ်အလျား ၇၂၅ မိုင် ရှိသည်တွင် ၅၂၅ မိုင်ခန့်အထိ သင်္ဘောများ ဆန်တက်သွားလာနိုင်သည်။ ကျယ်ဝန်းသောမြစ်ဝထိပ်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံ ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးဖြစ်သော ဟမ်းဗတ်မြို့ တည်ရှိသည်။ (ဟမ်းဗတ်မြို့ — လည်းရှု။)

အဲလပမြစ်၏ ထင်ရှားသော မြစ်လက်တက်များမှာ ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားနိုင်ငံဖက်တွင် ဗားတာဗာမြစ်နှင့် အိုဇမြစ်တို့ဖြစ်၍၊ ဂျာမနီနိုင်ငံဖက်တွင် မာလဒေမြစ်၊ ဇာလေမြစ်နှင့် ဟားဗယ်မြစ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုမြစ်လက်တက်များ အပြင် တူးမြောင်းများအားဖြင့်လည်း ကုန်းတွင်းပိုင်းရှိ စက်မှုလက်မှုထွန်းကားသော မြို့များနှင့် ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည်။ အဲလပမြစ်ကြောင်းတလျှောက်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ လယ်ယာနှင့်စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများ တည်ရှိခြင်းကြောင့် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအတွက် အရေးကြီးသောမြစ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဲလပမြစ်သည် ဥရောပတိုက် အလယ်ပိုင်းတွင် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအတွက် အသုံးဝင်သော သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ခရီးလမ်းကြောင်းတခုဖြစ်သည်။ အဲလပမြစ်ပေါ်တွင် ဒရက်ဇဇင်မြို့၊ ဟမ်းဗတ်မြို့၊ မက်ဒီဗတ်မြို့ စသော မြို့ကြီးများ တည်ရှိသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်း ၁၉၄၅ ခုနှစ်၌ ဂျာမနီနိုင်ငံသို့ အနောက်ဖက်မှ စစ်ချီလာသောဗြိတိသျှတပ်၊ အမေရိကန်တပ်နှင့် အရှေ့ဖက်မှစစ်ချီလာသောရုရှားတပ် တို့သည် အဲလပမြစ်တွင် ဆုံပိုကြသည်။ ထိုနောက် မြစ်အောက်ပိုင်းကို ဗြိတိသျှ အုပ်ချုပ်သည့်နယ်နှင့် ရုရှား အုပ်ချုပ်သည့်နယ် နှစ်ခုအကြားတွင် နယ်နိမိတ်အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။

အယ်ရာနိုင်ငံ။ ။အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ — ရှု။

အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်

အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်။ ။ အယ်ရီဇိုးနား ပြည်နယ်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အနောက်တောင်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသော ပြည်နယ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ကြေးနီအများဆုံးထွက်သော ပြည်နယ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် “ကြေးနီပြည်နယ်” ဟုလည်း ခေါ်တွင်သည်။ မြောက်ဘက်တွင် နီဗားဒါ ပြည်နယ်နှင့် ယူးတားပြည်နယ်၊ အရှေ့ဘက်တွင် မက္ကဆီကို နိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်တွင် ကာလီဖိုးနီးယားပြည်နယ်နှင့် နီဗားဒါပြည်နယ် တို့ အသီးသီး တည်ရှိကြသည်။ ထိုပြည်နယ်ဒေသသည် မူလက မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်၍ ၁၈၄၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်နယ် အဖြစ်၎င်း၊ ၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် ပြည်နယ်အဖြစ်၎င်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ ပြည်နယ်၏ အကျယ်အဝန်းသည် စတုရန်းမိုင် ၁၁၃,၀၀၉ ရှိ၍၊ လူဦးရေ ၂,၅၇၇,၀၀၀ ယောက် (၁၉၇၃) နေထိုင်သည်။

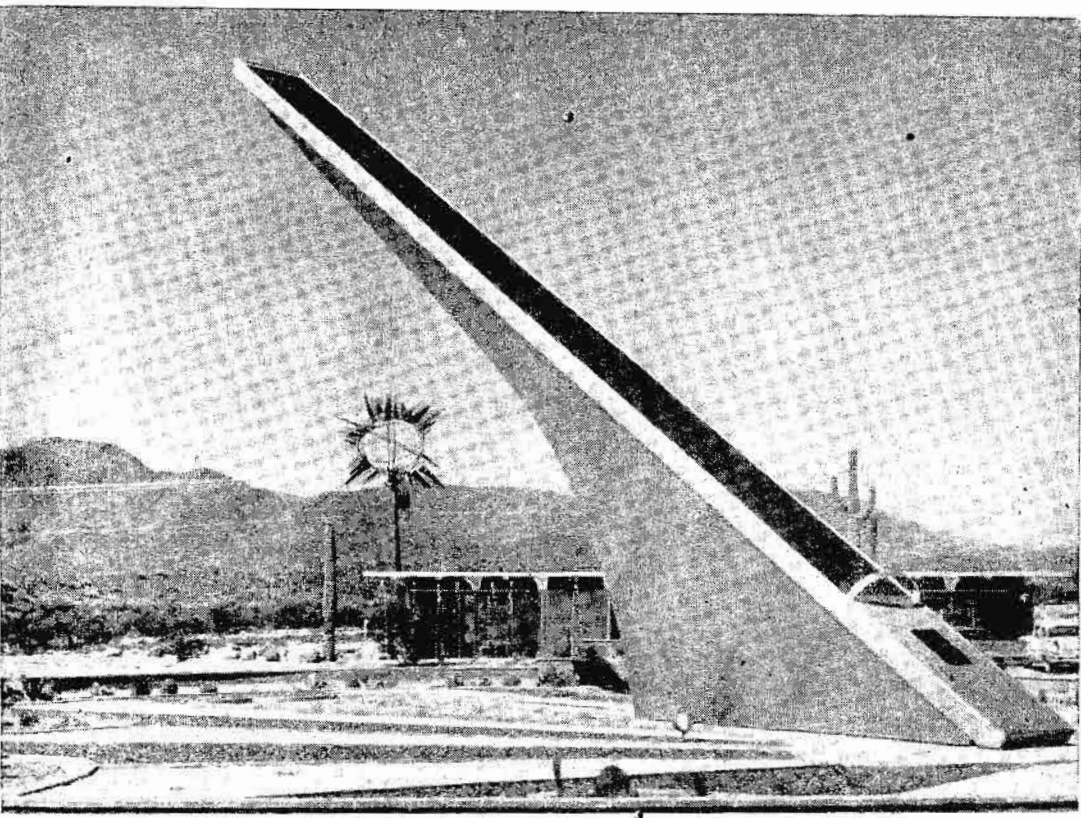
အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် ကိုလိုရာဒိုး ကုန်းပြင်မြင့် ရှိသည်။ အနောက်တောင်ပိုင်းသည် အလွန်ခြောက်သွေ့သောလွင်ပြင်ဖြစ်၍၊ ပြည်နယ်လူဦးရေ တဝက်ကျော်ကျော်တို့သည် ထိုအပိုင်း၌ နေထိုင်သည်။ ကုန်းပြင်

မြင့်နှင့် လွင်ပြင်တို့အကြားတွင် တောင်တန်းဒေသရှိသည်။ ထိုတောင်တန်းများသည် ပြည်နယ် အနောက်မြောက်ပိုင်းမှ အရှေ့တောင်ပိုင်းအထိ ကျယ်ပြန့်သည်။

ကိုလိုရာဒိုးမြစ်သည် ပြည်နယ်တွင် အထင်ရှားဆုံးမြစ်ဖြစ်၍ အနောက်ဘက်နယ်နိမိတ် တလျှောက်လုံး နီးပါးမျှ စီးဆင်းပြီးလျှင် ကာလီဖိုးနီးယားပင်လယ်ကွေ့ထဲသို့ စီးဝင်သည်။ အခြားမြစ်များမှာ ကိုလိုရာဒိုးမြစ်၏ မြစ်လက်တက်များဖြစ်သော လစ်တဲ ကိုလိုရာဒိုးမြစ်၊ ဝီလျံမြစ်နှင့် ဂီလာမြစ်တို့ဖြစ်ကြသည်။

အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ် ရာသီဥတုသည် ခြောက်သွေ့၍ တနှစ်လျှင် ပျမ်းမျှ မိုးရေချိန် ၁၃ လက်မခန့်သာ ရရှိသည်။ ကုန်ပြင်မြင့်ဒေသတွင် ရာသီဥတုမှာ အေး၍ ဆောင်းအခါ၌ ဆီးနှင်းကျသည်။

အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်သည် သဘာဝအလျောက် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော အံ့ခြီးဖွယ်ရာရှုခင်းပေါများ၍၊ ကျန်းမာရေးအတွက် ညီညွတ်သော ရာသီဥတု ရှိခြင်းကြောင့် အမေရိကန်ပြည်နယ်အသီးသီးမှ ခရီးသည်ညွှန်သည်ပေါင်း မြောက်မြားစွာ နှစ်စဉ် လာရောက် လည်ပတ်လေ့ ရှိကြ

အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်မှ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အကြီးဆုံးစာရင်းဝင် နေရာရိက္ခါးတခု

အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်

အယ်ရစ္စတော့ဖနီး

သည်။ သဘာဝရှုခင်းများတွင် ကိုလိုရာဒိုးမြစ်ရှိ ကင်ညွန်ချောက်ကြီးသည် အထူးထင်ရှား၏။ (ကင်ညွန်ချောက်ကြီး — လည်းရှူ။) ဆေးရောင်ခြယ် သဲကန္တာရ နှင့် ကျောက်ဖြစ် သစ်တောတို့သည်လည်း ထူးဆန်းအံ့ဩဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေသည်။ ပြည်နယ်ရှိ တောင်တန်းတောင်စွယ်တို့သည်ကား သဘာဝအလျောက် အမျိုးမျိုးသော ပုံသဏ္ဍာန်တို့ကို ဆောင်လျက်ရှိကြလေရာ အချို့သည် လူတို့ဆောက်လုပ်သော အောက်အံ့ကြီးများကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ယင်းဒေသသို့ ဥရောပတိုက်သားများမရောက်မီ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာက နေထိုင်ခဲ့ကြသော တိုင်းရင်းသားတို့၏ တောင်စောင်းနေအိမ်များသည်လည်း အံ့ဩဖွယ် ကောင်းလောက်အောင် ဆန်းကြယ်လှပေသည်။ ရေပူစမ်းရုံရာ အရပ်များတွင် ကျန်းမာရေးအတွက် အနားယူစခန်းများရှိသည်။

အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်တွင် ရေရှားသဖြင့် မြစ်များ၌ ရေကာတာများကို ဆောက်လုပ်၍ ဆည်မြောင်းများဖြင့် ရေသွယ်ဖိုက်ပျိုးရသည်။ ကိုလိုရာဒိုးမြစ်ပေါ်ရှိ ဗိုလဒါရေကာတာနှင့် ဆော့မြစ်ပေါ်ရှိ ရူးဗဲဗဲရေကာတာတို့မှာ ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော ရေကာတာကြီးများ ဖြစ်သည်။ ထိုရေကာတာကြီးများအပြင် အခြား ရေကာတာများ၊ ရေလှောင်ကန်များလည်းရှိသည်။ ထိုရေကာတာများအားဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကိုလည်း ထုတ်ယူရရှိသည်။ ကိုလိုရာဒိုးမြစ်ရှိ ရေကာတာများမှရေဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားရရှိသည့်အပြင် ထိုရေကာတာများဖြင့် ရေလွှမ်းမိုးခြင်းဘေးကိုလည်း တားဆီးနိုင်လေသည်။

အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်တွင် ချည်မျှင်ရှည် ဝါမျိုးကောင်းကို အများဆုံးစိုက်ပျိုးသည်။ လိမ်မော်၊ ရှောက်၊ စပျစ်၊ စွန်ပလုံ စသော သစ်သီးများနှင့် တိရစ္ဆာန်အစာအတွက် အယ်လဖားဖားပင်ကိုလည်း အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးသည်။ သို့ရာတွင် အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်သည် တွင်းထွက်ပစ္စည်း ကြွယ်ဝသော ပြည်နယ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သတ္တုတူးဖော်ခြင်းနှင့် သတ္တုအရည်ကျို ချေးချွတ်ခြင်းတို့သည် အဓိက စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ကြေးနီအများဆုံးထွက်သော ပြည်နယ်ဖြစ်၍ ပြည်ထောင်စုတစ်ခုလုံးမှ ထွက်သော ကြေးနီ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်မှ ရရှိသည်။ ရွှေ၊ ငွေ၊ ခဲ၊ သွပ်၊ ပြဒါး၊ တန်စတင်၊ မင်ဂန်၊ ကျောက်ဂွမ်း စသည်တို့ကိုလည်း တူးဖော်ရရှိသည်။

အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်တွင် တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်းလူမျိုး ၆၅,၀၀၀ ကျော်ခန့်ရှိရာ၊ ယင်းတို့သည် သီးသန့်နယ်မြေတို့၌ နေထိုင်ကြသည်။ နာဗာဟို အင်ဒီးယန်းတို့သည် အများဆုံးအစုဖြစ်၍ ပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း

တွင် နေထိုင်ကြသည်။ နာဗာဟိုတို့သည် ရောင်စုံခြယ်စောင် ရက်လုပ်ရာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြသည်။ အယ်ပက်ချီအင်ဒီးယန်းတို့သည် အရှေ့ပိုင်းရှိ တောင်တန်းဒေသ၌ နေထိုင်၍ ခြင်းတောင်း စသည်တို့ကို ရက်လုပ်ရာ၌ လက်မြောက်သည်။ ဟိုပီ အင်ဒီးယန်းတို့သည်ကား ပွက်ဗလိုတိုင်းရင်းသား လူမျိုးများဖြစ်၍ လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ သိုးမွေးမြူခြင်းဖြင့် အသက်မွေးကြသည်။ ယင်းတို့သည် ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် တောင်ကုန်းများပေါ်၌ နေလှန်းအုတ်ဖြင့် ဆောက်လုပ်သော အိမ်များတွင် နေထိုင်ကြသည်။ (ပွက်ဗလို တိုင်းရင်းသားလူမျိုး — လည်းရှူ။) ဟိုပီတို့သည် ယနေ့ထက်တိုင်အောင် မိရိုးဖလာ ထုံးစံဓလေ့များကို ထိန်းသိမ်းထားကြသည်။

အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်တွင် စပိန်လူမျိုးနှင့် တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတို့ သွေးစပ်သောလူမျိုး အများဆုံး နေထိုင်ကြသည်။ နေအိမ်တွင် များသောအားဖြင့် စပိန်ဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြသည်။ ၁၆ ရာစုနှစ်တွင် ထိုပြည်နယ် ဒေသသို့ စပိန်လူမျိုး သာသနာပြုပုဂ္ဂိုလ်များ ဦးစွာရောက်ရှိလာပြီးနောက်၊ မက္ကဆီကိုလူမျိုးများ လာရောက်၍ အခြေစိုက်နေထိုင်ကြသည်။ ထိုနောက် ပြည်နယ်တွင် မီးရထားလမ်းပေါက်သောအခါ အင်္ဂလိပ်-အမေရိကန် လူမျိုးများ ဝင်ရောက်လာကြသည်။ အယူဝါဒများအနက် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင် ဦးရေမှာ အများဆုံးဖြစ်သည်။

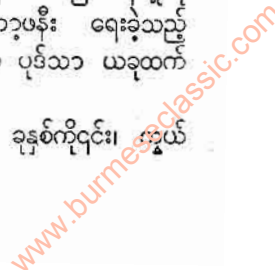
ထိုပြည်နယ်တွင် ကလေးသူငယ်တိုင်း ၁၆ နှစ်အထိ ပညာကို မသင်မနေရဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ တိုင်းရင်းသားအတွက် စာသင်ကျောင်းများကိုလည်း တည်ထောင်ထားရှိသည်။

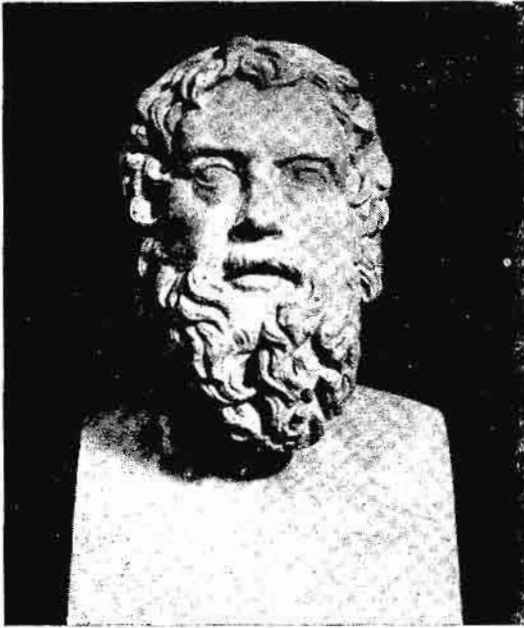
အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်၏ မြို့တော်သည် ဖီးနစ်မြို့ ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၇၄၃,၀၀၀ ယောက် (၁၉၇၄) နေထိုင်ကြသည်။ အခြားထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ တူးစန်မြို့၊ မေစာမြို့၊ တင်ပီမြို့၊ ယူးမာမြို့၊ ဒေါက်ကလပ်မြို့များ ဖြစ်သည်။ တူးစန်မြို့တွင် အယ်ရီဇိုးနားတက္ကသိုလ်တည်ရှိသည်။

အယ်ရစ္စတော့ဖနီး (ဘီစီ ၄၄၅ ခန့်-၃၀၅ ခန့်) ။

အယ်ရစ္စတော့ဖနီးသည် ထင်ရှားသော ဂရိ ပြဇာတ်ရေးဆရာ ဖြစ်သည်။ သူရေးသော ပြဇာတ်များမှာ အသောပြဇာတ်များဖြစ်၍ ထိုခေတ်က အက်သင်းမြို့တွင် တွေ့ကြုံရသော နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုဆက်ဆံရေး အခြေအနေတို့ကို သရုပ်ဖော်ထားသည်။ အယ်ရစ္စတော့ဖနီး ရေးခဲ့သည့် အသောပြဇာတ် ၅၄ ပုဒ်အနက် ၁၁ ပုဒ်သာ ယခုထက်တိုင် ကျန်ရစ်လေသည်။

အယ်ရစ္စတော့ဖနီး မွေးဖွားသည့် ခုနှစ်ကို၎င်း၊

အယ်ရစ္စတော့ဖန်း

လွန်သည့် ခုနှစ်ကို၎င်း အသေအချာ မသိရချေ။ သူ၏ ဇာတိနေရပ်သည်လည်း အီဂျိတ်နားကျွန်းဖြစ်မည်ဟု ထင်ရသည်။ သူ၏ အတွေးအခေါ်များသည် အလွန် ရှေးဆန်သဖြင့် ခေတ်ဆန်သမျှတို့ကို မုန်းတီးသည်။ ထို့ကြောင့် “တိမ်တိုက်များ” အမည်ရှိ ပြဇာတ်တွင် ဂရိပညာရှင် ဆိုကရေးတီး၏ ပညာရေးအယူအဆသစ်ကို လောင်ပြောင်ခဲ့သည်။ “ဖားများ” အမည်ရှိ ပြဇာတ်တွင်လည်း အလွမ်းပြဇာတ်ဆရာ ယူရစ်ပီးဒီးကို သရော်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးတွင် အမျိုးသမီးများဝင်ရောက်ရေး၊ ဆိုရှယ်လစ် အယူအဆ အစရှိသော ထိုခေတ်တိုးတက်မှုတို့ကို မကြိုက် မနှစ်သက်သူ ဖြစ်သည့်အလျောက် မိမိရေးသော ပြဇာတ်များ၌ အပြောင်အလှောင် အသောအရှမ်းတို့ဖြင့် သရော်ခဲ့လေသည်။ (ဂရိဘာသာနှင့် စာပေ — လည်းရှု။)

အယ်ရစ္စတော့ဖန်းရေးသော ပြဇာတ်များသည် များသောအားဖြင့် ပါဝင်သိဆို ကပြမှုတို့ သရုပ်ဆောင်သည့် ပုံသဏ္ဍာန်ကိုလိုက်၍ အမည်တွင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ထင်ရှားသော ပြဇာတ် အချို့၏ အမည်များမှာ နိုက် သူရဲကောင်းများ၊ တိမ်တိုက်များ၊ နုကျယ်ကောင်များ၊ ငှက်များ၊ ဖားများ ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

အယ်ရစ္စတိုတယ် (ဘီစီ ၃၈၄-၃၂၂)။ ။ အယ်ရစ္စတိုတယ်သည် မိမိတို့ခေတ်က ထွန်းကားလျက်ရှိသော ပညာအရပ်ရပ်တို့မှ အမှန်သဘောတရားကို ရရှိအောင် စူးစမ်း

ရှာဖွေခဲ့သော ဂရိဒဿနိကဗေဒ ပညာရှင် ဖြစ်သည်။ ဒဿနိကဗေဒ ပညာအရာ၌ ကဝိတဆူဖြစ်သော ပလေးတိုး၏ တပည့်လည်းဖြစ်သည်။ (ပလေးတိုး — လည်းရှု။) အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ်ဘုရင်၏ဆရာလည်း ဖြစ်သည်။ သူသည် ယုတ္တိဗေဒ၊ စကားပြောအတတ်၊ ကဗျာဖွဲ့နည်းစနစ်၊ တိရစ္ဆာန်လောက၊ အနုမာန ယထာဘူတ၊ ရူပဗေဒ၊ စိတ်ပညာ၊ လူ့ကျင့်ဝတ်ပညာ၊ နိုင်ငံရေး၊ အက်သင်းမြို့ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ စသော ပညာရပ်များဆိုင်ရာစာပေတို့ကို ပြုစုရေးသားခဲ့ရာ ဝိဇ္ဇာပညာရပ်နှင့် သိပ္ပံပညာရပ်ဟူသော ပညာရပ် နှစ်ပက်စလုံးတွင် နှစ်ပင်သောကြောင့် စွယ်စုံပညာရှင်ဟု ခေါ်ဆိုတိုက်ပေသည်။

အယ်ရစ္စတိုတယ်သည် ပညာအသစ်အဆန်းကို တီထွင်ခဲ့သူ မဟုတ်ချေ။ ဥာဏ် အလွန်ထက်မြက်သူ ဖြစ်သောကြောင့် လက်လှမ်းမီရာ ပညာရပ်တို့ကို နက်နဲစွာ တွေးတောဆင်ခြင်၍ အချက်အလက်တို့ကို စေ့စပ်သေချာစွာ စုံစမ်းပြီးလျှင် တွေ့ရှိချက်တို့ကို စံနှစ်တကျ စီစဉ်စုဆောင်းခဲ့သူ ဖြစ်ပေသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် သူသည် ပညာကို လေ့လာ ရှာဖွေသူသာလျှင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အယ်ရစ္စတိုတယ်သည် ယခုခေတ် သိပ္ပံပညာရပ်နှင့် ဒဿနိကဗေဒ ပညာရပ်များအတွက် အခြေခံကို ချပေးခဲ့သူ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဖြစ်ပေသည်။

အယ်ရစ္စတိုတယ် (ယာ)အား ဆရာဖြစ်သူပလေးတိုးနှင့်အတူ တွေ့ရမည့်

www.burmeseclassic.com

အယ်ရစ္စတိုတယ်သည် အီဂျီးယန်းပင်လယ် အနောက် မြောက် ကမ်းခြေရှိ စတက်ဂီရာမြို့တွင် ဘီစီ ၃၈၄ ခုနှစ်၌ ပွားမြင်၍၊ ဖခင် နီကီးမက်ကပ်သည် မက်ဆီဒိုးနီးယား ပြည်၌ ဗုတိယ အမင်းတပ်ထံ၌ ဘုရင်၏ သမားတော် အဖြစ် အမှုထမ်းရသည့် ငယ်စဉ်ကပင် ဖခင်ထံ၌ ဆေးပညာကို လေ့လာဆည်းပူးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် သူသည် ဒဿနိကဗေဒပညာနှင့် အနုပညာ ထွန်းကားရာဖြစ်သော အက်သင်းမြို့တွင် နာမည်ကျော် ဆရာကြီး ပလေးတိုးထံ၌ ပညာဆည်းပူးလိုသောအခွင့် ပြင်းပြခဲ့သည်။ ဖခင်ကွယ်လွန်သောအခါ၊ အသက် ၁၇ နှစ်အရွယ်၌သော အယ်ရစ္စတိုတယ်သည် မိမိ၏ ရည်မှန်းချက်အတိုင်း အက်သင်းမြို့သို့ ထွက်ခွာခဲ့လေသည်။

အက်သင်းမြို့သို့ ရောက်သော် ပလေးတိုးသည် တိုင်းတပါးတွင် ခရီးလွန်နေခိုက်ဖြစ်သောကြောင့် ဆရာကြီးကို သုံးနှစ်မျှ စောင့်ဆိုင်းနေခဲ့ရသည်။ ထိုနောက် ပလေးတိုးထံတွင် နှစ်ပေါင်း ၂၀ မျှ ဒဿနိကဗေဒ ပညာကို လေ့လာဆည်းပူးခဲ့သည်။ ပလေးတိုးကလည်း တပည့်သစ်၏ ထက်မြက်သော ဉာဏ်စွမ်းဉာဏ်စကို သိမြင်လာလေသည်။ ဘီစီ ၃၄၇ ခုနှစ်တွင် ပလေးတိုး ကွယ်လွန်သည်။

ဘီစီ ၃၄၂ ခုနှစ်တွင် ဖိလစ်ဘုရင်က ၁၄ နှစ်အရွယ်ရှိ သားတော် အယ်လက်ဇန္ဒာကို ပညာ သင်ကြားပေးရန် ခေါ်သဖြင့် အယ်ရစ္စတိုတယ်သည် အက်သင်းမြို့မှ မက်ဆီဒိုးနီးယားပြည်သို့ ပြန်ခဲ့သည်။ ထိုပြည်တွင် ၁၂ နှစ်ကြာ နေထိုင်ခဲ့စဉ်၊ နောင်အခါ၌ အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ - ဂရိတ် အမည်ကို ခံယူမည့် မင်းသား၏ဆရာအဖြစ်၎င်း၊ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်၎င်း၊ မိတ်ဆွေအဖြစ်၎င်းဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်။ အက်သင်းမြို့တွင် စကားပြောကောင်းသူ ဒီမော့စသီးနီး က မက်ဆီဒိုးနီးနိုင်ငံသည် အင်အားကြီးမားလာ၍ တနေ့နေ၌ အက်သင်းနိုင်ငံကိုပင်သိမ်းသွင်းမည့်အရေးကို အကြိမ်ကြိမ် သတိပေးလျက်ရှိသည်။ (ဒီမော့စသီးနီး - လည်းရှု။) ထိုအချိန်တွင် အယ်ရစ္စတိုတယ်ကလည်း အယ်လက်ဇန္ဒာအား ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာ၏ တန်ဖိုးကို သွန်သင်ပေးလျက် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အက်သင်းမြို့သည် မက်ဆီဒိုးနီးစိုးမိုးမှုအောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သော်လည်း အက်သင်း ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာတို့သည်ကား မကွယ်မပျောက်ခဲ့ချေ။

အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်သည် အာရှတိုက်ဖက်သို့ စစ်ချီထွက်သောအခါ အယ်ရစ္စတိုတယ်သည်လည်း အက်သင်းမြို့သို့ ပြန်ပြီးလျှင် ကျောင်းတကျောင်းကို တည်ထောင်လေသည်။ ထိုကျောင်းကို လိုင်စီယမ် ဟု ခေါ်သည်။ အယ်ရစ္စတိုတယ်သည် ကျောင်းအနီးရှိ တောအုပ် တောတန်းအကြားတွင်လမ်းလျှောက်ရင်း တပည့်ထို့အား ပညာရပ်များကိုသင်ကြားပို့ချလေ့ရှိသည်။ နောင်အခါ၌ ထိုကဲ့သို့

လမ်းလျှောက် သင်ကြားခြင်းကိုအစွဲပြု၍ အယ်ရစ္စတိုတယ် သင်ကြားပို့ချသော ဒဿနိကဗေဒပညာကို ပယ်ရိပတက်တစ် ဒဿနိကဗေဒ ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင် ကွယ်လွန်သောအခါ အက်သင်းမြို့သားတို့သည် မက်ဆီဒိုးနီးစိုးမိုးမှုကို ပုန်ကန်ကြ၏။ မက်ဆီဒိုးနီး ထီးနန်းနှင့် အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့ဘူးသော အယ်ရစ္စတိုတယ် ကိုလည်း ကိုယ်ကျင့်တရား ပျက်ပြားသူ ဖြစ်သည်ဟု စွပ်စွဲကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဘီစီ ၃၂၃ ခုနှစ်တွင် သူသည် ယူဒီးယားကျွန်းရှိ ကားလစ်မြို့သို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရသည်။ နောက်တနှစ်တွင် ထိုမြို့၌ အနိစ္စရောက်လေသည်။

အယ်ရစ္စတိုတယ်သည် ဒဿနိကဗေဒ ဆိုင်ရာ အယူအဆနှင့် သဘောတရားများကို ပလေးတိုးထက် ပို၍ စနစ်တကျ စူးစမ်းဝေဖန်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ယုတ္တိဗေဒဘာသာရပ်၌ အကျုံးဝင်သော နယဆင်ခြင်ခြင်းကို ပဌမဦးဆုံး အသေးစိပ် လေ့လာတင်ပြခဲ့သူ ဖြစ်ပေသည်။

အယ်ရစ္စတိုင်းဒီ (ဘီစီ ၅၂၀ ခန့်-၄၆၀ ခန့်) ။ ။

အယ်ရစ္စတိုင်းဒီသည် အက်သင်းမြို့သား နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်တဦးလည်းဖြစ်သည်။ စစ်ခေါင်းဆောင် တဦးလည်း ဖြစ်သည်။ ရိုးသားသူတယောက် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တရားမျှတသော အယ်ရစ္စတိုင်းဒီဟူ၍ ခေါ်ကြသည်။ ဘီစီ ၄၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဖြစ်ပွားသော မာရသွန်တိုက်ပွဲ၌ ပါဝင်ခဲ့သည့် အက်သင်းဗိုလ်ချုပ် ၁၀ ဦးတွင် တဦးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ မာရသွန်တိုက်ပွဲတွင် ဂရိဘို့၏ ကြည်းတပ်စွမ်းရည်ကြောင့် ပါးရှင်းတို့ကို ချေမှုန်းနိုင်ခဲ့သဖြင့် အက်သင်း၏ ကြည်းတပ်အင်အားကို ဖြည့်တင်းရမည်ဟု ယူဆသည်။ သိမ္မတိုက်လီ အမည်ရှိသော အခြား ခေါင်းဆောင် တဦးကမူကား အက်သင်း၏ ရေတပ်အင်အားကို ဖြည့်တင်းသင့်သည်ဟု ယူဆသည်။ ထိုကဲ့သို့ ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးသည် အချင်းချင်း အယူအဆ ကွဲလွဲသည့်အခါ၌ လူထု၏အဆုံးအဖြတ်ကို ခံယူရမြဲ ထုံးစံ ရှိလေသည်။ လူထု၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ တဦးဦးသည် ပြည်နှင့်ဒဏ်ကို ခံရသည်။

အက်သင်းမြို့သားတို့သည် ထိုခေါင်းဆောင် နှစ်ဦးအနက် မိမိတို့ ထုတ်ပယ်လိုသူ၏အမည်ကို အိုးခြမ်းပဲ့ပေါ်တွင် ရေး၍ ဆန္ဒပြုကြရသည်။ ဆန္ဒပြုသူများထဲမှ အယ်ရစ္စတိုင်းဒီကို မမြင်ဘူးသူတယောက်သည် ထိုခေါင်းဆောင်ကြီး ကိုယ်တိုင်ထံသို့ လာ၍ မိမိ၏ အိုးခြမ်းပဲ့ပေါ်တွင် “အယ်ရစ္စတိုင်းဒီ” အမည်ကို ရေးပေးရန် စေခိုင်းသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုအခါ အယ်ရစ္စတိုင်းဒီကို မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးလိုပါသနည်းဟု ဆန္ဒပေးသူအား မေးလျှင် ထိုသူက အခြားအကြောင်းဟူ၍မရှိပါ။ အထူး

အယ်ရစ္စတိုင်းဒီ

မျှတသူ အယ်ရစ္စတိုင်းဒီ ဟူသောအမည်ကို ကြားရဖန်များ သဖြင့် ငြီးငွေ့လာသောကြောင့် ဟု ပြန်ဖြေလေသည်။

ထို့ကြောင့် ဘီစီ ၃၀၀ ခုနှစ်ခန့်တွင် အယ်ရစ္စတိုင်းဒီ သည် ပြည်နှင့်ဒဏ် ၁၀ နှစ် ခံရသဖြင့် အက်သင်းမြို့မှ ထွက်ခွာခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ဘီစီ ၄၀၀ ပြည့်နှစ်၌ ပါးရှင်း တို့သည် ဂရိနိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်ရန် စစ်ချီလာကြပြန်သဖြင့် အယ်ရစ္စတိုင်းဒီကို ပြည်နှင့်ဒဏ် နှစ်မစေမီ အက်သင်းမြို့သို့ ပြန်ခေါ်ရသည်။ ထိုနောက် သီမစ္စတိုက်လီနှင့် ပူးပေါင်း၍ ဆလားမစ် တိုက်ပွဲတွင် ပါးရှင်းရေတပ်ကို တိုက်ခိုက်အောင် မြင်ခဲ့သည်။ နောက်တနှစ်၌လည်း အယ်ရစ္စတိုင်းဒီ ဦးစီးသော အက်သင်းတပ်သည် ပလက်တီးယား တိုက်ပွဲတွင် ပါးရှင်းတို့ကို အောင်မြင်ခဲ့လေသည်။

ဘီစီ ၄၇၇ ခုနှစ်တွင် ပါးရှင်းတို့၏ရန်ကို ခုခံကာကွယ်ရန် အက်သင်းမြို့က ခေါင်းဆောင်၍ ဂရိပြည်နယ်များ စုပေါင်းဖွဲ့စည်းသော ဒီးလီယန်အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ဖွဲ့စည်းရာ၌ ပြည်နယ်အသီးသီးက စစ်စရိတ် မည်မျှ ပါဝင် ကျခံသင့်ကြောင်း အဆုံးအဖြတ်ပေးရန် ရိုးသား၍ တရားမျှတသော အယ်ရစ္စတိုင်းဒီကိုပင် တာဝန် ပေးအပ်ခဲ့ကြသည်။

အယ်ရစ္စတိုင်းဒီသည် ထင်ရှားသောနိုင်ငံခေါင်းဆောင် တဦး ဖြစ်သော်လည်း ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သူ့ ကွယ်လွန်သောအခါ အက်သင်းအစိုးရက သင်္ဂြိုဟ်စရိတ်ကို စိုက်ထုတ် သုံးစွဲရသည်။ ကျန်ရစ်ခဲ့သော သားတယောက်နှင့် သမီးနှစ်ယောက် တို့ကိုလည်း အစိုးရက ကြည့်ရှု ထောက်ပံ့ခဲ့ရလေသည်။

အယ်လကာလိုင်း သတ္တုနှင့် အယ်လကာလိုင်း မြေသတ္တုများ။

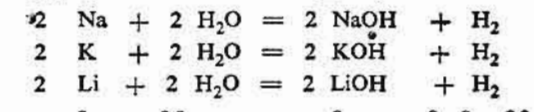
။ခရစ် ၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင် ရုရှလူမျိုး ဓာတုဗေဒ ပညာကျော် မင်ဒီလေးယက်သည် "ပီရီယော့ဒစ် ကလပ်စီကေးယုင်း" ခေါ် ခြစ်စင်တို့၏ အလှည့်မှန် အစုခွဲခြင်းဆိုင်ရာ ကျမ်းတစောင်ကို စီရင်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ မင်ဒီလေးယက်၏ နည်းတွင် ဓာတုခြစ်စင်တို့ကို အက်တမ် အလေးဆ ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် အတိုင်း စီစဉ်ထား၍ ဂုဏ်သတ္တိချင်း ဆင်တူမှုကို လိုက်ပြီးလျှင် တခုစီ ခွဲခြားထားလေသည်။ ပမာအားဖြင့် ဂုဏ်သတ္တိချင်း ဆင်တူကြသော လစ်သီယမ်၊ ဆိုဒီယမ်၊ ပိုတက်ဆီယမ်၊ ရူဗီဒီယမ်နှင့် ဆီဇီယမ်တို့ကို ထိုစာရင်းတွင် တသီးတခြား တခု ခွဲထားသည်။ ထိုအစုထဲတွင် ဆီဒီယမ်နှင့် ပိုတက်ဆီယမ် သတ္တုနှစ်မျိုးသည် အထက်မြက်ဆုံးနှင့် အသုံးဝင်ဆုံး ဖြစ်လေသည်။

ဤအစုဝင် သတ္တုများသည် အခြားခြစ်စင်များနှင့် ပေါင်းစပ်နေတတ်သော သတ္တိရှိသည်။ လေနှင့် တွေ့သည် ဖြစ်စေ၊ ရေနှင့် တွေ့သည် ဖြစ်စေ၊ အခြား ပစ္စည်းများနှင့်

အယ်လကာလိုင်း သတ္တုနှင့် အယ်လကာလိုင်းမြေသတ္တုများ

တွေ့သည် ဖြစ်စေ အလွယ်တကူ ပေါင်းစပ် တတ်သောကြောင့် ယင်းတို့ကို သတ္တု သန့်သန့် အနေဖြင့် သီးခြား တွေ့ရခဲသည်။ ဓာတ်စမ်းခန်းများတွင် အသုံးပြုရန်အတွက် ပစ္စည်းသန့်သန့်ကို အလိုရှိသောအခါ အခြားပစ္စည်းများနှင့် ရောစပ်၍ မသွားစေရန် ရေနံဆီကဲ့သို့သော အရည် တွင် စိမ်ထားရသည်။ အယ်လကာလိုင်း သတ္တုများမှ များသောအားဖြင့် လစ်သီယမ် ဟိုက်ဒြော့ဆိုက် LiOH၊ ဆိုဒီယမ် ဟိုက်ဒြော့ဆိုက် NaOH၊ ပိုတက်ဆီယမ် ဟိုက်ဒြော့ဆိုက် KOH စသော ခြစ်ပေါင်းများ အလွယ်တကူ ဖြစ်လာတတ်လေသည်။ ထိုဟိုက်ဒြော့ဆိုက်များ၏ ပုံသေရေးနည်းကို ကြည့်လျှင် အယ်လကာလိုင်း သတ္တု အက်တမ်က တခု၊ အောက်ဆီဂျင် အက်တမ်က တခုနှင့် ဟိုက်ဒြိုဂျင် အက်တမ်က တခု ပေါင်း အက်တမ် သုံးခု စုပေါင်း ပါဝင် လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။ အောက်ဆီဂျင် အက်တမ် တခုနှင့် ဟိုက်ဒြိုဂျင် အက်တမ်တခု ပေါင်းစပ်ထားသည်ကို ဓာတုသဘောအားဖြင့် ဟိုက်ဒြော့ဆဲ ရက်ဒီကယ် OH ဟု ခေါ်၏။

HOH လက္ခဏာဖြင့် တခါတရံ ဖော်ပြလေ့ရှိသော ရေ H₂O မှ ဟိုက်ဒြော့ဆဲ ရက်ဒီကယ်ကို အရနိုင်ဆုံး ဖြစ်၍ အယ်လကာလိုင်း သတ္တုတို့သည် ထိုရက်ဒီကယ်နှင့် အခါအခွင့်ရတိုင်း ပေါင်းစပ်တတ်လေသည်။ ပုံစံ

အယ်လကာလိုင်း သတ္တု အစုတွင် သတ္တု ငါးမျိုး ပါရှိသည့်အနက် ဆိုဒီယမ်ကို ရေတွင် ထည့်လိုက်သောအခါ အရည်ပျော်သွားပြီးလျှင် အသံမြည်အောင်ပင် ဆူပူက်ပြီးနောက် ဓာတ်ဖောက်ပြန်တတ်လေသည်။ ရေထက် ပေါ့သဖြင့် ရေပေါ်တွင် ပေါလောပေါ်နေပြီးလျှင် ရေကို ဓာတ်ကွဲစေသည်။ ပိုတက်ဆီယမ်၊ ရူဗီဒီယမ်နှင့် ဆီဇီယမ်တို့ကမူ ဆိုဒီယမ်ထက်ပင် ထက်မြက်လေသေးသည်။ ထိုသတ္တုများကို ရေထဲသို့ ချလိုက်သောအခါ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဓာတ်ဖောက်ပြန်ကာ ရေပေါ်မှပင် မီးထတောက်ကြလေသည်။ ထိုအစုတွင် သတ္တိအပျော့ဆုံးကား လစ်သီယမ်ဖြစ်၍၊ ရေနှင့် တွေ့ထိရာ၌ ဓာတ်ဖောက်ပြန်ခြင်း ရှိသော်လည်း မပြင်းထန်ချေ။ ထိုသတ္တုသည် ကျန်အယ်လကာလိုင်း သတ္တုများနည်းတူ ငွေကဲ့သို့ ဖြူသော အဆင်းရှိ၍ အလွန်ပျော့သဖြင့် ဓားနှင့်ပင် ဖြတ်လီး၍ ရနိုင်သည်။ လစ်သီယမ်သည် အစိုင်အခဲ အဖြစ်ဖြင့် တွေ့ရှိရသော ခြစ်စင်များထဲတွင် အပေါ့ဆုံး ဖြစ်၏။ မည်မျှလောက် ပေါ့သနည်း ဟိုမှု သာမန်အရည် အားလုံးလိုလိုတွင်ပင် ပေါလောပါ၍ နေနိုင်လေသည်။ အချို့သော ခြစ်စေ့များ

အယ်လကာလိုင်သတ္တုနှင့် အယ်လကာလိုင်မြေသတ္တုများ

အယ်လကိုဟော

ကို သန့်စင်အောင် လုပ်ရာ၌ ဤသတ္တုကို အသုံးပြုကြ၏။ သို့သော် ထိုသတ္တု၏ ဖြစ်ပေါင်းများကိုမူ ဘယဆေးများ ဖော်စပ်ခြင်း၊ အလျှူမိနိုယမ် ဂဟေပြုလုပ်ခြင်းနှင့် အခြား အသေးအပွဲကိစ္စများတွင် အသုံးပြုကြလေသည်။

ဆီဒီယမ်နှင့် ပိုတက်ဆီယမ် ဖြစ်စင်တို့မှ အလွန် အသုံး ဝင်သည့် ဖြစ်ပေါင်း မြောက်မြားစွာ ထွက်ပေါ်ရရှိသော ကြောင့် ထိုဖြစ်စင်နှစ်ခုသည် အရေးအကြီးဆုံးသော ဖြစ် စင်များတွင် အပါအဝင် ဖြစ်လေသည်။ အယ်လကာလိုင် သတ္တုအစုတွင် ဆီဒီယမ်နှင့် ပိုတက်ဆီယမ်တို့ အသုံးဝင်၍ ထင်ရှားသလောက် ရူဗီဒီယမ်နှင့် ဆီပီယမ်တို့မှာ အသုံး မများ လှသနည်းပါးလှသည်။ အားလုံးသော အယ်လ ကာလိုင် သတ္တုများသည် အလင်းရောင်ကြောင့် အနည်း အများ ပြောင်းလဲမှု ရှိတတ်ကြ၍ ဆီပီယမ်ပါသော ဖြစ် ရောများနှင့် ဆီပီယမ် ဖြစ်ပေါင်းများကို ဖိုတို အီလက်ထ ရစ် ဆဲများတွင် မကြာခဏအသုံးပြုကြလေသည်။

အယ်လကာလိုင် မြေသတ္တုများ

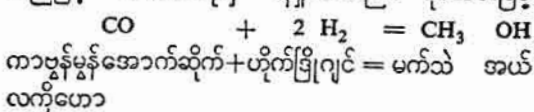
အယ်လကာလိုင် သတ္တုများနှင့် နီးစပ်ကြသော ကယ် လဆီယမ်၊ စထရိုနီယမ်နှင့် ဗေရီယမ် ဖြစ်စင်များကို အယ် လကာလိုင် မြေသတ္တုများဟု ခေါ်သည်။ ထိုသတ္တုများ သည်လည်း အယ်လကာလိုင် သတ္တုများကဲ့သို့ပင် ပျော့ ပျောင်းပေါ့ပါး၍ ငွေကဲ့သို့ ဖြူသောအဆင်း ရှိပြီးလျှင် ရေနှင့် တွေ့ထိသောအခါ၌ ဓာတ်ဖောက်ပြန်တတ်၏။ အောက်ဆီဂျင်နှင့် တွေ့ထိသောအခါ၌လည်း လျှင်မြန်စွာ ဓာတ်ပေါင်းစပ်၏။ ထိုကြောင့်လည်း ထိုအယ်လကာလိုင် မြေသတ္တုများကို သဘာဝတွင် သီးခြားသတ္တု သန့်သန့်အ ဖြစ်ဖြင့် မတွေ့နိုင်ချေ။ အယ်လကာလိုင် သတ္တုအစုတွင် ပါဝင်သော သတ္တုများနှင့် အယ်လကာလိုင် မြေသတ္တုအစု တွင် ပါဝင်သော သတ္တုတို့သည် တမျိုးနှင့်တမျိုး ဆင်တူ ကြသော်လည်း ထူးခြားသော အချက်တချက်မှာ အယ် လကာလိုင် သတ္တုများတွင် ဗေလင်စီ (ပေါင်းစည်းအား) တခုသာရှိ၍ အယ်လကာလိုင် မြေသတ္တုများတွင်မူ ဗေ လင်စီ နှစ်ခုရှိခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ပမာအားဖြင့် ဆီဒီယမ် အက်တမ်တခုသည် ကလိုရင်းအက်တမ်တခုနှင့် ပေါင်းစပ်၍ ဆီဒီယမ်ကလိုရိုက်ဟုခေါ် သော ဆားရိုးရိုး မော်လီကျူးတခု ဖြစ်လာ၏။ သို့သော် ကယ်လဆီယမ် အက်တမ်တခုမှာ ကယ် လဆီယမ် ကလိုရိုက် မော်လီကျူးတခု ဖြစ်လာရန်အတွက် ကလိုရင်းအက်တမ် နှစ်ခုနှင့် ပေါင်းစပ်ရလေသည်။ မင်ဒီ လေးယက်၏ ဂုဏ်သတ္တိချင်း တူသော ဖြစ်စင်များကို စု ထားသော အလှည့်မှန် အစုခွဲခြင်းဇယားတွင် ကြည့်လျှင် ရေဒီယမ်သတ္တုသည် အယ်လကာလိုင် မြေသတ္တုများအစု တွင် ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့သော် ရေဒီယမ်၏ ရုပ်ဂုဏ်သတ္တိများမှာ ထိုအစုဝင် သတ္တုများနှင့် လားလား

မျှ မတူသည့်အတွက် ထိုသတ္တုကို အဆိုပါ အစုထဲတွင် မထည့်သွင်းပဲ သီးခြား ဖော်ပြထားရလေသည်။

အယ်လကိုဟော။ ။ အယ်လကိုဟော ဟူသော ဝေါ ဟာရသည် အာရပ်စကားဖြစ်၍ ရှေးခေတ်က မျက်တောင် မွှေးနှင့် မျက်ခွံများကို အမည်းဆိုးရန်အတွက် အသုံးပြု သော လက် ဆာလဖိတ်(၁) နှင့် အန်တီမိုနီဆာလဖိတ်(၁) တို့ကို ခေါ်လေသည်။ ယခုခေတ်၌မူ ကာဗွန်ဖြစ်ပေါင်း များ ဖြစ်ကြသည့် အရက်နှင့် အရက်ပြန်များကို အယ်လ ကိုဟောဟု ခေါ်ကြ၏။

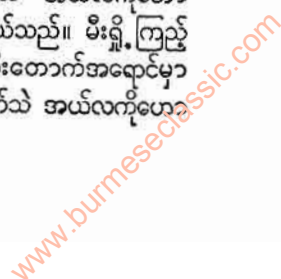
အယ်လကိုဟော အမျိုးအစား များစွာ ရှိသည့်အနက် မက်သဲ အယ်လကိုဟော CH₃OH နှင့် အက်သဲ အယ်လ ကိုဟော C₂H₅OH တို့သည် များစွာ အသုံးဝင်လေသည်။

မက်သဲ အယ်လကိုဟောသည် အရောင်ကင်းမဲ့သော အရည်ဖြစ်၍ အငွေ့ဖြစ်လွယ်ပြီးလျှင် မီးလောင်လွယ်သည်။ မက်သဲ အယ်လကိုဟောကို သစ်သားမှ ချက်ယူရရှိသော ကြောင့် သစ်အရက်ပြန်ဟုလည်း တနည်းခေါ်သည်။ ယခု ခေတ်တွင် မက်သဲ အယ်လကိုဟောကို အလွန်အသုံးများ လာသဖြင့် သစ်သားမှ ချက်မယူတော့ပဲ အခြားနည်းဖြင့် အကြီးအကျယ် ဖော်ယူရောင်းချလျက် ရှိလေသည်။ ဖော် ယူနည်းမှာ ကာဗွန် မွန်အောက်ဆိုက် CO နှင့် ဟိုက်ဒြို ဂျင်တို့ကို ကက်တလစ် ဓာတ်ကူပစ္စည်း ဖြစ်သော ဇင့် အောက်ဆိုက်နှင့် ကရိုမီယမ် အောက်ဆိုက်တို့၏ အကူ အညီဖြင့် ပေါင်းစပ်ရာမှ ရရှိလေသည်။ ပုံစံအားဖြင့်

မက်သဲ အယ်လကိုဟောသည် အဆိပ် ဖြစ်သည်။ အက် သဲ အယ်လကိုဟော ကိုးဆနှင့် မက်သဲ အယ်လကိုဟော တဆကို ရောစပ်ထားသော အရည်ကို မက်သီလိတ်တက် စပစ်ရစ် (အရက်ပြန်) ဟု ခေါ်၏။ အရောင်တင် ဆေး များနှင့် ချိတ်များသည် မက်သဲ အယ်လကိုဟောတွင် ကောင်းစွာ ပျော်ဝင်ကြ၏။ ဆေးများ ဖော်စပ်ရာ၌ မက်သဲ အယ်လကိုဟောသည် များစွာ အသုံးဝင်လေသည်။

အက်သဲ အယ်လကိုဟောကို ကောက်နုအရက် ဟူ၍ လည်း ခေါ်တတ်၏။ ကောက်နုမှ ကဇော်ဖောက်ယူ ရရှိ သောကြောင့် ကောက်နုအရက်ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။ မက် သဲ အယ်လကိုဟော ကဲ့သို့ပင် အက်သဲ အယ်လကိုဟော သည် အရောင်ကင်းမဲ့၍ အငွေ့ဖြစ်လွယ်သည်။ မီးရှို့ ကြည့် သည့်အခါ မီးရှိန်မှာ အလွန်ပူ၍ မီးတောက်အရောင်မှာ ပြာလဲလဲ ဖြစ်၏။ သို့သော်လည်း မက်သဲ အယ်လကိုဟော လောက် အဆိပ် မပြင်းလှချေ။

အယ်လကိုဟော စစ်စစ်သည် အဆိပ်ရှိသည့်ပြင် ရေ ချော၍ သောက်လျှင် မူးယစ်စေတတ်သည်။ မူးယစ်စေ တတ်သော သေရည် သေရက်တို့တွင် အယ်လကိုဟော အဓိကပါဝင်၏။ သကြားကို တဆေးဖြင့် ကဇော်ဖောက် ယူခြင်းဖြင့် အယ်လကိုဟောကို ရရှိနိုင်သည်။ သကြား အမျိုးမျိုးရှိရာ သစ်သီးမှရရှိသော သကြားကိုသာ ကဇော် ဖောက်၍ အယ်လကိုဟောကို ချက်ယူလေ့ရှိ၏။ စပျစ်သီး၊ သစ်သော့သီး စသော အသီးများမှ ရသော အရည်ထဲသို့ တဆေးကိုထည့်လိုက်သောအခါ ကဇော်ပေါက်လာ၍အယ် လကိုဟောနှင့် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်တို့ကို ရရှိ၏။ သစ် သီးများမှ ရရှိသော သကြားသာမက ကောက်နုများမှ ရရှိသော သကြားများမှလည်း အယ်လကိုဟောကိုဖောက် ယူနိုင်သည်။ ပြောင်း၊ မြင်းစားဂျုံ၊ မုယောစသည်တို့ကို ရေတွင်နှစ်၍ ကြမ်းပေါ်တွင် ဖြန့်ထားသောအခါ မကြာ ခင် အစိုကလေးများ ထွက်လာကြ၏။ ယင်းသို့ အစိုက လေးများ ထွက်လာသောအခါ ကောက်နုများ၌ ရှိသော စတု(ကစီ)သည် သကြားအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွား၏။ ထိုနောက် အစိုထွက်လာသော ကောက်နုများကို ရေဖြင့် ချော၍ ကဇော်ဖောက်ပေး၏။ ယင်းသို့ ကဇော်ဖောက်၍ ရသော အယ်လကိုဟောကို ပေါင်းခံသော နည်းဖြင့် ရေမှ ခွဲထုတ်ယူရသည်။

ဗရမိဒါ၊ ဝီစကီ၊ ရမ်၊ ဂျင်တို့သည် ပေါင်းခံယူနည်းဖြင့် ရရှိသော အရက်များ ဖြစ်၍ အယ်လကိုဟော ၂၅ ရာခိုင် နှုန်းမှ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ပါဝင်၏။ သစ်သီးမှ ရသော သကြားရည်ကို ကဇော်ဖောက်ပြီးနောက် ပေါင်းမခံပဲရရှိ သော အရက်များတွင် အယ်လကိုဟော ရာခိုင်နှုန်းခြောက် မှ ၁၄ ထိ ပါဝင်၏။ ပြောင်းဆန်၊ မုယော စသောကောက် နုတို့ကို ကဇော်ဖောက်၍ ရသော ဗျစ်ရည်များတွင် အယ် လကိုဟော ရာခိုင်နှုန်းနှစ်မှ ကိုးအထိသာ ပါဝင်၏။ အယ် လကိုဟောကို သောက်လိုက်သည့်အခါ မူးယစ်လာ၍ ကိုယ် လက်အင်္ဂါများလည်း ထိုင်းမှိုင်းပြီးလျှင် နောက်ဆုံး သတိ မရသည် အထိ ဖြစ်သွားတတ်သည်။ အများအပြား သောက်ပါမူ အသည်းလောင်ကျွမ်းပြီးလျှင် အသက်ကိုပင် ရန်ရှာတတ်သည်။ သို့သော် အကျိုးရှိအောင် အသုံးပြု နိုင်ပါက များစွာ အသုံးဝင်လေသည်။ အယ်လကိုဟော သည် အအေးဒဏ်ကို ခံနိုင်၍ မခဲလွယ်သောကြောင့် အေး သောတိုင်းပြည်များ၌ ပြဒါးတိုင်များတွင် ပြဒါးကို မထည့် ပဲ အယ်လကိုဟောကို အသုံးပြုကြ၏။ ထိုပြင် ဆေးများ ဖျော်ရာ၌၎င်း၊ ရေမွှေးချက်ရာ၌၎င်း၊ အရောင်တင်ဆေး၊ ချိတ်နှင့် ဆိုးဆေး သုတ်ဆေးများ ပြုလုပ်ရာ၌၎င်း၊ ဒဏ်ရာ ဒဏ်ချက်များကို ကုသရာ၌ ပိုးသတ်ဆေးအဖြစ်၎င်း အယ် လကိုဟောကို အမြောက်အမြား အသုံးပြုကြသည်။ အယ်

လကိုဟောကို ဗင်ဇော၊ အီသာ၊ သို့မဟုတ် ဓာတ်ဆီနှင့် ချော၍ မော်တော်စက်များ မောင်းနှင်ရန် အသုံးပြုနိုင် သည့်အပြင် မီးရှို့ သည့်အခါ မှိုင်းမရှိသောကြောင့် ဓာတု ဗေဒ ဓာတ်စမ်းခန်းများတွင်လည်း များစွာ အသုံးပြုနိုင် လေသည်။

အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ တွင် ပြင်သစ် လက်အောက်ခံ အဖြစ်မှ လွတ်မြောက်၍ အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင် နိုင်ငံတခုဖြစ်လာသော အယ်လ ဂျီးရီးယားနိုင်ငံသည် အာဖရိကတိုက်မြောက်ပိုင်း၌ ရှိသည်။ ထိုနိုင်ငံသည် မြောက်ဖက်၌ မြေထဲပင်လယ်၊ အရှေ့ဖက်၌ တျူနစ်ဇီးယားနိုင်ငံနှင့် လစ်ဗျီနိုင်ငံ၊ တောင်ဖက်၌ မာလီ သမတနိုင်ငံနှင့် နိုင်ဂျာသမတနိုင်ငံ၊ အနောက်ဖက်၌ မောရီတေးနီးယားနိုင်ငံနှင့် မိုရော့ကို နိုင်ငံတို့ဖြင့် ဝန်းရံ လျက် ရှိသည်။ နိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၉၁၉,၅၉၁ စတုရန်းမိုင်ရှိသည်။ ဆဟားရားသဲကန္တာရ တစ်ဝတ်တဒေသ ပါဝင်၏။ ၁၉၇၂ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ အယ်လဂျီးရီးယား နိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် ၁၅,၂၇၁,၀၀၀ ခန့်ဖြစ်သည်။ မြို့တော် သည် အယ်လဂျီးယားဖြစ်၍ အခြား ထင်ရှားသော မြို့ကြီး များမှာ အိုရန်၊ ကွန်စတင်တိုင်း၊ ဗွန်း စသည်တို့ ပေတည်း။ အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာပြင်ကို ကုန်းမြင့် နှင့်သဲကန္တာရတို့အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့်နှစ်ပိုင်းပိုင်းခြားနိုင် သည်။ ကုန်းမြင့်ပိုင်းသည် မြောက်ပိုင်းဖြစ်၍ မြေထဲပင်လယ် ဖက်၌ မိုင်ပေါင်း ၆၄၀ ခန့် ရှည်လျားသော ကမ်းရိုးတန်း ရှိသည်။ အတ္တလတ်တောင်တန်းသည် တောင်နာမောင်း

အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ တည်နေရာမြေပုံ

အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ

နှစ်မြှာခဲ့ထွက်ကာ အရှေ့ဖက်မှ အနောက်ဖက်သို့ သွယ်တန်း လျက်ရှိရာ ပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်းနှင့် ယှဉ်ပြိုင်လှပတတ်ရှိ သည်။ ထိုတောင်တန်းတို့သည် ပျမ်းမျှအမြင့် ပေ ၇,၅၀၀ ကျော်ခန့်ရှိ၍ နိုင်ငံကို မြောက်နှင့် တောင် ပိုင်းခြားထား သက်သို့ရှိပေသည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက်မိုင် ၅၀ မှ ၁၀၀ အထိ အကျယ်အဝန်းရှိ၍ မြေဩဇာ ထက်သန် ကောင်းမွန်သည့် မြေပြန့်လွင်ပြင်ကို “တ” ဟု ခေါ်သည်။ တဲဒေသနှင့် အတ္တလတ်တောင်တန်းအကြားတွင် ခြောက် သွေသော စတက်မြက်ခင်းဒေသရှိ၍ ယင်းတွင် ပင်လယ် ရေပြင်ထက်နိမ့်သော ဆားအိုင်နှင့် ဆားနွဲမြေများရှိသည်။

အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ မြစ်ချောင်းများသည် များ သောအားဖြင့် တောင်ကျချောင်းများဖြစ်၍ အကြီးဆုံးမှာ ၄၇၅ မိုင်ရှည်လျားသော ရှေလီမြစ် ဖြစ်သည်။ အယ်လဂျီး ရီးယားနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းသည် မြေထဲပင်လယ် ရာသီဥတုမျိုး ရှိရာ ဒီဇင်ဘာလနှင့် မတ်လအတွင်း မကြာခဏ မိုးရွာ သည်။ ဇူလိုင်လမှ အောက်တိုဘာလအတွင်းကျရောက်သော နွေရာသီသည်ပူအိုက်လှ၍ တောင်ဖက် သဲကန္တာရမှ သဲလေ ပူကြီး ကျရောက်သည့်အခါတွင်မူ ခြောက်သွေ့ ပူပြင်းလှ သည်။ ဆဟားရားသဲကန္တာရပိုင်း၌မူ မိုးအလျဉ်းမရွာချေ။

အတ္တလတ်တောင်တန်းဒေသသည် ပိုင်းထင်းရှူးတော၊ ဆီဒါထင်းရှူးတော၊ အမြစ်မိမ်းတော၊ ဖော့ဝက်သစ်ချ စသည် တို့ ပေါက်ရောက်သည်။ တောင်ကုန်းများမှာမူ အယ်လယား ဖားမြက်မျိုးဖြင့် ဖုံးလွှမ်းလျက် ရှိသည်။ ဆဟားရားပိုင်းရှိ အိုအေဆစ်များ၏ အထင်ရှားဆုံးသော ထွက်ကုန်မှာစွန်ပလွံ သီးဖြစ်သည်။ ငပိနွဲစေ့၊ ငကုမ်းသျှပ်စသောငါးမျိုးကိုဖမ်းဆီး လုပ်ကိုင်သည့် အင်းလုပ်ငန်းများလည်း ကြီးကျယ်သည်။

မြေဩဇာကောင်းမွန်၍ မိုးအသင့်အတင့် ရရှိသောတဲ ဒေသ၌ စိုက်ပျိုးရေး အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းသည်။ ထိုဒေသ၌ ဂျုံ၊ မုယော၊ မြင်းစားဂျုံ၊ ပြောင်း၊ အာလူး၊ နှမ်းချပ် လျှော်၊ ဆေးရွက်စသည်တို့အထွက်ကောင်းလှသည်။ အယ်လ ဂျီးရီးယားနိုင်ငံ အရပ်ဒေသ များစွာတို့၌ ဝိုင်အရက်လုပ်ရန် စပျစ်ပင်နှင့် ရှောက်အမျိုးမျိုး၊ သလဲသီး၊ တည်သီး၊ သံ လွင်သီးတို့လည်း စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဝါဂွမ်းကို လည်း စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ အယ်လဂျီးရီးယားသည် အာဖရိကတိုက်၌ စွန်ပလွံသီး အများဆုံး ထွက်သော နိုင်ငံ ဖြစ်လေသည်။ အတ္တလတ်တောင်ခြေ၌ သိုး ဆိတ် မွေးမြူ ရေးလုပ်ငန်းသည်လည်း အရေးပါသော လုပ်ငန်း တရပ် ဖြစ်ပေသည်။

အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံမှ သဲ၊ ဖော့စဖိတ်၊ သူပဲ၊ ခဲ၊ ပြဒါ၊ ကြေးနီ၊ ခနောက်စိမ်းတို့ထွက်သည်။ ၁၉၅၇ ခုနှစ်မှ စ၍ ရေနံထုတ်လုပ်ရေး အောင်မြင်နေသည်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ် ၁၉၅၆ ခုနှစ်များတွင် ဓာတ်ငွေ့များကို တွေ့ရှိ၍ ထုတ်လုပ်

လျက်ရှိသည်။ အယ်လဂျီးရီးယား နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ် တွင် ရေနံအထွက်၌ ဒဿမ စွဲသည်။

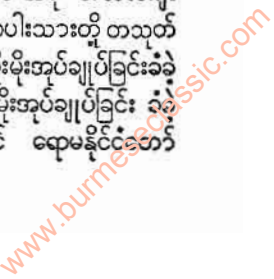
နိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာ သွင်ပြင် အနေအထားကြောင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးအတွက် အခက်အခဲများ ရှိသော် လည်း ပြင်သစ်တို့ စိုးမိုးစဉ်က ၂၀ ရာစုနှစ်အစတွင် နိုင်ငံ၏ အရှေ့မှ အနောက်သို့ ဖြတ်သန်းလျက် မော်တော်ကား လမ်းမကြီးနှင့် မီးရထားလမ်း တလမ်းကို ဆောက်လုပ်ခဲ့ သည်။ မီးရထားလမ်း၏ မိုင် ၁၃၀ ခန့်အထိ လျှပ်စစ်ဓာတ် အားဖြင့် သွားလာနိုင်သည်။ အယ်လဂျီးရီးယား နိုင်ငံ၏ ဆိပ်ကမ်းမြို့များမှာ အယ်လဂျီးယား၊ အိုရန်၊ ဗွန်း၊ ဖီး လစ်ဗီးနှင့် ဗူဇီတို့ဖြစ်သည်။

အယ်လဂျီးယားမြို့သည် တိုင်းတပါးမှ မြို့ကြီးများ နှင့် လေကြောင်းအဆက်အသွယ်များရှိသည်။ ပြည်တွင်း၌ လည်း အယ်လဂျီးယားမြို့နှင့် အိုရန် မြို့တို့သည် လေ ကြောင်းအဆက်အသွယ်ရှိသည်။

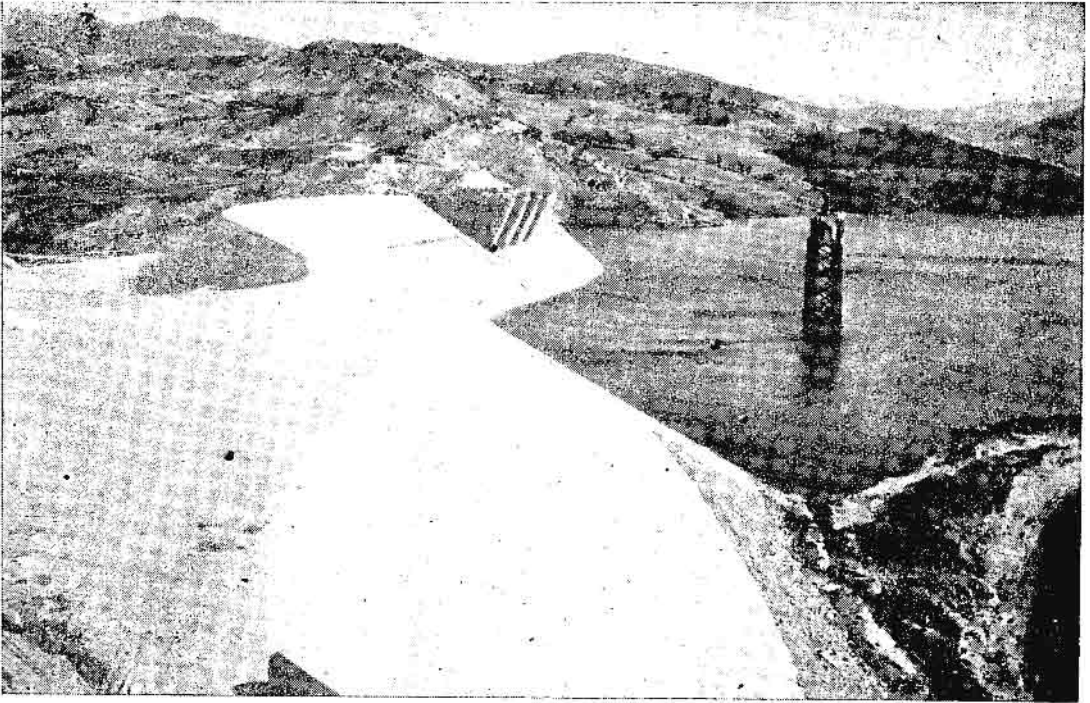
အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံတွင် တက္ကသိုလ်ကျောင်း သုံး ကျောင်းနှင့် အတတ်ပညာသင်ကျောင်း ၂၁ ကျောင်းရှိ သည်။ အလယ်တန်းကျောင်းနှင့် မူလတန်းကျောင်းများ လည်း ရှိသည်။

အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၌ မူလ နေထိုင် ကြသူများသည် ဗားဗားလူမျိုးများဖြစ်ကြသည်။ ခုနစ်ရာစုနှစ်နှင့်ရှစ်ရာစုနှစ် များအတွင်း အစ္စလာမ်အယူဝါဒီ အာရပ်လူမျိုးများ ဝင် ရောက်လာသည်တွင် အာရပ်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အစ္စလာမ်အယူ ဝါဒတို့ ပျံ့နှံ့ခဲ့လေသည်။ အာရပ်တို့သည် လွင်ပြင်နှင့် စတတ် မြက်ခင်းဒေသများ၌ နေထိုင်ကြ၍ ဗားဗားတို့သည် တောင် တန်းဒေသနှင့် အိုအေဆစ်များ၌ နေထိုင်ကြသည်။ မြို့များ ၌ နိုင်ငံ၏ လူဦးရေ ရာခိုင်နှုန်း အနည်းငယ်မျှသာ နေထိုင် သည်။ များသောအားဖြင့် ကျေးလက်၌ နေထိုင်ကြသူ များသည် စိုက်ပျိုးရေးကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ မွေးမြူရေး လုပ်ကိုင်ကြ၍ နေရာအတည်တကျ မနေကြပဲ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ကြသူများလည်း ရှိသေးသည်။ အယ်လဂျီးရီးယား နိုင်ငံသား အများစုသည် အစ္စလာမ်ဝါဒီများ ဖြစ်ကြသည်။ ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်၊ ပရိုတက်စတန်ဂိုဏ်းဝင်များလည်း အနည်း အကျဉ်းရှိ၍ ယဟူဒီလူမျိုး ၁၅,၀၀၀ ခန့် ရှိသည်။ အယ်လ ဂျီးရီးယားနိုင်ငံပေါက် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ပါဝင်သော ဥရောပ တိုက်သား ၈၀,၀၀၀ ခန့် ရှိလေသည်။

အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ တဲမြေပြန့်လွင်ပြင် ဒေသ ကြောင့် ခရစ်မပေါ်မီအချိန်ကာလကပင် ယခု အယ်လဂျီး ရီးယားနိုင်ငံတည်ရာဒေသသည် တိုင်းတပါးသားတို့ တသုတ် ပြီး တသုတ် လာရောက်တိုက်ခိုက်၍ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခြင်းခံခဲ့ ရသည်။ တကြိမ်၌ကားသေနိုင်ငံက စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခြင်း ခံခဲ့ ရ၍ ဘီစီ ၁၄၆ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ရောမနိုင်ငံဘက်

အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ

အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံမှ အိရယ် အမ်မဒါဆည်ကြီး

အောက် ကျရောက်ခဲ့ရ၏။ ခုနစ်ရာစုနှင့် ရှစ်ရာစုနှစ်များ အတွင်း အာရပ်တို့ ဝင်ရောက်လာ၍ ယခုထက်တိုင် အခွန် ရှည်စွာ လွှမ်းမိုးတည်ရှိရစ်အောင် အရှေ့တိုင်းယဉ်ကျေးမှုကို အယ်လဂျီးရီးယား၌ မျိုးစေ့ချပေးခဲ့သည်။ ၁၅၇၁ ခုနှစ်တွင် အယ်လဂျီးရီးယားမြို့နှင့်တကွ ကမ်းမြောင်ဒေသသည် တူရကီ တို့၏ စိုးမိုးမှုအောက်သို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။ သို့သော် ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်မှစတင်၍ ပြင်သစ်တို့သည် အယ်လဂျီးရီးယားကို ကြိုးကိုင်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းလာခဲ့၍ ၁၈၄၂ ခုနှစ်တွင် သိမ်းပိုက်လိုက်လေသည်။

ပြင်သစ်တို့သည် အယ်လဂျီးရီးယားအား မြောက်ပိုင်း နှင့် တောင်ပိုင်းခွဲခြား အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ သို့သော် နိုင်ငံ တွင်း၌ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး၊ စက်မှုလုပ်ငန်း တိုးတက် ရေး၊ နိုင်ငံရေးရာ တိုးတက်ရေး၊ လူမှုရေးရာ တိုးတက်ရေးတို့ ကို ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်ပွား လာသောအခါ အယ်လဂျီးရီးယားသည် ပြင်သစ်ဗီဂျီအစိုးရ အား သစ္စာခံခဲ့သည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် မဟာမိတ်တပ် များ၏ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခြင်းကိုခံရ၍ အယ်လဂျီးရီးယား သည် မြေထဲပင်လယ်စစ်မျက်နှာအတွက် မဟာမိတ် တပ် ပေါင်းစု၏ ဌာနချုပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။

စစ်ကြီးပြီးဆုံးသွားသောအခါ အယ်လဂျီးရီးယား တိုင်း သူပြည်သား တို့သည် လွတ်လပ်ရေးကို မြှော်မှန်းလာကြ သည်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အတွင်း အာရပ်တို့၏

တူပြည်းပြည်း နိုးကြားတက်ကြွလာသော အမျိုးသားရေး စိတ်ဓာတ်ကြောင့် ပြင်သစ်တို့နှင့် အယ်လဂျီးရီးယားနန်းတို့ သည် ပြည်တွင်းစစ် ခင်းခဲ့ကြရလေသည်။ ပြင်သစ်သမ္မတ ရှားဒဂိုးက အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ အမျိုးသား လွတ် မြောက်ရေးတပ်ဦး (အက်(ဖ) အယ်(လ)အင်) နှင့် စေ့စပ် ဖြေရှင်းပေးမှသာလျှင် ထိုကဲ့သို့သော နိုင်ငံရေးအခြေအနေ ဆိုးကြီးမှ လွတ်မြောက်ခဲ့ရသည်။ အယ်လဂျီးရီးယားနန်းတို့ သည် ၁၉၆၂ ခုနှစ် မေလတွင် ကျင်းပခဲ့သော ပြည်သူ့ဆန္ဒ ပေးပွဲ၌ လွတ်လပ်ရေးရလိုကြောင်း အင်တိုက်အားတိုက် ပဲ ပေးခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ သမ္မတဒဂိုးက ထိုနှစ် ဇူလိုင်လ ၃ ရက်နေ့တွင် အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးကို ကျေညာပေးခဲ့ရလေသည်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည့်နောက်တွင် အယ်လဂျီးရီးယား နိုင်ငံတွင်း အင်အား အကွဲကွဲအပြားပြားဖြစ်ကာ ဆူပူလှုပ် ရွားမှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ အမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေးတပ် ဦးခေါင်းဆောင် တဦးဖြစ်သူ ဗင်ဗဲလား (ယာယီအစိုးရအဖွဲ့ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်) သည် အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ် မတော်အကူအညီဖြင့် ၁၉၆၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် အာဏာရ ယူခဲ့လေသည်။ ၁၉၆၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေတရပ်ကို အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့၍ ထိုနှစ် စက် တင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် အယ်လဂျီးရီးယား တနိုင်ငံ လုံး၌ ပြည်သူ့ ဆန္ဒပေးပွဲကျင်းပ၍ ဝန်ကြီးချုပ် ဗင်ဗဲလား

www.burmeseclassic.com

အား အယ်လဂျီးရီးယား ဒီမိုကရစ်တစ် ပြည်သူ့သမတနိုင်ငံ ၏ သမတအဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြန်သဖြင့် ဗင်ဗဲလားသည် အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ သမတရာထူးနှင့် ဝန်ကြီးချုပ် ရာထူးနှစ်ခုစလုံးကို ပူးတွဲထမ်းရွက်ခဲ့လေသည်။ ဗင်ဗဲလားဦးဆောင်သော အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ အစိုးရသည် မြေယာများနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို လျှင်မြန်စွာ ပြည်သူပိုင်သိမ်းပိုက်လိုက်ခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရစ်တစ်ဆီဂျယ်လစ်နိုင်ငံအဖြစ် ထူထောင်ရန် အစပျိုးခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့ ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံအဖြစ်သို့ ရှေးရှုချိတက်နေဆဲ ၁၉၆၅ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၉ ရက်နေ့နံနက် ၂ နာရီခွဲအချိန်ခန့်တွင် တပ်မတော်ဦးစီးချုပ်နှင့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး ဗိုလ်မှူးကြီး ဟိုအာရီ ဗူမီဒီယင်းက သမတဗင်ဗဲလားအား ဖမ်းဆီးလိုက်၍ အစိုးရအဖွဲ့ကိုဖြုတ်ချကာ အာဏာသိမ်းယူခဲ့သည်။ ဗိုလ်မှူးကြီးသည် ဇူလိုင်လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် သမတအဖြစ် ခံယူခဲ့၍ အစိုးရအဖွဲ့သစ်ကို ဖွဲ့စည်း လိုက်လေသည်။ စစ်မှန်သော ဆီဂျယ်လစ်မူဝါဒများကို ပြန်လည်ထူထောင်ရန်အတွက်ဟူ၍ အာဏာ သိမ်းယူခဲ့သော ဗူမီဒီယင်းအစိုးရသည် ၁၉၆၇-၆၈ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံခြားသားများပိုင်ရေန် ဖြန့်ဖြူးရေး ကုမ္ပဏီများကို ပြည်သူပိုင် သိမ်းခဲ့၍ ၁၉၇၀-၇၁ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံခြားသားများပိုင် ရေန် ထုတ်လုပ်ရေးကုမ္ပဏီများကို ပြည်သူပိုင်သိမ်းယူခဲ့လေသည်။

ထိုနောက်တွင် တိုင်းပြည်အား စက်မှုနိုင်ငံ အဖြစ် ထူထောင်ရန်တည်းဟူသော စိမ်ကိန်းကို အမြန် အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ရေန်ချက်စက်ရုံ၊ သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့အရည်ပြုစက်ရုံ၊ သံနှင့် သံမစ်စက်ရုံများ၊ မြေဩဇာစက်ရုံ၊ အထည်စက်ရုံစသည်တို့ကို တည်ဆောက်ပြီး တည်ဆောက်ဆဲရှိနေလေသည်။

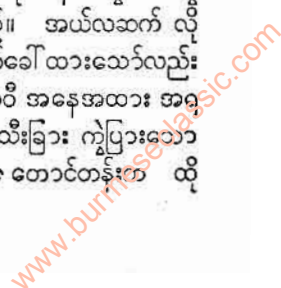
အယ်လဂျီးယားမြို့။ ။အယ်လဂျီးယားမြို့သည် အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ လူဦးရေမှာ ၁၉၇၂ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ၉၀၃,၅၃၁ ယောက်ခန့် ရှိသည်။ မြေထဲပင်လယ်ကမ်းခြေတွင် ထင်ရှားသော ဆိပ်ကမ်းမြို့လည်းဖြစ်သည်။ အယ်လဂျီးယားမြို့သည် တောင်ကုန်းများပေါ်တွင် တည်ထားသော မြို့ဖြစ်၍ ပင်လယ်ကမ်းခြေ တလျှောက်၌ ဥရောပတိုက်ရှိ မြို့ကြီးများကဲ့သို့ ခေတ်မီအဆောက်အအုံများရှိသည်။ ကုန်းမြင့်ပိုင်းမှာမူကား ကပ်စောခေါ် အာရပ်မြို့ဟောင်း တည်ရှိရာဖြစ်၍ လမ်းများသည် ကျဉ်းမြောင်းပြီးလျှင် တဖက်တချက်တွင် အမိုးပြန်လူနေအိမ်များကို တွေ့မြင်ရသည်။

ဆယ်ရာနှစ်အတွင်းက အာရပ်တို့သည် အယ်လဂျီးယားမြို့ကို ရောမမြို့ဟောင်း နေရာတွင် တည်ခဲ့သည်။ ၁၅၀၉-၁၇ ခုနှစ်အထိ စပိန်တို့က မြို့ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြ

သည်။ ထိုနောက် အယ်လဂျီးယားမြို့သည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအတွက် မြေထဲပင်လယ်ထဲ၌ သွားလာလျက်ရှိကြသော နိုင်ငံအသီးသီးမှ သင်္ဘောများကို တိုက်ခိုက်လုယက်သည့် ပင်လယ်ခားပြတို ခိုအောင်းရာ ဒေသဖြစ်လာလေသည်။ ၁၈၁၆ ခုနှစ်တွင် လော့ အိပ် စမပ် ဦးစီးသည့် ဗြိတိသျှနှင့် ဒပ်ချရေတပ်တို့ ပူးပေါင်းကာ မြို့ကိုတိုက်ခိုက်၍ ပင်လယ်ခားပြရန်ကို နှိမ်နင်းခဲ့ကြသည်။ ထိုနောက် ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အယ်လဂျီးရီးယားသည် ပြင်သစ်နိုင်ငံနှင့် စစ်ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ အယ်လဂျီးယားမြို့သည်လည်း ပြင်သစ်တို့လက်သို့ ကျရောက်ခဲ့လေသည်။ ၁၈၄၂ ခုနှစ်တွင် အယ်လဂျီးရီးယားပြည်ကို ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းတခုအဖြစ် သိမ်းသွင်းခဲ့သည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အယ်လဂျီးယားမြို့သည် စစ်ရေးအရင်း၊ နိုင်ငံရေးအရင်း အရေးပါအရာရောက်လာသောမြို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လတွင် ဂျာမန်တပ်များက ပြင်သစ်နိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် အယ်လဂျီးရီးယားပြည်သည်လည်း ဂျာမန်ဩဇာခံ ဗီရိုအစိုးရအဖွဲ့အချုပ်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၄၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့၌ ဗိုလ်ချုပ် အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး ဦးစီးသော မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုသည် အယ်လဂျီးရီးယားကမ်းခြေသို့ တက်ရောက်၍ တိုင်းပြည်ကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ အယ်လဂျီးယားမြို့သည်လည်း အာဖရိကမြောက်ပိုင်း စစ်ဆင်ရေးအတွက် မဟာမိတ်တို့၏ စစ်ဌာနချုပ် ဖြစ်လာသည်။ ပါရစ်မြို့ကို ဂျာမန်တို့ လက်မှ ပြန်လည်မသိမ်းရမီအတွင်း အယ်လဂျီးယားမြို့ကို ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်အဖြစ် ထားရှိခဲ့ကြသည်။ ကွယ်လွန်သူပြင်သစ်နိုင်ငံ သမတ ဗိုလ်ချုပ် ဒဂိုးနှင့် ဗိုလ်ချုပ် ဇီးရိုးတို့သည် အယ်လဂျီးယားမြို့တွင် ပြင်သစ် ယာယီအစိုးရအဖွဲ့ကို ခေါင်းဆောင်၍ ပြင်သစ်နိုင်ငံ လွတ်မြောက်ရေးကို စီမံခန့်ခွဲခဲ့ကြသည်။

အယ်လဆက် လိုရိုန်းနယ်။ ။အယ်လဆက် လိုရိုန်းနယ်သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ပိုင်း ပြင်သစ်နှင့် ဂျာမနီနယ်စပ်တွင် တည်ရှိသည်။ မြောက်ဖက်တွင် လုပ်ဇင်ဗူးနိုင်ငံ၊ တောင်ဖက်တွင် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၊ အရှေ့ဖက်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံတို့ တည်ရှိသည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံနှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတို့သည် ထိုနယ်မြေ ပိုင်ဆိုင်ရေးအတွက် စစ်ပွဲအကြိမ်ကြိမ်ခင်း၍ နယ်လှဲခဲ့ကြသည်။ အယ်လဆက် လိုရိုန်းနယ်ဟူ၍ အမည်ကို ပေါင်းစပ်ခေါ်ထားသော်လည်း စင်စစ်အားဖြင့် ထိုဒေသသည် ပထဝီ အနေအထား အရ သော်ငှား၊ သမိုင်းအရသော်ငှား သီးခြား ကွဲပြားသော နယ်နှစ်နယ် ဖြစ်လေသည်။ ဗောဇ တောင်တန်းက ထို

နယ်များကို ပိုင်းခြားထားသည်။ အယ်လဆက် လိုရိန်းနယ်သည် အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် ၅,၆၀၅ စတုရန်းမိုင်ခန့် ရှိ၍ လူဦးရေမှာ နှစ်သန်းခန့် ဖြစ်သည်။

အယ်လဆက်နယ်သည် အနောက်ဘက်တွင် ဗောဇတောင်တန်းနှင့်အရှေ့ဘက်တွင် ဗလက်ဖောရက်တို့အကြား ရှိင်းမြစ်ဝှမ်း၌ တည်ရှိရာ ပြင်သစ်နိုင်ငံနှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံ စပ်ကြားတွင် သဘာဝအလျောက် ပွင့်လှက်ရှိသော ခရီးလမ်းပေါက် ဖြစ်လေသည်။ မြေဩဇာ ထက်သန်၍ သစ်အမြောက်အမြားထွက်သည်။ ရေနံနှင့် ပိုတက်ကို တူးဖော်ရရှိသည်။ အယ်လဆက်နယ်သားတို့သည် ဂျာမန်နှင့် ဘာသာတူ အသံကဲ့ စကားကို ပြောဆိုကြသည်။

ထရပ်စပူးမြို့သည် အယ်လဆက်နယ်တွင် အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်၍ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၊ ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ အသီးသီးသို့ သွားရာ ခရီးလမ်းပေါ်တွင် ကျလျက်ရှိခြင်းကြောင့် စီးပွားရေးနှင့် စစ်ရေးစစ်ရာအတွက် အရေးပါအရာရောက်သော မြို့ ဖြစ်သည်။ ၁၅၆၇ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သော တက္ကသိုလ်ကျောင်းနှင့် ဂေါ့သဗိသုကာပုံစံကသီဗရယ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတို့သည် ထင်ရှား၏။

လိုရိန်းနယ်သည် အရှေ့ဘက် ဗောဇတောင်တန်းမှ အနောက်ဘက် ရှမ်းပိုင်းနယ်အထိ ကျယ်ပြန့်၍ ၁၂ ရာစုနှစ်ကတည်းက ပြင်သစ်တို့နှင့် တသွေးတသားတည်း အဖြစ် တည်ရှိခဲ့သော နယ် ဖြစ်သည်။ နယ်သားတို့သည် ပြင်သစ်ဘာသာစကားကိုပင် ပြောဆိုကြသည်။ သံနှင့် ကျောက်မီးသွေး ထွက်သည်။ အကြီးဆုံးမြို့မှာ မိုဗ် မြစ်ပေါ်ရှိ မက်ဇမြို့ ဖြစ်သည်။

ရှေးအခါက ဥရောပတိုက်တွင် မင်းမဲ့ခဲ့ကြသော ဧကရာဇ်မင်း တို့သည် အယ်လဆက်နှင့် လိုရိန်းနယ် တို့ကို အကြိမ်ကြိမ်ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြပြီးနောက် ၁၇ ရာစုနှစ် ၁၄ ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင်လက်ထက်၌ အယ်လဆက်နယ်သည် ပြင်သစ်ပိုင်နက်အတွင်းသို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၇၁ ခုနှစ်၌ ဂျာမန်တို့က ထိုနယ်ကိုသိမ်းပိုက်ခဲ့လေသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ် (၁၉၁၄-၁၉၁၈) ပြီးဆုံးသည့်နောက် အယ်လဆက်နှင့် လိုရိန်းနယ်များကို ပြင်သစ်နိုင်ငံက ပြန်၍ရရှိခဲ့လေသည်။ တပန် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂျာမန်တို့က ပြင်သစ်နိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသဖြင့် အယ်လဆက် လိုရိန်းနယ်သည်လည်း ဂျာမန်တို့၏လက်အောက်သို့ကျရောက်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန်တို့ စစ်ရှုံးသဖြင့် ထိုနယ်မြေကို ပြင်သစ်တို့လက်သို့ ပြန်၍ပေးအပ်ခဲ့ရလေသည်။

ယခုအခါ အယ်လဆက်နယ်ကို ခရိုင်နှစ်ခု ခွဲထားရာ အထက်ပိုင်း ရှိုင်းခရိုင်နှင့် အောက်ပိုင်း ရှိုင်းခရိုင်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ လူဦးရေမှာ အထက်ပိုင်း ရှိုင်းခရိုင်တွင် ၅၇၅,၄၁၈

(၁၉၆၈) ယောက်ရှိ၍၊ အောက်ပိုင်းရှိုင်းခရိုင်တွင် ၈၂၇,၃၆၇ (၁၉၆၈) ယောက်ရှိသည်။ လိုရိန်းနယ်မှာ မိုဗ်ခရိုင်ဖြစ်နေရာ လူဦးရေ ၉၇၁,၃၁၄ (၁၉၆၈) ယောက် နေထိုင်လျက်ရှိသည်။

အယ်လပါကာကောင်။

။ အယ်လပါကာကောင်သည် တောင်အမေရိကတိုက်၊ အန်းဒီး တောင်ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် တွေ့ရှိရသော ဒရယ်အရွယ် သားကောင်တမျိုး ဖြစ်သည်။ ပီးရူး၊ ဗိုလစ်ဗီးယားနှင့် ချီလီနိုင်ငံတို့တွင် ပေပေါင်း ၈,၀၀၀ မှ ၁၂,၀၀၀ အထိ မြင့်သော တောင်ကုန်းများပေါ်၌ ကျက်စားနေထိုင်သည်။ တိုင်းရင်းသားတို့သည် အယ်လပါကာကောင်ကို ယင်းကိုယ်မှရရှိသော သိုးမွေးကဲ့သို့သော အမွှေးနုအတွက် မွေးမြူလေ့ရှိကြသည်။ အန်းဒီး တောင်တန်းပေါ်တွင် ဂွာနာကိုခေါ် သားရိုင်းကောင်များရှိရာ အယ်လပါကာကောင်နှင့် လာမာကုလားအုပ်တို့သည် ထိုဂွာနာကိုမှ ဆင်းသက်လာကြသည်ဟုယူဆကြရလေသည်။ ထိုတိရစ္ဆာန်မျိုးသည် ကုလားအုပ်မျိုးထဲမှ ဖြစ်သော်လည်း ခွဲမပါချေ။

အယ်လပါကာကောင်သည် လာမာကုလားအုပ်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်ချင်း ဆင်တူသည်။ လာမာကုလားအုပ်လောက် အရပ်မမြင့်သော်လည်း ကိုယ်ထည် ပို၍ ရှည်သည်။ (လာမာကုလားအုပ် — လည်းရှူ။)။ အယ်လပါကာကောင်၏ လည်တံနှင့် မျက်နှာတို့သည် ကုလားအုပ်နှင့်တူ၍ ကိုယ်ခန္ဓာသည် သိုးနှင့်တူ၏။ အလွန်မြင့်မားသော တောင်ကုန်းပေါ်၌နေနိုင်လောက်အောင် တကိုယ်လုံးတွင် အမွှေးရှည်များ ဖုံးအုပ်လျက်ရှိသည့်အပြင် ခြေအလွန်မြဲသည်။ အယ်လပါကာကောင်မှ ရသော အမွှေးသည် သိုးမှရသော သိုးမွှေးထက် ပို၍နုသည်။ ပြောင်လည်း ပြောင်သည်။ အရောင်အားဖြင့် အနက်၊ အဖြူနှင့် အညိုသွေးရောင်အမျိုးမျိုးရှိ၍ တောက်ပြောင်သည်။ တောင်အမေရိကတိုက်သို့ ဥရောပတိုက်သားများမရောက်ရှိမီ ရှေးအခါမှစ၍ ပီးရူးနိုင်ငံတွင် နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားတို့သည် အယ်လပါကာကောင်မှရသော အမွှေးဖြင့် အဝတ်အထည် ရက်လုပ်ခဲ့ကြသည်။ အယ်လပါကာမွှေးကို တနှစ်လျှင် တကြိမ်ကျညှပ်ယူလေ့ရှိသည်။ ၁၈၇၆ ခုနှစ်တွင် ဆာတီတပ် ဆော့ဆိုသူက အယ်လပါကာမွှေးဖြင့်ပေါ့ပါးခိုင်ခံ့သော အဝတ်အထည် ရက်လုပ်ခြင်းကို စတင် တီထွင်ခဲ့သည်မှစ၍ ဗိုလစ်ဗီးယားနှင့် ပီးရူးနိုင်ငံတို့တွင် အယ်လပါကာကောင် မွေးမြူသည့် လုပ်ငန်းမှာ ကြီးပွားတိုးတက် လာလေသည်။ သို့ရာတွင် ယခုအခါ အယ်လပါကာထည်ဟု ရောင်းချလျက်ရှိသော အဝတ်အထည်တို့သည် အများအားဖြင့် သိုးမွှေးနှင့် ခြည်ရောစပ်ရက်လုပ်ထားသော အရောင်တောက်ပြောင်နေသည့် အထည်မျှသာဖြစ်၍ အယ်လပါကာအမွှေးစစ်စစ်မပါရှိချေ။

အယ်လဖားဖားပင်။ ။ အယ်လဖားဖားပင်သည် ကျွဲနွားစာအဖြစ် စိုက်ပျိုးသော နှစ်ကြာခံ အပင်ငယ်မျိုးဖြစ်သည်။ အယ်လဖားဖားဟူသော အမည်သည် စပိန်ဘာသာစကားဖြင့် မှည့်ခေါ်သော အမည်ဖြစ်၍ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ မယ်ဒီကားကို ဆတိုင်းဗားဖြစ်သည်။ ထိုအပင်သည် ပဲလုံး၊ ပဲတောင့်၊ ကလိုဗာ ပဲပင်တို့ကဲ့သို့ပင် လီဂူမီနိုစီးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သည်။

အယ်လဖားဖားပင်သည် ၁၂ လက်မမှ လက်မ ၄၀ အထိ အညွန့်များထွက်၍ ခရမ်းရောင် အပွင့်ကလေးများ ပွင့်သည်။ ၎င်းပွင့်ပုံ အရွက်ကလေးများသည် သိုးရွက်ဆိုင်ထွက်၍ ခွေးသွားစိတ် အနားများ ရှိသည်။ သီးတောင့်များထဲ၌ ချွဲလက်မခန့် အစေ့များရှိသည်။ အမြစ်များသည် မာ၍ ရှည်လျားသည်။

အယ်လဖားဖားပင်

အယ်လဖားဖားပင်သည် ခြောက်သွေ့သော ရာသီဥတုတွင် ဖြစ်ထွန်းသော အပင်မျိုးဖြစ်၍ မြေပြင် အနိမ့်အမြင့် မရွေး ပေါက်နိုင်သောအပင် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် မြေဆီအောက်ခံလွှာတွင်းသို့ နက်စွာစူးဝင်နိုင်သော အမြစ်ရှည်များ ရှိခြင်းကြောင့် မိုးခေါင်ရေရှားချိန်၌ပင် အသက်ရှင်ကြီးပွားနိုင်လေသည်။ အယ်လဖားဖားပင်သည် ထုံးမြေကို ကြိုက်သည်။ ကလိုဗာပဲပင်ကဲ့သို့ မြေဆီလွှာတွင် နိုက်ထရိုဂျင်ဓာတ်ကို ဖြည့်တင်းပေးနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ပျားမွေးသူတို့ကလည်း ထိုအပင်ကို ပျားရည်အတွက် စိုက်ပျိုးကြသည်။

ရှေးကတည်းက လူတို့သည် အယ်လဖားဖားပင်ကို ကျွဲနွားစာအဖြစ် စိုက်ပျိုးခဲ့ကြသည်။ အာရှတိုက်တွင် မူလစိုက်ပျိုးခဲ့သောအပင်လည်း ဖြစ်သည်။ ခရစ်မပေါ်မီကပင် ပါးရှားပြည် (အီရန်နိုင်ငံ) တွင် ထိုအပင်ကို စိုက်ပျိုးခဲ့ကြသည်။ ပါးရှင်းလူမျိုးတို့သည် ဂရိပြည်ကို တိုက်ခိုက်သောအခါ

ဂရိပြည်သို့ ထိုအပင်ကို ယူဆောင်သွားခဲ့ကြသည်။ အေဒီ ၂၄၅ ရာစုတွင် ဂရိပြည်မှတစ်ဆင့် ဣတလီပြည်သို့ ရောက်ရှိ၍ ထိုမှတစ်ဆင့် ဥရောပတိုက် အနှံ့အပြားသို့ ရောက်ရှိလေသည်။ ဥရောပတိုက်တွင် ထိုအပင်ကို လူဆန်းပဲပင်ဟူ၍ ခေါ်လေ့ရှိသည်။

တဖန် စပိန်လူမျိုးတို့က အယ်လဖားဖားပင်ကို တောင်အမေရိကတိုက်နှင့် မက္ကဆီကိုနိုင်ငံသို့ ယူဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၇၅၄ ခုနှစ်ခန့်တွင် ချီလီနိုင်ငံမှ မြောက်အမေရိကတိုက် ကာလီဖိုးနီးယား ပြည်နယ်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။ ထိုနောက် မြောက်အမေရိကတိုက် နေရာအနှံ့အပြားတို့တွင် အယ်လဖားဖားပင်ကို စိုက်ပျိုးကြလေသည်။

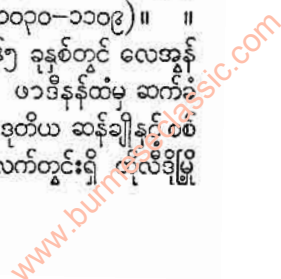
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် တနှစ်လျှင် ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် အယ်လဖားဖားတန်ချိန် ၃၇ သန်းမှ သန်း ၅၀ အထိထွက်၍ ကနေဒါနိုင်ငံမှ တန်ချိန် နှစ်သန်းကျော် ထွက်သည်။ ထွက်သမျှ အပင်တို့ကို ကျွဲနွားစာအဖြစ် အများဆုံး အသုံးချသည်။ တခါတရံ အပင်ခြောက်များကို အမွန်ကြိတ်၍ တင်ပို့ရောင်းချသည်။

အချို့ အရပ်ဒေသများ၌ အယ်လဖားဖားပင်များကို တလတကြိမ် ရိတ်သိမ်းနိုင်သည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု အနောက်တောင်ပိုင်းရှိ ပြည်နယ်များတွင် တနှစ်လျှင် ခုနှစ်ကြိမ်၊ သို့မဟုတ် ရှစ်ကြိမ်မျှ ရိတ်သိမ်းနိုင်သည်။ အရှေ့မြောက်ပိုင်းရှိ ပြည်နယ်များ၌မူကား တနှစ်လျှင် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်မျှသာ ရိတ်သိမ်းနိုင်သည်။ အပင်မနာစေရန် အတွက် ပင်လုံးကျွတ် အပွင့်မပွင့်မီ ရိတ်သိမ်းရသည်။ အယ်လဖားဖားဆင်ပိုးနှင့် နှံ့ကောင်တို့သည် အပင်ကို အထူးဖျက်ဆီးတတ်သည်။ အရွက်နှင့် အမြစ်တို့၌လည်း မှိုရောဂါ ကျရောက်တတ်သည်။

အယ်လဖန်းဆိုဘုရင်များ (စပိန်) ။ ။ စပိန်နိုင်ငံတွင် အယ်လဖန်းဆို ဘုရင် ၁၃ ပါး စိုးစံခဲ့သည်။ ယင် တို့အနက် ရှေးဦးပိုင်းကျသော အယ်လဖန်းဆိုဘုရင်များသည် စပိန်နိုင်ငံကို မူးဝါးလူမျိုးတို့ နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ ခန့် အုပ်စိုးစဉ်အတွင်း ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည့် တိုင်းငယ်ပြည်ငယ်များ၏ ဘုရင်များသာ ဖြစ်သည်။ မူးဝါးတို့အား တို့ပြန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ ထင်ရှားသော အယ်လဖန်းဆိုဘုရင်များမှာ အောက်ပါဘုရင်တို့ ဖြစ်လေသည်။

(စပိန်နိုင်ငံ — လည်းရှူ။)

ဆဋ္ဌ အယ်လဖန်းဆို ဘုရင် (ခရစ် ၁၀၃၀-၁၁၀၉) ။ ။ ဆဋ္ဌ အယ်လဖန်းဆို ဘုရင်သည် ၁၀၆၅ ခုနှစ်တွင် လေအွန်ပြည်၌ အရာကို ခမည်းတော် ပဋ္ဌမ ဖာဒီနန်ထံမှ ဆက်ခံရရှိသည်။ ညီတော် ကက်စတီးမင်း ဒုတိယ ဆန်ချီနှင့် စစ်ခင်းရာ စစ်ရေးနိမ့်မမြင့် မူးဝါးတို့ လက်တွင်း၍ ထိုလီဒိုမြို့

အယ်လဖန်းဆိုဘုရင်များ

ဆဲသုံးဆက်မြောက် အယ်လဖန်းဆိုဘုရင်

သို့ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ခဲ့ရသည်။ ၁၀၇၂ ခုနှစ်တွင် ဆန်ချို အသတ်ခံရသဖြင့် ကက်စတီးပြည်နယ်ကို သိမ်းပိုက်၍ အုပ်စိုးသည်။ ဂလစ်ရှားပြည်နယ်ကိုလည်း မိမိလက်အောက်သို့ သိမ်းသွင်းခဲ့သည်။ ထိုနောက် စပိန်တောင်ပိုင်းသို့ စစ်ချီတိုက်ခိုက်ရာ မူးဝါးတို့လက်မှ တိုလီဒိုမြို့ကို ရသဖြင့် မြို့တော်အဖြစ် တည်သည်။ ဤမင်းလက်ထက်တွင် စပိန်နိုင်ငံကို မူးဝါးတို့ ကြီးစိုးမှု အောက်မှ လွတ်မြောက်ရန်အတွက် ကြိုးပမ်းရာ၌ ဆစ်အမည်ရ စပိန်အမျိုးသား အာဇာနည်၏ သူရသတ္တိမှာ အထူးထင်ရှားပေသည်။

သတ္တမ အယ်လဖန်းဆို ဘုရင် (ခရစ် ၁၁၉၄ - ၁၁၇၅)။ သတ္တမ အယ်လဖန်းဆို ဘုရင်သည် ဆဋ္ဌ အယ်လဖန်းဆို၏ မြေးတော်ဖြစ်သည်။ ၁၁၂၆ ခုနှစ်တွင် မယ်တော် ယူရေးကား ဘုရင်မ ကွယ်လွန်သောအခါ ကက်စတီးနှင့် လေအွန်ပြည်နယ်တို့ကို ဆက်ခံအုပ်စိုးသည်။ စပိန်နိုင်ငံရှိ ခရစ်ယန်မင်းတို့ အုပ်စိုးသော ပြည်နယ်များကို ခေါင်းဆောင်၍ မူးဝါးတို့ကို တိုက်ခိုက်သည်။ ၁၁၃၅ ခုနှစ်တွင် ကေရာဇ်ဘွဲ့ကို ခံယူသည်။ ကက်စတီးပြည်နယ်ကို တတိယ ဆန်ချိုအား၎င်း၊ လေအွန်ပြည်နယ်ကို ဒုတိယ ဖာဒီနန်အား၎င်း အုပ်ချုပ်ရန် လွှဲအပ်ပေးခဲ့သည်။

အဋ္ဌမ အယ်လဖန်းဆို ဘုရင် (ခရစ် ၁၁၇၅ - ၁၂၁၅)။ အဋ္ဌမ အယ်လဖန်းဆို ဘုရင်သည် တတိယ ဆန်ချို၏ သားတော်ဖြစ်၍ ၁၁၇၅ ခုနှစ် အသက် သုံးနှစ်ခန့်အရွယ်

တွင် ကက်စတီးပြည်နယ်ကို ဆက်ခံအုပ်စိုးရသည်။ အရွယ်ရောက်သောအခါ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ ဒုတိယ ဟင်နရီဘုရင်၏ သမီးတော် အယ်လီနာနှင့် ထိမ်းမြား လက်ထပ်သည်။ နောင်အခါ၌ သူတို့၏ သမီးတော် ဗလန်ချို မင်းသမီးသည် ပြင်သစ်ပြည့်ရှင် အဋ္ဌမလူဇီ၏ မိဖုရား ဖြစ်လာသည်။ အဋ္ဌမ အယ်လဖန်းဆို ဘုရင်သည် အိမ်နီးချင်း ပြည်ထောင်မင်းများနှင့် ပူးပေါင်း၍ မူးဝါးတို့၏ ကြီးစိုးမှုကို ခုခံတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ စပိန်နိုင်ငံတွင် ပဌမဦးဆုံး တက္ကသိုလ်ကျောင်းကို တည်ထောင်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်သည်။

၁၁ ဆက်မြောက် အယ်လဖန်းဆို ဘုရင် (ခရစ် ၁၃၁၀ - ၁၃၅၀)။ ၁၁ ဆက်မြောက် အယ်လဖန်းဆို ဘုရင်သည် ကက်စတီးနှင့် လေအွန်ဘုရင် စတုတ္ထ ဖာဒီနန်၏ သားတော်ဖြစ်သည်။ ဂဗားနားဒါးနယ်တွင် ခြေကုတ်ယူထားသော မူးဝါးတို့ကို စစ်ချီတိုက်ခိုက်သည်။ ခရစ်ယန် နိုင်ငံများဖြစ်သော ပေါ်တူဂီနိုင်ငံ၊ နာဗားရားပြည်နယ်၊ အာရဂွန်ပြည်နယ်တို့နှင့် ပူးပေါင်း၍ ၁၃၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် မူးဝါးတို့ကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ဂျီဗရောဘားရီ မူးဝါးတို့ကို တိုက်ခိုက်နေစဉ် အနိစ္စရောက်သည်။

၁၂ ဆက်မြောက် အယ်လဖန်းဆို ဘုရင် (ခရစ် ၁၃၅၇ - ၁၄၀၅)။ ၁၂ ဆက်မြောက် အယ်လဖန်းဆို ဘုရင်သည် ဒုတိယ အဇူဗဲလားဘုရင်မ၏ တဦးတည်းသောသားတော်ဖြစ်သည်။ ဘုရင်မ၏ ဘထွေးတော် ဒွန်သာလီ မင်းသားက မိမိသာလျှင် စပိန်ထီးနန်း၌ စိုးစံထိုက်သည်ဟု ဆို၍ ဘုရင်မကို တဖက်မှတော်လှန် ပုန်ကန်သဖြင့် ၁၃၈၀ ခုနှစ်တွင် အဇူဗဲလားနှင့် သားတော်တို့သည် နိုင်ငံမှထွက်ခွာခဲ့ရလေသည်။ နှစ်နှစ်ကြာသော် ဘုရင်မက ထီးနန်းကို သားတော်အား လွှဲအပ်သည်။ အယ်လဖန်းဆိုသည် ပြင်သစ်၊ အင်္ဂလန်နှင့် ဩစတြီးယား နိုင်ငံများ၌ ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ၁၄၀၅ ခုနှစ်တွင် ပြည်တွင်းဆူပူမှုများကို ရှံရှာလာကြပြီဖြစ်သော စစ်ဖက်အာဏာပိုင်တို့က ၁၂ ဆက်မြောက် အယ်လဖန်းဆိုအား စပိန်ထီးနန်းကို အပ်နှင်းကြသည်။ အယ်လဖန်းဆိုသည် ၁၄၀၆ ခုနှစ်တွင် ကာလိုသူပုန်ကို အပြီးအပိုင် နှိမ်နင်းခဲ့သည်။

၁၃ ဆက်မြောက် အယ်လဖန်းဆို ဘုရင် (ခရစ် ၁၄၀၆ - ၁၄၅၁)။ ၁၃ ဆက်မြောက် အယ်လဖန်းဆို ဘုရင်သည် ၁၂ ဆက်မြောက်အယ်လဖန်းဆို ဘုရင်နှင့် ဩစတြီးယားမင်းသမီး မာရီယာ ခရစ္စတီးနားတို့မှ ဖွားမြင်သောသားတော် ဖြစ်သည်။ အယ်လဖန်းဆိုကို ဖွားမြင်သည့်အခါ ခမည်းတော်သည် ကွယ်လွန်ပြီးဖြစ်၍ ၁၃၀၂ ခုနှစ်အထိ မယ်တော်ကွယ်ခင်ပိုက် အုပ်ချုပ်ခဲ့ရသည်။ ၁၃၀၆ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည့်ရှင် ဝီတိုရိယ ဘုရင်မ၏ မြေး ဗက်တင်ဗတ် မင်းသမီးနှင့်ထိမ်းမြားလက်ထပ်သည်။ ထိုအချိန်တွင်

အယ်လဖွန်းဆိုဘုရင်များ

အယ်လဖားမားပြည်နယ်

စပိန်နိုင်ငံ၌ နိုင်ငံရေးဆူပူလှုပ်ရှားမှုများ ပေါ်ပေါက်လျက် ရှိသဖြင့် လက်ထပ်ပုံနေ့၌ပင် ဘုရင်နှင့် မိဖုရားတို့ကို သုတ်သင်ပစ်ရန် ကြံစည်ခြင်းခံခဲ့ကြရသည်။ ပြည်တွင်း၌ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေတို့သည် တနေ့တခြား ဆိုးရွားလာခဲ့ရာ ၁၉၃၁ ခုနှစ်သို့ ရောက်သော် အယ်လဖွန်းဆိုဘုရင်သည် စပိန်နိုင်ငံမှ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင် သွားရလေသည်။ ထီးနန်းကိုမူကား မစွန့်လွှတ်သေးချေ။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၃၉ ခုနှစ်အထိ ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ဗိုလ်ချုပ် ဖရန်ကိုခေါင်းဆောင်သော ဖက်ဆစ်အစိုးရအဖွဲ့က အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို သိမ်းပိုက်လေသည်။ (စပိန်နိုင်ငံ။ ဖရန်ကို — လည်းရှု။) အယ်လဖွန်းဆိုဘုရင်သည် စပိန်မှ ထွက်ခွာခဲ့ပြီးနောက် ဣတလီနိုင်ငံတွင် များသောအားဖြင့် နေထိုင်သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ရောမမြို့၌ အနိစ္စရောက်သည်။ အယ်လဖွန်းဆိုဘုရင်သည် မကွယ်လွန်မီ တတိယ သားတော် ဒွန်ဂျူအန်အား စပိန်ထီးနန်း အရိုက်အရာလှုပ်အပ်ခဲ့သည်။ ဖရန်ကိုအစိုးရက သူ၏ရုပ်အလောင်းကို စပိန်နိုင်ငံတွင် သင်္ဂြိုဟ်ခွင့်ပြုသည်။

၁၉၆၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ဗိုလ်ချုပ်ဖရန်ကိုနှင့် ကော့တေး ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့က ဒွန်ဂျူအန်၏ သားတော်ဂျူအန်ကာလီမင်းသားကို ဗိုလ်ချုပ် ဖရန်ကို မရှိသည့်နောက် စပိန်နိုင်ငံ၏ ဘုရင်အဖြစ် ဆက်ခံရန် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့လေသည်။

အယ်လဖားမားပြည်နယ်။ ။ အယ်လဖားမား ပြည်နယ်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု တောင်ပိုင်း မက္ကဆီကို ပင်လယ်ကွေ့ ကမ်းခြေဖက်တွင် တည်ရှိသော ပြည်နယ်တနယ် ဖြစ်သည်။ မြောက်ဖက်တွင် တင်နက်ဆီပြည်နယ်၊ အရှေ့ဖက်တွင် ဂျော့ဂျီးယားပြည်နယ်၊ တောင်ဖက်တွင် ဖလော်ရီဒါပြည်နယ်နှင့် မက္ကဆီကို ပင်လယ်ကွေ့ အနောက်ဖက်တွင် မစ်စစ်စပီပြည်နယ်တို့ အသီးသီး တည်ရှိကြသည်။ ယခင်က ဝါကို အဓိက စိုက်ပျိုးသော ပြည်နယ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် “ဝါပြည်နယ်” ဟူ၍လည်း ခေါ်တွင်သည်။ ယခုအခါ အယ်လဖားမားပြည်နယ်တွင် ဝါအပြင် ပြောင်း၊ မြေပဲ၊ ကြံ၊ ဆေး၊ သစ်သီးစသော သီးနှံပင်များကိုလည်း စိုက်ပျိုးသည်။

ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် တင်နက်ဆီမြစ်ဝှမ်းရှိ၍၊ ထိုမြစ်ဝှမ်း၏ အရှေ့တောင်ဖက်၌ အက်ပလက်ချီယန် တောင်တန်းနှင့် ချိုင့်ဝှမ်းများ ရှိသည်။ တောင်ဖက်တွင် မြေစေးနက် ဒေသနှင့် ကမ်းခြေ လွင်ပြင်တို့ တည်ရှိသည်။ မိုဗီးမြစ်သည် ပြည်နယ်တွင် အထင်အရှားဆုံးမြစ် ဖြစ်သည်။ ထိုမြစ်၏ လက်တက်များ ဖြစ်သော တွမ်ဗစ်ဗီး မြစ်နှင့် အယ်လဖားမားမြစ်တို့သည် မိုဗီးမြစ် မြောက်ဖက် ၄၄ မိုင်

ကွာတွင် ပေါင်းဆုံကြပြီးလျှင် မိုဗီးမြစ်အဖြစ် မက္ကဆီကို ပင်လယ်ကွေ့တွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ တင်နက်ဆီ မြစ်သည် ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းကိုဖြတ်စီးသည်။ ရှေးအခါကတည်းက မြစ်ကြောင်းခရီးသည် အယ်လဖားမားပြည်နယ် စီးပွားရေးတွင် အရေးပါသော အထောက်အပံ့ဖြစ်ခဲ့သည်။

အယ်လဖားမားပြည်နယ်ရာသီဥတုသည် ညိုညွတ်မှုတစ်ချို့ တနှစ်အတွင်း ပျမ်းမျှ အပူရှိန် ဖာရင်ဟိုက် ၆၃.၉ ဒီဂရီ ရှိသည်။ နေရာ အနှံ့အပြားတွင် မိုးရွာ၍၊ တနှစ်လျှင် ပျမ်းမျှ မိုးရေချိန် ၅၃ လက်မ ရရှိသည်။ မြောက်ပိုင်းတွင် ဆောင်းရာသီ၌ ဆီးနှင်းကျသည်။

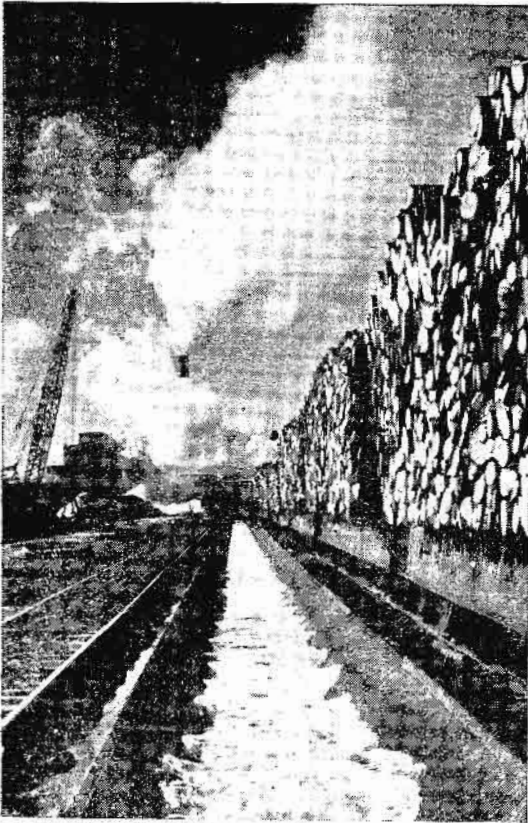
တချိန်က ထိုပြည်နယ်တွင် ဝါကိုသာ အဓိက စိုက်ပျိုးခဲ့သည်။ မြေဩဇာ ကောင်းသော တင်နက်ဆီ မြစ်ဝှမ်း မြေစေးနက် ဒေသနှင့် ကမ်းခြေ လွင်ပြင်တို့တွင် ဝါကို စိုက်ပျိုးသည်။ အထူးသဖြင့် မြေစေးနက် ဒေသတွင် ဝါကို အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုး၍၊ ဝါခင်းများတွင် ငွေဝယ်ကျွန်များကို စေခိုင်း လုပ်ကိုင်စေသည်။ ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ် လွန်သောအခါ လယ်သမား တို့သည် ဝါ အပြင် ပြောင်း၊ မြေပဲ၊ ပဲပင်၊ ကြံ၊ ဆေး၊ မြက်ခြောက်၊ အယ်လဖားဖားပင်၊ သစ်သီးနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်ပင် များကိုလည်း စိုက်ပျိုးကြသည်။

အယ်လဖားမားပြည်နယ်တွင် ကျောက်မီးသွေး၊ သံ၊ မြေစေး၊ ထုံးကျောက်တို့ကို တူးဖော် ရရှိသည်။ မင်နီဆိုတာပြည်နယ်နှင့် မစ်ရှီဂန်ပြည်နယ်တို့မှ လွဲလျှင် သံကို အများဆုံး တူးဖော် ရရှိသော ပြည်နယ်ဖြစ်သည်။ သံနှင့် ကျောက်မီးသွေး၊ ထုံးကျောက်တို့ကို အတူတကွ တူးဖော် ရရှိသဖြင့် သံနှင့် သံမဏိလုပ်ငန်းသည် ပြည်နယ်တွင် ထင်ရှားသော စက်မှုလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ ဗာမင်ဂမ်မြို့နှင့် ဂက်စဒင်မြို့တို့သည် သံမဏိလုပ်ငန်းအတွက် အချက်အခြာမြို့များ ဖြစ်ကြသည်။

၁၃၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် တင်နက်ဆီမြစ်ဝှမ်း အာဏာပိုင် အဖွဲ့နှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီများက မြစ်ထိန်း စီမံကိန်းများကို ပြည်နယ်တွင် စတင်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည် မှစ၍၊ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာလေသည်။ အယ်လဖားမားပြည်နယ်တွင် ခြည်မျှင်နှင့် အထည် ရက်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းသည် အကြီးဆုံး စက်မှုလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ ထိုနောက် သံမဏိလုပ်ငန်း၊ သစ်လုပ်ငန်း၊ စည်သွတ် အစားအစာ လုပ်ငန်းတို့သည်လည်း ထင်ရှားသော စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ (တင်နက်ဆီမြစ်ဝှမ်း အာဏာပိုင် အဖွဲ့ — လည်းရှု။)

အယ်လဖားမားပြည်နယ်သည် ၅၁,၆၀၉ စတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်း၍၊ လူဦးရေ ၃,၅၃၄၀၀ ယောက် (၁၉၇၃) ရှိသည်။ ၁၈၁၉ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် အမေ

အယ်လဗားမားပြည်နယ်ရှိ စက္ကူစက်ကြီးများအတွက် ရောက်ရှိလာသော သစ်လုံးကြီးများ

ရိကန်ပြည်ထောင်စုဝင် ပြည်နယ်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ထိုပြည်နယ်တွင် မူလက တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်းလူမျိုးများ နေထိုင်သည်။ ၁၇၉၉ ခုနှစ်တွင် စပိန်လူမျိုးတို့သည် ထိုဒေသသို့ ရွှေရှာရန် ရောက်ရှိလာကြသည်။ သို့ရာတွင် အခြေစိုက် နေထိုင်သူတို့မှာ ပြင်သစ်လူမျိုးများ ဖြစ်သည်။ ၁၇၁၁ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်တို့သည် ယခု မိုဗီးမြို့တည်ရာ၌ သားမွေး အရောင်းအဝယ် ပြုလုပ်၍ နေထိုင်ကြသည်။ ၁၇၆၃ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့လက်သို့ ရောက်ရှိခဲ့၍ တော်လှန်ရေး စစ်ပွဲ ပြီးသည့်နောက်၌ ဗားဂျင်းနီးယားပြည်နယ်၊ ဂျော့နီးယားပြည်နယ်နှင့် ကယ်ရိုလီနားပြည်နယ်တို့မှ ယာသမားများ ထိုပြည်နယ်သို့ လာရောက်နေထိုင်ကြသည်။ ပြည်နယ်တွင် အင်ဒီးယန်းလူမျိုးဦးရေ ၁,၀၀၀ ခန့်ရောက်ရှိ၍၊ ကပလီလူမျိုး ဦးရေသည်ကား ပြည်နယ် လူဦးရေ၏ ၃၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိလေသည်။

အယ်လဗားမားပြည်နယ်၏ မြို့တော်သည် မောင်ဂိုမာရီမြို့ ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၁၄၁,၀၀၀ ယောက် (၁၉၇၄) ရှိသည်။ အခြား ထင်ရှားသော မြို့ကြီး များမှာ ဗာမင်ဂမ်မြို့

(၃၁၀,၉၁၀) ယောက်၊ မိုဗီးမြို့ (၁၉၀,၀၂၆) ယောက်၊ ဂက်စဒင်မြို့ ၅၃,၉၂၀ ယောက်နှင့် တပ်စကာလူးစာမြို့ ၅၇,၇၇၃ ယောက်တို့ဖြစ်သည်။ မိုဗီးမြို့သည် ဗာမင်ဂမ်မြို့မှ လွဲလျှင် အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သည့် အပြင် ပြည်နယ်ထွက်ကုန်များ တင်ပို့ရာ ဆိပ်ကမ်းမြို့တော်ကြီးဖြစ်သည်။ စက္ကူရုံများရှိသည်။ တပ်စကာလူးစာမြို့အနီးတွင် အယ်လဗားမား တက္ကသိုလ်တည်ရှိ၍ ထိုတက္ကသိုလ်ကို ၁၈၃၁ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သည်။

အယ်လဗားနီးယားနိုင်ငံ။ ။အယ်လ ဗားနီးယားနိုင်ငံသည် ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်တွင် အေဒြီယက်တစ်ပင်လယ် အရှေ့ဖက်ကမ်းခြေ တလျှောက်၌ တည်ရှိသော နိုင်ငံငယ် တခုဖြစ်၍ အကျယ်အဝန်း အားဖြင့် စတုရန်းမိုင် ၁၁,၀၀၀ ရှိသည်။ ကျဉ်းမြောင်းသော ပင်လယ်ကမ်းခြေအပေါ်မှလွဲ၍ နိုင်ငံတခုလုံးသည် ပင်လယ် ရေပြင်အထက် ပေပေါင်း ၃,၀၀၀ ကျော်မြင့်သော တောင်ကုန်းထူထပ်သည့်ဒေသဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် နိုင်ငံသားတို့သည် အသွားအလာ ခဲယဉ်းသော တောင်တန်းများတွင် မိမိတို့စပ်ဆိုင်ရာ မျိုးတူစုများဖွဲ့၍ တသီးတခြားစီ နေထိုင်ကြသည်။ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးရာ၌ နွားဖြင့် ထွန်ယက် စိုက်ပျိုးလျက်ပင်ရှိ၍ တနေရာမှ တနေရာသို့ သွားလာသည့် အခါ၌လည်း နွားလှည်း၊ ဝန်တင်မြင်းနှင့် မြည်းတို့ကိုပင်အသုံးပြုလျက်ရှိကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ အယ်လဗားနီးယား နိုင်ငံသားတို့သည် ခေတ်မှီတိုးတက်မှု၌ နှောင့်နှေးလျက် ရှိသေးသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

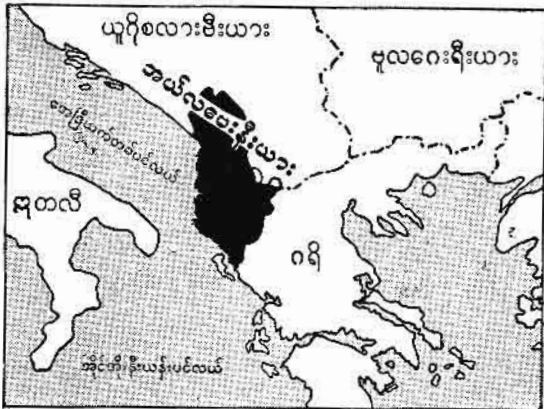
အယ်လဗားနီးယား နိုင်ငံတွင် လူဦးရေ ၂,၃၅၀,၀၀၀ (၁၉၇၃ ခုနှစ်မှန်းခြေ) ယောက် ရှိရာ ၉၀ ရာနှုန်းမျှသော လူဦးရေသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဆေး၊ နံ့စားပြောင်း၊ ဂျုံနှင့် ပြောင်းဖူးတို့ကိုစိုက်ပျိုး၍ သိုး၊ ဆိတ်၊ နွားတို့ကို မွေးမြူသည်။ တောင်တန်း ဒေသတွင် ရေနံဆီ၊ ကြေးနီ၊ ဆား၊ ကတ္တရာနှင့် သံရိုင်းစသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများကို တူးဖော်ရရှိနိုင်သော်လည်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ခက်ခဲခြင်းကြောင့် သတ္တု တူးဖော်သည့် လုပ်ငန်းမှာ မတိုးတက်ခဲ့ချေ။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်သို့ ရောက်မှ အယ်လဗားဆန်နှင့် ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သော ဒူးရပ်ဗိုမြို့တို့ကို ဆက်သွယ်သည့် မီးရထားလမ်းကို စတင်ဖောက်လုပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် မြို့တော် တေရားနားမှ အနောက်ဖက် ၁၉ မိုင်ခန့် ကွာဝေးသော ဒူးရပ်ဗိုမြို့သို့မီးရထားလမ်းဖောက်လုပ်ပြန်သည်။ ၁၉၅၅ ခုနှစ်သို့ရောက်သော် အယ်လဗားနီးယားနိုင်ငံတွင် မီးရထားလမ်း မိုင်ပေါင်း ၆၀ ခန့် ဖောက်လုပ်ပြီးစီးခဲ့သည်။ ပြည်တွင်းသွားလာရေးအတွက် လေကြောင်းခရီးကို တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုကြသည်။ အ

အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံ

ခြားထင်ရှားသော မြို့များမှာ ကွားချေမြို့နှင့် ရှက်ဒါးမြို့များဖြစ်သည်။

အယ်လဗေးနီးယား နိုင်ငံတွင် အခမဲ့ ပညာရေးစံနစ်ဖြင့် အသက် ခြောက်နှစ်နှင့် ၁၃ နှစ် အရွယ်အကြားရှိ ကလေးများ မူလတန်း ပညာကို မသင်မနေရဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ လူဦးရေ ၆ က ရာခိုင်နှုန်းသည် အစွလာမ်ဘာသာဝင်များဖြစ်၍ ကျန်ရှိသူတို့သည် ဂရိအသင်းတော်နှင့် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင် ခရစ်ယန်များဖြစ်ကြသည်။

အယ်လဗေးနီးယား လူမျိုးတို့သည် ၂ ရောပတိုက်တွင် ရှေးအကျဆုံး လူမျိုးဖြစ်သော အီလီယန်တို့မှ ဆင်းသက်ပေါက်ပွားလာကြသူများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် နောင်အခါ၌ ဆလဗလူမျိုးနှင့် တူရကီလူမျိုးတို့ တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသဖြင့် ထိုလူမျိုးများနှင့် သွေးစပ်ပေါက်ပွားလာကြသူများဖြစ်လာလေသည်။ ဘီစီ ၂၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်

အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံ တည်နေရာပြမြေပုံ

တွင် အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံသည် ရောမအင်ပိုင်ယာတွင်း ကျရောက်ခဲ့သည်။ ရောမအင်ပိုင်ယာ ပြိုကွဲကျဆုံးပြီးနောက် အိမ်နီးနားချင်းနိုင်ငံတို့သည် အယ်လဗေးနီးယားကို သိမ်းပိုက်နိုင်ရန်အတွက် ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့ကြသည်။ အယ်လဗေးနီးယားခေတ်အတွင်း ဆလဗလူမျိုးတို့က ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ၁၄၃၅ ခုနှစ်တွင် တူရကီတို့သည် အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံကို ကျူးကျော် ထိပါးလာကြရာ စကင်ဒါဗက် (ခရစ် ၁၄၀၃-၁၄၆၅) ဆိုသူ ခေါင်းဆောင်သော အယ်လဗေးနီးယား အမျိုးသားတို့က ရန်သူများကို ၂၅ နှစ်နီးပါးမျှ ရဲဝံ့စွာ ခုခံတိုက်ခိုက်ခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် စကင်ဒါဗက် ကွယ်လွန်ပြီးနောက် အမျိုးသားညီညွတ်မှုလည်း ကျဆုံးသဖြင့် ၁၄၇၈ ခုနှစ်၌ အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံသည် တူရကီတို့၏ အာဏာစက်အောက်သို့ လုံးလုံးကျရောက်ခဲ့လေသည်။ တူရကီတို့သည် အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံကို ၁၉၁၂ ခုနှစ်အထိ ၄၃၄ နှစ်မျှ အုပ်စိုးခဲ့လေသည်။

၁၉၁၂ ခုနှစ်သို့ ရောက်သော် အယ်လဗေးနီးယားတို့သည် တူရကီတို့ကို တော်လှန်တိုက်ခိုက်၍ နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးကို အရယူခဲ့ကြသည်။ ထိုနောက် ဂျာမနီမင်းသား ဝီလျံဆိုသူကို နိုင်ငံသို့ ဖိတ်ခေါ်၍ အုပ်ချုပ်စေသည်။ ပဌမ ကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်ပွားသောအခါ မင်းသားသည် ဂျာမနီနိုင်ငံသို့ ပြန်သွားသဖြင့် အယ်လဗေးနီးယားသည် လည်း မင်းမဲ့တိုင်းပြည်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလေသည်။ ထိုနောက် ဣတလီလူမျိုး၊ ဂရိလူမျိုး၊ ဆဗလူမျိုး၊ ဗုလဂေးရီးယားလူမျိုးစသော လူမျိုးအသီးသီးတို့က နိုင်ငံကိုသိမ်းပိုက်ခဲ့ကြပြီးနောက်၊ နောက်ဆုံး၌ ဣတလီနိုင်ငံ၏အာဇာပိုင်အချုပ်အောက်သို့ ရောက်ရှိလေသည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဣတလီအစိုးရက အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့ရာ ၁၉၂၅ ခုနှစ်၌ သမတနိုင်ငံအဖြစ် ကျေညာလေသည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် သမတ အာမက်ဇိုးဂုသည် ပဌမဇိုးဂုဘုရင်ဘွဲ့ကို ခံယူ၍ အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံ၌ ဘုရင်စံနစ်ဖြင့်အုပ်ချုပ်လေသည်။ (ဇိုးဂုဘုရင်၊ ပဌမ - လည်းရှု။)

၁၉၃၉ ခုနှစ်ဧပြီလ ၇ ရက်နေ့တွင် ဣတလီတပ်များသည် အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ကြသဖြင့် ဇိုးဂုဘုရင်သည် အီဂျစ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရသည်။ ၁၉၄၀ ခုနှစ်တွင် ဣတလီတပ်များသည် မတမတ်တို့ထံ၌ လက်နက်ချအညံ့ခံကြသည်။ ထိုအခါ ဂျာမနီတပ်များက အယ်လဗေးနီးယား နိုင်ငံကို သိမ်းပိုက် လေသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၄၅ ခုနှစ်၌ လွတ်လပ်သောနိုင်ငံအဖြစ်သို့ပြန်လည်ရောက်ရှိ၍၊ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်ချုပ် အင်ဗာ ဟိုဇာခေါင်းဆောင်သော သမတနိုင်ငံ အစိုးရအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။

ထို ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် အယ်လဗေးနီးယား နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးသို့ ဝင်ရောက်ခွင့် လျှောက်ထားသည်ကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဂရိတ် ဗြိတိန် နိုင်ငံတို့က ကန့်ကွက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ဝင်ရောက်ခွင့်ရခဲ့၏။ ထိုနှစ်တွင်ပင် ဝါဆောစာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံဖြစ်လာခဲ့သည်။ အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံ၏ ဝါဒမှာ စတာလင်ကို လိုလား၍ ကမ္ဘာ့ရှက်ကို ဆန့်ကျင်ခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ် တရပ်နိုင်ငံနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီး၍ တီးတီး၏ ယူဂိုစလားဗီးယား နိုင်ငံနှင့် ရန်သူပမာ ဖြစ်ခဲ့ရလေသည်။ ဆိုဗီယက်ရုရှနိုင်ငံသည် အယ်လဗေးနီးယား နိုင်ငံနှင့် ၁၉၆၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် အဆက်အသွယ် ဖြတ်ခဲ့၍ အယ်လဗေးနီးယား နိုင်ငံအားလည်း ဝါဆောစာချုပ်အဖွဲ့ အစည်းအဝေးများ တက်ရောက်ခြင်း မပြုနိုင်အောင် ဟန့်တားပိတ်ပင်ခဲ့၏။ သို့ဖြစ်၍ ၁၉၆၈ ခုနှစ်တွင် အယ်လဗေးနီးယား နိုင်ငံသည် ထိုစာချုပ်အဖွဲ့မှ နုတ်ထွက်ခဲ့လေသည်။

အယ်လဗေးနီးယား နိုင်ငံသည် အဓိကအားဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးနိုင်ငံတခု ဖြစ်နေခဲ့သေးသည်။ သို့သော် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်လွန် နှစ်များနှင့် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်လွန် နှစ်များအတွက် ကုန်မျှနှစ် တရပ်နိုင်ငံ၏ အကူအညီဖြင့် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများ ထူထောင်ရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးတွင် ခေတ်မှီအောင် ပြုပြင်ရေးအတွက် အပူတပြင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်မှ အစပြု၍ အမျိုးသား ဝင်ငွေ ခုနစ်ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုလေသည်။

အသစ် တည်ထောင်ခဲ့သော စက်မှု လက်မှု လုပ်ငန်းများမှာ ဓာတ်မြေဩဇာလုပ်ငန်း၊ အထည်အလိပ်လုပ်ငန်း၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်ကြိုးလုပ်ငန်းနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက် ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။

အဓိကထုတ်ကုန်များမှာ ရေနံ၊ဗစ်တျူမင်၊ခရမ်း၊သံနှင့် ကြေးနီ၊ ခြည်ထည်များ၊ သစ်သားထည်များနှင့် ဆေးရွက်စသည်တို့ဖြစ်သည်။ အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားကုန်သွယ်မှု ထက်ဝက်ကျော်မှာ ကုန်မျှနှစ် တရပ်နိုင်ငံနှင့် ပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် အယ်လဗေးနီးယား နိုင်ငံနှင့် တရပ်နိုင်ငံတို့သည် နှစ်ပြည်ထောင် ကုန်သွယ်မှုကို တိုးချဲ့ရန်အတွက်၎င်း၊ အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံသို့ ငွေကြေးတိုးတက်ချေးငှားရန်အတွက်၎င်း စာချုပ်အသစ်တရပ်ချုပ်ဆိုခဲ့၏။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံသည် ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံ၊ ဂရိနိုင်ငံတို့နှင့် သံတမန် အဆက်အသွယ် ပြန်လည်ပြုလုပ်ခဲ့၏။

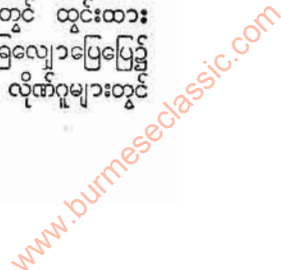
အယ်လဗျူမင်။ ။အယ်လဗျူမင်သည် အရောင်အဆင်းနှင့် အရသာ ကင်းမဲ့၍ ယေဘုယျအားဖြင့် ပုံသဏ္ဍာန်မဲ့သော (ခရစ်စတဲ မဟုတ်သော) ပစ္စည်းတမျိုး ဖြစ်သည်။ အပင်နှင့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ ကြီးထွားသန်မာရေးအတွက် အလွန် အရေးပါအရာရောက်သော ဓာတ်ပစ္စည်းတခု ဖြစ်သည်။ ထိုပစ္စည်းကို ဥအကာတွင် အတွေ့ရဆုံး ဖြစ်၏။ ဥ၏အကာတွင် အယ်လဗျူမင်နှင့် ရေသာလျှင် အဓိက ပါဝင်သည်။ သွေးထဲတွင်၎င်း၊ မျက်လုံးရည်ကြည်တွင်၎င်း၊ လူနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ အသားထဲ၌ ရှိသော အရည်များတွင်၎င်း အယ်လဗျူမင်ကို တွေ့ရှိရသေးသည်။ အခြား အယ်လဗျူမင် တမျိုးကိုလည်း သစ်စေ့များ၊ ကောက်နှံများနှင့် အပင်တို့၏ အရည်များတွင် တွေ့ရလေသည်။ အယ်လဗျူမင်ကို ရေနှင့် ရောလိုက်သောအခါ ကော်ကဲ့သို့သော ပျော်ဝင်ရည်တမျိုး ဖြစ်လာ၍ အပူဓာတ်ပေးလိုက်သောအခါတွင် ကြက်ဥပြုတ်၊ ဘဲဥပြုတ်များ အတွင်း၌ အကာသည် မာသွားသကဲ့သို့ အယ်လဗျူမင်သည်လည်း မာသွားလေသည်။ အယ်လဗျူမင်ထဲသို့ အယ်လကို

ဟော ရောထည့်လိုက်သော အခါတွင်လည်း မာသွား၏။ အားလုံးသောအယ်လဗျူမင်တို့တွင် ကာဗွန်၊ဟိုက်ဒြိုဂျင်၊ အောက်ဆီဂျင်၊နိုက်ထရိုဂျင်နှင့်ဆာလဖာ(ကန်)ဓာတ်များ ပါရှိလေသည်။ အယ်လဗျူမင်သည် ပရိုတင်း ဓာတ်တမျိုး ဖြစ်၍ လူတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်းများကို ကြီးထွားသန်မာစေနိုင်သဖြင့် အစား အစာများတွင် အရေးကြီးသော ပစ္စည်းတခု အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်လေသည်။ သို့ရာတွင် အယ်လဗျူမင်၏ ခန္ဓာအိမ် ဖွဲ့စည်းပုံမှာ အလွန်ရှုပ်ထွေးသောကြောင့် ယခုတိုင် မဖြေရှင်းနိုင်သေးချေ။

အယ်လဗျူမင်ကို ဆီးထဲ၌ မကြာခဏ တွေ့ရလျှင် ကျောက်ကပ်၌ ရောဂါ ရှိတတ်လေသည်။

အယ်လီရာလိုဏ်ဂူ။ ။ကမ္ဘာ့အံ့ခြီးဖွယ်ရာများတွင် တပါးအပါအဝင်ဟု ဆိုအပ်သော အယ်လီရာလိုဏ်ဂူများသည် အိန္ဒိယ သမတနိုင်ငံ ဟိုက်ဒရဗတ်ပြည်နယ်၏ အနောက်မြောက် နယ်စပ်တွင်ရှိ၍ အဇန္တလိုဏ်ဂူများမှ မိုင် ၁၀၀ ခန့် ဝေးကွာသည်။ (အဇန္တလိုဏ်ဂူ — လည်းရှု။) အဇန္တလိုဏ်ဂူများနည်းတူ ရှေးခေတ်အိန္ဒိယ၏ ကိုးကွယ်မှု အယူဝါဒဆိုင်ရာ အနုပညာမြောက်သော အဆောက်အအုံများကြောင့် ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။ ယင်းတို့တွင် အဇန္တလိုဏ်ဂူများကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓ အယူဝါဒဆိုင်ရာ လိုဏ်ဂူများချည်းသာ မဟုတ်ပဲ ဗြဟ္မဏ (ဟိန္ဒူ) နှင့် ဂျိနိုးအယူဝါဒဆိုင်ရာ လိုဏ်ဂူများပါ ပါဝင်လေသည်။ ထိုသို့တနေရာတည်းတွင် အယူဝါဒကြီးသုံးခု၏ အရေးပါသောကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများကို ယှဉ်တွဲတွေ့ရှိခြင်းသည် ထူးခြားမှု တရပ်ဖြစ်၍ ရှေးခေတ်အိန္ဒိယ၏ ကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာ သဘောထားတရပ်ကို သရုပ်ပြနေသကဲ့သို့ ရှိပေသည်။

အဇန္တ လိုဏ်ဂူများသည် ပန်းချီလက်ရာများကြောင့် ပိုမို ကျော်ကြားသော်လည်း အယ်လီရာ လိုဏ်ဂူများ၏ ကျော်ကြားမှုမှာ ဗိသုကာနှင့် ပန်းတမော့လက်ရာများကို အကြောင်းပြုပေသည်။ ယင်းတို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အကြီးမားဆုံး၊ အကျယ်ဝန်းဆုံးသော ကျောက်ထွင်း ဂူကျောင်း၊ တန်ဆောင်းများလည်း ဖြစ်ကြပေသည်။ လိုဏ်ဂူအားလုံးပေါင်း ၃၄ လုံးပါဝင်၍၊ အဇန္တလိုဏ်ဂူများကဲ့သို့ပင် ဆန်းစလပုံသဏ္ဍာန်အနေအထားရှိသော ကျောက်တောင်ကြီးတွင် ပြောင်မြောက်သော ဗိသုကာလက်ရာ၊ ပန်းတမော့လက်ရာတို့ဖြင့် ဂူပေါက်များကို တည်ဆောက်ထားလေသည်။ သို့သော် အဇန္တလိုဏ်ဂူများကဲ့သို့ မတ်စောက်သော ချောက်ကမ်းပါး၏ ခုလတ်တွင် ထွင်းထားသည်မဟုတ်ချေ။ တောင်စောင်း ဆင်ခြေလျှောပြေပြေ၌ တည်ဆောက်ထားသဖြင့် များစွာသော လိုဏ်ဂူများတွင် ရှေ့ဖက်၌ ရင်ပြင်ကျယ်များရှိသည်။

အယ်လီရာလိုက်ဂူ

ဆန်းစ လ၏ပုံသဏ္ဍာန်တည်နေသော ကျောက်တောင်ကြီးသည် တောင်နှင့်မြောက်တန်းလျက် ၁၆ မိုင်ခန့် ရှည်လျားသည်။ တောင်ဖက် အစွန်းဖြစ်သော တောင်စွယ်တွင် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဆိုင်ရာ လိုက်ဂူ ၁၂၊ အလယ်ခုံးခုံး နေရာတွင် ဗြဟ္မဏ (ဟိန္ဒူ) အယူဝါဒဆိုင်ရာ လိုက်ဂူ ၁၇ လုံး၊ မြောက်ဖက်အစွန်း တောင်စွယ်၌ ဂျိန်းအယူဝါဒ ဆိုင်ရာ လိုက်ဂူ ငါးလုံးရှိလေသည်။

ယင်းတို့ကို တခေတ်တည်းတချိန်တည်း၌ တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်းများမဟုတ်မူ၍၊ ခရစ်နှစ် လေးရာစုမှ ၁၃ ရာစုနှစ်အထိ ရှည်လျားသော ကာလအပိုင်းအခြားအတွင်း၌ တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဆိုင်ရာ လိုက်ဂူများသည် ခရစ်နှစ် လေးရာစုနှစ်မှ ခုနစ်ရာစုနှစ်အတွင်း ကလက်ရာများဖြစ်၍ ဗြဟ္မဏလိုက်ဂူများသည် ရှစ်ရာစုနှစ်မှ ကိုးရာစုနှစ်အတွင်း၌၎င်း၊ ဂျိန်းလိုက်ဂူများသည် ၁၀ ရာစုနှစ်မှ ၁၃ ရာစုနှစ်အတွင်း၌၎င်း အသီးသီးတည်ဆောက်ခဲ့သော လက်ရာများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အဇန္တလိုက်ဂူများကဲ့သို့ပင် အချို့လိုက်ဂူများသည် အထပ် နှစ်ထပ် သုံးထပ်ရှိလေသည်။

ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဆိုင်ရာလိုက်ဂူများတွင် အဇန္တလိုက်ဂူများကဲ့သို့ စေတီယနှင့် ဝိဟာရဟူ၍ နှစ်မျိုး တွေ့ရသည်။ သို့သော် စေတီယ (ဘုရားတန်ဆောင်း) များကို အတွေ့ရနည်းပေသည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဆိုင်ရာ လိုက်ဂူအစုထဲတွင် ဒုက္ခိယမြောက်သည် စေတီယလိုက်ဂူ ဖြစ်သည်။ ဘေးစကြံမပါ၊ ဂူတန်ဆောင်းချည်း သက်သက်သည် ၄၈ ပေပတ်လည်ရှိသည်။ တန်ဆောင်းအတွင်း၌ ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်များကို မုဒြခေါ် အနေအထား အမျိုးမျိုးဖြင့် တွေ့ရသည်။ ဘုရားဆောင်အတွင်း၌မူ ခြင်္သေ့ခံသော ပလ္လင်ထက်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ စံနေတော်မူသည့် ဥာဏ်တော်ကြီးမားသော ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်ကြီးတစ်ဆူကို အဂ္ဂသာဝကများနှင့် နတ်ဗြဟ္မာ အပေါင်း ခြံရံလျက်တွေ့ရသည်။ ဗောဓိသတ္တနတ်ရုပ်တုများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုတန်ဆောင်းကြီး၏မျက်နှာကြက် အမိုးကို တိုင်ထိပ်ဖွဲ့မီးနှင့် တိုင်အခြေကို တင့်တယ်ခန့်ညားသည့် ပန်းတမော့လက်ရာများဖြင့် ပြီးသည့် ကျောက်သားထွင်းတိုင်ကြီး ၁၂ လုံးက ထောင်ပင့်ထားလေသည်။

စေတီယလိုက်ဂူတစ်ခုဖြစ်သော ဒဿမမြောက် လိုက်ဂူကို လက်မူပညာစောင်နတ်မင်းအား အစွဲပြု၍ ဝိဿဝကာမဟုခေါ်သည်။ ထိုဂူတန်ဆောင်း၏ ရွှေတောင် ရင်ပြင်ကျယ်ကြီးရှိ၍ ရင်ပြင်၏ပတ်လည်တွင် ခန့်ထည့်စွာပန်းတမော့လက်ရာဖော်ထားသော ကျောက်တိုင်ကြီးများက အမိုးကိုထောက်ပံ့ထားသည့် စကြံများ ရှိလေသည်။ အဇန္တ ဝိဟာရလိုက်ဂူများကဲ့သို့ မျက်နှာစာတွင် ဆင်ဝင်ဆောင်ရှိ၍၊ ရင်ပြင်မှ လှေကားထစ်များဖြင့် တဆင့်တက်ရသည်။ ဆင်ဝင်ဆောင်

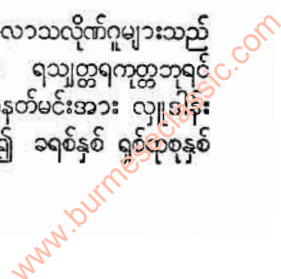
ရှိရာ မျက်နှာစာထိပ်တွင် လှပခန့်ညားစွာ ကျောက်သားကို ထုထွင်းပုံဖော်ထားသောပန်းကလပ်သည် အပြင်သို့ လွန်၍ ထွက်နေသည်။ ဂူတန်ဆောင်းအတွင်းသို့ အလင်းရောင်ပေးသော မြင်းခွာပုံသဏ္ဍာန် လေသာ ပြတင်းကြီးလည်း ရှိလေသည်။

ဂူတန်ဆောင်း၏ အတွင်းဖက်သည် ၈၆ ပေရှည်၍ ၄၃ ပေကျယ်ပြီးလျှင် မျက်နှာကြက်သို့ အမြင့် ၃၄ ပေ ရှိသည်။ မျက်နှာကြက်ကို ထောင်ပင့်ထားသော ပန်းတမော့လက်ရာဖြင့်ပြီးသည့် ကျောက်တိုင်လုံးကြီးများ ၂၈ လုံးရှိ၍ ထိုတိုင်လုံးကြီးများဖြင့် အခန်းဖွဲ့၍ ဘေးစကြံများကို၎င်း၊ ထူပါရုံရှိရာ အခန်းဆောင်ကို၎င်း ပိုင်းခြားထားလေသည်။ ထူပါရုံ၏ ဥာဏ်တော်သည် ၂၇ ပေမြင့်၍ ထူပါရုံ၏အရှေ့ဖက်တွင် ဥာဏ်တော်ကြီးမားသော ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်ကြီး တဆူ ရှိသည်။ ထိုဂူတန်ဆောင်း အတွင်း၌ ဗိသုကာပညာဆိုင်ရာ လက်စွမ်းပြလက်ရာ အတော်များများရှိလေသည်။

ဝိဟာရ လိုက်ဂူများအနက် လိုက်ဂူ နှစ်ခုသည် ရွှေမျက်နှာစာတွင် ရင်ပြင်ကျယ်ကြီးများရှိ၍၊ အထပ်သုံးထပ် ရှိပြီးလျှင် ပေ ၅၀ မြင့်သည်။ ထိုဝိဟာရ နှစ်ဆောင်သည် အတော်အသင့် ကြီးမားသည်လည်း ဖြစ်ပေရာ ယင်းတို့ကို တည်ဆောက်ရခြင်းသည် ဗိသုကာပညာ လက်စွမ်းပြတရပ် ဖြစ်ပေသည်။ အမိုးကိုထောက်ပံ့ထားသော တိုင်လုံးများဖြင့် အခန်းဖွဲ့သွားရာ၌ အလျားလိုက်မဟုတ်ပဲ တမူထူးခြားကာ ကန့်လတ်ဖြတ်၍ အခန်းဖွဲ့သွားလေသည်။ ထိုဝိဟာရ နှစ်ဆောင်တွင် ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်များနှင့် အခြားပန်းတမော့လက်ရာ အပြောက်အမုမ်းကို အခြားဗုဒ္ဓ အယူဝါဒဆိုင်ရာ လိုက်ဂူများထက် ပို၍ အများအပြား တွေ့ရသည်။ ထိုဝိဟာရများကို အေဒီ ၇၀၀ ခုအတွင်းကတည်ဆောက် ခဲ့သည် ဖြစ်ရာ၊ ထိုသုံးထပ် ကျောက်ဂူ ကျောင်းများ၏ ဗိသုကာလက်ရာကို ထောက်ဆ၍ အိန္ဒိယကျောက်ထွင်းဗိသုကာအတတ်သည် ထိုခေတ်တွင် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ခဲ့ပြီဟု သိရှိရလေသည်။

ဗြဟ္မဏ အယူဝါဒဆိုင်ရာ လိုက်ဂူ ၁၇ လုံးတို့သည် တောင်ကျန်း၏အနောက်ဖက်မျက်နှာ၌ မိုင်ဝက်ခန့်အလျားလိုက်ရှိကြသည်။ ထိုလိုက်ဂူများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဂျိန်းအယူဝါဒလိုက်ဂူများထက် အမုမ်းအမံ အပြင်အဆင် ပို၍ များပြားသည်။ သီဝနတ်မင်းနှင့် မိဖုရား ပါရာတီတို့၏ ဘဝဖြစ်စဉ်များကို ရုပ်လုံးရုပ်ကြွများဖြင့် တခမ်းတနားပြင်ဆင် မှမ်းမံထားလေသည်။

ဗြဟ္မဏလိုက်ဂူများအနက် ဧကလာသလိုက်ဂူများသည် အကျော်ကြားဆုံး ဖြစ်လေသည်။ ရသျှတ္တရက္ကတဘုရင် ပဌမမြောက် ခရစ်သျှနားက သီဝနတ်မင်းအား လျှူဒါန်းပူဇော်ခဲ့သော အဆောက်အအုံဖြစ်၍ ခရစ်နှစ် ရှစ်တုစုနှစ်

အယ်လီရာလိုက်ဂူ

ကမ္ဘာ့အံ့ခြီးဖွယ်တရပ်ဟု ဆိုအပ်သော အယ်လီရာလိုက်ဂူ

အတွင်းက တည်ဆောက်ခဲ့လေသည်။ အိန္ဒိယ ကျောက် သားထွင်း ဂူတန်ဆောင်းများအနက် အကြီးဆုံးလည်း ဖြစ် ပြီးလျှင် အိန္ဒိယကျောက်ထွင်း ဗိသုကာပညာသည်များ၏ အံ့ခြီးဖွယ်ရာ အကောင်းဆုံးသော လက်စွမ်းပြ ဂူတန် ဆောင်းလည်းဖြစ်သည်။ ယင်းကို လိုက်ဂူဟုဆိုရသော်လည်း လိုက်ဂူစင်စစ်မဟုတ်ပါ။ ရင်ပြင်ကျယ်ကြီး၏ အလယ်တွင် တသီးတသန့် ခန့်ထည်စွာဖြင့် တည်ရှိနေသော တန်ဆောင်း ကြီးဖြစ်ပေသည်။ တောင်မကြီးမှ တောင်ကုန်း တခုစာ လုံးလုံးကို ထွင်းယူပြီးလျှင် ဘေးပတ်လည်၌ ရင်ပြင်နေရာ ဖြစ်အောင် ညီချသည်။ အလယ်၌ ငုတ်တုတ်ကျန်ခဲ့သော တောင်ကုန်းကို သီဝနတ်မင်း၏ နတ်ကွန်းရှိရာ အံ့ခြီးဖွယ် ရာ တန်ဆောင်းကြီးအဖြစ်ဖန်တီးလေသည်။ ယင်းသို့ ဖန်တီး ခိုင်ရန် ကျောက်မြေတန်ချိန် ၂၀၀,၀၀၀ ခန့်ကို ထွင်းထုတ် ပစ်ရမည်ဟု ခန့်မှန်းကြလေသည်။

တန်ဆောင်းကြီးရှိရာ ရင်ပြင်သည် ၂၇၆ ပေ ရှည်၍

၁၅၄ ပေ ကျယ်သည်။ တန်ဆောင်းကြီး သက်သက်သည် ၁၆၄ ပေ ရှည်၍ ၁၀၉ ပေ ကျယ်ပြီးလျှင် သီဝနတ်မင်း၏ နတ်ကွန်းဆောင်၊ ခန်းမဆောင်နှင့် ဆင်ဝင်ဟူ၍ သုံးပိုင်း ပိုင်းနိုင်သည်။ နတ်ကွန်း၏ ဘေးပတ်လည်တွင် လျှောက် သွားနိုင်သော နေရာကွက်လပ်ခြား၍ ဝတ်ပြုဆောင် ငါးခု ရှိရာ၊ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဆိုင်ရာ ဝိဟာရလိုက်ဂူများတွင် ရဟန်း များ သတင်းသုံးသော ဂူပေါက်များသဘောပင် ဖြစ်သည်။ နတ်ကွန်းဆောင်၏ အဝင်ဝတံခါး၌ ယမုနာနှင့်ဂင်္ဂါ နတ် သမီးရုပ်တို့ ရှိလေသည်။ နတ်ကွန်းဆောင်သည် ၁၅ ပေ ပတ်လည်ရှိ၍ အလင်းရောင်ဝင်ပေါက်မရှိချေ။

ဒုတိယပိုင်းသည် အလယ်ခန်းမဆောင်ဖြစ်၍ ၅၇ ပေ ရှည်ပြီးလျှင် ၅၅ ပေကျယ်သည်။ မျက်နှာကြက်ကိုထောက် ပင့်ထားသော ကျောက်တိုင်လုံးကြီး ၁၆ လုံးရှိရာ၊ လေးလုံး တခုစီဖြင့် အခန်းခွဲထားသည်။

တတိယပိုင်းသည် တန်ဆောင်း၏ မျက်နှာစာ ဝင် ပေါက်ဖြစ်သော ဆင်ဝင်ဆောင် ဖြစ်သည်။ ထိုဆင်ဝင် ဆောင်တွင် နန္ဒီ၊ သို့မဟုတ် နွားလားဥသဘရုပ် ရှိသည်။ ထိုအဆောင်၏ မျက်နှာကြက်တွင် ပန်းချီ အနည်းအကျဉ်း မျှတော့ရသည်။ ဆင်ဝင်ဆောင်၏ တဖက်တချက်တွင် တံခန့် တိုင်ကဲ့သို့သော မြင့်မားသော ကျောက်တိုင်ကြီးတလုံးစီရှိ လေသည်။

ကေလာသ တန်ဆောင်းကြီး၏ အောက်ခြေတွင် ဆင် ရုပ်လုံးကြီးများကို ထုထွင်းထားရာ၊ ထိုဆင်ရုပ်ကြီးများ သည် အသက်ဝင်လှ၍ တန်ဆောင်းကြီးကို ထမ်း၍ ထားဘိ သကဲ့သို့ ထင်ရသည်။ တန်ဆောင်းကြီး၏ အတွင်းအပြင်၌ လူရုပ်၊ နတ်ရုပ် တိရစ္ဆာန်ရုပ်များကို ကိုယ်အရွယ်အစား အတိုင်း ထုလုပ်ထားသည်များလည်း ရှိလေသည်။ သီဝ နတ်မင်းနှင့် မိဖုရားတို့၏ ဘဝဖြစ်စဉ် အခန်းခန်းတို့အပြင်၊ ရာမာယဏ ဇာတ်တော်မှ အခန်းခန်းတို့ကိုလည်း ပြောင် မြောက်သော လက်ရာများဖြင့် ရုပ်လုံးဖော်ထားလေသည်။ တန်ဆောင်း၏နံရံတဖက်တွင် ရာဝဏ ဘီလူးက သီဝနတ်မင်း ၏ နတ်ဘုံ နတ်နန်း ဖြစ်သော ကေလာသကို ကိုင်လှုပ်၍ မှောက်ပစ်ရန် ပြုနေပုံကို ဟန်မာန်ပါလှစွာ သရုပ်ဖော်ထား သည်။ ထိုအချိန်တွင် သီဝနတ်မင်းသည် ရာဇဇန္ဒြေမပျက် တည်ငြိမ်စွာ ရှိနေလျက်၊ ပါရဝတီ နတ်မိဖုရားသည်သာ လျှင် စိုးရိမ်ထိတ်လန့်စွာဖြင့် နတ်မင်းအပါးသို့ကပ်မိ၍ နေ ပုံကို သရုပ်ပါစွာ ရုပ်ကြွဖော်ထားလေသည်။

ကေလာသ တန်ဆောင်းကြီးကို အခြား ဂူတန်ဆောင်း များ၊ ပြာသာဒ်ဆောင်များ၊ စင်္ကြံများ၊ မုခ်ဦးများ၊ အရံအ တား တန်တိုင်းများဖြင့် ခြံရံလျက် ရှိနေလေရာ၊ သီဝနတ် မင်း၏ နတ်တန်နန်း ကေလာသ တမူပင် သိုက်မြိုက် ခမ်းနားပေသည်။ အဆောက်အအုံတခုနှင့် တခု ကူးသန့်

www.burmeseclassic.com

နိုင်သော မိုးပျံတန်တားလည်းရှိခဲ့၏။ ယင်းသို့ အဆန်းတကြယ် ဖန်တီး ဆောက်လုပ်ထားသဖြင့်လည်း အနုပညာဝေဖန်ရေး ဆရာတိုင်းက အခြံအရံ အဆောက်အအုံများနှင့်တကွဖြစ်သော ကေလာသ တန်ဆောင်းကြီးသည် တိမ်တိုက်ထဲ၌ ရှိနေသယောင်ပင် ထင်မှတ်ရ၍ ပရဂုဏ် အတွင်းသို့ ခြေနှင်းချရသည်ကိုပင် မရဲတရဲရှိတော့သည်ဟုဆိုခဲ့ဘူးလေသည်။ အလုံးစုံပြု၍ ဆိုရလျှင် ကေလာသတန်ဆောင်းသည် ရှေးခေတ်အိန္ဒိယ၏ ကျောက်ထွင်း ဗိသုကာ အတတ်နှင့် ရုပ်လုံးရုပ်ကြွအတတ်ကို အစွမ်းကုန် ဖော်ထုတ်ထားသော ကျောက်ထွင်းတန်ဆောင်းပေတည်း။

ဂျိန်း လိုက်ဂူများသည် တောင်ကုန်း၏ မြောက်ဖက် တောင်စွယ်တွင်ရှိကြ၍ ကေလာသတန်ဆောင်းမှ တမိုင်ခွဲခန့်ဝေးသည်။ လိုက်ဂူ ငါးခုရှိသည့်အနက် အိန္ဒိယဂူတန်ဆောင်းနှင့် ဇဂန္ဓာထတန်ဆောင်းတို့သည် ဂျိန်းအယူဝါဒ ဆိုင်ရာ အနုပညာ၏အစွမ်းပြ အဆောက်အအုံများဟု ဆိုရပေမည်။ အထူးသဖြင့် ဇဂန္ဓာထတန်ဆောင်းသည် ပို၍ ကြီးမားပြီးလျှင် နှစ်ထပ်ဖြစ်သည်။ ယင်း၏ အထက်ထပ်တွင် မှမ်းမံထားသော အပြင်အဆင်များ၏ အထားအသို၊ အစီအစဉ်တို့သည် အပြစ် ဆိုဖွယ်ရာ မရှိလောက်အောင် အနုပညာလက်ရာမြောက်လှပေသည်။ ထိုကြောင့် ယင်းကို အယ်လီရာ လိုက်ဂူများတွင် အနုပညာလက်ရာအကောင်းဆုံးတခုအဖြစ်ထားရှိကြသည်။ ထိုဂူတန်ဆောင်း အတွင်း၌ ပလ္လင်ထက်ဝယ် ထက်ဝက်ဖွဲ့ခွေ စံနေတော်မူသော မဟာဝိရ ရုပ်တုတော်ကြီးရှိလေသည်။

အဇန္တမု အယ်လီရာခေတ်ဖြစ်သော ဘီစီ နှစ်ရာစုနှစ်ခန့်မှ အေဒီ ၁၃ ရာစုနှစ်အတွင်း၌ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ကျောက်တောင်များကိုထွင်း၍ ဂူကျောင်းတန်ဆောင်းစသော ကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာအဆောက်အအုံများကို ဖန်တီးတည်ဆောက်ခဲ့ကြရာ ထိုအတတ်သည် အနောက်နိုင်ငံသားများအတွက် အခြားမကုန်နိုင်သော စွမ်းဆောင်မှုတရပ်ဖြစ်ပေသည်။ ထိုခေတ်အခါက လမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေး မကောင်းသဖြင့် ကျောက်တောင်များမှ ကျောက်တုံးများကို တူး၍ တနေရာမှတနေရာသို့သယ်ယူပြီးလျှင် အဆောက်အအုံများတည်ဆောက်သည်ထက် အနေအထား ကောင်းသော ကျောက်တောင်ကြီးများကို မိမိတို့လိုရာပုံစံရအောင် ထွင်း၍ ဖန်တည်းတည်ဆောက်ရခြင်းက ပို၍ ငွေကုန်လူပန်း သက်သာခဲ့ပေသည်။ သို့သော် အလွန်လက်ဝင်၍ တိကျသေချာမှုလိုအပ်လှသောလုပ်ငန်းကြီးများဖြစ်၍ ဖန်တီးတည်ဆောက်ရသောအလုပ်သမားပညာသည်များ၏ ကျွမ်းကျင်မှု အထူးလိုအပ်လှပေသည်။

အဇန္တနည်းတူ ရှေးခေတ် အိန္ဒိယ၏ အယူဝါဒဆိုင်ရာ အနုပညာ သရုပ်ပြ အဆောက်အအုံများဖြစ်၍၊ အိန္ဒိယ

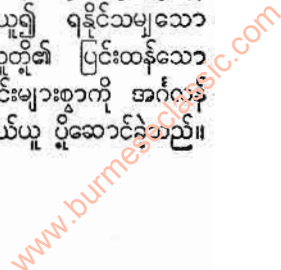
နိုင်ငံပိုင် အစိုးရသည် ထိုလိုက်ဂူများသို့ သွားရောက်လေ့လာလိုသူများအတွက် အဆင်ပြေပြေ သွားရောက်နိုင်ရန် စီစဉ်ပေးထားလေသည်။ အယ်လီရာလိုက်ဂူများသည် အဇန္တလိုက်ဂူများလောက် လူသူအသွားအလာနည်းပါးသော အရပ်ဒေသမဟုတ်ပေ။ အဇန္တ လိုက်ဂူသို့ သွားသကဲ့သို့ပင် ဘုံဘိုင် - ကာလကတ္တား မီးရထားလမ်းပေါ်ရှိ ဂျလဂါအွန် မြို့မှတစ်ဆင့်၎င်း၊ ထိုလမ်းခွဲပေါ်ရှိ သြရန်ဂါဗတ်မြို့မှတစ်ဆင့်၎င်း မော်တော်ကားများဖြင့် သွားရောက်နိုင် ကြလေသည်။ အယ်လီရာလိုက်ဂူများသည် သြရန်ဂါဗတ်မြို့မှ ၁၆ မိုင်ခန့်သာ ဝေးကွာလေသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒား လော့ (ခရစ် ၁၈၉၁-၁၉၆၉)။ ။

အားဘွဲ့ရ ဟဲရိုး ရူးပတ် လီယိုမရစ် ဂျော့ အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက မဟာမိတ်တပ်များကို ဥရောပတိုက် ဒန်းကတ်ဆိပ်ကမ်းမှ ဆုတ်ခွာရာ၌၎င်း၊ ဗြိတိသျှတပ်များကို မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆုတ်ခွာရာ၌၎င်း စီမံခန့်ခွဲခဲ့ရသော ဗိုလ်ချုပ် ဖြစ်သည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာသည် စတုတ္ထ ကယ်လီဒွန် အားဘွဲ့ရ မှူးမတ်ကြီး၏ တတိယသားဖြစ်၍ ၁၈၉၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းနယ် တိုင်ရန်းခရိုင် ကယ်လီဒွန်ရိတ်ကွဲ၌ ဖွားမြင်သည်။ ဟဲရိုးကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားပြီးနောက် ဆင်းဟတ် စစ်တက္ကသိုလ်သို့ သွားရောက်၍ စစ်ပညာကို သင်ယူခဲ့သည်။ ၁၉၁၁ ခုနှစ်တွင် အိုင်ရစ်တပ်ဖွဲ့၌ အရာရှိကလေးအဖြစ် ဝင်ရောက်၍ စစ်မှုထမ်းသည်။ ပဌမ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ပြင်ဆစ်နိုင်ငံတွင် တပ်ရင်းမှူးအဖြစ်ဖြင့် ရန်သူကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ၌ ထူးချွန်သော စွမ်းရည်သတ္တိကြောင့် ဒီ၊ အက်စ၊ အို သွံတံဆိပ်နှင့် အမ်၊ စီ သွံတံဆိပ်များ ချီးမြှင့်ခြင်း ခံရသည်။

၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်ချုပ်ရာထူးအဆင့်သို့ တိုးတက်ခန့်အပ်ခြင်း ခံရ၍ တပ်မဟာ ၁ ကို အုပ်ချုပ်ရသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်ပွားသော အခါ ဗိုလ်ချုပ် အယ်လက်ဇန္ဒာသည် တပ်မဟာ ၁ ကို ဦးစီး၍ ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ စစ်ထွက်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့၌ ဂျာမန်တပ်များနှင့် ဆိုင်၍ တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ထိုနှစ် မေလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ဂျာမန်တို့၏ ထိုးစစ်ဒဏ်ကြောင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံမြောက်ပိုင်းရှိ ဒန်းကတ်မြို့သို့ ဆုတ်ခွာလာရသော မဟာမိတ်တပ်များကို အုပ်ချုပ်ရန် လော့ဂေါ့ထံမှ တာဝန်လွှဲပြောင်းယူ၍ ရနိုင်သမျှသော ရေယာဉ် အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ရန်သူတို့၏ ပြင်းထန်သော တိုက်ခိုက်မှုအကြားမှ တပ်သားပေါင်းများစွာကို အင်္ဂလန်ကမ်းခြေဖက်သို့ အောင်မြင်စွာ သယ်ယူ ပို့ဆောင်ခဲ့သည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာ၊ လော့

အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင် (ယူဂိုစလားဗီးယား)

၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် တဖန် ဗိုလ်ချုပ် အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ဗြိတိသျှတပ်များကို အင်အားချင်း မမျှ၍ မြန်မာနိုင်ငံမှ အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ အောင်မြင်စွာ ဆုတ်ခွာနိုင်ရန် အတွက် တာဝန်ယူရပြန်လေသည်။

ထိုနှစ်ဩဂုတ်လတွင် အာဖရိကမြောက်ပိုင်း၌ ဂျာမန်နှင့် ဣတလျံတပ်များသည် အီဂျစ်နိုင်ငံ အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့အနီးသို့ ချဉ်းကပ်လာသဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်အယ်လက်ဇန္ဒာကို ဗြိတိသျှတပ်၏ သေနာပတိအဖြစ် စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ဗိုလ်ချုပ်အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံမှ တပ်များကို အီဂျစ်နိုင်ငံမှ၎င်း၊ လစ်ဗျာနိုင်ငံမှ၎င်း အောင်မြင်စွာ တိုက်ခိုက် နှင်ထုတ်ခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် ဗိုလ်ချုပ် အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး လက်အောက်တွင် မဟာမိတ်တပ်များ၏ ဒုတိယသေနာပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရ၍ တျူနစ်ဗီးယားနိုင်ငံသို့ ဆုတ်ခွာလာခဲ့သော ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံမှ တပ်များကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်ဇူလိုင်လတွင်ဗိုလ်ချုပ်အယ်လက်ဇန္ဒာသည် အမှတ် ၁၅ တပ်စုကို ဦးစီး၍ စစ္စလီကျွန်းပေါ်သို့၎င်း၊ စက်တင်ဘာလတွင် ဣတလီပြည်မပေါ်သို့၎င်း တက်ရောက်ခဲ့သည်။ မဟာမိတ်တပ်များလက်သို့ ရောမမြို့တော်ကျသော ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၄ ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်အယ်လက်ဇန္ဒာကို ဖီးမာ

ရှယ်ရာထူးအဆင့်သို့ တိုးမြှင့်ပေးပြီးလျှင် ဣတလီနိုင်ငံရှိ မဟာမိတ်တပ်များကို ကွပ်ကဲရန် တာဝန်လွှဲအပ်ပေးလေသည်။ ထိုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ဖီးမာရှယ်အယ်လက်ဇန္ဒာသည် မြေထဲပင်လယ် စစ်မျက်နှာရှိ မဟာမိတ် တပ်များ အတွက် သေနာပတိချုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးဆုံးပြီးနောက် ၁၉၄၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့တွင် ဖီးမာရှယ် အယ်လက်ဇန္ဒာအား ဗိုင်းကောင်ဘွဲ့ဖြင့် သူ့ကောင်းပြု ချီးမြှင့်ပြီးလျှင် ဧပြီလ၌ ကနေဒါနိုင်ငံ ဘုရင့်ခံချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၅၄ ခုနှစ် အထိ ဗြိတိသျှအစိုးရအဖွဲ့တွင် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် အားဘွဲ့ချီးမြှင့်ခြင်း ခံရလေသည်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာ ဘုရင် (ယူဂိုစလားဗီးယား) (ခရစ် ၁၈၈၈-၁၉၃၄)။

။ပဌမ အယ်လက်ဇန္ဒာ ဘုရင်သည် ဆားဗီးယားပြည်ရှင် ပီတာဘုရင်၏ ဒုတိယသားတော်ဖြစ်၍ ၁၈၈၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ နောင်တော်အိမ်ရှေ့မင်းသား ဂျော့သည် ထီးမွန်နန်းမွေကို စွန့်လွှတ်သဖြင့် အယ်လက်ဇန္ဒာသည် နန်းလျှာဖြစ်လာလေသည်။ ငယ်စဉ်က ဂျီနီးဗားမြို့နှင့် ရုရှနိုင်ငံ၏မြို့တော် ဟောင်းဖြစ်သော လီနင်ဂရက်မြို့တို့တွင် ပုညာဆည်းပူးခဲ့ရသည်။ ၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် ဗော်လကန်စစ်ပွဲ ဖြစ်ပွားသော အခါ ဆားဗီးယားစစ်တပ်ကို ဦးစီး၍ တူရကီနှင့် ဗုလဂေးရီးယန်းစစ်တပ်များကို တိုက်ခိုက်သည်။ ၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ခမည်းတော် နာမကျန်းဖြစ်သောကြောင့် နန်းစောင့်အဖြစ် ဆားဗီးယားပြည်ကို အုပ်ချုပ်ရလေသည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ဆားဗီးယားတပ်များ၏ သေနာပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် ခမည်းတော် ပီတာဘုရင် ကွယ်လွန်သောအခါ အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ဆားဗီးယား၊ ဆလိုဗင်နီးယားနှင့် ကရိုးအေးရှီးယားပြည်များကို စည်းရုံးပူးပေါင်း၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံသစ်၏ ဘုရင် ဖြစ်လာလေသည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် အယ်လက်ဇန္ဒာ ဘုရင်သည် ရုမေးနီးယားဘုရင်၏ သမီးတော်နှင့် လက်ထပ်ခဲ့သည်။ (ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံ — လည်းရှူ။)

အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင် လက်ထက်တွင် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာရာ စည်းလုံးညီညွတ်ရေးပျက်စီးမည့် အခြေသို့ ဆိုက်ရောက် လာလေသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ဘုရင်သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပယ်ဖျက်၍ အာဏာရှင်အဖြစ် နိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်သည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်၌ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်ကို

ဗြိတိသျှဗိုလ်ချုပ် လော့ အယ်လက်ဇန္ဒာ

www.burmeseclassic.com

ယူဂိုစလားဗီးယားဘုရင် အယ်လက်ဇန္ဒာ

ကျေညာ၍ အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်ကို ပြောင်းလဲခဲ့သော်လည်း ပြည်တွင်း ဆူပူမှုများမှာ မပြေလည်ချေ။ အထူးသဖြင့် ကရီးအက်လူမျိုးတို့က ဘုရင်၏ အုပ်ချုပ်ပုံကို မကျေနပ်ကြချေ။

၁၉၃၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်နေ့တွင် အယ်လက်ဇန္ဒာ ဘုရင်သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ မာဆေးမြို့သို့ ဆိုက်ရောက်လာစဉ် မိမိ၏နိုင်ငံသား ကရီးအက်လူမျိုး တယောက်က သေနတ်နှင့်ပစ်၍ လုပ်ကြံသဖြင့် ဘုရင်နှင့် တကွ အတူပါလာသော ပြင်သစ် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အမ်၊ ဗားတူးလည်း ကျဆုံးခဲ့ရလေသည်။ ထိုအခါ ၁၁ နှစ် အရွယ်ရှိ သားတော် ပီတာက ခမည်းတော်၏ ညီတော် ဝမ်းကွဲ ပေါမင်းသားကို ရင်ခွင်ပိုက် အုပ်စိုးစေကာ ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံ၏ ထီးနန်းကို ဆက်ခံလေသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်များ (၄၅)။ ။၁၉ ရာစုနှစ် အတွင်းက ရုရှနိုင်ငံကို အယ်လက်ဇန္ဒာဘွဲ့ခံ ဇာဘုရင်သုံးပါးအုပ်စိုးခဲ့သည်။

ပဌမအယ်လက်ဇန္ဒာဇာဘုရင်(ခရစ် ၁၇၇၇-၁၈၂၅)။ ။ ပဌမအယ်လက်ဇန္ဒာဇာဘုရင်သည် ပဌမပေါ့ဘုရင်၏ သားတော်ဖြစ်၍ ၁၇၇၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် စိန်ပီတာစပတ်မြို့ (ယခု လီနင်ဂရက်မြို့) ၌ ဖွားမြင်သည်။ ၁၈၀၁ ခုနှစ်တွင် ရုရှထီးနန်းကို ဆက်ခံစိုးစံသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာ

ဘုရင် အုပ်စိုးသည့်အချိန်အခါတွင် ပြင်သစ်ကေရာဇ် နပိုလီယန်သည် ဥရောပတိုက်၌ စစ်ခင်း၍ နယ်ချဲ့လျက် ရှိလေသည်။ ထိုကြောင့် ၁၈၀၅ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်ရန်စွယ်ကို ချိုးနှိမ်ရန်အတွက် ရုရှနိုင်ငံသည် ဗြိတိန်၊ ဩစတြီးယား၊ ပရပ်ရှားနိုင်ငံတို့နှင့် ပူးပေါင်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဩစတာလစ်တိုက်ပွဲ၌ ဩစတြီးယန်းနှင့် ရုရှတပ်တို့သည် ပြင်သစ်ဘက်များ၏ တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။ ထိုကြောင့် ၁၈၀၇ ခုနှစ်တွင် အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်နှင့် နပိုလီယန်တို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ကို တီးလစစ်မြို့၌ ချုပ်ဆိုခဲ့ကြလေသည်။ ထိုစာချုပ်အရ နပိုလီယန်က ကမ္ဘာ့အနောက်ပိုင်းကို အုပ်စိုး၍ အယ်လက်ဇန္ဒာက အရှေ့ပိုင်းကို အုပ်စိုးရန် သဘောတူညီကြသည်။ သို့သော်လည်း အယ်လက်ဇန္ဒာသည် စာချုပ်တွင်ပါရှိသော အချက်အားလုံးတို့ကို မလိုက်နာနိုင်သဖြင့် ပြင်သစ်က အဆက်ဖြတ်ခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် နပိုလီယန်သည် ၁၈၁၂ ခုနှစ်တွင် ရုရှနိုင်ငံသို့ စစ်ချီလေသည်။ ပြင်သစ်တပ်များသည် မောစကိုမြို့တွင်းသို့ ရောက်ရှိကြသော်လည်း ရိက္ခာပြတ်လပ်ခြင်း၊ ရုရှဆောင်းရာသီဒဏ် ပြင်းထန်ခြင်းတို့ကြောင့် ပြန်လည်ဆုတ်ခွာခဲ့ကြရသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ နပိုလီယန်၏ အာဏာ တန်ခိုး ညှိုးကျလာလေသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်သည် နန်းသက်အစအစဦးပိုင်းတွင် ပညာရေး၊ အနုပညာနှင့် စာပေအရေးတို့ကို အားပေးခဲ့သည်။ လူတန်းစားအသီးသီးတို့အတွက် အခွင့်အရေးညီမျှအောင် မြေကျွန်းစံနစ်ကို ပယ်ဖျက်သည်။ အယူဝါဒရေး၌ လည်း လွတ်လပ်ခွင့်ပေးသည်။ သို့ရာတွင် နောက်ပိုင်း၌ ရုရှနှင့် မဟာမိတ်နိုင်ငံတစ်ပြစ်သော ဩစတြီးယားမှ နိုင်ငံခေါင်းဆောင် မင်းသားဖက်တားနစ်၏ ဩဇာခံဖြစ်လာ၍ တိုင်းသူပြည်သားတို့အား ပေးထားသော အခွင့်အရေးရှိသမျှကို ပြန်လည် ရုပ်သိမ်းခဲ့လေသည်။ ၁၈၂၅ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် အနိစ္စရောက်သည်။

ဒုတိယ အယ်လက်ဇန္ဒာဇာဘုရင်(ခရစ် ၁၈၀၁-၁၈၈၁)။ ။ ဒုတိယအယ်လက်ဇန္ဒာ ဇာဘုရင်သည် ပဌမ နစ်ကလတ်ဘုရင်၏ သားတော်ဖြစ်၍ ၁၈၀၁ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ခမည်းတော်ကွယ်လွန်သဖြင့် ၁၈၂၅ ခု မတ်လ ၂ ရက်နေ့တွင် ထီးနန်းဆက်ခံသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာဇာဘုရင်နန်းတက်ချိန်တွင်ကရီးဗီးယားစစ်ပွဲဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ (နစ်ကလတ်ဇာဘုရင်များ - လည်းရှု။)

၁၈၆၁ ခုနှစ်တွင် ဇာဘုရင်သည် ရုရှနိုင်ငံရှိ မြေကျွန်းများကို လွတ်လပ်ခွင့်ပေးသော အမိန့်တော် ပြန်တမ်းကို ထုတ်၍ လယ်လုပ်သူအား လယ်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ပြုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် သူ၏ ဦးရီးတော် ပဌမ အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်ကဲ့သို့ မိမိ၏ လိုက်လျောမှုကြောင့် တိုင်းပြည်ကို အာအုပ်

ရုရှနိုင်ငံ၏ ပဌမမြောက် အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်

အထိန်းရ ခက်လာမည်ဟု စိုးရိမ်သဖြင့် အာဏာရှင်သဖွယ် ပြန်လည်၍ အုပ်စိုးလေသည်။ ထိုအခါ ပြည်သူ့အများတို့ သည် ဇာဘုရင်၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို မနှစ်သက်သဖြင့် လျှို့ဝှက်အသင်းများဖွဲ့၍ ဘုရင်ကို တော်လှန်ရန် ကြံစည်ခဲ့ကြ သည်။ နောက်ဆုံး ၁၈၀၁ ခု မတ်လ ၁၃ ရက်နေ့တွင် တော် လှန်ရေးသမားတို့၏ လက်ချက်ဖြင့် ကွယ်လွန်လေသည်။

တတိယ အယ်လက်ဇန္ဒာ ဇာဘုရင် (ခရစ် ၁၈၄၅- ၁၈၉၄)။ ။ တတိယအယ်လက်ဇန္ဒာဇာဘုရင်သည် ဒုတိယ အယ်လက်ဇန္ဒာ ဇာဘုရင်၏ သားတော်ဖြစ်၍ ၁၈၄၅ ခု မတ်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ သူ၏နောင်တော် နှစ်ကလတ်သည် ၁၈၆၅ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်သဖြင့် ခမည်း တော် လုပ်ကြံခြင်းခံရသော ၁၈၀၁ ခုနှစ်၌ ဇာဘုရင်အရိုက် အရာကို ဆက်ခံသည်။ ၁၈၆၆ ခုနှစ်တွင် ဒိန်းမတ်ဘုရင် နဝမ ခရစ်တိယန်၏ သမီးတော် ဒဂ္ဂမာနှင့် ထိမ်းမြား လက်ထပ်သည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာဇာဘုရင်လက်ထက်တွင် ယဟူဒီလူမျိုး များကို နှိပ်ကွပ်၍ လက်အောက်ခံလူမျိုးခြားတို့အား ရုရှ ဘာသာနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများကို အတင်းအကျပ်သုံးစွဲလိုက် နာစေသည်။ လျှို့ဝှက်အသင်းတို့ကလည်း ဘုရင်ကို လုပ် ကြံရန် အကြိမ်များစွာ ကြိုးစားခဲ့ကြသော်လည်း မအောင် မြင်ကြချေ။ ၁၈၉၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် ရောဂါ ကြောင့် ဇာဘုရင် အနိစ္စရောက်သောအခါ သားတော် ဒုတိယ နှစ်ကလတ်နန်းတက်လေသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ် (ဘီစီ ၃၅၆-၃၂၃)။ ။ အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ် ဟူ၍ ဘွဲ့အမည်တွင်သော ဘုရင် သည် ကမ္ဘာ့သမိုင်း၌ ထိုခေတ်အခါက အကျယ်ပြန့်ဆုံး သော လက်နက်နိုင်ငံကို တည်ထောင်အုပ်စိုးခဲ့သည့် ဂရိ ဘုရင် ဖြစ်သည်။ လက်ရုံးရည်နှင့် ပြည့်စုံသော စစ်ဗိုလ် ချုပ်ကြီးတဦး ဖြစ်သည်သာမက နှလုံးရည်ရှိသော နိုင်ငံပြု သုခမိန်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ ဂရိယဉ်ကျေးမှုကိုလည်း မြေထဲပင်လယ် ကမ်းခြေဒေသများနှင့် အာရှတိုက်အတွင်း သို့ ပျံ့နှံ့စေခဲ့သည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာသည် မက်ဆီဒန်ဘုရင် ဖိလစ်နှင့် အီးပီး ရပ် မင်းသမီး အိုလံပီယာတို့၏ သားတော် ဖြစ်၍ မက်ဆီ ဒိုးနီးယားပြည် ပဲလာမြို့တော်၌ ဖွားမြင်သည်။ ဖိလစ် ဘုရင်သည် ဂရိနိုင်ငံငယ် အားလုံးနီးပါးတို့ကို တိုက်ယူ သိမ်းသွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ မယ်တော်သည်လည်း ဉာဏ်အမြော် အမြင် ကြီး၍ စိတ် ထက်မြက်သူ ဖြစ်သည်။ အယ်လက် ဇန္ဒာသည် ဂရိသူရဲကောင်း အင်္ဂါးလီး၏ အဆက်အနွယ် ဖြစ်၍ သူရဲသတ္တိ ရှိရမည်ဟု သားတော်အား အမြဲတစေ သွန်သင်ခဲ့သည်။ ထိုပြင် ဂရိပညာရှိ အယ်ရစ္စတိုတယ်ထံ၌ ပညာဆည်းပူးလေ့လာခဲ့စေသည်။ သို့ဖြစ်သည့်အလျောက် အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ငယ်စဉ်ကတည်းက ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်သူဖြစ်သည်သာမက ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့်လည်း ပြည့်စုံ ပေသည်။ အသက်အရွယ် ငယ်စဉ်ကပင် မက်ဆီဒန်စစ်တပ်ကို ဦးစီးနိုင်ခဲ့၏။

ဘီစီ ၃၃၆ ခုနှစ်တွင် ဖိလစ်ဘုရင် လုပ်ကြံခြင်း ခံရသော အခါ အသက် ၂၀ အရွယ်ခန့်မျှသာ ရှိသော အယ်လက် ဇန္ဒာသည် မက်ဆီဒန်ပြည် ထီးနန်းကို ဆက်ခံအုပ်စိုးလေ သည်။ ထိုအခါ ဂရိနိုင်ငံငယ်တို့သည် မက်ဆီဒိုးနီးယား ပြည့်ရှင်၏ ကြီးစိုးမှုအောက်မှ လွတ်မြောက်ရန် ဆူပူထကြွ ကြသည်။ သီးဗီးနိုင်ငံငယ်သားတို့က စတင်၍ မက်ဆီဒန် ဘုရင်ကို ပုန်ကန်ကြသည်။ အက်သင်း နိုင်ငံငယ်ကလည်း သီးဗီးနိုင်ငံငယ်ဖက်မှ ဝင်ရောက်ကူညီရန် ပြင်ဆင်လျက် ရှိသည်။ ထိုအခါ မြောက်ဖက်တင် ရန်သူများကို တိုက်ခိုက် နှိမ်နင်းလျက်ရှိသော အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်သည် စစ်သည် အလုံးအရင်းဖြင့် တောင်ဖက်သို့ ဆင်းလာပြီးလျှင် သီးဗီး နိုင်ငံငယ်ကို ပြာပုံအတိုဖြစ်အောင် တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းခဲ့ လေသည်။ ထိုနောက် တွင်ကား ဂရိနိုင်ငံငယ်များသည် ကျိုးနွံလာကြပြီးလျှင် အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်ထံ သစ္စာခံ ကြလေသည်။

ထိုသို့ ပြည်တွင်းရန် ငြိမ်းအေးသောအခါ အယ်လက် ဇန္ဒာဘုရင်သည် ပါးရှားနိုင်ငံကြီးကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ရန် အာရုံလှည့်လေသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ရှေးဦးစွာ အာရှမိုင်းနားရှိ ဂရိနယ်ပယ်များနှင့်မြေထဲပင်လယ် ဒုးရွှေ

အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ်

ပိုင်းကို ပါးရှင်းတို့ ကြီးစိုးမှုအောက်မှလွတ်မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ပြီးလျှင် ပါးရှားနိုင်ငံကြီးကို ချေမှုန်းပစ်ရန် စီမံခန့်ခွဲလေသည်။

ဘီစီ ၃၃၄ ခုနှစ် နွေဦးပေါက် ရာသီတွင် အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်သည် စစ်သည်ဗိုလ်ပါ ၃၅,၀၀၀ ပါဝင်သော တပ်ကို ခေါင်းဆောင်၍ ဟယ်လက်စပွန်(ဒါးဒန်)ရေလက်ကြားကို ဖြတ်ကျော်ပြီးနောက် အာရှမိုင်းနားသို့ စစ်ချီတိုက်ခိုက်လေသည်။ ဂရာနိုင်ငံကပ် မြစ်ကမ်းတွင် ပါးရှင်းတပ်များနှင့် ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်ရာ ဂရိအုပ်က အောင်ပွဲရခဲ့လေသည်။ ထိုသို့ ဂရိတပ်များက အောင်ပွဲရခဲ့ပြီးနောက် အာရှမိုင်းနားရှိ မြို့များစွာတို့သည် အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်ထံ အညံ့ခံ ဝင်ရောက်လာကြလေသည်။

ဘီစီ ၃၃၃ ခုနှစ်တွင် မြေထဲပင်လယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်းရှိ အစ်ဆပ်လင်ပြင်၌ စစ်သည်အင်အား ၆၀,၀၀၀ မျှ ပါဝင်သော တတိယ ဒါးရီးယပ်ဘုရင် ဦးစီးသည့် ပါးရှင်းတပ်နှင့် အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်၏ တပ်များ တွေ့ဆုံ တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ထိုတိုက်ပွဲတွင်လည်း ပါးရှင်းတပ်များသည် အကျအဆုံး များစွာဖြင့် အရေးနိမ့်၍ ဘုရင်နှင့်တကွ ဆုတ်ခွာ ထွက်ပြေးကြရလေသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်သည် ပါးရှင်းဘုရင်၏ မိသားစုနှင့် ရွှေငွေရတနာများကို သိမ်းယူ ရရှိခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် ဂရိဘုရင်ကြီးသည်

တောင်ဖက်သို့ စစ်ဦးလှည့်၍ ဆီးရီးယားနှင့် ဖိနီးရှားပြည်များကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်သည်။ ထိုအတောအတွင်း ပါးရှင်းဘုရင်က အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်အား ယူပရေးတီးမြစ်အနောက်ဖက်ရှိ အာရှတိုက် ဒေသတခုလုံးကို ပေးအပ်၍ စစ်ပြေငြိမ်းရန် စကားကမ်းလှမ်းခဲ့ရာ ဂရိဘုရင်က လက်မခံခဲ့ချေ။

တဖန် ပယ်လက်စတိုင်းပြည်ကို သိမ်းယူရရှိပြီးနောက် အီဂျစ်ပြည်ဖက်သို့ စစ်ချီခဲ့လေသည်။ အီဂျစ်ပြည်သားတို့သည် ပါးရှင်းတို့၏ ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ခံနေရသည် ဖြစ်သောကြောင့် အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်ကို မိမိတို့၏ ဒုက္ခဆင်းရဲမှ ကယ်တင်သူ အဖြစ် ကြိုဆိုကြသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်သည် အီဂျစ်ပြည်၌ ရှိနေစဉ် နိုင်းမြစ်ဝ၌ အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့ကို တည်ခဲ့သည်။ နောင်အခါ၌ ထိုမြို့သည် မြေထဲပင်လယ်တွင် ကုန်သွယ်ရေးအတွက် အချက်အခြာ မြို့ကြီး ဖြစ်သည်သာမက ဂရိအနုပညာနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားရာ အရပ်လည်း ဖြစ်လာပေသည်။ (အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့ — လည်းရှု။)

အယ်လက်ဇန္ဒာ ဘုရင်ကြီးသည် မြေထဲပင်လယ် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ တိုင်းပြည် အသီးအသီးတို့ကို အလိုပြည့်ပြီးနောက် ပါးရှားနိုင်ငံကို ဖြိုခွင်းရန် အရှေ့ဖက်သို့ စစ်ဦးလှည့်ခဲ့ပြန်လေသည်။ ပါးရှင်းဘုရင်သည်လည်း စစ်သည်

အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ် ရွှေမှောက်သို့ ဒါးရီးယပ်ဘုရင်၏ မိသားစု ရောက်ခဲ့စဉ်

ပေါင်း တသန်းကျော်ဖြင့် ခုခံတိုက်ခိုက်ရန် အသင့်ပြင်လျက် ရှိသည်။ ဘီစီ ၃၃၁ ခုနှစ်တွင် နှစ်ဖက်သော စစ်တပ်တို့သည် အားမီးလား လွင်ပြင်၌ ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ကြရာ ပါးရှင်းတို့ ဖက်မှ စစ်သည် အင်အား ပိုများသော်လည်း အရေးနိမ့်၍ တပ်ပျက်လေသည်။ ပါးရှင်းဘုရင် ဒါးရီးယပ်သည်လည်း လက်လွှတ် ထွက်ပြေးခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် မိမိ၏ လက်အောက် မင်းမှုထမ်း သစ္စာဖောက်တစုက လုပ်ကြံသဖြင့် အနိစ္စရောက်လေသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာ ဘုရင်ကြီးသည် ဗက်ဗီလုံးမြို့ဆရာမမြို့နှင့် ပါးရှားနိုင်ငံ၏ မြို့တော် ဖြစ်သော ပါဆီပိုလစ်မြို့တို့ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့လေသည်။ ပါဆီပိုလစ် မြို့တော်သည် ထိုခေတ်က အလွန်ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော မြို့ကြီး ဖြစ်ပေသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်သည် ထိုမြို့တော်ကို ပြာပုံအဖြစ်သို့ရောက်အောင် မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့လေသည်။

ဘီစီ ၃၂၉ ခုနှစ်တွင် အယ်လက်ဇန္ဒာ ဘုရင်သည် မြောက်ဖက်သို့ စစ်ချီ၍ ဂျက်ဇားတီ မြစ်ကမ်း၌ ဆစ်သီယန် လူမျိုးတို့ကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်သည်။ ထိုနောက် အရှေ့ဖက်သို့ နယ်ချဲ့လာခဲ့ရာ ဗက်ထရီးယားနယ်နှင့် ဆောဒီယားနား နယ်များကို သိမ်းသွင်းရရှိခဲ့လေသည်။ သို့ဖြင့် တိုက်ပွဲ အသီးအသီးတို့တွင် အောင်ပွဲခံခဲ့ရသော အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်ကြီးသည် မိမိကိုယ်ကို အထင်ကြီးလာလေသည်။ အတိုင်ပင်ခံ မှူးမတ်တို့နှင့်လည်း သဘောကွဲလွဲလာသည်။ ဆောဒီယားနား၌ ရှိစဉ် မိမိနှင့် အရင်းနှီးဆုံး မိတ်ဆွေကလစ်တပ်ကို စိတ်ကွက်သဖြင့် ကွပ်မျက်ခဲ့သည်။

ဘီစီ ၃၂၇ ခုနှစ်တွင် အယ်လက်ဇန္ဒာ ဘုရင်သည် အိန္ဒိယပြည်ကို သိမ်းပိုက်ရန် အိန္ဒြမြစ်ဖက်သို့ ချီတက်ခဲ့လေသည်။ အိန္ဒြမြစ်ကို ဖြတ်ကျော်ပြီးနောက် ပန်ဂျပ်နယ် တွင်းသို့ ဝင်ရောက်သည်။ ထိုနောက် ဂင်ဂါမြစ်ဝှမ်းဖက်သို့ စစ်ချီမည် ပြုရာ၌ ရှစ်နှစ်နီးပါးမျှ စစ်တိုက်ခဲ့ကြရသဖြင့် ပင်ပန်းနွမ်းရီလျက်ရှိသော တပ်သားတို့က ရှေ့သို့ ဆက်၍ သွားရန် ငြင်းဆန်ကြလေသည်။ ထိုကြောင့် အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်သည် အိန္ဒြမြစ်ဝှမ်းတလျှောက် ဆင်းလာ၍ မြစ်ဝသို့ ရောက်သောအခါ ပါးရှင်း ပင်လယ်ကွေ့နှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် ပင်လယ်လမ်းကို စူးစမ်းရှာဖွေရန် ရေကြောင်းဖိုလ်ချုပ် နီးယာခပ်အား စေလွှတ်ခဲ့၍ မိမိကိုယ်တိုင်ကမူ ကုန်းလမ်းဖြင့် ဗက်ဗီလုံးမြို့သို့ ပြန်ခဲ့သည်။ ဘီစီ ၃၂၄ ခုနှစ်တွင် ဆူဆာမြို့သို့ ရောက်သောအခါ ဒါးရီးယပ်ဘုရင်၏ သမီးတော်ကို သိမ်းပိုက်လေသည်။

ဗက်ဗီလုံးမြို့သို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိပြီးနောက် ဘီစီ ၃၂၃ ခုနှစ်တွင် အာရေဗျပြည်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းသွင်းရန် ပြင်ဆင်လျက်ရှိစဉ် အပြင်းဖျားနာ၍ အနိစ္စရောက်လေသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်၏ ရုပ်အလောင်းကို အီဂျစ်

ပြည် အယ်လက်ဇန္ဒားယားမြို့သို့ ယူဆောင်ပြီးလျှင် ဂူသွင်း သဂြိုဟ်ခဲ့ကြလေသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာ ဘုရင်သည် နန်းစံ ၃၃ နှစ်အတွင်း အနောက်ဖက် ဂရိနိုင်ငံမှ အရှေ့ဖက် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံ နယ်စပ် အထိ ကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံကြီးကို သိမ်းသွင်း အုပ်စိုးခဲ့သည်။ အာရှနိုင်ငံများကို အာရှနည်း အရ အုပ်စိုး၍ ဂရိယဉ်ကျေးမှုကို ရောက်လေရာအရပ်၌ ပျံ့နှံ့စေရန် ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့သည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင်သည် လက်အောက်ခံ တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် လုပ်ငန်းများ တီထွင်ခြင်း၊ အဆောက်အအုံများ ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ဗက်ဗီလုံးနိုင်ငံရှိ တူးမြောင်းများကို ပြုပြင်ခြင်း စသည်တို့ကို ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ စစ်ချီတိုက်ခိုက်နေရာစဉ် အခါ၌ လည်း ပညာဗဟုသုတကို ရှာဖွေစုဆောင်းတတ်သော ဘုရင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် အယ်လက်ဇန္ဒာဘုရင် ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ထိုမျှ ကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံကြီးသည် အကွဲကွဲ အပြားပြား ဖြစ်ခဲ့ရလေသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒားယားမြို့။ ။

အယ်လက် ဇန္ဒားယားမြို့သည် အီဂျစ်နိုင်ငံ နိုင်းမြစ်ဝကျွန်းပေါ် အနောက်မြောက် ထောင့်စွန်းတွင် မြေထဲပင်လယ်နှင့် မယ်ရီအိုးတစ်ရေအိုင်တို့ အကြားရှိ ကုန်းမြင့်ကြောပေါ်၌ တည်ရှိသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ်ဘုရင်က ထိုမြို့ကို ဘီစီ ၃၃၂ ခုနှစ်တွင် တည်ခဲ့၍ နှစ်ပေါင်းများစွာပင် ဂရိယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားရာ အချက်အခြာ ဌာနအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့ပေသည်။ ထိုမျှမက အရှေ့နှင့်အနောက် ကုန်သွယ်ရေး ဗဟိုဌာနလည်း ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒားယားမြို့ ကောင်းစားစဉ်က လူဦးရေ တသန်းမျှ နေထိုင်သော မြို့ကြီးဖြစ်မည်ဟု မှန်းဆရသည်။ အထူးသဖြင့် အီဂျစ်ပြည်တွင် အုပ်စိုးခဲ့သော တော်လမီဘုရင်များ လက်ထက်က ထီးနန်းစိုက်ရာ မြို့တော် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရောမအင်ပိုင်ယာ ခေတ်၌လည်း ဒုတိယမြို့တော်အဖြစ် ထင်ရှားခဲ့သည်။ ကုန်စတန်တီနိုပယ်မြို့သည် အရှေ့ရောမနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်လာသောအခါ အယ်လက်ဇန္ဒားယားမြို့သည် ကုန်သွယ်ရေးဌာနအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် အေဒီ ၆၄၁ ခုနှစ်သို့ ရောက်သော် အာရပ်ဗိုလ်ချုပ် အမ်ရူက မြို့ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်လေသည်။ ထိုနောက် မြို့သည် တဖြည်းဖြည်း ဆုတ်ယုတ်လာခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် ၁၇၉၈ ခုနှစ်တွင်နပိုလီယန်တပ်များက မြို့ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်သည်။ တဖန် ၁၈၀၁ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတပ်များက မြို့ကို ပြင်သစ်တို့လက်မှ ပြန်၍ သိမ်းယူခဲ့သည်။ အီဂျစ်ဘုရင်ခံချုပ် မဟာမက်အလီလက်

အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့

ထက် ၁၉ ရာစုနှစ်ဦးပိုင်းတွင် မြို့သည် ပြန်၍ စည်ကား တိုးတက်လာသည်။

ပဌမ တော်လမီ ဘုရင်လက်ထက်က အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့တွင် စာကြည့်တိုက်ကြီးတခုကို တည်ထောင်ခဲ့ရာ ထိုခေတ် ပညာရှင်တို့ ရေးသားခဲ့သည့် စာမူပေါင်း လေးသိန်းကျော်မျှရှိ၏။ နောင်အုပ်ချုပ်သော မင်းတို့ကလည်း စာကြည့်တိုက်ကိုတိုးပွားအောင် ဆက်လက်ပြုစုခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် နောင်အခါ၌ ထိုကမ္ဘာကျော် စာကြည့်တိုက်ကြီးသည် မြို့ကို လာရောက် တိုက်ခိုက်သူတို့၏ လက်ချက်ကြောင့် ယိုယွင်း ပျက်စီးခဲ့ရလေသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့တွင် ဆီတာဘုရင်များ၏ တန်ဆောင်းအနီးရှိ "ကလီယိုပါးထရားဇာထိးအပ်များ" ခေါ် လေးမြောင့် ကျောက်တိုင်ကြီး နှစ်တိုင်ရှိခဲ့ရာ ယခုအခါ ကျောက်တိုင်တခုကို လန်ဒန်မြို့၌ စိုက်ထူထားရှိ၍ ကျန်တခုကို နယူးယော့မြို့၌ စိုက်ထူထားရှိသည်။ (ကလီယိုပါးထရားကျောက်တိုင် — ရှု။) အခြားထင်ရှား ကျန်ရှိနေ

တိုင်ကို အေဒီ ၃၀၂ ခုနှစ်က စိုက်ထူခဲ့သည်။ အမြင့်ပေ ၉၀ ရှိသည်။

ယခုအခါ ဖေးရော့ကျွန်းဟူ၍ မရှိတော့ချေ။ ကျွန်းနှင့် ကုန်းမ အကြားတွင် မြေပြည့်လာပြီ ဖြစ်သောကြောင့် ဖေးရော့ကျွန်းဆွယ်ဟူ၍ ကုန်းဆက် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ ထိုကျွန်းဆွယ်နှင့် အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့ဟောင်း အနောက်ပိုင်းသည် မှတ်စလင်ရပ်ကွက် ဖြစ်သည်။ အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့သည် သင်္ဘောဆိပ်နှစ်ခုရှိ၍ နိုင်းမြစ်နှင့်၎င်း၊ ကိုင်ဂျီမြို့တော်နှင့်၎င်း တူးမြောင်းဖြင့် ဆက်သွယ်လျက်ရှိသဖြင့် မြေထဲပင်လယ်ကမ်းခြေတွင် ထင်ရှားသော ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးတမြို့ ဖြစ်သည်။ အီဂျစ်နိုင်ငံရှိ အခြားမြို့များနှင့် မီးရထားလမ်း၊ မော်တော်ကားလမ်းတို့ဖြင့်လည်း ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည်။ ဝါ၊ ဆန်၊ ဂျုံနှင့် သကြားကို နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့၍ သွင်းကုန်မှာ အများအားဖြင့် ကုန်ချော ဖြစ်သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်းက အယ်လက် ဇန္ဒြီးယားမြို့

မြေထဲပင်လယ်ကမ်းခြေတွင် ထင်ရှားသော ဆိပ်ကမ်းမြို့တမြို့ဖြစ်သည့် အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့

သော အဆောက်အအုံများမှာ ဖေးရော့မီးပြတိုက်ကြီးနှင့် ပွန်ပီကျောက်တိုင်တို့ ဖြစ်သည်။ ထိုမီးပြတိုက်ကို ဘီစီ ၃၀၀ ခန့်က ဖေးရော့ ကျွန်းပေါ်တွင် ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။ (ကမ္ဘာ့အံ့ဖွယ်ခုနစ်သွယ် — လည်းရှု။) ပွန်ပီကျောက်

သည် မြိတ်ကျွန်း၏ အရေးကြီးသော ရေတပ်စခန်း ဖြစ်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ထိုစခန်းကို အီဂျစ်တို့လက်သို့ ပြန်အပ်ခဲ့လေသည်။ လူဦးရေမှာ ၁၉၇၂ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ၄,၉၆၁,၀၀၀ ယောက် ရှိလေသည်။

www.burmeseclassic.com

အယ် လစ် ဇဘက် ဘုရင်မ၊ ပဌမ (ခရစ် ၁၅၃၃-၁၆၀၃)။ ။ပဌမ အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မသည် အဋ္ဌမ ဟင်နရီဘုရင်နှင့် အန်းဗူးလင်း မိဖုရားတို့မှ ၁၅၃၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၇ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သော သမီးတော် ဖြစ်သည်။ ၁၅၅၆ ခုနှစ်တွင် မယ်တော် အန်းဗူးလင်း ကွပ်မျက်ခြင်းကို ခံရပြီးနောက် ခမည်းတော်က အယ်လစ် ဇဘက်အား တရားဝင်သမီးအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုတော့ပဲ လျစ်လျူ ရှုထားလေသည်။ ထို့ကြောင့် မင်းသမီး ကလေးသည် ငယ်စဉ်က ညှိုးငယ်စွာ နေထိုင်ခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် အယ်လစ်ဇဘက်သည် အထိန်းတော်များ၏လက် တွင် ကြီးပြင်းလာရစဉ်က ဆရာကောင်းများထံ၌ လက် တင်ဘာသာ၊ ဂရိဘာသာ၊ ပြင်သစ်ဘာသာစသော ဂန္ထ ဝင်စာပေတို့ကို၎င်း၊ ဂီတပညာကို၎င်း ကျနစွာ သင်ကြား ခွင့်ရရှိခဲ့လေသည်။

မောင်တော် ဆဋ္ဌ အက်ဒွပ်ဘုရင်လက်ထက်တွင် အယ် လစ်ဇဘက် မင်းသမီးသည် အေးချမ်းစွာ နေထိုင်ခဲ့ရသည်။ အက်ဒွပ်ဘုရင် ကွယ်လွန်သောအခါ အယ်လစ်ဇဘက်သည် အစ်မတော် မေရီ ထီးနန်း ဆက်ခံရရှိရေးအတွက် ကူညီ ယိုင်းပင်းခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် ပဌမ မေရီဘုရင်မ လက် ထက် ၁၅၅၄ ခုနှစ် ဝိုင်းယက် သူပုန်မှုတွင်ကြံ့ခာပါအဖြစ် စွပ်စွဲခြင်း ခံရ၍ လန်ဒန်မြောက်စင်တွင် အကျဉ်းချခံရသည်။ ၁၅၅၈ ခုနှစ်တွင် မေရီဘုရင်မ ကွယ်လွန်လေသော် ၁၅၅၉ ခုနှစ် အသက် ၂၅ နှစ်အရွယ်တွင် အယ်လစ်ဇဘက်သည် အင်္ဂလိပ်ထီးနန်းကို သိမ်းပိုက်အုပ်စိုးလေသည်။

အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မ နန်းတက် လာခဲ့ပြီးနောက် အယူဝါဒ ကွဲပြားမှုကြောင့် နိုင်ငံ စည်းလုံးရေး မပျက် ပြားရအောင် လက်ရွေးစင် အတိုင်ပင်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် တိုင်ပင်၍ ပရိုတက်စတန်ဂိုဏ်းနှင့် ရောမကက်သလစ်ဂိုဏ်း ဝင်များ လက်ခံနိုင်သော ကိုးကွယ်မှု အစီအစဉ်ကို ချ မှတ်ပြီးလျှင် နိုင်ငံကို စည်းရုံးခဲ့သည်။ အယူဝါဒဆိုင်ရာ အချုပ်အချာ အာဏာကိုလည်း မိမိ၏လက်ဝယ် ထားရှိ သည်။ ထို့ပြင် ပြည်တွင်းရေးရာ၌ နိုင်ငံခြားမှဩဇာလွှမ်းမိုး ခြင်းမရှိရအောင် ပရိယာယ်ကို သုံး၍ နိုင်ငံကို ထိန်းသိမ်း ခဲ့လေသည်။ အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မသည် ဆဋ္ဌအက်ဒွပ် ဘုရင်လက်ထက်က ဝန်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ဘူးသူ လော့ဗားလီအား အတိုင်ပင်ခံဝန်ကြီးအဖြစ် ဆက်လက် ခန့်ထားသည်။ လော့ဗားလီသည်လည်း ဘုရင်မ၏ ယုံ ကြည် စိတ်ချရသောဝန်ကြီးအဖြစ် နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော်မျှ အမှုထမ်းခဲ့လေသည်။

အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မ၏ ထင်ရှားသော မင်းပရိ ယာယ်သည်ကား ကြင်ဖက်တော် မရွေးကောက်ပဲ နေခြင်း ပင်ဖြစ်သည်။ အယ်လစ်ဇဘက်သည် လက်ထပ်ထိမ်းမြား

ပဌမမြောက် အယ်လစ်ဇဘက်ဘုရင်မ

ခြင်းကိစ္စကို နိုင်ငံရေး ပရိယာယ် အဖြစ်သာ သုံးလိုသည်။ ပြည်ထောင်အချင်းချင်း နိုင်ငံရေးအရ ဆက်ဆံရာ၌ ထို အချက်ကို မိမိတိုင်းပြည်အတွက် အကျိုးရှိအောင် အသုံး ချခဲ့လေသည်။ ထိုကဲ့သို့ တသက်လုံး ကြင်ဖက်တော်မရှိပဲ စိုးစံခဲ့သောကြောင့် အယ်လစ်ဇဘက်ကို “အပျိုစင်ဘုရင်မ” ဟူ၍လည်း ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။

ပြည်ထောင်ချင်းချင်း ဆက်သွယ်ရေးအတွက် ကြင် ဖက်တော် ရွေးချယ်ခြင်းကိစ္စကို မရေမရာ ပြုခြင်းဖြင့် အကျိုးများခဲ့ပုံမှာ အင်္ဂလန်ပြည်ရှိ ဗရင်ဂျီ ဂိုဏ်းဝင်တို့က စကော့တလန်ပြည်ရှင် မေရီဘုရင်မအား အင်္ဂလိပ်ထီးနန်း တင်ရန် ကြိုးပမ်းမှု၌ ထင်ရှားခဲ့သည်။

စကော့တလန်ပြည်တွင် နိုင်ငံရေး အခြေအနေပြောင်း လဲလာသောကြောင့် ၁၅၆၈ ခုနှစ်၌ မေရီ ဘုရင်မသည် အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မ၏ လက်တွင်းသို့ရောက်ရှိခဲ့ရသည် တွင် ဘုရင်မ၏ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်တို့က နန်းလုဖက် မေရီကို ကွပ်မျက်၍ သုတ်သင်ရန် တိုက်တွန်းကြ သော်လည်း ထောင်သွင်း အကျဉ်းချရုံမျှ ချထားခဲ့သည်။ ၁၅၇၃ ခု

www.burmeseclassic.com

နှစ်သို့ ရောက်သော် ပရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်တို့က အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မအား လုပ်ကြံရန် ကြံစည်မှုတွင် နန်းကျ ဘုရင်မ မေရီကို ကြံရာပါအဖြစ် အဆုံးစီရင်ရန် အမိန့်ချမှတ်ခဲ့ လေသည်။

မေရီအား အဆုံးစီရင် ခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုရေတံက ဥရောပတိုက်တွင် တန်ခိုးအကြီးဆုံး ပရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်တဦး ဖြစ်သော စပိန်ဘုရင် ဒုတိယ ဖိလစ်သည် မခံမရပ်နိုင် ဖြစ်သဖြင့် ၁၅၇၀ ခုနှစ်တွင် စပိန်ရေတပ်ကြီးကို အင်္ဂလန် နိုင်ငံသို့ စေလွှတ်၍ တိုက်ခိုက်စေသည်။ (စပိန်ရေတပ် ကြီး—၅။) သို့ရာတွင် စပိန်ရေတပ်ကြီးသည် လေမုန်တိုင်း မိသောကြောင့်၎င်း၊ အင်္ဂလိပ်တို့ဖက်မှ လော့ ဟောင်းသပ် နှင့် ဆာဖရန်းစစ်ဒရိုတ် စသော ရေကြောင်းသူရဲကောင်း များ၏ စွမ်းရည်ကြောင့်၎င်း အပျက်အစီး နာလျက် ဆုတ်ခွာခဲ့ရလေသည်။ (ဒရိုတ်ဆာဖရန်းစစ်—လည်း၅။)

အင်္ဂလန်နိုင်ငံသည် ထိုကဲ့သို့ ရေတပ်အောင်ပွဲကို ရရှိ ခဲ့ပြီးနောက် ရေကြောင်းဖက်၌ အင်အားကြီးမားသော လက်နက်နိုင်ငံ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၍ အင်ပိုင်ယာ ချဲ့ထွင် သည့် လုပ်ငန်းကို စတင်နိုင်ခဲ့လေသည်။ အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မ လက်ထက်တွင် ဆာ ဂျွန် ဟောကင်း၊ ဆာ ဖရန်း စစ် ဒရိုတ်၊ ဆာ မာတင် ဖရီးဗစ်ရှား အစရှိသော ရေ ကြောင်းဗိုလ်များသည် ပင်လယ်ခရီးတွင်စွန့်စားသွားလာ ၍ ရေသစ်မြေသစ် ရှာဖွေခြင်းများကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ စွန့်စားသွားလာရာ၌ စီးပွားကုန်သွယ်ရေးလည်း ဆက်စပ်လျက်ရှိသဖြင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှ ကုန်သည်များ၊ သူကောင်းမျိုးများနှင့် ဘုရင်မကိုယ်တိုင် ငွေအရင်းအနှီး စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ကိုယ်ပိုင် သင်္ဘောများဖြင့်၎င်း အားပေးခဲ့လေ သည်။ သို့ရာတွင် စီးပွားရေး အကျိုးအမြတ် ရရှိမှုကို ရှေးရှု၍ များသောအားဖြင့် ပင်လယ်ပြင်၌ နိုင်ရာစား အကျင့်ကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။

ထိုသို့ ပင်လယ်ပြင်တွင် စွန့်စား သွားလာခြင်းကြောင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသည် ရေကြောင်းဖက်တွင် ထိပ်တန်းနိုင်ငံ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်သာမက နယ်မြေသစ်များကို လည်း ပိုင်ဆိုင်ရရှိခဲ့လေသည်။ ကုန်စည်ကူးသန်း ရောင်း ဝယ်ရေး၌လည်း တိုးတက် ချဲ့ထွင် နိုင်သဖြင့် စီးပွားရေး အခြေအနေ ကောင်းမွန်၍ လူနေမှုအဆင့်အတန်းလည်း တိုးမြင့်လာလေသည်။ ထိုကြောင့် အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မ လက်ထက်တွင် မြတ်သျှအင်ပိုင်ယာ အုတ်မြစ်ကို ချခဲ့ သည်ဟု ဆိုလေသည်။

အယ်လစ်ဇဘက် ခေတ်သည် အင်္ဂလိပ်စာပေ ထွန်း ကားသော ခေတ်လည်း ဖြစ်သည်။ အက်ဒမန် ဆပင်ဆာ၊ ဖရန်းစစ် ဗေကင်၊ ခရစ္စတိုဖာ မာလို၊ ဝီလျံ ရှိတ်စပီးယား၊ ဗင် ဂျွန်ဆင် အစရှိသော စာရေးဆရာ အကျော်အမော်

တို့ ပေါ်ထွက်ခဲ့သဖြင့် အင်္ဂလိပ်စာပေသမိုင်းတွင် အထူး ထင်ရှားသောခေတ် ဖြစ်ပေသည်။

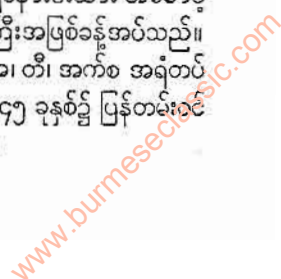
အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မသည် ထီးနန်းတွင် ၄၅ နှစ်မျှ စိုးစံခဲ့သည်။ ထိုခေတ်သည် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသမိုင်းတွင် အထူး ထင်ရှားသော ခေတ်တခေတ် ဖြစ်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့် အယ်လစ်ဇဘက်ခေတ်တွင်အင်္ဂလန်နိုင်ငံသည် အလယ်ခေတ် နိုင်ငံ အဖြစ်မှ ခေတ်သစ်နိုင်ငံ အဖြစ်သို့ ကူးပြောင်းခဲ့လေ သည်။ အထူးသဖြင့်စာပေအရာ၌ ထိုခေတ်ကို အယ်လစ် ဇဘက်ခေတ်ဟူ၍ ရည်ညွှန်းခေါ်ဆိုလေ့ ရှိကြသည်။ အယ် လစ်ဇဘက် ဘုရင်မသည် ၁၆၀၃ ခုနှစ်မှစ၍ မကျန်းမမာ ဖြစ် ခဲ့ရာ ထိုနှစ် မတ်လ ၂၄ ရက်နေ့၌ ကွယ်လွန် လေသည်။ ကွယ်လွန်ခါနီး အချိန် စကော့တလန်ပြည်ရှင် မေရီ၏ သား ဂျိမ်းအား အင်္ဂလိပ်ထီးနန်းကိုလွှဲအပ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန် မှစ၍ အင်္ဂလန်နှင့် စကော့တလန်တို့သည် တပြည်ထောင် အဖြစ် ပူးပေါင်းမိခဲ့ကြလေသည်။

အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မ၊ ဒုတိယ (ခရစ် ၁၅၂၆ ခု ပွား)။

ဒုတိယ အယ်လစ်ဇဘက်ဘုရင်မသည် ဆဋ္ဌ ဂျော့ဘုရင် ကွယ်လွန်ပြီးသည့်နောက်၊ ယူနိုက်တက်ကင်း ဒမ်းနိုင်ငံ ထီးနန်းကို ဆက်ခံစိုးစံသော ဘုရင်မ ဖြစ်သည်။ ဆဋ္ဌဂျော့ဘုရင်နှင့် အယ်လစ်ဇဘက်မိဖုရားတို့၏ သမီးတော် အကြီးဆုံး ဖြစ်၍၊ ၁၅၂၆ ခုနှစ် ပြေလ ၂၁ ရက် နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့၌ ပွားမြင်သည်။ အဋ္ဌမ အက်ဒွပ်ဘုရင် ထီးနန်းကို စွန့်သဖြင့် ခမည်းတော် ယော့မြို့စားသည် ၁၅၃၆ ခုနှစ်တွင် ဆဋ္ဌဂျော့ဘုရင် အဖြစ် နန်းတက်သောအခါ ၁၀ နှစ်သမီး အရွယ်ရှိသော အယ်လစ်ဇဘက် မင်းသမီးသည် နန်းလျာ ဖြစ်လာလေသည်။

မယ်တော် ကိုယ်တိုင် အယ်လစ်ဇဘက်မင်းသမီး ပညာ သင်ကြားရေးကိုကြီးကြပ်၍ သင်ရိုးဘာသာရပ်များအပြင် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံအုပ်ချုပ်မှုဥပဒေသမိုင်း၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပညာတို့ကို နန်းတွင်းဆရာများဖြင့် သင်ကြားစေသည်။ မင်းသမီးသည် မြင်းစီးအတတ်၊ ရေကူးအတတ်တို့၌ ကျွမ်း ကျင်၍၊ စန္ဒရားကိုလည်း ကောင်းစွာတီးနိုင်သည်။ ပြဇာတ် ၌လည်း စိတ်ဝင်စားသည်။

၁၅၃၇ ခုနှစ်တွင် အယ်လစ်ဇဘက်မင်းသမီးသည် အမျိုး သမီး ကင်းထောက်အဖွဲ့သို့၎င်း၊ ၁၅၄၂ ခုနှစ်တွင် ပင်လယ် ကင်းထောက်အဖွဲ့သို့၎င်း ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုနှစ်အတွင်း ဂျော့ဘုရင်က သမီးတော်အား ဂရင်နားဒီးယား အစောင့် တပ်ဖွဲ့တွင် ဂုဏ်ထူးဆောင် ဗိုလ်မှူးကြီးအဖြစ်ခန့်အပ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းက အေ၊ တီ၊ အက်စ အရံတပ် တွင် ဝင်ရောက် စစ်မှုထမ်းခဲ့ရာ၊ ၁၅၄၅ ခုနှစ်၌ ပြန်တမ်းဒင် အရာရှိအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရသည်။

အယ်လစ်ဇဘက်ဘုရင်မ၊ ဒုတိယ

ဒုတိယမြောက် အယ်လစ်ဇဘက်ဘုရင်မ

၁၉၄၇ ခု နှစ်ဦးတွင် အယ်လစ်ဇဘက် မင်းသမီးသည် ခမည်းတော်၊မယ်တော်တို့နှင့်အတူ တောင်အာဖရိကတိုက် သို့ ခရီးထွက်စဉ်က အသက် ၂၁ နှစ်ပြည့်သော မွေးနေ့ အခမ်းအနားကို ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုမွေးနေ့တွင် မင်းသမီး က မိမိသည် ဗြိတိသျှနေသဟာယနိုင်ငံများ အကျိုးကို တသက်လုံး သည်ပိုး ရွက်ဆောင်ပါမည် ဟူ၍ အသံလွှင့် ကျေညာခဲ့လေသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ယခင်က ဂရိ မင်းသား ဖိလစ် ဖြစ်သူ ဘုရင့်ရေတပ်မတော်မှ ဗိုလ်ဖိလစ် မောင်ဗက်တင်နှင့် စေ့စပ်ပြီးကြောင်း ကျေညာခဲ့သည်။ ထိုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် အယ်လစ်ဇဘက် မင်း သမီးနှင့် ဖိလစ်မင်းသားတို့သည် လန်ဒန်မြို့ရှိ ဝက်စမင် စတာအက်ဗေး ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၌ ထိမ်းမြားလက်ထပ်

ကြသည်။ လက်ထပ်မိနေ့တွင် ဂျော့ဘုရင်က ဖိလစ်မင်း သားအား အက်ဒင်ဗာရာ မြို့စား ဘွဲ့ ခြီးမြှင့်ခဲ့လေသည်။ (အက်ဒင်ဗာရာမြို့စား — လည်းရှု။)

၁၉၄၇ ခုနှစ် မေလတွင် အယ်လစ်ဇဘက် မင်းသမီးသည် ကြင်ဖက်တော် အက်ဒင်ဗာရာမြို့စားနှင့်အတူ ပြင်သစ်နိုင်ငံ သို့ ဧည့်သည်တော်အဖြစ် သွားရောက် လည်ပတ်ခဲ့သည်။ ထိုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် သားဦး ဖြစ်သော ချားဖိလစ် အာသာဂျော့မင်းသားကို ဖွားမြင်သည်။ တဖန် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် အန် အယ်လစ် ဇဘက် အဲလစ် လူဝီ မင်းသမီးကို ဖွားမြင်သည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလနှင့် နိုဝင်ဘာလ အတွင်းက အယ်လစ်ဇ ဗက် မင်းသမီးနှင့် ကြင်ဖက်တော် အက်ဒင်ဗာရာ မြို့စားတို့ သည် ကနေဒါနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်များသို့ ၎င်း၊ အမေရိကန် သမတ၏ ဧည့်သည်တော် အဖြစ်ဖြင့် ဝါရှင်တန်မြို့တော်သို့ ၎င်း ခရီးထွက် လည်ပတ်ခဲ့ကြလေသည်။

ထိုနောက်တဖန် ၁၉၅၂ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် အယ်လစ်ဇဘက်မင်းသမီးနှင့် ကြင်ဖက်တော်တို့သည် ဒီမိုနို ယန်နိုင်ငံများဖြစ်သော သီဟိုဠ်၊ ဩစတြေးလီးယား၊ နယူးဇီ လန်နိုင်ငံများအပါအဝင် ဗြိတိသျှပိုင်နက် နယ်ပယ်အသီးအ သီးသို့ငါးလကြာမျှရေးရည်ထွက်ရန်အတွက်အာဖရိကတိုက် ရှိ ကင်ညာနယ်သို့ လေကြောင်းဖြင့် ထွက်ခွာခဲ့လေသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ စ၍ ဆဋ္ဌဂျော့ဘုရင်၏ ကျန်းမာရေး ချွတ်ယွင်းလာခဲ့ရာ ၁၉၅၂ ခုနှစ် ဖေဖွာရီလ ၆ ရက်နေ့ တွင် ဘုရင်ကြီး ကွယ်လွန်လေသည်။ ထိုကြောင့် ကင်ညာ နယ်သို့ ရောက်ရှိနေသော နန်းလျှာ အယ်လစ်ဇဘက် မင်းသမီးသည် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ ချက်ခြင်းပြန်ခဲ့ရလေသည်။ ဖေဖွာရီလ ၈ ရက်နေ့တွင် အယ်လစ်ဇဘက်သည် ခမည်း တော်၏ အရိုက်အရာဖြစ်သော ဗြိတိသျှထီးနန်းကို ဆက်ခံ စိုးစံသည်။ သားဦး ဖြစ်သော ချားမင်းသားသည်လည်း ကွန်ဝေါနယ်စားဘွဲ့ကို ခံယူ၍ နန်းလျှာဖြစ်လာလေသည်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂ ရက်နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့ ဝက်စမင် စတာ အက်ဗေး ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၌ ဒုတိယ အယ်လစ်ဇ ဗက် ဘုရင်မ အဖြစ် ဘိသိက်ခံပွဲကို ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ ထိုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် အယ်လစ်ဇဘက်ဘုရင်မသည် အက် ဒင်ဗာရာမြို့စားနှင့်အတူ ဗြိတိသျှနေသဟာယနိုင်ငံများ သို့ တိုင်းခန်းလှည့်ခဲ့ရာ၊ ၁၉၅၄ ခုနှစ် မေလတွင် လန်ဒန် မြို့သို့ ပြန်ရောက်လေသည်။

ဒုတိယ အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မသည် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် ဖေဖွာရီလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ဒုတိယ သားတော် အင်ဒြူး အဲလဗတ် ခရစ္စတီယန် အက်ဒွပ်ကိုဖွားမြင်သည်။ အင်ဒြူး မင်းသားသည် ချားမင်းသားနောက် ဗြိတိသျှ ထီးနန်း ဆက်ခံနိုင်ခွင့်ရှိသော နန်းလျှာ ဖြစ်လေသည်။

www.burmeseclassic.com

အဲချင်း

အဲချင်း။ ။အဲချင်းဟူသည် ချောင်း၊ အိုင်ချင်း၊ အန်ချင်းတို့ကဲ့သို့ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာတရပ်ဖြစ်သော ကဗျာလင်္ကာစဉ် ပါဝင်၍ ဂီတသဘောသက်ဝင်သော အဖွဲ့အနွဲ့မျိုးဖြစ်သည်။ အဲ ဟူသော စကားလုံးသည် မြန်မာစကားလုံး ဖြစ်၍ ရပ်တံ့သည် ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်။ ထိုကြောင့် အဲချင်းသည် ရပ်တံ့၍ သီဆိုရသော ကဗျာတမျိုးဟု ဆိုကြသည်။ ဥဒေါင်းမင်းပျို့တွင် “ဗိုလ်ပါသူရဲ တံ့အဲမြင်းဆင်”ဟု ပါရှိရာ အဲသည် ရပ်တံ့သည် ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ပေါ်သော်လည်း ကဝိလက္ခဏာ သံပေါက်တွင် “သူကမိုးက၊ လူတွေအဲ၊ ဆုတ်ရဲတို့ကရွား”ဟု လာရှိရာ “လူတွေအဲ” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်သည် လူတွေ ရပ်တံ့သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ လူအများအပြားဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ ထိုကြောင့် အဲချင်းသည် လူအများ ဝိုင်းဝန်း သီဆိုရသော ကဗျာမျိုးဟုလည်း ဆိုကြပြန်သည်။

အဲချင်းသည် သီချင်း ကဗျာတမျိုး ဖြစ်ကြောင်းပြဆိုသော အထောက်အထား များမှာ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ သံဝေပျို့တွင် “စောင်းငြင်းလိုက်၍၊ ဧရိက် ခြည်းခြည်း၊ ဖြည်းဖြည်းညှင်းညှင်း၊ သာချင်းရတု၊ ဖျော်မှုတသီး၊ ရုပ်ကြီးရုပ်ငယ်၊ မီးဝယ်ကြည့်ပုံ၊ အဲအဲမနိုင်၊ အဆိုင်ဆိုင်လျှင်၊ အဲတိုင်အဲခါ၊ အဲထောက်သံနှင့်” ဟူ၍၎င်း၊ ကဝိလက္ခဏာသံပေါက်တွင် “သီချင်းနှင့်နဲ့၊ စောင်းနှင့်အဲ၊ မယ်နဲမိကန္တာ” ဟူ၍၎င်း အသီးအသီး စပ်ဆိုထားလေသည်။

အခြားအယူအဆတခုမှာ အဲသည် အယုဟူသော ပါဠိမှ ဆင်းသက်လာသော စကားလုံးဟု ဆိုသည်။ အယု၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ အရှင်၊ သို့မဟုတ် သူကောင်းသား ဟူသော အခေါ် အာလုပ်စကားဖြစ်၍ အရှင်းက အာလုပ်စကား၊ သို့မဟုတ် အခေါ်စကားပါသော သီချင်းမျိုးကို အဲချင်းဟု ခေါ်သည်။ သုံးဆုံခုနစ်မင်း နတ်သံများသည်အဲသီချင်းအမျိုးအစား၌ ပါဝင်ရာ ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ ရေးသည့် သိကြားမင်း နတ်သံဖြစ်သော “မေရုငယ်မှ ရာဇာလေ..... မိုင်းညို ညို နှင့်၊ တို့နေရာမှာ၊ သီဒါငယ်မှ တရစ်လေးကျွန်းလယ်ခေါင်၊ မြတန်ဆောင်မှာ၊ တောင်တဆစ်နှင့်၊ ကသစ်ကယ်မှ နီလွင်၊ ပင်လယ်ပန်းနှင့်၊ နန်းကြီးရှင်ကို၊ နှင့်နှင့် မမှတ်ကြနှင့်” ဟူသော အပိုဒ်တွင် အာလုပ် စကားဖြင့် စတင်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

အဲသည် ဟဲသည် ဟူသော မြန်မာစကားရင်းမှ ရွှေလျှောလာဟန်တူ၍ ဟဲ၍ ရွတ်ဆိုရသော သီချင်းမျိုးကို အဲချင်းဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု အချို့က ဆိုကြပြန်သည်။ နတ်သံများကို ရွတ်ဆိုရာ၌ ဟဲ၍ ရွတ်ရပုံ၌ ထင်ရှားသည်ဟု ဆိုလေသည်။

အဲချင်းကိုစပ်ပုံဆိုရာအလိုရှိရာကြောင့်ချင်းတတို့ကို တပုဒ်လျှင် အပိုဒ်လေးပိုဒ်ထား၍ စပ်ဆိုသီကုံးကြရာသံဝေ

ပျို့၌ “အဲတိုင်အဲခါ၊ အဲထောက်သံနှင့်” ဆိုသည်နှင့်အညီ အဲတိုင်ဟူသော အတိုင်ပိုင်းနှင့် အဲထောက်အဲခါဟူသော အချပိုင်းဟူ၍ နှစ်ပိုင်းရှိသည်။ ပဌမပိုဒ်သည် အတိုင်ဖြစ်၍ ငါးပါဒမှ ကိုးပါဒအထိ ပါရှိသည်။ တပါဒလျှင် များသော အားဖြင့် လေးလုံးပါရှိ၍ ရဲဖန်ရဲခါ ထိုထက် ပို၍လည်း ထည့်သွင်း စပ်ဆိုကြသည်။ သို့သော် အစပါဒနှင့် အချပါဒကို ခုနစ်လုံးစီ အမြဲထားပြီးလျှင် အချပါဒတွင် ခုနစ်လုံးမြောက်ဖြစ်သော နောက်ဆုံး စာလုံးကို “လေ” ဟူ၍၎င်း၊ “လေး” ဟူ၍၎င်း ထည့်ရသည်။ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထပိုဒ်များသည် အချပိုင်းဖြစ်၍ ခုနစ်ပါဒမှ ၁၉ ပါဒအထိ စပ်ဆို၍ တပိုဒ်တပိုဒ်တွင် အတွင်းစာသွား စကားကာရန် အသံအနေအထား စပ်ဆိုပုံများမှာ တပါဒလျှင် လေးလုံးမှ ကိုးလုံးအထိ ဖြစ်ပြီးလျှင် ဆက်ရက်ခုနစ်၊ ခွာကာခွာကာ စီကုံးကြရသည်။

အထက်ပါစည်းမျဉ်းများနှင့်တကွ အခါအအုပ်၊ အဆုတ်အတက်၊ အသွား၊ အလာ၊ ကာရန်အစပ်၊ အရပ်အတော၊ သဘောတူ သတူကြောင်းကဲ့ စံနစ်များအရ စီကုံး စပ်ဆိုထားပုံကို သဘောပေါက် နိုင်စေရန် ကုန်းဘောင်ခေတ်အမျိုးသမီး စာဆို မယ်ခေ၏ ၁၂ ရာသီဖွဲ့ အဲချင်းမှ မိဿရာသီ၊ တန်ခူးလဖွဲ့ စပ်ဆိုပုံကို ပုံစံအနေဖြင့် ဖော်ပြပေအံ့။

“နေနတ်ကယ်မှ ရာဇာလေ။ အသံဝဏီ၊ ကြယ်နှင့်ညိုလို့၊ စန္ဒီစိတြ၊ တူယုပိုင်ပကြတယ်၊ လအတာကိုတဲ့လေး။ (၁) သံတာငယ်မှ ပျံ့ဖြူး၊ သပြေမြရည်၊ တသောင်းပြည်ကို၊ အောင်စည်ရွှမ်း၊ လို့ ရေသွန်းမှ ခါချိန်၊ သောက်ချူးဥက္ကာ၊ ကြယ်နီလာနှင့်၊ ရွှေစာပေါက်လို၊ တိမ်ခိုးညိုနှင့်၊ ပြုမည့်နှယ်ချိန်သည်၊ နဂါးလိမ်လမ်းအိမ်ဖွဲ့လို့၊ မယ့်ဆီကိုမ။ (၂) သင်းတွဲမှရွှေရောင်၊ ကံ့ကော်ဝတ်မုံ၊ မွေးထုံထုံနှင့်၊ ရက်မြိုင်ပြား၊ တောတလားလည်း၊ ငှက်ခါးတောင်လို၊ ပူအောင်မယ်ကို၊ မိုးကြီးတဖွဲ့၊ လေတလဲ့နှင့်၊ တဆဲ့ခြောက်တိုင်း၊ မပြတ်ကယ်ဆိုင်းလို့၊ မိုင်းမိုင်းငယ်ညိုသည်၊ မ-ဖို့ သီတာဆိပ်ကယ်က၊ ချိပ်ရိပ်ညိုနဲ့။ (၃) ပြင်နာရီကား၊ ငါးဖို့ထားလို့၊ ဖဝါးမှာ သုံးအင်၊ မိဿခွင်မှာ၊ မရွှင်နိုင်တတ်၊ စန်းလွန်းပင်ပြတ်ချို၊ မြတ်ဆံကျင် တာရာက၊ တေဇာတော် မချီပါနှင့်တော့၊ ဝေသာလီ ရွှေပြည်ကြီးမှာတဲ့၊ ထိန်ညီးရဲ့လေး။ ။”

အဲချင်းတို့၏ နောက်ကြောင်း မူလ အချင်းအမြစ်ကို စိစစ်ကြည့်ရာ၌ ဦးကလားရာဇဝင်နှင့် မှန်နန်းရာဇဝင်တို့အရ အင်းဝခေတ် မင်းကြီးစွာစော်ကဲ လက်ထက်ကပင် အဲသီချင်း အဖွဲ့အနွဲ့များ ပေါ်ပေါက်နေပြီ ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။ ကဗျာဗန္ဓာသာရကျမ်း၌မူ ပုဂံခေတ်မှ ပုပ္ပားစံကား ပွင့် လင်္ကာကို အဲချင်း၊ အချင်းလေးဟူ၍၎င်း ဖော်ပြပါရှိသည်။ အင်းဝခေတ်တွင် အင်းဝဘုရင်သီဟသူရလက်ထက်၌ ထိုမင်း၏ သားတော် နော်ရထာ၏ သမီးတော် သုံးပါးဖြစ်

သော ရှင်စိုးမင်း၊ မင်းလှမြတ်နှင့် မင်းဘန်းထွတ်တို့ကို ရှင် မဟာ ရဋ္ဌသာရလောင်းဖြစ်သော ထိုစဉ်က အသက် ၁၀ နှစ်မျှသာ ရှိသေးသည့် မောင်မောက်က ရုတ်ခြည်း စပ်ဆို လိုက်သောအဖွဲ့အနွဲ့ကို စည်းချက်ကိုင်အဲချင်း၊ အချင်းနှင့် အ ချင်းငယ်ဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြသည်။ ယင်းမှာ အောက်ပါ

အတိုင်း ဖြစ်ပေသည်။
(ရှင်စိုးမင်းဘွဲ့) အိုဘွဲ့ဘယ်၊ အိုဘယ်သမီးတော်၊ ထင် ပေါ် တုန်းပျံ့သင်း။ ။

(မင်းလှမြတ်ဘွဲ့) အိုဘွဲ့ဘယ်၊ အိုဘယ်သမီးတော်၊ နတ် သော် ပုံမယွင်း။ ။

(မင်းဘန်းထွတ်ဘွဲ့) အိုဘွဲ့ဘယ်၊ အိုဘယ် သမီးတော်၊ စန္ဒော် လနယ်ဝင်း။ ။

တောင်ငူခေတ်တွင် အဲသီချင်းများ ရှိကြောင်းကို မင်း ဇေယျရန္တမိတ်၏ ရတု တပဒ်တွင်

အဲသီချင်းနှင့်ပြည်တင်းရည်ဆောင်၊ အဆောင်ဆောင် သည်၊ ခါညောင်မသွန်းလှည့်လေလော.....ဟု တွေ့ရှိခြင်း ဖြင့် သိရပေသည်။ ထိုပြင် ထိုခေတ်၏ အကျော်အမော် စာဆိုတော်တဦးဖြစ်သော ရှင်သီရိကလည်း

နန်းမြေဟံသာ၊ ပြန်ခဲ့လာ၍၊ အခါချိန်ထောက်၊ စခန်း ရောက်သော်၊ အဲထောက်သီချင်း...ဟူ၍ ထည့်သွင်း စပ်ဆို ထားသည့် အထောက်အထားကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။

ညောင်ရမ်းခေတ် တနင်္ဂနွေမင်းလက်ထက် ၁၀၈၀ ပြည့် နှစ်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အဲချင်းမျိုးကို ၈၀ ပေါ် အဲဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ် စာဆိုမယ်ခေတ်၏ အဲ ချင်းများကို ၈၀ ပေါ် အဲဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

အဲချင်း အဖွဲ့အနွဲ့များသည် ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ပိုမို ခေတ်စားလာသည်။ စဉ့်ကူး လက်ထက်မှစ၍ ဘိုးတော် မင်းတရား လက်ထက် တိုင်အောင် ထင်ရှားသော စာဆို တော်တဦးဖြစ်သူ ဦးယာသည် အဲသီချင်းများ အရေး အ သား ကောင်းသဖြင့် အဲမောင်ယာ ဟုပင် ထင်ရှားခဲ့ လေသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် ရတု၊ လူးတား၊ တေး ထပ်၊ လေးချိုး၊ သဖြန်စသည့် အဖွဲ့အနွဲ့ အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ၁၂ ရာသီဖွဲ့များကို ဖွဲ့နွဲ့ခြင်း ခေတ်စားသည်။ အမေ့ဝန် ကတော် မယ်ခေတ်သည် ၁၂ ရာသီဖွဲ့ကို အဲချင်းဖြင့် ဖွဲ့ဆို သည်။ ထိုအဲချင်းသည် ၁၂ ရာသီဖွဲ့ကများတွင် အလွန် ထင်ရှားသည်။ အခြား ၁၂ ရာသီဖွဲ့ ရတု၊ လူးတားတို့ထက် ပင် ပို၍ အရေးပါခဲ့သည်။ အကြောင်းတရား မယ်ခေတ် ၁၂ ရာသီဖွဲ့အဲချင်းများသည် အလွန်နက်နဲ၍ ရာသီအလိုက် ပန်းများ၊ ပွဲတော်များ၊ ရာသီဥတု အခြေအနေ စသည်တို့ ပါဝင်၍ စုံစုံလင်လင်ရှိပြီးလျှင် ပြေပြေပြစ်ပြစ်လည်းရှိသည်။ မယ်ခေတ်သည် မိမိ၏အဲချင်းတွင် ရာသီ၏အခြေအနေကို အ

မွမ်းတင်၍ တော၊ တောင်၊ ရေ၊ မြေနှင့် ရာသီဥတု အခြေ အနေတို့နှင့် လိုက်ဖက်သည်များကို ပေါ်လွင်အောင် စာ ပန်းချီ ချယ်ပြုနိုင်သည်။ ရာသီ၏ စန်းယဉ် နက္ခတ်တာရာ၊ ဗေဒင်ဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်းများ၌လည်း ကျနသေသပ် သည်။ ထိုပြင် ရာသီအလိုက် လွမ်းစရာ ဆွေးစရာများကို တန်ဆာဆင်ထားသဖြင့်လည်း မယ်ခေတ်၏ အဲချင်းသည် အခြား ရာသီဖွဲ့များထက် တမူထူးခြားလေသည်။

မယ်ခေတ်သည် ဩကာသ လောကကြီး၌ စိတ်ဝင်စားပြီး လျှင် မိမိကိုယ်တိုင်ကလည်း နုနယ်သိမ်မွေ့သောမိန်းမသား ဖြစ်သဖြင့် မယ်ခေတ်အဲချင်းတွင်ပါဝင်သော အဖွဲ့အနွဲ့တို့မှာ နုနယ်သိမ်မွေ့ပေသည်။ မယ်ခေတ် အဲချင်းတို့ကို တူရိယာ ဖြင့် တွဲဖက်၍ စည်းကိုင် ဝါးကိုင် သီဆိုနိုင်သဖြင့် သဘင် သည်များအတွက် ပို၍ ကျေးဇူး ရှိသော အဲချင်းများ ဖြစ်ပေသည်။

အဲရဟတ်, အေ (ခရစ် ၁၈၉၈-၁၉၁၇) ။

အဲရဟတ်သည် နာမည် ထင်ရှားသော အမေရိကန် အမျိုး သမီး လေသူရဲဖြစ်သည်။ ၁၈၉၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၄ ရက်နေ့ တွင် ကုန်းဆပ်ပြည်နယ် အင်ချီဆန်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ ကိုလမ္ဘီးယား တက္ကသိုလ်တွင် အတန်းကြာမျှ ပညာသင် ကြားခဲ့ပြီးနောက် ကျောင်းမှထွက်၍ လူမှုဝန်ထမ်းလုပ်ငန်း ၌ နှစ်နှစ်အမှုထမ်းခဲ့သည်။ ထိုနောက် လေယာဉ် ပျံသန်း ရေးအတတ်ပညာကိုသာ စိတ်ပါဝင်စားသဖြင့် ထိုပညာကို အာရုံစိုက် လေ့လာခဲ့လေသည်။

၁၉၂၈ ခု ဇွန်လ ၁၇ ရက် နေ့တွင် အဲရဟတ်သည် ချူးဖောင်းလန်းကျွန်းမှ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာကို ဖြတ် ကျော်၍ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ ဝေလနယ် ဗာရီပိုမြို့သို့ ပျံသန်း

အမေရိကန်အမျိုးသမီးလေသူရဲ အေ အဲရဟတ်

သော လေယာဉ်ပျံ၌ စီးနင်းလိုက်ပါခဲ့ရာ အမျိုးသမီးထဲမှ ထိုသမုဒ္ဒရာကိုပဌမဦးဆုံးဖြတ်ကျော်သူအဖြစ်ထင်ရှားခဲ့လေသည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသူ ဂျီ၊ ပီ၊ ပတ္တနမ်နှင့် ထိမ်းမြား လက်ထပ်သည်။

၁၉၃၂ ခုနှစ် မေလထဲ၌ အဲရဟတ်သည် နျူးဖောင်းလန်းကျွန်းမှ အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ လန်ဒန်ဒါရီမြို့သို့ လေယာဉ်ပျံကို တကိုယ်တည်း မောင်းနှင် ပျံသန်းခဲ့လေသည်။ ထိုစွန့်စားမှုကြောင့် အဲရဟတ်သည် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာကို လေယာဉ်ပျံဖြင့် တယောက်တည်း ဖြတ်သန်းခဲ့သော ပဌမ ဦးဆုံး အမျိုးသမီးအဖြစ် နာမည်ပို၍ထင်ရှားလာပေသည်။

တဖန် ၁၉၃၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဟာဝိုင်းယန်းကျွန်း၊ ဟိုနိုလူးလူးမြို့မှ ကာလီးဖိုးနီးယားပြည်နယ် အုတ်ကလန်မြို့သို့ လေယာဉ်ပျံကို တယောက်တည်း မောင်းနှင်ပျံသန်းခဲ့ရာ ပထမိတ်သမုဒ္ဒရာကိုဖြတ်သန်းခဲ့သော ပဌမဦးဆုံး အမျိုးသမီးဟူ၍ ဂုဏ်သတင်း ပျံ့နှံ့ခဲ့ပြန်သည်။ အာမလီယာ အဲရဟတ်သည် ထိုကဲ့သို့ လေယာဉ်ပျံဖြင့် စွန့်စား ပျံသန်းမှုများကြောင့် အမျိုးသမီး ထဲတွင် ဒီ၊ အက်(ဖ)၊ စီ ဘွဲတံဆိပ်နှင့် အမျိုးသား ပထဝီဝင်အသင်းကြီး၏ ရွှေတံဆိပ်ကို ပဌမဦးဆုံး ချီးမြှင့်ခြင်းခံရလေသည်။

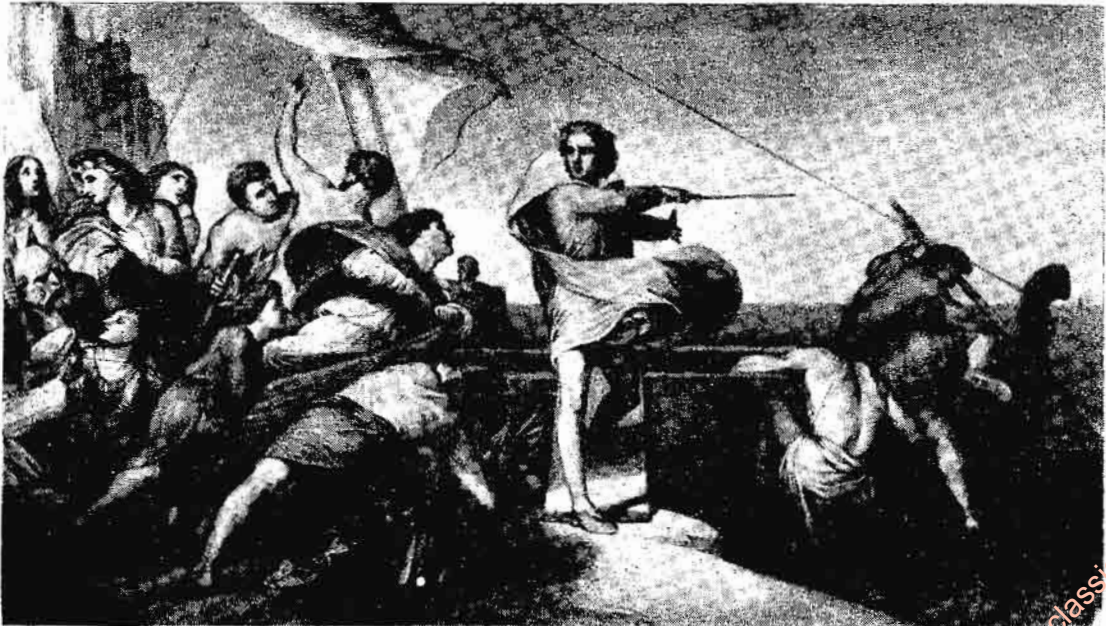
၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် အဲရဟတ်သည် လေယာဉ်ပျံကို တယောက်တည်း မောင်းနှင်၍ ကမ္ဘာတပတ် ပျံသန်းနေစဉ် ပထမိတ်သမုဒ္ဒရာထဲ၌ ပျောက်ဆုံး ခဲ့ရလေသည်။ အဲရဟတ်သည် လေယာဉ်ပျံသန်းခြင်းနှင့် ဆိုင်သော စာအုပ်များကို

ရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့ရာ “နာဂီပေါင်း ၂၀ နှင့် မိနစ် ၄၀” စာအုပ်နှင့် “နောက်ဆုံး လေယာဉ်ခရီး” စာအုပ်တို့မှာ ထင်ရှားသည်။

အဲလဖရက်-သ-ဂရိတ် (ခရစ် ၈၄၉ ခန့် - ၈၉၉)။ ။

အဲလဖရက်သည် အင်္ဂလန်နိုင်ငံရှိ အနောက် ဆက္ကဆန်နယ်၏ အုပ်စိုးခဲ့သော ဘုရင် ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလန် နိုင်ငံကို ဒိန်းလူမျိုးတို့ ကြီးစိုးမည့် အန္တရာယ်မှ ကာကွယ်ခဲ့သော စစ်ဗိုလ်ချုပ်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ ပညာရေးကို၎င်း၊ အခြားသော နိုင်ငံများနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကို၎င်း အားပေးခဲ့သည့် အပြင်၊ ရှေးဥပဒေကျမ်းများမှ ကောင်းမွန်ရာရာ ဥပဒေတို့ကို ကောက်နုတ်စုဆောင်း၍၊ ဥပဒေကျမ်းကြီးတစောင်ကို ပြုစုခဲ့သည်။ နောင်အခါ၌ ထိုဥပဒေ ကျမ်းသည် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ ဥပဒေများအတွက် အခြေခံရာကျမ်း ဖြစ်လာလေသည်။

အဲလဖရက်သည် ၈၄၉ ခုနှစ်ခန့်တွင် ဗတ်ရှိုင်ယာနယ်၊ ဝမ်တီတ်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ အယ်သယ်ဂု ဘုရင်၏ ပဉ္စမသားတော်ဖြစ်၍ ငယ်စဉ်က ရောမမြို့သို့ နှစ်ကြိမ် ရောက်ခဲ့ဘူးသည်။ အနောက် ဆက္ကဆန်လူမျိုးတို့သည် နေ့သမန်ခေါ် ဒိန်းလူမျိုးတို့နှင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ စစ်ဆင်ခဲ့ကြရသည်တွင် အယ်လဖရက်သည် တိုက်ပွဲ အသီးအသီးတို့၌ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့လေသည်။ ဂွာ ခုနှစ်တွင် နောင်တော် အယ်သယ်ရက် အနိစ္စ ရောက်သောအခါ၊ အနောက်ဆက္ကဆန်တို့၏ ဘုရင်အဖြစ် ဆက်ခံအုပ်စိုးသည်။

ဒိန်းလူမျိုးတို့ကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် ဦးဆောင်ခဲ့သော အင်္ဂလန်ပြည်ရှင် အဲလဖရက် - သ - ဂရိတ်

ကုလ် ခုနစ်တွင် ဒိန်းလူမျိုးတို့သည် ပြန်လည်စစ်ဆင် တိုက်ခိုက်ကြရာ၊ ကုဂ ခုနစ် ချစ်ပင်ဟမ်တိုက်ပွဲ၌ အဲလဖရက် ဘုရင်သည် စစ်ရေးနိမ့်မဲသဖြင့် တောတောင်ထူထပ်ရာ အရပ် ဒေသသို့ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ခဲ့ရလေသည်။ ထိုနောက် ဆမ္မာဆက် ရှင်ယာနယ်အတွင်း၌ အခိုင်အမာ တပ်စွဲ ပြီးလျှင် ဒိန်းလူမျိုးတို့ကို ပြန်လှန်တိုက်ခိုက်ရန် စစ်သား များကို စည်းရုံးခဲ့လေသည်။ ကုဂ ခုနစ် မေလတွင် အဲလဖရက်ဘုရင်၏တပ်များသည် ဒိန်းလူမျိုးတို့ကို စစ်ဆင် တိုက်ခိုက်ရာ အက်ဒင်တန်တိုက်ပွဲ၌ ဒိန်းလူမျိုးတို့၏ တပ် များ စစ်ရှုံး၍ ဝက်ဆက်နယ်မှ ဆုတ်ခွာကြရသည်။

အဲလဖရက် ဘုရင်သည် စစ်ပွဲပြီးသည့်နောက် နိုင်ငံ လုံခြုံမှုအတွက် ခိုင်ခံ့သော ဒိန်ဘင်ကြီးများကို တည်ဆောက် သည်။ ဒိန်းလူမျိုးတို့၏ သင်္ဘောများထက် ကြီး၍ လျင်မြန် သော သင်္ဘောများကို ဆောက်လုပ်လျက် အင်္ဂလိပ် ရေတပ်အင်အားကို တိုးချဲ့သည်။ အမြဲတမ်း စစ်တပ်ကို လည်း ပြန်လည် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ စစ်မှုထမ်းထဲမှ အချို့ အဝက်တို့ကို လယ်ယာစိုက်ပျိုးစေ၍၊ ရိက္ခာ ဖူလုံအောင် စီမံခန့်ခွဲသည်။ လန်ဒန်မြို့ကို ပြန်လည် တည်ဆောက်သည်။ နိုင်ငံခြားနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကို၎င်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်းများကို ၎င်း အားပေး ကူညီခဲ့သည်။ ထိုအချိန်အတွင်းမှာပင် ထင်ရှားသော ဥပဒေကျမ်းကြီးကို ပြုစုပြီးလေသည်။

အဲလဖရက် ဘုရင်သည် ဝက်ဆက်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ် သော ဝင်ချက်စတာမြို့တွင် စာပေဌာနတခုကို တည် ထောင်၍၊ ဝေလနယ်၊ မားရှားနယ်နှင့် ဥရောပတိုက်မှ ပညာသည်များကို ခေါ်ဖိတ်ကာ စာပေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် စီစဉ်ဆောင်ရွက်သည်။ မိမိကိုယ်တိုင် လက်တင် ဘာသာကို လေ့လာသင်ကြားသည့်အပြင်၊ တိုင်းသူပြည် သားတို့ ဖတ်ရှုနိုင်ရန်အတွက် ထင်ရှားသော လက်တင် ဘာသာ စာအုပ်များကို အင်္ဂလိပ် - ဆက္ကဆန် ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုစေသည်။ ဘာသာပြန်စာအုပ်များတွင် အယူဝါဒဆိုင် ရာ စာပေ၊ သမိုင်းဆိုင်ရာစာပေ၊ ဒဿနိကဗေဒ ဆိုင်ရာ စာပေတို့ပါဝင်လေသည်။ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့၏ ရှေးခေတ် သမိုင်းနှင့် ထုံးတမ်းစဉ်လာကို ဖော်ပြသော အင်္ဂလိပ် - ဆက္က ဆန်သမိုင်းမှတ်တမ်း စာအုပ်ကိုလည်း ပြုစုစေသည်။

အဲလဖရက် ဘုရင်ကြီးသည် ဂဗ္ဘ ခုနစ် အောက်တို ဘာလတွင် အနိစ္စရောက် လေသည်။

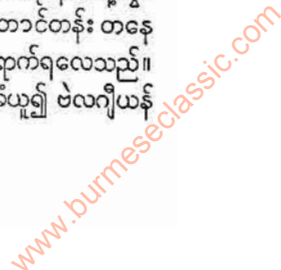
အဲလဗတ်ဘုရင်၊ ပဌမ (ခရစ် ၁၀၇၅ - ၁၂၁၄) ။ ။
 ပဌမအဲလဗတ်သည် ဗဲလဂျီယန်နိုင်ငံကို ၁၂၀၅ ခုနှစ်မှ ၁၂၁၄ ခုနှစ်အထိ အုပ်စိုးခဲ့သောဘုရင်ဖြစ်သည်။ အဲလဗတ် ဘုရင်သည် တိုင်းသူပြည်သား အပေါင်းတို့နှင့် ပွန်းပွန်း တီးတီး ခင်မင်ရင်းနှီးစွာ ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံတတ်သော

ကြောင့် ဗဲလဂျီယန်တမျိုးသားလုံး၏ ကြည်ညိုလေးစား ခြင်းကို ခံရသည်။ ဒုတိယ လီယိုပိုဘုရင်၏ညီ ဖလန်းဒါး နယ်စား ဖိလစ်မင်းသား၏ ဒုတိယသားဖြစ်၍ ၁၀၇၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၈ ရက်နေ့တွင် ဗရပ်ဆဲမြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ ၁၂၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဗာဗေးရီးယားပြည်နယ်မှ အယ်လစ်ဗက် မင်းသမီးနှင့် လက်ထပ်သည်။ ၁၂၀၅ ခုနှစ်တွင် အဲလဗတ် မင်းသားသည် ဦးရီးတော် ဒုတိယ လီယိုပိုဘုရင်၏ ထီးမွေ ကို ဆက်ခံရရှိလေသည်။

ဦးရီးတော်၏ အရိုက်အရာကို ဆက်ခံရသော အခါ၌ ဗဲလဂျီယန်နိုင်ငံ ရေကြောင်း ကုန်သွယ်ရေးကို တိုးတက် အောင် ပြုပြင်သည်။ ကွန်ဂိုပြည်နယ် ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုလည်း ဆောင်ရွက်သည်။ ဗဲလဂျီယန် တပ်မတော်ကိုလည်း ပြန် လည်ပြုပြင်သည်။ သို့ရာတွင် တပ်မတော်ကို ပြန်လည်ပြုပြင် နေစဉ် ၁၂၁၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂ ရက်နေ့၌ ဂျာမန်တို့က ပြင်သစ်နိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်ရန် ဗဲလဂျီယန်နိုင်ငံတွင်းမှ ဖြတ် သန်းခွင့် တောင်းဆို လေသည်။ ဗဲလဂျီယန်နိုင်ငံသည် ကြားနေနိုင်ငံဖြစ်၍ အဲလဗတ်ဘုရင်က ထိုတောင်းဆိုချက် ကို ခွင့်မပြုချေ။ ထိုအခါ ဂျာမန်စစ်တပ်များသည် ဗဲလ ဂျီယန်နိုင်ငံကို ဇွတ်အတင်း ဖြတ်ကျော်လာသဖြင့် စစ်ဖြစ် ပွားလေသည်။

အဲလဗတ်ဘုရင်သည် ဗဲလဂျီယန်တပ်များကို ကိုယ်တိုင် ဦးစီး၍ ဂျာမန်တပ်များကို ရွတ်ရွတ်ချဲ့ချဲ့ ခုခံတိုက်ခိုက် သည်။ နောက်ဆုံး၌ အားမတန်၍ မာန်လျော့ရသဖြင့် ဗရပ်ဆဲမြို့တော် ကျဆုံးသည့်တိုင်အောင် ဘုရင်သည် မိမိ တပ်မတော်နှင့် မခွဲခွာခဲ့ချေ။ စစ်မျက်နှာ နောက်ပိုင်းတွင် မိဖုရား အယ်လစ်ဗက်ကလည်း တိုက်ပွဲမှ ဒဏ်ရာသူ စစ်သားများကို ပြုစု စောင့်ရှောက်လျက် ရှိလေသည်။ ၁၂၁၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် အဲလဗတ် ဘုရင်သည် ဗဲလဂျီယန်တပ်၊ ဗြိတိသျှတပ်၊ ပြင်သစ်တပ်များ ပါဝင် သော မဟာမိတ်တပ်ဖွဲ့ကို ကွပ်ကဲ၍ ရန်သူကို တိုက်ခိုက်ရာ ထိုနှစ် အောက်တိုဘာလ၌ ဗဲလဂျီယန် ကမ်းခြေဒေသကို ဂျာမန်တို့လက်မှ ပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့လေသည်။ ပဌမ ကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့်နောက် ၁၂၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၂ ရက် နေ့တွင် အဲလဗတ်ဘုရင်သည် အောင်တပ်ခင်းလျက် ဗရပ် ဆဲမြို့တော်အတွင်းသို့ ပြန်လည် ဝင်ရောက်လာခဲ့လေသည်။

ပဌမ အဲလဗတ်ဘုရင်သည် အားကစားဖက်၌လည်း ထူးချွန်သူ ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် တောင်တက်ခြင်း၌ ဝါသနာပါသည်။ ၁၂၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် မိမိ၏ ဝါသနာအလျောက် အာဒင်းဒီးတောင်တန်း တနေ ရာသို့ တက်ငှာစဉ် လိမ့်ကျ၍ အနိစ္စရောက်ရလေသည်။ သားအကြီးဆုံးက တတိယလီယိုပိုဘုရင် ခံယူ၍ ဗဲလဂျီယန် ထီးနန်း၌ စိုးစံလေသည်။

အဲလရစ်ဘုရင် (ခရစ် ၃၇၁ ခန့် ၄၁၀)။ ။အဲလရစ်သည် ဗီစီဂေါ့သခေါ် အနောက်ပိုင်း ဂေါ့သလူမျိုးတို့၏ ခေါင်းဆောင်ဘုရင် ဖြစ်သည်။ ၃၉၅ ခုနှစ်တွင် ရောမ ဧကရာဇ် သီအိုဒိုးဆီးယပ် ကွယ်လွန်သောအခါ၊ အဲလရစ် ခေါင်းဆောင်သော ဗီစီဂေါ့သတို့သည် ထကြွပုန်ကန်ကြ၍၊ ဂရိပြည်ကို တိုက်ခိုက် သိမ်းယူခဲ့လေသည်။

အောင်ပွဲရ အဲလရစ်သည် ဗီစီဂေါ့သတို့၏ ဘုရင်အဖြစ် ကိုခံယူပြီးနောက် ဣတလီပြည်သို့ အလုံးအရင်းဖြင့်ချီတက်

ဂေါ့သလူမျိုးတို့၏ခေါင်းဆောင် အဲလရစ်ဘုရင်

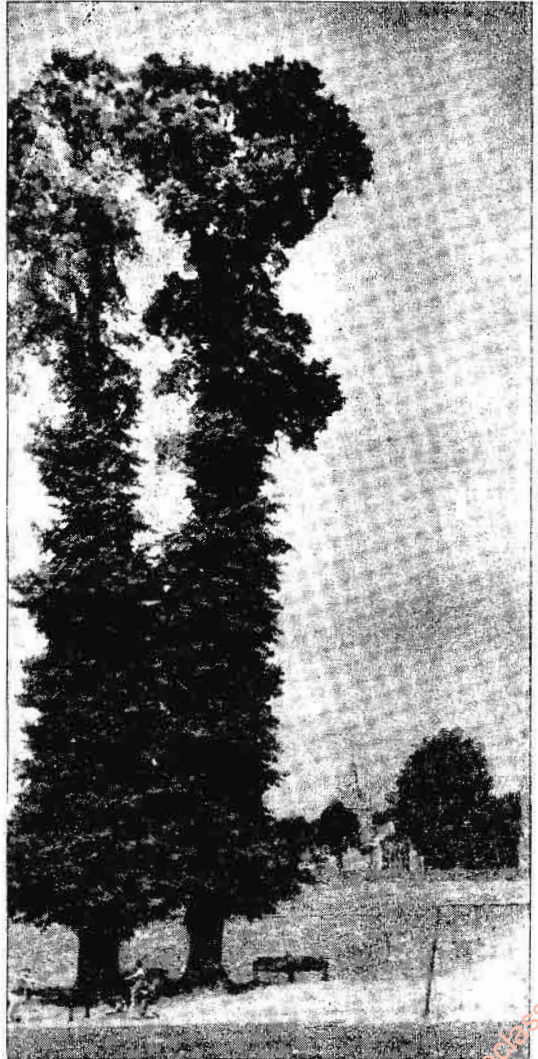
လာလေသည်။ သို့ရာတွင် ရောမဗိုလ်ချုပ်စတီလီကိုသည် ဗီစီဂေါ့သတပ်များကို ဣတလီမြောက်ပိုင်း ပိုးမြစ်ကမ်းတွင် ငါးနှစ်မျှ ကြံ့ကြံ့ခံ တားဆီးနိုင်ခဲ့လေသည်။ ၄၀၈ ခုနှစ်သို့ ရောက်သော်၊ ရောမဧကရာဇ်က ဗိုလ်ချုပ် စတီလီကိုအား ကွပ်မျက်ခဲ့ရာ၊ အဲလရစ်၏ အင်အားကို အံ့တုနိုင်သူ မရှိတော့သဖြင့် ဣတလီ မြောက်ပိုင်းတွင် တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီး လျက် ရှိလေသည်။

၄၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဗီစီဂေါ့သတပ်များသည် ရောမမြို့ကို ပိုင်းရံ လုပ်ကြံသဖြင့် မြို့တော် ကျဆုံးလေသည်။ ဗီစီဂေါ့သတို့သည် မြို့တွင်း၌ သုံးရက်မျှ လှည့်ကျဖျက်ဆီးကြသည်။

အဲလရစ်သည် ရောမမြို့ကိုရပြီးနောက် ဣတလီတောင်ပိုင်းရှိ စခွလီကျွန်းကိုတိုက်ခိုက်နေစဉ် ကွယ်လွန်လေသည်။

အဲလင်းပင်။ ။အဲလင်းပင်၏ ရုက္ခဗေဒ အမည်မှာ အားလမပုံဖြစ်၍ ဂရိတ် မြိတိန် နိုင်ငံသည် အဲလင်းပင်၏ မူရင်းဒေသဖြစ်သည်။ ထိုအပင်သည် အာတီကေးလီးမျိုးစဉ်တွင် အာလမေဆီအီးမျိုးရင်း၌ ပါဝင်သည်။ အဲလင်းပင်သည် မည်သည့် မြေမျိုး၌မဆို ပေါက်ရောက် နိုင်၏။ သို့သော် မြေဩဇာထက်သန်သော ရေဆောင်နှုန်း မြေတွင် အသန်မာဆုံးပေါက်နိုင်၍ ထိုမြေမျိုးတွင် ပေါက်ရောက်သောအဲလင်းပင်၏အသားမှာလည်းကောင်း မွန်လေသည်။

အဲလင်းပင်သည် ဥရောပနှင့် အမေရိကတိုက်များတွင် သာမက အာရှတိုက်တွင်လည်း ပေါက်ရောက်နိုင်သည်။ အမေရိကတိုက်တွင် ပေါက်ရောက်သော အချို့အဲလင်းပင်၏ ပုံသဏ္ဍာန်သည် ညောင်ရေအိုးပုံ ဖြစ်သည်။ အကိုင်း

အဲလင်းပင်

အခက်များသည် အောက်ဖက်မှ တဖြည်းဖြည်း ဖြာထွက် လျက်ရှိကြသည်။ အချို့ အဲလင်းပင်များတွင်မူ အကိုင် အခက်များသည် ထိပ်ဖက်တွင်မှ ဖြာထွက်လျက် ရှိကြ သဖြင့် ထီးများကဲ့သို့ ဖြစ်နေလေသည်။ အဲလင်းပင်များ သည် ၇၅ ပေမှ ပေ ၁၀၀ အထိ မြင့်တက်ကြပြီးလျှင် နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော် အထိ အသက်ရှည်တတ်သည်။

အမေရိကန် အဲလင်းပင်၊ သို့မဟုတ် အဲလင်းပင် အဖြူ သည် တခါတရံတွင် ပေပေါင်း ၁၂၅ အထိမြင့်၍ ထိုအပင် မျိုးမှ သေးငယ်သော အစိမ်းရောင် ပန်းပွင့်များသည် အရွက်များမထွက်မီ နွေကူး ရာသီအတွင်း၌ ပွင့်ကြသည်။ အတောင်ကလေးများ ကိုယ်စီရှိသော အသီးကလေးများ ကိုလည်း သီးကြသည်။ ထိုနောက် အရွက်များပွင့်ထွက် လာသောအခါတွင် မြေသို့ကြွေကျနေကြသည်။ အဲလင်းပင် အဲ အရွက်ပုံသဏ္ဍာန်မှာ ကြက်ဥပုံဖြစ်သည်။

အဲလင်းပင်၏အသားသည် မာ၍ ပျဉ်းတွဲရှိသည်။ အရောင်မှာ အညိုဖျော့ဖြစ်သည်။ လွယ်ကူစွာ မကွဲသော အသားဖြစ်သဖြင့် လှည်းဘီးများနှင့် လယ်ယာသုံးပစ္စည်း များပြုလုပ်ရာတွင် အသုံးပြုကြသည်။ ရော့အဲလင်းခေါ် ကျောက်အဲလင်းသားသည် လျှော့လုပ်ရန်အထူးကောင်း မွန်သည်။ ထိုအပင်ကို ကော့အဲလင်း (ဖော့အဲလင်း) ပင်ဟုလည်းခေါ်သည်။ အမေရိကန်အဲလင်းပင်၏ အခေါက် များတွင် ခိုင်ခံ့သော အမျှင်များပါရှိရာ ထိုအမျှင်များကို အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတို့က ကြိုးအဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။

အဲလင်းအဖြူပင်၏ ရုက္ခဗေဒ အမည်မှာ အားလမပ် အမေရိကန်နာ ဖြစ်၍ ခွဲကျဲသောအဲလင်းပင်မျိုးကို အား လမပ် ဖာလဗာဟု ခေါ်သည်။ ဖော့အဲလင်းပင်ကို အား လမပ် သိုမာဆီးဟု ခေါ်၍ အင်္ဂလိပ်အဲလင်းပင်ကိုမူ အား လမပ် ကမ်ပက်စထရစ်ဟု ခေါ်လေသည်။

အော့ကလန်မြို့။ ။အော့ကလန်မြို့သည် နယူးဇီလန် နိုင်ငံတွင် အကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သည်။ မြောက်ကျွန်း အရှေ့ မြောက်ဖက်တွင် ခြောက်မိုင်မျှ ကျယ်သော ကျွန်းဆက် အရှေ့ဖက် ကမ်းပေါ်၌တည်ရှိသည်။ ၁၈၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဘုရင်ခံ ဟော့ဗဆင်သည် မြို့တော်တည်ရန်အတွက် မီးသေ တောင်ကုန်းများပေါ်ရှိ နေရာကိုရွေး၍ အော့ကလန်မြို့ ကို တည်ခဲ့သည်။ ရှစ်နှစ်မျှကြာပြီးနောက် အိန္ဒိယ နိုင်ငံ တွင် ထိုအခါက ဘုရင်ခံချုပ်အဖြစ် အမှုထမ်းလျက်ရှိ သော လော့ အော့ကလန်အမည်ကို အစွဲပြု၍ အော့ကလန် မြို့ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။ ၁၈၄၅ ခုမှ ၁၈၆၄ ခုနှစ်အထိ အော့ကလန်မြို့သည် နယူးဇီလန်နိုင်ငံ၏မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုနှစ်တွင် မြို့တော်ကို ဝယ်လင်တန်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ ကြသည်။

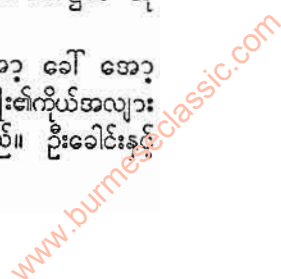
အော့ကလန်မြို့သည် မြို့ခင်း မြို့ကွက် အနေအထား သာယာလှပသည့်အပြင် သဘာဝအိမ်ကမ်းကောင်းလည်း ရှိခြင်းကြောင့် နိုင်ငံခြား ကုန်သွယ်ရေးအတွက် ထင်ရှား သော မြို့ကြီးဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက် ဆစ်ဒနီ မြို့မှ ၃,၁၃၅ မိုင်ဝေး၍ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၊ အမေရိကန်ပြည် ထောင်စု၊ ပစိဖိတ်ကျွန်းများ၊ တောင်အာဖရိကတိုက် စသည် တို့နှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်းခရီးဖြင့် ဆက်သွယ် လျက်ရှိ သည်။ ကျွန်းဆက်ပေါ်တွင် တည်ရှိသောကြောင့် ပင်လယ် ကူးသင်္ဘောကြီးများ ဆိုက်ကပ်နိုင်သော သင်္ဘောဆိပ် နှစ်ခုရှိသည်။ အရှေ့ဖက်တွင် ဝေတီမာတာ သင်္ဘောဆိပ် ရှိ၍ အနောက်ဖက်တွင် မုနုကောသင်္ဘောဆိပ် ရှိသည်။

အော့ကလန်မြို့သည် ပင်လယ် ကမ်းခြေတွင် တည်ရှိ သောကြောင့် ရာသီဥတုညီညွတ်မျှတသည်။ မြို့မြောက်ဖက် နှင့် တောင်ဖက်တို့တွင် နွားနို့ထွက် ပစ္စည်းလုပ်ငန်းကို အကြီးအကျယ် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ သင်္ဘောတည်ဆောက် ခြင်း၊ သကြားချက်ခြင်း၊ စက္ကူနှင့် ကြိုးထုတ်လုပ်ခြင်းတို့ သည် ထင်ရှားသော စက်မှုလုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ ထော့ ပတ်၊ ဒိန်ခဲ၊ အသား၊ သစ်စေး၊ သိုးမွေးကျောက်မီးသွေး၊ ရွှေတိုက် နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့သည်။ အော့ကလန်မြို့တွင် လူဦးရေ ၁၅၁,၉၀၀ ယောက် (၁၉၇၂) ရှိသည်။

အော့ဒုဂ်။ ။အော့ဒုဂ်သည် ပါကဗေဒ အလိုအား ဖြင့် ကာရက်ဒြီအီ ဖော့မီးမျိုးစဉ်တွင်အယ်လီဒီးမျိုးရင်း ၌ပါဝင်သော ပင်လယ်ငှက်မျိုးဖြစ်သည်။ အော့ဒုဂ် မျိုး များသည် ကမ္ဘာ့မြောက်ဖက်ဖျား အာတိတ် ဒေသရှိ ပင်လယ်ကမ်းခြေများ၌သာ နေထိုင်ကျက်စားသည်။ ထိုငှက် မျိုးတို့သည် ရေထဲတွင် လျင်မြန် ဖျတ်လတ်စွာ ကူးခတ် ငုပ်လျှိုးသွားလာနိုင်ကြသော်လည်း ကျန်းပေါ်တွင်မူကား ပြေးလည်းမပြေးနိုင် ပျံလည်းမပျံနိုင်ကြချေ။ ရေကူးရာ၌ အတောင်ပံများကို လှော်တက်သဖွယ်အသုံးပြုကြသည်။

အော့ဒုဂ်များသည် ဆောင်းရာသီတွင် ပင်လယ်ပြင် ၌ နေထိုင်ကျက်စားလေ့ရှိသည်။ နွေဦးပေါက် ရာသီသို့ ရောက်သောအခါ သားပေါက်ရန် ကျန်းပေါ်သို့ အုပ်လိုက် ချီ၍ တက်လာလေ့ရှိသည်။ ထိုအခါ၌ ကျောက်ဆောင် ထူထပ်သော ပင်လယ် ကမ်းခြေများ ပေါ်တွင် ထောင် သောင်းမကသော အော့ဒုဂ်တို့သည် အအုပ်အသင်း ဖွဲ့ ကာ စုဝေးနေထိုင်ကြသည်။ အော့ဒုဂ်မ တကောင်သည် တကြိမ်လျှင် ဥတလုံးကို ကျောက်ဆောင် ပေါ်၌ပင် အု ချသည်။

အော့ဒုဂ်မျိုးများအနက် ဂရိတ်အော့ ခေါ် အော့ ဒုဂ်ကြီးမျိုးသည် ထင်ရှား၏။ ထိုငှက်မျိုး၏ကိုယ်အလျား မှာ နှစ်ပေခန့်ရှိ၍ ငန်းအရွယ်ခန့်ရှိသည်။ ဦးခေါင်းနှင့်

အော့ဒုဂ်

နောက်ကျောပြင်မည်း၍ ရင်ပတ်ဖြူသည်။ ခြေနှစ်ချောင်းသည်တို့၍ ကိုယ်နောက်ပိုင်းကျကျတွင်ရှိသဖြင့် တည့်မတ်စွာ ရပ်နိုင်သည်။ ခြေချောင်း များသည် ဝမ်းဘဲခြေကဲ့သို့ အရေပြားဖြင့် ဆက်လျက်ရှိသည်။ ရှေးအခါကအော့ဒုဂ်ကြီးမျိုးကို ဥရောပတိုက် မြောက်ပိုင်းနှင့် မြောက်အမေရိကတိုက် မြောက်ပိုင်းရှိ ကျောက်ဆောင် ထူထပ်သော ပင်လယ်ကမ်းခြေနှင့် ကျွန်းများပေါ်တွင်အမြောက်အမြားတွေ့နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ယခုအခါ လူတို့က ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်ခြင်းကြောင့် ထိုအော့ဒုဂ်ကြီးမျိုးတကောင်မျှမကျန်တော့ပဲ ပြုတ်ပြုတ် ပြုန်းကန်ပြီဖြစ်သည်။

အော့ဒုဂ်ကြီးများ အပြင် အခြားအော့ဒုဂ်မျိုးများလည်းရှိသည်။ ထိုအော့ဒုဂ်များကို ကမ္ဘာ့မြောက်ဖက်ဖျား အာတိတ်ဒေသရှိ ပင်လယ် ကမ်းခြေများတွင် ယခုထက်တိုင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ယင်းငှက်တို့တွင် ရေဇာဗီးခေါ် သင်္ဃန်းဓားနှုတ်သီးရှိ ငှက်မျိုး၊ ဂီးလမော့ ခေါ် ခြေနီပင်လယ်ခိုငှက်မျိုး၊ ပပ်ဖင်ခေါ် ပင်လယ်ကျေးငှက်မျိုးတို့ ပါဝင်လေသည်။ ထိုအပြင် အာတိတ်ဒေသများဖြစ်သော ဂရင်းလန်းကျွန်းနှင့် အိုက်စလန်ကျွန်းတို့တွင် သားပေါက်လေ့ရှိကြသော အော့ဒုဂ်ကလေးမျိုးနှင့် ပစ်ဖိတ် သမုဒ္ဒရာမြောက်ပိုင်းတွင် ကျက်စား၍ အလာစကာပြည်နယ် ကမ်းခြေတွင် သားပေါက်လေ့ရှိကြသော အော့ကလက် ခေါ် အော့ဒုဂ်ငယ်မျိုးများလည်း ရှိသေးသည်။ အော့ကလက်ငှက်များတွင် အမောက်သည် နှုတ်သီးပေါ်သို့ ထူးခြားစွာ ကိုင်းညွတ်ကျလျက်ရှိသည်။

အော့စလိမြို့။ ။ အော့စလိမြို့သည် နော်ဝေး နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ အကြီးဆုံး ဆိပ်ကမ်းမြို့လည်းဖြစ်သည်။ နော်ဝေးနိုင်ငံ အရှေ့တောင်ဖက် ကမ်းရိုးတန်းရှိ အော့စလိ ဖီအော့ထိပ်တွင် တည်ရှိ၍ ယခင်က ခရစ္စတီယန်းနီးယားမြို့ဟု ခေါ်တွင်သည်။ ၁၀၄၈ ခုနှစ်တွင် ဟဲရီဆစ် ဂတ်ဆန်ဘုရင်သည် ထိုမြို့နေရာ၌ ရှေးအော့စလိမြို့ဟောင်းကို တည်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် နော်ဝေးနိုင်ငံကို ဒိန်းမတ်ဘုရင်များကြီးစိုးစဉ်က ယင်းမြို့ဟောင်းသည် မီးလောင်ပျက်စီးခဲ့ရလေသည်။ ဒိန်းမတ်နှင့် နော်ဝေးဘုရင် စတုတ္ထ ခရစ္စတီယန် လက်ထက် ၁၆၂၄ ခုနှစ်တွင် ထိုနေရာ၌ မြို့သစ်တည်၍ ခရစ္စတီယန်းနီးယားဟု အမည် မှည့်ခေါ်သည်။ တဖန် ၁၉၂၅ ခု ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့တွင် အော့စလိဟု ပြောင်းခဲ့ကြသည်။

အော့စလိမြို့သို့ ပင်လယ်ဖက်မှဝင်ရောက်လာသော အခါ လကျာဖက်ရှိ ကျောက်တောင်အမြင့် စွန်းပေါ်တွင် ၁၃၀၀ ပြည့်နှစ် ခန့်လောက်က တည်ဆောက်ခဲ့သော အေကာဂ္ဂ ခံတပ်ဟောင်းကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ မြို့အနောက် မြောက်ဖက်တောင်ကျွန်းပေါ်တွင် ဘုရင်၏နန်းတော်တည်ရှိသည်။ မြို့ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တောင်တန်းများ ဝန်းရံ လျက်ရှိရာ မြို့သူမြို့သားတို့သည် ထိုအရပ်ဒေသသို့ နွေအခါ၌ အပန်းဖြေ ခရီးထွက်ခြင်း၊ ဆောင်းအခါ၌ ရေခဲလျှောစီးခြင်း အစရှိသော ပျော်ရွှင်မှုများကို ပြုလုပ်နိုင်ကြသည်။

မြို့တွင်း၌ စတော်တင် ပါလီမန် အဆောက် အအုံ၊ အမျိုးသားဇာတ်ရုံနှင့် အော့စလိတက္ကသိုလ် ကျောင်းတို့ တည်ရှိကြသည်။ တက္ကသိုလ် ကျောင်း အနီးတွင် အနုပညာပြတိုက်နှင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ ပြတိုက်တို့လည်း ရှိသည်။ မြို့၏အနောက်ဖက်တွင် အလွန် ရှေးကျသော ဗိုက်ကင်း သင်္ဘောသုံးစင်း ထားရှိရာပြတိုက်ရှိသည်။

အော့စလိမြို့သည် ခေတ်မှီ မြို့ကြီး တမြို့အဖြစ်သို့ တိုးတက်လျက်ရှိသည်။ သင်္ဘော တည်ဆောက် ခြင်းသည် အဓိကစက်မှုလုပ်ငန်းဖြစ်၍ မီးခြစ်စက်၊ သားရေလုပ်စက်၊ စက္ကူစက်တို့သည်လည်း ထင်ရှားသော စက်မှု လုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ သစ်သား၊ ငါး၊ နို့ဆီ၊ ထောပတ်နှင့် သားရေစိမ်းတို့ကို နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဧပြီလ ၉ရက်နေ့တွင် ဂျပန်တပ်များသည် အော့စလိမြို့ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် နော်ဝေးဘုရင်နှင့် တက္ကသိုလ်အစိုးရအဖွဲ့သည် အင်္ဂလန်ပြည်မှနေ၍ ဂျပန်တို့ကို ဆက်လက်ခုခံတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြရာ ၁၉၄၅ ခုနှစ် မေလ ၈ ရက်နေ့တွင် မြို့တော်၌ ဂျပန်တို့ လက်နက်ချ အညံ့ခံကြရလေသည်။ အော့စလိမြို့ လူဦးရေမှာ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေ အရ ၃,၉၆၀,၀၀၀ ယောက်ဖြစ်သည်။

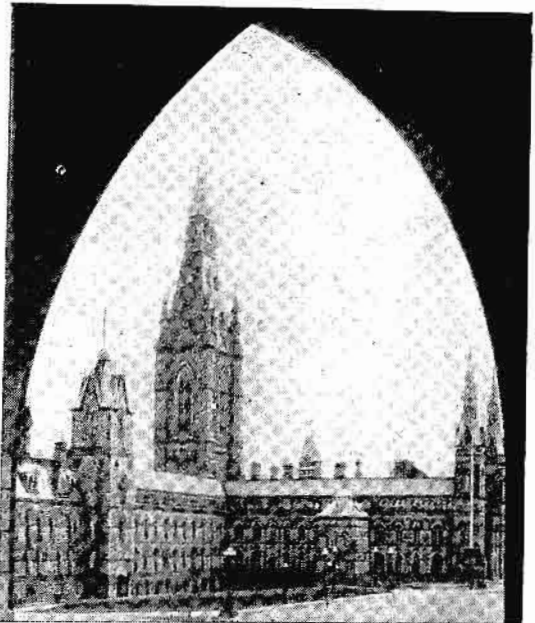
အော့တဝမြို့။ ။ အော့တဝမြို့သည် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ မြို့တော် ဖြစ်၍ အွန်တေးရီးယားပြည်နယ် အရှေ့တောင်စွန်းအနီး အော့တဝမြစ်လက်ျာဖက်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ မြို့တည်ရာအရပ်တွင် အော့တဝမြစ်သည် ပေ ၆၀၀ ခန့်ကျယ်၍ ရေမှော်အဆင့်ဆင့်တို့ကို ကျော်ဖြတ်ပြီးလျှင် ရှေးဒီးယား ရေတံခွန် အဖြစ် ကျဆင်းသည်။ ထိုမှ အနည်းငယ်လွန်သော် ဘောင်ဖက်မှ စီးလာသော ရီဒီမြစ်သည်လည်း ကျောက်ဆောင်များကို ကျော်ဖြတ်၍ အော့တဝမြစ်ထဲသို့ စီးဝင်သည်။ တဖန် မြောက်ဖက်မှ စီးလာသော ဂက်ဘီနိုမြစ်သည် ရီဒီရေတံခွန်နှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်လောက်တွင် အော့တဝမြစ်ထဲသို့ စီးဝင်သည်။ အော့တဝမြို့ တဖက်ကမ်း၌ ဟားမြို့ တည်ရှိသည်။

အော့တဝမြို့သည် မြစ်ကမ်းခြေမှ ခပ်ပြေပြေ မြင့်တက်သော ကုန်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍၊ ခန့်သားသော အဆောက်အအုံများ၊ မြစ်ကူးတန်တားများဖြင့် မြို့နေမြို့ခင်း သာယာသော မြို့ကြီးတို့ဖြစ်ပေသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သည့် အလျောက် ပေ ၁၅၀ ခန့်မြင့်သော ပါလီမန်ကုန်းခေါ် ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် ဂေါ့သပုံစံ ပါလီမန်အဆောက်အအုံနှင့် တကွ ဒီမိုကရေစီအစိုးရရုံးများ တည်ရှိလေသည်။ အစိုးရအဆောက်အအုံများ အပြင်၊ ကသီဒရယ်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများ၊ အော့တဝတက္ကသိုလ်ကျောင်းနှင့် ကောလိပ်ကျောင်းများ၊ စက်မှုလက်မှု အတတ်သင်ကျောင်းများ၊ အမျိုးသားအနုပညာပြတိုက် စသော ထင်ရှားသည့် အဆောက်အအုံများလည်းရှိသည်။

အော့တဝမြို့ အောက်ဖက် အော့တဝမြစ်ကြောင်းတွင် သင်္ဘောများ သွားလာနိုင်သဖြင့် စိန်လောရင့်မြစ်မှတစ်ဆင့် အရှေ့ဖက်ပင်လယ်သို့ ခရီးပေါက်သည်။ မြို့တောင်ဖက်တွင် ရီဒီတူးမြောင်းသည် အော့တဝမြို့နှင့် အွန်တေးရီးယားအိုင်ကမ်းခြေရှိ ကင်းစတန်မြို့ကို ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည်။ ကနေဒီယန် ပစိဖိတ် မီးရထားလမ်း၊ ကနေဒီယန်နေရှင်နယ် မီးရထားလမ်း၊ နယူးယော့ စင်ထရယ် မီးရထားလမ်းများ ဆုံရာမြို့လည်း ဖြစ်သည်။

အော့တဝမြို့သည် ကနေဒါနိုင်ငံ သစ်လုပ်ငန်းအတွက် ဗဟိုဌာန ဖြစ်သည်။ သစ်တောများမှ သစ်လုံးများကို အော့တဝမြစ်၊ ဂက်ဘီနိုမြစ်တို့အားဖြင့် အော့တဝမြို့ရှိ သစ်စက်၊ စက္ကူစက်များသို့ မျောချသည်။ အခြားသော စက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ အသားစည်သွတ်လုပ်ငန်း၊ သားရေပစ္စည်းလုပ်ငန်း၊ မီးရထားတံလုပ်ငန်း၊ အဝတ်အထည်လုပ်ငန်း၊ ဗီလတ်မြေလုပ်ငန်း တို့ဖြစ်သည်။

၁၆၁၃ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်အမျိုးသား ရှမ်းပလိန် ဆိုသူသည် အော့တဝမြစ်ကို ဆန်းတက်စဉ်အခါက အော့တဝမြို့တည်ရာ အရပ်ဒေသအကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြခဲ့

အော့တဝမြို့မှ ပါလီမန် အဆောက်အအုံနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးမျှော်စင်

သည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်သို့ ရောက်မှသာ ဖိလမုန်ရိုက် ဆိုသူက မြစ်မြောက်ဖက်ကမ်းတွင် အခြေစိုက်နေထိုင်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် ၁၈၂၆ ခုနှစ်တွင် ရီဒီတူးမြောင်း ဖောက်လုပ်ရန်အတွက် အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှ ကာနယ် ဂျွန် ဗိုင် ကို စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ကာနယ် ဗိုင်နှင့် အင်ဂျင်နီယာအလုပ်သမားအဖွဲ့သည် လက်ရှိ မြို့တည်ရာအရပ်တွင် ရွာတည်၍ ဗိုင်တောင်း ဟုအမည်မှည့်ခေါ်ကြသည်။ ဗိုင်တောင်းသည် စည်ကားတိုးတက်လာရာ ၁၈၅၄ ခုနှစ်၌ မြို့ကြီးတို့ဖြစ်လာ၍ အော့တဝမြို့ ဟုခေါ်တွင်လေသည်။ တဖန် ၁၈၅၈ ခုနှစ်တွင် ဝိတိုရိယဘုရင်မက အော့တဝမြို့ကို ကနေဒါနိုင်ငံ၏ မြို့တော်အဖြစ် ရွေးချယ်သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။ ကနေဒါနိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအဖြစ်သို့ ရောက်သည့် ၁၈၆၇ ခုနှစ် နောက်၌ အော့တဝမြို့ကိုပင် မြို့တော်အဖြစ် ထားရှိလေသည်။ အော့တဝမြို့တွင် လူဦးရေ ၆၂၀,၅၁၀ ယောက် (၁၉၇၂) ရှိသည်။

အော့တိုးဘုရင်များ။ ။ ရောမ သာသနာစောင့်နိုင်ငံတော်ကို အော့တိုး ဘွဲ့ခံ ဧကရာဇ်လေးပါးအုပ်စိုးခဲ့သည်။ အော့တိုးဘုရင် ပဌမ (ခရစ် ၉၁၂-၉၇၃) ။ ပဌမအော့တိုးဘုရင်သည် ခရစ် ၉၃၆ ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီ ထီးနန်းကို ခမည်းတော်ထံမှ ဆက်ခံစိုးစံသည်။ အော့တိုး-သ-ဂရိတ် ဟူသော ဘွဲ့အမည်ဖြင့် ခေါ်တွင်၍၊ ရောမသာသနာစောင့်နိုင်ငံတော်၏ ဧကရာဇ်အဖြစ် ပဌမဆုံး အုပ်စိုးရသော

www.burmeseclassic.com

အော့တိုးဘုရင်များ

အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်း

ဂျာမန်ဘုရင် ဖြစ်သည်။ ပဌမ အော့တိုးဘုရင် လက်ထက် တွင် မိမိ၏အာဏာကို တော်လှန်ပုန်ကန်ကြသော ဂျာမန် နယ်စား မင်းသားတို့အား အောင်မြင်စွာ နှိမ်နင်းခဲ့သည်။ ဟန်ဂေရီနိုင်ငံမှ မက်ဂျာလူမျိုးတို့ကလည်း ဂျာမနီနိုင်ငံကို ကျူးကျော် တိုက်ခိုက်ကြသည်။ အော့တိုး ဘုရင်သည် ၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ဗားဗေးရီးယာ နိုင်ငံ၊ လက်ချဲဖဲ တိုက်ပွဲ၌ မက်ဂျာတို့ကို အောင်မြင်ခဲ့လေသည်။

၉၆၂ ခုနှစ်တွင် အော့တိုးဘုရင်သည် ဣတလီနိုင်ငံကို သိမ်းယူပြီးလျှင် ရောမသားသနာစောင့် နိုင်ငံတော်အဖြစ် ပြန်လည်တည်ထောင်၍ ဧကရာဇ်ဘွဲ့ကို ခံယူလေသည်။ အော့တိုးဘုရင်၊ ဒုတိယ (ခရစ် ၉၅၅-၉၇၃)။ ။ ဒုတိယ အော့တိုးဘုရင်သည် ပဌမ အော့တိုးဘုရင်၏ သားတော် ဖြစ်၍ ၉၇၃ ခုနှစ်မှ ၉၇၃ ခုနှစ်အထိ မင်းပြုသည်။ နန်းစံ ၁၀ နှစ်အတွင်း စစ်မက်ရေးရာဖြင့်သာ အချိန်ကုန်ခဲ့သည်။ ဣတလီတောင်ပိုင်းသို့ နိုင်ငံကို ချဲ့ထွင်ရန် အားထုတ်ခဲ့ သော်လည်း ဂရိဧကရာဇ်က ဆာရဆင်တို့၏ အကူအညီဖြင့် ဂျာမန်တပ်များကိုခုခံတိုက်ခိုက်လေသည်။ အော့တိုးဘုရင် ၏တပ်များ အရေးနိမ့်သဖြင့် ဣတလီ တောင်ပိုင်းကို မသိမ်း သွင်းနိုင်ချေ။ လိုရိန်းနယ်ကိုလည်း ပြင်သစ်တို့လက်သို့ ပေး အပ်ခဲ့ရသည်။

ဒုတိယ အော့တိုးဘုရင်သည် ၉၇၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ဧရာမမြို့၌ ကွယ်လွန်၍ သူ၏ ရုပ်အလောင်း ကို စိန်ပိတာ ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၌ မြှုပ်နှံခဲ့လေသည်။ အော့တိုးဘုရင်၊ တတိယ (ခရစ် ၉၇၀-၁၀၀၂)။ ။ တတိယ အော့တိုးဘုရင်သည် အသက်သုံးနှစ်အရွယ်တွင် ခမည်းတော် ဒုတိယ အော့တိုးဘုရင်၏ ထီးနန်းအရိုက်အ ရာကို ဆက်ခံရသည်။ အသက်ငယ်ရွယ်သူ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မယ်တော်နှင့် ဘွားတော်တို့က တိုင်းပြည်ကိုရင်ခွင်ပိုက် အုပ် စိုးကြရသည်။ နောင်တွင် ဒုတိယ ဆိုလဗက်စတာဟူသော ဘွဲ့ဖြင့် ပုပ်ရဟန်းမင်း ဖြစ်သွားသည့် ပညာရှိဂါးဗတ်ထံ၌ ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။

၉၉၆ ခုနှစ် မေလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်း ပဉ္စမ ဂရက်ဂရီက ရောမမြို့၌ အော့တိုးဘုရင်အား ဧကရာဇ် အ ဖြစ် ဘိသိက်မြှောက်ခဲ့သည်။ ဒုတိယ အော့တိုးဘုရင်သည် ဣတလီနိုင်ငံ၌သာ စိုးစံနေထိုင်၍၊ ဂျာမနီနိုင်ငံကိုမူကား လျစ်လျူရှုထားလေသည်။ ၁၀၀၂ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ ၂၃ ရက် နေ့အသက် ၂၂ နှစ်အရွယ်တွင် ကွယ်လွန်၍ တွင်ဆက္ကဆန် ဧကရာဇ် မင်းဆက်လည်း ပြတ်လေသည်။

အော့တိုးဘုရင်၊ စတုတ္ထ (ခရစ် ၁၀၇၄-၁၂၀၈)။ ။ စတုတ္ထ အော့တိုးဘုရင်သည် ဗာဗေးရီးယားနှင့် ဆက္ကဆန် နယ်စား ဟင်နရီ၏ ဒုတိယသားတော် ဖြစ်၍၊ ဦးရီးတော် အင်္ဂလန်ပြည်ရှင် ပဌမ ရစ်ချတ်၏ နန်းတော်၌ ကြီးပြင်း

တတိယမြောက် အော့တိုးဘုရင်

လာခဲ့ရသည်။ ၁၁၉၇ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန် ဘုရင် အဖြစ် ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခြင်း ခံရသည်။ ထိုနောက် ၁၂၀၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် ရောမမြို့၌ ဧကရာဇ်ဘွဲ့ကို ခံယူရရှိသည်။ သို့ရာတွင် အော့တိုးဘုရင် သည် ပုပ်ရဟန်းမင်းကို ဆန့်ကျင်ဖက် ပြုသဖြင့် ၁၂၁၀ ပြည့်နှစ်၌ ရဟန်းမင်းက သာသနာမှ ထုတ်ပယ်၍ ဒုတိယ ဖရက်ဒရစ်ကို နန်းတင်လေသည်။

၁၂၁၄ ခုနှစ်တွင် အော့တိုးဘုရင်သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း ဗူးပင်းတိုက်ပွဲ၌ အင်္ဂလန်ဘုရင် ဂျွန်နှင့်အတူ စစ်ရှုံးခဲ့ပြီးနောက်၊ ၁၂၁၇ ခုနှစ် မေလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်း။ ။ အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်း ဆိုသည်မှာ ကြီးတပ် တူရိယာအမျိုးမျိုး၊ သစ်သား လေ တူရိယာအမျိုးမျိုး၊ ကြေး လေတူရိယာအမျိုးမျိုးနှင့် တီး ခတ်ရသော တူရိယာ အမျိုးမျိုးတို့ကို သူသံစဉ် အလိုက် တလွှာစီ တကန့်စီ ပေါ်လှင်အောင် သက်ဆိုင်ရာ ဂီတ ပညာရှင်ကြီးများက တပြိုင်နက် ဝိုင်းဖွဲ့ တီးမှတ် ကြသည့် သံစုံတီးဝိုင်းကြီးပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာတို့၏ဆိုင်းဝိုင်းကြီးမှာ လည်း အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းတမျိုးဟု ဆိုနိုင်လေသည်။ အော်ခက်စကြာ တီး ဝိုင်း သည် အရွယ်ပမာဏ အမျိုးမျိုး အစားစား ဖြစ်နိုင်၏။ ကြီးတပ် တူရိယာ

အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်း

အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းတွင် ကြိုးတပ် တူရိယာချည်းသာ ပါဝင်၏။ ဆင်ဖန်အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်းမှာမူ အရွယ် ပမာဏ ကြီးမား၍ ဆင်ဖန်ဂီတ (သံစုံဂီတ) တီးမှုတ်ရန် အတွက် လိုအပ်သော တူရိယာ အမျိုးမျိုး ပါဝင်သည်။ အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းသည် သူချည်းလည်း တီးမှုတ် ဖျော်ဖြေနိုင်၏။ အော်ပရာ ဇာတ်ပုံမှာကဲ့သို့ သံပြိုင် သီဆိုသူများနှင့် တွဲဖက်၍လည်း တီးမှုတ်နိုင်၏။ ဗယ်လီ ပြဇာတ်တွင် က ပြသည့် သူများ အတွက်လည်း ကကြိုး ကကွက်များကို တီးမှုတ်ပေးနိုင်၏။ သို့မဟုတ် ပြဇာတ်တွင် ပြဇာတ်အခန်း တခန်းနှင့် တခန်းအကြား အခန်းပြောင်း ပြကွက်ပြောင်းချိန်၌ တီးမှုတ်ပေးနိုင်လေသည်။

အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်း စစ်စစ်တွင် များသောအား ဖြင့် ကြိုးတပ်တူရိယာ များသာ ပါဝင်သော်လည်း လေ တူရိယာနှင့် တီးခတ်သော တူရိယာများလည်းပါဝင်၏။ သို့သော် ကြိုးတပ်တူရိယာများထက် အရေအတွက်အား ဖြင့် နည်းပါး၏။ ဘင်ခရာတီးဝိုင်းတွင်ကား လေတူရိယာ နှင့် တီးခတ်တူရိယာချည်းသာ ပါဝင်သည်။

အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်းတွင် ပါဝင်သော တူရိယာ ပစ္စည်းများကို ကြိုးတပ်တူရိယာများ၊ သစ်သား လေတူရိ ယာများ၊ ကြေး လေတူရိယာများနှင့် တီးခတ်တူရိယာ များဟူ၍ လေးစုခွဲခြားနိုင်၏။ ကြိုးတပ်တူရိယာအစုတွင် ဗွမ တရောများ၊ ဒုတိယ တရော များ၊ ဗျိုင် အိုလာ တရောများ၊ ဗျိုင်အိုလန်ချယ်လို တရောများနှင့် ဗတ်စ တရောကြီးများ ပါဝင်၏။

ကြေး လေတူရိယာအစုတွင် ထရမ်းပက်များ၊ ကော

နက်များ၊ ထရွမ်ဗုန်းများ၊ ကျူဗာနှင့်ပြင်သစ် ခရာများ ပါဝင်၏။

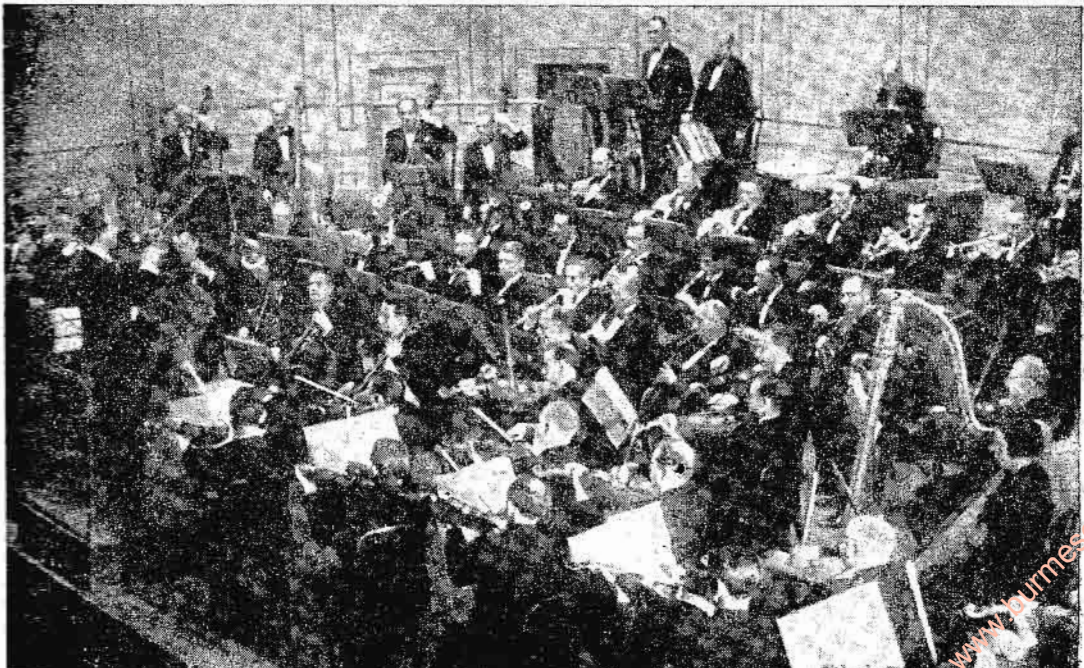
သစ်သားလေတူရိယာစုတွင် ပြေများ၊ ပစ်ကိုလိုများ၊ အိုးဗိုများ၊ အင်္ဂလိပ်နွဲ့များ (ကော်အန်ဂလေ)၊ ဗတ်ဆွန်း များ၊ ဇာလဲရီနက်များပါဝင်၏။

တီးခတ်တူရိယာစုတွင် ကက်တယ်ဒရမ်၊ စနဲယားဒရမ်၊ ဗတ်စဒရမ်ဟူသော ပုံများ၊ လင်းကွင်းများ၊ မောင်းများ၊ ဆည်းလည်းများ၊ တြိုဂံခေါ် သုံးဒေါင့်ကွေး သံချောင်း၊ ခြွဲတပ် တဖက်ပိတ်ပုံကလေးနှင့် အခြား စည်းဝါးလိုက် တူရိယာပစ္စည်းအမျိုးမျိုး ပါဝင်သည်။

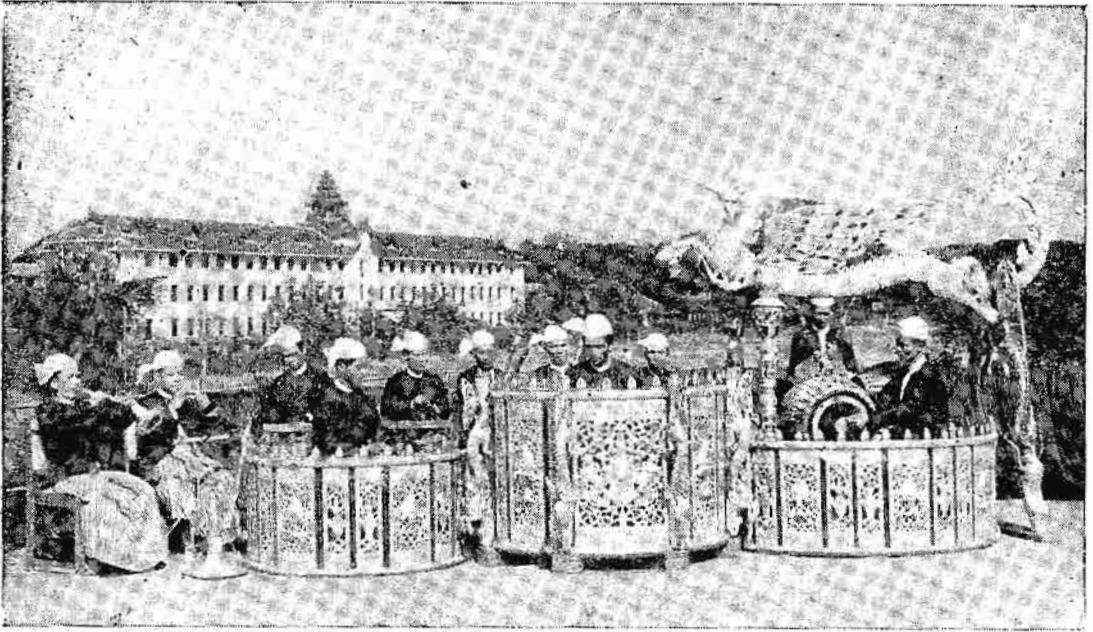
စောင်းကို ယခုအခါတွင် ဆင်ဖန် အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းတွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုသည်။ စန္ဒရာများကို ကား အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းများတွင် အမြဲထည့်သွင်း အသုံးပြုလေ့မရှိပဲ၊ ခေတ်ပေါ် တီးကွက်များ တီးမှုတ်သည့် အခါတွင်မှ ထည့်သွင်းအသုံးပြုလေ့ ရှိလေသည်။

အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းတစ်ခုတွင် ပါဝင်သည့် ဝိုင်း တော်သားများအနက် အရေးပါဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးမှာ တီး ဝိုင်းခေါင်းဆောင် ဖြစ်၏။ သူသည် လက်ဝယ် ကိုင်ထား သည့် တုတ်ငယ်တချောင်းကို အသုံးပြုလျက် လက်အနေ အထား အမျိုးမျိုးအားဖြင့်ဝိုင်း၊ မျက်နှာ အမူအရာ အ မျိုးမျိုးအားဖြင့်ဝိုင်း၊ ကိုယ်နေဟန်ထား အမျိုးမျိုးအား ဖြင့်ဝိုင်း ဝိုင်းတော်သားများကို ဦးဆောင် ညွှန်ကြားသွား လေသည်။ သူ၏ ဟန်အမူအရာ တမျိုးစီတွင် အဓိပ္ပါယ် တမျိုးစီရှိလေရာ ဝိုင်းတော်သားများကလည်း ကောင်းစွာ နားလည်ထားရလေသည်။

တီးဝိုင်းခေါင်းဆောင်လုပ်သူက ဝိုင်းတော်သားများကို ဟန်အမူအရာအမျိုးမျိုးဖြင့် ဦးဆောင် ညွှန်ကြားပေးရသည်။

အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်း

မြန်မာတို့၏ ဆိုင်းဝိုင်းကြီးမှသည် အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်းတမျိုးဟု ဆိုနိုင်သည်။

အော်ခက်စကြာဟူသည်မှာ ရှေးဂရိဇာတ်ရုံများတွင် ပွဲကြည့်ပရိသတ်နှင့် ဇာတ်ခုံအကြားရှိ သံပြိုင် သီဆိုသူ များအတွက် နေရာကို ခေါ်ဝေါ်ထားသော ဝေါဟာရ ဖြစ်ခဲ့ရာမှ ယခုအခါ သံစုံတီးဝိုင်း၏အမည်အဖြစ် ပြောင်းလဲ ခေါ်တွင်လာခြင်း ဖြစ်၏။ စင်စစ်သော်ကား အော်ခက် စကြာမှာ ကမ္ဘာဦးလူတို့ ခေတ်ကပင် ရှိခဲ့ဘူး သည်ဟု ယူဆရသည်။ ကမ္ဘာဦးလူများသည် သဘာဝအလျောက် ရှိခဲ့သော တူရိယာပစ္စည်းများကို တချိန်တည်း တပြိုင် တည်း တီးမှုတ်ကောင်း တီးမှုတ်ခဲ့မည်ဖြစ်ရာ ဂီတသံမှာ ယခုခေတ် ဂီတသံကဲ့သို့ စွဲငြိဖွယ် မရှိငြားသော်လည်း နုရီစည်းဝါး ကိုက်ညီ ကောင်း ကိုက်ညီပေလိမ့် မည်။ အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်းစစ်စစ်သည် ထိုးတံ အသုံးပြုကြိုး တပ် တူရိယာများ (တထေအုပ်စု) ခေတ်စား လာ၍ လေတူရိယာများသည်လည်း သံစဉ် နိမ့်မြင့်ကို ပိုင်းခြား ဖော်ထုတ် ထိန်းချုပ်နိုင်အောင် တိုးတက်ကောင်းမွန်လာပြီး သော် တီးကွက်ပြု ဂီတသင်္ကေတများ စံနှစ်ထကျရှိလာ ချိန်ကျမှသာလျှင် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့လေသည်။

အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းများသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၃၀၀ ခန့်မှစ၍ တဖြည်းဖြည်း အရှိန်ယူတိုး တက်လာခဲ့၏။ သို့သော် ၁၆၀၀ ပြည့်နှစ်လွန် နှစ်များတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဘူးသော အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းများသည် ယခုခေတ် ဆင်ဖန် အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းများနှင့် မနှိုင်း ယှဉ်သာအောင် အစစ ချို့တဲ့ခဲ့သည့်ပြင် လွန်စွာ ကွာ

ခြားလေသည်။ ဂီတစာဆို လျူလီ (ခရစ် ၁၆၆၃-၁၆၈၇) သည် သူ၏ အော်ပရာ ဇာတ်ပွဲဆိုင်ရာ ဂီတအတွက် များ သောအားဖြင့် ကြိုးတပ်တူရိယာများကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ သို့သော် တခါတရံ ပြေများ၊ အိုးဗိုများ၊ ထရမ်းပက် များနှင့် ပုံများကိုလည်း ထည့်သွင်း အသုံးပြုခဲ့လေသည်။ တခါတရံ ဗတ်ဆွန်းကိုလည်း ထည့်သွင်း အသုံးပြု ခဲ့လေ သည်။ သို့ အသုံးပြုခဲ့သော်လည်း ယင်းတို့အတွက် တီးကွက် သီးသန့်မရှိပဲ ကြိုးတပ် တူရိယာများ၏ အဖက် တူရိယာ များအဖြစ်သာ ထည့်သွင်းအသုံးပြုခဲ့၏။

နှောင်းခေတ် ဂီတစာဆိုများ အထူး သဖြင့် စကာ လက်တီနှင့် ပါဆယ်တို့သည် လေတူရိယာ များ အတွက် သီးသန့်တီးကွက်များ ထည့်ပေးခဲ့ပြီးလျှင် ပြင်သစ်ခရာကိုပါ အသုံးပြုခဲ့သည်။

တဆင့်ရှစ်ရာစု အစောပိုင်းတွင်မူ ဂီတစာဆို ဗာဒ်နှင့် ဟန်ဒယ် (ဗာဒ်။ ဟန်ဒယ် — လည်းရှု။) တို့၏ အော်ခက် စကြာ တီးဝိုင်း များ တွင် ပြေနှစ်လက်၊ အိုးဗိုနှစ်လက်၊ ဗတ်ဆွန်းတလက်၊ သို့မဟုတ် နှစ်လက်၊ ပြင်သစ်ခရာ နှစ်လက်၊ ထရမ်းပက်နှစ်လက်၊ ပုံများနှင့် ကြိုးတပ် တူရိယာများ ပါဝင် ၏။ ဂီတစာဆို ဂလွပ်က ကလရီနက် နှစ်လက်နှင့် အထူး တီထွင်ထားသော တီးခတ်တူရိယာ အချို့ကို ထည့်သွင်း ခဲ့ပြန်သည်။ ဟိုင်းဒင်နှင့်မိုးဇတ် (မိုဇတ် ဒဗျူ။ ဟိုင်းဒင် — လည်းရှု) တို့ကလည်း အော်ခက် စကြာ တီးဝိုင်းကို ဆက် လက် တိုးချဲ့ခဲ့သည်။ ၁၇၆၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်

www.burmeseclassic.com

အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်း

အော်ဂန်

အတွင်း ကလဲရီနက်သည် အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းတွင် အမြဲတမ်းပါဝင်လာခဲ့၍ ကြိုးတပ် တူရိယာများကိုလည်း ပြေပြစ်ညီညွတ်အောင် စီစဉ်ပေးနိုင်ခဲ့ပြီးလျှင် လေတူရိယာ များကိုလည်း တိုး တက် ကောင်း မွန် လာ အောင် ပြုပြင်တီ ထွင်နိုင်ခဲ့လေသည်။

ထိုနောက်တွင် အော်ခက်စကြာတီးဝိုင်းတွင် ထရွမ်ဗုံး နှင့် ကျူဗာတို့ကို၎င်း၊ ပြင်သစ်ခရာကို၎င်း ထည့်သွင်းလာခဲ့ ၍ ကြိုးတပ် တူရိယာကဏ္ဍ ကိုလည်း ချဲ့ထွင် ပေးခဲ့၏။ ထိုပြင် ဂီတတီးကွက် ရေးနည်းရေးဟန်လည်း အကြီးအကျယ် တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ၁၉ ရာစုနှစ် အကုန်တွင် ဝိုင်းတော် သား ၉၀ မှ ၁၀၀ အထိပင် ပါဝင်သော ဆင်ဖန်အော်ခက် စကြာ သံစုံတီးဝိုင်းကြီးများ ဖွဲ့ပေါ်ပေါက်လာခဲ့လေသည်။

အော်ဂန်။ ။အော်ဂန်ခေါ် ပြန်စန္ဒရားသည် သာမန် စန္ဒရားကဲ့သို့ပင် လက်နှိပ်ခလုတ်များပါရှိပြီး အတွင်း၌ တပ် ဆင်ထားသော လေပြွန်များမှတစ်ဆင့် လေဖိအားဖြင့် တေး သံစုံများ ပေါ်ထွက်လာအောင် တီးနိုင်သော စန္ဒရားတမျိုး ဖြစ်သည်။ အော်ဂန်မှထွက်သော ဂီတသံသည် လက်ရှိ ဂီတသံများအနက် အသံအား အကောင်းဆုံးနှင့် အကြီး မားဆုံးဖြစ်သည်။ အော်ဂန်ဖြင့် မည်သည့်တူရိယာသံမျိုးကို မဆို တသံချင်းသော်၎င်း၊ အော်ခက်စကြာ တီးဝိုင်းပမာ တေးသံစုံသော်၎င်း တထပ်တည်း တူညီအောင် တီးနိုင်

သည်။ ထိုအပြင် အော်ဂန်၌ သီးခြား ပင်ကိုယ်သံလည်း ရှိသေးသည်။

အော်ဂန်တွင်အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းလေးမျိုး ပါရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ တီးစရာလက်ခလုတ်များ၊ လျှာခင် တပ်အစုံအိမ်၊ အဆိုရှင်တပ် လေပြွန်အိုးနှင့် အသံလှိုင်း လေပြွန်တို့ဖြစ်သည်။ အော်ဂန်တီးသူသည် လက်ခလုတ်ကို ဖိနှိပ်လိုက်သည့်အခါ အသံလှိုင်းသည် လျှာခင်တပ်အသံ အိုးထဲမှဖြတ်၍ အဆိုရှင်တပ် လေပြွန်အိုးထဲသို့ လေမှုတ် အားဖြင့် တိုးဝင်သွားသည်။ ထိုနောက် လေပြွန်အိုးထဲ၌ အသင့်ရှိနေသော လေထုဖိအားကြောင့် အသံလှိုင်းသည် စိုက်ထူထားသော လေပြွန်များမှတစ်ဆင့် အပြင်သို့ ဂီတသံ အဖြစ် တိုးထွက်လာသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် အရွယ် ကြီးငယ်၊ အတိုအရှည် အသွယ်သွယ်ဖြင့်စီမံထားရှိသော အသံလှိုင်းလေပြွန်များမှ ပြန်စန္ဒရား၏ တေးသံစုံများ ပေါ်ထွက်လာတော့သည်။ အော်ဂန်၌ ပါရှိသော လေပြွန် အိုးကိုမူ လျှပ်စစ်မော်တာတပ် ပန်ကာလေဖြင့် လေပြည့် အောင် အမြဲဖြည့်သွင်း ထားသည်။ အော်ဂန်တွင် လက်နှိပ် ခလုတ် တတန်းမှ ခြောက်တန်းအထိပါရှိသည်။ အသံထိန်း ခြေနှင်း ဗရိတ်များ၊ လက်နှိပ်ဗရိတ်များလည်း ပါရှိသည်။ အော်ဂန်၏ အရွယ်အစားမှာ အသုံးပြုသည့်နေရာဌာနကို လိုက်၍ အမျိုးမျိုးရှိသည်။ အသေးဆုံးအော်ဂန်တွင် အသံ လှိုင်းပြွန်ချောင်း ၃၇၀ ခန့်ရှိပြီး အကြီးဆုံးအော်ဂန်တွင်မူ ၄၀,၀၀၀ ကျော်ပါရှိသည်။ အော်ဂန်အရွယ်ကြီးလေလေ ဂီတသံရှိန် ကောင်းလေလေင် ဖြစ်သည်။

အော်ဂန်၏ မူလပုံစံမှာ ဂရိလူမျိုးတို့၏ ပန်ဖြွေ (လေမှုတ်ပြွန်တူရိယာ) တမျိုးနှင့်ဆင်တူသည်။ တီးမှုတ်သူ သည် ထိပ်ဖွင့်ထားသော ပြွန်ထဲသို့လေကိုမှုတ်သွင်းရသည်။ ထိုတူရိယာမျိုးကို ဘီစီ ၅၀၀ ကအသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ နောင် နှစ်ပေါင်း ၃၀၀ ခန့်ကြာသောအခါ အယ်လက်ဇန္ဒြီးယား မြို့မှ ဆီးတီးဗတ်ဆိုသူက ရေအားသုံး လေမှုတ်ပြွန်တူရိယာ ကိုတီထွင်ခဲ့သည်။ ဗိုင်ဇင်ရှပ်မြို့သည် အော်ဂန် စတင်ပြုလုပ် ရာ အချက်အခြာမြို့တမြို့ ဖြစ်သည်။

အော်ဂန်ကို ခရစ်နှစ် ၆၀၀ ပြည့်ကျော်ကာလ ပုပ်ရဟန်း မင်း ပဌမ ပီတာလီယန်းလက်ထက်၌ ခရစ်ယန်ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းတွင် စတင်အသုံးပြုခဲ့သည်။ ခရစ် ၁၃၀၀ မှ ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း ဂျာမန်လူမျိုးတို့သည် အော်ဂန်ကို ကမ္ဘာသုံးဖြစ်အောင် ထုတ်လုပ်ခဲ့သည်။ ခရစ် ၁၈၀၀ ပြည့် နှစ် ကာလအတွင်း အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့သည် အော်ဂန် တည် ဆောက်ရာတွင် နာမည်ကြီးလာသည်။ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား သုံး အော်ဂန်ကိုမူ ၁၈၇၆ ခုနှစ်တွင် ဖီလဒဲလဖီးယားမြို့၌ ကျင်းပသော အမေရိကန် လွတ်လပ်ရေးနှစ် ၁၀၀ ပြည့်ပွဲ တော်တွင် ပဌမ စတင်အသုံးပြုခဲ့သည်။

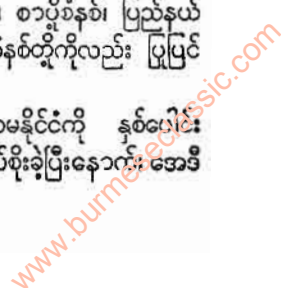

နေ့ဗုဒ္ဓကဲ့သို့ပင် လက်နှိပ်ခလုတ်များ တပ်ဆင်ထားသောအော်ဂန်

အော်ဂပ်စတပ်ဘုရင်

အော်ဂပ်စတပ်ဘုရင် (ဘီစီ ၆၃ - အေဒီ ၁၄)။ ။
 အော်ဂပ်စတပ်ဘုရင်သည် ရောမအင်ပိုင်ယာခေတ်ကို စတင် တည်ထောင်ခဲ့သော ဧကဆုတ် ဖြစ်သည်။ ဘီစီ ၄၄ ခုနှစ် တွင် ဂျူးလယပ်ဆီဇာ လုပ်ကြံခြင်း ခံရသောအခါ၊ မြေး တော်စပ်သူ အသက် ၁၈ နှစ်အရွယ်ရှိ ဂေးယပ် အော့တေး ဗီးယပ်သည် ဂရိပြည် အီးလစ်ရီးယားနယ်၌ ပညာသင် ကြားလျက်ရှိသည်။ ဆီဇာသည် ထိုမြေးကို သားအဖြစ် ဖြင့်၎င်း၊ အမေ့စားအမေ့ခံ အဖြစ်ဖြင့်၎င်း မွေးစားခဲ့သည်။ ဆီဇာ ကွယ်လွန်လေသော် အော့တေးဗီးယပ်သည် ရောမမြို့ သို့ ပြန်လာ၍ ဂေးယပ် ဂျူးလယပ် ဆီဇာ အော့တေး ဗီးယပ် ဟူသော အမည်ကို ခံယူလေသည်။ ဆီဇာ ကွယ် လွန်ပြီးနောက် ရောမနိုင်ငံရေး အခြေအနေမှာ ရှုပ်ထွေး လျက်ရှိသည်။ ဆီဇာ၏ လက်ရုံးဖြစ်သော မတ် အန်တိုနီက လည်း ရောမမြို့ကို အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသည်။ ဆီဇာကို လုပ်ကြံ သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသော သမတဂိုဏ်းသားတို့လည်း ရောမနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်းတွင် မင်းမူလျက်ရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် ဆီဇာ၏ တပ်မတော်သားများသည် အော့တေးဗီးယပ်ကို ထောက်ခံ ကြသဖြင့် နောက်ဆုံး၌ အော့တေးဗီးယပ်၊ မတ် အန်တိုနီ နှင့် ဗိုလ်ချုပ် လက်ပီဒပ်တို့သည် ဒုတိယ သုံးပွင့်ဆိုင် အဖွဲ့ကို ဖွဲ့၍ ရောမနိုင်ငံကို ပူးတွဲအုပ်ချုပ်ကြလေသည်။
 ထိုသုံးပွင့်ဆိုင်အဖွဲ့သည် မိမိတို့၏ ရန်သူဖြစ်သော ရောမ အမျိုးသား ၂,၀၀၀ ကျော်ကို အဆုံးစီရင်၍ ယင်းတို့ပိုင် ဥစ္စာပစ္စည်းများကိုလည်း သိမ်းယူခဲ့လေသည်။ သမတဂိုဏ်း သား ဗရူးတပ်နှင့် ဧကဆုတ်ယပ်တို့ ခေါင်းဆောင်သည့် တပ်များကိုလည်း ဘီစီ ၄၂ ခုနှစ်တွင် မက်ဆီဒိုးနီးယားပြည် ဖိလိပီမြို့၌ တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် ခေါင်း ဆောင် သုံးဦးတို့သည် ရောမနိုင်ငံကို ပိုင်းခြား အုပ်ချုပ် ကြသည်။ အော့တေးဗီးယပ်က ရောမနိုင်ငံ အနောက် ပိုင်းနယ်များကို၎င်း၊ မတ် အန်တိုနီက အရှေ့ပိုင်းနယ်များ ကို၎င်း၊ လက်ပီဒပ်က အာဖရိကတိုက်ရှိ နယ်များကို၎င်း အသီးအသီးအုပ်ချုပ်ကြလေသည်။ သို့ရာတွင် မကြာမီ လက် ပီဒပ်ကို သုံးပွင့်ဆိုင်အဖွဲ့မှ ထုတ်ပယ်ခဲ့ကြသဖြင့် အော့တေး ဗီးယပ်နှင့် မတ် အန်တိုနီတို့ နှစ်ဦးသာလျှင် ရောမနိုင်ငံ၌ ကြီးစိုးလျက်ရှိလေသည်။
 ဘီစီ ၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် မတ် အန်တိုနီသည် အော့တေး ဗီးယပ်၏ နှစ်မနှင့် လက်ထပ်သည်။ နောင်အခါ၌ မတ် အန်တိုနီသည် အီဂျစ်ဘုရင်မ ကလီယိုပါးထရားနှင့်သာ အချိန်ဖြန်း၍ နယ်ပယ် အုပ်ချုပ်ရေးကို လျစ်လျူရှုထား လေသည်။ ထိုအခါ အော့တေးဗီးယပ်သည် ဘုရင်မ၏ မာနကို ချိုးနှိမ်ရန်ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် အီဂျစ် ပြည်ကို စစ်ချီတိုက်ခိုက်လေသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် မတ် အန်တိုနီကို ဖယ်ရှားရန်အတွက် စစ်ဆင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဘီစီ ၃၁ ခုနှစ်တွင် အော့တေးဗီးယပ်၏ အမတ်ကြီး အာဂရိပ ဦးစီးသော ရေတပ်သည် အန်တိုနီနှင့် ကလီယို ပါးထရားတို့၏ ရေတပ်ကို ဂရိပြည် အနောက်ပိုင်းကမ်းခြေ အက်ရှပ်အရပ်၌ တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့လေသည်။ နောက် တနှစ်တွင် အော့တေးဗီးယပ်သည် အီဂျစ်ပြည်သို့ စစ်ချီ လာသောအခါ အန်တိုနီနှင့် ကလီယိုပါးထရားတို့သည် မိမိ တို့ကိုယ်ကို သတ်၍ အဆုံးစီရင်လိုက်ကြလေသည်။ ထိုသို့ အားဖြင့် အော့တေးဗီးယပ်သည် ရောမနိုင်ငံအလုံးကို တဦးတည်း အုပ်စိုးရလေသည်။ (ကလီယိုပါးထရား ဘုရင်မ — လည်းရှု။)
 အော့တေးဗီးယပ်သည် အီဂျစ်ပြည်ကို အလိုပြည့်ပြီး နောက် ရောမမြို့တော်သို့ ပြန်လာသောအခါ၊ ပြည်သူ လူထုက သောင်းသောင်းဖြဖြ ကြိုဆိုကြလေသည်။ ဘီစီ ၂၇ ခုနှစ်တွင် ဆီနီတ်အဖွဲ့က အော့တေးဗီးယပ်အား အော်ဂပ် စတပ် ဟူသော ဘွဲ့ကို အပ်နှင်းလေသည်။ ထိုအခါမှ စ၍ အော်ဂပ်စတပ်ဘုရင်သည် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေး၌၎င်း၊ စစ်ရေး စစ်ရာ၌၎င်း၊ အယူဝါဒရေး၌၎င်း အချုပ်အချာ အာဏာပိုင် ဖြစ်၍ ရောမနိုင်ငံတွင် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိလေသည်။
 ရောမနိုင်ငံတွင် နှစ်ပေါင်း တရာကျော် ပြည်တွင်းစစ် ပွဲများဖြစ်ခဲ့ရာ၊ အော်ဂပ်စတပ် ဘုရင်သည် ငြိမ်းချမ်းရေး ကို တည်ဆောက်၍ နိုင်ငံကြီးပွားတိုးတက်ရေးကို ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ပေသည်။ ထိုမင်းလက်ထက်တွင် ရောမနိုင်ငံ သည် တန်ခိုးအကြီးဆုံး အခြေသို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ အထူး သဖြင့် ရောမစာပေနှင့် ဗိသုကာပညာထွန်းကားသောခေတ် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ရောမ စာပေသမိုင်းတွင် ကဗျာစာဆို အကျော်အမော်များ ဖြစ်သော ဗာဂျီနှင့် ဟောရေတို့ သည်၎င်း၊ သမိုင်း စာဆိုကျော် ဖြစ်သော လစ်ဗီသည်၎င်း ထိုခေတ်၌ ပေါ်ထွန်းခဲ့ကြလေသည်။ (ဗာဂျီ၊ ဟောရေ — လည်းရှု။) ထိုကြောင့် နောင်အခါ၌ စာပေထွန်းကားသော ခေတ်ကို “အော်ဂပ်စတန်ခေတ်” ဟူ၍ ခေါ်စမှတ် ပြုကြ လေသည်။
 အော်ဂပ်စတပ်ဘုရင်သည် စာပေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ကို ခြိုးမြှောက်အားပေးခဲ့သည်သာမက၊ ရောမမြို့တော်ကို လည်း ခမ်းနားတင့်တယ်အောင် မွမ်းမံပြင်ဆင်ခဲ့ပေသည်။ ထိုကြောင့် အော်ဂပ်စတပ်သည် “အုတ်ဖြင့်တည်ခဲ့သော မြို့ကို ကျောက်ဖြင့် မွမ်းမံပေးခဲ့သည်” ဟု ဆိုကြသည်။ နိုင်ငံ တွင်း၌ လမ်းမကြီးများ၊ ရေသွယ်ပြန်များ၊ တန်တားများကို ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။ ငွေကြေးစံနှုန်း၊ စာပို့ခံနှုန်း၊ ပြည်နယ် ချင်းချင်း လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်မှုစံနှုန်းတို့ကိုလည်း ပြုပြင် တီထွင်ခဲ့ပေသည်။
 အော်ဂပ်စတပ် ဘုရင်သည် ရောမနိုင်ငံကို နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော် ငြိမ်းချမ်းသာယာစွာ အုပ်စိုးခဲ့ပြီးနောက်၊ အေဒီ

အော်ဂပ်စတပ်ဘုရင်

၁၄ ခုနှစ်တွင် အနိစ္စရောက်လေသည်။ အော်ဂပ်စတပ်ဘုရင် လက်ထက်တွင် ပယ်လက်စတိုင်ပြည်၌ ခရစ်တော် ယေရှု ဖွားမြင်ခဲ့လေသည်။

အော်စတင်,ဂျိန်း (ခရစ် ၁၇၇၅-၁၈၁၇) ။ ။ဂျိန်း အော်စတင်သည် လူလောက အကြောင်းအရာကို နှစ်သက် ဖွယ်ဖြစ်အောင် ရေးတတ်သော အင်္ဂလိပ် အမျိုးသမီး စာရေးဆရာ ဖြစ်သည်။ ။ ဂျိန်းအော်စတင်သည် မိမိ ခေတ် အခါက လူလတ်တန်းစားတို့တွင် တွေ့ရှိရသော အတွေး အခေါ်၊ စိတ်နေစိတ်ထား၊ နေထိုင်ပုံ အစရှိသည်တို့ကို စေ့စေ့စပ်စပ် လေ့လာ၍ ဝတ္ထုရေးခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန် အခါတွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌ တော်လှန်ရေးကြောင့် တိုင်းပြည် လှုပ်ရှားလျက်ရှိ၏။ ဥပမာပတိုက်၌ နပိုလီယန်၏ စစ်ပွဲများ ကြောင့် နိုင်ငံ အသီးအသီးတို့သည်လည်း တုန်လှုပ်ချောက် ချားလျက်ရှိ၏။ သို့ရာတွင် ဂျိန်း အော်စတင်သည် ကမ္ဘာ့ သမိုင်းကို ပြောင်းလဲစေခဲ့သော ထိုနိုင်ငံရေး အဖြစ်အပျက် ကြီးများကို ဂရုမစိုက်ပဲ၊ မိမိ၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ဖြစ်ပျက် လျက်ရှိသော လူလောကအကြောင်းကိုသာ ဂရုစိုက် လေ့ လာခဲ့လေသည်။ ထိုကြောင့် ဂျိန်း အော်စတင်ရေးသော ဝတ္ထုများတွင် စိတ်သွပ်ရှားဖွယ် အကြောင်းအရာ ဟူ၍ မပါရှိသော်လည်း လူတို့၏ စရိုက်ကို ပွင့်လင်း ပြတ်သား စွာ ဖော်ပြပါရှိလေသည်။

ဂျိန်း အော်စတင်သည် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ ဟမ္မရှိုင်ယာ ခရိုင်၊ စတီဗင်တန်မြို့တွင် ၁၇၇၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၆ ရက် နေ့၌ ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်ကျော့ အော်စတင်သည် အင်္ဂလိပ်

ကန်ဂိုဏ်း သင်းအုပ်ဆရာဖြစ်၍ သားသမီးခုနှစ်ယောက်ရှိရာ ဂျိန်း အော်စတင်သည် အငယ်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ဂီတပညာ၊ အကပညာနှင့် စာပေတို့ကို အိမ်မှာပင် သင်ကြားခဲ့ရသည်။ အသက် ၂၀ ကျော် အရွယ်ကစ၍ ဝတ္ထုများကို ရေးခဲ့ သည်။ အသက် ၂၄ နှစ် မတိုင်မီက “ပရိုက် အင် ပရက် ဂျဒစ် (ဂုဏ်နှင့် မာန)” (၁၇၉၇) နှင့် “ဆင့် အင် ဆင် ဆိဗီလီတီ” (၁၇၉၈) ဝတ္ထု နှစ်ပုဒ်ကို ရေးခဲ့သည်။ ပရိုက် အင် ပရက်ဂျဒစ်ဝတ္ထုမှာ ဂျိန်း အော်စတင်၏ ဝတ္ထုများ တွင် အထင်ရှားဆုံး ဝတ္ထုဖြစ်၍၊ ၁၈၁၃ ခုနှစ်၌ ပုံနှိပ်ထုတ် ဝေခဲ့လေသည်။

“ဆင့် အင် ဆင်ဆိဗီလီတီ” ဝတ္ထုကို ၁၈၁၁ ခုနှစ်ကပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုဝတ္ထု နှစ်ပုဒ်အပြင် အခြား ထင်ရှား သော ဝတ္ထုများမှာ “နေ့သင်းကျား အက်ဗီ”၊ “မန်းစဖီး ပတ်”၊ “အမ္မာ” နှင့် “ပါဆူယေးရှင်း”တို့ ဖြစ်လေသည်။

ဂျိန်း အော်စတင် အသက်ရှင်လျက်ရှိစဉ်က သူရေး သော စာအုပ်များတွင် သူ့အမည်ကို ပြုစုရေးသားသူ အဖြစ် ထုတ်ဖော် ပုံနှိပ်ခြင်း မပြုခဲ့ချေ။ ။ ဂျိန်း အော်စ တင်သည် အိမ်ထောင် မပြုပဲ မိမိ၏ မိသားစုနှင့် အတူ အင်္ဂလန်တောင်ပိုင်းတွင် တသက်လုံး နေထိုင်ခဲ့လေသည်။ ၁၈၁၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၈ ရက်နေ့ အသက် ၄၂ နှစ်အရွယ် တွင် ဝင်ချက်စတာမြို့၌ ကွယ်လွန်၍ ထိုမြို့ရှိ ကသီဒရယ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတွင် သင်္ဂြိုဟ်ခဲ့ကြလေသည်။

အင်္ဂလိပ် အမျိုးသမီး စာရေးဆရာ ဂျိန်းအော်စတင်

အော်စတင်, ဟားဗတ် (ခရစ် ၁၈၆၆-၁၉၄၁) ။ ။ ဗဲရွန်ဘွဲ့ရ ဟားဗတ် အော်စတင်သည် ကမ္ဘာကျော် အော်စတင်မော်တော်ကားများကို ထုတ်လုပ်သူ ဗြိတိသျှအမျိုးသားဖြစ်သည်။ အော်စတင်သည် အထူးသဖြင့် မော်တော်ကားအသေး အပေါ့အမျိုးအစားကို အဦးဆုံး တီထွင်ထုတ်လုပ်သူအဖြစ် ထင်ရှားလေသည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ထွက်ပေါ်ခဲ့သော “ဘေဘီ အော်စတင် ၇” မော်တော်ကားမှာ အထူးပင် လူကြိုက်များသော ယာဉ်အငယ်စားမျိုးဖြစ်ပေသည်။

ဟားဗတ် အော်စတင်သည် ၁၈၆၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ-၈ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၊ ဗတ်ကင်ဟမ်ရှိ ယာနယ်၊ လစ်တဲ မစ်ဆင်ဒန်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ ယော့ရှင်ယာနယ်၊ ရော့သာဟမ်ကျောင်းတွင် ပညာ သင်ကြားပြီးနောက်၊ ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာခဲ့လေသည်။ ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံ၊ မဲလဗုန်းမြို့တွင် သိုးမွေးညှပ်စက်ရုံ၌ ပညာသင်အဖြစ်ဖြင့်ဝင်၊ အလုပ်စက်ရုံမှူး အဖြစ်ဖြင့်ဝင်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ ပြန်လာပြီးလျှင် ကပ်ဗင်ထရိုမြို့အနီးရှိ ဝုလဗလီသိုးမွေးညှပ်စက်ကုမ္ပဏီ၌ အုပ်ချုပ် ရေးမှူးအဖြစ် ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်သည်။

ဟားဗတ် အော်စတင်သည် ၁၈၉၅ ခုနှစ်မှ အစပြု၍ မော်တော်ကားများကို တီထွင်စမ်းသပ်ခဲ့ရာ ၁၀ နှစ်ကြာ သောအခါ မိမိကိုယ်ပိုင် မော်တော်ကား ထုတ်လုပ်သူ စက်ရုံကို တည်ထောင်နိုင်လေသည်။ ထိုကြောင့် ၁၉၀၅ ခုနှစ်တွင် ဗာမင်ဂမ်မြို့အနီး လောင်ဒ်ဗရစ်မြို့၌ အော်စတင် မော်တော်ကားစက်ရုံကို တည်ဆောက်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ် သို့ရောက်သောအခါ မော်တော်ကားစက်ရုံများ တည်ရှိရာ မြေသည် ကေပေါင်း ၂၂၀ အထိကျယ်ဝန်း၍ အလုပ်သမားပေါင်း နှစ်သောင်းရှိပြီးလျှင် မော်တော်ယာဉ် အစီးပေါင်း ခုနစ်သိန်း ငါးသောင်းနီးပါးခန့် ထုတ်လုပ်ပြီး ဖြစ်လေသည်။ ထုတ်လုပ်ခဲ့သော မော်တော်ကားများအနက် မြင်းကောင်ရေ ၂၀ အားနှင့် မြင်း ၁၂ ကောင်အားရှိ မော်တော်ယာဉ်များသည် ကမ္ဘာကျော် အော်စတင် မော်တော်ကားများ ဖြစ်ပေသည်။

ပဌမ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဟားဗတ် အော်စတင်သည် စစ်ရေးအတွက် ခဲယမ်း မီးကျောက်များကို ထုတ်လုပ်ပေးခဲ့သဖြင့် ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် ဆာဘွဲ့ဖြင့် သူ့ကောင်းပြုခြီးမြှင့်ခြင်းကို ခံရသည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၂၄ ခုနှစ်အထိ ဗာမင်ဂမ် မဲဆန္ဒနယ်တနယ်မှ ပါလီမန်လွှတ်တော်အမတ်အဖြစ်လည်း ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည်။ တဖန် ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် ဆာ ဟားဗတ် အော်စတင်အား ဗဲရွန်ဘွဲ့ကို ထပ်ဆင့်ခြီးမြှင့်ခဲ့လေသည်။ လော့ အော်စတင်သည် အမေ

ရိကန်နိုင်ငံရှိ ထင်ရှားသော မော်တော်ကား စက်ရုံများသို့ သွားရောက်၍ မော်တော်ယာဉ်ထုတ်လုပ်ခြင်း နည်းစံနစ်များကို လေ့လာ ဆည်းပူးခဲ့လေသည်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံသည် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ဖြစ်ပွားမည့် အရေးကို မြော်မြင်သဖြင့် စက်မှုဖက်၌ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရာတွင် လော့ အော်စတင်အား ဦးစီးခေါင်းဆောင်စေခဲ့သည်။

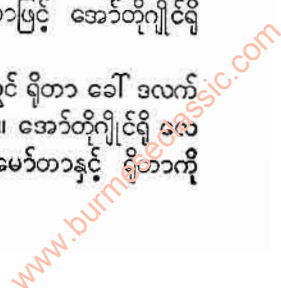
လော့ အော်စတင်သည် ၁၉၄၁ ခုနှစ် မေလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။ တဦးတည်းသော သားသည်လည်း ၁၉၁၅ ခုနှစ်အတွင်းက တိုက်ပွဲ၌ ကျဆုံးခဲ့လေသည်။

အော်တိုဂျိုင်ရို ။ ။ အော်တိုဂျိုင်ရိုဆိုသည်မှာ လေယာဉ်တမျိုး ဖြစ်သည်။ အော်တိုဂျိုင်ရိုသည် မတ်မတ်နီးပါးပျံတက်နိုင်ပြီးလျှင် မတ်မတ်နီးပါးလည်း ပျံ၍ ဆင်းနိုင်သည်။ ထိုကြောင့် သာမန် လေယာဉ်ပျံများကဲ့သို့ တက်ရန်၊ ဆင်းရန် နေရာကျယ်ကျယ် မလိုပေ။ အော်တိုဂျိုင်ရိုသည် ဟယ်လီကော့ပတားနှင့် ဆင်၏။ သို့သော် ဟယ်လီကော့ပတားနှင့်မတူချေ။ ဟယ်လီကော့ပတားကဲ့သို့လည်း လေထဲတွင် ရပ်တည်၍ မနေနိုင်ချေ။ (ဟယ်လီကော့ပတား - ရှု။)

အော်တိုဂျိုင်ရိုကို အောင်မြင်စွာ တီထွင်နိုင်သူမှာ ဟန်ဒီလာ စီယာဗာဆိုသူ စပိန်လူမျိုးတဦး ဖြစ်သည်။ ထိုယာဉ်ဖြင့် ၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် ပျံသန်းနိုင်ပြီးလျှင် နောက်ငါးနှစ်အကြာတွင် စီယာဗာသည် အော်တိုဂျိုင်ရိုဖြင့် အင်္ဂလိပ်ရေလက်ကြားကို ကျော်ဖြတ်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်လူမျိုးတဦးဖြစ်သူ ဟဲရီး ပစ်ကန်းက အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုအတွင်း၌ ထိုလေယာဉ်ပျံမျိုးကို ပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် ဟဲရီးသည် အော်တိုဂျိုင်ရို စက်များကို ပြုလုပ်၍ ရောင်းချခဲ့လေသည်။

အော်တိုဂျိုင်ရိုကို အပေါ်သို့ ပျံတက်နိုင်စေရန် ထိုယာဉ်၏ အပေါ်ဖက်တွင် တပ်ဆင်ထားသော ရိုတာခေါ် ပန်ကာဒလက်များက ဖန်တည်းပေးကြသည်။ ထိုဒလက်များမှာ သုံးလေးခုရှိ၍ အလွန်ရှည်ကြလေသည်။ ထိုဒလက်များကို မတ်တတ်ဝင်ရိုးတခုတွင် တပ်ဆင်ထား၍ စက်ဖြင့် လည်စေသည်။ ဟယ်လီကော့ပတားတွင် အလားတူ ဒလက်များကို အစဉ်လည်လျက် ရှိစေရသော်လည်း အော်တိုဂျိုင်ရိုတွင်မူ ပဌမစ၍ ပျံတက်စဉ်နှင့် အပေါ်သို့ ပို၍ တက်လိုသောအခါများတွင်သာ လည်စေလေသည်။ အော်တိုဂျိုင်ရို၏ ရွေ့ဖက်တွင် သာမန်လေယာဉ်ပျံများနည်းတူ ပရိပ်လာရှိသည်။ ထိုပရိပ်လာဖြင့် အော်တိုဂျိုင်ရိုကို ရွေ့သို့ ပျံစေနိုင်သည်။

အော်တိုဂျိုင်ရိုကို စ၍ ပျံစေရာတွင် ရိုတာ ခေါ် ဒလက်များကို မော်တာဖြင့် လည်စေသည်။ အော်တိုဂျိုင်ရို လေထဲသို့ ရောက်သွားသောအခါတွင် မော်တာနှင့် ရိုတာကို

ဟယ်လီကော့ပတားခေါ် ရဟတ်ယာဉ်တမျိုးနှင့် ဆင်သော အော်တိုဂျိုင်ရိုလေယာဉ်သည် မတ်မတ်နိုးပါး ပျံတက် ပျံဆင်းနိုင်သည်။

အဆက်ဖြတ်လိုက်သည်။ သို့ရာတွင် အော်တိုဂျိုင်ရို ရှေ့သို့ ပျံသွားသဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လေစီးကြောင်းကြောင့် ဒလက်များသည် ဆက်၍ အလိုအလျောက် လည်မြဲလည် လျက်ရှိလေသည်။ ထိုသို့ ဒလက်များ လည်လျက်ရှိခြင်းကြောင့် အော်တိုဂျိုင်ရိုသည် မြေပြင်ပေါ်သို့ ကျမလာပဲ လေထဲတွင် ဆက်၍တည်ရှိနေလေသည်။ တနည်းဆိုသော် အော်တိုဂျိုင်ရိုရှိ ဒလက်များသည် သာမန်လေယာဉ်ပျံများရှိ အတောင်များကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်လေသည်။

နောက်တီထွင်သော အော်တိုဂျိုင်ရိုများတွင် ရိုတာ တခုတည်း အစား နှစ်ခုမှ သုံးခုအထိ ရှိသော ရိုတာများကို တပ်ဆင်နိုင်ရန် ပုံစံများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ပေးခဲ့ကြလေသည်။

အော်တိုဂျိုင်ရိုကို စမ်းသပ်ခဲ့ရာမှ နောင်သော် ဟယ်လီကော့ပတားကို တီထွင်လာနိုင်ခဲ့ကြလေသည်။

ဟယ်လီကော့ပတားမှ တစ်ဖန် ဂျိုင်ရိုပလိန်း ခေါ် လေယာဉ်တမျိုးကို တီထွင်လာနိုင်ခဲ့ကြပြန်သည်။ ထိုလေယာဉ်မျိုးကို ၁၉၂၄ ခုနှစ်ခန့်က ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ဂျိုင်ရိုပလိန်းရှိ ဒလက်များကို မော်တာဖြင့် အစဉ်လည်နေစေလေသည်။

အော်တိုမက်တစ်ကရိုယာ။ ။ အလိုအလျောက် ကရိုယာ — ရှု။

အော်ပရာဇာတ်ပွဲ။ ။ အနောက်တိုင်းသဘင် တမျိုး ဖြစ်သော အော်ပရာဇာတ်ပွဲကို ဂီတပြဇာတ် ဟု လည်းခေါ်ကြသည်။ ဒရမ်ဟု ခေါ်သော အပြောပြဇာတ် (ပြဇာတ် — ရှု။) ကဲ့သို့ ဇာတ်ကွက်ဇာတ်လမ်းကို စကားပြောဖြင့် သရုပ်ဖော်ပုံ တေးဂီတဖြင့် သရုပ်ဖော်သည်။ အော်ပရာဇာတ်လမ်းများကို ဂီတစာဆိုများက ရေးဖွဲ့ကြသည်။ ကဗျာစာဆိုက ဇာတ်လမ်းစာသားကို ရေးစပ်၍ ဂီတစာဆိုက တေးသံသွင်းသည်လည်း ရှိသည်။ အော်ပရာဇာတ်ချင်းများတွင် ဇာတ်ဝင်သီချင်းရှည်ကြီးများလည်း ပါသည်။ ဇာတ်စာများလည်းပါသည်။ ယင်းဇာတ်ချင်းများကို ဇာတ်လိုက် ဇာတ်ဆောင်နှင့် ဇာတ်ရန်အဆိုတော်များက တဦးချင်းသီဆိုသည်လည်းရှိသည်။ သိပ္ပိုင်သီဆိုကြသည်လည်း ရှိသည်။ ယင်းအဆိုတော်များသည် တီးဝိုင်းအဖွဲ့များနှင့် တွဲဖက်၍ ဇာတ်ကွက်အလိုက် ဟန်ပန်မူရာဖြင့် သီဆိုသရုပ်ဖော်ကြသည်။ တီးဝိုင်းအဖွဲ့သည် ဇာတ်ချင်းများအတွက်သာ အထောက်အကူပြု၍ ဇာတ်လမ်းကို ပို့ပေးရသည် မဟုတ်သေး။ အော်ပရာဇာတ်မစမီ ပဏာမညွှန်ခံ တီးလုံးများကိုလည်း တီးမှုတ်၍ ပရိသတ်ကို ဖျော်ဖြေရသည်။ အခန်းပြောင်း၊ ပြကွက်ပြောင်းချိန်များတွင်လည်း တီးလုံးများ တီးပေးရသေးသည်။ အချို့အော်ပရာများ၏ ပဏာမညွှန်ခံတီးလုံးများသည် ကျော်ကြား လူကြိုက်များကြပေသည်။ မြန်မာဇာတ်ပွဲများတွင် ဇာတ်ဆောင်များနှင့် ဆိုင်းအဖွဲ့တို့ အပြန်အလှန် အပေးအယူပြု၍ မိတို့ဆိုင်ရာ တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ကြရသော သဘောမျိုးဖြစ်လေသည်။

အော်ပရာတွင် အဆိုအတီးများကိုသာ နားသောတဆင်ကြရသည်မဟုတ်သေး။ မျက်စိပသားဒ ဖြစ်စေသော ဇာတ်ခုံအခင်းအကျင်းနှင့် ဝတ်စားဆင်ယင်မှု တို့ကိုလည်း ရှုစားနိုင်ကြသည်။ အချို့အော်ပရာများတွင် ဗယ်လေအကခန်းများလည်း ထည့်သွင်းထားသည်။ သို့ဖြစ်၍ အော်ပရာဇာတ်ပွဲသည် လူကြိုက်များသော သဘင်ဖြစ်လေသည်။

အော်ပရာဇာတ်လမ်း ရေးဖွဲ့မှုများလည်း အမျိုးမျိုးဖြစ်သည်။ တကျောင်းတဂါထာ၊ တရွာတပုဒ်ဆန်းကော နိုင်ငံဒေသအလိုက် ကွဲပြားမှုများလည်း ရှိသည်။ ဇာတ်လမ်းတခုလုံးကို အပြောပေါ်အဆိုချည်းသက်သက်ဖြင့် သရုပ်ဖော်သွားသော အော်ပရာမျိုးကို ဂရန်းအော်ပရာဟုခေါ်သည်။ တေးသံမသွင်းသော လင်္ကာရွတ်သည့် အခါတွင်ပင် အတီးပိုင်းက ပို့ပေးရသေးသည်။ ဇာတ်လမ်းလေးနက်ခိုင်မာ၍ အလွမ်းဖြင့် ဇာတ်သိမ်းသောကြောင့် မူလက ဂရန်းအော်ပရာကို အော်ပရာဆီးရီးယား ဟု ခေါ်သည်။ နောင်အခါတွင် ဂရန်းအော်ပရာ၌လည်း ပျော်ရွှင်စွာ ဇာတ်သိမ်းခန်းများလည်း ပါသည်။ ထိုပြင် ဂျာမန်ဂီတစာဆိုကြီး

ဂီတပြဘာတ်ဘုခေါ်သော အနောက်ဘိုင်းအော်ပရာမှ ကကွက်ကကွက်

မေးထိုးပင်၏ ဖိဒါလီယိုအမည်ရှိ ဂရုန်းအော်ပရာဘွဲ့မှ အရေးပါသော အခန်းများ၌ တေးဂီတဖြင့် သရုပ်ဖော်ပုံ အပြန်အလှန်စကားပြောခန်း ထည့်သွင်းသည်မှာ ခြွင်းချက် တခုဖြစ်သည်။ (မေးထိုးပင် — လည်းရှု။)

ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ အော်ပရာကိုမက်တွင်လည်း သီချင်း မဆိုပဲ အပြန်အလှန်စကားပြောခန်းပါသည်။ ရယ်စရာ ဇာတ်ကွက်ပါသော ပြင်သစ်အော်ပရာအမျိုးမျိုးကို အော်ပရာ ဗူဖီး ဟု ခေါ်သည်။ ဣတလီနိုင်ငံမှ အော်ပရာဗူဖာသည် ဇာတ်မြူးတခုဖြစ်၍ တေးဂီတဖြင့်သာ သရုပ်ဖော်သွားပြီး စကားပြောမပါချေ။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဂရုန်းအော်ပရာဟု ပင် ခေါ်သော အော်ပရာမျိုးလည်းရှိသည်။ ရယ်မြူးစရာပါ သော အော်ပရာမျိုးကိုမူ လိုက် အော်ပရာ၊ သို့မဟုတ် ကော်မစ်အော်ပရာ ဟု ခေါ်သည်။ အဆိုပါအော်ပရာများ တွင် စကားပြောများပါသည်။ အမေရိကန် ဂီတစာဆို ကျော်ကြီးများဖြစ်ကြသော ဂီးလဗတ်နှင့် ဆာလီဗန်တို့၏ မိကားဒိုအော်ပရာသည် လိုက်အော်ပရာမျိုး ဖြစ်သည်။ အော်ပရက်တာ ဟု ခေါ်သော အမေရိကန် အော်ပရာ တမျိုးရှိသေးရာ၊ ရှင်ပျော်ပျော်ဇာတ်လမ်းတွင် စိတ်ကူး ယဉ်အဖွဲ့ကို အလေးထားတင်ပြသည်။ ဂီတစာဆိုရှုးဗတ် ၏ ဘဝနှင့် ယင်း၏ တေးသီချင်းများကို ထည့်သွင်းထား သော ဗလော့ဆစ်တိုင်း အော်ပရာသည်လည်း အော်ပရက် တာအမျိုးအစားပင် ဖြစ်သည်။ ထိုပြင်ဇာတ်လမ်းဇာတ် ကွက် မယ်မယ်ရရမပါပဲ ဇာတ်ခုံအခင်းအကျင်း ခမ်းနား

ထယ်ဝါမှုနှင့် ဝတ်စားဆင်ယင်မှု လှပဆန်းကြယ်ခြင်းကို အလေးထားသော အော်ပရာတမျိုးကိုလည်း အမေရိကန်၌ လူကြိုက်များသည်။ ယင်းကိုဂီတပြဇာတ်မြူးဟု ခေါ်ကြ သော်လည်း အော်ပရက်တာခေါ်သင့်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ယင်းဂီတပြဇာတ်မြူးများအတွက် တေးဂီတများကို ဗစ်တာ ဟာဗတ်က အများဆုံး စပ်ဆိုပေးသည်။

အော်ပရာ၏ မူလအစသည် ဂရိပြဇာတ်များဟု ဆိုကြ သည်။ ဂရိပြဇာတ်များတွင် သံပြိုင်တေးဆိုမှုများ ပါဝင် သောကြောင့်တည်း။ ယခုခေတ်အော်ပရာပုံစံမျိုး၏ မူလ ဇာတ်ကမူ ဣတလီနိုင်ငံဖြစ်သည်။ ခရစ် ၁၆၀၀ ပြည့်နှစ် တွင် ဣတလီနိုင်ငံသား ကျော်ကြားသော ဂီတစာဆို ဂျူကိုပို ပေရိုသည် ပဌမဆုံးအော်ပရာဟု ဆိုနိုင်သော ယူရစ်ဒီးဆီးကို ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ အဆိုပါအော်ပရာဇာတ်ကို ပြင်သစ်ဘုရင် စတုတ္ထဟင်နရီ၏ လက်ထပ်မင်္ဂလာပွဲတော်တွင် တင်ဆက် အသုံးတော်ခံရသည်။

နောင်အခါတွင် အကြံတူ နောက်လူသာစမြဲဖြစ်သည့် အတိုင်း မီလန်မြို့သား မျှန်တာဗာဒီနှင့် နေပယ်မြို့သား စကာလက်ဘီတို့သည် အသံပို၍ စုံစေရန် တီးဝိုင်းဆိုင်ရာ တူရိယာများကို တိုး၍ထည့်သွင်း၍ တေးသွားပို၍ ငြိမ့် ညောင်းသာယာအောင် ရေးဖွဲ့ကြသည်။

ထိုအချိန်တွင် ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလန်တို့တွင် လည်း အော်ပရာများခေတ်စား၍ အတော်ပင်တိုးတက် နေလေပြီ။ ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ ဂျီဗနီ လျူလီသည် အော်ပရာ တွင် ဗယ်လေအခန်းကို ထည့်သည်။ အင်္ဂလန်မှ ဟင်နရီ

www.burmeseclassic.com

အော်ပရာဇာတ်ပွဲ

ပါဆယ်သည် ဇာတ်လမ်းလေးနက်ခိုင်ခံ့မှုကို အရေးထား ရေးဖွဲ့သည်။ သို့သော် ဂျာမန်ဂီတစာဆို ဟန်ဒယ်သည် ဂီတကို အသားပေးသော အော်ပရာများကို ရေးဖွဲ့၍ အော်ပရာလောကတွင် ဟန်ဒယ်၏ ဩဇာမှာ အတော်ပင် လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။

• အော်ပရာခေတ်ဦးဖြစ်သော ၁၆ ရာစုနှစ်တွင် အော်ပရာ ရေးဖွဲ့သော ဣတလျံဂီတစာဆိုများသည်လည်း တေးဂီတ ကိုသာ အသားပေးကြသည်။ ထို့ကြောင့် အော်ပရာဇာတ် လိုက် ဇာတ်ဆောင်များသည် ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်ကို အရေးမထားပဲ မိမိတို့၏ အသံစွမ်းပြမှု အဆိုစွမ်းပြမှု များကို အတိုင်းထက်အလွန်ပြုခဲ့ကြသည်။ ၁၇ ရာစုနှစ်တွင် ဣတလျံပုံစံ အော်ပရာများ၏ ချွတ်ယွင်းချက်များကို ဂျာမန် ဂီတစာဆိုကြီး ဂလွတ်က သိမြင်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဂလွတ်သည် အော်ဖီးယနှင့် ယူရစ်ဒီးဆီးအော်ပရာကို ရေးဖွဲ့ ၍ အော်ပရာတခေတ် ပြောင်းစေသည်။ ယင်းအော်ပရာ တွင် ဂီတနှင့်ဇာတ်လမ်းကို သာတူညီမျှ အသားပေးထား လေသည်။ ဂလွတ်သည် အဆိုပါပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ ကို အခက်အခဲအမျိုးမျိုး အတိုက်အခံ အမျိုးမျိုးကို ကျော်လွှား၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်။ ဂလွတ်၏မူကို လက်ခံ ကျင့်သုံးကြသော ဂျာမန်ဂီတစာဆိုကျော်များတွင် မိုဇတ် လည်း ပါဝင်သည်။ (မိုဇတ်၊ ဒဗျူ — ၅။) မိုဇတ်သည် ယခင်က ဣတလျံပုံစံအတိုင်း ဂီတအသားပေး အော်ပရာ များကို ရေးဖွဲ့ခဲ့ရာ ယင်း၏ တေးဂီတများမှာ ခေတ် မတိမ်နိုင်အောင် ကောင်းမွန်လှသည်။ သို့သော် နောက် ပိုင်းတွင်မူ ဂလွတ်၏လမ်းစဉ်အတိုင်း လိုက်ခဲ့သည်။ မူ ပြောင်း၍ ယင်းလမ်းစဉ်အတိုင်း လိုက်ခဲ့ကြသော အခြား ဂီတ စာဆိုတော်ကြီးများတွင် ဗေးထိုးဗင်၊ ဗေဗာနှင့် စပေါတို့လည်းပါဝင်ကြသည်။

ဂီတကို အသားပေးသော ဣတလီအော်ပရာများ သည် ၁၈ ရာစုနှင့် ၁၉ ရာစုနှစ်တို့တွင် ပြန်၍ ခေတ်စား လာပြန်သည်။ ခေါင်းဆောင်များမှာ ရော့ဆီနီ၊ ဗာဒီ၊ ပွတ်ချီနီ စသူတို့ဖြစ်ကြသည်။ ဂျာမန်မှ ဗားဂနာသည် အော်ပရာတိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် အထူးကျေးဇူး ပြုခဲ့သူဖြစ်၍ ယင်း၏ အမည်သည် အော်ပရာ လောကတွင် ထာဝစဉ် ထွန်းတောက်နေပေလိမ့်မည်။ အော်ပရာ ရေးဖွဲ့ မှုအတွက် ဗားဂနာ ထားရှိသောမူဝါဒမှာ အော်ပရာ တခုတွင် တေးဂီတ၊ ဟန်ပန်မူရာ၊ ကဗျာနှင့်ဇာတ်ခုံအခင်း အကျဉ်းတို့၏ အရေးပါမှုသည် သာတူညီမျှရှိရမည် ဟူ၍ တည်း။ ဗားဂနာ၏ ဖလှိုင်းယင်းဒပ်ချမင်းနှင့် နီးဗလွန်း ရတနာတို့သည် ခေတ်မတိမ်အောင်ပြောင်မြောက်လှသော အော်ပရာများဖြစ်ကြသည်။ (ဗားဂနာ၊ ရစ်ချတ် — ၅။)

အော်ပရာ ထွန်းပေါက်ခေတ်စားနေသော အခြား

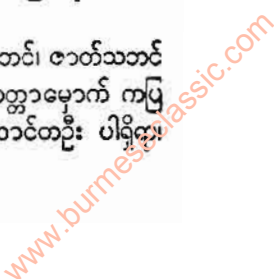
ဥရောပနိုင်ငံတခုမှာ ဆိုဗီယက်ရုရှဖြစ်သည်။ မခံခေး အိုင် ဗန်နီဗစ် ဂလင်ကာသည် အေလိုက် (၆) ဖော်သဇာ အော် ပရာကိုရေးဖွဲ့၍ ဆိုဗီယက်ရုရှ၏ အမျိုးသားဂီတကို အခြေ ချပေးလေသည်။ ဂီတစာဆိုတော်ကြီး ချိုင်ကော့စကီး၏ ယူဂျင်အိုနီဂင်နှင့် ပစ်ဒိန်းတို့သည် အောင်မြင်ကျော်ကြား သော အော်ပရာများဖြစ်ကြသည်။ ရုရှ အော်ပရာများ အနက် အထင်ရှား အကျော်ကြားဆုံးတခုမှာ ၁၈၇၄ ခုနှစ် တွင် မိုဒက် မူးဆော့ (၈) စကီးရေးဖွဲ့သော ဗောရစ်ဂိုဒူး နော့ အော်ပရာဖြစ်လေသည်။

အရှေ့တိုင်းမှဇာတ်သဘင်များတွင် အော်ပရာဇာတ်ပွဲ မျိုးဟု တထစ်ချဆိုနိုင်သော ဇာတ်ပွဲမျိုးမရှိချေ။ နိုင်ငံ ဒေသအလိုက် မိမိတို့ဟန်ဖြင့် တင်ဆက်ပြသသော ဇာတ် သဘင်များသာရှိကြသည်။ အစဉ်အလာအတိုင်း ကပြ ကြသော မြန်မာဇာတ်သဘင်များသည် အော်ပရာကဲ့သို့ အဆိုအတီး၊ ဟန်ပန်မူရာ၊ ဇာတ်ခုံအခင်းအကျဉ်းသာမက အကအခုန်များလည်း ပါသည်။ အကအခုန် တို့မှာလည်း အချို့အော်ပရာများမှ ဗယ်လေသဘောမျိုးလည်း မဟုတ် ချေ။ တမူထူးခြားသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး မတိုင်မီ ကစ၍ ယခုတိုင် မြန်မာဇာတ်သဘင်များစွာတို့တွင် ခေတ် စားနေသော အော်ပရာများသည်လည်း အနောက်တိုင်း အော်ပရာစစ်စစ်များနှင့်မတူချေ။ စစ်ပြီးခေတ်တွင် ရန် ကုန်၌ ရေပန်းစားခဲ့သော ပြဇာတ်များသည်လည်း အော် ပရာနှင့် အလှမ်းဝေး၍ ရုပ်ရှင်ဆီပြီး လူပိုင်အိုစကုပ် များဟု အချို့ကဆိုကြသည်။

တရုတ်နိုင်ငံမှ ပီကင်း အော်ပရာသည် နာမည်ကျော် ကြားလှသည်။ သို့သော် ပီကင်းအော်ပရာ သည်လည်း အနောက်တိုင်း အော်ပရာပုံစံအတိုင်း မဟုတ်ချေ။ အဆို အတီးအပြင် ဟန်ပန်မူရာနှင့် စကားအပြောတို့ဖြင့် ဇာတ် လမ်းသရုပ်ဖော်သည်။ အထူးသဖြင့် မျက်နှာထား ခြေဟန် လက်ဟန်တို့ဖြင့် သဏ္ဍာန်လုပ် သရုပ်ဆောင်မှုသည်လည်း အရေးပါသော အပိုင်းဖြစ်သည်။

ပီကင်း အော်ပရာတွင် ဇာတ်ခုံ အခင်း အကျဉ်းသည် အရေးမပါလှချေ။ ဇာတ်လိုက် ဇာတ်ဆောင်များ၏ အမူ အရာ ဟန်ပန်တို့ဖြင့် ပွဲကြည့် ပရိသတ်၏ စိတ်အာရုံတွင် ပြကွက်၏ နောက်ခံကားကိုပေါ်လာစေနိုင်သည်။ ပုံစံ အားဖြင့် ဇာတ်ခုံပေါ်တွင် တောင်ထိပ်ကြီးကို ပြသမထား သော်လည်း ဇာတ်လိုက်၏ဟန်ပန်မူရာဖြင့် တောင်ထိပ်ကြီး ပေါ်သို့ အပန်းတကြီး တက်နေရသည့် အဖြစ်ကို သိသာ ထင်ရှားစေသည်။

ပီကင်းအော်ပရာတွင် မြန်မာ့ရုပ်စုံသဘင်၊ ဇာတ်သဘင် တို့၌ (အကြမ်း၊ အနု နှစ်မျိုးလုံး) သေတ္တာမောက် ကပြ ရသော မင်းသားကြီးကဲ့သို့ ဇာတ်ဆောင်တဦး ပါရှိရာ၊

တောလှန်သော ခေတ်သစ်အမည်ရှိ ပီကင်း အော်ပရာဇာတ်ပွဲ ဇာတ်ဝင်ခန်း တခန်း

ချင်ဟုခေါ်သည်။ ပီကင်းအော်ပရာတွင် ဇာတ်ခုံ အခင်း အကျင်းကို အသားမပေးသော်လည်း ဝတ်စားဆင်ယင်မှုကို အထူးအလေးထားသည်။ ဇာတ်လိုက်များ ဇာတ်ဆောင်များ၏အဝတ်အစားမှာ တခမ်းတနားနှင့် လှပဆန်းကြယ်ကြသည်။ ထူးခြားချက်မှာ အဆိုပါ ချင်အတွက်မူ အဝတ်အစားသာမက မျက်နှာခြယ်သမှုကလည်း အရေးပါသည်။ မျက်နှာတွင် ခြယ်လှယ်ထားသော အရောင်အသွေးနှင့် ပုံစံဒီဇိုင်းများသည် ချင်၏စရိုက်ကိုဖော်ပြသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ချင်၏အသားအရောင်သည် အနီဖြစ်လျှင်သစ္စာရှိခြင်းကိုပြသည်။ အဖြူရောင်သည် ကောက်ကျစ်ခြင်းကိုပြ၍ အနက်ရောင်သည် ရိုးသားဖြောင့်မတ်ခြင်းကိုပြသည်။ ဇာတ်လိုက်များ၊ ဇာတ်ဆောင်များနှင့် ဇာတ်ရန်များသည် ဇာတ်စာများ ဇာတ်ချင်းများကို အာဂုံဆောင်နိုင်ကြ၍ ဓားခုတ် လှံထိုး စသည်တို့၌လည်း ကျွမ်းကျင်ကြရလေသည်။

ယင်းသို့ဖြင့် အော်ပရာအမည်ခံသော်လည်း ပီကင်းအော်ပရာသည်လည်း အနောက်တိုင်း အော်ပရာတို့နှင့်မတူတမူထူးခြားလေသည်။

အော်ရင်းဒိုးကိုးမြစ်။ ။ အော်ရင်းဒိုးကိုး မြစ်သည် တောင်အမေရိကတိုက်တွင် အကြီးဆုံးသော မြစ်တစ်မြစ်ဖြစ်သည်။ ဗင်နီဇီးလားနှင့် ဗရာဇီးနယ်စပ်ရှိ ပါရီမာတောင်တန်းများတွင် မြစ်ဖျားခံ၍ ဗင်နီဇီးလားနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းကို ဖြတ်ပြီးလျှင် အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာထဲသို့ စီးဝင်သည်။ သမုဒ္ဒရာကမ်းခြေသို့ မရောက်မီ မိုင် ၁၁၀ ခန့်တွင် အော်ရင်းဒိုးကိုးမြစ်သည် ချောင်းပေါင်း ၅၀ ကျော်တို့ဖြင့် ဖြာထွက်၍ စတုရန်း မိုင် ၅,၀၀၀ ခန့်ကျယ်ပြန့်သော မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသကို ဖြတ်သန်း စီးဆင်းလာလေသည်။

အော်ရင်းဒိုးကိုးမြစ်သည် အလျား မိုင် ၁,၄၀၀ ခန့်ရှိ၍ ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောများသည် မြစ်ဝမှ အထက် မိုင် ၂၆၀ တွင် တည်ရှိသော စယူဒတ် မိုးလီးဗားမြို့အထိ ဆန်တက်နိုင်သည်။ မြစ်ညာဖက်၌ ရှိသော မိုင်းပူးရီးနှင့် အတူးရီးခေါ် ရေမှော်များ ရှိသောကြောင့် အထက်မြစ်ကြောင်း တလျှောက်တွင်လည်း သင်္ဘောများ မိုင် ၅၀၀ ခန့် ခုတ်မောင်း သွားလာနိုင်သည်။ မြစ်ဖျားမှ အောက်ဖက် မိုင် ၁၅၀ အကွာတွင် အော်ရင်းဒိုးကိုးမြစ်မှ ခွဲထွက်စီးဆင်းသော ကက်စီကွီအာရီမြစ်သည် အမွန်မြစ်လက်

အော်ရင်းနိုးကိုမြစ်

ဩ ဦး၊ ဝိန္တကျော်သူ

တက်ဖြစ်သော ရီအိုနိုးဂရိုး မြစ်ထဲသို့ စီးဝင်လေသည်။ ထိုကြောင့် အော်ရင်းနိုးကိုမြစ်သည် အမ္မဇုန်မြစ်နှင့် ဆက်စပ်လျက် ရှိသည်။ ထင်ရှားသော မြစ်လက်တက်များမှာ လကျာဖက်မှ စီးဝင်သော မြစ်လက်ဘက်များမှ ဗင်ဘူအာရီမြစ်၊ ကောရာမြစ်၊ ကရိန်မြစ်တို့နှင့် လက်ဝဲဖက်မှ စီးဝင်သော ဂွာဗီအာရီမြစ်၊ မိတာမြစ်၊ အပူးရီးမြစ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အော်လီယန်းမြို့။ ။ အော်လီယန်းမြို့သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ လွှားရားခရိုင်၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ လွှားမြစ် လကျာဖက်ကမ်း ပေါ်တွင် တည်ရှိ၍၊ ပါရစ်မြို့မှ အနောက်တောင်ဖက် ၅၅ မိုင်ခန့် ကွာဝေးသည်။ အော်လီယန်းမြို့သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံသမိုင်းနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ရှေးမြို့ဟောင်းဖြစ်သည့်အပြင်၊ ထိုမြို့တွင် သမိုင်းဝင် အထိမ်းအမှတ် အဆောက်အအုံများလည်း ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် “အော်လီယန်းမြို့၏ လုံမပျို” ဟု အမည်တွင်သော ပြင်သစ်အမျိုးသမီး အာဇာနည် ဂျန်းအော့အတ် အကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍၊ သမိုင်း၌ ထင်ရှားသော မြို့ဖြစ်သည်။ (ဂျန်းအော့အတ် — လည်းရှု။)

အော်လီယန်းမြို့ တည်ရှိရာအရပ်တွင် ရှေးအခါက ဂေါလလူမျိုးတို့၏ ဂျီနာဗမ်မြို့ ရှိသည်။ ဘီစီ ၅၂ ခုနှစ်တွင် ဂေါလ လူမျိုးတို့သည် ဂျူးလယပ် ဆီဇာကို တော်လှန်ပုန်ကန်ကြသဖြင့် ရောမတို့က ထိုမြို့ကို ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ ထိုနောက် ရောမတို့သည် ထိုနေရာတွင် မြို့သစ်တည်၍ ဧကရာဇ်ဩရီလီယန်ကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ဩရီလီယာနမ်ဟု အမည်ပေးခဲ့ကြသည်။ အော်လီယန်း ဟူသည်မှာ ထိုရောမအမည်မှ ဆင်းသက်လာသော အမည်ပင် ဖြစ်သည်။

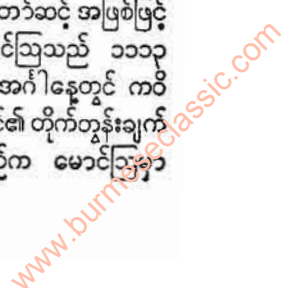
၅ ရန်လူမျိုးများ ကောင်းစားစဉ်အခါက အော်လီယန်းမြို့သည် ထင်ရှားသော မြို့ကြီးတမြို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၃၀၉ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သော အော်လီယန်းတက္ကသိုလ်ကျောင်းသည် ရောမတရားဥပဒေနှင့် ဉာဏ်သစ် အရေးပုံခေတ်ပညာများ ဆည်းပူးရာ ဗဟိုဌာန ဖြစ်ခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်နှင့် ပြင်သစ်တို့ ဖြစ်ပွားကြသော နှစ်တရာစစ်ပွဲအတွင်း ၁၄၂၉ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်တပ်များက အော်လီယန်းမြို့ကို ဝိုင်းရံတိုက်ခိုက်ကြစဉ် ဂျန်းအော့အတ်သည် ပြင်သစ်တပ်ကိုဦးစီးလျက် ရန်သူကို တိုက်ထုတ်၍ မြို့ကိုကယ်ခဲ့လေသည်။ ထိုကြောင့် သူ့ရဲကောင်း အမျိုးသမီး ဂျန်းအော့အတ် အထိမ်းအမှတ် ရုပ်တုကို ထုလုပ်ထားရှိ၍ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ပွဲတော်ကျင်းပလေ့ရှိလေသည်။

၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် စတင်ဖြစ်ပွားသော ပြင်သစ်နှင့် ပရပ်ရှား စစ်ပွဲအတွင်းက အော်လီယန်းမြို့သည် ရန်သူလက်သို့ ကျရောက်ခဲ့ရသေးသည်။ တဖန် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂျာမန်တို့က မြို့ကို သိမ်းပိုက်

ခဲ့ရာ၊ ၁၉၄၄ ခုနှစ်သို့ ရောက်မှ လွတ်မြောက်ခဲ့လေသည်။ ယခုအခါ အော်လီယန်းမြို့သည် စည်ကား တိုးတက်လျက်ရှိ၍၊ အိုးခွက်လုပ်ငန်း၊ သိုးမွေးထည် လုပ်ငန်းတို့ကို လုပ်ကိုင်သည်။ မီးရထားလမ်းဆုံမြို့လည်း ဖြစ်သောကြောင့် ကုန်သည်ပြန်ပို့ရာ ဗဟိုဌာန ဖြစ်သည်။ ၁၅၆၂ ခုနှစ်တွင် အသစ်ပြန်၍ ဆောက်ခဲ့သော ကသီဒရယ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၊ ၁၄၄၂ ခုနှစ်က ဆောက်လုပ်ခဲ့၍ ယခုပြတိုက်အဖြစ် အသုံးချလျက်ရှိသော မြို့တော်ခန်းမ၊ ဂျန်းအော့အတ် တည်းခိုခန်းသော အိမ် စသည်တို့မှာ ထင်ရှားသော အဆောက်အအုံများ ဖြစ်သည်။ အော်လီယန်းမြို့ရှိ လူဦးရေမှာ ၁၉၆၈ ခုနှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ ၉၅,၈၂၈ ယောက်ဖြစ်သည်။

ဩ ဦး၊ ဝိန္တကျော်သူ (မြန်မာ ၁၀၉၈ ဖွား)။ ။ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၃ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီ ဗညားဒလသည် အင်းဝနေပြည်တော်ကို သိမ်းပိုက်သည့်အခါ အင်းဝနေပြည်တော်သည် ပျက်စီးရလေသည်။ သို့သော် ၁၁၁၅ ခုနှစ်တွင် အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် ရတနာသိမ် (ရွှေဘို) မြို့တွင် ထီးနန်းသစ်ကိုဖွင့်တော်မူခဲ့လေသည်။ ထိုအခါများစွာသော အင်းဝနေပြည်တော်သား အပေါင်းတို့သည် အလောင်းမင်းတရားကြီးထံ ဝင်ရောက်ခဲ့လျှင်ကြလေသည်။ ထိုအထဲတွင် ညောင်ရမ်းမင်းဆက်မှ စာဆိုတော်ဘွဲ့ အများအပြား ပါဝင်ကြသည်။ ထိုအချိန်၌ ၁၅ နှစ်သားအရွယ်မျှသာ ရှိသေးသော ဝိန္တကျော်သူ ဦးဩသည်လည်း အများနှင့်အတူ အလောင်းမင်းတရားထံ ဝင်ရောက်လာလေသည်။

အလှိုမြို့အထက်ရှိ မောင်းထောင်ရွာ၌ သက္ကရာဇ် ၁၀၉၈ ခုနှစ်တွင် အဖ ဦးဇေယျ၊ အမိ တွင်းသင်းတိုက်ဝန် မဟာစည်သူ၏ အစ်မ ဒေါ်ပုတို့မှ မောင်ဩကို ဖွားမြင်လေသည်။ အသက်ရှစ်နှစ်ကိုးနှစ်ခန့်အရွယ်တွင် သာမဏေဘဝနှင့် ပဌမ ကျော်အောင်စံတား ဆရာတော်ထံတွင် ပညာဆည်းပူးခဲ့သည်။ ကဗျာလင်္ကာတို့၌ ဝါသနာထုံသည့် အလျောက် ငယ်စဉ်ကပင် စပ်ဆိုခဲ့သည်။ မောင်ဩ၏ အရည်အခြင်းကို ကောင်းစွာ ရှိသိသော ဆရာတော်သည် မောင်ဩအား အသက် ၁၃ နှစ်အရွယ်၌ လူထွက်စေ၍ ဟံသာဝတီရောက်မင်းထံ ခစားစေ၏။ ဟံသာဝတီရောက် မင်းက မောင်ဩကို ဘထွေးတော် သတိုးမင်းခေါင်လက် သို့ အပ်လိုက်ရာ သတိုးမင်းခေါင်သည် မောင်ဩအား ရွှေတောင်ရာဇကျော် ဘွဲ့ကိုအပ်နှင်း၍ သံတော်ဆင့် အဖြစ်ဖြင့် အမှုတော်ကို ထမ်းရွက်စေသည်။ မောင်ဩသည် ၁၁၁၃ ခုနှစ် တော်သလင်းလဆန်း ၁၁ ရက်၊ အင်္ဂါနေ့တွင် ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံကျမ်းကိုသတိုးမင်းခေါင်၏ တိုက်တွန်းချက်အရ ရေးသားပြီးစီးလေသည်။ ထိုစဉ်က မောင်ဩမှာ

ဩ၊ ဦး၊ စိန္တကျော်သူ

အသက် ၁၅ နှစ် အရွယ်မျှသာ ရှိသေးသည်။ ဤကဝိ လက္ခဏာသတ်ပုံကျမ်းမှာ ဆန်း၊ အလင်္ကာ၊ သဒ္ဒါ၊ ဗျာက ရုဏ်း၊ ရှေးထုံးပုံပြင်၊ ရာဇဝင်သမိုင်း၊ သံပိုင်း မော်ကွန်း စသော လောကီနှင့် လောကုတ္တရာ ကျမ်းတို့မှ လာသော ဗဟုသုတ အဆီအနှစ်တို့နှင့် ပြည့်စုံပေသည်။

သတ်ပုံကျမ်းကို ရေးသားပြီးသည့်နောက် မောင်ဩ သည် အင်းဝပျက်သည်နှင့် ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင် ရာတွင် နောက်ဆုံး အလောင်းမင်းတရားထံသို့ ရောက်ရှိ သွားလေ သည်။ ရွှေတောင်ရာဇကျော် ဦးဩရေးသားသော ရတု များကို အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် လွန်စွာ နှစ်ခြိုက် တော်မူသည်ဖြစ်၍ ဦးဩအား စိန္တကျော်သူဘွဲ့ကိုအပ်နှင်း ကာ သားတော်ဗဒိုမြို့စား သတိုးမင်းလှရွှေတောင်ထံ စာ ဆိုတော်အဖြစ်နှင့်၎င်း၊ အကြီးတော်အဖြစ်နှင့်၎င်း ခစား ထမ်းရွက်စေသည်။

ထိုခေတ်၌ အလောင်းမင်း တရားကြီးသည် မြန်မာ နိုင်ငံတဝန်းလုံးကို ပေါင်းရုံး စုစည်းရန် ကြိုးပမ်း အား ထုတ်လျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံတော်ကို တလုံး တစည်းတည်း ဖွဲ့စည်းသည့်အရေး၌ တိုင်းပြည်နှင့် အမျိုးကို ချစ်ခင်၍ တိုင်းပြည်၏ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော မိမိတို့၏ ဘုရင်မင်း မြတ်အပေါ်တွင် လေးစား ချစ်ခင်စွာဖြင့် သစ္စာတော် စောင်သိရန်ကိစ္စသည် လွန်စွာ အရေးကြီးပေသည်။ စိန္တ ကျော်သူဦးဩသည် သူ၏ရတုများဖြင့် အမျိုးကို ချစ်ခင် သော စိတ်ဓာတ်များ ပေါ်ပေါက်စေရန်၊ တိုင်းသူပြည်သား တို့က အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ အပေါ်၌ အားကိုးတခု ပြုကြစေရန် လှုံ့ဆော်ခဲ့လေသည်။ ဦးဩသည် အခြား ဘုန်းတော်ဘွဲ့ စာဆိုတို့ကဲ့သို့ ရှင်ဘုရင်၏ အာရုံ ဆန္ဒကို သာနှိုးဆော်၍ ရှင်ဘုရင်ကို အသားလွတ် ချီးကျူးသည် မဟုတ် အမျိုးသားတို့၏ အာရုံ ဆန္ဒကိုလည်း နှိုးဆော် သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးသည် ရှင်ဘုရင်နှင့် သာမဟုတ် အ မျိုးသား တိုင်းနှင့်လည်း သက်ဆိုင်ဟန်၊ အမျိုးသားတိုင်း၏ တာဝန် ဖြစ်ဟန်ကို ဦးဩ မြင်သည်။ မွန်တို့နှင့် အသေခံတိုက်ရာ၌ အလောင်းဘုရား အတွက်သာ မက၊ တမျိုးသားလုံးအတွက်လည်း အသေခံထိုက်ကြောင်း ကို ဦးဩပြောလိုသည်။ ထိုကြောင့် သူ၏ ဘုန်းတော်ဘွဲ့ ရတုများတွင် ဦးဩသည် အလောင်းဘုရားကိုသာချီးကျူး သည်မဟုတ်၊ တမျိုးလုံး၏ စိတ်ကိုလည်း အားတက် သ ရော ဖြစ်လာအောင်ရေးသည်။ “ဇနုဖြူတွင်” ချီရတုတွင် ဦးဩသည် မြန်မာတမျိုးလုံး အားကိုးအားထား ပြုသော မြန်မာ စစ်သားတို့၏ ဗွဲ့ သတ္တိကို ခြီးမွမ်း၍ ပြသည်။ မြန်မာစစ်သားတို့၏ အဆင်းရဲ အပင်ပန်းပိုကို သနား ဖွယ် ကြည်ညိုဖွယ်ဖြစ်အောင် ဖွဲ့ခဲ့သည်။ အလောင်းမင်း တရားကြီး ရန်ကုန်သို့ ရေကြောင်း ချီရတုတွင် အလောင်း

မင်းတရားကြီး၏ ရဲဖက်၊ ရဲဘော်၊ ဗိုလ်မှူး၊ တပ်မှူးများ၏ စိတ်အားထက်သန်မှုကိုရတုကဗျာတို့ဖြင့် နှိုးဆော်ပေးခဲ့လေ သည်။ ယင်းသို့ချီတက်သည့် အကြောင်းအရာကိုလည်း

“ရေကြောင်း နှစ်ကဲ့၊ ဗိုလ်စု ခွဲ၍၊ သောင်းသဲ အုတ်အာ၊ ချီရာမှာလည်း၊ အာကာကောင်းကင်၊ မြေပြင်ကွဲလှ၊ ရဲရွေးစုနှင့်၊ ဘီလူးအလား၊ သူကျွန် များကို၊ ကြောက်ပါးဖွယ်လိ၊ မြင်လိုက်မိ၏”

ဟူ၍ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ဦးဩ ရေးသမျှ လိုလိုသည် အရေးတော်အောင်မြင်မှုကိုသာ ရှေးရွှေသည်။ ထိုကြောင့် ပင်လျှင်ဦးဩအား အရေးတော်ပုံစာဆိုဟုလည်းသမုတ်ကြ လေသည်။

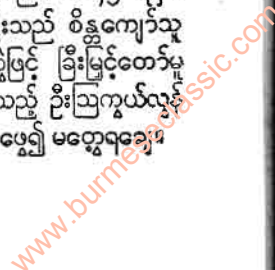
ဗဒိုမင်းသားထံတွင် အမှုတော်ကို ထမ်းရွက်စဉ်၊ ရတ နှာသိမ် ကုန်းဘောင်မြို့ဘွဲ့ မဟာနန္ဒာကန်တော်ဘွဲ့၊ အမြင့် မင်းနှင့် တူမတော်လက်ထပ်ပွဲဘွဲ့ စသည်တို့အပြင် ကျေးဇော ဘုရားတိုင်၊ စစ်ချီ၊ ဟင်္သာဖိုမ အမေးအဖြေ၊ ရှင်ဇေယျာန် မင်းနန္ဒာ အမေးအဖြေ စသောရတုအများပင်ရေးသား စိ ကုံးခဲ့ပေသည်။

ထိုထိုသော ရတု ကဗျာတို့တွင် အလောင်းမင်းတရား ကြီး၏ ဘုန်းတော်ကို ဖွဲ့နွဲ့၍ မိမိလူမျိုး၊ မိမိတိုင်းပြည်နှင့် ကိုယ်မင်း ကိုယ်ချင်း တည်းဟူသော နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းမှု အတွက် အရေးပါသည့် စိတ်ဓာတ်တို့ကို များစွာ လှုံ့ဆော် ပေးခဲ့လေသည်။

ထိုပြင် ကုန်းဘောင် မင်္ဂလာ လူးတား၌ အလောင်းမင်း တရားနှင့်တကွ မိဖုရားကြီးနှင့် သားတော် သမီးတော်တို့၏ အကြောင်းကိုပါ ဖွဲ့နွဲ့ စပ်ဆိုခဲ့ခြင်းကြောင့် သမိုင်းအမှတ် အသားတို့အတွက် နောင်လာ နောက်သားတို့အား များ စွာအထောက်အပံ့ဖြစ်စေလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၉ ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်ရှင် ချောင်းကိုစပ် ဆိုခဲ့သည်။ ပင်းတလဲမင်းသား ချောင်းနှင့် အိမ်ရှေ့ မိဖုရား ချောင်းများကိုလည်း စပ်ဆိုခဲ့၏။ တကောင်းပြည် တည် ထောင်သည်မှစ၍ အလောင်းဘုရား လက်ထက်တော်တိုင် အောင် အတိုချုပ်လင်္ကာသဘောဖြင့် မင်းဆက် လင်္ကာ ကြီးကိုလည်း ရေးသားခဲ့သည်။ ၁၁၂၂ ခုနှစ်တွင် ဩဝါဒ ထူးပျို့ကို ရေးသည်။

စိန္တကျော်သူ ဦးဩသည် ဟံသာဝတီရောက်မင်းမှစ၍ အလောင်းဘုရား၊ နောင်တော်ကြီး၊ ဆင်ဖြူရှင်၊ စဉ့်ကူး မင်းနှင့် ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တိုင်အောင် မင်းခြောက် ဆက်တို့၏ နန်းတင်းစာဆိုတော်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၁၄၅ ခုနှစ် တွင် ဗဒိုမြို့စား ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးသည် စိန္တကျော်သူ ဦးဩအား မဟာဇေယျသင်္ခယာ ဘွဲ့ဖြင့် ခြီးမြှင့်တော်မူ သည်။ နန်းတင်း စာဆိုတော်ကြီးဖြစ်သည့် ဦးဩကွယ်လွန် သည့် သက္ကရာဇ်ကို အမှတ်အသားရှာဖွေ၍ မတွေ့ရချေ။

ဩကာသ ဘုရားရှိခိုး

ဩကာသဘုရားရှိခိုး။ ။ (ရတနာသုံးပါးအား ကန်တော့ရန်) “ဩကာသ၊ ဩကာသ၊ ဩကာသ၊ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတည်းဟူသော ကံသုံးပါးတို့ဖြင့် ပြစ်မှားမိသည်ရှိသော် ပျောက်ပစ္စေခြင်း အကျိုးငှာ တကြိမ် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်မြောက်အောင် ဘုရားရတနာ၊ တရားရတနာ၊ သံဃာရတနာ တည်းဟူသော ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့အား ရိုသေမြတ်နိုး လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော် ဖူးမြော်မာန်လျှော့ကန်တော့ပါ၏ အရှင်ဘုရား။”

(ဆုတောင်းရန်)

“ဤသို့ ကန်တော့ရသော ကုသိုလ်ကံစေတနာကြောင့် အပါယ်လေးပါး၊ ကပ်သုံးပါး၊ ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး၊ ရန်သူမျိုးငါးပါး၊ ဝိပတ္တိတရားလေးပါး၊ ဗျာသနတရားငါးပါးတို့မှ အခါခမ်သိမ်း ကင်းလွတ်ငြိမ်းသည်သာဖြစ်၍ မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရား၊ ဗိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကို လျင်မြန်စွာ ရပါလို၏ အရှင်ဘုရား။”

ဩကာသဘုရားရှိခိုးသည် အလွန်ရှေးကျသော ခေတ်ကာလမှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ဘုရားရှိခိုးနည်းဖြစ်ရာ တကျောင်းတဂါထာ ဆိုသကဲ့သို့ပင် အနည်းနှင့်အများ မတူထူးခြားကွဲပြားလျက် မူအမျိုးမျိုးရှိပေ၏။ ကျမ်းကြီးကျမ်းခိုင်တို့၌ လာသောနည်းမျိုးမဟုတ်၍ ဘယ်နည်းသာမှန်သည် ဘယ်နည်းမှားသည်ဟုမဆိုသာချေ။ ကန်တော့တောင်းပန်ရန်ကို ပဓာနထား၍ မြန်မာဘာသာဖြင့် ရှေးပညာရှိတစ်ဦးဦးက စီစဉ်ထားသော ဘုရားရှိခိုးနည်းဖြစ်ပေသည်။ ရှင်အရဟံမထေရ်က စီစဉ်၍ နော်ရထာမင်းစောအားပေးတော်မူသော နည်းဟူ၍ ရှေးသားထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရဘူး၏။ ထိုရှေးသားချက်သည် ဘုရားရှိခိုးအတွက် လေးနက်စေလိုသဖြင့် ဂုဏ်တင်ကာ သရုပ်ဆောင် ရေးသားချက်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာနွယ်ဝင် သူတော်စင်တို့၏ ကောင်းမြတ်သော အစဉ်အလာတရပ်ဖြစ်ပြီး ကုသိုလ်တရား ဖြစ်ပွားတိုးတက်စေနိုင်သောကြောင့် လေးစားထိုက်သော ဘုရားရှိခိုးမူကြီးဖြစ်ပေရာ ထိုဘုရားရှိခိုး၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မှန်ကန်ကျနစွာ သိသင့်သလိုထိုက်လှပေသည်။

ထိုကြောင့် ထိုဘုရားရှိခိုး၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို သိသာနိုင်ရန် ရေးသား ဖော်ပြပါအံ့။

ထိုဘုရားရှိခိုး၏ အစဆုံး အပိုဒ်၌ ဩကာသဟူသည်မှာ ပါဠိစကားဖြစ်၍ မြန်မာပြန်ဆိုလျှင် “တည်ရာ” ဟူသော အနက် “အခွင့်” ဟူသော အနက်ကို ရသည်။ ကန်တော့ခြင်း ခြင်းတည်ရာဖြစ်တော်မူပါဘုရား... ကန်တော့ရန် ခွင့်ပြုတော်မူပါဘုရားဟု ရှေးဦးစွာ ခွင့်တောင်းသော စကားမျိုးဖြစ်သည်။ ကန်တော့တောင်းပန်သော အရာဖြစ်၍ အလေးဂရုဖြစ်စေလိုသောကြောင့် သုံးကြိမ်သုံးခါ ထပ်၍ဆိုခြင်း

ဖြစ်သည်။ ဤ၌ ရှေးဦးပဌမ စိတ်ဓာတ်ကြည်ရှင် လက်အုပ်တင်၍ အလေးပြုရာ ရတနာသုံးပါးသို့ ကန်တော့ပန်ဆင်လိုက်လျှင် ထိုရတနာသုံးပါးတည်းဟူသော အမြတ်ဆုံး ရတနာများသည် မိမိ၏စိတ်အာရုံ၌ ကြည်နူးစွာ ပေါ်ပေါက်၍ လာနိုင်သည်ဟု မှတ်ယူရမည်။

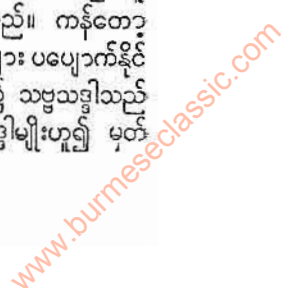
ကာယကံ၊ ဝစီကံ (လ) ပြစ်မှားမိသည် ရှိသော်ဟူသော စကားရပ်၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ “ရတနာသုံးပါးအပေါ်၌ ကံသုံးပါးတို့တွင် ကာယကံဖြင့် အပြုမှား၊ ဝစီကံဖြင့် အပြောမှား၊ မနောကံဖြင့် အကြံမှားဖြစ်ခဲ့မိ၍ ပြစ်မှားမိသော အပြစ်တစ်စုံတရာရှိခဲ့ပါလျှင်” ဟု ဆိုလိုသည်။

ပျောက်ပစ္စေခြင်းအကျိုးငှာ ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် ပြစ်မှားမိသော အပြစ်ကြီးအပြစ်ငယ်များ ပပျောက်ဖို့ရန် ကန်တော့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ မှန်လှ၏။ မပြစ်မှားအပ်သော ရတနာသုံးပါး ဆရာမိဖုရားတို့အား ပြစ်မှားမိခဲ့သော် ကန်တော့တောင်းပန်ရမည်။ ယင်းသို့ ကန်တော့တောင်းပန်လျှင် အပြစ်များပပျောက်၍ ယခုပစ္စုက္ခ ဤဘဝ၌ ခံစားသင့်ခံစားထိုက်သော အကျိုးများကိုလည်း ရနိုင်၏။ နတ်ရွာမဂ်ဖိုလ်ကိုလည်း မဆီးတားနိုင်တော့ပြီ။ “အနန္တရိယက” စသော ကြီးလေးသောကံများကား ကန်တော့တောင်းပန်သဖြင့် ပပျောက်နိုင်သော ကံများမဟုတ်ချေ။

ပါဏာတိပါတစသော ကံများလည်း ကန်တော့တောင်းပန်ရုံဖြင့် ပပျောက်နိုင်သော ကံများမဟုတ်။ သို့သော် ထိုကံမျိုးကို နောင်တဖန်မပြုမိအောင် သတိပညာဖြင့် စောင့်စည်း၍ ကုသိုလ်တရားများကိုသာ ပွားများအားထုတ်၍ သွားလျှင် ကြီးလေးသောကံဖြစ်မှု ပေါ်၍ သွားတတ်၏။ အချို့ပေါ့သောကံများလည်း အကျိုးပေးခွင့်မရပဲ ပပျောက်၍ သွားတတ်သည်လည်းရှိ၏။

ကန်တော့တောင်းပန်၍ ကုစားသောအခါ၌လည်းပြစ်မှားအပ်ပြီးသော သူ၏ရွှေမျက်မှောက်၌ဖြစ်စေ၊ ထိုသူထင်ရှားမရှိရာ၌ကား သွားလေပြီးသောအရပ်သို့ ရှေးရှု လက်အုပ်ချီ၍ဖြစ်စေ၊ သေလေပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် ထိုသူ၏ ယင်းချိုင်းရာတိုင်အောင် သွား၍ဖြစ်စေ ကန်တော့တောင်းပန်ရမည် ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ကန်တော့ခဏ်း၌ “သဗ္ဗဒေါသ ခပ်သိမ်းသော အပြစ်တို့ကို” ဟူ၍လည်း အချို့ထည့်ဆိုတတ်ကြ၏။ ထိုစကား၌ သဗ္ဗဒေါသဟူသည် ပါဠိစကားတည်း။ ခပ်သိမ်းသော အပြစ်ဟူသည် ယင်းပါဠိ၏ မြန်မာအနက်ဖွင့်ဖြစ်သည်။ ကန်တော့တောင်းပန်ရုံဖြင့် အလုံးစုံသော အပြစ်များ ပပျောက်နိုင်မည်မဟုတ်၍ “ထိုသဗ္ဗဒေါသဟူသော ပုဒ်၌ သဗ္ဗသဒ္ဓါသည် အကြွင်းရှိသော “သာဝသေသ သဗ္ဗ” သဒ္ဓါမျိုးဟူ၍ မှတ်ရမည်။

ဩကာသ ဘုရားရှိခိုး

တကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်၊ သုံးကြိမ် ဟုဆိုရာ၌ တကြိမ်က နှစ်ကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်ကသုံးကြိမ်တိုင်အောင် ကန်တော့ခြင်းသည် အလေးဂရုအထူးပြုရာကျရောက်သောကြောင့် သုံးကြိမ်တိုင်အောင် ကန်တော့ပါ၏ ဟုဆိုရခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ ဟူ၍ ပါဠိစကားကိုလည်း အချို့ထည့်ဆိုတတ်ကြ၏။ ထိုစကားမှာ တကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်၊ သုံးကြိမ်မြောက်အောင်ဟူသော မြန်မာစကားနှင့် သဘောတူပင်ဖြစ်သည်။

ဘုရားရတနာ (လ) ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့အား ဟူသောစကားရပ်၌ ရတနာဟူသည် နှစ်သက်မွေ့လျော်ခြင်းကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သောအရာမျိုးကို ဆိုသည်။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာဟူသော ဤသုံးပါးကို လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ နှစ်သက်မွေ့လျော်ခြင်းကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော အတမရှိ အမိုးတန်မြင့်မြတ်သောအရာမျိုးသုံးပါးဖြစ်၍ ရတနာမြတ်သုံးပါးဟု ခေါ်ဆိုရပေသည်။

ရိုသေမြတ်နိုး လက်အုပ်မိုး၍ဟူသည် ရတနာသုံးပါးဂုဏ်ကို ရိုသေသော လေးလေးမြတ်မြတ် အာရုံကပ်လျက် လက်နှစ်ဖက်ပေါင်းဆယ်ချောင်းသောလက်ချောင်းတို့ကို ညီသာထပ်ထားကြာဖွင့်အလား နဖူးပေါ်ထိအောင် မိုး၍ရှိခိုးစားမှုကို ဆိုလိုသည်။

ရှိခိုးဟူသည် ဂုဏ်ကို အာရုံပြု၍ ထိုဂုဏ်၌ ညွတ်ခြင်း၊ ကင်းရှိုင်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ရှိခိုးခြင်းသည် (၁) ကိုယ်ဖြင့် ရှိခိုးခြင်း၊ (၂) နှုတ်ဖြင့်ရှိခိုးခြင်း၊ (၃) စိတ်ဖြင့်ရှိခိုးခြင်း၊ ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် ကိုယ်ဖြင့် ရှိခိုးခြင်းသည်လည်း (က) ရပ်လျက်ရှိခိုးခြင်း (ခ) ထိုင်လျက်ရှိခိုးခြင်း၊ (ဂ) ဝပ်လျက် ရှိခိုးခြင်းဟူ၍ သုံးမျိုးရှိပြန်၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် ရပ်လျက်ရှိခိုးသောအခါ မိမိကိုယ်ကို အနည်းငယ်ရှေ့သို့ညွတ်စေ၍ လက်နှစ်ဖက်ကို လက်အုပ်ချီပြီးလျှင် ရှိခိုးရသည်။ ထိုင်လျက်ရှိခိုးသောအခါ ယောက်ျားဖြစ်က ဆောင်ကြောင့်ထိုင်၊ မိန်းမဖြစ်က ဒူးတုပ်ထိုင်၍ လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးရသည်။ ဝပ်လျက်ရှိခိုးသောအခါ တည်ခြင်းငါးပါးဖြင့် သုံးကြိမ်တိုင်အောင် ရှိခိုးရသည်။ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတ တည်ခြင်းငါးပါးဖြင့် ရှိခိုးခြင်းဟူသည် လက်ဝါး နှစ်ဖက်၊ ပုဆစ်ဒူးနှစ်ဖက်၊ နဖူးပြင်တခု ဤကိုယ်အင်္ဂါငါးပါးတို့ကို မြေ၌၊ သို့မဟုတ် ကြမ်း၌ထား၍ ရှိခိုးဦးချခြင်းကို ဆိုသည်။

ပူဇော်—ဟူသည် ဂုဏ်ကိုအာရုံပြု၍ ထိုဂုဏ်၌ ကြည်ညိုသော အမှုအရာပြုခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ပူဇော်ခြင်းသည် ဝတ္ထုပစ္စည်းကို ပေးလှူသောအားဖြင့် ပူဇော်ခြင်း အာမိသုပဇာ၊ ဆုံးအာမကို လိုက်နာကျင့်ကြံစေသောအားဖြင့် ပူဇော်ခြင်း ဓမ္မပူဇာဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။

ဖူးမြော်—ဟူသည် ကြည့်ရှုတွေ့မြင်သည်ကို ဆိုလိုသည်။

ဖူးမြော်ခြင်းသည် ကြည်လင်သော မျက်စိတို့ဖြင့် ကြည့်ရှုတွေ့မြင်ခြင်းဟူသော မျက်စိဖြင့် ဖူးမြော်ခြင်း၊ အရိယာအဖြစ်ကို ပြုတတ်သော တရားကို၎င်း၊ အရိယာသူဘော်ကောင်းကို၎င်း ဝိပဿနာ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် ကြည့်ရှုတွေ့မြင်ခြင်းဟူသော ဉာဏ်ဖြင့် ဖူးမြော်ခြင်းဟု နှစ်မျိုးရှိသည်။

မာန်လျော့—ဟူသည် မိမိကိုယ်၌ ဖြစ်သော မာန်မာနတရားများကို ရတနာသုံးပါးအောက် လျော့ချခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ဤသို့ မာန်လျော့မှုကို နိဝါတမဂ်လာကြီးတပါးဟု မဂ်လသုတ်၌ ဟောတော်မူသည်။

ကန်တော့—ဟူသည် အပြစ်ရှိခဲ့လျှင် ကျေနပ်သည်းခံတော်မူပါဟု ဝန်ချသည်ကို ဆိုသည်။ ကန်တော့ရသော ကုသိုလ်ကံ စေတနာကြောင့် ဟူရာ၌ ကန်တော့ရသော အကျိုးအားကြောင့် ဟူ၍လည်း အချို့ဆိုတတ်ကြ၏။ ရှိခိုးကန်တော့ခြင်းသည် အကျိုးဝိပါက်မျိုးမဟုတ်။ အကြောင်းကုသိုလ်မျိုးသာဖြစ်၍ မသင့်လျော်ချေ။

အပါယ်လေးပါး၏ သရုပ်မှာ (၁) ငရဲ၊ (၂) တိရစ္ဆာန်၊ (၃) ပြိတ္တာ၊ (၄) အသုရကာယ်ဟူသော ဤလေးပါးတည်း။ ကပ်သုံးပါး၏ သရုပ်မှာ (၁) သတ္တန္တရကပ်=ထားလုံစသော လက်နက်များဖြင့် သတ္တဝါများပျက်စီးရသောခေတ်၊ (၂) ရောဂန္တရကပ်=ရောဂါဆိုးတို့ဖြင့် သတ္တဝါများ ပျက်စီးရသောခေတ်၊ (၃) ဒုဗ္ဘိက္ခန္တရကပ်=ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းဖြင့် သတ္တဝါများပျက်စီးရသောခေတ်ဟူသော ဤသုံးပါးတည်း။

ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး၏ သရုပ်မှာ (၁) ငရဲ၌ဖြစ်ခြင်း၊ (၂) တိရစ္ဆာန်ဘ၌ဖြစ်ခြင်း၊ (၃) ပြိတ္တာဘ၌ဖြစ်ခြင်း၊ (၄) အသညသတ်ဘုံ အရူပဘုံတို့၌ဖြစ်ခြင်း၊ (၅) ပစ္စန္နရစ်၌ဖြစ်ခြင်း၊ (၆) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြစ်ခြင်း၊ (၇) သာသနာတော်တောင်းပညာ မဲ့သူဖြစ်ခြင်း၊ (၈) သာသနာပ ပညာရှိဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤရှစ်ပါးတည်း။ ဤရှစ်ပါးကို မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်မရနိုင်သော အပြစ်ရှိသည်ကို စွဲ၍ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါးဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ နိရယံ ဥပပန္နောစသည်ဖြင့် ဥပပန္နသဒ္ဓါနှင့် လာရိသောပါဠိတော်နှင့် ညီအောင် “အပြစ်ရှစ်ပါး” ဟူ၍လည်း ခေါ်ဝေါ်သင့်၏။

ရန်သူမျိုးငါးပါး၏ သရုပ်မှာ (၁) မင်း၊ (၂) ခိုးသူ၊ (၃) မီး၊ (၄) ရေ၊ (၅) မချစ်မနှစ်သက်သော အမေ့ခံသူ ဟူသော ဤငါးပါးတည်း။

ဝိပတ္တိတရားလေးပါး၏ သရုပ်မှာ (၁) ဖြစ်ရာဂတိ ချိုတဲ့ခြင်း ဟူသော ဂတိဝိပတ္တိ၊ (၂) ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါချိုတဲ့ခြင်းဟူသော ဥပဓိဝိပတ္တိ၊ (၃) မကောင်းသောခေတ်ကာလနှင့် ကြုံကြိုက်ခြင်းဟူသော ကာလဝိပတ္တိ၊ (၄) လုံလပ်ယောဂ ချိုတဲ့ခြင်းဟူသော ပယောဂဝိပတ္တိဟူသော ဤလေးပါးတည်း။

တနည်း (၁) သီလပျက်ခြင်းဟူသော သီလဝိပတ္တိ၊ (၂) ကျင့်ဝတ်ပျက်ခြင်း ဟူသော အာစာရဝိပတ္တိ၊ (၃) မိစ္ဆာ အယူကို ယူခြင်းဟူသော ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိ၊ (၄) အသက်မွေးမှု အာဇီဝပျက်ခြင်းဟူသော အာဇီဝဝိပတ္တိဟူသော ဤလေး ပါးတည်း။

• ဗျသနတရားငါးပါး၏ သရုပ်မှာ (၁) ဆွေမျိုးပျက်စီးခြင်းဟူသော ဥာတိဗျသန၊ (၂) စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပျက်စီးခြင်း ဟူသော ဘောဂဗျသန၊ (၃) အနာရောဂါဖိစီးခြင်း ဟူသော ရောဂဗျသန၊ (၄) အကျင့်သီလပျက်စီးခြင်း ဟူသော သီလဗျသန၊ (၅) မိစ္ဆာအယူကို ယူခြင်းဟူသော ဒိဋ္ဌိဗျသနဟူသော ဤငါးပါးတည်း။

မဂ်တရား ဖိုလ်တရား နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကို လျှင်မြန်စွာရပါလို၏ အရှင်ဘုရားဟူသည် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို မြန်မြန်ကြီးရ၍ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ မြန်မြန်ကြီး ကျွတ်လွတ်ရပါလို၏ဘုရားဟု ဆိုလိုသည်။

ဤမဂ်တရား ဟူသောစကား၌ “မဂ်” ဟူသော ပုဒ်သည် “မဂ္ဂ” ဟူသောပါဠိစကားမှ လာသည်ဖြစ်၍ သွားကြောင်း လမ်းဟူသော အနက်ရ၏။ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော တရားလမ်းဟုဆိုလိုသည်။ ထိုတရားလမ်းမှာအခြားမဟုတ်၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ပေါင်းဆုံမိသောကြောင့် ကိလေသာတို့ကို ပယ်ဖျက်သုတ်သင်နိုင်လောက်သော သတ္တိထူးနှင့်တကွ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုမဂ်တရားသည် သောတာပတ္တိမဂ်၊ သကဒါဂါမိမဂ်၊ အနာဂါမိမဂ်၊ အရဟတ္တမဂ် ဟူ၍လေးပါးအပြားရှိ၏။

ဖိုလ်တရားဟူသောစကား၌ “ဖိုလ်” ဟူသော ပုဒ်သည် “ဖလ” ဟူသော ပါဠိစကားမှ လာသည်ဖြစ်၍ အကျိုးဟူသော အနက်ရ၏။ မဂ်၏အကျိုးတရားဟု ဆိုလိုသည်။ ဖိုလ်တရားဆိုသည်မှာ မဂ်၏အကျိုး ကိလေသာအပူအဆာကင်းကွာပြီးဖြစ်သဖြင့် ငြိမ်းအေးစွာဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော စိတ်ပင် ဖြစ်သည်။ ဖိုလ်တရားလည်း မဂ်တရားကဲ့သို့ပင် သောတာပတ္တိဖိုလ်၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်၊ အနာဂါမိဖိုလ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်ဟူ၍ လေးပါးအပြားရှိ၏။

ထိုမဂ်ဖိုလ်တရားတို့တွင် ပဌမမဂ်ဖိုလ်တရားကို ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော ကိလေသာနှစ်ပါး၏ ကုန်ခန်းမှုကြောင့် နိဗ္ဗာန်သို့ ရှေးဦးစွာ ဆိုက်ရောက်သော မဂ်ဖိုလ်ဖြစ်၍ သောတာပတ္တိမဂ်ဖိုလ်ဟု ခေါ်သည်။

ဒုတိယမဂ်ဖိုလ်တရားကို ကာမ ရာဂ တရားနှင့် ဗျာပါဒ ဟူသော ဒေါသတရားနည်းပါးမှုကြောင့် လှူပြည် နတ်ပြည် ဟူသော ဤကာမဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် တကြိမ်သာပြန်လာစေတတ်သော သတ္တိရှိ၍ သကဒါဂါမိ မဂ်ဖိုလ်ဟု ခေါ်သည်။

တတိယ မဂ်ဖိုလ်တရားကို ကာမရာဂတရားနှင့် ဗျာပါဒ

ဟူသော ဒေါသတရား အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်ခန်းမှုကြောင့် လှူပြည်နတ်ပြည်ဟူသော ဤကာမဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် မပြန်လာစေတတ်သော သတ္တိရှိ၍ အနာဂါမိမဂ်ဖိုလ်ဟုခေါ်သည်။

စတုတ္ထ မဂ်ဖိုလ်တရားကို ကိလေသာခပင်း အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်ခန်းမှုကြောင့်ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်၍ အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ဟုခေါ်သည်။

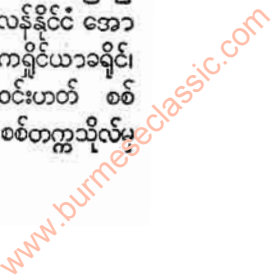
နိဗ္ဗာန်တရားဆိုသည်မှာ ကိလေသာမီး အပူသံရာဝဋ်ဒုက္ခတို့မှ ကျွတ်လွတ်မှုကြောင့် “အေးပေပေါ့၊ ငြိမ်းပေပေါ့” ဟုဆိုရလောက်အောင် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ်၌ တွေ့ရှိအပ်သော အင်မတန် အေးမြငြိမ်းမှုဟူသော သီတိသန္တိသဘောတရားကြီးကို ဆိုသည်။ မဂ်တရားဖိုလ်တရားတို့သည် ထို သီတိ သန္တိသဘောတရားကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်ပေါ်လာမှုကိုပင် နိဗ္ဗာန်ရသည်ဟု ဆိုရသည်။

ယခုဆိုခဲ့ပြီးသော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို မြန်မြန်ကြီး အလိုရှိလျှင် ထိုမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကိုရစေတတ်သော အကြောင်းတရားကို အားထုတ်ရမည်။ ယင်းသို့အားထုတ်က မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို တောင်းတသော် ရနိုင်၏။ မတောင်းတသော်လည်း ရနိုင်၏။ နှုတ်မြက်၍ ဆုတောင်းရုံမျှဖြင့် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို မြန်မြန်ကြီးရနိုင်မည်မဟုတ်ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုစကား မှန်၏။ အပါယ် ဒုဂ္ဂတိဘုံတို့၌ ဖြစ်ခြင်းငှာ အနည်းငယ်မျှ အလိုမရှိကြကုန်ပဲလျက် မကောင်းမှုဒုစရိုက်တည်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံမှုကြောင့် အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘုံတို့၌ ဖြစ်လေကုန်သော သတ္တဝါတို့ကား အတိုင်းမသိများကုန်၏။ ဤကိုထောက်၍ တောင်းခြင်းသည် လိုရင်းမဟုတ်၊ အကြောင်းတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည်သာ လိုရင်းဖြစ်သည်ဟု သိမှတ်ရမည်။ ထိုကြောင့် ရတနာသုံးပါးအား ကန်တော့ရုံမျှကို အားကိုး၍မနေပဲ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် အမြန်ရကြောင်း တရားကောင်းများကို ကြိုးစားမယုတ် အားထုတ်ကြကုန်ရာသတည်း။

ဆရာဥာဏ်

အောက်လက်၊ ဖီးမာရှယ် (ခရစ် ၁၈၈၄ ဖွား) ။ ။

ဆာ ကလော့ ဂျွန် အဲယား အောက်လက်သည် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် (ခရစ် ၁၉၁၄-၄၅) အတွင်းက အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် သေနာပတိအဖြစ် နှစ်ကြိမ်တိုင် စစ်မှုထမ်းခဲ့သော ဗြိတိသျှ ဗိုလ်ချုပ် ဖြစ်သည်။ ဘုရင့်အမြောက်တပ်မှ ဗိုလ်မှူးကြီး တဦး ဖြစ်သူ ဂျွန် ကလော့ အောက်လက်၏ သား ဖြစ်၍ ၁၈၈၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၁ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ အော့လဒါရှော့ အရပ်၌ ဖွားမြင်သည်။ ဗတ်ကရိုင်ယာခရိုင်၊ ဝယ်လင်တန် ကောလိပ်ကျောင်းနှင့် ဆင်းဟတ် စစ်တက္ကသိုလ်တို့တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ စစ်တက္ကသိုလ်မှ

ကျောင်းထွက်သောအခါ အိန္ဒိယတပ်မတော် အမှတ် ၆၂ ပန်ဂျပ်တပ်တွင် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းသည်။ ပဌမ ကမ္ဘာစစ် တွင် အီဂျစ်၊ အေဒင်နှင့် မက်ဆိုပိုဒ်တေးမီးယား အရပ် ဒေသတို့၌ ထူးချွန်စွာ စစ်မှုထမ်းခဲ့သဖြင့် “ဒီ၊ အက်စ၊ အို” “အို၊ ဗီ၊ အီး” နှင့် ပြင်သစ် “ကရူး၊ ဒါဂါး” စသော ဘွဲ့တံဆိပ်များ ခြီးမြှင့်ခြင်း ခံရသည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ် ပြီးသည့်နောက် အိန္ဒိယတပ်မတော်တွင် ဆက်လက်၍ အမှု ထမ်းခဲ့ရာ ၁၉၂၆-၃၀ ခုနှစ်၌ ဒုတိယ စစ်ဦးစီးချုပ် အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် စတင်ဖြစ်ပွားသောအခါ ဗိုလ်ချုပ် အောက်လက်ကို အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ ပြန်ခေါ်၍ တောင် ပိုင်းတိုင်း တပ်မှူးချုပ် တာဝန်ကို ပေးအပ်သည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ပြေလ်တွင် ဂျာမန်တပ်များက နော်ဝေးနိုင်ငံ တွင်းသို့ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်လာသောအခါ နားဗစ်မြို့ရှိ မဟာမိတ်တပ်များကို အုပ်ချုပ်၍ ခုခံတိုက်ခိုက်ရသည်။ သို့ရာတွင် ရန်သူတို့နှင့် အင်အားချင်း မမျှသဖြင့် မဟာ မိတ်တပ်များ ဆုတ်ခွာခဲ့ရသည်။ ထိုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဗိုလ်ချုပ် အောက်လက်ကို အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ သေနာပတိ အဖြစ် စေလွှတ်ခဲ့ရာ အိန္ဒိယတပ်မတော်၌ တပ်ရင်းသစ် လေးခုကို ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လသို့ ရောက်သော် အရှေ့အလယ်ပိုင်း စစ်တိုင်း သေနာပတိ

ရာထူးကို ဆက်ခံရသည်။ ဗိုလ်ချုပ် အောက်လက်သည် အာဖရိကမြောက်ပိုင်း စစ်မျက်နှာတွင် တင့်ကား စသော လက်နက်အင်အား သာလွန်သည့် ဂျာမန်ဗိုလ်ချုပ် ရွမ်းခဲ၏ တပ်များကို ခုခံတိုက်ခိုက်သည်။ ဗြိတိသျှ အမှတ် ၈ တပ်မ တော်ကို ကိုယ်တိုင် ဦးစီး၍ အယ် အားလမ်နီးအရပ်တွင် ရန်သူတပ်များ ရှေ့သို့ မတိုးနိုင်အောင် တားဆီးနိုင်ခဲ့သဖြင့် အီဂျစ်နိုင်ငံမှာ ရန်သူလက်သို့ ကျမည့်ဘေးမှ လွတ်ကင်းရ လေသည်။

၁၉၄၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ဗိုလ်ချုပ် အောက်လက် သည် အရှေ့အလယ်ပိုင်း စစ်တိုင်း သေနာပတိ တာဝန်ကို ဗိုလ်ချုပ် အယ်လက်ဇန္ဒာသို့ လွှဲအပ်ပြီးလျှင် အနားယူခဲ့ လေသည်။ တဖန် ၁၉၄၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အိန္ဒိယတပ်မ တော်၏ သေနာပတိ အဖြစ် ခန့်ထားခြင်း ခံရပြန်သဖြင့် ဘုရင်ခံချုပ် လော့ဗေဗယ်နှင့်အတူ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ကာကွယ် ရေးကိုဝင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဂျပန်တပ်များအား စစ်ဆင် တိုက်ခိုက်ရေးကိုဝင်း စီမံ ခန့်ခွဲခဲ့ရလေသည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ် မေလတွင် စစ်သူကြီး (ဖီးမာရှယ်) ရာထူးသို့ တိုးတက် ခြီး မြှင့်ခြင်း ခံရသည်။

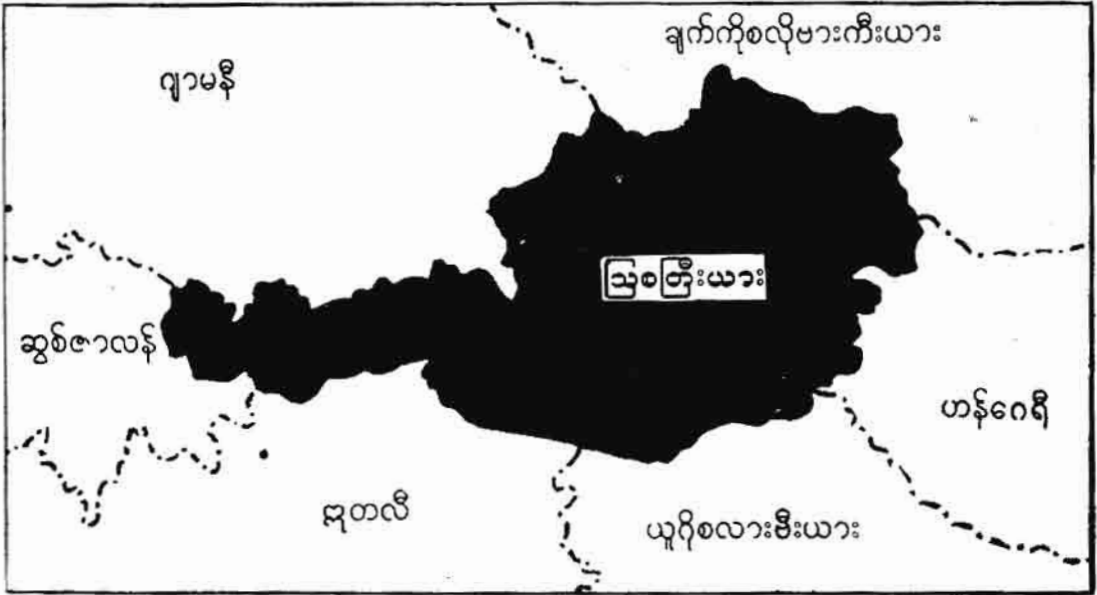
၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ပါကစ္စတန် နိုင်ငံဟူ၍ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံသစ်နှစ်ခုကို တည်ထောင်ခဲ့ရာ၌ ဖီးမာရှယ် အောက်လက်ကို သေနာပတိချုပ်ခန့်၍ အိန္ဒိယ တပ်မတော်ကို ခွဲခြမ်းပေးရန် တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့လေသည်။ ထိုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် စစ်မှုထမ်းအဖြစ်မှ အငြိမ်းစားယူခဲ့ လေသည်။

ဗြိတိသျှဗိုလ်ချုပ်ဖီးမားရှယ် အောက်လက်သည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း အိန္ဒိယတပ်မတော်၏ သေနာပတိ ဖြစ်ခဲ့သည်။

ဩစတြီးယား နိုင်ငံ။ ။ဩစတြီးယား နိုင်ငံ သည် ဥရောပတိုက် အလယ်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသော သမတနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ပဌမကမ္ဘာစစ်(၁၉၁၄-၁၈)မတိုင်မီက ဩစတြီးယားနိုင်ငံနှင့် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ တို့သည် နှစ်ပြည့်တပြည့် ပူးပေါင်း၍ ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီနိုင်ငံအဖြစ် ထင်ရှား ခဲ့လေသည်။ (ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ—၅။) ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီနိုင်ငံနှင့် မဟာမိတ် နိုင်ငံတို့ချုပ်ဆိုသော ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်အရ ဩစတြီးယားနိုင်ငံကို သီးခြားနိုင်ငံအဖြစ် ခွဲထုတ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြ လေသည်။ မြောက်ဖက်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံနှင့် ချက်ကိုဆလို ဗားကီးယားနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဖက်တွင် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ၊ တောင် ဖက်တွင် ဣတလီနိုင်ငံနှင့် ယူဂိုစလားဗီးယား နိုင်ငံ၊ အနောက်ဖက်တွင် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတို့ အသီးအသီးတည်ရှိ ကြသည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် ဩစတြီးယား နိုင်ငံသည် လေးဖက်လေးတန်းတွင်အခြားသော နိုင်ငံများ ဝိုင်းရံလျက်ရှိ ၏။ နိုင်ငံအကျယ် အဝန်းမှာ ၃၂,၃၉၃ စတုရန်းမိုင်ဖြစ်သည်။ အံ့လပ တောင်တန်းများသည် နိုင်ငံအလယ်ပိုင်းနှင့်

ဩစတြီးယားနိုင်ငံ

ဩစတြီးယားနိုင်ငံ တည်နေရာပြ မြေပုံ

တောင်ပိုင်းကို ဖြတ်သန်းလျက်ရှိ၍ အရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင် ဒန်းညမြစ်ဝှမ်းနှင့် ဗီယင်းနားလွင်ပြင်တို့ တည်ရှိလေသည်။ ဩစတြီးယားပြည်နယ်များအနက် ဗိုရားလဗတ်ပြည်နယ်၊ တိုင်ရိုပြည်နယ်၊ ကေရင်းသီးယားပြည်နယ်၊ စတိုင်းရီးယားပြည်နယ်တို့သည် တောင်ထူထပ်သော ပြည်နယ်များ ဖြစ်ကြသည်။ တိုင်ရိုပြည်နယ်ရှိ နာမည်ကျော်ဗရင်းနားတောင်ကြားလမ်းသည် ဣတလီနိုင်ငံသို့ သွားရောက်နိုင်သော လမ်းပေါက် ဖြစ်၍ အခြားထင်ရှားသော တောင်ကြားလမ်းများမှာ အားလပ်တောင်ကြားလမ်း၊ ဆမ္မာရင်းတောင်ကြားလမ်းနှင့် ရှိုးဗား တောင်ကြားလမ်းတို့ ဖြစ်သည်။ ပေ ၁၂,၄၇၀ မြင့်သော ဂရော့ ဂလော့ကနားတောင်ထိပ်သည် အမြင့်ဆုံး တောင်ထိပ် ဖြစ်သည်။ တောင်တန်းတို့သည် သစ်တောများ၊ မြက်ခင်းစားကျက်များဖြင့် ဖုံးအုပ်လျက် ရှိကြသည်။ ဩစတြီးယားနိုင်ငံတွင် တောင်ထိပ်၌ နှင်းအမြဲဖုံးလျက်ရှိသော အလပတောင်များ၊ အိုင်များ၊ စိမ်းလန်းစိုပြည်သော ချိုင့်ဝှမ်းများရှိခြင်းကြောင့် နွေခင်း အလွန်သာယာပေသည်။

ဒန်းညမြစ်တလျှောက်နှင့် အဲလပတောင်ခြေရှိ ဒေသတို့တွင် ပျမ်းမျှ အပူရှိန် ဖာရင်ဟိုက် ၄၇ ဒီဂရီ ရှိသည်။ အချို့အရပ်များတွင် နှစ်စဉ် မိုးရေချိန် လက်မ ၈၀ အထိ ရရှိကြသည်။ ပေ ၉,၀၀၀ အထက်မြင့်သော တောင်များသည် နှင်းအမြဲဖုံးအုပ်လျက် ရှိလေသည်။

ဩစတြီးယားနိုင်ငံတွင် သံနှင့် ရေနံစိမ်း အမြောက်အမြားထွက်သည်။ ဆား၊ ခဲ၊ ကန့်ကူစဉ်၊ ဂရပ်ဖိုက်၊ ဂျစ်

ပဆမ်တို့ကိုလည်း တူးဖော်ရရှိသည်။ ကျောက်မီးသွေးကို တူးဖော်ရရှိသော်လည်း ကျောက်မီးသွေးနု ဖြစ်၍ အမျိုးအစား ညံ့သည်။ နိုင်ငံငါးပုံ နှစ်ပုံ ခန့်သည် သစ်တောများဖြစ်ရာ သစ်နှင့် သစ်ပျော့ဖတ်တို့မှာ ထင်ရှားသော ထွက်ကုန်များဖြစ်သည်။ ဩစတြီးယားနိုင်ငံတွင် ရေအားသုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို မြောက်မြားစွာ ထုတ်ယူရရှိသည်။

ဩစတြီးယား နိုင်ငံသားတို့သည် ဂျာမန် အနွယ်ဝင် လူမျိုးများဖြစ်၍ ဂျာမန်ဘာသာစကားကို ပြောဆို သုံးစွဲကြသည်။ လူဦးရေ သုံးပုံတစ်ပုံခန့်သည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးသူများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အသီးအနှံ့ စိုက်ပျိုးနိုင်သော မြေယာသည် နိုင်ငံလေးပုံ သုံးပုံနီးပါးမျှသာ ရှိသောကြောင့် ရိက္ခာ ဖူလုံမှုအတွက် နိုင်ငံခြားမှ အစားအစာ ဝယ်ယူတင်သွင်းကြရသည်။ နွားမွေးမြူခြင်းနှင့် နွားနို့ထွက်ပစ္စည်းလုပ်ငန်းတို့ကိုလည်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။

နိုင်ငံစီးပွားရေးသည် စက်မှုလုပ်ငန်းပေါ်တွင် တည်လျက်ရှိသည်။ သတ္တု တူးဖော်ခြင်း၊ စက်ကရိယာ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ရက်ထည်လုပ်ခြင်းတို့သည် ထင်ရှားသော စက်မှုလုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ ဗီယင်းနား မြို့တော်သည် ရက်ထည်လုပ်ငန်း၊ ဖန်ချက်လုပ်ငန်း၊ သားရေပစ္စည်းလုပ်ငန်း စသည့် စက်မှုလုပ်ငန်းတို့အတွက် အချက်အခြာ ဌာနဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စက်မှုလုပ်ငန်းအတွက် လိုအပ်သောကုန်ကြမ်းပစ္စည်းနှင့် ကျောက်မီးသွေးကို နိုင်ငံခြားမှ တင်သွင်းရသည်။ ထုတ်ကုန်များမှာ သစ်၊ စက္ကူ၊ စက်ကရိယာနှင့် လျှပ်စစ်ပစ္စည်း၊ သံစိမ်းနှင့်သံမဏိ၊ ရက်ထည်၊ ပရိဘောဂတို့

သြစတြီးယားနိုင်ငံ

ဖြစ်သည်။ သြစတြီးယားနိုင်ငံတွင် ဆောင်းရာသီဆိုင်ရာ ကစားပွဲများနှင့် နွေရာသီဆိုင်ရာ ဂီတပွဲတော်များ ကျင်းပ မြဲ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နှစ်စဉ်နိုင်ငံခြားမှ ဧည့်သည်ပေါင်း မြောက်မြားစွာ လာရောက်လည်ပတ်လေ့ရှိကြသည်။ သို့ ဖြစ်၍ ဧည့်ကြိုဧည့်ခံလုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံအတွက် အရေးပါ အရာရောက်သော လုပ်ငန်းကြီးတခု ဖြစ်ပေသည်။

ဒန်းညိုဖြစ်သည် သြစတြီးယားနိုင်ငံမှ တခုတည်းသော ရေကြောင်းထွက်ပေါက်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတွင်းရှိ မီးရထား လမ်းများသည် ဥရောပတိုက် အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံတို့မှ မီးရ ထားလမ်းများနှင့် ဆက်သွယ်လျက်ရှိပြီးလျှင် ဗီယင်းနား မြို့သည်လည်း လေကြောင်းခရီး လမ်းဆုံမြို့ဖြစ်သည်။

သြစတြီးယားနိုင်ငံသည် ရှေးအခါမှစ၍ အနုပညာနှင့် စာပေ ထွန်းကားရာ ဒေသအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့ပေသည်။ ကမ္ဘာကျော် ဂီတပညာရှင်များ ဖြစ်ကြသော ဗေးထိုဗင်၊ မိုးဇတ်၊ ဂျူးဗတ်၊ ယိုဟန်၊ စတရောက်၊ ဟိုင်းဒင်၊ ဗရပ် ကနာ၊ ဗရမ်း၊ မာလာ၊ ခရိုက်စလာ၊ ဟျူးဂိုးတို့သည် သြစတြီးယားနိုင်ငံမှ ပေါ်ထွက်လာသူများ ဖြစ်ကြသည်။ သြစတြီးယား တေးသံစုံတတ်နှင့် ဂီတပွဲတော်များသည် လည်း ထင်ရှားသည်။ အထူးသဖြင့် ဆောလဗဗတ်မြို့ ဂီတ ပွဲတော်သို့ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ ဧည့်သည်များ နှစ်စဉ် လာ ရောက်လေ့ရှိကြသည်။ ဗီယင်းနား မြို့တော်၌ ကျင်းပ သော ဂီတပွဲတော်သည်လည်း ထင်ရှားသည်။ (ဗေးထိုဗင်၊ မိုးဇတ်၊ ဂျူးဗတ်။ ဟိုင်းဒင်၊ ဗရမ်း — လည်းရှု။)

စာပေအရာ၌လည်း သြစတြီးယားနိုင်ငံသည် နာမည် ကျော် ပြဇာတ်ရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာ၊ ဝတ္ထုရေးဆရာ များ ပေါ်ထွက်ရာ နိုင်ငံဖြစ်သည်။ အာသာ ဂျန်ဇလာ၊ ဂျေးကော့ ဝါဇာမန်း၊ ဟားမန်းဗား၊ ဟျူးဂိုး ဖွန် ဟော့ဗ မန်းစသော၊ အားနက် လိုသာ၊ ဖရန် ဝါဖယ်နှင့် ကား ရှို အင်ဟားတို့သည် ထင်ရှားသော စာဆိုအချို့ဖြစ်ကြသည်။

သြစတြီးယားနိုင်ငံတွင် အသက်အရွယ် ခြောက်နှစ်မှ ၁၅ နှစ်အတွင်းရှိ ကလေးသူငယ်များအတွက် မူလတန်း ပညာကို အခမဲ့မသင်မနေရ ပြဌာန်းထားလေသည်။

ဂရပ်ဇမြို့၊ အင်းစဗရွတ်မြို့၊ ဗီယင်းနားမြို့တို့တွင်ရှိသော တက္ကသိုလ်ကျောင်းများသည် အထက်တန်းပညာ ဆည်း ပူးရန်အတွက် ထင်ရှားသော တက္ကသိုလ်ကျောင်းများ ဖြစ် သည်။ သြစတြီးယားနိုင်ငံသည် ဆေးသိပ္ပံပိုင်း၌ အထူး ကျော်ကြားပေသည်။ ဗီယင်းနား မြို့သားများ ဖြစ်ကြ သော ဇီဂမုန် ဖရိုက်နှင့် ဂျိုးဇက် ဗရိုင်းယာ တို့သည်ကား စိတ်ဓာတ်ခွဲနည်းပညာကို စတင် ဖော်ထုတ်ခဲ့သူများ ဖြစ် သည်။ (ဖရိုက်၊ ဇီဂမုန် — လည်းရှု။)

၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် သြစတြီးယား-ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ ပြိုပျက် ပြီးနောက် သြစတြီးယား သမတနိုင်ငံဟူ၍ နိုင်ငံသီးခြား

တည်ထောင် ခဲ့ကြလေသည်။ (သြစတြီးယား-ဟန်ဂေရီ နိုင်ငံ — ရှု။) ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် နိုင်ငံဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲအတည်ပြုခဲ့ကြသည်။ ထိုအခြေခံ ဥပဒေအရ အရွယ်ရောက်သူတိုင်း မဲဆန္ဒပေးခွင့်၊ လွတ်လပ် စွာကိုးကွယ်ခွင့် အစရှိသော အခွင့်အရေးများ ရရှိကြသော် လည်း နိုင်ငံစီးပွားရေး မဖွံ့ဖြိုးသဖြင့် အစိုးရသည် ပြည် တွင်းဆူပူမှုများနှင့် တွေ့ကြုံရလေသည်။ ထိုကဲ့သို့ နိုင်ငံရေး အခြေအနေ မငြိမ်မသက် ရှိသည့်အတွင်း သြစတြီးယား နိုင်ငံကို ဂျာမနီနိုင်ငံနှင့် ပူးပေါင်းလိုသော သြစတြီးယန်း နာဇီအဖွဲ့ဟူ၍ နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းတခု ပေါ်ပေါက် လာလေသည်။ ဣတလီနိုင်ငံ အာဏာရှင် မူဆိုလီနီကလည်း ထိုနိုင်ငံ နှစ်ခု ပေါင်းစည်းမိမည်ကို စိုးရိမ်လျက်ရှိရာ၊ ပြည် တွင်းရေးမှာ ပို၍ ရှုပ်ထွေးလာလေသည်။

၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် အင်ဂယ်ဗတ် ဒေါလဖတ်ဆိုသူသည် ခရစ်ယန် ဆိုရှယ်လစ် နိုင်ငံရေး အဖွဲ့နှင့် ဖက်ဆစ် နိုင်ငံ ရေးအဖွဲ့တို့၏ ထောက်ခံမှုဖြင့် အဓိပတိရာထူးကို ရရှိလေ သည်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အဓိပတိ ဒေါလဖတ် သည် မိမိနှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော ဆိုရှယ်ဒီမိုကရက် အ ဖွဲ့ဝင်များကို လေးရက်တိုင်တိုင် တိုက်ခိုက်နှိမ်နင်းပြီးနောက် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်ကို ကျေညာ၍ ပါလီ မန်လွှတ်တော်ကိုလည်း ဖျက်သိမ်းခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် နိုင်ငံကို အာဏာရှင်ဆံဆံ အုပ်ချုပ်လေသည်။ သို့ရာတွင် ဇူလိုင်လအတွင်း နာဇီတို့က ဒေါလဖတ်ကို လုပ်ကြံသတ်ပစ် ခဲ့ကြရာ၊ ဒေါက်တာ ကက် ဖွန် ဂျူးစနစ်က အဓိပတိရာထူး ကို ဆက်ခံရရှိလေသည်။ ဂျာမန်အစိုးရက သြစတြီးယား နိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးကို အသိအမှတ်ပြုကြောင်း သဘော တူချက်ပေးထားသော်လည်း ၁၉၃၈ ခုနှစ် မတ်လ ၁၃ ရက် နေ့တွင် ဂျာမန်တပ်များသည် သြစတြီးယားနိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်၍ ဂျာမန်ပိုင်နယ်အဖြစ် ကျေညာခဲ့လေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် မဟာမိတ် တပ်များသည် သြစတြီးယားနိုင်ငံကို ဂျာမန်တို့ လက်မှ ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသည်။ စစ်ကြီး ပြီးဆုံးသောအခါ ပြတိုသျှ၊ အမေရိကန်၊ ပြင်သစ်နှင့် ရုရှားတို့သည် သြစတြီး ယားနိုင်ငံကို လေးပိုင်း ပိုင်း၍ ခွဲဝေ ထိန်းသိမ်းထားကြ သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် အမျိုးသားလွှတ် တော်ကို ဖွဲ့စည်းပြီးလျှင်၊ ဒေါက်တာ ကားလား ရင်နာကို သမတအဖြစ် ရွေးကောက် တင်မြှောက် ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၅၅ ခုနှစ် မတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် မဟာမိတ်တို့နှင့် စာချုပ်တရပ် ချုပ်ဆိုခဲ့ပြီးနောက် သြစတြီးယားနိုင်ငံသည် ၁၉၃၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့က ရှိရင်းစွန့်ပေးခြေအ နေအထားကို ပြန်လည်ရရှိခဲ့သည်။ ထိုစာချုပ်အရ ဂျာမန် နိုင်ငံနှင့် စီးပွားရေးအရဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံရေးအရဖြစ်စေ ပူး

ဩစတြီးယားနိုင်ငံ

ဩစတြီးယား - ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ

ပေါင်းမှကို မိတ်ပင်ထား၍ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့အစည်းများကို ထောက်ခံ အားပေးရန် လိုအပ်လေသည်။ ထိုစာချုပ်ကို ဇူလိုင်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် တရားဝင် အတည်ပြုပြီးနောက်၌ ဩစတြီးယားနိုင်ငံသည် အချုပ်အခြာ အာဏာပြန်လည် ရရှိခဲ့သည်။ ထာဝရ ကြားနေ နိုင်ငံ အဖြစ်လည်း ကျေညာခဲ့ လေသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအရ နိုင်ငံတော် သမတကို လျှို့ဝှက်မဲဖြင့် ခြောက်နှစ်ကြိမ် ရွေးကောက် တင်မြှောက် သည်။ သမတက ဝန်ကြီးချုပ်ကိုခန့်ထား၍ ဝန်ကြီးများခန့် ထားခြင်းကို အတည်ပြုပေးရသည်။ ဥပဒေပြု အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သော အမျိုးသား လွှတ်တော်တွင် အဖွဲ့ဝင် ၁၆၅ ဦး ပါဝင်လေသည်။ ထို ၁၆၅ ဦး ခန့်တွင် မဟာမိတ် လေးနိုင်ငံ မှ စစ်တပ်များကို ဩစတြီးယားနိုင်ငံမှ ရုပ်သိမ်းခဲ့ကြသည်။

ဩစတြီးယား သမတနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ် ကိုးနယ် ပါဝင်၍ လူဦးရေမှာ ၁၉၇၂ ခုနှစ် ခန့်မှန်း သန်းကောင် ၈.၄၀၀၀၀၀ ယောက်ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ ၈၉ ရာခိုင်နှုန်းသည် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဗီယင်းနားမြို့သည် ဩစတြီးယား သမတနိုင်ငံ၏ မြို့ တော်ဖြစ်သည်။ ဒန်းည မြစ်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ ကန် သွယ်ရေးနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းအတွက် အချက်အခြာ မြို့ဖြစ် သည်။ ဗီယင်းနား တက္ကသိုလ်ကျောင်းသည် ထင်ရှား၏။

ဩစတြီးယား နိုင်ငံမှ ဒန်းည မြစ် ကမ်းပါးမှ မဲ့ ဗင်နီဇစ်တင် ဘုန်းကြီးကျောင်း

လူဦးရေ ၁,၆၀၃,၄၀၀ ယောက် (၁၉၇၂) နေထိုင်သည်။ (ဗီယင်းနားမြို့ — လည်းရှု။)

အခြားထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ ဂရပ်ဇမြို့၊ လင့် ဇမြို့၊ အင်းစပရတ်မြို့နှင့်ဆောလဇဗတ်မြို့များ ဖြစ်လေသည်။

ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ။

၁၈၆၇ ခုနှစ်တွင် ဥရောပတိုက် အလယ်ပိုင်းရှိ ဩစတြီးယားနိုင်ငံနှင့် ဟန် ဂေရီနိုင်ငံတို့သည် ပူးပေါင်း၍ ဘုရင်တဦးတည်း၏ အအုပ် အချုပ်အောက်တွင် ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီယန် အင်ပိုင်ယာ နိုင်ငံကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ထိုအခါက ဩစတြီးယား နိုင်ငံတွင် ဗိုဟီးမီးယားနယ် ပါဝင်၍ ဟန်ဂေရီနိုင်ငံတွင် ကရိုအေးရှားနယ်နှင့် ဆလဗီးနီးယားနယ်တို့ ပါဝင်သည်။ တဖန် ၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် တူရကီ လက်အောက်ခံ ဖြစ်သော ဗေဇ္ဇိုဗီးယားနှင့် ဟားဇီဂိုဗီးနား နယ်များကို သိမ်းယူရရှိ ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီ နိုင်ငံသည် အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် စတုရန်း မိုင်ပေါင်း ၂၆၀,၀၀၀ ကျော်ရှိ၍ လူဦးရေအားဖြင့် ၅၁ သန်းကျော် နေထိုင်ခဲ့ သည်။ ဥရောပတိုက်တွင် ရှုရှုနိုင်ငံမှလွဲလျှင် အကျယ်ပြန့် ဆုံး နိုင်ငံဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံအတွင်း၌ နေထိုင်သူ များမှာ ဂျာမန်လူမျိုး၊ ဆစ်လူမျိုး၊ မက်ဂျာလူမျိုး၊ ချက် လူမျိုး၊ ပိုးလူမျိုး၊ ရုသီးနီးယန်လူမျိုး ဟူ၍ အမျိုးမျိုး ကွဲ ပြားလျက်ရှိရာ ထိုလူမျိုး အသီးအသီး တို့သည် နိုင်ငံကြီး တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးထက် မိမိတို့နှင့် သက်ဆိုင်ရာနယ် လွတ် လပ်ရေးအတွက် ပို၍ အားထုတ် ဆောင်ရွက် ကြလေ သည်။ လူမျိုးအလိုက် ဓလေ့ထုံးစံနှင့် ဘာသာစကားတို့ ကိုလည်း ထိန်းသိမ်းထားကြသည်ဖြစ်ရာ ဓလေ့ထုံးစံနှင့် ဘာသာစကား အမျိုးမျိုး ကွဲပြားလျက်ရှိလေသည်။

ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီနိုင်ငံကို အုပ်စိုးခဲ့သော ဧက ဧရာဇ်ဘုရင်များမှာ ဖရန်စစ် ဂျိုးဇင်ဘုရင် (ခရစ် ၁၈၆၇- ၁၉၁၈)နှင့် ချားဘုရင် (ခရစ် ၁၉၁၆-၁၈)တို့ ဖြစ်သည်။ ထိုဧကရာဇ်ဘုရင်များသည် ဩစတြီးယားနိုင်ငံနှင့် ဟန်ဂေ ရီနိုင်ငံ နှစ်ခုကို စည်းလုံးညီညွတ်အောင် မဆောင်ရွက်နိုင် ခဲ့ကြချေ။ ဩစတြီးယားနိုင်ငံက တနိုင်ငံလုံးတွင် ဩဇာ လွှမ်းမိုးရန် ကြိုးစားသည်။ ဟန်ဂေရီ နိုင်ငံကလည်း လွတ် လပ်သော နိုင်ငံအဖြစ်ကို ရလိုသည်။ ထိုသို့အားဖြင့် နိုင်ငံ တွင်း၌ မကျေနပ်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာ၍ အချင်းချင်း မသင့်မတင့် ဖြစ်ကြလေသည်။

၁၉၁၄ ခုနှစ်သို့ ရောက်သော် ဩစတြီးယား နိုင်ငံမှ ဆိမ်ရွှေစံ ဖာဒီနန်နှင့် ကြင်ယာတော်တို့ကို ဆစ်အမျိုး သားတဦးက ဗေဇ္ဇိုဗီးယားနယ်တွင် လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ပစ်ခဲ့ လေသည်။ ထိုအရေးအခင်းကြောင့် ပဌမ ကမ္ဘာစစ် (၁၉၁၄-၁၈) စတင် ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ စစ်ပွဲအပြီးတွင် ဩစ

www.burmeseclassic.com

ဩစတြေးလား - ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ

ဩစတြေးလီးယားတိုက်

တြေးလား-ဟန်ဂေရီနိုင်ငံလည်း ပြိုကွဲခဲ့ရလေသည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် ဩစတြေးလားနိုင်ငံနှင့် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ ဟူ၍ သီးခြားနိုင်ငံနှစ်ခု သတ်မှတ်ခဲ့ကြလေသည်။ ယခင်က ဩစတြေးလား-ဟန်ဂေရီနိုင်ငံတွင် ပါဝင်သော ဗိုဟီးမီးယား၊ မိုရေးဗီးယား၊ ရုသီးနီးယားနှင့် ဆလိုဗားကီးယား နယ်များကို

စုပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသော ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားနိုင်ငံနှင့် ဆားဗီးယား၊ မွန်တီနီးဂရိုးနယ်များကို စုပေါင်း ဖွဲ့စည်းထားသော ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံ ဟူ၍ နိုင်ငံသစ်နှစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာခဲ့လေသည်။ (ကမ္ဘာ့စစ်၊ ပဌမ။ ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ။ ဩစတြေးလားနိုင်ငံ - လည်းရှု။)

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အငယ်ဆုံးတိုက်

ကမ္ဘာ၏တောင်ပိုင်းခြမ်း၊ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာထဲတွင် ပကတိအထီးတည်း ကျွန်းကြီးသဖွယ်တည်ရှိသော ဩစတြေးလီးယားတိုက်သည် တိုက်ကြီးခြောက်တိုက်တွင် အငယ်ဆုံးဖြစ်သည်။ ယင်းနှင့် အနီးဆုံးဖြစ်သော အာရှတိုက်နှင့်ပင် မိုင် ၁,၀၀၀ ဝေးသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဩစတြေးလီးယားတိုက်ကို နောက်ဆုံးမှ လူ့သို့ တွေ့ရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဩစတြေးလီးယားတိုက်။ ။ဩစတြေးလီးယားတိုက်သည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ တိုက်ကြီး ခြောက်တိုက်တွင် အငယ်ဆုံးတိုက် ဖြစ်သည်။ အရှေ့နှင့် အနောက်သို့ အရှည်ဆုံးနေရာတွင် ၂,၄၇၅ မိုင်ရှည်၍ တောင်နှင့် မြောက်သို့ အကျယ်ဆုံးနေရာတွင် ၁,၉၅၇ မိုင်ကျယ်ဝန်းသည်။ တက်စမေးနီးယားကျွန်း အပါအဝင် စုစုပေါင်း ၂,၉၇၄,၅၇၀ စတုရန်းမိုင်ကျယ်ဝန်းသည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်သည် ကမ္ဘာ၏ တောင်ပိုင်းခြမ်း၊ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာထဲ၌ တည်ရှိ၍ တောင်လတ္တီတွဒ် ၁၀ မှ ၄၅ အတွင်းနှင့် အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၁၁၄ မှ ၁၅၄ အတွင်း၌ ရှိလေသည်။

ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းသည် အရှည် မိုင်တသောင်း နှစ်ထောင်မျှသာရှိသည်။ အငူများ၊ ပင်လယ်အော်များ အလွန်နည်းသည်။ ပင်လယ်လက်ကြား ဟူ၍လည်း မြောက်ပိုင်း၌ ကာပင်တေးရီးယား ပင်လယ်ကွေ့ရှိ၍ တောင်ပိုင်း၌ ဂရိတ် ဩစတြေးလီးယန်းဗိုက် ရှိသည်။ အရှေ့မြောက်ကမ်းခြေနှင့် မိုင် ၃၀ မှ ၅၀ ကွာဝေးသော နေရာ၌ မိုင် ၁,၂၅၀ ရှည်သော ဂရိတ်ဗယ်ရီယာရီ ခေါ် သန္တာကျောက်တန်းကြီး ရှိ၏။ အရှေ့တောင် ကမ်းရိုးတန်းတွင် သင်္ဘောဆိပ်ကောင်းများ ရှိ၍ ကမ်းရိုးတန်း အနီး တလျှောက်တွင် ကျွန်းကလေးများစွာ ရှိလေသည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်အနီးရှိသော ကျွန်းများအနက် မြောက်ပိုင်းရှိ နယူးဂင်းနီကျွန်းနှင့် တောင်ပိုင်းရှိ တက်စမေးနီးယားကျွန်းတို့သည် ထင်ရှားသည်။ (နယူးဂင်းနီကျွန်း။ တက်စမေးနီးယားကျွန်း - လည်းရှု။)

ဩစတြေးလီးယား တိုက်သည် ပကတိအထီးတည်း ကျွန်းကြီးအဖြစ် တည်ရှိနေသော တခုတည်းသော တိုက်ဖြစ်သည်။ အနီးဆုံးတိုက် ဖြစ်သော အာရှတိုက်နှင့်ပင် မိုင် ၁,၀၀၀ ဝေးသည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

ဩစတြေးလီးယားတိုက်ကို မြေမျက်နှာသွင်ပြင် လိုက်၍

သုံးပိုင်းခွဲနိုင်သည်။ ယင်းတို့မှာ (၁) အနောက်ကျွန်းမြင့်ဒေသ၊ (၂) အလယ်ပိုင်းမြေနှိမ့်ဒေသ၊ (၃) အရှေ့တောင်တန်းဒေသတို့ ဖြစ်သည်။

အနောက်ကျွန်းမြင့် ဒေသသည် ပေ ၆၀၀ မှ ၃,၅၀၀ အထိသာ မြင့်သည်။ ထိုဒေသသည် ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏ တဝက်နီးနီး ကျယ်ဝန်းသည်။

အလယ်ပိုင်းမြေနှိမ့်ဒေသသည် ပင်လယ်သို့ ထွက်ပေါက် မရှိသော မြစ်များစီးဆင်းရာဒေသ ဖြစ်သည်။ အချို့နေရာတွင် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်ထက် နိမ့်နေတတ်ရာ အရှေ့တောင်ပိုင်း ဖြစ်သော မာရေးမြစ်ဝှမ်းဒေသသည် အနိမ့်ဆုံး အပိုင်းဖြစ်သည်။

အရှေ့တောင်တန်းဒေသသည် အမှန်စင်စစ် ကျွန်းမြေ

ဩစတြေးလီးယားတိုက် တည်နေရာပြ မြေပုံ

သြစတြေးလီးယားတိုက်

မြင့်၏ အစွန်း တောင်တန်းကြီး ဖြစ်သည်။ ယင်းတောင်တန်းကို ဂရိတ် ဒီပိုက်ဒင်း တောင်တန်းဟု ခေါ်သည်။ ထိုတောင်တန်းကြီးသည် သြစတြေးလီးယားတိုက်၏ အရှေ့ဖက်ကမ်းရိုး တလျှောက်တွင် ကမ်းရိုးနှင့် မိုင် ၅၀ မှ ၃၀၀ အကွာ၌ တန်းနေ၍ တောင်ဖက်ဆုံးတွင် အမြင့်ဆုံး တောင်များ ရှိသည်။ တောင်တန်းကြီးသည် မိုင် ၁၅၀ ခန့်ကျယ်၍ အနောက်ဖက်သို့ တဖြည်းဖြည်း နိမ့်ဆင်းသွားရာ ထိုဆင်ခြေလျှော တလျှောက်၌ ဒါလင်ဒေါင်း ခေါ် မြက်ခင်းပြင် ရှိသည်။ တောင်တန်းနှင့် ကမ်းရိုးတန်းအကြားတွင် အလွန်ကျဉ်းမြောင်းသော လွင်ပြင် ရှိသည်။

သြစတြေးလီးယားတိုက်ရှိ မြစ်များသည် အလွန်တိုသည်။ ယင်းတို့အနက် အထင်ရှားဆုံးမြစ်မှာ မာရေးမြစ်နှင့် ယင်း၏ မြစ်လက်တက် ဖြစ်သော ဒါလင်မြစ် တို့ဖြစ်ကြသည်။ မာရေးမြစ်သည် ဂရိတ်ဒီပိုက်ဒင်း တောင်တန်းတွင် မြစ်ဖျားခံ၍ အနောက်တောင်ဖက် ဆင်ခြေလျှော တလျှောက် ဖြည်းညင်းစွာ စီးဆင်းကာ ဂရိတ်သြစတြေးလီးယန်းဗိုက် ပင်လယ်ကွေ့တွင်းသို့ စီးဝင်သည်။

သြစတြေးလီးယားတိုက်ရှိ ရေအိုင်များ သည်လည်း များသောအားဖြင့် ကျယ်၍ တိမ်သည်။ နွေအခါ၌ အချို့ ရေအိုင်များသည် ရွံ့အိုင်ကြီးများသဖွယ် ရေမရှိပဲ ရွံ့များဖြင့် ပြည့်နေသည်ကိုသာ တွေ့ရသည်။ သြစတြေးလီးယားတိုက်ရှိ ဂျော့ရေအိုင်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အထူးဆန်း

ဆုံးသော ရေအိုင်တခု ဖြစ်သည်။ ယင်းရေအိုင်သည် ပေါ်လာလိုက် ပျောက်သွားလိုက် ဖြစ်သည်။ ဂျော့အိုင်နည်းတူ အရာအိုင် သည်လည်း အမြဲလိုလို ဆားကန်ကြီးသဖွယ် ဖြစ်နေပြီးနောက် လွန်ခဲ့သည့် အနှစ်တရာအတွင်း နှစ်ကြိမ်သာ ရေဖြင့် ပြည့်ခဲ့ဘူးလေသည်။

သြစတြေးလီးယား တိုက်တွင် ရေတံခွန်များ ရှိ၍ လှလည်း အလွန်လှပသည်။ သို့ရာတွင် မမြင့်လှချေ။

ရာသီဥတု

သြစတြေးလီးယားတိုက် အလယ်ကို ဒက္ခိဏယဉ်စွန်းတန်းသည် ဖြတ်သန်းသွားရကား သြစတြေးလီးယားတိုက် မြောက်ပိုင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ပင် မုတ်သုန်ဒေသ ဖြစ်သည်။ မုတ်သုန်လေသည် မြန်မာနိုင်ငံမှာကဲ့သို့ ဇွန်လမှ အောက်တိုဘာလအတွင်း မဟုတ်ပဲ၊ နိုဝင်ဘာလမှ ဧပြီလအတွင်း တိုက်ခတ်သည်။ တိုက်ခတ်သော မုတ်သုန်လေသည်လည်း အနောက်မြောက်လေ ဖြစ်သည်။ အနောက်မြောက်လေတိုက်ခတ်သော နိုဝင်ဘာလမှ ဧပြီလအတွင်း မြောက်ဖက် ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက် မိုးရွာသွန်းလေသည်။ သြစတြေးလီးယားတိုက် အလယ်ပိုင်းဒေသသည် တနှစ်ပတ်လုံး မိုးခေါင်လေသည်။ ထိုကြောင့် သြစတြေးလီးယားတိုက် အလယ်ပိုင်းသည် သဲကန္တာရဖြစ်၍ အနောက်တောင်ထောင့်မှာမှ ဆောင်းအခါ၌ မိုးရွာသော မြေထဲပင်လယ်ရာသီဥတု ရှိသည့် ဒေသ ဖြစ်သည်။

သြစတြေးလီးယားတိုက်ကို စတင်တွေ့ရှိသူ ကပ္ပတိန်ဂျိမ်းကွတ်နှင့် အဖွဲ့သားများ

ဩစတြေးလီးယားတိုက်

ဩစတြေးလီးယား တိုက်ဦးသားနှင့် ဗူးမားရင်းလက်နက်

ဩစတြေးလီးယား တတိုက်လုံးကို ခြုံကြည့်မှု များသောအားဖြင့် မိုးခေါင်းပါးသောဒေသများသည်။ မြောက်ဖက်နှင့် အရှေ့ဖက် ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက်၌သာ မိုးရွာသွန်း၍ ကုန်းတွင်းပိုင်း ဒေသများတွင် အချို့နှစ်များ၌ လုံးဝမိုးမရွာပဲ ရှိတတ်သည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏ သုံးပုံတပုံကျော်ကျော်သည် မိုးရေချိန် တနှစ်လျှင်ဆယ်လက်မထက် နည်း၍ တဝက်ကျော်ကျော်သည် ၁၅ လက်မထက်နည်းသည်။

ပေါက်ရောက်သော အပင်နှင့် တွေ့ရှိရသော တိရစ္ဆာန်များ
ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏ သဘာဝ ပေါက်ရောက်သော အပင်နှင့် တွေ့ရှိရသော တိရစ္ဆာန်များမှာ အခြားဒေသ၌ တွေ့ရခဲသော အပင်နှင့် တိရစ္ဆာန်များ ဖြစ်သည်။ မြေမျက်နှာပြင်၊ ရာသီဥတုကို လိုက်၍ ပေါက်ရောက်သည့် အပင်များ ကွဲပြားခြားနားသည်။

ဩစတြေးလီးယားတိုက် အလယ်ပိုင်းကုန်းမြေမြင့်ကြီး တခုလုံးနှင့် အစုအဝေးအိုင် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ မြေနိမ့်ဒေသ တဝိုက်လုံးသည် သဲကန္တာရဒေသဖြစ်သည်။ ရွားစောင်းပင်၊ ဆူးရှိသော မြက်ပင်၊ ခြုံဖုတ်များ စသည်ကြီးကြား ပေါက်ရောက်နေတတ်သည်။

ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏ အနောက်တောင်နှင့် အရှေ့တောင်ကမ်းရိုးတန်း၌ မြေထဲပင်လယ် ရာသီဥတုဒေသကို တွေ့ရသည်။ ဆောင်းရာသီ၌ မိုးရွာသည်။ လိမ်မော်သီး၊

သစ်သောသီး၊ ဇယုတ်သီး စသော သီးပင်များ၊ ဂျုံများ စိုက်ပျိုးကြ၍ စိုစွတ်သော အပိုင်း၌ အဖိုးတန်သစ်တောများ ရှိသည်။

ဩစတြေးလီးယားတိုက် မြောက်ဖက် ကမ်းရိုးတန်းဒေသတလျှောက်သည် အပူပိုင်းမြက်ခင်းဒေသ ဖြစ်သည်။ ကမ်းစပ်တွင် စိုစွတ်၍ သစ်တောများ ရှိသည်။ ကုန်းတွင်းဖက် ရောက်သောအခါ မုတ်သုန်တော၊ သို့မဟုတ် အမြဲစိမ်းလန်းသော အပင်များ ပေါက်ရောက်သော သစ်တောများ ရှိသည်။ ယင်းသစ်တောမျိုးကို လွန်သောအခါ မြက်ခင်းနှင့် သစ်ပင်စု ရောနှောနေသော ဆဗာနာမြက်ခင်းမျိုးကို တွေ့ရသည်။ မြက်ခင်းဒေသသည် သိုးနွားမွေးမြူရန် စားကျက်ကောင်း ဖြစ်သည်။

ဂရိတ်ဒီဗိုက်ဒင်း တောင်တန်း၏အနောက်ဖက် မာရေးနှင့် ဒါလင်မြစ်ဝှမ်းဒေသသည် သမပိုင်းမြက်ခင်းဒေသ ဖြစ်သည်။ ယင်းမြက်ခင်းဒေသတွင် သိုးများ အကြီးအကျယ် မွေးမြူရာ ကမ္ဘာပေါ်၌ သိုးအများဆုံးမွေးမြူရာဒေသကြီး ဖြစ်သည်။

မိုးကောင်းစွာ ရရုံမက ပင်လယ်နှင့် နီး၍ ပင်လယ်လေအမြဲရရှိသော အရှေ့ဖက်ကမ်းရိုးတန်းဒေသသည် ရာသီဥတု ညီညွတ်မှုတသည်။ မြက်ခင်းများ အမြဲစိမ်းစို နေသဖြင့် နွားမွေးကြသည်။ ထို့ကြောင့် နို့ထွက်ပစ္စည်း အမြောက်အမြားထွက်သဖြင့် နိုင်ငံခြားသို့ပင် တင်ပို့ရောင်းချနိုင်သည်။ ပိုမိုပူနွေးသော မြောက်ဖက်ကျကျ အပိုင်း၌ ကြံ၊ နာနတ်၊ ငှက်ပျောစသော သီးနှံပင်များကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ တောင်ခါးပန်းများတွင် ယူကလစ်တပ် စသော အဖိုးတန် သစ်တောများ ရှိသည်။

တက်စမေးနီးယားကျွန်းသည် သမအေးပိုင်း ဒေသဖြစ်သည်။ တနှစ်ပတ်လုံး မိုးရသည်။ ရာသီဥတုမျှတသည်။ အဓိကအားဖြင့် ဂျုံ၊ ပန်းသီး၊ အာလူးတို့ကို စိုက်ပျိုး၍ သိုးများ၊ နွားများလည်း မွေးမြူသည်။ ယူကလစ်တပ်ပင်များ ထူထပ်စွာပေါက်ရောက်သည်။

ဩစတြေးလီးယားတိုက်သည် အခြားတိုက်များနှင့် တစုံတရာ အဆက်အသွယ်မရှိ၊ ပကတိ အထီးတည်း တည်ရှိနေဘိသကဲ့သို့ တွေ့ရသည့် တိရစ္ဆာန်များ၊ သစ်ပင်များ၊ ပန်းပင်များသည်လည်း ထူးထူးဆန်းဆန် အံ့ဩဖွယ် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ မည်သည့် ဒေသတွင်မှ မတွေ့ရှိရသော သစ်ပင်အမျိုးပေါင်း တသောင်းကျော်ကို ဩစတြေးလီးယားတိုက်၌ တွေ့ရသည်။

အခြားဒေသ၌ မတွေ့ရှိရသော တိရစ္ဆာန်များငှက်များကိုလည်း ဩစတြေးလီးယားတိုက်၌ တွေ့ရှိရသည်။ ပလက်တီပတ်ခေါ် ဘဲတူ ဖျံတူကောင်သားပိုက်ကောင်အမျိုးမျိုး၊ အိချစ်ဒနာ ပရွက်စားကောင်၊ အီးမျူး၊ ငှက်ကုလားအုပ်၊

ဩစတြေးလီးယားတိုက်

ဒင်ဂို ခေါ် တောခွေးတမျိုး၊ ကွာလာဝက်ဝံ စသည်တို့ကို ဩစတြေးလီးယားတိုက်မှ တပါး အခြား မည်သည့်ဒေသ တွင်မျှ မတွေ့ရချေ။

တွင်းထွက်ခတ်သတ္တုများ

ဩစတြေးလီးယားတိုက်သည် ဓာတ်သတ္တု ပေါများသော တိုက်ကြီး ဖြစ်သည်။ အနောက်ဖက် ကုန်းမြေမြင့်ဒေသတွင် ရွှေအမြောက်အမြား တွေ့ရသည်။ ကာလဂူလီရွှေတွင်းသည် အကြီးကျယ်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်အရှေ့ပိုင်း ဝိတိုရိယနယ်၌လည်း ရွှေကို တွေ့ရသည်။ ကွင်းစလန်နှင့် နယူးဆောက်သဝေးပြည်နယ်တို့မှ ကျောက်မီးသွေးထွက်သည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်ထွက် ကုန်အားလုံး တန်ဖိုး၏ ၇၀ဝက်သည် ကျောက်မီးသွေးထွက်ကုန်မှရရှိသည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်ထွက် အခြားအဖိုးတန်ခတ်သတ္တုများမှာ ကြေးနီ၊ ငွေ၊ ခဲ၊ သံ၊ သူပိ၊ ပလက်တီနမ်၊ သိဖြူ၊ မက်ဂနီဆီယံနှင့် ရွှံ့များဖြစ်ကြသည်။ ဩစတြေးလီးယား တတိုက်လုံးမှ ထွက်သော တွင်းထွက်သတ္တုများ၏ ထက်ဝက်ကို နယူးဆောက်သဝေးပြည်နယ်မှ ရရှိသည်။ (နယူးဆောက်သဝေး ပြည်နယ် — လည်းရှု။)

လူဦးရေနှင့် အလုပ်အကိုင်

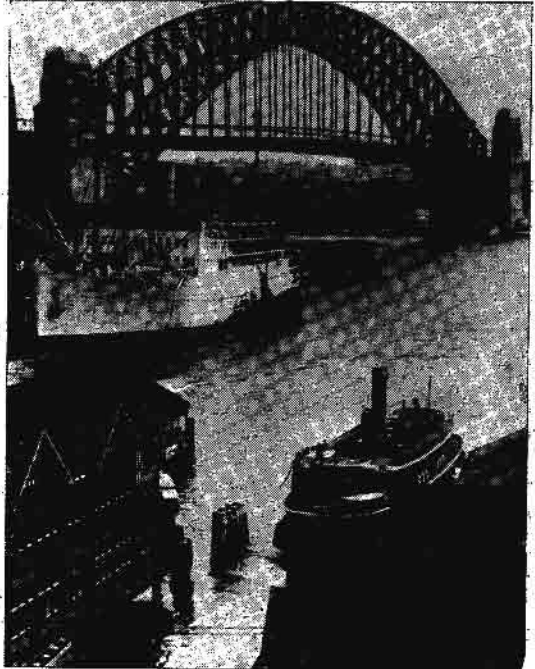
၁၉၇၃ ခုနှစ်ခန့်မှန်းခြေအရ ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏ လူဦးရေသည် ၁၃,၀၂၆,၃၀၀ ယောက်ဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်ကား လူဦးရေ ညီမျှစွာရှိသည် မဟုတ်ချေ။ များသောအားဖြင့် အရှေ့တောင်ပိုင်းနှင့် ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက်မြို့ကြီးပြကြီးများတွင် လူနေအိမ်ခြေ အများဆုံးဖြစ်သည်။ ကျေးရွာလူထုမှာ လူဦးရေ၏လေးပုံတပုံသာရှိသည်။ နယူးဆောက်သဝေးနှင့် ဝိတိုရိယပြည်နယ်တို့သည်လူဦးရေ အထူထပ်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်၌ နေထိုင် ကြသူများသည် များသောအားဖြင့် ဗြိတိသျှလူမျိုး အဆက်အနွယ်များဖြစ်ကြသည်။ တိုင်းဦးသားလူမျိုးများသည် ယခုအခါ ၅၀,၀၀၀ ခန့်သာ ရှိတော့သည်။ ယင်းတို့သည် အတည်တကျ တနေရာတည်း၌ နေထိုင်လုပ်ကိုင်မစားပဲ လှည့်လည်သွားလာနေတတ်သည်။

ဩစတြေးလီးယားတိုက် အမျိုးသားဝင်ငွေ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေးမှ ရရှိသည်။ မွေးမြူရေးတွင် သိုးမွေးမြူရေးသည် အကြီးကျယ်ဆုံး လုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ မာရီနိုး သိုးမျိုးသည် ဩစတြေးလီးယားတိုက်၌ မွေးမြူသော နာမည်ကျော် သိုးမျိုးကောင်း ဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်ထွက်ကုန်၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် သိုးမွေးဖြစ်သည်။ အခြားအကြီးအကျယ် မွေးမြူသော တိရစ္ဆာန်များမှာ နွား၊ ဆိတ်၊ ဝက်တို့ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ဩစတြေးလီးယားတိုက်မှ ထောပတ်၊ ဒိန်ခဲ၊ နို့ဆီ စသောနို့ထွက်ပစ္စည်းများ၊

အမဲသား၊ ဆိတ်သား၊ သိုးသား၊ ဝက်သား စသည်တို့ကို ကြားရှည်ခံရန်ပြုပြင်ထားသော စည်သွတ်အသားဗူးများကို နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်သည်။

ဩစတြေးလီးယားတိုက်၌ ဂျုံကို အဓိက ထား၍ စိုက်ပျိုးကြသည်။ အခြားထင်ရှားသော စိုက်ပင်များမှာ ပန်းသီး၊ သစ်သောသီး၊ စပျစ်သီး၊ နာနတ်သီး စသော သီးနှံပင်မျိုးစုံနှင့် ကြံပင်များ ဖြစ်သည်။ ဂျုံနှင့် အသီးအနှံအမြောက်အမြားကိုလည်း နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ရောင်းချလေသည်။

ဩစတြေးလီးယားတိုက်သည် စိုက်ပျိုးရေး၌သာမက စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်း၌လည်း ကမ္ဘာပေါ်တွင် အထွန်း

ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံ ဆစ်ဒနီမြို့မှ နာမည်ကြီးဆစ်ဒနီတန်ထားကြီးကားဆုံးဒေသများ အနက် တခု အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ လူတရာလျှင် ၂၈ ယောက်ခန့်သည် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်နေသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏ ထင်ရှားသော စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ စည်သွတ်ဗူးလုပ်ငန်း၊ သံမဏိလုပ်ငန်း၊ မော်တော်ယာဉ်နှင့် လေယာဉ်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းတို့ဖြစ်ကြသည်။

သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး

ဩစတြေးလီးယားတိုက်အတွင်း၌ မီးရထားလမ်း မိုင်နှစ်သောင်း ခန့် ရှိထောင်ခန့် ရှိသည်။ မီးရထားလမ်းများကို မိမိပြည်နယ်နှင့် မိမိဖောက်လုပ်ကြခြင်းဖြစ်ရာမီးရထားလမ်းအကျယ်သည် ပြည်နယ်တခုနှင့်တခု မတူသဖြင့် ပြည်

www.burmeseclassic.com

နယ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မီးရထားလမ်းဖြင့် ဆက်စပ်ထားသော်လည်း ခရီးသည်များတောက်လျှောက် မသွားလာနိုင်ချေ။ ရထားပြောင်းစီးရလေသည်။ မော်တော်ကားလမ်းမှာမူ မိုင်ပေါင်းငါးသိန်းခန့်ရှိသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးသည်မှစ၍ ဩစတြေးလီးယားတိုက်တွင် လေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ခရီးလမ်းများ တိုးတက် များပြားလာလေသည်။ စိတ်ဝင်စားဖွယ် လေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး တိုးချဲ့မှုတစ်ခုကား မိုးပျံဆရာဝန်ဟု ခေါ်ကြသော လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အလုပ်သမားလူနာများရှိရာ သတ္တုတွင်း၊ မွေးမြူရေးခြံစသော မြို့နှင့်ဝေးသည့် အလုပ်သမားများနေရာ ဒေသများသို့ ချက်ခြင်း ဆရာဝန်များ လေကြောင်း ခရီးဖြင့် သွားရောက်ကုသပေးခြင်း ဖြစ်သည်။

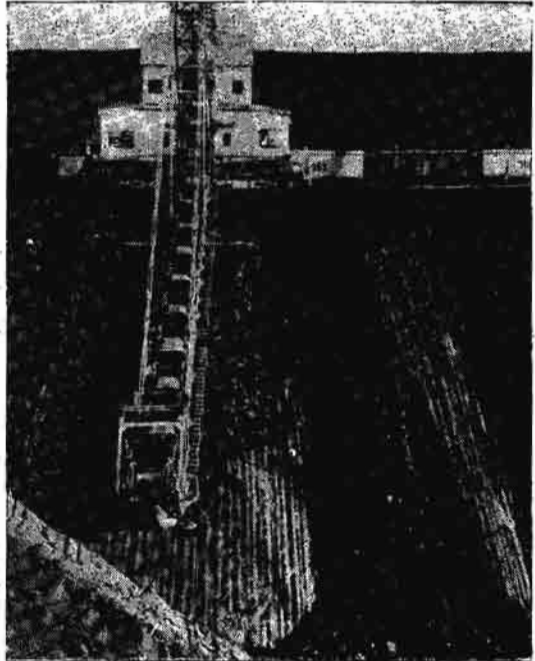
အုပ်ချုပ်ရေး

ဩစတြေးလီးယား တိုက်သည် ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်၍ ဩစတြေးလီးယား ဓနသဟာယ ပြည်ထောင်စုအဖြစ် ပါဝင်သည်။ ဩစတြေးလီးယား တတိုက်လုံး၏ မြို့တော်မှာ ကန်းဗရာမြို့ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၁၄၁,၇၉၅ ယောက်ရှိသည်။ (ကန်းဗရာမြို့—၅။)

ဩစတြေးလီးယားတိုက်တွင် ပြည်နယ်ခြောက်နယ်နှင့် နယ်ကြီးနှစ်နယ်တို့ ပါဝင်သည်။ ပြည်နယ်များမှာ (၁) ဩစတြေးလီးယား အနောက်ပိုင်း၊ (၂) တက်စမေးနီးယား၊ (၃) ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်း၊ (၄) ဝိတိုရီးယား၊ (၅) နယူးဆောက်သဝေး၊ (၆) ကွင်းစလန် ပြည်နယ်တို့ဖြစ်၍ နယ်ကြီးများမှာ ဩစတြေးလီးယား မြောက်ပိုင်းနယ်နှင့် ဩစတြေးလီးယား မြို့တော်နယ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ (ကွင်းစလန်ပြည်နယ်။ ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်းပြည်နယ်။ ဩစတြေးလီးယားမြောက်ပိုင်းနယ်။ ဩစတြေးလီးယား အနောက်ပိုင်းပြည်နယ်။ ဝိတိုရီးယား ပြည်နယ်။ နယူးဆောက်သဝေးပြည်နယ်။ တက်စမေးနီးယားကျွန်း—၅။)

ထိုမှတစ်ပါး ဩစတြေးလီးယား ဓနသဟာယအစိုးရသည် ပါပူယာ နယူးဂင်းနီနယ်ကို၎င်း၊ (နယူးဂင်းနီကျွန်း—၅။) နော်ဖို့ကျွန်း၊ အက်ရှမ်းနှင့် ကာတီယာကျွန်းများ၊ ဟာစ်နှင့် မက္ကဒေါ် နယ်ကျွန်းများ၊ ကိုကိုးနှင့် ကီးလင်း ကျွန်းများ၊ ခရစ္စမတ်ကျွန်းတို့ကို၎င်း၊ ဩစတြေးလီးယား အန္တာတိတ်နယ်ပယ်ကို၎င်း အုပ်ချုပ်ရသည်။

၁၉၀၁ ခုနှစ်မှစ၍ နယ်များကို ခွဲလိုက်၍ မိမိနယ်နှင့် မိမိ စိတ်တိုင်းကျ အုပ်ချုပ်ကြရသည်။ ပြည်နယ် အသီးအသီးတွင် သီးသန့်ပါလီမန်တစ်ရပ်၊ တရားရုံးချုပ်တစ်ရပ် ရှိကြသည်။ ဩစတြေးလီးယား ဓနသဟာယပြည်ထောင်စုအစိုးရတွင်လည်း ပါလီမန်လွှတ်တော်ရှိသည်။ ဓနသဟာယပါလီမန် အောက်လွှတ်တော်သို့ ပြည်နယ်များမှ ကိုယ်စားလှယ်များ လူဦးရေ အချိုးအစား အလိုက် ပါဝင်ရသည်။ အထက်

ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံ ဝိတိုရီးယားပြည်နယ် ယာလွန်းမှ သတ္တုတွင်းကြီး၌ တူးဖော်ရေးအတွက် အသုံးပြု တူးဖော်နေပုံ

လွှတ်တော်သို့မူ ပြည်နယ်တစ်ခုမှ ပြည်နယ်ပါလီမန် ကိုယ်စားလှယ် ၁၀ ဦးကျစီ ပါဝင်ရသည်။ ဓနသဟာယ ပါလီမန် အောက်လွှတ်တော်၌ အမတ်နေရာ အများဆုံးရသော နိုင်ငံရေးပါတီခေါင်းဆောင်ကို ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် တင်မြှောက်၍ အစိုးရအဖွဲ့ကို ခေါင်းဆောင်စေသည်။ ဗြိတိသျှ ဘုရင်မကိုယ်စား ဆောင်ရွက်ရန် ဗြိတိသျှအစိုးရက ဩစတြေးလီးယား ဓနသဟာယ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အကြံပေးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အား ဘုရင်ခံချုပ်အဖြစ် ခန့်ထားရသည်။

သမိုင်း

ဩစတြေးလီးယား တိုက်သည် တိုက်ကြီး ခြောက်တိုက် အနက် နောက်ဆုံးမှ တွေ့ရှိ၍ မကြာမီကမှ ယဉ်ကျေးမှု တိုးတက် ပြန့်ပွားလာသော တိုက်ဖြစ်သော်လည်း တည်ရှိခဲ့သော အချိန်ကာလမှာ အလွန်ပင် ရှေးကျလျက် အာရှနှင့် ဥရောပတိုက်တို့ ပင်လယ်ရေအောက်တွင် နစ်မြုပ်နေစဉ်ကပင် ကျွန်းကြီး တကျွန်းအဖြစ် တည်ရှိ နေခဲ့ဟန် ရှိကြောင်းဖြင့် ပထဝီသိပ္ပံပညာရှင်များက ယူဆကြသည်။

ဩစတြေးလီးယားတိုက်ကို မည်သည့် အချိန်က စတင် တွေ့ရှိခဲ့သည်ဟု အတိအကျမပြောနိုင်ချေ။ သို့သော် အရှေ့အိန္ဒိယ ကျွန်းစုအလွန်ရှိ ကုန်းမြေတစ်ခုအကြောင်း ရေးသားထားသော စာတမ်းတစ်ခုကို ကား ၁၅၄၂ ခုနှစ်တွင် ပေါ်တူဂီနိုင်ငံ၌ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ဘူးသည်။ ဤသည်ကိုထောက်ခံခြင်းအားဖြင့် ဩစတြေးလီးယားတိုက်ကို ပေါ်တူဂီတို့ စတင်တွေ့

www.burmeseclassic.com

ဩစတြေးလီးယားတိုက်

ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်းပြည်နယ်

ပို့သည်ဟု ယူဆရန်ရှိသည်။ ၁၆၀၆ ခုနှစ်တွင် ဒပ်ချလူမျိုးရေးကြောင်း ခရီးသွားတဦးသည်ကားပင်တေးရီးယား ပင်လယ်ကမ်းအရှေ့ဘက်ကမ်းကိုတွေ့ရှိခဲ့သွားသည်ဟု ဆိုသည်။ ၁၆၄၂ ခုနှစ်တွင်ဒပ်ချသင်္ဘောသား အတဲဗယ်ဂျေ တက်စမင် ဆိုသူသည် ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏တောင်ပိုက်တွင် ကပ်လျက်ရှိသော တက်စမေးနီးယားကျွန်းကိုတွေ့ရှိလေသည်။

ဒပ်ချလူမျိုးတို့သည် ဩစတြေးလီးယားတိုက်ကို တွေ့ရှိကြသော်လည်း အတည်တကျ တက်ရောက်နေထိုင်ခြင်းကား မပြုကြချေ။ ၁၇၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကက်ပတိန် ဂျိမ်းကုတ် ဆိုသူ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး နယ်သစ်ရှာသူသည် ဩစတြေးလီးယားတိုက် အရှေ့ဘက်ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်တောင်မှ မြောက်သို့ လှည့်လည်ရောက်ရှိယင်း ယခု နယူးဆောက်သဝေးပြည်နယ်ဟု ခေါ်သော ဒေသကို အင်္ဂလိပ်ပိုင် ဒေသ အဖြစ် သတ်မှတ်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ (ကုတ်၊ ကက်ပတိန် — လည်းရှု။) အင်္ဂလိပ်တို့သည် ယခင်က အကျဉ်းသားများကို အမေရိကတိုက်ရှိ ကိုလိုနီနယ်များသို့ ပို့ခဲ့သော်လည်း အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်၍ ကိုလိုနီနယ် အမြောက်အမြား လက်လွှတ်လိုက်ရပြီးသည့်နောက် ၁၇၈၈ ခုနှစ်မှ စ၍ အကျဉ်းသားများကို ဩစတြေးလီးယားတိုက်ရှိ နယ်မြေသစ်များသို့ ပို့လေသည်။ ၁၈၅၁ ခုနှစ်တွင် ဩစတြေးလီးယားတိုက်၌ ရွှေကို တွေ့ရသဖြင့် ရွှေတွင်း လုပ်ငန်းဖြင့် စီးပွားရှားရန် လာရောက် နေထိုင်သူများကြောင့် လူဦးရေ တိုးလာလေသည်။ ထိုသူများက အကျဉ်းသားများပို့သည်ကို ကန့်ကွက်သော်လည်း ၁၈၆၈ ခုနှစ်အထိမူ အကျဉ်းသားများ အပို့မရင်ခွင့်ချေ။ တဖြည်းဖြည်းသာ အကျဉ်းသားဦးရေကို လျော့၍ ပို့ခဲ့လေသည်။ ရှေးဦးလာရောက်နေထိုင်သူများသည် ရိက္ခာအခက်အခဲနှင့် အတော်ပင် ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရသည်။ တဖြည်းဖြည်း နယ်သစ်များကို ရှာဖွေတည်ထောင် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြမှ အနေကျသွားလေသည်။ ဤသို့ဖြင့် နယူးဆောက်သဝေး ပြည်နယ်သည် ရှေးဦးဆုံး တည်ထောင်သော ပြည်နယ် ဖြစ်၍ ၁၈၀၄ ခုနှစ်တွင် တက်စမေးနီးယားကျွန်းကို၎င်း၊ ၁၈၅၁ ခုနှစ်တွင် ဝိတိုရီးယပြည်နယ်ကို၎င်း၊ ၁၈၅၉ ခုနှစ်တွင် ကွင်းစလန်ပြည်နယ်ကို၎င်း တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၀၁ ခုနှစ်တွင် ထိုပြည်နယ်များကို စုပေါင်းကာ ဩစတြေးလီးယား နေသဟာယပြည်ထောင်စုဟူ၍ ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။

ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်းပြည်နယ်။ ၥဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်းပြည်နယ်သည် ဩစတြေးလီးယားတိုက် အလယ်ပိုင်းတွင် တောင်ဖက်ကျကျ၌ တည်ရှိသည်။ တက်စမေးနီးယားပြည်နယ်ကို ချန်လှပ်၍ အခြားသော ဩစတြေးလီးယား ဓနသဟာယပြည်နယ် အသီး

အသီးတို့နှင့် နယ်ချင်းစပ်လျက်ရှိသော ပြည်နယ်ဖြစ်သည်။ အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် ၃၈၀,၀၇၀ စတုရန်းမိုင် ရှိ၍ လူဦးရေ ၁,၁၉၀,၉၀၀ ယောက် (၁၉၇၁) နေထိုင်သည်။

ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းသည် ဩစတြေးလီးယားတိုက် အလယ်ပိုင်း သဲကန္တာရအတွင်း ကျရောက်၍ ပြည်နယ်အနောက်ပိုင်းသည် လွင်ထီးပြင်ဒေသဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းတွင် ပေ ၃,၀၀၀ ကျော်အထိ မြင့်သော ဖလန်ဒါးတောင်နှင့် အခြားတောင်တန်းများရှိ၍ မြောက်ပိုင်းတွင် မပ်စကရေ တောင်တန်းများရှိသည်။ မာရေးမြစ်သည် ပြည်နယ်အရှေ့တောင်ပိုင်းကို ဖြတ်သန်း၍ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာထဲသို့ စီးဝင်သည်။

ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်းပြည်နယ် နယ်ဥက္ကဋ္ဌသည် ပူချို ခြောက်သွေ့သည်။ တောင်ဖက် ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် မိုးအသင့်အတင့် ရွာသဖြင့် အသီးအနှံစိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ အတွင်းဖက်ပိုင်း၌မူကား မိုးအလွန်နည်းသည်။ အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသသည် မြေဩဇာ ထက်သန်သဖြင့် စိုက်ပျိုးရေး ဖြစ်ထွန်းသည်။ သိုးများကိုလည်း မွေးမြူကြသည်။ အထူးသဖြင့် အင်္ဂလိပ်တို့မြို့နယ်တွင်းရှိ စပျစ်မြုံ့များမှာ ထင်ရှားသည်။ ထို့ကြောင့် ပိုင်အရက် လုပ်ငန်းသည် ကြီးပွားတိုးတက်လျက် ရှိလေသည်။

ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်း ပြည်နယ်သည် စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိက လုပ်ကိုင်သော ပြည်နယ် ဖြစ်၍ တောင်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းတွင် ဂျုံ၊ မုယော၊ မြင်းစားဂျုံ၊ အာလူးတို့ကို အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးသည်။ စပျစ်၊ လိမ္မော်၊ စသော သစ်သီးများကိုလည်း စိုက်ပျိုးသည်။ သိုးမွေးမြူရေး လုပ်ငန်းသည်လည်း ထင်ရှားသော လုပ်ငန်းဖြစ်၍ တောင်ပိုင်းပြည်နယ်မှ သိုးမွေး အမြောက်အမြား ထွက်သည်။ ကြေးနီနှင့် သံကို တူးဖော်ရရှိသည်။ ထွက်ကုန်များမှာ ဂျုံ၊ ဂျုံမှုန့် သစ်သီးအစုံနှင့် အခြောက်၊ ဝိုင်အရက်၊ အသား၊ ထောပတ်၊ သိုးမွေး၊ ကြေးနီတို့ဖြစ်သည်။

ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်း ပြည်နယ်တွင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် မီးရထားလမ်းကို တွင်ကျယ်စွာအသုံးချကြရသည်။ မာရေးမြစ်ကြောင်းကိုလည်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အသုံးပြုကြသည်။ ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်း ပြည်နယ် ပညာရေးသည် အခမဲ့ပညာရေးစနစ်ဖြစ်၍ ကလေးတိုင်း ၁၄ နှစ် အရွယ်အထိပညာမသင်ပဲမနေရချေ။

အင်္ဂလိပ်တို့မြို့သည် စိန်ပင်းဆင့် ပင်လယ်ကွေ့ အနီးတွင် တည်ရှိ၍ ပြည်နယ်၏ မြို့တော် ဖြစ်သည်။ (အင်္ဂလိပ်တို့မြို့ — လည်းရှု။) အခြား ထင်ရှားသော မြို့များမှာ ပြည်နယ်တွင်း အကြီးဆုံး ဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်သော ပွီပီရီးပိုင်ယယ်လာမြို့၊ မောင်ဂဗ္ဗိယာမြို့၊ ပွီအော်ဂပ်စတာမြို့၊ ဂေါလားမြို့နှင့် ရင်းမတ်မြို့များ ဖြစ်ကြသည်။

ဩစတြေးလီးယားတောင်ပိုင်းပြည်နယ်

ဩစတြေးလီးယားအနောက်ပိုင်းပြည်နယ်

၁၈၀၂ ခုနှစ်တွင် မြိတ်သျှအမျိုးသား ရေမြေသစ်ရှာ ဖွဲ့သူ မက်သယူး ဖလန်းဒါးသည် ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်း ကမ်းခြေသို့ ဦးစွာရောက်ရှိခဲ့ပြီးနောက် ၁၈၁၆ ခုနှစ်တွင် ဩစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်း ပြည်နယ်ကို မြိတ်သျှ ကိုလိုနီနယ် အဖြစ် စတင် အခြေစိုက်ခဲ့သည်။ ၁၉၀၁ ခုနှစ်တွင် ပြည်နယ်သည် ဩစတြေးလီးယား ဓန သဟာယထံသို့ ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

ဩစတြေးလီးယားမြောက်ပိုင်းနယ်။ ။ဩစတြေးလီးယား မြောက်ပိုင်းနယ်သည် ဩစတြေးလီးယား ဓန သဟာယ ပြည်နယ်များ ဆိုင်ရာ ဗဟိုအစိုးရက တိုက်ရိုက် အုပ်ချုပ်သော နယ်ဖြစ်သည်။ နယ် အကျယ်အဝန်းမှာ ၅၂၀,၂၈၀ စတုရန်းမိုင် ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၉၄,၈၀၀ ခန့် (၁၉၇၂) နေထိုင်သည်။ ထိုလူဦးရေအနက် ၉,၀၀၀ ခန့်မျှသာ မျက်နှာဖြူ လူမျိုးများ ဖြစ်၍ ကျန်ရှိသူတို့သည် ဩစတြေးလီးယား တိုင်းဦးသားများ ဖြစ်ကြသည်။ ဂျပန် လူမျိုးနှင့်တရုတ်လူမျိုးအချို့တို့လည်း ထိုနယ်၌နေထိုင်သည်။ ဩစတြေးလီးယား မြောက်ပိုင်းနယ်သည် များသော အားဖြင့် အပူပိုင်းတိုင်းဒေသနယ်တို့ကို ကျရောက်လျက် ရှိခြင်းကြောင့် အပူပိုင်း ရာသီဥတုမျိုး ရှိသည်။ နွေရာသီတွင် မိုးရွာသည်။ တောင်ပိုင်းသည် ကုန်းမြင့် ဒေသဖြစ်၍

ဩစတြေးလီးယားတိုက် အလယ်ပိုင်း သဲကန္တာရ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သောကြောင့် ခြောက်သွေ့သည်။

ဩစတြေးလီးယား မြောက်ပိုင်းနယ်တွင် နွား၊ မြင်း၊ သိုး မွေးမြူခြင်း လုပ်ငန်းသည် အဓိက လုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ အခြားထင်ရှားသော လုပ်ငန်းများမှာ ပုလဲထုပ်ခြင်းနှင့် သတ္တုတူးဖော်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ရွှေ၊ သံဖြူ၊ ကြေးနီ၊ ဝှေးရဲ၊ တန်းတလမ်း၊ လချေး၊ ယူရေးနီးယမ်း၊ ဗောက်ဆိုက် စသော တွင်းထွက် များကို တူးဖော် ရရှိနိုင်သော်လည်း အစာရေစာ၊ ပို့ဆောင်ရေး အခက် အခဲတို့ကြောင့် သတ္တု တူးဖော်ခြင်း လုပ်ငန်း၌ တိုးတက်မှု နှောင့်နှေးလျက် ရှိလေသည်။ တိရစ္ဆာန် စားကျက်ပေါသော မြောက်ပိုင်း တွင် လူအများ နေထိုင်ကြသည်။

ဒါဝင်မြို့သည် (လူဦးရေ - ၁၉၇၀၊ ၃၂,၉၄၃) မြို့တော် ဖြစ်သည်။ နယ်တွင် အကြီးဆုံးသော ဆိပ်ကမ်းမြို့လည်း ဖြစ်၊ လေကြောင်း စခန်းမြို့လည်း ဖြစ်သည်။

ဩစတြေးလီးယား မြောက်ပိုင်းနယ်ကို ကုန်းဗဟူးမြို့ရှိ ဗဟိုအစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ်က အုပ်ချုပ်သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ စ၍ နယ်သားတို့သည် အဖွဲ့ဝင် ၁၄ ဦး ပါဝင်သော ဥပဒေပြုအဖွဲ့သို့ ကိုယ်စားလှယ် ခြောက်ဦး ရွေးကောက် တင်မြောက် စေလွှတ်ခွင့်ကို ရရှိခဲ့ကြသည်။ ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြု လွှတ်တော်သို့ ကိုယ်စားလှယ်တဦး စေလွှတ်ခွင့် ကိုလည်း ရရှိကြသည်။

ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံ အနောက်ပိုင်းပြည်နယ်မှ အဖိုးတန်သစ် များရသည်။

ဩစတြေးလီးယားအနောက်ပိုင်းပြည်နယ်။ ။

ဩစတြေးလီးယား အနောက်ပိုင်းပြည်နယ်သည် ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏ သုံးပုံတပုံနီးပါးမျှ ရှိ၍ အကြီးဆုံး ပြည်နယ် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ် အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၉၇၅,၉၂၀ ရှိပြီးလျှင် လူဦးရေ ၁,၀၅၉,၀၀၀ (၁၉၇၁) နေထိုင်သည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက် ရှိကမ်းမြောင်ဒေသအနိမ့်ပိုင်းမှ လွဲ၍ ကျန်ပြည်နယ်တခုလုံးသည် ပျမ်းမျှ အမြင့်ပေ ၁,၃၀၀ ရှိသော ကုန်းပြင်မြင့် ဖြစ်သည်။ တောင်ရိုး တောင်တန်းများရှိသည်။

ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်း ကုန်းတွင်းကျသော ဒေသမှာ သဲကန္တာရ ဖြစ်သည်။ မြောက်ဖက်တွင် ဂရိတ်သဲကန္တာရ တည်ရှိ၍ တောင်ဖက်တွင် ဩစတြေးလီးယားတောင်ပိုင်း ပြည်နယ်မှ အနောက်ပိုင်း ပြည်နယ်အထိကျယ်ပြန့်သော ဂရိတ်ဝိတိုရိယ သဲကန္တာရ တည်ရှိလေသည်။

ထင်ရှားသော မြစ်များမှာ ဖစ်ရှိုင်မြစ်၊ ဖော်တက်စကျူမြစ်၊ မာချီဆန်မြစ်နှင့် ဆွမ်းမြစ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်းသည် ပူပြင်း ခြောက်သွေ့သဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးတို့အတွက် မသင့်လျော်ချေ။ ပြည်နယ်အနောက် တောင်ပိုင်းတွင် ရာသီဥတု

မျာတ၍၊ မိုး အသင့်အတင့်ရွာသဖြင့် အသီးအနှံများကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ သိုးနွားတို့ကိုလည်းမွေးမြူသည်။

ရွှေတူးဖော်သည့် လုပ်ငန်းသည် ပြည်နယ်တွင် အကြီးဆုံးသော စက်မှုလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ ကာလဂူလီနှင့် ကူလဂါဒီရွှေတူးများမှာ ထင်ရှားသည်။ ထိုရွှေတူးများကို ၁၈၉၃ ခုနှစ်တွင် စတင် တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ သံ၊ ငွေ၊ သံပြု၊ ကျောက်ဂွမ်း၊ စိန်သတ္တုတို့ ကိုလည်း တူးဖော်ရရှိသည်။

ပြည်နယ် အနောက်တောင်ပိုင်းသည် မြေဩဇာထက် သန်၍၊ မိုး အတော်အသင့်ရွာသဖြင့် စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းနှင့် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းတို့ကို ထိုဒေသ၌ လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဂျုံ၊ မုယော၊ မြင်းစားဂျုံ၊ အာလူးနှင့် ပန်းသီးတို့ကို အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးသည်။ သိုးနှင့်နွားကို အနောက်တောင်ပိုင်းနှင့် အနောက်မြောက်ပိုင်း ဒေသများတွင် မွေးမြူကြသည်။ ပုလဲငုပ်သည့် လုပ်ငန်းသည်လည်း ထင်ရှားသော လုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ သစ်တောများမှ သစ်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းသည်လည်း ထင်ရှားသော လုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ သစ်တော များမှလည်း အဖိုးတန် သစ်များ ရရှိသည်။ ဤပြည်နယ်မှအဓိကထွက်ကုန်များမှာ ဂျုံ၊ ဂျုံမွန်၊ သိုးမွေး၊ သစ်၊အခဲ၊ ထောပတ်နှင့် သစ်သီး၊ ရွှေ၊ ပုလဲနှင့် မုတ်ခွံတို့ ဖြစ်သည်။

ဩစတြေးလီးယား အနောက်ပိုင်း ပြည်နယ်သည် အခြားဩစတြေးလီးယား ဓနသဟာယ ပြည်နယ်များနှင့် မီးရထားလမ်းဖြင့်၎င်း၊ လေကြောင်းလမ်းဖြင့်၎င်း ဆက်

တဆဲခနစ်ရာစုနှစ် အတွင်းက ဥရောပတိုက်သားတို့သည် ဩစတြေးလီးယား အနောက်ပိုင်း ကမ်းခြေသို့ ဦးစွာ ရောက်ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၂၆ ခုနှစ် ကျခါမှ ဗြိတိသျှတို့က ထိုဒေသ၌ စတင်အခြေစိုက်နေထိုင်ကြသည်။ ထိုနောက် ၁၈၂၉ ခုနှစ်တွင် ကပ္ပတိန် ဂျိမ်း စတားလင်သည် ဆွမ်းမြစ်ဝှမ်းဒေသကို ဗြိတိသျှအစိုးရပိုင်နက်အဖြစ် သိမ်းယူခဲ့လေသည်။ ပတ်နှင့် ဖရီးမန်းတမြို့များကိုလည်း တည်ခဲ့သည်။ ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဩစတြေးလီးယား အနောက်ပိုင်းပြည်နယ်သည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ရရှိခဲ့သည်။ ထိုနောက် ၁၉၀၁ ခုနှစ်တွင်ဩစတြေးလီးယားဓနသဟာယ ပြည်နယ်အဖြစ် ဝင်ရောက်ခဲ့လေသည်။

ဩဇာပင်။ ။အမေရိကတိုက် အလယ်ပိုင်း၌ မူလပေါက်ရောက်ခဲ့သော ဩဇာပင်သည် အိန္ဒိယ၊ သီရိလင်္ကာ အစရှိသော ကမ္ဘာ့အပူပိုင်း ဒေသများသို့လည်း မျိုးပျံ့ပေါက်ရောက်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့လည်း မျိုးပျံ့ရောက်ရှိခဲ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တနင်္သာရီ မိုးရေချိန်လက်မ ၆၀ မှ ၇၀ အတွင်းရှိ၍ ရေဆင်း ကောင်းပြီး လျှင် သဲဆံသော ဂဝံကျောက်မြေမျိုးတွင် ပေ ၃,၀၀၀ အထိ မြင့်သော ဒေသများအထိ ပေါက်ရောက် ဖြစ်ထွန်းသည်။

အန္တိနွေစီးအီးမျိုးရင်း၌ ပါဝင်သော ဩဇာပင်၏ ရုက္ခဗေဒအမည်သည် အနီနာ စကွာမိုဆာဖြစ်သည်။ ပင်ငယ်ပင်ပျပ်မျိုးဖြစ်၍ အခွံချောသော ပင်လုံးပင်စည်နှင့် အကိုင်းအခက်များရှိသည်။ အရွယ်နှစ်လက်မမှ သုံးလက်မအထိ ရှိတတ်သောအရွက်များသည် ငှက်တောင်ကဲ့သို့ ခပ်လျားလျားရှိ၍ ထိပ်ချွန်သည်။ ချွန်လှိုက်လျှင် အခွံတမျိုး ထွက်သည်။ အပင်တို့သည် လိင်စုံပါ၍ စိမ့်ဖန်ဖန်အရောင် ရှိသည်။ အကိုင်းပျား၊ သို့မဟုတ် အရွက်နှင့်ဆိုင်လျက် နေရာမှထွက်၍ တပွင့်ချင်းသော်၎င်း၊ စုံပြိုင်၍သော်၎င်း ပွင့်ကြသည်။

အသီးသည် အချင်းနှစ်လက်မမှ လေးလက်မအထိရှိ၍ လုံးဝန်းသော သဏ္ဍာန်ရှိသည်။ ထိပ်ချွန်းသယောင်ယောင်လည်း ရှိတတ်သည်။ အသီး၏ထူးခြားချက်မှာ ငါးအကြေးကွက်များနှင့် တူသော အခွံဖြစ်သည်။ ဖြူဖွေးသော အတွင်းသားသည် ပျော့ပတ်ပတ်နေ၍ သေးငယ်သော အမြွှာကလေးများဖြစ်သည်။ ထိုအမြွှာကလေးများအတွင်း၌ ညိုနက်တောက်ပြောင်သော ရှည်ဝိုင်းဝိုင်း အစေ့များရှိလေသည်။

ဩဇာပင်များကို အစေ့ပျိုး၍၎င်း၊ အကိုင်းကိုမြေထုပ်ဆွဲနည်းဖြင့်၎င်း၊ ကိုင်းကူးနည်းဖြင့်၎င်း အပင်ပျိုး၍ရသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ အစေ့ပျိုး၍စိုက်ခြင်းသာ ပြုကြသည်။

ပြည်ခရိုင်တွင် ဩဇာပင်ကို စီးပွားရေး လုပ်ငန်းတရပ်

ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံရှိ အက်စီလီတီမြို့။

သွယ်လျက်ရှိလေသည်။ ပတ်မြို့သည် ပြည်နယ် အနောက်တောင်ပတ် ဆွမ်းမြစ်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ အခြားထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ ဖရီးမန်းတမြို့၊ ဗန်ဗယ်ရီမြို့၊ ကာလဂူလီမြို့၊ ကော်လီမြို့၊ ဂျယ်ရယ်လတန်မြို့နှင့် ဗိုလဒါမြို့များဖြစ်ကြသည်။

www.burmeseclassic.com

ဩဇာပင်

အနေဖြင့် ကြီးကြီးကျယ်ကျယ်စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်ကြသည်။ မေမြို့အနီးရှိ အနီးစခန်း၊ ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိသံတောင် တို့၌လည်း ဩဇာပင်များ ကောင်းစွာဖြစ်ထွန်းသည်။ ပြည် ခရိုင်အတွင်း ရော့ဝတီ မြစ်ရိုးတလျှောက်ရှိ တောင်ကုန်း တောင်စွယ်များ၏ အရှေ့ဖက်တောင်စောင်းတွင် ဩဇာ ခြံများကို အစီအစဉ်တွေ့ကြရသည်။

ဩဇာပင်တို့သည် နှစ်စဉ် တပေါင်းလ ရောက်လျှင် အရွက်များကြွေ၍ ရိုးတဲကျကျဖြင့် ရှိနေတတ်သော်လည်း တန်ခူးလ ရောက်သည်နှင့် အစိုအကြိုက်၊ အညွန့် အဖူး ကလေးများထွက်ပြုစပြုလာပြီးလျှင် မကြာမီပြန်လည်၍ စိမ်းလန်း စိုပြေလာသည်။

ကဆုန်၊ နယုန်၌အပွင့်များပွင့်၍ ဝါဆိုလတွင် သီးကင်း ကလေးများထွက်သည်။ တော်သလင်း၊ သီတင်းကျွတ်လ များတွင် ဩဇာသီးများလှိုင်လေသည်။ ဩဇာသီးသည် အမုည့်မြန်သော အသီးမျိုးဖြစ်၍ အပင်တွင် အက်ကွဲလာ သည်အထိမထားရချေ။ အထူးသဖြင့် နယ်များသို့ပို့ရန် ဩဇာသီးများကို အသီးရင့်ရင့်အနေမျိုး၌ ဆွတ်ခူးကြရ သည်။ ဩဇာခြံအတွင်း အမုည့်ရောင်သမ်းလာသည့်အသီး များရှိသမျှကို အိမ်ရှိလူကုန်၊ နေကုန်သည်အထိ နိုင်အောင် ခူးကြရသည်။ သို့မဟုတ်က အက်ကွဲလာလျှင် အပင်မှ ပြုတ်ကျ၍ စားသုံးမရတော့ချေ။

ပြည်ခရိုင် ဩဇာသီးများကား နာမည်ကြီးလှပေသည်။ ရာသီအလိုက်ပေါ်သော သစ်သီးဝလံမျိုးဖြစ်သည့်ပြင် ချိုချို အေးအေး၊ အရသာလေးသော ပြည့်ဩဇာကို အများ ပြည်သူတို့က ခံခံမင်မင်ဝယ်ယူ စားသုံးကြသည်။ ဩဇာသီး တွင် ရှေးဒဂုံ၊ ရောင်၊ နွယ်သင်္ကီရောင်၊ မရမ်းရောင်ဟူ၍ အရောင် သုံးမျိုးရှိသည်။ ပြည်ခရိုင်အတွင်း တန့်ကြည့် တောင်၊ ကြက်တင်းတောင်၊ တောင်လုံးညိုတို့မှ ဩဇာ အထွက်ကောင်းရာ၊ တန့်ကြည့်တောင်ဩဇာ၊ ကြက်တင်း တောင်ဩဇာစသဖြင့် ထွက်ရှိရာအရပ်ကို အစွဲပြု၍ ခေါ် ဝေါ် ကြသည်လည်း ရှိသည်။

မြန်မာဆေးကျမ်းများအလိုအရ ဩဇာသီးသည်ချို၏။ ဆိမ်၏။ အနည်းငယ်ဖွဲ၏။ အဆီအစေးရှိ၏။ သလိပ်ကို ပွား စေတတ်၏။ သီတဂိုက်အစာမျိုးဟု ဆိုထားလေသည်။

အိန္ဒိယ ဆေးကျမ်းများအဆိုမှာမူ ဩဇာသီးသည် နာလွန်ထများအတွက် အကျိုးများလှသည်ဟု ဆိုသည်။

ဩဇာပင်နှင့် မျိုးရင်းတူ၍ မျိုးစိတ်ကွဲသော အပင် တမျိုးမှာ ခွေးရင်းဩဇာဖြစ်သည်။ ရုက္ခဗေဒ အမည်မှာ အနီနာ မျူရီကောတာဟု ခေါ်သည်။ အနောက်အိန္ဒိယ ကျွန်းစဉ် မူလပေါက်ရောက်ခဲ့ရာမှ ကမ္ဘာ့အပူပိုင်း ဒေသ များသို့ မျိုးပျံခဲ့သည်။

အပင်ငယ်မျိုး ဖြစ်သော်လည်း၊ ဩဇာပင်ထက်ပို၍

မြင့်မားကြီးထွားကြုံ ခိုင်သည်။ ၂၅ ပေမှ ပေ ၄၀ ခန့်အထိ မြင့်နိုင်သည်။ မြေပြင်အမြင့် ပေ ၃,၀၀၀ အထိရှိသော အရပ်ဒေသများတိုင်အောင် ပေါက်ရောက် ဖြစ်ထွန်းသည်။ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ၌ အနည်းအကျဉ်း စိုက်ပျိုးကြသော် လည်း ဩဇာသီးကဲ့သို့ လူကြိုက်မများလှ၍ ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့်စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိချေ။

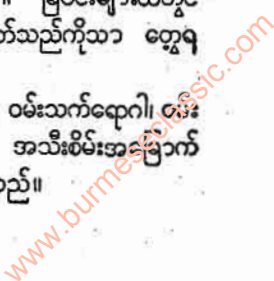
အသီးတို့သည် ဩဇာသီးထက် အတော်အတန်ကြီးမား ၍ ဥပုံသဏ္ဍာန်၊ အရင်းကား၍ အပွားရှူး ပုံသဏ္ဍာန်၊ အဖူးကောက်ကောက် ပုံသဏ္ဍာန်စသဖြင့် ပုံသဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးရှိ၍ တလုံးလျှင် လေးပေါင်မှ ခြောက်ပေါင် အထိ အချိန်စီးသည်။ အစိမ်းရင့်ရောင် အသီးခွံတွင် ဆူး ပျော့များရှိသည်။ နွေရာသီတွင် အသီးများ မှည့်သည်။ ဖြူဖွေး၍ ပျော့အိနေသော အတွင်းသားသည် ဩဇာသီးမှာ ကဲ့သို့ အမြွှာကလေးများမရှိချေ။ အစေ့နက်များသည် အသားထဲ၌ နစ်မြုပ် နေကြသည်။ အရသာသည် ချို ချဉ်ချဉ်ဖြစ်၍ နှစ်သက်သူတို့ကမူ ခံတွင်းရှင်းသည်ဟု ဆို ကြသည်။

အိန္ဒိယ ဆေးကျမ်းများ အလိုအရ ခွေးရင်းဩဇာသီး အမုည့်သည် အဖူးကျဆေးအတွက် ဆေးဖက်ဝင်သည်။ အရွက်ကို သန်ချဆေးနှင့် အနာအုံဆေးအဖြစ် အသုံးပြုရ သည်ဟု ဆိုလေသည်။

သင်္ဘောဩဇာဟု ခေါ်သော ဩဇာမျိုးရင်းဝင် အပင် တမျိုးလည်း ရှိသေးသည်။ ရုက္ခဗေဒ အမည်ဖြင့် အနီနာ ရက်တီကျူလေတာဟု ခေါ်သည်။ အမေရိကတိုက်အလယ် ပိုင်းနှင့် အနောက်အိန္ဒိယ ကျွန်းစုတို့၌ မူလပေါက်ရောက် ရာမှ ကမ္ဘာ့အပူပိုင်းဒေသများသို့ မျိုးပျံခဲ့သည်။

ထိုအပင်မျိုးတို့သည်လည်း ပင်နိမ့် ပင်ငယ် မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ အသီးသည် ဩဇာသီး ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် ဆင်ဆင် တူသော်လည်း အသီးခွံသည် ခပ်ကြမ်းကြမ်းမျှသာဖြစ်၍ ဩဇာသီးခွံလောက် အကြေးကွက်များ မထင်ရှားချေ။ အသီး၏ အရောင်သည်လည်း နီညိုရောင်ဖြစ်သည်။ အတွင်း သားသည် ဩဇာသီးကဲ့သို့ အမြွှာမြွှာဖြစ်သည်။ ညိုနက် သော အစေ့များသည် ဩဇာစေ့ထက်ကြီး၍ ပျော့အိသော အသားထဲတွင် နစ်မြုပ်နေကြသည်။ အရသာ ချိုသော် လည်း ဩဇာသီးလောက် လူကြိုက်မများချေ။ ထိုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် သင်္ဘောဩဇာပင်ကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်း တရပ်အနေဖြင့် စိုက်ပျိုးခြင်းမရှိပေ။ ခြံဝင်းများထဲတွင် တပင်စ၊ နှစ်ပင်စ စိုက်ပျိုးထားတတ်သည်ကိုသာ တွေ့ရ တတ်လေသည်။

အိန္ဒိယ ဆေးကျမ်းများအလိုအရ ဝမ်းသက်ရောဂါ၊ ဖမ်း ကိုက်ရောဂါနှင့် သန်ချဆေးအတွက် အသီးစိမ်းအခြောက် သည် ဆေးဖက်ဝင်သည်ဟု ဆိုလေသည်။

ဩဘာသ၊ ဦး၊ မင်းဘူးဆရာတော် (မြန်မာ ၁၁၂၀ - ၁၁၆၀ ခန့်)။ ။ စကားပြေ အရေးအသား၌ နှုတ်မရ သွင်းမခံနိုင်၊ မတူပြိုင်နိုင်အောင် ကျမ်းကျင်တော်မူသော ဦးဩဘာသဆရာတော်သည် စကပိုင် ရပ်သာမြို့ မင်းပူးရွာ အသည်ကြီး၏ သားဖြစ်၍ ငယ်စဉ်ကပင် သာမဏေပြုကာ ကျမ်းဂန်များကို လေ့လာဆည်းပူးဟန် တူလေသည်။ ဖွား သက္ကရာဇ်ကိုကား သေချာစွာ မသိရချေ။ သို့ရာတွင် သူ ရေးသားသော နာရဒဇာတ်တော်ကြီး နိဂုံးတွင် ပါသော အချက်အလက်တို့ကို ထောက်ရှုခြင်းဖြင့် ဦးဩဘာသသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၂၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် ဖွားမြင်သူ ဖြစ်သည်ဟု ခန့်မှန်းရလေသည်။ ဦးဩဘာသ၏ဆရာတော်ကား မင်းပူး ရွာ အနောက်ဖက်ရှိ လေသာကျောင်းဆရာတော်ဖြစ်သည်။

ဆရာတော် ဦးဩဘာသသည် ကျောင်းဒါယကာ ဦးဝ ၏သား မောင်ထောက် တောင်းပန် လျှောက်ထားသဖြင့် ဇာတ်တော်ကြီး ဆယ်စောင်ကို မြန်မာစကားပြေဖြင့် ရေး သားမည်ဟု ကြံ၏။ သို့ရာတွင် ဆယ်စောင်လုံးကို မရေး ဖြစ်ခဲ့ပေ။ ရှစ်စောင်သာ ရေးသားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆရာတော် ဦးဩဘာသပုံလွန်တော်မူသည့် ခုနှစ်ကိုလည်း အသေအချာ မသိရပေ။ အချို့က ဝါတော် ၂၀ ပြည့်တွင် ပုံလွန်တော်မူသည်ဟုဆိုကာ သက္ကရာဇ် ၁၁၆၀ ပြည့်နှစ်ခန့် ဟု ခန့်မှန်းကြလေသည်။ ထိုဇာတ်တော်ကြီး ရှစ်စောင် နှင့်ပင် မင်းဘူးဆရာတော်၏ အမည်မှာ စာပေသမိုင်းတွင် မော်ကွန်းတင်ခြင်းခံခဲ့ရလေသည်။ ဦးဩဘာသဆရာတော် ရေးသားသော အောက်ဖော်ပြပါ ဇာတ်တော်ကြီး ရှစ် စောင်နှင့် ပြီးသော ခုနှစ်သက္ကရာဇ်စာရင်းတို့ကို ထောက်ရှု ခြင်းဖြင့် ဦးဩဘာသ၏ အရည်အခြင်း ဥာဏ်စွမ်းဥာဏ်စ ကို အက်ပပ်နိုင်ပေသည်။

- ၁။ စန္ဒကုမာရ ၁၁၄၄ ခုနှစ် ပြာသိုလ၊
- ၂။ နာရဒ ၁၁၄၄ ခုနှစ် တပေါင်းလ၊
- ၃။ ဝိဇုရ ၁၁၄၅ ခုနှစ် ဝါခေါင်လ၊
- ၄။ ဝေဿန္တရာ ၁၁၄၅ ခုနှစ် တပေါင်းလ၊
- ၅။ မဟောသဓာ ၁၁၄၆ ခုနှစ် တန်ဆောင် မုန်းလ၊
- ၆။ မဟာဇနက ၁၁၄၇ ခုနှစ် နယုန်လ
- ၇။ နေမိ ၁၁၄၈ ခုနှစ် ဝါဆိုလ၊
- ၈။ တေမိယ ၁၁၄၈ ခုနှစ် တပို့တွဲလ၊

အထက်ပါစာရင်းကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် ဦးဩဘာသသည် နာရဒဇာတ်တော်ကို နှစ်လနှင့် အပြီးရေး၍ ဝိဇုရဇာတ် ကို ငါးလနှင့် ရေးပြီးလျှင် အခြား ဇာတ်တော် များကို အကြာဆုံး ခုနှစ်လအတွင်း ပြီးစီးအောင် ရေးသည်။ ဤမျှ တိုတောင်းသော အချိန်ကာလအတွင်း စကားပြေ အရေး အသားတွင် အလွန် ကောင်းမွန်၍ စံတင်လောက်သော

ဇာတ်တော်ကြီးများကို ပြီးစီးအောင်မြင်စွာ ရေးသားနိုင် သည့် ဆရာတော်၏ အရည်အခြင်းကို မချီးကျူးပဲ အသူ နေနိုင်ပါအံ့နည်း။

ဦးဩဘာသ၏ အရေးအသားမှာ ပြေပြစ် ပေါ်လွင်၍ စေ့စပ်၏။ စကားပို စကားကြွင်းမရှိချေ။ စကားပြေ အ ရေးအသားတွင် တခါတရံ လက်သဘော ရောနှော ထည့်သွင်းထားသဖြင့် ကာလပေါ်ဝတ္ထုများကဲ့သို့ အပျော် သက်သက်ဖတ်ရန်လည်း သင့်လျော်လေသည်။ ဦးဩဘာသ စီရင်သော ဇာတ်တော်ကြီးများမှာ တရားသဘော နှယ် သော ဗုဒ္ဓမူပေါ်၌ မဟာနိပါတ်လာ ဇာတ်ကြောင်းများ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် တရားသဘောဖြင့် ဖတ်ရှုနိုင်၏။ ဝါကျ တိုကလေးများဖြင့် တိုတိုတုတ်တုတ် လိုရင်း အကြောင်း အရာများကို ထိမိအောင် ရေးသားနိုင်သော ရဟန်းစာဆို ကျော်ကြီးပေ။ ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးမှာ ဦးဩဘာ သ ဆရာတော်၏ အကောင်းဆုံး လက်ရာ ဖြစ်လေသည်။

ဩရိန်ပြည်နယ်။ ။ ဩရိန် ပြည်နယ်သည် အမေ ရိကန် ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံ အနောက်ဖက် ပင်လယ် ကမ်း ခြေတွင် တည်ရှိသည်။ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၉၆,၉၈၁ ကျယ် ဝန်း၍ မြောက်ဖက်တွင် ဝါရှင်တန်ပြည်နယ်၊ အရှေ့ဖက် တွင် အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်၊ တောင်ဖက်တွင် ကာလီဖိုးနီး ယားနှင့် နီဗားဒါးပြည်နယ်၊ အနောက်ဖက်တွင် ပစိဖိတ် သမုဒ္ဒရာတို့ အသီးအသီး တည်ရှိကြသည်။ လူဦးရေ ၂,၂၂၅,၀၀၀ ယောက် (၁၉၇၃) ခန့် ရှိနေထိုင်သည်။

ဩရိန် ပြည်နယ်တွင် တောင်တန်းများ၊ ချိုင့်ဝှမ်း များ၊ ကုန်းပြင်မြင့်များ ရှိသဖြင့် မြေမျက်နှာပြင်မှာ မညီ ညာချေ။ ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက်တွင် ကိုစရိန်းခေါ် ကမ်းရိုးတန်းတောင်များက ကမ်းမြောင်ဒေသကို အတွင်း ပိုင်းဒေသနှင့် ခြားနားထားလေသည်။ ကမ်းရိုးတန်း တောင်များ အရှေ့ဖက်တွင် မြေဩဇာထက်သန်သော ဝီလာမက်မြစ်ဝှမ်းနှင့် အမ္မကားမြစ်ဝှမ်းတို့ တည်ရှိသည်။ ထိုမြစ်ဝှမ်းများ၏ အရှေ့ဖက်ရှိ ကက်စကိတ်တောင်တန်း သည် ကမ်းရိုးတန်း တောင်တန်းထက် မြင့်သည်။ ကက် စကိတ် တောင်တန်းအရှေ့ဖက်သည် များသောအားဖြင့် ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသဖြစ်သည်။

ကိုလမ္ဗီးယားမြစ်သည် ဩရိန်ပြည်နယ်၏ အရေးပါ၊ အရာထောက်ဆုံးမြစ် ဖြစ်သည်။ ကိုလမ္ဗီးယားမြစ်နှင့် ယင်း၏ မြစ်လက်တက်တို့မှစိုက်ပျိုးရာမြေအတွက် ရေကိုငင်းလျှပ်စစ် ဓာတ်အားကိုငင်း ရရှိလေသည်။ ကိုလမ္ဗီးယားမြစ်နှင့်လက် တက်ဖြစ်အောဝီလာမက်မြစ်တို့သည် ပြည်တွင်းရေကြောင်း သွားလာရေးအတွက် အသုံးဝင်သည်။ ပြည်နယ်၏ အရှေ့ ပိုင်းတွင် စနိတ်မြစ်နှင့် ယင်း၏ မြစ်လက်တက်တို့ကြောင့်

ဩရိဂန်ပြည်နယ်

ဩရိသပြည်နယ်

ရေသွင်းစိုက်ပျိုးရေး ဖြစ်ထွန်းလေသည်။ ကိုလမ္ဘီးယားမြစ် တွင်းမှ ဆာမန်ငါး အမြောက်အမြားဖမ်းဆီး ရရှိလေသည်။

ကက်စကိတ်တောင်တန်းရှိ ကရေတာအိုင်နှင့် အပွား ကလာမပ်အိုင်တို့သည် ရွှေခင်းသာယာထင်ရှားသည်။

ဩရိဂန်ပြည်နယ်တွင် ကက်စကိတ် တောင်တန်း အနောက်ဘက်၌ ဂျပန် ရေစီးကြောင်းကြောင့်၎င်း၊ ပင်လယ်ဖက်မှ တိုက်ခတ်သော လေကြောင့်၎င်း ရာသီဥတု မှာ မျှတညီညွတ်သည်။ ကမ်းရိုးတန်းတွင် တနစ်လျှင် မိုးရေချိန် ၅ လက်မမှ ၁၃၀ လက်မ အထိ ရွာသွန်းသည်။ တောင်တန်းအရှေ့ဖက် အချို့ ဒေသများတွင် နွေအခါ အပူချိန် ဖာရင်ဟိုက် ၁၁၀ အထိ တက်၍ ဆောင်းအခါ ၄၀ အထိ ကျဆင်းသည်။ တနစ်လျှင် ပျမ်းမျှ မိုးရေချိန် ၁၇ လက်မခန့်မျှသာ ရရှိသည်။

ဩရိဂန်ပြည်နယ်တွင် နွားနှင့် သိုးကို အကြီးအကျယ် မွေးမြူကြသည်။ ပြည်နယ် အနောက်မြောက်ပိုင်း၌ နွား နို့ထွက်ပစ္စည်းလုပ်ငန်းနှင့် ကြက်ငှက် မွေးမြူခြင်းတို့ကို လုပ် ကိုင်သည်။ ဂျုံ၊ မြင်းစားဂျုံ၊ ဘီသွာလျော့၊ အယ်လဖား ဖားပင်နှင့် အခြားတိရစ္ဆာန် အစာပင်များ၊ ဟော့ပင်တို့ကို စိုက်ပျိုးသည်။ ဩရိဂန်ပြည်နယ်သည် သစ်သီးမျိုးစုံ စိုက် ပျိုးသော ပြည်နယ်ဖြစ်၍ ပန်းသီးများမှာ ထင်ရှားသည်။

သစ်တောများမှ ဖား ထင်းရှူးသစ်၊ ပိုင်း ထင်းရှူး သစ်၊ စပရူ ထင်းရှူးသစ် စသော အဖိုးတန်သစ်များ ရရှိ သဖြင့် သစ်လုပ်ငန်းသည်လည်း ထင်ရှားသော လုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ ရွှေ၊ ပြဒါး၊ ပလက်တီနမ်၊ ငွေနှင့် ကြေးနီ တို့ကို တူးဖော် ရရှိသည်။ ပြည်နယ်တွင်း၌ ရေအားကိုအသုံးပြု၍

လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကိုစိုက်သက်သာစွာရနိုင်သောကြောင့် စက္ကူ လုပ်ငန်း၊ သစ်လုပ်ငန်း၊ အစားအစာ စည်သူတ် လုပ်ငန်းတို့မှာ ထင်ရှားသော စက်မှုလုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။

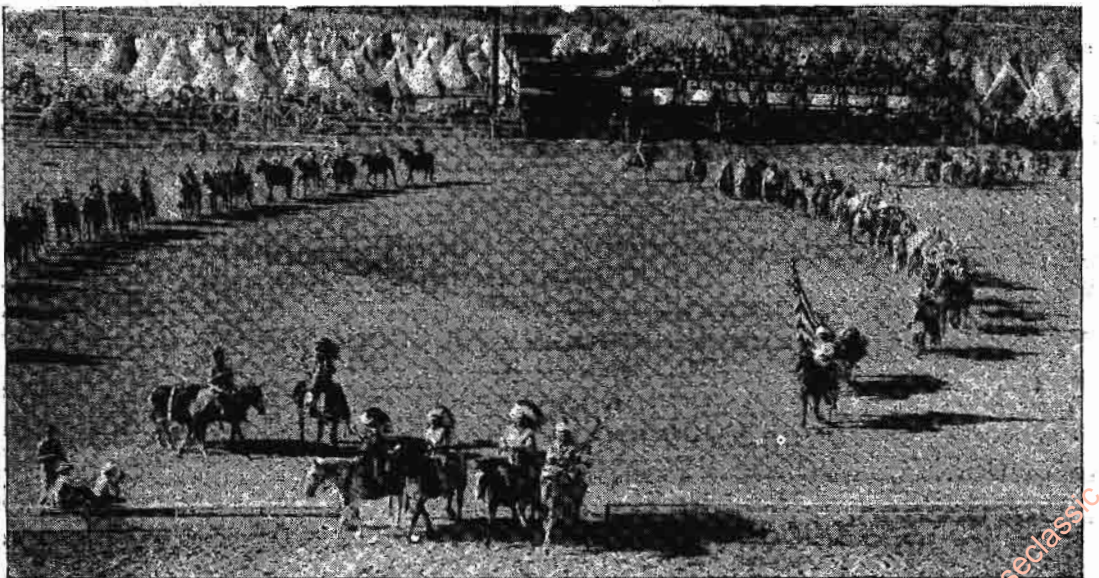
ဩရိဂန်ပြည်နယ်တွင် မီးရထားလမ်း မိုင်ပေါင်း ၅၀၀၀ ကျော် ရှိသည်။ အာရှနိုင်ငံများနှင့်လည်း ပင်လယ်ခရီးဖြင့် ကုန်ကူးသန်းမှု ရှိသည်။ ပြည်နယ်တွင်း လေယာဉ်ဆိပ် တခု ကျော်ခန့်ရှိသည်။

ဩရိဂန်ပြည်နယ်သည် မူလက တိုင်းရင်းသား အင်ဒီး ဟန်းတို့ နေထိုင်ရာဒေသဖြစ်သည်။ ရွှေက ဗီဗာပုံသားမွေး မြောက်မြားစွာ ထွက်သောဒေသ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်ဩရိဂန် ပြည်နယ်ကို ဗီဗာပြည်နယ် ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်။ ၁၈၅၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ဩရိဂန်ပြည်နယ် သည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုထံသို့ ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

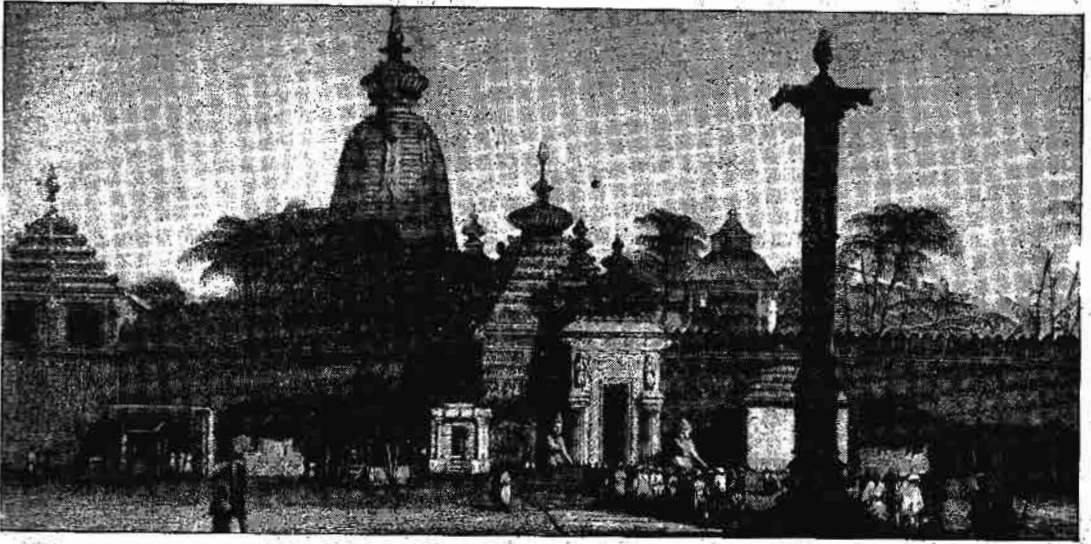
ဆာလမ်မြို့သည် ပြည်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၆၀,၀၅၆ ယောက် (၁၉၇၀)ရှိသည်။ သို့ရာတွင် လူဦးရေ ၃၀၀,၅၅၅ ယောက်ရှိသော ပို့တလန်ဆိပ်ကမ်းမြို့သည် စီးပွားကုန်သွယ်ရေး အချက်အခြာမြို့ကြီးဖြစ်သည်။ အခြား ထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ ယူဂျင်းမြို့၊ အက်စတိုးရီးယား မြို့၊ အက်ဒရီမြို့နှင့် ကိုဗားလစ်မြို့များ ဖြစ်သည်။

ဩရိရာ။ ။ဂရိနတ်များ — ရှ။

ဩရိသပြည်နယ်။ ။ဩရိသပြည်နယ်သည် အိန္ဒိယ နိုင်ငံ အရှေ့ဖက်ကမ်းခြေတွင် တည်ရှိသော ပြည်နယ်တနယ် ဖြစ်သည်။ မြောက်ဖက်တွင် ဗင်္ဂလားနှင့် ဗီဟားပြည်နယ်၊

ဩရိဂန်ပြည်နယ်တွင် နှစ်စဉ်ကျင်းပလေ့ရှိသော ရွှေရိုးတူပူတော် တခု

ဩဒိသပြည်နယ် ပူရိမြို့မှ ထင်ရှားသော ဂျဂနတ်ဘုရားဝတ်ကျောင်းကြီး

တောင်ဖက်တွင် အန္တရ ဒေသပြည်နယ်၊ အနောက်ဖက်တွင် မဏ္ဍဒေသ ပြည်နယ်တို့ အသီးအသီး တည်ရှိသည်။ ယခင်က ဩဒိသပြည်နယ်သည် ဗိဟားနယ်နှင့် တွဲလျက် ဗိဟားနှင့် ဩဒိသပြည်နယ်တွင်း၌ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယအစိုးရက ဗိဟားပြည်နယ်နှင့် ဩဒိသပြည်နယ်တို့ကို သီးခြားပြည်နယ်များအဖြစ် ခွဲခြား သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ မဟာနဒီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသ တောင်ဖက်တွင်ပြည်နယ် အကျယ်မှာ မိုင် ၂၀ မျှသာ ရှိ၍ နယ်နိမိတ်သည် ပင်လယ် ကမ်းမှ ကုန်းတွင်းပိုင်းသို့ ထိုးဝင်လျက်ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ နယ် နိမိတ်ကိုသတ်မှတ်ခြင်းမှာ အူရိယာဘာသာစကားပြောဆို သူတို့ နေထိုင်ရာဒေသများ ပါဝင်စေရန်ပင်ဖြစ်သည်။ ထို ကြောင့် ဩဒိသပြည်နယ်တွင် အူရိယာဘာသာစကားသည် လူအများပြောဆိုသုံးစွဲသော ဘာသာစကား ဖြစ်သည်။

ဩဒိသ ပြည်နယ်တွင် ချိုတာနဂူ ကုန်း ပြင်မြင့်၊ တောင်ပိုင်း မဟာနဒီမြစ်၊ အောက်ပိုင်း မြစ်ဝှမ်းနှင့် မြစ်ဝ ကျွန်းပေါ်ဒေသတို့ ပါဝင်၍ ပြည်နယ်၏ အကျယ်အဝန်း မှာ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၆၀,၁၆၄ ရှိသည်။ မဟာနဒီမြစ် သည် ပြည်နယ်ကို ဖြတ်သန်း၍ စီးဆင်းသည်။ လူဦးရေ ၂၁,၉၃၄,၀၂၇ ယောက် (၁၉၇၁)ရှိသည့်အနက် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် ဆန်စပါး စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်သူများ ဖြစ်သည်။ ဆန်စပါး စိုက်ပျိုးသော လယ်ယာကေ ငါးသိန်းကျော်ရှိရာ ရေသွင်း စိုက်ပျိုးသော လယ်ယာကေပေါင်းမှာ တသိန်း ခန့်ပေါင်း ရှိသည်။ ဂုံသျှော်ပင်၊ နွားပြောင်း၊ ဆေးပင်၊ ကြာ၊ မန်ကျည်းနှင့် ဆိထွက် သီးနှံပင် တို့ကိုလည်း စိုက်ပျိုး သည်။ ပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်တွင် ငါးဖမ်း လုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်၍ ကာလကတ္တားမြို့သို့ ငါးခြောက်များ

တင်ပို့ရောင်းချသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းဟူ၍ အကြီးအကျယ် မရှိချေ။ အိမ်တွင်းလက်မှုလုပ်ငန်းများကိုသာ များသော အားဖြင့် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဩဒိသ ပြည်နယ်မှ နန်းကြီး ခက် ငွေထည်များမှာ ထင်ရှားသည်။

ဟိန္ဒူအယူဝါဒီ အများဆုံးနေထိုင်သောပြည်နယ်ဖြစ်၍ မြို့စိုင်းရွာတိုင်း၌ ဟိန္ဒူ ဘုရားဝတ်ကျောင်းနှင့်တန်ဆောင်း ပေါင်း မြောက်မြားစွာ ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ပင်လယ် ကမ်းခြေမြို့ ဖြစ်သော ပူရိမြို့တွင် တည်ရှိသည့် ဂျဂနတ် ဘုရားဝတ်ကျောင်းသည် ထင်ရှား၏။ မဟာနဒီမြစ်ဝကျွန်း ပေါ် ဒေ သ တွင် တည် ရှိ သော ပြည်နယ်၏ မြို့တော် ဟောင်း ကတ္တက်မြို့မှ ၁၈ မိုင်ကွာဝေးသော ဘူဗန်နီဆွာ မြို့သည် ပြည်နယ်၏ မြို့တော်သစ် ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ ၁,၂၀၅,၅၁၄ ယောက် နေထိုင်လျက်ရှိသည်။

ဩဒိသပြည်နယ်တွင် မီးရထားလမ်း မိုင်ပေါင်း ၈၇၃ မိုင်မျှသာ ရှိသည်။ ကာလကတ္တားမြို့မှ မဒရပ်မြို့သို့ သွား သော မီးရထားလမ်းသည် ပင်လယ်ကမ်း တလျှောက်ကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။ အုပ်ချုပ်မှုအတွက် ပြည်နယ်ကို ခရိုင် ပေါင်း ၁၃ ခရိုင်ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားရှိသည်။ အိန္ဒိယအစိုးရ ကခန့်အပ်သောဘုရင်ခံနှင့် ဝန်ကြီးအဖွဲ့က ပြည်နယ်ကို အုပ် ချုပ်သည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် တရပ်တည်းသာ ရှိသည်။

ဩဒိန်းပြည်နယ်။ ။ဩဒိန်း ပြည်နယ်သည် တောင် အာဖရိက ပြည်ထောင်စုတွင် ပါဝင်သော မူလပြည်နယ် တနယ်ဖြစ်၍ ဩဒိန်းဖရီးစတိတ် ပြည်နယ်ဟု ခေါ်တွင်လေ သည်။ မြောက်ဖက်တွင် ထရန်စဗား ပြည်နယ်၊ အရှေ့ဘက် တွင် နာတပြည်နယ်နှင့် လီဆိုသိုနိုင်ငံ (ယခင်ဗာဆာဟိုလန်

www.burmeseclassic.com

ပြည်နယ်)၊ တောင်ဖက်နှင့် အနောက်ဖက်တွင် ဂူတံဖဟုတ် အငူပြည်နယ်တို့ အသီးအသီး တည်ရှိကြသည်။ ပြည်နယ် အကျယ် အဝန်းမှာ ၄၉,၈၆၆ စတုရန်းမိုင်ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၁,၃၈၆,၅၄၇ ယောက်ခန့် (၁၉၇၄) ရှိသည်။ ထိုလူဦး ရေတွင် မျက်နှာဖြူ ၂၇၆,၇၄၇ ယောက်ခန့် ပါဝင်သည်။ (တောင်အာဖရိကပြည်ထောင်စု—လည်းရှု။)

ဩရိန်းပြည်နယ်ဒေသသည် သစ်ပင် ကင်းမဲ့၍ ပျမ်းမျှ ပေ ၅,၀၀၀ ခန့်မြင့်သော ကုန်းပြင်မြင့်ဖြစ်သည်။ ရာသီဥတု မှာ အပူအအေးမျှတ၍ နွေနှောင်းပိုင်းတွင်မိုးအသင့်အတင့် ရွာသည်။ နွား၊ သိုးနှင့် ငှက်ကုလားအုပ်တို့ကို မွေးမြူ ကြသည်။ လယ်ယာများကို ဆည်မြောင်းများဖြင့် ရေသွင်း စိုက်ပျိုးကြရသည်။ ပြောင်းကို အဓိက စိုက်ပျိုးသည်။ ဂျုံ၊ မြင်းစားဂျုံ၊ ဆေးနှင့် သစ်သီး တို့ကိုလည်း စိုက်ပျိုး ကြသည်။ ယခုအခါ ပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းတွင် စိုက်ပျိုးရေးကို တိုးချဲ့ လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည်။

ဩရိန်းပြည်နယ်တွင် အဖိုးတန် စိန်တွင်းများ ရှိသည်။ ကျောက်မီးသွေး၊ ရွှေနှင့် သံတို့ကိုလည်း တူးဖော်လုပ်ကိုင် ကြသည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်မှစ၍ ရွှေထွက်စံချိန် တိုးတက်လာ ခဲ့ပေသည်။ ထွက်ကုန်များမှာ သိုးမွေး၊ စိန်နှင့် ငှက်ကုလား အုပ်မွေး ဖြစ်သည်။

၁၈ ရာစုနှစ် အလယ်လောက်ခန့် ကတည်းက ဥရောပ တိုက်သားတို့သည် ဩရိန်းမြစ်ဒေသသို့ ရောက်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း ၁၈၂၄ ခုနှစ်ခန့်မှစ၍သာလျှင် ကိပ်ကုလိနီ ဖက်မှ ဒပ်ချ လယ်သမားတို့သည် ဩရိန်းပြည်နယ် တောင် ပိုင်းသို့ လာရောက် အခြေစိုက်နေထိုင်ကြလေသည်။ထိုအခါ

မူလ နေထိုင်ကြသော အာဖရိက တိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒပ်ချတို့ နယ်လှကြရာ တိုက်ခိုက်မှုများဖြစ်ပွားခဲ့လေသည်။ ၁၈၄၈ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ဩရိန်းမြစ်နှင့် ဗားမြစ် အကြားရှိ နယ်မြေကို ဗြိတိသျှတို့က သိမ်းယူခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၅၄ ခုနှစ်၌ ဩရိန်းဖရီးစတိတ် ပြည်နယ်ဟူ၍ လွတ်လပ်သော ပြည်နယ်အဖြစ်ကို ရရှိခဲ့သည်။

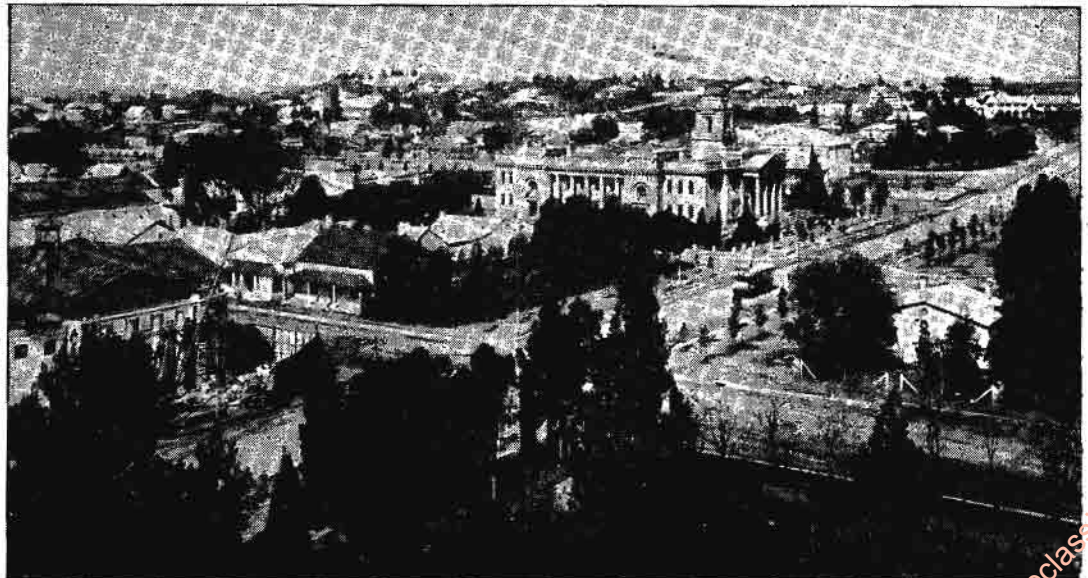
ဗိုးဝါး စစ်ပွဲတွင် ဩရိန်းဖရီးစတိတ် ပြည်နယ်သည် ထရန်စဗားပြည်နယ်နှင့် ပူးပေါင်း၍ ဗြိတိသျှတို့ကို တိုက် ခိုက်သည်။ထိုစစ်ပွဲတွင် ဗိုးဝါးတို့ အရေးနိမ့်သဖြင့် ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်၌ ယင်းပြည်နယ်သည် ဗြိတိသျှ လက်အောက်သို့ တဖန်ရောက်ရှိခဲ့လေသည်။ ဗြိတိသျှ အစိုးရသည် ဩရိန်း ပြည်နယ်ကို ကရောင်းကိုလိနီ နယ်အဖြစ် အုပ်ချုပ်ခဲ့ပြီး နောက် ၁၉၀၇ ခုနှစ်တွင် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးကို ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ် မတ်လ၃၁ ရက်နေ့တွင် ဩရိန်းဖရီးစတိတ်ပြည်နယ်သည် အာဖရိက ပြည်ထောင်စု ထဲသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့လေသည်။

ဗလမ်းဖွန်တိန်မြို့သည် ပြည်နယ် အစိုးရ ရုံးစိုက်ရာမြို့ ဖြစ်သည်သာမက ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး အချက် အခြာ မြို့လည်း ဖြစ်သည်။

ဩလကော့လို့ဇာ မေ (ခရစ် ၁၈၇၂ - ၁၈၈၈)။ ။

လို့ဇာ မေ ဩလကော့သည် ကလေးများ အတွက် ပံ့ပိုင် များကို ပြုစုခဲ့သော အဖေရိကန် အမျိုးသမီး စာရေးဆရာ ဖြစ်သည်။

လို့ဇာ မေ ဩလကော့သည် ၁၈၇၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ

ဩရိန်းပြည်နယ်မှ ဗလမ်းဖွန်တိန်မြို့၏ ရှုခင်း

အမေရိကန်စာရေးဆရာမ လို့ဇာ မေ ဩလကော့

၉၂ ရက်နေ့တွင် ပင်ဆိလဗေးနီးယား ပြည်နယ်၊ ဂျာမန်
ထောင်းမြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်မှာ နာမည်ကျော်
စာရေးဆရာများ ဖြစ်သည့် အိမာဆင်၊ သိုးရိုးတို့နှင့်အတူ
စာပေဖက်၌ ထင်ရှားသူ အေးမော့ ဗရွန်ဆင် ဩလကော့
ဖြစ်သည်။ လို့ဇာ ဩလကော့ ငယ်စဉ်ကပင် ဩလကော့
ထို မိသားစုသည် ဂျာမန်တောင်းမြို့မှ ကွန်ကော့မြို့သို့
ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။

လို့ဇာ ဩလကော့သည် အသက်အရွယ် ငယ်စဉ်ကစ၍
စာရေးဝါသနာ ပါသည်။ အသက် ၅ နှစ်တွင် ပြဇာတ်
များကို စတင်ရေးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အသက် ၁၆ နှစ်သို့
ရောက်ခါမှ သူရေးသော ပုံပြင်ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေ
နိုင်ခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် မိမိ၏အိမ်ထောင်တွင် တွေ့ကြုံ
နေရသော ငွေကြေးအကျပ်အတည်းမှ လွတ်မြောက်
နိုင်ရန်အတွက် ကျောင်းဆရာမအလုပ်ကို ဝင်ရောက်လုပ်
ထိုင်ခဲ့ရသည်။ စာပေကိုလည်း ရေးသား ပြုစုခဲ့ရသည်။
၁၈၅၅ ခုနှစ်တွင် လို့ဇာ ဩလကော့ ပြုစုသော “ဖလား
ဝါး ဖေးဗ” အမည်ရှိ ပုံပြင်ဝတ္ထုကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့
သည်။ ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်သို့ ရောက်သော်၊ အတ္တလန္တိတ်
ထဲ၌ စာစောင်တွင် လို့ဇာ၏ ပုံပြင်များ ပါရှိလာလေ
သည်။ ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ပွားစဉ်က လို့ဇာသည် ဂျော့
ထောင်းမြို့ ဆေးရုံတွင် သူနာပြုဆရာမအဖြစ် ဝင်ရောက်
ထမ်းကိုင်ခဲ့ရာမှ ရရှိခဲ့သော အတွေ့ အကြုံများကို ရေး
သား ဖော်ပြသည့် “ဟော့စပီတယ် စကက်ချက်” ခေါ်
စာအုပ်ကို ၁၈၆၃ ခုနှစ်တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ရာ၊ လို့ဇာ
ဩလကော့၏ အမည်မှာ ထင်ပေါ်လာသည်။ ၁၈၆၇

ခုနှစ်တွင် “မဲရီး မျူဇီယမ်” ခေါ် ကလေးမဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီ
တာအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။

လို့ဇာ ဩလကော့သည် ၁၈၆၈ ခုနှစ်နှင့် ၁၈၆၉ ခု
နှစ်များတွင် “လစ်တဲ ဝီးမင်း” ခေါ် ပုံပြင်များကို ရေးသား
ထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။ ထိုပုံပြင်များမှာ မိမိနှင့်ညီမ သုံး
ယောက်တို့ ငယ်စဉ်က အတူတကွ နေထိုင်ခဲ့ကြပုံကိုဖော်
ပြထားရာ၊ အခြားသက်တူရွယ်တူ မိန်းကလေးများအတွက်
စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းပေသည်။ ထိုကြောင့် လို့ဇာ
ဩလကော့သည် အမျိုးသမီးစာရေးဆရာအဖြစ် နာမည်
ထင်ရှားလာလေသည်။

ဩလကော့ ပြုစုခဲ့သော စာအုပ်များတွင် “လစ်တဲ
မင်း” (၁၈၇၁) နှင့် “ဂျီ မြိုင်” (၁၈၇၆) ခေါ် စာအုပ်တို့သည်
“လစ်တဲ ဝီးမင်း” ပုံပြင်ဆက် စာအုပ်များ ဖြစ်ကြသည်။
“အင် အိုး ဖက်ရှင် ဂဲ” (၁၈၇၀) နှင့် “အိတ် ကာဇင်” စာအုပ်
များတွင် မိန်းကလေးတို့ကို မည်ကဲ့သို့ ထိန်းသိမ်း စောင့်
ရှောက်သင့်ကြောင်း မိမိ၏ထင်မြင်ချက်များကို ဖော်ပြ
ထားလေသည်။

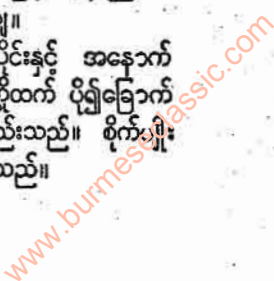
လို့ဇာ မေ ဩလကော့သည် ၁၈၈၈ ခုနှစ် မတ်လ ၆
ရက်နေ့တွင် ဗော့စတန်မြို့၌ ကွယ်လွန်လေသည်။

အိုကလဟိုးမားပြည်နယ်။

အိုကလဟိုးမား ပြည်
နယ်သည် အမေရိကန်နိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းတွင် တောင်ဖက်
ကျကျ၌ တည်ရှိသော ပြည်နယ်ဖြစ်သည်။ မြောက်ဖက်
တွင် ကန်းဆပ်ပြည်နယ်၊ အရှေ့ဖက်တွင် မိဇူရီနှင့် အာ
ကင်ဆောပြည်နယ်၊ တောင်ဖက်နှင့် အနောက်ဖက်တွင်
တက်ဆက်ပြည်နယ်တို့ အသီးအသီး ခြံရံလျက် ရှိကြသည်။
အိုကလဟိုးမား ဟူသောအမည်သည် ချပ်ကတော အင်ဒီး
ယန်းလူမျိုး၏ ဘာသာစကားဖြင့် “လူနီတို့၏ ဒေသ” ဟု
ဆိုလိုသည်။ ပြည်နယ်အကျယ်အဝန်းမှာ ၆၉,၉၁၉ စတုရန်း
မိုင်ဖြစ်၍ လူဦးရေမှာ ၅၅၉,၂၅၃ ယောက် (၁၉၇၀) ရှိသည်။

အိုကလဟိုးမား ပြည်နယ်သည် မစ်စစ်စပီ မြစ်ဝှမ်း၏
တစ်ဝတ်ဒေသဖြစ်၍ များသောအားဖြင့် ကုန်းပြင်မြင့်
ဖြစ်သည်။ ထိုကုန်းပြင်မြင့်သည် တောင်ဖက်နှင့် အရှေ့
တောင်ဖက်သို့ ဆင်ခြေလျော့ နိမ့်ဆင်းသွားသည်။ ထင်
ရှားသောမြစ်များမှာ အာကင်ဆောမြစ်၊ စင်မရွန်မြစ်၊
ကနေဒီယန်မြစ်နှင့် ရက်မြစ်တို့ဖြစ်သည်။ ထိုမြစ်များသည်
နေရာသီတွင် တိမ်ကောလျက်ရှိတတ်သဖြင့် ရေကြောင်း
ခရီးသွားလာရန်အတွက် အသုံးမဝင်ချေ။

အိုကလဟိုးမားပြည်နယ် အလယ်ပိုင်းနှင့် အနောက်
ပိုင်းတို့သည် အရှေ့ပိုင်းနှင့်တောင်ပိုင်းတို့ထက် ပို၍ခြောက်
သွေသည်။ အပူချိန်လည်း လျော့နည်းသည်။ စိုက်ပျိုး
လုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် မိုးအသင့် ရွာသည်။

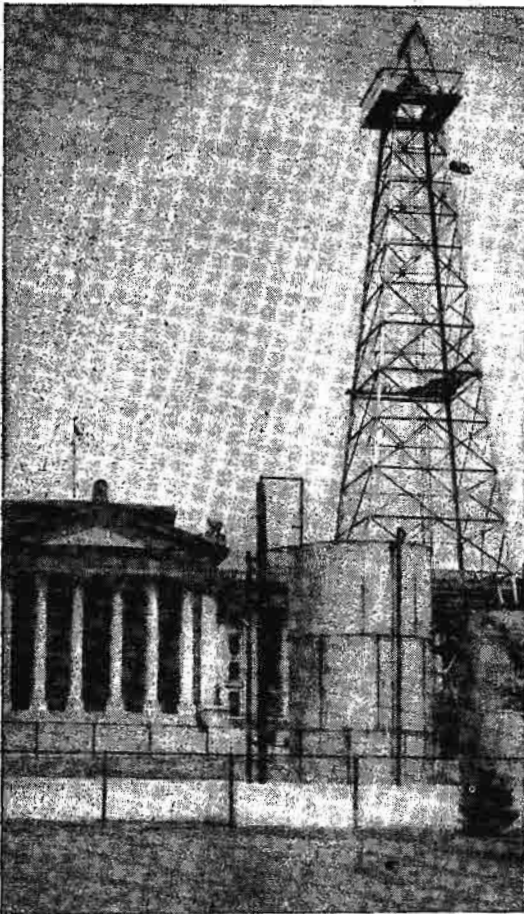
အိုကလဟိုးမားပြည်နယ်

သဘာဝပစ္စည်း အားကောင်းသော ပြည်နယ်ဖြစ်၍ သစ်တောများမှ အဖိုးတန်သစ်များ ရရှိသည်။ ရေနံ၊ သွပ်၊ မြေဓာတ်ငွေ့၊ စကျင်ကျောက်၊ ကျောက်မီးသွေးပျော့၊ ဂျစ်ပဆမ် စသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများကိုလည်း တူးဖော် ရရှိသည်။

ရေနံချက် လုပ်ငန်းသည် အိုကလဟိုးမား ပြည်နယ်၌ အကြီးဆုံးသော စက်မှုလုပ်ငန်းဖြစ်၍ အိုကလဟိုးမား ပြည်နယ်သည် အမေရိကန်နိုင်ငံ၌ တတိယရေနံ အများဆုံးထွက် သောပြည်နယ်ဖြစ်သည်။

နှားမွေးမြူခြင်း လုပ်ငန်းသည် ပြည်နယ်တွင် လုပ်ငန်း ကြီးတခု ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ် အနောက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ တောင်ပိုင်းတို့တွင် နှားမွေးမြူခြင်းကို အကြီးအကျယ် လုပ်ကိုင်သည်။ ဝက်နှင့် သိုးများကိုလည်း မွေးမြူသည်။ နှားနို့ထွက်ပစ္စည်း လုပ်ငန်းနှင့် ကြက် ငှက် မွေးမြူခြင်း လုပ်ငန်းတို့သည်လည်း ထင်ရှားသည်။

အာ ကင် ဆော မြစ်ဝှမ်းနှင့် ရက် မြစ်ဝှမ်း တို့သည်

အိုကလဟိုးမားမြို့တွင်းတနေရာမှ ရေနံတွင်းတတွင်း

စိုက်ပျိုးရေး အဖြစ်ထွန်းဆုံးဒေသများ ဖြစ်သည်။ ဂျုံ၊ ဝါ၊ ပွားစားပြောင်း၊ နှံစားပြောင်း၊ မြင်းစားဂျုံ၊ အာလူးတို့ကို စိုက်ပျိုးသည်။ အိုကလဟိုးမား ပြည်နယ်သည် အမေရိကန် နိုင်ငံတွင် ဝါ အများဆုံးထွက်သော ပြည်နယ်တနယ် ဖြစ် သည်။ ပန်းသီး၊ မက်မုံသီး၊ သစ်သောသီး၊ စပျစ်သီး၊ ဖရဲသီး စသော သစ်သီးဝလံများကိုလည်း စိုက်ပျိုးသည်။

အိုကလဟိုးမား ပြည်နယ်တွင် ယခုအခါ မီးရထား လမ်း မိုင်ပေါင်း ၆,၀၀၀ ကျော်ရှိသည်။ ပြည်နယ်တွင်းရှိ မြို့ကြီးများသည် မီးရထားလမ်းဖြင့်သော်၎င်း၊ မော်တော် ကားလမ်းဖြင့်သော်၎င်း တဖြည်းဖြည်း ဆက်သွယ်လျက် ရှိကြသည်။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပအတွက် လေကြောင်း ခရီးလမ်းများလည်း ရှိသည်။

အိုကလဟိုးမားပြည်နယ်သည် အမေရိကန်တောင်ပိုင်း ပြည်နယ်တို့တွင် စာရေး၊ စာဖတ် မတတ်သူ ဦးရေ အ နည်းဆုံး ပြည်နယ်ဖြစ်၍ သူငယ်တန်းမှအစ တက္ကသိုလ်နှင့် ကောလိပ်ကျောင်းများရှိ သက်မွေး ဝမ်းကျောင်း ပညာ သင်ကြားပြီးမြောက်သည်အထိ အခမဲ့ ပညာရေးစံနှစ်ကို ကျင့်သုံးသည်။

အိုကလဟိုးမားမြို့သည် ၁၉၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ ပြည်နယ်၏ မြို့တော် ဖြစ်သည်။ အကြီးဆုံးမြို့လည်းဖြစ်၍ အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ လေကြောင်းလမ်းဆုံမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ ၃၆၈,၀၅၆ ယောက်(၁၉၇၀)နေထိုင်သည်။ ထင်ရှားသော အိုကလဟိုးမားတက္ကသိုလ်နှင့် ကောလိပ်ကျောင်းများ တည် ရှိသည်။

အခြား ထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ တာလဝါမြို့၊ မင်စကို့ဂီမြို့၊ အီးနစ်မြို့နှင့် လောတန်မြို့များ ဖြစ်ကြသည်။ တာလဝါမြို့သည် အာကင်ဆောမြစ်ပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ အိုကလဟိုးမားပြည်နယ် ရေနံထွက်ရာဒေသ၏ ဗဟိုအချက် အခြာမြို့ ဖြစ်သည်။

၁၈၃၄ ခုနှစ်တွင် အစိုးရက အိုကလဟိုးမားပြည်နယ် ဒေသကို အရှေ့ဖက်ရှိနယ်များမှ ရွှေ့ပြောင်းလာကြသော ရက်အင်ဒီးယန်းတို့ နေထိုင်ရန် သီးသန့် သတ်မှတ်ပေးခဲ့ သည်။ ၁၈၇၉ ခုနှစ်မှအစပြု၍ အမေရိကန် အမျိုးသားတို့ သည် ထိုဒေသတွင်းသို့ တရုတ်ပြည်၊ ဝင်ရောက်ခဲ့ကြရာ ၁၈၈၉ ခုနှစ် ပြေလ ၁၂ ရက်နေ့၌ အစိုးရက အခြေစိုက် နေထိုင်ရန်ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့ရသည်။

ဤသို့အားဖြင့် အိုကလဟိုးမားဒေသတွင် အင်ဒီးယန်း တို့နှင့် လူဖြူတို့ယှဉ်တွဲ၍ နေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် အိုကလဟိုးမား နယ်ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြပြီး နောက်၊ ၁၉၀၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် အင်မ ရိကန်ပြည်ထောင်စုထဲသို့ ပြည်နယ် တနယ်အဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ လေသည်။

www.burmeseclassic.com

အိုကွန်နယ်၊ ဒန်းနယ် (ခရစ် ၁၇၇၅ - ၁၈၄၇)။ ။
 ဒန်းနယ် အိုကွန်နယ်သည် အိုင်ဂရစ်အမျိုးသား နိုင်ငံရေး
 ခေါင်းဆောင်ဖြစ်၍ အိုင်ယာလန်နိုင်ငံရှိ ရောမကက်သလစ်
 ဂိုဏ်းဝင်တို့အတွက် ဗြိတိသျှအစိုးရက ပြဋ္ဌာန်းထားသော
 အချုပ်အချယ် ဥပဒေများကို ဦးဆောင် တိုက်ဖျက်ခဲ့သူ
 ဖြစ်သည်။ ၁၇ ရာစုနှစ်ကတည်းက ရောမကက်သလစ်ဂိုဏ်း
 ဝင်တို့သည် ဗြိတိသျှပါလီမန်သို့ တက်ရောက်နိုင်ခွင့် မရှိခဲ့
 ချေ။ အိုကွန်နယ်၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ၁၈၂၉ ခုနှစ်တွင်
 ဗြိတိသျှပါလီမန်က ကက်သလစ်လွတ်လပ်ရေး အက်ဥပဒေ
 ထို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းအားဖြင့် ရောမကက်သလစ်ဂိုဏ်းဝင်တို့
 သည် ပါလီမန်သို့ တက်ရောက်ခွင့် ရရှိခဲ့ကြသည်။

ဒန်းနယ် အိုကွန်နယ်သည် ၁၇၇၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ
 ၆ ရက်နေ့တွင် အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ ကရီခရိုင်၌ ဖွားမြင်၍
 ပြင်ဆစ်နိုင်ငံတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ၁၇၉၄ ခုနှစ်မှ

အိုင်ဂရစ်အမျိုးသား နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် ဒန်းနယ် အိုကွန်နယ်
 ၁၇၉၆ ခုနှစ်အထိ အင်္ဂလန်နိုင်ငံတွင် ဥပဒေပညာကို သင်
 ကြားပြီးနောက်၊ ၁၇၉၈ ခုနှစ်တွင် အိုင်ယာလန် နိုင်ငံ၌
 ရောမကက်သလစ်ကို စတင် လုပ်ကိုင်သည်။ အိုကွန်နယ်သည်
 ရောမကက်သလစ် ဂိုဏ်းဝင်တဦး ဖြစ်သည့် အလျောက်
 ကက်သလစ်ဂိုဏ်းဝင် အိုင်ဂရစ်အမျိုးသားတို့အတွက် နိုင်ငံ
 ရေးအရ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ရရှိအောင် ကြိုးစားဆောင်ရွက်
 သည်။ ၁၈၂၃ ခုနှစ်တွင် ကက်သလစ်အဖွဲ့ကိုတည်ထောင်၍
 အိုင်ဂရစ်အမျိုးသား လူတန်းစားအသီးအသီးတို့ကို စည်းရုံး
 ဆို ဖိအားပေးသည် အိုင်ယာလန် နိုင်ငံ၌ အင်အားကြီး
 နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်း တခု ဖြစ်လာလေသည်။
 ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှပါလီမန်က ထိုအဖွဲ့ကို ပိတ်ပင်ခဲ့

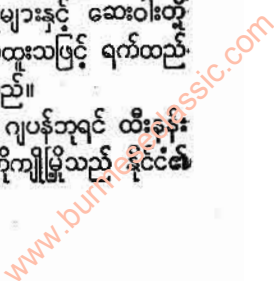
သော်လည်း မအောင်မြင်ချေ။ ကက်သလစ် အဖွဲ့သည်
 အိုင်ဂရစ်အမျိုးသား သန်းတော်ကြီးများနှင့် တောင်သူ
 လယ်သမားတို့၏ ထောက်ခံအားပေးမှုကို ရရှိခဲ့လေသည်။

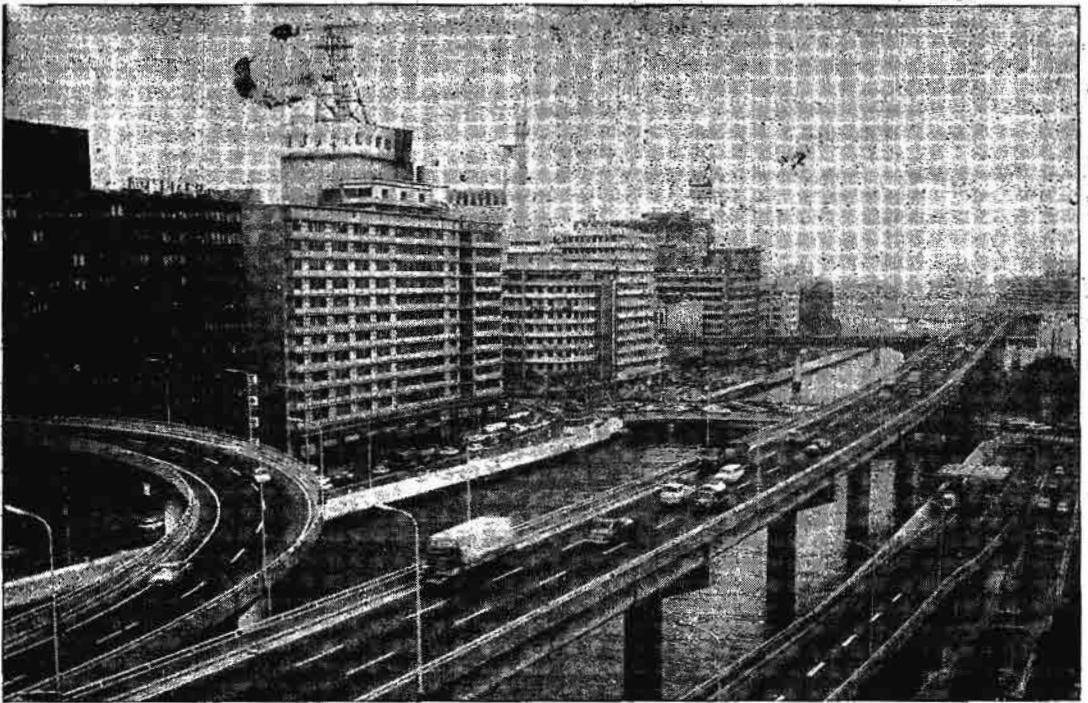
၁၈၂၈ ခုနှစ်တွင် အိုကွန်နယ်သည် ကလဲယားခရိုင်မှ
 ပါလီမန်အမတ်အဖြစ် ရွေးကောက်ခြင်း ခံရသည်။ သို့ရာ
 တွင် ကက်သလစ်ဂိုဏ်းဝင် တဦးအနေဖြင့် ပါလီမန်နည်း
 ဥပဒေအရ လိုအပ်သော ကျမ်းသစ္စာ ကျိန်ဆိုခြင်းအမှုကို
 မပြုလုပ်နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ၁၈၂၉ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှ
 ပါလီမန်သည် ကက်သလစ် လွတ်လပ်ရေး အက်ဥပဒေကို
 ပြဋ္ဌာန်း အတည်ပြုခဲ့ရလေသည်။ ထိုနောက် အိုကွန်နယ်
 သည် အမတ်အဖြစ် ပြန်လည်အရွေးခံရပြီးလျှင် ဗြိတိသျှ
 ပါလီမန်သို့ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ပါလီမန်တွင် ဝှစ်ပါတီ
 နှင့် ပူးပေါင်း၍ အိုင်ဂရစ်အမျိုးသားတို့ လွတ်လပ်ရေး
 အတွက် အားထုတ်ဆောင်ရွက်သည်။ အထူးသဖြင့် အိုင်
 ယာလန်နှင့် အင်္ဂလန် နိုင်ငံတို့ကို ပူးပေါင်း ထားသည့်
 ပူးပေါင်းရေး အက်ဥပဒေကို ပယ်ဖျက်ရန် ကြိုးစားသည်။
 ၁၈၄၃ ခုနှစ်တွင် အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ တဝှန်းလုံး၌ ထိုအက်
 ဥပဒေ ကန့်ကွက်ပုံများကို အကြီးအကျယ် ကျင်းပစေခဲ့ရာ
 အစိုးရက အိုကွန်နယ်ကို အာဏာဖိနှိပ်မှုဖြင့် ဖမ်းဆီး၍
 ငွေဒဏ်နှင့် ထောင်ဒဏ် အပြစ်ပေးခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင်
 ၁၈၄၄ ခုနှစ်၌ ဗြိတိသျှအထက်လွတ်တော်က အိုကွန်နယ်
 ကို ထောင်ဒဏ်မှ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးသည်။

ထိုနောက် အိုကွန်နယ်သည် ကျန်းမာရေး ချွတ်ယွင်း
 လာသဖြင့် ဥရောပတိုက် တောင်ပိုင်းသို့ ခရီး ထွက်ခဲ့ရာ၊
 ၁၈၄၇ ခုနှစ် မေလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ဣတလီနိုင်ငံ၊ ဂျီနိုး
 အားမြို့၌ အနိစ္စရောက်လေသည်။

အိုဆားကားမြို့။ ။ အိုဆားကားမြို့သည် ဂျပန်နိုင်ငံ
 တွင် တိုကျိုမြို့မှလွဲလျှင် အကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သည်။ ဟွန်း
 ဂျူးကျွန်း တောင်ပိုင်းကမ်းခြေတွင် ယိုဒဲမြစ်က ကမ်းနှစ်
 ဖက်ပေါ်၌ တည်ရှိသည်။ အိုဆားကားမြို့ကို တူးမြောင်း
 များနှင့် ချောင်းငယ် မြောင်းငယ်ပေါင်း မြောက်မြားစွာ
 တို့ ဖြတ်သန်းလျက်ရှိရာ မြို့တွင်း၌ တန်တားပေါင်း ၈၀၀
 ကျော် ရှိလေသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံတွင် စက်မှုလက်မှု ထွန်း
 ကားရာ မြို့ကြီးဖြစ်သည့် အပြင်၊ နိုင်ငံခြားနှင့် ကုန်သွယ်
 ရေးအတွက် ထင်ရှားသော ဆိပ်ကမ်းမြို့လည်း ဖြစ်သည်။
 ထုတ်ကုန်များမှာ ခြည်ထည်၊ သံနှင့် သတ္တုပစ္စည်း၊ သားရေ
 ပစ္စည်း၊ ဖန်ထည်၊ စားစရာ အချို့မျိုးနှင့် ဆေးဝါးတို့
 ဖြစ်သည်။ အိုဆားကားမြို့တွင် အထူးသဖြင့် ရက်ထည်
 များကို အကြီးအကျယ် ထုတ်လုပ်သည်။

ရှေးအခါက အိုဆားကားမြို့သည် ဂျပန်ဘုရင် ထီးနန်း
 စိုက်ရာမြို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ တိုကျိုမြို့သည် နိုင်ငံ၏

ဂျပန်နိုင်ငံ အိုဆားကားမြို့မှ စီးပွားရေး၊ ဗဟိုအချက်အခြာကျသော ရပ်ကွက်ရှုခင်း

မြို့တော် ဖြစ်သော်လည်း အိုဆားကားမြို့သည် ကူးသန်း
ရောင်းဝယ်ရေးအတွက် အချက်အခြာမြို့အဖြစ် တည်လျက်
ရှိနေသေးသည်။ မြို့နှင့် သုံးမိုင်ခန့်ဝေးသော နေရာတွင်
၁၅၇၄ ခုနှစ်က တည်ဆောက်ခဲ့သော ရဲတိုက်ရှိသည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်း၌ အမေရိကန် လေတပ်သည်
အိုဆားကားမြို့ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ
မြို့တဝက်ကျော်မျှ ပျက်စီး ခဲ့ရလေသည်။ လူဦးရေ
၂,၉၀၀, ၄၇၇ ယောက် (၁၉၇၃) ရှိသည်။

အိုဒီဆယူ။ ။ဂရိဘာသာနှင့် စာပေ—ရှု။

အိုဒက်ဆာမြို့။ ။အိုဒက်ဆာ မြို့သည် ပင်လယ်နက်
တွင်းသို့ အနောက်မြောက်ဖက်မှ စီးဝင်သော နီစတာ
မြစ်ဝမြောက်ဖက် ၂၅ မိုင်ကွာတွင် တည်ရှိ၍ ယူကရိန်း
ဆိုဗီယက် ဆိုရှယ်လစ် သမတနိုင်ငံ၏ ဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်
သည်။ ၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် ဆိုဗီယက် အစိုးရက အိုဒက်
ဆာဆိပ်ကမ်းကို တိုးချဲ့ပြင်ဆင်ရာ ယခုအခါ ရုရှနိုင်ငံ
တောင်ပိုင်း၌ ကုန်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအတွက် အရေး
ပါသော ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်လေသည်။ သင်္ဘောစာညီဆောက်
ခြင်း၊ ရေနံချက်ခြင်းနှင့် ဖန်ထည်၊ စက်ကရိယာ၊ ဖော့
ထုတ်လုပ်ခြင်းစသော စက်မှုလုပ်ငန်း များကိုလည်း လုပ်

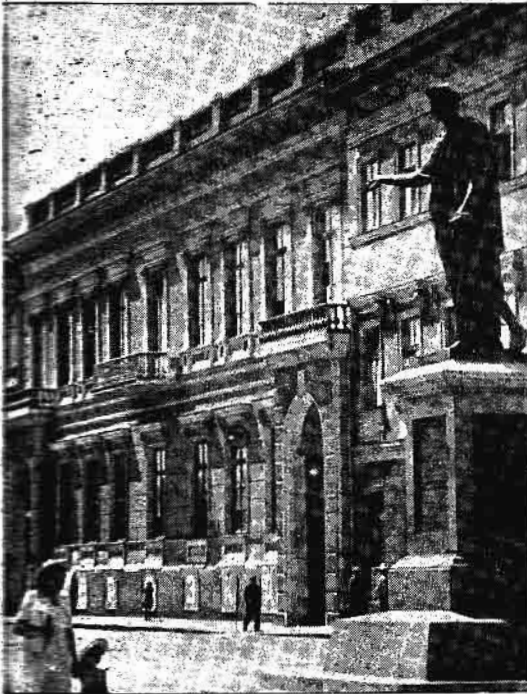
ကိုင်သည်။ ထိုအပြင် လေယာဉ်ပျံထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံ
နှင့် ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ တန်ဆာပလာ ထုတ်လုပ်သည့်
စက်ရုံများလည်းရှိသည်။ ထုတ်ကုန်များမှာ အသီး အနှံ၊
ဘီသွားစေ့၊ သစ်၊ သိုးမွေးနှင့် သိုး၊ နွား၊ တိရစ္ဆာန်တို့
ဖြစ်သည်။

အိုဒက်ဆာမြို့တွင် ကသီဒရယ် ဘုရားရှိခိုး ကျောင်း
ကြီး၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းနှင့် နက္ခတ်မျှော်စင်တို့ တည်ရှိ
သည်။ ရုရှနိုင်ငံရှိ မြို့ကြီးများနှင့် မီးရထားလမ်း၊ လေ
ကြောင်းခရီးလမ်းတို့ဖြင့် ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည်။

၁၇၉၅ ခုနှစ်တွင် ရုရှဘုရင်မ ဒုတိယ ကက်သရင်းသည်
နိုင်ငံအတွက် ဆောင်းအခါ၌ ရေခဲကင်းရှင်းသော ဆိပ်ကမ်း
တခုထားရှိလိုသဖြင့် အိုဒက်ဆာမြို့ကို တည်ခဲ့လေသည်။
ပဌမကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၁၈ ခုနှစ် မတ်လတွင် ဂျာမန်
တပ်များလက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင်
ဗော်လဂျီဗစ်တို့က မြို့ကို သိမ်းပိုက်သည်။ တဖန် ဒုတိယ
ကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၄၁ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ဂျာမန်လေတပ်
က မြို့ကိုပြင်းထန်စွာ ဗုံးကြဲ တိုက်ခိုက်ပြီးနောက် ဩဂုတ်
လတွင် ဂျာမန်နှင့် ရုမေးနီးယန်းတပ်များက မြို့ကိုဝိုင်းဝန်း
ထားကြလေသည်။ မြို့တွင်းရှိ တပ်များသည်လည်း အောက်
တိုဘာလ ၁၆ ရက်နေ့အထိ ကြံ့ကြံ့ခံလျက် ရှိကြသည်။
သို့ရာတွင် ထိုနေ့၌ မြို့တွင်းရှိ အရေးကြီးသော အဆောက်

www.burmeseclassic.com

အိုဒက်ဆာမြို့

အိုဒက်ဆာမြို့မှ 'ဆီးမင်းနန်းတော်' အမည်ရှိ အဆောက်အအုံကြီး

အဆုံနှင့်စက်မှုလုပ်ငန်းဌာနများကို ဖျက်ဆီးပြီးလျှင် မြို့ကို နှုတ်ခွာ ခဲ့ရလေသည်။ ထိုနောက် ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ရုရှတပ်များက မြို့ကိုပြန်၍ သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသည်။

အိုဒက်ဆာမြို့ရှိ လူဦးရေမှာ ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် ၉၄၇,၀၀၀ ခန့် ဖြစ်သည်။

အိုပေါ့ဆမ်ကောင်။ ။အိုပေါ့ဆမ်ကောင်သည် အမေရိကတိုက်တွင် တွေ့ရသော သားပိုက်ကောင် တမျိုးဖြစ်သည်။ ထူးဆန်းသည့် သားပိုက်ကောင် အမျိုးမျိုးကို ဩစတြေးလီးယား တိုက်နှင့် အနီးတဝိုက်ရှိ ကျွန်းများတွင်သာ တွေ့ရသော်လည်း အိုပေါ့ဆမ် သားပိုက်ကောင် အမျိုးကိုကား အမေရိကတိုက်၌သာ တွေ့ရသည်။ အိုပေါ့ဆမ်ကောင်သည် မာဆူပီယာလီးယားမျိုးစဉ်မှ ဒိုင်ဒယ်ဖီဒီး မျိုးရင်းတွင်ပါဝင်သည်။ ကင်ဂရူးကောင်ကဲ့သို့ ဝမ်းပိုက် ပြင်ဖက်တွင်သားအိတ်ရှိသော်လည်း ခြေလက် လေးချောင်းစလုံးသည် အရှည်ချင်းညီကြသဖြင့် ကင်ဂရူးထောင်လောက် မခန့်နိုင်ချေ။ မြေပေါ်၌ ကောင်းစွာ ထမ်းပေးလျှောက်နိုင်သော်လည်း သစ်ပင်တက်ရာ၌ အလွန် တွင်းကျင်သည်။

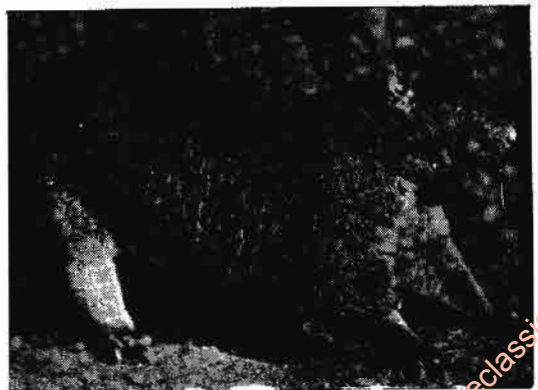
အိုပေါ့ဆမ်ကောင်များကို အမေရိကတိုက် တောင်ပိုင်းနှင့်အလယ်ပိုင်းတို့အပြင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမြောက်

ဖက်အစွန်ဆုံး အပိုင်းများမှတစ်ပါး အခြားနယ်အနှံ့အပြားတွင် တွေ့ရသည်။ အချို့ အိုပေါ့ဆမ်ကောင် များသည် ကြွက်ဝမ်းဖြူလောက် ငယ်၍ လူသိအများဆုံး ဗာဂျင်းနီးယား အိုပေါ့ဆမ်ကောင်များမှာကား ကြောင်လောက်ပင်ကြီးသည်။ ယင်းတို့၏ အမွေးအတွင်းပိုင်းသည် ချော၍ တိမ်၏။ အပြင်ပိုင်းမှာ ကြမ်းတမ်း၍ ရှည်ပြီးလျှင် ပြာလဲလဲအရောင်ရှိသောကြောင့် သစ်ပင်ပေါ်၌ ရှိနေသည့်အခါ အလွယ်တကူနှင့် မမြင်နိုင်ချေ။ ဦးခေါင်းမှာ သေးပြီးလျှင် နှုတ်သီးချွန်၏။ ကြွက်မြီးနှင့်တူသည့် ရှည်သောအမြီးရှိရာ အချို့မျောက်များကဲ့သို့ ယင်းအမြီးကို သစ်ပင် သစ်ကိုင်းတက်ရာ တွယ်ရာ၌အသုံးပြုသည်။

အိုပေါ့ဆမ်ကောင်များသည် တကြိမ်လျှင် သား ငါးကောင်မှ တဆယ့်လေးကောင်ထိ မွေး၍ မွေးခါစသားငယ်ကလေးများမှာ လက်မဝက်ခန့် လောက်သာ ရှည်သည်။ မွေးလာသည်နှင့်တပြိုင်နက် မိခင် သားအိတ်ထဲသို့တူးဝင် ကြပြီးလျှင် မိခင် နို့သီးခေါင်းကို ငုံ့၍ စို့ကာ ရက်သတ္တခြောက်ပတ် ခန့်အထိ ငြိမ်သက်စွာ နေလေ တော့၏။ ကြွက်ဝမ်းဖြူ လောက်သာရှိသောအခါ သားအိတ်မှထွက်၍ မိခင်ကျောပေါ်သို့ တက်ပြီးလျှင် အမွေးများကို တွယ်ကာ စီး၍လိုက်ပါနေလေသည်။ အိပ်ချိန်ရောက်မှ တဖန် မိခင် သားအိတ်တွင်းသို့ ပြန်ဝင်ပြီးအိပ်ကြသည်။

အိုပေါ့ဆမ်ကောင်သည် ဝက်ဝံကဲ့သို့ မြေတွင်း၊ သို့မဟုတ် သစ်ခေါင်းပေါက်ထဲတွင် အသိုက်လုပ်၍ နေအချိန်တွင်တနေ့ကုန် တနေခန်း အိပ်လေ့ရှိသည်။ ညဉ့်အချိန်တွင်မှ ထွက်၍ သစ်ပင်ပေါ်တွင် ငှက်ဥ၊ ငှက်ငယ်များ၊ သစ်သီးများကို၎င်း၊ မြေကြီးပေါ်တွင် ဖားများ၊ ပိုးမွှားများကို၎င်း၊ ရေထဲမှငါးများကို၎င်း ရှာဖွေ စားသောက် တတ်သည်။

အိုပေါ့ဆမ် ကောင်၏အသားကို အချို့ ကြိုက်နှစ်သက်၍ သားမွေးကိုမူ အမျိုးသမီးများ အင်္ကျီချုပ်ရာ၌ တန်ဖိုးထားကြသည်။

သားပိုက်ကောင်တမျိုးဖြစ်သော အိုပေါ့ဆမ်ကောင်

ကမ္ဘာ့အားကစား ပွဲတော်ကြီး

မျေးခေတ်ဂရိတို့သည် အိုလင်းပီယာချိုင့်ဝှမ်းရှိ ကွင်းပြင်တွင် ဇုနတ်မင်းကြီးအား ပူဇော်ပသပွဲကို လေးနှစ်တကြိမ် ကျင်းပခဲ့ရာ ထိုနတ်ပွဲနှင့်အတူ အားကစားပြိုင်ပွဲများကိုလည်း ကျင်းပခဲ့၍ အိုလင်းပီယာကစားပွဲဟုတွင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဧကရီးစားဆံဇာသောကြောင့် ၃၉၄ ခုနှစ်တွင် ပိတ်ပင်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ၁၈၉၆ ခုနှစ်သို့ရောက်သော် ပြင်သစ်အမျိုးသား ဗဲရှန်ပီယံ ဒါ ကူဗာတင်၏ကျေးဇူးကြောင့် အိုလင်းပီယာကစားပွဲများကို ပြန်လည် ကျင်းပနိုင်ခဲ့လေသည်။

အိုလင်းပီယာကစားပွဲ။ ။အိုလင်းပီယာ ကစားပွဲ သည် လေးနှစ်လျှင် တကြိမ်ကျ ကျင်းပသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အားကစားပွဲတော်ကြီး ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်အိုလင်းပီယာကစားပွဲကို ၁၈၉၆ ခုနှစ်ကမှစ၍ ရေတွက်ခဲ့ကြသော်လည်း စင်စစ် အားဖြင့် ဤကစားပွဲသည် ရှေးခေတ် ဂရိလူမျိုးတို့၏ အိုလင်းပီယာကစားပွဲကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ရှေးခေတ်က ဂရိ လူမျိုးတို့သည် အိုလင်း ပီယာ ချိုင့်ဝှမ်းရှိ ကွင်းပြင်တွင် ဇုနတ်မင်းကြီးအား ပူဇော် ပသသောနတ်ပွဲကို လေးနှစ်တကြိမ်ကျ ဇုလိုင်လ၌ကျင်းပလေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုနတ်ပွဲတွင် မြေပြန့် အပြေးပြိုင်ပွဲကိုလည်း ထည့်သွင်း ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။ ဦးစွာ၌ ကိုက် ၂၀၀ ခန့်ရှိသော တာပြေးပွဲတခုတည်းသာ ရှိလေသည်။ နောင်အခါ၌ ပြေးပွဲ၊ ခုန်ပွဲ၊ နှစ်ပုန်းသတ်ပွဲ၊ သံပြားခိုင်း ပစ်ပွဲ၊ လှံတံပစ်ပွဲဟူ၍ ပြိုင်ပွဲငါးမျိုးပါဝင်သော ကစားပွဲကို ထည့်သွင်းခဲ့ကြသည်။ တဖန် လက်ဝှေ့ပွဲနှင့် ရထား ပြိုင်ပွဲများကိုလည်း ထပ်ဖြည့်ခဲ့ကြပြန်သည်။

ဂရိတို့သည် အလွန်ရှေးကျသော ခေတ်အခါကတည်းက ဇုနတ်မင်းကြီးပွဲတော်နှင့်အတူ အပြေးပြိုင်ပွဲ များကို ကျင်းပခဲ့ကြသော်လည်း ဘီစီ ၇၇၆ ခုနှစ်မှ အစပြု၍သာ လျှင် ပြိုင်ပွဲများ၌ ထူးချွန်အနိုင်ရသူများ၏စာရင်းကိုမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြလေသည်။ ထိုကြောင့် ထိုခုနှစ်ကို အခြေပြု၍ ပွဲတော်တခုနှင့်တခု အကြားရှိ "အိုလင်းပီယာ" ခေါ် လေးနှစ်ခြားကာလကို ကေမူထားလျက် အချိန်ကို ရေတွက်ခဲ့ကြသည်။ ပြိုင်ပွဲများကျင်းပနေစဉ် ဂရိပြည် နယ်တို့သည် အချင်းချင်း တိုက်ခိုက်မှုကို သဘောတူရပ်စဲထားကြသည်။ ပြိုင်ပွဲဝင်များသည် ပြစ်မှု တစုံတခုကြောင့် နာမည်ပျက်ရှိသူ မဖြစ်စေရချေ။

ဂရိတို့၏ အိုလင်းပီယာပွဲတော်သည် နတ်ပွဲနှင့် အားကစားပြိုင်ပွဲတို့၌ ငါးရက်တိုင် ကျင်းပသော ပွဲတော်ဖြစ်ရာ ပဌမဆုနှင့်အတူ ဇုနတ်မင်းကြီးအား ပူဇော် ပသသည့် အခမ်းအနားကို ဆင်ယင်ပြုလုပ်ကြသည်။ အိုလင်းပီယာချိုင့်ဝှမ်းတွင် အနုပညာလက်ရာမြောက်သော နတ်ရုပ်တုများနှင့် နတ်ကုန်းများတည်ရှိ လေသည်။ အထူးသဖြင့် ဂရိနတ်တို့၏ဖခင်ဖြစ်သော ဇုနတ်ရုပ်တုကြီးနှင့် နတ်ကုန်းတို့မှာ ကြီးကျယ်ခမ်းနားလှပေသည်။ ထိုနတ်ရုပ်ကြီးကိုနာမည်

ကျော် ရုပ်လုံးထုဆရာ ဖီးဒီးယက်က ဆင်စွယ် နှင့် ရွှေတို့ဖြင့် ထုလုပ်ခဲ့ကြောင်း သိရှိရသည်။ ဟီးရ အစရှိသော အခြားဂရိနတ်တို့အတွက် နတ်ကုန်းများလည်း ထိုအရပ်၌ တည်ရှိသည်။ (ဖီးဒီးယက် — လည်းရှု။)

နတ်ပွဲ အခမ်းအနား ပြီးသည့်နောက် ပြေးပွဲ ပြိုင်ပွဲများကို ဆက်လက်၍ ကျင်းပသည်။ ဒိုင်လူကြီး များက တရားသဖြင့် အဆုံးအဖြတ် ပေးပါမည်ဟူ၍၎င်း၊ ပြိုင်ပွဲဝင်တို့က ယှဉ်ပြိုင်ရခြင်းကိုသာ အဓိကထားပါမည် ဟူ၍၎င်း သစ္စာပြုကြိုဆိုကြရသည်။ အပြေးပြိုင်ပွဲ များကို ဦးစွာ ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။ ထိုအိုလင်းပီယာ အပြေးပြိုင်ပွဲတွင် အနိုင်ရသူတို့ကို ထူးခြားစွာ ချီးကျူး မြှောက်စား လေ့ရှိကြသည်။ အနိုင်ရသူလူစွမ်းကောင်းတို့အား ဂရိအမျိုးသားများက အထွတ်အမြတ်ထားသော သံလင်ပင်မှ အရွက်အခက်များဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့် သရဖူကို ဦးခေါင်းတွင် ဆင်ယင်ပေးကြသည်။ သရဖူဆောင်း လူစွမ်းကောင်း တို့သည် နတ်ကုန်းများ တည်ရှိရာအရပ်ကို စိတန်း လှည့်ပတ်သည့်အခါ ပရိသတ်က သောင်းသောင်းဖျဖျ ချီးကျူး ဩဘာပေးကြသည်။ သံတော်ဆင့် များကလည်း အောင်ပွဲရ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမည်နာမများကို နိုင်ငံတွင်းရှိ အပြည်ပြည်အနယ်နယ်သို့ လှည့်လည်၍ ကျေညာ ရလေသည်။ ထိုသူတို့၏ ပံ့ပိုးပေးလှူဒါန်းကို ထုလုပ်၍၎င်း၊ ယင်းတို့အကြောင်းကို ကဗျာလင်္ကာများ ဖွဲ့စပ် သီဆို၍၎င်း ချီးကျူးလေ့ရှိကြသည်။ ယင်းတို့နေထိုင်သည့် ပြည်နယ်များကလည်း ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာ ကြိုဆို၍ ထူးခြားသော ဆုလက်ဆောင်များ ပေးအပ်ခြင်းမြှင့်လေ့ရှိကြသည်။

ဦးစွာ၌ ဂရိအမျိုးသား စစ်စစ်တို့သာလျှင် အိုလင်းပီယာကစားပွဲ၌ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ကြ သော်လည်း ရောမဘုရင် ကေဇာရ်များ ကြီးစိုးသော ခေတ်သို့ ရောက်သောအခါ ရောမအားကစားသမားများကလည်း ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ကြသည်။ ရောမကေဇာရ်တို့က ဂရိတို့၏အယူဝါဒရေး၊ မျိုးချစ်စိတ်ထက်သန်ရေး၊ အားကစားနှင့်ကာယဗလ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ပွဲတော်ကြီးကို ပျော်ပွဲ ရွှင်ပွဲ သက်သက်အဖြစ် သို့ပြောင်းပစ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနောက် နှစ်များစွာကြာသောအခါ အိုလင်းပီယာကစားပွဲတွင် မူလရည်ရွယ်ချက်ပျောက်ကွယ်၍ ကြေးစားအားကစားသမားများ ပါဝင်သော ပြိုင်ပွဲဆံဆံ ဖြစ်လာလေသည်။ ထိုကြောင့် အေဒီ ၃၉၄ ခုနှစ်

အိုလင်းပစ်ကစားပွဲ

ရှေးခေတ်က ဂရိလူမျိုးတို့သည် အားကစား ပြိုင်ပွဲ၌ အနိုင်ရသူအားဤသို့ ချီးကျူးဂုဏ်ပြုလေ့ရှိသည်။

ထင် ရောမကေရာဇ် သီအိုဒိုးဂျပ်က အိုလင်းပစ် ကစားပွဲ ထို့ ပီတိခဲ့သည်။ ယင်းသို့အားဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၁,၅၀၀ ကျော်မျှ အိုလင်းပစ်ကစားပွဲများ တိမ်မြုပ်ခဲ့ရလေသည်။

၁၇၇၈ ခုနှစ် သို့ ရောက်သော် ရှေးဟောင်း ပစ္စည်း ထူးတော်သူ ဂျာမန်အမျိုးသား ဟိုင်းနရစ် ရူလီမန်းသည် ရောမရှိတိုင်း အိုလင်းပစ်ကစားကွင်းကို တူးဖော်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ပြင်သစ်အမျိုးသား ဗဲရှန် ဘွဲ့ရ ပီယဲ ဒါကူဗာ ထင်ဆိုသူက ခေတ်ပညာသင်ကြားရေးတွင် ရှေး ဂရိတိုင်း အားကစားစိတ်ဓာတ်ကိုတို့၍ ဖော်ထုတ်ပေးခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံဆိုင်ရာဆက်ဆံမှု ပို၍တိုးတက်လာဖွယ်ရာရှိကြောင်း ထိုနိုင်ငံအသီးအသီးရှိ အားကစားလေ့လာလိုက်စားသူများ ထံထပ်ပြခဲ့သည်။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ၁၈၉၄ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်အသင်းကို တည်ထောင်ခဲ့ကြပြီး တွင် ၁၈၉၆ ခုနှစ်၌ ဂရိနိုင်ငံ အက်သင်းမြို့တွင် ယခုခေတ် အိုလင်းပစ်ကစားပွဲကို ဦးဆုံးအကြိမ် ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကစားပွဲတွင် နိုင်ငံ ကိုးနိုင်ငံမှ အားကစားသမားများ စိတ်ဝင်စားကြ၍ ၂၆ မိုင်ကျော်ရှိသော မာရသွန် တာ အထူး ပြေးပွဲကို ပဌမဦးဆုံး ထည့်သွင်းခဲ့ကြသည်။

ထိုနှစ်အထပ်၌ ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်အသင်းက အိုလင်းပစ်ကစားပွဲကို လေးနှစ်တကြိမ်ကျ နိုင်ငံအသီးအသီးတွင် စီရင်ကျင်းပခဲ့သည်။ အိုလင်းပစ်ကစားပွဲကို လေးနှစ်ခြား၍ ကျင်းပလာခဲ့ရာ ပဌမကမ္ဘာစစ်နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်း ထိုကစားပွဲများကို ရပ်ဆိုင်းထားခဲ့ရသည်။

ထို့နောက်ကြောင့် ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် ရပ်ဆိုင်းထားခဲ့ရသော ကစားပွဲကို ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၌၎င်း၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြောင့် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရပ်ဆိုင်းခဲ့သော ကစားပွဲကို ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင်၎င်း ပြန်၍ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ ၁၉၅၂ ခု

နှစ်တွင် အကြိမ် ၂၀ မြောက် အိုလင်းပစ်ကစားပွဲကို ပြည်ထောင်စု သမတ ဂျာမနီနိုင်ငံ မျူးနစ်မြို့၌ ကျင်းပခဲ့သည်။ ၁၉၇၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် ကနေဒါနိုင်ငံမှန် ထရီးအောမြို့၌ ၂၁ ကြိမ်မြောက် အိုလင်းပစ်ကစားပွဲ ကျင်းပမည်ဖြစ်လေသည်။

အိုလင်းပစ်ကစားပွဲများ ကျင်းပခဲ့ရာမြို့များနှင့် တရားဝင်မဟုတ်သော်လည်း ဗိုလ်စွဲခဲ့သော နိုင်ငံများမှာအောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

ကျင်းပခဲ့သည့်နှစ်	ကျင်းပခဲ့ရာမြို့	ဗိုလ်စွဲသည့်နိုင်ငံ
၁၈၉၆	အက်သင်းမြို့ (ဂရိနိုင်ငံ)	အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု
၁၉၀၀	ပါရစ်မြို့ (ပြင်သစ်နိုင်ငံ)	- ၎င်း -
၁၉၀၄	စိန်လူဝီမြို့ (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု)	- ၎င်း -
၁၉၀၆	အက်သင်းမြို့ (ဂရိ) (တရားဝင်မဟုတ်)	- ၎င်း -
၁၉၀၈	လန်ဒန်မြို့ (ဂရိတ်ဗြိတိန်)	- ၎င်း -
၁၉၁၂	စတော့ဟမ်းမြို့ (ဆွီဒင်)	- ၎င်း -
၁၉၂၀	အန်တုတ်မြို့ (ဗလဂျီယမ်)	- ၎င်း -
၁၉၂၄	ပါရစ်မြို့ (ပြင်သစ်)	- ၎င်း -
၁၉၂၈	အမ္မစတာဒမ်မြို့ (နယ်သာလန်)	- ၎င်း -
၁၉၃၂	လော့စိန်းဂျူးမြို့ (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု)	- ၎င်း -

အိုလင်းပစ်ကစားပွဲ

ခေတ်သစ်အိုလင်းပစ်ပြိုင်ပွဲများ၏ဖခင် ကူဗာတင်

အိုလင်းပစ်ကစားပွဲသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပွဲတော်ကြီးဖြစ်သဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံပေါင်းများစွာတို့မှလက်ရွေးစင် အားကစားသမားများ ပါဝင် ယှဉ်ပြိုင်ကြသည်။ တိုင်းနိုင်ငံ အများတွင် အိုလင်းပစ် ကစားပွဲတခု ပြီးဆုံးသည့်အချိန်မှအစပြု၍ နောက်တကြိမ် ကစားပွဲ အတွက် အားကစားသမားများကို ကျွမ်းကျင်သော နည်းပြဆရာများထံ၌ စံနှစ်တကျ လေ့ကျင့်စေကြသည်။ ဤသို့အားဖြင့် မိမိတို့နှင့်သက်ဆိုင်ရာ ကစားခုန်စားပွဲများတွင်အခြားသူများထက် ထူးချွန်လာနိုင်ကြမည် ဖြစ်သည်။ အိုလင်းပစ်ကစားပွဲကို လက်ခံကျင်းပရသော နိုင်ငံကလည်း ခေတ်မီကစားကွင်းနှင့်တကွ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်သူတို့ တည်းခိုနေထိုင်ရန်အတွက် နေရာထိုင်ခင်းများကို ခမ်းနားတင့်တယ်အောင် ပြင်ဆင်ထားလေ့ရှိကြသည်။ နိုင်ငံအသီးသီးမှ အားကစားသမားအားလုံးတို့ နေထိုင်ရန်အတွက် “အိုလင်းပစ်ရွာ” ကို တည်ဆောက်လေ့ရှိသည်။ ထိုရွာတွင် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံသားအချင်းချင်း တစုတဝေးတည်း နေထိုင်နိုင်ကြသည်။ အားကစား သမားများသည် ရေပြောင်း မြေပြောင်း၌ နေသားကျရန်အတွက် ကစားပွဲကျင်းပရာနိုင်ငံသို့ အချိန်စောစွာ ကြိုတင်လာရောက်လေ့ရှိကြသည်။

ဆောင်းရာသီ ကစားပွဲများကို အခြား ကစားပွဲများ မကျင်းပမီ ကျရောက်သော ဆောင်းရာသီတွင်း၌ ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်အသင်းက ဆောင်းရာသီကစားပွဲများ ကျင်းပရန်အတွက် သင့်တော်သော နိုင်ငံတခုခုကို သတ်မှတ်ပေးသည်။

အိုလင်းပစ်ဆောင်းရာသီ ကစားပွဲကျင်းပခဲ့သော ဒေသများနှင့် တရားဝင်မဟုတ်သော်လည်း ဗိုလ်စွဲခဲ့သော နိုင်ငံများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

၁၉၃၆	ဘာလင်မြို့ (ဂျာမနီ)	ဂျာမနီ
၁၉၄၈	လန်ဒန်မြို့ (ဂရိတ်ဗြိတိန်)	အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု
၁၉၅၂	ဟဲလဆင်ကီမြို့ (ဖင်းလန်)	- ၎င်း -
၁၉၅၆	မဲလဗုန်းမြို့ (သြစတြေးလီးယား)	ဆိုဗီယက်ယူနီယံ
၁၉၆၀	ရောမမြို့ (ဣတလီ)	- ၎င်း -
၁၉၆၄	တိုကျိုမြို့ (ဂျပန်)	အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု
၁၉၆၈	မက္ကဆီကိုမြို့ (မက္ကဆီကို)	- ၎င်း -
၁၉၇၂	မျူးနစ် (ပြည်ထောင်စုသမ္မတဂျာမနီနိုင်ငံ)	ဆိုဗီယက်ယူနီယံ

ယခုအခါ အိုလင်းပစ် ကစားပွဲတွင် ပြေးခုန်ပစ်ပြိုင်ပွဲများသာမက ရေကူးပြိုင်ပွဲ၊ ဘောလုံးကစားပြိုင်ပွဲ၊ သေနတ်ပစ်ပြိုင်ပွဲ အစရှိသော ခေတ်မီပြိုင်ပွဲအမျိုးမျိုးတို့လည်း ပါဝင်သည်။ ထိုပြင် ၁၉၂၄ခုနှစ် ကစားပွဲမှအစပြု၍စက်ဘီးစီးပြိုင်ပွဲ၊ စက်ဘီးပြိုင်ပွဲ၊ ရေခဲ ဟော်ကီ ကစားပြိုင်ပွဲ စသော ရေခဲပြင်ပေါ်၌ ယှဉ်ပြိုင်ရသည့် ဆောင်းရာသီကစားပွဲများကိုလည်း ထည့်သွင်းခဲ့ကြသည်။ တဖန် ၁၉၂၈ ခုနှစ်မှစ၍ အမျိုးသမီး အတွက် အားကစား ပြိုင်ပွဲများလည်းပါဝင် လာခဲ့လေသည်။

ကျင်းပခဲ့သည့်နှစ်	ကျင်းပခဲ့ရာဒေသ	ဗိုလ်စွဲသည့်နိုင်ငံ
၁၉၂၄	ရှာမိုနစ် (ပြင်သစ်)	နော်ဝေးနိုင်ငံ
၁၉၂၈	စိန်မောရင် (ဆွစ်ဇာလန်)	၎င်း
၁၉၃၂	ပလာဆစ်အိုင် (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု)	အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု
၁၉၃၆	ဂါမစ်ရှ - ပါတင်ကာချင် (နော်ဝေး)	နော်ဝေးနိုင်ငံ
၁၉၄၈	စိန်မောရင် (ဆွစ်ဇာလန်)	ဆွီဒင်နိုင်ငံ
၁၉၅၂	အော့စလို (နော်ဝေး)	နော်ဝေးနိုင်ငံ
၁၉၅၆	ကော့တီနာဒမ်ပက်ဇို (ဣတလီ)	ဆိုဗီယက်ယူနီယံ
၁၉၆၀	စကော့ချိုင့်ဝှမ်း (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု)	၎င်း

အကြိမ် ၂၀ ပြောက် ဗျူနစ်ကမ္ဘာ့တိုလင်းပစ်ကစားပွဲ အလေးပိုင်ပွဲတွင် မလိုင်ဒီတိုတန်းနှင့် အပြန်ပ ၁၀၅ ကီလိုမြင့် ကမ္ဘာ့ခံချိန်သစ် တင်ခဲ့သူ မြန်မာအလေးပေးသမား စောဘင်ကြီး။ ပုံတွင် ဂုဏ်ယူအကြံပုံ ကီလို ၁၀၀ ပနစတို

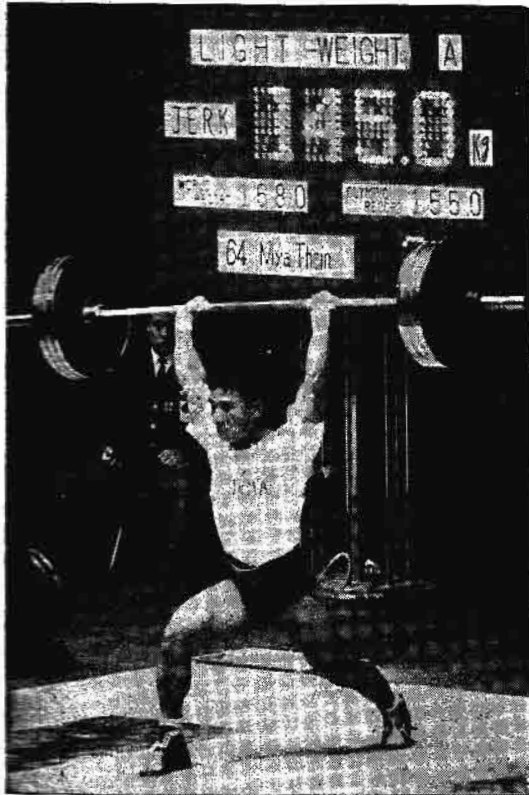
၁၉၆၄	အင်းစပူဂွတ် (ဩစတြေးယား)	ဆိုဗီယက်ယူနိုယံ
၁၉၆၈	ဂရင်းနိုဗ် (ပြင်သစ်)	နော်ဝေးနိုင်ငံ
၁၉၇၂	ဆက်ပိုရို (ဂျပန်)	ဆိုဗီယက်ယူနိုယံ

၁၉၇၆ ခုနှစ် ဆောင်းရာသီကစားပွဲကို ဩစတြေးယားနိုင်ငံ အင်းစပူဂွတ်မြို့၌ ထိုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း ကျင်းပခဲ့သည်ဖြစ်၏။

အိုလင်းပစ်ကစားပွဲကို စတင်ကျင်းပသောနေ့တွင် ဂရိနိုင်ငံ အိုလင်းပီယာအရပ်၌ နေ၏ အပူရိန်ဖြင့် ထွန်းညှိခဲ့၍ ကျန်းတတန်၊ ရေတတန်၊ လေတတန်ဖြင့် ယူဆောင်ခဲ့သော

ကြံ့ခိုင်သူ အားကစားသမား အများအပြား ပေါ်ထွက်ရန်အတွက်သော်၎င်း ရည်ရွယ်ပေသည်။ ထိုကြောင့် အိုလင်းပစ် ကစားပွဲ၏ ဆောင်ပုဒ်မှာ “အနိုင်ရခြင်းသည် ပဓာနမဟုတ်။ ပါဝင် ယှဉ်ပြိုင်ရခြင်းသည် အဓိက” ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။ ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်အသင်းကို စတင် တည်ထောင်သော ဇွန်လ ၂၃ ရက်နေ့ကိုလည်း ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်နေ့ဟူ၍ သတ်မှတ်လျက် ထိုနေ့တွင် နိုင်ငံ အသီးအသီး တို့၌အားကစားနှင့်ဆိုင်သော အထိမ်းအမှတ်အခမ်းအနားများကို ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။ (ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်နေ့—လည်းရှု။)

အိုလင်းပစ်နေ့။ ။ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်နေ့—ရှု။

၁၀ ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်ပြိုင်ပွဲတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံမှ အလေးမသမား မြသိန်း

မီးရှူးတိုင်ကို ကစားကွင်းထဲသို့ အရောက် အားကစားသမားများက လက်ဆင့်ကမ်း သယ်ယူခဲ့ပြီးနောက် အိုလင်းပစ် မီးတိုင်ကို တဆင့် ထွန်းညှိကြသည်။ ကစားကွင်းရှိ ထိုမီးတိုင်သည် ပြိုင်ပွဲကျင်းပနေချိန်အတွင်း အရှိန်မပျက် ထောက်လောင်လျက်ရှိစေရသည်။ အိုလင်းပစ်ကစားပွဲကို ထူးလွန်းသည် နိုင်ငံအချင်းချင်း ပိုမိုရင်းနှီး လာစေရန် အတွက်သော်၎င်း၊ “ကိုယ်ကျန်းက စိတ်ရွှင်” ဟု ဆိုရိုး ရှိသည့်အတိုင်း နိုင်ငံအသီးအသီးတွင် ကိုယ်လက်

အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်။ ။ အိုဟိုင်းအို ပြည်နယ်သည် အမေရိကန်နိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းပြည်နယ်တို့တွင် မြောက်ဖက် ကျသော ပြည်နယ်တနယ်ဖြစ်၍ အိုဟိုင်းအိုမြစ်သည် ပြည်နယ်၏တောင်ဖက်နှင့် အရှေ့တောင်ဖက် နယ်နိမိတ်အဖြစ်စီးဆင်းသည်။ မြောက်ဖက်တွင် မစ်ရှီဂန်ပြည်နယ်နှင့် အီရီဆိုင်ရီရှိ၊ အရှေ့နှင့်အရှေ့တောင်ဖက်တွင် ပင်ဆီလဗေးနီးယားပြည်နယ်နှင့် အနောက်ဗားဂျင်းနီးယားပြည်နယ်တို့ တည်ရှိသည်။ တောင်ဖက်တွင် ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်နှင့် အနောက်ဖက်တွင် အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်တို့အသီးအသီးတည်ရှိကြသည်။ အိုဟိုင်းအို ပြည်နယ်သည် စတုရန်း မိုင်ပေါင်း ၄၁,၂၂၂ ကျယ်ဝန်း၍ လူဦးရေ ၁၀,၇၃၁,၀၀၀ ယောက် (၁၉၇၃)ရှိသည်။

အိုဟိုင်းအို ဟူသောအမည်သည် အင်ဒီးယန်း လူမျိုး ဘာသာစကားဖြင့် “ကြီးသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။ နယ်နိမိတ်အဖြစ် စီးဆင်းသော အိုဟိုင်းအိုမြစ်ကိုအစွဲပြု၍ ပြည်နယ်ကို အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်ဟု မှည့်ခေါ်ကြသည်။

အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ် အရှေ့ပိုင်းသည် ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသဖြစ်၍ ကျန်အပိုင်းများမှာ ကုန်းနိမ့်တန်းများဖြင့် မညီမညာရှိသော လွင်ပြင်ဒေသဖြစ်သည်။ မြောက်ပိုင်းတွင် မောမီးမြစ်သည် ထင်ရှား၍ တောင်ပိုင်းရှိ မြစ်များမှာ မူကား အိုဟိုင်းအိုမြစ်၏ မြစ်လက်တက်များဖြစ်လေသည်။

ရာသီဥတုမှာ နွေအခါတွင်ပူ၍ ဆောင်းအခါ၌ အေးသည်။ ပြည်နယ်တောင်ဖက်စွန်းဒေသသည် အပူဆုံးအပိုင်းဖြစ်သည်။ မြောက်ဖက် အီရီဆိုင်ဒေသတွင် ရာသီဥတုညီညွတ်သည်။ မိုးအများဆုံးဖြစ်သော အရှေ့တောင်ပိုင်း အိုဟိုင်းအိုမြစ်တလျှောက်တွင် ပျမ်းမျှမိုးရေချိန် တနှစ်လျှင် ၄၄ လက်မခန့်ရှိသည်။

အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်၏ ထင်ရှားသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများမှာ ကျောက်မီးသွေး၊ မြေဓာတ်ဓူး၊ ရေနံ၊ ထူးလျှောက်

နှင့် မြေစေးတို့ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်တွင်း၌ရရှိသော သံရိုင်းနှင့် အိုင်ကြီးများရှိရာဒေသမှရရှိသော သံရိုင်းတို့ကို သံနှင့်သံမဏိပစ္စည်းများအဖြစ် ထုတ်လုပ်ရန်အတွက် အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်သည် အချက်အခြာ ဒေသဖြစ်လာပေသည်။ ရော်ဗာပစ္စည်းထုတ်လုပ်ခြင်းသည်လည်း ထင်ရှားသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ အုတ်၊ အုတ်ကြွပ်၊ ပန်းကန်ခွက်ယောက်အစရှိသည်တို့ကိုလည်း အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်လေသည်။

အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်တွင် အသီးအနှံ့ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းကိုလည်း အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်သည်။ ဂျုံနှင့် ပြောင်းကို ပြည်နယ်နေရာအနှံ့အပြား၌ စိုက်ပျိုးသည်။ ဆိုယာပဲ၊ မြင်းစားဂျုံ၊ မုယော၊ ရိုင်းစပါး၊ ဆေး၊ သစ်သီးနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်လည်း စိုက်ပျိုးသည်။ အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင် နွားနို့ထွက်ပစ္စည်းလုပ်ငန်း ထွန်းကားကြီးကျယ်သည်။ နွားများအပြင် သိုး၊ ဝက်၊ မြင်းနှင့် လားများကိုလည်း မွေးမြူကြသည်။ ရှေးအခါက အမေရိကတိုက် အတွင်းဖက်သို့ ဝင်ရောက်

လာသူတို့သည် အိုဟိုင်းအို မြစ်ကြောင်းကို အသုံးပြုခဲ့ကြလေသည်။ ၁၉ ရာစုနှစ်ဦးပိုင်းတွင် မြစ်ကြောင်းသွားလာရေးကို တိုးချဲ့ခဲ့ကြ၍ ဆက်သွယ်ရေးတူးမြောင်းများကိုလည်း ဖောက်လုပ်ခဲ့သည်။ ပြည်နယ်တွင်း၌ မီးရထားလမ်း မိုင်ပေါင်း ၈,၅၀၀ ကျော်မျှ ရှိသည်။ ထို့ပြင် ပြည်တွင်းပြည်ပ သွားလာရန်အတွက် လေဆိပ်ပေါင်း ၁၀၀ ကျော် ရှိသည်။

အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်တွင် အသက် ခြောက်နှစ်မှ ၁၈ နှစ်အရွယ်ရှိ ကလေးသူငယ်တိုင်း ပညာမသင်မနေရ ဥပဒေ တရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းထားရှိသည်။ အထက်တန်းပညာကို ဆည်းပူးရန်အတွက် တက္ကသိုလ်နှင့် ကောလိပ်ကျောင်းပေါင်း ၅၉ ကျောင်းမျှ တည်ထောင်ပွင့်လှစ်ထားသည်။

ကိုလံဗပ်မြို့ (လူဦးရေ ၅၇၆,၁၀၀-၁၉၇၄)သည် ပြည်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်သော်လည်း ကလီဗလန်မြို့ (လူဦးရေ ၇၀၈,၉၆၈)သည် ပြည်နယ်တွင် အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သည်။ အခြားထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ စင်စီနတီမြို့၊ တိုလေးဒိုးမြို့၊ အက္ကရန်မြို့နှင့် ဒေးတန်မြို့များဖြစ်သည်။

အိုဟိုင်းအို ပြည်နယ်ဒေသတွင် ဦးစွာနေထိုင်သူများသည် ရက်အင်ဒီးယန်း လူမျိုးများဖြစ်ကြသည်။ ၁၆၇၀ ပြည့်နှစ်ခန့်က ပြင်သစ်အမျိုးသား လာဆားဆိုသူသည် ရေသစ် မြေသစ် ရှာဖွေရင်း ထိုဒေသသို့ ပဌမဦးဆုံးရောက်ရှိခဲ့သည်ဟုဆိုရှိသည်။ ထိုနောက် နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ နီးပါးခန့် ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့သည် ယင်း ဒေသကို ပိုင်ဆိုင်ရေးအတွက် အပြိုင်အဆိုင် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ၁၇၈၇ ခုနှစ်တွင် အိုဟိုင်းအို ကုမ္ပဏီက အမေရိကန် အစိုးရထံမှ အိုဟိုင်းအို မြစ်အနောက်မြောက်ပိုင်းရှိ မြေယာများကို ဝယ်ယူပြီးလျှင် ၁၇၈၈ ခုနှစ်၌ အခြေစိုက်စခန်းတခုကို ပွင့်လှစ်တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် အိုဟိုင်းအို မြစ်နှင့် ယင်း၏မြစ်လက်တက်များ တလျှောက်တွင် အိုးအိမ်သစ်ထူထောင်သူများ ရောက်ရှိလာကြလေသည်။ ယင်းသို့ အားဖြင့် အိုဟိုင်းအို ပြည်နယ်ဒေသသည် စည်ကားတိုးတက်လာရာ ၁၈၀၃ ခု မတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုထံသို့ ပြည်နယ်တနယ်အဖြစ် ငင်ရောက်ခဲ့လေသည်။

အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်၏ မြို့တော် ကိုလံဗပ်မြို့

အိုးခွက်လုပ်ငန်း။ ။အိုးခွက် ပန်းကန် ပြုလုပ်သည့် ပညာရပ်သည် သမိုင်းမတင်မီ ခေတ်ကာလကပင် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုးတိုင်း လုပ်ကိုင်လာတတ်ကြသော လက်မှုပညာတရပ် ဖြစ်သည်။ ရှေးလူတို့သည် သားရဲတိရစ္ဆာန်တို့ကိုသတ်ဖြတ်ရန် လက်နက်များ ပြုလုပ်တတ်၍ မိမိတို့၏ကိုယ်ကို အဝတ်တန်ဆာဖြင့် ဖုံးလွှမ်းတတ်ရန် အသိဉာဏ်ဝင်လာသည့်အခါမှစပြီးလျှင် မြေစေးတို့ဖြင့် အိုးခွက်အသုံး

အိုးခွက်လုပ်ငန်း

အဆောင်တို့ကိုလည်း လုပ်ကိုင်လာတတ်ကြသည်။ စိုနေသည့်မြေစေးကို ခြေဖြင့်နှင်းမိလျှင် ခွက်သွား၏။ ထိုခြေရာခွက်သည် အပူရှိန်နှင့် တွေ့သည့်အခါ ပုံသဏ္ဍာန်မပျက်ခြောက်သွေ့ခိုင်မာသည်ကိုမြင်မိရာမှ မြေစေးကို ကြိုက်ရာပုံသွင်းပြီးလျှင် မီးဖိုကာ လိုရာအသုံးပြုရန် အကြံပေါ်လာကြသည်ဟု ယူဆရပေသည်။

ကြွေသည် မပေါ်သေးမီအခါက လူတို့သည် မြေအိုးမြေခွက်များကိုသာလျှင် သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ ထိုကြွေနှင့် ကြွေထည်၏ အစကားမြေထည်ပင်ဖြစ်လေသည်။

ရှေးလူတို့သည် ရှုစေး၊ သို့မဟုတ် မြေစေးများကို အခိုက်သခိုက်များ ကင်းစင်စေပြီးလျှင် မိမိတို့အလိုရှိသည့် မြေအိုးမြေခွက်များကို ပြုလုပ်ကြလေသည်။ ရှေးအခါက ယခုခေတ်ကဲ့သို့ ကောင်းမွန်သော ကရိယာတန်ဆာပလာများ မပေါ်သေးသဖြင့် သူတို့သည် အိုးကို လက်ဖြင့်လှံ၏။ တခါတရံ သစ်သား၊ သို့မဟုတ်ကျောက်တုံးများကို အိုးလုပ်ရာ၌ အသုံးချ၏။ အလွန်တရာကြီးမားသောအိုးများကို လုပ်ကိုင်ရာတွင် သူတို့သည် ဖျာ၊ သို့မဟုတ် ခြင်းကြီးများကို ရက်၍ ခိုင်မာစေရန် အသုံးပြုကြလေသည်။

ပဌမ၌ လူတို့သည် အိုးခွက်များကို နေဖြင့် ခြောက်သွေ့ခိုင်မာစေ၏။ သို့သော် မီးကိုအသုံးများလာသောအခါ၌ မီးဖြင့်ဖတ်ခြင်းအားဖြင့် ကျောက်ကဲ့သို့ မာသောအိုးမျိုးရကြောင်း သိရှိလာ၏။ ဒေသတခုနှင့်တခု မြေအရောင်အဆင်းချင်း မတူသိကြပေ။ မြေစေး အမျိုးမျိုးတို့ကို ထိုထုတ်ပြီး မြေထည်ကို အလှအပ ခြယ်နိုင်သည့်အခွင့်လည်း ရလာလေသည်။

ယဉ်ကျေးမှု စတင် ထွန်းကားခဲ့သော တိုင်းနိုင်ငံကြီးများ ဖြစ်ကြသည့် အီဂျစ်၊ ဗက်ဗီလုံး၊ အဆီးရီးယား၊ ထရပ်၊ ကဲလဒီးယား၊ ဂရိ၊ ရောမ အစရှိသည့် တိုင်းနိုင်ငံကြီးများတွင် မြေထည်များကိုသာလျှင် စတင်သုံးစွဲလာခဲ့ကြလေသည်။

ကရိကျွန်းတွင် ရှေးက နေထိုင်ခဲ့ကြသော လူမျိုးတို့မှာ ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်း အတော်မြင့်လေသည်။ ဘီစီ ၂၀၀၀ ကျော်က သူတို့ပြုလုပ်ခဲ့သော အိုးခွက် ပန်းကန်များမှာ စိတ်ကူးစိတ်သန်း ကောင်းမွန်နှင့် ပြုလုပ်ထားသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ အတုအမူအချိတ် အကွေအကောက်အရုပ်များကို အနီအဝါအဖြူစသည့် အရောင်တို့ဖြင့် တောက်ပြောင်စွာ ရေးခြယ်ပြုလုပ်ထားလေသည်။ ထိုလူမျိုးတို့ပင် ထိုလုပ်ငန်း၌ တဖြည်းဖြည်း ချဲ့ထွင်တိုးထက်ကာကြီးမားသော စရည်း အိုးခွက်များကို ပြုလုပ်နိုင်လာကြလေသည်။

အိုးခွက် လုပ်ကိုင်သောအတတ်ပညာသည် ကရိကျွန်းမှတစ်ဆင့် ဂရိနိုင်ငံသို့ ပျံ့နှံ့ကာ တသီးတခြား ခမ်းနားစွာ

ကြီးပွား တိုးတက်ပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ဂရိနိုင်ငံကို တိုင်းတပါးမှ မယဉ်ကျေးလှသေးသည့် လူမျိုးတို့ ချင်းနှင်း တိုက်ခိုက် ဖျက်ဆီးခဲ့သောကြောင့် ဂရိယဉ်ကျေးမှုအရပ်ရပ်တို့ တိမ်မြုပ် ပျောက်ကွယ် သွားခဲ့သဖြင့် အိုးခွက် လုပ်ငန်း အတတ်လည်း တပါးတည်း ဆိတ်သုဉ်းခဲ့၏။ ခရစ်မပေါ်မီ ရှစ်ရာနှစ်လောက်တွင် ထိုတိမ်မြုပ်သွားသော ယဉ်ကျေးမှုများ ပြန်လည် ထွန်းကားလာပြန်ရာ အိုးခွက်တို့မှာ လူတို့၏ အိမ်ထောင်တွင် အလွန်အသုံးဝင်သော နေ့စဉ် အသုံးပစ္စည်းဖြစ်သည်က တကြောင်း၊ ထိုခေတ်လူများ သေဆုံး

တရပ်နိုင်ငံ ဆွန်မင်းဆက်ခေတ်မှ ကြွေအိုးတမျိုး

သောအခါ သူတို့၏ အသုံးအဆောင် အိုးခွက်များကို အတူတကွမြှုပ်နှံသော အလေ့ရှိသည်ကတကြောင်း တို့ကြောင့် အိုးခွက် အတတ်မှာ အခြား လက်မှုပညာထက် ဦးစွာ ခေါင်းပြန်ဖော်နိုင်ခဲ့လေသည်။

ဂရိလူမျိုးတို့သည်အိုးခွက်ပန်းကန်အသုံးအဆောင်များပေါ်၌ အနီရောင်၊ အနက်ရောင် ရုပ်လုံးများဖော်ကြသည်။ ဘီစီ ၅၀၀ လေခက်တွင် အိုးခွက်တို့ကို ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး ပြုလုပ်၍ မီးဖိုပြီးမှ တဖန် စဉ့်၊ သို့မဟုတ် ဖျော်ရည်များကို သုတ်လိမ်းကာ ထပ်မံမီးဖိုပေးပြန်လေသည်။ ဤ

www.burmeseclassic.com

အိုးခွက်လုပ်ငန်း

သို့အားဖြင့် တောက်ပပြောင်လက်သော အိုးခွက်ပန်းကန် တို့ကို လုပ်ကိုင်ဖြစ်မြောက်လာကြလေသည်။ ဘီစီ ၂၀၀ ခန့် တွင် အိုးခွက်ပန်းကန်တို့၏ ဘေးတွင် အလှအပအချွန်အ တက် အရုပ်ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးပြုလုပ်မှုမ်းမိကာ တန်ဆာ ဆင်ကြပြန်လေသည်။ ပျော့ပျောင်းသည့် ရွှံ့စေးကို သတ္တု ဖြင့်ပြုလုပ်သည့် ပစ္စည်းများနှင့် ဆင်တူယိုးများ ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။

ထိုအိုးခွက်ပန်းကန်လုပ်ငန်းတွင် ဂရိတို့သည် ပုံသဏ္ဍာန် အချိုးအစားကျနအောင် ပြုလုပ်နိုင်၍ အီဂျစ်လူမျိုးတို့မှာ စဉ်အရောင် အမျိုးမျိုးတင်ရာ၌ အထူး ကျမ်းကျင်ကြပြီး လျှင် အလွန်တရာတောက်ပြောင်သော စဉ်မျိုးကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ရောမလူမျိုးများကလည်း ယင်းတို့ ၏ မြေထည်ပစ္စည်းများကို တပြည်လုံး သုံးစွဲနိုင်အောင် ဖြန့်ဖြူးခဲ့လေသည်။

အရှေ့အလယ်ပိုင်း နိုင်ငံများဖြစ်သော ဗက်ဗီလုံး၊ အဆီးရီးယားနှင့် ကဲလဒီးယားစသည့် တိုင်းပြည်များ ကလည်း အီဂျစ်ပြည်မှအတူယူ၍ ဖြစ်စေ၊ သူတို့ဘာသာ ဉာဏ်ထွင်၍ဖြစ်စေ ထိုမြေစေးဖြင့် အိုးခွက်ပန်းကန်များ လုပ်ကိုင် တတ်မြောက်ကြ၍ အဆောက်အအုံများအတွင်း ၌ပင် ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးကို စဉ်ရုပ်လုံးများ ဖော်ကာ ပြုလုပ်ထားကြလေသည်။

ပါးရှင်းလူမျိုးတို့ကား အိုးခွက် လုပ်ငန်းတွင် အလွန် အဖိုးထိုက်သော ရွှေရောင်ပေါက်သည့် စဉ်ရည်အရောင် တင်ဖြင့် လုပ်ကိုင်နိုင်ကြလေသည်။ ထိုကြောင့် ပါးရှင်း အိုး ခွက်ပန်းကန်ပစ္စည်းများမှာ လှပပြောင်လက်ကာ ရောင်စုံ ထွက်နေလေသည်။ ခရစ် ၇၁၁ ခုနှစ်တွင် စပိန်နိုင်ငံသို့ မှတ်ဆလင်လူမျိုးများ ရောက်သွားကြရာ အိုးခွက်ပန်းကန် ပညာရပ်သည်လည်း သူတို့နှင့်အတူတကွပါသွား၍ ထိုဒေသ တွင် များစွာတိုးတက်ခဲ့လေသည်။ ထိုနိုင်ငံမှတစ်ဆင့် ဣတလီ နိုင်ငံသို့လည်း ပျံ့နှံ့လေရာ မဂျော်လီကာခေါ် ဣတလီ နိုင်ငံလုပ် ပန်းကန်ခွက်ယောက်များမှာ အလှအပတွင် ထင် ပေါ်ကျော်ကြားလေသည်။ ဣတလီနိုင်ငံလုပ် ပန်းကန် ခွက်ယောက်တို့မှာ အလှအပထားနှင့်အတူ ပြုလုပ်သည် သာ များလေသည်။ ဖာယန်း ခေါ် အရောင်မျိုးစုံဖြင့် ဆေး ရေးထားသော ပန်းကန်ခွက်ယောက်စသည်တို့မှာ လက် ရွေးစင်အမျိုးအစားထဲမှဖြစ်၍ ဣတလီနိုင်ငံ ဖာအင်ဇာမြို့ တွင် ပြုလုပ်လေသည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌လည်း ထိုပန်းကန် ခွက်ယောက်မျိုးကို လုပ်ကိုင်လာကြရာ အတော်ပင်ကောင်း မွန်လှလေသည်။

၁၆၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် ဒပ်ချလူမျိုးတို့သည် တောက် ပြောင်သော အဖြူရောင် စဉ်ရည်တမျိုးဖြင့် ပန်းကန်များကို အရောင်တင်၍ အပြာရောင်ဆေးခြယ်ထားသော ပန်းကန်

များကို လုပ်ကိုင်အောင်မြင်ကြရာ ထိုအမျိုးအစားကို ခွဲဟု ခေါ်လေသည်။ အိုးခွက်လုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်အောင်မြင် သောမြို့အမည်များကိုစွဲ၍ အမည်မှည့်ခေါ်လေ့ရှိကြသည်။

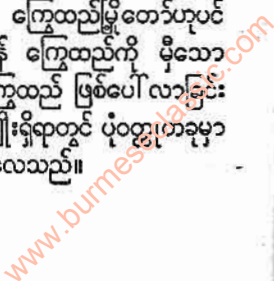
ပန်းကန် ခွက်ယောက်များကို တောက်ပပြောင်လက် သော အသွေးအရောင်ရရှိစေသည့် စဉ်ရည်ကို တဖြည်း ဖြည်းတိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်နိုင်ကြသဖြင့် ပန်း ကန်ခွက်ယောက်တို့မှာကြော့ရောင်တောက်ကာ ပြောင်လက် နေလေသည်။ ၁၈ ရာစုနှစ်တိုင်အောင် ဥရောပနိုင်ငံများ သည် ကြော့စစ်ပန်းကန်များကို လုပ်ကိုင်တတ်မြောက်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ဖော်ပြခဲ့သော မြေထည်များကို စဉ်ရည်ဖြင့် ကြော့ရောင် တောက်အောင်သာ ပြုလုပ်နိုင်စွမ်း ရှိကြသည်။

ကြော့စစ်ပန်းကန်ထည်များကို တရုပ်နိုင်ငံတွင် နှစ်ပေါင်း ၂၀၀၀ ကျော်ခန့်ကတည်းက စတင်လုပ်ကိုင်၍ အသုံးပြုခဲ့ လေသည်။ တရုပ်လူမျိုးတို့သည် ထိုပညာရပ် ပျံ့နှံ့သွားမည် ကို စိုးရိမ်သဖြင့် ထိုကြော့ပန်းကန် စသည်တို့ကို နိုင်ငံခြား သားများအား ရောင်းချသုံးစွဲခြင်း မပြုစေပဲ မိမိတို့အမျိုး သားများကိုသာလျှင် နိုင်ငံတွင်း၌ သုံးစွဲစေခဲ့သည်။ ထိုကြော့ ပန်းကန်များကို လုပ်ကိုင်သည့် အတတ်ပညာကိုလည်း အထူးလျှို့ဝှက်ခဲ့လေသည်။ အေဒီ ၁၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကျော်ခန့် တွင်မှ နိုင်ငံခြားသားများသို့ ရောင်းချခြင်းပြုခဲ့ရာ ထိုကြော့ ထည်များကို အဖိုးကြီးစွာပေး၍ အလွန်တရာနှစ်သက် မြတ်နိုးတန်ဖိုးထားကာ သုံးစွဲကြလေသည်။ ဘရင်မင်းမြတ်၊ မင်းညီမင်းသား၊ သဌေးသူကြွယ်များပင် ထိုကြော့စစ်ပန်း ကန်ထည်များ သုံးစွဲနိုင်မှုကို ဂုဏ်ယူကြလေသည်။

တရုပ်နိုင်ငံတွင် မြေထည်လုပ်ငန်းလည်း တိုးတက်လျက် ရှိလေသည်။ သို့သော် တရုပ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာတွင် ကြော့ ထည်လုပ်ငန်းကို ပဌမဦးဆုံး တီထွင်နိုင်ခဲ့သဖြင့် ကမ္ဘာ့ အလယ်တွင် ကြားကြားဝင်ဝင် ရှိခဲ့သည်။

ဥရောပနိုင်ငံများသည် ထိုအမျိုးကောင်း အဆင်းသန့် ကျက်သရေရှိလှသော ကြော့ပန်းကန်မျိုး လုပ်ကိုင်နည်းကို တရုပ်လူမျိုးတို့ထံမှ ရရှိရန် အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ကြိုးစားကာ နှစ်ပေါင်းများစွာ စမ်းသပ် ကြံစည် လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသော် လည်း အောင်မြင်ဖြစ်မြောက်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

တရုပ်နိုင်ငံ၌ ရှေးနှစ်ပေါင်း ၂၀၀၀ ခန့်ကစ၍ ကြော့ထည် လုပ်ငန်းရှိခဲ့သော်လည်း မင် မင်းများလက်ထက် ခရစ်နှစ် ၁၃၀၀ ကျော်ရောက်မှ အထူးချောမောသော ကြော့ထည် များကို တွင်ကျယ်စွာ အလုပ်များ ခေတ်စားလာခဲ့သည်။ ဂျန်ဆီနယ်ရှိ ဂျင်ဒုဂျန်မြို့ကို ကြော့ထည်မြို့တော်ဟုပင် ခေါ်ရ၏။ ယနေ့တိုင် ဂျင်ဒုဂျန် ကြော့ထည်ကို မှီသော ကြော့ထည်မရှိဟု သိရသည်။ ကြော့ထည် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပုံတိပါငြိစအမျိုးမျိုးရှိရာတွင် ပုံဝတ္ထုတစ်ခုမှာ အလွန်တရာ အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလေသည်။

တရုတ်ကေရာဇ် ဘုရင်တပါးသည် သူ၏ ကြင်ယာတော် လောင်းထံ လက်ဆောင်ပေးရန်အတွက် အိုးလုပ်ကျွမ်းကျင် သူအရာရှိအား သုံးလအတွင်း အလွန်တရာဖြူစင်သန့်ရှင်း သည့် ပန်းအိုးကြီးတလုံးကို ပြုလုပ်ပေးရန် အမိန့်တော်ချမှတ် သည်ဟု အဆိုရှိ၏။ အိုးလုပ်သူသည် ကြိုးကြိုးပမ်းပမ်း လုပ် ထိုင်သော်လည်း မအောင်မြင်ပဲရှိနေသဖြင့် အလွန်တရာစိတ် ဖျက်လာလေသည်။ နောက်ဆုံးတွင်မူ သူသည် ဘုရင်၏ ဆန္ဒပြည့်ဝစေရန်အတွက် သူကိုယ်ဖြင့် မီးနတ်ကို ပူဇော် ပြီးလျှင် လိုအပ်သည့်ပန်းအိုးကို ပြုလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက် လေသည်။

သူသည် မသေမီအတွင်း သူ၏ လက်ထောက်အရာရှိ များအား ပန်းအိုးကို မည်သို့ပြုလုပ်သွားရမည်ကို သေချာ စွာ မှာကြားလေသည်။ သူသည်မီးဖိုအတွင်းသို့ ခုန်ချမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ သူကိုယ်မှရရှိသော အရိုးပြာများနှင့် မြေဖြူ နှုတ်တို့ကို ရောစပ်ပြီးလျှင် ပန်းအိုးကို ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ် ကြောင်းပြောဆိုခဲ့သဖြင့် သူ၏တပည့်များက ဆရာမှာသည့် အထိုင်း ပြုလုပ်သောအခါတွင် ဘုရင်က မြှော်မှန်းထား သည့်ထက် ကောင်းမွန်သော ပန်းအိုးကြီးကိုထူးဆန်းစွာ ရရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုလေသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ကြွေပန်းအိုးကို တရုပ်ပြည်အရိုးဟု ခေါ်စမှတ်ပြုခဲ့လေ သည်။ ကြွေထည်မှာ အလွန်တရာ ခိုင်မာသဖြင့် ကြာရှည် စွာ အသုံးခံလေသည်။

တရုပ်နိုင်ငံတွင် ကြွေထည်များကို အကြီးအကျယ်လုပ် ကိုင်နိုင်သည့် အကြောင်းတရပ်မှာ မြေဖြူမှုန်ပေါများခြင်း ဖြစ်လေသည်။ မြေဖြူသည် ကြွေထည်လုပ်ကိုင်ရာ၌ အဓိက လိုအပ်သည့်ပစ္စည်းတခု ဖြစ်လေသည်။

၁၇၀၉ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန်လူမျိုး ယိုဟန်း ဖရက်ဒရစ် ဗော ဂျာ ဆိုသူသည် တရုပ်တို့ ကြွေထည်ပန်းကန်များ ပြုလုပ် သည့်မြေစေးအမျိုးအစားကို ဥရောပတိုက်၌ စတင်တွေ့ရှိ လေသည်။ ထိုမြေစေးအမျိုးအစားမှာ ကေအိုလင်နှင့် ပီထန်ဇီခေါ် မြေစေးအမျိုးအစား ဖြစ်လေသည်။ ထိုမြေ စေးဖြင့် ပန်းကန်များကို စမ်းသပ်လုပ်ကိုင်ကြည့်သောအခါ တရုပ်ပြည်ဖြစ် ကြွေပန်းကန်ကဲ့သို့ထမြောက် အောင်မြင်လေ သည်။ ဆက်ဆွန်နီပြည်နှင့် ပဌမ ဖရက်ဒရစ် ဩဂတ်စတပ် ဘုရင်သည် ဗောဂျာနှင့် သူတပည့် အလုပ်သမားတို့ကို ကြွေထည်များ ပြုလုပ်နိုင်သည့်သတင်း ပေါက်ကြားသွား မှော်စို့၍ ရဲတိုက်တခုအတွင်း၌ အကျဉ်း ချထားပြီးလျှင် ကြွေပန်းကန်များကို လုပ်ကိုင်စေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆို သော်ထိုခေတ်က ကြွေပန်းကန်များ လုပ်ကိုင်နိုင်လျှင် မြေ ကြီးမှုရသေးသောကြောင့်တည်း။ မိမိတဦးတည်း ကြီးပွား ချမ်းသာလိုသော လောဘကြောင့် ဘုရင် ကိုယ်တိုင် ဖျန်းကန်စက်တခုကို တည်လေသည်။ ထိုစက်ရုံမှ လုပ်သော

• ဂရိနိုင်ငံမှ လှပသော ပန်းအိုးတအိုး

ကြွေပန်းကန်များကို ဒဂုန်ဒေဝင် ကြွေထည်ဟု ခေါ်သည်။ ဗောဂျာကို အကျဉ်းချထား၍ လုပ်ကိုင်စေရုံသာမက ထိုပန်း ကန်စက်တွင် လုပ်ကိုင်သူ အလုပ်သမားများအား ကြွေ ထည်များလုပ်ကိုင်နိုင်သည့် မြေစေးအမျိုးအစား တွေ့ရှိပုံ စသည့်သတင်းများကို ပေါက်ကြားအောင် ပြုလုပ်ပြောဆို လျှင် သေဒဏ်ပေးမည်ဟု အမိန့်ချမှတ်ထားလေသည်။ ၁၄ နှစ်မျှ ဗောဂျာနှင့်တပည့်များမှာ အကျဉ်းခံနေခဲ့ရပြီးမှ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်သွားရာ လျှို့ဝှက်ထားခဲ့သောသတင်း မှာလည်း ဥရောပတိုက်လုံးသို့ ပေါက်ကြား ပျံ့နှံ့သွား လေသည်။

ကေအိုလင်ခေါ် မြေစေးဖြင့် ကြွေပန်းကန်များလုပ်ကိုင် အောင်မြင်သည့် သတင်း ပျံ့နှံ့သွားသော်လည်း ထိုမြေစေး မျိုးမှာ နေရာတိုင်းတွင် မရှိချေ။ သို့ရာတွင် ဥရောပ၌ ကြွေ ပန်းကန်များ လုပ်ကိုင်လာနိုင်သဖြင့် အခြားနိုင်ငံမှ လာ သော ပန်းကန်များမှာ တဖြည်းဖြည်း ခေတ်တိမ်စပြုလာ သည်။ ထိုကြောင့် အတိုင်းတိုင်းအပြည့်ပြည့်တို့သည် ကြွေ ထည်များ လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် မိမိတို့တိုင်းပြည်အတွင်း၌ ကေအို လင်မြေမျိုးကို ရွာဖွေကြလေသည်။

၁၇၅၆ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ တောင်ပိုင်း လီမိုးခေါ် ဒေသ၌ ထိုမြေမျိုးကို တွေ့ရှိသဖြင့် ကြွေပန်းကန်များ လုပ်

www.burmeseclassic.com

အိုးခွက်လုပ်ငန်း

ကိုင်နိုင်ကြ၍ ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ ကြွေထည်များကို ဆဲးဗားဟု ခေါ်လေသည်။ ထို ဆဲးဗားကြွေပန်းကန်မျိုးကား ကမ္ဘာ ပေါ်ရှိ အကောင်းဆုံးသော ကြွေပန်းကန်အမျိုးအစားတွင် ပါဝင်လေသည်။

ဂျာမနီနိုင်ငံမှ ကေအိုလင်မြေစေးမျိုးဖြင့် ကြွေပန်း ကန်များ လုပ်ကိုင် ဖြစ်မြောက်ကြောင်း သတင်းကို ကြား ရသောအခါ အင်္ဂလန်နိုင်ငံတွင်လည်း ထိုမြေမျိုးကိုလိုက်လံ ရွာဖွေရာ ၁၇၅၅ ခုနှစ်တွင် ကွန်ဝေါနယ်တွင် တွေ့ရှိသဖြင့် ကောင်းမွန်လှပသော ကြွေပန်းကန်များ လုပ်ကိုင်နိုင်လေ သည်။ အင်္ဂလန်နိုင်ငံဖြစ် ကြွေပန်းကန်များကို တရုတ် ပန်းကန်များဟု ခေါ်လေသည်။ အင်္ဂလိပ် ကြွေပန်းကန် ထည်လုပ်သူများ ထဲတွင် ဂျီဆီယာဝက်ဂျာသည် ထင်ရှား ကျော်ကြားလှလေသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးသည် ထူးခြား သော ပန်းကန်များကို လုပ်ကိုင်နိုင်သူဖြစ်၍ ကြွေထည် များကို မပြုလုပ်ပဲ ကြွေရည်စိမ် လှပဆန်းကြယ်သော မြေ ပန်းကန်ခွက်ယောက်များကို ပြုလုပ်လေသည်။

တဆင့်ရှစ်ရာစုနှစ် အလယ်လောက်တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၌ အရိုးမွန် ကြွေထည်များကို လုပ်ကိုင်ကြလေသည်။ ထိုပန်း ကန်မျိုး ပြုလုပ်ရာတွင် ကြွေရည်ထဲ၌ အရိုးမွန်များကို ထည့်၍လုပ်ကိုင်လေရာ ကြွေထည်များမှာ ဖြူစင်ကြည်လင်၍ ချောမွေ့ခိုင်မာပြီးလျှင် ဈေးပေါပေါနှင့်လည်း ရောင်းချ

အိုးထလုံးဖြစ်လာရန် ဤသို့ အဆင့်ဆင့်ပြုလုပ်ရသည်။

နိုင်၍ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကြွေထည်များတွင် တန်ဖိုးအထူးဆုံး ကြွေထည်တမျိုးဖြစ်လေသည်။

ထိုပန်းကန်ခွက်ယောက်လုပ်ငန်းမှာ အင်္ဂလန်နှင့်ဥရောပ နိုင်ငံများ၊ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ အကြီးအကျယ် လုပ်ကိုင်ကြလေသည်။ ရှေးအခါက လက် ဖြင့်လုပ်ကိုင်ကြသော်လည်းယခုအခါ စက်ဖြင့်လုပ်ကိုင်လျက် ရှိသော တနေ့တခြား တိုးတက်ကြီးပွားလျက်ရှိလေသည်။

ရှေးအခါက လုပ်ကိုင်ပုံမှာ မြေစေးကို အမှိုက်သရိုက် များ စင်ကြယ် သန့်ရှင်းအောင် ပြု၍ စေးပိုင်သည့်တိုင် အောင် နယ်ပြီးလျှင် လည်လျက်ရှိသော အိုးထိန်းစက် ပေါ်သို့ တင်လိုက်လေသည်။ အိုးထိန်းစက် ဆိုသည်မှာ ပျဉ်ပြားအဝိုင်းကလေးတခုကို လည်လျက်ရှိသော မဏ္ဍိုင် ထိပ်ပေါ်တွင် တပ်ထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ထိုပျဉ်ချပ်က လေး လည်ပတ်နေသည့်ကို အိုးထိန်းသည်က အိုးလုပ်ယင်း အနေအမြန် လိုသလို ပြုပြင်ပေးနိုင်သည်။ မဏ္ဍိုင်လည်စေ ရန် အိုးထိန်းသည်က သာမန်နည်းအရ လက်ဖြင့်၎င်း၊ ရှေး အင်္ဂုတ်လူမျိုးတို့ နည်းအရ ခြေနှင့်စက်၍၎င်း လှည့်ပတ် ပေးရလေသည်။

ထိုသို့ လည်လျက်ရှိစဉ် ပျဉ်ချပ်ပေါ်တွင်တင်လိုက်သော မြေစေးခွက် အလှိုဏ်ရာ ပုံဖြစ်အောင် အောက်ခြေမှ အပေါ် သို့မြင့်တင်ကာ လက်ဖြင့်ပုံသွင်းသွားရသည်။ မိမိလုပ်သော ပစ္စည်းနှင့်ပေးထားသောပုံစံ တူ မတူကိုလည်း မကြာခဏ နှိုင်းယှဉ်၍ လုပ်ကိုင်ရလေသည်။ ကိုင်းလက်ကိုင်းနှုတ်သီး စသည်တို့ကို တခြားသပ်သပ်ပုံသွင်း ပြုလုပ်ပြီးမှ မြေးစေး ရည်ဖြင့် ကော်ကပ်သကဲ့သို့ ဆက်ပေးရလေသည်။ မိမိပြု လုပ်ရမည့် ပစ္စည်းပြီးသွားလျှင် အိုးထိန်းစက်ကိုရပ်၍ သေး မျှင်သော ခြည်မျှင်တချောင်းဖြင့် မိမိပြုလုပ် ပြီးစီးသည့် ပစ္စည်းကို ပျဉ်ချပ်နှင့်ကပ်လျက် ဖြတ်ယူရလေသည်။ ကျင့် သားရပြီးသူများအပို့ အံ့ဩစရာ ကောင်းလောက်အောင် ကျွမ်းကျင်စွာ ပြုလုပ်နိုင်ကြလေသည်။

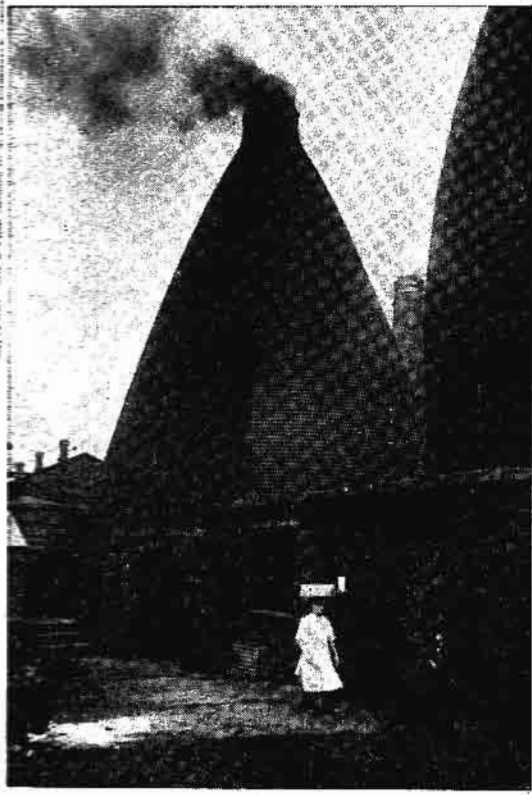
ထိုလုပ်ကိုင်ပုံထက် ပိုမိုလျင်မြန်သောနည်းမှာ ပုံသွင်း လုပ်ကိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ရုပ်လုံးသဏ္ဍာန်များ ပြုလုပ်ရသော ပန်းကန်ခွက်ယောက် အသုံးအဆောင်များကို ပြုလုပ်သူမှာ ရုပ်လုံးထုဆရာများသာ ဖြစ်ကြလေသည်။ ပုံသွင်းပြုလုပ်ပုံ မှာ မြေစေးကို ခပ်ပျစ်ပျစ်အရည်ဖျော်၍ ပုံစံခွက်များထဲသို့ လောင်းထည့်ရလေသည်။ သို့လောင်းထည့်ရာတွင် အရည် မှာ အောက်သို့ စီးထွက်သွားသော်လည်း ပုံစံခွက် နံရံတွင် အလွှာကပ်ကျန်ခဲ့သည်။ အလွှာမှာ အနည်းငယ် တင်းမာ လာလျှင် ပုံစံခွက်ကိုဖွင့်၍ အထဲမှ ပန်းကန်ပုံကို ယူရလေ သည်။ ထိုနောက် ထိုပန်းကန်ပုံ၏ အလွှာကို လက်ဖြင့် သော်၎င်း၊ တွင်စက်ဖြင့်သော်၎င်း အထူအပါး ညီညာစေ ရန် ညီပေးရလေသည်။

www.burmeseclassic.com

အိုးခွက်လုပ်ငန်း

ထိုနောက် မီးခိုင်သော သံပန်း၊ သို့မဟုတ် အိုးကြီးများ ထဲတွင် ပုံစံခွက်မှ ထုတ်ယူထားသော ပန်းကန်ထည်များကို ထည့်၍ မီးဖုတ်သော ဖိုကြီးများထဲတွင် ဖုတ်ရလေသည်။ ထိုဖိုကြီးများမှာ ရှေးတရပ်နှင့် အီဂျစ်လူမျိုးတို့ ပြုထုတ်ထားခဲ့သော ပုံစံအတိုင်းပင် ဆက်လက် အသုံးပြုချက် ရှိသေး၏။ ပန်းကန်များထည့်သော သံပန်းကြီးများသည် ရံခါတောက် ပူပြင်းသော်လည်း ပုံပန်းပျက်သွားခြင်း ဖြစ်သည်ပြင် အထဲတင်ထည့်ထားသော နုနယ်လှသည့်ပန်းကန်ခွက်ယောက်တို့၏ ပုံပန်းအချိုးအစား ပျက်ပြားမသွားအောင်လည်း ကာကွယ်ပေးလေသည်။ သံပန်းကြီးများသည် အဝိုင်းကြီးဖြစ်၍ စောက်မနက်လှပ ယင်းတို့ကို မီးဖိုကြီးထဲတွင် ဆင်ကာ ဆင်ကာ တင်ထားလေသည်။ ထိုနောက် မီးဖိုပေါက်ကိုပိတ်၍ မီးထည့်ပေးရသည်။

အချိန်ပြည့်သောအခါ မီးကိုလျှော့လိုက်၍ နှာရီပေါင်း ၆၀ မျှအပူရှိန်အေးသွားအောင်ထားပြီးလျှင် မီးဖိုမှထုတ်ယူရသည်။ အချို့သော အိုးလုပ်ငန်းရုံများကမူ ဥမင်လိုက်ခေါင်းကဲ့သို့ ရှည်လျားသည့် မီးဖိုကြီးကို တဖက်မှ အခြား တဖက်သို့ တဖြည်းဖြည်း ရွေ့လျားသွားစေခြင်းအားဖြင့် အပူချိန်ကို မြင့်တင်ပေးနိုင်အောင် စီမံထားလေသည်။

အိုးခွက်ပန်းကန်ထည်များကိုဖုတ်ရန် တည်ဆောက်ထားသောမီးဖိုကြီး

မီးဖုတ်ပြီးသောအခါ ပန်းကန် ခွက်ယောက်များမှာ အနည်းငယ်ကျုံ့သွားသည်ကိုတွေ့ရ၏။ ထိုနောက် အပြုထည့်ပန်းကန် ခွက်ယောက်များကို ကြော့ရည်စိမ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အလှအပံ့ခြယ်ခြင်း ပြုလုပ်ရလေသည်။ အချို့မှာ ကြော့ရောင်တင်ရန်၊ ခြယ်လှယ်ရန်ပင် မလိုပဲ လှပကောင်းမွန်လှ၍ အပြုထည့်အတိုင်းပင် ရောင်းချရလေသည်။

ကြော့ရောင်ကဲ့သို့ တောက်ပြောင်လာစေရန် စဉ့်ရည်ဖြင့် သုတ်လိမ်း၍သော် ၎င်း၊ ပက်ဖျန်း၍သော် ၎င်း၊ ထိုအရည်ထဲတွင်နှစ်၍သော် ၎င်း ပြုလုပ်ကြရလေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကြော့ရည်တင်ရာတွင် ညီညာစေရန် ကျွမ်းကျင်မှု အတော်ပင် လိုလေသည်။ စဉ့်ရည်မှာ ခပ်ကျကျရှိစေရ၍ အချို့မှာ ကျောက်ဖြူရောင်၊ အချို့မှာ ကြည်လင် တောက်ပြောင်၍ အချို့မှာ ဓာတ်သတ္တုတို့ ရောစပ်ထားကာ အရောင်အသွေးအမျိုးမျိုး ဖြစ်လေသည်။ မြေထည်ပန်းကန်ခွက်ယောက်များကို ကြော့ရောင် တင်သည့်ခါ ဆား၊ လက်ချား၊ သို့မဟုတ် ပိုတက်အမှုန်များ ထည့်ပေးရလေသည်။ ထိုကြော့ရောင်တင်ပြီး ပန်းကန်ထည်များကို တဖန် မီးဖိုကြီးထဲသို့ထည့်ကာ မီးပေးရပြန်လေသည်။ မီးပေးလိုက်သည့်အခါ၌ အသွေးအရောင်မှာ တမျိုးတဖုံ ပြောင်းသွားတတ်သည်။ ရွှေရောင်ကို မီးဖုတ်လိုက်သောအခါ ညိုမှိုင်းမှိုင်းအရောင် ပြောင်းသွား၍ အပြာရောင်မှာ အနက်ပြစ်သွားလေသည်။ အချို့ ပန်းကန်များကို အလိမ္မော်ရောင်အရောင်မျိုးရရှိရန် အထူးပြုပြင် စီမံထားသော မီးဖိုထဲတွင် ရှစ်ကြိမ်၊ ကိုးကြိမ်မျှ ထည့်သွင်းမီးပေးရလေသည်။

အဆင်ပန်းများခြယ်နည်း

ပန်းကန်ခွက်ယောက်များကို ပန်းချီဆရာများက အလှအပ ခြယ်လှယ်မှုမိမိပေးလေသည်။ ထိုသို့ခြယ်လှယ်ရာ၌ ကြော့ရည်မတင်မီခြယ်လှယ်ခြင်းနှင့် ကြော့ရည်သုတ်ပြီးမှ ခြယ်လှယ်ခြင်းဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။ ခြယ်လှယ်ရာတွင်လည်း အချို့မှာ ပန်းကန်ခွက်ယောက်များပေါ်တွင် စုတ်တံဖြင့် ဆေးခြယ်၍ အချို့မှာ အဆင်ပုံစံရိုက်ထားသော ဝါးတားပစ်ချာခေါ် ရေစိမ်၍ကပ်ရသော စက္ကူများမှ ပန်းနွယ်ပန်းခက်စသည်တို့ကို ကူးပြောင်းကပ်ယူကြလေသည်။ ကြော့ရည်မတင်မီ ခြယ်လှယ်သောနည်းမှာ ခြယ်လှယ်ပြီးလျှင် သံအိုးများတွင်ထည့်၍ မီးပြင်းပြင်းပေးရ၏။ ကြော့ရည်တင်ပြီးမှ ခြယ်လှယ်သော နည်းမှာကား မီးခပ်မျှင်းမျှင်းကလေးထပ်ပေးရပြန်၍ ဤနည်းဖြင့် ပြုလုပ်လျှင် စုစုပေါင်း မီးသုံးကြိမ်မျှ ပေးရသည်။ ကြော့ရည်တင်ပြီးမှ အဆင်ပန်းများ ခြယ်သောနည်းမှာ အရောင်မပြတ်တေချေ။

ပန်းကန်ခွက်ယောက်များမှာ အိမ်ထောင်တိုင်း အိမ်ထောင်တိုင်း၌ နေ့စဉ်သုံးစွဲနေရ၍ အိမ်ရှင်မများ၏ ခံ၍ မဖြစ်သော လက်စွဲ အသုံးအဆောင်ဖြစ်လေသည်။ စား

www.burmeseclassic.com

သောက်သုံးဆောင်မှုအတွက် မရှိလျှင်မဖြစ်သော ထိုပစ္စည်းများကား ယခုအခါမှသာမဟုတ် ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာကပင် လူတို့သုံးစွဲလာခဲ့ကြလေသည်။ ထိုပစ္စည်းများကို လုပ်ကိုင်သည့် ပညာရပ်မှာလည်း ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုးတိုင်း တတ်မြောက်ကြသော ပညာရပ်ဖြစ်၍ ပြုပြင်တိုးတက်မှုရှိသော ကွာခြားလေသည်။ မယဉ်ကျေးသောလူမျိုးတို့လည်း မယဉ်ကျေးသည့် အလျောက်၊ ယဉ်ကျေးသည့်လူမျိုးများလည်း ယဉ်ကျေးသည့်အလိုက် တိုးတက်ခဲ့ထွင်ပြုလုပ်သွားကြရာ အခုအခါ ခမ်းနားပြောင်လက်သော စားပွဲပေါ်တွင် ပါးလှပုံကြည်လင် တောက်ပြောင်၍ လှလှရွှရွကလေးနေသည့်ပန်းကန်စုံများ၏ အရင်းမူလမှာ မြက်ပင်ကြီးကြီးတို့ကို ရက်လုပ်၍ ရွှံ့စေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံမွမ်းခံကာ မီးဖုတ်ထားသောအိုးခွက်တို့ပင်ဖြစ်ပေသည်။ လက်မှု စက်မှုပညာတိုးတက်သည်နှင့်အမျှ တိုးတက်ကောင်းမွန် လှပပြောင်လက် အထောင်ထွက်နေသည့် ပန်းကန်ခွက်ယောက်စသည်တို့ကား အိမ်ရှင်မတို့၏ စိတ်ကြည်နူးစရာ ဂုဏ်ယူစရာပစ္စည်းများလည်းဖြစ်ကြပေသည်။

ယခုအခါ၌ ကမ္ဘာပေါ်တွင် မြေထည်ကြေထည် အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသော နိုင်ငံကြီးများမှာ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၊ ဂျာမနီပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ၊ ဂျပန်နိုင်ငံ၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၊ ဣတလီနိုင်ငံ၊ အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့် ဆွီဒင်နိုင်ငံတို့ဖြစ်လေသည်။ (မြန်မာအိုးခွက်လုပ်ငန်း - လည်း၍)။

အက်ကွာဒေါ နိုင်ငံ။ ။ အက်ကွာဒေါ နိုင်ငံသည် တောင်အမေရိကတိုက်၏ အနောက်ဘက် ကမ်းခြေတွင် မြောက်ဘက်၌ ကိုလုံးဒီးယားသမတနိုင်ငံနှင့် တောင်ဘက်တွင် ပီးရူးသမတနိုင်ငံများ၏အကြား၌တည်ရှိသော သမတနိုင်ငံဖြစ်သည်။ အီကွေတာသည် ထိုနိုင်ငံကို ဖြတ်သွားခြင်းကြောင့် စပိန်လူမျိုးတို့က ထိုအမည်ကို ပေးထားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အက်ကွာဒေါ နိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၁၀၅,၆၇၅ ခန့်ရှိ၍၊ လူဦးရေမှာ ၁၉၇၃ ခုနှစ်ခန့်မှန်းခြေအရ ၆,၇၃၀,၀၀၀ ယောက်ဖြစ်လေသည်။

အက်ကွာဒေါ နိုင်ငံ၏ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သော ဂွာယာကီးမြို့မှ အရှေ့မြောက်ဘက်သို့ မီးရထားဖြင့် ခရီးမိုင်ပေါင်း ၂၇၇ မိုင်သွားလိုက်လျှင် ထိုနိုင်ငံ၏မြို့တော်ဖြစ်သော ကီတိုး မြို့သို့ရောက်ရှိသည်။ ထိုမြို့သည် အန်းဒီးတောင်တန်း၌ ပေ ၉၀၀၀ အမြင့်တွင်တည်ရှိသည်။ အီကွေတာနှင့် ၁၅ မိုင်ပင် မဝေးသော်လည်း တောင်မြင့်ပေါ်တွင် တည်ရှိခြင်းကြောင့် ထိုမြို့သည် နွေကူးရာသီတုမျိုးကိုအစဉ်ရရှိသည်။

အက်ကွာဒေါ နိုင်ငံကို ပထဝီဝင်သဘောအရ သုံးပိုင်း ခွဲခြားနိုင်ရာ၊ (၁) ကမ်းမြောင်မြေနိမ့်ပိုင်း၊ (၂) အန်းဒီးကုန်းမြင့်များနှင့် (၃) အရှေ့ဘက်မြေနိမ့်ပိုင်းတို့ဖြစ်သည်။

ကမ်းမြောင်မြေနိမ့်ပိုင်းတွင် စိမ်းမြေ အမြောက်အမြားနှင့် တောင်ကုန်းနိမ့်များ ရှိသည်။ ထိုမြေနိမ့်ပိုင်းတွင် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းသို့ စီးဝင်သည့် မြစ်သုံးသွယ် ရှိရာ ဂွာယာမြစ်သည် အရေးအပါဆုံးဖြစ် ဖြစ်လေသည်။

အန်းဒီးကုန်းပြင်မြင့်သည် အက်ကွာဒေါနိုင်ငံ၏အလယ်ပိုင်းတွင်တည်ရှိ၏။ အန်းဒီးတောင်တန်းနှစ်သွယ်ရှိရာ အရှေ့နှင့်အနောက်ဘက်တို့တွင် တောင်နှင့် မြောက်ယှဉ်ပြိုင်သွယ်တန်းတည်ရှိ၍ ထိုတောင်တန်းနှစ်သွယ်ကို ဆက်သွယ် ပေး

အက်ကွာဒေါနိုင်ငံ တည်နေရာပြမြေပုံ

ထားသည့် တောင်ရိုးများတွင် မြေဩဇာ ကောင်းသော ချိုင့်ဝှမ်းများရှိသည်။

အရှေ့ဘက် မြေနိမ့်ပိုင်းသည် အန်းဒီးတောင်တန်း၏ တောင်ခြေများဖြစ်သည်။ ထိုမြေနိမ့်ပိုင်းတွင် မြစ်ချောင်းအမြောက်အမြားရှိ၍ ယင်းတို့သည် အမွေ့လှန် မြစ်ကြီးအတွင်းသို့စီးဝင်ကြသည်။

အက်ကွာဒေါနိုင်ငံ၏ မြေဆီလွှာသည် ယေဘုယျအားဖြင့် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရန် သင့်လျော်သည်။ နိုင်ငံ၏အဓိကလုပ်ငန်းမှာ စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်သည်။ သို့သော်နိုင်ငံတဝန်းလုံး၏ ငါးရာခိုင်နှုန်းလျော့လျော့တွင်သာ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်လေသည်။ မြေဩဇာကောင်းမွန်သော ကမ်းမြောင်မြေနိမ့်ပိုင်း

အက်ကွာဒေါနိုင်ငံ

တောင်ပြည်ပသို့တင်ပို့ရောင်းချရန်အတွက် ကကေးအိုး၊ ကော်ဖီ၊ ကြာ၊ ဝါး၊ ဝါး၊ ငှက်ပျောနှင့်စပါးစသည်တို့စိုက်ပျိုးသည်။ ပြည်တွင်းသုံးအတွက် ကောက်သီးကောက်နှံများကိုလည်း ထိုကမ်းမြောင် မြေနိမ့်ပိုင်းတွင်ရင်း၊ အန်းဒီး ကုန်းပြင်မြင့် တွင်ရင်း စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရာ ယင်းတို့အထဲတွင် ဂျုံ၊ မြင်းစားဂျုံ၊ ပြောင်း၊ မုယော၊ အာလူးနှင့် အခြား ဖင်းသီးဖင်းရွက်ပင်များပါဝင်လေသည်။ အရှေ့ဖက် မြေနိမ့်ပိုင်းရှိ သစ်တောများမှထွက်သော ပစ္စည်းများတွင် ဖော့အမြောက်အမြား၊ ကြက်ပေါင်စေး၊ စင်ကိုးနားသစ်ခေါက်စသည်တို့ ပါဝင်လေသည်။ သို့သော်လည်း စံနှစ်တကျထုတ်လုပ်ခြင်းမပြုနိုင်သေးချေ။

အက်ကွာဒေါနိုင်ငံတွင် ရွှေ၊ ရေနံ၊ ငွေ၊ ကြေးနီ၊ ကန့်နှင့် ခဲစသော တွင်းထွက်သတ္တုအခြေအမြစ်များရှိသည်။ သို့သော် ရွှေနှင့် ရေနံတို့ကိုသာ အတော်အသင့် တူးဖော်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည်။ သတ္တုတူးဖော်ခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ခြင်းတို့ကို တိုးချဲ့မလုပ်ကိုင်နိုင်သေးခြင်းမှာ ကူးသန်းသွားလာရေးတွင် ခက်ခဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အက်ကွာဒေါအနိုင်ငံလုံးတွင် မီးရထားလမ်း မိုင်ပေါင်း ၈၀၀ ကျော်နှင့် လမ်းကောင်း မိုင်ပေါင်း ၁၅၀၀ ခန့်သာ ရှိသည်။ သို့ဖြစ်လေရာ အက်ကွာဒေါ နိုင်ငံတွင် စက်မှုလုပ်ငန်း အနည်းငယ်သာရှိလေသည်။

အက်ကွာဒေါနိုင်ငံ၏ ထုတ်ကုန်များမှာ ကိုကိုး၊ ကော်ဖီ၊ ဆန်စပါး၊ ငှက်ပျောသီး၊ ပနားမားဦးထုပ်နှင့်

သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ စသည်တို့ဖြစ်၍ သွင်းကုန်များမှာ စက်ကရိယာ၊ မော်တော်ယာဉ်များ၊ အထည်အလိပ်များနှင့် စက္ကူတို့ဖြစ်လေသည်။

အက်ကွာဒေါ နိုင်ငံတွင် အသက်ခြောက်နှစ်နှင့် ၁၂ နှစ်အကြားရှိသော ကလေးများကို မသင်မနေရစံနှစ်ဖြင့်ပညာကို အခမဲ့သင်ကြားပေးရန် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ သို့သော် အက်ကွာဒေါနိုင်ငံ လူဦးရေ၏ ထက်ဝက်ခန့်သည် စာရေးစာဖတ် မတတ်ကြချေ။ ကံတိုး၊ ကွာယာကီး၊ ကွင်ကားနှင့် လိုဂျာမြို့များတွင် တက္ကသိုလ်ကျောင်းများရှိသည်။

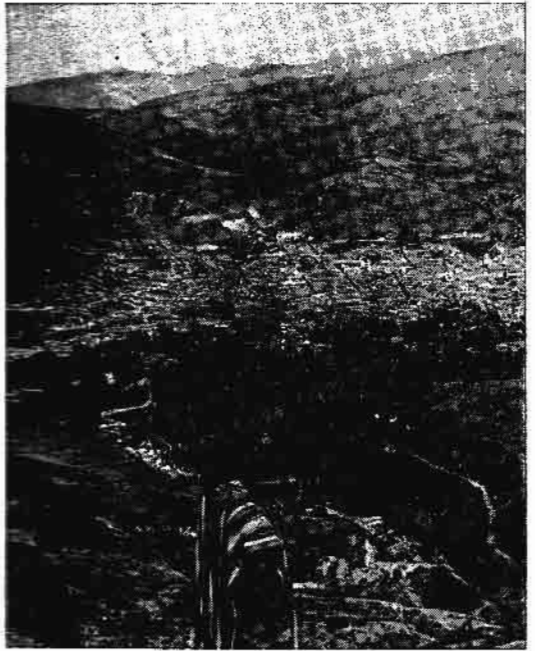
အက်ကွာဒေါနိုင်ငံသားများသည် များသောအားဖြင့် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်း အယူဝါဒတွင် သက်ဝင်ယုံကြည်ကြသည်။

ယခု အက်ကွာဒေါနိုင်ငံ တည်ရှိရာ နယ်ပယ်ဒေသတွင် ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်း အတော်အတန်မြင့်မားသော လူမျိုးတမျိုး တိုင်းနိုင်ငံတည်ထောင်ကာ နေထိုင်သွားခဲ့ဘူးသည်။ ထိုရွေးဟောင်းနိုင်ငံကို အင်းကားလူမျိုးတို့သည် ၁၄၇၀ ပြည့်နှစ် ခန့်က တိုက်ခိုက် အောင်မြင်ခဲ့ရာ ထိုအချိန်တွင် ထိုနိုင်ငံ၏သက်တမ်းသည် နှစ်ပေါင်း ၂,၀၀၀ ကျော်ပြီဟု ဆိုလေသည်။

၁၅၃၃ ခုနှစ်တွင် အင်းကား အင်ပိုင်ယာကို ဖရန်စွကို ပီဇာရိုခေါင်းဆောင်သော စပိန်စစ်တပ်က တိုက်ခိုက်သိမ်းယူလိုက်သောအခါတွင် ထိုနယ်သည် တောင်အမေရိကတိုက်တွင် စပိန်တို့၏အရေးပါသော ပိုင်နက်နယ်ပယ် ဖြစ်လာလေသည်။ အက်ကွာဒေါသည် စပိန်တို့၏ လက်အောက်တွင် တိုးတက်ကြီးပွားခဲ့၏။ အက်ကွာဒေါရှိ အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတို့လည်း ခရစ်ယန်အယူဝါဒများဖြစ်လာ၍ ဂျုံစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ကျွဲနွားဝက်မွေးမြူခြင်းတို့ကိုလည်း တတ်သိ နားလည်လာခဲ့ကြ၏။ ၁၈၀၉ ခုနှစ်မှ ၁၈၂၂ ခုနှစ်များအတွင်းတွင် အက်ကွာဒေါ ပြည်သားများက စပိန်လူမျိုးတို့၏ အုပ်ချုပ်ခြင်းမှ လွတ်မြောက်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြလေသည်။ ၁၈၂၂ ခုနှစ်တွင် တောင်အမေရိကတိုက်ကို ကယ်တင်ခဲ့သော ဆိုင်မွန် ဗိုလ်ဗား၏ဗိုလ်ချုပ်ကြီးတဦးဖြစ်သူ ဆန်တိုနီ ဟိုဇေး ဆူကရေးက အက်ကွာဒေါပြည်ကို လွတ်မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့၏။

ဦးစွာ၌ အက်ကွာဒေါသည် ယခုအခါ ဗင်နီဇိုလာနှင့် ကိုလုံးဗီးယားဟုတွင်သော တိုင်းပြည်များနှင့် ပူးပေါင်းခဲ့၍ ထို ၁၈၂၂ ခုနှစ်တွင် မဟာကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ၏ တစ်စိတ်တဒေသဖြစ်လာခဲ့ပြီးလျှင် ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် လွတ်လပ်သည့်သမ္မတနိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ ဗိုလ်ချုပ်မှူး ဟမ် ဟိုဇေး ဖလိုရီယိုမှာ အက်ကွာဒေါနိုင်ငံ၏ ပဌမဆုံးသမ္မတ ဖြစ်သည်။

ကံတိုးမြို့မှာ အက်ကွာဒေါနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ အခြားထင်ရှားသော မြို့များမှာ ကွင်ကား၊ ကွာယာကီးနှင့် ရိုးအိုးဗန်ဗာမြို့များဖြစ်လေသည်။

အက်ကွာဒေါနိုင်ငံ၏မြို့တော် ကီတိုမြို့

www.burmeseclassic.com

စာလုံးများကိုအစဉ်အလိုက်စီစဉ်ထားပုံ

ဘာသာစကားတစ်ရပ်ကို ရေးသားရန် အသုံးပြုသော စာလုံးများကို အက္ခရာဟုခေါ်သည်။ အိဂျစ်နှင့် ပယ်လက်စတိုင်အကြား ဆိုင်ခိုင်း ကျွန်းဆွယ်တွင် ရှေးကနေထိုင်ခဲ့သော ဆီးရတ်လူမျိုးတို့က အက္ခရာကို စတင်ထိထွင်ခဲ့၍ ယင်းတို့မှ လူတမျိုးမျိုးသို့ ဆင့်ပွားပျံ့နှံ့သွား သည်ဟု ဆိုသည်။ ပျူ၊ မွန်၊ မြန်မာ၊ ရှမ်းနှင့် ကရင်တို့၏ အက္ခရာများသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ အသောကမင်းတရားကြီး၏ အရေးအသားမှ မူရင်းခံ၍ ပေါ်ထွန်းလွှာလေသည်။

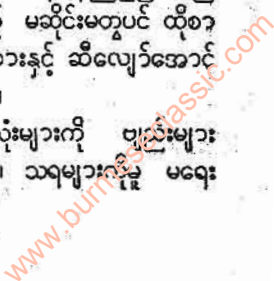
အက္ခရာစဉ်။ ။အက္ခရာ ဟူသော မဂဓ စကားသည် မကုန်ခန်းနိုင်ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ အဘယ်သို့မကုန် ခန်းနိုင်သနည်းဟူမူ သတ္တဝါဟူသမျှတို့ ပြောဆိုသောစကား များကိုဖြစ်စေ၊ လောက၌ ရှိရှိသမျှသော အရာဝတ္ထုအစု တို့ကိုဖြစ်စေ ထိုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အက္ခရာတို့ဖြင့် ရေးမှတ် သော်လည်း မကုန်နိုင်မခန်းနိုင် ဖြစ်သောကြောင့် အက္ခရာ မည်သည် ဟု ဆိုသည်။ တနည်းကားပိဋကတ်သုံးပုံသို့ရောက် သော်လည်း မကုန်နိုင်သောကြောင့် အက္ခရာမည်သည်။ တနည်းအားဖြင့်မူ ကြမ်းတမ်းခြင်းမရှိသောကြောင့်အက္ခရာ မည်သည် ဟု ကျမ်းဂန်၌လျာရှိသည်။

ဘာသာစကားတစ်ရပ်ကို ရေးသားရန် အသုံးပြုသော စာလုံးများကို အက္ခရာဟု ခေါ်သည်။ ယင်းအက္ခရာများကို အစဉ်လိုက် စီစဉ်ထားသည်ကို အက္ခရာစဉ် ဟု ခေါ်သည်။ အက္ခရာစဉ်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် အယ်လဖာဗက် ဟု ခေါ်သည်။ အယ်လဖာဗက်ဟူသော စကားသည် "ဂရိ လူမျိုးတို့၏ ပဌမဆုံး စာလုံးနှစ်လုံးဖြစ်သော အယ်လဖာ နှင့် ဗီတာတို့မှ ဆင်းသက်လာပေသည်။ ရှေးလူတို့သည် တဦးနှင့်တဦး လက်ဟန်ခြေဟန် ပြုခြင်း၊ စကားပြောခြင်း တို့ဖြင့်သာ ဆက်သွယ်နိုင်ခဲ့၏။ စာရေးသားတတ်ခြင်း လည်း မရှိသည့်အပြင် အက္ခရာများကိုလည်း နားမလည် ကြသေးပေ။ သို့သော် တဖြည်းဖြည်းနှင့် အချို့သော အဖြစ်အပျက်များကို မှတ်မိနိုင်ရေးအတွက် မှတ်တမ်းများ ထားရန်လိုအပ်လာခဲ့လေသည်။ ထိုပြင်ရပ်ဝေးနေသူတို့အား လည်း သတင်းစကား မှာထားပေးပို့ရန် လိုလာပြန်၏။ ထိုကြောင့်ပင် အရုပ်များနှင့် မှတ်တမ်းတင်သော စံနစ်တခု သည် ပေါ်ပေါက်လာရပေသည်။ လူဟု ပြောလိုလျှင် အချောင်းကလေးများဖြင့် (X) ဤကဲ့သို့ ရေးဆွဲပြကြ၏။ နေ ဟု ပြောလိုလျှင် အဝိုင်းကလေးဆွဲ၍ (o) ဤကဲ့သို့ ရေးပြကြသည်။ ပဌမ၌ အရုပ်စာသည် ရေးသူ၏စိတ်ကူး ကိုသာ သရုပ်ဖော်၏။ ပမာအားဖြင့် ဆိုသော် ပျား တကောင်၏ပုံသည် ပိုးမွှား၊ နုကျယ်ကောင်၊ ပျား စသည် ဖြင့် အမျိုးမျိုးဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ကာလကြာသော် ပုံများ ကို နည်းတနည်းတည်းဆွဲလာကြ၏။ ရုပ်ပုံတပ် စီသည်စာလုံး တလုံးစီ၏ အသံထွက်ကို ဆောင်လာလေသည်။ ပမာ အားဖြင့် ပျားတကောင်၏ ရုပ်ပုံသည် အင်္ဂလိပ်လိုအခေါ်

"ဗီ" ဟူသော အသံထွက်နှင့်သာ ဆိုင်လေတော့သည်။ သစ်ရွက်ကို အင်္ဂလိပ်လို "လီ" ဟု ခေါ်၏။ ထိုကြောင့် ပျားပုံနှင့် သစ်ရွက်ပုံ နှစ်ပုံပေါင်းရေးလျှင် "ဗီလီ" ဟူသော အသံနှစ်ခုတို့စကားလုံးရလေသည်။ ဤသည်ကား ပုံတခု စီသည် အသံတသံစီထွက်နိုင်သည့် အသံထွက်ရေးနည်း ဖြစ်လေသည်။ ထိုနောက် တဖြည်းဖြည်း အရုပ်တခုသည် စကားလုံးတလုံး၏ ပဌမအသံကိုသာ ဆိုလိုသောနည်းနှင့် ရေးသားလာကြ၏။ ပုံစံအားဖြင့် ပြရသော် "ဗီ" ခေါ် ပျားတကောင်ပုံသည် ဗီဖြစ်လာ၍ "လီ" ခေါ် သစ်ရွက် တရွက်၏ ပုံသည် အယ်လ ဖြစ်လာသည့်အတိုင်းပင်တည်း။

အနေအထိုင် အသုံးအဆောင်များ၌ စည်းကမ်းတကျ နေထိုင်သောလူမျိုးသည် စာပေအက္ခရာကို ထွင်ရန်မခဲ ယဉ်းခဲ။ ဦးစွာယဉ်ကျေးခဲ့ကြသော တရုတ်နှင့် အိဂျစ် လူမျိုးတို့သည် ရုပ်ပုံနှင့်စာရေးနည်းကို အသုံးပြုခဲ့ကြ၏။ ယင်းတို့၏ ရုပ်ပုံများအနက် အချို့မှာစိတ်ကူးကို သရုပ် ဖော်၍ အချို့သည်စကားလုံး၊ သို့မဟုတ် အသံထွက်ကို သရုပ်ဖော်ပြီးလျှင် အချို့ကား စာလုံးတလုံးစီကို သရုပ်ဖော် လေသည်။

အိဂျစ်နှင့် ပယ်လက်စတိုင်အကြား ဆိုင်ခိုင်းကျွန်း ဆွယ်တွင် နေထိုင်ခဲ့သော "ဆီးရတ်" လူမျိုးသည် အက္ခရာ ကို စတင်ထိထွင်သူများဖြစ်သည် ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ သူတို့သည်အိဂျစ်စာရေးနည်းကို လေ့လာ၍ အရုပ်များကို စာလုံးအသံထွက်အတွက်သာ အသုံးပြုသည့် သဘောကို လက်ခံ အသုံးပြုခဲ့လေသည်။ ဆီးရတ်တို့သည် ဆီးမစ်တစ် ဘာသာစကားတမျိုးကို ပြောဆိုကြ၏။ ထိုကြောင့်ပင် ဆီးရတ်တို့သည်သူတို့၏ စာရေးနည်းကို အခြားဆီးရတ် အနွယ် လူမျိုးတမျိုးဖြစ်သော ဖီနီရှန်တို့ထံသို့ လက်ကမ်း ခဲ့သည် ဟု ထင်မြင်ယူဆရလေသည်။ နောင်အခါတွင် ဂရိလူမျိုးတို့သည် ဖီနီရှန်လူမျိုးတို့နှင့် ဆက်သွယ်မိသော အခါ သူတို့သည် အက္ခရာများနှင့် စာရေးနေကြပြီဖြစ်သည် ကို တွေ့ရှိရလေသည်။ ဂရိတို့သည် မဆိုင်းမတွပင် ထိုစာ ရေးနည်းကို အတုခိုး၍ မိမိတို့စကားနှင့် ဆီလျော်အောင် ပြုပြင် အသုံးပြုကြလေတော့သည်။ ဖီနီရှန် လူမျိုးတို့သည် စာလုံးများကို ဗျည်းများ အတွက်သာ အသုံးပြုရေးသား၏။ သရများကိုမူ မရေး

အက္ခရာစဉ်

သားပေ။ ဂရိတို့သည် ဖိန့်ရှန်တို့၏ အက္ခရာများကို အတူယူရေးသားသောအခါ များသောအားဖြင့် အသုံးပြု ရေးသား၏။ ဤသို့လျှင် ဂရိတို့သည် အက္ခရာစဉ်ပြည့်စုံအောင် ဖန်တီးခဲ့ပေသည်။ ဖိန့်ရှန်တို့ခေါ်သော အက္ခရာစဉ်အမည်များကိုလည်း ဂရိတို့ဆက်လက်ခေါ်၏။ ဖိန့်ရှန်တို့၏ ပဌမဆုံး အက္ခရာစဉ်ဖြစ်သောနှားထီးဟုအနက်ရသည့် “အေးလက်ဗ” ခေါ် စာလုံးသည် ဂရိစာပေ ပဌမအက္ခရာစဉ် “အယ်လဖာ” ဖြစ်လာ၍ ဒုတိယအက္ခရာစဉ်ဖြစ်သော အိမ်ဟုအနက်ရသည့် “ဗက်” ခေါ် စာလုံးသည် ဂရိတို့၏ ဒုတိယအက္ခရာစဉ် “ဗီတာ” ဖြစ်လာသည်။ အီထရပ်စကန်ဟူသော လူမျိုးတမျိုးသည် မြေထဲပင်လယ်အရှေ့ပိုင်း ဒေသမှ တူတလီကျန်းဆွယ်အလယ်ပိုင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားကြသောအခါ ဂရိအက္ခရာစဉ်များကို သူတို့နှင့်အတူ ယူဆောင်သွားကြသည်။ သူတို့ထံမှ ရောမလူမျိုးတို့က တဆင့်အတုခိုး၍ ယခုတိုင်အသုံးပြုနေသော ရောမအက္ခရာစဉ်ဟု ခေါ်သည့် အက္ခရာစဉ်ကို ဖန်တီးခဲ့လေသည်။ ပဌမဗွတ်ရောမတို့အသုံးပြုသော အက္ခရာစဉ်တွင် စာလုံးကြီးများသာရှိ၏။ နောက် ပေါ့ပေါ့ဆဆနှင့်လျင်မြန်စွာရေးရာမှ စာလုံးကလေးများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။

အင်္ဂလိပ်အက္ခရာစဉ်သည် မပြည့်စုံချေ။ အသံထွက်ဟူသမျှကို ရေးရန်အက္ခရာမရှိပေ။ အသံတူသော အက္ခရာအချို့လည်း ပါဝင်နေ၏။ ဤသို့လျှင် အေသည်အသံခြောက်သံထွက်နိုင်၍ အိတ် (ကစ) မှာ ကေနှင့် အက်(စ) ပေါင်း၍ ရေးသောအသံနှင့် အတူတူပင်ဖြစ်၏။ သိပ္ပံပညာရှင်များ သုံးရန်တီထွင်ထားသော အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာ အသံထွက် အက္ခရာ စဉ် ကား အသံထွက် စုံလင်မတတ်ဖြစ်၏။ ပြောသမျှ အသံကို ရေးနိုင်သော အက္ခရာစဉ်များ ပါဝင်၏။ သို့သော်လည်း အက္ခရာစဉ် ၂၇ လုံး ပါဝင်သဖြင့် နေ့စဉ်သုံးရန် မလွယ်ကူပေ။ အာရေဗစ်၊ သင်္ကြန်နှင့် အခြားအိန္ဒိယနိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် အသုံးပြုနေသည့် များစွာသော အက္ခရာစဉ်များသည် ဖိန့်ရှန်အက္ခရာနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အာရေဗစ်အက္ခရာစဉ်မှ ဆင်းသက်လာလေသည်။ ဂရိအက္ခရာစဉ်မှ ရှုရှနှင့် အခြားဆလားဗစ်အက္ခရာစဉ်များ ပေါ်ပေါက်လာ၏။ သို့သော်လည်း မည်သည့်အက္ခရာစဉ်မျှ ရောမအက္ခရာစဉ်လောက် အသုံးမများပေ။ တူရကီလူမျိုးတို့သည် စာလုံး ၁၀၀ နီးပါး ခန့်ပါသော အာရေဗစ်အက္ခရာစဉ်ကို ၁၅၂၈ ခုနှစ်တွင် စွန့်ထုတ်၍ ယင်းအစား စာလုံး ၂၆ လုံးသာပါဝင်သော ရောမအက္ခရာစဉ်ကို အသုံးပြုခဲ့လေသည်။

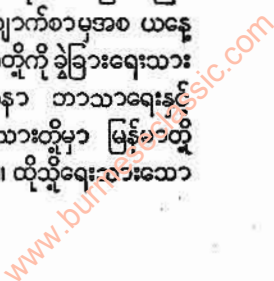
မြန်မာနိုင်ငံ၌ အက္ခရာများစွာရှိသည်။ ပျူအက္ခရာသည် ရှေးအကျဆုံးဖြစ်သည်။ အခြားအရေးအသားများသည် မွန်၊ မြန်မာ၊ ရှမ်းနှင့် ကရင်တို့၏ အက္ခရာများ

ဖြစ်သည်။ သာသနာတော်နှစ် ၃၀၀ (ခရစ်မပေါ်မီနှစ် ၂၅၀) ခန့်က အိန္ဒိယနိုင်ငံတဝှန်းလုံးနီးနီး အုပ်စိုးတော်မူသော အသောက မင်းတရားကြီး၏ အရေးအသားမှ ယင်းအရေးအသားအားလုံးသည် မူရင်းခံ၍ ပေါ်ထွန်းလာသည်။ အသောကမင်းအက္ခရာကို ပြာဟီအက္ခရာ၊ မောရိယခေတ် အက္ခရာဟုလည်း ခေါ်သည်။ အသောကမင်းတရားကြီးထားခဲ့သော ကျောက်စာများ၏ အရေးအသားများသည် အတူတူလိုပင် ဖြစ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဒေသအလိုက် ရေးသားပုံ အနည်းငယ်ကွဲကြ၏။ (မြန်မာအက္ခရာထုပ္ပတ် — ရှု။)

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရမူ မြန်မာအက္ခရာစဉ်သည် ငါးရာစုနှစ် ဂုတ္တုခေတ်သုံး အက္ခရာကို အခြေခံ၍ ၁၀ ရာစုနှစ်တွင် မွန်နယ်များမှတဆင့် ပုဂံပြည်သို့ ရောက်လာသော စာလူကျန်အရှေ့ပိုင်းနယ်သုံး အက္ခရာတို့က အတော်အတန်ပြုပြင်လိုက်သော မြန်မာအက္ခရာသည် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းမှ ရသော သာသနာနှင့် အတူပါလာသည့် အာရိယန်စံနစ်၊ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ ရသော ခြာဗီဗိယန်စံနစ်တို့ဖြင့် ပုဂံတွင် ရောစပ်မေ့နှောက်ပြီး အတည်တကျ ဖြစ်ထွန်းလာသော အက္ခရာစဉ်ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်းမြန်မာအက္ခရာဖြစ်ပေါ်လာပုံ ပုံစံ (စာမျက်နှာ ၁၃၄ - ၁၃၅) တွင် လေ့လာက ပိုမိုရှင်းလင်းပေလိမ့်မည်။

ပျူအက္ခရာသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ အစောဆုံးပေါ်သော အက္ခရာဖြစ်လင့်ကစား ပျူနှင့် မြန်မာတို့သည် နှစ်ရှည်လများ ရောပြွမ်းနေထိုင်ခဲ့ကြသော်လည်း မြန်မာအက္ခရာသည် ပျူအက္ခရာနှင့်မတူကွာခြားလျက် ရှိသည်။ မြန်မာတို့သည် ရှိပြီးသော ပျူစာတို့ကို လေ့လာခြင်းမပြုပဲ ပါဠိကိုအလေးပြု၍ မွန်အက္ခရာသို့ဖလှယ်ပြီးလျှင် မြန်မာစာပေ အက္ခရာတို့ကို တီထွင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာအက္ခရာသည် ပါဠိ၊ မွန်အက္ခရာတို့နှင့် အရေးအသားတူသည်။ အနော်ရထာမင်း၏ ပါဠိဘာသာနှင့် လက်ရေးစာသည်၎င်း၊ ကျန်စစ်သားမင်း၏ ကျောက်စာသည်၎င်း၊ မြစေတီကျောက်စာ၌၎င်း ယခုခေတ်အထိ မြန်မာနိုင်ငံမင်းသုံး ရုံးသုံး၊ နိုင်ငံနှင့်အမျှသုံးသော ပါဠိမွန် မြန်မာအက္ခရာတို့သည် တမျိုးတည်းသာ တွေ့ရသည်။ မြန်မာအက္ခရာမှာ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်ထက် ဇောရှ် (သက္ကရာဇ် ၄၀၆-၄၃၉) မြန်မာပြည်တွင် မတွေ့ရသေးချေ။ မွန် အက္ခရာလည်း ထိုနည်းအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြစေတီကျောက်စာမှအစ ယနေ့အထိ မွန်အက္ခရာနှင့် မြန်မာအက္ခရာတို့ကို ခွဲခြားရေးသားပြုလုပ်ခြင်း မရှိချေ။ မွန်တို့၏သာသနာ ဘာသာရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စာပေအက္ခရာအရေးအသားတို့မှာ မြန်မာတို့ထက် ရှေးကျသည်ဟု ဆိုရပေသည်။ ထိုသို့ရေးသားသော

အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာသင်္ချာ

အက္ခရာတို့မှာ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း အရှေ့ဖက်ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်၌ ရှေးအခါကထင်ရှား ကျော်စောလျက်ရှိသော အန္တိ-ပလ္လဝမင်းတို့လက်ထက်၌ ရေးမှတ်ကြသည့် စာပေ အက္ခရာတို့မှ ဆင်းသက်လာသည် ဟု ဆိုကြသည်။ ပါဠိ အက္ခရာဟူ၍ကား တသီးတခြားမရှိချေ။ ပျူအက္ခရာကိုမူ သရေခေတ္တရာ ထွန်းကားစဉ်ကပင် ရှိကြောင်း သိရသည်။ ယင်းသည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း ရှေးဟောင်းအက္ခရာမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ ပါဠိ၊ မွန်၊ မြန်မာအက္ခရာဆိုသည်မှာ တဦးနှင့် တဦး ပျူအက္ခရာကိုသို့ ခွဲခြားခေါ်ဆိုခြင်း မပြုနိုင်၊ အက္ခရာ အလိုအားဖြင့် ပါဠိလည်း မွန်၊ မွန်လည်း မြန်မာ၊ မြန်မာလည်း ပါဠိဖြစ်နေခြင်းကို တွေ့ရသည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုသော် ပါဠိ၊ မွန်၊ မြန်မာတို့ကို အသီးအသီးဘာသာ အလျောက် အက္ခရာ တမျိုးတည်းနှင့် ရေးမှတ်ထား လျက်ရှိသည်။

အနော်ရထာမင်းလက်ထက်မှ အစ ကျန်စစ်သားမင်း လက်ထက်အထိ သုံးသောအက္ခရာစာလုံးများသည် ခတ်ခုံး ခုံးခတ်ဝိုင်းဝိုင်းဖြစ်၍ အလောင်းစည်သူမင်း လက်ထက် သုံးသောအက္ခရာသည် လေးထောင့်ခတ်စပ်စပ်ထောင့်ချိုး ဖြစ်လာသည်။ “အ” အက္ခရာတလုံးနှင့်ပင် ခေတ်ကာလ အပိုင်း အခြားကို မှန်းဆနိုင်သည်။ အနော်ရထာမင်းနှင့် ကျန်စစ်သားမင်း လက်ထက်တို့က “အ” သည် ရှေးကျမြင်း ကုန်းဒီးပုံသဏ္ဍာန် (၁) နှင့်တူသည်။ ထို “အ” သည်ပင် အလောင်းစည်သူမင်းလက်ထက် ရောက်သောအခါ ရွှေက “ဒ” ကို အလယ်တည့်တည့်လောက်က အမြီးတပ်၍ (ဒ-) နောက်ကမျှော်ပြောငှက်လေးကို ထောင်ကာပိတ်လိုက်လျှင် (ဒ-၁) ဖြစ်လာလေသည်။ ယင်းမှပင် မကြာမီယခုခေတ် သုံး “အ” ဖြစ်လာလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိတိုင်းရင်းသားများ၏ အက္ခရာများမှာ ခရစ်ယန်သာသနာပြုများ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာမှ တီထွင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့မှာ မြန်မာအက္ခရာကို အခြေခံထား၍၎င်း၊ အချို့မှာအင်္ဂလိပ်အက္ခရာကို အခြေခံ ထား၍၎င်း တီထွင်ထားသည်။ ရှမ်း၊ ကရင်အက္ခရာများ ကို မြန်မာအက္ခရာဖြင့် အခြေတည်၍ ကချင်၊ချင်း အက္ခရာတို့ကို အင်္ဂလိပ်အက္ခရာဖြင့် အခြေတည်ထားသည်။

မြန်မာအက္ခရာတို့သည် ပါဠိဘာသာကျမ်း၌ ဗျည်း အက္ခရာ ၃၃ လုံး၊ သရ အက္ခရာ ၈ လုံးအားဖြင့် ပေါင်း ၄၁ လုံးရှိသည်ဟု ဆိုသော်လည်း မြန်မာမှု၌ကား ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုနေကြသည့်အသံတို့ကို မှီစေခြင်းအလိုငှာ ဗျည်း အက္ခရာ ၃၅ လုံး၊ သရအက္ခရာ ၁၁ လုံးအားဖြင့် ပေါင်း ၄၆ လုံးရှိသည်။

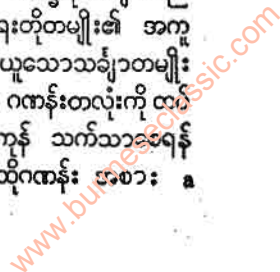
ဗျည်း ဟူသည်ကား အနက်ကိုပြတ်တံသောကြောင့် ပါဠိဘာသာ၌ ဗျဉ္ဇန ဟု ခေါ်သည်ကို မြန်မာလိုဗျည်း ဟု

ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗျည်း ၃၅ လုံး ဟူသည် “ကကြီးမှအ” အထိ ၃၃လုံးနှင့် အံ့ အားနှစ်လုံး ပေါင်း ၃၅ လုံးဖြစ်သည်။ ဗျည်း ဟူသည် သရကို မှီရလေသည်။ သရမရှိပုံ ဗျည်း သက်သက်အသံမထွက်နိုင်ချေ။ ဗျည်းကို အသံဖြစ်စေလို သော် သရ နှင့် ယှဉ်ကပ်ပေးရသည်။ သရ ဟူသည်ကား အသံကိုဖြစ်စေတတ်ခြင်းကြောင့် ခေါ်သည်။ သရ ၁၁ လုံး မှာ “အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ၊ ဧ၊ အဲ၊ ဩ၊ ဩဝါ၊ အို” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြားလူမျိုးများနှင့် ယင်းတို့အသုံးပြု သော အက္ခရာစဉ်လုံးရေများမှာ ဟီဗြဲနှင့် ဣတာလျံလူမျိုး တို့သုံးသော အက္ခရာစဉ်တွင် ၂၂ လုံး၊ အာရေဗစ်အက္ခရာ စဉ်တွင် ၂၈ လုံး၊ ရုရှအက္ခရာစဉ်တွင် ၃၃ လုံး၊ ပိုလန် အက္ခရာစဉ်တွင် ၄၅ လုံး၊ ပြင်သစ်အက္ခရာစဉ်တွင် ၂၅ လုံး၊ ဂျာမန်အက္ခရာစဉ်တွင် ၂၆ လုံး၊ ဒိန်းနှင့်နော်ဝေး အက္ခရာ စဉ်တွင် ၂၇ လုံး၊ စပိန်အက္ခရာစဉ်တွင် ၂၉ လုံး၊ ဟန်ဂေရီ အက္ခရာစဉ်တွင် ၃၈ လုံး၊ အယ်လဗေးနီးယန်းအက္ခရာစဉ် တွင် ၃၃ လုံး၊ သယ်ကရိုက် အက္ခရာစဉ်တွင် ၄၉ လုံး၊ ဟိန္ဒူအက္ခရာစဉ်တွင် ၃၅လုံးပါးရင်းအက္ခရာစဉ်တွင် ၃၂လုံး၊ တူရကီအက္ခရာစဉ်တွင် ၃၁ လုံး၊ အာမီးနီးယန်းအက္ခရာစဉ် တွင် ၃၈ လုံး၊ အီသီအိုးပီးယန်း အက္ခရာစဉ်တွင် ၂၆ လုံး၊ တေလဂူအက္ခရာစဉ်တွင် ဗျည်း ၃၅ လုံးနှင့်သရ ၁၃ လုံး၊ တိဗက်အက္ခရာစဉ်တွင် ၃၅ လုံးနှင့် ဂျပန်အက္ခရာစဉ်တွင် ၇၃ လုံး၊ အင်္ဂလိပ်အက္ခရာစဉ်၌ ၂၆ လုံးလက်တင်၊ သို့မဟုတ် ရောမအက္ခရာစဉ်၌ ၂၃ လုံး အသီးအသီးရှိကြသည်။

အက္ခရာမှန်သမျှတွင် လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း ၄,၀၀၀ ကျော်က ဆီးရတိုလူမျိုးတို့ တီထွင်ခဲ့၍ ဖိနီရှန်လူမျိုးတို့ ပြုပြင်ကာ ဂရိတို့က အချောကိုင်ပြီး ရောမလူမျိုးတို့ နောက်ဆုံးအပြီးသတ် မွမ်းမံခဲ့သည့် လက်တင်၊ သို့မဟုတ် ရောမအက္ခရာစဉ်များသည် ကမ္ဘာပေါ်၌ လူသုံးအများဆုံး အက္ခရာစဉ်တမျိုး ဖြစ်သည်။

အက္ခရာသင်္ချာ။ ။ လူတို့သည် အရေအတွက်များကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြရာ၌ ဦးစွာ အက္ခရာများကို ဂဏန်းအစား အသုံးပြုခဲ့ကြလေသည်။ ထိုနောက်မှ ယခု ကျွန်ုပ်တို့ သုံးစွဲ လျက်ရှိသော ဂဏန်းများကို သုံးစွဲ လာခဲ့ကြလေသည်။ ဤသို့ သုံးစွဲ၍ အချိန် ကြာမြင့်လာသောအခါ အက္ခရာ သင်္ချာကို တီထွင်ခဲ့ကြလေသည်။ အက္ခရာသင်္ချာသည် ဂဏန်းသင်္ချာ ပစ္စုပ္ပန်များကို လက်ရေးတိုတမျိုး၏ အကူ အညီနှင့် ပုံသေတွက်နည်းတို့ဖြင့် တွက်ယူသောသင်္ချာတမျိုး ဖြစ်သည်။ ရဲလ်ဒါ အလွန်ကြီးသော ဂဏန်းတလုံးကို ထပ် တလဲလဲရေးရန် လိုသောအခါ အချိန်ကုန် သက်သာစေရန် အလို့ငှာ ဂဏန်းကို မရေးတော့ပဲ၊ ထိုဂဏန်း အစား a

အက္ခရာသင်္ချာ

ဟူသော စာလုံးကိုသာ ရေးသားကြသည်။ အကယ်၍ ထို ဂဏန်းမျိုးများစွာ ပါရှိလျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် a, b, c အရှေ့သည်တို့ကိုသာ ရေးသားလေ့ရှိသည်။ တခါတရံလည်း အရာဝတ္ထုတမျိုး၏ အရေအတွက် (တန်ဖိုး) ကို မသိရသေး သောအခါ၊ တမျိုးတည်း ဖြစ်လျှင် x ဟူ၍၎င်း၊ အမျိုး ဈာန်လျှင် x, y, z ဟူ၍၎င်း ရေးသား ပြီးနောက် ယင်းတို့၏အရေအတွက် တန်ဖိုးတို့ကို အက္ခရာသင်္ချာနည်း ဖြင့် ရှာယူလေ့ရှိကြသည်။

အက္ခရာသင်္ချာ ဟူသော ဝေါဟာရသည် ခရစ် ၈၂၆ ခုနှစ်တွင် မဟာမက် ဗင် မူဆာ အမည် ရှိသည့် အာရပ် ပညာရှိကြီး စီမံရေးသားခဲ့သော အက္ခရာသင်္ချာ စာအုပ်မှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒား-သ-ဂရိတ်ဘုရင် လက်ထက်တွင် ပညာရှိတစ်ဦးသည် “လျှို့ဝှက်သည့် ပြဿနာ ရပ်များအကြောင်း” ဟူသော အမည်ဖြင့် အက္ခရာသင်္ချာ စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ရေးသားခဲ့သည်ဟု အဆိုရှိသည်။ မိုင်အို ဖန်းတပ် ခေါ် ဂရိပညာရှိကြီးသည် ဤပညာရပ်ကို စံနစ် တကျ ဖြစ်လာအောင် ကြိုးစားခဲ့ခြင်းကြောင့် “အက္ခရာ သင်္ချာ၏ ဖခင်” ဟုအမည် တွင်လေသည်။ သို့သော် ဥရောပ တိုက်တွင် အက္ခရာသင်္ချာသည် ၁၆ ရာစုနှစ်သို့ ရောက်ရှိသော အခါတွင်မှ ခေတ်မီ အက္ခရာသင်္ချာ၏ အခြေခံ (အုတ်မြစ်) ဖြစ်လာလေသည်။

အက္ခရာသင်္ချာတွင် + - x ÷ ဟူသော လက္ခဏာ များသည် ဂဏန်းသင်္ချာမှာကဲ့သို့ အပေါင်း အနှုတ် အမြောက် အစားဟု အသီးအသီး အဓိပ္ပာယ် ရှိကြသည်။ သို့သော် ab ဟူသော ဂဏန်း၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ a x b ဖြစ်သည်။ တခါတရံ x လက္ခဏာကို မသုံးပဲ ယင်း၏ နေရာတွင် a.b မှာကဲ့သို့၊ အစက်ကလေးကို သုံးလေ့ရှိ သည်။ a (b + c) ကို ရေးသားဖော်ပြထားသောအခါ b နှင့် c တို့၏ ပေါင်းရက်ိန်းကို a နှင့် မြောက်ပါ တဆိုလိုသည်။ ထိုအတူ a (b - c) မှာ b မှ c ကို နုတ်၍ အကြွင်းကို a ဖြင့် မြောက်ပါ ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ရှိသည်။

$\frac{a + b}{c}$ ဟူသောဂဏန်းမှာ “ a နှင့် b တို့ကို ပေါင်း၍ ရသောကိန်းကို c နှင့် စား ပါ” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်။ ထိုကြောင့် အက္ခရာသင်္ချာ သည် တွက်နည်းသဘော၌ ဂဏန်းသင်္ချာနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်၍ 1, 2, 3 စသော ဂဏန်းများကို သုံးမည့်အစား အက္ခရာများကို သုံးခြင်း၌သာ ကွာခြားကြသည်။

ဥဒါဟရက်အားဖြင့် လူတယောက်သည် ကုမ္ပဏီတခုတွင် အစုပေါင်း a စု ရှိ၍ တစုမှ တနှစ်လျှင် အမြတ်ငွေ b ထပ် ရသော်၊ d နှစ် ကြာသောအခါ အမြတ်ငွေ မည်မျှ ရရှိမည်နည်း။

အမြတ်ငွေပေါင်း = $a \times b \times d = abd$ ကျပ်

အနှုတ်ကိန်းများ။ အကယ်၍ လူတယောက်သည် ကုန်ရောင်းဝယ်ရာမှ ငွေ 10 မြတ်သဖြင့်၊ မိမိ၏အိတ်ဝင် ဖြစ်သော ထိုအမြတ်ကို + 10 /ဟု ရေးမှတ်ထားလျှင် အရှုံး ငွေ 10 /ကိုမူကား မိမိ၏အိတ်မှ ထွက်သွားသောငွေဖြစ်၍ -10 /ဟု ရေးမှတ်ရပေမည်။ အကယ်၍ ထိုသို့မဟုတ်ပဲ ထိုသူ၏ အရှုံးကိုသာ ပစာနုထားကာ စဉ်းစားလျှင် အမြတ်ငွေ 10 /ကို (-10/) ဟူ၍၎င်း၊ အရှုံးငွေ 10 /ကို (+ 10/) ဟူ၍၎င်း ရေးသားနိုင်ပေသည်။ ဤနည်းအရ ကျွန်ုပ်တို့သည် တခုနှင့်တခုဆန့်ကျင်သော မည်သည့်ကိန်း အရေအတွက် တစုံတခုကိုမဆို + နှင့် - လက္ခဏာ တို့ဖြင့် ပြသ နိုင်ပေသည်။ ထိုကြောင့် 0 ဟူသော အမှတ်တခု မှ အရှေ့ဖက် ၇ မိုင်ကွာဝေးသော နေရာကို + 7 မိုင် ဟူ၍၎င်း၊ အနောက်ဖက် ၇ မိုင်ကွာဝေးသော နေရာကို - 7 ဟူ၍၎င်း၊ သို့တည်းမဟုတ် အပြန်အလှန်အားဖြင့်၎င်း ရေးသားဖော်ပြနိုင်ပေသည်။ ထိုအတူ အက္ခရာသင်္ချာတွင် + a သည် အမှတ်တခုမှနေ၍ အထက်သို့ တိုင်းတာသွား သောအရေအတွက်ဖြစ်လျှင် - a သည် ထိုအမှတ်မှနေ၍ အောက်ဖက်သို့တိုင်းတာသော အရေအတွက်ဖြစ်သည်။

ယခု ကျွန်ုပ်တို့သည် အက္ခရာသင်္ချာတွက်နည်း တနည်း ကို ဆင်ခြင်ကြည့်ကြအံ့။

ပုစ္ဆာ။ လူတယောက်က အခြားလူတယောက်ရရှိသော ငွေလေးဆ ရရှိအောင်ငွေ 80 ကို သူတို့အား မည်သို့ ခွဲဝေ ပေးမည်နည်း။

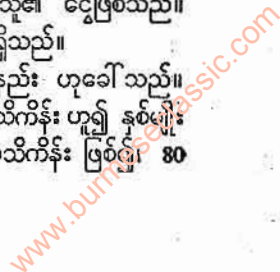
တွက်နည်း။ x သည် လူတယောက် ရရှိသော ငွေ ဟု ဆိုကြပါစို့။ ထိုကြောင့် 4x သည် အခြား လူ တယောက် ရရှိသော ငွေဖြစ်သည်။ သို့သော် သူတို့ နှစ် ယောက်ရရှိသော ငွေပေါင်းမှာ 80 ဖြစ်၍ $x + 4x$ သည် ငွေ 80 ဖြစ်သည်။

$$\begin{aligned} \text{တနည်းရေးသော် } x + 4x &= 80 \\ 5x &= 80 \\ x &= 16 \\ \therefore 4x &= 64 \end{aligned}$$

ဤတွက်နည်းတွင် ဂဏန်းသင်္ချာ ခုကိန်း တွက်နည်း ပါဝင်သည်။ ငွေထပ် 5 ထပ်တွင် ငွေဒင်္ဂါး 80 ရှိလျှင် ငွေထပ်တထပ်တွင် ငွေဒင်္ဂါး $\frac{80}{5}$ (= 16) ရှိသည်။

ထိုကြောင့် 64 သည် လေးဆရရှိသူ၏ ငွေဖြစ်သည်။ အခြားတယောက်သည် 16 ကျပ် ရရှိသည်။

ဤတွက်နည်းကို ညီမျှခြင်းတွက်နည်း ဟုခေါ်သည်။ ညီမျှခြင်းဟူသောအရာတွင် သိကိန်းနှင့် မသိကိန်း ဟူ၍ နှစ်မျိုး ပါရှိသည်။ ဤပုစ္ဆာတွင် x သည် မသိကိန်း ဖြစ်၍ 80

အက္ခရာသင်္ချာ

သည် သိကိန်း ပေးထားချက် ဖြစ်သည်။ ညီမျှခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေလေးခုကို အောက်တွင် ဖော်ပြ ရေးသားထားသည်။

ညီမျှခြင်းနှင့် ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်း(ဥပဒေ)များ

ညီမျှခြင်းတွင် အပေါင်းစည်း၊ အနှုတ်စည်း၊ အမြောက် စည်းနှင့် အစားစည်း ဟူ၍ စည်းလေးမျိုးရှိ၏။

အပေါင်းစည်း။ ညီမျှခြင်း တခု၏ ဝဲဖက် ယာဖက် အသီး အသီးတွင် ကိန်းတခုတည်းကို ပေါင်းထည့်သောအခါ ပေါင်းရကိန်းတို့သည် ညီမျှကြသည်။

ဥပမာရက်။ $a-2=10$ ဟူသော ညီမျှခြင်း၏ ဝဲဖက် ယာဖက် အသီးအသီးတွင် 2 ကို ပေါင်းထည့်လိုက်သော အခါ $a=12$ ကိုရသည်။

အနှုတ်စည်း။ ညီမျှခြင်းတခု၏ ဝဲဖက် ယာဖက် အသီး အသီးမှ ကိန်းတခုတည်းကို နုတ်လိုက်သောအခါ ရရှိသော အကြွင်းများသည် ညီမျှကြသည်။

ဥပမာရက်။ $a+2=5$ ဟူသော ညီမျှခြင်း၏ ဝဲယာဖက် အသီးအသီးမှ 2 ကိုနုတ်လိုက်သောအခါ $a=3$ ဟူသော ညီမျှခြင်းကိုရသည်။

အမြောက်စည်း။ ညီမျှခြင်းတခု၏ ဝဲဖက်ယာဖက်အသီး အသီးကို ကိန်းတခုတည်းနှင့် မြှောက်လိုက်သော အခါ မြှောက်ရကိန်းတို့သည် ညီမျှကြသည်။

ဥပမာရက်။ $\frac{a}{8}=2$ ဟူသော ညီမျှခြင်း ဝဲဖက် ယာဖက်အသီးအသီးကို 8 နှင့်မြှောက်သောအခါ $a=16$ ကို ရသည်။

အစားစည်း။ ညီမျှခြင်းတခု၏ ဝဲဖက် ယာဖက် အသီး အသီးကို ကိန်းတခုတည်းဖြင့် စားလိုက်သောအခါ ရရှိသော စားလဒ်တို့သည် ညီမျှကြသည်။

ဥပမာရက်။ $6b=18$ ဟူသော ညီမျှခြင်း၏ ဝဲဖက်ယာဖက်ကို 6 နှင့်စားလိုက်သောအခါ $b=3$ ကိုရသည်။

အက္ခရာသင်္ချာပေါင်းနည်း။ အက္ခရာသင်္ချာနှင့်ဆိုင်သော ဂဏန်းများကို ပေါင်းသောအခါ အောက်ပါဥပဒေနှစ်ခုကို လိုက်နာရသည်။

(၁) အကယ်၍ဂဏန်းများတွင်တူညီသောလက္ခဏာ များရှိလျှင် (တနည်း ဆိုသော် အပေါင်းလက္ခဏာချည်း သက်သက်၊ သို့မဟုတ် အနှုတ်လက္ခဏာချည်း သက်သက် ရှိလျှင်) ထိုဂဏန်းများကိုပေါင်း၍ ပေါင်းရကိန်း ရွေ့တွင် ထိုလက္ခဏာကို ယှဉ်ကပ်၍ရေးမှတ်ရမည်။

ဥပမာရက်။ $-7-8-3-5=-23$ ၊ $7+8+3+5=23$ (ပေါင်းရကိန်း၏ အပေါင်း လက္ခဏာကို မြှုပ်ထားခွင့် ရှိသည်။)

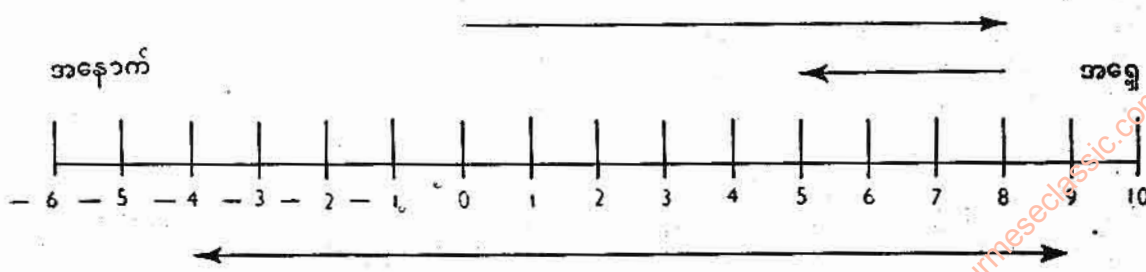
(၂) အကယ်၍ဂဏန်းတစုံတွင် မတူသောလက္ခဏာ များရှိလျှင် (တနည်း ဆိုသော် အပေါင်းလက္ခဏာဂဏန်း နှင့် အနှုတ်လက္ခဏာဂဏန်းတို့ တစုံဖြစ်နေလျှင်) ဂဏန်း တို့၏ ခြားနားချက်ကိုရှာ၍ ထိုခြားနားချက်၏ ရွေ့တွင် အရေအတွက်အားဖြင့် ကြီးသော ဂဏန်း၏ လက္ခဏာကို ထည့်ပေးရမည်။

ဥပမာရက်။ $8-15=-7$
 $15-8=7$
(+ကိုမြှုပ်ထားသည်။)

အနုတ်။ အက္ခရာသင်္ချာတွင် အပေါင်းလက္ခဏာရှိသော ဂဏန်း (ဝါ၊ အပေါင်း လက္ခဏာဂဏန်း) ကို နုတ်ခြင်းသည် အနှုတ်လက္ခဏာဂဏန်းကို ပေါင်းခြင်းနှင့်တူညီ၍ အနှုတ် လက္ခဏာဂဏန်းကိုနုတ်ခြင်းသည် အပေါင်းလက္ခဏာဂဏန်း ကို ပေါင်းခြင်းနှင့် တူညီသည်။ အောက်ပါ သံလမ်းပုံကို ကြည့်ရှု၍ ဥပမာရက်များကိုဆင်ခြင်ပါ။

ဥပမာရက်။ 8 မှ 3 ကို နုတ်ခြင်းသည် 8 နှင့် -3 တို့ကိုပေါင်းခြင်းနှင့် အတူတူဖြစ်သည်။ ပုံတွင် 0 ဟူသော အမှတ်မှ ရွေ့သို့ 8 လှမ်းတက်ခြင်းသည် + 8 ထိုနောက် 3 လှမ်းနောက်ဆုတ်ခြင်းသည် -3 ဖြစ်သည်။

9 မှ (-4) ကိုနုတ်ခြင်းသည် 9 နှင့် -4 ကို ပေါင်း ခြင်းနှင့် အတူတူ ဖြစ်သည်။ ပုံတွင် +9 ဟူသော အမှတ်နှင့် -4 ဟူသော အမှတ်တို့သည် တခုနှင့် တခု 13 လှမ်း ကွာခြားနေသည်ကို ထင်လင်းစွာ တွေ့မြင်ရပေမည်။ ထိုကြောင့် အက္ခရာသင်္ချာတွင် ဂဏန်းတခုမှ အခြား ဂဏန်းတခုကိုနုတ်လိုသော် နုတ်ရမည့်ဂဏန်း၏ လက္ခဏာကို

အက္ခရာသင်္ချာ

ပြောင်းပေးပြီးလျှင် ထိုဂဏန်းနှင့် တည်ဂဏန်းတို့ကို ပေါင်းရသည်။

လက်ျာဖက်တွင် ရေးထားသော ညီမျှခြင်းကို ရသည်။ ယခင်ဥပဒေအရ

အမြောက်ပစ္စာ

- (1) $(+4) \times (+3) = ?$ (အဖြေမည်မျှနည်း)
- (2) $(-4) \times (+3) = ?$ (")
- (3) $(+4) \times (-3) = ?$ (")
- (4) $(-4) \times (-3) = ?$ (")

တွက်နည်း။ (1) $\{ (+4) \times (+3) \}$ သည် $(+4)$ သုံးဆယ့်သက် သုံးကြိမ်ထပ်ခါ ပေါင်းခြင်းနှင့် အတူတူ ဖြစ်သည်။ တဖက်ပါ ပုံအရ ရှေ့သို့ 4 လှမ်း လှမ်းပြီးတိုင်း 1 ခါ နားသွားလျှင် 3 ခါ နားပြီးသော် 12 အမှတ်သို့ ရောက်သည်။

ထို့ကြောင့် $(+4) \times (+3) = (+4) + (+4) + (+4) = 12$ ။ ထို့အတူ $(-4) \times (+3)$ သည် (-4) ကို သုံးကြိမ် ထပ်ခါ ပေါင်းခြင်းနှင့် အတူတူဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် $(-4) + (-4) + (-4) = -12$ $\{ (+4) \times (-3) \}$ တွင် (-3) ကို 4 ကြိမ် ထပ်၍ ပေါင်းပါ ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ရှိသည်။ $(-3) \times 4 = (-3) + (-3) + (-3) + (-3) = -12$

$\{ (-4) \times (-3) \} = 12$ ကို ဤသို့ ရှင်းလင်း ဝါခံ။

(-4) ၏ အဓိပ္ပာယ် = နောက်သို့ 4 လှမ်းဆုတ်ခြင်း။ $\therefore -(-4)$ ၏ အဓိပ္ပာယ် = နောက်သို့ 4 လှမ်းဆုတ်သည်ကို ဆန့်ကျင်ခြင်း။ $\{ (-1) \times 3 \}$ ၏ အဓိပ္ပာယ် = နောက်သို့ 1 လှမ်းဆုတ်ပြီး 1 ခါ နားသည်ကို 3 ကြိမ် ပြုလုပ်သည်။ $(-4) \times (-3) = (-4) \times (-1) \times 3 = (-1) \times (-4) \times 3 = -(-4) \times 3$

သို့သော် $-(-4)$ ၏ အဓိပ္ပာယ် = နောက်သို့ 4 လှမ်း ဆုတ်သည်ကို ဆန့်ကျင်ခြင်း

(= ရှေ့သို့ 4 လှမ်းတက်ခြင်း = $+4$)

$\therefore -(-4) \times 3 = 4 \times 3$

(ရှေ့သို့ 4 လှမ်းတက်ခြင်းကို 3 ခါ ပြုလုပ်သည်။)

ဥပဒေ။ လက္ခဏာတူ ကိန်းများကို မြောက်လျှင် $+$ မြောက်လမ်းကို ရ၍၊ လက္ခဏာ မတူသော ကိန်းများကို မြောက်လျှင် $-$ မြောက်လမ်းကို ရရှိသည်ဟု နားလည်မှု ရှိပြီးလျှင် ဤဥပဒေကို အမြဲ မှတ်သားထားရသည်။

အစား။ အောက်ပါ လက်ဝဲဖက်ရှိ ညီမျှခြင်း အသီးအသီး၏ ဝဲဖက် ယာဖက်ကို ကိန်းတူ တရဖြင့် စားသော်

$$(+4) \times (+2) = +8 \therefore \frac{(+4) \times (+2)}{(+4)} = \frac{+8}{+4}$$

$$(+4) \times (-2) = -8 \therefore \frac{(+4) \times (-2)}{(+4)} = \frac{-8}{+4}$$

$$(-4) \times (-2) = +8 \therefore \frac{(-4) \times (-2)}{(-4)} = \frac{+8}{(-4)}$$

အထက်ပါ ယာဖက်ရှိ ညီမျှခြင်းတို့မှ သိရှိရသည်မှာ $(+8)$ ကို $(+4)$ နှင့် စားလျှင် $(+2)$ ရသည်။ ထို့အတူ $(+8)$ ကို (-4) နှင့် စားလျှင် (-2) ကို ရင်း၊ (-8) ကို $(+4)$ နှင့် စားလျှင် (-2) ကိုရင်း အသီးအသီး ရရှိသည်။

ဥပဒေ။ စားရာ၌လည်း မြောက်ရာမှာကဲ့သို့ပင် ပေးထားသော ကိန်းနှစ်ခုသည် လက္ခဏာချင်းတူလျှင် $+$ စားလမ်းကိုရ၍ လက္ခဏာခြင်း မတူလျှင် $-$ စားလမ်းကိုရသည်။

ကိန်းရောများကိုပေါင်းနည်း။ $3a$ သို့မဟုတ် $2x^3y^4$ ကဲ့သို့သော တခုတည်းကိန်းမျိုးကို ကိန်းတလုံးပါကိန်းတန်း (အင်္ဂလိပ်လို မိုနိုမီယယ်) ဟု ခေါ်သည်။

$(3a + 2x^3y^4)$ ကဲ့သို့သော ကိန်းတန်းကို ကိန်းနှစ်လုံးပါ ကိန်းတန်း (ဗိုင်နိုမီယယ်) ဟု ခေါ်သည်။

$(3a + 2x^3y^4 + 6)$ ကဲ့သို့သော ကိန်းတန်းကို ကိန်းသုံးလုံးပါ ကိန်းတန်း (တြိုင်နိုမီယယ်) ဟု ခေါ်သည်။

ကိန်းသုံးမျိုးထက် ပိုသော ကိန်းတန်းကို ကိန်းစုတန်း (ပေါ်လီနိုမီယယ်) ဟု ခေါ်သည်။ တို့အောင် ကိန်းတလုံးပါ ကိန်းတန်းမဟုတ်သော ကိန်းတန်းများကို မြန်မာလို ကိန်းရော ခေါ်သည်။

ပစ္စာ။ အောက်ပါ ကိန်းရောများကို ပေါင်းပါ။ $(2a + 3b + c), (3a + 4b + 2c), (a + b + 3c)$

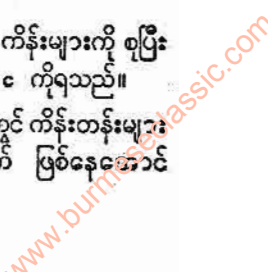
အထက်ပါ ကိန်းတန်းတို့၏ ပေါင်းရကိန်း

$$= 2a + 3b + c + 3a + 4b + 2c + a + b + 3c$$

$$= (2a + 3b + a) + (3b + 4b + b) + (c + 2c + 3c)$$

ဤကိန်းတန်းတွင် အမျိုးတူသော ကိန်းများကို စုပြီး လျှင် ပေါင်းယူသော် $6a + 8b + 6c$ ကိုရသည်။

ဤသို့ ကိန်းရောများကို ပေါင်းရာတွင် ကိန်းတန်းများ ၏ မျိုးတူ ဂဏန်းများကို ထောင်လိုက် ဖြစ်နေအောင်

အက္ခရာသင်္ချာ

ရေးချပြီးလျှင် ယာဖက်အစွန်းမှစ၍ ပေါင်းယူပါ ဤနည်းသည် အထက်ပါနည်းထက် ပိုမို ကောင်းမွန်ပေသည်။

$$\begin{array}{r} 2a + 3b + c \\ 3a + 4b + 2c \\ \hline a + b + 3c \end{array}$$

ပေါင်းရကိန်း $6a + 8b + 6c$

ကိန်းရောများကိုနုတ်နည်း

အနုတ်တွင်လည်း အပေါင်းမှာကဲ့သို့ ဂဏန်းများကို တခုအောက် တခုရှိအောင် စီပြီးလျှင် နုတ်ကိန်းတို့၏ လက္ခဏာများကို ပြောင်း၍ အပေါင်း ပေါင်းသကဲ့သို့ ပြုလုပ်ပါ။

ဥဒါဟရုဏ်။ $7a + 9c - b$ ကို $11a - 3b + c$ မှ နုတ်ပါ။

$$\begin{array}{r} 11a - 3b + c \\ \pm 7a \mp b \pm 9c \\ \hline 4a - 2b - 8c \end{array}$$

မှတ်ချက်။ အပေါင်းနှင့် အနုတ်များကို တွက်ချက်ရာ၌ ထပ်ကိန်းများပါလျှင် ကိန်းတန်းများကို ထပ်ကိန်း အစီအစဉ် အတိုင်း ရေးသားပြီးလျှင် တွက်ချက်ရမည်။

ဥဒါဟရုဏ်။ $7 - 6a^3 + a^2$ ကို $2a - 3a^2 + 4 - a^3$ မှ နုတ်ပါ။ ကိန်းတန်းကို ထပ်ကိန်း အစီအစဉ်အတိုင်း ရေးချသောအခါ အောက်ပါအတိုင်း ရသည်။

$$\begin{array}{r} - a^3 - 3a^2 + 2a + 4 \\ \mp 6a^3 \pm a^2 \quad \pm 7 \\ \hline 5a^3 - 4a^2 + 2a - 3 \end{array}$$

ကိန်းရောများကိုမြောက်နည်း။ ကိန်းတူ နှစ်ခု ဖြစ်သော a နှင့် a တို့၏ မြောက်လဒ်ကို a^2 ဟု ရေးလေ့ရှိရာ၊ a^2 ကို a ၏ နှစ်ထပ်ကိန်း ဟု ခေါ်သည်။

ထို့အတူ $(a \times a \times a \times a)$ ၏ မြောက်လဒ်ကို a ၏ လေးထပ်ကိန်းဟု ခေါ်သည်။ ယင်းကို a^4 ဟု ရေးသည်။ $2a$ ဟူသော ကိန်းနှင့် a^2 ဟူသော ကိန်းနှစ်ခု၏ ခြားနားချက်ကို သေချာစွာ သိရှိနားလည်ရန် လိုသည်။ a^2 တွင် 2 သည် a ကို ထပ်ကာမြောက်ယူရသည့် အကြိမ်ပေါင်းကို ညွှန်ပြသဖြင့် အထပ်ညွှန်းဂဏန်း ဟု ခေါ်သည်။ $2a$ တွင် မူကား 2 သည် a ၏ မြောက်ကိန်း၊ သို့မဟုတ် a သည် 2 ၏ မြောက်ကိန်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် 2 ကို a ၏ မြောက်ဖော်ကိန်းဟု ခေါ်ကြသည်။

ဂဏန်းသင်္ချာမှာကဲ့သို့ a နှင့် b ကို မြောက်သောအခါ ab ကို ရကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပေပြီ။

ပူဇွာ။ a^3 ကို a^2 နှင့် မြောက်ပါ။
တွက်နည်း။ a^3 သည် $a \times a \times a$ နှင့် ညီ၍ a^2 သည် $a \times a$ နှင့်ညီသဖြင့် $a^3 \times a^2 = (a \times a \times a) \times (a \times a) = a \times a \times a \times a \times a = a^5$

တနည်းအားဖြင့် $a^3 \times a^2 = a^{3+2} = a^5$
ထို့ကြောင့် မြောက်ရန် ပေးထားသော ကိန်းတို့သည် ကိန်းတမျိုးတည်း၏ ထပ်ကိန်းများ ဖြစ်ကြလျှင်၊ ထိုကိန်းများကို မြောက်သော အခါ ယင်းတို့၏အထပ်ညွှန်း ဂဏန်းတို့ကို ပေါင်းယူရသည်။

ကိန်းရောနှင့် ကိန်းတလုံးပါ ကိန်းတန်းကို မြောက်ခြင်း
 $a(a+b) = (a^2 + ab)$ ။ $a(a-b) = a^2 - ab$
ဤမြောက်လဒ်များသည် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ဥပဒေအရ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကိန်းရောနှင့် ကိန်းတလုံးပါ ကိန်းတန်းတို့ကို မြောက်ရာတွင် ကိန်းရော၌ပါ ဝင်သော ကိန်းတခုစီကို ကိန်းတလုံးပါ ကိန်းတန်းနှင့် မြောက်ပြီးလျှင်၊ မြောက်လဒ်များကို ပေါင်းစု ယူရသည်။

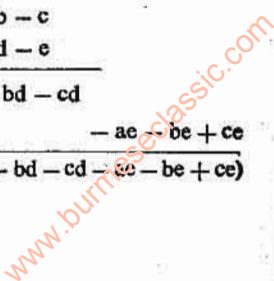
ကိန်းရောနှစ်ခု၏ မြောက်လဒ်
အထက်ပါ ဥဒါဟရုဏ်အရ $a(b+c) = (ab+ac)$
ဤနေရာ၌ a အစား $(d+e)$ ကိုထည့်ပေးလျှင်
 $(d+e)(b+c) = (d+e)b + (d+e)c$ ကိုရရှိသည်။
တနည်းရေးသော်၊
 $(d+e)(b+c) = b(d+e) + c(d+e) = bd + be + cd + ce$

တဖန် $y(a+b+c) = ay + by + cy$ ဟူသော ညီမျှခြင်း၏ လက်ဝဲကိန်းတွင် y အစား $(d-e)$ ကိုထည့်သွင်းသော်
 $(d-e)(a+b+c) = a(d-e) + b(d-e) + c(d-e) = ad - ae + bd - be + cd - ce$

ထို့ကြောင့် ကိန်းရောများကို မြောက်ယူရာတွင် ကိန်းတန်းတခု၌ ပါရှိသော ကိန်းအားလုံးကို အခြား ကိန်းတန်းတခု၌ ပါရှိသော ကိန်းအသီးအသီးဖြင့် မြောက်၍ ယူရသည်။
သို့သော် ကိန်းရောများကို မြောက်သောအခါ အောက်ပါအတိုင်း စံနှစ်တကျ စီစဉ်၍ မြောက်ယူပါက ပို၍ ရှင်းလင်းသည်။

$$\begin{array}{r} a + b \\ d + e \\ \hline ad + bd \end{array} \qquad \begin{array}{r} a + b - c \\ d - e \\ \hline ad + bd - cd \end{array}$$

$$\frac{ae + be}{(ad + bd + ae + be)} \qquad \frac{-ae - be + ce}{(ad + bd - cd - ce - be + ce)}$$

ကိန်းစေ့များကိုစားနည်း

အစား ပုစ္ဆာ တွက်နည်းကို နားလည်နိုင်ရန် အလို့ငှာ အောက်ပါ တွက်နည်းကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ရာသည်။

ပုစ္ဆာ။

6a² - 13a + 6 ကို 3a - 2 နှင့် စားပါ။

တွက်နည်း။ 3a - 2 | 6a² - 13a + 6 (2a - 3 ± 6a² ± 4a - 9a + 6 7a 76

ရှင်းပြချက်။ 6a² ကို 3a နှင့် စားသော အခါ ပဌမ စားလဒ် ဖြစ်သော 2a ကို ရရှိသည်။

(3a - 2) x 2a = 6a² - 4a

6a² - 4a ကို 6a² - 13a + 6 မှ

နှုတ်သောအခါ -9a + 6 ကျန်သည်။ (-9a + 6) ကို (3a - 2) နှင့် စားသောအခါ ဒုတိယ စားလဒ် -3 ကို ရရှိသည်။

(3a - 2) x (-3) = -9a + 6

(-9a + 6) ကို (-9a + 6) မှ နှုတ်သော် 0 ကျန်သည်။

ထိုကြောင့် စားလဒ်မှာ 2a - 3 ဖြစ်သည်။

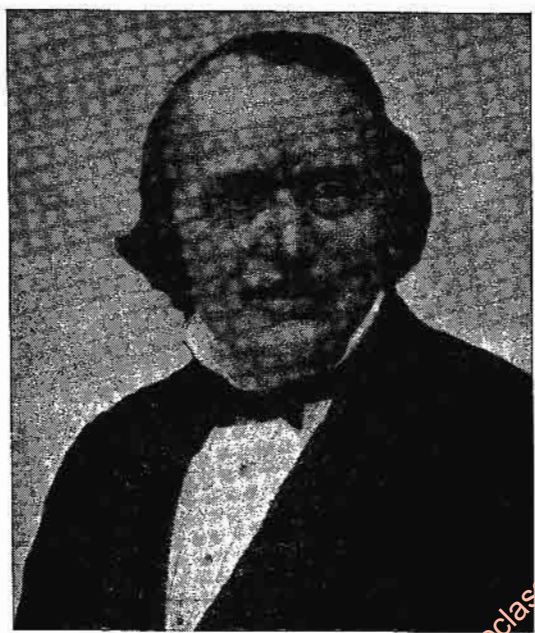
အက္ခရ်သားအဖ။ ။ လူဝီနှင့်အယ်လက်ဇန္ဒာ အက္ခရ်သား တို့သည် ကျော်ကြားသော သိပ္ပံပညာရှင် သားအဖ ဖြစ်လေသည်။

အက္ခရ်သား၊ လူဝီ (ခရစ် ၁၈၀၇-၇၃) သည် ဆွစ်လူမျိုး သဘာဝပညာရှင်တို့ ဖြစ်၍ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ နျူးချတယ် အိုင်ကြီးအနီးရှိ မိုတီယေးရွာကလေးတွင် ဖွားမြင်သည်။ သူသည် ငှားရမ်း ဟိုင်ဒရိုဗတ်နှင့် မျူးနစ်တက္ကသိုလ်များ တွင် ပညာသင်ကြားကာ ဆေးပညာဘွဲ့ကို ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ် တွင် ဆွတ်ခူးသည်။ သို့သော်လည်း ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ပါဏဗေဒပတ်တွင် စိတ်အဝင်စားဆုံး ဖြစ်ခဲ့သဖြင့် တက္ကသိုလ်မှ ဘွဲ့ခံရခံကပင် ဗရာဇီးနိုင်ငံ ငါးများအကြောင်း ရေးသားထားသည်ကို တည်းဖြတ်ပေးရန် ဖိတ်ခေါ်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ၁၈၃၁ ခုနှင့် ၁၈၃၂ ခုနှစ်တွင် ပါရစ်မြို့ “သဘာဝ သမိုင်းပြတိုက်” ၌ အလုပ် လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် နျူးချတယ်တက္ကသိုလ်တွင် ပါမောက္ခ ရာထူးကို လက်ခံဆောင်ရွက်သည်။ ၁၈၃၃ ခုနှစ်တွင် “ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း ငါးများအကြောင်း သုတေသနပြုချက်များ” စာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေသည်။ ၁၈၃၆ ခုနှစ်တွင် အဲလပတောင်ထန်းရှိ ရေခဲမြစ်ကြီးများကို သေ့လာခဲ့ပြီးနောက် ရေခဲမြစ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သူ၏သဘောတရားကို ဖော်ပြသော စာအုပ်များကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ၁၈၃၉ ခုနှစ်တွင်

ဥရောပအလယ်ပိုင်း ရေချိုငါးများ၏ သဘာဝ သမိုင်းခေါ် စာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။

၁၈၄၆ ခုနှစ်တွင် အက္ခရ်သားသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ရာ နောက်နှစ်တွင် ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်၌ ဘွဲ့မိဗေဒနှင့် ပါဏဗေဒ ပါမောက္ခအဖြစ် ခန့်ထားခြင်းခံရသည်။ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်တွင် စာပေသင်ကြားပို့ချခြင်းအပြင်၊ စာတမ်း အမြောက်အမြား ရေးသားခြင်း၊ လူထုအတွက် သိပ္ပံပညာ ဟောပြောပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဗရာဇီးနိုင်ငံများတွင် ခရီးလှည့်လည်သွားလာခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သူသည် အက္ခရ်သား ပြတိုက်ဟု ခေါ်ကြသော “သဘာဝ သမိုင်းပြတိုက်” ကို ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်တွင် စတင် တည်ထောင်ခဲ့၏။ ထို့ပြင် မက်ဆချူးဆက် ကမ်းခြေလွန် ဗတ်ဇက်ပင်လယ်အော်အတွင်းရှိ ပင်နီကီး ကျွန်းကလေးတွင် နွေရာသီ ပါဏဗေဒကျောင်းကိုလည်း ဖွင့်လှစ်ခဲ့ရာ ထိုကျောင်းသည် ရေသတ္တဝါများကို ယင်းတို့၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေနှင့် တကွ လေ့လာနိုင်သော ပဌမဆုံး ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် ကျောင်းပင် ဖြစ်သည်။ အက္ခရ်သားသည် ပါဏဗေဒပညာကို တိရစ္ဆာန်များ မိမိတို့ဘာသာဘာဝ သွားလာနေထိုင်စားသောက်ပုံကို ကြည့်ရှုလေ့လာနိုင်သည့်နေရာတွင် သင်ကြားပေးသင့်သည်ဟု ယုံကြည်သူ ဖြစ်လေသည်။

အက္ခရ်သားသည် နျူးချတယ်ရေအိုင်အနီးတွင် မွေးဖွားခဲ့သူ

ဆွစ်လူမျိုးသဘာဝပညာရှင် လူဝီ အက္ခရ်သား

ဖြစ်ရာ၊ ငယ်စဉ်ကပင် ရေသတ္တဝါများအကြောင်း ကောင်းစွာ လေ့လာနိုင်ခဲ့၏။ ထိုရေသတ္တဝါများကို စုဆောင်း၍ သူ၏ အခန်းထဲ၌ ထားလေ့ရှိသဖြင့် သူ့အခန်းသည် ပြတိုက်ငယ်တခုနှင့်တူလှသည်ဟုဆိုလေသည်။ ထို့ပြင် ငယ်ရွယ်စဉ်က ဖခင်ထံသို့ သူသည်သဘာဝပညာကျော်ကြီးတဦး ဖြစ်လိုပါသည်ဟုပင် စာရေးခဲ့ဘူးရာ သူ၏ဆန္ဒကား နောက်ဆုံးတွင် ပြည့်ဝခဲ့ပေသည်။

အဂ္ဂဆီးအယ်လက်ဇန္ဒာ (ခရစ် ၁၈၅၅-၁၉၁၀) သည် လူဝီအဂ္ဂဆီး၏ သားဖြစ်၏။ သတ္တုတွင်းများနှင့် သတ္တုတွင်းများ မည်ကဲ့သို့ တိုးတက် ကောင်းမွန် လာစေနိုင်ပုံ အကြောင်းများကို လေ့လာသူဖြစ်၍ လူသိများလာသည်။ သူ၏ ဖခင် ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်သို့ ဝင်ရောက် သင်ကြားပြီးနောက် နှစ်နှစ်အကြာ ၁၈၄၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာသည်။ သူ၏ ဖခင်က ပါဏဗေဒနှင့် ဘူမိဗေဒ ပညာရပ်များသည် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသော ဘာသာရပ်များ ဖြစ်သည်ဟု အပြောကောင်းသဖြင့် အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ဟားဗတ် တက္ကသိုလ်တွင် ဝင်ရောက်ကာ ထိုဘာသာရပ်များကို သင်ကြားလေ့လာသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ငါးများနှင့်စပ်လျဉ်း၍အားကိုးလောက်အောင် ဗဟုသုတ ကြွယ်ဝသူ တယောက်ဖြစ်လာသော်လည်း သူသည် သတ္တုတွင်းဖက်တွင် ပို၍ အားသွန်ကြိုးပမ်းခဲ့လေသည်။ ဖစ်ဂျီဂန်ပြည်နယ်၊ ကယ်လူမက်နှင့် ဟက်တလာနယ်များရှိ သတ္တုတွင်းများတွင် ဝင်၍ အမှုထမ်းသဖြင့် ထိုသတ္တုတွင်းများသည် ကမ္ဘာတွင် ကြေးနီအထွက်ဆုံး သတ္တုတွင်းများ၌ အပါအဝင် ဖြစ်လာလေသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာသည် သူ၏ ဖခင် အစပျိုးပေးခဲ့သော ပါဏဗေဒ ပညာရပ်ကို ဆက်လက်၍ သင်ကြားပေးနိုင်စေရန် ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်သို့ ဒေါ်လာတသန်းလျှုဒါန်းခဲ့လေသည်။

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဘွဲ့။ ။ ဘွဲ့တံဆိပ်ဟူသည် အလှူကို ခံယူထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး၊ ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့၏ အမှတ်အသား အဆောင်အယောင်များ ဖြစ်လေသည်။

ဘွဲ့တံဆိပ်ကို အလှူခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် အကျင့်အာစာရရှိခြင်းဟူသော သီလဂုဏ်၊ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်ခြင်းဟူသော သမာဓိဂုဏ်၊ လုပ်ရည်ကိုင်ရည် အစွမ်းသတ္တိရှိခြင်းဟူသော ပညာဂုဏ်တို့ဖြင့် လွှမ်းထုံကျော်စောတော်မူသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့သာလျှင် အလှူကို ခံယူထိုက်သည်။

ကျမ်းဂန်များတွင် လှူဒါန်းပူဇော်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဥပယ်လေးမျိုးပြုရာ၌ ဒါနဥပါယ်၊ ဆက်ဟတရားလေးပါး ပြုရာ၌လည်း ဒါနသင်္ဂဟ၊ ရာဇဓမ္မတရားဆယ်ပါး ပြုရာတွင်

လည်း ဒါနရာဇဓမ္မ၊ သုံးဆွဲရစ်ဖြာ မင်္ဂလာတရားတို့ကို ဖော်ပြရာတွင်လည်း ဒါနမင်္ဂလာနှင့် ပူဇော်မင်္ဂလာတို့အဖြစ် ဖော်ပြထားပေသည်။

ထိုဥပါယ်လေးပါး၊ ဆက်ဟတရားလေးပါး၊ ရာဇဓမ္မတရားဆယ်ပါး၊ သုံးဆွဲရစ်ဖြာ မင်္ဂလာတရားတို့သည် ရှေးမင်းကောင်း မင်းမြတ်တို့ ကောင်းမွန်စွာ အားထုတ်အပ်၊ ကျင့်သုံးအပ်သော အချက်များ ဖြစ်လေသည်။

မင်းဟူ၍ သမုတ်ခြင်းခံယူကြသော သာသနာ့ဒါယကာ မဟာဓမ္မရာဇ် မင်းကောင်းမင်းမြတ်တို့သည် ဘွဲ့တံဆိပ် အဆောင်အယောင်ပေးအပ် ခြီးမြှောက်ခြင်း၊ ဆက်ကပ်လှူဒါန်းခြင်းများကို ပြုလုပ်ကြရာ၌ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် အရောင်အဝါထွန်းလင်း မတောက်ပမီ အခါက လူပုဂ္ဂိုလ်တို့ အားသာလျှင် ပေးအပ်ခြီးမြှောက်ခဲ့ကြသည်ဟု သိရသည်။

ဗုဒ္ဓဟူ၍ အထင်အရှား ပွင့်တော်မူပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး ထွန်းလင်းတောက်ပသော အခါတွင်မူကား ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်တိုင်ကပင် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တို့အား “တေဒဂ်” ဘွဲ့ထူးများကို ပေးအပ်ခြီးမြှောက်တော်မူခဲ့သည်။ (တေဒဂ်ဘွဲ့ - လည်းရှု။)

ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူပြီးသည့် နောက် မဇ္ဈိမဒေသစသော ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ထွန်းကားရာ နိုင်ငံအသီးအသီး၌ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်တိုင် “တေဒဂ်” ဘွဲ့ထူး ပေးအပ် ခြီးမြှောက်ခဲ့သော ထုံးတမ်းစဉ်လာကို လိုက်နာသောအားဖြင့် သာသနာ့ဒါယကာ မဟာဓမ္မရာဇ် မင်းကောင်းမင်းမြတ်တို့သည် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဘွဲ့တံဆိပ် အဆောင်အယောင်တို့ကို ထိုက်သည့်အား လျော်စွာ ဆက်ကပ်လှူဒါန်းပူဇော်ခြင်း၊ ပေးအပ် ခြီးမြှောက်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း ပုဂံပြည် ကျန်စစ်သားမင်း လက်ထက်တွင် သံသသေနမဟာထေရ်အား “သံသသေန ဝရပဏ္ဍိတ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်၊ အလောင်းစည်သူမင်း လက်ထက် ဓာတုတ္တဘာရကျမ်းပြု မဟာထေရ်အား “မဟာအဂ္ဂပဏ္ဍိတ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်၊ နရပတိစည်သူမင်း လက်ထက် လောကုပ္ပတ္တိပကာသနီကျမ်းပြု မဟာထေရ်အား “အဂ္ဂပဏ္ဍိတ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်၊ ကျစွာမင်းလက်ထက် သဒ္ဓနီတိကျမ်းပြု ဆရာတော်အား “အဂ္ဂဝံသ အဂ္ဂပဏ္ဍိတ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်၊ နရသီဟပတေ့မင်းလက်ထက် နိရုတ္တိနယ ပါရဂူဖြစ်သော မဟာထေရ်အား “ဒိသာပါမောက္ခ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်တို့ကို လှူဒါန်းပူဇော်ခဲ့ဘူးသော ထုံးရှိလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်း ဟံသာဝတီပြည်၊ ရာမာဓိပတိ ဘွဲ့ခံ ဓမ္မစေတီမင်းလက်ထက်၌ ကလျာဏီသိမ်တွင် ရဟန်းပေါင်း ၁၅,၀၀၀ ကျော်တို့ကို ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာပြု၍ နှစ်နှစ်ပြုပေးသော သုဝဏ္ဏသောမ ထေရ်ကြီးအား “ကလျာဏီ

နိုင်ငံတော် တော်လှန်ရေးအစိုးရ လက်ထက်တွင် ဆက်ကပ်သော အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်လက်မှတ်

ထိထာ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်၊ ဒလမြို့ အရှင်သာရိပုတြာမထေရ် အား “ဓမ္မဝိလာသ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်တို့ကို လှူဒါန်းပူဇော် ခဲ့ဘူးသော ထုံးလည်းရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း ဝိဇယပုရ အင်းဝနေပြည်တော် ဩဠာ သာလွန်မင်းတရားကြီးလက်ထက် ပြည်ပဉ္စင်းကျော် အား “တိပိရက လင်္ကာရ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်၊ အင်းဝ ပဉ္စင်း ကျော်အား “အရိယာ လင်္ကာရ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်တို့ကို လှူဒါန်းပူဇော်ခဲ့ဘူးသော ထုံးလည်းရှိသည်။

ရတနာသီရိ ကုန်းဘောင်နေပြည်တော် အလောင်းမင်း တရားကြီးလက်ထက်မှစ၍ မန္တလေးရတနာပုံ ပဌမမြို့တည် နန်းတည် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး ထက်ထက်တိုင်အောင် ဆရာတော်သံဃာတော်တို့အား “ရာဇဂူရ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်နှင့် “ရာဇာဓိရာဇဂူရ” ဘွဲ့တံဆိပ် တော်တို့ကို လှူဒါန်းပူဇော်ခဲ့ဘူးလေသည်။ သီပေါမင်း ထက်ထက်တွင်လည်း “ရာဇာဓိရာဇဂူရ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ကို ဖင် ငါးမျိုးငါးဆင့်ထား၍ လှူဒါန်းပူဇော်ခြင်းကို ပြုခဲ့ သည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်များကိုလည်း လူနှင့် သင့်လျော်သော ဘွဲ့ တံဆိပ် အဆောင်အယောင်များကို ပေးအပ် ခြီးမြှောက် ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

အင်္ဂလိပ်မင်းတို့ လက်ထက်၌မူကား ၁၉၁၅ ခုနှစ်မှစ၍ ထူးဆန်းတတ်အကျော် ဆရာတော်များနှင့် လူပညာရှိတို့ အား “အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ” ဘွဲ့တံဆိပ်အပ်နှင်းလျက် စရိတ်လှူ ဒါန်းထောက်ပံ့ခြင်းပြုခဲ့သည်။ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဟူသည် ကြီး

မြတ်သောပညာရှိဟု အနက်ရသည်။ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့ တံဆိပ် ဆက်ကပ်မှု စတင်ဖြစ်ပေါ် လာခြင်းသည် တောင်ခွင် သာသနာပိုင်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဟောပြော ညွှန်ကြား မှုကြောင့် ဖြစ်ကြောင်းသိရလေသည်။ တောင်ခွင်သာသနာ ပိုင်ဆရာတော်ဘုရားကြီးက မြန်မာနိုင်ငံ သာသနာပြုမင်း များလက်ထက် ကျမ်းဂန်တတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ရာဇဂူရ၊ ရာဇာဓိရာဇဂူရ တံဆိပ်တော်များ ဆက်ကပ် ခြီးမြှောက်တော် မူခဲ့ကြသည့်နည်းတူ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်များ ကို ဆက်ကပ်လှူဒါန်းသင့်ကြောင်းနှင့် အင်္ဂလိပ်အစိုးရတို့ အား ဟောကြားညွှန်ပြတော်မူခဲ့၏။ ဟောကြားညွှန်ပြ တော်မူချက်အတိုင်း သာသနာပိုင် ဆရာတော်ကြီးသည် ဆာနဒ် သဘောတူသဖြင့် အမိန့်တော်နှင့်တကွ အဂ္ဂမဟာ ပဏ္ဍိတဘွဲ့တံဆိပ်တော်များကို အစိုးရကိုယ်စား ကိုယ်တော် တိုင် ဆက်ကပ်တော်မူ၏။ ထိုသို့ ဆက်ကပ်ပုံကိုလည်း တနှစ် လျှင် နှစ်ကြိမ် ပြုလုပ်တော်မူ၏။ ထိုဆက်ကပ်ပုံအတွက် မဏ္ဍပ်ကနူးအမှစ၍ ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်များကို မဟာ မုနိဘုရား ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း အဖွဲ့ဝင်တို့က အစိုးရထံမှ ထောက်ပံ့လှူဒါန်းသောငွေဖြင့် တာဝန်ယူ၍ ဆောင်ရွက် ကြရလေသည်။

လွတ်လပ်သော ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဖြစ်သော အခါတွင်လည်း ရေးထုံးစဉ်လာအရ နိုင်ငံအတွင်း၌ နေလ ပမာ အလွန်ထင်ရှားလျက် ပိဋကဏ္ဍိ၏အရာ၌ ထူးချွန်အောင် တတ်မြောက်တော်မူကြသော လဇ္ဇိပေသလ သိက္ခာကာမ ပိဋကတ္တယဆေက ပရိယတ္တိ ဝိသာရဒ ဂန္ထကာရက ဘာသန္တရ ဗဟုသုတ ကောဝိဒ အစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ထုံအပ်ခဲ့သောဆရာတော်များအား “အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ” ဘွဲ့ တော် ဆက်ကပ်လှူဒါန်း ပူဇော်ခဲ့သည်။

အထူးအားဖြင့် ကိုးကွယ်သော သာသနာ့ဒါယကာတို့ လွတ်လပ်လာသဖြင့် အကိုးကွယ်ခံရသော ဗုဒ္ဓသာသနာ တော်ကြီးလည်း လွတ်လပ်လာပြီး ဖြစ်ရကား ရှေးမင်းတို့ လက်ထက်၌ ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့အား မင်း၏ဆရာတော်အဖြစ် “ရာဇဂူရ၊ ရာဇာဓိ ရာဇဂူရ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်တို့ကို လှူဒါန်း ပူဇော်ခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ လူထု၏ အစိုးရ သမတနိုင်ငံ ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ လူထု၏ ဆရာတော် (နိုင်ငံတော် ကြီး၏ဆရာတော်)အဖြစ်ဖြင့် အဘိဇေ မဟာရဋ္ဌဂူရ ဘွဲ့တံ ဆိပ်တော်တို့ကို ရွေးချယ်ကာ လှူဒါန်း ပူဇော်ခဲ့လေသည်။

အင်္ဂလိပ်မင်း လက် ထက် တွင် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့ တံ ဆိပ် တော် ရ ပုဂ္ဂိုလ် အား သက် ဆိုင် ရာ အ ရေး ပိုင် ကိုယ်တိုင်က -

- (၁) ရာဇာတံဆိပ်ဘုံး၊
- (၂) နှစ်ကယ်ရောင် ဆုံလည် တံဆိပ်ဘုံးကြီး (ကျွန်း သေတ္တာကလေးနှင့် ကျနစွာ ထည့်ထားသည်။)

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဘွဲ့

(၃) တနှစ်လျှင် ဆွမ်းဆန်စရိတ် ၁၀၀/-နှင့်

(၄) သရိုးကျည်တောက်တွင် (အိန္ဒိယနှင့်မြန်မာ မခွဲမီက ဘုရင်ခံချုပ် တံဆိပ်၊ ခွဲပြီးနောက်) ဘုရင်ခံတံဆိပ် ရိုက်နှိပ်ထားသော စက္ကူထူ ဘွဲ့လက်မှတ်ထည့်၍ လှူသည်။

လွတ်လပ်သော ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဖြစ်သော အခါတွင် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ တံဆိပ်ရ ဆရာတော်တိုင်းအား သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းမင်းကြီး ကိုယ်တိုင်က -

(၁) ရာဇာတံဆိပ်တုံး၊

(၂) နှစ်ကယ်ရောင် ဆုံလည်တံဆိပ်တုံးကြီး (ကျွန်း သေတ္တာဖြင့် ကျနသေချာစွာ ထည့်ထားသည်။)

(၃) တနှစ်လျှင် ဆွမ်းဆန်စရိတ် ၇၅၀/-

(၄) သရိုးကျည်တောက်တွင် ထည့်ထား၍ သမတ တံဆိပ် ခပ်နှိပ်ထားသော စက္ကူထူ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့ တံဆိပ်နှင့်

(၅) မီးရထားနှင့် မီးသင်္ဘောတို့တွင် အထူးတန်း၌ စီးနင်းလိုက်ပါခွင့်လက်မှတ် (ကပ္ပိယတယောက် ရိုးရိုးတန်း၌ လိုက်ပါစီးနင်းခွင့်ရသည်။) တို့ကို လှူဒါန်းသည်။

အဂ္ဂသမာဓိ ရှင် (မြန်မာ ၈၄၁ - ၉၁၄)။ “ဘုံခန်း လည်းမြောက်လွန်းသည်၊ ငရဲခန်းလည်း ချောက်လွန်းသည်” ဟု ဆိုထိုးဖြစ်လာအောင် ပေါ်လွင်စွာ ရေးသား စပ်ဆိုနိုင် သော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်ကား ရှင်အဂ္ဂသမာဓိပင် ဖြစ်၏။ ငယ် မည်ကား မောင်နိုးဖြစ်သည်။ (စာဆိုအကျော် ရှင်တေ ဇောသာရနှင့် ခေတ်ပြိုင်တည်း။) သက္ကရာဇ် ၈၄၁ ခုနှစ် တွင် ဒီပဲယင်းမြို့ အရှေ့တောင်ဖက် ခရီးငါးရာထွင်းကွာ ကန်ဖျားရွာတွင် ဖွားမြင်၏။ အဖကား နတ်မောက်မြို့စား ၏သား ဘယကျော်သူအမတ် ဖြစ်သည်။ ငယ်စဉ်မှပင် ရဟန်းတောင်သို့ ဝင်ရောက်၍ စာပေကျမ်းဂန်များကို သင် ကြားတတ်မြောက်ခဲ့၏။ အင်းဝပြည်ကြီး ရှမ်းမင်းလက်ထဲ တွင် ပျက်စီးယိုယွင်းသောအခါ မြေတူးမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ သိတင်းသုံးတော်မူ၏။ (တေဇောသာရ၊ ရှင် - လည်းရှု။)

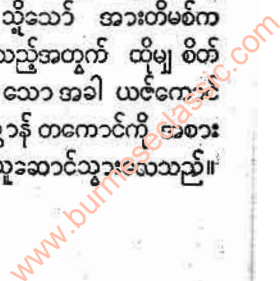
မြေတူးမြို့၌ သက္ကရာဇ် ၈၈၉ ခုနှစ်တွင် သုဝဏ္ဏသျှင်သဌေး ခန်း၊ လေးပစ်ခန်း၊ သစ္စာခန်းများကို ရေးသား၏။ ဇာတ် တော်ကြီး ဆယ်ဘွဲ့လာ သုဝဏ္ဏသာမဝတ္ထုကို အလင်္ကာတန် ဆာဆင်၍ ရေးသည့် ပျို့များဖြစ်သည်။ ထိုင်းပြည် ယိုယွင်း ပျက်စီး၍ စိတ်မချမ်းမြေ့နေသော စာဆိုအရှင်သည် ထို သုဝဏ္ဏသာမပျို့ကို ရေးရာ၌ အလွမ်းဖက်ကို ယိုင်၍ အသား ပေး အမင်းတင်ကာ ရေးခဲ့၏။ ဇာတ်တော်ကြီးများကို စကားပြေဖြင့်ရေးသားသော မင်းဘူးဆရာတော် ဦးဩဘာ သသည်ပင် ရှင်အဂ္ဂသမာဓိထက် ပိုလွန်ကောင်းမွန်စွာ ဖွဲ့ဆို နိုင်ရန် ခဲယဉ်း၍လောမသိ သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်တော်ကြီးကို မရေးသားပဲ ချန်ခဲ့လေသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၀၀ ပြည့်နှစ်

တွင် ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် နေမိငရဲခန်းပျို့ကို ရေးသား၍၊ ၉၀၄ ခုနှစ်တွင် ဘုံခန်းကို ဆက်ရေးလေသည်။ ဘုံခန်း သည် ရောမ ကဗျာဆရာကြီး ဒန်တီ၏ ဒီဗိုင်းကော်မဒီနှင့် အတန်ပင်တူ၏။

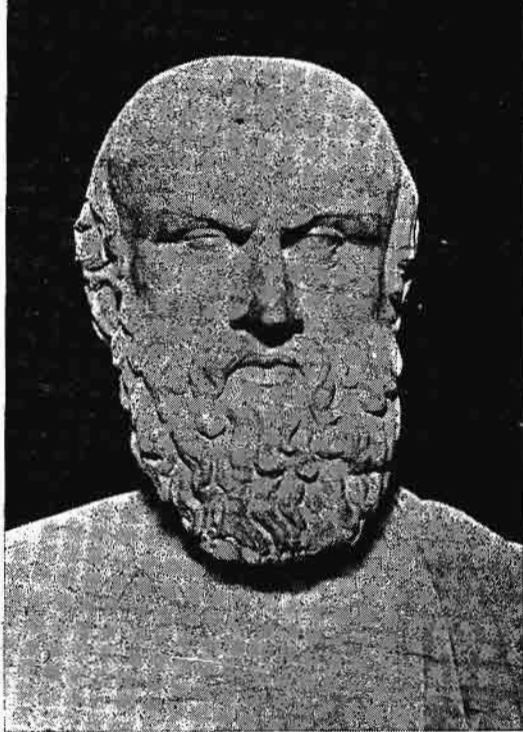
သက္ကရာဇ် ၉၀၇ ခုနှစ်တွင် မဏ္ဍိုင်ခန်းပျို့ကို ရေးသား သည်။ စာဆိုအရှင်သည် သစ်ပင်၊ ရေ၊ မြေ၊ တော တောင် စသော သြကာသလောကကြီးကို လွှမ်းဖွယ်၊ ဆွေးဖွယ်ဖြစ် အောင် နိုင်နင်းစွာ ဖွဲ့ဆိုနိုင်ခဲ့၏။ ပျို့ကဗျာဖွဲ့ရာ၌ ပါဠိ စကားကို မသုံးပဲ မြန်မာစကား သက်သက်နှင့် စံတင် လောက်သည့် လင်္ကာမျိုးဖြစ်အောင် ပြုစုခဲ့လေသည်။ ရှင် အဂ္ဂသမာဓိသည် သက်တော် ၇၃ နှစ်အရ သက္ကရာဇ် ၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ပျံလွန်တော်မူလေသည်။

အက်ဂါမံနွန်။ ။ရေးအခါက ဂရိပြည်၊ မိုင်စီးနီးနှင့် အာရဂေါမြို့များတွင် လွန်စွာတန်ခိုးကြီးသော ဘုရင်တပါး ရှိခဲ့ဘူးလေသည်။ ထိုဘုရင်၏အမည်မှာ အက်ဂါမံနွန် ဖြစ် သည်။ ထိုဘုရင်နှင့် သူ၏ညီတော် မင်နီလေးအပ် တို့သည် စပါးတားဘုရင်၏ သမီးတော်များဖြစ်ကြသော ကလိုတင် နက်စထရာနှင့် ဟယ်လင်တို့ကို အသီးအသီး လက်ထပ်၍ ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခဲ့ကြလေသည်။ ထ၍ ဦးဘုရင် ပရိယမင်၏ သားတော်ပဲရစ်က ဟယ်လင်အား ထ၍ ငြင်းမြိုသို့ခိုးယူဆောင် ကြဉ်းသွားသောအခါ အက်ဂါမံနွန်သည် ဂရိပြည်တွင်းရှိ မင်းသားများနှင့် မှူးမတ်များထံ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် ထ၍ ဂျန်တိုအား လက်စားချေ စစ်ပွဲ ဆင်နွှဲရန် သွေးစီးခဲ့ပြီး နောက် များမကြာမီ ကြီးမားသည့် စစ်တပ်ကြီး တတပ်နှင့် တထောင်ကျော်သော စစ်သင်္ဘောများ (ရွက်သင်္ဘော) သည် သြလစ်မြို့ရှိ ဆိပ်ကမ်းတွင် စုရုံးမိကြလေသည်။ အက် ဂါမံနွန်အားလည်း ခေါင်းဆောင်အဖြစ် တင်မြှောက်ကြ ပြီးနောက် စစ်သင်္ဘောများကို အသင့်ဖြစ်စေရန် ပြင်ဆင် နေကြခိုက်တွင် အက်ဂါမံနွန်သည် တောကစား ထွက်သွား ခဲ့၏။ ထိုသို့ တောကစားထွက်ရာတွင် ဆတ်တကောင်ကို ပစ်ခတ်ရရှိလေသည်။

ထိုအခါ အားတိမစ် နတ်သမီးသည် အမဲလိုက်မှုကို နှစ် ခြိုက်သော်လည်း တောတိရစ္ဆာန်များကို ချစ်ခင်စောင့် ရောက်တတ်သူဖြစ်၍ လွန်စွာ စိတ်ဆိုးပြီးလျှင် သင်္ဘောများ မထွက်ခွာနိုင်အောင် ပြုလုပ်ခဲ့၏။ နတ်သမီး စိတ်ပြေရန် အလို့ငှာ မိမိ၏သမီးဖြစ်သူ အစ်ဖီဂျီနီယာကိုသတ်၍ ယဇ်ပူ ဇော်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်လေသည်။ သို့သော် အားတိမစ်က အက်ဂါမံနွန်သည် ဆတ်ကိုသတ်မိသည့်အတွက် ထိုမျှ စိတ် သောက ရောက်နေကြောင်း သိရသောအခါ ယဇ်ကောင်း အစ်ဖီဂျီနီယာ၏ နေရာတွင် တိရစ္ဆာန် တကောင်ကို အစား ထိုးပြီးနောက် အစ်ဖီဂျီနီယာကို ယူဆောင်သွားလေသည်။

နောက်ဆုံးတွင် သင်္ဘောများသည် ထချိုင်းမြို့သို့ရောက်
 နှိပ်စားကြပြီးလျှင် ဂရိလူမျိုးတို့က ထချိုင်းမြို့ကို ဆယ်နှစ်
 ထိုင်ထိုင် ဝိုင်းရံလုပ်ကြံခဲ့ကြသည်။ ဆယ်နှစ်အကြာတွင်
 လိုက်နာသည် ထချိုင်းမြို့ကို ဥပါယ်ဘ်မျှင်ဖြင့် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့
 ကြသည်။ (ထချိုင်းမြို့ပုံပြင် - လည်းရှု။) ထိုနောက်တွင်
 အက်ဂါမံနွန်သည် ဂရိပြည်ကို ပြန်လည်သွက်ခွာသွားလေ
 သည်။ သူ၏ မိဖုရားဖြစ်သူ ကလိုင်တင်နက်စထရာသည်
 သမီးဖြစ်သူ အစ်ဒီဂျီနီသာကို ယဇ်ပူဇော်လိုက်သဖြင့် ခင်
 ဇနီးသည်ဖြစ်သူ အက်ဂါမံနွန်အပေါ်တွင် အခဲမကျေနိုင်ဖြစ်
 ထာ အက်ဂါမံနွန်၏ ရန်သူတစ်ဦးဖြစ်သူ အီဂျစ်စသပ်နှင့်
 ထိုစဉ်၌ ယောကြောင်းကြလေသည်။ အက်ဂါမံနွန်ကို သူ
 ၏ ဖိတ်ဆွဲများက သဘိပေးသော်လည်း မိမိစစ်ပုံမှ ပြန်
 နောက်လာသဖြင့် ဝမ်းသာသယောင် ဆောင်လျက်ရှိသော
 သူ၏ မိဖုရားကို စိတ်ချယူကြည်နေခဲ့၏။ အက်ဂါမံနွန်သည်
 နောက်တန်း၌ ရေချိုးခန်းမှ ရေချိုးပြီး၍ ပြန်အသွက်တွင်
 ထိုင်ထိုင်နက်စထရာသည် အက်ဂါမံနွန်၏ ဦးခေါင်းပေါ်သို့
 အထက်ဘက်ကို လှမ်းရှုပေးကာ ဖမ်းချုပ်ထားပြီးလျှင် အီဂျစ်
 ထောင်နှင့် ပူးပေါင်း၍ အက်ဂါမံနွန်အား သတ်လိုက်ကြသည်။
 နောက် နှစ်အတော်ကြာသောအခါ အက်ဂါမံနွန်၏ သား
 သော် အကြီးဆုံးဖြစ်သူ အိုဂျက်စ်တီးက ထိုကိစ္စအတွက်
 ငြိမ်း ယက်စားချေလိုက်လေသည်။

* ဂရိလူမျိုး ပြဇာတ်ရေးဆရာ အက်စကီလပ်

ပေးထားတင် နှစ်ပေါင်းအတော်ကြာသည်အထိ အက်
 ဝါမံနွန် နတ်အဖြစ် ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်။ အက်ဂါမံနွန်သည်
 သူ၏ဘဝ၌ ငါးဘဦးလည်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပေသည်။
 သူ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိသည် ဂရိလူမျိုးတို့ စွဲလမ်းနှစ်ခြိုက်သည့်
 အတ္ထုပ္ပတ္တိတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့၏။ ဂရိစာဆိုများကလည်း အနည်း
 နည်းအလှူ စာဖွဲ့ခဲ့ကြ၏။ အက်ဂါမံနွန်ကို ခန့်သွားပြီးလျှင်
 မှတ်တမ်းနှင့် ပြည့်စုံသော စစ်သားကောင်း တယောက်
 အဖြစ် အမှတ်တင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ထိုဂျင်စစ်ပွဲတွင်
 ဗူ အက်ဂါမံနွန်သည် အထူးချွန်ဆုံး သူရဲကောင်းကြီးကား
 သော်လည်းခဲ။

အက်စကီလပ် (ဘီစီ ၅၂၅ - ၄၅၆) ။ အက်စကီလပ်
 သည် ဂရိလူမျိုး နာမည်ကျော် အလွမ်းပြဇာတ်ရေး ဆရာ
 ငြိမ်းဆုံးအနက် တဦးဖြစ်သည်။ ရှေးပြဇာတ်များတွင်
 ထင်ရှား တဦးသာပါဝင်၍ လင်္ကာရွတ်ဆိုခြင်းဖြင့်သာ ပြီးစီး
 ကြသည်။ အက်စကီလပ်ကမူ သူပြဇာတ်များတွင် ကပြသူ
 များ၏ အရေအတွက်ကို တိုးချဲ့ပြီးလျှင် ဆိုင်ရာအဝတ်
 အစားများကို ဝတ်ဆင်၍ ဟန်အမူအရာနှင့် အချိအချ
 စားအပြောများကို စင်ပေါ်တွင် ပြုလုပ်စေခြင်းဖြင့် ပြ
 ဇာတ်အဆင်အတန်းကို မြှင့်တင်ပေးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်
 သူတို့ ပြဇာတ်ဖင်ဟု အသိအမှတ် ပြုကြလေသည်။

အက်စကီလပ်သည် ဘီ. စီ ၅၂၅ ခုနှစ်တွင် အက်သင်းမြို့
 အနီး အီလျူးဆစ်မြို့ကလေးတွင် ဖွားမြင်သည်။ သူ၏ မိဖု
 များမှာ အဆင့်အတန်းမြင့်သော မျိုးရိုးမှ ဖြစ်ကြသည်။
 ငယ်စဉ်က အယူဝါဒဆိုင်ရာ စိတ်ကူးလွတ်လည်ခြင်းများနှင့်
 အခြားရှုခင်းများက သူ့စိတ်ကို ပြုပြင်ပေးခဲ့သည်မှာ မလွဲ
 ချေ။ အက်စကီလပ် အရွယ်ကောင်းချိန်တွင် ဂရိလူမျိုးတို့
 သည် ပါးရှင်းတို့၏ အာဏာစက်အောက်မှ လွတ်မြောက်ရန်
 ကြိုးပမ်းနေခိုက်ဖြစ်သဖြင့် အက်စကီလပ်သည် ထင်ရှား
 သော တိုက်ပွဲများတွင် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လေသည်။ ထို
 တိုက်ပွဲများတွင် မာရသွန်၊ ဆယ်လာမစ်နှင့် ပလာတီယ
 စစ်ပွဲများလည်း ပါဝင်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

အက်စကီလပ်သည် ပြဇာတ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်ကို ရေး
 သားခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ သူ၏လက်ရာဖြစ်သော ပြ
 ဇာတ်ခုနှစ်ခုကိုသာ တွေ့မြင်နိုင်ပေတော့သည်။ သူရေး
 သားသော ပြဇာတ်များသည် အယူဝါဒ အငွေ့အသက်
 မကင်းသော အလွမ်းပြဇာတ်များနှင့် ကံတရား၏ အသိ
 ခက်ပုံကို ဖော်ပြသောပြဇာတ်များ ဖြစ်သည်။ ပြဇာတ်
 အရေးကောင်းအဖြင့် အက်စကီလပ်သည် ဘီ. စီ ၄၈၄ ခု
 နှင့် ဘီ. စီ ၄၆၈ ခုနှစ်အတွင်း ဖြစ်သော ၁၆ နှစ်အတွင်း
 အတွင်းတွင် ပဌမဆုကိုချည်း ဆွတ်ခူးနိုင်ခဲ့လေသည်။

ဘီ၊ စီ ၄၆၈ ခုနှစ်တွင်မူ သူထက်အသက်အားဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၃၀ ခန့်ငယ်သော ဆော့ဖိုကလိက ပြဇာတ်ကို အက်စကီလပ်ထက် ပို၍ကောင်းမွန်စွာ ရေးသားနိုင်သည်ဟု ဆိုပြီးလျှင် ပဌမဆုကို ဆွတ်ခူးသွားလေသည်။ ထိုအခါ အက်စကီလပ်သည် စိတ်အပျက်ကြီး ပျက်ပြီးလျှင် မကြာမီ အတွင်း၌ အက်သင်းမြို့မှ ထွက်ခွာ၍ စစ္စလီကျွန်းသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်လေသည်။ ဘီ၊ စီ ၄၅၆ ခုနှစ်တွင် စစ္စလီကျွန်းရှိ ဂျီလာမြို့တွင် အက်စကီလပ် ကွယ်လွန်သည်။

အက်စကီးမိုးလူမျိုး။ ။ အက်စကီးမိုး လူမျိုးတို့သည် မြောက်အမေရိကတိုက် မြောက်ဖက် ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် နေထိုင်ကြသည်။ ယင်းတို့သည် အမေရိကတိုက် တိုင်းရှင်းသား အင်ဒီးယန်းများနှင့် စကားတွင် အဆက်အသွယ် မရှိသော်လည်း အဆိုပါ အင်ဒီးယန်းများနှင့်အတူ အာရှတိုက်မှ ရောက်လာကြသူများဖြစ်သည်။ အင်ဒီးယန်းအုပ်စုများသည် များသောအားဖြင့် ရှေးနှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်၊ သို့မဟုတ်၊ ထို့ထက်စောသော အချိန်က လက်ရှိခရိုင် ရေလက်ကြား ကျန်းမြေဖြစ်နေချိန်တွင် ရောက်လာကြသူများဖြစ်သည်။ အက်စကီးမိုး လူမျိုးသည်လည်း ရှေးနှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်ခန့်က လေ့များဖြင့် အမေရိကတိုက် ဖက်သို့ ရောက်လာခဲ့ကြသည်။

အက်စကီးမိုးလူမျိုးသည် အသားညို၍ အရပ်ပု၏။ အက်စကီးမိုးလူမျိုးတွင် အလူးရှင်းကျွန်းတွင် နေထိုင်ကြသော အလူးတို့လည်း ပါဝင်သည်။ အက်စကီးမိုးလူမျိုး၏ ဦးရေမှာ ၃၀,၀၀၀ နှင့် ၃၅,၀၀၀ အတွင်းတွင်ရှိသည်။ ထိုလူဦးရေအနက် တဝက်ခန့်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏လက်အောက် အလာစကာ (ကျွန်းဆွယ်) တွင် နေထိုင်ကြ၍ ကျန်အက်စကီးမိုးလူမျိုးတို့သည် ကနေဒါအစိုးရ၏လက်အောက် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ အလယ်ပိုင်းနှင့် လားဗရာဒေါ (ကျွန်းဆွယ်) နှင့် မိုန်းမတ်အစိုးရ၏လက်အောက် ဂရင်းလန်းတွင် နေထိုင်ကြသည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ အစိုးရ၏ လက်အောက်ခံဖြစ်သော ဆိုက်ဗီးရီးယား၌လည်း အက်စကီးမိုးလူမျိုးအချို့ နေထိုင်လျက်ရှိကြသည်။

အလူးရှင်းကျွန်းနေ အက်စကီးမိုးလူမျိုး၏ စကားသည် အတော်ပင် ပြောင်းလဲ၍ လာပေပြီ။ ထိုမျှမကသေး၊ အခြားလူမျိုးများနှင့် ရောနှော၍ နေထိုင်ကြသော အလာစကာကျွန်းဆွယ် တောင်ပိုင်းနေ အက်စကီးမိုးလူမျိုးတို့သည်လည်း စကားတွင် ပြောင်းလဲ၍ လာကြလေသည်။

အက်စကီးမိုးလူမျိုးတို့ ရောက်လာကြရာတွင် တိုးတက်သည့်လူမျိုးအဖြစ်နှင့် ရောက်လာကြသည်။ သူတို့၌ သားမွေးထည်များ၊ မီးအိမ်များ၊ မိုန်းများ၊ အိုးခွက်များနှင့် လှပစွာ ပြုလုပ်ထားသောလှေများ ပါလာကြသည်။ သို့

ပညာရှင်များ၏ တူးဖော်လေ့လာချက်များကြောင့် အက်စကီးမိုးလူမျိုးသည် ခရိုင် (ရေလက်ကြား) နှင့် အလာစကာကျွန်းဆွယ်၏ ကမ်းခြေသို့ ရောက်ရှိလာကြကြောင်း သိရပေသည်။ ထိုမှတဆင့် အာတိတ်ကမ်းခြေသို့ ပျံ့နှံ့သွားပြီးလျှင် ဂရင်းလန်းအထိ ရောက်ရှိသွားကြသည်။ အချို့သော အက်စကီးမိုးလူမျိုးတို့သည် အတွင်းဖက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းကြပြီးလျှင် ဟမ်ဆန်ပင်လယ်အော် တဝိုက်တွင် နေထိုင်ကြလေသည်။

ရှေးအက်စကီးမိုး လူမျိုးတို့သည် ထိုကဲ့သို့ အနှံ့အပြားတွင် နေထိုင်လျက် ရှိကြသော်လည်း စကား၊ ထုံးစံစေ့နှင့် အသွင်အပြင်တို့တွင် များစွာတူညီကြလေသည်။ ထိုလူမျိုး

အသားညို၍ အရပ်ပုသောအက်စကီးမိုးနီးမောင်နှံ

သည် သိလွယ်တတ်လွယ်သည်။ ထူးခြားစွာရက်စရာပေးနေသည်။ စစ်တိုက်ခြင်းကို နားမလည်သလောက်ပင်ဖြစ်သည်။

အက်စကီးမိုးလူမျိုး နေထိုင်သည့် ရွာတရွာတွင် လူဦးရေ ၅၅ မှ ၂၀၀ အထိရှိသည်။ သူတို့၌ အကြီးအကဲလုပ်သူနှင့် အုပ်ချုပ်သည့်အစိုးရ မရှိချေ။

အက်စကီးမိုးလူမျိုး အားလုံးတွင် ဆောင်းရာသီတွင် နေထိုင်ရန်အတွက် အိမ်တမျိုးနှင့် နွေအခါတွင် နေထိုင်ရန်အတွက် အိမ်တမျိုးရှိသည်။ အလာစကာ တောင်ပိုင်းတွင် ရေမျောကမ်းတင်သစ်များ ပေါများသဖြင့် အခိုင်အခံ

ဆောက်လုပ်ထားသော အိမ်များ၏ နံရံများကို သစ်လုံးများဖြင့် လုပ်လေ့ရှိကြသည်။ မြေကြီးကို တွင်းတူး၍ အိမ်များကို ဆောက်လုပ်ကြပြီးလျှင် အိမ်သို့ဝင်သည့်အပေါက်ကို လိုက်ခေါင်းသဖွယ်တူး၍ ပြုလုပ်ထားသဖြင့် လေတိုက်ခြင်းမှ ကင်းဝေးစေနိုင်သည်။ တူးပစ်သည့် မြေကြီးများကို အိမ်ပေါ်တွင် စုပုံ၍ တင်ထားကြသည်။ အိမ်၏အတွင်းဖက်တွင် သစ်သားများဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ခုံမြင့်များထားရှိသည်။ ထိုအပေါ်တွင် အိပ်ရာအတွက် သားကောင်များ၏ အရေပြားများကို ထားရှိသည်။ မြေကြီးပေါ်တွင် ရေမျှောကမ်းတင် သစ်များကို မီးရှို့ထားသည့် မီးဖိုရှိသည်။ ထိုမီးဖို၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သစ်သားပန်းကန်များ ထားရှိ

သည် မိမိတို့၏ ယောက်မ၊ သို့မဟုတ် လှေလှော်တက်များအဖြစ် ဝါးလရပ်ဖျံ၏ အစွယ်များကို ထွင်းထု၍ အသုံးပြုကြသည်။ ပန်းကန်ခွက်ယောက်များကို ဝါးလရပ်ဖျံသားရေဖြင့် ပြုလုပ်ထားကြသည်။ သို့မဟုတ် သစ်ကြမ်းများကို ထုထွင်းထားကြသည်။

သစ်ပင်များ မပေါက်ရောက်နိုင်သော ကနေဒါနိုင်ငံကမ်းခြေတလျှောက်တွင် နေထိုင်ကြသည့် အက်စကီးမိုး လူမျိုးတို့သည် မုဆိုးများဖြစ်ကြလေသည်။ သူတို့သည် ဆောင်းရာသီတွင် ရေခဲပြင်သို့ ထွက်သွားကြပြီးလျှင် ရေခဲတူးကြီးများဖြတ်၍ အိမ်များကို အဝိုင်းကလေးများ ပုံသဏ္ဍာန်ဆောက်ကြသည်။ အိမ်များကို ခုံးများအနေဖြင့်

ဆောင်းရာသီတွင်နေထိုင်ရန် ဆောက်လုပ်ထားသော အက်စကီးမိုးတို့၏ အိမ်ဂလျားအိမ်

သည်။ အချို့ပန်းကန်များသည် ထွင်းထုထားသော ပန်းထန်များဖြစ်၍ ဆေးများပင် ခြယ်ထားကြသေးသည်။ အချို့ပန်းကန်များမှာ ကြောထည်များပင် ဖြစ်ကြလေသည်။ သစ်သားရွားပါးရာအရပ်ရှိ အိမ်များကို မြေကြီးများဖြင့် ဖင် ဖုံးအုပ်ထားသော်လည်း ယင်းတို့သည် သေးငယ်ကြ၏။ နံရံမှာလည်း ဝိုင်း၍ ကျောက်တုံးများဖြင့် ပြုလုပ်ကြ၏။ အတွင်းဖက်တွင် ဝါးလရပ်ဖျံ၏ ဦးခေါင်းခွံကို ဖြစ်စေ၊ ဝေထင်းကြီးများ၏ နံရိုးကို ထွင်းထုထားသော ပစ္စည်းကိုဖြစ်စေ ထားကြသည်။ ထိုဒေသနေ အက်စကီးမိုး လူမျိုးတို့

ဆောက်ကြသည်။ အိမ်သို့ဝင်ပေါက်မှာ လိုက်ဖြစ်၍ အိမ်၏ အတွင်းဖက်တွင် ခုံများထားကြသည်။ အတွင်းဖက်ရှိ ရေခဲသည် အရည်ပျော်ပြီးလျှင် အမြှေးပါးသဖွယ်ဖြစ်ကာ နံရံများပေါ်တွင် အင်တေသဖွယ် တည်ရှိနေသည်။ အိမ်၏ အတွင်းဖက်၌ အပူခတ်ရရှိစေရန် ပင်လယ်ဖျံဆီကိုကျောက်ခွက်တွင်ထည့်၍ မီးဖိုထားတတ်ကြသည်။

အထက်ပျံအိမ်မျိုးသည် ဝင်ရိုးစွန်းဒေသနေ အက်စကီးမိုးလူမျိုး၏ အိမ်မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုအိမ်မျိုးကို ကနေဒါနိုင်ငံမှ ဂရင်းလန်း မြောက်ဖက်ပိုင်းအထိ တွေ့ရသည်။ ဂရင်း

www.burmeseclassic.com

အက်စကီးမိုးလူမျိုး

လန်း တောင်ဖက်ပိုင်းနေ အက်စကီးမိုး လူမျိုးသည် ကျောက်ခဲများဖြင့် အိမ်ရည်ကြီးကို ဆောက်ကြသည်။ အချို့အိမ်ရည်ကြီးအတွင်း၌ တရွာလုံးရှိ အက်စကီးမိုး လူမျိုး များပင် နေနိုင်သည်။ အလာစကာနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံအတွင်း ပိုင်းနေ အက်စကီးမိုးလူမျိုးသည် သူတို့၏ တံအိမ်များကို သစ်ကိုင်းများ၊ မြေကြီးများနှင့်သာ ဆောက်လုပ်ကြသည်။

ရှေးအက်စကီးမိုးလူမျိုးသည် အသားနှင့် ငါးများကို သာ စားသောက်ခဲ့ကြသည်။ နွေရာသီတွင် ဗေဒနာအချို့နှင့် အပင်ညှောက်ကလေး အချို့ကိုသာလျှင် ရရှိနိုင်ခဲ့ကြသည်။ အက်စကီးမိုးလူမျိုးသည် ပင်လယ်ဖျံ၊ ဝေလငါးနှင့် ဝါးလရပ်ဖျံများကို ပင်လယ်ပြင်ထဲတွင် မှိန်းများဖြင့် ထိုး၍ ဖမ်းလေ့ရှိကြသည်။ ဆောင်းရာသီအတွင်း၌ ထိုလူမျိုးတို့ ပင်လယ်ဖျံဖမ်းကြပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းလေသည်။ ပင်လယ်ဖျံသည် ငါးမဟုတ်သဖြင့် ရေအောက်၌ ထာဝစဉ် မနေနိုင်ချေ။ အသက်ရှူရန် ရေမျက်နှာပြင်သို့ ပေါ်တက်လာရလေသည်။ ဆောင်းရာသီ၌ ရေခဲသောအခါ ရေခဲအောက်မှ မျက်နှာပြင်သို့ ပေါ်တက်လာနိုင်ရန် အပေါက်ကလေးများ ဖောက်ထားကြရသည်။ ရေခဲထု သုံးပေ လေးပေ ထူသည့်တိုင်အောင် ထိုအပေါက်ကလေးများ ဆက်လက်၍ တည်ရှိနေစေရန် ထိန်းသိမ်းထားကြရသည်။ အက်စကီးမိုးလူမျိုးသည် ထိုကဲ့သို့သော အပေါက်ကလေးများရှိရာတွင် အချိန်ကြာမြင့်စွာ စောင့်ဆိုင်းပြီးလျှင် အသက်ရှူရန် တက်လာသည့်ဖျံကို မှိန်းဖြင့်ထိုး၍ သတ်လေ့ရှိကြသည်။ အခြားအစားအစာအတွက် ရေခဲများရှိသော မြစ်များသို့ သွားရောက်ပြီးလျှင် ငါးများကို ဖမ်းယူကြလေသည်။ ပုံလာသောငှက်များကိုမူ အက်စကီးမိုးတို့သည် ဗိုလာ

ခေါ် ကရိယာဖြင့်ပစ်၍ ဖမ်းယူကြသည်။ ထိုကရိယာမှာ ဖျံစွယ်လုံးသုံးလုံးကို ကြိုးရှည်ရှည်တွင်ချည်နှောင်၍ ထားခြင်းဖြစ်သည်။ တခါတရံတွင် နေထိုင်သည့်နေရာ၏ အတွင်းပိုင်းသို့ သွားရောက်ပြီးလျှင် ကရိယာသမင်ကို ဖမ်းယူကြသည်။ ထိုသမင်မျိုးကို ရရှိသောအခါမျိုးတွင် အစာနှင့် အဝတ်အတွက်ကိုပါ ရရှိလေတော့သည်။

ရှေးအမေရိကတိုက်တွင် အက်စကီးမိုးလူမျိုး၏ အဝတ်အထည်မှာ အကောင်းဆုံး ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ယောက်ျား၊ မိန်းမနှင့် ကလေးများသည် အမျိုးတူ အဝတ်များကို ဝတ်ဆင်ကြရသည်။ သားမွေးဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ဗောင်းဗီနှင့် ရှပ်အင်္ကျီများကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ထိုအထည်များကို ကရိယာသမင်ကလေး သားရေဖြင့် ချုပ်ပြီးလျှင် ထိုအရောင်နှင့်လိုက်သော သားမွေးများကိုပါ ချုပ်ထည့်ထားသည်။ ဆောင်းရာသီအတွက် အထည်နှစ်မျိုး ထားလေ့ရှိကြသည်။ ရှပ်အင်္ကျီကို ငှက်၏အရေပြားများဖြင့် ချုပ်လေ့ရှိကြသည်။ ရေလုံသော ရှပ်အင်္ကျီများကိုမူ ပင်လယ်ဖျံ၏ အူများဖြင့် ချုပ်လုပ်ကြသည်။ ထိုအူများသည် ဆဲလိုဖိန်းကဲ့သို့ ချောမွတ်ကြလေသည်။ အထည်များကို ချုပ်ရာတွင် ကြွက်စွန်းကြောများကို ကြိုးများအဖြစ် အသုံးပြု၍ အုပ်အဖြစ်ကိုမူ ဖျံစွယ်များကို အသုံးပြုသည်။ အထည်များကို အက်စကီးမိုးအမျိုးသမီးများက ချုပ်လုပ်ကြသည်။

အက်စကီးမိုးလူမျိုးတွင် အမေရိကတိုက် တိုင်းရင်းသားဖြစ်သော အချို့ အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတို့ထက် ပို၍ ကရိယာတန်ဆာပလာများ ရှိသည်။ လှေများကို ရေမျောက်ဖမ်းတင် သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်ကြသည်။ တယောက်စီး လှေငယ်ကလေးမှ ပေ ၃၀ ရှည်သော လှေကြီးမျိုးအထိရှိသည်။ ယင်းလှေများကို ဝါးလရပ်ဖျံရေများဖြင့် ဖုံးအုပ်ထားကြသည်။ စွတ်ဖားများကိုလည်း သစ်သားများဖြင့်ပင် ပြုလုပ်ကြသည်။ မြေကြီး၊ သို့မဟုတ် ရေခဲပြင်ပေါ်တွင် ပွတ်၍ ဆွဲရသော နေရာမျိုးတွင် ဖျံစွယ်ကို တပ်ထားသည်။ စွတ်ဖားကို ငါးကောင်မှ ကိုးကောင်အထိရှိသော ခွေးများဖြင့် ဆွဲစေသည်။ တနေ့လျှင် ခရီးမိုင်ပေါင်း ၆၀ ထိ အသွားလာနိုင်သည်။

ယခုအခါ၌ လေယာဉ်ပျံများသည် နေရာအနှံ့အပြားကို သွားလာနိုင်ကြပြီဖြစ်သဖြင့် မြောက်ဖက်ပိုင်းနေ အက်စကီးမိုး လူမျိုးများထံသို့လည်း လေယာဉ်ပျံများဖြင့် လူဖြူတို့၏ ပစ္စည်းများကို ပို့ပေးနိုင်လေသည်။ အချို့အက်စကီးမိုး လူမျိုးတို့သာ ဝေးကွာလွန်းသော နေရာများတွင် နေထိုင်လျက် ရှိကြသဖြင့် ပြောင်းလဲချက်များကို မသိရှိနိုင်ကြသေးချေ။ အလာစကာနှင့် ဂရင်းလန်း တောင်ပိုင်းနေ အက်စကီးမိုးလူမျိုးများကမူ လူဖြူများ ဝတ်ဆင်ကြသကဲ့သို့ပင် ဝတ်ဆင်၍ နေကြပေပြီ။ ဂရင်းလန်းနေ အက်စကီးမိုး

ရှေးအခါတွင် နေထိုင်ရန် အိမ်များကို ထရစ္ဆာန်အရေများဖြင့် ဆောက်တတ်ကြသည်။

လူမျိုးအား ဒိန်းမတ်အစိုးရက ကျောင်းများနှင့် ဆေးကုသပေးသော အဖွဲ့များ၏ အကျိုးကျေးဇူးကို ခံစားစေသည်။ အမေရိကန်အစိုးရက အလားစကားနှင့် ဂရင်းလန်းထောင်ထိုင်နေ အက်စကီးမိုး လူမျိုးများအဖို့ နေကျောင်းများနှင့် ကျောင်းအိပ် ကျောင်းစား နေထိုင်နိုင်သော ကျောင်းများကို ဖွင့်လှစ်ပေးထားသည်။ ၁၉၂၅ ခုနှစ်က အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အစိုးရသည် အက်စကီးမိုး လူမျိုးအတွက် လုပ်ငန်းသစ်တရပ်ကို တည်ထောင်ပေးရန် ကြိုးစားကြည့်လေသည်။ ထိုလုပ်ငန်းသစ်မှာ ဆိုက်ဗီးရီးယားပြည်နယ်မှ ယဉ်ကျေးပြီး တန်းဒြသမင်များကို သွင်းပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသမင်များနှင့်အတူ ကျွမ်းကျင်သည့် လက်လူမျိုးကိုလည်း ခေါ်လာခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်းများက ကျွဲနွားများကို မွေးမြူကြသကဲ့သို့ အက်စကီးမိုး လူမျိုးတို့ကလည်း ထိုတန်းဒြသမင်များကို မည်ကဲ့သို့ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် မွေးမြူကြောင်းကို သိလာကြစေရန် သင်ကြားပြသပေးရန်အတွက် ထိုလက်လူမျိုးများကိုပါ ခေါ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အချိန်ရသောအခါတွင် အက်စကီးမိုးလူမျိုး အမြောက်အမြားအား ဝင်ငွေရရှိစေနိုင်ရန် ကြံစည်ပေးချက်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယခုအခါတွင် အက်စကီးမိုး အများအပြားနှင့် ရင်ဆိုင်ရလျက်ပင် ရှိနေသေးသည်။

အက်စတာပန်း

အက်စကီးမိုးလူမျိုး အမြောက်အမြားသည် စည်သူတ်ထင်ငန်းများနှင့် တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်လျက် ရှိကြလေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အက်စကီးမိုး လူမျိုးတို့သည် ကင်းထောက်ထင်ငန်းများတွင် ကောင်းမွန်စွာ ဝင်ရောက် ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြ လေသည်။

အက်စတာပင်။ ။ အက်စတာပင်သည် ကုန်ပိုဆစ်တီးချီးရင်းတွင် ပါဝင်သည်။ အက်စတာမှာ ဂရိဘာသာစကား ဖြစ်၍ ကြယ်ပွင့်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုအပင်မှ ပန်းပွင့်သည် ကြယ်ပွင့်နှင့် ယင်း၏ ရောင်ခြည်များ ဘေးသို့တန်းတက်နေသည်နှင့် တူသောကြောင့် အက်စတာဟု အမည်ပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဗြိတိန်နိုင်ငံရှိ ဥယျာဉ်များတွင် စိုက်သော အက်စတာမျိုးဆို ချိုင်းနားအက်စတာဟုခေါ်သည်။ ချိုင်းနားအက်စတာမျိုး၏ အပွင့်မှာ မိုက်ကယ်လမတ် ဒေဆီခေါ် အခြားအက်စတာပန်းမျိုး၏အပွင့်ထက်နှစ်ဆကြီးသည်။ အရောင်ထွင်ထည်း အပြုမာ၍ နှင်းဆီနှင့် ကြက်သွေးရောင်အပြင် အပြာနှင့် မရမ်းစေ့ရောင်အထိ အရောင်အမျိုးမျိုးကွဲလျက်ရှိသည်။

အခြား အက်စတာပန်းတမျိုးကို မိုက်ကယ်လမတ်ဒေ

ဆီ ဟုခေါ်ခြင်းမှာ ထိုပန်းသည် စက်တင်ဘာလတွင် ကျင်းပသည့် မိုက်ကယ်လမတ်ခေါ် ဗရင်ဂျီပွဲနေ့အချိန်နှင့် တပြိုင်တည်း ပွင့်တတ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံတွင် အလေ့ကျပေါက်သော အက်စတာပင်ကို ရုက္ခဗေဒဆိုင်ရာ အမည်ဖြင့် “အက်စတာ ထရိုင်ပိုလီယမ်” ဟုခေါ်သည်။ ယင်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပင်လယ်အက်စတာဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ ပင်လယ်အက်စတာဟု ခေါ်ရခြင်း အကြောင်းမှာကား ထိုအပင်များသည် ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းတဝိုက်ရှိ ညွှန်ပျောင်းများတွင် အလေ့ကျ ပေါက်ရောက်ကြခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

အလွန်ထင်ရှား၍ လူကြိုက်အများဆုံးသော နွေရာသီတွင် ပေါက်ရောက်သည့် ပန်းမျိုးထဲတွင် အက်စတာပန်းမှာ အပါအဝင်တရဖြစ်သည်။

အက်စတာပန်းသည် လယ်ကွင်းများတွင် ပေါက်ရောက်လေ့ရှိသည့် ဒေဆီပန်းမျိုး၏ အမျိုးအနွယ်လည်း ဖြစ်သည်။ မိုက်ကယ်မတ်ဒေဆီခေါ် အက်စတာပန်းပင်မျိုးကို နွေကူးရာသီအတွင်း၌ ကိုင်းချိုး၍ မျိုးပွားစိုက်ပျိုးယူကြသည်။ ထို အက်စတာ ပန်းပင်မျိုးသည် အစေ့မှ စိုက်ပျိုးယူ၍ မရချေ။

ချိုင်းနားအက်စတာ ပန်းမျိုးကိုမူ အစေ့မှ စိုက်ပျိုးယူရသည်။ ထိုပန်းပင်သည် တနှစ်ခံပင်ဖြစ်၍ ပန်းပွင့်ပြီးနောက် သေသွားလေ့သည်။

အက်စတာရွှိက်။ ။ ဂြိုဟ်ငယ်စု — ၅။

www.burmeseclassic.com

အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံ

အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံ။ ။ ဗောလတစ် နိုင်ငံစုတွင် ပါဝင်သော အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံသည် ဆိုဗီယက် ရုရှ၏ ၁၆ ခု မြောက် သမတနိုင်ငံငယ်တခုဖြစ်သည်။ နှစ်ပေါင်း ရာပေါင်းများစွာ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ အကြိမ်ကြိမ် လက်ပြောင်းစိုးမိုးမှုကို ခံယူခဲ့ရလင့်ကစား၊ အက်စတိုးနီးယားတိုင်းရင်းသားတို့သည် မိမိတို့၏ မျိုးရိုးဇာတိမာန်ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကားနှင့် ဓလေ့ထုံးစံတို့ကို မတိုမိုကော မပပျောက်ရလေအောင် ထိန်းသိမ်းခဲ့လေသည်။ အက်စတိုးနီးယား နိုင်ငံငယ်သည် အစဉ်အဆက် ထိန်းသိမ်းလာခဲ့သော ထုံးဟောင်းပုံပြင်တို့ဖြင့် ကြွယ်ဝလှပေရာ ထောင်နှင့်ထောင်နှင့်ချီ၍ အရေအတွက်ရှိသော ထိုထုံးဟောင်းပုံပြင်တို့သည် ယခုတိုင် ရိုးရာတေးသီချင်းများ၊ ကဗျာများ အဖြစ်တည်ရှိနေကြလေသည်။

အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံသည် ဥရောပတိုက်၏ အရှေ့မြောက်ထောင့်ကျသော အပိုင်းတွင်တည်ရှိ၍ ဗောလတစ်ပင်လယ်နှင့် ဖင်းလန်ပင်လယ်ကွေ့တို့အကြားမှ ထိုးထွက်နေသော ကုန်းမြေ တစ်စိတ်တဒေသနှင့် ကျွန်းများအပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံ၏ အရှေ့ဖက်တွင် ပိုင်ပူး (ချွတ်စကူးယေး) ရေအိုင်နှင့် ရုရှပြည်မကြီး (ရုရှဆိုဗီယက်ဆိုရှယ်လစ်ပြည်ထောင်စုသမတနိုင်ငံ) တို့ရှိ၍ တောင်ဖက်တွင် လတ်ဗီးယားနိုင်ငံငယ် (လတ်ဗီးယားဆိုဗီယက် ဆိုရှယ်လစ်သမတနိုင်ငံငယ်) ရှိသည်။ အနောက်ဖက်တွင် ဗောလတစ်ပင်လယ်ရှိ၍ မြောက်ဖက်တွင် ဖင်းလန်ပင်လယ်ကွေ့ရှိသည်။

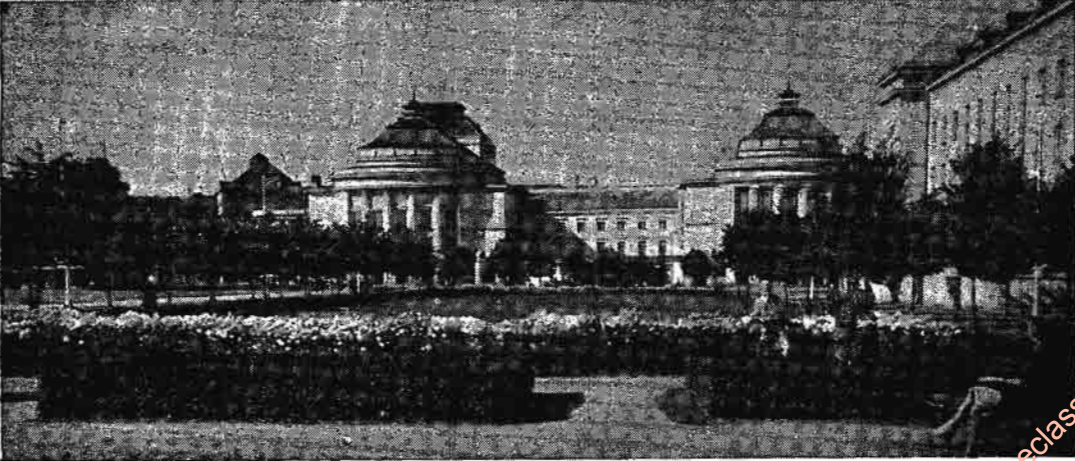
အက်စတိုးနီးယားသမတနိုင်ငံငယ်သည် ကျွန်းပေါင်း ၈၀၀ ကျွန်းအပါအဝင် ၁၇,၂၅၇ စတုရန်းမိုင်ကျယ်ဝန်းလေရာ ကျွန်းများ၏ စုစုပေါင်း အကျယ်အဝန်းသည် စတုရန်းမိုင် ၁,၆၁၀ ဖြစ်သည်။ ကျွန်းများထဲတွင် ဆာရီမာ (အူး

ဇယ်) နှင့် ဟီးအူးမား (ဒက်အူး) တို့သည် အကြီးဆုံးဖြစ်ကြသည်။

အင်းအိုင်ပေါများသော တိုင်းပြည်တပြည်ဖြစ်၍ အင်းအိုင်စုစုပေါင်း ၁,၅၁၂ ခုရှိသည်။ ပင်လယ်ကမ်းခြေမှ ကမ်းပါးစောက်များဖြင့် တဖြည်းဖြည်းမြင့်တက်သွား၍ တပြည်လုံးသည် ပေ ၁,၀၄၀ မျှသာမြင့်လေသည်။ ကူးသန်းသွားလာရေးနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အသုံးပြုနိုင်သော မြစ်နှစ်မြစ်သာရှိရာ ယင်းတို့မှာ နာရဗား (နုဗိုရာ) နှင့် အီမာတိုဖြစ်ကြသည်။ နိုင်ငံ၏မြို့တော်သည် တယ်လင်းဖြစ်၍ ရေးဗယ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ အခြားထင်ရှားသော မြို့များမှာ နရဗား၊ တာတူး၊ အရင်စဗတ်စသည်တို့ပေတည်း။

ကမ္ဘာ့မြောက်ပိုင်းကျသော တိုင်းပြည်ဖြစ်သည်နှင့်အညီ အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံ၏ ဆောင်းရာသီသည် ရှည်ကြာ၍ နွေရာသီမှာ ထွေးထွေးနွေးနွေးရှိရုံမျှသာဖြစ်သည်။ တနှစ်ပတ်လုံး၌ ပျမ်းမျှအပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက် ၄၀.၅ ဒီဂရီဖြစ်၍ ရာသီဥတုသင့်တင့်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှ မိုးရေချိန်သည် ၂၁.၆ လက်မဖြစ်လေသည်။

အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံငယ်၏ လူဦးရေသည် (၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်) ၁,၂၅၇,၀၀၀ ဖြစ်ရာ အက်စတိုးနီးယန်း လူမျိုးမှလွဲလျှင် ဒုတိယအများဆုံးသည် ရုရှလူမျိုး၊ တတိယအများဆုံးသည် ဂျာမန်လူမျိုးဖြစ်သည်။ အက်စတိုးနီးယန်းတို့၏ ဘာသာစကားသည် ဖင်းနစ်ဘာသာစကားနှင့်နီးစပ်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အက်စတိုးနီးယန်းတို့သည် ယင်းတို့၏ဘိုးဘေးဘီဘင်များဖြစ်ကြသော ဗိုက်ကင်းလူမျိုးများကဲ့သို့ အရပ်မြင့်၍ ဆံပင်ရောင်လှသည်။ ယင်းတို့သည် လုံ့လဝီရိယရှိ၍ အလုပ်ကြိုးစားသူများ ဖြစ်သော်လည်း နေအား ရက်အားပွဲတော်အခါများ၌ ပျော်ပျော်

အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံ တယ်လင်းမြို့တော်မှ နိုင်ငံတော်ပြဇာတ်ရံ

www.burmeseclassic.com

ပါးပါးနေထိုင်ကြရန်လည်း နှစ်သက်သည်။ အက်စတိုးနီးယားနီးယားနီးယားနီးယား ငါးယောက်သည်ပရိတ်တက်စတန် (လူသာရန်ဂိုဏ်း) ဂိုဏ်းဝင်များဖြစ်ကြသည်။ ကျန်လူများသည်မူ ရောမကက်သလစ် ဂိုဏ်းဝင်များဖြစ်ကြသည်။

အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံသည် စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိကထားလေရာ အာလူး၊ ရိုင်းစပါး၊ မြင်းစားကျို၊ မုယောစပါးနှင့် ဘီသွာလျော်တို့သည် အရေးပါသော စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များဖြစ်သည်။ နွားမွေးမြူရေးနှင့် နွားနို့လုပ်ငန်းသည်လည်း အရေးပါသည်။ ဆိုဗီယက်အစိုးရ၏ လက်အောက်ခံဖြစ်လာပြီးနောက်တွင် လယ်မြေများကို ပြည်သူပိုင်ပြုလုပ်၍ စုပေါင်းလယ်ယာခံနစ်ကို ၁၉၄၇ ခုနှစ်ခန့်က စ၍ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

ထိုနိုင်ငံ၏ ကုန်းမြေ ငါးပုံတပုံသည် သစ်တောများဖြင့် ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိရာ သစ်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် စက္ကူလုပ်ငန်းတို့သည် အရေးပါ အရာရောက်သော လုပ်ငန်းများဖြစ်ကြသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက စစ်ဘေးဒဏ်ကြောင့် သစ်လုပ်ငန်းများ အကြီးအကျယ်ပျက်စီးခဲ့ရသည်။ အခြားအရေးပါသော လုပ်ငန်းတခုမှာ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံသည် ကျောက်နုလွှာမှထုတ်လုပ်ရရှိသည့် ရေနံအများဆုံးထွက်သော တိုင်းပြည်ဖြစ်သည်။ အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံ၏ မြေထွက်သယံဇာတပစ္စည်းများမှာ ရေနံအပြင် သစ်ဆွေးမြေ၊ ထုံးကျောက်၊ မြေစေးပြာ၊ ဂေါတ်ကျောက်၊ မီးစုံးကျောက်၊ စကျင်ကျောက်တို့ဖြစ်ကြလေသည်။

အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံမှ ထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ဆိုဗီယက်ရှုရှုသိသာလျှင် တင်ပို့ရသည်သာများသည်။ စက်မှုထွက်ကုန်များမှာ သံ၊ သံမဏိ၊ စက်ပစ္စည်း အမျိုးမျိုး၊ ဗီယာမြေ၊ ဝါဂွမ်း၊ စက္ကူ၊ သစ်ပျော့ဖတ်နှင့်အရက်အမျိုးမျိုးတို့ဖြစ်ကြလေသည်။ မြို့တော်တယ်လင်းသည် ဆိုဗီယက်ရှုရှုလီနင်ဂရက်မြို့နှင့် မီးရထားလမ်းအားဖြင့် အဆက်အသွယ်ရှိ၍ ရှုပြည်မအတွင်းသို့ ကုန်စည်တင်ပို့ရေးတွင် အချက်အချာဖြစ်လေသည်။

သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကူးသန်း သွားလာရေးအတွက် အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံငယ်၏ ကုန်သွေဘိတ်များမှာ မီးသင်္ဘောကြီးပေါင်း ၁၂၅ စင်းနှင့် အခြားမော်တော်သင်္ဘောကြီးငယ်များ အပါအဝင် စုစုပေါင်း တန်ချိန် ၁၉၆၆၂၇ တန်ခန့်ရှိသည်။ ၁၉၆၇ ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံတိုင်းအသုံးပြုနေသော မီးရထားလမ်းသည် ၁၃၀၆ မိုင်ခန့် ဖြစ်သည်။ ၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် သွားလာအသုံးပြုနေသောလမ်းကြီးထပ်ကောင်းများမှာ မော်တော်ကားလမ်း ၁၄,၄၀၇ မိုင်ခန့်ရှိရာ၊ ယင်းတို့အနက် အခိုင်အမာ ခင်းထားသော လမ်းမှာ ၉,၉၉၈ မိုင်ခန့် ဖြစ်လေသည်။

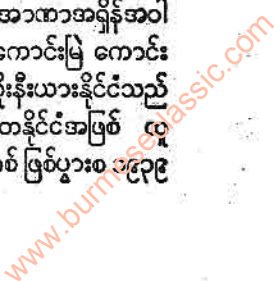
တယ်လင်းမြို့၊ လီနင်ဂရက်မြို့နှင့် ရီးဂမြို့တို့သည် လေကြောင်းအားဖြင့် ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးများ အလွန်ပျက်စီးခဲ့ရာ အထူးသဖြင့် တန်တားကြီးများ ပျက်စီးခဲ့သည်။

အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံငယ်၏ ပညာရေးသည် အဆင့်အတန်းမြင့်သည်။ အခမဲ့ မသင်မနေရ ပညာရေးစံနှုန်းရှိသည်။ သို့သော် စာမတတ်သူ ရာခိုင်နှုန်းအနည်းငယ်ကား ရှိနေသေးသည်။ အထက်တန်းပညာရေး အဖွဲ့အစည်းများရှိရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာကျောင်းများနှင့်ကောလိပ်များ၊ အနုပညာနှင့် ဂီတအတတ်သင်ပညာဗိမာန်များလည်း ပါဝင်သည်။ ၁၆၂၂ ခုနှစ်က စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော တက္ကသိုလ်တခုလည်းရှိလေသည်။

အက်စတိုးနီးယားလူမျိုးတို့သည် နိုင်ငံသမိုင်း တင်စခေတ်ဦးကပင် ဗောလတစ်ကမ်းခြေဒေသတဝိုက်၌ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဦးစွာ၌ အက်စတိုးနီးယားပြည်ကို အယူဝါဒရေးရာဂိုဏ်းများက အုပ်ချုပ်နေခဲ့ရာမှ ဒီမိုကရေစီတို့သည်၎င်း၊ ဂျာမန်တို့သည်၎င်း၊ ထိုနောက်တွင် ပိုးလူမျိုးတို့သည်၎င်း တလှည့်စီ ချင်းနင်းဝင်ရောက် တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသည်။ ၁၅၆၁ ခုနှစ်မှ ၁၇၁၀ ပြည့်နှစ်အထိ ဆွီဒင်လူမျိုးတို့က အက်စတိုးနီးယားကို ကြီးကြိုအုပ်ချုပ်ခဲ့လေသည်။ ၁၇၁၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ အက်စတိုးနီးယားတွင် ရုရှတို့စတင် တွင်ကျယ်လာခဲ့၍ ၁၇၂၁ ခုနှစ် နိဂ္ဂတတ်စာချုပ်အရ ဆွီဒင်က အက်စတိုးနီးယားကို ရုရှသို့ လွှဲပြောင်း ပေးလိုက်လေသည်။ အက်စတိုးနီးယားသည် ၁၉၂၈ ခုနှစ်အထိ ရုရှတို့ လက်အောက်ခံဖြစ်နေခဲ့ရာမှ ထိုနှစ်တွင် လွတ်လပ်သောနိုင်ငံအဖြစ်ကျေညာခဲ့လေသည်။

အက်စတိုးနီးယား၏ လွတ်လပ်ရေးကို ဂရိတ်ဗြိတိန်၊ ပြင်သစ်နှင့် ဣတလီနိုင်ငံအစိုးရတို့က အသိအမှတ်ပြုကြသည်။ ဂျာမန်တို့က နိုင်ငံတိုင်း ချင်းနင်းဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်သောအခါ ပရင်ရှားပြည်နှင့် ပူးပေါင်းရန် လိုလားနေခဲ့ကြသော ဗောလတစ်ကမ်းခြေကြီးများက ထောက်ခံခဲ့သည်။ သို့သော် ၁၉၂၈ ခုနှစ် နိုင်ငံဘာလတွင် ဂျာမန်နိုင်ငံ ပြိုကွဲသွားသောအခါ လွတ်လပ်ရေး ပြန်လည်ရရှိသည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ဖေဖွာရီလတွင် အက်စတိုးနီးယားအစိုးရနှင့် ဗော်လဂျီဗစ်အစိုးရတို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ ဗော်လဂျီဗစ်အစိုးရက အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးကို အသိအမှတ်ပြုလေသည်။

သို့သော် ရုရှနှင့် ဂျာမန်တို့၏ ဩဇာအာဏာအရှိန်အဝါသည် အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံအပေါ် ၌ ကောင်းမြဲ ကောင်းနေသည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံသည် အခြေခံဥပဒေသစ်ရေးဆွဲပြီးလျှင် သမတနိုင်ငံအဖြစ် ထူထောင်လိုက်လေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်ပွားစ ၁၉၃၉

ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင်အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံသည် ကြားနေနိုင်အဖြစ် ကျေညာခဲ့သော်လည်း ရေကြောင်းနှင့် လေကြောင်းအခြေခံစခန်းများ ပွင့်လှစ်ခွင့် ပေးရန်နှင့် စစ်တပ်များချထားခွင့်ပေးရန် ရုရှနိုင်ငံက တောင်းဆိုလာခြင်းကို ခွင့်ပြုခဲ့ရသည်။

၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လတွင် အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံသည် ဆိုဗီယက်ယူနီယံအတွင်း သိမ်းသွင်းခြင်း ခံရသည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံအတွင်း၌ ၁၆ ခုမြောက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးရှိသော သမတနိုင်ငံငယ်တခု ဖြစ်လာလေသည်။

၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံကို ဂျာမန်တို့က တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ထားခဲ့၍ ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဆိုဗီယက်တပ်များသည် တန်ပြန်ထိုးစစ်ပြန်ဆင်ကာ စက်တင်ဘာလကုန်ခန့်တွင် အက်စတိုးနီးယားကို ဂျာမန်တို့လက်မှ ပြန်၍ သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ အက်စတိုးနီးယားသည် ဆိုဗီယက်ယူနီယံတွင် အဝင်အပါ သမတနိုင်ငံအဖြစ် ပြန်လည် ရောက်ရှိသွားလေသည်။

အက်စတရာကန်မြို့။ ။အက်စတရာကန်မြို့သည် ဥရောပတိုက် ဗောလဂါမြစ်အတွင်းရှိ ကျွန်းကလေး တကျွန်းပေါ်တွင် တည်ရှိလျက် ထိုမြစ်စီးဝင်ရာ ကက်စပျန်ပင်လယ်နှင့် မိုင် ၅၀ ကွာဝေး၏။ ထိုမြို့သည် အက်စတရာကန်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ အက်စတရာကန်နယ်သည် ရှေးရှုရှုအင်ပိုင်ယာကြီး၏ စတုတ္ထ အကြီးဆုံး နယ်တခုဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၉၁,၀၄၂ မျှ ရှိခဲ့သော်လည်း ၁၉၂၂ ခုနှစ်၌ ရုရှ ဆိုဗီယက် ဆိုရှယ်လစ် ပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ၏ လက်အောက်ခံ နယ်ပယ် ဖြစ်သွားသော အခါ ဗောလဂါမြစ်၏ ဝဲယာ ကမ်းနှစ်ဖက် တလျှောက်

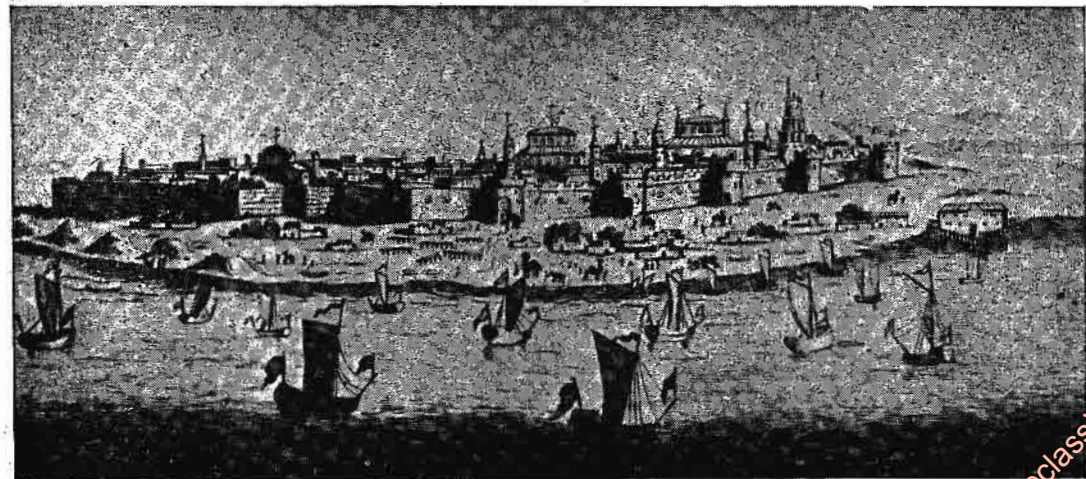
စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၁၁,၀၀၀ မျှသာ ကျယ်တော့လေသည်။ မြစ်ဝှမ်းဒေသ တလျှောက်မှလွဲ၍ ကျန် အပိုင်းတို့သည် ခြောက်သွေ့သော မြေပြန့် လွင်ပြင်ကျယ်ကြီးမျှ ဖြစ်၏။ ငါးဖမ်းခြင်း၊ နွား၊ သိုး၊ ဆိတ် မွေးမြူခြင်းနှင့် ဆားချက်ခြင်းလုပ်ငန်းများကား ရုရှ တာတာ စသည်အားဖြင့် လူဦးရေ ၅၀၀,၀၀၀ မျှရှိသော ထိုနယ်၏ အဓိက လုပ်ငန်းများ ဖြစ်လေသည်။

အက်စတရာကန်မြို့သည် အရေးပါ အရာရောက်သော ကုန်ကူးသန်းဆင်းဝယ်ရာ ဗဟိုဌာနဖြစ်၍ ရှေးအခါကပင် ထိုမြို့သည် ဥရောပတိုက်နှင့် အာရှတိုက်မှ ကုန်များကို ဖြန့်ဖြူးရာ ဒေသတခုအဖြစ် ထင်ပေါ် ကျော်စောခဲ့လေသည်။ ထိုမြို့မှင် အာရှတိုက် အလယ်ပိုင်းသား လူမျိုးများသည် ရှေ့ ပိုးထည်နှင့် ဇာများ၊ ဟင်းခတ် အမွှေးအကြိုင်၊ ဆေးဝါးနှင့် ကောက်နုတ္တိုကို ဝါဂုမ်း၊သားရေ၊ဆား၊သကြားနှင့် အခြားပစ္စည်းမျိုးစုံတို့ဖြင့် လဲလှယ်ကြလေသည်။

အက်စတရာကန်မြို့၏ ထင်ရှားသော ထွက်ကုန်တခုမှာ ရေနံဖြစ်၏။ ရေနံကို ထိုနယ်ရှိ ဗားကူးရေနံတိုင်းများမှ ရရှိလျက် ဗောလဂါမြစ်မှ ငါးများကိုလည်း အကြီးအကျယ် တင်ပို့ရောင်းချကြသည်။ လူကြိုက်များသော ပါးရှင်းသိုးကလေးများမှ ရရှိသည့် အက်စတရာကန် သိုးမွေးကိုလည်း တင်ပို့ရောင်းချကြသည်။

အက်စတရာကန်မြို့သည် မြို့အနေအထား လှပသည် ဟု ဆိုရသော်လည်း အရွေ့တိုင်းရှိ မြို့များဆံသဖြင့် သန့်သန့်ရှင်းရှင်း မရှိလှချေ။

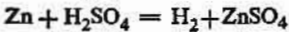
ထိုမြို့တွင် ၁၉၁၉ ခုနှစ်က စတင်တည်ထောင်ခဲ့သော တက္ကသိုလ်ကျောင်း တကျောင်းရှိ၏။ ထိုမြို့၏ လူဦးရေမှာ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၄၄,၀၀၀ ရှိခဲ့လေသည်။

ဥရောပတိုက်နှင့် အာရှတိုက်မှ ကုန်များကို ဖြန့်ဖြူးရာဒေသတခုဖြစ်ခဲ့သော အက်စတရာကန် မြို့တော်စတား

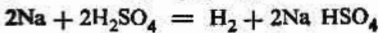
အက်ဆစ်နှင့် အယ်လကာလိုင်း

အက်ဆစ်နှင့် အယ်လကာလိုင်း။ ။အက်ဆစ်သည် ဟိုက်ဒြိုဂျင်ပါသော ခြစ်ပေါင်းတခုဖြစ်၍ ထိုဟိုက်ဒြိုဂျင် ဓာတ်အားလုံးကိုဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တဒေသကိုဖြစ်စေ သတ္တု တခုခုဖြင့် ဖယ်ရှားပစ်နိုင်သည်။ ထိုပြင် သတ္တုနှင့် တူမျှ သော ခြစ်စင်စုဖြင့်လည်း ဖယ်ရှားပစ်နိုင်သည်။ ယင်းသို့ သတ္တုတခုခုဖြင့် ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဓာတ်ကို ဖယ်ရှား လိုက်သည့် အခါ သတ္တုသည် ဓာတ်ဆားအဖြစ်ဖြင့် ကျန်ရစ်၏။ ဓာတ် ဗေဒတွင် ဓာတ်ဆားဟူသော ဝေါဟာရသည် ရိုးရိုး အိမ် သုံးဆားကို မဆိုလိုပဲ သတ္တုတခုခုနှင့် အက်ဆစ်ရက်ဒီကယ် တို့ ပေါင်းစပ် ထားသော ခြစ်ပေါင်းကို ဆိုလိုသည်။ ပုံစံ အားဖြင့် ဆာလဖျူရစ် အက်ဆစ် (H₂SO₄) တွင် ဟိုက် ဒြိုဂျင် အက်တမ်နှစ်ခုနှင့် (SO₄) ရက်ဒီကယ်တို့ ပေါင်းစပ် ထား၏။ ဆာလဖျူရစ် အက်ဆစ်ထဲသို့ သတ္တုတခုခု ထည့် လိုက်သောအခါ ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဓာတ် ထွက်သွား ပြီးလျှင် ဓာတ်ဆားကျန်ရစ်၏။

ဇင့် (သွပ်) + ဆာလဖျူရစ်အက်ဆစ် = ဟိုက်ဒြိုဂျင် + ဇင့်ဆာလဖိတ် (ဓာတ်ဆား)

အထက်ပါပုံစံတွင် ဆာလဖျူရစ် အက်ဆစ်၌ ရှိသော ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဓာတ်အားလုံးသည် ဓာတ်ငွေ့အဖြစ်ဖြင့် ထွက် သွား၏။ အကယ်၍ ဆာလဖျူရစ် အက်ဆစ်ထဲသို့ ဆိုဒီ ယမ် (Na) သတ္တုကို ထည့်လိုက်သောအခါ ဟိုက်ဒြိုဂျင် အက်တမ်နှစ်ခုအနက် တခုသာထွက်သွား၍ အခြားတခု သည် ဓာတ်ဆားနှင့်ရော၍ ကျန်ရစ်၏။

ဆိုဒီယမ် သတ္တု + ဆာလဖျူရစ် အက်ဆစ် = ဟိုက်ဒြို ဂျင် + ဓာတ်ဆား

ဟိုက်ဒြိုဂျင်လောရစ်အက်ဆစ် (HCl) ကဲ့သို့သော အက် ဆစ်တခုသည် ရေတွင် ပျော်ဝင်သောအခါ အိုင်းယွန်းခေါ် လျှပ်စစ်ဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော အစိတ်အပိုင်းကလေးများ အ ဖြစ်သို့ ကွဲထွက်သွားလေသည်။ ယင်းသို့ ကွဲထွက် သွား သောအခါ ကလိုရိုင်းသည် လျှပ်စစ် အမဓာတ်ရှိသည့် အီ လက်ထရွန်ကို ယူဆောင် သွားသဖြင့် ဟိုက်ဒြိုဂျင်တွင် လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်သာလျှင် ကျန်ရစ်၏။

အက်ဆစ်များကိုရေတွင်ပျော်၍ လစ်တမစ်စက္ကူအပြာ နှင့် စမ်းကြည့်သည့်အခါ လစ်တမစ်စက္ကူပြာသည် နီသွား ၏။ အက်ဆစ်သည် မက်သဲအောရိန်းကိုလည်း နီစေ၏။ ချဉ်သော အရသာရှိ၏။ အက်ဆစ်နှင့် အယ်လကာလိုင်း နှစ်မျိုးကို ရေစပ်လိုက်သောအခါ ဓာတ်ဖောက်ပြန်မှု ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် ဓာတ်ပြယ်သွား၏။ ဓာတ်ပြယ်သည် ဆိုရာ၌ အက်ဆစ်သတ္တိနှင့် အယ်လကာလိုင်းသတ္တိနှစ်မျိုးလုံး ပြယ်သွားခြင်းကိုဆိုလိုသည်။ အက်ဆစ်များကို (၁) အောက်

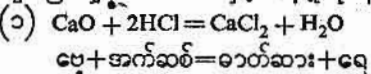
ဆီ အက်ဆစ်နှင့် (၂) ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဓာတ်ဟူ၍ နှစ်မျိုး နှစ်စား ခွဲခြားထားလေသည်။ ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဓာတ်နှင့် အောက်ဆီ ဂျင်ဓာတ် နှစ်မျိုးစလုံးပါဝင်သော အက်ဆစ်ကို အောက် ဆီ အက်ဆစ်ဟု ခေါ်၏။ ပုံစံအားဖြင့် ဆာလဖျူရစ်အက် ဆစ် (H₂SO₄)၊ နိုက်ထရစ်အက်ဆစ် (HNO₃) စသည် တို့သည် အောက်ဆီအက်ဆစ်များ ဖြစ်ကြ၏။ အောက်ဆီ ဂျင်ဓာတ်မပါဝင်ပဲ ဟိုက်ဒြိုဂျင် ဓာတ်နှင့် သတ္တုမဟုတ် သည့် ခြစ်စင်တခုခုကို ပါဝင်ပေါင်းစပ်လျက်ရှိသော အက် ဆစ်ကို ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဓာတ်ဟု ခေါ်၏။ ပုံစံအားဖြင့် ဟိုက်ဒြို ဂျင်လောရစ်အက်ဆစ် (HCl)၊ ဟိုက်ဒြိုဆာလဖျူရစ် အက် ဆစ် (H₂S) စသည်တို့သည် ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဓာတ်များ ဖြစ်ကြ၏။

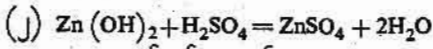
ဗေဒဆိုင်ရာများ သောအားဖြင့် သတ္တု (သို့မဟုတ် သတ္တုနှင့်တူမျှသော ခြစ်စင်စု) ၏ အောက်ဆီဂျင်၊ သို့မဟုတ် ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဆိုင်ရာ ဖြစ်၍ အက်ဆစ်နှင့် ပေါင်းစပ်မိသော

အိမ်သုံး ရွာလကာရည်သည် အက်ဆစ် အမျိုးအစားတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

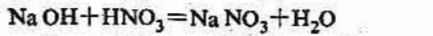
အခါ အက်ဆစ်ကိုဓာတ်ပြယ်စေပြီးလျှင် ဓာတ်ဆားနှင့် ရေကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေ၏။ ပုံစံပြရသော် ကယ်လဆီ ယမ်အောက်ဆိုက် (CaO) နှင့် ဇင့်ဟိုက်ဒရောက်ဆိုက် (Zn COH₂) တို့သည် ဗေဒများဖြစ်ကြ၍ အက်ဆစ်တခု နှင့် ရေစပ်လိုက်သည့်အခါ အက်ဆစ်၏ ဓာတ်သည် ပြယ်သွားပြီးလျှင် ဓာတ်ဆားနှင့် ရေတို့ကို ရ၏။

ဗေဒ + အက်ဆစ် = ဓာတ်ဆား + ရေ

ရေတွင် ကောင်းစွာပျော်ဝင်၍ လစ်တမ်စက္ကူအနီကို အပြာသို့ ပြောင်းစေသောဗေဒများကို အယ်လကာလိုင်းဟု ခေါ်၏။ ထင်ရှားသော အယ်လကာလိုင်းများမှာ ကော့စတစ်ဆိုဒါဟုလည်းခေါ်သော ဆိုဒီယမ်ဟိုက်ဒရောက်ဆိုက် (Na OH)၊ ပိုတက်စီယမ် ဟိုက်ဒရောက်ဆိုက် (KOH)၊ ကယ်လဆီယမ်ဟိုက်ဒရောက်ဆိုက် (Ca(OH)₂)၊ အမ်မိုးနီယမ် ဟိုက်ဒရောက်ဆိုက် NH₄(OH) တို့ ဖြစ်ကြ၏။ အထက်ပါတို့သည် ရေတွင်အလွန်ပျော်ဝင်ကြ၏။ အချို့ဗေဒတို့သည် ရေတွင် မပျော်ဝင်နိုင်သဖြင့် အယ်လကာလိုင်း မဟုတ်ကြချေ။ ထိုကြောင့် အားလုံးသော အယ်လကာလိုင်းတို့သည် ဗေဒများ ဖြစ်ကြသော်လည်း ဗေဒအားလုံးသည် အယ်လကာလိုင်း မဖြစ်နိုင်ကြချေ။ အယ်လကာလိုင်းအရည်များကို များသောအားဖြင့် အယ်လကာလိုင်းအခဲများမှ ဖျော်ယူရလေသည်။ အယ်လကာလိုင်းတို့သည် ဆပ်ပြာရည်ကဲ့သို့ ချွဲ၏။ အရသာမှာ အနည်းငယ် ခါး၍ လစ်တမ်အနီကို အပြာဖြစ်စေ၏။ မက်သီအောရိန်းရည်ကို အဝါရောင်ဖြစ်စေ၏။ အရောင်မရှိသော ဖီနောသလင်းအရည်ကို တောက်ပသောအနီရောင် ဖြစ်စေ၏။ အက်ဆစ်များနှင့် ရောနှော ပေါင်းစပ်မိသောအခါ ဓာတ်ဆားနှင့် ရေသာလျှင် ရရှိ၏။ ပုံစံပြရသော် အယ်လကာလိုင်း ဖြစ်သော ဆိုဒီယမ် ဟိုက်ဒရောက်ဆိုက် (Na OH)ကို နိုက်ထရစ်အက်ဆစ်(HNO₃)နှင့် ပေါင်းစပ်သောအခါ ဆိုဒီယမ် နိုက်ထြိတ် (NaNO₃)နှင့် ရေသာလျှင် ရရှိ၏။ ဆိုဒီယမ်နိုက်ထြိတ်သည် ဓာတ်ဆား ဖြစ်၏။

အယ်လကာလိုင်း + အက်ဆစ် = ဓာတ်ဆား + ရေ

အယ်လကာလိုင်းဟူသော ဝေါဟာရသည် အာရဗစ်ဘာသာမှ ဆင်းသက်လာ၍ ပြာဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ဆိုဒါနှင့်ပိုတက်တို့သည် အပင်များမှ ရရှိသော ပြာများဖြစ်၏။

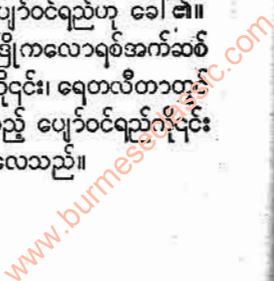
အက်ဆစ်များကို ဓာတ်ငွေ့များမှ၎င်း၊ အရည်များမှ၎င်း၊ အစိုင်အခဲများမှ၎င်း ပြုလုပ်ယူနိုင်သည်။ သို့သော် အယ်လကာလိုင်းများကိုမူကား ဆိုဒီယမ် ကာဗွန်နိတ် (အဝတ်လျော် ဆိုဒါ)နှင့် ပိုတက်စီယမ် ကာဗွန်နိတ် (ပိုတက်)စသော အစိုင်အခဲများမှပြုလုပ်ယူနိုင်သည်။ အငွေ့အရည်၊ အခဲမှရသော မည်သည့်အက်ဆစ်များပင် ဖြစ်စေကာမူ ရေတွင် ပျော်ဝင် သွားသောအခါ အိုင်ယွန်ခေါ် အစိတ်အပိုင်းကလေးများ အဖြစ်သို့ ကွဲထွက်သွားမြဲ ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ အစည်းကွဲထွက်သွားပုံကို အိုင်ယွန်နီကဗေးယုင်း (အိုင်ယွန်ကွဲခြင်း)ဟု ခေါ်၏။ အိုင်ယွန်တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားဖြင့်ပြီးသော အက်တမ်တခု သို့မဟုတ် တခု

ထက်ပို၍ပါရှိတတ်၏။ ဟိုက်ဒြိုဂျင်ကလိုရိုက် (HCl+) ကဲ့သို့သော အက်ဆစ်သည် ရေတွင် အိုင်ယွန်အဖြစ်သို့ အစည်းကွဲထွက်သွားသောအခါ ကလိုရိုင်းသည် လျှပ်စစ်အမဓာတ်ရှိသည့် အီလက်ထရွန်ကို ယူဆောင်သွားသဖြင့် ဟိုက်ဒြိုဂျင်တွင် လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်သာလျှင် ကျန်ရစ်၏။

အက်ဆစ်နှင့် အယ်လကာလိုင်းတို့ ပေါင်းစပ်မိကြသောအခါဓာတ်ဆားနှင့် ရေများရရှိကြောင်း အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ယင်းသို့ပေါင်းစပ်ရာ၌ အကယ်၍ အက်ဆစ်ပျော်ဝင်ရည်သည် အယ်လကာလိုင်း ပျော်ဝင်ရည်ထက် ပိုနေခဲ့လျှင် ပျော်ဝင်ရည်တခုလုံးသည် အက်ဆစ် အားကောင်းသောကြောင့် အက်ဆစ်သတ္တိ ပေါက်နေမည်ဖြစ်၏။ ထိုအတူ အယ်လကာလိုင်း ပျော်ဝင်ရည်က အက်ဆစ်ပျော်ဝင်ရည်ထက် ပိုနေလျှင်လည်း အယ်လကာလိုင်း အားကောင်းသဖြင့် အယ်လကာလိုင်း သတ္တိပေါက်နေမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အက်ဆစ်နှင့် အယ်လကာလိုင်းတို့သည် တခုနှင့်တခု မျှမျှတတ ပါဝင်ပေါင်းစပ်ခဲ့လျှင်မူ အက်ဆစ်၏ သတ္တိနှင့် အယ်လကာလိုင်းတို့၏ သတ္တိတို့ ပြယ်သွားကြပြီးလျှင်အက်ဆစ်လည်းမဟုတ်၊ အယ်လကာလိုင်းလည်းမဟုတ်သည့်ဓာတ်ဆားနှင့် ရွေ့တို့ကို ရရှိ၏။ ဤကဲ့သို့ အက်ဆစ်နှင့် အယ်လကာလိုင်းတို့ ပေါင်းစပ်ခြင်းကို ဓာတ်ပြယ်ခြင်းဟု ခေါ်၏။

အက်ဆစ်၏ အပျော့အပြင်းကို စမ်းသပ်လိုသောအခါ အယ်လကာလိုင်းဖြင့် ဓာတ်ပြယ်စေရ၏။ ထိုနည်းတူ အယ်လကာလိုင်း၏ အပျော့အပြင်းကို သိလိုလျှင်လည်း အက်ဆစ်ဖြင့် ဓာတ်ပြယ်စေရလေသည်။ ယင်းသို့ အက်ဆစ်၊ သို့မဟုတ် အယ်လကာလိုင်း ပျော်ဝင်ရည်တို့၏ အပျော့အပြင်းကို စမ်းသပ်ရာ၌ စံတင်ထားသော ပျော်ဝင်ရည်များကို အသုံးပြုကြ၏။ ထိုစံတင် ပျော်ဝင်ရည်ကို နော်မယ်ပျော်ဝင်ရည်၊ သို့မဟုတ် သာမန် ပျော်ဝင်ရည်ဟု ခေါ်၏။ ဤကဲ့သို့ သာမန်ပျော်ဝင်ရည်နှင့် အက်ဆစ် အယ်လကာလိုင်းတို့၏အပျော့အပြင်း (အား)ကို စမ်းသပ်ခြင်းကို ထိုက်ထရေးယုင်းဟု ခေါ်သည်။

သာမန်ပျော်ဝင်ရည်ဆိုသည်မှာ ရေတလီတာတွင် အက်ဆစ်၏ အီကွစ်ဗေးလင်အလေးချိန် (သမအလေးချိန်)ပါရှိသော ပျော်ဝင်ရည်ကို ဆိုလိုသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ကုဗစင်တီမီတာတထောင်နှင့် ညီမျှသော ရေတလီတာတွင် ဆာလဖျူရစ်အက်ဆစ် ၄၉ ဂရမ်ပါရှိသည့်ပျော်ဝင်ရည်ကို သာမန် ဆာလဖျူရစ် အက်ဆစ်ပျော်ဝင်ရည်ဟု ခေါ်၏။ ထိုနည်းတူ ရေတလီတာတွင် ဟိုက်ဒြိုဂျင်ကလိုရစ်အက်ဆစ် ၃၆.၅ ဂရမ်ပါရှိသည့်ပျော်ဝင်ရည်ကို၎င်း၊ ရေတလီတာတွင် နိုက်ထြစ်အက်ဆစ် ၆၃ ဂရမ်ပါရှိသည့် ပျော်ဝင်ရည်ကို၎င်း သာမန်ပျော်ဝင်ရည်များဟု ခေါ်လေသည်။

အယ်လကာလိင်

အယ်လကာလိင်ဆိုသည်မှာ ဗေမုား၏ ဂုဏ်မျိုးရှိ၍ နိုက်တြိုဂျင်ဓာတ်ပါသော အော်ဂဲနစ် ပစ္စည်းများကို ခေါ်သည်။ ပဌမဆုံးတွေ့သော အယ်လကာလိင်မှာ ဘိန်းမု ရသည့် မော်ပင်းပင် ဖြစ်သည်။ အခြား ထင်ရှားသော အယ်လကာလိင်များမှာ ကွိုင်၊ စကြပ်ကနင်း၊ နစ်ကိုထင်၊ ကိုကိန်း(ကိုကင်း)၊ အက်တြိုပင်စသည်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ အယ်လကာလိင် အားလုံးလိုပင် ခါးသော အရသာရှိ၍ အချိုမှာ အဆိပ်ပြင်းထန်၏။ အချို အယ်လကာလိင်တို့မှာ ဆေးဝါးကုသရာ၌ အသုံးဝင်၏။ ငှက်ဖျား ရောဂါ အတွက် ကွိုင်ကိုအသုံးပြု၍ မျက်စိရောဂါအတွက် အက်တြိုပင်ကို အသုံးပြုကြသည်။

အက်ဇတက်လူမျိုး။ ။ မြောက် အ မေ ရိ က တိုက် ရှိ မက္ကဆီကိုနိုင်ငံကို ရှေးက စပိန်လူမျိုးများ အုပ်ချုပ်ခဲ့သွား၍ စပိန်လူမျိုးများ မရောက်မီက ထိုပြည်ကို နာဝါအဆက် အနွယ်ဖြစ်သော လူမျိုးများက အုပ်ချုပ်ခဲ့၏။ နာဝါဆိုသည် အမည်မှာ မြောက်ပိုင်းမှ ရောက်လာသူများ အားလုံးကို ပေါင်းစပ်ခေါ်ဝေါ်သော အမည်ဖြစ်၍ သူတို့အထဲတွင် အထင်ရှားဆုံး လူမျိုးမှာ အက်ဇတက်လူမျိုးဖြစ်၏။

အက်ဇတက်လူမျိုး၏ အဆက် အနွယ်များကို မက္ကဆီကိုမြို့၌ ယခု တွေ့မြင်နိုင်သေး၏။ အက်ဇတက်တို့၏ ဘာသာစကားမှာ အယ်ရီဇန်းနှင့် နယူးမက္ကဆီကို ပြည်နယ်တို့ရှိ တိုင်းရင်းသားများ၏ စကားများနှင့် ဆက်သွယ်နေသဖြင့် အက်ဇတက်တို့သည် ထိုတိုင်းရင်းသားများနှင့် သွေးသားတော်ပင်ဟန် လက္ခဏာရှိ၏။ ယင်းတို့သည် ပဌမ၌ အခြားနာဝါလူမျိုးများနှင့် သင့်မြတ်စွာ နေထိုင်ခဲ့သော်လည်း

နောင်အခါ တန်ခိုးကြီးလာ၍ အခြားလူမျိုးများကိုနိုင်ထက် စီးနင်း ပြုကျင့်ကြ၏။ ၁၃၂၅ ခုနှစ်၌ တေနေ့တီးတလန်းမြို့ကို တည်ကြ၏။ သူတို့၏နိုင်ငံသည် မက္ကဆီကိုကျွန်းမှ အတွင်းပိုင်းရှိ တောင်တန်းများအထိ၊ တောင်ဖက်တွင် ဂူဘီမားလပြည်ဟု ယခုခေါ်သော ပြည်အထိ ကျယ်ဝန်း၏။

အက်ဇတက် လူမျိုးသည် ထိုအခါက ကမ္ဘာသစ်ဟု ခေါ်သော မြောက်အမေရိကတိုက်နှင့် တောင်အမေရိကတိုက်တို့၌ အယဉ်ကျေးဆုံးလူမျိုးဖြစ်၏။ ထိုလူမျိုး၏ နိုင်ငံ၌ နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများကို ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရန် ပြုလုပ်ထားသော တရားဥပဒေများ၊ တရားရုံးများရှိ၏။ ကျွန်ုပ်တို့ကဲ့သို့ မတရားမပြုလုပ်ရချေ။ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူများသည် ကြီးလေးသော အပြစ်ဒဏ်ကို ခံကြရ၏။ အရက်သေစာ သောက်စားသော လူငယ်များ၊ မိဖပိုင်ဆံကို ပြုန်းတီးသော လူငယ်များသည် သေဒဏ် ခံကြရ၏။ ကလေးသူငယ်များကို ပုခက်တိုင်း၌ ရှိစဉ်ကစ၍ လိမ္မာယဉ်ကျေးအောင် မိဖများက သွန်သင်ဆုံးမကြရ၏။ လူကြီးမိဖကို ရိုသေရမည်၊ ဆင်းရဲသား ဒုက္ခသည်များကို ကြင်နာရမည်၊ စကားပြော လောဘမကြီးနှင့်၊ သူများပြောနေစဉ် ဖြတ်မပြောနှင့်၊ စကားကို ချဲ့ထွင်မပြောနှင့်၊ သူတပါး၏ အပြစ်ကို မရှုနှင့် စသည်ဖြင့် ဩဝါဒပေးထား၏။

မိန်းမများသည် အလုပ်အကိုင်များ၌ များသောအားဖြင့် ယောက်ျားများနှင့် တန်းတူလုပ်ဆောင်ကြရ၏။ အချို့အမျိုးသမီးများသည် စာရေးစာဖတ် အဆိုအကပညာကို သင်ကြားကြ၏။ ဗေဒင်ပညာ နက္ခတ်ပညာများကိုပင် လေ့လာကြ၏။ အက်ဇတက် လူမျိုးတို့၏ နက္ခတ်ပညာသည် အကြမ်းစားမဟုတ်ချေ။ သူတို့သည် ရာသီခွင်များကိုသိ၍ သူတို့၌ ခုနစ်ရာစုနှစ်မှ စတင်ရေတွက်သော ပက္ခဒိန်ပင် ရှိလေသည်။ ထိုပက္ခဒိန်ကို ကျောက်တုံးကြီးတခုပေါ်တွင် ထွင်း၍ ထားသည်။ ကျောက်တုံးကြီးမှာ သုံးပေထူ၍ အချင်းပေ ၂၀ ရှိပြီးလျှင် အလေးချိန်အားဖြင့် တန် ၂၀ ခန့်စီးသည်။ ထိုပညာကို အက်ဇတက်လူမျိုးသည် တော်လတက်လူမျိုးထံမှ ရယူကောင်း ရယူပေမည်။ ထိုတော်လတက်လူမျိုးသည် အက်ဇတက်လူမျိုး မနေထိုင်မီက နေထိုင်သွားသော လူမျိုးဖြစ်သည်။ တဖန် ထိုတော်လတက် လူမျိုးက ယဉ်ကျေးမှုများကို မာယာလူမျိုးထံမှ အတုယူခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုမာယာလူမျိုးက ဂူဘီမားလ မြောက်ဖက်ပိုင်းတွင် ကျောက်တုံးများဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသည့် မြို့ကြီးများကို ခရစ် ၅၀ ပြည့်နှစ်ခန့်ကပင် ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

အက်ဇတက်ဘုရင်

၁၅၀၂ ခုနှစ်တွင် နန်းစံလျက်ရှိသော အက်ဇတက်လူမျိုးတို့၏ ဘုရင်မှာ ဒုတိယ မွန်တီဇွာ ဖြစ်၏။ သူသည် ရရှိသော အခွန်ဘဏ္ဍာဖြင့် တေနေ့တီးတလန်း မြို့ဧဟ်ကို

အက်ဇတက်လူမျိုးများ၏ နတ်ဘုရားများ

www.burmeseclassic.com

မကြာခဏ မွမ်းမံချဲ့ထွင်ပြင်ဆင်၏။ ထိုတေနေ့တီးတလန်း မြို့တော်ကား ယခု မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ၏ မြို့တော် မက္ကဆီကိုမြို့ ပင်ဖြစ်၏။ မြို့ထဲ၌ တူးမြောင်းများကို ဖောက်လုပ်ထား ၏။ သစ်ကိုင်းသစ်ခက်တို့ဖြင့် ရေပေါ်ကျွန်းကလေးများကို ဖန်တီးပြုလုပ်ပြီးလျှင် ထိုကျွန်းကလေးများပေါ်တွင် လှပ ဆန်းကြယ်သော သစ်ပင်များနှင့် အဖိုးတန် ဆေးဝါးပင် များကို စိုက်ပျိုးထား၏။ ထူးဆန်း၍ ရှားပါးသော တိရစ္ဆာန်များကိုလည်း အလှမွေးမြူထား၏။

အက်ဇတက်လူမျိုးသည် ပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ ပန်းထိမ်၊ ပုရန်၊ ကျောက်ဆစ်၊ ဗိသုကာစသော အတတ်များ ကိုလည်း တတ်ကျွမ်းကြပြီးလျှင် လှပ ဆန်းပြားသော အထည်အလိပ် များကိုလည်း ရက်လုပ် တတ်ကြ၏။ အိုး ခွက်အလုပ်တွင်လည်း ကျွမ်းကျင်ကြသည်။

မွန်တီဇူမာသည် မှူးမတ် ကျေးကျွန်များ ခြံရံလျက် ထယ်ဝါခန့်ညားစွာ နေထိုင်၏။ သူ၏နန်းတော်၌ လှပ သော ဥယျာဉ်များ ပြုလုပ်ထား၏။ စာပေနှင့် အနုပညာ ကို အထူးအားပေး၏။

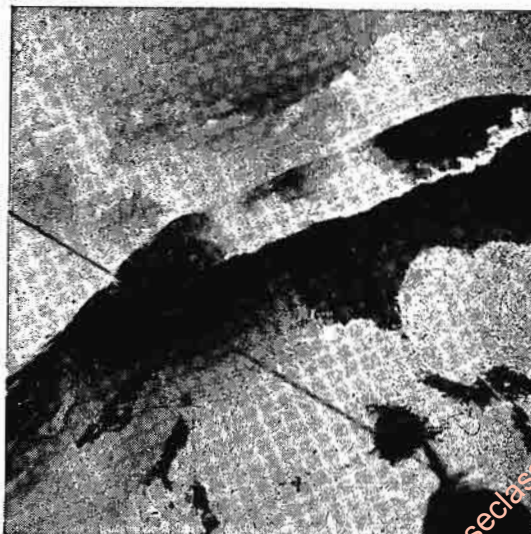
ထိုသို့လျှင် အက်ဇတက်လူမျိုးတို့သည် သူတို့ခေတ်အခါ က ယဉ်ကျေးမှု၌ အထက်တန်း ကျခဲ့သော်လည်း သူတို့ လူမျိုး၏သမိုင်း၌ အရပ်ဆုံးလှသော အမည်းကွက်ကြီးတခု စွန်းထင်လျက် ရှိပေသည်။ ထိုအမည်းကွက် ကြီးကား သူတို့၌ လူသတ်ပြီးလျှင် ယဇ်ပူဇော်သော အလေ့ ရှိခြင်း ဖြစ်၏။ တေနေ့တီးတလန်းမြို့တော်၌ အီဂျစ်ပြည်ရှိ ပီရမစ် ကြီးများနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသောကျောက်တိုက်ကြီးများကို ယခုတိုင်တွေ့မြင်နိုင်၏။ ထိုကျောက်တိုက်ကြီးများမှာ လူကို သတ်၍ ယဇ်ပူဇော်ရာ မျှော်စင်ကြီးများ ဖြစ်၏။ အက်ဇတက်တို့သည် စစ်ပွဲ၌ ဖမ်းဆီးရမိသော ရန်သူများကို ချက်ခြင်းသတ်မပစ်ချေ။ သူတို့ပွဲတော်နေ့ကျမှ ထိုစစ်သူပန်း များကိုမျှော်စင်ကြီးသို့ ခေါ် သွားပြီးလျှင် အရှင်လတ်လတ် သတ်၍ သူတို့နတ်ကို ပူဇော်ပသကြ၏။

ဟာနန်ဒို ကောတက် ခေါင်းဆောင်သည့် စပိန်တို့သည် အက်ဇတက်ဘုရင်ကို ပုန်ကန်ခြားနားသော တိုင်းရင်းသား များနှင့် ပူးပေါင်းကာ အက်ဇတက်တို့ကို တိုက်ခိုက်ရာ အောင်မြင်၍ ၁၅၂၁ ခုနှစ်၌ အက်ဇတက်နိုင်ငံကြီး ပျက်စီး သွားလေသည်။ (ကောတက်အိပ် — ရှု။) ယခုအခါတွင် ရှေးအက်ဇတက်လူမျိုး၏ အသိဉာဏ်တိုးတက်မှု ရှိခဲ့ခြင်းကို ပျက်စီးနေသော ဘုရားဝတ်ကျောင်းများနှင့် ထွင်းထုထား သည့် ကျောက်တုံးကြီးများကို တွေ့မြင်နိုင်ခြင်းဖြင့်သာ သိရပေတော့သည်။

ချောကလက်၊ တိုမာတိုးဆိုသည့် အင်္ဂလိပ်စကားလုံး များသည် အက်ဇတက်လူမျိုး၏စကားများမှ ဖြစ်ပေါ်လာ ခြင်းဖြစ်လေသည်။

အက်တနမီးတောင်။ ။ အက်တန မီးတောင်သည် ဣတလီနိုင်ငံ နေပယ်မြို့အနီးရှိ ဗီဆူးဗီးယပ်မီးတောင်မှ တောင်စူးစူး မိုင် ၂၀၀ ခန့် ကွာဝေးသော စတူလီကျွန်း၏ အရှေ့ဖက်ကမ်းတွင် တည်ရှိ၏။ ဗီဆူးဗီးယပ်ကဲ့သို့ မကြာ မဏ ပေါက်ကွဲခြင်းမရှိသော်လည်း ယခုအချိန်အထိ အကြိမ် ပေါင်း ၈၀ ကျော်မျှ ပေါက်ကွဲခဲ့ဘူး၏။ ဗီဆူးဗီးယပ် တောင်ထက် အသက်ပို၍ ကြီးရင့်၊ ပို၍လည်း မြင့်သည့် အပြင် မီးတောင်ပေါက်ကွဲရာတွင်လည်း ပိုမို၍ ပြင်းထန် လှသော တောင်ကြီး ဖြစ်၏။ တောင်ထွတ်၏ အမြင့်မှာ ၁၀၇၄၁ ပေရှိလျက် တောင်ခြေရင်းပတ်လည်မှာ မိုင် ၁၀၀ မျှရှိလေသည်။ ဘီစီ ၄၇၉ ခုနှစ်လောက်က ပဌမဆုံးအကြိမ် မီးတောင်ပေါက်ကွဲ၍ ၁၉၄၇ ခုနှစ်က နောက်ဆုံးအကြိမ် ပေါက်ကွဲခဲ့ဘူး၏။ ၁၁၆၉ ခုနှစ်က မီးတောင် ပေါက်ကွဲခဲ့ ရာတွင် ထိုမီးတောင်အနီးရှိ ကတန်းနီးယားမြို့တွင် လူပေါင်း ၁၂၅၀၀ မျှ သေကြေပျက်စီး သွား၏။ ၁၆၆၉ ခုနှစ်တွင် ပေါက်ကွဲသော အကြိမ်၌ကား လူပေါင်း ၂၀,၀၀၀ ခန့် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရ၏။ ၁၇၉၂ ခုနှစ်တွင်တကြိမ် ပေါက်ကွဲ ပြန်ရာ ထိုအကြိမ်၌ တနှစ်ခန့်ပင် ထိုသို့မကြာခဏ မီးတောင် ပေါက်ကွဲလေ့ ရှိသော်လည်း အနီးအနားပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်ကြသူတို့မှာ များစွာ ကြောက်ရွံ့ဟန် လက္ခဏာ မရှိချေ။ တောင်ခါးပန်းတလျှောက် အောက်ပိုင်းအရပ် များသည် အထူးမြေဩဇာကောင်းမွန်သဖြင့် လူနေအိမ်ခြေ စည်ကားလှ၏။ (ဗီဆူးဗီးယပ်မီးတောင် — လည်းရှု။)

မီးတောင်ပေါ်သို့ တက်သွားသောအခါ ပေ ၂,၀၀၀ အထိ ငှက်ပျော၊ လိမ်မော်၊ ရှောက်၊ သံလွင်၊ သဖန်းပင် များ စိုက်ပျိုးထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ အလယ်ပိုင်း၌

စတူလီကျွန်း အရှေ့ဖက်ကမ်းတွင် တည်ရှိသော အက်တနမီးတောင်

www.burmeseclassic.com

ဘက်ကျားပင်၊ မေပယ်ပင်၊ ထင်းရှူးပင်နှင့် ဝက်သစ်ချပင် များ ရှိ၏။ ပေ ၆,၃၀၀ အထက် မြင့်သောအပိုင်းများကား ချော်မြုပ်၊ ပြာ၊ သတ္တိဖြင့် လွှတ်တီးခေါင်ကြီးဖြစ်၍ တနှစ် လုံးလိုလို ဆီးနှင်းများ ဖုံးအုပ်လျက် ရှိလေသည်။ ဤ မီးတောင်ဝမှာ ကမ္ဘာပေါ်၌ ကန်အများဆုံးထွက်သော နေရာဖြစ်၏။ ပေပေါင်း ၉,၀၇၅ မြင့်သောနေရာ၌ မျှော်စင် ကြီးတခု ရှိသည်။

အက်တလီ, ကလီမင့် ရစ်ချတ် (ခရစ် ၁၈၇၃-၁၉၆၇) ။ ။ မြန်မာ့ လွတ်လပ်ရေးသမိုင်းတွင် ပြိတိသျှ နန်းရင်းဝန် ကလီမင့် ရစ်ချတ် အက်တလီ အမည်သည် မြန်မာခေါင်းဆောင်ကြီးများဖြစ်ကြသောဗိုလ်ချုပ်အောင် ဆန်း၊ သခင်နုတို့၏ အမည်များနှင့် အတူ ထင်ရှားခဲ့လေ သည်။ အဆိုပါ မြန်မာ့ ခေါင်းဆောင်ကြီးများနှင့် အက် ထလီတို့ ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည့် “အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာ ချုပ်” နှင့် “နု-အက်တလီစာချုပ်” တို့မှာ မြန်မာ့ လွတ် လပ်ရေးသမိုင်းတွင် ထင်ရှားသောကြောင့်ဖြစ်၏။

ထလီမင့် ရစ်ချတ် အက်တလီသည် ၁၈၇၃ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်၍ အောက်စဖို့ တက္ကသိုလ်တွင် ပညာ သင်ကြားခဲ့ လေသည်။ ၁၉၀၅ ခုနှစ်တွင် ဝတ်လုံဘွဲ့ ရခဲ့ပြီးနောက်သုံး နှစ်ခန့် အမှုလိုက်နေခဲ့၏။ ၁၉၀၇ ခုနှစ်တွင် ဖေဗီယန် အသင်းသို့ ဝင်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်ဘော လီယာ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လူမှုရေးပညာကဏ္ဍ အဖြစ်ဆောင် ရွက်ခဲ့သည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဂါလတ်ပိုလီ၊ မက် ဆိုင်းတေးမီးယား နှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံ စစ်မျက်နှာ တို့တွင် အချုပ်ထားကားတပ်၌ အမှုထမ်းခဲ့ရာ၊ နှစ်ကြိမ် တိုင်တိုင် အပ်ရာရရှိခဲ့၏။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်မှူး အဖြစ် အမှု ထမ်းနေရာမှ အငြိမ်းစား ယူလိုက်လေသည်။ ၁၉၁၉-၂၀ ခုနှစ်တွင် စဘက်ပန်း မြို့တော်ဝန်အဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက် ခဲ့သည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်မှစ၍ လိုင်းမဟောက်စ နယ်အတွက် အထွေထွေ (အလုပ်သမား) အဖွဲ့၏ ကိုယ်စားလှယ် လွှတ် ထောင်အမတ် ဖြစ်လာလေသည်။

၁၉၂၄ ခုနှစ် ပဌမလောဘအစိုးရအဖွဲ့တွင် အက်တလီ သည် စစ်ပက်ဆိုင်ရာ လက်ထောက် အတွင်းဝန် အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၂၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၃၁ ခုနှစ်အထိ သစ်တောင်ညောင်ခဲသော လောဘအစိုးရအဖွဲ့တွင် လန်ကန် အထွေထွေအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် အဖြစ်ရင်း၊ စာတိုက် ဝန်ကြီးအဖြစ် ရင်း ခန့်အပ်ခြင်းခံရသည်။ ထိုနှစ်များ အတွင်း၌ပင် လေ အာအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် အတိုက်အခံ ခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာခဲ့ပြန်၏။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် ညွန့်ပေါင်း အစိုးရ ဖွဲ့စည်းသော အခါ အက်တလီသည် တံဆိပ်တော်ဝန်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့

ပြိတိသျှ နန်းရင်းဝန်ဟောင်း ကလီမင့် ရစ်ချတ် အက်တလီ

ရ၏။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် ဒိုမိုနီယန်နိုင်ငံများဆိုင်ရာ ဝန်ကြီး အဖြစ်ရင်း၊ ထိုနောက်တွင် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ ဝန်ကြီးအဖြစ်ရင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပြန်သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် လောဘာ (အလုပ်သမား) အစိုးရအဖွဲ့ တက်လာ သောအခါအက်တလီသည် ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်လာလေသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အမှူးရှိသော မြန်မာခေါင်းဆောင်များသည် လွတ်လပ်ရေး အတွက် အင်္ဂလန်သို့ သွားပြီးလျှင် အက်တလီ အစိုးရနှင့် အရေးဆိုကြရသည်။ အက်တလီအစိုးရက မြန်မာတို့တောင်း ဆိုသော လွတ်လပ်ရေးကို အသာတကြည် ပေးအပ်ရန် သဘောတူပြီးလျှင် အာဏာလွှဲပြောင်းရေး အတွက် နု အက်တလီစာချုပ်ကို လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့ရကား အက်တ လီ၏ အမည်မှာ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးသမိုင်းတွင် ထင်ရှား ရစ်လေတော့မည် ဖြစ်သည်။ (အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ်။ နု-အက်တလီစာချုပ် - လည်းရှု။)

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် နှစ်ဦးတွင် ကျင်းပခဲ့သော ရွေးကောက်ပွဲကြီး၌လည်း လေဘာပါတီပင် အနိုင်ရရှိ နေသေး သဖြင့် လေဘာ အစိုးရအဖွဲ့သည် တည်မြဲလျက် ရှိပြန်ရာ အက်တလီပင် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပြန်လေသည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ရာထူးမှ ထွက်လိုက်ပြီးနောက် ဒုတိယ အယ်လစ်ဗက် ဘုရင်မက ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် သူ့ကို အားညွှတ် ချီးမြှင့်လေသည်။

မစ္စတာအက်တလီသည် ၁၉၅၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၆ ရက်နေ့မှ ၁၅ ရက်နေ့အထိ ရန်ကုန်မြို့၊ မြို့တော်ခန်းမကြီး၌ “အာရှဆိုရှယ်လစ်ညီလာခံ” ကျင်းပခဲ့စဉ်က ထိုညီလာခံသို့ တက်ရောက်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ခဲ့ဘူးသည်။

အား အက်တလီသည် ၁၉၆၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့၌ အသက် ၈၄ နှစ်အရွယ်တွင် ကွယ်လွန်သွားလေသည်။

အက်တီမော်လိုဂျီ။ ။ စကားတစ်မြစ်ပညာရပ် — ရှု။

အက်တမ်။ ။ ဤလောကကြီးအတွင်း၌ရှိကြကုန်သော အရာဝတ္ထုဟူသမျှတို့သည် ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်စွမ်းနိုင်သော အလွန်သေးငယ် သိမ်မွေ့လှသည့် မြေမှုန်တို့ဖြင့်သာ စုပေါင်း ဖွဲ့စည်းထားသည်ဟု ရှေးခေတ်အခါကပင် လူအများတို့ ယူဆလာခဲ့ကြလေသည်။ ဘီစီ ၄၀၀ ခန့်က ဒီမော့ကရစ်တပ် အမည်ရှိလော ဂရိလူမျိုး ဒဿနိကဗေဒပညာကျော်က လောကကြီးအတွင်း၌ တစ်စုံတစ်ရာသာမျှမရှိသော အာကာသများနှင့် မျက်စိဖြင့် မမြင်ကောင်းသော မြေမှုန်တို့ရှိကြောင်း ပြောခဲ့လေသည်။ ထိုပညာရှိကြီး အလိုအားဖြင့် ခြစ်သည် ထိုမြေမှုန်တို့ စုပေါင်း၍ ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ ပတ်ဝန်းကျင်တွင်ရှိကြသော တော၊ တောင်၊ ရေမြေ လူသတ္တဝါမှန်သမျှတို့သည် ကျွန်ုပ်တို့ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ တွေ့မြင်နေရသကဲ့သို့ အငွေ၊ အရည်၊ အခဲ၊ အနေဖြင့် မဟုတ်ပဲ အမှန်အားဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော အလွန်သေးငယ်သည့် မြေမှုန်ကလေးများ စုပေါင်း ဖွဲ့စည်း ထားခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ ထိုမြေမှုန်ကလေးများကို အက်တမ်ဟု ခေါ်ဆိုကြ၏။ အက်တမ် ဟူသည်မှာ ဂရိဘာသာ ဝေါဟာရဖြစ်၍ မြန်မာဘာသာဖြင့်ဆိုလျှင် ခွဲစိတ်၍ မရသော မြေမှုန်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရလေသည်။

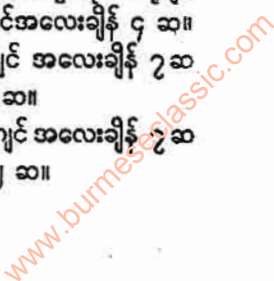
အက်တမ်တို့သည် ပကတိ မျက်စိဖြင့် မမြင်စွမ်းနိုင်အောင် သေးငယ် လှသောကြောင့် အက်တမ်ပေါင်း တသန်းမျှကို စီထားသည့်တိုင်အောင် ဆံခြည်ပင်တလုံးစာမျှပင် ရှိလိမ့်မည် မဟုတ်ချေ။ ဤမျှ မေးငယ်သော အက်တမ်များသည် စကြာဝဠာတခုလုံးနှင့် မြင်မြင်သမျှ အရာ

ဝတ္ထုမှန်သမျှကို တည်ဆောက်ထားသော အုပ်ချုပ်များပင် ဖြစ်ကြ၏။

ယနေ့အထိ သဘာဝ အလျောက် တွေ့ရှိထားသော ခြစ်စင်တို့၏ အရေအတွက်မှာ ၉၂ မျိုးဖြစ်ရာ ထိုခြစ်စင်တို့၏ အက်တမ်အမျိုးပေါင်းမှာလည်း ၉၂ မျိုး ရှိသည်ဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ ထိုအက်တမ်တို့သည် အမျိုးမျိုးအဖွဲ့အဖွဲ့ ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်ကြ၍သာ ကုဋေကုဋာမက မရေတွက်နိုင်အောင် အမျိုးအစား များပြားသော ပစ္စည်းများ ဖြစ်လာကြပေသည်။ ယခုအခါ ကျွန်ုပ်တို့ သိရှိနားလည်ကြသော ဓာတုဗေဒ ပညာမှာ ဂျွန် ဒေါ်လတန် တီထွင်ခဲ့သော အက်တမ် သီအိုရီကို အခြေပြုကာ ပေါ်ပေါက်ထွန်းကား၍ ထိုးတက်လာရသော သိပ္ပံပညာရပ် ဖြစ်ပေသည်။ ခရစ် ၁၈၀၈ ခုနှစ်လောက်တွင် မန်ချက်စတာမြို့သား ကျောင်းဆရာ ဂျွန် ဒေါ်လတန်သည် သူ၏ အက်တမ် သီအိုရီကို စတင်တီထွင်ခဲ့ရာ၌ ခြစ်စင်တို့တွင် အလေးချိန် တခုခုရှိသော အက်တမ်တို့ ပါဝင်ရမည်ဟု ယူဆပြီးလျှင် (၁) ဓာတုအချိုးမှန် နိယာမနှင့် (၂) ဓာတုအချိုးဆတိုးနိယာမ နှစ်မျိုးကို စတင်ကြံစည်ရှင်းလင်း ပြသခဲ့လေသည်။

ပဌမ ဓာတုအချိုးမှန် နိယာမကို ရှင်းလင်း ပြသရာ၌ ဓာတုခြစ်ပေါင်း တမျိုးတွင် ပါဝင်မြဲ ခြစ်စင်တို့၏ အလေးချိန် အချိုးသည် အစဉ်မှန်ကန်ရမည်ဟု ဖော်ပြထား၏။ ပုံပမာ-ရေကို ရေတွင်း၊ ရေကန်၊ မြစ်၊ ချောင်း အသီးအသီးတို့မှ ရရှိနိုင်သည့်ပြင် ဓာတုဗေဒနည်းဖြင့်လည်း ရရှိနိုင်ရာ မည်သည့်နည်းဖြင့် ရသည်ဖြစ်စေ ထို ရေသည် ဟိုက်ဒြိုဂျင် အလေးချိန်တဆနှင့် အောက်ဆီဂျင် အလေးချိန် နှစ်ဆဖြင့် ပေါင်းစပ် ထားကြောင်း တွေ့ရ၏။ ဤအချိုးအဆမှာ မည်သည့်အခါမျှ ပြောင်းလဲခြင်း မရှိပဲ အစဉ်မှန်ကန်လေသည်။

ဒုတိယနည်းဖြစ်သော ဓာတုအချိုးဆတိုး နိယာမကို ရှင်းလင်းပြသရာ၌ ခြစ်စင်တမျိုးသည် အခြားခြစ်စင်တမျိုးနှင့် ပေါင်းစပ်၍ တဆထက်များသော ခြစ်ပေါင်းများ ဖြစ်လာသောအခါ ပေါင်းစပ်ပါဝင်သော ထိုခြစ်စင်၏ အလေးချိန်အသီးအသီးသည် အငယ်ဆုံး အလေးချိန်နှင့် ဆတိုးအချိုးကျဖြစ်ရမည်အကြောင်းကို ဖော်ပြလေသည်။ ဥပမာ ပြုရသော် နိုက်ထရိုဂျင်နှင့် အောက်ဆီဂျင်တို့ ပေါင်းစပ်ရာ၌ အောက်ဆီဂျင်၏အချိုးသည် လေးလီအချိုးလိုက်ပေါင်းစပ်ထားကြောင်း တွေ့ရ၏။ ပဌမ ခြစ်ပေါင်းတွင် နိုက်ထရိုဂျင် အလေးချိန် ၇ ဆနှင့် အောက်ဆီဂျင်အလေးချိန် ၄ ဆ။ ဒုတိယခြစ်ပေါင်းတွင် နိုက်ထရိုဂျင် အလေးချိန် ၇ ဆနှင့် အောက်ဆီဂျင် အလေးချိန် ၈ ဆ။ တတိယခြစ်ပေါင်းတွင် နိုက်ထရိုဂျင် အလေးချိန် ၇ ဆနှင့် အောက်ဆီဂျင် အလေးချိန် ၁၂ ဆ။

စတုတ္ထမြစ်ပေါင်းတွင် နိုက်ထရိုဂျင် အလေးချိန် ၇ ဆနှင့် အောက်ဆီဂျင် အလေးချိန် ၁၆ ဆ။

ပဉ္စမ မြစ်ပေါင်းတွင် နိုက်ထရိုဂျင် အလေးချိန် ၇ ဆနှင့် အောက်ဆီဂျင် အလေးချိန် ၂၀ ဆ။

ဤသို့ အသီးအသီး ပေါင်းစပ်ထားသော အထက်ပါ ဂဏန်းများကိုကြည့်လျှင် နိုက်ထရိုဂျင် အလေးချိန် ၇ ဆတိုင်းတွင် အောက်ဆီဂျင်သည် အလေးချိန်အားဖြင့် ၄ ဇီ အချိုးလိုက် ပေါင်းစပ် ထားသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ တနည်းအားဖြင့် အောက်ဆီဂျင် အလေးချိန် အဆများ ဖြစ်သော ၄၊ ၈၊ ၁၂၊ ၁၆၊ ၂၀ တို့ကိုကြည့်လျှင် ထိုဂဏန်းများမှာ ၄ နှင့် စားနိုင်သည့် ဂဏန်းများသာ ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရလေသည်။

အက်တမ်အလေးဆ။ ။ ၉၂ ပါးသော မြစ်စင်တို့၏ ၉၂ မျိုးသော အက်တမ်တလုံးတလုံးတွင် သီးခြား အလေးချိန် တမျိုးစီ ရှိကြ၏။ အက်တမ်သည် အလွန်သေးငယ်သိမ်မွေ့လှ၍ မမြင်စွမ်းနိုင်သော ပစ္စည်း ဖြစ်သောကြောင့် သီးခြား အလေးချိန် ရှိသည်ဟု ဆိုရငြားသော်လည်း

တကယ် အလေးချိန်ရရှိမှုမှာ အလွန် ခဲယဉ်း လှပေသည်။ ဓာတုမြစ်စင်တို့တွင် အပေါ့ဆုံးဖြစ်သော ဟိုက်ဒြိုဂျင် မြစ်စင်၏ အက်တမ်အလေးချိန်ကို ကေမူအနေဖြင့် ထားခဲ့၏။ သို့ရာတွင် မြစ်ပေါင်းများတွင် အောက်ဆီဂျင်သည် ဟိုက်ဒြိုဂျင်ထက် ဓာတ်ပေါင်းစပ်ရာ၌ ပိုမို လွယ်ကူသောကြောင့်၎င်း၊ ဟိုက်ဒြိုဂျင်သည် အလွန်အလွန် ပေါ့ပါးလှသဖြင့် လက်တွေ့ စမ်းသပ်ရာတွင် အများများ တွေ့တတ်သောကြောင့်၎င်း ဟိုက်ဒြိုဂျင်ကို ကေမူအဖြစ် မထားပဲ အောက်ဆီဂျင်အက်တမ်ကိုသာ ပြည်ထောင်အသီးအသီးမှ အားလုံးသော ဓာတုဗေဒပညာရှင်တို့က ကေမူအဖြစ် ရွေးချယ်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဟိုက်ဒြိုဂျင် အက်တမ်ထက် ၁၅.၈၈ လေးသော အောက်ဆီဂျင်အက်တမ်၏ အလေးချိန်ကို ၁၅.၈၈ မထားပဲ ၁၆ တိတိထား၍ ဟိုက်ဒြိုဂျင် အက်တမ် အလေးချိန်ကို ၁.၀၀၈ ဟု သတ်မှတ်ထားကြ၏။

ဤကေမူ အလေးချိန်ကို ယနေ့တိုင်အောင် သုံးစွဲလျက် ရှိရာ သာမန်ကိစ္စများတွင် ဒဿမကိန်းများကိုဖြတ်၍ ဟိုက်

၁၉၄၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၄ ရက်နေ့၌ ဗီကီနီကျွန်းအနီးရေအောက်တွင် အက်တမ်ဗုံး စမ်းသပ်စောက်ခွဲစဉ်က ထွေပြင်ရမှု

အက်တမ်

ဒြိုဂျင် အက်တမ်အလေးချိန်နှင့် အောက်ဆီဂျင်အက်တမ် အလေးချိန်အသီးအသီးကို ၁ နှင့် ၁၆ ဟု သတ်မှတ်လိုက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကေမုထားသော အက်တမ် အလေးချိန်ကို ရထားပြီးသောအခါ ထိုအက်တမ်နှင့် အခြား အခြားသောအက်တမ်တို့ကို နှိုင်းရှည့်ကြည့်လျှင် ထိုအက်တမ်တို့သည် အောက်ဆီဂျင်အက်တမ်ထက် မည်မျှလေး၍ မည်မျှ ပေါ့ကြောင်းကို သိရသဖြင့် ထိုအက်တမ်တို့၏ အလေးဆများကိုလည်း သိရှိနိုင်လေသည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အလွယ်ဆုံးဖြစ်သည့် ဒုတိယ ဖြစ်ပေါင်း နိုက်ထရိုဂျင် အောက်ဆီဂျင် NO တွင် နိုက်ထရိုဂျင် အလေးချိန် ၇ ဆနှင့် အောက်ဆီဂျင် အလေးချိန် ၈ ဆ ပေါင်းစပ်ထားကြောင်းတွေ့ရ၏။ ထိုဖြစ်ပေါင်း တွင် နိုက်ထရိုဂျင် အက်တမ်တစ်ခုနှင့် အောက်ဆီဂျင် အက်တမ်တစ်ခု ပေါင်းစပ်ထား၏။ အောက်ဆီဂျင် အလေးချိန်ကို ၁၆ ဆ လုပ်လိုက်သောအခါ နိုက်ထရိုဂျင် အလေးချိန်သည် ၁၄ ဖြစ်လာ၏။ သို့သော် အောက်ဆီဂျင် အက်တမ် အလေးဆမှာ ၁၆ ဖြစ်သဖြင့် နိုက်ထရိုဂျင် အက်တမ်၏ အလေးဆမှာ ၁၄ ဖြစ်တော့၏။

တဖန် အိုင်းယန်းအောက်ဆီဂျင် FeO ဖြစ်ပေါင်းတွင် အိုင်းယန်းအလေးချိန် ၇ ဆနှင့် အောက်ဆီဂျင် အလေးချိန် ၂ ဆ ပေါင်းစပ်ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ထိုဖြစ်ပေါင်း တွင်လည်း အိုင်းယန်း အက်တမ်တစ်ခုနှင့် အောက်ဆီဂျင် အက်တမ်တစ်ခု ပေါင်းစပ်လျက် ရှိပေသည်။ အောက်ဆီဂျင်အဆကို ၂ မှ ၁၆ အထိ တိုးပေး လိုက်သောအခါ အိုင်းယန်း၏ အဆသည်လည်း ၇ မှ ၅၆ အထိ တိုးတက်လာတော့၏။ သို့သော် အောက်ဆီဂျင်၏ အက်တမ် အလေးဆမှာ ၁၆ ဖြစ်သဖြင့် အိုင်းယန်း၏အက်တမ် အလေးဆမှာ ၅၆ ဖြစ်တော့၏။ ထိုအတူ အိုင်းယန်းအားလဖိုက်စ် ခေါ် သံနှင့် ကန့်ဒြိုဂျင်ပေါင်းတွင်လည်း သံ၏ အက်တမ် အလေးဆသည် ၅၆ ဖြစ်သောကြောင့် ကန့်အက်တမ်၏ အလေးဆသည် ၃၂ ဖြစ်ကြောင်း သိရလေသည်။

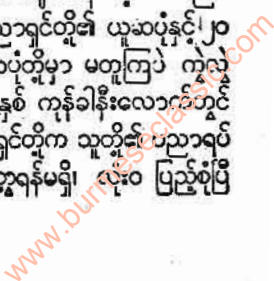
ဤအက်တမ်အလေးဆများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင် ရှုဂ္ဂလူမျိုး ဓာတုဗေဒပညာကျော် ဒီမီထရီ မင်ဒီလေးယက်သည် အက်တမ်အလေးဆ ဇယားကွက်ကို စီစဉ်ရေးသားခဲ့လေသည်။ ထိုအကြောင်းကို ဓာတုဗေဒ အကြောင်းရပ်တွင် အကျယ်ဖော်ပြထားသည်။

၁၈၁၁ ခုနှစ်တွင် ဣတလီပြည်သား ဓာတုဗေဒ ပညာကျော်တဦးဖြစ်လော အာဖိုဂါးဒရိုးသည် မော်လီကျူး၏ သဘောကို စတင် ဖော်ပြခဲ့လေသည်။ ထိုမော်လီကျူး၏ သဘောသည် အက်တမ် သီအိုရီကို ပိုမိုခိုင်မြဲစေလေသည်။ အာဖိုဂါးဒရိုး ယူဆပုံမှာ ဖြစ်စဉ်တို့ ပေါင်းစပ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဖြစ်ပေါင်းတမျိုး၏ ဂုဏ်သတ္တိများ တစုံတရာ

မပျက်ပြားပဲ တည်မြဲနေနိုင်သည့် အငယ်ဆုံးသော အစိတ်အပိုင်းမှာ မော်လီကျူး ဖြစ်သည်ဟု ယူဆ၏။ မော်လီကျူးကို မသိရမီက အက်တမ်ဟူသော ဝေါဟာရ တခုတည်းကိုပင် ဖြစ်စဉ်နှင့် ဖြစ်ပေါင်းနှစ်မျိုးစလုံးတွင် အရာရာ အနှောနှော အသုံးပြုခဲ့ကြလေသည်။ ဓာတုဗေဒ အလိုအားဖြင့် ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဓာတ်ငွေ့ကိုသိသော ဖြစ်စဉ်၏ အသေးငယ်ဆုံးသော အစိတ်အပိုင်းကို ပြဆိုလိုသောအခါ ဟိုက်ဒြိုဂျင်အက်တမ်ဟု ခေါ်လေ့ရှိ၏။ သို့သော် ဟိုက်ဒြိုဂျင်နှင့် အောက်ဆီဂျင်ဖြစ်စဉ် နှစ်မျိုး ပေါင်းစပ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရေကိုသိသော ဖြစ်ပေါင်း၏ အသေးငယ်ဆုံးသော အစိတ်အပိုင်းကို ပြဆိုလိုသောအခါ ရေမော်လီကျူးဟု ခေါ်လေ့ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် မော်လီကျူးနှင့် အက်တမ်တို့ကို အဓိပ္ပာယ် ကွဲကွဲပြားပြား သိရှိနားလည်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

ဟိုက်ဒြိုဂျင်အက်တမ်နှစ်ခုနှင့် အောက်ဆီဂျင်အက်တမ်တစ်ခုတို့ ပေါင်းစပ်၍ ဖြစ်လာသော ရေမော်လီကျူးတွင် ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဖြစ်စဉ်၏ ဂုဏ်သတ္တိများလည်း မရှိအောက်ဆီဂျင်ဖြစ်စဉ်၏ဂုဏ်သတ္တိများလည်းမရှိသာမန်ရေ၏ဂုဏ်သတ္တိများသာ ရှိကြလေသည်။ အက်တမ်ဟူသော ဝေါဟာရကို ဓာတုဗေဒအလိုအားဖြင့် ဖြစ်စဉ်တို့အဖို့ အသုံးပြု၍ ဖြစ်စဉ်တို့၏ အက်တမ်တို့ဖြင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသော ဖြစ်ပေါင်းတို့အဖို့မှာမူကား မော်လီကျူးဟူသော ဝေါဟာရကို အသုံးပြုရသည်။ ထို့ကြောင့် ဟိုက်ဒြိုဂျင် အက်တမ် နှစ်ခုနှင့် အောက်ဆီဂျင် အက်တမ်တစ်ခုတို့ ပေါင်းစပ် ဖွဲ့စည်းမိလျှင် ရေမော်လီကျူးတခု ဖြစ်လာသည်ဟု ဆို၏။ ထိုပြင် ဓာတ်ငွေ့တွင် ဖြစ်စဉ်တို့သည် အက်တမ်အဖြစ်ဖြင့် တည်မနေကြပဲ အက်တမ်ချင်း ဖွဲ့စည်း၍ မော်လီကျူး အဖြစ်ဖြင့် တည်နေတတ်ကြ၏။ ယင်းသို့ဖြစ်ရကား ဟိုက်ဒြိုဂျင် မော်လီကျူးတခုတွင် ဖွဲ့စည်းပါဝင်သော ဟိုက်ဒြိုဂျင် အက်တမ်နှစ်ခု ပါရှိ၏။ အောက်ဆီဂျင် မော်လီကျူး တခုတွင် အောက်ဆီဂျင် အက်တမ်နှစ်ခု ပါဝင် ဖွဲ့စည်းလျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါင်းတွင် ဖြစ်စေ၊ ဖြစ်စဉ်တွင် ဖြစ်စေ ဓာတ်ဂုဏ်သတ္တိမပျက်ပဲ အသေးငယ်ဆုံး တည်နေနိုင်သည့် အစိတ်အပိုင်းကို မော်လီကျူးဟုခေါ်ကြောင်း သိရသည်။

သိပ္ပံပညာသည် တဖြည်းဖြည်း တိုးတက် ထွန်းကားလာရသော ပညာမျိုး ဖြစ်သောကြောင့် တခေတ်ထက် တခေတ် တိုးတက်၍ ဆန်းပြား ကျယ်ဝန်း ခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉ ရာစုနှစ်က သိပ္ပံပညာရှင်တို့၏ ယူဆပုံနှင့် ၂၀ ရာစုနှစ် သိပ္ပံပညာရှင်တို့၏ ယူဆပုံတို့မှာ မတူကြပဲ ကွဲလွဲခြားနားကြပေသည်။ ၁၉ ရာစုနှစ် ကုန်ခါနီးလောက်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြသော သိပ္ပံပညာရှင်တို့က သူတို့၏ ပညာရပ်များတွင် အသစ်အဆန်းထပ်မံတွေ့ရန်မရှိ၊ လုံးဝ ပြည့်စုံပြီ

ဟု ထင်မှတ်ခဲ့ကြလေသည်။ သိပ္ပံပညာကျော်တဦးကဆိုလျှင် ၁၉ ရာစုနှစ်၏ သိပ္ပံပညာတိုးတက်လာပုံကို ချီးကျူးပြောဆိုရာတွင် ရှေးအဖို့ သိပ္ပံပညာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အသစ် အဆန်းတို့ကို ထပ်မံရှာဖွေရန်နှင့် အသစ်ထွင်ရန် လိုတော့မည် မဟုတ်။ အတိတ်က ပညာရပ်များကို ပြန်လည် စစ်ဆေးကြရန်သာ လိုမည်ဟူ၍ပင် ထင်မြင်ချက် ပေးခဲ့လေသည်။ သို့သော် ယင်းသို့ ထင်မြင်ချက် ပေးခဲ့ပြီးနောက် နှစ်နှစ်ကျော်ကျော်လောက်မှာပင် သိပ္ပံပညာလောကကို ချောက်ချားစေသည့် အသစ် အဆန်းများ ပေါ်ပေါက် လာခဲ့လေသည်။

၁၈၅၅ ခုနှစ်တွင် ဗီလဟင်း ကွန်းရတ် ရန်ကင်းသည် အိပ်စရေးဟု ခေါ်သည့် ရောင်ခြည်သစ်တခုကို စတင်တွေ့ရှိခဲ့လေသည်။ ရန်ကင်း တွေ့ရှိပြီးသည့် နောက်တနှစ် ၁၈၅၆ ခုနှစ်၌ ပါရစ်မြို့တွင် အန်ထော်နီ ဟင်နရီ ဗက္ကရဲသည် ယူရေနီယမ် ခြစ်စင်မှ အတုံးအခဲဖြစ်သော အရာဝတ္ထုတို့ကို ဖောက်ထွင်း ဖြတ်သန်း သွားနိုင်သည့် အိပ်စရေးကဲ့သို့သော ရောင်ခြည်တမျိုးကို စတင်တွေ့ရှိပြန်၍ ရေဒီယမ် ခြစ်စင် အသစ်ကို ရှာဖွေ တွေ့ရှိရန် အတွက်ပင် လမ်းထွင်ပေးခဲ့သေး၏။ ၁၈၉၈ ခုနှစ်တွင် ကျူးရီး ဇနီးမောင်နှံတို့က ပရိသတ်ပေးပို့ပေးခဲ့သော ယူရေနီယမ်ပါသည့် ပစ္စည်းရိုင်းမှ ရေဒီယမ်အမည်ရှိသော ခြစ်စင်အသစ်အဆန်းကို စတင်တွေ့ရှိကြလေသည်။

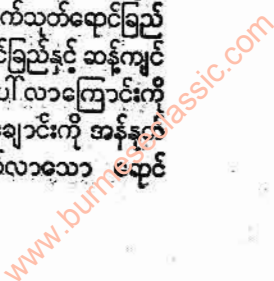
ရေဒီယမ်ခြစ်စင်ကို တွေ့ရှိရပြီးနောက် သိပ္ပံပညာရှင်တို့သည် အိပ်စရေးနှင့် ရေဒီယမ်တို့၏ ဂုဏ်ထူးသတ္တိထူးများ အတွက် အကြောင်းရင်းကို စတင်၍ စုံစမ်းခဲ့ကြလေသည်။ ယင်းသို့ စုံစမ်းသောအခါ အိပ်စရေးနှင့် ရေဒီယမ်သတ္တိတို့၏ အထို အားဖြင့် အက်တမ်လောကထက် ငယ်သော လောကထစ် တခု ရှိရမည်ဟု အခိုင်အမာ သိရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်ကဆိုလျှင် ခြစ်စင်တို့၏ အသေးငယ်ဆုံးသော အစိတ်အပိုင်းမှာ အက်တမ်ပင် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆယုံကြည်လျက်ရှိနေကြလေသည်။ သို့ရာတွင် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အိပ်စရေးနှင့် ရေဒီယမ်သတ္တိကို စုံစမ်း ကြည့်သောအခါ ထိုရောင်ခြည်တို့၏ အလိုအားဖြင့် အက်တမ်သည် တခုတည်းနှင့် ပြည့်စုံသောအဆောက်အအုံမဟုတ်ပဲ အက်တမ်ဖြစ်ရန် အက်တမ်ထဲတွင် အက်တမ်ထက် ငယ်သော အရာဝတ္ထုများ ပါရှိကြောင်းကို သိရှိရလေသည်။

အက်တမ်ထက် ငယ်သော လောကထစ်ကို ဂျိုးဇက် ဂျန် သွန်မဆင်ဆိုသူ တက္ကသိုလ်ပါမောက္ခကြီးတဦးက စတင်ရှာဖွေစုံစမ်းကြည့်၏။ သွန်မဆင်သည် ထိုစဉ်က အသစ်တွေ့ရှိခြင်းသော အိပ်စရေးများနှင့် စမ်းသပ်လုပ်ကိုင်ကြည့်သည်။ ယင်းသို့ စုံစမ်းကြည့်ရာတွင် ကက်သုတ်ရောင်ခြည်တန်းတွင် အက်တမ်ထက်ငယ်သော အရာဝတ္ထုတို့ပါကြောင်းကို သိရှိ

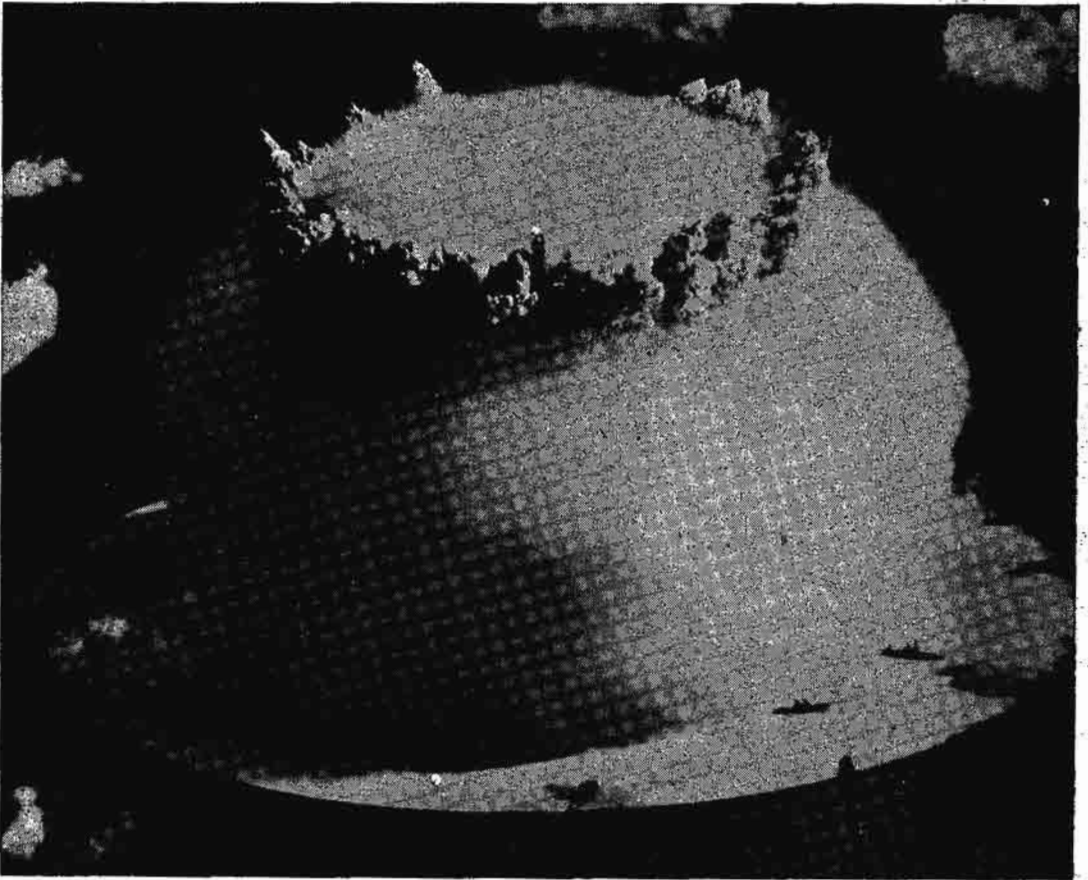
လေသည်။ ကက်သုတ်ရောင်ခြည် ရရှိလာပုံကို ဖော်ပြရန် လိုပေမည်။ ဆာ ဝီလျံ ကရု စီမံပြုလုပ်သော ကရုကျွန်းခေါ် ဖန်ပြောင်းတွင် သတ္တုချောင်းနှစ်ချောင်းကို လျှပ်စစ်လိုက်နိုင်အောင် ဖန်သားတွင် လျှိုသွင်း၍ ဖန်ပြောင်းကို အလုပ်တားပြီးလျှင် အတွင်းမှလေကို လေစုတ်စက်ဖြင့် ကုန်လုနီးမျှ စုတ်ထုတ်လိုက်သည်။ ထိုနောက် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပေးစက် တခုခုနှင့် သတ္တုချောင်းများကို ဆက်သွယ်၍ ဖန်ပြောင်းထဲသို့ လျှပ်စစ်ဓာတ်သွင်းပေးသောအခါ အမဓာတ်နှင့် ဆက်သွယ်ထားသော သတ္တုချောင်းမှ ပျော့သော အလင်းရောင်ခြည်သည် တန်း၍ ထွက်လာသည်ကို တွေ့ရှိရလေသည်။ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားတွင် အမဓာတ်နှင့်ဆက်သွယ်ထားသော သတ္တုချောင်းကို ကက်သုတ်ဟုခေါ်သဖြင့် ထိုရောင်ခြည်တန်းကို ကက်သုတ် ရောင်ခြည်ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။

ကက်သုတ်ရောင်ခြည်ကို စစ်ဆေးကြည့်သောအခါ နေရောင်ခြည်ကဲ့သို့ မဟုတ်ပဲ သံလိုက်နှင့်ပြုသောအခါ ယိမ်းယိုင်တတ်ကြောင်းကို တွေ့ရသဖြင့် ရောင်ခြည်အစစ် မဟုတ်နိုင်ကြောင်း အက်တမ်ထက်အလွန်ငယ်သော အမှုန်များဖြင့် ပြီးသည့် ရောင်ခြည်ဖြစ်ကြောင်းကို သိရှိရတော့၏။ ထိုအက်တမ်ထက်ငယ်သော အရာဝတ္ထုတို့ကို ကော်ပါးဆဲဟု အမည်ပေးခဲ့လေသည်။ သို့သော်လည်း ထိုအမည်သည် တဖြည်းဖြည်း တိမ်ကောသွားခဲ့ရပြီးနောက် ကော်ပါးဆဲအမည်အစား အီလက်ထရွန်ဟူသောအမည်သစ်ကို ပေးခဲ့လေသည်။ ဟိုက်ဒြိုဂျင်သည် ဓာတုခြစ်စင်တို့တွင် အပေါ်ဆုံးဖြစ်ကြောင်းသိရှိခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် သွန်မဆင်လက်တွေ့ စမ်းသပ်ကြည့်သောအခါ အီလက်ထရွန်သည် ဟိုက်ဒြိုဂျင်ထက်ပင် ပေါ့သေး၍ အလေးချိန်မှာ ဟိုက်ဒြိုဂျင်အက်တမ်၏ အလေးချိန်ကို အပုံတထောင်ရှစ်ရာပုံလျှင် တပုံခန့်သာရှိကြောင်းကို သိရလေသည်။

ကက်သုတ်ရောင်ခြည်တွင် ပါရှိကြသော အီလက်ထရွန်များသည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အလိုအားဖြင့် အမဓာတ်ရှိသောကြောင့် ထိုအီလက်ထရွန်များကို အမဓာတ်ကို ဆောင်သော လျှပ်စစ်ဓာတ်၏ ဧကမူအဖြစ် ယူဆရလေသည်။ အက်တမ်ထဲတွင် လျှပ်စစ်အမဓာတ်ကို ဆောင်သော အီလက်ထရွန်တို့ ပါရှိကြသောကြောင့် ထိုအီလက်ထရွန်တို့ကို ချေဖျက်နိုင်သော လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်များလည်း ရှိတန်သည်ဟု ယူဆကြပြန်လေသည်။ ယင်းယူဆချက်အတိုင်းပင် အမဓာတ်မှ ထွက်ပေါ်လာသော ကက်သုတ်ရောင်ခြည်ကဲ့သို့ အဖိုဓာတ်မှလည်း ကက်သုတ်ရောင်ခြည်နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော ရောင်ခြည်တမျိုး ထွက်ပေါ်လာကြောင်းကို တွေ့ရှိကြလေသည်။ လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်ချောင်းကို အန်နုတ်ဟုခေါ်သဖြင့် ထိုအဖိုဓာတ်ဖက်မှထွက်လာသော ရောင်

အက်တမ်

ဗီကီနိုကျွန်းအနီးတွင် ဝါးကြိမ်မြောက်အဖြစ် စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲခဲ့သော အက်တမ်ဓါတ်စွမ်းအားကို ဤသို့ ပုံသဏ္ဍာန်တမျိုးဖြင့် ထွေရသည်။

ခြည်ကို အန်နတ်ရောင်ခြည်ဟုခေါ်ကြသည်။ သို့သော် ထိုအဖိုဓာတ်ကို ဆောင်သည့်အန်နတ်ရောင်ခြည်ရှိကြောင်းကို အတည်မပြုသေးပဲ ယာယီအားဖြင့်သာ လက်ခံရန် သိပ္ပံပညာရှင်တို့က သဘောတူညီခဲ့ကြလေသည်။

ဆာ အားနက် ဝါးကြိမ်မြောက်အဖြစ် စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲခဲ့သော အက်တမ်ဓါတ်စွမ်းအားကို ဤသို့ ပုံသဏ္ဍာန်တမျိုးဖြင့် ထွေရသည်။ ဆာ အားနက် ဝါးကြိမ်မြောက်အဖြစ် စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲခဲ့သော အက်တမ်ဓါတ်စွမ်းအားကို ဤသို့ ပုံသဏ္ဍာန်တမျိုးဖြင့် ထွေရသည်။ ဆာ အားနက် ဝါးကြိမ်မြောက်အဖြစ် စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲခဲ့သော အက်တမ်ဓါတ်စွမ်းအားကို ဤသို့ ပုံသဏ္ဍာန်တမျိုးဖြင့် ထွေရသည်။ ဆာ အားနက် ဝါးကြိမ်မြောက်အဖြစ် စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲခဲ့သော အက်တမ်ဓါတ်စွမ်းအားကို ဤသို့ ပုံသဏ္ဍာန်တမျိုးဖြင့် ထွေရသည်။

ကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိခဲ့လေသည်။

အယ်လဖာရောင်ခြည်တွင်ပါသော လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်ဝင်နေသည့်အရာဝတ္ထုများသည် ဗီတာရောင်ခြည်တွင်ပါသော လျှပ်စစ်အမဓာတ်ရှိသည့် အီလက်ထရွန်တို့ထက် လေး၍အသွားနေသော်လည်း တစက္ကန့်လျှင် မိုင်ပေါင်းနှစ်သောင်းနှုန်းခန့်မျှနှင့် ရေဒီယမ်အက်တမ်အတွင်းမှ ထိုးထွက်လာကြကြောင်းကို သိရှိရလေသည်။ အယ်လဖာရောင်ခြည်ကို တခါတရံ အယ်လဖာမြို့မှုန် ဟူ၍လည်း ခေါ်တတ်ကြသည်။ ထူးခြားသော အချက်မှာ ထိုအယ်လဖာမြို့မှုန်များကို စုရုံး၍ စပက်ထရိုစကုပ် မှန်ပြောင်းဖြင့် စုံစမ်းကြည့်ရှုသောအခါထိုမြို့မှုန်များသည် ဟီလီယမ် ဓာတ်ငွေ့ပင် ဖြစ်ကြောင်းကို သိရှိရခြင်းဖြစ်လေသည်။

ဆာ ဝါးကြိမ်မြောက်အဖြစ် စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲခဲ့သော အက်တမ်ဓါတ်စွမ်းအားကို ဤသို့ ပုံသဏ္ဍာန်တမျိုးဖြင့် ထွေရသည်။ ဆာ ဝါးကြိမ်မြောက်အဖြစ် စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲခဲ့သော အက်တမ်ဓါတ်စွမ်းအားကို ဤသို့ ပုံသဏ္ဍာန်တမျိုးဖြင့် ထွေရသည်။ ဆာ ဝါးကြိမ်မြောက်အဖြစ် စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲခဲ့သော အက်တမ်ဓါတ်စွမ်းအားကို ဤသို့ ပုံသဏ္ဍာန်တမျိုးဖြင့် ထွေရသည်။

www.burmeseclassic.com

ကို ဝန်းရံနေကြသည်ဟု သိရှိရသည်။ အီလက်ထရွန်သည် လျှပ်စစ်အမာတ်ကို ဆောင်သည်ဟု သိရှိရပြီး ဖြစ်သောကြောင့် နျူကလိယပ်တွင် လျှပ်စစ် အဖိုဓာတ်တို့ စုရုံး၍ ရွှိတ်နံ့ထုသည်ဟု ရှေးသားဖိုက ဆိုခဲ့လေသည်။

လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်ကိုဆောင်သောမြို့များကို ပရိုတွန် ဟုလည်းမကြားခင် ခေါ်ကြသည်။ ပရိုတွန်သည် လျှပ်စစ် အမာတ်ကိုဆောင်သော အီလက်ထရွန်ထက်အဆပေါင်း ၁၇၀၀ ခန့်မျှ ပို၍ လေးလံကြောင်း သိရှိရသည်။ ယင်း သို့ဖြစ်ရကား အက်တမ်၏အလေးချိန်သည် အက်တမ်တွင် ပါရှိနေသော ပရိုတွန်၏ အလေးချိန်သာဖြစ်၍ အီလက်ထရွန်တို့၏ အလေးချိန်မှာ မပြောပလောက်အောင် နည်းသဖြင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်ပင် မလိုချေ။ အက်တမ်တို့၏ခန္ဓာအိမ်ကို ဆင်ခြင်ကြည့်သောအခါ နျူကလိယပ်ခေါ် လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်ကိုဆောင်သော ဗဟိုဝတ်ဆံနှင့် ထိုဗဟိုဝတ်ဆံကို လှည့်ပတ်ကာ သွားနေသော အီလက်ထရွန်များ ပါဝင်နေကြောင်း နောက်ဆုံးသိရှိရလေသည်။

အာကာသတစ်ခုတွင် ကြယ်၊ ဂြိုဟ်စသည်တို့သည် မိမိတို့ လှည့်ပတ် သွားနေသော လမ်းကြောင်းများအတိုင်းနေထိုင်လှည့်လည်၍ သွားနေသကဲ့သို့ အီလက်ထရွန် တို့သည်လည်း အဆိုပါဗဟိုဝတ်ဆံကို လှည့်လည်ကာ သွားနေကြ၏။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် အက်တမ်များသည် နေစကြဝဠာနည်းတူ တည်ဆောက် ထားသော စကြဝဠာ အငယ်စားကလေးများကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ်ပြီး သွားပြီးနောက် သိပ္ပံပညာအရ တိုးတက် သိရှိရသည်မှာ အက်တမ်ခန္ဓာအိမ်သည် (၁)လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်ကို ဆောင်သော ပရိုတွန်၊ (၂) လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်ကို ဆောင်သော ပေါ့စ်ထရွန်၊ (၃) လျှပ်စစ်အမာတ်ကို ဆောင်သော အီလက်ထရွန်၊ (၄) လျှပ်စစ်ဓာတ်ကင်းသော နျူထရွန်တို့ဖြင့် စုပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသည်ဟု သိရှိရလေသည်။

အက်တမ်သည် အကြမ်းအားဖြင့် (၁) ပရိုတွန် (၂) အီလက်ထရွန် (၃) နျူထရွန် သုံးမျိုးတို့ဖြင့်သာ စုပေါင်း ဖွဲ့စည်းထားသည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ပရိုတွန်နှင့် နျူထရွန်တို့သည် အီလက်ထရွန်ထက် ပိုမို၍ သိပ်သည်း၏။ အက်တမ်အလေးချိန်သည် နျူကလိယပ် ခေါ် ဗဟိုဝတ်ဆံတွင် ရှိကြသော ပရိုတွန်နှင့် နျူထရွန် နှစ်ရပ်ပေါင်း အလေးချိန်ဖြစ်၍ အပြင်ဖက်တွင် လှည့်လည်သွားနေသောအီလက်ထရွန်မှ မရချေ။

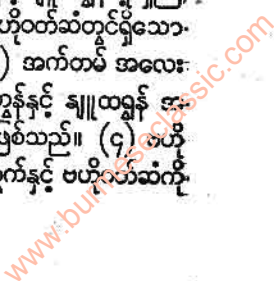
ပုံမာ-အောက်ဆီဂျင်၏အက်တမ်အလေးဆသည် ၁၆ ဖြစ်၍ အက်တမ်အမှတ်သည် ၈ ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင်အထက်၌ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အက်တမ်၏ အလေးဆ ဆိုသည်မှာ အက်တမ်၏ ဗဟိုဝတ်ဆံတွင် ပါရှိသော ပရိုတွန်နှင့် နျူထရွန်တို့၏ နှစ်ရပ်ပေါင်း အလေးဆသာဖြစ်ပြီးလျှင်အက်တမ်

အမှတ်သည် ဗဟိုဝတ်ဆံတွင် ရှိသော ပရိုတွန်၏ အရေအတွက်ကို ဆိုလိုသည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်ရကား အောက်ဆီဂျင်၏ အက်တမ်အမှတ်သည် ၈ ဖြစ်သောကြောင့် ဗဟိုဝတ်ဆံတွင် ပရိုတွန် ရှစ်ခုရှိရမည်ဖြစ်၏။ ထိုပြင် အောက်ဆီဂျင် အလေးဆသည် ၁၆ ဖြစ်သောကြောင့် ပရိုတွန်ရှစ်ခုနှင့် နျူထရွန်ရှစ်ခုတို့သည် ဗဟိုဝတ်ဆံတွင် ရှိရမည် ဖြစ်၏။ ဟီလီယမ်၏ အက်တမ်အလေးဆသည် လေး ဖြစ်၍ အက်တမ်အမှတ်သည် ၂ ဖြစ်ကြောင်း သိခဲ့ရပြီ။ ဟီလီယမ် အက်တမ်အမှတ်သည် ၂ ဖြစ်သောကြောင့် ဟီလီယမ် အက်တမ်၏ နျူကလိယပ်တွင် ပရိုတွန်နှစ်ခုရှိ၍ နျူထရွန် နှစ်ခုရှိရမည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဟီလီယမ်အက်တမ် အလေးဆသည် လေးဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ ဗဟိုဝတ်ဆံတွင် ရှိသော ပရိုတွန်အရေအတွက်ကို လိုက်၍ အက်တမ် အမှတ် ဖြစ်သောကြောင့် အောက်ဆီဂျင် အက်တမ်အမှတ်သည် ၈ ဖြစ်၍ ဟီလီယမ်အက်တမ်အမှတ်သည် ၂ ဖြစ်၏။ ဓာတုဒြပ်စင်ထဲတွင် အလေးဆုံး ဖြစ်၍ အက်တမ်အမှတ် ၉၂ ဖြစ်သော ယူရေနီယမ်အက်တမ်တွင် ပရိုတွန် ၉၂ ခုရှိ၏။

အက်တမ်ခန္ဓာအိမ်တခုတွင် ပရိုတွန်တခု ရှိတိုင်း အီလက်ထရွန်လည်း တခုအစဉ်ရှိစမြဲဖြစ်သည်။ ပရိုတွန်နှစ်ခုရှိလျှင် အီလက်ထရွန်နှစ်ခု ရှိရ၏။ ပရိုတွန်ရှစ်ခုရှိသော အောက်ဆီဂျင်အက်တမ်တွင် အီလက်ထရွန် ရှစ်ခုရှိရ၏။ ပရိုတွန် ၉၂ ခုရှိသော ယူရေနီယမ် အက်တမ် တွင်လည်း အီလက်ထရွန် ၉၂ ခုရှိရ၏။ ပရိုတွန်အရေအတွက်ရှိသမျှ အီလက်ထရွန် အရေအတွက် ရှိခြင်းအကြောင်းမှာ အက်တမ်၌ လျှပ်စစ်ဓာတ်မျှတမှုရှိရန်အတွက်ဖြစ်လေသည်။

အကယ်၍ အက်တမ်တခုတွင် ပရိုတွန်အရေအတွက်က များ၍အီလက်ထရွန်အရေအတွက်က နည်းနေအံ့၊ ထိုအခါ လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ်က တဖက်သတ် များနေသည့် အတွက် မျှတမှုရှိလိမ့်မည်မဟုတ်ချေ။ ထိုအတူ အီလက်ထရွန်အရေ အတွက်ကများ၍ ပရိုတွန်အရေအတွက်က နည်းနေလျှင်လည်း ထိုအက်တမ်တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်မျှတမှု ရှိလိမ့်မည် မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် အက်တမ်ခန္ဓာအိမ်တွင် မျှတမှု ရှိရန်အတွက် ပရိုတွန်အရေအတွက် ရှိသမျှ အီလက်ထရွန် အရေအတွက်လည်း အညီအမျှရှိရမည်ဖြစ်လေသည်။

အက်တမ်တခု၏ ခန္ဓာအိမ်ကို ခြုံ၍ဆန်းစစ်ကြည့်လျှင် အောက်ပါအချက်အလက်များကို တွေ့ရှိရ၏။ (၁) နျူကလိယပ်ခေါ် ဗဟိုဝတ်ဆံတွင် ပရိုတွန်နှင့် နျူထရွန်တို့ ရှိကြသည်။ (၂) အက်တမ်အမှတ်သည် ဗဟိုဝတ်ဆံတွင်ရှိသော ပရိုတွန်၏အရေအတွက်ဖြစ်သည်။ (၃) အက်တမ် အလေးဆသည် ဗဟိုဝတ်ဆံတွင်ရှိသော ပရိုတွန်နှင့် နျူထရွန် အရေအတွက် နှစ်ရပ်ပေါင်းအလေးဆဖြစ်သည်။ (၄) ဗဟိုဝတ်ဆံတွင်ရှိသော ပရိုတွန်အရေအတွက်နှင့် ဗဟိုဝတ်ဆံကို

လှည့်လည်သွားနေသော အီလက်ထရွန်တို့၏ အရေအတွက်သည် ညီတူညီမျှရှိကြသည်။

သွန်မဆင်သည် နီယွန်ရောင်ခြည်တန်းကို သံလိုက်နယ်အတွင်း လွတ်ကြည့်သောအခါတွင် ထိုရောင်ခြည်သည် တညီတညွတ်တည်း ယိမ်းယိုင်၍ မသွားသည်ကို တွေ့ရာမှ နီယွန်အက်တမ်များရှိ ခြစ်ထုသည် တခုနှင့်တခု မတူခြင်းကြောင့်သာ ဤကဲ့သို့ဖြစ်ရသည်ဟု ယူဆပြီးလျှင် အခြားခြစ်စင်များကို စမ်းသပ်ကြည့်ရာတွင် သူယူဆသည့်အတိုင်း အက်တမ်များရှိ ခြစ်ထုသည် မတူကြသည်ကို တွေ့ခဲ့လေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အက်တမ်မျိုးကို အိုင်ဆိုတုပ်ဟု ခေါ်သည်။ (အိုင်ဆိုတုပ် - ရှု။)

ထို အိုင်ဆိုတုပ် ဟူသော စကားလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ခြစ်စင်တခုရှိ အက်တမ်အချို့သည် အခြားအက်တမ်များနှင့် ဇာတ်နှင့် ရုပ်ဂုဏ်သတ္တိများတွင် တူညီကြသော်လည်း အက်တမ်ခြစ်ထုရှိရာတွင်မူ မတူညီကြဟု ဆိုလိုသည်။

အက်တမ်ဗုံး။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံ၌ အိုဟန်နှင့် အက်(ဖ)စတြတ်စမန်းဆိုသူတို့သည် ယူရေးနီးယမ်း ခြစ်စင်မှ ကွဲပွားခြင်းဖြစ်သည်ကို စတင်၍ တွေ့ခဲ့ကြ၏။ ထိုသို့ရှိမှုကို အခြေတည်ကာ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အမေရိကန်အစိုးရ၊ မြို့တိသျှအစိုးရနှင့် ကနေဒါ အစိုးရ တို့သည် ပူးပေါင်းကာ အက်တမ်ဗုံး ဖြစ်မြောက်ရေးကို ကြံစည်ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ပဌမအက်တမ်ဗုံးကို အစမ်းသဘောဖြင့် ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် နျူးမက္ကဆီကိုရှိ သဲကန္တာရအတွင်း၌ ချကြည့်ရာ အောင်မြင်လေသည်။ ထိုနှစ် ဩဂုတ်လ ၆ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန် လေယာဉ်ပျံများသည် ဂျပန်နိုင်ငံ ဟိရိုရှီးမားမြို့ကို သွားရောက်၍ အက်တမ်ဗုံးတလုံးကို ချပြီးနောက် ၉ ရက်နေ့တွင် တဖန် နာဂါဆာကီမြို့ပေါ်၌ နောက်တလုံးကို ချပြန်သည်။ ထို အက်တမ်ဗုံးများမှာ ပြင်းထန်လှသဖြင့် ဂျပန်တို့သည် ထိုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက်နေ့၌ပင် လက်နက်ချကာ အရှုံးပေးကြရလေသည်။ အက်တမ်ဗုံးတလုံး ပေါက်ကွဲခြင်းသည် မည်မျှ ပြင်းထန်သနည်းဆိုသော် တီ၊ အင်၊တီ ခေါ် ယမ်းတန်ချိန် ၂၀,၀၀၀ ပေါက်ကွဲသည်ထက်ပင် ပြင်းထန်သည်ဟု ဆိုလေသည်။

အက်တမ်မှ စွမ်းအင်ထုတ်ယူနိုင်မှုသည် သိပ္ပံသမိုင်းတွင် အဓိကအောင်မြင်မှုကြီး တရပ် ဖြစ်၏။ အက်တမ်၏ စွမ်းအင်ကို အကောင်းအဆိုး နှစ်ဖက်စလုံးတွင် ထိရောက်စွာ အသုံးပြုနိုင်ပေသည်။ အဆိုးဖက်ဖြစ်သော စစ်မက်ရေးရာ၌ ထိုစွမ်းအင်ကို အသုံးပြုမည်ဆိုလျှင် ကမ္ဘာတစ်လုံးရှိ ယဉ်ကျေးမှုသည် ပျက်ပြုန်းသွားနိုင်စရာ အကြောင်းရှိပေသည်။

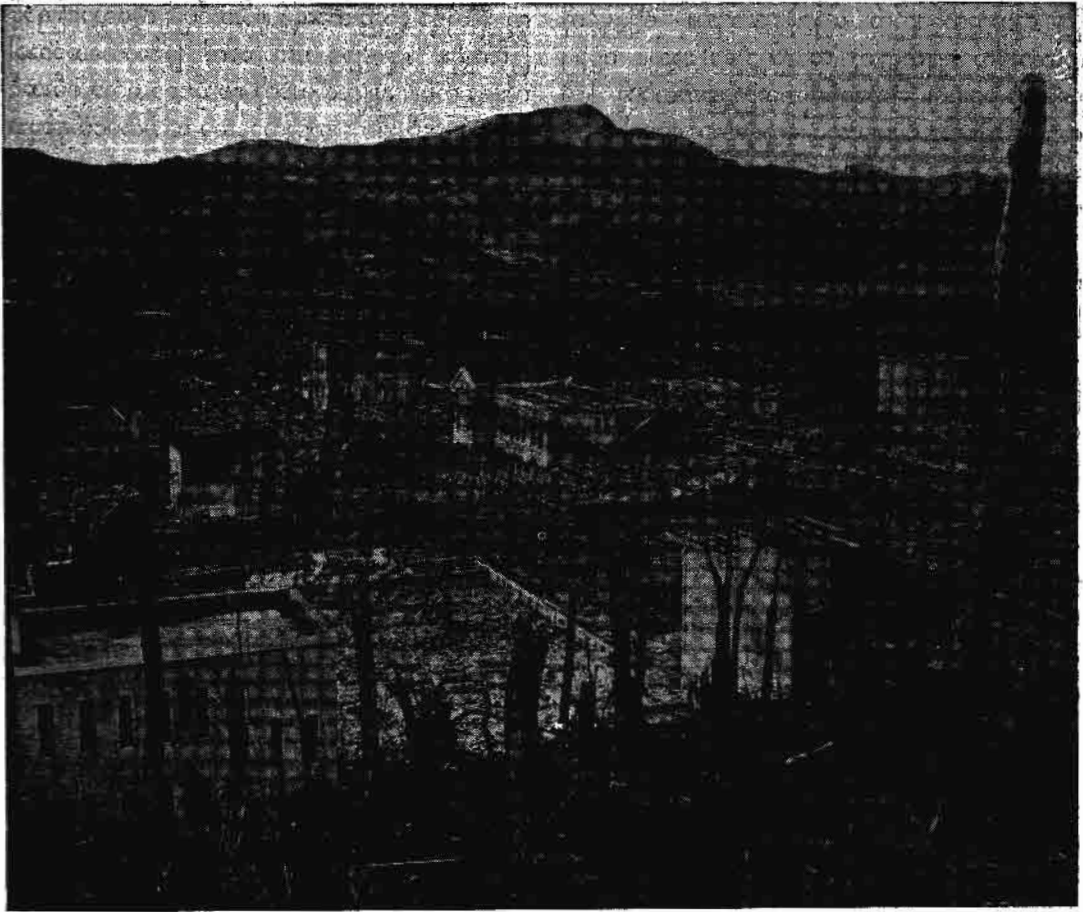
အကောင်းဖက်ဖြစ်သော စက်မှုလုပ်ငန်းတို့၌ အသုံးချနိုင်မည်ဆိုလျှင် လောကနိဗ္ဗာန်ကိုပင် ဖန်တီးနိုင်စရာအကြောင်း ရှိပေသည်။

အက်တမ်ဗုံးမပေါ်သေးမီက ရူပဗေဒပညာရှင်ကြီးများသည် ခြစ်နှင့် စွမ်းအင်မှာ သီးခြားစီဖြစ်သည်ဟု ယူဆခဲ့ကြ၏။ ခြစ်ကို ဖန်တီးခြင်းငှာသော်၎င်း၊ ပျက်ဆီးခြင်းငှာသော်၎င်း မစွမ်းဆောင်နိုင်ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။ စွမ်းအင်ကိုလည်း ထိုအတူ ယူဆခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် အိုင်စတိုင်းခေတ်သို့ ရောက်သောအခါ ခြစ်နှင့် စွမ်းအင်ကို တခုတည်းအဖြစ်ဖြင့် ပူးပေါင်း ကြံစည်ကြည့်လာသည်။

အက်တမ်ဆောက်တည်ပုံနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လော့ ရားသားဖို့သည် အက်တမ်တွင် နျူကလိယပ်(ဗဟိုဝတ်ဆံ) ရှိသည်ဟု ပြောခဲ့သည်။ မိုးဆိုသူက တဖန်ထပ်၍ အီလက်ထရွန်များသည် နျူကလိယပ်ကို လှည့်လည်ကာ ဂြိုဟ်များ နေကို ပတ်၍သွားနေသကဲ့သို့ သွားနေကြသည်ဟု တိုးခဲ့ပြီးပြောခဲ့ပြန်သည်။ ယခုအခါ ယူဆနေကြသည်မှာ အက်တမ်တွင် ပရိုတွန်၊ နျူထရွန်နှင့် အီလက်ထရွန်တို့ ပါဝင်သည်။ ပရိုတွန်နှင့် နျူထရွန်သည် အက်တမ်၏ နျူကလိယပ်တွင် ရှိပြီးလျှင် အီလက်ထရွန်တို့သည် နျူကလိယပ်ကို လှည့်ပတ်ကာ သွားနေကြသည်။ ပရိုတွန်တွင် လျှပ်စစ်အဖိုဓာတ် ရှိပြီးလျှင် အီလက်ထရွန်တွင် တူညီသည့် လျှပ်စစ်အမဓာတ် ရှိသည်။ နျူထရွန်တွင်ကား လျှပ်စစ်ဓာတ်လုံးဝ မရှိချေ။ သာမန် ဓာတ်ပြောင်းမှုတွင် အက်တမ်၏ နျူကလိယပ်၌ မည်သို့မျှ ပြောင်းလဲမှုမရှိပဲ အက်တမ်ချင်းသာ ပေါင်းစပ်၍ မော်လီကျူးများဖြစ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အက်တမ်မှ စွမ်းအင် ထုတ်လွှတ်ရာ၌ကား နျူကလိယပ်တွင် ပြောင်းလဲမှု ရှိလေသည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသည် ပရိုတွန်များကို တခုနှင့်တခု ဖွဲ့ကြည့်စေမည်ဖြစ်သော်လည်း နျူထရွန်များကိုမူကား မည်သို့မျှ မပြုလုပ်နိုင်ချေ။ ထိုကြောင့် အခြားအား တစ်ခုခု မရှိပဲ အက်တမ်၏ နျူကလိယပ်သည် စု၍ နေနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ အက်တမ်၏ နျူကလိယပ်အတွင်း မပြောနိုင်လောက်အောင် သေးငယ်သည့် အကာအဝေးများအကြားတွင် ပရိုတွန်များနှင့် နျူထရွန်များကို စုစည်းသော အားရှိသည်။ ထိုအားကို စုစည်းအား ဟု ခေါ်သည်။

နျူကလိယပ်တခုမှ စုစည်းအားပို၍ များသည့် အခြား နျူကလိယပ်တခုသို့ ပြောင်းလဲသည့် အခါတိုင်းတွင် ခြစ်ထုသည် လျော့နည်းသွား၍ ထိုလျော့နည်းသွားသော ခြစ်ထုသည် စွမ်းအင်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားသည်။ ထိုအချက်ကို အခြေပြု၍ ရူပဗေဒဆရာကြီးများသည် အက်တမ် စွမ်းအင် ရနိုင်သည့် နည်းမှာ နှစ်နည်းရှိကြောင်းကို တွေ့ခဲ့ကြသည်။ ပဌမနည်းမှာ အလွန်ပေါ့သော နျူကလိယပ်များကို

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းက အက်တမ်ဗုံးတလုံး ကြေငြင်းခံရ၍ တဖြည်းဖြည်းလုံး လိုပျက်စီးခဲ့ရသော ဂျပန်နိုင်ငံမှ နာဂါဆာကီမြို့

လေးသော နျူကလိယပ်များအဖြစ်သို့ ပြောင်းပေးသော နည်းဖြစ်၍ ဒုတိယနည်းမှာ အလေးဆုံးဖြစ်သည့် နျူကလိယပ်များကို ခွဲပစ်သောနည်း ဖြစ်သည်။ နက္ခတ္တဗေဒ ဆရာကြီးများက နေနှင့် ကြယ်များအတွင်း၌ဖြစ်သော စွမ်းအင်မှာ ပဌမနည်းအရ ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းဖြင့် စွမ်းအင် ရရှိအောင် လူတို့ ပြုလုပ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်မည်မဟုတ်ဟု ဆိုကြသည်။ အက်တမ်ဗုံး ပြုလုပ်ရာတွင် အသုံးပြုသောနည်းမှာ ဒုတိယနည်း ဖြစ်သည်။

အက်တမ်ဗုံး နျူကလိယပ်များကို ဖြိုခွဲနိုင်သည့်နည်းကို သိပ္ပံကဝိအများပင် စုံစမ်းလေ့လာခဲ့ကြ၏။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ အက်တမ်ဆောက်တည်ပုံကို ပြောခဲ့သည့် ဘေးသာဗွိုက်က ရေဒီယမ်မှ ထွက်သည့် အာလဖာ မြှုပ်နှံမှုများဖြင့် နိုက်ထြိုဂျင်ကို ဖောက်ကြည့်ရာ နိုက်ထြိုဂျင် နျူကလိယပ်မှ ပရူနီယမ်များ ထွက်လာသည်ကို တွေ့ခဲ့သည်။ နိုက်ထြိုဂျင်သည် အောက်ဆီဂျင်၏ အိုင်ဆိုတုပ်

အဖြစ်သို့ ပြောင်းသွားသည်။ ဘေးသာဗွိုက်၊ ဂျော့ရှီမိုကို အားကျ၍ ကမ္ဘာအနှံ့အပြားတွင် သိပ္ပံဆရာကြီးများသည် အက်တမ်ဗုံး နျူကလိယပ် ဖြိုခွဲမှုကို စမ်းသပ်ပြုလုပ်ကြလေသည်။ ထိုနောက် တဖြည်းဖြည်း လေ့လာခဲ့ကြရာတွင် ရေဒီယမ်မှ ထွက်သည့် အာလဖာ မြှုပ်နှံမှုများထက် စွမ်းအင်ကြီးမားသော မြှုပ်နှံမှုများဖြင့် အက်တမ်ဗုံးကို ဖြိုခွဲလျှင် ပို၍ထိရောက်နိုင်ကြောင်း သိလာကြလေသည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် အီး၊ အို၊ လောရင့် ဆိုသူက ဆိုင်ကလိုထရုန်းခေါ် ကရိုယာတစ်ခုကို တီထွင်လိုက်၏။ ထိုကရိုယာတွင် အက်တမ်ကို ဖြိုခွဲမည့် မြှုပ်နှံမှုများကို အလွန်ပြင်းထန်သည့် မြန်ဂိုနီ ရရှိအောင် သံလိုက်ဓာတ်နယ်တွင် လှည့်ပတ်သွားစေသည်။

၁၉၂၀ မြည့်နှစ်လောက်တွင် ဘေးသာဗွိုက်သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ကစီးမဲ့ပြီး ပရိုတိုနီယမ် ဖြစ်ထုလောက်ရှိသော မြှုပ်နှံမှုရှိလျှင် နျူကလိယပ် ဆောက်တည်ပုံ ပြားနာမှာ

www.burmeseclassic.com

ပို၍ လွယ်ကူလိမ့်မည်ဟု ပြောခဲ့လေသည်။ ထိုမြို့များကို ထူးသားဖိုက နှုတ်ထွန်းဟု အမည်မှည့်ခေါ်သည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ၈၅၂ စီ၊ ချက်ဒဝစ်ဆိုသူသည် အက်တမ်ကို ပြုခဲ့ရာ၌ အချို့စမ်းသပ်မှုများတွင် တွေ့ရသော ဖောက်ထွင်းမှု သတ္တိ အလွန်ကောင်းသည့် ရေဒီယိုဓာတ်များ ထိုနှုတ်ထွန်း များပင် ဖြစ်ကြောင်းကို လက်တွေ့ ပြသခဲ့လေသည်။

အိုဟာနိုနှင့် စကြတ်စမန်းတို့သည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မဖြစ်မီ ရှစ်လလောက်က ယူရေးနီးယမ်ကို နှုတ်ထွန်းများဖြင့် ပြင်းထန်စွာ ဖောက်ပေးသောအခါ ဗေဒီယမ်ကို ရရှိနိုင်ကြောင်းကို ကျေညာခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် သိပ္ပံဆရာကြီးများသည် စစ်ပြေးနေစဉ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ ယူရေးနီးယမ် အက်တမ် ပေါက်ကွဲသောအခါတွင် မယုံကြည်နိုင်လောက်အောင် စွမ်းအင် အမြောက်အမြားထွက်ကြောင်းကို ဆွေးနွေးပြောဆို ကြလေသည်။ ထိုနောက် တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်ကြံ့စည်လာကြရာ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လတွင် အက်တမ်မှ စွမ်းအင်ထုတ်ယူနိုင်သည့် အခြေခံအချက်များကို သိပ္ပံဆရာကြီးများသိမြင်လာကြလေသည်။

ဆိုင်ကလိုထွန်းမှာ အလွန်အသုံးဝင်သော အက်တမ်ခွဲကိရိယာ ဖြစ်၍ ထိုကိရိယာ၏ သဘောကို အကျဉ်းမျှ သိထိုက်ပေသည်။ ဆိုင်ကလိုထွန်း၏ အလယ်တွင် ခွန်အား အလွန်ကြီးမားသော လျှပ်စစ်သံလိုက် ရှိသည်။ သံလိုက်၏ ဝင်ရိုးစွန်းများကို လက်မအနည်းငယ်စီ ခြား၍ တခုပေါ်တခု ဆင့်ကာ တပ်ဆင်ထားသည်။ သံလိုက်တို့၏ အကြားတွင် ကျယ်၍ တိမ်သော ပြောင်းလုံးပုံပြည့်အခန်းကို ထည့်သွင်းထားသည်။ ထိုအခန်းတွင် တဖန် ပြောင်းလုံးပုံဝက် အခန်းနှစ်ခုကို မျက်နှာချင်းဆိုင် ချထားသည်။ ထိုပြောင်းလုံးပုံဝက် အခန်းများကို ဒီဗီဟု ခေါ်သည်။ ဒီဗီတို့ကို တခုနှင့်တခု ဓာတ်မလိုက်အောင်၎င်း၊ ပြောင်းလုံးပုံပြည့် အခန်းနှင့် ဓာတ်မလိုက်အောင်၎င်း ပြုလုပ်ထားသည်။ ထိုအခန်းများတွင် ဟိုက်ဒြိုဂျင်၊ ဒီယူတီရီယမ်(ဟိုက်ဒြိုဂျင်လေး)၊ သို့မဟုတ် ဟီလီယမ်ကို ဖိအားနည်းနည်းဖြည့် ထည့်ထား၏။ အသုံးပြုသော ဓာတ်ငွေ့၏ အမျိုးအစားကို လိုက်၍ ဓာတ်အားရ မြို့များသည် ပေါဆိထွန်းများ၊ ဒီယူတီရီယမ်၊ သို့မဟုတ် အာလဖာ မြို့များ ဖြစ်ကြသည်။ ဆိုင်ကလိုထွန်းမှ အက်တမ်ကို ပြုခဲ့ရန် ထွက်လာသော ဓာတ်အားရ မြို့များသည် တစက္ကန့်လျှင် မိုင်ပေါင်း ၂၀,၀၀၀ ခန့် မြန်နှုန်းဖြင့် ထွက်လာသည်။ ထိုမြန်နှုန်းများမှာ ရိုင်ဖယ်သေနတ် ကျည်ဆံ၏ မြန်နှုန်းထက် အဆပေါင်း ၃၅,၀၀၀ ခန့်မျှ ပို၍ လျင်မြန်သည်။

အက်တမ်သည် လေးလေလေ ပြိုခွဲလိုက်သောအခါ စွမ်းအင်အထွက်မှာ များလေလေ ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပို၍ လေးသော အက်တမ်၏ နှုတ်ထွန်း

ကို ခိုင်မြဲစွာ စုစည်းထားရန် စွမ်းအင်ပို၍ လိုသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယူ-၂၃၅ အက်တမ်ကို ပြိုခွဲလိုက်သောအခါ ထိုအက်တမ်၏ နှုတ်ထွန်းကို စုစည်းထားသော စွမ်းအင်အားလုံးသည် ပြိုကွဲ၍ ထွက်လာသော အက်တမ်ငယ်နှစ်ခု၏ နှုတ်ထွန်းကို စုစည်းထားသည့်စွမ်းအင် စုစုပေါင်းထက် ပို၍များသည်။ ထိုပိုများသော စွမ်းအင်သည် နည်းနှစ်မျိုးဖြင့် အက်တမ်မှ လွတ်ထွက်သွားသည်။ ပဌမနည်းမှာ တန်ခိုးကြီးသော အိမ်စရေး ကဲ့သို့သော ရေဒီယိုဓာတ် အဖြစ်ဖြင့် လွတ်ထွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယနည်းမှာ အက်တမ်ကို နှစ်ခြမ်း ပေါက်ကွဲစေသော စွမ်းအင်အဖြစ်ဖြင့် လွတ်ထွက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကဲ့သို့ထွက်သော အက်တမ်၏ အစိတ်အပိုင်းတို့တွင် အက်တမ်ငယ်များနှင့် နှုတ်ထွန်းများ ပါဝင်သည်။ ယူ-၂၃၅ အက်တမ်သည် ပေါက်ကွဲထွက်သည့် အချိန်၌ အပူချိန် စင်တီဂရိတ် ၂၀၀,၀၀၀,၀၀၀,၀၀၀,၀၀၀ ဒီဂရီရှိသည်။

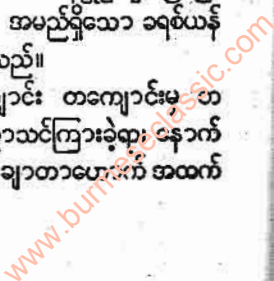
အက်တမ်ဗုံး ပေါက်ကွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်သော အက်တမ်စွမ်းအင်သည် မည်မျှ ဖျက်ဆီးအား ရှိသနည်းဟူမူ ဂျပန်နိုင်ငံ၊ ဟီရိုရှီးမားနှင့် နာဂါဆာကီမြို့များ၏ အပျက်အစီးက သက်သေခံပေသည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ် ဇွန်လ ၃၀ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု စစ်ဖက်ဌာန၏ ထုတ်ပြန်ကျေညာချက်အရ ဟီရိုရှီးမားမြို့တွင် ထိုခိုက်ဒဏ်ရာသူ ၁၃၅,၀၀၀ (မြို့နေ လူဦးရေ ထက်ဝက်ကျော်) ရှိခဲ့၍ ထိုလူဦးရေအနက် ၆၆,၀၀၀ ခန့်မှာ သေဆုံးသူများ ဖြစ်ကြ၏။ နာဂါဆာကီမြို့မှာမူ လူဦးရေ ၁၉၅,၀၀၀ ရှိသည့် အနက် ထိုခိုက် ဒဏ်ရာရှိသူ ဦးရေမှာ ၆၄,၀၀၀ ဖြစ်၏။ ထိုအနက် ၃၉,၀၀၀ မှာ သေဆုံးသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ဗုံးကျသည့် နေရာ၏ တမိုင်ပတ်လည်ရှိ အထဝတ္ထုအားလုံးမှာ ကြေပျက် သွားကြောင်း သိရ၏။ ထိုခိုက် ဒဏ်ရာသူများမှာလည်း ဂမိမာ ရောင်ခြည်များ၏ အပူရှိန်ကြောင့် အပူလောင် အနာကြီးများဖြစ်ကြကြောင်း သိရလေသည်။

အက်ဒီဆင်, ဂျိုးဇက် (ခရစ် ၁၆၇၂-၁၇၁၉) ။ ။

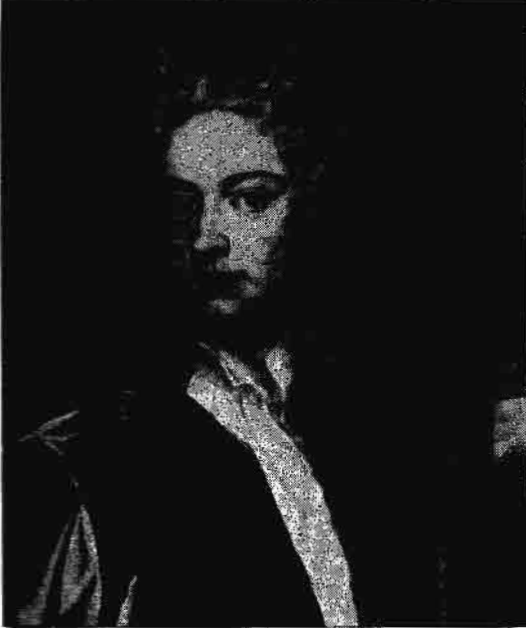
ဂျိုးဇက် အက်ဒီဆင်သည် အင်္ဂလိပ်စာပေသမိုင်း ဩဂတ်စတန်ခေတ်တွင် ထွန်းကားခဲ့သော ကမ္ဘာကျော် စာရေးဆရာကြီး ဖြစ်သည်။ ၁၆၇၂ ခုနှစ် မေလ တရက်နေ့တွင် အင်္ဂလန်ပြည် ဝစ်ရှိုင်ယာနယ် မစ်လစ်တန်မြို့၌ ဖွားမြင်၍၊ ဖခင်မှာ လန်စလော အက်ဒီဆင် အမည်ရှိသော ခရစ်ယန် ရေပျန်းဂိုဏ်း ဘုန်းကြီးတပါးဖြစ်သည်။

အက်ဒီဆင်သည် စာသင်ကျောင်း တကျောင်းမှ ဟကျောင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ ပညာသင်ကြားခဲ့ရာ နောက်ဆုံးနေခဲ့သောစာသင်ကျောင်းမှာ ချာတာဟေးဒ် အထက်

တန်းကျောင်းဖြစ်သည်။ ထိုနောက် အသက် ၁၅ နှစ်အရွယ် တွင် အောက်စဖို့တက္ကသိုလ် ဘုရင်မကောလိပ်တွင် ဆက် လက်၍ ပညာဆည်းပူးခဲ့သည်။

အက်ဒီဆင်သည် လက်တင်ဘာသာဖြင့် ကဗျာများ စပ်ဆိုစီကုံးရာ၌ ထူးချွန်သူဖြစ်ရကား၊ တက္ကသိုလ်သို့ရောက် ပြီး၍ နှစ်နှစ်ခန့်အကြာတွင် မောဒလင်းကောလိပ်ကျောင်း ၏ ဒဿိမိစကောလားရှစ်ဆပြင် ခြီးမြှင့်ခြင်း ခံရသည်။ အသက် ၂၁ နှစ်တွင် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့သည်။ အသက်

အက်ဒီဆင်၊ ဂျိုးဇက်၊ အက်ဒီဆင်

၂၂ နှစ်တွင် အက်ဒီဆင်သည် နာမည်ကျော် ကဗျာစာဆို တော်ကြီး ဒရိုင်ဒင်ထံသို့ ကဗျာတပုဒ်ကို ရေးသားပေး ပို့ခဲ့ရာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီး၏ ချီးကျူးခြင်းကို ခံရသည်။ ထို နောက်တွင်အက်ဒီဆင်သည် အင်္ဂလန်ပြည်ရှင်ဘုရင်မင်းမြတ် စံသို့လည်းကဗျာများကို ရေးသားဆက်သွင်းပြန်ရာ ဝီလျံ ဘုရင်ကြီးက များစွာ နှစ်သက် သဘောကျသဖြင့် အက်ဒီ ဆင်အား ဝိက္ခာတော်ငွေ ထလလျှင် ပေါင်စတလင် ၃၅၀ ခြီးမြှင့်ခဲ့သည်။

အက်ဒီဆင်သည် အထက်ပါ ငွေဖြင့် နိုင်ငံခြားသို့ လှည့် ဖည်သွားရောက်ကာ ဒေသန္တရ ဗဟုသုတရှာဖွေခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဝီလျံဘုရင်ကြီး နတ်ရွာစံသောအခါ ထိုဝိက္ခာ ငွေလည်း ရပ်စဲသွားသဖြင့် အက်ဒီဆင်သည် ခရီးသွား ခြင်းကို ရပ်တန့်လိုက်ပြီးလျှင် လန်ဒန်မြို့ထဲတွင် အခန်းတခု ငှားရမ်းကာ နေထိုင်ခဲ့လေသည်။

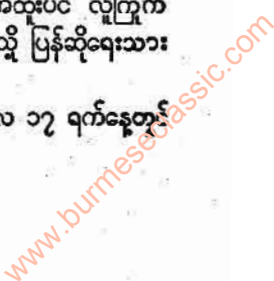
နိုင်ငံခြားသို့ သွားရောက် လှည့်လည်ခဲ့ခြင်း၏ ရည်ရွယ် ချက်မှာ အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ပြန်ရောက်သည့်အခါ နိုင်ငံရေး လောကထဲသို့ ဝင်ရောက်၍ ဗဟုသုတကို ရရှိနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ အက်ဒီဆင်သည် ထိုရည်ရွယ်ချက်ကို အထ မြောက်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ရာ၊ ၁၇၁၇ ခုနှစ်တွင် အိုင်ယာလန် ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးရာထူးကို ရရှိခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် အက်ဒီ ဆင်မှာ နိုင်ငံရေးသမားအဖြစ်ထက် စာရေးဆရာကြီး တဦး အဖြစ် ပိုမိုထင်ရှား လူသိများသူဖြစ်သည်။ သူသည် သူ၏ ခေတ်က လူများ၏ဘဝကို ရေးခြယ်ရာ၌ ပြတ်သား ပေါ် လွင်လှသည်။ သူ၏အရေးအသားမှာ ချောမွေ့ ခန့်ညား သည်။ အခြားသော စာရေးဆရာများကပင် သူ၏ရေးပုံ ရေးနည်းကို အတုယူကြရပေသည်။ ထိုအချက်နှင့်စပ်လျဉ်း ၍ ကမ္ဘာကျော်စာရေးဆရာကြီး ဒေါက်တာ ဂျွန်ဆင်က စာရေးအသား တိုးတက်ကောင်းမွန်လိုသော စာပေ ဝါ သနာအိုးများသည် အက်ဒီဆင်၏ စာများကို နေ့စဉ်ညှို့ ပါ လေ့လာအပ်ပေသည်ဟူ၍ မှတ်ချက်ချခဲ့ဘူးလေသည်။

အက်ဒီဆင်တို့ခေတ်က ကာဖီဆိုင်များသည် လန်ဒန်မြို့ တွင် အတော်ပင်ခေတ်စားခဲ့လေသည်။ ထိုနေရာများတွင် စာရေးဆရာများကို ညနေတိုင်း တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ထိုစာ ရေးဆရာများထဲတွင် အထင်ရှား အပေါ်လွင်ဆုံး စာရေး ဆရာကား အက်ဒီဆင်ပင်ဖြစ်သည်။ အက်ဒီဆင်သည် သူ၏ ရေးဖော်ရေးဖက်များနှင့်ရပ်ရပ်ခါ ကာဖီဆိုင်တခုတွင်တွေ့ ဆုံပြီးလျှင် ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို ဆွေးနွေးလေ့ ရှိလေသည်။

အက်ဒီဆင်၏ အရင်းနှီးဆုံး မိတ်ဆွေမှာ ဆာ ရစ်ချတ် စတီးဖြစ်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးကား တက်တလားနှင့်စပက် တေးတားစာစောင်များကို ဦးစီး ထုတ်ဝေသူ ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း စတီးသည် အက်ဒီဆင်၏ အကူအညီကို သာ မရရှိခဲ့ပါက သူ၏ စာစောင်များမှာ ထိုမျှလောက် လူကြိုက်များခဲ့မည်မဟုတ်ပေ။ စပက်တေးတား စာစောင် မှာ သတင်းများမပါပါ။ ဆောင်းပါးများနှင့် သရော်စာ များသာ ပါရှိသော ဂျာနယ်ဖြစ်သည်။ အက်ဒီဆင်သည် သူ၏ဆောင်းပါးများတွင် သူ့ခေတ်ကလူများ၏ ချွတ်ယွင်း ချက်များ၊ အမှားများနှင့် ညစ်ပတ်မှုများကို ထုတ်ဖော် ကာ မထိတထိသရော်လေ့ရှိရာ၊ ထိုဆောင်းပါးများကိုစာ ဖတ်ပရိသတ်က အထူးစွဲမက်ခဲ့ကြလေသည်။

အက်ဒီဆင်သည် တိုက်ပွဲစဉ်အမည်ရှိ ကဗျာတပုဒ်နှင့် နာမည်ကျော်လာခဲ့သည်။ သူ၏ ကာတိုး၏ ကြေကွဲဖယ် ဇာတ်သိမ်းခန်းအမည်ရှိ ပြဇာတ်မှာ အထူးပင် လူကြိုက် များခဲ့သဖြင့် ဘာသာစကားအမျိုးမျိုးသို့ ပြန်ဆိုရေးသား ခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။

အက်ဒီဆင်သည် ၁၇၁၉ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၇ ရက်နေ့တွင် အရည်ပေးရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်သည်။

အက်ဒီဆင်, တီ အေ (ခရစ် ၁၈၄၇ - ၁၉၃၁)။ ။

တောမတ် အယ်လဗာ အက်ဒီဆင်သည် အမေရိကန်လူမျိုး ကမ္ဘာကျော် သိပ္ပံပညာရှင်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်သည်။ သူ့အား ကမ္ဘာ့ သမိုင်းတလျှောက်တွင် အကြီးကျယ်ဆုံးသော တီထွင်သူတ ဦးအဖြစ်လည်း အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြလေသည်။ ထိုသို့အသိ အမှတ်ပြုခဲ့ခြင်းမှာ သူ၏တီထွင်မှုများသည် လူတို့၏နေထိုင် မှုကို အကြီးအကျယ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးလိုက်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

အက်ဒီဆင်သည်အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအရှေ့မြောက် ပိုင်း အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ် မီလန်မြို့၌ ၁၈၄၇ ခုနှစ် ဖေဖွာရီ လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ သူ ခုနစ်နှစ်အရွယ် တွင် မိဖယားသည် မစ်ရှီဂန်ပြည်နယ် ပိုဟ်ရွန်မြို့သို့ပြောင်း ရွှေ့သွားခဲ့ရာ ထိုမြို့တွင် ကျောင်းစတင်နေခဲ့ရသည်။ သို့သော် ဆရာက ထိုထိုင်းလှသည် စာသင်၍မရဆိုသဖြင့်ကျောင်းတွင် သုံးလထက်ပို၍ မနေပူးခဲ့ချေ။ သို့သော် သူမိခင်၏ ကျေး ဇူးကြောင့် စာဖတ်တတ်ပြီးလျှင် ဖခင်၏ အားပေးမှုကြောင့် စာအုပ်အမြောက်အမြားဖတ်ခဲ့ဖူးသည့်ပြင် သူသည် အမှတ် သညာလည်း ကြီးလှ၏။ သူဖတ်ဖူးသမျှ အသုံးဝင်သည့် ဗဟုသုတအတိုအထွာများကို မေ့ပျောက်သွားသည် ဟူ၍ ရှိခဲ့လေသည်။ သူဖတ်ဖူးသမျှ တွေးမိသမျှ လက်တွေ့ စမ်း သပ်ကြည့်ရန် ဝါသနာကြီးလှလေသည်။

အသက် တဆယ့်နှစ်နှစ်အရွယ်၌ မီးရထားပေါ်တွင် သ တင်းစာများ၊ သကြားလုံး၊ မြေပဲလှော်နှင့် အသားညှပ် မှုန်တို့ကို ရောင်းချသည့်အလုပ်ကိုစတင်လုပ်ကိုင်ခဲ့လေသည်။ အက်ဒီဆင်သည် တဆယ့်နှစ်မပြည့်မီပင် သူလိုက်ပါဈေး ရောင်းလျက်ရှိသည့် မီးရထား၏ကုန်တုံထဲတွင် ပုံနှိပ်စက် တလုံးတပ်ဆင်ကာ သူကိုယ်တိုင် သတင်းထောက်၊ အယ်ဒီ တာ၊ ကြော်ငြာမန်နေဂျာ၊ ပြန်ဝေရေးမန်နေဂျာနှင့် ပုံနှိပ် သူအဖြစ်လုပ်ကိုင်၍ "ဝိကလီး ဟရယ်" အပတ်စဉ် သတင်း စာတစောင် ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခဲ့သည်။

ထိုသို့ မီးရထားပေါ်တွင် အလုပ်လုပ်ယင်း ရရှိခဲ့သော ငွေကြေးဖြင့် သူ့အလိုရှိသမျှ စမ်းသပ် လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော ပစ္စည်းကိရိယာများကို ဝယ်ယူပြီးလျှင်သူအိမ် မြေအောက်အခန်းထဲတွင် စမ်းသပ်ခန်းတခုပြုလုပ်ကာ စမ်း သပ်မှုများကို စတင်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သူသည်ထိုမျှဖြင့်အား မရသေးပဲ မီးရထား ကုန်တုံထဲတွင်လည်း စမ်းသပ်မှုများ ကို ပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။

တနေ့သ၌ ကုန်တုံပေါ်တွင် ဖော့စဖော့ရပ် မီးစုန်း ဓာတ်နှင့် အခြားဓာတ်တခုကို စမ်းသပ်ကြည့်ရာ ဖော့စဖော့ ရပ်သည် ရုတ်တရက်မီးထတောက်တတ်သည့် ဓာတ်မျိုး ဖြစ်ရကား ကုန်တုံသည် မီးစွဲလောင်တော့၏။ သို့ရာတွင် မီးကို မကြာမီအတွင်းတွင် ငြိမ်းသတ်လိုက်နိုင်သော်လည်း

အမေရိကန်လူမျိုး သိပ္ပံပညာရှင် တောမတ် အက်ဒီဆင်

နောက်တဘူတာတွင် မီးရထားဂတ်ဗိုလ်ကစိတ်ဆိုး၍ သူ နှင့်တကွ သူ၏ပုံနှိပ်စက်နှင့် စမ်းသပ်ပစ္စည်းကိရိယာများကို ပါ ချပစ်ထားခဲ့လေသည်။ ထိုနေ့မှစ၍ မီးရထားနှင့်အဆက် ပြတ်သွားလေတော့သည်။

ထိုနောက်တွင် အက်ဒီဆင်သည် ကလေး တယောက်ကို ရထားကြိုက်အံ့ဆဲဆဲတွင် ကယ်ဆယ်လိုက်ပူးသည်ကို အ ကြောင်းပြု၍ ကြေးနန်းရိုက်သမား တဦးဖြစ်သည့် ထိုက လေး၏ဖခင်က သူ့အား ကြေးနန်းရိုက်ပညာကို သင်ပေး ခဲ့သည်။

အက်ဒီဆင်သည် ကြေးနန်းရိုက်ပညာ တတ်မြောက်ခဲ့ ပြီးနောက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံမြို့ကြီး အသီးသီးရှိ သံကြိုးရုံးများသို့ဝင်၍လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် လည်း ပါရင်းစုဝါသနာအလျောက် ကြေးနန်းရိုက်ပေးရုံမျှ ဖြင့် မတင်းတိမ်နိုင်ခဲ့ပဲ သူသည် ကြေးနန်းရိုက် ကိရိယာ များကို မကြာခဏဖြုတ်ပြီးလျှင် မူလကထက် ပိုမိုကောင်း မှန်စေရန် အမျိုးမျိုးစမ်းသပ်ကြည့်ခဲ့သည်။ ထိုပြင် သူ့လုပ် ချင်သမျှသော စမ်းသပ်မှုများကိုလည်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ကြေးနန်းလှိုင်းများ သုံးမရဖြစ်နေတတ်သည့်ပြင် စမ်းသပ်မှုများ ပြုလုပ်လွန်း၍ ပင်ပန်းလှသဖြင့် မကြာခဏ အိပ်ပျော်နေတတ်သောကြောင့် အလုပ်ရှင်များသည် သူ ထိုကဲ့သို့ စမ်းသပ်မှုများ ပြုလုပ်နေသည်ကို မနှစ်သက်ကြ ချေ။ ထိုကြောင့် မကြာခဏပင် အလုပ်မှထုတ်ပစ်ခြင်း ခံခဲ့ ရလေသည်။

အက်ဒီဆင်သည် ၁၈၆၈ ခုနှစ်၌ ဗော့စတန်မြို့တွင် အ လုပ်လုပ်နေခဲ့စဉ် သူ၏တီထွင်ချက်တခုကို ပဌမဆု မှတ် ပုံတင်ခဲ့သည်။ ယင်းမှာ ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်တွင် မဲခံရာ၌

www.burmeseclassic.com

အသုံးပြုရန်အတွက် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသုံး မဲရေတွက်စက် ဖြစ်၏။ သို့သော် မည်သူကမျှ သူ၏စက်ကို စိတ်ဝင်စား ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ သို့ဖြစ်၍ နောင်အခါ တကယ်လိုအပ်သည့် တီထွင်မှုများကိုသာ ပြုလုပ်တော့မည်ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ချလိုက် လေသည်။ ၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင် နယူးယော့မြို့သို့ ရောက်ရှိသွား ခဲ့ရာ လက်ထဲတွင် နံနက်စာဝယ်စားရန် အတွက်ပင် ငွေ ကြေးပြတ်လုပ်နေသဖြင့် အလုပ်ရှာယင်း အလုပ်တိုက် တခု သို့ အမှတ်မထင် ရောက်ရှိသွားသည်။ ထိုအလုပ် တိုက်မှာ ရွှေဈေးနှုန်းများကို ပွဲရုံအသီးသီးသို့ တိုက်ရိုက် သံကြိုးဖြင့် ပို့ပေးနေသည့် ဌာနတခုဖြစ်သည်။ သူ့ရောက်ရှိ သွားသည့် အခိုက်တွင် ဈေးနှုန်းမှတ် ကရိယာသည် ပျက်နေသဖြင့် ပြင် ပေးလိုက်ရာ သူ့အား အလုပ်ကြီးကြပ်ရေးမှူးအဖြစ်ခန့်ထား ခြင်းခံခဲ့ရလေသည်။

ဤသို့ အလုပ်ရခဲ့သည်ကို အကြောင်းပြု၍ အက်ဒီဆင် သည် အသုံးဝင်သည့် တီထွင်မှုတခုကို ဦးစွာပြုလုပ်နိုင်ခဲ့၏။ ယင်းမှာ စတော့ပွဲရုံများတွင် အသုံးပြုသည့် စတော့မှတ် စက်ဖြစ်၏။ ထိုစက်ကို တီထွင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒေါ်လာ လေးသောင်းရရှိခဲ့သည်။ အက်ဒီဆင်သည် ထိုငွေဖြင့်နယူး ဂျာစီပြည်နယ် နယူးအတ်မြို့တွင် အလုပ်ရုံတခု ထောင်၍ အသက် ၂၂ နှစ်အရွယ်မှစတင်ကာ စမ်းသပ်တီထွင်မှုများ ကိုသာ တစိုက်မတ်မတ်ပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။ သူ၏လုပ်ငန်း သည် မြို့ကြီးအမြောက်အမြားတွင် စက်ရုံများနှင့်စမ်းသပ် ခန်းများ ဆောက်လုပ်နိုင်သည်အထိ တိုးတက်ကြီးပွားလာ ခဲ့၏။ သူသည် နှစ်ပေါင်းခြောက်ဆယ်မျှ တီထွင်လုပ်ကိုင်ခဲ့ ရာ၌ တီထွင်မှု တထောင်ကျော်မှတ်ပုံတင်ခဲ့၏။ သူသည် သာမန်အခြေအနေများတွင် လုပ်ကိုင်အသုံးပြုနိုင်၍၊ ရုတ် တရက်မပျက်လွယ်ပဲ အလွယ်တကူပြင်ဆင်နိုင်သည့် တီထွင် မှုများ ပြုလုပ်ရန်ကိုသာ အမြဲကြိုးပမ်းခဲ့လေသည်။

အက်ဒီဆင်သည် ထူးခြားသည့် ဉာဏ်ပညာ ရှိသည့် အပြင် ကြိုးစားသည့်နေရာ၌ သူမတူအောင်ကြိုးစားသည်။ ထိုတီထွင်မှုများဖြစ်မြောက်စေရန် မနေမနား ကြိုးစားရာတွင် အိပ်ရန်နှင့် စားရန်ကိုပင် တခါတရံ၌ မေ့နေတတ်သည်။ ရက်ပေါင်း ထောင်ပေါင်းများစွာပင် တနေ့လျှင် လေး ငါးနာရီမျှသာအိပ်၍ တီထွင်မှုများ၌သာလျှင် လုံးပန်း နေတတ်၏။ အခါပေါင်းများစွာ လက်တွေ့ စမ်းသပ် မှုများ မပြီးမချင်း လုံးလုံးမအိပ်ပဲ သုံးရက်လေးရက်ဆက်၍ ထုပ်လေ့ရှိသည်။ ဤသို့ထူးခြားသည့်ဉာဏ်ပညာနှင့်ထူးခြား သည့်ဝိရိယတို့ကြောင့်သာလျှင် ဤမျှများပြားသောတီထွင် မှုများကို အောင်မြင်စွာပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။

အက်ဒီဆင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် တီထွင်မှုများသည် အလွန် များပြားလှသဖြင့် တစုံတခုသောတီထွင်မှုကို သူ၏အကြီး အကျယ်ဆုံးသော စွမ်းဆောင်မှုဟု ပြောရန် ခဲယဉ်း၏။

သူ၏တီထွင်မှုများကို လုံးလုံးလျားလျား အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တဒေသအားဖြင့် အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်စေ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းလာသော စက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ လျှပ် စစ်မီးထွန်းခြင်းနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ခြင်း လုပ် ငန်း၊ ကြေးနန်းရိုက်ပွိုခြင်းလုပ်ငန်း၊ ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းစသည် တို့ဖြစ်၍ အသုံးအဆောင် ပစ္စည်းများမှာ လျှပ်စစ်မီးလုံး၊ လျှပ်စစ်မီးရထား၊ စကားပြောကြေးနန်းသုံး ကာဗွန်အသံ ပို့ကရိယာ၊ ရုပ်ရှင်ပြစက်၊ ဖိုနိုဂရပ်ဓာတ်စက်၊ ဗက်ထရီတိုး၊ စကားပြောကရိယာအမျိုးမျိုး၊ ဒိုင်နမိုနှင့် လျှပ်စစ် မော် တာ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ သူ၏တီထွင်မှုများတွင် ဖိုနိုဂရပ် ဓာတ်စက်သည် သူ၏ပုဂ္ဂိုလ်အကျဆုံး တီထွင်မှု တခု ဖြစ် ကောင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဖိုနိုဂရပ်ဓာတ်စက်နှင့် ရုပ်ရှင် ပြစက်တို့ကိုတီထွင်ပေးလိုက်ခြင်းအားဖြင့်လူသားတို့အတွက် ဖျော်ဖြေမှုတရပ်ကို ဖန်တီးပေးခဲ့သည်သာမက အပန်းဖြေ ရေးနှင့် ပညာရေးဖက်တွင် အသုံးအဆင်မရှိဟု ခန့်မှန်းရ သည့် အခွင်အလမ်းများကို လမ်းဖွင့်ပေးခဲ့လေသည်။

ကြေးနန်းရိုက်ပွိုခြင်းဖက်တွင် အက်ဒီဆင်သည် အလို အလျောက် ကြေးနန်းစာရိုက်ပွိုသည့် ကရိယာ၊ အလိုအ လျောက် ကြေးနန်းစာလက်ခံသည့် ကရိယာတို့နှင့် တကွ ခုတ်မောင်းသွားနေသည့် မီးရထားနှင့် ကြေးနန်းရိုက်ဆက် သွယ်နိုင်သည့်စံနှစ်၊ ကြေးနန်းစာတည်းတွင် ကြေးနန်းစာ အများအပြား အလိုအလျောက်ပို့နိုင်သည့်စံနှစ်တို့ကိုလည်း တီထွင်ပေးခဲ့၏။

ဤသို့ တီထွင်မှုအမျိုးမျိုးကို ပြုလုပ်ပေးခဲ့ပြီးလျှင် လူ သားတို့အား အကျိုးပြုခဲ့သည့် တီထွင်သမားကြီး အက်ဒီ ဆင်သည် ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်သွားလေသည်။

အက်ဒီလိတ်မြို့ ။ အက်ဒီလိတ်မြို့သည် ဩစတြေးလီး ယားတိုက်၌ ရှိ၍ အင်္ဂလန်ပြည် စတုတ္ထဝိလျံဘုရင်၏ မိဖုရား အက်ဒီလိတ်၏ အမည်ကို အစွဲပြုကာ ထိုမြို့ကို အက်ဒီလိတ် ဟု အမည်ပေးခဲ့လေသည်။ ထိုနယ်၌ အမှတ်မမားသူ မြေ တိုင်း အရာရှိကြီး ဝီလျံ လိုက် ဆိုသူက စံနစ်တကျ တည်ထောင်ခဲ့သောမြို့ကြီး ဖြစ်လေသည်။ ရှေးဦးစွာကပင် မြေပြင်ကျယ်ပြန့်သော နေရာကောင်းတွင် တည်ထားသဖြင့် ရှည်လျားကျယ်ပြန့်သော လမ်းကြီးလမ်းငယ်တို့မှာ ဖြောင့် တန်းညီညာလျက်ရှိကြ၏။

ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏ အတွင်းပိုင်းသည် ရာသီဥတု ညံ့ဖျင်းမှုကြောင့် လူနေအိမ်ခြေ အလွန်နည်းပါးလျက် ရာသီဥတု မျှတကောင်းမွန်သော ပင်လယ်ကမ်းခြေ တ လျှောက်၌လူလျှင် လူနေအိမ်ခြေ စည်ကားပြီးလျှင် အရေးကြီးသော မြို့ကြီးများမှာ ပင်လယ်ကမ်းခြေ တလျှောက်၌သာ များသောအားဖြင့်တည်ရှိကြလေသည်။

အက်ဒီလိတ်မြို့သည် သာယာသော တောင်ကုန်းများ အနီးတွင် တည်ရှိသဖြင့် မြို့အနေအထား လှပပြီးလျှင် တောင်ခြေ၌ ဆင်ခြေဖုံးရပ်ကွက်ရှိကာ သိုက်မြိုက်တင့်တယ် နေချင်စဖွယ်သော တိုက်အိမ်တို့မှာ ဥယျာဉ်ပန်းမာလံခြံငယ်ခြံကြီးတို့ဖြင့် ဝိုင်းရံလျက်ရှိကုန်၏။ အက်ဒီလိတ် တက္ကသိုလ်ကို ၁၈၇၄ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ သတ္တုတွင်း အတတ်နှင့် စက်မှုအတတ်များကို သင်ကြားပေးသော ကျောင်းတကျောင်း မြို့အတွင်း၌ ရှိသည်။

အက်ဒီလိတ်မြို့သည် မီးရထားလမ်းများ ဆုံရာ အရောင်းအဝယ် ဗဟိုဌာန ဖြစ်၍ ဂျုံ၊ ဂျုံမှုန့်၊ ကြေးနီနှင့် သိုးမွေးများကို ကမ္ဘာအရပ်ရပ်သို့ ဖြန့်ချိတင်ပို့၏။ ဒိန်ခဲ၊ အသား၊ ထောပတ်နှင့် သစ်သီးများ ထွက်သည်အပြင် မော်တော်ကား အပိုပစ္စည်းများနှင့် ကိုယ်ထည်လုပ်ငန်းများလည်း ဖြစ်ထွန်းလျက်ရှိသည်။ ထိုမြို့သည် သြစတြေးလီးယား တောင်ပိုင်း၏ မြို့တော် ဖြစ်ပြီးလျှင် သင်္ဘောဆိပ်သည် မြို့နှင့် ခုနစ်မိုင်ကွာတွင် တည်ရှိသည်။ အက်ဒီလိတ်မြို့သည် စိန့်ပင်ဆင်ပင်လယ် ကျွန်းအနီး၌ တည်ရှိလေသည်။ ထိုမြို့ရှိ ရာသီဥတုမှာ နွေအခါ၌ လွန်စွာ ပူ၍ ဆောင်းအခါ၌ အေးသဖြင့် လူများကို တောင်တန်းခိုင်မာစေသည်။ ကုန်းနှင့် ပင်လယ်မှ လေပြည်များ တိုက်ခတ်သဖြင့် လူများကို လန်းဆန်းစေသည်။ ဆောင်းရာသီ မိုးရွာသည့်အခါမှ လွဲလျှင် နေ့တိုင်းလို့လို့ နေသာသည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ် သန်းကောင်စာရင်းအရ မြို့တွင်းရှိ လူဦးရေမှာ ဆင်ခြေဖုံးရှိ လူဦးရေအပါအဝင် ၈၄၂,၆၉၃ ယောက် ဖြစ်လေသည်။

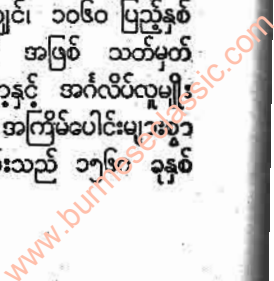
အက်ဒင်တန်, ဆာ အာသာ စတန်လီ (ခရစ် ၁၈၈၂ - ၁၉၄၄) ။ ဆာ အာသာ စတန်လီ အက်ဒင်တန်သည် နာမည်ကျော် ဗြိတိသျှ နက္ခတ္တဗေဒနှင့် ဒဿနိကဗေဒ ပညာရှင်တဦး ဖြစ်၏။ ၁၈၈၂ ခုနှစ်တွင် ကင်ဒါမြို့၌ မွေးဖွား၍ ထရင်းနီတီကောလိပ်၊ ကိမ်းဗရစ် တက္ကသိုလ်တို့တွင် ပညာသင်ခဲ့သည်။ ပညာသင်ကြားရာဝယ် သင်္ချာဘာသာကို ကောင်းစွာနိုင်၍ ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၁၉၀၄ ခုနှစ်တွင် သင်္ချာဘာသာ၌ အမှတ်အများဆုံး ရသူ ဖြစ်၍ ၁၉၀၇ ခုနှစ်တွင် ထရင်းနီတီကောလိပ်၏ အာဏာပိုင် တဦးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရသည်။ ၁၉၀၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၁၃ ခုနှစ်အထိ ဂရင်းနစ်မြို့ရှိ နက္ခတ် မျှော်စင်၌ အကြီးအကဲအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရသည်။ ၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင် ကိမ်းဗရစ် တက္ကသိုလ်၌ နက္ခတ္တဗေဒပါမောက္ခအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ကိမ်းဗရစ် နက္ခတ်မျှော်စင်တွင် ညွှန်ကြားရေးခန့်အပ်ခြင်း ခံရပြီး တော်ဝင်အသင်းသားလည်း ဖြစ်လာလေသည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှသိပ္ပံပညာ

အသင်းကြီးမှ ဆုတံဆိပ်ခြီးမြှင့်ခြင်း ခံရသည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်မှ စ၍ ၁၉၃၂ ခုနှစ်အထိ ဖိဆိကယ်အသင်းကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ၁၉၃၀ ခုနှစ်တွင် ဆာဘွဲ့ဖြင့် ခြီးမြှင့်ခြင်း ခံရသည့်အပြင် ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင်လည်း ဘွဲ့တံဆိပ်သက်တမ်းဖြင့် ခြီးမြှင့်ခြင်းခံရလေသည်။

ဆာ အက်ဒင်တန်သည် ရူပဗေဒပညာ တိုးတက်မှုနှင့် စစ်လျဉ်းသော ကျမ်းစာအုပ်အမြောက်အမြား ရေးသားခဲ့သည်။ သူတတ်သိနားလည်သောပညာကို လူတိုင်းသဘောပေါက်အောင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဟောပြောရေးသားတတ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ သူ၏စာအုပ်များကို လူအများက နှစ်သက်ကြသည်။ အက်ဒင်တန်သည် နက္ခတ္တဗေဒပါရဂူအဖြစ်လည်း ကျော်စောခဲ့၏။ ကောင်းကင်ရှိ ကြယ်တာရာ နက္ခတ်တို့၏ ရွေ့လျားပုံ၊ ပေါက်ပွားလာပုံနှင့် ကြယ်များ တခုနှင့်တခု အဆက်အစပ်ရှိပုံတို့ကို ရှာဖွေစူးစမ်းခဲ့၏။ ကောင်းကင်နှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသနလုပ်ငန်းများကို အက်ဒင်တန်သည် အတော်များများ ပြုလုပ်ခဲ့၏။ သူ့ရှာဖွေသိရှိသည့် အကြောင်းအရာများကို စာအုပ်များရေး ထား၏။ ယင်းတို့အနက် စကြဝဠာ ဖြစ်တည်နေပုံနှင့် ကြယ်တို့ရွေ့လျားပုံ၊ ကြယ်များနှင့် အက်တမ်များအကြောင်း၊ သိပ္ပံပညာ၏ လမ်းကြောင်းသစ်များ စသော စာအုပ်များသည် သိပ္ပံပညာတိုးတက် ထွန်းကားမှုအတွက် အထောက်အပံ့များစွာရလေသည်။ အက်ဒင်တန်သည် ၁၉၄၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့၌ ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်လေသည်။

အက်ဒင်ဗာရာမြို့ ။ အက်ဒင်ဗာရာမြို့သည် ရောမလူမျိုးများ မရောက်မီအချိန်ကပင် အခြေစိုက်ခဲ့သောမြို့ဖြစ်၍ အနေအထားအားဖြင့် လှပစွာ တည်ရှိပြီးလျှင် စကော့တလန်ပြည်၏ မြို့တော် ဖြစ်လေသည်။ မြို့၏အနီး၌ မြို့ကို စီး၍ မြင်နိုင်သော ရဲတိုက်ကျောက်တောင် ခေါ် ပေ ၄၀၀ ကျော်မြင့်သည့် တောင်တခု ရှိ၏။ သမိုင်းအရ ဆိုလျှင် ခုနစ်ရာစုနှစ်အတွင်းက နေ့သမင်ဗရီးယားနယ်မှ အနီးဂဲလူမျိုးများသည် ထိုမြို့ကို လာရောက် တိုက်ခိုက်ရာ၊ ရဲတိုက်ကျောက်တောင်ကို စီးရန် မြို့အနီး၌ ခံတပ်များ ဆောက်လုပ်၏။ ထိုအခါက အနီးဂဲလူမျိုးတို့၏ ဘုရင်မှာ အက်ဒင် ဖြစ်သဖြင့် ဘုရင်၏အမည်ကို အစွဲပြုပြီးလျှင် ထိုမြို့ကို အက်ဒင်ဗာရာဟု အမည်ပေးခဲ့လေသည်။

ထိုနောက် ၁၀ ရာစုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ စကော့လူမျိုးတို့က ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ပြီးလျှင်၊ ၁၀၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် စကော့တလန်ပြည်၏ မြို့တော် အဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်သည်။ ထိုနောက်တွင် စကော့နှင့် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့သည် ထိုမြို့ကို ပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ အခြင်းများခံရလေသည်။ ပဌမဂျိမ်းသည် ၁၇၆၈ ခုနှစ်

အက်ဒင်ဗာရာမြို့

တောင် စကော့တလန်ပြည်၏ ဘုရင်ဖြစ်လာပြီးနောက် ၁၆၀၃ ခုနှစ်တွင် အက်လန်ပြည်၏ ဘုရင်အဖြစ်ပါ တင်မြောက်ခံရပြီး သော အခါတွင်မှ ထိုအခြင်းဖြစ်မှုများ ပပျောက်သွား လေသည်။ ရဲတိုက်ကျောက်တောင်မှာ သုံးဖက်၌ လွန်စွာ မတ်စောက်ပြီးလျှင် အရှေ့ဖက်၌သာ တောင်နှာမောင်း သဖွယ် ဆင်ခြေလျှောကျဆင်းလျက် လှပသော မြက်ခင်း ကွင်းများ လမ်းမကျယ်ကြီးများသည် ဟိုလီရဟော့ကို ခေါ် နန်းတော်အထိ တည်ရှိလေသည်။ ထိုနန်းတော်၌ပင် စကော့တလန်ပြည်ဘုရင်မ မေရီသည် စံနေခဲ့ဘူး၍ မဟာ ဓမ္မီး မဟာနွယ် တို့သည်လည်း အစဉ် အဆက် နေခဲ့ကြ ဘူးသည်။

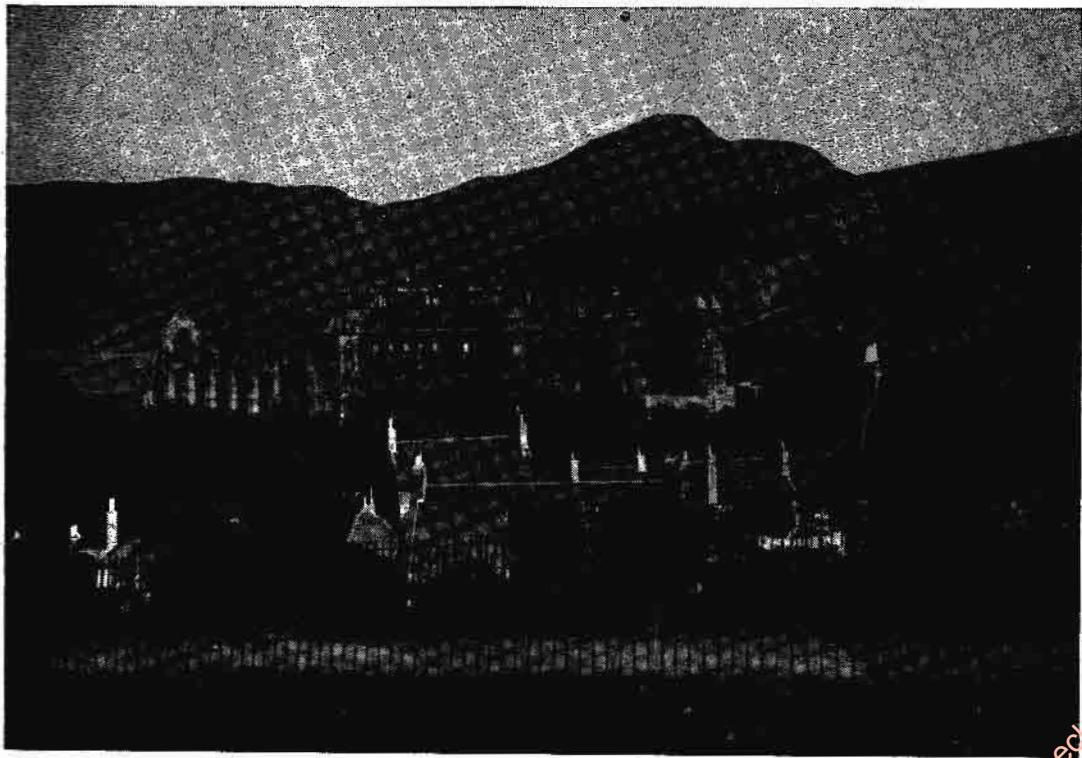
ဂရိလူမျိုးတို့နေရာ ဂရိနိုင်ငံ၌ အကခရာပလစ်တောင်မှ အက်သင်းမြို့ကို စီး၍ မြင်ရသကဲ့သို့ ရဲတိုက်ကျောက်တောင် မှလည်း အက်ဒင်ဗာရာမြို့ကြီးကို မြင်နိုင်၏။ မြို့သူမြို့သား များ၏ အရည်အခြင်း စိတ်နေသဘောထား တည်ကြည် ပုံမှာလည်း ဆင်တူရိုးများဖြစ်၏။ ဤသို့ အနေအထားချင်း တူသဖြင့် အက်ဒင်ဗာရာမြို့ကို မြောက်ပိုင်း အက်သင်းမြို့ဟု အမည်ပေးထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။

နာမည်ကျော် တက္ကသိုလ်ကျောင်းများ၊ဆေးတက္ကသိုလ် များ ရှိ၍ ပညာရေး၌လည်း ဗဟိုဌာန ဖြစ်ပြီးလျှင်

နန်းတော် လွတ်တော် အဆောက်အအုံနှင့် ဘုရင်ပန်းခြံ၊ အနုပညာပြတိုက်၊ ပညာတံခွန် အသင်းတိုက် စသည်တို့မှာ မြို့၏ ကျက်သရေဆောင်များ ဖြစ်၏။ မြို့တည်ပုံနှင့်တကွ မြို့နေမြို့ခင်းမှာလည်း အလွန်သာယာပြီးလျှင် ပရင့်ဆက် စတြီ ခေါ် လမ်းမကြီးမှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အလှပဆုံးလမ်း ဟူ၍ပင် အသိအမှတ် ပြုရလေသည်။

၁၉၇၁ ခုနှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ လူဦးရေမှာ ၅၄၃,၀၂၅ မျှရှိ၍ စာပုံနှိပ်လုပ်ငန်း၊ အရက်ချက်ခြင်းနှင့် ပန်ဗူးဖန်ခွက်လုပ်ငန်း၊ မြေပုံလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ကြ ၏။ စက်နှင့် စက်ပစ္စည်းများ ပြုလုပ်သော လုပ်ငန်းများ လည်း ရှိသည်။

ရဲတိုက်အတွင်း၌ မေရီဘုရင်မကြီး စံခဲ့သည့် အခန်း ရှိရာ ထိုအခန်း၌ပင် အက်လန်ပြည်ရှင် ပဌမဂျိမ်းဘုရင်ကို မွေးဖွားခဲ့၏။ မာဂရက်ဘုရားရှိခိုးကျောင်း ဟူ၍ ကျောင်း တဆောင်ရှိရာ ထိုကျောင်း၌ စကော့တလန်ပြည်တွင် အထူးကျော်ကြားခဲ့သော မာဂရက်မိဖုရားသည် ကွယ်လွန် ခဲ့၏။ ဤသို့ မဟာသီမဟာသွေးများ၏ နေရာများအပြင် စကော့တလန်ပြည်တွင် စာပေနယ်၌ အထူးထင်ရှားခဲ့ သော ဆာ ဝေါလတာ စကော့၏ အမှတ်အသားကိုလည်း ထားရှိသေး၏။ ပရင့်ဆက်စတြီဥယျာဉ်၌ ပေ ၂၀၀ ခန့်

အက်ဒင်ဗာရာမြို့မှ ဟိုလီရဟော့တော်

အက်ဒင်ဗာရာမြို့

မြင့်သော သဲကျောက်အနီရောင်ဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသည့် ပြာသာဒ်ပုံအဆောက်အအုံတခုရှိရာ၊ ထိုအဆောက်အအုံ၏ နံရံများ၌ ထွင်းထားသော နေရာများတွင် စကော့ ရေးခဲ့သော ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းများမှ ထင်ရှားသော ဇာတ်လိုက်ဇာတ်ကောင်များ၏ ရုပ်ပုံများကို ထွင်းထုထား၏။ ထိုအဆောက်အအုံ၏ အမိုးအောက်၌ စာရေးဆရာကြီး စကော့၏ပုံတူကို စကျင်ကျောက်ဖြင့် ထုထွင်းထားသည်။ စာရေးဆရာကြီး ဆာ ဝေါလတာစကော့သာမက ရောဗတ်ဗန်းနှင့် တောမတ် ဒကွင်းစီးတို့သည်လည်း ထိုမြို့မှပင် ကျော်ကြားသွားကြလေသည်။

ဤသို့ဖြင့် အက်ဒင်ဗာရာမြို့တော်၌ မည်သည့် နေရာသို့ပင် သွားရောက်စေကာမူ သမိုင်းနယ်၌၎င်း၊ စာပေနယ်၌၎င်း ထင်ရှား၍ မှတ်သားထိုက်သော အမှတ်အသားများကို တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဂျာမန်တို့သည် အက်ဒင်ဗာရာမြို့ကို လေယာဉ်ပျံများဖြင့် ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြလေသည်။

အက်ဒင်ဗာရာမြို့စား (ခရစ် ၁၉၂၁ ခုဖွား) ။ ။

ဒုတိယ အယ်လစ်ဗက်ဘုရင်မ၏ ကြင်ဖက်တော်ဖြစ်သော ဖိလစ် မောင်ဗက်တင်၏ ဘွဲ့အမည် ဖြစ်သည်။ ဂရိမင်းသား အန်ဒရူး၏သားတော် ဖိလစ် မောင်ဗက်တင်အား ဂရိနိုင်ငံ ကော့ဖူးကျွန်းတွင် ၁၉၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၀ ရက်နေ့၌ ဖွားမြင်၏။ ထိုဖိလစ်မောင်ဗက်တင်သည် လူဝီမောင်ဗက်တင်၏ တူဖြစ်သည်။ (မောင်ဗက်တင် လူဝီ — လည်း၍။) ဦးစွာ၌ ဖိလစ် မောင်ဗက်တင်သည် ပါရစ်မြို့ရှိ အမေရိကန် ကင်ဒါဂါတင်ကျောင်း၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံ စိန့်ကလို့ရှိ အမေရိကန်ကျောင်းတို့၌ ပညာသင်ကြားခဲ့၍ အသက်ရှစ်နှစ်အရွယ်တွင်အင်္ဂလန်ပြည်သို့ သွားရောက်ကာ ဆာရေးနယ်ရှိ ချင်းမူလတန်းကျောင်းတွင် ဆက်လက်ပညာသင်ကြားသည်။

၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဒါတမတ်ရေကြောင်း အတတ်သင်ကျောင်းသို့ ဝင်ရောက်သင်ကြားသည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဗြိတိသျှရေတပ်ဗိုလ်ကလေးအဖြစ် စတင်အမှုထမ်းယင်း မြေထဲပင်လယ်အတွင်း တာဝန်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် ရေတပ်ဗိုလ်ကြီးဖြစ်လာ၍ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ဖိလစ်ဝသမုဒ္ဒရာဖက်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ရလေသည်။ ဤသို့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်တလျှောက်လုံး ဗြိတိသျှရေတပ်မတော်တွင် အမှုထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ဗြိတိသျှနန်းလျှာ အယ်လစ်ဗက် မင်းသမီးနှင့် လက်ထပ်ခဲ့သည်။ အယ်လစ်ဗက် မင်းသမီးသည် ၁၉၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၆ ရက်နေ့တွင် ခမည်းတော် ဆဋ္ဌဂျော့ဘုရင်၏ အရိုက်အရာကိုဆက်ခံကာ ဘုရင်မ

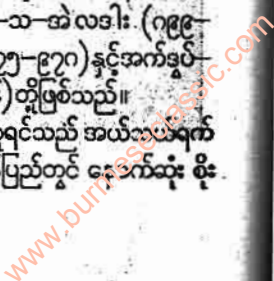

အက်ဒင်ဗာရာမြို့စားကြီး ဖိလစ် မောင်ဗက်တင်

ဖြစ်လာသည်။ ဖိလစ် မောင်ဗက်တင်သည် အယ်လစ်ဗက်မင်းသမီးနှင့် လက်ထပ်မီ နှစ်ရက်ခန့်အလိုတွင် ဆဋ္ဌဂျော့ဘုရင်က အက်ဒင်ဗာရာမြို့စားဘွဲ့ ခြီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ထိုဘွဲ့မည်ရည်ဖြင့်သာယာအခါခေါ် တွင်လျက်ရှိ၏။ ၁၉၅၃ခုနှစ်တွင် အက်ဒင်ဗာရာမြို့စားသည် ရေတပ်ဗိုလ်ချုပ်မှူး စစ်သူကြီးနှင့်လေတပ်စစ်သူကြီး အဆောင်အယောင်များကို ရရှိခဲ့လေသည်။ (အယ်လစ်ဗက်ဘုရင်မဒုတိယ — လည်း၍။)

အက်ဒပ်ဘုရင်များ။ ။ အင်္ဂလန်ပြည်ကို နော်မန်တို့လာရောက်တိုက်ခိုက်ပြီးသော် စတင်စိုးမိုးသည့် ၁၀၆၆ ခုနှစ် မတိုင်မီက အက်ဒပ်အမည်ခံ အင်္ဂလိပ်ဘုရင်သုံးပါးအုပ်စိုးခဲ့ကြသည်။ နော်မန်တို့ရောက်လာပြီးနောက်တွင် အက်ဒပ်အမည်ခံ ဘုရင်ပေါင်း ရှစ်ပါးရှိခဲ့သည်။ ၁၀၆၆ ခုနှစ်မတိုင်မီက အုပ်စိုးခဲ့သည့် အက်ဒပ်ဘုရင်များမှာ အဲလဖရက်-သ-ဂရိတ်ဘုရင်၏သားတော် အက်ဒပ်-သ-အဲလဒါး (၁၀၉၉-၉၂၄)၊ အက်ဒပ်-သ-မားတား (၉၇၅-၉၇၀) နှင့် အက်ဒပ်-သ-ကွန်ဖက်ဆား (၁၀၄၂-၁၀၆၆) တို့ဖြစ်သည်။

အက်ဒပ်-သ-ကွန်ဖက်ဆားဘုရင်သည် အယ်လယ်ရက်ဘုရင်၏သားတော် ဖြစ်၍ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် နောက်ဆုံး စိုး

အက်ဒွပ်ဘုရင်များ

ဆိုသည့် အင်္ဂလိပ်ဆက္ကဆုန်ဘုရင်ဖြစ်လေသည်။ အက်ဒွပ် နတ်ဒွပ်ပြီးသည်နောက် ၁၀၆၆ ခုနှစ်တွင် နော်မန်ဒီနယ် စား ဝိလျံသည် အင်္ဂလန်ပြည်ကို ချင်းနင်းဝင်ရောက် သိမ်း ဝိုက်ခဲ့သည်။

အက်ဒွပ်ဘုရင်သည် တိုင်းရေးပြည်မှုထက် အယူဝါဒရေး နှစ် ပိုလိုလေးစား ဂရုတစိုက် ဆောင်ရွက်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အထူးထင်ရှား ကျော်စောသည့် ဝက် စင်စတာအက်ပေးခေါ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး အပါ အဝင်ဘုရားရှိခိုးကျောင်း အများအပြား တည်ဆောက်ခဲ့ လေသည်။

၁၂၀၅ အက်ဒွပ် (၁၂၀၅ - ၁၂၀၇)။ နော်မန်တို့ ရောက်လာပြီးနောက် အုပ်စိုးခဲ့သည့် အက်ဒွပ်ဘုရင်များမှ တွင်အက်ဒွပ်သည် ၁၂၀၅ ခုနှစ်တွင် ဝက်စင်စတာအုပ်စိုး ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တတိယဟင်နရီဘုရင်၏ သားတော်ဖြစ် သည်။ အိမ်ရှေ့မင်းသားဘဝကပင် အက်ဒွပ်သည် နိုင်ငံရေး နှင့် စစ်ရေးစစ်ရာတို့ကို ကောင်းစွာ လေ့လာခဲ့လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၂၀၄ ခုနှစ်တွင် ဘုရင်အဖြစ်သို့ ရောက်သော အခါ နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးဖက်၌သော်၎င်း၊ စစ်ရေးစစ်ရာ ဖက်၌ သော်၎င်း အထူးတလည် ကျွမ်းကျင်လျက်ရှိနေပေ စော့သည်။

ခမည်းတော် တတိယ ဟင်နရီဘုရင် လက်ထက်တွင် ဖြစ်ပွားသော ဗယ်ဂျန် စစ်ပွဲများတွင် ဘုရင်တပ်များကို ဦးစီးကာ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ထိုပြင် ၁၂၁၀ ပြည့်နှစ်၌ အက်ဒွပ်သည် နောက်ဆုံး ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲသို့ လိုက်ပါ တိုက်ခိုက်ခဲ့သေးသည်။

၁၂၁၆ ခုနှစ်မှ အစပြု၍ ဝေလနယ်ကို အင်္ဂလန်ပြည် တွင်းသို့ သိမ်းသွင်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ၁၀ နှစ်ပတ်လုံး ကြိုးပမ်းမှ အောင်မြင်သော ဟူ၏။ အင်္ဂလိပ် ထီးနန်းကို ဆက်ခံစိုးစံမည့် နန်းညွန့် နန်းလျှာများကို ဝေလမင်းသား ဖာ့သော ဘွဲဖြင့် ခြီးမြှင့်သည့် အစဉ်အလာတရပ်မှာ ပဌမ အက်ဒွပ်ဘုရင်လက်ထက်မှ စတင်ခဲ့လေသည်။

၁၂၂၅ ခုနှစ်တွင် အက်ဒွပ်သည် နောင်အခါ စံပြုပါလီ နော်ဟတင်သည့် ပါလီမန်အစည်းအဝေးတရပ်ကို ဆင်ခေါ် ထုတ် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေး အခြေခံဥပဒေများကိုသော်၎င်း၊ ပါလီမန်ကိုသော်၎င်း တိုးတက်ကောင်းမွန်နေအောင် ပြုပြင် ဆောင်ရွက်လေသည်။ ပါလီမန်၏ သဘောတူညီချက်မရပဲ အခွန်တော်သစ်များ ကောက်ခံခြင်း မပြုရ ဟူသော မူကို ထပ်မံ၍ ဘုရင်၏ အာဏာများကို လျော့ချ လိုက်လေ သည်။ ထိုပြင် အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားရှိပြီးသော ဥပဒေများကိုလည်း စံနစ်တကျပြန်လည်ပြုပြင် စီစဉ်လိုက် သဖြင့် သူ့အား နောင်လာ နောက်သားတို့က "အင်္ဂလိပ် ဘုရင်ထီးနန်းယန်း" ဟူ၍ပင် ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်

ဥပဒေနှင့် တရားရုံး ကျင့်ထုံးများမှာလည်း စံနစ်တကျ ဖြစ်လာသည်။

ပဌမအက်ဒွပ်ဘုရင်သည် သူ၏ နန်းသက် တချိန်လုံး၌ လိုလိုပင် စကော့တလန်ပြည်ကို သိမ်းသွင်းရန်ကြိုးပမ်းခဲ့ သော်လည်း မအောင်ခဲ့ပေ။

ဒုတိယ အက်ဒွပ် (၁၂၀၄ - ၁၂၇၂)။ ဒုတိယ အက်ဒွပ် ကား ပဌမအက်ဒွပ်၏ သားတော်ပီအီ အုပ်စိုး၍ ရုပ်ရည် ခန့်ညားသည်။ ၁၂၀၄ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်၍ ၁၃၀၁ ခုနှစ် တွင် ဝေလမင်းသားဘွဲ့ကို ပဌမဦးဆုံးရရှိခဲ့သော အင်္ဂလိပ် နန်းညွန့်နန်းလျှာ ဖြစ်သည်။ ၁၃၀၇ ခုနှစ်တွင် ခမည်းတော် ၏ အရိုက်အရာကို ဆက်ခံခဲ့ရသည်။ သို့သော် အက်ဒွပ်သည် အဆင်းသာရှိ၍ အချင်းမရှိသော ဘုရင်တပါး ဖြစ်သဖြင့် ပြည်တွင်း၌ ဆူပူသောင်းကျန်းမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။

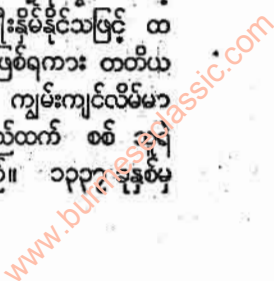
ခမည်းတော် ပဌမအက်ဒွပ်သည် အပင်ပန်းခံ၍ သူ့အား စစ်ရေးစစ်ရာကို၎င်း၊ အုပ်ချုပ်မှုရေးရာကို၎င်း သွန်သင်ပြသ ပေးခဲ့သည်။ သို့သော်သူသည် စစ်ပွဲများ၌၎င်း၊ နိုင်ငံအုပ် ချုပ်ရေး၌၎င်း နိုင်ငံရေးစွာ စိမ့်အုပ်ချုပ်နိုင်သူ မဟုတ်ချေ။ ထိုပြင် စိတ်ပျော့ညွဲသူ ဖြစ်သဖြင့် ခင်မင်သူအပေါင်းအဖော် များ၏ အလိုသို့လိုက်၍ တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်လေ့ရှိ၏။ သို့ဖြင့် မူးမျိုးမတ်နွယ်များနှင့် မကြာခဏပဋိပက္ခဖြစ်ခဲ့ရပြီး နောက်ပါလီမန်က ၁၃၂၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် ဒုတိယ အက်ဒွပ်ဘုရင်အား နန်းချကြောင်း ကျေညာပြီးလျှင် သူ ၏သားတော်ကို တတိယအက်ဒွပ်ဘုရင်အဖြစ်ဖြင့် နန်းတင် ကြလေသည်။

ရှစ်လခန့်အကြာတွင် နန်းကျဘုရင်အက်ဒွပ်သည် ဗာက လေးရဲတိုက်အတွင်း၌ ရက်စက်စွာလုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်းကို ခံရလေသည်။

တတိယ အက်ဒွပ် (၁၃၀၂ - ၁၃၇၇)။ တတိယ အက် ဒွပ်သည် ဒုတိယအက်ဒွပ်၏ သားတော်ဖြစ်၍ ၁၃၀၂ ခုနှစ် တွင် ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ အင်္ဂလန်ပြည်၏ ထီးနန်းကို ၁၃၂၇ ခုနှစ်မှ ၁၃၇၇ ခုနှစ်အထိနှစ်ပေါင်း ၅၀ တိုင်တိုင်စိုးစံခဲ့သည်။

နန်းတက်စက အသက် ၁၅ နှစ်အရွယ်မျှသာ ရှိသေးရာ ရင်ခွင်ပိုက်အဖွဲ့က သူ့ကိုယ်စား တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့၏။ ၁၃၂၈ ခုနှစ်တွင် ဟေးနေဘွဲ့စား၏ သမီးတော် ဖိလစ်ပ မင်းသမီးနှင့် လက်ထပ်ခဲ့သည်။

တတိယ အက်ဒွပ်ဘုရင်သည် စကော့တလန်ပြည်ကို သိမ်းသွင်းရန် ဆက်လက်ကြိုးစားခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စကော့ တို့၏ လူတိုက်လက်ချေစိတ်ဓာတ်ကို မချိုးနိုင်နိုင်သဖြင့် ထ မြောက် အောင်မြင်ခြင်းမရှိခဲ့ချေ။ သို့ဖြစ်ရကား တတိယ အက်ဒွပ်ဘုရင်သည် တိုင်းပြည်ရေးရာ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ့်မာ သော ဘုရင်အဖြစ်ဖြင့် ကျော်စောသည်ထက် စစ် ဘုရင် ကောင်းအနေဖြင့် ပိုမိုထင်ရှားလေသည်။ ၁၃၇၇ ခုနှစ်မှ

အက်ဒွပ်ဘုရင်များ

အစပြု၍ ပြင်သစ်တို့နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ “နှစ်တရာစစ်ပွဲ” ဆင်နွဲခဲ့ကြလေသည်။ ၁၃၄၆ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွား၍ အင်္ဂလိပ်တို့အနိုင်ရလိုက်သော ကရေဆီးတိုက်ပွဲမှာ နှစ်တရာစစ်ပွဲတွင် ပွဲဦးထွက် တိုက်ပွဲကြီးတခုဖြစ်ပေသည်။ တတိယ အက်ဒွပ်ဘုရင်သည် ကလေးမြို့ ဝိုင်းရာတွင် (၁၃၄၇ ခုနှစ်) ၎င်း၊ အခြားတိုက်ပွဲများတွင်၎င်း သူ၏သားတော် ဗလက်ပရင့်မင်းသား အက်ဒွပ်က ကူညီခဲ့လေသည်။ ပွားတေးတိုက်ပွဲတွင်၎င်း၊ စလူးရေကြောင်း တိုက်ပွဲတွင်၎င်း အောင်မြင်ခဲ့သော်လည်း အက်ဒွပ်ဘုရင်သည် နောင်အခါများတွင် စစ်ပွဲ၌ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခြင်း မပြုနိုင်တော့ချေ။ ပြင်သစ်ပြည်ရှိ အင်္ဂလိပ်ပိုင်နယ်ပယ် အတော်များများ ဆုံးရှုံးသွားသည့်ပြင် နိုင်ငံမှာလည်း အတော်ပန်းသွားလေသည်။

စစ်အတွက် ကုန်ကျစရိတ်ကို တောင်းဆိုရန် ပါလီမန်ကို မကြာခဏ ဆင်ခေါ်ရသည့်ပြင် ပါလီမန်နှင့်လည်း ထိုငွေရေးကြေးရေးကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မကြာမကြာ အခြင်းများခဲ့ရသည်။ ပါလီမန်၏ တန်ခိုးအာဏာလည်း တိုးတက်လာလေသည်။

တတိယ အက်ဒွပ်ဘုရင်၏လက်ထက်တွင် အမျိုးသားစိတ်ဓာတ်မှာ တက်ကြွလာသဖြင့် အစိုးရဌာနများနှင့်တိုင်းသူပြည်သားတို့သည် အင်္ဂလိပ်စာကို အသုံးများလာကြ၏။ အင်္ဂလိပ်စာပေကို အရေးထားလာကြလေသည်။ ထို့ပြင် သူ၏လက်ထက်တွင်ပင် အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်း၍ ကူးစက်တတ်သော ကပ်ရောဂါဆိုးကြီး ဆိုက်ရောက်လာရာ အင်္ဂလန်ပြည်ရှိ လူဦးရေ ထက်ဝက်ခန့်မှာ သေကြေပျက်စီးကုန်လေသည်။ ထိုရောဂါဆိုးကြီး ဆိုက်ရောက်လာသဖြင့် တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ နေထိုင်မှုနှင့် စီးပွားရေးတို့မှာ နောင်နှစ်ပေါင်းများစွာ နာလွန်မထူနိုင်အောင် အခြေပျက်ခဲ့ရလေသည်။

၁၃၇၆ ခုနှစ်တွင် လက်ရုံးတစ်ဆူအားကိုးရသော သားတော်ကြီး ဗလက်ပရင့်မင်းသား ကွယ်လွန်သည်။ တတိယ အက်ဒွပ်ဘုရင်၌ သားတော်သမီးတော်ပေါင်း ၁၂ ယောက် ထွန်းကားသည်တွင် သားတော် ခုနစ်ယောက် စလုံးမှာ ဘုရင်ကြီး နတ်ရွာမစံမိကပင် ကွယ်လွန်ကုန်ကြလေသည်။

တတိယ အက်ဒွပ်ဘုရင်သည် ၁၃၇၇ ခုနှစ်တွင် ဇွန်လ ၂၁ ရက်နေ့တွင် လွန်သည်။

စတုတ္ထ အက်ဒွပ် (၁၃၇၂ - ၁၄၀၃) ။ ။ နှစ်တရာ စစ်ပွဲကြီး ပြီးဆုံးသောအခါ အင်္ဂလန်နိုင်ငံတွင် လန်ကက်စတာ ဆွေမျိုးစုနှင့် ယော့ ဆွေမျိုးစုတို့သည် ထီးနန်းလျက်ရာပြည်တိုင်းစစ် ဖြစ်ပွားလေသည်။ ယင်းမှာ နှင်းဆီစစ်ပွဲဟု တွင်သည်။

စတုတ္ထ အက်ဒွပ်သည် ယော့နယ်စား ရစ်ချတ်၏ သားတော် ဖြစ်၍ ၁၄၆၀ ပြည့်နှစ် ဝိတ်ကမီးတိုက်ပွဲတွင်

သူ၏ခမည်းတော် ကျဆုံးပြီးသည့်နောက် ယော့ဆွေမျိုးစု၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာလေသည်။ ၁၄၆၁ ခုနှစ်တွင် အက်ဒွပ်သည် လန်ကက်စတာ စစ်တပ်များကို တောင်တန်တိုက်ပွဲတွင် အနိုင်ရခဲ့သည်။ လန်ကက်စတာမင်း ဖြစ်သော ဆဋ္ဌဟင်နရီဘုရင်ကိုလည်း လက်ရ ဖမ်းဆီးမိခဲ့လေသည်။

ထိုနောက် လူသူအင်အားကောင်းလှသော ဝါဝစ်မြို့စား၏ အကူအညီဖြင့် အက်ဒွပ်သည် အင်္ဂလိပ်ထီးနန်းကို ရလေသည်။ သို့သော် ထီးနန်းကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် မကြာမီ လက်ထပ်ထိမ်းမြားရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဝါဝစ်မြို့စားနှင့် သဘောကွဲလွဲကြလေသည်။

ထိုအခါ ဝါဝစ် မြို့စားသည် လန်ကက် စတာဖက်သားများနှင့် ပူးပေါင်းကာ ၁၄၇၁ ခုနှစ်တွင် အက်ဒွပ်ကို အင်္ဂလန်ပြည်မှ စွန့်ခွာသွားစေ၍ ဆဋ္ဌဟင်နရီဘုရင်ကို နန်းတင်ခဲ့ပြန်၏။ အက်ဒွပ်ဘုရင်လည်း ဖလန်းဒါးနယ်သို့ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်နေခဲ့ရသည်။

သို့သော်နောက်တစ်နှစ်တွင်အက်ဒွပ်ဘုရင်သည် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ချီတက်တိုက်ခိုက်ရာ ဝါဝစ်သည် တိုက်ပွဲ၌ ကျဆုံးလေသည်။ ဟင်နရီဘုရင်ကိုလည်း အဆုံးစီရင်စေသည်။

စတုတ္ထအက်ဒွပ်ဘုရင်သည် ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်နေတတ်၍ အပေါင်းအသင်းဆုံသောဘုရင်တပါး ဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ကျွမ်းကျင်သူလည်း ဖြစ်သည်။ လန်ကက်စတာဘုရင်များကြောင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ရသော ဘုရင်၏ တန်ခိုးအာဏာများကို ပါလီမန်လက်မှ ပြန်ရအောင် စွမ်းဆောင်ပေးခဲ့၏။

သူ့လက်ထက်တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၌ ၁၃ နှစ်မျှ စစ်မက် မဖြစ်ပွားပဲ ရှိသဖြင့် ကုန်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ တိုးတက်လာသည်။ သူ့ကိုယ်တိုင် သူပိုင်ငွေပင်ငွေရင်းများကို စိုက်ထုတ်ကာ ကုန်သွယ်မှုကို အားပေးခဲ့သည်။ ၁၄၀၃ ခုနှစ် ဧပြီလ ၉ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်သည်။

ပဉ္စမ အက်ဒွပ် (၁၄၀၃ - ၁၄၀၅) ။ ။ ပဉ္စမ အက်ဒွပ်မှာ စတုတ္ထအက်ဒွပ်၏ သားတော်ဖြစ်၍ အင်္ဂလိပ်ထီးနန်းကို ၁၄၀၃ ခုနှစ် ဧပြီလမှ ဇွန်လအထိ သုံးလမျှသာ အုပ်စိုးရလေသည်။

ခမည်းတော် စတုတ္ထအက်ဒွပ်ဘုရင် နတ်ရွာစံသည့် အချိန်တွင် ပဉ္စမအက်ဒွပ်မှာ ၁၃ နှစ်အရွယ်မျှသာ ရှိသေး၍ သူ၏ဦးရီးတော် ဂလော့စတာမြို့စား ရစ်ချတ်က ရင်ခွင်ပိုက်မင်းသားကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၁၄၀၃ ခုနှစ် ဇွန်လသို့ ရောက်သောအခါ ရစ်ချတ်သည် ဘုရင်ကလေးနှင့် သူ၏ညီတော် ရစ်ချတ်တို့ကို လန်ဒန် မျှော်စင်ကြီး၌ အကျဉ်းချထားခဲ့သည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ ပဉ္စမအက်ဒွပ်နှင့် ညီတော်တို့၏ကြံမှုကို မည်သူမျှ မသိရတော့ချေ။ သူတို့၏ ဦးရီးတော်

အက်ဒွပ်ဘုရင်များ

ရစ်ချတ်၏အမိန့်ဖြင့် လုပ်ကြံခြင်းခံရဟန်တူသည်။ ထို့နောက် ရစ်ချတ်သည်လည်း တတိယရစ်ချတ်ဘွဲ့ကို ခံ၍ နန်းတက်လေသည်။

ဆဋ္ဌ အက်ဒွပ် (၁၅၇၇ - ၁၅၉၃) ။ ။ ဆဋ္ဌ အက်ဒွပ်သည် ဆဋ္ဌမ ဟင်နရီဘုရင်နှင့် တတိယမိဖုရား ဂျိန်းဆေးမီးတို့မှ စွားမြင်သော သားတော်ဖြစ်၍၊ ၁၅၇၇ ခုနှစ်ဇန္နဝါရီလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် နန်းတက်ခဲ့သည်။

အက်ဒွပ်သည် ထီးနန်းကိုဆက်ခံချိန်တွင် အသက် ဆယ်နှစ်မျှသာရှိသေး၏။ သို့ဖြစ်၍ ပဌမတွင် ဦးရီးတော် ဆမ္မားဆက်မြို့စားနှင့် နောင်တွင် နေ့ဘယ်ဗာလန် မြို့စားတို့က ဘုရင်ကလေးကိုယ်စား တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့ရလေသည်။

ဆဋ္ဌအက်ဒွပ်ဘုရင်၏ နန်းသက်ခြောက်နှစ်အတွင်း ထူးခြားချက်တရပ်မှာ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၌ ပရိတ်စတန် ဘာသာရေးကိုး အခြေခိုင်မြဲလာခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ၁၅၇၇

ခုနှစ်တွင် ပင်ကီတိုက်ပွဲ၌ စကော့တို့ကို အနိုင်ရလိုက်သည်။ ၁၅၇၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၆ ရက်နေ့တွင် ဆဋ္ဌအက်ဒွပ်ဘုရင်သည် အဆုတ်ရောဂါဖြင့် လွန်သည်။

သတ္တမ အက်ဒွပ် (၁၆၀၄ - ၁၆၂၀) ။ ။ သတ္တမ အက်ဒွပ်သည် ၁၆၀၄ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်၍ ဝိတိုရိယဘုရင်မကြီး၏ သားတော် အကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ၁၆၀၁ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် မယ်တော်ဘုရင်မကြီး နတ်ရွာစံသဖြင့် ထီးနန်းကို ဆက်ခံရသည်။ ထိုအခါ သတ္တမအက်ဒွပ်သည် သက်တော် ၅၉ နှစ်အရွယ်မျှ ရှိပြီဖြစ်၏။

၁၆၀၃ ခုနှစ် မတ်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ဒိန်းမတ်ပြည်ရှင် နဝမခရစ္စတီယန်ဘုရင်၏ သမီးတော်အကြီးဆုံး အယ်လက်ဇန္ဒရားမင်းသမီးနှင့် စုံဖက်ခဲ့သည်။ မယ်တော်ဘုရင်မကြီး အသက်အရွယ် ကြီးရင့်လာသောအခါ၊ ဝေလမင်းသား အက်ဒွပ်တို့ ဇနီးမောင်နှံနှစ်ဦးသာလျှင် တိုင်းသူပြည်သား များနှင့် ပွန်းတီးစွာ ဆက်ဆံခဲ့ရလေသည်။

သတ္တမအက်ဒွပ်ဘုရင်သည် အပေါင်းအသင်းဆုံသူ ဖြစ်၏။ နိုင်ငံရေးပရိယာယ်ကိုလည်း ကောင်းစွာတတ်ကျွမ်းနားလည်သဖြင့် ဥရောပတိုက်တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၏ အခြေကို တောင်တင်းစေခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာတို့နှင့် သင့်မြတ်အောင် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။ အထူးသဖြင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံနှင့် ရင်းနှီးစွာဆက်ဆံလိုသဖြင့် ၁၆၀၃ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်သမတ လူဗတ်ထံသို့ အလည်အပတ် သွားရောက်ခဲ့လေသည်။ ဝေလမင်းသားဘဝနှင့်လည်း ကနေဒါ၊ နိုင်ငံ၊ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သို့ ရောက်ခဲ့ဘူး၏။

ထိုပြင် ၁၆၀၇ ခုနှစ်တွင် ချုပ်ဆိုခဲ့သော အင်္ဂလိပ်-ရုရှ စာချုပ်ကို ပိုမိုခိုင်မြဲစေရန် အက်ဒွပ်ဘုရင်သည် ၁၆၀၈ ခုနှစ်၌ ရုရှနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ခဲ့လေသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံ ကိုင်ဇာဘုရင်ထံသို့လည်း ၁၆၀၉ ခုနှစ်တွင် အလည်အပတ် ရောက်ခဲ့ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂလိပ်-ဂျာမန် ဆက်ဆံရေးကို ယာယီမျှသော်လည်း ပြေပြစ်စေခဲ့၏။

အမြော်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ဘုရင်ဖြစ်သည့် အလျောက် ပြင်သစ်၊ စပိန်၊ ဣတလီ၊ ဂျာမနီ၊ ပေါ်တူဂီ စသော တိုင်းနိုင်ငံအသီးသီးတို့နှင့် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်များ ချုပ်ဆိုနိုင်အောင်လည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

သတ္တမအက်ဒွပ်ဘုရင်ကြီးသည် ဥရောပတိုက်၏ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အားခွန်စိုက်ထုတ်ကြိုးပမ်းခဲ့သောကြောင့် သူ့အား ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ကြိုးပမ်းသူ အက်ဒွပ် ဟူ၍ ပင် ခေါ်စမှတ်ပြုကြလေသည်။

သတ္တမအက်ဒွပ်ဘုရင်သည် ၁၆၂၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၆ ရက်နေ့တွင် လွန်သည်။

ဆဋ္ဌမ ဟင်နရီဘုရင်၏သားတော် ဆဋ္ဌ အက်ဒွပ်ဘုရင်

www.burmeseclassic.com

အက်ဒွပ်ဘုရင်များ

သတ္တမအက်ဒွပ်ဘုရင်

သတ္တမအက်ဒွပ်ဘုရင်နှင့် အယ်လက်ဇန္ဒရား မိဖုရားတို့ တွင် သားတော်နှစ်ပါးနှင့် သမီးတော်သုံးပါး ထွန်းကားသည်။ သားတော်အကြီး ကလားရင်မြို့စား အဲလဗတ်မှာ ၁၈၉၂ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်သည်။ သားတော်အငယ် ဂျော့မင်းသားသည် ပဉ္စမဂျော့ဘုရင်အဖြစ် ခမည်းတော်၏ အရိုက်အရာကို ဆက်ခံခဲ့လေသည်။

အဋ္ဌမ အက်ဒွပ် (၁၈၉၄ - ၁၉၂၂) ။ အဋ္ဌမ အက်ဒွပ်ဘုရင်သည် ပဉ္စမဂျော့ဘုရင်နှင့် မေရီမိဖုရားတို့၏ သားတော်အကြီးဆုံး ဖြစ်၏။ ၁၈၉၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်လေသည်။

၁၉၀၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ခမည်းတော် ပဉ္စမဂျော့ဘုရင်၏ အရိုက်အရာကို ဆက်ခံရလေသည်။ ထိုအခါတွင် သက်တော် ၄၂ နှစ်ခန့် ရှိနေပြီဖြစ်၏။

၁၉၁၁ ခုနှစ်တွင် ဝေလမင်းသားဘွဲ့ကို ခံယူခဲ့သည်။ သူ၏နာမည်အပြည့်အစုံမှာ အက်ဒွပ် အဲလဗတ် ခရစ်စတီယန် ဂျော့ အင်ဒရူး ပက်ထရစ် ဒေးဗစ် ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

မင်းသားဘဝနှင့် အော့စထရီးယားနှင့် ဒါ့တမတ်ရေကြောင်း အတတ်သင် ကောလိပ်ကျောင်းများတွင် ရေကြောင်း အတတ်ကို လေ့လာဆည်းပူးခဲ့သည်။

၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် ရေကြောင်းအတတ်သင် ကောလိပ်ကျောင်းမှထွက်၍ အောက်စဖို့တက္ကသိုလ် မော့ဒလင်းကောလိပ်တွင် နှစ်နှစ်ခန့်ပညာဆက်လက်သင်ကြားခဲ့သည်။

ဘိုးတော် သတ္တမအက်ဒွပ်ဘုရင်ကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာသို့ ခရီးထွက်လိုသူဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ပဌမကမ္ဘာစစ်ပြီးဆုံးသည့်နောက် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဗြိတိသျှတို့၏ ကုန်သွယ်ရေးကို ရှေးရှုကာ ကနေဒါနိုင်ငံ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ၊ တောင်အမေရိကတိုက်၊ အိန္ဒိယ၊ မြန်မာ

ပြုစုကြေးလီးယားတိုက် နှင့် နယူးဇီလန် ကျွန်းများသို့ အလည်အပတ် သွားရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိန်ကျွန်းရှိ စက်မှုလက်မှု ထွန်းကားရာနှင့် သတ္တုတူးများရှိရာအရပ်ဒေသများသို့ လှည့်လည်ကြည့်ရှုခဲ့လေသည်။

အပေါင်းအသင်းဆုံသူတယောက် ဖြစ်သည့်အလျောက် မင်းသားသည် လူချစ်လူခင်ပေါ၏။ သာမန်လူတန်းစားတို့နှင့် ပွန်းပွန်းတီးတီး ပေါင်းသင်းဆက်ဆံတတ်သူလည်း ဖြစ်သဖြင့်၊ လူတိုင်း၏ ချစ်ကြည်ညိုခြင်းကို ခံရလေသည်။ သူသည် အထူးသဖြင့် စစ်ပြန်ရဲဘော်များနှင့် လူငယ်များ အရေးတွင် ပိုမိုစိတ်ဝင်စားခဲ့လေသည်။

၁၉၁၆ ခုနှစ်ဦးတွင် ခမည်းတော် ဂျော့ဘုရင်ကွယ်လွန်သည့်အခါ အဋ္ဌမအက်ဒွပ် ဘွဲ့ကိုခံယူလျက် နန်းတက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုနှစ်မလွန်မီ အမေရိကန်သူ မစ္စစ် ဝေါလစ် ဝါဖီး ဆင်မဆင်ကို တွေ့ရှိမေတ္တာသက်ဝင်ခဲ့သဖြင့် မိဖုရားမြှောက်လိုသော ဆန္ဒပြင်းပြခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံအစိုးရအဖွဲ့နှင့်တကွ ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံများကပါ ဘုရင်၏ အလိုသို့ မလိုက်လျောနိုင်ကြပေ။ မစ္စစ်ဆင်မဆင်မှာ အိမ်ထောင် နှစ်ဆက်ရှိခဲ့ဘူးရုံမျှမက၊ ဒုတိယအိမ်ထောင်သည် ခင်ပွန်းနှင့်လည်း ပြတ်စဲသည်ဟု မဆိုသာသေးသဖြင့်၊ အင်္ဂလန်နိုင်ငံထီးနန်းအသရေနှင့်ထုံးတမ်းစဉ်လာကို ငဲ့ကွက်ကာ၊ ဘုရင့်အလိုသို့ မလိုက်လျောနိုင်ခြင်းဖြစ်လေသည်။ သို့သော် အဋ္ဌမအက်ဒွပ်ဘုရင်သည် အမေရိကန်သူကို မစွန့်နိုင်သဖြင့် ၁၉၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလိပ်ထီးနန်းကို စွန့်လွှတ်လိုက်လေသည်။

ထိုအခါ ညီတော် ယော့နယ်စားသည် ဆဋ္ဌဂျော့ဘွဲ့ကိုခံလျက် နန်းတက်လေသည်။ ထီးနန်းကို ဆက်ခံသိမ်းပိုက်ရသည်နှင့်တပြိုင်နက် နောင်တော်အား ဝင်ဆာမြို့စားရာထူးကို ချီးမြှင့်ခဲ့လေသည်။

ဝင်ဆာမြို့စားသည် ၁၉၁၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၃ ရက်နေ့တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌ မစ္စစ်ဆင်မဆင်နှင့် လက်ထပ်လိုက်လေသည်။

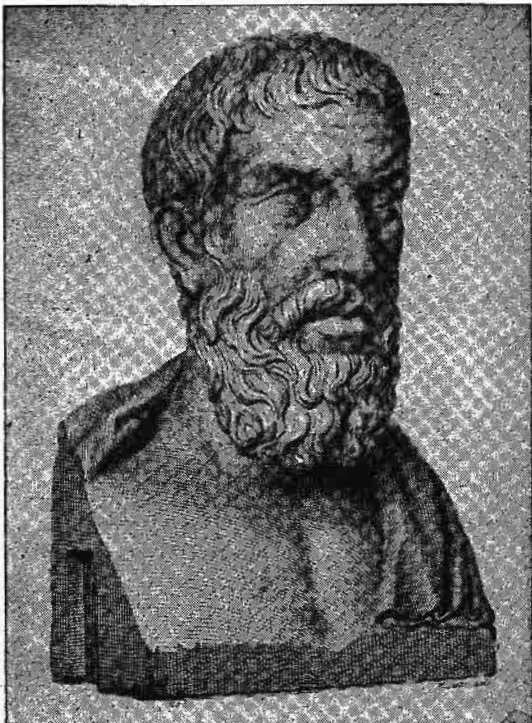
၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၉၄၅ ခုနှစ်အထိ ဝင်ဆာမြို့စားသည် ဗဟားမားကျွန်းစုတွင် ဘုရင်ခံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဘုရင်ခံအဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်နေစဉ် ဝင်ဆာမြို့စားသည် ကျွန်းသုကျွန်းသားတို့၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို အထူးတလည် ကြိုးပမ်းခဲ့လေသည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် မြို့စားနှင့်မြို့စားကတော်တို့သည် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ နန်းစွန့်ပြီးနောက် ပဌမဆုံးအကြိမ် သွားရောက်ခဲ့ကြလေသည်။

ထိုနေ့ကတွင် ဝင်ဆာမြို့စား ဇနီးမောင်နှံ တို့သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပါရစ်မြို့၌ အခြေချနေထိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၅ ခုနှစ် မေလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် အသက် ၇၇ ရှယ်ရှိ ဝင်ဆာမြို့စားသည် ပါရစ်မြို့ရှိ မိမိခံအိမ်၌ ကွယ်လွန်သွားသည်။

အက်ပစ် ကျူးရပ် (ဘီစီ ၃၄၂ - ၂၇၀)။ ။ခရစ်မပေါ်မီ သုံးရာစုနှစ်အတွင်းက ဂရိဒဿနိကဗေဒ ပညာရှင်အဖြစ် နာမည်ကျော်ကြားခဲ့သော အက်ပစ်ကျူးရပ်သည် အက်သင်းနိုင်ငံ ဆေးမောကျွန်းကလေး၌ ဖွားမြင်လေသည်။ လောကတွင် ပျော်ပျော်ပါးပါး စားသောက်နေထိုင်သွားကြသူများသည် အက်ပစ်ကျူးရပ် ဝါဒ အချို့ပျော်ပျော်နေသည်ဟု ပြောလေ့ရှိကြရာ အက်ပစ်ကျူးရပ်၏ ဝါဒမှာ အပျော်အပါး အားပေးသော ဝါဒဟု အထင်မှားစရာ ဖြစ်နေပေသည်။ စင်စစ် အက်ပစ်ကျူးရပ်၏ ဝါဒကား ဆင်းရဲခြင်းအပေါင်းမှ ကင်းရှင်း၍ မွေ့လျော်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံစွာ နေရန်သာ ဖြစ်၏။ ဆန့်သောလက်မကွေးမီ၊ ကွေးသောလက် မဆန့်မီ၊ သေခြင်းသဘောတရားသည် လျင်မြန်စွာ ဆိုက်ရောက်လာတတ်၏။ ယနေ့သေမည် နက်ဖြန်သေမည်ကို မည်သူမျှ မသိနိုင်ကြ၍ နေရသမျှအချိန်ကလေးအတွင်း မွေ့လျော်ခြင်းရှိရန် အားထုတ်လော့ဟု ဆိုရာ၌ ပျော်ပျော်နေကြကုန်လော့ သေရည်ကို သောက်စား၍ အပျော်အပါးကို လိုက်စားကြကုန်လော့ဟူ၍ မဆိုလိုပေ။ ကောင်းသော လူကျင့်ဝတ်များကို လိုက်နာကျင့်ကြံ၍ မွေ့လျော်ခြင်းကို ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ကြလော့ ဟုဆိုလိုရင်း ဖြစ်ပေသည်။

အက်ပစ်ကျူးရပ်သည် ဂရိနိုင်ငံ အနွံအပြား၌ သူ၏

ဂရိဒဿနိက ဗေဒပညာရှင် အက်ပစ်ကျူးရပ်

ဝါဒကို လိုက်လံဟောပြောပြီးနောက် အထက် ၃၅ နှစ်အရွယ်တွင် သူ့မိခင်ဖခင်တို့၏ ဇာတိမြို့ဖြစ်သော အက်သင်းမြို့တွင် ခြံနှင့်အိမ်ကို ဝယ်၍ သူ့ဝါဒကို ဖြန့်ချိရန် ကျောင်းတကျောင်း တည်ထောင်လေသည်။ သူ၏တပည့်များထဲတွင် အမျိုးသမီးများလည်း ပါဝင်၍ သူနှင့်အတူ အက်သင်းမြို့တွင် နေထိုင်သော တပည့်များလည်း မြောက်မြားစွာ ရှိ၏။ အက်ပစ်ကျူးရပ်နှင့် သူ၏တပည့်များကား ယခုခေတ် လူအများ ပေါ့ပေါ့ဆဆ ပြောဆိုကြသကဲ့သို့ မဟုတ်မူ၍ လူအများ ချီးကျူးလောက်အောင် ရိုးရိုးသားသား လိုအင်နည်းစွာ နေထိုင်ခဲ့ကြသူများ ပေတည်း။ အက်ပစ်ကျူးရပ်၏ ဟောပြောချက်များကို အတိုချုံး၍ ရေးသားထားသော “လောကသဘာဝ”အမည်ရှိ ကဗျာရှည်ကြီးကို ရေးသားသူ လူကရီဂျပ်မှာ သူ၏တပည့်ရင်း ဖြစ်လေသည်။

အက်ပစ်ပင်တို့။ ။ဂရိနတ်များ — ၅။

အက်ပစ်ပင်။ ။အက်ပစ်ပင်သည် သစ်မာပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ သစ်သားရောင်မှာ မည်းနက်၍ သတ္တုကဲ့သို့ ပြောင်လက်လာအောင် အရောင်တင်ပေးနိုင်သည်။

ရှားဗေဒ အလိုအားဖြင့် အက်ပစ်ပင်သည် အက်ပီနေစီအီးမျိုးရင်းတွင် ခိုင်အိုစပိုင်းရိုး မျိုးစဉ် ပါဝင်၏။ အက်ပစ်ပင် အမျိုးမျိုးရှိရာ ယင်းတို့ကို ဂျပန်၊ ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်း၊ အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစု၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ မတ်ဒါဂက်စကာကျွန်း၊ အာဖရိကတိုက်နှင့်အမေရိကတိုက်တို့၌ တွေ့ရသည်။ အက်ပစ်ပင်ဝယ် အနှစ်မှာ အရောင်နက်၍ အပြင်သားမှာ အဖြူ မွဲပြာရောင်၊ ပန်းဆီရောင် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ရှိသည်။ အချို့ အက်ပစ်ပင်များ၏ အနှစ်သားမှာ အမည်းရောင် မရှိပဲ အညိုရောင်ရှိပြီးလျှင် အညိုဖျော့၊ အနီ၊ အဝါ၊ အစင်းကြောင်းများ ပါရှိသည်။ အက်ပစ်ပင် အနှစ်သားထဲ၌ ညှိနက်၊ သို့မဟုတ် အနက်ရောင်ရှိ၍ မာသော သစ်စေးများ ပါရှိ၏။ ထိုကြောင့် အက်ပစ်ပင်သားဖြင့် ပြုလုပ်သော ပစ္စည်းများမှာ ထိုသစ်စေး များကြောင့် ကျိုးပဲ့လွယ်ခြင်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်ပေမည်။ ယင်းတို့ကို ပန်းပုလုပ်ငန်းနှင့် ပွတ်ခံလုပ်ငန်းများတွင် အသုံးပြုကြ၏။ အနှစ်သား တကုဗေပေသည် အလေးချိန်ပေါင် ၇၀ ကျော် ရှိ၏။ အရောင်ဖျော့သော အကာသား တကုဗေပေမှာ ပေါင် ၅၀ မှ ၅၅ အထိ လေးသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ တောင်ပိုင်းနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းများတွင် ပေါက်ရောက်သော အက်ပစ်ပင်များ၏ သစ်လုံးအချင်းသည် သုံးပေအထိ ကြီးထွားနိုင်၏။ အာဖရိကတိုက် အနောက်ဘက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုများတွင် ပေါက်

www.burmeseclassic.com

အက်ဗနီပင်

ရောက်သော အက်ဗနီပင်များသည်လည်း ကောင်းမွန်ကြပေသည်။ အချို့အက်ဗနီပင်မျိုး၏ အသီးကိုစားနိုင်သည်။

အမည်းနက်ဆုံးသော အက်ဗနီပင်များကို အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းများတွင် တွေ့ရသည်။ ထိုထက် ပို၍ မည်းနက်သော အက်ဗနီပင်များနှင့် အညိုရောင် အက်ဗနီပင်များကို အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုနှင့် အာဖရိကတိုက်များ၌ တွေ့ရသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် အရှေ့ဖက်တိုင်းပြည်များတွင် ပေါက်ရောက်ကြသော တည်ပင်များမှာ အက်ဗနီပင်မျိုးပင် ဖြစ်သော်လည်း ယင်းတို့၌ အနုစိသားများ နည်းသဖြင့် တန်ဖိုး မရှိလှချေ။ အမေရိကန်တည်ပင်များကို လွန်းနှင့် ဂေါက်သီးရိုက်တုတ်များ၏ ထိပ်တွင် သုံးကြ၏။

အက်ဗနီသားများကို စန္ဒာဗလင်ဒိုလတ်များ၊ ပြေများ၊ ဓားရိုး၊ ဝက်မုန်ဘီးနှင့် အလှအပစွဲလေးများ ပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးပြုကြလေသည်။

အက်ဗနီသီးနီးယားနိုင်ငံ။ ။ အိန္ဒိယအိုးပီးယားနိုင်ငံ — ရှ။

အက်ဂျပင်။ ။ အက်ဂျပင်သည် မြင့်မားစွာ ပေါက်ရောက်၏။ အကိုင်းအခက်များနှင့် ပင်စည်မှာ အချိုးအစားကျသည်။ အမြင့်မှာ ပေ ၈၀ မှ ၁၀၀ အကြားတွင်ရှိသည်။ ပင်စည်၏ အချင်းမှာ သုံးပေခန့် ရှိသည်။ အက်ဂျပင်သည် အကြီးမြန်ပြီးလျှင် အရိပ်ကောင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။

ဆောင်းရာသီတွင် အက်ဂျပင်၌ အခြားသစ်ပင်များနှင့် ခွဲခြားသိသာနိုင်သော အချက်အလက်များ ရှိသည်။ ယင်းမှာ ခပ်ပြားပြားနှင့် တောင့်တင်း၍ မွဲပြာရောင်ရှိသော အခက်အလက်များတွင် အဖူးမည်းကလေးများရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ နွေကူးရာသီ စောစောပိုင်းတွင် အပွင့်ကလေးများ ပွင့်ကြသည်။ အရွက်များမှာ အရွက်ငယ်ခနစ်ရွက်မျှ ပါဝင်သော ငှက်မွေးပုံအရွက်များ ဖြစ်၍ အရွက်ပေါက်ချိန်မှာ အခြားအပင်များ အရွက်ပေါက်ချိန်ထက် နောက်ကျသည်။ ထိုပြင် အခြားအပင်များ အရွက်မကြောမီ ဆောင်းကူးရာသီတွင် စောစီးစွာ ညှိုးနွမ်းကြော့ကျလေ့ ရှိသည်။ အရွက်များမှာ အဖျားချွန်သည်။ ဆောင်းကူးရာသီတွင် ရင့်နေပြီ ဖြစ်သော အသီးများကို အပင်ပေါ်တွင် အခိုင်လိုက် တွေ့ရသည်။ ထိုအသီးကလေးများသည် လှော်ထက်များနှင့် တူသော အတောင်ကလေးများ ပါရှိသဖြင့် လေသယ်ယူရာ၌ လွင့်ပါသွားနိုင်လေသည်။

အက်ဂျပင်၏ အသားသည် ပေါ့ပါး၍ မာကျောပြီးလျှင် အလွယ်တကူ ကျွေးညှတ်နိုင်သည်။ ထိုအသားဖြင့် ဝန်တင်လှည်းဝင်ရိုး၊ လှည်းဘီး၊ လှေကား၊ ဗေစဗေရိုက်တံနှင့်စိုက်ပျိုးရေး ကရိယာများ၏ လက်ကိုင်များ ပြုလုပ်ကြသည်။

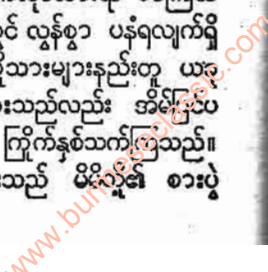
အသားကို ထင်းအဖြစ်ဖြင့်လည်း အသုံးပြုနိုင်သည့်အပြင် အက်ဂျပင်၏အခေါက်ကို တခါတရံ သားရေနယ်ရာ၌ အသုံးပြုလေ့ရှိကြသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် အက်ဂျပင်အမျိုးပေါင်း မြောက်မြားစွာ ရှိသည်။ အက်ဂျပင်သည် အိုလီအေစီအီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်၍ အင်္ဂလိပ် အက်ဂျပင်မျိုးကို ရုက္ခဗေဒ အမည်ဖြင့် ဖရက်ဆင်းနပ် အိပ်ဆဲလစ်ယာ ဟုခေါ်သည်။

အက်သင်းမြို့။ ။ သမိုင်းအရ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ထင်ရှားသော မြို့ကြီးများ ရှိသည့်အနက် အက်သင်းမြို့သည်လည်း တမြို့အဖြစ် ပါဝင်လေသည်။ ယခုအခါတွင် အက်သင်းမြို့သည် ဂရိနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သော်လည်း ထိုမြို့၏ ကျော်ကြားခြင်းသည် ရှေးအက်တီးကားပြည်၏ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့စဉ်ကပင် စတင်ခဲ့လေသည်။ (ဂရိနိုင်ငံ — လည်းရှ။) ထိုမြို့သည် ပင်လယ်နှင့် တောင်များအကြားရှိ လွင်ပြင်တခုတွင် ရှေးက ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော ပိုင်းရီးယပ်မြို့မှ ငါးမိုင်ခန့်အကွာ၌ တည်ရှိသည်။ ပင်လယ်မျက်နှာပြင်ထက် ပေ ၂၈၀ မြင့်သော နေရာတွင် တည်ရှိခြင်းကြောင့် ထိုမြို့တွင် သမပိုင်းဒေသ ရာသီဥတုမျိုးနှင့် နေသာချိန်များရှိလေသည်။

ယခု အက်သင်းမြို့သည် ရှေး အက်သင်းမြို့ ဟောင်း၏ အရှေ့မြောက်ဖက်တွင် တည်ရှိ၏။ ရှေးအက်သင်းမြို့ဟောင်းကို အကရော့ပလစ်ကျောက်တောင်၏ပတ်လည်တွင် တည်ထားခဲ့၏။ ရှေးခေတ် ဂရိမြို့များတွင် ဂရိတို့သည် အမြင့်ဆုံးသော ကုန်းထိပ်ပိုင်းကို ခံတပ်အဖြစ် အသုံးပြုကြ၍ ထိုကုန်းထိပ်ပိုင်းကို အကရော့ပလစ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုပြင် အကရော့ပလစ်ပေါ်၌ ကျောက်ပြုအဆောက်အအုံကြီးများကို တည်ဆောက်ခဲ့ရာ အက်သင်းမြို့ဟောင်း အကရော့ပလစ်တောင်ထိပ်ရှိ အဆောက်အအုံကြီးများသည် ဗိသုကာအတတ်တွင် စံထားလောက်အောင်ပင် ခန့်ညား ကောင်းမွန်လေသည်။ (အကရော့ပလစ် — ရှ။)

အက်သင်းမြို့သစ်သည် မြို့ဟောင်း၏ အနောက်တောင်ဖက်တွင် လခြမ်းသဏ္ဍာန် ရံလျက် တည်ရှိ၏။ မြို့တွင်း၌ အဆောက်အအုံများကို စကျင်ကျောက်၊ သို့မဟုတ် ထုံးကျောက်များဖြင့် ဆောက်လုပ် ထား၍ လမ်းကျယ်ကြီးများကိုလည်း မြို့လယ်ရှိ ဟာမိုနီစကွဲယား လမ်းဆုံ ကွက်လပ်ကြီးမှဖြာထွက်သွယ်တန်းဖောက်လုပ်ထားရာ စင်ကြယ်သော ကောင်းကင်ပြာအောက်တွင် လွန်စွာ ပန်ရလျက်ရှိပေသည်။ ရှေး အက်သင်း မြို့သူမြို့သားများနည်းတူ ယခုခေတ် အက်သင်း မြို့သူမြို့သားများသည်လည်း အိမ်ပြင်ပတွင် သွားလာ လှုပ်ရှားမှုတို့ကို ကြိုက်နှစ်သက်ကြသည်။ ပန်းခြံမရှိသော ပျော်ပွဲစားရုံများသည် မိလို့၏ စားပွဲ

အက်သင်းမြို့

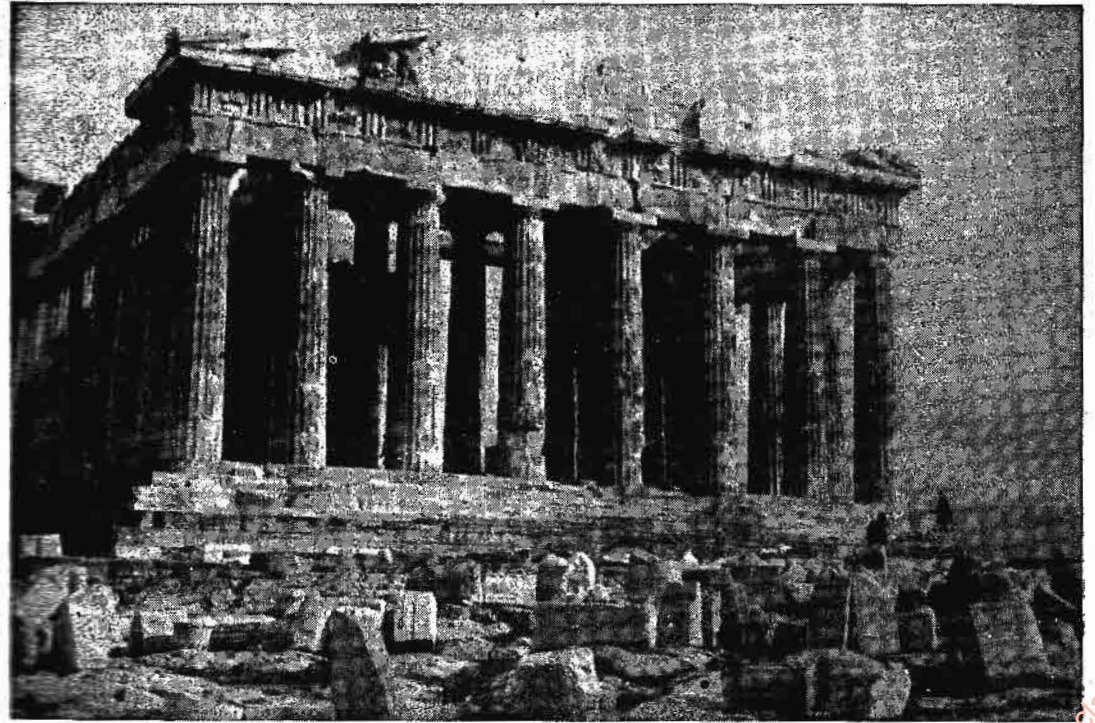
ကုလားထိုင်များကို လမ်းဘေး စာလျှောက်တွင် ချခင်း ထားလေ့ ရှိကြသည်။ လူကြိုက်အများဆုံး ကပွဲရုံများတွင် အပိုးများ မိုးထားခြင်း မရှိချေ။ ရှေးအက်သင်း မြို့သူမြို့သား များ ကစားခုန်စားပွဲများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသကဲ့သို့ ရှေးလူများ ပြုလုပ်ခဲ့ဘူးသော ကစားပြိုင်ဝင်းဟောင်း နေရာမှာတွင်ပင် ဘဂ္ဂေ ခန္တစ်က ယခုခေတ် အိုလင်းပစ် ကစားပွဲများကို ပဌမအကြိမ် ကျင်းပပြုလုပ်ရန် ကစားပြိုင်ဝင်း တခုကို တည်ဆောက်ခဲ့လေသည်။ ဘာသာရေး ပုံတော်ရက်များ ကျရောက်လာလျှင်လည်း အက်သင်းမြို့သူမြို့သားများသည် လမ်းပေါ်၌ စဝေး ကျင်းပလေ့ ရှိကြသည်။

အက်သင်းမြို့သစ်အတွင်းရှိ အခန်းညားဆုံး အဆောက် အအုံများတွင် စကျင်ကျောက်ဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသော နန်းတော်လည်း ပါဝင်သည်။ ထိုနန်းတော်ကို စံနစ်တကျ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ထားသော လှပသည့် ပန်းခြံတခု အတွင်း၌ တည်ဆောက်ထားသည်။ ထိုပန်းခြံသည် မြို့ ကွက်အတွင်း၌ မတည်ရှိပဲ တနည်းအားဖြင့် သီးခြား တည်ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်လေသည်။ အက်သင်းမြို့ရှိ အမျိုး သား ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းပြတိုက်တွင် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကောင်းမွန်ဆုံး ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကို စုဆောင်း၍ ပြသထားသည်။ ပါလီမန်အဆောက်အအုံအမျိုးသား စာ

ကြည့်တိုက်နှင့် အမျိုးသား တက္ကသိုလ်များ သည်လည်း ထူးခြားသည့်အဆောက်အအုံများ ဖြစ်ကြသည်။ အယ်လက် ဗန္တီးယားမြို့သား ဂရိလူမျိုးတဦး၏ရက်ရာမှုဖြင့် အက်သင်း မြို့အတွင်းရှိ အားကစားပြိုင်ဝင်းကို ပြန်လည်တည်ဆောက် ထားရာ အားကစားလောကရှိ လူအပေါင်းအား ဆွဲဆောင် လျက် ရှိပေသည်။

အက်သင်းမြို့၌ အလွန်ကောင်းမွန်သောစာသင်ကျောင်း များနှင့် အထက်တန်း ပညာသင်ကျောင်း နှစ်ခုရှိ၍ ထို ကျောင်းများမှာ အက်သင်းအမျိုးသားတက္ကသိုလ်နှင့် အက် သင်းကောလိပ်ကျောင်းတို့ ဖြစ်သည်။ သို့သော် အက်သင်း မြို့ကို လူသိများခြင်းမှာ ထိုမြို့၌ ရှေးဟောင်းပစ္စည်း လေ့ လာမှု အတတ်သင်ကျောင်းများ ရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ် လေသည်။

အက်သင်းမြို့သည် ဂရိနိုင်ငံ၏ တက္ကစာရေး ဗဟိုဌာန ဖြစ်သော်လည်း ထိုမြို့၌ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းကြီးများ အနည်းငယ်သာရှိ၍ ပြည်တွင်း ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု သာ ပြုလုပ်ကြသည်။ စောင်၊ ပိုးထည်၊ တံပက်၊ ကြေးဝါ၊ ကြေးနီထည် ပစ္စည်းများမှာ အရေးအကြီးဆုံးသော ထုတ် ကုန်များဖြစ်၍ ယင်းတို့ကို ကမ္ဘာလှည့် ခရီးသည်များ ကြိုက်နှစ်သက်ကြသည်။

သမိုင်းစာရ ထင်ရှားခဲ့သော အက်သင်းမြို့မှ ပါးသီနှုန်အမည်ရှိ ရှေးဟောင်း ကျောက်မြို့တန်ဆောင်းကြီး

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် ဖြစ်စ အချိန်တွင် ဂရိလူမျိုးတို့က အက်သင်းမြို့ကို ခံတပ်မြို့အဖြစ် ထားရှိမည် မဟုတ်ဟု ကျေညာခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ ခံတပ်မြို့အဖြစ် မထားလျှင် ရန်သူများက ထိုမြို့ကို တိုက်ခိုက်ခြင်း မပြုရချေ။ ဂရိတို့သည် အက်သင်းမြို့အတွင်းရှိ အဆောက်အအုံများနှင့် အနုပညာလက်ရာများကို ထိန်းသိမ်းထားလိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်အတွင်းက အက်သင်းမြို့၏ အစိတ်အပိုင်းအချို့ ပျက်စီးခဲ့သည်မှအပ မြို့တော်တခုလုံးသည် ပျက်စီးခြင်း ဘေးမှ ကင်းလွတ်ခဲ့လေသည်။ အက်သင်းမြို့ကို ဂျာမန် တို့က ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် သိမ်းပိုက်ကြပြီးနောက် ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် မြို့မှ ထွက်ခွာ သွားကြ လေသည်။ စစ်ဖြစ်နေချိန်တွင် အက်သင်းမြို့သူမြို့သားများအဖို့ အစားအစာ ရှားပါးခဲ့ရသည်။ အဝတ်အစားနှင့်ထင်းမီးသွေးများလည်း လုံးလျားစွာ မရခဲ့ကြချေ။ သို့ရာတွင် အက်သင်း မြို့သူ မြို့သားများသည် သူတို့၏ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် အထူးကြိုးစား၍ ဆောင်ရွက် ခဲ့ကြလေသည်။

ပိုင်းရီးယပ် ဆိပ်ကမ်းမြို့အပါအဝင် အက်သင်းမြို့တော်၏ လူဦးရေမှာ ၁၉၅၁ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ၂,၈၀၀,၀၀၀ ယောက် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တွေ့ရသော အောက်ချင်းငှက်

အောက်ချင်းငှက်။ ။အောက်ချင်းငှက်သည် ကိုရေစီအီးဗေးမီးမျိုးစဉ်တွင် ဗုဒ္ဓာရိတီဒီး မျိုးရင်း၌ ပါဝင်လေသည်။ အောက်ချင်းငှက်၏ ပါဏဗေဒအမည်မှာ အန်သရာကိုဆာရော့ ကိုရိုးနေးတပ် လျူကိုဂိုက်စတာ ဖြစ်လေသည်။

အောက်ချင်းငှက်သီး၏ အလျားမှာ ၂၇ လက်မမှ လက်မ ၃၀ အထိရှိ၍ ငှက်မ၏ အလျားမှာ ၂၆ လက်မမှ လက်မ ၂၇ အထိရှိသည်။ ပျံသန်းရာတွင် အောက်ချင်းငှက်၏ ရင်ပတ်နှင့် အတောင်ဖျားရှိ အဖြူအမှတ်အသားများကို ထင်ရှားစွာမြင်ရသည်။

အောက်ချင်းငှက်သည် စူးရှသော အသံများနှင့် ဆူညံစွာ နေလေ့ရှိသော ငှက်မျိုးဖြစ်သည်။

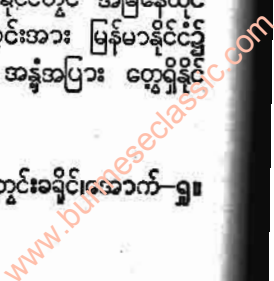
မြန်မာနိုင်ငံ၌ ယောင်ယင်ငှက်မျိုးတွင် အမြင်ရအများဆုံးဖြစ်သော အောက်ချင်းငှက်ကို တောင်ခြေရှိ သစ်တောများနှင့် သစ်တောစပ်နှင့် လယ်ကွင်းစပ် နေရာမျိုးများတွင် တွေ့ရလေ့ရှိသည်။ အောက်ချင်းငှက်သည် အခြားအောက်ချင်းငှက်ပေါင်း တဒါဇင်ခန့်နှင့်အတူ အုပ်ဖွဲ့၍ နေလေ့ရှိသည်ကို အတွေ့ရများသော်လည်း ထိုအရေအတွက်ထက် များပြားစွာ အုပ်ဖွဲ့၍နေသော အောက်ချင်းငှက်များကိုလည်း တခါတရံ မြင်ရတတ်သည်။ အောက်ချင်းငှက်သည် ပျံသန်းရာတွင်အတောင်ဖျားကို ခတ်လိုက် လေဟန်စီးလိုက်နှင့် ပျံလေ့ရှိသည်။

အောက်ချင်းငှက်သည် လင်းမြီးဆွဲ၊ နဖားကြီးများနှင့် ပြိုင်ကာ ပရွက်ပျံများကို အချိုးအစား မကျနပဲ ဖမ်းယူစားသောက်သည်ကို ကြည့်ရသည်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းလေသည်။ တခါတရံ အောက်ချင်း ငှက်၏ နှုတ်သီးတွင် အရွယ်အတော်ကြီးမားသော လင်းနှိုတကောင် ပါလာသည်ကိုလည်း တွေ့ရတတ်သည်။ လင်းနှိုသည် အောက်ချင်းငှက်က သူ့အား မျှီချရန် ကြိုးစား သည်ကို ခုခံနေသည်ကို တွေ့ရပြီးလျှင် နောက်ဆုံး၌ လင်းနှိုသည် မတည်မငြိမ်နှင့် ပျံထွက်သွားသည်ကို မြင်ရတတ်သည်။ အောက်ချင်းငှက်သည် မြေသေများကို လွန်စွာ ကြိုက်နှစ်သက်လေသည်။

ကျိုက္ခမိခရိုင်အတွင်း၌ အောက်ချင်းငှက်၏အသိုက်များကို တွေ့ရပြီးလျှင် ဥများကို မတ်လ စောစောပိုင်းတွင် တွေ့ရလေ့ရှိသည်။ တဖြည်းဖြည်း နှစ်ဥ၊ သို့မဟုတ် သုံးဥရှိတတ်လေသည်။

အောက်ချင်းငှက်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမြဲနေထိုင်လေ့ရှိသောငှက်ဖြစ်လေသည်။ ယင်းအား မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကွင်းပြင်နှင့် တောင်ခြေများတွင် အနှံ့အပြား တွေ့ရှိနိုင်လေသည်။

အောက်ချင်းတွင်းခရိုင်။ ။ချင်းတွင်းခရိုင်၊အောက်-ရွာ။

အောက်စပိုမြို့။ ။အင်္ဂလန်ပြည် အောက်စပိုမြို့ဝင်လာနယ်၊ အောက်စပိုကောင်တီ၏ မြို့တော်မှာ အောက်စပိုမြို့ဖြစ်သည်။ အောက်စပိုကောင်တီအတွင်း၌ တင်းမြစ်ကို အိုင်စစ်ဟု ခေါ်ရာ ထိုမြစ်သည် အောက်စပိုမြို့၏ အနောက်နှင့် တောင်ဖက်တို့တွင် စီးဆင်းလျက် ရှိပြီးလျှင် ထိုမြို့ပင် ချားဝဲမြစ်သည် တင်းမြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်လာလေသည်။ အောက်စပိုမြို့သည် လန်ဒန်မြို့၏ အနောက်မြောက်ဖက်တွင် ရှိ၍ မီးရထားလမ်းဖြင့် ၆၃ မိုင်၊ ရိုးရိုးကားလမ်းဖြင့် ၅၄ မိုင် ဝေးကွာသည်။ မြို့ဟောင်းဖြစ်သော ကားဖက်၏ အလယ်တွင် လမ်းကြီး လေးလမ်း ဖြတ်လျက် ရှိသည်။ ထိုလမ်းများမှာ (၁) ဥရောပတိုက်တွင် ရှုချင့်စွယ် အကောင်းဆုံး လမ်းကြီးတလမ်းဖြစ်သော ဟိုင်းစထရီ (၂) ကွန်းမားကက် (၃) ကွင်းစထရီနှင့် (၄) စိန့်အဲလဒိတ်တို့ဖြစ်သည်။ ဟိုင်းစထရီ၏ တဖက်စွန်း မောဒလင်းတန်တား၏ တဖက်တွင် ခေတ်မီသော ဆင်ခြေဖုံးမြို့များ ရှိသည်။ မြောက်အောက်စပိုမြို့ရှိ ဆန်းမားတောင်းတွင် တောအိမ်ကြီးရခိုင် အမြောက်အမြား ရှိသည်။ အောက်စပိုမြို့တွင် သံမဏိ (ပြား) လုပ်ငန်း၊ မော်တော်ကားလုပ်ငန်းနှင့် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသုကျောင်းသားများအား တွေးမေးသောလုပ်ငန်းများရှိသည်။ အရက်ချက်သောလုပ်ငန်းနှင့် နွားများ ရောင်းသောလုပ်ငန်းကြီးလည်းရှိသည်။

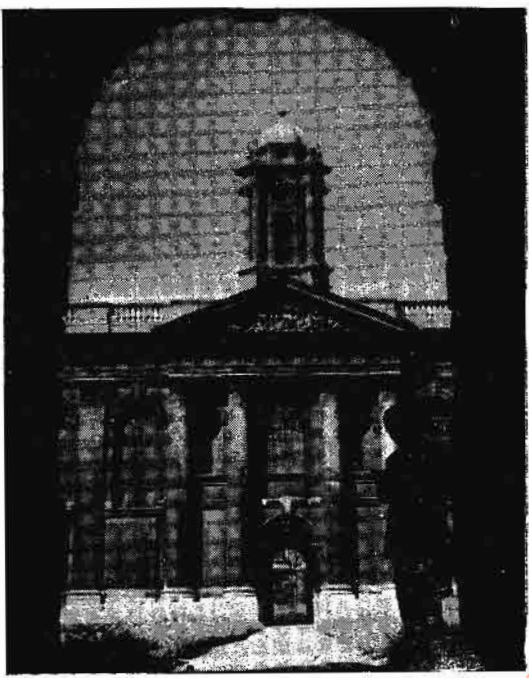
အောက်စပိုမြို့တွင် ဘုရားဝတ်ပြုကျောင်းများ၊ ကောလိပ်ကျောင်းများ၊ ပြတိုက်များ၊ စာကြည့်တိုက်များနှင့် တက္ကသိုလ် အဆောက်အအုံများအပြင်၊ အခြား အဓိကရ အဆောက်အအုံကြီးများမှာ မျူနီစီပယ် အဆောက်အအုံများ၊ ရဲတိုက်နှင့် ယောက်ျားကလေးအထက်တန်းကျောင်းဖြစ်သည်။ မြို့ဟောင်း၏ မြို့ရိုးအကြွင်းအကျန် အမြောက်အမြားလည်း ရှိသည်။

၁၅၉ ခုနှစ်တွင် အဋ္ဌမ ဟင်နရီဘုရင်သည် ဘုရားဝတ်ပြုကျောင်း ဘုန်းကြီးများ၏ အာဏာများကို နှိမ်နင်းလိုက်သည်။ ၁၇ ရာစုနှစ်အတွင်း၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပြည်တွင်းစစ်အတွင်း၌ အောက်စပိုမြို့သည် ပဌမ ချားဘုရင်၏ နှိုးဆော်မှု မြို့တော် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ အရေးကြီးသောစစ်ပွဲများသည်လည်း အောက်စပိုမြို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ဖြစ်ပွားခဲ့ကြသည်။

အောက်စပိုမြို့ ဖွံ့ဖြိုးလာသည်မှာ အဓိကအားဖြင့် အောက်စပိုတက္ကသိုလ်ကြောင့် ဖြစ်သော်လည်း ထိုမြို့သည် တက္ကသိုလ်မတည်မီကပင်လျှင် အရေးပါခဲ့လေသည်။ အင်္ဂလိပ်တက္ကသိုလ်ဘုရင်များ အုပ်ချုပ်သော နောက်ပိုင်းတွင် အောက်စပိုမြို့သည် တင်းမြစ်ပေါ် တွင်တည်ရှိနေခြင်းကြောင့် နော်မန်လူမျိုးတို့က ထိုမြို့ကို ခိုင်ခံ့သည့် ခံတပ်ကြီးအဖြစ် ထားခဲ့ကြလေသည်။

အောက်စပိုတက္ကသိုလ်ကို သီးခြားအဖွဲ့အစည်းဖြင့် အုပ်ချုပ်သည်။ တက္ကသိုလ်၏အဓိကလုပ်ငန်းများမှာ စာမေးပွဲများ ကျင်းပခြင်း၊ ဘွဲ့များခြီးမြှင့်ခြင်း၊ ကောလိပ်ကျောင်းများ၏ ပြင်ပတွင် ရောက်နေသူများ၏ စည်းကမ်းများကို ထိန်းသိမ်းပေးခြင်းများ ဖြစ်သည်။ အောက်စပိုတက္ကသိုလ်၌ အမျိုးသား အမျိုးသမီးများ ဘွဲ့များကို ရယူနိုင်သည်။ တောင်အာဖရိကတိုက် နိုင်ငံရေး သုခမိန်တည်းဖြစ်သော စစ်ီ ရုတ် (၁၈၅၃-၁၉၀၂) ၏ ဆန္ဒအရ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၊ ဗြိတိသျှဒီမိုကရေစီနှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံများမှ ကျောင်းသားများအား ပညာသင်ဆုများပေးကာ အောက်စပိုတက္ကသိုလ်သို့ လာရောက် ပညာသင်ကြားခွင့် ပေးခဲ့သည်။ ပဌမနှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်များ အတွင်းတွင် ဂျာမနီနိုင်ငံမှ ကျောင်းသားများအား အောက်စပိုပညာသင်ဆုပေးခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းထားခဲ့သည်။ ကျောင်းသားတယောက်အား တနှစ်အတွင်းပေးသည့် စကောလားရှစ် (ပညာသင်ဆု) တန်ဖိုးမှာ ပေါင် ၅၀၀ ခန့် ဖြစ်သည်။

အောက်စပိုတက္ကသိုလ်သည် ပညာဖက်တွင်သာမဟုတ်၊ အားကစားဖက်တွင်လည်း ကိမ်းပရစ်တက္ကသိုလ်ကဲ့သို့ အားပေးလေသည်။ ကစားခုန်စားပွဲများ၌ အောက်စပိုကျောင်းသား ကိုယ်စားလှယ်များက “အပြာရင်များ” ဟူ၍၎င်း၊ ကိမ်းပရစ် တက္ကသိုလ် ကျောင်းသား ကိုယ်စားလှယ်များက “အပြာနီ” များဟူ၍၎င်း တွင်ကြသည်။

အင်္ဂလန်ပြည်ရှိ နာမည်ကျော် အောက်စပိုတက္ကသိုလ်

အောက်စပိုမြို့ကို မဲဆန္ဒဖြင့် ရှေးကောက်တင်မြောက် ထားသော ကောင်စီက အုပ်ချုပ်၏။ သို့သော် မြို့ပြစီမံ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဝင် လူကြီး သုံးဦးနှင့် ကောင်စီလူကြီး ကိုးဦးသည် တက္ကသိုလ်၏ ကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်ကြလေ သည်။ အောက်စပိုမြို့မှ ပါလီမန်သို့ အမတ်တဦးစေလွှတ်ခွင့် ရခဲ့သည်။ ၁၂၉၅ ခုမှ ၁၈၈၅ ခုနှစ်အတွင်းတွင်မူ အမတ် နှစ်ဦးကို စေလွှတ်ခွင့်ရရှိခဲ့သည်။ အောက်စပို မျူနီစီပယ်၏ ရေလုပ်ငန်းသည် အောက်စပိုမြို့အတွင်း၌ ၁၆၅၅ ခုနှစ်က ပင် စတင်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် အောက်စပိုမြို့၏ နယ်နိမိတ်ကို တိုးချဲ့ခဲ့သည်။ ဟက်ဒင်တန်ခရိုင်နှင့် မောရစ် မော်တော်ကား လုပ်ငန်းရှိသော ကောင်စီလူကြီး အောက် စပိုမြို့အတွင်းသို့ သွတ်သွင်းခဲ့သည်။ အောက်စပိုမြို့၏ ပတ် ဝန်းကျင်နေရာများကို အဆောက်အအုံများ ဆောက်လုပ် ခြင်းဖြင့်ပျက်ဆီးပစ်မည့်ဘေးအန္တရာယ်ကို ကာကွယ်ပေးရန် လုပ်ရားမှုတခု ပေါ်ခဲ့တူ၍ ယခုအခါ၌မူ အောက်စပိုမြို့ ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့တခု ရှိသည်။ အောက်စပိုမြို့၏ လူဦးရေ မှာ ၁၀၆၁,၁၂၄ ယောက် (၁၉၆၁) ဖြစ်လေသည်။

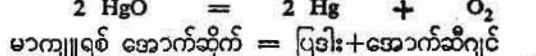
အောက်ဆီဂျင်။ ။အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေ့သည် အလွန် အသုံးဝင်၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ်လည်း အလွန်ကောင်း သည်။ ထိုဓာတ်ငွေ့ကို ၁၇၇၄ ခုနှစ်တွင် ဂျိုးဇက် ပရီး ဆလီ အမည်ရှိ အင်္ဂလိပ် ဓာတုဗေဒပညာရှင်ကြီးက ခြစ်စင် တခု အဖြစ်ဖြင့် တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုဓာတ်ငွေ့သည် မာကျူ ရစ် အောက်ဆိုက် ဟုခေါ်သော ပြဒါးဓာတ်ဆားအမှုန် တမျိုးကို မီးပြင်းပြင်း လှော်ပေးရာမှ ထွက်ပေါ်လာ သော ဓာတ်ငွေ့ ဖြစ်၏။ ဆိုဒင်ပြည်သား ဝီလဟမ်း ရှေးလ ဆိုသူသည်လည်း ယမ်းစိမ်းကို မီးရှို့ခြင်းဖြင့် အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေ့ကို ပရီးဆလီထက် တနှစ်စော၍ ၁၇၇၃ ခုနှစ်ကပင် တွေ့ရှိခဲ့၏။ သို့သော် ရှေးလသည် သူ၏ တွေ့ရှိမှုကို ၁၇၇၅ ခုနှစ်ကမူ ကမ္ဘာအား ထုတ်ဖော် ပြောပြရာ၊ ထိုအချိန်၌ ပရီးဆလီမှာ သူ၏ တွေ့ရှိချက်ကို ထုတ်ဖော်ခဲ့ပြီး ဖြစ်လေသည်။ သို့ရာတွင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီး နှစ်ဦးစလုံးလိုပင် အောက်ဆီဂျင်ကို ပဌမဦးဆုံး ရှာဖွေ တွေ့ရှိသူများ အဖြစ် ကမ္ဘာက အသိအမှတ် ပြုခဲ့ကြ လေသည်။ (ပရီးဆလီဂျိုးဇက် — လည်းရှု။)

ပရီးဆလီနှင့် တခေတ်တည်း ထွန်းပေါက်သော ပြင်သစ် လူမျိုး ဓာတုဗေဒပညာကျော် အန်တိုင်း လဗ္ဘာစီယေသည် ပရီးဆလီ၏နည်းအတိုင်းဆက်လက်စမ်းသပ်ကြည့်ရာ လေထဲ တွင် မီးလောင်ခြင်းမှာ အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေ့နှင့်သာ လုံးဝသက်ဆိုင်ကြောင်းကို သိရှိသည်သာ မက အောက်ဆီ ဂျင် ဓာတ်ငွေ့မပါရှိသော လေထဲတွင် လောင်ကျွမ်းမှု မဖြစ်မြောက်နိုင်ပုံကိုလည်း အထူးတလည် သိရှိခဲ့လေသည်။

ဤဓာတ်ငွေ့ကို အောက်ဆီဂျင်ဟု အမည်ပေးသူမှာ လဗ္ဘာ စီယေပင်ဖြစ်သည်။ အောက်ဆီဂျင်ဟူသည်မှာ ဂရိဘာသာ ဝေါဟာရဖြစ်၍ အဓိပ္ပာယ်မှာ အချဉ်ဓာတ်ကို ဖြစ်စေတတ် သောပစ္စည်း ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ အမှန်စင်စစ် လဗ္ဘာစီယေ၏ ယူဆချက်မှာ လုံးဝမမှန်ချေ။ အောက်ဆီဂျင် ဖြစ်ပေါင်းတို့ သည် ရေထဲတွင် ပျော်ဝင်သွားသောအခါ အချဉ်ဓာတ် မဖြစ်ကြောင်းကို နောင်အခါ၌ တွေ့ရှိရလေသည်။ (လဗ္ဘာ စီယေအေ အယ် — လည်းရှု။)

အောက်ဆီဂျင်ကို ဓာတ်ငွေ့သန့်သန့် အဖြစ်ဖြင့် သော် ၎င်း၊ အခြားခြစ်စင်များနှင့် ပေါင်းစပ်၍ သော်၎င်း သဘာဝတွင် အများအပြား တွေ့နိုင်သည်။ လေ၏ ငါးပုံ တပုံမျှသည် အောက်ဆီဂျင် ဖြစ်၍ ရေထဲ တွင်လည်း အောက်ဆီဂျင်ဓာတ်သည် ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဓာတ်နှင့် ပေါင်း စပ်နေကြောင်း တွေ့ရ၏။ ရေတွင် ဓာတ်ဖက်စပ်နေသော အောက်ဆီဂျင်၏ အလေးချိန်သည် ရေအလေးချိန်၏ ကိုးပိုင်းရှစ်ပိုင်းနှင့် ညီမျှသည်။ ဤမျှမကသေး အောက်ဆီ ဂျင်သည် ရေထဲတွင် အနည်းငယ်လည်း ပျော်ဝင်လျက် ရှိ၏။ ထိုကြောင့်ပင် ငါးများသည် ရေထဲမှ အောက်ဆီ ဂျင်ဓာတ်ကို ရရှိ အသက်ရှင် နေနိုင်ကြလေသည်။ တွင်း ထွက်သတ္တုများ၊ သစ်ပင်နှင့် သက်ရှိသတ္တဝါ အပေါင်းတို့ တွင်လည်း ဤဓာတ်သည် ပေါင်းစပ်၍ အမြောက် အမြား ပါဝင်လျက်ရှိလေသည်။ အမှန်စင်စစ် ဤလောက ကြီးတွင် အောက်ဆီဂျင်လောက် ပေါများသော ခြစ်စင်ကို မတွေ့ရသေးချေ။

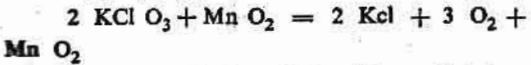
အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေ့ကို ထုတ်ယူသော နည်းအမျိုး မျိုးရှိရာတွင် အလွယ်ကူဆုံးနည်းမှာ မာကျူရစ် အောက် ဆိုက် ခေါ် ပြဒါးဓာတ်ဆား အနည်းငယ်ကို ဖန်ပြန်ထဲတွင် ထည့်၍ မီးပြင်းပြင်းတိုက်ပေးသောနည်း ဖြစ်သည်။ မာ ကျူရစ် အောက်ဆိုက်မှ ပြဒါးနှင့် အောက်ဆီဂျင်ဓာတ်တို့၌ ထွက်လာပုံမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

မာကျူရစ် အောက်ဆိုက် = ပြဒါး + အောက်ဆီဂျင်

ပြဒါးကို ဖန်ပြန်ချောင်းအတွင်းဖက်၌ ငွေမှုန်များကဲ့သို့ တဖိတ်ဖိတ်တောက်ပြီး ကပ်နေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အောက်ဆီဂျင်ဓာတ် ထွက်ပေါ်လာမှန်းကိုမူ ဖန်ပြန် ချောင်းထဲသို့ မီးရဲနေသော သစ်သားစကလေး တခုကို ထိုးသွင်းလိုက်သောအခါ တမဟုတ်ခြင်း မီးထတောက် သည်ကို မြင်ရခြင်းဖြင့် သိနိုင်လေသည်။ ဤနည်းကို လက်တွေ့ စမ်းသပ်ခန်းများတွင်သာ အသုံးပြုလေ့ ရှိ၏။ အခြားတနည်းမှာ ပိုတက်ဆီယမ် ကလိုရိတ် KClO₃ကို ဖန် ဂန့် ခိုင်အောက်ဆိုက် MnO₂ နှင့် ဖျော်ပြီး လှော်ပွားသာ နည်း ဖြစ်သည်။ ဤနည်းတွင် အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေ့

သည် လျင်မြန်စွာ ထွက်ပေါ်လာသည်သာမက အပူဒဏ်ရှိ မှာလည်း ပြင်းထန်ဖို့ မလိုလှပေ။ အောက်ဆီဂျင် ထွက် ပေါ်လာပုံမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

ပိုတက်ဆီယမ် ကလိုရိတ် + မန်ဂန် ဒိုင်အောက်ဆိုက် = ပိုတက်ဆီယမ် ကလိုရိတ် + အောက်ဆီဂျင် + မန်ဂန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်

ပိုတက်ဆီယမ် ကလိုရိတ် တခုတည်းကိုသာ လျော်လျင် မီးအလွန်ပြင်းပြင်း တိုက်ပေးရန် လို၏။ သို့သော် အကယ်၍ မန်ဂန် ဒိုင်အောက်ဆိုက်နှင့် ရော၍ လျော်လျင်ကား မီးပြင်း ဖြစ်လည်း မလိုပဲ။ အောက်ဆီဂျင်လည်း လျင်မြန်စွာ ဓာတ် ကွဲ၍ ထွက်လာလေသည်။ အမှန်စင်စစ် အောက်ဆီဂျင် သည် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း မန်ဂန်ဒိုင် အောက်ဆိုက်မှ ထွက်လာခြင်း မဟုတ်။ ပိုတက်ဆီယမ် ကလိုရိတ်မှ ထွက်လာခြင်းသာဖြစ်၏။ မန်ဂန်ဒိုင် အောက် ဆိုက်သည် ဤနေရာ၌ ကက်တလစ်ခေါ် ဓာတ်ကူပစ္စည်း အဖြစ်သဘောနှင့် ပါဝင်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရလေသည်။

အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေ့သည် အရောင် အဆင်း မရှိ၊ အနံ့ အရသာလည်း မရှိပဲ လေထက် အနည်းငယ်မျှ ပို၍ လေး၏။ ရေတွင် အနည်းငယ်မျှ ပျော်ဝင်နိုင်၏။ ထိုဓာတ် ငွေ့ကို အအေးဓာတ်ပေးပြီး ဖိနှိပ်ပေးလိုက်လျှင် အရည် ဖြစ်သွားနိုင်လေသည်။ အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေ့သည် ဟိုက်ဒြိုဂျင် ဓာတ်ငွေ့ကဲ့သို့ မီးမလောင်ချေ။ သို့သော် မီးလောင်မှုကို အားပေးသည်။ ထိုဓာတ်ငွေ့သည် ဓာတ် ပေါင်းစပ်ရာ၌ အလွန်လျင်မြန်ထက်မြက်၍ ဗြစ်စင် ဟူသ ခြေလိုလို့နှင့် ဓာတ်ပေါင်းစပ်ပြီးလျှင် အောက်ဆိုက်များကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေ့သည် များစွာ အသုံးဝင်၏။ အောက်ဆီဂျင် မရှိက လူနှင့်တိရစ္ဆာန်တို့သာမက သစ်ပင် များပင် အသက်ရှင်နိုင်စရာ အကြောင်းမရှိချေ။ ကျွန်ုပ်တို့ သည် အောက်ဆီဂျင်ကို လေထဲမှ အဆုတ်ထဲသို့ ရောက် အောင် ရှူသွင်းကြ၏။ ထိုနေရာမှ ခန္ဓာကိုယ် တခုလုံးသို့ ပျံ့နှံ့သွားအောင် သွေးတွင် ပါသည့် ဟိမိုဂလိုဗင်က သယ် ထူသွား၏။ ဟိမိုဂလိုဗင်သည် သွေးနီဥများကို အရောင် ပေးသော ဓာတ်ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။ ငါးအပေါင်းတို့သည် ရေထဲ၌ ပျော်ဝင်နေသော အောက်ဆီဂျင်ကို ရှူ၍ အသက် ရှင်ကြရ၏။ တစ်ခုခုသော အကြောင်းကြောင့်သာ ရေ ထင် အောက်ဆီဂျင်ဓာတ်သည် မပျော်ဝင်ပဲ ရှိခဲ့ပါမူ၊ ငါးတို့သည် အသက်ရှင်၍ မနေနိုင်။ မုချ သေကြေပျက်စီး ကြရလေမိမည်။ အဆုတ်ရောင်ရောဂါ စွဲကပ်နေသူများ အား အသက်ရှူ လွယ်ကူစေရန်အတွက် လေအစား

အောက်ဆီဂျင်ကို ပေးရ၏။ ထိုကြောင့် အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေ့ကို ခိုင်ခံ့သော သံမဏိစည်များ၌ ဖိ၍ ထည့်ပြီး လျှင် ရောဂါသည်များအတွက် တနေရာမှ တနေရာသို့ ပို့ဆောင်ရလေသည်။ ရေငုပ်သမား၊ တောင်မြင့်တက် သမားနှင့် လေယာဉ်ပျံသူတို့သည် အသက်ရှူ လွယ်ကူ ရန်အတွက် အောက်ဆီဂျင်ကို ယူဆောင် သွားကြရ၏။ သတ္တုဆက်အလုပ်ရုံများတွင် သတ္တုဆက် သမားတို့သည် မီးအပူချိန် ဒီဂရီ အလွန်များများလိုသောအခါ အဆက်တီ လင်း ဓာတ်ငွေ့ကို ရိုးရိုးလေနှင့်မီးမရှိပဲ အောက်ဆီဂျင်နှင့် ရှို့ပြီးလျှင် အလိုရှိသော အပူချိန်ဒီဂရီကို ရယူကြရ၏။ ထိုဓာတ်ငွေ့ကိုအောက်ဆီအဆက်တီလင်းဟုခေါ် လေသည်။

အောက်ဆီဂျင်ဓာတ်ငွေ့ သန့်သန့်သည် အက်တမ်နှစ်ခုစီ ပါရှိသော မော်လီကျူးများ အဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိနေခြင်း ကြောင့် သာမန် အောက်ဆီဂျင်ကို ဓာတုသင်္ကေတဖြင့် O₂ ဟူ၍ ရေးလေ့ရှိကြ၏။ သို့သော် အောက်ဆီဂျင် အက်တမ်သုံးခုစီ ပါရှိသော မော်လီကျူးများလည်း ရှိသေး ရာ ထိုဓာတ်ကို အိုဇုန်းဟု ခေါ်၍ O₃ ဟူသော သင်္ကေတ ဖြင့် ရေးရသည်။ အိုဇုန်းသည် လေထဲ၌ လျှပ်စစ်ပြက် သည့်အတွက် ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် လေထု၏ မြင့်မားသော အထက်ပိုင်းတွင် သဘာဝအလျောက် တွေ့ရလေသည်။

ရေငုပ်သမားများအည့် အသက်ရှူရ လွယ်ကူစေရန်အတွက် အောက်ဆီဂျင်ငွေ့ကို ယူဆောင်သွားရသည်။

သာမန် အောက်ဆီဂျင် ဓာတ်ငွေထဲသို့ ဓာတ်အား အလွန်ကြီးသော ညှပ်စစ်ဓာတ်ကို လွတ်ပေးခြင်းဖြင့်လည်း အိုဇုန်းဓာတ်ကို ရရှိနိုင်သည်။ အိုဇုန်း၏ အရောင်အဆင်းသည် အပြာနုရောင် ဖြစ်၍ ထူးခြားသော အနံ့တမျိုးရှိ၏။ အိုဇုန်းသည် အောက်ဆီဂျင်ထက် တဆခွဲမျှ လေးပြီးလျှင် ရေတွင်လည်း အောက်ဆီဂျင်ထက် ပိုမိုပျော်ဝင်နိုင်သည်။ ရာဇာ ဖော့ စသော ပစ္စည်းတို့ကို အလွယ်တကူ စားနိုင်သည်။ အထည်အလိပ် ပန်းပွင့် အစရှိသော ပစ္စည်းတို့တွင် ရှိသော အရောင်တို့ကို ချွတ်ပစ်နိုင်သည်သာမက ရောဂါပိုးမွှားများကို သေစေတတ်သော သတ္တိလည်း ရှိသည်။ မြို့ကြီးပြကြီးများ၌ သောက်ရေများကို ရောဂါပိုးတို့၏ အန္တရာယ်မှ လွတ်ကင်း၍ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင် အိုဇုန်းဖြင့် စီမံပြုလုပ်ကြလေသည်။

အောက်ဆီဂျင်ဓာတ်ငွေ၏ ဓာတုသင်္ကေတမှာ O ဖြစ်၍ ယင်း၏ အက်တမ်အလေးအမှတ်မှာ ၁၆၊ အက်တမ်အမှတ်စဉ်မှာ ၈ ဖြစ်လေသည်။

အိုက်'ဟိုင်းဗရက် ဗန် (ခရစ် ၁၃၆၆-၁၄၂၆) ။ ။ ဟိုင်းဗရက် ဗန် အိုက်နှင့် သူ၏ညီ ယန် ဗန် အိုက် (ခရစ် ၁၃၈၀-၁၄၄၁) တို့သည် ၁၅ ရာစုနှစ်အတွင်းက နာမည်ကျော်ကြား ထင်ရှားခဲ့သော ဖလန်းဒါး ပန်းချီ ပညာကျော် နှစ်ဦး ဖြစ်လေသည်။

ဟိုင်းဗရက် ဗန် အိုက်သည် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ (ဖလန်းဒါးပြည်) မဆိုက်နယ်၌ ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ သူ့မွေးဖွားသည့်နှစ်ကို အတိအကျ မပြောနိုင်ကြသော်လည်း ခရစ် ၁၃၆၆ ခုနှစ်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ သူနှင့်သူညီ ယန် ဗန် အိုက်သည် ဖလန်းဒါး နံရံပန်းချီစံနှစ်ကို အခြေခံ ချပေးခဲ့ကြသည်။ ရှေးက ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သော ဆီဆေးရေးနည်းကို ပိုမိုကောင်းမွန်လာအောင် နည်းသစ်ထွင်၍ ရေးဆွဲခဲ့၏။ အထူးသဖြင့် ပိုး ဖဲ မှန်စသည်တို့နှင့် အရောင်တောက်ပြောင်သော ပစ္စည်းများကို ရေးဆွဲ သရုပ်ဖော်ရာ၌ လက်စွမ်းမြောက်လှပေသည်။ ထိုညီအကို နှစ်ယောက်၏ အကောင်းဆုံးလက်ရာ ပန်းချီကားများကို များသောအားဖြင့် ဂင်၊ ဗရူးဂျူ၊ အန်တူပ်၊ မျူနစ်နှင့် ပါရစ်မြို့များတွင် တွေ့နိုင်လေသည်။ (နယ်သာလန် အနုပညာ - လည်းရှု။)

ဟိုင်းဗရက် ဗန် အိုက်သည် ဒေသအနှံ့အပြားသို့ ခရီးထွက်ခဲ့ဖူးသည် ဆိုသည့်အချက်မှလွဲ၍ သူ့အကြောင်းကို ကောင်းစွာ မသိရချေ။ သူ ကျော်ကြားလာခြင်းမှာ သူရေးဆွဲခဲ့သော "အိုဇုန်းရောင် အော့ သလမ့်" ဆိုသည့် ပန်းချီကားကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုပန်းချီကားကို ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၊ ဂင်မြို့ရှိ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းအတွင်းမှ ဘုရားစင်နံရံတွင် ရေးဆွဲထားလေသည်။ ၁၄၂၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ

၁၈ ရက်နေ့တွင် ဂင်မြို့၌ ဟိုင်းဗရက် ကွယ်လွန်သောအခါ သူ၏ရုပ်ကလာပ်ကို သူ၏အကောင်းဆုံး လက်ရာဖြစ်သော "အိုဇုန်းရောင် အော့ သလမ့်" ပန်းချီကား ရေးဆွဲထားရာ ဘုရားစင်အောက်ဖက်ရှိ လိုက်အတွင်း၌ မြုပ်နှံသင်္ဂြိုဟ်လိုက်ကြလေသည်။

"အိုဇုန်းရောင် အော့ သလမ့်" ပန်းချီကားကို ဟိုင်းဗရက်က စတင် ရေးဆွဲခဲ့သော်လည်း အဆုံးမသတ်မီ ကွယ်လွန်သွားသဖြင့် သူ၏ညီ ယန် ဗန် အိုက်က ပြီးစီးအောင် ရေးဆွဲခဲ့ရလေသည်။ ဟိုင်းဗရက် ရေးဆွဲခဲ့သော ပန်းချီကားများသည် တည်ငြိမ်သည့် ခန့်ညားမှုကို ဖော်ပြကြလေသည်။

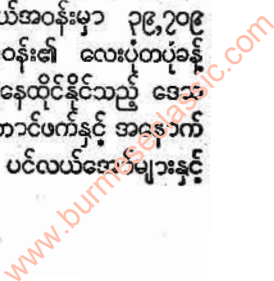
"အိုဇုန်းရောင် အော့ သလမ့်" ပန်းချီကား မည်မျှ ကောင်းမွန်သနည်းဆိုလျှင် ပဌမကမ္ဘာစစ်အပြီး စစ်ပြေငြိမ်းရေး စာချုပ် ချုပ်ဆိုကြရာတွင် ထိုပန်းချီကား ပါဝင်သော မှန်ကူကွက်ကို ဂျာမနီနိုင်ငံက ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံအား ပြန်လည် ပေးအပ်ရမည်ဆိုသော စာပိုဒ်တပိုဒ် ပါရှိခြင်းဖြင့် သိသာနိုင်ပေသည်။

ဟိုင်းဗရက် ဗန် အိုက်နှင့် ယန် ဗန် အိုက် ညီအစ်ကို နှစ်ယောက်သည် ဗလန်းဒါးပြည်၏ ပန်းချီအတတ်ကို အခြေခံ ချပေးခဲ့သူများ ဖြစ်ရုံမက ဥပဒေပုထိုးတိုက်လုံးရှိ ပန်းချီပညာ၏ အခြေခံကိုလည်း ပြောင်းလဲပေးခဲ့သူများလည်း ဖြစ်လေသည်။ ထိုပြင် ပန်းချီရေးခြယ်ရာ၌ ရှုခင်းကိုပါ တွဲဖက်၍ ရေးခြယ်ထိုက်ကြောင်းကိုလည်း စတင် ရေးဆွဲခဲ့သော ပန်းချီကျော်များ ဖြစ်ကြလေသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်း ။ ။ ဥပဒေပုထိုးရှိ ကျွန်းများတွင် ဂရိတ် ဗြိတိန်ကျွန်းနောက် ဒုတိယ အကြီးဆုံးဖြစ်သော အိုက်စလန်ကျွန်းသည် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ မြောက်ဖက်ပိုင်း အာတိတ်စက်ဝိုင်း၏ တောင်ဖက်အလွန်ကလေးတွင် တည်ရှိ၏။ ထိုကျွန်းသည် ဂရင်းလန်းကျွန်း၏ အရှေ့ဖက် မိုင် ၁၃၀ ခန့်အကွာနှင့် စကော့တလန်၏ မြောက်ဖက် ကမ်းခြေမှ မိုင် ၅၀၀ ခန့်အကွာတွင် တည်ရှိသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းသို့ လူများ လာရောက် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်မှာ ရှေးနှစ်ပေါင်း တထောင်ကျော်က ဖြစ်သည်။ ခရစ် ၉၃၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ ပါလီမန်စံနှစ်ကို တည်ထောင်ခဲ့ပြီးလျှင် သမတနိုင်ငံအဖြစ် တည်ရှိလေသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းသည် မိုင် ၃၀၀ ခန့် ရှည်လျား၍ မိုင် ၂၀၀ နီးပါး ကျယ်သည်။ အကျယ်အဝန်းမှာ ၃၉,၇၀၉ စတုဂံနီးမိုင်ဖြစ်၏။ ထိုအကျယ်အဝန်း၏ လေးပုံတပုံခန့် တွင် လူသူနေထိုင်နိုင်ရာ၊ ထိုသို့ လူနေထိုင်နိုင်သည့် ဒေသများမှာ အဓိကအားဖြင့် ကျွန်း၏တောင်ဖက်နှင့် အရှေ့ဘက် တောင်ဖက်ရှိ မြေနိမ့်ပိုင်းများ၊ ပင်လယ်အော်များနှင့်

အိုက်စလန်ကျွန်း

ကမ်းပါးပြတ်များမှ အတွင်းဖက်သို့ ထိုးဝင်လာသော ချိုင့်ဝှမ်းများဖြစ်သည်။ အတွင်းဖက်ပိုင်းသည် ကုန်းပြင်မြင့်မြစ်၍ ပေပေါင်း ၂,၄၀၀ မှ ၂,၇၀၀ အထိမြင့်သည်။ ထိုနေရာတွင် ရေခဲမြစ်များ၊ မီးတောင်ချော်ပြင်များ၊ မီးတောင်များ၊ ရေပူစမ်းများ၊ မြစ်များ၊ အိုင်များနှင့် ရေတံခွန်များရှိသည်။ ၅,၀၉၅ ပေ မြင့်သည့် မီးတောင်ရှင် ဖက်ကလာသည် ကျွန်း၏ တောင်ဖက်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။ ထိုမီးတောင်သည် ၁၉၁၂ ခုနှစ်က တကြိမ်နှင့် ၁၉၄၆ ခုနှစ်က တကြိမ် ပြင်းထန်စွာ ပေါက်ကွဲခဲ့ဘူးလေသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းသည် ကမ္ဘာမြောက်ဖက်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသဖြင့် နေ့တာတိုသော ဆောင်းရာသီ၌ နေ့တာသည် နှစ်နာရီသာသာကလေးမျှသာ ကြာ၍ နေ့တာရှည်သော နွေရာသီ၌မူ ညဉ့်တာသည် နေ့တာနှင့်အတူတူမျှလောက် ရှိသည်။ ရေခဲကျန်းမြေဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော ထိုကျွန်းရှိ ရာသီဥတုသည် ကျွန်း၏ အမည်ဆိုးသကဲ့သို့ မဆိုးရွားလှချေ။ ထိုသို့ဖြစ်ရသည်မှာ ဂပ်ဘထရင်း ပင်လယ်ရေပူကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကျွန်း၏ တောင်ဖက်ပိုင်းတွင် မြောက်ဖက်ပိုင်းထက် မိုးပိုမိုရွာသွန်းသည်။ ထိုကျွန်း၌ သစ်ပင်ကြီးများ အပေါက်အရောက် နည်းပါးသော်လည်း မြက်ခင်းကောင်းများရှိခြင်းကြောင့် သိုးနှင့် မြင်းများကို မွေးမြူနိုင်ကြလေသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်း၌ ကန်သတ္တုနှင့် လစ်ဂနိုက် ခေါ် ကျောက်မီးသွေးညိုတမျိုး ထွက်သော်လည်း ယင်းတို့ကို အများအပြား တူးဖော်လုပ်ကိုင်ခြင်း မရှိချေ။ သံ၊ ကြေးနီနှင့် ရွှေ အနည်းအကျဉ်းကိုလည်း တွေ့ရသည်။

ကျွန်း၏ တောင်ဖက်ပိုင်းရှိ ကုန်းမြေသည် ကောက်ပဲသီးနှံ စိုက်ပျိုးနိုင်လောက်အောင် မြေဩဇာကောင်းသည်။ ကောက်ပဲသီးနှံ စိုက်ပျိုး၍ မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် ကြမ်းတမ်းသည့် နေရာများတွင် မြက်ခင်းများ ရှိသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းတွင် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန် အဖြစ် ပင်လယ်ဖျံလောက်ကိုသာ တွေ့ရသည်။ ငှက်မျိုးပေါင်း တရာကျော် တွေ့ရသည့်အနက် အရေးအပါဆုံး ငှက်မျိုးမှာ အိုင်ဒါ ဝမ်းဘဲ ဖြစ်သည်။ ထိုငှက်မျိုး အရေးပါခြင်းမှာ ယင်းတို့၏ နူးညံ့သော အမွှေးအတောင်များကြောင့် ဖြစ်သည်။ အိုက်စလန်ကျွန်း၏ မြစ်များနှင့် ကမ်းခြေတလျှောက်ရှိ ရေပြင်များတွင် ငါးအမျိုး မြောက်မြားစွာကို တွေ့ရလေသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းတွင် ရေအားကို အမြောက်အမြား အသုံးပြုနိုင်သော်လည်း တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုခြင်း မရှိသေးပေ။ မြို့ကြီးများနှင့် အလှမ်းကွာလျက် ရှိသော ကျေးလက် လယ်ယာခြံမြေများတွင်သာ လျှပ်စစ်ဓာတ် မီးထွန်းညှိရန်နှင့် အပူပေးရန်တို့အတွက် ရေတံခွန်များမှ

ရေအားကို အသုံးပြုကြသည်။ ရေပူစမ်းများမှ ရေပူများကိုမူ မြို့တော်ကို အပူပေးရန်နှင့် ပြည်သူ့ခေတ် လုပ်ငန်းကြီးများအတွက် အသုံးပြုကြလေသည်။

၁၉၇၂ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ ခန့်မှန်းခြေ စာရင်းအရ အိုက်စလန်ကျွန်း၏ လူဦးရေမှာ ၂၁၀,၀၀၀ ယောက်ဖြစ်၍ အားလုံးလိုလိုပင် ကျွန်း၏ တောင်ဖက်ပိုင်းနှင့် အနောက်တောင်ဖက်ပိုင်း လွင်ပြင်များတွင် တည်ရှိသော မြို့ကြီးပြကြီးများ၌ နေထိုင်ကြသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းတွင် ပဌမ စတင်၍ နေထိုင်ခဲ့ကြသူများမှာ နော်ဝေးလူမျိုးများဖြစ်ရာ ယင်းတို့မှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာကြသူများသည် ရှေးခေတ် နေ့သမန်လူမျိုးနှင့် လွန်စွာတူသည်။ အိုက်စလန်ကျွန်းသူ ကျွန်းသားများသည် များသောအားဖြင့် မျက်လုံးပြာ၍ ဆံပင်နီကြန့်ကြန့် ဖြစ်သည်။ အလုပ်ကို ကြိုးစားလုပ်ကိုင်၍ အသုံးအစွဲ ကျစ်လျစ်သည်။

အိုက်စလန်ကျွန်း၌ နေရာသီသည် တိုတောင်းလှသဖြင့် အားလူးနှင့် ခါးဥဖြူတို့ကို အကြီးထွားမြန်သော အသီးအနှံပင်များကို စိုက်ပျိုးကြသည်။

နွား၊ သိုး၊ ဆိတ်နှင့် မြင်းများ မွေးမြူခြင်းသည် အိုက်စလန်ကျွန်းသူ ကျွန်းသားများ၏ အရေးပါသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ နို့ထွက်ပစ္စည်းလုပ်ငန်းများမှာ သမဝါယမစံနစ်ဖြင့် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းလျက်ရှိသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းသူ ကျွန်းများသည် များသောအားဖြင့် တံငါအလုပ်ဖြင့် အသက်မွေးမြူကြသည်။ ဖမ်းဆီးရမိသော ငါးများကို အဓိကအားဖြင့် ဂရိတ်ဗြိတိန်၊ ဂျာမနီ၊ ဣတလီနှင့် စပိန်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချကြသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းတွင် မီးရထားလမ်းဟူ၍ မရှိချေ။ ပြည်တွင်း ကူးသန်းသွားလာမှုကို မော်တော်ဘတ်စကား၊ လေယာဉ်ပျံများဖြင့် ပြုလုပ်ကြရသည်။ ကမ်းရိုးတလျှောက် ကူးသန်းသွားလာမှုကို သင်္ဘောများဖြင့် ပြုလုပ်ကြရလေသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းတွင် စာတတ်ဦးရေ အထူးပေါများ၏။ အတည်တကျ နေထိုင်လျက်ရှိသော လူစုများမှ ကလေးသူငယ်တိုင်း အသက်ခုနစ်နှစ်အရွယ်မှ ၁၄ နှစ်အရွယ်အထိ ကျောင်းနေကြရသည်။ ကျောင်းများသို့ သွား၍ စာမသင်ကြားနိုင်သော ကလေးများအတွက် ယင်းတို့ရှိရာ လယ်ယာခြံမြေများသို့ အရောက် ကျောင်းဆရာများက လာရောက် သင်ကြားပေးကြရ၏။ မြို့တော်ဖြစ်သော ရေးကျာဗစ်မြို့တွင် အိုက်စလန်တက္ကသိုလ်ကို ၁၉၁၁ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သည်။ စာသင်ကြားခြင်းမှာ အခမဲ့ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် စီးပွားရေးကောလိပ် ကျောင်းတကျောင်း၊ စက်မှုလက်မှုကျောင်းတကျောင်း၊ ရေကြောင်း သွားလာ

အိုက်စလန်ကျွန်း

ရေး အတတ်သင်ကျောင်း တကျောင်းနှင့် စိုက်ပျိုးရေး ကောလိပ်ကျောင်းများလည်း ဖွင့်လှစ်ထားသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းသူ ကျွန်းသားများသည် များသော အားဖြင့် စာဖတ်ဝါသနာပါကြ၏။ သူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စာပေ ဖတ်ကြရာ၌ ဂန္ထဝင်စာပေများနှင့် ကမ္ဘာ့အကြောင်းအရာ များကို ရေးသားထားသည့် ကာလပေါ် စာပေများကိုလည်း ဖတ်ရှုကြသည်။ ယင်းတို့သည် ခေတ်ရေးရာများတွင်လည်း များစွာ စိတ်ဝင်စားကြသည်။ အိုက်စလန်ကျွန်းသူ ကျွန်း သားတို့၏ ဘာသာစကားသည် အခြား စကားစနစ်ဗီဒီယန် ဘာသာစကားများနှင့် ဆင်တူ၍ ရှေးနှစ်ပေါင်း တထောင် ခန့်က နေ့သမန်လူမျိုးတို့ ပြောဆိုခဲ့ကြသော ဘာသာ စကားနှင့်မှ အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းသည် ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၇ ရက် နေ့မှစ၍ သမတနိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သမတသည် အစိုးရ အဖွဲ့၏ အကြီးအကဲ ဖြစ်သည်။ သမတ၏ လက်အောက် တွင် အဖွဲ့ဝင် ခြောက်ဦး ပါဝင်သည့် ဝန်ကြီးအဖွဲ့ ရှိသည်။

အော်လသင်း ပါလီမန်တွင် အထက်လွှတ်တော်နှင့် အောက်လွှတ်တော် ဟူ၍ရှိရာ လွှတ်တော်အမတ်များကို အသက် ၂၁ နှစ် ပြည့်ပြီးသူ ယောက်ျား မိန်းမတိုင်းက မဲဆန္ဒဖြင့် ရွေးကောက် တင်မြှောက်လေသည်။

အိုက်စလန်ကျွန်းသို့ ၇၄၄ ခုနှစ်တွင် နော်ဝေးပြည်မှ နိုင်ငံရေးအရ တိမ်းရှောင်လာရသူများ ရောက်ရှိလာကာ အခြေစိုက်နေထိုင်ခဲ့ကြ၏။ ၉၃၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် သမတနိုင်ငံ အဖြစ် တည်ထောင်လိုက်ပြီးလျှင် ပဌမဆုံး အော်လသင်း ပါလီမန်က တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၀၀၀ ပြည့် နှစ်တွင် ခရစ်ယန်အယူဝါဒကို လက်ခံကာ နိုင်ငံတော် အယူ ဝါဒအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုလိုက်သည်။ သို့သော် ၁၂၆၃ ခုနှစ်တွင် နော်ဝေးနိုင်ငံ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ သစ္စာတော်ခံ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ရာမှ သမတနိုင်ငံ အသွင်အပြင် ပျောက်ကွယ်ခဲ့ရ၏။ နောက် နှစ်တရာခန့် အကြာတွင် နော်ဝေးနိုင်ငံနှင့်အတူ ဒိန်းမတ်ဘုရင်များ၏ အအုပ်အချုပ် ကို ခံခဲ့ရသည်။ ၁၈၁၄ ခုနှစ်တွင် နော်ဝေးပြည်သည် ဆွီဒင်နိုင်ငံ လက်အောက်သို့ လက်ပြောင်းရောက်ရှိသွားပြီး နောက်တွင်လည်း အိုက်စလန်ကျွန်းသည် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံ၏ ပိုင်နက်တခု ဖြစ်နေခဲ့သေးသည်။ နပိုလီယန် စစ်ပွဲများ အတွင်းက အင်္ဂလန်နိုင်ငံသည် အိုက်စလန်ကျွန်းကို သိမ်း ပိုက်ထားခဲ့သော်လည်း ၁၈၁၅ ခုနှစ်တွင် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံသို့ ပြန်ပေးခဲ့သည်။ ၁၈၀၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်း အိုက် စလန်ကျွန်း၌ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးရာ တိုးတက်မှုများ ရှိခဲ့၏။ အိုက်စလန်ကျွန်းသူ ကျွန်းသားများသည် ကိုယ်ပိုင်

အိုက်စလန်ကျွန်းတွင် ဤကဲ့သို့သာ ပင်လယ်အော်များနှင့် ကမ်းပါးပြတံများ ပါများသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးကို ပိုမို လိုလိုချင်ချင်ရှိလာခဲ့ကြသည်။ ပဌမ ကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း ဝိုင်းဝန်းဆွဲပိတ်ထားခြင်းခံနေရသည့် အိုက်ဒဟိုးဒီမိုကရေစီ အိုက်စလန်ကျွန်းတို့သည် အဆက် အသွယ် ပြတ်သွားခဲ့၏။ ၁၉၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ အိုက်စလန်ကျွန်းကို လွတ်လပ်သော နိုင်ငံ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့သော်လည်း ဒီမိုကရေစီပြည့်ရှင်ဘုရင် သည် အိုက်စလန်ကျွန်း၏ ဘုရင်အဖြစ် ဆက်လက် တည် နေသေးသည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကို ဂျာမန် တို့ သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီးသည့်နောက်တွင် အော်လင်းလွတ်တော် ထ တိုင်းပြည်ကို ကိုယ်စား အုပ်ချုပ်မည့်သူတို့ ငွေ ချယ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် မေလတွင် ဂျာမန်တို့၏ ရန်ကို ကာကွယ်ရန် ဗြိတိသျှစစ်တပ်များသည် အိုက်စလန် ကျွန်းသို့ တက်ရောက် သိမ်းပိုက်ထားခဲ့သည်။ ထိုနောက် တွင် အမေရိကန်တပ်များက လက်ပြောင်း သိမ်းပိုက်ထား ခဲ့လေသည်။

၁၉၄၄ ခုနှစ် မေလတွင် ကျွန်းသူ ကျွန်းသားများက အိုက်စလန် သမတနိုင်ငံထူထောင်ရန် တည်တညွတ်တည်းလိ ပင် မဲပေးဆန္ဒပြခဲ့ကြ၍ ထိုနှစ် ဇွန်လ ၁၇ ရက်နေ့တွင် သမတနိုင်ငံအဖြစ် ကျေညာလိုက်လေသည်။ အိုက်စလန် သမတနိုင်ငံသည် ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂဝင် နိုင်ငံတခု ဖြစ်လာခဲ့၍ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် မြောက်အတ္တလန္တိတ် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအဖြစ် လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့လေသည်။

အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်။

အိုက်ဒဟိုး ပြည်နယ် သည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ အနောက်မြောက်ဖက် အစွန်း ကျသော ပြည်နယ်တခုဖြစ်သည်။ အိုက်ဒဟိုး ဟူသော အမည်သည် ရှိရှိနီး အင်းဒီးယန်းစကားမှ ဆင်းသက် လာ၍ “နေထွက်ချိန်” ဟူ၍၎င်း၊ “နံနက်ခင်း” ဟူ၍၎င်း အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ အမည်နှင့် လိုက်လျောစွာပင် ထိုပြည် နယ်၏ တောတောင်ရေမြေ အနေအထားတို့သည် ရင် သပ်အံ့ဩဖွယ်ရာပင် သာယာလှပသည်ဟု ဆိုကြသည်။ နှင်းခဲများဖြူဖွေးအုပ်ဆင်းနေသည့် မြင့်မားသော တောင် စဉ်တောင်တန်းများ၊ အသံထိတ်ဖွယ်ရာ နက်ရှိုင်း ကျဉ်း မြောင်းသော လျှိုမြောင်ချောက်ကမ်းပါးများ၊ ရှုမငြီးစရာ ရေတံခွန်စိမ့်စိမ့်များ၊ ထူထပ်စိမ်းစိုသော သစ်တောကြီး ငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်သော သဘာဝအလှ ရှုခင်းသာ များဖြင့် ကြွယ်ဝသည့် အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်အား “တောင် များရတနာ” ဟုလည်း တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။

ဗြိတိသျှကိုလမ္ဗီးယားပြည်နယ်သည် မြောက်ဖက်မှ၎င်း၊ မွန်တားနားပြည်နယ်၊ ယဲလိုးစတန်း သဘာဝဥယျာဉ်ကြီး၊ ဝိုင်အိုမင်းပြည်နယ်တို့သည် အရှေ့ဖက်မှ၎င်း၊ ယူးတားပြည်

နယ်နှင့် နီဗားပြည်နယ်တို့သည် တောင်ဖက်မှ၎င်း၊ ဩရီ ဂန်ပြည်နယ်နှင့် ဝါရှင်တန်ပြည်နယ်တို့သည် အနောက်ဖက် မှ၎င်း အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်ကို ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။ ပြည်နယ် တခုလုံး၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၈၃,၅၅၇ စတုရန်းမိုင်ရှိ၍ မြို့တော်မှာ ဗျိုက်စီဖြစ်လေသည်။

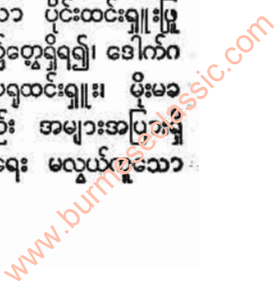
အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်၏မြေမျက်နှာသွင်ပြင်သည် တောင် ထူထပ်၍ အနိမ့်အမြင့် များပြားလှသည်။ အလွန်မြင့်မား သော တောင်ကြီးများရှိသည့်နည်းတူ အလွန် နက်ရှိုင်း သော ချောက်ကမ်းပါးကြီးများလည်းရှိသည်။ အိုက်ဒဟိုး ပြည်နယ်၌ တောင်တန်းပေါင်း ၂၂ ခု ရှိသည့်အနက် ဗစ် တားရွတ်၊ ဝေ့စရစ်ဗား၊ အိုဝိုင်ဟီး၊ ဗီးဗားဟက်၊ လင်မဟိုင်း စသည်တို့သည် အရေးပါသော တောင်တန်း များဖြစ်ကြသည်။

အရေးအပါဆုံးသောမြစ်သည် ယဲလိုးစတန်း သဘာဝ ဥယျာဉ်ကြီးအနီး၌ မြစ်ဖျားခံသော စနိတ်မြစ်ဖြစ်၍ ပြည် နယ်၏တောင်ပိုင်းကို ဖြတ်လျက် “ဂ” ငယ်ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့် မိုင်ပေါင်း ၁,၀၅၀ ခန့်စီးဆင်းသည်။ အိုက်ဒဟိုးနှင့် ဩရီ ဂန်ပြည်နယ်တို့အကြား ဆဲဗင်းဒီဗီးတောင်တန်း ကြားကို ဖြတ်သန်းရာ၌ ပေ ၈,၀၀၀ ခန့် အစောက်ရှိသော ကျဉ်း မြောင်းနက်ရှိုင်းသည့် ချောက်ကမ်းပါးကို ဖြစ်ပေါ်စေရာ၊ ယင်းချောက်သည် မြောက်အမေရိကတိုက်၌ အနက်ရှိုင်း ဆုံးဖြစ်သည်။

အင်းအိုင်များလည်း ပေါများလှပေရာ ပန်းအိုရီး၊ ကိုးဒလင်း၊ ပရီ၊ ဂရေး၊ ဟင်နရီအိုင်တို့သည် အကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။

အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်သည် သမပိုင်းဒေသတွင် တည်ရှိ သော်လည်း ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာနှင့် နီး၍၎င်း၊ ကိုလမ္ဗီး ယားတောင်ကြားမှ ပူနွေးသော ချိန္နတ်လေကို ရရှိသဖြင့် ၎င်း၊ ရေဘူကီးတောင်တန်းကြီးက အေးမြသော အရွေ့ မြောက်လေကို ကာဆီးထားသဖြင့်၎င်း ပျမ်းမျှအမြင့်ဆုံး အပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက် ၄၅ မှ ၅၀ ဒီဂရီ ဖြစ်သည်။ ပျမ်းမျှမိုးရေချိန် (နှင်းစိမ့်) ၁၇.၉လက်မ ရှိ၍ ကျဆင်း သောပျမ်းမျှ နှင်းခဲထူမှာ ၅၉ လက်မဖြစ်လေသည်။

အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်သည် မြေထွက် သယံဇာတ ပစ္စည်း များဖြင့် ကြွယ်ဝသည်။ ရေတံခွန်များစွာတို့မှ ရေအား လျှပ်စစ်ကို ဖောဖောသီသီ ရရှိနိုင်သည်။ သစ်တောများ သည်လည်း မြေရေယာ၏ ၃၅.၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ဖုံးလွှမ်း လျက်ရှိသည်။ ကမ္ဘာ၌ အကြီးဆုံးသော ပိုင်းထင်းရှူးပြု သစ်တောများကို အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်၌တွေ့ရှိရ၍၊ ဒေါက်ဂ လတ် ထင်းရှူး၊ ထင်းရှူးဝါ၊ စပရူထင်းရှူး၊ မိုးမခ စသော သစ်ပင် တောအုပ်များလည်း အများအပြား ရှိ သည်။ သို့သော် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး မလွယ်ကူသော

အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်

အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်မှ မြင်းနှင့် ကစားနည်းတမျိုး

ကြောင့် သစ်ထုတ်လုပ်ရေးကို မဆောင်ရွက်နိုင်ပေ။ အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်မှ အဖိုးတန်သတ္တုများ ဖြစ်ကြသော ဖော့စဖိတ်၊ ခဲ၊ ငွေ၊ သံတို့ အများအပြားထွက်သည်ပြင် ကျောက်မီးသွေး၊ ထုံးကျောက်၊ သဲကျောက်၊ ကျောက်ဂွမ်းစသည်တို့လည်း ထွက်သည်။ အခြား အသင့်အတင့်ထွက်ရှိသော သတ္တုများမှာ အနီတီမိုနို၊ သံဖြူ၊ ကြေးနီနှင့် ရွှေတို့ဖြစ်ကြလေသည်။

သို့သော် ဆည်မြောင်းများဖြင့် ရေသွင်း စိုက်ပျိုးရေးအထူးအောင်မြင်သောကြောင့် အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ် တခုလုံး၏ အဓိကလုပ်ငန်းသည် စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်၏ တောင်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်း၊ စန်တီမြစ်နှင့် မြစ်လက်တက်များ စီးဆင်းရာ မြေညီ မြစ်ဝှမ်းဒေသများတွင် မြေဩဇာထက်သန်သဖြင့် စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းသည်။ ဆည်မြောင်းများဖြင့် ရေသွယ်စိုက်ပျိုးရေး ကောင်းစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်သဖြင့် သဲကန္တာရများသည် ဖွံ့ဖြိုးသော လယ်ခင်းယာခင်းများ၊ စိမ်းလန်းစိုပြည်သော ခြံညှာညှာများအဖြစ် ရောက်ရှိခဲ့သည်။ အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်၏တောင်ပိုင်း အချို့အရပ်များတွင် ရေများစွာမလိုသော ကောက်ပျိုးတို့ကို စိုက်ပျိုးကြလေသည်။

အိုက်ဒဟိုး ပြည်နယ်ထွက် အာလူးများသည် အမျိုးအစားကောင်း၍ ကျော်ကြားသည်။ အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်တွင် အာလူးကို အများအပြားစိုက်ပျိုးကြသည်။ မြင်းစာနွားစာအတွက် လူဆန်းပဲပင် (အယ်လဖားဖား)၊ ဂျုံစပါး၊ မုယောစပါးနှင့် သကြားမုန်လာတို့ကိုလည်း ပြည်နယ်တခုလုံး၌ အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ကျယ်ပြန့်

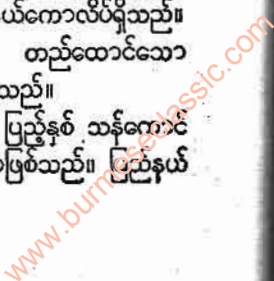
သော တောင်ကြားများ၌ ပန်းသီး၊ ဆီးသီး၊ သင်္ဘောဆီးသီး၊ မက်မုသီး၊ ချယ်ရီသီးတို့ကို စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်၍ အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်သည် ပန်းသီး အထွက်ကောင်းသော ပြည်နယ်တခုဖြစ်လေသည်။ နွား၊ ဆိတ်၊ ဝက် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းကိုလည်း အများအပြားလုပ်ကိုင်ကြရာ၊ နွားမွေးမြူရေး လုပ်ငန်းသည် အရေးပါသော လုပ်ငန်းတရပ်ဖြစ်သည်။

စက်မှုလုပ်ငန်းအနေဖြင့် သကြားစက်ရုံ၊ ဂျုံကြိတ်စက်ရုံ၊ ဒိန်ခဲစက်ရုံ၊ နို့ဆီချက်စက်ရုံတို့ အပြင် သစ်သီးစည်သုတ်စက်ရုံများသည် အရေးပါသော လုပ်ငန်းများဖြစ်ကြသည်။ ပြည်နယ်အတွင်း လူ့စက် သစ်စက်များလည်းရှိ၍ ဖော့စဖိတ်မြေဩဇာထုတ်လုပ်ရေး စက်သည် အရေးပါသော လုပ်ငန်းတရပ်အဖြစ် တိုးတက်လာလျက်ရှိသည်။ ယင်းတို့မှလွဲလျှင် အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်၌ အခြား ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် စက်မှုလုပ်ငန်းများ မရှိသေးချေ။

မြို့ကြီးများသည် တမြို့နှင့် တမြို့ အလွမ်းကွာဝေး၍ ပြည်နယ်၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်သည် တောင်ထူထပ်သဖြင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးကို ခဲခဲယဉ်းယဉ်း ဆောင်ရွက်ကြရသည်။ ပြည်နယ်တည်ထောင်အခါက ရှေးယခင် တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်း လူမျိုးများ ထွင်ခဲ့သော လမ်းကြောင်းများကို ပြုပြင်အသုံးချခဲ့ရသည်။ ထိုလမ်းဟောင်းများကို လိုက်၍ မီးရထားလမ်း၊ မော်တော်ကားလမ်းများကို ဖောက်လုပ်ခဲ့ကြရာ၊ ဂရိတ်-နော့သင်း မီးရထားလမ်းကြီးနှင့် ယူနိုက်-ပစိဖိတ် မီးရထားလမ်းကြီး အပါအဝင် ပြည်နယ်တခုလုံး၏ မီးရထားလမ်း စုစုပေါင်း အလျားသည် မိုင် ၂,၇၀၀ ဖြစ်လေသည်။ မော်တော်ကားလမ်းရှည်ကြီး ၄၂၀ ရှိသည်။ ပြည်နယ်တွင်း၌ လေကြောင်းကုမ္ပဏီ နှစ်ခုရှိ၍ လေဆိပ်ပေါင်း ၆၀ ကျော်ရှိလေသည်။

အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်အတွင်း၌ ပညာသင်ကြားရေးသည် ၁၈၇၆ ခုနှစ်က စတင်ခဲ့၍ တိုင်းရင်းသားများအတွက် စာသင်ကျောင်း တကျောင်းကို စပေါလဒင်း သာသနာပြုအဖွဲ့က ထိုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ လူဖြူများအတွက် စာသင်ကျောင်းကို မော်မန်ဂိုက်စ်ဒေတိုက် ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်၌ တည်ထောင်သည်။ ထိုနောက် အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးရောက်ရှိလာသောအခါ ပညာရေးစံနှစ်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ၁၈၇၉ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်သော အိုက်ဒဟိုးတက္ကသိုလ်သည် မော့စကိုမြို့၌ရှိ၍ ပိုကာတယ်လီမြို့တွင် အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ်ကောလိပ်ရှိသည်။ ထိုပြင် အယူဝါဒရေး ဂိုဏ်းများက တည်ထောင်သော ကောလိပ်ကျောင်းများလည်း ရှိသေးသည်။

ပြည်နယ်၏ လူဦးရေသည် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် သန်းကောင်စာရင်းအရ ၇၁၃,၀၀၈ ယောက်မျှသာဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်

တူင်း၌ တိုင်းရင်းသား အင်ဒီယန်း ၄,၀၀၀ ခန့်သည် လူမှု များနှင့်မရောယှက်ပဲ သီးသန့်နေထိုင်ကြ၏။

သမတ ဂျက်ဗာဆန်၏ အမိန့်အရ မြေသစ် ရေသစ် စူးစမ်းလေ့လာရန် ထွက်ခွာကြသော လူ့စုနှင့်ကလတ်တို့အဖွဲ့ သည် ၁၈၀၅ ခုနှစ်တွင် အိုက်ဒဟိုးပြည်နယ် ဖြစ်လာမည့် ဒေသသို့ ရောက်လာကြသည်။ လူ့စုတို့အဖွဲ့၏ နေရာကို ရောက်လာကြသူများမှာ သားမွေးကုန်သည်များ၊ သား မွေးကောင်ဖမ်းသူများ၊ သာသနာပြုများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤသို့အားဖြင့် လူများ ရောက်လာ အခြေစိုက် နေထိုင်ခဲ့ ကြ၏။

၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထိုဒေသ၏ အချို့ အရပ်များ၌ ရွှေတွေ့သည်မှစ၍ အခြားပြည်နယ်များမှ ရွှေထိုက်တူးလို့ သူများ အများအပြား ပြောင်းလာကြသည်။ ရွှေရှူးတသည့် ခေတ် ကုန်ဆုံးသွားပြီးနောက်တွင် ယူးတားနှင့် ဝိုင်အိုမင်း ပြည်နယ်တို့မှ လယ်သမားများ၊ မွေးမြူရေးသမားများ ရောက်လာကြသည်။ ဆည်မြောင်းများဖြင့် ရေသွင်း စိုက် ပျိုးရေး ကောင်းစွာဖြစ်ထွန်းသဖြင့် သဲကန္တာရများသည် သီးနှံထွက်ကောင်းသော လယ်ခင်း ယာခင်းများ ဖြစ်လာ သောအခါ အခြားပြည်နယ်များမှ တောင်သူလယ်သမား များ ပို၍ ပြောင်းလာကြသည်။ ထိုနောက်တွင် ငွေနှင့် ခဲ သတ္တုတို့ အမြောက်အမြား တွေ့ရှိပြန်သဖြင့် လူအမြောက် အမြား ရောက်လာကြပြန်လေသည်။

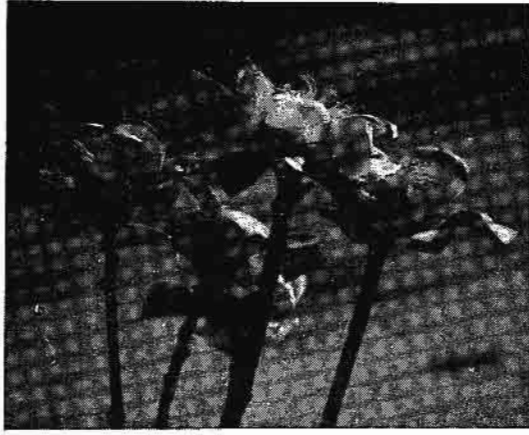
၁၈၄၈ ခုနှစ်မှစ၍ သြရီဂန်ပြည်နယ်၏ တစ်ဝက်တဒေသ ဖြစ်လာခဲ့သော အိုက်ဒဟိုးဒေသကို ၁၈၆၃ ခုနှစ်တွင် သီး ခြားနယ်ပယ်ဒေသအဖြစ် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့၏။ ဤသို့ဖြင့် တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာသော အိုက်ဒဟိုးနယ်သည် ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လ ၃ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုအတွင်း ၄၃ ခုမြောက် ပြည်နယ်အဖြစ် ပါဝင် ခွင့် ရခဲ့လေသည်။

အင်ကြင်းပင်။ ။အင်ကြင်းပင်သည် အမြင့် ပေ ၈၀ ခန့်အထိရှိ၍ ပင်စည် လုံးပတ်မှာ ငါးပေမှ ခြောက်ပေအထိ ရှိသည်။ အလွန်ခြောက်သွေ့၍ မြေဩဇာ ညံ့ဖျင်းသော ဒေသများတွင်မူ အင်ကြင်းပင်သည် သေးသိမ်ကြုံလှိုလျက် ရှိသည်။

အင်ကြင်းပင်သည် သစ်ရာ၊ အင်၊ ကညင်၊ သက်ဒီး၊ ကောင်းမှု၊ သက်န်း စသော အပင်ဘို့နှင့် မျိုးတူဖြစ်သည်။ ခြောက်သွေ့သော အရပ်ရှိ သစ်တောများနှင့် အင်ထိုင်း တောများတွင် အင်ကြင်းပင်ကို အင်ပင်၊ သစ်ရာပင်တို့နှင့် ရော၍ တွေ့နိုင်သည်။ အင်ကြင်းနှင့် သစ်ရာပင်တို့သည် အရွယ်တူနိုင်သော်လည်း အလေးချိန်တွင်မူ အင်ကြင်း သားက သစ်ရာသားထက် အနည်းငယ် ပို၍ပေါ့သည်။

အင်ကြင်းပင်ကို သင်းသတ်နည်းဖြင့် မဟုတ်ပဲ အပင်စိုအတိုင်းခတ်လှိုရသည်။ အင်ကြင်းသားသည် သစ်ရာ သားနှင့်ဆင်၍ မာကျောခိုင်ခံ့သဖြင့်အလွန်အသုံးဝင်သည်။ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း၌ အင်ကြင်းသားကို မီးရထားလမ်း များ ခင်းရန် ဇလီဖားတုံးများအဖြစ် အသုံး ပြုသည်။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေအိမ်များကို များသောအားဖြင့် အင်ကြင်းသားများနှင့် ဆောက်လုပ်ကြသည်။

နမ္မတူ သတ္တုတူးနှင့် ဘီအိုစီ ရေနံတူးများတွင် စက်မှု ဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများကို အင်ကြင်းသားများနှင့် များသောအားဖြင့် ဆောက်လုပ် ကြသည်။ အင်ကြင်း သစ်လုံးများကို သစ်ပိုးများ ဖျက်ဆီးလေ့ ရှိသဖြင့် သစ်ပင်

သင်းပျံသောရန်ဖြင့် ပြည့်စုံသည့် အင်ကြင်းပင်

ခတ်လှိုပြီးလျှင် ပြီးခြင်း အခေါက်ကို ခွာပစ်ရသည်။ မိုးနည်း ပိုင်းရှိ သစ်တောများတွင် အင်ကြင်းပင်ကို အများအပြား တွေ့ရသော်လည်း၊ မိုးများသော အောက်မြန်မာနိုင်ငံနှင့် မုတ္တမ စသော တနင်္သာရီတိုင်းတွင် အင်ချင်း ဟု ခေါ် သော အပင်တူမျိုးကို တွေ့နိုင်လေသည်။

အင်ကြင်းနှင့် အမည်ချင်း ဆင်သော်လည်း မျိုးမတူ သော သစ်အယ်ကြင်း၊ သို့မဟုတ် ကြုံစာ ဟုခေါ်သော သစ်ပင်မျိုးကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပေ ၄,၀၀၀ ကျော်မြင့်သော တောင်ကုန်းဒေသများတွင် တွေ့ရသည်။ ထိုသစ်ပင်သည် ပေ ၈၀ အထိ မြင့်၍ ကြီးခဲသော အပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုအပင်သည် အမြစ်မီး အပင်မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုအပင်၏ အရွက်များသည် လှံသွားသဖွယ် ခပ်သွယ်သွယ် ရှိ၍ အပင် ကို ထူထပ်စွာ ဖုံးအုပ်လျက် ရှိသည်။ သစ်အယ်ကြင်းသား ကို မိုးကုတ်နယ်ရှိ ပတ္တမြားတူးများ၌ အဆောက်အား များ ဆောက်လုပ်ရာတွင် အသုံးပြုကြသည်။

ဖေဖွာရီနှင့် မတ်လ (တပို့တွဲနှင့်တပေါင်းလ) များ

အင်ကြင်းပင်

တောင် အင်ကြင်းပင်မှ နီရဲနေသော ရွက်ကျင် ရွက်ဟောင်းများသည် ကြွေကျကျန်ရှိ ရွက်နှုတ်သစ်တို့နှင့်အတူ အညွန့်အဖူးတို့သည် ထွက်ပေါ်လာကြလေသည်။ ပန်းပွင့်များပွင့်ချိန်တွင် အင်ကြင်းပင် များသည် ကြက်ငှက်တို့၏ အတောင်များကဲ့သို့ အဝါရောင်ရှိသော ပန်းပွင့်တို့ ပွင့်ကြသဖြင့် ဝေဆာ တင့်တယ် ရှုချင်စဖွယ် ရှိလေသည်။ အင်ကြင်းပန်းတို့မှ သင်းပျံသော ရနံ့တို့ဖြင့်လည်း တောလုံးကြိုင်လျက် ရှိလေသည်။ အင်ကြင်းသီး၌ ငှက်တောင်သဖွယ် အဖတ်ကြီး သုံးခုနှင့် အဖတ်သေး နှစ်ခု ပါရှိလေသည်။ ထိုအသီးများသည် မေနှင့်ဇွန်လများတွင် မှည့်ကြပြီးလျှင် မြေပြင်သို့ အစေ့များ ကြွေကျကြသည်။ ပိုးကောင်များက အင်ကြင်းသီးနှင့် အစေ့များကို အလွန်ဖျက်ဆီးတတ်ကြသဖြင့် မအောင်မြင်သည်က များသည်။ ပိုးကောင်များ အဖျက်အဆီး ကင်းသော အစေ့များသည်လည်း တရက်နှစ်ရက်အတွင်း အစိုများ ပေါက်လွယ်သဖြင့် ကြာရှည်သိမ်းဆည်းထား၍ မရချေ။

အင်ကြင်းပင်သည် ဒစ်တာရိုကာပေစီအီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်ပြီးလျှင် ရုက္ခဗေဒ အလိုအားဖြင့် ယင်းကို ပင်တက်မိဆွာဗစ် ဟုခေါ်လေသည်။

အင်ကီဇီးရှင်း။ ။ လူမိစ္ဆာများအား နှိမ်နင်းရန်ရောမကက်သလစ် ခရစ်ယန်ဂိုဏ်းက ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးကို အင်ကီဇီးရှင်း ဟုခေါ်သည်။ ဥပဒေပုဒ်မကို ၁၃ ရာစုနှစ်အတွင်း မိမိတို့ရိုးရာအစဉ်အဆက် သက်ဝင် ယုံကြည်ခဲ့သော အယူဝါဒမှ အခြားအယူဝါဒသို့ ပြောင်းလဲသူများ ပေါများခဲ့ရာ ထိုအယူဝါဒပြောင်းလဲမှုများကို ကာကွယ်တားမြစ်ရန်နှင့် စစ်ဆေးရန်အလို့ငှာ ရောမ ကက်သလစ်

ဂိုဏ်းမှ အင်ကီဇီးရှင်း ခုံရုံးဟူသော အမည်ဖြင့် အထူးခုံတရုကို ဖွဲ့ထားခဲ့၏။

တတိယ အင်ဒီးဆင့် အမည်ခံ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးလက်ထက်က အယူဝါဒပြောင်းလဲသူများ ရှိ မရှိစုံစမ်းရန် ပြင်သစ်နိုင်ငံတောင်ပိုင်းသို့ အထူးကိုယ်စားလှယ်တော်များ စေလွှတ်ခဲ့ဘူး၍ ထိုသို့အယူဝါဒပြောင်းလဲမှုကို နှိမ်နင်းရန် အတွက် ဒီမိုကရက်စီယံအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ စတုတ္ထအင်ဒီးဆင့် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးလက်ထက်တွင် အင်ကီဇီးရှင်း ခုံရုံးကို ကျန်စွာ ဖွဲ့စည်းပြီးလျှင် ဒီမိုကရက်စီ ဘုန်းတော်ကြီးများအား ကြီးကြိုင်အုပ်ချုပ်စေခဲ့၏။

အင်ကီဇီးရှင်းခုံရုံးသည် ခရိုင်တခုသို့ရောက်သွားသော အခါ ထိုခရိုင်ရှိ ခရစ်ယန်ဂိုဏ်းအုပ်ဘုန်းကြီးနှင့် ခရိုင်အရာရှိများက ကူညီရ၏။ အယူဝါဒ ပြောင်းလဲသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိများကို ခုံရုံးသို့ လာရောက်ပြောဆိုရန်အတွက် တလအချိန်ပေး၏။ ထိုအချိန် ကုန်ဆုံး၍ ရုံးတင် စစ်ဆေးသောအခါ သက်သေများ၏ အမည်တို့ကို လျှို့ဝှက် ထားသော်လည်း တရားခံသည် သူနှင့်မသင့်မြတ်သောသူများ၏ စာရင်းကို လျှို့ဝှက်စွာ တင်သွင်းနိုင်၏။ ထိုသူများအား တဖက်မှ သက်သေခံခွင့်မပြုချေ။ သို့သော် ထိုခေတ်ရာဇဝတ်မှုများတွင် လုပ်လေ့ လုပ်ထရှိသကဲ့သို့ တရားခံများထံမှ ပြောဆိုဝန်ခံချက် ရစေရန် ညှဉ်းပန်း မေးမြန်းသော နည်းများကိုလည်း အသုံးပြုတတ်ကြ၏။ ပြစ်မှုထင်ရှားသူများအား အမည်ကို ထုတ်ဖော်၍ အတိအလင်း ကျေညာ ပြီးလျှင် ငွေဒဏ်၊ ထောင်ဒဏ်တသက်မှစ၍ မီးတင်၍ သေဒဏ်အထိ အပြစ်ပေး စီရင်လေသည်။

တဆင်းရာစုနှစ်အတွင်းက စပိန်နိုင်ငံတွင် ထိုခုံရုံးမျိုး အထူးခေတ်စားခဲ့၍ တရားသူကြီးချုပ်တဦးကိုပင် ခန့်ထားစစ်ဆေးစေခဲ့၏။ ထိုအချိန်သည်ကား ဖာဒီနန်ဘုရင်နှင့် အစွဲမဲ့လာ ဘုရင်မတို့ အုပ်စိုးချိန် ဖြစ်လေသည်။

တခါတရံတွင် အယူဝါဒပြောင်းလဲမှုကို ဘန်းပြကာ ကိုယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးကိစ္စများအတွက် ရန်သူတို့အား လက်စားချေရန် အင်ကီဇီးရှင်းခုံရုံးကို အသုံးပြုတတ်သဖြင့် မသန်မရှင်းဖြစ်ခဲ့၏။ စပိန်နိုင်ငံ၌ ထိုခုံရုံးမျိုးသည် ၁၇၂၀ ပြည့်နှစ်သို့ တိုင်အောင် တနည်းတဖုံအားဖြင့် ရှိနေခဲ့လေသည်။

အင်္ဂပူမြို့။ ။ ရောဝတီတိုင်း (ယခင် ဟင်္သာတခရိုင်) အတွင်းရှိ အင်္ဂပူမြို့သည် အင်္ဂပူမြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်သည်။ ငဝ်မြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်သော ကညင်ချောင်း၏ လက်ျာဖက်ကမ်းပေါ်၌ တည်ရှိသည်။ ဟင်္သာတ-ကြံခင်းမီးရထားလမ်း မြို့တံမြို့ ဖြစ်ပြီးလျှင် ဟင်္သာတမြို့နှင့် ၂၄ မိုင် ဝေးကွာလေသည်။

ပန်းချီဆရာတဦး၏ အင်ကီဇီးရှင်း သရုပ်ဖော်ပုံ

www.burmeseclassic.com

အင်္ဂပူမြို့သည် ရှေးရာဇဝင်သမိုင်းဝင်မြို့ ဖြစ်သည်။ ဖုတ်တောင် သမုဒ္ဒဘောသ၏ မိဖုရား ဥမ္မာဒန္တီနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှေးက ထင်ရှားခဲ့လေသည်။ မူလက ကျေးရွာစုငယ်တခု ဗျာသာ ဖြစ်ခဲ့ရာ မြို့တမြို့ အခြေအနေသို့ ရောက်ခဲ့သည့် အချိန်ကာလသည် ခရစ် ၁၀ ရာစုနှစ်အတွင်း ဖြစ်မည် ဟု သိရှိရကြလေသည်။

ယခု အင်္ဂပူမြို့တည်ရှိရာ အရပ်ဒေသသည် မြန်မာမင်း များလက်ထက်က အုတ်ဖို ဟုတွင်ခဲ့သည်။ မြို့လယ်ကို ဖြတ်၍ ဝိသွားသော အုတ်ဖိုချောင်း၏ အဖျားတွင် ရှေးက ရာမည ထိုင်း ပုသိမ် ၃၂ မြို့၌ အပါအဝင်ဖြစ်ခဲ့သော အင်္ဂပူမြို့ ထင်ရှိခဲ့သည်။ ကုန်းဘောင်ဆက် ပဌမဆုံးမင်း ဖြစ်သော အယောင်မင်းတရားကြီး လက်ထက်တွင် ရာမညတိုင်း အယောင်ကို သိမ်းရုံးအောင်မြင်သောအခါ အင်္ဂပူမြို့ကို အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသော သီဟဗိုလ်မင်းသည် မင်းတရားကြီး၏ သနားတော်ရိပ်အောက်သို့ ခိုလှုံခဲ့ရသည်။ မင်းတရားကြီး သည် သီဟဗိုလ်မင်းကို တိုက်သူကြီးတို့၏ အဆောင်အယောင် ပေး၍ ဆက်လက် သူကောင်းပြုသည်။ သီဟဗိုလ်၏ မြေးတော် စိတ္တဗိုလ်၏ လက်ထက်တွင် ယခု အင်္ဂပူမြို့ ထင်ရာအရပ်သို့ ရွှေပြောင်း၍ ရုံးစိုက်ခဲ့သည်။ ထိုအရပ်ကို အုတ်ဖို ဟုခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ယင်းသို့ ခေါ်တွင်ခြင်းမှာ ဥမ္မာဒန္တီမိဖုရားသည် ရွှေဆံတော်စေတီကို တည်စဉ်အခါက အုတ်ဖျား ဖုတ်လုပ်ခဲ့သည့် အုတ်ဖိုကြီး ရှိခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဥမ္မာဒန္တီမိဖုရားသည် ဟံသာဝတီပြည့်ရှင် မှန်သုရင်တပါးက သိမ်းပိုက်ရန် ကြံရွယ်ခဲ့သဖြင့် ပုသိမ်မှ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ရာ လမ်းတလျှောက်တွင် ဘုရားစေတီများ တည်ခဲ့သည့်အနက် ရွှေဆံတော်စေတီသည် အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်လေသည်။ ဒုတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲ အပြီး ခရစ် ၁၈၅၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်မင်းတို့၏ လက်အောက်သို့ ကျရောက်သောအခါ ရန်ကုန် - ပြည် မီးရထားလမ်းရှိ အုတ်ဖိုမြို့နှင့် ခွဲခြားနိုင်စေရန် မူလမြို့ဟောင်း အင်္ဂပူရ၏ အမည်ကို ယူ၍ အင်္ဂပူမြို့ ဟု ခေါ်တွင်စေခဲ့လေသည်။

မြို့ပေါ်တွင် ထင်ရှားသော အဆောက်အအုံများမှာ မြို့နယ်အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများပြည်သူ့ရိတ်စွဲစခန်း၊ ပြည်သူ့ဆေးရုံ၊ ဈေး၊ မင်းတံ၊ အစိုးရအထက်တန်းကျောင်းနှင့် ဟင်္သာတမြို့မှ အရေးပိုင်ထောင်း ဦးဘိုးကြီး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့သော သူ့အိမ်ထောင်တို့ ဖြစ်သည်။

သာသနိက အဆောက်အအုံများ အနက် ဥမ္မာဒန္တီမိဖုရား စတင်တည်ထားခဲ့သော ရွှေဆံတော်စေတီသည် ခြံစံကျန်းပေါ်ဒေသတွင် ရန်ကုန်မှ ရွှေတိုက်ဆံတော်ရှင်နှင့် ဇနီးတို့ ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတို့မှ လွဲလျှင် ထင်ရှားကျော်ကြား

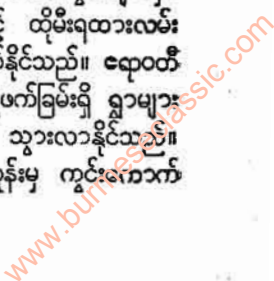
သော စေတီများအနက် တဆူအပါအဝင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရွှေဆံတော် စေတီတော်အပြင် အင်္ဂပူမြို့၏ ထင်ရှားသော အခြား စေတီတဆူမှာ စက်စက်ယိုစေတီ ဖြစ်လေသည်။

ရှေးအခါက ကညင်ချောင်းအားဖြင့် အင်္ဂပူမြို့အထိ သင်္ဘောများ သွားလာနိုင်ခဲ့၍ အရောင်းအဝယ် ဖွံ့ဖြိုးစည်ကားသော မြို့တမြို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ မြို့ပေါ်ရှိ လူဦးရေတွင် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ မြန်မာလူမျိုးတို့က အများဆုံး ပါဝင်သည်။ ဒုတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်အရေးကြောင့် ထိခံတောတိုက်နယ်မှ လူများ၊ ရွှေတောင်တိုက်နယ်မှ လူများသည်ပင် အင်္ဂပူမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ခဲ့ကြရာ ထိုသူများနေထိုင်ရာ အရပ်ကို ထိခံတောတန်း၊ ရွှေတောင်တန်း စသဖြင့် ယခုတိုင် ခေါ်တွင်နေသည်။ ဟင်္သာတ-ကြံခင်း မီးရထားလမ်း ဖောက်လုပ်လိုက်သောကြောင့် တကြောင်း၊ ကညင်ချောင်း၏ လက်တက်တခုဖြစ်သော ဝက်သေချောင်းကြောင့် အနည်အနှစ် ပိုချမှုများလာသဖြင့် ကညင်ချောင်း ရေတိမ်လာသောကြောင့် တကြောင်း အင်္ဂပူမြို့တွင် အရောင်းအဝယ် ဆုတ်ယုတ်လာခဲ့လေသည်။ အင်္ဂပူမြို့နယ်၏ ထွက်ကုန်များကို မီးရထားအားဖြင့်သာ သယ်ယူပို့ဆောင်မှု များပြားခဲ့လေသည်။

အင်္ဂပူမြို့နယ်သည် ၆၃၂ စတုရန်းမိုင် အကျယ် အဝန်း ရှိပြီး၍ သူကြီးတပိုင် နယ်ပေါင်း ၇၂ ခု ပါဝင်သည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ မြို့နယ်တခုလုံး၏လူဦးရေသည် ၁၈၅,၀၆၀ ယောက် ဖြစ်သည်။

အင်္ဂပူမြို့နယ်၏ အဓွမ္ဗကံခြမ်းတွင် လယ်နှင့်ကိုင်းလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်ကြ၍ ထန်းလျက်ချက်သည့် လုပ်ငန်းလည်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။ အနောက်ခြမ်းတွင် လယ်ယာလုပ်ကိုင်ကြသည်။ အင်္ဂပူမြို့နယ်အတွင်း၌ မဲလီကုန်းနှင့် ထူးကြီးရွာတို့သည် စီးပွားရေး အခြေအနေ အကောင်းဆုံးသော ဒေသများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုရွာကြီးများ၏ အဓိကလုပ်ငန်းမှာ ရက်ကန်းရက်ခြင်းနှင့် ဆန်စပါးလုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်သည်။ စောင်းတန်းရွာကြီးသည်မူ ရက်ကန်းလုပ်ငန်းဖြင့် ရှေးကစ၍ ယခုတိုင် ထင်ရှားသည်။ ချည်လုံချည်၊ စောင်း၊ စားပွဲခင်း၊ လက်သုတ်ပုဝါ၊ လွယ်အိတ်၊ ကုလားထိုင်ဖျင်များကို ရက်လုပ်သည်။ အင်္ဂပူမြို့နယ်အတွင်း ကရင်အမျိုးသား အများအပြား နေထိုင်သော ရွာတရွာလည်း ဖြစ်ပေသည်။

မြို့နယ်အတွင်း ခရီးလမ်းပန်း အဆက်အသွယ်များမှာ ဟင်္သာတ-ကြံခင်း မီးရထားလမ်းဖြင့် ထိုမီးရထားလမ်း တလျှောက် မြို့ရွာများသို့ သွားရောက်နိုင်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းအားဖြင့် မြို့နယ်၏ အဓွမ္ဗကံခြမ်းရှိ ရွာများသို့ မြစ်ရိုးတလျှောက် စုန်ဆန် သွားလာနိုင်သည်။ ခြေလျင်ကုန်းလမ်းအားဖြင့် မဲလီကုန်းမှ ကွင်းကောက်

သို့သော် အင်္ဂုပုဗ္ဗိ ဆိုကုန်းသို့သော် အင်္ဂုပုဗ္ဗိ ထူးကြီးသို့သော် သွားလာနိုင်သည်။ မိုးရာသီအခါ၌ နောက်မီးချောင်း၊ ဆင်ပုံချောင်း၊ နံဂတ်သို့ချောင်းနှင့် ကညင်ချောင်းရိုးတို့တွင် လှေများဖြင့် ကူးသန်းသွားလာနိုင်ပေသေးသည်။

အင်္ဂုလီကန်အသင်းတော်။ ။ အင်္ဂုလီကန် အသင်းတော်၏ မူလအစသည် မထင်ရှားလှပေ။ ဘီစီ ၅၅ ခုနှစ်မှ အေဒီ ၄၁၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း ဗြိတိသျှကျွန်းကို ရောမလူမျိုးများ အုပ်စိုးခဲ့စဉ်က ခရစ်ယန် အယူဝါဒကို ရောမစစ်သားများကသော်၎င်း၊ ကုန်သည်များကသော်၎င်း ယူဆောင်လာခဲ့ရာ ခရစ်နှစ် ၅၅၀ ပြည့်ခန့်တွင် ခရစ်ယန်အသင်းတော်သည် ခိုင်မြဲစွာ အမြစ်တွယ်နေပြီဖြစ်၍၊ ခရစ်နှစ် ၇၁၄ ခုတွင် ပြင်သစ်ပြည်တောင်ပိုင်း အားလတွင် ကျင်းပသော အသင်းတော် လွှတ်တော်သို့ တက်ရောက်ရန် အင်္ဂုလီကန် သာသနာပိုင်များ ဖိတ်ကြားခြင်း ခံရသော အကြောင်းက ထိုအချိန်တွင် အင်္ဂုလီကန်အသင်းတော်သည် တခုတည်းသော ကာသိုလစ် (ကက်သလစ်) အသင်းတော်ကြီး၏ တစ်စိတ်တဒေသ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေသည်။ သို့သော် ထိုအချိန်၌ အင်္ဂုလီကန် အသင်းတော်သည် သီးခြားလွတ်လပ်သော အသင်းတော်တခု မဟုတ်သေးချေ။

များမကြာမီ ခရစ်ယန် အယူဝါဒသည် အိုင်ဗာလန်၊ စကော့တလန်နှင့် ဝေလပြည်မှစသော ဗြိတိသျှကျွန်း၏ ကျန်ဒေသများသို့ ပြန့်နှံ့ခဲ့သည်။ ရောမစစ်တပ်များကို ရုပ်သိမ်းသွားပြီးသည့်နောက် ခရစ်ယန် မဟုတ်သူများ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့စဉ်က ခရစ်ယန်များကို ဝေးလံသော အနောက်ဖက်နှင့် တောင်ဖက် ဒေသသို့ မောင်းထုတ်ခဲ့ရာ ခရစ်ယန်အနည်းငယ်သာ ကျန်ရှိတော့သည်။ သူတို့သည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးခြင်း၏ ဒဏ်ကို ခံရလျက်ပင် အင်္ဂုလီကန်အသင်းတော်ကို အသစ်တဖန် တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။

ခရစ် ၅၉၇ ခုနှစ်တွင် ရှင်ဩဂုတ်စတင်း (စိန်ဩဂုတ်စတင်း) သည် ဣတလီနိုင်ငံ ရောမမြို့မှ ရဟန်းအပါး ၄၀ နှင့်အတူ ရောက်လာရာ အင်္ဂုလီကန်ဘုရင်က ကောင်းစွာလက်ခံလေသည်။ လအနည်းငယ်ကြာပြီးနောက် ဘုရင်ကိုယ်တိုင် ခရစ်ယန်အယူဝါဒသို့ ကူးပြောင်းကာ ဗတ္တိဇ်မင်္ဂလာကိုခံယူ၍ အင်္ဂုလီကန်မြေပေါ်တွင် အင်္ဂုလီကန်အသင်းတော်ကို အသစ်တဖန် တည်ထောင်ပြန်သည်။

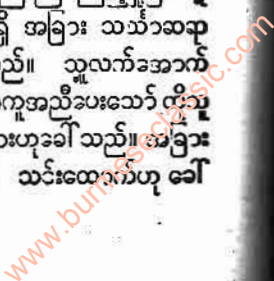
“အင်္ဂုလီကန်အသင်းတော်” ဟူသော ဝေါဟာရသည် ခရစ် ၁၂၁၅ ခုနှစ်က အသင်းတော်နှင့် ပြည်သူပြည်သားတို့ကို အချို့သော အခွင့်အရေးများပေးရန် ဂျွန်ဘုရင်အား အနိုင်အထက် လက်မှတ် ရေးထိုးစေခဲ့ရုံသော် ဗဒိုညာဉ်စာချုပ် (ဂရိတ်ချာတာ - မဂ္ဂနာကာတာ) မှ ဦးစွာပေါ်ပေါက်လာသော ဝေါဟာရ ဖြစ်လေသည်။ ထိုအချိန်က

ဤဝေါဟာရ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ အင်္ဂုလီကန်လူမျိုးတို့၏ ဒေသ၌ တည်ရှိသော ခရစ်ယန် အသင်းတော်ဟု ဆိုလိုသည်။ (မဂ္ဂနာကာတာ - လည်းရှု။)

အင်္ဂုလီကန်အသင်းတော်သည် နှစ်ပေါင်း တသောင်းမျှ ရောမမြို့ရှိ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး၏ ဝိညာဉ်ရေး ဦးဆောင်လမ်းပြမှုကို လက်ခံခဲ့သည်။ ထိုနောက် ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ ဝိညာဉ်ရေးရာအာဏာလွှမ်းမိုးမှုများ ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့လေသည်။ သာသနာပိုင်၊ ဘုန်းကြီးနှင့် သင်းထောက်များဦးရေ အဆမတန်များလျက်ပင် ခရစ်ယန်တို့၏ ဝိညာဉ်ရေးရာ အဆင့်အတန်းသည် နိမ့်ကျသွားခဲ့လေသည်။

တဆင်းရာစုနှစ်ကုန်လောက်တွင် ဤကံသစ် အရေးပုံပေါ်ပေါက် လာသော အခါ အသင်းတော်ဘောင်၌လည်း အသစ်ပြုပြင်ရန် လိုအပ်လာပြီဟု မြင်တွေ့လာကြသည်။ (ဤကံသစ်အရေးပုံ - လည်းရှု။) ဤအသစ်ပြုပြင်ခြင်းကို မိမိကိုယ်ကို အသင်းတော်အဓိပတိဟု ကျေညာခဲ့သူ အဗွဟင်နရီဘုရင် လက်ထက်တွင် အစပြုခဲ့လေသည်။ ခရစ် ၁၅၅၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် အင်္ဂုလီကန်အသင်းတော်နှင့် ရောမအသင်းတော်တို့ လုံးဝကွဲကြသည်။ သို့သော် ဤကဲ့သို့ အင်္ဂုလီကန်အသင်းတော်နှင့် ရောမအသင်းတော်များ ကွဲကြသော်လည်း နှစ်သင်းစလုံးသည် တမန်တော်များမှ ဆင်းသက်ခဲ့သည်ဟူသော သမိုင်းအစဉ်အဆက်ကို ဖျက်ဆီးမပစ်ကြပေ။ အင်္ဂုလီကန်အသင်းတော်သည် ရောမအသင်းတော်မှ ခွဲထွက်ခဲ့သော်လည်း မိမိကိုယ်ကို အသင်းတော်သစ်တခု ဖြစ်သည်ဟု မည်သည့်အခါကမျှ မယူဆခဲ့ပေ။ အင်္ဂုလီကန်အသင်းတော်သည် အသင်းတော်၏ အဆောက်အအုံ၌ လိုအပ်သည့် အမှုတော်ဆောင်များဖြစ်သော သာသနာပိုင်၊ ဘုန်းကြီးနှင့် သင်းထောက်များကို လက်ခံထိန်းသိမ်းထားသည်။ ထိုပြင်အသင်းတော်၏ အမှုတော်ဆောင်များကို ဆက်လက်တည်တံ့ထားနိုင်သူသည် အာဏာ လွှဲအပ်ခြင်း ခံရသူ သာသနာပိုင် တဦးတည်းသာဖြစ်ကြောင်း စွဲမြဲစွာ လက်ခံသည်။

သာသနာပိုင်ဘူသော ဝေါဟာရ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်သူဟု ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ် သာသနာပိုင်တို့၏ အဓိကတာဝန်ဝတ်တရားများမှာ ယင်းတို့သာလျှင် စီမံဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသော လက်တင်မင်္ဂလာနှင့် သိက္ခာတင်ခြင်းကို စီမံပြုပြင်ခြင်းအပြင် စက္ကရာဇ်တမင်္ဂလာများကို စီမံခြင်းနှင့် မိခင်ပိုင်နယ်ပယ်ကို ကြီးကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းတို့ဖြစ်လေသည်။ မိမိနယ်ပယ်အတွင်းရှိ အခြား သင်္ဘာဆရာများကိုလည်း စီမံအုပ်ချုပ်လေသည်။ သူ့လက်အောက်တွင် အခြားသာသနာပိုင်များက အကူအညီပေးသော် တို့တို့ကို လက်ထောက်သာသနာပိုင်များဟုခေါ်သည်။ အခြား သင်္ဘာဂိုဏ်းဝင်တို့ကို ဘုန်းကြီးနှင့် သင်းထောက်ဟု ခေါ်

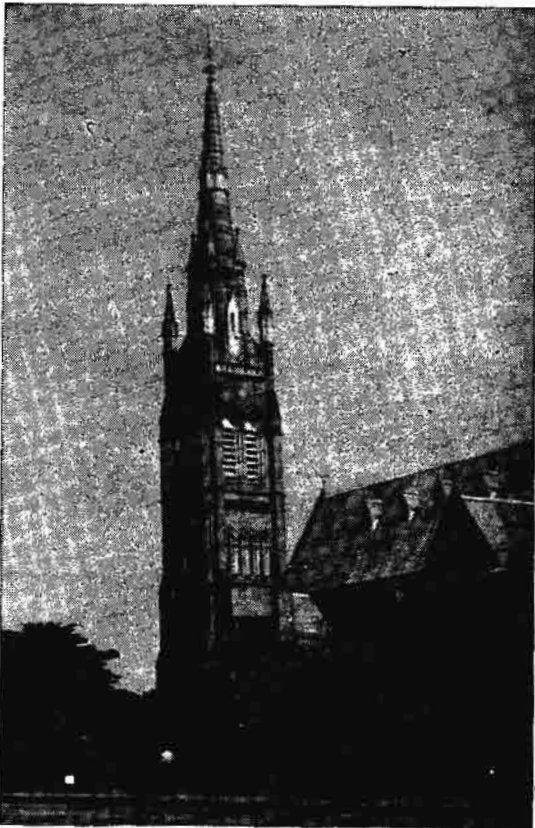

အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်

ဝေါကြသည်။ ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ သိက္ခာခံသာသနာပိုင်၊ ဘုန်းကြီးနှင့် သင်းထောက်တို့သည် မိမိတို့၏ သိက္ခာမူလ အစကို ရှေးနှစ်ပေါင်း ၂,၀၀၀ ခန့်၌ သခင်ယေရှုက အသင်း တော်၏ ခေါင်းဆောင်များအဖြစ် ရွေးချယ်ခဲ့သော တမန် တော် ၁၂ ပါးသို့တိုင် အဆက်မပြတ် ပြန်လည်ရေတွက်နိုင် ကြသည်။

အင်္ဂလိကန် အသင်းတော်သည် လူများ အတူတကွ ကိုးကွယ်ခြင်းဝတ်နှင့် ဗဟိုဦးမင်္ဂလာ၊ လက်တင်မင်္ဂလာ၊ သန့်ရှင်းသော ပွဲတော်မင်္ဂလာ၊ အပတ်ပြေခြင်း မင်္ဂလာ၊ သိက္ခာတင်ခြင်းမင်္ဂလာ၊ သန့်ရှင်းသော ဆီလိမ်းခြင်းမင်္ဂလာ နှင့် လက်ထပ်မင်္ဂလာ တည်းဟူသော စက္ကရမင်တမင်္ဂလာ များ ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းပြုစုစီမံသည်။ ထိုကဲ့သို့ အစဉ် အလာ ထုံးတမ်းများကို မပြတ် ထိန်းသိမ်းလာခြင်းကြောင့် မည်သူ တဦးတယောက်ကမျှ အသင်းဟောင်းနှင့် ယှဉ်ပြိုင် သည့် အသင်းတော်သစ်သည် အဘယ်အချိန် အဘယ်အခါ တွင် ပေါ်ပေါက်လာသည်ဟု မဖော်ပြနိုင်ချေ။ အင်္ဂလိကန် အသင်းတော်သည် ရှေးရောမလူမျိုးများခေတ်က ဗြိတိသျှ ကျွန်းစုသို့ ယူဆောင်လာသော အသင်းတော်၊ ထိုနောက် တွင် ရှင်ဩဂတ်စတင်း စတင်ယူဆောင်လာသော အသင်း တော်နှင့် တခုတည်းပင်ဖြစ်သည်။ ရောမ ရဟန်းမင်းကြီးကို ကျေးဇူးသစ္စာ စောင့်သိရှိသေရခြင်းမှ ရပ်ဆိုင်းခြင်းသာ ခြားနားသည်။ စင်စစ် အသင်းတော်သစ်မဟုတ်ပဲ အသင်း တော်ဟောင်းသာ ဖြစ်လေသည်။ အသစ်ပြုပြင်ခြင်းခေတ်၌ အင်္ဂလိကန် အသင်းတော်သည် မှားယွင်းချက်များကို စွန့် လွှတ်၍ မိမိဘာသာ ပြုပြင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မည်သည့်အခါ ကမျှ ပဌမ အသင်းတော်နှင့် အဆက်အနွယ် မပြတ်ခဲ့ချေ။

အင်္ဂလိကန်အသင်းတော် မြန်မာပြည်သို့ ရောက်ရှိလာခြင်း ပင်လယ်ရပ်ခြား တိုင်းတပါးတို့၌ အင်္ဂလိကန်အသင်း တော် တိုးချဲ့ခြင်းနှင့် ဖွဲ့စည်းခြင်းတို့မှာ ပဌမတွင် ခရီးမတင် လှပေ။ ခရစ် ၁၇၇၇ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု သည် ဗြိတိသျှ လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း ကျေညာခဲ့လေသည်။ ၁၇၈၄ ခုနှစ်တွင် စကော့တလန်ပြည် ၌ ဆယ်မျူယယ် ဆီးဗယ်ရီဆိုသူအား ဘိသိက်ပေးပြီးသော် အမေရိကန်ပြည်ရှိ အသင်းတော်အတွက် ပဌမ သာသနာ ပိုင်အဖြစ် ခန့်ထားခဲ့လေသည်။ ဆီးဗယ်ရီအား သိက္ခာပေး ပြီးနောက် သုံးနှစ်အကြာ ၁၇၈၇ ခုနှစ်တွင် နိုဗာစကိုရှား ပြည်၌ သာသနာပိုင်နယ်တည်ထောင်ခဲ့ရာ ယင်းမှာ ပင်လယ် ရပ်ခြားရှိ ဗြိတိသျှပိုင်နယ်မြေပေါ်တွင် အဦးဆုံး သာသနာ ပိုင်နယ် တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။ များမကြာမီ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် အခြား သာသနာပိုင်နယ်များ တည် ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၈၆၇ ခုနှစ်သို့ရောက်သောအခါ ကမ္ဘာ ပေါ်တွင် အင်္ဂလိကန်သာသနာပိုင်နယ်ပေါင်း ၁၄၄ နယ်ရှိခဲ့

ရန်ကုန်မြို့ရှိ ဟိုလီထရင်နီတီကသီရယ် အင်္ဂလိကန်ဘုရားရှိခိုးကျောင်း

သည်။ ယခုအချိန်တွင် သာသနာပိုင်နယ်ပေါင်း ၃၀၀ ကျော်မျှ ရှိလေပြီ။ အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်တွင် ယခုအခါ အိုင်ယာလန်နှင့် ဝေလပြည် အသင်းတော်များ၊ စကော့ တလန်ပြည်နှင့် အမေရိကန်ပြည် အသင်းတော်များ၊ ဂျပန် နိုင်ငံနှင့် တရပ်နိုင်ငံတို့ရှိ သန့်ရှင်းသော ကာသိုလစ်အသင်း တော်များ၊ အိန် - ပါ - မြန် - သီ အသင်းတော်၊ တောင် အာဖရိက သာသနာပိုင်ချုပ်နယ်ပယ်အသင်းတော်၊ ကနေဒါ ပြည် အင်္ဂလန်အသင်းတော်၊ ဩစတြေးလီးယား ပြည်နှင့် တက်စမေးနီးယားပြည်ရှိ အင်္ဂလန်ပြည်အသင်းတော်၊ နယူး ဇီလန် သာသနာပိုင်ချုပ် နယ်ပယ်ဆိုင်ရာ အသင်းတော်၊ အာဖရိကအနောက်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းရှိ သာသနာပိုင်ချုပ် နယ်ပယ် အသင်းတော်များအပြင် သာသနာပိုင်ချုပ်နယ် ပယ်မဖွင့်ရသေးပဲ ကန်တာဗာရီဂိုဏ်းချုပ် နယ်ပယ်အပေါ် အမှီပြုနေသော တသီးပုဂ္ဂလ သာသနာပိုင် နယ်ပယ်များ ပါဝင်ကြလေသည်။

ခရစ် ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာပြည်သို့ ပဌမရောက်လာ ကြသော အင်္ဂလိကန်ဘုန်းတော်ကြီးများမှာ ဗြိတိသျှစစ် ဘုန်းကြီးများဖြစ်ကြ၍၊ ဥရောပတိုက်သားများနှင့် နိုင်ငံ

www.burmeseclassic.com

ခြားစစ်သားများကို ဝိညာဉ်ရေး၌ ကြည့်ရှုရန် ဖြစ်သည်။ မြန်မာလူမျိုးများအား တရားဟောပြောရန် အခွင့်မရကြချေ။ သို့သော် မြန်မာပြည်တွင်း နေထိုင်လျက်ရှိကြသော ဗြိတိသျှ လူမျိုးများသည် သာသနာပြု လုပ်ငန်းများကို စိတ်ပါဝင်စားလာကြသည့်အတွက် အင်္ဂလိပ်ဂျီနီဝေါ ဝေဂေလီ တရားတော် ပြန့်ပွားရေးအသင်းမှ တဦးတယောက်ကို စေလွှတ် ပေးပို့ရန် သဘော တူခဲ့ ကြလေသည်။ ကာလကတ္တားမြို့ မိရှော့ကောလိပ်မှ အင်္ဂလိပ်ကပြား မစ္စတာ ကော့ကီးဆိုသူမှာ ပဌမဆုံး စေလွှတ်ခြင်းခံရသော အင်္ဂလိကန် သာသနာပြုဖြစ်သည်။ ပဌမတွင် သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် မော်လမြိုင်မြို့တွင် ၁၈၅၄ ခုနှစ်အတွင်း လုပ်ငန်းစတင် လုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီးလျှင် ၁၈၅၉ ခုနှစ်တွင် သိက္ခာခံရသည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် မော်လမြိုင်မြို့မှ မြန်မာ လူမျိုးများသည် ဝေဂေလီ တရားတော်ကို နာယူလိုကြောင်း တောင်းခံကြသဖြင့် ဘုန်းတော်ကြီး အေ ရှီးယားနှင့်ဇနီးတို့ကို လန်ဒန်မြို့မှ စေလွှတ်လိုက်သည်။ မြန်မာလူမျိုးထဲမှ ပဌမဆုံးအင်္ဂလိကန် ဖြစ်လာသော မောင်ရွှေစံသည် ၁၈၆၃ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်၌ ဗဟိုဇံယူခဲ့လေသည်။

နောင်အခါတွင် ဒေါက်တာမတ် (ဆရာမတ်) ဟု ကျော်ကြားသောမစ္စတာ ဂျွန် မတ်ဆိုသူ ကျောင်းဆရာတယောက်သည် ၁၈၅၉ ခုနှစ်တွင် မော်လမြိုင်မြို့သို့ ရောက်ရှိလာလေသည်။ ၁၈၆၃ ခုနှစ်တွင် ယင်းအား သင်းထောက်သိက္ခာပေးပြီး ရန်ကုန်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့စေသည်။ ရန်ကုန်မြို့၌ ယခု လမ်းမတော် အမှတ် ၁ အစိုးရအထက်တန်းကျောင်းဟု အမည်တွင်သော ယခင် စိန်ဂျွန်း ကောလိပ်ကို တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။ ထိုပြင် ကြည့်မြင်တိုင်၊ ဟင်္သာတ၊ မြန်အောင်နှင့် သရက်မြို့များတွင်လည်း အင်္ဂလိကန်လုပ်ငန်းများကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့သေးသည်။ ၁၈၆၃ ခုနှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ ဖိတ်ကြားချက်အရ မန္တလေးမြို့သို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးက သူ့ကို ဘုရားရှိခိုးကျောင်းနှင့် စာသင်ကျောင်း ဆောက်လုပ်ခွင့်ပေးပြီးလျှင် မင်းညီမင်းသားများကို ထိုကျောင်းသို့ပို့၍ ပညာသင်စေသည့်အတွက် ထိုကျောင်းသည် ဘုရင့်ကျောင်းတော်ဟု အမည်တွင်ခဲ့လေသည်။ (မှတ်၊ ဆရာ — လည်း၅။)

၁၈၇၀ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူမြို့ရှိ မြန်မာလူမျိုးများအဖို့ သာသနာပြုလုပ်ငန်းများ စတင်ခဲ့သည်။ ၁၈၇၅ ခုနှစ်တွင် ကရင်လူမျိုးများအတွက် သာသနာလုပ်ငန်းစတင်ခဲ့သည်။ ၁၇၇၇ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိကန်လုပ်ငန်းများသည် များစွာတိုးတက်ကြီးပွားလာသည့်အတွက် ရန်ကုန် သာသနာပိုင်နယ် ပယ်တခု ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီးလျှင် ယောနုသန် တစ်စုကုန်းကို ပဌမသာသနာပိုင် အဖြစ် ဘိသိက်ပေး၍ ခန့်ထား လေသည်။ ၁၈၇၈ ခုနှစ်နှောင်းတွင် သာသနာပိုင် တစ်စုကုန်းသည်

တောင်ငူမြို့ရှိ ကရင် သာသနာနယ်သို့ လေဖြင့်သွားခဲ့ရာ လမ်းခရီးတွင် ၁၄ ရက်ကြာခဲ့သည်။ ပဌမဆုံး ကရင်သင်းထောက်လေးဦးကို သိက္ခာပေးခဲ့သည်။

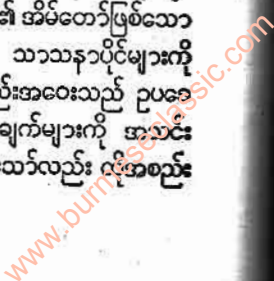
၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် အကျင့်သီလနှင့်ပြည့်ဝပြီးလျှင် ဘုရားတရားကြည့်သူ ဘုန်းတော်ကြီး ယာကုပ် ကိုးလက်ကို မန္တလေးမြို့သို့ စေလွှတ်ခဲ့သည်။

ဒုတိယ သာသနာပိုင် ဖြစ်သော ဂျွန် မီလာ စထရွန်းကို ၁၈၈၂ ခုနှစ်တွင် ဘိသိက်ပေးခဲ့လေသည်။ ဂျွန် မီလာ စထရွန်းသည် အနှစ် ၂၀ မျှ သာသနာပိုင်ဖြစ်စဉ် အလွန်ကျွမ်းကျင်သော ဆရာဝန်တယောက် ဖြစ်သည့် အတိုင်း ဘုံတထောင်ဖက်တွင် ကိုယ်ပိုင်ဆေးပေးခန်းတခု ဖွင့်ခဲ့နိုင်သေးသည်။ သာသနာပိုင် စထရွန်း၏ လက်အောက်၌

- (၁) ကရင်လူမျိုးများတွင် အင်္ဂလိကန်လုပ်ငန်းများ တည်တန်ခိုင်မာလာသည်။
- (၂) တတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပြီးနောက် အထက်မြန်မာပြည်၌ အင်္ဂလိကန် လုပ်ငန်းများ ပြန့်လွှတ်တည်ထောင်ခဲ့သည်။
- (၃) အောက်မြန်မာပြည်၌ အင်္ဂလိကန် လုပ်ငန်းများ အခိုင်အမာ အမြစ်စုံစု ပြုလာခဲ့သည်။

ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရခိုင်၊ မြန်မာ၊ ကရင်၊ ရှမ်း၊ ကယား၊ ကချင်နှင့် ချင်းလူမျိုးများအပါအဝင် အင်္ဂလိကန် အသင်းဝင်ပေါင်း ၂၀,၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။ ထိုအသင်း၌ သာသနာပိုင်သုံးပါး၊ ဘုန်းတော်ကြီးနှင့် သင်းထောက်ပေါင်း ၈၅ ပါးအပြင် ဓမ္မဆရာပေါင်း ၁၀၅ ဦး အမှုတော်ကို ထမ်းဆောင်လျက်ရှိကြသည်။

တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် အင်္ဂလိကန်အသင်းများသည် ရောမအသင်းမှ ခွဲထွက်ခဲ့သော အင်္ဂလိပ်အသင်းမှ ပေါက်ပွားလာသည့် အသင်းတော်များ ဖြစ်ကြ၍ အားလုံးသည် အလွန်တရာ ရင်းနှီးစွာ အဆက်အသွယ်ရှိကြသူများ ဖြစ်သည်။ အသင်းတော်အကြောင်း သဘောတရား ခံယူချက်တို့ကို ယေဘုယျအားဖြင့် သဘောတူ လက်ခံကြသည်။ သာသနာပိုင်၊ ဘုန်းကြီးနှင့် သင်းထောက်ဟူ၍ သုံးဆင့်သောသင်္ဘောကိုထားရှိသည်။ တသင်းနှင့်တသင်းသည် အပြည့်အစုံ မိတ်သဟာယရှိကြသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တသင်းမှ အသင်းဝင် မည်သူမဆို အခြားတသင်းတွင် လွတ်လပ်စွာ ပွဲတော်ခံယူခွင့် ရှိသည်။ အားလုံးသော အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်တို့သည် ကန်တာဗာရီကို စည်းလုံးခြင်း၏ ဦးစီးကဲ့သို့ ထားကြ၏။ လက်တွေ့အားဖြင့် ကန်တာဗာရီသာသနာပိုင် ချုပ်ကြီးက ဆယ်နှစ်လျှင်တကြိမ် မိမိ၏ အိမ်တော်ဖြစ်သော လန်ဒန်မြို့ရှိ လင်းဗတ်နန်းတော်တွင် သာသနာပိုင်များကို ဖိတ်၍ စည်းဝေးစေသည်။ ထိုအစည်းအဝေးသည် ဥပမာ ပြဋ္ဌာန်းမှုများ၊ သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အသင်းတော်အမည်ဖြင့် မပြုလုပ်နိုင်ပေ။ သို့သော်လည်း ထိုအစည်း

အဝေးမှ ထုတ်ပြန်သော အစီရင်ခံချက်များသည် အင်္ဂလိကန် သာသနာပိုင်အားလုံး ကိုယ်စားပြုသည့် သဘောတရားများဖြစ်လေသည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် လူအမျိုးမျိုး၊ အသားရောင်အမျိုးမျိုး၊ ဘာသာစကားအမျိုးမျိုး၊ အခြေခံအမျိုးမျိုး ရှိကြသည့် ရာပေါင်းများစွာသော သာသနာပိုင်များပါဝင်၍ ကန်တာဗာရီကိုဏ်းချုပ်ကြီးအား သဘာပတိအဖြစ် ထားရှိပြီးလျှင် အညီအညွတ် စည်းဝေးဆွေးနွေးခဲ့သော အစည်းအဝေး၏ ထုတ်ပြန်ချက် ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်တို့တွင် ဆုတောင်းပုံဆုတောင်းနည်း အမျိုးမျိုးရှိသည်။ ဒေသနာတရားတော်သည်လည်း လိုအပ်သည်ထက် လျော့လျည်းလျည်းနိုင်သည်။ သို့သော် ယင်းအချက်တို့သည်ပင် ခြားနားလျက် စည်းလုံးမှုရှိနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြသည့် အံ့သြဖွယ် သက်သေများဖြစ်သည်။ အပြင်အပ တူညီမှု အပေါ်တွင် တလုံးတဝတည်း မတည်ကြောင်းကို ကမ္ဘာသို့ မျက်ဝါးထင်ထင် လက်တွေ့ပြခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်သည် ယခုအခါတွင် တကမ္ဘာလုံးသို့ ပြန့်နှံ့နေပြီ။ နိုင်ငံတိုင်းတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်သည် တိုက်ကြီးခြောက်တိုက်စလုံးတွင် ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ရာ တရားတော်တို့ ဟောပြောလျက်ရှိ၍ စုစုပေါင်း အင်္ဂလိကန်ဦးရေမှာ သန်းပေါင်း ၄၀ ခန့် ရှိပေလိမ့်မည်။

နိုင်ငံတိုင်းတွင်ရှိသော အင်္ဂလိကန် အသင်းတော်သည် လွတ်လပ်သော အသင်းတော်ဖြစ်၏။ များသောအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားများက အုပ်ချုပ်ကြီးကြပ်လေသည်။ လွတ်လပ်ခြင်းအပေါ် တည်ဆောက်၍ ကြီးပွားတိုးတက်သည်။ အဓိက ကိုးကွယ်ဝတ်ပြုခြင်းများတွင် တိုင်းပြည်၏ အစိုးရနှင့် အရာရှိများအတွက် ဆုတောင်းပေးရသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်၌ ရှိသော အသင်းတော်တခုတည်းသာ နိုင်ငံတော် အသင်းတော်ဖြစ်သည်။ သို့ပင်ဖြစ်လင့်ကစား နိုင်ငံရေးလောက၏ အပြင်အပ၌ အသင်းတော်ကို ထားရှိစေပါမည်ဟု အာမခံ ရှိသည်။ မည်သည့်အရပ်တွင်ပင်ဖြစ်စေ အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်သည် နိုင်ငံရေးအစည်းအရုံးမဟုတ်။ မည်သည့် နိုင်ငံရေးပါတီ အစည်းအရုံး၌လည်း ပါဝင်ခြင်းမရှိချေ။

အသင်းတော်မကျပြားမီက ယုံကြည်ခြင်းကို အင်္ဂလိကန် အသင်းတော်က သင်ကြားသည်။ ကာသိုလစ်ယုံကြည်ချက်နှင့် သမ္မာကျမ်းစာတော်ကို လက်ခံယုံကြည်သည်။ အသင်းတော်သူ အသင်းတော်သားတို့အား ကယ်တင်ခြင်းအဖို့ လိုအပ်ရာတို့ကို သင်ကြားပေးရာတွင် သမ္မာကျမ်းစာတော်နှင့် ညီမျှ သင်ကြားရမည်ဟု ဆိုထားသည်။ အသင်းတော်ကြီးမကျပြားမီက ကျင်းပခဲ့သော သာသနာ့လွှတ်တော်တို့၏ ဒေသနာဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို လက်ခံသည်။ အင်္ဂလိ

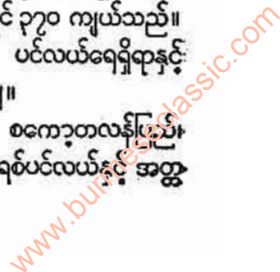
ကန်အသင်းတော်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုလား၍ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းကို ဆန့်ကျင်သည်။ အမှန်တရားကို တဦးတယောက်အား အတင်းအကြပ် လိုက်နာ စေမည့် အစား၊ ထိုသူအား မိမိ၏ သြတပုစိတ်အလျောက် လုပ်ကိုင်ပြုမူရန် ရွေးချယ်စေသည်။ အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်သည် တကမ္ဘာလုံးအဖို့ ဖြစ်သည်။ ပြုပြင်ထားသော အသင်း ဖြစ်သည်။ ယုံကြည်ခြင်း စည်းကမ်းရှိ၍ သဘောထား ကြီးသည်။ သို့သော်လည်း မိမိကိုယ်ကို အစုံအလင်ဆုံးအသင်းတော်ဟု မပြော၊ လက်လည်းမခံချေ။

အင်္ဂလိကန်၏ ထူးခြားချက်တို့သည် အချိန်များစွာ ခရစ်ယန်အသင်းတော်ကြီးတွင် လိုလေဦးမည်ဟု အင်္ဂလိကန် အသင်းတော်သူ အသင်းတော်သားများက ယုံကြည်ကြကြားသော်လည်း အချိန်အကန့်အသတ်မရှိပဲ အင်္ဂလိကန် ဂိုဏ်းဟု ခရစ်ယန်လောကတွင် တည်နေရန် အင်္ဂလိကန် အသင်းက လိုလိမ့်မည်ဟုမခံ။ ထို့ကြောင့် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်က လင်းဗတ်အစည်းအဝေးကော်မတီတခုမှ သာသနာပိုင်များက အောက်ပါထုတ်ပြန်ချက်ကို ကျေညာခဲ့သည်။

“ကျွန်ုပ်တို့၏ မြှော်မှန်းချက်သည် အင်္ဂါ့ ကာသိုလစ် အသင်းတော်သာ ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိကန် အသင်းတော်ပေါ်ထွက်ခြင်းမှာ ခရစ်ယန် အသင်းတော်ကြီး ကျပြားခြင်းကြောင့် အခြေအနေအားဖြင့် ပေါ်ထွက်ရသည်။ ဘုရားသခင်၏ ကောင်းကြီးမင်္ဂလာများကို ခံရသည်မှာ မွေခံငွေဖြစ်၍ ကျေးဇူးတင်လျက် ဝန်ခံကြပါသည်။ သို့သော် ယခုပစ္စုပ္ပန်အခြေအနေသည် ယာယီအခြေအနေသာဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်တို့အား သီးခြားရှိစေသော လူမျိုးရေး၊ သမိုင်းဆက်သွယ်ရေးများ ကျော်လွန်နိုင်သောနေ့၊ မြှော်မှန်းနိုင်သော အခါတွင် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော မိတ်သဟာယဖြစ်ခြင်း၊ ကာသိုလစ်အသင်းတော်၌ ပါဝင်နိုင်ရန် ဖြစ်သည်။” ဦးသိန်းမောင်

အင်္ဂလန်ပြည်။ ။ ဂရိတ်ဗြိတိန်ကျွန်း၏ တောင်ဖက်စွန်းတွင် ဝေလပြည်မှတစ်ပါး ကျန်အပိုင်းသည် အင်္ဂလန်ပြည်ဖြစ်သည်။ မြောက်လတ္တီတွဒ် ၅၀° မှ ၅၆° နှင့် အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၂° မှ အနောက်လောင်ဂျီတွဒ် ၆° အတွင်း၌ တည်ရှိသည်။ ဂရိတ်ဗြိတိန်တကျွန်းလုံး၏ ကိုးပုံငါးပုံခန့်သည် အင်္ဂလန်ပြည်ဖြစ်သည်။ အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် ၅၀,၇၅၅ စတုရန်းမိုင်ရှိ၍ တောင်ဖက် သ လစ်ဇတ်အငူမှ မြောက်ဖက် ဗားဝစ် - အွန် - တို့မြို့အထိ မိုင် ၄၃၀ ရှည်ပြီးလျှင်၊ လင်းစအင်းအငူမှ လုံးဝက်စတော့မြို့အထိ မိုင် ၃၇၀ ကျယ်သည်။ အင်္ဂလန်ပြည်၏ မည်သည့်နေရာမျှ ပင်လယ်ရေရှိရာနှင့် မိုင် ၇၀ ထက် ပိုဝေးသည်ဟူ၍ မရှိချေ။

အင်္ဂလန်ပြည်ကို မြောက်ဖက်တွင် စကော့တလန်ပြည်၊ အနောက်ဖက်တွင် ဝေလပြည်၊ အိုင်းရစ်ပင်လယ်နှင့် အတ္တ

လန္ဒန်တိုက်ပင်လယ်၊ တောင်ဖက်တွင် အင်္ဂလိပ်ရေလက်ကြားနှင့် အရှေ့ဖက်တွင် မြောက်ပင်လယ်တို့က အသီးအသီးဝန်းရံလျက်ရှိသည်။ စကော့တလန်ပြည်နှင့် အင်္ဂလန်ပြည်ကြားတွင် တွဲမြစ်က နယ်နိမိတ်သဖွယ် ခြားလျက်ရှိသည်။

အင်္ဂလန် ဟူသောအမည်သည် အနီးကလူမျိုးတို့၏ မြေဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော အနီးကလူနန်း ဆိုသော စကားမှ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အနီးကလူမျိုးတို့သည် ခရစ်ပေါ်ပြီး ၄၀၀ နှင့် ၅၀၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်းက ထိုဒေသကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက် နေထိုင်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

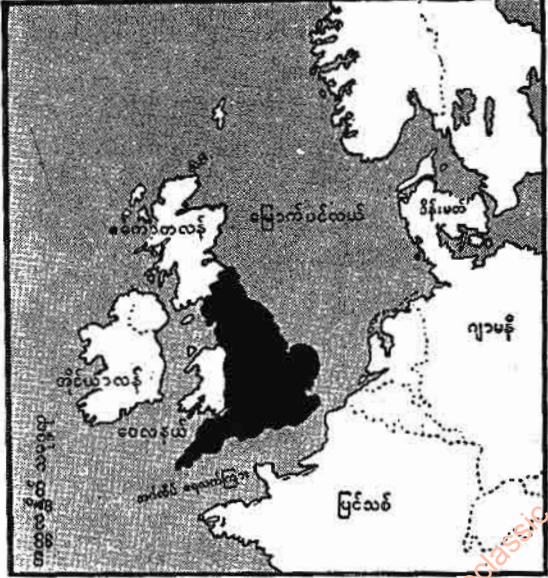
အင်္ဂလန်ပြည်၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် အနောက်ဖက်ကမြင့်၍ အရှေ့ဖက်သို့ နိမ့်လျော့သွားသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ စကော့တလန်ပြည်နှင့် စပ်နေသော နယ်နိမိတ်နေရာမှ အင်္ဂလန်ပြည်အလယ်ပိုင်း ကုန်းမြေမြင့် ဒေသအထိ မြောက်မှ တောင်သို့ တန်း၍ တည်ရှိနေသော ပင်းနိုင်းတောင်တန်းသည် အင်္ဂလန်ပြည်၏ ကျောရိုးကြီးပင် ဖြစ်သည်။ ပင်းနိုင်းတောင်တန်းသည် အနောက်ဖက်သို့ မတ်စောက်စွာ နိမ့်ဆင်းသွား၍ အရှေ့ဖက်သို့မူ အလွန်ပြေပြစ်စွာ တဖြည်းဖြည်း နိမ့်ဆင်းသွားသည်။ ယင်းတောင်တန်းတွင် ကရော့ဖ်ခေါ် တောင်ထိပ်သည် အမြင့်ဆုံးဖြစ်၍ ပေ ၂၉၃၀ မြင့်သည်။ မစ်ဒလန်းခေါ် အလယ်ပိုင်းကုန်းမြင့်ဒေသတွင် နိမ့်သော ကုန်းမြေမြင့်များနှင့် မြေဩဇာထက်သန်သော မြစ်ဝှမ်းဒေသများပါဝင်သည်။ အင်္ဂလန်ပြည်၏ အနောက် မြောက်ပိုင်း၌မူ လိတ်ဒါစတြိတ် ခေါ် အိုင်ဒေသရှိရာ ရှုမော့ခင်းကောင်း၍ ကျော်ကြားသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်၏ အမြင့်ဆုံးတောင်ဖြစ်သော စကားဖဲပိုက်သည် ထိုဒေသ၌ရှိ၍ ပေ ၃,၂၁၀ မြင့်သည်။ အရှေ့တောင်ဖက် ကမ်းခြေဖြစ်သော အင်္ဂလိပ်ရေလက်ကြားကမ်းခြေတွင် ထုံးတောင်များဖြင့် ဖြူဖွေးနေသည်။ ဒီဗာမြို့အနီးတဝိုက်ရှိ ထုံးတောင်စောင်းကြီးများမှာ အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သည်။ အနောက်တောင်ကမ်းခြေမူကား ကျောက်တောင် ထူထပ်သည်။

အင်္ဂလန်ပြည်၏ ကမ်းရိုးတန်းသည် မိုင် ၃,၇၀၀ ရှည်သည်။ အထူးသဖြင့် အနောက်ဖက် ကမ်းရိုးတန်းသည် အကွေ့အကောက်များ၍ မြစ်ဝ များစွာရှိသည်။ မြင့်မား၍ ကျောက်ထူထပ်သော ကမ်းစောက်ကြီးများ ရှိသည်။ ရေထဲသို့ ထိုးထွက်နေသော ကျောက်စောင်းကြီးများလည်း အများအပြား ရှိသည်။ အနောက်ဖက်ကမ်းတွင် ဆောလဝေမြစ်၊ ဖတ်မြစ်၊ မိုးကမ်းပင်လယ်အော်နှင့် ဗရစ္စတိုရေလက်ကြား၊ ရစ်ဗယ်၊ မာဆီနှင့် ဒီးမြစ်ဝငယ်တို့ ရှိသည်။ အရှေ့ဖက် ကမ်း ရိုး တန်း တွင်မူ မြစ်ဝကျယ်ကြီးအချို့ ရှိသည်မှတစ်ပါး အကွေ့အကောက်မရှိ ပြောင့်တန်းသည်။

များသောအားဖြင့် မြေနိမ့်သဲသောင်များ ဖြစ်သည်။ အရှေ့ဖက်ကမ်းရိုးထင်ရှားသောမြစ်ဝများမှာ တိုင်း၊ တီး၊ ဟမ်းဗား၊ ဂရိတ်အုနှင့် တင်းမြစ်ဝများ ဖြစ်သည်။ တောင်ဖက် ကမ်းရိုးတန်း၏ အလယ်ဗဟိုလောက်တွင်တည်ရှိသော ဝိုက်ကျွန်းက ထိုကမ်းရိုးတန်းကို အသွင်အပြင်မတူသည့် အပိုင်းနှစ်ခုအဖြစ် ခွဲခြားထားသကဲ့သို့ တည်ရှိသည်။ ဝိုက်ကျွန်း၏ အရှေ့ပိုင်းသည် အရှေ့ဖက်ကမ်းရိုးတန်းကဲ့သို့ မြေနိမ့်သဲသောင်နှင့် ထုံးတောင်စောင်းများသာ ရှိ၍ ဝိုက်ကျွန်း၏ အနောက်ပိုင်းသည် အနောက်ဖက် ကမ်းရိုးတန်း ကဲ့သို့ ကျောက်ထူထပ်သော ကမ်းစောက်ကြီးများ ဖြစ်သည်။

အင်္ဂလန်ပြည်၏ ထင်ရှားသော မြစ်ကြီးများမှာ တို့၊ တိုင်း၊ တင်း၊ ဟမ်းဗား၊ မာစီ၊ ဆဲဗန်းနှင့် အော့ဗန်မြစ်တို့ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အနက် ဆဲဗန်းမြစ်သည် အရှည်ဆုံးဖြစ်သည်။ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အိုင် ဟူ၍ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် မရှိသော်လည်း စတုရန်းမိုင် ၃၀ အတွင်း အိုင်ပေါင်း ၁၆ အိုင်ခန့်ရှိသော လိတ်ဒါစတြိတ် ခေါ် အိုင် ဒေသဟူ၍ သီးသန့်ရှိသည်။ ဝီလျံ ဝပ်ဇပ်ကဲ့သို့သော အင်္ဂလိပ် စာဆိုတော်ကြီးများ၏ အမွမ်းတင် စပ်ဆိုရေးသားမှုကြောင့် ထိုအိုင်ဒေသနှင့် အိုင်များသည် အလွန်ထင်ရှားသည်။

အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ထင်ရှားသောကျွန်းတို့မှာ ဝိုက်ကျွန်း၊ ဖန်းကျွန်း၊ ဟိုးလီးကျွန်း၊ ကိုကေးကျွန်း၊ ဖောင်းလနက်ကျွန်း၊ ဝေါလနေကျွန်း၊ လွန်ဒေကျွန်း၊ ဆီလီကျွန်းနှင့် မင်းကျွန်း တို့ဖြစ်သည်။ မင်းကျွန်းသည် သူ့အစိုးရနှင့် သူတရားဥပဒေဖြင့် သီးသန့်အုပ်ချုပ်သဖြင့် အင်္ဂလန်ပြည်ထဲ၌ လုံးဝ ပါဝင်သည်ဟူ၍ကား မဆိုနိုင်ချေ။

အင်္ဂလန်ပြည် တည်နေရာပြ မြေပုံ

အင်္ဂလန်ပြည်

လူမျိုး

အင်္ဂလန်ပြည်၏ လူဦးရေသည် ၁၉၇၂ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေစာရင်းအရ၊ ၄၆,၃၀၆,၀၀၀ ယောက်ရှိသည်။ ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် စတုရန်းတစ်မိုင်လျှင် လူ ၇၀၀ နေထိုင်သော တိုင်းပြည် ဖြစ်လေသည်။

အင်္ဂလိပ်လူမျိုးများသည် အင်္ဂလန်ပြည်ကို ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသော ကဲ့၊ ရောမ၊ အန်းဂါ၊ ဆက်ဆန်၊ ဂျူ၊ ဒိန်း၊ နော်မန် စသော လူမျိုးတို့နှင့် သွေးရောခဲ့ကြသည်။ စလင်းမစ်၊ ဂျစ်ပဆီ၊ ပြင်သစ်ဟျူးဂျန်း၊ အနည်းငယ်လည်း ဝင်ရောက်နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်ကျော်ခန့်က စကော့လူမျိုး၊ ဝေလလူမျိုးနှင့် အိုင်းရစ်လူမျိုးများသည် အင်္ဂလန်ပြည်၌ အလုပ်အကိုင် လာရောက် လုပ်ကိုင်ယင်း အခြေတကျ နေထိုင်ကြသည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်ခန့်က စ၍ ဥရောပတိုက်ဖက်မှ ပြောင်းရွှေ့၍ လာရောက်ခဲ့လျှင်ကလေး လူပေါင်းမှာ ၃၅၀,၀၀၀ ပင် ကျော်လေသည်။ ကဲ့၊ ဂျာမန်နှင့် နော်မန်လူမျိုးများသည် ရောဇာလွန်းရာ ယင်းတို့၏ လေ့ထုံးစံ၊ ဘာသာစကားတို့လည်း ဒွေးရောယှက်တင်ဖြစ်ကာ ယခုထင်ရှား တည်ရှိနေသော အင်္ဂလိပ်တရားဥပဒေ၊ အင်္ဂလိပ်အစိုးရနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

ရာသီဥတု

အင်္ဂလန်ပြည်သည် အီကွေတာမှဒီဂရီ ၅၀ ကျော်မျှဝေး ကွာသော်လည်း၊ အခြား ထိုမျှအကွာအဝေးတူ ဒေသများထက် ရာသီဥတု မျှတညီညွတ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပင်လယ်ရေပြင်ကြီး ပတ်လည် ဝိုင်းနေသည်က ထကြောင်း၊ နွေးသောရေစီးကြောင်း ကပ်၍ စီးသွားသည် ထကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလန်ပြည် အနောက်ထောင့်ပိုင်းတွင် ဆောင်းရာသီ၌ အအေးလွန်ကဲခြင်းမရှိပါ။ နွင်းလည်း မကျချေ။ အလယ်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းဒေသမူတား အနောက်ပိုင်းထက် ပို၍အေးသည်။ တပြည်လုံးတွင် အအေးဆုံးလဖြစ်သော ဇန္နဝါရီလ၌ ပျမ်းမျှအပူချိန် ၅၃ ရင်စိုက် ငှာ ရှိ၍ အပူဆုံးလဖြစ်သော ဇူလိုင်လတွင် ပျမ်းမျှအပူချိန် ၆၃ ရင်စိုက် ၆၁.၅ ရှိသည်။

ဦးသည် တနှစ်ပတ်လုံး မပြတ်ရွာသည်။ အထူးသဖြင့် အနောက်ဘက် ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက်နှင့် လိတ်ဒီစတြိတ်တွင် မြေပို၍ များသည်။ ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် တနှစ်တွင် မိုးလက်မ ၆၀ ခန့်ရွာသည်။ ဝေလပြည်မှ တောင်တန်းများက ကာဆီးနေသဖြင့် အရှေ့ဘက် ကမ်းရိုးတလျှောက်သည် မိုးနည်းသည်။ ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် တနှစ်တွင် ၂၅ လက်မခန့်သာရွာသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်၏ ရာသီဥတုနှင့် နှင်းပိတ်များကျခြင်းသည် ထူးခြားသောအချက်တရပ် ဖြစ်သည်။ တခါတရံ မည်မျှ ထူထွာ ကျသနည်း ဟူမူ

မော်တော်ကားများ သွား၍မရ၊ လူများ လမ်းလျှောက်၍ မရအောင် တဦးနှင့်တဦး မမြင်ရသည့် အခြေအထိ ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် လန်ဒန်မြို့တွင် အဆိုးဆုံးဖြစ်ရာ၊ စက်ရုံကြီးများမှ မီးခိုးများနှင့်ရောကာ မဲမှောင်ပိတ်ဖုံး၍ နေတတ်လေသည်။

သဘာဝထွက်ပစ္စည်းများ

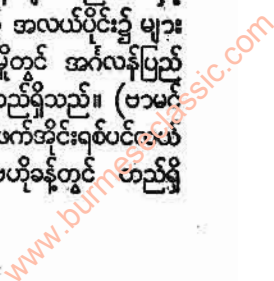
အင်္ဂလန်ပြည်၏ အရေးကြီးဆုံးသော သဘာဝထွက် ဓာတ်သတ္တုများမှာ သံနှင့် ကျောက်မီးသွေး ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့်လည်း အင်္ဂလန်ပြည်သည် စက်မှုနိုင်ငံကြီးအဖြစ် ထင်ရှားခြင်း ဖြစ်သည်။ သံနှင့် ကျောက်မီးသွေးကို ပင်းနိုင်တောင်တန်းတွင် အများဆုံးရရှိသည်။ တနှစ်တနှစ်လျှင် ကျောက်မီးသွေး တန်ချိန် သန်း ၂၆၀ ကျော် တူးဖော်ရရှိသည်။ ကျောက်မီးသွေးတွင်း ဒေသများအနီးတွင် သံနှင့် ထုံးကျောက်များစွာ ထွက်သောဒေသများရှိသဖြင့် အင်္ဂလန်ပြည်အလယ်ပိုင်းသည် သံနှင့်ဆိုင်သည့် စက်မှုလုပ်ငန်း ထွန်းကားရာအရပ် ဖြစ်နေလေသည်။ ခဲနှင့် သံမြို့ကိုလည်း ကျောက်တောင်ထူထပ်သော ဒက်ဗွန်နှင့် ကွန်းဂေါ့ခရိုင်တို့တွင် တွေ့ရှိရသည်။ ကြေးနီ၊ သွပ်၊ ဆား၊ ဂျစ်ပဆီဆစ်များလည်း အနည်းငယ်စီ ထွက်သည်။

အင်္ဂလန်ကမ်းခြေအလွန် မြောက်ပင်လယ်ထဲတွင် ကွန်တီနှင့်ဇာဟ် ရွဲ၊ ခေါ် ရေအလွန်တိမ်သည့် ဒေသရှိရာ ငါးများ ပေါက်ဖွားခိုလှုံရန် အလွန်ကောင်းသဖြင့် အင်္ဂလန်ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်တွင် တံငါလုပ်ငန်းကို အကြီးအကျယ် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ နေရာအကျယ်အဝန်းနှင့် မလိုက်အောင် ထူထပ်များပြားသော အင်္ဂလန်လူဦးရေအတွက် ကမ်းလွန်ရေတိမ်ဒေသမှ များပြားစွာရသော ငါးအမျိုးမျိုးက စားရေရှိကွာ ပူလုံစေသည်။ အများဆုံးရရှိသော ငါးမျိုးမှာ ဟက်ဒင်၊ ဟင်ရင်း၊ မက်ကရဲ ငါးများဖြစ်သည်။ ဟား၊ ယားမောက်နှင့် ဂရင်းစဗီမြို့များသည် တံငါလုပ်ငန်း အကြီးအကျယ် လုပ်ကိုင်ရာ မြို့ကြီးများဖြစ်သည်။ ထိုမြို့များမှတစ်ဆင့် အမွှာအကြီးဆုံးသော ငါးဈေးမြို့ကြီးဖြစ်သည့် လန်ဒန်မြို့သို့ တင်ပို့ကြလေသည်။

အင်္ဂလန်ပြည်တွင် သစ်တော အတန်ငယ်ရှိသော်လည်း သစ်လုပ်ငန်းကို အကြီးအကျယ် မလုပ်ကိုင်ကြချေ။

လုပ်ငန်းကြီးများ

အင်္ဂလန်ပြည်၏ စီးပွားရေးသည် စက်မှုလုပ်ငန်းပေါ်၌ အဓိက တည်နေသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းများသည် သံနှင့် ကျောက်မီးသွေးထွက်ရာ အင်္ဂလန်ပြည် အလယ်ပိုင်း၌ များသောအားဖြင့် ရှိကြသည်။ ဗာမင်ဂမ်မြို့တွင် အင်္ဂလန်ပြည်၏သံမဏိစက်ရုံကြီးများ အများဆုံး တည်ရှိသည်။ (ဗာမင်ဂမ်မြို့ — ၅) ဗာမင်ဂမ်မြို့၏မြောက်ဘက်အိုင်းရစ်ပင်လယ်နှင့် မြောက်ပင်လယ်ကြား အလယ်ဗဟိုခန့်တွင် ဟည်ရှိ

အင်္ဂလန်ပြည်

အင်္ဂလန်ပြည် လန်ဒန်မြို့မှ တာဝါတန်တားကြီး

သော ရှက်ဖီးမြို့သည်လည်း သံမဏိလုပ်ငန်း မြို့ကြီး ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဓား၊ ကတ်ကျေး စသော သံမဏိထည်များအတွက် ရှက်ဖီးမြို့သည် ကျော်ကြားသည်။ (ရှက်ဖီးမြို့ - ရှု။)

ရှက်ဖီးမြို့ မြောက်ဘက်နားရှိ လီမြို့သည် သိုးမွေးထည်လုပ်ငန်း၌၎င်း၊ ရှက်ဖီးမြို့ အနောက်မြောက်ရှိ မန်ချက်စတာ မြို့သည် ခြည်ထည် လုပ်ငန်း၌၎င်း၊ လီမြို့အနီးရှိ ဗရက်ဒ်မြို့သည် ခြည်ထည်နှင့် ပိုးထည် လုပ်ငန်းများအတွက်၎င်း၊ လန်ဒန်မြို့ အနောက်ဘက်၌ တည်ရှိသော ဗရစ္စတိုမြို့သည် ဖန်ထည်၊ ဓာတုဗေဒပစ္စည်း၊ ဆပ်ပြာ၊ သကြား စသော လုပ်ငန်းများအတွက်၎င်း ကျော်ကြားသည်။ လစ်ဗာပူမြို့တွင် သင်္ဘောတည်သည့်လုပ်ငန်း အကြီးအကျယ် လုပ်ကိုင်သည်။ (လီမြို့၊ မန်ချက်စတာမြို့၊ ဗရက်ဒ်မြို့၊ ဗရစ္စတိုမြို့၊ လစ်ဗာပူမြို့ - လည်းရှု။)

အင်္ဂလန်ပြည်တွင် လယ်ယာလုပ်ငန်းသည် စက်မှုလုပ်ငန်း၏ ငါးပုံတပုံခန့်သာ ရှိသော်လည်း အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းဟုကား ဆိုပေမည်။ အထူးသဖြင့် ဂျုံ၊ မုယော၊ မြင်းစားဂျုံ၊ အာလူးတို့ကို အဓိက စိုက်ပျိုးကြသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်သည် မိုးအလွန်များ၍ မြက်ပေါသဖြင့် နွား၊ သိုး၊ ဝက် စသော တိရစ္ဆာန်များကို အကြီးအကျယ် မွေးမြူကြသည်။ ဒါဟမ်နှင့် ဒက်ဗန်ရှိုင်ယာနွား၊ ကော့စဝိုးသိုးနှင့် ဆောက်ဒေါင်းသိုး၊ ဗတ်ရှိုင်ယာဝက် တို့သည် နာမည်ကျော်များ ဖြစ်ကြသည်။

အင်္ဂလန်ပြည်သည် ကမ္ဘာပေါ်၌ အကြီးကျယ်ဆုံးသော ဈေးကွက်ဒေသကြီး တခုဖြစ်သည်။ အဓိက ထုတ်ကုန်များမှာ ခြည်ထည်၊ သိုးမွေးထည်နှင့် ပိတ်ချောထည်များ ဖြစ်

သည်။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ ကုန်ရိုင်းများကိုသွင်း၍ ကုန်ချောများအဖြစ် ပြုလုပ်ကြသည်။ အမေရိကန်၊ အီဂျစ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့မှ ဝါဂွမ်း၊ ခြည်ခင်များ၊ ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံမှ သိုးသားနှင့် သိုးမွေး၊ အရှေ့ပျားနိုင်ငံများမှ လက်ဖက်ခြောက်နှင့် ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်များ၊ နယ်သာလန်နှင့် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံတို့မှ နို့ထွက်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူတင်သွင်းရသည်။

သမိုင်းနှင့် ဖြစ်ရပ်များ

ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် ဂရိ၊ ဖီနီရှန်းနှင့် ကားသေလူမျိုးများသည် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ လာရောက် နေထိုင်လေ့ရှိကြသည်။ ဘီစီ ၁၀၀၀ ခန့်က ကဲလူမျိုးများ စတင် ဝင်ရောက်နေထိုင်ကြသည်။ ဘီစီ ၅၅ ခုနှစ်ခန့်တွင် ဂျူးလယပ် ဆီဇာက ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ရောမ ယဉ်ကျေးမှုသည် အင်္ဂလန်ပြည်၌ ထွန်းကားလာသည်။ လမ်းများ၊ ရေသွယ်မြောင်းများ တည်ဆောက်ခြင်း၊ မြို့ကွက်များ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ခရစ်ယန်အယူဝါဒ ဝင်ရောက်လာခြင်းတို့ ဖြစ်လာသည်။ သို့ရာတွင် ငါးရာစုနှစ်ခန့်၌ ရောမတပ်များ ပြန်လည်ရပ်သိမ်းသွားသောအခါ ဂျုံ၊ ဆက်ဆွန်၊ အန်းဂဲလူမျိုးများ ဝင်ရောက် သိမ်းပိုက်နေထိုင်ကြပြန်သည်။ အန်းဂဲနှင့် ဆက်ဆွန်လူမျိုးတို့သည် ၇၂၇ ခုနှစ်တွင် အမြဲတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနှစ်တွင် ဝက်ဆက်ဘုရင် အဂ္ဂဗတ်က တပြည်လုံးကို သိမ်းပိုက်လိုက်ကာ အန်းဂဲလန်းဟု မှည့်ခေါ်လိုက်သည်။ ဤသည်ကစ၍ အင်္ဂလန်ပြည်ဟု လူသိများလာသည်။

၁၀၁၃ ခုနှစ်ခန့်တွင် ဒိန်းလူမျိုးတို့က အင်္ဂလန်ပြည် နေရာများများကို သိမ်းပိုက်လိုက်၍ ၁၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဒိန်းဘုရင်ကနွတ်က အုပ်ချုပ်လေသည်။ ကနွတ်ဘုရင်၏ အဆက်အနွယ်များသည် ၁၀၄၂ ခုနှစ်တွင် ဆက်ဆွန် အက်ဒွပ် - သ-ကွန်ဖက်ဆာဘုရင် ဝင်ရောက် အုပ်ချုပ်သည့် အချိန်အထိ သိမ်းပိုက်ထားခဲ့သည်။ ၁၀၆၆ ခုနှစ်တွင် နော်မန်လူမျိုးများက သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်ပြန်သည်။ နော်မန်ဘုရင်ဝီလျံလက်ထက်မှစ၍ အင်္ဂလန်ပြည်၌ ကံကျွေးချစ်နစ် ပေါ်လာလေသည်။ (ကံကျွေးချစ်နစ် - လည်းရှု။) ဝီလျံဘုရင်၏ဇုတိယသားတော် ဟင်နရီ နန်းတက်သောအခါမိဖုရားမှာ ဆက်ဆွန်မင်းသမီးဖြစ်သဖြင့် နော်မန်နှင့် ဆက်ဆွန်လူမျိုးများကို တလုံးတစည်းတည်း ညီညွတ်စေနိုင်ခဲ့ရုံမက ယင်းတို့ကို အင်္ဂလိပ်လူမျိုးဟုသော အမည်ဖြင့် လူမျိုးတမျိုးဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ ပြည်သူပြည်သား အများဆုံး လိုက်နာသည့် အကောင်းဆုံး ဓလေ့ထုံးစံတို့ကို စုဆောင်းပြီးသော် တပြည်လုံး လိုက်နာရန်အတွက် ဥပဒေသတိမှတ် ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။

ဘုရင်များသည် အတိုင်ပင်ခံ အမတ်များကို တိုင်ပင်

အင်္ဂလန်ပြည်

ဆေးနွေးခြင်းမပြုပဲ ဥပဒေသစ် ပြုလုပ်ခြင်း၊ ငွေကြေး
 ကောက်ခံခြင်း မပြုခဲ့ကြချေ။ သို့ရာတွင် ဒုတိယ ဟင်နရီ၏
 သားတော် အငယ်ဆုံး ဂျွန်ဘုရင်လက်ထက်၌မူ မိမိ ဘုန်း
 တန်ခိုးကြီးရန်၊ မိမိအကျိုးကျေးဇူး ထွန်းကားရန်၊ မိမိ
 ပျော်ရွှင်ရန်မှတစ်ပါး မည်သည်ကိုမျှ ဂရုမစိုက်၊ မည်သူ့အား
 မျှ မတိုင်ပင်ပဲ ကိုယ်ထင်သလို ကိုယ်အုပ်ချုပ်ခဲ့လေသည်။
 မှူးမတ်တို့လည်း မခံမရပ်နိုင်ကြလွန်းသဖြင့် ညီညာစွာ
 ပေါင်းစည်းထကြွကြပြီးလျှင် တရားမျှတသော အုပ်ချုပ်မှု
 ကိုရရှိရန် စိုင်းပြင်းကြလေသည်။ ဘုရင်များသည် သက်ဦး
 ဆံပိုင် အာဏာရှင်ဆီဆံ မစိုးမိုးနိုင်အောင် အာဏာများ
 ကန့်သတ်ဟန့်တားသော မဂ္ဂနာကာတာ ခေါ် စာချုပ်ကြီး
 ကို ဂျွန်ဘုရင်အား လက်မှတ်ရေးထိုး စေခဲ့လေသည်။
 (ဂျွန်ဘုရင်။ မဂ္ဂနာကာတာ — လည်းရှု။)

၁၂၁၅ ခုနှစ်တွင် မဂ္ဂနာကာတာကို ဂျွန်ဘုရင် လက်
 မှတ်ထိုးလိုက်သည်မှ အစပြု၍ အင်္ဂလန်ပြည်၌ ဘုရင်များ
 သည် ဥပဒေကို လေးစားလာခဲ့ကြရသည်။ ဘုရင်သည်
 နိုင်ငံ၏ တရားဥပဒေအရသာ ဆောင်ရွက်ရသည်။ မှူးမတ်
 တို့၏ တရားဝင် စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်အရသာလျှင် တိုင်းပြည်
 ထို့ အုပ်ချုပ်ကြရသည်။ ထိုမဂ္ဂနာကာတာ ပေါ်ပေါက်

သည်မှ အစပြု၍ အတိုင်ပင်ခံအဖွဲ့နှင့် အုပ်ချုပ်သောစံနစ်၊
 ခရိုင် နယ် စသည်တို့မှ ကိုယ်စားလှယ် တိုင်မြောက်သော
 ပါလီမန်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်တို့ တဖြည်းဖြည်း ပေါ်
 ပေါက်လာသည်။ ၁၂၂၅ ခုနှစ် ပဌမအက်ဒွပ် ဘုရင်လက်
 ထက်တွင် ပါလီမန်အုပ်ချုပ်ရေး စတင်အကောင်အထည်
 ပေါ်လာသည်။ (ပါလီမန် — လည်းရှု။)

ပဌမအက်ဒွပ်ဘုရင်သည် စကော့တလန်နှင့် ဝေလပြည်
 တို့ကို အင်္ဂလန်ပြည်နှင့် ပူးပေါင်းရန် ကြံစည်သောအခါ
 ဝေလပြည်နှင့် ပူးပေါင်းရေးတွင် အောင်မြင်သော်လည်း
 စကော့တလန်ပြည်နှင့် ပူးပေါင်းရေးတွင်မူ မအောင်မြင်
 ချေ။ ၁၃၁၄ ခုနှစ်တွင် ရော့ဘတ် ဗရုစ ခေါင်းဆောင်သော
 စကော့လူမျိုးတို့က ထကြွသဖြင့် ဗန်နော့ဗန်း တိုက်ပွဲ၌
 အင်္ဂလိပ်တို့ စကော့တလန်ကို လက်လွှတ်လိုက်ရလေသည်။
 အင်္ဂလိပ် ဘုရင်များသည် ဆက်ခံရရှိသော အမွေအရ
 ပြင်သစ်နိုင်ငံ နော်မန်ဒီရှိ နယ်ပယ်အချို့ကို ပိုင်ဆိုင်ထိုက်
 သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ထိုနယ်မြေကိစ္စမှစ၍ အင်္ဂလိပ်နှင့်
 ပြင်သစ်တို့ ၁၃၁၄ ခုနှစ်မှ ၁၄၅၃ ခုနှစ်အတွင်း နှစ်တရာစစ်
 ပွဲကြီး ဖြစ်ပွားခဲ့ကြသည်။ ထိုစစ်ပွဲသည် တတိယ အက်ဒွပ်
 ဘုရင်လက်ထက်မှစ၍ မင်းငါးဆက်တိုင်သည်။ (နှစ်တရာ

ထန်ဒန်မြို့ တင်းမြစ် ကမ်းနဖူးပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားသော ဗြိတိသျှပါလီမန် အဆောက်အအုံကြီး

www.burmeseclassic.com

အင်္ဂလန်ပြည်

စစ်ပွဲ—လည်း၍။ ထိုစစ်ပွဲကြောင့်အင်္ဂလိပ်တို့သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံရှိ နယ်မြေအားလုံးကို ဆုံးရှုံးခဲ့ရရုံမက စစ်ကြောင့် ပြည်သူတို့ ဆင်းရဲ ငတ်မွတ် ခေါင်းပါး၍ ကျန်ခဲ့သည်။

၁၃၄၇-၄၉ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားသော ပလိပ် ကပ်ရောဂါကြောင့် အင်္ဂလန်ပြည်လူဦးရေ သုံးပုံတစ်ပုံ ပျက်စီးခဲ့ရပြန်ရာ အင်္ဂလန်ပြည်သည် ထိုအချိန်၌ ဒုက္ခ ပင်လယ်ဝေလျက်ရှိသည်။ ထိုသို့ဖြစ်၍မှ အတောမသတ်သေးမီတွင် မှူးမတ်အချင်းချင်း အာဏာလုသော နှင်းဆီစစ်ပွဲ (၁၄၅၅-၇၅) ဖြစ်ပွားလာပြန်သည်။ ထိုစစ်ပွဲ၌ အင်္ဂလန်ပြည်ကို အုပ်စိုးသော ဘုရင်အား ဒုက္ခပေးတတ်သည့် မှူးကြီး မတ်ငယ်တို့သည် များစွာ ကျဆုံးပျက်စီးကြလေသည်။ ထိုကြောင့် ဘုရင်အား တော်လှန်နိုင်လောက်သော တန်ခိုးအင်အားကြီးမားသည့် မှူးမတ်ဟူ၍ များစွာ မကျန်တော့ချေ။ သေဆုံးသူမှူးမတ်များနှင့် ကျန်ရစ်၍ ဘုရင်အားပုန်ကန်ရန်ကြိုးစားသဖြင့် ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်ခြင်းခံရသော မှူးမတ်များ၏ နယ်မြေပေါင်းများစွာကို ဘုရင်က ပြန်လည်ရရှိရာ စတုတ္ထ အက်ဒွပ်ဘုရင်သည် တန်ခိုးအာဏာသာမက ငွေကြေးအင်အားလည်း အလွန်ကြီးလာလေသည်။ ထိုကြောင့် ငွေကြေး တောင်းခံရန်အတွက် ပါလီမန်အစည်းအဝေးကို ခေါ်ဖို့မလိုခဲ့ချေ။ ပါလီမန်ကို မှီခိုအားထားခြင်းမပြု၊ စည်းစိမ်ယစ်၍သာနေသဖြင့် အင်္ဂလန်ပြည်သည် တိုးတက်လာသည်ဟူ၍ မရှိချေ။

စတုတ္ထ အက်ဒွပ်ဘုရင် နတ်ရွာစံသောအခါ လူမမယ်သားငယ်များသာ ကျန်ခဲ့သဖြင့် ဂလော့စတာ မြို့စားရစ်ချတ်က ရင်ခွင်ပိုက် အုပ်ချုပ်လေသည်။ သို့ရာတွင် မင်းသားကလေးများ ကြီးပြင်းလာပါက ထီးနန်းကို လွှဲအပ်ပေးရမည် စိုးရိမ်သောကြောင့် မင်းသားကလေးများအား ဖျောက်ဖျက်ပစ်လိုက်လေသည်။ ၁၄၇၅ ခုနှစ်တွင် မော့စတပ် တိုက်ပွဲတွင် ဟင်နရီတျူဒါက ရစ်ချတ်အား အနိုင်ရရှိလိုက်သဖြင့် ဟင်နရီသည် သတ္တမ ဟင်နရီဘုရင်အဖြစ် အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အုပ်စိုးသည်။ ထိုအခါမှစ၍ တျူဒါမင်းဆက်ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။

သတ္တမ ဟင်နရီ၏သားတော် အဋ္ဌမ ဟင်နရီ ဘုရင်လက်ထက်တွင် ဘုရင်နှင့် ရဟန်းမင်းတို့ သဘောမတိုက်ဆိုင်ဖြစ်ကာ သာသနာအရေးပုံ ဖြစ်လာသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းကို အင်္ဂလန်ပြည် သံဃာအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်ဟု အသိအမှတ်မပြုတော့ပဲ မိမိကိုယ်တိုင် အင်္ဂလန်ပြည်၏ သံဃာအဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ခံယူလိုက်သည်။ ပြည်သူများက ဝိုင်းဝန်းထောက်ခံကြသဖြင့် အင်္ဂလန်ပြည် သံဃာအဖွဲ့သည်လည်း ဗုရင်ဂျီသံဃာအဖွဲ့မှခွဲထွက်ကာ ဂိုဏ်းသီးခြားဖြစ်လာသည်။

အဋ္ဌမ ဟင်နရီဘုရင်၏ သမီးတော် ၁၅၅၇ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော ပဌမ အယ်လစ်ဗက် ဘုရင်မလက်ထက်

အင်္ဂလန်ပြည် လန်ဒန်မြို့ရှိ ဗတ်ကင်ဟမ် နန်းတော်ကြီး

တွင် အင်္ဂလန်ပြည်သည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာ၍ အင်္ဂလန်ပြည်သည် တန်ခိုးကြီးနိုင် ဖြစ်လာလေသည်။ (အယ်လစ်ဗက်ဘုရင်မ၊ ပဌမ — ၅။) ပဌမ အယ်လစ်ဗက် ဘုရင်မ နတ်ရွာစံပြီးနောက် စကော့တလန်ဘုရင် ဆဋ္ဌ ဂျိမ်းသည် အင်္ဂလန်ပြည်၏ ပဌမ ဂျိမ်းဘုရင်အဖြစ် ထီးနန်းဆက်ခံသောကြောင့် စကော့တလန်နှင့် အင်္ဂလန်ပြည်သည် ဘုရင်တဦးတည်းလက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံရေးအရ စည်းလုံးခြင်းမရှိပဲ၊ အုပ်ချုပ်ရေးမှာ တသီးတခြားစီဖြစ်သဖြင့် အင်္ဂလန်နှင့် စကော့တလန် ပူးပေါင်းရေးမှာ လုံးဝအောင်မြင်သည်ဟု မဆိုနိုင်သေးချေ။ (စတုတ္ထဘုရင်များ — လည်း၅။)

ဂျိမ်းဘုရင်၏ ဝါဒမှာ ဘုရင်ဟူသည် ဘုရားသခင်က အုပ်စိုးနိုင်ခွင့် ပေးထားသည်ဟူ၍ ဖြစ်သဖြင့် ဘုရင်များသည် လူထု၏ဆန္ဒကို လိုက်လျောရန်မလိုပဲ အုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဆိုကာ ပါလီမန်နှင့် မကြာခဏ အချင်းများလေသည်။ ဂျိမ်းဘုရင် ဆောင်ရွက်သမျှကို မှူးမတ်များနှင့် ပြည်သူတို့က မကျေနပ်ကြချေ။ တိုင်းသူပြည်သားတို့အား လွတ်လပ်စွာကိန်းကျွယ်ခွင့်မပေးပဲ၊ ပရိတ်တစ်စတန်ဂိုဏ်းသို့ဝင်စေသည်။ ဗုရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်များနှင့်ပျူရီတန်ဂိုဏ်းဝင်များကို များစွာညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သတ်ဖြတ်သဖြင့် ချွတ်ချယ်မှုကို မခံလိုသော ပျူရီတန်များသည် ၁၆၀၇ ခုနှစ်တွင် အမေရိကတိုက်သို့ သွားရောက်ကာ ပဌမဆိုး အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီနယ်သစ်များကိုအခြေစိုက်ကြသည်။ (ဂျိမ်းဘုရင်များ—လည်း၅။)

ဂျိမ်းဘုရင်၏ သားတော် ပဌမ ချားဘုရင်သည်လည်း ခမည်းတော်၏ ဝါဒကို လက်ကိုင်ထားသူ ဖြစ်ရကား ပါလီမန်နှင့် ဘုရင် မဆင့်ဖြစ်နေခဲ့ရာ၊ အာဏာလုသည့် ပြည်တွင်းစစ်ပွဲကြီး ဖြစ်လာလေသည်။ နောက်ဆုံး၌ ဘုရင်ဖက်

www.burmeseclassic.com

မှူး၍ အသတ်ခံရသည်အထိ ဖြစ်ခဲ့သည်။ (ချားဘုရင် များ (အင်္ဂလိပ်) — လည်းရှု။)

ချားဘုရင် အသတ်ခံရပြီးနောက် ပါလီမန်ဖက်မှ ခေါင်းဆောင်ကြီး အော်လီဗာ ကရွမ်းဝဲသည် အင်္ဂလန်၊ စကော့တလန်နှင့်အိုင်ယာလန်တို့ ပါဝင်သည့် ဓနသဟာယနိုင်ငံကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းသူ “လော့ ပရိတ်တင်တာ” ဟူသော ဘွဲ့ကိုသာ ခံယူအုပ်ချုပ်လေသည်။ (ကရွမ်းဝဲ၊ အို — ရှု။) ၁၆၅၇ ခုနှစ်တွင် ကရွမ်းဝဲ ကွယ်လွန်သောအခါ သားဖြစ်သူ ရစ်ချတ် ဆက်ခံသော်လည်း ဖခင်၏ခြေရာကို မနင်းနိုင်သဖြင့် ၁၆၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပဌမ ချားဘုရင်၏ သားတော် ဒုတိယချား (၁၆၆၀-၁၆၈၅) သည် ထီးနန်းပြန်လည်ရရှိသည်။ ဒုတိယချားလက်ထက်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်၌ တိုရိုနှင့်ဝစ်ခေါ် နိုင်ငံရေးပါတီကြီးများ စတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

ဒုတိယချားဘုရင် နတ်ရွာစံသောအခါ ညီတော်ဂျိမ်း (၁၆၃၃-၁၇၀၁) နန်းတက်သည်။ ဒုတိယ ဂျိမ်းဘုရင်သည် ပါလီမန်ကို ပယ်ဖျက်၍ ပါလီမန်၏ အကူအညီမပါပဲ တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ရန်နှင့် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းကို အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ပြန်လည်ထွန်းကားလာရန် ကြိုးစားခဲ့ရာ တိုင်းသူပြည်သားတို့က ဘုရင်ကို မုန်းတီးလာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပါလီမန်က ၁၆၈၈ ခုနှစ်တွင် ဂျိမ်း၏ ပရိတ်တင်တာနတ်ဂိုဏ်းဝင် သမီးတော် မေရီ၏ ခင်ပွန်း ဩဂိုစတန်းနယ်စား ဝီလျံမင်းသားအား ခေါ်ယူ၍ အင်္ဂလန်ပြည်ထီးနန်းကို စိုးစံစေသည်။ ဒုတိယ ဂျိမ်းဘုရင်လည်း ထောက်ခံအားပေးမည့်သူ ကင်းမဲ့တာ ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်နေရလေသည်။

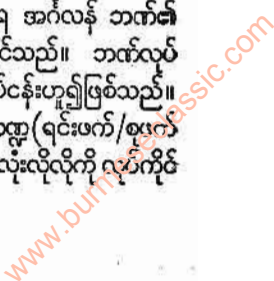
၁၆၈၉ ခုနှစ်တွင် ဝီလျံဘုရင်နှင့် မေရီမိဖုရားတို့ နန်းတက်သည်မှစ၍ အခြေခံစည်းမျဉ်းဥပဒေနှင့် ပါလီမန်နှင့် အုပ်ချုပ်သောအစိုးရ ပြန်လည်ပေါ်ပေါက် လာသည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံနှင့်လည်း စစ်ဖြစ်လေသည်။ ဝီလျံဘုရင် နတ်ရွာစံပြီးနောက် ဒုတိယ ဂျိမ်းဘုရင်၏ သမီးတော် အန်းဘုရင်မ (၁၇၀၂-၁၇၁၄) ထီးနန်း ဆက်ခံသော အခါ အင်္ဂလန်ပြည်သည် စပိန်ထီးနန်းဆက်ခံရေး စစ်ပွဲကြီးတွင် အောင်ပန်းဆွတ်ခူးနိုင်ခဲ့သည်။ အင်္ဂလန်နှင့် စကော့တလန်ပြည်တို့သည် အန်းဘုရင်မလက်ထက် ၁၇၀၇ ခုနှစ်တွင်ပူးပေါင်းရေးအက်ဥပဒေအရ တခုတည်းသော အစိုးရလက်အောက်တွင် တခုတည်းသော တိုင်းပြည်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့လေသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်၊ စကော့တလန်ပြည်နှင့် ဝေလပြည်တို့ ပူးပေါင်းထားသော နိုင်ငံကို ထိုအချိန်မှစ၍ ဂရိတ်ဗြိတိန်ဟု ခေါ်သည်။ (ဂရိတ်ဗြိတိန် — ရှု။) တဖန် ၁၈၀၂ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ တရက်နေ့တွင် ဂရိတ်ဗြိတိန်နှင့် အိုင်ယာလန် ပူးပေါင်းရေးဥပဒေ အတည်ဖြစ်သွားသောအခါ ထိုလေးပြည်ထောင်ပေါင်းကို ယူနိုက်တက် ကင်းဒမ်း ဟုမူညှိခေါ်ကြလေသည်။ (ယူနိုက်တက် ကင်းဒမ်း — ရှု။)

အင်္ဂလန်ဘဏ်။ ။ လန်ဒန်မြို့မှ အင်္ဂလန် ဘဏ်သည် ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းနိုင်ငံတွင် ဘဏ်တကာတို့၏ ဗဟိုဘဏ် တိုက်ချုပ်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် လန်ဒန်မြို့အလယ် သရက်နီဒါ လမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ အလွန်စည်ကားသော လမ်းလေးခုကို မျက်နှာမူလျက် ရှိသည်။ နယ်များတွင် အင်္ဂလန်ဘဏ်၏ ဘဏ်ခွဲ ခြောက်ခုရှိသည်။

အင်္ဂလန်ဘဏ်ကို ၁၆၉၄ ခုနှစ်တွင် စကော့လူမျိုး ဝီလျံပက်တာဆန် ဆိုသူက စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ တတိယ ဝီလျံ (ဝီလျံ-အော့-အော့ရိန်း) ဘုရင်လက်ထက် ပြင်သစ်နှင့် စစ်ဖြစ်ကြရာ စစ်ရန်ပုံငွေအတွက် အခက်အခဲပေါ်လာခဲ့သည်။ ထိုအခါ ၁၆၉၃ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် စစ်ရန်ပုံငွေ ရရှိရေးနည်းလမ်းများ ရှာဖွေရန် ဖွဲ့စည်းလိုက်သော အောက်လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ကော်မိတီတခု၏ ရှေ့မှောက်၌ ပက်တာဆန်သည် စစ်ရန်ပုံငွေ မည်သို့ရှာကြံရန်အကြံပေးခဲ့သည်။ သူ၏ အကြံပေးချက်မှာ တနှစ်လျှင် အတိုး ခြောက်ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အုပ်ချုပ် စီမံရသည့်အတွက် စရိတ်စခများ ပါဝင်စေလျက် နိုင်ငံတော်သို့ အမြဲတစေ စတာလင်ပေါင်ပေါင်း ၃,၀၀၀,၀၀၀ ချေးငှားထားရန် ဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စကို အခြေအတင်ဆွေးနွေးပြီးနောက် သူစီမံကိန်း၏ အခြေခံသဘောတရားများကို လက်ခံကာ ၁၆၉၄ ခုနှစ်တွင် နည်းလမ်း အက်ဥပဒေဖြင့် အင်္ဂလန်ဘဏ်ကို တည်ထောင်ရန်ခွင့်ပြုလိုက်လေသည်။

၁၇၃၃ ခုနှစ်အထိ လန်ဒန်မြို့တွင် အင်္ဂလန်ဘဏ် တခုသာ အစုစပ်ဘဏ်အဖြစ် လုပ်ကိုင်ခွင့် ရခဲ့သည်။ ၁၈၄၄ ခုနှစ်တွင် ဘဏ်ချာတာ အက်ဥပဒေပေါ်ထွက်လာသောအခါ အင်္ဂလန်ဘဏ်သည် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ ဘဏ်များ၏ ဗဟို ဘဏ် တိုက်ချုပ်အဖြစ်သို့ တရားဝင် ရောက်ရှိလာသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အစိုးရ၏ ဘဏ်လုပ်ငန်းရှင်ဘဝရောက်ရှိခဲ့ရာ အင်္ဂလန်နှင့် ဝေလနိုင်ငံသုံး ငွေစက္ကူများ ထုတ်ဝေရသည့် တခုတည်းသောဘဏ် ဖြစ်လာသည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ် ငွေစက္ကူနှင့် ဘဏ်စာချုပ် အက်ဥပဒေအရ အစိုးရနှစ်တို့ ငွေချေး စာချုပ်များ ထုတ်ဝေခြင်းကို အင်္ဂလန်ဘဏ်အား လုပ်ကိုင်ရန် လွှဲအပ်ပေးလိုက်သည်။ သာမန် အစုစပ်ဘဏ်များ၏ ဘဏ်လုပ်ငန်းရှင်အဖြစ်ဖြင့်လည်း ဆောင်ရွက်လာရသည်။

အစိုးရနှင့် အခြားဘဏ်များ၏ ဘဏ်လုပ်ငန်းရှင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည့် အချိန်မှစ၍ အင်္ဂလန်ဘဏ်တွင် ဘဏ်ချင်း စာရင်းရှင်းရန် လက်ကျန် ရှင်းတမ်းကြီးများ ထားရသည်။ ၁၈၄၄ ခုနှစ် အက်ဥပဒေအရ အင်္ဂလန် ဘဏ်၏ လုပ်ငန်းကို အဓိကအားဖြင့် နှစ်ရပ်ခွဲနိုင်သည်။ ဘဏ်လုပ်ငန်းနှင့်ငွေကြေးဖြန့်ဖြူးထုတ်ဝေရေး လုပ်ငန်းဟူ၍ဖြစ်သည်။ ဘဏ်လုပ်ငန်းဆိုသည်မှာ အစုစပ်ကဏ္ဍ (ရင်းပက်/ဖျက်ဘဏ်)အဖြစ် သာမန်လုပ်ငန်းမျိုးအားလုံးလိုလိုကို လုပ်ကိုင်

ပေးခြင်းအပြင် နိုင်ငံတော် အကြွေးကို စီမံဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ငွေကြေး ဖြန့်ဖြူးထုတ်ဝေရေး လုပ်ငန်းဆိုသည် မှာ သီးသန့်ရွှေကို ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ငွေစက္ကူ ရိုက်နှိပ် ဖြန့်ဖြူးခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလန်ဘက်သည် အင်္ဂလန် နိုင်ငံ၏ ငွေစက္ကူ ထုတ်ဝေဖြန့်ဖြူးသည့် တခုတည်းသော ဘက် ဖြစ်သည်။ ဘုရင့်ဒဂုံ၊ စက်ရုံမှတစ်ဆင့် ဒဂုံ၊ များကို ခတ်နှိပ် ထုတ်ဝေသည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် နစ်ကယ်နှင့် ကြေးဝါရောသော သုံးပဲနီပြားသစ်များ ခတ်နှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့ သည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ နောက်ပိုင်းတွင် ငွေသတ္တုဖြင့် ဒဂုံ၊ များ ခတ်နှိပ်ခြင်းမပြုတော့ပဲ နစ်ကယ် ဖြင့်သာ အစားထိုး ခတ်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။

အင်္ဂလန်ဘက်သည် နိုင်ငံတော်အကြွေးကိစ္စအားလုံးကို စီမံခန့်ခွဲလျက်ရှိရာတွင် သီးခြား စတော့ရုံးကိုလည်း ဖွင့်လှစ် ထားရုံကား စတော့ပိုင်ရှင်များ၏ စာရင်းကို ပြုလုပ်၍ ရသင့် ရထိုက်သော အတိုးများကိုလည်း ထုတ်ပေးသည်။ ရှေး ယခင်က ဘက်နှုန်း ပြောင်းလဲမှုများအရောင်း၊ များမကြာမီ က ကာကွယ်ရေး (ဘဏ္ဍာတော်) စည်းမျဉ်းဥပဒေများဖြင့် ပေးအပ်သော အာဏာများနှင့် စစ်ပြီးခေတ် ငွေကြေး လဲလှယ်မှု ကြီးကြပ်ရေး အက်ဥပဒေများအရောင်း အင်္ဂလန်

ဘက်သည် အခြားနိုင်ငံများမှ ငွေကြေး တန်ဖိုးနှင့်နှိုင်းရှည့်၍ ဗြိတိသျှငွေကြေးတန်ဖိုးကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန် တာဝန်ရှိ လာခဲ့သည်မှာ ကာလကြာပေပြီ။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလန်ဘက် သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငွေရေး ကြေးရေးကိစ္စများနှင့် လန်ဒန်မြို့ နိုင်ငံခြားငွေ လဲလှယ်ရေးဈေးကွက်၌ အရေးပါ အရာရောက်သောအပိုင်းမှ ပါဝင်လျက် ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။

အင်္ဂလန်ဘက်၏ အုပ်ချုပ်စီမံမှုကို ၁၉၄၆ ခုနှစ်မှစ၍ အစိုးရက သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌနှင့် ဒါရိုက်တာလူကြီးများ ပါဝင်သော ဘက်ဒါရိုက်တာများ အဖွဲ့ကို နိုင်ငံတော်အစိုးရက ရွေးချယ်ခန့်အပ်သည်။

၁၇၄၄ ခုနှစ်မှ စတင်၍ အင်္ဂလန်ဘက်သည် သရက်နီဒဲ လမ်းတွင် တည်ရှိခဲ့ရာ နှစ်ပေါင်း ကြာညောင်းခဲ့ပြီ ဖြစ် သဖြင့် “သရက်နီဒဲ လမ်း၏ အမယ်အို” ဟူသော အမည်ပင် ရလျက် ရှိလေသည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် ဘက်အဆောက် အအုံကို ပြန်လည်တည်ဆောက်သည်။ ဗိသုကာကျော်ကြီး သာ ဂျွန် ဆန်း ရေးဆွဲခဲ့သော အဆောက်အအုံပုံစံတွင် ရွှေ မျက်နှာစာ၏ ထယ်ဝါခန့်ညားသော အလှက ပြည့်စုံကဲလိုက် သဖြင့် အင်္ဂလန်ဘက် အဆောက်အအုံကြီးမှာ အထူးပင် ခမ်းနား တင့်တယ်လာပေသည်။

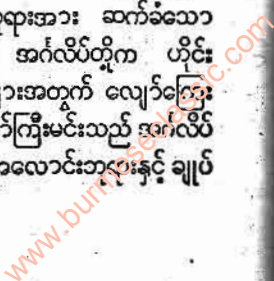
အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့လက်အောက် မြန်မာတို့ ရောက်ခဲ့ပုံ

မြန်မာနိုင်ငံ ကုန်းဘောင်ခေတ်အတွင်း၌ မြန်မာနှင့် အင်္ဂလိပ်တို့သည် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် စစ်ခင်းခဲ့ရသည်။ ၁၈၈၅ ခုနှစ် တတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲအပြီးတွင် အထက်အောက်မြန်မာနိုင်ငံတဝန်းလုံးသည် အင်္ဂလိပ်အစိုးရ လက်အောက် ရောက်ရှိခဲ့ရလေသည်။ ထိုစစ်ပွဲသည် မြန်မာတို့ကို ထီးသည်း နန်းသည်းဖြစ်စေသောနောက်ဆုံး စစ်ပွဲ ဖြစ်လေသည်။

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စစ်ပွဲများ။ ။ ဥရောပတိုက်တွင် စက်မှုလက်မှု ထွန်းကားချိန်မှစ၍ ထွက်ကုန်ပစ္စည်းများသည် သုံးအားထက် ပိုလျက်ရှိရာ ဈေးကွက်ရှာရန်လိုလာခြင်း၊ ကုန်ပစ္စည်းများပြုလုပ်ရန် ကုန်ကြမ်းများလိုခြင်းတို့ကြောင့် နယ်ချဲ့ဝါဒသည် ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ သို့ဖြစ်ရကား ကုန်ပစ္စည်း အများဆုံးလုပ်နိုင်သော အင်အားနှင့် ပြည့်စုံ သည့် အင်္ဂလိပ်တို့သည် နယ်သစ်၊ ဒေသသစ်များ ပိုင်ဆိုင် ရန် ပို၍ကြိုးစားကြလေသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံဖက်တွင် ခြေကုပ် မိနေပြီဖြစ်သော အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာတို့၏အင်အားကို ကြည့်၍ နယ်ချဲ့ရန် စိုင်းပြင်းလျက် ရှိကြလေသည်။ ယင်းသို့ စီးပွားရေးနယ်ချဲ့ရန် ကြိုးစားယင်းဖြင့် မြန်မာတို့နှင့်သုံးကြိမ် တိုင်တိုင် စစ်ဖြစ်ခဲ့ကြရာ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာတတိယစစ်ပွဲ အပြီး မြန်မာတနိုင်ငံလုံးကို အင်္ဂလိပ်တို့ သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ကြ သည်။ ထိုအင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲ သုံးပွဲစလုံးသည် ကုန်း ဘောင်ခေတ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့လေသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်အစ အလောင်းဘုရား ဘုန်းတန်ခိုး တက်ပြီးစောချိန်၌ ပေါ်တူဂီ၊ ဒပ်ချ၊ ပြင်သစ်၊ အင်္ဂလိပ်

လူမျိုးတို့သည် သံလျင်မြို့ကိုအခြေပြု၍ ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ် လုပ်လျက် ရှိကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အခြေစိုက်ထား သော အင်္ဂလိပ်တို့၏ အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီသည် အလောင်း ဘုရား၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ဟိုင်းကြီးကျွန်းတွင် ဖွင့်လှစ်ထား ရာမှ ရန်ကုန်နှင့်ပုသိမ်တို့တွင် ကုန်တိုက်များ ဆောက်လုပ်ခွင့် နှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခွင့်ပါ ရရှိလေသည်။ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်ကိုလည်း ချုပ်ဆိုသည်။ ယင်းသို့ အခွင့်အရေးများရရှိပါလျက် မြန်မာတို့အား ပုန်ကန်ရန် ကြံရွယ်ကြသော မှန်တို့အား အင်္ဂလိပ်တို့သည် လက်နက် များရောင်းချခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ အလောင်းဘုရားသည် ပုသိမ်မြို့ဝန်အား ဟိုင်းကြီးကျွန်းရှိ အင်္ဂလိပ်တို့ကို ဆုံးမရန် အမိန့် ပေးသည်တွင် ထိုအရပ်ရှိ အင်္ဂလိပ်အများအပြား သေဆုံးကြရသည်။ အလောင်းဘုရားအား ဆက်ခံသော နောင်တော်ကြီးမင်းလက်ထက်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့က ဟိုင်း ကြီးကျွန်းအရေးတွင် သေဆုံးသူများအတွက် လျော်ကြေး တောင်းဆိုလေသည်။ နောင်တော်ကြီးမင်းသည် အင်္ဂလိပ် တို့အားလျော်ကြေးမပေးရုံမက အလောင်းဘုန်းနှင့် ချုပ်

ဆိုခဲ့သောစာချုပ်ကိုလည်း အသိအမှတ်မပြုချေ။ သို့ရာတွင် ရန်ကုန်နှင့် ပုသိမ်မြို့များ၌ နောက်ထပ် ကုန်တိုက်များဖွင့်သည်ကိုကား သနားတော် မူသည်။

အင်္ဂလိပ်နှင့် မြန်မာတို့၏ ဆက်ဆံရေးသည် ယင်းအခြေအနေ၌ရှိစဉ် မြန်မာဘုရင်၏ အာဏာစက်ပုံနှံ့ရာဖြစ်သော ရခိုင်၊ မဏိပူရ၊ အာသံပြည်တို့နှင့် အင်္ဂလိပ်ပိုင် အိန္ဒိယနယ်မြေတို့သည် ကျောခိုင်းနှံ့စပ်ဖြစ်ရကား ထိုပြည်များအရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မကြာခဏ အခြင်းများရသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဗင်္ဂလားပြည်နယ်အထိ ကျူးကျော်နယ်ချဲ့လာသော အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာ့ဩဇာခံ မဏိပူရနှင့် အာသံနယ်များသို့ပါ ဩဇာလွှမ်းမိုးရန် ကြိုးစားကြသည်။ သို့ရာတွင် ဥရောပ၌ စစ်ပွဲများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာတို့နှင့် စစ်မက်ဖြစ်ပွားရန် အခြေအနေကောင်းမရှိသေးသည့်အလျောက် ယင်းပြဿနာကို စစ်မက်နှင့်မဖြေရှင်းသေးပဲ ပဌမ၌နေခဲ့၏။ ခုနစ်နှစ်စစ်ပွဲအပြီးတွင် တန်ခိုးပြန်လည်လွှမ်းမိုးစပြုသော ပြင်သစ်တို့နှင့် မြန်မာတို့ မဆက်သွယ်မိစေရန်တကြောင်း၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုကို တဦးတည်း လက်ဝါးကြီးအုပ်လိုသည်က တကြောင်းတို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်တို့သည် အလောင်းဘုရား၏ စတုတ္ထသားတော် ကုန်းဘောင်ဆက် ဆဋ္ဌဘုရင် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် သံတမန်များစေလွှတ်၍ လိုလားချက်များကို တောင်းဆိုစပြုခဲ့သည်။ မြန်မာဘုရင်ကမူ ဆင်ဖြူများရှင် ရေမြေသခင်ဟူသောဂုဏ်နှင့် အင်္ဂလိပ်ဘုရင်၏ ကိုယ်စားလှယ်သံများကို မဆက်ဆံလို၊ အင်္ဂလိပ်ဘုရင်နှင့်သာ တိုက်ရိုက်ဆက်ဆံလိုကြသည်။ ထိုမျှမက အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အင်္ဂလိပ်တို့၏ အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီတို့ ဆောင်ရွက်ပုံကို မြန်မာတို့ ကြားသိနားလည်ခဲ့သဖြင့် အင်္ဂလိပ်တို့အား မယုံသက်သာမှုရှိခဲ့သည်။

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာပဌမစစ်ပွဲ (ခရစ် ၁၈၂၄-၂၆)

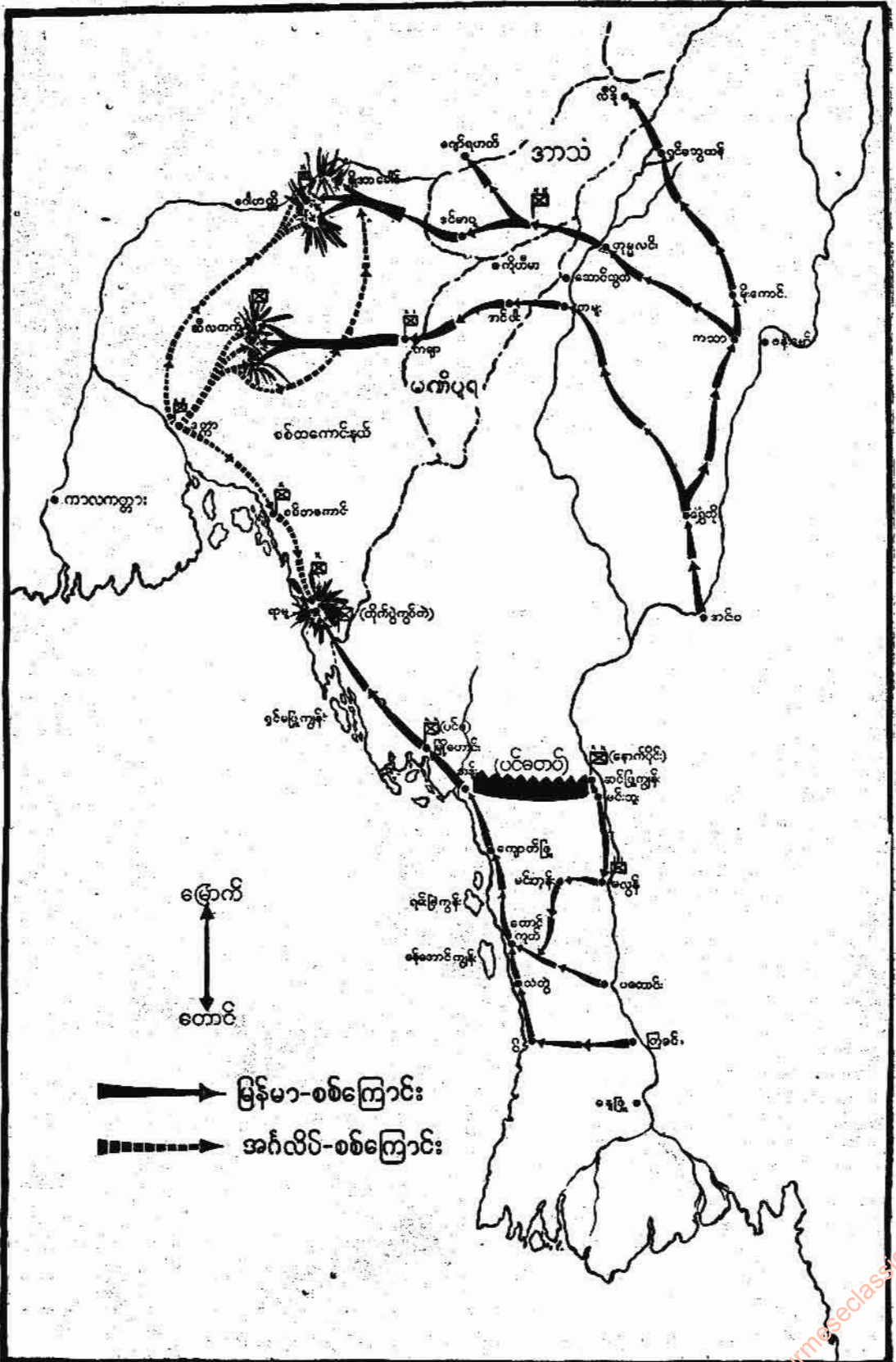
ခရစ် ၁၈၁၉ ခုနှစ်တွင် ဘကြီးတော်မင်းနန်းတက်သောအခါ မြန်မာမင်း၏ သစ္စာခံပြည်နယ်များဖြစ်ကြသော အာသံနှင့် မဏိပူရနယ်များကိုစွဲ အရေးအခင်းပေါ်လာပြန်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မင်းသစ်နန်းတက်သောအခါ၌၎င်း၊ ဝါကျွတ်ချိန်၌၎င်း၊ မြန်မာနှစ်သစ်ကူးချိန်၌၎င်း မင်းညီမင်းသား မှူးမတ်စော်ဘွား မြို့စားရွာစားတို့သည် နေပြည်တော်သို့လာ၍ မင်းအား ကန်တော့လက်ဆောင်ဆက်ကြရသည်။ ဘကြီးတော်မင်းနန်းတက်သောအခါ မဏိပူရကသည်းစော်ဘွားသည် ဆက်မြဲဖြစ်သော ကန်တော့လက်ဆောင်ကို မဆက်ပဲနေရုံမက မြန်မာဘုရင်က ဆုံးမရန် စစ်တပ်လွှတ်သည့်အခါ ဗင်္ဂလားပြည်နယ် ကာလကတ္တားမြို့ရှိ အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံချုပ်ထံ ထွက်ပြေးအကူတောင်းလေသည်။ မဏိပူရကသည်းစော်ဘွားသည် အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံချုပ်ထံမှ အကူရသည်ဟု သိလာသောအခါ အာသံစော်ဘွားသည်

မြန်မာ စစ်သည်များသည် အင်္ဂလိပ်တပ်အတွင်းသို့ အတင်းခင်ရောက်ထိုးဖောက် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

လည်း မိမိလွတ်လပ်ရေးအတွက် အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံချုပ်နှင့် ပူးပေါင်း၍ ကြံစည်လေသည်။

ရှေးအတိတ်က အောင်မြင်မှုများကြောင့်တကြောင်း၊ လက်ရှိ ကမ္ဘာ့အခြေအနေမှန်ကို သေချာစွာ မသိသဖြင့် တကြောင်း အတိုင်းမသိ ဇာတိမာန်တက်နေသော မြန်မာတို့နှင့် နယ်ချဲ့ဝါဒကို သုံးခွင့်ရတိုင်း သုံးနိုင်လေလေ မိမိအဖို့ အကျိုးရှိလေလေဖြစ်သည်ကို သိသဖြင့် အတိုင်းမသိ နယ်ချဲ့မာန်တက်နေသော အင်္ဂလိပ်တို့သည် ထိုအရေးအခင်းနှစ်ခုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နယ်စပ်စစ်ပွဲများ တိုက်ကြရလေသည်။ ထိုသို့ တိုက်နေကြစဉ် အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံချုပ်သည် ရခိုင်ပြည်နှင့် ဗင်္ဂလားပြည်နယ်တို့ နယ်ချင်းစပ်ရာဖြစ်သော ပင်လယ်ကမ်းခြေအနီးရှိ ရှင်မဖြူကျွန်းကိုသိမ်း၍ အင်္ဂလိပ်ယူနိုက်တက်အလံကို လွှင့်တင်လေသည်။ မြန်မာမင်းကလည်း တပ်တတပ်လွှတ်၍ ရှင်မဖြူကျွန်းကို ပြန်သိမ်းကာ မြန်မာတို့၏ ဒေါင်းအလံကို လွှင့်တင်လိုက်သည်။ ထိုအခါ အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံချုပ်သည် မိမိပိုင်နယ်မြေကို မြန်မာမင်းကတိုက်သည့်ဟုဆိုကာ ၁၈၂၄ ခုနှစ် မတ်လ ၅ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံအား စစ်ကျေညာပြီးလျှင် တိုက်ခိုက်လေသည်။

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပဌမစစ်ပွဲ၊ ပုဂံဆွက် ထိုက်ပွဲနေရာများ

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲများ

၁၈၂၄ ခုနှစ်မှစတိုက်သော အင်္ဂလိပ်-မြန်မာပဌမစစ်ပွဲသည် ၁၈၂၆ ခုနှစ်အထိ ကြာလေသည်။ ထိုစစ်ပွဲ၌ မြန်မာနိုင်ငံကိုတိုက်ရန် တင်ကြိုစီစဉ်မှုများရှိသည့် အင်္ဂလိပ်တို့က ခေတ်မှီအမြောက်သေနတ်များ သုံးနိုင်ရုံမက တိုက်ရေး ခိုက်ရေး၌ စံနစ်တကျ လေ့ကျင့်ပြီးဖြစ်သော အင်္ဂလိပ် ဂေါ်ရာစစ်သည်နှင့် အိန္ဒိယစစ်ပါရီတို့ကို သုံးနိုင်လေသည်။ စစ်သည်ရဲမက် စစ်လက်နက်တို့ကိုလည်း မီးသင်္ဘောနှင့် သယ်ယူနိုင်ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံကိုတိုက်သည့်အခါ အာသံပြည်သို့စစ်တကြောင်း၊ ရခိုင်ဖက်သို့စစ်တကြောင်း၊ တနင်္သာရီသို့ စစ်တကြောင်းချီသည်။ စစ်ကြောင်းတိုင်းကို မြန်မာမင်း၏တပ်များသည် စွမ်းအားရှိသမျှ ဆီးကြိုခုံခံသော်လည်း ၁၈၂၅ ခုနှစ်လောက်သို့ ရောက်သောအခါ ဆုတ်ကြရသည်သာ များသည်။

မင်းကြီးမဟာဗန္ဓုလနှင့် မြဝတီဝန်ကြီးဦးစတို့ ခေါင်းဆောင်သော မြန်မာတပ်သည် အနောက်ဖက်စစ်မျက်နှာတွင် အင်္ဂလိပ်ပိုင်နက်တိုင်းသို့ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ကြသည်။ (စဉ်း၊ မြဝတီဝန်ကြီး၊ မဟာဗန္ဓုလလည်း—၅။) မဟာဗန္ဓုလ၏တပ်ခွဲတစ်ခုသည် ဘုမ္မားပန်းဝါတွင် အင်္ဂလိပ်တို့ကို အောင်မြင်၍ ကာလကတ္တားမြို့ပင်လျှင် တုန်လှုပ်ချောက်ချားလျက်ရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းဒေသတို့ကို ရည်မှန်းချက်အဖြစ် အရေးအကြီးဆုံးထားသော အင်္ဂလိပ်တို့၏ စစ်ပရိယာယ်ကိုမူ မြန်မာတို့ ဝိုင်းခံကြဟန်မတူချေ။ မြန်မာတို့အထူးသဖြင့် အနောက်ဖက်စစ်မျက်နှာကို အားသွန်တိုက်ခိုက်နေကြောင်းသိသော အင်္ဂလိပ်တို့သည် ထိုစစ်မျက်နှာတွင် ခုခံရေးအတွက်သာ တပ်အချို့ကိုချထားခဲ့၍ တောင်ဖက်စစ်မျက်နှာမှ မြန်မာတို့အား အလဲထိုးရန် ရေကြောင်းမှ တပ်များစေလွှတ်သည်။ အနောက်ဖက် စစ်မျက်နှာ၌သာ လုံးပန်းနေသော မြန်မာတို့သည် တောင်ဖက်ပင်လယ်ကမ်းခြေတွင် တောင့်တင်းစွာခုခံနိုင်သည့်အင်အား မရှိချေ။ အင်္ဂလိပ်ရေတပ်များသည် ရန်ကုန်၊ သလျှင်၊ ရေး၊ မြိတ်၊ ထားဝယ်၊ မော်တင်စွန်း၊ ပုသိမ်၊ ရမ်းဗြဲဆိပ်ကမ်းတို့ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူကြသည်။ တပ်မကြီးကမူ ရန်ကုန်မြို့ရွေတိုက်စေတီတွင် တပ်စု၍ အခြေအနေအရ ချီတက်တိုက်ခိုက်ရန်ပင်ဖြစ်သည်။

တောင်ပိုင်းစစ်မျက်နှာတွင် မြန်မာတို့ စစ်ရေးမလှပန်များသောအခါ ဘကြီးတော်မင်းသည် မင်းကြီးမဟာဗန္ဓုလအား အနောက်စစ်မျက်နှာမှ တပ်ခေါက်စေပြီး၊ ရန်ကုန်စစ်ကြောင်းမှ တိုက်ခိုက်စေသည်။ မြန်မာတပ်များသည် ရခိုင်ရိုးမကိုဖြတ်ကျော်၍ ရန်ကုန်အရောက် အံ့ဖွယ်သရဲချီတက်ခဲ့သော်လည်း ရန်ကုန်၌ စစ်ရေးမလှသဖြင့် ဓနုဖြူခံတပ်သို့ဆုတ်ခွာ၍ ခုခံကြသည်။ သို့ရာတွင် အင်္ဂလိပ်တို့၏

သစ်ပင်မြင့်ကြီး တပင်ပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားသော မြန်မာကင်းစခန်းတခုကို စစ်သူကြီးမဟာဗန္ဓုလ သွားရောက်စစ်ဆေးခဲ့စဉ်

ကျည့်သင့်သဖြင့် ဓနုဖြူတိုက်ပွဲ၌ မင်းကြီးမဟာဗန္ဓုလကျဆုံးသောအခါ မြန်မာတို့၏ခုခံမှုမှာ အမည်မျှသာကျန်တော့သည်။ ထိုအခါမှစ၍ တဖက်သတ်ဖိနှိပ်ချီတက်ခဲ့သော အင်္ဂလိပ်တပ်များရှေ့မှ မြန်မာတပ်များသည် ဧရာဝတီမြစ်စဉ်တလျှောက် တဖြည်းဖြည်းဆုတ်ခွာလာခဲ့ရာ မြင်းခြံခရိုင် ရန္တပိုရွာသို့တိုင် ရောက်လာလေသည်။ ယင်းသို့ တပ်ဆုတ်ခဲ့စဉ် ကျိဝန်ကြီးသည် ခရစ်ယန်သာသနာပြုဆရာယဒယန်ကို စကားပြန်အဖြစ်ခေါ်ဆောင်၍ ပြည်မြို့မြောက်ဖက်တွင်တကြိမ်၊ မလွန်တွင်တကြိမ် နှစ်ကြိမ်တိုင် အင်္ဂလိပ် ရေတပ်ဗိုလ် အာခီဗော ကင်းဖဲနှင့် စစ်ပြေငြိမ်းရေးစကားကမ်းလှမ်းသော်လည်း အင်္ဂလိပ်တို့၏တောင်းဆိုချက်တင်းမာလွန်းသဖြင့် မအောင်မြင်ချေ။ ရန္တပိုရွာရောက်မှ မြန်မာတို့သည် မလွဲမရှောင်သာတော့သဖြင့် တောင်းဆိုသည့်အတိုင်း လက်ခံလိုက်ရလေရာ ရန္တပိုစာချုပ်ခေါ် စစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ်ကိုချုပ်ဆိုလိုက်ရသည်။ ဤစာချုပ်ဖြင့်အင်္ဂလိပ်-မြန်မာပဌမစစ်ပွဲသည် ၁၈၂၆ ခုနှစ်တင်ပြီးဆုံးသွားခဲ့သည်။ ဤစာချုပ် အရပင် တနင်္သာရီ တိုင်းနှင့် ရခိုင်တိုင်းတို့ကို မြန်မာတို့ ဆုံးရှုံးခဲ့ရလေသည်။ (ရန္တပိုစာချုပ် — ၅။)

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲများ

မြန်မာ့နယ်မြေအတွင်းသို့ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လာစေသော အင်္ဂလိပ်တပ်အား မြန်မာတို့က ချီခွပ်ချီခွပ်ခိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲ (၁၈၅၂)

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာပဌမစစ်ပွဲပြီးသည့်နောက် ဘကြီးတော်မင်း၏အုပ်ချုပ်မှုသည် တဖြည်းဖြည်းပျက်ပြား၍သာ လာခဲ့သည်။ မိဖုရားကြီးမယ်နုနှင့် မင်းသားကြီးမောင်အိုတို့၏ ဩဇာအာဏာသည် အုပ်ချုပ်မှု၌ လွှမ်းမိုးလာသောအခါ ဘုရင်၏ ဆွေတော်မီးတော်တို့ မကျေမနပ်ဖြစ်ကြသည်။ နောက်ဆုံး၌ ညီတော်သာယာဝတီမင်းသား မခံနိုင်တော့သဖြင့် ပုန်ကန်ရာ ဘကြီးတော်မင်းက ညီတော်အား ထီးနန်းလွှဲအပ်လိုက်ရသည်။ သာယာဝတီမင်းသည် ရန္တပိုစာချုပ်စည်းကမ်းများအတိုင်း လိုက်နာ၍ အင်္ဂလိပ်တို့အား ဆက်ဆံရန် မလိုလားချေ။ အင်္ဂလိပ်အစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံသို့ မကျော ဗားနေး (မယ်စယ် ဘော်ရန်) အား သံအဖြစ် စေလွှတ်ထားသော်လည်း မြန်မာတို့ကမူ အတူအပြန် သံလွှတ်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ ဇာတိသွေး ဇာတိမာန် အလွန် တက်ကြွနေသောမြန်မာတို့သည် အင်္ဂလိပ်တို့၏ အင်အားနှင့် ပရိယာယ်တို့ကို မှန်ကန်စွာ အကဲမခပ်နိုင်မှုကြောင့် အင်္ဂလိပ်မြန်မာဆက်ဆံရေးသည် အဆင်မပြေသည်ထက် မပြေသည့် အခြေသို့ ရောက်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ဆက်ဆံရေး မပြေလည်

သည်ကို အခွင့်ကောင်းယူ၍ နယ်ချဲ့မာန်တက်နေသော အင်္ဂလိပ် အစိုးရသည် အမူသေး အမူငယ်ကို အမှုကြီးအမှုကျယ်ပြုပြန်သဖြင့် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲ ဖြစ်ရပြန်လေသည်။

၁၈၄၆ ခုနှစ်တွင် သာယာဝတီမင်းနတ်ရွာစံ၍ သားတော်ပုဂံမင်းနန်းတက်သည်။ ထိုမင်းလက်ထက်တွင် ရန်ကုန် မြို့ဝန်ဦးအုပ်သည် အင်္ဂလိပ်အမျိုးသားနှစ်ဦးအား မတရား နှိပ်စက်ကြောင်း၊ ရန်ကုန်မြို့ရှိ အင်္ဂလိပ်ကုန်သည်တို့အား ညှဉ်းပန်းကြောင်းဖြင့် အင်္ဂလိပ်တို့က ပုဂံမင်းထံ တိုင်ကြားရုံမက ထိုကိစ္စကိုဖြေရှင်းရန် ရန်ကုန်မြို့သို့ တိုက်သင်္ဘော တစင်းလွှတ်၍ ရန်ကုန်မြို့ဝန်ဦးအုပ်အား အရာမှနှုတ်ပြီး အညှဉ်းပန်းခံရသော ကုန်သည်တို့အား ကျေနပ်အောင်ပြုရမည်ဟု တောင်းဆိုလေသည်။ မြန်မာတို့ကလည်း အင်္ဂလိပ်တို့ တောင်းဆိုသည့်အတိုင်း ရန်ကုန်မြို့ဝန်ဦးအုပ်နေရာတွင် ဦးမုန်အားခန့်ထား၍ တိုက်သင်္ဘောမှ ကိုမိုဒါလင်းဗတ်နှင့် စကားကမ်းလမ်းသော်လည်း နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ကျေနပ်မှုမရရှိချေ။ ထိုသို့ဖြစ်ရုံမက အင်္ဂလိပ်တိုက်သင်္ဘောသည် မြန်မာပိုင် ရေနန်းယာဉ်သွားအမည်ရှိ သင်္ဘောကို လုယူတူးထွက်သွားပြီး

လျှင် မြန်မာနှင့် စစ်ဖြစ်ကြောင်း ၁၈၅၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့တွင် ကျေညာလေသည်။ လက်နက်ဆန်းသားမက မီးသင်္ဘောကိုပါသုံးနိုင်သော အင်္ဂလိပ်တို့သည် စစ်ကျေညာပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် ရန်ကုန်နှင့် မုတ္တမဆိပ်ကမ်းမြို့များကို သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ ပဌမတွင် ရန်ကုန်၊ မုတ္တမ၊ ပုသိမ်ဆိပ်ကမ်းမြို့သုံးမြို့ကို မိုးမကျမီသိမ်းပြီး နောက်ထပ်၍ နယ်များကို မသိမ်းသေးပဲ အဝန်းတော်မှ စကားကမ်းလှမ်းချက်ကိုစောင့်ရန် ရည်ရွယ်သော်လည်း၊ အင်္ဂလိပ်တို့ တွက်ဆသကဲ့သို့ဖြစ်မလာပဲ မြန်မာတို့က တင်းခံနေလိုက်ရာ အင်္ဂလိပ်တပ်များ ဆက်လက်ချီတက်ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာတို့အား တဖက်သတ် ဖိနှိပ်တိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့ရာ ရော့တီမြစ်ကြောင်းမှ လွယ်ကူစွာချီတက်လျက် မြေထဲမြို့အထိ မခဲယဉ်းပဲ သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ မြန်မာတို့လည်း မတတ်သာသည်နှင့် စစ်ပြေငြိမ်းရေးစကား ပြောကြားရတော့သည်။ ထိုနှစ်ဇူလိုင်လတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံဆိုင်ရာ အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံလော့ ဒါလဟိုဇီသည် ရန်ကုန်သို့လာ၍ ဂျင်နရယ် ဂေါ်ဒင်၊ ကိုမိုဒါ လင်းဗတ် စသူတို့နှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကာ ထိုနှစ်ဒီဇင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ပဲခူးတိုင်းကို အင်္ဂလိပ်ပိုင်နက်အတွင်းသို့ သိမ်းသွင်းလိုက်သည်။ ရော့တီမြစ်ရိုးဖက်တွင် မြေထဲမြို့အထိ စစ်တောင်းမြစ်ဝမ်းဖက်တွင် မြို့လှမြို့အထိ ကျယ်ဝန်းသော အောက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် မေဂျာ ဖယ်ယာအား ပဌမမဟာဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်လိုက်သည်။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စုတိယစစ်ပွဲပြီးသည်မှစ၍ မြန်မာမင်းပိုင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အင်္ဂလိပ်မင်းပိုင် အောက်မြန်မာနိုင်ငံဟူ၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် နှစ်ပိုင်း ကွဲခဲ့လေသည်။

စစ်သူကြီး မဟာဗန္ဓုလအား အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ် စတန်လေ လာဇောက် တွေ့ဆုံခဲ့စဉ်

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ တတိယစစ်ပွဲ (၁၈၈၅)
 ပဲခူးတိုင်းကို အင်္ဂလိပ်အစိုးရ သိမ်းယူပြီးနောက် ၁၈၇၃ ခုနှစ်တွင် ပုဂံမင်းနန်းကျ၍ ညီတော်မင်းတုန်းမင်း နန်းတက်သည်။ မင်းတုန်းမင်း လက်ထက်တွင် မဟာမိတ်လက္ခဏာနှင့် အညီ ပဲခူးတိုင်းကိုပြန်ပေးရန် တောင်းဆိုသော်လည်း အင်္ဂလိပ်မင်းသည် မြန်မာမင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆက်ဆံပါမည်ဟုသာ အင်္ဂလိပ်တို့က ဆိုလိုက်သည်။ လွတ်လပ်နေသေးသော အထက်မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကျိုးကို ထောက်ထားကာ မင်းတုန်းမင်းသည် သည်းခံ၍ နိုင်ငံခြားတို့နှင့်ဆင်မြတ်အောင်ဆက်ဆံသည်။ (မင်းတုန်းမင်း—၅။) ဖင်းသို့ သင့်မြတ်အောင် ဆက်ဆံတတ်သော မင်းတုန်းမင်းသည် ၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် လွန်သော် အသက်ငယ်၍ အကြားအမြင် အတော့အကြံ ဝါနုသေးသော သီပေါမင်း နန်းတက်သည်။ တိုင်းရေး ပြည်ရေး နန်းတွင်းရေးများ ရှုပ်ထွေးလာရုံမက ရွှေ့နောက် ထောက်ထားတတ်သည့် မှူးမတ်များ အသက်ဆုံးရှုံးသူဆုံးရှုံး၍ အရာကျသူကျကြ

လေသည်။ (သီပေါမင်း—၅။) အောက်မြန်မာနိုင်ငံပိုင် အင်္ဂလိပ်အစိုးရနှင့် ဆက်ဆံရာတွင်လည်း မင်းတုန်းမင်း လက်ထက်မှာကဲ့သို့ မဟုတ်၊ ရင်းနှီးခြင်းမရှိ ဖြစ်လာသည်။ ထိုမျှသာမက ပြင်သစ်အမျိုးသားအချို့သည် နန်းတော်၌ ဝင်ထွက် ခစားလာကြသောအခါ မြန်မာဘုရင်တို့သည် ထိုပြင်သစ် အမျိုးသားတို့အား ပို၍အရေးပေးလာလေသည်။ မြန်မာတို့၏ ကုန်းခြံကြားနှင့် ရေကြောင်းစစ်သည်တို့ကိုလည်း ပြင်သစ်ဗိုလ်ကြီး ဗန်တပ်ပေါထံ၌ စစ်ရေးလေ့ကျင့်စေသည်။ မြန်မာသံအဖွဲ့တဖွဲ့ကိုလည်း ပြင်သစ်နိုင်ငံပဲရစ်မြို့သို့ စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ထိုအခါမှစ၍ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ အင်္ဂလိပ်အစိုးရသည် ပြင်သစ်အစိုးရ၏ အပြုအမူကို၎င်း၊ မြန်မာနန်းတော်၏ အပြုအမူကို၎င်း ဖယုသင်္ကာ ဖြစ်လာသည်။ ပြင်သစ်တို့ မြန်မာနိုင်ငံ၌ အခြေ စိုက်မိပြီး ဖြစ်သွားက မိမိတို့အကျိုးကို ထိခိုက်သွားမည်စိုးသော အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံပြင်သစ်လက်သို့ မရောက်မီ မိမိတို့လက်ဦးရန်အချက်ကို စောင့်နေကြလေသည်။ စစ်ရေးကိုလည်း အသင့်ရှိရန် စီမံထားလေသည်။

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲများ

ဤသို့သော အခြေအနေတွင် အင်္ဂလိပ် အရင်းရှင်တို့ ပိုင်သော ဘုံဘေဘားမား သစ်ကုမ္ပဏီနှင့် မြန်မာအစိုးရတို့ အရှုပ်အရှင်း ဖြစ်ရပြန်သည်။ ဘုံဘေဘားမား သစ်ကုမ္ပဏီ သည် နှစ်နှစ်အတွင်း သစ်လုံးရေ ရှစ်သောင်း ထုတ်သွား သည်ကို ဆုံးသောင်းထုတ်သည်ဟု ထိမ်ချန်ကာ စာရင်း ပြခဲ့သည်ဟု မြန်မာအစိုးရက ထိုကုမ္ပဏီအား ငွေနှစ်သန်း သုံးသိန်း ဒဏ်ရိုက်သည်။ ကုမ္ပဏီသည် ဒဏ်မဆောင်ပဲ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘုရင်ခံချုပ်ထံ တိုင်ကြားသည်။ ဘုရင်ခံ ချုပ်က မိမိစေလွှတ်သော အရေးပိုင်ကို ခုံတင်၍ ဆုံးဖြတ် ရန် အမိန့်ချသည်။ မြန်မာတို့ကလည်း နှစ်နိုင်ငံ၏မဟာ မိတ်ဖြစ်သော နိုင်ငံတခုက ခုံပြု၍ ဆုံးဖြတ်စေလိုသည် ဟု အကြောင်းပြန်သည်။ မြန်မာအစိုးရ၏ ပြန်ကြားချက်ကို ရရှိသောအခါ အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်သည် နောက်ဆုံးရာဇသံ ကို ပို့လိုက်သည်။ ရာဇသံ၏ အချုပ်မှာ “သစ်မှုကို အင်္ဂလိပ်အရေးပိုင်နှင့် မြန်မာအရာရှိတို့က ဆုံးဖြတ်ရမည်။ သစ်မှုစစ်ဆေးနေစဉ်တွင် အင်္ဂလိပ်အရေးပိုင်ကို ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရန် အင်္ဂလိပ်တပ် တတပ်ကို မန္တလေးမြို့၌ ချထားမည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေးကို အင်

လိပ်တို့လက်သို့ အပ်ရမည်။ ဤရာဇသံကို ခုနစ်ရက်အတွင်း အကြောင်းမပြန်လျှင် မိမိသဘောအတိုင်း ပြုရမည်” ဟု ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက မိမိတို့သည် သစ်မှုကို လျှော်ပစ်မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက် သွယ်ရေးကိုစွဲချုပ်ချယ်မှုကိုမူအခြားနိုင်ငံတခုက ဆုံးဖြတ်စေ လိုကြောင်းနှင့် ပြန်ကြားသော်လည်း ၁၈၈၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာ လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံရှိ အင်္ဂလိပ်အစိုးရသည် အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ် လော့ဒ် ဒပ်ဖရင်ထံသို့ မန္တလေးမြို့သို့ ချီစေ ဟု ကြေးနန်းရိုက်၍ အမိန့်ပေးလိုက်လေသည်။ လော့ဒ်ဒပ်ဖရင်ကလည်း ရန်ကုန်မြို့ရှိ မဟာဝန်ရှင်တော် မင်းကြီး ဆာ ချား ဗားနတ်နှင့် အင်္ဂလိပ်ဗိုလ်ချုပ်တို့ထံသို့ မန္တလေးမြို့တော်အရောက် ဆန်တက်၍ မြန်မာမင်းပိုင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းယူရမည်။ အသျှင်နှစ်ပါးကို လည်း အသက်တော်ကို စောင့်ရှောက်၍ ယူခဲ့ရမည် ဟု ကြေးနန်းရိုက်၍ အမိန့်ထုတ်လိုက်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဗိုလ်ချုပ် ဂျင်နရယ် ပရင်ဒါကတ် အသင့်ပြင်ဆင်ထားသော စက်အ မြောက်တင်သင်္ဘောတပ်ဖြင့် ထိုနှစ်နိုဝင်ဘာလ ၁၄ ရက် နေ့တွင် မြေထဲမြို့နယ်စပ်ကို ကျော်၍ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်း

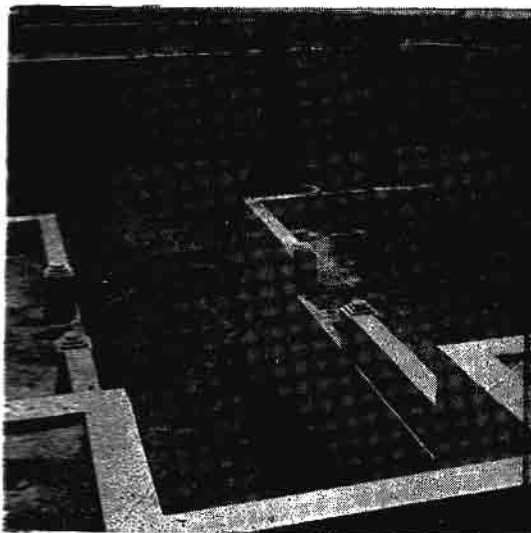

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ် ချုပ်အပြီးတွင် စစ်ပွဲအတွင်းက စွမ်းအားရှိသမျှ ခုခံခဲ့သော မြန်မာတို့အား အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်က တွေ့ဆုံ နှုတ်ဆက်ခဲ့ကြသည်။

www.burmeseclassic.com

အင်္ဂလိပ် - မြန်မာစစ်ပွဲအတွင်းက တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့ရာ တနေရာတွင် မရှိမရဲဖြစ်နေသော စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများကို ဤသို့ တွေ့မြင်ရလေသည်။

အင်္ဂလိပ်တို့အား ခုခံရန်အတွက် ဧရာဝတီမြစ် အရှေ့ဖက်ကမ်း၌ ထည်ဆောက်ခဲ့သော စစ်ကိုင်မြို့အနီးရှိ သပြေတန်းခံတပ်၊ ထိုခံတပ်ကို တုတလုံအင်ဂျင်နီယာ ကုမ္ပဏီတို့သားအဖ အကူအညီဖြင့် ထည်ဆောက်ခဲ့သည်။

အတိုင်း မန္တလေးမြို့သို့ ချီလေသည်။ မြန်မာမင်း၏ တပ်များသည် ရှေးဦးစွာ ဆင်ပေါင်ဝန်ယူ စစ်အောင်ခန်းခံကတုတ်၊ ထူးပေါက်ခံကတုတ်၊ ပန်းတော်ပြင်ခံကတုတ်၊ ထိုနောက်ကွေးချောင်းခံတပ်နှင့် မင်းလှခံတပ်တို့မှခံစစ်ကြောင်း ငါးကြောင်းပြု၍ ခုခံကြသည်။ သို့ရာတွင် အင်္ဂလိပ်သင်္ဘောတပ်မှ စက်အမြောက် အဆက်မပြတ် ပစ်လွှတ်သည်ကို မခံနိုင်ကြသဖြင့် ဆုတ်ကြရလေသည်။ ထိုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလိပ်သင်္ဘောတပ်သည် မန္တလေးမြို့ဂေါ်ပိန်ဆိပ်ကမ်းသို့ ရောက်၍ မန္တလေးမြို့ကို သိမ်းလေသည်။ သီပေါမင်းနှင့် မိဖုရားများကိုလည်း ပဌမ မဒရပ်မြို့၊ နောက်ဘုံဘိုင်နယ် ရတနာဂီရိမြို့သို့ ခေါ်ဆောင်ထားလေသည်။

၁၈၈၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့တွင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းယူအုပ်ချုပ်ပြီဟု အင်္ဂလိပ်အစိုးရက ကျေညာလေသည်။ ဤအင်္ဂလိပ်မြန်မာ တတိယစစ်ပွဲကား အထက်အောက်မြန်မာနိုင်ငံတစ်လုံး အင်္ဂလိပ်အစိုးရလက်အောက်ခံအဖြစ် ရောက်ရှိစေကာ မြန်မာတို့အား ထီးသျှန်းနှုန်းသျှန်း ဖြစ်စေသော နောက်ဆုံးစစ်ပွဲတည်း။

www.burmeseclassic.com

အင်္ဂါဂြိုဟ်

အင်္ဂါဂြိုဟ်။ ။ အင်္ဂါဂြိုဟ်သည် နေစကြဝဠာ၌ ပါဝင်သော ဂြိုဟ်များအနက် တတိယ အငယ်ဆုံးဂြိုဟ် ဖြစ်သည်။ ထိုထက်ငယ်သောဂြိုဟ်နှစ်လုံးမှာ ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်နှင့် သောကြာဂြိုဟ်တို့ဖြစ်သည်။ (ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်။ သောကြာဂြိုဟ်—၅။) ထိုဂြိုဟ်ကို အနောက်တိုင်း နက္ခတ်ဆိုင်ရာတွင် သူတို့၏ စစ်နတ်သားကို အစွဲပြု၍ “မား” ဟု ခေါ်သည်။

အင်္ဂါဂြိုဟ်သည် နေနှင့် စတုတ္ထ အနီးဆုံးဂြိုဟ် ဖြစ်၍ ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် နေမှ မိုင်ပေါင်း ၁၄၄,၆၅၀,၀၀၀ ကွာဝေးသည်။ နေကို ပတ်၍ သွားသော အင်္ဂါဂြိုဟ်၏ ဂြိုဟ်လမ်းသည် ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာဂြိုဟ်လမ်းနှင့် ကပ်လျက်ရှိ၍ အပြင်ဖက်ကျသည်။ အင်္ဂါဂြိုဟ်ကို လနစ်ခုံလျက်ရှိသည်။ နက္ခတ္တဗေဒပညာရှင်များ၏အဆိုအရ ယင်းဂြိုဟ်၏ မျက်နှာပြင်တွင် အမည်းကြောင်းများသမ်းလျက် ရှိသည်။ ထိုအမည်းကြောင်းများကို တွေ့ရှိသူ ဣတာလျံနက္ခတ်ပညာရှင်အား အစွဲပြု၍ “ရိုယာ ပရလီ တူးမြောင်း” ဟု ခေါ်ကြသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံ အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ်မှ နက္ခတ်ပညာရှင် ပါစီဗယ် လိုဝဲကမူ ယင်းအမည်းကြောင်းများသည် တူးမြောင်းဘေး၌ ပေါက်ရောက်နေသော အပင်များဟု ယူဆသည်။ ယင်းအမည်းကြောင်းများသည် အလွန် ညီသဖြင့် အင်္ဂါဂြိုဟ်ပေါ်၌ ဤသို့ ညီညီညာညာစိုက်ပျိုးတတ်သော ဩဇာရှိသည့် သတ္တဝါမျိုး ရှိရမည်ဟုဆိုသည်။ နက္ခတ်ပညာရှင် ခပ်များများကလည်း ဤအယူအဆကို သဘောတူကြသည်။ သို့ရာတွင် များစွာသော ပညာရှင်တို့က ယင်းအမည်းကြောင်းများသည် ကမ္ဘာပေါ်မှ ကြည့်၍ မြင်ရသလောက် မညီညာလှချေ။ ထိုကြောင့် တမင်စိုက်ထားသော စိုက်ခင်းဟု ယူဆဖွယ်မရှိ။ မြစ် စသည်တို့ကဲ့သို့ သဘာဝဖြစ်ပေါ်နေသော ပထဝီအနေအထားတရပ်ဟု ယူဆကြသည်။

သာမန်မျက်စိဖြင့်ကြည့်မှ အင်္ဂါဂြိုဟ်သည် နီကြန့်ကြန့် အရောင် ကြယ်တလုံးသဖွယ် မြင်ရသည်။ ထိုကြောင့်လည်း အနောက်နိုင်ငံ နက္ခတ်ပညာရှင်တို့က သူတို့၏ စစ်နတ်သားအမည်ဖြင့် မား ဟု မှည့်ခေါ်ခြင်းဖြစ်၍၊ မြန်မာတို့ကမူ မီးကျည်းခဲဟု အနက်ထင်သော အင်္ဂါရပုဒ်မှ ဆင်းသက်သည့် အင်္ဂါဟူးသာ အမည် မှည့်ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

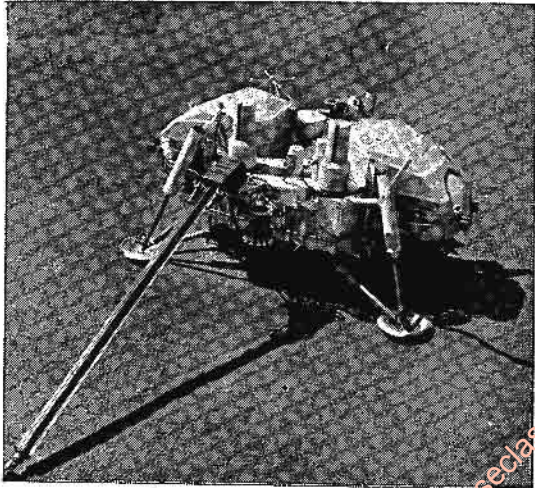
အင်္ဂါဂြိုဟ်၏ ဂြိုဟ်သွားလမ်းသည် စက်ဝိုင်းပုံ မဟုတ်ပဲ ဘဲဥပုံဖြစ်ရကား နေနှင့် အနီးဆုံးနေရာနှင့် အဝေးဆုံးနေရာ ရောက်ချိန်တွင် ရှိသော အင်္ဂါဂြိုဟ်၏ နေမှ အကွာအဝေး နှစ်ခုသည် မိုင်ပေါင်း ၂၆ သန်းခန့် ခြားနားသည်။ အင်္ဂါဂြိုဟ်သည် ကမ္ဘာနှင့် အနီးဆုံးရောက်သည့်အခါ မိုင်ပေါင်း ၃၄.၅ သန်းဝေး၍၊ အဝေးဆုံး ရောက်သည့်အခါ မိုင်ပေါင်း ၆၃ သန်း ဝေးသည်။ ကမ္ဘာနှင့် အနီးဆုံး နေရာသို့ ရောက်လာသည့်အခါ ကမ္ဘာမြေပေါ်မှ ကြည့်မှ အင်္ဂါဂြိုဟ်သည်

သောကြာဂြိုဟ်မှတပါး အလင်းဆုံး ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

အင်္ဂါဂြိုဟ်လုံး၏ အချင်းသည် မိုင် ၄,၂၀၀ ရှိ၍ အရွယ်အားဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာ၏ တဝက်သာသာ ကြီးသည်။ သို့ရာတွင် မျက်နှာပြင်မူကား ကမ္ဘာ၏ သုံးပုံ နှစ်ပုံသာ ကျယ်၍ ထူထည်အားဖြင့် ခုနစ်ပုံ တပုံသာ ရှိသည်။ အင်္ဂါဂြိုဟ်၏ ဒြပ်ထုသည် ကမ္ဘာ့ဒြပ်ထု၏ ကိုးပုံ တပုံပင် မရှိချေ။ ဆွဲငင်အား၌မူ ကမ္ဘာ့ဆွဲငင်အား၏ သုံးပုံ တပုံသာ ရှိသည်။ သို့ဖြစ်ရကား ကမ္ဘာပေါ်၌ ပေါင် ၁၅၀ အလေး ချိန်ရှိသူတယောက်သည် အင်္ဂါဂြိုဟ်ပေါ်၌ ပေါင် ၅၀ သာ လေးပေလိမ့်မည်။

အင်္ဂါဂြိုဟ်သည် မိမိ၏ ဝင်ရိုးပေါ်၌ အလိုအလျောက် လည်လျက်ရှိရာ၊ ၂၄ နာရီ ၃၇ မိနစ် ၂၃ စက္ကန့်တွင် တပတ်ပြည့်သည်။ နေကိုမူ ၆၈၇ ရက်နှင့် တပတ်ပြည့်အောင် လှည့်ပတ်သဖြင့် နေကို လှည့်ပတ်ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာ လှည့်ပတ်သည်ထက် ကြာသည်။ ထိုဂြိုဟ်၏ ဝင်ရိုးသည် ၁၈ ဒီဂရီစောင်းလျက်ရှိရာ အင်္ဂါဂြိုဟ်ပေါ်၌ ရှိသော ရာသီဥတုသည် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုနှင့် ဆင်သော်လည်း ကမ္ဘာ့ရာသီဥတု အချိန်ကာလထက် နှစ်ဆ ရှည်သည်။

အင်္ဂါဂြိုဟ်သည် ၁၅ နှစ်၊ သို့မဟုတ် ၁၇ နှစ်လျှင် တကြိမ် ကမ္ဘာနှင့် ၃၅,၀၀၀,၀၀၀ မိုင် ခန့် အထိ နီးလာသည်။ အင်္ဂါဂြိုဟ်သည် နေနှင့် အနီးဆုံး နေရာသို့ ရောက်ချိန်တွင် ကမ္ဘာသည် အင်္ဂါဂြိုဟ်နှင့် နေတို့၏ အကြား၌ ရှိသည်။ ထိုအချိန်မျိုးတွင် နက္ခတ်ပညာရှင်များသည် အင်္ဂါဂြိုဟ်ကို ကောင်းစွာ လေ့လာနိုင်ကြသည်။ ၁၉၂၄ ခုနှစ်က ကမ္ဘာတဝန်းလုံးရှိ ထင်ရှားသော နက္ခတ်ကြည့် မျှော်စင်များမှ အင်္ဂါဂြိုဟ်ကို စိတ်အားထက်သန်စွာ လေ့လာခဲ့ဘူးသည်။

စိုက်ခင်းအမည်ပေးထားသော အင်္ဂါဂြိုဟ်ဆင်းမားပုံ

www.burmeseclassic.com

၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် တကြိမ် ထိုသို့ ကမ္ဘာ့အနားသို့ နီးလာသော်လည်း ကမ္ဘာ့ တောင်ဖက်ခြမ်းကသာ အင်္ဂါဂြိုဟ်ကို ကောင်းစွာမြင်ရ၍ လေ့လာနိုင်ခဲ့ကြသည်။

၁၈၇၇ ခုနှစ်က အင်္ဂါဂြိုဟ်၏ အရံ လနစ်ခုကို ဝါရှင်တန်မြို့ရှိ ရေတပ် နက္ခတ်ကြည့် မျှော်စင်မှ အဆက်တော ဆိုသူက တွေ့ရှိသည်။ ထိုလများကို အလွန် အားကောင်းသော အဝေးကြည့် မှန်ပြောင်းများနှင့် ကြည့်မှ မြင်နိုင်လေသည်။ ကမ္ဘာဖက်နီးသော လကို ဖိုဗီးဟုခေါ်၍၊ ယင်းသည် အင်္ဂါဂြိုဟ်နှင့် မိုင် ၃,၇၀၀ ကွာဝေးသည်။ မိမိဝင်ရိုးပေါ်၌ ၇ နာရီ ၃၉ မိနစ်တွင် တပတ်လည်သည်။ ကျွန်လ တခုကို ဒေမိုးဟု ခေါ်၍၊ ယင်းသည် အင်္ဂါဂြိုဟ်မှ မိုင် ၁၂,၅၀၀ ဝေးသည်။ မိမိဝင်ရိုးပေါ်၌ နာရီ ၃၀ နှင့် ၁၈ မိနစ်တွင် တပတ်လည်သည်။

ယခုခေတ် နက္ခတ်ပညာရှင်ကြီးများသည် အင်္ဂါဂြိုဟ်ကို အမျိုးမျိုးလေ့လာကြရာ ဝင်ရိုးစွန်းများ၌ ဆောင်းရာသီတွင် နှင်းဖုံးနေ၍ နေအခါတွင် နှင်းများ အရည်ပျော်သွားသည်ကို၎င်း၊ တခါတရံ ဂြိုဟ်ပေါ်၌ စိမ်းပြာပြာ အကွက်များတွေ့၍ ရာသီပြောင်းသည်နှင့် တပြိုင်နက် ထိုအကွက်ရောင် မှိန်လာခြင်း၊ ရင့်လာခြင်းတို့ကို၎င်း၊ အင်္ဂါဂြိုဟ်၏ အီကွေတာနားနီးသည့် နေရာသည် ဝေးသည့် နေရာထက် ပို၍ အရောင်ရင့်သည်ကို၎င်း တွေ့ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂါဂြိုဟ်ပေါ်တွင် ကမ္ဘာပေါ်မှာကဲ့သို့ လူသတ္တဝါများ မနေ၊ သို့ရာတွင် အပင်များကား ရှိသည်ဟု ယူဆကြခြင်း ဖြစ်သည်။

အင်္ဂါဂြိုဟ်နှင့် ကမ္ဘာတို့၏ အပူအအေးချိန်နှင့် အခိုးအငွေ့ အခြေအနေတို့သည် အလွန်ကွာခြားသည်။ ကမ္ဘာလေထုသည် ထူထဲသဖြင့် နေ၏ အပူရှိန်ကို လျော့စေနိုင်သည်။ အနှေးခတ်ကို စုတ်ယူထိန်းသိမ်း၍လည်း ထားနိုင်သည်။ အင်္ဂါဂြိုဟ်၏ လေထုသည် ပါးသဖြင့် နေ၏အပူရှိန်ကို လျော့အောင်လည်း မလုပ်နိုင်၊ ထိန်းသိမ်း၍လည်း မထားနိုင်ချေ။ နေမှန်းတည့်ချိန်၌ အင်္ဂါဂြိုဟ်၏ မျက်နှာပြင်သည် အသင့်အတင့် နွေးလာ၍ ညဉ့်အခါ၌ အလွန်အေးလေသည်။ အပူအအေးကို မျှတစေရန် သမုဒ္ဒရာရေပြင်လည်း မရှိရကား ကမ္ဘာပေါ်မှာလောက် ရေခိုးရေငွေ့လည်း မရှိချေ။ အင်္ဂါဂြိုဟ်ပေါ်၌ စိုထိုင်းမှုသည် ကမ္ဘာပေါ်မှ သဲကန္တာရ၏ စိုထိုင်းမှုလောက်သာရှိသည်။ အထက်ပါအချက်အလက်များကို ထောက်ရှု၍ အင်္ဂါဂြိုဟ်ပေါ်၌ အပင်လောကမှတစ်ပါး သတ္တလောကဟူ၍ မရှိနိုင်။ လူကဲ့သို့သော သတ္တဝါမျိုး နေနိုင်လောက်သည့် အခြေအနေ မရှိသဖြင့် လူသတ္တဝါ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မရှိနိုင်ဟု ယူဆကြသည်။

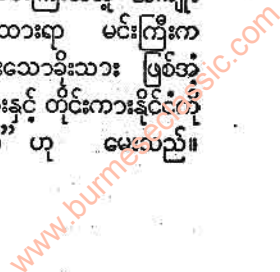
အင်္ဂါဂြိုဟ်သည် မြန်မာကျမ်းဂန်များအရ ဂြိုဟ်ကြီး

ကိုးလုံးတွင် သုံးခုမြောက် ဂြိုဟ်ဖြစ်သည်။ ရာဇမတ္တဏ်၊ ယောဂယာတြာ နှစ်ကျမ်းတွင် အဝန္တီတိုင်းသား ဘာရဒွါဇ အမျိုး ပရမိသာနတ်မင်း မယား ဓရဏီ မြေစောင် နတ်သမီးသား အင်္ဂါဖြစ်ကြောင်းကို ဆိုသည်။ ယင်း အင်္ဂါဂြိုဟ်ကို အစွဲပြု၍ ရက်သတ္တပတ်၏ သုံးရက်မြောက်နေ့ကို အင်္ဂါနေ့ဟု ခေါ်သည်။ မြန်မာပုဂ္ဂိုလ်ကျမ်းများအရ အင်္ဂါနေ့သည် ဝါဆို၊ တန်ဆောင်မုန်းနှင့် တပေါင်းလများတွင် ပြဿဒါးရက် ဖြစ်၍၊ နယုန်၊ သီတင်းကျွတ်နှင့် တပို့တွဲလများတွင် ရက်ရာဇာဖြစ်သည်။ အင်္ဂါဂြိုဟ်နတ်မင်းစီးသော ဂြိုဟ်ကောင်သည် ခြင်္သေ့ဖြစ်၍ အင်္ဂါခြင်္သေ့၊ ရှစ်နှစ်မေ့၊ နေလေ့ရွှေတောင်ထောင့် ဆိုသော ဂြိုဟ်လင်္ကာအရ ဂြိုဟ်သက်သည် ရှစ်နှစ်ဖြစ်ပြီးလျှင် ဂြိုဟ်တည်ရာ အရပ်သည် အရွှေတောင်ထောင့် ဖြစ်သည်။ ဗေဒင်ဝေါဟာရအားဖြင့် အင်္ဂါဂြိုဟ်ကို ဘောမ ဟု ခေါ်မှတ်လေ့ရှိသည်။ မြန်မာဗျည်း ၃၃ လုံးတွင် စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ည ဟူသော စဝဂ်အက္ခရာငါးလုံးသည် အင်္ဂါနံ အက္ခရာများ ဖြစ်လေသည်။

အင်္ဂုလိမာလထေရ်။ ။ကောင်းသော အဆွေခင်ပွန်းကို မရ၍ မကောင်းမှုများကိုပြုကာ ခိုးသားကြီးဖြစ်နေရာမှ ဘုရားတည်းဟူသော အဆွေခင်ပွန်းကောင်းကိုရ၍ မမေ့မလျော့ ဝိပဿနာကိုပွားခဲ့သဖြင့် အာသဝေါတရားလေးပါးကုန်ကာ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့သူကား အင်္ဂုလိမာလထေရ်ဖြစ်သည်။

အင်္ဂုလိမာလထေရ်၏ ငယ်မည်ကား အဟိံ သကတည်း။ အဟိံ သကသည် သာဝတ္ထိပြည်ကြီးကို အစိုးရသော ပဿေဒနီကောသလမင်း၏ ပုရောဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်သော အန္တကပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ခင်ပွန်းမဖြစ်သော မန္တာနီမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်မတို့မှ ဖွားမြင်သည့်သားဖြစ်သည်။ အဟိံ သကကို ဖွားမြင်သည့်ညဉ့် ဖွားဆံအခါ၌ သာဝတ္ထိပြည် အလုံး၌ ရှိသော လေး၊ မြား၊ ထား၊ လှံ၊ သန်လျက်၊ ခက်ရင်း စသော လက်နက် တို့သည် တပြိုင်နက် အလှုံ့ ပြောင်ပြောင် တောက်ပကုန်၏။ မင်းကြီး၏ အိပ်ရာနံပါး၌ ကောင်းစွာ ထားအပ်သော လက်စွဲတော် မင်္ဂလာသန်လျက်သည်လည်း အလှုံ့ပြောင်ပြောင်တောက်၏။

ဖခင်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးသည် သားဖွားသည့်အခိုက် ကောင်းကင်၌ နက္ခတ်ကြည့်သော် ခိုးသွန်ကွတ် ယှဉ်သည်ကို မြင်လေသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးလည်း မိမိ၌ အန္တရာယ်မရှိစေလိုသဖြင့် နံနက်လင်းလျှင်လင်းခြင်း မင်းကြီးထံသို့ အကျိုးအကြောင်း သွားရောက်လျှောက်ထားရာ မင်းကြီးက “ဤသူငယ်သည် တယောက်တည်းသောခိုးသား ဖြစ်အံ့လော။ သို့တည်းစဟုတ် ခြေရံအများနှင့် တိုင်းကားခိုင်းကို ပုန်ကန်သောခိုးသား ဖြစ်အံ့လော” ဟု မေးသည်။

“တယောက် တည်းသောခိုးသား ဖြစ်လတ္တံ့။ သူငယ်ကို အရှင်မင်းကြီးအလိုတော်ရှိ ပြုတော်မူ” ဟု အပ်လေသည်။ မင်းကြီးလည်း “တယောက်တည်းသော ခိုးသား ဖြစ်မှ အဘယ်မှ၍ ဂရုပြုတော့အံ့နည်း။ စပါးတသိန်းထွက်သော လယ်၏အတွင်း၌ တနွဲတည်းသော အဖျင်းသီးသကဲ့သို့ ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်လော။ ကောင်းမွန်စွာလျှင် ကျွေးမွေး စောင်ရွှောက်ပါလော” ဟု ဆိုလေသည်။

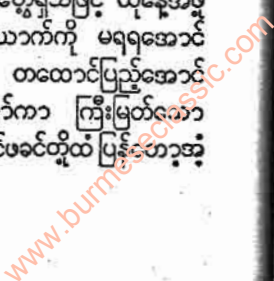
မိဖုတ်လည်း ကြောင်ကြမ်းမွေးမြူ၍ အမည်မှည့်အံ့ သောနေ့၌ ဤသူငယ်သည် ငါတို့၏အမျိုးအနွယ်ကို မညှဉ်း ဆဲလတ္တံ့ ဟူသော ပုဗ္ဗန်မိတ်ကိုယူ၍ အဟိံ သက ဟူသော အမည်ကို မှည့်ကုန်၏။

အဟိံ သကသည် အရွယ်သို့ရောက်လတ်သော် တက္က သီလီပြည် ဒိသပါမောက္ခဆရာတို့၌ ဓမ္မန္တဝါသိကပြု၍ အတတ်ပညာ သင်ရလေသည်။ အဟိံ သကသည် ဆရာ အား ရှိသေကျိုးနှံ၏။ နှလုံးသားကိုပွားစေတတ်သော ချစ် ဖွယ်သောအကျင့်နှင့် ပြည့်စုံ၏။ တနေ့တရက်မျှ မပြတ် အောင် အတတ်ပညာကိုလည်း မှတ်နာသင်ယူ၏။ အဟိံ သကရောက်သည်မှစ၍ တပါးတပည့်တို့သည် ဆရာ့ကိုစွဲကို ဆောင်ရွက်ခွင့်မရ။ ပြင်ပဗာဟိရသာ ဖြစ်ကုန်၏။ ဆရာ လည်း အဟိံ သကအား ရင်ထွက်သားကဲ့သို့ သနားလေး မြတ်သည်ဖြစ်၍ အတတ်အမျိုးမျိုးတို့ကို သင်ပေးရကား သူတပါးထက် ကဲလွန်၍တတ်၏။ ထိုအခါ ရှေးဦးစွာနေ လင့်သော အခြားတပည့်များသည် ဝန်တိုစိတ် ဖြစ်၍ အဟိံ သကနှင့်ဆရာ ကွဲပြားစိမ်းသောငှာ ဆရာ၏မယားနှင့် ပြစ်မှားခြင်းပြုသည်ဟု ချောပစ်ကြလေသည်။ ယင်းသို့ အကြိမ်ကြိမ် ချောပစ်စကား ပြောဖန်များသော် ဆရာ လည်း နားယောင်လာကာ အဟိံ သကအား သတ်အံ့ဟု ကြံ၏။ သို့ရာတွင် မိမိထံ အတတ်သင်လာသော တပည့်ကို သတ်သည်ဟူသောသတင်းသည် ကြား၍မလျော်ဟု ဆင် ခြင်ကာ အဟိံ သကအား ဥပယ်တံ့မျှ၌ဖြင့် သေစေရန် ကြံလျက် လူ၏လက်ညှိုးတထောင်ဖြင့်ပူဇော်လျှင် အကြွင်း မထားပဲ လွန်ကဲထူးမြတ်စွာ မိမိသိသမျှအတတ်ကို သင် ပေးမည်ဟု အဟိံ သကအားဆို၏။ ထိုအခါ အဟိံ သက လည်း လက်နက်ငါးပါးကိုယူ၍ ဆရာကိုရိုခိုးကာ တောအုပ် သို့ဝင်ပြီးလျှင် ခရီးသွားကုန်သော မိန်းမယောက်ျားတို့ကို ဖမ်းကာ သတ်လျက် လက်ညှိုးနှစ်ချောင်းကိုသာ ယူ၍ ရသောလက်ချောင်းကိုမျှ မရေမတွက်ပဲ သစ်ခက်သစ်ခွ စသည်တို့၌သာ စုထားလေသည်။ ထားတိုင်းထားတိုင်း သော လက်ညှိုးတို့ကို ကျီးငှက်စသည်တို့ စားကုန်သဖြင့် ပျောက်ပျက်သည်သာ ဖြစ်လေသော်၊ ရရသမျှလက်ညှိုး များကိုဖောက်၍ ကြီးဖြင့်သိမ်းကာ လည်၌ပန်းကုံးအမှတ်ပြု ၍ ဆောင်၏။ ထိုသို့ လက်ညှိုးတို့ကို ပန်းကုံးကဲ့သို့ လည်

တွင်ဆွဲထားသည်မှ အစပြု၍ အဟိံ သကဟူသော အမည် ကွယ်ပြီးလျှင် အင်္ဂုလိမာလဟူသောအမည်သည် ထင်ရှား ဖြစ်၏။

တောအုပ်၌ အင်္ဂုလိမာလ နောင်ရှင်ဖန်များသော် လူတို့ တောသို့မသွားပဲ နေကြ၏။ ထိုအခါ အင်္ဂုလိမာလ သည် ရွာတွင်းသို့ဝင်၍ လူတို့အားသတ်ပြန်၏။ ရွာနေသူတို့ လည်း နိဂုံးဇနပုဒ်သို့ ရွှေနေကြပြန်သည်။ နိဂုံးဇနပုဒ်သည် လည်း တည်တန်ခြင်းငှာ မစုမ်းနိုင်သောကြောင့် မြို့၌ ပေါင်းဆုံစုဝေး တည်လာကုန်သည်။ မြို့၌နေသောသူတို့သည် သုံးယူနေရာအရပ်မှစ၍ အိမ်တို့ကိုစွန့်၍ သားမြေးတို့ကို လက်ဆဲကာလာ၍ သာဝတ္ထိပြည်ကိုရ၍ သစ်ခက်တံ့အိမ် တို့ကို ပွဲနေပြီးမှ မင်းရင်ပြင်၌စည်းဝေးကာ ဘုရင်ကြား အောင် အင်္ဂုလိမာလအကြောင်း မြည်တမ်းဟစ်ကြွေးကြ ကုန်၏။ ကောသလမင်းလည်း သတင်းကြားသည်နှင့်ပင် အလွန်ထိတ်လန့်ရကား မဖမ်းဝံ့ငြားသော်လည်း ပြည်သူ ပြည်သားတို့ နှလုံးသက်သာစိမ်းသောငှာ နောက်တနေ့တွင် မြင်းစီးသူရဲ ၅၀၀ နှင့် အင်္ဂုလိမာလကို ဖမ်းယူစေအံ့ဟု ဆိုလိုက်လေသည်။ ထိုသို့ ကောသလမင်းကြီးက ဆိုလိုက် သည့် အကြောင်းကို အင်္ဂုလိမာလမိခင်သည် ခင်ပွန်းသည် ပုဏ္ဏားကြီးထံမှ တဆင့်ကြားရသော် မိမိသားကို မင်းကြီး ဖမ်း၍ သတ်အံ့မည်ကို စိုးသဖြင့် သားကိုခေါ်ရန် အိမ်မှ တိတ်တဆိတ် ထွက်ခဲ့လေသည်။

ထိုနေ့မိုးသောက်ယံ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် လောကကို ကြည့်တော်မူသော် အင်္ဂုလိမာလ၏ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိကို မြင်တော်မူ၍ “ငါဘုရားကြီးသွားသည်ရှိသော် ထိုခိုးသူအား ချမ်းသာခြင်းဖြစ်ပေလတ္တံ့။ ရွာမဟုတ်သော တောအုပ်၌ တည်လျက် လေးပါးရှိသော ဂါထာကိုကြားနာရ၍ ငါဘုရား ၏ အထံ၌ ရဟန်းပြုပြီးလျှင် ခြောက်ပါးသော အတိဉာဏ် တို့ကို မျက်မှောက်ပြုရလတ္တံ့။ အကယ်၍ ငါဘုရားမကြံ သွားသည်ဖြစ်အံ့၊ အမိ၌ပြစ်မှားသတ်ဖြတ်၍ သံသရာဝင် ခုက္ခမ္မ မထုတ်ဆောင်မကယ်တင်နိုင်သည် ဖြစ်ပေလတ္တံ့။ ထိုခိုးသူအား ငါဘုရားသည် ချီးမြှင့်ခြင်းကို ပြုအံ့” ဟု ကြံတော်မူပြီးလျှင် သပိတ်သက်န်းကိုပြင်၍ သာဝတ္ထိမြို့ တွင်း ဆွမ်းခံဝင်တော်မူ၏။ ဆွမ်းခံရာမှဖွဲ့ပြီးသော် ကိုယ် တော်တည်းသာလျှင် အင်္ဂုလိမာလရှိရာ တောအုပ်သို့ ရှေးရှု ကြွတော်မူသည်။ ထိုနေ့၌ပင် အင်္ဂုလိမာလလည်း လည်၌ ဆွဲအပ်သော လက်ညှိုးများကို ရေတွက်ကြည့်ရာ တထောင် ပြည့်ရန် တချောင်းသာလိုကြောင်း တွေ့ရှိသဖြင့် ထိုနေ့အဖို့ ရှေးဦးစွာမြင်သောသူ တယောက်ယောက်ကို မရရအောင် သတ်၍ လက်ညှိုးအရေအတွက် တထောင်ပြည့်အောင် ဖြည့်ပြီးသော် ဆရာအား ပူဇော်ကာ ကြီးမြတ်သော အတတ်ကို လျှင်စွာသင်ပြီးလျှင် မိခင်ဖခင်တို့ထံ ပြန်တော့အံ့

အင်္ဂုလိမာလထေရ်

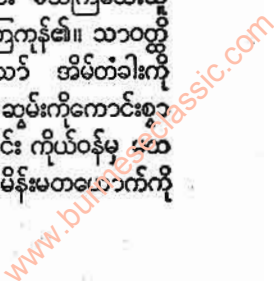
ဟု ကြံလျက် တောအုပ်လယ်မှထွက်၍ ကွယ်ဝှက်ရုံသာ
 သောတော၏အဝ တခုသောဌာန၌ စောင့်နေလေသည်။
 ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရား ကြွလာတော်မူသည်ကို မြင်လေ
 သော် ဤတောလမ်းခရီးကို လူတို့သည် တကျိပ်၊နှစ်ကျိပ်
 စုဝေးသွားလာနေကျဖြစ်ပါလျက် ဤရဟန်းသည် ဤလမ်း
 ခရီးကို ဘေးမရှိသကဲ့သို့ တယောက်တည်း မထိမဲ့မြင်ပြု၍
 လာဘိ၏။ ဤရဟန်းကို ငါသတ်အံ့ဟု သန်လျက်ကိုဆွဲ၍
 မြတ်စွာဘုရားအား လိုက်၏။ မြတ်စွာဘုရားလည်း ရေ
 ညွှန်ကိုဝိုင်း၊ ချောက်ကမ်းပိုးပြတ်ကိုဝိုင်း သုံးယူဇနာတိုင်
 အောင် ဖန်ဆင်း၍ ကြွတော်မူ၏။ အင်္ဂုလိမာလသည်
 ရေကိုကူးရခြင်း၊ ညွှန်ကိုရုန်းရခြင်း၊ ချောက်ကိုဆင်းရခြင်း၊
 တောင်ကိုတက်ရခြင်းတို့ဖြင့် အလွန်ပင်ပန်းလျက် ဘုရား
 အားလိုက်ရသော်လည်း မမိုနိုင်ဖြစ်လေသည်။ မောပန်း
 လျှံပြီဖြစ်သောကြောင့် “ရဟန်းကြီး ရပ်ဦးလော့၊ ရပ်ဦး
 လော့” ဟု ဆို၍ တား၏။ မြတ်စွာဘုရားက “အင်္ဂုလိမာလ
 ငါသည်ကား ရပ်တည်တော်မူ၏။ သင်သာလျှင်မရပ်ပေ”
 ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထိုစကားကိုကြားသော် အင်္ဂုလိမာလ
 သည် ဤသို့တောင်း၏။ သာကီဝင်မင်းသားရဟန်းတို့သည်
 မှန်သောစကားကို ဆိုကုန်၏။ မှန်သည်ကိုသာ ဝန်ခံတတ်
 သည်။ ဤရဟန်းသည် သွားလျက်ပင် ငါရပ်၏။ သင်သာ
 မရပ်ဟု ဆိုခြင်းသည် အကြောင်းရှိရမည်။ ငါမေးအံ့ဟု
 ကြံကာ မြတ်စွာဘုရားအား အကြောင်းကိုမေး၏။ ထိုအခါ
 မြတ်စွာဘုရားက “အင်္ဂုလိမာလ...ငါသည် အခါခပ်သိမ်း
 အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့၌ ဒဏ်ထားခြင်း၊ ထားလက်နက်
 တို့ဖြင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲခြင်းကို ပယ်၍ သူတော်ကောင်း
 တရား၌ ရပ်တည်၏။ ထိုကြောင့် ငါသည်ရပ်၏ဟု ဆိုသည်။
 သင်သည်ကား သတ္တဝါ အပေါင်းတို့၌ ကိုယ်နှုတ်နှလုံး
 မစောင့်သည်ဖြစ်၍ ထားလုံ အစရှိသော လက်နက်ဖြင့်
 ထိုးခုတ်သတ်ပတ် ညှဉ်းဆဲခြင်းပြုသဖြင့် သူတော်ကောင်း
 တရား၌မတည်။ ထိုကြောင့် သင်သည်မရပ်ဟု ငါဆိုသည်”
 မိန့်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား၏ ရဲရင့်တည်ကြည်သောစကားကို ကြား
 သော် ဤရဟန်းကား တပါးသောရဟန်း မဖြစ်တန်ရာ၊
 ဟောမာယာ၏ သားတော်ဖြစ်သော ရဟန်းမင်းဖြစ်ပေလိမ့်
 နော်။ ရှင်တော်ဘုရားသည် ငါသူတော်ကောင်းတရား၌
 ထေည်သောအဖြစ်ကို မြင်တော်မူ၍ ငါ့အား သဂြိုဟ်ခြင်း
 ပြုအံ့သောငှာ ဤတောကြီးသို့ ကြွလာတော်မူသည်
 ထကားဟု ကြံ၍ “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား၊
 အရှင်မြတ်အား တပည့်တော် မေးမြင်ရသည်မှာ ကြာမြင့်
 ဟောပြော ဟုဆိုကာ လက်နက်တို့ကိုစွန့်ပစ်၍ ဘုရားသခင်ထံသို့
 ချဉ်းကပ်ကာ ရဟန်းအဖြစ်ကို တောင်း၏။ မြတ်စွာဘုရား
 ထည်း လကျာလက်မောင်းတော်ကို ဆန့်တန်းတော်မူ၍

ဟေ့ဘိက္ခု ခေါ်တော်မူသည်။ ထိုခဏ၌သာလျှင် အင်္ဂုလိ
 မာလသည် လူ၏အသွင်ပျောက်၍ ရဟန်းအသွင် ထင်ရှား
 ဖြစ်လေ၏။ ရဟန်းဖြစ်ပြီးသည်မှနောက်၌ အင်္ဂုလိမာလ
 ရဟန်းအား မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် နောက်လိုက်အလုပ်
 အကျေး ရဟန်းအဖြစ် သပိတ်သက်န်းကိုယူစေ၍ ဇေတဝန်
 ကျောင်းတော်သို့ ပြန်တော်မူ၏။ အင်္ဂုလိမာလထေရ်အား
 ဒဏ်ဖြင့်ဝိုင်း၊ လက်နက်ဖြင့်ဝိုင်း မကုမပက် သက်သက်ယဉ်
 ကျေးအောင် ဆုံးမနိုင်ခြင်းသည် ဘုရားသခင်၏ အောင်ခြင်း
 ရှစ်ပါးအနက် တပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ (အောင်ခြင်း
 ရှစ်ပါး — လည်းရှု။)

အင်္ဂုလိမာလမိခင်လည်း တောအုပ်တလျှောက်၌ သား
 အား ခေါ်ယူမြည်တမ်း၍ လှည့်လည်ရှာဖွေမရသဖြင့် ပြန်
 လေ၏။ ပထောနဒီကောသလမင်းကြီးမူကား တပါးသူကဲ့ရဲ့
 မည်စိုးသောကြောင့် ခိုးသူဖမ်းရန် ထွက်ကြွခဲ့သော်လည်း
 အင်္ဂုလိမာလခိုးသူနှင့် ရင်ဆိုင်ရမည်ကို ရွံ့ကြောက်သဖြင့်
 တောအုပ်သို့မသွားမီ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့ ဘုရား
 သခင်မိန့်ဆိုမည်ကို နာယူရန် အလျင်ဝင်လေသည်။ ထို
 အခါ၌ အင်္ဂုလိမာလသည် မြတ်စွာဘုရားအနီး၌ ထိုင်နေ
 လေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသခင်က မင်းကြီးအား အင်္ဂုလိ
 မာလ၏အဖြစ်မှန်ကို ပြောကြား၍ ထိုသူသည် အင်္ဂုလိမာလ
 ခိုးသူပင်ဟည်းဟု ညွှန်ပြလေသော် မင်းကြီးလည်း မယုံနိုင်
 အောင်ဖြစ်၍ ရွံ့ကြောက်တုန်လှုပ်ခြင်း ဖြစ်လေ၏။ မင်းကြီး
 နှင့်ပါလာသူတို့လည်း ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ကုန်သည်ဖြစ်၍
 လက်နက်တို့ကိုချကာ ပြေးကြလေသည်။ ထိုအခါ မြတ်စွာ
 ဘုရားသခင်က မင်းကြီးအား “တကာတော်မင်းကြီး
 မကြောက်ရွံ့လေလင့်။ အင်္ဂုလိမာလသည် သင်တို့အား
 မည်သည့်ဘေးရန်ကိုမျှ ပြုလိမ့်မည်မဟုတ်” ဟု မိန့်တော်မူမှ
 မင်းကြီးသည် ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်းပျောက်၍ အင်္ဂုလိမာလ
 ထံ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် ပစ္စည်းလေးပါး လှူဒါန်းထောက်ပံ့
 လိုကြောင်း လျှောက်ထားလေသည်။ အင်္ဂုလိမာလထေရ်က
 အရညကင်ဓုတင်၊ ပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်၊ ပုံသုက္ကဓုတင်၊ တိစိဝ
 ရိတ်ဓုတင် ဆောက်တည်သည်ဖြစ်သောကြောင့် မည်သည့်
 ပစ္စည်းမျှမလို ပြည့်စုံပြီဖြစ်ကြောင်း မိန့်တော်မူသော်
 မင်းကြီးသည် အင်္ဂုလိမာလထေရ်၏ ကြည်ညိုဖွယ်ဖြစ်ပုံကို
 အံ့မဆိုးဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားအား ကန်တော့ကာ ကျောင်း
 တော်မှ ထွက်ခဲ့လေသည်။

အင်္ဂုလိမာလထေရ်အား အကြောင်း မသိကြသေးသူ
 များကမူ မြင်ရုံဖြင့် ထိတ်လန့်ထွက်ပြေးကြကုန်၏။ သာဝတ္ထိ
 မြို့တွင်း ဆွမ်းခံကြွလာသည်ကို မြင်သော် အိမ်တံခါးကို
 ပိတ်၍ နေကြကုန်ရကား မထေရ်သည် ဆွမ်းကိုကောင်းစွာ
 မရ ရှိလေ၏။ တနေ့တွင် ဆွမ်းခံထွက်ယင်း ကိုယ်ဝန်မှ အစ
 မြောက်နိုင်၍ ပင်ပန်းဆင်းရဲနေသော မိန်းမတယောက်ကို

မြင်သဖြင့် ပင့်ပန်းဆင်းရဲလေစွဟု စိတ်၌ဖြစ်ကာ ညဉ့် အခါ၌ မြတ်စွာဘုရားထံသို့ချဉ်းကပ်၍ တွေ့ရှိခဲ့ရသည်ကို လျှောက်ထားလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားလည်း အင်္ဂုလိမာလ ထေရ်အား လူတို့ကြောက်ရွံ့ကြပုံရှောင်သဖြင့် ဆွမ်းအခက် အခဲကြွရင့်ကို သိပြီးဖြစ်ရကား လူတို့အား အင်္ဂုလိမာလ ထေရ်သည် ချမ်းသာသည့်အဖြစ်ကို လက်တွေ့ပေးနိုင်ပါက မထေရ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း ပြုမည်ဖြစ်၍ ဆွမ်းအာဟာရ ပြည့်စုံပေးမိမ့်မည်ဟု ဆင်ခြင်ကာ သစ္စာပြုရွတ်ဆိုရန် “ယတောဟံ ဘဂိနိ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတောနာဘိ ဇာနာမိ သိစ္စပါဏံ ဇိဝိတာ ဝေါရော ပေတာ တေန သစ္စေန သောတ္ထိ တေ ဟောတု သောတ္ထိ ဂဗ္ဘဿ” ဟူသော ပရိတ် ဂါထာတော်ကို ပေးသနားတော်မူလေသည်။ အဓိပ္ပာယ် ကား “ငါသည် အကြင်အခါမှစ၍ အရိယာဇာတ်ဖြင့် ဖြစ်၏။ ထိုအရိယာဇာတ် ဖြစ်သောအခါမှစ၍ သေစေလို သောစေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍ သတ္တဝါတို့ကို အသက် သတ်အပ်၏ဟူ၍ ငါမသိစဖူး။ ထိုသို့ မှန်သောစကားကြောင့် အသင်ချစ်နှစ်မအား ချမ်းသာခြင်းသည် ဖြစ်ပါစေသတည်း။ ကိုယ်ဝန်၏ ချမ်းသာခြင်းသည် ဖြစ်ပါစေသတည်း” ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

အင်္ဂုလိမာလထေရ်လည်း ကိုယ်ဝန်မှမထနိုင်ပဲ ဆင်းရဲ နေသော ထိုမိန်းမထံသွား၍ အကာအရံ အပြင်ဖက်မှ ထိုပရိတ်တော်ဖြင့် သစ္စာပြုလိုက်သည်ရှိသော်၊ ထိုမိန်းမသည် ကိုယ်ဝန်မှ ကောင်းမွန်စွာ ထမြောက်ခဲ့လေသည်။ နောက်၌မူ အင်္ဂုလိမာလထေရ် သစ္စာပြုသောနေရာတွင် အင်းပျဉ်ကို ခင်းထားကုန်၏။ ကိုယ်ဝန်မှ မထမြောက်နိုင်သော မိန်းမ တို့ကို ထိုအင်းပျဉ်ပေါ်၌ အိပ်စေရုံဖြင့် ကိုယ်ဝန်မှ ချမ်းသာ စွာ ထမြောက်နိုင်ခြင်းဖြစ်၏။ အင်းပျဉ်အထိ မလာနိုင် လောက်အောင် အားနည်းသော မိန်းမတို့ကိုမူ အင်းပျဉ် ဆေးရေဖြင့် ဦးခေါင်းမှ သွန်းလောင်းရုံဖြင့် ကိုယ်ဝန်မှ ထမြောက်နိုင်သောဟူ၏။ ထိုအခါမှ အရှင်အင်္ဂုလိမာလ သည် တန်ခိုးကြီးပေစွဟု သဒ္ဒါပသန္နဖြစ်၍ လှူဒါန်းပူဇော် ကြကုန်သည်။

အင်္ဂုလိမာလထေရ်သည် ဤသို့ဖြင့် ဆွမ်းအာဟာရပြည့် စုံခြင်းဖြစ်လာရကား ရဟန်းတရားကို အားထုတ်ခဲ့လေရာ မကြာမြင့်မီပင်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်လေသည်။

တနေ့သောအခါ အင်္ဂုလိမာလထေရ်သည် မြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်ရာ တပါးသောအခြင်းအရာဖြင့် ခဲကို ပစ်ကုန် သည်ရှိသော် မထေရ်၏ကိုယ်၌ ခဲတို့သည် ကျကုန်၏။ မထေရ်၏ ဦးခေါင်းကဲ့၍ သွေးတို့ ယိုစီးရလေသည်။ ထို အခြင်းအရာကို ဘုရားသခင်မြင်သော် “ချစ်သား သည်းခံ လေ၊ အသင်ပြုခဲ့သော မကောင်းမှုကံ၏ အကျိုးဆက်ဖြင့် အရာအထောင်မက များပြားလှစွာသော နှစ်တို့ပတ်လုံး

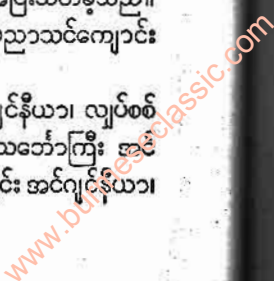
ငရဲ၌ကျက်စား၍ ခံစားရပေရာ၏။ အသင်သည်ထိုကံ၏ အကျိုးကို မျက်မှောက် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အတ္တဘော၌ သာလျှင် ခံစားရလေဘိသည်” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အင်္ဂုလိ မာလမထေရ်သည် ဆိတ်ကွယ်ရာသို့ကပ်၍ တယောက်တည်း တည်းကိန်းအောင်းပြီး ကာလဝိမုတ္တိချမ်းသာကို ခံစား တော်မူ၏။ ထိုအခါ၌

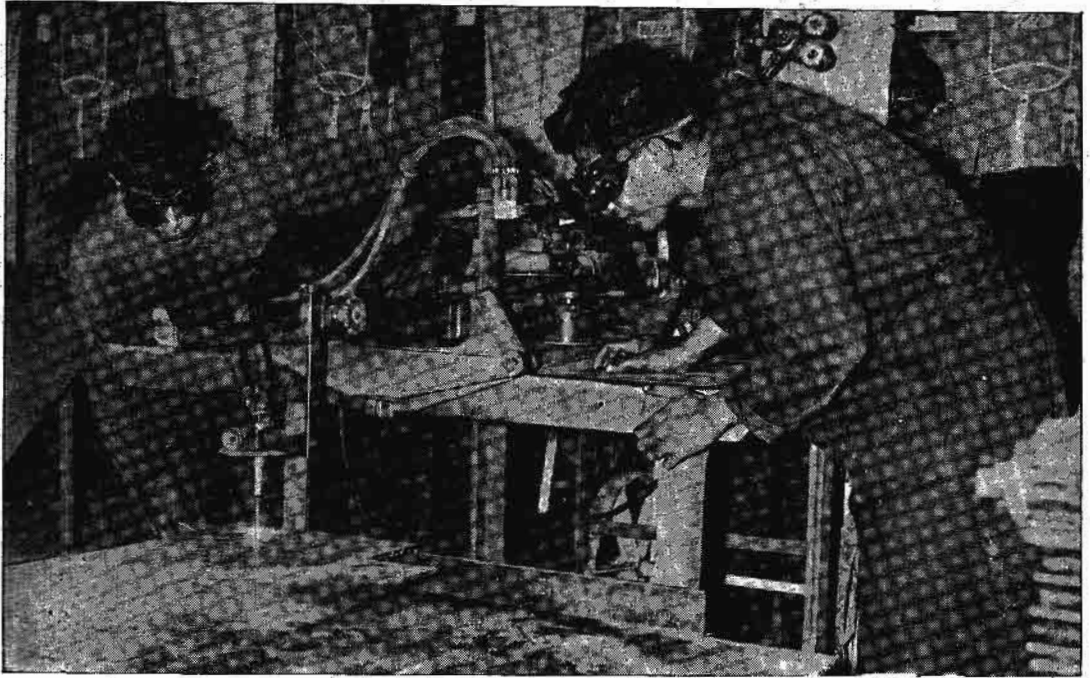
ယောပုဗ္ဗေဝ ပမဇ္ဇိတွာ၊ ပစ္စာသော နပ္ပမဇ္ဇတိ
 သောမံလောကံ ပဘာသေတိ၊ အဗ္ဘာမုတ္တောဝစန္ဒိမာ
 ဟူသောဥဒါန်းကို ကျူးရင့်တော်မူပြီးနောက် ခန္ဓာကမ္မဇရုပ် အကြွင်းမဲ့ချုပ်သောနိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူ၏။

အင်ဂျင်နီယာပညာ။ ။ အင်ဂျင်နီယာ ပညာသည် ရှေးကသီးခြားပညာ တရပ် အနေဖြင့် မတည်ရှိခဲ့ပေ။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း နှစ်ရာ၊ သုံးရာခန့်ကမှ စ၍ ထူးထူး ခြားခြား ထွန်းကားတိုးတက်လာသော ပညာရပ် ဖြစ်လေ သည်။ သမိုင်းဆရာအချို့က ထိုပညာရပ်ကို ရှေးဂရိသိပ္ပံ ပညာရှင်ကြီး အားခီးမီးဒီးလက်ထက် (ဘီစီ ၂၇၂ - ၂၂၂ ခု နှစ်) မှ စ၍ ဖြစ်ထွန်းလာခဲ့သည် ဟုဆိုကြ၏။ အချို့ကမူ ဣတာလျံလူမျိုး သိပ္ပံပညာရှင်ကြီး လီယိုနာဒို ဒါ ဗင်းချို လက်ထက် (အေဒီ ၁၄၇၂-၁၅၂၉ ခုနှစ်) ကျမှ၊ သို့မဟုတ် ဣတာလျံ ပညာရှိကြီးဖြစ်သော ဂယ်လီလေအို လက်ထက် (အေဒီ ၁၅၆၄-၁၆၄၂ ခုနှစ်) ကျမှ ပေါ်ပေါက်ထွန်းကား လာခြင်း ဖြစ်သည် ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုပညာရှိကြီးတို့သည် စစ်မက်ဖြစ်ပွားချိန်တွင် မိမိတို့၏ထက်မြက်လှသော ပင်ကိုယ် ဉာဏ်ဖြင့် သူမတူအောင် ဆန်းပြားသော ထိုးစစ်ခံစစ် ဆင်စ ရာ လက်နက်ပစ္စည်း အမျိုးမျိုးကို တီထွင်ပေးခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ် ကြီးများ ဖြစ်ပေသည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေ ၁၇ ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်းလောက်မှစ၍ ခေတ်မှီသည့် အင်ဂျင်နီယာပညာ စတင်ထွန်းကားလာသည်ဟု ယူဆလျှင် သင့်လျော်မည် ဖြစ်ပေသည်။

၁၆၆၀ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌ ပြည်သူအများနှင့် သက်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းများကို စတင်ပြုလုပ်ခဲ့ရာ၊ ထိုလုပ် ငန်းများတွင် ပါရစ်မြို့တော်အရောက် ဖောက်သည့်လမ်း မကြီးများလည်း ပါဝင်သည်။ မြေထဲပင်လယ်နှင့် အတ္တ လန္ဒီတ်သမုဒ္ဒရာကို ဆက်သွယ်ထားသော မိုင်ပေါင်း ၁၅၀ ရှည်သည့် လန်းဂျီဒေါ့တူးမြောင်းကို ၁၆၆၆ ခုနှစ်တွင် စတင်တူးဖောက်၍ ၁၆၈၀ ခုနှစ်တွင် အပြီးသတ်ခဲ့သည်။ ထိုရာစုနှစ်အတွင်းမှာပင် အင်ဂျင်နီယာ ပညာသင်ကျောင်း များလည်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့လေသည်။

အင်ဂျင်နီယာပညာတွင် ဓာတုအင်ဂျင်နီယာ၊ လျှပ်စစ် အင်ဂျင်နီယာ၊ ရေအား အင်ဂျင်နီယာ၊ သင်္ဘောကြီး ဇင် ဂျင်နီယာ၊ စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ၊ သတ္တုတူး အင်ဂျင်နီယာ၊

စက်မှု အထက်တန်း ကျောင်းသားများသည် စာရာနှင့်အတူ အင်ဂျင်နီယာအတတ်ကို လက်တွေ့လုပ်ကိုင် သင်ယူကြရသည်။

ကျန်းမာသန့်ရှင်းရေး အင်ဂျင်နီယာ၊ ပညာရေး အင်ဂျင်နီယာ စသည်ဖြင့် သီးခြားခွဲထားနိုင်သော ပညာရပ် အများ ရှိသော်လည်း တခုနှင့်တခုသည် မှီခိုဆက်သွယ်လျက် ရှိကြသဖြင့် တိကျစွာခွဲခြားရန်မှာ အလွန်ပင် ခဲယဉ်းပေသည်။

အင်ဂျင်နီယာပညာဆိုသည်မှာ အတိအကျ ပြောရလျှင် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာအတွက် ဖြစ်စေ၊ မြို့ပြဆိုင်ရာ အတွက်ဖြစ်စေ တည်မြဲ၍သော်၎င်း၊ ရွေ့ရှား၍သော်၎င်း နေမည်ဖြစ်သော အဆောက်အအုံ၊ သို့မဟုတ် စက်ကရိယာများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သိပ္ပံနည်းကျကျင့်ကြံစဉ်ခြင်း၊ ရေးဆွဲခြင်း၊ တီထွင်ခြင်း အပြင် စရိတ်သက်သာစွာ ခုတ်ခမောင်းခြင်းတို့ အကျုံးဝင်သည့် အတတ်ပညာရပ် ဖြစ်လေသည်။ အင်ဂျင်နီယာ ဆရာတို့သည် သိပ္ပံပညာရပ် အသီးအသီးမှ အချက်အလက် အစိတ်အပိုင်းများကို လူတို့၏ အသုံးအဆောင် အဖြစ်သို့ရောက်အောင် ဖန်တီးပေးရပေသည်။ ပမာအားဖြင့် ဘူမိဗေဒမှ သတ္တုတွင်းအင်ဂျင်နီယာ ပညာကို ဖြစ်စေ သက်သို့၊ ဓာတုဗေဒမှ သတ္တုဆိုင်ရာ အင်ဂျင်နီယာပညာနှင့် ကျန်းမာသန့်ရှင်းရေးအင်ဂျင်နီယာ ပညာများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ မကြွင်းနစ်ပညာသည် အဆောက်အအုံ အင်ဂျင်နီယာပညာနှင့် လျှပ်စစ်အင်ဂျင်နီယာ ပညာတို့၏ အခြေခံဖြစ်၏။ သင်္ချာနှင့် ရူပဗေဒတို့သည် အင်ဂျင်နီယာပညာရပ် ထုလုပ်တွင် မရှိမဖြစ်အောင် အရေးကြီးကြပေသည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် သိပ္ပံပညာသည် လိုအပ်သည့်အချက်

အလစ်များ ထွက်ပေးရာဌာနဖြစ်၍ အင်ဂျင်နီယာပညာမှာ ရိုးရိုးသိပ္ပံပညာကို လူတို့အတွက် အကျိုးရှိ အသုံးကျအောင် ပြုလုပ်ပေးသည့် အတတ်ပညာပင် ဖြစ်လေသည်။

သိပ္ပံပညာဖက်တွင် မည်မျှပင် တိုးတက်လင်ကစား အင်ဂျင်နီယာပညာဖက်၌ ယခုလောက်တိုးတက်မှု မရှိသေးပါက မော်တော်ကား၊ ပီးရထား၊ မီးသင်္ဘော၊ လေယာဉ် ပျံစသည်တို့ကို ယခုထက်တိုင် မြင်နိုင်ကြဦးမည် မဟုတ်ချေ။ ပနားမားတူးမြောင်းကဲ့သို့သော မြောင်းကြီးများနှင့် တကွ ရေကာတာကြီးများ၊ တန်တားကြီးများ၊ ဥမင်လိုက်ခေါင်းကြီးများ၊ မိုးမျှော်တိုက်ကြီးများ (မိုးထိုးအောင် မြင့်မားသော တိုက်ကြီးများ)၊ ရေငုပ်သင်္ဘော၊ ရေဒီယို စသော ကမ္ဘာ့အံ့ဖွယ် အသွယ်သွယ်တို့လည်း ပေါ်ပေါက်ကြဦးမည် မဟုတ်ချေ။ စစ်ဖက်ကိစ္စတွင် တော်ပီဒိုအစ အက်တစ်ဗုံး အဆုံးရှိသော လက်နက်ဆန်းအမျိုးမျိုးပေါ်ပေါက်နိုင်ခဲ့ခြင်း မှာလည်း တိုးတက်ရင်း တိုးတက်ဆဲဖြစ်သော ခေတ်သစ် အင်ဂျင်နီယာပညာ၏ ကျေးဇူးပင်ဖြစ်ပေသည်။ ယခုလည်း တယ်လီဗစ်ရှင်း၊ ရေဒါ၊ ဂျက်လေယာဉ်ပျံ၊ တုန်းပျံ စသည်တို့ကို တီထွင်အောင်မြင်နေရုံမက၊ လူသိသွားနိုင်သည့်တုန်းပျံကိုပင် ကြံစည်စမ်းသပ်အောင်မြင်ခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ ယခုပင် ဤမျှ ဆန်းကြယ်တိုးတက်လျက်ရှိသော အင်ဂျင်နီယာ ပညာသည် အနာဂတ်ကာလ၌ မည်မျှလောက် တိုးတက်ဦးမည်ကို မည်သူမျှ အတိအကျ ခန့်မှန်းနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။

www.burmeseclassic.com

အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်

အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်။ ။ အင်ဒီးယန်း လူမျိုးတို့၏ ဒေသဟု အဓိပ္ပါယ်ရသော အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်ကို “ဟူးဇီးယားပြည်နယ်” ဟု လည်း ခေါ်သည်။ ထိုပြည်နယ်သားများကို ဟူးဇီးယားများဟုခေါ်သည်။ အဘယ်ကြောင့် ဤအမည်တွင်သည်ကို အတိအကျမသိရသော်လည်း တောင်ပေါ်သားများဟု အဓိပ္ပါယ်ရသော “ဟူးဇား” ဆိုသည့် ဆက်ဆွန်စကားလုံးမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ဆိုသော် ဖြစ်နိုင်သည်။

အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုဝင် အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်သည် အရှေ့မြောက်အလယ်ပိုင်းနယ်စုများတွင် ပါဝင်သည်။ ထိုပြည်နယ်၏ မြောက်ဖက်တွင် မစ်ရှီဂန်ပြည်နယ်နှင့် မစ်ရှီဂန်ရေအိုင်၊ အရှေ့ဖက်တွင် အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်၊ တောင်ဖက်တွင် ကင်တပ်ကီပြည်နယ်၊ အနောက်ဖက်တွင် အီလီနွိုင်းပြည်နယ်တို့ အသီးအသီးရှိသည်။ ထိုပြည်နယ်၏ အကျယ်အဝန်းမှာ ၃၆,၂၉၁ စတုရန်းမိုင်ရှိသည်။ လူဦးရေမှာ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေစာရင်းအရ ၅,၃၁၆,၀၀၀ ယောက်ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ၏ ၉၆ ရာခိုင်နှုန်းသည် လူဖြူများဖြစ်၍ ကျန်ရာခိုင်နှုန်းမှာ နီးဂရိုလူမျိုးများဖြစ်သည်။

ကနေဒါနိုင်ငံဖက်မှ ဆင်းလာ၍ ကြေးနီတွင်းရှာရန်၎င်း၊ ဖိစိတ်သမ္မုဒ္ဒရာဖက်သို့ ရေလမ်းရှာရန်၎င်း ၁၆၅၀ ပြည့်နှစ်ခန့်လောက်က ရောက်လာကြသည့် ပြည်သူ့နယ်စပ် ရွာဖွဲ့သူများသည် အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်သို့ ရှေးဦးစွာ

ရောက်ရှိလာကြသည်။ ၁၆၅၅ ခုနှစ်က ဖားသားမားကက်ဦးစီးသည့် ဂျက်ဇူးအစ် သာသနာပြုအဖွဲ့သည် မစ်ရှီဂန်အိုင်အနီး သဲခဲများကို ပြတ်ကျော်ရောက်ရှိခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ရသည်။ ၁၆၇၉ ခုနှစ်တွင် လာဆီ ဆိုသူ ပြင်သစ်လူမျိုးတဦးသည် စိန်ဂျိုးဇက်နှင့် ကန်ကားကီး မြစ်ဝှမ်း တလျှောက် လိုက်၍ အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်တွင် နှစ်ပေါင်း များစွာ လှည့်လည်စူးစမ်းရှာဖွေခဲ့တူးလေသည်။

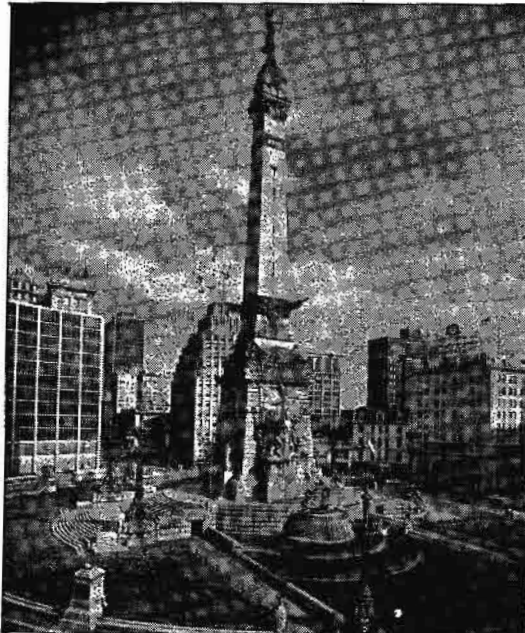
နယ်သစ် စူးစမ်းရှာဖွေသူများနောက် ပြင်သစ် သားမွေးကုန်သည်များ ရောက်ရှိလာကာ စိန်ဂျိုးဇက်မြစ်ဝဖတ်ရပ်မြစ်နှင့် မောမီးမြစ်ဝှမ်းများတလျှောက် အခြေချ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၇၂၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် ပြင်သစ်တို့သည် ယခုဖွဲ့ဝိုင်းမြို့နေရာနှင့် အခြားနေရာနှစ်ခုတွင် ခံတပ်များတည်သည်။ ပြင်သစ် သားမွေး ကုန်သည်များသည် အင်္ဂလိပ်ကုန်သည်များနှင့် အပြိုင် ရောင်းဝယ်ကြရာ ၁၇၆၃ ခုနှစ် ပဲရစ်စာချုပ်အရ နောက်ဆုံးတွင် ယခု အင်ဒီးယားနားပြည်နယ် တည်ရှိရာ ဒေသတိုက်ကို အင်္ဂလိပ်တို့ လုံးဝလက်ဝါးကြီးအုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အင်္ဂလိပ်တို့သည် ၁၇၇၇ ခုနှစ်ကျမှ ဖွဲ့ပင်ဆင်းသို့ ဝင်ရောက် နေထိုင်ကြလေသည်။ အရှေ့ပိုင်း ကိုလိုနီနယ်များသည် အင်္ဂလိပ်တို့ လက်အောက်မှ လွတ်လပ်ရေး ရသွားသောအခါ တောင်ဖက်နှင့် အရှေ့ဖက် ကိုလိုနီနယ်များမှ လယ်သမားများသည် အင်ဒီးယားနားနယ်၌ လာရောက် အခြေစိုက်လုပ်ကိုင်စားသောက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အင်ဒီးယန်းလူမျိုးများ၏ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းကို မကြာခဏ ခံကြရသည်။ ၁၈၁၃ ခုနှစ် တင်း တိုက်ပွဲအပြီးတွင်မှ အမေရိကန်လူမျိုးတို့သည် အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတို့အား အပြီးအပိုင် နှိမ်နင်းနိုင်ခဲ့သည်။

၁၈၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် အင်ဒီးယားနားနယ်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွင်းသို့ တဆဲကိုးခုမြောက် ပြည်နယ်အဖြစ် ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်၏ မြေမျက်နှာပြင်သည် နိမ့်၍ ပြန့်ပြူးသည်။ တောင်ဖက်နှင့် အနောက်ဖက်သို့ အနည်းငယ်နိမ့်ဆင်းသွားသည်။ ပြည်နယ်၏ မြောက်ပိုင်း တောင်ကုန်းနှင့် အိုင်ဒေသသည် ထင်ရှားသော အပန်းဖြေစခန်းဒေသဖြစ်သည်။ ထိုဒေသသည် မြေဩဇာလည်း ကောင်းမွန်သည်။ ကလူမက်စကီဒေသသည် ဤအပိုင်း၌ ပါဝင်သည်။

အလယ်ပိုင်းလွင်ပြင်ဒေသသည် အိုဟိုင်းအို ပြည်နယ်မှ နီဗရင်စကပြည်နယ်အထိ ကျယ်ပြန့်သော ပြောင်းစိုက်ပျိုးရေးဒေသတွင် အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေး အကြီးအကျယ် ဖြစ်ထွန်းသည်။

တောင်ဖက် တောင်ကုန်းနှင့် မြေနိမ့်ဒေသတွင် သောင်ကုန်းများ ရှိသည်။ နာမည်ကျော် အင်ဒီးယားနားထုံးကျောက်၊ ရေခဲနှင့် ကျောက်မီးသွေးများ ထွက်သည်။

အင်ဒီးယားနားပိုလစ်မြို့မှ ၂၈၄ ပေမြင့်သော စစ်သည်တော်အထိမ်းအမှတ်ကျောက်တိုင်

အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်၏ ငါးပုံ လေးပုံခန့်ကို ဝဗတ်ရ မြစ်နှင့် ယင်း၏ မြစ်လက်တက်များ၊ ဝိုက်မြစ်၊ အဲမြစ်၊ မစ္စတန်နီးဝါးမြစ်၊ တစ်ပါးကနူးမြစ်၊ မောမီးမြစ်၊ စိန်ဂျီးဇက် မြစ်၊ ကန်ကာကီးမြစ်နှင့် အိုဟိုင်းအိုမြစ်တို့ ဖြတ်သန်းစီးဆင်း ကြသည်။ သို့ရာတွင် မည်သည့်မြစ်ကြောင်းမျှ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေးအတွက် သွားလာရန်အသုံးမဝင်ချေ။ အင်ဒီး ယားနား ပြည်နယ်တွင် ရေအိုင်ပေါင်းလည်း တထောင် ကျော်ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် မြောက်ဖက်ပိုင်းတွင် ပို၍ များသည်။

အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်၏ ရာသီဥတုသည် မပြင်းထန် ချေ။ ဆောင်းရာသီတွင် ဖာရင်ဟိုက် ၃၁ ဒီဂရီရှိ၍ နွေရာသီ တွင် ဖာရင်ဟိုက် ၇၆ ဒီဂရီရှိသည်။ သို့ရာတွင် တောင်ပိုင်း နှင့် မြောက်ပိုင်း အပူအအေးချိန် ကွာသည်။ တောင်ပိုင်း သည် မြောက်ပိုင်းထက် ပို၍ပူသည်။ တနင်္ဂနွေအတွက် ပျမ်း မျှမိုးရေချိန်သည် ၄၃ လက်မဖြစ်၍ မစ်ရှီဂန်အိုင်ဖက်တွင် ၃၅ လက်မခန့် ရွာပြီးလျှင် တောင်ဖက် အိုဟိုင်းအိုမြစ်ဖက် တွင် ၄၆ လက်မ ရွာသည်။

အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်သည် မြေဩဇာကောင်းသဖြင့် ထင်ရှားသည်။ ကျောက်မီးသွေးသည် အင်ဒီးယားနား ပြည်နယ်တွင် အများဆုံးထွက်သော တွင်းထွက်ပစ္စည်းဖြစ် သည်။ ဒုတိယ အကျော်ကြားဆုံး တွင်းထွက် ပစ္စည်းမှာ ထုံးကျောက်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ အစိုးရ အဆောက်အအုံကြီးများကို အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်ထွက် ထုံးကျောက်များနှင့် ဆောက်သည်ကများသည်။ ထိုပြင် အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်သည် ကြွေထည်ပစ္စည်းထွက်သည့် ထိပ်တန်းပြည်နယ်များတွင် အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ကြွေ ထည်လုပ်သော ရွှံ့စေးကို ပြည်နယ်၏ အနောက်အလယ် ပိုင်းဒေသတွင် ရရှိသည်။ အခြားထင်ရှားသော တွင်းထွက် ပစ္စည်းများမှာ ရေနံ၊ သဲ၊ ကျောက်စရစ်တို့ ဖြစ်သည်။

အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်သည် ဒွါဒေသမြောက် အငယ် ဆုံးပြည်နယ်ဖြစ်သော်လည်း လယ်ယာထွက်ပစ္စည်းမှ ဝင်ငွေ အများဆုံးရရှိသော အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု ပြည်နယ် များတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဝင်ငွေ အများဆုံးရသော အသီးအနှံမှာ ပြောင်းဖူးဖြစ်သည်။ အခြား ထင်ရှားသော ထွက်ကုန် သီးနှံများမှာ ပဲကျတ်ပျဉ်၊ ဂျုံ၊ မြင်းစားဂျုံ၊ ဆေးရွက်၊ ရိုင်းစပါး၊ ပန်းသီးနှင့် မက်မုန်သီးတို့ဖြစ်ကြသည်။

အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်တွင် စက်မှုလုပ်ငန်း အမျိုးစုံ လုပ်ကိုင်သည့်အနက် သံနှင့် သံမဏိထည်များကို အကြီး အကျယ် လုပ်ကိုင်သည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် ပင်ဆီလဗေးနီးယားနှင့် အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်များ နောက် သံမဏိလုပ်ငန်း အကြီးအကျယ်ဆုံး လုပ်ကိုင်သော ပြည်နယ် ဖြစ်သည်။ လိတ်ကောင်တီမှ ကလူမက် စက်မှုဒေသတွင်

အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်၏ သံမဏိစက်ရုံကြီးများ တည်ရှိ သည်။ ထိုဒေသရှိ ဂယ်ရီမြို့နှင့် အရှေ့ ရှိကားရိုးမြို့များမှ သံမဏိစက်ရုံများသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အကြီးဆုံးသံမဏိစက်ရုံ များတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ လိတ်ကောင်တီရှိ ဝိုက်တင် ဒေသတွင်လည်း ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အကြီးဆုံး ရေနံချက်စက်ရုံ ကြီး ရှိသည်။ အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်မှ မော်တော်ကား များလည်း ထုတ်လုပ်သည်။ အင်ဒီးယားနားပိုလစ်မြို့နှင့် ဆောက်ဗင်းမြို့များ၌ မော်တော်ကားထုတ်လုပ်သော စက်ရုံ များ ရှိသည်။ မစ်ရှီဂန်အိုင် ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက်ဒေသ သည် ကမ္ဘာပေါ်၌ အကြီးကျယ်ဆုံးသော စက်မှုလက်မှု ဒေသများတွင် အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

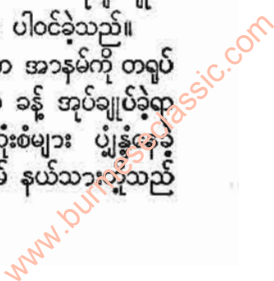
အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်၏မြို့တော်မှာ အင်ဒီးယားနား ပိုလစ်မြို့ ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် သန်ကောင်စာရင်း အရ အင်ဒီးယားနားပိုလစ်မြို့၏ လူဦးရေသည် ၇၄၅,၇၃၉ ယောက်ဖြစ်သည်။ အင်ဒီးယားနားပိုလစ် မြို့တော်သည် ပြည်နယ်၏ အလယ်ဗဟို တည့်တည့်တွင် တည်ရှိသည်။ ကူးသန်းသွားလာရေးအတွက် လွယ်ကူသော ရေကြောင်း လမ်းပေါ်တွင် မဟုတ်သည့် အမေရိကန်မြို့ကြီးများအနက် အင်ဒီးယားနားပိုလစ်မြို့သည် ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သည်။ အင်ဒီးယားနားပြည်နယ်၏ အခြား ထင်ရှားသော မြို့ကြီး များမှာ ဂယ်ရီမြို့ (လူဦးရေ ၁၇၀,၃၂၁)၊ ဖိုဝိုင်းမြို့ (လူ ဦးရေ ၁၆၁,၇၇၆)၊ အိဗစ်ဗေးမြို့ (လူဦးရေ ၁၄၁,၅၄၃) ဆောက်ဗင်းမြို့ (လူဦးရေ ၁၃၂,၄၄၅) တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အင်ဒီချိုင်းနားပြည်

အင်ဒီချိုင်းနား ပြည်သည် တောင်ပိုင်း တရပ်ပင်လယ်ထဲသို့ ထိုးထွက်နေသည့် အင်ဒီ ချိုင်းနား ကျွန်းဆွယ်၏ အရှေ့ပိုင်း ဖြစ်သည်။ အနောက် ဖက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ မြောက်ဖက်တွင် တရပ် ပြည်သူ့သမ္မတ နိုင်ငံတို့နှင့် ထိစပ်လျက် ရှိသည်။ အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် ၂၈၀,၅၆၈ စတုဂံရန်းမိုင်ရှိ၍ ၁၉၇၂ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေစာရင်းအရ လူဦးရေ ၅၁,၆၉၉,၀၀၀ ရှိ သည်။ ယခု ကမ္ဘောဇ၊ လောနှင့် (မြောက် နှင့် တောင်) ဗီယက်နမ် နိုင်ငံများ တည်ရှိရာဖြစ်သည်။

အင်ဒီချိုင်းနား ပြည်ကို နှစ်ပေါင်း ၆၀ ခန့်လောက် ပြင်သစ်တို့ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခဲ့သဖြင့် ပြင်သစ်ပိုင် အင်ဒီချိုင်း နားပြည် ဟုပင် အခေါ်များသည်။ ပြင်သစ်လက်အောက် ခံ အင်ဒီချိုင်းနားပြည်တွင် ကမ္ဘောဇ၊ လော၊ ကိုချင်ချိုင်း နား၊ အာနမ်နှင့် တုန်ကင်ပြည်နယ်များ ပါဝင်ခဲ့သည်။

ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ခန့်က အာနမ်ကို တရပ် တို့ တိုက်ခိုက်သိမ်းယူ၍ အနှစ် ၁,၀၀၀ ခန့် အုပ်ချုပ်ခဲ့ရာ ယခုတိုင် တရပ်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများ ပျံ့နှံ့နေခဲ့ သည်။ ခရစ်နှစ် ၉၀၀ ခန့်တွင် အာနမ် နယ်သားတို့သည်

အင်ဒိုချိုင်းနားပြည်

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ

စည်းလုံးညီညွတ်စွာ တရပ်တို့အား တိုက်ထုတ်ခဲ့၍ ယခု ဗီယက်နမ်နှင့် လော ဟု ခေါ်တွင်သော ဒေသများကိုပါ သိမ်းပိုက် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ၁၆၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ ရောမကက်သလစ်သာသနာပြုအဖွဲ့ အင်ဒိုချိုင်းနားသို့ ရောက်လာကြသည်။ သို့ရာတွင် အာနမ်တရင်က ခရစ်ယန် သာသနာပြုများအား နှင်ထုတ်ခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းများပြုခဲ့သဖြင့် ပြင်သစ်နှင့်စပိန်ရေတပ်များ ပူးပေါင်း၍ ၁၈၅၈ ခုနှစ်တွင် အင်ဒိုချိုင်းနား တောင်ပိုင်းကို တိုက်ခိုက်ကြသည်။ နောက် တနှစ်တွင် ဆိုင်ဂွန်မြို့ကို ပြင်သစ်တို့ သိမ်းပိုက်လေသည်။ (ဆိုင်ဂွန်မြို့ — လည်းရှူ။)

၁၈၉၃ ခုနှစ်တွင် အင်ဒိုချိုင်းနားတနိုင်ငံလုံးကို ပြင်သစ်တို့ သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံကို ပြည်နယ်ငါးခု ခွဲလိုက်၏။ ကမ္ဘောဇ၊ လော၊ ကိုချင်ချိုင်းနား၊ အာနမ်နှင့် တုန်ကင် ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ကိုချင်ချိုင်းနားမှာ ကိုလိုနီဖြစ်၍ ကျန်လေးနယ်မှာ ဒေသဆိုင်ရာ အကြီးအကဲများ အုပ်ချုပ်ရသော အစောင့်အရှောက်ခန့်အပ်များ ဖြစ်လေသည်။ ပြင်သစ်တို့က ထိုနယ်အားလုံးကို အုပ်ချုပ်ရန် ဘုရင်ခံချုပ်တဦး ခန့်ထားခဲ့သည်။

အင်ဒိုချိုင်းနားပြည်သည် ပြင်သစ်တို့၏ ပင်လယ်ရပ်ခြား ပိုင်နက်များတွင် အဖိုးအတန်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ပြင်သစ် ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရာ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် ပြင်သစ်ဆန့်ကျင်ရေး ကွန်မူနစ် အဖွဲ့ဝင်များ အထူး အောင်မြင်လျက် ထိုလှုပ်ရှားမှုများကို ကြီးကိုင်ခဲ့သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ဖြစ်၍ ပြင်သစ်ကို ဂျပန်က နိုင်လျက်ရှိစဉ် အင်ဒိုချိုင်းနား ပြည်ကိုလည်း ဂျပန်တို့က သိမ်းပိုက်လိုက်ကြသည်။ ဂျပန်တို့သည် ကိုချင်ချိုင်းနား၊ တုန်ကင်နှင့် အာနမ်ပြည်နယ်များကို ပေါင်း၍ ဗီယက်နမ်ပြည်ဟု မှည့်ခေါ်ကာ အာနမ်ကေရာဇ် ဗာအိုဒါ အိကို ရုပ်သေးဘုရင်အဖြစ် တင်မြှောက်လိုက်သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ အင်ဒိုချိုင်းနားပြည်တွင် ကမ္ဘောဇ၊ လောနှင့် ဗီယက်နမ် ဟူ၍ နိုင်ငံသုံးနိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ (ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ၊ လောနိုင်ငံ၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ — လည်းရှူ။)

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီး၍ ဂျပန်တို့လက်နက်ချသော အခါ ပြင်သစ်တို့ကလည်း ပြန်လည် ထိန်းသိမ်းနိုင်သည့် အခြေအနေမရှိသေးသဖြင့် ကွန်မူနစ် ဗီယက်မင်းအဖွဲ့ ခေါင်းဆောင် ဟိုချီမင်း၏ ဗီယက်မင်းတပ်များက အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာများကိုသိမ်းပိုက်ကာ အင်ဒိုချိုင်းနားပြည် တခုလုံးမှ ပြင်သစ်တို့ကို မောင်းထုတ်ရန် ကြိုးစားသည်။ (ဟိုချီမင်း — လည်းရှူ။) တိုက်ပွဲပေါင်းများစွာလည်းဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘောဇ၊ လောနှင့် ဗီယက်နမ် နိုင်ငံတို့ကို ပြင်သစ်သမဂ္ဂအတွင်း လွတ်လပ်သော နိုင်ငံများအဖြစ် ပြင်သစ်တို့က အသိအမှတ်ပြုသည်။ သို့ရာတွင် အင်ဒိုချိုင်းနား

နားတိုက်ပွဲကား မပြီးဆုံးခဲ့ချေ။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်တို့က အင်ဒိုချိုင်းနား တနိုင်ငံလုံးကို လုံးဝ လွတ်လပ်ရေး ပေးလိုက်သောအခါ တိုက်ပွဲပြီးဆုံးသွားလေသည်။ ထိုအခါမှစ၍ အင်ဒိုချိုင်းနားပြည် ဟူသော အမည်ပျောက်၍ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ၊ လောနိုင်ငံ၊ မြောက်ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ တောင်ဗီယက်နမ်နိုင်ငံဟူ၍ သီးခြား လွတ်လပ်သော နိုင်ငံများပေါ်ပေါက်လာသည်။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ။ ။ အင်ဒိုနီးရှား သမတနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်နှင့် ဩစတြေးလီးယားတိုက် အကြား၌ တည်ရှိနေသော ကျွန်းကြီးငါးကျွန်းနှင့် ကျွန်းငယ် ၃,၀၀၀ ခန့် ပါဝင်သည့် နိုင်ငံကြီးဖြစ်သည်။ အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၉၅° မှ ၁၄၁° အထိ မိုင်ပေါင်း ၃,၃၀၀ ကျယ်၍ မြောက်လတ္တီတွဒ် ၆° မှ တောင်လတ္တီတွဒ် ၁၁° အထိ မိုင်ပေါင်း ၃,၃၀၀ ရှည်သည်။ စုစုပေါင်း အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၇၃၇,၈၅၅ ကျယ်ဝန်းသည်။ တောင်တရပ်ပင်လယ်က မြောက်ဖက်မှ၎င်း၊ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာက မြောက်နှင့် အရှေ့ဖက်မှ၎င်း၊ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာက တောင်နှင့်အနောက်ဖက်မှ၎င်း ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် ပါဝင်သော ကျွန်းကြီးများမှာ ဆူမတြားကျွန်း (၁၆၅,၆၁၃ စတုရန်းမိုင်) ဗော်နီယိုကျွန်း၏ ၇၂ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သော ကလီမင်တန်ပြည်နယ် (၂၀၈,၂၈၆ စတုရန်းမိုင်)၊ မဒူရာကျွန်းအပါအဝင် ဂျားဗားကျွန်း (စတုရန်းမိုင် ၅၂,၁၆၀)၊ စုလဝေဆီကျွန်း (ရှေးက စဲလီဗီး ဟု ခေါ်သည်။ စတုရန်းမိုင် ၇၃,၁၆၀)၊ နယူးဂင်းနီကျွန်းမှ

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ တည်နေရာပြမြေပုံ

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဂျားဗားကျွန်းရှိ ဗောဓေရာဇဝေ စေတီကြီးတွင် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဆိုင်ရာ ပန်းတမော့လက်ရာများကို တွေ့ရသည်။

အနောက် အိရိယန်ပြည်နယ် (တာနာတီကျွန်း-ပိုလပ်ကပ် အပါအဝင် ၁၁၅,၈၆၁ စတုရန်းမိုင်) တို့ဖြစ်သည်။ အခြား ကျွန်းငယ်များမှာ ဗာလီကျွန်း၊ လွမ်ပော့ကျွန်း၊ တီမော် ကျွန်း၊ဆမ်ပန်ကျွန်း၊ ဆမ်ဗဝကျွန်း၊ ဖလိုးကျွန်း၊ အမ်ပိုင်နာ ကျွန်း၊ အရိုးကျွန်း၊ ဗုရုကျွန်း၊ စီရမ်ကျွန်း၊ ဟာလမာဟီရာ ကျွန်း၊ တနင်ဗာကျွန်း စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

အင်ဒိုနီးရှား တနိုင်ငံလုံးတွင် ၁၉၇၂ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေ အရ လူဦးရေ ၁၂၀,၄၀၀,၀၀၀ ယောက် ရှိသည်။ ဂျားဗား၊ လွမ်ပော့နှင့် ဗာလီကျွန်းတို့တွင် လူဦးရေ အထူထပ်ဆုံး ဖြစ်သည်။ တနိုင်ငံလုံး လူဦးရေ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံသည် မဇ္ဈရာ ကျွန်း အပါအဝင် ဂျားဗားကျွန်း၌ နေထိုင်ကြသည်။ လူဦးရေအားလုံး၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် အစ္စလာမ်အယူဝါဒ ကို သက်ဝင်ယုံကြည်သူများ ဖြစ်ကြသည်။ ကျန်လူဦးရေ အနက် ခရစ်ယန်အယူ ဝါဒီ လေးရာခိုင်နှုန်း၊ ဗုဒ္ဓဝါဒီ သုံး ရာခိုင်နှုန်း၊ ဟိန္ဒူ၊အယူဝါဒီ နှစ်ရာခိုင်နှုန်းကျော်ခန့်ရှိသည်။ အင်ဒိုနီးရှား တနိုင်ငံလုံးတွင် ဂျားဗားကျွန်းသည် လူဦးရေ များသလောက် စုံလည်းစုံသည်။ အင်ဒိုနီးရှား လူထုကို ယေဘုယျအားဖြင့် လူမျိုးကြီး လေးစု ခွဲနိုင်သည်။ တိုင်း

ရင်းသားအင်ဒိုနီးရှားလူမျိုးများ၊ တရုပ်လူမျိုးများ၊ အခြား အာရှတိုက်သားများ (အထူးသဖြင့် အာရပ်လူမျိုးများ)နှင့် ဥရောပတိုက်သား (အထူးသဖြင့် ဒိပ်ချလူမျိုးများ) ဖြစ်ကြ သည်။ တိုင်းရင်းသား အင်ဒိုနီးရှားလူမျိုးများ အနက် ဂျားဗားကျွန်းလူမျိုးသည် တဝက်ကျော် ပါဝင်သည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ ရုံးသုံးဘာသာမှာ ဗဟစအင်ဒိုနီးရှား ဘာသာ ဖြစ်သည်။

အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံထဲ၌ ပါဝင်သော ကျွန်းကြီးတိုင်း၌ လိုပင် အလယ်၌ တောင်တန်းကြီးများ ရှိသည်။ အင်ဒို နီးရှားနိုင်ငံ၏ အမြင့်ဆုံး တောင်များမှာ ဆူမတြားကျွန်းရှိ ၁၂,၄၆၁ ပေ မြင့်သော ကေရင့်စီတောင်၊ ကလီမင်တန် ပြည်နယ်ရှိ ပေ ၇,၄၆၀ မြင့်သော ဗူကစ် ရာယာတောင်၊ ဂျားဗားကျွန်းရှိ ၁၂,၀၃၈ ပေ မြင့်သော ဆီမေရတောင်၊ ဆူလာဝေဆီကျွန်းရှိ ၁၁,၃၁၈ ပေ မြင့်သော ရန်တေ ကုမ္ပိုလောတောင်၊အနောက်အိရိယန်ပြည်နယ်ရှိ ၁၆,၄၇၃ ပေ မြင့်သော ကားစတုဂံတောင် တို့ဖြစ်ကြသည်။ မီးတောင် များလည်း မြောက်မြားစွာ ရှိ၍ ယင်းတို့အနက် မီးကောင် ၇၀ ကျော်သည် မီးရှင်တောင်များ ဖြစ်သည်။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ

သမိုင်းမတင်မီခေတ်က ရှေးလူများသည် အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံ၌ နှစ်ပေါင်း ၅၀၀,၀၀၀ ခန့်က နေနိုင်ခဲ့ကြသည်ဟု သိပ္ပံပညာရှင်များက ယူဆကြသည်။ ၁၈၉၁ ခုနှစ်က ဒပ်ချ သိပ္ပံပညာရှင် ယူဂျင်း ဒူဗိုင်းသည် ဂျားဗားကျွန်း အလယ်ပိုင်းရှိ ထရိုနေး ဟူသော အရပ်တွင် ဦးခေါင်းခွံနှင့် အရိုးခွံများကို တွေ့ရှိရာ၊ သမိုင်းတွင် အလွန်ရှေးကျသော ဂျားဗားလူများ၏ ဦးခေါင်းခွံနှင့် အရိုး ဟုယူဆသည်။ အခြား တွေ့ရှိရသော အရိုးများနှင့် ဦးခေါင်းခွံများကလည်း ရှေးလူများ နေထိုင်သွားခဲ့ဘူးကြောင်း သက်သေခံသည်။

ခရစ်မပေါ်မီ နှစ် ၁၀၀ ခန့်က အိန္ဒိယနိုင်ငံ တောင်ပိုင်းမှ ပလ္လဝါလူမျိုး ကုန်သည်များသည် ရွက်သင်္ဘောများဖြင့် အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုများသို့ လာရောက် ကုန်ကူးကြသည်။ တကျွန်းမှတကျွန်းသို့ ရွှေ့၍လည်း တဖြည်းဖြည်း နယ်သစ်များကို ပျိုးထောင်ကြသည်။ ကျွန်းများပေါ်၌တွေ့သော တိုင်းရင်းသားများကိုလည်း ရွှေ့ပုတီး၊ ရွှေ့သွယ်ပျောင်း၊ ဆင်စွယ်ဘီး စသော အသုံးအဆောင်များကို ပေးကမ်းကာ မိတ်ဆွေဖွဲ့လျက် ရောနှောနေထိုင်ကြသည်။ ပလ္လဝါတို့သည် ရှေးဦးဆုံး ဆူမတြားကျွန်း၏ အရှေ့မြောက်ပိုင်း ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် စတင် နေထိုင်ကြသည်။ မကြာမီ ဆူမတြားကျွန်းအတွင်းရှိ ကုန်းမြေမြင့်များပေါ်တွင် သစ်တပ်မြို့ကလေးပေါင်း ရှစ်မြို့ခန့် တည်ထောင်နေထိုင်ကြသည်။ သစ်တပ်မြို့ဘဝမှ အုတ်မြို့ရိုးနှင့် မြို့ဝိုင်းကလေးများ ဖြစ်လာသည်။ ပလ္လဝါတို့သည် ပြာဟူဏဂိုဏ်းဝင် ဟိန္ဒူများဖြစ်ရာ သူတို့ ကိုးကွယ်သော ဟိန္ဒူဘုရားရှိခိုးကျောင်းများကိုလည်း တည်ဆောက်ကြသည်။

ဆူမတြားကျွန်း၌ကဲ့သို့ပင် ဂျားဗားကျွန်း၊ ဗော်နီယိုကျွန်းတို့၌လည်း ပလ္လဝါတို့ပင် စတင်အခြေတည်ကြသည်။ ဂျားဗားကျွန်းကို စတင်အခြေတည်သော ပလ္လဝါမင်းသည် အဇီသက ဟုအမည်တွင်သည်။ ပလ္လဝါတို့ ကောင်းစားတိုးတက်လာသော အေဒီလေးရာစုနှစ်မှ စ၍ ပလ္လဝါတို့သည် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို သက်ဝင်ကိုးကွယ်ကြသူများ ဖြစ်လာကြသည်။ အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းများပေါ်၌ အတည်တကျ နေသားတကျ ရှိလာသောအခါ ပကတိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးသစ် သဖွယ် ဖြစ်လာကြသည်။ ဆူမတြားတွင် သီရိဝိဇယအမည်ရှိသော နိုင်ငံသည် တန်ခိုးကြီးမား၍ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို ယုံကြည်သက်ဝင်သော နိုင်ငံဖြစ်လာသည်။ ထိုအချိန်ထိ ဂျားဗားနှင့် ဗော်နီယိုကျွန်းတို့တွင် နေကြသူတို့ကား ဟိန္ဒူအယူဝါဒများအဖြစ် စွဲမြဲနေကြလျက်ပင် ရှိ၏။

ဆူမတြားကျွန်းနှင့် ဂျားဗားကျွန်းသည် သက်ဝင်ကိုးကွယ်သည့် အယူဝါဒချင်း ကွဲပြားမက အမြတ်အစွန်းကြီးစွာ ရသော ကုန်သွယ်ရေးတွင်လည်း အပြိုင်အဆိုင် ဖြစ်၍ မသင့်မတင့် ဖြစ်လာလေသည်။ ဤသို့သောအခါတွင် ဂျားဗား

ကျွန်း၏ အနောက်ပိုင်းရှိ ပြာဟူဏဟိန္ဒူနယ်ပယ်များသည် စည်းလုံးညီညွတ်ခြင်း မရှိသဖြင့် ညီညွတ်၍ အင်အားတောင့်တင်းသော ဆူမတြားကျွန်း၏ ဩဇာခံအဖြစ်သို့ ရောက်သွားရလေသည်။ ထိုကြောင့် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒသည် ဂျားဗားကျွန်း အနောက်ပိုင်းဒေသသို့ ပြန့်သွားသည်။ သီရိဝိဇယနိုင်ငံ၏ အာဏာသည် ဂျားဗားကျွန်းမှ တဆင့် ဗော်နီယို၊ ဗော်မိုးဆား၊ ဖိလစ်ပိုင်အထိပင် ပြန့်သည်။ သို့ရာတွင် ဂျားဗားကျွန်း အရှေ့ပိုင်းကိုမူ မအောင်နိုင်ခဲ့ချေ။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံမှ ကချေသည်တဦး

၁၂၂၀ ပြည့်နှစ်သို့ ရောက်သော် သီရိသုရိနိုင်ငံ ဟူ၍ ထွန်းကားလာသည်။ ၁၂၆၈ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ သီရိသုရိနိုင်ငံတွင် ကာတ နဂရမင်း နန်းတက်သည်။ ထိုမင်းလက်ထက်တွင် သီရိသုရိနိုင်ငံသည် ကျယ်ဝန်းလာသည်။ မဒူရာကျွန်း၊ ဗာလီကျွန်း၊ အခြားကျွန်းငယ်များနှင့်တကွ ဆူမတြားကျွန်း တောင်ပိုင်းနယ်များသည် ဂျားဗားနိုင်ငံအောက်သို့ ရောက်လာလေသည်။ သီရိဝိဇယနိုင်ငံ၏ လက်အောက်ခံ နယ်ပယ်အများပင် ဂျားဗားနိုင်ငံကို ဦးညွတ်လာကြသည်။ ၁၂၅၅ ခုနှစ်တွင် ကာတ

www.burmeseclassic.com

နဂရမင်းသည် ကြီးစွာသော ဗိုလ်ပါတို့ကို စုရုံး၍ ဆူမကြား အနောက်ပိုင်းသို့ ချီတက်စေသည်။ ထိုအခိုက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ်လျက်နေသော ကုဗလေခန့်မင်းသည် ဂျားဗားနိုင်ငံသို့ သံတမန်များ စေလွှတ်၍ သစ္စာပေးလေသည်။ သစ္စာမခံသောကြောင့် ဂျားဗားနိုင်ငံကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လေသည်။ တရုတ်စစ်သည်တို့ အင်အားကြီးမားလှသောကြောင့် ပဌမသော် ဂျားဗားတို့ စစ်ရှုံးကြသည်။ ဉာဏ်အမြော်အမြင်ရှိသော ရာဒင်ဝိဇယ အမတ်ကြီးသည် တရုတ်စစ်ဗိုလ်တို့အား ပူးပေါင်း၍ စစ်ရပ်စဲရန် ကြံဆောင်ယင်း တဖက်မှလည်း မိမိပိုင် မဇ္ဈာပဟိတမြို့၌ စစ်သားများကို စုဆောင်းလေ့ကျင့်ပြီးလျှင် တရုတ်စစ်တပ်များအား ရှောင်တခင်ဝင်၍ တိုက်ခိုက်သည်တွင် တရုတ်တို့ တပ်ပျက်ဆုတ်ခွာရသည်။ ရာဒင်ဝိဇယပင် ဘုရင် ဖြစ်လာသည်။ ရာဒင်ဝိဇယမင်းလက်ထက်တွင် မဇ္ဈာပဟိတမြို့သို့ နေပြည်တော် ရွှေပြောင်းပြီးလျှင် နိုင်ငံကို ပြန်လည်ထူထောင်လေသည်။ နောက်မင်းများလက်ထက်တွင် ဂျားဗားနိုင်ငံသည် ပို၍ ထွန်းကားလာသည်။ ၁၅၅၀ ပြည့်နှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ဆူမကြားကျွန်း အလယ်ပိုင်းနှင့် မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်မှ အပ အခြားသော အရှေ့အာရှတောင်ပိုင်းဒေသများသည် မဇ္ဈာပဟိတနိုင်ငံအောက်သို့ ကျရောက်လာကြသည်။ ယခု အင်ဒိုနီးရှားသမတနိုင်ငံ၌ အသုံးပြုနေသော အနီနှင့်အဖြူရောင်ကြား အလံကို မဇ္ဈာပဟိတနိုင်ငံခေတ်က စတင်အသုံးပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

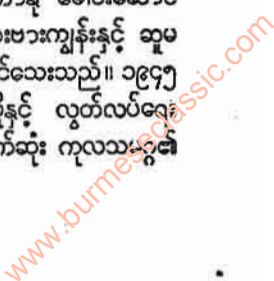
မဇ္ဈာပဟိတ နေပြည်တော်သည် အရှေ့တိုင်းသားတို့ ယဉ်ကျေးမှု အထက်တန်းကျကြောင်း သက်သေခံတရပ်ဖြစ်သည်။ အုတ်မြို့ရိုး ပတ်ဝိုင်းထားသော နေပြည်တော်အတွင်းတွင် ကျောက်သားဖြင့်သော်ငှား၊ အုတ်ဖြင့်သော်ငှား တည်ဆောက်ထားသော အစိုးရရုံးကြီးများ၊ မူးတော်မတ်တော်များ၏ အိမ်ကြီးများ၊ ပြည်သူတို့ စုဝေးရာဌာနများ၊ ဈေးကြီးများ၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး အားကစားကွင်းများမှာ ခမ်းနားမြိုင်ဆိုင်စွာ တည်ရှိလေသည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဆိုင်ရာနှင့် ဗြဟ္မဏဟိန္ဒူအယူဝါဒဆိုင်ရာ စေတီပုထိုးနှင့် တန်ဆောင်းကြီးများသည် အလွန် လှပဆန်းကြယ်လေသည်။ အဆန်းကြယ်ဆုံးမှာ ဗောဇေဗုဓော စေတီကြီးဖြစ်သည်။ (ဗောဇေဗုဓော - ၅။)

ခရစ်နှစ် ၁၅၀၀ ပြည့် ကျော်ကျော်ခန့်တွင် အင်ဒိုနီးရှားကျွန်းများသို့ ပါးရှင်းကုန်သည်များ ရောက်လာသည်မှစ၍ အစ္စလာမ်အယူဝါဒ ရောက်လာသည်။ ထိုအချိန်တွင်ပင် ပေါ်တူဂီကုန်သည်များလည်း ရောက်လာကြသည်။ ထိုအခါ အင်ဒိုနီးရှား အုပ်ချုပ်သူများသည် ခရစ်ယန်အယူဝါဒ ပေါ်တူဂီများကို နိုင်ငံရေးအရ မထောင်ထားနိုင်အောင် သတ်လိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အစ္စလာမ်

အယူဝါဒကို မြေတောင်မြှောက်ပေးလိုက်လေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဟိန္ဒူအယူဝါဒကို အစ္စလာမ်ဝါဒက လွှမ်းမိုးလာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ပေါ်တူဂီတို့ လက်အောက်သို့ ဤကျွန်းများ ကျရောက်ခဲ့ရလေသည်။ ၁၅၉၆ ခုနှစ်တွင်မှ ဒပ်ချကုန်သည်များ ဂျားဗားကျွန်းသို့ ရောက်လာကြသည်။ တဖြည်းဖြည်း ဒပ်ချအင်အားစုက များလာသောအခါ ဒပ်ချတို့သည် ဤကျွန်းစုများကို ပေါ်တူဂီတို့ လက်ထဲမှ သိမ်းယူလိုက်ကြသည်။

ပဌမသော် ဤကျွန်းစု၏ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ရောင်းဝယ်ရေးကို ဒပ်ချအိန္ဒိယကုမ္ပဏီက အုပ်ချုပ်စီမံလေသည်။ ၁၇၉၀ ခုနှစ် ရောက်သော် ကုမ္ပဏီ၏လက်မှ ဒပ်ချအစိုးရက သိမ်းယူအုပ်ချုပ်လိုက်ရာ၊ နယ်သာလန်အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစု ဟူသော အမည်ဖြင့် ဒပ်ချကိုလိနိုတခု ဘဝသို့ ရောက်လာသည်။ ဒပ်ချအစိုးရ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်သော အခါ ကျွန်းသူကျွန်းသား တိုင်းရင်းသားများသည် နောင်ကြီးမှ လွတ်ရန် နည်းအမျိုးမျိုးနှင့် ကြိုးစားကြသည်။ နိုင်ငံချစ်စိတ် ထက်သန်ကြသော အင်ဒိုနီးရှား ကျွန်းသားများသည် အိန္ဒိယအမျိုးသား ကုန်ဂရက်အစည်းအရုံးနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ ဆွန်ယက်ဆင်၏ ကုန်အိတ်တန်အသင်းများ၏ တော်လှန်မှု စံနစ်များကို နည်းယူကြ၏။ ထိုကြောင့် သပိတ်မှောက်မှုများနှင့် အဓိကရုဏ်းများ ပေါ်လာသည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် လက်နက်စွဲကိုင်၍ပင် တော်လှန်ကြသည်။ ဒပ်ချအစိုးရကလည်း ကြမ်းကြုတ်စွာ နှိပ်ကွပ်လေသည်။ နပိုလီယန်စစ်ပွဲအတွင်း ခရစ်နှစ် ၁၈၀၀ ကျော်ကျော်ခန့်တွင် ဒပ်ချတို့လက်မှ ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့က အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုကို ခေတ္တယူ သိမ်းယူလိုက်ကြ သေးသည်။ ၁၈၁၅ ခုနှစ်တွင် ဒပ်ချတို့ပင် ပြန်လည်သိမ်းယူနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် အင်ဒိုနီးရှားလူထု ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိနိုင်ရန် ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြည်သူ့ကောင်စီတခု ဖွဲ့စည်းပေးသော်လည်း ထိုကောင်စီတွင် အာဏာပြည့်ပြည့်စုံစုံ မရှိသဖြင့် လူထုမှာ အဖိနှိပ်ခံဘဝဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ နေခဲ့ရသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်သောအခါ နယ်သာလန် အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုကို ဂျပန်တို့ သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ဆူကာနိုနှင့် ဟတ္တားခေါင်းဆောင်သော အင်ဒိုနီးရှား တော်လှန်ရေးသမားများက အစိုးရဖွဲ့၍ လွတ်လပ်သော အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ အဖြစ် ကျေညာလိုက်သည်။ ထိုအချိန်က ဆူကာနို ခေါင်းဆောင်သော အစိုးရလက်အောက်တွင် ဂျားဗားကျွန်းနှင့် ဆူမကြားကျွန်း တစ်စိတ်တဒေသသာ ပါဝင်သေးသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၉ ခုနှစ်အတွင်း ဒပ်ချတို့နှင့် လွတ်လပ်ရေးအတွက် ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ နောက်ဆုံး ကုလသမဂ္ဂ၏

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ

ဝင်ရောက်ဖြန့်ဖြေပေးမှုကြောင့် ထိုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် အင်ဒိုနီးရှားပြည်ထောင်စု ဟူသော အမည်နှင့် လုံးဝလွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သည်။ ထိုအခါက အင်ဒိုနီးရှားပြည်ထောင်စုတွင် ပြည်နယ် ၁၆ နယ် ပါဝင်သည်။ ဆူကာနိုအား သမတ၊ ဟတ္တာအားဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့ ပြည်နယ်စံနှစ်ဖြင့် ခွဲဝေအုပ်ချုပ်ခြင်းသည် မအောင်မြင်ဟု ယူဆသဖြင့် ပြည်နယ်စံနှစ်ကို ဖျက်သိမ်းကာ ယာယီဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲ၍ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ တရက်နေ့တွင် အင်ဒိုနီးရှားသမတနိုင်ငံအဖြစ် တည်ထောင်လိုက်သည်။ ထိုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင်ပင် ကုလသမဂ္ဂသို့ အင်ဒိုနီးရှားသမတနိုင်ငံသည် အဖွဲ့ဝင်အမှတ် ၆၀ အဖြစ် ဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့သည်။ အင်ဒိုနီးရှားသမတနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးဝါဒကား ကြားနေရေးဝါဒပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ ထက်ဝက်ကျော်ကို ကိုယ်စားပြုသည့် နိုင်ငံ ၂၉ နိုင်ငံမှ ထိပ်သီးခေါင်းဆောင်ကြီးများ တက်ရောက်သော ဖက်မလိုက်နိုင်ငံများ၏ အာရှအဖွဲ့ဝင် ညီလာခံကို အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဗန်ဒေါင်းမြို့၌ ၁၉၅၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၈

ရက်နေ့မှ ၂၄ ရက်နေ့အထိ ကျင်းပခဲ့သည်။ (ဗန်ဒေါင်း ညီလာခံ—၅။)

၁၉၅၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် အမြဲတမ်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတခု ရေးဆွဲရန် အမတ် ၅၁၄ ယောက် ပါဝင်သော တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော်ကို ရွေးကောက်လိုက်သည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့အားဖြင့် သမတဆူကာနို၌ ယာလျှင် အုပ်ချုပ်မှုအာဏာ အများဆုံး ရှိလေသည်။ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် မတ်လ ၅ ရက်နေ့တွင် သမတဒေါက်တာ ဆူကာနိုသည် ၁၉၄၅ ခုနှစ်က အတည်ပြုခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအရ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းမည် ဟုဆိုကာ ပါလီမန်ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်သည်။ ထိုအတွင်း သမတဆူကာနိုသည် ဥပဒေပြုအဖွဲ့တဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်း၍ အဖွဲ့ဝင်များကို ကိုယ်တိုင်ရွေးချယ်ခန့်ထားသည်။ အဖွဲ့ဝင် ၂၈၃ ဦးပါဝင်သော ပါလီမန်အဖွဲ့ကို ဇွန်လတွင်ဖွဲ့၍ အဖွဲ့ဝင် ၆၁၀ ပါဝင်သော ပြည်သူ့ ကွန်ဂရက်ကို နိုဝင်ဘာလတွင် ဖွဲ့သည်။ ထိုဥပဒေပြု နှစ်ဖွဲ့ဝင်လုံးသို့ သမတဆူကာနိုနှင့် သူ၏ အစိုးရအဖွဲ့မှ ဝါဒများကို တင်ပြသဘောတူညီမှု တောင်းရသည်။ ၁၉၆၃ ခုနှစ် မေလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် သမတဆူကာနိုအား ပြည်သူ့

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ကျားစားကျွန်းမှ ပါတိတ်ထုံချည်ထုပ်ငန်းထဲ

ကုန်ဂရက်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ အမြဲတမ်းသမတခန့်အပ်ပုံကို ဗန်ဒေါင်းမြို့၌ ကျင်းပသည်။ သမတဆုကာနိသည် အစိုးရအဖွဲ့တွင်လည်း ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်သည်။

၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် မလေးရှားနိုင်ငံကို တည်ထောင်ခဲ့ရာ သမတ ဆုကာနိသည် ထိုမလေးရှားနိုင်ငံသစ်ကို ဆန့်ကျင်သည့်အပြင် ချေမှုန်းပစ်ရန်လည်းကြိုးပမ်းခဲ့လေသည်။ ထိုသို့ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံက ကြိုးပမ်းခဲ့ရာ၌ ခေတ်မီလက်နက်များဖြင့် ကူညီထောက်ပံ့သွားရန် အစီအစဉ်များရှိကြောင်းနှင့် ၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် ဆိုဗီယက်ယူနီယံက ထုတ်ပြန်ကျေညာခဲ့သည်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၆၅ ခုနှစ်များတွင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် မလေးရှားနိုင်ငံအတွင်းသို့ ပြောက်ကျားတပ်ဖွဲ့များ စေလွှတ်တိုက်ခိုက်စေခဲ့၏။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ၁၉၆၅ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့မှ နုတ်ထွက်ခဲ့သည်။

ထိုနှစ်စက်တင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ (ပီကင်းဩဇာခံ) ကွန်မူနစ်ပါတီကြီးက အချက်အခြာနေရာများကို အုပ်စိုးကာ စစ်ဖက်မှ ထိပ်တန်းဗိုလ်ချုပ်ကြီးခြောက်ဦးကို သတ်ဖြတ်သုတ်သင်ပြီးသော် တိုင်းပြည်ကို လုံးဝကြီးကိုင်ဖို့ အာဏာသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့လေသည်။ ထိုသို့အာဏာသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းမှုကို တပ်မတော်က နှိမ်နင်းလိုက်ပြီးနောက် ထိုကိစ္စတွင် သမတဆုကာနိလည်းပါဝင်ခဲ့သည်ဟု ကျေညာခဲ့လေသည်။ ထိုသို့ အာဏာသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းမှုပျက်ပြားသွားပြီးနောက်တွင် ကွန်မူနစ်ဆန့်ကျင်ရေးသမားများသည် ကွန်မူနစ်ဌာနချုပ်ကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့၏။ ကွန်မူနစ်များကလည်း ဂျားဗားကျွန်းအလယ်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းတို့ရှိ ခရိုင်အတော်များများကို အုပ်စိုးထားခဲ့၍ တိုက်ပွဲများဆက်လက် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ နောင်အခါ ကွန်မူနစ် ထောင်ပေါင်းများစွာ အသတ်ခံခဲ့ရသည် ဟု ဆိုလေသည်။

၁၉၆၆ ခုနှစ် မတ်လ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဆုဟာတိုကို တပ်မတော်၏ အကြီးအကဲအဖြစ် တင်မြှောက်ခဲ့ပြီးနောက် သမတဆုကာနိက အုပ်ချုပ်ခရီးအာဏာ ဟူသမျှကို ဆုဟာတိုသို့ လွှဲပေးလိုက်ရသည်။ သို့သော် သမတအဖြစ်ကား ဆက်လက် အမည်ခံနေခဲ့သေးသည်။

၁၉၆၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် မလေးရှားနှင့် အင်ဒိုနီးရှားတို့သည် ပုံမှန်အတိုင်း ပြန်လည်ဆက်သွယ်ရန် သဘောတူစာချုပ်ခဲ့သည်။ ထိုနှစ်စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ကုလသမဂ္ဂအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ရောက်ခဲ့၏။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကလည်း စီးပွားရေးအကူအညီများ ဆက်လက်ပေးခဲ့၏။

၁၉၆၈ ခုနှစ် မတ်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် အတိုင်ပင်ခံ

လွှတ်တော်က ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဆုဟာတိုအား သမတအဖြစ် တရားဝင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခဲ့သည်။ သက်တမ်းမှာ ငါးနှစ်ဖြစ်၏။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် မတ်လတွင် ဆုဟာတိုသည် သမတအဖြစ် ပြန်လည်ရွေးခံခဲ့ရလေသည်။

အင်ဒိုနီးရှား လူဦးရေ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် စိုက်ပျိုးရေးဖြင့် အသက်မွေးသည်။ ထွက်ကုန်များမှာ ဆန်စပါး၊ ပြောင်း၊ ပလောပီနို၊ မြေပဲ၊ ပဲကျတ်ပျဉ်၊ ဆေးရွက်၊ ကာဖီ၊ ကြက်ပေါင်စေး၊ စင်ကီးနား၊ ပြုတ်ကောင်း၊ အုန်းသီး၊ အာဖရိကထန်းဆီ၊ လက်ဖက်ခြောက်၊ သကြားနှင့် မဲနည်တို့ဖြစ်၏။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် သဘာဝ အခြေအမြစ်များဖြင့် အကြွယ်ဝဆုံးသော နိုင်ငံများတွင် အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ သံဖြူ၊ ရေနံနှင့် ကျောက်မီးသွေး အမြောက်အမြားထွက်မည့် အလားအလာများရှိ၍ ဗောက်ဆိုက်၊ မန်ဂနီ၊ ကြေးနီ၊ နစ်ကယ်၊ ရွှေနှင့် ငွေ အတော်များများထွက်မည့် အလားအလာများရှိသည်။

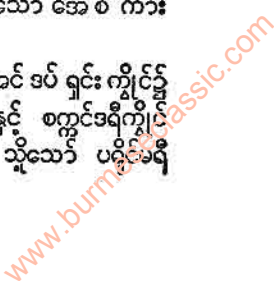
နိုင်ငံဝင်ငွေကောင်းသော ထုတ်ကုန်များမှာ အစဉ်အတိုင်းဖော်ပြရလျှင် ရေနံ၊ ကြက်ပေါင်စေးနှင့် သစ်တို့ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ၏ ဝင်ငွေ ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ရေနံမှရရှိသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ ရေနံအထက်ဆုံး နိုင်ငံများတွင် ဆိုတစ်အဆင့်မှလိုက်သည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် စားစရာထုတ်လုပ်သော စက်ရုံများ၊ အထည်စက်ရုံများ စသည်တို့လည်းရှိသည်။

အင်ဒိုနီးရှားသမတနိုင်ငံ၏ မြို့တော်မှာ ဂျားဗားကျွန်းပေါ်ရှိ ဂျာကားတား (ယာကားတား) မြို့ဖြစ်သည်။ အခြား ထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ ဆူရာဗာယာမြို့၊ ဗန်ဒေါင်းမြို့၊ ဆီမရန်းမြို့၊ ဆူရာကာတာမြို့၊ မကက်ဆာမြို့၊ မယ်ဒန်မြို့ ဖြစ်ကြသည်။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံမှာ ဒီ စီ ကားရင့်ခေါ် အသွား(စီး)လျှပ်စီးကြောင်းကို လျင်မြန်စွာ ပြတ်တောင်း ပြတ်တောင်းဖြစ်စေခြင်းဖြင့် အေ စီ ကားရင့်ခေါ် ပြန်လှန်လျှပ်စီးကြောင်း ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ကရိယာ ဖြစ်သည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် “စတက် အပ် ထရန်စဖောမား” ခေါ် ဓာတ်အားတိုးပွားစေသည့် “ဓာတ်အားပြောင်း” ကရိယာမျိုးမှာကဲ့သို့ ဓာတ်အားကြီးမားစေသည့်နည်းကို အသုံးပြုထားသည်။ ထို့ကြောင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် မြို့အားနည်းသော ဒီ စီ ကားရင့်မှ မြို့အားကြီးသော အေ စီ ကားရင့်ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်လေသည်။

“ထရန်စဖောမား” နည်းတူပင် အင် ဒို နီး ရှား နိုင်ငံလည်း ပရိုင်မရီကျိုဗ် ခေါ် “မူလနန်းခွေ” နှင့် စက္ကင်ဒရီကျိုဗ် ခေါ် “ဒုတိယနန်းခွေ” နှစ်ခု ပါရှိ၏။ သို့သော် ပရိုင်မရီ

ကျွင်တွင် အေ စီ ကားရင့်အစား ဒီ စီ ကားရင့်ကို ဖြတ်စီး
စေသည်။ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အကျိုးကား မထူးခြားပေ။
အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် လျှပ်စီးကြောင်းသည် အေ စီ
မဟုတ်၍ အပြန်အလှန် မစီးသော်လည်း အစဉ်မပြတ်
တက်ချည် ကျချည် ဖြစ်နေသောကြောင့်ပင်။

အင်ဒဝ်ရှင်းကျွင်တွင် နန်းကြိုးတပင်ကို သံပျော့ဖြင့်
ပြုလုပ်ထားသော အူတိုင်ပေါ်၌ ရစ်ပတ်ထားသည်။ ဤ
နန်းကြိုးခွေမှာ ပရိုင်မရီ ကျွင် ဖြစ်၏။ ထိုကျွင်ပေါ်တွင်
တဖန် ဓာတ်မလိုက်ပစ္စည်းခံ၍ အခြား နန်းကြိုးတပင်ကို
ထပ်မံရစ်ပတ်ပေးခြင်းဖြင့် စက္ကင်ဒရီကျွင်ကို ပြုလုပ်ထား
သည်။ ပရိုင်မရီကျွင်ကို “အင်တာရပူတာ” ခေါ် လျှပ်
စီးကြောင်းကို ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း ပြုလုပ်ပေးသည့်
ဖြုတ်ဆက်ကရိယာကလေး တခုနှင့်၎င်း၊ လျှပ်စီးကြောင်း
အဆက်ပြတ်သွားချိန်တွင် ဖြုတ်ဆက်၌ မီးမပွင့်ပဲ အခြား
တလမ်းမှ ချောချော မောမော စီးသွားစေရန် အတွက်
“ကွန်ဒင်းဆား” တခုနှင့်၎င်း ဆက်ထားသည်။ ဗက်ထရီ
အိုးမှ လာသော လျှပ်စစ်ဓာတ်သည် ပရိုင်မရီ ကျွင်ကို
ဖြတ်စီးသောအခါ ထိုအခိုက်အတန့်၌ သံပျော့အူတိုင်တွင်
သံလိုက်ဓာတ် ဝင်လာပြီးလျှင် ဖြုတ်ဆက်ရုံ သံတုံးကို
ဆွဲင်၏။ ထိုအခါ လျှပ်စီးကြောင်း ပြတ်သွား၍ ထိုသို့
ပြတ်သွားသည်နှင့်တပြိုင်နက် သံပျော့ အူတိုင်ရှိ သံလိုက်
ဓာတ်လည်း ပျောက်ကွယ် သွားသဖြင့် ဖြုတ်ဆက်သည်
နောက်သို့ ပြန်ကန်သွားလေသည်။ ထိုအခါ လျှပ်စစ်ဓာတ်
အဆက် မပြန်သဖြင့် အထက်ပါအတိုင်း အစဉ်လိုက်ဖြစ်
ပျက်ကြပြန်၏။ ဖြုတ်ဆက်ကြောင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အဆက်
ပြတ်တလျှည့် မိထလျှည့်ဖြစ်ပုံမှာ အလွန်တရာလျင်မြန်သည်။

စက္ကင်ဒရီကျွင်တွင် နန်းကြိုးကို အရစ်ပေါင်းများစွာ
ပတ်ထားသည်။ ထိုကြောင့် ပရိုင်မရီ ကျွင်၏ လျှပ်စစ်
ဓာတ်ကြောင့် စက္ကင်ဒရီကျွင်တွင် အညှို့ခံရ၍ ဖြစ်ပေါ်
လာသော လျှပ်စစ်ဓာတ်၏ ဗို့အားမှာ ပရိုင်မရီကျွင်မှာ
ထက် အဆပေါင်း များစွာ ကြီးမားသည်။ စက္ကင်ဒရီ
ကျွင်၏ ကြိုးစွန်းနှစ်ခုကို မထိတထိ ပြုလုပ် ထားမည်
ဆိုပါက လျှပ်စစ်ဓာတ် ဖြစ်ပေါ် စီးဖြတ်သည့်အခါတိုင်း
ထိုနေရာ၌ မီးပွင့်သည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်၍ မီးပွားကူး
နိုင်သည့် အကာအဝေးကို တိုင်းတာခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ
သည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို တွက်ချက်နိုင်လေသည်။

ယခုအခါ အင်ဒဝ်ရှင်းကျွင်အစား ထရန်စဖောမား
နှင့် “ဗက်ကျူယန် ကျူ အော်စီလေးတား” ခေါ် ကရိယာ
များကို လျှပ်စစ်လုပ်ငန်းများ၌ အသုံးများကြ၏။ အတွင်း
မီးအားအင်ဂျင်စက်ဖြစ်သော မော်တော်ကား စက်များ၌မူ
ဓာတ်ဆီကို မီးစွဲစေရန်အတွက် အင်ဒဝ်ရှင်းကျွင် အငယ်စား
များကိုပင် အသုံးပြုနေကြပေသေးသည်။

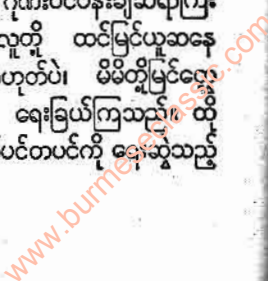
အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်း။ ။ “အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်း” ဟု
သော ဝေါဟာရသည် နိုင်ငံခြား စကားလုံး ဖြစ်သော်
လည်း မြန်မာပန်းချီ လောကတွင် ယခုအခါ အတော်
နားယဉ်၍ နေပေပြီ။ အဓိပ္ပာယ်မှာ အမြင်ဝါဒ ဟူ၍
ဖြစ်သည်။

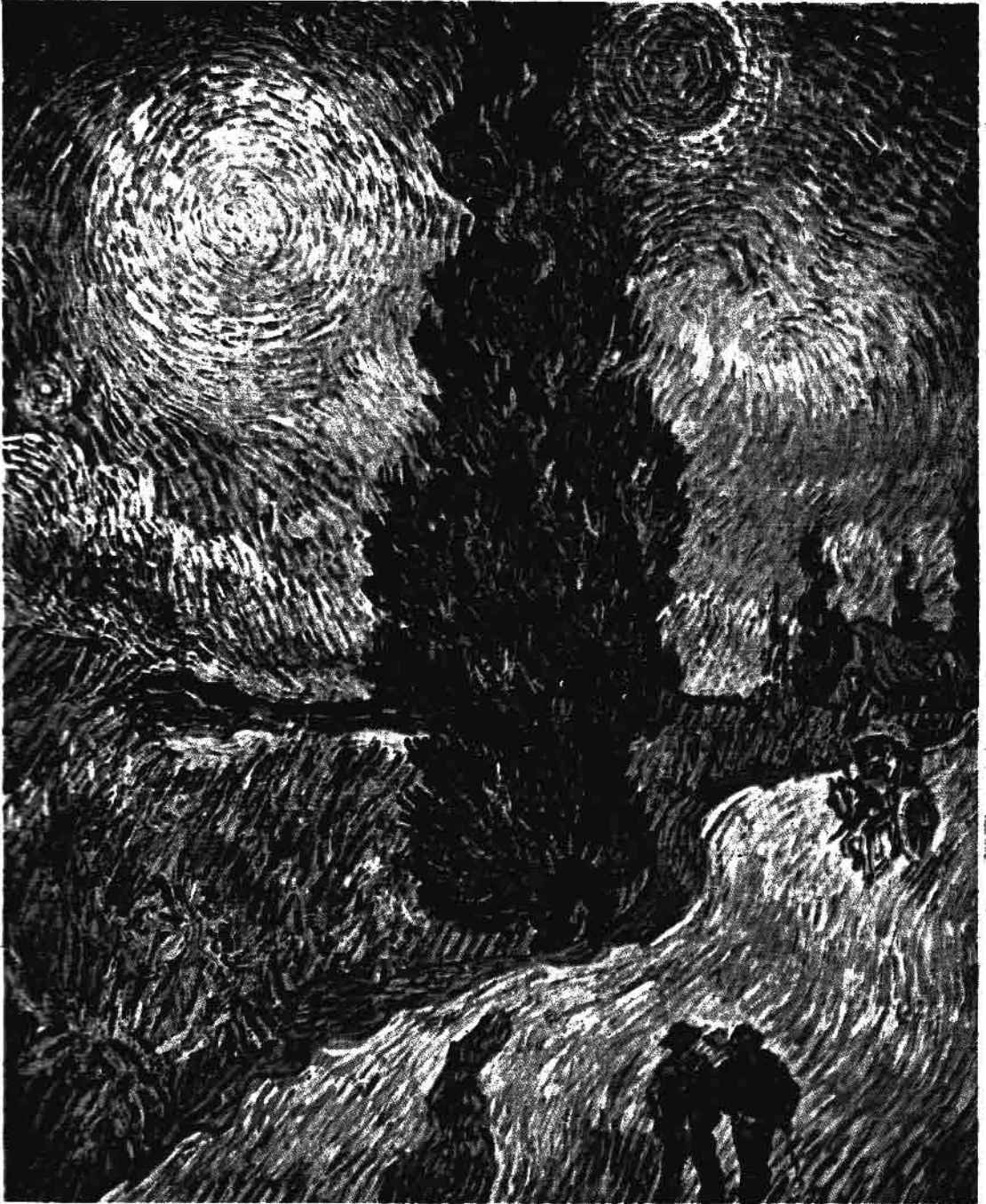
၁၈၆၃ ခုနှစ်တွင် ပါရစ်မြို့၌ အေဒါ မာနေးနှင့် သူ
ဂိုဏ်းဝင် ပန်းချီဆရာများ၏ ပန်းချီကားများကို ပန်းချီ
ပြပွဲ၌ တင်ပြခဲ့ရာ၊ ပန်းချီ အကဲဖြတ်အဖွဲ့က ယ်ချခဲ့သည်။
မာနေးတို့ အုပ်စုတင်သွင်းသော ပန်းချီကားများ အနက်
ကလော မိုးနေး၏ လက်ရာ “နေထွက်ချိန် မြင်ခင်းတရပ်”
(ဆန်းရိုက်-အင်ပရက်ရှင်း) ဟု အမည် ပေးထားသော
ပန်းချီကားတချပ် ပါဝင်သည်။ ထိုပန်းချီ ကားချပ်ကို
အမြင်ဝါဒအရ ရေးဆွဲထားလေရာ၊ ပန်းချီအကဲဖြတ်များ
နှင့် ပန်းချီဝါသနာရှင်များ၏ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချခြင်း၊ သရော်
ပြောင်လှောင်ခြင်းကို များစွာ ခံခဲ့ရသည်။ ပန်းချီကားချပ်
၏ အမည်တွင် အမြင်အတိုင်းရေးဆွဲခြင်း (အင်ပရက်ရှင်း)
ဟူသော စကားလုံး ပါဝင်သည်ကို အစွဲပြု၍ မာနေးတို့
လူစုအားလည်း အင်ပရက်ရှင်း ဝါဒသမားများ (အင်ပရက်
ရှင်းနစ်) ဟု သရော်၍ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြရာမှ ယင်းအုပ်စု၏
အယူအဆကိုလည်း အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်း ဟု ခေါ်ဝေါ်
သုံးစွဲခဲ့ကြလေသည်။

မာနေးတို့အုပ်စု ထိုကဲ့သို့ ရှုတ်ချ ကဲ့ရဲ့ ခံရခြင်းမှာ
ယင်းတို့၏ ဝါဒသည် တိကျသေချာ၍ သဘာဝ ကျကျ
ရေးဆွဲရသော နည်းဟောင်း နည်းရိုးတို့ကို စွန့်ပယ်ကာ
တီထွင် လိုက်သော နည်းသစ် ဝါဒသစ် တခု ဖြစ်သော
ကြောင့်တည်း။

အင်ပရက်ရှင်း ဝါဒအရ ပန်းချီ ရေးဆွဲရာ၌ သက်ရှိ
သက်မဲ့တို့၏ အသွေးအရောင် အမျိုးမျိုးတို့သည် ယင်းတို့၏
ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ရှိနေသော အရောင်များ မဟုတ်ကြချေ။
အသွေးအရောင်ကို အလင်းရောင်၊ သို့မဟုတ် နေရောင်၏
အလင်းအမှောင်က ပြုပြင်ဖန်တီးပေးခြင်းသာ ဖြစ်သည်။
မြက်ခင်းတခုပေါ်သို့ အ ခပ် တ ခု ခု ကျ ရောက် နေ လျှင်၊
သာမန်အားဖြင့် အစိမ်းရောင် လွှမ်းနေသော မြက်ခင်း၌
အလင်းပိုင်းနှင့် အရိပ်ပိုင်းတွင် အရောင်တမျိုးစီ ဖြစ်နေ
သည်ကို တွေ့ရသည်။ မွန်းမတည့်မီ အချိန်တွင် ရွှေရောင်
ဝင်းနေသော ကောက်ရိုးပုံသည် မွန်းတိမ်းပြီး နေကျချိန်၌
လိမ်မော်ရောင်သို့ ပြောင်းသွားသည်။

သို့ဖြစ်လေရာ အင်ပရက်ရှင်း ဂိုဏ်းဝင်ပန်းချီဆရာကြီး
များသည် သက်ရှိ သက်မဲ့တို့ကို လူတို့ ထင်မြင်ယူဆနေ
သော သဘာဝအရောင်အတိုင်း မဟုတ်ပဲ၊ မိမိတို့မြင်တွေ့
ရသည့် အရောင်အသွေးအတိုင်း ရေးခြယ်ကြသည်။ ထို
ကြောင့် နေခြည်ထိုးနေသော သစ်ပင်တပင်ကို ရေးဆွဲသည့်

အင်ပရက်ရှင်းဝါဒအရ ရေးဆွဲထားသော ကမ္ဘာ့ပန်းချီပညာရှင်ကြီးတဦးဖြစ်သူ မင်းဆင့်ဗန်ဂေါက်၏ ပန်းချီကားတချပ်

အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်း

အခါ သစ်ပင် ဟူ၍ အစိမ်းရောင် တပိန်းတည်း ရေးဆွဲခြင်း မပြုကြပေ။ ရွှေရောင်သမ်းနေသော အစိမ်းရောင်ကို အလင်း ပိုင်းနှင့် အရိပ်ပိုင်းတွင် အရောင်တမျိုးစီ ခွဲခြား ရေးဆွဲ ကြသည်။ နေဝင်ချိန်တွင် လယ်ကွင်းပြင်၌ မြက်စားနေသော နွားနက်မတကောင်၏ အရောင်ကို ခရမ်းရောင်ဖြင့် မှန်းပေး လေသည်။

ထိုပြင် ထိုဂိုဏ်းဝင် တို့သည် သက်ရှိ သက်မဲ့တို့၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ကို ထင်ထင်ရှားရှား ကွဲပြားပြား ပေါ်လွင်အောင် ရေးဆွဲခြင်း မပြုကြချေ။ အသွေးအရောင်ကိုသာ အလေးထား၍ ရေးဆွဲကြသည်။ ယင်းတို့ လိုအပ်သော အသွေးအရောင်ရရန် ဆေးစပ်ပျဉ်ပေါ်တွင် တင်၍ မရောစပ်ပဲ ကားချပ်ပေါ်တွင် ဆေးရောင်တို့ကို တပုံစီ တပုံစီ အနီးကပ်၍ ချပေးခြင်း၊ တို့ပေးခြင်းဖြင့် အဝေးကြည့်အမြင်တွင် လိုအပ်သော အရောင်ကို ပေါ်လွင်စေသည်။ ထိုကြောင့် အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်း စံနစ်အရ ရေးဆွဲသော ပန်းချီကားများသည် အနီးကပ်ကြည့်လျှင် ပန်းချီဆေးများ အတုံးလိုက် အခဲလိုက် သုံးထား၍ ကောက်ကြောင်းမပီသသဖြင့် ရေးဆွဲထားသော သက်ရှိသက်မဲ့တို့၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်သည် ပေါ်လွင်ပြတ်သားခြင်း မရှိချေ။ သို့ဖြစ်လေရာ ပန်းချီကားချပ်များကို အနီးကပ်ကြည့်၍ အကဲဖြတ်သော ပါရစ်ပန်းချီ အကဲဖြတ်အဖွဲ့၏ အပြင်းအထန်၌ ချပြစ်တင်ခြင်းကို ခံခဲ့ရလေသည်။

အင်ပရက်ရှင်းနစ် ပန်းချီဆရာတို့သည် အရောင်အသွေးကို အလေးထား ရေးဆွဲသူများ ဖြစ်သည့် အတိုင်း အက္ခရာအဝေးသဘော၊ ရှုထောင့်မြင်ကွင်းသဘော၊ အလုံးအထည်ဖော်သည့်သဘောကို ပြလိုသည့်အခါ၌လည်း ဆေးရောင် အနုအရင့်ကို သုံး၍ သရုပ်ဖော်ခဲ့ကြသည်။

အလင်းရောင်၏ ပြုပြင် ဖန်တီးမှုကြောင့် သက်ရှိသက်မဲ့ တခု၏ အရောင်ပြောင်းပုံကို သက်သေထူနိုင်ရန် ကလော့ မိုးနေးသည် ဘုရားရှိခိုး ကျောင်း တ ကျောင်း ကို နေ့အချိန် အမျိုးမျိုးကို လိုက်၍ ပုံပေါင်း ၂၀ ရေးဆွဲပြခဲ့သည်။ ရှုထောင့်တခုတည်းမှပင် ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းကြီးသည် အချိန်ပြောင်း၍ နှစ်ချိန်ပြောင်းသည်နှင့်အမျှ အရောင်ပြောင်းသွားပုံတို့ကို ပန်းချီစုတ်ချက် တင်ခဲ့လေသည်။

အင်ပရက်ရှင်း ဝါဒသမားများက မူဟောင်း မှုရိုးကို တော်လှန်သည့် အခြား အချက် တခု မှာ ယင်းတို့အဖွဲ့ ဖန်တီးရေးဆွဲရာတွင် ကျေးဇူး တိရစ္ဆာန် စသော သက်ရှိသတ္တဝါများနှင့် ယောက်ျားမိန်းမ၊ တောတောင်ရေမြေတို့၏ အလှအပကို အဓိကထားသည်ထက်၊ ထိုသက်ရှိ သက်မဲ့တို့၏ ပင်ကိုယ်သဘာဝ ပေါ်လွင်ရန်ကို ပို၍ အဓိကထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် အင်ပရက်ရှင်း ပန်းချီကားများတွင် လှပတင့်တယ်မှုကို အသားမပေးပဲ ပန်းချီ

ဆရာအမြင်တွင် ထင်ဟပ်လာသော သက်ရှိ သက်မဲ့တို့၏ ပင်ကိုယ်သဘာဝကိုသာ ပေါ်လွင်စေခဲ့သည်။

အင်ပရက်ရှင်းနစ် အုပ်စုတွင် ခေါင်းဆောင်သော ပန်းချီကျော်ကြီးများမှာ မာနေး၊ မိုးနေး၊ ဒေးဂါး၊ စေဇနီး၊ ပီဆာရို၊ စီစလေး၊ ရီနွား စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုခေတ်က အင်ပရက်ရှင်း ပန်းချီ သဘောကို သဘောမပေါက်နိုင်ကြသေးသဖြင့် ရှုတ်ချခြင်း၊ သရော်ခြင်းကို အနှစ် ၃၀ ခန့်မျှ ခံခဲ့ကြရသည်။ အချို့ အမြင်ကျယ်သော ပန်းချီဝါသနာရှင်တို့ကမူ ယင်းတို့ အုပ်စုကို အားပေးကြသည်။ ထိုကြောင့် အင်ပရက်ရှင်း ဝါဒီများသည် ကဲ့ရဲ့သင်္ဂြိုဟ်စကားတင်းဆိုးကြခြင်းကို ဂရုမထားပဲ မိမိတို့ယုံကြည်ချက်အတိုင်း ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသဖြင့် ပန်းချီလောကတွင် အင်ပရက်ရှင်းဝါဒသည် ကြံ့ကြံ့ခိုင်ခိုင်ခဲ့လေသည်။ ထိုစဉ်က တန်ဖိုးမရှိခဲ့သော အင်ပရက်ရှင်း ပန်းချီကားများသည် အင်ပရက်ရှင်း ပန်းချီသဘောကို နားလည်လာကြပြီးနောက်တွင် တန်ဖိုး တက်၍တက်၍ လာခဲ့ရာ၊ ယခုအခါ တန်ဖိုးအလွန်ရှိသော ရတနာများ ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်းကို တဖန် တော်လှန်သော ပန်းချီစံနစ်တခုပေါ်ပေါက်လာပြန်ရာ၊ အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်း စံနစ်၏ နောက်ပေါ်ပေါက်သော စံနစ် ဖြစ်၍ နောက်ပေါ် အမြင်ဝါဒ(ပို့(စ)အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်း)ဟုခေါ်သည်။ အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်းဝါဒအရ ပန်းချီဆရာ၏ အမြင်တွင် ပေါ်လွင်သော သဘာဝကို စုတ်ချက်တင်လိုက်ခြင်းဖြစ်၍ ရေးဆွဲသော သက်ရှိ သက်မဲ့ တို့၏ အသွေး အရောင်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်များတွင်သာ တော်လှန် ပြောင်းလဲမှု ရှိခဲ့သော်လည်း သဘာဝကို လက်မလွှတ်ခဲ့ပေ။ ပို့(စ)အင်ပရက်ရှင်း နစ်ဇင်း စံနစ်အရမူ သဘာဝကို ပုံတူ ရေးကူးမှု မပြုတော့ချေ။

ကားချပ်ပေါ်တွင် ရေးဆွဲသော သက်ရှိ သက်မဲ့တို့အတွက် သဘာဝသစ်တခုကို ဖန်တီးပြီးလျှင်၊ ထိုသက်ရှိ သက်မဲ့ကို မြင်တွေ့ရသည့် တခဏ၌ ပန်းချီဆရာ၏ စက္ခုအာရုံ၊ မနောအာရုံ၌ ဖြစ်ပေါ်သော အရောင်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်ကို စုတ်ချက်တင်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ နောက်ပေါ် အမြင်ဝါဒသမားများအဖို့ ယခင်က လက်ခံ ကျင့်သုံးခဲ့သော ပန်းချီနည်းစံနစ်များ၊ စည်းမျဉ်း များကို စွန့်လွှတ်ကာ၊ ပန်းချီဆရာ၏ အမြင်နှင့် စိတ်အာရုံတွင် ထင်မြင်လာသမျှတို့ကို ကားချပ်ပေါ်၌ တိကျမှန်ကန်စွာ ဖော်ပြရန်သာလျှင် ယင်းတို့အတွက်စည်းမျဉ်းဥပဒေဖြစ်တော့သည်။ ထိုကြောင့် ယင်းတို့၏ ပန်းချီကားချပ်များသည် မြင်တွေ့နေကျ ပန်းချီကားချပ်များနှင့် တူချင်မှတူပေမည်။ များသောအားဖြင့် ပုံပန်းသဏ္ဍာန်တွင်၎င်း၊ အသွေးအရောင်တွင်၎င်း တမျိုးတပုံ တွေ့ကြရသည်။ ထိုကြောင့် ယင်းတို့၏ ဖော်ပြလို

ချက်များကို သာမန်လူတို့ သဘောပေါက် နားလည်နိုင်ရန် မလွယ်ကူချေ။

ပို့(စ)အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်း စံနစ်သည် ယခင်က အင်ပရက်ရှင်းစံနစ်ကို လက်ခံ ကျင့်သုံးခဲ့ကြသော ပန်းချီ ကျော်ကြီးများ ဖြစ်ကြသည့် ပေါ ဇေဇန်း၊ ဗင်းဆင့် ဗန်ဂေါက်၊ ပေါ ဂိုဂန်းတို့၏ အင်ပရက်ရှင်း ပန်းချီကားများ မှပင် စတင် ပေါက်ဖွားလာခဲ့သည်။ ထိုပန်းချီကျော်ကြီး များသည် အင်ပရက်ရှင်း စံနစ်ထက်ပင် ပို၍ နက်နဲစွာ စိတ်ကူးကြံဆ၍ ပန်းချီရေးဆွဲကြရာမှ အင်ပရက်ရှင်းစံနစ် များကို ကျော်လွန်သွားသော ပို့(စ)အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်း သည် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့လေသည်။ ပို့(စ)အင်ပရက်ရှင်းနစ် ပန်းချီကျော်များ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ သက်ရှိ သက်မဲ့တို့ အား မြင်တွေ့ရသည့် တခဏ၌ မြင်တွေ့ရသူ၏ အတွင်းစိတ် သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်မှုကိုသာ ဖော်ပြလိုရင်းဖြစ်သည်။

ဆန်းကြယ်သော လူ့စိတ်၌ အမြင်အမျိုးမျိုးကြောင့် အာရုံအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်သည်။ ဖြစ်ပေါ်သော အာရုံ တို့သည်လည်း အဆန်းတကြယ်ရှိသည်။ ထိုအာရုံမျိုးကို ထင်ဟပ်ပြသော ပို့(စ)အင်ပရက်ရှင်း ပန်းချီကား တို့ကို ယင်းသို့ကြောင့် နားလည်သဘောပေါက်ရန် ခဲယဉ်းခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ပို့(စ) အင်ပရက်ရှင်းနစ် ပန်းချီ ကျော်ဆိုသည် သဘာဝနှင့် ကိုက်ညီရန် ပမာနမထား၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် ပြတ်သား ပေါ်လွင်ရန်လည်း မရည်ရွယ်၊ စည်းကမ်း စံနစ်ကျနရန်လည်း အရေးမလုပ်ကြပဲ၊ မိမိတို့ ရေးဆွဲသည့် သက်ရှိသက်မဲ့တို့၏ သဘာဝကိုမြင်၍ မိမိတို့၌ ပေါ်ပေါက် ခဲ့သောအာရုံကို ပန်းချီကားချပ၌ ထင်ဟပ်ပြနိုင်စေရန်သာ အဓိကထားလေသည်။

ပို့(စ)အင်ပရက်ရှင်း ပန်းချီ စံနစ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရောဂျာ ဖရိုင်း ဆိုသူ ဝေဖန်ရေးသမားတဦးက ဤသို့ဆိုခဲ့ လေသည်။

“ပို့(စ)အင်ပရက်ရှင်းပန်းချီဆရာများသည်ပုံသဏ္ဍာန် ကို မရေးခြယ်၊ ပုံသဏ္ဍာန်ကို ဖန်တီးကြသည်။ သဘာဝ ကို အတုမခိုး၊ သဘာဝနှင့် တူညီသော အရာကို ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်သည်။ သက်မဲ့များကို သက်ရှိများကဲ့သို့ သာမန် လူတယောက်၏ စိတ်တွင် ထင်မြင်လာစေရန် ရည်သန် ကြလေသည်။”

ပို့(စ)အင်ပရက်ရှင်း ပန်းချီခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်ကြ သော ဇေဇန်း၊ ဗန်ဂေါက်၊ ဂိုဂန်းတို့သည် များစွာ ပြစ် တင် ရှုံ့ချခြင်း ခံခဲ့ရသော်လည်း ယခုအခါတွင် ယင်းတို့ အား ပန်းချီအနုပညာသမိုင်း၌ နည်းသွစ် နည်းဆန်းများ တီထွင်ခဲ့သူများအဖြစ် ဂုဏ်ပြု မော်ကွန်းတင်ထားကြရ လေသည်။

အင်ပင်။ ။ အင်ပင်သည် ကညင်၊ သစ်ယာ၊ အင်ကြင်း၊ သက်ဗူး၊ ကောင်းမှုစသော သစ်ပင်မျိုးတို့နှင့်အနွယ်တူဖြစ်၍ ဒစ်ပတာရိုကာပေစီအီးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်ပြီးလျှင် ရုက္ခဗေဒ အမည်ဖြင့်ဒစ်ပတာရိုကာပတ် တျူဗာကျူလေးတပ်ဟုခေါ် သည်။ ဒစ်ပတာရိုကာပတ် မျိုးစိတ်ပေါင်း ၅၀ ခန့်မျှရှိရာ ယင်းတို့ကို ဗော်နီယိုကျွန်း၊ ဆူမတြားကျွန်း၊ မလ္လာယု ကျွန်းဆွယ်တဝိုက်တွင် အများဆုံးတွေ့ရသည်။ ဗော်နီယို ကျွန်းတကျွန်းထဲ၌ပင် ထိုမျိုးစိတ် ၃၀ ခန့် ပေါက်ရောက် သည်။ မြန်မာ၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ အင်ဒိုချိုင်းနား၊ ထိုင်းနိုင်ငံများ နှင့် ဗင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံတို့တွင်တွေ့ရသော ဒစ်ပတာရိုကာ ပတ် မျိုးစိတ်တို့သည် အထက်တွင်ဆိုခဲ့သော မူလဒေသမှ ပြန့်ပွားလာကြခြင်းဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ အရှေ့သတ် တောင်တန်း၊ ထရာဗန်ကိုနယ်၊ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတို့၌လည်း ထိုမျိုးစိတ်ဝင် သစ်ပင်များ ပေါက်ရောက်လေသည်။

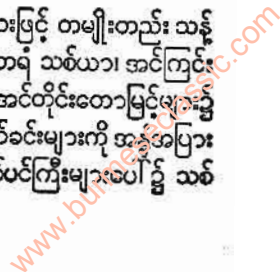
ဒစ်ပတာရိုကာပတ် မျိုးစိတ်ဖြစ်သော ကညင်သည် အမျိုးပေါင်း ၁၁ မျိုးခန့်ရှိ၏။ အင်နှင့် ကညင်တို့၏ခြား နားချက်မှာ ကညင်မျိုးတို့သည် အခေါက်ချော၍၊ အင်သည် အခေါက်ကြမ်းသည်။ အင်ပင်ကို တောခြောက်များ၌ တွေ့ ရသော်လည်း ကညင်ကိုမူ တောစိုများ၌သာ တွေ့ရသည်။

အင်ပင်များပေါက်ရောက်ရာ တောကို အင်တိုင်းတော များဟု ခေါ်ဆိုကြ၍၊ မြေပြင်အမြင့်ပေ ၂၅၀၀ အောက်နိမ့် သော သဲမြေ၊ ကျောက်စရစ်ပါသော မြေ၊ ဂဝံ ကျောက် မြေဆီလွှာဆံသော မြေမျိုးတို့၌ ပေါက်ရောက် ဖြစ်ထွန်း လေသည်။

ထိုတောများတွင် ပေါက်ရောက်သော အပင်များမှာ အချို့သည် ပေ ၁၅၀ ခန့်အထိ မြင့်မားသော အပင်များ ဖြစ်ကြ၍၊ အချို့မှာ ချုံဖုတ်များသာ ဖြစ်သဖြင့် ယင်း အင် တိုင်းတောကို (၁) အင်တိုင်းတောမြင့်နှင့် (၂) အင်တိုင်း ချုံဖုတ်တောဟု နှစ်မျိုးနှစ်စား ပိုင်းခြားထားလေသည်။

အင်တိုင်းတောမြင့်များသည် မြစ်များ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လွင်ပြင်များ၊ ကျောက်စရစ်နှင့် သဲဆံသော မြေမျိုး၌ပေါက် ရောက်၍ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ တောင်ခြေများအထိ ပျံ့နှံ့ ပေါက်ရောက်ကြသည်။ ထိုတောမျိုးကို ကသာ၊ ဗန်းမော်၊ မိုးမိတ်၊ မိုးကုတ်၊ ယော၊ မြစ်သား၊ ရှမ်းပြည်နယ်၊ မင်းဘူး၊ မကွေး၊ ပြည်၊ ဟင်္သာတ၊ တောင်ငူ၊ အင်းစိန်၊ မုတ္တမမှ သောင်ရင်းအထိ မြန်မာနိုင်ငံတွင် များစွာသော ဒေသတို့၌ အနှံ့အပြား တွေ့ရလေသည်။

အင်ပင်တို့သည်များသောအားဖြင့် တမျိုးတည်း သန့် သန့် ပေါက်တတ်သော်လည်း တခါတရံ သစ်ယာ၊ အင်ကြင်း တို့နှင့် ရောနှောပေါက်သည်။ အင်တိုင်းတောမြင့်များ၌ ဝါးပင်များ ရှားပါးသော်လည်း မြက်ခင်းများကို အနှံ့အပြား တွေ့ရသည်။ ထိုတောမျိုး၏ သစ်ပင်ကြီးများပေါ်၌ သစ်

ခွပ်များကိုလည်း တွေ့ရ လေသည်။ ထိုတောမျိုးသည် နွယ်ပင်ရှင်းသော တောမျိုးဖြစ်လေသည်။

အင်တိုင်း ချုံဖြတ်တောများသည် မြေဆီလွှာပါးသော ဒေသများ၌ ပေါက်ရောက်ကြ၍ ပေါက်ရောက်သောအပင် တို့သည်လည်း မသန်စွမ်းပေ။ ယင်းတောမျိုးတွင် သစ် ယာ၊ အင်ကြင်းတို့ကို ပို၍ များပြားစွာတွေ့ရှိရသည်။ ထို တောမျိုးမှ သစ်စက်များတွင် ခွဲစိတ်၍ အသုံးပြုနိုင်သော သစ်မျိုး အထွက်နည်းပါးသဖြင့် စီးပွားရေးအရ အရေး မပါလှချေ။

အင်ပင်သည် ရွက်အုပ်တစ်ခုလုံး အလင်းရောင် ရရှိမှ ကောင်းစွာပေါက်နိုင်သော လင်းလုပ်မျိုး ဖြစ်သည်။ အ မြင့်ပေ ၇၀ မှ ၁၃၀ ကျော်အထိရှိပြီးလျှင် လုံးပတ် ဆယ် ပေကျော်အထိ ရှိနိုင်သည်။ အင်ပင်သည် အကိုင်းအခက် နည်းသည်။ နွေရာသီတွင် အရွက်ကြော့သော အပင်မျိုးဖြစ် သော်လည်း ရွက်နုများ ထက်ချပ်မကွာ ထွက်လိုက်လာ သောအပင်မျိုးဖြစ်၍ အရွက်ကြော့ခြင်းသည် မသိသာလှချေ။

အင်ရွက်သည် ကြီးမားပြန့်ကား၍ ညောင်ရွက်ကဲ့သို့ အရင်းပိုင်းတွင် အလယ်ချိုင့်သည်။ ညောင်ရွက်လောက် အပွားသွယ်ချွန်ခြင်းမရှိလှပဲ အချွန်တိုသည်။ အရွက်ကြော များသည် အကြောပြိုင်များဖြစ်၍ ထင်ရှားပေါ်လွင် လေသည်။

အရွက်ကြော့ချိန်သည် ဖေဖွာရီ၊ မတ်လ (ပြာသို၊ တပို့ တဲ့)ခန့် အတွင်းဖြစ်၍ ရွက်သစ်လောင်းသည့်အခါ ပုရစ်ဖူး ကလေးများကို ကတ္တီပါမေးနီများရှိသော ရွက်ရင်းစွယ်များ က ရစ်ပတ်ဖူးအုပ်ထားသည်။ မတ်လနှင့်ဧပြီလတွင် ပန်း ထောင်ပွင့်များ ပွင့်သည်။ အပွင့်များကြော့၍ မကြာမီ သီး ထင်းများ ထွက်လာကာ မေလတွင် အသီးများမှည့်သည်။ အသီး၏ပုံသဏ္ဍာန်သည် လုံးဝန်းပြီးလျှင် အပေါ်ပိုင်းသည် ငါးမြောင့်ဖြစ်၍ အောက်ပိုင်းသည် လုံးချောနေသည်။ အသီး၏ထိပ်တွင် ငှက်တောင်နှင့်တူသော အတောင်ကြီး နှစ်ခုပါရှိလေသည်။

အင်ပင်၏ အခေါက်သည် အညိုရောင်ဖြစ်ပြီးလျှင် အမွှေး ထူ၍ အက်ကြောင်းနက်သည်။ သို့သော် အခေါက်မထူ လှချေ။ အရည်ရွှမ်းသော အပင်မျိုးဖြစ်၍ အခေါက်ခွာရန် လွယ်ကူသည်။ အရင်းပိုင်းမှအခေါက်ကို ထု၍ ဆွဲလှန်လိုက် လျှင် ငှက်ပျောသီး အခွံခွာလိုက်သကဲ့သို့ ကွာထွက်သွား လေသည်။

အင်သစ်လုံးသည် အလွန်ရှည်၍ ချောသည်။ အသား သည် ညိုသစ်ညစ် အရောင်ရှိ၍ မာကျောကျစ်လျစ်သည်။ သို့သော် ပြုပြင်ရန်လွယ်သည်။ အသား သေလွယ်၍ အ ထောင်တင်ခံသော်လည်း ကျွန်းသားကဲ့သို့ တောက်ပြောင် ခြင်းမရှိပေ။ ကညင်သစ်မျိုးထက် အနည်းငယ်ပို၍ကောင်း

သည်။ အင်သားသည် အေးသဖြင့် ခြုံကြိုက်သည်။ သို့သော် ရေနံမှန်မှန်သုတ်ပေးက ကြာရှည်ခံသည်။ ထိုကြောင့် နေ အိမ် အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ရန်၊ လှည်း၊ လှေ စသည် တို့ကို ပြုလုပ်ရန် အင်သားကို အသုံးပြုကြသည်။ ပေါပေါ များများရရှိသော သစ်ရိုင်းမျိုးဖြစ်၍၊ ကျွန်း၊ ပျဉ်းကတိုး တို့ကို အသုံးပြုသည်ထက် ငွေကုန် သက်သာသည်။ ကရိအို ဆုတ်ခေါ် သစ်ဆီတမျိုးဖြင့် သုတ်လိမ်း အသုံးပြုလျှင် ဆိပ်ခံသင်္ဘော တန်တားကြီးများကို ဆော်အက်လုပ်ရာ၌ပင် အင်သားကို အသုံးပြုနိုင်သည်။ ကျွန်းနှင့် ပျဉ်းကတိုးသား များကိုပင် တိုက်ဖျက်နိုင်သော ရန်ကုန်မြစ်ထဲရှိ ရေပိုး ရေ မှူးတို့၏ဒဏ်ကိုပင် ခံနိုင်ကြောင်းတွေ့ရလေသည်။

အင်သားသည် လေး၍ ကုမတပေလျှင် ငါးပေါင်လေး သည်။ အသားသည် အင်တုံသတ္တိပါသဖြင့် စေးတုံသည်။ ဝါးတောင်းများ ရေမဝင်နိုင်အောင်သုတ်လိမ်းရန်နှင့် တခါ တရံ မီးရှူးမီးတိုင်များပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးချရသော အင်တုံ ဆီကို အင်သားမှ ထုတ်ယူရရှိနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ မြေလတ်ပိုင်းတွင် အိမ်မိုးရန်အတွက် သက် ငယ်မတတ်နိုင်သူများသည် အင်ဖက်ကို အသုံးပြုကြသည်။ အင်ဖက်သည် သက်ငယ်ထက် ပို၍ ပေါပေါ ရနိုင်သဖြင့် စရိတ်ကုန်သက်သာသည်။ သို့သော် သက်ငယ်ကဲ့သို့ နှစ်နှစ် သုံးနှစ် မှခံချေ။ အင်ဖက်ကို သက်ငယ်ထက် အချို့က ပို၍ နှစ်သက်ခြင်းမှာ အင်ဖက်မိုးထားလျှင် မီးကူးစက်ခြင်း နှေး သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အင်ဖက်ပေါ်သို့ မီးကျသည့် တိုင်အောင် ဘေးသို့ ပြန့်ခြင်းမရှိပဲ တနေရာတည်းတွင်သာ ကွက်၍ ပေါက်သွားတတ်လေသည်။

ဖေဖွာရီနှင့်မတ်လတွင် အင်ဖက်များကြော့လေရာ၊ အင် ဖက်သုံးလိုသူတို့သည် ထိုအချိန်ကာလတွင် အင်ဖက်ကောက် ထွက်ကြသည်။ အင်ဖက်ကောက်သည် ဆိုခသော်လည်း ကြော့ ပြီးအင်ဖက်များသာမက၊ ကြော့လှမ်းမှ အင်ဖက်များကိုလည်း ဆုတ်ခူးကြသည်။ အင်ဖက်ကို နံနက်ပိုင်း၌ ကောက်ယူလျှင် နူးနူးညိုညိုရှိ၍၊ ခူးရန်ခေါက်ရန် လွယ်သည်။ ပေါက်ပြု စုတ် ပြတ်ခြင်း မရှိချေ။ နှင်းငွေစင်လျှင် အင်ဖက်များသည် ခြောက်သောမာကြပ်နေသဖြင့် ကျိုးလွယ် ပေါက်လွယ်သော ကြောင့် စီရန်ခေါက်ရန်မလွယ်ချေ။ ထိုကြောင့် အင်ဖက် များကို နံနက်ပိုင်း၌သာ ကောက်ယူလေ့ရှိကြသည်။

အချို့က အင်ဥဟု ခေါ်ကြသော မှိုဥကလေးများ သည် စင်စစ် အင်ပင်မှရရှိသော ဥများမဟုတ်ချေ။ ကြော့ကျ သော အင်ဖက်များအောက်တွင် ပေါက်လာတတ်သော မှိုဥ ကလေးများသာဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကို ပြုတ်၍ သုတ်စား ကြသည်။ ကြော့ချက်၍လည်း စားကြသည်။

အင်ဖိုဟုခေါ်သောသစ်ပင်တမျိုးရှိသေးသဖြင့် အချို့က အထက်ဖော်ပြပါ အင်ပင်ကို အင်မဟု ခေါ်ကြသည်။ အင်

ဖိုပင်သည်လည်း ဒစ်ပတာရိုကာပတ်အမျိုး၌ ပါဝင်၍ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ ဒစ်ပတာရိုကာပတ် အော့ဗတျူဆီ ဖိုလီယပ် ဖြစ်သည်။ အင်ဖိုပင်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ အောက်ပိုင်း တောင်ငူ၊ သို့မဟုတ် ပြည်မှပဲခူး၊ ရခိုင်၊ တနင်္သာရီ၊ သောင်ရင်း စသော ဒေသများရှိ သိဆံသော မြေမျိုး၌ ပေါက်ရောက်သည်။ အင်ဖိုပင် အင်ပင်နှင့် ရောနှောပေါက်လေ့ မရှိပေ။

အင်ဖိုပင် အင်မ၊ သို့မဟုတ် အင်ပင်လောက် မမြင့်များ ချေ။ အမြင့်ပေ ၅၀ မှ ၈၀ အထိသာ ရှိနိုင်သည်။ အကိုင်းအခက် ထူပြောသည်။ အင်ရွက်ကဲ့သို့ ရွက်ရင်း၌ အလယ် မချိုင့်သည့်ပြင် အရွက်လည်း ပို၍ငယ်လေသည်။ ထိုကြောင့် မြေလတ်ပိုင်းတွင် အင်ဖိုအရွက်ကို အိမ်မိုးမိုးရန် အသုံးမပြုကြပါ။ စေ့သုံး ကုန်ထုပ်ဖက် အဖြစ်ဖြင့်သာ အသုံးများလေသည်။

အင်ဖိုပင် အင်ပင်ထက် အခေါက်ပို၍ ပွသည်။ အဆီနည်း၍ အသားသေ မြန်သည်။ အင်ထက် အသားပို၍ပွသဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန် လွယ်ကူသည်။ အင်သားကဲ့သို့ သစ်အဖြစ် အသုံးပြုမှုအလွန်နည်းပြီးလျှင် ထင်းအဖြစ် သုံးသည်က ပို၍များလေသည်။

ကညင်မျိုးထဲမှ အင်-ကညင် ဟုခေါ်သော အပင်မျိုး ရှိသေးသည်။ စင်စစ် ထိုသစ်ပင်မျိုးသည် အင်နှင့်ကညင်တို့မှ မျိုးစပ်ပေါ် ထွန်းသော မျိုးစပ်ပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် သဘာဝလက္ခဏာများသည် ပင်ရင်းမျိုး နှစ်မျိုးတို့၏ ပူးပေါင်းရောနှောနေသော လက္ခဏာများ ပေါ်လွင်နေသည်။

ထိုမျိုးစပ်ပင်တို့ကို မူလ မျိုးပင်များသာရှိသော သစ်တောများအလယ်၌ အစုလိုက် တွေ့ရတတ်သည်။ ယင်းတို့၏ ထူးခြားသော လက္ခဏာများကို အရွက်အသီးများ၌သာ တွေ့ရှိရရှိသာမက၊ အချို့ အပင် ပုံပန်းသည် ကညင်နှင့် တူ၍၊ အခွံအခေါက်သည် အင်နှင့် တူနေသည်ကိုတွေ့ကြရလေသည်။

အင်နှင့်ကညင် သစ်ခွံသားများကို မှန်ဘီလူးနှင့်ကြည့်၍ ပင် ခွဲခြားပြောနိုင်ရန် ခဲယဉ်းသည်။ ထိုကြောင့် အရောင်းအဝယ်ပြုကြ၍ အင်သစ်နှင့် ကညင်သစ်တို့ကို ရောနှော၍ အင်-ကညင်ဟူသောအမည်ဖြင့် အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်လေ့ ရှိကြသည်။

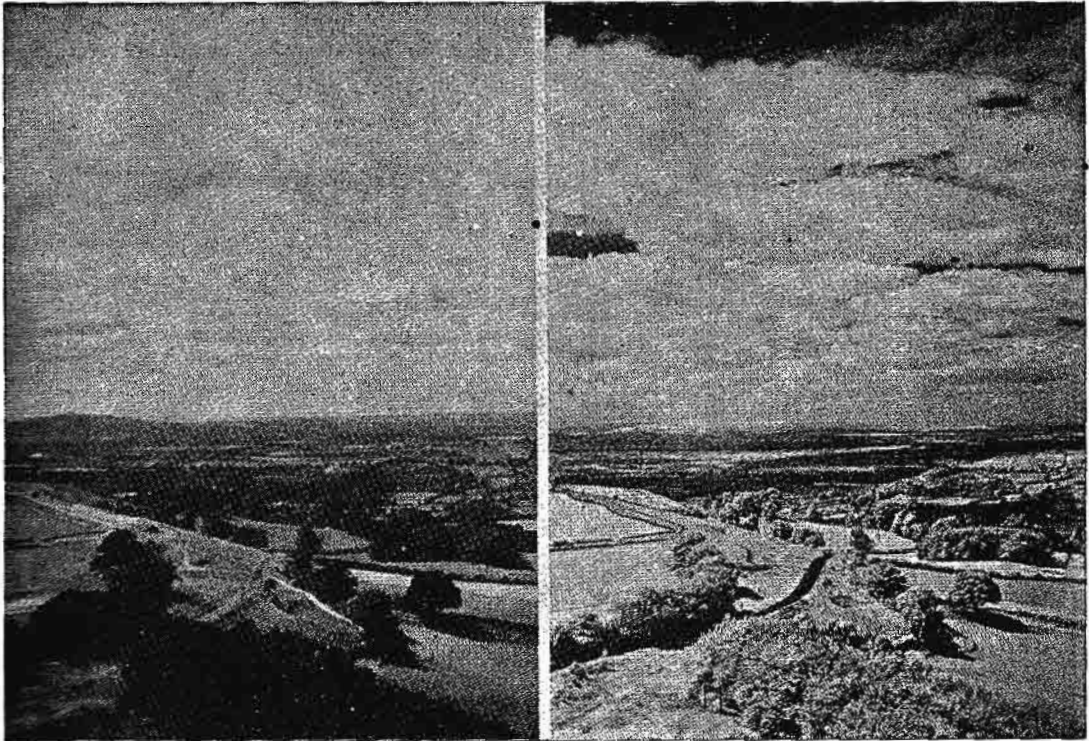
အင်ပင်သည် မီးခိုနိုင်သောအပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ တောမီးလောင်သည့်အခါ အဝင်သေမသွားပဲ ပြန်၍ နှာလှန်ထူလာနိုင်သည်။ ယင်းသို့သော ထူးခြားချက်ကြောင့် မီးလောင်တတ်သော ဒေသများ၌၊ ရေမြေကြိုက်ပါက အင်ပင်များကို သန့်သန့်အစုလိုက် အအုပ်လိုက် ပေါက်နေတတ်သည်ကို တွေ့ရလေသည်။

အင်ပရာရက် ရောင်ခြည်။ ။ အင်ပရာရက် ရောင်ခြည် ဆိုသည်မှာ အနီရောင် အပြင်ဖက်ရှိ ရောင်ခြည်ဟု အဓိပ္ပာယ် ရ၍၊ ထိုရောင်ခြည်မျိုးသည် ပူနေသည့် ပစ္စည်းများမှ ထွက်ပေါ်လာ၍ ဖြစ်သည်။ အလင်းရောင် ထွက်ပေါ်လောက်အောင် တောက်လောင်နေသော ပစ္စည်းတခုခုမှ အလင်းရောင်ကို ပုံပမာ-နေရောင်ကို သုံးမြှောင်ဖန်တီးခေါ် ပရစ်ဇမ်ဖြင့် ခံကြည့်သောအခါ သက်တံ့မှောက်သို့ ပြားစိမ်းဝါ၊ နီစသော အရောင်ခွန်စံမျိုးပါသည့် ရောင်စုံ သက်တံ့စင်းကို ရသည်။ ထိုရောင်စုံသက်တံ့စင်းကို စပက်ထရမ် ဟုခေါ်၏။ သက်တံ့စင်းသည် တဖက်တွင် အနီရောင်ဖြင့် အဆုံးသတ်၍ အနီရောင်အပြင်ဖက်၌ မျက်စိဖြင့်မြင်နိုင်သော အရောင် မရှိချေ။ သို့ရာတွင် အပူတိုင်းကရိယာဖြင့် စမ်းသပ် ကြည့်လျှင်ကား ရောင်ခြည်တမျိုး ရှိကြောင်းကိုသိရ၍ ထိုရောင်ခြည်များမှာ အင်ပရာရက်ရောင်ခြည်များပင် ဖြစ်ကြပေသည်။ အပူကိုဆောင်သော ရောင်ခြည်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထိုရောင်ခြည်များကို တခါတရံ အပူရောင်ခြည်များ ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ဥဒါဟရုဏ်ပြရသော် မီးစုံနေသည့် မီးသွေးတခဲကို မီးဖိုထဲမှ ယူထုတ်လိုက်လျှင် နီရဲသောအလင်းရောင် သည် တဖြည်းဖြည်းမှိန်သွားလိမ့်မည်။ သို့သော် အလင်းရောင်ပျောက်သွားပြီးသည့်တိုင်အောင် မီးခဲအနီး၌ လက်ကို ပြုကြည့်ပါက အပူရှိန်ရှိသေးကြောင်းကိုမူ ထင်ရှားစွာတွေ့ရလိမ့်မည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ အင်ပရာရက်ခေါ် အပူရောင်ခြည်များ ရှိခြင်းကြောင့်ပင်ဖြစ်လေသည်။

အင်ပရာရက် ရောင်ခြည်သည် အလင်းရောင်ခြည်များ နည်းတူ လှိုင်းသဘောဖြင့် ရွေ့ရှားပျံလွင့်ကြ၍ ဒြပ်ဝတ္ထု တခုခုပေါ်သို့ ကျရောက်သောအခါ အပူကို ဖြစ်စေသည်။ အချို့သော အင်ပရာရက် ရောင်ခြည်များ၏ လှိုင်းအလျား သည် အရှည်ဆုံး ဖြစ်သော အလင်း လှိုင်းတို့ထက် အဆပေါင်း ၄၀၀ ခန့်ပင် ပို၍ရှည်ကြသေးသည်။ ထိုသို့ လှိုင်းအလျား ရှည်ခြင်းကြောင့် သာမန် အလင်းရောင်ခြည် များမဖြတ်သန်းနိုင်သော ပစ္စည်းများကို ဖြတ်သန်း သွားလာနိုင်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဖန်နှင့် ရေကိုသို့သော အချို့ ပစ္စည်းများမှာမူ သာမန်အလင်းရောင်ခြည်များကို လွယ်ကူစွာ ဖြတ်သန်းသွားလာစေသော်လည်း၊ အင်ပရာရက်ရောင်ခြည်များကိုကား ဖြတ်သန်းခွင့်မပြုကြချေ။

ယခုအခါ အင်ပရာရက် ရောင်ခြည်ဖြင့် ဓာတ်ပုံ ရိုက်ယူနိုင်သည့်ဖလင်များကို တီထွင်ထားပြီဖြစ်ရာ ထိုဖလင်မျိုးဖြင့် လုံးဝမောင်နေသည့် အခန်းထဲမှာပင် ဝတ္ထုပစ္စည်းများကို ဓာတ်ပုံရိုက်ယူနိုင်ပေသည်။

အင်ပရာရက် ဓာတ်ပုံပညာ (အင်ပရာရက် ရောင်ခြည်ဖြင့် ဓာတ်ပုံရိုက်ခြင်း ပညာ) သည် လေကြောင်းမှသာပုံရိုက်ယူရေးတွင် အလွန်အရေးပါ၏။ ထိုဓာတ်ပုံရိုက် ကရိ

မြို့ပျော်ခင်းတစ်ခုကို သာမန် အလင်းရောင်ချိန်တွင် ဓာတ်ပုံရိုက် ဖလင်ရိုးရိုးဖြင့် ရိုက်ကူးထားသောပုံတပုံ (ဝဲ-ပုံ)ကို အင်ဖရာရက် ရောင်ခြည်ဖလင်ဖြင့် ပြန်လည်ရိုက်ကူးထားသည့်ပုံ (ယာပုံ)နှင့်ယှဉ်လျက် ပြထားသည်ကိုကြည့်လျှင် အင်ဖရာရက် ရောင်ခြည်ဖြင့် ရိုက်ကူး ထားသော ပုံတွင် အသေးစိတ်အကြောင်းရပ်များ ပေါ်လွင်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ယာချိုးဖြင့် မိုးများအုံ့မိုင်းနေချိန်မှာပင် ဓာတ်ပုံ ရိုက်ယူ နိုင်ရာ၊ ထိုကဲ့သို့ပြုလုပ်နိုင်ခြင်းမှာ အင်ဖရာရက်ရောင်ခြည် တို့သည် တိမ်တောင်တိမ်လိပ်များကို ဖောက်ထွင်း သွား လာနိုင်ကြသောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။

အင်ဖရာရက် ရောင်ခြည်၏ အသုံးကျမှုများမှာ မနည်း လှချေ။ ဤရောင်ခြည်များဖြင့် အကြော အဆစ် ရောင် နှာနှင့် အလားတူရောဂါများကို ကုသပျောက်ကင်းစေနိုင် ၍ ထိုအတွက် အင်ဖရာရက် ရောင်ခြည်များကို အလုံခြုံ သည့်နေရာပေါ်သို့ လွတ်ထုတ်ကျရောက်စေနိုင်သော အင် ဖရာရက် ဓာတ်မီးတမျိုးကို တီထွင်ထားပေသည်။

ပြုခဲ့သော ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းကလည်း အင်ဖရာ ရက် ရောင်ခြည်ဖြင့် မှောင်ထဲ၌ ကြည့်နိုင်သည့် ကရိယာ များကိုပင် ကြံဆည်အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ကရိယာ တခုမှာ အင်ဖရာရက် တယ်လီစကုပ် ခေါ် မှောင်ထဲ၌ ကြည့်မြင် နိုင်သည့် အင်ဖရာရက် မှန်ပြောင်းဖြစ်၍၊ သေနတ်များ တွင် တပ်ဆင်အသုံးပြုရ၏။ ဤမှန်ပြောင်းများကို မဟာ ဇိတ်တိုက်မှု ညှဉ်းတိုက်ပွဲများတွင် ချောင်းမြောင်း ပစ်ခတ် ရာ၌ အလွန်ထိရောက်စွာ အသုံးပြုခဲ့ကြလေသည်။

ဓာတုဗေဒဆိုင်ရာ သုတေသနလုပ်ငန်းများတွင် ဣဒြပ် တို့၏ မော်လီကျူးများ ဆောက်တည်နေပုံကို လေ့လာရန် ကရိယာတခုအနေဖြင့် ဤအင်ဖရာရက် ရောင်ခြည်များကို ယခုအခါ အသုံးပြုလျက်ရှိပေသည်။

အင်ဖားတိုက်ပွဲ။ ။ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဂျပန် တပ်များ အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွင်းသို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက်တိုက် ခိုက်ရေး ရည်မှန်းချက်ကို ပျက်ပြား စေခဲ့သော တိုက်ပွဲ သည်ကား အင်ဖားတိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ ဂျပန်အစိုးရသည် အင်ဖားမြို့ကို ခြေကုပ်ရထားနိုင်ပါက မြန်မာနိုင်ငံမှတစ်ဆင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်း ချင်းနင်းဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက် ရေးသည် မခက်ခဲဟု တွက်ကိန်းချကာ အင်ဖားမြို့ သိမ်းပိုက် ရေးကို အကြီးအကျယ် ကြိုးပမ်းလျက် စစ်ဆင်မှုများ ပြုခဲ့ လေသည်။ (အင်ဖားမြို့ — ၅။)

မဟာမိတ်တို့ဖက်မှလည်း မြန်မာနိုင်ငံကို ပြန်လည်သိမ်း ပိုက်ရေးအတွက် အင်ဖားမြို့ကို ရွှေ့ပြေးအခြေခံစခန်း ပြုလုပ် ထားသဖြင့် အင်ဖားမြို့သည် မဟာမိတ်တို့၏ အရေးပါသော စစ်စခန်းလည်း ဖြစ်ပေသည်။

အင်မားမြို့ကို ဝိုင်းရံထားသော ဂျပန် တပ်များအား မဟာမိတ် တပ်များက ဤသို့ပြန်လည် ထိုက်ခိုက်ခဲ့ရသည်။

ဂျပန်တပ်များသည် အင်မားမြို့အား ဝိုင်းရံ ထားနိုင် သည်အထိ စစ်ရေးသာခဲသော်လည်း မဟာမိတ် တပ်များ သည် ဂျပန်တို့၏ စစ်ဆင်မှုကို တွန်းလှန် ကာကွယ်ရန် လေတပ်အင်အားကို အများဆုံးအသုံးပြု၍ လူသူ လက် နက်နှင့် စားရေရိက္ခာတို့ကို လေထီးဖြင့် ချပေးနိုင်သော ကြောင့် ရန်သူဂျပန်တပ်များ အပိုင်းခံနေရခြင်းမှ အောင် မြင်စွာ တွန်းလှန်လွတ်မြောက်နိုင်ခဲ့လေသည်။

၁၉၄၅ ခုနှစ် တနှစ်လုံးတွင် မဟာမိတ် တပ်များသည် မြန်မာနိုင်ငံကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ရေးအတွက် စီစဉ်ပြင်ဆင် ခဲ့ကြသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ စစ်ဌာနချုပ်ကို အိန္ဒိယ၌ ဖွဲ့လှုပ်ကာ မြန်မာနိုင်ငံကို ပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ရေး အတွက် စစ်မျက်နှာကို မြောက်ပိုင်း၊ အလယ်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းဟူ၍ သုံးပိုင်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သည်။ တော တောင်ကန္တာရ ထူထပ်ကြမ်းတမ်းသော စစ်မျက်နှာများ ဖြစ်ရာ အထူးသဖြင့် အလယ်ပိုင်းနှင့်တောင်ပိုင်းသည် ပို၍ ကြမ်းတမ်းခက်ခဲသော စစ်မျက်နှာများဖြစ်သည်။ မြောက် ပိုင်း စစ်မျက်နှာမှာ လီဒိုလမ်းမကြီးအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ထိုက်ခိုက်ရေးဖြစ်သည်။ အလယ်ပိုင်း စစ်မျက်နှာမှာ မဏိပူရနယ် အင်မားမြို့၌ အခြေခံ စခန်း ထား၍ ထိုက်ခိုက်ရေးဖြစ်သည်။ သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေး အတွက် အင်မားမြို့၏ မြောက်ဘက်ရှိ ကိုဟီးမားမြို့ကို ဖြတ် ၍ ဗင်္ဂလား-အာသံ မီးရထားလမ်း မြို့တစ်မြို့ဖြစ်သော ဒီမာပူမြို့အားဖြင့် ဆက်သွယ်ရလေသည်။ မဟာမိတ်တို့၏ အင်မားမြို့ အခြေခံစခန်းနှင့် ရင်ဆိုင်လျက် မြန်မာပြည်

ဖက်တွင် ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်းအတွင်း၌ ဂျပန်တပ်များ ရှိနေ လေသည်။ တောင်ပိုင်းစစ်မျက်နှာမှာ ရခိုင် ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်မှ ထိုက်စစ်ဆင်ရေး ဖြစ်လေသည်။

ဂျပန်တို့ကလည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ရခိုင်ပြည်မှ တဆင့် ၎င်း၊ အင်မားမြို့ကို အခြေခံထား၍၎င်း ချီတက် ထိုက်ခိုက် ရန် စီစဉ်စစ်ပြင်ခဲ့လေသည်။

၁၉၄၅ ခုနှစ် ဖေဖွာရီလထဲတွင် ဗိုလ်မှူးချုပ် ဝင်းဂိတ်၏ လက်အောက်ခံ ခရီးဝေးထိုးဖောက်ထိုက်ခိုက်ရေး တပ်များ သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက်ကာ မန္တလေး နှင့် ဗန်းမော်အကြား ဧရာဝတီမြစ်၏ အရှေ့ဖက်သို့ ပေါက် ရောက်အောင် ဂျပန်တပ်များအား ထိုးဖောက်၍ မီးရထား လမ်းများ၊ တန်တားများကို ဖျက်ခြင်းစသော အဖျက် လုပ်ငန်းများကို ပြုပြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံကို ပြန်လည် သိမ်း ပိုက်နိုင်ရေးအတွက် အားစမ်းခဲ့ကြလေသည်။

၁၉၄၄ ခုနှစ် နှစ်ဦးစွာ၍ မြန်မာနိုင်ငံကို ပြန်လည် သိမ်းပိုက်ရေးအတွက် ထိုးစစ်ဆင်ခြင်းကို စတင်ခဲ့သည်။ ပဌမဆုံး ရခိုင်ပြည်၊ မောင်းတော-ဗူးသီးတောင် လမ်းကို သိမ်းပိုက်ရေးအတွက် စစ်မျက်နှာစတင်ဖွင့်ခဲ့ကြရာ ဂျပန် တို့ကလည်း အင်အားတောင့်တင်းစွာဖြင့် ပြန်လည် တွန်း လှန်သည်။ ထိုစစ်မျက်နှာအတွက် အမှတ် ၁၅ အိန္ဒိယ တပ်မကြီး၏ အမှတ် ၅ နှင့် အမှတ် ၇ တပ်မနှစ်ခုတို့ကို မဟာမိတ်တပ်များကအသုံးပြု၍ လေတပ်မှလည်း လက်နက် ရိက္ခာတို့ကို လေထီးဖြင့် ချပေးကာ အထူးအကူအညီ ပေး ခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် ရက်သတ္တပတ် သုံးပတ်ခန့် အပိုင်းခံ

www.burmeseclassic.com

နေရသော အမှတ် ၇ တပ်မသည် အပိုင်းခံနေရမှုကို ကြုံကြုံ ခံနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် စစ်တကောင်းဖက်မှ ချီတက်၍ စစ်ကူလာသော အမှတ် ၂၆ တပ်မနှင့် အမှတ် ၅ တပ်မတို့၏ ပူးပေါင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ဂျပန်တို့ အရေးနိမ့်သွားရပြီး လျှင် အမှတ် ၁၄ တပ်မတော်သည် တောင်ပိုင်း စစ်မျက်နှာတွင် အောင်ပန်းဆုတ်နိုင်ခဲ့လေသည်။

မြောက်ပိုင်းစစ်မျက်နှာတွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး စတီးဝဲ၏ တပ်များသည် ဟူးကောင်းတောင်ကြားတလျှောက် လီဒိုလမ်းကိုဖောက်လုပ်သွားရင်း မှန်မှန်ချီတက်လျက် ရှိသည်။ (ယီဒိုလမ်း - လည်းရှူ။) ယင်းတို့ ချီတက်နိုင်ရန်အတွက် ဝင်းဂိတ်၏ လေကြောင်းချီ တပ်မဟာလေးခုက ကူညီခဲ့၏။ မဟာမိတ်တို့၏ လေတပ်သည် ဝင်းဂိတ်၏ ခြင်္သေ့တပ်သား ၁၂,၀၀၀ နှင့် သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေးအတွက် လားကောင်ရေ ၁၂၀၀ ကို လေယာဉ်ဖြင့် တောတွင်းတပ်စခန်းသို့ သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် မဟာမိတ်တို့ စစ်ရေးသာနေချိန်တွင် ဗိုလ်ချုပ်ဝင်းဂိတ်သည် လေယာဉ်ပျက်ကျ၍ ကွယ်လွန်ခဲ့လေသည်။ (ဝင်းဂိတ် - လည်းရှူ။)

ထိုအချိန်တွင် ဂျပန်အင်အားဖြည့် တပ်မသုံးခု ပါဝင်သော တပ်မကြီးတခုသည် ချင်းတိုင်းမြစ်ကိုဖြတ်ကာ မဏိပူရနယ်တွင်းသို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက်၍ အင်ဖားမြို့ရှိပြတိသျှတပ်များကို ထိုးစစ်ဆင်ရန် ချီတက်လာနေသည်။ အင်ဖားကို သိမ်းပိုက်နိုင်ကာ အင်ဖား-ကိုဟီးမား ထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်းကို အပိုင်စီးထား၍ ဗင်လား - အာသိမီးရထားလမ်းကို ချုပ်ကိုင်ထားခြင်းဖြင့် မြောက်ပိုင်း စစ်မျက်နှာ ဖွင့်နေသော ဗိုလ်ချုပ်ကြီး စတီးဝဲ၏ တပ်များအတွက် အသက်သွေးကြော ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကို ဖြတ်ပစ်နိုင်မည် ဖြစ်လေသည်။ ယင်းသို့ အင်ဖားအခြေခံစခန်းကို အပိုင်စီးမိက အိန္ဒိယနိုင်ငံကို အောင်မြင်စွာ ချင်းနင်းဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ရေးအတွက် လမ်းပေါက် တပေါက်လည်း ပွင့်သွားလိမ့်မည်ဟု ဂျပန်တို့က မြော်လင့်အားခဲထားကြလေသည်။

အရေးပါသော မဏိပူရစစ်မျက်နှာအတွက် တာဝန်ယူရသော ဗိုလ်ချုပ်ကြီးစကန်းသည် ချင်းတောင် တီးတိန်မြို့တွင် ရောက်ရှိ၍ ရန်သူတပ်များ၏ စက်ကင်းမလွတ် ဖြစ်နေသော အမှတ် ၁၇ တပ်မကို ပြန်ခေါ်ယူပြီးလျှင် ဂျပန်တို့၏ အဓိကထိုးချက်ကို ရင်ဆိုင်ရန်အတွက် အင်ဖားမြို့ တဝိုက်တွင် ယင်း၏စစ်တပ်များကို စုစည်းထားသည်။ အမှတ် ၁၇ တပ်မသည် ဂျပန်တပ်မများနှင့် အပြင်းအထန် တိုက်ခိုက်ကာ တီးတိန်မှဆုတ်ခွာလာခဲ့ရလေရာ၊ ယင်းတို့အောင်မြင်စွာ ဆုတ်ခွာနိုင်ရေးအတွက် အမှတ် ၂၃ တပ်မက ကူညီတိုက်ခိုက်ပေးခဲ့ရသည်။ အမှတ် ၂၀ တပ်မသည်လည်း တမူးဒေသမှ စစ်မျက်နှာအလယ်ဖက်သို့ ပြန်ဆုတ်ခဲ့သည်။ ထို

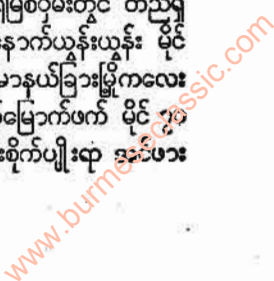
အချိန်တွင် အင်ဖားမြို့ကို ဂျပန်တပ်များက ပိုင်းမိထားလေပြီ။ သို့သော် ရခိုင်စစ်မျက်နှာတွင်ကဲ့သို့ မြေပြင်၌ အဆက်အသွယ် ပြတ်သွားသော်လည်း မဟာမိတ် လေတပ်သည် အပိုင်းခံနေရသော အင်ဖားမြို့အား လူသူ လက်နက် ဂိုက္ခာများကို ဖြည့်တင်းပေးသည်။ ဂျပန်တပ်များနှင့် ပွဲဝင်ခဲ့ဘူးပြီးဖြစ်သော အမှတ် ၅ နှင့် အမှတ် ၇ တပ်မနှစ်ခုလုံးကို လက်နက်၊ ဂိုက္ခာ၊ ဝန်တင်လားများနှင့်တကွ လေတပ်က ရခိုင်ပြည်မှ သယ်ယူကာ အင်ဖားမြို့ကို အင်အားဖြည့်တင်းပေးလေသည်။

ဂျပန်တို့သည် အင်ဖားမြို့၏ မြောက်ဖက်တွင်ရှိသော ကိုဟီးမားမြို့ကို အပြင်းအထန် အစွမ်းကုန်တိုက်ခိုက်သည်။ လူအင်အား မများလှသော မြို့စောင့်တပ်သည် ဂျပန်တို့က အင်အား ကြီးစွာဖြင့် အပြင်းအထန် တိုက်ခိုက်ခြင်းကို အစွမ်းကုန် တွန်းလှန် ခုခံခဲ့သည်။ ဂျပန် တပ်များသည် အပြင်းအထန်တိုက်ခိုက်ရာမှ တဖြည်းဖြည်းအားလျော့လာပြီးလျှင် ထိုးစစ်ဆင်မှုရပ်သွားသည်။ ထိုအခါ ကိုဟီးမားမြို့မှ ချီတက်လာသော ဗိုလ်ချုပ်စတီးဝဲ၏ တပ်မကြီးသည် ဗိုလ်ချုပ်စကန်း၏ တပ်မကြီးနှင့် အင်ဖားမြို့တွင် ဇွန်လ ၂၂ ရက်နေ့၌ ပူးပေါင်းမိကာ ပြတိသျှ တပ်များက ဂျပန်တပ်များကို အကြီးအကျယ် တန်ပြန်ထိုးစစ်ဆင်ခြင်းကို ပြုလေတော့သည်။ ယင်းသို့ တန်ပြန် ထိုးစစ်ဆင်ခြင်းကို မဆုတ်မနစ်ဆောင်ရွက်ကြရာ ဩဂုတ်လတွင် ရခိုင်ပြည်မှ အောင်ပွဲရ အမှတ် ၁၄ တပ်မတော်သည် ကျယ်ပြန့်သော စစ်မျက်နှာကိုဖြန့်ကာ ချင်းတိုင်းမြစ်ကို ဖြတ်ကျော်၍ ဂျပန်တပ်မများ ကောင်ကရဲ ဆုတ်ပြေးရသည်အထိ တိုက်ထုတ်နိုင်ခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့ဖြင့် ဂျပန်တို့ အလွန်မြော်လင့် အားခဲထားခဲ့သော အင်ဖား စစ်ဆင်ရေးတွင် မရှုမလှရှုံးနိမ့်ရကာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ချီတက်တိုက်ခိုက်ရေးသည် ပျက်ပြားခဲ့ရလေသည်။ မဟာမိတ်တပ်များသည် ထိုအင်ဖားတိုက်ပွဲတွင် ဂျပန်တို့ကို ပြတ်ပြတ်သားသား အောင်မြင်ခဲ့၍ ဂျပန်တပ်မငါးခုကို သုတ်သင် ရှင်းလင်းနိုင်ခဲ့လေသည်။

အင်ဖားမြို့။ ။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်းက အလွန်နာမည်ကြီးခဲ့သော အင်ဖားမြို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မဏိပူရနယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။

အင်ဖားမြို့သည် ချင်းတိုင်းမြစ်၏ လက်တက်ဖြစ်သော မြစ်သာမြစ်အတွင်း စီးဝင်သည့်မဏိပူရမြစ်ဝှမ်းတွင် တည်ရှိလျက် မန္တလေးမြို့၏မြောက်ဖက် အနောက်ယွန်းယွန်း မိုင် ၂၅၀ အကွာတွင် တည်ရှိသည်။ မြန်မာနယ်ခြားမြို့ကလေးတမြို့ဖြစ်သော စာမူးမြို့၏ အနောက်မြောက်ဖက် မိုင် ၅၀ ကျော်ကွာတွင် တည်ရှိသည်။ ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးရာ အင်ဖား

လွင်ပြင်တွင် တည်ရှိ၍ လယ်ယာစိုက်ပျိုးသည့် ရွာကလေးများ စုပေါင်းထားသောမြို့ ဖြစ်သည်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ အင်ဗရိယို၏ လူဦးရေသည် ၁၀၀,၆၀၅ ယောက်ဖြစ်သည်။ အင်ဗရိယိုနှင့် ယင်း၏အနီးတဝိုက်တွင် နေထိုင်ကြသူများမှာ မေထေး(မျဉ်းတည်း)ခေါ် မဏိပူရီ လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

အင်ဗရိယိုမှ တမူးမြို့သို့ လျှောက်ချောင်းကို ဖြတ်၍ လမ်းဖောက်ထားသည်။ (တမူးမြို့ — လည်းရှု။) ရှေးအခါက မြင်းနှင့်ငှက်၊ လားနှင့်ငှက် သွားရသော လမ်းကျဉ်းကလေးဖြစ်သော်လည်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက တမူး - အင်ဗရိယိုလမ်းကို မြေဖိုဇက်ကြီးများဖြင့် တိုးခဲ့ဖောက်လုပ်လိုက်ရာ လမ်းမကြီး ဖြစ်၍ သွားလေပြီ။ ဘုရင်နောင်မင်းတရားကြီးသည် အာသံပြည် မဏိပူရကို စစ်ချီစဉ်ကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဗြိတိသျှတပ်များ ဆုတ်ခွာ ခဲ့စဉ်ကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ အမှတ် ၁၄ ဗြိတိသျှတပ်မတော် ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ရန် ဝင်ရောက်စဉ်ကောင်း ဤလမ်းကို အသုံးပြုခဲ့လေသည်။

ဂျပန်စစ်တပ်များသည် မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ဆက်လက်သိမ်းပိုက်ရန် ချီတက်ရာ၌ အင်ဗရိယိုအထိပင် ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်မတ်လမှ ဇွန်လ ၂၂ ရက်နေ့အထိ အင်ဗရိယိုကို ဂျပန်တို့ ဝိုင်းရံထားခဲ့သော်လည်း မြောက်ဖက်မိုင် ၈၀ ဝေးသော ကိုဟီးမားမြို့မှ အမှတ် ၃၃ မဟာမိတ်တပ်မကြီး ချီတက်လာကာ တွန်းလှန်လိုက်သဖြင့် ဂျပန်တို့ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာခဲ့ရသည်။ (အင်ဗရိယိုတိုက်ပွဲ - ရှု။) ထိုအချိန်မှစ၍ အင်ဗရိယိုသည် တိုက်စစ်ဆင်နေသော မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစု၏ ကုန်းတပ်၊ လေတပ်နှင့် ရိက္ခာဖြန့်ဖြူးရာ အခြေခံစခန်းမြို့ဖြစ်လာခဲ့သည်။

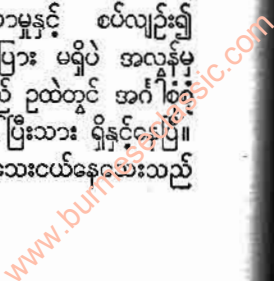
အင်ဗရိယိုလိုဂျီ။ ။ ပိုးဖလံနှင့် လိပ်ပြာဥများ၊ ငှက်နှင့် တွားသွားသတ္တဝါများ၏ ဥများကို ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ဘူး မြင်ဘူးကြသည်။ ထိုဥများမှ ပေါက်လာသော သက်ရှိကလေးများသည် ဥထဲ၌ အချိန်ယူ၍ တဖြည်းဖြည်း ဖွံ့ဖြိုးရင့်သန်ကြီးပွားလာပြီးမှ အပြင်လောကသို့ အင်္ဂါစုံသက်ရှိအဖြစ်ဖြင့် ရောက်ရှိလာကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အပင်လောကတွင်လည်း မျိုးအောင်သည့် ဆဲတခုသည် အပင်၏ အစေ့အိမ်တွင် တဖြည်းဖြည်း ကြီးပွားလာရာမှ မျိုးစေ့ ဖြစ်လာသည်။ ဤနေရာ၌ ဥနှင့် မျိုးစေ့နှစ်မျိုးစလုံးသည် မဖွံ့ဖြိုးမရင့်သန်သေးသော သက်ရှိများဖြစ်ကြသည့် ပင်လောင်းနှင့် သန္ဓေလောင်းများသာဖြစ်ကြသည်။ အမြင့်တန်းစား သတ္တဝါများတွင်ကား ဥဆဲသည် မိခင်၏ သားအိမ်ထဲ၌ပင် ဆက်လက် ရင့်သန်ကြီးထွား၍ အမိကဲ့သို့ အင်္ဂါစုံလင်သော အခြေသို့ ရောက်ရှိလာသောအခါမှသာ ပြင်ပလောကသို့

မွေးဖွား လာကြသည်။ သားပိုက်ကောင်မျိုးကဲ့သို့သော အချို့တိရစ္ဆာန်များတွင်မူ မွေးဖွားလာသော သားငယ်သည် မိခင်၏ သားပိုက်အိတ်တွင် ရက်အနည်းငယ်မျှနေ၍ မိခင်၏ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုကို ခံနေရသေးသည်။ သို့မှသာ ဆက်လက်၍ အသက်ရှင်နေနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အင်ဗရိယိုလိုဂျီခေါ် သန္ဓေဗေဒ ဆိုသည်မှာ အပင်နှင့် သတ္တဝါများသည် သီးခြားသက်ရှိများအဖြစ်ဖြင့် မဖြစ်ထွန်း မတည်တံ့မီ ကနဦးက ဆဲများအဖြစ်ဖြင့် တည်လျက် ရှိပြီးလျှင် ထိုဆဲများအဖြစ်မှ တစ်သျှူးများအဖြစ်သို့ တစ်သျှူးများအဖြစ်မှတဖန် အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများ အဖြစ်သို့ အဆင့်ဆင့် ရင့်သန်ကြီးထွားလာသည့် အခြင်းအရာကို လေ့လာသော ပညာရပ်ဖြစ်သည်။ ယင်း ပညာရပ်သည် ဇီဝဗေဒ ခေါ် သိပ္ပံပညာရပ်ကြီးမှ ခွဲထွက်ဆင်းသက်လာသော ပညာရပ် ဖြစ်သည်။ သက်ရှိအားလုံးသည် မူလဆဲတခုကို အခြေခံ၍ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုမူလဆဲမှ အစိတ်စိတ်ကွဲပွားသွားပြီးနောက် သန္ဓေသားလောင်းအဖြစ်သို့ ရောက်သွားသည်။ သတ္တဝါအသီးအသီးတို့တွင် သန္ဓေလွယ်ချိန်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားလျက် ရှိကြသည့် အလျောက် ထိုသန္ဓေလွယ်ချိန် ကုန်ဆုံးသည့်အခါ မူလဆဲသည် ရှုပ်ထွေး ဆန်းကြယ်သော သက်ရှိဖြစ်လာပြီးလျှင် ပြင်ပလောကသို့ ရောက်ရှိလာလေသည်။

ကြက်ငှက်ဥကဲ့သို့သော ဥတွင် ကနဦးကတည်းက အစာလုံလောက်စွာ ပါရှိသောကြောင့် အတွင်းရှိ ကြက် ငှက် သန္ဓေလောင်းမှ ခြေလက်အင်္ဂါစုံသည်အထိ ထိုအစာကို စားသောက်နေနိုင်သည်။ အပင်မျိုးစေ့တွင်လည်း မိခင်ပတ်လည်တဝိုက်တွင် အလားတူ အစာများ ပါရှိသည်။ ဥအုပ် အကောင်လိုက်မွေးသော သတ္တဝါများတွင် သန္ဓေသားသည် ချက်ကြီးမှတဆင့် အစာနှင့်သွေးကို မိခင်ထံမှ ရရှိသည်။ ထိုချက်ကြီးတည်းဟူသော အသက်သွေးကြောကို သန္ဓေသားပြင်ပလောကသို့ ရောက်ရှိလာသော အခါမှသာ ဖြတ်လိုက်ရလေသည်။ အချို့ နို့တိုက်သတ္တဝါများတွင် မိခင်သည် သားငယ်ကို မွေးဖွားလာပြီးသည့်နောက် အချိန်အတော်ကြာမျှ နို့ချိုတိုက်ကျွေး၍ ဆက်လက်မွေးမြူကြသေးသည်။ ငှက်များသည် အမွေးအတောင် မစုံလင်သေးသော မိမိတို့၏ သားငယ်များကို အမွေးအတောင်စုံ၍ ခွင့်ကာကွယ်နိုင်သော အခြေသို့ ရောက်သည်တိုင်အောင် အစာများ ရှာဖွေကျွေးမွေးကြသည်။

သန္ဓေသား ကြီးပွားတိုးတက်လာမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှေးအယူအဆများသည် ကွဲကွဲပြားပြား မရှိပဲ အလွန်မှ လုံးထွေးလှပေသည်။ သန္ဓေသားသည် ဥထဲတွင် အင်္ဂါစုံလင်လင့်ဖြင့် အကောင်အထည် ပေါ်ပြီးသား ရှိနိုင်နေပြီ။ သို့သော်အရွယ်မှာ အလွန်အလွန်မှ သေးငယ်နေသေးသည်။

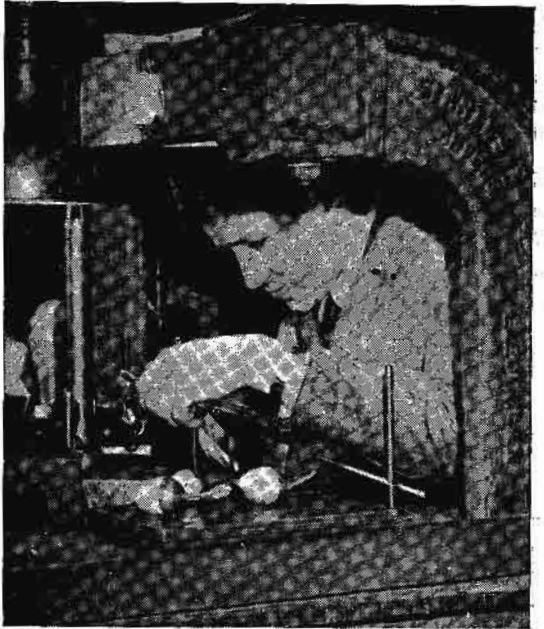

ဟု ထင်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ရင့်သန်ကြီးပွားလာမှုမှာ သေးငယ်သော အဆင့်မှ ကြီးသောအဆင့်သို့ ကြီးထွားလာခြင်းမျှသာဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနောက်ခေတ်သစ် အင်မရီယိုလိုဂျီ ပညာ၏ ဖခင်ဖြစ်သော ဂေါ်အီး ဖွန်ဗေးယား (ခရစ် ၁၇၉၂-၁၈၇၆)က အားလုံးသော တစ်သျှူးနှင့် အင်္ဂါများသည် ဗီဇလွှာများမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်ဟု ထုတ်ဖော်ပြခဲ့လေသည်။ ဗီဇလွှာတလွှာသည် နှာဗ်ကြောများ ဖြစ်လာ၍ အခြားတလွှာမှ အရေပြား၊ အမွှေးအတောင်၊ သို့မဟုတ် သားမွှေးများ ဖြစ်လာပြီးလျှင် တတိယအလွှာမှ အတွင်းအင်္ဂါများ၊ အရိုး စသည်တို့ ဖြစ်လာကြသည်။ ဤသည်ကား ဗီဇလွှာ၏ ဝါဒပင်တည်း။

အချို့သိပ္ပံပညာရှင်များသည် ကျောရိုးရှိ သတ္တဝါများနှင့် ကျောရိုးမဲ့ သတ္တဝါများ ဟူ၍ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသည့်အစဉ်အလာကို ချိုးဖျက်၍ အမြင့်တန်းစား သတ္တဝါများသည် ရုပ်ထွေးခြင်း မရှိ၊ ရှင်းလင်းသော သတ္တဝါများမှ မည်သို့ ကြီးပွားတိုးတက်လာသည်ကို ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ကြက်ပေါက်စနှင့် လူကိုယ်တိုင်ပင်လျှင် သန္ဓေတည်နေချိန်၌ ငါးကဲ့သို့ ပါးဟက်ကဲ့ရာများ ရှိခဲ့သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ထိုပါးဟက်များသည် ကုန်းသတ္တဝါများတွင် သန္ဓေသားကြီးပွားလာသည်နှင့်အမျှ တဖြည်းဖြည်း ပျောက်ကွယ်သွားသည်ဟုဆိုသည်။ သို့ဖြင့် အင်မရီယိုလိုဂျီပညာသည် သက်ရှိတို့၏ ဘဝသမိုင်းကို နောက်ကြောင်းပြန် စုံစမ်းရှာဖွေသည့် အပြင် အမြင့်တန်းစားသတ္တဝါများသည် အနိမ့်တန်းစားသတ္တဝါများမှ စံနစ်တကျ ဆင့်ကဲတိုးတက် ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်ဟုသော ယုံကြည်ချက်ကိုလည်း ထောက်ခံသည်။

အင်မရီကျောက်။ ။အင်မရီ ကျောက်သည် ကုရုနွံကျောက်နှင့် မက်ဂနက်တိုက် သံရိုင်း (သံလိုက်သံရိုင်း)နှစ်မျိုး ရောပပ်နေသော တွင်းထွက် ကျောက်မျိုး ဖြစ်၍ အတုံးလိုက်ဖြစ်စေ၊ အလုံးကလေးများ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်စေ တွေ့ရသည်။ သံသတ္တုကျောက်ရိုင်း အလုံးကလေးများ တို့သို့ ကျစ်လျစ်မာကျော၍ များသောအားဖြင့် မွဲခြောက်ခြောက် အရောင်ရှိသည်။ အချို့ အင်မရီ ကျောက်များမှာ နီညိုရောင်မှ မွဲပြာရောင်၊ နက်ပြာရောင်အထိ အရောင်အမျိုးမျိုး ရှိကြသည်။ ယင်းကို အာရှမိုင်းနားကျွန်းဆွယ် ဂရိနိုင်ငံရှိ နက်ဆောကျွန်းနှင့် အခြား ဂရိ ကျွန်းစုများတွင် ကျောက်တုံးကြီးများအလိုက် တူးဖော်ယူကြသည်။

အင်မရီကျောက်သည် အလွန် ကျစ်လျစ် မာကျောသောကြောင့် အလွယ်တကူနှင့် တူးဖော် မယူနိုင်ချေ။ အင်မရီကျောက်ပါသော ကျောက်များကို စိန်လွန်သွားဖြင့် လောက်ပြီးလျှင် ယမ်းဘီလူးနှင့် ဖောက်ခွဲပြီးမှ ထုတ်ယူရလေသည်။

အင်မရီကျောက်မှုန့်ကို အသုံးပြု၍ ကျောက်အရောင်တင်နေစဉ်

အရွှေ နိုင်ငံများတွင်ကား မီးခိုး၍ ကွဲအက်စေသည့်နှုန်းကို အသုံးပြုကြသည်။ အင်မရီ ကျောက်ကို အလုံးကလေးများအဖြစ် ထုခွဲပြီးလျှင် လက်ဖြင့် အသေအချာ ရှေးကောက်၍ ယင်းတို့ကို အမှုန့် ဖြစ်အောင် တဖန်ကြိတ်ရသည်။ ထိုနောက် ဆန်ခါဖြင့် စစ်၍ အမျိုးအစားအလိုက် အသီးအသီး ခွဲထုတ်ယူရသည်။ တဖန် ယင်းတို့ကို ရေတွင်ဆေးပြီးလျှင် သဲ၍သဲ၍ ထုတ်ယူရာမှ အကောင်းဆုံး အမျိုးအစားကို ရရှိသည်။ အချို့ အင်မရီ ကျောက်တုံးများကို ကျောက်ချောစက်တွင် တင်၍ကြိတ်ရာ၌ ကျောက်မှုန့်များသည် လေတွင် လွင့်ပါသွားနေရာမှ တဖြည်းတဖြည်း အောက်သို့ ပြန်ကျလာ၏။ များလာသောအခါ ထိုအမှုန့်များကို စုဆောင်းယူကြသည်။ ယင်းအမှုန့်များကား အကောင်းဆုံး အင်မရီ ကျောက်မှုန့်များပင်တည်း။ အင်မရီ ကျောက် မှုန့်ကို ကျောက်သွေးသမားများနှင့် မှန်ထူ အကောင်းစား လုပ်သူ များ အသုံးပြုကြသည်။

အင်မရီကျောက်သည် ကုရုနွံ ကျောက်နီးပါးလောက် မာသော ကျောက်မျိုး ဖြစ်သောကြောင့်အမှုန့်ကို ကျောက်မျက်အမျိုးမျိုးဖြတ်ရာ၊ အရောင်တင်ရာ၌ အသုံးပြုကြသည်။ စားကျောက်မှုန့်အဖြစ်ဖြင့်လည်း အသုံးပြုကြသည်။ ဖန်ပူးဆိုများကို ပုသင်းတွင် အံကျဖြစ်အောင် အင်မရီကျောက်မှုန့်နှင့် သွေးရသည်။ သတ္တုများ အရောင်တင်ရာ၌ အင်မရီကျောက်မှုန့်ကို မျက်နှာပြင် တခုခုပေါ်တွင် ဖြန့်လျက်

www.burmeseclassic.com

သံကော်ဖတ်စက္ကူ။ သံကော်ဖတ်အဝတ်နှင့် သံကော်ဖတ်
ချောင်း စသည့် ပြုလုပ်၍ အသုံးပြုကြသည်။ ပစ္စည်းများ
ကြိတ်ရန် အသုံးပြုသော အင်မရီ ကျောက် သီး များ ကား
အင်မရီကျောက်မှန်ကို ဗီလတ်မြေ ကဲ့သို့သော ပစ္စည်းနှင့်
ရော၍ ပြုလုပ်ထားသည်။

အင်မရီကျောက်သည် ကုရုန္ဒတိုင်းထွက် ကျောက်နှင့်
အမျိုးချင်း တူသော်လည်း အမြင့်အားဖြင့်ကား အနည်း
ငယ်မျှ မတူချေ။ ကုရုန္ဒကျောက်သည် ဓာတ်သဘော
အားဖြင့် အလျှံမိနီယမ် အောက်ဆိုက် ဖြစ်သည်။ လှ၍
အရောင်အမျိုးမျိုးရှိသော ကုရုန္ဒ ကျောက် အ လုံး က လေး
များကို နီလာ၊ ပတ္တမြား၊ နီလာဝါ၊ နီလာစိမ်း၊ နီလာ
ခရမ်းဟူ၍ အမျိုးမျိုးခေါ်ကြသည်။ အရောင်အနည်းငယ်
မကောင်းသော ကုရုန္ဒ ကျောက် မျိုးကို ကား အင် မ ရီ
ကျောက်များကဲ့သို့ ကြိတ်ရန်နှင့် အရောင် တင် ရာ တွင်
အသုံးပြုကြသည်။

အင်းကားလူမျိုး။ ။ အမေရိကတိုက်၏တိုင်းရင်းသား
အင်ဒီးယန်း လူမျိုးစုတစ်ခု ဖြစ်သော အင်းကား လူမျိုးတို့
သည် ကီချာ အုပ်စုတွင် ပါဝင်၍ ရှေးအခါက တောင်
အမေရိကတိုက်တွင် ကျယ်ပြန့်သော အင်ပိုင်ယာကို တည်
ထောင်ကာ လူနေမှုအဆင့်အတန်း မြင့်မြင့်ဖြင့် နေထိုင်ခဲ့
ကြသော လူမျိုး ဖြစ်ပေသည်။

အင်းကားဟူသော ဝေါဟာရသည် အရှင်သခင်ဟူ
သော အဓိပ္ပါယ်ရ၍ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူများကို အင်းကား
ဟုခေါ်ဝေါ်ကြရာမှ နောင်အခါ၊ တိုင်းသူပြည်သားများ
ကိုလည်း အင်းကားလူမျိုး ဟုခေါ်ဆိုလာကြသည်။

ခရစ်နှစ် ၁၁၀၀ မတိုင်မီက အင်းကားလူမျိုးတို့သည်
ယခု ပီးရူးနိုင်ငံတောင်ပိုင်း ကုန်းမြင့်ဒေသ၌ နေထိုင်ကြ
သည်။ ၁၁၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် အင်း ကား မင်း ဆက် ကို
တည်ထောင်မည့် အယာညီနောင် လေးဦးသည် နှမတော်
များဖြစ်ကြသော ကြင်ယာတော်များနှင့် အတူ တောင်
ကုန်းမြင့်များမှ ကူးစက်တောင်ကြားဒေသသို့ ဆင်းလာ
သည်။ ယင်းတို့ အင်းကားနိုင်ငံ ထူထောင်သည့်အစပိုင်း
သမိုင်းသည် ပုံပြင် ဒဏ္ဍာရီ များ နှင့် ရောယှက်နေသည်။
အဓိကအချက်မှာ ညီနောင် လေးဦး တို့သည် ထိုတောင်
ကြားဒေသရှိ ရှိရင်းစွဲ အခြားလူမျိုးစုများကို တဖြည်းဖြည်း
လွှမ်းမိုးကြီးစိုးလာပြီးလျှင် အင်းကားတို့၏ ဘာသာစကား
ဖြင့် ဗဟို၊ သို့မဟုတ် အချက်အခြာ ဟု အဓိပ္ပါယ် ရသော
ကူးစက်မြို့ကို တည်တောင်ကြသည်။ ထိုနောက်တွင် ယင်း
တို့၏ အဆက်အနွယ် မင်းအဆက်ဆက်တို့သည် အင်းကား
နိုင်ငံကို တဖြည်းဖြည်း ချဲ့ထွင်ခဲ့ကြလေသည်။

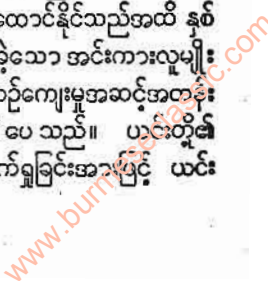
ပဌမဆုံး အင်းကား ဘုရင်သည် မန်းဂိုကားပတ် ဖြစ်

သည်။ အမေရိကန် တိုင်းရင်းသား ဘုရင် စိုးမင်းတို့အနက်
မင်းကောင်းမင်းမြတ်တို့ဟု ဆိုရသော အဋ္ဌမမြောက်
အင်းကားဘုရင် ပါချာကူးတက်၏ လက်ထက်တွင် အင်း
ကားအင်ပိုင်ယာသည် ပီးရူးနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းမှ အာဂျင်
တီးနား အနောက်မြောက်ပိုင်းတိုင်အောင် ကျယ်ပြန့်လာ
သည်။ နဝမနှင့် ဒသမ အင်းကားဘုရင်များ အသီးအသီး
ဖြစ်ကြသော တူးပက်ယူးပန်ဂီနှင့် ဝိုင်းနားကားပက်တို့၏
လက်ထက်တွင်မူ အင်းကားအင်ပိုင်ယာတွင် အာဂျင်တီးနား
နယ်မြေတို့ကို ပိုမိုသိမ်းသွင်းခဲ့ပြီးလျှင်၊ ယခု အက်ကွာဒေါ
နှင့် ချီလီနိုင်ငံတို့သည်လည်း ထိုအင်ပိုင်ယာအတွင်း ပါဝင်
ခဲ့ကြလေသည်။

အင်ပိုင်ယာကြီးအတွင်း လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးများ
ကို အတော်အတန် ကောင်းမွန်စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့လင့်
ကစား အင်ပိုင်ယာကြီး အလွန်ကျယ်ပြန့်လာသောအခါ
ကူးစက်မြို့တော်မှ အင် ပိုင် ယာ တ ခု လုံးကို ထိရောက်စွာ
အုပ်ချုပ်နိုင်ရန် ခက်ခဲလာသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိုင်နားကား
ပက်ဘုရင် လက်ထက်တွင် သားတော် ဥပရာဇာမင်းသား
ဝါးစကားနှင့် မထင်မရှား သားတော်တပါးဖြစ်သော်လည်း
ဘုရင်၏အချစ်တော်ဖြစ်သော အက် တ ဝေါ လ ပါတို့အား
နိုင်ငံကို နှစ်ပိုင်ခွဲ၍ အုပ်ချုပ်စေသည်။ နောင်အခါ ထို
မင်းသားနှစ်ပါးသည် တန်ခိုးအာဏာလုကြရာမှ ပြည်တွင်း
စစ် ဖြစ်ပွားလေတော့ရာ၊ နိုင်ငံ၏ အင်အား ပြိုကွဲ ဆုတ်
ယုတ်လာလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် နယ်သစ် မြေသစ်ရှာ
ဖွေသူ ဖရန်စစ္စကို ပီဇားရို ခေါင်းဆောင်သော စပိန်လူမျိုး
တစုသည် ထိုဒေသများသို့ ရောက်ရှိလာသည်။ (ပီဇားရို
ဖရန်စစ္စကို — ရှု။)

၁၅၃၂ ခုနှစ်တွင် ပီဇားရိုတို့ ရောက်ရှိ လာပြီးသည့်
နောက်ပိုင်း၌ ကြယ်ဝချမ်းသာ၍ ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အ
တန်းမြင့်သော အင်းကားနိုင်ငံကြီးသည် ပြည်တွင်းရေး
မညီညွတ်မှုကြောင့် စပိန်တို့၏ လက်အောက်သို့ ကျရောက်
ခဲ့ရလေသည်။ စပိန်တို့၏ လက်အောက်သို့ ရောက်ရှိသွား
သောအခါ အထူးပင် နိပိုစက်ညှဉ်းပန်းခြင်းကို ခံခဲ့ကြရ
သည်။ အင်းကားနိုင်ငံကြီး ကောင်းစားစဉ်က လူဦးရေ
ရှစ်သန်းမှ ၁၃ သန်းအထိ ရှိခဲ့သော အင်းကားလူမျိုးတို့မှာ
စပိန်လူမျိုးတို့၏ နိပိုစက်ညှဉ်းပန်းမှုကြောင့် အရည်အခြင်း
တွင်ငုင်း၊ အရေအတွက်တွင်ငုင်း ဆုတ်ယုတ်လာခဲ့ရာ ယခု
အခါ သုံးသန်းခန့်မျှသာ ရှိလေတော့သည်။

အင်ပိုင်ယာကြီးတခု တည်ထောင်နိုင်သည်အထိ နှစ်
ပေါင်း ၄၀၀ ခန့်မျှ တန်ခိုးထွားခဲ့သော အင်းကားလူမျိုး
တို့၏ စွမ်းရည်ထက်မြက်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်း
မြင့်မားပုံတို့မှာ အံ့ဩဖွယ်ရာ ဖြစ် ပေ သည်။ ယင်းတို့၏
ယဉ်ကျေးမှုလက်ရာများကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့် ယင်း

အင်းကားလူမျိုး

တို့၏ ယဉ်ကျေးမှုသည် အီဂျစ်နှင့် ကောလဒီးယန်းလူမျိုး တို့ ထွန်းကားသည့် ခေတ်နှင့် တချိန်တည်းကပင် စတင် အခြေခံ၍ တိုးတက်ထွန်းကားလာခြင်း ဖြစ်မည်ဟု ယူဆ ကြလေသည်။

အင်းကားတို့သည် နေကို ကိုးကွယ်သူများ ဖြစ်ကြ သော်လည်း၊ လောကကြီးကို ဖန်ဆင်းသော ဘုရားသခင် ရှိသည်ဟူသော အယူဝါဒကို လက်ခံသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ဘုရင်သည် အချုပ်အချာ အာဏာပိုင် ဖြစ်၍ ဘုရင်၏ အမိန့်အာဏာကို လက်အောက်ခံ မှူးကြီးမတ်ရာ သေနာ ပတ် စသော ရာထမ်းမှုထမ်းများက ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ စံနစ် တကျ ဆောင်ရွက်သွားကြရသည်။ နယ်မြေ သိမ်းသွင်း နာဗွလည်း စံနစ်တကျပင် သိမ်းသွင်းခဲ့လေသည်။

နိုင်ငံအုပ်ချုပ်သည့်စံနစ်သည် စည်းကမ်း စံနစ်ကျန သော အုပ်ချုပ်ရေးမျိုးဖြစ်သည်။ လူတိုင်းတယောက်အား မွေးဖွားသည့် အချိန်မှစ၍ သေဆုံးသည်အထိ ချမှတ်ထား သော စည်းကမ်း စံနစ်အတိုင်း လိုက်နာစေသည်။ သို့သော် ကျပ်တည်း ကျဉ်းမြောင်းသော စည်းကမ်းစံနစ်မျိုးကား မဟုတ်ချေ။ ချမ်းသာလွန်းသော သူလည်း မရှိ။ ဆင်းရဲ လွန်းသူလည်း မရှိ။ လူတိုင်း သာတူညီမျှ ခံစားခွင့် ရှိစေ သည်။ ချမှတ်ထားသော အုပ်ချုပ်ရေး စံနစ်အရ လူတိုင်း လူတိုင်းသည် ကိုယ့်အား ကိုယ်ကိုးလျက် ကိုယ်စွမ်း ကိုယ်စ ရှိသမျှဖြင့် အလုပ်လုပ်ကြရသည်။ အလုပ်လုပ်သူများအား ကြီးပွား ချမ်းသာခွင့် ပေးသော်လည်း ရေသာခိုသူများ၊ ကိုယ်စွမ်း ကိုယ်စ မထုတ်လုပ်သူများကိုကား ချမ်းသာခွင့် မပေးချေ။ မိမိ၏ အလုပ်တာဝန် ဝတ်တရားကို ပေါ့လျော့ စွာ ထမ်းရွက်သူများသည် ပြင်းပြင်းထန်ထန် အရေးယူ ခြင်း ခံရ၍၊ အင်းကားနိုင်ငံတော်တွင် မရှိမပြောင့် ဆောင် ရွက်သူများ မရှိသလောက် ဖြစ်ပေသည်။

အင်းကားလူမျိုးတို့သည် လက်မှုအရာဗျာဠာ၊ ဗိသုကာ အတတ်ဦးစွာ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသူများ ဖြစ်ကြောင်းကို ကြွေးကျွန်တွေ့ရှိရသေးသော ရှေးဟောင်း လက်ရာများကို ထောက်ဆ၍ သိရှိရသည်။ ပီးဂူးနိုင်ငံတွင် အင်းကားတို့၏ ပျက်စီးယိုယွင်းနေသော ရှေးဟောင်း အဆောက် အအုံ များ ယခုတိုင် ရှိနေသေးသည်။ ကျောက်သား အတီဖြင့် ပြီးသော အဆောက်အအုံများကို ကူးစက်မြို့တော်ဟောင်း တွင်၎င်း၊ အန်းဒီးတောင်တန်း၏ ကုန်းမြင့်ဒေသတွင်၎င်း တွေ့ရှိရသည်။

ထိုကျောက် အဆောက်အအုံများ ပြုလုပ်ရာ၌ အသုံး ပြုသော ကျောက်တုံးများသည် ပေ ၂၀ ခန့်မြင့်၍ တန် ပေါင်းများစွာ လေးသည်။ ထို ကျောက်တုံး ကြီးများကို အင်္ဂတေမကိုင်ပဲ ခိုင်မြဲအောင် ထွင်း၍ ဆင်ရရင့် စီဆင် ထားရာ၊ ကျောက်တုံးတခုနှင့်တခုအကြား ဓားပြား တပြား

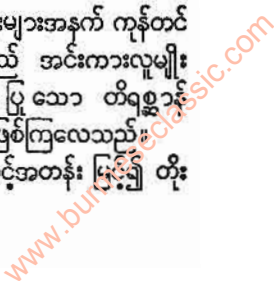
စာမျှပင် မဝင်နိုင်အောင် အံ့ကိုက်ကျနေသည်မှာ အံ့မခန်း ဖွယ် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုလူမျိုးတို့သည် အိုးခွက်လုပ်ငန်း၊ သတ္တု အရည် ကျို ပုံသွင်းလုပ်ငန်း၊ အဝတ်အထည် ရက်လုပ်သည့်လုပ် ငန်း စသော လက်မှုပညာ ရပ် များ၌လည်း ကျွမ်းကျင် လိမ္မာကြဟန် ရှိပေသည်။ ထိုပြင် ရွှံ့စေး၊ ကြိမ်၊ အရိုး တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ပြေ၊ နှံ တို့ကို ၎င်း၊ ကြေး နီ ကြေးဝါတို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော သံစုံရှိသည့်ခေါင်းလောင်း များကို၎င်း တွေ့ရှိရသဖြင့် အင်းကားလူမျိုးတို့သည် ဂီတ ဖက်တွင်လည်း အဆင့်အတန်း မနိမ့်ကြောင်း သိရပြန်ပေ သည်။ တူးဖော်ရရှိသော ရွှေများကို ဘုရားတန်ဆောင်း များ၌၎င်း၊ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများ ပြုလုပ်ရန်အတွက်သာ၎င်း အသုံးပြုကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ငွေကြေးသုံးစွဲသော စံနစ် မရှိပဲ ကုန်ပစ္စည်းချင်း ဖလှယ် သည့် စံနစ်ကို အသုံးပြုကြလေသည်။

ကူးစက်မြို့တော်မှ နိုင်ငံတော် အရပ်ရပ်သို့ ကျောက် ခင်းလမ်းများကို ကွန်ဒြာသဖွယ် ယှက်သွယ် ဖောက်လုပ် ထားကြသည်။ တောတောင် ကန္တာရကြီးများထဲ တွင်ပင် လမ်းဖောက်သင့်သည့် နေရာမျိုး၌ လမ်းဖောက်၍ ကင်း စခန်းများကိုလည်း ထားရှိကြသည်။ လျှိုမြောင်တို့ကို ဖြတ်ဆန်းနိုင်ရန် ကြီးတန်တားများကိုလည်း သွယ်တန်း ခဲ့ကြသည်။

အင်းကား လူမျိုးတို့သည် စိုက်ပျိုးရေးလည်း လုပ် ကိုင်ကြသည်။ အပင်ရိုင်းများကို စားသုံးနိုင်သော အပင် မျိုး ဖြစ်အောင် ပြုပြင်စိုက်ပျိုးခဲ့ကြရာ၊ ယင်းတို့၏ ကျေး ဇူးကြောင့် အာလူး၊ အင်ဒီးယန်းပြောင်းမျိုး၊ ကန်စွန်းခွ၊ ပလောပီနီဥ စသည်တို့သည် အရေးပါသော အစာအာဟာရ များတွင် အပါအဝင် ဖြစ်နေသည်။ ထို လူ မျိုးတို့ သည် တောင်စောင်း တောင်ခါးပန်း များတွင် လေ့ကား ထစ် လယ်ယာများကို ပြုလုပ်စိုက်ပျိုးခဲ့ကြရာ၊ အချို့ လယ်ယာ များသည် လေ့ကားထစ် အဆင့် ၅၀ ခန့်မျှပင်ရှိလေသည်။ လယ်ယာများအတွင်းသို့ ရေသွင်း စိုက်ပျိုးသော စံနစ်ကို လည်း အင်းကား လူမျိုးတို့ အ သုံး ပြု ခဲ့ ကြောင်း သိရှိရ လေသည်။ ကောက်ပဲ သီးနှံများကို ကျို များ ဖြင့်လည်း သိုလှောင်ထားကြသည်။ ဒေသတခုတွင် သီးနှံထွက် ဆုတ် ယုတ်ပါက သီးနှံထွက်ကောင်းသော ဒေသများမှ သယ်ယူ ဖြည့်တင်းပေးလေသည်။

အမေရိကန် အင်ဒီးယန်း လူမျိုးများအနက် ကုန်တင် တိရစ္ဆာန်များကို အသုံးပြုသူများသည် အင်းကားလူမျိုး တိုင်းတည်းသာ ရှိခဲ့သည်။ အ သုံး ပြု သော တိရစ္ဆာန် များမှာ လာမာ ကုလားအုပ်များ ဖြစ်ကြလေသည်။ အဖက်ဖက်တွင် လူနေမှု အဆင့်အတန်း မြင့်၍ တိုး

တက်သော ယဉ်ကျေးမှုရှိသည့် လူမျိုးများ ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သော်လည်း အင်းကားတို့သည် စာရေး စာဖတ်နည်း ကိုမူ မတီထွင်ခဲ့ကြပေ။ သို့သော် ကြီးထုံးကလေးများဖြင့် အမှတ်အသားပြုသည့် ကွပ်ပူးဟုခေါ်သော စံနစ်ရှိခဲ့သည်။ ထိုကြီးထုံးကလေးများသည် အရောင် အမျိုးမျိုး၊ ပုံစံ အမျိုးမျိုး ရှိသည်။ ထိုကြီးထုံး စံနစ်ဖြင့် သီးနှံထွက်များ ရေထွက်ခြင်းကို၎င်း၊ အခွန်ကောက်ယူခြင်းများကို၎င်း ပြု လုပ်ကြလေသည်။

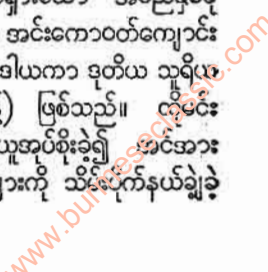
အင်းကားတို့ကဲ့သို့ ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်း မြင့် သည့်ပြင် စာရေး စာဖတ်နည်းစံနစ်ကိုလည်း တီထွင်နိုင် ခဲ့သော အမေရိကန် ရှေးတိုင်းရင်းသား လူမျိုးစု တစ်ခုမှာ မာယာလူမျိုး ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့သည် ခရစ် ဖွားမြင်စ ခေတ်ကပင် အမေရိကတိုက် အလယ်ပိုင်းတွင် မြို့ပြနိုင်ငံ တည်ထောင်ကာ ကြီးပွားထွန်းကားခဲ့ကြသည်။ အင်ပိုင်ယာ များကိုလည်း ထူထောင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဝါကမ်းမှ ခြည်ငင်၍ ခြည်ထည်များ ရက်လုပ်ခဲ့ကြပြီးလျှင် တည်ပင် အခေါက်၏ အမျှင်မှ စက္ကူများ ပြုလုပ်ကာ စာရေးရန် အသုံးပြုခဲ့ သည်။ ထိုလူမျိုးတို့သည် နက္ခတ်တာရာ ပညာကိုလည်း လေ့လာလိုက်စားခဲ့ကြသည်။ ကျောက် စိမ်း ကို ထွင်ထု ရာ၌ ကျွမ်းကျင်သူများ ဖြစ်သည်။ ထိုလူမျိုးတို့သည်လည်း ခရစ်နှစ် ၁၅၄၂ ခုတွင် စပိန်လူမျိုးတို့၏ လွှမ်းမိုးကြီးစိုး မှုကြောင့် နိုင်ငံပြိုကွဲကာ လူမျိုးလည်း တဖြည်းဖြည်း တိမ်ကောလာခဲ့ရာ၊ ယခုအခါ တောင်အမေရိကတိုက်တွင် မာယာလူမျိုးတို့၏ အဆက်အနွယ် လူဦးရေ တသန်းခန့်သာ တွေ့ရှိရတော့သည်။

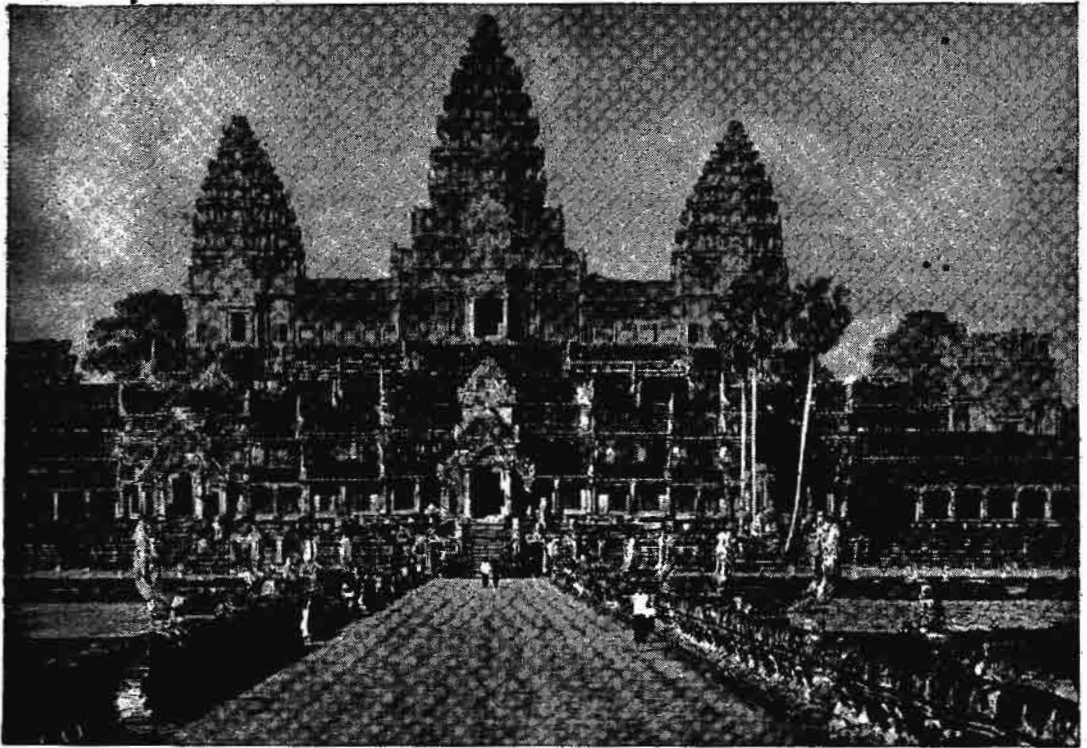
လူယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းတွင် အဆင့်အတန်း မြင့်မားခဲ့ ကြသော အင်းကားနှင့် မာယာ လူမျိုးတို့သည် စပိန် လူမျိုးတို့၏ ဖိနှိပ်ညှဉ်းပန်းမှုတို့ကြောင့် အညွန့်တုံးကာ မထင်မရှားသော အခြေအနေသို့ ကျဆင်းခဲ့ကြရသည်မှာ ကြေကွဲ ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေသတည်း။

အင်းကော ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး။ ။ကမ္ဘာ့ဇ နိုင်ငံ၊ ရှေးဟောင်း မင်းနေပြည်တော်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သော အင်းကောမြို့ပျက်ကြီးမှ တောင်ဖက် တမိုင်ခန့်အကွာတွင် ရှိသော အင်းကော ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီးသည် ရှေးခမာ လူမျိုးများ၏ ဗိသုကာအနုပညာ မြင့်မားကြီးကျယ်ခဲ့မှုကို အထောက်အထားပြသော ရှေးအဆောက်အအုံကြီး ဖြစ် ပေသည်။ ခရစ် ၁၂ ရာစုနှစ်အတွင်းက ထိုကျောင်းတော် ကြီးကို ဆောက်လုပ်ခဲ့၍၊ ခရစ် ၁၄၃၂ ခုနှစ်တွင် အင်း ကော မြို့တော်သူ မြို့တော်သားတို့သည် အကြောင်းတစ် တရာကြောင့် နေပြည်တော်ကြီးအား ရုတ်တရက် စွန့်ခွာ သွားကြသောအခါ မြို့တော်ကြီးနှင့်တကွ ကျောင်းတော်

ကြီးသည် လူသူကင်းမဲ့နေခဲ့၍၊ တစ်စတစ်တော့ပုံးလျက် တိမ် မြုပ် ပျောက်ကွယ်နေခဲ့လေသည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ခန့်က မူးအိဒ်အမည်ရှိသော ပြင်သစ် အမျိုး သားတဦးသည် ကမ္ဘာ့ဇနိုင်ငံ၏ ကျော်ကြားသော တုန်လှိ ဆက် အိုင်ကြီး၏မြောက်ဖက်သို့ ခရီးထွက်ခဲ့ရာ တောအုပ် သစ်ပင်တို့ အနေအထား ထူးခြား၍ တမျိုးတဖုံ ဖြစ်နေ သည့် တနေရာသို့ ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ ထူးခြားနေသည့် သစ်ပင်တောအုပ်တို့ကို အနီးသို့ ချဉ်းကပ်၍ စူးစမ်းလေ့လာ သည့်အခါ ကမ္ဘာ့ဇနိုင်ငံ၏ ရှေးမှတ်တမ်းများ၌ ဖော်ပြပါ ရှိ၍၊ ကမ္ဘာ့မြေပြင်မှ ပျောက်ကွယ်နေခဲ့သော အင်းကော မြို့တော်ကြီးနှင့် ကျောင်းတော်ကြီးတို့ကို တောပုံးနေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ သစ်ပင်တောအုပ်တို့ အနေ အထား ထူးခြားနေခြင်းမှာ အဆောက်အအုံ ကြီးများ၏ ကျောက်တိုင်၊ ကျောက်တုံးကြီးများကို ချဲ့နှယ်ပိတ်ပေါင်း နှင့် သစ်ပင်တို့ ရစ်ပတ်ထိုးဖောက် ပေါက်ရောက်နေ၍ဖြစ် ကြောင်း တွေ့ရှိရလေသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ထိုနေရာဒေသ တဝိုက်ကို တောရှင်းခဲ့ပြီးလျှင် ကမ္ဘာ့ဇအာဏာပိုင်များက စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းခဲ့၍၊ အင်းကောဝတ်ကျောင်းတော် ကြီးသည် ကမ္ဘာ့အံ့ခြီးဖွယ်ရာ ရှေးဟောင်းအဆောက်အအုံ များတွင် အပါအဝင်ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

ကမ္ဘာ့ဇနိုင်ငံ၏ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုသည် ထိုနိုင်ငံ ကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့သော အိန္ဒိယနိုင်ငံတောင်ပိုင်း အရှေ့ ဖက်ကမ်းရိုးတန်းမှ ပလ္လဝါလူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုမှ ဆင်း သက်ဆက်နွယ်လာခဲ့သဖြင့် ကမ္ဘာ့ဇနိုင်ငံ၏ ရှေးဟောင်း အဆောက်အအုံများတွင် ပလ္လဝါတို့၏ ဗိသုကာပညာကို အခြေခံထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ (ကမ္ဘာ့ဇနိုင်ငံ — ရှု။) ပလ္လဝါအဆက်အနွယ်တို့၏ အစိုးမိုးခံ တိုင်းရင်းသား ခမာ တို့သည် ပလ္လဝါတို့၏ အနုပညာတို့ကို အခြေခံကာ၊ တစ် တစ် တိုးတက်လာကြသည်။ အဆောက်အအုံများဆောက် လုပ်ရာ၌ ပလ္လဝါတို့ အသုံးပြုခဲ့သည့်အတိုင်း မူလက သစ် များကို အသုံးပြုခဲ့ကြ၍ နောင်အခါ အုတ်များ၊ ယင်းမှ တဆင့် ကျောက်များကို အသုံးပြုလာကြသည်။ အင်းကော ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး ဆောက်လုပ်ခဲ့သည့် ၁၂ ရာစုနှစ် တွင် ခမာတို့သည် ကျောက်တုံး ကျောက်ခဲများကို နိုင်နိုင် နင်းနင်း အသုံးပြုနိုင်လာကြ၍၊ ထိုခေတ်တွင် ခမာတို့၏ ဗိသုကာပညာသည် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့လေသည်။ ထိုခေတ်တွင် ထူးခြား ထင်ရှားသော အမည်နှစ်ခု ပေါ်ထွက်ခဲ့ရာ ယင်းအမည်နှစ်ခုမှာ အင်းကောဝတ်ကျောင်း တော်ကြီးနှင့် ထိုကျောင်းတော်၏ ဒါယကာ ဒုတိယ သူရိယ ဝါရမန် (ခရစ် ၁၁၁၃-၁၁၅၀ ခန့်) ဖြစ်သည်။ ထိုမင်း သည် ကမ္ဘာ့ဇ ထီးနန်းကို လုယူအုပ်စိုးခဲ့၍ အင်အား ဆုတ်ယုတ်နေသော နိုင်ငံနီးချင်းများကို သိမ်းပိုက်နယ်ချဲ့ခဲ့

ကမ္ဘာ့အံ့ခြံဘွယ်ရာ ရှေးဟောင်း အဆောက်အအုံများတွင် အပါအဝင် ကမ္ဘောဇနိုင်ငံမှ အင်းကောဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး

လေသည်။ သို့သော် ဗိဿတိုးနတ်မင်းကို အလွန်ကြည်ညို၍ ဗိဿတိုးနတ်မင်းအား ရည်စူးကာ အင်းကောဝတ်ကျောင်းတော်ကြီးကို တည်ဆောက်ခဲ့သည့် အကြောင်းမှတစ်ပါး ထိုမင်း၏ အကျိုးအကြောင်း အတ္ထုပ္ပတ္တိ အစုံအလင်ကို မသိရပေ။

ရှေးကမ္ဘောဇမင်းတို့သည် ပလ္လဝါ အဆက်အနွယ်များ ဖြစ်ကြ၍ ပလ္လဝါတို့၏ အယူဝါဒ ဖြစ်သော ဗြဟ္မာ၊ သီဝါ၊ ဗိဿတိုးနတ်မင်းကြီးများကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ကြသည်။ မိမိတို့ကိုယ်တိုင်သည်လည်း ထိုနတ်မင်းကြီးများ၏ အနွယ်တော်များဟု ယူဆကြ၍၊ တိုင်းသူပြည်သားတို့က မိမိတို့အား ထိုနတ်မင်းကြီးများကဲ့သို့ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခြင်းကို ခံယူလိုကြသည်။ အသက်ထင်ရှားရှိစဉ်တွင်သာမက မိမိတို့လွန်ပြီးသည့်နောက်၌ပင် မိမိတို့သည် တမလွန်တဝတွင် နတ်ပြည်နတ်ရွာစံသည် ဟူသော အယူအဆမျိုးကို ဖြစ်စေသည်။ ထိုကမ္ဘောဇမင်းများသည် နောင် တမလွန်အတွက် ရည်စူး၍ ကြီးကျယ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုများကို ပြုလေ့ရှိကြသည်။ ထိုကြောင့် ဗြဟ္မာနတ်မင်း၊ သီဝါနတ်မင်း၊ ဗိဿတိုး နတ်မင်းတို့အတွက် ကြီးကျယ်သော ဘုရားတန်ဆောင်း ဝတ်ကျောင်း စသည်တို့ကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့ကြလေသည်။

အင်းကောဝတ်ကျောင်းတော်ကြီးကို ဆိုခဲ့သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆောက်လုပ်ခဲ့သည့်ပြင်၊ ယင်းသည် ကျောင်းတော်ကြီး၏ ဒါယကာ ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် မှူးကြီးမတ်ရာ သေနာပတိကြီးများ၏ ဂူသင်္ချိုင်းလည်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ အကြောင်းမူ ကျောင်းတော်ကြီး၏ အဓိကရ အဝင်ဝမုခ်ပေါက်သည် အမင်္ဂလာဟု ယူဆသော အနောက်ဖက်၌ထားရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကျောင်းတော်ကြီးကို မြို့ရိုး၏အပြင်ဖက်၌လည်း တည်ဆောက်ထားသည်။ ကျောင်းတော်ကြီးအတွင်း၌ ရုပ်လုံးရုပ်ကြွများကို ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားပုံများကို ထောက်ရှု၍လည်း ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ၏ ရိုးရာမလေ့ထုံးစံများကို သိကျွမ်းနားလည်သူများက ထိုကျောင်းတော်ကြီးသည် ဂူသင်္ချိုင်း၏ သရုပ်သကန် ပါရှိနေသည်ဟု ဆိုကြလေသည်။

အင်းကောဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး၏ ပရဝုဏ်သည် တေ့ရန်း တမိုင်ကျော်ခန့်ရှိသည်။ ကိုက် ၂၅၀ ခန့်ကျယ်သော ကျုံးဖြင့် လေးဖက်လေးမျက်နှာလုံး ဝန်းရံလျက်ရှိ၍ ကျုံးကို ဖြတ်ကျော်ရန်ဦးခေါင်းခုနစ်လုံးနှင့်ပါးပျဉ်းထောင်လျက်ရှိသည့် နန်းရုပ်ကြီးများဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော လက်ရန်းရှိသည့် ကျောက်တန်တားရှိသည်။ ကျုံးကို ဖြတ်ကျော်မိလျှင် ကျောင်းတော်ကြီးကို လေးထောင်ကျကျ

အင်းကော ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး

အင်းကောဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး၏ မုခ်ဝအတွင်းအပြင်ဘက်တွင် မုခ်မံထားသည့် ခမာတို့၏ အနုပညာမြောက်ထူးသော ရုပ်တုများ

ဝိုင်းရံလျက်ရှိသော မဟာရံတန်တိုင်း၏ အနောက်ဖက် မုခ်ပေါက်ဝသို့ ရောက်ရှိလေသည်။ မဟာရံတန်တိုင်း၏ အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက် လေးမျက်နှာလုံး၌ အလယ်ဗဟိုတွင် မုခ်ပေါက်တခုစီ အသီးအသီးရှိသော်လည်း၊ အနောက်ဖက်မုခ်ဝမှတစ်ပါး ကျန်မုခ်ဝများသည် ဟန်ပြုမှုသာ ဖြစ်သည်။ အနောက်မုခ်ဝကိုလည်း ပြာသာဒ်ဆောင်များဖြင့် ခမ်းခမ်းနားနား မုခ်မံ ပြင်ဆင် ထားသည်။ ထိုမုခ်ဝကို အတွင်းအပြင် မုခ်မံထားသည့် လက်ရာသည် ပင် အံ့ခြီးဖွယ်ရာ ဖြစ်လေသည်။ ကျောက်တိုင်လုံးများဖြင့် ထောက်ပံ့ထားသော ပြာသာဒ်သုံးဆောင်ရှိရာ၊ အလယ်အဆောင်မကို ဘေးနှစ်ဖက်ရှိ အဆောင်ငယ် နှစ်ခုနှင့် စောင်းတန်းများဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ အဝင်အထွက် အပေါက်သုံးပေါက်ရှိသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ထိုမုခ်ဝမှ ဗိုလ်ပါဆင်မြင်း ခြံရံလျက် မင်းခမ်းမင်းနားဖြင့် ဝင်းခင်း၍ ကျောင်းတော်ကြီးသို့ ကြွရောက် ပူးမျှော်လေ့ ရှိကြောင်း အထောက်အထားများ တွေ့ရသည်။ သိန်းသောင်းမကသော တိုင်းသူပြည်သားတို့သည်လည်း ထိုမုခ်ဝမှပင် ဝင်ထွက် သွားလာကာ ဘုရားဖူးရောက်ခဲ့ကြလေသည်။ အင်းကော နေပြည်တော်ကြီး စည်ပင်သာယာစဉ်ကမူ ကျောင်းတော်ကြီးကို ပတ်လည် ဝန်းရံလျက်ရှိသော ကျုံးအတွင်း၌ ကြားဖူး ကြားပွင့်တို့ဖြင့် ဝေဆာတင့်တယ် နေပေလိမ့်မည်။ ထိုမုခ်ဝမှ ထွက်လျှင် အထွတ်ငါးထွတ်ဖြင့် မားမားစွင့်

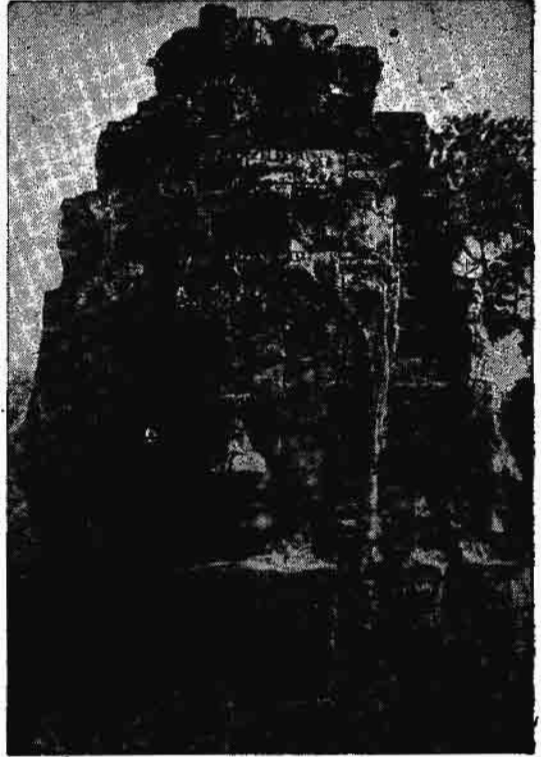
စွင့် တည်ရှိလျက် တင့်တယ်ခန့်ညားသော အသရေဆောင်နေသည့် ကျောင်းတော်ကြီးကို လှမ်းမျှော်မြင်နိုင်ကြပေပြီ။ ကျောင်းတော်ကြီး၏ ပန္နက်ပုံသည် အရပ်လေးမျက်နှာနှင့် အညီ လေးထောင့်ပုံပုံဖြစ်သည်။ ပစ္စယာသုံးဆင့် ရှိ၍ တတ်ယပစ္စယာမှအထက်သို့ ပိရမစ်ပုံသဏ္ဍာန် (ပုဂံမြို့စေတီပုထိုးများ၏ ဂူပေါက်ဝ၌ရှိသော ကုန်းတောင်ဆီဆီ) ခပ်ရှူးရှူး တက်သွားပြီးလျှင် ပိရမစ်ထိပ်ထောင့်လေးထောင့်တွင် ပြာသာဒ်ဆောင် တဆောင်စီရှိ၍ ယင်းတို့၏ အလယ်ဗဟိုတွင် ပြာသာဒ်အဆောင်မကြီး ရှိသည်။ အဆောင်မကြီးနှင့် ထောင့်လေးထောင့်မှ အဆောင်များကို နတ်လမ်းတန်ဆောင်းနှင့် နတ်လှေကားများဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ပစ္စယာတခုနှင့်တခု အကြား၌လည်း ကွက်လပ်ရင်ပြင်များ ခြားနား၍ ပစ္စယာတိုင်းတွင် လေးဖက်လေးမျက်နှာ ဆက်စပ်ထားသော နတ်လမ်းတန်ဆောင်းများ ရှိသည်။ ကျောင်းတော်ကြီးကို တည်ထားပုံမှာ ရှေးခမာတို့၏ အယူအဆအရ စကြဝဠာ တည်နေပုံအတိုင်း ဖြစ်သည်။ ပြာသာဒ်ငါးဆောင်သည် စကြဝဠာ၏ ဗဟိုချက်ဖြစ်သော မြင့်မိုရ်ခေါ် မေရုတောင်နှင့် ယင်း၏ တောင်စွယ်တောင်ထွက်များကို သရုပ်ဆောင်သည်။ ပြာသာဒ်ဆောင်များ၏ အောက်ခြေကို အဆင့်အဆင့် စီရင် ပြုလုပ်ထားခြင်းသည် မြင့်မိုရ်တောင်ခြေရင်း၌ အသုဏှ၊ ဂန္ဓဒ္ဒစသော နတ်ဘုံများနှင့် လူဘုံအဆင့်ဆင့် တည်ရှိသည်ကို နော်ပြသည်။

www.burmeseclassic.com

အင်းကော ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး

ကျောင်းတော်ကြီးကို ကျုံးနှင့်မဟာရံတန်တိုင်း ပတ်လည်
ဝိုင်းလျက်ရှိခြင်းသည် စကြဝဠာကြီးကို တောင်စဉ်တောင်
တန်းများ၊ သမုဒ္ဒရာများဖြင့် ဝန်းရံလျက်ရှိသည်ကို သရုပ်
ဖော်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ မြင့်မိုရ်တောင်၏ အထွတ်များကို
သရုပ်ဆောင်သော ပြာသာဒ်ဆောင်များမှ တပါးသော
ပြာသာဒ်ဆောင်၊ စမုတ်ဆောင်များကား စကြဝဠာအတွင်း
လှည့်လည်သွားလာနေကြသော နေလနက္ခတ်တာရာများကို
သရုပ်ဆောင်သည်ဟုဆိုလေသည်။ မိမိတို့ ယုံကြည်သော
အယူအဆကို ယင်းသို့ ခမ်းနားကြီးကျယ်သော အယူအဆ
အဆောက်အအုံဖြင့် ခက်ခဲနက်နဲစွာ သရုပ်ဖော်မှုကို ကမ္ဘာ
ပေါ်ရှိ လူမျိုးတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ကြသည်မဟုတ်ချေ။

အနောက်မှခံဝမှ ထွက်လိုက်လျှင် ကျောင်းတော်ကြီး၏
ရင်ပြင်ကိုဖြတ်လျက် ကျောင်းတော်ကြီး၏ ပဌမပစ္စယာ
စမုတ်ဆောင်သို့အရောက် ကိုက် ၄၀၀ ခန့် ရှည်လျားသော
ကျောက်ခင်းလမ်း ရှိသည်။ ထိုကျောက်ခင်းလမ်း၏ တဖက်
တချက် လက်ရန်းများတွင်လည်း ဦးခေါင်း ခုနစ်လုံးနှင့်
ပါးပျဉ်းထောင်နေသော နဂါးရုပ်ကြီးများဖြင့် တန်ဆာဆင်

ကြီးမားလှသော ကျောက်ထုံးကြီးများကို ထွင်းထုထားသော
ပန်းတပေဘု လက်ရာများ

ကျောင်းတော်၏ အတွင်းနံရံများ၌တွေ့ရသော ရုပ်ကြွများမှာ
အချိုးအစားကျန၍ ဟန်အမူအရာကောင်းသည်ကို တွေ့ရသည်။

ထားသည်။ ပဌမပစ္စယာသို့ မရောက်မီကလေးတွင် ပိဋကတ်
တိုက်ဟု ခေါ်သော အုတ်တိုက်ကလေး တတိုက်စီနှင့်
ရေကန်တစ်ခုစီတို့သည် လမ်း၏ ဟိုဖက်သည်ဖက်တွင် ထန်းပင်
များ မိုးလျက်ရှိနေကြပြီးလျှင် ရေကန်များ၏ ရေပြင်
ထက်ဝယ် ကျောင်းတော်ကြီး၏ အရိပ်သည် ထင်ဟပ်လျက်
ရှိလေသည်။ အုတ်တိုက်ကလေးများကို ပိဋကတ်တိုက်ဟု
ဆိုကြသော်လည်း ဘုရားဖူးခရီးသည်များ နားနေရန် သာ
လာယံဇရပ်များ ဖြစ်ဟန် ရှိပေသည်။

ပဌမပစ္စယာသည် ရင်ပြင်၏ အထက် လေးပေခန့်
မြင့်သည်။ ယင်းတွင် ကျောက်တိုင်လုံးများဖြင့် ထောက်ပံ့
ထား၍ လေးထောင့်ကျကျ ဝိုင်းပတ်ထားသော နတ်လမ်း
တန်ဆောင်းများရှိသည်။ လေးဖက် လေးမျက်နှာ လုံး၌ပင်
ထိုပစ္စယာသို့ တက်နိုင်ရန် နတ်မုခ်နတ်လေကားတစ်ခု ရှိ
သည်။ နတ်လမ်းတန်ဆောင်းရှည်အတွင်းသို့ လေဝင် လေ
ထွက်ရှိစေရန်နှင့် အလင်းထောင်ဝင်စေရန် ပြုတင်းပေါက်များ
ဖောက်ထားရာ၊ ယင်းတို့တွင် ဝါးဆစ်သဖွယ် ပြုလုပ်ထား
သော ကျောက်မုတ်လုံးတိုင်များ တပ်ဆင် ထားသည်။
တန်ဆောင်း၏ အတွင်းနံရံများ၌ ရုပ်ကြွများကို ထုလွှင်း
ထားရာ၊ ယင်းတို့သည် ဗြဟ္မာ၊ သီဝါ၊ ဗိဿာဏီ၊ နတ်မင်း

အင်းကော ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး

ကြီးတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော ဇာတ်နိပါတ်များ ရာမာယဏ၊ မဟာဘာရတ မဟာကဗျာများမှ ထုတ်နုတ်ချက်များ၊ ငရဲခန်း၊ ဘုံခန်းများကို သရုပ်ဖော်ထားသည်။ အချို့ရုပ်ကြွတို့၏ အရွယ်အစားမှာ လူထက်ပင်ကြီး၍ အနေအထား ဝန်းအမူအရာကောင်းလေသည်။ ရုပ်ကြွများကို သိကျောက်ပေါ်၌ ပုံဖော် ထုထွင်းထားလေသည်။

တနေရာတွင်မူ ကျောင်းတော်ကြီး၏ ဒါယကာဘုရင်မင်းမြတ်သည် မှူးမတ်သေနာပတိများ ခြံရံလျက် ညီလာခံကျင်းပနေပုံ၊ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ တပ်မတော်ကြီး ချီတက်ပို့တို့ကို သရုပ်ဖော်ထားသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်အား စားလျက်ရှိသော မှူးမတ် သေနာပတိကြီးများ၏ အမည်နာမများကိုလည်း ကမ္ဘည်းထိုးထားသည်။ ထိုကြောင့် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ပုံတော်အောက်၌၎င်း၊ မှူးမတ် သေနာပတိကြီးအသီးအသီးတို့၏ ရုပ်ကြွများအောက်၌၎င်း ယင်းတို့၏ အရိုးပြာများကို မြုပ်နှံထားရှိမည်ဟု အချို့က ယုံကြည်ကြလေသည်။

နတ်လမ်း တန်ဆောင်းကြီး၏ ထောင့်လေးထောင့်၌ လည်း ပြာသာဒ်ဆောင် တခုစီ ရှိ၍ ထိုပြာသာဒ်ဆောင်များအတွင်း၌လည်း ရုပ်ကြွများရှိရာ ယင်းတို့သည် ပို၍လက်ရာကောင်းလေသည်။ ပဌမပစ္စယာသည် အရပ်ခလေးမျက်နှာ တဖက်စီ တဖက်စီတွင် စတုရန်းကိုက်ပေါင်း ၃၀၀ ခန့်ကျယ်ဝန်းလေသည်။ နတ်လမ်းတန်ဆောင်း၏အမိုးသည် အုတ်ကြွပ်ဖြင့် ပြီးသော မိုးလျှောဖြစ်သည်။

ပဌမပစ္စယာနှင့် ဒုတိယပစ္စယာအကြားတွင် ကိုက် ၅၀ ခန့်ကျယ်သော ကွက်လပ်များသည် လေးဖက်လုံး၌ ရှိသည်။ အနောက်ဖက်ရှိ ကွက်လပ်နှစ်ခု၏ ထောင့်နှစ်ထောင့်တွင် ပိဋကတ်အုတ်တိုက်ငယ် တခုစီ ရှိသည်။ ပဌမပစ္စယာနှင့် ဒုတိယပစ္စယာကို ဆက်သွယ်ထားသော စောင်းတန်းသုံးသွယ်ရှိသည်။ ယင်းတို့ကို တဖန် နတ်လမ်းတန်ဆောင်းတခုက အလယ်မှဖြတ်၍ ဆက်သွယ်ထားသည်။ ထိုနတ်လမ်းနှင့် တန်ဆောင်းတို့၏အကြား၊ ကွက်လပ်လေးခုတွင် ရေကန်ငယ် တခုစီဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားလေသည်။ ပဌမ ပစ္စယာနှင့် ဒုတိယ ပစ္စယာအကြား၌ စီစဉ် ဖန်တီးထားပုံသည် အင်းကော ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီးတခုလုံးတွင် အအောင်မြင်ဆုံး အချိုးကျူးထိုက်ဆုံးသော ဗိသုကာ လက်ရာထုတ်ဖြစ်သည်။ ကွက်လပ်များ ကြားခံပုံသည် အချိုးကျနမ့်ကန်၍ မွမ်းမံပြင်ဆင်ထားပုံများသည်လည်း တောင်ဝင်အံကိုက်ဖြစ်ပေသည်။

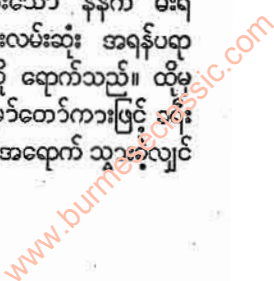
ဒုတိယပစ္စယာသည် ပဌမပစ္စယာထက် လေးပေမြင့်၍ ပဌမပစ္စယာမှ ဒုတိယ ပစ္စယာသို့ တက်နိုင်ရန် နတ်မုခ်နတ်လှေကား အတော်များများရှိသည်။ ဒုတိယပစ္စယာတွင် ပဌမပစ္စယာကဲ့သို့ နတ်လမ်းတန်ဆောင်းများရှိသော်

လည်း ပြတင်းပေါက်များသည် အတွင်းဖက်၌သာ အလှထွင်းထား၍ နံရံတို့တွင် ရုပ်ကြွများ မရှိချေ။ ဒုတိယပစ္စယာ၏ ရင်ပြင်သည် စတုရန်းကိုက်ပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ခန့်ရှိ၍ မီးတောင်ချော်နက်ကျောက်မျိုးဖြင့် ခင်းထားပြီးလျှင် အနောက်ဖက်တွင် အုတ်တိုက်ငယ်ငယ် နှစ်ခုရှိသည်ဟုတပါး ကွက်လပ်ဖြစ်သည်။ ထိုကွက်လပ်သည် ပေ ၂၀ ခန့်ကျယ်ဝန်းသည်။

တတိယပစ္စယာသည် ဒုတိယပစ္စယာထက် ၁၅ ပေခန့် ပို၍မြင့်ပြီးလျှင် မတ်စောက်စောက်ဖြစ်သည်။ ပိရမစ်ကဲ့သို့ အပေါ်ဖက်သို့ မသိမသာ ရှူးတက်သွားရာ ဘုံအဆင့်ဆင့်ကို သရုပ်ဖော်သော လှေကားထစ်ကဲ့သို့ အထစ်အထစ်များဖြင့် စီရံမြင့်တက်သွားသည်။ ပိရမစ်ပုံ၏ ထိပ်တွင် နတ်လမ်းတန်ဆောင်းဖြင့် လေးဖက်လေးတန် ပိုင်းရံပြီးလျှင် ထောင့်လေးထောင့်၌ တာဆောင်စီ၊ အလယ်တွင် အဆောင်မကြီးတခုဖြင့် မြင့်မိုရ်တောင်၏ တောင်ထွတ်များကိုသရုပ်ဖော်သော ပြာသာဒ် ငါးဆောင်တို့သည် ကောင်းကင်ယံတိမ်တိုက်များအကြားသို့ ထိုးဖောက်နေဘိအလား မားမားစွင့်စွင့် ရှိနေကြလေသည်။ အလယ်မှ အဆောင်မကြီးကို အောက်ဖက်၌ ဗိသုတီးနတ်မင်းကြီး၏ နတ်နန်းကိုင့်လျက် တည်ထား၍၊ ပြာသာဒ်မကြီး၏ အထွတ်သည် မြေပြင်မှ ပေ ၁၅၀ ခန့်မြင့်လေသည်။

ပစ္စယာများရှိ နတ်တန်ဆောင်းများ၊ စမုတ်ဆောင်များ၊ စောင်းတန်းများ တည်နေပုံသည် သောတ္တိကာ ကြက်ခြေခတ်ပုံ သဏ္ဍာန်ဖြစ်သည်။ ဤမျှကြီး ကျယ်သော အဆောက်အအုံကြီးကို အလျား အနံနှင့် လိုက်လျောသော စောက်အမြင့်နှင့် ပြေပြစ်သော အချိုးအစားဖြစ်လေအောင် ဖန်တီးဆောက်လုပ်ထားပုံသည် အံ့ဩမကုန်နိုင်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ အင်းကော ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီးသည် ခမာတို့၏ ဗိသုကာပညာ၏ လက်စွမ်းကုန်ဟု ဆိုရပေမည်။ ယင်းနောက် ဆောက်လုပ်သော ခမာအဆောက်အအုံများတွင် ဤမျှလက်ရာမြောက်သည်ကို မတွေ့ရတော့ချေ။

အင်းကောဝတ်ကျောင်းတော်ကြီးသည် ကမ္ဗောဇနိုင်ငံ၏ ထင်ရှား ကျော်ကြားသော တုန်လီဆက် အိုင်ကြီးနှင့်လည်း နီးကပ်သည်။ ထိုပြင် ယိုးဒယား-ကမ္ဗောဇနယ်ခြား အနီး၌လည်း တည်ရှိရာ၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံ၏ ဗန်ကောက်မြို့တော်မှ မိုင် ၁၀၀ ခန့်မျှသာ ဝေးကွာသည်။ ထိုကြောင့် ဗန်ကောက်မြို့တော်မှ အရွှေဖက်သွားသော နံနက် မီးရထားဖြင့် ထွက်ခွာခဲ့လျှင်၊ မီးရထားလမ်းဆုံး အရန်ပရာဒက်အမည်ရှိ နယ်စပ်ဘူတာကလေးသို့ ရောက်သည်။ ထိုမှတဆင့် ကမ္ဗောဇနိုင်ငံအတွင်းသို့ မော်တော်ကားဖြင့် သိုးဆက်၍ အင်းကောဝတ်ကျောင်းတော်အရောက် သွားခဲ့လျှင် ညဉ့်ပိုင်းတွင် ရောက်နိုင်လေသည်။

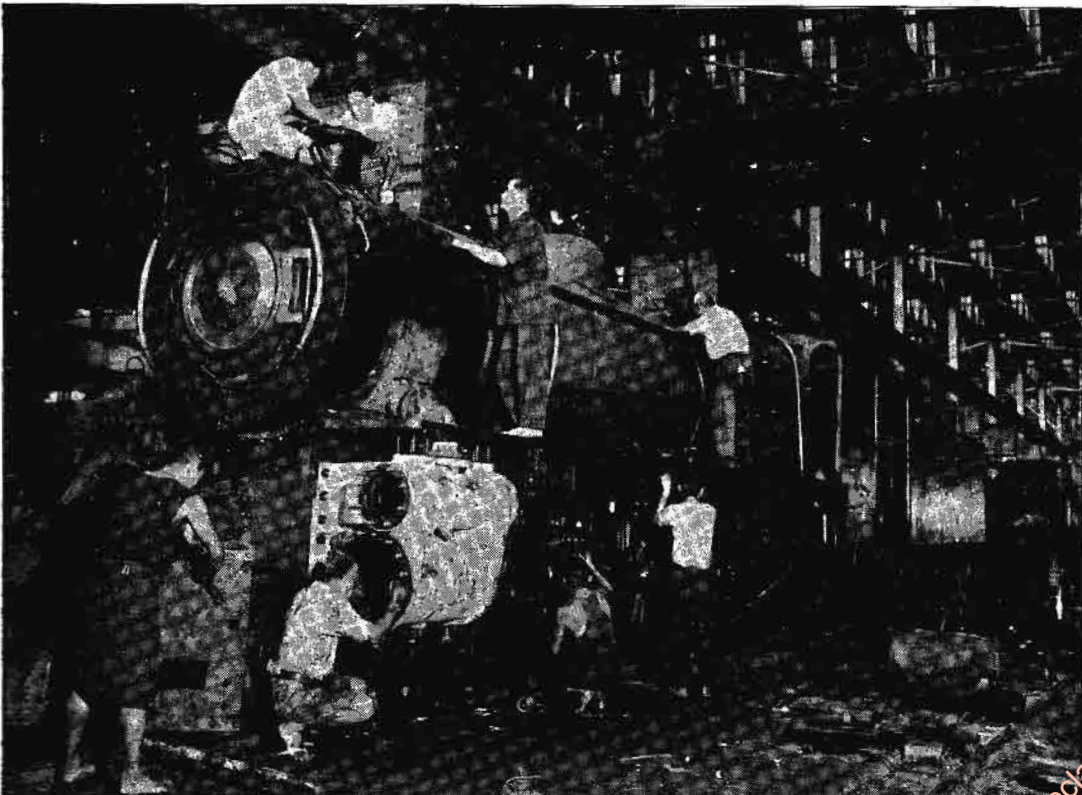
အင်းစိန်မြို့

အင်းစိန်မြို့။ ။ ယခင်က အင်းစိန်ခရိုင်၏ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သော အင်းစိန်မြို့သည် ယခုအခါ ရန်ကုန်တိုင်း အင်းစိန်မြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏မြို့တော် ရန်ကုန်၏ ဆင်ခြေဖုံး၌ တည်ရှိပြီးလျှင် စိုက်ပျိုးရေးဖက်မှ၎င်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်းဖက်မှ၎င်း ရန်ကုန်မြို့အား ကျောထောက်နေကန်ခံပြုပေးလျက်ရှိသော မြို့တမြို့ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်မြို့နှင့် မော်တော်ကားလမ်း၊ မီးရထားလမ်းတို့ဖြင့် ဥဒါဟို သွားလာကူးသန်းနိုင်သဖြင့် ရန်ကုန်နှင့်အင်းစိန်သည် အိမ်ဦးနှင့်ကြမ်းပြင် ဖြစ်နေသည်။ အင်းစိန်မြို့ပေါ်နှင့် ဆင်ခြေဖုံးတွင် နေထိုင်၍ ရန်ကုန်ရှိ အစိုးရရုံးများ၊ အလုပ်သိုက်များသို့ နေ့စဉ် ရုံးတက် အလုပ်တက်နေကြသူ အမြောက်အမြား ရှိလေသည်။

အင်းစိန်မြို့သည် ကုန်းတန်းဆင်ခြေလျှောနှင့် မြေမျက်နှာပြင် အနိမ့်အမြင့်ပေါ်၌ မြို့တည်ထားသဖြင့် မြို့နေမြို့ခင်းတမျိုးတမည် လှပသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီကာလက အလုပ်မှ အငြိမ်းစားအနားယူသူ အများအပြားပင် တောရိပ်တောင်ရိပ်ရှိ၍ သာယာအေးချမ်းပြီးလျှင် ဝင်းနှင့်ခြံနှင့် ကျယ်ကျယ်လွင်လွင် သီးသီးသန့်သန့်နေနိုင်သော အင်းစိန်

မြို့နှင့် ယင်း၏ အနီးအနား တဝိုက်တွင် အခြေစိုက်နေထိုင်ကြလေသည်။

အင်းစိန်မြို့သည် ၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် ခရိုင်ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ခရစ် ၁၈၈၁ ခုနှစ်တွင် လူဦးရေ ၁,၀၀၀ ခန့်သာ ရှိသော်လည်း ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် ၃,၇၇၅ ယောက်၊ ၁၉၀၁ ခုနှစ်တွင် ၁၃,၉၂၅ ယောက်အထိ တိုးတက်လာသည်။ ယင်းသို့ လူဦးရေ တိုးတက်ပုံ လျင်မြန်ခြင်းမှာ ၁၈၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဟံသာဝတီခရိုင် အင်းစိန်နယ်၏ နယ်ပိုင်ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်လာ၍ တကြောင်း၊ မြို့၏ ဧရိယာကို တိုးချဲ့လာ၍ တကြောင်း၊ ရန်ကုန်မြို့သို့ အသွားအလာ လွယ်ကူအဆင်ပြေ၍ တကြောင်းအပြင်၊ လူအများအပြားအတွက် အသက်မွေးမှု ဖွဲ့လုံရေးကို ပေးစွမ်းနိုင်သော မီးရထားစက်ခေါင်းပြင် အလုပ်ရုံကြီး ဖွင့်လှစ်လိုက်၍ တကြောင်းကြောင့်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုသို့ မီးရထားစက်ခေါင်းပြင်အလုပ်ရုံကြီး ဖွင့်လှစ်လိုက်ခြင်းသည် အင်းစိန်မြို့၏ လူဦးရေကို အထူးတိုးတက်စေခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ အင်းစိန်မြို့ပေါ်နှင့် ဆင်ခြေဖုံးတွင် အခြား စက်မှုလုပ်ငန်းများလည်း တစတစ တိုးတက်လာရာ၊ ယခုအခါ အင်းစိန်မြို့ကို စက်မှုမြို့တမြို့ ဟူ၍ပင်

အင်းစိန်မြို့တွင် တည်ဆောက်ထားသော မီးရထား စက်ခေါင်းပြင်ရုံကြီးအတွင်းရှိ အလုပ်ခွင်တနေရာ

ခေါ်ဆိုရပေမည်။ လူဦးရေသည်လည်း အထူးတိုးတက်လာရာ၊ ၁၉၆၃ ခုနှစ်ဝက်ခန့်မှန်းခြေ သန်းကောင်စာရင်းအရ အင်းစိန်မြို့ပေါ်ရှိ လူဦးရေသည် ၃၀,၇၄၈ ယောက်ဖြစ်လေသည်။

မြို့ပေါ်တွင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနရုံးများနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာရုံးများ စသော အစိုးရအဆောက်အအုံများ ရှိသည့်ပြင် အဓိကရအဆောက်အအုံကြီးမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၌ အကြီးဆုံးဖြစ်သော အင်းစိန်ထောင်ကြီးဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ စံထောက်အဖွဲ့ (စီ.အိုင်.ဒီ)၏ ဌာနချုပ်ကိုလည်း အင်းစိန်မြို့၌ ဖွင့်လှစ်ထားသည်။ မြို့ပေါ်တွင် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူကုသ ဆေးသုတေသန တက္ကသိုလ်၊ အစိုးရ အထက်တန်းကျောင်းသုံးကျောင်းနှင့် အထက်တွင်ဆိုခဲ့သော မီးရထားစက်ခေါင်းပြင် စက်ရုံကြီးအပြင်၊ မီးရထားဗဟိုသင်တန်းကျောင်းလည်းရှိသည်။ မြို့နယ်အတွင်းရှိ ကြို့ကုန်းတွင် စက်မှုလက်မှုသိပ္ပံ၊ အောင်ဆန်းမြို့တွင် အထကကျောင်းတကျောင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာ စက်မှုလက်မှု သင်တန်းကျောင်း၊ လက်ထောက်ကျန်းမာရေးမှူးသင်တန်းကျောင်းနှင့် ရွာမတွင် ဂျီတီအိုင်ခေါ် စက်မှုလက်မှု အတတ်သင်ကျောင်းတို့ရှိသည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်မှစ၍ မြို့၏ စည်ပင်သာယာရေးကို အင်းစိန်မျူနီစီပယ်အဖွဲ့က ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

အင်းစိန်မြို့နယ်သည် ၁၉၇၃ ခုနှစ် သန်းကောင်စာရင်းအရ စတုရန်းမိုင် ၄၀.၂၀ ကျယ်ဝန်းသည်။ မြို့နယ်လူဦးရေ ၁၆၂,၄၇၃ ယောက် ဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေးအစိုးရ၏ ၁၉၆၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်သော အမိန့်ပြန်တမ်းအရ အင်းစိန်မြို့နယ်အတွင်းမှ နယ်မြေဒေသအချို့တို့သည် ရန်ကုန်ခရိုင်အတွင်းသို့ ရောက်ရှိသွားကြသည်။ အင်းစိန်မြို့ကိုပင် ရန်ကုန်နယ်ဒီမိုကရေစီအတွင်း သွတ်သွင်းလိုက်သည်။ ၁၉၇၂ ခုနှစ် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သစ်အရ ခရိုင်များဖျက်သိမ်းလိုက်သောအခါ နယ်မြေဧရိယာများ အပြောင်းအလဲရှိခဲ့သည်။ အင်းစိန်မြို့နယ်၏ မြောက်ဘက်တွင် မင်္ဂလာဒုံမြို့နယ်၊ အနောက်ဘက်တွင် ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ဘက်တွင် မရမ်းကုန်းမြို့နယ်၊ အရှေ့ဘက်တွင် မရမ်းကုန်းမြို့နယ်နှင့် မင်္ဂလာဒုံမြို့နယ်တို့ တည်ရှိလေသည်။

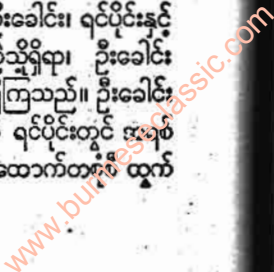
ပဲခူးရိုးမ၏ အဆက်ဖြစ်သော ကုန်းတန်း၏ တဖက်တချက်တွင် မြောက်လျက်တည်ရှိသဖြင့် အင်းစိန်မြို့နယ်အတွင်းလျှင်မြောင်ချိုင့်ဝှမ်းနှင့် ခင်တန်းကလေးများပေါများသည်။ မြို့နယ်အတွင်း၌ မြေပြန့်များတွင် ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးရေးကို ဆောင်ရွက်ကြ၍ ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဆန်စပါးအရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်းသည် မြို့နယ်၏ အဓိက လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်ဖက်သို့ နီးသော ကုန်းတန်းတောင်စောင်းများ၌ ခြံ့ညှပ်များကို အများအပြား လုပ်ကိုင်

ကြသည်။ မြို့ပေါ်နှင့် ဆင်ခြေဖုံးတွင် စက်ရုံ အလုပ်ရုံ အမျိုးမျိုးရှိရာ၊ ကြို့ကုန်းတွင် ဆေးဝါးထုတ်လုပ်ရေးစက်ရုံ၊ ခည်းကုန်းတွင် အုတ်စက်ရုံအမှတ် ၁၊ ၂၊ ၃။ အောင်ဆန်းမြို့တွင် အစိုးရပုံနှိပ်စက်ရုံ၊ ပရိဘောဂစက်ရုံ၊ ဖော့ကန်တွင် စွပ်ကျယ်စက်ရုံ (ယခင်က တရုတ်ဆိပ်)၊ ဒယ်အိုးစက်ရုံ၊ ရော်ဗာဖိနပ်စက်ရုံ၊ ရွာမတွင် သရည်ကျိုစက်နှင့် ဆောက်လုပ်ရေးကော်ပိုရေးရှင်းမှ ယန္တရားစက်ရုံတို့ရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ အင်းစိန်မြို့နယ်အတွင်း စက်မှုလက်မှုထုတ် ဖိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးတို့ပါ လုပ်ကိုင်နိုင်ကြသဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းရေး ချောင်ချောင်လည်လည် ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် အင်းစိန်မြို့နယ်သည် လူနေအိမ်ခြေထူထပ်သော မြို့နယ်တခုဖြစ်သည်။ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် မြို့နယ်အတွင်း အများစုဖြစ်၍ ဒုတိယ လူဦးရေအများဆုံးမှာ တိုင်းရင်းသား ကရင်အမျိုးသားများ ဖြစ်သည်။ ရှမ်းအမျိုးသားများလည်း အသင့်အတင့်ရှိသည်။ နိုင်ငံခြားသား အမြောက်အမြားကိုလည်း မြို့နယ်အတွင်း၌ ငွေ့ရလေသည်။

ရန်ကုန်-ပြည်ရထားသည် အင်းစိန်မြို့နယ်ကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။ မြို့နယ်အတွင်းရှိ လှိုင်မြစ်နှင့် ချောင်းကြီးချောင်းငယ်တို့သည် သဘောငယ်၊ မော်တော်၊ လှေ၊ သမ္ဗန်များဖြင့် သွားလာရေးအတွက် အသုံးပြုနိုင်သော ရေကြောင်းလမ်းများဖြစ်ကြသည်။ မြို့နယ်အတွင်း မော်တော်ကားလမ်းကောင်းများလည်း ရှိသည်။ လှော်ကားကန်သည် အင်းစိန်မြို့နယ်အတွင်း၌ရှိ၍ လှော်ကားကန်၏ တောင်ဖက်ယွန်းယွန်းတွင် မင်္ဂလာဒုံ ဂေါက်သီးကွင်းရှိရာ၊ အရှေ့နိုင်ငံများတွင်အလှဆုံးဂေါက်သီးကွင်းတခု ဖြစ်သည်။

အင်းဆက်ပိုး။ ။ကမ္ဘာပေါ်တွင် အင်းဆက်ပိုး အမျိုးပေါင်း တသန်း နီးပါးခန့်ရှိရာ တမျိုးနှင့်တမျိုး မတူကြသဖြင့် မည်သည့်ပိုးမျိုးသည် အင်းဆက်ပိုး ဟူ၍ သိရန် လွယ်ကူလှသည် မဟုတ်ပေ။ တမျိုးနှင့်တမျိုး မညီသို့ပင် မတူကြစေကာမူ အချို့နေရာများ၌ကား အားလုံးတူကြသည်။ အင်းဆက်ပိုး မှန်လျှင် ကြီးပြင်း၍ အရွယ်ထောက်လာသည့်အခါ ခြေထောက် ခြောက်ချောင်းစီ ရှိ၍၊ ဦးမုန်နှစ်ခုစီ ရှိရမည်။ ကိုယ်ခန္ဓာသည် သုံးပိုင်း ပိုင်းထားသကဲ့သို့ ရှိပြီးလျှင် ကွင်းကဲ့သို့ အရစ်များ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိရမည်။ ထိုအချက်အလက်များနှင့် ပြည့်စုံလျှင် ယင်းကို အင်းဆက်ပိုးဟူ၍ တထစ်ချမှတ်ယူရမည်ဖြစ်သည်။

အင်းဆက်ပိုး၏ ကိုယ်ခန္ဓာသည် ဦးခေါင်း၊ ရင်ပိုင်းနှင့် ဝမ်းပိုက် ဟူ၍ သုံးပိုင်း ပိုင်းထားသကဲ့သို့ရှိရာ၊ ဦးခေါင်းပိုင်း၌ မျက်စိ၊ ဦးမုန်နှင့် ပါးစပ်တို့ တည်ရှိကြသည်။ ဦးခေါင်းပိုင်း၏ နောက်ဖက်၌ ကပ်လျက်ရှိသော ရင်ပိုင်းတွင် အရစ်ပိုင်းသုံးခု ရှိ၍ ထိုအရစ်ပိုင်းတိုင်းမှ ခြေထောက်တစ်စုံ ထွက်

အင်းဆက်ပိုး

စမြဲ ဖြစ်သည်။ အချို့ အင်းဆက်ပိုးတို့တွင် အရွယ်ရောက် လာသည့်အခါ တောင်ပံနှစ်စုံစီ ရှိကြပြီးလျှင် အချို့ကား တစုံသာ ရှိကြသည်။ အချို့မှာမူ အတောင်လုံးဝမရှိကြချေ။ အတောင်ပံပါသော အင်းဆက်ပိုးများစွာတို့တွင် ဒုတိယ အရစ်နှင့် တတိယအရစ်တို့မှ အတောင်ပံတစ်စုံ အသီးအသီး ထွက်ကြသည်။ နောက်ဆုံးပိုင်းသည် ဝမ်းပိုက်ပိုင်းဖြစ်၍ အရစ်ပိုင်း တဆဲ့တခုအထိ ပါရှိတတ်သည်။ ထိုအပိုင်း၌ ဥများအုရန်နှင့် တုပ်ရန်အတွက် ဥတံတခုသာ ပါရှိသည်။ အင်းဆက်ပိုးတို့တွင် များသောအားဖြင့် မျက်လုံးကြီးနှစ်လုံး ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် အလွန်သေးငယ်သော မျက်လုံးကလေး များအထပ်ထပ် စုပေါင်းထားသည့် “မျက်လုံးထပ်” နှစ်လုံး ဖြစ်စေ ရှိကြသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် အင်းဆက်ပိုးများ မရေတွက်နိုင်အောင် များပြားလှသည် ဖြစ်ရာ၊ ယင်းတို့ မရှိသည့်နေရာ ဟူ၍ မရှိသလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ ပင်လယ်ကမ်းခြေများ၌၎င်း၊ တောင်ထိပ်များ၌၎င်း၊ အီကောတအနီး ပူအိုက်သော မြေပြင်များ၌၎င်း၊ ဝင်ရိုးစွန်းအနီး အေးသော ကုန်းမြေပြင် များ၌၎င်း အင်းဆက်ပိုး အမြောက်အမြား ရှိကြသည်။ အခြားတိရစ္ဆာန်များ မနေနိုင်လောက်အောင် အေးသော အန္တာတိကဒေသ၌ပင် အနည်းဆုံး အင်းဆက်ပိုး နှစ်မျိုး ရှိသည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူအားလုံး၊ ခြေလေးချောင်းတိရစ္ဆာန် အားလုံး၊ ငှက်အားလုံး၊ မြစ်နှင့်ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာများရှိ ငါးအားလုံးတို့၏ စုစုပေါင်းသည် အင်းဆက်ပိုး ဦးရေနှင့် နှိုင်းစာလျှင်၊ မပြောပလောက်အောင် နည်းပေသေးသည်။ ကမ္ဘာအနှံ့အပြားရှိ အင်းဆက်ပိုးတို့၏ စုစုပေါင်း ဦးရေကို မဆိုထားဘိ၊ မြေထဲပင်လယ်ရှိ စိုက်ပျိုးရေးတကျွန်းပေါ်၌ ပင်လျှင် ခရစ် ၁၈၀၁ ခုနှစ်၌ ကျရောက်သော ကျိုင်းကောင် တို့၏ ဘေးကြီးတွင် တနှစ်အတွင်း ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်နိုင်သော ကျိုင်းကောင် ၂ စုစုပေါင်း တန်ချိန်မှာ ၁,၃၀၀ ထက်မနည်း ပေ။ သို့ဖြစ်လင့်ကစား နောက်တနှစ်တွင် ဖျက်ဆီးခြင်းမှ လွတ်၍ကျန်ရစ်ခဲ့သော ဥစုစုပေါင်း တန်ချိန်မှာ ၄,၀၀၀ ရှိသည်။ ထိုမှ ပေါက်လာသည့် ကျိုင်းကောင်ဦးရေကို မှန်းဆယူနိုင်ပေသည်။ ဤသည်ကား ကျွန်းငယ်တကျွန်း ပေါ်၌သာ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာအနှံ့ဆိုလျှင် မည်မျှ များပေ မည်နည်း။

အင်းဆက်ပိုးလောကတွင် “ကြီးနိုင်ငယ်ညှဉ်း” ဝါဒသည် အလွန်လွမ်းမိုးရကား၊ တကောင်ကိုတကောင်၊ တမျိုးကို တမျိုးက ခုန်အားသတ္တိအလျောက် ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ် စားသောက်လျက်ရှိကြသဖြင့် အမြောက်အမြား သေကြ ကြသည့်ပြင် ရောဂါကျရောက်သဖြင့်၎င်း၊ ဆိုးရွားသော ရာသီဥတုကြောင့်၎င်း များစွာ သေကြသေး၏။ ထိုကြောင့်

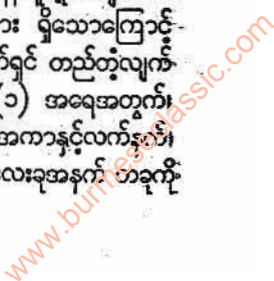
အင်းဆက်ပိုးတသန်းတွင် တကောင်တလေမျှ အသက် အရွယ်ကြီး၍ သေသည် ဟူ၍ မရှိပေ။

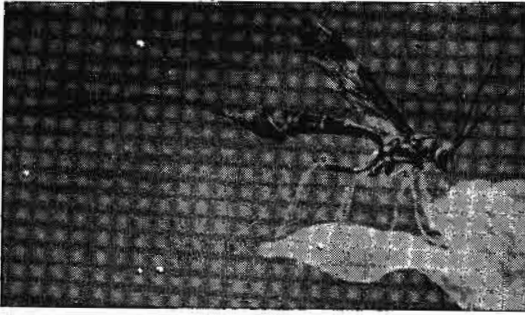
အင်းဆက်ပိုးများသည် သက်ရှိ၊ သက်မဲ့ ဟူ၍ မည်သို့မျှ မခွဲခြားပဲ ရရာကိုစားတတ်ကြ၏။ အလှေးနှင့် ကပ်ပါးကောင် ကဲ့သို့သော အင်းဆက်ပိုးများသည် လူနှင့်တိရစ္ဆာန်တို့၏ သွေးသားများကို အဓိပြု၍ ကြီးပွားနေကြသည်။ သို့သော် အပင်များကိုသော်၎င်း၊ အချင်းချင်းကိုသော်၎င်း အများ ဆုံးစားသောက်ကြသေးသည်။ ပေါက်ဖတ်သံသည် အရွက်ကို စား၏။ နုကျယ်သည် ပေါက်ဖတ်ကို စား၏။ ပင့်ကူသည် နုကျယ်ကို စား၏။ ငှက်သည် ပင့်ကူကို စား၏။ ငှက် သေသည့်အခါ ပိုးတောင်မာက လာ၍ ပိုးကွယ်ထားပြီး လျှင် သူ၏ပိုးလောင်းများက ငှက်၏အစိတ်အပိုင်းအချို့ကို စားသည်။ ငှက်၏ ကျန်အစိတ်အပိုင်းများသည် မြေဩဇာ ဖြစ်သွား၍ ထိုနေရာတွင် အပင်တပင် ပေါက်လာသောအခါ ယင်း၏ အရွက်များကို ပေါက်ဖတ်က စားပြန်၏။ ဤသို့ဖြင့် ဘဝစက်သည် လည်၍နေလေသည်။

အင်းဆက်ပိုး၏ ပါးစပ် အစိတ်အပိုင်းများသည် ယင်း စားသော အစာကို အကြောင်းပြု၍ အမျိုးမျိုး ရှိကြသည်။ အချို့တွင် သစ်ရွက်ကိုဖြတ်ရန်၊ သစ်ခေါက်ခွာရန်၊ အစာ ကြိတ်ရန်အတွက် သန်မာသော မေးရိုးများ ရှိကြ၏။ အချို့ တွင် များရည်စုတ်ရန်၊ သို့မဟုတ် သစ်သီးရည်စုတ်ရန် အတွက် စုတ်အင်္ဂါများ ရှိကြ၏။ အချို့တွင် အပင်နှင့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ အရေကို ထိုးဖောက်၍ သွေးစုတ်ရန် ချွန် ထက်သော နှုတ်သီးများ ရှိကြ၏။ စင်စစ် အစာရှာဖွေ စားသောက်ရန်အတွက် ယင်းတို့၏ ပါးစပ် အင်္ဂါများသည် လူပါးစပ်ထက် များစွာ သာပေသည်။

အင်းဆက်ပိုးတို့၏ ခြေလက်များသည်လည်း အကြောင်း အားလျော်စွာ အမျိုးမျိုး ရှိကြ၏။ အချို့၌ သစ်ရွက် အောက်တွင် မှီတယ်သွားလာနိုင်အောင် ထက်သော ခြေ သည်းများ ရှိကြ၏။ အချို့၌ ချောမွတ်သော မျက်နှာပြင် ပေါ်တွင် စောက်ထိုးမိုးမျော် တွယ်ကပ်နေနိုင်အောင် ချပ်ပိုင်းကဲ့သို့သော စုတ်ခွက်များပါသည့် ခြေထောက်မျိုး ရှိသည်။ အချို့တို့တွင်ကား မြေတွေးရန် ပြား၍ကျယ်ပြန့် သော ခြေများ ရှိ၍၊ ရိုမိုးကောင်ကဲ့သို့သော ပိုးကောင် မျိုးတွင် သားကောင်ဖမ်းရန်နှင့် ကုတ်တွယ်ထားရန် လက် သည်းကြီးများ ပါသည့် ရွှေလက်ကြီးများ ရှိသည်။

အင်းဆက်ပိုးမျိုး အားလုံးတို့သည် ရန်သူတို့၏ ဖျက်ဆီး ခြင်းမှ လွတ်အောင် အထူးပရိယာယ်များ ရှိသောကြောင့် ယနေ့တိုင်အောင် မျိုးမပြုတ်ပဲ အသက်ရှင် တည်တံ့လျက် ရှိကြသည်။ ထိုပရိယာယ်များသည် (၁) အရေအတွက်၊ (၂) ပုန်းအောင်းခြင်း၊ (၃) အကွယ်အကာနှင့်လက်ခံ၊ (၄) လှည့်စားခြင်း ဟူသော စံနှစ်ကြီးလေးခုအနက် တခုကို

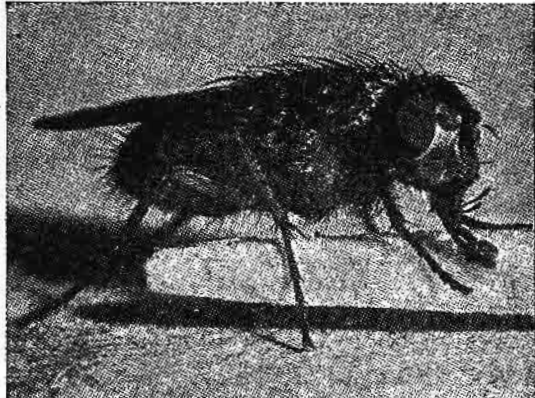
အပင်များကို ဖျက်ဆီးသည့် ပိုးမွှားများကို စားသောက်တတ်၍ တောင်သူလယ်သမားအကျိုးပြု အဓိကကျွမ်းကျင်သော သော်၎င်း၊ အချို့ကိုသော်၎င်း လိုက်နာကျင့်သုံးကြခြင်း ဖြစ်သည်။

အရေအတွက်စုံနစ်သည် ဥများအခြင်းနှင့် ပေါက်လာသော သားငယ်များ ကြီးပြင်းလာအောင် ကြည့်ရှုကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အင်းဆက်ပိုးများသည် မျိုးပွားရာ၌ ပြိုင်ဖက်ကင်း၏။ ရန်သူများလည်း အဖက်ဖက်မှ ဝိုင်းရံလျက်ရှိ၏။ ရန်သူများ စုပေါင်း ဖျက်ဆီးစားသောက်နိုင်သည်ထက် ပို၍ မျိုးပွားနိုင်ကြသည် ဖြစ်ရကား၊ အဆက်မပြတ် တအုတ်တည်းအုတ်တည်းမွေးလျက်ရှိကြသည်။ အကယ်၍သာ ရန်သူ အဖျက်အဆီး နည်းသွားပါက သို့မဟုတ် မရှိပါက ကမ္ဘာပေါ်တွင် အင်းဆက်ပိုးတို့ဖြင့် ပြည့်နှက်နေပေလိမ့်မည်။ အပင်များကို ဖျက်ဆီးတတ်သော "ပျံ" ဟုခေါ်သည့် အလွန်သေးငယ်သော အင်းဆက်ပိုးတမျိုးရှိသည်။ ယင်းတို့ကို ဖျက်ဆီးပစ်ရန် အလွန်ခဲယဉ်း၏။ ဆယ်သန်းမျှလောက်သော ပျံများကို ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်သော်လည်း၊ တကောင်တလေ လွှတ်သွားပါက ထိုတကောင်မှ တလအတွင်း သန်းပေါင်းများစွာ တိုးပွားလာနိုင်ပြန်သည်။

အချို့ အင်းဆက်ပိုးများသည် ပုန်းအောင်းရာ၌ အလွန်ကျင်လျင်ကြ၏။ အရွက်ပိုးတမျိုးသည် အရွက်၏ အရောင်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်ကို အလွန်လိမ္မာစွာ အတုခိုးနိုင်သောကြောင့် အရွက်ပိုးအချင်းချင်းပင် တခါတရံ မှား၍ ကိုက်မိသေးသည်။ ဤကဲ့သို့ အတုခိုးနိုင်သော လိပ်ပြာများလည်း အမြောက်အမြား ရှိ၏။ အချို့ လိပ်ပြာများသည် ရွက်တံနှင့် တူအောင်ပင် အတုခိုးနိုင်ကြသည်။ အချို့ ပိုးကောင်များသည် တုတ်ချောင်းကဲ့သို့၎င်း၊ သစ်ခေါက်ကဲ့သို့၎င်း၊ ပန်းပွင့်ကဲ့သို့၎င်း တူအောင် အတုခိုးကြသည်။ ငှက်နှင့်လူများသည် အဝေးကနေကြည့်လျှင် ဤပိုးကောင်များကို ပိုးကောင်ဟူ၍ပင် မထင်ကြချေ။

ရန်သူများကို ခုခံ ကာကွယ်ရန်အတွက် အင်းဆက်ပိုးများတွင် သဘာဝ အကူအကားနှင့် လိုက်နာကျင့်သုံးကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အင်းဆက်ပိုးတိုင်း၏ ကိုယ်သည် အနည်းနှင့်အများ

မာ၍ ပျဉ်းတွဲတွဲရှိသည့် အခွံများနှင့် ဖုံးအုပ်လျက် ရှိရာ ပိုးတောင်မာတို့၏ ကိုယ်ထည်ခွံကား အမာဆုံး ဖြစ်သဖြင့် မည်သည့်အင်းဆက်ပိုးတို့၏ အစွယ်နှင့်မျှ ထိုးဖောက် ကိုက်ဖြတ်ခြင်းငှာ မထတ်နိုင်ချေ။ ဒူးနှင့် တံတောင်ဆစ် နေရာများ သို့မဟုတ် အစာအိမ်၏ အဆက်များသည်သာ ပျော့ကွက်များ ဖြစ်ကြသည်။ အချို့ ပိုးတောင်မာတို့သည် ဦးခေါင်းနှင့် ခြေထောက်များကို လုံးနေအောင် ကွေးထားနိုင်သဖြင့် ချိုင်ကလေးများတွင် မမြင်အောင် ပုန်းနေနိုင်ကြသည်။ ယင်းသို့ ပုန်းနေရာမှ ရန်သူ လွန်သွားသည့်အခါ ယခင်မူလအတိုင်း သွားမြဲ နေမြဲ ရှိပြန်လေသည်။ အရွယ်တူ ရန်သူများအတွက် အင်းဆက်ပိုးများတွင် သန်မာသော မေးရိုးများ ရှိကြသည်။ အရွယ်ကြီးသော ရန်သူများအတွက် မူ ယင်းတို့တွင် ထက်သော နှုတ်သီးများနှင့် အဆိပ်ဆေးများ ရှိကြသည်။ ထိုလက်နက်တို့ဖြင့် သတ္တဝါကြီးများကိုပင် နာ

လူနှင့် ထိရခွာနှိတ်အား ရောဂါရစေနိုင်သော ယင်ကောင်

ကျင်အောင် တုပ်နိုင် ထိုးနိုင်ကြသည်။ သို့သော် စစ်တပ်အဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့ တပ်ဖွဲ့၍ စည်းစည်းလုံးလုံးနှင့် စံနစ်တကျ တိုက်ပွဲဆင်ရမည့် နေရာတွင် ပရွက်ဆိတ်များသည် သူမတူအောင် ရဲစွမ်းသတ္တိ ရှိလှပေသည်။ သူတို့ထက် ကြီးသော ပိုးကောင်များကိုပင် အနိုင်မခံ၊ အရှုံးမပေးပဲ သေသည်အထိ တိုက်ခိုက်ကြသဖြင့် အထူး နာမည်ရကြသည်။ ကြိုတင် စီစဉ်ခင်းကျင်းကာ တိုက်ပွဲဝင်သော နေရာတွင် ခြေများသည် နာမည်အရဆုံး ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့လည်း ပရွက်ဆိတ်များကဲ့သို့ပင် တပ်ဖွဲ့၍ ခင်းကျင်းတိုက်ခိုက်တတ်သည်။

မြီးညှပ် ပိုးကောင်မျိုးသည် လူကို လှည့်စားတတ်ရာ လူကိုတွေ့သည့်အခါ ကြောက်စရာ ကောင်းသလို ရှိသည့် ယင်း၏ အမြီးမှ ညှပ်ကို ရုတ်တရက် ကွေး၍ထိုးမလို လုပ်တတ်သည်။ စင်စစ်ကား ထိုအမြီးညှပ်သည် မည်သို့မျှ ငေးအန္တရာယ် မရှိချေ။ သို့သော် ဤနည်းဖြင့် လှည့်စားခြိမ်းချောက်တတ်သောကြောင့် အသက် မသေပဲ ရှိနေကြပေ

အင်းဆက်ပိုး

သည်။ ဦးခေါင်းထိပ်တွင် ဆတ်ချိုနှင့် ကြွချိုပုံသဏ္ဍာန်များ ကဲ့သို့ လက်မကြီးများရှိသည့် ဆတ်ပိုးနှင့် ကြွပိုးတို့၏အသွင် သည် အခြားပိုးကောင်နှင့် ငှက်များကို လန့်ဖျပ်ထွက်ပြေး သွားစေရလောက်အောင် အလွန် ကြောက်စရာကောင်း သော်လည်း ထိုလက်မကြီး နှစ်ခုထဲသို့ ကျွန်ုပ်တို့၏ လက် ချောင်းကို ထိုးသွင်းထည့်ကြည့်သည့်အခါ အန္တရာယ် ဖြစ် လောက်အောင် ညှပ်နိုင်သည်ကို မတွေ့ရပေ။ ဤကဲ့သို့ ထိတ်လန့်ဖွယ်ကောင်းသည့် အသွင်ကို ဆောင်သော ပိုး ကောင်များ အများအပြား ရှိ၏။

ဘေးမရှိသည့် အချို့သော အင်းဆက်ပိုးများသည်ပင် တုတ်တတ်သောပျားနှင့် နကျယ်တို့၏ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် အရောင် အဆင်းကို အတူပူ သွားလာ စားသောက်နေကြသဖြင့် အသက်ချမ်းသာ နေကြ၏။ အချို့သော အရွက်လိပ်ပြာ၊ တုတ်ချောင်း ပိုးကောင်နှင့် အရွက် ပိုးကောင်များသည် လှည့်စားရာတွင် ပြိုင်ဖက်ကင်းလောက်အောင် နာမည်ရကြ ၏။ အရွက်လိပ်ပြာသည် ယင်းနားသော သစ်ပင်၏ အရွက် နှင့်၎င်း၊ တုတ်ချောင်းပိုးသည် ယင်းနားသော သစ်ခက်နှင့် ၎င်း၊ အရွက်ပိုးသည်လည်း ယင်းနားသော အရွက်နှင့်၎င်း အလွန်တူသောကြောင့် ပိုးကောင်ဟူ၍ပင် ခွဲခြား၍မရပေ။

အဆိပ်ဓာတ်ငွေ့ ပစ် ထုတ် တတ် သော ပိုးတောင်မာ တမျိုး ရှိ၏။ ယင်းပိုးကောင်မျိုးကို ပိုးတောင်မာကြီးက ဖြစ်စေ၊ ငှက်ကဖြစ်စေ အစာအလို့ငှာ လိုက်သောအခါ ယင်း၏ အမြီးပိုင်းမှ အငွေ့ရည်တမျိုးကို ဖောက်ထုတ်ပစ် တတ်ရာ အသံမြည်၍ ထွက်သွားလေသည်။ ထိုအငွေ့ရည် သည် အပြင်မှ လေနှင့် တွေ့သောအခါ အဆိပ်မီးခိုးလုံး ကလေး ဖြစ်သွားသဖြင့် နောက်မှ ရန်သူက မလိုက်ဝံ့တော့ ချေ။ ဤသို့ဖြင့် အသက်ချမ်းသာရာ ရသွားလေသည်။

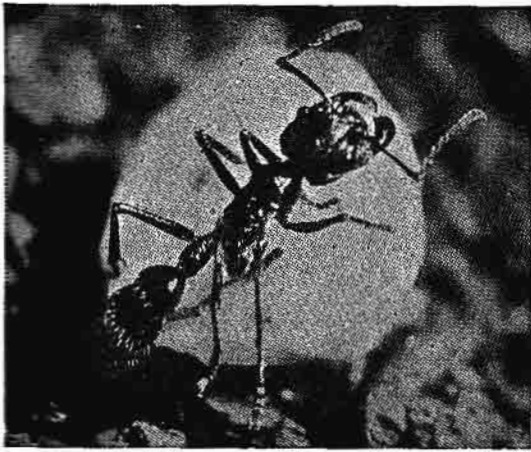
လှည့်စားတတ်သော အင်းဆက်ပိုးများ ရှိသကဲ့သို့ ခြေ

လေးချောင်း တိရစ္ဆာန်များကို တဦးချင်း အာသေတိုက်ခိုက် နိုင်သော အင်းဆက်ပိုးဆိုးများလည်း ရှိသေး၏။ ဖားနှင့် ငါးကလေးများကို သတ်ဖြတ်နိုင်သည့် ရေ ပိုးတောင်မာ အကောင်ကြီးတမျိုး ရှိသည်။ ယင်းသည် ဖားနှင့် ငါး ကလေးများကို ရွေ့လက်များဖြင့် ဖမ်း၍ နှုတ်သီးဖြင့် ထိုး သတ်လိုက်လေသည်။ ရေပိုးတောင်မာကြီးမျိုးသည် ရွှေငါး များ မွေးထားသည့် ဖန်ခဲရကန်ထဲသို့ ရောက်နေလျှင် ယင်း ငါးများကို သတ်ဖြတ်စားသောက်တတ်သည်။

အနည်းငယ်လောက်မှ အပ အင်းဆက်ပိုးမျိုး အားလုံး လောက်သည် ဥများမှပေါက်ပွားကြသည်။ ဥမှ ပေါက်လာ ခါစ ပိုးသည် မိဖုများနှင့် လုံးဝ မတူကြချေ။ ပျား၊ သို့ မဟုတ် ယင်လောက်ကောင်များကဲ့သို့ ချောမွတ်နေသည့် လည်း ရှိတတ်၏။ အချို့မှာ ပေါက်ဖတ်များကဲ့သို့ အမွေး များနှင့်လည်း ရှိတတ်၏။ ကျားပိုးတောင်မာနှင့် မြေပိုး တောင်မာ ပေါက်စများကဲ့သို့ ကြောက်စရာ ကောင်းသည့် လည်း ရှိတတ်ကြ၏။ ဥမှ ပေါက်ခါစ ဤအဆင့်မျိုးကို “ပိုး လောင်း” ဟု ခေါ်သည်။ ပိုးလောင်းဘဝ၌ အစာကို စား၏။ အစာစားရင်း ကြီးထွားလာ၏။ ဤကဲ့သို့ အစာစားရင်း ကြီးထွားလာရင်းနှင့် ပျားနှင့် ယင်ကောင် ပိုးလောင်းများ သည် ပိုးလောင်းဘဝ၌ ရက်အနည်းငယ်သာ ကြာ၏။ ကျိုင်းဇာန်တူမျိုးမှမူ ပိုးလောင်းဘဝ၌ ၁၇ နှစ်ကြာ အောင်ပင် နေရ၍ ထို ၁၇ နှစ်အတွင်း ယင်းပိုးလောင်း များသည် မြေကြီးထဲ၌ တွင်းအောင်း၍သော်၎င်း၊ သစ် ခေါင်းထဲ၌ ပုန်းအောင်း၍သော်၎င်း၊ ရေထဲ၌ ကူးခတ်၍ သော်၎င်း၊ ကွင်းပြင်၌ တွားသွား၍သော်၎င်း နေကြသည်။

ပိုးလောင်းဘဝ၌ ရက် ကြာညောင်းလာသောအခါ ပိုး တုံးလုံးအဖြစ်သို့ ပြောင်းလာ၏။ ပိုးတုံးလုံးဘဝသည် ကြီး ထွားလာသည့်အဆင့် မဟုတ်တော့ပဲ အသွင်ပြောင်းသည့် အဆင့် ဖြစ်သည်။ ပိုးတုံးလုံးအဖြစ်သို့ ပြောင်းမည့် ပေါက် ဖတ်ကဲ့သို့သော ပိုးလောင်းသည် အစာ မစားတော့ပဲ ပါးစပ် မှ ထုတ်လိုက်သော ပိုးမျှင် ရှည်ရှည်ကလေးဖြင့် ပိုးအိမ် လုပ်ကာ သူ၏ တကိုယ်လုံးကို အထပ်ထပ် ရစ်ပတ်ထားရာ နောက်ဆုံးတွင် တကိုယ်လုံးကို မမြင်နိုင်လောက်အောင် ဖုံးသွားတော့၏။ ပိုးအိမ်အတွင်း၌ ရှိနေစဉ် ပိုးတုံးလုံး၏ ကိုယ်အနေအထားသည် ပြောင်းလဲလျက်ရှိရာ နောက်ဆုံး တွင် ပိုးအိမ်သည် ကဲ့ထွက်လာပြီးလျှင် ထိုအထဲမှ အင်္ဂါစုံ လိပ်ပြာ၊ သို့မဟုတ် ပိုးဖလံအဖြစ်ဖြင့် ထွက်လာတော့၏။

အင်းဆက်ပိုးတိုင်း ဤကဲ့သို့ တသမတ်တည်း အသွင် ပြောင်းကြသည် မဟုတ်ပေ။ ခြေဆစ်များမှ ဆိကဲ့သို့ အရည် ထုတ်လွှတ်တတ်သည့် “ဆိပိုးတောင်မာ” များသည် ပိုးတုံးလုံးဘဝသို့ မရောက်မီ ပိုးလောင်းဘဝ၌ပင် အဖွင့် အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲတတ်ကြသည်။ “မေဖလိင်းယင်”

အသိုက်အအုံဖြင့် ဖုံးပိတ်ကာနေတတ်သော ပရွက်ဆိတ်

www.burmeseclassic.com

အင်းဆက်ပိုး

များသည် အတောင်ပေါက်ပြီးနောက်မှပင် အရေ လဲတတ်ကြသေးသည်။ နံ့ကောင်၊ ကျိုင်းကောင်၊ ပုရစ်နှင့်ကြမ်းပိုးစသော အင်းဆက်ပိုးများသည်ကား အဆင့်ဆင့် အသွင်ပြောင်းခြင်း မရှိပဲ ဥများမှ ပေါက်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဖိဖများနှင့်တူသည့် ပိုးအဖြစ်ဖြင့် ပေါက်လာသည်။ နောက်မှ ကြီးပြင်းလာကြ၍ အတောင်ရှိသည့် ပိုးကောင်မျိုးဖြစ်လျှင်လည်း အတောင်ပေါက်လာကြသည်။ ဤပိုးကောင်ကလေးမျိုးကို ပိုးလောင်းဟု မခေါ်ပဲ “ပိုးမမည်” ဟု ခေါ်သည်။ ပိုးမမည်များ ကြီးထွားလာစဉ် အရေ အကြိမ်ကြိမ် လဲကြသည်။ ပိုးလောင်းများလည်း အခါအားလျော်စွာ အရေလဲကြသည်။

အချို့ အင်းဆက်ပိုးများသည် ဥမအုပ် အကောင်လိုက် အရှင် မွေးကြသည်။ “ပျ”ဟု ခေါ်သော အင်းဆက်ပိုးတမျိုးသည် တခါတရံ ဥများ အု၍ တခါတရံ အကောင်လိုက် မွေးတတ်သဖြင့် ဆန်း၏။ အဖိုနှင့် ပေါင်းသင်းခြင်း မရှိပဲ မျိုးအောင်သည့် ဥများ အုသော ပျနှင့် အချို့ နကျယ်ကောင် စသည့် အင်းဆက်ပိုးများလည်း ရှိသေး၏။ သို့သော် ထိုဥများမှ အမများသာ ပေါက်လေ့ပေါက်ထရှိသည်။ ဤကဲ့သို့သော မျိုးပွားခြင်းကို “အကရဇ”ဟု ခေါ်သည်။

ပရွက်ဆိတ်၊ နကျယ်၊ ပျားနှင့် ခြံ စသော အပေါင်းအဖော် အသိုက်အဝန်းဖြင့် အစုအဖွဲ့ပွဲကာ နေတတ်သော အင်းဆက်ပိုးမျိုးသည် ဆင်ခြင်တုံတုတ်စွမ်း အရှိဆုံး ပိုးကောင်များ ဖြစ်ကြသည်။ ဤပိုးကောင်များတွင် စုပေါင်းလုပ်ကိုင်သည့် သမဝါယမစိတ်ဓာတ် ရှိရကား ဘဝမြဲမှု လုံးပန်းစုံညီ ခဲယဉ်းမှု မရှိလှချေ။ အသိုက်အဖွဲ့ ဆောက်လုပ်ကြရာ၌ ဤအင်းဆက်ပိုးများသည် ပြိုင်ဖက်မရှိအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြပေသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ပြုလျှင် လုပ်သားပျားသည် သစ်သားကို ဖောက်၍ ဥများအတွက် အခန်းကလေးများကို သစ်သားမှန်ဖြင့် အကန့်အကန့် ပြုလုပ်၍ ဆောက်လုပ်ကြသည်။ ရွက်ဖြတ် ပျားသည် နှင်းဆီချိုများမှ အရွက်များကို လခြမ်းသဖွယ် ကိုက်ဖြတ်ပြီးလျှင် ထိုရွက်ပြတ်များဖြင့် ခြောက်သွေ့သော မြေလွှာတွင်ဖြစ်စေ၊ သစ်ဆွေးများတွင်ဖြစ်စေ ဥများ ထားရန် အခန်းကလေးများကို သပ်ယပ်စွာ ဆောက်လုပ်ကြသည်။ ပုရန်နကျယ်သည် လှပသော အဆောက်အအုံကို ရှိဖြင့် ဆောက်လုပ်ရာတွင်အထူးပင်ကျွမ်းကျင်လှပေသည်။ ဤမျှသာမက အင်းဆက်ပိုး လောကတွင် ပိုးမျှင်ငင်သူများ၊ ဖယောင်း လုပ်သူများ၊ အသိုက်ကို ပြင်ဆင်မွမ်းမံသူများ၊ သစ်ပျော့ဖတ်နှင့် သစ်စေးပြုလုပ်သူများနှင့် အခြားအလုပ် လုပ်သူများလည်း ရှိကြသည်။

အသိုက်အဖွဲ့ ဆောက်လုပ်သော အင်းဆက်ပိုးများ

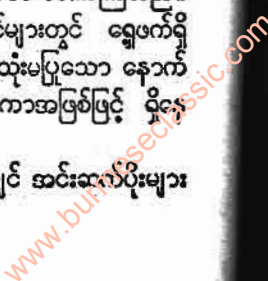
သည် သားငယ်များအတွက် ပျားရည်သော်ငှား၊ ဝတ်မှုန်သော်ငှား၊ သတ်ထားသော အခြားပိုးကောင်များကိုသော်ငှား အစာအဖြစ် သိုလှောင်ထားတတ်ကြသည်။ အချို့ နကျယ် များ သည် ပေါက်ဖတ် အရှင် များ ကို မသေရုံ အကြောသေရုံမျှသာ မိမိတို့၏ အဆိပ်စွယ်ဖြင့် ထိုးနှံ၍ သိုလှောင်ထားကြသည်။ ဥပမာပေါက်လာသော နကျယ်ကောင်ကလေးများသည် ထိုမသေမရှင်ဖြစ်နေသောပေါက်ဖတ်၏အသားကိုလတ်ဆတ်စွာစား၍ တစတစကြီးပြင်းလာကြသည်။

တစတစ အေးမြလာသော ဆောင်းရာသီသို့ ရောက်သည့်အခါ အရွယ်ရောက်သော အင်းဆက်ပိုး အားလုံး လောက်သည် သေကြေပျက်စီးကုန်ကြ၍ မြေအောက်နှင့် အခြားလျှိုသည့် နေရာများ၌ ရှိသော ဥများနှင့်မကြီးထွားသေးသော အကောင် ငယ် ကလေး များ သာ ကျန်ရစ်ကြသည်။ အစုအဝေးနှင့် နေသော အချို့ နကျယ်မျိုးတွင် နကျယ်ဘုရင်မသည် ဆောင်းရာသီ တရာသီလုံး အိပ်နေပြီးနောက် နွေဦးပေါက်လာသောအခါ ဥများကို ဆက်လက်အုပြန်သည်။ သို့သော် ပရွက်ဆိတ်နှင့် ပျားအစုတို့ကား တနှစ်ပတ်လုံး အသက်တည်တံ့လျက်ရှိကြသည်။

အင်းဆက်ပိုးတို့၏ ပါးစပ်တွင် ကြိတ်ရန် မေးရိုး၊ ကိုက်ရန်နှင့် ဝါးရန် နှုတ်ရိုး၊ အစာ၏ အရသာခံစားရန် အာရုံခံအင်္ဂါများ ရှိသည့်ပြင် အထက်နှုတ်ခမ်းနှင့် အောက်နှုတ်ခမ်းများလည်း အသီးအသီး ရှိကြသည်။ အာရုံခံ အင်္ဂါများသည် အထက်နှုတ်ခမ်း၊ အောက်နှုတ်ခမ်းတို့နှင့် စပ်နေသော ကြောင့် ယင်းတို့ကို နှုတ်ခမ်း အာရုံခံ များဟု အကြောင်းအားလျော်စွာ ခေါ်ကြသည်။ သို့သော် ဤပါးစပ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများ၏ အရွယ်ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် တည်ဆောက်ထားပုံတို့မှာ အင်းဆက်ပိုး အမျိုးမျိုး ကွဲပြားသည့်နှင့်အမျှ များစွာ ကွဲပြားကြသည်။ ကြမ်းပိုး အစစ်အမှန်များတွင် မေးရိုးများသည် စုတ်အင်္ဂါများအဖြစ်သို့ အနည်းငယ် ပြောင်းလဲနေသည်။ ဤသို့အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းများ အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲနေခြင်းမှာ စင်စစ်ထူးဆန်းလှပေသည်။

အင်းဆက်ပိုးအစစ်များတွင် အတောင်လေးခု ရှိကြ၏။ သို့သော် ယင်ကောင်ကဲ့သို့သော ပိုးကောင်များတွင် နှစ်ခုသာ ရှိ၍ အချို့တွင် အတောင် လုံးဝ မရှိကြချေ။ အချို့အင်းဆက်ပိုးတို့တွင် အထီး၌သာ အတောင်များရှိ၍ အချို့တွင် အမ၌သာ ရှိသည်။ ပျက်သို့သော ပိုးကောင်တို့တွင် အစာနှင့် ရာသီဥတုကို လိုက်၍ အတောင် ပေါက်ကြသည်။ ပိုးတောင်မာ ကဲ့သို့သော ပိုးကောင်များတွင် ရွေ့ဖက်ရှိ အတောင်များသည် ပျံသည့်အခါ အသုံးမပြုသော နောက်ဖက်ရှိ အတောင်များ၏ အကွယ်အကာအဖြစ်ဖြင့် ရှိနေတတ်သည်။

လူသားတို့၏ ရွှေခေါင်မှနေကြည့်လျှင် အင်းဆက်ပိုးများ

ကို ဘေးပြု အင်းဆက်ပိုးနှင့် ကျေးဇူးပြု အင်းဆက်ပိုး ဟူ၍ နှစ်မျိုး ပိုင်းခြားထားနိုင်သည်။ နံကောင်နှင့် ကျိုင်း ကောင်များ၊ ပျံ၊ ပိုးစေးနဲ့၊ ဝါပိုး၊ ပိုးဖလံနှင့် လိပ်ပြာများ၏ ပေါက်ဖတ်တို့သည် သစ်ပင်များ၊ ကောက်ပဲသီးနှံများ၊ အိမ် မွေး တိရစ္ဆာန်များနှင့် အစာရိက္ခာတို့ကို အမြောက်အမြား ဖျက်ဆီးမှု ပြုကြသည်။ ပိုးဟပ်များ၊ ယင် ကောင် များ၊ အ လှေး များ၊ တော ခြင် နှင့် ခြင် ရိုး ရိုး တို့ သည် လူ နှင့် တိရစ္ဆာန်များကို များစွာ အနှောင့်အရှက်ပေးသည်သာမက ငှက်ဖျား၊ အဝါဖျားနှင့် ကြိတ်ထွက်ပလိပ်ရောဂါ စသည့် ကြောက်မက်ဖွယ်ရောဂါများ ကူးစက်ပြန့်ပွားအောင်ပင် ပြု လုပ်ပေးကြသေးသည်။

ဤသို့သော ဘေးပြုပိုးကောင်များ ရှိသည်နှင့် အမျှ ကျေးဇူးပြု ပိုးကောင်များလည်း ရှိကြသည်။ အကယ်၍ ပန်းတပွင့်မှ တပွင့်သို့ မျိုးအောင်သည့်ဝတ်မှုန်များကို သယ် ဆောင်သွားသည့် ပျားနှင့် အခြားဝတ်ရည်စုတ် အင်းဆက် ပိုးများသာ မရှိပါက သစ်သီးနှင့် အခြား ကောက်ပဲသီးနှံ များ ဖြစ်ထွန်းအောင် စိုက်ပျိုးရန် ဖြစ်နိုင်လိမ့်မည် မဟုတ် ပေ။ ကလီဗာပင်အနီမျိုးကို ဩစတြေးလီးယားတိုက်၌ ဖြစ်မြောက်အောင် စိုက်ပျိုးနိုင်ရန် ပျားများကို သွင်းယူ သွားရသည်။ နှစ်စဉ် ဘေးပြု အင်းဆက်ပိုး အမြောက် အမြားကို ဖျက်ဆီးပစ်နေသော ပိုးတောင်မာ၊ နကျယ်နှင့် အခြား ပိုးကောင်များသာ မရှိပါက လယ်ယာခြံမြေနှင့် ဥယျာဉ်များသည် ထိုအဖျက်ပိုးများနှင့် ဖုံးလွှမ်းသွားပေ လိမ့်မည်။ မြေကြီးတွင် တွင်းတူးတတ်သော ပိုးကောင်များ သည် တောင်သူ လယ်သမားများကဲ့သို့ စိုက်ပျိုးရေးတွင် အရေးပါကြ၏။ အချို့အင်းဆက်ပိုးများသည် အလွန် အဖိုး တန်လှသည့် ပိုး၊ ပျားရည်၊ ဖယောင်း၊ ဆိုးဆေးနှင့် ချိပ် စသော ပစ္စည်းများကို ထုတ်လုပ်ကြသည်။ ပိုးကောင်များ အနက် ပိုးခြည်ထွက် ပိုးမျှင်ကောင်နှင့် ပျား နှစ်မျိုးကိုသာ လူတို့၏ အကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ အိမ်တွင် မွေးမြူထားနိုင် လေသည်။

အင်းဆက်ပိုးများတွင် ဖွံ့ဖြိုးရင့်သန်သော ဦးနှောက်နှင့် နှာဖ်ကြော အဖွဲ့များ ရှိသည်။ ပြွန်နှင့်တူသော ကျုံ့တတ် သည့် ရိုးရိုးနုလုံးသည် သွေးလှည့်ခြင်းအလုပ်ကို ပြုလုပ်ပေး သည်။ ယင်းပိုးတို့တွင် အဆုတ်များ မရှိသဖြင့် ပါးစပ်မှ အသက် မရှူကြချေ။ လေကို ကိုယ်ထည်အရစ်ပိုင်းများရှိ လေပေါက်ကလေးများမှ သွင်းယူ၍ ထိုမှတဆင့် ရှုပ်ထွေး လျက်ရှိသည့် လေပြွန် များ ဆီ သို့ ရောက် သွား ပြီး လျှင် အောက်ဆီဂျင်ဓာတ်ကို တက်ယ်လုံးသို့ ပို့ဆောင်ပေးလေ သည်။ ယင်းတို့တွင်ရှိသော ကြွက်သားအဖွဲ့သည် အမြင် တန်းစား တိရစ္ဆာန်တို့၏ ကြွက်သားအဖွဲ့ကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေး၍ သိမ်မွေ့လှပသည်။ သိပ္ပံပညာရှင်များသည် ပေါက်ဖတ်

တကောင်၏ ကိုယ်ထည်ကို မိုက္ကရိုစကုပ် (အဏုကြည့်မှန်) ဖြင့် ကြည့်ရာတွင် ကြွက်သားပေါင်း ၄,၀၀၀ အထိရှိကြောင်း ရေတွက် ရရှိခဲ့လေသည်။

အင်းဆက်ပိုး အားလုံးသည် ခြေအဆစ်များ ရှိသော သတ္တဝါများ အပါအဝင် “အာသရော့ပိုဒါး” မျိုးပေါင်းစု ကြီးတွင် ပါဝင်သည်။ ဤမျိုးပေါင်းစုကြီးတွင် ကင်းခြေ များ၊ ပင်ကူနှင့်ကင်းမြီးကောက်များသာမက ရေငန်သတ္တဝါ များ ဖြစ်ကြသည့် ဗုဒ္ဓန်ဆိတ်၊ ကနန်း(ဗုဒ္ဓန်လုံး)၊ ဗုဒ္ဓန် တုပ်နှင့် ယင်းတို့၏ အမျိုးအဆွေများ ပါဝင်သည်။ အမှန် စင်စစ် အင်းဆက်ပိုးများကို အောက်ပါအတိုင်း အမျိုး အစား ခွဲခြားထားသည်။

မျိုးပေါင်း “အင်းဆက်တား”

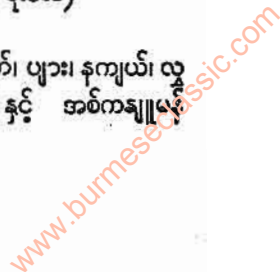
ကဏ္ဍ (၁) “အိပ်ဇော့ပတာရီဂိုးတား” — ဤကဏ္ဍတွင် ပါဝင်သော အင်းဆက်ပိုးများမှာ ဥမှ ပေါက်လာသည်နှင့် အသွင်ပြောင်းမှု လုံးဝမရှိပဲ မိခင်နှင့်တထေရာတည်းတူသည့် ပိုးမပွင့်များ မွေးလာသော ပိုးကောင်များ ဖြစ်သည်။

မျိုးစဉ်

- ၁။ အော်သော့ပတာရာ (ပိုးဟပ်၊ နံကောင်၊ တုတ် ချောင်းကောင် စသည်)
- ၂။ ဒါမက်ပတာရာ (မြီးညှပ်ပိုးကောင်)
- ၃။ အီဖီမာရော့ပတာရာ (မေဖလိုင်ယင်)
- ၄။ အီဒိုနေတား (ပုစဉ်း)
- ၅။ အိုင်ဆော့ပတာရာ (ခြ)
- ၆။ အင်ဗီယော့ပတာရာ (အပူပိုင်း အင်းဆက်ပိုးကောင် ကလေးများ)
- ၇။ ဆိုကော့ပတာရာ (စာအုပ်ပိုး)
- ၈။ အန်နီပလူရာ (သွေးစုတ်သန်း)
- ၉။ ဟီမစ်ပတာရာ (ပျံများ)

ကဏ္ဍ (၂) “အင်ဒေါ့ပတာရီဂိုးတား” — ဤကဏ္ဍတွင် ပါဝင်သော အင်းဆက်ပိုးများသည် ဥမှ ပေါက်လာသည့် အခါ ပိုးလောင်း၊ ပိုးတုံးလုံး၊ အဂါစုံပိုး ဟူ၍ အဆင့်ဆင့် အသွင်ပြောင်းမှု ပြုလုပ်ကြသည်။ အတောင်များသည် ကိုယ်ထည်အတွင်း၌ ပေါက်၍ ပိုးတုံးလုံးအဆင့် ရောက်မှ အပြင်သို့ ထွက်လာသည်။

- ၁။ နျူရော့ပတာရာ (ဖုတ်၊ ဇာတောင်ပံယင်၊ ဩလဒါ ယင်)
- ၂။ ကိုလီအော့ပတာရာ (ပိုးတောင်မာ)
- ၃။ လက်ပီဒေါ့ပတာရာ (လိပ်ပြာနှင့် ပိုးဖလံ)
- ၄။ ဆိုင်ဖီနက်ပတာရာ (အလှေး)
- ၅။ ဟိုင်မီနော့ပတာရာ (ပရွက်ဆိတ်၊ ပျား၊ နကျယ်၊ လူ ယင် ကောင် နှင့် အစ်ကနျူယန် နကျယ်)

အင်းတော်ကြီး။ ။ကချင်ပြည်နယ် မြစ်ကြီးနားခရိုင် မိုးကောင်းနယ် အတွင်း၌ ရှိသော အင်းတော်ကြီးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးသော သဘာဝ အင်းအိုင်ကြီး ဖြစ်လေသည်။ ထိုအင်းကြီးသည် တောင်နှင့် မြောက် အလွှား ၁၆ မိုင်ရှိ၍ မိုးရာသီအခါ အကျယ်ပြန့်ဆုံးနေရာ တွင် (အနောက်ဖက်ကမ်းရှိ လုံးတံနှင့် အရှေ့ဖက်ကမ်းရှိ ဟမ္မာအကြား) အနံ့ ခနစ်မိုင်ရှိသည်။ အင်းကြီး၏ အ ကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင် ၈၀ ရှိရာ၊ ယင်းတွင် ကမ်းစပ် ညွှန်ပျောင်းမြေများကိုပါ ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်၍ ရေ ပြင်ကြီးသက်သက် အကျယ်အဝန်းသည် ၄၄.၉ စတုရန်း မိုင် ဖြစ်လေသည်။

အမှိုက်ခိုက်သရာ ကင်းစင်၍ ကြည်လင်သော ရေ ပြင်ကျယ်ကြီးသည် ပင်လယ်ပြင်တမူ ရှုမဆုံးဖြစ်ပြီးလျှင် အင်းကြီး၏ အလယ်လောက်တွင် ရှိသော အင်းစွယ်တခု ပေါ်၌ ရွှေမဉ္ဇူစေတီတော်မြတ်သည် ရွှေရောင်တဝင်းဝင်း နှင့် ကြည့်ညိဖွယ်ရာ တည်ရှိပေရာ၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံ၏ ရှုခင်းသာများတွင် အင်းတော်ကြီးလည်း ပါဝင် ပေသည်။

အင်းတော်ကြီးသည် အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်ပတ်လည်၌ တောင်ရိုး တောင်စွယ်တို့ဖြင့် ဝန်းရံ လျက်ရှိသော ချိုင့်ဝှမ်းကြီးဖြစ်ရာ ဆိုခဲ့သော တောင်ရိုး တောင်စွယ်တို့မှ ချောင်းကြီးချောင်းငယ် တို့သည် အင်း တော်ကြီးအတွင်းသို့ စီးဆင်းကြလေသည်။ ဝန်းရံလျက် ရှိသော တောင်ကုန်း တောင်စွယ်တို့အနက် မြောက်ဖက်မှ ရွှေတောင်၊ တောင်ဖက်မှ ဆင်ခေါင်းတောင်၊ အနောက် မြောက်ဖက်မှ ကဝါပွန်းတောင် တို့သည် အတော်အတန် မြင့်မား၍ အင်းတော်ကြီးအား ဖို့အနောက်ဆိုင် ဝန်းရံ လျက် ရှိသည်။ အခြား တောင်ကုန်း တောင် စွယ် တို့မှာ ပြောပလောက်အောင် မမြင့်မားကြချေ။

အင်းတော်ကြီးအတွင်း စီးဝင်သော ချောင်းကြီး ချောင်းငယ်တို့မှာ အရှေ့ဖက်မှ နမ့်မော်ကန်၊ သဲဖြူ၊ မအူ၊ နမ့်သာရင်ချောင်းတို့ စီးဝင်သည်။ လယ်ပုံ ချောင်း သည် အရှေ့တောင်ဖက်မှ စီးဝင်သည်။ တောင်ဖက်မှ နမ့်သ ချောင်း၊ နမ့်ကင်ချောင်းတို့သည်၎င်း၊ အနောက်တောင်ဖက်မှ နမ့်ရင်းခါချောင်း၊ နမ့်လွန်ချောင်းတို့သည်၎င်း စီးဝင်သည်။ အနောက်ဖက်မှ စီးဝင်သော ချောင်းများမှာ နမ့်ဖောင်းစင် ချောင်း၊ နမ့်ပတဲချောင်း၊ နမ့်မီးလောင်ချောင်း စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ နမ့်ပမ်းတာချောင်းသည် အနောက်မြောက် ဖက်မှ စီးဝင်လေသည်။

နမ့်မွန်ချောင်း၊ နမ့်ပန်း ကိုင် ချောင်း၊ ဟဲ ပု ချောင်း စသည်တို့သည် အင်းတော်ကြီးရှိရာသို့ ဦးတည်ကာ စီးလာ ပြီးမှ အင်းတော်ကြီးအနီးသို့ ရောက်သောအခါ ချောင်း

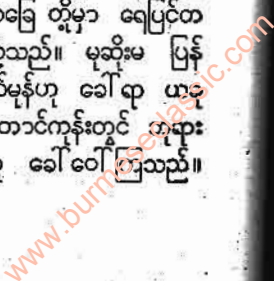
ရေသည် အဖက်ဖက်သို့ ခွဲထွက်၍ ညွှန် ပျောင်းမြေ များ အတွင်းသို့ စီးဝင်ပြီးလျှင် ချောင်းစ ပျောက် သွား လေ သည်။ ယင်းတို့သည် အင်းတော်ကြီးအတွင်းသို့ စီးဝင်ခွင့် မရသော ချောင်းများဟု ဆိုကြလေသည်။

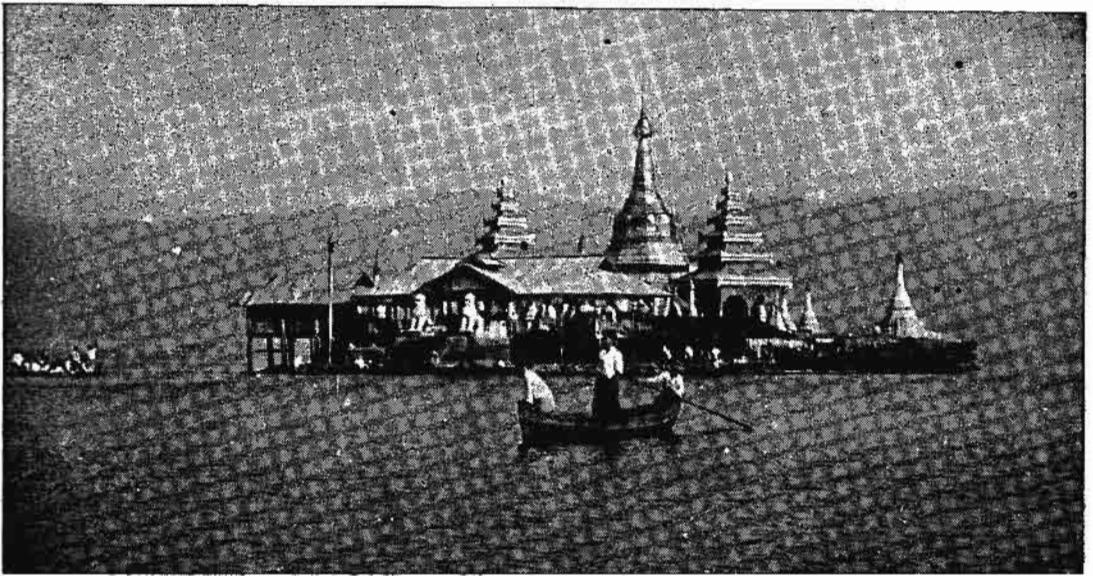
အင်း ကြီး ထဲ သို့ စီး ဝင် သော ရေ တို့ သည် အရှေ့ မြောက်ဖက်ရှိ အင်းတော် ချောင်း အား ဖြင့် စီးထွက်ပြီး လျှင် မိုးကောင်းမြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်လေသည်။

အင်းတော်ကြီး ချိုင့်ဝှမ်းကြီးသည် မြေငလျင်လှုပ်ပြီး နောက် မြေမျက်နှာပြင် နိမ့်ကျသွားခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၍ ထိုအရပ်တွင် ရှိခဲ့သော ရှမ်းမြို့ကြီးတမြို့လုံးသည်ပင် ကွယ် ပျောက်သွားခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုကြောင့် နွေအခါ အင်းထဲ၌ ရေနည်းစဉ် အင်း၏အရှေ့ဖက်ပိုင်းရှိ ရေအောက် တွင် အိမ်တိုင်များ တွေ့ရလေသည်။

အင်းတော်ကြီး၏ ရှေးသမိုင်းအဆိုမှာ အင်း တော် ကြီး တည်ရာအရပ်သည် ရှေးရှေးက စရိုက် ကြမ်းတမ်း၍ လူစင်စစ်က ကျားဖြစ်တတ်သော ထမန်သီ လူမျိုးတို့၏ မင်းနေပြည်တော် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုမြို့တော်ကြီး၌ ဥတ္တရ စောမြူမင်း နန်းစံချိန် နတ်နဂါးညီနောင်သည် နယ်ချဲ့၍ အင်း သစ် ဖွဲ့ ရန် နေ ရာ လိုက် လံ ရှာ ဖွေ ကြ ရာ တောင်ရိုး တောင်စွယ်တို့ဖြင့် ဝန်းရံလျက်ရှိသော ပျံ့ပျူးသည့်မြေပြင် တွင် တည်ထားသော ထိုမြို့ကို တွေ့မြင်ကြသည်။ မြို့၏ အနေအထားသည် အင်းဖွဲ့ရန် သင့်လျော်သည့်ပြင်၊ မြို့သူ မြို့သားတို့သည်လည်း စရိုက် ကြမ်းတမ်းသူများ ဖြစ်သဖြင့် နတ်နဂါးညီနောင်တို့သည် ထိုမြို့ကို ဖျက်ဆီး၍ အင်းဖွဲ့ရန် ရွေးချယ်လိုက်ကြသည်။

မြို့နေ လူထုသည် စရိုက်ကြမ်းသူများ ဖြစ်ကြသော် လည်း ရှောင်တိမ်းနိုင်ခွင့် ရစေရန် ခုနစ်ရက်မျှ ကြိုတင်၍ သတိပေးသောအားဖြင့် မုဆိုးမတိုင်းအား မြို့သူမြို့သားတို့ကို မြို့မှ ဖယ်ရှားပေးကြရန် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် နတ်နဂါး ညီ နောင်က အိပ်မက်ပေးသည်။ မုဆိုးမသည် အိပ်မက်အ တိုင်းပင် မင်းနှင့်တကွ လူအပေါင်းတို့အား ပြောကြား သော်လည်း မုဆိုးမ၏စကားကို အယုံအကြည်မရှိကြချေ။ ခုနစ်ရက်စေ့လျှင် မိုးကြီး သည်းထန်စွာရွာ၍ တောင်ပေါ် ချောင်းများမှ ရေအဟုန် ပြင်းစွာ စီးဆင်း လာပြီးလျှင် အိမ်တိုင်ခြေရင်းမှလည်း ရေများ စိမ့်ထွက် လာလေသည်။ ထိုအခါ မုဆိုးမသည် သားငယ်ကိုလက်ဆွဲ၍ ထွက်ပြေး ခဲ့ရာ ရေလွတ်ရာ တောင်ကုန်းသို့အရောက်တွင် ပြန်လှည့် ကြည့်လိုက်သောအခါ အိမ်ခြေ ယာခြေ တို့မှာ ရေပြင်တ ပွေးဖွေး ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရတော့သည်။ မုဆိုးမ ပြန် ကြည့်သော တောင်ကုန်းကို လွယ်မုန်ဟု ခေါ်ရာ ယခု လွယ်မုန်ဟု ခေါ်တွင်နေသည်။ ထိုတောင်ကုန်းတွင် ကျား တဆူတည်ထား၍ ငွေမဉ္ဇူစေတီဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

အင်းတော်ကြီးကန်၏အလယ်တွင် ရွှေရောင်တဝင်းဝင်းနှင့် ကြည်ညိုဖွယ်ရာ တံညှိရှိနေသော ရွှေမဉ္ဇူစေတီတော်

မင်းနှင့်တကွသော မြို့သူမြို့သား အားလုံးတို့မှာမူ မပြေးနိုင်ကြတော့ပဲ ရေလွှမ်းမိုးခြင်းဖြင့် သေကြေ ပျက်စီးကြရာ ငါးများဖြစ်ကုန်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် မြို့ကြီး တမြို့လုံး ပျောက်၍ အင်းဖြစ်ပြီးလျှင် တန်ခိုး ကြီးသော နတ်နဂါးကြီး စိုးမိုးခဲ့သည်ဟု ဆိုလေသည်။

အင်းတော်ကြီးအတွင်းသို့ စီးဝင်သော ချောင်းကြီး ချောင်းငယ်များကို စိုးပိုင်သော နတ်များသည်လည်း စိတ်မာန်ပြင်းထန်သူများဟု အယူအဆရှိကြသည်။ ဤအင်းတော်ကြီးနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ အင်းလေးတို့၏ ခြားနားချက်မှာ အင်းလေး ရေပြင်တွင် ရွာများတည်၍ နေထိုင်နိုင်ကြသော်လည်း အင်းတော်ကြီးတွင် နတ်ကြီးသည်ဟု အယူရှိကာ လှေလောင်းများဖြင့်ပင် အသွားအလာမရှိခဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ကူးသန်းသွားလာလျှင် လှိုင်းလေအပြင်းအထန်ကျရောက်၍ သေကြေပျက်စီးမည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြလေသည်။

ထို့ကြောင့် အင်းတော်နယ်တွင် တောရဆောက်တည်နေသော ဦးဆံဆုအမည်ရှိ ဆရာတော်သည် အင်းတော်ကြီး၌ နတ်ကြီးသဖြင့် အသွားအလာ မပြုဝံ့သော အစွဲအလမ်းကို ပျောက်ဖျက်ရန် လှိုင်းကြီးလေကြီးအကြား၌ပင် အင်းအလယ်ရှိ အင်းစွယ်တခုသို့အရောက် လောင်းလှေဖြင့် ကြွသွားပြီးလျှင် နောင်ရွှေမဉ္ဇူ ဘုရားတည်မည့် နေရာ၌ ကျောက်တုံးသုံးတုံးကို ဖိုခနောက်ဆိုင် တည်၍ တောင်ဝေးစိုက်ထူကာ အဓိဋ္ဌာန်ဖြင့် ပန္နက်ချခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်အခါမှစ၍ အင်းတော်ကြီးထဲတွင် လှေများ လောင်းများဖြင့် တစတစ သွားဝံ့လာဝံ့ ရှိခဲ့လေသည်။

သို့တိုင်အောင် မရဲတရဲ ရှိနေကြသေးပေရာ နတ်ကြမ်းသည်ဆိုသော ဒေသ၌ ရတနာသုံးပါးအရေးကို အာရုံပြုနိုင်ကြ၍ ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းကြရေရန် ရွှေမဉ္ဇူစေတီတော်ကို စတင်တည်ရန် ကြိုးစား အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အင်းတော်ကြီး အနောက်ဖက် တောင်သုံးလုံး ဖိုခနောက်ဆိုင် တည်နေသော အကြားတွင် တောရဆောက်တည်နေခဲ့သော ဦးသောဘိတ အရှင်သူမြတ်ဖြစ်လေသည်။

ဆရာတော် ဦးသောဘိတသည် အင်းတော်ကြီးဒေသ၏ မိုင် လေးမိုင်၊ သို့မဟုတ် ခရိုင် လေးခရိုင်မှ ခရိုင်အုပ်များနှင့်တကွ နယ် သူ နယ် သား များ ၏ အကူ အညီဖြင့် ဦးဆံဆု အရှင်မြတ် ပန္နက်ချခဲ့သော နေရာ၌ စေတီတော်မြတ်ကို တည်ခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်သည် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လက်ထက်တော် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၂၂-၂၃ ခုနှစ်ခန့်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ တည်စအခါက စေတီတော်သည် ဉာဏ်တော် ၁၀ တောင်ကျော်မျှသာ ရှိသည်။ ၁၂၃၅ ခုနှစ်တွင်၎င်း၊ ၁၂၅၈ ခုနှစ်တွင်၎င်း၊ ၁၂၈၀ ခုနှစ်တွင်၎င်း နယ်သူနယ်သား ရဟန်းရှင်လူ ဒါယကာများက ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ မွမ်းမံပြုပြင်ခဲ့ရာ ယခုအခါ ဉာဏ်တော် ၃၃ တောင် ဖိနပ်တော် နှစ်တောင်ရှိသည့်အပြင် စေတီရံများဖြင့် ကြည်ညိုဖွယ်ရာ သိုက်မြိုက်တင့်တယ်စွာ ရှိနေလေသည်။ ရွှေမဉ္ဇူစေတီသည် ကချင်ပြည်နယ်၌ တန်ခိုးကြီး အဓိကရစေတီတော် ဖြစ်သည်။ တ ပေါင်း လ ဆန်း ၈ ရက်မှစ၍ လပြည့်ကျော်တရက်နေ့အထိ ဘုရားပွဲတော် ကျင်းပလေ့ရှိပုံတော်ချိန် နီးကပ်လာလျှင် ဘုရားစေတီအရောက် ဦးတိုက်

www.burmeseclassic.com

အင်းတော်ကြီး

လျှောက်သွားနိုင်ရန် သဲလမ်းပေါ်လာသည်။ သဲလမ်းပေါ်ပုံမှာ အင်းလှိုင်းများသည် တပေါင်းလဆန်းခန့်က စ၍ မျက်နှာချင်းဆိုင် နှစ်ဖက်ညီညီပုံ ပုတီးခတ်ကာ သဲများကို မြင့်တင်ပေးသည်။ လဆန်း ၆ ရက်ခန့်ရောက်လျှင် ကမ်းစပ်မှ ဘုရားစေတီသို့ ဦးတိုက်သော သဲလမ်းမကြီးနှစ်ခု ပေါ်လာသည်။ ဝဲဖက်လမ်းကို လူသွားလမ်း၊ ယာဖက် လမ်းကို နတ်လမ်းဟု ဆိုကြ၍ နတ်လမ်းဖက်တွင် လူတို့ မလျှောက်သွားနိုင်စေရန် တပိုင်းစီ၊ တပိုင်းစီ အပြတ်ပြတ် ဖြစ်၍ ပေါ်လာသည်။ ဘုရားစေတီသည် ယခု အနောက်ဖက် ကမ်းခြေနှင့် နှစ်ဖာလံခန့် ဝေးကွာရာ သဲလမ်းကြီး နှစ်လမ်းသည် ဘုရားစေတီအနီး ကမ်းခြေမှ တဖာလံ ကွာသော နေရာ၌ ဆိုကြသဖြင့် သုံးထောင့်ချွန်းပုံသဏ္ဍာန် ပေါ်နေလေသည်။ လမ်းနှစ်လမ်းအကြား၌ ရေနက်၍ အဝီစိအိုင်ဟု ခေါ်သည်။

သဲလမ်းပေါ်ပုံမှာ ရေတိမ်တွင် သောင်ပြင်ပေါ်သကဲ့သို့ မဟုတ်ပဲ လှိုင်းနှစ်ဖက် ညှပ်ချိုက်သောကြောင့် ခပ်စောက်စောက် ပေါ်ခြင်း ဖြစ်ရာ၊ လမ်းများ၏ဘေးတဖက်တချက်သည် ရေနက်လေသည်။ ဘုရားပွဲတော်ပြီးသည့်အခါ သဲလမ်းများ ပြန်၍ မြုပ်သွားပြန်လေသည်။

ရှေ့မဉ္ဇူ ဘုရား၏ အခြား ထူးခြားချက် တရပ်မှာ အင်းစွယ်ပေါ်တွင် ဘုရားစေတီကို တည်ထားခြင်း ဖြစ်သော်လည်း မိုးရာသီအခါ မည်မျှရေတိုးစေကာမူ စေတီ၏ ဖိနပ်တော်ကို ရေမခံချေ။

အင်းတော်ကြီး ဒေသ တဝိုက်သည် စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၅၀၀ ခန့် ကျယ်ဝန်း၍ ကျေးရွာပေါင်း ၃၅ ရွာ အိမ်ခြေ ၃,၇၀၀ ရှိပြီးလျှင် လူဦးရေ ၉,၇၀၀ ခန့်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

မြန်မာမင်းများ လက်ထက် အခါက စ၍ နမ့်ပတဲ ချောင်းဝနှင့် ဟဲပရွာကို စိတ်မှန်းဖြင့် မျဉ်းပြောင်သွား၍ တောင်နှင့်မြောက် နှစ်ပိုင်းခွဲခြားပြီးလျှင် မြောက်ပိုင်း၌ နှစ်မိုင်၊ သို့မဟုတ် နှစ်ခရိုင်၊ တောင်ပိုင်း၌ နှစ်ခရိုင်၊ ပေါင်းလေးခရိုင် ပိုင်းခြားအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ထိုလေးခရိုင်တို့မှာ မြောက်ပိုင်း၌ မိုးပင်းခရိုင်နှင့် စီခန်းခရိုင်၊ တောင်ပိုင်း၌ ငွန်စင်းခရိုင်နှင့် မောက်တောင်း ခရိုင်တို့ ဖြစ်ကြလေသည်။ ခရိုင်အုပ်တိုင်း၏ လက်အောက်တွင် သူကြီးများ ခန့်ထားအုပ်ချုပ်လေသည်။

အင်းတော်ကြီးသည် ငါးပေါများသဖြင့် အင်းတော်ကြီးဒေသတွင် လူ ၁၀၀ လျှင် ၈၀ ခန့်သည် အင်းလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးကြရာ အင်းလုပ်ငန်းသည် အင်းတော်ကြီးဒေသ၏ အဓိက လုပ်ငန်းတခု ဖြစ်၍ ဤသည်လည်း အင်းလေးနှင့် ခြားနားပေသည်။ အင်းတော်ကြီးဒေသရှိ လူဦးရေ၏ ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းခန့်မျှသာ လယ်ယာ စသော

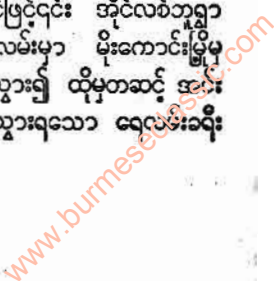
စိုက်ပျိုးရေးဖြင့် အသက်မွေးကြ၍ သစ်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူ တစ်ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိသည်။ အင်းတော်ကြီး၏ ထွက်ကုန်တို့မှာ ငပီ၊ ဆန်စပါးနှင့် သစ်ဖြစ်လေသည်။

အင်းတော်ကြီးဟု ခေါ်ဆိုကြခြင်းမှာ ယခင် ကသာခရိုင်အတွင်း ပါဝင်ခဲ့၍ ယခုစစ်ကိုင်းတိုင်း အင်းတော်မြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သော အင်းတော်မြို့ အနောက်မြောက်-ယွန်းယွန်းရှိ အင်းတော်အင်းနှင့် ခွဲခြားနိုင်ရန် ဖြစ်ပေသည်။ အင်းတော်ကြီးကို မိုးကောင်း အင်းတော်ကြီးဟု ခေါ်ဆို၍ အင်းတော်အင်းကို မန်လည်အင်းတော်ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ (ကသာခရိုင် - ၅)။

အင်းတော်ကြီးသည် အင်းလေးကဲ့သို့ ရေတိမ်အင်းမဟုတ်ချေ။ အချို့နေရာများတွင် ရေ အလွန်နက်သည်။ ရေအနက်ဆုံးအပိုင်းသည် အနောက်ဖက် ဟိုဖာ တောင်ခြေရင်းအနီး ကမ်းစပ်တွင် ဖြစ်လေသည်။ အချို့ လူကြီးသူမတို့က ထိုဖက်တွင် ကြောင်ဦးခေါင်း ပမာဏ ရှိသော ပိုးခြည်လုံးကို အဖျားစဉ် ခဲဆွဲ၍ ရေ၌ ချသည် ရှိသော် ပိုးခြည်သာဆုံးသွားသည်။ ရေအနက်ကို ထောက်မမိုသေးဟု ဆိုလေသည်။

ဟိုဖာတောင်ကုန်းတွင် အင်္ဂလိပ်ဝင်စအခါက တောင်သုံးလုံးအကြား၌ ခိုအောင်း၍ အင်္ဂလိပ်တပ်ကို ပြန်လည်ခုခံနေသော ဝန်းသို စော်ဘွားကို နှိမ်နင်းရန် အင်္ဂလိပ်စစ်ခံတပ် ဆောက်လုပ်ထားခဲ့သည်။ အဆိုပါ တောင်ကုန်းရှိရာဖက်တွင် တောင်ကုန်းနှင့် အင်း တည်နေပုံသည် အထူးပန်တင့်ကာ အင်းတော်ကြီး၏ သာယာ ရှုမောဗွယ်ရာ ရှုခင်းတကွက် ဖြစ်လေသည်။

အင်းတော်ကြီးသို့ သွားလာ ရေးသည် အင်းလေးကဲ့သို့ အဆင်မပြေ၊ မလွယ်ကူလှပေ။ ဟိုပင်ဘူတာမှ အင်းတော်ကြီး အနောက် တောင်ဖက် ကမ်းခြေ အနီးရှိ လုံးတုံရွာသို့ မော်တော်ကားဖြင့် လာနိုင်သည်။ သို့သော် မိုးတိုင်းအခါ လမ်းမကောင်းချေ။ သို့သော် မော်တော်ကားလမ်းသည် နမ့်မွန်ချောင်းအနီးရှိ နမ့်မွန်ရွာကို ဖြတ်သွားရာ နမ့်မွန်ရွာမှတစ်ဆင့် လှည်းလမ်းဖြင့် အင်းတော်ကြီး၏ အရှေ့တောင်ဖက် ကမ်းခြေရှိ လယ်ပုံလေး ရွာသို့လည်း ရောက်နိုင်သည်။ ဆိုခဲ့သော မော်တော်ကားလမ်းသည် လုံးတုံတွင် လမ်းဆုံးပြီးနောက် လုံးတုံမှ လှည်းလမ်းဖြင့် အင်းကိုပတ်၍ အင်း၏ အနောက်မြောက်ဖက် ကမ်းခြေရှိ ညောင်ပင်ရွာအထိရောက်နိုင်သည်။ ဒုတိယလမ်းမှာကားမိုင်းဖက်မှ ဆင်ဖြင့်၎င်း၊ လားဝန်တပ်ဖြင့်၎င်း အိုင်လစ်ဘူရွာသို့ ရောက်နိုင်သည်။ တတိယလမ်းမှာ မိုးကောင်းမြို့မှ မိုးကောင်းချောင်း အတိုင်း လိုက်သွား၍ ထိုမှတစ်ဆင့် အင်းတော်ချောင်းအတွင်း ဆန်တက်သွားရသော ရေလမ်းခရီး ဖြစ်လေသည်။

သယံဇာတကြည့်ရှုရန်၊ နှစ်သိန်းပွယ်ရာကောင်းသော ကမ်းလေးကန်၏ရှုခင်း

အင်းတော်မြို့ ။ ထိုမြို့သည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စစ် ကိုင်းအတွင်းရှိ မြို့တစ်မြို့ဖြစ်သည်။ မန္တလေး- မြစ်ကြီးနား မီးရထားလမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ မန္တလေးမြို့မှ မီးရထား လမ်းအားဖြင့် ၂၀၆ မိုင် ဝေးကွာသည်။ ရှေးက အင်းတော်မြို့ ကို မန်လည် ဟုလည်း ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

အင်းတော်မြို့သည် အင်းတော်မြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ် ၍ မြို့ပေါ်တွင် မြို့နယ်အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန ရုံးအပြင် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ကောက်ပဲသီးနှံရုံး၊ သစ်တောရုံး၊ အထက်တန်းကျောင်း စသည့် အစိုးရရုံး အဆောက်အအုံများ ရှိသည်။ မြို့ပေါ်တွင် မြန်မာ ရှမ်း စသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများနှင့် နိုင်ငံခြားသား တရပ်၊ အိန္ဒိယ လူမျိုးများ နေထိုင်လျက်ရှိကြရာ မြန်မာတို့ သည် လူများစုဖြစ်လေသည်။

အင်းတော်မြို့နယ်သည် ယခင် ကသာခရိုင်၏ အလယ် ပိုင်းကျသော မြို့နယ်ဖြစ်သည်။ မြို့နယ်၏ အကျယ် အဝန်း သည် ၆၇၉ စတုရန်းမိုင် ဖြစ်ပြီးလျှင် သူကြီးတိုက်နယ်ပေါင်း ၅၆ ခု ရှိသည်။ လူဦးရေမှာ ၁၉၇၃ ခုနှစ် သန်ကောင် စာရင်းအရ ၆၃,၂၀၅ ယောက်ဖြစ်ရာ မြို့နယ်အတွင်း နေထိုင် ကြသော တိုင်းရင်းသား မြန်မာ၊ ကဒူး၊ ကချင်တို့ အပြင် နိုင်ငံခြားသား တရပ်၊ အိန္ဒိယလူမျိုးတို့လည်း ရှိသည့်အနက် မြန်မာလူဦးရေသည် အများဆုံးဖြစ်လေသည်။

မြို့နယ်အတွင်း မဲဇာဖြစ် ဖြတ်သန်းသွားသည်။ အင်း တော်မြို့နှင့် နဘားအကြား အင်းတော်မြို့၏ အနောက် မြောက်ဖက်တွင် မန်လည်အင်း ဟုလည်းခေါ်သော အင်း တော်ရှိသည်။ အင်းတော်မြို့နယ်သည် ရာသီဥတု ကောင်း မွန်မှုတသော ဒေသမဟုတ်ချေ။ သို့သော် မိုးအသင့်အတင့် ရရှိ၍ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး ဖြစ်ထွန်းသည်။ မြို့နယ်၏ မြောက်ပိုင်းတွင် တောင်ပိုင်းထက် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး ကို ပိုမိုလုပ်ကိုင်ကြသည်။ အချို့ဒေသများတွင် မဲဇာမြစ်မှ ရေကိုသွယ်ယူ၍ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြရလေသည်။

အခြား အရေးပါသော လုပ်ငန်းများမှာ သစ်လုပ်ငန်း နှင့် တံငါလုပ်ငန်းတို့ဖြစ်သည်။ အင်းတော်အင်းတွင် အင်း လုပ်ငန်းကို ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် လုပ်ကိုင်ကြ၍ မဲဇာ မြစ်ရိုးတလျှောက်တွင်လည်း တံငါလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင် ကြသည်။

အိမ်တွင်းမှ လုပ်ငန်းအနေဖြင့် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိကြသော လုပ်ငန်းများမှာ သင်ဖြူးချက်ခြင်း၊ ဆားချက်ခြင်း၊ ကြ သကာချက်ခြင်းတို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

မြို့နယ် အတွင်းနှင့်အပ ကူးသန်း သွားလာရေးအတွက် မီးရထားလမ်းနှင့် မော်တော်ကားလမ်းကို အသုံးပြုကြ သည်။ မန္တလေး-မြစ်ကြီးနား မီးရထားလမ်းသည် မြို့နယ် အတွင်း မိုင် ၅၀ ခန့် ဖြတ်သန်းသွားသည်။ နဘားတွင်

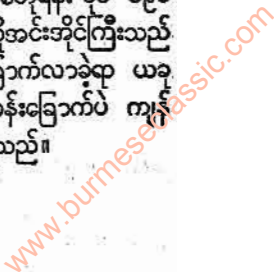
ကသာသို့ လမ်းခွဲရှိသည်။ ၇၈ မိုင်မျှရှည်လျားသော ကသာ- မံစီမော်တော်ကားလမ်းသည် အင်းတော်မြို့ကို ဖြတ်သန်း သွားရာ အင်းတော်မြို့တွင် ကူးတို့ဖြင့် ချောင်းဖြတ်ကူးရ လေသည်။

အင်းလေး ။ ။ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း ညောင်ရွှေနယ်ရှိ အင်းလေးသည် မြစ်ကြီးနားခရိုင်ရှိ အင်းတော်ကြီးမှ လွဲလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဒုတိယအကြီးဆုံးသော သဘာဝ အင်းအိုင်ကြီးဖြစ်သည်။ အကျယ်အဝန်းတွင် ဒုတိယ ဖြစ် သော်လည်း အင်းတော်ကြီးထက် ပို၍ ထင်ရှားကျော် ကြားပြီးလျှင် ပို၍အရေးပါအရာရောက်လေသည်။ တောင် နှင့်မြောက် တန်းလျက်ရှိသော တောင်တန်းကြီး နှစ်ခု အကြား ခက်ဝင်နေသော ညောင်ရွှေချိုင့်ဝှမ်းကြီး၏ အ လယ်ကောင် အနက်ရှိုင်းဆုံးသောအပိုင်း၌ တည်ရှိသော် လည်း အင်းလေးတည်ရာ အရပ်သည် ပင်လယ် ရေပြင်မှ ပေ ၂,၉၀၀ ကျော်မြင့်လေသည်။

တောင်ပေါ် အင်းအိုင်ကြီး တခုဖြစ်သော အင်းလေး သည် အရွှေဖက် အနောက်ဖက်များတွင် တောင်ရိုးတောင် တန်းများဝန်းရံလျက် ကြည်လင်ပြာလှသော ရေပြင်ကျယ် ကြီးတို့ဖြင့် အလွန်သာယာ ရှုမောဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေသော ကြောင့် ဒေသန္တရခရီးသည်တို့ သွားလာကျက်စားရာအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံတွင်သာမက ကမ္ဘာ၌ပင် ကျော်ကြားလျက် ရှိပေပြီ။

အင်းလေးသည် တောင်နှင့်မြောက်အလျား ကိုးမိုင်ခန့် ရှိ၍ အကျယ်ဆုံးနေရာ၌ အရွှေနှင့်အနောက် သုံးမိုင်ခန့် ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ နွေရာသီ မိုးရာသီကို လိုက်၍ ရေပြင်၏ အကျယ်အဝန်းသည် အလျော့အတိုး ရှိသဖြင့် အင်းလေးရေပြင်၏ အကျယ်အဝန်းကို အတိအကျ မပြော နိုင်ချေ။ သို့သော် ပျမ်းမျှအားဖြင့် လက်ရှိရေပြင်အကျယ် အဝန်းသည် ၂၅.၈ စတုရန်းမိုင်ရှိ၍ ဘေးပတ်လည် ကမ်း စပ်ရှိ ညွှန်ပျောင်းမြေများကိုပါ ထည့်သွင်းလျှင်မူ ၅၅-၄ စတုရန်းမိုင် ရှိသဖြင့် အင်းတော်ကြီး၏ ရေပြင် အကျယ် အဝန်း (၄၄-၉ စတုရန်းမိုင်) ထက်ပင်ကျယ်ဝန်းသည် ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ရှေးအခါက အင်းလေးသည် ယခုထက် ပိုမို ကျယ်ပြန့် ကြီးမား၍ ညောင်ရွှေ ချိုင့်ဝှမ်းတစ်ခု တပြင်လုံး သည်ပင် အင်းအိုင်ကြီးတခု ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုကြပေရာ ထိုစဉ်က အင်းအိုင်ကြီး၏ အကျယ်အဝန်းသည် စတုရန်း မိုင် ၁၉၀ ခန့် ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ ထိုအင်းအိုင်ကြီးသည် အကြောင်းကြောင်းတို့ကြောင့် ခန်းခြောက်လာခဲ့ရာ ယခု အင်းလေးသည် ထိုအင်းအိုင်ကြီး၏ မခန်းခြောက်ပဲ ကျန် ရစ်သော အစိတ်အပိုင်းမျှသာ ဖြစ်လေသည်။

အင်းလေး

အင်းလေးသည် ရေတိမ်အင်းဖြစ်ရာ ယင်းကို အချိုက အင်းတိမ် ဟုလည်းခေါ်ကြသည်။ ရေအနက်ဆုံး အပိုင်းတွင် ပေ ၃၀ ထက်မပိုပေ။ တောင်ဖက်ပိုင်းတွင်မူ လေးပေ ငါးပေမျှပင် မနက်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ သို့သော် ရေအတိမ်အနက်သည်လည်း ရာသီဥတု အချိန်အခါကို လိုက်၍ အတိုးအလျော့ရှိလေသည်။ နွေရာသီတွင် ရေအနက်သည် ပျမ်းမျှ ခုနစ်ပေသာဖြစ်၍ အနက်ဆုံး ၁၂ ပေဖြစ်သည်။ မိုးရာသီအခါတွင်မူ ပေ ၂၀ အထိပင် ရေနက်သည်။

ထုံးကျောက်မြေကို ရေတိုက်စား၍ ဖြစ်ပေါ်သောအင်းမျိုးဖြစ်၍ အင်းလေး၏ရေသည် အလွန် ကြည်လင်ပေရာ ရေထဲတွင် လူးလာ ကူးသန်းနေသော ငါးကလေးများကို ၎င်း၊ ရေအောက်တွင် ပေါက်နေသော မှော်ပင်၊ ကျောက်ခက်ပင်များကို၎င်း မှန်သားကို ဖောက်ထွင်း၍ မြင်နေသကဲ့သို့ ကြည်လင် ပြတ်သားစွာ တွေ့မြင်နေရခြင်း သည်ပင် ကြည်နူးဖွယ်ရာတမျိုး ဖြစ်ပေသည်။ ထုံးကျောက်ကို ရေစားခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်သော အင်းအိုင် များတွင် ရေအောက်မြေသား၌ ရေများ စီးဝင် ကွယ်ပျောက်နိုင်သော “တွင်း”ကြီးမျိုး ရှိတတ်သော်လည်း အင်းလေးတွင် ထိုတွင်းမျိုး မတွေ့ရသေးပေ။ သို့သော် တောင်ဖက်တွင် အင်း

လေးမှရေများ စီးထွက်ရာ မြစ်ကြောင်းသည် မြေအောက်သို့ ငုပ်လျှိုးသွားသည့်နေရာတွင် တခါက အင်းလေး၏ ရေပြင် ဖုံးလွှမ်းခဲ့ဘူးသည်ဟု ယူဆရသည်။ ထိုနေရာသည် အနည်အနှစ်များ ပိုချမှဖြင့် ကုန်းမြေပေါ်လာသဖြင့် မြေနု ကျွန်းပေါ် မြေမျိုး ဖြစ်သည်။

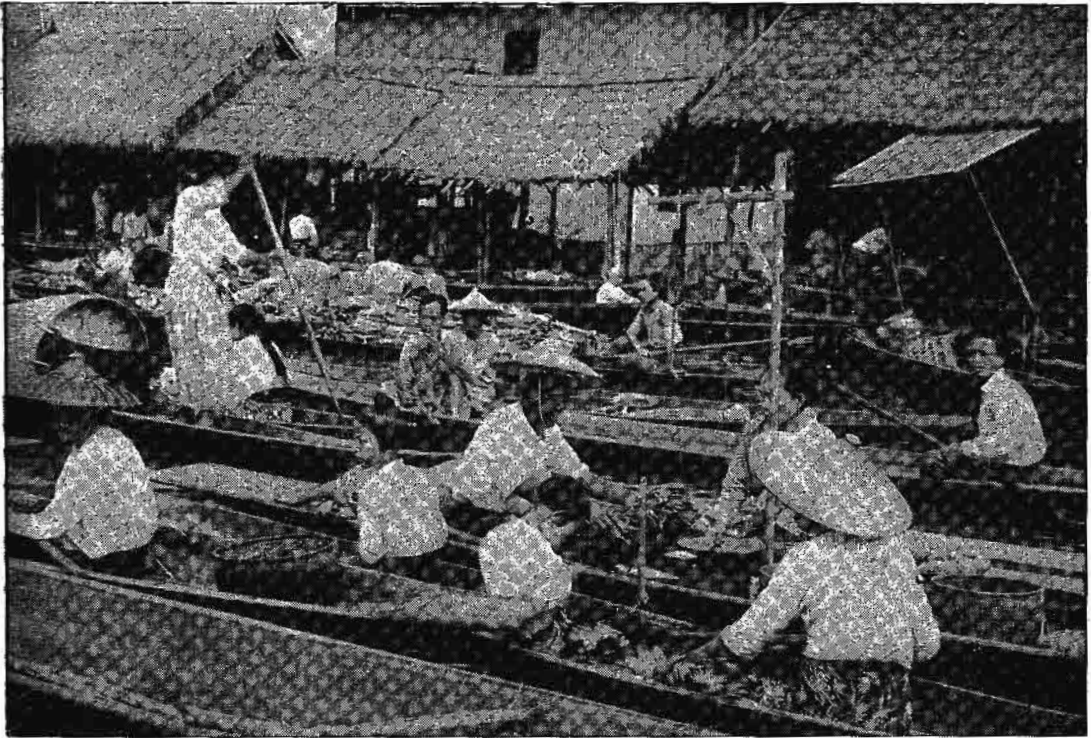
အင်းလေးအတွင်းသို့ အရွှေဖက် အနောက်ဖက်နှင့် မြောက်ဖက်တို့မှ မြစ်ချောင်းများ စီးဝင်သည်။ နှမ့်လက်ချောင်းသည် ညောင်ရွှေ ရေဆင်းဒေသကို ဖြတ်သန်းလာရာ ဟဲဟိုးရေဆင်းဒေသကို ဖြတ်သန်းလာသော ဟိုနန်ချောင်းနှင့်ပေါင်းလျက် ညောင်ရွှေမြို့အနီးတွင် မြေနုကျွန်းပေါ်ကို ဖြစ်စေပြီးလျှင် အင်းလေးအတွင်းသို့ မြောက်ဖက်မှ စီးဝင်သည်။ ထိုမြေနုကျွန်းပေါ်သည် ရေပြင်ထဲသို့ တစတစ ကျယ်ပြန့် ထိုးထွက်လာလျက်ရှိလေသည်။

အရွှေဖက်မှ စီးဝင်သော ချောင်းများသည် တောင်ရိုးတောင်တန်းများမှ လာသော တောင်ကျ ချောင်းများဖြစ်၍ နွေတွင် ရေခန်းခြောက်သော ချောင်းဦးတိုများလည်း ဖြစ်သည်။ ကန်းရိုးတန်းသည် အတန်ငယ် မတ်စောက်၍ တောင်ကျချောင်းများမှ အနည်အနှစ် ပိုချမှနည်းပါးသဖြင့် ထိုမှဖက်တွင် ရေပို၍ နက်လေသည်။

အင်းလေးတွင် တနေရာမှတနေရာသို့ သွားလာရာ၌ ခြေထောက်ကိုအားပြု၍ ထွေထွေခတ်ပြီး သွားလာကြသည့်လှေကို လေ့ရသည်။

www.burmeseclassic.com

လှေများပေါ်တွင်ပင် အဆောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ကြရသော အင်းလေးရှိ ရွာတရွာမှ ရေပေါ်ဈေး၏ ရှုခင်း

သာမိုင်းခမ်း ချိုင့်ဝှမ်းမှ စီးဆင်း လာသော ကလေး ချောင်း၊ အင်းလေး၏ အနောက်ဖက်ကမ်းဖြစ်သည့် တောင် မိုးတောင်တန်းများမှ ချောင်းလက်တက် များစွာနှင့်အရှိန် ပြေပြေစီးဆင်းလာသော နမ့်ဘီလူးချောင်းတို့သည် အနည် အနှစ်များကို သယ်ယူလာကာ အောက်ပိုင်းတွင် မြေနု ကျွန်းပေါ်ကို ဖြစ်စေလျက် ချောင်းဝများ ခွဲထွက်ပြီးလျှင် အင်းလေးအတွင်းသို့ အနောက်ဖက်မှ စီးဝင်လေသည်။

အင်းလေး၏ တောင်ဖက်စွန်းတွင်ပင် အင်းလေးအတွင်း သို့ စီးဝင်သော မြစ်ချောင်းမရှိချေ။ ယင်း၏ အတွင်းသို့ စီးဝင်သောရေများသည် ထိုမှဖက်တွင် မြစ်ကြောင်း တဖန် ပြန်၍ ပေါ်သော နမ့်ဘီလူးချောင်းအားဖြင့် ပြန်၍ စီးထွက် ကြသည်။ နမ့်ဘီလူးချောင်းသည် ကယား ပြည်နယ် လျှိုင်ကော်မြို့ကို ဖြတ်သန်းကာ နမ့်ပေါင် မြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ ယင်းမှတဖန် သံလွင်မြစ်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက် လေသည်။

ထိုကြောင့် အင်းလေးသည် သာမန် အားဖြင့် ကြည့် လျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရေးပါသော မြစ်ကြီးများနှင့် အဆက်အသွယ်မရှိ၊ သီးသန့်တည်နေသည် ဟု ထင်မြင်ရ သော်လည်း စင်စစ်သံလွင်မြစ်ကြောင်းနှင့် ဆက်သွယ်လျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

အင်းလေးဒေသ တဝိုက်တွင် ရာသီဥတုမပြင်းပဲ မျှတ သည်။ အမြင့်ဆုံးအပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက် ဒီဂရီ ၉၀ ထက် မကျော်ချေ။ ဆောင်းရာသီတွင် အအေးဆုံးအချိန် သည် ၄၅ ဒီဂရီထက် မနိမ့်ချေ။ မိုးရေချိန်လက်မ ၆၀ ခန့်ရှိ၍ မိုးရွာသည့်အခါ များသောအားဖြင့် ထစ်ချွန်းရွာ တတ်လေသည်။

အင်းလေး ဟု ခေါ်တွင်ခြင်းမှာ မူလအစက ထိုအင်း အိုင်ကြီးထဲတွင် ရွာကြီးလေးရွာရှိသဖြင့် ထိုအင်းအိုင်ကြီး ၏ ဒေသတဝိုက်သည် အင်းလေးရွာဒေသ ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ ဟန်တူပေသည်။ နောင်အခါ နောက်ဆုံးစကားလုံး “ရွာ” ကို ချန်လှပ်၍ ထိုအင်းအိုင်ကြီးကိုပင် “အင်းလေး” ဟု ခေါ်တွင်လာကြသည် ဟု ယူဆရကြောင်း အချို့က ဆို လေသည်။ အဆိုပါရွာကြီးလေးရွာတို့မှာ (၁) နောင်တော၊ (၂) နန်းပန်း၊ (၃) ရွာကြီးနှင့် (၄) ရွာမတို့ဖြစ်သည်။ ယခုအခါတွင်ပင် အင်းလေး၏ ကမ်းနှင့် နီးစပ်ရာ ရေပြင် ပေါ်တွင်၎င်း၊ ကမ်းစပ်ရေတဝက် ကုန်းတက်တွင်၎င်း ရွာကြီးရွာငယ်များ တည်ရှိလျက် အိမ်ကြီး အိမ်ကောင်း ဘုရား၊ တန်ဆောင်း၊ သိမ်ကျောင်း ဇရပ်တို့ဖြင့် သိုက်မြိုက် စွာ တွေ့ကြရလေသည်။

အင်းလေး၏ ထူးခြားချက်များမှာ ရေပြင်ပေါ်တွင်

www.burmeseclassic.com

အင်းလေး

ရွာကြီး ရွာငယ်များ တည်ဆောက်ထားကြကာ၊ တနေရာမှ တနေရာသို့ ကူးသန်းသွားလာရာ၌ လှေကို ခြေဖြင့် လှော်ခတ်၍၎င်း၊ စက်လှေများဖြင့်၎င်း သွားလာကြပြီးလျှင် ကျွန်းမျောများပေါ်တွင် စိုက်ခင်းပျိုးခင်းများကို စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်ကြခြင်းဖြစ်လေသည်။

အင်းလေးဒေသတိုက်တွင် နေထိုင်ကြသူ အင်းသားလူမျိုးများသည် အလွန် လူ့လူဝီရိယနှင့် ပြည့်စုံကြ၍ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် စီးပွား အရှာကောင်းသူများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြရသည်။ (အင်းသားလူမျိုး— ရှ။) အင်းလေးဒေသတွင်လုပ်ကိုင်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှာ (၁) လယ်ယာလုပ်ငန်း၊ (၂) ရက်ကန်းလုပ်ငန်း၊ (၃) ပန်းဖဲလုပ်ငန်း၊ (၄) ပန်းတည်းလုပ်ငန်း၊ (၅) ပန်းထိမ်လုပ်ငန်း၊ (၆) ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် အသီးအနှံစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၊ (၇) တံငါလုပ်ငန်းတို့ဖြစ်ကြလေသည်။

အင်းလေး ကမ်းစပ်တိုက်တွင် စပါးကို အဓိကထား၍ စိုက်ပျိုးကြသည်။ သို့သော် ယခုအခါ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီကာလကဲ့သို့ စပါးထွက် မကောင်းတော့ပဲ ယုတ်လျော့လာသည်။ စပါးအပြင် ဂျုံ၊ ဗာလီ၊ ပြောင်းတို့ကိုလည်း စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ အခြား စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်သော အသီးအနှံများမှာ လိမ္မော်၊ ငှက်ပျော၊ သင်္ဘော၊ ဩဇာ၊ နာနတ်၊ သရက်၊ စထရော်ဗယ်ရီ စသော စာစစ်သီးဝလံများ၊ အာလူး၊ မြေပဲ၊ ပဲတောင်၊ အခြားပဲအမျိုးမျိုး၊ ဗူး၊ ဖရုံ၊ ဖရုံ၊ သခွား၊ ကြက်သွန်ဖြူ နီနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်အမျိုးမျိုးတို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဟင်းသီးဟင်းရွက် စိုက်ခင်းများကို များသောအားဖြင့် ကျွန်းမျောများပေါ်တွင် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ကျွန်းမျောများပေါ်တွင် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ခြင်းသည် သက်သာလွယ်ကူလှသည် မဟုတ်ချေ။ ကျွန်းမျောများသည် သဘာဝကျွန်းမျောနှင့် လူလုပ်ကျွန်းမျောဟု နှစ်မျိုးရှိသည်။ ယင်းတို့ကို ပြုလုပ်ပုံမှာ ကိုင်းပင်၊ ကျူပင်တို့ဖြင့် ဘောင်ခတ်ပြုလုပ်ထားသော အောက်ခံအခင်းပေါ်တွင် မြက်ပင်၊ ဒိုက်သရေ၊ ကျောက်ခက်ပင်တို့နှင့် ရွှံ့နက်မြေတို့ကို ရောနှောကာ ဖွဲ့ပေးရသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ကာလအတန်ကြာလျှင် မြေဩဇာကောင်း၍ စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းသော ရေပေါ်ကျွန်းများဖြစ်လာသည်။ သဘာဝ ကျွန်းမျောများမှာမူ လေသင့်ရာမျောပါနေသော ဗေဒါပင်၊ ဒိုက်ပင်တို့သည် အချင်းချင်း စုည်းမိကြပြီးနောက် နန်းမြေ၊ သဲ၊ ရွှံ့နှစ်တို့ဖြင့် သမကာစုခဲ၍ ထုထယ် ဖြစ်လာပြီးလျှင် ကာလအတန်ကြာသောအခါ ကျွန်းကလေးတခုတမျှ ကြီးမားလာ၍ ရေပေါ်တွင် ရွေ့လျားနေကြသည်။ အင်းသားတို့သည် ထိုကျွန်းမျောများကို မိမိတို့ လိုရာသို့ ရောက်အောင် ခက်ရာခက်ဆစ်ပင်ပန်းကြီးစွာ လှေဖြင့် ဆွဲယူရသည်။ ထိုသို့ ဆွဲယူလာကြ

ပြီးလျှင် ရေစီးရာ မျောပါမသွားအောင် ၁၀ တောင်၊ ၁၂ တောင်ခန့်ရှိသော ဝါးလုံးရှည်များဖြင့် ထိုစိုက်ထားရသည်။ ကျွန်းမျော အသေးများသည် ၁၀ ပေ၊ ၁၅ ပေပတ်လည်ရှိပြီးလျှင် အကြီးများသည် တကေမှ တကေခွဲအထိ ကျယ်ဝန်းလေသည်။ အချို့ကျွန်းမျောများပေါ်တွင် စိုက်ခင်းများသာမက အိုးအိမ် တည်ထောင်၍ပင် နေကြလေသည်။

အင်းလေးဒေသ၏ အခြား ထင်ရှားသော လုပ်ငန်းကြီးတရပ်မှာ ရက်ကန်းလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ အင်းလေးဒေသတခုလုံးတွင် ရက်ကန်းစင်ပေါင်း တသောင်းကျော် ရှိပြီးလျှင် ဗန်ကောက်၊ ဇင်းမယ်၊ ရွှေပလောင် စသော ပိုးထည်များကို အများအပြား ရက်လုပ်သည်။ ဖျင်ဖြူ ဖျင်နီ စသော ခြည်ထည်များ၊ လွယ်အိတ်များကိုလည်း ရက်လုပ်လေသည်။ ရက်ကန်းလုပ်ငန်း ကြီးကျယ်သော ရွာကြီးမှာ အင်းပေါ်ခုံဖြစ်လေသည်။

အင်းလေးတွင် ထင်ရှားသော ရွာကြီးနှစ်ရွာရှိရာ ထိုရွာတို့မှာ အိမ်ခြေ တထောင်ကျော်ရှိသော ဟဲရားရွာနှင့် အိမ်ခြေ တထောင်နီးပါးရှိသော နန်းပင်ရွာ တို့ဖြစ်သည်။ အင်းလေးတွင်လည်း ငါးရက်တဈေး ရှိရာ ထိုဈေးမျိုးရှိသော ရွာများမှာ နန်းပင်ဈေး၊ အင်းတိမ်ဈေး၊ မိုင်းသောက်ဈေး၊ သန်းတောင်ဈေးနှင့် တောင်တိုဈေး တို့ဖြစ်သည်။ ဟဲရားရွာမတွင်မူ နွေစဉ်ဈေး ရှိ၍ ရေပေါ်ဈေး ဖြစ်သည်။ ရောင်းသူ ဝယ်သူ နှစ်ဦးလုံးပင် လှေပေါ်တွင် အရောင်းအဝယ်ပြုကြ၍ မြို့ကြီးများနှင့်ခြားစွည်းမျိုးစုံရနိုင်သည်။ အင်းသားတို့သည် လူ့လူဝီရိယရှိ၍ အလုပ်နှင့်လက်မပြတ်သူများ ဖြစ်ရာ အင်းလေးတွင် အရောင်းအဝယ် ဖွံ့ဖြိုးသည်။

အင်းလေးဒေသ၏ ယဉ်ကျေးမှုတို့သည် များသောအားဖြင့် ရှမ်း မဆဲပဲ မြန်မာ ဆဲသည်။ မြန်မာလေ့ထုံးတမ်းတို့ကို လိုက်နာကြသည်သာ များသည်။ စော်ဘွားများ လက်ထက် အင်းလေးဒေသကို တောင်ပိုင်း မြောက်ပိုင်း ဟူ၍ နှစ်ပိုင်း ခွဲထား၍ နှစ်ရပ်ပေါင်း တိုက်နယ် ၁၃ ခု ရှိလေသည်။ ထိုတိုက်နယ်များကို တိုက်သူကြီး(ထမန်)၊ ဆယ်အိမ်ခေါင်း(ကျော့)တို့ဖြင့် အုပ်ချုပ်သည်။ စော်ဘွားများ အာဏာစွန့်လွှတ်ပြီးနောက်တွင် မြို့ပိုင်များက နယ်ပယ်ပိုင်းခြား သတ်မှတ် အုပ်ချုပ်ခဲ့လေသည်။

အင်းလေးဒေသ၊ နန်းဟူးရွာရှိ ဖောင်တော်ဦးဘုရားများသည်ရှမ်းပြည်နယ်တွင် သာမက၊ မြန်မာတနိုင်ငံလုံး၌ ထင်ရှားကျော်ကြားလေသည်။ (ရှမ်းပြည်နယ်— ရှ။) ထိုဘုရားငါးဆူသည် ပုဂံပြည့်ရှင် အလောင်းစည်သူမင်း တိုင်းခမ်းလှည့်လည်စဉ်က၊ ဖောင်တော်ဦး၌ ထား၍ ပူဇော်ခဲ့သော ဘုရားငါးဆူဟု ဆိုကြလေသည်။ သီတင်းကျွတ်အခါတွင် ဖောင်တော်ဦးဘုရားများသည် ညောင်ရွှေမြို့နှင့် အင်းလေးဒေသတခုင်သို့ ဒေသစ.ရီ ကြူချီပြီးနောက် လျောင်းတော်

သို့ မြန်ကြရာ၌ ကျောင်းတော်သို့ ရောက်သည့်အခါ အင်းသူ အင်းသားတို့သည် ဝမ်းမြောက် ပျော်ရွှင်သည့် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ်ဖြင့်၊ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများကို ကျောင်းတော်အနီး ချောင်းရိုးအတွင်း ကျင်းပလေ့ ရှိသည်။ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများ ကျင်းပသည့်အခါ လျှောက်ပွဲကို အဓိကထား၍ ကျင်းပကြလေသည်။

ကြည့်နူးနှစ်သိမ့်ဖွယ်ရာ ရှုခင်းရှုကွက်များနှင့် ထူးခြားချက်များရှိသော အင်းလေးသည် နေ့စဉ်အခါ၊ အလည်အပတ် လာရောက်သူများ စည်ကားသော ဒေသတခုဖြစ်သည်။ အင်းလေးသို့ သွားရေးလာရေး မခက်ခဲလှပေ။ ညောင်ရွှေမြို့မှ စက်လှေဖြင့် နာရီဝက်ခန့် မရှိတတ်သွားလျှင် အင်းအဝသို့ ရောက်သည်။ တဖက်တချက်တွင် ကိုင်းပင် မြက်ပင်များ ပေါက်ရောက်လျက် ဗေဒါဒိုက်သရေများဖြင့် ပြည့်ကြပ်နေသော ကျဉ်းမြောင်းသည့် တူးမြောင်းတ

လျှောက် လာခဲ့ရာမှ တူးမြောင်းအဆုံးသို့ ရောက်လျှင် တောင်တန်းကြီးများ ကာဆီးလျက် ပင်လယ်ရေပြင်တမျှ ကျယ်ဝန်းသော အင်းလေးရေပြင် တပေးပေးကို ဘွားကန် တွေ့ကြရလေသည်။

အင်းလေး၏ အလယ်ဗဟိုနေရာတွင် ညောင်ရွှေမြို့နှင့် အိမ်ညွှန်နေ တည်းခိုနိုင်သော မင်းတရံရှိသည်။ ထိုအိမ်ညွှန်နေ တည်းခိုနိုင်သော မင်းတရံရှိသည်။ ထိုအိမ်ညွှန်နေ ကြည်လင်သာယာသည့်အခါတွင် တညိုငြိမ်ပြာလှသော ရေပြင်ကို မှိုင်းပြာသော တောင်ရိုးတောင်စွယ်များက ဝန်းရံလျက်ရှိသည်မှာ သာယာကြည့်နူး ရှုမမြင်းဘွယ်ရာ ကောင်းလှပေသည်။ သို့သော် မိုးသက်လေကျ၍ တောင်ရိုးများ ဝေသည့်အချိန်တွင်မူ ပင်လယ်ပြင်တွင် လေမိုးပြင်းထန်၍ ကမ်းမမြင်လမ်းမမြင် ဖြစ်သည်နှင့်မခြား ရှိတတ်လေသည်။

အင်းလျားကန် ။ ။ရန်ကုန်မြို့ — ရှု။

ကိုးမည်ရတနာ၊ တည်ရာအောင်ချက်၊ ကျွန်းသန်လျက်ဝယ်

အင်းကိုးအင်းကိုးရှိ တည်သောမြို့ဖြစ်သဖြင့် အင်းနဝမှ ရွှေလျှောက်ကား အင်းဝခေါ်သည်ဟု ဆို၏။ သို့သော် စည်း အစဉ်ဟူ၍သာ အရေးများသည်။ ထိုပြင် ရတနာပုရဟု၎င်း သန်လျက်ကျွန်းဟု၎င်း ခေါ်ဝေါ်ကြ၍ ရှေးဟောင်း မှတ်တမ်းများတွင် သန်လျက်ခုံဟုလည်း ရေးမှတ်ခဲ့ကြသည်။ သန်လျက်ကျွန်းဟု စပ်ဆိုကြသည်မှာ အစဉ်တော်သည် ဒုဂ္ဂဝတီခေါ် မြစ်ဝယ်နှင့် ဧရာဝတီမြစ်တို့ ဆုံရာ၌ တည်ရှိ၍ ယင်းမြစ်နှစ်သွယ်ကို ဆက်၍စောက်ထားသော မြစ်သာချောင်းဖြင့် တဖက်ကပိတ်လျက်ရှိရာ မြို့၏ပုံသည် သုံးမြောင်းကျွန်း သန်လျက်ပုံသဏ္ဍာန်ရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

အင်းဝမြို့ ။ ။အင်းဝမြို့သည် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၇၂၆ (ခရစ် ၁၃၆၄) ခုနှစ်က တည်သော ရှေးမြန်မာ မြို့တော်ဟောင်းဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် “ထုတ်ခွန်သာ၊ အင်းဝတည်” ဟု ဆိုရိုးရှိလေသည်။ ရှေးမြန်မာဘုရင်တို့၏ မြို့တော်လေးကြိမ်ဖြစ်ခဲ့သောမြို့ ဖြစ်သည်။

အင်းဝမြို့ကို အဝမြို့ဟူ၍ အရေးများသည်။ မြစ်ဝယ်မြစ်၏အဝ၌ တည်ရှိသဖြင့် အဝမြို့ဟုတွင်သည် ဟူ၍၎င်း၊ ရေကြောအင်း၊ စန်းအင်း၊ ညောင်စောက်အင်း၊ ဝက်ချေးအင်း၊ ဥဒ္ဒဲအင်း၊ လင်စံအင်း၊ အင်းမအင်း၊ ဘေးမဲ့အင်း၊ ဝမ်းဘဲအင်း ဟူသည့် အင်းကိုးအင်းရှိရာ တည်သော မြို့ဖြစ်သဖြင့် အင်းနဝတွင်ရာမှ အင်းဝ ဖြစ်လာသည် ဟူ၍၎င်း အမျိုးမျိုး ပြောစမှတ် ပြုကြသည်။ တက်နွယ်ကျောင်းကျောက်စာ၊ ကောင်းမှုတော်ကြီး ကျောက်စာတို့၌ အဝမြို့ဟူသော အရေးအသားကို တွေ့ရသည်။ အဝ ဟူသော အရေးအသားကို သက္ကရာဇ် ၅၇၇ ခုနှစ်ထိုး ထိလုကန်ကျောက်စာ၌ ပဌမဆုံးတွေ့ရသည်။ ထိလုကန်ကျောက်စာ စာမျက်နှာ ၂၉၀ (အေ)ကျောဖက်၌ အောက်ပါအတိုင်းပါရှိသည်။

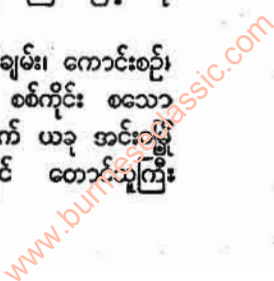
(၁) ဘကနစ် ၅၇၇ ခု ကြာသိုလ်နှစ် တပေါင်လွန် ၁၃ ရက် ပုတ္တဟူနိယံ။

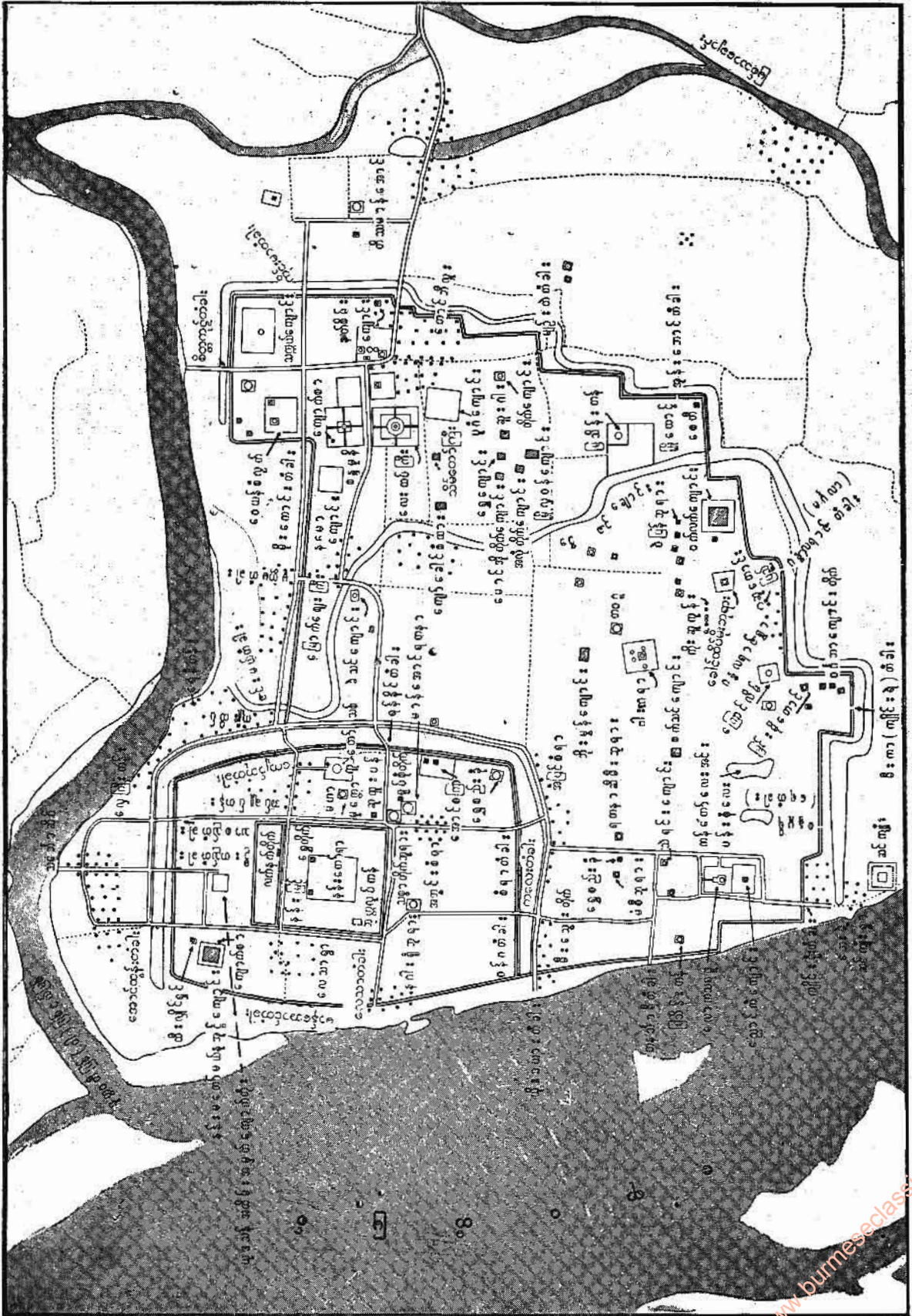
(၂) သိုင်အဝပုရသွန်ကိုဝ် အနန္တပိုလ်လျှံသောသိပန် ဆိုင်အနက်စပါ စိုဝ်လယ် ၃၀။

ထို့ပြင် တစ်စီးရှင်သီဟသူမင်း လက်ထက်ကျမှ အင်းဝဟု ခေါ်ကြောင်း၊ ရှေးက အခြား အမည်များဖြင့် ခေါ်ခဲ့ကြောင်း၊ တည်ထောင်စက ရတနာပုရဟု မှည့်ခေါ်ကြောင်းဖြင့် ရာဇဝင်များ၌ ဆိုသည်။

အင်းဝမြို့ကား ရှေးကမ္ဘာဦးမှစ၍ ယခုအထိ အမည်ခန့်စပ်ပါးနှင့် ကျော်ကြားခဲ့သည်။ (၁)ကမ္ဘာဦး၌ ပဒမ္မစန္ဒ သူရိယမင်းလက်ထက် ဧရာဝတီရေကမ္ဘာမှသွန် ဟူ၍၎င်း၊ (၂)ဝရုက္ခမင်းလက်ထက် ပုရိန္ဒဒဟူ၍၎င်း၊ (၃)ကတ္တုသန်ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်၌ ရတနာပုရ သွန်ပရန္တဟူ၍၎င်း၊ (၄)ကောဏဂုံဘုရားရှင် လက်ထက်တော်၌ ကာမာဝစရဟူ၍၎င်း၊ (၅)ကဿပဘုရားရှင် လက်ထက်တော်၌ ဥဿဘဟူ၍၎င်း၊ (၆)ဂေါတမဘုရားရှင် လက်ထက်တော်၌ တစ်စီးရှင်သီဟသူမင်းက အင်းဝမြို့ဟူ၍၎င်း သမုတ်ကြောင်းဖြင့် ဆိုလေသည်။

ဂေါတမဘုရားသခင်သည် ငဆောင်ချမ်း၊ ကောင်းစဉ်၊ တန်ကြည်တောင်၊ မန္တလေးတောင်၊ စစ်ကိုင်း စသော အရပ်များသို့ ဒေသစာရိက္ခာချီးနှောက် ယခု အင်းဝမြို့ တည်ရာ အရပ်သို့ ရောက်တော်မူလျှင် တောင်သူကြီး

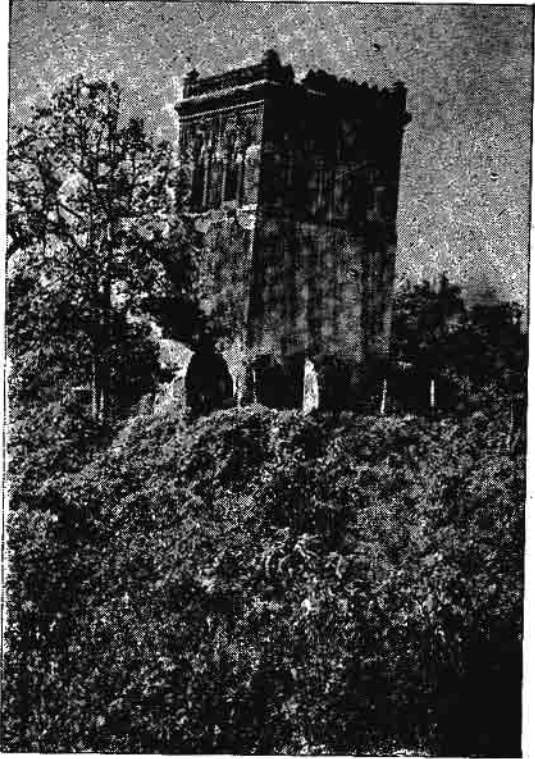
မင်းတော်တော်တော်တော်

တယောက်သည် သခွားသီးမှည့်သုံးလုံး လှူနှင့်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ “ဤတောင်သူကား ဤအရပ်၌ ပြည်ဖြစ်သောအခါ မင်းသုံးကြိမ်ဖြစ်၍ ငါ၏သာသနာတော်ကို ချီးမြှောက်လတ္တံ့” ဟူ၍ ဗျာဒိတ်တော်ထားတော်မူ၏။ ထိုအခါ မျောက်ငယ်တကောင်သည် ဘုရားသခင်ကို မြင်လတ်သော် သဒ္ဓါသော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ သစ်ပင်သို့ ပြေးတက်လေသည်ကို ဘုရားသခင် မြင်တော်မူ၍ ပြုံးတော်မူ၏။ ပြုံးတော်မူသောအကြောင်းကို ညီတော်အာနန္ဒာက မေးလျှောက်သော် “ချစ်သားအာနန္ဒာ ဤအရပ်၌ ပြည်ဖြစ်သောအခါ ဤမျောက်ငယ် မင်းသုံးဆက်ဖြစ်လတ္တံ့။ ဤမျောက်ငယ်မင်းဖြစ်လျှင် ဒါနကို အားထုတ်လတ္တံ့။ သီလတွင် ချိုတဲ့လတ္တံ့။ ငါ၏သာသနာတော်ကို ပြုလည်းပြုအံ့။ ဖျက်လည်းဖျက်လတ္တံ့” ဟူ၍ ဗျာဒိတ်တော်ထားခဲ့ခြင်းခံရသော မြို့လည်းဖြစ်ခဲ့သည်။

မြန်မာမင်းနေပြည်တော်များအနက် အင်းဝမြို့သည် မြို့သက်အရှည်ဆုံးသောမြို့တော်ဖြစ်သည်။ အင်းဝသည်မြန်မာမင်းများအဆက်ဆက် လေးကြိမ်တိုင်တိုင် တည်ထောင်နန်းစိုက်ခဲ့ရာမြို့ ဖြစ်သည်။ ရှေးဦးစွာ စတင် တည်ထောင်သော မင်းကား စစ်ကိုင်း အသိယာစောယုန်း၏သမီး စိုးမင်းကိုယ်တော်ကြီးနှင့် တကောင်းမင်းရိုး သတိုးတို့၏သား သတိုးမင်းဖျားဖြစ်သည်။

သတိုးမင်းဖျားသည် ဘဝထူးတော်မင်းပျောက်၊ နောင်တော် ဥဇနာပြောင်တို့ကို လုပ်ကြံပြီးနောက် ပင်းယမြို့တွင် မင်းပြုလေသည်။ မင်းဖြစ်၍ မကြာမီပင် ပင်းယတည်ရာ အရပ်သည် အနေအထားမကောင်း၊ ရန်သူကိုမလုပ်ကြံသာဖြစ်သည်။ စစ်ကိုင်းကို ပြောင်းရွှေ့ တည်ထောင်ရသော် သင့်မည်လောဟူ၍ ပညာရှိတို့နှင့် တိုင်ပင်တော်မူပြီးနောက် တဘောင်နာစေသည်။ တဘောင်က “ထာဘီကောင်းစေ၊ ခြေကောင်းစေ၊ တဘက်ခါးဆီး၊ ချွေးကြီးတဖြာ ပန်းမှသာ” ဟူ၍ ဖြစ်သဖြင့် စစ်ကိုင်းကိုတည်ထောင်၍ မသင့်ဟု ဆုံးဖြတ်ကာ၊ အင်းဝအရပ်ကို တည်ထောင်ရသော် သင့်မည်လောဟူ၍ တဘောင်နာစေပြန်သည်။ တဘောင်ထွက်သည်ကား “ပြယာယ်သလော၊ ပြယ်သလော၊ ပြယာယ်သင့်တိုင်း မြနှင့်နှိုင်းသည်၊ စောကျိုင်းပတ်စာနယ်သလော၊ အမေးတပုံ အခုဆုံကို ရွယ်သလော” ဟု ဖြစ်ရာ၊ အင်းဝတွင် မြို့တည်ရန်သင့်ပြီဟု ဆုံးဖြတ်၍၊ မင်းတရားကြီးသည် အင်းကြီးလေးအင်းကို မြေညီအောင်ဖို့၍ တည်လေသည်။

အင်းဝမြို့သည်ညီ၌ပင် သတိုးမင်းဖျားသည် အိပ်မက်မက်လေသည်။ အိပ်မက်ကို ပိဋကတ် ဗေဒင်တတ်တော်မူသော ပတိုးကြီး သင်္ဃာတော်ကို မေးတော်မူသော် အင်းဝမြို့ စည်ပင်ပြောမည့်အကြောင်း ဖတ်ကြားသဖြင့် ပညာရှိတို့နှင့် နှိုင်းရှည့် တိုင်ပင်တော်မူ၍ တွက်ချက် စေပြီးလျှင်

အင်းဝနန်းမြို့တွင်းရှိ နန်းမြင့်မျှော်စင်ကြီး

၇၂၆ ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၆ ရက်အင်္ဂါနေ့ နက္ခတ် ၂၆ လုံး၊ တနင်္ဂနွေ၊ သောကြာ၊ ဗုဒ္ဓဟူး ကဲ့တွင်၊ ကြာသပတေး စနေတူဝယ် ရာဟုကရကဋ်တွင်၊ အင်္ဂါ မကာရဒုတ်ပြည့်လျက် ည၌ ၃ ခါးဟိုလွန် တူလက်တွင် ရတနာပူရအင်းဝမြို့နှင့် နန်းတော်ကို စတည်သည်။

သတိုးမင်းဖျားသည် အင်းဝ၌ သုံးနှစ်စံပြီးနောက် နတ်ရွာစံသော် မင်းကြီးစွာစော်ကဲ၊ တရဖျားမင်း၊ ပဌမ မင်းခေါင်၊ သီဟသူ၊ မင်းလှငယ်၊ ကလေးကျေးတောင်ညို၊ မိုးညှင်းမင်း၊ မင်းရဲကျော်စွာ၊ နရပတိကြီး၊ မဟာသီဟသူ၊ ဒုတိယမင်းခေါင်၊ ရွှေနန်းကျော်၊ သိုဟံဘွား၊ အုန်းဘောင်ခန့်မှိုင်း၊ မိုးမြန်ရပတိ၊ စစ်ကိုင်း စည်သူကျော်ထင်၊ သတိုးမင်းစော၊ မင်းလကျီ၊ မင်းရဲကျော်စွာတိုင် မင်းဆက် ၂၀ တို့နှင့် နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော် ထီးနန်းစိုက်ခဲ့သည်။ သက္ကရာဇ် ၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီဘုရင်နှင့်အင်းဝဘုရင် သတိုးမင်းစောတို့ မကြည်ရှိ၍ စစ်တိုက်ကြရာ အင်းဝဘုရင် အရေးရှုံးနိမ့်သဖြင့် ဟံသာဝတီဘုရင်က အင်းဝတွင် မင်းတရားရွှေထီးသားတော် မင်းလကျီ၊ မင်းလကျီလွန်သည့် နောက် မိမိသားတော် မင်းရဲကျော်စွာကို အင်းဝသို့ ပို့သည်။ ၉၅၅ ခုနှစ်တွင် သားတော်မင်းရဲကျော်စွာကို တောင်ညိုပြန်ခေါ်သောအခါ အင်းဝတွင် ငါးနှစ်ခန့် မင်းမူပုံဖြစ်ခဲ့

www.burmeseclassic.com

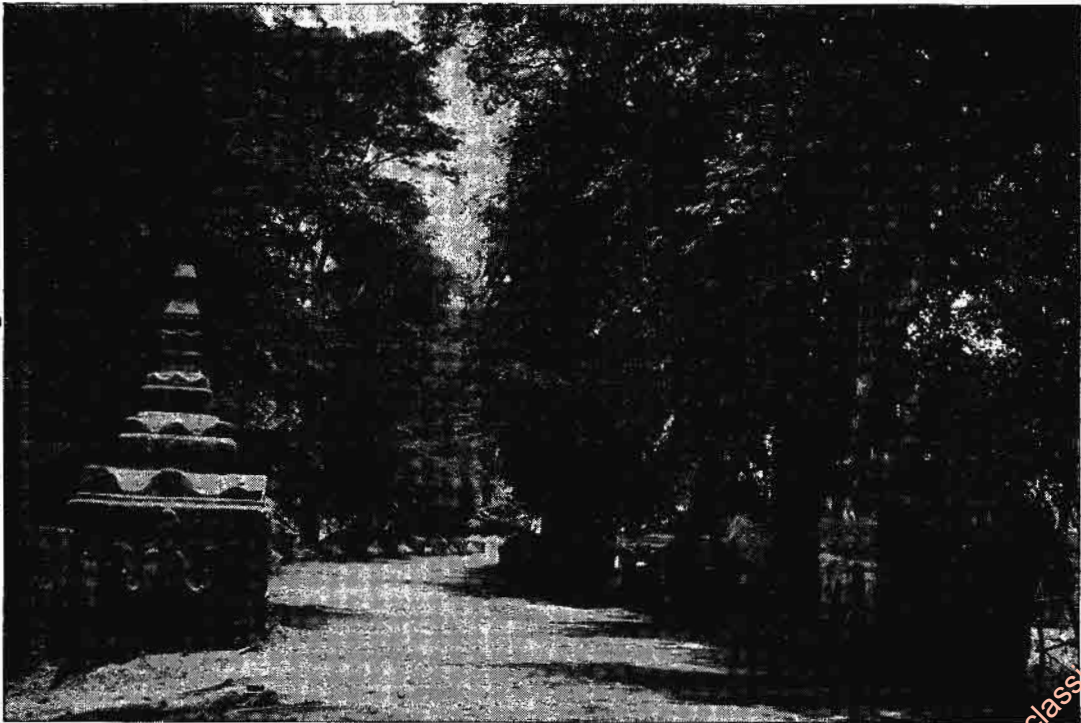
အင်းဝမြို့

သည်။ ၉၅၉ ခုနှစ်တွင်မှ ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူရှင်သားတော် မင်းရဲနန္ဒမိတ်ခေါ် ညောင်ရမ်းမင်းတရားသည် အင်းဝကို ဒုတိယအကြိမ်အသစ်တည်ထောင်၍ စံနေသည်။ ညောင်ရမ်း မင်းလွန်သော် သားတော် အနောက်ဖက်လွန်မင်း၊ သာလွန် မင်း၊ ပင်းတလဲမင်း၊ ပြည်မင်း၊ နုရာဝရမင်း၊ မင်းရဲကျော်ထင်၊ စနေမင်း၊ တနင်္ဂနွေမင်း၊ ဟံသာဝတီရောက်မင်းတို့ မင်း ၁၀ ဆက်တိုင် နှစ်ပေါင်း ၁၅၀ ကျော် နန်းစိုက်ခဲ့သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၃ ခု နှစ်တွင် မွန်တို့က အင်းဝကို သိမ်းပိုက်၍ ဘုရင် ကိုပါ ဟံသာဝတီသို့ ဆောင်ယူသွားသည်မှစ၍ အင်းဝမြို့ ပျက်ပြန်သည်။ ၁၁၁၄ ခုနှစ်တွင် အလောင်းမင်းတရား ကြီး နန်းတက်သောအခါ ရွှေဘို၌နန်းစိုက်၍ ၁၁၂၅ ခုနှစ်တွင် သားတော် ဆင်ဖြူရှင်မင်း လက်ထက်သို့ရောက်မှ ရွှေဘိုမြို့ သည် မြစ်နှင့်မနီးသဖြင့် အသွားအလာ ခက်ခဲသည်ဆိုကာ အင်းဝသို့ပြောင်း၍ မြို့နန်းအသစ် တည်ထောင်စံနေတော် မူသည်။ ထို့ကြောင့် ဆင်ဖြူရှင်မင်းကို တတိယအင်းဝမြို့ တည်မင်းဟု ခေါ်သည်။ တဖန် ၁၁၄၅ ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော် ဘုရားသည် ကိန်းခန်းနိမိတ်အလိုကိုလိုက်၍ အင်းဝမှ အမရ ပူရသို့ ပြောင်းရွှေ့ပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ဘကြီးတော်မင်း လက်ထက်ရောက်သောအခါ ၁၁၈၃ ခုနှစ်တွင် အရပ်အနေ သာ၍ သင့်လျော်သော ရတနပူရအင်းဝ နေပြည်တော်ကြီး

ကို အသစ်တည်ထောင်၍ ပြောင်းရွှေ့ စံနေတော်မူပြန် သည်။ ထို့ကြောင့် ဘကြီးတော်မင်းအား စတုတ္ထမြို့တည် မင်းဟု ခေါ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာပဌမစစ်ပွဲ ဖြစ်ပွားစဉ်က အင်းဝမြို့သည် မြန်မာမင်းတို့၏ ထီးနန်းစိုက် ရာမြို့ ဖြစ်နေလေသည်။ သာယာဝတီမင်း နန်းတက်သော အခါ ၁၂၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် မြို့တော်ကို အမရပူရသို့ပြောင်း သွားသည်မှစ၍ အင်းဝမြို့သည် မင်းနေပြည်တော် ဘဝမှ ရွှေလျှော့ခွဲရပေရာ ယခုအခါ မန္တလေးတိုင်း တန်တားဦး မြို့နယ်ဝင် မြို့ငယ်ကလေးအဖြစ်သာ ရှိတော့သည်။

ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာပြည်ကိုသိမ်းပိုက်ပြီးနောက် အင်းဝမြို့ ကို ခရိုင်ရုံးစိုက်မြို့အဖြစ် ပြုလုပ်ထားဘူးလေသည်။ မကြာမီ စစ်ကိုင်းမြို့သို့ ခရိုင်ဝန်ရုံးရွှေ့၍ မြို့ပိုင်ရုံးကို တန်တားဦးမြို့ သို့ ရွှေ့လိုက်လေသည်။ တန်တားဦးမြို့နှင့် အင်းဝမြို့သည် သုံးမိုင်ခန့်ဝေးသည်။

အင်းဝမြို့သည် မြောက်လတ္တီတွဒ် ၂၁.၅၀° နှင့် အရှေ့ လောင်ဂျီတွဒ် ၉၆° ပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ် နှင့် ဒုဠဝတီခေါ် မြစ်ငယ်မြစ်တို့ဆုံရာတွင် တည်ရှိ၍ ယင်း မြစ်နှစ်စင်းကို ဆက်သွယ် ဖောက်လုပ်ထားသည့် မြစ်သာ ချောင်းက အနောက်ဖက်နှင့် တောင်ဖက်တို့မှ ပိတ်နေရာ အင်းဝမြို့သည် ကျွန်းငယ်လေးပေါ်၌ တည်ရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်

အင်းဝမြို့တွင် ယခုထက်တိုင် တွေ့နေရသေးသော မဟာဗေဗဝထ တန်တားကြီး

www.burmeseclassic.com

နေသည်။ ထိုကြောင့် အင်းတည်ရာကို အလယ်ကျွန်း၊ သံလျက်ခံ၊ သံလျက်ကျွန်း စသည်ဖြင့် စာပေများ၌ စပ်ဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆီသည် ရွာစား ဦးအောင်ကြီး ရေးသားသော အင်းဝမြို့သို့ ၁၂ ရာသီသုံးတား၌ “သာစုလေ။ ။အောင်မြေသာစံ၊ သုံးမြစ်ရံသား၊ မင်းဝံတောင်စွန်း၊ သံလျက်ကျွန်းထက်၊ စဉ်ထွန်းသာသနာ၊ တည်ရှိက်ရာသည်၊ ရတနာပူရ၊ ရွှေဝမှန်ကင်း မြို့များမင်းကို” ဟု စပ်ဆိုထားလေသည်။ မြို့သည် ကျွန်းကလေး၏ အရှေ့တောင်ထောင့်တွင် တည်သည်။ ယခုအခါ အင်းဝမြို့သည် အိမ်ခြေအနည်းငယ်သာရှိသော ရွာငယ်ကလေး အစိတ်ခန့် ဟိုတစု သည်တစုရှိသည့် မြို့ကလေးတမြို့မျှသာဖြစ်လေသည်။ အလွန် အရပ်အဝါသ ကောင်းသော မန်ကျည်းပင်ကြီးများမှာ အင်းဝမြို့၏ ကျက်သရေတရပ် ဖြစ်သည်။ မြို့တည်ရာသည် ပင်းယမြို့တိုက်သို့မဟုတ် မြေနိမ့်သဖြင့် မြစ်ရေလျှံသည့်အခါ ရေများတက်သည်။ ယင်းသို့ အသွားအလာ မကောင်းလောက်အောင် ရေလျှံ တတ်ပါလျက် မြို့တော်အဖြစ် အထပ်ထပ်ပြန်၍ တည်ထောင်ခြင်းမှာ သဘာဝအားဖြင့် မြစ်သုံးတန်ကာဆီးရစ်ဝိုက်နေသဖြင့် ရန်သူတေးမှ ကင်းဝေးနိုင်သည်ဟု ယူဆသောကြောင့် ဖြစ်တန်ရာသည်။ ထိုပြင် အင်းဝမြို့သည် ထိုခေတ်က ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများဆုံရာတွင် တည်ရှိသောကြောင့်လည်း ဖြစ်တန်ရာသည်။ အထက်အောက် မြန်မာနိုင်ငံကို ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းဖြင့် ဆက်သွယ်နိုင်သည်။ အရှေ့ဖက်တရပ်ပြည် ယူနန်နယ်နှင့် ရွမ်းကုန်းပြင်မြင့်မှ လာသော လမ်းကြောင်းများသည်၎င်း၊ အနောက်ဖက် အိန္ဒိယမှလာသော လမ်းကြောင်းများသည်၎င်း အင်းဝ၌ ဆုံကြပေသည်။ ထိုမျှမက မြန်မာနိုင်ငံ၏ စပါးကျီဟုခေါ်ဆိုအပ်သော ကျောက်ဆည်လွင်ပြင်နှင့်လည်း နီး၍ အရပ်အနေကောင်းသည်။

အင်းဝမြို့တွင် မြို့ရိုးများကို ယခုတိုင်တွေ့နိုင်သေးသည်။ အပြင်မြို့ရိုး အတွင်းမြို့ရိုးဟူ၍ မြို့ရိုးနှစ်ခုရှိ၍ မြို့ရိုးနှစ်ခုစလုံးသည် အလွန်ထူထည်ကြီး၍ ခိုင်ခန့်သည်။ အပြင်မြို့ရိုးထက် အတွင်းမြို့ရိုးက ခိုင်ခန့်သည်။ အပြင်မြို့ရိုးသည် အဝန်းလေး မိုင်ရှိ၍ အတွင်းမြို့ရိုးသည် အဝန်းတစ်မိုင်ရှိသည်။ အလောင်းမင်းတရားကြီး၏သားတော် ဆင်ဖြူရှင်မင်းသည် ရွှေဘိုမြို့မှ အင်းဝမြို့ဟောင်းသို့ ပြောင်း၍ မြို့သစ်နန်းသစ်တည်သော အခါ မြို့နေရာဟောင်းတွင် လူနေအိမ်ခြေ ကျောင်းကန် ဘုရား များပြားလှသောကြောင့် မြို့ဟောင်းရာကို တိုးချဲ့၍ အပြင်အုတ်မြို့ရိုး တည်ဆောက်ခဲ့သဖြင့် ရှေးမြို့ဟောင်း၏ မြို့ရိုးနှင့်ပါဆိုလျှင် မြို့ရိုးနှစ်ခုရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။ မြို့တော်ဟောင်း၏ ကျော်ဘုံတံခါး အနောက်ဖက်နားမှ တောင်ဖက်သို့ တိုးချဲ့၍တည်လိုက်ရာ ရွှေမြို့တော်သစ်၏ ဝန်းတားသည် ၂၂၅၀ ရှိလေသည်။

ရွှေမြို့တော်အရှေ့မျက်နှာကို မော်ယုန်းငါးချိုး ချိုး၍ ဇင်းမယ်တံခါး၊ မုတ္တမတံခါး၊ မိုးကောင်းတံခါး၊ စိတ္တကုဋ်တံခါးဟူ၍ တံခါးလေးပေါက် အသစ်ဖောက်သည်။ ရွှေမြို့တော်တောင်မျက်နှာကို မော်ယုန်းကိုးချက်ချိုး၍ ကိုင်းမားတံခါး၊ ဟံသာဝတီတံခါး၊ မျဉ်းတံခါး၊ အုန်းဘောင်တံခါးဟု တံခါးလေးပေါက်ဖောက်သည်။ အနောက်မျက်နှာကိုမူ မော်ယုန်း ၁၁ ချက်ချိုး၍ ဝန္တာလရာဇ်တံခါး၊ ကျိုင်းရဲတံခါး၊ စန္ဒပုရီတံခါး၊ ကျိုင်းရုံးတံခါးဟူ၍ လေးတံခါးဖောက်သည်။ မြောက်မျက်နှာကို ဧရာဝတီမြစ်ကသည် အရှေ့လှည့်၍ မော်ယုန်းငါးချက်ချိုးကာ တနင်္သာရီတံခါး၊ ယိုးဒယားတံခါးဟူ၍ တံခါးသစ် နှစ်တံခါး ဖောက်သည်။ အသစ်ချဲ့၍တည်ဆောက်ရာ၌ ဖောက်သောတံခါး ၁၄ တံခါးအပြင် ပဌမ ရွှေမြို့တော်၏ မူရင်းတံခါးများဖြစ်သော ကလေးတံခါး၊ စံရာတံခါး၊ ဝင်မနားတံခါး၊ ကျော်ဘုံတံခါး၊ သာစည်တံခါး၊ ဦးတည်တံခါး၊ အောင်ထွန်းတံခါး၊ မာန်အောင်တံခါး၊ ခေါင်းဆေး (လေသာ) တံခါးတည်းဟူသော တံခါး ကိုးတံခါးရှိရာ စုစုပေါင်း ၂၃ တံခါးရှိသည်။ ပဌမမြို့ရိုးသည် ပြောင့်သော်လည်း ဒုတိယတည်သည့် အပြင်မြို့ရိုးကား မော်ယုန်းချိုး အတွန်းအကောက်များနှင့် မညီမညာရှိသည်။ ဆင်ဖြူရှင်မင်းလက်ထက် လေးမျက်နှာတွင် စုစုပေါင်း မော်ယုန်းအချိုး ၃၀ ရှိသော်လည်း သားတော်စဉ်ကမင်းလက်ထက် မြောက်မျက်နှာမြို့ရိုး နှစ်ချိုးလျော့လိုက်သဖြင့် ယခုလက်ရှိ မျက်မြင် ၂၀ ချိုးသာ တွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ဖက်ရှိ ခေါင်းဆေးတံခါးသည် မြန်မာဘုရင်များ ခေါင်းဆေးမင်္ဂလာပြုသည့်အခါ ထွက်သည့် တံခါးဖြစ်သည်။ ခေါင်းဆေးတံခါးဝေးကျသော အင်းဝတန်တားကြီးနှင့်တကွ ဘုရားကျောင်းကန်တို့နှင့် ကြည့်နူးဖွယ်ရာ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးကြီးကို မြင်တွေ့ရသည်မှာ အလွန်လှပသော ရှုခင်းကြီးဖြစ်သည်။ အတွင်းမြို့ရိုးအလယ်ခန်း၌ ရှေးနန်းတော်တည်ရာ နန်းတော်ကုန်းရှိသည်။ နန်းတော်အဆောက်အအုံအကြွင်းအကျန်ဟူ၍ကား မရှိတော့ချေ။ ၁၈၃၈ ခုနှစ်လျှင်ဒဏ်ကြောင့် မြောက်ဖက်သို့ယိုင်နေသော ပေ ၉၀ မြင့်သည့် မျှော်စင်ဟောင်းကြီး တခုသာ နန်းတော်ကုန်း၌ အကြွင်းအကျန်ဟူ၍ တွေ့မြင်ရတော့သည်။ မျှော်စင်အုတ်ရိုးထိပ်တွင် သစ်သားတိုင်ငုတ်များကိုတွေ့ရာ ယခုရှိသော အုတ်ရိုးပေါ်၌ မန္တလေးနန်းတော်မှ မျှော်စင်ကဲ့သို့ သစ်သားအဆောင်ရှိခဲ့ဘူးသည်ဟုယူဆရသည်။ မျှော်စင်၏အနောက် မြောက်ဖက် မနီးမဝေးတွင် ကန်တကန်၊ တောင်ဖက်တွင် ကန်နှစ်ကန် ရှိသည်။ တောင်ဖက်ကန်သည် တိမ်ကောလူမတတ်ဖြစ်နေလေပြီ။ အနောက်ဖက်ကန်သည် စတုရန်းပေ ၁၅၀ ခန့်စီကျယ်၍ အုတ်တံတိုင်းနှင့် လေးမျက်နှာအပေါက်လေးပေါက်ရှိသည်။ ထိုကန်ကို အုန်းအနားတဝိုက်၌ စကြာ

မင်းကလေး ရေကစားသည့်ကန်ဆိုကာ အထူးလေးစားကြလေသည်။ နန်းတော်ရာနေရာ၌မူ ယခုအခါ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးထားကြသဖြင့် စိုက်ခင်းများဖြစ်နေလေသည်။ ဘုန်းကြီးကျောင်းပျက်များ ဘုရားပြိုများမှ အုတ်ကျိုးများကို အနွဲ့အပြားတွေ့ရှိရသည်။

အပြင်မြို့ရိုးတွင် ကျုံးတထပ်၊ အတွင်းမြို့ရိုးတွင် ကျုံးတထပ် ပေါင်းကျုံးနှစ်ထပ်ရှိသည်။ ကျုံးနှစ်ခုစလုံးသည်အရှေ့အနောက်နှင့်တောင်ဖက်တို့၌သာရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဖက်၌မူ မရှိချေ။ ဧရာဝတီမြစ်ကီပင် သဘာဝကျုံးအဖြစ် ထားရှိခဲ့ဟန်တူသည်။ ဆင်ဖြူရှင်မင်းလက်ထက် တိုးခဲ့တည်ထောင်သော မြို့တော်ကြီးဝန်းကျင်၌ အစောက်၁ တောင်၊ အချင်း၁၅တစ်ရရှိ နက်ဝှမ်းကြီးကျယ်သောကျုံးစီရင်ခဲ့ကြောင်း ရာဇဝင်၌တွေ့ရသည်။ မြို့တွင်းရှိလမ်းများသည် အတွင်းမြို့ရိုး၏ တံခါးပေါက်များနှင့် တည့်နေသော လမ်းပြောင်းများ ဖြစ်သည်။

အင်းဝမြို့၌ ယခုတိုင်တွေ့မြင်ရသေးသော ဘုရားကျောင်းကန် အဆောက်အအုံများမှာ အတွင်းမြို့ထဲ၌ မိဖုရားကြီးမယ်နုကုသိုလ်တော်ဖြစ်ပြီး ပဌမညောင်ကန်ဆရာတော် ဦးပိုး၊ ဒုတိယ ညောင်ကန်ဆရာတော် ဦးပုတ်တို့အား လှူဒါန်းခဲ့သော မဟာအောင်မြေဘုံစံအုတ်ကျောင်းတော်ကြီး၊ ယင်း၏ အရှေ့မြောက်ဖက်ရှိ ကျန်းစစ်သားမင်းတည်ခဲ့သော ထီးလှိုင်ရှင်ဘုရား၊ ရွှေစည်းခုံစေတီ၊ မာန်အောင်ရတနာစေတီ၊ သစ္စာတိုက်ဘုရား၊ အောင်စကြာစေတီ၊ ကူတော်သစ်ဘုရား၊ မဟာမုဋ္ဌေ၊ ဆုထူးပန်ဘုရား၊ ရုပ်စုံကျောင်းတိုက်၊ ဆရာယုဒသန်အကျဉ်းကျစဉ် နေသွားရသော လက်မရွှေ ထောင်တို့ဖြစ်၍ အပြင်မြို့၌ မြသိန်းတန်ဘုရား၊ လောကသရဖူဘုရား၊ မိစိဘုရား၊ ရွှေစည်းခုံ ဘုရား၊ ရတနာဆီမီး ဘုရား၊ ဝပြန် ဘုရား၊ မြို့ထောင့်စေတီ၊ လေးထပ်ကြီးဘုရား၊ စန္ဒာမုနိ ဘုရား၊ ပုဂံကျောင်း၊ ဆွါးတိုက်ကျောင်း၊ သိမ်တော်ကြီး၊ ကျော်အောင်စံထား ကျောင်းတိုက်၊ မောင်အို တိုက် ကျောင်း၊ အလုံတိုက်ကျောင်း၊ ရွှေကျောင်း၊ မြို့လှဝန်ကျောင်း၊ ဝက်လက်ကျောင်း၊ ဗားကရာ ကျောင်းတိုက် (မွန်ရဟန်းတော်များဖြစ်ကြသော ဓမ္မစေတီ၊ ဓမ္မပါလတို့ နေသွားကြသော ကျောင်း)၊ သဲအင်းကျောင်း၊ ညောင်ကန်ကျောင်းနှင့် အပြင်ကျုံးအပြင်ဖက် ဧရာဝတီမြစ်နားကပ်လျက် ဆင်ကျုံးတော်တို့ဖြစ်ကြသည်။

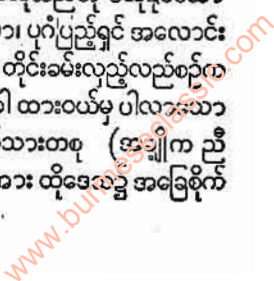
အင်းဝမြို့သည် မင်းနေပြည်တော်ဘဝမှ မြို့ငယ်ကလေးဘဝသို့ ရွှေလျှောရောက်ရှိလာခဲ့သော်လည်း အင်းဝ၏ ဂုဏ်ယုယယ်တရပ်ဖြစ်သည့် အင်းဝတန်တားကြီးသည်ကား ယခုတိုင် ဂုဏ်ယုယယ်ထင်ရှားရှိနေလေသည်။ အင်းဝတန်တားကို ထူပါရုံဒါယကာ ပြည်သီဟသူ နုရပတိမင်းသည် ဂ၁၄ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ အချို့မှတ်တမ်းများက ဂ၁၁ ခုနှစ်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုနောက် ဂ၂၁ ခုနှစ်တွင် သာ

လွန်မင်းတရားကြီး၏ သားတော် မင်းရဲနန္ဒမိတ်သည် ကျန်းသစ်ဖြင့် ထပ်မံတည်ဆောက်သည်။ အချို့က မင်းရဲနန္ဒမိတ်တန်တား တည်ဆောက်သော နှစ်သည် ဂ၂၂ ခုဟု ဆိုကြသည်။ ထိုမင်းပင် စစ်ကိုင်းထူပါရုံဘုရားသို့ စစ်အင်္ဂါအစုံအလင်နှင့် သွားလာနိုင်ရန် ဒုတိယအကြိမ် ထပ်မံတည်ဆောက်သည်။ ထိုနောက် အင်္ဂလိပ်အစိုးရလက်ထက် ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင်အင်းဝမြို့ဟောင်း ရွှေကြက်ယက်ဘုရားအနီးမှ မော်တော်ကားရော မီးရထားပါ သွားနိုင်သည့်တန်တား တည်ဆောက်ရာ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ပြီးသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက တန်တားကြီး၏ပေါင်းကူးအမှတ် ၇ နှင့် ၈ ပျက်စီးခဲ့သဖြင့် ၁၉၅၃ နှစ်တွင် ပြင်ဆင်ရာ ၁၉၅၄ ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးသည်။ (တန်တားလည်း— ရှု။)

အင်းသားလူမျိုး။ ။ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း၊ ညောင်ရွှေနယ်၊ အင်းလေးဒေသတဝိုက်၌ အခြေစိုက် နေထိုင်လျက်ရှိသော လူမျိုးစုတစုကို အင်းသားလူမျိုး ဟုခေါ်သည်။ အင်းလေးရေပြင်တွင်၎င်း၊ အင်းလေးကမ်းစပ် ရေတဝက်ကုန်းတဝက်၌၎င်း ရွာများကို တည်ထောင်နေထိုင်သူများဖြစ်ကြသဖြင့် ထိုသို့ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

အင်းသားလူမျိုးတို့သည် ထိုဒေသ၏မူလ တိုင်းရင်းသားများ မဟုတ်ချေ။ ယင်းတို့သည် ရှမ်းပြည်နယ်၏ လူမျိုးစုတစု ဖြစ်သော်လည်း၊ ရှမ်းထက် မြန်မာပို၍ဆံ့သည်။ အင်းသားတို့၏ စကားအသံ လေယူဒေသသိမ်းတို့သည် အလွန်ရှေးကျသော မြန်မာစကားသံတို့နှင့် တူသည်။ မျက်နှာပုံပန်း၊ ကိုယ်ခန္ဓာအချိုးအဆက်တို့ကလည်း မြန်မာတို့နှင့်ဆင်သည်။ ထိုကြောင့် အင်းသားတို့သည် တိဗက်-မြန်မာအနွယ်ဝင် လူမျိုးစုတစုဟု ဆိုကြသည်။ အင်းသားတို့၏ စကားလုံး ဝေါဟာရများတွင် ရခိုင်လူမျိုး၊ ထားဝယ်လူမျိုးတို့၏ စကားလုံးများနှင့် ဆင်တူသော ဝေါဟာရများလည်း ရှိသည်။ ထိုကြောင့် အင်းသားတို့သည် ရခိုင်အုပ်စုခွဲ၊ ထားဝယ်အုပ်စုခွဲတို့နှင့် နီးစပ်သော လူမျိုးစု တစုဟုလည်း ဆိုကြသည်။ အချို့ကမူ အင်းသားလူမျိုးသည် ထားဝယ်လူမျိုးမှ ဆင်းသက်ဆက်နွယ်လာသည်ဟု ဆိုကြသေးသည်။

အင်းသားတို့သည် ထားဝယ်လူမျိုး အဆက်ဟု ဆိုကြသော်လည်း အင်းလေးဒေသသို့ မည်သို့မည်ပုံ ရောက်ရှိလာသည် ဟူသော အချက်၌မူ အယူအဆ အမျိုးမျိုး ရှိနေလေသည်။ အခြေအမြစ် ခိုင်လုံသည်ဟု မဆိုနိုင်သော်လည်း၊ အချို့၏ အယူအဆတရပ်မှာ၊ ပုဂံပြည်ရှင် အလောင်းစည်သူမင်းသည် ဖောင်စကြာဖြင့် တိုင်းခမ်းလှည့်လည်စဉ်က အင်းလေးသို့ ရောက်လာသောအခါ ထားဝယ်မှ ပါလားသော ဖောင်တော်အမှုထမ်း ထားဝယ်သားတစု (အချို့က ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်ဟုဆိုသည်။) အား ထိုဒေသ၌ အခြေစိုက်

အင်းသားလူမျိုး

နေထိုင်ရန် နေရာချထားပေးခဲ့သည်။ ထိုထားဝယ်သားတို့မှ မျိုးဆက်ပျံ့ပွား၍ လူဦးရေတိုးတက်လာသဖြင့် ယခုအခါရွာကြီးရွာငယ် ၄၀ကျော်ခန့်အထိရှိလာခဲ့သည်ဟုဆိုလေသည်။

အလောင်းစည်သူမင်းသည် အင်းလေးသို့ တိုင်းခမ်းလှည့်လည် ရောက်ရှိခဲ့သည်ဟု ယူဆကြသည်မှာ တန်ခိုးကြီး ဖောင်တော်ဦးဘုရားငါးဆူသည် ထိုမင်းတရားကြီး၏ ဖောင်တော်ဦး၌ တင်၍ ပူဇော်ခဲ့သော ဘုရားများ ဖြစ်သည်။ အင်းလေး အနောက်ဖက်ကမ်းရှိ ဖောင်တော်ရွာမှ ဘုရားနှင့် ဘုရားခေါင်တိုင်ရွာအနီးရှိ ကုန်းတောင်ဘုရားသည်လည်း အလောင်းစည်သူမင်း တည်ထားခဲ့သော ဘုရားဖြစ်သည်။

ညောင်ရွှေ အနောက်ဖက်တွင် ချောင်းမဟု ခေါ်သော ချောင်းရှိရာ၊ ထိုချောင်းတွင် ဖောင်တော်ဆိပ်ဆိပ်၊ ဖောင်တော်ပြန်ဆိပ်ဟူ၍ အမည်ခေါ်တွင်သောနေရာများဖြစ်သည် ဟု ယခုထက်တိုင် လက်ခံယုံကြည်ကြခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် သလဲဦးရွာနှင့် အင်းအလယ် ဗိုလ်တအကြား ရေအောက်တွင် ပုဆိုးတပတ်ခန့် လုံးပတ်ရှိသော နန်းတော်၊ သို့မဟုတ် အိမ်တော်တိုင်များရှိခဲ့ရာ၊ မင်းတပါးပါးစံမြန်းခဲ့သည့်နေရာ ဟု အယူရှိကြ၍ ထိုနေရာကို အင်းသူအင်းသားများ ဖြတ်သန်းသွားလာခြင်း မပြုကြချေ။

အင်းသားလူမျိုးတို့၏ မူလဘူတနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အချို့သုတေသီတို့၏ အယူအဆမှာမူ တမျိုးတဖုံ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့၏ အလိုမှာ ရှေးအထက်ကျော်ကာရိက တိဗက်-မြန်မာ အနွယ်ဝင်လူမျိုးများသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာသောအခါ၊ မူလဝင်ရင်း အုပ်စုကြီးမှ၊ အုပ်စုခွဲများခွဲထွက်ပြီးလျှင် အရှေ့၊ အလယ်၊ အနောက် စသည်ဖြင့် အုပ်စုပိုင်း ပျံ့နှံ့သွားကြသည်။ အလယ်ပိုင်းသို့ ခွဲထွက်လာသော တိဗက်-မြန်မာအစုတွင် ရခိုင်အုပ်စုခွဲ၊ ထားဝယ်အုပ်စုခွဲ၊ အင်းသားအုပ်စုခွဲတို့ ပါဝင်သည်။ ယင်းတို့သည် ထန် လမ်းခွဲခွဲကြပြန်ရာ၊ ရခိုင်အုပ်စုသည် ရောဝတီမြစ် အနောက်ဖက်သို့ ကူးကာ ရခိုင်ပြည်သို့ ရောက်သွားကြသည်။ အင်းသားအုပ်စုသည် အင်းလေးဒေသဖက်သို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။ တချိန်တည်းလိုလို၌ လမ်းခွဲထွက်ခဲ့ကြ၍၊ မူလဇာစ်မြစ်ကုသူများ ဖြစ်သဖြင့် ရခိုင်၊ ထားဝယ်နှင့် အင်းသားတို့၏ စကားသံ၊ ဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်းများစွာတို့၌ တူညီနေခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြလေသည်။

ဤသို့ပင်ဖြစ်စေ အင်းသားလူမျိုးတို့ကား မြန်မာ၊ သို့မဟုတ် ထားဝယ်ဆံနေသော ရှမ်းပြည်နယ်၏ လူမျိုးစုတို့ ဖြစ်လေသည်။ ရှမ်းလူမျိုးနှင့် အချို့ လူမျိုးတို့က ထင်ထိုအား အင်းမြန်မာများ ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ယခုအခါ အင်းသားလူမျိုးတို့သည် ညောင်ရွှေမြို့မှ စ၍ အင်းလေး၏ အုပ်စွပ်မျက်နှာတိုက်တွင် ပျံ့နှံ့နေထိုင်လျက် ရှိကြသည်။ ညောင်ရွှေမှ ကယားပြည်နယ် လျိုင်ကော်မြို့

အထိ၊ ဘီလူးချောင်းတလျှောက် သေးတဖက်တချက်၌ လည်း အင်းသားလူမျိုးများကို တွေ့ရသည်။ ၁၉၅၅ ခုနှစ် ရှမ်းပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာန၏ အစီရင်ခံစာအရဆိုလျှင် အင်းသားလူမျိုး စုစုပေါင်း ရှစ်သောင်းခန့် ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားလေသည်။

အင်းသားလူမျိုးတို့သည် ရှမ်းပြည်နယ် လူမျိုးစုများအနက် လူနေမှု အဆင့်အတန်း အတော်အတန် မြင့်သူများ ဖြစ်ကြသည်။ လွဲလစီရိယနှင့် ပြည်စုသူများ ဖြစ်သဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၊ အသက်မွေးမှုလုပ်ငန်းတို့ကို တမျိုးမက လုပ်ကိုင်နိုင်ကြသူများ ဖြစ်ကြရာ၊ စီးပွားရေး ခိုင်လုံတောင့်တင်းသူများ များပြားလေသည်။ (အင်းလေး - ရှု။)

ထို့ကြောင့် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် အိမ်ခြေတထောင်ကျော် ရှိသော ရွာကြီးများ၊ တိုင်တရာကျော်ရှိသော ဘုန်းကြီးကျောင်းများကို အင်းလေး၌ တွေ့ကြရသည်။ ရေပေါ်တွင် ရွာတည်ထားသော်လည်း အိမ်ကြီးအိမ်ကောင်း များစွာကို တွေ့ရပြီးလျှင် ငါးရက်တမျှမျှများတွင် မြို့ကြီးများမှ ဈေးများကဲ့သို့ ပစ္စည်းမျိုးစုံကို ရနိုင်လေသည်။

အင်းသားလူမျိုးများ၏ အကျော်ကြားဆုံးသော လုပ်

အင်းသားလူမျိုး ရေလုပ်သားတိုင်း လုပ်ငန်းခွင်ဝင်စဉ်

ငန်းတလုပ်မှာ အင်းလေးပိုးထည်လုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ ဗန်ကောက်၊ ဇင်းမယ် စသော ပိုးထည်များ ရက်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းကို ယိုးဒယားနိုင်ငံသို့ သွားရောက်လေ့လာကာ၊ တိုးတက် ပြုပြင်လုပ်ကိုင်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

လယ်ယာလုပ်ငန်းနှင့် စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းတို့သည် အင်းသားများ၏ အခြားအရေးပါသော လုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ အင်းသားများ ကျွန်းငမ္ဘာများပေါ်၌ ရေပေါ်ခြံများ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ပုံသည် အံ့ဩခါးကျူးဖွယ် ကောင်းပေသည်။ တော်ရှုံ့ ဇ၊ သတ္တိ၊ ဝိရိယမျိုးဖြင့် ထိုရေပေါ်ခြံလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်နိုင်ကြသည် မဟုတ်ချေ။ ယင်းတို့သည် ထိုလုပ်ငန်းများသာမက ပန်းဘဲလုပ်ငန်း၊ ပန်းတဦးလုပ်ငန်း၊ ပန်းထိမ်လုပ်ငန်း၊ တံငါလုပ်ငန်းများကိုလည်း လုပ်ကိုင်ကြလေသည်။

အင်းသားအားလုံးသည် ဗုဒ္ဓဝါဒကို သက်ဝင်ယုံကြည်သူများ ဖြစ်၍ အင်းလေးဒေသတစ်ခု၌ ကြီးကျယ်ခန့်ညားသော ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၊ ရွှေရောင်တဝင်းဝင်း၊ ထုံးဖြူတဖွေးဖွေးနှင့် ဘုရားစေတီများကို တွေ့ရခြင်းအားဖြင့် ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု၌ မည်မျှ ရိုသေလေးစားခြင်း ရှိကြောင်း သိရပေသည်။

အင်းသားလူမျိုးများ၏ ယဉ်ကျေးမှု ထုံးတမ်းစေလွှဲတို့သည် ရှမ်းနှင့် မြန်မာ ရောနှောနေသော်လည်း မြန်မာပို၍ ဆံသည်။ လူ့ရေးတန်းရေးတို့၌၎င်း၊ တူရိယာ၊ တေးဂီတနှင့် အကအခုန်တို့၌၎င်း ရှေးခေတ်မြန်မာတို့၏ လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များကို တွေ့ရသည်။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားရာ၌မြန်မာထုံးတမ်း အစဉ်အလာများကို အတော်အတန် များများ အသုံးပြုကြသည်။ အင်းသူအင်းသား သေဆုံးလျှင် အချို့

ရေများရာအရပ်၌ ကျွန်းမျော၏ ရေအောက်၌ မြှုပ်နှံကြပြီးလျှင် ရေနည်းသော ကုန်းတပိုင်း၊ ရေတပိုင်းအရပ်များတွင်မျှ ကုန်းမြေထုသားနှင့် မြှုပ်နှံသင်္ဂြိုဟ်ကြလေသည်။

တရွာ၌ အလှူအတန်းရှိလျှင် အခြားရွာများက ရွာလုံးကျွတ် မိမိတို့ ရိုးရာ မောင်း ဆိုင်းပိုင်း ခေါ် အိုးစည်၊ လင်းကွင်း စသည့် အတီးအမှုတ်အကအခုန်များဖြင့် သွားခံရက်ကူညီလေ့ရှိကြသည်။ ဟဲရားရွာမ ခေါ် ရွာကြီးတွင် ဘိုးဘေးလက်ထက်က စ၍ ထင်ရှားလာသော လံစည် ဟု ခေါ်သည့် သဘင်အကတမျိုး ရှိရာ၊ အပြောအဆို၊ အပြင်အဆင်တို့သည် ထီးမူနန်းဟန် ပါ၍၊ နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းလေသည်။

ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံတွင် အမျိုးသားများသည် များသောအားဖြင့် ရှမ်းဗောင်းဗီနှင့် တိုက်ပုံအင်္ကျီကို ဝတ်ဆင်ကြပြီးလျှင်၊ မျက်နှာသုတ်ပုဝါကို ခေါင်းပေါင်းထားလေ့ရှိကြသည်။ ဗောင်းဗီနှင့် တိုက်ပုံအင်္ကျီများကို အင်းလေးရက်ကန်းမှ ထွက်သော ဖျင်နီထည်များဖြင့် ချုပ်လုပ်ကြသည်။ အချို့ အင်းသားအဖိုးအိုများသည် ရှမ်းအမျိုးသားကြီးများကဲ့သို့ ရှမ်းဗောင်းဗီနက်ကြီးများကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများသည် မြန်မာအမျိုးသမီးများကဲ့သို့ပင် ဝတ်ဆင်ကြရာ၊ ဝတ်စားပြင်ဆင် ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု၌ မြန်မာအမျိုးသမီးများကဲ့သို့ ခေတ်မီသော အင်းသူအမျိုးသမီး များစွာ ရှိနေလေပြီ။ အချုပ်ဆိုရလျှင် ရှမ်းပြည်နယ်လူမျိုးစုများ အနက်၊ အင်းသားလူမျိုးတို့သည် အခြားလူမျိုးစုများကဲ့သို့ သီးခြားဝတ်စားဆင်ယင်မှု မပြုကြချေ။

အင်းသားလူမျိုးတို့၏ စာသည် မြန်မာစာပင် ဖြစ်၍၊ အသံအနေအထားတွင်သာ ကွဲလွဲမှုရှိလေသည်။

သိဒ္ဓိအမျိုးမျိုးကို ပြီးမြောက်စေသော ဂန္ဓာရီဝိဇ္ဇာပညာ

အင်း၊ အိုင်၊ လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့်၊ ဂါထာ၊ မန္တန်၊ မန္တရာ၊ ဗေးဝါးဟူသည့် သိဒ္ဓိအမျိုးမျိုးကို ပြီးမြောက်စေသော ဂန္ဓာရီ ဝိဇ္ဇာအတတ်ပညာများ ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်း ပေ၊ ပုရပိုက်များတွင် ဓား၊ တုတ်၊ သေနတ်စသော လက်နက် အမျိုးမျိုးတို့ မစူးရှနိုင်သော ကာယသိဒ္ဓိအတွက် ထိုးနှံရန်အင်းများအကြောင်း ဖော်ပြထားသည်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာဖြစ်သည်။

အင်း၊ အိုင်၊ လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့်။ ။ အင်း၊ အိုင်၊ လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့်ဆိုရာ၌ အင်းဆိုသည်မှာ ကောင်းပြု၊ မကောင်းပြု၊ ကောင်းကျိုး၊ မကောင်းကျိုးအတွက် ရည်ညွှန်း၍ ရွှေပြား၊ ငွေပြား၊ ကြေးပြား၊ ခဲပြား၊ သစ်သားပြား၊ သိမ်ဝင်သပိတ်ကွဲ၊ ရေလုံအိုးကဲ့သို့ သေသူ ရေချိုးရာ၌ အသုံးပြုသော ရေအိုးကဲ့၊ လက်စက်ခွက်ခေါ် မြေကိအိုးခွက်လုပ်ရာ၌ အိုးထိန်းစက်သို့၊ သို့မဟုတ် အိုးလုပ်ရာသို့ သယ်ယူသောအခါ လမ်းတွင် အနည်းငယ်ကျကျန်ရစ်သောမြေကိ စုပေါင်းကာ ပြုလုပ်ထားသောခွက်၊ ပေရွက်၊ ထန်းရွက်၊ မိုင်းကိုင်စက္ကူ စသည်တို့၌ စတုရန်းလေးထောင့်၊ ကြာဖက်သဏ္ဍာန် ရှစ်

ထောင့်၊ တြိဂံသဏ္ဍာန်သုံးထောင့်၊ စက်ဘီးသဏ္ဍာန်အပိုင်း စသည်တို့ဖြင့် မျဉ်းသားထားသော အကွက်တွင်း၌ အကွရာဖြစ်စေ၊ ဂဏန်းဖြစ်စေ၊ အကွရာနှင့် ဂဏန်း ရော၍ဖြစ်စေ ရေးသားထည့်သွင်းထားသော အရာဝတ္ထုကို ဆိုသည်။

ထိုအင်းတို့တွင် အကွရာသွင်းသောအင်း၌ က၊ခ၊ဂ၊ဃ၊ င မှာ၍ သ၊ ဟ၊ ဋ၊ အံအထံ အကွရာသုံးဆုံသုံးလုံးကိုသွင်းရသည်။ ပုံမာ သရဏဂံအင်းကို ချရာ၌ အလျားသုံးကွက်၊ အနံသုံးကွက်၊ ကိုးကွက်ချပြီးလျှင် ဗျ၊ ဓွံ၊ သ၊ ဝ၊ ဏံ၊ ဂ၊ ဣ၊ မိ-အကွရာရှစ်လုံးကို မိမိတို့အလိုရှိရာ အင်းသွားနည်းအတိုင်း တလုံးတကွက်စီသွင်းရသည်။

လေဝတ်ကို အလှိုင်ချွေးရေဝတ်ကို နောက်မြေစိတ်ကို ပိတ်။ မိတ်ကို အဆုံထား။ ဂါးဖြောင်စိတ်သည် ရေဝတ်ကို အပင်ချွေးမြေစိတ်ဟော။ မိတ်ကို ပိတ်။ လေဝတ်ကို အဆုံထား။ ဂါးကွဲစိတ်သည် မြေစိတ်ကို အရချွေး။ မိတ်ကို နောက်မြေစိတ်ကို ပိတ်ရေဝတ်ကို အဆုံထား။ ဂါးစုရမုတ္တံစိတ်သည် လေဝတ်ကို အရချွေး။ မိတ်ကို နောက်မြေစိတ်ကို ပိတ်ရေဝတ်ကို အဆုံထား။ ယုသတိဗျာမသေဋ္ဌိင်နှင့် အက္ခရာကို စီရင်သော သိဒ္ဓိဝင်က ဘုရားရှင်ရေသံထပ်ဆေးသွင်းတတ်ချွေး။ မှာ ချွေးလှည့်အရင်ဆို သည်က ဘုရားရှင်စုရမုတ္တံ၏ ထာဝရ။ ညွှန်ရမုတ္တံ။ ဝေါသသာ။ မေါဟသာ။ ရိသေသနာဂါး။ သုဒ္ဓိမ်းဟော။ ဂုဗျာပုလူစုတ်တည်လည်း။ နတ်ဝိသော။ ၀၀၀ ဆိုသည်။ ပွဲခင်ရပြည်မှာ မြင်ဖြူ မြင်ဖြူ အပြန်။ ကျမ်းသားနွှာကထမင်းပန်းနှင့် စုကို ငှက်စွဲစင်စွဲစင် မှစီရင်လေ။

မြန်မာရေးဟောင်း ပုဂံပိုက်တစ်ဆူတွင် ကိုယ်ပြောင်းကိုယ်ခွာ၊ ရာဇဏ္ဍိ၊ တုတ်ပိး၊ ဘေးပိး စသည့် ကိုယ်ခံပညာရပ်များအတွက် ထိုးနှံရန် အင်းများအကြောင်း ဖော်ပြထားပုံမှာ အထူးစိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်သည်။

ဂဏန်းသွင်းသောအင်း၌ ၁၊ ၂၊ ၃၊ ၄၊ ၅၊ ၆၊ ၇၊ ၈၊ ၉၊ ၀-ဂဏန်းဆယ်လုံးကို သွင်းရသည်။ ပုံမမာ-စမ္မာနဝ အင်းကိုချရာ၌ အလျားသုံးကွက်၊ အနံသုံးကွက် ကိုးကွက် ချပြီးလျှင် စမ္မာ-၂၊ နဝင်း-၉၊ ဇာလင်း-၄၊ သတ္တ-၇၊ ပဉ္စ-၅၊ တြိ-၃၊ ဆ-၆၊ ဧက-၁၊ အဋ္ဌ-၈၊ အက္ခရာနံသင့် ဂဏန်းကိုးလုံးကို မိမိတို့အလိုရှိရာ အင်းသွား နည်းအတိုင်း တလုံးတကွက်စီ သွင်းရသည်။

အက္ခရာနှင့် ဂဏန်း ရော၍ သွင်းသောအင်း၌ ပုံမမာ-မျက်စိ၌စည်း၍ ပယောဂအစွဲကို ကြည့်ရန်၊ သို့မဟုတ် မြေထဲ၌ရှိသော ရွှေ ငွေ ရတနာများကို ကြည့်ရန် လက်ယာ မျက်စိအင်းကို ချရာ၌ အလျားလေးကွက် အနံ လေးကွက် ဆုံခြောက်ကွက် ချပြီးလျှင် ကျော်-၂၊ ထွန်း-၇၊ တင့်-၇၊ တယ်-၇၊ စံ-၃၊ ပယ်-၅၊ လှ-၄၊ သား- ၆၊ အလယ် သူည လေးလုံးထား- အက္ခရာနံသင့် ဂဏန်းဆုံနှစ်လုံးကို မိမိတို့ အလိုရှိရာ အင်းသွားနည်းအတိုင်း တလုံးတကွက်စီ သွင်းရသည်။ ထောင်လေးကွက်၌ တနဂံနွေ ထောင်ကွက် မှစ၍ ကကြီး၊ ဘကြီး၊ ကကြီး၊ ဋကြီး-ကြီးလေးလုံးကို အစဉ်အတိုင်း သွင်းရသည်။ လက်ဝဲမျက်စိအင်းကို ချရာ၌ လည်း မြ-၅၊ တွင်း-၇၊ တင့်-၇၊ တယ်-၇၊ စံ-၃၊ ပယ်-၅၊ လှ-၄၊ သား-၆၊ အလယ်သူညလေးလုံးထား-အင်းဆံ သာထူးသည်။ အကြွင်းနည်းတူ ချရာ သွင်းရသည်။

အက္ခရာသွင်းသောအခါ ၁-၂-၃-၄-၅-၆-၇-၈-၉-၀ သုံးလုံးကို ပုံစံအတိုင်း တဖက်ဟိုက်ရေး၍ သွင်းရသည်။ ကြွင်းသော အက္ခရာတို့ကို ရေးရိုးအတိုင်း ရေး၍ သွင်းရသည်။

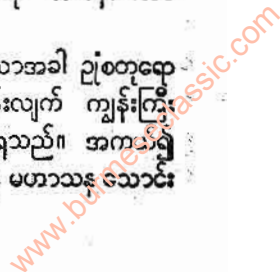
ဂဏန်းသွင်းသောအခါ (၁-၂-၃-၄-၅-၆-၇-၈-၉-၀) ခုနှစ်လုံး

တို့ကို ပုံစံအတိုင်း ဂဏန်းအမြီးဖျား ထောင်တဖက် ထိုး၍ (၁) နှစ်ဂဏန်းကို ထောင်နှစ်ဖက်ထိုးရေး၍ သွင်းရသည်။ ဂဏန်းရေးရာ၌လည်း ဂဏန်းအမြီးကို ခေါင်း၏နှစ်ဆထား ၍ ရေးရသည်။ အက္ခရာသွင်းရာ၌၎င်း၊ ဂဏန်း သွင်းရာ၌ ၎င်း အင်းကွက်တွင် ချောင်လွန်း၍ မနေရာ၊ ကျပ်လွန်း၍ လည်း မနေရ။ မချောင်မကျပ်အနေတော်ဖြစ်စေရသည်။

အင်းချသောအခါ ချလိုသော အင်း၏ လေးထောင့်၊ ရစ်ထောင့်၊ သုံးထောင့်၌ ခဲတံ ကညစ်ဖြင့်ထောက်၍ အင်း ပန္နက်ချရသည်။ နောက် အပြင်က ပတ်ပတ်လည် အင်း ပေါင်မျဉ်းကို ချရသည်။ နောက် အတွင်းမျဉ်းကိုချ၍ အကွက်ဖော်ရသည်။ နောက်မှ အင်းဆံ အက္ခရာကို ၎င်း၊ အင်းဆံဂဏန်းကို ၎င်း သွင်းရသည်။ နောက် အပြင်ပတ်ပတ် လည် အင်းပေါင်မျဉ်းကို ထပ်၍ ခတ်ရသည်။ နောက် အရံ ဂါထာပါလျှင် အရံဂါထာကို ရေးရသည်။ အက္ခရာပါလျှင် အက္ခရာကို ရေးရသည်။ အထူးသတိထားရန်-အင်းချသော အခါ မမြီးမချင်း အင်းချသောအရာဝတ္ထုနှင့် လက်မကွာ စေရ။

မည်သည့်အင်းမဆို အင်းပေါင်မျဉ်းချရာ၌၎င်း၊ အင်းဆံ အက္ခရာသွင်းရာ၌၎င်း၊ အင်းဆံဂဏန်းသွင်းရာ၌၎င်း အမှတ် ပုံ ချရာ သွင်းရသည်မဟုတ်၊ သက်ဆိုင်ရာ အဟိန်းဂါထာ ရွတ်မန်း၍ ချရာ သွင်းရသည်။

အပြင်အတွင်း အင်းပေါင်မျဉ်းချသောအခါ ဥုံစတုရော မဟာဒီပါ- အဟိန်းဂါထာကို ရွတ်မန်းလျက် ကျွန်းကြီး လေးကျွန်း သည်တွင် တည်စေဆို၍ ချရသည်။ အကယ်၍ မျဉ်းစွန်းပိုလွန်းသွားလျှင် ဥုံ သန သန မဟာသန သောင်း

သောင်းကြေ ယုံဟို- ဂါထာကို ရွတ်မန်း၍ ဖျက်လေ၊
(တနည်း)သရာသရေ လောပံ ကြေဆံရာကြေ-ဆို၍ ဖျက်
လေ၊ (တနည်း) ဥပုတိ-ဆို၍ဖျက်လေ။

အက္ခရာသွင်းသောအင်း၌ (က) အက္ခရာကိုသွင်းသော
အခါ ။ ။ (က) ကာရာစပုဒ္ဓိပုံ (က) သုခံ ကုသလံ
ဓမ္မံ၊ နမောဗုဒ္ဓိယ (က)၊ အဟိန်းဂါထာကို ရွတ်မန်း၍
သွင်းရသည်။ ။ (ခ) အက္ခရာမှ (အံ) အက္ခရာတိုင်
အောင် သွင်းသောအခါ၌လည်း ဂါထာ() ကွင်းတွင်းရှိ
(က) နေရာတွင် (ခ) မှ (အံ) တိုင်အောင် လဲလှယ်
ကာ သူ့အက္ခရာနှင့် သူ့ဂါထာကို ရွတ်မန်း၍ သွင်းရသည်။
ဤကား အကျဉ်းတည်း။ ဗားမဲဆရာတော်လက်တွေ့ကျမ်း
၌အက္ခရာသုံးဆယ့်အတွက် ဂါထာသုံးဆယ့်ပုဒ် အကျယ်ပါ
ရှိသည်။ (အဟိန်းဂါထာကိုလည်း အမျိုးမျိုးတွေ့ရသည်။)

ဂဏန်းသွင်းသောအင်း၌ (၁) ဂဏန်းကို သွင်းသော
အခါ ဧကောသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ရွတ်မန်းလျက် မြတ်စွာဘုရား
သည်တိုင် တည်စေဆို၍သွင်းရသည်။ (၂) ဒေဝန္တရသုရိ
ယာ-နေလနစ်ပါး သည်တိုင်တည်စေဆို၍ သွင်း။ (၃)
တြိပိဋကတ္ထယ-ပိဋကတ်သုံးပုံသည်တိုင်တည်စေဆို၍သွင်း။
(၄) တော့ရိသစ္စာနိ-သစ္စာလေးပါး သည်တိုင် တည်စေ
ဆို၍ သွင်း။ (၅) ပဉ္စိန္ဒိယာနိ-ဣန္ဒြေငါးပါး သည်တိုင်တည်
စေဆို၍သွင်း။ (၆) သဗ္ဗာယတနာနိ-အာယတနခြောက်
ပါး သည်တိုင်တည်စေဆို၍ သွင်း။ (၇) သတ္တဗောဇ္ဇဂါနိ-
ဗောဇ္ဇင်ခုနစ်ပါး သည်တိုင်တည်စေဆို၍သွင်း။ (၈) အဋ္ဌ
မဂ္ဂဂါနိ-မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး သည်တိုင် တည်စေဆို၍သွင်း။ (၉)
နဝလောကုတ္တရာနိ-လောကုတ္တရာကိုးပါး သည်တိုင် တည်
စေဆို၍ သွင်း။ (၁၀) သုညနိဗ္ဗာန-နိဗ္ဗာန်သည်တိုင်တည်
စေဆို၍ သွင်းရသည်။ (အဟိန်းဂါထာလည်း ဆရာတဦး
နှင့်တဦးမညီ၊ အမျိုးမျိုးတွေ့ရသည်။)

အင်းချရာ၌ အင်းသွားပုံမှာ မြင်းသွား၊ ရထားသွား၊
ခရုပတ်သွား၊ ဗိုလ်တက် ဗိုလ်ဆင်းသွား၊ ကြက်ခြေခတ်
သွား စသည်ဖြင့်စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိသည်။

မြင်းသွားကား၊ ပုံပမာ-အလျားသုံးကွက် အနံ့သုံးကွက်
ကိုးကွက်အင်းကို မှတ်သား၍ လွယ်ကူစေရန် အထက်
သုံးကွက်တန်းမှစ၍ အောက်သို့ တန်းစဉ်အတိုင်း ပဌမ၊
ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ၊ ဆဋ္ဌ၊ သတ္တမ၊ အဋ္ဌမ၊
နဝမ ဟူ၍ မှတ်သားထားပါ။ အကယ်၍ အင်းဆံကို
ပဌမကွက်မှစ၍သွင်းလျှင် နောက်ဆဋ္ဌကွက်၊ နောက်
သတ္တမကွက်၊ နောက်ဒုတိယကွက်၊ နောက်နဝမကွက်၊
နောက်စတုတ္ထကွက်၊ နောက်တတိယကွက်၊ နောက်အဋ္ဌမ
ကွက်၊ နောက်ပဉ္စမကွက်၊ ဤသို့ အစဉ်အတိုင်း သွင်းရသည်။
ဤအင်း၌ မြင်းသွားဖြစ်သော်လည်း အကွက်နည်း၍ မြင်း
သေမြင်းကိုက်မရ။ အကွက်များသောအင်း၌ကား ပဌမ

သွင်းသောအကွက်နှင့် နောက်ဆုံးသွင်းသောအကွက် မြင်း
သွားဖြစ်လျှင် မြင်းသေမြင်းကိုက်ရတတ်သည်။

ရထားသွားကား၊ ပုံပမာ-မြင်းသွား၌ ပြအပ်သော
ကိုးကွက်အင်းမျိုးဖြစ်လျှင် အခန်းအကျော်မရှိ၊ ပဌမကွက်မှ
စ၍ နဝမကွက်အထိ တတန်းပြီးလျှင်တတန်း အစဉ်အတိုင်း
သွင်းရသည်။ အင်းကွက်များသောအင်း၌လည်း များသော
အလျောက် နည်းတူပင်သွင်းရသည်။

ခရုပတ်သွားကား၊ လက်ယာရစ်ခရုပတ်သွား၊ လက်ဝဲရစ်
ခရုပတ်သွား နှစ်မျိုးရှိသည်။ လက်ယာရစ်ခရုပတ်သွားကား
ပုံပမာ-ယခင်မြင်းသွား၌ ပြအပ်သော ကိုးကွက်အင်းမျိုး
ဖြစ်လျှင် ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ ဆဋ္ဌ၊ နဝမ၊ အဋ္ဌမ၊
သတ္တမ၊ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ ဤသို့ အစဉ်အတိုင်း သွင်းရသည်။

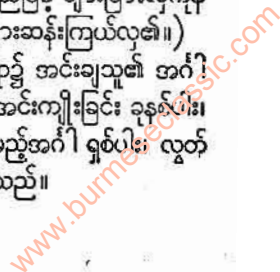
လက်ဝဲရစ်ခရုပတ်သွားကား၊ ပုံပမာ-အပင်းချသော
အာဠဝကနတ်မင်းအင်း၌ ယခင်မြင်းသွား၌ ပြအပ်သော
အင်းကဲ့သို့ပင် ကိုးကွက်အင်းဖြစ်သည်။ အင်းဆံကား
(၄)ကစ၍ ဓာတ်လေးပါးအရ (၄)ခုစီတိုးရသည်။ သွင်း
ပုံမှာ ဆဋ္ဌကွက်ကစ၍ (၄) တတိယကွက် (၈) ဒုတိယ
ကွက် (၁၂) ပဌမကွက် (၁၆) စတုတ္ထကွက် (၂၀) သတ္တမ
ကွက် (၂၄) အဋ္ဌမကွက် (၂၈) နဝမကွက် (၃၂) သွင်း၍
အလယ်ပဉ္စမကွက် (၀) သည် သွင်းရသည်။

ဗိုလ်တက်ဗိုလ်ဆင်းသွားကား၊ ပုံပမာ-စမ္မာနဝ (၁)
နဝင်းစောင်အင်း၌ ယခင်မြင်းသွား၌ ပြအပ်သော အင်း
ကဲ့သို့ပင် ကိုးကွက်အင်းဖြစ်သည်။ အင်းဆံကား (၁)မှ (၉)
အထိဖြစ်သည်။ သွင်းပုံကား အဋ္ဌမကွက်နဝင်းစောင် (၁)
ပဌမကွက် (၂) ဆဋ္ဌကွက် (၃) မြင်းသွား၊ နောက်
တတိယကွက် (၄) ဗိုလ်တက်၊ နောက်ပဉ္စမကွက် (၅) သတ္တမ
ကွက် (၆) ထောင်လှန်၊ နောက်စတုတ္ထကွက် (၇) ဗိုလ်တက်၊
နောက်နဝမကွက် (၈) ဒုတိယကွက် (၉) မြင်းလှန် ဤသို့
သွင်းရသည်။

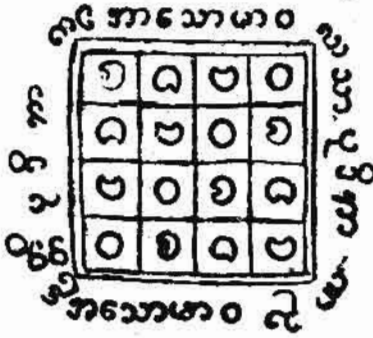
ကြက်ခြေခတ်သွားကား၊ ပုံပမာ-၈၊၉၊၁၀ လေးကွက်
အင်း၌ အထက်နှစ်ကွက်ကိုပဌမ၊ ဒုတိယထား၍ အောက်
နှစ်ကွက်ကို တတိယ၊ စတုတ္ထထားပါ။ သွင်းပုံကား ပဌမ
ကွက် (၁) စတုတ္ထကွက် (၁) တတိယကွက် (၂) ဒုတိယ
ကွက် (၃) ဤသို့ သွင်းရသည်။

(ယခုပြဆိုခဲ့သောအင်းတို့ကား နည်းရရှိ အနည်းငယ်
မျှသာ၊ အဋ္ဌမနအင်း၊ အာယုစက်အင်း၊ ကျွန်းကြီးလေး
ကျွန်းအင်း၊ သုဝဏ္ဏတမ္ပိအင်း၊ စသည်ဖြင့် များပြားလှကုန်
၏။ အင်းသွားနည်းလည်း များပြားဆန်းကြယ်လှ၏။)

မည်သည့် အင်းမဆို အင်းချရာ၌ အင်းချသူ၏ အင်္ဂါ၊
ရှစ်ပါး၊ အင်းကန်းခြင်း ခုနစ်ပါး၊ အင်းကျိုးခြင်း ခုနစ်ပါး၊
အင်းပေါက်ခြင်း ခုနစ်ပါး၊ ပြည့်စုံရမည့်အင်္ဂါ ရှစ်ပါး၊ လွတ်
ကင်းရမည့် အင်္ဂါ နှစ်ဆယ့်တစ်ပါး ဖြစ်သည်။

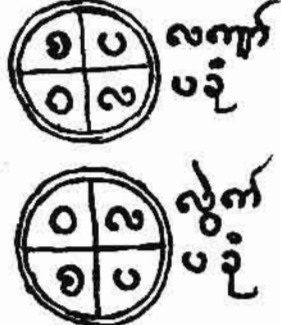
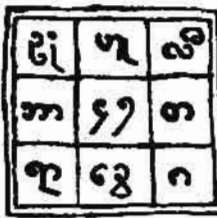
အင်း၊ အိုင်၊ လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့်

ရေကိုတင်တမက
တချက်နဲ့ဘောတ
မက်တချက်
မက်တချက်
မက်တချက်
မက်တချက်
မက်တချက်
မက်တချက်
မက်တချက်
မက်တချက်

၎င်းအင်ကိုသင်တွေ
ကျပ်သံချောနှင့်ထိ
မဖြစ်ထိုက်တဖော်
မဖြစ်လေဖြစ်

လကျာ

လွက်

ကျော

အရပ်ရပ်မှတ်ရန် ပုရပိုက်အမည်ရှိ ရွေးဟောင်း ရောင်စုံပုရပိုက်တဆူပေါ်တွင် ဖော်ပြထားသော ထိုးနှံရန် အင်းပုံစံနှင့် ရှင်းလင်းချက်များကို ဤသို့ တွေ့ရသည်။

အင်းချသူ၏ အင်္ဂါ ရှစ်ပါးကား - (၁) မိမိစီရင်သော အင်းကို ယုံကြည် လေးမြတ်ခြင်း၊ (၂) ကောင်းသော အလိုဆန္ဒ စိရိယ ရှိခြင်း၊ (၃) ကောင်းသော မှန်သော အထံ့ဉာဏ် ရှိခြင်း၊ (၄) အစီအရင်ကို အရိပ်ဖြင့် မကွယ်ရ ခြင်း၊ (၅) တစုံတခုသော ဒွါရကို မပိတ်ရခြင်း၊ (၆) စကား ဖပြောရ အခြားသို့ လှည့်မကြည့်ရခြင်း၊ (၇) မပြီးမီ ခေတ္တ သမ္မာ ထ၍ မသွားရခြင်း၊ (၈) မိမိ စီရင်နေသော အင်းမှ ထပါးသော အာရုံတို့ကို မအောက်မေ့ မတွေးတောရခြင်း များ ဖြစ်သည်။

အင်းကန်းခြင်း ခုနစ်ပါးကား - (၁) နက္ခတ် မမှန်ခြင်း၊ (၂) အင်းဆံ အကွရာ ဂဏန်း မမှန်ခြင်း၊ (၃) အင်းသွား

အလှည့် မမှန်ခြင်း၊ (၄) အကွရာ ဂဏန်း မညီမတန်းခြင်း၊ (၅) ကိုယ်ဝန်ဆောင် မသန်ရှင်းသူတို့ ကိုင်ခြင်း၊ (၆) အင်း ချသူ ကိုယ်လက်မသန် ညစ်ပတ်ခြင်း၊ (၇) ဂါထာဗန္ဓ မမှန် ခြင်းများ ဖြစ်သည်။

အင်းကျိုးခြင်း ခုနစ်ပါးကား - (၁) အင်းချသူ နေရာ ရွှေ့ခြင်း၊ တူရိယာပုတ် ပြောင်းလဲခြင်း၊ (၂) စကားပြော ခြင်း၊ သီချင်းဆိုခြင်း၊ လေချွန်ခြင်း၊ (၃) လှလဲ၍ စီရင် ခြင်း၊ (၄) စီရင် မပြီးမီ ထ၍ သွားခြင်း၊ (၅) အင်းအုံ ပြတ်ခြင်း၊ (၆) စတုရန်း လေးမျက်နှာ မျဉ်းမသားမီ အတွင်းမျဉ်းတို့ကို သွားခြင်း၊ (၇) အင်းပေါင်ရွှေ့ခြင်းများ ဖြစ်သည်။

အင်းပေါက်ခြင်း ခုနစ်ပါးကား - (၁) အင်းပေါင်ချင်း မထိမစပ်ခြင်း၊ (၂) အင်းပေါင် အင်းကွက်ကို မျဉ်းဖောက် ထွက်နေခြင်း၊ (၃) အင်းချ မမှန်ခြင်း၊ (၄) အင်းပေါင်နှင့် အင်းဆံ ထိစပ်နေခြင်း၊ (၅) ဂဏန်း ထောင့်မကိုက်ခြင်း၊ (၆) အက္ခရာ မပြည့် မမှန်ကန်ခြင်း၊ (၇) အင်းကွက်မညီ ခြင်းများ ဖြစ်သည်။

အင်းချသောသူသည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အင်္ဂါ ရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံ၍ လွတ်ကင်းရမည့် အင်္ဂါနှစ်ဆဲတပါးနှင့်လွတ်ကင်းစေ ရမည်။ သို့မူ စီရင်တိုင်း ကိစ္စပြီး၍ တန်ခိုးအာနုဘော်ရှိမည်။ အထူးသတိထားရန်မှာ အင်းကို စီရင်သောအခါ အနက် လိုသော် အဝင်နက္ခတ်၊ ဝရစုတ် နှစ်ဖက်မြင် ကြိမ်စေ။ အစီး အပွားကို လိုသော် အဝင်နက္ခတ်၊ အမြိတ္တစုတ်၊ သို့မဟုတ် လာဘစုတ် နှစ်ဖက်မြင် ကြိမ်စေ။ အကြမ်းအထမ်း ကာယ သိဒ္ဓိကို လိုသော် အထွက်နက္ခတ်၊ ကာနစုတ် နှစ်ဖက်ကား ကြိမ်စေ။

အင်းချသောအခါ ကလာပ်ပေါ်မှာ ဖျင်ဖြူတင်၊ ဘုရား ရှိခိုး၊ သီလခံ၊ ဆွမ်းသင်ပုတ်ရေချမ်းတင်၍ ချရမည်။ အင်း ဟူသမျှ စီရင်ရန် ဖြစ်သည်။

အိုင်ဆိုသည်မှာ အင်းကိုပင် ဆိုသည်။ အချို့ပညာရှိတို့ က အက္ခရာသွင်းလျှင် အင်း၊ ဂဏန်းသွင်းလျှင် အိုင် ဟု အင်းနှင့် အိုင်အထူးကို ရေးလည်း ရေးသားကြ၏။ ပြော လည်း ပြောဆိုကြ၏။ ထိုသို့ ရေးသား ပြောဆိုကြသော် လည်း ခိုင်လုံသော သက်သေသာဓက ရှာ၍ မရ၊ ကြံဆ ရေးသားပြောဆိုခြင်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။ စာရေးသူ၏ အယူ အဆကား အင်းနှင့် အိုင် အထူးမရှိ။ အကြောင်းကား အင်းအမျိုးမျိုးကို ပြဆိုရေးသားသော ကျမ်းတို့၌ သရဏဂုံ အိုင်၊ စမ္မာနဝအိုင်၊ အိုင်ကန်းခြင်း၊ အိုင်ကျိုးခြင်း၊ အိုင် ပေါက်ခြင်း စသည်ဖြင့် ပြဆိုရေးသားထားခြင်း မရှိ၊ အင်း နှင့်အိုင် တွဲဖက် ပြဆိုရေးသားထားခြင်းလည်း မရှိ၊ သရဏဂုံ အင်း၊ စမ္မာနဝအင်း၊ အင်းကန်းခြင်း၊ အင်းကျိုးခြင်း၊ အင်း ပေါက်ခြင်း စသည်ဖြင့်သာ ပြဆို ရေးသားထားကြသော ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် အင်းနှင့်အိုင် အထူးမရှိ။ အင်းတမျိုးတည်းကိုသာ အင်း ဟူ၍၎င်း၊ အိုင် ဟူ၍၎င်း သူ့သူငါငါ ပြော ဆို နေ ကြ ခြင်း ဖြစ်၏ဟု ယူဆသည်။ (တနည်း) အင်းဆိုသော စကားမှာ တလုံးတည်း ဖြစ်၍ တိုတောင်းနေသဖြင့် စကား မပြေပြစ်သောကြောင့် ပြေပြစ် စေရန် အိုင်ဆိုသောစကားနှင့် တွဲဖက်၍ အင်းအိုင်ဟု ပြော ဆိုကြဟန် တူသည်။

လက်ဖွဲ့ ဆိုသည်မှာ ရွှေပြား၊ ငွေပြား၊ ကြေးပြား၊ ခဲ ပြား၊ ထန်းရွက်၊ ပေရွက်၊ စက္ကူ စသည်တို့၌ အက္ခရာ ဖြစ် စေ၊ ဂဏန်းဖြစ်စေ၊ ဂါထာမန္တန် မန္တရား ဖြစ်စေ ရေးသား ၍ လိပ်ထားသော အရာဝတ္ထုကို ဆိုသည်။ လိပ်သောအခါ

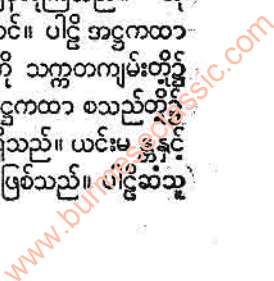
ရေးသားထားသော အက္ခရာ၊ ဂဏန်း၊ ဂါထာမန္တန် မန္တရား တို့၏ အရင်းဖက်ကစ၍ လိပ်ရသည်။ ယင်းကို အခေါင်းတင် ကြိုးငယ်ဖြင့်တပ်၍ ထိပ်တဖက်တချက် ပိတ်ချင်းသီး ထိုးပြီး လျှင် လက်တွင် ဖွဲ့ချည်ထားရသော အဆောင်ဖြစ်၍ လက်ဖွဲ့ ဟု ခေါ်ကြသည်။ နောက်အခါ လည်ပင်းတွင်၎င်း၊ ခန္ဓာ ကိုယ် တနေရာရာတွင်၎င်း ဖွဲ့ချည်ထားသော်လည်း လက်ဖွဲ့ အမည်တွင်ပြီး ဖြစ်၍ အမည် မပြောင်းတော့ပဲ လက်ဖွဲ့ပင် ခေါ်ကြသည်။

ခါးလှည့်ဆိုသည်မှာ ထိုးပြီး လက်ဖွဲ့များကို ကိုးနဝင်း ကြေ ၂၇ လုံးဖြစ်စေ၊ ၃၆ လုံးဖြစ်စေ၊ ၄၅ လုံးဖြစ်စေ အခေါင်းတွင် ကြိုးငယ်ဖြင့်သီ၍ ထိပ်တဖက်တချက်တွင်၎င်း၊ လက်ဖွဲ့တခုလုံးနှင့် တလုံးအကြားတွင်၎င်း ပိတ်ချင်းသီးထိုး ၍ ခါး၌ပတ်ပြီး ဆောင်ရသော အရာဝတ္ထုကို ဆိုသည်။ ယင်းကိုပင် ခါး၌ လှည့်ပတ်ထားရသောကြောင့် ခါးလှည့်ဟု ခေါ်ကြပြန်သည်။ အချို့ စလွယ်ကဲ့သို့ ပန်း၌ သိုင်း၍လည်း ဆောင်ကြသည်။ အထူးအားဖြင့် လက်ဖွဲ့ကို ပိတ်ချင်းသီး ထိုးရာ၌ လက်ဖွဲ့အပေါ်က တဖက်တချက် ကြိုးနှစ်ပင်သိုင်း ၍ ပန်းတောင်းလက်ဖွဲ့ဖြစ်အောင် ထိုးရသည်။

ဆိုခဲ့ပြီးသော အင်းအိုင်လက်ဖွဲ့ ခါးလှည့်တို့ကား ဂါထာ မန္တန် မန္တရားတို့နှင့် မကင်းနိုင်။ အကြောင်းကား ယင်း ဂါထာမန္တန် မန္တရားတို့ပင် အင်းအိုင် အတိုင်း၌ အင်းဆံ အဖြစ်၊ အချို့ အင်းအိုင်တို့၌ အရံအဖြစ်၊ လက်ဖွဲ့ခါးလှည့် အတိုင်း၌ စာသားအဖြစ်၊ ဟိန်းရန်၊ မန်းမှတ်ရန်၊ စုတ်ရန်၊ ကျူးရန်အဖြစ် အသုံးပြုရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဗားမဲဆရာတော် လက်တွေ့ကျမ်း၌ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာကျမ်းတို့၌ လာသမျှကို ဂါထာ၊ ဥပါသည်ကို မန္တန်၊ ဩောင်း ပါသည်ကို မန္တရား ခေါ်သည်ဟု အဆိုရှိသည်။ ထိုသို့ အဆိုရှိသော်လည်း ဥပါသည်၊ ဩောင်း ပါသည်ကို မှတ်၍ မန္တန်၊ မန္တရားတို့ကို ခွဲခြား၍ မရနိုင်။ ဂါထာ မန္တန် မန္တရားကို ပြဆိုသော ကျမ်းတို့၌ ဥပါ၊ ဩောင်း ပါသော ဂါထာမန္တန်မန္တရားလည်း ရှိသည်။ ဥပါ၊ ဩောင်း မပါသော ဂါထာမန္တန် မန္တရားလည်း ရှိသည်။ ထိုကြောင့် ဥပါ၊ ဩောင်း ပါသည်ကို မှတ်၍ မခွဲခြားနိုင်။ ဥပါ၊ ဩောင်း ပါသည်ဖြစ်စေ၊ မပါသည်ဖြစ်စေ ရှေးဆရာကြီးတို့ မှည့်ခေါ် ထားသော အမည်အတိုင်းသာ မှတ်ယူအပ်သည်။

ပါဠိ အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ မန္တကို မန္တန် ဟူ၍၎င်း၊ မန္တရား ဟူ၍၎င်း အနက်နှစ်မျိုး ပြန်ဆိုကြသည်။ ထို ကြောင့် မန္တန်နှင့် မန္တရား ထူးမည်မထင်။ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ စိတ္တ၊ တန္တ၊ ယန္တရှိသည်ကို သက္ကတကျမ်းတို့၌ စိတြ၊ တန္တ၊ ယန္တ ရှိသကဲ့သို့ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ မန္တရှိသည်ကို သက္ကတကျမ်းတို့၌ မန္တရှိသည်။ ယင်း မန္တနှင့် မန္တမှာ အနက်အဓိပ္ပာယ် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ ပါဠိဆံ့

တို့က မန္တန် ခေါ်သည်။ သက္ကတဆံသုတို့က မန္တရား ခေါ် သည့်ဟု ယူဆသင့်သည်။

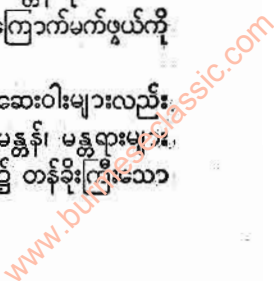
ဂါထာမန္တန် မန္တရားတို့ အစဉ်အသုံးပြုသော ဥုံ မှာ အရေးအကြီးဆုံး အဓိကအချက် ဖြစ်၏။ ဗြဟ္မဏဘာသာမှ ဆင်းသက်လာ၏။ အ-ဥ-အမ် သုံးလုံးကို ပေါင်းစပ်၍ ထားသည်။ ဗြဟ္မဏဘာသာ၌ လောကကို ဖန်ဆင်းသော ဗြဟ္မာကို ဟောသော ဗြဟ္မမှ အ၊ လောကကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်သည့် ဗိဿဏိနတ်ကို ဟောသော ဗိဿနုမှ ဥ၊ လောက၌ မကောင်းသည်ကို ဖျက်ဆီးနေသည့် သိဝ နတ်မင်းကိုဟောသော သျှိဗန်မှ အမ် သုံးလုံးကို ပေါင်း၍ ခြွတ်ဆိုသောအခါ ဥုံ-မသတ်သေးသေးတင် ပြောင်းလဲ၍ ဥုံဖြစ်လာသည်။ ဩောင်မှာလည်း ဥုံမှ ပြောင်းလဲလာဟန် တူသည်။ ပြောင်းလဲပုံ-ဥုံ၌ ဥကို ဩ ပြောင်းလဲ၍ သေး သေးတင်ကို င ပြောင်းလဲပြီး တန်းခွန်တင် ဩောင်ဖြစ်လာ သည်ဟု ယူဆသည်။ မြန်မာမှု၌ ဩကို သရသက်သက် မရေးပဲ သ ထည့်ပြီး ရေးသားကြသည့်အတွက် င ဝင် ဟုမဖြစ်ပဲ ဩောင် ဖြစ်လာသည်။ သို့အတွက် ဥုံနှင့် ဩောင် အနက်အဓိပ္ပာယ် မထူးဟု ယူဆသည်။

ထိုအင်း အိုင် လက်ဖွဲ့ ခါးလှည့် ဂါထာ မန္တန် မန္တရား တို့ကား ကဝေသာရကျမ်းရင်းကြီး၊ ဗားမဲဆရာတော် လက် တွေကျမ်း၊ ကပ္ပာလင်္ကာရ ထွက်ရပ်ကျမ်းရင်းကြီး၊ အင်း အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ မန္တန်အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဆေးအင်္ဂုတ္တိုရ် စသော ကျမ်း တို့၌ ပါရှိကြသည်။ အချို့ ဂါထာမန္တန် မန္တရားတို့ကို ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာ ဂန္တန္တရတို့မှ ယူ၍ အသုံးပြုကြသည်။ အချို့ ဓာတ်လေးပါး၊ အဝတ္ထာလေးပါး၊ ဂိုဏ်းရှစ်ပါး၊ ဂြိုဟ် ရှစ်ပါး၊ နံခနစ်ပါး စသည်တို့ကို အနေအထိုင် သင့်အောင် ရသေ့ရဟန်းပညာရှိ၊ လူပညာရှိ၊ နတ်ပညာရှိ၊ ဂဠုန် ပညာ ရှိ၊ နဂါးပညာရှိ စသည်တို့ စီရင်ထားသော ဂါထာမန္တန် မန္တရားကို ယူ၍ အသုံးပြုကြသည်။ အချို့ ပါဠိ၊ အချို့ လင်္ကာ၊ အချို့ စကားပြေများ ဖြစ်ကြသည်။

ပိဋကတ်တော်၌ လာသော မန္တန် မန္တရား တို့ကား များလှ၏။ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ၊ အပါဒါန် အဋ္ဌကထာတို့၌ ပိလိန္ဒဝတ္ထမထေရ်သည် လူဖြစ်စဉ် စူဠဂန္ဓာရီမန္တန်ကို တတ် ၏။ မန္တန်ဖြင့် ကောင်းကင်သို့ ပျံသွားနိုင်၏။ သူတပါး စိတ်အကြံကို သိနိုင်၏။ ထိုထက် တန်ခိုးကြီးသော မဟာ ဂန္ဓာရီမန္တန် ရှိသေးသည်။ ခွဲခြား၍ကား မပြ။ ဝဂီသ မထေရ်သည် လူဖြစ်စဉ် ဆဝသီသမန္တန်ကို တတ်၏။ သေသူ ၏ ခေါင်းခုံးမန်းလျှင် ဤသူ ငရဲသို့ သွား၏။ နတ်ပြည်သို့ သွား၏။ ပြိတ္တာ ဖြစ်၏ စသည်ကို သိနိုင်၏။ စမေယျဇာတ် ၌ ဗာရာဏသီပြည်သား လုလင်တယောက်သည် အလမ္မာယ မန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်လျှင် နဂါးမင်းနား၌ ရဲရဲဦး သော သံတန်ကျင့်ဖြင့် ထိုးသက်သို့ ဖြစ်၏။ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌ

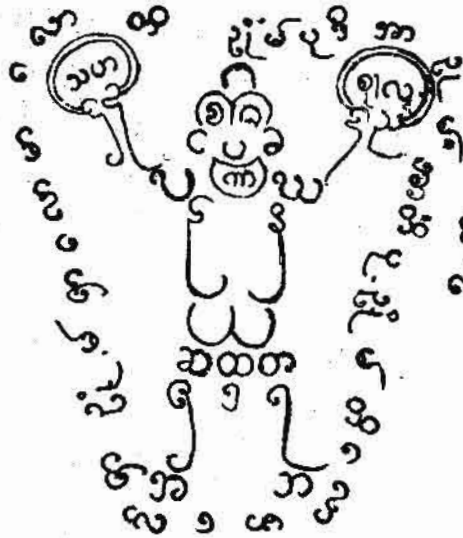
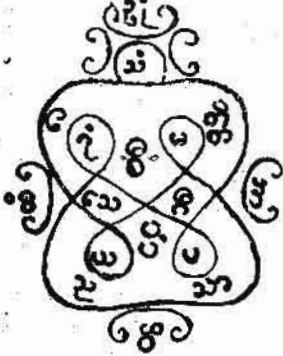
ကထာ၌ ကောသမ္မိပြည် ဥတေနမင်းသည် ဟတ္ထိကန္တမန္တန် ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်၍ စောင်းကိုတီးလျှင် ဆင်တို့ကိုလာစေ နိုင်၏။ ပြေးစေနိုင်၏။ ယဉ်ကျေးစေနိုင်၏။ မဟာသုတ သောမဇာတ်၌ ပေါရိသာရသည် ဘီလူးပေးသော မန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်လျှင် ရဲရင့်၏။ ခွန်အားကြီး၏။ လျှင်မြန် ၏။ ပဒကုသလ မာဏဝဇာတ်၌ ပဒကုသလ လုလင်သည် အမိအသမာမိဘီလူးမပေးသော စိန္တာမဏိမန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်လျှင် တဆဲနှစ်နှစ်က ခိုးသွားသော သူခိုး၏ခြေရာ ကို သိနိုင်၏။ ခရပတ္တဇာတ်၌ ဗာရာဏသီပြည် သေနကမင်း သည် နဂါးမင်းပေးသော နာဂဒဿာဝိမန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်လျှင် ကိုယ်ဖျောက်နေသော နဂါးကို မြင်နိုင်၏။ ယင်းနဂါးမင်းပေးသော သဗ္ဗရုတညဇာနန္ဒမန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်လျှင် သတ္တဝါအလုံးစုံတို့ ဘာသာစကားကို သိနိုင် ၏။ ဘူရိဒတ်ဇာတ်၌ ရသေ့တပါးသည် ဂဠုန်မင်းပေးသော သုပတ္တမန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်လျှင် နဂါးတို့ အလွန် ကြောက်လန့်၏။ ဝေဒဗ္ဗဇာတ်၌ ဆရာမုဏ္ဍားသည် ဝေဒဗ္ဗ မန္တန်ကို တတ်၏။ နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်၍ မန်းမှုတ်လျှင် ရတနာ မိုးရွာစေနိုင်၏။ ဗြဟ္မာဆတ္တဇာတ်၌ ဗြဟ္မာဆတ္တရသေ့သည် နိမိဉ္ဇဒ္ဓာရဏ မန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်လျှင် မြေထဲ၌ရှိ သော ရွှေငွေရတနာတို့ကို သိနိုင်၏။ သဗ္ဗဒါဠိဇာတ်၌ သဗ္ဗ ဒါဠိကမမြဲခွေးသည် ဘုရားလောင်း ပုဏ္ဏားထံမှ ကြားရ သဖြင့် ပထဝီဇယမန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်လျှင် မြေ အလုံး၌ရှိသော ရန်ကို အောင်မြင်၏။ အဗ္ဗဇာတ်၌ ဘုရား လောင်း စက္ကာလသည် အကာလဒလ မန္တန်ကို တတ်၏။ သရက်ပင်ကို မန်းမှုတ်လျှင် အခါမဲ့သရက်သီးတို့ကို သီးစေ၍ မိုးသီး မိုးပေါက်ကဲ့သို့ ကြွေကျစေနိုင်၏။ သဒ္ဓိဇာတ်၌ သဒ္ဓိဇလုလင်သည် မတကုဋ္ဌာပန မန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ် ၍ ကျောက်စရစ်ခဲဖြင့် သေသူကို ပစ်လျှင် သေသူ ထစေ နိုင်၏။ (ဘုတ်သွင်းမန္တန် ဖြစ်သည်။) ထသော သေသူကို တားမြစ်နိုင်သော မတပဋိဗာဟန မန္တန်လည်း ရှိသေး၏ဟု အမှာရှိသည်။ သုတ်သီလကုန် အဋ္ဌကထာ၌ ဘုရားလောင်း ကပိလ ရသေ့သည် ဘူတဝိဇ္ဇာမန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ် လျှင် မြေကြွန်လက္ခဏာကို သိ၏။ မြေအောက် အတောင် ရှစ်ဆယ် မြင်နိုင်၏။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ရသေ့တပါးသည် မတကာလဝိဇာနန္ဒ မန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်လျှင် သတ္တ ဝါတို့အား မည်သည့်ကာလ သေမည်ကို သိနိုင်၏။ စေတီယ ဇာတ်၌ ကပိလရှင်ရသေ့သည် ဘူတဝိဇ္ဇာမန္တန်ကို တတ်၏။ မန်းမှုတ်လျှင် အထူးထူး အပြားပြား ကြောက်မက်ဖွယ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။

နတ်ဆေး၊ ဝိပျောဂဆေး၊ စသော ဆေးဝါးများလည်း အင်း၊ အိုင်၊ လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့်၊ ဂါထာ၊ မန္တန်၊ မန္တရားများ နှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ ထိုဆေးများ၌ တန်ခိုးကြီးသော

အင်း၊ အိုင်၊ လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့်

ရှင်ဘင်မြင်ရာမှာပင်လေ
သွပ်မှစ၍ကပါဉ်မြိုင်

ဗျဉ်ဘိလူကို
လက်ဖွဲ့ထို၍
ဆောင်လှမှာ
ဆိုလိုသောလ
သံထိုလေးဆ
ပြင်လှလေ့တ
တောင်ဒီဇ်

ရှင်ဘင်ရင်ဘတ်တွင်
နှစ်သို့သာလှစီလည်
ဂုတ်နထင်တဖက်စာ
ချက်ရေမျိုးပည့်ပထ
က်ရင်ညွှန်တတောင်
၂ဖက်လက်ကော်ဝတ်
၂ဖက်၍မြို့သောင်ထိုမှာ
ထိုလေ။

အင်းပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် အင်းများကိုဆိုးနွံရန်အတွက် ရှင်းလင်းချက်များမှာ များပြားဆန်းကြယ်သည်ကို တွေ့ရသည်။

သိုက်ဝင် ဂမုန်းများ၊ ပန်းများ၊ အင်းပြာ၊ မန္တန်ပြာများ စသည်တို့ ပါဝင်ကြသည်။ အချို့ ဆေးများကို ဂါထာမန္တန် တို့ဖြင့် မန်းမှုတ်၍ စီရင်ဖော်စပ်ရသည်။

ထိုအင်း၊ အိုင်၊ လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့်၊ ဂါထာမန္တန်၊ မန္တရာ၊ ဆေးဝါးတို့ကား သိဒ္ဓိအမျိုးမျိုးကို ပြီးမြောက်လျက် ဝိဇ္ဇာ အဖြစ်သို့ ရောက်စေနိုင်သော ဂန္ဓာရီအတတ်ပညာတို့ ဖြစ်သည်။ သုတ်သီလကွန် အဋ္ဌကထာ၌ ယင်းအတတ်ပညာကို ဂန္ဓာရီတိုင်း၌ ဖြစ်သော အတတ်ပညာ (တနည်း) ဂန္ဓာရ ရသေ့ စီမံပြုလုပ်အပ်သော အတတ်ပညာဟု ဆိုသည်။ ထို အတတ်ပညာသည် (၁) စူဠဂန္ဓာရီ၊ (၂) မဟာဂန္ဓာရီဟု နှစ်မျိုးရှိသည်။ ဘုတ်ကြီး ၄၀၊ ကဝေ ၉၉ နှင့်တကွ ၃၇ မင်းနတ်များ၊ ကုမ္ဘက်၊ ယက္ခ၊ ဂန္ဓဗ္ဗ စသော နတ်များကို အစွဲပြု၍ စီရင်အပ်သော အင်း၊ အိုင်၊ လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့်၊

ဂါထာမန္တန် မန္တရာ၊ ဆေးဝါးများ၊ မှော်ဆရာ၊ ပယောဂ ဆရာ၊ အောက်လမ်းဆရာများမှာ စူဠဂန္ဓာရီများ ဖြစ်ကြသည်။ သူရဿတီမယ်တော်ကြီးမှစ၍ ဒေဝီ ၂၁ ပါး၊ သာ သနာတော်စောင့်နတ်ကြီး ငါးပါး၊ စတုလောကပါလနတ် မင်းကြီး လေးပါး၊ သိကြားမင်းမှစ၍ အထက် နတ်များကို အစွဲပြု၍ စီရင်အပ်သော လုပ်ငန်းများ၊ ဝိဇ္ဇာဇော်ဂီတပဿီ များ၊ သိဒ္ဓိအမျိုးမျိုး ပြီးမြောက်သော သူများမှာ မဟာ ဂန္ဓာရီများ ဖြစ်ကြသည်။

ဝိဇ္ဇာသည် (၁) ဝေဒဝိဇ္ဇာ (၂) မန္တဝိဇ္ဇာ (၃) ဂန္ဓာရီ ဝိဇ္ဇာဟု သုံးပါးရှိသည်။ သာမ ဗေဒင်၊ ယဇု ဗေဒင်၊ ဣန္ဒ ဗေဒင်၊ အာထဗ္ဗန ဗေဒင်၊ ဗေဒင်လေးပုံကို တတ်မြောက်၍ အပြီးရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝေဒဝိဇ္ဇာ။ လက္ခဏာကျမ်း အမျိုးမျိုး၊ နိမိတ်ကျမ်းအမျိုးမျိုး၊ နက္ခတ်ကျမ်းအမျိုးမျိုး၊

ဂါထာမန္တန် မန္တရားကျမ်းအမျိုးမျိုး၊ လောကီအတတ်ပညာ အမျိုးမျိုးကို တတ်မြောက်၍ အပြီးရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် မန္တဝိဇ္ဇာ မည်၏။

ဂန္ဓာရီ ဝိဇ္ဇာသည် (၁) ဆေးဝိဇ္ဇာ (၂) အင်းဝိဇ္ဇာ (၃) သံဝိဇ္ဇာ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ဆေးဝါးကို တတ်မြောက်၍ အပြီးရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆေးဝိဇ္ဇာ၊ အင်းအိုင် လက်ဖွဲ့ ခါးလှည့်ကို တတ်မြောက်၍ အပြီးရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အင်းဝိဇ္ဇာ၊ ပြဒါးသေ၍ အပြီးရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပြဒါးဝိဇ္ဇာ၊ သံသေ၍ အပြီးရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သံဝိဇ္ဇာ မည်၏။

ထိုဝိဇ္ဇာတို့သည် စိတ်ကြံတိုင်းပြီးမြောက်နိုင်သော စိန္တာ မဟုတ်ဘဲ ခြင်္သေ့ကောင်းကင်၌ ဆင်တပ်၊ မြင်းတပ်၊ ရထားတပ်၊ ခြေသည်သူရဲတပ်၊ အထူးထူး အပြားပြားရှိသော စစ်ဆင်ခြင်း၊ စစ်တက်ခြင်း၊ စစ်တိုက်ခြင်းတို့ကို ဖန်ဆင်း၍ ပြနိုင်ကြသည်။ သတ္တဝါခပ်သိမ်းတို့ ချစ်ခင် မြတ်နိုးစေနိုင်သော ပီယသိဒ္ဓိ၊ လက်နက်အမျိုးမျိုးတို့ မစူးရှနိုင်သော ကာယသိဒ္ဓိ၊ ပစ္စည်းဥစ္စာကို လိုတိုင်းရနိုင်သော ဓနသိဒ္ဓိ၊ အသက်ရှည်မြင့်စွာ နေနိုင်သော အာယုသိဒ္ဓိ၊ အနာရောဂါကင်းနိုင်သော အာရောဂျသိဒ္ဓိ၊ အစာအာဟာရကို မစားပဲ (တနည်း) အနည်းငယ်မျှသာ စား၍ နေနိုင်သော အာဟာရ သိဒ္ဓိ၊ မြေကြီး၌ ငုပ်လျှိုး၍ သွားလာနိုင်သော ပထဝီသိဒ္ဓိ၊ ရေပြင်ပေါ်၌ လျှောက်၍ သွားလာနိုင်သော ဥဒကသိဒ္ဓိ၊ ကောင်းကင်၌ ပျံသန်းသွားလာနိုင်သော အာကာသသိဒ္ဓိ စသည်တို့ကို ပေါက်၍ ပြီးမြောက်နိုင်ကြသည်။ အောက်၌ ဖြစ်သော အချို့ ဘုမ္မစိုးနတ်၊ ရုက္ခစိုးနတ်၊ အလုံးစုံသော သီလူး သူရဲသံဘက် ရက္ခိယံတို့ကို စေခိုင်းနိုင်ကြသည်။ နတ်သိကြားတို့နှင့်တူသော တန်ခိုးအာနုဘော် ရှိကြသည်။

ပိဋကတ်တော်၌ ထိုဝိဇ္ဇာဇော်ဂျီ တပည့်တို့သည် ဟိမဝန္တာ၌ နေကြ၍ လူတို့နေရာသို့ တရံတခါ လာကြသည်ဟု ဆိုသည်။ တောင်ဘီလာပုဂ္ဂိုလ်ကျော် ကျမ်း၌ကား မြန်မာနိုင်ငံ၌ မြတ်စွာဘုရား မပွင့်မီကပင် ဝိဇ္ဇာဇော်ဂျီတပည့်တို့ရှိကြောင်း ပြဆိုသည်။ နောက် သထုံခေတ်၊ ပုဂံခေတ်မှ စ၍ ခေတ်အဆက်ဆက်တို့၌လည်း ဝိဇ္ဇာဇော်ဂျီ တပည့်တို့ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း ရာဇဝင် စသည်တို့၌ အဆိုရှိသည်။ ရှင်မထီး၊ ရှင်အဇဂေါဏ၊ ရှင်ဣန္ဒာ စရိယ၊ ရသေ့ ဦးအောင်၊ ရှားစောင်းမြို့ဆရာတော်တို့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြောင်း ထိုထိုဝိဇ္ဇာခိုရ်ကျမ်းတို့၌ အဆိုရှိသည်။

ဂန္ဓာရီဝိဇ္ဇာလမ်းကို ကြိုးပမ်းအားထုတ်လိုသောသူသည် မိမိကိုယ်၌ ရတနာသုံးပါးဂုဏ်ကို ထုံစေလျက် တန်ခိုးကြီးသော တောစောင့်နတ်၊ တောင်စောင့်နတ်၊ ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုးနတ် တို့ကိုငင်း၊ အင်းအိုင်လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့်၊ ဂါထာ၊ မန္တန်၊ မန္တရားတို့ကို စောင့်ရှောက် အုပ်စိုးသောနတ်

တို့ကိုငင်း၊ ဆေးပင်မျိုး၊ ကျောက်ဓာတ်မျိုးတို့ကို စောင့်ရှောက် အုပ်စိုးသောနတ်တို့ကိုငင်း ဝင်ဝယ်သွားကုသို သနားချစ်ခင်အောင် ပြုလုပ်မှ အောင်မြင် ပြီးမြောက်နိုင်သည်။ အချို့သော နတ်တို့ကပင် လွှမ်းမိုးနိုင်သော ဝိဇ္ဇာ မယိဒ္ဓိ တန်ခိုးဖြစ်၍ နတ်တို့ မနာလို ရိုတတ်သည်။ ဆေးဝါး၏ အန္တရာယ်၊ အသက်၏ အန္တရာယ်ကိုပင် ပြုတတ်သည်။

ဤဂန္ဓာရီဝိဇ္ဇာအတတ်ပညာမျိုးကို အချို့က မယုံကြည်ရုံမျှမက ပြက်ရယ်ပင် ပြုကြသေးသည်။ ထိုသို့ ပြုခြင်းကား ဉာဏ်ပညာ သေးနပ်ခြင်း၊ စိတ်သဘောထား သေးနပ်ခြင်းသာ ဖြစ်၏။ မိမိတို့ဉာဏ်မမီနိုင်သော လောကဝိသယအရာကို ကြံစည်လျှင် စိတ်ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ ရူးသွပ်ခြင်းဖြစ်တတ်သည်ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။

ဦးကြီးဖေ

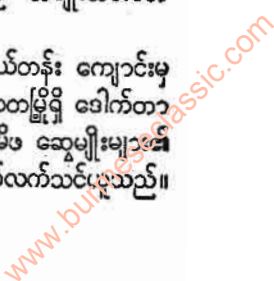
အောင်ကျော်၊ ဗိုလ် (မြန်မာ ၁၂၇၇ - ၁၃၀၀) ။ ။ ဗိုလ်အောင်ကျော်သည် ၁၃၀၀ ပြည့် အရေးတော်ပုံခေတ်က တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးအတွက် အသက်နှင့် လဲသွားသော ကျောင်း သား ခေါင်းဆောင် ဖြစ် သည်။ အ မည် ရင်းမှာ ကိုအောင်ကျော် ဖြစ်သော်လည်း အာဇာနည်ခေါင်းဆောင် တယောက်အနေနှင့် ဗိုလ်အောင်ကျော်ဟု ခေါ်ကြ၍ ထိုအမည်နှင့်ပင် နေကျော်ကြားသည်။

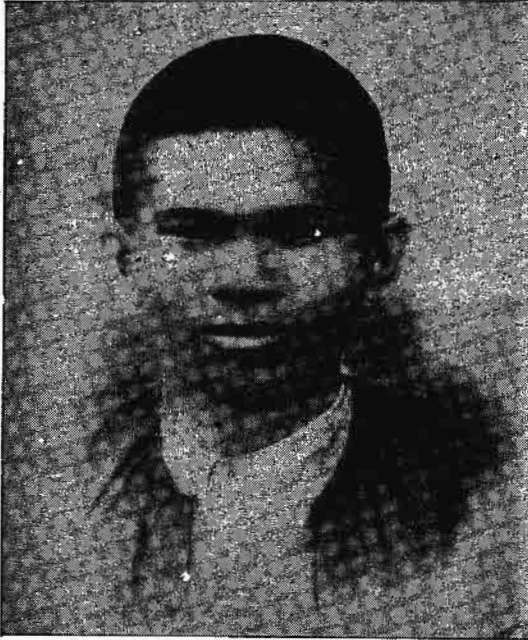
ကိုအောင်ကျော်ကို မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၁၂၇၇ ခုနှစ် တပို့တွဲလဆုတ် ၉ ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ဟင်္သာတခရိုင် မဲဇလီကုန်းမြို့၊ ရုံးဇင်ရွာတွင် အဖအလယ်တန်းကျောင်းဆရာကြီး ဦးကျော်ထင်၊ အမိ ဒေါ်ရွှေကျော့တို့မှ ဖွားမြင်သည်။ ညီအစ်ကိုမောင်နှံမတကျိပ်တယောက်ရှိသည့်အနက် အဋ္ဌမမြောက် မွေးဖွားခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ မွေး ချင်း ပေါက် ဖော် များမှာ ဖခင်ကဆင်းသက်၍ ကျောင်းဆရာ ဆရာမများသာ ဖြစ်ကြသည်။

ကိုအောင်ကျော်သည် ဖခင်ဖြစ်သူ၏ အလယ်တန်းကျောင်းတွင် သူငယ်တန်းမှစ၍ ခြောက်တန်းအထိ ပညာဆည်းပူးခဲ့သည်။

ထိုနောက် အမျိုးသား ကျောင်းများ ပေါ်ပေါက်လာချိန်တွင် ဇာတိ ရုံးဇင်ရွာနှင့် တမိုင်ခန့်ဝေးသော မဲဇလီကုန်းမြို့ရှိ အမျိုးသား အလယ်တန်းကျောင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာ ပညာသင်ယူသည်။ ထိုကျောင်းမှပင် ကိုအောင်ကျော်သည် အမျိုးသားစိတ်ဗီဇကို ရရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

မဲဇလီကုန်းမြို့ အမျိုးသား အလယ်တန်း ကျောင်းမှ သတ္တမတန်းအောင်မြင်ပြီးနောက် ဟင်္သာတမြို့ရှိ ဒေါက်တာကမ်းမင်း အထက်တန်းကျောင်းတွင် မိဖ ဆွေမျိုးများ၏ ဆန္ဒအရအထက်တန်းပညာများကို ဆက်လက်သင်ယူသည်။

တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးအတွက် အသက်နှင့်လဲသွားသော ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင် ဗိုလ်အောင်ကျော်

ယင်းသို့ အနောက်တိုင်းဆံ့သူများ နေလေ့ရှိသောကျောင်း တွင် ကိုအောင်ကျော်အတွက် မျက်စိ နောက်စရာများနှင့် သာ ထိုး၍နေရာ ထိုစလေ့ အမှုအယူများကို သရော် သည့်အနေနှင့် ကို အောင် ကျော် သည် ခုံဖိ နှပ်စီး၊ ပင်နီ တိုက်ပုံဝတ်၊ ကတုံးဆံထောက်ညှပ် (ယခုအခါအောင်ကျော် ဆံထောက်ဟုပင် တွင်နေသည်။) ဘုကျကျ၊ ဂူကျကျနေခဲ့ လေသည်။ သို့ရာတွင် ကိုအောင်ကျော်ကား ပညာရေး ဖက်၌မူ ထိပ်ကပင် အောင်ပန်းကို အမြဲ ဆွတ် ခူး နိုင် ခဲ့ ရာ ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် ဆယ်တန်းစာမေးပွဲကို ကောင်းစွာအောင် မြင်ခဲ့သည်။

အစဉ်သဖြင့် ဆရာသမား၏ စကားကို နားထောင် လာခဲ့သော ကိုအောင်ကျော်သည် ဟင်္သာတ ကျောင်းမှ ဆရာများ ညွှန်ကြားချက်အရ ၁၉၃၄-၃၅ ခု ပညာသင် နှစ်တွင် ဂျပန်ဆရာကောလိပ်သို့ တက်ရောက်သင်ယူသည်။ မြန်မာဘာသာ၊ စီးပွားရေးပညာတို့ကို ယူ၍ တက္ကသိုလ် ပညာကို ဆက်လက်သင်ယူခဲ့ရာ မြန်မာစာပေတွင် ထူးချွန် သဖြင့် မြန်မာစာကထိက ဦးထွန်းဖေက မြန်မာစာဂုဏ် ထူးယူရန်ပင် တိုက်တွန်းခြင်း ခံရဘူးသည်။

အမျိုးသားစိတ် ပြင်းထန်သော ကိုအောင်ကျော်သည် ကောလိပ်ကျောင်းမှ အနောက်တိုင်းဆံ့ဆံ့ ပဲ့သဘင်များကို မျက်စိ စပါးမွှေး စူးချပြန်လေသည်။ ကပဲ့သဘင် အခမ်း အနားများကို တွေ့ရှိက ခုံဖိနှပ်စီး၍ ဝင်ခြင်း၊ ပဲ့သဘင်

ခန်းမှ တယောက်တည်း ဆန့်ကျင်၍ ထွက်ခဲ့ခြင်းများကို ပြုလေသည်။

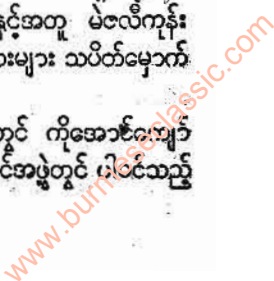
အမျိုးသားစိတ်ဓာတ်ကို ကိုအောင်ကျော်သည် အမူ အယာနှင့်သာမက အဟော အပြောတို့နှင့်လည်း ပြသခဲ့ သည်။ ပါတော်မူနေနှင့် အမျိုးသား အောင်ပုံနေများသို့ ရောက်တိုင်း လိုလိုပင် ကိုအောင်ကျော်သည် မိမိမြို့နယ်သို့ အမျိုးသားရေး လှုံ့ဆော်မှုတရားများ သွားရောက် ဟော ပြောခြင်း၊ စာကြည့်တိုက်များ ဦးစီးဖွင့်လှစ်ပေးခြင်း၊ စကားရည် လှပုံများ၊ ဟောပြောပုံများကို လုပ်ကိုင်ကြရန် စီစဉ်ပေးခြင်းများ ပြုလုပ် လေသည်။ တခါတရံ ကျောင်း ပိတ်ရက်အတွင်း ခရမ်း၊ သုံးခွဖက်သို့ စည်းရုံးရေး ဆင်း နေပါက နေရင်းရပ်ရွာရှိ မိတ်ဆွေများထံ သူ့ကိုယ်တိုင် မလာရောက်နိုင်သဖြင့် မည်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ လုပ် ဆောင် သင့် ကြောင်း လှုံ့ ဆော် သည့် အ နေ ဖြင့် စာရေး တတ်သည်။

ပါတော်မူနေတနေတွင် ကိုအောင်ကျော်သည် ဂျပန်ဆင် ကောလိပ် ကြော်ငြာ ဘောင်တွင် နယ်ချဲ့ တော် လှန် ရေး ဆောင်းပါးအနေဖြင့် “ဤနေ့သို့ရောက်တိုင်း နိုင်ငံခြားသား များကို စိတ်နာသည်၊ ဤနေ့တွင် နိုင်ငံခြားသားများနှင့် အလိုတော်ရိများကို စကားမပြောလို” စသည်ဖြင့် မင်နီ စာလုံးကြီးများဖြင့် ရေးသားကပ်ထားသဖြင့် သူငယ်ချင်း တဦးက စာတမ်းကို ဆုတ်ခွာ၍ ယင်း၏ ဖခင်ထံပေးပို့ တိုင်တန်းခြင်း ခံရဘူးသည်။ ယင်းသို့ မျက်နှာလိုအားရ လုပ်သော အပြုအမူမျိုးကို ကိုအောင်ကျော်သည် အလွန် စက်ဆုပ်သူ ဖြစ်သည်။

၁၉၃၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ကုလား ဗမာ အဓိကရုဏ်း ဖြစ်ပွားစဉ်အခါက ကိုအောင်ကျော်၏ ဇာတိ မြို့ကလေး တွင်လည်း ဖြစ်ပွား၍ အဖမ်းခံရသူ အများ အပြား ရှိခဲ့ လေသည်။ ထိုစဉ်တွင် ကိုအောင်ကျော်သည် ဟင်္သာတ သို့ရောက်လာကာ ဟင်္သာတဦးမြ၊ ပါလီမန်အမတ် ဦးအိန် တို့နှင့် တိုင်ပင်၍ ဟင်္သာတထောင်သို့ ဝင်ရောက်ကြည့်ရှု လျက် အဖမ်းအဆီးခံရသူများကို အားပေးစကား ပြောဆို ခဲ့လေသည်။

ထိုနောက် အခြေအနေ အရပ်ရပ်ကို ဆွေးနွေးရန် ဇာတိချက်မြူရာ ရုံးဇင်ရွာသို့ ဝင်ပြီးမှ ရန်ကုန်သို့ ပြန်သည်။ ၁၃၀၀ ပြည့် အရေးတော်ပုံ မတိုင်မီ ကိုအောင် ကျော်သည် ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် သမဂ္ဂ ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌ ကိုလှရွှေ၊ ကိုသိန်းအောင်တို့နှင့်အတူ မဲလေီကုန်း မြို့သို့ ရောက်ရှိလာကာ ကျောင်းသားများ သပိတ်မှောက် ရေးကို လှုံ့ဆော်ပေးခဲ့သည်။

၁၃၀၀ ပြည့် အရေး တော် ပုံ တွင် ကိုအောင်ကျော် သည် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ အမှုဆောင်အဖွဲ့တွင် ပါဝင်သည်

အလျောက် အရေးတော်ပုံအတွက် အစီအစဉ်များဖြင့် မအားမလပ် ဖြစ်နေလေသည်။ ရေနံမြေ သပိတ်သမားများအား ဆူပူအောင် လှုံ့ဆော် တရားဟောမှုဖြင့် တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂဂုဏ်ထူး ကိုဗဟိန်းနှင့် အတွင်းရေးမှူး ကိုဗဆေတို့အား အစိုးရက ဖမ်းဆီးလိုက်သောအခါ ၁၉၃၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၃ ရက်၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၀၀ ပြည့်နှစ် နတ်တော်လဆုတ် ၇ ရက်နေ့ညတွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သမဂ္ဂအသင်းတိုက်၌ ကိုအောင်ကျော် အပါအဝင် သမဂ္ဂအမှုဆောင်အဖွဲ့က ရန်ကုန်နှင့် မကွေး၌ အစိုးရက ထုတ်ထားသော ပုဒ်မ ၁၄၄ ရုပ်သိမ်းရန်နှင့် ဖမ်းဆီးထားသော ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များကို အမြန်လွှတ်ရန် အစိုးရထံ တောင်းဖို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချကြသည်။ သို့ရာတွင် တောင်းဆိုချက်များ မရရှိသည့်အတွက် ဒီဇင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ရှိကျောင်းပေါင်းစုံမှ ကျောင်းသားများသည် မြို့မကျောင်းဝင်းအတွင်း စုရုံးပြီးနောက် ပုဒ်မ ၁၄၄ ကန့်ကွက်သည့်အနေနှင့် စိတ်နူးလမ်းလျှောက် ဆန္ဒပြကြရာ ကိုအောင်ကျော်က ကြွေးကြော် သံများကို ရွှေမှ တိုင်၍ လိုက်ရသည်။

ထိုသို့ ဆန္ဒပြ၍ မရသောအခါ အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးကြီးကိုင်ရာ ဖြစ်သော အတွင်းဝန်ရုံးကြီးကို ဝိုင်း၍ အာဏာဖိဆန်သည့်သဘောနှင့် ဆန္ဒပြရန် ဆုံးဖြတ်ကြလေသည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း ဒီဇင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့၊ နတ်တော်လဆုတ် ၁၄ ရက်နေ့နံနက်တွင် ကျောင်းပေါင်းစုံမှ ကျောင်းသားတစ်သောင်းကျော်နှင့် အတွင်းဝန်ရုံးကို ဝိုင်းဝန်းဆန္ဒပြရာ ကိုအောင်ကျော်က သူရိယ သတင်းစာတိုက်ဖက် အဝင်အဝတွင် တာဝန်ယူ၍ ကျောင်းသူကျောင်းသားများကို အုပ်ချုပ်ရသည်။ ယင်းသို့ ဝိုင်းဝန်းထားရာ နာရီပြန် ၁ ချက်ခန့်ရောက်သောအခါ အတွင်းဝန် ရုံးကြီးသည် ဘာမျှလုပ်မရအောင် ဖြစ်နေသဖြင့် ရုံးကြီးကို ပိတ်လိုက်ရလေသည်။

ထိုအခါ ကျောင်းသားများ တပ်ခေါက်၍ ပြန်မည် အပြုတွင် လက်နက် ဟူ၍ အပ်တချောင်းမျှ မပါသော ကျောင်းသား များအား နယ်ချဲ့ လက်ပါးစေ ပုလိပ်များက နံပါတ်တုတ်ဖြင့် အတင်းဝင်ရောက် ရိုက်နှက်ရာ ကိုအောင်ကျော် အပါအဝင် ကျောင်းသူ ကျောင်းသား ၂၀၀ ကျော် ဒဏ်ရာရရှိခဲ့လေသည်။ ကိုအောင်ကျော်၏ ဒဏ်ရာသည် ပြင်းထန်လှရကား ဒီဇင်ဘာလ ၂၂ ရက် ပြာသိုလဆန်း ၂ ရက်နေ့ မွန်းလွဲ ၂ နာရီအချိန်တွင် ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီးဝယ် အသက် ၂၃ နှစ်အရွယ်၌ သူမြတ်နိုးသောတိုင်းပြည်ကို စွန့်ခွာ သွားရရှာလေသည်။

ကွယ်လွန်ကြောင်း သိသည်နှင့် မိဖဆွေမျိုးများ ဝမ်းနည်းကြေကွဲစွာ ရောက်ရှိလာကာ အလောင်းကို ဇာတိ

ချက်မြေသို့ ယူခွင့်ပြုရန် တောင်းသော်လည်း ကျောင်းသားများ၏ ဆန္ဒအရ ရန်ကုန်မြို့တွင်ပင် ခုနစ်ရက်ထားပြီးလျှင် ပြာသိုလဆန်း ၈ ရက်နေ့တွင် ဂူသွင်း သဂြိုဟ်ရာ မကြုံစဖူး အထူးစည်ကားသိုက်မြိုက်လှလေသည်။ ကိုအောင်ကျော်၏ဂူကို ကြံတောသုဿာန်ရှိ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်ကြီး ဦးထွန်းရှိန်ဂူနှင့် ယှဉ်၍ သီးသန့်ပြုလုပ်ထားလေသည်။ မြန်မာတနိုင်ငံလုံးလည်း ဝမ်းနည်းကြေကွဲသော အထိမ်းအမှတ်ဖြင့် တချိန်တည်းလိုပင် ဆွမ်းသွတ်အမျှဝေခြင်း ပြုကြသည်။ အာဇာနည် ကိုအောင်ကျော်အကြောင်း ဖွဲ့နွဲ့စပ်ဆိုသော သီချင်းများလည်း အတော်များများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။

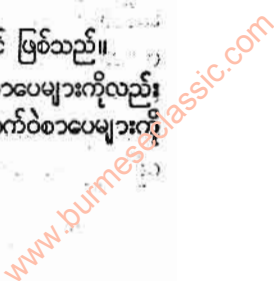
ကိုအောင်ကျော်၏ အသုဘသည် မြန်မာတနိုင်ငံလုံးအား တပ်လှန့်နှိုးသက်သို့ နိုးကြားမှုကို ဖြစ်စေသည်။ “အသက်သေချင် သေပါစေ၊ နောက်လူများ အတူယူဖွယ် အလုပ်တခုကို လုပ်ပြချင်သည်” ဟူသော စကားကို ၁၉၃၅ ခုနှစ်ခန့်က ကမ္ဘာမြို့နေ သူ၏ မိတ်ဆွေ ကျောင်းဆရာကြီး တဦးအား ပြောခဲ့ဘူးသော ကိုအောင်ကျော်ကား သူ၏ ဆန္ဒ ပြည့်ဝခဲ့ရသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ကိုအောင်ကျော်သည် စိတ်နေသဘောထား ပြည့်ဝသူ ဖြစ်ရုံမက အ ပျော် အပါး ကင်းစင်သူလည်း ဖြစ်သည်။ ကွမ်းဆွေးပင် မစားမသောက်တတ်ချေ။

ကိုအောင်ကျော်သည် အမျိုးသားစိတ်ဓာတ် ပြင်းထန် ရုံသာမက စာပေဖက်၌လည်း ဝါသနာထုံသူ ဖြစ်သည်။ ကောလိပ်ကျောင်း ရောက်၍ မကြာမီပင် စာရေးဆရာကြီး မဟာဆွေထံ ကိုယ်တိုင် သွား ရောက် မိတ်ဖွဲ့သည်။ ကိုယ်တိုင်လည်း ဂန္ထလောက မဂ္ဂဇင်းတွင် စာတို ပေစ များကို အောင်ကျော်ဟူသောအမည်နှင့်ပင် ရေးလေ့ရှိသည်။ နယ်ရှိ ပညာရင်နှို သောက်စို့ခဲ့ဘူးသည့် ကျောင်းများမှ ကျောင်းသားမဂ္ဂဇင်းများသို့လည်း ဆောင်းပါးများ၊ စာညွှန်ကဗျာများ၊ နိုင်ငံရေး နှိုးဆော်စာများ ရေးသား ပေးပို့လေ့ရှိသည်။ ယင်းတို့အနက် ကိုအောင်ကျော် နေခဲ့ဘူးသော ကျေးရွာရှိ ကျောင်းသားလက်ရေး မဂ္ဂဇင်းသို့ ရေးသား ပေးပို့လိုက်သော ကဗျာကလေး တခုကား -

စည်းသံကချင်၊
ဘင်သံကဒိန်း။ ။
မောင်းသံမှာ ဒီဟီနွာတယ်၊
ပြောသံကမြိန်း။ ။

ဟူသော တူရိယာ သံစုံကဗျာကလေးပင် ဖြစ်သည်။ ကိုအောင်ကျော်သည် နိုင်ငံရေး စာပေများကိုလည်း လေ့လာသူ ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် လက်ဝဲစာပေများကို လေ့လာခဲ့လေသည်။

တန်ခိုးတော်အစွမ်းဖြင့် အောင်မြင်တော်မူခြင်း

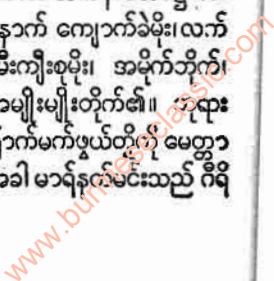
ဘုရားအလောင်းတော်သည် လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်းကာလပတ်လုံး ဘုရားဖြစ်ရန် ပါရမီ ၁၀ ပါးကို ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးတော်မူခဲ့သည်။ အလောင်းတော်သည် ဗောဓိပင်ရင်း အပ္ပရာဇိတပလ္လင်ထက်၌ မာရ်နတ်စစ်ကို အောင်တော်မူခြင်းမှ အစပြု၍ ပြင်ပမှ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ရှစ်ဦး၏ရန်ကို တန်ခိုးတော်၊ ဥာဏ်တော်၊ ပါရမီတော်အစွမ်းဖြင့် အောင်မြင်တော်မူခဲ့သည်။ ယင်းကို အပြင်အောင်ခြင်းရှစ်ပါး ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။

အောင်ခြင်းရှစ်ပါး။ ။ရန်သူကို အောင်နိုင်မှု၌ ပိဋကတ်တော်တွင် ထင်ရှားသော ဘုရားရှင်၏ အောင်ခြင်းသည် ရှစ်ပါးရှိသည်။ (၁) မာရ်နတ်မင်းကို အောင်ခြင်း၊ (၂) အာဠာဝက သီလူးကို အောင်ခြင်း၊ (၃) နာဠာဂီရိ ဆင်မင်းကို အောင်ခြင်း၊ (၄) အင်္ဂုလ်မာလ ခိုးသူကြီးကို အောင်ခြင်း၊ (၅) စိဉ္စမာဏ မိန်းမယုတ်ကို အောင်ခြင်း၊ (၆) သစ္စကပရိပိုင်ကို အောင်ခြင်း၊ (၇) နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းကို အောင်ခြင်း၊ (၈) ဗကဗြဟ္မာမင်းကို အောင်ခြင်း ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ အပြင်အောင်ခြင်း ရှစ်ပါးဟုလည်း ခေါ်သည်။ အပြင်အောင်ခြင်း ဟူသည်မှာ မံသစက္ခုဖြင့် မြင်စွမ်းနိုင်သော ပြင်ပမှ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့ကို တန်ခိုးတော်အစွမ်း၊ ဥာဏ်တော်အစွမ်း၊ ပါရမီတော်အစွမ်းဖြင့် အောင်တော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

ပဌမအောင်ခြင်း

မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ဗောဓိပင်ရင်း၌ သောတ္တိယ မည်သော မြက်ထမ်းယောကျ်ားလှူအပ်သော မြက်ရွှစ်ဆုပ်ကို ကြံဖြန့်လိုက်လျှင်၊ တဆဲလေးတောင် အပြန့်ကျယ်သော အပ္ပရာဇိတပလ္လင်ဖြစ်၍ ထိုပလ္လင်ထက်၌ ထက်ဝယ်ဘွဲ့နေတော်မူသည်။ ထိုပလ္လင်ထက်၌ပင် အာနာပါနဇျာန်ကို ဝင်စား၍ ဘုရားမဖြစ်သမျှ ဤနေရာမှ မထပြီဟု အဓိဋ္ဌာန်၍ နေတော်မူရာ၊ ဗြဟ္မာသိကြားနတ်အများလည်း ထံပါးတော်သို့ လာရောက်ကာ ပူဇော်လျက် နေကြလေသည်။ ထိုသို့ နေတော်မူရာတွင် ကေနမုချ ဗဒ္ဒဖြစ်တော့မည်ကို သိသော မာရ်နတ်မင်းသည် နှလုံးသားကို အပ်သွားဖြင့် ဆွသကဲ့သို့ သောကလှိုက်ဖို့ ဗျာပါပိုလျက် “ငါ၏အလိုဆန္ဒကို လွန်မြောက်အောင် လှူလှပြသော သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားအား ငါ့အလိုကို လွန်ခြင်းငှာ မပေးအံ့” ဟု ကြံပြီးလျှင် လက်ဝဲ ၁၂ ယူဇနာ၊ လက်ျာ ၁၂ ယူဇနာ နောက်မျက်နှာက စကြဝဠာ တန်တိုင်းအထိ အထက်ကို ကိုးယူဇနာရှိသောမာရ်စစ်သည်တို့ဝန်းရံလျက် ယူဇနာ ၁၅၀ ရှိသော ဂိရိမေခလာ ဆင်ထက်၌ စီး၍ အသီးအသီး လက်နက်ကိုင်သော လက်ရုံးတထောင်ကို ဖန်ဆင်းလျက် မိမိနေရာ ဝသဝတ္တိနတ်ပြည်မှ ဘုရားလောင်းရှိရာ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့ ရှေးဗျူ ထွက်ခဲ့သည်။ စစ်သည်အပေါင်းတို့၏ ပုံတင်သံသည် ယူဇနာတထောင်မှစ၍ မြေပြိုသောအသံကဲ့သို့ ကြားရ၏။ ထိုမာရ်စစ် ရောက်

အံ့သည်ကိုလည်း မရောက်မီ ရှေးဦးစွာက မကောင်းသော နိမိတ်တို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ထိုအသံများကိုကြား၍ ၎င်း၊ ထိုတိတ်နိမိတ်တို့ကို မြင်၍ ၎င်း ဘုရားလောင်းထံပါး၌ ပူဇော်၍ နေကြကုန်သော နတ်သိကြားဗြဟ္မာတို့ အဝေးသို့ ထွက်ပြေးရ၍ ဘုရားလောင်း ရှင်သိဒ္ဓတ်သည် မသေပါစေသတည်း ဟု မေတ္တာပို့ကြကုန်သည်။ ဘုရားလောင်းမူကား ဆိတ်ငြိမ်သော ဗြဟ္မာမင်း၏ ဗိမာန်၌ ဗြဟ္မာကြီးကဲ့သို့ ဆပ်သိမ်းသော မာရ်စစ်သည်တို့ အလယ်၌ တင်တယ်စွာ တယောက်အထီးတည်းသာလျှင် နေ၏။ မာရ်နတ်မင်းနှင့် စစ်သည်အပေါင်းမူကား ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အနီးသို့ ရောက်လတ်သော် ရဲရဲပြောင်ပြောင် တောက်သော သံတော့ခဲကို ယင်အပေါင်းတို့ မချဉ်းကပ် သကဲ့သို့ တဥဿဘ ပမာဏရှိသော ဗောဓိပင်အဝန်းသို့ မဝင်ဝံ့ကုန်သည် ဖြစ်၍ အဝေးမှရပ်၏။ ဘုရားလောင်းအပါးသို့ကပ်၍ စစ်ပြုခြင်းငှာ မဝံ့သော မာရ်နတ်မင်းနှင့် စစ်သည်တို့သည် စကားဖြင့်သာ ခြိမ်းခြောက်၍ ဘုရားလောင်းအား ပြေးစေအံ့ဟု ကြံ၍ “သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားကို ဖမ်းကုန်လော့၊ နှောင်ဖွဲ့ကုန်လော့၊ လက်ကိုဖြတ်ကုန်လော့၊ ခြေကိုဖြတ်ကုန်လော့” စသည်ဖြင့် ဟစ်အော်ကြ လေသည်။ ဘုရားလောင်းမူကား လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း ဖြည့်ဆည်းပူးအပ် သောပါရမီ ၁၀ ပါးကိုသာ ဆင်ခြင်၍မကြောက်မရွံ့ ထိုင်နေတော်မူရာ၊ မာရ်နတ်မင်းက ဤသို့ကြံပြန်၏။ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားကို လေဖြင့်သာလျှင် ပြေးစေအံ့ဟု ဝေရမ္မလေတို့ကို ထစေ၏။ ဝေရမ္မလေတို့သည် ယူဇနာခွဲ၊ တယူဇနာ၊ နှစ်ယူဇနာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော တောင်ထုတ်တို့ကို ထက်ခြမ်းကွဲစေ၍ ရွာကြီးရွာငယ်တို့ကို မုန်မုန်ညက်ညက်ကြစေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော်လည်း ဘုရားလောင်းထံသို့ ရောက်သည်ရှိသော် သင်္ကန်းတော်စွန်းကိုချ လှုပ်ခတ်ခြင်းငှာ မာဘ်နိုင်ကုန်။ ထိုအခါ မာရ်နတ်မင်းသည် ဘုရားလောင်းအား မိုးရေဖြင့် နှစ်၍ သေစေအံ့ဟု ကြံကာ မိုးကြီး ရွာစေသည်။ သို့ရာတွင် မိုးရေသည် ဘုရားလောင်း၏ သင်္ကန်းတော်၌ ဆီးနှင်းပေါက်မျှ မထုတ်လေကုန်။ ထိုနှောက် ကျောက်ခဲမိုး၊ လက်နက်မိုး၊ သဲမိုး၊ ညှန်ပျောင်းမိုး၊ မီးကျိုးစုမိုး၊ အမှိုက်ဘိုက်၊ စက်လက်နက် စသည်တို့ဖြင့် အမျိုးမျိုးတိုက်၏။ ဘုရားလောင်းမူကား အလုံးစုံသော ကြောက်မက်ဖွယ်တို့ကို မေတ္တာတော်အဟုန်ဖြင့် ငြိမ်းစေ၏။ ထိုအခါ မာရ်နတ်မင်းသည် ဂီရိ

မာရ်နတ်မင်းစစ်ရှုံး၍ စီးတော်ဆင်ဂီရိမေခလာ ဦးခေါင်းငုံ ပုဆစ်တုပ်နေဟန်ကို ပန်းချီဆရာဦးဘခိုင်က ဤသို့ သရုပ်ဖော်ထားသည်။

မေခလာ ဆင်ဖြင့် တိုက်စွဲတန်းချရန် ဘုရားလောင်းအပါး သို့ ကပ်လာ၏။ သို့ရာတွင် ဘုရားလောင်း၏ မေတ္တာပါရမီ တော်၏ အာနုဘော်ကြောင့် ဂီရိမေခလာဆင်သည် အနီး သို့ရောက်သောအခါ မြေတွင် ပုဆစ်တုပ်ဝပ် ဦးချလျက် ဦးခေါင်းကို မြေ၌စိုက်၍နေ၏။ မာရ်နတ်မင်းသည် ဆင်၏ ဦးခေါင်းမှ လျှောကျသဖြင့် မြေ၌ တည်လေ၏။ ဆင်မှ လျှောကျ၍ အရှက်ရသော မာရ်နတ်မင်းသည် ဦးစွာ၌ ပြေး ရန်ကြံပြီးမှ သက်သေဖြင့် အောင်စေဦးအံ့ ဟုကြံကာ “သိဒ္ဓတ္ထ...ဤပလ္လင်မှ သင်သည် ထ၍သွားလော့။ ဤပလ္လင် သင်နှင့်မဆိုင်၊ သင်မပိုင်။ ဤနန်းပလ္လင်သည် စွမ်းအင်နှင့် ပြည့်စုံ၍ တန်ခိုးရက်ရှိသော ငါတဦးတည်းသာပိုင်ချေသည်” ဟုဆို၏။ ဘုရားလောင်းမူကား မာရ်နတ်ပြုအပ်သော အလုံး စုံကို သည်းခံတော်မူလျက် ချစ်တတ်သော အဖသည် ချစ် သောစိတ်ဖြင့်သားကို ကြည့်သကဲ့သို့ ရှင်သော မျက်စိဖြင့် မာရ်နတ်ကိုကြည့်တော်မူ၍ “သင်သည် ပါရမီဆယ်ပါး အ ပြားသုံးဆယ်၊ စွန့်ခြင်းကြီးငါးပါး၊ စရိယသုံးပါးတို့ကို တခါ တရံမျှ ဖြည့်ကျင့်ခဲ့သည် မဟုတ်ပဲ ငါသာလျှင် စေတနာ ကောင်းကောင်း သဒ္ဓါမောင်းသန်သန်ဖြင့် အတန်တန် ဖြည့် ကျင့်ခဲ့သူဖြစ်သဖြင့် ဤဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်ကို ငါသာဆိုင် ၍ ငါတဦးတည်းလည်းပိုင်သည်။ သင်ပိုင်ကြောင်းကို မည်သို့ သက်သေပြနိုင်သနည်း” ဟု ချိုသာစွာ မိန့်တော်မူလိုက်လေ သည်။ မာရ်နတ်မင်းသည် နောက်ပါစစ်သည်တော် တပ်သား များအားအသိသက်သေပြု၍ဘုရားလောင်းအားလည်း သက်

သေပြစေလေသည်။ ဘုရားလောင်းတော်ကမူ “ငါ၏ဖက်တွင် လူနတ်သက်သေ တဦးတယောက်မျှ မရှိ၊ သို့သော် ဤမြေကြီး သည် ငါ၏အလှူကို သိသူသက်သေ ဖြစ်တော့သည်” ဟု မြေကြီးကို ရှေးရှု လက်ညှိုးညွှန်တော်မူလေသည်။ ထိုအခါ ယူဇနာ နှစ်သိန်းလေးသောင်း အထု ရှိသော ပံသုသီလာ မြေနှစ်လွှာသည် အိုးထိန်း စက်ကဲ့သို့ ဝန်းဝန်းလည်လျက် သည်းစွာသော အသံကိုပြု၏။ မြေကြီး၏အသံဖြင့် ကောင်း ကင်သည်လည်း မိုးကြိုးထစ်သကဲ့သို့ ပြင်းစွာ မြည်လေသည်။ အလုံးစုံသော စကြဝဠာတိုက်သည် ပြင်းစွာမြည်လေသည်။ အလုံးစုံသော ကောင်းကင်၌ မိုးမရွာပဲ တိမ်တောင်မတက် ပဲ နတ်စက်တို့သည် ဖစ်ကုန်၏။ မိုးကြိုးစက်တို့လည်း ကျ ကုန်၏။ မြေကြီးနှင့် ကောင်းကင်နှစ်ပါးတို့၏ အကြား၌ မာရ်နတ်သည် ကိုးကယ်ရာမရှိ၊ ကြီးစွာ ထိတ်လန့်ခြင်းဖြစ် ၍၊ ဂီရိမေခလာဆင်၌ စိုက်ထောင်သော အောင်တံခွန်ကို လှဲ၍ လက်နက်တထောင်ကို စွန့်ကာ ဂီရိမေခလာဆင်ကို မျှ မကြည့်၊ မျက်နှာလှည့်မိရာအရပ်ကို ဦးစိုက်၍ နောက်က လိုက်အံ့သကဲ့သို့ ထင်လျက် ဝသဝတ္ထိဘုတိုင်အောင် ပြေး လေ၏။ စစ်သည် အပေါင်းတို့လည်း ဆင်လာသော တန် ဆာတို့ကိုမျှ မယူနိုင် စွန့်ပစ်၍ မျက်နှာပြုမိရာ အရပ်သို့သာ ရှေးရှု၍ ပြေးကြလေကုန်သည်။ ဤသို့ ဘုရားအလောင်း တော်သည် မာရ်နတ်စစ်ကို အောင်ခြင်းသည်လျှင် အစပြု၍ အလုံးစုံသော လောကကို အောင်ခြင်းသို့ ရောက်တော်မူ သည်။ ဤကား ဘုရားရှင်၏ ပဌမ အောင်ခြင်းပေလည်း။

www.burmeseclassic.com

အောင်ခြင်းရှစ်ပါး

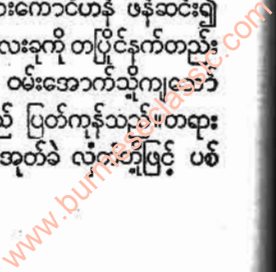
ဒုတိယအောင်ခြင်း

ဘုရားလောင်းတော်သည် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃ ခု ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် ဘုရားအဖြစ်သို့ရောက်တော်မူ၍ အစဉ်လိုက် ဝါကပ်တော်မူခဲ့ရာ၊ ငါးဝါမြောက်တွင် ဝေသာလီပြည်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသည်။ ဝေသာလီပြည်တွင် ဝါဒတထောင်ကို၎င်း၊ လောကီဗာဟိရက ဖြစ်သော ဝတ္ထုပုံပြင် ဗေဒင်ဓမ္မသတ်ကို၎င်း တတ်သဖြင့် ပညာရှိ ဟုထင်ရှားသော သစ္စက မည်သည့် ပရိပိုင်သည် ရှိ၏။ လိစ္ဆဝီမင်းသားတို့အား အတတ်သင်ပေးနေသော ဆရာကြီးဖြစ်သည်။ ဆန်အိတ်တွင် ဆန်ပြည့်ကြပ်လွန်းပါက ပေါက်ကျသကဲ့သို့ သူတွင်လည်း ပညာအပြည့်လွန်သဖြင့် ဝမ်းပေါက်မည်ကို စိုးသောကြောင့် ဝမ်းကို သံပြားဖြင့် ရစ်ပတ်၍သာ နေလေ သွားလေရှိသည်။ ဝေသာလီပြည်သို့ ရှင်ဂေါတမ ရောက်လာလျှင် ဝါဒဖြင့်တင်ဆိုနိုင်ရန် ရှင်ဂေါတမဝါဒကို သိရအောင် ပြဦးအံ့ဟုကြံ၍ ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ဆရာ ရှင်အာထဇိထံစုံစမ်းသည်။ (အာထဇိထေရ်—လည်းရှ။) ရှင်အာထဇိက “ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်ကြိုက်သော သတ္တဝါတို့၏ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ် တရားတို့သည် အနိစ္စသဘော၊ ဒုက္ခသဘော၊ အနတ္တသဘောသာတည်း ဟု ဘုရားရှင် ဟောကြား ဆုံးမ၏” ဟုပြော၏။ ထိုအခါ သစ္စကလည်း ဘုရားသခင်၏ ဝါဒနှင့် ပြိုင်၍ စကားစစ်ထိုးရန် တပည့်များ ဖြစ်ကြသော လိစ္ဆဝီမင်းသားတို့အားခေါ်၍ ဘုရားသခင်အထံတော်သို့ သွား၏။ ရုပ်ခန္ဓာသည် အနတ္တ (စိမ့်နိုင်သော အတ္တ မရှိ) ဟူသော ဘုရားသခင်၏ ဝါဒကို သစ္စကက အတ္တ ဟုငြင်း၏။ ဘုရားသခင်က “ထိုသို့ဖြစ်လျှင် သင်၏ရုပ်တရားကို မတင်တယ် သောအားဖြင့် မလို၊ ကြည်ညိုနှစ်သက်စဖွယ် တင့်တယ် လှပသည်ဖြစ်လိမ့် ဟူ၍၎င်း၊ ဝါဒ နှစ်အရွယ်သာ တည်ပါလိမ့် ဟူ၍၎င်း အလိုရှိမူ ထိုအလိုအတိုင်း သင်၏ရုပ်ကိုလိုက်စေခြင်းငှာ အစိုးရပါ၏လော” ဟု မေး၏။ ထိုအမေးကို ကြားသော အခါ သစ္စကလည်း အကယ်၍ ငါ၏ရုပ်သည် ငါ၏အလိုသို့ လိုက်၏ ဟု ဖြေချေသော်၊ လိစ္ဆဝီမင်းသားအပေါင်း တ၍ “ဆရာရုပ်သည် ငါတို့ကိုသို့ တင့်တယ်လှပစေပါတော့လော” ဟုဆိုရာ၏။ အလိုသို့မလိုက်ပေဟု ဆိုချေလျှင်လည်း အရှင်ဂေါတမ၏ အနတ္တ ဟူသောစကားသည် ဆိုပိုင်၍ ငါ့ကိုနိုင်ဘိလေမည် ဟု စဉ်းစားလျက် မည်သည့်စကားကိုမျှ မဆိုပဲ ဆိတ်ဆိတ်သာ နေလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားက နှစ်ကြိမ်မေးလည်း သစ္စက မလှုပ်ချေ။ ထိုအခါ သိကြားမင်းက ဘီလူးအသွင်ဖန်ဆင်းလျက် “ဟယ် သစ္စက... အဘယ်ကြောင့် မေးတော်မူသည်ကို မလျှောက်ဆိုသနည်း” ဟု ခြိမ်းခြောက်၏။ ထိုအခါ သစ္စကလည်း ဆိတ်ဆိတ်မနေရုံသဖြင့် “အရှင်ဘုရား အကျွန်ုပ်ကား မှားခြင်းကြီးမှားပေပြီ၊ အရှင်၏ဝါဒကို အသက်ရှည်သမျှ ယုံမှတ်ကိုးကွယ်ပါတော့မည်” ဟု လျှောက်

ထား၏။ ယင်းသို့လျှင် အယူဝါဒ ပြိုင်လာသော သစ္စက ပရိပိုင်အား ချွတ်တော်မူနိုင်ခြင်းကား ဘုရားရှင်၏ ဒုတိယအောင်ခြင်းပေတည်း။

တတိယအောင်ခြင်း

မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ခုနစ်ဝါမြောက် ဝါဆိုတော်မူပြီး၍ သင်္ကဏ္ဍနဂါရီပြည်သို့ သက်တော်မူပြီးနောက် သာဝတ္ထိပြည်သို့ ကြွတော်မူကာ၊ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးတော် မူသည်။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားအား အတိုင်းမသိ လာဘ်သပွကာ ပေါများသည်ဖြစ်၍၊ နေမင်းထွက်သောအခါ ပိုးစုန်းကြူးကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်လျက် လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရ နည်းလာ ကုန်သော တိတ္တိတို့သည် ဝန်တိုစိတ်ဖြစ်ကြသဖြင့် ဘုရားသခင်၏ ကျေးဇူးမဲ့ကို ပြုရန် အားထုတ်ကြသည်။ သာဝတ္ထိပြည်ရှိ အလွန်ချောမွေ့လှပသော စိဉ္ဇမာဏ မည်သည့် ပရိပိုင်မကို ဘုရားသခင်၏ ကျေးဇူးမဲ့ကို ဖြစ်စေ၍ လာဘ်ပူဇော် သက္ကာရကို ဖျက်ဆီးရန် တာဝန်ပေးလေသည်။ စိဉ္ဇမာဏလည်း ကြက်သွေးရောင် ခြုံထည်ကို ခြုံကာ နေဝင်ခါနီးတွင် ဇေတဝန်ကျောင်းသို့သွားဟန်ဆောင်၍ တိတ္တိတို့ကျောင်းတွင်အိပ်ပြီးလျှင် နံနက်စောစော မြို့သို့ဝင်ကာ ဇေတဝန်ကျောင်းမှပြန်လာဟန်ဆောင်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ကျောင်းတော်မှ ညနေတရားနာ၍ ပြန်လာသူ၊ နံနက်စောစော ဘုရားပူးသွားသူတို့အား အထင်မှားစေပြီးလျှင် ကိုးလခန့်ကြာသောအခါ သစ်သားဖုကို ဝမ်းပိုက်၌ ကပ်၍အဝတ်ဖြင့် ပတ်ကာ ကိုယ်ဝန်ရှိဟန်ဆောင်လျက် ပရိသတ်အလယ်တွင် တရားဟောတော်မူနေသော ဘုရားသခင်အား “ရဟန်းကြီး... လူ့အပေါင်းအား တရားဟောတော်မူသည်မှာ အသိကောင်းလှပေသည်။ ငါတမူကား သင့်ကိုစွဲ၍ရသောပဋိသန္ဓေသည် ရင့်ပြီဖြစ်သည်။ ငါ့အား သားဖွားအိမ်လည်း ဆောက်မပေး၊ မွေ့လျော်ပျော်ပါး မည်ကိုသာ တတ်၍ ကိုယ်ဝန်၏ အစောင့်အရှောက်ကိုကား မသိတကား” ဟု မစင်စုကို ကိုင်၍ လဝန်းကို ဖျက်ဆီးအံ့သောငှာ လုံ့လပြုသကဲ့သို့ စွပ်စွဲဆဲရေး၏။ ဘုရားသခင်လည်း “စိဉ္ဇမာဏ... သင်ဆိုတိုင်းသော စကားအမှုကို ပြုအပ်သောအဖြစ်၊ မပြုအပ်သောအဖြစ်ကို သင်နှင့်ငါသာလျှင် သိ၏” ဟု မိန့်တော်မူသော် “ဪ ရဟန်းကြီး... သင်ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင် ဤကိုယ်ဝန် ပဋိသန္ဓေသည် ဖြစ်ပါတော့သည်” ဟု စိဉ္ဇမာဏ ဆိုသည်ခဏ၌ သိကြားမင်း စေလွှတ်အပ်သော နတ်သားလေးယောက်သည် ကြွက်ငယ်လေးကောင်ဟန် ဖန်ဆင်း၍ သစ်ပျဉ်ဝမ်းကိုဖွဲ့သော ကြိုးငယ်လေးခုကို တပြိုင်နက်တည်း ကိုက်ဖြတ်ကုန်၏။ သစ်ပျဉ်ပြား ဝမ်းအောက်သို့ကျသော် စိဉ္ဇမာဏ၏ ခြေဖဝါးနှစ်ဖက်တို့သည် ပြတ်ကုန်သည်။ တရားနာပရိသတ်လည်း စိဉ္ဇမာဏအား အုတ်ခဲ လှိုက်တို့ဖြင့် ပစ်

ခတ်ရိုက်နှက်ကာ ကျောင်းတော်မှ နှင်ထုတ်လိုက်ရာ၊ ဘုရားသခင် မျက်စိဖြင့် မြင်ကောင်းသောခရီးကို စိဉ္စမာဏ လွန်သောအခါ၊ မြေကြီးသည် နှစ်ပြာကဲ့သို့ ဟင်းလင်းဖြစ်ကာ၊ အဝီစိမ့် မီးလျှံများသည် စိဉ္စမာဏအား ရစ်ပတ်လိုက်ရာ စိဉ္စမာဏသည် အဝီစိမ့်ဖြစ်လေသည်။ ဤသည်လည်း ဘုရားသခင်၏ တတိယအောင်ခြင်းပေတည်း။

စတုတ္ထအောင်ခြင်း

မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ပါလိလေယျက တောတွင် အဝမ ဝါဆိုတော်မူပြီးနောက် ဝါကျွတ်လတ်သော် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ ကြံရောက် သီတင်းသုံးတော်မူသည်။ ထိုသို့ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် အနာထပိဏ်သဌေးသည် မြတ်စွာဘုရားသခင်အား တပည့်သားရဟန္တာ ငါးရာနှင့်တကွ နေအိမ်သို့ ဆွမ်းဘုန်းပေးကြတော်မူရန် ပင့်ဖိတ်သည်။ ဆွမ်းစားမကြမီ နံနက်တွင် ဘုရားသခင်သည် ဗဟာကရူဏာ သမာပတ်ဖြင့် တသောင်းသော လောကဓာတ်၌ ချွတ်အပ်သော ဝေနေယျကို ရှုတော်မူမြဲအတိုင်း ရှုတော်မူရာ၊ ဘဝထိုက ကုသိုလ်ပုည သမ္မာရအဆောက်အအုံ ရှိလျက် တိရစ္ဆာန်အဖြစ်သို့ ရောက်နေရသဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်နေရှာသော နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းအား နှိပ်နှံဆုံးမစေရမူ သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော မျိုးသည် ဖွံ့ဖြိုးစွာ ပေါက်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူသည်။ ဆွမ်းစားချိန်နီးသော် တပည့်ရဟန်းငါးရာခြံရံ၍ နဂါးမင်း၏ဗိမာန်ပေါ်သို့ ကျော်သန်းလျက် မြင့်မိုရ်တောင်သို့ တက်တော်မူသည်။ နဂါးမင်းသည် နတ်မင်းအလား ကြီးကျယ်ခမ်းနားလှစွာသော စည်းစိမ်ဖြင့် စံစားနေစဉ် ခေါင်းပေါ်သို့ မြေမှုန့်များ ကျလာသည်ကို သိသဖြင့် ပြင်းထန်စွာ ဒေါသဖြစ်ကာ ကြီးစွာသောကိုယ်ကို ပြု၍ မြင့်မိုရ်တောင်ကို အရင်းမှအဖျားတိုင်အောင် ကိုယ်ဖြင့် ချွတ် တာဝတိံသာပြည်အလုံးကို ပါးပျဉ်းဖြင့် အုပ်ဖုံးထားလိုက်၏။ သံဃာတော်မြတ်တို့သည် ယုဂန္ဓိရံတောင်ထွတ်နှင့် မျှသော မိုးလတ်သို့ ရောက်လတ်သော် တာဝတိံသာကို မမြင်သဖြင့် အခြင်းအရာစုံကို သိကြရလေလျှင် နဂါးမင်းအား ဆုံးမခွင့်ပြုရန် မြတ်စွာဘုရားထံ လျှောက်ထားတောင်းပန်ကြသည်။ သို့ရာတွင် မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် အခြားရဟန်းများ ခွင့်တောင်းသည်ကို ခွင့်မပြုပဲ ရှင်မောဂ္ဂလာန်ကိုသာ ခွင့်ပေးတော်မူသည်။ ရှင်မောဂ္ဂလာန်လည်း စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူပြီးလျှင် နဂါးမင်းထက်ကြီးသော ကိုယ်ကိုပြု၍ နဂါးမင်း၏အထက်၌ ၁၄ ထပ်ပတ်ရစ်ပြီးသော် နဂါးမင်းခေါင်းပေါ်မှ မိမိ၏ပါးပျဉ်းကို အပ်လျက် မလွန်နိုင်အောင် မြင့်မိုရ်တောင်ဖြင့် ညှပ်၍ ကြိတ်၏။ နန္ဒောပနန္ဒလည်း အမျက်ပြင်းစွာထ၍ အခိုးအလျှံလတ်ရာ ရှင်မောဂ္ဂလာန်ကလည်း ထိုအလျှံထက် ကိုယ်လွန်၍ လွတ်ပြန်၏။ နဂါး၏အလျှံသည် ရှင်မောဂ္ဂလာန်ကို

မနှိပ်စက်နိုင်၊ အရှင်မြတ်၏ အလျှံသာလျှင် နဂါးမင်း၏ အရေအသားကို ဖျောက်ခွဲ၍ ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်လေ၏။ ထိုနောက် နဂါးမင်းက “ငါ့အား မြင့်မိုရ်တောင်ဖြင့်ကြိတ်၍ နှိပ်စက်လာသည်ကား အသူနည်း” မေးသဖြင့် နဂါးမင်းယုံကြည်အောင် ရှင်မောဂ္ဂလာန်သည် ဖန်ဆင်းသော နဂါးအသွင်ကို ဖျောက်၍ ရဟန်းအသွင်ကို ပြု၏။ ထိုအခါ နဂါးမင်းသည် အသွားကြိတ်၍ အဆိပ်နှင့်တကွသော နှာခေါင်းလေကို မှုတ်ခြင်း၊ ခံတွင်းဖြင့် ရှင်မောဂ္ဂလာန်အား ဟပ်မျှခြင်းတို့ကို ပြု၏။ ရှင်မောဂ္ဂလာန်လည်း နဂါးမင်း၏ ခံတွင်းမှ ဝင်၍ လက်ဝဲနားတွင်းမှ ထွက်၏။ လက်ျာနားတွင်းမှဝင်လျက် လက်ဝဲနားတွင်းမှထွင်း၊ နှာခေါင်းနှစ်ပေါက်မှထွင်းထွက်၏။ နဂါးမင်း၏ ခံတွင်းကိုဟုလျှင် ခံတွင်းမှဝင်လျက် ဝမ်းတွင်း အူအစဉ်ဖြင့် စကြုန်ကြ၏။ ထိုနောက် နဂါးမင်း၏ အစွယ်နှစ်မြွှာကို ပုတ်ခတ်၍ အပြင်သို့ထွက်၏။ နဂါးမင်းလည်း ပြင်းစွာသော နှာခေါင်းလေကိုမှုတ်၍ တမုဟုတ်ခြင်းကိုက်ပြန်လျှင် ရှင်မောဂ္ဂလာန်လည်း ခံတွင်းသို့ဝင်၍ လျှာပေါ်တွင် စကြုန်ကြပြီးမှ သွားကို ပုတ်ခတ်လျက်ထွက်၏။ နဂါးမင်းသည် ပြင်းစွာသော ဒေါသအစွမ်း ရှိသမျှ ညှဉ်းဆဲပါသော်လည်း အရာမထင် မွေးညင်းတပင်မျှ မလှုပ်သည်ကို မြင်လျှင် ဤရဟန်းနှင့်တန်ခိုးပြိုင်၍ မနိုင်ပေရာ၊ ပြေးမှသာ ဖြစ်မည်ဟု ကြံလျက် နဂါးငယ်ဟန်ဖန်ဆင်း၍ ရေသို့သက်၏။ ရှင်မောဂ္ဂလာန်ကလည်း ဂဠုန်အဟန် ဖန်ဆင်း၍ လိုက်၏။ နဂါးက လူသားအဟန် ဖန်ဆင်း၍ နေလျှင် အရှင်မြတ်က နတ်ဘိလူးကြီးအဟန်ဖြင့် ကိုက်စားဟန်ပြု၏။ ထိုအခါမှ နဂါးမင်းလည်း အလွန်ကြောက်လန့်ရကား လူလင်ဟန်ဖန်ဆင်း၍ “အရှင်ဘုရားအား တပည့်တော် တပြိုင်မိခြင်းသည် မှားခြင်းကြီးများပါပြီ။ ယနေ့မှ အစပြု၍ အရှင်ဘုရားတို့အား လေးမြတ်ရိုက်ရှိုး ကိုးကွယ်ပါတော့မည်”ဟု ဝန်ချလေရာ နဂါးမင်းအား ဘုရားရှိရာ ယုဂန္ဓိရံတောင်ထိပ်သို့ ခေါ်ခဲ့သည်။ မြတ်စွာဘုရားလည်း နဂါးနှင့်လျှောက်ပတ်သော ဓမ္မကထာဖြင့် ကောင်းစွာ ဆုံးမတော်မူ၍ ဥပါသကာ၏အဖြစ်ကို ယူစေသည်။ ဤသို့လျှင် နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းအား အောင်တော်မူခြင်းသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ စတုတ္ထအောင်ခြင်းပေတည်း။

ပဉ္စမအောင်ခြင်း

နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းအား အောင်မြင်စွာ ဆုံးမတော်မူပြီးနောက် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ ဘုရားသခင် သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်တွင် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူရှိသော ဗမာပြဟောနှင့် တကွ အနီးအပါးဖြစ်သော ခုနစ်ကိုပိနစ်ယောက်သော ပြဟောတို့ကိုပျော့ချွတ်ရန် မြင်တော်မူသဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ပြဟောပြည်သို့ ကြွ၍ ဟောချွတ်တော်မူရာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူမရှိ ကင်းစင်ကာ သမ္မာအယူသို့ ပြောင်းလဲခဲ့ကြလေ

အောင်ခြင်းရှစ်ပါး

သည်။ (ဗကဗြဟ္မာ—၅။) ဤသို့လျှင် ဗကဗြဟ္မာအား အောင်မြင်စွာချွတ်တော်မူနိုင်ခဲ့ခြင်းသည် ဘုရားရှင်၏ ပဉ္စမ အောင်ခြင်းပေတည်း။

ဆဋ္ဌ အောင်ခြင်း

နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းနှင့် ဗကဗြဟ္မာမင်းတို့အား အောင် တော်မူပြီးနောက် ဘုရားသခင်သည် ၁၁ ဝါမြောက်ကို ဖုဇ္ဈိယံပြည်၌၎င်း၊ ၁၂ ဝါမြောက်ကို ဝေရုဉ္ဇာပြည်၌၎င်း၊ ၁၃ ဝါမြောက်ကို ဗာရာဏသီပြည် ချယားတော၌၎င်း ဝါကပ်တော် မူပြီးနောက် ၁၄ ဝါမြောက်ကို အနာထပိဏ် စသော ဒါယကာဒါယိကာမတို့ တောင်းပန်ပင့်လျှောက် သဖြင့် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့ ကြွရောက် ဝါကပ်တော်မူသည်။

ယင်းသို့ ဝါကပ်တော်မူစဉ် အင်္ဂုလိမာလ မည်သော ခိုးသူကြီးအား ဆိုးယုတ်စွာသော ဒုစရိုက်အမှုကြီးကို စွန့်ပစ် ၍ ဒေသနာတော်၌ တည်ကာ လျင်မြန်သော အဘိညာဉ် ရသည့် ခိပူာဘိညာရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက်သည်အထိ ဟော ချွတ်တော်မူနိုင်ခဲ့လေသည်။ (အင်္ဂုလိမာလထေရ်—၅။) ဤသို့ အင်္ဂုလိမာလကို အောင်မြင်စွာချွတ်တော်မူနိုင်ခဲ့ခြင်း ကား ဘုရားရှင်၏ ဆဋ္ဌအောင်ခြင်းပေတည်း။

သတ္တမအောင်ခြင်း

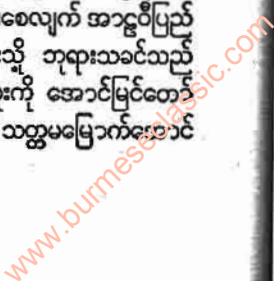
အင်္ဂုလိမာလ ခိုးသူကြီးအား အောင်တော်မူပြီးနောက် ဘုရားသခင်သည် ကပိလဝတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူပြီးလျှင် နိဂြောဓာရုံကျောင်း၌ ၁၅ ဝါမြောက် ဝါကပ်တော်မူသည်။ ဝါကျွတ်လတ်သော် သတ္တဝါအမျှား သုံးဘုံသားတို့ကို တရားရေအေး တိုက်ကျွေး ဟောကြားတော်မူအံ့သောငှာ ဒေသစာရီ ကြံချီတော်မူခဲ့ရာ အာဠဝီပြည်သို့ ရောက်တော် မူသည်။

အာဠဝီပြည်အနီး ခရီးတဂါဝတ်ကျော်ကွာသော အရပ် တွင် ကြီးစွာသော ညောင်ပင်ကြီး၌ အာဠဝကဘီလူးသည် နေ၏။ (အာဠဝကဘီလူး—၅) တနေ့သ၌ တောကစား ထွက်လာသော အာဠဝီပြည်ရှင် ဘုရင်မင်းတရားသည် ထိုအာဠဝကဘီလူး အစားခံရမည့်ဘေးမှ လွတ်မြောက်ရန် အတွက် နေ့စဉ် ထမင်းတအုပ်နှင့် လူတယောက်ပို့လွှတ်မည် ဟု ကတိပြုခဲ့သည့် အတိုင်း ရှေးဦးစွာ နောင်အိမ်မှ သတ်ထိုက်သော အပြစ်ရှိသူ၊ ထိုနောက် ခိုးသူ၊ ထိုနောက် ပုခက်တွင်း၌ ဟက်လက်အိပ်တတ်ကာ ဖြစ်သော သူငယ် တို့ကို ဘီလူးအစာအဖြစ် ပို့စေ၏။ ဤနည်းအားဖြင့် ၁၂ နှစ်တိုင် ရှိ၍ လူပေါင်း ၄,၂၂၀ ကုန်လေသော် အာဠဝီ ပြည်တွင်း၌ တယောက်သော သူငယ်ကိုမျှ ရှာမရလေရ ကား အမတ်တို့သည် မင်းကြီးထံသွား၍ ယမန်နေ့က ဖွား မြင်သော သားတော် အာဠဝကကုမာရမုတပါး သူငယ်မရှိ တော့ကြောင်း လျှောက်လေသည်။ မင်းကြီးလည်း မိမိ၌

ကျရောက်မည့် ဘီလူးအန္တရာယ်ကို စိုးရွံ့ရလှကား သားတော် ကိုပင် ဘီလူးစာကျွေးရန် ခွင့်ပြုတော် မူလေသည်။ အာဠဝက မင်းသားကို ဘီလူးစားပို့ရမည့် နေ့မတိုင်မီ နံနက်အခါကပင် မြတ်စွာဘုရားသည် မဟာကရုဏာ သမာပတ်ကို ဝင်စား၍ သဗ္ဗညုတညာဏစက္ခုဖြင့် လောကကိုရှုတော်မူသော် အာဠဝကမင်းသား၏ အနာဂါမိဖိုလ်သို့ ရောက်လတ္တံ့သော အကြောင်း၊ အာဠဝကဘီလူး၏ သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ရောက်လတ္တံ့သော အကြောင်း၊ ရှစ်သောင်းလေးထောင် သော သတ္တဝါတို့၏ တရားရအံ့သောအကြောင်း တို့ကို မြင်တော်မူ၍ လဆုတ်ပက္ခ လက္ခယနေ့ ညချမ်းသောအခါ၌ ပရိက္ခရာရှစ်ပါးကို ဆောင်ကာ အာဠဝကဘီလူး ဗိမာန်သို့ တက်ဝယ်တော်တည်း ကြွရောက်လာ၍ ဘီလူးမင်း ဟိမဝန္တာ သို့ နတ်တို့အစည်းအဝေးသွားနေခိုက် ဗိမာန်တံခါးစောင့် ဘီလူးထံ ခွင့်ပေးပြီးလျှင် ဘီလူးစံနေကျဖြစ်သော ပလ္လင် ထက်၌ စမ္မာယ်တော်မူလေသည်။ အာဠဝကဘီလူး အစည်း အဝေးမှ ပြန်လာ၍ မိမိနေရာ ဘုံဗိမာန်၌ တင့်တယ်စွာ စမ္မာယ်တော်မူနေသော ဘုရားသခင်အား မြင်လေသော်၊ ဒေါသအမျက် ခြောင်းခြောင်းထွက်၍ လက်နက်အမျိုးမျိုး၊ မိုးကြိုး၊ ပုဆိန်၊ တိမ်ခိုးလျှပ်စစ်၊ ချွန်းထစ်ရိုက်ကျူးလျက်၊ အထူးထူးသော ကြောက်မက်ဖွယ်တို့ဖြင့် မှုတ်လွှင့်ပျောက် ဖျက်ရန် နှလုံးသွင်းနှင့် တန်ခိုးချင်းပြိုင်လေရာ အနိုင်မရ ရှုံးရသည်ချည်းသာ ဖြစ်၍ နည်းသစ်ကြံကာ ပြဿနာကို မေးပြန်၏။

မြတ်စွာဘုရားလည်း မေးတိုင်းမေးတိုင်း မဆိုင်းလျှင်စွာ ဖြေကြားတော်မူရာတွင် အာဠဝကဘီလူးသည် ကြည်နူး စိတ်ဓာတ်တရားတော်မြတ်၌ ယုံမှတ်ကိုးစား နှလုံးထား၍ နာကြားပိုက်သွင်း မိသောအခါ သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည် ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားသခင်အထံတော်၌ တပုဏ္ဏဟု သရဏဂုံကို ခံယူဆောက်တည်လေသည်။ ထိုသို့ အကျွတ် တရားရသော အာဠဝကဘီလူးထံ မင်းချင်းတို့သည် ထုံးစံ အတိုင်း အာဠဝကမင်းသားကို ပို့လာကြရာ ဘီလူးသည် အလွန်ရွက်နိုးရကား မင်းသားငယ်ကို မြတ်စွာဘုရားလက် တော်သို့ ဆက်ကပ်၏။

မြတ်စွာဘုရားလည်း မင်းသားငယ်အား လက်ခံယူ ပြီးနောက် မင်းချင်းတို့ထံပြန်အပ်၍ ဤသူငယ်ကိုကောင်းစွာ ကျွေးမွေး၍ အရွယ်ရောက်သောအခါ ငါဘုရားအထံတော်သို့ ဆောင်ယူခဲ့ရမည် ဟု မိန့်တော်မူသည်။ ထိုနောက် အာဠဝကဘီလူးအား သပိတ်ကို ထမ်းစေလျက် အာဠဝီပြည် တွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်လေသည်။ ယင်းသို့ ဘုရားသခင်သည် အလွန်ကြမ်းတမ်းခက်မာသော ဘီလူးကို အောင်မြင်တော် မူခြင်းသည်ပင်လျှင် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ သတ္တမမြောက်အောင် ခြင်းပေတည်း။

အတ္ထမအောင်ခြင်း

အာဠဝကဘီလူးကို အောင်တော်မူပြီးနောက် ဘုရားသခင်သည် အာဠဝီပြည်အနီး မဟာဝန်တော်၌ ၁၆ ဝါ မြောက် ဝါကပ်တော်မူသည်။ ဝါကျွတ်သောအခါ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူ၍ ၁၇ ဝါမြောက် ဝါကပ်တော်မူသည်။ ၁၈ ဝါနှင့် ၁၉ ဝါမြောက်ကို ရာဇဂြိုဟ်ပြည်အနီး စာလိယတောင်၌ ဝါကပ်ပြီးနောက် ဝါ ၂၀ မြောက်ကို ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ဝါကပ်တော်မူစဉ် ဘုရားသခင် အပေါ်၌ အမျက်အာဇာတပြင်းစွာထားလျက်ရှိသော ဒေဝဒတ်သည် အဇာတသတ်မင်းသားကို သွေးဆောင်၍ ဘုရားသခင်အား သတ်ရန် အမျိုးမျိုး အားထုတ်လေသည်။ သန်လျက်လေး မြားတို့ဖြင့်လည်း သူတပါးအား အသတ်ခိုင်း၍ ရန်ရှာ၏။ ဘုရား၏ ကြီးမားသော တန်ခိုးကြောင့် ပစ်လွှတ်သမျှ လက်နက်တို့သည် ပျောက်ပျက်လေသည်သာတည်း။ ဒေဝဒတ်လည်း ကိုယ်တိုင်သတ်ရန်အားထုတ်ပြန်၏။ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်မှ ကျောက်ကို ဘုရားစင်္ကြန်ကြာရာသို့ လိုမိုချရာ ဘုရားရှင်၏ကိုယ်တော်ကို မထိ၊ ခြေမတော်ကိုသာ ထိမိလေသည်။ ခြေမတော်မှ ဒဏ်ရာသည် နှစ်ရက်သုံးရက်နှင့် ပျောက်ကင်းပြန်ရာ၊ ဒေဝဒတ်သည် မတည်ရပ်နိုင်သော အာဇာတဗာန်ဖြင့် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ ရှိသော အလွန်ကြမ်းကြုတ်သည့် နာဠာဂီရိဆင်ဖြင့် တိုက်သတ်ရန်ကြံလေသည်။ နာဠာဂီရိဆင်ကို အရက်ပြင်းစွာတိုက်၍ ဘုရားသခင်ကြွလာသော ခရီးအတိုင်း ရှေးရှု၍လွှတ်ရန် အဇာတသတ်၏ ဆင်ထိန်းထိုးအား မှာထားလေသည်။ နေပြည်တော်သားများ အပြင် သို့မထက်ရန်လည်း စည်လည်စေသည်။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သားတို့လည်း ဒေဝဒတ်တို့၏အကြံကို ရိပ်မိသဖြင့် ဘုရားရှင်ထံ ကပ်၍ ဆွမ်းခံမကြွရန် လျှောက်ထားသော်လည်း ဘုရားသခင်က အခြင်းအရာကို ဆင်ခြင်တော်မူလတ်၍ “ဥပသကာတို့ နက်ဖြန်နံနက်သောအခါ ငါသည် နာဠာဂီရိဆင်ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမ၍ကြွတော်မူလတ္တံ့။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သူပြည်သားတို့ ကျောင်းသို့လာ၍ကပ်သော ဆွမ်းဩဇာကို ငါဆွမ်းဘုန်းပေးတော်မူမည်”ဟု မိန့်တော်မူလိုက်၏။

နောက်တနေ့ မိုးသောက်သော် ရာဇဂြိုဟ်အနီး ကျောင်းကြီး ၁၈ ရပ်၌ နေကုန်သော ရဟန်းသံဃာတို့ ခြံရံ၍ ဆောင်ခြည်တော် ခြောက်သွယ်ကို တပြိုင်တည်း ကုန်းမြူးလေ့က် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ အချက်ဖြစ်သော မင်းလမ်းဖြင့် ဆွမ်းခံဝင်တော်မူ၏။ ဆင်ထိန်းတို့လည်း နာဠာဂီရိဆင်ကို စီရင်၍ လွှတ်ကြကုန်၏။ နာဠာဂီရိဆင်လည်း ဘုရားသခင်ကြွလာသည်ကို ဝေးစွာကမြင်လျှင် သည်းစွာ အသံပြု၍ အထွန်တည်း ပြေးလာလေသည်။ ရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ ရှင်ဘောဂ္ဂလန် စသော နောက်ပါသံဃာများက လမ်းလှဲ၍ကြ

လျှင်ကြ။ မကြွလျှင် နာဠာဂီရိကို ယဉ်ကျေးအောင် ဘုရားကိုယ်စား ဆုံးမပါရစေဟု လျှောက်ကြားကြ၏။ ဘုရားရှင်လည်း ခွင့်မပြုချေ။ ရှင်အာနန္ဒာကမူ သေခြင်းသေလျှင် ငါအသေခံမည် ဟူသော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် ဘုရားသခင်ရှေ့တော်သို့ တက်ရာ ဘုရားသခင်က ရှင်အာနန္ဒာကို ပယ်ရှား၍ ဆင်အပါးသို့ ကပ်တော်မူ၏။ ထိုစဉ်အခိုက် သားငယ်ကို ပိုက်၍ လာလတ်သော မိန်းမတယောက်သည် အလွန်ကြောက်လန့်ရကား သားငယ်ကို ဘုရားရှင်ရှေ့မျောက်၌ချ၍ ပြေးလေလျှင် ဆင်လည်းထိုမိန်းမနောက်သို့ လိုက်လေ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက ဩမိဿမေတ္တာကို အဖန်ဖန် ပွားတော်မူလျက် “ချစ်သားနာဠာဂီရိ သင့်အရှင်တို့သည် သင့်အား သေအရက်တို့ကို အလွန်အကျူးတိုက်၍ လွှတ်လိုက်သည်မှာ လူရှင်အများ သူတပါးအား သတ်ဖြတ်ရန်မဟုတ်၊ ငါဘုရားအား မျက်ဝါးလတ်လတ် သတ်စိမ့်သောငှာ လွှတ်ပေသည်။ သင့်အရှင်စကားကို လိုက်နာလိုငြားက ငါဘုရားထံသို့သာ လျင်စွာလာလော့”ဟု ခေါ်တော်မူ၏။ နာဠာဂီရိလည်း ဘုရားသခင်၏စကားကို ကြားသော် မှိတ်ထားသော မျက်စိကို ဖွင့်၍ကြည့်ရှုသဖြင့် ဘုရားသခင်၏ အသရေတော်ကို မြင်လျှင် ကြည်လင်သော စိတ်စေတနာဖြစ်ရကား သေယစိခြင်းပျောက်ကာ သတိရလာသဖြင့် အမြီးနားရွက်တို့ကို ချလျက် ခံတွင်း၌ နှာမောင်းကို သွင်းကာ ဘုရားခြေတော်ရင်း၌ ဝပ်စင်းတပ်ယှပ်လေ၏။ ဘုရားသခင်လည်း နာဠာဂီရိဆင်၏ ဦးကင်းကို လက်တော်ဖြင့် သုံးသပ်လျက် “နာဠာဂီရိ သင်သည် ယနေ့မှစ၍ ကြမ်းတမ်းရန်ရင်းခြင်း မပြုလင့်။ လူတို့အား သတ်ခတ်ညှဉ်းဆဲခြင်းကို မပြုမူ၍ မေတ္တာစိတ်ကိုသာ လွန်စွာပွားစေလော့၊ မေတ္တာမပွား သူ့အားနှိပ်စက်ပျက်ဆီးတတ်သော သတ္တဝါတို့သည် လူရွာဘဝ ပစ္စုကုဋ် များလှသော ဘေးရန်တို့ကိုလည်း ကြံ့တွေ့တတ်၏။ ဘဝတိ ပြောင်းလဲဘိသော်လည်း ဒုဂ္ဂတိဘဝ ပါယ်လေးဝဉ္စသာ ကာလရှည်ကြာ ခံရချေ၏” စသည်ဖြင့် မေ့ဒေသနာကို ထင်ရှားစွာ ဟောပြောတော်မူ၏။

ဘုရားသခင်၏ တရားတော်ကို နာကြားရသော နာဠာဂီရိလည်း သဒ္ဓါပွားလျက် ဘုရားခြေတော်ကို ဦးတိုက်၍ နှာမောင်းဖြင့် ပိုက်ကာ ခြေတော်ရင်း၌ ရှိသော မြေကို မိမိခေါင်းပေါ်သို့ သယ်ယူကြဲဖြန့်ပြီးနောက် သရဏဂုံ ပဉ္စသီကို ယူ၏။ နာဠာဂီရိသည် ဘုရားသခင်၏ ခြေတော်ကို ပူဇော်ဦးခိုက်လျက် မြင်ထိုက်သမျှ ဒေဝတို့ ပုသစ်တုပ်၍ နောက်ဆုတ်သော သွားပြီးလျှင် မိမိတင်းကုပ်သို့ ဝင်၍ ယဉ်ကျေးနူးညံ့စွာ မည်သည့်သတ္တဝါကိုမျှ မညှဉ်းဆဲမူ၍ နေလေ၏။ ဤသည်လျှင် ဘုရားသခင်၏ အတ္ထမအောင်ခြင်းပေတည်း။

အောင်စာငှက်။ ။ အောင်စာငှက်သည် မပ်စီကပ်ပီ ခိုးမျိုးရင်းတွင် ရစ်ပီဒူရီနီးမျိုးရင်းခွဲ၌ပါဝင်၍ ပါဏဗေဒ အလိုအရ ရစ်ပီဒူရု ဩရီအိုလာ ဗာမေးနီးကား ဟုခေါ်သည်။ အလျား ခုနစ်လက်မခန့်ရှိ၍ အမွေးအတောင်မှာ အမည်းနှင့်အဖြူရောင် ရောလျက်ရှိသည်။ အရိပ်အာဝါသ ကောင်းသော သစ်ပင်များ၏ အကိုင်းအခက်များပေါ်တွင် ခုန်ပျံ့မြူးတူးလျက် အမြီးကို မရပ်မနား ယပ်တောင်သဖွယ် ပြန်ကာပြန်ကာဖြင့် နှစ်လှိုဏ် တေးသီချင်းများ သီဆိုနေ တတ်သည်။ ထိုငှက်၏အော်သံကို တခါနားထောင်ဘူးလျှင် မှတ်မိနိုင်သည်။ အော်သည့်အခါ အသံကို လေးကြိမ်မြှင့်၍ နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်ခန့်က အော်တတ်သည်။ အသံမှာ သာ ယာ၍ သီချင်းမှာလည်း နှာပျော်ဖွယ်ကောင်းလှသည်။

အောင်စာကို မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း မိုးပါးရေရှားရပ် ဝန်းရှိ တောခြောက်များနှင့် အင်တိုင်းတောများတွင် များ သောအားဖြင့် တွေ့ရသည်။ စရိုက်အားဖြင့် သစ်ပင်ပေါ် တွင်သာနေလေ့ရှိပြီး တခါတရံမှာ မြေပြင်ပေါ်သို့ ဆင်း ၏။ သစ်ပင်ပေါ်၌လည်း အငြိမ်နေသည် ဟူ၍ မရှိပဲ ခုန် လိုက်၊ ပျံလိုက်၊ ကလိုက်နှင့်သာ အချိန်ကုန်နေသည်။ မှန် ထံ၌ အရိပ်ကြည့်ကာ အကကျင့်နေသော ကခြေသည်တဦး ကဲ့သို့ မိမိ၏ ကိုယ်ဟန်အနေအထားကို အမျိုးမျိုးပြုလုပ် နေတတ်လေသည်။ အတောင်ဖြန့်လိုက် ခေါင်းခါလိုက်နှင့် လည်း ပြုလုပ်နေတတ်သည်ဖြင့် အမြီးကိုလည်း ယပ် တောင်သဖွယ် ဖွင့်ချည့်ပိတ်ချည့်ပြုလုပ်နေတတ်သည်။ သစ် ပင်ပေါ်တွင် နားနေရင်း ရုတ်တရက် ပျံထွက်သွားကာ ပိုး

မွှားများကို ဖမ်းယူစားတတ်၏။ သူ၏အမူအရာများမှာ အ လွန်လျှင်မိန့်မျှတ်လတ်၍ ကျက်သရေရှိသည့်ပြင် ချစ်နိုး ဖွယ်ရာလည်း ကောင်းလှသည်။ သစ်ပင်အရွက်များကြားမှ အပေါ်သို့ မကြာခဏ ပျံထွက်လာပြီးလျှင် ချက်ချင်းဆို သလို ထိုးဆင်းလာကာ သီချင်းဆို၍ ကမြဲအတိုင်း ကနေ ပြန်သည်။ ဤသို့ဖြင့် အမြဲမြူးတူးပျော်ပါး ကစားနေတတ် သည့် အောင်စာသည် လူကြောက်သော ငှက်မဟုတ်သည့် ပြင် အလွန်လည်းယဉ်လှယ်၏။ များသောအားဖြင့် စုံတွဲ တွေ့ရ၍ တနေရာတည်း၌သာ နေလေ့ရှိသည်။

အောင်စာကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံအနောက်တောင်ပတ်ဝိုက်တွင် အနှံ့အပြားတွေ့ ရသည်။ ရွှေဘိုနှင့် မုံရွာခရိုင်များ အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းရှိ ခြောက်သွေ့သော သစ်တောများတွင် အ မြောက်အမြား နေကြသည်။

အောင်စာသည် မတ်လနှင့် ဩဂုတ်လများအတွင်းသား ပေါက်လေ့ရှိသည်။ အသိုက်သည် လှပသော ခွက်ကလေး သဏ္ဍာန်ရှိ၍ များသောအားဖြင့် သစ်ကိုင်း၊ သို့မဟုတ်သစ်ခွ ပေါ်တွင် မြက်နှင့်လျော်မျှင်နုများနှင့်လုပ်၍ ပင်ကုမုျင်များ ဖြင့်ပတ်ပြီးလျှင် မြက်ရိုးများဖြင့် ကာရံထားသည်။ တကြိမ် လျှင် နှစ်ဥမှ လေးဥအထိ အရွှံ့ ဥ၏ အရောင်မှာ အဖြူမှ အနုန်းခွဲရောင်အထိရှိသည်။ ဥ၏အရင်းဖက်တွင် အညိုပြောက် များကို တွေ့ရသည်။ အဖိုအမ နှစ်ကောင်လုံးပင် အသိုက် လုပ်ရာ၊ ဝပ်ရာ၊ သားငယ်များ စောင့်ရှောက်ရာတွင် ပါဝင် ကြသည်။ အသိုက်များသည်မြေကြီးမှ များစွာမမြင့်လှချေ။

မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးဗိသုကာအမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး

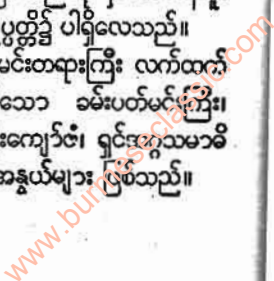
မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတွင် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက်ရာ၌ တတိယမြန်မာနိုင်ငံကို စည်းရုံးခဲ့သည့်အလောင်းဘုရား လွန်ပြီးနောက် စတုတ္ထမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးကို ထူးချွန်စွာ တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင်သာမက ကမ္ဘာတဝှန်း လုံး၌ပင် ထင်ရှားခဲ့သော တိုင်းပြည်ပြု အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ဘဝဖြစ်စဉ်ကို တင်ပြထားသည်။

အောင်ဆန်း၊ ဗိုလ်ချုပ် (မြန်မာ ၁၂၇၆-၁၃၀၉) ။ ။ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး ဗိမာန်ကြီးကို မွမ်းမံတည်ဆောက်ရာ၌ ဦးစီးခေါင်းဆောင်ဗိသုကာကြီးဖြစ်သူ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်သာ မက ကမ္ဘာတဝှန်းလုံး၌ပင်ကျော် ကြားသော တိုင်းပြုပြည်ပြုအာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်သည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ၁၂၇၆ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း တရက်၊ ခရစ်နှစ် ၁၉၁၅ ခု ဖေဖွာရီလ ၁၃ ရက် စနေနေ့ နံနက် ၃ ချက်တီးအချိန်တွင် မကွေးခရိုင် နတ်မောက်မြို့နေ ဗုတိယတန်း ရွှေနေ ဦးဖာနှင့်ဇနီး ဒေါ်စု တို့မှ ပွားမြင်၍ သားချင်း ခြောက်ယောက်အနက် သားအထွေးဆုံး ဖြစ် သည်။ ဇာတာ အမည်မှာ မောင်ထိန်လင်း ဖြစ်သော်လည်း သူ့အထက် အစ်ကို မောင်အောင်ဆန်းနှင့်အမည်လိုက်အောင်

မောင်အောင်ဆန်းဟု ခေါ်ရာမှ ထိုအမည်ဖြင့်ပင် ထင်ရှားခဲ့ လေသည်။ အစ်ကို အကြီးဆုံး ဦးဘဝင်းသည် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းနှင့်အတူ မသမာသူတို့၏ လက်ချက်ဖြင့် ကျဆုံး ခဲ့လေသည်။ (ဘဝင်း၊ ဦး - ၅။)

ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်း၏ ရှေး အဆက်အနွယ်တို့သည် ပုဂံပြည်မှ ထွက်ခွာပြီးနောက် နတ်မောက်မြို့ ဒေသတွင် လာရောက် အခြေစိုက်ခဲ့သူများ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားရဘူး ကြောင်း သူ့ကိုယ်တိုင်ရေး အတ္ထုပ္ပတ္တိ၌ ပါရှိလေသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လက်ထက် သက်တော်ရှည် အမတ်ကြီးဖြစ်သော ခမ်းပတ်မင်ကြီး၊ မင်းတုန်းဘုရင်၏ သမားတော် ဦးကျော်ဇံ၊ ရှင်အုဂ္ဂမာမိ တို့သည်ကိုအောင်ဆန်း၏ အမျိုးအနွယ်များ ဖြစ်သည်။

ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ကိုအောင်ဆန်း

ပုဂ္ဂိုလ်မှတ်တမ်းဟောင်း တခုတွင်မူ ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်း၏ဘေးဖြစ်သူမှာ နတ်မောက်မြို့သူကြီးဖြစ်၍ နှလုံးရည်၊ ထက်ရိုးရည်နှင့် ပြည့်စုံပြီးလျှင် အလွန် စိတ်ဓာတ်ထက်မြက်သူဖြစ်ကြောင်း မှတ်သားထားပေသည်။ မျိုးခြားရန်သူထံ အညံ့မခံ ပြုတိကျတို့အား လက်နက်စွဲကိုင် စစ်ပြိုင်တိုက်ခဲသော ရွှေလရောင်ဘွဲ့ခံ ဗိုလ်လရောင်၊ သို့မဟုတ်ဦးမင်းရောင်သည် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်း၏ အဖိုးလေး ဖြစ်လေသည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကား ထင်ရှားပြောင်မြောက်သော မျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာခဲ့သည်သာ မက၊ သူ၏ ဖိပစ္စေမျိုးများသည် ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်ထူးချွန်ကြသူများ ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်ချုပ်၏ဖခင် ဦးဖာသည် ရွှေနေစာမေးပွဲဝင်စဉ်က အခြားသူများကဲ့သို့ ဆရာထံတွင် လက်တွေ့သင်ကြားရခြင်း မရှိပဲ သူတပါး မှတ်စုများကို ကူးယူကာ အလုပ်လုပ်ထမ်း ဝင်ရောက် ဖြေဆိုရပါလျက် မြန်မာတနိုင်ငံလုံးတွင် ထိထိမာမာ စွဲခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ အစ်ကိုကြီး ဦးဘဝင်းသည်လည်း သီအက်စ်သိပ္ပံဘွဲ့ကို သင်္ချာဂုဏ်ထူးနှင့် အောင်မြင်ခဲ့သည်။

စိတ်သဘောအားဖြင့်ကား ဗိုလ်ချုပ်သည် ငယ်စဉ်က ချွေ့ စိတ်တိုပြီး ဒေါသကြီးတတ်သည်။ သို့ရာတွင် မည်သူ့အပေါ်မျှလည်း မတရား မလုပ်၊ မတရားလုပ် မတရားပြောသံများကို မြင်ရ ကြားရလျှင်လည်း ငြိမ်ငြိမ် ကြည့်၍မနေ၊ ခံ၍ မနေတတ်ချေ။ မိခင်ကိုပင် ဖြစ်စေ မှန်သည်ထင်သည့် အထိန်း ဝင်ပြောလေ့ ရှိတတ်သည်။ ကစားသည့်အခါ အခြား ကလေးများနှင့် ရောနှော၍ ကစားလေ့ မရှိ၊ တယောက်တည်း မိမိဖာသာ ခပ်အေးအေး တည်တည်နေလေ့ ရှိလျှင် တစ်တခုကို တွေးတော စဉ်းစားနေခြင်းဖြင့် အချိန်ခပ်များများ ကုန်လွန်စေတတ်သည်။ ထူခြေနှင့် နေထိုင်သူ ဖြစ်သည်။

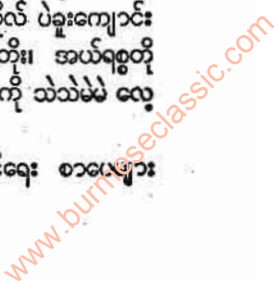
မောင်အောင်ဆန်း၏ ဖိပစ္စေများသည် သားကြီးများအား ငါးနှစ်သားအရွယ်မှ စ၍ ကျောင်းထားခဲ့သော်လည်း သားထွေး မောင်အောင်ဆန်းကိုမူ အလိုလိုက်ကာ ခုနစ်နှစ်သားအရွယ်အထိ ကျောင်း မထားချေ။ မောင်အောင်ဆန်းကိုယ်တိုင်က ကျောင်းနေချင်ပါပြီဟု ပူဆာမှ နတ်မောက်မြို့ဆရာတော် ဦးသောဘိတ အထက်တန်းကျောင်းသို့ အပ်နှံသင်ယူစေသည်။ အသက် ရှစ်နှစ်မှ ကျောင်းစ နေရသော်လည်း မှတ်ဉာဏ်နှင့် ထိုးထွင်းဉာဏ် ကောင်းသော မောင်အောင်ဆန်းသည် ၁၂ နှစ်သားအရွယ်တွင် မြန်မာစာ လေးတန်းကို အောင်မြင်သည်။

မြန်မာစာ လေးတန်း အောင်ပြီးနောက် ရေနံချောင်းမြို့အမျိုးသားကျောင်းသို့ သွားရောက် ပညာသင်ယူရာ ထိုစဉ်က အစိုးရစစ် စာမေးပွဲဖြစ်သော သတ္တမတန်း စာမေးပွဲကို မြန်မာတနိုင်ငံလုံးရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာကျောင်းများ၊ အမျိုးသားကျောင်းများတွင် ပဌမစွဲသဖြင့် ဦးရွှေခို၏ ဆုတံဆိပ် ခြီးမြှင့်ခြင်း ခံရသည်။

ခုနစ်တန်း အောင်၍ ရှစ်တန်း အရောက်တွင် မောင်အောင်ဆန်း၏ ဖခင် ဦးဖာကွယ်လွန်သည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် မောင်အောင်ဆန်းသည် ရေနံချောင်းမြို့ အမျိုးသားအထက်တန်းကျောင်းမှ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ၁၀ တန်း စာမေးပွဲကို အောင်မြင်၍ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်တွင် ပညာ ဆက်လက် ဆည်းပူးရန် ရောက်ရှိလာသည်။ အင်္ဂလိပ်စာပေ၊ သမိုင်းနှင့် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ ပညာရပ်များကို ယူ၍ ဝိဇ္ဇာပညာကို သင်ယူရာ တနှစ် တတန်းပင် မှန်မှန်အောင်ခဲ့သဖြင့် ၁၉၂၅ ခုနှစ်တွင် ဝိဇ္ဇာ အထက်တန်းသို့ ရောက်လာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်လိုသော ကိုအောင်ဆန်းသည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သမဂ္ဂတွင် ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်နေရာ ၁၉၂၆ ခုနှစ် တက္ကသိုလ်သပိတ် အရေးပုံတွင် ရွှေတန်းခေါင်းဆောင် ဖြစ်နေသဖြင့် ၁၉၂၆ ခုနှစ် မတ်လတွင် ကျင်းပသော ဝိဇ္ဇာအထက်တန်းစာမေးပွဲကို မဖြေဆိုဖြစ်ခဲ့ချေ။ ၁၉၂၇ ခုနှစ် ကျမှ ဝင်ရောက်ဖြေဆိုရာ အောင်မြင်သဖြင့် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကို ရရှိလေသည်။ ဥပဒေသင်တန်းကို တက်ရောက် သင်ယူသေးသော်လည်း သမဂ္ဂကိစ္စ၊ နိုင်ငံရေးကိစ္စတို့နှင့် ရှုပ်ပွေနေသဖြင့် အတန်းမှန်အောင်လည်းမတက်၊ စာလည်း မကျက်ဖြစ်ခဲ့ချေ။

ကိုအောင်ဆန်းသည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ ရောက်သည့် အချိန်မှစ၍ နိုင်ငံခြား အထွေထွေဗဟုသုတစာအုပ်စာတမ်းများကို ဖတ်ရှုလေ့ရှိသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပဲခူးကျောင်းဆောင်၌ နေရင်း ဆိုကရေးတီး၊ ပလေးတီး၊ အယ်ရစ္စတိုတယ်၊ ကားလမတ် စသူတို့၏ စာပေများကို သဲသဲမဲမဲ လေ့လာခဲ့သည်။

နှစ်ရှည်လများ လေ့လာခဲ့သော နိုင်ငံရေး စာပေများ

ဖြင့် အတော်အတန် ပြည့်ဝလာသောအခါ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ် အယူအဆများလည်း ရင့်ကျက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၃၅-၃၆ ခုနှစ်တွင် ကိုအောင်ဆန်းသည် တက္ကသိုလ် သမဂ္ဂ အမှုဆောင်အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် သမဂ္ဂ၏ ကြွေးကြော်သံ ဖြစ်သော အိုးဝေမဂ္ဂဇင်းကို တာဝန်ခံ ထုတ်ဝေရသည်။ ထိုအခါ ကိုအောင်ဆန်းသည် ကလောင်လက်နက်ကို စွဲကိုင်ကာ မြန်မာ့လူငယ်ထုအား ခေါင်းဆောင်မှု ပေးလေသည်။ ထိုနှစ် အိုးဝေမဂ္ဂဇင်းတွင် ရေးသူ အမည်မဖော်သော “ခွေးသရမ်းကြီး လွတ်နေပြီ” ဟူသည့် ဆောင်းပါးဖြင့် တက္ကသိုလ် အာဏာပိုင် အရာရှိပိုင်းမှ ကိုယ်ကျင့်တရား ဖောက်ပြားနေသော ပုဂ္ဂိုလ် တဦးအား လက်သံပြောင်ပြောင်နှင့် စောင်းချိတ် သရော်လိုက်ရာ တက္ကသိုလ် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်ထွက် ဆတ်ဆတ်ခါ နာကြည်းကြ လေသည်။ ယင်းသောအခါ မဂ္ဂဇင်းအယ်ဒီတာ ကိုအောင်ဆန်းအား ဆောင်းပါးရေးသူကို ထုတ်ဖော် မပြောမှုကြောင့် တက္ကသိုလ်ကျောင်းအုပ်ကြီးက ကျောင်းမှ ထုတ်ပစ်လေသည်။ အိုးဝေ အယ်ဒီတာ ကိုအောင်ဆန်းကိုသာမက သမဂ္ဂ ဥက္ကဋ္ဌ ကိုနုကိုပါ ကျောင်းမှ ထုတ်ပစ်လိုက်သောအခါ ၁၉၃၆ ခုနှစ် ဖေဖွာရီလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သပိတ်မှောက်ရေးပုံ ဟိုလာလေသည်။ ထို ၁၉၃၆ ခုနှစ် ကျောင်းသားသပိတ်ကြီးသည်

ကိုအောင်ဆန်းအား နိုင်ငံရေးလောကတွင် လူသိများလာစေခဲ့လေသည်။

ကိုအောင်ဆန်းသည် ၁၉၃၆ ခုနှစ် သပိတ်ကိစ္စမှ ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ သမဂ္ဂ၏ လုပ်ငန်းအရပ်ရပ်၌ အလွန်ပင် စိတ်ဝင်စားခဲ့လေသည်။ ကျောင်းသားထုကို စည်းရုံးခြင်းဖြင့် မြန်မာ့လူငယ်ထုကို စည်းရုံးနိုင်မည်၊ လူငယ်များကို စည်းရုံးနိုင်လျှင် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲအတွက် အလွန်အရေးပါသော အင်အားစုကြီး တခုကို ရသည်နှင့် တူသည်ဟူ၍ ကိုအောင်ဆန်းက ယုံကြည်သည်။ ထိုကြောင့် ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများသမဂ္ဂအတွက် ခရိုင်နယ်များသို့ ကိုယ်တိုင်ထွက်၍ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း ပြုသည်။ ယင်းသို့ ကြိုးပမ်းချက်ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ ညီလာခံကြီးကို ပဌမဆုံးအကြိမ် မန္တလေးမြို့၌ အောင်မြင်စွာ ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုညီလာခံကြီးက ကိုအောင်ဆန်းအား ဗမာနိုင်ငံ ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ၏ ပဌမဆုံးအတွင်းရေးမှူးအဖြစ် တင်မြှောက်လိုက်လေသည်။ ၁၉၃၇-၃၈ ခုနှစ်တွင် ကိုအောင်ဆန်းသည် ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ သမဂ္ဂ၏ ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်လာသည်။

တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား သပိတ်ကြီးမှ အထွေအကြွနှင့်

ဟိုင်နန်ကျွန်းတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း (ဝဲစွန်း) ဦးဆောင်၍ မြန်မာနိုင်ငံ တိုက်ပွဲများအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ကျောင်းသားသမဂ္ဂကို ခေါင်းဆောင်မှုမှ ရအပ်သော အယူအဆ အတွေးအခေါ်များကြောင့် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကို မရ ရအောင် တိုက်ယူရန်နှင့် နိုင်ငံရေးကို ကိုယ်ထံ လက်ရောက် ဝင်ပြီး ဆောင်ရွက်လိုသောဆန္ဒ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် တက်လက်စ ဥပဒေသင်တန်းကိုလည်း မတက်တော့ပဲ ကျောင်းသားလောကမှ ထွက်ကာ သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းနှင့် သခင်မြတို့ ဦးစီးသော တို့ဗမာ အစည်းအရုံးသို့ ခြေစုံပစ် ဝင်လိုက်သည်။

အစည်းအရုံးသို့ဝင်သည့်နှစ်တွင်ပင် ကိုအောင်ဆန်းသည် အစည်းအရုံးကြီး၏ ဌာနချုပ် အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ကိုအောင်ဆန်းသည် သခင်အောင်ဆန်း ဘဝသို့ ရောက်ခဲ့သည်။ သခင်အောင်ဆန်းအား တက္ကသိုလ် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၌ ကျောင်းသားထု၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ရွေးကောက် တင်မြှောက်ထားသဖြင့် တက္ကသိုလ် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဝင် ကော်မတီလူကြီးလည်း ဖြစ်လာသည်။

အတွင်းရေးမှူး သခင် အောင်ဆန်း၏ လုံ့လဝီရိယ၊ ဇာတိ၊ ကြိုတင် ပြင်ဆင်မှုနှင့် စည်းရုံးမှု အရည်အခြင်းတို့ကြောင့် တို့ဗမာအစည်းအရုံးကြီး၏ သက်တမ်း တလျှောက် ကျင်းပခဲ့သည့် ညီလာခံများအနက် အကြီးအကျယ်ဆုံးနှင့် အပြောင်မြောက်ဆုံးသော မော်လမြိုင် သခင်ညီလာခံကြီး ဖြစ်မြောက်လာခဲ့လေသည်။

၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဥရောပစက်၌ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး၏ မီးပွား စတင် တောက်လောင်ရာ နိုင်ငံတကာရေးရာ အခြေအနေကို အကြောင်းပြု၍ ချက်ကောင်းယူကာ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကို ရအောင်ယူဖို့ ကိုအောင်ဆန်း စိတ်ကူးရသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် တည်ထောင်လိုက်သော ဗမာ့ထွက်ရပ်ဂိုဏ်းကြီးတွင် သခင် အောင်ဆန်းသည် အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်လေသည်။

ဒီမိုကရေစီ လွတ်လပ်ရေးအတွက် တိုက်နေရပါသည်ဟု ကြွေးကြော်ကာ ဥရောပစစ်ပွဲကို နှံ့နေသော ဗြိတိသျှတို့အား ဗမာ့ထွက်ရပ်ဂိုဏ်းကြီးက “ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးကြီးကို ပေးမည်ဟု ကတိပေးပါ။ မြန်မာပြည်၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံကို ရေးဆွဲမည့် တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော်တစ်ရပ်ကိုလည်း ခေါ်ပေးပါ။ ဗြိတိန်၏ စစ်မက်အင်အားကို ကူညီပါမည်” ဟု တောင်းဆိုလေသည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရက တောင်းဆိုချက်ကို ဂရုမစိုက်သောအခါ သခင်အောင်ဆန်းတို့ လူစုသည် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် သခင်အောင်ဆန်း ခေါင်းဆောင်၍ သခင် သန်းထွန်း၊ ကိုဗဟိန်းတို့ ပါဝင်သော သခင် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ရန်ဂါမြို့၌ ကျင်းပသော အိန္ဒိယ အမျိုးသား ကွန်ဂရက် ညီလာခံကြီးသို့ တက်ရောက်ခဲ့သည်။

ဂျပန်ခေတ်တွင် အစိုးရအဖွဲ့ဝင် စစ်ဝန်ကြီးဘဝဖြင့် ထွေရသော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း

ထိုအခါ မြန်မာလူငယ် နိုင်ငံရေးသမားများအား ဗြိတိသျှအစိုးရသည် တစတစ ပိနှိပ်ချုပ်ချယ်လာရုံသာ မက အရေးပါသော သခင် ခေါင်းဆောင် ဟူသမျှကို ဖမ်းဆီးအကျဉ်းချထားလေသည်။ သခင် အောင်ဆန်းအားလည်း ဟင်္သာတခရိုင် ဇလွန်မြို့ သခင်ညီလာခံမှ အပြန် ဧခြင်းကြီးရွာ တို့ဗမာ အစည်းအရုံးက ကျင်းပသော တရားပွဲတစ်ခု၌ အစိုးရက တားမြစ်ထားသည့် တောင်တန်းဒေသ(ချင်းပြည်နယ်)အကြောင်း ဟောပြောသည်ဟု ဆိုကာ ဖမ်းဆီးရန် ဝရမ်းထုတ်ခံရသည်။ သို့ရာတွင် သခင် အောင်ဆန်းသည် လျှို့ဝှက်စွာ ကိုယ်ရောင်ဖျောက်လျက် ထွက်ခွာသွားသဖြင့် ဟင်္သာတခရိုင် ဂျီစီ မစ္စတာ ဇေးဗီးယားက သခင် အောင်ဆန်းကို မိအောင်ဖမ်းပေးနိုင်သူ၊ သို့မဟုတ် သတင်းပေး

www.burmeseclassic.com

နိုင်သူအား ဆုငွေ ငါးကျပ်ပေးမည်ဟု သရော်လှောင်ပြောင် သလိုလိုနှင့် ကျေညာခံခဲ့ရလေသည်။

ဗြိတိသျှတို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေးကို တောင်းနေရုံဖြင့် မရနိုင်၊ ပြင်ပ အကူအညီ လိုသည်။ မြန်မာလူထု၏ လွတ်လပ်ရေး ကြေးကြော်သံကို ကမ္ဘာက ကြားသိနိုင်ရန် နိုင်ငံခြား အကူအညီရှိမှ ဖြစ်မည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာ့ လွတ်လပ်ရေးအတွက် တကယ့်လုပ်ငန်းများမှာ နိုင်ငံခြားအကူအညီဖြင့် မရနိုင်၊ မြန်မာလူထုကြီးအား နိုင်ငံရေးသဘောဖြင့် စည်းလုံးညီညွတ်အောင် လှုံ့ဆော် စည်းရုံးပေးခြင်းဖြင့်သာ ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေး စက်ယန္တရားကြီး မလည်နိုင်အောင် လုပ်၍ နိုင်ငံရေး အာဏာကို သိမ်းယူနိုင်မည်ဟု သခင်အောင်ဆန်းက ယူဆသည်။ သို့ရာတွင် အခြား နိုင်ငံရေး သမားများက များစွာ သဘောမကျလှချေ။

လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲ ဆင်နွှဲရန်အတွက် လက်နက်ခဲယမ်း လိုသည်။ လက်နက်ခဲယမ်း ရအောင် လက်ကမ်းလာသည့် နိုင်ငံခြား အကူအညီကို ယူမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကာ သခင်အောင်ဆန်းတို့သည် ဂျပန် အကူအညီကို လက်ခံလိုက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဂျပန်တို့က ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေး အင်အားစုအနေနှင့် သခင်အောင်ဆန်းတို့အား စကားကမ်းလှမ်းရလင့်ကစား သခင်များကို ကွန်မြူနစ်များ ဟူ၍ သံသယရှိ

သဖြင့် အကူအညီပေးရန် ဂျပန်တို့ ဆုတ်ဆိုင်းဆိုင်း ဖြစ်လာပြန်လေသည်။

သခင် အောင်ဆန်းသည် ဆုတ်ဆိုင်းဆိုင်း ဖြစ်နေသော ဂျပန်တို့အားမစောင့်တော့ပဲတရုတ်သင်္ဘောဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာသွားရာ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ ၂၄ ရက်နေ့တွင် အမျိုငြိမြို့သို့ ဆိုက်ရောက်သည်။ ရန်ကုန်တွင် ကျန်ခဲ့သော မြန်မာ့တော်လှန်ရေး ရဲဘော်များက ဂျပန် ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် လျှို့ဝှက်စွာ ပြန်လည်ဆက်သွယ်မိသဖြင့် အမျိုငြိမြို့သို့ ရောက်နေသော သခင် အောင်ဆန်းအား ဂျပန် စစ်ဖက် အရာရှိတဦးက လာရောက် စီစဉ်ပေးသောကြောင့် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်နိုင်ငံ တိုကျိုမြို့သို့ ရောက်ရှိသွားသည်။ နောက် ၁၉၄၁ ခုနှစ် မတ်လ ၃ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လျှို့ဝှက်စွာ ပြန်ရောက်လာလေသည်။ အခြေခံ စစ်ပညာ သင်ကြားရန် မြန်မာ လူငယ်တစ်စုအား ဂျပန်နိုင်ငံသို့ ခေါ်သွားဖို့ လာရောက် စီစဉ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရဲဘော်သုံးကျိပ်ဟု နောင်အခါတွင်မည် အခြေခံ စစ်ပညာ သင် မျိုးချစ်လူငယ်တစ်စုကို ပဌမအသုတ် အနေဖြင့် သူနှင့် အတူ ဂျပန်နိုင်ငံသို့ ခေါ်ဆောင်သွားလေသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် ဟိုင်နန်ကျွန်းသို့ သွားရောက်၍ စစ်ပညာ သင်လေသည်။ (ရဲဘော်သုံးကျိပ် — လည်းရှု။)

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၊ ဇနီးဒေါ်ခင်ကြည်နှင့် သားသမီးသုံးဦး

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်တကွ ရဲဘော် သုံးကျိပ်တို့စစ်ပညာသင်ကြားပြီးနောက် ယိုးဒယား နိုင်ငံ ဗန်ကောက်မြို့တွင် မြန်မာအမျိုးသားများကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်း ပြီးလျှင် သီအိုင်အေခေါ် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်ကို ဖွဲ့စည်းသည်။ ဗိုလ်အောင်ဆန်း သည်ပင် ဗိုလ်တေဇအမည်ကိုယူ၍ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်၏ သေနာပတိ အဖြစ်ဆောင်ရွက်သည်။ ဗိုလ်တေဇ ခေါင်းဆောင်သော မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်ကြီးသည် ဂျပန်တပ်များနှင့်အတူ မြန်မာ နိုင်ငံကို ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှလက်မှ သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၄၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်ကို မြန်မာ့ကာကွယ်ရေးတပ်မတော် ဟူ၍ အမည်ပြောင်းကာ စံနှစ်တကျ ဖွဲ့စည်းလိုက်ရာ ဗိုလ်အောင်ဆန်းသည် ဗိုလ်မှူးကြီးရာထူးဖြင့် မြန်မာ့ ကာကွယ်ရေးတပ်မတော်၏ ဦးစီးသေနာပတိ ဖြစ်လာသည်။

ပင်လုံညီလာခံ၌ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကို ဗြိတိသျှလေဘာအစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သူ မစ္စတာ ဗော့တန်မလေနှင့်အတူ တွေ့ရသည်။

ထိုနောက်များပြားလှသော အလုပ်တာဝန်များကြောင့် ဗိုလ်အောင်ဆန်းသည် အပြင်းအထန် ဖျားသဖြင့် အလံပြဘုရားလမ်းရှိ စစ်ဆေးရုံသို့ တက်ရောက် ကုသရသည်။ ထိုစဉ် ဆေးရုံမှ သူ့နာပြု ဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်ကြည်နှင့် ရေကန်ဆုံကာ ၁၉၄၂ ခုနှစ် မေလတွင် လက်ထပ်လိုက်ကြသည်။

၁၉၄၃ ခုနှစ် မတ်လတွင် ဗိုလ်အောင်ဆန်းသည် ဂျပန်နိုင်ငံသို့ ဒေါက်တာ ဘမော်နှင့်အတူ ဖိတ်ကြားခံရသဖြင့် ဂျပန်ဘုရင်နှင့် သွားရောက် တွေ့ဆုံရသည်။ ဂျပန်ဘုရင်က ဗိုလ်မှူးကြီး အောင်ဆန်းအား ဂျပန်အင်ပိုင်ယာ၏ တက်နေအထိမ်းအမှတ် ဘွဲ့တံဆိပ်ဖြင့် ခြီးမြှင့်ရုံမက ဗိုလ်မှူးကြီးရာထူးမှ ဒု ဗိုလ်ချုပ်ကြီး (မေဂျာ ဂျင်နရယ်) ရာထူးသို့ပါ တိုးမြှင့် ခန့်ထားလေသည်။

၁၉၄၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ တရက်နေ့တွင် ဂျပန်တို့က မြန်မာနိုင်ငံအား လွတ်လပ်ရေးပေးကြောင်း ကျေညာလိုက်သည့်အခါ ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းသည် ဗမာ့တပ်မတော်၏ ဦးစီးသေနာပတိ ရာထူးအပြင် မြန်မာအစိုးရအဖွဲ့၏ စစ်ဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခံရသည်။ ဂျပန်အင်ပိုင်ယာ၏ ပဌမတန်းမြင့်မြတ်သော ရတနာဘွဲ့တံဆိပ်ကိုလည်း ထပ်မံပေးအပ်ခြင်းခံရသည်။

မည်သည့် ရာထူးကြီး ဘွဲ့ထူးကြီးများဖြင့် ခြီးမြှင့်စေကာမူ ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းအဖို့ကား ကိုယ်ရေးကိုယ်တာထက် နိုင်ငံအတွက် ပို၍ စိတ်ဝင်စားသူ ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်ချုပ် စိတ်ထဲတွင် ဗြိတိသျှလက်မှ လွတ်မြောက်သွားသော်လည်း ဂျပန် ဖက်ဆစ်လက်တွင်း၌ ကျရောက်ကာ အလူးအလိမ် ခံနေရသော မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် အမြဲကြံစည်စိတ်ကူးလျက် ရှိသည်။ အကြံသမား ဗိုလ်ချုပ်သည် မြန်မာ့တပ်မတော်သားတို့ကို အများအပြားရအောင် သိမ်းသွင်း၍ ရန်သူကို ချေမှုန်းရန် တရား တွင်တွင် ဟောသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ဗိုလ်ချုပ် ခေါင်းဆောင်သော ဗမာ့ ကာကွယ်ရေးတပ်မတော်နှင့် ပြည်သူ့လူထုတို့ ပူးပေါင်းကာ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့အား တော်လှန်ရန် ဖက်ဆစ်တိုက်ဖျက်ရေး ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ချုပ် (ဖ တ ပ လ) ကို လျှို့ဝှက်စွာဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ (ဖ ဆ ပ လ — ချ) ယင်းသို့ဖြင့် ၁၉၄၅ ခုနှစ် မတ်လ ၂၇ ရက်တွင် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းဦးဆောင်ကာ ဖက်ဆစ် ဂျပန်တို့အား စတင်၍ အောင်မြင်စွာ တော်လှန်တိုက်ဖျက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏လုပ်ရည်ကြံရည် ခေါင်းဆောင်မှု အရည်အခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မဟာမိတ် စစ်တပ်တို့မှ တဆင့် ကမ္ဘာကပင် အသိအမှတ် ပြုရလောက်အောင် ထင်ရှားလာခဲ့လေသည်။

www.burmeseclassic.com

၁၉၄၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ဗမာ့တပ်မတော်နှင့် ရဲဘော်များ၏ နောင်ရေးအတွက် ဗြိတိသျှတို့ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းလေ့လာသော မြန်မာနိုင်ငံ အမြဲတမ်းစစ်တပ်တွင် ပူးပေါင်းရေးကိစ္စကို သိတိုင်းနိုင်ငံ ကန့်သတ်၍ အာရှအရှေ့တောင် စစ်ဌာနချုပ်သို့ သွားရောက်အရေးဆိုခဲ့သည်။ (ကန့်စာချုပ် — လည်းရှု။) ဗမာ့တပ်မတော်ကိစ္စ ဆွေးနွေးပြီးနောက် မဟာမိတ် စစ်သေနာပတိဗိုလ်ချုပ်ကြီး မောင်ဗက်တန် ကိုယ်တိုင်က ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းအား အမြဲတမ်း စစ်တပ်တွင် ဗိုလ်မှူးချုပ် ရာထူးဖြင့် ဆက်လက် အမှုထမ်းပါရန် စကားကမ်းလှမ်းသည်။ သို့ရာတွင် ဗိုလ်ချုပ်ကမူ စစ်ပြီးခေတ် ငြိမ်းချမ်းရေးကာလတွင် ရာထူးကြီးကြီးဖြင့် စည်းစိမ်ခံနေရမည့် သာယာမှုကို မမက်မောပဲ မပြီးဆုံးသေးသော ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးနှင့် ဗမာ့လူထု၏ ဘဝမြှင့်တင်ရေးကိစ္စကိုသာ ဆုံးခန်းတိုင် ရောက်အောင် ရွပ်ရွပ်ချုံ့ချုံ့ ဆောင်ရွက်လိုစိတ်ဖြင့် တပ်မတော်မှ စစ်ရာထူးကြီးကို ငြင်းပယ်စွန့်လွှတ်၍ နိုင်ငံရေးသက်သက်ကို ဦးစီးဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

ဖက်ဆစ် ဂျပန်ကို တိုက်ဖျက်သည့်လုပ်ငန်း ပြီးသည့်နောက် ဖ၊ တ၊ ပ၊ လ အဖွဲ့ချုပ်ကို ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေး ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေး (ဖ၊ ဆ၊ ပ၊ လ) အဖွဲ့ချုပ်ဟု အမည်ပြောင်းလိုက်သည်။ လူမျိုး ဘာသာမရွေး ပါဝင်အားပေးမှုကြောင့် ဖ၊ ဆ၊ ပ၊ လ အဖွဲ့ချုပ်သည် သမိုင်းတွင် မကြုံဘူးအောင် ထူးခြားသော အမျိုးသားတပ်ဦးတခု ဖြစ်လာသည်။ အဖွဲ့ချုပ် ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်သူ ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းသည်လည်း ပြည်သူ့လူထုက အကြွင်းမဲ့ ထောက်ခံကြည်ညိုခြင်းခံရသောကြောင့် အမျိုးသား ညီညွတ်ရေး အမှတ် လက္ခဏာတခု အသွင်သို့ ရောက်ခဲ့သည်။

၁၉၄၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံဘုရင်ခံဆာ ဒေါ်မန် စစ်သည် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းအမှူးပြုသော ဖ၊ ဆ၊ ပ၊ လ အဖွဲ့ချုပ်အား ဘုရင်ခံ အတိုင်ပင်ခံ အမှုဆောင်ကောင်စီတွင် ရာထူးလက်ခံရန် စကားကမ်းလှမ်းသည်။ သို့ရာတွင် မိမိတို့ ချမှတ်ထားသော စည်းကမ်းချက်များအတိုင်း မရရှိသဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်သည် ရာထူးလက်မခံချေ။

၁၉၄၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် မြန်မာနိုင်ငံရေးသမိုင်းတွင် မကြုံဘူးအောင်ထူးကဲသော အထွေထွေအမှုထမ်း သပိတ်ကြီးပေါ်ပေါက်လာရာ ဗြိတိသျှအစိုးရ အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားကြီး ရုတ်ခြည်းရပ်တံ့အံ့သကဲ့သို့ ဖြစ်သွားသဖြင့် ဗြိတိသျှ ဘုရင်ခံဆာ ဆာ ဟူးဗတ်ရန်သည် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းအိမ်သို့ ကိုယ်တိုင် သွားရောက်၍ အစိုးရအဖွဲ့ကို ဦးစီးဖွဲ့ရန် စကားကမ်းလှမ်းရသည်။ ဗြိတိသျှဘုရင်ခံ၏ စကားတမ်းလှမ်းချက်ကို အချိန်ယူ ဆွေးနွေး ပြီးနောက် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်း အမှူးရှိသော အဖွဲ့ဝင် တစုသည် ဘုရင်ခံ၏ အမှုဆောင်

ရန်ကုန်မြို့ ကန်တော်မင်္ဂလာမြို့ ဝတ္ထု အစည်းအဝေး ပွဲကြီးတွင် ထွေရသော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း

ကောင်စီဝင်အဖြစ် ရာထူး ယူလိုက်ကြရာ ဗိုလ်ချုပ်သည် အမှုဆောင်အဖွဲ့ ဒုတိယသဘာပတိအဖြစ်ဆောင်ရွက်သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းပင်ဦးစီးသည့် မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ ဖိတ်ခေါ်ချက်အရ လန်ဒန်မြို့သို့ သွားရောက်ဆွေးနွေး၍ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး၏ ရွှေပြေးမှတ်တိုင် ဖြစ်သော အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ (အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ် — ရှု။)

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တောင်တန်းဒေသ တိုင်းရင်းသားများ ဆွေးစည်း ညီညွတ်လာသည့် ပင်လုံကွန်ဖရင့်ကိုလည်း ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းပင် အောင်မြင်စွာ ဦးစီးကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ (ပင်လုံကွန်ဖရင့် — ရှု။) ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် လွတ်လပ်သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေကို ရေးဆွဲရမည့် တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲကြီးကို စနစ်တကျ ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်မှာလည်း ဗိုလ်ချုပ်၏ စွမ်းဆောင်မှုပင် ဖြစ်သည်။ ထိုရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြည်သူ့လူထုက ဗိုလ်ချုပ်အပေါ် မည်မျှယုံကြည်လေးစားသနည်း ဟူမူ ဖ၊ ဆ၊ ပ၊ လ ကိုယ်စားလှယ်များချည်း

လိုလို အရေးခံရသည်ကို ထောက်၍ သိနိုင်သည်။ (တိုင်းပြည်ပြု လွှတ်တော် - လည်း၍။)

ထိုတိုင်းပြည်ပြု လွှတ်တော်၌ ဗိုလ်ချုပ်သည် ပြည်မ ကိုယ်စားလှယ်အမတ်များနှင့် တောင်တန်းဒေသ ကိုယ်စားလှယ်အမတ်တို့၏ မျက်နှာစုံညီတွင် အနာဂတ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ရေး စံနှစ်တို့အတွက် လမ်းစဉ်များ ချမှေးခဲ့သည်။ ကိုယ်စားလှယ်အမတ်တို့ အားလုံး သဘောတူ ထောက်ခံသော လမ်းစဉ်များနှင့် ညီညွတ်သည့် အခြေခံဥပဒေကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ဆဲတွင် ထိုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၉ ရက်နေ့၌ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် အခြားဝန်ကြီး ခြောက်ဦး၊ အတွင်းဝန်တဦး၊ သက်တော်စောင့် တဦးတို့နှင့်အတူ လူမသမာတို့၏ လုပ်ကြံခြင်းကို ခံရလေသည်။

ဗိုလ်ချုပ်နှင့် အပေါင်းပါ အာဇာနည်များ၏လုပ်ကလပ်ကို ရွှေတိဂုံဘုရား မြောက်ဖက် အာဇာနည်ကျွန်းတွင် ဂူသွင်းသင်္ဂြိုဟ်ထားလေသည်။ ဗိုလ်ချုပ် ကွယ်လွန်သောအခါ ဇနီး ဒေါ်ခင်ကြည် (၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသူ)၊ သား အောင်ဆန်းဦး၊ သား အောင်ဆန်းလင်း (နောက်-ကွယ်လွန်)၊ သမီး အောင်ဆန်းစုကြည်တို့ ကျန်ခဲ့သည်။

ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းကား မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းတွင် အမျိုးသား ညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက်ရာ၌ တတိယမြန်မာနိုင်ငံကို စည်းရုံးခဲ့သည့် အလောင်းဘုရား လွန်ပြီးနောက် စတုတ္ထ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးကို ထူးချွန်စွာ တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည့် အာဇာနည် ပုဂ္ဂိုလ်ပင်တည်း။

အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ်။ ။အောင်ဆန်းအက်တလီစာချုပ်သည် ထိုစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုပြီးနောက် တနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံအား လွတ်လပ်ရေးရရှိရန် အကောင်အထည် ဖော်ပေးသည့် စာချုပ် ဖြစ်သည်။ ထိုစာချုပ်ကို ထိုစဉ်ကမြန်မာပြည်ဘုရင်ခံ၏ အလုပ်အမှုဆောင် ထောင်စီအဖွဲ့မှတစ်ပါး ဥက္ကဋ္ဌလည်းဖြစ်၍၊ ဖက်ဆစ်ဆန်ကျင်ရေး ဗြည့်သူလွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌလည်းဖြစ်သော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ခေါင်းဆောင်သည့် မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့နှင့် နန်းရင်းဝန်အက်တလီ ခေါင်းဆောင်သော ဗြိတိန်နိုင်ငံ ဘုရင်အစိုးရအဖွဲ့တို့သည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့ ဧဒါးနင်းလမ်းအမှတ် ၁၀ ၌ သဘောတူစာချုပ်ရေးထိုးခဲ့ကြသဖြင့် အောင်ဆန်း-အက်တလီ စာချုပ် ဟု ခေါ်တွင်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီး၍ မြန်မာပြည်ကို ဗြိတိသျှအစိုးရ ဖြန့်ဖြူးသည့် သိမ်းပိုက် အုပ်ချုပ်သောအခါ စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီး အုပ်ချုပ်ပြီးနောက် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးဖျက်သိမ်းသော အခါ ၁၉၄၅ ခု မြန်မာပြည် အုပ်ချုပ်ရေး စည်းမျဉ်း

ဥပဒေအပိုဒ် ၁၃၉ အရ ဘုရင်ခံတဦးတည်း သဘောဖြင့် အုပ်ချုပ်လေသည်။ ထိုစဉ်က ဘုရင်ခံ ဆာဒေါ်မန်စမစ်သည် ဖဆပလအဖွဲ့ချုပ်ကြီးမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် တွေ့ဆုံ၍ အမှုဆောင်ဝန်ကြီးများ ခန့်ထားရန် ဆွေးနွေးသည်။ (ဖဆပလ - ၅။) သို့သော် ဘုရင်ခံသည် ဖဆပလမှ တင်သွင်းသော ဝန်ကြီးနေရာ စာရင်းနှင့် လက်ကိုင်ဌာနများကို သဘောမတူသဖြင့် ဖဆပလက ထိုစာရင်းများကို ရုပ်သိမ်းလိုက်သည်။ ထိုသို့ ရုပ်သိမ်းလိုက်သည့်အတွက် ဘုရင်ခံ၏ အမှုဆောင် ဝန်ကြီးများအဖွဲ့တွင် လူထုကြီး၏ ကိုယ်စားလှယ်များ မဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဝင်ရောက်၍ ရာထူးကို လက်ခံကြလေတော့သည်။

ထိုအချိန်က ဖဆပလ အလံတော်အောက်၌လည်း လူထုကြီးသည် သမိုင်းတလျှောက်၌ တခါမျှ မကြုံဘူးသေးသော စည်းလုံး ညီညွတ်မှုဖြင့် ညီညွတ်သွေးစည်းမိနေချိန်ဖြစ်သည်။ အစိုးရအဖွဲ့နှင့် လူထုသည် သူနိုင်ငံနိုင် အင်အားပြိုင်လျက်ရှိသည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် အထွေထွေအမှုထမ်းသပိတ်ကြီး စတင်ပေါက်ဖွားလာသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအား လုံးဝ လွတ်လပ်ရေးပေးရန် ဖဆပလအဖွဲ့ချုပ်ကြီး၏ အရေးဆိုချက်ကို တညီတညွတ်တည်း ထောက်ခံကြသည်။

လူထုဆန္ဒကို အကဲခပ်မိသော ဗြိတိသျှအစိုးရသည် ဘုရင်ခံ ဆာ ဒေါ်မန်စမစ်အား ပြန်ခေါ်၍၊ မေဂျာ ဂျင်နရယ် ဆာ ဟူးဗတ်ရန်ကို မြန်မာနိုင်ငံ ဘုရင်ခံသစ်အဖြစ် စေလွှတ်လိုက်သည်။ ဆာ ဟူးဗတ်ရန်သည် ဖဆပလ အင်အားကို လေးစားစွာဖြင့် ဖဆပလ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်သော အမှုဆောင်ဝန်ကြီးအဖွဲ့ကို ၁၉၄၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ ထိုနောက်မြန်မာလူထု၏ ရည်မှန်းချက်ဆန္ဒကို သိသည်ထက် သိလာသော ဗြိတိသျှအစိုးရသည် မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား ဗီလတ်သို့ လာရောက်ဆွေးနွေးရန် ဖိတ်ခေါ်လေသည်။ မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ခေါင်းဆောင်၍ အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် သခင်မြ၊ ဦးတင်ထွဋ်၊ ဦးဘဖေ၊ ဦးကျော်ငြိမ်း၊ သခင်ဗစိန်နှင့် ဦးစောတို့ပါဝင်ကာ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် သွားရောက်ကြသည်။ ဗီလတ်တွင် ဗြိတိသျှနန်းရင်းဝန်မစ္စတာအက်တလီ၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဗစ္စတာ ဗယ်ဗင် အစရှိသူတို့ပါဝင်သော ဗြိတိသျှ အစိုးရကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဆွေးနွေးကြရာ၊ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး ပြီးစီးလေသည်။ ထိုသို့ လက်မှတ် ရေးထိုးရာတွင် မြန်မာကိုယ်စားလှယ်တို့ဖက်မှပါသွားသော ဦးစောနှင့် သခင်ဗစိန်တို့က ကန့်ကွက်သည့် အနေနှင့် လက်မှတ်မထိုးကြချေ။ ဤစာချုပ်အရ မြန်မာနိုင်ငံသည် လုံးဝ လွတ်လပ်ရေး

အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ်

ပန်းတိုင်သို့ တနှစ်အတွင်း ရောက်ရှိရန် လမ်းစပေါ်လာလေသည်။ “ကျုပ်တော့ ဒီစာချုပ်ဟာ ကျုပ်တို့ရဲ့ လုံးဝလွတ်လပ်ရေး ပန်းတိုင်အရောက် တနှစ်အတွင်းမှာ ပို့ပေးနိုင်မယ်လို့ ယုံကြည်တဲ့အတွက် ယခု သဘောတူညီချက်ကို လူထုက လက်ခံဖို့ ကျုပ်တို့ထောက်ခံပါတယ်” ဟု ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ကမြန်မာနိုင်ငံသို့ရောက်ရှိလာသည်နှင့် ကျေညာခဲ့လေသည်။

သဘောတူခဲ့သော စာချုပ်၏ မူရင်းမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်လေသည်။

အောင်ဆန်း - အက်တလီစာချုပ်

“ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော် ဘုရင်ခံမင်းကြီး၏ အမှုဆောင်ကောင်စီမှ ကိုယ်စားလှယ်တော်တို့ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရာမှရောက်ရှိခဲ့သော အဆုံးသတ်ချက်များ။

ကိုယ်စားလှယ်တော်များက အရေးဆိုသော ဂရိတ် ဗြိတိန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်တို့၏ အနာဂတ်ဆက်ဆံရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော ကိစ္စအဝဝတို့ကို ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော် အမှုဆောင်ကောင်စီ၏ ကိုယ်စားလှယ်တော်များ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ပြီး ‘ကော်မော်ဒဲလ်သ်’ (ကွန်မွန်းဝဲ) အတွင်းတွင် ဖြစ်စေ၊ အပြင်မှ ဖြစ်စေ ဆောလျင်နိုင်သမျှ ဆောလျင်စွာ မြန်မာနိုင်ငံတော်သို့ နိုင်ငံတော်သားများတို့သည် မိမိတို့လွတ်လပ်ရေးကို ဆွတ်ခူးနိုင်စေမည် ဖြစ်သော နည်းလမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ပါ သဘောတူ အဆုံးသတ်ချက်များကို ရောက်ရှိကြလေသည်။

၁။ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်

မြန်မာနိုင်ငံတော်သို့ နိုင်ငံတော်သားတို့သည် မိမိတို့နိုင်ငံ၏ အနာဂတ် အုပ်ချုပ်ရေးကို ဆောလျင်နိုင်သမျှ ဆောလျင်စွာ ဆုံးဖြတ်နိုင်စိမ့်သောငှာ ၁၉၂၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေအရ ဥပဒေပြုအဖွဲ့ အစား၊ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်ကို ရွေးကောက် တင်မြှောက်ရေးမည်။ ဤကိစ္စအတွက် ၁၉၂၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေ ရွေးကောက်နည်းစက်ကို အသုံးပြုလိမ့်မည်။

လူမျိုး သီးခြား မထားရှိသော လူစု၊ ကရင်အမျိုးသားလူစု၊ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ကပြား လူစုများအတွက် ရွေးကောက်ပွဲများကို ပြေလတွင် ကျင်းပလိမ့်မည်။ လူစုအသီးသီးအတွက် အဖွဲ့ဝင် နှစ်ဦးစီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရမည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော လူစု တစုစုမှ အခြားဖြစ်သော လူမျိုးသီးခြား မထားသော လူစုတစုတွင် စာရင်းသွင်းပြီးသော (နောက်ဆက်တွဲ (က) တွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြသည့်အတိုင်း) မြန်မာနိုင်ငံ လူမျိုးတဦးကို လူမျိုးသီးခြား မထားရှိသော လူစုစာရင်း တင်သွင်းရလိမ့်မည်။

၂။ ခေတ်ပြောင်းချိန် အစိုးရအမျိုးအစား

ခေတ်ပြောင်းချိန် ကာလအတွင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ယခုအတိုင်းကဲ့သို့ပင်၊ ၁၉၂၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေ

အပိုဒ် ၁၃၉ အရ အပိုဒ်ထားသော အထူးအာဏာများနှင့် ၁၉၄၅ ခုနှစ် * ယာယီစီမံချက် အက်ဥပဒေနှင့်တကွ၊ ယင်း ဥပဒေအရ ကောင်စီတွင် ထုတ်ပြန်လိုက်သော အမိန့်ဟူသမျှအတိုင်း ဆောင်ရွက်သွားလိမ့်မည်။

အစိုးရ တဦးတဖက် သဘောတူ၍၊ အထူးဆောင်ရွက်ရန် လိုသည်ဟု ထင်မြင်သော ထူးခြားသည့် အကြောင်းအချက်များ ပေါ်ပေါက်လျှင်၊ ထိုအကြောင်း အချက်များကို လိုက်လျောရန် ပြောင်းလဲနိုင်ချက်ရှိလျှင်၊ မည်သို့သော ပြောင်းလဲနိုင်ချက် ပြုလုပ်နိုင်သည်ကို ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရက စဉ်းစားလိမ့်မည်။

၃။ ကြားဖြတ်ဥပဒေပြုအဖွဲ့

ကြားဖြတ်ကာလအတွင်း ၁၉၄၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းသည့်အတိုင်း ဖြစ်သော ဥပဒေပြု ကောင်စီတခု ရှိလိမ့်မည်။ အခွင့်ပြုထားသော ဦးရေကို ၅၀ မှ ၁၀၀ သို့ တိုးမြှင့်ရန် အာဏာကို ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရက ကောင်စီတွင် ထုတ်ပြန်သော အမိန့်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းလိမ့်မည်။

တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်အတွက် ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခြင်းများ ပြီးဆုံးပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက်၊ ဘုရင်ခံမင်းကြီးသည်၊ ဦးရေ ၁၀၀ ပါဝင်သော ဥပဒေပြု ကောင်စီတခုကို အမည်တပ် ခန့်အပ်လိမ့်မည်။ ထိုကောင်စီအဖွဲ့တွင် တိုင်းရင်းမဟုတ်သော လူနည်းစုများ၏ ကိုယ်စား ဆောင်ရွက်ရန် လူဦးရေအနည်းငယ်ကို ပါဝင်စေလျက်၊ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်သို့ ရွေးကောက် တင်မြှောက်လိုက်သော သူများထဲမှ ရွေးချယ်လိမ့်မည်။ ဥပဒေပြုကောင်စီ၏ အာဏာများမှာ မကြာသေးမီက ဖျက်သိမ်းလိုက်သော ဦးရေ ၅၀ ပါဝင်သည့် ဥပဒေပြုကောင်စီ ရရှိထားသော အာဏာများနှင့် ထပ်တူထပ်မျှ ဖြစ်လိမ့်မည်။

၄။ ကြားဖြတ်အစိုးရ

ဘုရင်ခံမင်းကြီး၏ အမှုဆောင်ကောင်စီသည် မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ကြားဖြတ် အစိုးရဖြစ်လိမ့်မည်။ အထက်ပါအပိုဒ် ၂ တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အဖြူထည်ဘောင်အတွင်းတွင် ဆက်လက် တည်ရမည်ဖြစ်သော အမှုဆောင်ကောင်စီ၊ သို့မဟုတ် ဘုရင်ခံမင်းကြီး၏ တရားဝင် အာဏာများကို မပြောင်းလဲစေရန် မဖြစ်နိုင်သောငြားလည်း၊ ကြားဖြတ်အစိုးရသည်၊ ယခုအခါ အိန္ဒိယကြားဖြတ်အစိုးရနည်းတူ ယေဘုယျအားဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားလိမ့်မည်။ အထူးသဖြင့် -

(က) အမှုဆောင်ကောင်စီကို မိမိနှိမ့်အစိုးရများအား အလေးဂရုပြု၍ ရင်းနှီးစွာ တိုင်ပင် နှီးနှောသက်သို့ ပြုမလိမ့်မည်။ အမှုဆောင်ကောင်စီသည် နိုင်ငံ အုပ်ချုပ်ရေး ဆောင်ရွက်မြတ်တန်များကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ အကြီးဆုံးဆုံးသော လွတ်လပ်ခွင့်ကို ရရှိလိမ့်မည်။

ဝန်ကြီးအဖွဲ့ အစည်းအဝေးများတွင် ဘုရင်ခံမင်းကြီး

မိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကို မြိတ်သျှဝန်ကြီးချုပ် မစ္စတာ အက်တလီနှင့်အတူ လန်ဒန်မြို့၌ တွေ့ရပုံ

ထ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍၊
၁၉၃၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေ တည်ဆဲသဘောအတိုင်း အသုံး
ပြုသော ဓလေ့ထုံးစံကို အမှုဆောင်ကောင်စီနှင့် သက်ဆိုင်
ရာတွင်ပင် ဆက်လက်ကျင့်သုံးလိမ့်မည်။

(ခ) မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည်ကိုယ်ပိုင်ဘဏ္ဍာရေး
အုပ်ချုပ်မှု (နောက်ဆက်တွဲ(ခ)ကိုကြည့်ပါ)ကိုရရှိစေမည်ဟု
ဗုဒ္ဓါစားဖြင့်၊ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အစိုးရကသဘောတူညီသည်။

(ဂ) ကာကွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြားရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများ
ကို အမှုဆောင်ကောင်စီတွင် တင်သွင်းလိမ့်မည်။ အမှုဆောင်
ကောင်စီသည် ဤအရေးကိစ္စများကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင်
အပြည့်အစုံ တွဲဖက်ဆောင်ရွက်လိမ့်မည်။

(ဃ) ထိုကိစ္စများ ဆောင်ရွက်မြဲတာဝန်ကို ဘုရင်ခံ
မင်းကြီးက ကာကွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြားရေး အတိုင်ပင်ခံ ဝန်
ကြီးအား တာဝန်လှူအပ်လိမ့်မည်။

တရားဝင် အခြေအနေတွင် သက်ရောက်သောကန်သတ်
ချက်များမှအပ အမှုဆောင်ကောင်စီအဖွဲ့သည် စီမံကိန်းနှင့်
အုပ်ချုပ်မှုနယ်ပယ်တွင် ပေါ်ပေါက်သောကိစ္စဟူသမျှကို အ
ရေးဆိုရန်၎င်း၊ စဉ်းစားရန်၎င်း၊ ဆွေးနွေးရန်၎င်း၊ ဆုံးဖြတ်
ရန်၎င်း လုံးဝလွတ်လပ်ခွင့် ရှိလိမ့်မည်။

၅။ နိုင်ငံခြားရေးကိစ္စများ

လန်ဒန်မြို့တော်တွင် မြန်မာအစိုးရ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်
ဆောင်ရွက်ရန် မြန်မာနိုင်ငံတော်အတွက် မဟာမင်းကြီး
တပါး ခန့်ထားစေလိမ့်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံတော်က တိုင်းရေး
ပြည်မှု စေ့စပ်ပြောဆိုသူ ကိုယ်စားလှယ် လဲလှယ်လိုသော
နိုင်ငံများ၏ အစိုးရများအား ထိုကဲ့သို့ လဲလှယ်ခြင်းကို
သဘောတူရန်ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရက တောင်းဆိုလိမ့်မည်။

၆။ ပြည်ထောင်ချင်းချင်း အဖွဲ့အစည်းများ၏
အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင် တဦး အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ရန်
မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ လျှောက်ထားချက်ကို မြန်မာနိုင်ငံတော်
၏ တိုင်းပြုပြည်ပြုရေး အခြေအနေသည် ထိုလျှောက်ထား
ချက်မျိုးကို လက်ခံနိုင်လောက်အောင် ဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်
နက် ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရက လုံးဝထောက်ခံချက်ပေးလိမ့်
မည်။ ဤအတောအတွင်းတွင် ကမ္ဘာ့ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့က
ကြီးမားသော အစည်းအဝေးများတွင် မြန်မာနိုင်ငံတော်က
မည်မျှလောက် 'ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ကို ကမ္ဘာ့ကုလ
သမဂ္ဂ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးနှင့်စုံစမ်းညှိနှိုင်းလိမ့်မည်။
မြန်မာနိုင်ငံတော်က ချဉ်းကပ် ဆက်သွယ်လေ့သော

အခြားအခြားသော ပြည်ထောင်ချင်းချင်း အဖွဲ့အသင်းများ သို့လည်း ထိုအဖွဲ့များ၏ အလုပ်တွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအဖြစ်ဖြင့်၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်က ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင် မနိုင်ကို ထောက်လှမ်း စစ်ရွေးကဲသော သဘောနှင့် ချဉ်းကပ်ဆက်သွယ်လိမ့်မည်။

၇။ ကာကွယ်ရေး

(က) တည်မြဲလျက် ရှိသော လုပ်ရိုး လုပ်စဉ်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် ချထားသော ဗြိတိသျှစစ်သည်တော် များ အားလုံးသည် ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရ၏ အဆုံးစွန် သော အုပ်ချုပ်မှု လက်အောက်တွင် နေလိမ့်မည်။

(ခ) မြန်မာ စစ်သည်တော် အားလုံးတို့မှာ မြန်မာ နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှု လက်အောက်သို့ ချက်ခြင်း ထောက်ပံ့လိမ့်မည်။

(ဂ) မြန်မာနိုင်ငံတော် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသည် စော နိုင်ငံသမ္မတ ဧကရာဇ်ဖြစ်နိုင်သော အချိန်၌ ဘုရင်ခံမင်းကြီးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ လက်အောက်ခံ ဖြစ်စေရမည် ဟူ သည်ကို မူအားဖြင့် ဘုရင်ခံမင်းမြတ် အစိုးရက သဘောတူ ညီကြောင်း၊ သို့ရာတွင် ယခု အခိုက်အတန့်မှာ နိုင်ငံပေါင်း များစွာတွင် ပြန်လွှဲလျက်ရှိသော မဟာမိတ် အချင်းချင်း စစ်ပစ်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှု အစီအစဉ်များကို မရုပ်သိမ်းသေး သမျှ မြန်မာနိုင်ငံတော် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသည် အရွေးအရှာ တိုက် တောင်ပိုင်း ကုန်းတပ်များ လက်အောက်ခံ ဖြစ်နေ လိမ့်မည်။ ဤကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရနှင့် ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်တို့သည် ဓမ္မတာအတိုင်းပင် ရင်းနှီးစွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လိမ့်မည်။

ရေတပ်၊ လေတပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်း အလားတူ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော အစီအစဉ်များကို သတ်မှတ် ထားလိမ့်မည်။

(ဃ) မြန်မာနိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးတပ်များဖွဲ့စည်း ခြင်းတွင် ကူညီထောက်ပံ့ရန် ပြဿနာသည် နှစ်ဦးသော အစိုးရတို့ ဆွေးနွေးရန်ကိစ္စ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရက ဤကိစ္စတွင် မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရအား အစွမ်း ကုန် ကူညီရန် ဆန္ဒရှိသော်လည်း ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြား ရပ်ကွက်ဒေသများတွင် ယူပြီးသော ကြီးလေးသည့် တာဝန် များကိုလည်း ဂရုထားရပေဦးမည်။

(င) အုပ်ချုပ်ရေးသစ် ဖြစ်ထွန်း သက်ရောက်လာ သည့်နောက် မြန်မာနိုင်ငံတော်ရှိ ဗြိတိသျှတပ်များကို ဆက် လက်ထားရှိရန်၊ သို့မဟုတ် အသုံးပြုရန် ပြဿနာမှာ ဘုရင် မင်းမြတ် အစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရတို့ သဘော တူရန်ကိစ္စ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

၈။ နယ်ခြားဒေသ

နယ်ခြား ဒေသများနှင့် ဝန်ကြီးများ အုပ်ချုပ်သော

မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို ထိုဒေသများတွင် နေထိုင်သောသူများ ၏ လွတ်လပ်သော သဘောတူရန်အချက်နှင့် အချိန်မနှောင်း ပေါင်းစည်းခြင်း အောင်မြင်ရန်မှာ ဘုရင်မင်းမြတ်အစိုးရနှင့် မြန်မာ ကိုယ်စားလှယ်တော်များ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်၏ သဘော တူပြီးသော ရည်ရွယ်ချက် ဖြစ်သည်။ ဤအတောအတွင်း နယ်ခြားရှိ လူများသည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် လက်ခံနိုင်သောနည်း ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရတို့နှင့် ရင်းနှီးစွာ ပေါင်းသင်း တွဲဖက်ရာသည်။ ဤသည်တို့ကို မြော်ကိုး၍ သဘောတူညီ ကြသည်မှာ -

(က) နယ်ခြားဒေသများနှင့် ဝန်ကြီးများ အုပ်ချုပ် သော မြန်မာနိုင်ငံတော် လူများသည် အတားအဆီးမရှိဘဲ လွတ်လပ်စွာ ကူးလူးဆက်ဆံခြင်း ရှိစေရမည်။

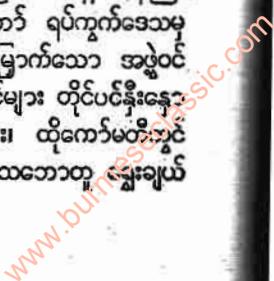
(ခ) (၁) နယ်ခြား ကိစ္စ များ ပေါ် တွင် ဘုရင်ခံ မင်းကြီးကို အကြံဉာဏ်ပေးရန်နှင့် အမှုဆောင် ကောင်စီနှင့် ရင်းနှီးစွာ ဆက်ဆံရန် နယ်ခြားကိုယ်စားလှယ် ခန့်ထားခြင်း ဖြင့်၎င်း၊ သို့မဟုတ်

(၂) နယ်ခြား ကိစ္စများကို အုပ်ချုပ်သော အမှုဆောင်ဝန်ကြီးအဖြစ်ဖြင့် နယ်ခြားဒေသ ကိုယ်စားလှယ် တဦး ခန့်ထားခြင်းဖြင့်၎င်း၊ သို့မဟုတ်

(၃) အခြား နည်း ဖြင့် ၎င်း ခေတ်ပြောင်း ခေတ်လဲကာလအတွင်း လက်ခံနိုင်မည်ဟု မိမိတို့ ထင်မြင် သော မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရနှင့် ပူးတွဲ ပေါင်းဖက်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ မိမိတို့ ထင်မြင်ချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆို နိုင်ရန် နောက်လဆန်းတွင် ကျင်းပမည် ဖြစ်သော ဝန်ကြီး (ပင်လုံ) ကွန်ဖရင့်တွင်၎င်း၊ နယ်ခြားဒေသရှိ လူများ၏ ခေါင်းဆောင်များ ကိုယ်စားလှယ်များကို မေးမြန်းရမည်။

(ဂ) ပင်လုံအစည်းအဝေး၊ သို့မဟုတ် အထူးကွန်ဖရင့် အစည်းအဝေး ပြီးဆုံးသည့်အခါတွင် ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရတို့သည် နယ်ခြားလူများ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသော ထင်မြင်ချက်များနှင့် လိုက်လျော ညီစွာ အများသဘောတူ လိုလားချက်များကို ပြည့်စုံစွာရန် အကောင်းဆုံးသော နည်းစနစ်ကို သဘောတူညီချက် ယူ လိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း။

(ဃ) မြန်မာနိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေသစ်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရာ၌ နယ်ခြားသားများ ပေါင်းစည်းဆက်ဆံနိုင် ရန် အကောင်းဆုံးသော နည်းစနစ် ရှာဖွေရန်အတွက် စုံစမ်း ရေး ကော်မတီတခုကို ချက်ချင်း တည်ထောင်ရန် ဝန်ကြီး များ အုပ်ချုပ်သော မြန်မာနိုင်ငံတော် ရပ်ကွက်ဒေသမှ အမှုဆောင် ကောင်စီအဖွဲ့က တင်မြောက်သော အဖွဲ့ဝင် များနှင့် နယ်ခြားဒေသ ခေါင်းဆောင်များ တိုင်ပင်နှီးနှော လျက် တင်မြောက်သော အဖွဲ့ဝင်များ၊ ထိုကော်မတီတွင် ဦးရေ အညီအမျှ ပါဝင်လိမ့်မည်ဖြစ် သဘောတူ နှေးချယ်

သော မြန်မာနိုင်ငံတော် အပြင်အပမာ ကြားနေပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းကို ဥက္ကဋ္ဌ ခန့်ထားမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ ဤကော်မတီက တိုင်းပြည်ပြု လွှတ်တော် အစည်းအဝေး မစမီ အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းရန် တောင်းဆိုမည်။

၉။ ဘဏ္ဍာရေး

ဘဏ္ဍာရေး ပြဿနာများ အတော်အတန် စဉ်းစားခဲ့ပြီး ဤကိစ္စများကို မည်သို့ စီမံခန့်ခွဲရန် သဘောတူညီချက် တခု ဆိုက်ရောက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ သဘောတူညီချက်ကိုမူ ပူးတွဲပါ နောက်ဆက်တွဲတွင် ဖော်ပြထားသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (က)

လာမည့် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲဆန္ဒပေး ရွေးကောက်ခြင်းခံနိုင်ခွင့်အလို့ငှာ မြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် မွေးဖွား၍ ၁၉၄၂ ခုဇူလိုင်လ ၁ ရက် သို့မဟုတ် ၁၉၄၇ ခု ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့ မရှေးမနှောင်း ဖြစ်သော ၁၀ နှစ်အတွင်းတွင် စုစုပေါင်း ရစ်နှစ်ထက်မနည်း မြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် နေထိုင်ခဲ့သော မြို့တိုသူ့လက်အောက်ခံ သို့မဟုတ် အိန္ဒိယနယ်လက်အောက်ခံနိုင်ငံသားကို မြန်မာအမျိုးသားဟု အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)

ဘဏ္ဍာရေး

(၁)။ မြန်မာနိုင်ငံတော်သည် ကိုယ်ပိုင် ဘဏ္ဍာရေး အုပ်ချုပ်ခွင့် ရှိသင့်သည်ကို ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရတို့က သဘောတူပြီး ဖြစ်သည်။

(၂)။ “နိုင်ငံချင်းချင်း ငွေကြေးရန်ပုံ” နှင့် “နိုင်ငံချင်းချင်းဘဏ်” တွင် ပါဝင်လိုက် လျှောက်ထားရန် အခြေအနေရှိသည်နှင့် တပြိုင်နက် ခိုင်လုံသော အဖွဲ့ဝင်တိုင်းအဖြစ်ကို ရစ်မှီသောငှာ ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရတို့က စွမ်းအားရှိ သလောက် ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ယူပြီး ဖြစ်သည်။

(၃)။ ၁၉၄၇ ခု အောက်တိုဘာလမှ ၁၉၄၆ ခု စက်တင်ဘာလအထိ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတော်က အတိုးလွတ် ရွေ့ကူးပေါင် ၇,၀၀၀,၀၀၀ ခန့် (အသားတင်) ရရှိခဲ့ပြီး၊ ထို့ပြင် ၁၉၄၆ ခု အောက်တိုဘာလမှစ၍ ၁၉၄၇ ခု စက်တင်ဘာလအထိ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း နောက်ထပ် ၅၅ သန်း (အသားတင်) ရရှိရန် အတွက် သဘောတူပြီး ဖြစ်သည်။ နယ်ခြား ဒေသများ အတွက် ထောက်ပံ့ကြေးများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ရိုးရိုး ဗတ်ဂျက်တွင် ယခုနှစ် လျော့သော ငွေအတွက် ထပ်မံ ထောက်ပံ့မည်ဟု ယခု ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရက သဘောတူပြီး ဖြစ်သည်။

(၄)။ (အစိုးရတို့၏ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် သက်ဆိုင်သော) ပရိုဂျက် စီမံကိန်းဆိုင်ရာ ဗတ်ဂျက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဘုရင်မင်းမြတ်က ဗီလတ်နိုင်ငံမှ အချုပ်အချယ် မရှိသော်လည်း အပြန်အလှန်

အပြည့်အစုံ အကြောင်းကြားနည်းနှင့် သတ်မှတ်ထားသော ငွေချေးရေးကိစ္စ ပြုလုပ်နိုင်မည် မလုပ်နိုင်မည်ကို ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရက စုံစမ်းစစ်ဆေးလိမ့်မည်။

(၅)။ ဘဏ္ဍာရေး အခြေမုန်များကို ထပ်မံ တွဲဖက် စစ်ဆေး၍ ရသော တွက်ကိန်းများကို သတိမူပြီးလျှင် အတိုးလွတ် ချေးငွားသော ငွေတစ်စိတ်တဒေသကို အပြီးအပြန် ထောက်ပံ့ငွေ အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲနိုင်သည်ကို မူအားဖြင့် သဘောတူရန် ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရက အဆင်သင့်ရှိသည်။

(၆)။ တဦးအပေါ် တဦး တာဝန်မထားဘဲ ဘဏ္ဍာရေး အခြေမုန်ကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထပ်မံ တွဲဖက်စစ်ဆေးရန် သဘောတူကြောင်း၊ အပိုဒ်ငယ် ၃၊ အပိုဒ်ငယ် ၄ တွင် ဖော်ပြထားသော သဘောတူညီချက်ထက် ပိုမို၍ ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရထံမှ ထပ်မံ အကူအညီ အလို့ငှာဖြင့် ထိုသို့သော အကူအညီ ပေးခဲ့လျှင် သဘောတူညီ ထားသော စည်းကမ်းချက်များအတိုင်း ဖြစ်လိမ့်မည်။

၁၀။ အခြားကိစ္စများ

မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အဆင်အတန်း ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရတို့ သဘောတူ ဆိုက်ရောက်ရန် အခြား ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်လိမ့်မည်။ ဤပြဿနာများကို ပေါ်ပေါက်လာသည့်အလျောက် လက်ခံ၍ ယခု ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ထင်ရှားခဲ့သော မိတ်ဆွေချင်းခြာများ သမာဝါယမနှလုံးထား ဖြင့် ဆောင်ရွက်လိမ့်မည်။

ဘုရင်မင်းမြတ် အစိုးရနှင့် မြန်မာအမှုဆောင်ကောင်စီ၏ ကိုယ်စားလှယ်များသည် တိုင်ပင်နှိုးနှောခြင်းနှင့် ကူညီပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ယခုနည်းကို ဆက်လက်စေသောအားဖြင့် မြို့တိုသူ့ ကော်မော်တယ် (ကုန်မုန်းဝဲ) အတွင်းတွင် ဖြစ်စေ၊ အပြင်အပမာ ဖြစ်စေ ကိုယ်ပိုင်လွှတ်လပ်သော မြန်မာနိုင်ငံတော် ဘဝသို့ ရောက်စေလိုသော နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ရည်ရွယ်ချက်ကို ချောမော လျင်မြန်စွာ တိုးတက်အောင် ပြုလုပ်နိုင်လိမ့်မည်ဟု တထစ်ချ ယုံကြည်ကြသည်။ သို့အတွက်ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အုပ်ချုပ်ရေးသစ် မရောက်မီ ခေတ်ပြောင်းခေတ်လွှဲတလျှောက် ပေါ်ပေါက်လိမ့်မည် ဖြစ်သော အနာဂတ် ကိစ္စများကို သဘောတူ ဆိုက်ရောက်ရေးတွင် တဦးကို တဦး ယှဉ်ပေးကူညီရန် သဘောတူကြလေသည်။ စီ၊ အာ၊ အက်တလီ၊ အောင်ဆန်း။

၁၀၊ ဒေါင်းနင်းလမ်း။

ဇူလိုင်လ ၂၇ ရက်၊ ၁၉၄၇ ခု။

ဝန်ကြီး သခင် ဗစိန်နှင့် ဝန်ကြီး ဦးစောတို့သည် ဤအဆုံးသတ်ချက်များတွင် ဖက်စပ်ရန် မတတ်နိုင်ကြချေ။

အောင်တမန်။ ။ သံတမန် — ၅။

အောင်ပင်လယ်

အောင်ပင်လယ်။ ။ ရှေးနှစ်ပေါင်း ၂၀၀၀ ခန့်က ဆည်ခဲ့သော အောင်ပင်လယ်ကန်ကြီး တည်ရာ လယ်ပြင်ကြီးကို မန္တလေး မေမြို့သွား ကားလမ်းဘေး မိုင်တိုင် ၆ မိုင် ခန့်လောက်တွင် တွေ့ရှိရပေမည်။

အောင်ပင်လယ်ကန်ကြီးကို သက္ကရာဇ် ၅၁၃ ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည့်ရှင် အလောင်းစည်သူမင်း၏ သားတော်ကြီး မင်းရှင်စောဇာ ဆည်ခဲ့သည်။ အခါတပါး၌ မင်းရှင်စောသည် အလောင်းစည်သူမင်းကြီးထံ အခစားဝင်ရောက်၏။ ထိုစဉ် ဝယ် ပဋိက္ခရာမင်း သမီးတော် ဟာဝတီသည် မင်းကြီးနှင့် အတူ သလွန်ထက်မှ မဆင်းပဲနေသဖြင့် မင်းရှင်စောသည် မင်းကြီးကိုမခစားပဲ မျက်နှာလှူ၍ နေတော့၏။ အတန်ကြာ သော် မအိမကျန်းရှိသည်ဟု ထသွားလေသည်။ တခါသော် မင်းကြီးသည် အထိန်းတော် သား အနန္တ သူရိယကို ဒုယင်အခြေတပ်သော ဝတ်လုံကို ပေးသနားတော်မူ၏။ အနန္တသူရိယလည်း ထိုဝတ်လုံကို ဝတ်ရုံ၍ သဘင်တက် သည်ကို မင်းရှင်စောမြင်သော် မင်းညီမင်းသားတို့သာ ဝတ် ဆင်အပ်သော အဝတ်ဖြစ်သည်။ မင်းထိန်းမင်းယတို့နှင့် မထိုက်တန် ဆို၍ ချွတ်လဲစေသည်။ ထိုအကြောင်းကို မင်းကြီးသိတော်မူရကား၊ ပြင်းစွာအမျက်ထွက်၍ စားကျေး စားလက်နှင့်တကွ အခြေအရံ ဥစ္စာရွှေငွေတို့ကို ရုပ်သိမ်း ပြီးလျှင် နောင်အိမ်သွင်းစေသည်။ မင်းရှင်စောလည်း မယ်တော် ရတနာပုံမိဖုရားကြီး၏ ကြီးပမ်းမှုကြောင့်သာ

မကြာမီ နောင်အိမ်မှ လွတ်မြောက်ပြီးလျှင် ရှေးယခင် အခြေသို့ ပြန်ရောက်လေသည်။ သို့သော်လည်း နေပြည်တော် တွင် ရှေးကကဲ့သို့ နေခွင့်မရတော့ချေ။ ထိုအခါ မင်းရှင်စော သည် ဗိုလ်ပါအလုံးအရင်း ဆင်မြင်းနှင့်တကွ အရှေ့ဖက် ထွန်တုံးပူတက် အရပ်သို့ သွားရောက်၍ ရွာပြုတည်ထောင် နေသည်။ ထိုအရပ်တွင် အလျား အနံ တာ ၃,၀၀၀ ရှိသော အောင်ပင်လယ်ကန်ကို ဆည်ဖို့တော်မူ၏။ တမုတ်ဆိုးအရပ်၌ ကန်ကိုလည်း ဆည်ဖို့တော်မူ၏။ မြောင်းသုံးသွယ် လယ်ပယ် သုံးသောင်း ဖြစ်စေသဖြင့် တနှစ်သုံးသီးစားရ၏။ အလွန် လျှင် စည်ပင်ပြောသည်။ ထိုစဉ်က အောင်ပင်လယ် ဟု မတွင်ပဲ ကန်တိလိ အမည်ဖြင့် ထင်ရှားသည်။ ထိုအကြောင်း ကို အောင်ပင်လယ်ကန်၏ ကျောက်စာ၌

“နွယ်တော်ရင် စစ်ဖြစ်တော်မူသော ဖေလောင်တော် လှေစကြွာသခင် နရပတိစည်သူမင်ကြီး၏ ဖကြီးတော် အလောင်စည်သူမင်ကြီး၏ သာ နရသူမင်၏ အစ်ကို နောင်ချစ်မင်လျှာ ဖြစ်တော်မူသော မင်ရှင်စောသည် သက္ကရာဇ် ငါရာတဆဲ့သို့ ဆည်တော်မူသော အလျှာ တာ သုံထောင် လယ်ပယ်သုံသောင် မြောင်သုံသွယ် တို့ဖြင့် အလွန်ကြီးကျယ်သော ကန်တိလိ အမည်ရှိသည့် အောင်ပင်လယ်ကန်တော်ကြီးသည်” စသည်ဖြင့် ရေးထိုး ထားလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၁ ခုနှစ်တွင် အောင်ပင်လယ်ကန်၏

ရှေးအခါက ကြာမျိုး ငါးပါးတို့နှင့် တင့်တယ်ရာ ဖြစ်ခဲ့သော အောင်ပင်လယ် ကန်တော်ကြီး

ကန်ရိုးများ မခိုင်ခံ့ပဲ ပျက်စီးလျက်ရှိသည်များကို အမရပူရ မြို့တည် ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးသည် လယ်ထွန်မင်္ဂလာ ထွက်တော်မူ၍ မင်းမိပုရား မှူးတော်မတ်တော် ကတော် စိုးမင်းတို့နှင့်တကွ ရွှေမြို့တော်နေ တအိမ်တယောက်မကျန် အသိန်းမကသော ဗိုလ်ထွန်နှင့် ပြင်ဆင် ဆည်ဖို့တော်မူသည်။ ဆည်ဖို့ရာ၌ သေနတ်ဝန်ကြီး သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းလှ ကျော်သူ (မြတောင်မြို့စား)က တာဝန်ဥသျှ ယူရသည်။ ခေတ္တစံမြန်းတော်မူရာ မဟာမုဗိဘုရား အနီးရှိ ယာယီတံ တန်းတော်မှ တာနှစ်ထောင် ရှည်လျားသော လမ်းကြီး တလမ်းကို အောင်ပင်လယ်ကန်အဆိုက် ဖောက်လုပ်စေခဲ့ သည်။ ဤကန်၌ နယ်နိမိတ်လေးရပ် သတ်မှတ်၍ ထိုနယ် အတွင်း နေပျော်ကြကုန်သော ရေပိုးရေမွှား သားငါး တိရစ္ဆာန်တို့အား ဘေးမရှိစေရဟု အာဏာထုတ်ပြန်သည်။ ဤနယ်နိမိတ် လေးရပ်အတွင်းသို့ ရောက်လာကုန်သော လူပြက်လူချော်တို့အား သတိရစေရန် ကြေးမုံကြည့်မှန် လေးချပ်အလား ကျောက်ချပ်လေးချပ်ကိုလည်း စိုက်ထူခဲ့ လေသည်။

အောင်ပင်လယ်ကန်၏ နယ်လေးရပ် သတ်မှတ်ပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ရေးထိုးထားလေသည်။

“မန္တရေမည်သော ရွှေတောင်၏ ရွှေပြုဗျူစွန် ဖိုတော် ကူ ကျောက်တိုင်၊ ဖိုတော်ကူမှသည် တာနှစ်ထောင်ငါရာ အရွှေမြောက် ရေထွက်ကျောက်တိုင်၊ ရေထွက်ကျောက် တိုင်မှသည် တောင်ခြေရင် လျှောက်လျှောက်ကောက် ကစင်း တာနှစ်ထောင်ခုနစ်ရာလေးဆယ်ခုနစ်ပြန်၊ အရွှေ တောင် ကျောက်ထရံကျောက်တိုင်၊ ကျောက်ထရံမှသည် တာတထောင်ခုနစ်ရာခုနစ်ဆယ် အနောက်တောင်ကန်ပိုင်ရှိ မင်ကျည်ပင်ကျောက်တိုင်၊ မင်ကျည်ပင်မှသည် တာနှစ် ထောင်ခုနစ်ရာလေးဆယ် ခုနစ်ပြန် ကန်ပိုင်လျှောက် အ နောက်မြောက် ပထမဆောက်သည့် နိမိတ်သို့ ဆိုက် လေသော၊ ပတ်ချုပ်ပုံရှိ တာမ ထိုသော် ကိုထောင် ခုနစ်ရာခြောက်ဆယ်လေတာ အပြန်ရှိသော နယ်နိမိတ် အတွင်း၌ နေကုန်သော ရေပိုးရေမွှား သာဇက်တိရစ္ဆာန် တို့အာ ဘေးမဲ့ဖြစ်စေ” စသည်ဖြင့် ကျောက်စာ ရေးထိုး ထားလေသည်။

ထိုအောင်ပင်လယ် ကန်ကျောက်စာကို ကန်ဘောင်ရိုး အတိုင်း ဖောက်လုပ်ထားသော မန္တလေး-မေမြို့ကားလမ်းမှ ၆ မိုင် ၂ ဟာလုံမှတ်တိုင်အလွန် ကန်ရိုးအတွင်းဖက်၌ ဘိုး တော်မင်းတရားကြီး စိုက်ထူထားခဲ့ရာ ယခုအခါ အမြင့် ငါးပေခန့်ရှိသော ရွံကလေးပြုလုပ်ထားလေသည်။

အောင်ပင်လယ်ကန်ကြီးကား အဓိကရ ဌာနကြီး ဖြစ် သည်။ ရှေးအခါကမူ ဤအောင်ပင်လယ်ကန် တဝိုက်ရှိ တောကြီးအတွင်း၌ ဝိဇ္ဇာဇော်ဂျီတို့ ခိုအောင်းနေထိုင်ကြ

သည်ဟု ဆိုသည်။ တောလည်းအလွန်နက်ရှက်ကား တော ကစားရန် သားကောင်အမျိုးမျိုး ရှိသည်။ ဆင်မြွေရှင် တရပျားမင်းသည် နန်းတက်၍ ငါးလအရှိတွင် အောင်ပင် လယ်သို့ တောကစားထွက်ခဲ့ရာ တောခြုံတခု အတွင်းသို့ အရောက် ဇော်ဂျီတယောက်နှင့် တွေ့ပြီးနောက် ဇော်ဂျီ၏ တန်ခိုးဖြင့် နတ်သမီးနှင့်တွေ့ကာ ပေါင်းသင်းရလေသည်။ နတ်သမီး ကွယ်ပျောက်သွားသောအခါ မင်းကြီး စိတ် ဖောက်ပြန်၍ အောင်ပင်လယ်ကန်၌ ငါးများ၍သာ နေ တော့ရာ မကြာမီ ထိုအရပ်၌ပင် နတ်ရွာစံခဲ့ဘူးကြောင်း ဖြင့် ရာဇဝင်များ၌ ဆိုသည်။ ဤကန်ကြီး အတွင်း၌ပင် ကနောင်မင်းသားကြီးသည် ရေမြှုပ်ဗုံး စမ်းသပ်ဖောက်ခဲ့ သည်ဟု ဆိုသည်။

အောင်ပင်လယ်ကန်၏ အလယ်တွင် စောဥမ္မာမိဖုရားကို စတေး၍ ထားသော ဂူတခုတွင် ရွှေရုပ်နှင့်တကွ တွေ့ရ သဖြင့် ကန်ဘောင်ရိုးအနောက်ဖက် ထနောင်းလေးပင်တွင် နတ်စင်နှင့်တကွ စာကမ္ပည်းထိုး၍ထားစည်ဟု အဆိုရှိသည်။ ရှေးအခါက မြန်မာမင်းသားတပါးသည် အောင်ပင်လယ် ကန်ဘောင်ရိုးပေါ်သို့ တက်၍ ထနောင်းပင်ပေါ်ရှိ ချိုး တကောင်ကို သေနတ်နှင့်ပစ်ရာ ထိုနေရာ၌ပင် သွေးအံ သဖြင့် နတ်ရွာစံခဲ့ကြောင်းလည်း ဆိုသည်။

အင်္ဂလိပ်အစိုးရတို့ မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပြီးသော အခါ အောင်ပင်လယ် ကန်ဘောင်ရိုးကြီး တလျှောက် မန္တလေး-မေမြို့ ကားလမ်းကြီးဖောက်လုပ်ရုံမကကန်ဘောင် ရိုးကြီး၏ နေရာအချို့တွင် ကတုတ်ပေါက်ကြီးများကို တူး ဖောက်ကာ ကန်ကြီးအတွင်းမှ ရေအားလုံးကို ထုတ်ပစ် လိုက်ကြသည်မှ စ၍ ကြာမျိုးငါးပါးတို့နှင့် တင့်တယ်ရာ ဤအောင်ပင်လယ် ကန်ကြီးသည် အပြောကျယ်လှသော လယ်ပြင်ကြီးဘဝသို့ ရောက်ခဲ့လေသည်။ ကန်တွင်းရှိ လယ် များ၌ ကောက်စိုက်သည့်အခါ ကောက်စိုက်သူတို့ မပျင်း မမိစေရန် လယ်ရှင်တို့က ဆိုင်းအဖွဲ့တဖွဲ့ ငှားရမ်းပေးကာ ကောက်စိုက်နေစဉ် အတီးအမှုတ်နှင့် ပျော်ဖြေလေသည်။ ဆိုင်းအဖွဲ့သာမဟုတ် လူပြက်လည်း ငှား၍ ပျော်ဖြေကြ သည်။ လူပြက်တို့သည် ကကြခုန်က ပြက်လုံးထုတ်ကြ သည်။ ကောက်စိုက်သူများကလည်း ဝါးချက်နှင့် ကောက် စိုက်ကြသည်။ ကောက်စိုက်သီချင်းများကိုလည်း သံပြိုင် သီဆိုကြသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် လယ်တကွက်ကို ခေတ္တခဏ နှင့် စိုက်ပြီးကြသော ဟူ၏။

အောင်ပင်လယ် ကန်ရိုးအောက် အပြင်ဖက်တွင် အောင် ပင်လယ်ရွာရှိသည်။ မြန်မာမင်းလက်ထက်က အတော်အသင့် စည်ကား၍ ရိုးနှင့် ဈေးနှင့် ရှိခဲ့ဟန်တူသည်။ ယခုထို ရိုးနှင့် ဈေးရပ် ဟူ၍ ရှိလေသည်။ ထိုရွာအစွန်း မင်းလမ်း မကမ်းတွင် ဆရာယုဒသန် အကျဉ်းခံရသည်ကို အဖွဲ့ပြု၍

တပည့်များက အုတ်ဖြင့် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း တဆောင် ဆောက်လုပ်ထားလေသည်။ ထိုဘုရားရှိခိုးကျောင်းထဲတွင် ဆရာယုဒသန် အကျဉ်းရေစဉ်က အခတ်ခံရသော ခြေထိတ် လက်ထိတ် ပင်းတကား လည်ထောက်ခေါ် လည်ပုပ်သစ် သားကွင်းနှင့် ချည်နှောင်ရာတွင် အသုံးပြုသော ကြိုးတွေ အစွဲချည်တို့ကိုလည်း ရှေးက အထင်အရှား ထားရှိပြသ ထားဘူးကြောင်းဖြင့် ဆိုသည်။ (ယုဒသန်—လည်း ရှူ။)

နေမျိုးဗလကျော်သူ ဘွဲ့ရ ရွာစားကြီး စိန်ဗေဒါ၊ ဟန် အက အလွန်ကောင်းသော လမိုင်းစာရေးကြီး ရွှေစားဗိုလ် ဦးရွှေရတီသည် အောင်ပင်လယ် ရွာသားများ ဖြစ်ကြသည်။

အောင်ပင်လယ်ကန် အနောက်ဖက်တွင် ထန်းပတော၊ တဖင်ကုန်း၊ ဗိုလ်တက်ကုန်း၊ ထွန်းတုံး၊ လက်ကောင်း၊ သုံး အိမ်နှင့် ကျောက်မီး စသော ရွာများ ရှိကြသည်။ ထိုရွာ များအနက် ထွန်းတုံးနှင့် ဗိုလ်တက်ကုန်းရွာများသာ ရွာ ဟောင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုရွာနှစ်ရွာမှာ မင်းရှင်စော တည်ခဲ့သော ရွာများ ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်တက်ကုန်းရွာသည်။ ရှေးက ပူတက်ရွာပင်တည်း။

အောင်ပန်းမြို့။ ။ ရှမ်းပြည် တောင်ပိုင်း တောင် ကြီး ခရိုင်၌ ပါဝင်ခဲ့သော အောင်ပန်းမြို့ကို ပြည်မဖက်၌ လိမ်မော် သီးထွက်ရှိရာ မြို့တမြို့အဖြစ် လူသိများသည်။ ထိုမြို့သည် သာစည်—ရွှေညောင် မီးရထားလမ်း၏ မြို့တမြို့ ဖြစ်ပြီးလျှင် ကလေးနှင့် တောင်ကြီးမြို့တို့၏ အကြားတွင် တည်ရှိလေ သည်။ ကုန်းမို့ပေါ်တွင် တည်ထားသောမြို့ ဖြစ်သည့်ပြင် အနောက်ဖက်နှင့် တောင်ဖက်တွင် ထင်းရှူးတောများ ဖုံး လွှမ်းသော တောင်တန်းများ ရှိ၍ အရှေ့ဖက်တွင် တောင် ကုန်း တောင်ပူစာများဖြင့် ဝန်းရံလျက် ရှိပေရာ သာယာ ကြည်နူးဖွယ်ကောင်းသောမြို့ ဖြစ်ပေသည်။

မြတ်သျှတို့၏ လက်ထက်မတိုင်မီက ယခု အောင်ပန်းမြို့ တည်ရာ အရပ်သည် အိမ်ခြေ မများလှသော လဲရိုး၊ ညောင် ပင်ထောင်၊ လက်မပင်၊ ပျဉ်သာ ဟူသော ရွာကလေးများ ပါဝင်သည့် ရွာစုကလေး ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က အောင်ပန်း မြို့နှင့် နှစ်မိုင်ခန့်ကွာဝေးသော အရပ်၌ အောင်ပန်းကျင်းနှင့် ဇောတီဟု ခေါ်သော ရွာများ ရှိသည်။ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ် ခန့်တွင် ထိုရွာတို့မှ လူများသည် ပျဉ်သာရွာနှင့် ယင်း၏ အရှေ့ဖက် အရပ်များသို့ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့ကြရာ ထိုလူစုတို့ နေထိုင်ရာ ရပ်ကွက်ကို အောင်ပန်းဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် လဲ ရိုး၊ ညောင် ပင် ထောင်၊ လက်မပင်၊ ပျဉ်သာ၊ အောင်ပန်းရွာတို့ကို စုပေါင်း၍ မြို့ ကွက်ချ၍ပြီးလျှင် လမ်းများဖောက်လုပ်ခြင်းနောက် အောင် ပန်း ဟူသော အမည်ဖြင့် မြို့တည်ခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်က အိမ်ခြေ ၁၀၀ ကျော်၊ လူ ၅၀၀ ခန့်သာလျှင် ရှိသည်။

သာစည်—ရွှေညောင် မီးရထားလမ်းကို တပိုင်းပြီး တပိုင်း ဖောက်လုပ်ခဲ့ရာ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် အပြီးအစီး ဖောက်လုပ် ပြီးနောက်၌ အောင်ပန်းမြို့၏ အခြေအနေသည်လည်း တိုး တက်ဖွံ့ဖြိုးလာလေသည်။

အောင်ပန်းသည် မြို့အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိပြီး နောက်တွင် သာမိုင်းခမ်းစော်ဘွား၏ လက်အောက်ခံအဖြစ် နှစ်ပေါင်း ၂၇ နှစ်ခန့် ကြာခဲ့သည်။ ထိုနောက် ၁၀ နှစ်ခန့် ပေးလှ စော်ဘွား လက်အောက်ခံ ဖြစ်ခဲ့ပြန်သည်။ ထိုနောက် ၁၉၅၉ ခုနှစ် ရှမ်းစော်ဘွားများ အာဏာ စွန့်လွှတ်သည့် အချိန်အထိ သာမိုင်းခမ်း စော်ဘွား၏ လက်အောက်တွင် ပြန်၍ ရောက်ရှိနေခဲ့ပြန်လေသည်။

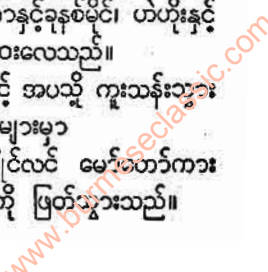
စော်ဘွားများ အာဏာ စွန့်လွှတ်ပြီးနောက်တွင် အုပ် ချုပ်ပုံစံနှစ် ပြောင်းခဲ့သဖြင့် အောင်ပန်းမြို့သည် တောင် ကြီးခရိုင်၊ အောင်ပန်းမြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်လာခဲ့လေ သည်။ မြို့ပေါ်တွင် ရပ်ကွက် ၁၂ ကွက်ရှိ၍ ၁၉၆၂ ခုနှစ် စာရင်းအရ အိမ်ခြေ ၁,၀၆၆ အိမ်နှင့် လူဦးရေ ၆၄၇၅ ယောက် ဖြစ်သည်။ အောင်ပန်းမြို့နယ်သည် ကျုံး၊ ပင်မို၊ သာမိုင်းခမ်းနှင့်ပေးလှနယ်တို့နှင့် နယ်ချင်းစပ်လျက်ရှိသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် စာရင်းအရ မြို့နယ်တခုလုံး၏ အကျယ်အဝန်း သည် စတုရန်းမိုင် ၃၇၀ ခန့်ရှိ၍ အိမ်ခြေ ၆,၂၇၀ နှင့် လူဦး ရေမှာ ၂၉,၇၄၇ ယောက် ဖြစ်လေသည်။ မြို့ပေါ်နှင့် မြို့နယ် အတွင်း နေထိုင်ကြသူများသည် တိုင်းရင်းသား မြန်မာ၊ ဇန၊ ဓနော၊ ရှမ်း၊ တောင်သူ၊ တောင်ရိုးတို့ ဖြစ်ကြသည့် အပြင် ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင် တို့လည်း အနည်းအကျဉ်း ရှိသည်။ နိုင်ငံခြားသား တရပ်၊ အိန္ဒိယလူမျိုးများလည်း ရှိသည်။ အများစုသည် မြန်မာနှင့် ဓနလူမျိုးတို့ ဖြစ်ကြ၍ လူဦးရေ၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် ဗုဒ္ဓဝါဒီများ ဖြစ်ကြသည်။

အောင်ပန်းမြို့နယ်၏ ထွက်ကုန်များမှာ လိမ်ခမာ၊ သနပ် ဖက်၊ လက်ဖက်ခြောက်၊ အာလူး၊ မြေပဲ၊ သစ်သော့သီး စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ကုန် သွယ် စီးပွား ရေး အတွက် ကျောထောက်နောက်ခံနယ်များမှာ ပင်လောင်း၊ ပင်းတယ၊ ရပ်ခစာက်၊ ပင်မို၊ ကျုံး၊ ရွာငံ၊ ရေဦး စသည်တို့ ဖြစ်၍ ကုန်စည်ပစ္စည်း သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေးအတွက် မီးရထား၊ မော်တော်ကား၊ လှည်းများကို အသုံးပြုကြလေသည်။

အောင်ပန်းမြို့ကို ဖြတ်သန်း၍သွားသော သာစည်—ရွှေ ညောင် မီးရထားလမ်းသည် ၉၈ မိုင်ရှည်၍ မီးရထားလမ်း အားဖြင့် အောင်ပန်းသည် ကလေးနှင့်ခန့်မိုင်၊ ဟဲဟိုးနှင့် ၁၇ မိုင်၊ ရွှေညောင်နှင့် ၂၈ မိုင် ဝေးလေသည်။

အောင်ပန်းမြို့နယ်၏ အတွင်းနှင့် အပင် ကူးသန်းသွား လာနိုင်သော မော်တော်ကားလမ်းများမှာ

(၁) မိတ္ထီလာ၊ တောင်ကြီး၊ လွိုင်လင် မော်တော်ကား လမ်းသည် အောင်ပန်းမြို့ကို ဖြတ်သွားသည်။

- (၂) အောင်ပန်းမှ ရွှေညောင်၊ ညောင်ရွှေသို့ တလမ်း၊
- (၃) အောင်ပန်းမှ ပင်းတယ၊ ရုပ်စောက်သို့ တလမ်း၊
- (၄) အောင်ပန်းမှ ပင်လောင်းကို ဖြတ်၍ လျှင်ကော်သို့ တလမ်း၊
- (၅) အောင်ပန်းမှ ကျုံးကို ဖြတ်၍ ရွာနှင့် ရေဦးသို့ တလမ်း ဟူ၍ ဖြစ်ပေသည်။

မြို့နယ်အတွင်း ထင်ရှားသော စေတီပုထိုးများမှာ အလောင်းစည်သူမင်း တိုင်းခမ်းလှည့်လည်စဉ်က ထိုဒေသရှိ လူအများက တောင်းပန်သဖြင့် ဓာတ်တော်ထည်သော ရွှေလင်ပန်းကို ပေးသနားခဲ့ရာ ယင်းကို ဌာပနာ၍ တည်ထားသည်ဆိုသော ရွှေပန်းတောင်းဘုရား (ယခု ပျဉ်သာ ဆုတောင်းပြည့်)အပြင် မိုးကောင်းဘုရားနှင့် ပျဉ်သာဘုရားကျောင်းတို့ ဖြစ်ကြပေသည်။ အခြား မထင်ရှားသော စေတီပုထိုး၊ ကျောင်းကန်ဘုရားများလည်း ရှိပေသေးသည်။

မြို့ပေါ်၌ မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံး စသော အစိုးရရုံးများအပြင် ဆေးရုံ၊ ပြည်သူ့ရုံတပ်ဖွဲ့စခန်း၊ စာတိုက် စသည်တို့ဖြင့် မြို့အင်္ဂါ ညီညွတ်စွာရှိသည်။ ၁၉၅၅ ခုနှစ်က မြို့ပေါ်တွင် ခရစ်ယန်သာသနာပြု မူလတန်းကျောင်း တကျောင်းမျှသာရှိ၍ ယခုမူ အစိုးရ အထက်တန်းကျောင်း တကျောင်း၊ မူလတန်းကျောင်းနှင့် အလွတ် ပညာသင် ကျောင်း ငါးကျောင်း ရှိလေသည်။

အောင်ပန်းမြို့ကို ဝါးကြောင်အိုင် ရေထွက်မှ ရေပေးသည်။ ထိုရေပေးစခန်းအပြင် မင်္ဂလာရေကန်၊ လွယ်မယ် တောင်ဘုရားစေတီနှင့် မခိုတောင်စေတီ၊ ဗထူးပန်းခြံတို့သည် အောင်ပန်းမြို့၏ ရှုခင်းသာ အကွက်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဂျပန်ဖက်ဆစ်တော်လှန်ရေး ၌ မြန်မာသားကောင်း ပီသစွာ တော်လှန်ရေးကို ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်စဉ် ဗိုလ်မှူးကြီး ဗထူးသည် အောင်ပန်းမြို့နှင့် မိုင် ၅၀ ခန့်အကွာ တည်လူးစခန်း၌ ကွယ်လွန်ခဲ့ရာ ထိုသူရဲကောင်းကြီး ဗထူး ကျောက်တိုင်ကို ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် အောင်ပန်းမြို့၏ အဝင်ဝ၌ စိုက်ထူထားခဲ့လေသည်။

အောင်ဗလ (မြန်မာ ၁၂၄၄ - ၁၂၇၅) ။ ။

ယောကျ်ားမင်းသမီး ဦးအောင်ဗလခေါ် မယ်အောင်ဗလ သည် ဇာတ်သဘင် လောကတွင် အထူးပင် အတုယူ လေးစားခြင်းခံရသော ပြည်သူ့အသံစုံ အနုပညာရှင်တဦး ဖြစ်သည်။

အောင်ဗလကို မကွေးတိုင်း (ယခင်မင်းဘူးခရိုင်) အတွင်း ဧရာဝတီမြစ် အနောက်ဖက်ကမ်းတွင် တည်ရှိသော ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့ မြောက်ပိုင်းတန်းရပ်ကွက်တွင် ၁၂၄၄ ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၁၃ ရက် တနင်္ဂနွေနေ့ နံက်တချက်တီးအချိန် တွင်ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်မှာ ကန်တော်ရွာသား ရုပ်သေး

ဆရာ ဦးလူကြီးဖြစ်၍၊ အမိမှာ ဒေါ်မယ်ပွင့်ဖြစ်သည်။ ဦးလူကြီးနှင့် ဒေါ်မယ်ပွင့်တို့တွင် သားကြီး ကိုစံထွန်းဦး၊ သမီး မသင်းအို၊ မသင်းပုံ တို့ကို ဖွားမြင်ပြီးနောက် သားငယ် အောင်ဗလကို ဖွားမြင်သည်။

အောင်ဗလ၏ ငယ်နာမည်သည် အောင်ဘ ဖြစ်သည်။ အောင်ဗလမွေးစဉ်အခါက ကမ္ဘာ့နန်းတရားစိုးပြန်အားထုတ်သော ဦးစန္ဒိမာဆရာတော် ပျံလွန်တော်မူ၍ မီးသဂြိုဟ်သော အချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်အခါ စာခါဘူးမျှ မမြင်ဘူးသော ငှက်ထူးငှက်ဆန်းအပေါင်းတို့သည် ကောင်းကင်၌ များစွာ ပျံသန်းသွားလာခြင်း၊ အချို့သော ငှက်တို့သည် မိမိတို့ အသိုက်အအုံကို ချီမပျံဝဲသွားလာခြင်းတို့ကို မြင်ကြသော လူအပေါင်းတို့သည် အံ့ဩခြင်းဖြစ်ကာ “အောင်မယ်” “အောင်မယ်” နှင့် ဆူညံမစဲ တသံသံဖြစ်သောအသံကိုယူ၍ ထိုဖွားမြင်သော သူတို့သားငယ်ကို မိဖုန်းပေးက အောင်ဘ

မြည်သူချစ်သော ယောကျ်ားမင်းသမီး မယ်အောင်ဗလ

www.burmeseclassic.com

ဟူသောနာမည်ကို နေပေးလေသည်။ သို့ရာတွင် ဗေဒပါရဂူ နယူပဒေါ အဖေ့ထွေ ဗဟုသုတ၊ အင်္ဂါဝိဇ္ဇာ၊ လိမ်မာကျွမ်းကျင် သိမြင်တော်မူသော ဘုန်းတော်ကြီး ဦးလက္ခဏက အောင်ဘဟူသော အမည်သည် သာမည အမည်သာဖြစ်သည်။ အကျိုးထူး အကျိုးမြတ်မပေး။ ထိုကြောင့် ဣဋ္ဌ၊ အနိဋ္ဌ၊ ဂိုဏ်းဂဏရွေးချယ်၍ ယခင် ဇီအောင်ဟူသောအတိတ်ကိုယူကာ ဗလအက္ခရာတိုးပြီးလျှင် အောင်ဗလ ဟူသော နာမည်သစ်ကို ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်စေခဲ့လေသည်။

အောင်ဗလ ခြောက်နှစ်သားအရွယ်တွင် ဖခင်ဖြစ်သူ ဦးလူကြီး ကွယ်လွန်သဖြင့် မိခင်ဖြစ်သူက ဆား၊ငယ် စသည် ရောင်းဝယ်လုပ်ကိုင်၍ သားဖြစ်သူကို ကြီးပြင်းအောင် မွေးမြူလေသည်။ သားငယ် အောင်ဗလအား အရွယ်သင့်သော် ဘုန်းကြီးကျောင်းသို့ပို့အပ်၍ စာပေ သင်ကြားစေသည်။ အောင်ဗလသည် အတီးအမှုတ် အကအခုန် ဝါသနာပါ သည့်အလျောက် ကျောင်းသားဘဝကပင် ဂီတနှင့်သဘင်ပညာကို လိုက်စားခဲ့လေသည်။ ဦးလေးတော်သူ အရပ်သား ဦးထွန်းဝတ်တွင် ဗုံရှည်နှစ်လုံးအတီးသင်၊ အကသင်၍ အရပ်ယိမ်းများတွင် ပါဝင်ကပြလေ့ ရှိသည်။ ဆရာဘုန်းတော်ကြီး ဦးလင်္ကာထံတွင် အပြောအဆိုအင်္ဂါမှအစ လေ့လာသင်ကြား လိုက်စားခဲ့သည်။

အသက် ရှစ်နှစ်ကျော် ကိုးနှစ်အရွယ်ခန့်တွင် အောင်ဗလသည် ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာအေး (မန္တလေးသား စာရေးဆရာ ဟုလည်း ဆိုကြသည်။) အဆုံးအမကို နာခံကာ ပညာယူလေသည်။ အောင်ဗလသည် အဆိုအကကိုသာ လိုက်စားသည်မဟုတ်။ နှံ၊ ပြေ၊ ပတ်၊ လင်းကွင်း စသည်တို့ကို တီးတတ်မှုတ်တတ်လာသည်မှ ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်လာသည်အထိ သင်ကြားနာယူသည်။ ၁၀ နှစ်သား အရွယ်ခန့်မှစ၍ ဇာတ်သဘင်လောကသို့ ဝင်ကာ မိခင်အား လုပ်ကျွေးပို့စုသည်။ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့တခွင် ကျေးရွာစဉ်များမှ ဘုရားပွဲ၊ နတ်ပွဲ၊ အလှူပွဲများတွင် အောင်ဗလမပါလျှင် ပွဲမဖြစ်သလောက်ပင် လူကြိုက်များခဲ့သည်။

အောင်ဗလသည် နာမည်ကြီးမင်းသမီး မထွေးလေးထံမှ အဆို၊ အင်္ဂါ၊ အက သင်ခဲ့ဘူးသည်။ ရွှေရင်ဆိုင် ရုပ်သေးမင်းသမီးကြီး ဦးရွှေဖောင်၊ ဦးဖိုးကုန်းထိုထံမှလည်း အပြော၊ အဆို၊ အင်္ဂါ၊ အမူအရာမှအစ သင်ကြားပညာယူခဲ့သည်။

မင်းသား ကိုသန်းဆိုသူနှင့် တွဲကဉ်က မြေဝိုင်းအနိမ့်သဘင်အဖြစ် ကပြခဲ့ရသည်။ အပြောကောင်း အဆိုကောင်း အကကောင်းဖြစ်သော အောင်ဗလသည် တော်ရုံ တန်ရုံ မင်းသားများနှင့် တွဲဖက်၍မရချေ။ ထွေးသမျှမင်းသားများသည် အောင်ဗလကို အမှီမလိုက်နိုင်သဖြင့် ရှောင်ခွာသွားကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုကြောင့် အောင်ဗလသည် သူ့အစ်ကို စံထွန်းဦးအား မင်းသားအဖြစ် ထား၍ တွဲဖက်

ကပြနေခဲ့ရသည်။ ယင်းသို့ကပြယင်း ဘက်ညီမည် မင်းသား ရှာရလေသည်။ မင်းသားရှာယင်း အောက်နယ်သို့ဆင်းခဲ့ရာ ဟင်္သာတရောက်သောအခါ တွဲဖက်ကပြရန် မင်းသမီးကောင်းကောင်းရှာယင်း ဟင်္သာတမြို့သို့ ဆိုက်ရောက်လာသော ဘိုးစိန်နှင့် တွေ့ကြလေသည်။ အောင်ဗလနှင့်အတူ နာမည်ကျော်လူပြက်ကြုံတိုင်း၊ ဆင့်ဆံ၊ ကျော်ဇံ စသည်တို့လည်း ပါလာလေသည်။ အောင်ဗလနှင့်ဘိုးစိန်တို့အတူသည် ဘက်ညီလှသဖြင့် နာမည်ထွက်လာလေသည်။ (ဘိုးစိန် — လည်းရှု။) ဟင်္သာတမြို့ပေါ်မှသည် ဇလွန်စသော ဟင်္သာတတဝိုက် ဒေသများနှင့် ပြည်မြို့အထိ ဘိုးစိန် အောင်ဗလ တွဲကခဲ့သည်။ ထိုစဉ်အခါက အောင်ဗလရော ဘိုးစိန်ပါ ဘုရားနှစ်ခန့်သာ ရှိသေးရာ မင်းသားက ငယ်ငယ် မင်းသမီးက ငယ်ငယ် မြေဝိုင်းတွင် ကကြရသဖြင့် ဆိုင်းက ကွယ်တတ်သည်။ ထိုကြောင့် အောင်ဗလနှင့် ဘိုးစိန်တို့သည် ခုတင်လေးလုံးဆက်၍ ဇာတ်စင်လုပ်ကာ ဇာတ်စင်နောက်ကျောတွင် ကန်လန်ကာထောင်၍ ကန်လန်ကာ၌ အပေါက်နှစ်ပေါက်ဖောက်ပြီးလျှင်၊ ယင်းအပေါက်နှစ်ပေါက်မှ မင်းသမီး မင်းသားထွက်၍ကသည့် အစီအစဉ် ပြုလုပ် ကပြကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် မြေဝိုင်းဇာတ်အခြေမှ ဇာတ်ခုံစင်ထိုး၍ ကပြသောအခြေသို့ တိုးတက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုလေသည်။ ထိုကြောင့် နန်းတော်ရွှေဆရာတင်ရေး၍ အဆိုတော်မကြည်အောင် သိဆိုခဲ့သော အောင်ဗလအလွမ်းပြေသီချင်းတွင် “တိုင်းတော်ပြည်တော်ရယ်၊ ညွှန်းကောပတင်ဖွယ်၊ ကိုအောင်ဗလခွဲဉာဏ် စွမ်းခြယ်၊ အရာရာမျိုးမှာ စံထားဖွယ်၊ သဘင်မြေဝိုင်းကို ပယ်ကာရယ်၊ ခေတ်နှလိုက်အောင် ကြံဆောင် ပြီးတော့၊ ကပုံတနည်း၊ ဇာတ်ကြီး ဓာတ်မီးနဲ့သွယ်၊ တမျိုးလဲဆန်းအောင် အဆင့်အတန်းလဲမြင့်တော်မူပြန်တယ်”ဟု ပါရှိခြင်း ဖြစ်လေသည်။

အောင်ဗလနှင့် ဘိုးစိန်တို့သည် ၁၂၆၀ ပြည့်နှစ်အထိ ငါးနှစ်တိုင်တိုင် တွဲ၍ကခဲ့ရာ တောရောမြို့ပါမကျန် ထင်ရှားခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ကပြခဲ့သော ဇာတ်များမှာ မင်းထင်မယ်မှန်၊ ကာကဝလ္လိယ၊ ဆင်ကဲဘိုမယ်၊ ထိလပ်ပိုးအုတို့ ဖြစ်ကြသည်။ အောင်ဗလ ဘိုးစိန်ဇာတ်ကို ထောင်သူမှာ အောင်ဗလဖြစ်သဖြင့် အောင်ဗလက ဘိုးစိန်ထက် နာမည်ပိုထွက်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုအခါ ဘိုးစိန်နှင့် ကိုကြာရုံ (ဦးချစ်စရာ) တို့ညီအစ်ကို ဇာတ်ခွဲထောင်ရန် စီစဉ်ကြရာ အောင်ဗလက တားသဖြင့် အောင်ဗလ၏ဆရာ ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာအေး၏ ဖြန့်ဖြေမှုကြောင့် အလှည့်ကျတနှစ်စီ ဇာတ်ထောင်ကြသည်။ ကပြရန် ဇာတ်ရွေးသည့် အခါလည်း အောင်ဗလကြိုက်သည့်ဇာတ်တည့် ဘိုးစိန်ကြိုက်သည့်ဇာတ်တည့် ကကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ကာကဝလ္လိယဇာတ်မှာ အောင်ဗလအကြိုက်ဇာတ်ဖြစ်၍ ယင်းဇာတ် ကပြရာတွင်

အောင်ဗလသည် အကောင်းဆုံးဟု ဇာတ်သဘင် ဝါသနာရှင် များကဆိုကြသည်။ ထိုဇာတ်တွင် လင်ကိုပြုစုပုံ၊ လင်၏ဘုန်း ကံ၊ ဂုဏ်ရှိန်ပြပုံပြောပုံ အလွန်သရုပ်ပါသည်ဟု ဆိုလေသည်။

အောင်ဗလသည် ၁၅ နှစ်သားအရွယ်မှာပင် မိခင် ဒေါ် မယ်ပွင့် စာရေးဆရာ ဆရာအေးတို့နှင့်အတူ ရန်ကုန်မြို့သို့ စုံဆင်းပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ကာ မင်းသားကြီးငယ် အသွယ် သွယ်နှင့် တွဲဖက်ကပြခဲ့သည်။ အောင်ဗလ တွဲကခဲ့အော မင်းသားများမှာ ဦးဘိုးစိန်အပြင်၊ ဦးစိန်ကတုံး၊ ဦးချစ်စရာ၊ ဦးစိန်ခို၊ ဧရာဝတီဦးတင့်ကြီး၊ ဦးစိန်အုပ်၊ မောင်ထွန်းကြိုင် တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အောင်ဗလသည် ၁၂၅ ခုနှစ်တွင်စိန်ကတုံး နှင့် တွဲကသည်။ (စိန်ကတုံး - လည်းရှု။) အောင်ဗလ နှင့်တွဲကသည်မှာ၍ အမှီကောင်းရသော စိန်ကတုံးသည် နာမည် တရုန်ထိုးတက်လာသည်။ ထို့ကြောင့် စိန်ကတုံးက “ရွှေဂုံပေါ်သည်ဘဝမှာ၊ ညီဗလရဲ့ကျေးဇူးနော်၊ ဟိုဇာတ် ကခေါ်၊ ဒီဇာတ်ကခေါ်...” ဟူ၍ ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၂၅ ခုနှစ် ဝါဆိုလကွယ်နေ့တွင် မိခင် ဒေါ် မယ်ပွင့် သည် ရန်ကုန်မြို့နေအိမ်၌ ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်သည်။ ထို နှစ်ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၄ ရက်နေ့တွင် ဦးအောင်ဗလ သည် ဇာတ်ခေါင်းတည်၍ ဧရာဝတီမြစ်ရိုးစာလျှောက် တပြိုင် ဝင်ထွက် ကပြခဲ့ရာ ပခုက္ကူမြို့အရောက်တွင် မကျန်းမမာဖြစ် လာသည်။ ထို့ကြောင့် ပခုက္ကူ၌ ဆက်လက် မကပြတော့ပဲ မန္တလေးသို့ ဇာတ်ရွှေသွားရာ တန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁ ရက်နေ့တွင် ရောက်၍ ဥပုသ်တော်ကုန်း ပွဲစားကြီးဦးဘိုးဆုံ အိမ်တွင် ခေတ္တနေ၍ ကွမ်းခြံအရပ်တွင် တိုက်ငှားကာ ဇာတ် နားနေလေသည်။ မန္တလေး ရန်ကုန်တို့မှ ဆရာ အကျော် အမော်တို့ကို ပင့်ခေါ် ကုသပါသော်လည်း ထိုနှစ် တန်ဆောင် မုန်း လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် စနေနေ့ညနေ ၅ နာရီခွဲအချိန် တွင် ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်သည်။ အနိစ္စရောက်ချိန်တွင် အောင်ဗလ၏ အသက်မှာ ၃၁ နှစ်သာရှိသေးပေသည်။

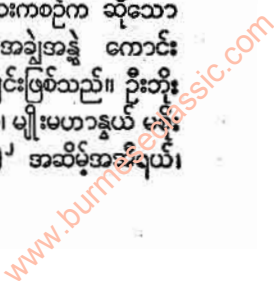
အောင်ဗလ၏ ဥတုစ ဝရံကလာပ်ကို အိမ်သူအိမ်သား တပည့်သားမြေးအပေါင်းက ရန်ကုန်မြို့သို့ပြန်သယ်ရန် စီစဉ် ကြသော်လည်း အပေါင်းအသင်း မိတ်ဆွေ မြို့နေလူထု တောင်းပန်သဖြင့် မန္တလေးမြို့ ရဟိုင်းသင်္ချိုင်း၌ပင် နတ် တော်လဆန်း ၁ ရက်နေ့တွင် မီးသင်္ဂြိုဟ် လေသည်။ မီး မသင်္ဂြိုဟ်မီ အလောင်းကို တန်ဆောင်မုန်းလဆုတ် ၁၄ ရက် နေ့ညနေ ၄ နာရီတွင် အမြောက်သုံးချက် ပစ်ဖောက်၍ အလောင်းယူ လှည့်စဉ် ၁၄ ချဉ္စေခံခရီးစဉ် ခုနစ်ခုတို့ဖြင့် တိုက်ပေါ်မှချကာ ၁၄ ရက်၊ ၁၅ ရက်နေ့ ညဉ့်များတွင် အောင်ဗလ၏ ဇာတ်သူ ဇာတ်သားများက အဆင်းငါးဖြာ ဖြင့် ကန်တော့၍ ဦးဘခိုင်၏ ဆိုင်းအငြိမ်ဖြင့် ဖျော်ဖြေ သည်။ အသုတချသည့်နေ့တွင် ဇာတ်သူ ဇာတ်သားများက မင်းဝတ်တန်ဆာ ဝတ်ဆင်၍ ခမ်းနားစွာ ပို့ဆောင်ကြရာ

ပရိသတ်လမ်းလုံးပြည့် စည်ကားလေသည်။ အောင်ဗလ ကွယ်လွန်သောအခါ အမျိုးသမီးများ ငိုကြွ၍ စောင်းမြောင်း စပ်ဆိုသော တေးထပ်ပင် ပေါ်သည်။ ကွယ်လွန်သော အခါ အောင်ဗလတွင် မှော်ဝန်းချောင်း သုံးရွှာအားနီးမှ ညောင် လေးပင်ရွာသူဖြစ်သော ဇနီးသည် မသဲညွန့် ကျန်ခဲ့သည်။ သားသမီး မရှိချေ။

အောင်ဗလသည် မှုကွယ်လွန်မီ စေတီပုထိုး၊ ကျောင်း၊ ကန်ဘုရား၊ တန်ဆောင်းများ ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းခြင်း၊ မိမိနေခဲ့ဘူးသော ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်းကိုလည်း ပြုပြင် ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခြင်း ပြုခဲ့သည်။

အောင်ဗလသည် တုတ်ကြိုးအက၊ စီးသုံးချက် ဝါးသုံး ချက် အကများကို ကရာ၌ နာမည်ရ၍ လှူကြိုက်များခဲ့လေ သည်။ မယ်အောင်ဗလသည် ယခုခေတ် မင်းသမီးများ ဝတ်သော ထမိထက် တထွာသာသာခန့် အောက်သို့ပျံချ ကာ စကောဝိုင်းဝိုင်း၍ ညီညာစွာပြန်ခဲ့နေအောင် ဝိုင်းက သည်မှာ ကြည့်ခဲ့ဘူးသူများ၏ မျက်စိထဲတွင် ယခုတိုင် ပြန် လည်မြင်ယောင်နိုင်သေးသည်အထိ စွဲလမ်းကျန်ရစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ မယ်အောင်ဗလသည် စိန်နားကပ် ရှစ်ရတီခန့်ကို ဝတ်၍ ဇာပုဝါးပါးကို ခြုံလွှားကာ၊ ခြေတဆတ်ဆတ်၊ မေး တဆတ်ဆတ် ပြိုင်တူညီညီ အချက်ပေါင်းလေးဆယ်၊ ငါး ဆယ်ခန့်လှုပ်၍လှုပ်၍ ကပြသည်မှာ သူမတူအောင် ကောင်း လှသည် ဆို၏။ မီးဖွားခန်းကို ယခုပင်ဆောင်ရမည် ဆိုပါက တကယ်တန်း မီးဖွားနေသူကို မရမကရှာဖွေ ချောင်းမြောင်း ကြည့်ရှုမှတ်သားပြီးလျှင် လေ့ကျင့်၍ ဇာတ်ကရာတွင် မီး ဖွားခန်း အမှုအရာ၊ သားချော့၊ သားထိန်းစသည့် အမှု အရာများကို အသက်ဝင်စွာ ကပြသရုပ်ဆောင်နိုင်လေသည်။

အောင်ဗလသည် ညီစိန်စိန်၊ ပုပြတ်ပြတ်နှင့် ကိုယ်လုံး ကိုယ်ထည် ပျော့ပျောင်းသည်။ မျက်ခုံးမှာသေး၍ တဆစ် ချိုးရှိသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ ယင်းသို့သော တဆစ်ချိုး မျက်ခုံးကိုပင် အောင်ဗလ မျက်ခုံးဟုတွင်၍ ခေတ်စားခဲ့ သည်။ အောင်ဗလသည် အသံကောင်းသည်ဟု မဆိုသာ ချေ။ သီဆိုပြောဆိုသည့်အခါ နှာသံနှင့် ပျော့ပျော့ကလေး မခိုတရီ ဆိုတတ်ပြောတတ်သဖြင့် ပရိသတ်အလွန်စွဲသည်။ ထို ကြောင့် နှာသံပါသူကို အောင်ဗလအသံဟုပင်ဆိုစမှတ်ပြုကြ သည်။ အငို၊ အနွံ၊ အချွဲတို့၌ မိန်းမများပင် လိုက်မမှီ အောင် ကောင်းသည်ဟု ဆိုသည်။ လှည်းတန်း ဆရာ ဦးလူ ကလေးရေးသား၍ ဆူးလေ ဘုရားလမ်းရှိ လျှော်တန်းရုံ (ပပဝင်းရုံ)၌ ဦးဘိုးစိန်နှင့် နှစ်ပါးသွားကစဉ်က ဆိုသော အောက်ပါ နှစ်ပါးသွား သီချင်းသည် အချွဲအနွံ ကောင်း သော အောင်ဗလ၏ နှာမည်ကြီးသီချင်းဖြစ်သည်။ ဦးဘိုး စိန်က “ဖေစိန် သေ့မလိမ့်ပေါင်တကယ်၊ မျိုးမဟာနွယ် မှန်း လိုက်ပါနဲ့မယ်၊ (အားရပါးရနော်ကွယ်)” အဆိုမိအဆိုမယ်။

သီဂီဆိုလို့ ဖာလူဒါနယ်၊ အရသာကြွယ် မယားငယ်ဗလ ပေါင်းမယ်၊ အဟုတ်ပေါင်းမယ်” ဟူသော သီချင်းကိုဆို၍ သစ္စာထားလိုက်သည့်အခါ အောင်ဗလကပြန်၍

“ကေသီဒေဝီ၊ နေခြည်ရွှေပြည်၊
ဝေးလှတဲ့နေပြည်၊ နီးနိုင်ပေါင်တော်
ဗွေဗွေကုန်းဝယ်၊ နေနေအုံးမယ်၊
နမကလေးမှာချွေးကျဖြာတာ၊
ဗလကလေးမှာ ဘေးကနာတာ
မြိုင်မှာ၊ မြိုင်မှာ၊ မြိုင်မှာ
တောနှင့်တောင်စွယ်၊ တောနှင့်တောင်စွယ်
ထိုင်မှာ ထိုင်မှာ၊ ထိုင်မှာ
မောသရှင်မောင်ရယ်၊ မောသရှင်မောင်ရယ်
မောင်ရယ်၊ မောင်ရယ်၊ မောင်ရယ်၊ မောင်ရယ်၊
အားအင်၊ အားအင်၊ အားအင်
နည်းပေါတော်၊ နည်းပေါတော်၊ နည်းပေါတော်
အားအင်၊ အားအင်၊ အားအင်၊ နည်းပေါတော်။
မသွားလေးလေ့ချင်၊ တပါးခင်မှာ
ဖဝါးရှင်နာနာကျင်ကျင်
ခင်ခင်အောင်တပါး၊ မောင်မသနားတယ်၊
ဘုန်းမို့မို့ရယ်၊ မို့ရယ်၊ ပြုံးချိုချိုရယ်
ဘုန်းမို့မို့ရယ်၊ ပြုံးချိုချိုရယ်
လမ်းလေးလေ့လေ့၊ လမ်းလေ့လေ့လေ့
လမ်းဝနာရှည်စွာ၊ တော-တောမြိုင်ခြေ၊
တောမြိုင်ခြေ၊ တောမြိုင်ခြေ
တောမြိုင်ခြေလာရ၊ ဖထမိကနွမ်းလို့ကြေကြေ၊
အထဲဆီမှာ ပွန်းလို့ပေပေ
ကုန်းတောင်ခြေသလုံးတော်နာပေါ့ဖေ
ဒူးဆစ်ပေါင်လယ်၊ ညောင်းတယ်မောင်ရယ်
အကြောတွေပြတ်လို့ကုန်ပြီမောင်ရယ်
ဝနေခွင်၊ ဝနေခွင်၊ ဝနေခွင်
လမ်းကလမ်းအလှည့်၊
ဖြေမရွှင်၊ ဖြေမရွှင်၊ ဖြေမရွှင်
ကြမ်းကကြမ်းသန့်
ပိုက်မယ်လို့သဘောမထား၊
ကြမ်းမယ်လို့သဘောမထား၊
လိုက်ခဲ့ရတာတွေများလှပါပေါ့၊
ခင်ခင်အောင်တပါး၊ မောင်မသနားတယ်၊
ငိုမယ်၊ ငိုမယ်၊ ငိုမယ်၊ သခင်ရယ်
ငိုလိုက်မယ်နော်၊ ပျိုထိပ်တင်နွဲ့နှောင်း
တောင်စောင်းမှာနွယ်၊ ချောင်ကောင်းရာဝယ်
ပေါင်ညောင်းပါတယ်၊ သွေးမတိတ်ဘူး၊
ကွေးအိပ်နေရစ်မယ်” ဟု သီဆိုခဲ့လေသည်။

ထို့ကြောင့် အောင်ဗလအလွမ်းပြေသီချင်း၌ အဆိုတော် ဒေါ်ကြည်အောင်က “ဦးအောင်ဗလရဲ့ အမူအရာတွေရယ်၊ သူ့ကာလတဲ့ နွဲ့တယ်၊ နွဲ့တယ်၊ မာယာဆောင် အပလီအနန္တ၊ သဘင်သည်၏ ဂုဏ်ဆောင်ဖွယ်၊ စုံအောင်လဲ သိပေတယ်၊ အော်...ဖဝါးခြေတောင် နာသတဲ့ မောင်မောင်ရယ်” ဟု တုမ်းတသီဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အောင်ဗလသည် မိန်းမ အမူအယာ အညှအချွေတွင် မည်မျှ တော်သနည်းဟူမူ ယောက်ျားချင်းပင် ပိုးပန်းခံရသည်ဟုဆိုသည်။

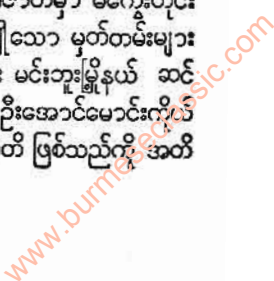
“အို...အောင်ဟိတ် ကမ္ဘာကျော်၊ အောင်အတိတ်နှင့် အောင်နိမိတ်မင်္ဂလာပါတော်၊ ရန်ကြီးအောင် ကုန်းဘောင် ရွှေဘိုအောင်ရာဒေသ.....အောင်မြေနင်းလို့ မင်းဖြစ်ပါ သတဲ့တော်” ဟူသော ဦးအောင်ဇေယျ၏ ရွှေဘိုမြို့အကြောင်း ဝမ်းဆိုသော သီချင်းမှာလည်း အောင်ဗလ၏ လူကြိုက်များ သော သီချင်းတပုဒ် ဖြစ်သည်။

အောင်ဗလသည် မင်းသမီး အသွင်ဖြင့်သာ ကပြသည် မဟုတ်၊ မင်းသားအသွင်ဖြင့်လည်း ကပြသေးသည်။ မင်း သမီးအသွင်နှင့်ပိုနာမည်ကြီး၍ မင်းသားအသွင်ဖြင့်မူ မြင်ရ ခဲလှသည်။ ဦးစိန်ကတုံးနှင့်တွဲဖက်၍ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့ ဦးပန်း သာဇာတ်ရုံတွင် ဗေဒါဇာတ်ကစဉ်က အောင်ဗလက မဟာ သမ္မတ၊ စိန်ကတုံးက စူဠာသမ္မတ၊ မင်္ဂလာသိန်းမေက ဗေ ဒါအဖြစ် အသီးအသီး ကပြခဲ့ကြသည်။

အောင်ဗလတို့ခေတ်က အောင်ဗလမည်မျှ လူကြိုက်များ ၍ ခေတ်စားခဲ့သနည်းဟူမူ မန္တလေးသံဖြူတန်းမှ လုပ်သော သစ်သားသဏ္ဍာန်အရောင်ဖော်လျက် ဆေးသုတ်ထားသော သံဖြူ သေတ္တာကို အောင်ဗလသေတ္တာ၊ မွဲကြိုးလိမ်ကို သကြားရည်ပျစ်ပျစ်မှာ နှစ်၍လုပ်ခသာ မှုကို အောင်ဗလ မှုဟု မှည့်ခေါ်ခဲ့ကြသည်အထိ ဖြစ်သည်။

အောင်မောင်း၊ ဦး၊ မင်္ဂလာ (မြန်မာ ၁၂၅၉ - ၁၃၃၄) ။ ။ မြန်မာနိုင်ငံ တဝှန်းလုံးတွင် အထူးကျော်ကြား ခဲ့သော ဇာတ်မင်းသားကြီး ဦးအောင်မောင်းသည် ဝတ္ထု ကျော်ထင်ဆွဲရ သဘင်ပညာရှင်ကြီးတဦး ဖြစ်သည်။

ဦးအောင်မောင်းသည် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၅၉ ခု (ခရစ်နှစ် ၁၈၉၇) တွင် အဖ ဦးနေဒွန်း အမိ ဒေါ်ငွေပွင့်တို့ မှ ဖွားမြင်သည်။ ညီအစ်ကို မောင်နှမ ရှစ်ဦးရှိသည့်အနက် ဦးအောင်မောင်းမှာ စတုတ္ထမြောက် ဖြစ်၍ နာမည်ရင်းမှာ မောင်အန်းမောင် ဖြစ်သည်။ ယင်း၏ဇာတိမှာ မကွေးတိုင်း မြို့သစ်မြို့နယ် လဲလှူသာ ဖြစ်၏။ အချို့သော မှတ်တမ်းများ တွင် ယင်း၏ ဇာတိမှာ မကွေးတိုင်း မင်းဘူးမြို့နယ် ဆင် ခေါင်းရွာဖြစ်သည်ဟု တွေ့ရှိရသည်။ ဦးအောင်မောင်းကိုယ် တိုင်လည်း သူသည် မည်သည့်ရွာဇာတိ ဖြစ်သည်ကို အတိ အကျ မပြောနိုင်ချေ။

မောင်အုန်းမောင် အသက် ၁၃ နှစ်အရွယ်တွင် မင်းဘူး မြို့သို့ လာရောက် ကပြသော နာမည်ကြီး ဦးမာဒင်၏ဇာတ် အဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်ပြီးသော် ပဌမတွင် ဆိုင်းနောက်ထ၊ ရွှေ တော်ပြေး၊ ဝန်ကြီး အစရှိသည်ဖြင့် ပါဝင် ဆောင်ရွက်ရ သည်။ မကြာမီ လူရွှင်တော်အဖြစ် အသုံးတော် ခံရရာ ဇာတ်ဆရာ ဦးမာဒင်ကြီးက သူ့အား အောင်မောင်းဟူသော အမည်ကို ပေးသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ လူရွှင်တော် အောင် မောင်းဟူ၍ ထင်ရှားလာ၏။ ဦးမာဒင်၏ ဇာတ်အဖွဲ့တွင် ဒုတိယမင်းသားဖြစ်သူ စိန်ကျော်လေးသည် လူရွှင်တော် အောင်မောင်းနှင့် သက်တူရွယ်မျှဖြစ်ရာ စိန်ကျော်လေးက အောင်မောင်းအား အထူးခင်မင်ရင်းနှီးသည့်အားလျော်စွာ အဆိုအကများကို သင်ပြပေးသည်။ ဇာတ်မင်းသား စိန် ကျော်လေး မမြော်လင့်ပဲ ရုတ်တရက် ကွယ်လွန်သွားသဖြင့် ယင်း၏ နေရာတွင် ဒုတိယ မင်းသားအဖြစ် လူရွှင်တော် အောင်မောင်းအား ပွဲထုတ်လျက် ကပြစေ ခဲ့လေသည်။ အောင်မောင်း၏ အခြား နာမည်များမှာ မင်းသား အုန်းပင်၊ ဥပကနှင့် ဆာဝါဇာတ်ကို နိုင်နင်းစွာ ကပြနိုင်သောကြောင့် ဥပက အုန်းမောင်၊ သူရိယ အုန်းမောင် ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

ယင်းသို့ မင်းသားအဖြစ် ကပြ အသုံးတော်ခံရာတွင် ဇာတ်ဆရာ ဦးမာဒင်ကြီးက ကိုအုန်းမောင်အား အောင် ကျော်စိန် ဟူသော အမည်ကို ပေး၏။ သို့ရာတွင် ပွဲကြည့် ပရိသတ်က အောင်မောင်း ဟူ၍သာ အသိအမှတ် ပြုကြ သဖြင့် အောင်ကျော်စိန် အမည် မတွင်တော့ပဲ မင်းသား အောင်မောင်း ဟူ၍သာ ကျော်ကြားလာခဲ့သည်။

မင်းသားအောင်မောင်း အမည်ဖြင့် ဦးမာဒင်ဇာတ်အဖွဲ့ တွင် နှစ်နှစ်ခန့် ကပြပြီးသောအခါ မင်္ဂလာ အောင်မောင်း ဟူသော အမည်ခံယူကာ ကိုယ်ပိုင်ဇာတ်အဖွဲ့ တည်ထောင် ပြီး သီးခြား ခဲ့ထွက်ကာ ကပြလေသည်။ မင်္ဂလာ အောင် မောင်း၏ ဇာတ်အဖွဲ့ကြီး ဖြစ်လာပေသည်။ မင်္ဂလာ အောင် မောင်းသည် ပဒုမဇာတ်၊ ဝိဇယဇာတ်နှင့် ပန်းဘဲမောင်တင့် တယ် ဇာတ်များကို ကပြ အသုံးတော်ခံလေ့ရှိသည်။

ယင်းဇာတ်ထုပ်များအနက် ပန်းဘဲ မောင်တင့်တယ် ဇာတ်မှာ လူကြိုက်အများဆုံးဇာတ် ဖြစ်သည်။

ဦးအောင်မောင်းသည် ခေါင်းဆောင်မင်းသား ဘဝသို့ ရောက်လာသောအခါ မိမိ၏ အဆိုအကပညာများကို အထူး တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် အမြဲတစေ ကြိုးစားခဲ့သည်။ ထိုစဉ်အခါက ဇာတ်ဆရာ ဦးဘိုးစိန်ကြီးသည် ချင်းဖဝေး ဇာတ်ကို ဓာတ်ပြားသွင်း၍ ရောင်းခဲ့သည်။ ထိုဇာတ်တွင် ဦးဘိုးစိန်၏ အဆိုအပြောမှာ အလွန်ပိုင်နိုင် ကောင်းမွန်လှ သောကြောင့် ဦးအောင်မောင်းက ယင်းဇာတ်ထုပ် ဓာတ် ပြားများကို အိမ်တွင် ဖွင့်၍ ဦးဘိုးစိန်၏ ဆိုဟန်ပြောဟန် မျိုး ရရှိအောင် ကြိုးစားလေ့ကျင့်သည်ဟု ဆိုသည်။

ဝဏ္ဏကျော်ထင်ဆွေ ဇာတ်မင်းသားကြီး မင်္ဂလာ ဦးအောင်မောင်း

မင်္ဂလာ အောင်မောင်းနှင့် တွဲဖက် ကပြသော ဇာတ် မင်းသမီးမှာ ပဲခူးမြို့ နေပြည်တော် မတင်စိန်၊ ကမ္မောဇ မစိန်ကြည် စသူတို့ ဖြစ်သည်။

ဦးအောင်မောင်း ကပြသော ဇာတ်ထုပ်များကိုလည်း ဓာတ်ပြားသွင်းခဲ့ရာ ခွေးတံဆိပ် ဓာတ်ပြားကုမ္ပဏီက ဇာတ် ထုပ် တထုပ်လျှင် ငွေပေါင်း ၃,၀၀၀ (သုံးထောင်ကျပ်) ပေး သည်ဟု သိရသည်။ ဦးအောင်မောင်း အသက် ၄၀ အရွယ် တွင် မန္တလေးမြို့၌ ပါတော်မူဇာတ်ကို ကပြခဲ့ရာ တောင့် ထား အောင်မောင်း ဟူ၍ မန္တလေးမြို့က ဩဘာပေးကြ လေသည်။

ဦးအောင်မောင်းသည် ခေတ်ပါတီ၊ ဗလပြန်၊ လှလေး စိန် စသော မင်းသမီးများနှင့်လည်း တွဲ၍ ကပြတူးသည်။ သူ၏ဇာတ်အဖွဲ့တွင် လူရွှင်တော်များအဖြစ် ဦးပိုလို၊ ဦးတိမ် ရောင်၊ ဦးစိုးပိုင်နှင့် ဦးခြောက်လုံး စသူတို့ကို အသုံးပြုပေ သည်။ မင်းသားကြီးများအဖြစ် နန်းတော်ရွှေ ဆရာတင်နှင့် နာမည်ကြီး ဇာတ်စာရေးဆရာ ဦးစံခိုစသူတို့ ပါဝင်ကြသည် ဟု ဆိုလေသည်။

ဦးအောင်မောင်း ပါတော်မူဇာတ်ကို ကပြပြီးသောအခါ ပရိသတ်က “လွတ်လပ်ရေး တမန်တော်” ဟူ၍ နာမည်ပေး ခဲ့ကြလေသည်။

ဦးအောင်မောင်းသည် အကသစ်၊ အကဆန်းတမျိုးကို

လည်း တီထွင်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ နှစ်ပါးသွား ကပြသောအခါ တွင် ခြေထိုး၍ ကပြသောအကကို ကပြလေသည်။ ရေခဲပြင် တွင် စက်တံစီးသကဲ့သို့ ခြေထိုး၍ ကသွားပေသည်။ ထိုအခါ မှစ၍ ထိုအကကို “အောင်မောင်း ခြေထိုး” ဟူ၍ ခေါ်တွင် ခဲ့သည်။ ထိုအကမျိုးမှာ အလွန်ဖျတ်လတ် လျင်မြန်ရပြီး အမောခံနိုင်သူသာလျှင် ကပြနိုင်လေသည်။ သာမန် ကကွက် တွင် ဇာတ်ခုံတထောင်မှ အခြားတထောင်သို့ရောက်အောင် တောက်လျှောက် ခြေထိုး၍ ကသွားရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဦးအောင်မောင်းသည် အရပ်သားတဦး အနေဖြင့် အလွန်ဖော်ရွေ၍ အပေါင်းအသင်းကောင်းမှုကြောင့် လူချစ် လူခင်များသူတဦး ဖြစ်သည်။ ဂီတပညာနှင့် ဇာတ်ပညာ များကို ဝါသနာပါသော လူငယ်လူရွယ်များကိုလည်း ထမင်း ကျွေး ဖိတ်ကြားကာ ထိုပညာရပ်များကို ဆွေးနွေးပြီး အကြံကောင်း ဉာဏ်ကောင်းများကို ပေးသည်။ ဦးအောင် မောင်းသည် သူပုကပြရာအရပ်တိုင်းတွင် များသောအားဖြင့် တညဉ့်တာ ဇာတ်ကပြရသော ဝင်ငွေကို ရပ်ရွာရှိ ဘုန်းတော် ကြီးများအား ပမ္မိဖိတ်၍ ဆွမ်းကပ်လှူဒါန်းလေ့ရှိသည်။

ဦးအောင်မောင်းသည် မျိုးချစ်စိတ် ပြင်းပြသူ ဖြစ်၍ တိုင်းပြည်လွတ်လပ်ရေးအတွက် သတ္တိရှိရှိ ကူညီအားပေးသူ လည်း ဖြစ်သည်။ ဦးအောင်မောင်းသည် ကိုလိုနီခေတ်က တိုင်းပြည်လွတ်လပ်ရေးအတွက် ရွပ်ရွပ်ချုံ့ချုံ့ ဆောင်ရွက် နေသော တို့ဗမာအစည်းအရုံးမှ သခင်များအား ငွေကြေး အထောက်အပံ့ကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပေးခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ တခါသော် ဘိုကလေးမြို့တွင် ဇာတ်ကပြနေစဉ် ထိုဗမာ အစည်းအရုံးနှင့် မျိုးချစ် သခင်များအား ထောက်ခံအား ပေးသော သဘောဖြင့် သုံးရောင်ခြယ် အလံနှစ်ခုကို ကိုင်၍ “တို့ဗမာ” သီချင်းကို သီဆို ကပြသွားခဲ့ဘူးလေသည်။

တဖန် ၁၃၀၀ ပြည့် အရေးတော်ပုံကြီး အတွင်းက ဦးအောင်မောင်းသည် ကြိုပင်ကောက်မြို့တွင် ဇာတ် ကပြနေခိုက် ရေနံမြေ အလုပ်သမားတပ်ကြီး သပိတ်မှောက် ၍ ရန်ကုန်မြို့သို့ ချီတက်လာနေစဉ် မြို့ဦးမှ ထွက်၍ မင်္ဂလာ စည်တော်ကြီးဖြင့် ကပြ၍ ကြိုဆိုဂုဏ်ပြုခဲ့လေသည်။ ထိုခေတ် ထိုအခါက နာမည်ကြီး သဘင်ပညာရှင်တဦးက အာဏာပိုင် တို့ကို ဆန့်ကျင်၍ မျိုးချစ်စိတ်ကို ပြနိုင်သည်မှာ တော်ရုံ တန်ရုံ သတ္တိရှိရုံမျှဖြင့် မဖြစ်နိုင်ချေ။

ဦးအောင်မောင်းသည် ယင်း၏ဇာတ်အဖွဲ့တွင် အကောင်း ဆုံး ပညာရှင်များကို မွေးလိုစိတ်ရှိသည်။ ထိုခေတ်က ဇာတ် မင်းသားများတွင် ရုပ်ရည် အချောဆုံးဟု နာမည်ကျော် သော စန္ဒရာဇ် ဦးဘအုန်း၊ နာမည်ကြီး ဇာတ်စာရေးဆရာ ဦးစံခိုင်နှင့် အဆိုအက ပိုင်နိုင်လှသော မင်းသမီးကြီး လေ ဘာတီ ခေါ် ခင်ညွန့် စသူများကို ပါဝင်ကပြစေခဲ့လေသည်။ ဓုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးသောအခါတွင်လည်း မင်္ဂလာ

ဦးအောင်မောင်း၏ ဇာတ်အဖွဲ့သည် ရှေးကကဲ့သို့ပင် နာမည် ကြီးလျက် ရှိခဲ့သည်။ ဦးအောင်မောင်းသည် နုပျိုစဉ်ကကဲ့ သို့ပင် အသံကောင်း၊ သရုပ်ဆောင်ကောင်း၍ ခြေထိုးအက လည်း ကောင်းဆဲပင် ဖြစ်သည်။ ပြောင်းလဲလာသည့်ခေတ် ကို ဖြည့်တင်းပေးလျက် ဗုဒ္ဓဝင်၊ မဟာဝင်နှင့် ဂန္ထဝင်ဇာတ် ထုပ်ကြီးများကို အသားပေးလျက် ကပြပြန်လေသည်။ ဦးအောင်မောင်း၏ ဇာတ်အဖွဲ့မှာ ရှေးအခါကကဲ့သို့ပင် ပွဲကြည့် ပရိသတ် စည်ကားလျက်ပင် ရှိခဲ့သည်။

မင်္ဂလာ ဦးအောင်မောင်းသည် ဂုဏ်ပကာသနစက်ဆုတံ ခေါ်။ လွှပ်လုပ်ပြီးသော မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော် သမ္မတ ဦးဝင်းမောင် လက်ထက်၌ ဦးအောင်မောင်းအား ဝဏ္ဏ ကျော်ထင်ဘွဲ့ကို ချီးမြှင့်ရာ မယူပဲ ငြင်းဆန်နေသဖြင့် မာန ကြီးသော မင်းသားဟု ဝေဖန်ခြင်း ခံရသောကြောင့် သုံးနှစ် အကြာတွင် ထိုဘွဲ့ကို သွားရောက်ယူခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ဦးအောင်မောင်းအား သဘင် နာယကအဖြစ် တင်မြှောက် ပြန်ရာ လက်မခံပဲ ငြင်းပယ်ခဲ့သည်ဟု ဆို၏။

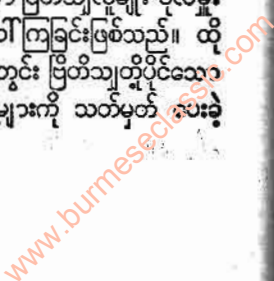
ထိုနောက် ဦးအောင်မောင်းသည် ရဟန်း ဝတ်လိုစိတ် ပြင်းပြသဖြင့် ရဟန်းဘောင်သို့ ကူးပြောင်းခဲ့ရာ ဘွဲ့မည်မှာ ဦးဩဘာသ ဟူ၍ တွင်ခဲ့သည်။ ရဟန်းဝါ ခြောက်ဝါ ရပြီး နောက် လူဝတ် လဲခဲ့လေသည်။ လူဝတ် လဲပြီးနောက် ပြန် လည် ကပြယင်း သူ၏သားများ ဖြစ်ကြသော အောင်နေ လင်း၊ အောင်နေဝင်းနှင့် အောင်စိုးမင်းတို့ကို ဇာတ်မင်းသား ကောင်း ဖြစ်အောင် လေ့ကျင့်ပို့ထုတ်ပေးခဲ့သည်။

ဤသို့ဖြင့် အနှစ် ၅၀ နီးပါး မြန်မာသဘင်လောကတွင် ပြောင်မြောက်စွာ ခေါင်းဆောင်သွားသော မျိုးချစ် ဇာတ် မင်းသားကြီး မင်္ဂလာ ဦးအောင်မောင်းသည် အင်ပိုမြို့၊ ရွှေ ဆံတော်ဘုရားပွဲတော်တွင် ဇာတ်ကပြနေသည့်ကာလ မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၁၃၃၄ ခု၊ တပို့တွဲ လပြည့်ကျော် ၃ ရက်နေ့ (ခရစ်နှစ် ၁၉၇၃ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀ ရက်) အင်္ဂါနေ့၊ အသက် ၇၆ နှစ်အရွယ်တွင် ဇနီးနှင့် သားသမီးရှစ်ယောက် ကို ကျောခိုင်းလျက် အနိစ္စရောက်သွားရှာတော့သည်။

အောင်မြတ်ထွန်း၊ ဦး။ အာဒိစ္စဝံသ၊ ရှင် — ရှု။

အောင်လောင်ငှက်။ ။ ယောင်ယင်ငှက် — ရှု။

အောင်လံမြို့။ ။ အောင်လံမြို့ကို ရှေးက အလံမြို့ဟု ခေါ်ခဲ့ကြ၏။ ထိုသို့ ခေါ်ကြခြင်းမှာ မြိတ်သျှလူမျိုး ဗိုလ်မှူး ဂရန် အလံကို ဂုဏ်ပြု၍ ခေါ်ဝေါ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထို ဗိုလ်မှူးသည် ၁၈၅၄ - ၅၅ ခုနှစ်အတွင်း မြိတ်သျှတို့ပိုင်သော နယ်နှင့် မြန်မာတို့ပိုင်သော နယ်များကို သတ်မှတ် ပေးခဲ့ လေသည်။

အောင်လံမြို့သည် သရက်မြို့၏အထက် ငါးမိုင်အကွာတွင် ခေတ်တီမြစ်၏ အရှေ့ဖက်ကမ်း၌ တည်ရှိ၏။ အောင်လံမြို့နှင့် မြေထဲမြို့တို့ အကြားတွင် ကြီး (ကြေး) နီချောင်း တည်ရှိသည်။ မြေထဲမြို့သည် သက္ကရာဇ် ၁၀၀၃ ခန့်က သုမုန္တရီမင်း တည်ဆောက်ခဲ့သော ခိုင်ခံ့သည့် ခံတပ်ကြီးကြောင့် ထင်ရှားခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် နှစ်ပေါင်း ၄၀၀ ခန့်အကြာတွင် မင်းရဲကျော်စွာက တဖန်ထပ်မံ၍ တည်ဆောက်ခဲ့ပြန်သည်။ ထိုမင်းရဲကျော်စွာမှာ အင်းဝ ပဌမမင်းခေါင်၏ သားတော်ဖြစ်၍ ၁၄၀၄ ခုနှစ်က ၁၃ နှစ်အရွယ်နှင့် ရခိုင်ပြည်တွင် စစ်ဆင်တိုက်ခိုက်သော ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဖြစ်လေသည်။

အောင်လံမြို့သည် မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်က မြေထဲမြို့တွင် တည်ရှိခဲ့သော ခံတပ်၏ တောင်ဖက်တွင် တည်ရှိ၏။ မြေထဲမြို့သည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးတွင် ဗဟိုဌာနတခုဖြစ်ခဲ့လေသည်။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှလူမျိုးတို့ မသိမ်းပိုက်နိုင်သေးမီက အရေးကြီးသော နယ်ခြားစခန်းမြို့ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်။ ထိုမြို့သည် သရက်ခရိုင် မြေထဲနယ်တွင် ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့ အောက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းယူသောအခါတွင် ထိုခံတပ်ကို ဗြိတိသျှတို့က သိမ်းပိုက်လိုက်ကြလေသည်။

မြေထဲမြို့တွင် နေထိုင်ကြသူများသည် ကြေးနီချောင်း၏ တောင်ဖက်သို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြလေသည်။ ပဌမတွင် ရွာကလေးမျှသာ ဖြစ်သော်လည်း မကြာမီအတွင်း၌ မြို့ဖြစ်လာလေသည်။ ထိုမြို့သည် တောင်ဖက် နှစ်မိုင်ခန့်အကွာရှိ ရွာတောင်ရွာနှင့် တဆက်တည်း တည်ရှိလေသည်။

အောင်လံမြို့တွင် ဝါဂွမ်းနှင့် မြေပဲဆီစက်များ တည်ဆောက်လိုက်သောအခါ လူ့အမြောက်အမြား လာရောက်နေထိုင်ကြသည်။ သို့ဖြင့် ထိုမြို့သည် စက်မှုလုပ်ငန်း ဗဟိုဌာနတခု ဖြစ်လာလေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဝါဂွမ်း ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရာ ဗဟိုဌာနများအနက် ဌာနတခုလည်း ဖြစ်သည်။ ဆီကို မြေပဲမှသာမက ဝါဇေများမှလည်း ထုတ်ယူလေသည်။ ဝါဂွမ်းများမှ ဝါဇေများကို ခရစ် ၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် စတင်၍ စက်ဖြင့် ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ အောင်လံမြို့၏ မိုးရေချိန်မှာ ၃၉ လက်မသာ ရှိလေသည်။

အောင်လံမြို့၏ တောင်ဖက်အစွန်း လမ်းမကြီး၏ ဘေးဖက်တွင် ကုသိနာရုံဘုရား တည်ရှိသည်။

၁၉၅၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့မှစ၍ အာလံမြို့ကို အောင်လံမြို့ဟု ပြောင်းလဲခေါ်တွင်စေခဲ့သည်။ အောင်လံမြို့ပေါ်တွင် ရပ်ကွက်ကြီး ရှစ်ခုရှိ၍ မြို့၏ လူဦးရေမှာ ၂၆၆၇ ယောက်ခန့်ဖြစ်သည်။ အောင်လံမြို့သည် မကွေးတိုင်း အောင်လံမြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သည်။

အောင်းသတ္တဝါ။ ။ စာမရီ - ၅။

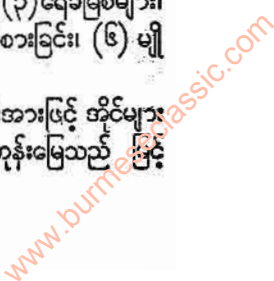
အိုင်။ ။ အိုင် ဆိုသည်မှာ ကုန်းပတ်လည် ဝိုင်းရံလျက်ရှိသော ရေထုဖြစ်သည်။ အိုင်၏နည်းတူ ကုန်းပေါ်ရှိ ရေထုဖြစ်သော မြစ်၊ ချောင်းတို့နှင့် အိုင်တို့၏ ခြားနားချက်ကား မြစ်၊ ချောင်းတို့တွင် တိကျသော ရေစီးကြောင်းရှိ၍ အိုင်တွင်မူ ရေစီးကြောင်း အတိအကျမရှိချေ။ အိုင်များကို မြေပြင် အနိမ့်အမြင့် အမျိုးမျိုး၌ တွေ့ရသည်။ ပယ်လက်စတိုင် ရှိပင်လယ်သေဟု ခေါ်သော အိုင်ကြီးသည် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အောက် ၁၂၀၆ ပေမျှ နိမ့်သော မြေပြင်တွင် တည်ရှိ၍ ဟိမဝန္တာတောင်တန်းရှိ အိုင်အချို့မှာ ပင်လယ်ရေပြင်မှ အမြင့်ပေ ၁၆,၀၀၀ ကျော်၌ ရှိကြလေသည်။ ရေအတိမ်အနက်လည်း အမျိုးမျိုးရှိကြရာ အာဖရိကတိုက်ရှိ ချမ် အိုင်ကြီးမှာ ရေတိမ်ရွှံ့အိုင်မျိုးဖြစ်၍ အာရှတိုက်ရှိ ဗိုင်ကာအိုင်ကြီးမှာမူ ပေ ၅,၇၀၀ ကျော်နက်လေသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံးအိုင်သည် ကက်စပျန် ပင်လယ်ဖြစ်၍ အကျယ်အဝန်း စတုရန်းမိုင် ၁၇၀,၀၀၀ ရှိသည်။ ရေချိုအိုင်များအနက် မြောက်အမေရိကတိုက်ရှိ ရေယာစတုရန်းမိုင် ၃၂,၇၀၀ ရှိသော ဆူပီးရီးယား အိုင်ကြီးသည် အကြီးဆုံးဖြစ်လေသည်။

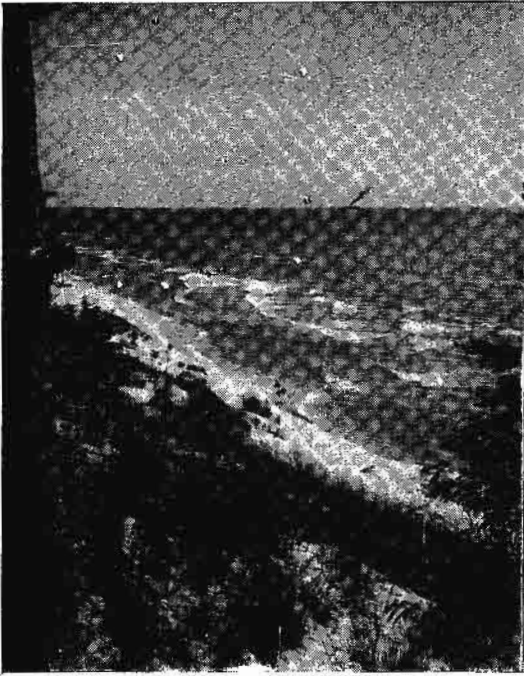
ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အိုင်များ၏ ဦးရေထက်ဝက်ခန့်ကို ကနေဒါနိုင်ငံ၌ တွေ့ရသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဖလော်ရီဒါပြည်နယ်တွင် အိုင်ပေါင်း သုံးသိန်းခန့်ရှိသည်။ ရေချိုအိုင်များသည် ဖင်းလန်နှင့် စကန်ဒီနေဗီးယန်း နိုင်ငံများ၌ ပေါများလှရာ ဖင်းလန်နိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်း ၁၁ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် အိုင်များ၏ အကျယ်အဝန်းဖြစ်သည်။ ရေခဲအိုင်များသည် တာကီစတန်နိုင်ငံ၌ ပေါများလေသည်။

မြောက်အမေရိကတိုက်ရှိ အိုင်ကြီးများဟု ခေါ်ဆိုသော ဆူပီးရီးယား၊ မစ်ရှီဂန်၊ ဟျူဂွန် အိရီနှင့် အွန်တေးရီးယိုး အမည်အသီးအသီး ရှိကြသည့် အိုင်ကြီး ငါးအိုင်တို့သည် ကမ္ဘာ့အဓိကရ အိုင်ကြီးများ ဖြစ်သည်။ ယင်းအိုင်ကြီးများ ဒေသတွင် ကမ္ဘာပေါ်၌ အကြီးကျယ်ဆုံးသော ကုန်းတွင်း ရေကြောင်း သွားလာရေး စံနှစ်ရှိ၍ ထိုအိုင်ကြီးများကို အကြောင်းပြုပြီးလျှင် ပတ်ဝန်းကျင် ဒေသများသည် စက်မှုလုပ်ငန်း ထွန်းကား၍ ကုလုံကြယ်ဝသော ဒေသများ ဖြစ်လာလေသည်။

အိုင်များသည် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ကြသည်။ အိုင်များ ဖြစ်ပေါ်ရခြင်းများအနက် အရေးပါသော အကြောင်းရင်းများမှာ (၁) ကမ္ဘာ့အပေါ်ယံ မြေလွှာ ရွေ့ရှားခြင်း၊ (၂) မီးတောင်များ၊ (၃) ရေခဲမြစ်များ၊ (၄) မြစ်ကျိုးခြင်း၊ (၅) ပင်လယ်တိုက်စားခြင်း၊ (၆) မျှိုပေါက်များဟူ၍ ဖြစ်ကြလေသည်။

ကမ္ဘာ့အပေါ်ယံ မြေလွှာ ရွေ့ရှားခြင်းအားဖြင့် အိုင်များ ဖြစ်ပေါ်ပုံမှာ မြေလှုပ်ရှားမှုကြောင့် ကုန်းမြေသည် ဖြင့်

ကမ္ဘာ့ အဓိကရ အိုင်ကြီးတစ်ခုဖြစ်သော မြောက်အမေရိကတိုက်မှ မစ်ရှင်အိုင်ကြီး

တက်လာပြီးလျှင် ပင်လယ် ရေလက်ကြား တခုကို အဖက်ဖက်မှ ပိတ်ဆို့လိုက်သဖြင့် ကုန်းမြင့်ပိုင်းရုံသော အိုင်တခုဖြစ်လာသည်။ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးကုန်းတိုင်း ပင်လယ်နှင့် အကျယ်ဆုံး ရေငန်အိုင်ကြီးဖြစ်သော ကက်စပျန်ပင်လယ်သည် ဆိုခဲ့သောနည်းအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းရှိ အင်းတော်ကြီးကဲ့သို့ မြေမျက်နှာပြင် နိမ့်ကျသွားခြင်းကြောင့်လည်း အိုင်ဝှမ်းများ တခါတရံ ဖြစ်ပေါ်သည်။

မီးသေတောင်ထိပ်ရှိချိုင့်ခွက်များတွင် ရေများ တဖြည်းဖြည်း စုဝေးများပြားလာရာမှ အိုင်ဖြစ်လာသည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု ဩရိဂန်ပြည်နယ်ရှိ ကရေတာအိုင်ကြီးသည် ထိုနည်းအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအိုင်မျိုးသည် မတ်စောက် နက်ရှိုင်းရာ ကရေတာအိုင်သည် ပေ ၂၀၀၀ နက်လေသည်။ မီးတောင်များမှ စီးကျသော ချော်ရည်သည် တခါတရံ မြစ်တခုကို ပိတ်ဆို့သောကြောင့် အိုင်တခု ဖြစ်လာသည်။ ကာလဖိုးနီးယားပြည်နယ်ရှိ တဟိုးအိုင်သည် ထိုနည်းအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေသည်။

ရေခဲမြစ်များကို အကြောင်းပြု၍ အိုင်များ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်သည်။ ရေခဲဖုံးလွှမ်းသော မြေပြင်သည် ရေခဲများက ဖိကြိတ်ကော်ထုတ်သဖြင့် တဖြည်းဖြည်း ချိုင့်များ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် ထိုချိုင့်များတွင် တဖြည်းဖြည်း ရေပြည့်လာကာ အိုင်ဖြစ်လာသည်။ ထိုပြင် ရေခဲမြစ်များက သယ်ယူ

ပို့ချသော အနည်အနှစ်များသည် မြစ်ကြောင်းကို ပိတ်ဆို့စေကာ အိုင်တခုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု မင်နီဆို့တာပြည်နယ်တွင် ရေခဲမြစ်များ၏ ပြုပြင်မှုကြောင့် အိုင်ပေါင်း ၁၁,၀၀၀ ကျော် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ မြောက်အမေရိကတိုက်၏ အဓိကရ အိုင်ကြီး ငါးအိုင်သည်လည်း ရေခဲမြစ်များကြောင့် စတင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုကြလေသည်။

မြစ်များကြောင့် မြစ်ကျိုးအင်းဟု ခေါ်သော အိုင်မျိုး ဖြစ်ပေါ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အောက်ပိုင်း မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၌ ထိုအိုင်မျိုးကို အမြောက်အမြား တွေ့ရသည်။ မြေပြန့် လွှင့်ပြင်ကို ဖြတ်သန်း စီးဆင်းသော မြစ်ကြောင်းတလျှောက်၌ မြစ်ကွေ့များ၊ သဲသောင်၊ နွံသောင်များ ဖြစ်ပေါ်သည်။ တခါတရံ ရေကြီး၍ ရေစီးသန်သည့်အခါ မြစ်ကြောင်းသည် မြစ်ကွေ့အတိုင်း ရှည်လျားစွာ မစီးပဲ မြစ်ကွေ့ကို ဖြတ်ချိုးပြီးလျှင် တည့်မတ်စွာ စီးသွားခြင်းဖြင့် မြစ်ကျိုးအင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေလေသည်။

ကမ်းခြေကို ပင်လယ်တိုက်စားသဖြင့် ကမ်းခြေနှင့် ခပ်လှမ်းလှမ်း၌ ကမ်းရိက်လှိုင်းတန်းတွင် အနည်အနှစ်များ စုပုံလာသည်။ အနည်အနှစ် ပိုချမှု များလာသောအခါ ကမ်းခြေနှင့်ယှဉ်၍ ပြိုင်လျက် သဲခုံတန်းတခု ဖြစ်လာသည်။ သဲခုံတန်းနှင့် ကမ်းခြေအကြားရှိ ရေငြိမ်ပိုင်းကို ပင်လယ် ထုံးအိုင်ဟု ခေါ်သည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု နယူးယော့ပြည်နယ်မှ ဖလော်ရီဒါပြည်နယ်အထိ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် ပင်လယ်ထုံးအိုင်များကို တွေ့နိုင်လေသည်။

ထုံးကျောက်မြေမျက်နှာပြင်ပေါ်၌ရှိသော သစ်ရွက်ဆွေးတို့နှင့် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ပါသော လေထို တိုက်စားမှုကြောင့် ထိုမျက်နှာပြင်တွင် မျှါပေါက်ဟု ခေါ်သော တွင်းများဖြစ်ပေါ်လာသည်။ မျှါပေါက်များသည် မြေအောက်တွင် ရေသိုမှီးသော ရေသိုပြင်အောက် နိမ့်ကျနေလျှင် ထိုမျှါပေါက်တွင်း၌ ရေများပြည့်နေတတ်ပြီးလျှင် အိုင်များ ဖြစ်လာသည်။ ထိုအိုင်မျိုးကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု ကင်တပ်ကီး၊ အင်ဒီးယားနား၊ ဖလော်ရီဒါပြည်နယ်များတွင် ရာနှင့်ချီ၍ တွေ့နိုင်လေသည်။

အိုင်တခုအဖြစ် တည်တံ့နေရန် လိုအပ်သော အချက်နှစ်ချက်မှာ (၁) အောက်ခြေတွင် ရေထွက်ပေါက်မရှိသော မြေနိမ့်ပိုင်း၊ သို့မဟုတ် ချိုင့်ဝှမ်းတခု ရှိခြင်း၊

(၂) ရေသိုပြင်သည် မြေနိမ့်အောက်ခြေအထက်၌ ရှိခြင်းတို့ ဖြစ်လေသည်။

အိုင်များသည် ယင်းတို့အတွင်းသို့ စီးဝင်သော မြစ်ချောင်းများ ရှိမှသာလျှင် ကာလရှည်ကြာစွာ တည်တံ့နိုင်သည်။ တခါတရံ မြေပြင်ပေါ် ဖြတ်သန်း၍ အိုင်အတွင်း

စီးဝင်သော မြစ်ချောင်းမရှိသော်လည်း မြေအောက် စမ်းချောင်းများ စီးဝင်နေသဖြင့် အိုင်အတွင်း၌ ရေမပြတ်ပေ။ အချို့အိုင်များသည် ရေအဝင်ရှိသော်လည်း အထွက် မရှိချေ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ယူးတားပြည်နယ်ရှိ ကျော်ကြားသော ဆားအိုင်ကြီးသည် ရေထွက်ပေါက် မရှိသော အိုင်ကြီးဖြစ်လေသည်။

အိုင်များ၏ သက်တမ်းသည် အလွန်အမင်း မကြာရှည်ကြချေ။ တဖြည်းဖြည်း ရေနည်းလာရာမှ ခန်းခြောက် တိမ်ကောသွားတတ်သည်။ ခြောက်သွေ့သော ဒေသများ၌ ဖြစ်ပေါ်သည့် ပလာယာဟု ခေါ်သော အိုင်မျိုးသည်ရေများအငွေ့ပျံ့၍ ခန်းခြောက်သွားသည်။ ဖိုစတင်သော ဒေသများတွင် အိုင်အတွင်း စီးဝင်သောရေသည် အငွေ့ပျံ့သော ရေထက် များသဖြင့် ရေမျက်နှာပြင်သည် မြင့်တက်လာရာ အိုင်သောင်ရိုး လျှံကျသည်အထိ ဖြစ်သည်။ လျှံကျသော ရေသည် ချောင်းဖြစ်လာပြီးလျှင် အိုင်ဘောင်ရိုးကို တိုက်စားလေရာ အိုင်ဘောင်ရိုးရှိ ချောင်းပေါက်သည် တဖြည်းဖြည်း နက်ခိုင်းလာ၍ နောက်ဆုံးတွင် အိုင်အတွင်းရှိ ရေများသည် အပြင်သို့ စီးထွက်ခြင်းဖြင့် အိုင်မှာ ခန်းသွားလေသည်။

ထို့ပြင် အိုင်အတွင်းသို့ စီးဝင်သော မြစ်ချောင်းများ၏ ရေအလျင်၌ ပါလာသော အနည်အနှစ်တို့ ပို့ချမှုကြောင့် အိုင်၏အောက်ခြေသည် မြေပိုလာပြီးလျှင် အိုင်တိမ်လာရာမှ အိုင်ကောလာလေသည်။ အိုင်အတွင်း စီးဝင်သော မြစ်ချောင်းများ လမ်းကြောင်း ပြောင်းသွားသဖြင့်လည်း အိုင်များတွင် ရေနည်းလာကာ အိုင်များပျက်လာရသည်။ ဗာသီတု ဖောက်ပြန်သဖြင့်လည်း အိုင်အတွင်း ရေစီးရေဝင်နည်းကာ အိုင်များ ပျက်စီးရသည်။ မီးတောင်ပေါက်ကဲ့သို့ ပတ်ဝန်းကျင် မြေမျက်နှာပြင် သွင်ပြင်ပြောင်းလဲကာ အိုင်ဝှမ်းများပါ ပျောက်သွားတတ်သည်။ အချို့အိုင်များမှာမူ အခြား ရေထုများသို့ စီးဝင်သောကြောင့် အိုင်များ ကောသွားသည်။ ကမ္ဘာ့မြေပြင်တွင် မြေနိမ့်ဒေသများစွာတို့သည် တခါက အိုင်ဝှမ်းများ ဖြစ်ခဲ့ကြလေသည်။

အိုင်ကြီးများသည် ယင်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လူတို့၏ အခြေအနေ ရာသီဥတု၏ အခြေအနေတို့ကို ပြုပြင်နိုင်စွမ်း ရှိသည်။ ရေပြင်သည် ကုန်းမြေထက် ပူနွေးရာတွင် နွေးကွေးသဖြင့် နွေရာသီတွင် ကုန်းမြေကို အေးစေသည်။ ဆောင်းရာသီတွင် ရေပြင်သည် ကုန်းမြေလောက် အပူထွက် မြန်သောကြောင့် ကုန်းမြေကို နွေးစေသည်။ ထို့ကြောင့် အိုင်များပတ်ဝန်းကျင်၌ ရာသီဥတု ဆိုးရွားမှုမှ ကင်းလွတ်နိုင်ပြီးလျှင် စိုက်ပျိုးရေးများ အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်။

ကုန်းမြင့်တွင် ရှိသော အိုင်များသည် အချို့မြို့ကြီးများအတွက် သောက်ရေသုံးရ ပေးစွမ်းနိုင်သည်။ ခြောက်သွေ့

သော ဒေသများတွင် ဆည်မြောင်းများအတွက် အိုင်များကို အသုံးပြုကြရသည်။ အချို့မြစ်ရိုးများတွင် ရေလွှမ်းမိုးခြင်းဘေးမှ ကာကွယ်နိုင်ရန် အိုင်ကြီးများကို လူတို့က တူးဖော်ပေးရလေသည်။

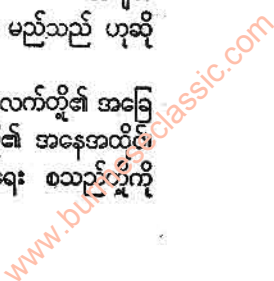
ရှေးက ရေသစ်မြေသစ် ရွာဖွဲ့သူများသည် အိုင်ကြီးများနှင့် ယင်းတို့၏အတွင်း စီးဝင်သော မြစ်ချောင်းတို့၏ လမ်းကြောင်းအတိုင်း လိုက်ကာ ရေသစ်မြေသစ်များကို ရွာဖွဲ့တော့ရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုလမ်းကြောင်းများသည်လည်း ယခုအခါ အရေးပါသော ကူးသန်းသွားလာရေး၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး လမ်းကြောင်းများ ဖြစ်လျက်ရှိပေသည်။ သာယာလှပသော ရှုခင်းရှုကွက်များ ရှိသည့် အိုင်များသည် လူတို့ အပန်းဖြေစခန်းများလည်း ဖြစ်လာလေသည်။

အိုင်တိုင်း အိုင်တိုင်းတွင် ဓာတ်သတ္တု တမျိုးမျိုးသည် စုမီခြင်း၊ သို့မဟုတ် လျော့ပါးခြင်း ဖြစ်တတ်သည်။ ရုရှနိုင်ငံရှိ ရှေးက အာတိတ်သမုဒ္ဒရာ၏ လက်တက်တခု ဖြစ်ခဲ့သော အိုနိုဂို ဟုခေါ်သည့် အိုင်ကြီးသည် အင်န်ဓာတ်များ တဖြည်းဖြည်း လျော့ပါးလာသဖြင့် ယခုအခါ ရေအချိုဆုံးသော အိုင်ကြီးတခု ဖြစ်နေသည်။ ပိုနိုဒီး ရေချိုအိုင်ကြီး၏ အကြွင်းအကျန် ဟုဆိုကြသော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဆားအိုင်ကြီးသည် ရေချိုဓာတ် လျော့ပါးလာသဖြင့် ယခုအခါ အက်ဒြီယက်တစ် ပင်လယ်ထက်ပင် ခြောက်ဆခန့် ရေငန်နေပေသေးသည်။

အိုင်တိုင်းအိုင်တိုင်းတွင် သီးခြား အပင်မျိုးနှင့် တိရစ္ဆာန်မျိုးတို့ ရှိတတ်သည်။ ဗိုင်ကာအိုင်ကြီးတွင် အခြားမည်သည့်ဒေသတွင်မျှ မတွေ့ရသော အပင်မျိုး တိရစ္ဆာန်မျိုးတို့ကို အများအပြား တွေ့ရသည်။ ရေငန်အိုင်များမှ အသုံးဝင်သော ဓာတ်သတ္တုများ ရရှိနိုင်လေသည်။

အိုင်ချင်း (ရှေးရေး) ။ ။အိုင်ချင်းသည် ရှေးအခါက သီဆိုကျူးရင့်ကြသော ဂီတသီချင်း အဖွဲ့အနွဲ့တမျိုး ဖြစ်သည်။ “အိုင်” ဟူသော စကားလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ သူတပါးတို့၏ စိတ်နှလုံးကို ကြည့်နှူးစေတတ်သော အသံတမျိုးကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဟုဆိုကြ၍ ထိုအသံမျိုးဖြင့် သီဆိုရန် ဖွဲ့နွဲ့အပ်သော သီချင်းမျိုးကို အိုင်ချင်း ခေါ်သည် ဟု အချို့က ဆိုသည်။ ထို့ပြင် အိုင် ဟူသော ဝေါဟာရသည် အသံထွက်ခြင်း ဟုလည်း အဓိပ္ပာယ်ရ၍ အသံအိုင်အိုင်၊ အသံပြိုင်ပြိုင်၊ သံပြိုင်သံပြိုင် သီဆိုကျူးရင့်အပ်သော အချင်း (ဂီတ) ဖြစ်သောကြောင့်လည်း အိုင်ချင်း မည်သည် ဟုဆိုကြပြန်သည်။

အိုင်ချင်းများသည် ရှေးမြန်မာကျေးလက်တို့၏ အခြေအနေ၊ ကျေးတောသူ ကျေးတောသားတို့၏ အနေအထိုင်၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ ယုံကြည်စွဲလမ်းမှု၊ စီးပွားရေး စသည့်တို့ကို

အိုင်ချင်း

ထင်ဟပ်ပြသော ကြေးမုံများ ဖြစ်ကြပေရာ တနည်းအားဖြင့် ဆိုရလျှင် ကျေးလက်လူထုတို့၏ ဘဝကြေးမုံ ကဗျာများ ဟုဆိုရပေမည်။ လူထုနှင့် အလွန်နီးစပ်သော ကဗျာများ ပေတည်း။

အိုင်ချင်းများသည် အင်းဝခေတ်ကပင် စတင်ပေါ်ထွန်းခဲ့သော်လည်း တွေ့ရှိရသော အိုင်ချင်းဦးရေသည် မများလှပေ။ သိုးထောင်အိုင် ဟူသော အိုင်ချင်းသုံးပုဒ်နှင့် ရာပြည့်အိုင် ဟုခေါ်သော အိုင်ချင်းရှစ်ပုဒ်၊ စုစုပေါင်း ၁၁ ပုဒ်မျှသာ တွေ့ရသည်။

ကဗျာကောင်းတို့မည်သည် နှလုံးသားမှ မြည်လာသော အသံ၊ နှလုံးသားမှ ယိုစီးသောစေတနာ၊ နှလုံးသားမှ စီမံဖန်ချယ်လိုက်သော စိတ်ကူးတို့ကိန်းဝပ်ရာ စာမျိုးဖြစ်သည်။ ရွှေတိုက်တော် စာရင်းဝင် တော်ဝင်နန်းသုံး ရတု၊ လင်္ကာ၊ ပျို့ကဗျာတို့သည် နန်းတွင်းပေါက်များ၏ နှလုံးသားကို ညွတ်ပျောင်းစေနိုင်သောကြောင့် ကဗျာကောင်းဟု ယူဆလျှင် အိုင်ချင်းများကိုလည်း ကဗျာကောင်းဟု ယူဆကြရပေလိမ့်မည်။ အကြောင်းတမူ နန်းတွင်းပေါက်နှင့် ကျေးတောပေါက်တို့သည် အနေအစား ကွာခြားခြင်း၊ အတေးအခေါ်ကွာခြားခြင်း ရှိကြစေကာ၊ သွေးနှင့်ကိုယ်၊ သားနှင့်ကိုယ် လူသားနှင့် ဖြစ်ကြသောကြောင့် နန်းတွင်းပေါက်တို့ကဲ့သို့ ကျေးလက်ပေါက်တို့သည်လည်း လွမ်းတတ် ဆွေးတတ်သည်။ ရတုများတွင်ကဲ့သို့ မှန်ရွှေဖြူပြတင်း၊ သဇင်သင်းသောသဉ္ဇာလီ ညောင်စောင်း၊ မိဂသိန်ကွတ်၊ ဟသံတာရာ၊ စံပယ်၊ မြတ်လေးတို့လည်းမပါ ရွှေဟသံ၊ ရွှေကျေး၊ မြောက်ပြန်လေညှင်း၊ မိုးနတ်ပဇ္ဇာန်တို့ကိုလည်း ထည့်၍မဖွဲ့။ အိုင်ချင်းတို့တွင် ထန်းလက်တံ၊ စောင်းလျားချို၊ ခြင်ပုန်း၊ ဂျမ်းထိုးကောင်၊ ကြို့ပင်၊ နှောပင်တို့ပါသည်။ အမဲကင်၊ တံစက်ဆုတို့ ပါသည်။ စုန်းမုင်တစ္ဆေ ပါသည်။ စောင်းပါသည်၊ မောင်းပါသည်၊ ပိုးသေးမဲပါ ခေါင်းပေါင်းပြာပါသည်။ နတ်ခရိုင်လည်းပါသည်။ ယင်းသို့ အသုံးအနှုန်း ဓလေ့စရိုက်တို့ ကွာခြားသော်လည်း အိုင်ချင်းများသည် ရတုများကဲ့သို့ပင် အလွမ်းသန်၊ အလွမ်းမှန်သော ကဗျာအဖွဲ့အနွဲ့များဖြစ်ကြသည်။

ရည်းစားသည်များအတွက် ကျေးတောသူကလေးများက လွမ်းကြ ဆွေးကြ စိုးရိမ်သောက ရောက်ကြပုံတို့ကို ဖွဲ့ဆိုထားသဖြင့် အိုင်ချင်းအားလုံးသည် မောင်ဘွဲ့များချည်းသာဖြစ်သည်။ ထိုအချက်တွင် ရတုနှင့် အိုင်ချင်းသည် မခြားနားပေ။ နန်းတွင်းသူများ၌ ချစ်တတ်သောအသည်းနှလုံးရှိသကဲ့သို့ ကျေးတောသူ လုံမပျိုတို့၌လည်း ရှိကြပေသည်။ ခြားနားချက်မှာ အိုင်ချင်းကိုလည်း ကျေးလက်တို့၏အသွင်အပြင် အခြေအနေနှင့် ဓလေ့ထုံးစံတို့ဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့သီကုံးထား၍ ကျေးရွာလူထု၏ ဘဝနှင့် အလွန်နီးစပ်ပြီး

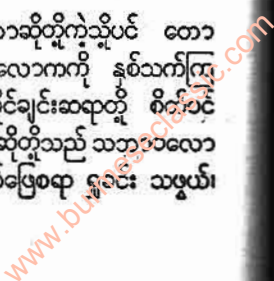
လျှင် ယင်းတို့၏ဘဝသရုပ်ဖော်များဖြစ်ကြသည်။ ထိုကြောင့် အိုင်ချင်းတို့သည် စိတ်ထားပျံ့သောမက အသွင်အပြင်အရာ၌လည်း မြန်မာအဆံ့ဆိုးသော ကဗျာအဖွဲ့အနွဲ့မျိုး ဖြစ်ပြီးလျှင် အတင်းသဘောရာ အပြင်သဘောပါ မြန်မာအပီသဆုံး ဖြစ်လေသည်။

မြန်မာဂန္ထဝင်တွင် အိုင်ချင်းတို့သည် အထူးအံ့ဩဖွယ်ကောင်းသော ကဗျာမျိုးဖြစ်သည်။ ရတု၊ ချောင်း စသော နန်းပေါက်ကဗျာများနှင့်မတူ၊ သက္ကတကဗျာများ၏ပယောဂများနှင့်လည်း မရှက်မနွယ်။ ယင်းတို့၏ နောက်လိုက်များလည်းမဟုတ်။ မြေနှင့်ယာနှင့်နီးစပ်သော မြန်မာတို့အတွက် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သော သီးသန့်ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြသည်။ ထိုကြောင့် ယင်းတို့သည် စံကဗျာများဟု ခေါ်ဆိုထိုက်သည်။ ကဗျာပရိယာယ်ကလည်း အထူး ခြီးမွမ်းလောက်ပေသည်။ အလွမ်း၊ အဆွေးကိုရေးသွားရာ၌ မိန်းမသားတို့၏ သဘောထား၊ ထက်မြက်သော စိတ်၊ မြန်မာ ကျေးလက်တို့၏ အခြေအနေ ပုံပန်း၊ အဆင်းအနံ့၊ နေရာထိုင်ခင်း၊ ကျေးတောသူ ကျေးတောသားတို့၏ အယုံအကြည် အစွဲအလမ်းတို့သည် တနွယ်ဝင်တစင်ပါဘိသကဲ့သို့ သိမ်းကျုံး ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည်။

အိုင်ချင်းတို့ကို ဖွဲ့ပုံဖွဲ့နည်းများသည်လည်း အထူး မှတ်သားဖွယ်ကောင်းသည်။ ထူးခြားချက်တို့မှာ (၁) ဆိုလိုသောသဘောကို လေးနက်လာအောင် တဆင့်ပြီး တဆင့်တက်၍ ပြောတတ်ခြင်း၊ (၂) ဆိုလိုသော သဘောတရကို အမျိုးမျိုးသော အလားတူ သဘောတို့ဖြင့် ယှဉ်တွဲ၍ပြောတတ်ခြင်း၊ (၃) အသေးအဖွဲ့ကို မြင်တတ် ကြားတတ်ခြင်း၊ (၄) မထိတထိ သွယ်ဝိုက်ပြောတတ်ခြင်းများဖြစ်လေသည်။

အိုင်ချင်း ၁၁ ပုဒ်အနက် ကိုး ပုဒ်တွင် မိန်းမပျိုတို့သည် မိမိတို့၏အဖြစ်အပျက်ကို ပြောမပြမိ၊ မိမိ၏ သူငယ်ချင်း မိတ်ဆွေတို့အား ခေါ်ဝေါ်လိုက်သည့် အခေါ်စကားဖြင့် စသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုကြောင့်ပင် အိုင်ချင်းများတွင် “သူငယ်ချင်းကောင်း၊ ယောင်းမတို့လေ...” ဟု အစချီထားလေ့ရှိသည်။ ယင်းသို့အခေါ်စကားဖြင့် စပြီးမှ မိန်းမပျိုသည် မိမိတွေ့ကြုံရသော အဖြစ်အပျက်၊ သူ၏စိတ်ထားစေတနာတို့ကို လွမ်းလျှင်လွမ်းသလို၊ ဆွေးလျှင်ဆွေးသလို၊ လွမ်းဖွယ်၊ သနားဖွယ်ပြောဟန်ဖြင့် ဖွဲ့ဆို ထားလေသည်။ ယင်းသို့ပြောပြရာ၌ အထက်ပါ အချက်လေးချက်နှင့်အညီ ဖွဲ့ဆိုပြောပြကြသည်။

အိုင်ချင်းစာဆိုတို့သည် ရတု စာဆိုတို့ကဲ့သို့ပင် တောတောင် သစ်ပင်စသော သဘာဝလောကကို နှစ်သက်ကြသည်။ သို့သော် ရတုဆရာနှင့် အိုင်ချင်းဆရာတို့ စိတ်ပင်စားပုံချင်းကား မတူပေ။ ရတုစာဆိုတို့သည် သဘာဝလောကကို များသောအားဖြင့် စိတ်ဖျော်ဖြေစရာ ရှုခင်း သဖွယ်၊

အိုင်ချင်း

တခါတရံ ဆုံးမစာသဖွယ်၊ တခါတရံ သူတို့၏စိတ်စေတနာ တို့က ပြုပြင် ဖန်ဆင်းစရာသဖွယ် သဘောထားကြသည်။ ရှုခင်း မျှော်ခင်းသဘောကို ရတုတိုင်းလိုလို၌ တွေ့ကြရ၍ ဆုံးမစာသဘောကို ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ တောလား ရတု တွင် တွေ့နိုင်သည်။ စိတ်စေတနာတို့က ပြုပြင် ဖန်ဆင်းစရာ သဘောကို ရှင်ဥက္ကမကျော်၏ တောလား ရတုများတွင် တွေ့နိုင်သည်။

အိုင်ချင်းစာဆိုတို့ကား သူတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ သဘော သဘာဝ လောကအား အိမ်နီးနားချင်း၊ ဆွေမျိုးဉာဏက သဖွယ် သဘောထားသည်။ တခါတရံ သဘာဝလောက ကြီးအား သွေးတူသားတူ လူတို့ကဲ့သို့ ယူဆဟန်ရှိသည်။ သူတို့သည် သဘာဝလောကကြီးအား အရောင်အဆင်း ဂုဏ်၊ ရုပ်သဏ္ဍာန် ဂုဏ်တို့ကြောင့် ချစ်ခင်ကြသည် မဟုတ် ပေ။ မြန်ရာဟင်းကောင်း၊ခင်ရာဆွေမျိုး ဟူဘိသကဲ့သို့ နီးစပ် သဖြင့် ငင်မင်တွယ်တာကြဟန် တူသည်။ ထိုကြောင့်ပင်လျှင် သူတို့၏ စာများတွင် သဘာဝလောကသည် ရှုမျှော်ခင်း အဖြစ်နှင့်လည်း မပါ။ ဆုံးလည်းမဆုံးမ၊ စာဆို၏ စေတနာ နှင့်လည်း မဆက်ဆံ၊ ရိုးရိုးတန်းတန်း သူ့စရိုက်နှင့်သူ လှပလျက်သာ နေလေသည်။

ဖွဲ့နွဲ့ပုံမှာလည်း အရောင် အဆင်းဂုဏ်၊ ရုပ်ဂုဏ်တို့ကို မဖွဲ့၊ ဆန်းပြားအောင်လည်း မဖွဲ့၊ ခွဲညားအောင်လည်း မဖွဲ့၊ နန္ဒအောင်လည်း မဖွဲ့၊ နက်ဟန်ကိုသာ ဖွဲ့လေ့ရှိသည်။ ထိုသဘောကို တောအိမ်၊ တောခြံများ၏ အသွင်အပြင် တို့အား လမ်းသွားယင်း ဟန်လွှဲသကဲ့သို့ ရေးပြသော သရုပ် ဖော်အဖွဲ့များ၌ တွေ့နိုင်သည်။ တခါတရံ ဥပမာ၊ ဥပစာ အဖြစ်ဖြင့် ဖွဲ့ထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

“နှမထေးမယ်တို့အိမ်...” အိုင်ချင်းတွင် စာဆိုသည် အိမ်၏နယ်နိမိတ် ဖြစ်ကြသော ပန်းပင်သစ်ပင်တို့ကို မိန်းမ ဝျို၏ အိမ်နီးနားချင်း မိတ်ဆွေများပမာကဲ့သို့ ဖွဲ့ထား သည်။ ကြက်သွန်ပင်၊ စပါးလင်ပင်တို့သည် မိန်းမပျို၏ အခြံအရံ တိုင်ပင်ဖော်တိုင်ပင်ဖက်များ ပမာ ထားသည်။ စာဆို၏ မေတ္တာသည် သစ်ပင်ပန်းပင် ငှက် စသော သဘာဝလောကနှင့် လူ့လောကကို ခွဲခြားဟန်မတူပဲ တသွေး ထထားတည်း ကဲ့သို့ပင် အုပ်ခြံ၍ထားသည်။

ထပန် “မိကိုလွမ်းလဲ” ချီ အိုင်ချင်းတွင် မိန်းကလေး၏ အတွင်းစိတ်၌ ဂျမ်းသဒါလန်အောင် ပူးဆွေးနေရပုံကို ရေအိုး ထဲ၌ ငုပ်ချည်ပေါ်ချည် တွန့်ကာလိမ်ကာ ရှိနေသော ဂျမ်း ထိုးကောင် (ပိုးလောက်လန်း) ၏ ဥပမာနှင့် နှိုင်းရှည့်ထား သဖြင့်၊ စာဆိုသည် ပိုးလောက်လန်း၏ လှုပ်ရှားပုံ၌လည်း ထူထိုက် ဗျာပါသောက နိမိတ်မြင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ပိုးလောက်လန်းငယ်သည် ဒုက္ခသည်ကလေး ဟုပင် စာဆိုက ထုတ်ဖော်ထားပေးသေးသည်။

အိုင်ချင်းများတွင် ချစ်ရေးချစ်ကိစ္စ၊ အလွမ်းအဆွေး များနှင့်သာ မက၊ စစ်ရေးစစ်ရာနှင့်လည်း စပ်လျဉ်းသော အိုင်ချင်းများလည်း ရှိသေးသည်။ ရာပြည့်အိုင်ချင်းများ ပေါ်ထွက်သည့် အချိန်တွင် မြန်မာတပ်များသည် မွန်၊ ရှမ်း၊ တရုတ်၊ ယိုးဒယား၊ ကချည်း စသည်တို့နှင့် စစ်ဖက်ပြိုင်နေ သောခေတ် ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ စစ်သည်တော်တပ်သား တို့အား စစ်သွေးစစ်ဟန်ကြွစေသော အိုင်ချင်းများကိုလည်း စပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။

အိုင်ချင်းပါ စကားများသည် တောရွာ၌ ပြောလေ့ ပြောထ ရှိသော စကား အသုံးအနှုန်းများ ဖြစ်သည်။ အိုင်ချင်းစာဆိုတို့သည် လယ်ယာ၊ ကန်သင်း၊ ယာခင်း၊ တံအိမ်ကန္တားတို့၌ ပြောဆိုကြသော အသုံးအနှုန်းများကို အဆင်တန်ဆာအသိုင်းအဝိုင်း အခက်အညွန့်မပါပဲ၊ စင်းချော သက်သက်၊ မူမပျက် သုံးစွဲထားသည်။ အဖွဲ့များတွင် ဝါကျ အထားအသို အလွန်သန့်ရှင်းသဖြင့် စိတ်လောက်ပေသည်။ ခန့်ကျော်၍ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူရသည် မှာ၍ မရှိ။ ဝါကျ ကဏ္ဍ အသုံးမှာ အလွန်ရှားရှားပါးပါး တွေ့ရှိသည်။ ဝါကျ ရိုးရိုးကိုသာ အသုံးများလေသည်။ နာမဝိသေသန စကား နည်း၍ နာမ်နှင့် ကြိုယာသာ များများပါသည်။ ထိုကြောင့် အိုင်ချင်းအဖွဲ့တို့သည် အလွန်ရှင်းလင်း၍ စကားအသုံး အနှုန်းတို့သည်လည်း အားပါးတရ ရှိလှပေသည်။

အိုင်ချင်း စပ်ဆိုပုံသည် ဒွေးချိုး၊ လေးချိုး၊ တေးထပ်၊ ရတုတို့မှာကဲ့သို့ စည်းကမ်း တသမတ်တည်းမရှိချေ။ ကဗျာ သဘောထက် သီချင်းသဘောက ပို၍ပါသည်။ ကာရန်သည် (၁) ပြန်ဂဟပ် ကာရန်သဘောမျိုးလည်း ပါသည်။ (၂) လေးလုံးစပ် ကာရန်သဘောမျိုးလည်း ပါသည်။

အိုင်ချင်းများတွင် သုံးထောင့်အိုင်ချင်းနှင့် ရာပြည့် အိုင်ချင်း ဟု နှစ်မျိုးနှစ်စား တွေ့ရသည်။ အိုင်ချင်းများကို သက္ကရာဇ် ၇၀၀ မှ ၁၁၀၀ ကျော်အထိ ရေးသားခဲ့သည်ဟု ယူဆခဲ့ကြရာ၊ ရာပြည့်အိုင်ချင်းများကို သက္ကရာဇ် ၉၀၀ ကျော်မှ ၁၁၀၀ အထိ ဖြစ်သောခေတ်အတွင်းက ရေးသားခဲ့ ကြသည် ဟုဆိုသည်။

သုံးထောင့်အိုင်ချင်းများကို ရေးသားသည့် ခေတ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းကျမ်း (ပဌမတွဲ)၌ သုံး ထောင့် အိုင်ချင်းများကို ရာဇာဓိရာဇ် ကတော်တဦးက ရေး သည် ဟုဖော်ပြထားရာ၊ ထိုရာဇာဓိရာဇ်သည် ဟံသာဝတီ ပြည့်ရှင် (၇၄၅ - ၇၈၅) ဟုတ်မဟုတ် ကိုမူ သက်သေ အထောက်အထား မပြနိုင် ဟုဆိုသည်။ ထိုပြင် သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀ ကျော် အလောင်းမင်းတရားလက်ထက်က မင်းတရား ကြီး လက်အောက်တွင် အမှုထမ်းရွက်နေသော ရာဇာဓိရာဇ် ခေါ် မွန် အမတ်တဦးလည်း ရှိခဲ့ဘူးရာ ထိုအမတ်ကိုရည်၍ ဇနီးသည်က ပါးသည့် သဝဏ်လွှာလော ဟုလည်း ယူဆ

အိုင်ချင်း

ဖွယ်ရာရှိနေသည်။ မွန်မင်း ရာဇာဓိရာဇ်ထံသို့ မိဖုရားက ပေးပို့သော သံကင် ဟုဆိုပါက မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးသား စီကုံးထားမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ပြည့်ရှင်မင်းတပါးထံ မိဖုရားက ပေးပို့သော ကဗျာ ဖြစ်သဖြင့်လည်း ရတုကဗျာ များကဲ့သို့ ထီးသံနန်းဟန် ပါစရာအကြောင်း ရှိသည်။ စကား အသုံးအနှုန်းတို့သည်လည်း အဆင်တန်ဆာ အညွန့်အခက် သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့၊ ဝေဝေဆာဆာဖြင့် ပါစရာ အကြောင်း ရှိပေသည်။ သုံးထောင့်အိုင်ချင်းတို့တွင် ဤလက္ခဏာများ မပါချေ။ ထို့ကြောင့် သုံးထောင့်အိုင်ချင်းတို့သည် သက္ကရာဇ် ၇၀၀ ခန့်ခေတ်က ပေါ်ထွက်ခဲ့သည် ဆိုသည်မှာလည်း ဖြစ်နိုင် ဖွယ်ရာ မရှိ။ ထီးသံနန်းသံလည်းမသံဖြင့် ဟံသာဝတီ ပြည့်ရှင် ရာဇာဓိရာဇ်ထံ ပို့သော ကဗျာလည်း မဖြစ်နိုင်။ မွန်အမတ် ရာဇာဓိရာဇ်ထံသို့ ဇနီးမယားကလည်း မြန်မာ ဘာသာဖြင့် ရေး၍ပို့အံ့ မထင်။ သုံးထောင့်အိုင်ချင်းများပါ စကားသွား အသုံးအနှုန်းတို့ကို ထောက်ဆလျှင် သက္ကရာဇ် ၉၀၀ ကျော်က ဇူကောက်စိုက်သူများ သီဆိုကြသော ရာပြည့် အိုင်ချင်းနှင့် သဘောသွားချင်း၊ စကားသုံးချင်း တူညီကြ သဖြင့် သုံးထောင့်အိုင်ချင်းများသည် ရာပြည့်အိုင်ချင်း များ ထက် ကာလအတန်ငယ် ဦးရှင်၎င်း၊ မရေးမနှောင်း ပေါ်ထွက် ခဲ့သည် ဟူ၍၎င်း ယူဆရန်ရှိ၍ ထိုအိုင်ချင်းတို့သည် ညောင် ရမ်း အင်းဝခေတ်များက အစပြု၍ ထွန်းကားလာသော တေးကဗျာများ ဟုဆိုရမည်ဖြစ်သည်။

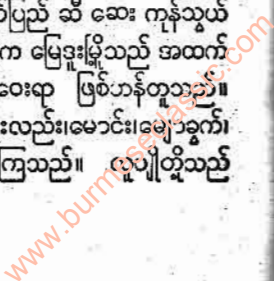
ဖော်ပြပါ သုံးထောင့်အိုင်ချင်းနှင့် ရာပြည့်အိုင်ချင်းတို့ ထက် စောသော အိုင်ချင်းများကိုမူ မတွေ့ရသေးပေ။ စာဆိုသူတို့ အကျိုးအကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အချို့က အိုင်ချင်းများတွင် မိန်းမပျိုတို့က ဆိုဟန်ပြောဟန်တို့ကို အထောက်အထား ပြုပြီးလျှင် အိုင်ချင်းစာဆိုတို့သည် အမျိုးသမီးများ ဖြစ်သည် ဟု ဆိုကြသည်။ သုခတသီ တဦးကမူ ရာပြည့်အိုင် အများစုကို တောင်တွင်း ရှင်ငြိမ်း မယ် ဆိုသူက အင်းဝတွင် ရေးခဲ့သည် ဟု အထောက်အထား ပြသည်။ သို့သော် ထိုရှင်ငြိမ်းမယ်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကိုမူ သေချာ စုံလင်စွာ မသိရပေ။

ကဗျာလင်္ကာတို့ကို မိန်းမပျိုတို့က ဆိုဟန်ပြောဟန် ပါသဖြင့် ယင်းကို အထောက်အထား ပြုကာ၊ အမျိုးသမီး များသာ ရေးသည် ဟုလည်း တထစ်ချ မယူဆနိုင်ပေ။ မြန်မာ ဂန္ထဝင်တွင် မိန်းမသံပါအောင် ရေးထားသော မောင်ဘွဲ့ရတုများကို အမျိုးသားစာဆိုတို့က ရေးသားခဲ့ကြ ဘူးရာ၊ နဝဒေ၊ နတ်ရှင်နောင်၊ စိန္တကျော်သူ စသော စာဆို အကျော် ကဝိမော်ကြီးများ၏ မောင်ဘွဲ့ရတု အမြောက် အမြားသည် အထောက်အထား ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ယခုခေတ် တွင်ပင် အမျိုးသားများ၊ ဘုန်းတော်ကြီးများပင် အမျိုး သမီး အမည်ခံယူ၍ ဆောင်းပါးကဗျာလင်္ကာတို့ကို ရေးသား

နေကြပေသေးသည်။ ထိုကြောင့် အိုင်ချင်းစာဆိုများသည် အမျိုးသမီးများချည်းသာ ဟုယူဆရန် မဖြစ်ပေ။ အမျိုး သားချည်းသက်သက် ဟုလည်း မဆိုသောချေ။ အိုင်ချင်း စာဆို အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးပါ ရှိနိုင်ပေမည် ဟုသာ ယူဆရပေမည်။

အိုင်ချင်းစာဆိုတို့၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ယင်းတို့ သည် ကျေးလက်ဌာနနေများသော်လည်း ဖြစ်မည်။ သို့ မဟုတ် ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ၊ ဘိုးဝဇီရတို့ကဲ့သို့ ကျေးလက် တောရွာတို့၏ အခြေအနေ၊ ကျေးတောသူ ကျေးတောသား တို့၏ အနေအထိုင် အပြုအမူ စိတ်စေတနာတို့ကို ကောင်းစွာ နားလည် သဘောပေါက်သူများသော်လည်း ဖြစ်ကြရပေ မည်။ တောသူရွာသားတို့နှင့် ရောနှောဆက်ဆံ နေထိုင် တတ်၍၊ ယင်းတို့အပေါ် စေတနာရှိသူ ကရုဏာထား သူများသော်လည်း ဖြစ်ကြပေလိမ့်မည်။ အိုင်ချင်း စာဆို များထဲတွင် စာပေကျမ်းဂန် တတ်သူများ ပါရှိကောင်း ပါရှိမည်။ သို့သော် စာဆိုပီသစွာ နဂိုမျက်စိ၊ နဂိုနား၊ နဂိုညာဏ်ကိုသာ အသုံးပြုလိုကြသဖြင့် အချို့ ရတုစာဆို ပျို့စာဆိုတို့ကဲ့သို့ မိမိတို့၏ စာပေများထဲတွင် ကျမ်းတတ် လက္ခဏာကို မပြု။ လောကကို အမြင်သန် အကြားသန် အကြံအစည်သန်သော လက္ခဏာကိုသာ ပြထားကြကာ၊ အိုင်ချင်းစာဆို ပီသကြပါပေသည်။

ရှေးမြန်မာမင်းများလက်ထက် ဧကရာဇ်၊ ပဒေသရာဇ် များခေတ်က ကဗျာဂီတတို့၏ ဦးတည်ချက်သည် ဘုရင်စိုး မင်းနှင့် ထီးနွယ်နန်းဖွားတို့၏ ဘုန်းတော်ဘွဲ့များကို ဖွဲ့ဆိုရန် ဖြစ်ခဲ့၍ တောဘွဲ့၊ တောင်ဘွဲ့၊ မြို့ဘွဲ့၊ ရပ်ဘွဲ့တို့ကို စပ်ဆိုသည့် တိုင်အောင် ထီးသုံး၊ နန်းသုံး စကားများနှင့် ဘုန်းတော်ဘွဲ့ များကို ဖွဲ့ဆိုသည့်အဖွဲ့များ မပါ မဖြစ်ခဲ့ပေ။ ထိုခေတ်အခါ များကပင် ပေါ်ထွက်ခဲ့သော ရှေးရှေးအိုင်ချင်းများသည်မူ ထိုခေတ်ထိုအခါက ကျေးရွာလူထုနှင့် ကျေးလက်အခြေ အနေတို့၏ သရုပ်ပြ အစစ်အမှန်များကို ဖော်ပြကြပေသည်။ သို့သော် တော်ဝင်နန်းသုံး မဟုတ်သဖြင့် မထင်ပေါ်ခဲ့ကြရပဲ မြုပ်ကွယ်နေခဲ့ကြရသည်။ အိုင်ချင်းပါ အကြောင်းတို့တွင် ရှေးကျေးတောသူ ကျေးတောသားတို့သည် ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရားကိုသာမက နတ်ကိုလည်း ကိုးကွယ်သည်။ သောက်ရေနှင့် သနပ်ခါးသွေးလျှင် အပေါ်ယံ အရည်ကျ တတ်သည် ဟူသော အစွဲအလမ်းမျိုးလည်း ရှိသည်။ အပျိုအိမ်တွင် လူပျိုကို လက်ခံစကားပြောသည်။ ကောက် စိုက်ကြသည်။ အညာနှင့် အောက်ပြည် ဆီ ဆေး ကုန်သွယ် ကြသည်။ အိုင်ချင်းပါအရ ထိုစဉ်က မြေဒူးမြို့သည် အထက် အညာ ဝန်တင်ကုန်စည်တို့၏ စုဝေးရာ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ထိုဈေးတွင် ခေါင်းလောင်း၊ ဆည်းလည်း၊ မောင်း၊ မျောခွက်၊ နွားများကို အရောင်းအဝယ် ပြုကြသည်။ လူပျိုတို့သည်

အိုင်ချင်း

ပိုးသေးမဲပါ ခေါင်းပေါင်းပြာကို ပေါင်းကြ၍ အချိုကာလသားတို့၏ ပေါင်းပုံပေါင်းနည်းမှာ ထိပ်လယ်တွင် ပေါင်းကြဟန်တူသည်။ မိန်းမပျိုတို့သည် ဂုံညိုကုံးကို လည်မှာ ဆင်မြန်းကြသည်။ ယင်းမာပန်းကိုလည်း အမြတ်တန်းပန်ဆင်ကြဟန်တူသည်။ ညီမငယ်ကလေးများကို ချစ်စနိုးသောအားဖြင့် ရွှေတလေး ဟုခေါ်ကြသည်။ ယောက်ျားပျိုတို့၏ အပျော်အရွှင်တို့မှာ စောင်းတီးခြင်း၊ ကြက်တိုက်ခြင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်ကို အိုင်ချင်းများမှ နားလည်နိုင်ကြပေသည်။

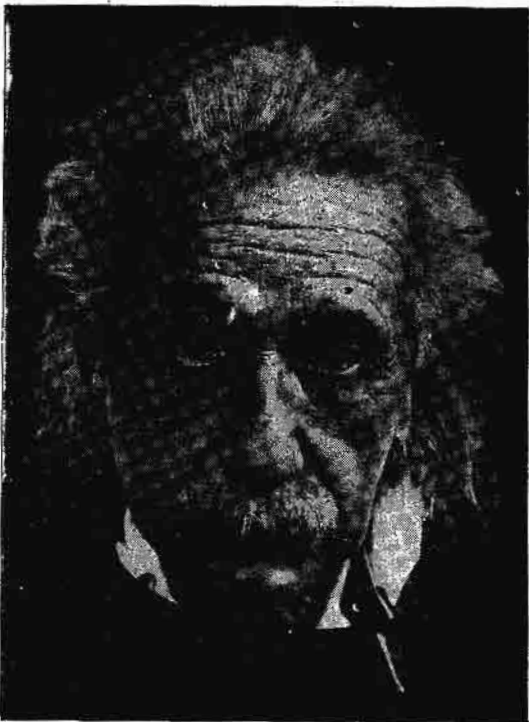
ထီးသံနန်းသံ မပါသဖြင့် ပေမူတင်ကာ ရွှေတိုက်စာရင်းဝင် မဖြစ်ခဲ့ရပဲ၊ ကျေးလက်ကဗျာများ အဖြစ်ဖြင့်သာ မွေးမြိုနေခဲ့ကြရသော အိုင်ချင်းတို့သည် စင်စစ် ရှေးခေတ်လူထု၏ သရုပ်ပြခေတ်ကြေးမုံများ ဖြစ်ကြသည်။ ရတုကဗျာများကို စောင်းသံ ပတ္တလားသံတို့နှင့် တူသည် ဟုဆိုကြလျှင် ရှေးအိုင်ချင်းများသည် ဥဩနွဲ့သံ၊ ချိုးကူသံတို့နှင့် တူသည် ဟုဆိုအပ်လှပေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ ခန့်တွင်လည်း အိုင်ချင်းများ ပေါ်ထွန်းခဲ့သေးသည်။ သို့သော် ထိုအိုင်ချင်းများသည် အင်းဝခေတ် ရှေးရေးအိုင်ချင်းများနှင့် မတူချေ။ ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် ၁၂ ရာသီမှ အိုင်ချင်းကို ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ အင်းဝခေတ်ပေါ် အိုင်ချင်းများနှင့် ဖွဲ့နွဲ့သော အကြောင်းချင်းတ၊ ဖွဲ့ဆိုပုံနည်းတို့ ကွာခြားလေသည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ ၁၂ ရာသီအိုင်ချင်းသည် တရာသီလျှင် တပုဒ်ကျ အစီအစဉ်အတိုင်း ၁၂ ပုဒ်ဖွဲ့ဆို၍ ဖွဲ့ဆိုထားပုံသည်လည်း အဖွဲ့အနွဲ့ကို ဂရုပြုသည်ထက် အာဂုံ မှတ်လွယ်ကျက်လွယ်ရန် ရည်ရွယ်၍ ဖွဲ့ဆိုခဲ့ဟန် တူလေသည်။

အိုင်စတိုင်း၊ အဲလဗတ် (ခရစ် ၁၈၇၉-၁၉၅၅)။ ။

“စကြဝဠာ တည်ဆောက်သူ ဖြစ်သဖြင့် သူ့နှင့် ယှဉ်ရန် တယောက်မျှမရှိ” ဟု လူတဖက်သားကိုတော်၍ဖြင့် မခြီးမဲ့မီးထတ်သည့် ဂျော့ ဗားနတ်ရှော့၏ ခြီးမူးခြင်းကိုခံရသူ အဲလဗတ်အိုင်စတိုင်းသည် ရူပဗေဒပညာကို ကပြောင်းကပြန် ဖြစ်အောင် ဆန်းသစ်သော အယူအဆနှင့် တွက်ချက်နည်းများကိုဖော်ထုတ်ခဲ့သော ကမ္ဘာကျော် သိပ္ပံပညာရှင်ကြီး တဦးဖြစ်သည်။

အိုင်စတိုင်းအား ၁၈၇၉ ခုနှစ် မတ်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံ မျူးနစ်မြို့ အနောက်ဖက် ၈၇ မိုင်အကွာရှိ အမ်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူမှာ လျပ်စစ်ကိရိယာများ ရောင်းချသော ဆိုင်ရှင် ဟာမင် အိုင်စတိုင်းဖြစ်၍ မိခင်မှာ ပေါ်လင်း အိုင်စတိုင်း ဖြစ်ပြီးလျှင် ယဟူဒီ လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ အိုင်စတိုင်း အခါလည်သား အရွယ်တွင် မိဖုရားနှင့်အတူ မျူးနစ်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြသည်။ ကိုးနှစ်

ကမ္ဘာကျော် သိပ္ပံပညာရှင်ကြီး အဲလဗတ် အိုင်စတိုင်း

သားအရွယ်တွင် အိုင်စတိုင်းသည် မူလတန်းကျောင်းတွင် အမြင့်ဆုံး အတန်းသို့ ရောက်သည်။ ဆယ်နှစ်အရွယ်တွင် မျူးနစ်မြို့ရှိ လူတပိုး ဂျင်မနေဇီယမ်ခေါ် တက္ကသိုလ်ဝင် သင်တန်းကျောင်းသို့ တက်ရောက်သင်ကြားသည်။ သို့ရာတွင် ထိုကျောင်း၌ လက်တင်ဘာသာနှင့် ဂရိဘာသာတို့ကို သင်ရသည်မှာ စိတ်မပါ။ ရာဇဝင်သမိုင်းတို့ကို အလွတ်လေ့ကျက်ရသည်ကိုလည်း စိတ်ပျက်ချေ။ စာအုပ်ထဲတွင် အသင်ရှိနေပြီးလျှင် သိလိုသောအခါတွင် လွန်ကြည့်နိုင်ပါလျက် အချိန်ကုန်ခံ အလွတ် ကျက်နေရသည်ကို ဝါသနာပါသူ မဟုတ်ချေ။ အသစ်အဆန်းကိုသာ တွေးတော ကြံဆ၍ တွက်ချက်ဖို့ ဝါသနာပါသည်။ အကွေ့ရာသင်္ချာဘာသာရပ်ကိုမူ အိုင်စတိုင်းသည် အထူးစိတ်ဝင်စားလေသည်။ စိတ်မဝင်စားသည့် ဘာသာရပ်ကို ဂရုစိုက်ကျက်မှတ်ခြင်း မပြုသဖြင့် သူ့အား ဆရာများက ဉာဏ်လေးသူ့အဖြစ် အထင်သေးကြသည်။ မည်သူနှင့်မျှ စကားပြောခြင်း၊ ပေါင်းဖော်ခြင်း မပြုပဲ အေးအေးဆေးဆေး နေထိုင်တတ်သူဖြစ်သည်။ မည်သည့် အရာမျိုးကိုမဆို တထစ်ချ မှန်သည်ဟု မသေမချာမခြင်း စကားတခွန်းမျှ ပြောလေ့မရှိချေ။

ကျောင်းနေစဉ်အတွင်း အိုင်စတိုင်းသည် တွေ့သမျှစာများကို ဖတ်သည်။ ဗန်စတိုင်းဆိုသူ ရေးသားသော သိပ္ပံပညာများအကြောင်း စာအုပ်များကို အထူး စိတ်ဝင်စား

www.burmeseclassic.com

စွာ ဖတ်သည်။ တခါတရံ သူထက် အတန်းကြီးသူများ၏ စာသင်ခန်းမမှ ကျောင်းသုံး ဂျီဩမေတြီစာအုပ်ကို ဖတ်ရှု တွက်ချက်နေတတ်သည်။ လွတ်ပိုး ကျောင်း၌ ပညာသင်နေ စဉ် အိုင်စတိုင်းသည် မပျော်ပိုက်သဖြင့် မိဖုရား ပြောင်း ရွှေ့နေထိုင်ရာ ဣတလီနိုင်ငံ မိုလန်မြို့သို့ လိုက်နေသည်။ ထိုနောက် မိဖုရားထံခွင့်ပန်၍ ဣတလီတနိုင်ငံလုံးကို ခြေ ကျင်လှည့်လည်၍ သဘာဝနှင့် အနုပညာ လက်ရာများကို ကြည့်ရှု ကြည့်နူးခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က အိုင်စတိုင်းသည် အသက် ၁၆ နှစ်ပင် မပြည့်သေးချေ။ နိုင်ငံလှည့်လည်ရာမှ ပြန်ရောက်လာသောအခါ အိုင်စတိုင်းသည် ဆစ်ဇာလန်နိုင်ငံ ဇူးရစ်မြို့ရှိ ပြည်ထောင်စု စက်မှုလက်မှုတက္ကသိုလ်တွင် တက် ရောက်သင်ယူရန် ကျောင်းဝင် စာမေးပွဲဖြေဆိုသောအခါ သင်္ချာနှင့် ရူပဗေဒဘာသာရပ်များတွင် ထူးချွန်စွာ ဖြေဆို နိုင်သလောက်အခြားဘာသာတို့၌ ညွှန်လှသဖြင့် ကျောင်းဝင် ရန် လက်မခံသောကြောင့် ဇူးရစ်မြို့မှ ၁၇ မိုင်ကွာဝေးသော အာရော တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းကျောင်းသို့ သွားရောက်သင် ယူခဲ့ရသည်။

အာရော တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းကျောင်းသို့ ရောက်ရသည် မှာ အိုင်စတိုင်းအဖို့ ကံကောင်းသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ထို ကျောင်းတွင် သူသဘောကျ လွတ်လပ်စွာ တွေးတောခွင့်၊ စူးစမ်းရှာဖွေခွင့်၊ မေးမြန်းစုံစမ်းခွင့်ကို ရရှိသဖြင့် အားတက် သရော ပညာသင်ယူရာ အထက်တန်းကို ကောင်းစွာ အောင် မြင်သဖြင့် ဇူးရစ်မြို့ရှိ ဆွစ်ပြည်ထောင်စု စက်မှုလက်မှု တက္က သိုလ်ကျောင်းသို့ တဆင့်တက်ရောက်၍ ပညာသင်ယူနိုင်ခဲ့ သည်။ ဇူးရစ်တက္ကသိုလ်တွင် အိုင်စတိုင်းသည် သူ့အတွက် စိတ်ဝင်စားစရာ မဟုတ်သော ဘာသာရပ်သင်တန်းများကို လုံးဝလျစ်လျူရှုကာ အချိန်ရသရွေ့ ရူပဗေဒဓာတ်ခွဲခန်း တွင်သာ တက်ပုဂံပုဂံနှင့် အလုပ်လုပ်နေတတ်သည်။

အသက် ၂၁ နှစ်အရွယ်တွင် အိုင်စတိုင်းသည် ဇူးရစ် တက္ကသိုလ်မှ ဒေါက်တာဘွဲ့ကို ဆွတ်ခူးရရှိသည်။ သို့ရာတွင် ချက်ချင်း အလုပ်မရသေးသဖြင့် စက်မှုလက်မှု ပညာသင် ကျောင်းတကျောင်းတွင် အတန်းပြဆရာခွင့်ယူခိုက် ခေတ္တမျှ ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်ရသည်။ ထိုနောက် အတန်းပြဆရာ ခွင့်စေ့၍ ကျောင်းပြန်တက်သောအခါ ကျောင်းသား နှစ်ဦး အား အလွတ်သင်ဆရာအဖြစ် သင်ပေးကာ အသက်မွေး ရပြန်သည်။ ဇူးရစ်မြို့တွင် အိုင်စတိုင်းသည် ငတ်တလျှံ ပြတ်တလျှံနှင့် အသက်နှင့်ခန္ဓာ အိုးစားမကွဲရန် အလုပ် ရှာဖွေလုပ်ကိုင် နေရလေသည်။ နောက်ဆုံး၌ သူငယ်ချင်း ဖြစ်သူ မာဆဲ ဂရော့စမန်း၏ စောင်မကူညီမှုကြောင့် ဗန်းမြို့ တွင် မှတ်ပုံတင်ရုံး၌ မှတ်ပုံစစ် စာရေးအလုပ် ရရှိသည်။ အလုပ်ရသောအခါ ကျောင်းနေစဉ်ကပင် မေတ္တာသက်ဝင်ခဲ့ သူ မိုင်လီဗာ မားရစ်ဆိုသူ အမျိုးသမီးနှင့် လက်ထပ်လိုက်

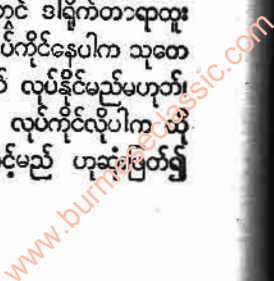
သည်။ အိုင်စတိုင်းသည် ထိုစဉ်က ဆွစ်လူမျိုးတို့၏ ဖော်ရွေ မှုကို သဘောကျသဖြင့် ဆွစ်နိုင်ငံသားအဖြစ်လည်း ခံယူ ထားပြီး ဖြစ်သည်။

မှတ်ပုံစစ် စာရေးအဖြစ် လုပ်ကိုင်နေစဉ် အိုင်စတိုင်းသည် အချိန်ကို အလဟဿဖြုန်းသူ မဟုတ်ချေ။ အခြားသူများ တနေလုံးလုံး လုပ်ရသည့်ရုံးအလုပ်ကို သုံးနာရီမျှနှင့် ပြီးပြတ် အောင် လုပ်နိုင်သူ ဖြစ်သည်။ ရုံးအလုပ် လုပ်ပြီးသည်နှင့် ကျန်အချိန်များတွင် အိုင်စတိုင်းသည် အာကာသ လောက အကြောင်း၊ အချိန်အကြောင်း၊ ရုပ်ဝတ္ထုများအကြောင်းကို ကိုယ်ပိုင်ဖိုင်တဲတခု၌ ရေးခြစ် မှတ်သားထားတတ်သည်။ ယင်းသို့ ရေးခြစ်မှတ်သား တွေးကြံခဲ့ရာမှ နောက်ဆုံး ၁၉၀၅ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အချိန်၊ ရုပ်ဝတ္ထု၊ အာကာသ၊ စွမ်းအင် စသည်တို့အကြောင်း သိပ္ပံ သဘောတရား ဟောင်းများကို အမြစ်ကစပြီးလဲခဲ့သော ရီလေးတစ်ဗစ်တီ သီအိုရီခေါ် သိပ္ပံ အဆိုစာတမ်းကြီးကို ထုတ်လိုက်နိုင်ရာ သိပ္ပံလောကတခုလုံး တုန်လှုပ်သွားခဲ့လေသည်။ ထိုအဆိုကား အနှမြူခေတ်ကို မျိုး စေ့ချပေးသည့် အဆိုပေတည်း။

ရီလေးတစ်ဗစ်တီ သီအိုရီကို ထုတ်ပြန်လိုက်သည်မှ စ၍ အိုင်စတိုင်းအား သိပ္ပံပညာရှင်များက အထူးလေးစားလာ ကြသည်။ သူတို့၏ စည်းဝေးပွဲများ၌ လာရောက်ဟောပြော ရန် ဖိတ်ခေါ်ကြ၏။ ပဲရစ်မြို့တွင် အိုင်စတိုင်းဟောပြောလျှင် အမျိုးသမီး သိပ္ပံပညာကျော် မဒမ် ကျူးရီး ကိုယ်တိုင်ပင် လာရောက် နားထောင်တတ်သည်။

သိပ္ပံလောကတွင် နာမည်ထွက်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဥရောပ တက္ကသိုလ်များက အလှူအယက် ခေါ်ယူအလုပ် ပေးကြသည်။ ဇူးရစ်တက္ကသိုလ်၌ လက်ထောက် ပါမောက္ခ အဖြစ် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်စဉ် ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား နိုင်ငံ ပရာဟတက္ကသိုလ်က ပါမောက္ခရာထူး ပေးပြန် သည်။ ပရာဟတက္ကသိုလ်၌ ဝင်ရောက်အလုပ်လုပ်ကိုင်၍ မကြာမီပင် ဆွစ်ပြည်ထောင်စု စက်မှုလက်မှုတက္ကသိုလ်က ခေါ်ယူ အလုပ်ပေးပြန်သဖြင့် ဇူးရစ်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့နေ ထိုင်ပြန်သည်။

ဇူးရစ်မြို့တွင် တနှစ်ကျော်ခန့် အလုပ်ဝင်လုပ်ပြီးနောက် ၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံ ဘာလင်မြို့ရှိ ဖရပ်ရှားနိုင်ငံ သိပ္ပံအကယ်ဒမီ ခေါ် သိပ္ပံပညာတံခွန်အသင်းကြီးက အဖွဲ့ ဝင် လူကြီးအဖြစ် ရွေးချယ်ကြောင်း အကြောင်းကြားရာ လက်ခံလိုက်သည်။ နောက်တနှစ်တွင် ဘာလင်မြို့ရှိ ကိုင်ဇာ ဝီလျံ အင်စတီကျူ၏ ရူပဗေဒဌာနတွင် ဒါရိုက်တာရာထူး ပေးအပ်ရာ ပါမောက္ခအလုပ်ကိုသာ လုပ်ကိုင်နေပါက သုတေ သနလုပ်ငန်းကို လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် လုပ်နိုင်မည်မဟုတ်၊ သုတေသနလုပ်ငန်းကို အာရုံစိုက်၍ လုပ်ကိုင်လိုပါက သို့ ဒါရိုက်တာရာထူးကို လက်ခံလျှင် သင့်မည် ဟုဆုံးဖြတ်၍

ကမ်းလှမ်းချက်ကို လက်ခံလိုက်သည်။ အိုင်စတိုင်း ဘာလင် မြို့သို့ ထွက်လာသောအခါ ဇနီးထက် အလုပ်ကိုသာ ခင်တွယ်ရကောင်းလားဟု အိုင်စတိုင်းအပေါ်၌ စိတ်ကုန်နေသော ဇနီးသည် မိုင်လီဗာ လိုက်မလာချေ။ ဇနီးသည်လည်း မကြာမီ ကွာရှင်းလေသည်။

ပရပ်ရှားပညာတံခွန် အသင်းကြီးကလည်း ထုံးတမ်းစဉ်လာကို ဖျက်၍ ဂျာမနီမှအပ တပါးနိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူထားသူ ဖြစ်ပါလျက် အိုင်စတိုင်းအား အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လက်ခံထားလေသည်။ ထိုအချိန်၌ အိုင်စတိုင်းသည် အသက် ၃၄ နှစ်သာ ရှိသေးလေသည်။ ဘာလင်မြို့သို့ရောက်ပြီး တနှစ်အကြာ၌ ရီလေးတစ်ဗတ်တီအဆို၏ အဖွဲ့ကို ဖြည့်စွက်ရေးသားပြီးသည်။ ယင်းကျမ်းကို အထွေထွေ ရီလေးတစ်ဗတ်တီကျမ်း ဟုခေါ်သည်။

ဘာလင်မြို့၌ နေထိုင်စဉ် အိုင်စတိုင်းသည် မောင်နှမဝမ်းကွဲတော်သူ မုဆိုးမလေး အယ်လဆာနှင့် လက်ထပ်လိုက်လေသည်။

ပဌမ ကမ္ဘာစစ်ဖြစ်သောအခါ ကမ္ဘာလှုပ်ထွက် ဂျာမန်တို့အား စစ်မီးမွှေးသွားအဖြစ် အပြစ်ဖို့သည်ကို ကာကွယ်ရန် ဂျာမန်ခေါင်းဆောင်တို့က ဂျာမန် အနုပညာရှင်နှင့် သိပ္ပံပညာရှင်များကို စုဆောင်း၍ ဂျာမန်နိုင်ငံ၏ စစ်ရေးစစ်ရာများကို ထောက်ခံကြောင်းနှင့်တကွ ဂျာမန်နိုင်ငံသည် စစ်ရာဇဝတ်ပြစ်မှုကင်းကြောင်း ကျေညာစာတမ်းတွင် လက်မှတ်ထိုးခိုင်းသည်။ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များကား ခိုင်းသည့်အတိုင်း လက်မှတ်ထိုးကြသော်လည်း အိုင်စတိုင်းကမူ "စစ်ဆိုသည်မှာ အလွန်လူမဆံသော အရာ၊ လူ့ပြည်တွင် မလိုလားအပ်သော အရာ" ဟုဆိုကာ လက်မှတ်ထိုးရန် ငြင်းပယ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါမှ စ၍ ဂျာမန်တို့သည် အိုင်စတိုင်းအပေါ်၌ အာဇာတတားကာ သင်္ကာမကင်း ဖြစ်လာကြသည်။ နောင်အခါ ဟစ်တလာ၏ နာဇီအစိုးရသည် ယဟူဒီ (ဂျူး) လူမျိုးတိုင်းဖြစ်သော အိုင်စတိုင်းကိုပင် ချမ်းသာပေးချေ။ အိုင်စတိုင်း၏ သိပ္ပံအဆိုများကို ပုတ်ခတ်ဝေဖန်ခဲ့ကြသည်။

ပညာရေးနှင့် လူမျိုးရေးကို ခွဲခြားခြင်း မပြုနိုင်သော ဂျာမန်တို့အတွက် အိုင်စတိုင်းသည် စိတ်ဆင်းရဲသဖြင့် ၁၉၂၁ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် အိုင်စတိုင်းဇနီးမောင်နှံသည် အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ ခေတ္တထွက်ခွာသွားခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန် လူထုသည် အိုင်စတိုင်းတို့အား ကြိုတင်ကြိုတံတိုးမျှ ကြိုဆိုကြရုံမက နယူးယောက်မြို့လုံး၏ ဧည့်သည်တော်ကြီးဖြစ်သဖြင့် နယူးယောက်မြို့အတွင်း တံခါးမရှိ မားမရှိ ထွက်ဝင်သွားလာပါ ဟူသော အစီပွယ်ဖြင့် မြို့တော်ဝန်က သော့တချောင်း ထိုင် လက်ဆောင်ပါးထားလေသည်။ အမေရိကန်မှအပြန် အိုင်စတိုင်းသည် လန်ဒန်မြို့သို့ ဝင်၍ ဘုရင့်ကောလိပ်

ကျောင်း၌ ရီလေးတစ်ဗတ်တီအဆိုအကြောင်း ဝင်ရောက်ဟောပြောရလေသည်။ ၁၉၂၁ ခုနှစ်၌ပင် အိုင်စတိုင်းသည် ရူပဗေဒဆိုင်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို ခြီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ နိဗ္ဗာန်အတွက် ရရှိသော ဆုငွေတူသိန်းကျော်ကို ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ ဇနီးဟောင်း မိုင်လီဗာအား ပေး၍ သားကလေးများကို ပညာသင်စေသည်။

၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် အိုင်စတိုင်းဇနီးမောင်နှံသည် ဂျပန်နိုင်ငံသို့ သွားကြသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံတို့ အိုင်စတိုင်း ရောက်သည့်နေ့ကို တနိုင်ငံလုံးအတွက် ရက်အားအဖြစ် ကျေညာကာ ဂျပန်ဧကရာဇ်ဘုရင်၏ မိဖုရားကြီးကိုယ်တိုင် ကြိုဆိုသော်လည်းကောင်း၊

၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ရီလေးတစ်ဗတ်တီ သီအိုရီ၏ အဆက်ဖြစ်သော "ယူနီဖိုက် ဖီး သီအိုရီ" ကျမ်းကြီး၏ ပထမကျမ်းငယ်တစောင်ကို ပြုစုပြီးသည်။ ထိုကျမ်းတွင် ကမ္ဘာ့ဆွဲအားနှင့် လျှပ်စစ်သံလိုက်ဓာတ်တို့ကို ထပ်တူနိယာမများက ထိန်းကြပ်အုပ်ချုပ်သည် ဟူသော ယူဆချက် ပါဝင်လေသည်။

၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံ ကာလီဖိုးနီးယား စက်မှုလက်မှုသိပ္ပံကျောင်းကြီးက အိုင်စတိုင်းအား ဧည့်သည် ပါဓမာက္ခအဖြစ် ခန့်အပ်သဖြင့် ခေတ္တသွားရောက်ဆောင်ရွက်သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံ၌ ခေတ္တနေပြီးနောက် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ပြန်သည်။ ဂျာမန်နိုင်ငံ၌လည်း ထိုအချိန်တွင် နိုင်ငံရေး ရှုပ်ထွေးလာရုံမက ယဟူဒီ လူမျိုးများကိုပါ နှိပ်ကွပ်သည်ထက် နှိပ်ကွပ်နေလေသည်။

အမေရိကန်နိုင်ငံ၌ ရှိစဉ် အိုင်စတိုင်းသည် ဂျာမန်တွင် နှိပ်စက်ခံနေရသော ယဟူဒီများ၏ သက်သာခွင့်ရရေးအတွက် ဟောပြောပွဲများတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ဂျာမန်နိုင်ငံမှ နာဇီအစိုးရသည် သူ၏ဟောပြောချက်များကြောင့် သူ့အား အလွန်အမုက်ထားကာ ဘာလင်မြို့ရှိ သူ၏နေအိမ်ကို ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးလိုက်ကြသည်။ ဘက်တွင်စုထားသော သူ၏ငွေများကိုလည်း အစိုးရက သိမ်းယူလိုက်လေသည်။ သူ့အား တိုင်းပြည်ရန်သူဟု စပ်ခွဲကာ "ကြီးမပေးရသေးသောသူ" ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် သတင်းစာများ၌ ဓာတ်ပုံနှင့် တကွ ထည့်သွင်း ဖော်ပြလေသည်။

ထိုအခါ မိမိအား ရန်သူကဲ့သို့ အမှတ်ထားနေသည့် ဂျာမန်နိုင်ငံနှင့် နီးသော ဗဲလဂျီယမ်ကဲ့သို့ နိုင်ငံမျိုးတွင် ကြာရှည်ဆက်နေရန် မဖြစ်တော့သဖြင့် ပြင်သစ်၊ စပိန်၊ ပယ်လက်စတိုင် (ဂျူးဆလမ်း) စသည့်နိုင်ငံများက လာရောက်နေထိုင်ရန် ဖိတ်ခေါ်သည်ကိုပင် ပယ်၍ အမေရိကန်နိုင်ငံ နယူးဂျာစီပြည်နယ် ပရင့်စတန်တက္ကသိုလ်၏ ဖိတ်ခေါ်ချက်ကို လက်ခံကာ သွားရောက်လုပ်ကိုင်လေသည်။

ပရင့်စတန်မြို့၌ နေထိုင်စဉ် ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် ဇနီးသည် အယ်လဆာ အနီစတိုင်းလေးသည်။

၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် အိုင်စတိုင်းသည် အမေရိကန်နိုင်ငံ သားအဖြစ် ခံယူ၍ အမေရိကန်နိုင်ငံ၌ပင် စောက်ချလုပ် ကိုင်လေတော့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဂျာမနီနိုင်ငံအဖို့ အဖိုးတန် သိပ္ပံပညာရှင်တို့ ဆုံးရှုံးခဲ့ရ၍ အမေရိကန်နိုင်ငံအဖို့ အဖိုး မပြတ်နိုင်သော အမြတ်ကြီး ရလိုက်လေသည်။

၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဥရောပ၌ စစ်မီးတောက်ချိန်တွင် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံမှ သိပ္ပံပညာရှင် နှစ်ဦးသည် နိုင်ငံရေး ရန်မီးကြောင့် ရှောင်တိမ်းယင်း အိုင်စတိုင်းထံ ရောက်လာလေသည်။ ၁၉၅၅ ခုနှစ်က အိုင်စတိုင်း ထုတ်ပြန်ကျေညာခဲ့သော ရူပဗေဒ သဘောတရားများကို မှီး၍ အနုမြူဗုံးလုပ်၍ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ဂျာမန်တို့ ကောင်းစွာ သိပြီးဖြစ်သည်။ ဂျာမန်တို့ လက်ဦးသွားပါက မတွေ့ဝံ့စေ ဖြစ်မည့်အတွက် အနုမြူဗုံး သုတေသန လုပ်ငန်းကို အမေရိကန်တို့ အဆောတလျင်လုပ်ရန် သမတ ရူးဇဗဲထံ အိုင်စတိုင်းအား စာရေးဖို့ တောင်းပန်ကြသည်။ အိုင်စတိုင်းကလည်း သဘောတူလိုက်ရာ အိုင်စတိုင်း၏ စာကလေးကြောင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ၌ အနုမြူဗုံးလုပ်ငန်း စတင်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ အနုမြူဗုံး လုပ်ကိုင်အောင်မြင်သဖြင့် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် ခေါ် လူသတ်ပွဲကြီး ဆုံးခန်းတိုင် ရောက်သော်လည်း လူပေါင်းများစွာ သေကြေ ပျက်စီးခဲ့ရသည်ကိုမူ အိုင်စတိုင်းသည် စိတ်မကောင်း ဖြစ်ခဲ့ရလေသည်။ ထို့ကြောင့် အနုမြူလက်နက်ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အိုင်စတိုင်းသည် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်မှာ ၁၉၅၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် သူ့ကွယ်လွန်သည်အချိန်ထိ ဖြစ်သည်။

အိုင်စတိုင်းအား မြတ်တူ၍ ဒဿနိကဗေဒ ပညာရှင် ဗာတရန်ရပ်ဆဲက နှစ် ၅၀ အတွင်း အထူးချွန်ဆုံးလူ ဟူ၍ ချာချီ၊ ဂန္ဓီ၊ လီနင်၊ ရူးဗဲဗဲ၊ ဗားနတ်ရှော့တို့ကို ကျော်ပြီး ချီးကျူးခဲ့လောက်အောင် ကျော်ကြားခဲ့သူ ဖြစ်သည်။

အိုင်စတိုင်း၏ တွေးခေါ် ယူဆချက်များကြောင့် ရူပဗေဒ ပညာရပ်နှင့် နက္ခတ္တဗေဒ ပညာရပ်များမှာ များစွာ ပြောင်းလဲ သွားလေသည်။ နှစ်ပေါင်း နှစ်ရာတိုင်တိုင် ယုံကြည်လက်ခံလာခဲ့သော နယူတန်၏ ဂရက်ဗီတီ ဆွဲအား စည်းသည်လည်း လုံးဝမမှန်တော့ဟု သိရသည်။ ထိုမှတစ်ပါး လည်း အာကာသ (စပေ)သည် ကောက်သည်ဟူ၍၎င်း၊ အချိန်နှင့် အာကာသသည် တခုစီ သီးခြားမဟုတ်ပါ။ တခုနှင့်တခု အမှီသဟဲ ပြုနေသည်ဟူ၍၎င်း၊ ရှေးက အလျား၊ အနံနှင့် အထူ ဟု အတိုင်းအတာ သုံးမျိုးသာရှိခဲ့ရာတွင် ယခုအခါ အချိန်ဟု ဆိုအပ်သော အတိုင်းအတာတခု တိုးလာသည်ဟူ၍၎င်း အခြားထူးဆန်းသော စကားများကို ကြားလာကြရသည်။

ဤသစ်ဆန်းသော တွေးတောမှုများကြောင့် ခြိမ်နှင့် စမ်းအင်ဆိုင်ရာ ရူပဗေဒ ပညာသည်၎င်း၊ နေ လ ကြယ် ဂြိုဟ်ဆိုင်ရာ နက္ခတ္တဗေဒ ပညာသည်၎င်း ထူးထူးခြားခြား တိုးတက် ပြောင်းလဲလာရပြီးနောက် နောက်တွင် မည်မျှ အထိ တိုးတက် ပြောင်းလဲဦးမည်ကို ယခုအခါ မပြောနိုင်ပေ။ အိုင်စတိုင်း၏ ယူဆချက်များကြောင့် ရူပဗေဒနှင့် နက္ခတ္တဗေဒတွင်သာမက ဒဿနိက ဗေဒတွင်လည်း အတော်ပင် ပြောင်းလဲသွားသည်ဟု သိရလေသည်။

သိပ္ပံပညာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အိုင်စတိုင်း ရေးသားခဲ့သော စာအုပ်များတွင် ပါဝင်သည့် အတွက်အချက်များကို နားလည်သူများမှာ ဤကမ္ဘာတွင် လူနှစ်ဆယ်ပင်မရှိဟု ပြောကြသည်။ အိုင်စတိုင်းတွင် တယူသန်စိတ်မျိုး မရှိ၊ အမှားတွေ့က ချက်ချင်းဝန်ခံပြီးလျှင် အမှန်ကိသာ ဆက်လက်ရှာဖွေတတ်သဖြင့် သိပ္ပံသုခမိန်အစစ် ပီသပါပေသည်။

အိုင်စတိုင်းသည် အနေအစား ရိုးသားသိမ်မွေ့၍ စိတ်နေသဘောထား နှိမ့်ချကာ တဖက်သားအပေါ် သနားကြင်နာတတ်သည်။ ဂီတကို ဝါသနာပါ၍ တရော့ကို အတော်ကလေး ကောင်းကောင်း ထိုးနိုင်ခြင်းအတွက် ဂုဏ်ယူ ပြောဆိုလေ့ရှိသည်။

၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ယဟူဒီတို့၏ နိုင်ငံသစ် အဇူရီယယ် နိုင်ငံ ထူထောင်လိုက်သောအခါ ထိုနိုင်ငံသစ်ကို သန္ဓေပေးခဲ့သူ ဒေါက်တာ ဗိုက်ဇမန်းသည် ပဌမ သမတ ဖြစ်လာသည်။ ဗိုက်ဇမန်း ကွယ်လွန်သော် အိုင်စတိုင်းအား သမတအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် တောင်းပန်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ရိုးရိုးအေးအေး နေလိုသော အိုင်စတိုင်းက ငြင်းပယ်ခဲ့လေသည်။

အိုင်ဆိုတုပ်။ ။ ခြိမ်စင် တမျိုးတည်း၏ အက်တမ်များ ဖြစ်ကြသော်လည်း အက်တမ်အလေးဆချင်း ကွဲပြားသော အက်တမ်များကို အိုင်ဆိုတုပ်ဟူ၍ ခေါ်သည်။ အိုင်ဆိုတုပ်များတွင် တူညီသော ဓာတ် ဂုဏ်သတ္တိများ ရှိကြ၏။ သို့သော် ရုပ်ဂုဏ်သတ္တိတွင် အနည်းငယ် ခြားနားသည်။ သိရသလောက်မှာ ပို၍လေးသော အိုင်ဆိုတုပ်များတွင် နျူကလီယတ်ခေါ် ဗဟိုဝတ်ဆံ့၌ နျူထရွန် အရေအတွက် ပိုပြီးလျှင် ယင်းတို့ကြောင့် အလေးချိန် ပိုလာရသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ယခင်က ခြိမ်စင်တမျိုးတည်းမှ အက်တမ်များ၏ အလေးချိန်တို့သည် တခုနှင့်တခုထပ်တူထပ်မျှ တူညီကြသည် ချည်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ဓာတုဗေဒပညာရှင်များက ယူဆခဲ့ကြ၏။ သို့ရာတွင် ၁၉၁၃ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ အက်(၁)ဆော့ဒီနှင့် အခြားပညာရှင်တို့သည် ရေဒီယို သတ္တိရှိသော ခြိမ်စင်များ ပြောင်းလဲ၍ အခြားခြိမ်စင်များ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ပုံကို လေ့လာစစ်ဆေးကြရာမှ ခြိမ်စင်

အိုင်ဆိုတုပ်သည် ရောဂါအခြေအမြစ်ရှုရာ၌ များစွာအသုံးဝင်သည်။

အချို့ ဓာတ်သဘာဝချင်း တူညီသော်လည်း အက်တမ် အလေးဆချင်း ခြားနားသည့်အချက်ကို တွေ့မြင် သိရှိ ထားကြလေသည်။

အက်တမ်အလေးဆ စာရင်းကိုကြည့်လျှင် အချို့သော ခြွပ်စင်တို့၏ အလေးဆများတွင် ဒီဗမ အစွန်း ထွက်နေ သည်ကို တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ ပုံစံပြုရလျှင် ကလိုရင်း၏ အလေးဆမှ ၃၅.၄၆ ဖြစ်၍ ပြဒါး၏ အလေးဆမှာ ၂၀၀.၆၁ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ အဆိုပါ ခြွပ်စင်တို့၌ အလေးချိန်ချင်း မတူသော အိုင်ဆိုတုပ်များ ပါရှိနေခြင်း ကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ အက်တမ်စာရင်း၌ ဖော်ပြထား သော အက်တမ်အလေးဆမှာ ပါဝင်နေသော အိုင်ဆိုတုပ် အားလုံး၏ ပျမ်းမျှအလေးဆသာ ဖြစ်လေသည်။

အိုင်ဆိုတုပ်များကို ခွဲထုတ်ရန်မှာ မလွယ်ကူချေ။ ယင်း တို့၏ ခြားနားချက်မှာလည်း ယေဘုယျအားဖြင့် အနည်း ထိသာ ဖြစ်၏။ သို့သော် ဟိုက်ဒရိုဂျင်မှာ ချွတ်ယွင်း ချွတ်ယွင်း ဖြစ်၏။ ဟိုက်ဒရိုဂျင်တွင် ပရိုတီယမ်၊ ချူတီရီယမ် နှင့်သီရိယမ်တို့ အိုင်ဆိုတုပ် သုံးခုရှိပြီးလျှင် ယင်းတို့၏ အက်တမ် အလေးဆများမှာ ၁၊ ၂ နှင့် ၃ အသီးအသီး ဖြစ်ကြ၏။ ချူတီရီယမ်သည် သာမန်ဟိုက်ဒရိုဂျင်ထက် အလေး ဖြစ်လေသည်။ ထရီတီယမ်က သုံးဆ ပို၍လေး သည်။ ထို့ကြောင့် ဟိုက်ဒရိုဂျင် အိုင်ဆိုတုပ်များသည် အလေးဆိုင်ဆိုင်အိုင်ဆိုတုပ်များထက် ပို၍ ထူးခြားကြပေသည်။ ချူတီရီယမ်အက်တမ်ကို D₂O ကို အလေးစား ရေ ဟု ခေါ်ဆိုကြပြီး ခြားခြင်းချက်တခု ဖြစ်သော ခြွပ်စင်မှာ ယူရေ

နိုယမ် ၂၃၅ ဖြစ်၍ ယင်းမှာ အက်တမ်စွမ်းအင်ကို ထုတ် လွှတ်နိုင်ရန် အတွက် လက်တွေ့စမ်းသပ်ရာ၌ အလွန်အရေးပါ အရာရောက်ခဲ့ပေသည်။

ခြွပ်စင်တမျိုး၏ အိုင်ဆိုတုပ်ကို ခွဲခြားဖော်ပြလိုသော အခါ၊ အက်တမ်အမှတ်စဉ်နှင့် ဆိုင်ရာအိုင်ဆိုတုပ်၏ အက် တမ် အလေးကို တွဲ၍ ဖော်ပြလေ့ရှိကြသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ယူရေနိုယမ် ၂၃၅ ကို ၂၅^{၂၃၅} ဟု ရေးသားရာ ယင်းတွင် ၂၅ မှာ အက်တမ်အမှတ်စဉ်ဖြစ်၍ ၂၃၅ မှာ အိုင်ဆိုတုပ်၏ အက်တမ်အလေးဆ ဖြစ်လေသည်။

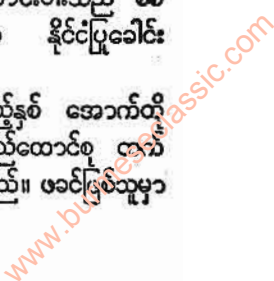
ကာဗွန်၊ ဖောစဖောရပ်၊ အိုင်အိုဒင်း၊ ကန့်၊ သံ စသော သာမန်ခြွပ်စင်အချို့တို့၏ အက်တမ်များကို နျူထရွန်ကဲ့သို့ အလွန်အရှိန်ပြင်းထန်သော မြှုပ်နှံမှုများဖြင့် ပစ်ခတ်သော အခါ၊ ရေဒီယိုသတ္တိရှိသော အိုင်ဆိုတုပ်များ ဖြစ်လာသည်ကို တွေ့ခဲ့ရသည်။

ရေဒီယိုသတ္တိရှိသော အိုင်ဆိုတုပ်တို့သည် ရေဒီယမ်ကဲ့သို့ ပင် ရောင်ခြည်များကို ထုတ်လွှတ်ကြ၏။ သိပ္ပံဆိုင်ရာ သုတေသနလုပ်ငန်း အမြောက်အမြားကို ယခုအခါ အဆိုပါ ရေဒီယိုသတ္တိရှိသော အိုင်ဆိုတုပ်များဖြင့် အထူးလေ့လာ လျက်ရှိကြသည်။ ထိုလေ့လာမှုမှ တနေ့တခြား တိုးတက် သိရှိလာသော အချက်အလက်များကိုလည်း ဓာတုဗေဒ၊ ဇီဝဗေဒ၊ ရူပဗေဒ၊ ဆေးပညာ၊ နက္ခတ္တဗေဒ၊ ဘူမိဗေဒ စသော သိပ္ပံပညာရပ် အသီးအသီးတို့တွင် အသုံးပြုလျက်ရှိ ကြပေသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ဖော်ပြရလျှင် သက်ရှိသက်မဲ့ ပစ္စည်းအသီးအသီး၏ ကိုယ်ထည်အတွင်း၌ ခြွပ်စင်အသီး အသီး၏ အစိတ်အပိုင်းတို့သည် ရွေ့ရှားသွားလာလျက်ရှိကြ ၏။ သို့သော် သာမန် ခြွပ်စင်ဖြစ်က ယင်းအစိတ်အပိုင်းများ ရွေ့ရှားပုံကို မသိနိုင် မရှာနိုင်ချေ။ ရေဒီယိုသတ္တိရှိသော ခြွပ်စင်ဖြစ်လျှင်ကား တနည်းတလမ်း ရှာဖွေ သိရှိနိုင်ပေ သည်။ ထို့ကြောင့် သက်ရှိသတ္တဝါများတွင် ဖြစ်စေ၊ သက်မဲ့ ပစ္စည်းများတွင်ဖြစ်စေ အတွင်း၌ ဖြစ်ပွားသော ဓာတ် ပြောင်းမှုများ၊ ရောဂါအခြေအမြစ်များကို လေ့လာရာ၌ ရေဒီယိုသတ္တိရှိသော အိုင်ဆိုတုပ်များကို "လမ်းပြ" အဖြစ် အသုံးပြု၍ စမ်းသပ် လေ့လာလျက်ရှိပေသည်။

အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး၊ ဒီ၊ ဒီ (ခရစ် ၁၈၉၀-၁၉၆၉) ။ ။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ၃၄ ယောက်မြောက် သမတ ကြီး ဖြစ်သူ ဒီ၊ ဒီ ဖေးဗစ် အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါးသည် စစ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဘဝမှ ထင်ရှားလာသော နိုင်ငံပြုခေါင်း ဆောင်ကြီး ဖြစ်သည်။

အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါးသည် ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ် အောက်တို ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု တယ် ဆက်ပြည်နယ် ဒယ်နီဆန်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူမှာ

အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး

ဆောက်လုပ်ရေးအင်ဂျင်နီယာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး ဖြစ်၍ မိခင်မှာ အိုင်ဒါ အယ်လစ်ဇဘက် စတိုဗာ ဖြစ်သည်။ အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး၏ အမျိုးအနွယ်များသည် ကန်းဆပ်ပြည်နယ်သို့ ၁၈၇၇ ခုနှစ်တွင် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြသော ဘာသာရေးတွင် အလွန်ရိုသေကိုင်းရှိုင်းကြသည့် ပင်ဆီလဗေးနီးယားပြည်နယ်မှ ဒပ်ချလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုမျိုးရိုး၏ မူလဇာတိဒေသကား ဂျာမနီနိုင်ငံ ဖြစ်၍ ၁၆၁၈ ခုနှစ်မှ ၁၆၄၀ ခုနှစ်ထိ ဖြစ်ပွားသော စစ်အတွင်း၌ ဘာသာရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မင်းဘေးမင်းဒဏ်မှ လွတ်ကင်းရန် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ကြရပြီးလျှင် ထိုနိုင်ငံ၌ အနှစ် ၁၀၀ မှ အခြေစိုက်နေခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ကြသည်။ တဖန် ထိုမှ ဟော်လန်နိုင်ငံသို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ကြပြန်၍ ထိုမှတဆင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ ပင်ဆီလဗေးနီးယား ပြည်နယ်သို့ ၁၇၂၂ ခုနှစ်တွင် ပြောင်းရွှေ့လာကြကာ ဆတ်စကျူဟန်နား ဟူသောအရပ်တွင် အခြေစိုက်ခဲ့ကြသည်။

အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး ဟူသော အမည်၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ သံကိရိတ်သောအရာ၊ သို့မဟုတ် သံပုဆိန် ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ညီအစ်ကိုခုနစ်ယောက် အနက် တတိယမြောက် ဖြစ်သော ဒွိုက်သည် ပညာဖက်၌ စာအုပ်သမား မဟုတ်ချေ။ ဉာဏ်ကောင်းသူကား ဖြစ်သည်။ ဒွိုက်အား ကျောင်းနေစဉ်တွင် သူငယ်ချင်းများက အတိုချုပ်ခေါ်သည့် အိုက် ဟူသောအမည်ဖြင့် သမတဖြစ်သည့်တိုင် ထင်ရှားသည်။ သူ့အစ်ကို အဂ္ဂါအား အိုက်ကြီး၊ သူ့အား အိုက်ကလေး ဟုခေါ်ရသော်လည်း အဂ္ဂါထက် ဒွိုက်က နှစ်လက်မ အရပ်ပိုရှည်လေသည်။

အိုက်အား မွေးပြီးနောက် နှစ်နှစ် ကြာသောအခါ အိုက်ထို့ မိသားစုသည် ကန်းဆပ်ပြည်နယ် အဗီလင်းမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြသည်။ ထိုမြို့၌ အိုက်သည် အထက်တန်းကျောင်းတွင် စာမေးပွဲအောင်သည်အထိ သတင်းစာ ရောင်းခြင်း၊ မြက်ရိတ်ခြင်း၊ ထောပတ်ချက် စက်တွင် တောက်တိုမယ်ရ အလုပ်ကလေးများ လုပ်ကိုင်ခြင်းတို့ဖြင့် ကိုယ့်ဗူးကိုယ်ချွန် အသုံးစရိတ် ရှာဖွေနေထိုင် လေသည်။ အဗီလင်းအထက်တန်းကျောင်း၌ နေစဉ် အိုက်၏ အကြိုက်ဆုံးနှင့် အထူးချွန်ဆုံး ဘာသာမှာ သမိုင်းပညာ ဖြစ်သည်။ သူ စိတ်အဝင်စားဆုံး အကြောင်းရပ်ကား ဣတလီနိုင်ငံကို ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ခဲ့သော ကားသေ့စစ်သူကြီး ဟန့်ရီဗေအကြောင်း ဖြစ်သည်။ အိုက်သည် ဟန့်ရီဗေကို အားကျခဲ့သည့်အတိုင်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဟန့်ရီဗေနည်းတူ ဣတလီနိုင်ငံကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခဲ့ရလေသည်။

၁၉၀၉ ခုနှစ်တွင် အဗီလင်း အထက်တန်းကျောင်းမှ အောင်မြင်သောအခါ အိုက်သည် မည်သည့်ကျောင်းတွင်မျှ ဆက်လက်နေထိုင်ခြင်း မပြုသေးပဲ၊ ကန်းဆပ်တက္ကသိုလ်သို့ တက်ရောက်သင်ယူနိုင်ရန် ထောပတ်ချက်စက်ရုံတွင် လုပ်ကိုင်လင်း ငွေကြေးစုဆောင်းလေသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ်၌ အိုက်သည် ရေတပ်ကျောင်းသို့ ဝင်ရန် လျှောက်ထားသည့် သူငယ်ချင်း တဦး အကြောင်းကြားသဖြင့် ရေတပ်ဆိုင်ရာ တက္ကသိုလ်သို့ ဝင်ရောက်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း အသက်ကြီးနေသဖြင့် ဝင်ခွင့်မရပဲ ကြည်းတပ်ဆိုင်ရာ ဝက်စပိုင်စစ်တက္ကသိုလ်သို့သာ ဝင်ခွင့်ရလေသည်။ ၁၉၁၅ ခုနှစ်တွင် ဝက်စပိုင်စစ်တက္ကသိုလ်မှ သို့ချခဲ့ပြီးနောက် ဒုဗိုလ်အဆင့်အတန်းဖြင့် ကြည်းတပ်တွင် စတင်အမှုထမ်းရသည်။ တက်ဆက်ပြည်နယ် ဆန်အင်တိုနီယိုမြို့ရှိ ဆမ်ဟူစတန်ခံတပ်၏အမတ် ၁၉ ရွေ့လျင်တပ်ကို အုပ်ချုပ်ရလေသည်။ ထိုမြို့၌နေစဉ် မာမီဒေါက်နှင့် တွေ့ဆုံ၍ ၁၉၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ တရက်နေ့တွင် လက်ထပ်လိုက်ကြသည်။ ထိုနေ့တွင်ပင် ဗိုလ်အဆင့်အတန်းသို့ တိုးမြှင့်ခန့်ထားခံရသည်။

၁၉၁၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် အိုက်သည် ဂျော့ဂျီယာပြည်နယ် အော့ဂလီတော်ပီခံတပ်၏ အရာရှိသင်တန်းဌာနတွင် လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိ အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။

အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး

၁၉၁၈ ခုနှစ် မတ်လတွင် ကိုစခန်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ရ၍ သံချပ်ကာကား လေ့ကျင့်ရေးဖက်တွင် ဗိုလ်ကြီးရာထူးဖြင့် အုပ်ချုပ်အမှုထမ်းခဲ့သည်။ သူ၏ ကြိုးစားမှုနှင့် အရည်အခြင်း တို့ကြောင့် မကြာမီ ဗိုလ်မှူးရာထူး ထိုမှတဆင့် ယာယီ ဗိုလ်မှူးကြီးရာထူးများသို့ တိုးမြှင့်ခံခဲ့ရသည်။ နောက် ၁၀ နှစ် အကြာတွင် ဒီအက်စအမ် ခေါ် အမှုထမ်းကောင်း သူ့တံဆိပ် ဖြင့် ခြီးမြှင့်ခံရသည်။

အိုက်သည် ၁၉၂၂ ခုမှ ၁၉၂၄ ခုနှစ်အတွင်း ပနားမား တူးမြောင်းဒေသရှိ ဂိုင်းယတ်တပ်စခန်းတွင် ဗိုလ်မှူးချုပ် ဖောက်ကွန်နာ လက်အောက်၌ ညွှန်ကြားရေးမှူး အဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့ရသည်။ ယင်းသို့ အမှုထမ်းစဉ် ကွန်နာ၏ ညွှန်ပြ မှုကို ခံယူဆည်းပူးခဲ့ရသည့် အခွင့်အကောင်းကို ရရှိခဲ့သည်။ ကွန်နာကလည်း အိုက်၏ စည်းကမ်းစံနစ်ကျပုံ၊ တိုးတက် အောင် နိုင်နင်းစွာ အုပ်ချုပ်နိုင်ပုံတို့ကို သဘောကျခဲ့လေ သည်။ ပနားမားဒေသမှ ပြန်ရောက်သော် ကော်လိုရာဒို ပြည်နယ် လိုက်ခံတပ်စခန်းတွင် စစ်သား စုဆောင်းရေး အရာရှိ အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။

၁၉၂၅ ခုနှစ်တွင် ကန်းဆပ်ပြည်နယ် ဖိုလ်ဗင်ဝပ် ရှိ စစ်ဦး စီးအရာရှိ အတတ်သင်ကျောင်းသို့ တက်ရောက်သင်ကြားရာ တွင် အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ထိုမှတဆင့် ဝါရှင်တန်မြို့ရှိ ကြည်းတပ်စစ်တက္ကသိုလ်သို့ တက်ရောက် သင်ကြားခဲ့ရာ၊ ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် အောင်မြင်ခဲ့ပြီးနောက် စစ်ဌာန လက် ထောက်အတွင်းဝန်ရုံး၌ လက်ထောက်အမှုဆောင် အရာရှိ အဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့ရသည်။ မကြာမီ ပြင်သစ်နိုင်ငံ အမေ ရိကန်စစ်စခန်းများ၏ လမ်းညွှန်စာအုပ် ပြုစုရန် ပါရစ်မြို့သို့ သွားရောက်ခဲ့ရ၍ နောက် ၁၅ နှစ် အကြာတွင် အလွန် တန်ဖိုးရှိ အသုံးကျလာမည်ဖြစ်သော ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ စစ်နှင့် စစ်လျှဉ်းသော လမ်းစခန်း ဟူသမျှ လေ့လာကြည့်ရှုမှတ် သား၍ လမ်းညွှန်စာအုပ်ကို ရေးသားခဲ့သည်။

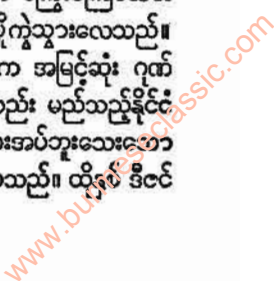
၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် စစ်ဦးစီးချုပ်ဗိုလ်ချုပ် ဒေါက်ဂလပ် မက်အာသာထံသို့ စစ်ဖက်ရေးရာ အစီရင်ခံစာများကို ကူညီရေးသားပေးရန် အခွင့်အရေးရသဖြင့် မက်အာသာနှင့် နှစ်နှစ်ခန့် နီးနီးကပ်ကပ် ဆက်သွယ်ခဲ့ရသည်။ မက်အာသာ ကလည်း အိုက်၏စမ်းရည်ကို သိရှိသည့် အလျောက် ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် မက်အာသာသည် ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်း၌ စစ်ဖက်အကြံပေးအရာရှိ အဖြစ် ဆောင်ရွက်စဉ် အိုက်အား သူ့လက်ထောက်အရာရှိ အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် ခန့်ထား ခဲ့သည်။ ဖိလစ်ပိုင်၌ နေစဉ် အိုက်သည် ထိုကျွန်း၏ကာကွယ် ရေးကို အမျိုးမျိုး ဆည်းပူးခဲ့၍ ဖိလစ်ပိုင်စစ်တက္ကသိုလ် ဇွင့်လှစ်ရာတွင် ကူညီခဲ့သည်။ လေယာဉ်ပျံမောင်း အတတ် စီရင်ရေး ထိုကျွန်း၌ နေထိုင်ခဲ့စဉ်ကပင် ဆည်းပူး တတ် မြောက်ခဲ့လေသည်။

၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် အိုက်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင် စုသို့ ပြန်ရောက်၍ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဝါရှင်တန်ပြည်နယ် လွတ်ခံတပ်စခန်းရှိ အမှတ် ၉ တပ်မ၏ စစ်ဦးစီးမှူး ဖြစ်လာ၍ ဗိုလ်မှူးကြီးအဆင့်ကို ရရှိသည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် တတိယ တပ်မတော်၏ စစ်ဦးစီးမှူး ဖြစ်လာသည်။ ထိုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် အိုက်အား ယာယီ ဗိုလ်မှူးချုပ်အဆင့် သို့ တိုးမြှင့်ပေးပြန်သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်သောအခါ အိုက်အား ပစိဖိတ်ဒေသ ကာကွယ်ရေးကို ကိုင်စေသည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အိုက်သည် ထပ်မံပွဲစည်းထားသော အမေရိကန်စစ်ဦးစီး ဌာနတွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူး မာရှယ်၏ လက်ထောက် အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ အိုက်သည် ဥပဒေပု ကမ်းခြေကို ကြီးမားသော လေတပ်အကူအညီဖြင့် အင်္ဂလိပ် ရေလက် ကြားကို ဖြတ်၍ တက်ရောက်တိုက်ခိုက်ရန် စီမံကိန်း ရေးဆွဲ တင်ပြရာ အမေရိကန်သမ္မတနှင့် ဗြိတိသျှ အစိုးရတို့ကပါ သဘောတူလေသည်။ ထိုနှစ် မေလတွင် အိုက်အား ဒု-ဗိုလ် ချုပ်ကြီး ရာထူးသို့ တိုးမြှင့်ပေးကာ စီမံကိန်း အကောင် အထည် ဖော်ရန် လန်ဒန်မြို့သို့ စေလွှတ်ခြင်းခံရသည်။

လန်ဒန်မြို့တွင် လုပ်ဖွယ်ကိုင်ဖွယ်များကို ၁၀ ရက်ခန့် လုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီးနောက် အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်လာ သောအခါ ဥပဒေပုစစ်မျက်နှာသစ်တွင် ဦးစီးအုပ်ချုပ်ရန် မဟာမိတ်တပ်များ၏ ဦးစီးဗိုလ်ချုပ်အဖြစ် စစ်ဦးစီးချုပ် မာရှယ်က အိုက်အား ရွေးချယ်လိုက်ပြန် သောကြောင့် အိုက်သည် ထိုနှစ် ဇွန်လ ၂၃ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာသွားရပြန်သည်။ အင်္ဂလိပ်ရေလက်ကြားမှ တဆင့် ပြင်သစ်ကမ်းခြေကို တက်ရန် အစီအစဉ်များ ပြုလုပ်နေစဉ် အတွင်း အိုက်သည် မဟာမိတ် တပ်ပေါင်းစုကို ကွပ်က အုပ်ချုပ်ပြီးလျှင် မြောက်အာဖရိက စတုရန်းကျွန်းနှင့် ဣတလီ နိုင်ငံတို့ကို အောင်မြင်စွာ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် ဆဋ္ဌဂျော့ဘုရင်က အိုက်အား ဂုဏ်ထူးဆောင် ဂျီစီဘီဘွဲ့တံဆိပ်ဖြင့် ခြီးမြှင့်သူကောင်းပြုသည်။ ထိုနှစ်ခရစ္စ မတ်အကြိုနေ့တွင် အိုက်သည် မဟာမိတ် တပ်ပေါင်းစု၏ စစ်သေနာပတိကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရသည်။

အိုက်၏ အစီအမံဖြင့် ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၆ ရက်နေ့တွင် ဥပဒေပုစစ်ပွဲကို အပြီးသတ်စေမည် ဖြစ်သော နော်မန်ဒီ ကမ်းခြေတက်ပွဲကို အောင်မြင်စွာ ဦးစီးဆင်နွှဲလိုက်ရာ အနှစ် တထောင် တည်မြဲမည် ဟု ယစ်တလာက ကြွေးကြော်ထား သော ဂျာမနီနိုင်ငံကြီးသည် ဖရိဖရဲ ပြိုကွဲသွားလေသည်။ ဤတွင် အိုက်အား မဟာမိတ်နိုင်ငံများက အမြင့်ဆုံး ဂုဏ် ထူးတို့ဖြင့် ခြီးမြှင့်ကြသည်။ ရှုထိုက်လည်း မည်သည့်နိုင်ငံ ခြားသွား တဦးတယောက်ကိုမျှ မပေးအပ်ဘူးသေးဘော အောင်ပွဲခံ ဘွဲ့တံဆိပ်ကြီးဖြင့် ခြီးမြှင့်လေသည်။ ထိုနှစ် ဒီဇင်

အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး

အိုင်ဗန်ဘုရင်များ

ဘာလတွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူး အဆင့်အတန်း (မြတ်သျှတပ်မတော် ဖီးမာရှယ်နှင့် တတန်းစားတည်း) ဟူ၍ တိုးမြှင့်ခံရသည်။ ထိုနောက်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံ ပြည်ထဲရေး အမေရိကန်တပ် များ၏ စစ်သေနာပတိ အဖြစ်၎င်း၊ ဂျာမနီနိုင်ငံ မဟာမိတ် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့တွင် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ ကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီး အဖြစ်၎င်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန် တပ်မတော်စစ်ဦးစီးချုပ်အဖြစ် ဗိုလ်ချုပ်မှူး ကျော့မာရှယ်၏ နေရာတွင် ခန့်ထားခြင်း ခံရသည်။

အိုက်သည် စစ်ဖက်မှ အနားယူလိုက်သောအခါ ၁၉၄၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် နယူးယော့မြို့ ကိုလံဗီယာ တက္ကသိုလ်၏ အဓိပတိ အဖြစ် ခန့်ထားခြင်းခံ ရသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ယင်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ဗဟုသုတများကို စုပေါင်း၍ “ဥပေပ စစ်ပုံများ” ခေါ် ကျမ်းတစောင်ပြုစုရာ ဒေါ်လာ ၆၃၇,၀၀၀ နှင့် ဝယ်ယူခြင်း ခံရသည်။ ထိုအချိန်တွင် အိုက်အား အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ သမတတစ်ဦး ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ အကြောင်း ရှိသည်ဟု တနိုင်ငံလုံးကပင် ထင်မြင်ချက်ပေးလျက် ရှိကြ၍ ဝီလ်ဗလစ်ကင် ပါတီဝင် သမတလောင်းအဖြစ် အရွေးခံရန် လူအချို့က စိုင်းပြင်းခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် အိုက်က မိမိသည် နိုင်ငံရေးသို့ ဝင်ရောက်ရန် အလိုမရှိကြောင်း၊ အကယ်၍ မိမိအား သမတလောင်းတစ်ဦး အဖြစ် ရွေးချယ် တင်မြှောက်ကြသည့် တိုင်အောင် မိမိက လက်ခံမည်မဟုတ်ကြောင်း ထုတ်ဖော် ရှင်းလင်းခဲ့ရပေသည်။

၁၉၄၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တဲဖက် စစ်ဦးစီးအဖွဲ့၏ ဆဘာဝတီအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရပြန်၍ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် မြောက်အတ္တလန္တိတ် စာ ချုပ်ဝင် နိုင်ငံများ (နေတိုး) ဆိုင်ရာ စစ်ဦးစီးချုပ်များ အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ခန့်ထားခြင်းခံရလေသည်။ အိုက်သည် မည်မျှပင် အေးအေးလူလူ အနားယူ၍ နေလိုသော်လည်း အများ၏ ဆန္ဒအရ ၁၉၅၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပ သော သမတ ရွေးကောက်ပွဲ၌ ဝီလ်ဗလစ်ကင်ပါတီ၏ သမတလောင်း အဖြစ် ဝင်ရောက်အရွေးခံရရာ အနိုင်ရသ ဖြင့် ၁၉၅၃ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် သမတ အဖြစ် စတင်ဆောင်ရွက်သည်။ သမတ အဖြစ်နှင့် အိုက် သည် ကိုးရီးယား စစ်မြေပြင်သို့ ကိုယ်တိုင် သွားရောက် လေ့လာခဲ့သည်။ ၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် သမတ သက်တမ်း စေ့၍ ရွေးကောက်ပွဲ ပြုလုပ်ပြန်သော အခါ၌လည်း အိုက် ပင်လျှင် မဲအပြတ်အသတ်နှင့် အနိုင် ရ၍ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု သမတအဖြစ် ဒုတိယအကြိမ် ထပ်မံ ရွေး ကောက် တင်မြှောက်ခြင်း ခံရပြန်သည်။ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်

ရွေး ကောက် ပွဲ၌ မှ အိုက် သည် ဝင်ရောက် အရွေးခံခြင်း မပြုတော့ချေ။

အိုက် ဒေးဗစ် အိုင်ဆင် ဟောင်းဝါးသည် ၁၉၆၉ ခုနှစ် မတ်လ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်သွားလေသည်။

အိုင်ဗန်ဘုရင်များ။ ။

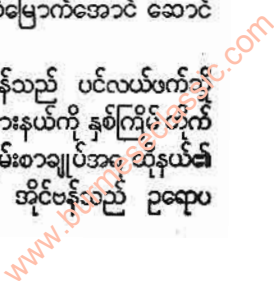
ရှုမင်းမျိုးမင်းနွယ်များအနက် အိုင်ဗန် အမည်ကို ခံယူ၍ စိုးမိုးအုပ်ချုပ် မင်းလုပ်ခဲ့သူ ခြောက်ပါး ရှိခဲ့သည်။ ယင်းတို့အနက် အချို့မှာ ရှုမသည် နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သေးမီ ချူဘွဲ့ခံ မင်းသားကြီးများအုပ်စိုးသည့် နယ်ကြီးများအဖြစ် အကွဲကွဲ အပြားပြား ရှိနေစဉ် မောစကို နယ်ကို အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်ခဲ့သော မင်းသားကြီးများသာ ဖြစ်ကြသည်။ ရှုမကို နိုင်ငံအဖြစ် စတင်ပေါ်ထောင်ခဲ့သူများ မှာ တတိယ အိုင်ဗန်နှင့် စတုတ္ထ အိုင်ဗန်ဘုရင် နှစ်ပါး ဖြစ် သည်။ ထိုဘုရင် နှစ်ပါးသည် အိုင်ဗန်အမည်ခံ မင်းများ အနက် အထင်ရှားဆုံးလည်း ဖြစ်ကြလေသည်။

တတိယ အိုင်ဗန် (ခရစ် ၁၄၄၀ - ၁၅၀၅)။ ။

နောင်သော အခါ တတိယ အိုင်ဗန်ဘုရင်ဟု အမည် တင်လာသူသည် မူလက ဂရုန်းချူဘွဲ့ခံ မောစကို နယ်စားကြီး ဖြစ်သည်။ ခမည်းတော် မင်းသားကြီး ဒုတိယ ဗက်ဇယ်၏ ရိုက်ရာဖြစ် သော မောစကို နယ်စား အဖြစ်ကို ခရစ် ၁၄၆၂ ခုနှစ်တွင် ခံယူသည်။ ထိုနယ်စားကြီးသည် မိမိ၏ နယ်ကို ခွန်အား တောင့်တင်း၍ တိုင်းကြီးပြည်ကြီး အဖြစ်သို့ ရောက်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ မောစကိုနယ်မှ လွဲလျှင် ဒုတိယအကြီး ဆုံးဖြစ်သော နောဗိုရော့နယ်ကို ၁၄၇၁ - ၁၄၇၈ ခုနှစ် အတွင်း နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် တိုက်ခိုက်၍ နောက်ဆုံး၌ မော စကိုနယ်အတွင်းသို့ သိမ်းသွင်းခဲ့သည်။ မောစကိုနယ်ကို ပို၍ ကျယ်ပြန့်စေရန်အတွက် ညီတော်များ အစဉ်အဆက် အုပ်စိုး ပိုင်ခွင့်ရှိသော နယ်များကိုလည်း မောစကိုနယ်ထဲသို့ပူးပေါင်း ထည့်သွင်းသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် မောစကိုနယ်ကို တစတစ တိုးချဲ့ခဲ့လေသည်။

ထိုစဉ်က မောစကို အစရှိသော နယ်များသည် တာတာ တို့၏ လက်အောက်ခံ ဖြစ်၍ တာတာတို့ကို အခွန်ဘဏ္ဍာ များ ဆက်သခဲ့ရသည်။ ၁၄၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် အိုင်ဗန်သည် အခွန်ဘဏ္ဍာများကို မဆက်သွင်းပဲ အာဏာ ဖိဆန်ခဲ့သည်။ တာတာတို့သည် အာဏာနှင့် လက်နက်အားကိုးဖြင့် နှိပ် ကွပ်ရန် ကြိုးစားသော်လည်း အိုင်ဗန်သည် မောစကိုနယ်ကို တာတာတို့ စိုးမိုးမှုအောက်မှ လွတ်မြောက်အောင် ဆောင် ရွက်နိုင်ခဲ့လေသည်။

အမြော်အမြင် ရှိသော အိုင်ဗန်သည် ပင်လယ်ဖက်သို့ ထွက်ပေါက်ရစေရန် လစ်သေးနီးယားနယ်ကို နှစ်ကြိမ် တိုက် ခိုက်ခဲ့ရာ ၁၅၀၃ ခုနှစ်တွင် စစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ်အရ ထိုနယ်၏ တစ်ဝိတ်တစ်ဒေသကို ရရှိခဲ့လေသည်။ အိုင်ဗန်သည် ဥပေပ

အိုင်ဗန် ဘုရင်များ

တတိယ အိုင်ဗန်ဘုရင်

တိုင်းပြည်များနှင့်၎င်း၊ အရှေ့နိုင်ငံများနှင့်၎င်း သံတမန် အဆက်အသွယ်များလည်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

၁၄၇၂ ခုနှစ်တွင် အိုင်ဗန်သည် ဒုတိယအကြိမ် လက်ထပ်သည်။ အိုင်ဗန်နှင့် လက်ဆက်သူမှာ ဗိုင်ဇင်း တိုင်ကော့ဇ်၏ တူမတော် ဆိုဖီယာ မင်းသမီး ဖြစ်သည်။ ဧကရာဇ်၏ တူမတော်နှင့် လက်ဆက်ပြီးသည်မှ စ၍ အိုင်ဗန်သည် ဘုရင်စိုးမင်းတို့၏ အခမ်းအနား အသုံးအနှုန်းများကို ကျင့်သုံးခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေး၌လည်း သက်ဦးဆံ့ပိုင် ဘုရင်စံနစ် ကျင့်သုံးခြင်းများ များပြား လာသည်။ ဆိုဖီယာ မိဖုရားသည် ဂရိဗိသုကာနှင့် အနုပညာရှင်များကို ခေါ်ဆောင်လာပြီးလျှင် ကရင်မလင်စသော နန်းတော်ကြီးများ၊ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများကို ဆောက်လုပ်စေခဲ့သည်။

ဆိုဖီယာနှင့် လက်ဆက်လိုက်ခြင်းဖြင့် အိုင်ဗန်သည် ခရစ်ယန် အရှေ့ပိုင်း အယူမှန် အသင်းတော်၏ သာသနာ့ဒါယကာတဦး အဖြစ်ကို ခံယူခွင့်ရရှိသည်။ အိုင်ဗန်သည် ဗိုင်ဇင်းတိုင် ထီးနန်းနှင့် အရှေ့ပိုင်း အယူမှန်အသင်းတော်သို့ ဆက်ခံခွင့် ရှိကြောင်းကို ထင်ရှားစေရန် မောစကို မင်းရိုးစိုးနွယ်တို့၏ အထိမ်းအမှတ် တံဆိပ်တွင် ဗိုင်ဇင်းတိုင်မင်းဆက်တို့၏ တံဆိပ်ဖြစ်သော ဦးခေါင်း နှစ်လုံးပါ လင်းယုန်ဌာတ်ရုပ်ကို ထည့်သွင်းခဲ့သည်။

အိုင်ဗန်သည် မိမိစိုးမိုးရာ နယ်မြေအတွင်း အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုများကို သွတ်သွင်းနိုင်အောင် ကြိုးစားသည်။ ရုရှဥပဒေမူဝတ်တို့ကိုလည်း ပြုစုစေခဲ့သည်။ ရှေးက အစဉ်အလာအရ နယ်စား မင်းသားကြီးများ၏ အကြံပေး မှူးကြီး မတ်ကြီးများ ဖြစ်ကြသော သူကောင်းမျိုးများကို ဆက်လက် ခြီးမြှင့်မြှောက်စားခြင်း မပြုပဲ သာမန် အစေအပါးများ အဖြစ်သာ ထားရှိသည်။ စိုးမိုးသူ မင်းသားကြီးများ၏ ရင်သွေးတော်များကို နယ်မြေပိုင်နက်ခွဲခြား အပိုင်စားစေသော အစဉ်အလာကို ဖျက်၍ မိမိပိုင်နက် အားလုံးသည် မိမိ၏ရိုက်ရာ ဆက်ခံသူတဦးတည်း၏ တမင်းတအုပ်ချုပ် လက်အောက်တွင် ထားရှိစေရန် စီမံခဲ့လေသည်။ ယင်းသို့ မောစကိုနယ်ကို နိုင်ငံတနိုင်ငံ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလေအောင် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သူဖြစ်သဖြင့် တတိယ အိုင်ဗန်အား အိုင်ဗန်-သ-ဂရိတ်ဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

ထိုမင်းသည် ခရစ် ၁၄၄၀ ပြည့် ဇန်နဝါရီလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်၍ ၁၅၀၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ကံကုန်လေသည်။

စတုတ္ထ အိုင်ဗန် (ခရစ် ၁၅၀၀ - ၁၅၀၄) ။ ။ တတိယ အိုင်ဗန်၏ မြေးတော်ဖြစ်သော စတုတ္ထ အိုင်ဗန်သည် သုံးနှစ်သား အရွယ်ကပင် မောစကို နယ်စားအဖြစ် ဆက်ခံခဲ့ရသည်။ ၁၅၀၈ ခုနှစ်အထိ မယ်တော်က ရင်ခွင်ပိုက် အုပ်စိုးခဲ့၍ ၁၅၀၉ ခုနှစ်မှ ၁၅၄၄ ခုနှစ်အထိ မှူးကြီးမတ်ကြီးများက ရင်ခွင်ပိုက် အုပ်စိုးခဲ့သည်။

သို့သော် အိုင်ဗန်သည် ၁၄ နှစ်သားအရွယ် ၁၅၄၄ ခုနှစ်တွင် မောစကိုနယ်ကို ကိုယ်တိုင် ကွပ်ကဲအုပ်ချုပ်သည်။ ဘိုးတော် တတိယ အိုင်ဗန်ကဲ့သို့ မိမိပိုင်နယ်ကို တိုင်းကြီးပြည်ကြီးဖြစ်အောင် နယ်ချဲ့ခြင်း၊ အခြားသောဘုရင်စိုးမင်းတို့ ခံယူရန် မဝံ့မကြာသည့် ဇာဘုရင်ဘွဲ့ကို ၁၅၄၇ ခုနှစ်တွင် ခံယူခြင်းတို့ကို ပြုခဲ့လေသည်။

စတုတ္ထ အိုင်ဗန်တွင် နိုင်ငံရေး အမြော် အမြင် ရှိခြင်း၊ အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုကို လိုလားခြင်း စသော အရည်အခြင်း ကောင်း နှင့် အမျက်စောင်မာန်ကြီးခြင်း၊ ကြမ်းကြုတ် ရက်စက်ခြင်း စသော အရည်အခြင်းဆိုး တို့သည် အံ့ဩဘွယ်ရာ ရောယှက်နေသည်။ အလုပ်လုပ်ရာ၌ သူမတူအောင် ဇွဲ၊ လုံ့လ၊ ဝီရိယ ရှိ၍ ပညာအခြေခံ အတော်အသင့် ရှိသော်လည်း ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ အမျက်စောင် မာန်ကြီးသူ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အမျက်ဒေါသကို မထိန်းသိမ်းနိုင်သဖြင့် မပြုသင့်သော အမှုတို့ကို ပြုခဲ့သည်။ မိမိ၏ မိဖုရားတပါးနှင့် မိမိချစ်မြတ်နိုးသော သားတော်တပါးတို့အား အသက် သေသည်အထိ ခြေလှန် လက်လှန် ဖြစ်ခဲ့သည်။ အခြားသူများက မိမိအား တော်လှန် ပုန်ကန်ရန် ကြံစည်နေသည်ဟုလည်း အထင်မှား အမြင်မှားမှုမျိုးလည်း ရှိတတ်

သည်။ ထိုအထွတ်မျိုးကြောင့်ပင် အလွန်ကြွယ်ဝ၍ စည်ပင် ဖွံ့ဖြိုးသော နေ့ဘုရင်ကျော်ကြီးကို ဖျက်ဆီး၍ ဖြိုဖျက်သား ထောင်ပေါင်းများစွာအား သတ်ဖြတ်ခဲ့သော ဘုရင် တွင် လောက်သည့် ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်မှုကြီးကို ကျူးလွန်ခဲ့ပေ သည်။ ယင်းသို့ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့ သဖြင့် စတုတ္ထ အိုင်ဗန်အား အိုင်ဗန် - သ - တရီဗယ် (ကြောက်စရာ အိုင်ဗန်) ဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြလေသည်။ အိုင်ဗန်သည် မိမိ၏ နန်းသက်အတွင်း နှစ်ကြိမ်တိုင် နန်းစွန့် ရန် ကြံရွယ်ခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ပေ။

အိုင်ဗန်၏ စွမ်းစွမ်းတစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော လုပ်ငန်း များမှာ ၁၅၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အမျိုးသား လွတ်တော်ကို ပဌမဆုံးအကြိမ် ကျင်းပပြီးလျှင် သာ သနာ ရေး ဆိုင် ရာ ဂိုဏ်းအုပ်ဂိုဏ်းချုပ်များအားလည်း စုဝေးစေ၍ တိုင်းပြည် ပြုပြင်ရေးအတွက် အကြံဉာဏ်များ တောင်းခံဆွေးနွေးခဲ့ ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

အိုင်ဗန်သည် ဘိုးတော်ကဲ့သို့ပင် နယ်ချဲ့ခဲ့ရာ လီဗိုနီး ယားနှင့် အက်စတိုးနီးယား၌ နယ်များ ရနိုင်ရန် အင်အား ကြီးမားသော စစ်တပ်ကြီးများဖြင့် ၁၅၅၇ ခုနှစ်မှ ၁၅၇၂ ခုနှစ်အတွင်း ချီတက်လုပ်ကြံခဲ့သော်လည်း ပိုလန်နှင့် ဆွီဒင် တိုင်းပြည်များက ကြံ့ကြံ့ခံ၍ တွန်းလှန်သဖြင့် အရေးမလှ ခဲ့ပေ။ သို့သော် တောင်ဖက် ကက်စပျန်ပင်လယ် ကမ်းခြေ အရောက်၎င်း၊ မြောက်ဖက် နေ့ပင်လယ်ကမ်းခြေအရောက် ၎င်း၊ အရှေ့ဖက် ဆိုက်ဗီးရီးယားနယ်သို့၎င်း တဖြည်းဖြည်း နယ်ချဲ့သိမ်းယူခဲ့သည်။ ယင်းသို့ နယ်ပယ်ချဲ့နိုင်ခဲ့သော်လည်း စစ်မက်ရေးများ များပြားသဖြင့် တိုင်းသူပြည်သား တောင် သူလယ်သမားများ ပင်ပန်းဆင်းရဲကြရလေသည်။

အိုင်ဗန်သည် ရုရှားတရားဥပဒေဓမ္မသတ်တို့ကို ပြန်လည် ပြုပြင်စေသည်။ ဗဟိုအစိုးရ အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်၊ ဒေသန္တရ အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်တို့ကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုသည်။ ၁၅၅၃ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်နယ်သစ် ရွာသူများသည် မြောက်ပိုင်း ပယ်လယ်များကို ဖြတ်၍ ရုရှနှင့် ကုန်သွယ်နိုင်သော ခရီး လမ်းကြောင်းကို တွေ့ရှိခဲ့ကြရာ ထိုခရီးလမ်းကြောင်းအား ဖြင့် ရုရှသည် အင်္ဂလန်နှင့် ကုန်သွယ်မှုကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဘိုးတော် တတိယ အိုင်ဗန် ကဲ့သို့ပင် တန်ခိုး အာဏာကို မက်မောသော ကိုယ်ကျိုးရှာ သူကောင်းမျိုးဝင် မှူးကြီး မတ်ကြီးများကို အရာမသွင်း အလေးမထားပဲ သာမည အောက်တန်းစားထဲမှ ကိုယ်ကျိုးကိုမဲ့၊ တိုင်းပြည်၏အကျိုး ကိုသာ ဦးထိပ်တင်ကြသော အရည်အခြင်း ရှိသူတို့အား မြီးမြှင့်မြှောက်စားလေသည်။

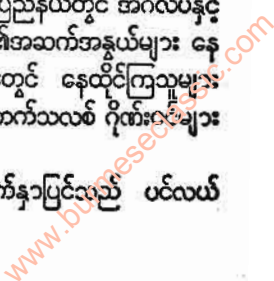
ထိုမင်းသည် ခရစ် ၁၅၃၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက် နေ့တွင် ဖွားမြင်၍ ၁၅၇၄ ခုနှစ် မတ်လ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ကံကုန်လေသည်။

အိုင်ယာလန်ကျွန်း။ ။ အိုင်ယာလန်ကျွန်းသည် အတ္တ လန္ဒီတံသမုဒ္ဒရာအတွင်း မြောက်လတ္တီတွဒ် ၅၁' ၃၀' နှင့် ၅၅' ၃၀' အကြားနှင့် အနောက် လောင်ဂျီတွဒ် ၅' ၃၀' နှင့် ၁၀' ၃၀' အကြား၌ တည်ရှိသည့် ဗြိတိသျှကျွန်းစုဝင် ကျွန်းတကျွန်းဖြစ်သည်။ (ဗြိတိသျှကျွန်းစု - ၅။) ယင်း သည် ဂရိတ်ဗြိတိန်ကျွန်း၏ အနောက်ဖက်၌ရှိ၍ ထိုကျွန်းနှင့် မြောက်ရေလက်ကြား၊ အိုင်ရစ်ပင်လယ်၊ စိန်ဂျော့ဘုရင် ရေလက်ကြားတို့က ခြားလျက်ရှိသည်။ ဂရိတ်ဗြိတိန်ကျွန်း နှင့် မြောက်ဖက်တွင် ၁၃ မိုင်မျှသာ ကွာလှမ်းလျက် တောင် ဖက်တွင် ၄၇ မိုင်ကွာဝေးသည်။ အရှေ့ မြောက်စွန်းမှ အနောက်တောင်စွန်းသို့ ၂၇၀ မိုင်ရှည်လျား၍ အရှေ့နှင့် အနောက် ၁၈၀ မိုင်ကျယ်သည်။ တကျွန်းလုံး၏အကျယ်အ ဝန်းသည် ၃၂,၅၂၄ စတုရန်းမိုင်ရှိရာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရှစ်ပုံတပုံ သာကျယ်ဝန်းသည်။ အိုင်ယာလန်ကျွန်းတွင် အယ်ရာဇိုင်ငံ ခေါ် အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံနှင့် အိုင်ယာလန် မြောက် ပိုင်းတို့ပါဝင်ရာ အယ်ရာဇိုင်ငံသည် ၂၆,၅၉၉ စတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်း၍ အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းသည် ၅,၉၂၅ စတုရန်း မိုင်ကျယ်ဝန်းသည်။ (အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံ။ အိုင်ယာ လန်မြောက်ပိုင်း - ၅။)

အိုင်ယာလန်ကျွန်းကို ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ လီအင်း စတားပြည်နယ်၊ မန်းစတားပြည်နယ်၊ ကွနွော့ပြည်နယ်၊ အားလစတားပြည်နယ်ဟူ၍ ပြည်နယ်လေးနယ်ခွဲထားသည်။ ယင်းတို့ကို တဖန် ခရိုင် ၃၂ ခရိုင်ခွဲလိုက်ရာ အားလစတား ပြည်နယ်၌ ပါဝင်သော အန်တရင်း၊ အာမတ်၊ လန်ဒန်ဒါရီ၊ ဒေါင်း၊ ဖာမနက်နှင့် တိုင်ရုန်းခရိုင် ခြောက်ခရိုင်သည် ဗြိတိသျှလက်အောက်ခံ အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်း ဖြစ်ပြီး လျှင် အားလစတားပြည်နယ်မှ ကျန်သုံးခရိုင်၊ လီအင်းစတား ပြည်နယ်မှ ၁၂ ခရိုင်၊ မန်းစတားပြည်နယ်မှ ခြောက်ခရိုင် နှင့် ကွနွော့ပြည်နယ်မှ ငါးခရိုင်တို့သည် အယ်ရာဇိုင်ထဲ၌ ပါဝင်ကြသည်။

၁၉၇၂ ခုနှစ် ခန့်မှန်း သန်ကောင်စာရင်းအရ အိုင်ယာ လန်ကျွန်း၏ လူဦးရေသည် ၄,၅၃၈,၀၀၀ ယောက် ရှိသည်။ အိုင်ယာလန် ကျွန်းသူကျွန်းသားများသည် များသောအား ဖြင့် ကဲ့လတစ်အမျိုးအနွယ်များ ဖြစ်ကြလျက်၊ ခရစ်တော် မပေါ်မီကပင် ဥရောပတိုက်မှ အင်္ဂလန်နိုင်ငံကို ဖြတ်ကာ အိုင်ယာလန်ကျွန်းသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ကြ၏။ အိုင်ယာလန် ကျွန်းမြောက်ပိုင်း အားလစတားပြည်နယ်တွင် အင်္ဂလိပ်နှင့် စကော့လူမျိုး နယ်သစ်ရွာသူများ၏အသက်အနွယ်များ နေ ထိုင်ကြသည်။ အိုင်ယာလန်ကျွန်းတွင် နေထိုင်ကြသူများ သည် များသောအားဖြင့် ရောမကက်သလစ် ဂိုဏ်းဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။

အိုင်ယာလန်ကျွန်း၏ မြေမျက်နှာပြင်သည် ပင်လယ်

အိုင်ယာလန်ကျွန်း

အိုင်ယာလန်သည် တောင်ကုန်းဒီမိုများဝိုင်းရံလျက် အယ်လ်စတင် ကျယ်ပြန့်သော လွင်ပြင်သဖွယ် ဖြစ်နေ၏။ အယ်လ်စတင်လွင်ပြင်အတွင်း အိုင်များစွာရှိသည်။ ၁၅၃၀ ခုနှစ်ခန့်က ကျယ်ဝန်းသော လော့ခန်းအိုင်ကြီးသည် ဗြိတိသျှကျွန်းစုတွင် အကြီးဆုံးအိုင်ကြီးဖြစ်သည်။ တောင် အိုင်ယာလန်မှာ ကစ်လန်အိုင်များသည် ရှုခင်းအလွန် ကျော့ကြားသည်။

အိုင်ယာလန်ကျွန်း တည်နေရာပြ မြေပုံ

အိုင်ယာလန်ကျွန်းတွင် အဓိကအားဖြင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်သည်။ မိုးလည်း အင်အားထက်ပို၍ ရွာရွာလှည့်လည်သည်။ ပျမ်းမျှခြင်း မိုးရေချိန်လက်မ ၃၀ မှ ၅၀ ရှိသည်။ အိုင်ယာလန်ကျွန်း၏ ထင်ရှားသော မြစ်များမှာ ဆောင်ဖက်တွင် ဗားရီးနှင့် ဗလက် ဝါးတားမြစ်၊ အယ်လ်စတင် ဗြိုင်နှင့် လစ်ပေးမြစ်၊ အနောက်ဖက်တွင် ဗရိတိန်မြစ်ဖြစ်သည်။ ရွှံ့နွံနွံမြစ်သည် မိုင်ပေါင်း ၂၂၄ ရှိသော အာလစတားနယ်နိမိတ် တလျှောက် အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာထဲသို့ စီးဆင်းသည်။

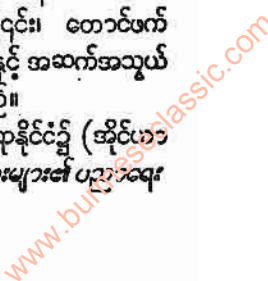
အိုင်ယာလန်ကျွန်းတွင် အဓိကအားဖြင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်သည်။ မိုးလည်း အင်အားထက်ပို၍ ရွာရွာလှည့်လည်သည်။ ပျမ်းမျှခြင်း မိုးရေချိန်လက်မ ၃၀ မှ ၅၀ ရှိသည်။ အိုင်ယာလန်ကျွန်း၏ ထင်ရှားသော မြစ်များမှာ ဆောင်ဖက်တွင် ဗားရီးနှင့် ဗလက် ဝါးတားမြစ်၊ အယ်လ်စတင် ဗြိုင်နှင့် လစ်ပေးမြစ်၊ အနောက်ဖက်တွင် ဗရိတိန်မြစ်ဖြစ်သည်။ ရွှံ့နွံနွံမြစ်သည် မိုင်ပေါင်း ၂၂၄ ရှိသော အာလစတားနယ်နိမိတ် တလျှောက် အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာထဲသို့ စီးဆင်းသည်။

ပျိုးကြသည်။ အာလူးသည် အိုင်ယာလန်၏ အဓိက စိုက်ပျိုးသော အသီးအနှံဖြစ်သည်။ ဘီသွာ လျှော်ပင်များကိုလည်း မြောက်ပိုင်း၌ အများအပြား စိုက်ပျိုးကြသည်။ အိုင်ယာလန်ကျွန်း၏ လယ်ယာမြေ သုံးပုံနှစ်ပုံကို ယခုအခါ ကျွန်းစုစုတို့ တီထွင်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် နို့ထွက်ပစ္စည်း လုပ်ငန်းများ အကြီးအကျယ် လုပ်ကိုင်ရေးအတွက် အသုံးပြုကြသည်။ သိုး၊ နွား၊ ဝက်၊ ကြက်များမှရသော အသား၊ ထောပတ်၊ ကြက်ဥစသည့် စားကုန် သောက်ကုန်များကို ဂရိတ်ဗြိတိန်ကျွန်းသို့ အမြောက်အမြားတင်ပို့ရသည်။ အာလူးသည် အကောင်းဆုံး ဝက်စာဖြစ်သဖြင့် အာလူး စိုက်ခင်းနှင့် ဝက်မွေးမြူခြင်းတို့ကို တွဲဖက်၍ လုပ်ကိုင်လေ့ရှိကြလေသည်။

အိုင်ယာလန်ကျွန်းတွင် သံနှင့်ကျောက်မီးသွေး မထွက်သဖြင့် အင်္ဂလန်ပြည်၌ကဲ့သို့ စက်မှုလုပ်ငန်းများ ကြီးကျယ်ခြင်းမရှိချေ။ သို့ရာတွင် ၁၉၂၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၂၉ ခုနှစ်အထိ နှစ်များအတွင်း ရွှံ့နွံနွံမြစ်မှ ရေအားသုံး လျှပ်စစ် ဓာတ်အားပေးရုံကြီးကို တည်ဆောက်ခဲ့ရာ ထိုအခါမှစ၍ စက်မှုလုပ်ငန်းများ တိုးတက်ထွန်းကားလာလေသည်။ ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် အယ်ရာနိုင်းအစိုးရတို့သည် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို အားပေးသောသဘောဖြင့် အမတ်တော်ငွေများ ထုတ်ပေးခဲ့လေသည်။ သို့ဖြင့် ဂျုံစက်၊ သကြားစက်၊ ဖိနပ်ချုပ်စက်၊ အရက်ချက်စက်၊ အထည်စက်များပေါ်လာပြီးလျှင် ပြည်တွင်းသုံးအတွက် လုံးဝပစ္စည်းလုံလောက်မှု ထွက်ရှိအောင် လုပ်ကိုင်နိုင်လာ၏။

အိုင်ယာလန် ကျွန်း၏ ကူးသန်း သွားလာရေးသည် ကောင်းမွန်သည်။ မြစ်များသည် ပြည်တွင်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အသုံးကျသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မဖြစ်မီက အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်း၌ မီးရထားလမ်းမိုင်ပေါင်း ၆၂၂ မိုင်နှင့် ကုန်းလမ်းအမျိုးမျိုး မိုင်ပေါင်း ၁၃,၀၀၀ ကျော်ခန့် ရှိသည်။ အယ်ရာနိုင်းဝက်၌ မီးရထားလမ်းမိုင် ၂,၅၀၀ ခန့် ရှိရှိမက တူးမြောင်းများစွာလည်းရှိသဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အထူး အထောက်အပံ့ရသည်။ အိုင်ယာလန်ကျွန်းတွင် သင်္ဘောဆိပ်ကောင်း မြို့ကြီးများလည်းရှိသဖြင့် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်နှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်းဖြင့် ကောင်းစွာ အဆက်အသွယ်ရှိသည်။ အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်း၏ အစိုးရရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သော ဗလတ်မြို့သည်၎င်း၊ အယ်ရာနိုင်း၏ မြို့တော်ဖြစ်သော ဒဗလင်မြို့သည်၎င်း၊ အနောက်ဖက်ကမ်းရှိ လင်မရစ်မြို့နှင့် ဂေါလဝေးမြို့တို့သည်၎င်း၊ တောင်ဖက်ကမ်းရှိ ကော့မြို့သည်၎င်းကမ္ဘာအရပ်ရပ်နှင့် အဆက်အသွယ်ရှိသော သင်္ဘောဆိပ်မြို့ကြီးများဖြစ်သည်။

အိုင်ယာလန် မြောက်ပိုင်းနှင့် အယ်ရာနိုင်း၌ (အိုင်ယာလန်ကျွန်းလုံး၌) ၁၄ နှစ်အောက်ကလေးများ၏ ပညာရေး

အိုင်ယာလန်ကျွန်း

ကို သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရတို့က လုံးဝ တာဝန်ယူ၍ မသင် မနေရ စံနှစ်ဖြင့် အခမဲ့သင်ကြားပေးသည်။ အယ်ရာနိုငံ တွင် အိုင်းရစ်ဘာသာ စာပေကို ပြန်လည် ထွန်းကားရန် ရှေးရွှေသင်ကြား၍ အိုင်ယာလန် မြောက်ပိုင်း၌ အင်္ဂလိပ် အာသာစာပေကို အဓိကထား၍ သင်ကြားသည်။ ဒဗ္ဗလင် မြို့မှ ထရင်နီတီကောလိပ်နှင့် အမျိုးသားတက္ကသိုလ်၊ ကော့ နှင့် ဂေါလဝေးမြို့များရှိ အမျိုးသား တက္ကသိုလ်များသည် ၎င်း၊ ဗဲလဖတ်မြို့ရှိ ဘုရင်မတက္ကသိုလ်သည်၎င်း အိုင်ယာ လန်၏ ထင်ရှားသော တက္ကသိုလ်ကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။

အိုင်ယာလန်ကျွန်း၏ သမိုင်းသည် အင်္ဂလိပ် နယ်ချဲ့ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် နှိပ်ကွပ်မှုတို့၏ အကြောင်းခြင်းရာတို့သာလျှင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေသည်။ အိုင်ယာလန်ကျွန်းပေါ်သို့ အင်္ဂလိပ်များမရောက်မီ နှစ်ပေါင်းများစွာက အေဒီ ၄၃၂ ခု ခန့်တွင် စိန်ပက်ထရစ်သည် အိုင်ယာလန်ကျွန်းသို့ သာသနာ ပြုရောက်ခဲ့၏။ စိန်ပက်ထရစ် ရောက်သည့်အချိန်မှ စ၍ အိုင် ယာလန်ကျွန်း၌ ခရစ်ယန်သာသနာထွန်းကားခဲ့ရာ အိုင်းရစ် လူမျိုးတို့ ကောင်းစားချိန် ဖြစ်သည်။ အိုင်ယာလန် ခရစ်ယန်ဘုန်းကြီးကျောင်းများသည် ယခုခေတ် တက္ကသိုလ် များကဲ့သို့ ပညာရှင်တို့ စုဝေးရာ ဖြစ်၍ ထိုကျောင်းထွက် များကို ဥပဿပဒေပုဂ္ဂိုလ်သို့ သာသနာပြုရန် စေလွှတ်ခဲ့ သည်။ ရှစ်ရာစုနှစ်ခန့်သို့ ရောက်သော် ဗိုက်ကင်းများ ဝင် ရောက်သိမ်းပိုက်၍ ဘုန်းကြီးကျောင်းများကို ဖျက်ဆီးကာ ကမ်းခြေတလျှောက်မြို့များ တည်ရာမှ နောင်အခါ ဒဗ္ဗလင်၊ ကော့နှင့် လင်မရစ်မြို့များ ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။

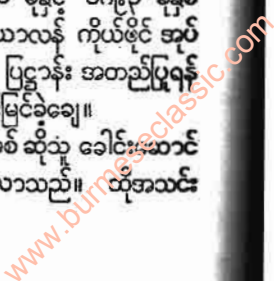
တဆဲ့နှစ်ရာစုနှစ် အကုန်လောက်တွင် အင်္ဂလိပ်ဘုရင် ဒုတိယ ဟင်နရီသည် အိုင်ယာလန်ပြည်ကို သိမ်းယူလ သည်။ သို့ရာတွင် အင်္ဂလိပ်ဘုရင်၏ အာဏာစက်မှာ ကျွန်း ၏ အရှေ့ပိုင်းလောက်၌သာ လွှမ်းမိုးနိုင်၍ ကျန်အပိုင်းတို့ ကမူ အင်္ဂလိပ်တို့အား အမြဲတစေ တော်လှန်နေခဲ့ကြသည်။ ၁၄ ရာစုနှစ် အစလောက် ရောက်သည့်အခါ အင်္ဂလိပ်များ နိုင်နင်းစွာ အုပ်ချုပ်ထားနိုင်သော နေရာသည် ပေးလခေါ် ဒဗ္ဗလင်မြို့တဝိုက်သာလျှင် ရှိတော့သည်။ ထိုနောက် သာ သနာအရေးပုံ ပေါ်လာသဖြင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသည် ပရိတ်တက် စတန်နိုင်ငံ ဖြစ် သွား သော် လည်း အိုင် ယာ လန် မှု ကား မပြောင်းလဲပဲ ရောမကက်သလစ်အယူဝါဒကိုသာ ဆက်လက် ကိုးကွယ်လေသည်။ ထိုသို့ အယူဝါဒ ကြီးပြားမှုကြောင့် အင်္ဂလန်နှင့် အိုင်ယာလန်တို့သည် ပိုမို၍ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားလာ ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

တဆဲ့ခြောက်ရာစုနှစ်တွင် တျူဒါဘုရင်များသည် အိုင် ယာလန်ကျွန်းသား လယ်သမားများထံမှ လယ်မြေများကို အဓမ္မ သိမ်းယူပြီးလျှင် အင်္ဂလိပ်နှင့် စကော့လူမျိုး နယ်သစ် တီသို့အား ပေးလေသည်။ စတူးဝပ် ဘုရင်များကလည်း

အိုင်ယာလန်ပြည် မြောက်ပိုင်းရှိ လယ်မြေများကို ဆက် လက်၍ မတရား သိမ်းယူပြီးလျှင် စကော့ဘုရင်မှ ပရိတ်တက် စတန် ဂိုဏ်း ဝင် များ အား ပေးကမ်း၍ အခြေစိုက်စေပြန် သည်။ ထိုနောက် ပဌမ ချားဘုရင်လက်ထက်၌ ဘုရင်နှင့် ပါလီမန် မသင့်မတင့်ဖြစ်ကာ ပြည်တွင်းရေး ရှုပ်ထွေးနေစိုက် တွင် အိုင်ယာလန်ကျွန်းသားများ ထကြွပုန်ကန်၍ ပရိတ်တက် စတန်ဂိုဏ်းဝင် နယ်သစ်တည်ထောင်သူ အမြောက်အမြား အား သတ်ဖြတ်ပစ်ကြသည်။ ၁၆ ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် အော်လစ်ဗာ ကရွမ်ဘဲ တန်ခိုးကြီးလာသောအခါ အိုင်ရစ် တော်လှန်ရေးသမားများအား ရက်စက်စွာ နှိပ်ကွပ်ရုံမက လယ်မြေများကိုပါ ထပ်မံသိမ်းယူလေသည်။ တတိယ ဝီလျံ ဘုရင်လက်ထက်တွင် ရောမ ကက်သလစ်ဂိုဏ်းဝင် အိုင်းရစ် လူမျိုးတို့သည် မဲပေးခွင့်၊ ရာထူး ထမ်းရွက်ခွင့်တို့ကို မရကြ သည်သာမက ကက်သလစ်အယူဝါဒအရ ဘုရားဝတ်ပြုခြင်း မပြုလုပ်ရန်ပင် ပိတ်ပင်ခြင်းခံရလေသည်။ ထိုသို့ နှိပ်ကွပ်မှု တို့ကြောင့် အိုင်ယာလန်တွင် ရောမကက်သလစ်အယူဝါဒကို ပို၍ အသိအမှတ်မရှိစွာ ကိုးကွယ်လာကြပြီးလျှင် အခမဲ့ကြေ နိုင်သော စိတ်ဓာတ်များလည်း အိုင်းရစ်လူမျိုးတို့၌ ပေါ် ပေါက်လာကြသည်။ ၁၈၀၁ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်အစိုးရသည် အိုင်ယာလန် လွှတ်တော်ကို ဖျက်သိမ်းပြီးနောက် အင်္ဂလန် နှင့် ပေါင်း၍ အုပ်ချုပ်ပြန်သည်။ ထိုစံမျက်ကို အားလ စတားနယ်ကသာ သဘောကျ၍ ကျန်နယ်များက သဘော မကျချေ။

၁၈၄၅ ခုနှစ်တွင် အာလူးခင်းများ ပိုးကျပျက်စီးသဖြင့် အာလူးကို ပမာနအစာအဖြစ် စားသောက်ကြသော အိုင်း ရစ်လူမျိုးများသည် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေးနှင့် ရင်ဆိုင် ကြရသည်။ ထိုကြောင့် အိုင်းရစ်လူမျိုး ထောင်ပေါင်းများ စွာ သေကြေပျက်စီး၍ သန်းပေါင်းများစွာတို့သည် အမေ ရိကန်နိုင်ငံသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားကြ၏။ သို့ဖြင့် ၁၉ ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် အင်္ဂလန် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသည် အိုင်ယာလန်ပြည်အပေါ် တွင် စိတ်ပြောင်းစပြုလာကြသည်။ နန်းရင်းဝန်ကြီး ဂလက်စတန်းလက်ထက်သို့ ရောက်သော အခါ ၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင် ပရိတ်တက်စတန် အယူဝါဒကို နိုင်ငံ တော် အယူဝါဒအဖြစ်မှ ရုပ်သိမ်းလိုက်ရုံမက ၁၈၇၃ ခုနှစ် တွင် အိုင်းရစ် မြေငှားသူများအား အလယ်တကျ မြေယာ ဝယ်ယူနိုင်ခွင့် ပေးသော မြေယာဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းအတည် ပြုခဲ့လေသည်။ ထိုမျှသာမက ၁၈၈၆ ခုနှစ် ၁၈၉၃ ခုနှစ် များတွင် ဂလက်စတန်းသည် အိုင်ယာလန် ကိုယ်စိုင် အုပ် ချုပ်ရေးဥပဒေကြမ်းကို ပါလီမန်မှ ပြဋ္ဌာန်း အတည်ပြုရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ သို့သော် မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။

၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် အာသာ ဂရစ်ဖစ် ဆိုသူ ခေါင်းဆောင် သော ရှင်ဖိန်းအသင်း ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ထိုအသင်း

အိုင်ယာလန်ကျွန်း

သည် အင်္ဂလိပ်အစိုးရနှင့် လုံးဝအဆက်ဖြတ်ရမည် ဟူသော ဝါဒကို လက်ကိုင်ထား၏။ ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီး စတင် ဖြစ်ပွားသော ၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် တတိယအိုင်ယာလန် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေး ဥပဒေကြမ်းကို အက်ဥပဒေ တရပ်အဖြစ် အင်္ဂလိပ် ပါလီမန်လွှတ်တော်က အတည်ပြုလိုက်လေသည်။ ထိုဥပဒေကို ပရိတက်စတန်ဂိုဏ်းဝင်များသော မြောက်ပိုင်းရှိ အားလစတားနယ်က အပြင်းအထန် ကန့်ကွက်သည်ပြင် လက်နက်စွဲကိုင် တော်လှန်ရန်ပင် စီစဉ်လေသည်။ ကမ္ဘာစစ်ကြီးမှာ အရေးကြီးနေသဖြင့် ထိုဥပဒေကို စစ်ပြီးသည်အထိ ရွေ့ဆိုင်းလိုက်သောအခါမှ အိုင်ယာလန် ပြည်တွင်းစစ်မီး မပွားပဲ ရှိခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် တောင်ပိုင်းသားတို့ကား မကျေနပ်ကြချေ။ ထိုကြောင့် ၁၉၁၆ ခုနှစ်၌ ဒဗ္ဗလင်တွင် အီစတာတော်လှန်ရေး ပေါ်ပေါက်လာတော့၏။ ထိုတော်လှန်ရေးသည် အိုင်ရစ်ခေါင်းဆောင်များ ဖမ်းဆီးကွပ်မျက်ခြင်း ခံကြရသည်မှတစ်ပါး အခြားအကျိုးထူး မဖြစ်စေခဲ့ပေ။ ရှင်ဖိန်းအသင်းသည် ၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် အိုင်ယာလန်၌ အင်အားအကြီးမားဆုံးအသင်း ဖြစ်လာလေသည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်၌ ဖျက်သောအခါ ရှင်ဖိန်းအသင်း ခေါင်းဆောင်တို့သည် အသင်းဩဇာခံ လွှတ်တော်အမတ် ၇၃ ယောက်ဘို့ ထို ဒဗ္ဗလင်၌ပင် စည်းဝေးစေ၍ မိမိတို့ဘာသာ အိုင်ရစ်

အမျိုးသားလွှတ်တော်ကို တည်ထောင်ကြသည်။ နှစ်နှစ်ခန့် အပြင်းအထန် လက်နက်စွဲကိုင် တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် အိုင်ယာလန်အား ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးပေးသော ဥပဒေသစ်တရပ်ကို အင်္ဂလိပ် ပါလီမန် လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ပြန်သည်။ ထိုဥပဒေအရ အားလစတားနယ်နှင့် ကျန် အိုင်ရစ်နယ်များသည် ကဲ့သွားကြပြီးလျှင် ပါလီမန်သီးခြား အစိုးရသီးခြား ထူထောင်နိုင်လာကြသည်။ ထိုနောက် အင်္ဂလိပ်အစိုးရသည် ဖိနှိပ်၍ မရသော ရှင်ဖိန်းအသင်း ခေါင်းဆောင်များနှင့် စေ့စပ်ကာ အားလစတားနယ်ကို ချန်လှပ်၍ ကျန်သော အိုင်ယာလန် တကျွန်းလုံးအား အိုင်ရစ်ဖရီးစတိတ် ဟူသော အမည်ဖြင့် ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံအဖြစ်ဖြင့် အသိအမှတ်ပြုရလေသည်။ နောင်အခါ အိုင်ရစ်အမျိုးသားတို့၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာသော ဒက်ဗလဲဗားသည် လွတ်လပ်သော အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ၏ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ်ဖြင့် နိုင်ငံအင်အား တိုးတက်လာစေရန် ဆောင်ရွက်လေသည်။ (ဒက်ဗလဲဗား — ရှု။) ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် ဒက်ဗလဲဗား၏အစိုးရသည် ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်တရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းလက်ခံ၍ လွတ်လပ်သော အိုင်ယာလန်အား အယ်ရာနိုင်ငံဟု ခေါ်တွင်စေလေသည်။ (အိုင်ယာလန်သမ္မတနိုင်ငံ — ရှု။)

အိုင်ယာလန်ကျွန်းသည် အလွန်လှပသော ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းများကြောင့် ကျော်ကြားလေသည်။

အိုင်ယာလန်ကျွန်း

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်လာသောအခါ အယ်ရာနီငံသည် ကြားနေနိုင်ငံအဖြစ် ကျေညာ၍ ဗြိတိသျှတို့အား အယ်ရာနီငံ၏ ဆိပ်ကမ်းမြို့များကို မသုံးရန် တားမြစ်ခဲ့သည်။ အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်း အားလစတားကမူ ယင်း၏ ဆိပ်ကမ်းမြို့များကို အသုံးပြုစေသည်သာမက အမေရိကန်တို့အား လန်ဒန်ဒါရိုမြို့တွင် စစ်စခန်းချရန် ခွင့်ပြုခဲ့၏။ ထို့ပြင် စစ်သင်္ဘောများ၊ လေယာဉ်ပျံများနှင့် ခဲယမ်းမီးကျောက်များကို ဗဲလတ်မြို့ရှိ သင်္ဘောကျင်းနှင့် စက်ရုံကြီးများ၌ပင် လုပ်ကိုင်စေခဲ့လေသည်။ အယ်ရာနီငံတွင် ၁၉၄၀ ခုနှစ်ခန့် ကောက်ပဲခွံ အနိုင်ရ၍ တက်လာခဲ့သော ကော့စတယ်လို အစိုးရသည် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် အယ်ရာနီငံသည် အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင် သမတနိုင်ငံ ဖြစ်ကြောင်း ကမ္ဘာသို့ ကျေညာလိုက်လေသည်။

အိုင်ယာလန်စာပေ

အိုင်ယာလန်စာပေဟု ဆိုလျှင် ဂေးလစ်ဘာသာစကား၊ သို့မဟုတ် အိုင်းရစ်ဘာသာစကားဖြင့် ရေးသားထားသော စာပေကို ဆိုလိုသည်။ သို့ရာတွင် အိုင်းရစ် စာရေးဆရာကြီး များသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြင့် များသောအားဖြင့် ရေးသားကြသည်။ အိုင်ယာလန်ကျွန်းသို့ ခရစ်ယန် အယူဝါဒ ရောက်မလာမီက အိုင်းရစ်လူမျိုးတို့၌ စာပေအရေးအသား ဟူ၍ မရှိသေးချေ။ သို့ရာတွင် သူတို့၌ အိုဂန်ခေါ် အလွန် ရှေးကျသော အက္ခရာများ ရှိ၏။ ယင်းအက္ခရာတို့ကို ကျောက်စာ ရေးရာ၌ အသုံးပြု၏။ အေဒီ ၄၃၂ ခုနှစ်တွင် သာသနာပြု ပုဂ္ဂိုလ်ကျော် စိန်ပက်ထရစ် ရောက်လာ၍ စာပေ အရေးအသားကို အိုင်ယာလန်ပြည်တွင်းသို့ သိမ်းသွင်းလေသည်။ သူတို့သည် ထိုအရေးအသားများကို ရောမကျောင်းစာရေးများထံမှ တဆင့် တတ်မြောက်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ခရစ်ယန် အယူဝါဒကို အိုင်းရစ်လူမျိုးတို့ သက်ဝင် ကြည်ညိုလာသောအခါ ရောမအက္ခရာများ ကိုလည်း သူတို့စာပေ အရေးအသားအဖြစ် အတည်ပြုကြ၍ တဆင့် တဆင့် တိုးတက်အောင် ကြံဆောင်ကြလေသည်။ စိန်ပက်ထရစ်လက်ထက်က အိုင်ယာလန်ပြည်တွင် အယူဝါဒနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကျမ်းအစောင်စောင် စာရွက်စာတမ်း အမြောက်အမြား ထွန်းကားပေါ်ပေါက်လေသည်။

အေဒီ ၆၀၀ ကျော် မတိုင်မီက အိုင်းရစ်စာပေ ဟူ၍ တခုမျှ စုဆောင်းထားသည်ကို မတွေ့ရချေ။ သို့ရာတွင် စာပေအရေးအသား ရောက်လာပြီးနောက်၌ သာသနာပြု ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပုံပြင်များ၊ ချီသောသော တေးသီချင်းများ၊ ရှေးဟောင်းပုံပြင် သမိုင်းများ များစွာ ကျန်ရစ်ခဲ့ပေသည်။ ဤစာပေတို့ကို ၇၀၀ မှ ၁၀၀၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း၌ စီကုံးရေးသားကြ၏။ ထိုခေတ်က အိုင်ယာလန်ပြည်တွင် စာပေအလင်းရောင် ထွန်းပြောင်နေသော ခေတ်တည်း။

ခရစ်ယန် အယူဝါဒသည် ထိုခေတ်တွင် အထူးထွန်းပထောက်ပြောင်နေသဖြင့် အိုင်ယာလန်ပြည်ကို ထိုအခါက သူတော်စဉ်ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ပညာရှိများ ထွန်းကားရာ ဒေသဟုပင် ခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။ အိုင်းရစ်သာသနာပြုပုဂ္ဂိုလ် စိန်ကိုလ်ဗားသည် ဗြိတိန်နိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း၌ ခရစ်ယန် ယဉ်ကျေးမှုများကို ဖြန့်ဖြူးဟောကြားခဲ့၏။ အခြား သာသနာပြု ပုဂ္ဂိုလ်များကလည်း ဥရောပတိုက်တွင် ခရစ်ယန် သာသနာ ပြန့်လည်ထွန်းကားရေးကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ကြသည်။

ရှေးဟောင်း အိုင်းရစ်စာပေတွင် လစ်ရစ်ခေါ် ကဗျာအရေးအသားမျိုး များစွာ တွေ့ရ၍ ထိုကဗျာမျိုးကို သူတော်စင်(ရသေ့)များက စပ်ဆိုကြ၏။ အကြောင်းအရာမှာ သဘာဝကို ဖွဲ့နွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ယင်းကဗျာမျိုး အပြင် ရာဇဝင်၊ ဝတ္ထုနှင့် သူရဲကောင်း ပုံပြင်များကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။ စာသားမှာ စကားပြေ အရေးအသားနှင့် ရေးထား၍ တခါတရံ လင်္ကာစကားပြေ နှစ်ထွေ ရောထားလေသည်။ ထိုစာစုမှာ သုံးမျိုး သုံးစား ကွဲပြားသွားလေသည်။ ပဌမအမျိုးမှာ ထုံးဟောင်းပုံပြင် သဘောမျိုး ဖြစ်၏။ ရာဇဝင် သမိုင်း မစမီက အိုင်ယာလန်ပြည်တွင် ရှိနေသည်ဟု ထင်ရသော နတ်များ၊ နတ်သမီးများ၏ ဇာတ်ကြောင်းများကို ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအမျိုးအစားမှာ သူရဲကောင်း ပုံပြင်များဖြစ်၍ ဘုရင် ကွန်ချီးဗား လက်ထက်က သူ့ရသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသော အာဇာနည် ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အရည်အခြင်းကို ချီးကျူး ရေးသားထားလေသည်။ တတိယ စာစုမှာ နာမည်ကျော် ဖင်းမက်ကူးနှင့် သူ၏သား အော့စဂွင်းတို့၏ ရဲစွမ်းသတ္တိကို ဝတ္ထုကဲ့သို့တမျိုး တေးသီချင်းကဲ့သို့တဖုံ ရေးသားထားသော စာစု ဖြစ်သည်။

ပဌမ အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မ လက်ထက်သို့ ရောက်သောအခါ အိုင်းရစ်လူမျိုးတို့သည် အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် စာပေများ စတင် ရေးသားလာကြတော့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ နောက်ကာလများ၌ အင်္ဂလိပ် ဘာသာကိုသာ အရေးများကြလေသည်။ အော်လစ်ဗာ ဂိုးစမစ်၊ မာရီယာ အက်ဂျပ်နှင့် ရစ်ချတ် ဗရင်းစလေ ရုရီဒန်တို့သည် နာမည်ကျော် အိုင်းရစ် စာရေးဆရာများ ဖြစ်ကြသည်။ ၁၈၀၀ ခုနှစ်ကျော်လောက် ရောက်သော် အိုင်းရစ်စာရေးဆရာများသည် သူတို့စာပေကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာနှင့်ချည်း လုံးလုံးလျားလျား ရေးသားကြတော့သည်။ ထို့ပြင် အိုင်ယာလန်ပြည်သည်လည်း အင်္ဂလိပ်အစိုးရ၏ လက်အောက်တွင် ကျရောက်နေချိန်လည်း ဖြစ်ပြန်သောကြောင့် အင်္ဂလိပ်စာပေသည် ပိုမိုလွန်းမိုးသွားပြန်၏။ အိုင်းရစ် စာရေးဆရာများသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို အသုံးပြုများသဖြင့် အင်္ဂလိပ်စာပေလောက

၌ ထင်ရှားလေသည်။ သရော်စာများ ရေးသော ဆယ်မျှ ရယ် လပ်ဗားနှင့် ချား လီဗားတို့သည် အိုင်ယာလန်ပြည် တောသူတောင်သားများနှင့် တောသဋ္ဌေးများတို့၏ ဓလေ့ကို သရုပ်ဖော် ရေးသားခဲ့လေသည်။

ထိုခေတ်အခါက အိုင်းရစ် ကဗျာသီချင်းများကိုလည်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားကြသည်။ တောမတ် မိုး စပ်ဆိုသော အိုင်းရစ်သီချင်းများသည် အသံ သာယာ၍ နှာပျော်ဖွယ် ကောင်းလေသည်။ ဖရန်စစ် မတိုနီ၏ ကဗျာများလည်း ထိုခေတ်က ထွန်းကားခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ပါး ဂျိမ်း မန်ဂန်သည် မျိုးချစ်စိတ် တက်ကြွစေသော သီချင်းများကို စပ်ဆိုခဲ့လေသည်။

ရှေး အိုင်းရစ်လူမျိုးများသည် တူရိယာဂီတကို များစွာနှစ်သက်၍ ဝါသနာပါသူများဖြစ်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အင်္ဂလန် နှာမည်ကြီးခဲ၍ မင်းခမ်းမင်းနားများ၌ပင် ပါဝင်တီးမှုတ်ကြရသည်။ ဆဲကီးထုနစ် ကုန်ခါနီးလောက်တွင် ရှေးဟောင်း အိုင်းရစ်စာပေ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် ဂေးလစ်အဖွဲ့ဟု တည်ထောင်ခဲ့ကြလေသည်။ ဂေးလစ်ဘာသာစကားကို ပြန်လည် အားပေးကြဆဲမှာပင် အိုင်ယာလန် လူမျိုးတို့၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာနှင့် စာပေ ရေးသားမှုများလည်း စင်ပြိုင် ထွန်းကားလာခဲ့လေသည်။ အော်စကာဝိုင်း၊ ဗားနတ် ရှော အဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်ကြီးများသည် အင်္ဂလိပ်စာဖြင့် ရေးကာ အင်္ဂလိပ် စာပေလောက၌ နှာမည်ကြီးခဲ့ကြသော အိုင်းရစ် စာရေးဆရာများ ဖြစ်ကြသည်။ ယခုခေတ် အိုင်းရစ်စာပေသည် ဂေးလစ်အဖွဲ့၏ကြိုးစားဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ကြီးပွားလာလေသည်။

အိုင်ယာလန် သမတနိုင်ငံ။ ။ အိုင်ယာလန် ကျွန်း၏ ငါးပုံလေးပုံခန့်ဖြစ်သော ဒေသသည် အိုင်ယာလန် သမတနိုင်ငံဖြစ်သည်။ (အိုင်ယာလန်ကျွန်း - ၅။) အကျယ်အဝန်း အားဖြင့် ၂၆,၅၉၉ စတုဂံမိုင်ရှိ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၁၀ ပုံ တပုံခန့် ကျယ်ဝန်းသည်။ ရှေးဂေးလစ် ဘာသာဖြင့် အယ်ရာနိုင်ငံ ဟုလည်းခေါ်၍ အိုင်းရစ်ဖရီးစတိတ် ဟုလည်း ရွှေက ခေါ်ကြသည်။

အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံတွင် လီအင်းစတားနယ်၊ မန်းစတာနယ်၊ ကွန္ဒော့နယ်နှင့် အားလစတားနယ်ထဲမှ ကဗန်း၊ နီနီဝယ်နှင့် ဗိုနာဂန်ခရိုင်တို့ ပါဝင်သည်။ စုစုပေါင်း ခရိုင်ပေါင်း ၂၆ ခရိုင်ရှိသည်။

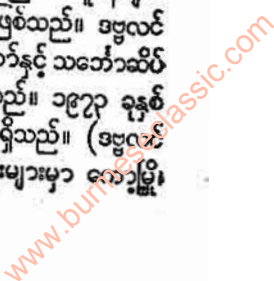
ကမ်းရိုးတန်းသည် မိုင်ပေါင်း ၂,၁၀၀ ရှည်၍ အရှေ့ဘက် ကမ်းရိုးတန်းသည် ညီညွတ်ပြီးလျှင် အနောက်ကမ်းရိုးတန်းသည် ပင်လယ်အော်များ၊ မြစ်ဝကြီးများ၊ ဖီးအော့ခေါ် ရေမြောင်းကြီးများဖြင့် မည်သည့်ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာပြင်သည် ပန်းကန်ပြားနှင့်တူသည်။ ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်သည် တောင်ကုန်းများနှင့် မြင့်မောက်နေ၍ အလယ်တွင် မြေနိမ့်လွင်ပြင်ဖြစ်သည်။ ထင်ရှားသော တောင်တန်းများမှာ အရှေ့မြောက်ဘက်ရှိ မုန်းတောင်တန်း၊ အရှေ့ဘက်ရှိ ဝစ်ကလိုတောင်တန်း၊ အနောက်ဘက်ရှိ မက်ဂီလီကတ်ဒီ တောင်တန်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုသည် အင်္ဂလန်ထက် မျှတ၍ မိုးလည်း ပိုများသည်။

တနှစ်ပတ်လုံး မိုးမပြတ်ရွာသဖြင့် သစ်ပင်များဖြင့် စိမ်းလန်းစိုပြည်နေရကား မြကုန်းသာဟုပင်ခေါ်ကြသည်။ အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံ၏ လူဦးရေမှာ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ၃,၀၃၀,၀၀၀ ယောက် ဖြစ်သည်။ အနောက်ပိုင်းဒေတွင် လူနေပါး၍ အရှေ့ပိုင်းတွင် လူနေများသည်။

အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံ၌ သဘာဝတိုင်းထွက် ဓာတ်သတ္တု ဟူ၍ ကြယ်ကြယ်ဝဝ မရှိချေ။ အထင်ရှားဆုံး တိုင်းထွက်ပစ္စည်းမှာ စကျင်ကျောက် ဖြစ်သည်။ သံနှင့်ကျောက်မီးသွေးအနည်းငယ်တွေ့ရှိသော်လည်း ငွေကုန်ကြေးကျခံ၍ တူးဖော် လုပ်ကိုင် ရလောက်အောင် မျိုးမကောင်းသဖြင့် တူးဖော်ခြင်းမပြုချေ။ ထိုကြောင့် အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံသည် စက်မှုလုပ်ငန်း မထွန်းကားခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ရွန်နန်မြစ်ပေါ်၌ ရေအား လျှပ်စစ်စက်ရုံ တည်ဆောက်ပြီးချိန်မှစ၍ စက်မှု အလုပ်ရုံများသည် တည်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဂျုံစက်၊ သကြားစက်၊ ဖိနှပ်စက်၊ အရက်ချက်စက်၊ အထည်စက် စသည်တို့ကို တည်ဆောက်လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာ ပြည်တွင်းသုံးအတွက် အတော်အတန် ဖူလုံလေသည်။ သို့သော် ထိုဒေသ၏ မြေဩဇာ ကောင်းခြင်း၊ ရာသီဥတု ကောင်းခြင်းတို့ကြောင့်သာ လယ်ယာလုပ်ငန်း ပျံ့နှံ့သည်။ လူဦးရေအားလုံး၏ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် လယ်သမားနှင့် သိုး၊ နွားစသော တိရစ္ဆာန်မွေးမြူသူများ ဖြစ်ကြသည်။ အဓိကစိုက်ပျိုးသော သီးနှံများမှာ အာလူး၊ ဂျုံ၊ မုယောစပါး၊ ဘီသွာလျော်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ မြေမျက်နှာပြင် အခြေအနေသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရန်ထက် နွား၊ မြင်း၊ သိုး၊ ဝက်စသော တိရစ္ဆာန်များ မွေးမြူရန် သင့်လျော်သည်။ အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံထွက် နွား၊ မြင်းတို့သည် အလွန်ချော၍ ထင်ရှားသည်။

လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကိုသာ အဓိက လုပ်ကိုင်ကြသဖြင့် ကျေးလက်တောရွာများ၌ လူနေများသည်။ လူနေများသောမြို့များကား သင်္ဘောဆိပ်မြို့များ ဖြစ်သည်။ ဒဗ္ဗလင်မြို့သည် အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံ၏မြို့တော်နှင့် သင်္ဘောဆိပ်မြို့ကြီးဖြစ်၍ လူနေစည်ကားကြီးကျယ်သည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေ အရ လူဦးရေ ၅၆၈,၇၇၂ ရှိသည်။ (ဒဗ္ဗလင်မြို့ - ၅။) အခြားထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ ကော့မြို့၊

အိုင်ယာလန် သမတနိုင်ငံ၏ မြို့တော် အဗ္ဗလင်မြို့၏ ရှုခင်း

လင်းမရစ်မြို့၊ ဂေါလဝေးမြို့၊ တစ်ပရဲရီမြို့၊ ဝါးတားဖွဲမြို့တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၁၉၂၁ ခုနှစ် အင်္ဂလိပ်-အိုင်းရစ်စာချုပ်အရ အိုင်းရစ်ဖရီး စတိတ်ခေါ် လွတ်လပ်သောအိုင်ယာလန်ပြည်နယ် ပေါ်ပေါက် လာသည်။ (အိုင်ယာလန်ကျွန်း - လည်း၅။) ထိုအချိန်က အိုင်းရစ်ဖရီးစတိတ်သည် ဗြိတိသျှဓနသဟာယ အတွင်းရှိ ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံ တနိုင်ငံမျှသာ ဖြစ်သည်။ ၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းဝင်ဖြစ်လာသည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် ဒက်ဗလဲရားခေါင်းဆောင်သော အစိုးရအဖွဲ့က ဖွဲ့စည်းအုပ် ချုပ်ပုံအခြေခံ ဥပဒေအသစ် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပြီးလျှင် အိုင်းရစ် ဖရီးစတိတ်ဘဝမှ အယ်ရာနိုင်ငံအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။ (ဒက်ဗလဲရား - ၅။)

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အယ်ရာနိုင်ငံသည် မည်သည့် နိုင်ငံဖက်ကမှ မပါပဲ ကြားနေနိုင်ငံအဖြစ်နေကာ အမေရိကန် တပ်များ ခေတ္တ ဝင်ရောက်နားသည်ကိုလည်း လက်မခံ၊ အယ်ရာ သင်္ဘောဆိပ်များကို ဗြိတိသျှက အသုံးပြုရန် တောင်းဆိုသည်ကိုလည်း ခွင့်မပြုပဲ နေခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံသို့ကား စားနပ်ရိက္ခာ ကုန်ပစ္စည်းများ ပေးသွင်း မြဲ ပေးသွင်းခဲ့လေသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် အိုင်ယာလန်ပါလီမန်က ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယအဖွဲ့မှ ခွဲထွက်ကာ အိုင်ယာလန်သမတ နိုင်ငံအဖြစ် ဥပဒေပြု၍ ကျေညာလိုက်ပြီးနောက် ပြည်ပ ဆက်သွယ်ရေး အက်ဥပဒေကိုလည်း ပြင်ဆင်လိုက်သဖြင့် နိုင်ငံခြားသို့ သံတမန်စေလွှတ်ရေး ကိစ္စများတွင် ဗြိတိသျှ ဘုရင်က လက်မှတ်မထိုးရတော့ပဲ အိုင်ယာလန်သမတကသာ လက်မှတ်ထိုး စေလွှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၈ ရက်နေ့ ညဦးသန်းကောင်ကျော် တမိနစ်အလွန်တွင် အိုင်ယာ လန်သမတနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးကို ကျေညာလေသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံသည် လွတ်လပ် သော အချုပ်အချာအာဏာပိုင်နိုင်ငံဖြစ်လာသည်။

အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံ အုပ်ချုပ်ရေးကို ၁၉၃၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေအရ စီမံဆောင်ရွက်သည်။ နိုင်ငံ၏ အထွတ်အထိတ်ကား သမတဖြစ်သည်။ သမတကို ပြည်သူလူထုက မဲဆန္ဒဖြင့် တင်မြောက်သည်။ သမတ သက်တမ်းမှာ ခုနှစ်နှစ်ဖြစ်သည်။ ပါလီမန်တွင် ဆီးနိတ် လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော် ဟူ၍ရှိရာ ပြည်သူ့လွှတ် တော်တွင် ပြည်သူ့လူထုက မဲဆန္ဒနှင့် ရွေးကောက် တင် မြောက်သော ကိုယ်စားလှယ် ၁၄၇ ယောက်ပါဝင်၍ ဆီး နိတ်လွှတ်တော်တွင် ဝန်ကြီးချုပ်က ခန့်ထားသောကိုယ်စား လှယ် ၁၁ ယောက်၊ တက္ကသိုလ်များ၏ ကိုယ်စားလှယ် ခြောက်ယောက်အပြင် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ်၊ လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် စက်မှုလယ်ယာ ဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ်၊ စက်မှု လက်မှုနှင့် ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေး ဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ်၊ ပြည်သူ့အုပ်ချုပ် ရေးနှင့် လူမှုဝန်ထမ်း လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ် စသည်ဖြင့် အရပ်ရပ် ကိုယ်စားလှယ် ၄၃ ဦး၊ ပေါင်း ကိုယ်စားလှယ် ၆၀ ပါဝင်သည်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်က အမည်တင်သွင်း၍ သမတကခန့်ထားသော ဝန်ကြီးချုပ် သည် ခုနစ်ဦးထက်မနည်း ၁၅ ဦးထက်မများသော ဝန်ကြီး များပါဝင်သည့် အစိုးရအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်၍ ပြည်သူ့လွှတ် တော်သို့ တာဝန်ခံလျက် အုပ်ချုပ်ရေးကို စီမံ ဆောင်ရွက် ရလေသည်။

အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်း။ ။ အိုင်ယာလန် မြောက် ပိုင်းသည် ဂရိတ်ဗြိတိန်နှင့်အတူ ယူနိုက်တက် ကင်းဒမ်းတွင် ပါဝင်သည့် ဗြိတိသျှ လက်အောက်ခံ တိုင်းပြည်ဖြစ်သည်။ (ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း - လည်း၅။) အိုင်ယာလန်ကျွန်း၏ နယ်ကြီးလေးနယ်အနက် တနယ်အပါအဝင် ဖြစ်သော အာ သလစတားနယ်မှ အန်တရင်း၊ အာမတ်၊ လန်ဒန်ဒါရီ၊ ဒေါင်း၊ ဖာမနက်နှင့် တိုင်ရုန်းဟူသော ခရိုင်ကြီး ခြောက်ခုခရိုင်ကို စုပေါင်းခေါ်သည်။ (အိုင်ယာလန်ကျွန်း - လည်း၅။)

အိုင်ယာလန် မြောက်ပိုင်း

အကျယ်အဝန်း အားဖြင့် ၅,၉၂၅ စတုရန်းမိုင် ရှိသည်။
၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် အိုင်ယာလန်အစိုးရ အက်ဥပဒေအရ ဤ
မြောက်ခရိုင်ကိုစုပေါင်းကာ အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းအစိုးရ
ဗဟိုပြု ဗြိတိသျှပါလီမန်လက်အောက်ခံ တသီးတခြားအစိုးရ
ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်သည်။ အိုင်ယာလန်ကျွန်း၏ ကျွန်းအပိုင်း
သည် အယ်ရာနိုင်ငံခေါ် အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံဖြစ်သည်။
(အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံ — လည်းရှု။)

အိုင်ယာလန် မြောက်ပိုင်းတွင် လူဦးရေ ၁,၅၂၇,၀၀၀
(၁၉၇၁) နေထိုင်သည်။ နေထိုင်ကြသူများသည် များသော
အားဖြင့်ပရိုတက်စတန်ဂိုဏ်းဝင်များကြသဖြင့် အယူဝါဒချင်း
တူသော ဂရိတ်ဗြိတိန်နှင့် ပူးပေါင်းမိကြခြင်း ဖြစ်သည်။
ထို့ပြင် အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းတွင် နေထိုင်သူများသည်
များသောအားဖြင့် စကော့နှင့်အင်္ဂလိပ်လူမျိုး အဆက် အ
နွယ်များ ဖြစ်ကြသည့်အတိုင်း အင်္ဂလိပ်လူမျိုး၊ စကော့လူ
မျိုးတို့နှင့် အယူဝါဒနှင့် ဓလေ့တူညီပြီးလျှင် ဗြိတိသျှပါလီမန်
ကို စိတ်သန်စွဲလမ်း၍ မခွဲပဲနေခြင်း ဖြစ်သည်။ သူတို့ကိုယ်
သူတို့လည်း အားလစတားမင်း၊ သို့မဟုတ် အားလစတား
နယ်သား ဟုခေါ်ကြသည်။

အိုင်ယာလန် မြောက်ပိုင်း၏ မြေမျက်နှာပြင်သည် မညီ
ညာချေ။ စကော့တလန် ကုန်းမြင့်များနှင့် မြေသားချင်း
တူသည်။ မြေညီဒေသ နည်းပင်နည်းလင်းကစား မြေဩဇာ
ဆောင်းရာဒေသများတွင် စိုက်ပျိုးခြင်းအလုပ်ကို များစွာ
ထုပ်ကိုင်ကြ၍ မြက်ခြောက်၊ အာလူး၊ မြင်းစားဂျုံ၊ မုန်လာ
ပွင့်၊ ဘီသွားလျှော်တို့ကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ အထူးသဖြင့်
မြေယာများတွင် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူခြင်းကို ပိုမိုလုပ်ကိုင်ကြ
လေသည်။ နွား၊ သိုး၊ ဝက်၊ ကြက်ငှက်တို့ကို မွေးမြူ၍ နို့နှင့်
နို့ထုတ်ပစ္စည်းလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ သို့ရာတွင်
ထယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် သိုးမွေးမြူခြင်းသည် အိုင်ယာ
လန်မြောက်ပိုင်း၌ အိုင်ယာလန်သမတနိုင်ငံ၌ကဲ့သို့ အဓိက
ထုတ်ကုန်မဟုတ်ချေ။ အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်း၌ စက်မှုလုပ်
ငန်းကို အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်ကြသည်။

သင်္ဘောဆိပ်မြို့ကြီးလည်းဖြစ်၍ အစိုးရရုံးစိုက်ရာမြို့တော်
လည်း ဖြစ်သော ဗဲလဖတ်မြို့နှင့် ယင်း၏ အနီးဝန်းကျင်၌
စက်မှုလုပ်ငန်းများအကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်သည်။ (ဗဲလဖတ်
မြို့ — ရှု။) လင်နင်အထည်စက်ရုံကြီးများ၊ စိုက်ပျိုးမှုဆိုင်
ရာ စက်ကိရိယာလုပ် စက်ရုံများ၊ သင်္ဘောကျင်းများ ရှိ
သည်။ အိုင်ယာလန် လင်နင်ထည်သည် အခြားနိုင်ငံထွက်
ထည်ထက်များထက် ပို၍မြဲခိုင်မာ ပို၍လည်း နူးညံ့သည်။
ထည်ထည်ထွက်၏ သုံးပုံတပုံသည် အိုင်ယာလန်
မြောက်ပိုင်းမှ ထွက်လေသည်။ ဗဲလဖတ်မြို့သည် ကမ္ဘာပေါ်
၌ အကြီးကျယ်ဆုံး သင်္ဘောကျင်းကြီးများရှိရာ မြို့ဖြစ်သည်။
ထိုထင်ရှားစွာ အိုင်လင်းပစ်၊ ဗြိတိန်စု စသော ကမ္ဘာကျော်

ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများကို ဗဲလဖတ် သင်္ဘောကျင်း၌
ပင် ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။

လန်ဒန်ဒါရီမြို့သည် အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းတွင် ဒုတိ
ယအကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သည်။ ဗဲလဖတ်မြို့ကဲ့သို့ပင် စက်မှု လုပ်
ငန်းကြီးများ ကြီးကျယ်သောမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ ထင်ရှား
သော သင်္ဘောဆိပ်မြို့ကောင်းလည်းဖြစ်သည်။

၁၉၂၁ ခုနှစ် အင်္ဂလိပ်-အိုင်ရစ် စာချုပ်အရ အားလ
စတားနယ်မှ ခရိုင်မြောက်ခရိုင်သည် အိုင်ယာလန် ကျွန်း၏
ကျွန်းအပိုင်းများမှ ခွဲထွက်၍ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း လက်
အောက်တွင်နေခဲ့ပြီးနောက် ပြည်တွင်း မငြိမ်မသက်မှုများ
ဖြစ်နေခဲ့လေသည်။ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းအတွင်း၌ပင် နေခဲ့
လိုသူ ပရိုတက်စတန်ဂိုဏ်းဝင် လူများစုနှင့် အိုင်ယာလန်
သမတနိုင်ငံထဲသို့ ဝင်လိုသူ ရောမကက်သလစ်ဂိုဏ်းဝင် လူ
နည်းစုတို့အကြားတွင် အပြင်းအထန် သဘောကွဲလွဲမှုများ
ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းနှင့် အိုင်ယာလန်
သမတနိုင်ငံတို့၏ ဆက်ဆံရေးသည်လည်း အဆင်မပြေဖြစ်ခဲ့
လေသည်။ နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လေး
နှစ်တိုင်တိုင် အငြင်းပွားခဲ့ရာ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်လွန်းပါးတိုင်
ခဲ့သည်။ အိုင်ယာလန် သမတနိုင်ငံကလည်း အိုင်ယာလန်
မြောက်ပိုင်းတွင် ပါဝင်နေသော ဖာမနက်နှင့် တိုင်ရုန်းခရိုင်
များအပြင် နယ်စပ်နားရှိ မြို့အချို့သည် ရောမကက်သလစ်
ဂိုဏ်းဝင်များသော ဒေသများ ဖြစ်သဖြင့် ယင်းတို့နိုင်ငံထဲ
ပါဝင်သင့်သည်ဟု တောင်းဆို ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၂၅
ခုနှစ် သဘောတူစာချုပ်အရ ထိုနယ်မြေများကို အိုင်ယာ
လန် မြောက်ပိုင်းက အပြီးအပိုင် ရရှိလိုက်သည်။ စီးပွား
ရေး၊ လူမျိုးရေးနှင့်အယူဝါဒရေးဆိုင်ရာ ကွဲလွဲမှုများကြောင့်
အိုင်ယာလန် မြောက်ပိုင်းနှင့် အိုင်ယာလန် သမတနိုင်ငံတို့
သည် ပူးပေါင်း၍ မရအောင်ဖြစ်နေခဲ့လေသည်။

အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းတွင် ဗြိတိသျှဘုရင်၊ သို့မဟုတ်
ဘုရင်မက ခန့်ထားသော ဘုရင်ခံက တာဝန်ခံ အုပ်ချုပ်
ရသည်။ ဘုရင်ခံ၏သက်တမ်းသည် ခြောက်နှစ် ဖြစ်သည်။
ဘုရင်ခံကို အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်း ပါလီမန်သို့ တာဝန်ခံ
ရသော အစိုးရဝန်ကြီးအဖွဲ့က ကူညီသည်။ ပါလီမန်တွင်
လည်း အထက်နှင့်အောက် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိ၍ အထက်
လွှတ်တော်တွင် အောက်လွှတ်တော်က ရွေးကောက် တင်
မြှောက်သောအမတ် ၂၆ ယောက်၊ အောက်လွှတ်တော်တွင်
လူထုက ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော အမတ် ၅၂ ယောက်
ရှိသည်။ အသက် ၂၁ နှစ်ပြည့်သူတိုင်းမဲဆန္ဒ ပေးနိုင်ခွင့်ရှိ
သည်။ ပါလီမန်သက်တမ်းသည် ငါးနှစ်ဖြစ်သည်။ အိုင်ယာ
လန်မြောက်ပိုင်းသည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်နိုင်ခွင့် ယင်းသို့ အ
တော်အတန် ရရှိသော်လည်း စစ်ကျေညာခွင့်၊ စစ်ပြေငြိမ်း
ခွင့်နှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကို ထိန်းသိမ်းခွင့်ကဲ့သို့ အချို့

အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်း

အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်

သော အခွင့်အာဏာများကို လန်ဒန်မြို့ရှိ ပြည်ပိုင်အစိုးရတို့ က ချုပ်ကိုင်ထားသည်။ စင်စစ်ဘုရင်ခံမှာ ရုပ်ပြလောက်သာ ဖြစ်၍ ပါလီမန်ကသာလျှင် များသောအားဖြင့် တိုင်းပြည် ရေးရာကိစ္စများကို ကြီးကိုင်ဆောင်ရွက်သွားလေသည်။ ဗြိတိ သျှပါလီမန်သို့ အိုင်ယာလန် မြောက်ပိုင်းမှ ကိုယ်စားလှယ် အဖြစ် အမတ် ၁၂ ဦး ရွေးကောက် တင်မြောက် စေလွှတ် ရလေသည်။

အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်။ ။ အိုင်ယိုးဝါး ပြည်နယ်သည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုဝင် ပြည်နယ်တနယ်ဖြစ်၍ အ နောက်မြောက် အလယ်ပိုင်း နယ်များတွင် ပါဝင်သည်။ မစ် စစ်စပီမြစ်သည် အရှေ့ဖက် နယ်နိမိတ်အဖြစ်၎င်း၊ မိဇူးရီ မြစ်နှင့် ဗစ်ဆူးမြစ်သည် အနောက်ဖက် နယ်နိမိတ်အဖြစ် ၎င်း တည်ရှိသည်။ ထိုနယ်၏ မြောက်ဖက်တွင် မင်နီဆိုး တား ပြည်နယ်၊ အရှေ့ဖက်တွင် ဝစ္စကွန်းဆင်း ပြည်နယ်နှင့် အီလီနွိုက်ပြည်နယ်၊ တောင်ဖက်တွင် မိဇူးရီပြည်နယ်၊ အ နောက်ဖက်တွင် နီပရက်စက ပြည်နယ်နှင့် တောင်အကိုးတား ပြည်နယ်တို့အသီးအသီးရှိလေသည်။

အိုင်ယိုးဝါး ဟူသော အမည်သည် ယင်းပြည်နယ်ကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသော အိုင်ယိုးဝါးမြစ်ကို အစွဲပြု၍ခေါ်တွင် ခြင်းဖြစ်သည်။ အိုင်ယိုးဝါးမြစ် ဟူသော အမည်သည်လည်း အိုင်ယိုးဝေး ခေါ် အင်ဒီးယန်း လူမျိုးတမျိုးကို အကြောင်း ပြု၍ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အိုင်ယိုးဝါး ဟူသော အင်ဒီးယန်းစကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အတိအကျ မသိရသော် လည်း “လှပသော ဒေသ”၊ “အံ့ခိုင်သော နှင်း”၊ “ထိုင်း မှိုင်း ငိုက်မျှည်းသူများ” စသည်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ် အမျိုးမျိုး ပေါက်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ တခါတရံ အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ် ကို ဖော်ကေး ပြည်နယ်ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသေးရာ၊ ထိုသို့ ခေါ်ခြင်းမှာ ဆော့အင်ဒီးယန်း လူမျိုးတို့၏ အကြီးအကဲ ဗလက်ဟော့ကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သည်ဟု အဆိုရှိသည်။

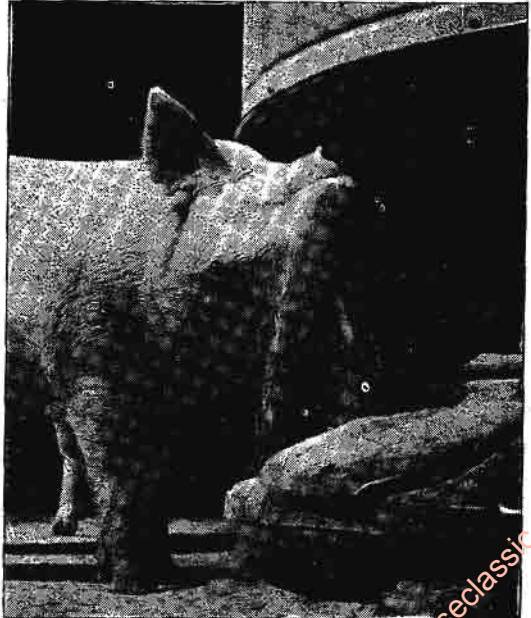
အိုင်ယိုးဝါး ပြည်နယ်သည် အကျယ် အဝန်းအားဖြင့် စတုရန်း မိုင်ပေါင်း ၅၆,၂၉၀ ဖြစ်၍ ယင်းအနက် ရေပြင် အကျယ်အဝန်းသည် ၂၉၄ စတုရန်းမိုင်ဖြစ်သည်။ အိုင်ယိုးဝါး ပြည်နယ်တွင် ခရိုင် ၉၉ ခရိုင် ပါဝင်သည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ အိုင်ယိုးဝါး ပြည်နယ်၏ လူဦးရေသည် ၂,၉၀၄,၀၀၀ ယောက်ဖြစ်သည်။ အကျယ်အဝန်း အရ၎င်း၊ လူဦးရေ အရ၎င်း အမေရိကန် ပြည်နယ်များတွင် ၂၄ ခု မြောက် နေရာ၌ရှိသည်။

အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်၏ မြေမျက်နှာပြင်သည် နိမ့်ချည် မြင့်ချည်ဖြစ်နေသော မြက်ခင်းဒေသဖြစ်သည်။ ရေခဲခေတ် က ရေခဲပြင်ကြီး ငါးခု ထိုဒေသကိုဖုံးလွှမ်း၍ စီးဆင်းသော

အခါ တောင်ထိပ်များကို တိုက်စား၍ ချိုင့်ဝှမ်းကြီးထဲ ပြို ဆင်းကုန်ကြသဖြင့် မညီမညာ ဖြစ်နေသည် ဟု ဆိုသည်။ အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်၏ အနောက်ပိုင်းတွင် မစ်စစ်စပီ၊ မိဇူးရီ ရေဝေ ကုန်းတန်းခေါ် တောင်တန်းကြီးသည် တောင်နှင့် မြောက် တန်းလျက် ရှိသည်။ ထိုတောင် တန်းကြီး က အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်အား အရှေ့ပိုင်းဒေသနှင့် အနောက်ပိုင်း ဒေသဟူ၍ သဘာဝ အပိုင်းအခြား နှစ်ခုခွဲထားသည်။

အရှေ့ပိုင်းဒေသ၏ အနောက်မြောက်ပိုင်းကား တခါက ဗွက်ထူသော ဒေသဖြစ်သော်လည်း ယခုမူ အလွန်မြေဩဇာ ကောင်းသော လယ်ယာမြေများ ဖြစ်နေလေသည်။ အရှေ့ မြောက်ပိုင်းမှာမူ တောင်ကုန်းနှင့် မြစ်ဝှမ်းကလေးများ ထူ ထပ်၍လှပသည်။ တောင်ကမ်းပါးများတွင် ထင်းရှူးပင်များ ပေါက်ရောက်လျက် ရှိသည်။ အလယ်နှင့် အရှေ့ပိုင်းသည် မြေမျက်နှာပြင် ညီညာသောပရေရီမြက်ခင်းဒေသဖြစ်သည်။ မြေဩဇာအလွန်ကောင်းသောအပိုင်းဖြစ်သည်။ တောင်ပိုင်း ၌ကား မြေဩဇာ မကောင်းချေ။ အိုးခွက်၊ ပန်းကန်၊ အုတ် ကြွပ်လုပ်သော ရွံစေးနှင့် ဂျစ်ပဆန် ကျောက်များကို ထို အရှေ့ပိုင်းဒေသတွင် အမြောက်အမြား ရရှိသည်။

အနောက်ပိုင်းဒေသသည် အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်၏ သုံးပုံ တပုံခန့်သာရှိ၍ ပရေရီမြက်ခင်းဒေသ ဖြစ်သည်။ ဤဒေသ တွင် မိဇူးရီမြစ်၏ ပေ ၁၀၀ မှ ၃၀၀ အထိမြင့်သော ကမ်းပါး စောက်များရှိသည်။ အနောက်တောင်ပိုင်းတွင် ကျောက် မီးသွေး အနည်းငယ် တွေ့ရှိသည်။

အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်မှ ဝက်မွေးမြူရေးစခန်းကမှ

အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်တွင် ဒီမိုင်း မြစ်သည် အကြီးဆုံးနှင့် အရှည်ဆုံးမြစ်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်ကို ဖြတ်စီး၍ မစ်စစ်ပီ မြစ်ထဲသို့ စီးဝင်သည်။ အခြား ထင်ရှားသောမြစ်များမှာ စကန်မြစ်၊ အိုင်ယိုးဝါးမြစ်၊ ဝပ်စီပီနီကွန်မြစ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ပြည်နယ်၏ အနောက်ပိုင်းတွင် ရေအိုင်ကလေး များစွာရှိသည့်အနက် အနောက်မြောက်ပိုင်းရှိ စပစ်ရစ် ရေအိုင်၊ အနောက် အိုကိုဗီဖီ ရေအိုင်၊ စတုပံး ရေအိုင်၊ ကလီးယား ရေအိုင်တို့သည် အနားယူ စခန်းများအဖြစ် ထင်ရှားသည်။

အိုင်ယိုးဝါး ပြည်နယ်၏ ရာသီဥတုသည် အပူအအေး ပြင်းထန်သည်။ တနေ့နှင့်တနေ့ အပူချိန် အလွန်ကွာတတ်သည်။ ၂၄ နာရီအတွင်း အပူချိန်ဖာရင်ဟိုက် ၃၀ ဒီဂရီမှ ၅၀ ဒီဂရီအထိ ကွာခြားတတ်သည်။ နွေရာသီတွင် အပူချိန် ဒီဂရီ ၁၀၀ အထိတက်၍ ဆောင်းရာသီတွင် သူညီအောက်သို့ပင် ကျသွားတတ်သည်။ နှင်းများလည်း ထူထပ်စွာ ကျလေ့ရှိသည်။ ဆောင်းကူးရာသီသည် အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်၏ အသာယာဆုံး ရာသီဥတုဖြစ်သည်။ တနှစ်ပတ်လုံး မိုးများစွာ ရွာသောဒေသဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အလွန်စိုစွတ်သော ရက်ပိုင်း၊ အလွန်ခြောက်သွေ့သော ရက်ပိုင်းဟူ၍မရှိ၊ မျှမျှတတ ရှိသည်။

အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်သည် မြေဩဇာကောင်းမွန်၍ ရေလုံလောက်စွာရရှိသဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ကျွဲနွား သိုးဆိတ်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း ထွန်းကားသောဒေသဖြစ်သည်။ ပြောင်းဖူးကို အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်၍ မြင်းစားဂျုံ၊ ဂျုံ၊ ဝိုင်လျော့နှင့်ပဲပိစပ်ပင်မျိုးလည်း စိုက်ပျိုးကြသည်။ ယခုအခါ သကြားမုန်လာများကို မြောက်ပိုင်းတွင် အမြောက်အမြား စိုက်ပျိုး၍ သကြားဇက်များ တည်လျက်ရှိသည်။ ပြည်နယ်အတွင်း၌ ကုန်ရိုင်းများစွာ ထွက်ခြင်း၊ ရေအား လျှပ်စစ်ဓာတ်အား အများအပြား ရရှိနိုင်ခြင်း၊ ကူးသန်းသွားလာရေး လွယ်ကူခြင်း ထို့ကြောင့် စက်မှု လုပ်ငန်းများလည်း ထွန်းထိုး ကြီးပွားလာသည်။ အမဲစည်သွတ် လုပ်ငန်း၊ နို့ခေါ်ထောပတ်၊ ဒိန်ခဲလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ကြသည်။ အဝတ်လျှော်စက်များ၊ လယ်ထွန်စက်များ၊ လေယာဉ် ပစ္စည်းများ ထောင်တို့ လုပ်ကိုင်သောစက်ရုံကြီးများလည်း ရှိသည်။

အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်သည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ ပြည်နယ် မဖြစ်မီက အုပ်ချုပ်သူ လက်အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲခဲ့ရသည်။ ၁၆၇၃ ခု ဇွန်လ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ဖားသား မားကက်နှင့် လို့ဂျီလီယက်ဆိုသူ မျက်နှာပြုနှစ်ဦးသည် အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ် တည်ရှိရာဒေသကို စတင်တွေ့ရှိသည်။ ၁၆၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြင်သစ်ဘုန်းကြီး ဖားသား ထင်နီပင် ရောက်လာပြန်သည်။ ၁၆၈၂ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်ဦးသည် အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ် အပါအဝင် မစ်စစ်ပီမြစ်ဝှမ်း

ဒေသကို သိမ်းယူ၍ လူဝီဇီယနားနယ် ဟု မှည့်ခေါ်သည်။ ၁၇၆၂ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်တို့က စပိန်အစိုးရလက်သို့ ပေးအပ်လိုက်ရာ၊ ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ် နပိုလီယန်ဘုရင် လက်ထက်ကျမှ ပြင်သစ်အစိုးရလက်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ၁၈၀၃ ခုနှစ်တွင် လူဝီဇီယနားနယ် အနောက်ပိုင်းကို နပိုလီယန်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအား ရောင်းချလိုက်ရာ၊ အိုင်ယိုးဝါးနယ် တည်ရာဒေသသည် အမေရိကန် လက်အောက်ခံဖြစ်လာသည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်ခါလက်မှ မျက်နှာပြုများ သွားရောက်နေထိုင်ကြသည်။ ၁၈၄၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် အိုင်ယိုးဝါးနယ်အား အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ၂၉ ခုမြောက် ပြည်နယ် အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုလက်ခံလိုက်သည်။

အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်၏ မြို့တော်မှာ ဒီမိုင်း မြစ်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိသော ဒီမိုင်းမြို့ ဖြစ်သည်။

အိုင်ယွန် ။ အိုင်ယွန် ဟူသော ဂျေတာရကို ထင်ရှားကျော်ကြားသော ဓာတုဗေဒဆရာကြီး မိုက်ကယ် ဖားရဒေးက တီထွင်ခေါ်ဆိုခဲ့ရာ အဓိပ္ပာယ်မှာ လျှပ်စစ်ဓာတ်ဝင်လျက်ရှိသော အက်တမ်၊ အက်တမ်စု၊ သို့မဟုတ် မော်လီကျူ ဟူ၍ဖြစ်သည်။

အိုင်ယွန်အကြောင်း နားလည်ရန် အောက်ပါ စမ်းသပ်မှုများကို လေ့လာကြည့်နိုင်ပါသည်။ သကြားပျော်ဝင်ရည်ထဲတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အိုး၏ အစွန်းနှစ်ဖက်နှင့် ဆက်ထားသည့် ဝိုင်ယာကြိုး နှစ်ချောင်းကို နှစ်ချလိုက်လျှင် လျှပ်စစ်ဓာတ် ဖြတ်စီးမသွားသည်ကို ထောက်သဖြင့် သကြားပျော်ဝင်ရည်သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်လိုက် မဟုတ်ကြောင်း သိရသည်။ သို့သော် သကြားပျော်ဝင်ရည်အစား အိမ်သုံးဆားပျော်ဝင်ရည်ဖြင့် စမ်းသပ်ကြည့်သည့် အခါ လျှပ်စစ်ဓာတ် ဖြတ်စီးသွားသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် ဆားပျော်ဝင်ရည်သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်လိုက်ဖြစ်ကြောင်းကို တွေ့ရသည်။ ဆားပျော်ဝင်ရည်တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ် ဖြတ်သွားစဉ် လျှပ်စစ်ဓာတ်အိုး ဓာတ်မတိုင် ဝိုင်ယာနားတွင် ဓာတ်ငွေ့စည်ဖောင်းများ (ဟိုက်ဒရိုဂျင် စည်ဖောင်းများ) ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။ ဤသို့ ပျော်ဝင်ရည်နှစ်မျိုး ထူးခြားကျပြားခြင်းမှာ ဆားသည် လျှပ်စစ်ဓာတ်ဝင်နေသော ခြပ်ပေါင်းဖြစ်၍ သကြားမှာမူ လျှပ်စစ်ဓာတ် မရှိသော ခြပ်ပေါင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

အိုင်ယွန်နိုက်ဇေးယင်း ခေါ် အိုင်ယွန် ဖြစ်စေခြင်းသည် အက်တမ်များ ဖွဲ့စည်းရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဆိုဒီယမ် အက်တမ်တခုနှင့် ကလိုရင်း အက်တမ်တခုတို့သည် ဆိုဒီယမ် ကလိုရိုက် မော်လီကျူ ဖြစ်အောင် ပေါင်းစပ်ကြသောအခါ ဆိုဒီယမ် အက်တမ်မှ အီလက်ထရွန်တခုသည်

အိုင်ယွန်

ကလီရင်း အက်တမ်နှင့် လာရောက်ပေါင်းစပ်သည် ဟု ထင်မှတ်ရသည်။ ထိုကြောင့် ဆိုဒီယမ် အက်တမ်သည် ဓာတ်ဖိုစ ပါရှိသော အိုင်ယွန် ဖြစ်လာ၍ ကလီရင်းမှာမူ ဓာတ်မစု ပါရှိသော အိုင်ယွန် ဖြစ်လာသည်။ ဤအိုင်ယွန် များတွင် တခုနှင့်တခု ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော လျှပ်စစ် ဓာတ်စုများ ပါရှိရကား ရေတွင် ပျော်ဝင်နေသော အခါ ဤ အိုင်ယွန်တို့သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အိုးနှင့် ဆက်ထားသည့် ဝိုင်ယာများဆီသို့ ရွေ့ရှားသွားခြင်းဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို ဖြတ်သန်းသွားစေသည်။ ထိုသို့ရွေ့ရှားသွားရာတွင် ဆိုဒီယမ် အိုင်ယွန်သည် အမတိုင်ဖက်သို့၎င်း၊ ကလီရင်းအိုင်ယွန်သည် အဖိုတိုင်ဖက်သို့၎င်း အသီးအသီး ရွေ့ရှားသွားကြသည်။ ဤ စမ်းသပ်မှုတွင် ဆိုဒီယမ်နှင့် ကလီရင်း လွတ်ထွက်လာသည် ကို မမြင်ရချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဆိုဒီယမ်သည် ရေနှင့် ဓာတ်မှုပြုပြီးလျှင် ကော့စတစ်ဆိုဒါနှင့် ဟိုက်ဒရိုဂျင် ဖြစ်သွားသည်။ ဓာတ်မှုပြုရာမှ လွတ်ထွက်လာစေရသော ကလီရင်းမှာမူ များစွာသော သတ္တုတိုက်သို့ တိုက်ခိုက်ပြီး လျှင် ကလီရိုက်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားစေသည်။

အထက်တွင် စမ်းသပ်မှု ပြုလုပ်ခဲ့သည့် သကြားကဲ့သို့ သော ဖြစ်ပေါင်းများမှာ အိုင်ယွန်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲ သွားခြင်း မရှိပေ။ ဤဓာတ်ပေါင်းများတွင် အက်တမ်တို့ သည် အီလက်ထရွန်ကို ဝေငှပေးပြီး ဖွဲ့စည်းထားသဖြင့် အိုင်ယွန်အဖြစ်သို့ ကွဲထွက်သွားခြင်းမရှိ ဟုထင်မှတ်ရသည်။

အိမ်သုံးဆားပျော်ဝင်ရည်ဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့သော စမ်းသပ် မှုသည် လျှပ်စစ်ဖြင့် ဓာတ်ခွဲသော ပုံစံတရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ လျှပ်စစ်ဖြင့် ဓာတ်ခွဲခြားမှုကို ယခုအခါ ကလီရင်း၊ ကော့ စတစ်ဆိုဒါ၊ မက်ဂနီဇီယမ်သတ္တုနှင့် အလျူမီနီယမ်သတ္တု ထုတ်လုပ်ရန် အပြင် ဓာတ်ရည်စိမ်းခြင်း၌လည်း အသုံးပြု သည်။ အကယ်၍သာ အိုင်ယွန်နိုက်ဇေးယွင်းသာ မရှိပါက အထက်ဖော်ပြပါ ကြီးကျယ်သည့် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း များ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်စရာ အကြောင်း မရှိချေ။

လျှပ်စစ်ဖြင့် ဓာတ်ခွဲခြင်းတွင် အဖိုတိုင်၌ စုရုံးလာသည့် အိုင်ယွန်များကို “အန်ဒိုင်ယွန်” ဟုခေါ်၍ အမတိုင်၌ စုရုံး လာသော အိုင်ယွန်များကို “ကက်တိုင်ယွန်” ဟုခေါ်သည်။ များသောအားဖြင့် သတ္တုများနှင့် ဟိုက်ဒရိုဂျင် အိုင်ယွန် များသည် ကက်တိုင်ယွန်ဖြစ်၍ ဟဲလီဂျင်အိုင်ယွန်နှင့် ဆာ လဖိတ်၊ နိုက်ထရိုဂျင်တို့ကဲ့သို့သော ရက်ဒီကယ်တို့သည် အန် ဒိုင်ယွန်များ ဖြစ်ကြသည်။

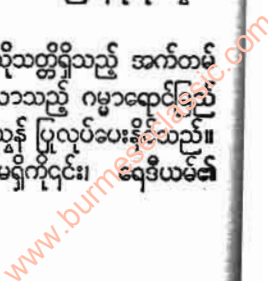
ဤအိုင်ယွန်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆိုလူမျိုး စပင်တီ အောဂတ် အာဟင်နီယပ်(၁၈၅၉-၁၉၂၇)ဆိုသူ ဓာတုဗေဒ ပညာရှင်တစ်ဦးက လက်တွေ့စမ်းသပ်မှုများမှ တွေ့ရသည့် အချက်များနှင့် ကိုက်ညီသော အကြောင်းအရာများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့လေသည်။ ရှေးအခါက အိမ်သုံးဆား

ကဲ့သို့ အင်ဩဂဲနစ် ဆားပွင့်များသည် ရေတွင် ပျော်ဝင် သောအခါ အိုင်ယွန် အဖြစ်သို့ ကွဲထွက်သွားသည် ဟု ထင်မှတ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ယခု သိရသလောက်ဆိုလျှင် ဆားပွင့်များသည် ရေတွင် ပျော်ဝင်သောအခါမှသာ အိုင် ယွန် အဖြစ်သို့ ကွဲသွားကြခြင်းမဟုတ်ပဲ ဆားပွင့်အခဲတွင် ပင် အိုင်ယွန်များ အဖြစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းပါရှိလေသည်။ အိုင်ယွန် နိုက်ဇေးယွင်း ဖြစ်ပုံကို ယခု တိုင် အောင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ပြည့်စုံစွာ မသိကြရ သေးချေ။ ဒီဗိုင်နှင့် ဟပ်ကဲ ဆိုသူ ဓာတုဗေဒ ပညာရှင်နှစ်ဦးက အခဲတွင် ပါဝင်သည့် အိုင်ယွန် တို့သည် အရည်ပျော်သောအခါ ရေကြောင့် တခုနှင့်တခု ကွဲထွက်သွားကြသည် ဟုဆိုကြသည်။

ဓာတ်ငွေ့တွင်လည်း အိုင်ယွန်များကို တွေ့ရှိကြရ၏။ ဓာတ်ငွေ့တွင် ပါရှိသည့် အိုင်ယွန်များမှာ အီလက်ထရွန် များ ဆုံးရှုံးသော၊ သို့မဟုတ် ပိုလာသော အက်တမ်များ၊ မော်လီကျူးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုကြောင့် ထိုအက်တမ် များ၊ သို့မဟုတ် မော်လီကျူးများသည် လျှပ်စစ်ဓာတ်ဖို သော်၎င်း၊ ဓာတ်မသော်၎င်း ဖြစ်ကြသည်။ အိုင်ယွန်များ ဝင်လျက်ရှိသော ဓာတ်ငွေ့များသည် လျှပ်စစ် ဓာတ်လိုက် များဖြစ်၍ ဓာတ်ငွေ့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အိုင်ယွန်နိုက်ဇေး ယွင်းသည် သိပ္ပံဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုတွင် အရေးကြီးသော အခန်းမှ ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

ဆားပွင့်များတွင် အက်တမ်နှင့် အိုင်ယွန်များ တည်နေ ပုံကို မည်သို့ သိရှိရသနည်းဟု မေးကောင်း မေးမိပေမည်။ ဆာ ဝီလျံ အိပ်ချ ဗရက် (၁၈၆၂-၁၉၄၂) ဆိုသူ ပုဂ္ဂိုလ် ကြီးသည် အိတ်စရေးကို အသုံးပြု၍ ဆား ပွင့် များ ၏ အတွင်းဖက် ခန္ဓာအိမ် တည်ဆောက်ထားပုံကို လေ့လာခဲ့ သော ရှေးဟောင်းပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဖြစ်သည်။ ဤသို့ လေ့လာ ရာတွင် အိတ်စရေး ရောင်ခြည်သည် အပွင့်များ ပေါ်တွင် ကျရောက်ပြီးနောက် တိမ်းစောင်း သွားသည့် ထောင့်ကို တိုင်းတာသည်။ ထိုသို့ တိုင်းတာရန် သူသည် အိုင်ယွန်နိုက် ဇေးယွင်းအခန်း၊ ဓာတ်ငွေ့ရှိသော အခန်းတမျိုးကို အသုံးပြု ခဲ့သည်။ အိတ်စရေးသည် ဓာတ်ငွေ့များကို အိုင်ယွန် ဖြစ် စေ၍ လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို ဖြတ်သန်းသွားစေသည်။ ထိုနောက် အိုင်ယွန်နိုက်ဇေးယွင်းအခန်းကို လျှပ်စစ် ဓာတ်လိုက် ဖြစ် လာသည့်အထိ လှည့်ပေးပြီးလျှင် တိမ်းစောင်း သွားသော ထောင့်ကို တိုင်းယူသည်။ ဤသို့တိုင်းယူ၍ရသော ထောင့် ဖြင့် ဆားပွင့် အတွင်းရှိ အိုင်ယွန်၏ တည်နေပုံကို တွက် ချက်ယူသည်။

ရေဒီယမ်အက်တမ်ကဲ့သို့ ရေဒီယိုသတ္တိရှိသည့် အက်တမ် တို့၏ နျူကလိယတ်မှ လွတ်ထွက်လာသည့် ဂမ္ဘာရောင်ခြည် သည်လည်း ဓာတ်ငွေ့တို့အား အိုင်ယွန် ပြုလုပ်ပေးနိုင်သည်။ ထိုကြောင့်ပင်လျှင် ရေဒီယမ် ရှိ မရှိကို၎င်း၊ ရေဒီယမ်၏

ပမာဏကို၎င်း၊ ရွှေရွက်လျှပ်စစ်ပြ ခေါ် ရွှေရွက်အီလက်ထရိုစကုပ်ဖြင့် စစ်ဆေး တိုင်းတာနိုင်သည်။ ဤ ဓာတ် ငွေအိုင်ယုန်များဖြင့် ရေငွေကို စုန်းသွားစေရာ၌ စီ၊ တီ၊ အာ၊ ဝီလဆန် ဆိုသူသည် အလွန် လျင်မြန်သည့် မြို့မှန် တို့၏ သွားလမ်းကို ဓာတ်ပုံရိုက်ယူနိုင်ခဲ့လေသည်။ ဂိုက်ဂါ-မူလာ ကောင်တာဟုခေါ်သည့် ကရိယာသည် စင်စစ် အားဖြင့် အိုင်ယုန်နိုက်ဇေးယွင်း အခန်းကို ချဲ့ထွင် ပြုလုပ် ထားသော ကရိယာဖြစ်သည်။ ဤကရိယာဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ရေဒီယမ် အနည်းငယ်မျှရှိသည်ကိုပင် စမ်းသပ်နိုင်သည့်ပြင် ပြိုပျက်နေသော အက်တမ်ဖို စုန်ထုတ်လျက် ရှိသည့် မြို့မှန်များကိုလည်း ရေတွက်ယူနိုင်သည်။

ဝိုင်ယာလက်လှိုင်းများ ပြိုခြင်း၊ ယခုခေတ် လမ်းများတွင် လျှပ်စစ် ဓာတ်မီးထွန်းခြင်း၊ အလွန် လျင်မြန်စွာ လှုပ်ရှားလျက်ရှိသော အရာဝတ္ထုများကို ဓာတ်ပုံရိုက်ရန် အသုံးပြုသည့် ဝင်းလက်၍ ခေတ္တမျှသာလင်းသော မီးရောင်များ ပြုလုပ်ခြင်း စသည်တို့တွင် ဓာတ်ငွေတို့၏ အိုင်ယုန် နိုက်ဇေးယွင်းသည် များစွာ အရေးပါ အရာရောက်ပေသည်။ ယူရေနီယမ် အိုင်ဆိုတုပ်များကို ခွဲထုတ် ယူရာ၌ လျှပ်စစ် ဓာတ်ဝင်နေသော အက်တမ်များကို အသုံးပြု ကြ ရ ကား အိုင်ယုန်နိုက်ဇေးယွင်းကြောင့်သာ အနုမြူဗုံးကို ပြုလုပ်ယူနိုင်ခဲ့သည် ဟုပြောဆိုရမည် ဖြစ်ပေသည်။

အိုင်ရစ်ပင်လယ်။ ။ အရှေ့ဖက်တွင် အင်္ဂလန် ပြည်၊ ထောတလန်ပြည်နှင့် အနောက်ဖက်တွင် အိုင်ယာလန် တွန်းဆိုအကြား၌ တည်ရှိသော ရေပြင်ကို အိုင်ရစ် ပင်လယ် ဟု ခေါ်သည်။ အိုင်ရစ်ပင်လယ်သည် တောင်ဖက်တွင် မြောက်ပိုင်း ရေလက်ကြားအားဖြင့်၎င်း၊ မြောက်ဖက်တွင် မြောက်ရေလက်ကြား အားဖြင့်၎င်း အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာ ဖြင့် အသီးအသီး ဆက်သွယ်လျက်ရှိ၏။ ထိုပင်လယ်သည် အလျားမိုင် ၂၀၀ ခန့်ရှိ၍ အကျယ်ဆုံးနေရာတွင် မိုင် ၁၄၀ ကျယ်သည်။ ပင်လယ်ပြင် အရှေ့ဖက်ပိုင်းသည် တိမ်သော် နည်း အနောက်ဖက်ပိုင်းတွင်မူ ပေ ၅၅၀ (အလံ ၁၄၀) ခန့်အထိ နက်၏။ ပင်လယ်ပြင်၏ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုဂံပုံနှင့် ၇၀၀၀ ခန့် ဖြစ်သည်။

အိုင်ရစ် ပင်လယ်အတွင်း မြောက်ဖက် အလယ်ဗဟို ဘက်ပိုင်းတွင် မန်းကျွန်း တည်ရှိ၍၊ ဝေလနယ် ကမ်းခြေ ဘက်တွင် အန်ဂယ်လဆီးကျွန်း တည်ရှိလေသည်။

အိုင်ရစ်ပန်း။ ။ ကမ္ဘာ့ အပူပိုင်းဇုန် ဒေသ များ တွင် အိုင်ရစ်ပန်းများသည် ရွှေငြီးဖွယ်ရာ ပြေပြစ်သော ချစ်စဖွယ် အရောင်အသွေး အမျိုးမျိုးဖြင့် လှပသိမ်မွေ့စွာ ဖွားပွင့်ပွင့်တို့ဖြင့် ထင်ရှားကျော်ကြားသကဲ့သို့ သမပိုင်းဇုန် ဒေသ

များတွင် အိုင်ရစ်ပန်းတို့သည်လည်း ထိုနည်းတူစွာ ကျော်ကြား ထင်ရှားကြလေသည်။

အိုင်ရစ် ပန်းမျိုးတို့သည် အိုင်ရီဒီအေစီအီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်၍ သစ္စာပန်းမျိုးတို့နှင့် အာနွယ်တူ ဖြစ်သည်။ ထိုပန်းမျိုးတို့သည် နှစ်ကြိမ်ခန့်ပင်မျိုးဖြစ်၍ မျိုးစိတ် မျိုးပြား အတော်များများရှိရာ အချို့မျိုးသည် ဗစ်ခေါ် ဥတက်မှ ပေါက်၍ အချို့မျိုးသည် နွယ်ယုက်သော အမြစ်ရှိသည့် အပင်မျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

အခြား ပန်းမျိုးတို့နှင့်မတူ၊ ထူးခြားချက်များ ရှိသဖြင့် အိုင်ရစ်ပန်းမျိုးကို အခြား ပန်းမျိုးနှင့် သိသာ ခွဲခြားနိုင်လေသည်။ အရွက်တို့သည် ဥတက်၊ သို့မဟုတ် အမြစ်ရင်းမှ တိုက်ရိုက်ထွက်၍ ယင်းတို့သည် သစ္စာ ပန်း ရွက် ကဲ့သို့ သေးသွယ်ပြီးလျှင် ရှည်လျားလျား ဖြစ်သည်။ ပန်းပွင့်တို့၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် အနေအထားသည်လည်း တမမျိုးတဖုံ ဆန်းကြယ်သည်။ အပွင့်တပွင့်၏ ပွင့်ရွက်အုတ်တွင် အစိတ်အပိုင်း သုံးပိုင်း ပါရှိသည်။

ပဌမပိုင်းတွင် အောက်သို့ ကျွေးညှစ်ကျနေသည့် ပွင့်ဖတ် သုံးခုနှင့်တူသော အင်္ဂါသုံးခု ပါဝင်သည်။ (ဖော ဟု ခေါ်သည်။) ဒုတိယပိုင်းတွင် အပေါ်သို့ ထောင်နေသော်လည်း ထိပ်ချင်း ယှက်လျက်ရှိ၍ ပွင့်ဖတ် သုံးခုနှင့်တူသော အင်္ဂါသုံးခု ပါဝင်သည်။ (စတင်းဒတ် ဟု ခေါ်သည်။) ထိုပဌမပိုင်းနှင့် ဒုတိယပိုင်းတို့ တည်နေပုံမှာ မြန်မာဗိသုကာပညာ အခေါ် အဝေါ် အားဖြင့် ကြာမှောက်နှင့် ကြာလှန်တို့ တည်နေပုံနှင့် ဆင်ဆင်တူလေသည်။ တတိယပိုင်းမှာ ပွင့်ဖတ် သုံးခုနှင့်တူ၍ ဝတ်ဆံဖိုတို့ကို ဖုံးအုပ်လျက်ရှိသော ဝတ်ဆံမ အင်္ဂါသုံးခု ပါဝင်လေသည်။

အိုင်ရစ်ပန်းတို့သည် အဖြူ၊ အဝါ၊ အပြာ၊ မရန်း၊ ခရမ်း စသည်ဖြင့် သက်တန်ရောင်များနှင့်တူသော အရောင်မျိုးတို့ ရှိသောကြောင့် ဂရိဘာသာစကားဖြင့်သက်တန်ဟုအဓိပ္ပာယ် ရသည့် အိုင်ရစ် အမည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ရှည်၍ မတ်မတ်ရှိနေသော ပွင့်တံ၏ထိပ်တွင် ချစ်စဖွယ် အဆင်အသွေးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်သော ပန်းပွင့်များသည် လေထဲတွင် ရွှေရွား လွင့်ပါနေပုံမှာ လေထဲတွင် အလံရောင် စုံများ တလူလူ လှင့်ထားသည်နှင့်လည်း ဆင်တူသောကြောင့် အိုင်ရစ်ပန်းကို အလံပန်းဟုလည်း ခေါ်ကြသေးသည်။ ဆိုခဲ့သော သက်တန်ရောင်များသာမက နောင်အခါ မျိုးစပ်စိုက်ပျိုးခြင်း ပြုကြသဖြင့် အရောင်အသွေး ပိုမိုစုံလင် ဆန်းပြားလာရာ အရောင်အသွေး အနုအရင့်၊ အပြောက် အကျား စသည်ဖြင့် ရွှေငြီးဖွယ်ရာ လှပပြေပြစ်သော အဆင်အသွေးရှိသည့် အိုင်ရစ်မျိုးစိတ် မျိုးပြားတို့သည်လည်း ပေါ်ထွက် တိုးပွားခဲ့လေသည်။

အရောင်အသွေး အဆင်အပြင်သာမက၊ အပွင့်အရွယ်

အိုင်ရစ်ပန်း

အိုင်သားများ

အစားစား၊ အပင်အရွယ် အစားစားတို့သည်လည်း ကွဲပြားလာကြသည်။ အပင်အရွယ် အစားစားတွင် နှစ်မျိုး ကွဲပြားလာရာ၊ အောက်ဖက်သို့ ကွေးကျသော ပွင့်ဖတ်နှင့်တူသည့် အင်္ဂါ၏ အပေါ်ဖက် မျက်နှာပြင်တွင် အမွှေးရှည်ရှိသော အိုင်ရစ်ပန်းမျိုးသည် အပွင့်ကြီးပြီးလျှင် အရောင်အသွေးစုံလင်သည်။ ယင်းတို့၏ မူလမျိုးစိတ်ကို အိုင်ရစ် ဂျာမေနီကာဟု ခေါ်သည်။ အမွှေးရှည်မရှိသော အိုင်ရစ် ပန်းမျိုးတို့မှာမူ အပွင့်သေး၍ အရောင်အသွေးလည်း မစုံလှချေ။ အပင်အရွယ် အစားစားတွင် အပုမျိုး အရှည်မျိုးဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိရာ အရှည်မျိုးသည် လေးပေခွဲခန့်ပင် မြင့်လေသည်။ အိုင်ရစ် ပန်းတို့သည် စပရင်း ခေါ် နွေကူးရာသီနှင့် နွေရာသီတွင် ဖူးပွင့်ကြရာ ထိုပန်းတို့၏ ရာသီသည် မတ်လမှ ဇူလိုင်လအထိ ဖြစ်ပေသည်။ အပင်များကို နွေကူးရာသီ ပွင့်ချိန်မတိုင်မီတိုင်၎င်း၊ ပွင့်ပြီးချိန် ဆောင်းကူးရာသီတွင်၎င်း ပြုပြင် စိုက်ပျိုးပေးကြရသည်။ ယင်းတို့သည် နှစ်ကြာခံပင်များ ဖြစ်သော်လည်း လေးနှစ်တကြိမ် အသစ်အသစ် ပြန်၍ စိုက်ပေးလျှင် ပို၍အပွင့်ကောင်းသည်။ မပြုပြင်ပဲ ထားကာ နှစ်ကြာလာလျှင် အမြစ်များသည် ရှုပ်ထွေးလာ တတ်သဖြင့် အပင်များကို တူးကာ ပြန်၍ နေရာခြား စိုက်ခြင်း၊ အမြစ်များကို ခွဲပြီးလျှင် အပင်ခွဲ၍ စိုက်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက် ပေးရလေသည်။ အမွှေးပါသော မျိုးစိတ် မျိုးပြားတို့သည် နေရောင်ရလျှင် မြေဩဇာမကောင်းသော မြေမျိုး၌ပင် ဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်။ အမွှေးမရှိသော အမျိုးတို့ မှာမူ မြေဩဇာကောင်း၍ စိုထိုင်းထိုင်းရှိသော မြေမျိုး၌သာ ဖြစ်ထွန်းလေသည်။

အိုင်ရစ် ပန်းတို့ကို လှပသောအပွင့်များ အလိုငှာ ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတို့တွင် ပြုစု စိုက်ပျိုးကြသည်။ အိုင်ရစ် ဖလော်ရစ်တီနာနှင့် အိုင်ရစ် ဂျာမေနီကာဟု ခေါ်သော အိုင်ရစ် မျိုးစိတ်တို့၏ အမြစ်များသည် မွှေးကြိုင်၍ အော်ရစ် အမြစ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအမြစ် ခြောက်များကို ရေမွှေးနှင့် အခြား အလှပစ္စည်းများ ပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးပြုကြသဖြင့် အိုင်ရစ် စိုက်ပျိုးရေးသည် အရေးပါသော စီးပွားရေး လုပ်ငန်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်လေသည်။

ဖလား ဒါ လီ သည် ပြင်သစ် ဘာသာဖြင့် အိုင်ရစ် ပန်းကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်၍ လီလီ ပန်းတမျိုးဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုဖလား ဒါ လီ သည် အိုင်ရစ် ပန်းအဖြူ၏ ဒီဇိုင်းပုံစံလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုဒီဇိုင်းပုံစံသည် ၁၁ ရာစုခေတ်က ပြင်သစ်ဘုရင်များ၏ အထိမ်းအမှတ် တံဆိပ်လည်း ဖြစ်သည်။ ပဉ္စမ ချားဘုရင်ကမူ ယင်းကိုင်စွဲသော ခိုင်းတွင် အပြာရောင် အောက်ခံပေါ်၌ ရွှေရောင် ခြယ်ထားသော ဖလား ဒါ လီ ဒီဇိုင်းပုံစံကို ပြင်သစ် ဘုရင်များ၏ ရိုးရာ အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် သုံးစွဲခဲ့လေသည်။

အိုင်သားများ။ ။ လူတို့သည် မြေပြင်တွင် သာမက မြစ်၊ ချောင်း၊ အင်း၊ အိုင်စသည်တို့၏ ရေပြင်ပေါ်၌လည်း အိုးအိမ် ထူထောင်၍ နေထိုင်ကြသည်။ မြစ်ချောင်း များထဲတွင် လှေသမ္ဗန်စသည်တို့ကို အိုးအိမ် အဖြစ် အသုံးပြု နေထိုင်လျက်ရှိကြသည်ကို ယနေ့တိုင် ကမ္ဘာအချို့ ဒေသများ၌ မြင်တွေ့နေရပေသေးသည်။ အင်းများ အိုင်များထဲတွင် လူနေအိမ်များတည်ထောင်နေထိုင်ကြသူများကိုမူ ယခုအခါ အတွေ့ရနည်းပါးပေသည်။ အင်း၊ အိုင်များ ထဲတွင် ယင်းသို့ အိမ်ခြေယာခြေတည်၍ နေထိုင်သူများကို အိုင်သားများဟု ခေါ်လေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အင်းလေးဒေသတွင် ရှေးမြန်မာ မင်းများ လက်ထက်မှစ၍ အင်းအိုင်ထဲ၌ ယခုတိုင် အိမ်ခြေယာခြေများ တည်ထောင်လျက် နေထိုင်ကြသူများ ရှိနေသေးရာ ယင်းတို့ကို အင်းသားများဟု ခေါ်သည်။ (အင်းသားလူမျိုး — ၅။) ဥရောပတိုက်တွင် အိုင်သားများသည် သမိုင်းမတင်မီ ရှေးပဝေဏီခေတ်အခါကရှိခဲ့ဘူးကြောင်း အထောက်အထားများတွေ့ရသည်။ အိုင်သားများသည် အိုင်ရေမျက်နှာပြင်တွင်၎င်း၊ အိုင်ဘောင်ရိုးစပ်တွင်၎င်း နေအိမ်များကို ဆောက်လုပ်၍ အစုအဖွဲ့ဖြင့် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ အိုင်များထဲတွင် အိုးအိမ်ထူထောင်ကြခြင်းမှာ လူ ရန်သူနှင့် သားရဲတိုရစ္ဆာန်တို့၏ ရန်ပြုလာခြင်း၊ အနှောင်အရှက် ပြုလာခြင်းမှ ကင်းရှင်းနိုင်သမျှ ကင်းရှင်းစေရန် ဖြစ်လေသည်။

အိုင်သားများသည် အိုင်များထဲတွင် အိုးအိမ် ဆောက်ကြရာ၌ လှိုင်းတံပိုးတို့၏ဘေးမှ လွတ်နိုင်သမျှ လွတ်စေရန် လေငြိမ်သည့်နေရာကို ပဌမဆုံး ရွေးချယ်ကြသည်။ ရွာစု၊ နေအိမ်စုတည်မည့်အိုင်သည် ရေတိမ်အိုင်မျိုး ဖြစ်ရသည်။ သို့မှသာလျှင် အိမ်တိုင်တိုင်များစိုက်ထူရန် လွယ်ကူသည်။ ကမ်းစပ်အနီးရှိ မြေသည်လည်း အိမ်သုံး တိုရစ္ဆာန်များ အတွက် မြက်ခင်းကောင်း၊ စားကျက်ကောင်းရှိ၍ ကောက်ပဲ သီးနှံစိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်သော မြေမျိုးဖြစ်ရန် အိုင်သားတို့သည် နေရာရွေးချယ်ရာ၌ ဂရုပြုခဲ့ဟန်တူပေသည်။

ရေမျက်နှာပြင်တွင် အိုးအိမ် တည်ဆောက်ခြင်းသည် သက်သာလွယ်ကူသော အလုပ်မဟုတ်ချေ။ အိုင်သားတို့သည် ဇွဲလို့လီရီယုရှိသူများ၊ ကြံရည်ဖန်ရည်ရှိသူများဖြစ်၍သာ ယင်းသို့ အိုးအိမ် ထူထောင်နိုင်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ နေအိမ်ဆောက်လုပ်ရန် သစ်ဝါးကို အနီးအနား သစ်တောများထဲမှ ခုတ်လှဲ သယ်ယူကြရသည်။ နေအိမ်များသည် ကျနသပ်ရပ်ခသော အဆောက်အအုံများ မဟုတ်ပဲ ခပ်ကြမ်းကြမ်း ဆောက်လုပ်ထားသော အဆောက်အအုံများ ဖြစ်သည်။ အိမ်တိုင်များကို မြေကြီးထဲသို့ နက်စွာ ထိုးဖက်ပြီးနောက် ပို၍ အခြေခိုင်ပြီးလျှင် မြေခဲစေရန် တိုင်ခြေရင်းများတွင် ကျောက်တုံး ကျောက်ခဲများဖြင့် ပိုင်းရံထောက်

ကူးပေးထားသေးသည်။ အိုင်သားများသည် တစ်ခါတစ်ရံ ထောင်း အထီးထီးနေကြသည်မဟုတ်ပေ။ အိမ်ခြေစွာခြေစု များ စုရုံးတည်ထောင်ကာ နေထိုင်ကြလေသည်။

ခရစ်မပေါ်မီ လေးရာစုနှစ်ခန့်က ပေါ်ပေါက် ထွန်းကား ခဲ့သော သမိုင်းပညာရှင် ဂရိလူမျိုး ဟီရောဒိုးတပ်သည် အိုင်သားများအကြောင်းကို ပဌမဆုံး ဖော်ထုတ်ခဲ့သူ ဖြစ် သည်။ ဟီရောဒိုးတပ်၏ စာပေများထဲတွင် မက်ဆီဒိုးနီး ယားနိုင်ငံရှိ အိုင်ရွာကလေး တရွာအကြောင်း ဖော်ပြလျက် ပါရှိသည်။ ရှေးဟောင်း သုတေသနပြုသူ တစ်ယောက် ခရစ် ၁၈၅၁ ခုနှစ်တွင် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၊ ဇူးရစ်မြို့အနီး၌ သမိုင်း မတင်မီခေတ်က အိုင်ရွာစုတခုကို တူးဖော်တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ နေအိမ်အပျက်အစီးများသည် အိုင်၏ ရေနှင့် ရွှံ့တို့ကြောင့် နှစ်ပေါင်းထောင်နှင့်ချီ၍ တည်တံ့ နေနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနှစ်မှအစပြု၍ နောင်အခါများတွင်လည်း ဆွစ်ဇာလန် အနွှဲအပြားတွင် အိုင်ရွာများကို တွေ့ရှိကြရသည်။ ဥရောပ တောင်ပိုင်း နိုင်ငံအချို့၏ အိုင်များ ချောင်းများ၏ ကမ်း စပ်များတွင်လည်း အိုင်ရွာစုများကို တူးဖော် တွေ့ရှိခဲ့ကြ လေသည်။

ထိုအိုင်ရွာစုများမှ နေအိမ်အဆောက်အအုံ အပျက်အစီး များသာမက ကျောက်တုံး၊ ကျောက်ခဲ၊ သတ္တုစသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော လက်နက်များ၊ လက်ရာကြမ်းသော အိုး၊ ခွက်၊ ပန်းကန်များကိုလည်း ထိုနေအိမ်စုများ အနီးအနား၌ တွေ့ကြရသည်။ အချို့အိုး၊ ခွက်၊ ပန်းကန်များထဲတွင် အသီး အနှံများထည့်လျက်သားရှိရာ ထိုပစ္စည်းများသည် အိုင်သား များသုံးစွဲသော ပစ္စည်းများပင်ဖြစ်ရမည်ဟု သိပ္ပံ ပညာရှင် တို့က ယူဆလေသည်။

တူးဖော်တွေ့ရှိရသော အိုင်ရွာစုများအနက် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၁၂,၀၀၀ ခန့်ကဖြစ်သော ကျောက်ခေတ်သစ် အိုင်ရွာစုများသည် ပို၍ကျန်းကျန်းကောင်းကောင်းသည်ဟု ယူဆကြ သည်။ ထိုနေ့က ကြေးခေတ် သံခေတ်တို့၌လည်း အိုင်များ တွင် အိမ်ခြေယာခြေတည်ထောင်နေခဲ့သော အိုင်သားများ ရှိခဲ့လေသည်။

စကော့တလန်ပြည်နှင့် အိုင်ယာလန်နိုင်ငံတို့၌လည်း ရှေး ခေတ် အိုင်ရွာစုများကို တည်ထောင် နေခဲ့သော အိုင်သား များ ရှိခဲ့ဘူးသော အထောက်အထားများကို တွေ့ရသည်။ ထိုအိုင်သားများသည် သစ်၊ကျောက်တုံး၊ကျောက်ခဲနှင့် မြေ ကြီးတို့ဖြင့် ပြုပြင် ပြုလုပ်ထားသော ကျွန်းကျွန်းများတွင် အိမ်အိမ်ထူထောင် နေထိုင်ခဲ့ကြောင်းသိရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အင်းသားများ ပြုလုပ်သက်သို့ပင် ကျွန်းကျွန်းများ တနေ နရာမှ တနေရာသို့ ရွှေ့ရွား မျောပါသွားခြင်းမရှိစေရန် တိုင် များဖြင့် ထိုးစိုက်၍နေရာ၌ မြဲအောင်ပြုထားခဲ့ကြလေသည်။ ယခုခေတ်တိုင်အောင် မယဉ်ကျေး မတိုးတက်သေးသော

အချို့ လူရိုင်းမျိုးတို့သည်လည်း အိုင်များထဲတွင် အိမ်ခြေ ယာခြေတည်ထောင်နေကြသေးသည်။ နယူးဂင်းနီ၊ မလ္လာယု ကျွန်းစု၊ ဗင်နီဇွီးလာနိုင်ငံများတွင် အိုင်ရွာစုများ ရှိသေး သည်။ ကမ္ဘာ့အင်းအိုင်များတွင် အိမ်ခြေ ယာခြေ တည် ထောင်နေထိုင်ကြသော လူမျိုးအမျိုးမျိုးတွင် မြန်မာနိုင်ငံ အင်းလေးဒေသမှ အင်းသားများကား တိုးတက်သော လူ နေမှု၊ ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်းရှိကြ၍ ကြံ့ရည် ဖန်ရည် ဇွဲလူလ ထိုရိုယတို့နှင့် ပြည့်စုံကြသည်ကိုတွေ့ရပေသည်။

အိုင်အိုဒင်း။ ။ အိုင်အိုဒင်းသည် ခရမ်းရောင် အရင့်ရှိ သည့် သလင်းပွင့်ကလေးများဖြစ်၍ သတ္တုများကဲ့သို့ အရောင်လက်နေ၏။ သာမန် အပူချိန်တွင် အိုင်အိုဒင်းသည် တဖြည်းဖြည်းအငွေ့ပျံတတ်သည်။ အိုင်အိုဒင်းကို အပူတိုက် ပေးလိုက်သောအခါ ခရမ်းရောင် အခိုးအငွေ့ အဖြစ်သို့ ပြောင်းသွား၍ ကလိုရင်းဓာတ်ငွေ့နှုတ်ယူခြင်းပင် ပေါက်လာ သည်။ အိုင်အိုဒင်းကို အရက်ပြန်တို့ ဖျော်သောအခါ “တင်ချာ အိုင်အိုဒင်း” ဟု ခေါ်သော အနာထည့်ဆေးရည် တမျိုးကို ရရှိ၏။ ထိုဆေးရည်သည် အထိအရှ အပေါက် အပြဲမှစ၍ အရောင်အရမ်းနာများအတွက် အလွန်ကောင်း သောကြောင့် အိမ်တိုင်းမှာပင် ထိုဆေးရည်ကို ဆောင်ထား သင့်ပေသည်။

အိုင်အိုဒင်းချည်း သက်သက်သည်၎င်း၊ သို့မဟုတ်အခြား ပစ္စည်းများနှင့် ရောစပ်ထားသော အိုင်အိုဒင်းသည်၎င်း ကိုယ်ခန္ဓာအပ၌ ဖြစ်သော အနာများအတွက်သာ ကောင်း သည်မဟုတ်၊ ရုမက်တစ်ဇင် ရောဂါ၊ အဆုတ်မြှေးရောင် ရောဂါ၊ ကျောက်ကပ်ရောင်ရောဂါ၊ ပန်းနာ၊ အဆုတ်ပြန် ရောင်နာ၊ လည်ပင်းကြီးနာ၊ ခဲနှင့်ပြဒါးကွက်နာများအတွက် လည်း အတူင်းစားဆေးများတွင် အသုံးပြုရ၏။ ထိုပြင် ပိုး မျိုးဖျက်ဆေးနှင့် အပုပ်နိုင်ဆေးများအဖြစ်ဖြင့်လည်း အသုံး ပြုကြ၏။ ဆေးရုံ၌ အနာများကို ထည့်ပေးလေ့ရှိသော “အိုင်အိုဒိုဖွန်း” ဆေးသည် ကာဗွန်၊ ဟိုက်ဒရိုဂျင်နှင့် အိုင်အို ဒင်းတို့ကို ရောစပ်ထားသော ဆေးပင်ဖြစ်၍ မနှစ်မြို့ဖွယ် ကောင်းသောအနံ့ရှိပေသည်။

ဟယ်လိုဂျင် အစုတွင်ပါဝင်သော အိုင်အိုဒင်းကို သဘာဝ တွင် အလွတ်သက်သက် တွေ့ရခဲသော်လည်း၊ ကလိုရင်း၊ ဗရိုမင်းတို့နှင့် အတူတူ၍ ခြစ်ပေါင်းများအဖြစ်ဖြင့် တွေ့ရ လေသည်။ အိုင်အိုဒင်းကို ပင်လယ်ကျောက်ပွင့်မျိုးနှင့်ချီလီ ဆော့လပီတာ (ချီလီနိုင်ငံမှ တွင်းထွက် ဆိုဒီမယ်နီက် ထရိုတ်) တို့မှ အမြောက်အမြား ရရှိနိုင်၍၊ ပင်လယ်ရေ၊ ပင်လယ်သတ္တဝါများမှလည်း အနည်းအကျဉ်း ရရှိနိုင်သည်။ ပင်လယ်ကျောက်ပွင့်မျိုးများမှ အိုင်အိုဒင်း ထုတ်ယူသော နည်းမှာ ပင်လယ်ကျောက်ပွင့်များကို ပဌမစု၍ အခြောက်

လှမ်းပြီးလျှင် မီးရှို့ပေးရ၏။ မီးရှို့၍ရသော ပြာတွင် ကလိုရိုက်၊ ဆာလဖိတ်နှင့် အသစ်အကြေးများ ရောနေသော အိုင်အိုဒင်းဒြပ်ပေါင်းတို့ ပါရှိ၍ ထိုပြာမှ အိုင်အိုဒင်းကိုထုတ်ယူရလေသည်။ စီးပွားရေးအတွက် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားကြသော အိုင်အိုဒင်းကို ပြင်သစ်၊ စကော့တလန်၊ အိုင်ယာလန်၊ နော်ဝေး၊ ဂျပန်နိုင်ငံများနှင့် ဂျားဗားကျွန်းစုရှိ ပင်လယ်ကျောက်ပွင့်မျိုးများမှ အမြောက်အမြား ထုတ်ယူရရှိလေသည်။

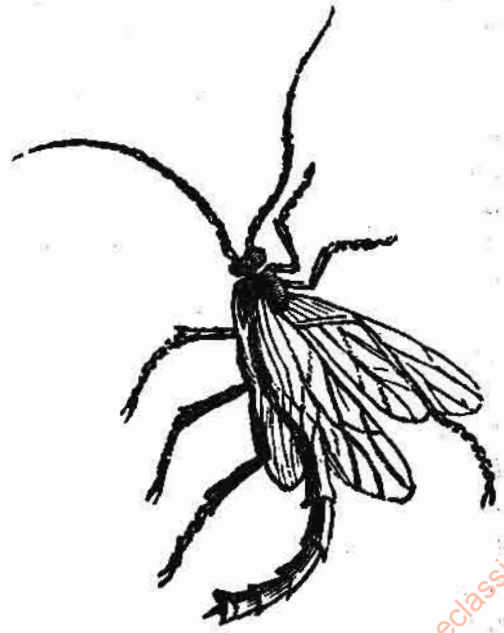
ကမ္ဘာသုံး အိုင်အိုဒင်းကို ချီလီနိုင်ငံရှိ နိုက်ထရိတ်ခင်းကြီးများမှ အဓိကရရှိ၏။ ဓာတုဗေဒ သဘောအားဖြင့် ဆိုဒီယမ်နိုက်ထရိတ် NaNO3 ဟုခေါ်သောဆော့လပီတာတွင် အိုင်အိုဒင်းနှစ်ရာခိုင်နှုန်းမျှ ပါ၏။ ထိုဆိုဒီယမ်နိုက်ထရိတ်ကို ရေနှင့်ရောပြီးလျှင် ထိုရေထဲမှ အိုင်အိုဒင်းကို ထုတ်ယူရလေသည်။ အိုင်အိုဒင်းကို ခရစ် ၁၈၁၁ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပါရစ်မြို့မှ ဗားနတ် ကူးရတူးဆိုသူ ပုဂ္ဂိုလ်က ပဌမဆုံး စတင်တွေ့ရှိသည်။ တွေ့ရှိပုံမှာ စစ်အတွက် အသုံးပြုရန် နိုက်ထရိတ်ကို လို၍ ပင်လယ်ကျောက်ပွင့်မျိုးမှ ချက်ယူရာတွင် တွေ့ရှိခြင်း ဖြစ်လေသည်။

အချို့သော အိုင်အိုဒင်းဒြပ်ပေါင်းများသည် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းပေသည်။ ဆီးလဗား အိုင်အိုဒိုက်ကို ဓာတ်ပုံရိုက်ကူးသောမုန်၊ ကော်ပြားနှင့်စက္ကူများ ပြုလုပ်ရာတွင် အသုံးပြုကြ၏။ ဆိုဒီယမ် အိုင်အိုဒိုက်နှင့် အခြား အိုင်အိုဒင်း ပါသော ဒြပ်ပေါင်းများကို လည်ပင်းကြီးနာအတွက် ဆေးအဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုကြ၏။

လည်မျိုနောက်ဖက်တွင် ရှိသော “သိုင်းရှိုက်ဂလင်း” ခေါ် အကျိတ်တိုင်း၌ သိုင်းရော့ဆင် ခေါ် အရည်ရှိ၍ ထိုအရည်ထဲတွင် အိုင်အိုဒင်း ပါ၏။ အိုင်အိုဒင်းဓာတ် အပါနည်းခဲသော် ထိုသိုင်းရှိုက်ဂလင်း ကြီးလာ၍ လည်ပင်းကြီးနာကို ဖြစ်စေ၏။ (လည်ပင်းကြီးရောဂါ — ရှူ။) လည်ပင်းကြီးနာသည် အရွယ်ရောက်ချိန်နှင့် ဆက်စပ်နေသော ရောဂါဖြစ်သောကြောင့် ကြီးကောင်ဝင်သည့် အချိန်တွင် ဖြစ်လာတတ်လေသည်။ ယောက်ျားကလေးများထက် မိန်းကလေးများတွင် ပို၍ ဖြစ်တတ်၏။ သို့သော် အချိန်မီ အိုင်အိုဒင်း ပါသော ဆေးများကို စားသုံးပါက ပျောက်ကင်းနိုင်သည်။ ထိုကြောင့်ကြီးကောင်ဝင်ချိန်တွင်ဖြစ်စေ၊ ထိုအချိန်မတိုင်မီဖြစ်စေ အိုင်အိုဒင်းဆေးများကို စားသုံးမှီဝဲသွားပါက လည်ပင်းကြီးနာ မဖြစ်နိုင်ချေ။ အိုင်အိုဒင်းသည် ငါး၊ ပင်လယ်ကျောက်ပွင့်မျိုး၊ ပင်လယ်ရေ၊ ဆားငန်ရေတိုက်တွင် ရှိသော လေတို့တွင် ရှိတတ်သောကြောင့် ပင်လယ်ကမ်းခြေ တလျှောက်၌ နေထိုင်သူများနှင့် ပင်လယ်မှ ရသော အစားအစာများကို စားသောက်သော သူတို့တွင် လည်ပင်းကြီးနာဖြစ်သူ ရှားလေသည်။

အစ်ကနျူမန်နကျယ်။ ။ အစ်ကနျူမန်နကျယ်သည် ပျား ပရွက်ဆိတ်နှင့် နကျယ်တို့ ပါဝင်သည့် ဟိုင်မင်နော့ တာရာ မျိုးစဉ် ဝင် အင်းဆက်ပိုးမျိုး ဖြစ်၍ အစ်ကနျူမန်နိုဒီး မျိုးရင်း၌ ပါဝင်သည်။ ပျားများ နကျယ်များ ကဲ့သို့ပင် အမြွေးပါး အတောင် လေးခုရှိသည်။ အစ်ကနျူမန်နကျယ်များသည် အရွယ်အစားစား ရှိကြသည့်အနက် အချို့မှာ ပရွက်ဆိတ်သာသာရှိ၍ အချို့ကား နှစ်လက်မ သုံးလက်မမျှ မက ရှည်ကြသော်လည်း အားလုံးတွင် အပိုခြည်ကဲ့သို့သော ဦးမှင်များ သေးသွယ် ရှည်လျားသော ဝမ်းပိုက်နှင့် ရှည်လျားသော ခြေထောက်များ ရှိကြသည်။ အမတွင် အပိုကဲ့သို့ ချွန်သော ဥတံတခု ပါရှိ၍ ထိုဥတံသည် လေးလက်မလောက် ရှည်တတ်သည်။

အစ်ကနျူမန်နကျယ်၏ ပိုးလောင်းများသည် အခြားအင်းဆက်ပိုးများကို မှီခို စားသောက်၍ ကြီးပြင်း တတ်သော အလေ့ရှိသည်။ အစ်ကနျူမန်နကျယ် အမသည် ဥများ အုလိုသော အခါ ချွန်သော ဥတံဖြင့် အခြားပိုးလောင်းတကောင်၏ ကိုယ်ထဲသို့ ထိုးဖောက် သွင်းလိုက်ပြီးလျှင် ဥများကို အုသည်။ နကျယ် ပိုးလောင်းကလေးများသည် ဥများမှ ပေါက်လာကြပြီးလျှင် ထိုပိုးလောင်းကောင်ကိုပင် စားသောက်လျက် တဖြည်းဖြည်း ကြီးပြင်းလာကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် အစားခံရသော ပိုးလောင်းကောင်မှာ သေသွားသည်။ နကျယ်ပိုးလောင်းများသည် အပြင်သို့ ထွက်လာကြပြီးလျှင် ခြည်မျှင်ကလေးများဖြင့် သူတို့၏ကိုယ်ကို

အစ်ကနျူမန်နကျယ်

ရစ်ကာ ပိုးအိမ်လုပ်၍ နေကြလေသည်။ ပိုးအိမ်များ ဝင်၍ ပြီးသောအခါ ပိုးလောင်းများသည် ပိုးတုံးလုံး အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာကြ၏။ ပိုးတုံးလုံးများ အဖြစ်တွင် တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲလာရာ နောက်ဆုံးတွင် အင်္ဂါစုံ ပိုးကောင်ကြီး အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာကြလေသည်။

အစ်ကနျူမန်နကျယ်များသည် အပင်များကို ၂၇ဆီးတတ်သော ပိုးကောင် အမြောက်အမြားကို ဤနည်းဖြင့် စားသောက်ကြ သောကြောင့် ယင်းတို့သည် တောင်သူထယ်သမား တို့အား များစွာ ကျေးဇူးပြု ပေသည်။ အစ်ကနျူမန်နကျယ်များသည် ပိုးကောင်များကို ဥများမှစ၍ ပိုးကောင်ကြီးများအထိ စားကြသည်။ အထူးသဖြင့် ပေါက်ဖတ်များကို စားကြသည်။ အချို့က ပိုးတောင်မာ၊ ယင်နှင့် အခြားနကျယ်များ၏ ပိုးလောင်းများကို စားကြလေသည်။

အစ်ကဗယ် ဆာ မိုဟမ္မဒ် (ခရစ် ၁၈၇၃-၁၉၃၈)။ ။

ဆာ မိုဟမ္မဒ် အစ်ကဗယ်သည် ကမ္ဘာကျော် မွတ်စလင် စာဆိုကြီး ဖြစ်သည်။ အစ်ကဗယ်သည် မွတ်စလင်တို့အပေါ်၌ သာမဟုတ် အိန္ဒိယနိုင်ငံသားနှင့် အထူးသဖြင့် အရှေ့တိုင်းသားတို့အပေါ်၌ ချစ်မြတ်နိုးသော မျိုးချစ်စာဆိုကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ သူသည် အရင်းရှင်ဝါဒကိုလည်း ရှိရှာသည်။ နယ်ချဲ့ဝါဒကိုလည်း မုန်းတီးသည်။ ဒီမိုကရေစီဝါဒ၏ အပြစ်များကိုလည်း မြင်သည်။ ထိုကြောင့် သူ၏ စာပေများ၌ ယင်းအပြစ်များကို ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ဖော်ထုတ်၍ ရေးသားလေ့ရှိသည်။

အစ်ကဗယ်ကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ ပန်ဂျပ်ပြည်နယ်၊ စီယာလကော့မြို့၌ ၁၈၇၃ ခုနှစ် ဖေဖွာရီလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် ဇွားမြင်သည်။ အစ်ကဗယ်၏ ဘိုးဘွားအစဉ်အဆက်တို့မှာ ကသိယ ဗြဟ္မဏများဖြစ်ကြသည်။ ငယ်စဉ်က စီယာလကော့ မြို့တွင် ပညာသင်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၈၉၅ ခုနှစ်တွင် ယာဟိုမြို့ကြီးသို့ ပြောင်းရွှေ့၍ အထက်တန်းပညာများကို ဆက်လက်သင်ကြားသည်။ စီယာလကော့၌ကျောင်းနေစဉ် ဖော်လဝီမီယာ ဟာဆန်ဆိုသူ အရှေ့တိုင်း စာပေပညာရှင်ကြီးထံ၌ ပညာဆည်းပူးခွင့်ရသဖြင့် အစ်ကဗယ်အဖို့ အဖိုးမြတ်နိုင်သော ပညာဗဟုသုတများကို ဆည်းပူးနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကျောင်း၌ နေစဉ်ကပင် ကဗျာများကို စ၍ ရေးပုံခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်က ကဗျာစာဆိုမှု၌ ထင်ပေါ်နေပြီဖြစ်သော စာဆိုကြီးဒါဂ်ထံသို့ စပ်ဆိုပြီးကဗျာများကို ပြင်ဆင်ပေးရန် ပေးပို့ခဲ့ရာ ဒါဂ်က အစ်ကဗယ်၏ ကဗျာများသည် အပိုအလိုမရှိ ပြင်ဆင်ပေးရန် မလိုလောက်အောင် ကောင်းမွန်သည်ဟူ၍ မှတ်ချက်ချခဲ့လေသည်။

ထိုအခါက လာဟိုမြို့၌ ကျင်းပလေ့ရှိသော ကဗျာစာပေ

ရွတ်ဆို ဆွေးနွေးပွဲ များတွင် အစ်ကဗယ်သည် သူ၏ “ဟိမဝန္တာတောင်” အမည်ရှိသော ကဗျာကို ရွတ်ဆိုပြရာ၊ အများ၏ချီးကျူးခြင်းကို ခံရသည်။ ယင်းကဗျာကို စာအုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေဖြန့်ချိရန် တိုက်တွန်းချက်အရ “မက်ခဇန်” အမည်ရှိ အူရဒူ ဂျာနယ်တွင် ထည့်လိုက်ရာ အစ်ကဗယ်သည် တနိုင်ငံလုံး၌ ထင်ရှားလာလေသည်။

အစ်ကဗယ်သည် ကိုယ်ပိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ရေးသားသော ကဗျာများကိုသာ စပ်ဆိုသည်မဟုတ်။ “ပင်ကိုနှင့်ပင်ကိုအိမ်” “တောင်နှင့်ရှင်” စသော အင်္ဂလိပ် ကဗျာများ ကိုလည်း အူရဒူဘာသာသို့ ပြန်ဆို စပ်ဆိုလေသည်။

လာဟိုမြို့၌ နေစဉ် ဆာ တောမတ် အာနီး ဆိုသူ အနောက်တိုင်း ပညာရှင်ကြီးနှင့် သိ ကွမ်း လိုက် ရ မှု ကြောင့် အစ်ကဗယ်အဖို့ အကျိုးထူး ခံစားလိုက်ရသည်။ ငယ်ဆရာမော်လဝီ၊ မီယာ ဟာဆန်၏ ကျေးဇူးကြောင့် မွတ်စလင် ယဉ်ကျေးမှု၌ နှံ့စပ်ရသကဲ့သို့ ဆာ တောမတ် အာနီး၏ ကျေးဇူးကြောင့် အနောက်ယဉ်ကျေးမှု အတွေး အခေါ်များမှ ကောင်းနိုးရာရာတို့ကို တတ်သိ တွေးခေါ်တတ်လာသည်။ ထိုအချိန်၌ပင် အစ်ကဗယ်သည် သူ၏ ပဌမဆုံးစာအုပ် ဖြစ်သည့် ဘောဂဗေဒကျမ်းတစောင်ကို အူရဒူဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေလေသည်။ ကဗျာဆရာကြီး မီလ တန် ကဲ့သို့ အက်ပစ်ကဗျာကြီးများ ရေးသားရန်လည်း ထိုအချိန်က ဆန္ဒပြင်းပြလျက် ရှိလေသည်။

ဆာ တောမတ် အာနီး၏အကြံပေးချက်အရ အစ်ကဗယ်သည် ပညာဆက်လက် ဆည်းပူးရန် ၁၉၀၅ ခုနှစ်တွင်

မွတ်စလင်စာဆိုကြီး ဆာ မိုဟမ္မဒ် အစ်ကဗယ်

www.burmeseclassic.com

ဥပေပတိုက်သို့ ထွက်ခွာ သွားသည်။ ဥပေပတိုက်တွင် သုံးနှစ်ခန့် နေထိုင်စဉ်အတွင်း အစ်ကဗယ်သည် လက်လှမ်း မှီသမျှ စာပေ များကို ဖတ်ရှု လေ့လာရုံမက၊ ဧည့်သမျှ ပုဂ္ဂိုလ်များထံမှလည်း ပညာဆည်းပူးခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်းတို့ ပြုခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ အစ်ကဗယ်သည် ဥပေပတိုက်၌ နိုင်ငံရေး ကွဲလွဲချက်များ ဖြစ်အောင် ဖန်တီးလျက် ရှိသည့် ကျဉ်းမြောင်းသော အမျိုးသားရေး စိတ်ဓာတ် များကို လုံးဝမနှစ်သက်သည့် စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

အစ်ကဗယ်သည် ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်မှ သူ့ထူး ရရှိပြီး နောက်၊ ဂျာမနီနိုင်ငံ မျူးနစ်မြို့မှ စာပေပါရဂူဘွဲ့ကို ရရှိ သည်။ ထိုနောက် ဝတ်လုံစာပေးပွဲကို အောင်မြင်ပြန်သည်။ လန်ဒန်တက္ကသိုလ်၌ အာရဗီဘာသာကို ကြောက်လန့်သင် ကြားပို့ချပြီးနောက် အစ်ကဗယ်သည် လန်ဒန်မြို့အနှံ့အပြား ၌ ဟောပြောပွဲများ ပြုလုပ်လေသည်။ ကက်ဆတန်ခန်းမ ဆောင်၌ ဟောပြောခဲ့သော သူ၏ ပဌမဆုံး ဟောပြော ချက်များကို လန်ဒန်မြို့ရှိ ထိပ်တန်းသတင်းစာကြီးများက ပင် ထည့်သွင်းပုံနှိပ်သည် အထိ ကျော်ကြားခဲ့သည်။

၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် အစ်ကဗယ်သည် လာဟိုမြို့သို့ ပြန်၍ လာဟိုမြို့ အစိုးရကောလိပ်တွင် ဒဿနိကဗေဒနှင့် အင်္ဂလိပ် စာပေ ဆိုင်ရာ အချိန်ပိုင်း ပါမောက္ခအဖြစ် ဆောင်ရွက် ယင်း ဝတ်လုံ လိုက်လေသည်။ သို့ရာတွင် မကြာမီ ပါမောက္ခရာထူးမှ နုတ်ထွက်၍ အချိန်ပြည့် ဝတ်လုံအဖြစ် အသက်မွေးသည်။ ၁၉၁၅ ခုနှစ်တွင် “အက်စရေး-အို-ခူဒီ” အမည်ရှိသော ကဗျာကြီးကို ရေးသား ထုတ်ဝေလိုက်ရာ ဝေဖန်သူများကြားကပင် အစ်ကဗယ်သည် ကမ္ဘာကျော် စာဆိုကြီး အဖြစ် ထင်ရှားလာခဲ့သည်။ ထိုကဗျာကို ထုတ် ဝေပြီးနောက် ၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် “ရှူးမူး-အို-ဗေဒီ” အမည် ရှိ ကဗျာကို ရေးသား ထုတ်ဝေပြန်သည်။ ထိုကဗျာကြီး နှစ်ခုစလုံးသည် ကမ္ဘာ့စာပေလောကတွင် ယှဉ်ပြိုင်ရန် ရှား သော လက်ရာကောင်းကြီးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရသည်။

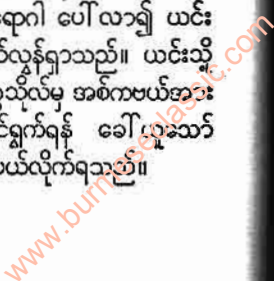
၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် “ဒီဒရီရူး” အမည်ရှိ ကဗျာကို၎င်း၊ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် “တူလူ-အို-အစ္စလာမီ” အမည်ရှိ ကဗျာ ကို၎င်း အရှုဒုဘာသာဖြင့် ရေးသားထုတ်ဝေသည်။ ယင်း ကဗျာနှစ်ပုဒ်သည် အစ်ကဗယ်၏ ထင်ရှားသော လက်ရာ များဖြစ်သည်။ ထိုနောက် အစ်ကဗယ်၏ အကောင်းဆုံး လက်ရာအဖြစ် အသိအမှတ်ပြု ခံရရုံမက အရှေ့တိုင်း၏ ဒီမိုင်း ကော်မတီလက်ံကြီး ဟုပင် ဆိုစမှတ်ပြု ခံရအောင် ကောင်းမွန်သည့် “ဂျာဗစ်နာမာ” အမည်ရှိ ကဗျာကြီး ထွက်လာသည်။ ယင်း သည် ဟိုး မား ၏ အစ် လ ယက်၊ ကာလီဒါသ၏ သက္ကန္တလ၊ ဖာဒေါက်ဆီ၏ ရှားနမာ၊ ဒန်တီ၏ ဒီမိုင်းကော်မတီ၊ ရှိတ်စပီးယား၏ ဟမ်းမဲလက်၊ မီလတန်၏ ဆုံးရှုံးရသည့် လောကနိဗ္ဗာန်၊ ဂါတ၏ ဖော့ စသော

ကဗျာစာပေ စသည်တို့နှင့်သာ တတန်းတစားတည်း ထားရ သည့် ကဗျာလက်ရာ ဖြစ်လေသည်။

၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် အစ်ကဗယ်အား ဗြိတိသျှဘုရင်မင်း မြတ်က ဆာ ဘွဲ့ ချီးမြှင့်သကောင်းပြုသည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ် တွင် အစ်ကဗယ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ တောင်ပိုင်းကို လှည့် လည်ယင်း မဒရပ်၊ ဟိုက်ဒရာဗတ်၊ အလီဂါမြို့များ၌ ဟော ပြောပွဲများ ကျင်းပဟောပြောခဲ့သည်။ ထိုဟောပြောချက် များကို စုပေါင်း၍ “အစ္စလာမ် အယူဝါဒ အတွေးအခေါ် ပြုပြင်မှုများ” ဟူသော အမည်ဖြင့် ကျမ်းတစောင် ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေသည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် ပန်ဂျပ် ဥပဒေပြုအဖွဲ့သို့ ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခြင်း ခံရသည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ် တွင် မှတ်စလင်အဖွဲ့ချုပ် နှစ်လည် စည်းဝေးပွဲကြီး၌ သဘာ ပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရ၏။ ထိုစဉ်က သဘာပတိမိန့်ခွန်း ပြောကြားရာ၌ အိန္ဒိယပြည်တွင် နိုင်ငံရေးရာ လိပ်ခဲတင်း လင်း ဖြစ်နေသည်ကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် သူ၏ စီမံကိန်း ကို ချဲ့ထွင်ဟောပြောခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က လူအနည်းငယ်က သာ အစ်ကဗယ်၏ စီမံကိန်းသည် တသီးတခြား လွတ်လပ် သည့် ပါကစ္စတန် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် လမ်းခင်းပေးလျက် ရှိသည်ကို ရိပ်စားမိခဲ့ကြသည်။ ၁၉၃၁ ခု၊ ၁၉၃၂ ခု နှစ် များတွင် လန်ဒန်မြို့၌ ကျင်းပသည့် မျက်နှာစုံညီ အစည်း အဝေးများသို့ တက်ရောက်၍ နိုင်ငံအကျိုးနှင့် လူမျိုး အကျိုးအတွက် များစွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် အရှုဒုဘာသာဖြင့်ရေးသားထားသော “ဗာလ-အို-ဂျီ ဗရေ” ကဗျာကို ၎င်း၊ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် “အ်-အို-ကလင်” ကဗျာကို၎င်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပြီးနောက် “အာမုန်-အို-ဟိုဂျပ်” အမည်တွင်သော အရှုဒုဘာသာ၊ ပါးရှင်း ဘာသာ နှစ်မျိုးဖြင့် ရေးသားထားသည့် ကဗျာ များကို စုပေါင်းထုတ်ဝေသည်။ ဤစာအုပ်ကား အစ်ကဗယ် ၏ နောက်ဆုံးထုတ်ဝေသော စာအုပ်ပေတည်း။ ဤစာအုပ် ကို ထုတ်ဝေပြီး၍ မကြာမီပင် ၁၉၃၈ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၁ ရက် နေ့တွင် အစ်ကဗယ် ကွယ်လွန်သည်။

အစ်ကဗယ်သည် ၁၉၂၄ ခုနှစ်ကပင် ကျောက်ကပ်ရောဂါ စွဲကပ်ခဲ့ရာ ဩစတြီးယားနိုင်ငံ ဗီယင်းနားမြို့သို့ သွားရောက် ကုသရန် စီစဉ်သော်လည်း၊ ဟာကင်းအဗဒူ ဝါဟက် အန္တာရီ ဆိုသူ မျက်မမြင် အိန္ဒိယလူမျိုး ဆေးဆရာတိုင်း၏ ကုသပေးမှုကြောင့် ကျောက်ကပ်ရောဂါ ပျောက်ကင်းသွား ခဲ့သည်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင်မူ လည်ခဲချောင်း နာလာကာ အသံ ပါ မထွက်တော့ပဲ ဖြစ်သွားသည့် ရောဂါ ပေါ်လာ၍ ယင်း ရောဂါနှင့်ပင် လေးနှစ်အကြာ ကွယ်လွန်ရှာသည်။ ယင်းသို့ မကျန်းမာနေစဉ် အောက်စဖို့ တက္ကသိုလ်မှ အစ်ကဗယ်အား ကထိကအဖြစ် လာရောက် ဆောင်ရွက်ရန် ခေါ်ပူသော် လည်း ကျန်းမာရေးကြောင့် ငြင်းပယ်လိုက်ရသည်။

အစ်ကဗယ်ကား ကုန်အာန်ကျမ်းကို လေးလေးစားစား လေ့လာဆည်းပူးသူ ဖြစ်သည်။ ဥရောပနှင့် အီဂျစ်နိုင်ငံ များမှ အပြန် ကုန်အာန် ကျမ်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော စာအုပ် မျိုးပေါင်း များစွာကို စုဆောင်းခဲ့သည်။ “မုတ်စလင်တရား ဓမ္မသတ်ကို ပြန်လည်သတ်မှတ်ခြင်း” အမည်ဖြင့် ကျမ်းတ စောင် ထုတ်ဝေရန် ဆန္ဒရှိသော်လည်း မကျန်းမာသဖြင့် ထိုဆန္ဒ မပြည့်ဝခဲ့ချေ။

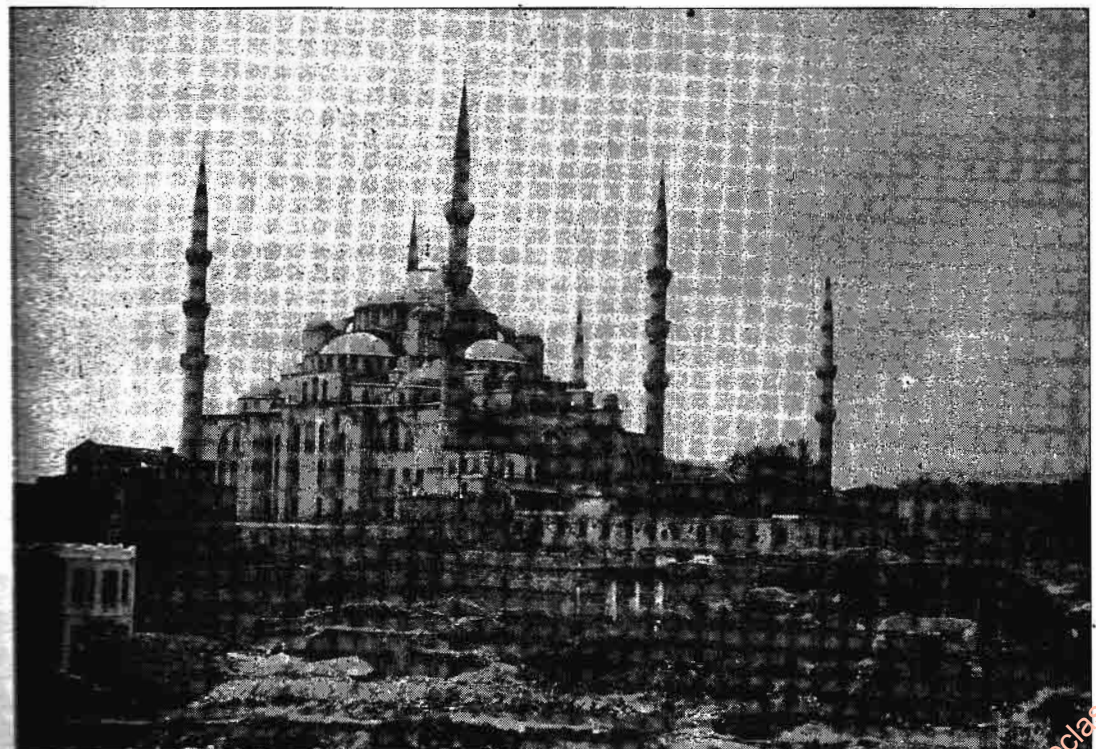
အစ်ကဗယ်သည် ပညာရေးလောက၌လည်း ထင်ရှားသူ ဖြစ်သည်။ ပန်ဂျပ် ပညာရေးဌာန၌ နှစ်ပေါင်း အတော် ကြာကြာအမှုထမ်းခဲ့ဘူးသည်။ အင်္ဂလိပ်စာ၊ အာရဗစ်စာနှင့် ဒဿနိကဗေဒပညာရပ်ကို သင်ကြားပို့ချခဲ့သည်။ အရှေ့တိုင်း ပညာဆိုင်ရာ မဟာဌာနမှူးအဖြစ်၎င်း၊ ဒဿနိက ဗေဒဌာန ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်၎င်း နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် အာဖဂန်စတန်အစိုးရက အစ်ကဗယ်အား ကဗူးမြို့သို့ လာရောက်၍ ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အကြံ ပေးရန်နှင့် ကဗူးတက္ကသိုလ် အုပ်ချုပ်ရေး ပြုပြင်ပေးရန် ဝိတ်ကြားခြင်းခံရသည်။ အစ်ကဗယ်၏ အကြံပေးချက်အ တိုင်း အာဖဂန်အစိုးရက ပြုပြင်ဆောင်ရွက်သည်က များ လေသည်။

အစ်ကဗယ်သည် စာပေအကျိုးသာမဟုတ်၊ နိုင်ငံတော်

အကျိုးကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ သို့အား ပါကစ္စတန် နိုင်ငံ၏ ဗိသုကာတဦးအဖြစ် လေးစားကြသည်။ ပါကစ္စတန် နိုင်ငံရှိ ကျောင်းများနှင့် တက္ကသိုလ်များ၌ အစ်ကဗယ်၏ ကဗျာနှင့် အယူဝါဒဆိုင်ရာ ကျမ်းများ မပါသော သင်ရိုး ညွှန်းတမ်း ဟူ၍ မရှိသူလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ ပါကစ္စတန် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကပင် အစ်ကဗယ်၏ စာပေလက်ရာများ ကို လေ့လာရန် အဖွဲ့အစည်းတခု ဖွဲ့စည်း တည်ထောင် ဖို့ ငွေများ ခွင့်ပြုခဲ့ဘူးလေသည်။

အစ္စတန်ဗူမြို့။ ။ တူရကီနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သော အစ္စတန်ဗူမြို့သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရှေးအကျဆုံးမြို့ကြီးတမြို့ ဖြစ်သည်။ ၁၃၅၃ ခုနှစ်အထိ အစ္စတန်ဗူမြို့ကို ကွန်စတန်တီ နိုပယ်မြို့ဟု ခေါ်သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၃၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ တွင် တူရကီအစိုးရက အစ္စတန်ဗူဟူသော အမည်သစ်ဖြင့် သာ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရမည်။ ကွန်စတန်တီနိုပယ် ဟူသော အမည်ဟောင်းကို သုံးစွဲပါက အရေးယူမည်ဟု တင်းတင်း ကြပ်ကြပ် တားမြစ်လိုက်မှ အစ္စတန်ဗူ ဟူသော အမည်ဖြင့် အသုံးများလာကြသည်။

ကွန်စတန်တီနိုပယ်မြို့ အမည်ဖြင့် ရှေးခေတ် သမိုင်းတွင် အလွန်ထင်ရှား ကြွယ်ဝသော မြို့ကြီး ဖြစ်ရုံမက အော်တိုမန်

ရှေးဟောင်း ဗိသုကာလက်ရာများဖြင့် လှပတင့်တယ်လျက်ရှိသော အစ္စတန်ဗူမြို့မှ ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး

အင်ပိုင်ယာကြီး၏ မြို့တော်အဖြစ် နှစ်ပေါင်း ၁,၀၀၀ ကျော် တည်တံ့ခဲ့သည်။ ထိုမြို့ကို တည်ထောင်၍ မင်းနေပြည်အဖြစ် ပြုလုပ်သူမှာ ကွန်စတန်တင်းဘုရင် ဖြစ်သဖြင့် ထိုဘုရင်ကြီး အား အစွပြု၍ ကွန်စတန်တိနိုပယ်မြို့ဟု မှည့်ခေါ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ (ကွန်စတန်တင်းဘုရင်ကြီး - လည်းရှု။) ကွန် စတန်တင်းဘုရင် ထီးနန်းမစိုက်မီ အနှစ် ၁၀၀ ကျော်ကပင် ဘီစီ ၆၆၇ ခုနှစ်တွင် မီဂရာမုဂရီတို့သည် ထိုနေရာ၌ ဗိုင်ဇင်း ရှမ်းမြို့ ဟူသောအမည်နှင့် မြို့တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ကွန်စတန် တင်းဘုရင် လက်ထက်တွင် အာရှမိုင်းနားရှိ လက်အောက်ခံ နယ်များသည် ရံဖန်ရံခါ ထကြွကြသဖြင့် နိုင်ငံတော် အရှေ့ ပိုင်းနယ်များနှင့် နီးကပ်စိမ့်သောငှာ နေပြည်တော်ကို ရောမ မြို့မှ အရွေ့ဖက် ဗိုင်ဇင်းရှမ်းမြို့သို့ အေဒီ ၃၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြောင်းရွှေ့တည်ထောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် တူရကီနိုင်ငံသည် သမတနိုင်ငံ ဖြစ်လာသောအခါ မြို့တော် ကို အန်ကာရာမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ ရုံးစိုက်သည့် အချိန်အထိ မြို့တော်အဖြစ် တည်ရှိခဲ့သည်။

အစွတန်ဗုဒ္ဓိသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တည်နေရာအကောင်း ဆုံးမြို့ဟု ဆိုဖွယ်ရာ ရှိသည်။ ဥရောပတိုက်နှင့် အာရှတိုက်ကို ပိုင်းခြားလျက် တည်နေသော ဗော့စပရပ် ရေလက်ကြား၏ တဖက်တချက်ပေါ်တွင် ခွလျက် တည်သည်။ ထိုကြောင့် အစွတန်ဗုဒ္ဓိသည် ဥရောပတိုက်ထဲတွင် တပိုင်း၊ အာရှတိုက် ထဲတွင်တပိုင်း တည်နေသောမြို့ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် အစွတန်ဗုဒ္ဓိကို ဖြတ်၍ ဖောက်လုပ်ထားသောမီးရထားလမ်း သည် ဥရောပနှင့် အာရှကို ဆက်သွယ်ရာ ကျလေသည်။ အစွတန်ဗုဒ္ဓိသည် ဥရောပနှင့် အာရှတိုက် ကုန်ရောင်း ကုန် ဝယ် လမ်းဆုံမြို့ ဖြစ်ရုံမက ကာကွယ်ရေး အတွက်လည်း အနေကောင်းသော မြို့ကြီး ဖြစ်သည်။ အစွတန်ဗုဒ္ဓိကို ဖြတ်၍ သွားသော ကုန်းလမ်း ရေလမ်းများသည် သမိုင်း တလျှောက်၌ ထင်ရှားသော လမ်းမကြီးများ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာလူမျိုး အသီးအသီးအတွက် ဤမြို့သည် မည်မျှ အရေးပါ အရာထောက်သနည်း ဟူမူ ထိုမြို့ကို အမည်အမျိုး မျိုးဖြင့် ခေါ်ဆိုကြခြင်းကို ထောက်၍ သိနိုင်သည်။ ပါးရှင်း နှင့် အာရပ်လူမျိုးတို့က ဒီရီဆီဒက်မြို့ဟု ခေါ်၍ လူတလုံ နှင့် လယ်ဗန်တင်းလူမျိုးများက ကော့စပိုလီမြို့ဟု ခေါ်ပြီး လျှင် ဗုလဂါလူမျိုးများက ဇာရီဂရက် ခေါ်၍ ဂရိလူမျိုးတို့ က ကွန်စတန်တိနိုပိုလစ်မြို့ဟု ခေါ်သည်။

အစွတန်ဗုဒ္ဓိကို တည်စက ရောမမြို့ကဲ့သို့ တောင်ကုန်း ခုနစ်ကုန်းပေါ်တွင် တည်ထားသည်။ အစွတန်ဗုဒ္ဓိကား မြို့ သုံးမြို့နှင့် ဆင်ခြေဖုံးများ ပေါင်းထားသော မြို့ကြီး ဖြစ် သည်။ တောင်ဖက်တွင် မှုတ်စလင်တို့ နေထိုင်ရာ စတမ် ဗော့မြို့၊ မြောက်ဖက်တွင် နိုင်ငံခြားသားများ နေထိုင်ရာ ပီရာမြို့၊ အရှေ့ဖက်တွင် စီးပွားရေးရပ်ကွက်ဖြစ်သော ဂလာ

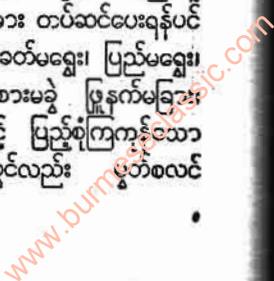
တာမြို့တို့ ဖြစ်သည်။ စတမ်ဗော့မြို့သည် အဟောင်းဆုံးမြို့ နေရာဖြစ်၍ ဂလာတာမြို့ပိုင်းနှင့် ဂိုးလဒင်းဟုန်း ခေါ် ပင် ဇာယ်လက်ကြားဖြင့် ခြားလျက်ရှိရာ သင်္ဘောဆိပ်ကောင်း နေရာလည်း ဖြစ်သည်။ ဂလာတာမြို့ပိုင်းနှင့် တန်တားနှစ်ခု ဖြင့် ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည့် အခြားမြို့ပိုင်းနှင့်မူ စတမ်ဗော မြို့သည် အလွန်မြင့်သော ကျောက်တန်တိုင်းဖြင့် ခြားလျက်ရှိ သည်။ အာရှတိုက်ဖက်ပိုင်း၌မူ ဆင်ခြေဖုံးရပ်ကွက်ကြီးများ ရှိသည်။ အများခေါ် စကူတရီ၊ အစိုးရခေါ် ဥစကူဒါရပ်ကွက် သည် အထင်ရှားဆုံး ဆင်ခြေဖုံးရပ်ကွက် ဖြစ်သည်။ စကူ တရီရပ်ကွက်၏ တောင်ဖက်တွင် ဟေဒါပါစာ သင်္ဘောဆိပ် မြို့ကြီး တည်ရှိသည်။

အစွတန်ဗုဒ္ဓိသည် ရှေးဟောင်း ဗိသုကာ လက်ရာများ ဖြင့် တင့်တယ်လျက်ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ရှေးမြို့ဟောင်း နေရာဖြစ်သော စတမ်ဗော့တွင် ဗိုင်ဇင်းတိုင်ခေတ် ဗိသုကာ လက်ရာများ အတော်များများ တွေ့ရသည်။ အစွတန်ဗုဒ္ဓိ ကို ပင်လယ်မှ နေ၍ ကြည့်မူ ခမ်းနား တင့်တယ်သည့် ကျောက်ဖြူသားတို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ပလီဝတ်ကျောင်း များနှင့် ရွှေချထားသော မျှော်စင်ကြီးများကို အဝေးမှပင် မြင်နိုင်လေသည်။ ထိုမြို့ရှိ စိန်ဆိုဖိုင်းယာ ဘုရားရှိခိုးကျောင်း ကြီးသည် ဗိုင်ဇင်းတိုင်ခေတ် အနုပညာ၏ ပြတိုက်သဖွယ် တည်ရှိနေသည်။

အစွတန်ဗုဒ္ဓိသည် ယခုအခါ တူရကီနိုင်ငံ၏ မြို့တော် မဟုတ်သော်လည်း ပညာရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ အချက်အခြာမြို့ကြီး ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ခန့် မုန်းခြေစာရင်းအရ အစွတန်ဗုဒ္ဓိ၏ လူဦးရေသည် ၂,၂၄၇, ၆၃၀ ယောက် ဖြစ်သည်။

အစွလာမ်အယူဝါဒ။ ။အစွလာမ်သည် စကြဝဠာခပ် သိမ်းကုန်တို့ကို ဖန်ဆင်း မွေးမြူတော်မူသော၊ ဥာဏ်တော် အနန္တ တန်ခိုးတော်အနန္တနှင့်ပြည့်စုံတော်မူသော၊တဆူတည်း တပါးတည်းဖြစ်တော်မူသော၊ မဟာကရုဏာရှင် ဖြစ်တော်မူ သော အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ် ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်မြတ်ဖြစ်ပေသည်။ နှစ်ဘဝ၏ ငြိမ်းချမ်းသာ ယာမှုကို ညွှန်ပြသည်။

အစွလာမ်သည် “နာခံခြင်း” ဟူသော အထူးဝိသေသ ဂုဏ်ပုဒ်တစ်ခုကို ဆောင်လျက်ရှိသည်။ အစွလာမ်၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ မိမိဆောင်ထားသော အစွလာမ်တည်းဟူ သော ဂုဏ်ပုဒ်ကို လူသားအားလုံးအား တပ်ဆင်ပေးရန်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုအတွက်ကြောင့်ပင် ခေတ်မရွေး၊ ပြည်မရွေး၊ လူမျိုးမရွေး၊ အုပ်စုမရွေး၊ လူတန်းစားမခွဲ ဖြန့်ကမ်းခြား၊ အစွလာမ်တည်းဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်နှင့် ပြည့်စုံကြကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်မွန်တို့သည် အတိတ်ခေတ်တွင်လည်း မှုတ်စလင်

များပင် ဖြစ်ကြသည်။ ယခုပစ္စုပ္ပန်တွင်လည်း မှတ်စလင်များပင်ဖြစ်ကြသည်။ နောင်အနာဂတ်တွင်လည်း မှတ်စလင်များပင်ဖြစ်ကြမည်။

• အစ္စလာမ် ဟူသောပုဒ်သည် “နာခါခြင်း” အဓိပ္ပာယ်ပေးသည်။ ဤအယူဝါဒကို အစ္စလာမ်ဟု အမည်သမုတ်ခြင်းမှာလည်း ဤအယူဝါဒကို လက်ခံနာယူသော မှတ်စလင်တိုင်းသည် အရေးကိစ္စအဝဝတွင် အလွှာဟ်အသျှင်မြတ်၏ အေသနာမြတ်များကို ဦးလည်မသို့ လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းကြောင့်ပင်ဖြစ်ပေသည်။

အလွှာဟ်အသျှင်မြတ်သည် စကြဝဠာအဝှမ်းကို စတင်ဖန်ဆင်းပြုစုပျိုးထောင်တော်မူသော ပိုင်ဆိုင်စိုးမိုးစီမံကွပ်ကဲအုပ်ချုပ်တော်မူသောအသျှင်သခင်ဖြစ်တော်မူပေရာ တနည်းဆိုသော် စကြဝဠာရှင်၏ အမိန့်တော် နာခါခြင်းသည်ပင် စကြဝဠာတွင် ငြိမ်းချမ်းသာယာမှုကို ဖန်တီးရာ မည်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ အစ္စလာမ်သည် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး ဝါဒဖြစ်၍ မှတ်စလင်သည် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးဝါဒီဖြစ်သည်။

မိဟမ္မဒ်နှင့်ကုရ်အာန်။ ။အလွှာဟ် အသျှင်မြတ်သည် ယခင်နှစ်ပေါင်း ၁၃၀၀ ကျော်က ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားအားလုံးကို ကရုဏာတရားပွားများ၍ နှစ်ဘဝ၏ သုခချမ်းသာ အဖြာဖြာကို ရစိမ့်သောငှာ တမန်တော်အပေါင်းတို့၏ အချုပ်ဖြစ်သော တမန်တော်မြတ်မိဟမ္မဒ်အား (ကောင်းချီးချမ်းသာ မင်္ဂလာအဖြာဖြာသည် တမန်တော်မြတ်အပေါ်သို့ သက်ရောက်ပါစေ) နောက်ဆုံးတမန်တော်အဖြစ် စေလွှတ်တော်မူ၍ ကျမ်းဂန်အပေါင်းတို့၏ အချုပ်ဖြစ်သော ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ကိုလည်း တမန်တော် မိဟမ္မဒ်ထံသို့ ချပေးသနားတော်မူခဲ့ပေသည်။ (မိဟမ္မဒ်— ကိုရ်အာန် — ၅)

ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်သည် အလွှာဟ်အသျှင်မြတ်၏ မုက္ခပါဌ်တော်ဖြစ်သည်။ တမန်တော်မြတ်သည် မိမိထံကျရောက်လာခဲ့သော ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ် လာ မုက္ခပါဌ်တော် များကို အချိန်မလင့်စေ စံနှစ်တကျ ရေးမှတ်စေတော် မူခဲ့သည်။ အာဂုံဆောင်စေတော်မူခဲ့သည်။ ကုရ်အာန် ကျမ်းမြတ်သည် ယနေ့တိုင်ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ မှတ်စလင်တို့၏ လက်များတွင် ၎င်း၊ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ကို စ၊ လယ်၊ ဆုံး အာဂုံဆောင်ထားကြသော (ဟာဖ်) အာဂမရတို့၏ နှလုံးသားများတွင် ၎င်း တည်ရှိနေပေသည်။ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်တွင် ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်အစောင်ပေါင်း အသေချေ၊ အသေချာရှိငြားသော်လည်း တစောင်နှင့်တစောင် ပုဒ်၊ ပဒါ၊ သရ၊ သုည...မှအစ တွဲပြားမှု အလျဉ်းမရှိပဲ ပကတိအတိုင်း၊ လုံးလုံးလျားလျား ထမိုးတည်း တစားတည်းပင်ရှိနေသည်မှာ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်၏ ထူးခြားချက်တရပ်ဖြစ်သည်။ ဤသည် “ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ကို ငါအသျှင်မြတ် ထုတ်ပြုချမှတ်တော်မူ၍ ယင်းကျမ်းမြတ်ကို ငါအသျှင်မြတ် ကိုယ်တော်တိုင် ထိန်းသိမ်း

စောင့်ရှောက်တော်မူမည်” ဟူသော ဗျာဒိတ်တော်၏ကျေးဇူးပင်ဖြစ်သည်။ (ကုရ်အာန် (၁၅-၉) — ကိုရ်အာန်) “ကုရ်အာန်” ဟူသောပုဒ်သည် များစွာရွတ်ရသောကျမ်းဟု အနက်ပေးထားသည်။ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်သည် နာမည်နှင့်အညီ ယနေ့တိုင် ကမ္ဘာတွင် အများဆုံးရွတ်ဖတ်သရဇျာယ်ရသော ကျမ်းတဆူလည်း ဖြစ်ပေသည်။

တမန်တော်မြတ်သည် ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ကို ဦးထိပ်ထားကာ အစ္စလာမ်အယူဝါဒကို လက်တွေ့ ကျင့်သုံးပြုသတော်မူခဲ့သည်။ တိုတောင်းလှစွာသော ၂၃ နှစ်အတွင်း တိရစ္ဆာန်တမျှ ဆိုးသွမ်းမိုက်မဲ လမ်းလွဲလျက် ရှိနေခဲ့ကြသော သူများအား အမှောင်ခွင်း၍ အလင်းသို့ ဆောင်တော်မူခဲ့သည်။ လူရိုင်းတို့အား ယဉ်ပါးစေတော်မူခဲ့သည်။ လူဘဝတွင် အောက်ဆုံးအဆင့်သို့ ရောက်ရှိနေခဲ့ကြသော သူတို့အား လူဘဝအထွတ်အထိပ်သို့ တင်ဆောင်ပေးတော်မူခဲ့သည်။ တမန်တော်မြတ်သည် အစ္စလာမ်အယူဝါဒကို မိမိကိုယ်တိုင် ကျင့်သုံး ပြုသတော်မူခဲ့သည်သာမက စံပြ မှတ်စလင်အုပ်စုကြီးတခုလုံးကိုလည်း မွေးထုတ်ထားတော်မူခဲ့ပေသည်။ (မိဟမ္မဒ် — ၅။)

အစ္စလာမ်အယူဝါဒသည် တနေ့တခြားပျံ့ပွားလာခဲ့ပေရာ ယနေ့မှတ်စလင်တို့သည် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် ပြန့်နှံ့လျက် ရှိကြပေသည်။

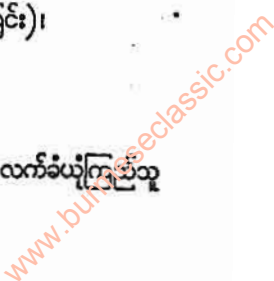
အစ္စလာမ်၏ယုံကြည်ချက်များမှာ

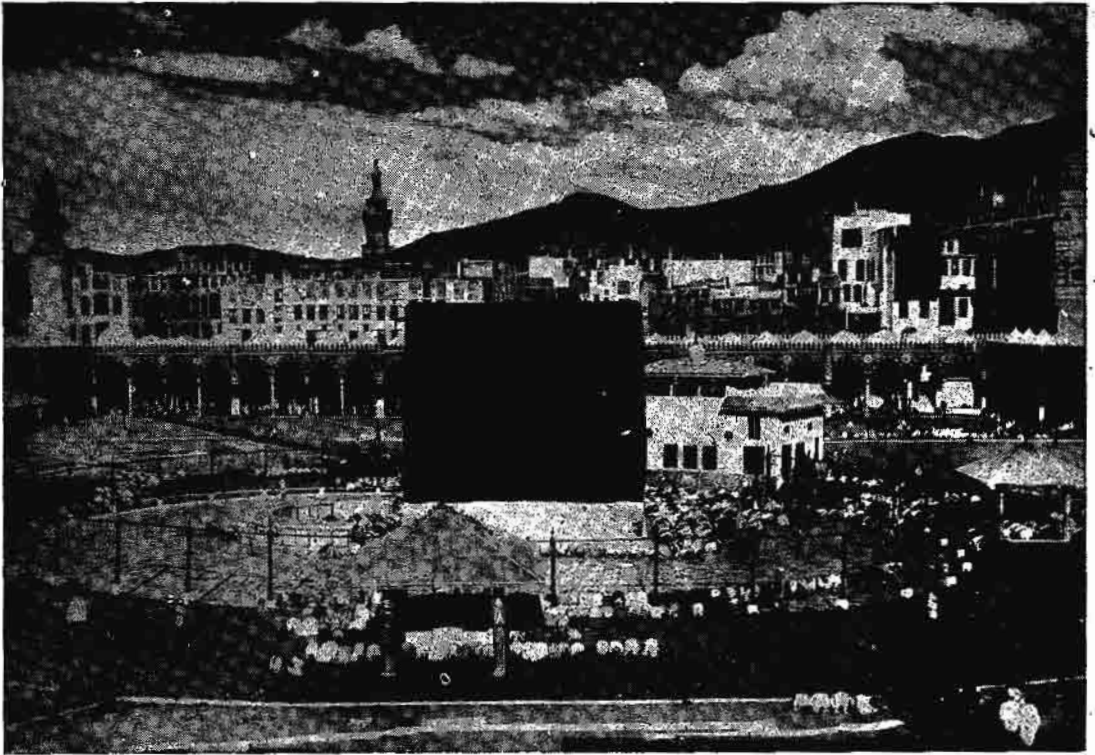
- ၁။ အလွှာဟ်အသျှင်မြတ်အား ယုံကြည်ခြင်း၊
- ၂။ ထိုအသျှင်မြတ်၏ ကောင်းကင်တမန်များကို ယုံကြည်ခြင်း၊
- ၃။ ထိုအသျှင်မြတ်၏ ကျမ်းဂန်များကို ယုံကြည်ခြင်း၊
- ၄။ ထိုအသျှင်မြတ်၏ တမန်တော်များကို ယုံကြည်ခြင်း၊
- ၅။ စကြဝဠာပျက်စီးဆိတ်သည်းမည့် နောက်ဆုံးနေ့ကို ယုံကြည်ခြင်း၊
- ၆။ ထိုအသျှင်မြတ်၏ ကြိုတင်စီမံဖန်တီးမှုကို ယုံကြည်ခြင်း၊
- ၇။ သေပြီးနောက် ရှင်ပြန်ထရမည်ကို ယုံကြည်ခြင်းဟူ၍ ဖြစ်သည်။

အစ္စလာမ်၏အမြစ်တရားငါးပါးကား

- ၁။ အလွှာဟ်အသျှင်မြတ်မှတစ်ပါး ကိုးကွယ်ရာဟူ၍အလျဉ်း မရှိသည်ကို၎င်း၊ တမန်တော်မြတ် မိဟမ္မဒ်သည် ထိုအသျှင်မြတ်၏ တမန်တော်ဖြစ်သည်ကို၎င်း ယုံကြည်သက်သေခံခြင်း၊
- ၂။ ဆွလာတ်ဆောက်တည်ခြင်း (ဝတ်ပြုခြင်း)၊
- ၃။ ဇကာတ်ပေးလှူခြင်း၊
- ၄။ ဆိုယာမ်ဥပသ်ဆောက်တည်ခြင်း၊
- ၅။ ဟဂ်ဂျီပြုခြင်းဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

အစ္စလာမ်၏ ယုံကြည်ချက်များကို လက်ခံယုံကြည်သူ

ဆအားဖီအာခရေချနိုင်ငံ မက္ကာမြို့ရှိ အစ္စလာမ်ဝါဒီတို့ဝတ်ပြုရာ ကတ်ဖတ် ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး

မွတ်စလင်တိုင်းသည် တမန်တော်မြတ် ချမှတ်တော်မူသည့် ကျင့်စဉ်၊ ကျင့်ရပ်များနှင့်အညီ တနေ့လျှင် ငါးကြိမ် ဆွလာတ်ဆောက်တည်ရသည်။ စား၊ ဝတ်၊ နေရေးအတွက် လိုအပ်သည်ထက်ပိုသော ဥစ္စာပစ္စည်းများထဲမှ ဆင်းရဲသားများအား ဇကာတ်ပေးလျှူရသည်။ တနှစ်တွင် တလဆို့ယာမ် ဥပုသ်ဆောက်တည်ရသည်။ ခရီးစရိတ် တတ်ကုန်နိုင်လျှင် တသက်တခါ မက္ကာမြို့တော်သို့ သွားရောက်၍ ဟဂျီပူရသည်။ ဤသည်ကား အစ္စလာမ်၏ အခြေခံယုံကြည်ချက်များနှင့် ကျင့်စဉ်များဖြစ်ပေသည်။

တမိတဖတည်း

အစ္စလာမ်အယူဝါဒအရ ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားအားလုံးတို့သည် တမိတဖတည်းမှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွား လာကြသော ညီရင်းအစ်ကို မောင်နှမများပင်ဖြစ်ကြပေသည်။
“အို...လူသားအပေါင်းတို့၊ ငါအသျှင်မြတ်သည် အသင်တို့အား တမိတဖတည်းမှ စတင် ဖန်ဆင်းတော် မူခဲ့သည်။ အသင်တို့အချင်းချင်း သိကျွမ်း၍ မေတ္တာသက်ရန်အလိုငှာ ငါအသျှင်မြတ်သည် အသင်တို့အား လူမျိုးအဖွဲ့၊ မျိုးနွယ်အစားစား ပြုလုပ်သားတော်မူသည်။ ငါအသျှင်မြတ်ထံတော်၌ အမှန်မြတ်ဆုံးသောသူမှာ စင်ကြယ်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်း သူသာဖြစ်ပေသည်။” (ကုရ်အာန်- (၄၉၊ ၁၃) — ကိုရှ။)

မိသားစု

အစ္စလာမ် အယူဝါဒအရ ဝေနေယျသတ္တဝါ အားလုံးတို့သည် မိသားစုကြီးဖြစ်ပေသည်။
“အဖန်ဆင်းခံ ဝေနေယျ သတ္တဝါ အားလုံးတို့သည် အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်၏ အိမ်တော်သူ အိမ်တော်သားများ ဖြစ်ကြပေသည်။ အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်ထံတော်၌ အိမ်တော်သူ အိမ်တော်သားများအနက် အများဆုံး ချစ်ကြည်မြတ်နိုး အပ်သူမှာ အိမ်တော်သူအိမ်တော်သားများအား အများဆုံး အကျိုးပြုသူသာ ဖြစ်ပေသည်။ (တမန်တော်မြတ်၏ သြဝါဒတော်)

လူတန်းစားမခွဲ

အစ္စလာမ်အယူဝါဒတွင် လူတန်းစား ခွဲခြားမှုအလျဉ်းမရှိ။ အမြဲသည် အနက်ထက်မသာ၊ ကိုယ်ကျင့် တရားကောင်းခြင်းအားဖြင့် တဦးထက်တဦးသာနိုင်ပေသည်။
“အို...လူသား အပေါင်းတို့၊ အသင်တို့ အသျှင်သခင်သည် တပါးတည်း၊ အသင်တို့၏ ဖခင်သည် တဦးတည်း၊ အရစ်လူမျိုးသည် အခြားလူမျိုးထက်မသာ၊ အခြားလူမျိုးသည် အရစ်လူမျိုးထက်မသာ။ အနီသည် အနက်ထက်မသာ၊ အနက်သည် အနီထက်မသာ။ အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်အား ကြောက်ရွံ့စိုးရိမ်သောခန့်ညား၍ စင်ကြယ်သန့်ရှင်း အပြစ်

www.burmeseclassic.com

ကင်းခြင်းအားဖြင့် သာလျှင် တဦးထက်တဦး သာနိုင်ပေသည်။ (တမန်တော်မြတ်၏ ဩဝါဒတော်)

မည်သူ့ကိုမျှ ဒုက္ခမပေးရ

• အစ္စလာမ်အယူဝါဒအရ ကမ္ဘာ့အိမ်ထောင်စုကြီးတစ်ခုလုံးသည် မိသားစုကြီးဖြစ်ရာ မှတ်စလင်တဦးအဖို့ ကမ္ဘာ့အိမ်ထောင်စုအတွင်း၌ သူစိမ်းဟူ၍ တဦးတယောက်မျှပင် မရှိပေ။ အားလုံးတို့သည် မိသားစုများဖြစ်ကြပေရာ အချင်းချင်း အကျိုးပြုရမည်သာဖြစ်၍ ဒုက္ခမပေးရ။

“မှတ်စလင်သည် မိမိ၏ နှုတ်ဖြင့်၎င်း၊ လက်ဖြင့်၎င်း မည်သူ့ကိုမျှ ဒုက္ခမပေးရ။” “ကြီးသူကို မလေးစား၊ ငယ်သူကို မသနားသူသည် ငါ၏တပည့်မဟုတ်။” “မိမိအဖို့ နှစ်ခြိုက်သောအရာကို သူတပါးအဖို့ မနှစ်ခြိုက်သော သူသည် မှတ်စလင်မဟုတ်။” “အိမ်နီးချင်းကိုဒုက္ခပေးသူသည် မှတ်စလင်မဟုတ်။” “အသင်တို့သည် ကမ္ဘာမြေ၌ရှိသူတို့အား သနားကြင်နာကြကုန်၊ ကောင်းကင်ထက် ရှိတော်မူသော အသျှင်သည် အသင်တို့အား သနားကြင်နာတော်မူအံ့။” (တမန်တော်မြတ်၏ ဩဝါဒ)

“ထောမ်” မေတ္တာ

အစ္စလာမ်ဝါဒီ မှတ်စလင်များသည် တဦးနှင့်တဦးတွေ့ဆုံကြသည့်အခါ (အတိတ်စွာမူ အလိုင်ကူန်မီး) “အသင်တို့အပေါ်၌ ငြိမ်းချမ်းသာယာမှု အစုစု သက်ရောက်ပါစေ” ဟု မေတ္တာပို့သကြသည်။ မေတ္တာပို့သခြင်း ခံရသူများကလည်း (ဝ-အလိုင်ကူ-မစ္စလာမ်၊ ဝ-ရဟ်မတုလ္လာဟ်၊ ဝ-ဗရကာတုယူ) “အသင်တို့ အပေါ်၌လည်း ငြိမ်းချမ်းသာယာမှုအစုစု သက်ရောက်ပါစေ၊ အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်၏ ကရုဏာတော်နှင့် မော်လာတော်များလည်း သက်ရောက်ပါစေ” ဟုမေတ္တာတုံ့ပြန်ကြပေသည်။ ဤသို့ဖြင့် မှတ်စလင်တို့ စုဝေးရာဌာနများတွင် မေတ္တာသံများသည် ပဲ့တင်ထပ်မျှ ဖြစ်ရှိနေပေသည်။

“ကျွန်ုပ်သည် မိမိ၏ အသျှင်အား တိုင်တည်ပြောအံ့၊ အသင်တို့သည် အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်အား မယုံကြည်ကြသမျှကာလပတ်လုံး ဂျန္နတ် အမတသုခုဘုံသို့ ဝင်ကြရမည်ဟေ့။ အသင်တို့သည် အချင်းချင်း မချစ်ခင်ကြသမျှ ကာလပတ်လုံး အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်အား ယုံကြည်နိုင်ကြမည်မဟုတ်။ ကျွန်ုပ်သည် အသင်တို့အား အသင်တို့အချင်းချင်း ချစ်ခင်ရန် လမ်းစဉ်ညွှန်ပြမည်၊ ထိုလမ်းစဉ်အား အခြားမဟုတ်။ အသင်တို့အချင်းချင်း ဖြစ်ပွင့်လင်းစွာ လောမ်မေတ္တာကို ပို့သကြကုန်။” (တမန်တော်မြတ်၏ ဩဝါဒတော်)

စားဝတ်၊ နေရေး

အစ္စလာမ်သည် နှစ်တဝင် ငြိမ်းချမ်းသာယာမှုကို ညွှန်ပြသည်။ လူ့လောကတွင် စား၊ ဝတ်၊ နေရေးသည် လျစ်လျူပြုထား၍ဖြစ်နိုင်သော ကိစ္စမျိုးကား အလျင်းမဟုတ်။ စား၊

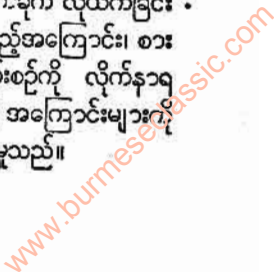
ဝတ်၊ နေရေးအဆင်မပြေက လောကုတ္တံရာ ရေးရာများကို မဆိုထားနှင့် လောကီရေးရာများကိုပင် ကောင်းစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ အူမတောင်မှ သီလစောင့်နိုင်သည်ဟူသော ဆိုရိုးစကားသည် မှန်ကန်လှပေသည်။ ထိုအတွက် ကုရ်အာန် ကျမ်းမြတ် (၆၊ ၁၀) တွင် “အသင်တို့သည် ဆူလာတ် ဆောက်တည်ပြီးသောအခါ ကမ္ဘာ့သို့လှည့်၍ အလ္လာဟ် အသျှင်မြတ်၏ ရိုက္ခာတော်ကို ရှာဖွေကြကုန်လော့” ဟု အတည်အလင်း မိန့်ကြားစားတော်မူသည်။

တရားသဖြင့် ဥစ္စာပစ္စည်းရှာဖွေရမည့် အကြောင်းနှင့် စဉ်လျဉ်း၍ တမန်တော်မြတ်ကလည်း “ဆင်းရဲ နွမ်းပါးမှုသည် သာသနာပာဖြစ်စေတတ်သည်။” “တရားသဖြင့် စီးပွားရှာဖွေခြင်းသည် မလုပ်မနေရ တာဝန်များနောက် မလွဲမရှောင်သာသော တာဝန်တရပ်ပင် ဖြစ်သည်။” “အသင်တို့သည် မိမိတို့၏ အိမ်သူအိမ်သားများအား ဝဝလင်လင် ရှာဖွေကျွေးမွေးကြကုန်။ ဤသည် အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်၏ လမ်းတော်၌ ဂျီဟာဒ် သက်စွန့် ကြိုးပမ်းရာမည်သည်” ဟု မိန့်ကြားတော်မူခဲ့သည်။

လယ်ယာကိုင်ကျွန်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများသည် စား၊ ဝတ်၊ နေရေးအတွက် အလွန်အရေးပါသော လုပ်ငန်းများဖြစ်ကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်း တမန်တော်မြတ်က “အသင်တို့သည် လယ်ယာကိုင်ကျွန်း လုပ်ကိုင်ကြ၊ လယ်ယာကိုင်ကျွန်းလုပ်ငန်းသည် အလွန် မင်္ဂလာရှိသည်၊ တိုးပွားသည်” ဟူ၍၎င်း၊ “အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သော အတတ်ပညာသည်များကို အလ္လာဟ် အသျှင်မြတ်သည် အထူးနှစ်သက်မြတ်နိုးတော်မူသည်” ဟူ၍၎င်း မိန့်ကြားတော်မူခဲ့လေသည်။

စား၊ ဝတ်၊ နေရေးတွင် ဆူကြူနိမ့်မြင့် အလွန်အကျွံ ကျွဲခြားနေပါက တိုင်းပြည်တွင် စီးပွားရေးအကျပ်အတည်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ လူမျိုးတမျိုးလုံး ဒုက္ခရောက်နိုင်သည်။ ထိုအတွက်ကြောင့် အလ္လာဟ် အသျှင်မြတ်က ကုရ်အာန် ကျမ်းမြတ် (၅၉-၇) တွင် “ဥစ္စာပစ္စည်းသည် အသင်တို့အနက် ကိုလိုကျယ်ဝသုတစု၏လက်တွင်း၌သာ စုပုံမနေရ” ဟု အတည်အလင်း မိန့်ကြားတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ပြင်တဝ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်တွင် ဇကာတ်ပေးရမည့် အကြောင်း၊ အတိုးအညွှန်မစားသုံးရမည့်အကြောင်း၊ အတိုးအညွှန် စားသုံးသူများကို တိုက်ရမည့်အကြောင်း၊ အလောင်းစား မပြုလုပ်ရမည့်အကြောင်း၊ အပျော်အပါး မလိုက်စားရမည့်အကြောင်း၊ ခိုးဝှက်တိုက်ခိုက် လုယက်ခြင်း မပြုလုပ်ရမည့်အကြောင်း၊ မဖြုန်းတီးရမည့်အကြောင်း၊ စားဝတ်၊ နေရေးတွင် အလယ်အလတ်လမ်းစဉ်ကို လိုက်နာရမည့်အကြောင်း၊ ခြိုးခြံစွာ နေထိုင်ရမည့် အကြောင်းများကို အထပ်ထပ်အခါခါ မိန့်ကြားထားတော်မူသည်။

မူတ်စလင်ဂုဏ်ရည်*

အစ္စလာမ်အယူဝါဒကို လက်ခံနွှာယူကျင့်မှုသုတဦးသည် (၁)ယုံကြည်ချက် မှန်ကန်ရမည်။ (၂) ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆက်ဆံမှု ပြေပြစ်ရမည်။ (၃) သူတပါးအကျိုးဆောင်ရ မှည်။ (၄) သီလကောင်းရမည်။ (၅) ဇွဲသတ္တိရှိရမည်။ ဤ အကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုထားတော်မူသည်။

“အရှေ့ဖက်၊ အနောက်ဖက်သို့ မျက်နှာ မူခြင်းသည် ကောင်းမြတ်သည်မဟုတ်။ ကောင်းမြတ်သော သူမန်သူမြတ် တို့ကား အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်အားငှင်း၊ နောက်ဆုံးနေ့ကို ၎င်း၊ ကောင်းကင်တမန်များကို၎င်း၊ ကျမ်းဂန် များကို၎င်း၊ တမန်တော်အပေါင်းကို၎င်း ယုံကြည်ကြသည်။ ထို့ပြင် ၎င်း တို့သည် မိမိတို့ဥစ္စာပစ္စည်းများကို ခံမင်ကြပါလျက် ဆွေ ဆင်းရဲ မျိုးဆင်းရဲများကို၎င်း၊ မိသက်ဆိုး ဖသက်ဆိုးများ ကို၎င်း၊ ဆင်းရဲသားများကို၎င်း၊ ဒုက္ခသည်အာဂန္တုများကို ၎င်း၊ လက်ဖြန့်တောင်းခံ စားနေကြရရှာသော သူတောင်း စားများကို၎င်း၊ ကျေးကျွန်များကို ကျွန်ဘဝမှ လွတ် မြောက်စေရာတွင်၎င်း လှူဒါန်းပေးကမ်းကြသည်။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့သည် ဆွလာတ်ဝတ်ပြုကြသည်။ ဇကာတ်ပေးလှူ ကြသည်။ ကတ်တည်ကြသည်။ ထို့ပြင်တဝ ၎င်းတို့သည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသည့်အခါတွင်၎င်း၊ ရောဂါပိစီးသည့် အခါတွင် ၎င်း၊ စစ်ဖြစ်ပွားနေကြသည့် အခါတွင်၎င်း ကြံ့ခိုင်စွာရပ် တည်နေကြသည်။ ဤဂုဏ်ရည်များနှင့် ပြည့်စုံသူများသည် သစ္စာဝါဒီများ ဖြစ်ကြပေသည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်များသာလျှင် အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်အား ကြောက်ရွံ့ရှိသေ ခန့်ညားသော သူမန်သူမြတ်များ ဖြစ်ကြပေသည်။”

ကုရ်အာန် (၂:၁၇၇)

နောက်ဆုံးဓမ္မဩဝါဒ

တမန်တော်မြတ်သည် ဟစ်ဂျီသက္ကရာဇ် ၁၀ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၁ ရက်၊ ခရစ်နှစ် ၆၂၂ ခု၊ မတ်လ ၈ ရက်နေ့တွင် အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်၏ ကျောင်းတော်ကို ဖူးမြော်ရန်အတွက် ထောင်ပေါင်းများစွာသော သာဝကကြီး များနှင့်အတူ မက္ကာမြို့တော်အနီးရှိ မိနာမြို့တွင် ရောက်ရှိ နေတော်မူခဲ့သည်။ ဇန်နဝါရီလ ၉ ရက်နေ့တွင် အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်၏အထံတော်မှ “ယနေ့ငါအသျှင်မြတ် သည် အသင်တို့အဖို့ အသင်တို့၏ဝါဒကို ပြည့်စုံအောင် ပြုတော်လိုက်ပြီ၊ ငါအသျှင်မြတ်သည် မိမိ၏ကျေးဇူးတော် များကို အသင်တို့အား အပြည့်အဝ ပေးသနားတော်ပြီ၊ ငါအသျှင်မြတ်သည် အသင်တို့အဖို့ ဝါဒအဖြစ် အစ္စလာမ်ကို နှစ်ခြိုက်တော်မူပြီ” ဟူသော မုက္ခပါဌ်တော်ကျရောက်လာခဲ့ ပေသည်။

အဆိုပါ မုက္ခပါဌ်တော် ကျရောက်လာသည့်အခါ တမန်

တော်မြတ်သည် မိမိ၏ တာဝန်ဝတ်တရားများ ပြည့်စုံပြီဖြစ် ကြောင်း၊ ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်ရန်အချိန်မှာ နီးကပ်လာပြီ ဖြစ်ကြောင်းကို တွေးဆဆင်ခြင် မြော်မြင်မိတော့သည်။ ထိုအခါ တမန်တော် မြတ်သည် အသင် ရောက်ရှိနေသော တသိန်းနှစ်သောင်းခန့်ရှိသော တပည့်သားတို့အား အောက် ပါအတိုင်း အစ္စလာမ်အယူဝါဒ၏ အနှစ်သာရများကို ထုတ် ဖော်၍ တရားဓမ္မဟောကြားတော်မူခဲ့လေသည်။

“အို...အကျွန်ုပ်၏ အမျိုးသားတို့၊ ကျွန်ုပ်၏ဩဝါဒများ ကို အထူးဂရုပြု၍ နာကြကုန်။ ကျွန်ုပ်သည် အသင်တို့နှင့် နောက်နှစ် ဤသို့တွေ့ဆုံရမည်၊ မတွေ့ဆုံရမည်ကို အတတ် မပြောနိုင်။

“ဤနေ့သည် အဘယ်နေ့ဖြစ်သည်ကို အသင်တို့သိကြ သည်လော၊ ဤနေ့သည် မွန်မြတ်သော ကုရ်ဗာရီနေ့ ဖြစ် သည်။ ဤလသည် အဘယ်လဖြစ်သည်ကို အသင်တို့ သိကြ သည်လော၊ ဤလသည် ထူးမြတ်သော ဇစ်လ်ဟစ်ဂျီရုတ်လ ဖြစ်သည်။ ဤမြို့သည် အဘယ်မြို့ဖြစ်သည်ကို အသင်တို့သိကြ သည်လော၊ ဤမြို့သည် မွန်မြတ်သော မက္ကာမြို့တော်ဖြစ် သည်။ ဤနေ့၊ ဤလ၊ ဤမြို့များ မြင့်မြတ်သကဲ့သို့ အသင် တို့၏အသက်၊ အသင်တို့၏ စည်းစိမ်၊ အသင်တို့၏ ဂုဏ်အင်မြစ် တို့သည်လည်း မြင့်မြတ်လှပေသည်။ ရိုသေလေးစားအပ်လှ ပေသည်။

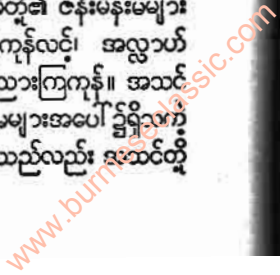
“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် မကြာမြင့်မီ အလ္လာဟ် အသျှင်မြတ်၏ ရွှေတော်မောက်သို့ရောက်ကြရပြီး မိမိတို့ပြုမူ ခဲ့ကြသော ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အစစ် အဆေး၊ အမေးအမြန်း ခံကြရမည်။

“သတိပြုကြကုန်၊ ယနေ့ အမိုက်ခေတ်၏ ညစ်ညမ်းဆိုး ရွားမှုအစုစုကို အကျွန်ုပ်ချေမှုန်းလိုက်ပြီ။

“ယနေ့ အမိုက်ခေတ်၏ အတိုးအညွန့် စားသုံးမှုကို ကျွန်ုပ်ပိတ်ပင်လိုက်ပြီ၊ ဤသည်ကို အကောင်အထည် ဖော် သည့်အနေဖြင့် ကျွန်ုပ်သည် ဦးစွာပဌမ မိမိနှင့် သားချင်း တော်စပ်သော အပ်ဒုလ်မုတ္တလိဗ်၏သား အဗ္ဗာဗ်၏ အတိုး အညွန့်များကို စတင်ပလုပ်လိုက်ပြီ။

“ယနေ့အမိုက်ခေတ်၏ မတရားတုန့်ပြန် လက်စားချေ မှုများကို ကျွန်ုပ်ပယ်ဖျက်လိုက်ပြီ။ ဤသည်ကို အကောင် အထည်ဖော်သည့်အနေဖြင့် ကျွန်ုပ်သည် မိမိနှင့်သားချင်း တော်စပ်သော ဟာရီဆ်၏သား ရဗီအာ၊ ရဗီအာ၏သား အိ ယာစ်အား ကျူးလွန်သတ်ဖြတ်မှုကို စတင်ခွင့်လွှတ်လိုက်ပြီ။

“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် မိမိတို့၏ ဇနီးမိန်းမများ နှင့်ပတ်သက်၍ တာဝန်မပျက်ကွက်ကြကုန်လင့်၊ အလ္လာဟ် အသျှင်မြတ်အား ကြောက်ရွံ့ရှိသေခန့်ညားကြကုန်။ အသင် တို့၏ အခွင့်အရေးများသည် ဇနီးမိန်းမများအပေါ် ခွဲခြားကွဲ သို့ ဇနီးမိန်းမများ၏ အခွင့်အရေးများသည်လည်း အသင်တို့

အပေါ်၌ရှိပေသည်။ ဇနီးမိန်းမများသည် အသင်တို့ထံ အပ်နှံထားသော ကောင်းမြတ်လှသည့် ရတနာများ ဖြစ်ကြပေသည်။

“ကျွန်ုပ်ကွယ်လွန်ပြီးနောက် အသင်တို့လမ်းမမှားကြရန် အတွက် ကျွန်ုပ်သည် အသင်တို့ထံ ကုန်အာနိကုန်များမြတ်ကို ထားရှိခဲ့သည်။ အသင်တို့သည် ကုန်အာနိကုန်မြတ်ကို ဆုပ်ကိုင်ထားကြကုန်လော့။

“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် မိမိတို့လက်အောက်ခံ ငယ်သားများကို မနှိပ်စက်ကြကုန်လင့်၊ မိမိတို့စားသောက်သက်သို့ ၎င်းတို့အား ကျေးမွေးကြ၊ မိမိတို့ဝတ်ဆင်သက်သို့ ၎င်းတို့အား ဆင်ယင်ကြ။

“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် လုပ်သားများအား တနေ့လျှင် အကြိမ်ပေါင်း ၇၀ တိုင်တိုင်ခွင့်လွှတ်ကြ၊ လုပ်သားအား ချေးမခြောက်မီ လုပ်ခပေးကြ။ ခဲယဉ်းသောအလုပ်ကိစ္စဖြစ်ပါက မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ကြ။

“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် အချင်းချင်း ညီရင်းအစ်ကိုများဖြစ်ကြသည်၊ မိသားစုကြီး ဖြစ်ကြသည်၊ အသင်တို့သည် တာဝန်တူ၊ အခွင့်တူများဖြစ်ကြသည်။

“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် သူတပါးပစ္စည်းကို အခွင့်မရှိပဲ မယူကြကုန်လင့်။

“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် သူတပါးကို နှိပ်စက်ကလူမပြုကြကုန်လင့်။

“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် အချင်းချင်း မသတ်ဖြတ်ကြကုန်လင့်။

“အချင်းတို့ အသင်တို့သည် မဟာကရုဏာရှင်ဖြစ်တော်မူသော အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်အား ခယရီကျိုး ရှိခိုးကြ၊ နေ့စဉ်ငါးကြိမ် ဆွလ္လာတ်ဆောက်တည်ကြ၊ ရမဆွာန်လှည့်ဆွဲယာမ်ဥပုသ်ဆောက်တည်ကြ၊ ဇကားတပေးလှူကြ။

“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် မိမိတို့၏ အာဏာပိုင်များ၏ အမိန့်ကိုနာခံကြ။

“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် ဤသည့် သြဝါဒတော်များကို လိုက်နာကျင့်သုံးကြလျှင် အသင်တို့သည် ‘ဂျန္နုတ် အမတသုခဘ်’တွင် ထာဝစဉ်စံမြန်းကြရမည်။

“အချင်းတို့၊ အသင်တို့သည် ဤသည့် သြဝါဒများကို တဆင့်ဟောကြားကြ။”

တမန်တော်မြတ်သည် ယင်းသို့တရားဓမ္မ ဟောကြားပြီးနောက် အသင့်ရောက်ရှိနေသော တပည့်သားတို့အား မိမိသည် တရားဓမ္မဟောကြားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တာဝန်ကျေပြန်သည်၊ မကျေပြန်သည်ကို မေးမြန်းတော်မူရာ တပည့်သားများက “တမန်တော်မြတ်သည် တာဝန်ကျေပြန်တော်မူပြီ” ဟု တခဲနက် လျှောက်ထားခဲ့ကြလေသည်။ ထိုအခါ တမန်တော်မြတ်သည် ကောင်းကင်သို့ လက်ညှိုးညွှန်ကာ

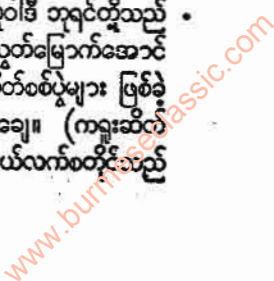
“အို-အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်၊ မှတ်တော်မူပါ” ဟု လျှောက်ထား၍ မိမိ၏တာဝန်တို့ကို တိကျပြတ်သားစွာ ဆောင်ရွက်သွားတော်မူခဲ့လေသည်။

ဤကား အစွလာမ်ဝါဒီတို့ လိုက်နာ ကျင့်သုံးကြရမည့် သြဝါဒတော်များတည်း။

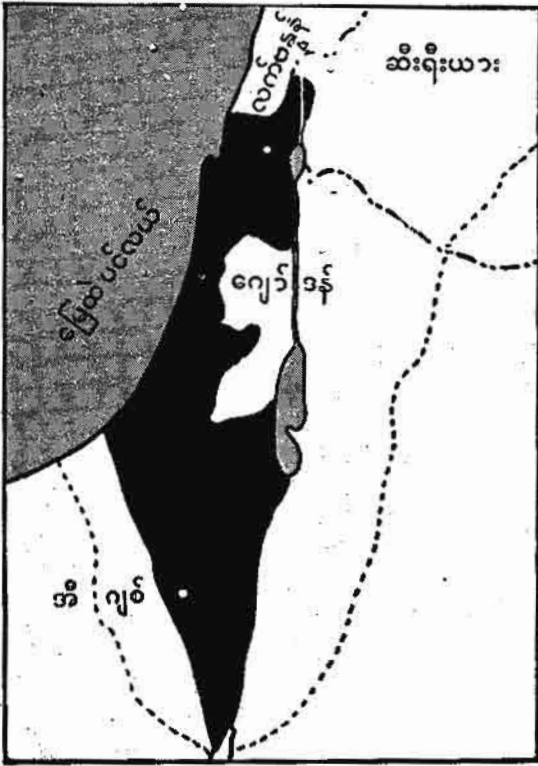
မောင်လာနာ သာဇီ မိုဟမ္မဒ် ဟာရှင်မ်

အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံ ။ အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံသည် ၁၉၄၀ ခုနှစ်က ထူထောင်လိုက်သော ခေတ်သစ် ယဟူဒီနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် လူသားတို့ ပဌမဆုံး အိုးအိမ် ထူထောင်နေခဲ့သော ခေတ်တခု ဖြစ်သည့် ပယ်လက်စတိုင် ပြည်၏ တစ်စိတ်တဒေသ ဖြစ်သည်။ (ပယ်လက်စတိုင် - လည်းရှူ) မြောက်လတ္တီတွဒ် ၃၃° ၁၅' နှင့် ၂၉° ၃၀' အတွင်းနှင့် အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၃၄° ၁၇' နှင့် ၃၅° ၄၀' အကြား၌ တည်ရှိသည်။ မြောက်ဘက်တွင် လက်ဗနွန်နိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် ဆီးရီးယားနိုင်ငံနှင့် ဂျော်ဒန်နိုင်ငံ၊ တောင်ဘက်တွင် အီဂျစ်နိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်တွင် မြေထဲပင်လယ်တို့ ဝန်းရံလျက် ရှိသည်။ အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံ ၏ ကမ်းရိုးတန်းသည် မြေထဲပင်လယ်ဖက်၌ ၁၁၇ မိုင် ရှည်၍ ပင်လယ်နီဖက်တွင် ခြောက်မိုင်ရှည်သည်။ အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံသည် ၈,၀၁၇ စတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်းသည်။

ယခု အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံ အပါအဝင် ပယ်လက်စတိုင်နိုင်ငံသည် ခရစ် မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၁,၀၀၀ ခန့်ကပင် ဘုရင်စံနစ် ထူထောင်၍ တထီးတနန်း တည်ရှိခဲ့သည်။ ဘီစီ ၁၀ ရာစုနှစ်မှ စ၍ နိုင်ငံ နှစ်ခြမ်းကွဲပြီးသော် ဂျူဒါနိုင်ငံနှင့် အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံ ဟူ၍ နှစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာလေသည်။ ဘီစီ ၇၂၂ ခုနှစ်တွင် အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံကို အဆီးရီးယန်းလူမျိုးတို့က တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်၍ လူပေါင်း များစွာကို နိုင်ငံရပ်ခြားသို့ ပို့သည်။ ဘီစီ ၁၇၀ ခန့်တွင် ဂရိတို့က သိမ်းပိုက်၍ ဘီစီ ၆၃ ခုနှစ်တွင် ရောမတို့က သိမ်းပိုက်ပြန်သည်။ ယဟူဒီလူမျိုးနှင့် ရောမလူမျိုးတို့ နှစ်ပေါင်းများစွာ ပဋိပက္ခ ဖြစ်ခဲ့ကြပြီးနောက် အေဒီ ၇၀ ပြည့်တွင် ယဟူဒီများ ပြင်းပြင်းထန်ထန် နှိပ်ကွပ်ခံရရုံမက ဂျူးအလမ်း မြို့တော်ကြီးပါ ရောမတို့၏ အဖျက်အဆီးကို ခံလိုက်ရသည်။ ယဟူဒီအမြောက်အမြားလည်း ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်သို့ အနှံ့အပြား ရောက်ရှိသွားလေသည်။ အေဒီ ၆၀၀ ခန့်တွင် အစွလာမ် အယူဝါဒီ အာရပ်လူမျိုးတို့က တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ပြန်သည်။ ဥရောပအလယ်ခေတ်တွင် ဥရောပတိုက်မှ ခရစ်ယန်အယူဝါဒီ ဘုရင်တို့သည် ပယ်လက်စတိုင်ကို မှတ်စလင်တို့လက်မှ လွတ်မြောက်အောင် လာရောက် တိုက်ခိုက်ကြသဖြင့် ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲများ ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ကရူးဆိတ်တို့ အရေးမလှခဲ့ချေ။ (ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲ - လည်းရှူ)။ ၁၅၁၇ ခုနှစ်တွင် ပယ်လက်စတိုင်သည်

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ တည်နေရာပြ မြေပုံ

တူရကီလက်အောက်သို့ ကျရောက်ပြီးလျှင် တူရကီစိုးမိုးမှုကို အနှစ် ၄၀၀ ခန့် ခံခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်၌ ပယ်လက်စတိုင် တွင် ယဟူဒီလူမျိုး နည်း၍ အာရပ်လူမျိုး လူဦးရေ များ သည်။ ၁၈၂ ခုနှစ်ခန့်တွင် ဥရောပတိုက်သို့ ရောက်နေသော ယဟူဒီလူမျိုးအုပ်စုသည် ပယ်လက်စတိုင်တွင် အခြေစိုက်ရန် ပဌမဆုံး ရောက်လာကြသည်။ ဤသို့ ရောက်လာခြင်းကား ခေတ်သစ် အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ ပေါ်ပေါက်ရန် လမ်းစပင် ဖြစ် လေသည်။

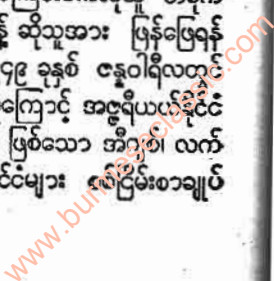
၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် ပယ်လက်စတိုင်တွင် ယဟူဒီနိုင်ငံ ပြန်လည် ထူထောင်ရေးကိုးကမ်း ဖြစ်သော ဇိုင်ယွန်ဂိုဏ်းဝင် ဗြိတိသျှ သိပ္ပံပညာရှင် ရိုမံ ဗိုက်ဇမန်းက ဗြိတိသျှ အစိုးရ အား ပယ်လက်စတိုင်ပြည်ကို ယဟူဒီများ၏ ဇာတိနိုင်ငံ အဖြစ် သတ်မှတ်ရန် တိုက်တွန်းခဲ့ရာ ဗြိတိသျှ အစိုးရက သဘောတူ၍ ဗဲလဖိုးကျေညာချက် ခေါ် ကျေညာချက် တစောင် ထုတ်ပြန်ပေးသည်။ ၁၉၂၀ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့ သည် ပယ်လက်စတိုင်မှ တူရကီတို့အား တိုက်ထုတ်သည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ် ပြီးသော် နိုင်ငံပေါင်းချုပ် အသင်းကြီးက ဗဲလဖိုး ကျေညာချက်ကို အတည်ပြုကာ ဗြိတိသျှ အစိုးရ အား ယင်း၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ထားရှိ၍ ပယ်လက် စတိုင်ပြည်ကို အုပ်ချုပ်စေသည်။ အာရပ်တို့သည် ယဟူဒီ

နိုင်ငံသစ် သတ်မှတ်ရန် ကျေညာသည်ကို မလိုလားဆုံးသူ များ ဖြစ်ကြသည်။

ကမ္ဘာ့ အာရပ်ရပ်၌ နိုင်ငံမဲ့လူမျိုးအဖြစ် နေထိုင်ကြရ သော ယဟူဒီများသည် ပယ်လက်စတိုင်သို့ ပြန်၍ အခြေ စိုက်ကာ မြို့သစ်ပြုသစ် လုပ်ငန်းသစ်များ ထူထောင်ကြရာ အာရပ်တို့နှင့် ပဋိပက္ခ ဖြစ်ကြရပြန်သည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှ အစိုးရက ယဟူဒီများ ဝင်ရောက် အခြေစိုက်မှုကို ဥပဒေဖြင့် တားမြစ်လေသည်။ သို့ဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်ပွားလာသောအခါ အာရပ်-ယဟူဒီ ပြဿနာသည် လိပ် ခဲတင်းလင်း ဖြစ်နေလေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးသွား သည့်နောက် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှ အစိုးရက အာရပ်- ယဟူဒီပြဿနာကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးသို့ တင်ပြ၏။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂက ထိုပြဿနာကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီးနောက် ပယ်လက်စတိုင်ပြည်ကို အာရပ်နိုင်ငံနှင့် ယဟူဒီနိုင်ငံ ဟူ၍ နှစ်ပိုင်းခွဲခြား သတ်မှတ်လိုက်သည်။ ကမ္ဘာ့ ကုလသမဂ္ဂက ယင်းသို့ သတ်မှတ် ပေးလိုက်သည့် အစီအစဉ်ကို ယဟူဒီ တို့က လက်ခံသော်လည်း အာရပ်တို့က လက်မခံသဖြင့် အာရပ်-ယဟူဒီတိုက်ပွဲများ မစဲခဲ့ချေ။

၁၉၄၈ ခုနှစ် မေလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ပယ်လက်စတိုင်မှ ဗြိတိသျှတို့ အုပ်ချုပ်ရေး ရုပ်သိမ်းချိန် ကျသောအခါ ပယ်လက်စတိုင်ရှိ ဇိုင်ယွန်ဝါဒီများက မရုပ်သိမ်းမီ တရက် ဖြစ်သော မေလ ၁၄ ရက်နေ့ ညနေတွင် အဇ္ဇရိယယ် ဟူ သောလွတ်လပ်သည့် သမ္မတနိုင်ငံသစ်တခု တည်ထောင်လိုက် ကြောင်း တဲလာဗစ်မြို့မှ ကျေညာလိုက်သည်။ ကျေညာစဉ် က အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံအဖြစ် ကမ်းရိုးတလျှောက်မျှသာ ရှိလေ သည်။ ဒေါက်တာ ရှိမ် ဗိုက်ဇမန်းက သမ္မတ၊ ဒေါ်ဗစ် ဗင်ဂူး ရီးယန်းက ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်လေသည်။ အဇ္ဇ ရိယယ် သမ္မတနိုင်ငံသစ်ကို အမေရိကန်နှင့် ရုရှတို့က ချက် ခြင်းပင် အသိအမှတ်ပြုလေသည်။

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ ကျေညာသည့်နေ့၌ပင် အိဂျစ်၊ အီရတ်၊ ကျော်ဒန်၊ လက်ဗန္ဓာ၊ ဆအူးဒီ အာရေဗျ စသော အာရပ် နိုင်ငံများက အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြရာ တဖြည်း ဖြည်း တိုက်ပွဲပြင်းထန်သည်ထက် ပြင်းထန်လာသဖြင့် ကုလ သမဂ္ဂက စစ်ငြိမ်းရေး ဆွေးနွေးရန် ပဌမ ကော်မရှင်တခု လွှတ်ရလေသည်။ ကုလသမဂ္ဂ လျှို့ဝှက်ရေးကောင်စီက ယင်း ပြဿနာကို ဖြန်ဖြေရန် စေလွှတ်ခဲ့သော ကိုယ်စားလှယ် ကောင့် ဗာနာဒေါ့ အားလည်း အကြမ်းဖက်လိုသူ တစုက ပစ်သတ်သဖြင့် ဒေါက်တာ ရပ်ဗန် ဆိုသူအား ပြန်ဖြေရန် ထပ်မံ စေလွှတ်ခဲ့ရပြန်သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် ဒေါက်တာ ရပ်ဗန်၏ ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ နှင့် အိမ်နီးချင်း အာရပ်နိုင်ငံများ ဖြစ်သော အိဂျစ်၊ လက် ဗန္ဓာ၊ ကျော်ဒန်၊ ဆီးရီးယားနိုင်ငံများ စစ်ငြိမ်းစာချုပ်

အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံ

ချုပ်နိုင်ခဲ့ရာ အတိအလင်း တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခြင်း ရပ်စဲ သွားသော်လည်း နယ်စပ်တွင် မကြာခဏ ပစ်ခတ်မှုများ ကား ရှိမြဲရှိနေလေသည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ နယ်နိမိတ် ပြဿနာ၊ ဆက်ဆံရေး ပြဿနာများ မပြေလည်မှုကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ နယ်စပ်တွင် အချင်းဖြစ်ပွားတိုင်း ကုလ သမဂ္ဂသို့ တင်ပြတိုင်တန်းခဲ့ကြသည်။ ၁၉၇၆ ခုနှစ် အောက် တိုဘာလတွင် အီဂျစ်နိုင်ငံက ဆူးအက်တူးမြောင်းကို ပြည်သူ ပိုင် လုပ်သဖြင့် မြိတ်နီနှင့် ပြင်သစ်တို့က အီဂျစ်နိုင်ငံကို ဝင် တိုက်ရာ အဇ္ဇရီယယ်တပ်များကလည်း အီဂျစ်နိုင်ငံကို ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်၍ ဆိုင်နိုင်းကျွန်းဆွယ်၏ များရာစု အပိုင်းကို သိမ်းကာ ဆူးအက်တူးမြောင်းအထိ ရောက်ခဲ့ရာ နောက်ဆုံး ကုလသမဂ္ဂ၏ ကြားဝင် ဖြန့်ဖြေမှုကြောင့် အတိုက်အခိုက် ရပ်စဲသည်။ အဇ္ဇရီယယ်တို့က တပ်များကို ရုပ်သိမ်းပေးကြသည်။ ကုလသမဂ္ဂထိန်းသိမ်းရေးတပ်များကို ချထားသည်။

၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် အီဂျစ်နိုင်ငံ၏ တောင်းဆိုချက်ကြောင့် ကုလသမဂ္ဂ ထိန်းသိမ်းရေးတပ်များကို ဆိုင်နိုင်းကျွန်းဆွယ်မှ ရုပ်သိမ်းသည်။ နယ်စပ်တိုက်ပွဲ အများအပြား ဖြစ်ပွားပြီး နောက် အဇ္ဇရီယယ်က ဇွန်လ ၄ ရက်နေ့တွင် ရှောင်တခင် ဝင်၍ တိုက်သည်။ အီဂျစ်လေကြောင်းအင်အား ပျက်စီး သည်။ ခြောက်ရက်ကြာစစ်ပွဲ ပြီးသည့်နောက် အဇ္ဇရီယယ် တပ်များ ဆိုင်နိုင်းကျွန်းဆွယ်ကို ပြန်လည် တပ်စွဲမိသည်။ ဆီးရီးယားနိုင်ငံမှ ဂိုလန်တောင်ကုန်းကိုလည်း သိမ်းမိသည်။

ကျော်ဒန်နိုင်ငံမှ ကျော်ဒန်မြစ်၏ အနောက်ဖက်ကမ်းနှင့် ဂျူး ဆလမ်းမြို့ အာရပ်နယ်ပိုင်းကို သိမ်းသည်။*

၁၉၇၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၆ ရက်နေ့တွင် အီဂျစ် နှင့် ဆီးရီးယားနိုင်ငံတို့သည် ဆူးအက်တူးမြောင်းဒေသနှင့် ဂိုလန်ကျွန်းမြင့်ဒေသများတွင် စစ်မျက်နှာဖွင့်၍ အဇ္ဇရီယယ် နိုင်ငံကို အလုံးအရင်းဖြင့် ဝင်တိုက်သည်။

အီဂျစ်တို့သည် အလုံးအရင်းဖြင့် ဆူးအက်တူးမြောင်းကို ဖြတ်ကျော်၍ ဆိုင်နိုင်းကျွန်းဆွယ်ရှိအဇ္ဇရီယယ်တို့၏ဗာလက် ခံကတုတ်ကြောင်းကို လျှပ်တပြက် ဖြိုဖျက်နိုင်သည်။ ဆီးရီး ယားတပ်များကလည်း အဇ္ဇရီယယ်တို့ သိမ်းပိုက်ထားသည့် ဂိုလန်ကျွန်းမြင့်အတွင်း ထိုးဖောက် ဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံက အီဂျစ်နှင့် ဆီးရီးယားနိုင်ငံတို့အတွက် လေကြောင်းဖြင့် စစ်ရေးအကူအညီ အမြောက်အမြား ပို့ဆောင်ပေးသကဲ့သို့ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကလည်း အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံအတွက် ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်။

အဇ္ဇရီယယ်တို့ကလည်း တန်ပြန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ ဦးစွာ၌ ဆီးရီးယားတပ်များကို တွန်းလှန်ကာ ဒမတ်စကပ်မြို့မှ မိုင် ၂၀ ကွာသည်အထိ ဖိတိုက်သွားနိုင်ခဲ့သည်။ အီဂျစ်စစ်မျက် နှာ ဖက် တင် အဇ္ဇရီယယ်တို့သည် ဆူး အက် တူး မြောင်း တလျှောက်ရှိ အီဂျစ်တို့၏ ပေါင်းကူးခြေကုတ်နှစ်ခုအကြား မှ ဆူးအက်တူးမြောင်းကို ဖြတ်ကျော်ပြီးသော် ဆူးအက်မြို့ ကို ဝိုင်းရံထားကာ ဆိုင်နိုင်း စစ်ဦးကင်းမှ အီဂျစ် အမှတ် ၃ တပ်မတော်ကိုလည်း ပိတ်ဆို့ထားခဲ့လေသည်။

ဂျူးဆလမ်းမြို့ရှိ ပဌမဝတ်ကျောင်းတော်ရာမှ တန်တိုင်းကြီးနှင့် လာရောက်ဝတ်ပြုနေသည့် အဇ္ဇရီယယ်တပ်များ

www.burmeseclassic.com

အဇ္ဇာရီယယ်နိုင်ငံ

ထိုနောက်တွင် အဇ္ဇာရီယယ်နှင့် အီဂျစ်တို့သည် ကုလသမဂ္ဂ၏ စေ့ဆော်မှုကြောင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရန် သဘောတူညီခဲ့ပြီးနောက် နိုဝင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် အီဂျစ်နှင့် အဇ္ဇာရီယယ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများသည် ကိုင်ရို-ဆူးအက်တူးမြောင်းလမ်းမကြီးပေါ်ရှိ ကီလိုမီတာ ၁၀၀ စခန်းတွင် ငြိမ်းချမ်းရေး အစီအစဉ်ကို လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် နှစ်ဖက်တပ်များ ပိုင်းခြားရေးအတွက် အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ကစ်ဆင်ဂျာ၏ စေ့စပ်ဖြန့်ဖြူးမှုကြောင့် ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၇ ရက်နေ့တွင် တပ်များ ပိုင်းခြားရေး သဘောတူညီချက်ကို အီဂျစ်-အဇ္ဇာရီယယ် နှစ်နိုင်ငံ လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့၏။ အဇ္ဇာရီယယ်တပ်များကို ဆူးအက်တူးမြောင်း အနောက်ဖက်ကမ်းမှ ဆုတ်ခွာပေးရသည်။ ဆူးအက်တူးမြောင်း အရှေ့ဖက်ကမ်း တလျှောက် ငါးမိုင်မှ ခုနစ်မိုင်အထိ ကျယ်ဝန်းသော ကမ်းမြောင်နယ်မြေတွင် အီဂျစ်တို့သည် အကန့်အသတ်ဖြင့် တပ်သားများချထားနိုင်သည်။ ထို့နယ်မြေမှ အရှေ့ဖက်တွင် တပ်သားဦးရေကန့်သတ်ထားသည့် အဇ္ဇာရီယယ်တပ်များရှိနေရာ ယင်းသည့် အဇ္ဇာရီယယ်နှင့် အီဂျစ်တပ်များအကြားတွင် ကုလသမဂ္ဂထိန်းသိမ်းရေးတပ်များကို ချပေးလေသည်။ ထိုစာချုပ်အရ တပ်များရပ်ရေး အစီအစဉ်သည် မတ်လ ၄ ရက်နေ့တွင် ပြီးဆုံးသွားသည်။

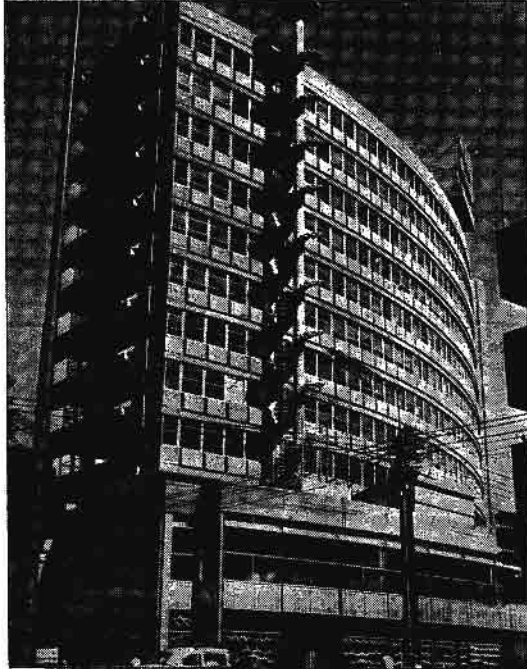
အဇ္ဇာရီယယ်နှင့် ဆီးရီးယားနိုင်ငံတို့ အကြား တပ်ပိုင်းခြားရေး သဘောတူညီချက်ကိုကား ဇွန်လ ၁ ရက်နေ့တွင် မှ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြလေသည်။

ဆိုင်နိုင်ငံကျွန်းဆွယ်ဒေသတွင် နောက်ထပ် တပ်များ ပိုင်းခြားရေးအတွက် စာချုပ်ထပ်မံချုပ်ဆိုနိုင်ရန် အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဒေါက်တာ ကစ်ဆင်ဂျာသည် အဇ္ဇာရီယယ်တို့၏ မြို့တော်နှင့် အာရပ်တို့၏ မြို့တော်များအကြား ငြိမ်းချမ်းရေးလွန်းပုံခရီးလှည့်လည် ကြီးပမ်းခဲ့ရာမှ ၁၉၇၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် အဇ္ဇာရီယယ်နှင့် အီဂျစ်တို့သည် ဆိုင်နိုင်ငံဒေသ ကြားဖြတ်တပ်ပိုင်းခြားရေး စာချုပ်ကို လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ထိုစာချုပ်အရ ဆိုင်နိုင်ငံသက္ကရာဇ်မှ အဇ္ဇာရီယယ်တပ်ဖွဲ့များသည်နောက်ထပ် စတုဂံနန်းမိုင် ၁,၉၀၀ နောက်ပြန်ဆုတ်ပေးရေးနှင့် အဗူဂ္ဂဒစ် ရေခဲတန်းများ ပြန်ပေးရေးကို သဘောတူညီ လိုက်သည်။ ထိုစာချုပ်အရ အီဂျစ်နှင့် အဇ္ဇာရီယယ်တို့သည် အင်အား သုံးစွဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် အင်အားသုံးရန် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် စစ်ရေးအရ ပိတ်ဆို့ခြင်းများကို ပြုလုပ်မည် မဟုတ်ကြောင်းနှင့် သဲကန္တာရအတွင်း အချက်ပေးစခန်းများ၌ အမေရိကန် စက်မှုပညာရှင် ၂၀၀ ချထားပြီး စစ်ရေးနှင့် မပတ်သက်သော အဇ္ဇာရီယယ် ကုန်သွယ်ရေးများကို ဆူးအက်အတွင်း ဖြတ်သန်းခွင့်ပြုရန် အီဂျစ်တို့က သဘော

တူညီကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် ထိုစာချုပ်အရ အရေးပါသော ဂစ်ဒီနှင့် မစ်တလာတောင်ကြားလမ်းများကို ကုလသမဂ္ဂထိန်းသိမ်းရေးတပ်များက ကွပ်ကဲထိန်းသိမ်းထားမည် ဖြစ်လေသည်။

အဇ္ဇာရီယယ် နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့က သူတို့၏ နိုင်ငံကို မဲဒီနတ်ယဇ္ဇာရီယယ်ဟု ခေါ်ကြသည်။ ယင်းအမည်မှာ ဟီဗြဲဘာသာစကားဖြစ်၍ အဇ္ဇာရီယယ်နိုင်ငံဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

အဇ္ဇာရီယယ်နိုင်ငံကို သဘာဝအားဖြင့် ကမ်းရိုးတမ်းဒေသ၊ တောင်ကုန်းဒေသနှင့် ဂျော်ဒန်မြစ်ဝှန်းဒေသ ဟူ၍ သုံးပိုင်း ပိုင်းနိုင်သည်။

တဲလ်အာမ်မြို့မှ ခေတ်မှီ အဆောက်အအုံကြီးတခု

ကမ်း ရိုး တန်း ဒေ သ သည် မြေ ထဲ ပင် လယ် ကမ်းရိုး တလျှောက်ဒေသ ဖြစ်၍ ကာမယ်တောင်တန်းနှင့် ဂါဇာ ဒေသကြားတွင် တည်ရှိသည်။

တောင်ကုန်း ဒေသသည် ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် ပေ ၂,၀၀၀ ခန့် မြင့်၍ အမြင့်ဆုံး တောင်ထွတ်သည် အက်ဇဗန်တောင် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပေ ၃,၉၆၄ မြင့်သည်။ ထိုဒေသတွင် ဂယ်လီလီတောင်တန်း၊ ဆမာရီးယားတောင်တန်း၊ ဂျူဒီယာတောင်တန်းနှင့် ကျောက်တောင် ကျောက်ကမ်းပါး မီးတောင်ဝကြီးများဖြင့် ပြည့်နှက်နေသော နီကင်သဲကန္တာရ တို့ ပါဝင်သည်။ ဂျော်ဒန်မြစ်သည် ဟူလာရေအိုင်၊ ကင်းနာဂရ်ရေအိုင်

www.burmeseclassic.com

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ

(ဂယ်လီလီပင်လယ်)နှင့် ပင်လယ်သေတို့ကို ဆက်ထား၍ မိုင် ၂၀၀ ခန့် ရှည်လျားသော ဂျော်ဒန်မြစ်၏ ၇၃ မိုင်ခန့် သည် အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံထဲ၌ ပါဝင်သည်။

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ၏ တောင်ပိုင်း တဝက်ကျော်ကျော် သည် တောင်ပိုင်းပြည်၊ သို့မဟုတ် နီကက် ဟု ခေါ်သော ပြည်ဖြစ်သည်။ ထိုဒေသသည် တခါက အသုံးမကျသော သဲကန္တာရ လွင်တီးခေါင်ကြီး ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ အဖိုးတန် လယ်ယာမြေဘဝသို့ ရောက်ရှိနေလေပြီ။

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံသည် ငယ်ပင် ငယ်သော်လည်း တနေရာနှင့် တနေရာ ရာသီဥတု အလွန်ကွာတတ်သည်။ ယေဘုယျ အားဖြင့် အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုသည် နွေအခါ၌ ပူ၍ ဆောင်းအခါ၌ အပူအအေးမျှတသည်။ ဇန္နဝါရီလတွင် အအေးဆုံးဖြစ်၍ အပူချိန် ဖာရင်ဟိုက် ၄၀ ဒီဂရီခန့် ရှိပြီးလျှင် အပူဆုံးဖြစ်သော ဩဂုတ်လတွင် ၆၅ ဒီဂရီမှ ၈၅ ဒီဂရီအထိရှိသည်။ ဆောင်းရာသီဖြစ်သော နိုဝင်ဘာလမှ ပြေးလအတွင်း မိုးရွာ၍ မြောက်ပိုင်းတွင် တနှစ်လျှင် ပျမ်းမျှခြင်းမိုးရေချိန် ၄၂.၅ လက်မ ရွာပြီးသော် တောင်ပိုင်းတွင် ၈ လက်မသာ ရွာသည်။

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ၌ ခြောက်သွေ့သော သဲကန္တာရအပိုင်း က များသဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးအတွက် ခက်ခဲသည်ကို အဇ္ဇရိယယ်အစိုးရက ရေအလုံအလောက်ရအောင် စီမံလိုက်သဖြင့် နိုင်ငံတည်ထောင်စ ပဌမ ငါးနှစ်ကထက် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကို ယခုအခါ နှစ်ဆ ပိုလုပ်ကိုင်နိုင်ကြလေသည်။ အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ၌ အဓိကလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သော လယ်ယာစိုက်ပျိုးနည်းမှာ ရေပြွမ်း စိုက်ပျိုးမွေးမြူခြင်းနှင့် ရွှေကက်လိမ်မော်တို့ကို အချည်ရွမ်း သီးထွက်ပင်များ စိုက်ပျိုးခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ရေပြွမ်း စိုက်ပျိုးမွေးမြူခြင်းအားဖြင့် ကောက်ပဲသီးနှံများ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ အသီးအနှံ၊ နို့နှင့် ဥတို့ ရရှိသည်။ စိုက်ပျိုးရေးတွင် အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံသည် အံ့မခန်းနိုင်အောင် တိုးတက်လျက် ရှိသည်။ လယ်ယာမြေ အမြောက်အမြားသည် နိုင်ငံပိုင် ဖြစ်၍ လယ်သမား ယာသမားများသည် မိမိနှင့် မိမိ၏ မိသားစု လုပ်ကိုင်နိုင်သလောက် ခြေနိုင် လက်နိုင်ရှိသော မြေယာများကိုသာ လုပ်ကိုင်ရန် ရရှိကြသည်။

လယ်ယာလုပ်ငန်းအပြင် အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံသည် စက်မှုလုပ်ငန်း၌လည်း အလွန်တိုးတက်လျက်ရှိသည်။ လူဦးရေ၏ လေးပုံတပုံသည် စက်မှုလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများ ဖြစ်ကြသည်။ စားသောက်ဖွယ်များ၊ အဝတ်အထည်သတ္တုပစ္စည်း၊ အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ စသော လူသုံး ကုန်ပစ္စည်းများကို အထူးသဖြင့် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ အခြား ထင်ရှားသော စက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ စက်ပစ္စည်းကရိယာများ၊ ပလပ်စတစ်ထည်၊ ဖန်ထည်၊ ကြောထည်၊ မော်တော်ကား၊ ရေခဲသေတ္တာ၊

ရေဒီယို၊ မော်တော်ကားတိုင်ယာ၊ သားရေထည်၊ ဆေးဝါး၊ အဆောက်အအုံပစ္စည်းလုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်သည်။ စိန်ဖြတ်ခြင်း၊ စိန်သွေးခြင်းလုပ်ငန်းသည်လည်း အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ၏ ဒုတိယအကြီးဆုံး ထုတ်ကုန်လုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။

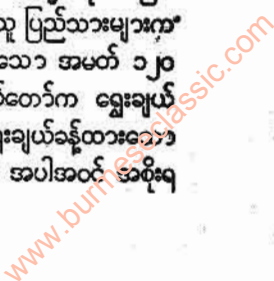
အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ၏ အဓိကထုတ်ကုန်များမှာ ရွှေကက်မျိုးဝင်သီးနှံများ၊ သွေးပြုံးစိန်များ၊ ဓာတုဗေဒ ပစ္စည်းများ၊ အထည်အလိပ်များနှင့် ခေတ်စားသည့် ပစ္စည်းများ၊ စက်ကရိယာများ၊ ပလပ်စတစ်ပစ္စည်းများ၊ မော်တော်ကားတိုင်ယာများနှင့် ဆေးဝါးပစ္စည်းများ ဖြစ်လေသည်။

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံတွင် ညွှဲကြိုလုပ်ငန်းသည် ရွှေကက်မျိုးဝင် သီးနှံများနောက် ဒုတိယထင်ရှားဆုံး ဖြစ်သည်။

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံတွင် အာရပ်နှင့် ဒရူလူမျိုးအနည်းငယ် မှတပါး ကျန်လူဦးရေအားလုံးလိုလိုပင် ယဟူဒီ လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံသည် အာရှတိုက်တွင် ပါဝင်သော နိုင်ငံ ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားတို့၏ နေထိုင်ပုံသည် အနောက်တိုင်း ဆီသည်။ မြို့ရွာ အဆောက်အအုံများလည်း ဥရောပ၊ သို့မဟုတ် အမေရိကန်မြို့ရွာအဆောက်အအုံများနှင့် တူသည်။ သို့ရာတွင် မည်သူမျှ အလွန်ချမ်းသာသည်၊ အလွန်ဆင်းရဲသည် ဟူ၍ မရှိပဲ အဆင့်အတန်းမှာ များစွာ မကွာကြချေ။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် ခန့်မှန်း သန်ကောင်စာရင်း အရ အဇ္ဇရိယယ် နိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် ၃,၂၂၀,၀၀၀ ယောက် ဖြစ်သည်။ အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ၏ ရုံးသုံးဘာသာသည် ဟီဗြဲဘာသာ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့သည် လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်သည် နိုင်ငံ တည်ထောင်စ ၁၉၄၀ ခုနှစ်၊ ၁၉၄၉ ခုနှစ်က တဲလားဗစ်မြို့ ဖြစ်သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇန္နဝါရီလမှစ၍ ဂျူးဆလမ်းမြို့သစ်သို့ မြို့တော်ပြောင်း၍ ရုံးစိုက်ထားပြီ ဖြစ်သော်လည်း တဲလားဗစ်မြို့သည် အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးမြို့ပင် ဖြစ်သည်။ အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံ၏အခြား ထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ ဗီယာရီဗာမြို့၊ ဟိုင်ဖာမြို့၊ ဂျက်ဖာမြို့၊ တီဗေရိယပ်မြို့ စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အဇ္ဇရိယယ်မြို့ကြီးများ အားလုံးလိုလိုပင် သမားကျမ်းစာဝင်မြို့ကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထင်ရှားသော ဆိပ်ကမ်းမြို့များမှာ ဟိုင်ဖာမြို့၊ အိုင်လတ်မြို့ (ပင်လယ်နီ ကမ်းခြေတွင် ရှိသည်)၊ အေကာမြို့နှင့် တဲလားဗစ်မြို့နှင့် မိုင် ၂၀ ကွာရှိ အက်ရှဒေါမြို့တို့ ဖြစ်သည်။

အဇ္ဇရိယယ်နိုင်ငံသည် ဒီမိုကရက်တစ် သမ္မတနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ၁၈ နှစ် ပြည့်ပြီးသည့် ပြည်သူ့ ပြည်သားများက လျှို့ဝှက် မဲဆန္ဒဖြင့် တင်မြှောက်လိုက်သော အမတ် ၁၂၀ ပါဝင်သည့် နက်ဆွက်ခေါ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်က ရွေးချယ်ခန့်ထားသည့် သမတနှင့် သမတက ရွေးချယ်ခန့်ထားသော ဝန်ကြီးချုပ် အဖွဲ့ရှိသည့် ဝန်ကြီးများ အပါအဝင် အစိုးရ

အဖွဲ့ဖြင့် အုပ်ချုပ်သည်။ နက်ဆက် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကို လေးနှစ်တကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပ၍ သမထက် ငါးနှစ် တကြိမ် ရွေးချယ်တင်မြောက်ရသည်။ အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံတွင် စာဖြင့် ရေးသားအတည်ပြုထားသော အုပ်ချုပ်မှု အခြေခံ ဥပဒေ ဟူ၍ မရှိသော်လည်း လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းသော ဥပဒေများ၊ အစိုးရအဖွဲ့က ချမှတ်သော စီမံကိန်းများဖြင့် အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသည်။

အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံတွင် အသက် ငါးနှစ်မှ ၁၅ နှစ်အကြား ကလေးသူငယ်များအတွက် မူလတန်းပညာ အခမဲ့ မထင် မနေရ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ မူလတန်း ပညာရေးကို တစ် တစ်ခုခု အကြောင်းကြောင့် အပြီးမသတ်နိုင်ပဲ အလုပ် လုပ်နေရသော အသက် ၁၅ နှစ်မှ ၁၈ နှစ်အထိ လူငယ် များအတွက်လည်း ပညာ ဆက်လက်သင်ကြားနိုင်ရန် ယင်း တို့၏ လုပ်ငန်းရှင်များက ခွင့်ပြုရမည်ဟုလည်း သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ အထက်တန်းပညာ သင်ကြားရေး အတွက်လည်း တက္ကသိုလ်များ၊ ကောလိပ်များကို ဖွင့်လှစ် ထားရှိရာ ဂျူးဆလမ်းမြို့ရှိ ဟိဗြဲတက္ကသိုလ်၊ တဲလာဗစ် မြို့ရှိ တဲလာဗစ်တက္ကသိုလ်၊ ဗားအီလန် တက္ကသိုလ်၊ ဟိုင်ဖာ ကောလိပ်၊ နီဂက် တက္ကသိုလ်၊ အဇ္ဇရီယယ် စက်မှုတက္ကသိုလ် နှင့် ဗိုက်ဇမန်းသိပ္ပံ တက္ကသိုလ်တို့သည် ထင်ရှားလေသည်။

အဇ္ဇရီယယ်နိုင်ငံသည် ၁၉၄၉ ခုနှစ်မှ အစပြု၍ ကုလ သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်လေသည်။

အစ်တာဗီယမ်။ ။အစ်တာဗီယမ်သည် အစ်ထရီယမ် အစုတွင် ပါဝင်သော မြေရှားခြစ်စင် တခု ဖြစ်၍ ယင်း၏ ဓာတုသင်္ကေတမှာ Yb၊ အက်တမ် အမှတ် ၇၀၊ အက်တမ်အ လေးဆမှာ ၁၇၃.၀၄ အသီးအသီး ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် မြေ ရှားခြစ်စင်အစုများထဲတွင်ပင် အရှားဆုံး ခြစ်စင် ဖြစ်သည် အလျောက် မြေဆီလွှာ တတန်တွင်မှ သုံးဂရမ် နီးပါးမျှ လောက်သာ ပါဝင်သည်။ အစ်တာဗီယမ်ကို ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံမှ မာရစ်နက် ဆိုသူ ဓာတုဗေဒပညာရှင်တစ်ဦးက ခရစ် ၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် ရွာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ယင်းကို အဆင့်ဆင့် ပေါင်းခဲနည်းနှင့် လျှပ်စစ်ဖြင့် ဓာတ်ခွဲနည်းတို့ဖြင့် ထုတ်ယူ ရရှိသည်။ အစ်တာဗီယမ်ခြစ်စင်နှင့် လူတီဗီယမ် မြေရှား ခြစ်စင်တို့သည် တခုနှင့်တခု ဂုဏ်သတ္တိများတွင် အလွန်တူ ကြသည်။

အစ်ထရီယမ်။ ။အစ်ထရီယမ်သည် မြေရှားခြစ်စင် မဟုတ်သော်လည်း သဘာဝတွင် မြေရှားခြစ်စင် များနှင့် အတူ တွေ့ရှိရသောကြောင့် တကြောင်း၊ ရှားပါးသော ဓာတ်မြေတို့ကို တခုစီ ခွဲထုတ်ရာတွင် အစ်ထရီယမ်ကိုပါ ဖယ်ရှားထုတ်ပစ်ရသောကြောင့် တကြောင်း ဤခြစ်စင်ကို

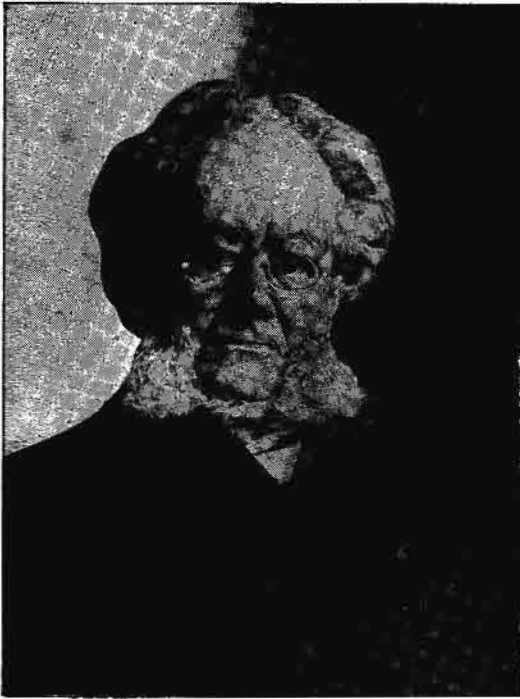
မြေရှားခြစ်စင်စာရင်းတွင် သွင်းထားသည်။ ဤသို့ ခွဲထုတ် ရာတွင် ဆိုဒီယမ် နှစ်ထပ်ခြင်ပေါင်းတို့၏ ပျော်ဝင်ကိန်းကို အခြေပြု၍ အစ်ထရီယမ်ဓာတ်မြေဟု ခွဲထုတ်ယူရသည်။

အစ်ထရီယမ်အောက်ဆိုက်ကို ခရစ် ၁၇၉၄ ခုနှစ်တွင် ဂက်ဒိုလင် ဆိုသူက ပဌမတွေ့ရှိခဲ့၍ ၁၈၄၁ ခုနှစ်တွင် မိုစင်ဒါ ဆိုသူက ခြစ်စင်ကို ခွဲထုတ်ရရှိခဲ့သည်။ ဤခြစ်စင်၏အမည်မှာ မြေရှားခြစ်စင်များ ထုတ်ယူရရှိသည့် တာဗီယာနှင့် အာဗီ ယာ တွေ့ရှိရာ အစ်တာဗီရွာကို အစပြုပြီးလျှင် မှည့်ခေါ် ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အစ်ထရီယမ်ကို အထူးသဖြင့် အစ်ထရီယမ် ဓာတ်မြေ အစုဖြင့် ကြွယ်ဝသော ရက်ဒီယိုဓာတ်နှင့် မိုနာဇိုက် သဲတွင် တွေ့ရှိရသည်။ အစ်ထရီယမ်၏ အက်တမ်ကိန်း (အက်တမ် နံပါတ်စဉ်)မှာ ၃၉ ဖြစ်၍ အက်တမ် အလေးဆမှာ ၈၈.၉ ဖြစ်ပြီးလျှင် သင်္ကေတသည် Y ဖြစ်သည်။ ဤခြစ်စင်ကို ရရှိ လိုသောအခါ ကလိုရိုက် ခြစ်ပေါင်းကို ပိုတက်ဆီယမ်ဖြင့် အပူတိုက်ပေးရသည်။ သံရောင်ရှိသော အမှုန် ဖြစ်၍ သိပ် သည်းဆ ၄.၅ ရှိသည်။ စင်တီဂရိတ်အပူချိန် ၁၂၅၀ ဒီဂရီ တွင် အရည် ပျော်သည်။ လေထဲတွင် ထားသောအခါ အောက်ဆီဂျင်နှင့် ပေါင်းစပ် သွားသည်။ ဆူနေသော ရေ ဖြင့် တွေ့ထိသောအခါ ဓာတ်ပြောင်းသွား၏။ အောက် ဆိုက်သည် အဖြူရောင် ဖြစ်၍ လေထဲမှ ကာဗွန်ဒိုင်အောက် ဆိုက်ကို စုတ်ယူနိုင်သည်။ အစ်ထရီယမ် ဆားများတွင် အရောင် ကင်းမဲ့၏။

အစ်ဗဆင်,ဟင်းနုရစ် (ခရစ် ၁၈၂၈ - ၁၉၀၆) ။ ။ ဟင်းနုရစ် အစ်ဗဆင်သည် မျက်မှောက်ခေတ် ဥရောပတိုက် ပြဇာတ်လောကကို ခေါင်းဆောင် ထူထောင်လိုက်သော နော်ဝေးနိုင်ငံသား ပြဇာတ်ဆရာကြီး ဖြစ်သည်။ အစ်ဗဆင် သည် နော်ဝေးနိုင်ငံတောင်ပိုင်းရှိ စကီးအင်းမြို့၌ ၁၈၂၈ ခု နှစ် မတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ငယ်ရွယ်စဉ် အခါက အလွန်ဆင်းရဲသဖြင့် အလုပ် လုပ်ခဲ့ရပါသော်လည်း အတည်တကျ အလုပ် ဟူ၍ ဘယ်သောအခါမျှ မရခဲ့ချေ။ အလုပ်တခုမှ တခုသို့ ပြောင်းကာ အခြေမတည်ပဲ ရှိခဲ့ရ၏။ ဤသို့ အသက် ငယ်စဉ်ကပင် ဒုက္ခသဘောကြီး၌ ဦးစွာ ကျင့်လည်ခဲ့ရသဖြင့် အစ်ဗဆင်သည် လောကကြီးကို စိတ် နှာကာ လောကကိုသရော်သော ပြဇာတ်များကို ရေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

အစ်ဗဆင်သည် အသက် ၁၉ နှစ်အရွယ်ကပင် စာရေး သည်။ သူ စတင်ရေးသော ပြဇာတ်မှာ ၁၈၅၀ ပြည့်နှစ်က ရိုတင်သော တလီနာ ပြဇာတ်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပြဇာတ်များကို လူမကြိုက် ကြချေ။ ၁၈၅၁ ခုနှစ်တွင် အစ်ဗဆင်သည် ဗာဂျင်မြို့တွင် အိုးဗူး၏ အမျိုးသားဇာတ်ရုံ

နော်ဝေးနိုင်ငံသား ပြဇာတ်ဆရာ ဟင်းနုရစ် အစ်ဗဆင်

ဒါရိုက်တာအဖြစ် လုပ်ကိုင်သည်။ သို့ရာတွင် နော်ဝေးနိုင်ငံရေးကိုသဘောမကျသဖြင့် ဂျာမနီနှင့် ဣတလီနိုင်ငံများသို့ သွားရောက်နေထိုင်သည်။

နော်ဝေးတွင် နေထိုင်စဉ်က ရေးခဲ့သော ပြဇာတ်များမှာ တခုမျှ လူမကြိုက်၍ ဇာတ်ရုံပင် ဒေဝါလီခံရသည့်အဖြစ် သို့ ရောက်ခဲ့သော်လည်း အစ်ဗဆင်သည် အားမလျော့ပဲ နိုင်ငံခြားသို့ သွားလာ လှည့်ပတ်ဟင်း ပြဇာတ်များကိုသာ ဆက်လက် ရေးသားလေသည်။ ၁၈၆၆ ခုနှစ်တွင် အစ်ဗဆင်သည် ရောမမြို့တော်မှ နေ၍ ဗရင်းအမည်ရှိ ပြဇာတ်ဆံသော ကဗျာတပုဒ်ကို ရေးလေသည်။ ထိုကဗျာကြောင့် နာမည် ကျော်စောသွားရာ သူ့ကို ဇာတ်ရင်း ဖြစ်သော နော်ဝေးနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့ကပင် ယခင်ကကဲ့သို့ သူ့အပေါ် အထင်အမြင် မသေးတော့ပဲ မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ဂုဏ်ကို ဆောင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတစ်ဦးဟု အသိအမှတ်ပြုလာကြ ရတော့သည်။ အစ်ဗဆင်ကို ၁၈၆၆ ခုနှစ်တွင် နော်ဝေးနိုင်ငံ အစိုးရက လခရိက္ခာများပေး၍ နော်ဝေးသို့ ပြန်လာရန် ခေါ်သော်လည်း ပြန်မသွားပဲ ၁၈၉၅ ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံခြားမှာပင် နေထိုင်လေသည်။

အစ်ဗဆင်သည် သူ၏ ကဗျာဥက္ကဋ္ဌအားကို ပြဇာတ်များတွင် ထင်ရှားစေခဲ့သည်။ သူ့ကို ပြဇာတ်ရေးဆရာကြီးအဖြစ်သာမက စာဆိုတော်ကြီး ဟူ၍လည်း ခေါ်နိုင်သည်။ အစ်ဗဆင်အား ရှေးခေါမ ပြဇာတ်ဆရာကြီး ယူရစ်ပီးဒီးနှင့်

ပင် နှိုင်းရှည့် ချီးကျူးကြသည်။ ကြောင်သူတော်အကျင့်များ၊ လူလောက၏ မမျှတပုံများ၊ မတရားမှုများကို သရော်၍ ရေးသားရာ၌ အစ်ဗဆင်သည် ပြိုင်ဖက် ကင်းအောင်ရေးနိုင်သူ ဖြစ်သည်။ သူသည် နာမည် ကျော်ကြားလာပြီး နောက်၌ လူလောကကို သရော်သော ပြဇာတ်များရေးသားလေသည်။ အစ်ဗဆင်သည် ကမ္ဘာကျော် ပြဇာတ်ရေးဆရာကြီး ဗားနစ်ရှော့ကပင် ချီးကျူးရသူ ဖြစ်သည်။ ဗားနစ် ပေဒါသည် အစ်ဗဆင်၏ ပြဇာတ်များကို သရုပ်ဖော်ပေးကာ လူအများ သဘောပေါက်အောင် ပြုလေသည်။ အစ်ဗဆင်၏ လူလောကကို စိတ်နှာနာနှင့် သရော်၍ ရေးထားသော “ပြည်သူ့ရန်သူ” ပြဇာတ်မှာ ယခုတိုင် ကျော်စောလျက်ရှိ၏။ ယင်းပြဇာတ်ကို အကြိမ်ပေါင်း များစွာ စင်တင်၍ ကပြခဲ့ရ၏။

အစ်ဗဆင်သည် ပြဇာတ်နှင့် ကဗျာများအပြင် စကားပြေကိုလည်း ရေးသားသေးသည်။ သို့ရာတွင် ပြဇာတ်လောက မများချေ။

အစ်ဗဆင်ရေးသော ပြဇာတ်များတွင် နာမည်အကျော်ဆုံးမှာ “ယဉ်မင်းအိမ်” ဖြစ်သည်။ ထိုပြဇာတ် ပေါ်ခါစက အစ်ဗဆင်အား မိန်းမများဖက်က လိုက်ရေးသည်ဟု ဆိုကြသည်။ စင်စစ် အစ်ဗဆင်သည် မည်သူဖက်ကမျှ လိုက်ရေးရန် စိတ်မရှိချေ။ ယောက်ျားဖြစ်စေ၊ မိန်းမဖြစ်စေ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ လွတ်လပ်မှု ရရှိရန်ကိုသာ ယုံကြည်သူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။

အစ်ဗဆင်၏ စာများသည် လောကကြီး၏ အပြစ်များကို ဖော်ထုတ်ရေးထားသော်လည်း ထိုအပြစ်များကို မပြုရန် တားမြစ်ခြင်း၊ ပြုပြင်ရန် နည်းလမ်းပြသခြင်းတို့ကား လုံးဝ မပါရှိချေ။ လူလောက၏ လက်ရှိ အခြေအနေကို သုံးသပ်ဝေဖန်သူ အဖြစ်နှင့်သာ ရေးသားခဲ့လေသည်။ အစ်ဗဆင်သည် ဇာတ်ရုံအလုပ်ကို လုပ်ကိုင်ခဲ့သူ ဖြစ်၍ ပြဇာတ် နိုင်နင်းစွာ ရေးသားနိုင်သည်။ သူ၏ ဇာတ်လမ်းများမှာ လိုရင်းကို ထိမိအောင် မညာမတာ စီစဉ်ထားတတ်သည်။ လူတို့၏ စိတ်သဘာဝကို အသေးစိတ် ပိုင်းခြား သရုပ်ဖော်ရာတွင် ကြက်သီးမွေးညှင်းထလောက်အောင် ထိမိသည်။

အစ်ဗဆင်သည် “ပျော်ရွှင်စွာ နေကြလေသတည်း” ဟု အဆုံးသတ်သော ဇာတ်လမ်းမျိုးကို မနှစ်သက်ချေ။ သူ၏ ပြဇာတ်များသည် ဇာတ်လမ်းဝတ္ထုအတွက် ပေါ့ပေါ့ဖတ်ရန် မဟုတ်ပဲ လူတို့၏ စိတ်သဘာဝ လူလောက ဖြစ်ပျက်ပုံများကို ဝေဖန်ပိုင်းခြားပြသော တကယ့်အဖြစ်အပျက်များကဲ့သို့ ဖတ်ရပေမည်။ အချို့က အစ်ဗဆင်အား တရားဟောဆရာဟုပင် ဆိုသည်။ သို့ရာတွင် သူ့ပြဇာတ်များသည် အကျင့်စာရိတ္တနှင့် မည်သို့မျှ မဆိုင်ဟု အစ်ဗဆင်က ဆိုသည်။

အစ်ဗဆင်သည် ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် သူ၏ နေရင်းဌာနီ

www.burmeseclassic.com

နော်ဝေးနိုင်ငံသို့ ပြန်သွားသည်။ ကမ္ဘာကျော် ဆရာကြီး အဖြစ်ဖြင့် ပြန်လာသော အစ်ဗဆင်အား နော်ဝေးနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများသည် ဝမ်းသာအားရ ကြိုဆိုကြလေသည်။ အစ်ဗဆင် အသက် ခုနစ်ဆယ် ပြည့်သော နှစ်တွင် သူ၏ ကျောက်ရုပ်ကို မြို့လယ်၌ အမှတ်တရ စိုက်ထူသည်။ ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် ဟင်းနုရစ် အစ်ဗဆင် ကွယ်လွန်လေရာ ဈာပန ပွဲကို ဘုရင်မင်းမြတ် ကိုယ်တိုင် လိုက်ပို့ ခြီးမြှင့်ခဲ့လေသည်။ အစ်ဗဆင်၏ ကျော်ကြားသော လက်ရာများမှာ ဟယ်လဂျီ လန် စစ်သည်တော်များ (၁၈၅၈)၊ ဗရင်း (၁၈၆၆)၊ ပီယာ ဂျင် (၁၈၆၇)၊ သ ပီးလား အော့ ဆိုဆိုးယတီး (၁၈၇၇)၊ ယဉ်မင်းအိမ် (၁၈၇၉)၊ တစ္ဆေ (၁၈၈၁)၊ တောဘဲ ရိုင်း (၁၈၈၄)၊ ဟက်ဒါဂက်ဗလာ (၁၈၉၀) နှင့် မတ်စတာ ဗစ်လဒါ (၁၈၉၂) တို့ ဖြစ်လေသည်။

အတ်ကရိုက်, ဆာ ရစ်ချတ် (ခရစ် ၁၇၃၂ - ၁၇၉၂) ။ ။
 ပဌမဆုံးသော ခြည်ငင်စက်ကို တည်ထောင်ခဲ့သူ ဆာ ရစ်ချတ် အတ်ကရိုက်သည် အင်္ဂလန်ပြည် လန်ကဗရီးယာနယ် ပရက်စတန်မြို့၌ ၁၇၃၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော အလုပ်သမားတိုင်း၏ သားသမီး ၁၃ ယောက် အနက် အထွေးဆုံး ဖြစ်သည်။ အသက် ၁၀ နှစ်အရွယ်တွင် ဗိုလ်တန်မြို့ရှိ ဆတ္တာသည် တိုင်းထံ အလုပ်သင်ရန် မိဖုရားက အပ်နှံသည်။ ဆတ္တာသည် အတတ်ကို ကောင်းစွာ တတ်မြောက်ပြီးနောက် ဗိုလ်တန်မြို့မှပင် ဆံပင်ညှပ်၍ လုပ်ကိုင် စားသောက်လာခဲ့သည်မှာ ၁၇၆၇ ခုနှစ်အထိ ဖြစ်လေသည်။
 အတ်ကရိုက်သည် ဆံပင်ညှပ်ရုံသာ မက ဆံပင်များကို လည်း ဝယ်၍ ဆံပင်အတုများ ပြုလုပ်ရောင်းချသေးသည်။ ၁၇၆၇ ခုနှစ်တွင် အတ်ကရိုက်သည် ဆံပင်အတုများ ပြုလုပ်ရန် ဆံပင်များကို လှည့်လည် ဝယ်ယူစဉ် မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသွန်းနေသော ည၌ တည့်၌ အိမ်က လေး တဆောင် အတွင်းသို့ ခေတ္တမျှ မိုးဝင်ခဲ့ရာမှ ခြည်ငင်စက်ကို တီထွင် တဆိတ် တီထွင် ပြုလုပ်လျက်ရှိသော ဂျိမ်း ဟားဂရီး ဆိုသူ လက်သမားဆရာတိုင်းနှင့် တွေ့ဆုံမိလေသည်။
 ဟားဂရီးသည် သူ့ကို မနာလိုသူ အပြိုင်အဆိုင်သမားများ မသိအောင် မိမိ တီထွင်ပြုလုပ်ထားသော ခြည်ငင်စက်ကလေးဖြင့် ခြည်ငင်လျက် ရှိ၏။ ဆတ္တာသည်ပင် ဖြစ်လင့်ကစား ထိုးထွင်းဉာဏ် ရင့်သန်လှသော အတ်ကရိုက်သည် ယင်းခြည်ငင်စက်ကို တွေ့လိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ထိုထက် ကောင်းမွန်အောင် စီမံပြုလုပ်နိုင်သည့် အကြံသစ် ဉာဏ်သစ်များ သူ့ခေါင်းထဲ၌ ချက်ခြင်းပေါ်လာသည်။ ထိုအချိန်မှ စ၍ ခြည်ငင်စက် လုပ်ကိုင်ရေးကိုသာ အားကြီး မာန်တက် ကြံစည်လေတော့ရာ ကြံစည်သည့်အတိုင်းလည်း

ခြည်ငင်စက်ကို တီထွင်ခဲ့သူ ဆာ ရစ်ချတ် အတ်ကရိုက်

နောင် နှစ်အနည်းငယ် အတွင်း၌ အလွန်ကောင်းမွန်သော ခြည်ငင်စက်များကို တီထွင်နိုင်ခဲ့လေသည်။
 ဟားဂရီး၏ ခြည်ငင်စက်သည် ခြည်အပင် နှစ်ဆယ်၊ သုံးဆယ်ကို တပြိုင်တည်း ငင်နိုင်သဖြင့် ရှေးက လက်လှည့် ချားများထက် သာလွန်၍ ခရီးရောက် လျင်မြန်သည် မှန်၏။ သို့သော် ထိုခြည်များမှာ ကျစ်လစ်ခြင်း မရှိသည့် အတွက် ယင်းတို့ကို တိုင်ခြည်အဖြစ် အသုံးမပြုနိုင်၊ ဖောက်ခြည်အဖြစ်နှင့်သာလျှင် သုံးနိုင်သည်။ အတ်ကရိုက် တီထွင်လိုက်သော စက်ဖြင့်ကား ခြည်ချော ခြည်ကြမ်း အစားစားကို အပင်အရေအတွက် လိုသလောက် ငင်ယူနိုင်လေသည်။
 အတ်ကရိုက်သည် သူ၏ ခြည်ငင်စက်ကို မည်သည့်နေ့ ရက်တွင် စတင် တီထွင်သည်ကို အတိအကျ မသိရပေ။ သို့သော် ၁၇၆၇ ခုနှစ်၌ ဝါရှင်တန်မြို့မှ နာရီလုပ်သမား ဂျွန် ကေး ဆိုသူအား အကူခေါ်၍ စမ်းသပ် လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာ နောက်ဆုံး၌ ပရက်စတန်မြို့၌ နမူနာ စက်ကလေးတလုံးကို အစမ်း တည်ကြည့်၍ ထမြောက် အောင်မြင်သဖြင့် ၁၇၆၈ ခုနှစ်တွင် နေ့တင်တန်မြို့သို့ ရွှေ့ပြောင်း၍ သူ၏ ပဌမ ခြည်ငင်စက်ကို တည်ဆောက်သည်။ ထိုခြည်ငင်စက်ကို မြင်းများဖြင့် လှည့်ပေးရ၏။ ၁၇၆၉ ခုနှစ်ကျမှ အောင်မြင်စွာ တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သော ခြည်ငင်စက်ကို အတ်ကရိုက်သည် မှတ်ပုံတင်လေသည်။
 အတ်ကရိုက် တီထွင်သော ခြည်ငင်စက်တွင် အရာမှာ

www.burmeseclassic.com

ဒလိမ့်တုံး နှစ်စုံ ဖြစ်သည်။ စက်လည်သောအခါ ဒလိမ့်တုံး များသည် တခုပေါ်တခု ထပ်၍ လည်ကြသည်။ ထိုဒလိမ့်တုံး နှစ်စုံတွင် ဒလိမ့်တုံးတခုမှာ သံမဏိဖြင့် ပြုလုပ်ထား၍ သေးငယ် ညီညာသော ပျော့ကြောင်းကလေးများ ထွင်းထားလေသည်။ ကျန်ဒလိမ့်တုံးမှာ သားရေဖြင့်ရစ်ပတ်ထားသည်။ ဝါမျှင်များကို အဆိုပါ ဒလိမ့်တုံးနှစ်ခုက ဖိပေး၍ ပျော့ကြောင်းများ အကြားမှ ဆွဲထုတ်ရသည်။ သို့ ဆွဲထုတ်ယူရသော ထို ခြည်မျှင်များကို ခည်းလုံးများနှင့်ဆက်ပေးထား၍ ခည်းလုံးများက ခြည်ပင် ဖြစ်အောင်ကျစ်ပေးလေသည်။ ပဌမ တည်ဆောက်သော ခြည်ငင်စက်ကို အတ်ကရိုက်သည် မြင်းများဖြင့် လည်စေ၍ နောက်တည်သော စက်များကိုမူ ရေအားဖြင့်ငင်၏။ ထိုမှတဆင့် ဂျိမ်း ဝပ် တီ ထွင်သော ရေနွေးငွေ့ အင်ဂျင်စက်ဖြင့်ငင် လည်စေသည်။

ဟားဂရီးသည် သူ၏ ခြည်ငင်စက်ကို ၁၇၇၀ ပြည့်နှစ် တိုင်အောင် မှတ်ပုံမတင်ခဲ့ပေ။ သို့ရာတွင် အတ်ကရိုက်သည် ဟားဂရီး၏ စက်ကို အတုယူပြီးလျှင် ဉာဏ်သစ်လောင်းကာ ခြည်ငင်စက်သစ်ကို နှစ်အနည်းငယ် နောက်ကျ၍ တီထွင် နိုင်သော်လည်း မှတ်ပုံတင်ရာတွင် ဟားဂရီးထက် ဦးခြင်း ကြောင့်တကြောင်း၊ အတ်ကရိုက်၏လုပ်ငန်းစဉ်တလျှောက် တွင် အတိုက်အခံ အနှောင့်အရှက် အမျိုးမျိုးနှင့် ရင်ဆိုင် ခဲ့သော်လည်း မည်သူမျှ သူ့အား ဉာဏ်ခြင်း မယှဉ်ပြိုင်နိုင် ခြင်းကြောင့်တကြောင်း အတ်ကရိုက်သည် စီးပွားရေး၌ မြတ်စွန်း၍ ဟားဂရီးထက် ပိုမိုကြီးပွားချမ်းသာလေသည်။

အတ်ကရိုက်၏ လုပ်ငန်း ထမြောက်အောင်မြင်ရေးတွင် အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေသည့် အခြားအကြောင်းများလည်း ရှိသေး၏။ ယင်းတို့မှာ စက်ရုံလုပ်ငန်းကို စံနစ်တကျ စီမံ ခန့်ခွဲနိုင်ခြင်း၊ လုပ်သားများကို တက်တပြားစီ မနေစေပဲ အလုပ်ရုံအတွင်း တစုတရုံးတည်း သန့်ရှင်းစွာ စံနစ်တကျ နေထိုင်စေ၍ အလုပ်ချိန် မှန်ကန်စွာ အလုပ်ဆင်းစေခြင်း၊ စက်ရုံမှ ထွက်သော ခြည်များကို အမျိုးအစားတွင်ငင်၊ အရေအတွက်တွင်ငင်၊ စံချိန် မလျော့အောင် ရရှိစိုက် သတ်မှတ်ထားခြင်းတို့ ဖြစ်လေသည်။

လက်ဦးတွင် ငွေပင်ငွေရင်း မပြည့်စုံမှုကြောင့် အတ် ကရိုက်သည် သူ၏ လုပ်ငန်းကို စိတ်ရှိတိုင်း မတိုးချဲ့နိုင်ခဲ့ သော်လည်း မကြာမီ အစုရှင် နှစ်ဦး ပါဝင်လာသဖြင့် ၁၇၇၁ ခုနှစ်တွင် ဒါဗီရှင်ယာနယ် ကရွမ်းဖို့မြို့၌ ပဌမစက် ထက် ကြီး၍ ရေအားဖြင့် လည်သော ဒုတိယ စက်တလုံး ကို တည်ဆောက်နိုင်လာသည်။

မကြာမီ တဆင့်ထက်တဆင့် တက်၍လည်း ပိုမိုကောင်း မှန်အောင် ပြုပြင်ခဲ့ရာ ယခင်က အိမ်တွင်းလုပ်ငန်းမျှသာ ဖြစ်ခဲ့သော ခြည်ငင်လုပ်ငန်းသည် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၏ စီးပွား ရေး ရေသောက်မြစ်ကြီး တရပ် ဖြစ်သော စက်မှုလုပ်ငန်း ဘဝသို့ ရောက်သည်အထိ အုတ်မြစ်ချသွားခဲ့လေသည်။

၁၇၇၆ ခုနှစ်တွင် တတိယလျော့ဘုရင်က အတ်ကရိုက် အား ဆာ ဘွဲ့ဖြင့် သူ့ကောင်းပြုသည်။ ၁၇၇၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃ ရက်နေ့တွင် ကရွမ်းဖို့မြို့၌ ကွယ်လွန်လေသည်။

မြီးမြှမ်းသော ပက်ဏ္ဍကဒေသနာ

ပဌမသင်္ဂါယနာတင်သောအခါ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားတော်မူခဲ့သော ဒေသနာတို့ကို ရှင်မဟာကဿပ အမှူးပြုသော ရဟန္တာတို့ကပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခဲ့ကြရာ ပါဠိတော်တို့ကိုသာ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခဲ့ကြသည် မဟုတ်၊ ဝိနည်းပိဋကတ်နှင့် ဆိုင်ရာ၊ သတ္တန်ပိဋကတ်နှင့် ဆိုင်ရာ၊ အဘိဓမ္မာပိဋကတ်နှင့် ဆိုင်ရာ စသည်ဖြင့် ပက်ဏ္ဍကဒေသနာတို့ကိုလည်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ခဲ့ကြသည်။ ထိုအခါမှစ၍ အဋ္ဌကထာဟူ၍ ထင်ပေါ်ခဲ့သည်။

အဋ္ဌကထာ။ ။ အဋ္ဌကထာ ဟူသည် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်သော ပိဋကတ်သုံးပုံ ပါဠိတော်၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုဖွင့်ပြသော စကားဖြစ်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဖင် ပိဋကတ်သုံးပုံ ပါဠိတော်ကို ဟောကြားရာ၌ ပါဠိတော် သက်သက်ကိုသာဟောကြားသည်မဟုတ်၊ အနက်အဓိပ္ပါယ် အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာကိုလည်း ဟောကြားတော်မူ သည်။ ထိုကြောင့် မြတ်စွာဘုရားဟောကြားအပ်သော ပြီး မြှမ်းသော ပက်ဏ္ဍကဒေသနာကို အဋ္ဌကထာဟု မှတ်ယူ ရမည်။

ထိုအဋ္ဌကထာကိုပင် ထိုထိုပါဠိတော်တို့၌ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၎င်း၊ ဝနိပ္ပတ္တုဟူ၍၎င်း၊ သံဝဏ္ဏနာဟူ၎င်း ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲ၍ ဟောကြားသည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။

ယင်း အဋ္ဌကထာ ထင်ရှား ပေါ်ထွက်လာအောင် ရှင်း လင်း၍ ပြဆိုဦးအံ့။ မြတ်စွာဘုရား လေးဆဲင်းဝါပတ်လုံး ဟောကြားအပ်သော ဒေသနာတို့ကို ပဌမသင်္ဂါယနာမတင် မီ တပည့်သားရဟန်း၊ သာမဏေ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသကီတို့ သည် သင်အံ့ပို့ချဆောင်ရွက်လာကြသော်လည်း ပိဋကတ် အားဖြင့်၎င်း၊ နိကာယ်စသည်အားဖြင့်၎င်း ပိုင်းခြားသတ် မှတ်လျက်မရှိသေး၊ ဟောကြားအပ်သော အတိုင်းသာ မပျောက်မပျက်ရအောင် ဆောင်ရွက်ထားကြရသည်။

ပဌမသင်္ဂါယနာတင်သောအခါ ရှင်မဟာကဿပစသော ရဟန္တာတို့သည် သင်အံ့ပို့ချဆောင်ရွက်လွယ်အောင် ဤ ဒေသနာစုကား ဝိနည်းပိဋကတ်၊ ဤဒေသနာစုကားသတ္တန် ပိဋကတ်၊ ဤဒေသနာစုကား အဘိဓမ္မာပိဋကတ်ဟု ပိဋကတ်

အားဖြင့်၎င်း၊ ဤဒေသနာစုကား ဒီဃနိကာယ်၊ ဤဒေသနာစုကား မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ ဤဒေသနာစုကား သံယုတ္တနိကာယ်၊ ဤဒေသနာစုကား အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ ဤဒေသနာစုကား ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဟု နိကာယ်စသည်အားဖြင့် ၎င်းပိုင်းခြားသတ်မှတ်ကြသည်။ (သင်္ဂါယနာ — လည်းရှု။)

ပိုင်းခြား သတ်မှတ်သောအခါ၌လည်း ပါဠိတော်တို့ကိုသာ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သည်မဟုတ်။ ဝိနည်း ပိဋကတ်နှင့်ဆိုင်ရာ ပက်ဏ္ဍကဒေသနာစုကို ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၊ သုတ္တန်ပိဋကတ်နှင့်ဆိုင်ရာ ပက်ဏ္ဍကဒေသနာစုကို သုတ္တန်အဋ္ဌကထာ၊ အဘိဓမ္မာ ပိဋကတ်နှင့်ဆိုင်ရာ ပက်ဏ္ဍက ဒေသနာစုကို အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာဟူ၍၎င်း၊ ဒီဃနိကာယ်နှင့်ဆိုင်ရာ ပက်ဏ္ဍကဒေသနာစုကို ဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆိုင်ရာ ပက်ဏ္ဍကဒေသနာစုကိုမဇ္ဈိမနိကာယ်အဋ္ဌကထာ၊ ဤသို့လျှင် သံယုတ္တနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်အဋ္ဌကထာ၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ်အဋ္ဌကထာဟူ၍၎င်း စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ကြသည်။ ထိုအခါမှ၍ အဋ္ဌကထာဟု ထင်ရှားပေါ်ထွက်လာသည်။ ထိုအဋ္ဌကထာတို့ကို မဟာအဋ္ဌကထာ ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။

မဟာအဋ္ဌကထာတို့ကို မဇ္ဈိမဒေသ သင်္ဂါယနာသုံးတန် တင်ရာဝယ်၊ ပိဋကတ်သုံးပုံပါဠိတော်နှင့်တကွ သင်္ဂါယနာ တင်ကြသည်။ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာပေထက်အက္ခရာတင်ရာဝယ်လည်း အဋ္ဌကထာတို့နှင့်တကွ တင်ကြသည်။

သင်္ဂါယနာတင်ရာဝယ် မပါဝင်ပဲ ဘုရားလက်ထက်တော်မှစ၍ ရဟန္တာ အစဉ်အဆက်၊ ဆရာအစဉ်အဆက်တို့ ဆောင်ရွက်မှတ်သားလာသော ပါဠိတော်မှ အလွတ်ဖြစ်၍ ပြုံးပြုံးသော (ပါဠိမုတ္တက-ပက်ဏ္ဍကဒေသနာ) အဋ္ဌကထာ စကားအစဉ်တို့လည်း ဘုရားဟောဒေသနာတို့ပင် ဖြစ်သည်။

ထိုနောက် မဟာအဋ္ဌကထာတို့မှတစ်ပါး ပြန့်ပွားဖြစ်ပေါ်လာကြသော အဋ္ဌကထာ တို့အား (၁) မူလအဋ္ဌကထာ၊ (၂) မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၊ (၃) စူဠပစ္စရိ အဋ္ဌကထာ၊ (၄) ကုရုန္နီအဋ္ဌကထာ၊ (၅) အန္ဓကအဋ္ဌကထာ၊ (၆) သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ၊ (၇) အရိယအဋ္ဌကထာဟု အဋ္ဌကထာကြီး ခုနစ်ကျမ်း၊ မဟာအဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ရှစ်ကျမ်း ဖြစ်လာသည်။ ယင်းအဋ္ဌကထာ ကျမ်းကြီးတို့ကား ရှေးကျမ်းဟောင်းကြီးတို့ဖြစ်ကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ အဋ္ဌကထာကြီး ရှစ်ကျမ်းဆိုသော်လည်း မဟာအဋ္ဌကထာ၊ မူလအဋ္ဌကထာ၊ အရိယအဋ္ဌကထာတို့ကား အမည်သာထူးခြား၍ တကျမ်းတည်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။ စူဠပစ္စရိအဋ္ဌကထာနှင့် မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာတို့မှာလည်း အကျဉ်းအကျယ်မျှသာ ထူးခြားဟန်တူသည်။ သင်္ခေပအဋ္ဌကထာမှာလည်း မဟာ အဋ္ဌကထာကို ချိုးထားဟန်တူသည်။ ထိုကြောင့် မဟာအဋ္ဌကထာ၊ မဟာ

ပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၊ ကုရုန္နီ အဋ္ဌကထာ၊ အန္ဓကအဋ္ဌကထာဟု ကျမ်းရင်း လေးကျမ်းသာဖြစ်ဟန်တူသည်။

သာသနာနှစ် ၂၃၆ ခုသို့ ရောက်သောအခါ ရှင်မဟိန္ဒ အမှူးရှိသော ရဟန္တာငါးပါးတို့ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့သာသနာပြုကြွလာသောအခါ ပိဋကတ်သုံးပုံပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့ကို ဆောင်ယူလာခဲ့ကြသည်။ (မဟိန္ဒထေရ် — ရှု။) ထိုပါဠိတော်နှင့်အဋ္ဌကထာတို့ကို စတုတ္ထသင်္ဂါယနာမတင်မီ နှစ်ပေါင်းများစွာ နှုတ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ထား ကြသည်။ သာသနာနှစ် ၄၅၀ ပြည့် စတုတ္ထ သင်္ဂါယနာ တင်ရာဝယ် ပေထက်အက္ခရာ တင်ထားကြသည်။

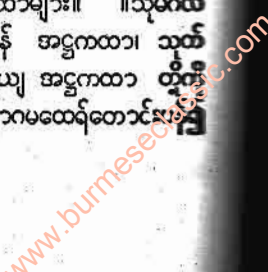
ရှင်ဗုဒ္ဓဇောသ၏ အဋ္ဌကထာများ

ရှင်ဗုဒ္ဓဇောသသည် သာသနာနှစ် ၉၆၅ ခု မဟာနာမ မင်းလက်ထက်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ရောက်၍၊ သီဟိုဠ်ထေရ်ကြီးတို့ထံ သီဟိုဠ်ဘာသာအဋ္ဌကထာကျမ်းကြီးတို့ကို သင်ယူတတ်မြောက်ပြီးလျှင်၊ ပိဋကတ်သုံးပုံ အဋ္ဌကထာတို့ကို စတင် စီရင်ရေးသားသည်။ (ဤ၌မဟာစည်ဆရာတော်စီရင်အပ်သော ဝိသုဒ္ဓိမင် မြန်မာပြန်စာအုပ် နိဒါန်းအရ၊ ရှင်ဗုဒ္ဓဇောသသီဟိုဠ်ရောက်သော သာသနာနှစ်ကို ရေးသားလိုက်သည်။ သထုံရာဇဝင်ပေါင်းချုပ်နှင့် သာသနာ လင်္ကာရ ပိဋကတ်သမိုင်းတို့ကား ၉၃၀ ဆိုကြသည်။) (ဗုဒ္ဓဇောသ၊ ရှင် — ရှု။)

စီရင်ရေးသားပုံမှာ ဘုရားဟော ပက်ဏ္ဍကဒေသနာဖြစ်သော မဟာအဋ္ဌကထာကြီးတို့ကို ကိုယ်ထည်ထား၍၊ ကြွင်းသော အဋ္ဌကထာကြီးတို့မှ ယူသင့်ယူထိုက်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်အဆုံးအဖြတ်နှင့် ထေရဝါဒတို့ကို ယူငင်ထည့်သွင်းကာ၊ ခြေ - လက်ပြုလျက် အထပ်ထပ် ဖွင့်ဆိုထားသဖြင့် ကျယ်ဝန်းသောအရာတို့ကို အကျဉ်းချုံး၍ သီဟိုဠ်ဘာသာ ပါဠိဘာသာသို့သာ ပြန်ဆိုစီရင် ရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ယင်းအဋ္ဌကထာတို့ကိုလည်း မဟာအဋ္ဌကထာကြီးတို့ကဲ့ပင် အလေးအမြတ် ပြုအပ်သည်။

ရှင်ဗုဒ္ဓဇောသ စီရင်ရေးသားသော အဋ္ဌကထာတို့ကို ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းကြီးတို့ကို ထောက်၍ အဋ္ဌကထာသစ်တို့ဟူ၍၎င်း၊ ကျယ်ဝန်းသော အဋ္ဌကထာဟောင်းကြီးတို့ကို အကျဉ်းချုံး၍ထားသဖြင့် သင်္ဂါယနာအဋ္ဌကထာတို့ ဟူ၍၎င်း ခေါ်ဆိုကြသည်။

ယင်းအဋ္ဌကထာသစ်တို့ကိုပင် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရာတို့၌ ပါဠိတော်နှင့်တကွ တင်ကြသည်။ ဒီဃနိကာယ် - သုတ္တန် အဋ္ဌကထာများ။ ။ သုမင်္ဂလ ဝိလာသီနိမည်သော သုတ်သီလက္ခန္ဓ် အဋ္ဌကထာ၊ သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ၊ သုတ်ပါထေယျ အဋ္ဌကထာ တို့ကို သုမင်္ဂလာကျောင်းတိုက်နေ ဒါဌာနာဂမထေရ်တောင်းပေး၍ ရှင်ဗုဒ္ဓဇောသ စီရင်သည်။

မဇ္ဈိမ နိကာယ် - သုတ္တန် အဋ္ဌကထာများ။ ။ ပပဉ္စ သုဒ္ဓိမည်သော မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ မဇ္ဈိမ ပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာတို့ကို မယူရဗ္ဗတ သဘောဆီပ်၌ အတူ နေဘူးသော ရှင်ဗုဒ္ဓ မိတ္တမထေရ် တောင်းပန်၍ ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ စီရင်သည်။

သံယုတ္တနိကာယ် - သုတ္တန် အဋ္ဌကထာများ။ ။ သာ ရတ္တပကသာသနီမည်သော သင်္ဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ် အဋ္ဌကထာ၊ နိဒါနဝဂ္ဂ - ခန္ဓဝဂ္ဂ - သဠာယတနဝဂ္ဂ - ဓမ္မာဝဂ္ဂ သံယုတ် အဋ္ဌကထာတို့ကို ရှင်ဇောတိပါလမထေရ် တောင်းပန်၍ ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ စီရင်သည်။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် - သုတ္တန်အဋ္ဌကထာများ။ ။ မနော ရထပရ ပရုဏိမည်သော ကေဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ၊ ဒွိက-တိက- စတုက-ပဉ္စ-ဆက္က-သတ္တ-အဋ္ဌ-နဝ-ဒသ-ကောဒသင်္ဂုတ္တရ အဋ္ဌကထာတို့ကို ကမ္ဘီရမြို့ စသည်၌၎င်း၊ မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်၌၎င်း အတူ နေဘူးသော ရှင်ဇောတိပါလ မထေရ်နှင့် ပိဋကတ်သုံးပုံကို တတ်မြောက်သော ဇီဝကဥပါ သကာတို့တောင်းပန်၍ ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသစီရင်သည်။

ခုဒ္ဒက နိကာယ် - သုတ္တန် အဋ္ဌကထာများ။ ။ ပရမတ္ထ ဇောတိကာမည်သော ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာကို ရှင်ဗုဒ္ဓဘော သ စီရင်သည်။

ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကို သီရိကုဋ္ဌပြာသာဒ်၌နေစဉ်ရှင်ကုမာရ ကဏ္ဍပမထေရ်တောင်းပန်၍ ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသစီရင်သည်။

ပရမတ္ထဒီပနီမည်သော ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ၊ ဣတိဝုတ်အဋ္ဌ ကထာတို့ကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အ ဓာမိဗ္ဗိအနောက် ဗဒရတိတ္ထ ကျောင်းနေ ရှင်ဓမ္မပါလစီရင်သည်။ (ဆရာဓမ္မပါလ-လည်း ခေါ်သည်။)

သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာကို ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ စီရင်သည်။

ပရမတ္ထဒီပနီမည်သော ဝိမာနဝတ္ထု-ပေတဝတ္ထု-ထေရ ဂါထာ ထေရီဂါထာ အဋ္ဌကထာတို့ကို ရှင်ဓမ္မပါလ စီရင် သည်။

ဇာတတ္တကီ မည်သော ကေ-ဒုက-တိက- စတုက-ပဉ္စက- ဆက္က-သတ္တ-အဋ္ဌ-နဝ-ဒသ- ကောဒသ-ဒွါဒသ- တေရသ- ပကိတ္တက- ဝိသတ်-တိ သ-ဝတ္ထာလီသ-ပညာသ-သဋ္ဌိ-သတ္တတိ အသိတိနိပါတ်ဇာတ် အဋ္ဌကထာတို့ကို အတ္တဒသမိထေရ်၊ ဗုဒ္ဓမိတ္တမထေရ် ဗုဒ္ဓဒေဝမထေရ်တို့ တောင်းပန်၍ ရှင်ဗုဒ္ဓ ဘောသစီရင်သည်။

တေမိ-ဇနက-သုဝတ္ထသမ-နေမိ- မဟောသဓ- ဘူရိဒတ္တ- ဇနကုမာရ-နာရဒ-ဝိရု-ဝေယန္တရာဇာတ် အဋ္ဌကထာတို့ကို ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသစီရင်သည်။

သဒ္ဓမ္မပဇ္ဇောတိကာမည်သော မဟာနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ ကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဓမ္မိတောင်ဖက် မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်နေ ရှင်ဥပသေန စီရင်သည်။

သဒ္ဓမ္မပကသာသနီမည်သော ပဋိသမ္ဘိဒါမင် အဋ္ဌကထာကို မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်နေ ရှင်မဟာဘိဓာန စီရင် သည်။ (ကျောက်ရေးဆရာတို့က မာရဂင် အဋ္ဌကထာဟု ရေးသည်။)

ဝိသုဒ္ဓဇနဝိလာသိနီမည်သော ထေရအပဒါန် အဋ္ဌကထာ ကို မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်နေ အမည်မသိ မထေရ် စီရင်သည်။

မဓုရတ္တဝိလာသိနီမည်သော ဗုဒ္ဓဝင်္ဂအဋ္ဌကထာကို စောဠ တိုင်း ကာပီရပုဋ္ဌနသဘောဆီပ်ကျောင်းတိုက်နေ ရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ စီရင်သည်။

ပရမတ္ထဒီပနီမည်သော စရိယာပိဋကတ်အဋ္ဌကထာ၊ နေတ္တိ အဋ္ဌကထာတို့ကို ရှင်ဓမ္မပါလစီရင်သည်။

သုတ္တသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာကို အမည်မသိဆရာ စီရင်သည်။ သာရတ္တသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာကို မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက် နေ ရှင်ဗုဒ္ဓပိယဇာတပည့် ရှင်သိဒ္ဓတ္ထစီရင်သည်။

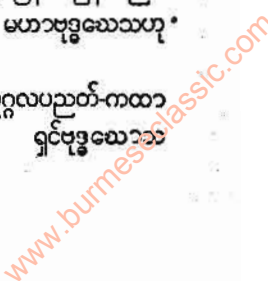
ဝိသုဒ္ဓိမင်အဋ္ဌကထာကို မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်၌ နေစဉ် ရှင်သင်္ခါလမထေရ် တောင်းပန်၍ ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ စီရင်သည်။ (ဤအဋ္ဌကထာကား ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသစီရင်သော အဋ္ဌကထာတို့တွင် ရှေးဦးအစ စီရင်အပ်သော အဋ္ဌကထာ ဖြစ်သည်။)

ခုဒ္ဒကနိကာယ် - ဝိနည်း အဋ္ဌကထာများ။ ။ သမန္တ ပါသာဒိကာ မည်သော ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၊ ပါမိတ် အဋ္ဌကထာ၊ ဝိနည်းမဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၊ စူဠဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၊ ပရိဝါအဋ္ဌကထာတို့ကိုဗုဒ္ဓသီရိမထေရ်တောင်းပန်၍ ပဓာနဗ ရာရိရုဏ်မဟာနိမ သာမိဒါယကာ ပြာသာဒ်၌ နေစဉ် ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ စီရင်သည်။

ကင်္ခါဝိတရဏီအဋ္ဌကထာကို ရှင်သောဏမထေရ်တောင်း ပန်၍ ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသစီရင်သည်။

ခုဒ္ဒကနိကာယ်အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာများ။ ။ အတ္တသာ လိနီ မည်သော ဓမ္မသင်္ဂဟီအဋ္ဌကထာ၊ သမ္မောဟဝိဇောဒနီ မည်သော ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာတို့ကို သောတတ္တကီကို စီရင် သော ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသတောင်းပန်၍ ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ စီရင် သည်။ (ဤ၌ တောင်းပန်သောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စီရင်သော ပုဂ္ဂိုလ် ဘွဲ့မည်တူနေသောကြောင့် အချို့ကစီရင်သူ ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဟုတ်ပါလေလား သံသယရှိနေကြသည်။ သို့အတွက် သံသယကင်းအောင် အဋ္ဌသာလိနီနိဿယ ပြန်ဆိုသောအခါ တောင်းပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို စူဠဗုဒ္ဓဘောသဟု မြန်မြန်ပြန်သည်။ သည်ကို အစွဲပြု၍ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကို မဟာဗုဒ္ဓဘောသဟု ရေးကြ အသိအမှတ်ပြုကြသည်။)

ပဉ္စပကြိတ်မည်သော ဓာတုကထာ-ပုဂ္ဂလပညတ်-ကထာ ဝတ္ထု-ယမိုက်-ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာတို့ကို ရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ စီရင်သည်။

အဋ္ဌကထာ

ဋီကာ-အနု-မဓု-ယောဇနာ-ဂဏ္ဍိ - လက်သန်းများ။ ။
ဋီကာမှာ အဋ္ဌကထာ၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြသော ကျမ်းဖြစ်သည်။ အချို့ကပါဠိတော်မှထောက်လျှင် ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာဟု သုံးခုမြောက်ကျမ်း ဖြစ်သောကြောင့် တိကဖြစ်သည်။ ယင်းမှဋီကာဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုကြသည်။
အနုဋီကာမှာ ဋီကာရင်းတွင် မထင်ရှား မပေါ်လွင် သည်ကို ထင်ရှား ပေါ်လွင်အောင် တဖန် ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့် သောကျမ်းဖြစ်သည်။

မဓုဋီကာမှာ ဋီကာရင်း၌ ကြွင်းကျန်ခြင်း၊ မသိသာခြင်း တို့ကို ကုန်စင်သိသာအောင် ဋီကာရင်းနှင့်ပေါင်း၍ပြသဖြင့် မြန်မြန်သောကျမ်းဖြစ်သည်။

ယောဇနာမှာ ကျမ်းရင်း၌ ခက်ခဲတိမ်မြုပ်နေသောပုဒ် တို့ကို သိသာပေါ်လွင်သောပုဒ်တို့ဖြင့် ဖွင့်ပြအနက်ပြန်ဆို သောကျမ်းဖြစ်သည်။

ဂဏ္ဍိမှာ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ အနု၊မဓု၊ယောဇနာတို့ကဲ့သို့ ပုဒ်စဉ်အတိုင်းမဖွင့်ပဲ၊ ခက်ခဲခပ်ပုသောအရာတို့ကိုသာ ဖွင့်ပြ သဖြင့် ဉာဏ်အထူး၏ တည်ရာကျမ်းဖြစ်သည်။

လက်သန်းမှာ ငယ်သောကျမ်းဖြစ်၍ လက်ငါးချောင်း တွင် အငယ်ဆုံးလက်သန်းနှင့် တူသောကြောင့် လက်သန်း ခေါ်သည်မဟုတ်။ စင်စစ်ကား ပါဠိ၌ လက္ခဏာပုဒ်၊ သက္ကတ၌ လက္ခဏာပုဒ်မလက်ခက်၊ လက်ချန်၊ လက်သန်၊ လက်သန်းဟု အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲလာသောစကားဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပါယ် မှာ အကျဉ်းချုံးထားသော အမှတ်အသား မှတ်စုကျမ်းဖြစ် လေသည်။

ဒီသနိကာယ်သုတ္တန်ဋီကာဂဏ္ဍိပုဒ်နှင့်လက်သန်းများ။ ။
သာရဇနဝိလာသိနီ မည်သော သုတ်သီလက္ခန္ဓာ ဋီကာသစ်ကို သိုးတော် မင်းတရားကြီးလက်ထက် ပဌမ မောင်းထောင် သာသနာပိုင် စီရင်သည်။

လိနတ္ထပကာသနီ မည်သော သုတ်သီလက္ခန္ဓာ ဋီကာ ဟောင်း၊ သုတ်မဟာဝါဠိကာ၊ သုတ်ပါထေယျဋီကာတို့ကို ရှင်ဓမ္မပါလ စီရင်သည်။

မဇ္ဈိမနိကာယ်-သုတ္တန်ဋီကာများ။ ။လိနတ္ထပကာသနီ မည်သော မူလပဏ္ဏာသ၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသဋီကာ တို့ကို ရှင်ဓမ္မပါလ စီရင်သည်။

သံယုတ္တနိကာယ်သုတ္တန်ဋီကာများ။ ။လိနတ္ထပကာသနီ မည်သော သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ခန္ဓဝဂ္ဂ သံယုတ်၊ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ဋီကာ တို့ကို ရှင်ဓမ္မပါလ စီရင်သည်။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် သုတ္တန် ဋီကာများ။ ။ကောဂုံတ္တရ၊ ဇုကင်္ဂုတ္တရ၊ တိကင်္ဂုတ္တရ ဋီကာဟောင်းတို့ကို ရှင်ဓမ္မပါလ စီရင်သည်။

သာရတ္ထမဉ္ဇူသာမည်သော ကောဂုံတ္တရဋီကာသစ်၊ ဒုက-

တိက-စတုက-ပဉ္စ-ဆက္က-သတ္တ-အဋ္ဌ-နဝ-ဒသ-ကောဒသင်္ဂုတ္တရ ဋီကာသစ်တို့ကို ရှင်သာရိပုတြာ စီရင်သည်။

ခန္ဒကနိကာယ်သုတ္တန်ဋီကာများ။ ။ပရမတ္ထသုဒ္ဓနီ မည် သော ခန္ဒကပါဠိဋီကာကို ရှင်အာဒိစ္စဝံသ ငါးခုနိဆရာတော် စီရင်သည်။

ဓမ္မပဒတ္တဒီပနီကိုသီဟိုဠ်ကျွန်းအမည်မသိဆရာစီရင်သည်။ ။ ဓမ္မပဒဋီကာသစ်ကို ပခန်းကြီးမြို့ ရေစကြိုရွာ ဇာတိ ရှင်ဝရ သမ္မောဓိ စီရင်သည်။

ဥဒါန်းဋီကာ-ဣတိဝတံ - သုတ္တန်ပါတ်-ဝိမာန ဝတ္ထု-ပေတ ဝတ္ထု-ထေရဂါထာ-ထေရီဂါထာဋီကာတို့ကား သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မရောက်။

ပါဠိဇာတ်ဋီကာကို ရှင်ဓမ္မပါလ စီရင်သည်။ (ငါးရာ ငါးဆယ်ဇာတ် ဋီကာလည်း ခေါ်သည်။)

မဟာနိဓဋ္ဌသ ဋီကာ - သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မရောက်။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ဂဏ္ဍိပုဒ်ကို အနုရာဇမြို့ မဟိန္ဒသေန ကျောင်းတိုက်နေ မဟာထူပဝင်ကျမ်းပြုမထေရ် စီရင်သည်။ ထေရအပဒါန် - ဗုဒ္ဓဝင် - စရိယာ ပိဋကဋီကာ တို့ကား သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မရောက်။

နေတ္တိဋီကာဟောင်းကို ရှင်ဓမ္မပါလ စီရင်သည်။

ပေဋကလင်္ကာရ ဋီကာသစ်ကို ပဌမ မောင်းထောင် သာသနာပိုင် စီရင်သည်။ (နေတ္တိ မဟာဋီကာသစ်လည်း ခေါ်သည်။)

နေတ္တိဝိဘာဝနီဋီကာကို အဝမြို့ နရပတိမင်းကြီး လက် ထက် သေနာပတိ အမတ်ကြီး တောင်းပန်၍ ရှင်သဒ္ဓမ္မ စီရင်သည်။

ပရမတ္ထမဉ္ဇူသာ မည်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာကို ရှင်ဓမ္မ ပါလ စီရင်သည်။ (မဟာဋီကာလည်း ခေါ်သည်။)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသင်္ခေပဋီကာကို မဟာထူပဝင် ကျမ်းပြုမထေရ် စီရင်သည်။

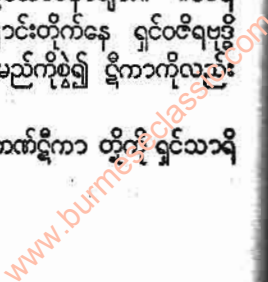
ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဂဏ္ဍိပုဒ်ကို တမ္ပဒီပတိုင်း ပုဂံမြို့ ရှင်သဒ္ဓမ္မ ဇာတိပါလ စီရင်သည်။

ဇိနာလင်္ကာရစာကိုယ် - ဇိနာလင်္ကာရ ဋီကာကို သီဟိုဠ် ကျွန်း ရောဟနဇနပုဒ်များ ရှင်ဗုဒ္ဓရက္ခိတ စီရင်သည်။

ဇိနာလင်္ကာရ ဒီပနီကို ရတနာပုရ အဝမြို့ ရှင်ဥပတိသ္မ စီရင်သည်။ (ဂုဠတ္ထဒီပနီလည်း ခေါ်သည်။)

ခန္ဒကနိကာယ်ဝိနည်းဋီကာနှင့်ယောဇနာများ။ ။ဝဇီရ ဗုဒ္ဓိဋီကာကို မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်နေ ရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ စီရင်သည်။ (ကျမ်းပြုဆရာ အမည်ကိုစွဲ၍ ဋီကာကိုလည်း ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ ခေါ်သည်။)

သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ-တေရသကဏင်္ဂဋီကာ တို့ကို ရှင်သာရိ ပုတ္တရာ စီရင်သည်။

အဋ္ဌကထာ

ဝိမတိဝိနောဒနိဋ္ဌိကာကို သီဟိုဠ်ကျွန်း ဓောဋ္ဌတိုင်းသား
ရှင်မဟာကဿပ စီရင်သည်။

ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ယောဇနာကို ဝိဇယပူရ-ပင်းယ
မြို့ ဆင်ဖြူလေးစီးရှင် သီဟသူမင်းလက်ထက် မြို့သစ်မြို့နေ
ရှင်သီရိမင်္ဂလ စီရင်သည်။

ပါစိတျာဒိအဋ္ဌကထာ ယောဇနာကို ရွှေပြည်ရန်အောင်
အနောက်လက် ကပြုရွာဇာတိ ဘုရားကြီးဆရာတော် ရှင်
ဇာဂရ စီရင်သည်။

ကင်္ခါဝိတရဏီ ဋီကာဟောင်းကို အနုရာဇမြို့နေ အမည်
မသိဆရာ စီရင်သည်။

ကင်္ခါဝိတရဏီဋီကာသစ်ကို မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်
နေ ရှင်သာရိပုတ္တရာတပည့် ရှင်ဗုဒ္ဓနာဂ စီရင်သည်။

ခုဒ္ဒကနိကာယ် အဘိဓမ္မာဋီကာ - အနု-မဂ္ဂ-ယောဇနာ-
ဂဏ္ဍိပုဒ်များ။ ။ မူလဋီကာကို မဟာဝိဟာရ ကျောင်း
တိုက်နေလူမည် မောင်အာနန္ဒာ၊ ရဟန်းမည် ဝနရတနတိဿ
မဟာသာမိ စီရင်သည်။

အနုဋီကာကို ရှင်ဓမ္မပါလ စီရင်သည်။

မဏိဒိပ ဋီကာကို ပင်းယမြို့ နရပတိမင်းကြီးလက်
ထက်စကားအင်းရွာဇာတိ ရှင်အရိယဝံသ ဓမ္မသေနာပတိ
စီရင်သည်။

မရသုဒ္ဓတ္တဒိပနိဋ္ဌိကာကို ဟံသာဝတီမြို့ ဆင်ဖြူများရှင်
လက်ထက် ရှင်မဟာနာမ စီရင်သည်။

အဋ္ဌသလင်္ခီ အဋ္ဌကထာ - ယောဇနာ-သမ္မောဟ ဝိနော
ဒနီ အဋ္ဌကထာ ယောဇနာတို့ကို ရှင်သီရိမင်္ဂလာစီရင်သည်။

ဓာတုကထာဋီကာဝဏ္ဏနာ၊ ဓာတုကထာ အနုဋီကာ
ဝဏ္ဏနာတို့ကို အနောက်ပက်လွန်းမင်းတရားလက်ထက် ပုခန်း
ကြီးမြို့ သိတိဆင်းရွာဇာတိ ရှင်တိလောကဂုရု စီရင်သည်။

ဓာတုကထာ ယောဇနာကို ဟံသာဝတီရောက်မင်း
လက်ထက် ပုခန်းကြီးမြို့ ပုပ္ဖာရုံဆရာတော် ရှင်သာရဒဿီ
စီရင်သည်။

ယမကဝဏ္ဏနာဋီကာကို ရှင်တိလောကဂုရု စီရင်သည်။

ပဋ္ဌာနသုဒ္ဓတ္တဒိပနိဋ္ဌိကာကို ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများရှင်
လက်ထက် ရှင်သဒ္ဓမ္မာလင်္ကာရ စီရင်သည်။

ပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာဋီကာကို ရှင်တိလောက ဂုရု စီရင်သည်။
အဘိဓမ္မာ ဂဏ္ဍိပုဒ်ကို မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်နေ
ရှင်မဟာကဿပ စီရင်သည်။

ဝိသတိဝဏ္ဏနာကို သာလွန်းမင်းတရားလက်ထက် စလင်း
မြို့ဇာတိ တိပိဋကလင်္ကာရ တောင်ဖိလာ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်
စီရင်သည်။

ခုဒ္ဒကနိကာယ် ဝိနည်းလက်သန်းအဋ္ဌကထာများ။ ။
ဝိနယသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ၊ ဝိနယသင်္ဂဟဇယအဋ္ဌကထာတို့ကို
ရှင်သာရိပုတ္တရာ စီရင်သည်။

ဝိနယသင်္ဂဟဇယအဋ္ဌကထာကို အဝမြို့ စဉ့်ကူးမင်းဆရာ
စီရင်သည်။

ဝိနယသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာကို အမည်မသိဆရာစီရင်သည်။
ဝိနယဝိနိစ္ဆယအဋ္ဌကထာ-ဥတ္တရဝိနိစ္ဆယအဋ္ဌကထာ တို့
ကို ရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ စီရင်သည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာ အဋ္ဌကထာကို သီဟိုဠ်ကျွန်းနေ ဓမ္မသီရိ
စီရင်သည်။

မူလသိက္ခာ အဋ္ဌကထာကို သီဟိုဠ်ကျွန်းနေ ရှင်မဟာ
သာမိ စီရင်သည်။

နိပုဏ္ဏဒသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ-သီလာဝဟ အဋ္ဌကထာ တို့
ကို အမည်မသိဆရာတို့ စီရင်ကြသည်။

သီမာလင်္ကာရအဋ္ဌကထာ-သီမာသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ တို့ကို
အနုရာဇမြို့နေ ရှင်ဝါစိဿရ စီရင်သည်။

သိက္ခာပဒဝလဉ္စန အဋ္ဌကထာကို အမည်မသိဆရာ
စီရင်သည်။

ပါတိမောက္ခလေခနကို ပုခန်းကြီးမြို့ ပိုက်သင်ရွာဇာတိ
ပဌမကျော်အောင်စံထားဆရာတော်ရှင်ဉာဏဂရစီရင်သည်။

ပါတိမောက္ခဝိသောဓနိကို ဟံသာဝတီမြို့ အမည်မသိ
ဆရာ စီရင်သည်။

သီမဗန္ဓနိကို အမည်မသိဆရာ စီရင်သည်။

ပါတိမောက္ခအနုပဒတ္တဝဏ္ဏနာကို စလင်းမြို့ ရှင်ဝိစိတ္တာ
လင်္ကာရ စီရင်သည်။

ဝိနယဂုဋ္ဌတ္တ ဒိပနိကို ပုဂံမြို့ ရှင်သဒ္ဓမ္မ ဇောတိပါလ
စီရင်သည်။

ဝိနယဂုဋ္ဌတ္တပကာသနီ - ပါတိမောက္ခဂဏ္ဍိ တို့ကို အမည်
မသိဆရာတို့ စီရင်ကြသည်။

ခုဒ္ဒကနိကာယ်အဘိဓမ္မာလင်္ကာသန်းအဋ္ဌကထာများ။ ။
အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ - ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယအဋ္ဌကထာ -
နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒအဋ္ဌကထာတို့ကို နမ္မမည်သော ဒါယကာ
တောင်းပန်၍ မူလသောမကျောင်းတိုက်နေ ရှင်အနုရုဒ္ဓာ
စီရင်သည်။

အဘိဓမ္မာဝတရအဋ္ဌကထာ-ရူပါရူပဝိဘာဂ အဋ္ဌကထာ
တို့ကို ရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ စီရင်သည်။

ခေမာပကရဏအဋ္ဌကထာကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဇမြို့
ရှင်ခေမာ စီရင်သည်။

နာမစာရဒိပကကို ရှင်သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ စီရင်သည်။

မောဟဝိစ္ဆေဒနီ အဋ္ဌကထာကို သီဟိုဠ်ကျွန်း ဓောလ
တိုင်းသား ရှင်မဟာကဿပ စီရင်သည်။

သုစိတ္တာလင်္ကာရကို ပုခန်းကြီးမြို့ ငါးရန်အိရွာဇာတိ
ဘိုးသူတော် စီရင်သည်။

ပရမတ္ထဗိန္ဒူကို ပုဂံပြည် ကျစွာမင်း စီရင်သည်။
သစ္စသံခိပ်အဋ္ဌကထာကို ရှင်ဓမ္မပါလ စီရင်သည်။

ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝိနည်း လက်သန်း ဇိုကာများ။ ။ဝိနယ သက်ဟ ဇိုကာဟောင်းကို ရှင်သာရိပုတ္တရာ စီရင်သည်။

ဝိနယာလင်္ကာရဇိုကာသစ်ကို တောင်ဖိလာပုဂ္ဂိုလ်ကျော် စီရင်သည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာဇိုကာဟောင်းကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အ ဓနုရာဇမြို့နေ ရှင်ရေဝတ စီရင်သည်။

သုမင်္ဂလပသာဒနိ မည်သော ခုဒ္ဒသိက္ခာ ဇိုကာသစ်ကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဇမြို့နေ ရှင်သင်္ဃရက္ခိတ မဟာသာမိ စီရင်သည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာဇိုကာဟောင်းကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဇမြို့နေ ရှင်ရေဝတ စီရင်သည်။

သုမင်္ဂလပသာဒနိ မည်သော ခုဒ္ဒသိက္ခာ ဇိုကာသစ်ကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဇမြို့နေ ရှင်သင်္ဃရက္ခိတ မဟာသာမိ စီရင်သည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာယောဇနာကို စစ်ကိုင်းမြို့ တောရနေ အမည် မသိဆရာ စီရင်သည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာဒီပနီကို စလင်းမြို့သူကြီး မဟာသမန်း ကိုး ကွယ်သော ပန်းလွှားဆရာတော် ရှင်သီလာစာရ စီရင်သည်။

မူလသိက္ခာဇိုကာဟောင်းကို သီဟိုဠ်ကျွန်းအနုရာဇမြို့နေ ရှင်ဝိမလသာရ စီရင်သည်။

ဝိနယဝိနိစ္ဆေဒနိ မည်သော မူလသိက္ခာ ဇိုကာသစ်ကို ပင်းယမြို့နေ ရှင်သမန္တဂုဏသာရ စီရင်သည်။

ဝိနယတ္ထသာရသနိပနိယ မည်သော ဝိနယဝိနိစ္ဆယဇိုကာ နှင့် ဥတ္တရဝိနိစ္ဆယဇိုကာတို့ကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဇမြို့ ရှင်မဟာ ဥပတိဿစီရင်သည်။

ဝိနယဝိနိစ္ဆယ ယောဇနာကို စစ်ကိုင်းမြို့ တောရနေ အမည်မသိဆရာ စီရင်သည်။

သီမာလင်္ကာရ ဇိုကာကို ပုဂံမြို့ ရှင်သဒ္ဓမ္မ ဇောတိပါလ စီရင်သည်။

သီမာသင်္ဂဟဇိုကာ-ဝိနယသဓိပဇိုကာတို့ကို အမည်မသိ ဆရာ စီရင်သည်။

ခုဒ္ဒကနိကာယ် အဘိဓမ္မာ လက်သန်း ဇိုကာများ။ ။ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟဇိုကာဟောင်းကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဇ မြို့ ရှင်သာရိပုတ္တရာတပည့် ရှင်နဝဝိမလ စီရင်သည်။

အဘိဓမ္မတ္တဝိဘာဝနိ ဇိုကာသစ်ကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အနု ရာဇမြို့တောင်ဖက် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်နေ ရှင်သာရိ ပုတ္တရာတပည့် ရှင်သုမင်္ဂလသာမိ စီရင်သည်။ (ဇိုကာလှ ဟူ၍၎င်း၊ ဇိုကာကျော်ဟူ၍၎င်း ခေါ်ကြသည်။)

သဓိပဝဏ္ဏနာဇိုကာကို ပုဂံမြို့ ရှင်သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ စီရင်သည်။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ ဒီပနီကို ပန်းလွှားဆရာတော် ရှင် သီလာစာရ စီရင်သည်။

မဏိသာရမဉ္ဇူသာ ဇိုကာကို ပင်းယမြို့ စကားအင်းရွာ ဇာတိ ရှင်မဟာ အရိယသံဃ စီရင်သည်။

စူဠဇိုကာ မည်သော အဖေဂူသာရဒီပနိဇိုကာကို ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများရှင် သမီးတော် သီဝလိဒေဝီ ဆရာ ရှင်ပိဋကရေ စီရင်သည်။

ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယဇိုကာဟောင်းကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဇ မြို့တောင်ဖက် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်နေ ရှင်မဟာ ဗောဓိ စီရင်သည်။

ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယဇိုကာသစ်ကို မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက် နေ အမည်မသိဆရာ စီရင်သည်။

နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ ဇိုကာဟောင်းကို သီဟိုဠ်ကျွန်း အနု ရာဇမြို့နေ ရှင်ဝါစိဿရ မဟာသာမိ စီရင်သည်။

နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ ဇိုကာသစ်ကို မဟာဝိဟာရကျောင်း တိုက်နေ အမည်မသိဆရာ စီရင်သည်။

အဘိဓမ္မာဝတာရ ဇိုကာဟောင်းကို ရှင်ဝါစိဿရ မဟာ သာမိ စီရင်သည်။

အဘိဓမ္မတ္တဝိဘာဝနိ မည်သော အဘိဓမ္မာ ဝတာရ ဇိုကာသစ်ကို ရှင်သုမင်္ဂလသာမိ စီရင်သည်။

ရူပါရူပဝိဘာဝ ဇိုကာကို ပုဂံမြို့ ရှင်မဟာ ကဿပ စီရင်သည်။

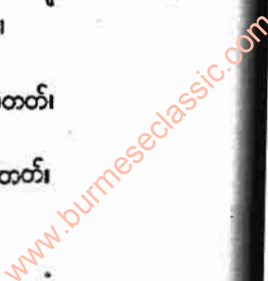
သစ္စသံခိပ် ဇိုကာဟောင်းကို ရှင်ဝါစိဿရ မဟာသာမိ စီရင်သည်။

သာရတ္ထသာလိနိ မည်သော သစ္စသံခိပ် ဇိုကာသစ်ကို မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်နေ အမည်မသိဆရာ စီရင်သည်။

ဦးကြီးဇေ

အဋ္ဌာရသ ပညာ။ ။လောကနိတိကျမ်း ဘာသာပြန် အရ၊ အဋ္ဌာရသ တဆဲ့ရှစ်ပါးသော အတတ်၏ သရုပ်အနက် သည် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- ၁။ သုတိ - အကြား အမြင်အတတ်၊
- ၂။ သမ္မုတိ - ဓမ္မသတ်အတတ်၊
- ၃။ သချာ - ဂဏန်းအတတ်၊
- ၄။ ယောဂါ - တံစည်း စူး ဆောက်အတတ်၊
- ၅။ နီတိ - နီတိကျမ်းအတတ်၊
- ၆။ ဝိသေသကာ - ယာယီ ယတြာ စသော ဗျာကရိုဏ်း အတတ်၊
- ၇။ ဂန္ဓဗ္ဗာ - စောင်းညှင်း စသော ကဗျာလင်္ကာအတတ်၊
- ၈။ ဂဏိကာ - လက်ပစ်အတတ်။
- ၉။ ဓနုဗ္ဗဒါ - လေးအတတ်၊
- ၁၀။ ပုရာဏာ - စကားဟောင်းအတတ်၊
- ၁၁။ တိကိစ္ဆာ - ဆေးအတတ်၊
- ၁၂။ ဣတိဟာသာ - ရယ်ရွှင်မှုအတတ်။

အဋ္ဌာရသပညာ

- ၁၃။ ဇောတီ - ဗေဒင်အတတ်၊
- ၁၄။ မာယာ - လှည့်ပတ်တတ်သော အတတ်၊
- ၁၅။ ဆန္ဒ - ဆန်းကျမ်းအတတ်၊
- ၁၆။ ကေတု - သံတမန်အတတ်၊
- ၁၇။ မန္တာ - မန္တန်အတတ်၊
- ၁၈။ သဒ္ဓါ - သဒ္ဓါကျမ်းအတတ်၊

ယင်း တဆဲ့ ရှစ်ပါးသော အတတ်၏ သရုပ်အနက်ကို သက္ကတအဘိဓာန်၊ မာဂဓအဘိဓာန်၊ ဟိန္ဒူကျမ်း စသည်တို့ နှင့်အညီ ရေးသားလျှင် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

၁။ သုတိ (သက္ကတ-ရူတိ) - ဣရု၊ ယဇု၊ သာမ၊ အထဗ္ဗ တည်းဟူသော ဗေဒကျမ်းကြီး လေးပုံ အတတ်ကို ဆိုလို သည်။ ဤသုတိ ဟူသော ပါဠိစကားသည် ရူတိ (သျှရတိ ဟု ဖတ်) ဟူသော သက္ကတ စကား ဖြစ်သည်။ ဝေဒသဒ္ဓါ၊ မန္တသဒ္ဓါ၊ သုတိသဒ္ဓါတို့သည် အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာကျမ်းနှင့် အညီ ဗေဒ အနက်ဟော ပရိယာယ်များချည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သုတိသည် ဗေဒကျမ်းကြီး သုံးကျမ်း၊ လေး ကျမ်း စသည်တို့၏ အတတ် ဖြစ်သည်။ ဣရု၊ ယဇု၊ သာမ၊ အထဗ္ဗ ဟူသော ဗေဒလေးပုံအတတ်ကို အဘယ်ကြောင့် သုတိ (ရူတိ) ခေါ်သနည်း ဟူမူ ဟိန္ဒူဘာသာ၌ ဗြဟ္မာ သည် နိစ္စ - ထာဝရ အလိအလျောက်ဖြစ်၍ အမြဲ လောက ၌ တည်ရှိသည် ဟူ၏။ ထိုဗြဟ္မာကြီးမှ ထွက်သက်လေကဲ့သို့ ထိုဗေဒအတတ်သည် ထွက်နေ၍ ထိုအတတ်သည်လည်း အမြဲထာဝရ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ယင်းအတတ်သည် အသံတည်း ဟူသော သဒ္ဓါနှင့်ဆက်စပ်သောကြောင့် ထိုသဒ္ဓါ လည်း နိစ္စထာဝရ ဖြစ်သည် ဟူ၏။ ထိုသဒ္ဓါနှင့် ဆက်စပ် သော ဗေဒအတတ်ကို အဘိဉာဏ်ရသော ရသေ့တို့သည် ဗြဟ္မာကြီးထံမှ ဒိဗ္ဗသောတအဘိဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် တိုက် ရိုက်တပ်အပ်ကြားရသောကြောင့် ထိုဗေဒအတတ်ကို သုတိ (ရူတိ) ဟု ခေါ်သည်။

၂။ သတိ - မဓုသတ်ကျမ်းအတတ်။ ဤသတိ ဟူသော စကားလုံးသည် သက္ကတလို သ္မတိ (ဆမရိတိဟု ဖတ်) ပင် ဖြစ်သည်။ အမရကောသပါဠိနှင့် ယင်းဋီကာပါဠိကို ဖတ် ထွယ်စေခြင်းအကျိုးငှာ မာဂဓဘာသာပြန် "သတိ" ဟု ရေးသားထားသည်။ မဟေသရုဆရာ စီရင်သော အမရ ကောသဋီကာဖွင့်အရ ဤသတိ ဟူသော စကားလုံးသည် ဇွတ်ခြင်းကို ဟောသည်။ မဓုသတ်ကျမ်းကို ဗြဟ္မာကြီးမှ ထိုက်ရိုက်ကြားရသည် မဟုတ်ပဲ တဆင့်ကြား၍ မှတ်မိသည့် အတိုင်း ရေးသားထားသောကြောင့် သတိ (သ္မတိ) ဟု ခေါ်သည်။

၃။ သင်္ချာ (သံချာ) အတတ် - ယင်းအတတ်ကို သင်္ချာ အဘိဓာန် စသော ကျမ်းများအရ သတ္တဝါသည် နိစ္စထာဝရ ဖြစ်သော တတ္ထ (ပါဠိ တတ္ထ = မှန်ကန်ခြင်း) ဟူ၍၎င်း၊

ပကတိ ဟူ၍၎င်း ခေါ်သော သဘောတရားမှစ၍ ဖြစ်ပေါ် လာကြောင်း ပြသော သင်္ချာအတတ်ဟု ခေါ်သည်။ ယင်း အတတ်ကို သင်္ချာ ခေါ်သည်ကား မူလ ပကတိတရားမှ အပျဏ္ဍ၊ မာယာ အစရှိသော နှစ်ဆဲ့ လေးပါးသော တတ္ထ (ပါဠိ တတ္ထ) သဘောတရားတို့ ဖြစ်လာသည်ဟု ရေတွက် အပ်သောကြောင့် သင်္ချာ အတတ်ဟု ခေါ်လေသည်။ (သံချာ - ရှု။)

၄။ ယောဂအတတ် - ပါတဇ္ဇလီရသေ့ စ၍ တီထွင်ခဲ့သော အာရုံကို ချုပ်တည်း၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသောအားဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ ဝိညာဉ်နှင့် ဗြဟ္မာကြီး၏ ဝိညာဉ်သည် ပေါင်း ဆုံမိသဖြင့် တပေါင်းတစုတည်း ဖြစ်သွား၍ သေခြင်း မရှိ၊ မြဲခြင်းသို့ ရောက်နိုင်ရန် နည်းလမ်းကို ညွှန်ပြသော ယောဂ ကျမ်းအတတ် ဟူ၏။ ယောဂသင်္ဂြဟ စသော ကျမ်းများ၌ ဤအတတ်ကို ဖော်ပြသည်။

၅။ နီတိကျမ်း အတတ် - လူ အများ ကျင့် ဆောင် ရန် လောကဝတ် စသည်တို့ကို ဖော်ပြသော စွာဏကျနီတိ၊ ကာ မန္တကီယ နီတိ၊ သုကြ နီတိ အစ ရှိသော နီတိကျမ်းများ အတတ်ကို ခေါ်သည်။

၆။ ဝိသေသိကာ - ဝိသေသိကာ ဒဿနကျမ်း အတတ်။ (သက္ကတ-ဝဲဇေမိက) ကဏာဒ ရသေ့ တီထွင်သော ကျမ်း အရ သတ္တဝါတို့သည် အသီးအသီး အဒိဋ္ဌခေါ်သော တရား ကြောင့် နိစ္စထာဝရ ရှိသော မရေမတွက်နိုင်အောင် များ ပြားသည့် လူတို့ မျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်အောင် အလွန်သေး ငယ်သော အဏုမြူဓာတ်မှန် တို့၏ ပေါင်းဆုံ စုဝေးခြင်း ကြောင့် ဖြစ်လာကြောင်းကို ဖော်ပြသောအတတ်ကို ဝိသေ သိကာဟု ခေါ်သည်။

၇။ ဂန္ဓဗ္ဗ - ကခြင်း၊ သီခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်း စသော စောင်း ညှင်းအတတ်။

၈။ ဂဏိကာ - ဂဏန်းသင်္ချာ၊ အက္ခရာသင်္ချာ အစရှိသော အတွက်အချက်အတတ်။

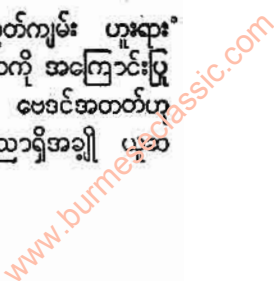
၉။ ဓနုဗ္ဗေဒ - လေးအတတ်။

၁၀။ ပုရာဏာ - ရှေးစကားဟောင်းပညာဖြစ်သော ပုရာဏ် ကျမ်းအတတ်။

၁၁။ တိကိစ္စာ - စရကသံဟိတာ၊ သုဿုတသံဟိတာ၊ ဘာ ဝပကာသ၊ အမတသာကရ အစရှိသော ဆေးကျမ်းအတတ်။

၁၂။ ဣတိ ဟာသ - မဟာဘာရတကျမ်း အစ ရှိ သော ရှေးဟောင်း ရာဇဝင်သမိုင်းအတတ်။

၁၃။ ဇောတီ - (ဇောတိဗ) - နက္ခတ်ကျမ်း ဟူးဏား ကျမ်းအတတ်။ နက္ခတ်တို့အသွားအလာကို အကြောင်းပြု ၍ ကောင်း မကောင်းကို ဟောသော ဗေဒင်အတတ်ဟု ဆင့်ပွားအနက်ယူလျှင် မှန်မည်ဟု ပညာရှိအချို့ ယူဆ ကြ၏။

၁၄။ မာယာ - လှည့်ပတ်မှုအတတ်။ ဟိန္ဒူလူမျိုးများ အလေးမူ ဂရုပြုသော "နာယ" အကတ်နှင့် ရောထွေးသွား ဟန် တူသည်ဟု သက္ကတကျမ်းတတ် ပညာရှင်များ ယူဆ ကြသေး၏။

၁၅။ ဆန္ဒတိ - ပိင်္ဂလဆန်း ဆန္ဒောမဇ္ဈိ စသော ဆန်း ကျမ်းအတတ်။

၁၆။ ဂေတုဘိ - စန္ဒြေလောက၊ ဓာတုဒိပိကာ၊ သာဟိတျ ဒပ္ပန အစရှိသော အလင်္ကာကျမ်းအတတ်။

၁၇။ မန္တနာ - ဂါထာမန္တန်အတတ်။

၁၈။ သဒ္ဒါ - သဒ္ဒါကျမ်းအတတ်။

အထက်ပါ အတတ် တဆဲ့ရှစ်ပါးသည် သက္ကတကျမ်းဂန် တတ်သော ပညာရှင်များ၏ ယူဆချက် ဖြစ်သည်။

ဦးသာမြတ်

အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ။ ။အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဒုတိယအကြီးဆုံး သမုဒ္ဒရာဖြစ်ရုံမက ကူး သန်းရောင်းဝယ်ရေးကိစ္စ၌ အရေးအကြီးဆုံး ရေပြင်ကြီး လည်း ဖြစ်သည်။

အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာသည် အရှေ့ဘက်တွင် ဥရောပ တိုက်နှင့် အာဖရိကတိုက်၊ အနောက်ဘက်တွင် မြောက် အမေရိကတိုက်နှင့် တောင်အမေရိကတိုက်၊ မြောက်ဘက်တွင် အာတိတ် သမုဒ္ဒရာ၊ တောင်ဘက်တွင် အန္တာတိတ် သမုဒ္ဒရာ တို့ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။ အချို့ကလည်း အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာ ကို မြောက်နှင့်တောင်ဘက်တွင် တိတိကျကျ နယ်နိမိတ်သတ် သတ်မှတ်၍မရ။ အန္တာတိတ် သမုဒ္ဒရာသည် အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာ၏ တစ်ဝက်တဒေသ ဖြစ်သည် ဟုဆိုကြသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်က အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာသည် မိုင် ၃၀,၀၀၀ ရှည်လေ သည်။ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ၏ အကျယ်ဆုံးနေရာဖြစ်သော ဖလော်ရီဒါနှင့် ဂျီပရောလတား ရေလက်ကြားတို့၏ အကြား တွင် မိုင် ၄,၅၀၀ ကျယ်သည်။ မက္ကဆီကိုပင်လယ်ကွေ့ကိုပါ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာ၏ တစ်ဝက်တဒေသအဖြစ် ထည့်မှု အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာသည် မိုင် ၅,၀၀၀ ကျယ်လေသည်။ ဂရင်းလန်းကျွန်းနှင့် နော်ဝေးနိုင်ငံအကြား အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာသည် အကျယ်ဆုံးဖြစ်၍ မိုင် ၉၃၀ ကွာဝေးသည်။ ပင်လယ်ကွေ့များ၊ ပင်လယ်အော်များ အပါအဝင် အတ္တ လန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ၏ အကျယ်အဝန်းသည် စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၄၁,၀၀၀,၀၀၀ ရှိ၍ ယင်းတို့ မပါလျှင် စတုရန်း မိုင် ၃၁,၅၃၀,၀၀၀ ရှိသည်။

အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာမှ ရေများကို အကုန် အစင် ထုတ်ပစ် နိုင်ပါက သမုဒ္ဒရာအောက်တွင် မီးတောင် များ၊ တောင်တန်းများ၊ တောင်ထွတ်များ၊ ကုန်းမြင့်များနှင့် လွင်ပြင်ကြီးကို တွေ့ရပေမည်။ သမုဒ္ဒရာ၏ အလယ်တွင်

အနောက်မြောက်ဘက်မှအရှေ့တောင်ဘက်သို့အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ အက်(စ) ပုံသဏ္ဍာန်တည်ရှိနေသော တောင်တန်းကြီးရှိ ၍ စကေ့တလန်ပြည်အနီး ဟက်ဗရီဒီးကျွန်းမှ နျူးဗောင်း လန်းကျွန်းအထိ တောင်ကုန်းပြင်ကြီး ဖြစ်လျက် ရှိသည်။ ထိုကုန်းပြင်နေရာ၌ သမုဒ္ဒရာသည် ပေ ၉,၀၀၀ မှ ၁၀,၀၀၀ အထိသာ နက်သဖြင့် ယင်းကိုဖြတ်၍ ရေအောက် ကြေး နန်းကြီးများ ချရသောကြောင့် ကြေးနန်းကုန်းမြင့်ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ကုန်းပြင်၏ အမြင့်ဆုံးနေရာမှာ အငိုးကျွန်း၊ အက်ဆင်းရှင်းကျွန်း၊ စိန်ပေါကျွန်းများဖြစ်ကာ၊ ရေပြင် အထက်သို့ ပေါ်ထွက်နေသော သမုဒ္ဒရာထဲမှ တောင်ထွတ် များ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တောင်တန်းကြီး၏ အရှေ့နှင့် အနောက်ဘက်တို့၌ ပေ ၅၀၀ ခန့်စီကျယ်သော ချိုင့်ဝှမ်း ကြီးများ ဖြစ်နေသည်။ အရှေ့ဘက် ချိုင့်ဝှမ်းကြီးသည် ပေ ၁၄,၀၀၀ မှ ၁၅,၀၀၀ အထိနက်၍ အနောက်ဘက်ချိုင့်ဝှမ်း သည် ပေ ၁၃,၀၀၀ မှ ၁၆,၀၀၀ အထိ နက်သည်။ အတ္တ လန္တိတ် သမုဒ္ဒရာ၏ ရေအနက်ဆုံးနေရာသည် ပွားတိုရီးကိုး ကျွန်း၏ မြောက်ဘက် ပွားတိုရီးကိုးမြောင်းခေါ် မီလခေါက် ချောက် ဖြစ်သည်။ ယင်းနေရာ၌ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ သည် ပေ ၃၀,၂၄၆ နက်လေသည်။ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာ ၏ အခြား ရေနက်ရာ ဒေသမှာ နျူးဗောင်းလန်းကျွန်း အ ရှေ့ဘက် ပေ ၂၀,၀၀၀ နက်သည့် နေရာနှင့် သမုဒ္ဒရာ၏ တောင်ပိုင်း ပေ ၂၀,၀၀၀ မှ ၂၅,၀၀၀ အထိ နက်သည့် နေ ရာများ ဖြစ်သည်။

သမုဒ္ဒရာ၏ အောက်ခံမြေပြင်သည် ယင်းအတန်း နေထိုင် ကြသော သတ္တဝါကလေးများ၏ အခွဲများဖြင့် ပြည့်နှက်နေ သည်။ အနက်ဆုံးနေရာ မြေမျက်နှာပြင်သည် ရွှံ့စေးနီများ ဖြင့် ဖုံးအုပ်နေသည်။ ဗရာဇီးကမ်းခြေတလျှောက် သမုဒ္ဒရာ မြေမျက်နှာပြင်မူကား နီရောင်၊ ပြာရောင်၊ စိမ်းရောင် သဏ္ဍ ဝေ သွယ်များ ဖုံးနေသည်။ ဖမ်း အရောင်များသည် တောင်ကျောက်နှင့်သန္တာတို့မှ ဖြစ်ပေါ်သော အရောင်များ ဖြစ်ကြသည်။

အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာ၏ အရှေ့ဘက် ကမ်းရိုးတန်းသည် မိုင် ၃၂,၀၀၀ ရှည်၍ အနောက်ဘက် ကမ်းရိုးတန်းသည် မိုင် ၅၅,၀၀၀ ရှိသည်။ ဥရောပနှင့် မြောက်အမေရိက တိုက်၏ အတ္တလန္တိတ် ကမ်းရိုးတန်းများသည် ပင်လယ် အော်များဖြင့် အကွေ့အကောက်များသော်လည်း တောင် အတ္တလန္တိတ် ကမ်းရိုးတန်း ဖြစ်သော အာဖရိကတိုက်နှင့် တောင်အမေရိကတိုက် ကမ်းရိုးတန်းများသည် အထက် အတန် ပြောင့်စင်းသည်။ သမုဒ္ဒရာ၏ အရှေ့ဘက်တွင် သစ် စပ်နေသည့် ရေပြင်ကြီးများမှာ မြောက်ပင်လယ်၊ ဗရာဇီး တစ်ပင်လယ်၊ မြေထဲပင်လယ်နှင့် ပင်လယ်နက်တို့ ဖြစ်ကြ သည်။ ပင်လယ်နက်သည် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာမှ

၂၇၀၀ ဝေးကွာသော်လည်း အတ္ထုပ္ပတ္တိသမုဒ္ဒရာ၏ အဆက်အကိုင်အခက် ရေပြင်ပင်ဖြစ်သည်။ သမုဒ္ဒရာ၏ အနောက်ဖက်၌ ဆက်စပ်တည်ရှိနေသော ရေပြင်ကြီးများကား ဟစ်ဆန်ပင်လယ်အော်၊ စိန်လောရင့် ပင်လယ်ကွေ၊ မက္ကဆီကို ပင်လယ်ကွေ၊ ကယ်ရစ်ဗျန် ပင်လယ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အတ္ထုပ္ပတ္တိ သမုဒ္ဒရာတွင် မြောက်ပိုင်း၌ ထင်ရှားသော ကျွန်းကြီးများရှိသလောက် တောင်ပိုင်း၌ မရှိချေ။ မြောက်ပိုင်းရှိ ထင်ရှားသော ကျွန်းကြီးများမှာ မြိတ်သျှကျွန်းစု၊ အိုက်စလန်ကျွန်း၊ ဂရင်းလန်ကျွန်း၊ နျူးဇီလန်ကျွန်း၊ အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစု၊ အဖိုးကျွန်း၊ ကနေဒါကျွန်းစုနှင့် ကိပ်ပတ်ကျွန်းစုတို့ ဖြစ်ကြသည်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိ သမုဒ္ဒရာ ရေမျက်နှာပြင်၏ အပူချိန်သည် အပူပိုင်းဇုန်အတွင်း၌ ယာရင့်ဟိုက်ဂဝဒီဂရီခန့်ရှိ၍ အာတိတ်နှင့် အန္တာတိတ်သမုဒ္ဒရာအစပ်တို့၌ ၂၈ ဒီဂရီခန့်ရှိသည်။ အောက်ခြေရေပြင်၏အပူချိန်မူကား ၃၂ ဒီဂရီမှပို၍ဒီဂရီအထိရှိသည်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိ သမုဒ္ဒရာတွင် ရေမျက်နှာပြင်မှအောက် ပေထောင်ပေါင်း များစွာ နက်သော အပူအအေး ရေစီးကြောင်းများလည်း ရှိသည်။ သမုဒ္ဒရာ၏ မြောက်ပိုင်းတွင် လီစထရင်း ခေါ် ရေပူစီးကြောင်းသည် အီကွေတာ တလျှောက် စီး၍ ဥရောပတိုက် အနောက်တောင်ဖက်ကမ်းခြေကို အနှေးအတိမ်ပေးသည်။ ထို့ကြောင့် တည်နေရာ လတ္တီတွဒ်ချင်း တူသော မြောက်အမေရိကတိုက်၏ အရှေ့မြောက်ကမ်းခြေတွင် ရေခဲသည့်အခါ၌ ဥရောပအနောက်တောင်ကမ်းခြေ၌ ရေမခဲချေ။ ဂရင်းလန်ကျွန်းနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ကမ်းခြေအကြား အာတိတ် သမုဒ္ဒရာမှ စတင်စီးဆင်းလာသော လားဗရာဒေါရေအေးစီးကြောင်းသည် တောင်ဖက်သို့ ဂပ်စထရင်းနှင့် တွေ့ဆုံသည်အထိ စီးဆင်းသည်။ ထို့ကြောင့် ကနေဒါနိုင်ငံ အရှေ့ဖက် ကမ်းခြေတန်းနှင့် နယူးအင်္ဂလန်ပြည်နယ် ကမ်းရိုးတန်းတို့သည် ရေခဲ၍ ရာသီဥတု အလွန်အေးခြင်း ဖြစ်သည်။ လားဗရာဒေါ ရေအေးစီးကြောင်းနှင့်အတူ အာတိတ်သမုဒ္ဒရာမှ ရေခဲတောင်ကြီးများ တခါတရံ မျောပါလာတတ်ကြရာ ယင်းထို့သည် ရေကြောင်း သွားလာရေးကို အန္တရာယ် ဖြစ်စေသည်။ အတ္ထုပ္ပတ္တိ တောင်ပိုင်းဒေသ၌ ရေစီးကြောင်းများမှာမူ မြောက်ပိုင်း ရေစီးကြောင်းများလောက် အားမသန်ချေ။ တောင်ပိုင်းမှ ထင်ရှားသော ရေစီးကြောင်းများမှာ ဗရာဇီး ရေပူစီးကြောင်း၊ ဖော့ကလန် ရေအေးစီးကြောင်း၊ အာဖရိက အနောက်တောင်ကမ်းခြေမှ စီးထွက်လာသော ဗင်ဂူးလာ ရေအေးစီးကြောင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိ သမုဒ္ဒရာအောက်တွင် ရေအောက် ကြေးနန်းများချ၍ ဥရောပနှင့် အမေရိကတိုက်တို့ကို ကြေးနန်းဖြင့် ဆက်သွယ်ထားရှိသည်။

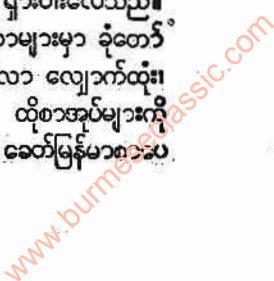
အတ္ထုပ္ပတ္တိ။ ။ ယောက်ျား၊ သို့မဟုတ် မိန်းမ တဦးတယောက်၏ အဖြစ်အပျက် ရေးသားချက်ကို အတ္ထုပ္ပတ္တိဟုခေါ်သည်။ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို အခြားသူများက ဖြစ်စေ၊ မိမိကိုယ်တိုင်ကဖြစ်စေ ရေးသားကြသည်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိသည် ရာဇဝင်သမိုင်းကို အကူအညီ ဖြစ်စေသော စာပေတမျိုး ဖြစ်သည်။ လူတဦး တယောက်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကိုဖတ်ရှုခြင်းအားဖြင့် ထိုသူနေထိုင်ခဲ့သည့် တိုင်းပြည်နှင့် ထိုခေတ်အခါက ထုံးစံ အဖြစ်အပျက်များကို သိရှိနိုင်လေသည်။ ပုံစံမှာ ဣတလီနိုင်ငံ၏ အကြောင်းကို ခေါင်းဆောင်ကြီး ဂယ်ရီဗောဇီး၏အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ဖတ်ရှုခြင်းအားဖြင့် ရိပ်စားမိနိုင်သည်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိများသည် ရာဇဝင်သမိုင်းကို အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေသည်သာမက၊ စာပေ လောကတွင်လည်း ကြွယ်ဝပြည့်စုံစေလေသည်။ လူသည်လူဖြစ်စဉ် အကြောင်းခြင်းတမျိုးကိုလေ့လာဖတ်ရှုရန် စိတ်ဝင်စားသည်မှာ အဋ္ဌာပ္ပာယ်ရာ မရှိချေ။ ထို့ကြောင့်ပင် အတ္ထုပ္ပတ္တိ အရေးအသားသည် စာပေအရေးအသားပေါ်ဦးစကပင် ပေါ်ခဲ့သော အဟောင်းဆုံးစာပေမျိုး ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ အတ္ထုပ္ပတ္တိ အရေး အသားပေါ်ဦးစက လူတယောက်၏ဖြစ်စဉ်ကို သာမန်မျှ ရေးသားကြသော်လည်း ယခုအခါတွင်မူ စာရေးဆရာ၏ အယူအဆ အတွေးအခေါ် ရာဇဝင်သမိုင်း နောက်ခံကားတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင် ရေးသားကြလေသည်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိအရေးအသားကိုအတွေးအရေးထား ရေးသားကြသော အနောက်နိုင်ငံတို့၌ပင် အလယ် ခေတ်လောက်က ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်ကြီးများနှင့် စိန် သူတော်စင်များ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိမှလွဲ၍ အခြား သူတို့၏ အကြောင်းရေးသားမှု ခေတ်မစားသေးချေ။ ထို့ကြောင့် ၁၆ ရာစုနှစ် မတိုင်မီက ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော စာဆိုပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်ကြီးများ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိကို တိကျစွာမသိရခြင်းဖြစ်လေသည်။ ထိုအလယ်ခေတ်လောက်က လူတို့သည် တိုင်းသစ်ပြည်သစ်ရှာဖွေခြင်း၊ စစ်တိုက်ခြင်းတို့ဖြင့် အချိန်ကုန်နေကြရာ ထိုခေတ်ကုန်မှု စွန့်စားမှု တိုက်ခိုက်မှုတို့ကို မှတ်တမ်း တင်ရန် ဟန်ပြင်ကြလေသည်။ ထိုအခါမှ အတ္ထုပ္ပတ္တိ စာပေများ ခေတ်စားလာခဲ့တော့၏။

အလယ်ခေတ်လောက်က ထင်ရှားခဲ့သော စာရေးဆရာကြီးတဦး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ သည်ပင်လျှင် သူလွန်ပြီး အနစ် ၉၀ လောက်ကြာမှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ အတ္ထုပ္ပတ္တိများကို ရှေးမြန်မာစာပေတွင် မတွေ့ရသလောက် ရှားပါးလေသည်။ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၏ တစ်စိတ်တဒေသဖြစ်သော စာများမှာ ခုံတော်မောင်ကျဘမ်းဖြစ်တုံး၊ အယူတော်မင်္ဂလာ လျှောက်ထုံး၊ ဦးပေါ်ဦး လှေ့စက်ထုံးများ ဖြစ်၍ ထိုစာအုပ်များကို အတ္ထုပ္ပတ္တိအပြည့်အစုံဟု မခေါ်သေးပေ။ ခေတ်မြန်မာစာပေ။

တွင် ပိုမိုနင်း၏ ပိုမိုနင်းနှင့် အောက်စပိုတက္ကသိုလ် မှတ်
ထမ်းတို့မှာ အလားတူ စာအုပ်များ ဖြစ်ပေသည်။

ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ထိုသူ၏ လက်ရာများဖြစ်
သော စာသင်တန်းများနှင့် နေ့စဉ် မှတ်တမ်းများပေါ်တွင် မူ
တည်ရေးသားကြရသည်။ စလေဆရာကြီး ဦးပုည၏ မေတ္တာ
စာများကို ဖတ်ရှုခြင်းအားဖြင့် အနီးကြီးဘဝနှင့် လူပျို
လှည့်သည်ဟု ငွေစံခံရသူပုံ၊ စလေမြို့ မြို့သူကြီးရာထူးအတွက်
ကြီးရိုးမှတရားတွေ့ရန် စလေမှ အမေပုဂ္ဂိုလ်မြို့တော်သို့ ဆန်
တက်ရာ၌ လမ်းတွင်ငှားခဲ့သည့် လှေမှောက်ပုံ အစရှိသည်တို့
ကို သိရသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အတ္ထုပ္ပတ္တိ ရေး
သူတို့သည် မိမိတို့ ရေးမည့်သူ၏ စာသင်တန်းများ၊ နေ့စဉ်
မှတ်တမ်းများကို ရှာဖွေစုဆောင်းကြရသည်။ မိမိဆွေမျိုး
သားချင်းပေးသော စာသင်တန်းများသည်ပင် အတ္ထုပ္ပတ္တိရေး
ရာတွင် အသုံးကျလေသည်။ ထို့ကြောင့် အနောက်နိုင်ငံ
များတွင် ထင်ရှားသော တိုင်းပြည်ခေါင်းဆောင်ကြီးများ၊
စာရေးဆရာကြီးများ၊ ပန်းချီဆရာကြီးများ၊ စစ်ဗိုလ်ကြီးများ
၏စာများကို သမီးရည်းစားစာမူမကျန် မပျောက် မပျက်
အောင် သိမ်းထားလေ့ရှိကြသည်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိများကို တခါတရံ ဝတ္ထုများသဖွယ်ရေးသား
ကြသေး၏။ ဂါတာ ဆိုသူ ဂျာမန်စာရေးဆရာသည် မိမိ၏
“ဝါသာဒက” ဝတ္ထုထဲ၌၎င်း၊ ဒစ်ကင်းသည် သူ၏ “ဒေဗစ်
ကော့ပီးဖီး” ဝတ္ထုထဲ၌၎င်း မိမိတို့၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ ကို မူတည်
ကာ ဝတ္ထုသွားသဖွယ် အသီးအသီး ရေးသားခဲ့လေသည်။
သို့ရာတွင် ထိုသို့သောဝတ္ထုမျိုး၌ ဝတ္ထုသွားကောင်းအောင်
ရေးရသဖြင့် တိကျသော လူ့အတ္ထုပ္ပတ္တိ အချက်အလက်များ
ရသည်ဟု မဆိုသာချေ။

အနောက်နိုင်ငံ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ ရေးသားမှု၌ စိတ်ဝင်စား
ဖွယ် ကောင်းသော အချက်တချက်မှာ ပုဂ္ဂိုလ် တိုင်း၏
အတ္ထုပ္ပတ္တိကို တိုင်းကရေးပြီးသော်လည်း နောက်ထပ်တိုင်း
က ထိုအကြောင်းကိုပင် ထပ်မံရေးသားခြင်း ဖြစ်လေသည်။
ကမ္ဘာကျော် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများဖြစ်သော သမတ လင်ကွန်း၊
စာရေးဆရာကြီး ဗားနစ်ရှော့၊ ဝိတိုရိယဘုရင်မကြီး စသူတို့
၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိများကို စာရေးဆရာပေါင်း များစွာတို့က မရေ
မတွက်နိုင်အောင် ရေးသားခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

လူတယောက်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ဤသို့စာရေးဆရာပေါင်း
များစွာကအဖက်ဖက်မှ ကြည့်၍ရေးခြင်းသည်လူတယောက်
၏အဖြစ်အပျက်ကို အမျိုးမျိုး လေ့လာခြင်းပင် ဖြစ်သဖြင့်
စာပေတွင် အဖိုးတန်လှသည်။ ပုံစံပြရသော် အင်္ဂလန်ပြည်
၌ ၁၉ ရာစု နှစ်လောက်က ကျော်ကြားခဲ့သော စာရေး
ဆရာကြီး ကာလိုင်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ဖရဆိုသူ စာရေးဆရာ
တိုင်းက ရေးခဲ့ရာ ကာလိုင်သည် ပညာရှိ သဘောကောင်း
ကြင်နာတတ်သူတိုင်းဖြစ်သော်လည်း သူ၏ဇနီးသည်အပေါ်

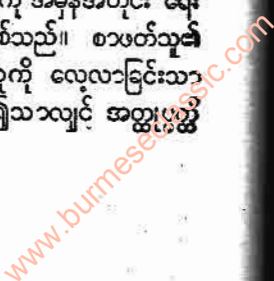
တွင် အလွန်ဇီဝကျယ်သူဖြစ်၍ ဇနီးသည်မှာ အသက်
ထက်ဆုံး စိတ်မချမ်းမသာ နေထိုင်ရသည်ဟု ကာလိုင်၏
ဇနီးသည်က မိတ်ဆွေများထံရေးသောစာများကိုအထောက်
အထားပြု၍ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ သို့ရာတွင်အမျိုး
သမီးစာရေးဆရာတိုင်းရေးသားသောကာလိုင်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ
တွင် ကာလိုင်၏ဇနီးသည်လင်ကိုအမြဲနားပူအောင်မြည်တုန်
တတ်သူဖြစ်၍ ကာလိုင်၏အိမ်ထောင်ရေးမှာ စိတ်မချမ်းမြေ့
ဖွယ်ရာဖြစ်ကြောင်းဖြင့် တဦးနှင့်တဦး ပေးကြသော သဝဏ်
စာများကို အထောက်အထားပြကာ ရေးခဲ့လေသည်။

အမှန်စင်စစ် လူတိုင်းတယောက်၏ ဘဝသည် လေ့လာ
သုံးသပ်၍ ကုန်နိုင်သည်ဟူ၍မရှိ။ လူတိုင်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို
ကွယ်လွန်မှ ရေးရမည်ဟု လူတို့ကထင်ကြ၏။ အနောက်နိုင်ငံ
များတွင် အသက်ထင်ရှားရှိနေသောပုဂ္ဂိုလ်များ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ
များကိုပင် ဖတ်နေကြရသည်။ အရှေ့နိုင်ငံသားတိုင်းဖြစ်သော
(ကွယ်လွန်သူ) အနိယ ခေါင်းဆောင်ကြီးနေရှူး၏ ကိုယ်တိုင်
ရေးသော အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ထိုသို့ပင် ဖတ်ရှုကြရသည်။

လူတိုင်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိရေးရန်အချိန်အခါ အသက်အရွယ်
မှာ လျော့နည်းထက် မမှတ်ထားနိုင်ပေ။ အင်္ဂလိပ် စာရေး
ဆရာကြီး ဗက်ဗာလီ နစ်ကောသည် အသက် ၂၅ နှစ်
အရွယ်တွင် “နှစ်ခွဲခါး” ဟူသော အမည်ဖြင့် မိမိ၏
အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ရေးခဲ့သည်။ သတင်းစာဆရာတိုင်းဖြစ်သော
စီစယ် ရောဗတ်သည် အသက် သုံးဆယ်ခါးနှစ်တွင် “တဝက်
ခရီး” ဟူသောအမည်ဖြင့် မိမိ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိကိုရေးခဲ့သည်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိဟူသည်မှာ သက္ကရာဇ် စာရင်းသဖွယ်ကား
ဖြစ်မနေသင့်ချေ။ ပုံစံမှာ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်ပွား၍ ၁၉၀၇ ခုနှစ်
တွင် ကျောင်းစနေပြီးလျှင် ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် တက္ကသိုလ်
ထောက်ကာ ၁၉၂၁ ခုနှစ်၌ သွဲရ၏ စသည်ဖြင့် ရေးသား
ထားခြင်းမှာ စင်စစ်အတ္ထုပ္ပတ္တိအစစ်မဟုတ်။ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၏
အကြမ်းဖျင်းမျှသာ ဖြစ်လေသည်။ အထူးသဖြင့်သူတယောက်
တာတွင် သူ၏ ဆောင်ရွက် လုပ်ကိုင်ချက်များကို အဓိက
ထား၍ ရေးသားသင့်၏။ သို့မှသာလျှင် ထိုသူ၏စိတ်နေ
သဘောထားကို စာဖတ်သူတို့ အကဲပေးနိုင်ပေမည်။

အတ္ထုပ္ပတ္တိဟူသည် လူတယောက်၏ ဘဝကို လေ့လာ
ခြင်းဖြစ်၍ အကောင်းအဆိုးကို မြင်သရွေ့အမှန်အတိုင်း
ဖော်ပြရသည်။ သို့သော် စာရေးသူ၏စိတ်တွင်သူ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ
အရေးခံပုဂ္ဂိုလ်သည် ကောင်းသည်ဟူ၍လည်း မိုးထိအောင်
အထင်ကြီးခြင်းမဖြစ်။ ဆိုးသည်ဟူ၍လည်းနှိမ့်ချကဲ့သို့လိုစိတ်
မရှိပဲ ထိုသူ၏ သဘာဝဖြစ်ပျက်သမျှကို အမှန်အတိုင်း ရေး
ခြင်းသာလျှင် အတ္ထုပ္ပတ္တိ အစစ်ဖြစ်သည်။ စာဖတ်သူ၏
စိတ်၌လည်း အတ္ထုပ္ပတ္တိဖတ်ရာ၌ လူကို လေ့လာခြင်းသာ
ဖြစ်၍ အကျိုးအပြစ်ကို လျစ်လျူရှု၍သာလျှင် အတ္ထုပ္ပတ္တိ
တို့ကို ဖတ်ရှုသင့်ပေသည်။

အာထီထေရ်။ ။ အာထီထေရ်သည် ဂေါတမမြတ်စွာ ဘုရားသခင်၏ အသိတိသာဝက ရှစ်ကျိပ်အနက် လကျိာ တော်ရံ သာဝကလေးကျိပ်တွင် တပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ (အသိတိရှစ်ကျိပ်-၅။) ထိုပြင် ပဉ္စဂင်္ဂါးဦးအနက် တဦး အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ (ပဉ္စဂင်္ဂါးဦး - ၅။)

ဂေါတမဘုရားအလောင်းတော် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားကို ပွား မြင်တော်မူပြီးနောက် ဤမင်းသားသည် စကြဝတေးမင်း သော်လည်းဖြစ်လတ္တံ့၊ ဘုရားသော်လည်း ဖြစ်လတ္တံ့ဟူ၍ လျှောက်တင်ကြသည့် ပုဏ္ဏား ခုနစ်ဦးအနက် တဦးသော ပုဏ္ဏား၏သား ဖြစ်သည်။

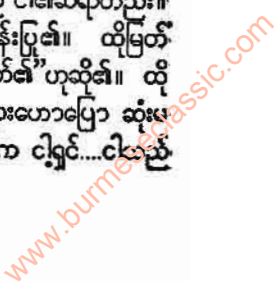
ဖခင်ပုဏ္ဏားကြီးသည် ကွယ်လွန်ခါနီး၌ မိမိသား အာထီ အား သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဘုရားဖြစ်တော်မူသောအခါ သူ၏ အဆုံးအမကို ခံယူ၍ သူ၏ ထံပါး၌ ရဟန်းပြုလော့ဟု မှာ ကြားခဲ့လေသည်။ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားသည် ဘုရားကော်မဖြစ် လိမ့်မည်ဟု နိမိတ်ဖတ်သော ကောဏ္ဍညအနွယ် သုဒတ္တ ပုဏ္ဏားငယ် ရဟန်းပြုသောအခါ အာထီသည် အခြားပုဏ္ဏား သူဦး၏ သားငယ်များဖြစ်ကြသော ဝပ၊ ဘဒ္ဒိယ မဟာ နာမတို့နှင့်အတူ ကောဏ္ဍညပုဏ္ဏားနောက်လိုက်၍ တော ထွက်ရဟန်းပြုလေသည်။ (ကောဏ္ဍညထေရ် - ၅။) ဥရု စေလဒောတံ၌ခနစဉ် အခြားရဟန်းများနှင့်အတူ ဘုရား လောင်းအား လုပ်ကျွေးပြုစုလေသည်။ သို့ရာတွင် ဘုရား လောင်းသည် သစ္စာလေးပါးကို မတွေ့မြင်မီ၊ ကောဏ္ဍည၊ ဝပ၊ ဘဒ္ဒိယ၊ မဟာနာမ၊ အာထီ စသော ပဉ္စဂင်္ဂါးဦးတို့ သည် ဘုရားလောင်းအား စွန့်ခွာ၍ တခဲရစ်ယူနေနာကွာ ဝေးသော လှသိပတန မိဂဒါဝန်တောသို့ သွားကြလေသည်။

ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားသည် ခြောက်နှစ် ပတ်လုံး ဒုက္ကရစရိယာ ကျင့်တော်မူ၍ သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်ကာ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိတော်မူပြီးနောက် ဥရု စေလဒောတံ၌ အစဉ်အတိုင်း ကြွတော်မူရာ ဗာရာဏသီ ပြည် အနီးဖြစ်သော မိဂဝန်တောသို့ ရောက်တော်မူလျှင် သျှင်အာထီအစရှိသော ပဉ္စဂင်္ဂါးဦး တို့နှင့်တွေ့ရှိ၍ များစွာ သော ပရိယာယ်ခကားတို့ဖြင့် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း သိစေ တော်မူလျက် သက္ကရာဇ် ၁၀၃ ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့် စနေနေ့ ညဉ့်ခနဝင်စအချိန်တွင် “ဒွေမေ သိက္ခဝေ အန္တာ ပဗ္ဗဇိတေန နုဿဝိတဗ္ဗာ” အစရှိသောဓမ္မစကြာကို ဟောတော်မူသည်။ (ဓမ္မစကြာသုတ္တန် - ၅။) တရားတော် အဆုံး၌ သျှင် ကောဏ္ဍည သောတာပန်တည်သည်။ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ထရက်နေ့မှစ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ရွာတွင်းသို့ ကိုယ်တော် ထိုင်လည်း ဆွမ်းခံ ကြွတော်မမူ၊ ပဉ္စဂင်္ဂါးတို့အားလည်း ကြွသွားစေတော်မမူပါ။ ကျောင်း၌သာ နေတော်မူလျက် ကောဏ္ဍညမှ ကြွင်းသော လေးယောက်တို့ကို ကမ္မဋ္ဌာန်း ခြင်းဖြင့်တို့၌ ဖြစ်သော အညစ်အကြေးကို သုတ်သင်အံ့

သောငှာ အဆုံးအမကို ပေးတော်မူသည့်။ လပြည့်ကျော် လေးရက်နေ့တွင် အာထီ သောတာပန် ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌ ကထာ၌ဆို၍ ပါဠိတော်နည်းအရမူ လပြည့်ကျော် နှစ်ရက် နေ၌ သျှင်မဟာနာမနှင့်အတူ အရိယာပဗ္ဗဓစခန်း သောတာ ပတ္တိမြန်းနန်းသို့ ကြွလှမ်းတော်မူသည်ဟု ဆိုသည်။ မဟာ သက္ကရာဇ် ၁၀၃ ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ငါးရက် ကြာသီ ပတေးနေ့တွင် သျှင်အာထီသည် သျှင်ကောဏ္ဍည၊ သျှင်ဝပ၊ သျှင်ဘဒ္ဒိယ၊ သျှင်မဟာနာမတို့နှင့် အတူ မြတ်စွာဘုရား သခင်၏အနတ္တ လက္ခဏာသုတ်ကို နာယူပြီးသည်၏ အဆုံး၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုရ၍ ဖေဝိဘိက္ခု ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက် လေသည်။

သျှင်အာထီသည် ထိုနှစ်တဝါလုံး မြတ်စွာဘုရားသခင် နှင့်တကွ ကျန်ရဟန္တာလေးပါးတို့နှင့်အတူ မိဂဒါဝန်တော၌ ဝါဆိုတော်မူပြီးနောက် ဝါကျော်သောအခါ ဒေသစာရိလှည့် လည်တော်မူသည်။ ပြာသိုလကွယ်နေ့ ညဉ့်တွင် ရာဇဂြိုဟ် ပြည်သို့ ရောက်လာ၍ တပို့တွဲလဆန်း တရက်နေ့နံနက် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်တွင်း ဆွမ်းခံသွားရာ၌ “သရိပုတ္တရာထေရ် လောင်း ဥပတိဿ ပရိဗ္ဗိနှင့် တွေ့လေသည်။ ထိုအချိန်က ဥပတိဿသည် မသေသော တရားကို ရှာနေစဉ် ဖြစ်ရာ အာထီထေရ်အား ဖူးတွေ့ရလျှင် တွေ့ရခြင်း ဤသို့အကြံ သည်ဖြစ်၏။ “ဤအရှင်မြတ်ကဲ့သို့ ယဉ်ကျေး တည်ငြိမ် ထူမြဲအမှုအရာနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းကို တခါမျှ မမြင် စဖူး၊ ထူးမြတ်တင့်တယ်လှပါပေသည်။ ဤလောကကြီးတွင် ဤအရှင်ကား အမြိုက်တရား၏တည်ရာ ရဟန္တာသော်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ ရဟန္တာ ဖြစ်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းနှင့် ပြည့်စုံသော သူတော်သူမြတ် သော်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ ဤသူမြတ်ထံချဉ်းကပ်သော် သင်လတ္တံ့”ဟု ကြံကာ အာထီ ထေရ်ဆွမ်းခံသွားရာ အစဉ်အတိုင်း နောက်မှလိုက်၍ မထေရ် ဆွမ်းစားရာ၌လည်း ပြုထိုက်သမျှသော အာစရိယဝတ်ကို ပြုလေ၏။

အာထီထေရ် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးသောအခါ သာရိပုတ္တရာ ထေရ်လောင်းက မထေရ်အား အဘယ်သူကိုရည်၍ ရဟန်း ပြုသနည်း။ အဘယ်သူသည် မထေရ်၏ဆရာ ဖြစ်သနည်း။ အဘယ်သူ၏ တရားကို အနှစ်ခြိုက်ဆုံး ဖြစ်သနည်းဟု မေးမြန်းလျှောက်ထားလေသည်။ ထိုသို့ မေးသည်ရှိသော် အာထီထေရ်က “ငါ့ရှင်...ငါသည် သက္ကသကာဝင်မင်း၏ သားဖြစ်သော သက္ကသကာဝင်မင်းမျိုးမှ ရဟန်းပြုသော ရဟန်းကြီးသည်ရှိ၏။ ထိုရဟန်းကြီးသည် ငါ၏ဆရာတည်း။ ထိုမြတ်စွာဘုရားကိုရည်၍ ငါသည် ရဟန်းပြု၏။ ထိုမြတ် စွာဘုရား၏ တရားကို ငါသည် နှစ်သက်၏”ဟုဆို၏။ ထို အခါ သာရိပုတ္တရာထေရ်လောင်းက တရားဟောပြော ဆုံးမ ရန် လျှောက်ကြားသောအခါ မထေရ်က ငါ့ရှင်...ငါသည်

အငယ်သာတည်း။ ရဟန်းပြု၍ မကြာမြင့်သေး။ အကျယ်
အားဖြင့် ဟောရန် မတတ်နိုင် အကျဉ်းမျှ ဟောမည်ဆိုကာ
“ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ။
တေသံဟေတု တထာဂတော အာဟ။
တေသဉ္စ ယော နိရောဓော။
ဝေဝါဒီ မဟာသမဏော။”

ဟူသော တဂါထာမျှသော တရားကိုဟော၏။ အဓိပ္ပာယ်
ကား -

“အကြင်တရားတို့သည် အကြောင်းလျှင် အမှန်ရှိကုန်
၏။ ထိုတရားတို့အကြောင်းကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားသည်
ဟောတော်မူ၏။ ထိုအကြောင်းတရားတို့၏ အကြင်ချုပ်
ခြင်းသည်ရှိ၏။ ထိုချုပ်ခြင်းကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားသည်
ဟောတော်မူ၏။ မြတ်သောရဟန်းကြီးသည် ဤသို့အယူ
ရှိသည်” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ထိုဂါထာ၏ပဌမနှစ်ပါဒကို နာရ၍
မျှဖြင့် သာရိပုတ္တရာထေရ်လောင်းသည် သောတာပတ္တိမဂ်ကို
ရတော်မူသည်။ (သာရိပုတ္တရာထေရ် - ၅။) ထိုကြောင့်
အထိခံထေရ်ကား မေဓသေနာပတိ လကျှာတော်ရံ သာရိ
ပုတ္တရာထေရ်၏ ရှေးဦးဆရာဖြစ်သတည်း။

အုတ်။ ။ ရှေးခေတ်က အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်
ရာ၌ အသုံးပြုခဲ့သော အုတ်များကို ယခုခေတ်မှာကဲ့သို့ပင်
မြေစေးမှ ဖုတ်လုပ်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ထိုခေတ်က အုတ်
များမှာ ရှည်၍ ပါးပြီးလျှင် မျက်နှာပြင် မညီညာသည့်
အပြင် များသောအားဖြင့် ကောင်းစွာလည်း မကျက်ချေ။
ယခုခေတ်တွင် ကျွန်ုပ်တို့ အသုံးပြုလျက်ရှိသော အုတ်များ
မှာမူ အမျိုးမျိုး အစားစား ရှိကြသော်လည်း ဖုတ်ရာ၌
ကောင်းစွာ ကျက်ရုံမက သတ္တိအားဖြင့်၎င်း ခိုင်ခံ့သည်။
အရွယ်အားဖြင့်၎င်း တညီတည်း ဖြစ်ကြလေသည်။

အုတ်လုပ်ရန် အသုံးပြုသည့် မြေစေးမှာ မြေစေးချည်း
သက်သက် မဟုတ်ချေ။ မြေစေးသက်သက်တွင် မီးနှင့် တွေ့
က အရည်ပျော်သော ပစ္စည်းမျိုး အလုံအလောက် မပါ
သဖြင့် အုတ်ဖုတ်သောအခါ အုတ်ကောင်းကို မရနိုင်ပေ။
မြေစေး၊ သဲနှင့် အခြား တွင်းထွက်ပစ္စည်းများ ရောနှော
ပါရှိသော အုတ်မြေမျိုးမှသာလျှင် အုတ်ကောင်းကို ရနိုင်
သည်။ အုတ်မြေတွင် ထုံးကျောက်ပါရှိလျှင် အုတ်ဖြစ်ပြီး
သောအခါ ကြေလွယ်တတ်၏။ မြေဖြူ ပါရှိပါမူကား မြေဖြူ
သည် မီးဖုတ်စဉ် အရည်ပျော်ပြီးနောက် မြေစေးနှင့်ပေါင်း
စပ်သွားသည့်အတွက် အလွန်ခိုင်မာသော အုတ်မျိုးကို ရရှိ
နိုင်သည်။ အုတ်မြေသည် တခါတရံ သာမန်မြေကြီးနှင့်
ဆင်တူ၍၊ တခါတရံ ရွှံ့ကိုသို့ ပျော့ပျောင်းစေးကပ်နေတတ်
သည်။ တခါတရံတွင်လည်း ကျောက်နှင့်ခြား မာကျော၍
နေတတ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် သင့်တော်သော အုတ်မြေကို

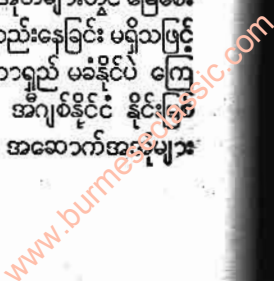
ကမ္ဘာပေါ်၌ နေရာ အနှံ့အပြားမှာ တွေ့ရှိရသည့်အတိုင်း
အနိုင်နိုင်မှပင် ကုမ္ပဏီပေါင်း မြောက်မြားစွာ တည်
ထောင်ပြီးနောက် အုတ်လုပ်ငန်းကို အကြီးအကျယ် လုပ်
ကိုင်လျက် ရှိကြပေသည်။

အုတ်သည် သာမန်အဆောက်အအုံသုံး ပစ္စည်းမျှသာ
ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရသော်လည်း သမိုင်းအရ၎င်း၊ အတတ်ပညာ
အရ၎င်း၊ သူ့မပညာအရ၎င်း အလွန် မှတ်သားဖွယ်ကောင်း
သော ပစ္စည်းတခု ဖြစ်၏။

ကမ္ဘာ့သမိုင်းကို နောက်ကြောင်း ပြန်ကြည့်လျှင် အုတ်
ကို လူတို့သည် ယဉ်ကျေးမှု အစပျိုးသည့်အချိန်က စတင်
သုံးစွဲခဲ့ကြောင်း တွေ့ရ၍ ရှေးက အဆောက်အအုံ တည်
ဆောက်ခဲ့သော အုတ်များပေါ်၌ စာများကိုပင် ထွင်းထု
ရေးမှတ်ထားခဲ့ကြသဖြင့် အလွန် အဖိုးတန်လေသည်။
ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံမှ တူးဖော်ရရှိသော အုတ်ချပ်များ
ပေါ်၌ ရှေး နှစ်ပေါင်း ၆,၀၀၀ ကျော်က နေထိုင်ခဲ့ကြသည့်
ဗက်ဗီလုံး လူမျိုးတို့၏ မှတ်တမ်းများကို တွေ့ရ၏။ ရှေးက
ဆူမားနိုင်ငံနှင့်တကွ အဆီးရီးယား၊ အီဂျစ်နိုင်ငံတို့မှလည်း
ရှေးနှစ်ပေါင်း ၅,၀၀၀ ကျော် ၆,၀၀၀ နီးပါးက ပြုလုပ်
တည်ဆောက်ခဲ့ကြသော အုတ်များကို တွေ့ရသည်။

ထိုအုတ်များနှင့်စာသော် ခရစ်နှစ် အစနားလောက်တွင်
ရောမလူမျိုးတို့ တည်ဆောက်ရာ၌ အသုံးပြုခဲ့သော အုတ်
များနှင့် တရုတ်နိုင်ငံရှိ တန်တိုင်းကြီးအတွက် တရုပ်လူမျိုး
တို့ ပြုလုပ်ခဲ့သော အုတ်များမှာ အတော်ပင် ခေတ်နောက်
ကျ၍ နေပေသေးသည်။ ထိုကဲ့သို့ ယဉ်ကျေးမှု စချိန်မှ
ရောမခေတ်အထိ အလွန်တိုးတက်ခဲ့သော အုတ်လုပ်ငန်းမှာ
ရောမခေတ် ပျက်သုန်းသွားသောအခါ ဥရောပတိုက်မှ
ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့လေသည်။

ရှေးက အုတ်များကို အမျိုးမျိုး ပြုလုပ် အသုံးချခဲ့ကြ
သော်လည်း အုတ်များကို မီးနှင့် မဖုတ်ပဲ နေတွင်အခြောက်
လှန်းနည်းဖြင့်သာလျှင် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။ ပြုလုပ်ရာ
တွင် မြေစေးကို ရှေးဦးစွာ သင့်တော်အောင် ပြုပြင်ပြီး
နောက် အုတ် ပုံသွင်း၍ ပဌမ လေသလပ်ခံ ပေးသည်။
အနည်းငယ် ခြောက်သွားသောအခါ ကျမှသာ နေတွင်
အခြောက်လှန်းပေးရသည်။ ဤသို့ နေလှန်းသောအခါ
ကျုံ့ဝင်သည့်အတွက် များသောအားဖြင့် အက်သွားလေ့ရှိ
သည်။ ထိုကြောင့် ဤသို့ အက်မသွားစေရန် အီဂျစ်လူမျိုး
တို့က မြေစေးတွင် ကျူ၊ သို့မဟုတ် ကောက်ရိုးများကို
စဉ်း၍ ရောပေးလေ့ရှိကြ၏။ နေလှန်းအုတ်များတွင် မြေစေး
မှုန့်တို့သည် တခုနှင့်တခု ခိုင်ခံ့စွာ ဖွဲ့စည်းနေခြင်း မရှိသဖြင့်
စိုထိုင်းသော ရာသီဥတု၏ ဒဏ်ကို တာရှည် မခံနိုင်ပဲ ကြေ
မှု၍ သွားတတ်သည်။ ထိုကြောင့် အီဂျစ်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြံ
ကမ်းပေါ်၌ ဆောက်လုပ်ထားခဲ့သော အဆောက်အအုံများ

အုတ်

သည် ယနေ့အထိ တည်တံ့ခိုင်မြဲခြင်း မရှိပဲ ပြိုလဲ ပျက်စီးခဲ့ကြရလေသည်။ ဗက်ဗီလုံး တန်တိုင်းကြီးနှင့်တကွ အခြားအဆောက်အအုံများတွင်မူ မီးဖုတ်အုတ်ရော၊ နေလှန်းအုတ်များကိုပါ အသုံးပြုခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် ဗက်ဗီလုံးမြို့တော်ကြီး ပျက်စီးသွားသည့်တိုင်အောင် အကောင်းပကတိ ကျန်နေခဲ့သော မီးဖုတ်အုတ်များကို ထုတ်ယူ၍ ခေတ်မှီမြို့ပြများကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့လေသည်။

ရှေးက အုတ်တချပ်စီကို သစ်သား ပုံစံခွက်တွင် လက်ဖြင့် ပုံသွင်းပြုလုပ်ခဲ့ကြရာမှ ဘူရာစုနစ် အလယ်လောက်သို့ ရောက်သောအခါ စက်ဖြင့် လျင်မြန်စွာ ပြုလုပ်နိုင်သော ခေတ်မှီနည်းများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ အထူးသဖြင့် အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အဆောက်အအုံများ ဆောက်လုပ်ရန် သစ်ဝါးလည်း မလုံလောက်၊ ကျောက်များလည်း ရှားပါးသည့်အတွက် အုတ်လုပ်ငန်းမှာ အကြီးအကျယ် တိုးတက်ခဲ့လေသည်။

အုတ်လုပ်နိုင်သည့် အုတ်မြေမျိုးကို ကမ္ဘာ အနှံ့အပြားမှာပင် တွေ့နိုင်သော်လည်း ထိုမြေကို အစိမ်းအတိုင်း အုတ်လုပ်၍ မရသေး။ သင့်တော်အောင် ပဌမ ပြုပြင်ပေးရန် လိုပေသည်။ ယခုခေတ် ကြီးကျယ်သော အုတ်လုပ်ငန်းများတွင် အုတ်မြေများကို ရှေးဦးစွာ ကျင်းများမှ မြေတူးစက်

ကြီးများဖြင့် တူးဖော်ယူသည်။ ထိုနောက် အုတ်မြေတွင် ရေနှင့် သက် လိုသမျှ ရောထည့်၍ ရွှံ့နယ်စက်များဖြင့် သမအောင် နယ်ပေးရ၏။ တခါတရံတွင်မူ အုတ်မြေမှာ စေးကပ်လွန်းသည့်အတွက် ရွှံ့နယ်စက်ဖြင့် လွယ်ကူစွာ နယ်၍ မရအောင် ရှိတတ်ရာ ထိုအခါမျိုးတွင် အုတ်မြေကို ကြိတ်စက်များဖြင့် ပဌမ ကြိတ်ပေးရလေသည်။ မြေစေး သမလာသောအခါ ရွှံ့နယ်စက်တွင် အုတ်ချုပ်၏ အနံ့နှင့် ပြက်အရွယ်အတိုင်း ဖောက်ထားသော အပေါက်မှ မြေစေးတူးအတောင့်ရှည်ကြီးများကို စက်ဖြင့် ညှစ် ထုတ်ပေးသည်။ ထိုမြေစေးတောင်ကို တဖန် နန်းကြီးများ တပ်ဆင်ထားသော ဖြတ်စက်ဖြင့် အရွယ်တော် အုတ်ချုပ်များ ရအောင် ဖြတ်တောက်ပေးရပြန်သည်။

အခြားသော အုတ်လုပ်နည်း တနည်းတွင်မူ မြေစေးတွင် ရေကို စိုစွတ်ရုံလောက် အနည်းငယ်သာ ရောပေးရ၍ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း သမအောင် နယ်ပြီးသောအခါ သံမဏိပုံစံခွက်များတွင် ကြီးမားသော ဖိအားဖြင့် ပုံသွင်းပြုလုပ်ယူလေသည်။ အချို့စက်မှာ အလွန်လျင်မြန်၍ တနေ့အတွင်း အုတ်ချုပ်ရေသုံးသိန်းအထိပင် ပြုလုပ်နိုင်သည်ဟု သိရလေသည်။

အဆိုပါ အုတ်စိမ်းများကို မီးဖုတ်၍ မရသေးချေ။

မြေစေးကို သင့်တင့်အောင် ပြုပြင်ပြီး ပုံသွင်း၍ နေလှန်းထားသောအုတ်များ

အစိမ်းလိုက် မီးဖိုတံက အက်ကဲ့သွားတတ်သည်။ ထိုကြောင့် မီးဖိုတံခါ အနောက်ခြောက်ရွာအောင် အခြောက်ခံပေးရသေး၏။ ထိုအတွက် အချိုက ရေနှေးငွေနှင့် ဖြစ်စေ၊ အပူတိုက်ပေးထားသော အခြောက်ခံရုံကြီးများတွင်ဖြစ်စေ ရက်အနည်းငယ်မျှ အခြောက်ခံပေးသည်။ အချိုက အုတ်စိမ်းများကို အုတ်တင်ခုံ အရှင်ပေါ်တွင် တင်၍ အပူတိုက်ပေးထားသော ဥမင်အတွင်း ဖြတ်သွားစေသည်။ ဒုတိယနည်းမှာ ပဌမနည်းထက် မြန်၍ ၂၄ နာရီမှ ၃၀ နာရီ ၄၀ အတွင်း ပြီးစီးနိုင်သည်။ တခါတရံ အကာအရံ မရှိသော ကွင်းပြင်တွင် လေသလပ်ခံ၊ နေပူခံ၍ အခြောက်ခံပေးသည့် အခါမျိုးလည်း ရှိ၏။ ထိုနောက်တွင်ကား အုတ်ဖုတ်သည့် ဖိုကြီးများ၌ အုတ်များကို အစီအရီ ထပ်ဆင့်၍ ဖုတ်ပေးရန်သာ ကျန်တော့သည်။

အုတ်ဖုတ်သည့် ဖိုများမှာ အမျိုးမျိုးရှိ၍ အုတ်ဖုတ်ရာ၌ ဖာရင်တိုက် ဒီဂရီ အပူချိန် ၂,၀၀၀ ခန့်လောက်အထိ ပူလာအောင် တဖြည်းဖြည်း အပူတိုက်ပေးရသည်။ ဖုတ်ပြီးလျှင်လည်း တဖြည်းဖြည်း အေးစေရသည်။ သာမန်အုတ်မျိုးဖြစ်က နီရဲလာသည်အထိ အပူတိုက်ပေးရ၍ မီးခံအုတ်မျိုးဖြစ်က အဖြူရောင် ထွက်လာသည်အထိ အပူတိုက်ပေးရလေသည်။

အုတ်ထို့၏ အရောင်မှာ အုတ်မြေတွင် ပါဝင်သောပစ္စည်းများကို လိုက်၍ ကွဲပြားတတ်လေသည်။ မြေဖြူပါရှိသော အုတ်ဖြစ်က ဖြူနေတတ်၍ သံဓာတ်ပါရှိသော အုတ်ဖြစ်က တခါတရံ အနီရောင်သော်၎င်း၊ နက်ပြာရောင်သော်၎င်း ဖြစ်နေတတ်သည်။ ကျောက်မီးသွေးကြောမှ တူးဖော်ရရှိသော မြေစေးဖြင့် ပြုလုပ်သည့် အုတ်တမျိုးမှာမူ အဝါရောင် ဖြစ်လေသည်။

အုတ်များတွင် သာမန်အဆောက်အအုံသုံး ရိုးရိုးအုတ်မျိုးအပြင် မီးခံအုတ်၊ လမ်းခင်းအုတ်၊ ကြွေရောင်တင်အုတ်၊ မျက်နှာစာအုတ် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိသေး၏။ မီးခံအုတ်သည် ပြင်းထန်သော ဒဏ်ကို ခံနိုင်၍ ယင်းတို့ကို လေပြင်းဖိုက်သို့သော မီးဖိုများ ဆောက်လုပ်ရာ၌ အသုံးပြုသည်။ လမ်းခင်းအုတ်များသည် အလွန်ခိုင်ခန့်မာကျော၍ ကြီးမားသော ဖိအားကို ခံနိုင်ရည် ရှိသည်။ မျက်နှာစာအုတ်သည် ရိုးရိုးအုတ်မျိုးထက် အရွယ်လည်း ညီညာ၊ အရောင်လည်း သာလွန် ကောင်းမွန်၍ ယင်းတို့ကို များသောအားဖြင့် အဆောက်အအုံ အပြင်ဖက် မျက်နှာစာတွင် စီခင်းရန် အသုံးပြုရသည်။ ကြွေရောင်တင်အုတ်တွင် ကြွေရောင် တင်လိုသည့် မျက်နှာပေါ်၌ ကြွေဆေးမှုန့် တမျိုးကို ဖြူးပေးပြီးမှ ဖုတ်ယူသည်။ မီးနှင့်တွေ့သောအခါ ကြွေဆေးမှုန့် အရည် ပျော်၍ အုတ်ချပ်၏ မျက်နှာပြင်ပေါ်၌ ကြွေရောင် စွဲထင်သွားလေသည်။

ဥက္ကာနှင့်ဥက္ကာခဲ။ ။ ကျွန်ုပ်တို့သည် လမိုက်သောညဉ့် များ၌ ဥက္ကာ(ကြယ်ပျံ)များကို တွေ့ရတတ်သည်။ ဥက္ကာများသည် ကောင်းကင်တွင် အရှိန်ပြင်းစွာဖြင့် ဖြတ်သန်းသွားယင်း အလင်းရောင်ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ထိုအလင်းရောင်သည်ခဏခြင်းပင် ကွယ်ပျောက်သွားသည်။ ဥက္ကာများသည် ကြယ်တံခွန်မှ ပဲ့ကျလာသည် ဆိုသောယူဆချက်အရ ယင်းတို့သည် အရှိန်ပြင်းစွာဖြင့် ကြယ်တံခွန်မှ ကျဆင်းလာစဉ် ကမ္ဘာ၏လေထုနှင့် တွေ့ထိကြပြီးနောက် လေ၏ ပုတ်တိုက်မှုကြောင့် ပူပြင်း တောက်လောင်သွားလေသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ မြင်ရသော ဥက္ကာတို့သည် မီးလောင်ကျွမ်းပြီးနောက် ကျဆင်းလာသော ဥက္ကာများပင်ဖြစ်၏။ မီးလောင်ကျွမ်းသဖြင့်ဥက္ကာတို့သည်ဓာတ်ခိုး ဓာတ်တွေ့တဝသို့ရောက်၍ကွယ်ပျောက်သွားကြသည်သာ များသည်။ ကမ္ဘာမြေသို့မရောက်

ကမ္ဘာမြေပေါ်သို့ ကျရောက်ခဲ့သော ဥက္ကာခဲ အစိတ်အပိုင်းတခု

မိပင် မီးကျွမ်းလောင်သွားကြသဖြင့် ဥက္ကာမှုန့်များသာလျှင် ကမ္ဘာမြေပေါ်သို့ ကျရောက်လာကြသည်ဟု ဆိုသည်။ တနေ့လျှင် ကမ္ဘာလေထုထဲသို့ ဝင်ရောက် လာသော ဥက္ကာအရေအတွက်မှာ ဆယ်သန်းခန့်ပင် ရှိမည်ဟု နက္ခတ်ဆရာတို့က ခန့်မှန်းကြသည်။ အကယ်၍ ကြယ်ပျံများကို မီးလောင်ကျွမ်းစေသော လေထုသာ ကမ္ဘာကို ဖုံးလွှမ်းထားခြင်းမရှိပါက ဥက္ကာတို့သည် ကမ္ဘာမြေပေါ်သို့ စုပုံ၍ကျရောက်လာကြပေမည်။ ထိုအခါ သက်ရှိသတ္တဝါတို့ များစွာ ကြေပျက်စီးကြပေမည်အကြောင်းရှိပေသည်။ ဥက္ကာတို့သည် များသောအားဖြင့် အလွန်ပင်ငယ်ကြသော်လည်း အလွန်ကြီးမားသော ဥက္ကာများလည်း ရှိပေသည်။ ကြီးသော

ဥက္ကာနှင့်ဥက္ကာခဲ

ဥက္ကာပျံ

ဥက္ကာတို့သည် ကမ္ဘာ့လေထုနှင့် ပွတ်တိုက်မိ၍ မီးလောင် ကျွမ်းယင်း ကမ္ဘာမြေပေါ်သို့ ကျဆင်းကြရာတွင်အားလုံး မလောင်ကျွမ်းမီ မြေသို့အစိုင်အခဲလိုက်ကျရောက်လာသော အကြွင်းအကျန်များကို ဥက္ကာခဲများဟု ခေါ်၏။ ထိုဥက္ကာခဲ တို့သည် အချိန်ပြင်းစွာဖြင့် ကျရောက်လာတတ်ကြသဖြင့် တခါတရံ မြေကြီးထဲသို့ပင် ထိုးစိုက်နှစ်မြုပ် သွားတတ်ကြ လေသည်။

ဥက္ကာများ မည်သို့ ဖြစ်ပေါ်လာပုံအကြောင်းကို သိရှိ ရန် နက္ခတ်ဆရာတို့ ကြံဆကြည့်ကြ သော်လည်း မှန်ကန် သောအဖြေကို မသိရှိကြသေးချေ။ မီးလားကြယ်တံခွန်ကို အကြောင်းပြု၍ ရှေ့ရှင်းချက်တရပ်မှာ မီးလားကြယ်တံခွန် သည် ခရစ် ၁၇၄၆ ခုနှစ်တွင် နှစ်ခြမ်းကွဲထွက်၍ နောက်များ မကြာမီ အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာကွဲထွက်ပြီးလျှင် ဥက္ကာများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ဆိုလေသည်။ ဥက္ကာတို့သည် ကြယ် တံခွန်များ နေကိုလှည့်ပတ်ခဲ့သော လမ်းဟောင်းများတွင် အစုလိုက်အပြုံလိုက်လှည့်ပတ်လျက်ရှိသည့် အချက်ကလည်း ကြယ်တံခွန်မှဥက္ကာတို့ဖြစ်ပေါ်လာသည့်လက္ခဏာကိုပြလျက် ရှိပေသည်။ ကမ္ဘာသည် အဆိုပါဥက္ကာတို့၏ လမ်းကြောင်း များကို ဖြတ်သန်းသောအခါတွင် ဥက္ကာအများ အပြား ထမ္မာမြေပေါ်သို့ ကျဆင်းသည်ကို တွေ့ကြရသည်။

ဥက္ကာခဲကို မီးကျွမ်းလောင်၍ ကျဆင်းလာသော ဥက္ကာ ဟု အချို့နက္ခတ်ဆရာတို့က ယူဆကြသော်လည်း အချို့ နက္ခတ်ဆရာတို့ကမူ ဥက္ကာခဲတွင် ပါဝင်သော ပစ္စည်းများကို စစ်ဆေး၍ဥက္ကာခဲသည် ဥက္ကာမဟုတ်ဟု ဆိုကြလေသည်။ ထမ္မာတွင် ရေဖုံးနေသည့်အပိုင်းက ပို၍များသည့် အတိုင်း ဥက္ကာခဲများသည် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာထဲသို့ ကျဆင်းကြသည် သာများသည်။ သို့သော် ကုန်းပိုင်းဒေသ၌ ကျဆင်းသည် များလည်း ရှိရာ အမေရိကတိုက် မက္ကဆီကိုနယ်တွင် ဥက္ကာခဲ အမြောက်အမြားပင် ကျဆင်းခဲ့သည်။ မြေပေါ်သို့ ကျ ရောက် လာသော ဥက္ကာခဲများသည် ပေါင်အနည်းငယ်မှ တန်ပေါင်း များစွာအထိ အလေးချိန် စီးတတ်ကြသည်။ ၁၈၉၄ ခုနှစ်က ဂရင်းလန်းကျွန်း၌ ၃၆ ဒီ တန်ခန့် အလေး ချိန်စီးသော ဥက္ကာခဲကြီးတလုံးကို၎င်း၊ ၁၉၃၁ ခုနှစ်က အာဖရိကတိုက် တန်ဂန်ယိကနယ်၌ တန်ချိန် ၇၀ ခန့်ရှိသည့် ဥက္ကာခဲကြီးတလုံးကို၎င်း တွေ့ခဲ့ရလေသည်။

နှစ်ပေါင်း ၁,၀၀၀ ကျော် လောက်ကလည်းအမေရိကန် ပြည်ထောင်စု အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ် မြောက်ဘက်ပိုင်း တွင် အလွန်ကြီးမားသော ဥက္ကာခဲကြီးတလုံး ကျခဲ့ဘူး၏။ ထိုဥက္ကာခဲကြီး မြေပေါ်သို့ကျရာမှ ဖြစ်ပေါ်သော ချိုင့်မှာ ပေ ၆၀၀ နက်၍ ပေ ၄,၀၀၀ ကျယ်ပြီးလျှင် ဥက္ကာခဲကြီးမှ လွင့်စဉ်သော် သံတွေ့ခဲ အစအန ထောင်ပေါင်း များစွာကို ထိုချိုင့်ကြီး၏အနီးအနားတွင် တွေ့ရှိရသည်။ ယနေ့အထိ

သိရသလောက် အကြီးဆုံးမှာကား ဆိုက်ဗီးရီးယားနယ် အလယ်ပိုင်း လူမရှိသောဒေသ၌ ၁၉၀၈ ခုနှစ်က ကျဆင်း ခဲ့သော ဥက္ကာခဲကြီးပင် ဖြစ်သည်။ ထိုဥက္ကာခဲကြီးသည် တန်ချိန် လေးသောင်းခန့် ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရ၍ ထိုဥက္ကာခဲ ကြီးမျိုးသာ လန်ဒန်၊ နယူးယော့ စသော မြို့ကြီးတမြို့ပေါ် သို့ ကျရောက်ခဲ့မည်ဆိုပါက တမြို့လုံးပင် ရုစရာမရှိလောက် အောင် ကြေမှုသွားစရာအကြောင်း ရှိပေသည်။

ဥက္ကာခဲတွင် ပါဝင်နေသော ပစ္စည်းများကို စစ်ဆေး ကြည့်သော အခါ သံ၊ နှစ်ကယ်၊ ကိုဗော့၊ ကြေး စသော သတ္တုများပါဝင်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဥက္ကာပျံတို့သည် သူ့အစနှင့်သူ နေတတ်ကြ၍၊ များ သောအားဖြင့် ဇန္နဝါရီလ၊ ဧပြီလ၊ ဩဂုတ်လနှင့် နိုဝင်ဘာ လတို့တွင် အများအပြား ကျဆင်းတတ်ကြသည်။ ညဉ့်သန် ကောင်ယံနှင့် မိုးသောက်ယံအကြားတွင် အကျ အများဆုံး ဖြစ်၏။ ၁၈၃၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့က ဥက္ကာတို့ သည် ကိုးနာရီတိုင်တိုင် အမြောက်အမြား ကျဆင်းခဲ့ဘူး လေသည်။ ၁၈၆၆ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၃ ရက်နေ့တွင်လည်း နောက်ထပ်တကြိမ် ဥက္ကာများ အကြီးအကျယ် ကျဆင်း ပြန်သည်။ ထိုအချိန်များကဆိုလျှင် လူအများပင် ကမ္ဘာ ကြီးပျက်တော့အံ့ဟု ထင်မှတ်ကာ အထိတ်တလန့် ဖြစ်ခဲ့ကြ ဘူးလေသည်။

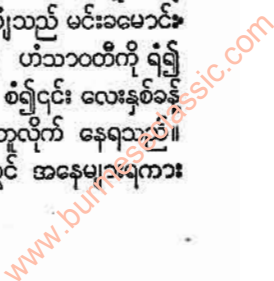
ဥက္ကာပျံ (မြန်မာ ၉၂၀ ခန့်-၉၄၀ ခန့်)။

ဥက္ကာပျံ သည် သက္ကရာဇ် ၉၅၀ ကျော်ခေတ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံပက်၌ ၎င်း၊ ရခိုင်ပြည်ဖက်၌၎င်း ကျော်စော ထင်ရှားသော ရခိုင် စာဆိုကြီး ဖြစ်သည်။

ဥက္ကာပျံကို ဦးကားဗျာန် ဟူ၍၎င်း၊ ဥက္ကာပျံ ဟူ၍၎င်း၊ စိန်တင်ရွာကို စားရသောကြောင့် စိန်တင်ရွာစား ဟူ၍၎င်း ခေါ်ဝေါ်ရေးသားကြသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ဓညဝတီ ရခိုင်ပြည်၌ မင်းရာဇာ နန်းတက်တော်မူသောအခါ ထိုမင်း၏ သားတော် အိမ်ရှေ့မင်း မင်းခမောင်းထံ အကြီးတော်အဖြစ် ခစား ထမ်းရွက်ရသည်။

ဤဥက္ကာပျံတွင် တောင်ငူမင်း မင်းရဲကျော်ထင်သည် ဟံသာဝတီ ငါးဆူဒါယကာဘုရင်နှင့် မသင့်သဖြင့် ဟံသာ ဝတီကို တိုက်ရန် မင်းရာဇာကြီးထံ စစ်ကူ တောင်းရာ၊ အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာ မင်းခမောင်းသည် ဟံသာဝတီသို့ စစ်ချီ ရသည်။ ထိုအခါ အကြီးတော် ဥက္ကာပျံသည် မင်းခမောင်း နှင့် ပါရလေသည်။ မင်းခမောင်းသည် ဟံသာဝတီကို ရံ၍ ၎င်း၊ တပန် အောင်တော်မူပြီးနောက် စံ၍၎င်း လေးနှစ်ခန့် နေတော်မူရာ၊ ဥက္ကာပျံလည်း အတူလိုက် နေရသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဥက္ကာပျံသည် ဟံသာဝတီတွင် အနေများရကား

ဥက္ကဋ္ဌ

သူ၏ရတနာများသည် မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ ရည်ရော် လွှမ်း ဆွတ်သော အမြင်းအရာတို့ဖြင့် ပြည့်လျှမ်းနေသည်ကို တွေ့ရ သည်။ မြောက်ဦးတွင် ကျန်ခဲ့သော မင်းသမီး တပါးက အိမ်ရှေ့စံ မင်းခမောင်း နူးညွတ်တိမ်းယိမ်း လာစေရန် မြို့၏ သာယာ တင်တယ်ပုံကို လျှောက်ထားလေဟန် ကဗျာ ပရိယာယ်သုံး၍ ကျေးစေရတု၊ ၁၂ ရာသီရတုတို့ကို ဖွဲ့ဆို ခြင်းအားဖြင့် နေပြည်တော် မြောက်ဦးမြို့ကို လွှမ်းဆွတ် ကြောင်း ပြခဲ့သည်။

“ရတုလည်း တပေါင်းကုန်၊
အတာအစွန်း၊ တန်ခူးဆန်းသော်
အလွန်မေဝယ် ပွဲခါ၊ ခုတစ်ဖူးသာ
ဟံသာဝတီ၊ တိုင်းမြေ သူခန်းဝါက
နီ ဖြူ ကာ ပန်းမျိုးစုံ
ဆက်စာရက်ထောက်၊ ခြင်းကောက်လှမျိုးစုံက
ထက်ရပ်သံလျှံဝါပြီ
ပစ္စုန်ကျလာ၊ သို့ချိန်ခါကို
လွှမ်းတော် မမူသိလော့”

ဟု ဟံသာဝတီတွင် မင်းခမောင်းထံ တင်ဆက်သော တဆဲနှစ်ရာသီရတု၌ စပ်ဆိုခဲ့သည်ကို ထောက်၍ သိနိုင် သည်။ ဥက္ကဋ္ဌသည် သင်္ကြန်အခါတွင် ဟံသာဝတီ နေပြည် တော် အနောက်ဖက်ရှိ ပဲခူးချောင်းသစ်ကို ကြည့်၍ မြောက်ဦးရွှေမြို့တော် တောင်ဖက်ရှိ တန်ခူးလသင်္ကြန်အခါ တွင် ရွှေနန်းသူတို့ ရေကစားရာ သိမ်နီချောင်းကို သတိ ရဟန်တူသည်။ ထိုကြောင့်လျှင်

“ရက္ခမုန်ဖူး၊ မြောက်ဦးရွှေပြည်သာ၌ များစွာ
သည် ရွှေလှေပေါင်း သိမ်နီခါ၊ နန်းတောင်ဆီဝယ်
ရွှေလှေပေါင်း ဆိတ်ချောင်း၌ တသောင်းသောင်း
ပျော်စည်တွင် တူစုံကြည့်ချင်သည် သင်္ကြန်
အခါတည့်လေ”

ဟု ဖွဲ့ဆိုခဲ့လေသည်။ ဥက္ကဋ္ဌသည် ရခိုင်ဖက်၌ ခင်းကျင်း ကြသော ပျော်ပွဲ ရွှင်ပွဲများကိုသာ သတိရသည် မဟုတ်၊ မြန်မာတနိုင်ငံလုံး၏ အသက်သခင် လယ်သမားတို့ကိုလည်း သတိရလေသည်။ ထိုနေရာ၌ အင်းဝစာဆိုတော် ဝန်ကြီး ပဒေသရာဇာနှင့် တူသည် ဟု ဆိုရပေမည်။ မိုးဦးကျ၍ စိုက်ချိန်ပျိုးချိန် ကျသောအခါ ထွန်တုံးထွန်သံ ကျွဲနွားတို့ ပြင်ဆင်ကြဟန်ကို

“နတ်သားပဇ္ဇာန်၊ ကမြူးခုန်သည်
ကဆုန်လွန်၊ ပေါ် ဆန်းပြန်ယုံလ
သမုတ်ရေရင်၊ တောင်လေတင်၍
ကောင်းကင်မှိုင်းစီမျှတည်း။
သွန်ဆင်းကျ၊ ရွှာပြန်လှာ
သောင်းဇမ္ဗူဝယ်၊ ရှင်လူမျိုးလေးဖြာတို့

ထွန်သွားရှာ ကျွဲနွားတတ်
လယ်ချောင်းတောတောင်
လုပ်ဆောင်မျိုးချလက်က
ဆွတ်ဆွတ်ပူလောင်ဝေ”

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၆၇ ခုနှစ်တွင် အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာ မင်းခမောင်း သည် မဟူတော်တို့၏ ပြားစောင်း၊ မေတ္တာစောင်းမှုကို စွဲ၍ ညွတ်တော်မူ၍ ခမည်းတော် ဖြစ်သော မင်းရာဇာကြီးကို ပုန်ကန်သောင်းကျန်းသည်။ သို့ရာတွင် ဗိုလ်ပါ ကျေးကျွန် တို့၏ လုပ်ရည်ကြံရည်ကြောင့် မင်းခမောင်းကို မကြာမတင် ဖမ်းဆီးရမိသည်။ ထိုအခါ အကြီးတော်ဖြစ်သော စိန်တင် ရွာစား ဥက္ကဋ္ဌကိုလည်း “ဥက္ကဋ္ဌမှာ သားတော်ကိုအထိန်း အကြီးထားသူဖြစ်လျက် နိုင်အောင်မဆုံးမ၊ ပျော်ရွှင်မှု ကိုသာလေ့သူ၊ မင်းမသုံးအပ်၊ လက်ကိုဖြတ်၍ မဟာမြတ်မုနိ ဘုရားမှာ လှူတော်မူသည်” ဟု ခညဝတီ အရေးတော်ပုံ ကျမ်းတွင် ပါရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဥက္ကဋ္ဌ ခုနှစ်တွင် အင်းဝ ဘုရင် အနောက်ဖက်လွန် မင်းတရားကြီးက လက်ဆောင် ပဏ္ဏာများဖြင့် မိတ်ဆက်သံတမန် စေလွှတ်ရောက်လတ်သော် မင်းရာဇာကြီးကလည်း ဥက္ကဋ္ဌကို ရာဇသင်္ကြန် အမည်ဖြင့် သံတမန်အဖြစ် ခန့်၍ ထိုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၅ ရက် အင်္ဂါနေ့တွင် သံဖက်၍ ထည့်တော်မူလိုက်ကြောင်းနှင့် ရာဇဝင်များတွင် ပါရှိရာ မင်းမသုံးအပ် ဟူ၍ လက်ကို ဖြတ်လှူသည်ဆိုသော အချက်သည် မဟုတ်တန်ရာဟု ယူဆရသည်။

အင်းဝသို့ ဥက္ကဋ္ဌ လျှင် မြန်မာမူမတ်တို့နှင့် နီးနှောတိုင်ပင် ပြောဆိုပြီးနောက် အတန်ကြာလျှင် မြန်မာ တို့က ဥက္ကဋ္ဌ၏ သတ္တိဇလကို သိလိုသောကြောင့် ထောင် သင်းမူးအမတ်ကြီးအား အဖြည့်ခံရတု စပ်ဆိုခိုင်း၍ ဥက္ကဋ္ဌ အား ဖြည့်စေလေသည်။ ထောင်သင်းမူး အမတ်ကြီးက “မမျှသောင်းထောင်” “မလှတောင်းအောင်” ချီ၍

“တူဖတ်လွတ်လော ကြာနတ်လော” “ဖြူညက် ထွတ်လော ပြာလတ်လော” ဟု ချထားသည်ကို ဥက္ကဋ္ဌက မဆိုင်းမတူ ပင်လျှင် “မရကြောင်းဆောင်” ချီ၍ “ကြူရွက်ဆွတ်လော ညာပတ်လော” ချသည့် အဖြည့်ခံအပိုက်ကို ဆိုလေသည်။

ဥက္ကဋ္ဌသည် အင်းဝ၌ သံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် ကိစ္စ ဟူသမျှတို့ကို လောက်ပြည့်စုံစေပြီးနောက် ရခိုင်ပြည်သို့ မပြန်မီ “အထူးအထူး၊ ဥဒါန်းကျူးပိမံ” ချီ ကေပုဒ်ရတုကို ပုရပိုက်ပေါ်၌ ရေးသားစီကုံးကာ ပစ်စာအဖြစ် ထားခဲ့ ကြောင်းနှင့်လည်း အမတ်အသား တွေ့ရှိရသည်။

အမတ်ကြီး ဥက္ကဋ္ဌသည် မည်သည့်ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန် ကြောင်း အတိအကျ မသိရသော်လည်း မင်းရာဇာကြီး လက်ထက် သက္ကရာဇ် ၉၇၂ ခုနှစ်တွင် “တသောင်းနေ

ပြောင်” ချီ အရိမေတ္တေယျဘုရားဖွဲ့ ရတုပိဒ်စုံကို စပ်ဆို
သေးရာ ထိုသက္ကရာဇ်တိုင် အမတ်ကြီး အသက်ထင်ရှား
ရှိသေးကြောင်း သိသာသည်။ အမတ်ကြီးသည် ဈာန်များမှ
အပ အခြားလက်ာ် စာပေများ ရေးသားခဲ့သေးသည် တို့ရှိ
ကား အမှတ်အသားမရှိချေ။

အုတ်ကြွပ်။ ။အုတ်ကြွပ်သည် သာမန်အားဖြင့် ရွှံ့ကို
အပြား ပြုလုပ်၍ မီးဖုတ်ထားသော ပစ္စည်းဖြစ်သည်။
အုတ်ကြွပ်ရိုးရိုးလည်းရှိ၍ အရောင်တင်ထားသော အုတ်
ကြွပ်လည်းရှိ၏။ လူတို့သည် အလွန်ရှေးကျသော ခေတ်က
စ၍ အုတ်ကြွပ်ကို အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ရာတွင်
တည်ဆောက်မှုပစ္စည်းအနေနှင့်သာမက အလှဆင် ပစ္စည်း
အဖြစ်နှင့်လည်း အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ထိုကြောင့် အုတ်ကြွပ်
တွင် အိမ်မိုးအုတ်ကြွပ်သာမဟုတ်၊ ကြမ်းခင်းအုတ်ကြွပ်၊ နံရံ
ကပ်အုတ်ကြွပ်များလည်း ရှိပေသည်။ တဖန် ရွှံ့ဖြင့် ပြုလုပ်
ထားသော အုတ်ကြွပ်မျိုးကို မြေအုတ်ကြွပ်ဟု ခေါ်လေ့ရှိ
ကြ၍၊ မြေအုတ်ကြွပ် အပြင် ကျောင် အုတ်ကြွပ်၊ ကြေးအုတ်
ကြွပ်၊ ယျဉ်အုတ်ကြွပ်များလည်း ရှိကြသေးသည်။ အုတ်ကြွပ်
ကို အဆောက်အအုံအသုံးပစ္စည်းအနေဖြင့်သာ အသုံး ပြုခဲ့ကြ

သည်မဟုတ်သေး၊ စာပေရေးမှတ်ရန် အတွက်လည်း မြေ
အုတ်ကြွပ်ကို ရှေးက အသုံးပြုခဲ့ဘူးကြောင်း အထောက်
အထားများ တွေ့ရပေသည်။

ဂရိလူမျိုးတို့ တည်ဆောက်ခဲ့ကြသော ဘုရားရှိခိုး
ကျောင်းများတွင် အိမ်မိုး အုတ်ကြွပ် နှစ်မျိုး အသုံးပြုခဲ့
ကြောင်း တွေ့ရသည်။ တမျိုးတွင် အုတ်ကြွပ်များကို စီခင်း
သောအခါ အနားချင်း စပ်နေသော နေရာ၌ တခုပေါ်တခု
ထပ်နိုင်အောင် လျှာထိုးသဘော စီမံထားသည်။ အခြား
တမျိုးတွင်မူ အုတ်ကြွပ်အနားများကို အနည်းငယ် ကော
ထောင်နေအောင် ထောင်ချိုးလှန်ထားပြီးနောက် အုတ်ကြွပ်
အနားများကို အနည်းငယ်စီ ခင်းပြီးသောအခါ စပ်ကြောင်း
နေရာ၌ အုတ်ကြွပ်ခုံးကလေးများကို အပေါ်မှ ထပ်အုပ်ပေး
လေသည်။

ရောမလူမျိုးတို့ အသုံးပြုခဲ့ကြသည့် အုတ်ကြွပ်များမှာ
ပုံသဏ္ဍာန်အားဖြင့် နှစ်မျိုးနှစ်စား ရှိသည်။ တမျိုးမှာ
အနားစောင်းကို ကြည့်လျှင် အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ S ကို လှဲ့
ထားသည့် သဏ္ဍာန် မြင်ရ၏။ ထိုအုတ်ကြွပ်မျိုးဖြင့် မိုးသော
အခါ ပထမခင်းထားသည့် အုတ်ကြွပ်မှ ခုံးနေသော အပိုင်း
က ဗုတိယအုတ်ကြွပ်မှ ခွက်နေသည့် အပိုင်းကို အုပ်မိလျက်

ရွှံ့ကို အပြားပြုလုပ်၍ မီးဖုတ်ထားသော အုတ်ကြွပ်များသည် အဆောက်အအုံအသုံး ပစ္စည်းတမျိုးဖြစ်သည်။

အုတ်ကြွပ်

သား ဖြစ်နေသည်။ အခြားတမျိုးမှာ မျက်နှာပြင် ညီသော အုတ်ကြွပ်မျိုးဖြစ်၍ ယင်းတို့ကို များသောအားဖြင့် ကျောက် မှ ပြုလုပ်ထားကြောင်း တွေ့ရလေသည်။

ယခုခေတ် အိမ်မိုးအုတ်ကြွပ်များမှာ ပြုလုပ်ရာတွင်သာ အနည်းငယ် ကွာခြား၍ ပုံသဏ္ဍာန် အားဖြင့်မူ ရှေးကနှင့် အထွေအထူး မကွဲလွဲပေ။ အင်္ဂလန်နှင့်တကွ အခြားနိုင်ငံ အချို့တွင် အသုံးများသည့် အုတ်ကြွပ်မျိုးမှာ အုတ်ကြွပ် တန်းပေါ်၌ ချိတ်မိနိုင်အောင် ပြုလုပ်ထားသည့် မျက်နှာ ပြင်ညီ အုတ်ကြွပ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ခွက်နေသော အုတ်ကြွပ် ကို အောက်ခံခင်း၍ အပင်၌ ခုံးနေသည့် အုတ်ကြွပ်ဖြင့် အုပ်ပေးရသော အုတ်ကြွပ်မျိုးကို ဣတလီ၊ စပိန်၊ ဂရိနှင့် တူရကီနိုင်ငံများတွင် အတွေ့ရများသည်။ မြေဆီပင်လယ် တဝိုက်ရှိ တိုင်းပြည်များတွင်မူ S ပုံ အုတ်ကြွပ်မျိုးကို အသုံး များကြ၏။ ယခုခေတ် စက်ရုံများတွင် မိုးသည့် အုတ်ကြွပ် များမှာ အရောင်တင်ထား၍ ရေစိမ်းဆင်းအောင် မြောင်း ဖော်ထားပြီးလျှင် ယင်းတို့ကို ရေခဲ အင်္ဂတေဖြင့် ပြုလုပ် ထားလေ့ရှိသည်။ များသောအားဖြင့် အိမ်သုံးအုတ်ကြွပ်မျိုး ထက်ကြီး၍ တခါတရံ လေးပေအထိပင် ရှည်တတ်လေသည်။

တရုပ်နှင့်ဂျပန်နိုင်ငံတို့တွင် အသုံးပြုကြသော အုတ်ကြွပ် များမှာအနောက်တိုင်း အုတ်ကြွပ်များနှင့်သဘောချင်းအတူ တူပင်ဖြစ်သော်လည်း အသေးစိတ် ပြုလုပ်ထားသည့် နေရာ များတွင် များစွာကွဲလွဲကြသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းနှင့် နန်းတော်ဆောင်များ၌ သုံးသည့်အုတ်ကြွပ် အခွက်နှင့် အခုံးများတွင် အုတ်ကြွပ်ခုံးကို ပြောင်းလုံးပုံ ဖြစ် အောင် ပြုလုပ်ထားသည်။ ပန်းအလှဖော်ထားသော အနား စွန်းများမှာ အပေါ်သို့ကောထောင်မနေပဲ အောက်ဖက်သို့ ကုပ်ဆင်းနေသည်။ ခေါင်အုပ်နှင့် ခေါင်ဆက်တွင် တပ်ဆင် သည့် အုတ်ကြွပ်များမှာ မြင့်မား၍ ထောင့်စွန်းအဆုံးတွင် နဂါးရုပ်၊ ကျားရုပ် စသည်တို့ဖြင့် လှပစွာတန်ဆာဆင်ထား လေ့ရှိသည်။ တရုပ်လူမျိုးသည် အိုးခွက်လုပ်ငန်း အတတ် တွင် ရှေးကစ၍ အထူးကျွမ်းကျင် လက်မြောက်ခဲ့ကြသည့် အတိုင်း အုတ်ကြွပ်များကို လှပ တောက်ပြောင်စွာ ဆေး ရောင်တင်ထားသည်မှာလည်း ချီးကျူးဖွယ် ဖြစ်လေသည်။

ကြမ်းခင်းအုတ်ကြွပ်သည် ၁၂ ရာစုနှစ်ကစ၍ ဥရောပ တိုက်တွင် အလွန်ခေတ်စားခဲ့သည်။ ထိုအခါက အသုံးပြုခဲ့ သော ကြမ်းခင်းအုတ်ကြွပ်များမှာ စတုရန်းပုံဖြစ်၍ အနက်၊ အနီ၊ အစိမ်း၊ အဝါရောင်များဖြင့် လှပစွာ မွမ်းမံခြယ်လှယ် ထားပြီးလျှင်၊ အင်္ဂလိပ် အုတ်ကြွပ်၊ ဣတလီ အုတ်ကြွပ်၊ ပြင်သစ်အုတ်ကြွပ်ဟူ၍ အမျိုးမျိုး ပေါ်ခဲ့ဘူးသည်။ ယခု ခေတ်တွင် ရောင်စုံခြယ်ထားသော အုတ်ကြွပ်များမှအစ စပိန်အုတ်ကြွပ်ခေါ် ပန်းကြုဖော်ထားသည့် အုတ်ကြွပ်မျိုး အထိ တိုးတက်ခဲ့ကြ၍ ယင်းတို့အနက် ရေချိုခန်း၊ ရေ

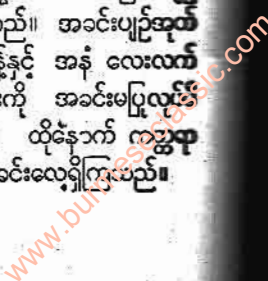
ကူးကန်နှင့် စပိုဆောင်သုံး အုတ်ကြွပ်များမှာ အကောင်းဆုံး ဖြစ်ကြ၏။ ယခုအခါ အုတ်ကြွပ်များကို စက်ဖြင့် ပုံသွန်း ပြုလုပ်ယူကြ၍၊ ပုံများမှာ လေးထောင့်ပုံ၊ စတုရန်းပုံ၊ ဆဋ္ဌဂံ ပုံ၊ အပိုင်းပုံ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိသည်။ ယင်းတို့အနက် ရေစိုနေစေကာမူ ချော၍မနေစေရန် အလမ်အန်၊ သို့မဟုတ် ကာဗိုရန်ဒမ် ခေါ် မျက်နှာပြင် ကြမ်းစေသော ပစ္စည်းများ ဖြင့် ထည့်လုပ်ထားသည့် အုတ်ကြွပ်မျိုးလည်း ရှိပေသည်။

နံရံတွင် အလှတပ်ဆင် အသုံးပြုသော နံရံကပ်အုတ် ကြွပ်များကို အီဂျစ်လူမျိုးများ ကောင်းစားစဉ်က ရုတ်တရက်စတင်၍ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အီဂျစ်နိုင်ငံ တတိ ယမင်းဆက်မှ နက်တာဇက်မင်း၏ ပီရမ်စ်တံခါးတွင်တပ်ဆင် ထားသော အုတ်ကြွပ်များမှာ ထိုခေတ်က ပေါ်ခဲ့သော အုတ်ကြွပ်မျိုးပင်ဖြစ်၍ ယင်းတို့မှာများသောအားဖြင့် မှန် စီအုတ်ကြွပ်များဖြစ်ကြ၏။ နှောင်းခေတ် နံရံကပ်အုတ်ကြွပ် များတွင် ပါးရှင်းလူမျိုးတို့ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများ၌ တပ် ဆင်အသုံး ပြုသည့် အုတ်ကြွပ်များမှာ ထင်ရှားခဲ့သည်။ ထို အုတ်ကြွပ်များမှာ ရောင်စုံ မှန်စီနှင့် ပန်းကြုဖော်ထား၍ အကွဲထွက်ထားသည့်အုတ်ကြွပ်မျိုးဖြစ်၏။ ယခုတိုင်အောင် လည်း လူတို့သည် နံရံကပ်အုတ်ကြွပ် အမျိုးမျိုးကို ပြုလုပ် သုံးစွဲနေကြဆဲပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် သိပ္ပံနည်းများဖြင့် တွေ့ရှိခဲ့သော ဆေးရောင် ဖော်စပ်နည်း၊ အရောင်တင် နည်းများကြောင့် ယခုခေတ် နံရံကပ် အုတ်ကြွပ်များသည် ရှေးကထက် အဆပေါင်းများစွာ တိုးတက် လာခဲ့သည်။ ယခုအခါ အရောင်အမျိုးမျိုးဖြင့် ပန်းကြု ဖော်ထားသည့် အုတ်ကြွပ်များကိုသာမက ရှေ့ရောင်ခြယ်ထားသည့်အုတ်ကြွပ် များကိုပင် တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသုံးပြုလျက်ရှိသော အမိုးပျဉ်အုတ် ကြွပ်၏ အလျားမှာ တပေမချို့ပြီး အနံမှာ ရှစ်လက်မမျှ ရှိ သည်။ ပျဉ်အုတ်ကြွပ်၏ ထိပ်ပိုင်းအထူမှာ တလက်မမျှရှိ၍ အောက်ဖက်တွင် လက်မဝက်မျှကျန်သည့်အထိ ဆင်ခြေ လျော့ ပြုလုပ်ထားသည်။ သို့မှသာ အိမ်၏ခေါင်မိုးပေါ်၌ ပျဉ်အုတ်ကြွပ် တခုပေါ် တွင်တခုကို သံဖြင့်ရိုက်ပြီးသောအခါ တွင် မိုးရေဆင်းနိုင်ရန် ဆင်ခြေလျော့ တည်းပလိမ့်မည်။

ပျဉ်အုတ်ကြွပ်များ ကြာရှည်ခံနိုင်ရည်ရှိစေရန် အိမ်မိုး မိတွင် ပျဉ်အုတ်ကြွပ်များကို ပွက်ပွက်ဆူအောင် ကျိုထား သည့် ရေနံချေး အယ်အိုးကြီးတွင် ပြုတ်ပေးလေ့ရှိကြသည်။

တိုက်အိမ်နှင့်တိုက်ကျောင်းများတွင် အခင်းအဖြစ် ပျဉ် အုတ်ကြွပ်များကို အသုံးပြုကြသေးသည်။ အခင်းပျဉ်အုတ် ကြွပ်၏အလျားမှာ ခြောက်လက်မခန့်နှင့် အနံ လေးလက် မခန့်ရှိသည်။ ထိုပျဉ်အုတ်ကြွပ်များကို အခင်းမပြုလျှင် ရေနံချေးနှင့်ပြုတ်ပေးလေ့ရှိကြသည်။ ထိုနောက် ကတ္တရာ စေးနှင့် သမံတလင်းပေါ် တွင်ကပ်၍ ခင်းလေ့ရှိကြသည်။

ဥက္ကဋ္ဌမဦးဆရာတော် (မြန်မာ ၁၂၄၁ - ၁၃၀၁) ။ ။
မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဌမဆုံး နိုင်ငံရေးမျက်စိ ဖွင့်ပေးခဲ့သော
ပုဂ္ဂိုလ်များအနက် ဆရာတော် ဦးဥက္ကဋ္ဌမလည်း* တဦးအပါ
အဝင်ဖြစ်သည်။

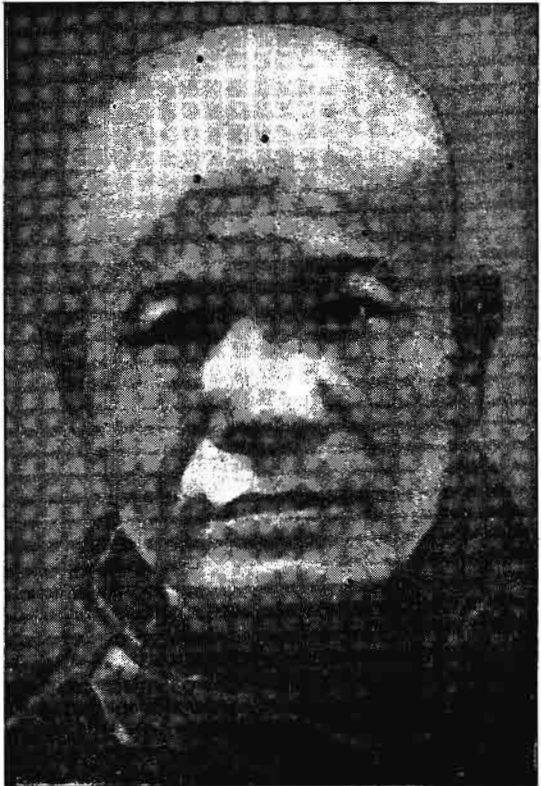
ဦးဥက္ကဋ္ဌမကို မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခု ပြာသို လပြည့်
ကျော် ၁ ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ရခိုင်ပြည် စစ်တွေမြို့
ရွာပရပ်၌ ဦးမြ၊ ဒေါ်အောင်ကျော် တို့မှ ဖွားမြင်သည်။
ငယ်မည်မှာ ပေါ်ထွန်းအောင် ဖြစ်၍ ငယ်စဉ်ကပင်
အပေါင်းအသင်းများကို ခေါင်းဆောင်လေ့ ရှိသည်။

ပေါ်ထွန်းအောင်သည် စစ်တွေမြို့ မူလတန်းကျောင်း
တွင် ငါးတန်းအထိ ပညာသင်ယူသည်။ ထိုထက် ပိုမိုပညာ
သင်ကြားပေးက သားဖြစ်သူနှင့် ခွဲနေရမည်ကို စိုးရိမ်သော
မိခင် ဖြစ်သူက ကျောင်းဆက်မထားပဲ နေရာ ပညာသင်
လိုလှသော ပေါ်ထွန်းအောင်သည် ပညာ ဆက်သင်ခွင့်
ရရန် အမျိုးမျိုး ကြိုးစားလေသည်။

တဆဲ့သုံးနှစ်အရွယ်တွင် ပေါ်ထွန်းအောင်သည် စစ်တွေ
မြို့၌ ပရိယတ္တိသင်ကြားမှုတွင် ထိုအခါက အကျော်အစော
ဖြစ်သော ရွှေစေတီကျောင်း ဆရာတော်ထံ သွားရောက်၍
ရှေးဦးစွာ ဖိုးသူတော်အဝတ် ဝတ်လျက် မင်္ဂလသုတ်မှ အစ
သဗ္ဗိဂ္ဂုဏ်စောင်နှင့် သင်္ဂြိုဟ်ကိုးပိုင်း သင်ရိုး သင်တန်းကို
သင်ယူသည်။ ၁၆ နှစ်အရွယ်ရောက်မှ မိဖုရားက ရှင်သာ
မဏေဝတ်ပေးသဖြင့် ရှင်ဥက္ကဋ္ဌမ ဟု တွင်သည်။ ရှင်ဥက္ကဋ္ဌမ
သည် နက်နဲကျယ်ပြန့်သော ပိဋကတ်တို့ကို သင်အံ လေ့
ကျက်ရာဖြစ်သော ပခုက္ကူ စာသင်တိုက်ကြီးတွင် စာပေ
သွားရောက် သင်ကြားလိုသဖြင့် ဓားကောင် ဆရာတော်
ဦးကန္တမာနှင့် လူဝတ်လဲ၍ လိုက်သွားသည်။

ရှေးဦးစွာ မအူပင်သို့ရောက်၍ မအူပင်မှ ရန်ကုန်၊ ထိုမှ
တောင်ငူမြို့သို့ ရောက်သည်။ တောင်ငူတွင် ရှင်သာမဏေ
စာပြန်ပုံတရကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုရာ ပဌမရရှိသည်။ ယင်းသို့
စာတော်သည့် သတင်းကြောင့် တောင်ငူမြို့ရှိ ပစ္စည်း
ပြည့်ဝသော ရှမ်းအမျိုးသမီးကြီး တဦးက သားအဖြစ်
မွေးစားကာ ကာလကတ္တားမြို့သို့ပို့၍ ပညာသင်ကြားပေး
သည်။ ကာလကတ္တားမြို့တွင် သုံးနှစ်ခန့် နေပြီး အင်္ဂလိပ်
ဘာသာ ၁၀ တန်း ပညာကို အောင်မြင်ခဲ့၍ မြန်မာနိုင်ငံသို့
ပြန်လာသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်လျှင် ရောက်ခြင်း
ပခုက္ကူမြို့သို့သွား၍ ရေစကြိုတိုက်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ စာပေ
ကျမ်းဂန်များကို ရှင်ဝတ်နှင့်ဆက်လက် သင်ကြားသည်။
ထိုသို့ သင်ကြား နေစဉ်ပင် ဆွေတစ် မျိုးတစ်တော်သူ
ဘုံဘေးဘေးမား ကိုယ်စားလှယ် ဦးထွန်းအောင်ကျော်က
ဗညှင်းဒါယကာ ပြုလျက် အသက် ၁၉ နှစ် နှစ်လစုန်းတွင်
ရဟန်းခံသည်။

အရှင် ဥက္ကဋ္ဌမသည် ရဟန်းဝတ်နှင့်ပင် ကာလကတ္တား

မြန်မာနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် ဆရာတော် ဦးဥက္ကဋ္ဌမ

မြို့သို့သွားပြန်သည်။ ကာလကတ္တားမြို့သို့ ရောက်ချိန်တွင်
အိန္ဒိယနိုင်ငံရေးမှာ တမျိုးတဖုံပြောင်းလဲပြီး အိန္ဒိယခေါင်း
ဆောင်တို့ လွတ်လပ်ရေးအတွက် ထကြွ နိုးကြားခိုက်နှင့်
ကြုံကြိုက်နေရာ ဦးဥက္ကဋ္ဌမလည်း နိုင်ငံရေး စွန့်စားလိုစိတ်
များ ရင်တွင်း၌ တကြွကြွ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ အမျိုး
သားစိတ်ဓာတ်လည်း အတောမသတ် ရင်သန်ခဲ့လေသည်။
ဦးဥက္ကဋ္ဌမသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်ရှိခိုက် အမျိုးသား ကော
လိပ်တခုတွင် ပါဠိနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ စာပေဆိုင်ရာ ပါမောက္ခ
အဖြစ် ဝင်ရောက် ဆောင်ရွက်သည်။ ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်
ယင်းဖြင့်ပင် သက္ကတ၊ ဗင်္ဂလီ၊ နာဂရီ စသော ရှေးဟောင်း
ဟိန္ဒူကျမ်းများကို သင်ကြားပြန်သည်။ အိန္ဒိယ နိုင်ငံတွင်
နေစဉ် ဦးဥက္ကဋ္ဌမသည် အိန္ဒိယကုန်ဂရက်နှင့် ဟိန္ဒူမဟာဆဗ္ဗ
အသင်းကြီး၌ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်။ မဒရပ်ပြည်နယ်
မှ နာမည်ကျော်ခေါင်းဆောင်ကြီး ပဏ္ဍိတ် မာလဒီယားနှင့်
ဟိန္ဒူမဟာဆဗ္ဗခေါ် ဘာသာရေးအသင်းကြီးဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်
ယှဉ်ပြိုင်အရွေးခံရာ အနိုင်ရသဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံက ဦးဥက္ကဋ္ဌမ
အား သူတို့၏ ခေါင်းဆောင်ကြီး အဖြစ် အသိအမှတ်
ပြုထားကြောင်း ထင်ရှားသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ရေ၍ ဆရာတော်သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့

www.burmeseclassic.com

သွားရောက်ကာ ဗညာသင်ယူပြန်သည်။ ထိုစဉ် ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ရှေ့-ဂျပန်စစ်ပွဲ၌ ဂျပန်ကဲ့သို့သော နိုင်ငံငယ်ကလေးက ရှေ့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံကြီးကို အနိုင်ရလိုက်ကြောင်း ကြားသည့်အချိန်မှစ၍ ဂျပန်ကို အတော် အထင်ကြီးသွားသည့်အလျောက် စုဆောင်းထားသောငွေနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံသို့ ဗညာဆည်းပူးရန် ၁၉၅၇ ခုနှစ်တွင် ထွက်ခွာ သွားသည်။ ဂျပန်သို့ ရောက်သောအခါ တိုကျိုမြို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ သိပ္ပံကျောင်းကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌအမတ်ကြီး ဒါတာနီ၏ အထောက်အပံ့ဖြင့် ဂျပန်ဘာသာနှင့် စကားကို တနှစ်ခန့် သင်ယူအောင်မြင်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသိပ္ပံ ကျောင်းကြီး၌ နှစ်နှစ်ခန့် ပါဠိနှင့် သင်္သကရိုက်ဘာသာ ပါမောက္ခအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပြီးနောက် ၁၉၅၀ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ကိုရီးယား၊ မန်ချူးရီးယား၊ တရုတ်၊ အာရှမိန်ဒိုင် များမှတစ်ဆင့် ပြန်လာခဲ့သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ၌ နေထိုင်ခဲ့စဉ် တရုတ်ခေါင်းဆောင်ကြီး ဒေါက်တာဆွန်ယက်ဆင် ရောက်ရှိလာသည်နှင့် အတော်ပင် ခင်မင်ရင်းနှီးစွာ နိုင်ငံရေးများကို ဆွေးနွေးခဲ့ဘူးကြောင်း သိရလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိလာသောအခါ ဆရာတော်သည် တနှစ်ခန့် လှည့်လည်နေထိုင်ပြီးနောက် ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံသို့ တခေါက်ပြန်ခဲ့လေသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသို့ ရောက်သည်နှင့် ထိုခေတ်က လူတို့ စိတ်ဝင်စားနေသော ဂျပန်နိုင်ငံအကြောင်းစာအုပ်တအုပ် ထုတ်ဝေသည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်မှ ပြန်လာသောအခါ ဆရာတော်သည် သူရိယ သတင်းစာ၌ ခေါင်းကြီး၌၎င်း၊ ဝံသာနုရက္ခိတ တရားကို မြန်မာများ စောင့်စည်းရေး ဆောင်းပါးများကို၎င်း ရေးသားသည်။

ဆရာတော် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်နေချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် မြန်မာလူမျိုးတို့အပေါ် တင်းမာစွာ အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသော ဘုရင်ခံ ဆာ ရယ်ဂျီနယ် ကရက်ဒေါက် အပေါ်၌ မြန်မာတို့သည် မကျေနပ်ဖြစ်နေချိန် ဖြစ်သည်။ ဆရာတော် ဦးဥက္ကဋ္ဌမသည် အခြားသူများကဲ့သို့ စိတ်ထဲမှ မကျေနပ်ဖြစ်နေရမဟုတ်ပဲ ဘုရင်ခံထံသို့ “ဆာ ရယ်ဂျီနယ် ကရက်ဒေါက်၊ မင်းဗမာပြည်မှ ထွက်သွားပါ” ဟု ပါသော စာကို ပေးခဲ့သည်။ ဤသို့ ပြုမူလိုက်ခြင်းဖြင့် မြန်မာလူမျိုး တွင် ဤကဲ့သို့ ပြောနိုင်သော အခွင့်အရေးရှိသည် ဆိုသော အချက်ကို မြန်မာလူမျိုးတို့ နိုးကြားသိမြင်လာစေရန် မျက်စိဖွင့်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်လေသည်။

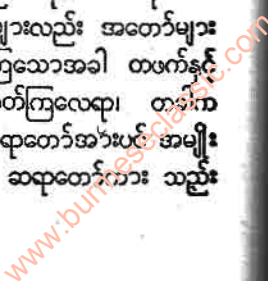
ဆရာတော်သည် ထိုအချိန်ခန့်မှစ၍ တောရွာ ကျေးလက်များသို့ ဆင်းကာ နိုင်ငံရေးတရားများကို ဟောပြောတော်မူလေသည်။ ထိုအတွင်း ဆရာတော်သည် ရန်ကုန်နှင့် ကာလကတ္တားကို ကူးချည်သန်းချည် ပြုလုပ်လျက် ရှိသည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ဒေးဂရဲအပိုင် ဆုကလပ်မှ၌

ဟောပြောသော နိုင်ငံရေးတရားအတွက် ဖျာပုံအရေးပိုင်က ဆရာတော်အား ဗုဒ္ဓသတ်ပုဒ်မ ၁၂၄ (က) အရ တရားစွဲဆိုပြီးလျှင် ကျောင်းကျန်းမြို့၌ တရားဟောနေစဉ် ဖမ်းဆီးသွားလေသည်။

ဆရာတော်အပေါ်၌ လူထုသည် ထိုအခါက မည်မျှ ကြည်ညိုကြသနည်းဟူမူ အမှုတွင် ဆရာတော်ဖက်မှ လိုက်ပါဆောင်ရွက်ခဲ့သော ဝိုင်အမ်ဘီအေမှ ရှေ့နေကြီးဦးစိန်လှအောင်၏ အသုဘ၌ပင် အသုဘပို့ ပရိသတ်သည် ကြောက်ခမ်းလိလိ များပြားလှလေသည်။ ထိုအမှုအတွက် ဆရာတော်သည် ထောင်ဒဏ် လေးနှစ်ခံရလေရာ၊ မအူပင်ထောင်၌ သီတင်းသုံးရသည်။ သို့သော် ထောင်ဥပဒေအရ အကျင့်စာရိတ္တ ကောင်းမွန်သည်ဆိုပြီး သုံးနှစ် ကျော်ကျော်တွင် လွတ်လာခဲ့သည်။ ဆရာတော်ကား နိုင်ငံရေး ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ပဌမဆုံးအကြိမ် ထောင်ကျခံရသောရဟန်းတော် ဖြစ်သည်။ ဆရာတော်အား ထောင်တွင်း၌ အကျဉ်းထားလိုက်သဖြင့် လူထု၏ မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်သည် ပိုမို နိုးကြားလာခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်ဖြစ်သည်။ ထောင်မှ လွတ်သည့်အခါလည်း ဆရာတော်သည် နိုင်ငံရေးတရား ဟောမြဲဟောပြောရာ ဆရာတော်၏ တရားပွဲများ၌ ရှေးကထက် လူစည်ကားလေသည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာချင်းချင်း ယိုင်းပင်းကြရန် ဝံသာနုရက္ခိတ တရားကို ဟောလေ့ရှိသည်။

၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ လမ်းမတော်ရပ် ရုပ်ရှင်နန်းတော်၌ ကျင်းပသည့် မြို့လုံးကျွတ် အစည်းအဝေး၌ အစိုးရအပေါ် အကြည်အညို ပျက်အောင် လှုံ့ဆော်ဟောပြောမှုဖြင့် ဆရာတော်အား ဖမ်းဆီး၍ အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ်အပြစ်ပေးလိုက်သည်။ သို့ရာတွင် ထောင်မှူး ထောင်ပိုင် များက ဆရာတော်အား ကြည်ညို ကြသည့်အလျောက် ပေါ့ပါးသောအလုပ်ကို လုပ်ခွင့်ပြုရာ ဆရာတော်သည် ကြိမ်ထိုးသောအလုပ်ကို အပျင်းပြေမျှ လုပ်ကိုင်၍ တရားဘာဝနာ စီးဖြန်းလျက် အေးမြသောစိတ် သည်းခံသောစိတ်ကို မွေးမြူလျက် နေထိုင်တော်မူသည်။

ထောင်မှ ထွက်လာသောအခါ ဆရာတော်သည် နိုင်ငံရေးကို လုပ်ပြန်သည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံရေး၌ ခွဲရေး တွဲရေးကိစ္စများ ပေါ်၍ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံကို အနှိယနိုင်ငံနှင့်ခွဲကာ ၉၁ ဌာန အုပ်ချုပ်ရေးပေးချိန်လည်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရေးတွင် အကဲအပြန်နှင့် ဂိုဏ်းဂဏစိတ်ဓာတ် များပြားနေချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ဆရာတော်နှင့် နိုင်ငံရေးအယူအဆ မတူသူများလည်း အတော်များများရှိခဲ့သည်။ ဂိုဏ်းဂဏ ကွဲပြားသောအခါ တဖက်နှင့် တဖက် ပြင်းစွာ စွပ်စွဲ ဝေဖန်တတ်ကြလေရာ၊ တဖက်က အလွန်ကြည်ညိုလေးစားခဲ့သော ဆရာတော်အားပင် အမျိုးမျိုး စွပ်စွဲ ပြောဆိုကြတော့သည်။ ဆရာတော်ကား သည်း

ခံတော်မူ၍ ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဖြင့် ချေပခြင်းမျိုးမပြုပဲ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန် ဖြင့်သာ ဖြေရှင်းချက်ထုတ်သည်။

ယင်းသို့ နိုင်ငံရေး ရှုပ်ထွေးနေချိန်တွင် ဆရာတော် သည် ကျန်းမာရေးလည်း မကောင်းဖြစ်နေရှာသည်။ မတ် ထတ်နာဖြင့် အတော်ပင် ဦးနှောက်အင်အား လူ့အင်အား ချို့တဲ့နေရာ ရန်ကုန်မြို့ထဲ၌ စိတ်မနှံ့သူတစ်ဦးကဲ့သို့ သွားလာ နေတတ်သည်။ ထိုအချိန်က ပုဇွန်တောင် ညောင်ကုန်း ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေလေသည်။ အလွန် အလွန် ဖျန်းမာလှသဖြင့် ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီးသို့ တင်ပို့ ကုသရာ ၁၃၀၁ ခု နှစ် ဝါခေါင် လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက်နေ့တွင် သက်တော် ၆၀ အရွယ်၌ ပျံလွန်တော်မူသည်။

ဆရာတော်ကား မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ရင်တွင်း၌ လွတ် ထပ်ရေးစိတ်ဓာတ်မျိုးစေ့ ချပေးသွားသူဖြစ်သည်။ သာသ နှာဝန်ထမ်းဘဝနှင့် နိုင်ငံဝန်ကိုလည်း တက်ကထမ်းသည်။ ထိုယ်ကျင့်တရားတွင် မြင့်မြတ်သော ကိုယ်ကျင့် တရားနှင့် ပညာရှိအင်္ဂါမြောက် ဆောက်တည် ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ နိုင်ငံ ရေး၌ သူ တဖက်သား၊ သို့မဟုတ် အများကို နှစ်နာစေပြီး မှ မိမိအတွက် အကျိုးရောက်မည်ဆိုသော လမ်းစဉ်မျိုးကို လုံးဝရှောင်ရှားတော်မူသည်။ သို့ရာတွင် တရားဟောတော် မူသောအခါ၌ ခပ်ကြမ်းကြမ်း စကားလုံး ပြောင်ပြောင်ဖြင့် မိမိရသုံးစွဲပြောဆိုလေ့ရှိသဖြင့် ဆရာတော်အား စိတ်ကြမ်း ထိုယ်ကြမ်း နိုင်ထက်စီးနင်း လုပ်တတ်သည် ဟု ထင်မှတ် ဖွားကြသည်။

ဆရာတော်၏ နိုင်ငံရေး ကြိုးပမ်းမှုများကို ဂုဏ်ပြုသော အားဖြင့် နှစ်စဉ် ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက်နေ့တိုင်း ဥတ္တမနေ့အဖြစ် သတ်မှတ်ကာ ကြည်ညိုသူများစာ ထုတ်ပေး ရှိကြသည်။ ရန်ကုန်မြို့ ရွှေတိဂုံဘုရား တောင် ဖော်ခြေရင်း၌ ကန်တော်မင် ပန်းခြံကိုလည်း ဆရာတော် အား ဂုဏ်ပြုသည့် အနေဖြင့် ဦးဥတ္တမ ပန်းခြံဟု အမည် သစ် ပေးကြလေသည်။

ဥတ္တမကျော်၊ ရှင် (မြန်မာ ၁၅၅-၉၀၄ ခန့်)။ ။

လေးလေးရှင်လေးပါး တဘောင်အရ အင်းဝခေတ်တွင် ငါးပေါက် ထွန်းကားလာသော ရှင်လေးပါးတွင် ရှင်ဥတ္တမ ကျော်လည်း တပါးအပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ရှင်ဥတ္တမကျော် သည် အင်းဝခေတ်တွင် ထင်ရှားသော ရဟန်း စာဆိုတပါး ဖြစ်လေသည်။

အင်းဝ နေပြည်တော်၌ နရပတိဘုရင် စိုးစံတော်မူစဉ် သက္ကရာဇ် ၁၅၅ ခုနှစ်တွင် တောင်တွင်းကြီးမြို့နယ် မြို့လှလင် ဌာန အဓမ္မပိုင်၌ အပ ဦးသောကြာ၊ အမိဒေါ်နှင်းဆီတို့မှ ဥတ္တမကျော်လောင်းကို ဖွားမြင်သည်။ တနင်္ဂနွေသား ဖြစ်သည့်အတိုင်း ငယ်မည် မောင်ဥက္ကာ တွင်သည်။ ရှင်လေး

ပါးဝင် ရှင်အုန်းညိုနှင့် တနေ့တည်းဖွားဖြစ်၍ အချိန်နာရီမျှ သာ ရှင်အုန်းညိုက ငယ်သည်။ (အုန်းညိုရှင် - လည်းရှူ။) ရှင်မဟာသီလဝံသထက်မူ ရှင်ဥတ္တမကျော်က ခြောက်ရက် ကြီးသည်။ (မဟာသီလဝံသ၊ ရှင် - လည်းရှူ။)

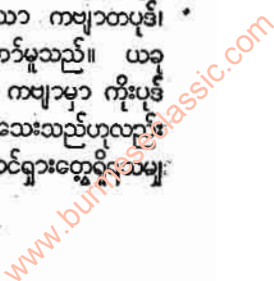
မောင်ဥက္ကာသည် ငယ်စဉ်ကပင် ဤကိစ္စသဘာန် လျစ် သန်ထက်မြက်သူဖြစ်သည်။ ခုနစ်နှစ်သားအရွယ် ရောက် သော် မိမိကဲ့သို့ပင် ဤကိစ္စထက်မြက်သော တရပ်တည်းနေ ရှင်မဟာသီလဝံသလောင်း မောင်ညိုနှင့်အတူ တောင်တွင်း ကြီးမြို့ နတ်မိုးလင်းဆရာတော်ဦးသီလာစာရထံတွင် မိဖတို့က အပ်နှံ၍ စာပေထင်ကြားရသည်။

အသက် ၁၅ နှစ်အရွယ် ရောက်လတ်သော် နတ်မိုးလင်း ဆရာတော်ထံ၌ပင် ရှင်သာမဏေ ဝတ်စေရာ၊ ရှင်မည် ရှင် ဥတ္တမ တွင်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၅၅ ခုနှစ်တွင် ရှင်ဥတ္တမ သည် ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၅၉ ခုနှစ်တွင် လွန်ခဲ့သည့် လေးနှစ်ခန့်က ပင် အင်းဝမြို့သို့ ရောက်နေသော ကျောင်းနေဖက်ဖြစ်သည့် ရှင်မဟာသီလဝံသထံကြွ၍ စစ်ကိုင်း ထူးပရိဘုရားအနီး ရတနာမိမာန်ကျောင်းတွင် အတူတကွ သီတင်းသုံးတော်မူ သည်။ ထိုစဉ်အခိုက် စကားအရာ၌ သူမတူအောင် ဆင်ခြေ ဆင်လက်သန်သူ ခုံတော် မောင်ကျဘမ်း၏ မာန်စွယ်ကို ချိုးပယ်နှိမ်နင်းနိုင်သဖြင့် ဘွဲ့မည်ရင်း ရှင်ဥတ္တမတွင် 'ကျော်' တလုံးတိုးကာ ဆရာတော်ရှင်ဥတ္တမကျော်ဟု ထင်ရှားလာခဲ့ လေသည်။ (ကျဘမ်း၊ မောင်၊ ခုံတော် - လည်းရှူ။)

ရှင်ဥတ္တမကျော်၏ ဂုဏ်သတင်းကို အင်းဝဘုရင် ဒုတိယ မင်းခေါင် ကြားသိတော်မူလျှင် ရှင်မဟာသီလဝံသနှင့် ရှင် မဟာရဋ္ဌသာရတို့ကို ချီးမြှောက်တော်မူသကဲ့သို့ တောင်တွင်း ဆရာတော်အား ချီးမြှောက်တော်မူလိုသောကြောင့် ရွှေနန်း တော်သို့ပင့်ဖိတ်ကာ အင်းဝ နေပြည်တော်၌ပင် သီတင်းသုံး တော်မူပါမည့်အကြောင်း လျှောက်ထား ဖတောင်းပန်သည်။ သို့ရာတွင် ဆရာတော်သည် ငြင်းပယ်တော်မူ၍ တောင်တွင်း ကြီးမြို့သို့ ပြန်ကြွတော်မူကာ ငှက်ပစ်တောင်အနီး ရတနာ မိမာန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူသည်။

တောင်တွင်းကြီးမြို့သို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိ၍ တောရ ဆောက်တည်နေရိုက် သက္ကရာဇ် ၁၅၅ ခုနှစ်ခန့်တွင် မြတ် စွာဘုရားသည် ကပ်လဝတ်ပြည်သို့ ကြွတော် မူရာတွင် လောကဓာတ်အလုံး ညွတ်ပျောင်းပူဇော်ဟန်ကို ပြဆိုသော "စက်ဆဲနှစ်လီ၊ ဒွါဒသိဝယ်" ချီ တောလားကဗျာရှစ်ပုဒ်နှင့် မိမိ ဘုရားဆုကို ပန်ကြောင်း ပြဆိုသော ကဗျာတပုဒ်၊ ပေါင်းကဗျာကိုးပုဒ်ကို စပ်ဆို စီကုံးတော်မူသည်။ ယခု ထင်ရှားတွေ့ရသမျှသော ဤတောလား ကဗျာမှာ ကိုးပုဒ် သာရှိသော်လည်း၊ ထိုထက် အပိုအလွန်ရှိသေးသည်ဟုလည်း အချို့ပညာရှင်များက ဆိုကြသည်။ ထင်ရှားတွေ့ရိသမျှ

ဥတ္တမကျော်၊ ရှင်

သော တောလားအံ့ဖွဲ့များတွင် ရှင်ဥတ္တမကျော်၏တောလားသည် ပဌမတန်းစားကြီး ဖြစ်သည်။ (တောလား — လည်းရှု။)

သက္ကရာဇ် ၈၇၂ ခုနှစ်တွင် ဆရာတော်သည် ဒုတိယမင်းခေါင်၏ သားတော် ရွှေနန်းကြောရှင် ဘုရင်နရပတိလက်ထက် အင်းဝနေပြည်တော်သို့ ဒုတိယအကြိမ် ကြွတော်မူသေးသည်။ ဘုရင်နရပတိက ဆရာတော်အား အင်းဝ၌ပင် သီတင်းသုံး နေထိုင်တော်မူပါမည့်အကြောင်း ခမည်းတော်လက်ထက်က နည်းတူ အကြိမ်ကြိမ် လျှောက်ထား တောင်းပန်သော်လည်း ရှေးကကသိုပင် ငြင်းပယ်ကာ၊ တောင်တွင်းကြီးသို့ ပြန်လည်ကြွသွားတော်မူခဲ့သည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ဆရာတော် သီတင်းသုံးသော တောင်တွင်းကြီးမြို့ရှိ ကျောင်းတော်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ကျောင်းဦးဆောင်သစ်ထပ်ခံဆောက်လုပ် လှူဒါန်းခြင်းပြုကာ ပစ္စည်းလေးပါး ဒါယကာ ခံတော်မူ၍ လစဉ်မပြတ် အလှူတော်ဝတ် ထောက်တော်မူသည်။

ဆရာတော်သည် တောင်တွင်းကြီး ကျောင်း၌ပင် သက္ကရာဇ် ၉၀၄ ခုနှစ်တွင် သက်တော် ၈၉ နှစ်၊ ဝါတော် ၆၉ ၌ ပျံလွန်တော်မူသည်။

ရှင်ဥတ္တမကျော် ပြုစုခဲ့သော စာ ဟူ၍ တောလားကဗျာကိုးပုဒ်သာ အထင်အရှား တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ဤမျှ ကျမ်းဂန်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပါဠိကျမ်းဂန်များကိုလည်း ပြုစုလိမ့်မည်ဟု အချို့က ယူဆကြသည်။ ကဝိသေနဂံဗျူဟာကျမ်းတွင်ကား တောင်တွင်းဆရာတော် ရှင်ဥတ္တမကျော် ရေးသား စီရင်သည့် ကျမ်းဂန်တို့ကား ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော် နိဿယ၊ မဟာနိဗ္ဗေသ ပါဠိတော် နိဿယ၊ ပေဠကောပဒေသ ပါဠိတော် နိဿယ၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိတော် နိဿယ၊ ဝိနယသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ နိဿယ၊ သစ္စသံခိပ် ဋီကာသစ် နိဿယ၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာ ဋီကာသစ် နိဿယ၊ အဘိဓမ္မာ ဝတာရ ဋီကာသစ် နိဿယ၊ သဒ္ဒသဘာရတ္ထ ဇာလိနီ စာကိုယ် နိဿယ၊ ဝဇီရ သာရတ္ထ သင်္ဂဟ စာကိုယ် နိဿယ၊ ကစ္စာယန ဘေဒ စာကိုယ် နိဿယ၊ ဝါစကောပဒေသ စာကိုယ် နိဿယ ဟူ၍ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာကျမ်းတို့အပြင် “ဂန္ထကာရက္ခမဃျိ” ကိုလည်း ရေးပြုစီရင်ခဲ့သေးကြောင်း ဆိုသည်။ သို့ရာတွင် အခြား အထောက်အထား အခိုင်အလုံကိုကား မတွေ့ရှိရသေးချေ။

မည်သို့ပင် ဖြစ်စေ၊ ဆရာတော်ကား ထိုတောလားကဗျာကိုးပုဒ်နှင့်ပင် မြန်မာစာပေလောက၌ နေတဆူလတပွင့်ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ နောက်နှောင်း စာဆိုများ၏ ဆရာတဆူလည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ နဝဒေ၊ နတ်သျှင်နေောင်၊ ရှင်သံခါ၊ ဖိုးသူတော်ဦးမင်း၊ လူဦးမင်း၊ ဝက်မစွတ်နဝဒေးစသော စာဆို များစွာ တို့သည် ဆရာတော်၏ တောလားထဲမှ အဖွဲ့အနွဲ့အချို့ကို နည်းမှီ အတုယူကြရလေသည်။ ဆရာတော်သည် တော

တောင် ရေ မြေ ၏ သဘာဝအလှကို ဖွဲ့ဆိုယင်း လယ်သမား ယာသမား၊ တောင်ပေါ်သားတို့၏ အမူအရာကိုလည်း ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ မြန်မာစာဆိုလောကတွင် တောင်ပေါ်သား တောင်ယာ သမားတို့၏ အမူအရာကို ဖွဲ့ဆိုသော စာဆို အနည်းငယ်သာ ရှိခဲ့သည့် အနက် ဆရာတော်သည် ရှေ့ပြေး ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဥတ္တရဒေသ။ ။ဥတ္တရဒေသသည် အိန္ဒိယပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ၏ မြောက်ပိုင်းပြည်နယ်တခု ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ နိုင်ငံ လွတ်လပ်ပြီးသောအခါ ဗြိတိသျှအစိုးရတို့ လက်ထက်က ယူနိုက်တက် ပရောဗင်ဟု ခေါ်သော ပြည်နယ်တွင် တိုင်းရင်းသား ပဒေသရာဇ် နယ်ကလေးများ ပူးပေါင်း ထည့်သွင်းကာ ဥတ္တရဒေသဟု ခေါ်တွင်စေခဲ့သည်။ ယူနိုက်တက် ပရောဗင်ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ခြင်းမှာ အာဂရာ ပြည်နယ် (ယခင်က အနောက်မြောက်ပြည်နယ်) နှင့် ဥရပြည်နယ် နှစ်ခုကို ပေါင်း၍ ဖွဲ့စည်းခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပူးပေါင်းသော ပဒေသရာဇ် နယ်ကလေးများမှာ ရမ်ပူ၊ တေရီဂါဝါ၊ ဗာရာနတ် (ဗာရာဏသီ) တို့ ဖြစ်ကြ၍ ယခင်က ယူနိုက်တက် ပရောဗင် ဟု ပြည်နယ် အတွင်း၌ပင် သီးသန့်ရှိခဲ့ကြသော ပဒေသရာဇ် နယ်ကလေးများ ဖြစ်သည်။

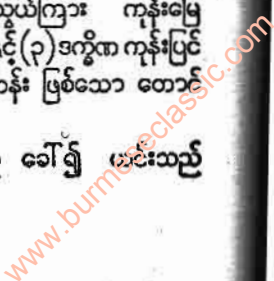
ထိုပြည်နယ်၏ အကျယ်အဝန်းသည် စတုရန်းမိုင် ၁၁၃, ၄၁၀ ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၈,၃၆၄,၇၇၉ ယောက် (၁၉၇၅) ရှိသည်။ အိန္ဒိယပြည်ထောင်စုအတွင်း လူဦးရေ အထူထပ်ဆုံးသော ပြည်နယ်တခု ဖြစ်သည်။ အများစုသည် ဟိန္ဒူလူမျိုးများ ဖြစ်ကြ၍ ဟိန္ဒူဘာသာ စကားကို အပြောများကြသော်လည်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကားကို ရုံးသုံးပြုလုပ်ထားလေသည်။

အိန္ဒိယသမတနိုင်ငံ၏ မြို့တော် ဒေလီသည် ထိုပြည်နယ် အတွင်း၌ တည်ရှိသော်လည်း ဥတ္တရဒေသပြည်နယ် အစိုးရနှင့်မသက်ဆိုင်ပဲဗဟိုအစိုးရက တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်လေသည်။

ဥတ္တရဒေသ၏ မြောက်ဖက်၌ ဟိမဝန္တာ တောင်တန်းကြီးနှင့် နီပေါပြည်နယ်၊ တောင်ဖက်၌ မဏ္ဍဒေသ၊ အရှေ့ဖက်၌ ဗိဟာပြည်နယ်၊ အနောက်ဖက်၌ ပန်ဂျပ်ပြည်နယ်နှင့် ရာဇဂြာန်ပြည်နယ်တို့ဖြင့် ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။

ထိုပြည်နယ်ကို မြေမျက်နှာသွင်ပြင် အားဖြင့် ပိုင်းခြားလိုက်လျှင် (၁) ဟိမဝန္တာ တောင်တန်း၏ တစ်ဝတ်တဒေသ ပါဝင်သော မြောက်ပိုင်း၊ (၂) ဂဂါ၊ ယမုနာ၊ ဂိုဂရာ၊ ဂန်ဒတ်မြစ်တို့၏ မြစ်နှစ်သွယ်ကြား ကုန်းမြေ (ဒီးအပ်မြေ) ဖြစ်သော အလယ်ပိုင်းနှင့် (၃) ဒက္ခိဏ ကုန်းပြင် မြင့်၏ မြောက်ဖက် တောင်စောက်တန်း ဖြစ်သော တောင်ပိုင်းဟူ၍ ဖြစ်သည်။

မြောက်ပိုင်းကို ကူမုန်းဒေသဟု ခေါ်၍ ယင်းသည်

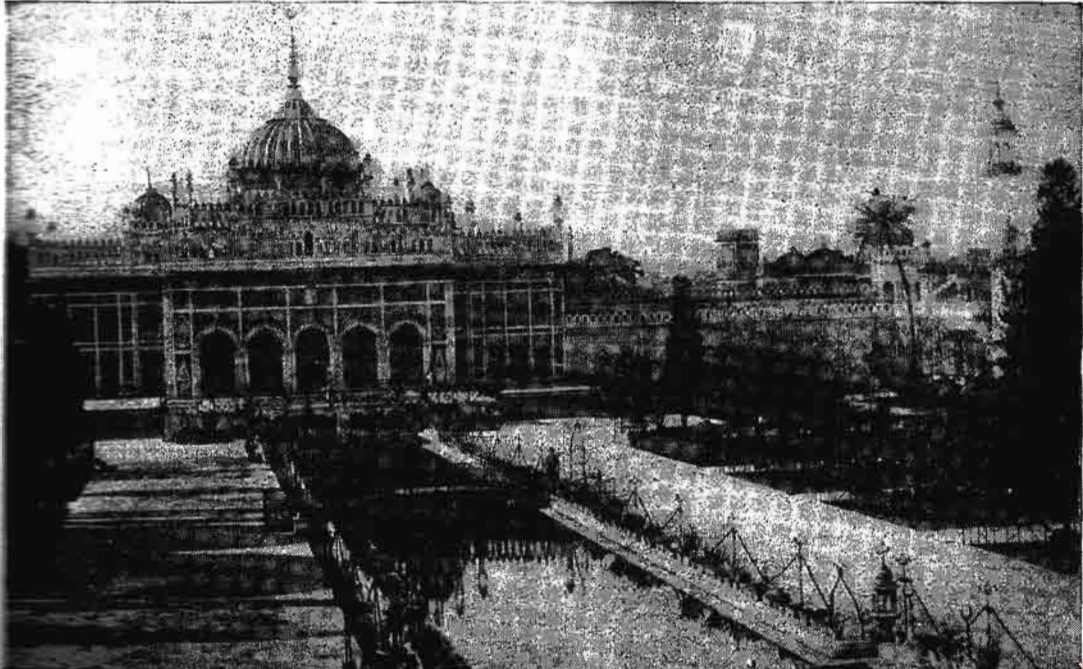
ဟိမဝန္တာတောင်တန်း၏ တစ်ဝက်တဒေသဖြစ်သဖြင့် ပေ ၂၅, ၀၀၀ ကျော်ရှိ ခန့်ညား မြင့်မားသော နန္ဒာဒေဝီ ကမတ်၊ ဗဒြိနတ် တောင်ထုတ်တို့ကို တွေ့ရသည်။ အနိမ့်ဆုံးအပိုင်းသည် ပေ ၃,၀၀၀ ကျော် မြင့်သည်။ ပေ ၅,၀၀၀ မှ ၃၂, ၀၀၀ အထိ မြင့်သော တောင်တန်းနှင့် တောင်ကုန်းများ၏ တောင်စောင်းအပေါ်ပိုင်းများသည် အမြဲစိမ်းရွက်ပြန့် သစ်တောနှင့် ထင်းရှူးတောများဖြင့် ထူထပ်စွာ ဖုံးလွှမ်းလျက် ရှိသည်။ ပေ ၃,၀၀၀ အောက်နိမ့်သော အောက်ပိုင်းတောင်စောင်းများ၌မူ အင်ကြင်း စသော အပူပိုင်း ရွက်ကြောသစ်တောများ ရှိသည်။ သစ်တောများမှ အဖိုးတန်သစ်များ ထွက်သည်။ တောင်ကုန်း စောင်းများတွင် ကြွခိုင်သော ထူမှန်းဟိန္ဒူလူမျိုး အနည်းအကျဉ်း နေထိုင်ကြရာ ပြောင်း၊ ဗာလီ၊ ဝိသွာလျော့နှင့် ဆန်စပါးအနည်းငယ်ကို လှေကားထစ် လယ်ယာများ ပြုလုပ်စိုက်ပျိုးကြသည်။ ထိုဒေသတွင် အကြီးဆုံးမြို့သည် ဒေရာဒွန်း ဖြစ်၍ ယင်းမြို့ တည်ရှိရာ တောင်ကြား ဒေသသည် လက်ဖက်၊ သစ်သီးဝလံ၊ သစ်အမျိုးမျိုးနှင့် မီးသွေးဖုတ်လုပ်ငန်း တို့ဖြင့် ထင်ရှားသည်။ အခြားထင်ရှားသော မြို့များမှာ ဟာဒွါမြို့နှင့် တောင်စခန်းမြို့ကလေးများ ဖြစ်ကြသော နိုင်နီတားနှင့် မျူဆူရီမြို့တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဂင်္ဂါမြစ်နှင့် ကာလီမြစ်တို့သည် ထိုမြောက်ပိုင်းဒေသမှ စတင်၍ မြစ်ကြီးတစ်မြစ်အဖြစ် အပေါင်းခဲ့ကြသည်။ ထိုဒေသ

တွင် အရှိန်အဟုန် ပြင်းစွာဖြင့် စီးဆင်းသော ချောင်းကြီးချောင်းငယ်များ ပေါများလေသည်။

ဥတ္တရဒေသ၏ အလယ်ပိုင်းသည် လွင်ပြင်ဒေသ ဖြစ်သည်။ ယင်းကို ဂင်္ဂါလွင်ပြင်ဒေသဟု ခေါ်၍၊ ယင်းသည် ဥတ္တရဒေသ၏ အကြီးဆုံးသော အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သည်။ ထို လွင်ပြင်ဒေသသည် ဒေလီမြို့အနီး ယမုနာမြစ်မှသည် ဂင်္ဂါ - ဂိုဂရာမြစ်ဆုံအထိ မိုင် ၅၀၀ ခန့် ရှည်လျားသည်။ ဂင်္ဂါလွင်ပြင်သည် ဟိမဝန္တာမှ မြစ်ဖျားခံလာကြသော ယမုနာ၊ ဂင်္ဂါ၊ ကာလီ - ဆာဒါ၊ ဂိုဂရာ၊ ရွန်ဒက်မြစ်တို့၏ ရေဆင်းဒေသ ဖြစ်သဖြင့် ထိုမြစ်များ သယ်ယူလာသော အနည်အနှစ်များ ပိုချရာ နုံးတင်မြေနေဒေသ ဖြစ်သည်။

ထိုလွင်ပြင်ဒေသ၏ အပူချိန်သည် အအေးဆုံး အချိန် ဒီဇင်ဘာလ၌ ဖာရင်ဟိုက် ဒီဂရီ ၆၀၊ အပူဆုံးအချိန် မေလ၌ ဖာရင်ဟိုက် ဒီဂရီ ၉၀ ရှိသည်။ ဂင်္ဂါလွင်ပြင်တလျှောက်သည် ဥတ္တရဒေသ၏ စိုက်ပျိုး ဖြစ်ထွန်းဆုံးသော အပိုင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် မိုးပါးသဖြင့် ရေသွင်း စိုက်ပျိုးကြရသည်။ အနောက်ပိုင်း (မိုးရေချိန် ၃၇.၁ လက်မ) သည် အရှေ့ပိုင်း (မိုးရေချိန် ၂၉.၃ လက်မ) ထက် အနည်းငယ်ပို၍ ခြောက်သွေ့သည်။ သို့ရာတွင် ဆောင်းမိုး ရွာသည်။ ထိုကြောင့် အနောက်ပိုင်း၌ ဆန်စပါး အစား ဂျုံကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ ဥတ္တရဒေသ၏ အရေးပါသော ကောက်ပဲသီးနှံတို့မှာ ဆန်စပါးနှင့် ဂျုံအပြင် ပြောင်းနှင့် လူး (အိထူး

ဥတ္တရဒေသပြည်နယ် လတ်ဒေသမြို့မှ ဟူဝိန်နမတ် ဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး

သဖြင့် ခြောက်မော့သော အနောက်ပိုင်း၌ စိုက်ကြသည်။) ပဲအမျိုးမျိုးနှင့် ကြံ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ တနိုင်ငံလုံးတွင် ဥတ္တရဒေသမှ ကြံ အများဆုံး ထွက်သည်။ ဝါဂွမ်းနှင့် ဆီကြိတ်စေ့ အမျိုးမျိုးသည်လည်း ထိုဒေသ၏ အဓိက ထွက်ကုန်များ ဖြစ်သည်။

ထိုအပိုင်းတွင် ရှေးခေတ်ကပင် ကျော်ကြားခဲ့သော ရှေးမြို့များနှင့် ယခုခေတ် ကုန်သွယ် စီးပွားရေးနှင့် စက်မှု လုပ်ငန်းတို့ဖြင့် ဖွံ့ဖြိုး စည်ကားသော ခေတ်သစ်မြို့များကို တွေ့ရသည်။ ပြည်နယ်၏မြို့တော် ဖြစ်၍ ဂင်္ဂါ - ဂိုဂရာ မြစ် နှစ်သွယ်ကြား ကုန်းမြေ၌ တည်ရှိသော လတ်ခနောင်းမြို့ သည် ၁၈ ရာစုနှစ်က စ၍ ဥပဒေသရာဇ်ပြည်နယ်ရှင် နဝိ ခေတ်ဘူးများ၏ မြို့တော် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုမြို့ကြီးတွင် စက္ကူ စက်နှင့် ရော်ဗာစက်များ ရှိသည်။ ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းပေါ်၌ ရှိ၍ အရေးပါသော မြစ်ဆိပ်ကမ်းမြို့တမြို့ ဖြစ်သည့် ကုန်ပွဲမြို့သည် ဗြိတိသျှတို့လက်ထက်က စက်မှုလုပ်ငန်းမြို့တမြို့ အဖြစ် ထင်ရှားသည်။ ခေတ်သစ်တွင် ရန်ပုံမြို့သည် သားရေ လုပ်ငန်း ကြောင့်၎င်း၊ ဆဲဟာရန်ပုံမြို့နှင့် ဂျဂါမြို့တို့သည် စက္ကူ လုပ်ငန်းကြောင့်၎င်း၊ ဗဒိုင်းမြို့သည် ကော်ဇောလုပ်ငန်း ကြောင့်၎င်း၊ ချူနာနှင့် ခါဂျာမြို့တို့သည် အိုးခွက်လုပ်ငန်း ကြောင့်၎င်း၊ ဗန်ဂလီ - ဖီရိုဗတိုမြို့နှင့် ဇဂိုင်းမြို့သည် ဖန် ထည်လုပ်ငန်းကြောင့်၎င်း စည်ကားဖွံ့ဖြိုးကြသည်။ ဆဲဟာ ရန်ပုံမြို့တွင် သုံးထပ်သား လုပ်ငန်းလည်း ရှိသေးသည်။

ရှေးမြို့များသည် ဟိန္ဒူအယူဝါဒရေးရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထင်ရှားခဲ့သည်။ ထိုမြို့များမှာ ဗာရာဏသီမြို့၊ အလာဟာ ဗတ်မြို့၊ မထူရ(ယခုခေတ်အခေါ် မတ္တရာမြို့)စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းပေါ်ရှိ ဗာရာဏသီမြို့သည် လက်ရက် ပိုးထည်လုပ်ငန်းကို အကြောင်းပြု၍ ယခုလည်း ထင်ရှားနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ဂင်္ဂါနှင့် ယမုနာမြစ်ဆုံရှိ အလာဟာဗတ်မြို့သည် မီးရထားလမ်းဆုံ ဖြစ်၍ စည်ကားသည်။ ယမုနာမြစ်ကမ်းပေါ်ရှိ မထူရမြို့သည်လည်း မီးရထားလမ်း ဆုံမြို့တမြို့ ဖြစ်သည်။ ယမုနာမြစ်ကမ်းဘေးတွင် ရှိ၍ ရှေးက မင်းနေပြည်တခု ဖြစ်ခဲ့သော အာဂရာမြို့မှာမူ မဂိုဏ်းရာဇ် ရွာဂျဟန်း ဆောက်လုပ်ခဲ့သော တက်ဂျမဟာ သင်းချိုင်းဂူ ကြောင့် ထင်ရှားသည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရလက်ထက်က မိစ္ဆတ်နှင့် ဗရေလီမြို့များ ဘည် စစ်မက်ရေးရာအတွက် အရေးပါသော မြို့များဖြစ်ခဲ့ ကြလေသည်။

တောင်ပိုင်း တောင်ကုန်းဒေသသည် အရေးမပါလှချေ။ စိုက်ပျိုး၍ မဖြစ်ထွန်းလှသော ဒေသ ဖြစ်၍ လူးနှင့် ဂျုံ အနည်းငယ်ကိုသာ စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။ အရေးပါ သောမြို့ ဟူ၍ ဂျန်ဆီမြို့တမြို့သာ ရှိလေသည်။

ဥတ္တရဒေသအတွင်း သတ္တုများ ပြောပလောက်အောင်

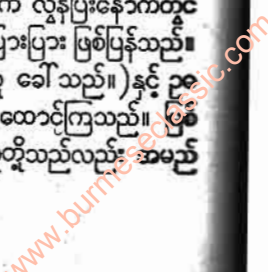
မထွက်ရှိပေ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး ရပြီးသည့်နောက် ပိုင်းတွင် စက်မှုလုပ်ငန်းကို တိုးချဲ့ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သကြားစက်ရုံနှင့် ဂုံလျှော်စက်ရုံ ကဲ့သို့ စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေပြုရုံသော စက်ရုံများ များပြားသည်။ ယခုအခါ ဓာတုဗေဒလုပ်ငန်းများကိုလည်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ သို့တိုင်အောင် ပြည်နယ်လူထု၏ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိကအားဖြင့် လုပ်ကိုင်ကြလေသည်။ စိုက်ပျိုးရေးအတွက် ရေသွင်းစိုက်ပျိုးမှုကို အားထားကြရသည်။

ထိုပြည်နယ်အတွင်း အရေးပါသော တိုးတက်မှုတရပ်မှာ ဂင်္ဂါမြစ်အထက်ပိုင်းရှိ ဇေတ်ခွန်ငယ်များကို အကြောင်းပြု၍ ရရှိသော ရေအားလျှပ်စစ်ကို ယူ၍ ကောင်းစွာ အသုံးချနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြစ်များမှ ဆည်မြောင်းဖြင့် ရေသွယ် မရနိုင်သော ကုန်းမြင့်ပိုင်းတွင် အဝီစိတွင်းများမှ ရေစုတ်ယူရန် ထိုရေအားလျှပ်စစ်ကို အသုံးချခြင်းဖြင့် လယ်ယာ များကို ရေသွင်းပေးနိုင်သည်။ ထိုလျှပ်စစ်အားဖြင့် သကြား စက်ရုံများကိုလည်း လည်စေနိုင်ခဲ့သည်။ ကျေးရွာများသို့ လည်း လျှပ်စစ်ဓာတ်မီး ထွန်းပေးနိုင်သည်။ ရေသွင်း စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သော ဒေသများတွင် တနှစ်နှစ်သီး စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ ဂင်္ဂါ - ယမုနာမြစ်နှစ်သွယ်ကြား ဒေသတွင် များသောအားဖြင့် ရေသွင်း စိုက်ပျိုးခြင်းကို အများဆုံး ပြုလုပ်ကြလေသည်။

ဥတ္တရဒေသတွင် ထင်ရှားသည့် တက္ကသိုလ်ကြီး ငါးခုရှိရာ အာဂရာ တက္ကသိုလ်၊ ဗာရာဏသီ ဟိန္ဒူတက္ကသိုလ်၊ လတ်ခနောင်း တက္ကသိုလ်၊ အလီဂါ မှတ်စလင်တက္ကသိုလ်နှင့်ရော်ကီး တက္ကသိုလ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုပြင် ဆေးသိပ္ပံကျောင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးသိပ္ပံကျောင်း၊ စက်မှုအတတ်ပညာနှင့် သကြား အထည်အလိပ် စသော လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သိပ္ပံကျောင်းကြီး များလည်း ရှိသည်။ ၁၉၆၆ - ၆၇ ခုနှစ်အထိ ပြည်နယ် အတွင်းတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်ပေါင်း ၁၁ ခု၊ အလယ်တန်း ကျောင်း ၉,၂၅၀ နှင့် မူလတန်းကျောင်း ၆၀,၇၂၂ ကျောင်း ရှိလေသည်။

တဆဲ့နှစ်ရာစုနှစ် မတိုင်မီက ဥတ္တရဒေသသည် မင်းသား ကြီးငယ်များ ထီးပြိုင်နန်းပြိုင် စိုးစံကြသော ပြည်ထောင် အများအပြား ကွဲပြားလျက် ရှိခဲ့သည်။ ခရစ်နှစ် ၁၁၇၆- ၉၃ ခုအတွင်း၌ မဂိုဏ်းရာဇ် မဟာမက် ဂိုရီသည် အကွဲကွဲ အပြားပြား ရှိနေသော ပြည်ထောင်အများကို ဗာရာဏသီ ပြည်အထိ တစတစ သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး ပေါင်းစည်းခဲ့လေသည်။ ၁၇၀၇ ခုနှစ် မဂိုဏ်းရာဇ် အော်ရန်ဇက် လွန်ပြီးနောက်တွင် ထိုပြည်ထောင်စုတို့သည် အကွဲကွဲအပြားပြား ဖြစ်ပြန်သည်။

ရိုဟီးလခန်း (နောင် ဗရေလီဟု ခေါ်သည်။)နှင့် ဥပပြည်ထောင်စုတို့သည် တထီးတနန်း ထောင်ကြသည်။ မြစ်နှစ်သွယ်ကြားရှိ အခြားပြည်ထောင်စုတို့သည်လည်း အမည်

ဥတ္တရဒေသပြည်နယ်

ဥတ္တရဩဘာသ

အားဖြင့်သာ မရှိတို့၏ လက်အောက်ခံ ဖြစ်လေသည်။ ၁၇၆၃ ခုနှစ်တွင် ဗင်္ဂလားနယ်အား တိုက်ခိုက်လာသော ဥပစော်ဘွားကို တွန်းလှန် တိုက်ခိုက်ရာမှ အစပြုပြီးလျှင် ဗြိတိသျှတို့သည် ထိုဒေသတိုက်သို့ တစ်စီတစ် နယ်ချဲ့လာခဲ့ လေသည်။

၁၈၀၃ ခုနှစ်တွင် ဥပပြည်ထောင်အတွင်းရှိ နယ်မြေများ စွာကို ဗြိတိသျှတို့က သိမ်းသွင်းသည်။ ၁၈၁၆ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့သည် မြောက်ပိုင်းခရိုင်များကို ဂေါ်ရခါးတို့ထံမှ သိမ်းပိုက်ရာ နောင် အနှစ် ၂၀ ကြာသောအခါ ထိုခရိုင်များ သည် အနောက်မြောက်ပြည်နယ်များ (နောင် အာဂရာ) ဟု ခေါ်တွင်လာသည်။ ထိုပြည်နယ်များတွင် ဥပပြည်ထောင် ကို ၁၈၅၆ ခုနှစ်၌ ပူးပေါင်းလိုက်သည်။ ၁၈၇၇ ခုနှစ်မှ စ၍ ဒုတိယ ဘုရင်ခံ (လက်ဖတင်နင်ဘုရင်ခံ) က အုပ်ချုပ်ခဲ့ပြီး နောက် ၁၉၂၁ ခုနှစ်မှ စ၍ ဘုရင်ခံအုပ်ချုပ်သော ပြည်နယ် ထု ဖြစ်လာသည်။

အုပ်ချုပ်မှု လက်ပြောင်း၍ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ ဖြစ်လာသောအခါ မစက် ဆီဂျီနီ နိုင်ငံအက ဘုရင်ခံအဖြစ် အုပ်ချုပ်ခဲ့ရာ အိန္ဒိယပြည်ထောင်စုအတွင်း ပဌမဆုံး အမျိုးသမီး ဘုရင်ခံ အုပ်ချုပ်သော ပြည်နယ်ဖြစ် ခဲ့ပေသည်။ လွတ်လပ်သော အိန္ဒိယပြည်ထောင်စု သမတ နိုင်ငံအဖြစ် ထူထောင်သောအခါ ပြည်နယ် အတွင်း၌ပင် ရှိသော်လည်း တိုင်းရင်းသား ဇော်ဘွားများ အုပ်ချုပ် လျက်ရှိသေးသည့် ပဒေသရာဇ်နယ်ကလေးများကို ပူးပေါင်း ထည့်သွင်းပြီးလျှင် ယူနိုက်တက် ပရောပင် အမည်မှ ဥတ္တရ ဒေသ ဟူသော အမည်သို့ ပြောင်းခဲ့လေသည်။

ဥတ္တရ ပရပိုက်နကွတ်။ ။နကွတ် ၂၇ လုံး — ရှု။

ဥတ္တရ ဘရဂဏ္ဍနကွတ်။ ။နကွတ် ၂၇ လုံး — ရှု။

ဥတ္တရသဠ်နကွတ်။ ။နကွတ် ၂၇ လုံး — ရှု။

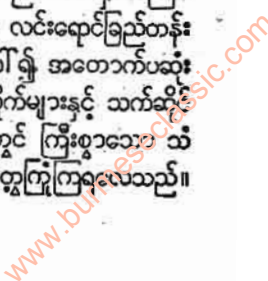
ဥတ္တရဩဘာသ (ဥတ္တရောဘာသ) ။ ။မြောက်ဖက် ကမ္ဘာလုံးခြမ်း၊ လတ္တီတွဒ် ၆၅ ဒီဂရီနှင့် ၈၀ ဒီဂရီအကြားရှိ ဒေသများတွင် အေးသောရာသီနှင့် နွေးသောရာသီနှစ်ရာသီ စလုံးပင် ကောင်းကင်၌ ရွာသလျားသည့် တံခွန်များ လွှတ်နေ သကဲ့သို့သော လင်းရောင်ခြည်တန်းများကိုထူးခြားစွာမကြာ ၁၈ တွေ့မြင်ကြရသည်။ ထိုလင်းရောင်ခြည် တန်းများသည် လိပ်ခုံးကဲ့သို့သော စက်ဝန်းပိုင်းတခုမှ ပြာထွက်လာဟန်ရှိ၍ ကောင်းကင်သို့ ထိုးထွက်သွားလေသည်။ ယင်း လင်းရောင် ခြည်တန်းများကို ဥတ္တရဩဘာသ၊ သို့မဟုတ် မြောက်ပိုင်း လင်းရောင်ခြည်ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းတို့၏ အရောင်မှာ များ

သောအားဖြင့် အဖြူရောင်ဖြစ်သော်လည်း ရံဖန်ရံခါ အနီ၊ အစိမ်း၊ သို့မဟုတ် အဝါရောင် သမီးနေသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုလင်းရောင်ခြည်တန်းများသည် တခါတရံ မြောင့်တန်းနေတတ်၍ တခါတရံ မြေကဲ့သို့ လေထဲ၌ ရွေ့တိုး နောက်ဆုတ် လှုပ်ရှားနေတတ်သည်။ တခါတရံ ယပ်တောင် ကဲ့သို့ အောက်ဖက်၌ သွယ်၍ အထက်သို့ ကားထွက်သွား တတ်သည်။ တခါတရံ အမည်းရောင်ကို ဗဟိုပြု၍ အထက် တွင် တောက်ပနေတတ်သည်။ တခါတရံ၌မူ လေထိုက်၍ တွန့်လိပ်လှုပ်ရှားနေသည့် ခန်းဆီးနှင့် တူလေသည်။

ဥတ္တရဩဘာသသည် လေထု အထက်ပိုင်းရှိ ရေခဲ သလင်းပွင့်များကို နေရောင်ဟပ်ရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ရှေးက ယူဆခဲ့ကြသည်။ ယနေ့တိုင် အကြောင်းရင်းကို သေချာစွာ မသိနိုင်သေးသော်လည်း ယခုအခါတွင် နေမှ လွင့်ဖြာ ထွက်လာသော အီလက်ထရွန်တို့သည် အထက် လေထုအတွင်းရှိ ဓာတ်ငွေ့များကို လှုပ်ရှားတောက်ပစေရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု သိပ္ပံပညာရှင်များက ယူဆကြသည်။ ဤအယူအဆသည် ရှေးအယူအဆထက် ယထာဘူတကျ၍ ယုတ္တိ ရှိတန်ရာသည်။ အီလက်ထရွန်များသည် ကမ္ဘာမြေ ကြီးအနီးသို့ ရောက်သောအခါ ကမ္ဘာ့သံလိုက်ဓာတ်၏ ဆွဲ ဆောင်မှုကြောင့် သံလိုက်ဝင်ရိုးစွန်းများဖက်သို့ ပါသွားကြ သည်။ ထိုကြောင့် ဥတ္တရဩဘာသကို မြောက်ဖက်ကျသည့် နေရာဒေသတို့၌ တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာမြေကြီး၏ သံလိုက်ဝင်ရိုးသည် ပထဝီ ဝင်ရိုးမှ တိမ်းစောင်းနေသည့် အလျောက် မြောက်ဖက်နိုင်ငံ ဒေသချင်း တူသော်လည်း သံလိုက်ဝင်ရိုးစွန်းနှင့် နီးကပ်သည့် မြောက်အမေရိကတိုက်၌ ဥတ္တရဩဘာသကို ဥရောပတိုက်မှာထက် တောင်ဖက်သို့ များစွာ တိုး၍မြင်ရသည်။

တောင်ဝင်ရိုးစွန်း အနီး၌လည်း လင်းရောင်ခြည်တန်း မျိုးကို တွေ့မြင်ရ၍ ယင်းရောင်ခြည်တန်းမျိုးကို ဒက္ခိဏ ဩဘာသ၊ သို့မဟုတ် တောင်ပိုင်း လင်းရောင်ခြည်ဟု ခေါ် သည်။ အီလက်ထရွန်များသည် ကမ္ဘာမြေကြီး၏ သံလိုက် ဓာတ်နယ်ရှိ အားကြောင်းများအတိုင်း ရစ်လိမ်၍ ရွေ့ရှား ကြရသည့်အလျောက် လင်းရောင်ခြည်တန်းများသည်လည်း ဝင်ရိုးစွန်းများဆီသို့ စုဝေးသွားကြလေသည်။

လင်းရောင်ခြည်တန်းများသည် နေမျက်နှာပြင် ပေါ်၌ ၁၁ နှစ်တကြိမ် များပြားစွာ ပေါ်ပေါက်လေ့ရှိသော နေ ကွက်များနှင့်လည်း ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ ၁၁ နှစ်တကြိမ် ထိုနေကွက်များ ပေါ်ပေါက်လာတိုင်း လင်းရောင်ခြည်တန်း များသည် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ပေါ်၍ အတောက်ပဆုံး ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်၌ လျှပ်စစ်သံလိုက်များနှင့် သက်ဆိုင် သော ကရိယာများ၊ အရာဝတ္ထုများတွင် ကြီးစွာသော သံ လိုက်ဓာတ် အနှောင့်အရှက်များကို တွေ့ကြုံကြရလေသည်။

အုတ်တုံးမြို့။ ။ ပဲခူးတိုင်း (ယခင် တောင်ငူခရိုင်) အတုံးရှိ အုတ်တုံးမြို့သည် အုတ်တုံးမြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်-မန္တလေး မီးရထားလမ်းပေါ်၌ တည်ရှိ ၍ တောင်ငူမြို့၏ တောင်ပေါ် ရှစ်မိုင်၊ စစ်တောင်းမြစ် အနောက်ပတ် ၁၅ မိုင် အကွာတွင် တည်ရှိလေသည်။

အုတ်တုံးမြို့သည် ရန်ကုန်-မန္တလေး မီးရထားလမ်း မဖောက်မီက မထင်ရှားလှသော ကျေးရွာတရွာမျှသာ ဖြစ် သည်။ ထိုမီးရထားလမ်း ဖောက်ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် စစ် တောင်းမြစ်ကမ်းပေါ်ရှိ အုန်းပင်ရွာကို အကြောင်းပြု၍ မြို့တမြို့အဖြစ်သို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည်။ လယ်ယာစိုက်ပျိုး ရေး ဖြစ်ထွန်းသော ဒေသအတွင်း၌ တည်ရှိသဖြင့် ကျော ထောက်နောက်ခံဒေသမှ လယ်ယာထွက်ပစ္စည်းများကို စစ် တောင်းမြစ်တဖက်ကမ်းမှပင် လှည်းတတန် လှေတတန်ဖြင့် အုတ်တုံးသို့ပို့၍ အုတ်တုံးမှတစ်ဆင့် ရန်ကုန်သို့ မီးရထား ဖြင့် တင်ပို့ရာ အရောင်းအဝယ် ဖွံ့ဖြိုးသော မြို့ကလေးတမြို့ ဖြစ်လာလေသည်။ ရန်ကုန်-မန္တလေး မော်တော်ကားလမ်း သည်လည်း အုတ်တုံးမြို့ကို ဖြတ်ကျော်သွားလေသည်။ ယင်းမြို့သည် ထိုမော်တော်ကားလမ်းအားဖြင့် ရန်ကုန်နှင့် ၁၆၆ မိုင် ဝေးကွာသည်။

အုတ်တုံးမြို့ပေါ်တွင် မြို့နယ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနရုံး၊ မြို့နယ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာရုံးများ၊ ပြည်သူ့ ရတပ်ဖွဲ့စခန်း၊ စာတိုက်နှင့် ကြေးနန်းရုံး၊ ဆောက်လုပ်ရေး ဌာနရုံး၊ ဈေးရုံ၊ အစိုးရ အထက်တန်းကျောင်း စသည်တို့ ရှိသည်။ သစ်တော ဦးစီးဌာန အကောက်ခွီးလည်း ရှိ၍ မြို့ပေါ်နှင့် မြို့၏ ဆင်ခြေဖုံးတွင် သစ်စက်နှင့် ဆန်စက်တို့ ရှိသည်။

အုတ်တုံးမြို့နယ်သည် ယခင်တောင်ငူခရိုင်၏ အလယ် ပိုင်း မြို့နယ်တခု ဖြစ်သည်။ ထိုမြို့နယ်သည် မြို့နယ်တွင် ပါဝင်ခဲ့၍ ၁၉၇၃ ခုနှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ လူဦးရေမှာ ၈၇၆၃၃ ယောက် ဖြစ်လေသည်။

မြို့နယ်၏ အနောက်ပတ်နယ်နိမိတ်သည် ပဲခူးရိုးမ ဖြစ်၍ မြောက်ပတ် နယ်နိမိတ်သည် တောင်ငူမြို့နယ် ဖြစ်သည်။ အရှေ့ပတ်တွင် စစ်တောင်းမြစ်သည် အုတ်တုံးမြို့နယ်နှင့် ထန်းတပင်မြို့နယ်ကို ပိုင်းခြားထားသည်။ ခရစ်နှစ် ၁၉၀၅ ခုနှစ် မတိုင်မီက ယခု အုတ်တုံးမြို့နယ်သည် ဖြူးမြို့နယ်တွင် ပါဝင်သော နယ်မြေတစ်စိတ်ဒေသမျှသာ ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ် က ဖြူးမြို့နယ်၏ နယ်မြေသည် အတော်အတန် ကျယ်ဝန်း ပေရာ အုပ်ချုပ်ရေး လွယ်ကူစေရန် ဖြူးမြို့နယ်၏ တစ်စိတ် တဒေသကို ခွဲထုတ်၍ မြို့နယ်သတ်သတ်တခုအဖြစ် ဖွဲ့စည်း ထိုက်ပြီးလျှင် အုတ်တုံးမြို့ကို မြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်-မန္တလေး မီးရထားလမ်းသည် မြို့နယ်၏ အရှေ့ပိုင်းကို ဖြတ်ကျော်သွား၍ မြို့နယ်အတွင်း၌

အုတ်တုံး အပါအဝင် ဘူတာရုံပေါင်း ငါးရုံ ရှိသည်။ ရန်ကုန်-မန္တလေး မော်တော်ကားလမ်းသည်လည်း မြို့နယ် ကို ဖြတ်ကျော်သွားရာ မီးရထားလမ်း၏ အနောက်ပတ် ကျသည်။

မြို့နယ်တွင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကူးသန်းသွားလာ ရေးအတွက် မီးရထားလမ်းကို အဓိကထားသည်။ အုတ်တုံး မြို့နယ်အပါအဝင် တောင်ငူခရိုင်တခုလုံးသည် မီးရထားလမ်း ဖောက်လုပ်ပြီးသည့် နောက်ပိုင်းမှ စ၍ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာ သည်။ မီးရထားလမ်း ဖောက်ပြီးနောက်တွင် လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေးကို ချဲ့ထွင် လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြ၍ အုတ်တုံးသည် ဆန်းစပါး အထွက်များသော မြို့နယ်တခု ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်- မန္တလေး မော်တော်ကားလမ်းကိုလည်း အသုံးများသည်။ မြို့နယ်ကို တောက်လျှောက် ဖြတ်သန်းသွားသော မီးရထား လမ်းနှင့် မော်တော်ကားလမ်းတို့အပြင် အုတ်တုံးမြို့၏ အနောက်ပတ် သုံးမိုင်ကွာရှိ ရေသိုးရွာသို့၎င်း၊ အုန်းပင်ရွာ သို့၎င်း ကုန်းလမ်းခရီးပေါက်လေသည်။

မြို့နယ်အတွင်း ထင်ရှားသော စေတီတဆူမှာ တဘက် ကွေအနီးရှိသော ရှင်ပင်ကျောက်ဆောက်စေတီ ဖြစ်သည်။ စေတီသမိုင်းအရ ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရားသခင် နုတော်မူစဉ် ကြက်မင်းဘဝက နေထိုင် ကျက်စားခဲ့သော အရပ်ဒေသ တခုဖြစ်သည့် ကျောက်ဆောက်အရပ်တွင် သီရိဓမ္မာသောက မင်းကြီး တည်ထားခဲ့သော စေတီတဆူ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြ လေသည်။

အုတ်တုံးမြို့မှ လေးမိုင်ကွာတွင် အနန်းတောင်တောရ ဟု ခေါ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းရိပ်သာတခု ရှိသည်။ ဝိပဿနာ အားထုတ်ကြသူများဖြင့် စည်ကား၍ သာယာချမ်းမြေ့သော ရိပ်သာတခု ဖြစ်လေသည်။

အုတ်ဖိုဆရာတော် (မြန်မာ ၁၁၇၉ - ၁၂၆၇) ။ ။ အုတ်ဖို ဆရာတော် ဦးဥက္ကံဝံသမာလာသည် ဒွါရဂိုဏ်း (ဝါ) ဒွါရ သာသနာကို စတင်ခဲ့သော သာသနာပြု ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ် မြတ်တပါး ဖြစ်ပေသည်။ ဆရာတော်သည် သက္ကရာဇ် ၁၁၇၉ ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၅ ရက် တနင်္ဂနွေနေ့၌ ဟင်္သာတ ခရိုင် သာရဝေါမြို့ကလေးမှ နှစ်မိုင်ကွာသော ရွာကလေးရွာ ၌ ဖွားမြင်တော်မူသည်။ ခမည်းတော်နှင့် မယ်တော်တို့ သည် ဦးရွှေပန်းနှင့် ဒေါ်လေးတို့ ဖြစ်ကြ၍ ဆရာတော်၏ ငယ်မည်မှာ မောင်ညှင်းတည်း။

အရွယ်သို့ ရောက်လျှင် ကုလားချောင်းရွာအနီး နန်းဦး ကျောင်းမှ ဆရာတော်ဦးဇော်ဂျီ (ဆင်ဖြူကျွန်း ဆရာတော်) ထံ၌ မိဖများက အပ်နှံ၍ ကျောင်းသားဘဝမှ ရှင်သာမဏေ ဝတ်သည်တိုင်အောင် ပညာ သင်ကြားခဲ့ရသည်။ အုတ်ဖို ဆရာတော်လောင်း မောင်ညှင်း၏ သာမဏေဘွဲ့ အမည်မှာ

အုတ်ဖိုဆရာတော်

ပဌမဗူလ ဒါရနိကာယ အုတ်ဖိုဆရာတော်

ရှင်ဥက္ကံဝံသမာလာ ဖြစ်သည်။ သာမဏေဝတ်နှင့်ပင် အင်းဝ မြို့မှ ကြွလာသော မြသိန်းတန် ဆရာတော် ထံတွင်၎င်း၊ ယသံတအဝအုတ်ကျောင်းဆရာတော်ဦးမဏိဇောတထံတွင် ၎င်း၊ ဟင်္သာတမြို့ သရက်တော ဆရာတော် ဦးကဝိ ထံတွင် ၎င်း၊ ရန်ကုန်မြို့ ပုဇွန်တောင် ဆရာတော် ဦးမတိမ ထံတွင် ၎င်း စာပေကျမ်းဂန် သင်ကြားတော်မူသည်။ ထိုစဉ်ကပင် အုတ်ဖို ဆရာတော်လောင်း ရှင်ဥက္ကံဝံသမာလာသည် မေတ္တာ စာ အရေးအဖွဲ့တို့ကို သီကုံးပြုစုခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် မန်ကျည်းတော ဆရာတော်ကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရဟန်းအဖြစ် ခံယူရာ ရဟန်းဘွဲ့သည်လည်း ဦးဥက္ကံဝံသမာလာပင် ဖြစ် ထေသည်။

မန်ကျည်းတော ဆရာတော်ကြီးထံ၌ ပရိယတ္တိဓမ္မတို့ကို သင်ကြားဆည်းပူး၍ ဆရာတော်ကြီး အထက်သို့ ပြန်ကြွ သွားသောအခါ ဓနုဖြူမြို့ ရွှေဂူကျောင်းတိုက် ဆရာတော် ဦးဇောတ (ယခင် ဟင်္သာတ သရက်တောကျောင်းတိုက်၊ ထိုက်အုပ်) ထံ၌ ခိုလှုံ၍ ပရိယတ္တိဓမ္မတို့အပြင် ပျို့၊ လင်္ကာ၊

ကဗျာ စသော စာပေအနုပညာတို့ကိုလည်း လေ့လာဆည်းပူးလေသည်။

ဆရာတော် ဦးဇောတသည် ဦးဥက္ကံဝံသမာလာ၏ဥက္ကံ ပညာပါရမီ ထူးခြားထက်မြက်ပုံတို့ တွေ့သိရသဖြင့် ပညာ အရာ၌ ပိုမိုထွန်းကားရေးအရ ပုဂ္ဂိုလ်တော်သို့ ခေါ်ဆောင် ခဲ့ပြီးလျှင် ဗားကရာ ဆရာတော်ကြီးထံ ကိုယ်တော်တိုင် အပ်နှံပေးခဲ့သည်။ ဗားကရာ ဆရာတော်ကြီးထံ၌ ခုနစ်နှစ် ကြာမျှ ပရိယတ္တိများကို ဆည်းပူးအားထုတ်ခဲ့ရာ စာသင် သားများအနက် ဥက္ကံအထက်မြက်ဆုံးအဖြစ် ထင်ပေါ်ခဲ့ လေသည်။

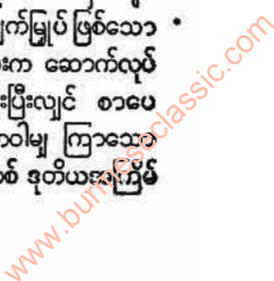
ထိုစဉ်အတွင်း သက္ကတကျမ်းများကိုလည်း သမ္မာရသံ၊ အမည်ရှိ ဗြဟ္မဏပုဏ္ဏား ဆရာကြီးထံ သင်ကြားလေ့လာခဲ့ လေသည်။

ဗားကရာကျောင်းတိုက်၌ စာပေဆည်းပူး၍ လေးနှစ် ငါးနှစ်ခန့် ကြာသောအခါနိကာယမှ အစပြု၍ မိမိကိုယ်တိုင် စာပေဆည်းပူး၍ သူတပါးတို့ကိုလည်း စာပေ ပို့ချပေးခဲ့ လေသည်။

ဗားကရာ ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် သာသနာပိုင် ဖြစ် တော်မူပြီးနောက် သာသနာရေး ဆွေးနွေးစီမံနေရသဖြင့် ဆရာတော်ကြီး ကိုယ်တော်တိုင် စာပေ မပို့ချနိုင်သောအခါ ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ အမိန့်အရ ဗန်းမော်ဆရာတော် ထံမှ ကြွင်းကျန်သေးသော ဝိနည်းပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့ ကို ဆက်လက်သင်ကြားရလေသည်။

ဗားကရာ ဆရာတော်ထံ၌ ခုနစ်နှစ်ခန့် စာပေသင်ကြား ပြီးနောက် မြသိန်းတန် ဆရာတော်၊ စစ်ကိုင်းဖက် ထူပါရုံ ဆရာတော်တို့ထံ၌လည်း စာပေသင်ကြားခဲ့သည်။ မြသိန်း တန်ဆရာတော်ထံ၌ စာပေ သင်ကြားနေစဉ် ဆရာတော် ဘုရား တိုက်တွန်းသဖြင့် အာချာတ်သာမိနိယာမ်၏ အဖြေ ဇွိကာကျမ်း ဖြစ်သော နိယာမ သာရ ဒီပနီကို ရေးသား တော်မူသည်။ ထူပါရုံ ဆရာတော်ထံတွင် ကလာပ်ကျမ်း၊ ဝိဒင်ကျမ်း၊ ဗင်္ဂလီနာဂရီ အစရှိသော ဘာသန္တရကျမ်းဂန် များကို သင်ကြားဆည်းပူးသည်။ ထိုနောက် ပဋိပတ္တိအရာ ၌ အလွန်ထင်ရှားတော်မူသော အလယ်တောရ ဆရာတော် ကြီး အရှင်ဥတ္တမ မထေရ်ထံတွင် ပဋိပတ်နည်းများကို သင် ကြားဆည်းပူးပြန်လေသည်။

ယင်းသို့ နှစ်ပေါင်း အတန်ကြာ စာပေ ပရိယတ္တိတို့ကို ဆည်းပူးပြီးနောက် ၁၂၁၃ ခုနှစ်၌ တပည့်သံဃာ နှစ်ကျိပ် ခန့်နှင့်အတူ သာရဝေါမြို့အနီး ဇာတိချက်မြို့ပင်ဖြစ်သော ရွာကလေးရွာတွင် ဆွေမျိုး ဉာဏကာများက ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသည့် ကျောင်း၌ သီတင်း သုံးပြီးလျှင် စာပေ ပရိယတ်မပြတ် ပို့ချတော်မူသည်။ တနှစ်တဝါမျှ ကြာသော အခါ ၁၂၁၄ ခုနှစ်တွင်အင်္ဂလိပ် - မြန်မာစစ် ဒုတိယအကြိမ်

အုတ်ဖိုဆရာတော်

ဖြစ်၍ သာရဝေါမြို့ ပျက်သောကြောင့် ဆွေမျိုးဘွဲ့တို့ တပည့်သံဃာများနှင့်တကွ အုတ်ဖို (ယခု အင်္ဂပူမြို့) မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ သီတင်းသုံးသည်။ ထိုအခါမှစ၍ အုတ်ဖို ဆရာ တော်ဟု ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

အုတ်ဖိုမြို့၌ သီတင်းသုံးနေစဉ် ဇာတိဿရအိုင် ဥဒ ကုက္ကေပသိမ်၌ ဝိနည်းကံပြုခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဝိနည်း ကံမြောက်မမြောက် အငြင်းအခုံ ဖြစ်ပွားရာမှ အုတ်ဖိုဆရာ တော်နှင့် မူလရှိရင်း သံဃာများ သဘောကွဲလွဲကာ ဂိုဏ်း ကွဲသွားသည်။

ထိုအခြင်းကစ၍ ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ၁၂၁၇ ခုနှစ်ခန့်တွင် တဖန် မိရိုးဖလာ အစဉ်အဆက် ကျင့်သုံးခဲ့သော ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံဖြင့် ဘုရားရှင်အား ရှိခိုးခြင်း ဝန္တနာပြု နည်းကို ပစ်ပယ်၍ ကာယဒွါရ၊ ဝစီဒွါရ၊ မနောဒွါရဖြင့်သာ ရှိခိုးခြင်းသည် နည်းမှန်လမ်းမှန် ဖြစ်သည်ဟူသော ဝါဒကို အုတ်ဖိုဆရာတော်က ဖော်ထုတ်လိုက်ရာ အုတ်ဖိုဆရာတော် ၏ ဂိုဏ်းကို ဒွါရဂိုဏ်းဟု အမည် ပေးကြသည်။ အုတ်ဖို ဆရာတော်သည်လည်း ဒွါရဆရာတော်ဟု ကျော်စောတော် မူသည်။

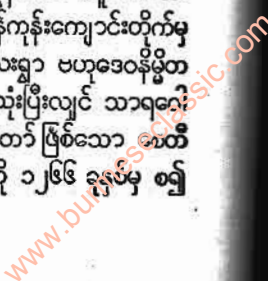
ဆရာတော်သည် ရဟန်းတို့၏ စည်းကမ်း ဖြစ်သော ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်တော်များကို တင်းတင်းကြပ်ကြပ် လိုက်နာ ၍ အသက်နှင့်ထပ်တူ စောင့်စည်းတော်မူသည်။ ဆရာတော် သည် ဝိနည်းတော်ကိုသာ ကြည့်၍ အခြား မည်သူမျှကို နှာ ကိုမျှ မထောက်ထားချေ။

ဆရာတော်သည် အမြို့မြို့ အနယ်နယ်မှ လာရောက် ပင့် ဖိတ်သည့်အခါ ကိုယ်ကာယ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှုကို ပဓာန မထားပဲ ကြာရောက်တရားဟောပြု ဆုံးမသည်။ မြို့ရွာအများ အပြားတွင် သာသနာရေး ပြဿနာများကို အဆုံးအဖြတ် ပေးရသည်။ ဆုံးဖြတ်ပေးရသော သာသနာရေး ပြဿနာ များကား များမြောက်လှပေသည်။ ဆရာတော်သည် ၁၂၄၂ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓဂါယာသို့၎င်း၊ ၁၂၄၉ ခုနှစ်တွင် ဘုရားရှင်၏ စွယ်တော်မြတ်အားဖူးမြော်ရန် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ၎င်း ကြွရောက်တော်မူသည်။ ခရီးသွားသည့်အခါ ဝိနည်း တော်နှင့်အညီ ကျင့်သုံးနေထိုင်တော်မူသဖြင့် ခရီး ဝေးဝေး လံလံ သွားသည့်အခါ ကိုယ်ကာယ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း အလွန်ဖြစ်ရသည်ကိုလည်း အလွန်သည်းခံနိုင်တော်မူသည်။ အခါမဟုတ်ပဲ ထီးမဆောင်း၊ ဖိနပ်မစီး၊ လူယာဉ်နွားယာဉ် စီးလေ့မရှိ။ နေ လွဲလျှင် တကာ တကာမတိုက် စေတနာ ထက်သန်စွာဖြင့် လျှူဒါန်း ဆက်ကပ်ပါသော်လည်း ရုတ် တရက် ဘုဉ်းမပေး၊ ဝိနည်းတော်အရ အလွန်ဆာလောင်မှ တဉ်းပေးသည်။ မဇ္ဈိမဒေသသို့ ကြွတော်မူရန် စီစဉ်ပြင်ဆင် သောအခါ လိုရမယ်ရ ယူသွားမည့် ဖိနပ်ကောင်းကို ကိုယ် တော်တိုင် အောက်အထပ်လွှာကို ပျက်ထုတ်ပြင်ဆင်သည်။

ထိုသို့ပြုခြင်းမှာ ဘုရားရှင်က မဇ္ဈိမဒေသ၌ “ကေဂုံဏ ပါဟ န” တလွှာတည်းသော ဖိနပ်ကိုသာ စီးခွင့်ပြုတော်မူသော ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု မိန့်ကြားလေသည်။

-အောက်ပြည် အောက်ရွာ၌ သာမန် လူတန်းစားတို့က ပင့်လျှောက်လာလျှင် အခါနေရာမရွေး ကြာရောက်၍ ထရား မဓမ္မတို့ကို ဟောကြား ချီးမြှင့်လေ့ ရှိသော်လည်း မင်းစိုး ရာဇာတို့နှင့် အကျွမ်းတဝင် ဆက်ဆံရန် အလွန် ဝန်လေး တော်မူသည်။ ဆရာတော်ကြီး ထင်ရှား ကျော်ကြားသည့် အချိန်သည် သာသနာကို အလွန် ခြီးမြှင့်သော မင်းတုန်း မင်းတရားကြီး၏ လက်ထက်ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က အောက် မြန်မာနိုင်ငံကို အင်္ဂလိပ်မင်းတို့ သိမ်းပိုက် စိုးမိုးထားလေရာ ဆရာတော်ကြီးသည် သာသနာရောင်မိုးမှိန်သော အောက် ပြည်အောက်ရွာ၌ ကြီးစားပမ်းစားပင် သာသနာကို ပြုစု လေသည်။ ပဉ္စင်းငယ် ဘဝကပင် ဦးဥက္ကဋ္ဌဝိသမာလာ၏ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ဂုဏ်သတင်းသည် နန်းတော်တိုင် အောင် ပျံ့မွှေးခဲ့၍ သက်တော် ရှည်တော် ကြီးရင့်သည့် အခါ ပို၍ အကျော်တစော ရှိခဲ့သည်။ မင်းတုန်းမင်း အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်လျှင် မိမိ မင်းသားဘဝက အိမ် တော်သို့ ပင့်လျှောက်၍ မရသော ရဟန်းတော်သည် ဗြိတိသျှတို့၏ နှယ်ပယ် အောက်ပြည် အောက်ရွာ၌ သာ သနာပြုလျက် ဂုဏ်သတင်း ထွန်းလင်းနေကြောင်း ကြားသိ တော်မူလျှင် ထိုဆရာတော်အား ဖူးတွေ့လိုသည်။ သို့သော် ပင့်လျှောက်၍ ရ မရ သိလိုသဖြင့် အုတ်ဖိုဆရာတော်နှင့် အကျွမ်းတဝင် ရှိလှသော ရွှေကျင်ဆရာတော်မှ တဆင့် စုံစမ်းတော်မူစေသည်။ ထိုအခါ အုတ်ဖို ဆရာတော်ကြီးက ငယ်စဉ်ကပင် မင်းပါးစိုးခင် မဝင်ခဲ့သဖြင့် ယခုမှ မင်းနှင့် အကျွမ်းတဝင်ပြုရန် မဖြစ်တော့ မဖြစ်လိုဟု အကြောင်း ပြန်မိန့်ကြားလိုက်သည်။ ထိုအခါ မင်းတုန်းမင်းတရားသည် ဆရာတော်အား မဖူး မတွေ့ရပါလျှင် ဆရာတော်အတွက် အသုံးဝင်မည့် လှူဖွယ်ပစ္စည်းများ လှူဒါန်း၍ ကုသိုလ်ပြု လိုသဖြင့် စုံစမ်းပြန်ရာ ဆရာတော်သည် သိမ်တခုကို သမုတ် ရန် စီမံခင်းကျင်းနေကြောင်း သိရလေသည်။ ထိုကြောင့် ထိုသိမ်အတွက် သိမ်နိမိတ်ကျောက်တိုင်များကို နေပြည် တော်မှ ဆရာတော် သိမ်သမုတ်နေသည့် အရပ်သို့ အ ရောက် တကူးတကန်ပို့ဆောင်စေ၍ ကုသိုလ် ပါဝင်တော် မူခဲ့လေသည်။

ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ပျံ့လွန်းတော် မမူမိကလေး တွင် သီတင်းသုံးရာ အုတ်ဖိုမြို့ ကန်ကုန်းကျောင်းတိုက်မှ ဇာတိချက်ကြွ ဖြစ်သော ရွာကလေးရွာ ဗဟုဒေဝနိမ္မိတ ကျောင်းတိုက်သို့ ပြောင်းရွှေ့သီတင်းသုံးပြီးလျှင် သာရဝေါ မြို့စား မဟာသမိန်တော်၏ ကုသိုလ်တော် ဖြစ်သော ဇာတိ တော်တဆူ ပျက်စီးယိုယွင်းနေသည်ကို ၁၂၆၆ ခုနှစ်မှ စ၍

ကြီးကြပ်ပြင်ဆင်သည်။ ထိုအခိုက် လက်ပံတန်းမြို့ ဘုရား ငါးဆူကျောင်းတိုက်၌ သီမသမ္မုတိကံကို ရွက်အောင်တော် မှု၍ ပြန်ကြွလာရာ ဇရာ ဖိစီး သက်တော်ကလည်း ကြီး ခရီးကလည်းပန်းသဖြင့် အဖျားဇရာဂါ • ကပ်ရောဂါခွဲ၍ တတ်မြောက်လိမ္မာကုန်သော ဆေးဆရာ အဖျားအပြားဖြင့် သောင်းသောင်းဖြဖြ ဝိုင်းအံ့ ကုသကြပါ သော်လည်း ဘုရား ရဟန္တာတို့ပင် မလွန်ဆန်နိုင်သော ဓမ္မတာအတိုင်း ၁၂၆၇ ခုနှစ် တပေါင်းလဆုတ် ၂ ရက်နေ့တွင် ပျံလွန်တော် မူလေသည်။

ပြုစုခဲ့သော ကျမ်းအစောင်ပေါင်း တရာကျော် ရှိသည့် အနက် (၁) နိယာမသရဒီပနီ၊ (၂) စန္ဒမဏ္ဍလသုက္က နိဗ္ဗာနစာတမ်း၊ (၃) ဒွါရသင်္ဂဟစာတမ်း၊ (၄) ပါတိမောက္ခ ပကာသနပဉ္စာ ဝိသဇ္ဇနာ၊ (၅) စိဝရဝိနိစ္ဆယ၊ (၆) သဒ္ဓတ္တ ဘေဒဝိန္ဒာနိဿယ၊ (၇) သက္ကဋ္ဌနိတိနိဿယ၊ (၈) သံဝေ ဇနိယ စာတမ်း၊ (၉) တုလတ္ထယောဇနာ၊ (၁၀) ဂီတသဂ္ဂ ပတ္ထစာတမ်း စသည်တို့အပြင် မေတ္တာစာအမျိုးမျိုး ရတု အစောင်စောင်တို့လည်း ပါဝင်လေသည်။

အုတ်ဖိုမြို့။ ။အောက်ဗမာပြည် ပဲခူးတိုင်း ယခင် သာယာဝတီ ခရိုင်အတွင်း၌ တည်ရှိသော အုတ်ဖိုမြို့သည် ထိုခရိုင်အတွင်း နောက်ဆုံးဖွဲ့စည်းလိုက်သော အုတ်ဖိုမြို့နယ် ၏ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်လေသည်။ ရန်ကုန် - ပြည် မီးရထားလမ်း မြို့တံမြို့ဖြစ်သည့်ပြင် ရန်ကုန် - ပြည် မော်တော်ကားလမ်း သည်လည်း အုတ်ဖိုမြို့ကို ဖြတ်သန်း၍သွားရာ ယင်းသည် ရန်ကုန်မြို့မှ မီးရထားလမ်းအားဖြင့် ၁၀၂ မိုင်၊ မော်တော် ကားလမ်းအားဖြင့် ၁၁၃ မိုင် ဝေးကွာလေသည်။ သာယာ ဝတီမြို့နှင့် အကွာအဝေးမှာမူ မီးရထားလမ်းဖြင့် ၃၄ မိုင်၊ မော်တော်ကားလမ်းဖြင့် ၃၅ မိုင်ဖြစ်လေသည်။

အုတ်ဖိုမြို့၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၁,၃၉၅ ဧကရှိ၍၊ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ကောက်ယူသောစာရင်းများအရ အိမ်ခြေ ၁,၄၀၀ ခန့်နှင့် လူဦးရေ ၇,၄၁၄ ယောက် ရှိလေသည်။ မြို့ပေါ်တွင် အများစုသည် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ မြန်မာလူမျိုးများ ဖြစ်ကြ၍ နိုင်ငံခြားသား တရပ်နှင့် အိန္ဒိယလူမျိုးများသည် ဝင်ရောက်နေထိုင် နေထိုင်လေသည်။

မြို့ပေါ်ရှိ အစိုးရအဆောက်အအုံများမှာ မြို့နယ်အထွေ ထွေ အုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနမှူးရုံး၊ မြို့နယ်ပြည်တွင်းအခွန် ဦးစီးဌာနရုံး၊ ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့ခရီး၊ အထက်တန်းကျောင်း စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ မြို့၏ စည်ပင်သာယာရေးကို ဒီမိုကရေစီ ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က ဆောင်ရွက်ခဲ့၍ အုတ်ဖိုမြို့မ ကောင်စီကို ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။

မြို့ပေါ်ရှိ စင်ရှားသော ဘုရားများမှာ လောကမာရဇိန် စေတီတော် (သုံးထပ်ကျောင်း)၊ မတ်တပ်ထောင်ရပ်ပွား

တော်နှင့် အတုမရှိ ဆုတောင်းပြည့် ရုပ်ပွားတော် (လယ် ပြင်ကျောင်း)တို့ ဖြစ်ကြသည်။

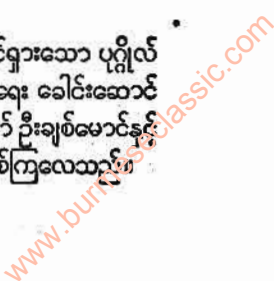
အုတ်ဖိုမြို့သည် ရှေးမြန်မာဘုရင်များ လက်ထက်က မြို့သိမ် မြို့ငယ်ကလေးမျှသာဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်က ဧဝဝတီ မြစ်ပေါ်ရှိ မိုးညိုမြို့နှင့် မင်းကြီးမြို့များတွင် မြို့ဝန်နှင့်စစ်ကွဲ များထား၍ ထိုအရာရှိတို့ကတဖန် တိုက်သူကြီးများ ခန့် ထား အုပ်ချုပ်စေရာ အုတ်ဖိုမြို့သည် တိုက်သူကြီး တဦး၏ အအုပ်အချုပ်ခံဖြစ်သည်။ ဒုတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စစ်ပွဲ ပြီး၍ ဗြိတိသျှတို့ကမြန်မာနိုင်ငံ အောက်ပိုင်းကို သိမ်းပိုက် ပြီးနောက်တွင် ၁၈၇၇ ခုနှစ် မေလ၌ ရှေးအခေါ်အားဖြင့် “ဧဝဝတီမြစ်ဝှမ်း မီးရထားလမ်း” ဟု အမည်ရှိသော ရန်ကုန်-ပြည် မီးရထားလမ်းကို ဖွင့်လှစ်လိုက်သောအခါ အုတ်ဖိုမြို့သည် မီးရထားလမ်းမြို့တံမြို့ ဖြစ်လာ၍ မြို့အခြေ အနေတိုးတက်လာလေသည်။ သာယာဝတီ ခရိုင်အတွင်း၌ အုတ်ဖိုမြို့နှင့်အတူ ပဌမဦးဆုံး မီးရထားဘူတာရုံဖွင့်ခဲ့သော မြို့များမှာ သုံးဆယ်၊ လက်ပံတန်း၊ မင်းလှနှင့် ဇီးကုန်းတို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရ လက်အောက်တွင် အုတ်ဖိုမြို့ကို မင်းလှ အနောက်ပိုင်း မြို့ပိုင်နယ်အတွင်း၌ထား၍ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးခေတ်သို့ ရောက်သောအခါ နယ်အခြေ အနေ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာသဖြင့် ၁၉၄၉-၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် မြို့နယ်အဆင့်အတန်းသို့ တိုးမြှင့်ခံရ၍ မြို့ပိုင် ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ် လာခဲ့လေသည်။

အုတ်ဖိုမြို့နယ်၏အကျယ်အဝန်းသည် ၁၂၈,၃၇၁ ဧကခန့် ရှိ၍ မြို့နယ်လူဦးရေသည် ၉၀,၉၇၈ (၁၉၇၃) ယောက်ဖြစ် သည်။ သာယာဝတီ ခရိုင်အတွင်း မြေဩဇာ ကောင်းမွန် သော မြေနိမ့်ဒေသပိုင်း၌ ကျရောက်သည့် မြို့နယ်ဖြစ်သဖြင့် အဓိကလုပ်ငန်းသည် ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးရေးဖြစ်သည်။ သစ် လုပ်ငန်းလည်း အသင့်အတင့်လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြို့နယ်အတွင်း၌ ဆန်စက်ကြီးငယ် ၁၃ ခုအပြင် သစ်စက် သုံးခုရှိသည်။ ထိုလုပ်ငန်းများ အပြင် ဟင်းသီး ဟင်းရွက် စိုက်ပျိုးရေးကိုလည်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။

မြို့နယ်အတွင်းနှင့် အပတ် ကူးသန်း သွားလာရေးနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် မီးရထားလမ်းနှင့် မော်တော် ကားလမ်းကိုအသုံးပြုနိုင်သဖြင့် အဆင်ပြေပေသည်။ အုတ်ဖို မြို့နယ်၏ ထွက်ကုန်များဖြစ်သော ဆန်စပါးနှင့် သစ်အမျိုး မျိုးတို့ကို ရန်ကုန်မြို့သို့ မီးရထားဖြင့်ပို့၍ မော်တော်ကား ဖြင့်ပို့ တင်ပို့ကြလေသည်။

အမျိုးသားရေးတွင် အုတ်ဖိုမြို့မှ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ် သုံးဦး ပေါ်ထွက်ခဲ့ရာ ယင်းတို့မှာ နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင် ဂဠုန်ဦးစော၊ စာရေးဆရာ ဂျာနယ်ကျော် ဦးချစ်မောင်နှင့် ဂီတပညာကျော် စောင်းဦးဘသန်းတို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

အနန္တတပုပ္ပတ္တိ။ * အနန္တတပုပ္ပတ္တိသည် ဗဲလဂျီယမ် နိုင်ငံ၏ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးတမြို့ဖြစ်၍ တည်နေရာအခြေအနေကြောင့် ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် ထင်ရှားခဲ့သည်။ နှစ်ဆယ့်နှစ်ပေကျယ်သော ရွှေမြစ်၏ လက်ျာဖက်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ မြောက်ပင်လယ်မှ ၅၅ မိုင်ဝေးသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံခြားသင်္ဘောကြီးများ ထွက်ဝင်သွားလာနိုင်သဖြင့် ကုန်ကူးသန်းဆွားလာရေးတွင် အရေးပါအရာထောက်သော မြို့ကြီးဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကောင်းဆုံး ဆိပ်ကမ်းရှိသည့် မြို့များအနက် တမြို့အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ အနန္တတပုပ္ပတ္တိကို အနန္တတပင်မြို့ ဟူ၍လည်း ခေါ်၍ ပြင်သစ် ဘာသာဖြင့် အန်းဗားမြို့ဟုလည်း ခေါ်သည်။

အနန္တတပုပ္ပတ္တိကို ရှစ်ရာစုနှစ်ခန့်က စတင်တည်ထောင်ခဲ့၍ ၁၆ ရာစုနှစ် အလယ်ခန့်သို့ ရောက်သောအခါ ဥရောပတိုက်တွင် အမျိုးမျိုး အစဉ်ကားဆုံး မြို့ကြီးတမြို့အဖြစ်သို့ ရောက်လာရုံမက ကမ္ဘာ့ငွေကြေး အဆောင်းအဝယ်ဌာနကြီးလည်း ဖြစ်လာသည်။ သို့ရာတွင် ၁၅၇၆ ခုနှစ်က ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံကို ထိုအချိန်က အုပ်ချုပ်နေသည့် စပိန်အစိုးရအား ပုန်ကန်ထုတ်ပစ်လိုသဖြင့် စပိန်တို့က အနန္တတပုပ္ပတ္တိကို တိုက်ခိုက် မီးရှို့ရာ သုံးရက်တိုင်တိုင် မီးအကြီးအကျယ် လောင်သဖြင့် တမြို့လုံးပျက်စီးခဲ့ရသည်။ ၁၅၇၅ ခုနှစ်တွင် ဒျူဘွဲ့ရ ပါးမားစားက မြို့ကိုသိမ်း၍ ပရိတ်စတန် သာသနာ ဂိုဏ်းဝင်အားလုံးကို မြို့မှနှင်ထုတ်သည့်အခါ အနန္တတပုပ္ပတ္တိသည် တဖန် အထိနာပြန်သည်။ ပြင်သစ် ကေရာဇ် ဘုရင် နပိုလီယန်လက်ထက် ကျရောက်သည့်အခါမှသာ အနန္တတပုပ္ပတ္တိသည် တဖန် နာလွန်ထူနိုင်လာကာ လန်ဒန်မြို့နှင့် အပြိုင် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အနန္တတပုပ္ပတ္တိ၏ တည်နေပုံသည် စစ်ရေးအတွက် ၎င်း၊ ကုန်ကူးသန်းရေးအတွက်၎င်း အသုံးဝင် အဖိုးတန်ကြောင်းသိသော နပိုလီယန်ဘုရင်သည် အနန္တတပုပ္ပတ္တိ၏ ဆိပ်ကမ်းကို ပြုပြင်ဖွင့်လှစ်လိုက်ရာ ၁၈၁၄ ခုနှစ်တွင် နပိုလီယန်၏ အင်ပိုင်ယာကြီး ကျဆုံးသည့်တိုင်အောင်ပင် အနန္တတပုပ္ပတ္တိသည် ဆက်လက် စည်ကားနေသေးသည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်၌ ဟော်လန်နှင့် ဗဲလဂျီယမ် ခွဲလိုက်သောအခါ ရွှေမြစ်ဝကို ဒပ်ချတို့အုပ်ချုပ်လိုက်သဖြင့် အနန္တတပုပ္ပတ္တိသို့ ဝင်လိုသော သင်္ဘောများ အကောက်ခွန် အလွန် ပေးရသဖြင့် အဝင်အထွက် အကူးအသန်းနည်းကာ အနန္တတပုပ္ပတ္တိသည် ယခင်ကလောက် မစည်ကားတော့ချေ။ ၁၈၆၃ ခု နှစ်တွင် အကောက်ခွန်ယူခြင်း ရပ်ဆိုင်းလိုက်သည့်အခါ အနန္တတပုပ္ပတ္တိသည် တဟုန်ထိုး စည်ကားလာပြန်သည်။

အနန္တတပုပ္ပတ္တိသည် နှစ်ပေါင်းများစွာပင် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ သော့ချက် မြို့တော်ဖြစ်ရုံမက ဥရောပတိုက်၏ အချိန်ခွဲဆုံး ခံတပ်မြို့ကြီးတမြို့လည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ခေတ်လက်နက်များ ထွန်းကားလာသောအခါ အနန္တတပုပ္ပတ္တိကြီးသည်

ပဌမကမ္ဘာစစ်နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဂျာမန်တို့၏ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခြင်းကို ခံလိုက်ရသည်။ မဟာမိတ်တို့ တိုက်ခိုက်သဖြင့် ဂျာမန်တို့ ဆုတ်ခွာခါနီးသောအခါ ဆိပ်ကမ်းကို ဗုံးဖောက်ခဲ့ဖူးကိစ္စဆီရန် စီစဉ်သော်လည်း ၁၉၄၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် မဟာမိတ်တပ်များ မြို့ကိုဝင်သည်နှင့်သတ္တိရှိ၍ လက်မြန်သောဗဲလဂျီယမ်မြေအောက်တပ်သားများက ဗုံးမပေါက်အောင် ကာကွယ်လိုက်သဖြင့် အနန္တတပုပ္ပတ္တိ ကံကောင်းသွားသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။

အနန္တတပုပ္ပတ္တိသည် ဆိပ်ကမ်းကောင်း၍ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေး တွင်ကျယ်သဖြင့် ကျော်ကြားရသောမက လုပ်ငန်းကြီးများ ထွန်းကား၍လည်း ကျော်ကြားသည်။ ထင်ရှားသော လုပ်ငန်းများမှာ သကြားချက်ခြင်း၊ ဇာရက်ခြင်း၊ အရက်ချက်ခြင်း၊ သင်္ဘောတည်ဆောက်ခြင်း၊ စိန်သွေးခြင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။

အနန္တတပုပ္ပတ္တိ၏ ထင်ရှားသော အဆောက်အအုံများမှာ အလှပဆုံးဟု ယူဆကြ၍ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၌ အကြီးဆုံးလည်းဖြစ်သော နော်ဗားဒမ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၊ မြို့တော်ခန်းမကြီး၊ ပန်းချီပြခန်းကြီး၊ ပန်းချီဆရာ ဂျူးပင်၏အိမ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၁၉၂၂ ခုနှစ် ခန့်မှန်း သန်ကောင်စာရင်းအရ အနန္တတပုပ္ပတ္တိ၏ လူဦးရေသည် ဆင်ခြေဖုံးအပါအဝင် ၇၉၅,၀၀၀ ယောက် ဖြစ်သည်။

အနိကစားခြင်း။ ။ အနိကစားခြင်းသည် လောင်းတမ်းကစားနည်းတမျိုး ဖြစ်သည်။ လက်ထဲမှ သော်၎င်း၊ အန်စာခွက်ထဲမှ သော်၎င်း အန်စာဟု ခေါ်သော အတုံးကလေးများကို ပွင့်အန်၍ထွက်အောင် အန်ခတ်ကစားရသောကြောင့် အနိကစားခြင်းဟု ခေါ်ဝေါ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကစားလေ့ရှိသော အနိကစားနည်းစာရပ်မှာ ကြွေစေ့ကလေးများကို အန်ထွက်စေပြီး၍ ကစားရသဖြင့် ကြွေအနိကစားခြင်းဟုခေါ်သည်။ ထိုကစားနည်းကို ပဆစ်ပစ်ခြင်းဟုလည်း ခေါ်လေသည်။ (ပဆစ်ပစ်ခြင်း — ရှု။)

အနိကစားခြင်းကို သမိုင်းမတင်မီ ရှေးနှစ်ပေါင်း ထောင်ပေါင်းများစွာကပင် ပြုခဲ့ကြသည်။ ရှေးဟောင်းပစ္စည်း သုတေသီတိုင်းဖြစ်သော တောမတ် ဟိုက်၏ အလိုမှာ လူဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်စကပင် ကျောက်ခဲကလေးများဖြင့် စုံမဂှက်ကစားနည်းမျိုးကို ကစားခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုသည်။ အနိကစားနည်းမျိုးကို မည်သည့် ခေတ်က စတင်ခဲ့ကြောင်းကိုမူ အတိအကျ အထောက်အထားပြန်ရန် ခဲယဉ်းပေသည်။ ရှေးရှေးခေတ်က အနိကစားနည်း ခေတ်မစားသော နိုင်ငံကြီးများ မရှိသလောက်ရှားသည်။ ဂူအုန်းခြင်းများကို တူးဖော်ရာတွင် တွေ့ရှိချက်များအရ အနိကစား

အန်ကစားခြင်း

ခြင်းသည် အရှေ့နိုင်ငံများ၌ စတင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟု ယူဆရသည်။ ရှေးခေတ် အိန္ဒိယနိုင်ငံများနှင့် အခြားအရှေ့ ဖျားနိုင်ငံများ၌ အလွန်ခေတ်စားခဲ့သော ကစားနည်းမျိုး လည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရှေးခေတ် အီဂျစ်အာဆောက်အအုံကြီး များတွင် အန်ကစားနေပုံများကို ရေးဆွဲထားသည့် ပန်းချီ များကိုတွေ့ရသည်။ ဂရိနိုင်ငံသီးဗီးမြို့၌ တူးဖော်တွေ့ရှိရသော ရှေးခေတ် အန်စာတုံးများသည် ယခုခေတ် အန်စာတုံးများ နှင့် မခြားနားလှပေ။

အန်ကစားရာ၌ အသုံးပြုသော ပစ္စည်းကိရိယာများမှာ အန်စာဟုခေါ်သော မျက်နှာလေးဖက်၊ သို့မဟုတ် ခြောက် ဖက်ရှိသော တုံးကလေးများ၊ အန်စာထွက်သောခွက်၊ သို့ မဟုတ် ဂရိနှင့် အန်စာ ဖြန့်ခင်းရာ အင်းပျဉ်၊ သို့မဟုတ် အန်တလင်းဟုခေါ်သော ညီညာပြန့်ပြူးသည့် ခင်းပျဉ် ဖြစ် လေသည်။ အန်စာကို အရိုး၊ သစ်သား၊ သတ္တု၊ ဆင်စွယ် စသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်သည်။ ရှေးမင်းကေရာဇ်တို့သည် ဇမ္ဗူ ရစ်ရွေ့ဖြင့်ပြီးသော အန်စာတို့ဖြင့် ကစားကြသည်။ အန်စာ တို့၏ မျက်နှာတိုင်းတွင် ဗိန္န၊ သို့မဟုတ် အစက်အပြောက်၊ သို့မဟုတ် အပွင့်များ ထွင်းထားသည်။ ဆန့်ကျင်ဖက် မျက် နှာနှစ်ခုရှိ အပြောက်၊ သို့မဟုတ် အပွင့်နှစ်ခုပေါင်းသည် ခုနှစ်ထက် မကျော်လွန်ရပေ။ တဖက်မျက်နှာ၌ အစက် သုံးစက်ရှိလျှင် ဆန့်ကျင်ဖက်မျက်နှာ၌ လေးစက် ရှိရမည် ဟူလို။ အန်စာခွက်၊ သို့မဟုတ် အန်စာအိမ်ကိုလည်း သစ်၊ ဝါး၊ ဆင်စွယ်၊ သတ္တု စသည်တို့ဖြင့် အန်စာ အန်ထွက်နိုင် သော ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ပြုလုပ်ထားလေသည်။

အန်စာအသုံးပြု၍ ကစားနည်းကို စတင်ခဲ့သူသည် ဘီစီ ၁၂၄၄ ခုနှစ်ခန့်က ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ဂရိလူမျိုး ပါလမီး ဒီးဟု ဆိုကြသည်။ အန်စာကို ပါလမီးဒီး မတ်ထင်မီကပင် နံဘေးမျက်နှာတို့၌ အမှတ်အသားများ ပါရှိသော အရာ ဝတ္ထုတို့ဖြင့် အန်ကစားခြင်းသည် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ဖြစ် သည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။

ရှေးရောမသင်္ချိုင်းတို့မှ တူးဖော်ရရှိသော အန်စာတို့ သည် ထိပ်နှစ်ဖက်တုံး၍ ထားသော ရှည်လျားလျား လေး မြောင့် သဏ္ဍာန် အချောင်းကလေးများ ဖြစ်ရာ၊ ယင်းတို့ကို အန်စာဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်သောဝေါဟာရဖြင့်မခေါ်ပဲ တာလီဟု ခေါ်ရာ၊ လက်ဆစ်ရိုး ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မူလ က အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများသည် ထိုတာလီ ချောင်းကလေးများဖြင့် ဉာဏ်စမ်း ကစားနည်းမျိုးကိုသာ ကစားခဲ့ကြသော်လည်း၊ နှောင်းအခါတွင်မူ အမျိုးသား အမျိုးသမီးတို့သည် တာလီများဖြင့် ကံစမ်းကစားခြင်း (၁) လောင်းကစားခြင်းကို ပြုလာကြလေသည်။

အန်စာတုံးကလေးများ၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်သည် တဖြည်း ဖြည်းပြောင်းလာသည်။ စင်စစ် အန်စာတုံးကလေးများသည်

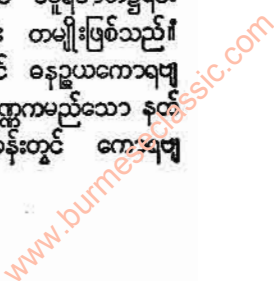
တာလီချောင်းကလေးများမှ စတင်ခဲ့တော့သည်ဟု ယူဆခြင်း ဖြစ်သည်။ ရှေးကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် တာလီဖြင့် ကစားနည်းနှင့် အန်စာဖြင့်ကစားနည်းနှစ်မျိုးကို ရောထွေး ဖော်ပြခဲ့ကြသဖြင့် တာလီမှ အန်စာအဖြစ် တိုးတက်လာပုံ အဆင့်ဆင့်ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြနိုင်ရန်စေ့၍ မလွယ်ကူခဲ့ပေ။

ဂရိ သမိုင်းပညာရှင်ကြီး ဟီရောဒိုတပ် (ဘီစီ ၅ရာစု နှစ်)ကမူ လစ်ဒီးယားနိုင်ငံသားတို့သည် အက်တစ်ဘုရင်၏ လက်ထက် ငတ်မုတ်ခေါင်းပါးခြင်းသွေး ဆိုက်နေစဉ်အတွင်း စစ်တုရင်ကစားနည်းမှတစ်ပါး၊ အန်စာကစားနည်း၊ တာလီ ကစားနည်း စသော လောင်းကစားနည်း များစွာတို့ကို တီထွင်ခဲ့သည်ဟု မှတ်တမ်းတင်ထားလေသည်။

အန်ကစားနည်းသည် အရှေ့နိုင်ငံများ၌ စတင်ထွန်း ကားခဲ့သည်ဟုလည်း ဆိုကြ၍၊ အိန္ဒိယ၏ ရှေးအကျဆုံး သော စာပေဖြစ်သည့် ဣရုဗေဒ၌ အန်ကစားခန်းများကို ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

အန်ကစားနည်း အမျိုးမျိုး ရှိသည်။ ဣရုဗေဒ၌၎င်း၊ အိန္ဒိယ၏ ထင်ရှား ကျော်ကြားလှသော သက္ကတလင်္ကာ ရှည်ကြီး မဟာဘာရတ၌၎င်း ဖော်ပြထားသော အန်ကစား ခန်းတခန်းတွင် အန်စာတုံးကို၎င်း၊ တာလီကို၎င်း အသုံး မပြုချေ။ ဝိဘီတက (သစ်စိမ်းပင်မျိုး)ပင်မှ အသီးဆန်ကို အန်စာအဖြစ် အသုံးပြုကြောင်း သိရှိရသည်။ ထိုအသီး ဆန်တို့သည် ငါးမြောင့် ပုံသဏ္ဍာန်ရှိ၍ ကြောစေ့များ ကဲ့သို့ ပင် တခုနှင့်တခု တွဲကြသည်။ အန်စာတုံးများဖြင့် ကစား သကဲ့သို့ အန်ခတ်လိုက်၍ အန်တလင်းပေါ်သို့ ကျသည့် အန်စာ၏ လန်နေသော မျက်နှာပြင်ရှိ အပွင့်၊ သို့မဟုတ် အပြောက်တို့၏အရေအတွက်ကိုလိုက်၍ အရှုံးအနိုင်ဆုံးဖြတ် ခြင်းမဟုတ်ပဲ အသီးဆန်တို့၏ အရေအတွက်ကိုလိုက်၍ အရှုံး အနိုင် ဆုံးဖြတ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အသီးဆန် အများ အပြားကို အသုံးပြု၍ ကစားရာ၊ အရေအတွက် ၃,၀၀၀ အထိပင် သုံးကြောင်းသိရသည်။ ထိုကစားနည်းကား အန်စာ အများအပြားကို အန်ခတ်လိုက်၍ အန်စာခွက်မှ အန်ထွက် လာသော အန်စာတို့၏ အရေအတွက်ကို ရုတ်ခြည်းခန့်မှန်း ပြောဆိုနိုင်ရပြီးလျှင် ထိုအရေအတွက်သည် လေးပြင့်စား၍ အကြွင်းမရှိ၊ ပြတ်မှသာ အနိုင်ရကြောင်းကို မဟာဘာ ရတ၌ ရတုပါရဏဘုရင်နှင့် နာဠတို့၏ အန်ကစားခန်းတွင် ပါရှိသည့် အဖြစ်အပျက်များအရ သိရပေသည်။

ငါးရုဒါးဆယ်လာ ဣတ္ထိဝဂ်၌ ပါရှိသော အက္ခရာထုစ ဇာတ်၌၎င်း၊ ဇာတ်တော်ကြီးဆယ်ဘွဲ့ဝင် ဝိဇ္ဇာဇာတ်၌၎င်း ဖော်ပြထားသော အန်ကစားနည်းကား တမျိုးဖြစ်သည်။ ဝိဇ္ဇာဇာတ်၌ ဣန္ဒပတ္တန နဂိုရ်ပြည်ရှင် ဓနုဇယကောရဗျ မင်းနှင့် ဝေယဝဏ်နတ်မင်းကြီး၏တူ ပုတ္တကမည်သော နတ် ဘီလူး စစ်သူကြီးတို့ အန်ကစားခန်းတွင် ကေးရဗျ

အန်ကစားခြင်း

မင်းနှင့် ပုဏ္ဏကတို့ အသုံးပြုသော အန်ဂွေတို့သည် လေးထောင့်ရှိ၏။ လက်ရှစ်သစ် ပမာဏ ရှိ၏။ ဇမ္ဗူဇာင် ရွှေစင်အော်ပြီး၏ဟု ဖော်ပြထားလေရာ၊ တာလီချောင်းများ ဟုယူဆရသည်။ အန်စာကို ပစ်ခတ်ရသော အန်လက်တို့၌ လန်သော အပွင့်အလိုက် သီးခြားအမည်ရှိ၍ ထိုအမည်များမှာ သေ၊ သံ၊ အိမ်စေ၊ ငှက် စသဖြင့် ၂၄ ပါးရှိ၏။ ဟူ၍ ဝိဓူရ ဇာတ်တော်ကြီးကို စကားပြောပြ၍ ကျမ်းပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော် မင်းပူးအရာတော် ဦးဩဘာသက ဖော်ပြထားသည်။ အဏ္ဏဘူတဇာတ်၌၎င်း၊ ဝိဓူရဇာတ်၌၎င်း အန်ပစ်သည့် အန်မပစ်မိ အန်သီချင်းကို သီဆိုသေးသည်။ အန်သီချင်းသည် သစ္စာပြု၍ တိုင်တည်သော သီချင်းမျိုး ဖြစ်လေသည်။

မဟာဘာရတ ကဗျာလင်္ကာကြီး၌ပင် ဝိရာဇမင်းနှင့် ယုဓိဋ္ဌိလတို့ အန်ကစားခန်း၌မူ ရွှေပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သော ဝိဘိတက အသီးဆန်များကို အန်စာအဖြစ် အသုံးပြုဟန် မတူချေ။ အကြောင်းမူ ဝိရာဇသည် အန် ကစားယင်း အမျက်ထွက်သဖြင့် ယုဓိဋ္ဌိလကို အန်စာဖြင့် ပုတ်ခတ်ရာ ယုဓိဋ္ဌိလ၏ နှာခေါင်းမှ သွေးယိုစီးကျသည်ဟု ပါရှိသည်ကို ထောက်ဆ၍ ထိုအန်စာသည် ဝိဓူရဇာတ်နှင့် အဏ္ဏဘူတဇာတ်တို့၌ပါသော အန်ကစားခန်း၌ အသုံးပြုသည့် အန်စာ တို့ကဲ့သို့ လက်ရှစ်သစ်ရှည်၍ လေးမြောင့်ရှိသော အန်စာ မျိုးဖြစ်မည်ဟု အချို့ သုတေသီတို့က ယူဆလေသည်။ ထိုအခန်းများပါ အန်ကစားနည်းမှာ အန်စာကို လေထဲသို့ မြောက်တင်ကာ သုံးကြိမ်ခတ်၍ ဗိန္ဓု၊ သို့မဟုတ်အပြောက် အရေအတွက်ကိုကြည့်ပြီးလျှင် အရှုံးအနိုင် ဆုံးဖြတ်သော ကစားနည်းမျိုး ဖြစ်လေသည်။

ရှေး ဝေဗေနှင့် ဂရိတို့သည် လောင်းကစား ဝါသနာထုံ သူများ ဖြစ်ကြသည်။ ရောမတို့သည် ပို၍ လောင်းကစား ကြားကြသည်။ ယင်းတို့အသုံးပြုသော အန်စာသည် လေးမျက်နှာရှိသော လေးထောင့်တုံးကလေးများ ဖြစ်ကြသည်။ အန်စာသုံးတုံး၊ သို့မဟုတ် နှစ်တုံးဖြင့် အန်ကစားနည်းတမျိုးကို ရှေးဂရိနိုင်ငံ၌ အထက်တန်းစား မင်းစိုးရာဇာများနှင့် သဌေး သူကြွယ်များ၏ သောက်စား ပျော်ပွဲများတွင် ကစားလေ့ ရှိကြသည်။ အန်စာများကို ကတော့ပုံခွက်၌ ထည့်ပြီး ခလောက်၍ ပစ်ရပြီးလျှင် အန်စာ သုံးခုလုံး ခြောက်ပွင့်ချည်းလန်လျှင် “အဖရိဒီတေး”ဟုခေါ်၍ ခေါင်ကျသောအပွင့်ဖြစ်သည်။ အန်စာသုံးခုလုံး တပွင့်ချည်းသာ လန်လျှင်မူ “ခွေး”ဟုခေါ်၍ ဘိတ်ဖြစ်သည်။ ဂရိနှင့်ဧရာမ နှစ်နိုင်ငံလုံး၌ အန်ကစားနည်း အမျိုးမျိုးရှိသည်။ နောင်အခါ မင်းစိုးရာဇာနှင့် သဌေးသူကြွယ်တို့သာမက အခြား လူတန်းစားများသည်လည်း အန်ကစားနည်းဖြင့် လောင်းကစား ပြုလာ ကြသည်။ သူ့ခေကောင်းများနှင့် အမျိုး

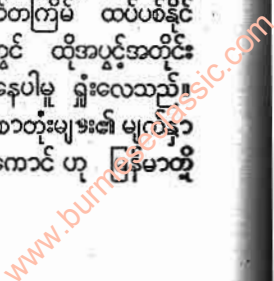
ကောင်းသမီးများ ထံ၌ပင် အန်ကစားကြားသူများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ အန်ကစားနည်းသည် နောင်အခါ ပြင်သစ်၊ ဂျာမန် စသောနိုင်ငံများသို့လည်း ပြန့်နှံ့သွားသည်။ အိန္ဒိယနှင့် အရှေ့ဗျားနိုင်ငံများ၌မူ ရှေးရှေးအခါကပင် အန်ကစားခြင်းများ ခေတ်စားခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပေပြီ။

ကာလ ရွှေလျော့လာသည့်အခါ၊ အန်စာတုံးကလေးများ၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်သည် လေးထောင့် လေးမျက်နှာမှ ခြောက်ထောင့် ခြောက်မျက်နှာရှိသော တုံးကလေးများ အဖြစ်သို့ပြောင်းလာသည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌မူ ကလေးသူငယ်များကို အလီပေါင်း မြောက်ကိန်းများကို သင်ကြားပေးရန်အတွက် ရှစ်ထောင့် ရှစ်မျက်နှာရှိသော အန်စာတုံးများကို တီထွင်အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။

အနောက်နိုင်ငံများ၌ ကစားလေ့ရှိသော အန်ကစားနည်းတမျိုးမှာ ခြောက်ထောင့်၊ ခြောက်မျက်နှာ ရှိသော အန်စာသုံးတုံးကို တပြိုင်တည်း အန်ခတ်ကစားသောနည်း ဖြစ်သည်။ အန်စာသုံးတုံးစလုံးကို သုံးကြိမ်ပစ်ခတ်ရ၍ စုစုပေါင်း အပြောက်၊ သို့မဟုတ် အပွင့် ၁၈ ပွင့်ရလျှင်သော်၎င်း၊ ၁၈ ပွင့်နှင့်အနီးကပ်ဆုံး အပွင့်ကိုရလျှင် သော်၎င်း အနိုင်ရသည်။ အန်စာ၏ ဆန်ကျင်ဖက် မျက်နှာနှစ်ဖက်ရှိ အပွင့်နှစ်ခုပေါင်းသည် ခုနှစ်ဖြစ်ရသည်ဟု ရွှေပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့ပေသည်။ အန်ခတ်လိုက်သဖြင့် အန်စာသုံးခုလုံး၏ လန်လျက်ရှိသော ထိပ်ဖက်မျက်နှာ အသီးသီး၌ ခြောက်ပွင့်စီ ချည်း ဖြစ်နေပါက တကြိမ်တည်းနှင့်ပင် အနိုင်ရသည်။ အန်ခတ်လိုက်သဖြင့် ငါးပွင့်၊ သို့မဟုတ် ခြောက်ပွင့် လန်သော အန်စာကို ထပ်မပစ်ပဲ ချီထားနိုင်၍ အပွင့်နည်း သေးသောအန်စာကိုသာလျှင် သုံးကြိမ်စေအောင် ဆက်၍ အန်ခတ်ရပြီးလျှင် အနိုင်ပွင့်ရနိုင်သလောက် ယူရလေသည်။

ခေတ်စားခဲ့သော အန်ကစားနည်းတမျိုးသည် ပြင်သစ်မှ စသော နည်းဖြစ်၍ “ကရက်”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုကစားနည်းတွင် အန်စာနှစ်ခုကိုသာ သုံးရသည်။ ထိုအန်စာနှစ်ခုကို လက်ထဲမှတဆင့် စားပွဲပေါ် သို့မဟုတ်ချလိုက်ရ၍ လန်သွားသော မျက်နှာမှ အပွင့်အရေအတွက်သည် ခုနှစ်၊ သို့မဟုတ် ၁၁ ဖြစ်ပါက “နစ်”ဟုခေါ်၍ ထိုအန်လက်ကျသူ (အန်စာပစ်လှည့်ကျသူ)က လောင်းကြေးများကို အကုန်သိမ်းရသည်။ သို့မဟုတ်ပဲ နှစ်ပွင့်၊ သုံးပွင့်၊ ၁၂ ပွင့် ဖြစ်နေပါက “ကရက်”ဟုခေါ်၍ အန်လက်ကျသူသည် လောင်းကြေး အကုန်ရှုံးသည်။ ဖော်ပြပါအပွင့်များက လွဲလျှင်မူ ထိုအန်လက်ကို “ပို့ဇို”ဟု ခေါ်၍ နောက်တကြိမ် ထပ်ပစ်နိုင်သည်။ ထပ်၍ပစ်သော အလှည့်တွင် ထိုအပွင့်အတိုင်း ထပ်ကျပါက အနိုင်ရ၍၊ ခုနှစ်ပွင့်ဖြစ်နေပါမူ ရှုံးလေသည်။

ပိုကာအန်ကစားနည်းတွင်မူ အန်စာတုံးများ၏ မျက်နှာပြင် တဖက်စီတဖက်စီ၌ ကုလားသုံးကောင် ဟု ဖြန့်မာတို့

ခေါ်ကြသော ကင်း (ရှင်ဘုရင်)အရုပ်၊ ကွင်း (မိဖုရား) အရုပ်၊ ဂျက် (လက်စွဲတော်)အရုပ်၊ တစ်ပွင့်၊ ကိုးပွင့်၊ ဆယ်ပွင့်ဟူသော အမှတ်အသားများ အသီးအသီးပါရှိသော အန်စာတုံး ငါးတုံးကို အသုံးပြု၍ သုံးကြိမ်တိုင်းတိုင် အန်ခတ်ရသည်။ အန်စာ ငါးတုံးစလုံးသည် တစ်ပွင့်ချည်း လန်လျှင် အပွင့် အများဆုံးရသည်။ အမှတ်အသားတမျိုးတည်းသည် အန်စာတစ် (အန်စာနှစ်တုံး) တွင်သော်၎င်း၊ အန်စာ သုံးခုလေးခု ငါးခုတို့တွင်သော်၎င်း ပြိုင်တူလန်လျှင် အပွင့်များ များရသည်။ သို့သော် အန်စာတုံးမှ အမှတ်အသားများသည် ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် သော်၎င်း၊ အမှတ်အစဉ်လိုက်လန်လျှင်သော်၎င်း အပွင့်မရတော့ချေ။

မြောက်အမေရိကတိုက်မှ အင်ဒီးယန်း လူမျိုးတို့သည်လည်း ခရစ် ၁၆၉၆ ခုနှစ်ခန့်ကပင် အန်ကစားသော အလေ့အထရှိခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ ယင်းလူမျိုးတို့သည်လည်း အန်ကစားကြူးကြသည်။ အန်ကစားခြင်းသည် လောင်းကစားနည်းတမျိုးဖြစ်၍ အချို့ အသဲအမဲကြီးသော အန်ကစားကြူးသူတို့သည် တထိုင်တည်း၊ တပွဲတည်း၌ပင် မိမိတို့စည်းစိမ်ပြတ်သည်အထိ အလောင်းအစားပြုကာ ကစားကြသည်။ ဝိဇ္ဇာဇာတ်တော်၌ နေဥယျာဓိကောရမင်းသည် အန်ကစားကြူးခဲ့သဖြင့် တိုင်းပြည်၏ အဖိုးမပြတ်နိုင်သော ရတနာတပါး ဖြစ်သည့် ပညာရှိ အမတ်ကြီး ဝိဇ္ဇာအား ပုဏ္ဏကလက်သို့ အပ်နှင်းခဲ့ရသည်။ ဧရာမ၊ ဂရိစသော နိုင်ငံများတွင် အန်ကစားခြင်းကို စွဲစွဲလမ်းလမ်း သဲသဲမဲမဲ ရှိခဲ့ကြသဖြင့် ပြင်းထန်သော ဥပဒေများထုတ်၍ နှိမ်နင်းသော်လည်း ထိထိရောက်ရောက် မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။ ဖဲကစားနည်းစသော ခေတ်သစ် လောင်းကစားနည်းများ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အခါမှသာလျှင် အန်ကစားနည်း တဖြည်းဖြည်း တိမ်ကောပပျောက်ခဲ့လေသည်။

အန်ကာရာမြို့။ ။ယခင်က အန်ဂိုရာမြို့ဟု ခေါ်သော အန်ကာရာမြို့သည် တူရကီသမတနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံကို စူလတန်ဘုရင်အုပ်စိုးစဉ်က မြို့တော်သည် အစွတန်ဗုဖြစ်ခဲ့ရာ သမတနိုင်ငံဖြစ်လာပြီးနောက်တွင်မူ အန်ကာရာသည် မြို့တော်ဖြစ်လာသဖြင့် တူရကီတွင် ခေတ်ဟောင်းမှ ခေတ်သစ်သို့ ပြောင်းခဲ့သည့် သရုပ်ပြတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

ရှေးပဝေဏီက အန်ဆီရာဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သော အန်ကာရာမြို့သည် ဘီစီ သုံးရာစုနှစ်ခန့်က ခရိုင်မြို့ကြီးတမြို့ ဖြစ်ခဲ့၍ ဘီစီ ၂၅ ခုနှစ်တွင် ဧရာမပိုင် ဂလေးရှားနယ်ကြီး၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ နောင်အခါ ပါးရှင်း၊ အာရပ်၊ တူရကီစသော တိုင်းပြည်တို့၏လက်အောက်သို့ အဆင့်ဆင့်လက်ပြောင်း ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ခရစ် ၁၃၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် အော့တိုမန် တူရကီတို့၏ အအုပ်အချုပ်ခံ အဖြစ် ကျရောက်ခဲ့သည်။ ၁၄၀၂ ခုနှစ်တွင်

မွန်ဂိုကေရာဇ်၏ တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခြင်းကို ခံရသော်လည်း ၁၄၅၁ ခုနှစ်တွင် တူရကီတို့က ပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သဖြင့် အော့တိုမန်နိုင်ငံတော်ကြီး ပြိုကွဲပျက်စီးသည်အထိ ထိုနိုင်ငံကြီး၏ တစ်ဝတ်တဒေသအဖြစ် တည်ရှိခဲ့လေသည်။

စူလတန်ဘုရင်၏ အုပ်ချုပ်ရေးစံနှစ်ကို မလိုလားသော တူရကီမျိုးချစ် စတုရသည့် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အန်ကာရာမြို့၌ စင်ပြိုင်အစိုးရဖြစ်ခဲ့သည်။ နောင်အခါ စူလတန်ဘုရင်၏ အုပ်ချုပ်ရေးစံနှစ်ကို ဖျက်သိမ်း၍ တူရကီ သမတနိုင်ငံကို ထူထောင်ပြီးနောက် ၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် ခေါင်းဆောင်ကြီး ကံမား အာတာတတ်သည် ရန်သူတို့ ချဉ်းကပ်ရန် ခက်ခဲသောနေရာတွင် တည်ရှိပြီးလျှင် စင်ပြိုင်အစိုးရ စတင်ဖွဲ့စည်းရာဖြစ်သော (တနည်းအားဖြင့် စူလတန်ဘုရင် အုပ်ချုပ်ရေးကို တိုက်ဖျက်ရာ အောင်မြေဖြစ်သော) အန်ကာရာမြို့ကို တူရကီသမတနိုင်ငံ၏ မြို့တော်အဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်သည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် မူလအန်ဂိုရာမှအန်ကာရာမြို့ဟု အမည်ပြောင်းလိုက်လေသည်။

တူရကီသမတနိုင်ငံ၏ မြို့တော် ဖြစ်လာပြီးသည့်နောက်တွင် အန်ကာရာမြို့ကို ဂျာမန် ဗိသကာများ၏ အကူအညီဖြင့် ခေတ်မှီ၍ ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သော မြို့ကြီးတမြို့ဖြစ်အောင် ပြုပြင်ဖန်တီးလိုက်ရာ၊ ယခုအခါ ခေတ်မှီ၍ တင့်တယ်ခန့်ညားသော တိုက်တာအိမ်ခြေ အဆောက်အအုံများ၊ အစိုးရရုံးကြီးများ၊ ကျယ်ဝန်းပြောင်ပြေးသော လမ်းမကြီးငယ်များ၊ အပန်းဖြေ လေ့ညှင်းခံရန် ပန်းခြံနှင့် ဥယျာဉ်များ၊ လွတ်တော်၊ တက္ကသိုလ်နှင့် စာသင်ကျောင်းကြီးငယ်များဖြင့် သိုက်မြိုက် စည်ကားလျက် ရှိနေပေသည်။ သို့တိုင်အောင် မြို့ဟောင်းအပိုင်းတွင်မူ ယခုတိုင် ကျဉ်းမြောင်းသောလမ်းများ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် မညီညွတ်သော လူနေရပ်ကွက်များ ရှိနေဆဲပင် ဖြစ်လေသည်။

ယခုလက်ရှိ အန်ကာရာမြို့သည် မူလမြို့ကွက်ကို ချဲ့ထွင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ အန်ကာရာမြို့သည် အစွတန်ဗုမြို့၏ အနောက်တောင်ဖက် မိုင် ၂၂၀ ခန့်အကွာတွင်တည်ရှိသည်။ ဆကာရီယာမြစ်၏ လက်တက်တစ်ခုဖြစ်သော အန်ကာရာမြစ်ပေါ်တွင် မြို့ကိုတည်ထားသည်။ မြို့၏အနောက်အထားသည် ချောင်ကျသည်ဟု ဆိုရစေကာမူ မီးရထားလမ်း အားဖြင့်၎င်း၊ လေကြောင်းအားဖြင့်၎င်း အဆင်ပြေစွာ ဆက်သွယ်ကူးသန်းနိုင်လေသည်။ မြို့နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသ၏ အဓိကလုပ်ငန်းမှာ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် အန်ဂိုရာ မွေးရည်ဆိတ်များမွေးမြူရေးဖြစ်သည်။ ထိုမွေးရည်ဆိတ်၏ အမွေးများဖြင့် မိုဟာခေါ် သက္ကလတ်ထည် ရက်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းလည်း ကြီးကျယ်သည်။

၁၉၇၃ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ အန်ကာရာမြို့၏ လူဦးရေမှာ ၁,၂၀၇,၇၉၁ ယောက်ဖြစ်လေသည်။

အန်ချင်း

အန်ချင်း။ ။အန်ချင်းသည် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၇၀၀ ကျော် ပဌမအင်းဝခေတ်က စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် ကဗျာ တမျိုးဖြစ်သည်။ မုန်နန်းရာဇဝင်အရ သက္ကရာဇ် ၇၅၉ ခု နှစ်၌ ဘုရင်မင်းကြီးစွာသည် အင်းဝမှ အထက်အညာ တ ကောင်းမြို့သို့ ဖောင်တော်ဖြင့် ဆန်တော်မူလေသည်။ ထို အခါ ဖောင်တော်ကိုငင်သည့် လှေငယ်တစ်သားတို့ သီဆိုစရာ “ဖောင်ငင်ချင်း”ခေါ် “အန်ချင်း”သည် စတင် ပေါက်ပွား လာခဲ့သည်ဟု ဆိုလေသည်။

ဤအကြောင်းကို အခြေခံ၍ အန်ချင်းဟူသောဝေါဟာ ရ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ကြံစည်ကြသော ပညာရှိများက ယင်းဝေါဟာရသည် “အဏ္ဏ”ဟူသော ပါဠိ စကားလုံးမှ ဆင်းသက်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ပါဠိဘာသာ အဏ္ဏသည် သမုဒ္ဒရာ၊ ပင်လယ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ အဏ္ဏဝမှ ဣဝ ကျေပြီးလျှင် “အဏ်”ကို ကမ မြန်မာဆံဆဲရေးပုံသို့ပြောင်း ပြီးလျှင် “အန်”ဟု ဖြစ်လာသည်။ အချို့ပညာရှင် များက လည်း ပါဠိဘာသာ ရေ ဟောသည့် အဏ္ဏပုဒ်မှ ဣကျေ ပြီးလျှင် အဏ်၊ အန်ဖြစ်လာသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ထို ကြောင့် အန်ချင်းဟူသည်မှာ မူလက ဘုရင်မင်းများ မြစ် အဏ္ဏဝါကြောတွင် ဖောင်တော်ဖြင့် ရေနန်းသဘင် ထွက်စံ တော်မူစဉ် သီဆို လျှောက်ထားရသည့် ကဗျာပင်တည်း။ သို့ရာတွင် ကဗျာ ဖွဲ့ဆိုသည့် အကြောင်းအရာများသည် တစထက်တစ ကျယ်ဝန်းလာတတ်သော သံဘော ရှိသည့် အတိုင်း နောက် ကာလကြာသောအခါ ရေနန်းသဘင်ပွဲတွင် သာမဟုတ်တော့ပဲ အခြားသော မင်းခမ်းသဘင်ပွဲများ၌ လည်း အန်ချင်းများကို ရေးသီဖွဲ့ဆိုခဲ့ကြသည်။

အန်ချင်းများသည် သက္ကရာဇ် ၇၅၀ ကျော် ပဌမအင်းဝ ခေတ်နောက်ပိုင်းတွင် အတော် ခေတ်စားလာသည်ဟု ဆို ရချိမ့်မည်။ သက္ကရာဇ် ၉၀၇ ကျော် တောင်ငူခေတ်သို့ ရောက် လာသောအခါ အန်ချင်းသည် အကြောင်းအရာအားဖြင့် အင်းဝခေတ်ကထက် ပိုမို ကျယ်ဝန်းလာကာ မင်းခမ်း သဘင်ဖွဲ့ ကဗျာသာ မဟုတ်တော့ပဲ အချစ်၊ အလွမ်းနှင့် ရာသီကိုပါ ဖွဲ့ဆိုသည့် ကဗျာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။ တောင်ငူခေတ် စာဆိုတော်နဝဒေ၏ “ကျူးလှတည့်လေ” ချီ ရေလားရတည့် “မြစ်တူးစိုးမူး၊ ခုံတိုင်ဦးတို့၊ သိကျူး အအန်”ဟူ၍ ကိုတင်တို့ အချင်း အန်ချင်းများ သီဆို ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဆင်းရဲသား ပြည်သူ လူတန်းစား၌ အဝင်အပါဖြစ်သော တံငါမောင်တို့ သီဆိုကြသည့် အန် ချင်းများသည် ရွှေနန်းတော်ကြီး၏ အဆောင်အယောင် အခမ်းအနားများအကြောင်း ဖွဲ့ဆိုထားသည့် အန်ချင်းမျိုး မဖြစ်တန်ရာပေ။ မိမိတို့ဘဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆက်သွယ်နေ သည့် မောင်ဖွဲ့ မယ်ဖွဲ့၊ ရာသီဖွဲ့၊ အလွမ်းဖွဲ့ စသည်တို့သာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ရှာဖွေရသမျှ အန်ချင်းများအနက် အစောဆုံး တွေ့ရ သော အန်ချင်းများမှာတောင်ငူခေတ် နောက်ပိုင်းသက္ကရာဇ် ၉၆၀ ခန့်တွင် စာဆိုတော် ရဝေရှင်ထွေး ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည့် အန် ချင်းများဖြစ်သည်။ (ရဝေရှင်ထွေး — ၅။) ထိုထက်စော သည့် အန်ချင်းစာကိုယ်များကိုကား ယခုတိုင် ရှာဖွေမတွေ့ ရသေး။ ရှင်ထွေး၏ အန်ချင်းများသည် တွေ့ရသမျှတွင် အစောဆုံးဖြစ်သည်သာမက အရေအတွက်လည်း အများ ဆုံး၊ အကြောင်းအရာလည်း အစုံဆုံး ဖြစ်သည်။ နောက် ခေတ် စာဆိုတို့၏ အန်ချင်းများကို နှစ်ပိုဒ်၊ သုံးပိုဒ် စသည် ဖြင့်သာတွေ့ရသည်။ ရှင်ထွေး၏ အန်ချင်းများကိုကား ၅၅ ပိုဒ်မျှ တွေ့ရသည်။ ဆံထိုးဖွဲ့၊ တပက်ဖွဲ့၊ ဘုရားဖွဲ့၊ မောင်ဖွဲ့၊ မယ်ဖွဲ့စသည်ဖြင့် အကြောင်းအရာလည်းစုံသည်။ (ဆံထိုး — လည်း၅။) ရှင်ထွေး၏ မောင်ဖွဲ့အန်ချင်းတပိုဒ် ကို အန်ချင်းနမူနာအဖြစ် ဖော်ပြလိုက်သည်။

စောလေး၊ ၊ယနေတဆက်၊ ယမန်ရက်တွင်၊ သန်လျက်ကိုင်ကာ၊ မယ်သို့လာသည်၊ မင်းလျှာမြ ရည်၊ ဆီးခဲသည်ကား၊ ကြာချည်ပုဆိုး၊ တိမ်မီးခိုး သို့၊ တင့်နိုးအကျော်၊ အင်္ကျီတော်လည်း၊ ရွှေလှော် ဆင်းဝါ၊ ခတ်ပါတည့်၊ နှိုင်းရာမပြား၊ မြဟ်ခါးကို၊ များများမဖော်၊ တခြမ်းပေါ်နှင့်၊ ပေါင်းတော်စိန် ပန်း၊ မြို့လွန်ထွန်းမျှ၊ ကြိုင်မွန်းပျံလှောင်း၊ မွေးပေါင်း နံ့ချည်း၊ ပန်းစည်းမဇူ၊ ပန်တော်မူ၍၊ ဇမ္ဗူကျွန်း ရှင်၊ မယ်သက်တင်ကြောင့်၊ ထိပ်ပြင်ရှိုလက်၊ လွမ်း သည့်ရက်ကို၊ လျှောက်မြက်ရေစ ရှာ၏လေ၊ ၊ ဖော်ချင်းတို့လေ ဖော်ချင်းတို့။

ရဝေရှင်ထွေး၏ ခေတ်ကား အန်ချင်း၏ အထွတ်အထိပ် ခေတ်ပင် ဖြစ်တော့သည်။

ဒုတိယ အင်းဝခေတ် သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ကျော်တွင် အန်ချင်းများ ခေတ်မှိန်သွားသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀ ကျော် ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင်မူ အန်ချင်းကို ပြန်လည်တွေ့ ရပြန်သည်။ သို့သော် ထိုအချိန်တွင် ဆင်းရဲသား ပြည်သူ တို့နှုတ်ဖျားဝယ် သီဆိုစရာ တျာချင်း၊ လွမ်းချင်း၊ ဗိုကြီး သံ၊ တိုးချင်း၊ တေးထပ်စသည်တို့ ပေါများ နေရာကား အန်ချင်းသည် ပြည်သူတို့နှုတ်ဖျားမှ ကွယ်ပျောက်ကာ နန်းတိုင်းကဗျာအဖြစ်သို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ် အလယ်ပိုင်းတွင် အန်ချင်း ဖွဲ့ဆိုသူများ မှာ စာဆိုတော် ဦးယာနှင့် မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစတို့ ဖြစ်ကြ သည်။ ဦးယာသည် “မင်းချင်းလေ၊ ၊ကုသိန္နာရုံ” အစ ချီသည့် ပဌမ၊ ဒုတိယနှင့် တတိယ သင်္ဂါယနာတင် အန် ချင်းသုံးပိုဒ်ကို ရေးသားခဲ့သည်။ မြဝတီဝန်ကြီး ဦးစကား “မယ်ယိုလေ၊ ၊အောင်သပြေရုံ” အစချီသည့် သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀ ဘုရားထီးတော်တင်ဖွဲ့ အန်ချင်းသုံးပိုဒ်ကို ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။

အချို့သော ကဗျာကျမ်းများက ကုန်းဘောင် ခေတ် နောက်ပိုင်းတွင် ခေတ်စားလာသည့် “မလင်းမှောင်ဝေချီ” “ယမုန်နာ” ချီ လှေတော်သံများကို အန်ချင်း စာရင်းတွင် ထည့်သွင်းပြထားသည်။ သို့သော် အန်ချင်းဖွဲ့ပုံဥပဒေစံနစ် အရ စိစစ်သော် အဆိုပါ လှေတော်သံများကို အန်ချင်းဟု မယူဆထိုက်ကြောင်း တွေ့ရပေမည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ် နောက်ပိုင်း၌ အန်ချင်းစစ်စစ် ရေးဖွဲ့ ခဲ့သူမှာ ဆီးပန်းနီဆရာတော် ဖြစ်သည်။ ဆီးပန်းနီ ဆရာ တော်သည် ဦးယာ၏ လက်ငုတ်ကို ဆက်ပေးသောအားဖြင့် စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမ သင်္ဂဟာတင် အန်ချင်း နှစ်ပိုဒ်ကို ဆက်လက် ရေးဖွဲ့ခဲ့ပေသည်။

ဦးမြင့်ကြည်

ကမ္ဘာ့မြေပုံများ၌ ကွက်လပ်ချန်ထားခံခဲ့ရသော ဒေသ

အန္တာတိကတိုက်သည် အေးမြလှသော ရာသီဥတု၊ ပြင်းထန်လှသော လေအဟုန်နှင့် ထူထည်ကြီးမားလှသော ရေခဲကန္တာရကြီးတို့ကြောင့် လူမှု အရောက်အပေါက်နည်းသော ဒေသကြီးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအရင်း၊ စီးပွားရေးအရင်း၊ အကျိုးမြစ်ထွန်းမှု မရှိသော်လည်း သိပ္ပံပညာရှင်များ အဖို့ စူးစမ်းလေ့လာရန် ဓာတ်ခွဲရုံကြီးသဖွယ် အဖိုဓာတ်ကုပေသည်။

အန္တာတိကတိုက်။ ။ ကမ္ဘာ၏ တောင်ဖက်ထိပ်စွန်း ဖြစ် သော တောင်ဝင်ရိုးစွန်းကို ဗဟိုပြုလျက်ရှိသည့် တိုက်သည် အန္တာတိကတိုက် ဖြစ်သည်။ နှစ်ပေါင်း သန်းနှင့်ချီ၍ ကုန် လွန်ခဲ့သော ကမ္ဘာဦးခေတ်က ကမ္ဘာမြေပြင်အလုံး၌ ဖုံး လွှမ်းနေခဲ့သည့် ရေခဲပြင်ကြီးသည် တစတစရွေ့လျားပျောက် ကွယ်ခဲ့သော်လည်း အန္တာတိကတိုက်မှာမူ ယခုခေတ်တိုင် ရေခဲခေတ်က မလွတ်သေးချေ။ ထိုတိုက်ကြီးသည် လူသူ ရောက်ပေါက်ရန် ခက်ခဲလှသဖြင့် စူးစမ်းလေ့လာမှု မပြုနိုင် ခဲ့ကြသောကြောင့် ၂၀ ရာစုနှစ်အစပိုင်းတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည့် ကမ္ဘာ့မြေပုံများ၌ အန္တာတိကတိုက်နေရာတွင် ကွက်လပ် ချန်ထားခဲ့ရသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အန္တာတိကတိုက်သည် စူးစမ်းလေ့လာမှုကို နောက်ဆုံးပြုရသော ဒေသ ဖြစ်သည်။

နောက် နှစ် ၄၀ အကြာတွင် ကမ္ဘာ့အနိုင်နိုင်ငံမှ စူးစမ်း လေ့လာရေးအဖွဲ့များ သွားရောက် လေ့လာခဲ့ကြရာ အန္တာ တိကသည် တိုက်ကြီးတခုဖြစ်ကြောင်း သိခဲ့ကြရလေသည်။ စူးစမ်းလေ့လာရေးအဖွဲ့များ စေလွှတ်ခဲ့သော နိုင်ငံနှင့် စေ လွှတ်သည့်အကြိမ်ပေါင်းမှာ ဗြိတိန်မှ ၇၆ ကြိမ်၊ နော်ဝေးမှ ၂၉ ကြိမ်၊ အမေရိကန်မှ ၂၄ ကြိမ်၊ ပြင်သစ်မှ ၁၉ ကြိမ်၊ ဂျာမနီမှ ကိုးကြိမ်၊ အာဂျင်တီးနားမှ သုံးကြိမ်နှင့် စပိန်မှ နှစ်ကြိမ် ဖြစ်သည်။ ဂျပန်ကဲ့သို့ တကြိမ်တခါမျှသာ အဖွဲ့ စေလွှတ်ခဲ့သော နိုင်ငံများလည်း ရှိပေသေးသည်။

တဆဲ့ခြောက်ရာစုနှစ်၊ ၁၇ ရာစုနှစ်များက တောင် သမုဒ္ဒရာများ၌ သွားလာ ကျက်စားရာမှ သင်္ဘောလွင်ရာ ပါခဲ့ သော အချို့သင်္ဘောသားများသည် အဆုံးအစ မမြင်သော ထိုရေခဲကန္တာရကြီးအနီးသို့ ရောက်ခဲ့ကြသော်လည်း အလွန် အေးမြလှသော ရာသီဥတုနှင့် ပြင်းထန်လှသော လေအဟုန် တို့ကြောင့် ထိုရေခဲကန္တာရကြီးသို့ မချဉ်းကပ်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြဘူးသည်။

စူးစမ်းလေ့လာရေးအဖွဲ့များ၏ စူးစမ်း လေ့လာခဲ့မှုများ အရ အန္တာတိကတိုက်ကြီးတွင် ပါဝင်သော ကုန်းမြေသည် စတုရန်းမိုင် ၆,၀၈၀,၀၀၀ မျှရှိ၍ သြစတြေးလီးယားတိုက် ထက် နှစ်ဆခန့် ပို၍ကြီးသည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်အထိ စူးစမ်း လေ့လာပြီးသော အပိုင်းမှာ သုံးပုံတပုံခန့်၊ ဧရိယာအားဖြင့် စတုရန်းမိုင် ၂,၀၀၀,၀၀၀ ခန့်သာ ဖြစ်လေသည်။

အန္တာတိက ဒေသသို့ ပဌမဦးစွာ စွန့်စား သွားရောက်၍ စူးစမ်းလေ့လာမှုကို ပြုခဲ့သော အဖွဲ့ကို ကပ္ပတိန် ကွတ်က ခေါင်းဆောင်၍ ခရစ် ၁၇၇၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၇ ရက်နေ့ ၌ အန္တာတိတ်ခရီးကို စတင်ခဲ့သည်။ ကပ္ပတိန်ကွတ်၏ အဖွဲ့ သည် အန္တာတိကကုန်းမကြီးပေါ် မရောက်ပဲ အန္တာတိတ် ဒေသရှိ လူသူကင်းမဲ့သော ရေခဲကျွန်းများသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြ သည်။ ၁၈၂၉ ခုနှစ်တွင် ကပ္ပတိန် ရေ့စ၏အဖွဲ့သည် ရေခဲ ဖုံးကျန်းများပေါ်သို့ တက်ရောက်၍ ကျွန်းပေါ်ရှိတောင်ရိုး တောင်စွယ်များကို လေ့လာကြပြီးလျှင် အန္တာတိကကုန်းမ ကြီး၏ မတ်စောက်သော ကမ်းပါးပြတ်ကို စတင် မြင်တွေ့ခဲ့ ကြရာ ထိုကမ်းပါးပြတ်ကြီးအား ရေ့စ၏ အမည်ကို ယူ၍ မှည့်ခေါ်ခဲ့လေသည်။

အန္တာတိကတိုက်ကြီး၏ ဆယ်ပုံ ကိုးပုံခန့်သည် ရေခဲ လွင်ပြင်ကြီး ဖြစ်၍ ယင်းသည် ပျမ်းမျှ အမြင့်ပေ ၅,၀၀၀ ခန့်ရှိသော ကုန်းပြင်မြင့်ကြီး ဖြစ်သည်။ သာမန်အားဖြင့် ဆိုရလျှင် ထိုတိုက်ကြီးသည် သကြားစေးဖြင့် မွမ်းမံဖုံးလွှမ်း ထားသော ကိတ်မဲ့လုံးကြီးနှင့် သဏ္ဍာန် တူပေသည်။ ရေခဲ လွင်ပြင်ကြီးမှ တောင်စဉ် တောင်တန်းတို့သည် မို့မောက် ချွန်ထွက်နေကြသည်။

လူသူပေါက်ရောက်ပြီးသော ကမ်းရိုးတန်းသည်ပင် အငူ စွန်းများ၊ ကမ်းပါးစောက်များဖြင့် ပြည့်နှက်လျက်ရှိသည်။ ထိုမတ်စောက်သော ကမ်းရိုးတန်းမှ ကုန်းမြေသည် တဖြည်း ဖြည်း မြင့်တက်သွားရာ ဝင်ရိုးစွန်းကို ဗဟိုပြုလျက်ရှိသော ကုန်းပြင်မြင့် ဖြစ်သွားသည်။ နယူးဇီလန်ကျွန်းဖက်တွင် ကုန်း မြေသည် ရုတ်တရက် နိမ့်ဆင်း၍ ပင်လယ်ရေပြင်အောက် သို့ ငုပ်လျှိုးသွားရာ ထိုမှာဖက်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ နှစ်ဆ ခန့်မျှ ရှိသော အီဟိုက်ကြီးတခု ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ လူ့ အဖိုက်ကြီးကို ရေ့စ ပင်လယ်ဟု ခေါ်သည်။ တောင်

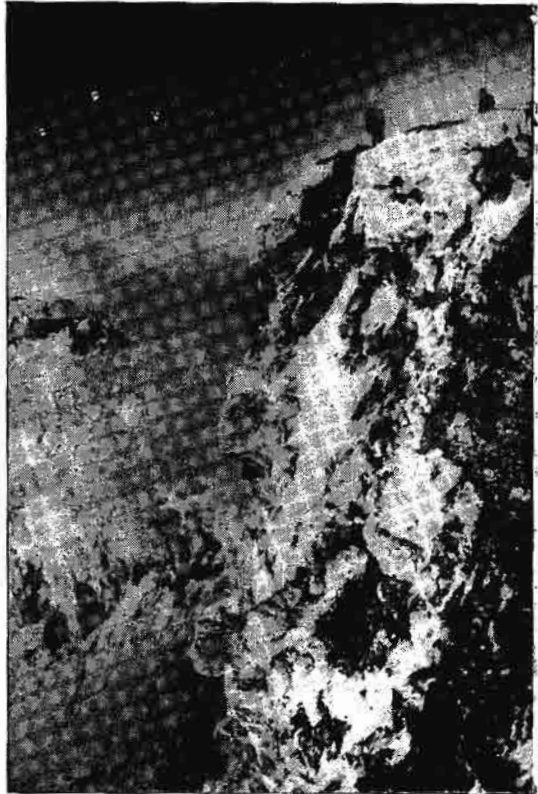
အန္တတိကတိုက်

အမေရိကတိုက်ဖက်၌လည်း အဟိုက်ကြီးတခု ရှိရာ ထိုနေရာကို ဝက်ဒယ်ပင်လယ်ဟု ခေါ်လေသည်။

အန္တတိကတိုက်ကြီး၏ အတွင်းဖက်၌ အမြင့် ပေ ၁၅,၀၀၀ ကျော်သော တောင်ထုတ်များရှိသည့် တောင်ရိုးတောင်စွန်းများ ကာဆီးလျက် ရှိ၍ ရေခဲကျွန်းပေါ်ရှိ ပေ ၁၃,၀၀၀ ကျော်မြင့်သော အရိဗတ်နှင့် တဲရားခေါ် မီးတောင်နှစ်တောင်သည် တောင်ဖက်သို့ ညွှန်ပြနေသော အဓိကရမုတ်တိုင်ကြီးများသဖွယ် ဖြစ်ကြသည်။ အန္တတိကတိုက်ကြီး၏ အလယ်ပိုင်းသည် အလွန်ထူထဲသော ရေခဲပြင်ကြီးဖြင့် ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသည်။ တောင်ဝင်ရိုးစွန်းတွင် ရေခဲပြင်၏ ထူထည် ပေ ၇,၀၀၀ မှ ၇,၀၀၀ အထိရှိသည်။ ဝင်ရိုးစွန်းမှ မိုင် ၁၀၀ ပတ်ဝန်းကျင်အတွင်း၌ ကျောက်မီးသွေးနှင့် ကျောက် ဖြစ်နေသော အပင်ကြီးငယ်များကို တွေ့ရသဖြင့် ထိုအန္တတိက ဒေသသည် တရုတ်အခါက ယခုလောက် ရာသီဥတု မအေးမြလှပဲ အပင်များ ပေါက်ရောက်နိုင်အောင် ယခုထက်ထွေးထွေးနွေးနွေးရှိခဲ့လိမ့်မည်ဟု ယူဆရလေသည်။

ဝင်ရိုးစွန်း ကုန်းပြင်မြင့်မှ ရေခဲမြစ်များ စီးဆင်းကြရာ ဗီးယန်မီးရေခဲမြစ်သည် ထိပ်ပိုင်းတွင် ၅ မိုင် ကျယ်၍ အောက်ပိုင်းတွင် ရှစ်မိုင် ကျယ်ပြားလျှင် မိုင် ၁၀၀ ခန့် ရှည်လျားသည်။ ထိုရေခဲမြစ်များမှ စီးဆင်းသော ရေခဲများသည် ရေခဲပင်လယ်ရေပြင်၏ ထက်ဝက်ခန့်နှင့် ဝက်ဒယ်ပင်လယ်ရေပြင်၏ တစ်ဝက်တဒေသကို ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသည်။ ထိုရေခဲပြင်၏ အောက်ဖက်တွင် ရေပြင်ရှိသဖြင့် ရေစီးသည့် အချိန်ကြောင့် ရေခဲပြင်တွင် အက်ကြောင်းကြီးများ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် ကွဲပြား၍ ထွက်ကြသည်။ ရေခဲပြင်မှ ပြတ်ထွက်သော ရေခဲ တောင်ကြီးများသည် တခါတရံ မြို့ကြီးတမြို့စာခန့်ပင် ရှိသည်။ ရေခဲတောင်ကြီးများ ပြတ်ထွက်သွားသည့် နေရာတွင် ပေ ၅၀ မှ ၂၀၀ အထိမြင့်သော ရေခဲကမ်းပါးစောက်ကြီးများ ဖြစ်ပေါ်လေရာ ရေခဲကမ်းပါးပြတ်ကြီးသည် မိုင် ၅၀၀ ခန့် ရှည်လျား၍ ထိုကမ်းပါးမှ ကုန်းပေါ်သို့ လူသူချဉ်းကပ်တက်ရောက်ရန် ခဲယဉ်းလှသဖြင့် နာမည်ကြီးလှသော အတားအဆီးကြီးတခု ဖြစ်ပေသည်။

ပြင်းထန်သော လေအဟုန်ဖြင့် ပါလာတတ်သော နှင်းဒိုက်များ၊ (ရေခဲပြင်) အက်ကွဲကြောင်းများ၊ ရေခဲတောင်ရိုးများကြောင့် အန္တတိကတိုက်၏ ကုန်းမကြီး ပေါ်တွင် သွားရေးလာရေး ခက်ခဲလှသည်။ ရေခဲကမ်းပါးပြတ်ကြီးသည် နာမည်ကြီးလှသော်လည်း ယင်း၏ အစွန်းဖက်တနေရာသည် ဝင်ရိုးစွန်းမှ မိုင် ၇၀၀ ခန့်သာ ဝေးကွာ၍ နွေရာသီတွင် ထိုအစွန်းနေရာမှ ကုန်းပေါ်သို့ တက်ရောက်ရန်မှာ အကောင်းဆုံးလမ်းကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် သင်္ဘောဖြင့်

အန္တတိကတိုက်၏ အတွင်းဖက်တွင် တွေ့ရသော အလွန်မြင့်မားသည့် တောင်ထုတ်များ

လာကြသော စူးစမ်းလေ့လာရေးအဖွဲ့များသည် ထိုနေရာမှပင် ကုန်းပေါ်သို့ တက်ခဲ့ကြရသည်။

အန္တတိကတိုက်၏ ရာသီဥတုသည် အာတိတ်ဒေသထက် ပိုမိုပြင်းထန်၍ အန္တတိတ် ရေခဲလွင်ပြင်သည် အာတိတ် ရေခဲလွင်ပြင်ထက် အဆပေါင်းများစွာ ပိုမို ကြီးမားသည်။ အကြောင်းတမူ မြောက်ဝင်ရိုးစွန်းသည် ကုန်းမြေဝန်းရံလျက်ရှိသော သမုဒ္ဒရာ၏ အလယ်တွင် ရှိသည်။ ထိုအခါ ဂပ်စတြင်း ကဲ့သို့သော ပင်လယ်ရေပူကြောင်းတို့သည် ဝင်ရိုးစွန်းမှ လာသော ရေအေးစီးကြောင်းတို့နှင့် ပေါင်းဆုံကာ အာတိတ် ကမ်းခြေကို ဝန်းပိုက် တိုက်စီးကြသည်။ သမုဒ္ဒရာကို ဝန်းရံလျက်ရှိသော ကုန်းမြေသည် နွေရာသီ၌ အပူဓာတ်ကို စုတ်ယူ၍ နွေးသော လေသည် မြောက်ဝင်ရိုးစွန်းဆီသို့ တိုက်ခတ်သည်။ တောင်ဝင်ရိုးစွန်းမှာမူ သမုဒ္ဒရာဝန်းရံလျက်ရှိသော ကြီးမားသည့် ကုန်းမြေ၏အလယ်၌ ရှိ၍ တိုက်ကြီး၏ ကမ်းခြေတလျှောက်ကို ရေအေးစီးကြောင်းက တိုက်စီးလေသည်။ သမပိုင်းဒေသမှ နွေးသော လေသည် အန္တတိကတိုက်သို့ မရောက်နိုင်ချေ။ ထို့ပြင် မြင့်မားသော ကုန်းပြင်မြင့် ဖြစ်သဖြင့် အအေးဓာတ် ပိုမိုလေသည်။

www.burmeseclassic.com

အန္တာတိကတိုက်

• အန္တာတိကတိုက်၏ ကမ်းရိုးတန်းဒေသများ၌ပင် နွေရာသီအပူဆုံး ဖြစ်သော ဇန္နဝါရီလတွင် (အန္တာတိကတိုက်သည် တောင်ကမ္ဘာခြမ်း၌ ရှိသဖြင့် ရာသီဥတု အချိန်ကာလသည် မြောက်ကမ္ဘာခြမ်းနှင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်သည်။) အပူချိန်သည် ရေခဲမှတ်ထက် မလျော့ပေ။ တောင်ဝင်ရိုးစွန်းတွင် နွေရာသီ အပူချိန်သည် သူ့အပူရှိ ဖြစ်သည်။ ဆောင်းရာသီအခါတွင် အန္တာတိကတိုက်၏ကုန်းမြေအတွင်းပိုင်း၌ အပူချိန်သည် ၁၀၀ ဒီဂရီထက်ပင် နည်းပေသေးသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် သွားရောက်စူးစမ်းလေ့လာသော အဖွဲ့များ၏ အဆိုအရ အန္တာတိကတိုက်တွင် အအေးဓာတ် တဖြည်းဖြည်း လျော့နည်းလာပြီးလျှင် အပူချိန်သည် မသိမသာ တက်လာသည်ဟု ဆိုကြလေသည်။

အန္တာတိကတိုက်တွင် လေပြင်းထန်လှသည်။ ၁၉၁၁ - ၂၄ ခုနှစ်အတွင်း သုတေသနပြုသော ၂၂ လတွင် ပျမ်းမျှ တိုက်ခတ်သည့် လေတိုက်နှုန်းသည် တနင်္ဂနွေ ၄၄ မိုင် ဖြစ်၍ ၁၂ နာရီမျှကြာသော အချိန်ကာလအတွင်း၌ တနင်္ဂနွေ မိုင်နှုန်း တိုက်ခတ်သည်။ တနင်္ဂနွေ မိုင် ၁၀၀ ကျော်နှုန်း တိုက်ခတ်သည်လည်း ရှိတတ်သည်။ ကမ်းရိုးတန်းဒေသများနှင့် နှိုင်းစာလျှင် ကုန်းပိုင်း၌ လေအရှိန် လျော့သွားသည်။ သို့သော် တခါတရံ တနင်္ဂနွေ မိုင် ၁၅၀ နှုန်းခန့် ပြင်းထန်သော နှင်းခဲမှန်တိုင်းများကား ဝင်ရိုးစွန်း အပါအဝင် နေရာအနှံ့ အပြား၌ ကျရောက်တတ်လေသည်။

ကမ်းရိုးတန်းဒေသတွင် ကုန်းတွင်းပိုင်းထက် မိုးရေချိန် ထိုများပြားသည်ဟု ဆိုရသည်တိုင်အောင် ရွာသောမိုးသည် နှင်းစီမိုး ဖြစ်သည်။ ကမ်းရိုးတန်းဒေသ၌ တနှစ်လျှင် မိုးရေချိန် ၁၀ လက်မမှ လက်မ ၂၀ အထိ ရွာသွန်းသည်။ ဝင်ရိုးစွန်း၌ မိုးရေချိန် တလက်မမှ နှစ်လက်မအထိသာ ရွာသွန်း၍ အန္တာတိကတိုက်ကြီး တတိုက်လုံး၏ ပျမ်းမျှ မိုးရေချိန်သည် နှစ်လက်မမှ လေးလက်မအထိ ဖြစ်လေသည်။

အလွန်အေးမြသော ဒေသဖြစ်သဖြင့် အန္တာတိကတိုက်တွင် လူသူ တိရစ္ဆာန် ကင်းမဲ့ပြီးလျှင် အပင်ကြီးငယ်များလည်း မပေါက်နိုင်ချေ။ သက်ရှိသတ္တဝါ ဆို၍ နွေရာသီအခါ ရေခဲလွတ်သော ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းများ၌ ပင်းဖောင်းငှက်မျိုး၊ ဇင်ယော်ငှက်မျိုး၊ ပင်လယ်ဇင်ယော်ငှက်မျိုးတို့ ကျက်စားနေထိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အန္တာတိကတိုက်ကြီးကို ဝန်းရံလျက်ရှိသော ရေပြင်ကျယ်ကြီးကို အန္တာတိတိသမုဒ္ဒရာ ဟု ခေါ်သည်။ (အန္တာတိတိသမုဒ္ဒရာ - ၅။)

အန္တာတိကတိုက်၌ တွေ့ရှိနိုင်သော အခြားသက်ရှိသတ္တဝါတို့မှာ အင်းဆက်ပိုးမွှားများ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့ကိုလည်း နွေရာသီ၌သာ တွေ့ရ၍ ဆောင်းအခါတွင် ပျောက်ကွယ်နေကြသည်။ - အပင်ကြီးငယ်တို့မှ လွဲလျှင် ပေါက်

ရောက်နိုင်သော အပင်မျိုးတို့မှာ အယ်လ်ဂျေပင်မျိုး၊ ရေညှိပင်မျိုးတို့သာလျှင် ဖြစ်လေသည်။

အန္တာတိကတိုက်ကြီးတွင် အာဂျင်တီးနား၊ ဩစတြေးလီးယား၊ ချီလီ၊ ပြင်သစ်၊ ဂရိတ်ဗြိတိန်၊ နော်ဝေးနိုင်ငံတို့က မိမိတို့ပိုင်အဖြစ် သိမ်းပိုက်ထားသော နယ်မြေများ ရှိသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကမူ အန္တာတိကတိုက်၏ အကြီးမားဆုံးသော အစိတ်အပိုင်းကို စူးစမ်း လေ့လာခဲ့သဖြင့် ထိုတိုက်ကြီး တခုလုံးကို မိမိစာနိုင်ငံတည်းပိုင်အဖြစ် သတ်မှတ်ထား၍ အခြားနိုင်ငံများက ပိုင်ဆိုင်သည့်နယ်မြေများ ရှိကြောင်းကို အသိအမှတ် မပြုချေ။

အန္တာတိကတိုက်သည် လူသတ္တဝါတို့ နေထိုင်နိုင်သော ဒေသမျိုး မဟုတ်သဖြင့် စီးပွားရေးအရငင်း၊ နိုင်ငံရေးအရငင်း အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု မရှိသော်လည်း သိပ္ပံပညာရှင်များ အတွက်မူ ဓာတ်ခွဲရုံကြီးတခုခုဖွဲ့၍ အဖိုးတန်ပေသည်။ ထိုတိုက်ကြီးတွင် သိပ္ပံပညာရှင်တို့သည် ရေခဲတို့၏ သဘာဝနှင့် ရွေ့ရှားမှု၊ ရာသီဥတု အခြင်းအရာ၊ ဘူမိဗေဒ သမိုင်း စသည်တို့ကို စူးစမ်းလေ့လာ၍ သုတေသနပြုလုပ်နိုင်သည်။ ယင်းသို့ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သဖြင့်လည်း အန္တာတိကတိုက်၏ မြေထုအတွင်း၌ ကျောက်မီးသွေးနှင့် အခြားသတ္တုများရှိကြောင်း သိကြရသည်။ ထိုပြင် ထိုတိုက်ကြီး၏ တောင်ရိုး တောင်တန်းများတွင် လိပ်သည်းကျောက်၊ နှမ်းဖတ်ကျောက်၊ ဝေဘူကျောက်၊ သံကျောက်၊ ချော်နက်၊ ဒိုင်အိုရိုက်၊ အနည်ကျကျောက် စသော ကျောက်ထုအမျိုးမျိုး ပါဝင်ကြောင်း သိကြရသည်။ ထို သိပ္ပံပညာရှင်များ၏ စူးစမ်းလေ့လာမှုကြောင့် အန္တာတိကတိုက်၏ ဖော်ပြခဲ့သော ရာသီဥတု အခြေအနေနှင့် မြေမျက်နှာ သွင်ပြင်လက္ခဏာ စသည်တို့ကို သိရှိခဲ့ရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

သွားလာချဉ်းကပ်ရန် ခဲယဇ်းသော ထိုတိုက်ကြီးတွင် စူးစမ်းလေ့လာမှုပြုရာ၌ အသက် ဆုံးရှုံးမှုကို ခံခဲ့ရသူများလည်း ရှိခဲ့သည်။ သင်္ဘောခေတ်မှ လေယာဉ်ခေတ်သို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ အန္တာတိကတိုက်သို့ လေယာဉ်ဖြင့် သွားရောက် စူးစမ်းလေ့လာခြင်း ပြုခဲ့ကြရာ အချိန်တိုတိုနှင့် ပို၍ ခရီးတွင်ကျယ်နိုင်ခဲ့လေသည်။ လေယာဉ်ဖြင့် အန္တာတိကတိုက်သို့ ပဌမဦးဆုံး သွားရောက်သူသည် ဆာ ဟျူဗတ် ဝီလကင်ဖြစ်၍ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် အန္တာတိကတိုက်သို့ ပဌမဆုံးအကြိမ် လေယာဉ်ဖြင့် ပျံသန်း သွားရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန် ရေတပ်မှ ဗိုလ်မှူးချုပ်တဦး ဖြစ်သူ ရစ်ချတ်ဗတ်သည် လေယာဉ်ဖြင့် အန္တာတိကတိုက်သို့ သွားရောက်၍ ဆောင်းတရာသီလုံး စူးစမ်းလေ့လာမှု ပြုခဲ့သည်။ ထိုနောက်တွင်မူ ဗတ်သည် အန္တာတိကတိုက်သို့ လေယာဉ်ဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် သွားရောက်စူးစမ်းလေ့လာမှုကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြုခဲ့ရာ ခွေးများ၊ ထရက်တာများကို

အန္တာတိကတိုက်

အန်တီတော့ဆင်

လည်း အသုံးပြုခဲ့သည်။ (ဗတ်၊ရစ်ချတ် — ၅။) အခြား အဖွဲ့များလည်း ငလယာဉ်ဖြင့် သွားရောက် စူးစမ်းမှုကိုပြုခဲ့ ကြရာ ယခင်ကထက် စူးစမ်းလေ့လာမှုကို အဆပေါင်းများ စွာ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ခရီးရောက်အောင် ဆောင်ရွက် နိုင်ခဲ့ကြ၍ ၁၉၅၂ ခုနှစ်အထိ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု သည် အန္တာတိကတိုက်တွင် နယ်သစ်မြေသစ်ကို အကျယ် ပြန့်ဆုံး သတ်မှတ်နိုင်ခဲ့လေသည်။

အန္တာတိတ်သမုဒ္ဒရာ။ ။အန္တာတိတ်ကို ဝန်းရံ လျက်ရှိသော သမုဒ္ဒရာကို အန္တာတိတ် သမုဒ္ဒရာဟု ခေါ် သည်။ အချို့ပထဝီဝင် ပညာရှင်တို့ကမူ အန္တာတိတ်သည် သမုဒ္ဒရာတစ်ခုသာမဟုတ်ဘဲ အတ္တလန္တိတ်၊ ပစိဖိတ်နှင့် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာတို့၏ တောင်ဖက်ဆုံးအပိုင်း ဖြစ်သည် ဟုဆိုကြလေသည်။

အန္တာတိတ် သမုဒ္ဒရာသည် အပိုင်းအခြားမရှိသော ရေ ပြင်တပြင်တည်း ဖြစ်၍ အကျယ်အဝန်းသည် အမျိုးမျိုး ဖြစ်သည်။ တောင်အမေရိကတိုက်၏ တောင်ဖက်ဆုံးအစွန်း ဖြစ်သော ကိပ်ဟွန်းအငူ၏ အလွန်တွင် မိုင် ၆၀၀ မျှသာ ကျယ်ဝန်း၍ အာဖရိကတိုက်၏ တောင်ဖက်စွန်းဖြစ်သော ကိပ်အဂါးလတ်အငူ၏ အလွန်တွင်မူ မိုင်ပေါင်း ၂,၄၀၀ ခန့် ကျယ်လေသည်။

နေရာအမျိုးမျိုးတွင် ရေ အတိမ်အနက်လည်း အမျိုးမျိုး ဖြစ်သည်။ ရေစုပင်လယ်အတွင်းရှိ တောင်ကျော့ဂျီယား ကျွန်း၏ ဝန်းကျင်တွင် ပင်လယ်ရေပြင်၏ အောက်မြေပြင်သို့ မရောက်မီပင် အလံ ၄,၀၀၀ (၂,၄၀၀၀ ပေ) ခန့်နက်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဩစတြေးလီးယားတိုက်၏ တောင်ဖက်၊ အန္တာ တိတ်စက်ဝန်းမျဉ်းအနီးတွင် အလံ ၁,၃၀၀ (၇,၀၀၀ ပေ) မှ အလံ ၁၉၅၀ (၁၁,၇၀၀ မေ) အထိ နက်သည်။ အန္တာတိတ် ကိုက်၏ ကမ်းခြေဖက်သို့ နီးကပ်လေ ရေပြင်သည် တိမ် လိုက်လာလေ ဖြစ်၍၊ တဖြည်းဖြည်း သောင်များလည်း ထွန်းလာသည်။ ထိုကြောင့် ကမ်းခြေတဝိုက် အချို့နေရာ များတွင် အလံ ၅၀၀ (ပေ ၃,၀၀၀) မှ အချို့နေရာတွင် အလံ ၃၀၀ (ပေ ၁,၀၀၀)၊ အချို့နေရာတွင် အလံ ၂၀၀ (ပေ ၁,၂၀၀) မျှသာ နက်ကြောင်း တွေ့ရလေသည်။

အန္တာတိတ်သမုဒ္ဒရာ၌ အဓိက ပင်လယ်ရေစီးကြောင်း တခုသာ ရှိသည်။ ထိုရေစီးကြောင်းသည် တောင်အမေ ရိကတိုက်သို့ ရောက်ရှိသောအခါ နှစ်သွယ် ဖြာ၍ထွက်သည်။ တသွယ်သည် မြောက်ဖက်သို့ ဆက်လက်စီးသွားရာ အန္တာ တိတ်ကိုက်၏ အရှေ့ဖက်ကမ်းခြေကို တိုက်စီးသွားသည်။ အခြားတသွယ်ကမူ တောင်အမေရိကတိုက်၏ ကိပ်ဟွန်း အငူစွန်းကို ဖြတ်သန်း၍ အရှေ့ဖက်သို့ ဆက်လက်စီးသွား လေသည်။

အန္တာတိတ်ကိုက်၏ ကမ်းခြေမှ ပဲ့၍ပြတ်ထွက်လာသော ရေခဲတောင်ကြီး များစွာထိုသည် အန္တာတိတ်ရေပြင်ထက် ဝယ် မျော့ကျွန်ရှိကြသည်။ အချို့သော ရေခဲတောင်ကြီး များသည် စတုရန်းမိုင် တရာကျော် ကျယ်ဝန်း၍ အချို့မှာ ပေတထောင်မျှ အထူရှိသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ ရေပြင် ကျယ်ကြီး၏ မျက်နှာပြင် အပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက် ၂၉.၈ ဒီဂရီ ဖြစ်၍ ရေပြင်၏ အောက်ဖက်တွင်မူ ၃၂ ဒီဂရီမှ ၃၅ ဒီဂရီအထိ ရှိလေသည်။

အန္တာတိတ်ကိုက်ကို ဝန်းရံလျက် ရှိ၍ အန္တာတိတ် သမုဒ္ဒရာ၌ ပါဝင်သော ရေစုပင်လယ်၊ ဝက်ဒယ်ပင်လယ် စသော ရေပြင်ကျယ်ကြီးများတွင် ဝေလငါးကြီးအမျိုးမျိုး၊ ပင်လယ်ဖျံကြီး အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ပြည့်နှက်လျက်ရှိသည်။ ထိုငါးကြီးများ၏ အစာဖြစ်သော ငါးများ၊ ထိုငါးများ၏ အစာဖြစ်သော ရေပိုးရေမွှားကလေးများလည်း ရှိသည်။ အချို့ဝေလငါးသည် အာတိတ်ဒေသမှ ငါးမျိုးနှင့် တူ၍ အချို့မှာမူ အန္တာတိတ်ဒေသ၌သာ တွေ့ရသော အမျိုး အစားများ ဖြစ်လေသည်။ ဝေလငါးကြီးများ ပေါများ သဖြင့် ဗြိတိန်နှင့် နော်ဝေး စသော နိုင်ငံများမှ အန္တာတိတ် သမုဒ္ဒရာရေပြင်သို့ လာရောက်၍ ဝေလငါးဖမ်းသည့် လုပ်ငန်း ကို ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် လုပ်ကိုင်ကြလေသည်။

အန်တီဆက်ပတစ်။ ။ အပုပ်နိုင်ဆေး — ၅။

အန်တီတော့ဆင် (အဆိပ်ဖြေ)။ ။နာဖျားမကျန်း ရှိသူ တဦးတွင် ရောဂါပိုးများသည် လူနာ၏ သွေးသားတို့ကို စားသောက်ခြင်းဖြင့် ရောဂါဝေဒနာကို ဖြစ်စေသည်ဟု ထင် မှတ်တတ်ကြ၏။ သို့သော် အကယ်စင်စစ်မှာ ထိုသို့ မဟုတ် ပေ။ ပိုးတို့မှ ဖြစ်သော အဆိပ်တို့သည် လူနာ၏ ကိုယ်ခန္ဓာ တလျှောက် ပျံ့နှံ့သွားသောကြောင့် သာလျှင် ရောဂါဝေဒနာ ဖြစ်လေသည်။ ဤအချက်ကို သိပုံပညာရှင်ကြီးများက အောက်ပါအတိုင်း သက်သေပြကြလေသည်။ ပဌမဆုံး သူတို့ သည် ရောဂါဖြစ်စေတတ်သော ပိုးများကို ပိုးပျိုးယူသော အရည်များတွင် မွေးမြူ၍ စစ်ထုတ်လိုက်သည်။ ထိုနောက် တိရစ္ဆာန်တကောင်ကို ထိုအရည်ဖြင့် ဆေးထိုးပေးရာ ထို တိရစ္ဆာန်၏ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် ပိုးများ မဝင်ရောက်သော်လည်း ထိုတိရစ္ဆာန်တွင် ရောဂါရရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

လူ၏ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် ရောဂါပိုးတို့ကြောင့် ဖြစ်သော အဆိပ်များအနက် မေးခိုင်ရောဂါကို ဖြစ်စေတတ်သည့် အဆိပ်သည် ကျွန်ုပ်တို့ သိရှိသမျှသော အဆိပ်တို့အနက် အပြင်းထန်ဆုံး ဖြစ်၏။ ထိုအဆိပ်သည် စကြပ်နင်း ခေါ် အဆိပ်ထက် အဆ နှစ်ရာငါးဆယ်မျှ ပိုမိုပြင်းထန်လေသည်။ ထိုအဆိပ်ကို တစက်၊ သို့မဟုတ်နှစ်စက်ခန့် ထိုးလေ့ရှိနှင့် ဆင်

အန်တီတော့ဆင်

အန်ဒါဆန်, ဟန်း ခရစ်ရှင်

စာ့သို့ သတ္တဝါကြီးမျိုးပင် သေဆုံးသွားနိုင်သည်။ ယခုအခါ ဆေးဖက်ဆိုင်ရာ ဓာတုဗေဒပညာရှင်ကြီးများ၏စွမ်းဆောင်မှုကြောင့် ထိုအဆိပ်ကို ပြယ်စေနိုင်သော အန်တီတော့ဆင် ခေါ် အဆိပ်ဖြေဆေးကို တွေ့ရှိပေပြီ။ ဆင်ကောင်အား သေစေနိုင်လောက်သော အဆိပ်ဖြင့် ထိုးပေးထားသည့် ပူးကို ဤအဆိပ်ဖြေဆေးဖြင့် ကုသပေးသောအခါ ပူးသည် ပကတိကျန်းမာလျက် ရှိလေသည်။

အန်တီ တော့ဆင် အဆိပ်ဖြေဆေးကို တွေ့ရှိလာခဲ့ခြင်း မှာ လူနှင့်တကွသော သတ္တဝါ ဟူသရွေ့၏ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် သဘာဝအလျောက် အဆိပ်ကို ကာကွယ်ပေးနိုင်သော ဆေးများ ရှိသည် ဟူသော အချက်ကို သိရှိလာခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် ရောဂါပိုးများကြောင့် အဆိပ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါစို့။ ထိုအခါ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် ထိုအဆိပ်ကိုပြယ်သွားစေရန် အဆိပ်ဖြေဆေးများ အလိုလို ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

အဆိပ်သည် အဆိပ်ဖြေဆေးထက် များလျှင် လူနာ သေဆုံးသွားတတ်၍ အဆိပ်ဖြေဆေးထက် နည်းသောအခါ လူနာတွင် ရောဂါပျောက်ကင်းသွားတတ်လေသည်။ အဆိပ်ကို ပြယ်စေနိုင်သောသတ္တိသည် သွေး၏ အကြည်ရည်ထဲတွင် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ အဆိပ်ကို ပြယ်စေနိုင်သော သွေးကြည်ရည်ကို အဆိပ်ဖြေသွေးကြည်ရည် ဟု ခေါ်၍ ပိုးများကို သေစေနိုင်သော သွေးကြည်ရည်ကို မူကား ပိုးသေသွေးကြည်ရည်ဟု ခေါ်သည်။

များသောအားဖြင့် လူသတ္တဝါတို့၏သွေးတွင် ဖြစ်လာသည့် အဆိပ်ဖြေဆေးသည် ရောဂါကို ပျောက်ကင်း စေရုံမျှ မက နောင်ရောဂါ မဖြစ်ပေါ်အောင်လည်း ကာကွယ်နိုင်လေသည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် လူနာတဦးတွင် ဒစ်ဖတီးရီးယားရောဂါစွဲကပ်၍ ပျောက်ကင်းသွားလျှင် တသက်လုံး ထိုရောဂါ မဖြစ်တော့သည်ကို ဆိုလိုသည်။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ လူနာ၏သွေးတွင် ရောဂါပိုးများကို အဆိပ်များ မထုတ်လွှတ်နိုင်မီ သုတ်သင်ပစ်နိုင်သော သတ္တိရှိလာခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ အဆိပ်ဖြေဆေးသည် လူနာ၏ကိုယ်တွင် အချိန်ကြာမြင့်စွာ ရှိနေခြင်းကြောင့်သော်၎င်း ဖြစ်ဟန်တူပေသည်။ ဤအချက်ကို သိသောအခါ ဓာတုဗေဒပညာရှင်များသည် ရောဂါဝေဒနာကို တွန်းလှန်ဖြိုဖျက်ရန် နည်းနှစ်နည်းကို အသုံးပြုကြလေသည်။

ပဌမနည်းမှာ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် အဆိပ်ဖြေ သွေးကြည်ရည်၊ သို့မဟုတ် ပိုးသေသွေးကြည်ရည်ကို ဖန်တီးနိုင်အောင် ပြုလုပ်ပေးသောနည်းဖြစ်၍ ဒုတိယနည်းမှာ မူ အခြားသတ္တဝါများမှ ရရှိသော အဆိပ်ဖြေသွေးကြည်ရည် သို့မဟုတ် ပိုးသေသွေးကြည်ရည်ကို ကိုယ်ခန္ဓာတွင်းသို့ ထိုးပေးသော နည်းဖြစ်သည်။

ပဌမနည်းကား ကာကွယ်လိုသောရောဂါ အလွန်အားနည်းသည့် ပိုးများဖြင့် ကျန်းမာနေသော လူတိုင်းအား ထိုးပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ထိုးပေးလိုက်သည်နှင့် ထိုလူတွင် ထိုရောဂါပိုးများကို တွန်းလှန်နိုင်သော သတ္တိ ပေါ်ပေါက်လာပြီး ရောဂါကို မဖြစ်ရအောင် ကာကွယ်လေသည်။ ကျောက်ထိုးဆေး၊ တိုက်ဖွိုက်ရောဂါ ထိုးဆေးများသည် ဤသဘောကိုယူ၍ စီမံထားသော ဆေးများဖြစ်ကြသည်။ ဒုတိယနည်းတွင် ရောဂါပိုးများကို မြူးကဲ့သို့သောတိရစ္ဆာန်တို့၏ကိုယ်တွင် ထိုးပေးသည်။ ထိုတိရစ္ဆာန်များတွင် ရောဂါကို ခုခံကာကွယ်နိုင်လာသောအခါ သွေးကိုအနည်းငယ် စီထုတ်၍ သွေးမှတဖန် အကြည်ရည်ကိုယူသည်။ ထိုသွေးကြည်ရည်ကို လူ၏ကိုယ်ခန္ဓာတွင် ထိုးပေးသောအခါ ထိုလူတွင် မြူးများမှာကဲ့သို့ ရောဂါကို ခုခံကာကွယ်နိုင်သော သတ္တိရှိလာလေသည်။

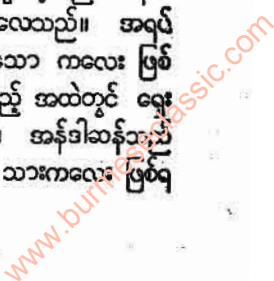
အဆိပ်ဖြေဆေးတမျိုးသည် အဆိပ်တမျိုးကိုသာ ဖြေနိုင်သည်။ ဒစ်ဖတီးရီးယား ဆိုဆိုနာ၊ မွေးခိုင်နာ၊ စကားလက်ဖျား၊ မြွေဆိပ်တက်ခြင်း၊ ဗောတျူလိုင် အဆိပ်တောက်ခြင်း၊ အနာမီး စသော အနာရောဂါတို့ အတွက် အဆိပ်ဖြေဆေးများ အသီးအခြားရှိကြလေသည်။

အန်တီမိုနီ။ ။ ခနောက်စိမ်း — ရှ။

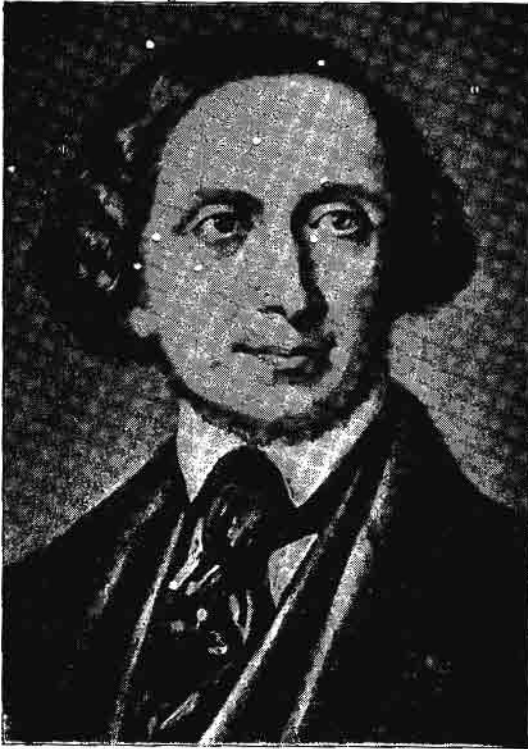
အန်တီလုပ်။ ။ တောဆိတ် — ရှ။

အန်ဒါဆန်, ဟန်း ခရစ်ရှင် (ခရစ် ၁၈၀၅ - ၁၈၇၅) ။ ။ ကျွန်ုပ်တို့ မြန်မာရွေးပုံပြင်များတွင် အထူးကျော်ကြားသည့် ရွှေယုန်နှင့်ရွှေကျား သက်ငယ်ရိတ်သွားသည့် ပုံများကဲ့သို့ပင် အနောက်နိုင်ငံ၌ ကလေးတိုင်းစီသော ပုံဝတ္ထု တခုမှာ အကျည်းတန်သည့် ဘဲကလေး ပုံပြင်ပင် ဖြစ်သည်။ ငယ်စဉ်က အလွန်အရပ်ဆိုး အကျည်းတန်ခဲ့သည့် ဘဲကလေးသည် ကြီးလာသောအခါ ကျက်သရေရှိလှသော ငန်းကြီးဖြစ်လာသည့်အကြောင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုဝတ္ထုဖြင့် ကလေးများ ပုံပြင်ကို စာပေသမိုင်းဝင် ဖြစ်အောင် မြှင့်တင်ပေးလိုက်သူကား ဒိန်းမတ်နိုင်ငံသား ဟန်း ခရစ်ရှင် အန်ဒါဆန် အမည်ရှိသော စာရေးဆရာကြီး ဖြစ်လေသည်။

အန်ဒါဆန်သည် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံ ဆိုဒင်စ မြို့ငယ်ကလေး၌ ၁၈၀၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂ ရက်နေ့တွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ အန်ဒါဆန်သည် ငယ်စဉ်က အလွန် အရပ်ဆိုးလေသည်။ အရပ်ရှည်ကိုင်း၊ ပိန်လီ၍ ကလန်ကလားနိုင်သော ကလေး ဖြစ်လေသည်။ ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါ မပြေပြစ်သည့် အထဲတွင် ရှေးဘဝကသိုလ်ကံလည်း မွေးမိန်ရကား၊ အန်ဒါဆန်သည် အလွန်ဆင်းရဲသော ဖိနပ်ချုပ်သမား၏ သားကလေး ဖြစ်ရ

အန်ဒါဆန် ဟန်း ခရစ်ရှင်

ဒီန်းမတ်နိုင်ငံသား စာရေးဆရာ ဟန်းခရစ်ရှင် အန်ဒါဆန်

ရှာလေသည်။ သူ့အား ငယ်စဉ်က မည်သူတို့တယောက်ကမျှ ဖက်လတကင်း အရောတဝင် ချစ်ခင်ပေါင်းသင်းမည့် သူ မရှိ။ တနေတနေ သူ၏ အခန်းကျဉ်းကလေးထဲ၌သာ အရုပ်များဖြင့် ပြဇာတ်ခင်းတမ်း ကစားယင်း အချိန်ကုန်ရ လေတော့သည်။

အန်ဒါဆန်၌ အလွန်ဆင်းရဲသော အဖွားတယောက်ရှိ ၏။ သူ့အဖွားသည် အရူးထောင်ရှိ ဥယျာဉ်ကိုကြည့်ရှု စောင့်ရှောက်ရသူ ဖြစ်သည်။ ဥယျာဉ်တိုင်းရှိ အမှိုက် သရိုက်များကို တနှစ်လျှင်နှစ်ကြိမ်ကျ စုရုံး၍ အကုန်အစင် မီးရှို့ ပစ်ရ၏။ ထိုသို့ မီးရှို့ချိန်ဆောက်တိုင်း အန်ဒါဆန်သည် သူ့အဖွားထံ သွားခဲ့၍ အရူးထောင်အတွက် ခြည်ငင်ပိုင်းငင် နေသည့် အဖွားအိုများထံမှ ရှေးပုံပြင်များကို နားထောင် မှတ်သားလေ့ရှိသည်။ ထိုပုံပြင်များမှာ ရှေးဒီန်းမတ်လူမျိုး တို့ ဘိုးစဉ်ထောင်ဆက် ပြောကြားခဲ့သော ကလေးပုံပြင်များ ဖြစ်လေသည်။ အန်ဒါဆန်သည် ပုံပြင်များကို နားထောင် ၍ မရောင်ရနိုင်လောက်အောင် စွဲခဲ့လေသည်။

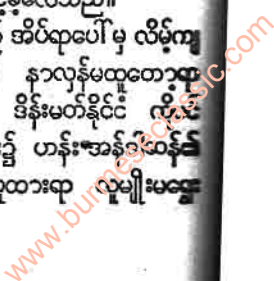
အန်ဒါဆန် အသက် ၁၁ နှစ်အရွယ်တွင် ဖခင်ဖြစ်သူ သေဆုံးသွား၏။ မိခင်ဖြစ်သူသည် သားငယ်အား တတိနိုင် သရွေ့ ကျောင်းထားပါသော်လည်း အန်ဒါဆန်သည် စာ သင်ရန် စိတ်မရှိချေ။ အားလျှင် သီချင်းဆိုခြင်း၊ ပြဇာတ်

ခင်းခြင်းတို့ဖြင့်သာ အချိန်ကုန်စေခဲ့၏။ သူ့စိတ်၌ ဇာတ် လိုက်မင်းသား၊ သို့မဟုတ် စာဆိုတော်ကြီးတို့ ဖြစ်ချင်၏။ သို့ရာတွင် ဤမျှ ကံမဲ့၍ အရုပ်ဆိုးသော ကလေးငယ်အား မည်သူကမျှ စာဆိုတော်ကြီး တို့ဖြစ်လာလိမ့်မည်ဟုမမြော် မှန်းခဲ့ချေ။ အန်ဒါဆန်ကို ရူးကြောင်ကြောင် ပေါတော တော ကောင်ကလေးဟူ၍သာ မှတ်ချက်ချကြ၏။ ယင်းသို့ သူ့အပေါ်တွင် အထင်အမြင်သေးကာ အရေးမယူ အလေး မမူခဲ့သော သူတို့ကို အကြောင်းပြုရန် သူ့စာရေးဆရာကြီး ဖြစ်လာသောတနေ့တွင် သူ့ဘဝအကြောင်းကို ပြန်ပြောင်း သုံးသပ်ထားသည့် “အကျည်းတန်သည့် ဘဲကလေး” ခေါ် ပုံဝတ္ထုကို ရေးသားခဲ့လေသည်။

အန်ဒါဆန်သည် အသက် ၁၄ နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်လျှင် ကိုပင်ဟားဂင် မြို့တော်ကြီးသို့ သွားရောက်၍ ဇာတ်သမား သဘင်သည်အလုပ်ဖြင့် ကြီးပွားရာလမ်းစကို ရှာကြံမိ၏။ သို့ရာတွင် ကုသိုလ်မလိုက်သဖြင့် မည်သည့်ဇာတ်ရုံ၊ ကပွဲရုံက မျှ လက်မခံသောကြောင့် ငတ်ပြတ်နေရှာ လေသည်။ ထို အခါ ပြဇာတ်များရေးသည့်ဖက်သို့ လက်တည့်စမ်းပြန်ရာ လက်ဦးတွင် မအောင်မြင်ချေ။ တနေ့တွင် အန်ဒါဆန်၏ အရည်အခြင်းကို ယုံကြည်သော ဒိန်းမတ်လူမျိုး အရာရှိတို့ ဖြစ်သူ ဂျိုးနတ် ကော်လင်းက အန်ဒါဆန်အား ကြည့်ရှု စောင့်မကာ ကျောင်းထားပေးသည်။ အန်ဒါဆန်သည် ပြဇာတ်များ၊ ကဗျာများနှင့် ဆောင်းပါး အတိုအထွာများ ဆက်၍ရေးလေသည်။ သူရေးသော ပြဇာတ်တခုကို ကိုပင် ဟားဂင်မြို့၌ ကပြရသဖြင့် အန်ဒါဆန်သည် ဝမ်းသာမဆိုး ဖြစ်ရလေသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ သူသည် ကံလိုက်လာကာ တစတစ နာမည်ကြီးလာသည်။

အသက် ၂၅ နှစ်အရွယ်တွင် ဒီန်းမတ်နိုင်ငံမှ ထွက်ခွာ ကာ ဥရောပတိုက်သို့ ခရီးအလည်ထွက်၍ နိုင်ငံအသီးအသီးမှ စာဆိုတော် ပညာရှိများနှင့် မိတ်ဖွဲ့၍ သူတို့စာပေကို လေ့ လာလေသည်။ ရောက်ရာ နိုင်ငံများကလည်း သူ့အား လိုက်လံစွာ ဆီးကြိုကြသည်။ ဂျာမန်စာဆိုကြီး ဟိုင်းနရစ် ဟိုင်း(န)၊ ပြင်သစ်စာရေးဆရာ ဒျူးမားနှင့် ဗစ်တာ ဟျူး ဂိုး၊ အင်္ဂလိပ်စာရေးဆရာကြီး ချား ဖစ်ကင်းတို့နှင့် အတော် ပင် ရင်းနှီးခဲ့သည်။ မြို့စားနယ်စားများ၊ မင်းညီမင်းသား များနှင့် ရှင်ဘုရင်များကိုယ်တိုင်က အားရဝမ်းသာ လက်ခံ စကား ပြောကြသည်။ နောက်ဆုံး၌ ဒီန်းမတ်ဘုရင်ကိုယ် တိုင်က အန်ဒါဆန်အား ပင်စင်ခြီးမြှင့်ခဲ့လေသည်။

၁၈၇၂ ခုနှစ်တွင် အန်ဒါဆန်သည် အိပ်ရာပေါ်မှ လိမ့်ကျ ၍ ဒဏ်ရာပြင်းထန်စွာ ရပြီးလျှင် နာလှန်မထူတော့ရာ ၁၈၇၅ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်သည်။ ဒီန်းမတ်နိုင်ငံ ကိုယ် ဟားဂင်မြို့ရှိ ပန်းဥယျာဉ် တခုတွင်း၌ ဟန်းအန်ဒါဆန်၏ အထိမ်းအမှတ် ကျောက်ရုပ် စိုက်ထူထားရာ လူမျိုးမရွေး

အန်ဒါဆန်၊ ဟန်းခရစ်ရှင်

အန္တရဒေသ

အိန္ဒိယမရွေး ကလေးအပေါင်းတို့၏ လေးစား ကြည်ညိုရာ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

အန်ဒါဆန်သည် ငယ်စဉ်ကပင် ကလေးသူငယ်များကို စုခုံး၍ ရှေးဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များကို ပြောလေ့ရှိသည်။ ယင်းသို့ ပုံပြင်များကို စိကပတ်ကုံး ပြောနိုင်ခဲ့ခြင်းသည် နောင် ကလေးများအတွက် ပုံပြင်ရေးသော ကမ္ဘာကျော် စာရေး ဆရာကြီး ဖြစ်မည့် အရိပ်နိမိတ်ပေတည်း။ အန်ဒါဆန် ပြုစု ရေးသားခဲ့သော ထင်ရှားသည့် ကလေးပုံပြင် များမှာ “အကျည်းတန်သည့် ဘဲကလေး”၊ “ငန်းရိုင်းများ”၊ “လောင်စာပူး”၊ “ရေသူမကလေး”၊ “ဖိနပ်နီ”၊ “သစ်ဗယ် လီနား”၊ “မင်းသမီးနှင့် စားတော်ပဲ”၊ “နှင်းဘုရင်မ” “ကေရာဇ်ဘုရင်၏ ဝတ်ရုံသစ်” စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ သူ၏ အခြားထင်ရှားသော လက်ရာများမှာ “တရောသမား မျှသာ”၊ “စာဆိုဈေး”၊ “ရုပ်ပုံမပါသော ရုပ်ပုံစာအုပ်”၊ “ခြေလျင်ခရီး”၊ “လက်တန်းစာဖွဲ့သူ”၊ “အိုတီ” စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ဥရောပ ရှုခင်းသားအကြောင်း ရေးသားထား သော “လက်တန်းစာဖွဲ့သူ” စာအုပ်ဖြင့် သူ့အား လူသိများ ခဲ့သည် ဟူ၍၎င်း၊ အိုတီဝတ္ထုသည် သူ၏အကောင်းဆုံး လက်ရာ ဟူ၍၎င်း ဆိုကြသော်လည်း စင်စစ် သူ၏ ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်များကသာလျှင် သူ့အား ကမ္ဘာကျော်စေခဲ့သည်မှာ အမှန်ဖြစ်လေသည်။

အန္တရဒေသ။ ။ အန္တရဒေသသည် အိန္ဒိယသမတနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်ကြီးတခု ဖြစ်၍ ၁၉၅၆ ခုနှစ် ပြည်နယ်များ ပြန် လည်ဖွဲ့စည်းရေး ဥပဒေအရ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ပြည်နယ်သစ်တခုဖြစ်သည့် အန္တရ ပြည်နယ်တွင် ယခင် ဟိုက်ဒရပတ် ပဒေသရာဇ်ပြည်နယ်၏ ခရိုင်အချို့ကို ပူးပေါင်းထည့်သွင်းကာ ၁၉၅၆ ခုနှစ် နိုဝင် ဘာလ တရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယ ပြည်ထောင်စု၏ ပြည်နယ် တခုအဖြစ် တရားဝင် ကျေညာခဲ့လေသည်။

ယခု အန္တရဒေသတွင် တစ်စိတ်တဒေသ ပါဝင်လျက်ရှိ သော ဟိုက်ဒရပတ်နယ်သည် မြိတိယူအစိုးရလက်ထက်က နယ်အကျယ်ဝန်းဆုံး၊ အချမ်းသာဆုံးနှင့် အရေးအပါဆုံး သော ပဒေသရာဇ်နယ်ကြီး ဖြစ်သည်။ (ဟိုက်ဒရပတ်နယ် — လည်း၍။) လွတ်လပ်သော အိန္ဒိယ ပြည်ထောင်စု အတွင်းသို့ နောက်ဆုံး ဝင်ရောက်လာသော တိုင်းရင်းသား ပဒေသရာဇ် နယ်ကြီးလည်း ဖြစ်ပေသည်။

ယင်းပြည်နယ်သည် ဒက္ခိဏကုန်းပြင်မြင့်၏ အလယ်တွင် ထည့်ရှိသည်။ မြောက်ဘက်တွင် အန္တတောင်ကုန်းများ၊ ပင်ဂါ၊ ပရန်ဟိဒ္ဒာနှင့် ဂိုဒါဝရီမြစ်များ ရှိ၍ တောင်ဘက် တွင် ထိုဂါဘမြစ်နှင့် ကစ္စနားမြစ်တို့ ရှိသည်။ အရှေ့ဘက်၌ ဗင်္ဂလားပင်လယ်အော်ရှိ၍ အနောက်ဘက်ရှိ မဟာရဋ္ဌ

ပြည်နယ် (ယခင်ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်) နှင့်မူ သဘာဝ နယ်နိမိတ် အပိုင်းအခြား မရှိချေ။

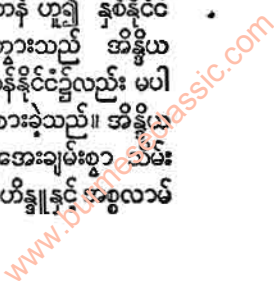
အနောက်မြောက်ဘက်ပိုင်းဖြစ်သော ဗိမာမြစ်နှင့် အန္တ တောင်ကုန်းများအကြားရှိ ဒေသသည် ဒက္ခိဏကုန်းပြင်မြင့် ၏ မီးတောင်ချော်ရည် စီးကျရာမှ ဖြစ်ပေါ်သော ထိပ်ပြား ပြားတောင်ကုန်း အနည်းငယ်မျှရှိသည့် ကျယ်ပြန့်သော လွင် ပြင်ဖြစ်၍ အပေါ်ယံ မြေမျက်နှာပြင်သည် ရေခိုး ရေငွေကို စုတ်ယူထားတတ်ပြီးလျှင်၊ အလွန် မြေဩဇာ ကောင်းသော မြေစေးနက်နက်များဖြင့် ဖုံးလွှမ်းနေသဖြင့် ဝါဂွမ်းစိုက်ပျိုး ၍ အလွန်ဖြစ်ထွန်းသည်။ ကျန်ဒေသများမှာမူ ကျယ်ပြန့် သော လွင်ပြင်များ ဖြစ်သော်လည်း မြေဩဇာ ညံ့ဖျင်း သဖြင့် စိုက်ပျိုး၍ မဖြစ်ထွန်းချေ။ မိုးပါးသော ဒေသဖြစ် ၍ တနှစ်ပတ်လုံး မိုးရေချိန်သည် လက်မ ၃၀ မှ ၃၅ လက်မ ခန့်သာ ရှိသည်။ မိုးခေါင်တတ်သော ဒေသလည်း ဖြစ် သည်။ မဇ္ဈိမအပူချိန်သည် ဒီဇင်ဘာလ၌ ဖာရင်ဟိုက် ၇၀ ဒီဂရီ ရှိပြီးလျှင် မေလတွင် ဖာရင်ဟိုက် ၉၃ မှ ၉၅ ဒီဂရီ ရှိလေသည်။

စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိက လုပ်ကိုင်သော ပြည်နယ်ဖြစ်ရာ မိုးရေချိန်ကလည်း နည်းပါးသဖြင့် ဆည်များ တူးမြောင်း များ ဖောက်လုပ်၍ ရေသွင်းစိုက်ပျိုးကြရသည်။ ဂိုဒါဝရီ၊ ထိုဂါဘမြစ်၊ ကစ္စနား၊ ဗိမာမြစ် အောက်ပိုင်းတို့၌ ဆည်များ ရှိသည်။ လူး၊ ဆန်စပါး၊ ဂျုံ၊ နှမ်း၊ ဝါဂွမ်း၊ ကြက်တို့ကို အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။

မြေပြန့်ဒေသတွင် ထနေောင်းပင်မျိုးတို့မှ လွဲ၍ အခြား သစ်ပင်ကြီးငယ်များ နည်းပါးလှစွာ ပေါက်ရောက်သည်။ သို့သော် ဂိုဒါဝရီမြစ်ရိုးတလျှောက် အရှေ့မြောက်ဘက်တွင်မူ သစ်ပင်တောအုပ် ထူထပ်၍ ထိုသစ်တောများမှ အဖိုးတန် သစ်များ ရရှိသည်။ သစ်တောထွက် ပစ္စည်းများ ဖြစ်သော ပိုးခြည်ရိုင်း၊ ချိပ်၊ ကော်နှင့် သစ်ဆီများကိုလည်း ထုတ်လုပ် နိုင်လေသည်။

ကျောက်မီးသွေးမှ လွဲလျှင် အခြားအဖိုးတန် သတ္တု အထွက်နည်းသည်။ သို့သော် အဆောက်အအုံသုံး ထုံး ကျောက်မျက် အတော်အတန် ထွက်သည်။ ရွှေနှင့်စိန်များ လည်း ယခင်က အတော်အတန် တူးဖော်ရရှိခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ အထွက်နည်းသဖြင့် ထိုလုပ်ငန်းများသည် အရေး မပါလှတော့ချေ။

၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန် ဟူ၍ နှစ်နိုင်ငံ ခွဲထုတ်သောအခါ ဟိုက်ဒရပတ် စော်ဘွားသည် အိန္ဒိယ ပြည်ထောင်စုသို့လည်း မဝင်၊ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၌လည်း မပါ ပဲ သီးခြားလွတ်လပ်စွာနေနိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ အစိုးရကလည်း ဟိုက်ဒရပတ်နယ်ကို အေးချမ်းစွာ သိမ်း သွင်းနိုင်ရန် ကြိုးစားသည်။ နယ်စပ်တွင် ဟိန္ဒူနှင့် အစ္စလာမ်

အန္တရဒေသ

ဝါဒီတို့၏ ပဋိပက္ခများကလည်း မကြာခဏ ဖြစ်ပွားသည်။ ၁၉၄၈ ခု စက်တင်ဘာလတွင် အိန္ဒိယအစိုးရ၏တပ်များသည် ဟိုက်ဒရခတ်နယ်အတွင်းသို့ ချီတက်ဝင်ရောက်ကြရာ လေး ရက်မျှအကြာတွင် နီဇမ်စော်ဘွားသည် စည်းကမ်းချက်ဖြင့် လက်နက်ချလေသည်။ အိန္ဒိယအစိုးရသည် စစ်ဘုရင်ခံ တဦးကို ခန့်ထားအပ်ချုပ်စေခဲ့သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ရုပ်သိမ်း၍ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်၌ အိန္ဒိယ ပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်တခု ဖြစ်လာလေသည်။

ဟိုက်ဒရခတ် ပဒေသထုတ်နယ် အတွင်း၌ လူများစုက မာရသီ ဘာသာစကားပြောသော ခရိုင်များ၊ တယ်လူနှင့် အန္တရ ဘာသာစကား ပြောသော ခရိုင်များ၊ ကန္နဒဘာသာစကားပြောသော ခရိုင်များ ပါဝင်သည်။ ၁၉၅၆ ခုနှစ် ပြည်နယ်များ ပြန်လည် ဖွဲ့စည်းရေး ဥပဒေအရ ဘာသာစကားအခြေခံဖြင့် ပြည်နယ်များ ပြန်လည် ဖွဲ့စည်းသော အခါ မာရသီခရိုင်များသည် ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်သို့၎င်း၊ တယ်လူနှင့် အန္တရ ခရိုင်များသည် အန္တရဒေသသို့၎င်း၊ ကန္နဒ ခရိုင်များသည် မိုင်ဆို ပြည်နယ်သို့၎င်း ပူးပေါင်းကြရပြီး လျှင် ဟိုက်ဒရခတ် ပြည်နယ်သည် ပြည်နယ်တခု အဖြစ်မပျောက်ပျက်ခဲ့ရလေသည်။ အန္တရဒေသကို တည်ထောင် ဖွဲ့စည်းသောအခါ၌လည်း ဟိုက်ဒရခတ်မြို့ကိုပင် ပြည်နယ်မြို့ထော်အဖြစ် ဆက်လက် ထားရှိသည်။ ယင်းမြို့ကြီးသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် စတုတ္ထအကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သည်။ ကစုနား မြစ်၏ လက်တက်တခု ဖြစ်သော မျှစ်မြစ်ပေါ်၌ တည်ရှိ၍ မြို့တည်ရာအရပ်သည် ကျောက်တောင် ကျောက်ကုန်းများ အနွံအပြားရှိသည့် လွင်ပြင်ဒေသ ဖြစ်သည်။ လှပခမ်းနားသော အဆောက်အအုံများ ရှိသည့်အနက် နီဇမ် မဟာရာဇာ၏ နန်းတော်ကြီးစား အဓိကရ ဖြစ်ပေသည်။ ဘုံပြာသာဒ် လေးဆောင်ရှိသော ချားမီးနားခေါ် အဆောက်အအုံကြီးသည်လည်း မြို့၏ ထင်ရှားသော အဆောက်အအုံကြီး ဖြစ်၍ မြို့၏ လမ်းမကြီးများသည် အဆောက်အအုံကြီးမှ ဖြာထွက်ကြသည်။

ပဒေသထုတ်ခေတ်က ထို မြို့ကြီးသည် အုပ်ချုပ်ရေး အတွက်သာမက ဝါဂွမ်းကုန်သွယ်ရေးအတွက်လည်း အရေးပါလှသည့်အပြင် လက်ရက်ထည်များ၊ ကော်ဇောများကို ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရာလည်း ဖြစ်သည်။ အမြင့်ဆုံးသော တိုင်းရင်း ဘာသာ ပညာရေး အဆောက်အအုံကြီး ဖြစ်သည့် အော့စမေးနီးယား တက္ကသိုလ်ကြီး တည်ရှိ၍ ယင်းတွင် အာရဗဘာသာဖြင့် သင်ကြား ပို့ချပေးသည်။ ဟိုက်ဒရခတ်မြို့ကြီး၏ လူဦးရေသည် ၁,၇၉၈,၉၁၀ ယောက် (၁၉၇၅) ဖြစ်သည်။

ဟိုက်ဒရခတ်နယ်၏ တယ်လူခရိုင်များမှတစ်ပါး အန္တရဒေသ၌ ပါရှိသော ကျန်အစိတ်အပိုင်းသည် အန္တရပြည်နယ်

ဖြစ်သည်။ ထိုပြည်နယ်သည် ၁၉၄၉ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ပဌမဆုံး ဖွဲ့စည်းလိုက်သော နယ်သစ်တခု ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားတူ ပြောဆိုသည့် လူဦးရေ အများစု နေထိုင်ရာ ခရိုင်၊ စီရင်စု စသည်တို့ကို ပူးပေါင်းကာ ဘာသာစကားတူ အခြေခံ စံနစ်ဖြင့် ပဌမဆုံး ဖွဲ့စည်းသော ပြည်နယ်လည်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ တရက်နေ့တွင် အန္တရပြည်နယ်အဖြစ် တရားဝင် ကျေညာခဲ့လေသည်။

ဘာသာစကားတူအဖြစ် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော အန္တရပြည်နယ်သည် ယခင် မဒရပ်ပြည်နယ်ကြီး၏ တစ်စိတ်တဒေသ ဖြစ်၍ အရွှေတောင် ကမ်းရိုးတန်း၌ တည်ရှိသည်။ ထိုပြည်နယ်တွင် ဒြာဗီးဒီးယန်းလူမျိုးကြီးမှ ဆင်းသက်သော အန္တရ တယ်လူဘာသာစကား ပြောဆိုသည့် လူဦးရေ အများစု နေထိုင်ရာ သီရိ ကကလမ်၊ ဝိဇကပတ္တနံ၊ ဂိုဒါဝရီ အရွှေပိုင်း၊ ဂိုဒါဝရီအနောက်ပိုင်း၊ ကရစ်ဂူနား၊ ဂူနတူး၊ နယ်လို၊ ကာနူး၊ အနန္တပူ၊ ကဒ္ဒပ၊ ချစ်တူးခရိုင်များနှင့် ပယ်လာရီ ခရိုင်၏ တစ်စိတ်တဒေသတို့ ပါဝင်သည်။

ထိုစဉ်က ပြည်နယ်ပေါင်း ၂၈ နယ် ပါဝင်သော အိန္ဒိယပြည်ထောင်စုတွင် အန္တရပြည်နယ်သည် အကျယ်အဝန်းတွင် ၎င်း၊ လူဦးရေတွင်၎င်း သတ္တမ အကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။ အကျယ်အဝန်းသည် စတုဂံနန်းမိုင် ၆၇,၀၀၀ ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၂၀,၂၀,၀၀၀ ယောက် ရှိလေသည်။ ထိုစဉ်က ပြည်နယ်၏ မြို့တော်သည် ကာနူးမြို့ ဖြစ်သည်။

အန္တရပြည်နယ်၏ မြောက်ဖက်တွင် မဟာရဋပြည်နယ်၊ မဏ္ဍဒေသပြည်နယ်နှင့် သြရိသပြည်နယ်၊ အရှေ့ဖက်တွင် ဗင်္ဂလားပင်လယ်အော်၊ တောင်ဖက်တွင် တမီနာဒူ ပြည်နယ်နှင့် အနောက်ဖက်တွင် မိုင်ဆိုပြည်နယ်နှင့် မဟာရဋပြည်နယ်တို့ အသီးအသီး ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။

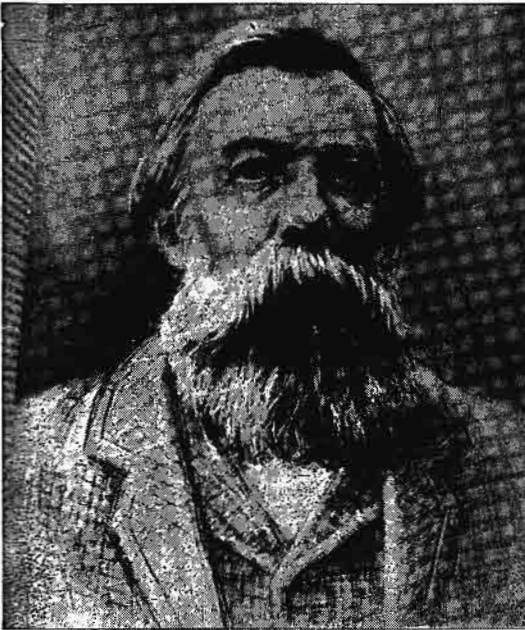
အန္တရပြည်နယ်သည် အရေးပါသော ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးရာ ဒေသ ဖြစ်သည်။ ထိုပြည်နယ်မှ တကမ္ဘာလုံးထွက်လေချေး လေးပုံတပ် ထွက်ရှိ၍ မန်းဂနံ၊ ခရိုမိုက်၊ သံ၊ ကန့်စသော သတ္တုများဖြင့်လည်း ကြွယ်ဝလေသည်။

အန္တရ-တယ်လူ ဘာသာစကား ပြောဆိုသူ လူများစု နေထိုင်ရာ ဒေသ ဖြစ်သဖြင့် ထိုပြည်နယ်ကို အန္တရပြည်နယ် ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် ပြည်နယ်များ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းသောအခါ ဟိုက်ဒရခတ်ပြည်နယ်၏ တယ်လူခရိုင်များကို အန္တရပြည်နယ်၌ ပူးပေါင်းထည့်သွင်းကာ အန္တရဒေသ ဟူ၍လည်း အမည် ပြောင်းလိုက်သည်။ အကျယ်အဝန်းနှင့် လူဦးရေသည် တိုးတက်လာရာ ၁၉၇၁ ခုနှစ် စာရင်းအရ အန္တရဒေသ၏ အကျယ်အဝန်းသည် စတုဂံနန်းမိုင် ၁၀၆,၂၈၆ ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၄၃,၃၇,၆၇၂ ယောက် ရှိရာ အကျယ်အဝန်းတွင် ပဉ္စမ အကြီးဆုံး၊ လူဦးရေတွင် စတုတ္ထ အများဆုံးပြည်နယ် ဖြစ်လာလေသည်။

အနန်းဂဲ, အက် (၆) (ခရစ် ၁၈၂၀ - ၁၈၉၅)။ ။

ဂျာမန်လူမျိုး ဘောဂဗေဒပညာရှင်နှင့် ဆီဂရယ်လစ်ဝါဒ ပါရဂူကြီး ဖရိဒရစ် အနန်းဂဲသည် ခေတ်သစ်ဆီဂရယ်လစ်နှင့် ကွန်မူနစ်ဝါဒတို့ကို လေးနက်စွာ တွေးတောကြံဆ လမ်းစဉ် ချပေးခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတဦးဖြစ်သည်။ လူတို့၏ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရေး အဖွဲ့အစည်းကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးသူ ခေါင်းဆောင်ကြီးတဦးလည်း ဖြစ်သည်။ အတွေးအခေါ်ချင်း တူ မျှသော ကားလမတ်နှင့် ရာသက်ပန် မိတ်ဆွေကြီးဖြစ်၍၊ ကားလမတ်နှင့်အတူ ပူးပေါင်း၍ ကွန်မူနစ်ဝါဒကို တီထွင် ခဲ့သူလည်း ဖြစ်သည်။ (မတ်, ကားလ - ရှု။)

အနန်းဂဲသည် ပရပ်ရှားပြည် ရိုင်းလန်းဒေသရှိ ဗာမင်မြို့

ဖရိဒရစ် အနန်းဂဲ

၌ ၁၈၂၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ မိဖုရားသည် စီးပွားရေး၌ ကံလုံ့သော အထည်စက်ရုံပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူက သားအား စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကို သူနှင့်အတူ ဒိုးတူပေါင်ဖက်လုပ်ကိုင်နိုင်စေရန် ၁၇ နှစ်သားအရွယ်ကပင် မိမိ၏ လုပ်ငန်းတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်စေသည်။ သို့ရာတွင် အနန်းဂဲသည် စာပေ၌သာဝါသနာ ထိုရကား ဖခင်၏ လုပ်ငန်းတွင် ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်စဉ်နှင့် ဘာလင်မြို့တွင် စစ်သင်တန်း တနှစ် တက်ရောက်စဉ်အတွင်း အားလပ်ချိန်များ၌ ဒဿနိက ဗေဒဆိုင်ရာ စာပေများကို လေ့လာသည်။ အသက် ၂၁ နှစ် အရွယ်တွင် ကွန်မူနစ် ဝါဒကို သက်ဝင်ယုံကြည်လာကာ မန်ချက်စတာမြို့၌ ဖခင်ဖြစ်သူ၏ ရုံးခွဲတွင် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်နေစဉ်

အင်္ဂလန်ပြည်၏ ချားတစ်ဟု နာမည်ကျော်သော နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုများနှင့် စီးပွားကုန်သွယ်ရေးသမဂ္ဂတို့၏ လုပ်ငန်းများတွင် ဆက်သွယ်ပါဝင်ခဲ့လေသည်။ ၁၈၄၅ ခုနှစ်တွင် အနန်းဂဲသည် အရင်းရှင် လူတန်းစားအား ဝေဖန်ထားသည့် “အင်္ဂလန်ပြည်မှ အလုပ်သမား လူတန်းစား၏အခြေအနေ” ခေါ် စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ရေးသား ထုတ်ဝေသည်။

၁၈၄၄ ခုနှစ်တွင် ပရပ်ရှားပြည်သို့ ပြန်ရောက်သော အခါ ပါရစ်မြို့၌ တွေ့ဆုံ သိကျွမ်းခဲ့ရသော ကားလ မတ်နှင့် ပြန်လည် ဆက်သွယ်နိုင်ရန် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းမှ ထွက်ကာ ဖခင်ထံမှ ထောက်ပံ့ကြေး အနည်းငယ်ဖြင့် နေထိုင်လေသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ အနန်းဂဲသည် ကားလမတ်နှင့် ပူးပေါင်းကာ ကွန်မူနစ်ဝါဒ သဘောတရားခေါ် စီးပွားရေးသဘောတရားကို တီထွင်ပြုစုကာ ကမ္ဘာတဝှမ်းတွင် ပျံ့နှံ့အောင်လုပ်ခဲ့သည်။ အနန်းဂဲသည် ကားလ မတ်နှင့် ပေါင်း၍ “မြတ်သော အိမ်ထောင်စု”ဟူသည့် ကျမ်းတစောင်ကို ပြုစုခဲ့သည်။

ပရပ်ရှင်းအစိုးရ၏ ပန်ကြားချက်အရ ကားလ မတ်သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ နှင်ထုတ်ခံရ၍ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ ဗရပ်ဆဲမြို့တွင် ခိုလှုံနေထိုင်စဉ် အနန်းဂဲလည်း သွားရောက်၍ ကားလ မတ်နှင့်အတူ ဂျာမန်ဘာသာဖြင့် ရက်သတ္တပတ်စာစောင် ဖြစ်သော “ဗရပ်ဆဲလာ ဒွိုက်ဂျီတိုက်တန်” သတင်းစဉ်ကို ခေတ္တထုတ်ဝေသေးသည်။ ထိုနေ့က မြေအောက်ထော်လှန်ရေး လူစုကို စုစည်းကာ “တရားသူတို့အဖွဲ့ချုပ်” ဟု အမည်တွင်သော နိုင်ငံပေါင်းစုံ လျှို့ဝှက်အသင်းသို့ ဝင်သည်။ ယင်းသည်ကား မျက်မှောက်ကာလ ကွန်မူနစ်အဖွဲ့ချုပ်၏ကနဦး အသွင်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤအဖွဲ့ချုပ်အတွက် အနန်းဂဲသည် ကားလ မတ်နှင့်အတူ နာမည်ကျော် “ကွန်မူနစ် ကျေညာစာတမ်း” ခေါ် ကွန်မူနစ်အဖွဲ့ချုပ်၏ ဝါဒသဘောရေးရာ ထုတ်ပြန်ချက်ကို ရေးသား၍၊ ၁၈၄၈ ခုနှစ် ဖေဖွာရီလတွင် ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိခဲ့လေသည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် ဂျာမနီနိုင်ငံ ဗေဒင်မြို့တွင် တော်လှန်ရေးကြီး ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ အနန်းဂဲလည်း ဝင်ရောက်ပါဝင်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဂျာမန် အစိုးရက တော်လှန်ရေးကြီးကို အောင်မြင်စွာ နှိမ်နင်းလိုက်သောအခါ အနန်းဂဲလည်း အင်္ဂလန်ပြည်သို့ သွားရောက်ခိုလှုံနေလေသည်။

၁၈၅၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ အနန်းဂဲသည် ဖခင်၏လုပ်ငန်းတွင် စာရေးအဖြစ် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်၍ ရရှိသမျှ လံစာကလေးကို ခွဲ၍ လန်ဒန်မြို့၌ နေထိုင်လျက်ရှိသူမိတ်ဆွေကြီး ကားလ မတ်အား ထောက်ပံ့လေသည်။ ၁၈၅၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်အထိ အနှစ် ၂၀ လုံးလုံး ကားလမတ်နှင့် အနန်းဂဲတို့သည် တဦးနှင့်တဦး မတွေ့ဆုံကြရသော်လည်း စာချင်းအနေစဉ် အဆက်အသွယ် ရှိခဲ့လေသည်။ ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဖခင်ကြီးကွယ်လွန်သောအခါ အနန်းဂဲသည် ဖခင်၏လုပ်ငန်း

တွင် အစုဝင်တိုင်း ဖြစ်လာသည်။ ၁၈၆၄ ခုနှစ်တွင် အန်းဂဲသည် အိုင်ဂရစ်အမိုးဒီးသမီး အယ်လစ်ဇဘက် ဗန်းနှင့် အိမ်ထောင်ကျသည်။ ၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အစုရှယ်ယာများကို ရောင်းချ၍ ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်၌ လုံးလုံးလျားလျား သွားရောက်နေထိုင်ကာ စာပေဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများဖြင့်သာ အချိန်ကို ကုန်လွန်စေသည်။ လန်ဒန်မြို့သို့ ရောက်သည့်အချိန်မှစ၍ ကားလမတ် ကွယ်လွန်သည် ၁၈၈၃ ခုနှစ်အထိ ကားလမတ်နှင့် အန်းဂဲတို့ နှစ်ဦးသည် မခွဲတော့ပဲ စာပေများကို ပူးပေါင်း ပြုစုကြသည်။ ယင်းကာလအတွင်း အန်းဂဲသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပဌမအထွေထွေအဖွဲ့ချုပ်ကြီးတွင် စပိန်၊ ပေါ်တူဂယ်နှင့် ဗဟိုအိန္ဒိယအတွက် အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။

ကားလမတ် ကွယ်လွန်သည့်အချိန်မှစ၍ သူ ကွယ်လွန်သည်အထိ ၁၂ နှစ်လုံးလုံး အန်းဂဲသည် နှစ်ဦးပူးပေါင်းပြုစုခဲ့သော စာပေလုပ်ငန်းများကို တဦးတည်း ဒိုင်ခံလုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ကားလမတ်ပြုစု၍ မပြီးပဲ ကျန်ခဲ့သော စာမူများအနက် အမြောက်အမြားကို အန်းဂဲသည် ဆက်လက်ပြုစုခြင်း၊ တည်းဖြတ်ခြင်း၊ ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခြင်းများ ပြုခဲ့သည်။ ယင်းတို့အနက် အထင်ရှားဆုံးမှာ ၁၈၈၅ ခုနှစ်နှင့် ၁၈၉၅ ခုနှစ်များတွင် အသီးအသီး ထုတ်ဝေသော “အရင်းအနှီးကျမ်း” အတွဲ ၂ နှင့် ၃ ဖြစ်သည်။ အန်းဂဲတဦးတည်း ပြုစုရေးသားသော စာအုပ်များမှာ “အိမ်ထောင်စု၏ မူလဘူတ”၊ “ပုဂ္ဂလိကပိုင်လစည်း”၊ “ဂျာမနီနိုင်ငံမှ တောင်သူလယ်သမား တိုက်ပွဲ (၁၈၅၀)”၊ “ဂျာမနီနိုင်ငံ တော်လှန်ရေးနှင့် တန်ပြန် တော်လှန်ရေး (၁၈၅၁)”၊ “နိုင်ငံ” (၁၈၈၄)”၊ “ဆိုရှယ်လစ် လောကနိဗ္ဗာန်နှင့် သိပ္ပံရေးရာ” (၁၈၉၁) တို့ဖြစ်သည်။

အန်းဂဲသည် ၁၈၉၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၅ ရက်နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့၌ ကွယ်လွန်သည်။

ကွန်မျူနစ်ဝါဒသည် ၂၀ ရာစုနှစ် အစမှ စ၍ ဥရောပတစ်ဝှမ်း အတော်ပျံ့နှံ့ခဲ့သည်။ အန်းဂဲနှင့် ကားလမတ်တို့ ချမှတ်ခဲ့သော ထိုလမ်းစဉ်ကို ရုရှတော်လှန်ရေး ခေါင်းဆောင်များဖြစ်သော လီနင်နှင့် စတာလင်တို့က လက်ခံကြရုံမက ရုရှတော်လှန်ရေး ပြီးဆုံးသောအခါ ရုရှနိုင်ငံသည် ထိုဝါဒလမ်းစဉ်ကို လိုက်နာကျင့်သုံးလျက် ရှိလေသည်။

အန်းဒီးတောင်တန်း။ ။တောင် အမေရိက တိုက်၏ အနောက်ဘက် ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက်တွင် မြောက်ဘက် ပနားမားကျွန်းဆက်မှ တောင်ဘက်စွန်း ကပ်ဟွန်းအုဒအထိ မိုင်ပေါင်း ၄,၅၀၀ ခန့် သွယ်တန်းလျက်ရှိသော အန်းဒီးတောင်တန်းသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အရှည်လျားဆုံးသော တောင်တန်းဖြစ်သည်။ ထိုပြင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ မြောက်ဘက်

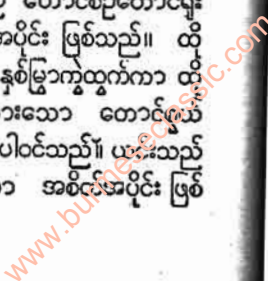
တန်းတိုင်းကြီး ဖြစ်သော ဟိမဝန္တာမှလွဲလျှင် ကမ္ဘာပေါ်၌ အမြင့်ဆုံးသော တောင်ထွတ်များ ပါဝင်သည့် တောင်တန်းကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ တောင်အမေရိကတိုက်၏ ကျောရိုးကြီးသဖွယ် တည်ရှိသဖြင့် စပိန်လူမျိုးတို့က ထိုတောင်တန်းကြီးကို ကော်ဒီလာဆေး (စပိန်ဘာသာဖြင့် ကျောရိုး) ဟု ခေါ်ကြလေသည်။

ရေခဲဆောင်းထားသည့် မြင့်မားသော တောင်ထွတ်များရှိသည့်နည်းတူ မီးခိုးတဝေဝေနှင့် ရှိတတ်သည့် မီးရှင်တောင်များလည်း ၃၀ ကျော်ခန့် ရှိသည်။ ထိုကြောင့် ငလျင်မကြာခဏလှုပ်သဖြင့် ထိုတောင်တန်းဒေသရှိ မြို့ရွာပေါင်း များစွာ ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ရလေသည်။

အန်းဒီး တောင်တန်းသည် တောင်အမေရိကတိုက်ကို ပစိဖိတ်အခြမ်းနှင့် အတ္တလန္တိတ် အခြမ်းဟူ၍ နှစ်ခြမ်းပိုင်းခြားထားသည်။ ယင်းသည် ပစိဖိတ် ကမ်းရိုးတန်းနှင့် ယှဉ်ပြိုင်လျက် အပြတ်အတောက်မရှိ တဆက်တည်း သွယ်တန်းနေသည့်ကားမဟုတ်ပေ။ ထိုတောင်တန်းတွင် တောင်စဉ်တောင်ရိုး အထပ်ထပ် ဖြစ်ပေါ်သည့် နေရာများလည်းရှိသည်။ ထိုကြောင့် ထိုတောင်စဉ် တောင်ရိုးများအလိုက် အန်းဒီးတောင်တန်းကို သုံးပိုင်း ခွဲခြားနိုင်သည်။ ထိုသုံးပိုင်းခွဲခြားထားသည်မှာ တောင်ပိုင်း၊ အလယ်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်း အန်းဒီးများဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

တောင်ပိုင်း အန်းဒီးသည် တောင်အမေရိကတိုက်၏ တောင်ဖက်အစွန်း ကပ်ဟွန်းမှ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းအထိ ဖြစ်သည်။ ထိုအပိုင်းတွင် အန်းဒီးတောင်တန်း မကြီးနှင့် ယှဉ်ပြိုင်လျက် အရှေ့ဖက်တွင် တောင်တန်းငယ်တခု သွယ်တန်းလျက် ရှိသည်။ ထိုအပိုင်းရှိ တောင်စဉ်တောင်တန်းများအနက် မီးသေတောင်တခုဖြစ်သော အားကွန်းကားဂွားတောင်ထွတ်သည် အမေရိကတိုက်ကြီးတတိုက်လုံးတွင် အမြင့်ဆုံးသောတောင်ထွတ်ဖြစ်၍ ပင်လယ်ရေပြင်ထက် ပေပေါင်း ၂၃,၀၀၀ မြင့်လေသည်။ ယင်းသည် ချီလီနိုင်ငံ ဆန်တီယာဂိုမြို့မှ မိုင် ၅၀ ခန့် ကွာဝေး၍၊ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ၏ အနောက်ဘက် နယ်နိမိတ်အနီး၌ တည်ရှိလေသည်။ တောင်ပိုင်းအန်းဒီးသည် တောင်ဖက်၌ နိမ့်၍ မြောက်ဖက်သို့ တဖြည်းဖြည်း မြင့်တက်သွားလေသည်။

တောင်ပိုင်း အန်းဒီးအဆုံးမှ ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ တောင်ပိုင်းအထိဖြစ်သော အစိတ်အပိုင်းကို အလယ်ပိုင်းအန်းဒီးဟု ခေါ်သည်။ အလယ်ပိုင်းအန်းဒီးသည် တောင်စဉ်တောင်ရိုး အထပ်ထပ်ပါရှိ၍ အကျယ်ပြန့်ဆုံး အပိုင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအပိုင်းတွင် အန်းဒီးတောင်ရိုးသည် နှစ်မြွှာကွဲထွက်ကာ ထိုတောင်ရိုး နှစ်မြွှာအတွင်း၌ မြင့်မားသော တောင်ထွတ်တောင်ထွတ်များ၊ ကုန်းပြင်မြင့်များပါဝင်သည်။ ယင်းသည် အဖိုးတန်သတ္တုများဖြင့် ကြွယ်ဝသော အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်

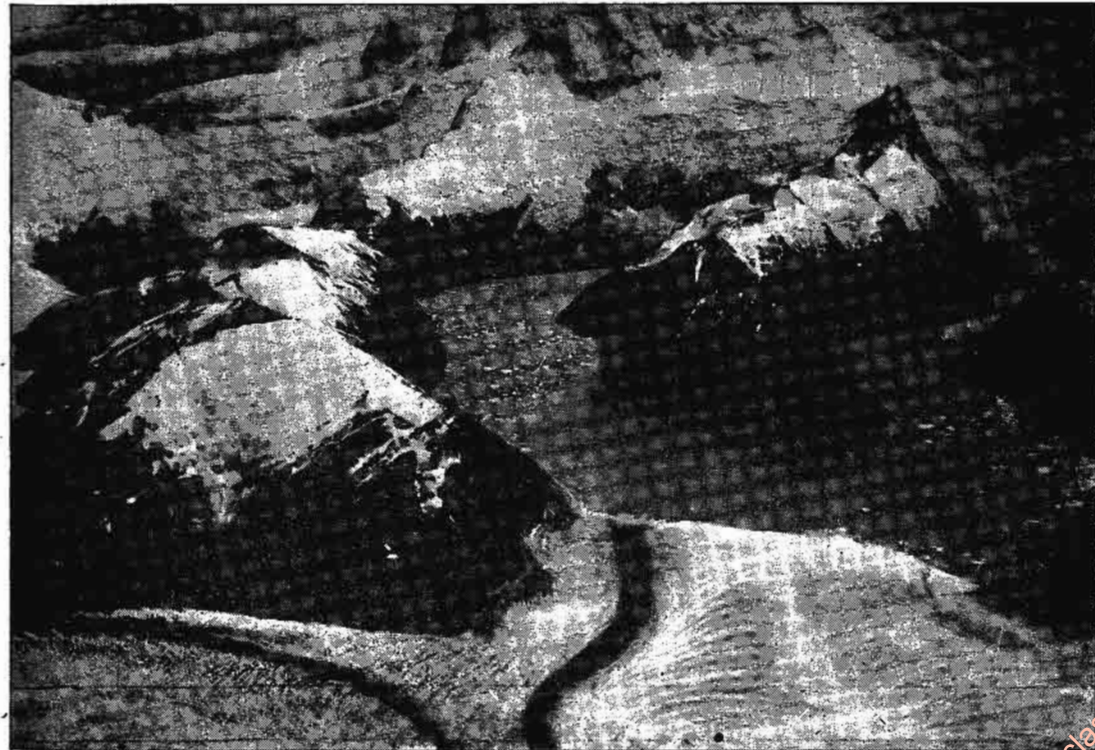
သည်။ ပိရူးနိုင်ငံနှင့် အက်ကွာဒေါ နိုင်ငံများ၏ မြေဩဇာ ထက်သန်သော ပမ်းပတ်လွင်ပြင်ဒေသ၊ ဗိုလစ်ဗီးယားနိုင်ငံ ၏ မြင့်မားသော ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသတို့သည် ထိုအပိုင်း၌ ပင် ပါဝင်သည်။ မြောက်ဖက်သို့ အက်ကွာဒေါနိုင်ငံအတွင်း ရောက်သည့်အခါ အန်းဒီးတောင်တန်းနှစ်မြွှာသည် တောင် ရိုးတခုတည်းအဖြစ် ပြန်၍ ပူးပေါင်းသွားသည်။ တောင်ရိုး နှစ်မြွှာအတွင်းရှိ ကုန်းပြင်မြင့်သည်ပင် ပင်လယ်ရေပြင်ထက် ပေ ၁၂,၀၀၀ ခန့် မြင့်သည်။ ထိုအပိုင်းတွင် အမြင့်ဆုံး တောင်ထွတ်တို့မှာ ဆိုရာ့တား၊ သို့မဟုတ် အီယမ်းပူး (ပေ ၂၁,၂၇၆)၊ အီယီမားနီ (ပေ ၂၁,၁၈၄)၊ ဆာဟား မား (ပေ ၂၁,၃၉၀) စသည်တို့ဖြစ်ကြလေသည်။ ထိုအပိုင်း တွင် မီးတောင်များ ပေါများလေသည်။

မြောက်ပိုင်းအန်းဒီးမှ တောင်စဉ်သုံးမြွှာခွဲ၍ ထွက်ပြန် သည်။ အနောက်ဖက် တောင်စဉ်သည် ပနားမားကျွန်းဆက် အထိရောက်သည်။ အလယ်တောင်စဉ်သည် အနောက်ဖက် တောင်စဉ်နှင့် မြစ်ဝှမ်းတခုသာ ခြားသည်။ အရှေ့ဖက် တောင်စဉ်ကမူ ဗင်နီဇွီးလား နိုင်ငံထဲသို့ ရောက်သည်။ မြောက်ပိုင်း အန်းဒီး၏ တောင်ရိုးသည် အလယ်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်း အန်းဒီးတောင်ရိုးများကဲ့သို့ မမြင့်မားလှချေ။ ထိုအပိုင်းတွင် အမြင့်ဆုံး တောင်ထွတ်သည် ဆန်တာမာ

တာ (ပေ ၁၉,၀၀၀) ဖြစ်၍ ပေ ၁၅,၈၀၀ ကျော်သော တောင်ထွတ်များစွာလည်း ရှိလေသည်။

အန်းဒီးတောင်တန်းသည် မြင့်မားသော တောင်စဉ် တောင်ထွတ်များ ဖြစ်သဖြင့် ရေခဲဖုံးလွှမ်းလျက် ရှိသော တောင်ထွတ်များမှ ရေခဲမြစ်များသည် ပစိဖိတ်ကမ်းရိုးတန်း အရောက် စီးဆင်းကြသည်။ ထိုရေခဲမြစ်များ စီးဆင်းသော ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်သည် ရေခဲ တိုက်စားမှုကြောင့် အကွေ့အကောက် များစွာ ရှိသည်။ ကျောက်ဆောင်နှင့် ကျွန်းစုကလေးများလည်း ထိုကမ်းရိုးတန်းတွင် ပေါများ သည်။ တောင်အမေရိကတိုက်၏ အဓိကမြစ်ကြီးဖြစ်သော အမ္မုဇုန်မြစ်သည် အန်းဒီးတောင်တန်း၏ အရှေ့ဖက် တောင် စောင်း၌ မြစ်ဖျားခံသည်။ (အမ္မုဇုန် — လည်းရှု။) ထိုပြင် အခြား မြစ်ကြီးနှစ်သွယ်ဖြစ်သော ပါရာနားနှင့် အော်ရင် နိုးကိုတို့၏ မြစ်လက်တက်များ သည်လည်း အန်းဒီး၌ပင် မြစ်ဖျားခံကြလေသည်။

သဘာဝ၏ထူးခြားချက်တရပ်ကို ဗိုလစ်ဗီးယားနိုင်ငံနှင့် အာဂျင်တီးနားမြောက်ပိုင်းအတွင်းကျရောက်သော အလယ် ပိုင်းအန်းဒီး၏ တောင်စဉ် တောင်ရိုးနှစ်မြွှာအတွင်းရှိ ဒေသ တွင် တွေ့ရသည်။ ထိုဒေသတွင် ကုန်းပြင်မြင့်ကြီးမှ စီးဆင်း လာသောရေတို့သည် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းသို့ဝင်၍ အတ္တ

ရေခဲဆောင်းတားသည့် မြင့်မားသော တောင်စဉ်တောင်ထွတ်များနှင့် မီးရှင့်တောင်များ ပေါများသော အန်းဒီးတောင်တန်းကြီး

www.burmeseclassic.com

အန်းဒီးတောင်တန်း

လူနို့တ်သမုဒ္ဒရာအစောင်းသိုင်း မစီးဆင်းကြပဲ တီတီကာ ရေ အိုင်ကြီးထဲသို့ စီးဝင်စုပေါင်းပြီးမှ တပန်ပိုးပိုရေအိုင်တိုင်းသို့ စီးဝင်ပြန်သည်။ သို့သော် ထိုရေအိုင်၏ မျက်နှာပြင်သည် ယင်း၏ ထက်ပေါက်ထက်နိမ့်သဖြင့် ထိုရေအိုင်အတွင်းစီးဝင် သောရေတို့သည် ပြင်ပသို့ပြန်၍ စီးမထွက် နိုင်ကြချေ။ ထိုအိုင်ရှိရေသည် အဝေပျံ့ခြင်းဖြင့်သာ ခန်းခြောက်ရ၍ တခါတရံ ရေလျှံလျှင်လည်း အန်းဒီးရိပ်မိမြေပေါ်သို့ လွှမ်းမိုး သွားလေသည်။

အန်းဒီး တောင်တန်းသည် တောင်အမေရိကတိုက်၏ ရာသီဥတုကို စိုးမိုးချယ်လှယ်နိုင်သော ရာသီဥတု အဆိုး အတားကြီးတခု ဖြစ်ပေသည်။ ထိုတိုက်၏မြောက်ပိုင်းသုံးပုံ နှစ်ပုံသည် အပူပိုင်းဇုန်၌ တည်ရှိ၍ အရှေ့မြောက်နှင့်အရှေ့ တောင် ကုန်သည်လေကိုရရှိသောဒေသဖြစ်သည်။ ထိုလေ တို့သည် ပင်လယ်ရေပြင်ကိုဖြတ်သန်းလာကြသဖြင့် အန်းဒီး တောင်တန်း၏ အရှေ့ဖက်တွင် မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသွန်း သည်။ သို့သော် တောင်တန်း၏ အနောက်ဖက်ရှိ ကျဉ်း မြောင်းသော ပစိဖိတ်ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက်သည် တောင် တန်း၏ မိုးကျော်ဒေသအတွင်းကျရောက်နေသဖြင့် မိုးခေါင်း ပါးကာ သဲကန္တာရများ ဖြစ်ပေါ်ရသည်။ ထိုကြောင့် ထို ဒေသတွင် အာတားကားမား သဲကန္တာရကို တွေ့ရသည်။ တောင်အမေရိကတိုက်၏ သုံးပုံတပုံဖြစ်သော တောင်ပိုင်း ဒေသသည် အနောက်မြောက်ဆန်ကျင်ကုန်သည်လေ တိုက် ခတ်ရာဒေသဖြစ်သည့်ပြင် လေပြင်းမုန်တိုင်းများ ကျရောက် တတ်သော ဟည်းလေးဆယ်ဒေသလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုဒေသ တွင်မူ အန်းဒီးတောင်၏ အနောက်ဖက်ပိုင်း ပစိဖိတ်ကမ်း မြေတပ်၌ မိုးသည်းထန်ပြီးလျှင် တောင်တန်းကာဆီးနေ သဖြင့် အရှေ့ဖက် အတ္တလန္တိတ် ကမ်းရိုးတလျှောက်သည် မိုးကျော်ဒေသ ဖြစ်နေပြန်သည်။ ထိုကြောင့် ထိုဒေသတွင် မိုးခေါင်းပါးသဖြင့် သမပိုင်းသဲကန္တာရဖြစ်သော ပက်တာ ဂိုးနီးယား သဲကန္တာရကို တွေ့ကြရလေသည်။ အီကွေတာ၏ မြောက်ဖက်ကျရောက်သည့်အပိုင်း၌မူ အန်းဒီးတောင်တန်း သည် ရာသီဥတုရေးရာ၌ အတားအဆီး မပြုနိုင်တော့ချေ။ ကယ်ရစ်ဗျန်ပင်လယ်ကို ဖြတ်လာသော အရှေ့မြောက်ကန် သည်လေသည် တောင်အမေရိကတိုက်၏ မြောက်ပိုင်းကို အရှေ့ကမ်းရိုးတန်းမှသည် အနောက် ကမ်းရိုးတန်း တိုင် အောင် ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်တိုက်ခတ်နိုင်လေသည်။

“အန်းဒီး” ဟူသောအမည်သည် ပီဂူးဘာသာစကားဖြင့် ကြေးနီကို ခေါ်ဝေါ်သော “အန်းတီး” ဆိုသည့် ဝေါဟာရမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ကြေးနီသည် အန်းဒီး တောင်တန်းမှ အမြောက်အမြား ထွက်သည်။ ကြေးနီအပြင် ရွှေ၊ ငွေ သံ၊ ခဲ၊ သံ၊ ပလက်တီနမ်နှင့် ပြဒါးစသော အဖိုးတန်သတ္တုများလည်း ထွက်သည်။ ထိုမှတပါး သားမွေး

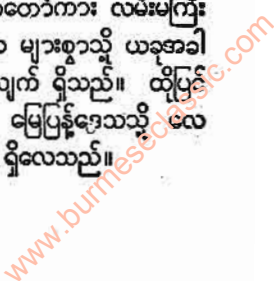
ရရှိသော တိရစ္ဆာန်မျိုးတို့နှင့် အဖိုးတန် အပင်ကြီးငယ် တို့ကိုလည်းအန်းဒီးတောင်တန်းတွင် အမြောက်အမြား တွေ့ရ လေသည်။

အန်းဒီး တောင်တန်းသည် မြင့်မား၍ မတ်စောက် သဖြင့် ဖြတ်ကျော်ရန် ခဲယဉ်းလှသည်။ တောင်ကြားလမ်း များသည် ကျဉ်းမြောင်း မတ်စောက်သည့်ပြင် တောင်ခါး ပန်းများကို ကျွတ်တက် တက်ရသောလမ်းမျိုး ဖြစ်သည်။ အန်းဒီး တောင်ကြားလမ်းများအနက် အကျော်ကြားဆုံး သည် ချီလီနိုင်ငံနှင့် အာဂျင်တီးနား နိုင်ငံကို ဆက်သွယ် ထားသော တောင်ကြားလမ်းဖြစ်၍ ထိုတောင်ကြားလမ်းကို အူးစပါယားတားဟု ခေါ်သည်။ ထိုတောင်ကြားလမ်းတွင် ချီလီနှင့် အာဂျင်တီးနား နှစ်နိုင်ငံ နယ်ခြား သတ်မှတ်ရေး ပြဿနာ ပြီးမြောက်အောင်မြင်သည့် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ဖြင့် စိုက်ထူထားသော ခရစ်တော် ရုပ်လုံးပါရှိသည့် အထိမ်း အမှတ် ကျောက်တိုင်ရှိ၍ ငြိမ်းချမ်းရေးသရုပ်ပြကျောက်တိုင် ဖြစ်လေသည်။

တောင်ကြားလမ်းများသည်သာ မြင့်မားသည်မဟုတ်၊ တောင်စောင်းပေါ်တွင် တည်ထားသော မြို့များသည်လည်း ကမ္ဘာပေါ်တွင် အမြင့်ဆုံးအပိုင်း၌ ရှိသောမြို့များ ဖြစ်ကြ သည်။ ဘော်တွင်းမြို့တမြို့ဖြစ်သော ဆီရီး သေ ပါးစကီးသည် ပင်လယ်ရေပြင်မှ အမြင့်ပေ ၁၄,၀၀၀ ကျော်၌ တည်ရှိသော မြို့ဖြစ်လေသည်။

အန်းဒီးတောင်ပေါ်ဒေသနှင့် တောင်အောက်ကို ဆက် သွယ်နိုင်ရန် လမ်းပန်းဖောက်လုပ်ရေးသည် အင်ဂျင်နီယာ များအဖို့ စွမ်းလွန်းတမံ ကြံစည်ကြိုးပမ်း ဆောက်လုပ်ခဲ့ရ သော လုပ်ရပ်များဖြစ်ခဲ့သည်။ မြောက်အမေရိကတိုက်မှ ရောက်ီးတောင်တန်းထက်ပင် ခက်ခဲ သေးသည်။ အလွန် ခက်ခက်ခဲခဲ ဆောင်ရွက်ရသော်လည်း အင်ဂျင်နီယာများ သည် အန်းဒီး၏ သဘာဝအတားအဆီးများကို အနိုင်မခံ အရှုံးမပေးပဲ မဖြစ်မနေ ကျော်လွန်နိုင်အောင်ကြိုးပမ်းခဲ့ကြ သဖြင့် မီးရထားလမ်းလေးခုကို ဖောက်လုပ်နိုင်ခဲ့ရာ ပီဂူးနှင့် ဗိုလစ်ဗီးယားနိုင်ငံများရှိ ကုန်းပြင်မြင့်များမှ အဖိုးတန်သတ္တု များကို ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ မီးရထားလမ်း လေးခုအနက် အာဂျီယာ မီးရထားလမ်းသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အမြင့်ဆုံး ဖြစ်ပြီးလျှင် ပင်လယ်ရေပြင်ထက် ပေပေါင်း ၁၅,၀၆၅ မြင့် လေသည်။

အန်းဒီး တောင်တန်းမှ ပီဂူးနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်း မြေခိုမုံ ဒေသသို့ ပေါက်ရောက်သော မော်တော်ကား လမ်းမကြီး လေးခုရှိ၍ အန်းဒီးတောင်ပေါ်ဒေသ များစွာသို့ ယခုအခါ မော်တော်ကားများ လမ်းပေါက်လျက် ရှိသည်။ ထိုပြင် ပီဂူးနိုင်ငံ၌ အန်းဒီးကုန်းပြင်မြင့်နှင့် မြေပြန့်ဒေသသို့ လေ ကြောင်းအဆက်အသွယ်များလည်း ရှိလေသည်။

အန်းနင်း၊ မေရီ (ခရစ် ၁၇၉၉ - ၁၈၇၇) ။ ။ မေရီ အန်းနင်းသည် အင်္ဂလိပ်အမျိုးသမီး သဘာဝပညာရှင် ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလန်ပြည် ဒေါဆက်နယ် လင်းရဲကစ်မြို့၌ ၁၇၉၉ ခုနှစ် မေလတွင် ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူသည် စပ်သမား တဦးဖြစ်၍ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို တူးဖော်စုဆောင်း ရန်လည်း ဝါသနာထုံသူ ဖြစ်သည်။

မေရီသည် ကလေးအရွယ်ကပင် ဖခင်နှင့်အတူ ကျောက် ဖြစ် ရုပ်ကြွင်းများကို တူးဖော်ရာသို့ လိုက်လေ့ရှိသည်။ ဖခင် ကွယ်လွန်သောအခါလည်း ထိုအလုပ်ကိုပင် ဆက်လက် လုပ်ကိုင်ကာ ယင်းသို့ တူးဖော်ရရှိသော နမူနာများကို ရောင်းချခြင်းဖြင့် ဝင်ငွေအနည်းငယ် ရရှိလေသည်။ ၁၈၁၁ ခုနှစ်တွင် မေရီသည် အစ်သိုင်အိုဆော့ရပ်ခေါ် ဆူးတောင် လေးခုရှိ လင်းပိုင်နှင့် တူသော ရေသတ္တဝါ၏ ကျောက်ဖြစ် ရုပ်ကြွင်း အပြည့်အစုံကို ပဌမဆုံး တွေ့ရှိသည်။ ထိုဒေသရှိ

အလုပ်သမားများ အကူအညီဖြင့် ပေ ၃၀ ရှည်သော ထို ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းကို ထုံးကျောက်သားထဲမှ အောင်မြင် စွာ တူးဖော်ထုတ်ယူနိုင်ခဲ့သည်။ ယင်းရုပ်ကြွင်းကို မိကျောင်း ၏ ရုပ်ကြွင်းဟု နှစ်ပေါင်းများစွာ ယူဆခဲ့ကြ ပြီးလျှင် နောက်ဆုံးမှ အစ်သိုင်အိုဆော့ရပ်၏ ရုပ်ကြွင်း ဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာ သိရှိကြသောအခါ တောင် ကင်ဆင်တန်ပြတိုက် သို့ ရွှေ့ပြောင်းထားရှိသည်။

မေရီသည် မကြာမီ ပလီဆီအိုဆော့ရပ် အရိုးစုနှင့် ၁၈၂၀ ခုနှစ်တွင် ပတေရိုဒိုအက်တေး၏ ရုပ်ကြွင်းကို တွေ့ရှိ သေးသည်။ ၁၈၄၇ ခုနှစ် မတ်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် မေရီ အန်းနင်းသည် သူ့ဇာတိမြို့ပင် ကွယ်လွန်သည်။ မေရီသည် မကွယ်လွန်မီ သူ့စွမ်းဆောင်ချက်ကြောင့် အစိုးရ ထံမှ ထောက်ပံ့ကြေး အနည်းငယ်သာ ရရှိ၍ အစိုးရ၏ ဂုဏ်ပြု ခြင်းကို ခံစားသင့်သလောက် မခံစားခဲ့ရဟု ဆိုရပေမည်။

အယူဝါဒကြီးသုံးရပ် ထွန်းကားခဲ့သော နိုင်ငံ

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ဟိန္ဒူအယူဝါဒ၊ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒနှင့် အစ္စလာမ်အယူဝါဒတို့ ထွန်းကားခဲ့ရာ နိုင်ငံဖြစ်သည်။ လူမျိုးအလိုက်၊ ဒေသအလိုက် ပြောဆိုကြသည့် ဘာသာစကားတို့မှာလည်း များပြားလှသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကမ္ဘာလှည့်ရေး ဒုတိယအများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပြီးလျှင် သယံဇာတ ပစ္စည်း ပေါကြွယ်လှသော နိုင်ငံလည်းဖြစ်သည်။

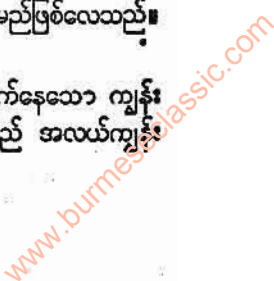
အိန္ဒိယ ပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ ။ ။ ခရစ် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ အိန္ဒိယ ပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံအဖြစ် ကမ္ဘာ့အလယ်၌ ခန့်ညားစွာ ရပ်တည်ခဲ့သော နိုင်ငံကြီးသည် တရပ်ပြည်သူ သမတနိုင်ငံမလွဲလျှင် အာရှတိုက်၌ ဒုတိယ အကြီးဆုံးဖြစ်၍ ကမ္ဘာတွင်မူ သတ္တမအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ယခင်က မြိတိသျှ အိန္ဒိယဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သော တိုင်းပြည်ကြီး ကို ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် မြိတိသျှအစိုးရက လက်လွှတ်ပြီးလျှင် အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်ဟူ၍ ဒိုမီနီယံနိုင်ငံ နှစ်ခုအဖြစ် ခွဲခြားပေးလိုက်သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇန္နဝါရီ လ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ဒိုမီနီယံနိုင်ငံအဖြစ်မှ အချုပ်အချာ အာဏာပိုင် ပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံအဖြစ် အုပ်ချုပ်ရေး စံနှစ် ပြောင်းလိုက်သော ထိုပြည်ထောင်စုကြီးအတွင်း ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးရှိသော ပြည်နယ်ပေါင်း ၂၂ ခုနှင့် ဗဟိုအစိုးရ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်ရသော ပြည်ထောင်စုနယ်ပယ် ကိုးခု ပါဝင်သည်။ ကုန်းမကြီးမှ အပဖြစ်သော ဗင်္ဂလား ပင်လယ်အော်အတွင်းရှိ ကယူလီကျွန်းနှင့် နီကိုဗာကျွန်း၊ အာရေဗျပင်လယ်အတွင်းရှိ လက်ကဒိုက်ကျွန်း၊ မင်နီကျိုင် ကျွန်း၊ အမင်ဒီမီကျွန်း စသည်တို့သည်လည်း အိန္ဒိယပြည် ထောင်စု အတွင်း၌ ပါဝင်ကြလေသည်။

အိန္ဒိယဟူသော အမည်သည် အင်းဒီးယားကို မြန်မာ့ အသံဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ (အင်းဒီး

ယား) ဟူသောအမည်သည် ရှေးအခါကတည်းက ခေါ်ဝေါ် လာခဲ့သော အမည်မဟုတ်ချေ။ ရှေးဟိန္ဒူနှင့် မွန်စလင် စာပေတို့၌လည်း အိန္ဒိယဟူသောအမည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းထားသည်ကို မတွေ့ရပေ။ ဟိန္ဒူမင်းများ ဘုန်းမီး နေလ ထွန်းပသောခေတ်က ဘာရတ်နိုင်ငံဟူ၍သာ ခေါ် ဝေါ် သုံးနှုန်းခဲ့လေသည်။ အာရိယန်လူမျိုးတို့သည် အိန္ဒိယ နိုင်ငံတွင်းသို့ အနောက်မြောက်ဖက်မှ ဝင်ရောက်လာကြ သောအခါ မြစ်ကြီးတစ်မြစ်ကို တွေ့ရှိရသဖြင့် ထိုမြစ်ကြီးကို ဆင်းဒူဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ယခု ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်းရှိ သိန္နူ (ဆင်း) ပြည်နယ်သည်ထိုအမည်ဖြင့် ခေါ်တွင်နေဆဲဖြစ် သည်။ ဂရိနှင့် ပါးရှင်းလူမျိုးများ ဝင်ရောက် လာသောအခါ ယခုပန်ဂျပ်ပြည်နယ်နှင့် အင်ဒို - ဂင်္ဂါလွင်ပြင်အထက်ပိုင်း (ဟိန္ဒူစတန်) ကို အိန္ဒိယဟု ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းကြသည်။ ဥရောပနိုင်ငံသားများ လမ်းပေါက်လာသော အခါတွင်မူ နောင်မြိတိသျှ အိန္ဒိယဟု ခေါ်တွင်လာမည့် တိုင်းပြည်ကြီး တခုလုံးကို အိန္ဒိယဟု အမည်တပ်ခဲ့လေသည်။ ထိုကြောင့် အိန္ဒိယ (အင်းဒီးယား) ဟူသောအမည်သည် ဥရောပ နိုင်ငံ သားများက ကင်ပွန်းတပ်ပေးခဲ့သော အမည်ဖြစ်လေသည်။

တည်နေရာ

အာရှတိုက်မှ တောင်ဖက်သို့ ထိုးထွက်နေသော ကျွန်း ဆွယ်ကြီးသုံးခုအနက် မြိတိသျှ အိန္ဒိယသည် အလယ်ကျွန်း

ဆွယ်ကြီး၏ ကြီးမားလှသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ မြောက်ဖက်ပိုင်းရှိ ဟိမဝန္တာတောင်တန်းကြီးက အခြား နိုင်ငံများနှင့် သီးသန့် ပိုင်းခြားထားခြင်း၊ တိုင်းပြည်၏ ကျယ်ဝန်းကြီးမားခြင်း၊ အမြဲတစေရေခဲ၍ ချမ်းအေးလှ သောဒေသ၊ အမြဲပြင်းခြောက်သွေ့သောဒေသ၊ မိုးများ သောဒေသ၊ မိုးပါးသောဒေသ စသည်ဖြင့် ရာသီဥတု အထွေထွေရှိခြင်း၊ လူမျိုးအစုံစုံ၊ ဘာသာအယူဝါဒ အဖုံဖုံ ရှိခြင်းတို့ကြောင့် “တိုက်ကလေး” တတိုက်သဖွယ် မှတ်ယူ ရပေသည်။ အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်ဟူ၍ နှစ်နိုင်ငံ ပိုင်းခြား လိုက်ပြီးသည့် နောက်တွင်ပင်၊ အိန္ဒိယပြည်ထောင်စု သမတ နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ၌ သတ္တမအကြီးဆုံးနိုင်ငံကြီး ဖြစ်နေပေ သေးသည်။

ဆီးနှင့်ရေခဲများ မပြတ်ဖုံးလွှမ်းသော တောင်စဉ် တောင်ထွတ် အများအပြား ပါဝင်သည့် ဟိမဝန္တာတောင် တန်းဒေသ၏ တဖက်တွင် တရုတ်ပြည်သူ သမတနိုင်ငံကြီးရှိ၍၊ နီပေါနိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယအစိုးရ၏ အစောင့်အရှောက်ခံ ဘူတန် ပြည်နယ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်တခု ဖြစ်လာသော ဆစ်ကင်းပြည်နယ် နှစ်ခုတို့သည် ဟိမဝန္တာတောင်တန်း ဒေသ၌ ပါဝင်သည်။ အရှေ့ဖက်ရှိ တောင်စဉ်တောင်တန်း တို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံကို ပိုင်းခြားထားသည်။ အရှေ့မြောက်ဖက်၌ ဗင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ ရှိသည်။ အနောက် မြောက်ဖက်တွင် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ ရှိသည်။ တောင်ဖက်တွင် မန္တလေးလယ်ကွေ့နှင့် ပေါ်ရေလက်ကြားတို့သည် အိန္ဒိယနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်း (သီရိလင်္ကာ) ကို ပိုင်းခြားထားသည်။

အကျယ်အဝန်းနှင့် လူဦးရေ

အိန္ဒိယ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသည် မြောက်မှ တောင်သို့ အလျားမိုင် ၂,၀၀၀ ခန့် (မြောက်လတ္တီတွဒ် ၈° ၄' မှ ၃၇° ၆' အတွင်း) ရှိပြီးလျှင် အရှေ့မှ အနောက်သို့ မိုင် ၃,၇၀၀ (အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၆၈° ၃' မှ ၉၇° ၂၅' အထိ) ကျယ်ပြန့်၍ ပြည်ထောင်စု တခုလုံး၏ အကျယ်အဝန်းပမာဏသည် စတုဂံနား မိုင်ပေါင်း ၃,၂၆၆,၂၁၀ ဖြစ်သည်။ ကုန်းမြေ နယ်နိမိတ်ကြောင်း အလျားသည် ၉,၄၂၅ မိုင်ဖြစ်၍ ကမ်းရိုး တန်းသည် ၃,၅၃၅ မိုင် ရှည်လျားသည်။

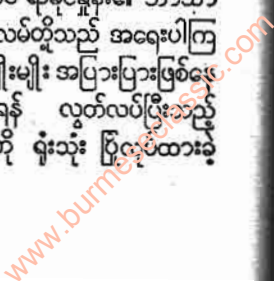
၁၉၇၁ ခု သန်ကောင်စာရင်းအရ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လူဦး ရေသည် ၅၄၇,၉၄၉,၀၀၉ ယောက်ဖြစ်ရာ၊ ကမ္ဘာပေါ်၌ လူဦးရေ ဒုတိယ အထူထပ်ဆုံး နိုင်ငံဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ နိုင်ငံပေါင်းများစွာတို့၌ အိန္ဒိယ အမျိုးသားတို့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလျက်ရှိရာ အထူး သဖြင့် သီဟိုဠ်ကျွန်း (သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့၌ အများဆုံးတွေ့ရသည်။ လူဦးရေများပြားသလောက် လူမျိုး လည်း အထွေထွေဖြစ်သည်။ ယင်းလူမျိုး အထွေထွေတို့၏ မူလဘူတကိုလိုက်၍ ခွဲခြားလိုက်လျှင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရှေး

အကျဆုံး တိုင်းရင်းသား လူမျိုးဟု ဆိုရသော ဒြာဗီးဒီးယန်း လူမျိုးမှ ဆင်းသက်ဆက်နွယ်လာသည့် အုပ်စု၊ (အိန္ဒိယ အလယ်ပိုင်းနှင့် အနောက်ပိုင်းဒေသများ၌ တွေ့ရသော ဗီးလ နှင့်ဂွန်းလူမျိုးများ၊ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ တမိလူမျိုးများ။) အနောက် မြောက်ဖက် တောင်ကြားလမ်းများ အားဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်းသို့ တသုတ်ပြီးတသုတ် ဝင်ရောက်လာပြီး လျှင် ဒြာဗီးဒီးယန်းလူမျိုးများအား အိန္ဒိယမြစ်ဝှမ်းဒေသမှ တိုက်ခိုက်မောင်းထုတ်၍ ထိုဒေသတိုက်၌ နေထိုင်လွှမ်းမိုးခဲ့ သော အာရိယန်လူမျိုးများ၏ အဆက်အနွယ်အုပ်စု၊ (ရာဇပုတ္တလူမျိုးတို့သည် ထိုအုပ်စုဝင်ဖြစ်သည်။) ဒြာဗီး ဒီးယန်းနှင့် အာရိယန်အုပ်စုတို့ အရောအနှောရှိ၍ ယင်းတို့မှ ဆက်နွယ်ပေါက်ပွားလာသော ဟိန္ဒူအုပ်စု၊ (ထိုအုပ်စုသည် လူဦးရေလည်းအများဆုံး အုပ်စုဝင် လူမျိုးအရေအတွက် လည်း အများဆုံးဖြစ်သည်။) ခုနစ်ရာစုနှစ်မှစ၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံ အတွင်းသို့ အဆက်မပြတ် ဝင်ရောက်လာသော မွတ်စလင် အုပ်စုဝင်များ၊ အရှေ့မြောက်ပိုင်းဒေသနှင့် ဟိမဝန္တာတောင် တန်းဒေသ၏ နယ်စပ်များ၌ တွေ့ရှိရသော မွန်ဂိုနှင့် တိဗက် အုပ်စုဝင်များဟူ၍ ငါးစုပိုင်းခြားနိုင်သည်။

ဒြာဗီးဒီးယန်း အုပ်စုဝင်တို့သည် အရပ်ပ၍ အသား မည်းသည်။ ဆံပင်ကောက်သည်။ နှာခေါင်းပူသည်။ ရာဇပုတ္တ လူမျိုးတို့ကဲ့သို့ အာရိယန်အနွယ်ဝင်တို့သည် အရပ် အမောင်းရှည်သွယ်သည်။ ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါ ချောမောသည်။ ဟိန္ဒူအုပ်စုဝင်တို့သည် ဆိုခဲ့သော အုပ်စုကြီး နှစ်စု၏ ကြားဖြစ်လေသည်။

ထွေပြားစုံလင်သော လူမျိုးအလိုက်နှင့် ဒေသအလိုက် ပြောဆိုကြသည့် ဘာသာစကားတို့မှာ ၁၉၆၁ ခုနှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ ၁,၆၅၂ မျိုးဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ အဓိကအားဖြင့် ပင်မဘာသာ စကားကြီးနှစ်မျိုးမှ အခက် အလက်များ ဝေဖြာထွက်ခြင်းဖြစ်ရာ ထိုအဓိကဘာသာ စကားကြီးနှစ်မျိုးတို့မှာ အင်ဒို-အာရိယန်ခေါ် မြောက်ပိုင်း ဘာသာစကားနှင့် ဒြာဗီးဒီးယန်းခေါ် တောင်ပိုင်း ဘာသာ စကားတို့ဖြစ်သည်။ အင်ဒို-အာရိယန် ဘာသာစကားမှ ဆင်းသက် ဆက်နွယ်လာသော ဘာသာစကားတို့အနက် အရေးပါသော ဘာသာစကားတို့မှာ ဟင်ဒီ (လူဦးရေ ၄၆ ရာခိုင်နှုန်း၏ ဘာသာစကား)၊ အူရဒူ၊ ဟိန္ဒူစတန်နီ၊ ပန်ဂျာဗီ၊ ဗင်္ဂါလီ၊ မာရသီ၊ ဂျူဂျာရတ်တို့တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဒြာဗီးဒီးယန်း ပင်မကြီးမှ ခွဲထွက်လာခဲ့သော ဘာသာစကား များအနက် တယ်လူ (လူဦးရေ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း၏ ဘာသာ စကား)၊ တမီ၊ ကန္နန္ဒာ၊ မာလယာလမ်တို့သည် အရေးပါကြ သည်။ ယင်းသို့ ဘာသာစကားအမျိုးမျိုး အပြားပြားဖြစ်ပေ သဖြင့် ဆက်ဆံရေး လွယ်ကူစေရန် လွတ်လပ်ပြီးသည့် နောက်ပိုင်း၌ပင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို ရုံးသုံး ပြုလုပ်ထားခဲ့

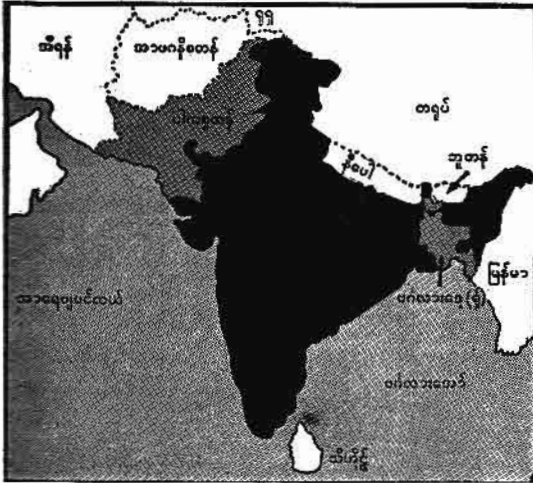

ရသည်။ သို့သော် ၁၉၆၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၆ ရက်နေ့မှ အစပြု၍ ဟင်ဒီဘာသာကို ရုံးသုံးပြုလုပ် ထားခဲ့လေသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အယူဝါဒကြီးသုံးရပ် ထွန်းကားခဲ့သည်။ ဟိန္ဒူ (ဗြဟ္မဏ) အယူဝါဒ၊ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒနှင့် အစ္စလာမ် အယူဝါဒတို့ဖြစ်သည်။ ယခုအခါတွင်မူ ဟိန္ဒူအယူဝါဒသည် လူဦးရေ ၈၅ ရာခိုင်နှုန်း ခံယူကိုးကွယ်သော အယူဝါဒကြီး ဖြစ်နေ၍ အစ္စလာမ်အယူဝါဒများသည် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်မျှသာရှိသည်။ ဗုဒ္ဓဝါဒီများမှာ နိုင်ငံ၏လူဦးရေနှင့် နှိုင်းစာသော် အလွန်နည်းပါးလှသည်။ နိုင်ငံလူထု ကိုးကွယ်ကြသော အခြားအယူဝါဒတို့မှာ ခရစ်ယန် (၂.၃၅ ရာခိုင်နှုန်း)၊ ခပ်စ် (၁.၇၄ ရာခိုင်နှုန်း)၊ ဂျိန်း၊ ပါရမီ၊ ယဟူဒီ စသည်တို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ကို သဘာဝအားဖြင့် သုံးပိုင်း ပိုင်းခြားနိုင်သည်။ ယင်းတို့မှာ (၁) ဟိမဝန္တာ

အိန္ဒိယနိုင်ငံတည်နေရာမြေပုံ

တောင်တန်းဒေသ၊ (၂) အိန္ဒူ-ဂင်္ဂါလွင်ပြင်ဒေသ၊ (၃) တောင်ပိုင်းကျွန်းဆွယ်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဟိမဝန္တာတောင်တန်းဒေသတွင် တောင်စဉ်တောင်တန်း သုံးခု ယှဉ်ပိုင်ပါဝင်၍ ကုန်းပြင်မြင့်ကြီးများနှင့် တောင်ကြားချိုင့်ဝှမ်းကြီးများလည်းရှိရာ ကသိုရနှင့် ကုလူတောင်ကြားဒေသကဲ့သို့သော အချို့တောင်ကြားချိုင့်ဝှမ်းကြီးများသည် ကျယ်ပြန့်၍ မြေဩဇာ ထက်သန်ကောင်းမွန်ကြပြီးလျှင် အလွန်သာယာလှပသော ရွှေခင်းရွက်များလည်း ပေါများလှပေသည်။ ကမ္ဘာပေါ်၌ အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ်များဖြစ်ကြသော ဝေရက်တောင် (၂၉,၀၂၀)၊ ကန်ချန်ဂျန်ဂါတောင် (၂၇,၁၄၆ ပေ)၊ ဒေါလာဂီတောင်

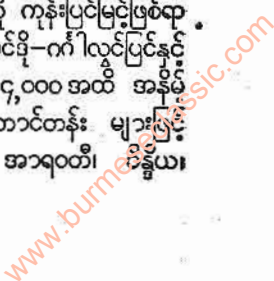
(၂၆,၇၂၆ ပေ)နှင့်နန္ဒာဒေဝီတောင် (၂၅,၆၆၁ ပေ)တို့ကိုထို တောင်တန်းဒေသ၌ တွေ့ရသည်။ မြင့်မားသော တောင်စဉ် တောင်တန်းများ ဒေသဖြစ်သဖြင့် ထိုဒေသတွင် တောင်ကြားလမ်း အနည်းငယ်ကိုသာ တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့အနက် ဂျီလက်လာနှင့် နတူးလာတောင်ကြားလမ်းတို့သည် ဖော်ရားလေသည်။

နိရိုတန်တိုင်းကြီးသဖွယ် ဝိကပတ် ကာဆီးလျက်ရှိသော တောင်တန်းဒေသ၏ အလျားသည် မိုင် ၃,၅၀၀ ခန့်ရှိ၍ အနံအားဖြင့် မိုင် ၁၅၀ မှ ၂၀၀ အထိ ကျယ်ပြန့်သည်။ အရှေ့ဖက်၌ အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အကြားတွင်၎င်း၊ အိန္ဒိယနှင့် ဗင်္ဂလားဒေ့ရှ်အကြားတွင်၎င်း တောင်နိရိုတန်တိုင်း အတော်ပင် နိမ့်ဆင်းသွားသည်။ ဂါရိုခါဆီ၊ ဂျိန်တီယာနှင့် နာဂတောင်တန်းတို့သည် အရှေ့ အနောက် သွယ်တန်းလျက် ရှိရာ တောင်နှင့် မြောက် သွယ်တန်းလျက်ရှိသော လူရှင်း တောင်တန်းနှင့် ရခိုင်ရိုးမတို့ကို ဆက်စပ်ပေးလေသည်။

အိန္ဒူ-ဂင်္ဂါလွင်ပြင်ကြီးသည် အိန္ဒိယမြောက်ဖက်ပိုင်း တခုလုံးလောက်ပင်ဖြစ်၍ ယင်းကို ဟိန္ဒူစီတန် လွင်ပြင်ဟုလည်းခေါ်သည်။ အိန္ဒူ၊ ဂင်္ဂါ၊ ဗြဟ္မပတ္တရမြစ်ကြီးများနှင့် ယင်းတို့၏ လက်တက်များ စီးဆင်းရာ ဒေသဖြစ်သည်။ အာရှတိုက် ပင်လယ်မှသည် ဗင်္ဂလား ပင်လယ်အော်အထိ ကျယ်ပြန့်၍ မိုင် ၂,၀၀၀ ခန့် အလျားရှိပြီးလျှင် မိုင် ၁၅၀ မှ ၂၀၀ ခန့်မျှ ကျယ်ပြန့်သည်။

ယင်းသည် ကမ္ဘာပေါ်၌ အကျယ်ပြန့်ဆုံးသော နန်းတင် မြေနုလွင်ပြင်ကြီး ဖြစ်ပြီးလျှင် လူဦးရေ အထူထပ်ဆုံး အပိုင်းလည်းဖြစ်သည်။ ဂင်္ဂါမြစ်နှင့် လက်တက်များဖြစ်ကြသော ယမုနာ၊ ဂုဗ္ဘတီ၊ ဆုန်း၊ ဂိုဂရာ၊ ဂန်ဒတ်နှင့် ကိစီမြစ်တို့၏ မြစ်ဝှမ်းများ၊ အရွှေဖက်စွန်းမှနေ၍ လွင်ပြင်ကြီး ထဲသို့ ဝင်လာသော ဗြဟ္မပတ္တရမြစ်ဝှမ်း၊ အိန္ဒူမြစ်၏ လက်တက်များဖြစ်ကြသော ရာဗီ၊ ဗီအပ်နှင့် ဆတ္တလက်မြစ်ကြီး သုံးသွယ်တို့၏ မြစ်ဝှမ်းများ ဆက်ပေါ်ဖြစ်ပေါ်သော လွင်ပြင်ဒေသကြီးဖြစ်၍ ဆိုခဲ့သောမြစ်များ ရေလျှံပြီးသည့် အခါ ကျန်ရစ်သော နန်းမြေများကြောင့် မြေဩဇာ ထက်သန်ကောင်းမွန်သော ဒေသဖြစ်သဖြင့် စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းလှပေသည်။ လွင်ပြင်ကြီးတခုလုံးတွင် တောင်ကုန်းဟူ၍ မရှိသလောက် ရှားပြီးလျှင် မြေပြန့်မြေနိမ့်ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်တို့သည် နွေးကွေးစွာ စီးဆင်းကြသည်။

အိန္ဒူ-ဂင်္ဂါလွင်ပြင်ကြီး၏ တောင်ဖက်ပိုင်း ဖြစ်သော အိန္ဒိယကျွန်းဆွယ်သည် တခုလုံးလိုလို ကုန်းပြင်မြင့်ဖြစ်ရာ ဒဂူကုန်းပြင်မြင့်ဟု ခေါ်သည်။ အင်ဒို-ဂင်္ဂါလွင်ပြင်နှင့် ဒဂူကုန်းပြင်မြင့်ကို ပေ ၁,၅၀၀ မှ ၄,၀၀၀ အထိ အနိမ့်အမြင့် ရှိကြသော တောင်ကုန်း တောင်တန်း များပြား ပိုင်းခြားထားရာ ယင်းတို့အနက် အာရဝတီ၊ အိန္ဒိယ၊

ဆတ်ပူရမိုင်ကာလာနှင့် အဇန္တတောင်တန်းတို့သည်ထင်ရှားပေါ်လွင်ကြသည်။

ဒက္ခိဏကုန်းပြင်မြင့်၏ အနောက်ဖက်စွန်းသည် အရှေ့ဖက်စွန်းထက် ပို၍မြင့်သည်။ ထိုကြောင့် ကျန်းဆွယ်၏ မြေမျက်နှာပြင်သည် အနောက်မှ အရှေ့သို့ နိမ့်လျောသွားသည်။ ဒက္ခိဏ ကုန်းပြင်မြင့်၏ အနောက်ဖက်စွန်းကို အနောက် ဘတ်တောင်တန်းဟု ခေါ်၍ အရှေ့ဖက်စွန်းကို အရှေ့ဘတ်တောင်တန်းဟု ခေါ်လေသည်။ အနောက်ဘတ်တောင်တန်းသည် ပေ ၃,၀၀၀ မှ ၄,၀၀၀ အထိမြင့်၍ အချို့နေရာများတွင် ပေ ၇,၄၀၀ မြင့်သည်။ အရှေ့ဘတ်တောင်တန်းမှာပူ ပျမ်းမျှပေ ၂,၀၀၀ ခန့်သာ အမြင့်ရှိလေသည်။ အနောက်ဘတ်တောင်တန်းနှင့် အာရေဗျ ပင်လယ်ရေပြင်အကြားတွင် ကျဉ်းမြောင်းသော ကမ်းမြောင်ဒေသရှိ၍ အရှေ့ဘတ်တောင်တန်းနှင့် ဗင်္ဂလားပင်လယ်အော် ရေပြင်အကြားရှိ ကမ်းမြောင်ဒေသမှာပူ ပို၍ကျယ်ပြန့်လေသည်။ ဒက္ခိဏကုန်းပြင်မြင့်၏ တောင်ဖက်စွန်းသည် အနောက်ဘတ်တောင်တန်းနှင့် အရှေ့ဘတ်တောင်တန်းတို့ ပေါင်းဆုံရာ တောင်ကုန်းဖြစ်၍ ယင်းကို နီလာဂီရီတောင်ကုန်းဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

အိန္ဒိယကျွန်းဆွယ်ကြီး၏ တောင်ဖက်ဆုံးအစွန်းကို ကိုမိုရင် အငူဟု ခေါ်လေသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် မြစ်ကြီးမြစ်ငယ် အသွယ်သွယ်တို့ ပေါများသော်လည်း အင်းအိုင်နည်းပါးသည်။ အိန္ဒိယ၏ မြစ်လက်တက်ကြီးများ၊ ဂင်္ဂါနှင့် ယင်း၏ မြစ်လက်တက်များ၊ ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်တို့သည် ဟိမဝန္တာတောင်စဉ်တောင်တန်းတို့မှ ပျော်ကျစီးဆင်းသော နှင်းများက ရေဖြည့်တင်းပေးနေသောကြောင့် တနှစ်ပတ်လုံး ရေပြတ်ပေ။ ထိုမြစ်ကြီးများတို့တွင် မိုးရာသီအခါ ပို၍မြစ်ရေများ တိုးကာ ရေလျှံကြသေးသည်။ ဒက္ခိဏမြစ်များဖြစ်ကြသော ဂိုဒါဝရီ၊ ကစွန်း၊ ကာဗာရီ စသည်တို့မှာမူ မိုးရေကို အားထားနေကြရသဖြင့် နွေအခါတွင် ရေအလွန်နည်းသွားကာ အချို့မြစ်ငယ်ချောင်းငယ်များသည် နွေရာသီတွင် ခန်းခြောက်သွားကြသည်။ ကမ်းရိုးတန်းမြစ်များ အထူးသဖြင့် အနောက်ဖက် ကမ်းရိုးတန်းမြစ်များသည် အလျားတို့၍ ရေဆင်းနယ်လည်း သေးငယ်သည်။ များသောအားဖြင့် နွေအခါရေခန်းသည်။ ရာဇဂြာန်ပြည်နယ် အနောက်ပိုင်းတွင် ကုန်းတန်းမြစ် အနည်းငယ် တွေ့ရှိရသည်။ ကြာရှည် မတည်တံ့နိုင်သော မြစ်မျိုးဖြစ်ပြီးလျှင် မြစ်တစ်မြစ်စီ သီးခြား မြစ်ကြောင်းဖြင့် စီးကြ၍ ဆမ်းဗားမြစ်ကဲ့သို့ ဆားအိုင် တခုခုအတွင်းသို့ဝင်၊ သဲမြေအတွင်းသို့ဝင်၊ စီးဝင်ကြပြီးလျှင် မြစ်ကြောင်းပျောက်သွားကြသည်။ လူနီ မြစ်တစ်မြစ်သာလျှင် ကတ်ချပင်လယ်ကွေ့ထဲသို့ စီးဝင်သည်။

အိန္ဒိယ မြစ်ဝှမ်းဒေသများအနက် ဂင်္ဂါမြစ်ဝှမ်းသည် အကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ အရေးအပါဆုံးသော မြစ်ဝှမ်းလည်း ဖြစ်သည်။ ယင်း၏ ရေဆင်းဒေသသည် အိန္ဒိယတနိုင်ငံလုံး၏ ဇီဝပညာပုံခန့်ရှိသည်။ (ဂင်္ဂါမြစ် — လည်းရှု။)

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ကမ်းရိုးတန်းသည် အကောက်အကျွန်းနည်းပါးသဖြင့် သဘာဝသဘောဆီပဲကောင်းနည်းပါးသည်။ ဘုံဘိုင်း၊ ကိုချင်၊ ဂိုအာနှင့် မဒရပ်မြို့တို့၌ သဘာဝသဘောဆီပဲကောင်းများရှိသည်။ ကာလကတ္တားမြို့၏ သဘောဆီပဲသည် ဂင်္ဂါမြစ်ဝကျွန်းပေါ်၌ တည်ရှိသည်။ ထိုနိုင်ငံကြီး၏ အရှေ့ဖက် ကမ်းရိုးတန်းကို ကိုရိုမန်ဒယ်ဟု ခေါ်ဆို၍ အနောက်ဖက် ကမ်းရိုးတန်းအောက်ပိုင်းကို မာလဗာဟု ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

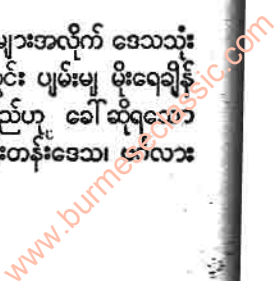
ရာသီဥတု

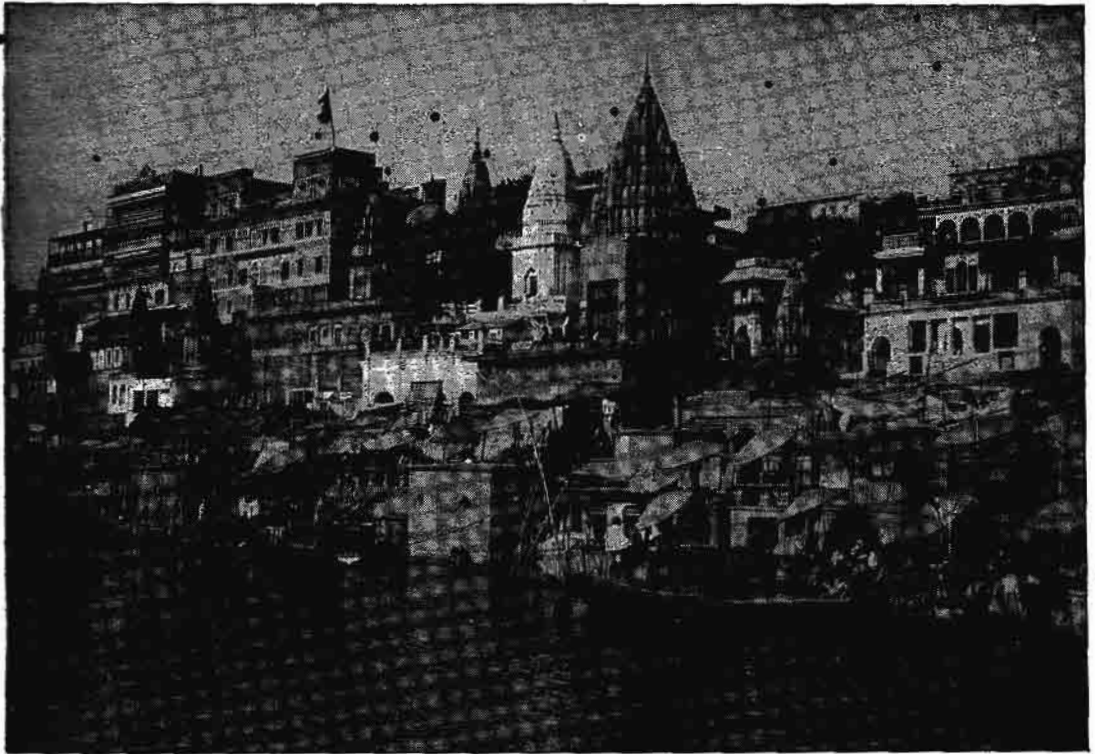
အိန္ဒိယ တနိုင်ငံလုံးသည် အီကွေတာ၏ မြောက်ဖက်၌ ရှိ၍ နိုင်ငံ၏တဝက်ခန့်သည် အပူပိုင်းဇုန်အတွင်း၌ကျရောက်ပေရာ၊ မြေခိုမိုင်းဒေသများသည် တနှစ်ပတ်လုံး အပူချိန်မြင့်သည်။ တောင်ဖက်ကမ်းရိုးတန်းဒေသနှင့်ဂင်္ဂါမြစ်ဝကျွန်းပေါ်တွင် ရာသီဥတုစိုစွတ်ထိုင်းမြိုင်းသည်။ ပန်ဂျပ်ပြည်နယ် တောင်ဖက်အလွန်တွင် ပူပြင်းခြောက်သွေ့သော သဲကန္တာရရှိသည်။ မြောက်ဖက်ပိုင်းရှိ ဟိမဝန္တာတောင်တန်းဒေသ၌ မူ ရာသီဥတုအေးမြ၍ တောင်ထိပ်များစွာတို့မှ ဆီးနှင့်ရေခဲများဖြင့် တနှစ်ပတ်လုံး ဖွေးဖွေးဖြူဖြူနေကြလေသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုကို မုတ်သုန်လေထိုက် အများဆုံး ပြုပြင်ဖန်တီးသည်။ အိန္ဒိယရာသီဥတုတို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှာကဲ့သို့ (၁) အောက်တိုဘာလမှ ဖေဖော်ဝါရီလအထိ ဆောင်းရာသီ၊ (၂) မတ်လမှ ဇွန်လအထိ အထိ နွေရာသီ၊ (၃) ဇွန်လအထိမှ စက်တင်ဘာလအထိ မိုးရာသီဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။

အနောက်တောင် မုတ်သုန်ရာသီလေသည် အနောက်ဖက် ကမ်းရိုးတန်းဒေသဆီသို့ ဇွန်လဆန်းမှ စတင် တိုက်ခတ်ရာ အရှေ့ဘတ်တောင်တန်း၏ မိုးကွယ်အရပ်ဖြစ်သော မဒရပ်ဒေသမှလွဲ၍ တနိုင်ငံလုံးလိုလို၌ ဇွန်လမှ စက်တင်ဘာလအတွင်း မိုးရွာသည်။ ထိုရာသီ ကုန်ဆုံးသွားသောအခါ အရှေ့မြောက်ရာသီလေ တိုက်ခတ်လေရာ ယင်းသည် ဗင်္ဂလားပင်လယ်အော်ကို ဖြတ်သန်းလာသဖြင့် အရှေ့ဖက် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများဖြစ်သော မဒရပ်နှင့် ဩရိသာနယ်တို့တွင် အထူးသဖြင့် အောက်တိုဘာနှင့် နိုဝင်ဘာလများ၌ မိုးအများဆုံးရွာသည်။

ရွာချသော မိုးရေချိန်အနည်းအများအလိုက် ဒေသသုံးမျိုးခွဲခြားနိုင်ရာ၊ (၁) တနှစ် အတွင်း ပျမ်းမျှ မိုးရေချိန်လက်မ ၈၀ ကျော်၍ မိုးကောင်းသည်ဟု ခေါ်ဆိုရသော ဒေသများမှာ အနောက်ဖက် ကမ်းရိုးတန်းဒေသ၊ ဗင်္ဂလား

ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့ အထွတ်အမြတ်ထားရာ ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းနဖူးပေါ်တွင် တည်ရှိသော ဗာရာဏသီမြို့မှ ရေချိုးဆိပ်

ပြည်နယ်နှင့် အာသံပြည်နယ်တို့ဖြစ်သည်။ အာသံပြည်နယ်၌ တောင်တန်းဒေသတွင် တနင်္ဂနွေအတွင်း မိုးရေချိန် လက်မ ၄၀၀ ကျော်သည်။ မိုးကောင်းသော ထိုဒေသများ အနက် လွင်ပြင်ဒေသဖြစ်လျှင် ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်း၍ တောင်ကုန်းဒေသဖြစ်ပါမူ အမြဲစိမ်းသစ်တောများထူထပ်စွာပေါက်ရောက်သည်။ (၂) မိုးရေချိန်လက်မ ၈၀ မှ ၄၀ အတွင်းရရှိ၍ မိုးသင့်တင့်သောဒေသများမှာ ဒက္ခိဏကုန်းပြင်မြင့်၏ အရှေ့မြောက်ပိုင်းနှင့် ဂင်္ဂါမြစ်ဝှမ်းတို့ ပါဝင်သည်။ ယင်းဒေသမျိုးအနက် လွင်ပြင်ဒေသဖြစ်ပါမူ တူးမြောင်းမသွယ်ပဲနှင့် စိုစွတ်ဒေသပေါက် ကောက်ပျိုးနှင့် မိုးပါး ရေရှားဒေသပေါက်ကောက်ပျိုးတို့ကို စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။ တောင်ကုန်းဒေသများ၌မူ အဖိုးတန် ကျွန်းနှင့် အင်ကြင်းတောများ ပေါများသည်။ (၃) မိုးရေချိန် လက်မ ၄၀ မှ ၂၀ အကြားရရှိ၍ မိုးပါးသောဒေသတို့မှာ ဒက္ခိဏကုန်းပြင်မြင့်၏ တောင်ပိုင်းနှင့် အနောက်မြောက်ပိုင်း၊ မဒရပ်နှင့် ဂင်္ဂါမြစ်ဖျားဒေသတို့ဖြစ်သည်။ လွင်ပြင်ဒေသတို့၌ နွဲ့စားပြောင်း၊ လူး၊ ဆတ်စသော မိုးပါးရေရှား ကောက်ပျိုးတို့ကိုလည်း တူးမြောင်းသွယ်ပြီးလျှင် ဆန်စပါးစသောစိုစွတ်ဒေသ ကောက်ပျိုးတို့ကိုလည်း စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။ တွန်းပြင်ဒေသများ၌မူ သစ်ကြီးဝါးကြီးမရှိလှပဲ ချုံဖုတ်

စေးပျစ်များသာ ထူပြောလေသည်။ ဗာရာဏသီမြို့ ပြည်နယ် အနောက်ပိုင်းနှင့် သားသဲကန္တာရတို့တွင် တနင်္ဂပတ်လုံး မိုးရေချိန်သည် လက်မ ၂၀ မှ ၀ အထိဖြစ်၍ အလွန်မိုးနည်းပါးသဖြင့် ပူပြင်းခြောက်သွေ့လှပေသည်။ ဟိမဝန္တာတောင်တန်းဒေသမှာမူ အလွန်မိုးများသည်။ တနင်္ဂပတ်လုံးမိုးရေချိန် လက်မ ၁၀၀ မှ ၃၀၀ ခန့်အထိ မြန်မုန်ရရှိသည်။ ဇန္နဝါရီလတွင် အနောက်မြောက်ပိုင်း၌ အပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက်ဒီဂရီ ၅၀ မှ ၅၅ အထိရှိ၍ တောင်ပတ်ပိုင်းတွင် ဒီဂရီ ၇၅ မှ ၈၀ အထိရှိသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလ ကုန်ဆုံးလျှင် အပူချိန်တက်စပြုလာ၍ မေလတွင် အလွန်ပူပြင်းခြောက်သွေ့လှရာ၊ ပင်လယ်ရေပြင်နှင့် နီးစပ်သော ဒေသများနှင့် တောင်စခန်းမြို့များမလှလျှင် မြောက်ပိုင်းတွင် မဇ္ဈိမအပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက် ဒီဂရီ ၉၀ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ရှိ၍ အမြင့်ဆုံးအပူချိန် ဒီဂရီ ၁၁၀ မှ ၁၂၀ အထိပင် တက်တတ်လေသည်။ လွင်ပြင်ဒေသများတွင် သဲမုန်တိုင်းများ မကြာခဏ ကျရောက်တတ်လေသည်။

သယံဇာတပစ္စည်းများ

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် သယံဇာတပစ္စည်းများဖြင့် ကြွယ်ဝသောနိုင်ငံဖြစ်ပေသည်။ စက်မှု လုပ်ငန်းအတွက် အသုံးအဝင်သော ကျောက်မီးသွေး၊ ရေနံ၊ သဲစသည်တို့အနက် ကျောက်

မီးသွေးအထွက်ထွင် အိန္ဒိယသည် ကမ္ဘာ၌ သတ္တမလိုက်နိုင်သည်။ စက်မှုနိုင်ငံအဖြစ် ချီတက်နေသော အချိန်ကာလ၌ ပင် နိုင်ငံတွင်းသုံးအတွက် ဖူလုံသည့်ပြင် နိုင်ငံခြား သို့ပင် တင်ပို့နိုင်ပေးသေးသည်။ ဒက္ခိဏကုန်းပြင်မြင့် အလယ်ပိုင်း၊ ဗင်ဂျား၊ ဗီဟာ၊ ဩရိသစသော အရှေ့မြောက်ပတ် ဒေသများ၌ အမြောက်အမြား ထွက်ရှိနိုင်သော ကျောက်မီးသွေး တွင်းများရှိသည်။ ကျောက်မီးသွေးအနွှေးများကို မဒရပ်၊ ရာဇဂြာန၊ သောရဋ္ဌ၊ ကတ်ချ၊ ကသိရီပြည်နယ်တို့၌ တွေ့ရှိရသည်။

အာသံပြည်နယ် အရှေ့ပိုင်းမှ ရေနံကို ထုတ်ယူ အသုံးပြု လျက်ရှိရာ၊ နိုင်ငံသုံးအတွက် မလုံလောက်ချေ။ သို့သော် ရေနံအထွက်ကောင်းရန် အလားအလာရှိသော ဒေသများမှာ အနောက် ဗင်ဂျားပြည်နယ်၊ ပန်ဂျပ်၊ ဟိမာချာဒေသ၊ ဂျမ္မာနှင့် ကသိရီရာဇဂြာန၊ ကမ်ဗေ - ကတ်ချ၊ ကင်္ဂါမြစ်ဝှမ်း၊ မဒရပ်ကမ်းရိုးတန်း၊ အန္ဒရကမ်းရိုးတန်း၊ ကရလကမ်းရိုးတန်း၊ ကပလီကျွန်းနှင့် နီကိုဗာကျွန်းတို့ဖြစ်ကြသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ သဲအကောင်းစား အမြောက် အမြား ထွက်ရာ ကမ္ဘာတွင် စတုတ္ထလိုက်သည်။ ဗီဟာ၊ ဩရိသ၊ မဇ္ဈဒေသ၊ မိုင်ဆို(ကာနတက)၊ မဟာရဋ္ဌပြည်နယ်တို့မှ သဲအများအပြားထွက်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ၌မန်ဂနီသတ္တု တတိယအထွက်ဆုံးဖြစ်သည်။ မဟာရဋ္ဌ၊ မဇ္ဈဒေသ၊ ဗီဟာနှင့် ဩရိသနယ်ပေါ်၊ မဟာရဋ္ဌ၊ မဇ္ဈဒေသနှင့် ရာဇဂြာနနယ်ပေါ်၊ အန္ဒရကမ်းရိုးတန်း အလယ်ပိုင်းနှင့် ကာနတကပြည်နယ်တို့မှ ထွက်သည်။ ကရိုမိုက် သတ္တုမျိုးစုံတို့သည် ဗီဟာ၊ ဩရိသနှင့် ကာနတကပြည်နယ်တို့မှ ထွက်သည်။

ကာနတကပြည်နယ် အရှေ့တောင်ပိုင်း ကိုလာခရိုင်မှ ရွှေနှင့် ငွေ အများဆုံးထွက်သည်။ ထိုဒေသရှိ ရွှေတွင်းများ၏ အနက်သည် နှစ်မိုင်ခန့်ရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ စိန်၊ မြ အစရှိသော ကျောက်မျက်ရတနာများလည်း ထွက်ရှိရာ၊ စိန်ထွက်သောဒေသမှာ မဇ္ဈပြည်နယ် အတွင်းရှိ ပန္နားခရိုင် ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ လချေးအများဆုံးထွက်သည်။ လချေး အများအပြား ထွက်သော ဗီဟာ၊ ရာဇဂြာနနှင့် အန္ဒရပြည်နယ်တို့အနက် ကမ္ဘာ၌ အကောင်းဆုံး လချေးအမျိုးအစားသည် ဗီဟာပြည်နယ်မှထွက်သည်။ ဗီဟာပြည်နယ်၌ပင် မိုင် ၈၀ ခန့်ရှည်လျားသော ကြေးနီ ကြောကြီးရှိ၍ ရာဇဂြာန၌ တွေ့ရှိထားသော ကြေးနီ ကြောကြီးကိုမူ စူးစမ်း လေ့လာနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ရာဇဂြာန၊ မဟာရဋ္ဌပြည်နယ်တို့၌ ဆားအိုင်များရှိ၍ ဟိမာချာဒေသတွင် ဆားတွင်းများရှိသည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း ဒေသ အများအပြား၌ ပင်လယ်ရေကို ဆားချက်သောလုပ်ငန်းများ အများအပြား လုပ်ကိုင်ကြသည်။

စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တော

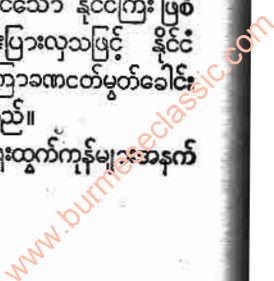
အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လူဦးရေ ၇၀ ခန့်သည် စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိကလုပ်ကိုင်ကြသည်။ နိုင်ငံ၏ဝင်ငွေ ထက်ဝက်ခန့်သည်လည်း စိုက်ပျိုးရေးမှ ရရှိသည်။ စိုက်ပျိုးရေး ထွက်ကုန်ပစ္စည်းအများစုကို နိုင်ငံခြားသို့ ကုန်ကြမ်းအဖြစ် တင်ပို့သည်။ တနိုင်ငံလုံး၏ အကျယ်အဝန်းကို ကေလွလျှင် ကေပေါင်း ၈၀-၉၀ ကုဋေ ဖြစ်သည့်အနက် ၁၉၇၀ - ၇၁ ခုနှစ်အတွင်း ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးသောကေပေါင်း ၄၁.၃ ကုဋေ ဖြစ်သည်။ ယင်းအနက် ရေသွင်းစိုက်ပျိုးရသော ဒေသမှာ ၂၂.၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိသည်။ ၁၉၇၀-၇၁ ခုနှစ်တွင်အဆုံးသတ်သော ၁၀ နှစ်မျှကာလအတွင်း ရေသွင်းစိုက်ပျိုးရသောကေပေါင်း ၂၁ သိန်းတိုးလာခဲ့သည်။

ဆန်စပါးကို အနောက်မြောက်ပိုင်းမှလွဲလျှင် စိုက်ပျိုး၍ ဖြစ်နိုင်သမျှသော မြေနေရာများ၌ စိုက်ပျိုး ကြရာ၊ ၁၉၇၀-၇၁ ခုနှစ်အတွင်း ခန့်မှန်းခြေ ကေပေါင်း ကိုးကုဋေကျော်မျှ စိုက်ပျိုးကြသည်။ သို့သော် ဒက္ခိဏကုန်းပြင်မြင့်၌ စိုက်ပျိုးကြသော ဂျီဝါ ခေါ် ကောက်စပါးတမျိုး၊ အနောက်မြောက်ပိုင်း၌ စိုက်ပျိုးသော ဂျီနှင့် တောင်ပိုင်းဒေသများနှင့် ခြောက်သွေ့သော အနောက်ပိုင်းဒေသများ၌ စိုက်ပျိုးကြသော ဗာဂျရာခေါ် ကောက်စပါးတမျိုး တို့ကို စိုက်ပျိုးသည့် စုစုပေါင်းကေသည် စပါးစိုက် ကေပေါင်းထက် ပိုမိုများပြားသည်။

အခြားစားသုံးကုန်စိုက်ပျိုးရေး ပစ္စည်းများအနက် လက်ဖက်ခြောက်သည် နိုင်ငံခြားငွေအရ အများဆုံးဖြစ်သည်။ အာသံနှင့် ဗင်ဂျားမြောက်ပိုင်းတို့၌ အများဆုံးစိုက်ပျိုးကြ၍ ကရလ၊ မဒရပ်နှင့် ကာနတကပြည်နယ် တို့၌လည်း ဖြစ်ထွန်းသည်။ ကာဖီကို တမိနာရ၊ ကာနတက၊ ကရလပြည်နယ်တို့၌ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ပဲအမျိုးမျိုးကိုလည်းစိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြ၍ ကြံကိုလည်း အမြောက်အမြား စိုက်ပျိုးကြရာ၊ အိန္ဒိယသည် သကြားအထွက်များသော နိုင်ငံတနိုင်ငံဖြစ်ပေသည်။ မြေပဲ အထွက်များသော နိုင်ငံလည်းဖြစ်၍မူယောစပါး၊ ပြောင်း၊ အာလူး၊ နှမ်းချပ်၊ မုန်ညင်းစေ့ စသည်တို့ကိုလည်း အများအပြားပင် စိုက်ပျိုးကြလေသည်။ ရေမြေ အဆင်ပြေသော ဒေသ များတွင် သစ်သီးဝလံ အမျိုးပေါင်းများစွာ စိုက်ပျိုး ဖြစ်ထွန်း၍ သရက်သီးသည် အိန္ဒိယ၏ အထင်ရှားဆုံး သစ်သီး ဖြစ်သည်။

ယင်းကဲ့သို့ ကောက်စပါးအမျိုးမျိုး၊ ပဲ၊ ပြောင်း နှင့် အသီးအနှံမျိုးစုံစွာ စိုက်ပျိုးထွက်ရှိနိုင်သော နိုင်ငံကြီး ဖြစ်လင့်ကစား လူဦးရေကလည်း များပြားလှသဖြင့် နိုင်ငံထွက်ရှိကွာနှင့် မလုံလောက်နိုင်ပဲ မကြာခဏထက်မှတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေးနှင့် ကြုံတွေ့ရပေသေးသည်။

စားကုန်မဟုတ်သော စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များအနက်

အိန္ဒိယပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ

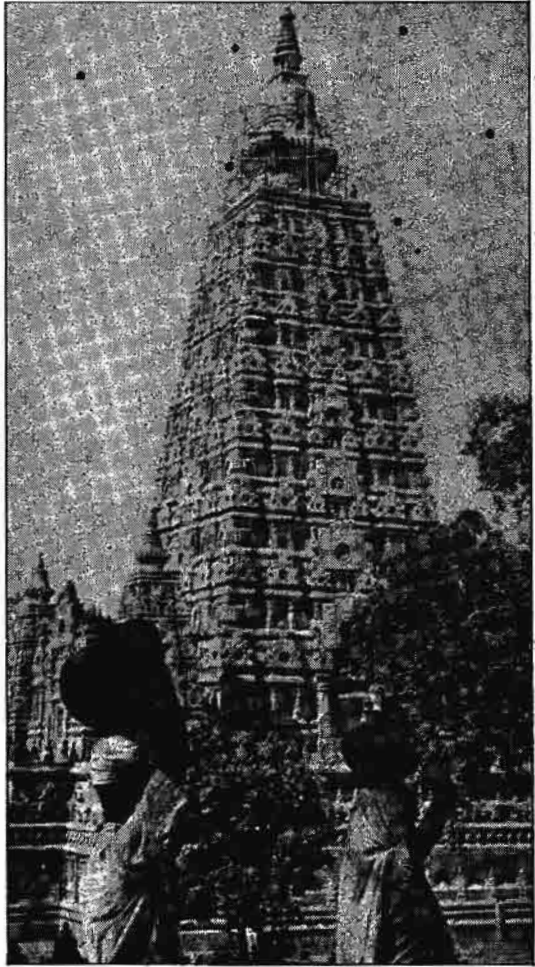
ဝါဂွမ်း၊ ဂုံလျော်၊ ကြက်ပေါင်စေး (ရော်ဗာ)၊ ဆေးရွက်
တို့သည် အရေးပါသော ထွက်ကုန်များဖြစ်ကြသည်။ ဝါဂွမ်း
ကို ပြည်နယ်များစွာ၌ စိုက်ပျိုးကြသည့်အနက် ဥက္ကရဒေသ
နှင့် ဒက္ကတ၊ ကုန်းပြင်မြင့်တို့မှ အကောင်းစား ဝါဂွမ်းများ
ထွက်သည်။ ဂုံလျော်သည် ဗင်္ဂလားပြည်နယ်၌ အများဆုံး
ဖြစ်ထွန်း၍ ကမ္ဘာတွင် အိန္ဒိယသည် ဂုံလျော် အများဆုံး
ထွက်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ သစ်တော ရေယာသည် စတုရန်းမိုင်
၂.၀၇ သိန်းရှိရာ နိုင်ငံ၏အကျယ်အဝန်းနှင့် နှိုင်းစာသော်
၂၂.၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သာရှိသည်။ သို့သော် အိန္ဒိယအစိုးရသည်
သစ်တောများကိုဂရုတစိုက်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့သည်။
နိုင်ငံအကျယ်အဝန်း၏ ၃၃.၃ ရာခိုင်နှုန်းကို သစ်တော
များဖြင့် ဖုံးလွှမ်းနိုင်အောင်လည်း စီမံကိန်းများ ချထား၍
ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ဟိမဝန္တာတောင်တန်း၏ ခြေရင်း
တောင်ကုန်းဒေသ၊ ဒက္ကတ ကုန်းပြင်မြင့်၏ မြောက်ဖက်
အစွန်း တောင်ကုန်းဒေသ၊ အနောက်ဗဟိုတောင်တန်းနှင့်
ကပ္ပလီကုန်းတို့သည် သစ်တောထွက်ပစ္စည်း အမြောက်
အမြားထုတ်လုပ်နိုင်သော သစ်တောများဖြင့် ဖုံးလွှမ်းရာ
ဒေသများဖြစ်ကြလေသည်။

စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများ

စိုက်ပျိုးရေးသည် နိုင်ငံ၏ အဓိက လုပ်ငန်း ဖြစ်သော်
လည်း များပြားသော လူဦးရေ၏ စားဝတ်နေရေး ဖူလုံစေ
ရန် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် စက်မှုနိုင်ငံအဖြစ်သို့ အရှိန် ကောင်း
ကောင်းဖြင့် ချီတက်လျက်ရှိသည်။ ခရစ် ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်
ခန့်မှစ၍ အိန္ဒိယတွင် စက်မှုလုပ်ငန်းများ အတော် အတန်
အခြေစိုက်ပြီးဖြစ်နေသည်။ ကျောက်မီးသွေးနှင့် သံအထွက်
ထောင်းခြင်းသည် စက်မှုလုပ်ငန်းအတွက်များစွာအထောက်
အပံ့ရစေသည်။ မြစ်ကြီးမြစ်ငယ်များ ပေါများ သဖြင့်
ရေအားလျှပ်စစ်အများအပြားရရှိနိုင်သည်။ သို့သော် အိန္ဒိယ
သည် ရနိုင်သော ရေအားလျှပ်စစ်၏ သုံးရာခိုင်နှုန်းကိုသာ
အသုံးပြုနိုင်သေး၍ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကမူ ၃၃
ရာခိုင်နှုန်းကို အသုံးချလျက်ရှိသည်။

စက်မှုလုပ်ငန်းသည် အိန္ဒိယ၌ တစတစ တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုး
လာခဲ့ရာ စက်မှုလုပ်ငန်းကြီးများသည်လည်း တိုးတက်ထွန်း
ထားလျက်ရှိသည်။ မလွတ်လပ်မီ ခေတ်ကပင် ကာလကတ္တား
မြို့အနီးရှိ ဂျမ္ဗရွက်ဒပူမြို့ရှိ အမျိုးသားပိုင် တာတာသံနှင့်
သံမဏိ လုပ်ငန်းကြီးသည် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး စက်မှု လုပ်
ငန်းကြီးများတွင် ပါဝင်ခဲ့၍ ယခုအခါ သံမဏိ စက်ရုံကြီး
ခြောက်ခုရှိသည်။ မလွတ်လပ်မီကပင် ရှိခဲ့သော အခြား
ထိမှု လုပ်ငန်းကြီးတခုမှာ ဘုံဘိုင် ရေအားလျှပ်စစ် စီမံ
ထိန်းအမှု ပြုလုပ်ထားသော ရေအား လျှပ်စစ် ဓာတ်အား
ပေး လုပ်ငန်းကြီးဖြစ်သည်။ ဘုံဘိုင်မြို့ပေါ်နှင့် ဆင်ခြေဖုံး

ဗုဒ္ဓဂယာမှ မဟာဓောမိဇေတီတော်ကြီး

ရှိ ခြည်စက်ရုံကြီးများစသော စက်မှုလုပ်ငန်းများသည် ထို
ရေအားလျှပ်စစ်ကို အသုံးပြုကြရသည်။

အထည်အလိပ် စက်ရုံ ကြီးများသည် အမက်ဒဗတ်၊
မဒရပ်နှင့်တမိနာဗူပြည်နယ်အတွင်းရှိ မြို့ကြီးမြို့ငယ်တို့၌လည်း
ရှိသည်။ အိန္ဒိယ၏ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် အထည်
အလိပ် ရက်လုပ်သော လုပ်ငန်းသည် အကြီးအကျယ်ဆုံး
ဖြစ်သည်။

၁၉၇၁ ခုနှစ်စာရင်းအရ ဂုံလျော်စက်ကြီးပေါင်း ၁၀၆ ခု
ရှိရာ ဂုံလျော်ထွက်ရှိသော ဒေသအတွင်းရှိ ကာလကတ္တား
မြို့နှင့်အနီးအနားတဝိုက်တွင် အများဆုံးဖြစ်သည်။ သကြား၊
သားရေနှင့် ရော်ဗာ အထည်ပစ္စည်းများ၊ ဆေးလိပ်လုပ်ငန်း၊
ဟင်းသီးဟင်းရွက်ဆီကြိတ် လုပ်ငန်း၊ လက်ဖက်ခြောက်
လုပ်ငန်း၊ စက္ကူ လုပ်ငန်းစသည်တို့ကို စက်ရုံများ၌ ၎င်း
အိမ်တွင်းမှုလုပ်ငန်းအဖြစ်၎င်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။

www.burmeseclassic.com

အိန္ဒိယပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ

အိန္ဒိယ၏ စက်မှုလုပ်ငန်းသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းမှ စ၍ သိသိသာသာတိုးတက်လာရာ လွတ်လပ်ရေးခေတ် နောက်ပိုင်းတွင် တိုးတက်မှုအရှိန် ပိုကောင်းလာခဲ့သည်။ ယခုအခါ ဝန်လေးစက်ပစ္စည်းများဖြစ်သော မီးရထားစက် ခေါင်းနှင့် တွဲများထုတ်လုပ်ခြင်း၊ လေယာဉ်ပျံ၊ မော်တော် ကား၊ စက်ဘီးစသည်တို့ကို နိုင်ငံတွင်း၌ တပ်ဆင်ထုတ်လုပ် ခြင်း၊ ဆေးဝါးနှင့် ဓာတုဗေဒပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဗီလတ်မြေ ထုတ်လုပ်ခြင်း စသည်တို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက် လျက်ရှိ၍ လူသုံးပစ္စည်းနှင့် စားသောက်ကုန်အမျိုးမျိုးတို့ကို စက်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် ပိုမိုထုတ်လုပ်လျက် ရှိလေသည်။

စက်မှုလုပ်ငန်းတွင် အရှိန်ကောင်းနေစေကာမူ လက်ရက် အထည်အလိပ်လုပ်ငန်းကိုလည်း လူသန်းပေါင်းများစွာသည် အိမ်တွင်းလက်မှုလုပ်ငန်းအဖြစ် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိနေကြသေး သည်။ ထိုပြင် ကော်ဇောအနုအကြမ်း၊ ကသိုရရှောစောင် များ၊ လှပနုနယ်သော ဇာများကိုလည်း လက်ဖြင့်ရက်လုပ် နေကြလျက်ပင်ရှိ၍ ယင်းတို့သည် အိန္ဒိယ၏ကမ္ဘာကျော် လက်မှုပညာရပ်များဖြစ်ကြလေသည်။ ကြွကြွရွရွနှင့် လှပ သိမ်မွေ့သော ရွှေပန်းထိမ်၊ ငွေပန်းထိမ်လုပ်ငန်း၊ ကြေးထည် လုပ်ငန်း၊ သစ်နှင့်ဆင်စွယ်ပန်းပုလုပ်ငန်းစသော လက်မှု အနု ပညာပစ္စည်းများ လုပ်ကိုင်ရာ၌လည်း အိန္ဒိယတိုင်းသားတို့၏ လက်ရာများသည် ကျော်ကြားလျက်ပင် ရှိပေသေးသည်။

လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်မကြီးတွင် လမ်းပန်းဆက် သွယ်ရေး အကောင်းဆုံးရှိသော နိုင်ငံဟုဆိုနိုင်သည်။ မိုင် ၂၀ ရှည်လျားသော ပထမဆုံးမီးရထားလမ်းကို ၁၈၅၃ ခုနှစ်တွင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့၍၊ ၁၉၇၀ - ၇၁ ခုနှစ်အထိ အိန္ဒိယ မီးရထားလမ်း စုစုပေါင်းသည် မိုင်ပေါင်း ၃၇,၀၆၃ ခန့် ရှိသည်။ အိန္ဒိယမီးရထားစံနှုန်းသည် အာရှတိုက်၌ အကြီး ကျယ်ဆုံးဖြစ်၍ ကမ္ဘာ၌ စတုတ္ထအရှည်ဆုံးဖြစ်သည်။

မိုင်ပေါင်းသောင်းနှင့်ချီ၍ ရှည်လျားများပြားသော မီးရထားလမ်းများရှိနေသည့်တိုင်အောင် နိုင်ငံ၏ ကြီးမား ကျယ်ဝန်းခြင်း၊ လူဦးရေများပြားခြင်းတို့ကြောင့် သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကူးသန်းသွားလာရေးအတွက် လက်ရှိ မီးရထားလမ်းနှင့် မလုံလောက်သေးပေ။ ထိုကြောင့် လွတ် လပ်ရေးခေတ်နောက်ပိုင်းတွင် ပျက်စီးသောလမ်းများကို ပြုပြင်ခြင်း၊ သစ်လမ်းကျဉ်းမှ သစ်လမ်းကျယ်ပြောင်းခြင်း၊ မီးရထားလမ်းသစ်ဆောက်လုပ်ခြင်းတို့ကို စီမံကိန်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်နေဆဲ ဖြစ်လေသည်။

နိုင်ငံတွင်း၌ တမြို့မှတမြို့၊ တရွာမှတရွာသို့ သွယ်တန်း ကူးယှက်ထားသော လမ်းကောင်းလမ်းကြမ်း စုစုပေါင်းမိုင် ၃၅,၂၁၂ ရှိသည်။ ကျောက်ခင်းလမ်းများ၏ စုစုပေါင်းမိုင် သည် ၁၃၇,၀၇၄ ဖြစ်၍ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည်သာ ကတ္တရာ

ခင်းလမ်းများဖြစ်သည်။ လမ်းကြမ်းများ၏ စုစုပေါင်းမိုင် သည် ၂၁၉,၁၃၀ ဖြစ်သည်။ ရေလမ်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အတွက် နိုင်ငံအတွင်း လှေသင်္ဘောဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်နိုင် သောရေကြောင်းခရီးသည် မိုင် ၅,၀၀၀ ကျော်ခန့်ရှိသည်။ အရေးပါသောရေကြောင်းလမ်းမများမှာ ဂင်္ဂါ၊ ဗြဟ္မပုတ္တရ နှင့် ယင်းတို့၏မြစ်ဝရိုးရှိ တူးမြောင်းများ၊ ကဲရာလာပြည်နယ် တွင်းရှိ တူးမြောင်းများ၊ မဒရပ်နှင့် အန္ဒရပြည်နယ်တို့ အတွင်းရှိ ဗက်ကင်ဟမ်တူးမြောင်း၊ အနောက်ဘက်ကမ်းရိုး တန်းရှိ တူးမြောင်းများ၊ ဩရိသပြည်နယ်မှ မဟာနဒီတူး မြောင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။

နိုင်ငံခြားနှင့် ဆက်သွယ်ရာ၌ အရေးပါသော သင်္ဘော ဆိပ်မြို့ကြီးဆယ်မြို့ရှိရာ ယင်းတို့မှာ ကာလကတ္တား၊ ဘုံဘိုင်၊ မဒရပ်၊ ကိုချင်၊ ဝိစက်ခါပတ္တန်၊ ကန္ဒလာ၊ မာမဂါအို၊ မန်ဂလို၊ တူတီကိုရင်နှင့် ပရာဒစ်တို့ဖြစ်သည်။ ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်၌ သင်္ဘောဆိပ် မြို့ကလေးပေါင်း ၂၂၅ မြို့ရှိ၍၊ ယင်းတို့သည် ပြည်တွင်းပြည်ပ ကုန်စည်တင်သွင်း တင်ပို့ရေး အတွက် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဆောင်ရွက်ကြရသည်။ ယင်းတို့သို့ ကူးသန်း သွားလာရာ၌ ကမ်းရိုးတန်းသွား သင်္ဘောများကို အသုံးပြုလေသည်။

နိုင်ငံတကာနှင့်ဆက်သွယ်သော လေဆိပ်ကြီးများမှာ စန်တာကရ (ဘုံဘိုင်မြို့)၊ ဒမ်ဒမ် (ကာလကတ္တားမြို့)၊ ပါလမ် (နယူးဒေလီမြို့) မီးနဲဗတ်ကမ် (မဒရပ်မြို့)တို့ ဖြစ်ကြသည်။ နိုင်ငံတွင်း လေကြောင်း ဆက်သွယ်ရေးအတွက် လေဆိပ်ရှိ သော မြို့ပေါင်း ၈၅ မြို့ရှိလေသည်။

ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာ

အိန္ဒိယသည် အယူဝါဒသိပ္ပံညွတ်သော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ယင်း၏ ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာရပ်တို့သည် အယူ ဝါဒကိုအခြေခံ၍ ထွန်းကားစည်ပင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ဗိသုကာပညာ၊ အထုအထွင်းဆိုင်ရာ ပန်းတမော့ပညာ၊ ပန်းချီပညာတို့သည် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒ ထွန်းကားသည်မှစ၍ အထူးတိုးတက်လာသည်။ ထိုသို့တိုးတက်ခြင်းမှာ ဗုဒ္ဓဘုရား ရှင်အား ကြည့်ညိုရုံသေသော စိတ်ဓာတ်များကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော် မူပြီးနောက်တွင် ဘုရားရှင်၏ဓာတ်တော်မေ့တော်များကို ခိုင်ခံ့လုံခြုံသော ထူပါရုံစေတီတော်ကြီးများ၌ ဌာပနာ၍ အမြတ်တနိုး ကိုးကွယ်ကြသည်။

ဤသို့ဖြင့် သီရိမော့သောကမင်း၏ ခေတ်ကစ၍ ဆန်ချို အရပ်၌၎င်း၊ ဗာရဟတ်အရပ်၌၎င်း၊ တောင်ပိုင်းရှိ အမရာထော် အရပ်၌၎င်း ထူပါရုံစေတီကြီးများ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ အနောက်မြောက်ဘက် တောင်ကြားလမ်းများကိုဖြတ် ကျော်၍ ဂရိယဉ်ကျေးမှုဝင်ရောက်လာသောအခါ ဂန္ဒာရ

အိန္ဒိယပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ

တိုင်းမှအစပြု၍ ရုပ်တုပညာရပ်များ ထွန်းကားလာခဲ့သည်။ ထိုတိုင်း၌ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒ ထွန်းကားစဉ်က ဂေါတမရှင်တော် ဉာဏ်၏ ရုပ်တုများကို အစပြု ထုလုပ်ကူးကွယ်ကြရာ ဂရိ အငွေအသက်ပါသော ရုပ်တုတော်များ ဖြစ်ကြလေသည်။ နောင်အခါ ရုပ်တုပညာသည် ပြန့်ပွားသွား၍ တဖြည်းဖြည်း နှင့် ဂရိစံနစ်တွင် အိန္ဒိယမှု၊ အိန္ဒိယဟန်များ ရောပြွမ်းလာ လေသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရှေးခေတ် အနုပညာရပ်များ အနက် ဗိသုကာပညာရပ်သည် အဆင့်အတန်း အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။ (ဗိသုကာ — ရှု။) အိန္ဒိယ၏ ရှေးခေတ် ယဉ်ကျေးမှုသည် အိဂျစ်၊ ဆီးရီးယား၊ ဂရိတို့ထက် အလျင်ထွန်းကားခဲ့သည် ဟုပင် ဆိုကြလေသည်။

ရှေးခေတ် ဗိသုကာ အထုအထွင်းပညာ၊ ပန်းချီ ပညာ ရပ်တို့တွင် ကမ္ဘာက အံ့ဩရသော လက်ရာများကို အဇန္တ လိုက်ဂူနှင့် အယ်လိုရာလိုက်ဂူတို့၌ တွေ့ရှိရသည်။ (အဇန္တ လိုက်ဂူ။ အယ်လိုရာလိုက်ဂူ — လည်းရှု။)

မူတ်စလင်အနုပညာ လက်ရာများအနက် တက်ဂျမဟာ သည်ကမ္ဘာ့အံ့ဩဖွယ်ရာတရပ်တွင် အပါအဝင်ဖြစ်ပေသည်။ (တက်ဂျမဟာ သင်းချိုင်းဂူ — လည်းရှု။)

လက်မှုအနုပညာရပ်တွင် ဆစ်လူမျိုးတို့၏ ကြော်ရည် သုတ် အတတ်၊ ကသိုရ၊ ပန်ဂျပ်နှင့် ဟိုက်ဒရဗတ် (ယခင်ပြည်နယ်) တို့၌ လုပ်ကိုင်ကြသော အလွန် နုနယ် လှပသည့် ရွှေခြည်ထိုး ငွေခြည်ထိုး အထည်များ၊ ရွှေနှန်း

လိမ်၊ ငွေနှန်းလိမ်ပစ္စည်းများကား ရှေးယခင်ကပင် ကျော် ကြားခဲ့ကြလေသည်။

အီရိယန်တို့သည် အိန္ဒိယမြစ်ဝှမ်း၌ လွှမ်းမိုး ကြီးစိုးခဲ့ သည့်ကာလမှစ၍ မိမိတို့၏ သက္ကတဘာသာစကားကို ပို၍ စံနစ်တကျရှိအောင် ပို၍ ကြွယ်ဝအောင် ပြုပြင်ကြသည်။ စာရေးစာဖတ်နည်းများကိုလည်းထွင်ကြသည်။ (အီရိယန် လူမျိုး — လည်းရှု။)

ရှေးအကျဆုံးသော အိန္ဒိယစာပေသည် သက္ကတဘာသာ ဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့သီကုံးထားသော ဗေဒခေါ် ကဗျာစုဖြစ်သည်။

အထင်အရှားဆုံးသော ထီးသုံးနှန်းသုံး ကဗျာလင်္ကာ ကြီးများမှာ ဘီစီခြောက်ရာစုနှစ်တွင်ပေါ်ထွက်ခဲ့သော ရာမာ ယဏနှင့် မဟာဘာရတ ကဗျာလင်္ကာကြီးများဖြစ်သည်။ ဂုတ္တမင်းများခေတ်တွင် သိပ္ပံပညာထွန်းကားသည်။ နေလ နက္ခတ်ကျမ်းများကိုလည်း ပြုစုခဲ့ကြသည်။ သင်္ချာအတတ် သည်လည်း အလွန်တိုးတက်သည်။ ဆေးဝါးကုသရေး၌ ခွဲစိတ်ကုသနိုင်သည်အထိ အစွမ်းထက်ခဲ့ကြ၍ ဆိုင်ရာပညာ ရပ်များအတွက်လည်း ကျမ်းများပြုခဲ့ကြသည်။ စာရေးသည့် အခါ သစ်ခေါက်များပေါ်တွင် မင်ဖြင့်၎င်း၊ ပေရွက်ပေါ် တွင် ကညစ်ဖြင့်၎င်း ရေးသားကြသည်။

သက္ကတဘာသာကို အသုံးများခဲ့သော်လည်း ဂင်္ဂါမြစ် သို့ ယဉ်ကျေးမှု ဖွံ့ဖြိုးထွန်းကားသောအခါတွင်မူ ပါဠိ (မာဂဓ)ဘာသာစကားကို အသုံးပြုကြသည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒ ပွင့်လင်းသည်ခေတ်သည် ပါဠိဘာသာကို အသုံးပြုသော

ကာနကဏ (မိုင်ဆို) ပြည်နယ်မှ သံနှင့် သံမဏိချက်စက်ရုံကြီး

www.burmeseclassic.com

အိန္ဒိယပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ

ခေတ်ဖြစ်သည်။ သို့သော် သက္ကတ ဘာသာစာပေသည် လုံးဝကွယ်ပျောက်သွားခြင်းမဟုတ်ပေ။ နောင်အခါ ပြန်၍ ခေတ်စားလာပြန်လေသည်။

ခရစ် တစ်ရာစုမှ ရှစ်ရာစုအတွင်း သက္ကတဘာသာဖြင့် လင်္ကာရှည်ကြီးများ၊ စွန့်စားခန်းနှင့် ချစ်မေတ္တာသရုပ်ဖော် ပြဇာတ်များကို သိကုံး ပြုစုကြသည်။ တိရစ္ဆာန်များ အကြောင်းဖွဲ့ထားသော ဟိန္ဒူပုံပြင်များကို ခြောက်ရာစု ခန့်ကပင် ပါးရှင်းဘာသာပြန်ခဲ့သည်။ ထိုပုံပြင်များသည် ဥရောပနိုင်ငံများသို့လည်း ပျံ့နှံ့ခဲ့ရာ အနောက်တိုင်း ကလေး ချော့ပုံပြင်များ၏ အခြေခံများလည်း ဖြစ်ခဲ့ကြလေသည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရခေတ် ပညာရေးစံနှစ်အရ အိန္ဒိယတွင် တိုင်းရင်းသားစာပေသည် တမျိုးတဖုံ ဆန်းသစ်လာပြန် သည်။ ဥရောပအတွေးအခေါ်နှင့် ဟိန္ဒူအယူအဆတို့ ရော ပြွမ်းကာ အနောက်တိုင်း အရေးအသားဆဲဆဲဖြင့် အဆင့် အတန်းမြင့်သော ဗင်္ဂါလီစာပေများ ထွန်းကားလာသည်။ ၁၉ ရာစုနှစ်အတွင်း ပေါ်ထွန်းခဲ့သည့် ဝတ္ထုရေးဆရာကြီး ဗန်ကင် ချန္ဒရာ ချတ္တာဂျီ (၁၈၃၈-၉၄) ၏ အနောက်တိုင်း အငွေ့အသက်ပါသော ဝတ္ထုများ ထင်ရှားလာသည်။ ဗင်္ဂါလီ စာပေကို တိုးတက်ကြွယ်ဝစေသော စာပေပညာရှင်ကြီး တဦးမှာ ရာဝီန္ဒာ နတ် တဂိုး (၁၈၆၁-၁၉၄၁) ဖြစ်သည်။ မဟတ္တမဂန္ဒီကြီးသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံရေးရာ၌ ခေါင်းဆောင် ကြီးဖြစ်သကဲ့သို့ တဂိုးသည် အိန္ဒိယစာပေရေးရာ၌ ခေါင်း ဆောင်ကြီးဖြစ်ပေသည်။ (တဂိုး - ၅။)

ဗင်္ဂါလီစာပေသာမက ဟင်ဒီစာပေ၊ အူရဒ္ဒစာပေတို့ သည်လည်း အနောက်တိုင်း စာပေအငွေ့အသက်များဖြင့် တိုးတက်ကြွယ်ဝလာကြသည်။ အူရဒ္ဒစာပေ၌ အကျော် အမော် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးသည် မိုဟမ္မဒ် အစ်ကဗယ်ဖြစ်လေ သည်။ (အစ်ကဗယ် - ၅။)

ဗြိတိသျှအစိုးရခေတ်တွင် စာပေအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်မှုများ ရှိခဲ့သော်လည်း တိုင်းသူပြည်သား လူအများ၏ ပညာရေးအခြေအနေမှာ အလွန်နိမ့်ကျခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှ တို့၏ ပညာရေးစံနှစ်သည် လူတိုင်းလက်လှမ်းမမီနိုင်သော စံနှစ်ဖြစ်သဖြင့် လူအများစုသည် ဆင်းရဲသားများဖြစ်ကြ၍ ပညာရေးထက် ဝမ်းရေးကို အလေးထားနေရသဖြင့် ၎င်း များပြားသောလူမျိုးနှင့် ဘာသာစကားရှိသဖြင့် ၎င်း စာ မတတ်သူ လူဦးရေသည် ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိခဲ့လေသည်။ ယခု လွတ်လပ်ရေးခေတ်တွင် စာတတ်သူဦးရေရာခိုင်နှုန်း များပြား၍ ပညာရေးအဆင့်အတန်း မြင့်မားလာစေရန် အိန္ဒိယအစိုးရက ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ သိပ္ပံ ပညာထွန်းကားရေး၊ အသက်မွေးမှုပညာတိုးတက်ရေးတို့ကို လည်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ သို့သော် အခက်အခဲ များကား ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ အစိုးရလက်အောက်ခံနိုင်

အစိုးရအထောက်အပံ့ခံကျောင်းများတွင် အခမဲ့ မူလတန်း ပညာရေး သတ်မှတ်ပေးထားလေသည်။

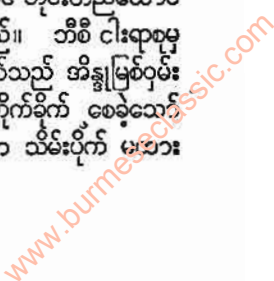
အိန္ဒိယဂီတသည် မြန်မာဂီတနည်းတူ အက္ခရာအိုဂ် အတုနှုတ်အကွန်များဖြင့် ဂီတအရသာဖော်သည်။ 'အနောက် တိုင်းဂီတကဲ့သို့ အသံ၏ ထထည့်ပေါ်၌ ဂီတအရသာဖော် ချေ။ ထိုကြောင့် အနောက်တိုင်းတူရိယာ ဂီတပိုင်းကြီးများ ကဲ့သို့ တူရိယာအများအပြားကို အသံဖက်စပ်မှု စံနှစ်သုံးပြီး လျှင် တပြိုင်နက်တည်း တီးမှုတ်လေ့မရှိပေ။ အသုံးများ သောတူရိယာပစ္စည်းများသည် ပုံနှင့်ပြေ ဖြစ်သည်။ ရှေး ကပင် အသုံးပြုခဲ့သော ကြိုးတပ်တူရိယာများလည်း ရှိသေး သည်။ ဘဝသရုပ်ဖော် တေးဂီတများကို သံပြိုင်သီဆိုလေ့ ရှိကြလေသည်။

နိုင်ငံသမိုင်း

အိန္ဒိယသည် သမိုင်းခေတ်မတိုင်မီ အနှစ်ထောင်ပေါင်း များစွာကပင် လူနေအဆက်မပြတ်ခဲ့၍ အလွန်ရှေးကျလှသည့် ကာလက ပေါ်ထွန်းခဲ့သော တိုင်းပြည်ကြီးတပြည်ဖြစ်သည်။ ယခု ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၌ ပါဝင်သော အိန္ဒူမြစ်ဝှမ်း၌ လွန်ခဲ့ သည့် နှစ်ပေါင်း ၅,၀၀၀ ခန့်က ထွန်းကားခဲ့သော အိန္ဒိယ ရှေးခေတ်ယဉ်ကျေးမှုများထက်ပင် ပိုမိုအဆင့်အတန်းမြင့်၍ ပိုမိုကြွယ်ဝသည်ဟု ဆိုနိုင်သော အထောက်အထားများ တွေ့ရသည်။ (အိန္ဒူမြစ် - လည်း၅။)

ဘီစီ ၃,၅၀၀ ခန့်တွင် အာရိယန်လူမျိုးများသည် ခိုက်ဗာ တောင်ကြားလမ်းမှ ဒလကြမ်းဝင်ရောက်လာ၍ လူယက် တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးမှုများကြောင့် အိန္ဒူမြစ်ဝှမ်းယဉ်ကျေးမှု ကြီး ပျက်သုန်းခဲ့ရသည်ဟု အချို့က ယူဆကြသည်။ အိန္ဒူ မြစ်ဝှမ်းတွင်ရှိနေကြသော တိုင်းရင်းသား ခြာဗီးဒီးယန်း တို့သည် ထိုဒေသမှထွက်ပြေးခဲ့ကြ၍ အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းသို့ အနွှံ့အပြား ရောက်သွားကြသည်။ ထိုနောက် တွင် နှစ်ပေါင်းထောင်နှင့်ချီသော ကာလအပိုင်းအခြား အတွင်း၌ အာရိယန်တို့သည် ယင်းတို့၏ဘုန်းလက်ရုံးကို တဖြည်းဖြည်းချဲ့ချဲ့ရာ တစတစ နယ်ကျယ်ပြန့်လာ၍ ဂင်္ဂါ မြစ်ဝှမ်းအထိ ရောက်လာကြပြီးလျှင် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း တခွင်တပြင်လုံးကို လွှမ်းမိုးကြီးစိုးခဲ့ကြလေသည်။ (အာရိယန် လူမျိုး - လည်း၅။)

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ သမိုင်းခေတ်သည် ဘီစီ ခြောက်ရာစုက စတင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် အာရိယန်တို့သည် အိန္ဒူမြစ် ဝှမ်းနှင့် ဂင်္ဂါမြစ်ဝှမ်းတို့၌ တိုင်းကြီး ၁၆ တိုင်းတည်ထောင် ကာ ဘုန်းမီး နေလထွန်းပ နေကြသည်။ ဘီစီ ၄ ရာစုမှ လေးရာစုအတွင်း အီရန်ဘုရင် ဒရိယတ်သည် အိန္ဒူမြစ်ဝှမ်း ဒေသသို့ မိမိ၏တပ်များကို ချီတက် တိုက်ခိုက် စေခဲ့သော် လည်း ထိုဒေသကို ကြာရှည်တည်တံ့စွာ သိမ်းပိုက် မှား နိုင်ခဲ့ချေ။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ သမိုင်းတင်ခေတ်ဦးဖြစ်သော ခြောက်ရာစု အလယ်ခန့်တွင် ဂေါတမဘုရားသခင်သည် ဂံါမြစ်ဝှမ်းရှိ မဇ္ဈိမဒေသ၌ ပွင့်တော်မူ၍ ဗုဒ္ဓသာသနာ စတင်ပွင့်လင်းခဲ့သည်။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားသခင် လက်ထက်၌ပင် ဂျိနီး အယူဝါဒ ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓသာသနာ ရောင်ဝါထွန်းလင်းခဲ့သော်လည်း အရိုးစွဲ၍ အမြစ် တွယ်နေပြီ ဖြစ်သော ဗြဟ္မဏအယူဝါဒသည် လုံးဝပျောက်သွားခြင်း မရှိပေ။ နောင်အခါ ဗြဟ္မဏအယူဝါဒမင်းများ တန်ခိုး ကြီးလာ၍ ဗုဒ္ဓသာသနာ မှေးမှိန်ခဲ့ရလေသည်။

ဘီစီ ၃၂၆ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယမြစ်ဝှမ်းသို့ ဂရိဇကရာဇ် အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ်၏ တပ်များ ချီတက်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ဂရိတို့ ထိုဒေသ စိုးမိုးနေစဉ်ကာလအတွင်း ဂရိယဉ်ကျေးမှုသည် တိုင်းရင်းသား ယဉ်ကျေးမှု အပေါ် အကျိုးများစွာ သက်ရောက်ခဲ့လေသည်။

အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ်၏ တာဝန်ပေးချက် အရ အိန္ဒိယမြစ်ဝှမ်းကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ရသော ဂရိတပ်မှူး တပ်ဗိုလ် များသည် ထိုဒေသကို နှစ်ကာလရှည်မြင့်စွာ မသိမ်းပိုက်ထား နိုင်ကြချေ။ စန္ဒဂုတ္တ မောရိယမင်းသည် ဂံါမြစ်ဝှမ်းမှ တိုင်း များကိုပါ သိမ်းသွင်းပြီးလျှင် ကျယ်ပြန့်သော မောရိယ နိုင်ငံတော်ကြီးကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ မောရိယမင်း ဆက်မှ မင်းတပါးဖြစ်သော သီရိဓမ္မာသောက မင်းသည် အိန္ဒိယ တနိုင်ငံလုံးကို သိမ်းပိုက် ပေါင်းစည်း နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုမင်းသည် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒအဖြစ် ကူးပြောင်းပြီးနောက်တွင် စစ်မက်တိုက်ခိုက်ခြင်းကို မပြုပဲ ဗုဒ္ဓသာသနာကို လွန်စွာ ခြီးမြှောက်ခဲ့သော သာသနာပြု မင်းတပါး ဖြစ်လာခဲ့လေ သည်။ (အသောကမင်း - ရှု။)

အသောကမင်းကို ဆက်ခံသော မင်းများ လက်ထက် တွင်မူ နိုင်ငံတော်သည် အကွဲကွဲ အပြားပြား ပြန်၍ဖြစ် ပြန်သည်။ ထိုအခါ အာရှတိုက် အလယ်ပိုင်းနှင့် အနောက် ပိုင်းမှ ဆီသီယန်၊ အာရပ်၊ ဂရိနှင့် ဗက်တြိယန် လူမျိုးတို့ သည် နိုင်ငံတော်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်နှောင်ရွက် ဖျက်ဆီး ကြပြန်သည်။ ဆီသီယန်လူမျိုးတို့သည် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ၌ စိုးမိုးခဲ့ကြ၍ ထိုလူမျိုးဖြစ်သော ကနိသျှကမင်း (အေဒီ ထစ်ရာစု)သည် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒတို့ ဖြစ်လာပြီးလျှင် ဗုဒ္ဓ သာသနာကို အလွန်ခြီးမြှင့်သည်။ အသောကမင်းကဲ့သို့ပင် သာသနာပြန့်ပွား ထွန်းကားရန် ဆောင်ရွက်၍ သာသနာ စင်ကြယ်သန့်ရှင်းစေရန် သင်္ဂါယနာတင်ခြင်းကိုလည်း ပြုခဲ့ ပေသည်။

ထိုနောက်တွင် မဂတိုင်းမှ ဗြဟ္မဏဝါဒီ ဂုတ္တမင်းများ ထင်ရှားလာသည်။ ထိုမင်းတို့သည် မိမိတို့ နိုင်ငံတော်ကို ကျယ်ပြန့်အောင် စက်မက် ရေးရာဖြင့် ဆောင်ရွက် ခဲ့ရာ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းတစ်ဝှမ်းကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ်နိုင်ခဲ့ကြသည်သာ

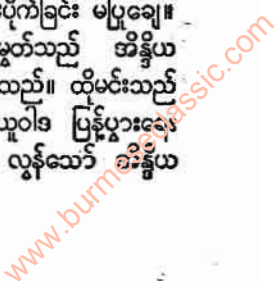
မက အာဖဂန်စတန် တစ်ဝက် တဒေသနှင့် တောင်ဗက် ဝိန္ဒိယတောင်တန်းအထိ နယ်ချဲ့နိုင်ခဲ့ကြ နေသည်။ ဂုတ္တ မင်းများခေတ်တွင် နိုင်ငံအတွင်း လွန်စွာ သာယာဝပြော ခဲ့သည်။ စာပေစသော ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာများ အလွန် ဖွံ့ဖြိုး၍ လှပခန့်ညားသော အဆောက်အအုံများ၊ စည် ကားသော မြို့ပြကြီးငယ်များ ပေါ်ထွက်ခဲ့လေသည်။

မြောက်ပိုင်းတွင် ဂုတ္တမင်းများ၏ နိုင်ငံတော် သည် ကျက်သရေအမျိုးမျိုးဖြင့် တင့်တယ်သာယာနေစဉ် တောင် ပိုင်း၌လည်း အန္ဒရ၊ ပလ္လဝါနှင့် အခြားဟိန္ဒူမင်းဆက်များ စိုးစံသော ပြည်ထောင်များသည်လည်း သာယာတိုးတက် လျက်ရှိနေကြသည်။ ဗြဟ္မဏအယူဝါဒမင်းများ စိုးစံသော ပြည်ထောင်များသည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၌ ရှေးမဆူကပင် ရှိနေခဲ့သော်လည်း ငါးရာစုနောက်ပိုင်းတွင်မှ ထင်ရှားထွန်း ကားလာသည်။ အိန္ဒိယ တောင်ပိုင်းသားများသည် ရေ ကြောင်း ကျွမ်းကျင်သူများ ဖြစ်ကြ၍ ရေခြား မြေခြား၌ နယ်သစ် ပြည်သစ် ထူထောင်နိုင်ခဲ့ကြ ပြီးလျှင် မလ္လာယု ကျွန်းဆွယ်၊ ထိုင်း (ယိုးဒယား)၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မြန်မာ စသည့် အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများတွင် အိန္ဒိယယဉ်ကျေး မှုကို ပြန့်ပွားကြီးထွားစေခဲ့လေသည်။

ဟိန္ဒူဥပဇာတိ မင်းညီမင်းသားတို့သည် အေဒီ ၈၀၀ မှ ၁၀၀၀ ခန့်အထိ တန်ခိုးကြီးမားနေခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့၏ အဆက်အနွယ်အချို့သည် ဗြိတိသျှ အစိုးရ လက်ထက်တိုင် အောင် တန်ခိုးအရှိန်အဝါ ရှိနေကြသေးသည်။

အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းတွင် အေဒီခန့်ရာစုမှ ၁၃ ရာစုနှစ် အထိဟိန္ဒူမင်းများသည် အညီအညွတ် အစည်းအလုံးမရှိ ဖြစ်နေသည်။ စန္ဒဂုတ္တမင်း၊ အသောကမင်းတို့ကဲ့သို့ နိုင်ငံကို တလုံးတစည်း သိမ်းရုံး အုပ်ချုပ်နိုင်သော အာဇာနည်မင်း များလည်း မပေါ်ထွက်ခဲ့ချေ။ ဆိုအခါ မျိုးခြား၊ အယူ ဝါဒခြားဖြစ်သော အာရပ်၊ အာဖဂန်နှင့် မွန်ဂိုတို့သည် နိုင်ငံ အတွင်းသို့ ဝင်ရောက် စိုးမိုးကြသည်။ ပဌမတွင် အာရပ် တို့သည် စီးပွားကုန်သွယ်ရေးနှင့် အစ္စလာမ်အယူဝါဒ ပြန့် ပွားရေးအတွက် ဝင်ရောက်စိုးမိုးကြသည်။ တိုင်းရင်းသား တို့က ပုန်ကန်သည့်အခါ ပြန်ထွက်သွားကြသည်။ သို့သော် ဇာတ်စံနစ်မရှိသော အစ္စလာမ်အယူဝါဒသည် အိန္ဒိယမြေ၌ အမြစ်တွယ်စ ပြုလေသည်။

အာရပ်တို့ ထွက်သွား ပြီးနောက် အာဖဂန် တို့သည် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝင်ရောက် နှောင့် ရွက်ကြသော်လည်း ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိမ်းပိုက်ခြင်း မပြုချေ။ ၁၁ ရာစုနှစ်တွင် အာဖဂန်ဘုရင် မာမူတ်သည် အိန္ဒိယ မြောက်ပိုင်းကို တစ်ဝက်တဒေသ အုပ်စိုးသည်။ ထိုမင်းသည် စစ်အတတ် ကျွမ်းကျင်၍ အစ္စလာမ်အယူဝါဒ ပြန့်ပွားရေး ကိုလည်း ဆောင်ရွက်သည်။ ထိုမင်း လွန်သော် အိန္ဒိယ

မြောက်ပိုင်းသည် အခြေအနေ ကစင်ကလျား ဖြစ်ပြန်လေသည်။ သို့သော် ယခု ပန်ဂျပ်နှင့် သိန္နဲ ပြည်နယ် တို့တွင် အစွဲလမ်းအယူဝါဒသည် ခြေကုတ်ရဲခဲလေသည်။

တဆဲ့နှစ်ရာစုနှစ်တွင် အာဖဂန်တို့သည် ဝင်ရောက်လာပြန်၍ နောက်ဆုံးတွင် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းကို ပါ ယင်းတို့သိမ်းသွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ မြောက်ပိုင်းနှင့်တောင်ပိုင်း အိန္ဒိယပြည်နယ်ကြီးများကို စိုးမိုးနိုင်ခဲ့သော အာဖဂန်မင်းကား ရူဟတ် နှစ်ပေါင်း ၁၅၀ ခန့်အတွင်း အိန္ဒိယ အရှေ့ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသအချို့ကို အုပ်စိုးခဲ့ကြ၍ အစွဲလမ်းအယူဝါဒနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို ပြန့်ပွားစေခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွင်း၌ ဟိန္ဒူနှင့် မူတ်စလင် မင်းတို့ ထီးပိုင် နန်းပိုင် စိုးစံနေကြ၍ တပြည်ထောင်နှင့် တပြည်ထောင်လည်း စစ်ခင်းနေကြရာ ဝါးအစည်းပြေသကဲ့သို့ ရှိနေကြသဖြင့် ၁၆ ရာစုနှစ်တွင် ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်လာသော မွန်ဂို (မဂ်) များ လက် အောက် သို့ ဝယ်စင်း ကြရလေတော့သည်။

အာရှအလယ်ပိုင်းသား မဂ်(မွန်ဂို)တို့သည် ၁၃ ရာစုနှစ် ဂျင်ဂစ်ခန် မင်းလက်ထက်မှ စ၍ အိန္ဒိယကို အကြိမ်ကြိမ် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ကြာရှည်အုပ်စိုးရန် မရည်ရွယ်သဖြင့် လုယက်ဖျက်ဆီးရုံမျှသာ ပြုခဲ့ကြသည်။ ၁၄ ရာစုနှစ်တွင် ဒေလီမြို့အထိ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့သော မဂ်မင်း တမာလိန်သည်လည်း ထိုနည်းအတိုင်း လုယက်ဖျက်ဆီးခြင်းသာ ပြုခဲ့သည်။ ၁၆ ရာစုနှစ်တွင် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လာသော မဂ်မင်း ဗေဗာမာမှ သိမ်းပိုက်မိသမျှသော ပြည်ထောင်ကြီးငယ်များကို စုစည်းပြီးလျှင် အိန္ဒိယ၌ မဂ်နိုင်ငံတော်ကို ထူထောင်၍ စိုးစံလေသည်။

အိန္ဒိယ၌ စိုးစံသော မဂ်မင်းဆက်များအနက် ဗေဗာမင်း၏ မြေးတော် အက္ကဗာသည် အထူးချွန်ဆုံးဖြစ်သည်။ မဂ်မင်းဆက်များသည်လည်း အစွဲလမ်းဝါဒီများ ဖြစ်ကြ၍ ထိုအယူဝါဒ ပြန့်ပွားရေးကို အားပေးခဲ့ကြသဖြင့် မူတ်စလင် ယဉ်ကျေးမှုများ ထွန်းကားခဲ့လေသည်။

မဂ်နိုင်ငံတော်ကြီးသည် အက္ကဗာ၏ အဆက်အနွယ်ဖြစ်သော အော်ရမ်းလ် လက်ထက်၌ အကျယ်ပြန့်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့၍ ထိုမင်းလက်ထက်မှ စတင်ပြီးလျှင် နိုင်ငံတော်ကြီး ယိုယွင်းလာခဲ့သည်။ ထိုမင်းသည် အစွဲလမ်း အယူဝါဒီ မဟုတ်သူတို့အား အလွန်နှိပ်ကွပ်သဖြင့် ပန်ဂျပ်မှ ဆစ်လူမျိုးများ မုန်ကန်ကြသည်။ အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းမှ မာရတ္ထလူမျိုးများလည်း ထကြွကြသည်။ ထိုကြောင့် နိုင်ငံတော်ကြီး အင်အားဆုတ်ယုတ်လာရာ အော်ရမ်းလ်၏နောက် စိုးစံကြသော မဂ်မင်းများသည် ဒေလီမြို့တော်တိုက်၌သာ ဟန်ခိုးအာဏာရှိကြလေတော့သည်။ ထိုအချိန်တွင် အိရန်နိုင်ငံသည် အင်အား

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပဌမဆုံး အမျိုးသမီးဝန်ကြီးချုပ် မစွက် အင်ဒီရာဂန္တီ တောင်တင်းလာ၍ အိရန်ဘုရင် နာဒါ ရွားသည် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းကို တိုက်ခိုက်လာပြန်သည်။ တနိုင်ငံလုံးသည် ကစင်ကလျားရှိနေ၍ ပြည်ထောင်အများအပြားသည် ထီးပိုင် နန်းပိုင် ဖြစ်နေကြသည်။ ထိုကလ၌ အိန္ဒိယ ကမ်းရိုးတန်း နေရာကောင်းများ၌ ခြေကုတ်ရနေခဲ့သော အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ ပေါ်တူဂီတို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံကို တဖြည်းဖြည်း ဝါးမျှစ ပြုလေပြီ။

ဗက်စကို ဒါ ဂါးမသည် ဗာလဗာ ကမ်းရိုးတန်းရှိ ကလီကတ်၌ ခြေချသည်မှစ၍ နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ အတွင်း ဥရောပနိုင်ငံကြီးများသည် ကြွယ်ဝသော အိန္ဒိယအား ကုန်သွယ်ရေး အကြောင်းပြုပြီးလျှင် သိမ်းပိုက်နိုင်ရန် အပြိုင်ကြိုးပမ်းလာကြသည်။ ယင်းတို့အနက် ဗြိတိသျှသည် စားကျက်လူဖက် အခြားဥရောပ နိုင်ငံသားများအား ကတိုးပေါ်ထိပ်ကွက် နိုင်ကာ မဂ်၊ မာရတ္ထ စသော အခြားအိန္ဒိယတိုင်းရင်းသား မင်းညီမင်းသားများကို နှိမ်နင်း သိမ်းသွင်းခဲ့သည်။ ၁၉ ရာစုနှစ် အလယ်ပိုင်းတွင် ဗြိတိသျှတို့သည် ကြွယ်ဝသော မြစ်ဝှမ်းဒေသကြီးများနှင့် ကမ်းရိုးတန်းလင်ပြင် ဒေသများကို အပိုင် စီးမိထားလေပြီ။ ကျန်အစိတ်အပိုင်းတို့သည် မဟာရာဇာ ဇော်ဘွားများနှင့် ပဒေသရာဇ် မင်းညီမင်းသား

အိန္ဒိယပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ

များ၏ လက်အောက်ခံများ ဖြစ်ကြသော်လည်း စင်စစ် ဗြိတိသျှတို့၏ သွယ်ဝိုက်သော ဩဇာခံများ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဗြိတိသျှတို့ လက်အောက်သို့ ရောက်ခဲ့သည့်အချိန်မှ စ၍ အိန္ဒိယ များချစ်တစုသည် နိုင်ငံခြားသား စိုးမိုးမှုအောက်မှ လတ်မြောက်ရန် အင်အားစုခဲ့ကြသည်။ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနေရှင်နယ် ကွန်ဂရက်ခေါ် အိန္ဒိယအမျိုးသားအစည်းအရုံး ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ မဟတ္တမဂန္ဒီသည် အမျိုးသားလှုပ်ရှားမှုများ၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာသည်။ လက်နက်မဲ့ကိုယ် အနုနည်းဖြင့် ဗြိတိသျှအစိုးရအား ဆန့်ကျင်ရေး လမ်းစဉ်ကိုသာ ဂန္ဒီကျင့်သုံးခဲ့သည်။ (ဂန္ဒီမဟတ္တမ — ရှု။)

အနုနည်းလမ်းစဉ်ကို ကျင့်သုံးလင့်ကစား အမျိုးသား လှုပ်ရှားမှုများ ပို၍ပို၍ပြင်းထန်လာသည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး တောင်းဆိုသမျှ ပိုမို ကျယ်လောင်လာသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အိန္ဒိယအမျိုးသားတို့သည် မဟာမိတ်ထပ်များနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သော်လည်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး တောင်းဆိုမှုများ ပို၍ပြင်းပြလာလေသည်။

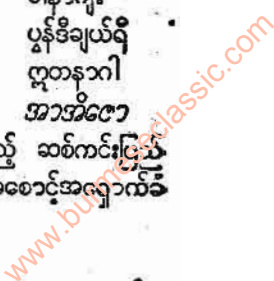
ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး၊ လွတ်လပ်ရေးအတွက် လှုပ်ရှားတောင်းဆိုမှုများ ပြင်းထန်လာသဖြင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ဗြိတိသျှအစိုးရသည် အိန္ဒိယကို လက်လွှတ်ရလေတော့သည်။ မဟာမိတ် အလီဂျင်းနား ခေါင်းဆောင်သော မွတ်စလင်အမျိုးသားများ၏ ဆူပူတောင်းဆိုမှုကြောင့် ဗြိတိသျှ အစိုးရက အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်ဟူ၍ နှစ်နိုင်ငံ ခွဲခြား ဖွဲ့စည်းပေးလိုက်ပြီးသည့် နောက်တွင် ဟိန္ဒူ-မွတ်စလင် အဓိကရုဏ်းများ ဆက်လက် ဖြစ်ပွား နေခဲ့ သေးသည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရ အုပ်ချုပ်ရေး ရုပ်သိမ်းသွားပြီး နောက်တွင် အိန္ဒိယသည် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးစံနှစ်ကို အခိုက်အတန့် အားဖြင့်လက်ခံထား၍ အုပ်ချုပ်ရေးစံနှစ် ရေးဆွဲ ပြီးစီးသောအခါ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လ ၂၆ ရက်နေ့၌ အိန္ဒိယသည် ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယအဖွဲ့ဝင် အချုပ်အချာ အာဏာပိုင် ပြည်ထောင်စုသမတ နိုင်ငံအဖြစ် ကျေညာ ခဲ့လေသည်။

ဒေါက်တာ ရာဂျင်ဒြာ ပရာဆတ်သည် အိန္ဒိယသမတနိုင်ငံ၏ ဗဒ္ဒမဆုံး သမတဖြစ်ပြီးလျှင် ရှုရီ နေရူးသည် လွတ်လပ်သည့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဖြစ်လာသည့် အချိန်မှစ၍ ၁၉၆၄ ခုနှစ် မေလ ၂၇ ရက်နေ့၌ ကွယ်လွန်သည်အထိ အိန္ဒိယအစိုးရ၏ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ယခုလက်ရှိ သမတမှာ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ပဉ္စမမြောက် သမတအဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း ခံခဲ့ရသော ဖာရေဒင် အလီ အာမက်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိဝန်ကြီးချုပ်မှာ ၁၉၆၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လမှ အစပြု၍ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် လူဦးရေ သန်းပေါင်းငါးရာကျော်ရှိသော နိုင်ငံကြီး ထို ထိန်းမတ်တီကိုက်လျက်ရှိသည့် (ရှုရီနေရူး၏သမီး) မစ္စက် အင်ဒီရာ ဂန္ဒီဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်များ

- အိန္ဒိယပြည်ထောင်စု၏ ပြည်နယ်များမှာ—
- ပြည်နယ်
 - ၁။ မဏ္ဍဒေသ
 - ၂။ ရာဇဂြာန်
 - ၃။ မဟာရဋ္ဌ
 - ၄။ ဥတ္တရဒေသ
 - ၅။ အန္ဒရဒေသ
 - ၆။ ဂျမ္မူနှင့် ကသိရ
 - ၇။ အာသံ
 - ၈။ ကာနတက
 - ၉။ ဂူဂျရတ်
 - ၁၀။ ဗိဟာ
 - ၁၁။ ဩရိသ
 - ၁၂။ တမိနာဒူ
 - ၁၃။ ပန့်ဂျပ်
 - ၁၄။ အနောက်ဗင်္ဂလား
 - ၁၅။ ကဲရာလာ
 - ၁၆။ ဟာရိယာန
 - ၁၇။ ဟိမာချာဒေသ
 - ၁၈။ နာဂလန်ပြည်နယ်
 - ၁၉။ မဏိပူရ
 - ၂၀။ တြိပူရ
 - ၂၁။ မိဂါလယ
 - ၂၂။ ဆစ်ကင်း
- အထက်ပါပြည်နယ်တို့ကို ပြည်နယ်အစိုးရ အသီးအသီးက အုပ်ချုပ်သည်။
- ယင်းတို့အပြင် ဗဟိုအစိုးရက တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်သော နယ်ပယ်များလည်း ရှိသေးရာ ယင်း နယ်ပယ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်လေသည်။
- နယ်ပယ်
 - ၁။ ကပ္ပလီကျွန်းနှင့်နီကိုဗာကျွန်း
 - ၂။ ဒေလီ
 - ၃။ လက်ရှာဒီ
 - ၄။ ချန်ဒီဂါ
 - ၅။ ဒါဒရာနှင့် နာဂါဟာဗေလီ
 - ၆။ ဂိုအာ၊ ဒါမန်နှင့်ဒျူ
 - ၇။ ပွန်ဒီချယ်ရီ
 - ၈။ အရူနာချာဒေသ
 - ၉။ မိဇိုရမ်
- ပြည်နယ်စာရင်းတွင် ဖော်ပြထားသည့် ဆစ်ကင်းပြည်နယ်သည် ယခင်က အိန္ဒိယအစိုးရ၏ အစောင့်အရှောက်ခံ

နယ် ဖြစ်သည်။ ၁၉၅၇ ခုနှစ် မတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် ပြည်နယ် လူထုဆန္ဒအရ အိန္ဒိယပြည်ထောင်စု၏ အပေါင်းပါပြည်နယ် ဖြစ်လာသည်။ သို့သော်လည်း ပြည်နယ်လူထု၏ တစ်နက် တောင်းဆိုမှုကြောင့် ထိုနှစ် ပြေလ ၂၆ ရက်နေ့မှ အစပြု၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပါဝင်သည့် ပြည်နယ်တခု ဖြစ်လာ လေသည်။

ဒေလီမြို့သည် အိန္ဒိယပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ် သည်။ အိန္ဒိယပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ။ ။ကမ္ဘာ့သမုဒ္ဒရာကြီး ငါးစင်းအနက် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာသည် တတိယအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ထိုသမုဒ္ဒ ရာကြီး၏ ရေပြင်အကျယ်သည် စတုရန်းမိုင် ၂၇,၅၅၆,၀၀၀ ရှိ၍ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာထက် အတန်ငယ် ကျဉ်းပြီးလျှင် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ၏ ထက်ဝက်ခန့်မျှသာရှိသည်။ အတ္တလန္တိတ် နှင့် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာတို့မှ ခြားနားချက်မှာ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ မြောက်ဖက်တွင် အာရှတိုက်ကြီး ခံနေသဖြင့် အပူပိုင်းဇုန် ဒေသအတွင်း၌သာ ကျရောက်၍ ထိုသမုဒ္ဒရာကြီး၏ အပူ ပိုင်း ဒေသအတွင်း၌သာ သွားလာကူးသန်းမှုကို အပြုများ ကြသဖြင့် ထိုသမုဒ္ဒရာကို အပူပိုင်းသမုဒ္ဒရာကြီးဟု ခေါ်ကြ သည်။ စင်စစ်အားဖြင့်မူ ထိုသမုဒ္ဒရာကြီးသည် တောင် ပိုင်းတွင် တောင်လတ္တီတွဒ် ဒီဂရီ ၇၀ အထိ အံအေးပိုင်းဒေသ အတွင်း ကျရောက်နေပေသည်။

ထိုသမုဒ္ဒရာကြီး၏ မြောက်ဖက်၌ အာရှတိုက်၊ အရှေ့ ဖက်၌ အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းများ၊ ကပ္ပလီကျွန်း၊ နဂဗာရီ ကျွန်း၊ (နီကိုဘာကျွန်း)၊ ဩစတြေးလီးယားတိုက်၊ တက်စ မေးနီးယားကျွန်းတို့ရှိ၍ အနောက်ဖက်၌ အာဖရိကတိုက်၊ တောင်ဖက်၌ အန္တာတိကတိုက်တို့ ရှိသည်။

ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာနှင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတို့သည် မြောက်ပိုင်း တွင် အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုများ၏ ရေပြင်အားဖြင့် ဆက်စပ် လျက်ရှိသည်။ သဘာဝအားဖြင့် မဟုတ်ပဲ ကိတ္တိမနည်း အားဖြင့် ဆူးအက်တူးမြောင်းသည် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ မြောက်ပိုင်းနှင့် မြေထဲပင်လယ်တို့ကို အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာနှင့် ဆက်စပ်ပေးသည်။ တောင်ဖက်တွင် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာနှင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတို့ နယ်နိမိတ်သည် တက်စမေးနီးယားကျွန်း (အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ဒီဂရီ ၁၄၇) ဖြစ်၍ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာနှင့်မူ အာဖရိကတိုက်၏ တောင်ဖက်စွန်း ဂွမ်ဟုတ် အငူ (အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ဒီဂရီ ၁၉) က နယ်နိမိတ်ခြားထား လေသည်။

အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကြီးသည် မြောက်မှတောင်သို့ အလျား မိုင်ပေါင်း ၆,၅၀၀ ကျော်ရှိပြီးလျှင် အကျယ်မှာမူ မိုင် ၆,၀၀၀ မှ ၄,၀၀၀ အထိ အမျိုးမျိုးဖြစ်သည်။ အာဖရိက

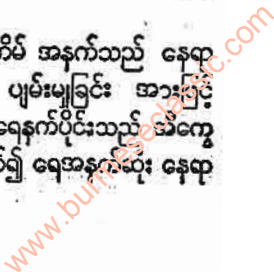
နှင့် ဩစတြေးလီးယား တောင်ဖက်အစွန်းများ အကြား၌ မိုင် ၆,၂၀၀ ကျယ်၍ မြောက်ဖက်သို့ တဖြည်းဖြည်း ကျဉ်း သွားသည်။ အိန္ဒိယကျွန်းဆွယ်ကြီးနှင့်သီဟိုဠ်ကျွန်းတို့သည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကြီးကို အာရေဗျ ပင်လယ်နှင့် ဗင်္ဂလားပင် လယ်အော်အဖြစ် ပိုင်းခြားလိုက်လေသည်။

ထိုသမုဒ္ဒရာကြီး၏ ပင်လယ်ကျွေများမှာ ပင်လယ်နီ၊ ပါးရှင်းပင်လယ်ကျွေ၊ အိုမန်ပင်လယ်ကျွေနှင့် ဩစတြေးလီး ယား ပင်လယ်အော်ကြီးတို့ ဖြစ်သည်။ ကျွန်းများမှာမူ သီဟိုဠ်၊ မက်ဒါဂက်စကား၊ မောလဒိုက်၊ လက္ကဒိုက်၊ ဆိုကိုး တြာ၊ ကပလီ၊ နဂဗာရီ၊ မြိတ်၊ မောရစ်ရှ၊ ရေးယူနီယန် (ယခင်ကဗူးဗွန်)၊ ရိုဒရီဂေ့ စသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။ မက်ဒါ ကက်စကာသည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာအတွင်းရှိ အကြီးဆုံးကျွန်း ဖြစ်၍ စင်စစ် ယင်းသည် အာဖရိကတိုက် ကျွန်းမကြီး၏ အဆက်ဟု ဆိုကြသည်။

အာရှတိုက်မှ သံလွင်၊ ရော့ဝတီ၊ ကံ၊ ပြုဟုတ္တရ၊ အိန္ဒု၊ ရှတ်-အယ်-အာရပ် (တိုင်းဂရစ်-ယူဖရေးတီး) မြစ်ကြီးတို့သည်၎င်း၊ အာဖရိကတိုက်မှ လင်ပိုပိုနှင့် ဇမ်ဗီဇီ မြစ်တို့သည်၎င်း အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာအတွင်းသို့ စီးဝင်ကြ သည်။ အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာသည် ပစိဖိတ် သမုဒ္ဒရာထက်၊ ထက်ဝက်ခန့် ငယ်သော်လည်း ရေဆင်းဒေသအကျယ်အဝန်း တွင်မူ ပစိဖိတ်ထက် သုံးပုံနှစ်ပုံခန့် ပို၍ ကျယ်ဝန်းလေသည်။

တည်နေပုံကို ကြည့်ရခြင်းအားဖြင့် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာ သည် ပစိဖိတ် သမုဒ္ဒရာနှင့် ပို၍ နီးစပ်သည်။ အထောက် အထားများအရလည်း ထိုအတိုင်းပင် တွေ့ရသည်။ ခိုင်လုံ သော အထောက်အထားများအရ တောင်အမေရိကတိုက်၊ အာဖရိကတိုက်၊ အာရှတိုက် တောင်ပိုင်း၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဩစတြေးလီးယားနှင့် အန္တာတိက တိုက်တို့သည် ရှေးရှေး အခါက ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာ ရေပြင်မခြားပဲ တစပ်တည်း တပြင်တည်း ရှိခဲ့သော ကျွန်းမြေပြင်ကျယ်ကြီးဟု ဆိုကြ၍ ဂွန်ဒွါနား ကျွန်းပြင်ကြီးဟု ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ကမ္ဘာ့မြေ ပြင် အပြင်းအထန် လှုပ်ရှားမှုကြောင့် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာ၏ နေရာသည် အလွန် နက်စောက်သော ချိုင့်ဝှမ်းကြီးတခု ဖြစ်လာ၍ ရေဖုံးလွှမ်းပြီးလျှင် ဆိုခဲ့သော တိုက်ကြီးများ သည် ရေပြင်ခြားကာ တသီးတခြားစီ ဖြစ်သွားသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အနီးဒီးတောင်တန်း၊ နယူးဇီလန်ကျွန်းမှ အံ့လပတောင်တန်း၊ ဟိမဝန္တာ တောင်တန်းတို့သည် ဂွန်ဒွါ နား ကျွန်းမြေပြင်ကျယ်ကြီး၏ အနားသတ်များဟုလည်း ဆိုကြလေသည်။

အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာ၏ ရေ အတိမ် အနက်သည် နေရာ ဒေသအလိုက် အမျိုးမျိုးဖြစ်ရာ ပျမ်းမျှခြင်း အားဖြင့် ပေ ၁၃၇,၀၀၀ ကျော်ဖြစ်သည်။ ရေနက်ပိုင်းသည် အီကွေ တာမှ တောင်ဖက်အရွှေ့ပိုင်းတွင်ဖြစ်၍ ရေအနက်ဆုံး နေရာ

သည် ဂျားဗားကျွန်း၏ အရှေ့တောင် ကမ်းရိုးတန်း အလွန် တွင် ရှိပြီးလျှင် ပေပေါင်း ၂၀,၃၀၀ နက်လေသည်။

ထိုသမုဒ္ဒရာကြီး၏ မြောက်ပိုင်းသည် အိန္ဒိယကျွန်း၏ မြောက်ဘက်ခြမ်း၌ မုတ်သုန်လေ တိုက်ခတ်ရာ ရပ်ဝန်း ဖြစ်သည်။ အောက်တိုဘာလမှ ဧပြီလအထိ အရှေ့မြောက် မုတ်သုန် လေတိုက်၍ ဧပြီမှ အောက်တိုဘာလ အထိ အနောက်တောင် မုတ်သုန်လေတိုက်သည်။ သမုဒ္ဒရာကြီး၏ တောင်ပိုင်း အိန္ဒိယကျွန်း၏ တောင်ဘက်တွင် မြောက်ပိုင်း၌ အရှေ့မြောက်လေ တိုက်နေသောကာလတွင် အရှေ့တောင် လေတိုက်၍ မြောက်ပိုင်း၌ အနောက်တောင်လေ တိုက်သည့် ကာလတွင် အရှေ့တောင်လေ တိုက်သည်။ နွေရာသီတွင် အရှေ့တောင် ကုန်သည်လေ၏ ရပ်ဝန်းသည် တောင်ဘက်သို့ ရွေ့လာသောအခါ အိန္ဒိယကျွန်းနှင့် တောင်လတ္တီတွဒ် ဒီဂရီ ၁၂ ကြား၌ အနောက်မြောက် မုတ်သုန်လေ တိုက်ခတ်သည်။ အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာကြီးအတွင်း ခေါင်လေကြမ်း ကျတတ်သော ရပ်ဝန်းသည် တောင်လတ္တီတွဒ် ဒီဂရီ ၉ နှင့် ၃၅ အကြား၊ မက်ဒါဂက်စကာကျွန်းမှ တီမောကျွန်းအထိ ဖြစ်၍၊ ထိုလေမုန်တိုင်းသည် အရှေ့မြောက်ဘက်မှ စလာပြီး လျှင် အနောက်တောင်ဘက်နှင့် တောင်ဘက်သို့ ရွေ့ပြီး နောက်မှ အရှေ့ဘက်သို့ ပြန်ရွေ့လာသည်။ ခေါင်မုန်တိုင်း ကျတတ်သော လများမှာ ဒီဇင်ဘာလမှ ဧပြီလအတွင်း ဖြစ်လေသည်။

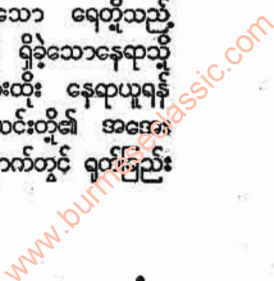
ရေစီးကြောင်းများသည် ထိုသမုဒ္ဒရာကြီး၏မြောက်ပိုင်း တွင် အခြား သမုဒ္ဒရာကြီးများ၏ ရေစီးကြောင်းများကဲ့သို့ လမ်းကြောင်းတမျိုးတည်း မစီးကြပဲ ရာသီအလိုက် တိုက်ခတ်သော မုတ်သုန်လေကို အကြောင်းပြု၍ ရေစီးလမ်းကြောင်းပြောင်းသည်။ ထိုကြောင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ ရေစီးကြောင်းများကို အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာမှ ဂတ်စတြင်း ရေစီးကြောင်းကဲ့သို့ သီးသီးသန့်သန့် အမည်တပ်၍ မခေါ်နိုင်ချေ။ အရှေ့မြောက် မုတ်သုန်လေ တိုက်သည့်ကာလအတွင်း ရေစီးကြောင်းသည် အိန္ဒိယကျွန်းကိုဖြတ်၍ အနောက်တောင် ဖက်နှင့် အနောက်ဘက်သို့ စီးသည်။ မုတ်သုန်လေကြောင့် အရှေ့ဖက်မှ စီးလာသော ရေစီးကြောင်းနှင့် အရှေ့တောင် ကုန်သည် လေကြောင့် အနောက်ဘက်သို့ စီးသော ရေစီးကြောင်း နှစ်မျိုးအကြား တောင်လတ္တီတွဒ် ဒီဂရီ ၁၀ ခန့်၌ အရိန် ပြင်းထန်သော ဆန်ကျင် ရေစီးကြောင်းတခု စီးသည်။ ကမ္ဘာ့ တောင်ဖက်လုံးခြမ်း၌ တိုက်ခတ်သော အရှေ့တောင် ကုန်သည်လေသည် အိန္ဒိယကျွန်းကို ဖြတ်ကျော်သည့်အခါ အနောက်တောင်သို့ လမ်းကြောင်း ပြောင်းသွားသည်။ အနောက်တောင် မုတ်သုန်လေ တိုက်ခတ်သည့် ကာလအတွင်း၌ အိန္ဒိယကျွန်း၏ မြောက်ဘက်တွင် ရေစီးကြောင်းသည် အနောက်မှ အရှေ့သို့ စီးသည်။

ထိုနောက်မှ မြောက်ဘက်သို့ စီးသည်။ မြောက်ဘက်သို့ အစီးသန်သော ရေစီးကြောင်းကို ဆိုမာလီ ကမ်းရိုးတန်းအလွန်နှင့် အာရေဗျ အရှေ့တောင် ကမ်းရိုးတန်း အလွန်၌ တွေ့ကြရ၍၊ ထိုရေစီးကြောင်းကြောင့် ထိုဒေသများတွင် အပူချိန် လျော့သည်။

အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာ၏ တောင်ပိုင်းတွင် တောင်လတ္တီတွဒ် ဒီဂရီ ၂၀ ၏ မြောက်ဘက်၌ တိုက်ခတ်မြဲလေကို အကြောင်းပြု၍ ရေစီးကြောင်းသည် အနောက်မှ အရှေ့သို့ စီးသည်။ တောင်လတ္တီတွဒ် ဒီဂရီ ၄၀ တွင် ရေစီးကြောင်းသည် အရှေ့မှ အနောက်သို့ စီးသည်။ မက်ဒါဂက်စကာကျွန်းသို့ ရောက်လျှင် အိန္ဒိယကျွန်းတောင်ပိုင်း ရေစီးကြောင်းသည် နှစ်သွယ် ကွဲထွက်ကာ၊ တသွယ်သည် မြောက်ဘက်သို့၊ တသွယ်သည် တောင်ဘက်သို့ စီးသည်။ မြောက်ဘက် ရေစီးကြောင်းသည် မက်ဒါဂက်စကာကျွန်း၏ မြောက်ဘက်စွန်းတွင် တောင်ဘက်သို့ ကွေ့ဝိုက်ဆင်း၍ မိုဇမ်ဗစ် ရေလက်ကြားကိုဖြတ်လျက် ဂွတ်ဒဟတ် အငူအထိ ဆက်လက်စီးသွားရာ အဂါလတ် ရေစီးကြောင်းဟု ခေါ်သည်။ ထိုရေစီးကြောင်းသည် အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာဖက်သို့ ရောက်သွားပြီးလျှင် ထိုမှဖက်ရှိ ရေစီးကြောင်းများနှင့် ရောယှက် သွားလေသည်။

ဆူမတြာကျွန်း၏ အနောက်ဘက်နှင့် ဗင်္ဂလား ပင်လယ်အော်တွင် မုတ်သုန်ရာသီတု ရှိသဖြင့်၎င်း၊ မြစ်ကြီးများ စီးဝင်သဖြင့်၎င်း သမုဒ္ဒရာကြီး၏ ရေပြင်သည် ဆားငန်နှုန်းနည်း၍ ၃၄ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ ရှိသည်။ အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာကြီး၏ ဆားအငန်ဆုံး အပိုင်းသည် အာရေဗျပင်လယ်နှင့် ဩစတြေးလီးယားမှ အာဖရိကအထိ ကျယ်ပြန့်သော ရပ်ဝန်းတို့၌ ဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာကြီး၏ နေရာဒေသ အမျိုးမျိုး၌ တိုက်ခတ်မြဲလေကိုလိုက်၍ ရေမျက်နှာပြင်၏အပူချိန်သည် အမျိုးမျိုး ဖြစ်သည်။ အပူပိုင်းဇုန်အတွင်း ကျရောက်သော အပိုင်း၌ အပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက် ဒီဂရီ ၇၀ မှ ၈၀ အထိရှိ၍ တနှစ်အတွင်း ကွာခြားချက်သည် ခုနစ်မှ ရှစ် အထိသာ ဖြစ်သည်။ ဂွတ်ဒဟတ်အငူနှင့် ဂွာဒီဖိုးအငူတို့၏ အလွန်တွင် မှ တနှစ်အတွင်း ကွာခြားချက်သည် ၂၀ မှ ၃၀ အထိ ဖြစ်သည်။ ဂွာဒီဖိုးအငူ အလွန်တွင် လေသည် ကုန်းဖက်မှ ရေပြင်ဖက်သို့ တိုက်ခတ်သည့်အခါ အပူချိန်သည် ရုတ်ခြည်းပြောင်းလဲတတ်သည်။ ယင်းသို့ ကုန်းမှ ရေပြင်ဖက်သို့ လေတိုက်လျှင် မျက်နှာပြင်ရှိ ပူနွေးသော ရေတို့သည် အရှေ့ဖက်သို့ စီးသွားကြရာ၊ ယင်းတို့ ရှိခဲ့သောနေရာသို့ ရေနက်ပိုင်းမှ ရေအေးများက အစားထိုး နေရာယူရန် မျက်နှာပြင်သို့ ဝက်လွှာကြသဖြင့် ယင်းတို့၏ အအေးဓာတ် အရှိန်ကြောင့် ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် ရုတ်ခြည်း

အပူချိန် လျော့ကျသွားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သမုဒ္ဒရာ ရေပြင်အောက်ပိုင်းတွင်မူ အပူချိန်သည် တနေရာနှင့်တနေရာ ကွာခြားချက် မရှိလှချေ။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂,၀၀၀ ကျော်ခန့်က အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာ ကမ်းရိုးတကျောက်ကို စမ်းတဝါးပါးဖြင့် ရေကြောင်းခရီး သွားနေကြချိန်တွင် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာ ၌မူ သမုဒ္ဒရာ ရေပြင်ကို လူးလားထွဲခေါက် ကူးသန်းနေကြ၍ ကုန်သွယ်မှုကိုပင် ပြုနေကြလေပြီ။ ထိုသမုဒ္ဒရာ ရေပြင်၌ ပဌမဆုံး ကူးသန်းသွားလာခဲ့သူများသည် ဖိနိဂျန်း လူမျိုး များ ဖြစ်သည်။ ယင်းထိုသည် ထိုသမုဒ္ဒရာကြီး၏ တစ်ဝတ်စာဒေသဖြစ်သော အာရေဗျ ပင်လယ်နှင့် ပါးရှင်း ပင်လယ် ကွေ့တို့ကို အဲရီသရီးယန် ပင်လယ်ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ဘီစီ ခြောက်ရာစုတွင် ကားသေ့နိုင်ငံမှ ရေကြောင်း ဗိုလ်ချုပ် ဟန်နီသည် ထိုပင်လယ်ကို ဖြတ်ကျော်၍ ရေကြောင်းခရီး ထွက်ခဲ့သည်။ ဂရိဘုရင် အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ်၏ ရေကြောင်းဗိုလ်ချုပ်တဦးသည် တိုင်းဂရစ်-ယူပရေတီး မြစ်ဝမှသည် အိန္ဒိယ မြစ်ဝတိုင်အောင် ရေကြောင်းခရီးဖြင့် သွားခဲ့ဘူးသည်။

ခရစ်ပေါ်ပြီး နောက်တွင် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာအတွင်း အကူးအသန်းများ ပို၍ပြုလုပ်လာကြသည်။ အီဂျစ် ရေကြောင်းဝိဇ္ဇာ တဦးသည် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာအတွင်း အချိန်မှန် ပြောင်းလဲ တိုက်ခတ်သော မုတ်သန်လေတို့ကို လေ့လာ၍ ထိုမုတ်သန်လေတို့ကို အကြောင်းပြုပြီးလျှင် အကျိုးအမြတ်ထွက်အောင် အသုံးချရန် နည်းလမ်းများကို လေ့လာခဲ့သည်။ ကိုးရာစု နှစ်တွင်မူ အာရပ်များသည် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာအတွင်း လူးလာဆန်ခတ် ကူးသန်းသွားလာကာ ကုန်သွယ်မှုများကို ပြုခဲ့သည်။ အလယ်ခေတ် ဥရောပ နိုင်ငံသားများသည် ထိုသမုဒ္ဒရာကြီးကို ဖြတ်၍ အရှေ့တိုင်းထွက် ဟင်းခတ် အမွှေးအကြိုင်များ၊ ပိုးထည်များနှင့် အခြား စည်းစိမ်ခံ ပစ္စည်းများကို ရောင်းဝယ်ဖောက်ကား နေကြလေပြီ။ ပေါ်တူဂီ လူမျိုးတို့သည် ခရစ် ၁၄၇၆ ခုနှစ်တွင် ဂွတ်ဖဟပ်အငူကြီးကို ကျွေ၍ အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာအတွင်း ဝင်ရောက်နိုင်သော ရေလမ်းခရီးကို တွေ့ရှိခဲ့ကြပြီးလျှင် ဗက်စကို ဒါဂါးမား သည် ထိုရေကြောင်းခရီးဖြင့်ပင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၅၂၁ ခုနှစ်တွင် မဂျဲလင်၏အဖွဲ့သည် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာကို ဖြတ်၍ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ရေကြောင်းခရီးကို အောင်မြင်ပေါက်မြောက်ခဲ့သည်မှစ၍ အာရေဗျနှင့် အိန္ဒိယ ကူးသန်းသွားလာရေးကို ထိုရေကြောင်းလမ်းအတိုင်းပင် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင် ဆူးအက်တူးမြောင်း ဖွင့်လှစ်ပြီးသည့်နောက်တွင် မြေထဲပင်လယ်မှ အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာသို့ ရောက်ရန် မိုင် ၅,၀၀၀ ခန့်မျှ ခရီးကျွဲသွားသဖြင့် အရှေ့

အနောက် ကူးလူးဆက်ဆံရေး ခရီးလမ်းသည် ပို၍မြန်ဆန်လွယ်ကူခဲ့ပေသည်။

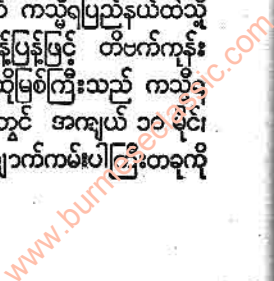
အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာသည် လှပသော သန္တာကျွန်းများ ကျောက်တန်း ကျောက်ခက်များ၊ လူတို့စားသုံးနိုင်သော အပူပိုင်းဒေသ၏ ငါးလိပ်မကာရီးစသည့် ရေသတ္တဝါများဖြင့် ကြွယ်ဝလှသဖြင့် အခြား သမုဒ္ဒရာများထက် မက်မောဖွယ်ရာ ကောင်းပေသည်။

အိန္ဒိယမြစ်။ ။ကမ္ဘာမြစ်ကြီး တစ်မြစ် ဖြစ်သော အိန္ဒိယမြစ်သည် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး မြစ်ကြီး ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယကျွန်းဆွယ်ကြီး တခုလုံး၏ အဓိက မြစ်ကြီးသုံးသွယ်အနက် တခု အပါအဝင်လည်း ဖြစ်သည်။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၌ တည်ရှိ၍ ထိုနိုင်ငံ၏ အသက်သွေးကြောမကြီးသဖွယ် အရေးပါလှသော မြစ်ကြီး ဖြစ်ပေသည်။

အိန္ဒိယမြစ်ကြီး စတင် မြစ်ဖျားခံရာ အရပ်သည် တိဗက်နိုင်ငံအတွင်း၌ ကျရောက်၍ ဆီးနင်းများ ဖုံးလွှမ်းရာ ဟိမဝန္တာတောင်စဉ် တောင်တန်းများ၌ အပါအဝင်ဖြစ်သည့် ကိုင်းလာ(ကေလာသ)တောင်တန်း၏ ရေခဲမြစ် တခုအဖြစ်မှ စတင်ခဲ့သည်။ ထိုမြစ်ဖျားခံရာ အရပ်သည် ပင်လယ်ရေပြင်မှ ပေ ၁၇,၀၀၀ ခန့်မြင့်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဗြဟ္မပတ္တရာ မြစ်ကြီး မြစ်ဖျားခံရာအရပ်နှင့် အနောက်မြောက်ဖက် မိုင် ၁၀၀ ခန့်သာ ကွာလေသည်။

အိန္ဒိယမြစ်ကြီး၏ အလျားသည် မိုင်ပေါင်း ၁,၉၀၀ ကျော်ခန့် ရှိ၍ ယင်း၏ ရေဆင်းဒေသ အကျယ်အဝန်းသည် စတုရန်းမိုင် ၃၆၀,၀၀၀ ကျော်သည်။ တောင်ဖက်သို့ အာရေဗျပင်လယ် (အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ)အတွင်း စီးဆင်းရာ၌ အိန္ဒိယမြစ်ကြီးသည် ရှုမငြီးဖွယ်ရာ တင့်တယ်ခန့်ညားသော တော တောင် စိမ့်စမ်း ရှုခင်းသာများကို၎င်း၊ ပူပြင်းခြောက်သွေ့သော သဲကန္တာရပိုင်းကို၎င်း၊ စိုက်ခင်းပျိုးခင်းတို့ဖြင့် ဝေဆာသော ဆည်မြောင်းဒေသများကို၎င်း အဆင့်ဆင့် ဖြတ်ကျော်ခဲ့သည်။ ထိုမြစ်ကြီးအတွင်းသို့ စီးဝင်သော မြစ်လက်တက်ကြီးငယ် အများအပြား ရှိသည့်အနက် ဂျေလမ်၊ ချီနမ်၊ ရာဗီ၊ ဗီအတ်နှင့် ဆပ်တလက် မြစ်တို့သည် အဓိက မြစ်ကြီးများ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့သည်လည်း ဟိမဝန္တာတောင်တန်း၌ပင် မြစ်ဖျား ခံကြသည်။

အိန္ဒိယမြစ်သည် မြစ်ဖျားပိုင်းတွင် ဟိမဝန္တာတောင်တန်း၏ မြောက်ဖက် တောင်ခြေရင်းတလျှောက် အနောက်မြောက်ယွန်းယွန်း စီးလာပြီးနောက် ကသိုရပြည်နယ်ထဲသို့ ဝင်သည်။ မြစ်ဝှမ်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြင့် တိဗက်ကုန်းပြင်မြင့်ကို ဖြတ်သန်းလာခဲ့သော ထိုမြစ်ကြီးသည် ကသိုရနယ်နိမိတ်ကို ဖြတ်ကျော်ပြီးနောက်တွင် အကျယ် ၁၁ မိုင်၊ အမြင့် ပေ ၆,၀၀၀ ခန့်ရှိသော ချောက်ကမ်းပါကြီးတခုကို

အိန္ဒြိယ

ဖြတ်သန်းစီးဆင်းရသည်။ ထိုနောက် ကာရာကိရမ် တောင် တန်းနှင့် ဟိမဝန္တာ တောင်တန်း အကြား တလျှောက် စကားခွဲမြို့ အရောက် စီးလာပြီးလျှင် ဟာရာမော့ တောင် တန်းကို ဖြတ်သန်း၍ ပေ ၁၀,၀၀၀ နက်သော ချောက် ကမ်းပါးကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီးနောက် အနောက်ဖက်သို့ မြစ် ကြောင်း ပြောင်းသည်။

ကာရာကိရမ် နယ်ခြားခရိုင် လဒက်၏ ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်သော လေးမြို့၏ အောက်ဖက်တွင် ဇန်စကာ ခေါ် မြစ်လက်တက်တခု စီးဝင်သည်။ ထိုနောက် ဒရတ် မြစ်သည်၎င်း၊ ဗလစ္စတန်မြစ်သည်၎င်း စီးဝင်သည်။ ထိုနေ့ ရာဇ်ပင် ကာရာကိရမ် တောင်တန်းမှ ရေခဲမြစ်တစ်မြစ် ဖြစ် သော ဂီလဂစ် မြစ်သည် အိန္ဒြိယမြစ်အတွင်းသို့ လကျားဖက် ကမ်းမှ စီးဝင်သည်။ ထိုမြစ် နှစ်မြစ် ပေါင်းဆုံသည့် အရပ် တွင် မြေပြင်အမြင့်သည် ပေ ၄,၀၀၀ ခန့်သာ ရှိလေသည်။ ဟိမဝန္တာတောင်တန်းဒေသမှ အိန္ဒြိယမြစ်အတွင်း စီးဝင်သော မြစ်လက်တက်များ အနက် ဂီလဂစ်သည် အကြီးဆုံးမြစ် ဖြစ်သည်။

အိန္ဒြိယမြစ်သည် ဂီလဂစ်မြစ်နှင့် ပေါင်းဆုံ၍ မိုင် ၁၀၀ ခန့် ဆက်လက် စီးဆင်းလာပြီးနောက် အနောက်တောင်ဖက်သို့ ရုတ်တရက် မြစ်ကြောင်း ပြောင်းလိုက်သည်။ ယင်းသို့ မြစ်ကြောင်းပြောင်း၍ မိုင် ၁၀၀ ခန့် စီးဆင်းခဲ့ပြီးနောက် တွင်မှ တောင်တန်း တောင်ကုန်းဒေသကို လွန်မြောက်ကာ မြေခိုမိပိုင်းသို့ ဆင်းသက်လေသည်။

မြစ်၏ အထက်ပိုင်းတွင် ကြိုးတန်တား၊ ကြိမ်တန်တား အနည်းငယ် ရှိသည်။ လေးမြို့တွင် သစ်သား မြစ်ကူးတန် တားတခု ရှိသည်။ အိန္ဒြိယမြစ်သည် မြေခိုမိပိုင်းသို့ ဆင်း၍ ပန်ဂျပ်ပြည်နယ်အတွင်းသို့ ရောက်လာသောအခါ ယခင်က မြိတိသျှခံတပ်မြို့ ဖြစ်ခဲ့သော အတော့မြို့၏ အောက်ဖက်တွင် မီးရထားတန်တား တခုက မြစ်ကို ဖြတ်ကျော်တားသည်။ ထိုတန်တားသည် ကရာချီ-ပက်ဂျါ မီးရထားလမ်း၏ တန် တား ဖြစ်သည်။ အိန္ဒြိယမြစ်ပေါ်ရှိ အကောင်းဆုံး မြစ်ကူး တန်တားသည် ဆွတ်ကူမြို့ရှိ လင်းစခေါင်း တန်တားဖြစ်၍ ထိုတန်တားဆောက်လုပ်ထားပုံသည် အံ့ဩ ခြီးကျူးဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေသည်။

အတော့မြို့တွင် အာဖဂန်နီစတန် နိုင်ငံမှ လာသော ကဗူး မြစ်သည် အိန္ဒြိယမြစ်အတွင်းသို့ ပေါင်းဆုံ စီးဝင်သည်။ ထိုအရပ်တွင် မြစ်အကျယ်သည် ပေ ၈၀၀ ခန့်သာ ရှိ၍ ရေအနက်သည် အခါရာသီကို လိုက်၍ ပေ ၃၀ မှ ၆၀ ခန့်သာ ရှိသည်။ မြေပြင်အမြင့်သည်လည်း ပေ ၉၅၀ ခန့်မျှသာရှိ၍ ရေစီးလည်း နှေးလာသည်။ ကျန်ရှိသော မိုင် ၉၀၀ ခန့် ရှိသည့် မြစ်ကြောင်းသည် အနောက်တောင်ဖက်သို့ စီးကာ အာရေဗျပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်လေသည်။

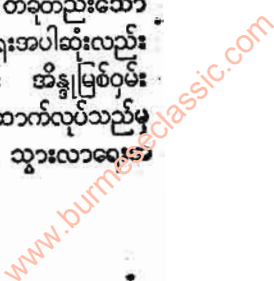
အတော့မြို့၏ အောက်ဖက် မိုင် ၁၁၀ ခန့်ရှိ ကာလာဖက် မြို့ အနီးတွင် မြစ်အကျယ်သည် ပေ ၁,၄၀၀ ခန့် ရှိပြန်သည်။ မြေနိမ့်မြေပြန့်ဒေသ၌ စီးဆင်းသဖြင့် မြစ်ရေသည် ရွှံ့နှစ်ထ နေသည်။ မတ်လတွင် တောင်တန်းဒေသမှ နှင်းများ ပျော် ဆင်းသဖြင့်၎င်း၊ ဇန်နှင့် ဇူလိုင်လများတွင် မိုးရေကြောင့် ၎င်း မြစ်ရေတိုးသဖြင့် မြစ်ရေ လျှံသည်။ မြစ်ရေ ကျသွား သည့်အခါ နှုန်းတင်မြေနုများကျန်ခဲ့သဖြင့် အလွန်မြေဩဇာ ထက်သန် ကောင်းမွန်သောကြောင့် ဂျူ၊စပါး၊ဝါဂျမ်း၊ပြောင်း စသည့်သီးနှံများ စိုက်ပျိုးရေး အလွန်အောင်မြင် ဖြစ်ထွန်း လေသည်။

မိသန်ကျော့မြို့ အနီးတွင် ပန်ဂျပ်ပြည်နယ်၏ မြစ်ငါး သွယ်တို့သည် အိန္ဒြိယမြစ်မကြီး အတွင်းသို့ စီးဝင်ကြသည်။ မြစ်ခြောက်သွယ်တို့ စုပေါင်းစီးဆင်းသဖြင့် ရေလုံး ထုထည် ကြီးမားလာလေရာ၊ မြစ်ဆုံ၏ အောက်ဖက်တွင် ရေနည်း သည့်ကာလ၌ပင် မြစ်အကျယ်သည် ပေ ၁,၉၀၀ ကျော် ရှိလေသည်။

မြစ်ခြောက်သွယ်တို့၏ မြစ်ကြောင်း အသီးအသီးတွင် အနည်အနှစ်များ အများအပြားပါလာသဖြင့် အနည်အနှစ် ပိုချမှလည်း များပြားလာသည်။ အီဂျစ်နိုင်ငံသည် နိုင်းမြစ် ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်သည့် နည်းတူ သိန္ဒြိယပြည်နယ် သည်လည်း အိန္ဒြိယမြစ်မှ ပိုချသောနှုန်းမြေများဖြင့် ဖြစ်ပေါ် ခဲ့သည် ဟုဆိုကြသည်။

သိန္ဒြိယပြည်နယ် တွင်းသို့ ရောက်လာသောအခါ မြစ် ကြောင်းသည် ကွေ့ကောက်လာသည်။ ထိုပြည်နယ်ရှိ ဟိုက် ဒရတ်မြို့၏ အောက်ဖက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဧရာဝတီမြစ် ကဲ့သို့ မြစ်ခွဲများစွာ ဖြစ်ပေါ်လျက် မြစ်ဝ များစွာဖြင့် အာရေဗျ ပင်လယ်အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ မြစ်ဝများအနက် ယာထို မြစ်ဝသည် အရေးပါဆုံး ဖြစ်သည်။ မြစ်ကြောင်း တလျှောက်သယ်ယူခဲ့သောနှုန်းမြေများ ပိုချသဖြင့် ဧရိယာ စတုရန်းမိုင် ၃,၀၀၀ ကျော်ရှိ၍ ကမ်းရိုးတန်း မိုင် ၁၃၀ အလျားရှိသော မြေနုကျွန်း ပေါ်သည်။ ထိုမြေနုကျွန်း ပေါ်၏ ထိပ်သည် တတ္တာမြို့ ဖြစ်၍ ပင်လယ်မှ မိုင် ၇၀ ဝေးကွာသည်။ ပင်လယ်ဒီရေသည် ထိုတတ္တာမြို့အထိ ရောက် လေသည်။

မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ရှိ မြစ်ကြောင်းများ မကြာခင် ပြောင်း လဲတတ်သဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကူးလူး သွားလာ ရေးအတွက် ရေကြောင်းလမ်းကို အဓိက ထား၍ မရချေ။ ကရာချီမြို့သည် အိန္ဒြိယမြစ်ဝကျွန်းပေါ်၏ တခုတည်းသော ပင်လယ်သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်၍ အရေးအပါဆုံးလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ခရစ် ၁၈၇၀ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒြိယမြစ်ဝမ်း (ကာရာချီ-ပက်ဂျါ) မီးရထားလမ်းကို ဆောက်လုပ်သည်မှ စ၍ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကူးသန်း သွားလာရေးအ

ထွက် အိန္ဒြိယမြစ်ကြောင်းကို အသုံးပြု နည်းသွားသည်။ ဟိုက်ဒရိုဗတ်မှ မူလတန်အထိ သင်္ဘောများ အသွားအလာ ရှိ၍ သင်္ဘောငယ်များဖြင့် မြစ်အထက်ပိုင်း၌ တောင့်တန်း ဒေသများ အရောက် သွားလာနိုင်လေသည်။

အိန္ဒြိယမြစ်သည် အထက်ပိုင်း၌ ရေလုံးကောင်းသော်လည်း အောက်ပိုင်းတွင် မိုးပါးသော ဒေသ၊ ခြောက်သွေ့သော သဲကန္တာရတို့ကို ပြတ်သန်း လာခဲ့သဖြင့်၎င်း၊ ရှေးသွင်း စိုက်ပျိုးရေးအတွက် ဆည်မြောင်း တူးမြောင်း သွယ်ယူကြ သဖြင့်၎င်း ပင်လယ်တွင်းသို့ စီးဝင်သော ရေလုံးထုထည်သည် ဂင်္ဂါမြစ်လောက်ပင် မကောင်းလှချေ။

အိန္ဒြိယမြစ်ဝှမ်း တလျှောက် ဆည်များ ဆောက်၍ တူး မြောင်းများ သွယ်ကာ လယ်ယာများသို့ ရေသွင်းစိုက်ပျိုး ခြင်းကို အကြီးအကျယ် ပြုလုပ်ကြသည်။ အိန္ဒြိယမြစ်မကြီး ၌သာ မက၊ ယင်း၏ မြစ်လက်တက်ကြီးများ ဖြစ်သော ပန်ဂျပ်ပြည်နယ်မှ ချီနပ်၊ ဂျေလမ်၊ ရာဗီ၊ ဆပ်တလက် မြစ်တို့မှလည်း ရေသွယ်စိုက်ပျိုးခြင်းကို ပြုလုပ်ကြသည်။ အိန္ဒြိယမြစ်ဝှမ်းသည် ကမ္ဘာပေါ်၌ ရေသွင်း စိုက်ပျိုးရေးကို ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ဆောင်ရွက်သော ဒေသ တခု ဖြစ်၍ အကြီးအကျယ်ဆုံးသည် သိန္နဲပြည်နယ်၊ ဆွတ်ကူမြို့အနီးရှိ လျှိုက်ဆည်ကြီး ဖြစ်လေသည်။

ရှေးခေတ် အိန္ဒြိယစာပေများ၌ အိန္ဒြိယမြစ်ကို "မြစ်ဘုရင်" ဟု တင်စား ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ သက္ကတဘာသာဖြင့်မူ သိန္နဲ ဟု ခေါ်ဝေါ်သည်။ အိန္ဒြိယ ဟူသော အမည်သည် လည်း အိန္ဒြိယမြစ်ကို အစွဲပြု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည် ဟုဆို ကြသည်။ ယဉ်ကျေးစ ခေတ်က စိုက်ပျိုးရေးသည် အဓိက လုပ်ငန်း ဖြစ်ပေရာ၊ စိုက်ပျိုးရေး ဖြစ်ထွန်းသော မြစ်ဝှမ်း ဒေသများ၌ ယဉ်ကျေးမှုတို့ စတင်ပေါက်ဖွားခဲ့သည်။ ယဉ် ကျေးမှု ထွန်းကားသော ကမ္ဘာ့ မြစ်ဝှမ်းကြီးများအနက် အိန္ဒြိယမြစ်ဝှမ်းသည် တခု အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ထိုမြစ်ဝှမ်း၌ ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားချိန်သည် ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ ခန့်မှသည် ခရစ်ပေါ်ပြီး နှစ်ပေါင်း ၁၅၀၀ ခန့်အတွင်း ဖြစ်၍ ထိုခေတ်အတွင်း၌ပင် အိန္ဒြိယမြစ်ဝှမ်း၌သာ မက ဆပ် တလက်မြစ်ဝှမ်းနှင့် ကာတီအဝါး ကျွန်းဆွယ်၌လည်း ယဉ် ကျေးမှု ထွန်းကားကြောင်း အထောက်အထားများ တွေ့ ရသည်။

၁၉၂၁ ခုနှစ်မှစ၍ အိန္ဒြိယ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာန က သုတေသန ပြုကာ တူးဖော်ခဲ့သဖြင့် တွေ့ရှိရသော ရှေးခေတ်မြို့ဟောင်းကြီးများမှာ သိန္နဲနယ် လားကားနခရိုင် အတွင်းရှိ မောဟိန္ဒောဒရေမြို့၊ ပန်ဂျပ်နယ် မောင်ဂိုမာရီ ခရိုင်အတွင်းရှိ ဟာရပပမြို့၊ ဆင်းမလားတောင်ကျွန်းခြေရင်းရှိ ရွပမြို့၊ နာဗဒါ မြစ်ဝှမ်း ဒေသရှိ လီသယ်မြို့ တို့ဖြစ်ကြ သည်။ ထိုဒေသတို့တွင် အီဂျစ်နိုင်ငံနှင့် မက်ဆိုပိုတေးမီးယား

(ယခု-အီရက်) နိုင်ငံတို့၏ ရှေးခေတ် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆင် ဆင်တူသော ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့ကြောင်း ခိုင်လုံသော အထောက်အထားများ တွေ့ရှိရသည်။ တွေ့ရှိရသော အထောက်အထားများ အရ အိန္ဒြိယမြစ်ဝှမ်းဒေသသည် ထို ခေတ်အခါက ကြယ်ဝဖွံ့ဖြိုး၍ အီဂျစ်၊ မက်ဆိုပိုတေးမီးယား တို့နှင့်ပင် ကုန်သွယ် ဆက်ဆံမှုရှိခဲ့ကြောင်း သိရလေသည်။

ဆိုခဲ့သော မြို့ဟောင်းများလောက် အရေးမပါသော် လည်း ထိုခေတ်အတွင်းက ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့သော ဌာနပေါင်း ၆၀ ကျော်ကိုလည်း တူးဖော်တွေ့ရှိရသည်။ တူးဖော်တွေ့ရှိရချက်များအရ ဆိုခဲ့သော မြို့ပြကြီးငယ်တို့ကို စံနစ်တကျ တည်ဆောက်ထားကြောင်း သိရသည်။ ကျယ် ဝန်းပျံ့ပျူးသော လမ်းများ တဖက်တချက်တွင် အဆောင် ဆောင် အခန်းခန်း ရှိသော နေအိမ် တိုက်တာများ ရှိ၍ နေအိမ်တိုင်း၌ ရေချိုးခန်းများလည်း ရှိသည်။ မြို့တွင်း၌ အဖုံး ရှိသော ရေထုတ်မြောင်းများကို စံနစ်တကျ သွယ် ထား၍ ဘုံရေချိုးကန်များလည်း ရှိသည်။ ထိုပြင် ဝတ်ပြု ရာဌာနများ ကြီးမားသော စပါးကျီများလည်း ရှိကြောင်း တွေ့ရလေသည်။

အိန္ဒြိယမြစ်ဝှမ်းသားတို့တွင် စာရေးစာဖတ် စံနစ်၊ အခြင် အတူယ် စံနစ်၊ ရေတိုက်မုတ်သားသော စံနစ်များ ရှိကြောင်း လည်း သိရှိရသည်။ အိုးခွက်လုပ်ငန်း အတော်ပင် အဆင့် အတန်း မြင့်၍ လက်သမား၊ ကျောက်ဆစ်သမား၊ ပန်းပဲ၊ ပန်းထိမ်နှင့် ဆင်စွယ်ပန်းပုပညာရှင်တို့၏ လက်ရာကောင်း များကိုလည်း တွေ့ရသည်။ တံဆိပ်တုံးများနှင့် အခြား အရာဝတ္ထုများ အရ ထိုစဉ်က ဟိန္ဒူနတ်ဘုရားများ ကိုး ကွယ်မှု ပြုကြသည် ဟု ယူဆရသည်။ အိန္ဒြိယမြစ်ဝှမ်းသားတို့ သည် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ ထားရှိ၍ ဂျုံ၊ မုယော စသည် တို့ကို စိုက်ပျိုးကြပြီးလျှင် ဝါဂွမ်းကိုလည်း အသုံး ချုတတ် ကြလေသည်။

ထိုသို့ လူနေမှုစံနစ် အဆင့်အတန်း မြင့်မားခဲ့သော အိန္ဒြိယမြစ်ဝှမ်းသားတို့၏ အမျိုးအမည်ကို မဖော်ထုတ်နိုင် သေးသော်လည်း၊ ယင်းတို့သည် အာရိယန်တို့ထက်ပင် ရှေးဦးကျသော လူယဉ်ကျေးမှုများ ဖြစ်ကြောင်းကိုကား လက်ခံနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ထိုလူမျိုးများနှင့် ဗြူးဗီးဒီးယန်း လူမျိုး၊ အာရိယန်လူမျိုးတို့ မည်ကဲ့သို့ ဆက်သွယ်မှု ရှိခဲ့ ကြောင်း ဖော်ထုတ်ရန် ကျန်ပေသေးသည်။ အထေအချာ ပြောနိုင်သော အချက်တရပ်မှာမူ အိန္ဒြိယမြစ်ဝှမ်း ယဉ်ကျေးမှု သည် ထိုဒေသ၌ပင် မူလ ပေါက်ဖွားခဲ့၍ ထိုယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားရာ ဒေသသည်လည်း အတော်အတန် ကျယ်ပြန့် ခဲ့ပေသည်။

ထိုမျှ ဖွံ့ဖြိုးထွန်းကားခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုသည် မည်သို့ သော အကြောင်းကြောင့် အဆုံးသတ်ခဲ့သည်ကိုမူ အတိ

အကျ မဖော်ထုတ်နိုင်သေးပေ။ သဘာဝ ဘေးဆိုး တခုခု ကြောင့် သော်၎င်း၊ သတ္တန္တရုပ်တေးကြောင့် သော်၎င်း ထိုယဉ်ကျေးမှု ပျက်သုဉ်းခဲ့ရမည်မှာကား မလွဲနိုင်သော အချက်ဖြစ်သည်။ အချို့သော သူတော်တို့ အလိုမှာမူ သံဖြင့် ပြုလုပ်သော လက်နက်များ စွဲကိုင်လျက် မြင်းများ စီးကာ အိန္ဒြေမြစ်ဝှမ်းဒေသသို့ ဒလကြမ်း ဝင်ရောက် တိုက် ခိုက်လာသော အာရိယန်တို့ကြောင့် ထိုယဉ်ကျေးမှုကြီး ပျက်စီးခဲ့ရသည်ဟု ယူဆကြလေသည်။

အုန်းညို ရှင် (မြန်မာ ၈၁၅ - ၈၅၅) ။ ။ “ပေလေး ပင် ရှင်လေးပါး” အပါအဝင် ရှင်အုန်းညိုသည် အင်းဝ ခေတ်တင် ရှင်မဟာသီလဝံသ၊ ရှင်ဥတ္တမကျော်တို့နှင့် ခေတ်ပြိုင်စာဆိုဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

ရှင်ဥတ္တမကျော်၊ ရှင်မဟာသီလဝံသနှင့် ရှင်ခေမာတို့ ကဲ့သို့ပင် သက္ကရာဇ် ၈၁၅ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်၍ ဇာတိ အားဖြင့်လည်း တောင်တွင်းကြီးမြို့ သတိုးထမ်းရွာသား (ယခု ရွှေအိုးရပ်) ဖြစ်သည်။

ရှင်အုန်းညိုသည် ရှင်ဥတ္တမကျော်နှင့် ခုနှစ် လ ရက်တို့ အတူတူ ဖြစ်၍ ရှင်ဥတ္တမကျော်က အချိန်နာရီသာ ကြီး သည်ဟု အချို့ကျမ်းများ၌ ဆို၍၊ အချို့ကမူ ရှင်ဥတ္တမကျော် က သုံးလခန့် ကြီးသည်ဟု ဆိုကြသည်။ မွေးနေ့မူကား တနင်္ဂနွေနေ့တည်း။

အချို့က ရှင်အုန်းညို၏ မိဖုရားမှာ ဦးအေး၊ ဒေါ်ထွေး ဖြစ်သည်ဟု ဆို၍ အချို့ သုတေသီများကမူ မိဖုရားမည် ရည်အတိအကျ မသိရဟု ဆိုသည်။ သို့ရာတွင် ရှင်အုန်းညို ကိုယ်တိုင်ရေးသော ဂါထာခြောက်ဆယ်ပျို့ နိဂုံး၌မူ

“ပုဂံမြင်စိုင်း၊ စစ်ကိုင်းပင်းယ၊ အင်းဝဟူသည်၊
ဘုန်းတည်ကာ၊ ရဲစည်အမျိုး၊ တို့ဘေးဘိုးကား၊
မတ်ရိုးမင်းစည်၊ ကောင်းဆက်ရှည်၏”

ဟု ပါရှိသောကြောင့် ရှင်အုန်းညို၏ ဘေးဘိုး အစဉ်အဆက် သည် မှူးမျိုးမတ်မျိုး ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

ရှင်အုန်းညို၏ ငယ်မည်ကိုလည်း အချို့က မောင်အံ့ကြီး ဟု ဆို၍ အချို့က မောင်အုန်းညိုဟု ဆိုကြသည်။

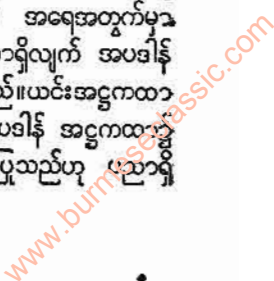
ရှင်အုန်းညိုသည် နတ်မှီဆရာတော်ထံတွင် စာပေပိုင် ကြား တတ်မြောက်ပြီးနောက် တောင်တွင်း မင်းငယ် ဇေယျကျော်ထင်က ကျောင်းတော် ဆောက်လုပ်၍ မဏိ ရတနာကျောင်း သမုတ်ကာ လှူဒါန်းခံရသောကြောင့် မဏိ ရတနာ ဆရာတော်ဟုလည်း ထင်ရှားသည်။ သို့ရာတွင် အချို့က ရှင်အုန်းညိုကို လူဝတ်ကြောင် စာဆိုဟု အမှတ် သထားပြုကြသည်။ ကဝိလက္ခဏဒီပနီ ရတုချဖွယ်အဖွင့်၌ ရှင်မည်ရ စာဆိုအမတ်များ စာရင်းတွင် ရှင်အုန်းညို၊ ရှင် သူရဲ၊ ရှင်သံကိုယ် စသည်ဖြင့် ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားလေ

သည်။ ဂေါဟာရတ္ထ ပကာသနီ တတိယတွဲ စာမျက်နှာ ၂၀၃ ၌လည်း “ထောင်သင်း၊ သံကိုယ်၊ မိညို၊ အုန်းညို စသော လူပညာရှိတို့၏...” ဟူ၍၎င်း၊ ပေါ်ရာဇကထာ ဋီကာ စာမျက်နှာ ၂၄၂ ၌ “ထောင်သင်း၊ သံကိုယ်၊ မိညို၊ အုန်းညို အာဒိဂီဟိ ပဏ္ဍိတေဟိစ” ဟူ၍၎င်း ပါရှိလေသည်။ ၁၂၆၃ ခုနှစ်တွင် ပြုစုပြီးစီးသော ဆရာတော် ခင်ကြီးပျော် အတ္ထုပ္ပတ္တိ စာမျက်နှာ ၂၂၃ တွင်မူ “သက္ကရာဇ် ၈၃၀ ပြည့်ဖွား ငယ်မည် ဦးညို၊ ရဟန်းမည် အရှင်မဟာ သီလဝံသနှင့် အရှင်ဥတ္တမကျော် အရှင်အုန်းညို၊ အရှင်ခေမာ ဟူသော ရဟန်းတော် လေးပါးသည်” ဟူ၍၎င်း၊ ဂါထာခြောက် ဆယ်ပျို့ အတ္ထုပ္ပတ္တိ စာတမ်း၌ “တောင်တွင်းကြီးမြို့၊ ပေလေးပင် ရှင်လေးပါး၊ ရှေးသူဟောင်း စကားအရ ရှင်ဥတ္တမကျော်၊ ရှင်သီလဝံသ၊ ရှင်အုန်းညို၊ ရှင်ခေမာ လေးပြာသော မဟာထေရ်တို့တွင် ရှင်အုန်းညို မဟာထေရ် သူမြတ်သည်” ဟူ၍၎င်း ပါရှိရာ ရှင်အုန်းညိုသည် ရဟန်း စာဆိုဖြစ်သည် လူစာဆိုဖြစ်သည်ကို အတ္ထုပ္ပတ္တိအစာအမျိုးမျိုး ကဲ့ပြားလျက် ရှိလေသည်။

ရှင်အုန်းညိုသည် သက္ကရာဇ် ၈၅၅ ခုနှစ်တွင် လွန်သည်။ အချို့က ရှင်အုန်းညိုသည် ရှင်မဟာသီလဝံသ၏ တပည့် ဖြစ်၍ ကဗျာကျမ်းအစောင်စောင်တို့ကို မပြုစုခဲ့သော်လည်း ဂါထာ ၆၀ ပျို့တစောင်တည်းဖြင့်ပင် ကျော်စောထင်ရှား သည် ဟုဆိုသည်။

အချို့ကမူ ရှင်အုန်းညိုသည် ဂါထာခြောက်ဆယ်ပျို့ အပြင် ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာနိဿယ၊ ပါဏိတျာဒိ အဋ္ဌကထာ နိဿယ၊ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာနိဿယ၊ ကင်္ခါဝိတရဏီ အဋ္ဌကထာနိဿယ၊ သင်္ခေပဋိကနိဿယ၊ ဋီကာကျော် နိဿယ၊ ပဉ္စပကြိုဏ် အဋ္ဌကထာနိဿယ၊ သမ္မောဟ ဝိနောဒနီ အဋ္ဌ ကထာနိဿယ တို့ကိုလည်း ပြုစုခဲ့သည် ဟုဆိုသည်။

ဂါထာခြောက်ဆယ်ပျို့ တစောင်တည်းနှင့်ပင် ရှင်အုန်းညို သည် စာပေလောက၌ ထင်ရှားခဲ့သည်။ ယင်းပျို့ကို ရွှေ နန်းကြော့ရှင် ဘုရင်လက်ထက် သက္ကရာဇ် ၈၇၉ ခုနှစ် ကဆုန် လပြည့် သောကြာနေ့တွင် ပြုစု ရေးသားပြီးစီး သည်။ ဂါထာ ခြောက်ဆယ်ပျို့ကို ရေးသားရာ၌ မြတ်စွာဘုရားသခင်အား ရာဇဂြိုဟ်ပြည်မှ ကပိလဝတ်ပြည်သို့ ကြွမြန်တော်မူပါမည့် အကြောင်းနှင့် တပေါင်းလရာသီ၏ သာယာပုံ၊ သစ်သီး ပန်းမာလ်တို့၏ နှစ်သက်ဖွယ် တင့်တယ်ပုံတို့ကို ကာဠုဒါယီ ထေရ်က မြီးကျူး လျှောက်ထားအပ်သော ဂါထာတို့ကို မှီငြမ်းပြုထားလေသည်။ ထိုဂါထာတို့၏ အရေအတွက်မှာ ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာတွင် ၆၄ ဂါထာလာရီလျက် အပဒါန် အဋ္ဌကထာ၌ မူကား ၆၃ ဂါထာလာရီလျက်။ ယင်းအဋ္ဌကထာ နှစ်ကျမ်းအနက် ရှင်အုန်းညိုသည် အပဒါန် အဋ္ဌကထာ၌ လာရီသော ဂါထာများကိုသာ မှီငြမ်းပြုသည်ဟု ယူဆရီ

များက ဟူဆကြသည်။ အရေအတွက် ခြောက်ဆယ်ထက် အနည်းငယ်စွန်းလယ်နေသော ဂါထာပုဒ် ရေများကို ပမာဏ မပြုပဲ ဂါထာခြောက်ဆယ်ဟူသော အလွယ်တကူ မှည့်ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

အုန်းပင်။ ။လူသားတို့ အတွက် အသုံးပြုနိုင်စရာ ပစ္စည်းအမျိုးမျိုး ရရှိနိုင်သောအပင်ကို ညွှန်ပြပါဟုဆိုလျှင် အုန်းပင်ကို ညွှန်ပြကြပေလိမ့်မည်။ အုန်းပင်တပင်လုံးတွင် မည်သည့် အသေးစိတ် အပိုင်းကိုမျှ အသုံးမပြုရဟူ၍ မရှိသလောက်ဖြစ်သဖြင့် အသုံးပြုစရာ ပစ္စည်းအမျိုးမျိုး ရရှိနိုင်သော အုန်းပင်ကို ပဒေသာပင်ဟု အချို့က တင်စား ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ စီးပွားကုန်သွယ်ရေးသမားများကမူ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အုန်းပင်ထက်ပို၍ စီးပွား ကုန်သွယ်ရေးဖက်၌ အသုံးဝင်သောအပင် မရှိဟူ၍ အသိအမှတ် ပြုထားကြလေသည်။

ယင်းသို့ လူတို့သုံးနိုင်စားနိုင်သော ပစ္စည်းများ ရရှိနိုင်သည့် အုန်းပင်တို့သည် ကမ္ဘာ့အပူပိုင်းဇုန် ဒေသများတွင် အများဆုံး ပေါက်ရောက်သည်။ အပူပိုင်းဇုန်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသည့် လူမျိုးများစွာတို့သည်လည်း အုန်းပင်ထွက်ပစ္စည်းများကို အများဆုံးအသုံး ပြုကြသည်။ ကမ္ဘာ့အုန်းထွက်ပစ္စည်း ထက်ဝက်ခန့်ကို အပူပိုင်းဇုန်ဒေသ နိုင်ငံများက သုံးစွဲသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းရှိ အချို့ကျွန်းများသည် အုန်းပင်များသာ ပေါက်ရောက်ခြင်းမရှိပါက လူနေအိမ်ခြေပင် ရှိမည်မဟုတ်ချေ။

အပူပိုင်းဇုန်ဒေသ လူမျိုးများ အသုံးများသော အုန်းပင်သည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာနှင့် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ အတွင်းရှိ ကျွန်းစုများ၌ မူလစတင် ပေါက်ရောက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ အချို့ကမူ မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်သည် အုန်းပင်များ မူလ စတင်ပေါက်ရောက်ရာဒေသဟု ဆိုကြသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အုန်းပင်သည် အာရှတိုက်၌ မူလပေါက်ရောက်ခဲ့သည်ဟူသော အဆိုကို အများက လက်ခံထားခဲ့သော်လည်း အဆိုမကွဲတခုလည်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။

အဆိုမကွဲအရ အုန်းပင်၏ရုက္ခဗေဒအမည်သည် ကိုကိုနီယူ။ စီဖာရာဖြစ်ရာ ကိုကိုမျိုးခွဲဝင် အုန်းပင်နှင့် မျိုးတူ နွယ်တူ အပင်များစွာတို့သည် တောင်အမေရိကတိုက်၌ မူလစတင် ပေါက်ရောက်ခဲ့သည်ကို သုတေသနပြုလုပ် သိရှိခဲ့ကြရသဖြင့် အုန်းပင်သည်လည်း တောင်အမေရိကတိုက်၌ မူလစတင် ပေါက်ရောက်သော အပင်မျိုး ဖြစ်နိုင်စရာ အကြောင်းရှိသည်ဟု ဆိုပေသည်။

အုန်းပင်သည် ထန်းပင်၊ ပေပင်တို့နှင့် အနွယ်တူဖြစ်၍ ပါလမေစီအီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သည်။ ၁၂ ရာစု အမြဲစိမ်းလန်းနေပြီးလျှင် များသေးအားဖြင့် ပြောင်မက်၍

အုန်းပင်သည် စံနစ်တကျစိုက်ပျိုးလျှင် အလွန်မြန်ထွန်းသော အပင်မျိုးဖြစ်သည်။

မြင့်မားသော ပင်စည်ရှိသည်။ အချို့ အုန်းပင်မျိုးတို့သည် အမြင့်ပေ ၁၀၀ ကျော်မျှ ရှိကြသည်။ ပင်လုံး၌ အရစ်အရစ်များရှိ၍ အကိုင်း အခက်များ ကင်းရှင်းသည်။ ပင်စည်၏ ထိပ်တွင် အုန်းလက်ဟု ခေါ်သော အလက်များသည် စုပြုံ၍ထွက်ကြသည်။ အုန်းပင်တပင်တွင် အုန်းလက် ၂၀ မှ ၂၅ အထိ ရှိတတ်သည်။ အလက်နုများသည် အတွင်းဖက်၌ရှိ၍ အလက်ရင့်များသည် ဘေးပတ်လည်၌ ခပ်ညွတ်ညွတ်ကလေး ကိုင်းလျက် ဝေဝေဖြာဖြာ ထွက်နေကြရာ အုန်းပင်၏ အနေအထားသည် တမျိုးတမည် အားဖြင့် ကြော့ရှင်းလှပေသည်။

အုန်းလက်သည် ငှက်မွေးပုံ ရွက်ပေါင်းဖြစ်၍ အုန်းလက် တလက်သည် ၁၀ ပေမှ ပေ ၂၀ အထိ ရှည်လျားသည်။ စိမ်းစို၍ရှည်လျားသောအရွက်များရွက်ဆိုင်ထွက်ရာ အုန်းလက်တံသည် အရွက်များ ကင်းရှင်းသော အရင်းပိုင်း၌ အသား ထူထဲကြီးမား၍ တဖြည်းဖြည်း အဖျားရှူးသွားသည်။ အရွက်များ၏ ပုံသဏ္ဍာန်သည် ထိပ်ဖျားသွယ်ချွန်သော လှံစွပ်ပုံရှိသည့် ကြိုးပြားပြားနှင့် တူသည်။ မာကျော၍ ပြောင်တန်းသော အရွက်ကြောသည် အလယ်တည့်တည့်၌ ထင်ရှားပေါ်လွင်စွာ ပါရှိလေသည်။

အုန်းပင်သည် တပင်တည်းမှ အဖိုပွင့် အမပွင့် လိင်စုံပါသော ပန်းခိုင်မျိုး ပွင့်၍ ပန်းခိုင်၏ အရောင်သည် အဖြူသန့်သန့်မဟုတ်ပဲ အဝါရောင်နွောသော ဆင်စွယ်ရောင်မျိုး

www.burmeseclassic.com

ဖြစ်သည်။ အုန်းပန်းခိုင်များကို တောက်တူပုံသဏ္ဍာန်နှင့် ထူသော ပန်းခိုင်ဖုံးက ဖုံးအုပ်ထားသည်။ ပန်းခိုင်၏ အရင်းပိုင်းတွင် အမပွင့်များပွင့်၍ အဖိုပွင့်များသည် ပန်းခိုင်၏ အောက်များတွင် ပွင့်ကြလေသည်။

အုန်းသီးသည် အတွင်းခွဲမာသီးမျိုးဖြစ်သည်။ အရင်းပိုင်း၌ လုံးဝန်းယောင်ယောင် ရှိသော်လည်း အဖျားပိုင်းသည် သိုးထောင်ချွန်းပုံသဏ္ဍာန်နီးနီးရှိသည်။ အုန်းသီးတလုံး၏ အစိတ်အပိုင်းများမှာ အပြင်သီးခွဲ၏အောက်၌ အုန်းဆီဟု ခေါ်ကြသော အမျှင်များ၊ ယင်းတို့အောက်တွင် အုန်းမှုတ်ဟု ခေါ်ကြသော အစေ့ခွဲ၊ ယင်းအစေ့ခွဲ အတွင်း၌ အုန်းသီးအသားနှင့် အုန်းရည်တို့ကို သိမ့်ထားသည်။ သီးကင်းစအရွယ်တွင် ကုမ်းသီးသာသာမျှ ရှိ၍ အထက်တွင် ဖော်ပြသော အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့ ပြည့်စုံစွာ မဖြစ်ပေါ်သေးချေ။ ကြီးထွားလာသည်နှင့်အမျှ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့ တဖြည်းဖြည်း ပြည့်စုံလာသည်။ အုန်းသီးရင့် တလုံးသည် အရွယ် ၁၂ လက်မမှ ၁၈ လက်မအထိရှိ၍ အဝန်းမှာ ခြောက်လက်မမှ ခုနစ်လက်မအထိ ရှိသည်။ အုန်းသီး ကြီးထွားလာစပြုချိန်တွင် အစေ့ခွဲအတွင်း အရည်တည်လာပြီးနောက်၊ အသားတဖြည်းဖြည်း တက်လာသည်။ အုန်းသီးရင့်လာသည်နှင့်အမျှ အုန်းအသားလည်းတက်လာ၍ မာလာသည်။ အုန်းသီးနု၏ အရောင်သည် စိမ်းစိမ်းစိုစို ဖြစ်သော်လည်း ရင့်လာလျှင် အညိုရောင်သမ်းလာ၍၊ အုန်းသီးခြောက်၏ အရောင်သည် အညိုရောင်ခြောက်ခြောက် ဖြစ်သည်။ အုန်းသီးများသည် အခိုင်လိုက်သီး၍ အုန်းသီးခိုင်တခိုင်တွင် အသီးပေါင်း ၁၀ လုံးမှ အလုံး ၂၀ ခန့်အထိ ပါရှိလေသည်။ များသောအားဖြင့် တနှစ်ပတ်လုံး အသီးမပြတ်ရှိနေတတ်လေသည်။

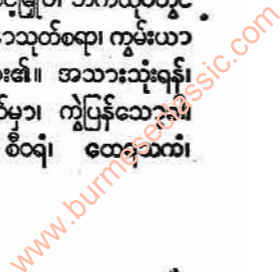
အုန်းပင်သည် မူလပေါက်ရောက်ရာ ဒေသများမှတစ်ဆင့် တဆင့် ပျံ့နှံ့ပေါက်ရောက်ခဲ့ရာ ယခုအခါ ကမ္ဘာ့အပူပိုင်း ဒေသများတွင်သာမက အပူလျော့ပိုင်း ဒေသများ၌လည်း အတော်အသင့် ထွေရသည်။ ထိုအပင်များသည် ပူအိုက်စိုစွတ်သော ရာသီဥတုရှိသည့် ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက်နှင့် မြစ်ချောင်းကမ်းပါးတို့၌ ပိုမိုဖြစ်ထွန်းသည်။ အုန်းပင်များဖြစ်ထွန်းရန်အတွက် ရာသီဥတုနှင့် အရပ်ဒေသနှင့်လျော်စွာနှင့် မလုံလောက်သေးပေ။ မြေအမျိုးအစားကိုလည်း ထည့်သွင်း ပြောရပေမည်။ ယင်းအပင်တို့သည် မြစ်နုကျွန်းမြေ၊ နန်းမြေအမျိုးအစားကို နှစ်သက်သည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်၌ အုန်းပင်များ ဖြစ်ထွန်းခြင်းသည် ပင်လယ်ဆားငန်ရည်ကြောင့်ဟု အချို့က ယူဆသည်။ စင်စစ်ထိုဒေသများ၌ အုန်းပင်များ အသီးကောင်းခြင်းသည် ပင်လယ်ဆားငန်ရည်ကြောင့် မဟုတ်ပါ။ ရေခိုးရေငွေ့ များများပါသော ပင်လယ်လေ ရရှိခြင်းကြောင့်ဟု

အချို့ကဆိုပြန်သည်။ ထိုအပြင် ပင်လယ်လေသည် အထက်မပြတ် တိုက်ခိုက်နေသောကြောင့် အုန်းပန်းခိုင် အဖျားများသည် အရင်းထိအောင် ကွဲသွားကြရာ၊ အုန်းဖူးခွဲပါရှိသော အမပွင့်များအတွက် မျိုးကူးယုက်ရန် အခွင့်အခါကောင်းရရှိစေသောကြောင့် ပင်လယ်ကမ်းနားမှ အုန်းပင်များ အသီးထွက်ကောင်းသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ရေးသွင်းစိုက်ပျိုးပါက ကုန်းခေါင်ခေါင် အရပ်၌ပင် အုန်းပင်များ ပေါက်ရောက်နိုင်သော်လည်း အသီးထွက်ထွင်မှု မကောင်းလှချေ။

အုန်းပင်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ခြောက်နှစ် ခုနစ်နှစ် သားခန့်တွင် အသီးစ၍သီးသည်။ သို့သော် အသီးကောင်းကောင်း သီးသည့်အရွယ်မှာ ၁၅ နှစ်သားခန့်တွင် ဖြစ်သည်။ အပင်သက်သည် နှစ် ၇၀ မှ ၈၀ တိုင်အောင် ရှည်ပြီးလျှင် နှစ်စဉ် တပင်လျှင် ပျမ်းမျှအသီး ၅၀ မှ ၆၀ အထိ သီးလေ့ရှိသည်။ တနှစ်လျှင် တပင်မှအသီး ၂၀၀ ခန့် ထွက်သော အုန်းမျိုးလည်း ရှိသေးသည်။ ထို့ကြောင့် အုန်းပင်ကို စိုက်ထားလျှင် တသက်လုံး အမြတ်ရသွားနိုင်သည်ဟု ဆိုကြခြင်းဖြစ်သည်။ အုန်းပင်သည် ရာသီဥတု၏အဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိ၍ အခြားအပင်များကဲ့သို့ ကရိုကတခံပြီးလျှင် အစဉ်တစိုက် ပြုစုစိုက်ပျိုးနေရသော အပင်မျိုးမဟုတ်ချေ။

အုန်းပင်၏ အစိတ်အပိုင်းများကို အမျိုးမျိုးအသုံးချနိုင်ရာ အုန်းတပင်လုံးမဆိုတားဘိ၊ အုန်းသီးတလုံးသည်ပင် မည်မျှအသုံးကျသည်ကို ရှေးမြန်မာစာဆိုတော် အကျော်အမော်ကြီးတဦးဖြစ်သူ ရကနဦးတို့က ဤသို့ ရေးစပ်သီကုံးခဲ့လေသည်။

။.....ခုနောက်ဆုံးမှာ၊ အုန်းသီးတလုံးကို၊ လူသုံးသရွေ၊ ယဉ်နန်းစေ့အောင်၊ နောက်ရွှေဝေတန်၊ အသုံးကိုပြန်လိုက်မည်၊ အပေါ်ယံအုန်းခွံကို၊ ခွန်သမာသ်ပန်သင့်၊ တွင့်သာမှတွင်လတ်၊ ရှိနှင့်ရှိဦး၊ မကူးမရက်၊ အုန်းမျက်နှာဝါဂိုးမအရုပ်၊ ဆေးခွက်လုပ်ကပ်၊ ရက်ကန်းတတ်မရင်မှာ၊ သူအသုံးဝင်ရော၊ အုန်းပင်ပေါက် ဆံချည်ထွေး၊ လုံးလုံးကလေးမှကောက်၊ ကောင်းကျိုး ပေးစိတ်တတ်၊ ကြာကလပ်ပန်းရှုပ်၊ သင်ပုတ်ပွဲအုန်းဆန်၊ ဆွမ်းပွဲအလယ်မှာ၊ ကြယ်ပြောင်လို တင်ထား။ အနားမှာလည်း ဆဲကိုးမြေငှာ၊ စလင်းထောင့်စီရန်၊ အကျွန်ကိုသိုကျို၊ တမြောင့်ကိုလက်ဘက်ပွဲ၊ မကြော်ဘဲလည်းတချို၊ ယာဂုဗ္ဗိ သုံးလေးစိတ်၊ ဆေးကြိတ်ဖို့အကြွင်း၊ အုန်းထမင်းချက်ရန်၊ ဆံလိမ်းရန်ဆီနယ်၊ မငယ်စေနှင့် မှီထုပ်မှာ၊ တမြောင့်မြှုပ် နှစ်မြောင့်မြှုပ်၊ ဘက်ထုပ်တွင်လည်းဖြူနီအုန်းဆီပုတ်မှာ၊ ခြေပုနာသုတ်စရာ၊ ကုမ်းယာနှင့် တချိုစား၊ ဆိုစရာများသေး၏။ အသားသုံးရန်၊ သည်နှင့်တန်ဇော၊ သောက်ရေမှတ်မှာ၊ ကျဲပြန်သော့ခါ၊ ပဋိသင်္ခါသေနာသန်၊ ပိဏ္ဍပါတ်၊ စီဝရံ၊ ထောင့်သက်။

ဗျာဏ်မောင်ရှင်၊ တို့အင်နှင့်ဘုန်းကြီးမှာ၊ စိတ်ပုတီးလုပ်ကြွင်း၊ မြင်းမတီးပုတ်၊ လက်စွပ်ဘူးထား၊ ဘလားဆံထိုး၊ သွားဆိုးဘို့မီးဖုတ်၊ နောက်ဆုံးဘုတ်မီးသွေး၊ ဆွေးရေးဘို့မူင်၊ ယခင်ကအုန်းခွံကို၊ ကောင်းမွန်လှစေ၊ ရေစိမိသည့်အရည်နှင့်၊ ဖျင်ထည်မှာဆွတ်ရလျှင်၊ လက်ကျပ်ဝတ်အင်္ကျီ၊ ပင်နံမသာဘူး၊ ဘွတ်ဘာအုန်းဆံ၊ တချို့ကိုလှေထေးရန်၊ တချို့ကိုမီးစာခဲ၊ သည့်အားလုံးအကျန်၊ သင်္ဘောသားကုန်၊ ကျစ်ဆန်၊ ကျောက်ဆူးကြိုး၊ အဘိုးမှာ အာကာ၊ ဆယ်လံကို တပ်ထား၊ အုန်းသီးတလုံးကို၊ အသုံးတွေစုလိုက်သည့်၊ သူပညာ....။

အထက်ပါ ဦးတိုး၏ အုန်းသီးအသုံး အဖွဲ့အနွဲ့အရ ရှေးခေတ်ကပင် အုန်းသီး၏ အသုံးဝင်ပုံ မည်မျှများပြားသည်ကို သိရပေသည်။ အုန်းတပင်လုံး၏ အသုံးမပါသေးချေ။ စက်မှုလက်မှု တိုးတက်ထွန်းကားလာသော ယခုခေတ်တွင် အုန်းအသုံးသည် ပိုမို၍ ကျယ်ပြန့် လာလေသည်။ အုန်းအပေါ်ခွံကို အုန်းဆီပြုလုပ်၍ အုန်းဆီကြီး၊ ခြေထုတ်ဖို၊ ကော်ဇော၊ မေ့ရာ၊ ထိုင်ဖို အမျိုးမျိုးသော အသုံးအဆောင်တို့ကို ပြုလုပ်သုံးစွဲကြရသည်။ အုန်းမှုတ်ခွံ (အစေ့ခွံ) ကို ယောက်ျား မိန်းမတို့ တပ်ဆင်ရန် ကြယ်သီး၊ ပုတီး၊ စိပ်ပုတီး စသည်တို့ ပြုလုပ်ကြသည်။ အုန်းသီး၏ အတွင်းသား၊ အုန်းသီးဆံကိုကား မူပဲသရေစာ အမျိုးမျိုး ပြုလုပ်ရာ၌ ထည့်သွင်း အသုံးပြုရသည်သာမက ဆီကြိတ်၍ ခေါင်းလိမ်းရန်၊ ဟင်းချက်ရန်၊ ဆပ်ပြာချက်ရန်တို့၌ အသုံးပြုကြသည်။

ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ တောင်ပိုင်း ကျွန်းစုများတွင် နေထိုင်ကြသူများအဖို့ အုန်းသီးသည် ယင်းတို့၏ အဓိက အစာအာဟာရဖြစ်သည်။ သူတို့အတွက် ရာသီဥတုမှ ကာကွယ်ရန် နေအိမ် အဆောက်အအုံများ၊ ရန်သူကို ကာကွယ်ရန် လက်နက်အပြင် တံမြက်စည်း၊ တောင်း၊ ပလုံးစသော အိမ်သုံးပစ္စည်း အမျိုးမျိုးကို အုန်းပင်ထွက် ပစ္စည်းများဖြင့် ပြုလုပ် သုံးဆောင်ကြသည်။ အုန်းပင်၏ ပင်လုံးနှင့် အုန်းလက် အုန်းရွက်များကို နေအိမ်ဆောက်လုပ်ရာ၌ အသုံးပြုကြရသည်။ ရေလမ်းခရီးသွားလာရာ လှေငယ်များကိုလည်း အုန်းပင်၏ ပင်လုံးကို ထွင်း၍ပြုလုပ်ကြသည်။ ရှေးရှေးက ပစိဖိတ်ကျွန်းသားတို့သည် အုန်းရွက်များကို ရက်လုပ်၍ ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြသေးသည်။ ယခုအခါတွင်သာ အုန်းထွက် ပစ္စည်းများကို ရောင်းချခြင်းဖြင့် ခေတ်သုံးပစ္စည်း အဝတ်အထည် အသုံးအဆောင်တို့ကို သုံးစွဲလာကြခြင်း ဖြစ်သည်။

အုန်းထွက်ပစ္စည်းများအနက် စီးပွားရေးလောကတွင် အရေးပါအရာရောက်သော ပစ္စည်းမှာ အုန်းသီးဆန်ခြောက်ဖြစ်၍ ကမ္ဘာ့စျေးကွက်တွင် ကိုပရဟုခေါ်သည်။ အုန်းသီးဆန်ခြောက်ရရှိရန် အုန်းသီး အပြင်ခွံမာနှင့် အုန်းဆီမုတ်များကို ခွာထုတ်၍၊ အစေ့ခွံကို ထက်ပိုင်း ခွဲချလိုက်ရ

သည်။ ထိုထက်ခြမ်းခွဲမှ အုန်းသားကို ခွာထုတ်၍ နေလှန်းခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ပေါင်းတင်ခြင်းဖြင့်၎င်း ခြောက်သွေ့အောင် ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ဂုံနီအိတ်များတွင် ထည့်သွင်းကာ နီးစပ်ရာ ကုန်သည်ပွဲစားများမှတစ်ဆင့် ကမ္ဘာအရပ်ရပ် တွင်ပို့ရောင်းချလေသည်။

အုန်းသားခြောက်၌ အုန်းဆီရာခိုင်နှုန်း ၅၀ မှ ၆၀ အထိ ပါရှိ၍ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများစွာတို့မှ အဆီထုတ်ယူရန်အတွက် ဝယ်ယူကြသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အုန်းသားခြောက်အများအပြား ထုတ်လုပ်သော တိုင်းပြည်များမှာ ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစု၊ မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်၊ ယခင်က ပြင်သစ် အင်ဒိုချိုင်းနားပြည်ထောင်စုတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ကမ္ဘောဒီးယား၊ လောစသောနိုင်ငံများ၊ ယိုးဒယား (ထိုင်း) သီရိလင်္ကာ (သီဟိုကျွန်း) ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာနှင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာအတွင်းရှိ ဖီဂျီ၊ နယူးဂင်းနီ၊ ဆော်လမွန်၊ ဆမိုဝါးစသောကျွန်းကြီး ကျွန်းငယ်များ ဖြစ်ကြသည်။

အုန်းသားခြောက်ကို အများအပြား ဝယ်ယူသော နိုင်ငံများမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဥရောပနိုင်ငံများ ဖြစ်ကြသော ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်၊ နယ်သာလန်၊ အင်္ဂလန်၊ ဒိန်းမတ် စသည်တို့ဖြစ်ကြရာ ထိုနိုင်ငံများတွင် အုန်းသားခြောက်မှ ထုတ်လုပ်ရရှိသော အုန်းဆီဖြင့် ဆပ်ပြာချက်လုပ်ခြင်း၊ မာဂျရင်းခေါ် ထောပတ်တု ချက်လုပ်ခြင်း၊ ဖယောင်းတိုင်နှင့် လိမ်းဆေးများ ပြုလုပ်ခြင်းတို့၌ ထည့်သွင်း အသုံးပြုကြသည်။ ဆီထုတ်ယူပြီးသော အုန်းသားခြောက်ပတ်များကို နွားစာအဖြစ် သုံးစွဲကြလေသည်။

အုန်းဖြစ်ထွန်းသော အချို့ဒေသများတွင် ထန်းပင်မှ ထန်းရည်ခဲယူသကဲ့သို့ အုန်းပင်မှ နီရာခေါ် ပင်ကျရည်ကို ခဲယူ၍ လတ်ဆတ်စွာ အသုံးပြုနိုင်သော အဖျော်ယမကာ အတွက်ဖြစ်စေ၊ အုန်းသကာချက်လုပ်ရန်နှင့် အချဉ်ဖောက်၍ ရှာလကာရည်ပြုလုပ်ရန်အတွက်ဖြစ်စေ သုံးစွဲကြသည်။ အုန်း ပင်ကျရည်ရရှိရန် အုန်းပန်းဖူးကို လှီး၍ ခဲယူရသည်။ အပင်ရောဂါကင်းပြီးလျှင် သန်စွမ်းသော အုန်းပင်များမှသာလျှင် အုန်းဖူးလှီး၍ ပင်ကျရည် ခဲယူခြင်းပြုကြရသည်။ တပင်မှ စုစုပေါင်းဂါလံ ၄၀ ခန့်မျှ ရနိုင်သည်။ အုန်းဖူးတခုကို လှီးထားလျှင် နှစ်လမှ သုံးလအထိ နွေစဉ် အရည် ခဲယူနိုင်သည်။ သို့သော် အုန်းဖူးလှီးထားပါက ထိုအပင်မှ အုန်းသီးမရနိုင်တော့ချေ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အုန်းတပင်လုံးကို မဆိုထားဘိ အုန်းသီးတလုံးကိုပင် ရှေးခေတ်ကစ၍ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ အသုံးကြွယ်ခဲ့ကြပုံကို ဦးတိုး၏ ရာမရကန်မှ ထုတ်နှုတ်ချက်ဖြင့် ရွှေတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ထုံးတမ်းစဉ်လာ ပွဲသဘင်များ၌ ပါရစမြဲဖြစ်၍ မြန်မာလူမျိုးတို့ အမွန်အမြတ်ထားသည့် ကန်တော့ပွဲတွင် အုန်းသီးသည် အဓိက

အပြစ် အလယ်တွင် တင့်တယ်ခန့်ညားစွာ ပါရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

ထိုပြင် အုန်းပန်း အုန်းညွန့်တို့ကိုလည်း မြန်မာတို့၏ ထုံးတမ်းစဉ်လာ ပွဲသဘင်များ၌ အမွန်အမြတ်ထားကာ သုံးစွဲကြသည်။

ယင်းသို့ဖြင့် အုန်းသီး၊ အုန်းပန်း၊ အုန်းရွက်တို့သည် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု ထုံးတမ်းစဉ်လာတို့၌ မပါမပြီးသော ပစ္စည်းအရပ်ရပ်တို့ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

မြန်မာ မှုံပဲသရေစာတို့တွင်လည်း အုန်းသီးနှင့် ကင်းသော အစားအသောက်များကား နည်းပါးလှပေသည်။ အုန်းအတွင်းသား (အုန်းသီးဆန်)၊ အုန်းနို့ (အသားကို ခြစ်၍ ညှစ်ယူခြင်း)၊ အုန်းရည်တို့ကို မှုံအမျိုးမျိုးပြုလုပ် ဖုတ်၍ အသုံးပြုကြ၍ နှစ်ခြိုက်စွာ စားသောက်ကြလေသည်။

ယောအတွင်းဝန် ဦးဘိုးလှိုင်ရေးသော ဥတုဘောဇန သင်္ဂဟကျမ်းအရ အုန်းသီး (အုန်းသီးဆန်) သည် အေး၏။ ကြေခဲ၏။ ဆီးကို ရွှင်စေတတ်၏။ ဝမ်းချုပ်၏။ ဝစေ တတ်၏။ အားကိုဖြစ်စေတတ်၏။ လေနာ၊ ရတ္တပိတ်နာ၊ ကိုယ်ပူနာတို့ကို နိုင်၏။ နှလုံးကို နှစ်သက်စေတတ်၏။ အုန်းသီးနုသည် သည်းခြေဖျား၊ ဆီး၌ဖြစ်သော အပြစ် ဒေသ၊ ရေငတ်ခြင်း၊ အော့အန်ခြင်း၊ ကိုယ်ပူခြင်းတို့ကို လျင်မြန်စွာ ဖျောက်နိုင်၏။ သွေးသည်းခြေတို့ကြောင့် ဖြစ် သော အနာကို နိုင်၏။ (ရတ္တပိတ်နာကို နိုင်၏လည်းဟူ။) အုန်းသီးရင့်ကဲ့သို့ ကြေခဲသည်မဟုတ်။ အုန်းသီးမှည့်၊ အုန်း သီးခြောက်သည် ကြေခဲ၏။ သည်းခြေကို ပျက်စေတတ် ၏။ ပူ၏။ ဝမ်းချုပ်၏။ အုန်းသီးသည် ချိုဆိမ့်၏။ အေး ၏။ အကြောတို့ကို လေးစေ၏။ ဝမ်းမီးချက်ပြီးနောက် ချိုဆိမ့်၏။ လေ၊ သည်းခြေတို့ကို နိုင်၏။ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်တို့ကို ရွှင်စေတတ်၏ဟု ဆိုလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက်နှင့် မြစ်ဝကျွန်း ပေါ်ဒေသတို့တွင် အုန်းပင်များ ဖြစ်ထွန်းသော်လည်း အုန်း အသုံးများသော မြန်မာနိုင်ငံသည် အုန်းသီးနှင့် အုန်းပင် ထွက် ပစ္စည်းများကို ပူလုံစွာ မထုတ်လုပ်နိုင်၍ နှစ်စဉ် နိုင်ငံခြားမှ တင်သွင်းခဲ့ရလေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီ ၁၉၃၈ မှ ၁၉၄၁ ခုနှစ်အတွင်း တနှစ်လျှင် အုန်းသီးအလုံး ရေ ပျမ်းမျှခြင်း ၁၇.၄၃ သန်း၊ အုန်းဆိတ်ခါနီ ၅၆၉၂ နှင့် အုန်းဆီနှင့် အုန်းဆီဖြင့် ပြုလုပ်သော ပစ္စည်းတန်ခါနီ ၄၆၄၄ ကို တင်သွင်းခဲ့ရသည်။ စစ်ပြီးခေတ်တွင် အုန်းထွက် ပစ္စည်းများကို စစ်မဖြစ်မီကထက် လျော့၍ တင်သွင်းခဲ့ရာ ပြည်တွင်းထွက် တိုးလာ၍လည်းမဟုတ်။ အသုံးလျော့လာ ကြ၍လည်းမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံခြားအုန်းများ ဈေးကြီးမြင့်လွန်း သောကြောင့်သာ ဖြစ်လေသည်။ နိုင်ငံခြားသို့ နှစ်စဉ် ကျပ်ငွေသိန်းပေါင်း ၃၀ ကျော် (စစ်ပြီးခေတ်တွင် သိန်း

၁၂၀ ကျော်) ခန့် ယိုပိတ်ခဲ့ရခြင်းကို ပိတ်ပင်နိုင်ရန်နှင့် ပြည်တွင်း၌ အုန်းသီးနှင့် အုန်းထွက်ပစ္စည်းအလုံအလောက် သုံးစွဲနိုင်ရေးကို ရှေ့ရှုကာ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လယ် ယာလုပ်ငန်း တိုးတက်ရေး၊ ကျေးလက်ကြီးပွားရေး ကော် ပိုရေးရှင်းသည် ၁၉၅၂-၅၃ ခုနှစ်မှစ၍ အုန်းပင်စိုက်ပျိုးရေး ငါးနှစ် စီမံကိန်းကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သော်လည်း အောင်အောင် မြင်မြင်မရှိခဲ့သေးချေ။

အုန်းပင်သည် စိုက်ပျိုးရန် ခက်ခဲသော အပင်မျိုး မဟုတ်ချေ။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အနှံ့အပြား ပေါက်ရောက်နေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ကြပေသည်။ အုန်းပင် တို့ နှစ်သက်သော ရေမြေရာသီဥတုရှိသည့် ဒေသများ၌ အသီးထွက်ကောင်း၍ ပင်လယ်ကမ်းခြေမှ မိုင် ၂၀၀ မှ ၃၀၀ ကျော် ကွာဝေးသော ဒေသများ၌ အသီးထွက်ညံ့ ခြင်းသာလျှင် ကွာခြားသည်။ သို့သော်လည်း ပေ ၂,၀၀၀ ထက် မြင့်သော တောင်ကုန်းဒေသများ၌မူ အုန်းပင်များ သည် မဖြစ်ထွန်းချေ။

စိုက်ပျိုးပေါက်ရောက်သည့် ဒေသအလျောက် အုန်းကို အမျိုးမျိုးခွဲခြား၍ အမည်မှည့်ခေါ်ကြသော်လည်း အကြမ်း ဖျင်းအားဖြင့်မူ အပူမျိုးနှင့် အရှည်မျိုးဟု နှစ်မျိုးနှစ်စား ကိုသာ ထင်ရှား ခဲ့ခြားနိုင်သည်။ အရှည်အုန်းမျိုးသည် စီးပွားဖြစ် အများအပြား စိုက်ပျိုးရသော အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ အပင်သန်မာ၍ အသီးထွက်ကောင်းသည့်ပြင် အုန်းထွက်ပစ္စည်းလည်း ကောင်းစွာရရှိနိုင်သည်။ ထိုအပင် မျိုးသည် စိုက်ပျိုးပြီး ခုနှစ်နှစ်ကြာမှ စတင်၍ အသီးသီး သော်လည်း အပင်သက် အနှစ် ၈၀ ကျော်တိုင်အောင် အသီး ကောင်း နေနိုင်လေသည်။ အပူမျိုးမှာမူ စိုက်ပြီး လေးနှစ် အကြာတွင် အသီးစသီးသည်။ သို့သော် အပင်မသန်လှပ အုန်းပိုးနှင့် အခြား အပင်ထောက်ပိုးများ အလွယ်တကူ ဖျက်ဆီးနိုင်သည်။ အပင်သက်လည်း အနှစ် ၃၀ ခန့်သာ ရှိ၍ အသီးသေးပြီးလျှင် အုန်းထွက်ပစ္စည်းပြုလုပ်ရန်လည်း မကောင်းလှချေ။

အုန်းစိုက်ပျိုးရန်အတွက် အကောင်းဆုံး မြေသည် သဲ၊ သို့မဟုတ် မြေခဲမြွှားများ အသင့်အတင့် ရောစပ်ပါဝင် သည့် နှမ်းမြေမျိုးဖြစ်သည်။ ထိုမြေမျိုးသည် ရေဒိုင့်ခြင်း၊ ရေဝပ်ခြင်းမရှိ၍ အုန်းပင်အများဆုံး စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင် သည်။ ထိုပြင် သဲ၊ မြေစေး၊ သစ်ဆွေးမြေများ ရောစပ် ပါဝင်သော နှမ်းစနယ်မြေမျိုးတွင်လည်း အုန်းမြေများ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရန် သင့်လျော်သည်။ အုန်းပင်သည် တနှစ် ပတ်လုံး အမြစ်ကို ရေထိနေနိုင်မှသာ ပေါက်ရောက် ဖြစ် ထွန်းသည်။ မိုးဒီရကောင်းစွာ မရရှိသော ဒေသများတွင် ဆည်မြောင်းများဖြင့် ရေသွင်း၍ မြေအစိုဓာတ် ရရှိပြီး

သည့်နေ့ကတော့ ရေပူခြင်း၊ ရေအိုင်ခြင်း မရှိစေရန် ရေ ထုတ်မြောင်းများဖောက်လုပ်စိုက်ပျိုးက ဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်။

အုန်းစိုက်ပျိုးရာတွင် အပင်သက်တမ်းရှည်၍ အသီး ထွက်ကောင်းသော အုန်းမျိုးကို စိုက်ပျိုးမှသာလျှင် စိုက် ပျိုးသူအတွက် အကျိုးရှိပေသည်။ လိုအပ်သော အုန်းမျိုး ကောင်း အသီးရင့်ရင့်ကိုရလျှင် အခွံခြောက်သည့်တိုင်အောင် ထားရသည်။ အခြောက်လွန်း၍ အရေခန်းပြီးလျှင် အဆံ ချောင် ပြစ်မအွားစေရန်လည်း သတိပြုရန် လိုပေသည်။

အုန်းသီးများကို မျိုးဖောက်ရန် အကောင်းဆုံး မြေ သည် ရေတွင်း ရေကန် စသည့် ရေနှင့်နီးသော နေရာရှိ သဲမြေဖြစ်သည်။ ခြောက်ပြီး အုန်းသီးကို အခွံမခွာပဲ ကြက် မြီးအပေါ်ထား၍ ခပ်လှလှချကာ အုန်းခွံပေါ်ရုံမျှ မြေဖို့ ပေးရမည်။

မျိုးအုန်းသီးကို ပျိုးရန် အကောင်းဆုံး အချိန်သည် မိုးလများဖြစ်၍ မိုးဦးကာလဖြစ်သော ဇွန်၊ ဇူလိုင်လများ တွင် ပို၍ ကောင်းသည်။ ပျိုးစတွင် မိုးရာသီဖြစ်သော် လည်း ရေမှန်မှန် ရက်ခြား လောင်းပေးရသည်။ ယင်းသို့ ပျိုး၍ နှစ်လ သုံးလအတွင်း အစို့များ ထွက်လာလေသည်။

တနှစ်သားခန့်ရှိလာပြီးလျှင် အရွက်အလက်များ ဝေ ဆာ၍ သန်စွမ်းလာသော အုန်းပင်ပေါက်ကို ပျိုးခင်းမှ စိုက်မည့်နေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းရသည်။ အပင်ပေါက်ကို နှုတ်ယူသည့်အခါ အပင်မကိုင်၍ မနှုတ်ပဲ အမြစ်များကို သေချာစွာ ဖြတ်တောက်ကာ အသီးမှ မယူရသည်။

အုန်းပင်ပေါက်များ စိုက်မည့်ကျွင်းကို နှစ်လ သုံးလခန့် က ကြိုတင်၍ တူးထားကာ အမြှက်သရိုက်၊ သစ်ခက်၊ သစ်ရွက်တို့ကို ကျင်းထဲသို့ ထည့်ထားရသည်။ ကျင်းတူး ရာတွင် မြေအမျိုးအစားကိုလိုက်၍ အတိမ်အနက် အကျယ် အဝန်း အနည်းငယ်ခြားနား၍ တူးရသည်။

(၁) သဲနုနုမြေတွင် ထိပ်ဝနစ်ပေ၊ စောက်နှစ်ပေ၊
(၂) မြေစေး၊ သို့မဟုတ် မြေစေးနှင့် ဂဝံကျောက်ရောသော မြေမျိုးတွင် ထိပ်ဝသုံးပေ၊ စောက်နှစ်ပေ တူးပေးရန် လို ပေသည်။

အုန်းခြံများ တည်ထောင်စိုက်ပျိုးသည့်အခါ တပင်နှင့် တပင် နီးကပ်စွာ စုပွဲ၍ မစိုက်ပျိုးသင့်ပေ။ အပင်များ စုပွဲနေပါက နေရောင်ရရန် အပင်များသည် အထက်သို့ လှ၍ မြင့်ထက်သဖြင့် အပင်လျှိုးပြီးလျှင် ကောင်းစွာ မသီး တော့ချေ။ ထိုပြင် တပင်နှင့်တပင် နီးနေပါက ရှဉ့်၊ ကြက် တို့ အလွယ်တကူ ကူး၍ ဖျက်ဆီးနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အုန်းပင်များကို တပင်နှင့်တပင် ၂၅ ပေမှ ပေ ၃၀ အထိ ခွာ၍ စိုက်ပျိုးသင့်လေသည်။

အုန်းခြံများတွင် အုန်းပင်များကို မြေတကေလျှင် အပင် ၆၀ မှ ၈၀ အထိသာ စိုက်ပျိုးသင့်သည်။ မြေဩဇာအလွန်

ကောင်းသည့် အရပ်များတွင်သာ အပင် ၁၀၀ အထိ စိုက် ပျိုးနိုင်သည်။ အပင်များကို အကွာအဝေး ညီမျှစေ၍ အတန်းလိုက် စိုက်ရသည်။ သို့မှသာ မြေဩဇာကောင်းရန် အပင်ကြား ထွန်းယက်စေ၍ လွယ်ကူ၍ စရိတ်ကုန်လည်း သက်သာသည်။ များသောအားဖြင့် အုန်းခြံကြီးများတွင် လေးထောင်ပုံသဏ္ဍာန်၊ သို့မဟုတ် တြိဂံပုံသဏ္ဍာန် အကွက်ချ ပြီးလျှင် အပင်များကို တန်း၍ စိုက်ကြလေသည်။

အုန်းပင်များတွင် ကျဆောက်တတ်သော ရောဂါများ မှာ မှိုစွဲရာမှ စတင်ဖြစ်တတ်သော အဖူးပုပ်ခြင်း၊ အညောင် ပုပ်ခြင်းနှင့် အသီးပုပ်ခြင်း ရောဂါများဖြစ်သည်။ အုန်းပင် ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ပိုးကောင်များမှာ ရင်နိုးဆာရော ခေါ် အုန်းပိုး၊ သို့မဟုတ် ကြွပိုးကျိုင်းကောင်၊ အုန်းပိုးနီနှင့် ခေါင်းနက်ပိုးတို့ ဖြစ်လေသည်။

အုန်းပင်များကို စံနှစ်တကျ စိုက်ပျိုး၍ အပင်ရောဂါ များမှရှောင်၊ အုန်းဖျက်ပိုးများမှရှောင် ကာကွယ်ပေးပါက ယင်းတို့သည် ဖြစ်ထွန်းလွယ်ပြီးလျှင် နှစ်ပေါင်း ၇၀ မှ ၈၀ ခန့်အထိ အကျိုးခံစားနိုင်ကြပေသည်။ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတွင် အုန်းပင်များဖြစ်ထွန်းသင့်သလောက်မဖြစ် ထွန်းခဲ့ခြင်းမှာ စံနှစ်တကျ စိုက်ပျိုးခြင်းလည်း မရှိခဲ့ကြ သဖြင့် အုန်းပင်များ အပျက်အစီးများ၍ ပြည်တွင်း၌ အုန်းထွက်ပစ္စည်း မလုံလောက်ဖြစ်ခဲ့ရလေသည်။

အုန်းမောင်၊ ဦး၊ လန်ဒန်အတ် (ခရစ် ၁၈၉၂ - ၁၉၆၄)

။ မြန်မာပြည်၏ ရုပ်ရှင်ဖခင်ကြီးဟူ၍ လူသိများသော ဦးအုန်းမောင်သည် မြန်မာပြည်တွင် လက်မှုန်မဆ ရုပ်ရှင် ရိုက်ကူး၍ ရုံတင်ပြသခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဖြစ်သည်။ ဦးအုန်းမောင်သည် ပန်းချီပညာနှင့် ဓာတ်ပုံရိုက်ကူးသည့် ပညာကိုပါ လေ့လာလိုက်စား တတ်မြောက်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ဦးအုန်းမောင်ကို ခရစ်နှစ် ၁၈၉၂ ခု ဇူလိုင်လ ၁၀ နေ့တွင် စပါးကုန်သည်ဖြစ်သော ဦးဘိုးထိနှင့် ဒေါ်မြတို့မှ ဖွားမြင် ခဲ့သည်။

ဓာတ်ပုံရိုက် ပညာကို တတ်မြောက်သည်နှင့် အညီ ဦးအုန်းမောင်သည် ဒီ၊ အေ၊ အဟုဂျာ ဓာတ်ပုံတိုက်တွင် လခစား ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ဓာတ်ပုံလုပ်ငန်းကို နိုင်ငံခြားသား လူမျိုးများသာ ကြီးစိုးချယ်လှယ်နေသည့် ထိုခေတ်တွင် ဦးအုန်းမောင်သည် လန်ဒန်အတ် ဓာတ်ပုံ ကူးတိုက် ဟူသောအမည်ဖြင့် ကိုယ်ပိုင်ဓာတ်ပုံတိုက် သပ်ရပ် ကို ရန်ကုန်မြို့ ကုန်သည်လမ်းနှင့် ၃၈ လမ်းထိပ်တွင် သပ်ရပ် ခန့်ညားစွာ တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ထိုအခါမှစ၍ လန်ဒန်အတ် ဦးအုန်းမောင်ဟု တွင်ခဲ့လေသည်။ သူ၏ကြီးစားမှုနှင့် ဆက် ဆံရေး ပြေပြစ်မှုတို့ကြောင့် အထက်တန်းလွှာ မြန်မာ အမျိုးသားတို့၏ အားပေးချီးမြှင့်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။

မြန်မာပြည်၏ ရုပ်ရှင်မင်းကြီး လန်ဒန်အတ် ဦးအုန်းမောင်

ဦးအုန်းမောင်သည်ရုပ်သေဓာတ်ပုံရိုက်ကူးသည့်လုပ်ငန်းမှ တဆင့်တက်၍ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကား ရိုက်ကူးသည့် လုပ်ငန်းလုပ်ရန် ခရစ်နှစ် ၁၉၁၈ တွင် ကြံစည်အားထုတ်ခဲ့လေသည်။ ထိုစဉ်အခါက ရန်ကုန်တွင် ပြသလျက်ရှိသော နိုင်ငံခြားရုပ်ရှင်ကားများကို မလွတ်တမ်းကြည့်ရှုလျက် လေ့လာမှတ်သားခဲ့သည်။ ထိုသို့ ကြံစည်ကြိုးစားနေဆဲ ကံအားလျော်စွာပင် ဦးအုန်းမောင်သည် မိတ်ဆွေများထံမှ ရုပ်ရှင်ရိုက်ရန် ကင်မရာတလုံးနှင့် မှန်ဘီလူးတို့ကို အဆင်သင့်ရရှိခဲ့သဖြင့် စမ်းသပ်ကြည့်ရာ အောင်မြင်မည့်လမ်းများပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ အောင်မြင်ရန် အလားအလာကို တွေ့ရသော ဦးအုန်းမောင်သည် ထိုစဉ်က ကွယ်လွန်သွားခဲ့သော ပဌမဆုံး ဗိုလတ်သား မြန်မာအမျိုးသား ကိုယ်စားလှယ်ကြီး ဦးထွန်းရှိန်၏ စျားပန အခမ်းအနားကို ရုပ်ရှင် ရိုက်ကူးခဲ့လေသည်။ မြန်မာပြည်တွင် ပရိသတ်ရွှေ့မောက်သို့ တင်ဆက်ပြသခဲ့သော ပဌမဆုံး မြန်မာရုပ်ရှင်ကားဖြစ်သည့် ဦးထွန်းရှိန်၏ စျားပနသတင်းကားကို ခရစ်နှစ် ၁၉၂၀ ပြည့်တွင် ရတင်ပြသခဲ့ရာပရိသတ်ကျိတ်ကျိတ်တိုးမျှ စည်းကားလှသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ အောင်မြင်သည်ကို တွေ့ရသဖြင့် ဦးအုန်းမောင်သည် နောက်ထပ် ဇာတ်ကားတကားကို ကြိုးစားရိုက်ကူးပြန်သည်။ ထိုဇာတ်ကားမှာ

ခေါင်းဆောင် မင်းသားအဖြစ် မောင်ညီပု၊ ခေါင်းဆောင် မင်းသမီးအဖြစ် မရီတို့ပါဝင်သော “မေတ္တာနှင့် သူရာ” ဇာတ်ကားဖြစ်သည်။

ဦးအုန်းမောင်သည် ရုပ်ရှင်ပညာကို တကယ်တမ်း ဝါသနာပါ၍ လေ့လာလိုက်စားခဲ့သော သုခုမအနုပညာရှင် တယောက် ဖြစ်ရကား ရုပ်ရှင်ပညာကို စတင်လိုက်စားသော အချိန်မှအစပြု၍ နိုင်ငံခြားမှ ထုတ်ဝေသမျှသော ဂျာနယ် မဂ္ဂဇင်းအမျိုးမျိုးတို့ကို မလွတ်တမ်း ဝယ်ယူပတ်ရှုခဲ့သည်။ ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်သော ကရိယာတန်ဆာပလာတို့ကိုလည်း လက်လှမ်းမီသမျှ ဝယ်ယူသွားခဲ့သည်။ ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းကို စံနှစ်တကျ လုပ်ကိုင်အံ့ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် “ဘားမားဖလင်းကုမ္ပဏီ” ဟူသော အမည်ဖြင့် ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီ တည်ထောင်လျက် ဇာတ်ကားများ တချို့ဖြင့် တခု ဆက်၍ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ ဦးအုန်းမောင်သည် မေတ္တာနှင့် သူရာ ဇာတ်ကားရိုက်ပြီးနောက် ဆက်လက် ရိုက်ကူးခဲ့သော ဇာတ်ကားများမှာ “ကျေးတောသူ မနု” ဇာတ်ကား၊ “ရွှေပေးလို့မရ” ဇာတ်ကား၊ “တိမ်တလုံး” ဇာတ်ကား၊ “စိတ်အာရုံ” ဇာတ်ကား၊ “ခင်ခင်မှားတော်ပုံ” ဇာတ်ကားနှင့် “တသက်လုံးပုံးသမျှ ကုန်းတော့မှပေါ်” ဇာတ်ကားများဖြစ်သည်။

ထိုနောက် အစုစပ် လုပ်ကိုင်ခဲ့သော ဘားမားဖလင်းကုမ္ပဏီကို ဦးအုန်းမောင်သည် ခရစ်နှစ် ၁၉၂၁ ခုတွင် မြန်မာအဆွေ ကုမ္ပဏီသို့ လွှဲအပ်ပြီးနောက် မိမိတဦးတည်းပိုင်ဖြစ်သော “လန်ဒန်အတ်ကုမ္ပဏီ” ကို တည်ထောင်ကာ “ရတနာပုံ” ဇာတ်ကားကို စတင် ရိုက်ကူးခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကား အမြောက်အမြား ရိုက်ကူးထုတ်လုပ်ခဲ့ရာ ကောင်းစွာ ထမြောက်အောင်မြင်၍ တနေ့တခြား စီးပွားတိုးတက် လာဆော့ကြောင့် ရုပ်ရှင်သဠေး ဦးအုန်းမောင်ဟုပင် နာမည်ကျော်ကြားခဲ့လေသည်။

ခရစ်နှစ် ၁၉၂၀ ပြည့်တွင် ကမ္ဘာတဝှန်းလုံး စီးပွားပျက်ကပ်ကြီးဆိုင်လေရာ မြန်မာပြည်လည်း စီးပွားရေးကျပ်တည်း၍ ငွေကြေးရှားပါးသောခေတ်နှင့် ကြုံကြိုက်ရလေသည်။ ထိုအခါ ရုပ်ရှင်ကြည့် ပရိသတ်များသည် ဇာတ်ကားကောင်းကိုသာ ရွေးကြည့်လာကြသည်က တကြောင်း၊ ထိုအချိန်တွင် လန်ဒန်အတ်ကုမ္ပဏီမှ ရိုက်ကူးထုတ်လုပ်သော ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားများသည် ငွေကင်းသင့်သလောက်မကောင်း ဖြစ်လာသည်ကတကြောင်းတို့ကြောင့် လူကြိုက်နည်းကာ ကုမ္ပဏီ၏ စီးပွားရေးကို ထိခိုက်လာခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်တွင်ပင် ဦးအုန်းမောင်မှာ ဇနီးဖြစ်သူ ဒေါ်အုန်းညွန့် အနိစ္စရောက်ခဲ့ပြန်ရာ ပို၍စိတ်ဆင်းရဲခြင်း ဖြစ်ခဲ့ရပြန်သည်။ စီးပွားပျက်နေသော ဦးအုန်းမောင်သည် စိတ်ချမ်းသာမှု ရမိမိသော့သာ ပစ္စည်းတန်ဖိုးအားဖြင့် လေး

www.burmeseclassic.com

သိန်းဖိုးမျှရှိသော မိမိပိုင် ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီကို အဆမတန် ဈေးလျှော့ကာ ကြေးရှင်၏လက်သို့ ပေးအပ်လိုက်လေသည်။ လန်ဒန်အတ် ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီမှ ဦးအုန်းမောင်သည် “စောရဓဝီ” ဟူသော ဇာတ်ကားကို နောက်ဆုံးချိတ်ကူးခဲ့သည်ဟု ဆိုပေသည်။

မြန်မာပြည်၌ ရုပ်ရှင်ချိတ်ကူးထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းကို တီထွင်ဖန်တီး လုပ်ကိုင်အောင်မြင်ခဲ့သော လန်ဒန်အတ် ဦးအုန်းမောင်အား “မြန်မာ ရုပ်ရှင်ဖခင်ကြီး” ဟူသော ညွှန်ကြားမှု ဌာနမှ နိုင်ငံ့ ရုပ်ရှင်နှင့် ပြဇာတ် အစည်းအရုံးကြီးက ဂုဏ်ပြုချီးမြှင့် ခေါ်တွင်စေခဲ့ပေသည်။

လန်ဒန်အတ် ဦးအုန်းမောင်သည် ၁၉၆၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် လူကြီးရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်သွားသည်။

အပ်။ ။လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၁၀,၀၀၀ ကျော်မှစ၍ လူတို့သည် ငါးအရိုး၊ ကျောက်၊ သံ၊ ကြေးညိုတို့ကိုအပ်ပြု၍ သုံးခဲ့ကြကြောင်း အထောက်အထားများစွာတွေ့ရှိခဲ့သည်။ အချို့အပ်များသည် အဖျားတွင် နဖားပေါက်ပါ၍ အချို့တွင် အလယ်၌ နဖားပေါက်ပါပြီးလျှင် အချို့တွင် နဖားပေါက် လုံးဝမပါချေ။

လူတို့သည် အမဲ သားငါးများကို အစားအစာအတွက် လိုက်လံ သတ်ဖြတ်ကြရာမှ သားရဲတိရစ္ဆာန်များ၏ အရေများကို မိမိတို့ကိုယ်၌ ဖုံးကွယ်လှမ်းခြုံခြင်းအားဖြင့် အစားအစာမှ ကာကွယ်နိုင်ကြောင်းကို အသိဉာဏ် ရရှိသွားကြလေသည်။

ထိုအခါမှစ၍ လူတို့သည် တိရစ္ဆာန် များ၏ အရေပြားတွင် အပေါက်ဖောက်ပြီး ကြိုးသွင်းချုပ်လုပ်ကာ တိရစ္ဆာန်အရေကို ဝတ်ဆင်ကြလေသည်။ ဦးစွာ၌ ဆူးတခုဖြင့်သော်၎င်း၊ ချွန်ထက်သော အရိုးတခုဖြင့်သော်၎င်း အရေပြားတွင် အပေါက်ဖောက်ပြီးမှ လက်ဖြင့်ကြိုးသွင်းသွားလေသည်။

နောက် တဖြည်းဖြည်း အသိဉာဏ် တိုးတက်လာသော အခါ အရေပြားတွင် အပေါက်ဖောက်ယင်း ကြိုးကိုပါတပါတည်းသွင်းသွားရန် ကြံဆလာကြသည်။ ထိုမှတဆင့်သေးသွယ်သောအရိုး၊ သို့မဟုတ် ကျောက်တခုကို အဖျားချွန်အောင်ပြုလုပ်၍ အရင်းတွင် အပေါက်ဖောက်ပြီးလျှင် အပေါက်မှ ကြိုးသွင်းကာ ယင်းအရိုးအပ်ဖြင့် အရေပြားကို ဖောက်ယင်း ချုပ်သွားလေသည်။

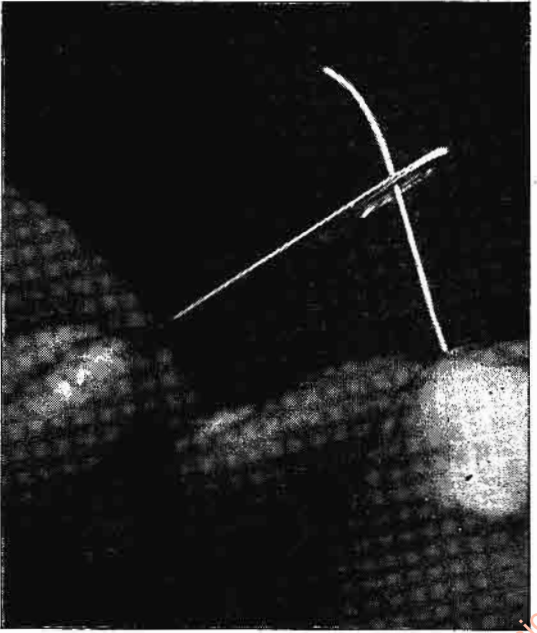
ယင်းသို့အားဖြင့် လိုလျှင် ကြံဆ နည်းလမ်းရလာခဲ့လေရာ ရှေးခေတ် လူများသည် ပဌမဆုံးလက်ချုပ်အပ်များကို တီထွင်နိုင်ခဲ့ကြလေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော လက်ချုပ်အပ်မျိုးကို အိဂျစ်၊ ဂရိနှင့် ရောမ နိုင်ငံများရှိ ရှေးဟောင်းအပျက်အစီးများကို တူးဖော်သောအခါ အမြောက်အမြား

တွေ့ရှိရလေသည်။ ယင်းသို့မှ နှစ်ပေါင်း များစွာကုန်လွန်သောအခါ ခေတ်အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲ လာ၍ ယနေ့ ကျွန်ုပ်တို့အသုံးပြုနေသော သံမဏိ အပ်ကလေးများ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

ထိုသံမဏိအပ်ကလေးများကို ပဌမဆုံး ဗာရှပ်နိုင်ငံ၌ စတင်ပြုလုပ်၍ သုံးစွဲကြလေသည်။ အလယ်ခေတ်လောက် တွင်ကား အာရပ်လူမျိုးများသည် ဗာရှပ်နိုင်ငံမှအပ်များကို ဥရောပတိုက်သို့ ယူဆောင် လာခဲ့ကြသည်။ ထိုနောက် မကြာခင် ဂျာမန်လူမျိုးများသည် ထိုအပ်မျိုးကို ပြုလုပ်ကြလေသည်။

ပဌမ အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မ လက်ထက်တွင် ဂျာမန်လူမျိုး အီလီယပ် ဂရောက်က အင်္ဂလိပ် လူမျိုးများကို အပ်ပြုလုပ်နည်း သင်ပြပေးလေသည်။ ထိုအချိန်မှ စ၍ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အပ်လုပ်ငန်းကို အကြီး အကျယ် လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာ ယခုအခါ ဝှေးစတား ရှိုင်ယာ ရက်ဒစ်ချ်မြို့သည် အပ်လုပ်ငန်း၏ဗဟိုဌာနဖြစ်နေလေသည်။ ယနေ့သော်ကား လက်ချုပ်အပ်များကို များသောအားဖြင့် အင်္ဂလန်၊ ပြင်သစ်နှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံများ၌ ပြုလုပ်၍ စက်ချုပ်အပ်များကိုမူ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ ပြုလုပ်လေသည်။

ယခုခေတ် အသုံးပြုကြသော သံမဏိ အပ်ကလေးများကို ပြုလုပ်ရာတွင် အပ်ပြုလုပ်ရန်အတွက် အထူး စီမံထားသော သံမဏိနန်းကြိုးကို အသုံးပြု၍ အပ်တချောင်း ဖြစ်

အိမ်တိုင်းတွင် မရှိမဖြစ်သော အိမ်သုံးပစ္စည်းတမျိုးဖြစ်သည့် အပ်နှင့် အပ်ခြည်

ရန် အဆင့်နှစ်ဆယ်မျှ ပြောင်းလဲ ပြုလုပ် ပေးရလေသည်။ ပဌမတွင် သံမဏိနန်းကြီးမှ အပ်တချောင်း၏ အလျား နှစ်ဆမျှအရွယ်ရှိသော အချောင်းကလေးများ ဖြတ်ထုတ် ရသည်။ သံမဏိနန်းကြီးများကို ရစ်လုံးမျိုးဖြင့် ရစ်စား သောကြောင့် ဖြတ်ထုတ်လိုက်သော အချောင်းကလေးများ သည် အနည်းငယ် ကွေးနေသည်။ ယင်းတို့ကို ပြောင်းသွား အောင် အစည်းကလေးများစည်း၍ နီရဲလာအောင်မီးဖုတ် ရသည်။ တဖြည်းဖြည်း အေးသွားသောအခါ သံပြားပေါ် တွင်တင်၍ အပေါ်မှ သံဒလိခံတုံး တခုဖြင့် ဖိလှိမ့်ပေးရ လေသည်။

သံမဏိချောင်းကလေးများ ဖြောင့်စင်း လာသောအခါ ဓားသွေးကျောက်ကဲ့သို့ ကျောက်တုံးတွင် အဖျားနှစ်ဖက် စလုံး ချွန်ထက်အောင်သွေးရသည်။ ထိုကျောက်တုံးသည် ထည်နေသဖြင့် သံချောင်းကလေးများကို ကြက်ပေါင်စေး အပြားငယ်တခုဖြင့် ပတ်၍သွေးရသည်။ သံမဏိချောင်း များကို သွေးပြီးသောအခါ သွေးသည့်နေရာမှ အပ်များ ကို နဖားဖောက်ရန် အရာပေးသည့်ဌာနသို့ စက်ဖြင့် ရွေ့ လေးသွားလေသည်။ အပ်နဖားအရာများပေးရာ၌ သံမဏိ ချောင်းတချောင်းလျှင် အပ်နှစ်ချောင်းစာဖြစ်၍ အပ်နဖား ရာ နှစ်ခု ဆက်လျက်သား မှတ်ချပေးလေသည်။ ထိုနောက် အပ်နဖားများကို ဖောက်စက်ဖြင့် ဖောက်ပြီးလျှင် သံမဏိ ချောင်းကို နှစ်ပိုင်းဖြစ်သွားအောင် ချိုးလိုက်လေသည်။ တဖန်အပ်ထိပ်ကလေးများချောမွတ်စေရန် ပြုတ်တုများတွင် ထပ်၍ ပြုပြင်ပေးပြီးလျှင် ပြောင်လက်သွားစေရန် အရောင် တင်ပေးရလေသည်။ အားလုံး ပြီးစီးသောအခါမှ အပ် အရွယ်အစားအလိုက် စက္ကူများဖြင့် ထုတ်၍ ရောင်းချရန် အသင့်ပြုလုပ်ထားလေသည်။

ယခုအခါ အပ်ချုပ်စက်များကို အသုံးများလာကြပြီ ဖြစ်သော်လည်း လက်ချုပ်အပ်များကို လုံးဝ ပစ်ပယ်၍ မဖြစ်ချေ။ လက်ချုပ် အပ်များသည် ဆင်းရဲချမ်းသာ မရွေး အိမ်တိုင်းတွင် မရှိမဖြစ်သော အိမ်သုံးပစ္စည်းတခု ဖြစ်လေသည်။

လက်ချုပ်အပ်၊ စက်ချုပ်အပ်များအပြင် ဆေးထိုးအပ်၊ ခွဲစိတ်ပြီးပြန်ချုပ်ရာတွင် ဆရာဝန်များသုံးသောအပ်၊ ဇာထိုး အပ်၊ ဓာတ်စက်အပ် စသည်တို့လည်း ရှိသေးသည်။

ဇာထိုးအပ်တွင် အပ်နဖားမပါဘဲ အဖျားတွင် ချိတ် ကလေးပါသည်။ ဓာတ်စက်အပ်တွင် အပ်နဖား လုံးဝ မပါချေ။ ဆေးထိုးအပ်တွင်မူ အပ်အရင်းမှ အပ်အဖျား အထိ အလယ် အူချောင်း၌ တိုးယိုပေါက် အပေါက်ပါ သည်။ ခွဲစိတ်ရာ၌ သုံးသောအပ်မှာမူ ခပ်ကောက်ကောက် နေ၍ အပ်အရင်းတွင် နဖားပေါက်ပါသည်။ ဓာတ်စက် အပ်မှတစ်ပါး ကျန်အပ်များကို သံမဏိခိုးခိုးဖြင့် ပြုလုပ်

သော်လည်း ဓာတ်စက်အပ်ကိုမူ တန်စတင်ခေါ် ခဲမသေရာ သော သံမဏိဖြင့် ပြုလုပ်လေသည်။

အပ်ချုပ်စက်။ ။ ရှေး ပဝေဏိက စ၍ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ ကျော်အထိ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အဝတ် အထည်ဟူသမျှကို လက်ဖြင့်သာ ချုပ်လုပ်ခဲ့ကြလေသည်။ ခရစ် ၁၇၅၀ ပြည့်နှစ်လောက်မှစ၍ အင်္ဂလန် ပြည်မှ၎င်း၊ အမေရိကန်နိုင်ငံမှ၎င်း အသစ်အဆန်းတီထွင်လိုသူ များစွာ တို့က အဝတ်အထည်များကို လက်ဖြင့် ပင်ပင် ပန်းပန်း ချုပ်ရမည့်အစား စက်ဖြင့်ချုပ်နိုင်ရန် ကြံစည်ခဲ့ကြသည်။

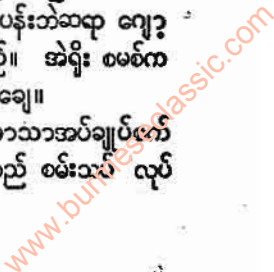
အချုပ် ချုပ်သည့် အပ်သွားကို စက်တွင် တပ်ဆင်၍ ချုပ်လုပ်ရန် ပဌမဆင့် စတင်အကြံဖြစ်ပေါ် သူမှာ အင်္ဂလိပ် လူမျိုး တောမတ် စိန်ဆိုသူဖြစ်လေသည်။ စိန်သည် အပ်ချုပ် စက်ပုံစံပေါင်း မြောက်မြားစွာကို ကြံစည်ရေးဆွဲ ကြည့်ပြီး လျှင် ၁၇၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် အပ်ချုပ်စက်ပုံစံတခုကို မှတ်ပုံ တင်လိုက်လေသည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့အားဖြင့် သူ၏ စိတ်ကူးတီထွင်ချက်ကို အသုံးမချခဲ့ချေ။

၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် တဖန် ဗာတေးလမ်း တီမွန်းည အမည်ရှိသော ပြင်သစ်အပ်ချုပ်သည်တဦးသည် အပ်ချုပ် စက် အကြမ်းစားတမျိုးကို တီထွင်ပြီးနောက် မှတ်ပုံတင် ပြန်လေသည်။

တီမွန်းညသည် ထိုစက်မျိုး ရှစ်ဆယ်ခန့်ဖြင့် အပ်ချုပ် စက်ရုံတရုံ တည်ထောင်နိုင်လေရာ လက်ချုပ်သမား များက မိမိတို့၏ စားပေါက်ကို ပိတ်သည်ဟု ယူဆ၍ ဝင် ရောက် ဖျက်ဆီးပစ်ကြသဖြင့် အပ်ချုပ်စက်များ ပျက်စီး ကုန်ပြီးလျှင် တီမွန်းည ကိုယ်တိုင်မှာလည်း သေလုနီးပါး ဒဏ်ရာများရရှိသွားလေသည်။ ထိုနောက် တီမွန်းညသည် ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ ပြောင်းရွှေ့ သွားကာ အပ် ချုပ်စက်များ တီထွင် ကြံစည် သေးသော်လည်း အောင် မြင် ထမြောက်ခြင်းမရှိတော့ချေ။

အပ်ချုပ် စက်များကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် လည်း တီထွင် လုပ်ကိုင်ကြလေသည်။ ၁၈၃၂ ခုနှစ်လောက် တွင် နယူးယော့မြို့မှ ဝေါလတာ ဟန့် ဆိုသူသည် အပ် နဖားကို အပ်သွားအချွန်ဖက်နားတွင်ထား၍ ရက်ဖောက် တပ်ဆင်ကာ အပ်ပြန်ချုပ် ချုပ်ချိရသော အပ်ချုပ်စက် တမျိုးကို တီထွင်လိုက်လေသည်။ သို့ရာတွင် ဝေါလတာ ဟန့်သည် ငွေကြေး နှမ်းပါးသူဖြစ်သဖြင့် မပြောပလောက် သော ငွေကလေးဖြင့် နယူးယော့မြို့မှ ပန်းဘဲဆရာ ဂျော့ အဲရိုး စမစ်အား ရောင်းစားခဲ့လေသည်။ အဲရိုး စမစ်က လည်း ထိုတီထွင်ချက်ကို မှတ်ပုံမတင်မိချေ။

ဟန့်တီထွင်ထားမှုကို မသိရှိပဲ မိမိဖာသာအပ်ချုပ်ဇက် တခုကို အနှစ်နှစ်အလလ ကြိုးစားကြံစည် စမ်းသပ် လုပ်

အပ်ချုပ်စက်

ကိုင်းနေသူများကား မက်ဆချုပ်ဆက်ပြည်နယ်မှ အီလီယပ်
ဟောင်းဆိုသူဖြစ်သည်။ ဟောင်း၏မျိုးရိုးအစဉ်အဆက်မှာ
တီထွင်ကြံစည်လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသူများဖြစ်၍ ဟောင်းမှလည်း
ဘမျိုးတိုးတူသူ ဖြစ်လေသည်။

တခါသော် ဟောင်း၏ အလုပ်ရှင်ဖြစ်သူက အပ်ချုပ်
စက်တခုကို တီထွင်နိုင်သူသည် သဋ္ဌေးဖြစ်လာနိုင်ကြောင်း
ကို အခြား သူတယောက်အား ပြောကြား နေသည်ကို
ဟောင်းသည် မှတ်သားလိုက်မိလေသည်။ များမကြာမီ
ဟောင်းသည် ဖျားနာ၍ အိပ်ရာတွင်လဲနေစဉ် ဟောင်း၏
ဇနီးသည် အိမ်သုံးဈေးဖိုး ရရှိရန် အဝတ် အထည်များကို
အငှားလက်ချုပ် ချုပ်ရလေသည်။ ဤသို့ တကုန်းကုန်းနှင့်
ညဉ့်နက် ဘန်ကောင်အထိ ချုပ်လုပ်နေရသော ဇနီး
သည်ကိုမြင်ရသောအခါ ဟောင်းသည် အပ်ချုပ်စက် တခု
ကို တီထွင်ရန် စိတ်ပိုင်းဖြတ်လိုက်၍ စတင်ကြံစည် လုပ်ကိုင်
လေတော့သည်။

ဟောင်း ရင်ဆိုင်ရသော အခက်အခဲကား အပ်နှင့် ဆိုင်
သည့် အခက်အခဲဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ထွင်း
ရာပေးထားသော အပ်သွား အဖျားနားတွင် အပ်နဖား
ပေါက်ဖောက်၍ အပ်ပြန်ချုပ်ရိုး ဖြစ်ပေါ်စေရန် အောက်
ဖက်မှ ရက်ဖောက်တခုထည့်ပေးရန် ရုတ်တရက် အကြံရသ
ဖြင့် စမ်းသပ်လုပ်ကိုင်ကြည့်ရာ ၁၈၄၆ ခုနှစ်တွင် ထမြောက်
အောင်မြင်သွားလေသည်။ အပ်ချက်ချလျှင် အပ်နဖား၌
ပါသွားသော အပ်ခြည်သည် ကြိုးကွင်း ဖြစ်၍ အောက်ရှိ
ရက်ဖောက်အတွင်းမှခြည်က တင်းအောင် ထိန်းလိုက်လေ
သည်။ သို့ဖြင့် အထက်အောက် ကြိုးများတင်းကာ အပ်
ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သွားနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ချုပ်ကြောင်း
အဖြောင့်သာ ချုပ်နိုင်သည်။ ချုပ်ကြောင်းလည်း ရှည်ရှည်
မရသေးချေ။

ယင်းသို့ဖြင့် အီလီယပ် ဟောင်းသည် အချိန်နှင့် လုပ်
အားကို များစွာ သက်သာစေသော အပ်ချုပ်စက် တမျိုး
ကို အောင်မြင်စွာ တီထွင်နိုင်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အဝတ်
အထည်များကို လက်ဖြင့်ချုပ်လုပ်၍ အသက်မွေးကြသော
အပ်ချုပ်သမားများသည် မိမိတို့အလုပ်အကိုင် ကျပ်တည်း
ဆုံးရှုံးမည်ကို တွေးတောပူပန်၍ အပ်ချုပ်စက် တီထွင်သူ
ဟောင်းအား မလိုမုန်းထားရုံမက ဆူပူကန်ကွက် ကြသဖြင့်
ပဌမတွင် သူ့စက်ကို အသုံးနည်းလေသည်။ ၁၈၅၄ ခုနှစ်
တွင်မှ ဟောင်းတီထွင်သော အပ်ချုပ်စက်ကို လူအများ
သုံးစွဲလာကြသည်။ ဟောင်းသည်လည်း မိမိ၏စက်ကိုမူပိုင်
အတုယူပြုလုပ်ကြသူများနှင့် တရားတပေါင် ဖြစ်ပြီး အနိုင်
ရသောအခါမှ အစိုးရရုံးတော်က သူ့အား မူပိုင်အခွင့်အရေး
သတ်မှတ်ပေးသဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၅ နှစ် တိုင်တိုင် ဟောင်း
သည် သူ၏တီထွင်မှုအတွက် အကျိုးခံစားခွင့် ရသည်။

နောက်လူများသည် ဟောင်းတီထွင်ခဲ့သော အပ်ချုပ်
စက်ကိုအခြေခံထား၍ တိုးတက်ပြုပြင် လုပ်ကိုင်လာခဲ့ကြရာမှ
ယခုခေတ်တွင် ကျွန်ုပ်တို့အသုံးပြုလျက်ရှိသော အခြေအနေ
အဆင့်အတန်းမျိုးသို့ ရောက်ရှိလာကြခြင်းဖြစ်သည်။ ယခု
အခါချုပ်ရိုးအမျိုးမျိုးပြုလုပ်ပေးနိုင်သည့်အပ်ချုပ်စက်များ၊
အထပ် အတူနှ့် အပေါက်ဖောက်နိုင်သည့် အပ်ချုပ်စက်များ၊
ကြယ်သီး တပ်ပေးနိုင်သည့်အပ်ချုပ်စက်များစသည်ဖြင့်အပ်
ချုပ်စက် အမျိုးမျိုး ပေါ် ပေါက်လျက်ရှိလေပြီ။ ဤသို့အပ်
ချုပ်စက် အမျိုးမျိုးကို ကြံစည်ပြုပြင် တီထွင်ခဲ့သူများတွင်
ဂျွန် ဗီချ အဲလဒါ၊ အဲလင် ဗီ ဝီလဆန်၊ ဝီလီ အို ဂရီးဗား၊ ဂျိမ်း
အေ အီး ဂစ်နှင့် အိုင်ဇပ် ဆင်းကားတို့မှာ ထင်ရှားသည်။

အဲလင် ဗီ ဝီလဆန်၏ အပ်ချုပ်စက်များတွင် အဝတ်ကို
ချုပ်ယင်း တဖြည်းဖြည်း ရှေ့သို့ ဆွဲရွေ့ပေးသွားသော
ခွေးသွားစိတ်များ တပ်ထားသည့် သတ္တုပြားကလေး ပါရှိ
လေသည်။ ထိုအချက်မှာ အပ်ချုပ်စက်များတွင် အတော်
ပင် အရေးပါသော တိုးတက်မှုတရပ်ဖြစ်လေသည်။ ဂျိမ်း
ဂစ်ကမူ အပ်ချုပ်စက်ဖြင့် ဖွတ်မြီးချုပ်ရိုး ချုပ်နိုင်အောင်
တီထွင်ပြုလုပ်လေသည်။

အိမ်သုံးခြေနင်း အပ်ချုပ်စက်

• မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသုံးများလှသော ဆင်းကား အပ်ချုပ်စက်များသည် အိုင်ဇပ် ဆင်းကားဆိုသူ တီထွင်သော အပ်ချုပ်စက်ဖြစ်သည်။ ဆင်းကားသည် ပဌမတန်းအပ်ချုပ်စက်များ မှပိုင်ပြုလုပ် ရောင်းချရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အီလီယပ် ဟောင်းနှင့် တရားတပေါင်ဖြစ်ရသေးသည်။ ဆင်းကားစက်များတွင် ရက်ဖောက်ကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်လုပ်ကိုင်ထားလေသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အပ်ချုပ်စက်များ အပြင် အခြားအမျိုးအစားအမည်ပြောက်မြားလှသော အပ်ချုပ်စက်များလည်းရှိပေးသေးသည်။ အချို့သောစက်များသည် လက်ဖြင့်လှည့်ရ၍ အချို့မှာ ခြေဖြင့်နှင်းရသည်။ ယခုတမူ လျှစ်စစ်ဓာတ်အားဖြင့် လည်သော စက်မျိုး ပေါ်လျက်ရှိသည်။ အချုပ်သင်ရသော အပ်ချုပ်စက်ကလေးများမှာ အလွန်သေးငယ်၍ အလေးချိန် နှစ်ပေါင်ခွဲမျှသာရှိပြီးလျှင် အကြီးစား အပ်ချုပ်စက်များမှာကား နှစ်တန်ခွဲခန့် အလေးချိန်ရှိ၍ အထူ တလက်မခွဲခန့်ရှိသော သားရေကြိုးပြားများကို ချုပ်ပေးနိုင်လေသည်။

အပ်ချုပ်စက်များ ကို တီထွင်စက တစ်နှစ်လျှင် ချုပ်ချက်ပေါင်း ၂၅၀ မျှသာ ပြီးစီး၍ လက်ချုပ်သည် ခုနစ်ဦး ချုပ်နိုင်သမျှသာပြီးသော်လည်း ယခုအခါ တစ်နှစ်လျှင် ချုပ်ချက်ပေါင်း တသောင်းနှစ်ထောင်အထိပင် ပြီးစီးသော စက်မျိုး ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိလေပြီ။

အပ်တချောင်းဖြင့်သာ ချုပ်ရသော စက်မျိုးသာမက အပ်နှစ်ချောင်း၊ လေးချောင်း၊ ခြောက်ချောင်း၊ ရှစ်ချောင်းပါသော စက်များလည်း ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသည်။

အပ်ချုပ်ပညာ။ ။ အိမ်ရှင်မ အမျိုးသမီးများ တတ်သိ နားလည်ထားအပ်သော အိမ်တွင်းမှု သိပ္ပံပညာရပ်များတွင် အပ်ချုပ်ပညာသည်လည်း အရေးကြီးသော ပညာတရပ်အဖြစ် ပါဝင်လေသည်။ (အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံ - ၅။) အိမ်ထောင်တစ်ခု ချုပ်လုပ်ရသည့် အဝတ်အထည်များတွင် အဝတ်အစားများသာ မက အိပ်ရာခင်း၊ ခေါင်းအုံးစွပ်၊ စားပွဲခင်း၊ အခန်းဆီး စသည်တို့လည်း ပါဝင်လေသည်။ အပ်ချုပ်ပညာ ဆိုရာ၌ စက်ချုပ်၊ လက်ချုပ် ဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စား ရှိသည်။

တဆူကိုးရာနှစ်တွင် အပ်ချုပ်စက်များ ကောင်းမွန်စွာ ပေါ်ပေါက်လာချိန်မှစ၍ အဝတ်အထည်များ ချုပ်လုပ်ရာ၌ စက်ဖြင့် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်ချုပ်လုပ်ခဲ့ကြသည်။ စက်ဖြင့် ချုပ်ခြင်းသည် လျင်မြန်သဖြင့် အချိန်ကုန် လူပန်းပြေစေချေ။

အပ်ချုပ်စက်တို့သည် ခြေနှင်းစက်၊ လက်လှည့်စက်၊ လျှစ်စစ်စက်ဟူ၍ ရှိသည်။ (အပ်ချုပ်စက် - ၅။) လက်

လှည့်စက်ထက် ခြေနှင်းစက်က အချုပ်ရလွယ်၍ ခြေနှင်းစက်ထက် လျှစ်စစ်စက်က အချုပ်ရလွယ်သည်။ ခြေနှင်းစက်ဖြင့် ချုပ်တတ်ပါက လက်လှည့်စက်၊ လျှစ်စစ်စက်တို့ဖြင့် ချုပ်တတ်ဖို့ မခဲယဉ်းချေ။

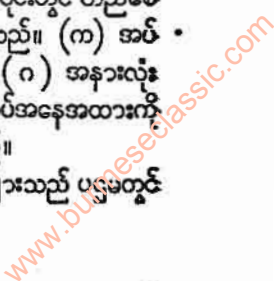
စက်ဖြင့် သာမန်ချုပ်ခြင်းသည် သီချုပ် ချုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် အသိကြီး၊ အသိကလေး စသည်ဖြင့် ချုပ်ရိုး အစိတ်အကျ ခြောင်းပေး၍ ရသည်။ ယခုအခါ အပ်ချုပ်စက် ဖိ အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲ တပ်ဆင်ပေးခြင်းဖြင့် အနားလုံးခြင်း၊ အတူနှုတ်ချုပ်ခြင်း၊ နားပတ်ကြီးတင်ခြင်း၊ မွေရာချုပ်ခြင်းတို့ကို လွယ်ကူစွာ ပြုလုပ်နိုင်သည်။

အဝတ်အထည်များကို စက်ဖြင့်ချုပ်ရာတွင် အချိန်ကုန် လူပန်းခြင်းမှ သက်သာသော်လည်း သေသပ်ခိုင်ခံ့ခြင်း၌ လက်ချုပ်ထည်များကို မမှီဟု ယူဆသူ တော်တော်များများ ရှိလေသည်။ ထိုပြင် လက်ဖြင့် ချုပ်သောအခါ လူ၏ကိုယ်အချိုးအစား အတိုင်းအတာနှင့် ကိုက်ညီအောင် သေသပ်စွာ ချုပ်နိုင်သဖြင့် စက်ဖြင့် မချုပ်မီ ဝခါတရံ လက်ဖြင့် လိုသလို ချိုးဖိ ချုပ်လုပ်ကြရသည်။ နူးညံ့ပျော့အိသော အထည်အမျိုးအစားများကိုလည်း စက်ဖြင့် ချုပ်လုပ်ပါက ပုံမကျ ပန်းမကျ သပ်သပ်ရပ်ရပ် မရှိလှချေ။ လက်ချုပ် ချုပ်ခြင်းသည် ရှေးနှစ်ပေါင်း ထောင်သောင်း များစွာ ကတည်းက ပေါ်ပေါက်နေသော လက်မှုပညာတရပ် ဖြစ်သော်လည်း ယခုထက်တိုင် များစွာ တိမ်ကောပြောင်းလဲခြင်း မရှိလှသေးချေ။

လက်ချုပ် ချုပ်ရာတွင် အဝတ်အထည်၏ အမျိုးအစား ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ကိုလိုက်၍ ချုပ်ရသော နည်းအမျိုးမျိုး ရှိလေသည်။ ယင်းတို့တွင် အသိကြီးချုပ်၊ အသိကလေးချုပ်၊ အပ်စောင်းချုပ်၊ အပ်ပြန်ပေါက်ချုပ်၊ ဝက်သိုးထိုးချုပ်၊ ငါးရိုးဖော်ချုပ်၊ ကြယ်သီးပေါက်ချုပ်၊ ရက်၍ဖာခြင်း၊ အစသွင်း၍ ဖာထေးခြင်း စသည်တို့မှာ အသုံးများသော အခြေခံ ချုပ်လုပ်နည်းများ ဖြစ်လေသည်။

ချုပ်လုပ်ရာတွင် အဝတ်အထည်နှင့် အပ်ကို ကိုင်တွယ်ပို့ အနေအထား ကျနမူသာလျှင် စိတ်တိုင်းကျ လက်ရာ ကောင်းကောင်းကို ရနိုင်ပေမည်။ ချုပ်ရာတွင် လက်ချောင်းများကို အပ်ပေါက်ခြင်းမရှိပဲ ကြာရှည်စွာ ချုပ်လိုပါက အပ်ထောက်ကို အသုံးပြုသင့်သည်။ အပ်ထောက်ကိုသုံးလျှင် လက်မနှင့် လက်ညှိုးတို့ဖြင့် ကိုင်ထားသော အပ်၏ နဖားပေါက်သည် အပ်ထောက်၏ အပေါ်ပိုင်းတွင် တည်စေ၍ လက်ဖက်မှ စတင် ချုပ်လုပ်ရလေသည်။ (က) အပ်ပြန်ပေါက်ခြင်း၊ (ခ) ဝက်သိုးထိုးခြင်း၊ (ဂ) အနားလုံး၍ အပ်စောင်းချုပ်ခြင်း တို့တွင်ကား အပ်အနေအထားကို တမျိုးတဖုံပြောင်းလဲကိုင်တွယ်ရလေသည်။

အပ်ချုပ်သင်စ အမျိုးသမီးကလေးများသည် ပဌမတန်း

အပ်ချုပ်ပညာ

အဝတ်အထည် အစုတ်များကို ပြုပြင် ပြင်ဆင် ချုပ်လုပ်ခြင်းဖြင့် စတင်ပိုင်ကြား သင့်ကြလေသည်။ အဝတ်စနစ်ခုကို ပူးတွဲ၍ ချုပ်ရမည်ဆိုလျှင် ပဌမတွင် အသိကြီးသိ၍ အစနစ်ခုကို တွယ်ပြီးမှ အသိကလေးသိကာ ချုပ်သင့်လေသည်။ အသိကြီး သိနည်းသည် အထည်၏ အနားစာနှစ်ခုကို လက်ညှိုး လက်မတို့ဖြင့် ညှပ်ပူး၍ ကိုင်ပြီးလျှင် လက်ယာဖက်မှစ၍ ချုပ်ရသည်။ အပ်ခြည် ထည့်ထားသော အပ်ကို တဖက်သို့ ပေါက်အောင် ထိုးသွင်း၍ ထိုဖက်မှ ကိုယ်လိုသလောက် အကွာအဝေးနေရာသို့ ပြန်ထိုး၊ ထိုမှ တဖက်သို့ ပေါက်အောင် ပြန်ထိုးသွင်းခြင်းဖြင့် ချုပ်ရသည်။ အစ အသားသွင်း၍ ဖာထေး ချုပ်လုပ်ရာ၌လည်း ပဌမဖာမည့် အစကို အသိကြီးသိ၍ တွယ်ထား သင့်သည်။ ထိုနောက် အခြားချုပ်ရိုးများ ချုပ်ပြီးမှ အပ်ခြည်စကို ဆွဲထုတ်၍ အသိကြီးချုပ်ရိုးကို ဖျက်ပစ်ရလေသည်။

အသိကြီးသိ၍ တွယ်ထားသော အစနစ်ခုကို အသိကလေးသိကာ ချုပ်ရိုးဖော်သူများလည်း ရှိလေသည်။ အသိကလေးသည် အသိကြီး သိသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သော်လည်း ချုပ်ရိုး ပို၍ စိပ်လေသည်။

အပ်ပြန်ပေါက် ချုပ်နည်းသည် စက်ဖြင့်ချုပ်သော ချုပ်ရိုးနှင့် တူသော်လည်း တဖက်လှမှသာ ဖြစ်လေသည်။ “ပင်တိုင်ကြိုး” (အထည်တွင် တွယ်ထားပြီးသော အပ်ခြည်ကြိုးကို ခေါ်သည်) ၏ နောက်ဖက်တွင် အသားအနည်းငယ်ယူ၍ အပ်ကို စိုက်ချ ထိုးသွင်းပြီးလျှင် ပင်တိုင်ကြိုး၏ ရှေ့ဖက်တွင် အသား အနည်းငယ် ကော်လျက် အပ်ကို ချုပ်နေသူ၏ဖက် (အလှဖက်) သို့ ဆွဲထုတ်ယူရသည်။ ထိုနည်းအတိုင်း ပင်တိုင်ကြိုး အနောက်ဖက်မှ ထိုးသွင်းလိုက်သော အပ်ခြည်ကြိုးသည် ပင်တိုင်ကြိုး၏ရှေ့ဖက်တွင် ပေါ်ထွက်လာအောင် ဆက်လက် ချုပ်လုပ် သွားရလေသည်။ ယင်းသည့်ချုပ်နည်းကို အပ်ပြန် ပေါက်ချုပ်နည်းဟုခေါ်သည်။

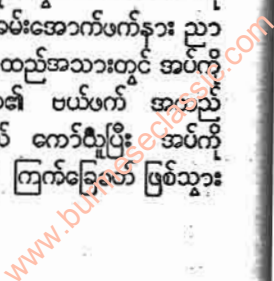
အနားလုံး၍ အပ်စောင်းထိုးခြင်းကို အဝတ်အထည်၏ အနားများ သေသပ်စွာ ရှိစေရန်အတွက် ပြုလုပ်ရလေသည်။ ပဌမတွင် အနားကို အနည်းငယ် ခေါက်ချ၍ ခေါက်ထားသောအစကို တဖန် မိမိအလိုရှိရာ ခေါက်ရိုးအနေ တဖန်ပြန်၍ ခေါက်ချရသည်။ သို့ခေါက်ချရာတွင် ခေါက်ရိုး ညီညာစွာ ရှိစေရန် သတိပြုသင့်လေသည်။ ချုပ်ရာ၌ လွယ်ကူစေရန် ခေါက်ရိုးများကို ပဌမ အသိကြီးသိပြီးမှ အပ်စောင်းထိုး၍ ချုပ်သွားသင့်ကြ လေသည်။ အပ်စောင်းထိုး ချုပ်ရာတွင် ခေါက်၍ တွယ်ထားသော အစ၏ ညာဖက်မှနေပြီး အခေါက်၏ အတွင်းဖက်မှ အပ်ထိုးသွင်း၍ အပ်ခြည်မျှင်အစ တလက်မခန့် ကျန်သည်အထိ ချုပ်သူ၏ဖက်သို့ ဆွဲယူရမည်။ ကျန်သည့် အပ်ခြည်အစ

ကို အခေါက်၏ အောက်ထဲသို့ ထိုးသွင်းရသည်။ ထိုနောက် အခေါက် နှုတ်ခမ်းသား အောက်ဖက်နားရှိ အထည်အုသား အနည်းငယ်နှင့် ခေါက်ထားသည့် နေရာ နှုတ်ခမ်းသား အနည်းငယ်ပေါ်အောင် အပ်ကလေးကို ခပ်စောင်းစောင်းကလေး ထိုးသွင်း ကော်ယူပြီး ချုပ်ရသည်။ ဤသို့ အပ်စာ အနည်းငယ်စီ ကော်ယူပြီး အပ်စောင်းစောင်းဖြင့် ဆက်လက် ချုပ်လုပ်သွားရသည်။

ပါးလွှာ နူးညံ့လှပသော အထည်များကို ချုပ်ရာတွင် ကား အပ်စာ နည်းနိုင်သမျှ နည်းအောင် ကော်ယူ၍ အပ်ရာ တချက်နှင့်တချက်ကို ခပ်ကျကျ ထား၍ ချုပ်ရိုး မမြင်ရလောက်အောင် ချုပ်ရသည်။

ဝက်သိုးထိုး ချုပ်နည်းသည် ချုပ်မည့်အထည်စ အဖျားကို အတွင်းဖက်သို့ နားပတ်ဖြစ်အောင် ခေါက်ချ၍ ထိုနားပတ်ကို လှန်ချကာ နားပတ်နှုတ်ခမ်းသားနှင့် အောက်ခံသားကို ပူးကိုင်ထားရမည်။ ထိုနောက် ပူးကိုင်ထားသည့် အစညာဖက်မှ နေ၍ ခေါက်ထားသည့် အစနစ်ခုကြားသို့ အပ်သွင်းပြီး ချုပ်သူ၏ဖက်သို့ရောက်အောင် အပ်စာအနည်းငယ်ယူ၍ အပ်ကို ထိုးသွင်းကာ အပ်ခြည်ပင်ကို ဆွဲထုတ်ရာတွင် ခြည်ပင်စ အနည်းငယ် တန်းလန်းကျန်ခဲ့အောင် ထားရသည်။ ထိုတန်းလန်း ကျန်ခဲ့သည့် ခြည်ပင်စကိုခေါက်ထားသည့် ကြားထဲသို့ခေါက်သွင်းထည့်ထားရသည်။ ထိုနောက် ပင်တိုင်ကြိုးကိုနောက်ဖက်သို့ကျော်ယူသွားပြီးပဌမထိုးသွင်းသော အပ်ချက်မှ အပ်စာအတိုင်း ခေါက်ထားသော အစနစ်ခုစလုံးကို ဖောက်၍ နောက်ဖက်မှရှေ့ဖက်သို့ အပ်ကို ထိုးသွင်းဆွဲယူ ချုပ်ရသည်။ ရှေ့သို့ အစဆုံးသည်အထိ ဤနည်းအတိုင်း ချုပ်ရိုး ခပ်စိပ်စိပ်ဖြင့် ဆက်လက် ချုပ်လုပ် သွားရသည်။ အစဖွာ၍ ထွက်တတ်သော အထည်များကို ချုပ်လုပ်ရာ၌ ဤချုပ်နည်းကို အသုံးပြုလေ့ရှိကြသည်။

ထူလွန်းကြမ်းလွန်းသောအထည်များကို နှုတ်ခမ်းလုံးပြီး အပ်စောင်းထိုးချုပ်၍ မရနိုင်ပေ။ ထိုသို့သော အထည်များကို ကင်းခြေတွယ်နည်းဖြင့် ချုပ်ရသည်။ ချုပ်ရာတွင် အထည်စကို အလိုရှိသည့်အနေ ခေါက်ချ၍ လက်ဝဲဖက်မှ စတင် ချုပ်လုပ်ရသည်။ အပ်ခြည်ပင်ကို အဖျား၌ အထူးကလေးထိုး၍ အခေါက်၏ အောက်ဖက်မှနေပြီး အပ်ကို ထိုးသွင်းကာ အထူးကလေးကိုလည်း ထိုအခေါက်ထဲ သွင်းထားရသည်။ ချုပ်နေသူ၏ဖက်သို့ ထွက်လာသောအပ်ကို ဆွဲထုတ်ပြီးလျှင် အခေါက်၏ နှုတ်ခမ်းအောက်ဖက်နား ညာဖက်သို့ ခပ်စောင်းစောင်းနေရာ အထည်အသားတွင် အပ်ကို စိုက်၍ တဖန် အပ်စိုက်ထားရာ၏ ပယ်ဖက် အသည်သားတွင် အပ်စာ အနည်းငယ် ကော်ယူပြီး အပ်ကို ဆွဲထုတ်ရသည်။ ထိုနေရာမှတဖန် ကြက်ခြေခတ် ဖြစ်သွား

အပ်ချုပ်ပညာ

အောင် အပေါ်ဖက် ခေါက်ထားသည့်နေရာ နှုတ်ခမ်းစပ်
ညာဖက် ခပ်စောင်းစောင်းနေရာတွင် အပ်ကိုဆွဲထုတ် ချုပ်
လုပ်ရပြန်သည်။ ဤသို့ဖြင့် အပေါ်နှင့်အောက် ကြက်ခြေ
ခတ် ဖြစ်ပေါ်အောင် ဆက်လက် ချုပ်လုပ်သွားပါက
ကင်းခြေသဏ္ဍာန် ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ ထိုချုပ်နည်းကို
အပေါ်အကျိုးကဲ့သို့ ထုတ်သော အစဖြင့် ချုပ်လုပ်ရသည့်
အဝတ်အထည်များ ချုပ်လုပ်ရာတွင် အတွင်း၌ ပိတ်သား
တထပ်မခံမီ အင်္ကျီပုံပန်းများ နေရာတကျ ရှိနေအောင်
ချုပ်လုပ်ရာတွင် အသုံးပြုကြသည်။ ထိုပြင် ကလနား
နှစ်ထပ်တွယ်ပြီး ချုပ်လုပ်ရာ၌လည်း အသုံးပြုကြလေသည်။
စောင် စသည့် နှစ်နှစ် အထည်များကို စပ်ရာ၌ ဤချုပ်
နည်းကို အသုံးပြုကြလေသည်။

အချုပ်အလုပ် ပညာရပ်များတွင် ကြယ်သီးပေါက်
ဖောက်ခြင်း၊ ကြယ်သီး တပ်ခြင်းများလည်း ပါဝင်လေ
သည်။ ကြယ်သီးပေါက် ဖောက်ရာတွင် ကြယ်သီးပေါက်
ပြုလုပ်ရန် ခွဲဖောက်ထားသော အပေါက်နှုတ်ခမ်း ပတ်ပတ်
လည်တလျှောက်ကို ပဌမတွင် တကြောင်းအသိ သီလိုက်ရ
သည်။ ထိုနောက် အပေါက်ဖက်မှနေ၍ အသိကြောင်း
အောက်ဖက်နားသို့ အပ်ထိုးသွင်းပြီးလျှင် ခြည်ပင်ကို
လက်ဝဲဖက်သို့ကျော၍ ချုပ်ယူရသည်။ အပေါက်၏ ဘေး
ထောင့်စွန်းများသို့ ရောက်လျှင် အပ်ခြည်ပင်ကို လက်ျာ
ဖက်သို့ကျော၍ သုံး လေး ချက် ချုပ်ရသည်။ သို့မှသာ
ထောင့်စွန်းများမှ စုတ်ပြတ် ထွက်လွယ်ခြင်းမှ သက်သာ
လေသည်။

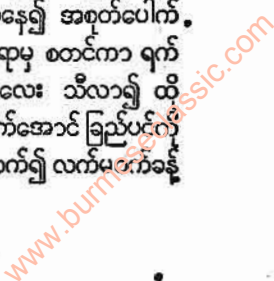
ကြယ်သီးများ တပ်ရာတွင်ကား ခြည်ပင်ကို နှစ်ပင်ပူး
ထားကာ တပ်မည့် နေရာတွင် အမှတ်အသား ပြုလုပ်၍
ခြည်ပင်အဖျားတွင် အထုံးကလေး ပြုလုပ်ပြီးလျှင် အပ်ကို
အလှဖက်မှ ကျောဖက်သို့ ထိုးသွင်းလိုက်ရသည်။ ထိုနောက်
ကြယ်သီးကို မှတ်သားသောနေရာတွင် ထား၍ ကြယ်သီး၏
အပေါက်များအကြားတွင် တွယ်အပ်တချောင်းကို ကန်လန်
ဖြတ်ထားကာ ကြယ်သီးအပေါက်များမှ တွယ်အပ်ကို ဖြတ်
ကျော်၍ အချက်ပေါင်းများစွာ ချုပ်ရလေသည်။ ခိုင်လောက်
ပြီဟုထင်သောအခါ ကန်လန်ဖြတ်ခံထားသော တွယ်အပ်ကို
ဆွဲထုတ်ပြီးလျှင် ကြယ်သီးကို ခြည်ပင်များ တင်းနေသည့်
တိုင်အောင် အပေါ်သို့ မ ထား၍ ကြယ်သီးနှင့် အထည်
အကြား တုပ်ထားသော ခြည်ပင်တိုင်များကို ပို၍ ခိုင်စေ
ရန် ထပ်၍ သုံးလေးပတ်မျှ ရစ်ပေးရသည်။ ထိုနောက်
အပ်ကို ကျောဖက်သို့ ထိုးသွင်းပြီးလျှင် ကြက်ခြေခတ်ချုပ်
ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ခြည်ပင်ကိုဖြတ်၍ အထုံးခြည်လိုက်ခြင်းဖြင့်
၎င်း အစသတ်ရသည်။

အဝတ်အစားများကို ချုပ်လုပ်ခြင်းကဲ့သို့ပင် အရေးပါ
၍ အမျိုးသမီးတိုင်း တတ်ကျွမ်းထားအပ်သော အဝတ်

အစုတ်များ၊ အပေါက်အပြုများကို ဖာထေးခြင်း၊ ပြန်လည်
ပြုပြင်ပေးခြင်းတို့သည်လည်း အပ်ချုပ်ပညာတရပ် ဖြစ်လေ
သည်။ အဝတ်အပေါက်အပြုများကို ဖာထေးရာတွင် အသား
ထိုး၍ ဖာခြင်း၊ ရက်၍ ဖာခြင်း ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။
အသားထိုး၍ ဖာခြင်းသည် ဖာရမည့် အဝတ်အစုတ်မျိုး ရနိုင်
ပါက အကောင်းဆုံး ဖြစ်လေသည်။ အသားထိုး၍ ဖာရမည့်
အစသည် ဖာရမည့်အပေါက်ထက် နှစ်ဆမျှ ကြီးစေရမည်။
ဖာထေးမည့်အပေါက်ကို ပဌမအပေါက်၏နှုတ်ခမ်းသားများ
သပ်ရပ်စွာ ရှိစေရန် ကိုက်ညီပေးရသည်။ ထိုနောက် အစား
ထိုးမည့်အစကို အပေါက်ကျောဖက်တွင် ကပ်၍ တွယ်အပ်
ဖြင့် တွယ်ထားပြီးလျှင် အပေါက်၏ နှုတ်ခမ်းသားများနှင့်
အစားထိုးမည့်အစ၏ ဘေးစများကို ခေါက်သွင်းကာ အသိ
ကြီး သိပေးရလေသည်။ အသိကြီး သိပြီးနောက် အစား
ထိုးထားသည့် အစ၏ ဘေးနားများကို အပ်စောင်းဖြင့်
လိုက်၍ ချုပ်ရသည်။ အပေါက်နှုတ်ခမ်းသားများ လုံးထား
သည်ကိုလည်း တဖန် အပ်စောင်းလိုက်ရပြီးလျှင် အသိကြီး
သိထားသော ခြည်ပင်စကို ဆွဲထုတ်ပစ်ရသည်။ ပိုမို သေ
သပ်စွာ ဖာထေးလိုပါက အပေါက်ကို လေးထောင့်ဖြစ်
အောင် ကိုက်ညီချလိုက်ပြီး ထောင့်များတွင် ထောင့်တန်း
အနည်းငယ်ညှပ်ပြီး နှုတ်ခမ်းသားများကို ခေါက်သွင်း ချုပ်
လုပ်ရသည်။ အသားထိုးသွင်းသည့် အစသည် အပေါက်ကို
သာမက အပေါက်နားတဝိုက်ရှိ ပါးလိုက်လာ၍ ပေါက်ပြုလု
နီးပါး ဖြစ်နေသော ပိတ်သားများကိုပါ ဖုံးနိုင်လောက်
အောင် ကြီးမားသင့်ပေသည်။

အသားထိုး၍ ဖာလောက်အောင် မဟုတ်ပဲ အနည်း
ငယ်မျှ ရိသော အဝတ်အထည်များကိုကား အပ်ခြည်ပင်
များဖြင့် ရက်၍ ဖာထေးပေးနိုင်လေသည်။ ထိုသို့ ဖာထေး
ရာတွင် ဖာရမည့်နေရာ အောက်၌ ခုံးဝိုင်းဝိုင်း အရာတခု
ခုခံထား၍ ဖာရမည့်အထည်နှင့် တရောင်တည်း ဖြစ်သော
ခြည်နှင့် ဖာထေးသင့်ပေသည်။ ဖာရမည့် အထည်စုမျိုးမှ
ခြည်မျှင်ကို ထုတ်၍ ဖာထေးနိုင်လျှင်ကား အကောင်းဆုံး
ဖြစ်၍ ဖာထေးသည့်နေရာကိုပင် ရုတ်တရက် မမြင်နိုင်ချေ။

ဖာထေးမည့်ပြုလျှင် အဝတ်အောက်တွင် အဝတ်ဖုတ်ပဲ
ထားသော အောက်ခံပစ္စည်းကို ခံထားပါက ရက်ရ ဖာရ
ပို၍လွယ်သည်။ ပါးလွှာသည့် အထည်ဖြစ်ပါက အထည်ကို
ပိုမို တောင့်တင်းအောင် အသိကလေး စိပ်စိပ် ခံရသည်။
ဤသို့ ပြုလုပ်ရာ၌ အထည်နှင့် အရောင်တူသော ခြည်ပင်ကို
သုံးစွဲသင့်သည်။ အထည်၏ မလှဖက်မှနေ၍ အစုတ်ပေါက်
နေရာနှင့် လက်မဝက်ခန့် ကွာသည့် နေရာမှ စတင်ကာ ရက်
သည့်နေရာ နှုတ်ခမ်းနားအထိ အသိကလေး သီလာ၍ ထို
နှုတ်ခမ်းမှ တဖက်နှုတ်ခမ်းအစပ်သို့ရောက်အောင် ခြည်ပင်ကို
ယူလခကာ တဖန် နှုတ်ခမ်းစပ်မှ ဆက်လက်၍ လက်မဝက်ခန့်

ဆက်သီချုပ်သွားရသည်။ ထိုနေရာမှတဖန် ပြန်လှည့် သီချုပ်လာ၍ အပေါက်တွင် နောက်ခြည်ပင်တပင် တန်းရပြန်သည်။ ဤနည်းဖြင့် အပေါက်တွင် တန်းလျက်သားခြည်ပင်ကလေးများ ပြည့်သွားအောင် အပေါက် ဟိုဖက်သည်ဖက် အပြန်အလှန် ကူးပြောင်း ချုပ်သွားရသည်။

ခြည်ပင်ကလေးများ တန်းပြီးသော်အခါ ယင်းတို့ကို ကန့်လန့်ဖြတ် အပေါက်နှုတ်ခမ်းဘေးတွင် သီလာပြီး၍ ခြည်ပင်တန်းကလေးများသို့ ရောက်လျှင် တပင်ကျော် တပင်ချရက်သွင်းကာ တတန်းပြီး တတန်း အပေါက်ကလေးများ ပိတ်သွားအောင် ဖာထေးပေးရလေသည်။ ယင်းသို့ ဖာထေးသွားရာတွင် နှုတ်ခမ်းဘေးပတ်လည်ရှိ အထည်သား ပေါ်သို့ ကျရောက်သည့်အခါတိုင်း သီချုပ်သွားရလေသည်။

ပြဆိုခဲ့သော နည်းများကား အဝတ်အထည်များ ချုပ်လုပ်ဖာထေးရာတွင် အသုံးများသော အခြေခံချုပ်လုပ်နည်းများဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင်ခေတ်ကြီးသည် တိုးတက်ပြောင်းလဲနေသည်။ နောက်ခေတ်များတွင် အဝတ်အထည်များကို ပန်းပွင့်ပန်းနွယ် ဇာထိုးပန်းထိုးများဖြင့် လှပနုနယ် အဆန်းတကြယ်ဖြစ်အောင် ချုပ်လုပ်ကြ၍ တနေ့တခြား ဆန်းသစ်သော ချုပ်လုပ်နည်းများကိုလည်း ထိထင်လျက် ရှိပေသည်။ လက်ချုပ်ပညာတွင် တရုပ်လူမျိုး၊ ဂျပန်လူမျိုး၊ အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစု တိုင်းရင်းသားများ၊ ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်း တိုင်းရင်းသားများနှင့် ဥရောပတိုက် တောင်သူလယ်သမားများသည် ကောင်းမွန် သေသပ် လှပ ခိုင်ခံ့စွာ ချုပ်လုပ်နိုင်ကြ၍ အပ်ချုပ်ဝိဇ္ဇာများ ဖြစ်ကြလေသည်။

(ဇာထိုး ပန်းထိုးလည်း — ၅။)

အပ်ချုပ် ပညာတွင် ရိုးရိုးချုပ်အပြင် အလှချုပ်၊ ပန်းထိုး၊ အထည်ဖြစ်ချုပ်၊ တချောင်းထိုး နှစ်ချောင်းထိုး လေးချောင်းထိုး စသော ပညာများလည်း ပါဝင်လေသည်။

အလှချုပ် ဟူရာ၌ ခြည်မျှင်ထုတ်၍ ချုပ်ခြင်း၊ ခြည်မျှင် နုတ်ထားသည်ကို ကင်းခြေတွယ်၊ တုပ်ချုပ်၊ တချက်လိမ်၊ နှစ်ချက်လိမ်၊ စက်ဝိုင်းရက်၊ ပင့်ကူအိမ်ချုပ်၊ ဘီဒင်ကဲ့သို့ လက်ချုပ်ဖြင့် ဆက်နည်းတို့ ဖြစ်သည်။

ပန်းထိုးခြင်းသည် လိုသော ပန်းပုံ ရေး၍ အပ်ခြည်အဖြူ သို့မဟုတ် အရောင်စုံတို့ဖြင့် အဖောင်း၊ ထပ်ပန်း၊ ဖောက်ပန်း စသည့် ထိုးနည်းဖြစ်သည်။

အထည်ဖြစ်ချုပ်ခြင်းမှာမူ ကလေးအင်္ကျီ၊ ဗောင်းဗီ၊ လှူကြီးအင်္ကျီ၊ ဗောင်းဗီ၊ မွှေရာ၊ ခြင်ထောင် စသည် ချုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင် ချုပ်စေကာမူ အထက်တွင် ပြဆိုခဲ့သော အခြေခံချုပ်လုပ်နည်း တခုမဟုတ် တခုကိုပင် အသုံးပြုရလေသည်။

တချောင်းထိုး၊ နှစ်ချောင်းထိုး၊ လေးချောင်းထိုး စသည် တို့သာလျှင် အထက်ပါ အခြေခံ ချုပ်လုပ်နည်းနှင့်မတူသော

အပ်ချုပ်ပညာတရပ် ဖြစ်သည်။ တချောင်းထိုး၊ နှစ်ချောင်းထိုး၊ လေးချောင်းထိုးအပ်များသည် အပ်နဖားပေါက်မရှိချေ။ တချောင်းထိုးအပ်သည် အဖျား၌ ချိတ်ကောက်ကလေးပါ၍ ထိုချိတ်ကောက်ကလေးဖြင့် အပ်ခြည်ကို ချိတ်ဆွဲကွင်း လျှိုရန် အသုံးပြုရသည်။

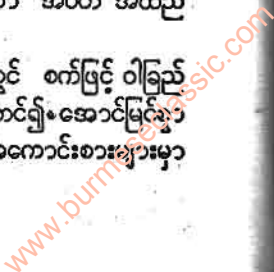
နှစ်ချောင်းထိုး၊ လေးချောင်းထိုး အပ်များမှာမူ အပ်နဖားလည်း မပါ၊ အဖျားချိတ်လည်း မပါ၊ အဖျားသွယ်၍ အရင်းတုတ်သော စင်းချောအပ်များ ဖြစ်သည်။ ယင်းအပ်များတွင် သိုးမွေး၊ သို့မဟုတ် အပ်ခြည် အလုံးကြီးကြီးဖြင့် ကွင်းလျှို၍ တခုပေါ်တခု ယှက်တင် ထိုးသွားရလေသည်။

အပ်ခြည်။ ။ အိမ်တိုင်းတွင် မရှိမဖြစ်သော အိမ်ရှင်မသုံး ပစ္စည်းတမျိုးသည် အပ်ခြည်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် အဝတ်အစား ချုပ်ရာ၌၎င်း၊ အစုတ်အပြတ် ဖာထေးရာ၌၎င်း မရှိလျှင် မဖြစ်သောပစ္စည်းဖြစ်သဖြင့် အိမ်သူတို့လက်သုံးဖြစ်ရုံမက အဝတ်အထည်ချုပ်သော လုပ်ငန်း များတွင်လည်း အလွန်အရေးပါ အရာရောက်လှပေသည်။

အပ်ခြည်ပင် တပင်ရရန်အတွက် ခြည်မျှင် ငယ်ကလေးများကို လိမ်ကျစ်ရလေသည်။ ထိုခြည်ပင်ငယ်ကလေးများသည် အပ်ခြည်ကြီး၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပြီးလျှင် “လွန်းတင်ခြည်” ဟု ခေါ်လေသည်။ လွန်းတင် ခြည်ပင် ငယ်ကလေးများကို တဖန် အပ်ခြည်ကြီးအနေရရန် ထပ်မံစု၍ လိမ်ကျစ်ရပြန်လေသည်။ လွန်းတင်ခြည်ပင်ငယ်များကို လိမ်ကျစ်ရာ၌ ညာဖက်သို့စု၍ လိမ်ထားသောအပ်ခြည်ကြီးကို ညာလိမ်ဟု ခေါ်၍ ဗယ်ဖက်သို့စုလိမ်ထားသော ကြိုးမျိုးကို ဗယ်လိမ်ဟု ခေါ်လေသည်။ လက်ချုပ် ချုပ်ရာတွင် အပ်ခြည်ကြီး၌ ဗယ်လိမ် ညာလိမ် ဟူ၍ ရှိကြောင်း ပိုမိုသိသာလေသည်။ ရွှေဖက်မှ ချုပ်နေသူ၏ဖက်သို့နောက် ပြန်ချုပ်လျှင် ဗယ်လိမ်ခြည်ကို အသုံးပြုသင့်၍ ချုပ်နေသူ၏ဖက်မှ ရွှေဖက်သို့ ရွှေချုပ်ချုပ်လျှင် ညာလိမ်ခြည်ဖြင့် ချုပ်သင့်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင် ခြည်ပင်များ တွန့်လိမ်သွားတတ်လေသည်။

အချို့ခြည်ကြီးများသည် ခြည်စာတင်ထားပြီး အနည်းငယ် တောင့်တောင့်ကလေးရှိ၍ အမာစားဟု ခေါ်ပြီးလျှင် ခပ်ကြမ်းကြမ်းအဝတ်အထည်များချုပ်ရာ၌ သုံးလေသည်။ ခြည်စာမတင်ပဲ လွန်းတင် ခြည်ပင် အနည်းငယ်နှင့်သာ လိမ်ကျစ်ထားသော အပ်ခြည်ကြီးများကို ပျော့ပျော့ပျောင်းပျောင်းရှိ၍ ပါးလွှာနုနယ်သော အဝတ် အထည်များချုပ်ရာ၌ သုံးသည်။

တဆဲရွှစ်ရာစုနှစ် အကုန်လောက်တွင် စက်ဖြင့် ဝါခြည်မျှင်များမှ အပ်ခြည်ကြီးများကို စတင်၍ အောင်မြင်စွာ ပြုလုပ်ကြလေသည်။ အပ်ခြည်ကြီး အကောင်းစားများမှာ

အိဂျစ်နိုင်ငံမှ ဝါဂွမ်းဖြင့် ပြုလုပ်ရသည်။ ထိုဝါဂွမ်းများ မှ ခြည်မျှင်ရည်ရှည် ရနိုင်၏။ ခြည်မျှင်များမှာ အလွန် သေးငယ်လှသဖြင့် ခြည်ပင်တပင် ဖြစ်ရန် ခြည်မျှင်ပေါင်း များစွာကို လိမ်ကျစ်ရလေသည်။ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၌ မန်ချက် စတာမြို့နှင့် စကော့တလန်ပြည်မှ ပေစလီမြို့တို့သည် အပ် ခြည်ကြိုးလုပ်ငန်း၏ အချက်အခြာဒေသများဖြစ်လေသည်။ ထိုမြို့များရှိ အပ်ခြည်ကြိုးစက်ရုံကြီးများ၌ ထောင်ပေါင်း များစွာသောလုပ်သားများ လုပ်ကိုင်လျက်ရှိကြလေသည်။ လင်ဒင်ခြည်မျှင်မှ အပ်ခြည်ကြိုးများကိုကား အိုင်ယာလန် ပြည် မြောက်ပိုင်းတွင် များသောအားဖြင့် လုပ်ကိုင်ကြ လေသည်။ ပိုးခြည်၊ သိုးမွေးခြည်၊ လျှော်ခြည်၊ နိုင်လွန် ခြည် စသည်တို့ဖြင့်လည်း အပ်ခြည်လုပ်ကြသေးသည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ ခန့်က ယခုကဲ့သို့ အပ်ခြည် လုံးမျိုးမသုံးကြသေးချေ။ ထိုခေတ်ကမူ အခင်လိုက်သာ ရောင်းချကြသည်။ ခြည်ပင်များသည်လည်း လင်ဒင် ခေါ် ခြည်မျှင်များဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ခြည်ပင်များဖြစ်သည်။ အပ်ခြည်ကြိုးများကို ယခုအခါ သစ်သား၊ ဘီးလုံးကလေး များ၌၎င်း၊ ဂျပန်စက္ကူ အထူဖြင့် ပြုလုပ်သော စက္ကူအုတ်ိုင် များ၌၎င်း ရစ်ပတ်၍ ရောင်းချကြလေသည်။ သစ်သား ရစ်လုံးကလေးများကို အပ်ခြည်ကြိုး စက်ရုံအတွင်း၌ပင် ပြု လုပ်ကြလေသည်။ ရှေးဦးစွာ သစ်သားချောင်းများကို လက်မအနည်းငယ်ခန့် ရှည်သော သစ်တုံးကလေးများဖြစ် အောင် ခွဲစိတ်ဖြတ်တောက်၍ ပွတ်ခံသည့်စက်ဖြင့် လုံးပေး ရသည်။ ထိုသစ်သားလုံးများကို တဖန်ရစ်လုံးများ အနေ ဖြတ်တောက်၍ စက်ဖြင့် အုတ်ိုင်ပေါက်များ ဖောက်ပေးရ လေသည်။ ယင်းသို့အုတ်ိုင်ပေါက် ပြုလုပ်ပေးရခြင်းမှာ အပ် ခြည်လုံးကို အပ်ချုပ်ကပ်တွင် တပ်ဆင်နိုင်ရန် ဖြစ်လေ သည်။ ထိုနောက် အပ်ခြည် ရစ်သွင်းရမည့် နေရာများကို စက်ဖြင့်ရစ်၍ ထွင်းပေးလေရာ ရစ်လုံးကလေး ဖြစ်လာ လေသည်။

ရစ်လုံးကလေးများ ပြုလုပ် ပြီးစီးသောအခါ ခြည်ပင် ရစ်သောစက်ရှိ ဝင်ရိုးပေါ်တွင် ရစ်လုံးကလေးများကို အူ တိုင်ပေါက်မှစုပ်ကာ စက်ဖြင့် လည်စေ၍ အပ်ခြည်များ ကို ရစ်သွင်းပေးလေသည်။ ခြည်ပင်များ ညီညီ ညာညာ ရစ်ပတ်မိစေရန်လည်း စက်တွင် တပ်ဆင်ထားသော ကရိ ယာကလေးတခုက လိုက်၍ညှိပေးလေသည်။ အူတိုင်တွင် ခြည်ပင်အပြည့် ရစ်မိသောအခါ လက်ကဲ့သို့သော သတ္တု ချောင်းကလေးတခုက ခြည်စက်ဖမ်းဆွဲထားလိုက်၍ စက် တွင်ရှိသော ဓားကလေးက အူတိုင်ဘီးနှုတ်ခမ်းတွင် ဓားရာ ပေးလိုက်လေသည်။ ထိုဓားရာကလေးထဲသို့ ပဌမ သတ္တု လက်ချောင်းကလေးက ခြည်မျှင်ကို ဆွဲတင် ပေးလိုက်၍ ဒုတိယသတ္တုလက်ချောင်းကလေးက ခြည်မျှင်ကို ဆွဲညှပ်ချ

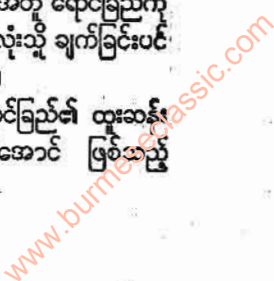
လိုက်သည်။ ထိုနောက် ခြည်မျှင်ကိုဖြတ်၍ အပ်ခြည်လုံးကို ထုတ်ယူပြီးလျှင် နောက်ရစ်လုံးအလွတ်များကို အပ်ခြည်ရစ် ထည့်ပြန်လေသည်။

တီခါတရံတွင်ကား အပ်ခြည် ကြိုးများကို သစ်သား လုံးများနှင့်မရစ်ပဲ ကပ်ထူစက္ကူဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော အူ တိုင်များတွင် ရစ်ကြလေသည်။ အပ်ခြည် ကြိုးများသည် အပျော့စား အမာစားအပြင် ခြည်လုံး အကြီး အသေး အစားစားရှိလေရာ နံပတ်အမှတ်ဖြင့် ခွဲခြားထားလေသည်။ နံပတ်အမှတ်သေးလျှင် ခြည်လုံးကြီး၍ နံပတ်အမှတ် ကြီး လျှင် ခြည်လုံးသေးလေရာ ချုပ်ရာတွင် အထည် အကြမ်း အနုကိုလိုက်၍ အပ်ခြည် အမျိုးအစားကို ခွဲခြားအသုံး ပြုကြရလေသည်။

အိပ်စရေးရောင်ခြည်။ ။အလင်းရောင်ခြည်သည် ဖန် ကို ဖောက်ထွင်းသွားနိုင်သော်လည်း၊ သစ်သား၊ သံ စသည် တို့ကိုမူ မဖောက်ထွင်းနိုင်ပေ။ ဤအချက်ကို ကျွန်ုပ်တို့သည် မြင်တွေ့နေကျ ဖြစ်၍ အတွေ့အထူး စဉ်းစားခြင်း၊ အံ့ဩ ခြင်း မဖြစ်တော့ချေ။ သို့သော် သစ်သား သံ စသည်တို့ကိုပင် ဖောက်ထွင်းနိုင်သည့် ရောင်ခြည်တမျိုး ရှိသည်ဟု ဆိုလျှင် ကား ကျွန်ုပ်တို့အဖို့ အံ့ဩစရာ ဖြစ်လာလေသည်။ အိပ်စ ရေးခေါ် ရောင်ခြည်သည် သစ်သား သံ စသည်တို့ကို ဖောက်ထွင်းနိုင်သည့် ရောင်ခြည်မျိုး ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့သည် အလင်းရောင်ခြည် တခုတည်း သာလျှင် ရောင်ခြည်ဆို၍ ရှိပြီးလျှင် အလင်းနှင့် ရောင် ခြည်ကို အတူတပင် ဖြစ်သည်ဟု မှားယွင်းစွာ ထင်မှတ်နေမိ သောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ အမှန်မှာ ကျွန်ုပ်တို့ မျက်စိ ဖြင့် မြင်နိုင်သော အလင်းရောင်ခြည် အပြင် အခြား ရောင်ခြည်များ အများအပြားပင် ရှိသေး၍၊ အိပ်စရေး သည် ထိုရောင်ခြည်တို့အနက် တမျိုး အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

အိပ်စရေးရောင်ခြည်ကို ၁၈၉၅ ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီသိပ္ပံ ပညာရှင်တဦးက အခြားကိစ္စတခုကို စမ်းသပ်ရာဖွေလျက် ရှိစဉ် ကံအားလျော်စွာ စတင်တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ဤရောင်ခြည် ကိုသာ မတွေ့ရှိသေးပါက သိပ္ပံပညာသည် ယခုလောက် တိုးတက်လာနိုင်ရန် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြန့်ကြာဦးမည် ဖြစ်ရာ အဆိုပါ ရောင်ခြည်ကို ယခုလို မမျှော်လင့်ပဲ အခန့် သင့် တွေ့ရှိလိုက်ခြင်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့နှင့်တကွ နောင်လာ နောက်သားတို့အဖို့ ကံကောင်းလှသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဤ ရောင်ခြည်ကို တွေ့ရှိကြောင်း သတင်းနှင့်အတူ ရောင်ခြည်ကို တွေ့ရှိသူ၏ အမည်သည်လည်း တကမ္ဘာလုံးသို့ ချက်ခြင်းပင် ပျံ့နှံ့ကျော်ကြား၍ သွားလေတော့သည်။

တွေ့ရှိစအချိန်တွင် သူသည် ဤရောင်ခြည်၏ ထူးဆန်း သော သတ္တိကို နားမလည်နိုင်လောက်အောင် ဖြစ်သည်

အတွက် ဤရောင်ခြည်ကို အိပ်စရေးဟု မှည့်ခေါ်လိုက်သည်။ အိပ်စ (X) မှာ အက္ခရာသင်္ချာတွင် မသိသေးသောအရာကို ကိုယ်စားပြုသည့် အက္ခရာ ဖြစ်၍ “ရေး” မှာ ရောင်ခြည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ပေးသော စကားဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဤရောင်ခြည်ကို စတင်တွေ့ရှိသူမှာ ဂျာမနီနိုင်ငံ ဝတ်စပင်မြို့ရှိ တက္ကသိုလ်မှ ရူပဗေဒ ပါမောက္ခဖြစ်သူ ဝီလဟမ်း ကွန်းနရတ် ဖွန် ရန်ဂင်း ဖြစ်သည့်အတွက် ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ဤရောင်ခြည်ကို ရန်ဂင်း ရေး (ရန်ဂင်းရောင်ခြည်) ဟုလည်း အခေါ်များကြလေသည်။

ပါမောက္ခ ရန်ဂင်းသည် ကရုပြန်တလုံးဖြင့် စမ်းသပ်လျက် ရှိစဉ် ထိုပြန်အနီးတွင် ထားမိသော ဗေရီယမ် ပလတ္တီနီဆိုင်း ယင်းနိုက်ခေါ် ဓာတ်ဆားပွင့် အချို့သည် ညဉ့်ကြည့်နာရီကဲ့သို့ တောက်ပစွာ အရောင်ထွက်လာခြင်းကို သတိပြုမိလေသည်။ ကရုပြန်ဟု အမည်တွင်ခြင်းမှာ ဆာ ဝီလျံ ကရဆိုသူက စတင် တီထွင်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကရုပြန်သည် ထိပ်နှစ်ဖက်ပိတ် ဖန်ပြန်ဖြစ်၍ အတွင်းမှ လေကို စုတ်ထုတ်ပြီးလျှင် လျှပ်စစ် ဓာတ်ခေါင်းနှစ်ခုကို ထိပ်တဖက် တချက်မှ ဖန်သားတွင် မြှုပ်သွင်းထားသည်။ ဓာတ်ခေါင်းတို့ကို လျှပ်စစ်ဓာတ် ဆက်ပေးလိုက်သောအခါ ဓာတ်မ ခေါင်းဖက်မှ ဓာတ်ဖို ခေါင်းဖက်သို့သွားသော အလင်းရောင်ခြည်တမျိုး ထွက်ပေါ်လာသည်။ သိပ္ပံပညာတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်ဖို ခေါင်းကို အန်ဒရပ်၊ ဓာတ်မခေါင်းကို ကက်သုတ်ဟု

ခေါ်သဖြင့် အဆိုပါ ဓာတ်မခေါင်းမှ ထွက်ပေါ်လာသော ရောင်ခြည်ကို ကက်သုတ် ရေး (ကက်သုတ်ရောင်ခြည်) ဟု ခေါ်လေသည်။ ရန်ဂင်းသည် ထိုကရုပြန်ကို စက္ကူအနက်ဖြင့် ရစ်ပတ်ထားသဖြင့် ကက်သုတ်ရောင်ခြည်သည် ဖန်နှင့်တကွ ပြန်ကို ဖုံးထားသော စက္ကူအနက်တို့ကို ဖောက်ထွင်းပြီး ထွက်မလာနိုင်ပေ။ ထိုကြောင့် အထက်တွင် ဖော်ပြသည့် အတိုင်း ပြန်အနီးရှိ ဓာတ်ဆားပွင့်များ အရောင်ထွက်လာခြင်းမှာ ပြန်အတွင်းမှ မျက်စိဖြင့် မမြင်ရသော အခြားရောင်ခြည်တမျိုး ထွက်လာ၍သာ ဖြစ်ရမည်ဟု ရိပ်မိလေသည်။ ရိပ်မိသည့်အတိုင်း စက္ကူအနက်နှင့် ရစ်ပတ်ထားသော ပုံဖမ်း ဓာတ်ပုံမှန်များဖြင့် ထပ်မံစမ်းသပ်ပြန်ရာ ပြန်အတွင်းမှ အဆိုပါရောင်ခြည်ဆန်း ထွက်ပေါ်လာခြင်းကို အသေအချာ သိရလေသည်။

သိပ္ပံဆရာကြီး အသီးအသီးတို့၏ လေ့လာစမ်းသပ်ချက်များအရ ကက်သုတ်ရောင်ခြည်တွင် အလွန်သေးငယ်သော မြူများ ပါဝင်၍ မြူမှန်တို့မှာ အီလက်ထရွန်ခေါ် လျှပ်စစ် အမဓာတ်ဝင်နေသည့် မြူမှန်များ ဖြစ်ကြသည်။ အဆိုပါ အီလက်ထရွန်တို့သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်ဖိုခေါင်းကို အရှိန်ပြင်းစွာဖြင့် ရိုက်ခတ်သောအခါ ဓာတ်ဖိုခေါင်း လုပ်ထားသည့် သတ္တု၏ အက်တမ်များ အတွင်းသို့တိုင်အောင် စူးဝင်ကြသည်။ ထိုအခါ အဆိုပါအက်တမ်တို့၏ ဝတ်ဆံနှင့် အနီးဆုံးဖြစ်သော အီလက်ထရွန်တို့၏ အနေအထား ဖွဲ့စည်းပုံ ပျက်ပြားပြောင်းလဲသွားရာမှ အိပ်စရေးရောင်ခြည် ထွက်ပေါ်လာရသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ဝီလဟမ်း ကွန်းနရတ် ဖွန် ရန်ဂင်း

၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် ဗရက်၊ မော့စလီ၊ ဖွန် လောင်းအား စသော သိပ္ပံဆရာကြီးများ၏ စမ်းသပ်ချက်များအရ အိပ်စရေးရောင်ခြည်သည် ပွင့်ပုံရှိသော ပစ္စည်းတခုခုအပေါ်သို့ ကျရောက်သောအခါ စိတ်ဖြာ၍ ထွက်သွားပြီး သက်တံစင်း ဖြစ်ပေါ်စေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ဤသို့ တွေ့ရှိခြင်းမှာ အိပ်စရေးသည် ကက်သုတ် ရောင်ခြည်ကဲ့သို့ အီလက်ထရွန်များ စီးလျက်ရှိသည့် အီလက်ထရွန်စီးကြောင်း မဟုတ်ပဲ အလင်းနှင့် လွန်စွာတူသော ဖြာထွက်မှု စွမ်းအင်မျိုး ဖြစ်ရမည်ဆိုသည့် ယူဆချက်ကို ပိုမို၍ ခိုင်လုံသွားစေလေသည်။ အဆိုပါ သက်တံစင်းများကို စပက်တြိုဂရမ်ဟု ခေါ်၍ ဤသက်တံစင်းများကို ပုံဖမ်း ဓာတ်ပုံမှန်ပေါ်သို့ ကျရောက်စေခြင်းဖြင့် ဓာတ်ပုံရိုက်ယူနိုင်သည်။ ထိုဓာတ်ပုံများမှာ အက်တမ်တို့၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံကို လိုက်၍ တခုနှင့် တခု မတူကြပေ။ ဤဓာတ်ပုံများကို အသေးစိတ် လေ့လာတိုင်းတာကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အက်တမ်တို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံတို့ကို သိရှိနိုင်ပေရာ ဤသို့ အိပ်စရေး သက်တံစင်းအားဖြင့် အက်တမ် အသီးအသီး၏ ဖွဲ့စည်းပုံ လေ့လာသည့် နည်းကို အိပ်စရေး စပက်တြိုဂရမ်ပုံဟု ခေါ်သည်။

အိပ်စရေးရောင်ခြည်

အိပ်စရေးသည် အမှန်အားဖြင့် လျှပ်စစ်သံလိုက် ရောင်စဉ်ခေါ် ရှိသမျှ ရောင်ခြည်မျိုးပေါင်းစုံ ပါဝင်သော ရောင်စဉ်တွင် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ပါဝင်သည့် ရောင်ခြည် ဖြစ်သည်။ ထိုရောင်စဉ်တွင် ပါဝင်သော ရောင်ခြည် အားလုံး တို့၏ အသွားနှုန်းသည် အလင်း၏ အသွားနှုန်းနှင့် ထပ်တူပင်ဖြစ်၍ လှိုင်း အတို အရှည်တွင်သာ ကွာခြားကြသည်။ ရောင်စဉ်၏ အလယ်နားတွင် မျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်သော အလင်း ရောင်ခြည်များရှိ၍ ယင်း၏ ဘေးတဖက်တွင် ထိုအောက် လှိုင်းတိုသော ရောင်ခြည်များရှိသည်။ ထို ရောင်ခြည်တို့မှာ အာလဩာ ဗိုင်အိုလက်ခေါ် ခရမ်းဘေး ရောင်ခြည်၊ အိပ်စရေးရောင်ခြည်၊ ဂမ္ဘာရောင်ခြည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုကြောင့် အိပ်စရေး ရောင်ခြည်သည် အလင်း လှိုင်းတိုထက် လှိုင်းအလျားတိုသည့် ရောင်ခြည် အစုတွင် ပါဝင်သည်။

အိပ်စရေး ရောင်ခြည်တွင် လှိုင်း အတိုအရှည် ကွဲပြားသော ရောင်ခြည် အစားစား ပါဝင်သည်။ အိပ်စရေး အမာ၊ သို့မဟုတ် လှိုင်းတိုများမှာ အိပ်စရေး အပျော့၊ သို့မဟုတ် လှိုင်းရှည်များထက် အရာဝတ္ထုတို့ကို ပိုမို၍ ထိုးဖောက်နိုင်လေသည်။

လျှပ်စစ် ဓာတ်မခေါင်းမှ ထွက်လာသည့် အီလက်ထရွန် တို့၏ အရှိန်မြန်လေလေ ထွက်ပေါ်လာသော အိပ်စရေး ရောင်ခြည်တို့သည် သာ၍အားကောင်းလေလေ ဖြစ်သည်။ ထိုအတွက် လျှပ်စစ်ဓာတ်ခေါင်း နှစ်ခုမှာ ဓာတ်အား ခြားနားမှုများလေ ကောင်းလေ ဖြစ်သည့်အတိုင်း ယခု ခေတ်သုံး အလွန်အားကောင်းသော အိပ်စရေးပြွန်တို့တွင် ဗို့အား သိန်းသန်းအထိ ရှိသော လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို အသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အချို့ အိပ်စရေးပြွန် တို့တွင် ဗို့အား တသန်းပင် ကျော်ပေးသေးသည်။

အိပ်စရေးကို ယခုအခါ အလွန်အရေးပါ အရာရောက်သော ကိစ္စအများတွင် အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အရာဝတ္ထုတို့ကို ထွင်းဖောက်နိုင်သောသတ္တိကြောင့် ယခင်က အိပ်စရေးကို အသုံးချခဲ့သူများသည် နောင်သော် အသား အရေများ လောင်ကျွမ်းခံရပြီးလျှင် အချို့မှာ သေလောက်အောင်ပင် ဘေးအန္တရာယ် များခံခဲ့ပေသည်။ ယခုအခါ၌မူ အဆိုပါ ဘေးရန်များမှ ကာကွယ်နည်းများ ပေါ်ပေါက်လာပြီဖြစ်၍ အိပ်စရေးကို စိတ်ချစွာနှင့် အသုံးပြုနေနိုင်ကြပေပြီ။

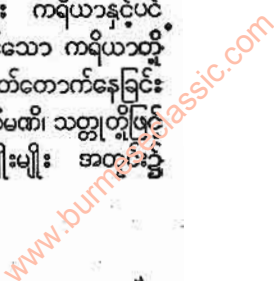
အိပ်စရေးရောင်ခြည်သည် အရာဝတ္ထုတို့ကို ထွင်းဖောက်နိုင်သည့်ခိုင်သော်လည်း အသားအရေ သစ်သား စသော သိပ်သည်းခြင်းနည်းသည့် ပစ္စည်းများကိုသာ လွယ်ကူစွာ ထွင်းဖောက်နိုင်၍ ကျောက်သတ္တုစသော သိပ်သည်းခြင်း များသည့် ပစ္စည်းများကိုမူ အထက်ပါ ပစ္စည်းတို့လောက်

လွယ်ကူစွာ ထွင်းဖောက်နိုင်ခြင်းမရှိချေ။ အိပ်စရေး ရောင်ခြည်နှင့် တွေ့ထိသည့်အခါ အချို့ ဓာတ်ပစ္စည်းများသည် အရောင်ထွက်၍ အခဲမျက်နှာပြင်ပေါ်၌ အရိပ်ပေါ်တတ်သည်။ ဇင့် ဆာလဖိုက်ဓာတ် သတ်လိမ်းထားသော အပြား တခုခုကို လက်၏နောက်မခံ၍ လက်ရွှေ့၍ အိပ်စရေးပြွန်မှ ရောင်ခြည်လွှတ်လိုက်သော် နောက်ခံအပြားတွင် လက်ရိုးရိုး အရိပ် ပေါ်လာသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ ယင်းသို့ အရိပ်ဖော်ပေးသော ကရိယာကို ဖလူအိုစကုပ်ခေါ် ဓာတ်မှန် ကရိယာဟု ခေါ်သည်။ ဤအရိပ်ကို ပုံဖမ်းဓာတ်ပုံမှန်ဖြင့် ကူးယူပါက ရေဒီယို ဂရပ် (ဓာတ်မှန်ပုံ) ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ခေါ်လေ့ရှိသော အိပ်စရေးဓာတ်ပုံကို ရလေသည်။

အိပ်စရေး ရောင်ခြည်ကို အဓိက အသုံးပြုသူများမှာ ဆရာဝန်များနှင့် သွားစိုက်ဆရာများပင် ဖြစ်သည်။ ဆရာဝန်တို့သည် လူနာ၏ ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်းပိုင်း အခြေအနေကို အိပ်စရေးဓာတ်ပုံဖြင့် လေ့လာစစ်ဆေးနိုင်သည်။ အိပ်စရေး ဓာတ်ပုံကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော ရောဂါကိုသာ စစ်ဆေးနိုင်သည်မဟုတ်၊ နောင်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ရောဂါများကိုပင် ကြိုတင်၍ သိရှိထားနိုင်သည်။ အရိုးကျိုး၍ ဆက်ထားသောနေရာကို အံ့ကိုက် မကိုက် စစ်ဆေးနိုင်သည်။ ကိုယ်တွင်း၌ ဝင်နေသော ကျည်ဆံကိုလည်း လွယ်ကူစွာ ရှာဖွေ၍ ခွဲထုတ်နိုင်သည်။ သွားစိုက်ဆရာဝန်များအဖို့မှာ သွားတို့၌ ဖြစ်ပွားတတ်သော အနာအမျိုးမျိုးကို မကုသမီ အိပ်စရေးဓာတ်ပုံဖြင့် လေ့လာစစ်ဆေးနိုင်ကြလေသည်။

အိပ်စရေး ရောင်ခြည် သက်သက်ဖြင့်လည်း ကင်ဆာရောဂါ၊ ယဉ်းနာ ရောင်နာနှင့် အခြား အနာများကို ကုသနိုင်လေသည်။ သို့ရာတွင် အိပ်စရေး ရောင်ခြည်ကို လိုသည်ထက် ပို၍ ကြာကြာဖြစ်စေ၊ များများ ဖြစ်စေ ပေးမိပါက လူကို အန္တရာယ်ပေးတတ်လေသည်။

အိပ်စရေးကို စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းများစွာတွင်လည်း တနေ့တခြား တိုးခဲ့၍ ထိရောက်စွာ အသုံးပြုလာကြပြီ။ အထူးသဖြင့် ပြုလုပ်ပြီး ပစ္စည်းများ၏ အတွင်းပိုင်း အခြေအနေကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးရာတွင် အသုံးများလေသည်။ ရဲအရာရှိများ၊ အကောက်အရာရှိများသည် မိမိတို့ မသင်္ကာသော ကုန်ထုပ်များအတွင်း၌ မည်သို့သော ပစ္စည်းများ ပါသည်ကို လွယ်ကူစွာ ကြည့်ရှုနိုင်ရန် အသုံးပြုကြသည်။ စိန်၊ ပုလဲ စသည့် အဖိုးတန် ကျောက်မျက် ရတနာများ စစ်သည် မစစ်သည်ကိုလည်း အိပ်စရေး ကရိယာနှင့်ပင် စစ်ဆေးနိုင်သည်။ လျှပ်စစ်ဓာတ်နှင့် ဆိုင်သော ကရိယာတို့ တွင် အတွင်းရှိ ကြေးနန်းကြိုးများ ပြတ်တောက်နေခြင်း ရှိ မရှိကိုလည်း စစ်ဆေးနိုင်သည်။ သံ၊ သံမဏိ၊ သတ္တုတို့ဖြင့် သွန်းလုပ်ရသော ပစ္စည်းကရိယာ အမျိုးမျိုး အတွင်း၌

အနာအဆာ ပါ ယေကို စစ်ဆေးရာတွင်လည်း ယခုအခါ အိပ်စရေးကို တွင်တွင်ကြီး ထိရောက်စွာ အသုံးပြုလျက် ရှိကြပေပြီ။ ရှေးပန်းချီကျော်ကြီးတို့၏ လက်ရာဟု ထင်ရသော ပန်းချီကားများကို အိပ်စရေး ကရိယာဖြစ် အတုနှင့် အစစ် ခွဲခြားပြနိုင်သည်။ ဤမျှသာ မဟုတ်သေး၊ အိပ်စရေးတွင် အခြားအသုံးဝင်သည့်အမျက် အမြောက်အမြား ရှိသေးသည်။ ဟက်ဖနီယမ်ဟု ခေါ်သော ဓာတ်ဒြပ်စင် အသစ်ကို အိပ်စရေးရောင်ခြည် အသုံးချခြင်းဖြင့်ပင်လျှင် တွေ့ရှိခဲ့လေသည်။

ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီ။ ။ ဥပ္ပလဝဏ် ထေရီသည် ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်တွင် တန်ခိုးကြီးသော အရာ၌ တေဒဂ်ရထင်ရှားသော ဘိက္ခုနီမတပါး ဖြစ်သည်။

သာဝတ္ထိပြည် ကုဋေ ၁၆၀ ကြယ်ဝသော သဌေး၏ သမီး ဖြစ်၍ ကြာညိုအဆင်းရှိသောကြောင့် ဥပ္ပလဝဏ်ဟု အမည် တွင်သည်။ ကိုယ်အနံ့လည်း ကြာညိုနံ့သင်းသည်။ ဥပ္ပလဝဏ် သည် အလွန် ချော်မောလှပသောကြောင့် ဇမ္ဗူဒိပ်တကျွန်း လုံးမှ မင်းများနှင့် သဌေးများက လာရောက် တောင်းကြ လေသည်။

ထိုအခါ ဖခင်က ပရိယာယ်ဖြင့် တောင်းလာသူအားလုံး ကို ကျေနပ်စေခြင်းငှာ၊ သမီးအား ရဟန်းပြုနိုင်မည်လော ဟု မေးမြန်း တိုက်တွန်းသည်။ သမီးဖြစ်သူမှာ မူလကပင် ရဟန်းပြုချင်သော ဆန္ဒပြင်းပြသဖြင့် ပြုနိုင်ပါသည်ဟု ဝန်ခံ ၍ ရဟန်းပြုသည်။ ရဟန်းအဖြစ်သို့ရောက်၍ များမကြာမီ ဆီမီးရောင်ကို မြင်ရသဖြင့် တေဇောကသိုဏ်းကို အာရုံပြု ကာ မဂ်လေးတန်ရ၍ ရဟန္တာမဖြစ်သည်။

ရဟန္တာဖြစ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် တန်ခိုးအဘိညာဉ် ကြီး မားလှသောကြောင့် အမျှားကပင် အံ့ဩ ကြည့်ညိုကြ သည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုထိုတို့အား တန်ခိုးပြာဇိဟာ ကို ပြမည်ပြုသောအခါ မိမိပြုခွင့်ပြုရန်ပင် လျှောက်ထားဝံ သည်။ ထိုကြောင့် မြတ်စွာဘုရားက လက်ဝဲရံ အဂ္ဂသာဝိကာ အဖြစ် မြောက်စား၍ တန်ခိုးအရာ၌ ဣဒ္ဓိမန္တတေဒဂ်ဘွဲ့ ခြီးမြှောက်တော်မူသည်။

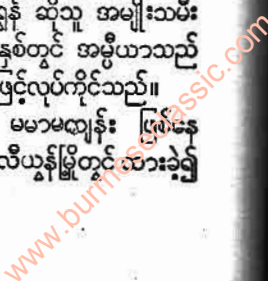
ဥပ္ပလဝဏ် ထေရီသည် ပဒုမုတ္တရ ဘုရားရှင် လက်ထက် ဝိမလာဒေဝီ နဂါးမဘဝမှ စ၍ ကသပဘုရားရှင် လက်ထက် တွင် ကိက္ခိမင်းကြီး၏ သမီးတော် သမဏဂုတ္တာ မင်းသမီး အဖြစ် ဆုပန်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် ဥမ္မာဒန္တအဖြစ်၊ ပဒုမဝတီ နတ်သမီးအဖြစ်၊ ပဒုမဝတီ မင်းသမီးအဖြစ် စသည်တို့၌ လည်း ဆုပန်ခဲ့၍ တန်ခိုးထက်မြက်ခြင်း၊ သွားလေရာ၌ ဖဝါးချရာတွင် ကြာပွင့်ခံခြင်း၊ ကိုယ်ခံမှာ ကြာညိုပန်းကဲ့သို့ မွေးကြိုင်ခြင်းစသော အကျိုးတရားများနှင့် ပြည့်စုံရခြင်း ဖြစ်သည်။

အမွီယာ, အေ၊ အမ် (ခရစ် ၁၇၇၅-၁၈၃၆)။ ။ ပြင်သစ်သိပ္ပံပညာရှင် အန်ဒြေး မာရီ အမွီယာသည် သိပ္ပံ ပညာ တိုးတက်ရေးကို အထူးအထောက်အပံ့ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ် ကြီးဖြစ်သည်။ အဆူးသဖြင့် သူ၏ လျှပ်စစ်သံလိုက် သီအိုရီ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်နှင့် သံလိုက်ဓာတ်တို့၏ သဘာဝအကြောင်း တို့သည် အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်သည်။

အမွီယာသည် မျဉ်းပြိုင်တပ်ဆင်ထားသော ဓာတ်လိုက် ပစ္စည်း နှစ်ခုတွင် တဖက်တည်းသို့ လျှပ်စစ်ဓာတ် စီးသွား စေလျှင် ထိုဓာတ်လိုက် ပစ္စည်းနှစ်ခုသည် အချင်းချင်း ဆွဲငင်သည်ကို၎င်း၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်စီးကို ဆန့်ကျင်၍ စီးသွား စေလျှင် ဓာတ်လိုက်ပစ္စည်းနှစ်ခုသည် အချင်းချင်း တွန်း ကန်ကြသည်ကို၎င်း ပဌမဆုံးတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုမျှသာမက လျှပ်စစ်ဓာတ်စီး၏ ပြင်းအားကို တိုင်းတာသော ကေမုကို လည်း အမွီယာပင် ထင်ခဲ့သဖြင့် ယင်း ကေမုကို သူ၏ အမည်ဖြင့် အမွီယာဟု မှည့်ခေါ် ထားလေသည်။ လျှပ်စစ် ဓာတ်၏ ပြင်းအားဆိုသည်မှာ ဝိုင်ယာ၊ သို့မဟုတ် ဓာတ် ပစ္စည်း ဖြတ်ပိုင်းတွင် တစ်စက္ကန့်အတွင်းဖြတ်သန်းသွားသော လျှပ်စစ်ဓာတ် ပမာဏကို ဆိုလိုသည်။

အမွီယာသည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ လီယွန်မြို့အနီး ပိုလီမီအက် မြို့တွင် ၁၇၇၅ ခု ဇန္နဝါရီလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင် သည်။ ငယ်စဉ်ကပင် သင်္ချာဘာသာကို အထူးဝါသနာပါခဲ့ သည်။ သားဖြစ်သူ၏ ဝါသနာကို သိသော ဖခင်သည် သားကလေးအား ရှေးဘာသာစာပေများကို မသင်ကြား စေတော့ပဲ သင်္ချာဘာသာကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် လေ့လာ ခွင့် ပြုထားလေသည်။ အမွီယာသည် ဆွစ်လူမျိုး သင်္ချာ ပညာရှင် အိုင်လာနှင့် ဗားနူးလီ ဆိုသူတို့၏ စာပေများကို ဖတ်ရှုလေ့လာရန် လက်တင်ဘာသာကို လေ့လာသည်။ သမိုင်း၊ ခရီးသွားမှတ်တမ်းနှင့် သိပ္ပံပညာဆိုင်ရာ စာပေ များကိုလည်း လက်မလှူတ်ခဲ့ချေ။

၁၇၉၃ ခုနှစ်တွင် အမွီယာ၏ ဖခင်ဖြစ်သူသည် ပြင်သစ် အစိုးရ၏ ယေဒဏ်ကို ကျခံရသောအခါ အမွီယာသည် အလွန် ပူဆွေးသောကရောက်ခံရပြီးလျှင် တနှစ်ခန့် မည် သည့် အလုပ်အကိုင်ကိုမျှ မလုပ်နိုင်ပဲ ရှိနေခဲ့သည်။ သို့ သော်လည်း မကြာမီ အမွီယာသည် ရုက္ခဗေဒဆိုင်ရာစာပေ များနှင့် လက်တင်ကျောဆရာတို့၏ စာပေများကိုတွေ့ရှိ ကာ သဘာဝ အကြောင်းကို လေ့လာခြင်းဖြင့် စိတ်၏ ဖြေဖျောက်မှုကို ရှာခံရလေသည်။ ၁၇၉၉ ခုနှစ်တွင် အမွီ ယာသည် လီယွန်မြို့သူ ဂျူလီကာရွန် ဆိုသူ အမျိုးသမီး တဦးနှင့် လက်ထပ်သည်။ ၁၇၉၆ ခုနှစ်တွင် အမွီယာသည် လီယွန်မြို့၌ သင်္ချာနည်းပြဆရာအဖြစ်ဖြင့်လုပ်ကိုင်သည်။ ၁၈၀၁ ခုနှစ်တွင် အမွီယာသည် မမာမထုန်း ပြစ်နေ သော ဇနီးနှင့် သားငယ်ကလေးကို လီယွန်မြို့တွင် သားခံ၍

ပြင်သစ်သိပ္ပံပညာရှင် အန်ဒြေး မာရီ အမွီယာ

ဗူးမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့လာကာ ရူပဗေဒနှင့် ဓာတုဗေဒ ပါမောက္ခအဖြစ် အမှုထမ်းသည်။ ယင်းသို့ အမှုထမ်းစဉ် ၁၈၀၄ ခုနှစ်တွင် ဇနီးသည် ကွယ်လွန်သည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် လီယွန်မြို့ရှိ လိုင်စီအီးဆေးကျောင်းတွင် သင်္ချာပါမောက္ခ အဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရသည်။ ၁၈၀၅ ခုနှစ်တွင် ပါရစ်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ပြီးနောက် ၁၈၀၉ ခုနှစ်တွင် ပါရစ်မြို့ရှိ စက်မှု လက်မှု အတတ်သင်ကျောင်း၌ သင်္ချာပါမောက္ခအဖြစ် ခန့် အပ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ၁၈၁၄ ခုနှစ်တွင် သိပ္ပံပညာတို့ခန့် အသင်း၏ အသင်းဝင်အဖြစ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရလေသည်။

၁၈၂၄ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်တက္ကသိုလ်တွင် ရူပဗေဒဆိုင်ရာ ပါမောက္ခအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရသည်။ အမွီယာသည် ၁၈၃၆ ဇွန်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် မာဆေးမြို့၌ ကွယ်လွန်သည်။ သူ ကွယ်လွန်သောအခါ သူ့တွင် ဇနီးဇနီးအမွီယာ (၁၈၀၀-၆၄) ဆိုသူ သားတယောက် ကျန်ခဲ့သည်။ ဇနီးဇနီးကား ဘာသာစကား ပညာရှင်နှင့် ခရီးသည်ကြီးအဖြစ် ကျော် ကြားသူ ဖြစ်လေသည်။

အမွီယာသည် အက်စတက်တစ် အိမ်မြှောင်ကိုလည်း တီထွင်ခဲ့ရုံမက ခေတ်သစ် အက်စတက်တစ် ဂါလဗာနီမီတာ ခေါ် တည်ငြိမ်လျှပ်စီးတိုင်းကို အောင်မြင်စွာ ပြုလုပ်နိုင် ရန် လမ်းခင်းပေးခဲ့သည်။ အမွီယာသည် ဤသုတေသန လုပ်ငန်းများအပြင် သိပ္ပံပညာနှင့် သက်ဆိုင်သော စာအုပ် စာတမ်းများကိုလည်း ပြုစုခဲ့သည်။

အမွတ်တရဒမ်မြို့ ။ အမွတ်တရဒမ်မြို့သည် နယ်သာ လန် နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်၍ မြို့တော်လည်းဖြစ်သည်။ နယ်သာလန် အစိုးရ၏ ရုံးစိုက်ရာသည် ယိတ်မြို့ဖြစ်သော် လည်း အမွတ်တရဒမ်သည် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ဘက်လုပ်ငန်း တို့ဖြင့် အလွန်ကြီးကျယ် စည်ကားလှသည်။ ထိုပြင် အမွတ် တရဒမ်မြို့၏ ကျော်ကြားမှုမှာ ဣတလီနိုင်ငံ ဗင်းနစ်မြို့ ကဲ့သို့ မြို့ခင်းမြို့ကွက်၏ အလှအပကို တိုးစေပြီးလျှင် ကူးသန်း သွားလာရေးအတွက် ကြီးစွာသော အထောက်အပံ့ကို ဖြစ် စေသော တူးမြောင်းများ ကွေ့ကောက် ယှက်ဖြာလျက် ရှိ ခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်ပေသည်။

မြို့၏တည်နေရာသည် ဟော်လန်နယ်အတွင်း၌ရှိ၍ အမွတ် တယ်မြစ်နှင့် အိုင်မြစ်နှစ်ခုတို့ ပေါင်းဆုံရာ အရပ်၌ ဖြစ် သည်။ ဇွိုင်ဒါဇေးမု ငါးမိုင်ခန့်ကွာသည်။ အမွတ်တရဒမ်မြို့ ၏ သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းသည် ဇွိုင်ဒါဇေး၏ လက်တက်တခု ဖြစ်သော အိုင်မြစ်ပေါ်တွင်ရှိ၍ မြောက်ပင်လယ်နှင့်လည်း တူးမြောင်းတခုအားဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ထိုပြင် ဇွိုင်ဒါဇေး၏ အဝင်ရံ ဟယ်လဒါမြို့နှင့်လည်း တူးမြောင်း အားဖြင့် အဆက်အသွယ် ရှိလေသည်။

မြို့၏တည်နေပုံသည် ဆန်းစလ၏ ပုံသဏ္ဍာန်ဖြစ်၍ အလယ်တွင် ဒမ်ဟုခေါ်သော ရင်ပြင်ကျယ်ရှိသည်။ ထို ရင်ပြင်ကျယ်မှ လမ်းမကြီးငယ်နှင့် မြစ်ချောင်းအသွယ်သွယ် တို့သည် ယှက်ဖြာ၍ ထွက်ကြသည်။ ကမ်းပါးတဖက် တချက်တွင် မြင့်မားသော သစ်ပင်ကြီးများနှင့် တိုက်တာ အိမ်ခြေများရှိသော တူးမြောင်းများသည် အမွတ်တရဒမ်မြို့ ကို ကျန်းငယ်ပေါင်း ၉၀ ခန့်အဖြစ် ရောက်ရှိအောင် ပိုင်း ခြားထားလေသည်။ တူးမြောင်းကမ်းဘေးမှ အဆောက် အအုံများကို ဗင်းနစ်မြို့၏ အဆောက်အအုံများကဲ့သို့ တူး မြောင်း၏ အောက်ခြေ သဲမြေထဲ၌ စိုက်ထူထားသော တိုင်များ ထောက်များပေါ်တွင် ဆောက်လုပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းအဆောက်အအုံများတွင် ၁၇ ရာစုခေတ် က ဆောက်လုပ်ခဲ့သော လှပခန့်ညားသည့် အဆောက်အအုံ များ အများအပြားပါဝင်၍ အမွတ်တရဒမ်မြို့သည် ဥရောပ နိုင်ငံတွင် သာယာလှပသော မြို့တမြို့ဖြစ်ပေသည်။

အမွတ်တရဒမ်သည် မူလက တံငါရွာကလေးမျှသာ ဖြစ် ထု ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ်ခန့်မှစ၍ မြို့ကလေးတမြို့ အခြေအနေသို့ တိုးတက်လာပြီးလျှင် ၁၄၈၂ ခုနှစ်တွင် မြို့ရိုးတန်တိုင်း ကာ ရံသော မြို့ကြီးတမြို့ ဖြစ်လာသည်။ အမွတ်တရဒမ်ဟု ခေါ် ဝေါ်ခြင်းမှာ ယင်းမြို့တည်ရှိရာ အမွတ်တယ်မြစ်သည် ရှေး အခါက မြစ်ရေလျှံခဲ့သဖြင့် အမွတ်တရဒမ်မြို့ တည်ရှိသော အရပ်တွင် ဆည်ရိုးတခုကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ဆည်ရိုးကို “ဒမ်” ဟုခေါ်၍ အမွတ်တယ်မြစ်၌ ဆောက်လုပ်သောဆည် ဖြစ်သဖြင့် ဒမ်အော့အမ္မုတယ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ရာမှ ထိုအရပ်

အမွေစတာဒမ်မြို့

တွင် ထွန်းကားလာသော မြို့ကိုလည်း အမွေစတာဒမ်ဟု ခေါ်ဝေါ်သည်။ ဆိုအမည်မှတစ်ဆင့် အမွေစတာဒမ်ဟူသော အမည်သို့ ရွှေ့လျောလာသည်ဟု ဆိုကြသည်။

တဆဲခြောက်ရာစုနှစ်တွင် အန်တုပ်မြို့၏ အခြေအနေ ဆွတ်ယုတ်လာသဖြင့်၎င်း၊ ရွှေမြစ်ကို ပိတ်လိုက်သဖြင့်၎င်း၊ ဖလင်းမစ်နယ်များမှ နယ်ပြောင်းသူများ ဝင်ရောက်လာ သဖြင့်၎င်း အမွေစတာဒမ်မြို့သည် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာသည်။ ၁၆၀၂ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့အရှေ့ပိုင်း၌ တန်ခိုးထွားခဲ့သော ဒပ်ချ အရှေ့အိန္ဒိယ ကုမ္ပဏီကြီးကို အမွေစတာဒမ်မြို့၌ပင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ အမွေစတာဒမ်မြို့၏ အထွန်းကား ဆုံးအချိန်သည် ၁၇ ရာစုနှစ်ဖြစ်၍ ရေသစ်မြေသစ်ရှာဖွေမှု များ၏ သင်္ဘောကြီးငယ်များ အဝင်အထွက်များပြားကာ ဖွံ့ဖြိုးစည်ကားခဲ့သော သင်္ဘောဆိပ် မြို့ကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ မြောက်ပင်လယ်ဖက်သို့၎င်း၊ တောင်ပင် ရိုင်းမြစ်ဝှမ်းဒေသ သို့၎င်း ကုန်စည်များတင်ပို့ရေး၌လည်း အမွေစတာဒမ်သည် အချက်အခြာဖြစ်ခဲ့သည်။ နောင်အခါ ရေတစ်အိမ်မြို့သည် သင်္ဘောဆိပ်မြို့အဖြစ် တိုးတက် စည်ကားလာသည်တိုင် အောင် အမွေစတာဒမ်သည် စက်မှုလုပ်ငန်း၊ ဘက်လုပ်ငန်း တို့ဖြင့် စည်ကားမြဲ စည်ကားလျက်ပင် ရှိသည်။

အမွေစတာဒမ်မြို့၏ ကြီးကျယ်သော လုပ်ငန်းများအနက် စိန်သွေးလုပ်ငန်းသည် တရပ်အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ပင်လယ် ရပ်ခြား၌ ဒပ်ချတို့၏ ကိုလိုနီများဖွံ့ဖြိုးစဉ်က အမွေစတာဒမ် ၌ စိန်သွေးလုပ်ငန်းသည် အလွန်ကြီးကျယ် ထွန်းကားခဲ့ သည်။ ကိုလိုနီစနစ် ချုပ်ငြိမ်းသည့် ယခုခေတ်တွင် ထို လုပ်ငန်းသည် ယခင်လောက် မကြီးကျယ်တော့ပေ။ အခြား ကြီးကျယ်သော လုပ်ငန်းကြီးများမှာ ဆေးလိပ်လုပ်ငန်း၊ ဆပ်ပြာလုပ်ငန်း၊ လင်နင်ထည်နှင့် ပိုးထည်လုပ်ငန်း၊ လက်ဝတ်ရတနာလုပ်ငန်း၊ အခြား ကုန်ချောပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ သို့သော် အမွေစတာဒမ်မြို့သည် စက်မှုမြို့အဖြစ်ထက် ကုန်သွယ်မြို့အဖြစ် ပို၍ ကြီးကျယ် ထင်ရှားလေသည်။

အမွေစတာဒမ်မြို့သည် ကမ္ဘာ၌ထင်ရှားသော အနုပညာ မြို့တော်တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုမြို့၏ပြတိုက်များ၌ အဖိုး ထိုက်အဖိုးတန် အနုပညာလက်ရာများ ရှိလေရာ၊ ယင်းတို့ကို စစ်ဘေးစစ်ဒဏ်ကြားမှပင် မပျက်မစီး မဆုံးရှုံးရလေအောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ထားခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ကမ္ဘာ ကျော်ပန်းချီဝိဇ္ဇာကြီး ရင်းဗရန်၏လက်ရာများကို ကျန စွာ ထိန်းသိမ်းထားခဲ့သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက

အမွေစတာဒမ်မြို့ရှိ တူးမြောင်းများဘေးမှ လှပခန့်ညားသည့် အဆောက်အအုံများကို ယနေ့ထက်တိုင် တွေ့နေရသည်။

www.burmeseclassic.com

ပြတိုက်များတွင် ထားခဲ့သော အဖိုးတန် အနုပညာပစ္စည်းများကို ဂူများထဲသို့ ပြောင်းရွှေ့သိမ်းဆည်း ထားခဲ့သဖြင့် စစ်ဘေးစစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခဲ့ကြသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အမွေစာအိမ်မြို့သည် စစ်၏ အစွဲကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ခံခဲ့ရသော်လည်း မြို့သူ မြို့သားများအနေဖြင့် စစ်၏ဒဏ်ကို အလူးအလဲ ခံခဲ့ကြရသည်။ လေးနှစ်ခန့်ကာလပတ်လုံး ရန်သူတပ်များ၏ လက်အောက်၌ အလွန်ဆင်းရဲဒုက္ခ ကြီးစွာဖြင့် နေထိုင်ခဲ့ကြရ၍ အငတ်ငတ် အပြတ်ပြတ် စားသောက်ခဲ့ရပြီးလျှင် ဆင်းရဲငတ်ပြတ်လွန်းသဖြင့် ရာနှင့် ထောင်နှင့်ချီ၍ သေဆုံးကြသူများကိုပင် မမြဲပြန်နိုင်အောင် ဖြစ်ခဲ့ကြရလေသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင်မှသာ မဟာမိတ် တပ်များက အမွေစာအိမ်မြို့ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့လေသည်။

မြို့၌ရှိ အဓိကရအဆောက်အအုံများမှာ နန်းတော်ကြီး၊ ဒင်္ဂါးမင်းများ အစဉ်အဆက် ဘိသိက်ခံခဲ့ကြသော နယူးချပ်ခေါ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးတို့ဖြစ်သည်။ အမွေစာအိမ်၌ ထက္ကသိုလ်ကြီးနှစ်ခု ရှိသည်။ ယင်းတို့အပြင် အနုပညာထက်ရမှုန်များ ထားရှိသော ရတုပြတိုက်ကြီးလည်း ရှိသည်။ ဓမ္မဗေဒာယျာဉ်ကြီးသည် ထင်ရှားကျော်ကြားလှ၍ အမွေစာအိမ်မြို့သည် တျူးလစ်နန်းနှင့် ဥတက်များကို နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ရောင်းချရာ၌ အချက်အခြာ မြို့တမြို့ဖြစ်သည်။ ထင်းမြို့ကြီး၏ ရပ်ကွက်တခုတွင် လမ်းများကို ပန်းနာမည်များဖြင့် မှည့်ခေါ်ထားလေသည်။

၁၉၂၃ ခုနှစ် သန်းကောင်စာရင်းအရ အမွေစာအိမ်မြို့၏ လျှိုးရေသည် ၇၆,၅၂၀ ယောက် ဖြစ်လေသည်။

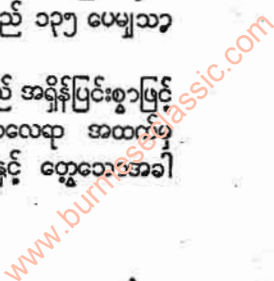
အမွေစာအိမ်မြို့။ ။တောင်အမေရိကတိုက်၏ အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သော အမွေစာအိမ်မြို့သည် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးမြစ်ဟု ဇာပည်း ဆိုနိုင်ပေသည်။ ထိုမြစ်ကြီးလောက် ရေလုံးထူထည်ကြီးမားသောမြစ်၊ ရေဆင်းဒေသ ကျယ်ပြန့်သောမြစ် ကမ္ဘာ၏၌ မရှိချေ။ အမွေစာအိမ်မြို့အတွင်း စီးဆင်းသော ရေလုံးထူထည်သည် အိကျစ်နိုင်မှ နိုင်းမြစ်၊ မြောက်အမေရိကတိုက်မှ မစ်စစ်စပီမြစ်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံမှ ယန်ဆီမြစ်တည်းကသာ မြစ်ကြီးသုံးသွယ်၏ စုပေါင်းရေလုံးထူထည်ထက်ပင် ကြီးမားသေးသည်။ မြစ်အလျားတွင် မစ်စစ်စပီ-မိဇူရီမြစ်စဉ်နှင့် နိုင်းမြစ်တို့သာလျှင် အမွေစာအိမ်မြို့ထက် ပို၍ ရှည်လျားသည်။ အာဖရိကတိုက်မှ ကွန်ဂိုမြစ်သည် အမွေစာအိမ်မြို့နှင့် အနီးစပ်ဆုံး ယှဉ်ပြိုင်နိုင်သည်ဟု ဆိုရစေကာမူ ရေဆင်းဒေသ အကျယ်အပြန့်၌ အမွေစာအိမ်မြို့ ကွန်ဂိုထက် ထက်ထက်ခန့် ပို၍ကျယ်ဝန်းသည်။ အမွေစာအိမ်မြို့ ရေဆင်းဒေသသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ခြောက်ပုံ ငါးပုံခန့် ရှိလေသည်။

အမွေစာအိမ်မြို့သည် တောင်အမေရိကတိုက်ကို ဒီဂျေမုအနောက်သို့ ဖြတ်သန်းလျက် လတ္တီတွဒ်မျဉ်းကြောင်း တခုတည်းအတွင်း၌ တည်ရှိပေရာ အခြား ကမ္ဘာ့မြစ်ကြီးများ၌ တွေ့ရခဲသောအချက်တရပ် ဖြစ်သည်။ မြစ်အလျားသည် မိုင်ပေါင်း ၃,၉၀၀ ကျော်ရှိ၍ မြစ်ဝသည် မိုင် ၁၅၀ ခန့် ကျယ်သည်။ မြစ်ရိုးတလျှောက်တွင်လည်း အချို့အရပ်၌ မြစ်ဝှမ်းအလွန်ကျယ်၍ ကမ်းတဖက်နှင့် တဖက်ပင် မမြင်နိုင်ပဲ ပင်လယ်ကြီးတမျှ ကျယ်ပြန့်သော ဧပြင်ကျယ်ကြီး ဖြစ်နေပေသည်။

အမွေစာအိမ်မြို့သည် မာရာနွန်မြစ်နှင့် အူးကာယားလီမြစ်တို့ ပေါင်းဆုံရာမှ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ မာရာနွန်မြစ်သည် ပီရူးနိုင်ငံ လီမာမြို့အနီး ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာကမ်းခြေမှ မိုင် ၆၀ ခန့်သာ ကွာဝေးသော အန်းဒီးတောင်တန်း၌ မြစ်ဖျားခံ၍ ပီးရူးနိုင်ငံအတွင်းရှိ အီကီးတိုးမြို့၏ အထက်နားတွင် အူးကာယားလီမြစ်နှင့် ပေါင်းဆုံပြီးလျှင် အမွေစာအိမ်မြစ်အဖြစ် စီးဆင်းသည်။ ယင်းသို့ စီးဆင်းရာ၌ ပရာဇီးနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း အပူပိုင်းသစ်တောများကို ဖြတ်၍ အရှေ့ဖက်သို့ ဆက်လက်စီးဆင်းရာ အမွေစာအိမ်မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ကျွန်းတကျွန်းဖြစ်သော မားရဇီးကျွန်း၏ မြောက်ဖက်မှနေ၍ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာအတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ မြစ်ရိုးတလျှောက်၌ မြစ်ကြီးမြစ်ငယ် စုစုပေါင်း ၂၀၀ ကျော်ခန့်သည် အမွေစာအိမ်မြစ်မကြီးထဲသို့ စီးဝင်ပေါင်းဆုံကြသည်။ ထိုမြစ်ကြီး၏ မြစ်လက်တက်အချို့သည် မိုင် ၁,၀၀၀ ခန့်ပင် ရှည်လျားကြသည်။ အမွေစာအိမ်မြစ်လက်တက်များအနက် ထင်ရှားသောမြစ်ကြီးများမှာ ဇူးရူးယာမြစ်၊ ဇပူးရမြစ်၊ နေးဂရိုးမြစ်၊ မဒီးရမြစ်၊ တပတော့မြစ်၊ ပူးရူးမြစ်၊ ရှင်းဂူးမြစ် စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အမွေစာအိမ်မြို့သည် မြေနိမ့်မြေပြန့်တလျှောက် စီးဆင်းသဖြင့် ရေစီးနှေးသည်။ ရေစီးနှေးလှသဖြင့် အချို့နေရာတွင် မြစ်ကြီးတမြစ် စီးဆင်းနေသည် ဟု မထင်ရပဲ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော ရေအိုင်ကြီးတခုသဖွယ် ထင်မြင်ရလောက်အောင်ပင် ရေငြိမ်နေသကဲ့သို့ ရှိသည်။ ယင်းသည် ခြောက်သွေ့သော ရာသီတွင် တနာရီလျှင် တမိုင်ခွဲနှုန်း စီး၍ မိုးကာလ ရေများချိန်တွင်ပင် သုံးမိုင်နှုန်းမျှသာ စီးလေသည်။ ပီးရူးနိုင်ငံမှ စီးလာ၍ ပရာဇီးနိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်သည့် နေရာ၌ မြေပြင်သည် ပင်လယ်ရေပြင်ထက် ပေ ၃၀၀ ခန့်သာ မြင့်သည်။ အတ္တလန္တိတ် ကမ်းခြေမှ မိုင် ၁၀၀၀ ဝေး၍ ပရာဇီးနိုင်ငံအတွင်းရှိ မနော့မြို့တွင် မြေပြင်သည် ၁၃၅ ပေမျှသာ မြင့်တော့သည်။

လပြည့်နေ့တိုင်း ပင်လယ်မှ ဒီရေသည် အရှိန်ပြင်းစွာဖြင့် မြစ်ဝတွင်းသို့ ဆိန်တက် ဝင်ရောက်လာလေရာ အထက်မှ အောက်သို့ စုန်ဆင်းလာသော ရေစီးနှင့် တွေ့သောအခါ

အမ္မဇန့်မြစ်

ပေ ၃၀ ခန့် မြင့်မားသော ဒီဗိုးခေါ် လှိုင်းတိုများသည် ရေတန်တိုင်းကြီးအဖွဲ့မှ မြင့်မောက်ဖြစ်ပေါ်၍ မြစ်ဝမှ မိုင် ၄၀၀ ခန့်အတွင်း ရေစီးသည် ရေစုန်မဟုတ်တော့ပဲ ရေဆန် ဖြစ်သွားသည်။ ဒီဗိုးတက်လာ၍ မြည်ဟီးသည့်အသံများကို ငါးမိုင်ခန့် ဝေးသောအရပ်မှပင် ကြားကြရသည်။ အမ္မဇန့် မြစ်ရိုးတလျှောက်၌ နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသား အင်း ဒီးယန်းလူမျိုးတို့သည် အချိန်မှန်ဖြစ်တတ်သော ဒီဗိုးတက် ခြင်းနှင့် ဇန့်လတံင် အထက်အညာမှ ရေတိုး၍ မြစ်ရေလျှံ ခြင်းတို့ကို သိနားလည်နေကြသဖြင့် ထိုအချိန်အခါများတွင် ဘေးလွတ်ရာ အရပ်သို့ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ကြပြီးလျှင် အန္တရာယ်ကင်းလောက်သည့်အခါမှ မိမိတို့နေရပ်သို့ ပြန်လာ လေ့ရှိကြသည်။ ထိုအင်းဒီးယန်းများက ဒီဗိုးတက်ခြင်းကို ပိုရိုရောကာဟု ခေါ်သည်။

ဒီကီးတိုးမြို့မှ အတ္တလန္တိတ်ကမ်းခြေအထိ မိုင် ၂,၀၀၀ ကျော်ခန့် မြစ်အလျားအတွင်း၌ မိုးရာသီတွင် အမ္မဇန့် မြစ်၏ ပျမ်းမျှရေအတိမ်အနက်မှာ ပေ ၁၂၀ မှ ၁၅၀ ခန့် ဖြစ်သည်။ မိုးရေကြောင့်၎င်း၊ ပင်လယ်ဒီရေတက်သဖြင့်၎င်း၊ သဲသောင်များ နေရာပြောင်း ပေါ်ထွန်းတတ်သဖြင့်၎င်း ရေအတိမ်အနက် အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်သည်။ အမ္မဇန့်၏ သင်္ဘောဆိပ် မြို့ကြီးဖြစ်သော မနော့မြို့တွင် တရာသီ၌ သုံး ပေမျှသာ ရေနက်သော်လည်း နောက်တရာသီတွင် ၅ ပေခန့် ရေနက်ပြန်သည်။ ယင်းသို့ ရေအတိမ်အနက်အမျိုး မျိုး ပြောင်းလဲမှုကြောင့် မီးသင်္ဘောများမှ ကုန်တင်ကုန်ချ အတွက် ရေပေါ်ဆိပ်ခံဘောတန်တားများကို အသုံးပြုရ လေသည်။

ပင်လယ်ကူး သင်္ဘောများသည် ဒီဗိုးတက်ချိန်နှင့် မကြုံ ကြိုက်စေရန် မားရဗိုးကျွန်း တောင်ဖက်နှင့် ပါရာမြစ်ခေါ် ရေလက်ကြား တခုအတွင်းမှနေ၍ အမ္မဇန့် မြစ်ဝအတွင်းသို့ ဝင်ပြီးလျှင် ပင်လယ်ဝမှ မိုင် ၃,၀၀၀ ကျော်ခန့် ဝေးသော မနော့သင်္ဘော ဆိပ်ကမ်းမြို့အထိ ရေနည်းသည့် အချိန်၌ပင် ဆန်တက်နိုင်ကြသည်။ အခြား သင်္ဘောကြီးငယ်တို့မှာမူ ဒီကီးတိုးမြို့၏ အထက်အထိ ဆန်တက်နိုင်ကြသည်။

အမ္မဇန့်မြစ်ဝှမ်း တလျှောက်လုံးတွင် မိုးကောင်းလှ သည်။ ထိုကြောင့် နိုင်ငံဘာမှ မေလအထိ မြစ်ရေလျှံတတ် သည်။ မြေနိမ့်မြေပြန့်ဒေသဖြစ်သဖြင့် လျှံသောမြစ်ရေတို့ သည် မြစ်ကမ်းဘေးရှိ သစ်တောများအတွင်းသို့ မိုင်ပေါင်း များစွာ စီးဝင်သည်။ အချို့နေရာများတွင် ကမ်းပါးစောက် များရှိသဖြင့် ထိုအရပ်ရှိ မြို့ရွာများမှာ ရေဘေးမှ ကင်းလွတ် ကြလေသည်။

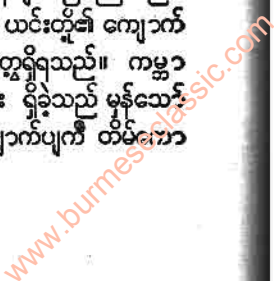
အမ္မဇန့်မြစ်တွင် ငါးအမျိုးပေါင်း ၅၅၀ ထက် မနည်း ရှိသည်။ မြစ်ဝလေးပါးဟု ခေါ်သော ငါးကြီးတမျိုးသည် တကောင်လျှင် အလေးပေါင် ၄၀၀ ကျော်ရှိ၍ ကမ္ဘာပေါ်၌

အကြီးဆုံးသော ရေချိုငါးမျိုး ဖြစ်သည်။ ငါးအမျိုးမျိုး အပြင် ကမ္ဘာလိပ်ကြီးများနှင့် မိကျောင်း အမျိုးမျိုးတို့ လည်း ပေါများလှသည်။ မြစ်ကမ်းဘေးတလျှောက် သစ် တောများအတွင်းဝယ် အသွေးအရောင် စုံလင်သော်လည်း အသံမသာယာသော ကျေးငှက်သာရကာ အမျိုးမျိုး၊ မရေမတွက်နိုင်အောင် များပြားလှသော မျောက်အမျိုးမျိုး တို့ကို တွေ့ရသည်။ တောနက်ပိုင်းတွင်မူ ပိုးမွှား တိရစ္ဆာန် များနှင့် ခြင် ယင် မှက်တို့ ထူပြောလှပေသည်။

ကျိလ်ဗပ်နှင့်အတူ မြေသစ်ရေသစ်ရှာ အဖွဲ့ဝင်တဦး အဖြစ် လိုက်ပါခဲ့ဘူးသူ စပိန်လူမျိုး ယားချတ်ပင်ထုန်သည် ခရစ် ၁၅၀၀ ပြည့်နှစ်၌ အမ္မဇန့်မြစ်ဝသို့ ရောက်ခဲ့ဘူးသော် လည်း ဒီဗိုးတက်ချိန်နှင့် ကြုံသဖြင့် မြစ်ကြောင်းတလျှောက် ဝင်ရောက် စူးစမ်းလေ့လာမှု မပြုနိုင်ခဲ့ချေ။ နှစ်များမကြာ မီပင် စပိန်လူမျိုး ဖရန်စစကို ပီဇာရိုး၏ မြေသစ်ရေသစ်ရှာ အဖွဲ့ဝင်တဦးဖြစ်သူ ဖရန်စစကို အိုးရေလယားနားသည် ပီဇာရိုးနှင့်အတူ တောင်အမေရိကတိုက်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ ရမှာ ၁၅၀၄ ခုနှစ်တွင် အမ္မဇန့်မြစ်ကို အန်းဒီးတောင်တန်း မှသည် မြစ်ဝတိုင်အောင် စူးစမ်းလေ့လာခဲ့သည်။ အမ္မဇန့် မြစ်ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ခြင်းအကြောင်းမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။ အိုးရေလယားနားတို့အဖွဲ့သည် အထက်ပါအတိုင်း စူးစမ်း လေ့လာမှုများ ပြုကြစဉ်အခါက မြစ်ဝှမ်းတွင် နေထိုင်ကြ သော တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရန်မှုတိုက်ခိုက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။ ထိုသို့ ရန်မှုတိုက်ခိုက်ကြသူများတွင် အမျိုးသမီးများလည်း ပါဝင်ကြသဖြင့် ဂရိထုံးဟောင်းပုံပြင်များပါ အမ္မဇန့်ဟု ခေါ် သော စစ်တိုက်ကောင်းလှသူ သူရဲကောင်း အမျိုးသမီးများ ကို အစွဲပြု၍ အမျိုးသမီး စစ်သည်ကောင်းများ ထွက်ပေါ်ရာ ဒေသဖြစ်သော ထိုမြစ်ဝှမ်းကို အမ္မဇန့်မြစ်ဝှမ်းဟု ခေါ်ဝေါ် ခဲ့သည်ဟု ဆိုလေသည်။

အမ်မိနိုက်။ ။အမ်မိနိုက်သည် ပင်လယ်ခရုတမျိုး ဖြစ် သည်။ ယင်းသည် မိုလပ်စကာ မျိုးပေါင်းစု၊ စီပလိုပိုဒါ မျိုးပေါင်းတွင် အမ်မိနိုက်ဒီးယ မျိုးစဉ်၌ ပါဝင်သည်။ ပက်ကျီနှင့်လည်း ဆင်ဆင်တူသည်။ ပစိဖိတ်နှင့် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာများထဲ၌ တွေ့ရှိရသော နေ့တိုလပ်ခေါ် ပင်လယ် ခရုမျိုးနှင့် အနွယ်ချင်းနီးစပ်သည်။

အမ်မိနိုက်တို့သည် ရှေးပဝေဏီကပင် ဤကမ္ဘာလော ကကြီး၌ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော တိရစ္ဆာန်များ ဖြစ်ကြသည်။ ဒုတိယကပ်စတည်သော ကျောက်တွင် ယင်းတို့၏ ကျောက် ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို အများအပြားတွေ့ရှိရသည်။ ကမ္ဘာ ပေါ်တွင် အမ်မိနိုက် အမြောက်အမြား ရှိခဲ့သည် မှန်သော် လည်း ယခုအခါတွင် မျိုးဆက် ပျောက်ပျက် တိမ်ကော သွားကြလေပြီ။

• အမိန့်ခံရသူ ပုံသဏ္ဍာန်သည် ရှေးအကျစ်နတ်သား အမိန့်ခံ သိုးထီးချိုနှင့် တူသောကြောင့် အမိန့်ခံရသူ ခေါ်သည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ အမိန့်ခံရသူ ကိုယ်အခွံသည် ချော့နေသော မြေသဖွယ် ကျောက်များထဲ၌ ကျေးကျေး ဝေးဝေးဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရှေးအခါက အမိန့်ခံရသူ အကြီးစား ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို ကျောက်ဖြစ်နေသော မြေဟု မှားယွင်းစွာ ယူဆခဲ့ကြသည်။ ခေါင်းပေါ်သည်ကို တွေ့ရှိသောအခါ စိန့်သူတော်စင်များက မြေထဲ၌ ခေါင်းကို ဖြတ်ပစ်လိုက်သောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု အစွဲချပုံပြင်သဖွယ် ယူဆခဲ့ကြသည်။ အမိန့်ခံရသူ ကိုယ်အခွံတွင် အခန်းငယ်ကလေးပေါင်း မြောက်မြားစွာ ပါရှိသည်။ သို့ရာတွင် အမိန့်ခံရသူအဖွဲ့အစည်းမှာ အကြီးဆုံးသော ပဌမအခန်းတခန်းသာ ဖြစ်သည်။ ယခု တွေ့ရှိရသော ယင်းတို့၏ ကျောက်ဖြစ် ရုပ်ကြွင်းများသည် ပဲနောက်စေ့အရွယ်မှသည် ၁၀ ပေ အချင်းရှိသော အရွယ်အထိ အမျိုးမျိုးအစားစား ရှိကြလေသည်။

အမိန့်နိယာမ။ ။ အမိန့်နိယာမသည် အရောင်ကင်း၍ စူးရှသည့် အနီရှိသော ဓာတ်ငွေ့ဖြစ်သည်။ လေထက် အလေးချိန်ပေါ့၍ လေ၏ ငါးပုံသုံးပုံခန့်သာ လေးသည်။ နိုက်ထရိုဂျင်တစ်ခုနှင့် ဟိုက်ဒရိုဂျင် သုံးဆရော၍ ရသော ဓာတ်ငွေ့ဖြစ်သဖြင့် ယင်းကို ဓာတုသင်္ကေတအားဖြင့် NH₃ ဟု ရေးသည်။ အမိန့်နိယာမကို လေများများနှင့် ရော၍ ရှုလျှင် အသက်အန္တရာယ် မရှိသော်လည်း သူ့ချင်း ခပ်များများ ဂျူမိပါက မှန်၍ အသက်အန္တရာယ် ဖြစ်စေနိုင်သည်။

အမိန့်နိယာမသည် ရေတွင် အလွန် ပျော်ဝင် လွယ်သည်။ အမိန့်နိယာမဓာတ်ငွေ့ကို ရေတွင် ပျော်ဝင်စေသော အခါ အယ်လကာလိင်း ဂုဏ်သတ္တိများရှိသည့် အမိန့်နိယာမ ထိုက်ရောင်ဆိုင်ကိုရ၏။ ထိုအမိန့်နိယာမရေကို ဟိုက်ဒရိုဂျင်လောရစ် အက်ဆစ်နှင့် ပေါင်းစပ်စေလျှင် အမိန့်နိယာမ ကလိုရိုက်ကိုရသည်။ စင်စစ် အမိန့်နိယာမ ဟူသော အမည်ကို အမိန့်နိယာမကလိုရိုက်မှ ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အမိန့်နိယာမကလိုရိုက်ခေါ် ဇဝက်သားကို အီဂျစ် နိုင်ငံ ဂျူပီတာ အမိန့်နိယာမကျောင်းအနီးမှ တွေ့ရှိရသည်ကို အစွဲပြု၍ အမိန့်နိယာမဟူသော အမည်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

အမိန့်နိယာမကို ရှေးအခါက သမင်ပီ၏ ဦးချို၊ ခွာနှင့် သားရေတို့မှ ထုတ်ယူကြသဖြင့် “သမင်ချိုအရက်ပြန်” ဟု ခေါ်ကြသည်။ အမိန့်နိယာမကို ဓာတ်ငွေ့စစ်စစ် အဖြစ် ၁၇၇၄ ခုနှစ်တွင် ဂျိုးဇက် ပရီးဆလီဆိုသ် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဓာတုဗေဒပညာရှင်က စတင်ထုတ်လုပ်၍ “အယ်လကာလိင်း ဝေ” ဟု မှည့်ခေါ်ခဲ့သည်။

အမိန့်နိယာမသည် ခြောက်နေသည့်အခါ အခြားဓာတ်များနှင့် ပေါင်းစပ်မှုနည်း၍ ရေတွင် ပျော်ဝင်နေသည့်အခါ အခြားဓာတ်များနှင့် ပေါင်းစပ်သွားလေသည်။

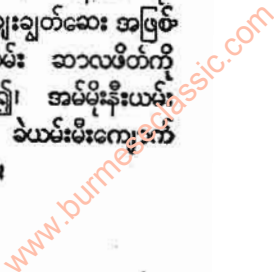
ရိုးရိုး ကျောက်မီးသွေးမှ ကွက်မီးသွေးနှင့် ကျောက်မီးသွေး ဓာတ်ငွေ့ကို ထုတ်ယူရာတွင် အမိန့်နိယာမကိုဘေးထွက်ပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် အမြောက်အမြားရရှိနိုင်သည်။ ရရှိပုံမှာ ကျောက်မီးသွေးဓာတ်ငွေ့ကို ထုတ်ယူရန် အတွက် ကျောက်မီးသွေးကို ရီတော့ ပေါင်းအိုးကဲ့သို့သော ပေါင်းချွေးခံအိုးလုံလုံတွင်ထည့်၍ မီးတိုက်သောအခါ အမိန့်နိယာမရေသည်လည်း ဘေးထွက်ပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ရောနှော၍ ထွက်လာ၏။ ထိုထွက်လာသော အမိန့်နိယာမ ရေကို ဖောက်ထုံးရေနှင့် ရော၍ မီးပေါ်တွင် ကျိုလိုက်သောအခါ အမိန့်နိယာမကို ရရှိ၏။

ထိုပြင် ဟိုက်ဒရိုဂျင်နှင့် နိုက်ထရိုဂျင် ဓာတ်ငွေ့ နှစ်မျိုးကို တိုက်ရိုက် ပေါင်းစပ်ယူခြင်းဖြင့်လည်း အမိန့်နိယာမကို ရရှိနိုင်ပေသည်။ ဤနည်းတွင် နိုက်ထရိုဂျင်ဓာတ်ငွေ့သန့်သန့် တပ်နှင့် ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဓာတ်ငွေ့ သန့်သန့်သုံးပုံကိုရောပြီးလျှင် အပူချိန် ၅၀၀ မှ ၇၀၀ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်အထိ မီးပြင်းတိုက်ပေးရလေသည်။

အမိန့်နိယာမကို ၃၄ ဒီဂရီ စင်တီဂရိတ်အထိ အေးအောင်ပြုလုပ်လျှင် အရည်ဖြစ်လာသည်။ အမိန့်နိယာမ အရည်သည် - ၃၃ . ၅ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်တွင် ဆူပွက်၍ - ၇၈ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်တွင် အခဲဖြစ်သွားသည်။ အမိန့်နိယာမကို အအေးခံ၍ ဖိအားကောင်းကောင်းနှင့် ဖိလိုက်သောအခါ အလွယ်တကူနှင့် အရည်ဖြစ်သွားနိုင်သဖြင့် သံမဏိစည်ကြီးများတွင်ထည့်၍ သယ်ယူရွေ့ပြောင်းနိုင်လေသည်။

စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းများတွင် အသုံးပြုသော ဓာတ်ပစ္စည်းများအနက် အမိန့်နိယာမသည် အလွန် အသုံးဝင်သောပစ္စည်းတခုဖြစ်၏။ အမိန့်နိယာမကို ရေခဲပြုလုပ်ရာ၌ ၎င်း၊ အအေးဓာတ်ပြုလုပ်ယူသောစက်များ၌ ၎င်း၊ နိုက်ထရစ် အက်ဆစ် ဖော်ပပ်ယူရာ၌ ၎င်း အသုံးပြုကြသည်။

အမိန့်နိယာမကို အက်ဆစ်များနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ အဖိုးတန်သော အမိန့်နိယာမ ဓာတ်ဆားများကိုရ၏။ ဆား (လ်) ဗော်လတိုင်း ခေါ် အမိန့်နိယာမ ကာဗွန်နိုက်ကို ရှူဆေး (ဇဝက်သား ရှူဆေး) တွင် ၎င်း၊ ဆား (လ်) အမိန့်နိယာမ ခေါ် အမိန့်နိယာမ ကလိုရိုက် (ဇဝက်သား) ကို ဘယဆေးများအပြင် ဗက်ထရီဇာတ်အိုးတွင် ထည့်ရန်နှင့် ဂဟေဆော်ရာ၌ ချေးချွတ်ဆေး အဖြစ်ဖြင့် ၎င်း အသုံးပြုကြ၏။ အမိန့်နိယာမ ဆာလဖိတ်ကို ဓာတ်မြေဩဇာ အဖြစ် အသုံးပြုကြ၍ အမိန့်နိယာမ နိုက်ထရိတ်ကို ပေါက်ကဲစေတတ်သော ခဲယမ်းမီးကျေးဇာတ်များ ပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးပြုကြလေသည်။

အမ်း မုတ်၊ လော့ (ခရစ် ၁၇၇၃ - ၁၈၅၇) ။ ။
 အင်္ဂလိပ်လူမျိုး နိုင်ငံပြုသူခမိန် လော့ အမ်းမုတ်၏ အမည်
 ရင်းသည် ဝီလျံ ပစ် အမ်းမုတ် ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ
 ပဌမစစ်ကို လော့အမ်းမုတ်သည် အိန္ဒိယ ဘုရင်ခံချုပ်အနေ
 ဖြင့် အင်္ဂလိပ် အစိုးရကိုယ်စား ကျေညာခဲ့ရသူဖြစ်သည်။
 (အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စစ်ပွဲများ-၅။) ပဌမအင်္ဂလိပ်-မြန်မာ
 စစ်ပွဲ ပြီးဆုံးသောအခါ အင်္ဂလိပ် အစိုးရတို့ ရရှိလိုက်သော
 တနင်္သာရီနယ်မှ ကျိုက္ခိမိမြို့ကို လော့ အမ်းမုတ်အား ဂုဏ်ပြု
 သောအားဖြင့် အမ်းမုတ်မြို့ဟု အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မှည့်
 ခေါ်ခဲ့လေသည်။ (ကျိုက္ခိမိမြို့ - လည်း၅။)

ဝီလျံ ပစ် အမ်းမုတ်ကို ၁၇၇၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ဖွား
 မြင်၍ ဖခင်ဖြစ်သူသည် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဝီလျံ အမ်းမုတ်
 ဖြစ်သည်။ ၁၇၉၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ဦးရီး
 ဖြစ်သူ ဗြိတိန်နိုင်ငံ စစ်သေနာပတိချုပ် ဂျက်ဖရီးဗဲလ်ဒန်
 အမ်းမုတ် ကွယ်လွန်သဖြင့် ဒုတိယ ဗဲလ်ဒန်ဘွဲ့ကို ဆက်ခံရရှိ
 သည်။ ဖခင်နှင့် ဦးရီးဖြစ်သူတို့သည် ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီ
 နယ်ပယ်များတွင် အထက်တန်းအရာရှိ ရာထူး ရာခံရှင်များ
 ဖြစ်ရကား ဝီလျံ ပစ် အမ်းမုတ်သည်လည်း နိုင်ငံခြားရေးရာ
 များတွင် ငယ်စဉ်ကပင် အကျွမ်းတဝင်ရှိရုံမက စိတ်ဝင်စား
 မှုလည်း ရှိသည်။

၁၈၁၅ ခုနှစ်တွင် နပိုလီယန် စစ်ပွဲများ ပြီးဆုံး၍
 အင်္ဂလိပ် အစိုးရတို့ အေးအေးဆေးဆေး ရှိသွားသောအခါ
 ကန်တုန်မြို့ရှိ အင်္ဂလိပ်ကုန်သည်များထံမှ တဆင့် ကြားသိ
 ရသော အင်္ဂလိပ် အမျိုးသားများအပေါ် တရုတ် မှူးကြီး
 မတ်ကြီးများက မတရားပြုမှု သတင်းများအရ အရေးယူ
 ဆောင်ရွက်လေသည်။ တရုတ်ကေတုန်ဘုရင် ကီးကင်းထံ
 ဗြိတိသျှလူမျိုးများ ခံစားနေရသည့် မတရားပြုမှုများနှင့်
 စပ်လျဉ်း၍ အရေးဆိုပို့ ပီကင်းမြို့သို့ လော့ အမ်းမုတ်ကို သံ
 အဖြစ် စေလွှတ်သဖြင့် ၁၈၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင်
 အင်္ဂလန်ပြည်မှ ထွက်ခွာခဲ့ရာ ကန်တုန်မြို့သို့ ဇူလိုင်လဆန်း
 တွင် ရောက်ရှိသည်။

ဝီလျံ ပစ် အမ်းမုတ်ကို ကန်တုန်မြို့မှနေ၍ အငယ်တန်း
 မှူးမတ်များအားသာ ဆင်းကြိုစေသဖြင့် အမ်းမုတ်သည်
 ယင်းမှူးငယ်မတ်ငယ်များကို သူ၏အတွင်းဝန်များမှ တဆင့်
 သာ ဆက်ဆံစကားပြောလေသည်။ ကန်တုန်မြို့တွင် ခေတ္တမျှ
 နေပြီးနောက် တွန်ချောင့်မြို့တော်သို့ သွားရန် တီယန်ရှင်
 မြို့သို့ ရေလမ်းခရီးဖြင့် ထွက်ခွာခွင့်ရသည်။ တီယန်ရှင်မြို့မှ
 အဖန် တွန်ချောင့်မြို့တော်သို့ ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင်
 ထွက်ခွာလာရာ ထိုလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ရောက်သည်။ ဆိုက်
 ရောက်သည့် ညဉ့်တွင်ပင် တရုတ်ကေတုန် ဘုရင်ရွှေတော်သို့
 အခေါ်တော်လွှတ်ရာ တဖက်နှင့် တဖက် ဆက်ဆံပုံ အဆင်
 မပြေသဖြင့် အမ်းမုတ်က ရွှေတော်ဝင်ရန် ငြင်းပယ်လိုက်

အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘုရင်ခံချုပ်ဟောင်း လော့ အမ်းမုတ်

သည်။ ယင်းသို့ ဆက်ဆံမှု အဆင်မပြေဖြစ်သည်နှင့် ထိုနေ့
 ညနေပိုင်းတွင် တီယန်ရှင်မြို့သို့ ပြန်လည်ထွက်ခွာရန် တရုတ်
 ကေတုန်ဘုရင်၏ အမိန့်ချမှတ်ခြင်း ခံရသည်။ အပြန်၌မူ
 ရေလမ်းခရီးဖြင့် မပြန်ပဲ မဟာတူးမြောင်းကြီးအတိုင်း
 သွား၍ နာမည်ကျော် မီလင်းတောင်ကြားလမ်းကို ဖြတ်
 ကျော်ကာ ကန်တုန်မြို့သို့ ပြန်သွားသည်။ ကန်တုန်မြို့မှ
 ၁၈၁၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလန်ပြည်သို့
 ပြန်လည်ထွက်ခွာခဲ့သည်။ အင်္ဂလန်ပြည်သို့ မဆိုက်ရောက်မီ
 နပိုလီယန်ဘုရင် နယ်နှင့်ခံရ၍ စံနေရသော စိန်ဟယ်လီနာ
 ကျွန်းသို့ ခေတ္တသတော်ကပ်ခဲ့ရာ နန်းကျ နပိုလီယန်ဘုရင်
 နှင့် တကြိမ်မက တွေ့ဆုံဆေးနှေးခဲ့ရသည်။

အမ်းမုတ်သည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်သည့်ကိစ္စ
 မအောင်မြင်ခဲ့သော်လည်း အင်္ဂလန်သူ အင်္ဂလန်သားနှင့်
 အစိုးရတို့ကမူ မအောင်မြင်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းအမှန်ကို
 သိရှိ၍ သူ၏ဆောင်ရွက်မှုနှင့် စေတနာကို အသိအမှတ်ပြုကြ
 သည်အလျောက် ၁၈၂၃ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်
 မားကွစ် ဟေ့စတင်း ရာထူးမှ အငြိမ်းစား ယူသောအခါ
 အမ်းမုတ်ကို အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ်လေသည်။
 ၁၈၂၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ
 ကာလကတ္တားမြို့သို့ ဆိုက်ရောက်သောအခါ နေရာရောက်မီ

www.burmeseclassic.com

• ခေတ္တ ဘုရင်ခံချုပ်အဖြစ် အမှုထမ်းနေသော ဂျွန် အဒမ် လက်ထက်တွင် သတင်းစာဆရာ မစ္စတာ ဗတ်ကင်ဟမ်ကို အရေးယူထားသည့် ကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံရေးအခြေ
 • အနေ မငြိမ်မသက် ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ကြုံရလေသည်။ သို့ရာတွင် အမ်းမှတ်သည် ယင်းကိစ္စကို တရားဥပဒေ အရ တင်းမာမှုနှင့် စေ့စပ်ဖြန့်ဖြူးမှုတို့ဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အောင်မြင်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့သည်။ အမ်းမှတ်၏ ဘုရင်ခံချုပ် သက်တမ်းတွင် အရေးအကြီးဆုံး ရင်ဆိုင်ရသည့် ပြဿနာ ကား မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အချင်းများမှုဖြစ်သည်။ ထိုအချင်း များမှုကို အကြောင်းပြု၍ ၁၇၂၄ ခုနှစ် မတ်လ ၅ ရက်နေ့ တွင် အမ်းမှတ်သည် အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်အဖြစ် မြန်မာတို့နှင့် စစ်ကျေညာရသည်။ (အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲများ - ၅။) ၁၇၂၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပဌမစစ်ပွဲ ပြီးဆုံးသောအခါ အင်္ဂလိပ်တို့က အာသံ၊ ရခိုင်နှင့် တနင်္သာရီ နယ်များကို ရရှိလိုက်သည်ကို တနင်္သာရီနယ်မှ ကျိုက္ခမိ မြို့ကို ဘုရင်ခံချုပ် အမ်းမှတ်အား ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် အမ်းမှတ်မြို့ဟု မှည့်ခေါ်ခဲ့သည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် အင်္ဂလိပ် အစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အချင်း များရာတွင် အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မှုကြောင့် ဝီလျံ ပစ် အမ်းမှတ်အား 'အား အမ်းမှတ် အော့ အာရကန်' ဆွဲကံ ချီးမြှင့်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် စစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ် ချုပ်ဆိုပြီး၍ မကြာ မီပင် အိန္ဒိယအနောက်မြောက်ပိုင်း ပြည်နယ်တနင်္သာရီဖြစ်သော ဗတ်ပူပြည်နယ်တွင် ငယ်ရွယ်သူ စော်ဘွား ကလေးအား ရာထူးချွန် အစစ်ကိုဝမ်းကွဲတော်သူ ဒူးဂျန်းဆားက ရာထူး လူယူသည်ကိစ္စတရပ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ထိုကိစ္စနှင့်စပ် လျဉ်း၍ လော့အမ်းမှတ်သည် စစ်တပ်များလွတ်ကာ နန်းလူ သူအား နန်းချ၍ စော်ဘွားငယ်အား မူလရာထူးတွင် ပြန် လည် တင်ပေးခဲ့လေသည်။

၁၇၂၆ ခုနှစ် ကုန်ခါနီးလောက်တွင် လော့အမ်းမှတ်သည် အိန္ဒိယ အနောက်မြောက် ပြည်နယ်များသို့ ခရီးထွက်၍ နိုင်ငံရေး ငြိမ်သက်အေးချမ်းမှု ရှိစေရန် အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ နောက်နှစ် နွေရာသီတွင် အိန္ဒိယ အနောက်မြောက် တောင်ခြေရင်း မြို့တော်ဖြစ်သော ဆင်းမလားမြို့ကို ဘုရင်ခံချုပ်၏ နွေရာသီမြို့တော်အဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်သည်။

လော့ အမ်းမှတ်သည် အလုပ် အလွန်များသည့် အ လျှောက် ကော်ငံးစွာ မကျန်းမာသဖြင့် ၁၇၂၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဘုရင်ခံချုပ်အဖြစ်မှ နုတ်ထွက်ကာ အင်္ဂလန် နိုင်ငံသို့ ပြန်သည်။ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ ရောက်သည့်အချိန်မှစ၍ နိုင်ငံရေးမှ အနားယူခဲ့ရာ ၁၇၅၇ ခုနှစ်တွင် အသက် ၈၄ နှစ် အရွယ်၌ ကွယ်လွန်သည်။

အမ်းမြို့။ ။ မြန်မာနိုင်ငံရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ (ယခင်ကျောက် ဖြူခရိုင်တွင် ပါဝင်သည့်) အမ်းမြို့သည် အမ်းမြို့နယ်၏ ရုံးစိုက် မြို့ ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ရှိလင့်ကစား၊ အမ်းတောင် ကြားလမ်းကို အကြောင်းပြု၍ ပြည်မဖက်ရှိ မြို့နယ်ခရိုင်များ နှင့် ပို၍အဆက်အသွယ်များသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်၏ မြို့တော် စစ်တွေမှ သင်္ဘောဖြင့် သုံးရက် နှစ်ညဉ့်အိပ်ခရီးသွားရသည်။ ယခင် ခရိုင်ရုံးစိုက်ရာ ကျောက်ဖြူမြို့မှ သင်္ဘောဖြင့် တနေ့ခရီး သွားရသည်။ သို့တိုင်အောင် အမ်းမြို့သို့ တိုက်ရိုက် မရောက် သေးပေ။ အမ်းမြို့မှ ၁၂ မိုင်ဝေးကွာသော စခန်းမော်သည် အမ်းမြို့၏ သင်္ဘောဆိပ်ကမ်း ဖြစ်လေသည်။ စခန်းမော်မှ တ ဆင့်ကုန်းလမ်းခရီးဖြင့် ခြေလျင်သွားသည်က ရေလမ်းမှ လှေ ဖြင့် သွားသည်ထက် အရောက်မြန်လေသည်။

အမ်းမြို့သည် အမ်းချောင်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ အမ်းချောင်းသည် ရခိုင်ရိုးမ၏ တောင်စွယ်တခု ဖြစ်သော အမ်းတောင်၌ မြစ်ဖျားခံပြီးလျှင် တောင်မှ မြောက်သို့ စီး ဆင်းသည်။ မြို့ကို ချောင်း၏ တဖက်တချက်တွင် တည် ထား၍ အထက်ရွာ၊ အောက်ရွာ ဟူ၍ နှစ်ပိုင်းခွဲထားသည်။ အထက်ရွာကို တောင်ဖက်ရွာ၊ အောက်ရွာကို မြောက်ဖက် ရွာဟုလည်း ခေါ်သည်။ မြို့၏ အလျားသည် ခြောက်ဖာလုံး ခန့် ရှိ၍ အနံသည် နှစ်ဖာလုံးခန့် ရှိသည်။ အကြမ်းဖျင်း အားဖြင့် မြို့ပေါ်တွင် အိမ်ခြေ ၁,၃၀၀ ခန့်ရှိ၍ လူဦးရေ ၇,၀၀၀ ခန့်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ တောင်ဖက်ရွာကို အရွှေ ပိုင်း၊ အလယ်ပိုင်း၊ အနောက်ပိုင်း ဟူ၍ သုံးပိုင်း ပိုင်းခြား ထားလျက် မြို့နယ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနရုံး၊ ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့စခန်း၊ စာတိုက် စသော အစိုးရ အဆောက် အအုံများသည် တောင်ဖက်ရွာ၌ တည်ရှိကြသည်။ ထိုပြင် အထက်ရွာတွင် အစိုးရအထက်တန်းကျောင်း တကျောင်း၊ အောက်ရွာတွင် အလယ်တန်းကျောင်းတကျောင်း ရှိသည်။ ဈေးရုံ ဟူ၍ သီးသန့် မရှိချေ။ ဗျပ်ထိုး ခေါင်းရွက်ဈေးသည် များသာ ရှိလေသည်။

အမ်းမြို့သည် လေးဖက် လေးမျက်နှာ၌ တောင်စွယ် တောင်ကုန်းများဖြင့် ဝန်းရံလျက် ရှိ၍ ထိုတောင်စွယ် တောင်ကုန်းတို့သည် သစ်ပင်တောအုပ်များဖြင့် ဖုံးလွှမ်းကာ မှိုင်းမှိုင်းညိုညို ရှိနေသဖြင့် ရှုမျှော်ခင်း သာယာသည်။ မြို့ တည်နေရာသည် ပင်လယ်ကမ်းခြေနှင့် အလွန်မဝေးကွာလင့် ကစား ကုန်းမြင့်ပိုင်း ကျ၍ တောင်ပတ်လည်ပိုင်းနေသဖြင့် ဆောင်းရာသီအခါ အတော်အတန်အေး၍ နွေအခါ၌ ပူ သည်။ မိုးရာသီတွင်မူ မိုးများသော မြို့တမြို့ ဖြစ်လေသည်။

အမ်းမြို့နယ်သည် ယခင်ကျောက်ဖြူခရိုင်၏အရွှေမြောက် ပိုင်း၌ တည်ရှိ၍ ကုန်းတိုင်းပိုင်း ကျသည်။ မြို့နယ်တခု လုံး၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၂,၅၄၂ စတုဂံမိုင် ဖြစ်၍ ကျေးရွာအုပ်စုပေါင်း ၅၄ ခု ပါဝင်သည်။ မြို့နယ် လူဦးရေ

သည် ၁၉၇၁ ခုနှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ ၆၀,၆၃၂ ယောက် ဖြစ်သည်။ အမ်းမြို့သူ မြို့သားများ၏ နောက်ကြောင်းသမိုင်းမှာ ယင်းတို့သည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်သောအခါ အထက် မြန်မာနိုင်ငံ မန္တလေးမြို့နှင့် အနီးအနားတဝိုက်မှ ရှောင်ခွာလာခဲ့ကြသူ များ၏ အဆက်အနွယ်များဟု ဆိုကြသည်။ ထိုကြောင့် များသောအားဖြင့် မြန်မာစကားကို ပြောဆိုကြ၍ မြန်မာ ယဉ်ကျေးမှု ထုံးတမ်းစဉ်လာကို ထိန်းသိမ်းလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ အောက်ရွာဖက်၌ မြန်မာစကားနှင့် ရခိုင်စကား ကို အရာရာ အနှောအနှော ပြောဆိုကြသည်။ မြို့နယ် အတွင်း၌ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီတို့သည် အများစုဖြစ်သည်။ မြို့နယ် ၏ တောပိုင်းကျသော တောင်ကုန်းဒေသများတွင် ယခင် အခါက ချင်းလူမျိုးများ အနေများခဲ့လေသည်။

အမ်းမြို့နယ်သည် ယခင်ကျောက်ဖြူခရိုင်အတွင်း၌ ဆန် စပါးအထက်ဆုံး ဖြစ်သည်။ အဓိက ထွက်ကုန်မှာ နှမ်း ဖြစ် သည်။ မြို့နယ်အတွင်း သစ်တော ဝါးတော များလည်း ပေါများ၍ သစ်၊ ဝါးလည်း အထွက်များသည်။ ပျဉ်း ကတိုးသစ် များများထွက်သော မြို့နယ်ဖြစ်သည်။ အခြား ထွက်ကုန်များမှာ ဆေးရွက်၊ ငရုတ်၊ ဆား၊ ငပိ၊ ငခြောက် စသည်တို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

မြို့နယ်အတွင်း တောတောင်ထူထပ်၍ လမ်းပန်း ဆက် သွယ်ရေး ချို့တဲ့သည်။ အမ်းချောင်းသည်လည်း သင်္ဘော ကြီးများကို မဆိုထားဘိ အထက်ပိုင်း၌ လှေကြီးများပင် ကောင်းစွာ မသွားလာနိုင်ချေ။ ထိုကြောင့် မြို့နယ်အတွင်း ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားရေးနှင့် ကူးသန်း သွားလာရေး အတွက် နွားများ၊ လားများကို အားထားကြရသည်။ ရခိုင် ငြည်နယ်အတွင်းရှိ အခြားမြို့နယ်များနှင့်မူ ရေကြောင်း ဖြင့် ဆက်သွယ်ရသည်လည်း ရှိသည်။ အမ်းမြို့နယ်သည် ပြည်မနှင့် အဆက်အသွယ် ပို၍ များကြောင်း အထက်တွင် ဆိုခဲ့သည်။ အမ်းတောင်ကြားလမ်းသည် ပြည်မနှင့် ဆက် သွယ်ရသော နာမည်ကျော် တံခါးပေါက် ဖြစ်သည်။ ထို တောင်ကြားလမ်းကို ဖြတ်၍ အမ်းမြို့နှင့် မင်းဘူးမြို့ကို မော်တော်ကားလမ်း ဖောက်လုပ်ခဲ့ရာ ၁၉၆၄ ခုနှစ်အတွင်း၌ ပြီးစီးသည်။ ထိုကားလမ်းကို အမ်းမြို့နယ်ပက်မှ ၃၄ မိုင် ဖောက်လုပ်ခဲ့၍ မင်းဘူးဘက်မှ ၅၂ မိုင် ဖောက်လုပ်ခဲ့ လေသည်။

အမ်းမြို့နယ်သည် မင်းဘူးမြို့နယ်အပြင် လက်ပံတကားမှ တဆင့် သရက်မြို့နယ်နှင့်၎င်း၊ ဆော၊ ယော၊ လောင်းရှည် မြို့နယ်တို့နှင့်၎င်း အဆက်အသွယ် ရှိလေသည်။ အမ်းမြို့ မှ ဆား၊ ငပိ၊ နှမ်း၊ ငရုတ်၊ ငခြောက်များကို သရက်၊ မင်းဘူး၊ ပခုက္ကူတို့မှတဆင့် အထက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ တင်ပို့၍ အထက်မြန်မာနိုင်ငံမြို့များမှ ထန်းလျက်၊ ကြက်သွန်၊ ရှား

စေး၊ သနပ်ခါးတုံးများကို နွားများ၊ လားများဖြင့်ဖြစ်စေ လူထမ်းဖြင့် ဖြစ်စေ များသောအားဖြင့် သယ်ယူ၍ ရောင်း ဝယ်ဖောက်ကားကြရသည်။ ယင်းသို့ နွားများ၊ လူထမ်း များဖြင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုကို နွားပိုင်းကျသည်။ လူပိုင်း ကျသည်ဟု ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

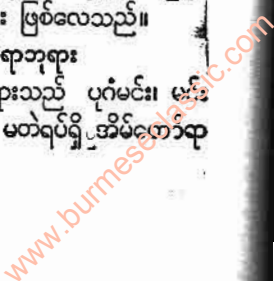
အမ်းမြို့နယ်အတွင်း နှစ်သက်ဖွယ်ရာ ရှေးရိုးယဉ်ကျေး မှုများကို ယနေ့တိုင် ထိန်းသိမ်းလိုက်နာလျက် ရှိသည်မှာ ခြီးကျူးဖွယ်ရာပင် ဖြစ်၏။ နှစ်သစ်ကူး သင်္ကြန်အခါတွင် လူငယ်လူရွယ် ကလေးသူငယ်များသည် မိမိတို့ ဆွေမျိုး ညာတိ သက်ကြီး ရွယ်အိုများ၊ နီးစပ်ခင်မင်ရာ သက်ကြီး ရွယ်အိုများ၏ နေအိမ်များသို့ သွားရောက်၍ အနီးအနားမှ ရေကို သယ်ဆောင်ပြီးလျှင် ရေအိုးရေစည် စသည်တို့တွင် ရေဖြည့်ပေးကြခြင်းဖြင့် ရေကန်တော့ကြသော အစဉ်အလာ တရပ် ရှိပေသည်။

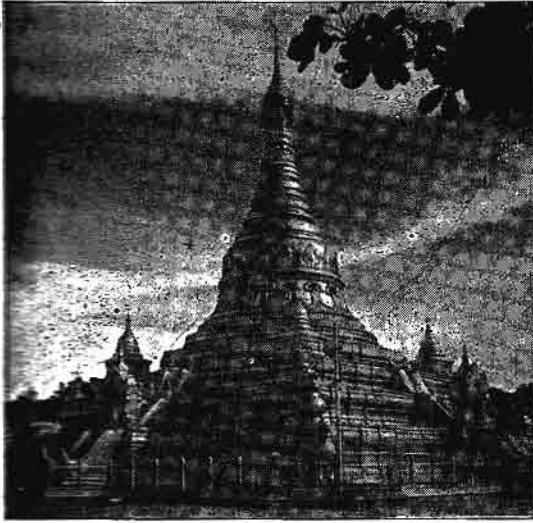
ထိုပြင် အခြားအစဉ်အလာတရပ်လည်း ရှိသေးသည်။ မြို့နယ်အတွင်း ရွာတိုင်း၌ ဘုန်းကြီးကျောင်းများရှိရာ ကျောင်းရှိ ရဟန်းသံဃာများကို ရွာတိုင်းရှိ အိမ်များက တလှည့်စီ တနေ့အတွက်တာ အရုဏ်ဆွမ်းနှင့် နေ့ဆွမ်းကို တာဝန်ယူကပ်လှူခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆွမ်းဝတ်ကျသော အိမ် အနီးအနား၌ အလံစိုက်ထူထားသဖြင့် ဆွမ်းလှည့်ကျသည် ကို သိနိုင်ပေသည်။ ထိုအလံကို အိမ်စဉ်အလိုက် တရက်ပြီး တရက် ပြောင်း၍ စိုက်သွားသဖြင့် ဆွမ်းဝတ်ကျမည်ရက်ကို ကြိုတင် သိထားကြရသောကြောင့် ကြိုကြိုတင်တင် စီစဉ် ပြင်ဆင်နိုင်ကြလေသည်။

မြို့နယ်အတွင်း ထင်ရှားသော စေတီမှာ တန်းတင်စေတီ ဖြစ်၍ နှစ်စဉ် တန်ခူးလ၌ ဘုရားပွဲ ကျင်းပလေ့ ရှိသည်။ အမ်းမြို့နယ်အတွင်းရှိ ရွာပေါင်း ၃၆ ရွာမှ ငွေကြေးကောက် ခံ၍ ကျင်းပသော စုပေါင်း ဘုရားပွဲတော်ဖြစ်သဖြင့် အလွန် စည်ကားသည်။ အမ်းမြို့ မြောက်ဖက်ရှိ ပလောင်တောင် စေတီ၏ ဘုရားပွဲတော်ကို နှစ်စဉ် သီတင်းကျွတ်လ၌ ကျင်း ပလေသည်။

အိမ်တော်ရာဘုရား။ ။ အိမ်တော်ရာဘုရားဟူ၍ မြန်မာ နိုင်ငံ၌ ထင်ရှားသော ဘုရားနှစ်ဆူ ရှိလေသည်။ တဆူသည် မန္တလေးမြို့၌ ရှိ၍ တဆူကား ရန်ကုန်မြို့၌ ရှိသည်။ နှစ်ဆူ စလုံးကို သီရိသုဓမ္မ တိလောက ပဝရ မဟာရာဇာရာဇာ တံဆိပ်နာမံ ခံယူတော်မူသော အမရပူရ စတုတ္ထနန်းစံ ပုဂံ မင်းတရား တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

မန္တလေး အိမ်တော်ရာဘုရား
မန္တလေးမြို့ရှိ အိမ်တော်ရာ ဘုရားသည် ပုဂံမင်း၊ မင်း သားဘဝက စံတော်မူခဲ့ဘူးသည့် မဟာရပ်ရှိ အိမ်တော်ရာ တွင် တည်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

မန္တလေးမြို့ရှိ ထင်ရှားသော အိမ်တော်ရာဘုရား

ပုဂံမင်းသည် ၁၂၀၈ ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၁၃ ရက်နေ့တွင် ခမည်းတော် ရွှေဘိုမင်း၏ အရိုက်အရာတော်ကို ဆက်ခံ စိုးစံတော်မူပြီးနောက် ပထဝီဇေယျကျော် ကိန်းရသော ဘူမိနက်သန် မြေကြန်လက္ခဏာ မဟာမင်္ဂလာ အိမ်တော်ရာ၌ လောကမဏိစူဠာ စေတီတော်နှင့်အတူ စေတီတည်မည်ဟု ရည်ရွယ်သည့်အတိုင်း ၁၂၀၉ ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလတွင် စေတီတည်ရန် မြေသနပ်စေသည်။ ထိုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၃ ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့နံနက် တချက်တိုးကျော် ၅ နာရီ ၂ ပါး ၁၃ ဗီဇနာအချိန် ရွှေပန္နက် ငွေပန္နက်ချတော်မူသည်။ နေ့တချက်တိုးကျော် ၆ နာရီ ၂ ပါး ၁၃ ဗီဇနာအချိန်တွင် စည်ကြီး ခရုသင်း ကြေးကြော်ခြင်း တို့ဖြင့် မှူးတော် မတ်တော် အပေါင်းတို့ကို ရွှေတူးရွှင်း၊ ငွေတူးရွှင်း ထိုင်စေလျက် မြေသနပ်စေတော်မူသည်။

၁၂၀၉ ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၁၁ ရက်နေ့တွင် ပုဂံမင်းသည် မိဖုရားခေါင်ကြီးနှင့်တကွ မင်းညီမင်းသား မင်းမိဖုရား၊ မှူးတော်မတ်တော် ဗိုလ်ပါရဲမက် အပေါင်းတို့ဖြင့် ခြံရံခင်းကျင်း ထွက်စံတော်မူ၍ မင်းတရားကြီး ကိုယ်တော်တိုင် ရွှေအုတ်၊ ငွေအုတ်၊ ကြေးနီအုတ် စသည်တို့ဖြင့် အုတ်မြစ် ပဌမ စ၍ ချတော်မူသည်။

ထိုနှစ် နှောင်းတန်ခူးလဆန်း ၁၃ ရက်နေ့တွင် ပဌမဌာပနာတိုက် ပြုလုပ်ပြီးပြေသည်ကို ဌာပနာ သွင်းရန် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဖွားမြင်တော်မူသည်မှ ဘုရား အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူ၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည့်နောက် သရီရဇာတ်တော်များကို ဒေါနပုဏ္ဏား ဝေငှသည့်တိုင် ရွှေကို သွန်းလုပ်ထော်မူသည့် အခန်းပေါင်း ၉၆ ခန်းနှင့် တကွ ရွှေသားဆင်းတုတော်၊ ငွေသားဆင်းတုတော်၊ မင်းမိဖုရား

သားတော် သမီးတော်တို့က ဆက်သကြသည့် ရွှေဆင်းတု ငွေဆင်းတုအစုစု ဆူရေ ၁၂၀၀ ကျော်ကို မှန်စီထမ်းစင်တွင် တင်၍ ထီးဖြူအုပ်မိုးပြီးမှ လေးဆယ်တော် ငါးဆယ်တော် သွေးသောက်သားတို့ မောင်းဝတ်လုံဆင်၍ ထမ်းစင်နှင့်ထမ်းလိုက်ရသည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရမေ့တော် ဓာတ်ထော်များကို ရတနာပန်းတောင်းတွင်ထည့်၍ မှူးတော်မတ်တော်တို့က ပိုက်ကာ ဆင်ဖြူတော် ခြောက်စီးထက်၌ ထီးဖြူစိုက်လျက် တင်တော်မူသည်။ ထိုပြင် ဇားလောင်းတော် အမရပူရ ပဌမမြို့တည် နန်းတည် ဘိုးတော် မင်းတရားအရုပ်၊ ဘွားတော် မိဖုရားခေါင်ကြီးအရုပ်၊ ဘွားတော် မြောက်နန်းမိဖုရား အရုပ်၊ ဘိုးတော် အိမ်ရှေ့မင်းအရုပ်၊ ပုဂံမင်း နှစ်ပါးအရုပ်၊ ဘွားတော် အိမ်ရှေ့မိဖုရား အရုပ်၊ ဘကြီးတော် ရတနာပူရ စတုတ္ထမြို့တည် နန်းတည် မင်းတရား အရုပ်၊ ခမည်းတော် အမရပူရ ဒုတိယမြို့တည်နန်းတည် မင်းတရားကြီး အရုပ်၊ မယ်တော် မိဖုရားခေါင်ကြီး အရုပ်၊ ဘဝရှင် မင်းတရားကြီးနှင့် နန်းမတော် မိဖုရားခေါင်ကြီးအရုပ်တို့ကို ထီးဖြူစိုက် ဆောက်သော ပေါင်းဝန်းတင် ဆင်တော်များ၌ တင်၍ ဆိုင်ရာဝန်တို့က မောင်းနားငွေငှား ဝတ်လုံဆင်ယင် ကြပြီးလျှင် ခြံရံပိုက်မ လိုက်ကြရသည်။ ရွှေနန်းတော်မှ မတ် မင်္ဂလာအိမ်တော်ရာအထိ ခရီးလမ်းစဉ် တလျှောက် သဖြူခင်း ရာဇမတ်ကာ ငှက်ပျောပင်ရှင်၊ ကြပင်ရှင်၊ တံခွန်ကုက္ကား မုလေးပွား စိုက်ဆောက်ထား၍ တိုင်းသူပြည်သား အပေါင်းတို့ကလည်း ပန်းနွံသော ပေါက်ပေါက် စသည်တို့ဖြင့် ထွက်၍ ပူဇော်ကြသည်။

၁၂၀၉ ခုနှစ် နှောင်းတန်ခူးလဆန်း ၁၄ ရက်နေ့တွင် ဘဝရှင် မင်းတရားကြီးသည် မိဖုရား မင်းညီမင်းသား အစုအလင်နှင့် မတ် မင်္ဂလာအိမ်တော်ရာသို့ ထွက်တော်မူကာ သံဃာတော်များအား ပင့်ဖိတ်ဆွမ်းကပ် ရုပ်ပွားဆင်းတုများကို အနေကဇာတင်သည်။ ထိုနောက် မင်္ဂလာအခါတော်နှင့်အညီ အချိန်တော် စေ့ရောက်လျှင် မင်းတရားကြီး ကိုယ်တိုင် လက်ဖြင့်ကိုင်၍ အရွှေမျက်နှာ ဌာပနာတိုက်တွင် ဌာပနာသွင်းသည်။ နောက် ဌာပနာ ၁၂ တိုက်၌ အသီးသီး ခွဲဝေစောင်ရှိနေသည့် ဆရာတော် သံဃာတော်တို့ အနေအထားကျနအောင် သွင်းရသည်။ ထိုနောက် ဌာပနာသွင်း အခမ်းအနားများနှင့် ဤကထိလ်တော်ကို သားတော်အစဉ် မြစ်တော်အဆက် ပူဇော် ပြုပြင်ရစ်စေသည်ဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူသည့် စကားကို ရွှေပေတွင် ရေးသားသွင်းတော်မူသည်။ သာသနာပြု ဆရာတော်ကလည်း နောင်သာသနာတော် တည်သမျှ ကာလပတ်လုံး မပျက်မစီးစေရ၊ စောင့်ရှောက်စေသတည်းဟု နတ်တို့ကို တိုင်တန်း၍ အမျှဝေတော်မူသည့်စာကို ဌာပနာသွင်းပြီး အဆုံး၌ စေတီတော်ပတ်လုံး ကျင် လေးမျက်နှာတို့၌ ဖတ်ရလေသည်။ ဌာပနာသွင်း

အိမ်တော်ရာဘုရား

အခါတော်နေ့ကို ရည်၍ ထောင်ကျနေသူ ၆၀ ကို လွှတ် ငြိမ်းခွင့် ပေးသနားတော်မူသည်။ ပန်းတိမ်းမြို့ ပန်းဘဲမြို့စား ပန်းဘဲဝန် အတွင်းဝန် သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းလှကျော် သူ့အား စေတီတည်ရာ၌ ကြီးကြပ်စေသည်။

မတဲ မင်္ဂလာအိမ်တော်ရာတွင် ဖွဲ့စည်းတော် အချင်း သံတောင် ငါးဆဲ့ခြောက်တောင် နှစ်မိုက်၊ အရပ်တော် သံတောင် ခြောက်ဆဲ့ တစ်တောင် နှစ်မိုက် ငါးသစ် ရှိ သော စေတီတော်၊ မဟာရာမိတန်တိုင်း မီးတား နှစ်ထပ်နှင့် တကူ အုတ်ခိုး အင်္ဂတေ လုပ်ဆောင်ပြီးပြေသည်များကို မင်းတရားကြီးကိုယ်တိုင် ထွက်စံတော်မူ၍ ၁၂၁၀ ပြည့်နှစ် တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၆ ရက် ကြာသပတေးနေ့ နေ့ ၂ ချက်တီးကျော်အချိန်တွင် အမြောက်သံကြား အခါ တော်နှင့် စက်ယန္တရား ကြီးကျယ်စွာ တပ်ဆင်တော်မူ၍ ထီးတော် အရပ်ကိုးတောင် တမိုက်၊ ထီးဝ လေးတောင်၊ ဘုံ ခုနစ်ဆင့်ရှိသော ထီးတော်ကို ကြီးကျယ် ခမ်းနားစွာ တင်လှူတော်မူသည်။

စေတီတော်ကိုလည်း “မဟာလောကရံသီ” ဟု ဘွဲ့မည် တော် ကမ္မည်းတပ်လေသည်။ စေတီတော် ပြီးမြောက်သည့် အထိမ်းအမှတ်ဖြင့် အကျဉ်းကျသူ ယောက်ျား မိန်းမ ၅၃ ယောက်ကို အကျဉ်းမှ လွတ်တော်မူသည်။ စကြာကတံး ခေါ် ဘူပုန် ငညာနှင့် ပုန်ကန်ရာ ပါသည့် လူ ၂၈ အိမ် ထောင်သားတို့ကိုလည်း ဘေးမဲ့ ချမ်းသာပေး၍ လုပ်မြေ၊ နေမြေပေးတော်မူကာ ကျန်သီးတော်အဖြစ် ရေစက်သွန်းချ လှူဒါန်းတော်မူလေသည်။

မဟာလောကရံသီ အိမ်တော်ရာစေတီ၏ မဟာရာမိ တန်တိုင်းအတွင်းရှိ ထောင့်လေးထောင့်၌ (၁) အလယ်နန်း တော် စလင်းမြို့စား မိဖုရား သီရိတိလောက အတုလ ရတနာဒေဝီ တည်သည့် စေတီတဆူ၊ (၂) ခမည်းတော် မင်းတရားကြီး မိဖုရား စလေးမြို့စား တည်သည့် စေတီတဆူ၊ (၃) ငယ်ရွယ်တော်မူစဉ်က မင်းတရားကြီး၏ အထိန်းတော် ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော တောင်ပြုံးကြီးမြို့ ဟင်္သာတမြို့စား တည် သော စေတီတဆူ၊ (၄) မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါ ကျွန်တော် ရင်းဖြစ်သော ကျီဝန်၊ အတွင်းဝန်မင်းကြီး မဟာသက်တော် ရှည် တည်သော စေတီတဆူ ပေါင်း စေတီရံ လေးဆူ ရှိသည်။

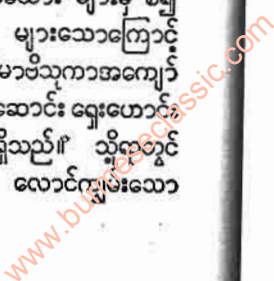
အိမ်တော်ရာစေတီ အရှေ့ဖက်မှန် အထွက်တွင် ရွှေ တချောင်းမြောင်း ကူး၍ တည်ဆောက်ထားသော ဆင်မင်း ဖန်တားခေါ် အိမ်တော်ရာ ဆင်တန်တား ရှိသည်။ ယင်း တန်တားကို ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက် ၁၁၆၈ ခုနှစ်က ဟံသာဝတီမြို့တောင် နိဗ္ဗာန်ရွာရွှေ ကွင်းသာယာအရပ်တွင် တွေ့ရှိရမိသော ကိုယ်အလုံး ဗိုင်းဝါဂုမ်းကဲ့သို့ ဖြစ်စနူးညှစ်စွာ သော နိဗ္ဗာန်ပစ္စယ နဂါးရာဇာဘွဲ့ခံ ဆဒ္ဒါန် ဆင်မင်း၏

ငွေတော်နှင့် တည်လုပ်သောကြောင့် ဆင်မင်း တန်တားဟု ခေါ်သည်။ ဆင်မင်း၏ ကောင်းမှုကုသိုလ်တော်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေရန် ယင်းအုတ်တန်တား၏ အရှေ့ဖက်အဆင်းထိပ် ရွှေတချောင်းအနီးတွင် ဘေးဝဲယာ နှစ်ဖက် ဆွင့်မင်း၏ပုံ အုတ်ခုံပြာသာဒ်အမိုးဖြင့်ခန့်ညားစွာ ပြုလုပ်တည်ထားသည်။

ဘုရား၏ အနောက်ဖက်မှသည် တောင်ကို လျှောက်၍ ယခု မဟာဝေယန်ဘုံသာ ကျောင်းတိုက်အနီး ရွှေတ ချောင်း မြောင်းကျားတန်တားအထိ အုတ်တန်တားကြီးတခု ကို ၁၂၁၁ ခုနှစ် ပြာသိုလတွင် တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ယင်း တန်တားကြီး၏ ဝဲယာနှစ်ဖက် တန်တိုင်းကို မိကျောင်း၏ ကိုယ်သဏ္ဌာန် ပြုလုပ်တည်ထားပြီးလျှင် မြောက်ဖက် တန် တားအဆင်း ဝဲယာနှစ်ဖက် တန်တားထိပ်ကို မိကျောင်း၏ ဦးခေါင်းပုံသဏ္ဌာန် ပြုလုပ်တည်ဆောက်ထားသည် ဖြစ်သော ကြောင့် မိကျောင်းတန်တားဟု တွင်သည်။ မိကျောင်း တန်တား၏တောင်ဖက်အဆုံး တန်တားအဆင်းတွင် အုတ်ခုံ ခံ၍ ဝဲယာခြင်္သေ့ကြီးနှစ်စီး ပြုလုပ်ထားရာ အလွန်ပင်အချိုး အစား ကျနသော ပန်းရံလက်ရာအဖြစ် ကျော်ကြားသည်။ ခြင်္သေ့ကြီးအနီးရှိရပ်ကွက်ကိုပင် ခြင်္သေ့ဦးရပ်ကွက်ဟု ခေါ် စမှတ်ပြုကြသည်။

အိမ်တော်ရာစေတီ စနေထောင့်တွင် သကျမုနိခေါ် ဉာဏ်တော် သုံးတောင် နှစ်မိုက်ရှိ မဟာရာ ရုပ်ပွားတော်မြတ် တဆူ ကိန်းဝပ်တော်မူလျက် ရှိသည်။ ယင်း ရုပ်ပွားတော် သည် ဘကြီးတော် လက်ထက်တွင် မဇ္ဈိမဒေသ မဟာ ဗောဓိပင်အရပ်မှ ပင့်ဆောင်တော်မူခဲ့၍ အင်းဝမြို့တော်တွင် တန်ဆောင်းပြာသာဒ်နှင့် တင်ထားကိုးကွယ်ခဲ့ရာမှ ရွှေဘိုမင်း လက်ထက်တွင် အမရပူရ ဇောင်းကလော ကန်ဦး ကုသိုလ် တော် လောကမုနိဂူ၌ စေတီတော်သို့ ပင့်ဆောင်ကိုးကွယ် သည်။ ထိုမှတဖန် မန္တလေး ပျက်ပြီးနောက် နှစ်နှစ်အရ ဖြစ်သော ၁၂၄၅ ခုနှစ်တွင် မိုးကောင်းတိုက်ဆရာတော်နှင့် အုတ်ဝန် သံတော်ဆင် ဦးပိုးကြီးတို့ မန္တလေး အိမ်တော်ရာ ဘုရားသို့ ပင့်ဆောင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ သကျမုနိဘုရားနှင့် ယှဉ်လျက် ပုံသဏ္ဌာန်တူ စကျင်ကျောက်ဖြူကို ထုလုပ်ထား သော ရွှေဘိုမင်းကောင်းမှု သေလာမုနိရုပ်ပွားတော် တဆူ လည်း ရှိသည်။

အိမ်တော်ရာဘုရားသည် ရေမြေရှင် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ကောင်းမှု ကုသိုလ်တော် ဖြစ်သည့်အလျောက် မင်းညီ မင်းသား မှူးတော်မတ်တော် ကတော်မယား များမှ စ၍ ကုသိုလ်တော်ပွား လှူဒါန်းကြသည့် များသောကြောင့် မဟာရာမိတန်တိုင်းကြီးအတွင်း ရှေးမြန်မာဗိသုကာအကျော် အမော်တို့၏ လက်စမ်းပြ ပြာသာဒ်တန်ဆောင်း ရှေးဟောင်း အဆောက်အအုံကြီးများ ပြည့်လျက် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ၁၂၂၂ ခုနှစ်က ကိုးတာရပ်ကွက်မှစ၍ လောင်ကျွမ်းသော

အိမ်တော်ရာဘုရား

• ကိုးတားမီးကြောင့် မဟာရာဇ်တန်တိုင်းအတွင်း အဆောက်အအုံ အတော်များများ မီးတောင်ပါသွားခဲ့သည်။ မီးလောင်ကျွမ်းပြီးနောက် အလှူရှင်များက ပြန်လည်ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့သော်လည်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၀၄ ခုနှစ်တွင် ဗုံးကျဲသဖြင့် စေတီတော်မြတ်ကြီးနှင့် ထောင့်လေးထောင့် စေတီရံများ၊ ကျောက်စာများ မဟာရာဇ်မုတုပါး အဆောက်အအုံများ မီးလောင်ပျက်စီးခဲ့ရလေသည်။ စစ်ပြီးခေတ်တွင် အလှူရှင်ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့က ပြန်လည်ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းကြသောကြောင့် ယခုအခါ ခေတ်မှီပုံ ဝံ့နစ်တို့ဖြင့် တည်အပ်သော အဆောက်အအုံသစ်တို့ ပြည့်နှက်လျက် ရှိလေသည်။

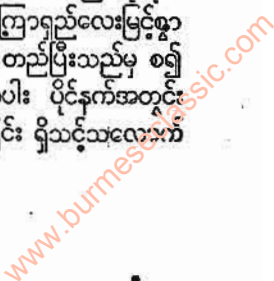
ရန်ကုန်မြို့ အိမ်တော်ရာဘုရား

ရန်ကုန်မြို့ လမ်းမတော်ရပ် ရွှေတိဂုံဘုရား အနောက်တောင်ဖက်ရှိ အိမ်တော်ရာ ဘုရားကိုလည်း ပုဂံမင်းပင်တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သည်။ ၁၂၁၀ ပြည့်နှစ် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့တွင် မဟာလောကရံသီ မန္တလေးအိမ်တော်ရာ စေတီတော်ကြီးကို တည်ဆောက်ပြီး မကြာမီပင် ၁၂၀၃ ခုနှစ်က ခမည်းတော် ရွှေဘိုမင်းတရားကြီးနှင့်အတူ ရန်ကုန်မြို့သို့ စုဆင်းလာစဉ်က မိမိစံပျော်ရန် ခေတ္တယာယီ တနန်းတော် ဆောက်လုပ်နေထိုင်ခဲ့သည့် နေရာ၌ နောင်လာ နောက်သားများ အိမ်ရာ ဆောက်လုပ်နေထိုင်မည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် အိမ်တော်ရာ ဘုရားတဆူ တည်ထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရွှေဘိုမင်းတရားသည် မိဖုရားသားတော် စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အလုံးအရင်းနှင့် ရန်ကုန်သို့ စုန်ဆင်းလာသောအခါ လမ်းမတော်ဆိပ်ကမ်းမှ တက်၍ ယခု ဂျူဘလီဟောအနီးရှိ မိုင်ဒန်ကွင်းဟောင်း မြောက်ဖက် (ယခင် အင်္ဂလိပ်ဘုရားရှိခိုးကျောင်း တည်ရာ) တွင် မြတ်နန်းအောင်ချာခေါ် ယာယီနန်းတော် ဆောက်လုပ်၍ စံနေကာ သားတော်များအား အသီးအသီး နေရာချထားပေး၍ ယာယီတဲနန်းများ ဆောက်လုပ် နေထိုင်စေသည်။ နန်းတော်၏ အနောက်မြောက်ထောင့်တွင် ပုဂံမင်းသား စံနေတော်မူခဲ့သည့် တဲနန်းတော်ရှိသည်။

ထိုအချိန်က ပုဂံမင်းသားစံခဲရာအိမ်တော်ရာတွင်မင်းသား အထွတ်အထိပ် ရောက်သောအခါ ရေဝန်တော် ပဲခူးမြို့စား မဟာမင်းခေါင်ကျော်ထင်ကို ငွေ ၈၀,၀၀၀ (ရှစ်သောင်း) ပေး၍ အိမ်တော်ရာဘုရားတည်ရန်စစ်သည်တော် ၁,၄၀၀ နှင့် စေလွှတ်လိုက်သည်။ ရေဝန်တော်မင်းကြီးသည် ဖိနပ်တော်သံတောင် ၄၀ ဤစံတော် ၄၅ တောင်ရှိ စေတီတော်ကြီးကို တည်၍ ပုဂံမင်း အမိန့်တော်အတိုင်း ဘိုးတော်ဘွားတော်တို့၏ ရွှေကိုယ်လေး၊ ငွေကိုယ်လေး၊ မယ်တော် ခမည်းတော်တို့၏ ရွှေကိုယ်လေး၊ ငွေကိုယ်လေးများနှင့်အတူ အလောင်းမင်းတရားကြီး လက်ထက်မှစ၍ နန်းဦးတွင် အမြဲတည်ထား

ကိုးကွယ်သော မာရဇိန်ရုပ်ပွားတော်၊ အသားတော်၊ အသွေးတော်၊ အရိုးတော်၊ ဆံတော်တို့မှ ဖြစ်ပွားသော ဓာတုစေတီတော်၊ မြတ်စွာဘုရား၏သုံးဆောင်တော်မူရာ ရွှေပလ္လင်ဗောဓိပင်ကျောင်းတော်၊ သပိတ်၊ သင်္ကန်း၊ တောင်ဝေး အစရှိသော ပရိဘောဂစေတီတော်၊ မြတ်စွာဘုရား ဝေဟံကြားတော်မူအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာ ၈၄,၀၀၀ ဓမ္မစေတီတော်၊ ဤဗုဒ္ဓစေတီတော်လေးပါးတို့ကို အဝင်အပါတည်ထားရာရွှေကြတ်၊ ငွေကြတ်၊ ပတ္တမြားကြတ်၊ ရွှေအုတ်၊ ငွေအုတ်၊ ရွှေကလပ်၊ ငွေကလပ်၊ ရွှေပြား ငွေပြား စသည့် ရတနာအမျိုးမျိုး စီမံချယ်လှယ်ကာ သီးသန့် ဝေဖြာ ဌာပနာတိုက်ခန်း ထားလျက် ဌာပနာတော်သွင်းမှု ပြုသည်။ ဘုရားကြီး၏ လေးမျက်နှာ၌ မဟာရာဇ်တန်တိုင်းတွင် မှုခါပေါက် လေးခု စေတီတော် တောင်ဖက် မဟာရာဇ်အပြင် စရပ်ကြီး တဆောင်၊ စရပ်ရွှေ အုတ်စီ ရေကန်ကြီးတခု မြောက်မဟာရာဇ်အပြင် ခေတ္တရာ ဆရာတော်အတွက် ကျောင်း တဆောင်၊ စေတီတော်ရွှေ မြောက်ထောင့် မဟာရာဇ်အပြင် သိမ်တလုံးတို့ကိုလည်း ပုဂံမင်းအမိန့်တော်နှင့် ရေဝန် ဦးဝင်းပင် ကြပ်မတည်ဆောက်ခဲ့သည်။ စေတီတော်ကိုလည်း မဟာဓမ္မရံသီ အိမ်တော်ရာစေတီဟု ဘွဲ့မည်တပ်လေသည်။

ထိုသို့ စေတီ တည်နေစဉ် ထီးတော် မတင်ရသေးမီ သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ ခုနှစ် တန်ခူးလတွင် ဂျင်နရယ် ဂေါ်ဒွင် အုပ်ချုပ်သော အင်္ဂလိပ် ကြည်းကြောင်းတပ်နှင့် အင်္ဂမိရယ်အော်စတင် အုပ်ချုပ်သော ရေကြောင်း စစ်သည်တို့သည် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းသို့ ဆိုက်ရောက်လာကြောင်း ပဲခူးရေဝန်မင်းကြီး ကြားသိလျှင် ထီးတော်ကို အနောက်တောင်ထောင့်အရပ်မှ အမြန် ဆွဲတင်ပြီးလျှင် ကျန်ရှိသော ငွေများကို စေတီ၏ အနောက်တောင်ထောင့်တွင် မြှုပ်နှံ၍ ထီးတော်တင်သော ကြိုးကို ဇူဝါးအပေါ်တွင် ဖွဲ့ခွဲပြီးနောက် ယင်းအပေါ်မှ စေတီငယ်ကလေးတဆူ ထပ်မံတည်သည်။ စေတီတည်ပြီးနောက် နောင်သောအခါ ထိုငွေများကို မတရား တူးဖော် ယူငင်ပါက ယူငင်သူအား ကြီးခေကြီးသည် မြေကြီး ဖြစ်၍ ပေါက်သတ်ပါစေသွားဟု မိဋ္ဌာန်ကာ ရေဝန်မင်းကြီးသည် နောက်ပါများနှင့်အတူ ရွှေတိဂုံစေတီကုန် တော်ပေါ်သို့ အနောက်မှန်မှ တက်၍ အင်္ဂလိပ်စစ်သားများကို ခုခံတိုက်ခိုက်ရာ နှစ်ဖက်စလုံး အကျအဆုံးများ၍ နောက်ဆုံး၌ မြန်မာတို့ စစ်ရေးနိမ့်ရလေသည်။ ထိုကြောင့် မဟာဓမ္မရံသီ အိမ်တော်ရာ စေတီသည် ကုသိုလ်တော် ရှင်ဘုရင်မင်းမြတ် ကိုယ်တိုင် ကြာရှည်လေးမြင့်စွာ ပြုစုစောင့်ရှောက် မှမ်းမံခြင်း မရှိပဲ တည်ပြီးသည်မှ စ၍ အယူခြားသည့် နိုင်ငံရပ်ခြား တိုင်းတပါး ပိုင်နက်အတွင်း ကျရောက်ခဲ့ရာ စည်ကား ထင်ရှားခြင်း ရှိသင့်သလောက် စည်ကားထင်ရှားခြင်း မရှိခဲ့ချေ။

အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံ

အိမ်တွင်းမှု သိပ္ပံ။ ။အိမ်ထောင် အတွင်း သာယာ စိုပြည်အောင် ပြုစုထိန်းသိမ်းသော အတတ်ကို အိမ်တွင်းမှု သိပ္ပံပညာဟု ခေါ်သည်။ ဤပညာတွင် အချက်အမြှုတ်၊ အချုပ်အလုပ်၊ အသိမ်းအဆည်း၊ အိမ်ကိုတန်ဆာဆင်မှု၊ ဈေးဝယ်ခြမ်းမှု၊ သားသမီးများကို ပြုစုထိန်းသိမ်းမှု၊ ကျန်းမာရေးပညာ စသည်တို့ ပါဝင်လေသည်။

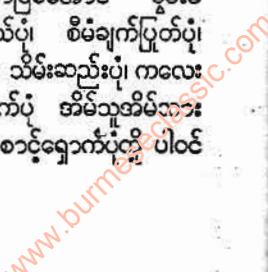
ရာသီဥတုဒဏ်ကို ခံနိုင်ရန်အတွက် ငှက်တို့သည် အသိုက် ပြုလုပ်၍ ခိုလှုံကြသည်။ သားရဲတိုရစ္ဆာန်တို့သည် ဂူတွင်း၌ အောင်းကြသည်။ ထို့အတူပင် လူသည်လည်း ရှေးပဝေဏီ ကစ၍ အပူအအေးဒဏ်နှင့် ဘေးအန္တရာယ်တို့မှ ကာကွယ်ရန် ဂူအတွင်း နေထိုင်ခဲ့ရာမှ ယခုခေတ်တွင် နေအိမ်တိုက်တာ အဆောက်အအုံနှင့် နေထိုင်ကြသော အဆင့်အတန်းသို့ ရောက်ခဲ့သည်။ နေအိမ်ဟူသည် လူအများအား ဘေး အန္တရာယ်အပေါင်းမှ လျှံခိုမှုကိုပေး၍ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး သာယာချမ်းမြေ့စွာ နားရာ၊ မေ့လျော်ရာ လောကံသား တို့၏ အာရုံအစူးစိုက်ဆုံးနေရာ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသို့ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာမှုကို ဆောင်သောအိမ်ကို အထူး သဖြင့် မိန်းမသားများသည် စီမံခန့်ခွဲ ညီညွတ်အောင် ကွပ်ကဲကြရလေသည်။ ထို့ကြောင့် "အိမ်တွင်းမှုလုပ်၊ သိမ်း ထုတ်သေချာ၊ မိစ္ဆာကြည့်ရှောင်၊ လျော်အောင်ဖြန့်ချိ၊ ပျင်းရိမမူ၊ ဝတ်ငါးဆူ၊ အိမ်သူကျင့်အပ်စွာ" ဟူ၍ အိမ်သူ မိန်းမ၏ ဝတ်တရားငါးပါးတွင် အိမ်တွင်းမှုအလုပ်ကို ဝတ် တရားတပါးအနေဖြင့် သိင်္ဂါလောဝါဒသုတ်တွင် ပြဆို ထားခဲ့လေသည်။

လူနေမှု အခြေအနေသည် အစဉ်မပြတ် ပြောင်းလဲ နေသည်နှင့်အမျှ အိမ်မှုကိစ္စ အဝဝသည်လည်း များပြား ရှုပ်ထွေးလာလေသည်။ ရှေးအခါက အိမ်ရှင်မများသည် အမိ၊ အဒေါ် စသော ကိုယ့်ထက်ကြီးသည့် အိမ်ရှင်မများ သင်ကြားပေးသည့် စံနစ်များအတိုင်း အိမ်တွင်းမှုကို ဆောင်ရွက် ထိန်းသိမ်းသွားကြသည်။ သို့ရာတွင် သိပ္ပံပညာ ထွန်းကားလာ၍ လူအသုံးအဆောင်ပစ္စည်း၊ အိမ်သုံးပစ္စည်း များ ရှေးနှင့်မတူ ပြောင်းလဲလာသောအခါ ရှေးစံနစ် အိမ်တွင်းမှုပညာနှင့်သာ မလုံလောက်တော့ပဲ ခေတ်နှင့် အညီ ကောင်းမွန်တိုးတက်စေရန် ကြံဆပြုပြင်ကြရသည့် အတိုင်း လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း ငါးဆယ်ကျော် ခြောက်ဆယ် ခန့်မှစ၍ ထိုအိမ်တွင်းမှု ဝတ်တရား အထွေထွေကို သိပ္ပံ ပညာရပ်တခု အနေဖြင့် အသိအမှတ် ပြုခဲ့ရလေသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ တိုးတက်လျက်ရှိသော နိုင်ငံကြီးများတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် အိမ်တွင်းမှု သိပ္ပံကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များ ဖွင့်လှစ်ခဲ့ကြ၍ အချို့ နိုင်ငံများတွင် ကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များ၌ ဘာသာရပ် တခုအနေနှင့် သင်ကြားပေးလျက် ရှိလေသည်။

အိမ်တွင်းမှုလုပ်ငန်းသည် တိတိကျကျ အမည်ဖော်မပြု နိုင်သော်လည်း၊ ကိုယ့်၊ နှုတ်၊ နှလုံး သုံးပါးစလုံး အားလပ်ခွင့် မရလောက်အောင် ကျယ်ဝန်းများပြားလှလေသည်။ ယင်း သို့ အပြောကျယ်လှစွာသော လုပ်ငန်းကို အချိန်လည်း မကုန်၊ လူလည်းမပပ်ပန်းစေပဲ၊ ခေတ်မှီနည်းများဖြင့် တွင်ကျယ်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်အောင် အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံပညာ က သင်ပြပေးလေသည်။

အိမ်တွင်းမှုဆိုသည့်အတိုင်း အိမ်တွင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ၊ စဖိုဆောင်သုံး ပစ္စည်းကရိယာ များကို ခေတ်အမှီဆုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အား အကူအညီဖြင့် အသုံးချနိုင်အောင် ပြုလုပ်ထားသောကြောင့် အနောက် နိုင်ငံများတွင် စဖိုဆောင်၌ ရေနှေးကျိုလျှင် လျှပ်စစ် ဓာတ်ကရားနှင့် ငါးမိနစ်အတွင်း ရေကိုပွက်ပွက်ဆူစေနိုင်၏။ ပန်းကန်ပြားများကို ဆေးကြောလိုလျှင်လည်း လက်ဖြင့် အသစ်အကြေး အပေအရေမခံရပဲ စက်ဖြင့် သန့်ရှင်း စင်ကြယ်အောင် ဆေးကြော နိုင်၏။ အဝတ်အစား အဟောင်းတို့ကို လျှော်ဖွပ်ပြီး၍ မီးပူတိုက်ပြီးသားအဖြစ် တခါထဲ ထွက်လာနိုင်အောင် ဖန်တီးပေးသော စက်များ လည်း ရှိလေသည်။ သို့မဟုတ်လျှင်လည်း လျော်ပြီးသား အဝတ်တို့ကို လျှပ်စစ်ဓာတ်အားဖြင့် သုံးနိုင်သည့် မီးပူဖြင့် မီးပူတိုက်နိုင်လေသည်။ ထိုပြင် လျှပ်စစ်ဖြင့် မှိုကင်နိုင်ရန် အတွက် အသုံးပြုသော ကရိယာများ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား သုံး ရေခဲသေတ္တာများ၊ အစားအသောက်ကို မပုပ်မသိုး အောင် ထားနိုင်သော လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသုံး အအေး သေတ္တာများ၊ အလိုအလျောက် အလုပ်ပြီးသွားနိုင်သော လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသုံး အဝတ်လျှော်စက်များ၊ အဝတ် ညှစ်သည့် ကရိယာများ၊ လျှပ်စစ်ဖြင့် ထမင်း ဟင်းစသော စားသောက်ဖွယ်ရာတို့ကို အချိန်နှင့်ကိုက်၍ ချက်သွား နိုင်သော မီးဖိုစင် (ယင်းမီးဖိုစင်၌ နာရီအပြိုးပါသည်။) စသော ပြော၍ မယုံနိုင်လောက်အောင် ထူးခြားဆန်းပြား သည့် မီးဖိုဆောင်သုံး ပစ္စည်းများကို တီထွင်လုပ်ကိုင်ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုကရိယာများကို ကိုင်တွယ်အသုံးချတတ်ဖို့ အိမ်ရှင်မအတတ်ကို စံနစ်တကျ တတ်မြောက်ဖို့ လိုလာ လေသည်။

အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံပညာကို ကျောင်းသင်တာသာရပ် တခု အဖြစ် သင်ကြားရာ၌ နေထိုင်ရန် အိမ်ကိုရွေးချယ်ပုံ၊ သာယာချမ်းမြေ့သော အိမ်ဂေဟာဖြစ်အောင် မွမ်းမံ ပြင်ဆင်ပုံ၊ အစားအစာ ရွေးချယ်ပုံ၊ စီမံချက်ပြုတ်ပုံ၊ အဝတ်အစားရွေးချယ်ပုံ၊ ချုပ်လုပ်ပုံ၊ သိမ်းဆည်းပုံ၊ ကလေး သူငယ်များ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပုံ အိမ်သူအိမ်သား များ နာမကျန်းဖြစ်သည့်အခါ ပြုစုစောင့်ရှောက်ပုံတို့ ပါဝင် လေသည်။

အိမ်

အစာတို့၌ ဗီတာမင် အေး၊ ဘီ၊ စီ၊ ဒီ စီးသော ဓာတ်များ

အိမ်သည် လူတို့ခိုလှုံရာ မရှိမဖြစ်သော နေရာဖြစ်သည်။ မိမိ၏ နေအိမ်သည် ရေ နေ လေ စသည်တို့ စောင်းမွန်စွာ ရရှိ၍ ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်ပြီးလျှင် အိမ်သူအိမ်သား တို့နှင့် လျော်ကန်သင့်မြတ်ဖို့ လိုသည်။ နေအိမ်သည် လူတို့၏ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး အနားယူရာ နေရာဖြစ်သဖြင့် သန့်ရှင်းသပ်ရပ်စွာ ရှိသင့်ရုံမက အဖြစ်နိုင်ဆုံး ဆိတ်ငြိမ်မှုကို ရစေသင့်သည်။

အိမ်ကို နေစချင့်ဖွယ် သာယာတင့်တယ်အောင် ပြင်ဆင် မှမ်းမံတတ်ရန်လည်း အိမ်ရှင်မ၏ တာဝန်ပင်ဖြစ်သည်။ မိမိ၏ ငွေကြေးအခြေအနေ အင်အားအလိုက် မှမ်းမံတတ်ဖို့ လိုသည်။ စားပွဲ၊ ကုလားထိုင်မှ စ၍ ကန့်လန့်ကာ၊ ကော်ဇော၊ ခန်းဆီး စသည့် ပစ္စည်းအသုံးအဆောင်တို့ကို ခွဲခြား ဝေရန်၍ ထားသို့ သုံးစွဲတတ်ခြင်းသည် အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံတွင် အကျိုးဝင်သော ပညာတရပ် ဖြစ်သည်။ "လူမှာ အဝတ်၊ တောင်းမှာ အကူပုံ" ဆိုသကဲ့သို့ အိမ်ကို ဆင်ပြင်ထားသို့ တတ်လျှင် အိမ်သည် တမျိုးကျက်သရေ ရှိသည်။

အိမ်ကိုတန်ဆာဆင်ရာ၌ အိမ်ရှင်မသည် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂမျိုးစုံကို တွေ့ဘူးမြင်ဘူး ထားရပြီးလျှင် မည်သည့် ပစ္စည်းကို မည်သည့်နေရာ၌ အသုံးချရမည်ကိုပါ သိထားရပေ လိမ့်မည်။ အိမ်၏ ဧည့်ခန်း၌ ထားသို့သော အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများကို မျက်စိရှင်းစေရန်နှင့် ကြည့်ကောင်းစေရန် မည်ကဲ့သို့ နေရာချထားရမည်၊ ဧည့်ခန်းရှိ နံရံက မည်သည့် အရောင်ဖြစ်လျှင် အခန်းဆီးကို မည်သည့်အရောင်တပ်မည် စသည်ဖြင့် ဆင်ပြင်နည်း၊ အရောင်အသွေး ရွေးနည်းများကို နားလည်ထားဖို့လိုသည်။ ဧည့်ခန်း၌ သာယာသော ရှုမျှော်ခင်း ဓာတ်ပုံများ၊ ပန်းချီကားများကို မည်ကဲ့သို့ ချိတ်ဆွဲ ထားရမည်။ ပန်းအိုးများ၌ မည်သို့ ပန်းစိုက်ထားရမည်၊ ဧည့်ခန်းကြမ်းပြင်ကိုနေ့စဉ် ဖုန်အမှိုက်မရှိအောင် လှဲကျင်း၍ ပြောင်လက်နေအောင် ကြမ်းတိုက်ဆေးဖြင့် ဘယ်နှစ်ရက် တကြိမ် တိုက်ပွတ်ပေးရမည် စသော အိမ်တွင်းမှု လုပ်ငန်းများကို ကျောင်း၌ လက်တွေ့သင်ယူရသည်။ ဧည့်ခန်းတခု တည်းသာ မဟုတ်၊ အိမ်တအိမ်လုံးရှိ အခန်းများအတွက် မီးဖိုဆောင် ရေချိုးခန်း အိမ်သာအထိ စီစဉ်ပြင်ဆင်ထား ရေးသည် အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံ ပညာရပ်တွင် ပါဝင်လေသည်။

အစားအစာ

အိမ်ထောင်တခု၏ နေ့စဉ် စားသောက်ရေးအတွက် အချက်အပြုတ် လုပ်ငန်း၌ အစားအသောက်များကို ရွေးချယ်တတ်ဖို့ ပဌမဆုံး အရေးကြီးလေသည်။ ဤသို့ ရွေးချယ်တတ်ရန် အိမ်ရှင်မသည် အစားအစာများ၌ ပါသည့် ဩဇာဓာတ် အမျိုးမျိုးကို နားလည်ထားရ ပေမည်။

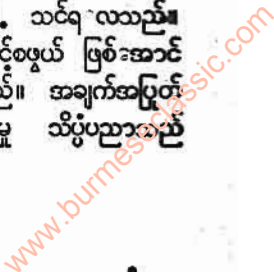
အစာတို့၌ ဗီတာမင် အေး၊ ဘီ၊ စီ၊ ဒီ စီးသော ဓာတ်များ မည်သည့် အချိုးအစားအလိုက် ပါသည်။ မည်သည့်အစာ သည် အသားကိုဖြစ်စေ၍ မည်သည့် အသီးအနှံသည် သွေးသားကို သန့်ရှင်း စင်ကြယ်စေသည် စသည်တို့ကို အားလုံးသင်ကြားရလေသည်။

လူတို့စားသုံးလျက်ရှိသည့် အစားအစာတို့သည် လူတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို အသက်ဆက်ပေးနေ၍ ထိုအစားအစာတို့တွင် ပါသော ကာဗိုဟိုက်ဒရိတ်နှင့် အဆီဓာတ်တို့သည် အပူ ဓာတ်နှင့် အားအစွမ်းကို ဖြစ်စေ၍ ပရိုတင်းဓာတ်သည် ကြွက်သားနှင့် အကြောတို့ကို သန်မာတောင့်တင်းအောင် ပြုပေး၏။ ဗီတာမင်ဓာတ်သည် ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ရောဂါများ ကျရောက်မည့်ဘေးမှ ကာကွယ်ပေး၍ ဆားဓာတ်သည် အရိုးကို သန်မာစေသည်။

ဤသို့ အစားအစာများအကြောင်းကို၎င်း၊ ယင်းတို့တွင် ပါဝင်သည့် ဩဇာဓာတ်များအကြောင်းကို၎င်း အိမ်ရှင်မ သည် သိထားလျှင် နေ့စဉ် စားသောက်နေရသော အစား အစာများကို စီမံချက်ပြုတ်ရာ၌ ဩဇာဓာတ်များ အစုံ အလင်ပါနိုင်ရန် အထူးသတိပြုနိုင်လေသည်။ တနေ့စာ မည်သည့်အစားအသောက်တို့ကို ဖွယ်ဖွယ်ရာရာ ချက်ပြုတ် စားသောက်မည်ဟု စဉ်းစားပြီးသော် ဈေး၌ အသား၊ ငါး၊ နို့စသော ချက်ပြုတ်ရန် ဟင်းလျာများကို ဝယ်ခြမ်းသည့် နေရာ၌ လတ်ဆတ်သော အသား၊ ငါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက် တို့ကို ရွေးချယ်၍ ဈေးသက်သာချောင်ချိစွာ ဝယ်တတ်ဖို့ လည်း လိုလေသည်။

ချက်ပြုတ်နည်း

ဝယ်ခြမ်းပြီးခဲ့သော် ထိုပစ္စည်းများကို ယင်းတို့၌ ပါရှိ သောဓာတ်များ မပျက်စီးရန်အောင် ချက်ပြုတ်တတ်ဖို့ အရေးကြီးပြန်လေသည်။ ပမာအားဖြင့် အာလူးတွင် ဗီတာမင်ဓာတ်များသည် အခွံ၌ များစွာပါလေသည်။ ထိုဓာတ်ကို အလိုရှိပါမူ အခွံကိုမသင်ပဲ အာလူးကို ရေ စင်စင်ဆေးပြီး ချက်လျှင် ရနိုင်ကြောင်း အိမ်ရှင်မသည် သိထားရပေမည်။ ဝမ်းဘဲဥ၊ ကြက်ဥ စသည်တို့သည် ကျက်ကျက်ပြုတ်ခြင်း၊ ကြော်ခြင်းပြုသော် အစာမကြေ တတ်သဖြင့် အစိမ်းလိုက် ဖောက်စားခြင်း၊ သို့မဟုတ် မကျက်တကျက် ကြော်စားခြင်း ပြုတ်စားခြင်းက ပို၍ အကျိုးဖြစ်ထွန်းသည်။ ဤသို့ ချက်ပြုတ်ရာဝယ် ဉာဏ်အမြင် ကျယ်ဖို့ အိမ်တွင်းမှု သိပ္ပံပညာကို သင်ရ လာသည်။ ချက်ပြီးသား အစားအစာကို စားချင့်စဖွယ် ဖြစ်အောင် ပြင်ဆင်တတ်ရန်လည်း လိုပြန်သေးသည်။ အချက်အပြုတ် လုပ်ငန်းတခုတည်းနှင့်ပင် အိမ်တွင်းမှု သိပ္ပံပညာသည် အဇီတော် ကျယ်ဝန်းလှပေသည်။

အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံ

အချုပ်အလုပ်ပညာ

အိမ်တွင်း အလုပ်တစ်ခုဖြစ်သော အချုပ်အလုပ်ပညာသည် မိန်းကလေးကျောင်းတိုင်း၌ အချိန်ယူ၍ သင်ကြားပေးရသော ဘာသာရပ်တခု ဖြစ်လေသည်။ အစပဌမ၌ ကျောင်းများတွင် လက်ဖြင့် အုပ်ချုပ်နည်း ရိုးရိုးကို သင်ကြားပေး၏။ သို့သော် တဖြည်းဖြည်း ချွဲထွက်ကာ စက်ဖြင့် ချုပ်လုပ်နည်း အမျိုးမျိုးကိုလည်း သင်ကြားပေးလေသည်။ ယခုခေတ်၌ လက်ဖြင့် ချုပ်လုပ်နည်းထက် စက်ဖြင့် ချုပ်လုပ်နည်းကို အထူးအားပေးကာ သင်ကြားလျက်ရှိ၏။ လက်အလျင်း မကုရပဲ သူ့အလိုအလျောက် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကြောင့် ချုပ်သွားနိုင်သော အုပ်ချုပ်စက်များ တီထွင်ထားပြီး ဖြစ်လေသည်။ ထိုစက်များကို အသုံးပြုတတ်ဖို့ တလွဲတလ အားထုတ်ကာ သင်ရလေသည်။

အခြေအနေအလိုက် မိမိ၏ အိမ်သူအိမ်သားများကို ဝတ်စားဆင်ယင်စေရာ၌ အဝတ်အထည် ချုပ်လုပ်သော အထည်အလိပ်များ၏ အမျိုးအစား၊ တန်ဖိုး၊ ခိုင်ခံ့မှုတို့ကို နားလည်ထားစေရန် အိမ်တွင်းမှု သိပ္ပံပညာက သင်ပေးလေသည်။ မိမိကိုယ်တိုင် ချုပ်တန်ချုပ်၊ အုပ်တန်အုပ်၊ ဝယ်တန်ဝယ်၍ အဝတ်အစား ပြဿနာကို ဖြေရှင်းပေးရာ၌ အဝတ်အစား ချုပ်ပုံချုပ်နည်းများကိုလည်း အိမ်ရှင်မတို့ တတ်သိနားလည်ထားရမည့် တာဝန်တခု ဖြစ်ပေသည်။ သို့မှသာလျှင် အဆိုးအကောင်း ရွေးချယ် ဝယ်ခြမ်းချုပ်လုပ်၍ ငွေကုန်ရသည်နှင့် တန်အောင် ချင်ချိန်နိုင်ခြင်းဖြင့် အိမ်ရှင်မကောင်း ပီသကြောင်း ပြနိုင်လေသည်။

အထည်အဝတ်အစား ခွဲခြားနည်း

အုပ်ချုပ်ပညာ၌ ချုပ်လုပ် တတ်ရုံသာမက အထည်အဝတ် အစားစား ခွဲခြားတတ်ဖို့လည်း သင်ယူရလေသည်။ ပိုးထည်ဆိုလျှင်လည်း ပိုးဧကင်း ပိုးညှံ ရွေးတတ်ရန်၎င်း၊ သိုးမွေးသက္ကလတ်တို့ကိုလည်း ပိုးမတောက်စေရန် သိမ်းဆည်းသိုထားတတ်ရန်နှင့် ခြည်ထည်အမျိုးမျိုးတို့ကို ခွဲခြားရွေးချယ်တတ်ရန်၎င်း အထူးလိုအပ်ပေသည်။ အိမ်ရှင်မကိုယ်တိုင်က မိမိကိုယ်တိုင် ဝယ်ယူ သုံးဆောင်ရမည့် ပစ္စည်းအကြောင်းကို အစအဆုံးနားလည်တတ်ဖို့လို၏။

ကလေးသူငယ်ပြုစုထိန်းသိမ်းမှု

အိမ်တွင်းမှု သိပ္ပံပညာ၌ ကလေးများကို ကြည့်ရှုထိန်းသိမ်းရေးလည်း ပါဝင်လေသည်။ အိမ်ရှင်မအတတ်၌ ကလေးများကို ပြုစုတတ်ဖို့နှင့် ကျန်းမာရေးနှင့် လိုက်လျောညီစွာ ထားတတ်ဖို့ ကလေးအတွက် အစားအသောက် စီမံရေး၊ ကိုယ်လက်သန့်ရှင်းစွာ ထားရှိရေး၊ ရာသီအလိုက် အဝတ်အစား ဆင်မြန်းပေးရေး၊ ကလေး၏ စိတ်အလိုသဘောကို နားလည်အောင် ဆောင်ရွက်ရေး စသည်တို့ အားလုံးကို တတ်မြောက်အောင် သင်ကြားရလေသည်။ အိမ်တွင်းမှု

သိပ္ပံပညာ၌ သန့်ရှင်းမှု၊ သပ်ရပ်မှုနှင့် ကျန်းမာမှုကို အဓိကထား၍ လူတို့အဖို့ လိုလားအပ်သော အခြားလုပ်ငန်းအပြာဖြာကိုလည်း လေ့လာရလေသည်။

အိမ်တွင်းလူနာပြုစုနည်း

အိမ်ရှင်မသည် အိမ်သူအိမ်သားများ နာမကျန်း ဖြစ်သည့်အခါ ဆေးဆရာကိုချည်း အစစအားကိုးနေ၍ မဖြစ်နိုင်ချေ။ ဆေးကုသည့် ဆရာဝန်ကဲ့သို့ပင် လူနာရှင် မှာလည်း တတ်သိလိမ့်မာဖို့ အရေးကြီးသည်။ ဆရာဝန်သည် ရောဂါအမျိုးအမည်ခွဲခြား၍ ဆေးပေးကာ ပြုစု စောင့်ရှောက်ရန်နည်းလမ်းများကို ပြောပြရုံမျှသာဖြစ်၍ လူနာရှင်ကမူ လူနာ၏အကဲကိုခပ်၍ နှိုင်းဆချင်ချိန်ကာ ဆရာဝန်အကြံပေးချက်များကို ဆောင်ရွက်ပေးရသူ ဖြစ်လေသည်။ ထိုကြောင့် လူနာရှင်ဖြစ်သည့် အိမ်ရှင်မများသည် လူနာကို ဆေးတိုက်တတ်ရုံနှင့် မလုံလောက်ချေ။ အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံတွင် အိမ်တွင်းလူနာပြုစုနည်း ပညာရပ်များ ပါရှိ၍ အိမ်ရှင်မလောင်းကလေးများအတွက် အလွန်အဖိုးထိုက်တန်လေသည်။

လူနာရှင်သည် လူနာ၏အဖျားအပူချိန် ယူတတ်ခြင်း၊ နှလုံးသွေးအခွန်ကိုလည်း စမ်းသပ်တတ်ခြင်း၊ အသက်ရှူပုံချုပ်နည်းကို နားလည်ထားခြင်း၊ လူနာအား နေရောင်ခြည်ရရှိ၍ လေကောင်း လေသန့် ဝင်ထွက်နိုင်သောနေရာ၌ ထားကာ လူနာအတွက် အနေအထား သက်သာချောင်ချိမှုဖြစ်အောင် ပြုစုတတ်ခြင်းတို့ဖြစ်လေသည်။ လူနာလာရောက် မေးမြန်းကြ၍ လူနာ၌ အနှောင့်အရှက်ဖြစ်စေလျှင် မေးသူလည်း ကျေနပ်၍ လူနာ၌လည်း မပင်ပန်းစေအောင် စီစဉ် ဆောင်ရွက်ပေးတတ်ရလေသည်။ ရောဂါ တစ်ခုခု ကပ်ရောက်သည့်အခါ ဆေးစား ဆေးထိုး၍တမျိုး၊ ခွဲစိတ်ကုသ၍တဖုံ၊ ကုထုံးကုနည်း အမျိုးမျိုးရှိလေရာ ဓာတ်စာဖြင့် ကုသနည်းသည်လည်း ထိုရောက်သောအကျိုးကျေးဇူး ပေးနိုင်လေသည်။ ဓာတ်စာဖြင့်ကုသရာ၌ အိမ်ရှင်မသည် လူနာနှင့် သင့်လျော်ရာ ဓာတ်စာများကို လူနာ၌အကျိုးကျေးဇူးရှိလေအောင် ချင်ချိန်နှိုင်းဆ စီမံ ကျွေးမွေးတတ်ဖို့ လိုလေသည်။ အိမ်ရှင်မများကား အိမ်သူ အိမ်သားများအတန်ငယ် နေထိုင်မကောင်းဖြစ်လျှင် ဆရာဝန်မခေါ်ပဲနှင့် ကုသတတ်စေရန် နည်းလမ်းများကို နားလည်တတ်မြောက်ထားသင့်၍ ဆေးဝါးများကိုလည်း အသင့်အတင့် အိမ်၌ ဆောင်ထားသင့်ကြလေသည်။

“တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်မှုအစ မီးဖိုချောင်က” ဟူ၍ ဆိုရလောက်အောင် အိမ်တွင်းကိစ္စတာဝန်များကို စီမံ ခန့်ခွဲရသည်မှာ အိမ်ရှင်မတို့အဖို့ မလွယ်ကူလှချေ။ “စီးသည့်ရေဆည်သည့်ကန်သင်း” ဆိုသကဲ့သို့ ရှာဖွေရရှိသော ပစ္စည်းပစ္စာများကို အလဟဿအကျိုးမဲ့ ကုန်ခန်းခြင်းမဖြစ်စေပဲ စည်းစိနစ်ကျနစွာ သုံးစွဲတတ်ရန် အိမ်ရှင်မတို့တတ်သိလိမ္မာ

ချွမ်းကျင်ကြဖို့ လိုလေသည်။ ထိုသို့ဖြစ်စေရန်လည်းပြောင်းလဲနေသော ပတ်ဝန်းကျင်အလိုက် နေထိုင်တတ်မှု ဖြစ်လေရာ ထိုပတ်ဝန်းကျင်၏ ဗဟုသုတတို့ကို သိရှိထားရန် များစွာလိုလေသည်။ ထိုကြောင့်ပင် အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံပညာသည် မသေးငယ်ဟု ဆိုရပေမည်။ ထိုပညာရပ်ကို ခေတ်မှီလိုသူ အိမ်ရှင်မရှင် အိမ်ရှင်မလောင်းများသည် အရေးတယူ ဂရုထားလာကြရ၍ ခေတ်မှီနိုင်ကြီးများတွင် ကျောင်း၌ သင်ကြား၍၎င်း၊ ဂျာနယ် မဂ္ဂဇင်းစသည်တို့၌ အရေး တယူ ထည့်သွင်းရေးသားကြ၍၎င်း၊ အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံပညာအခန်းများကို အသံလွှင့်၍၎င်း ထိုပညာရပ်များဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများကို သင်ကြားပေးလျက်ရှိလေသည်။

အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ။ ။နှစ်ပေါင်း များစွာကပင် လူတို့သည် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများကို သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ စားပွဲ၊ ကုလားထိုင်၊ ဘီရို၊ ခုတင် စသော ပစ္စည်းများကို ရှေးခေတ်မှ စ၍ သုံးစွဲလာခဲ့ကြသော်လည်း ပုံပန်းသဏ္ဍာန်၊ အမျိုးအစား၊ အဆင်အပြင်သည် တခေတ်နှင့်တခေတ် မတူချေ။ ဘီစီ ၃၀၀၀ ခန့်ကပင် အီဂျစ်နိုင်ငံတွင် ဘုရင်များသည် ခုတင်များဖြင့် အိပ်ခဲ့ကြလေသည်။ ရှေးဦးပေါ်ကုလားထိုင်များသည် ယခုခေတ်ကဲ့သို့ ကျောမို လက်တင်စသည် မပါသေးပဲ ခြေလေးချောင်းတပ် ထိုင်ခုံ(ခွေးခြေ) များသာ ဖြစ်ကြ၏။ ရှေး အီဂျစ်လူမျိုးတို့သည် သစ်သားကို ကောင်းစွာ ပြုပြင် လုပ်ကိုင်နိုင်ကြ၍ အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများ သုံးစွဲခဲ့ကြောင်းကို သူတို့၏ ရှေးဟောင်းဂူသင်းချိုင်းနံရံရှိ အရုပ်ကားများတွင် တွေ့မြင်ရသည်။

အီဂျစ်၊ ဂရိနှင့် ဧရာမလူမျိုးများသည် သစ်သားအပြင် ဆင်ဖွယ်၊ ကြေးညို၊ ရွှေ၊ ငွေ စသည်တို့ဖြင့် အိမ်သုံးပစ္စည်းများကို လုပ်ကိုင် သုံးစွဲခဲ့ကြသေး၏။ အီဂျစ်နိုင်ငံ တူတန်ခမင် သင်းချိုင်းမှရရှိသော အီဂျစ်မိဖုရားကြီး၏ နာဗလွင်မှာ အလွန်လှပ ဆန်းကြယ်၍ အထက်တန်း ကျလှသော သူ့မ လက်ရာများ ဖြစ်ပေသည်။

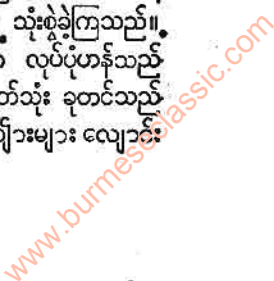
ထိုမျှမကသေးပဲ အိမ်သုံးပစ္စည်းများကို ပန်းခက် ပန်းနွယ်များ ထွင်းထုကာ ကျောက်မျက်ရွှေများ၊ ရောင်စုံ ဖန်များ စသော တောက်ပသည့် ဝတ္ထုများဖြင့် စီခြယ်ခဲ့ကြသည်။ အချို့ ရှေးဟောင်း ထိုင်ခုံများကို လှပသေးသွယ်သော ခြေများဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ ပြုလုပ်ခဲ့၍ တစတစ တိုးတက်လာသောအခါ ထိုင်ခုံများကို နောက်မှီနှင့် လက်တင်များတပ်၍ သုံးကြသည်။ ယင်းသည့်အခါတွင် ထိုင်ခုံတခုလုံး၊ ခြေလက်တင်၊ နောက်မှီ စသည်တို့တွင် ပန်းကြဲများ ရုပ်လုံးပေါ်များဖြင့် လှပအောင် ပြုလုပ်ခဲ့ကြ၏။ ထိုစံနစ်သည် ယခုတိုင် တိမ်ကောခြင်းမရှိချေ။ ထိုင်ရန် အခင်းများကိုလည်း ယခုခေတ် ကြိမ်အခင်းများကဲ့သို့ပင် ကြိမ်၊

သို့မဟုတ် ကျူပင်များကို ကျစ်၍ ရက်လိပ်ကြသည်။*တခါ တရံ အဝတ်ထည်များဖြင့်၎င်း၊ လှပသော* တိရစ္ဆာန်အရေများဖြင့်၎င်း ပြုလုပ်ကြသည်။

အင်္ဂလန်၊ အမေရိကန် စသော နိုင်ငံများတွင် သုံးစွဲသော အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများသည် ရှေးဂရိတို့* အစဉ်အလာသုံး ပစ္စည်းမျိုးပင် ဖြစ်၏။ အီဂျစ်နိုင်ငံသည် ပူအိုက်ခြောက်သွေ့သောကြောင့် ရှေးဟောင်းသင်းချိုင်းဂူများရှိ ပစ္စည်းများသည် ဆွေးမြည့် ပျက်စီးခြင်း ဓရိသော်လည်း ဂရိနိုင်ငံသည် အေးမြ စိုစွတ်သောကြောင့် ရှေးဟောင်းသစ်သားပစ္စည်းများ ဆွေးမြည့်ပျက်စီးကုန်သဖြင့် ရှေးပရိဘောဂ လက်ရာ ဟူ၍ တစုံတရာ မကျန်ရစ်ချေ။

အီဂျစ်နိုင်ငံ၌ကဲ့သို့ ဂရိနိုင်ငံတွင် ရှေးဟောင်းသင်းချိုင်းများလည်း မရှိသဖြင့် ယင်းတို့၏ အိမ်ထောင် ပရိဘောဂ လက်ရာများကို နှောင်းလူတို့ မတွေ့ခဲ့ကြရ သော်လည်း သူတို့ အသုံးပြုခဲ့သော အိုးခက်များတွင် ရေးခြယ်ခဲ့သည့် ရုပ်ပုံများ၌ သူတို့၏ နေထိုင်မှု အခြေအနေနှင့် အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများကို တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။ ဂရိအိမ်များတွင် ရှေးဦးက ဆန်းဆန်းပြားပြား အိမ်ထောင် ပရိဘောဂများကို ထားသုံးစွဲခြင်းမရှိချေ။ အိမ်တွင် အပိပရိဘောဂ ဟူ၍ မထားပဲ လိုအပ်သော ခုတင်၊ ကုလားထိုင်၊ အစားအသောက်တင်ရန် စားပွဲ စသည်တို့ကိုသာ ထားကြသည်။ အစားအစာစားသည့်အခါ ယောက်ျားများသည် ခုံရည်တွင် လျောင်းယင်း စားတတ်၍ မိန်းမများကသာ ကုလားထိုင်နှင့် ထိုင်၍ စားကြသည်။ ဘီစီ လေးရာနှစ်တွင် အယ်လက်ဇန္ဒား-သ-ဂရိတ် ဘုရင်ကြီးသည် အိန္ဒိယ စသည့် အရှေ့ဖက် နိုင်ငံများကို အောင်နိုင်ပြီးနောက် အရှေ့တိုင်း၏ ခန့်ညားလှပသော အနုပညာများကို အနောက်တိုင်းသို့ ယူဆောင် အသုံးပြုခဲ့သဖြင့် ဂရိလူမျိုးတို့၏ အိမ်များတွင် ခမ်းနားသော အရှေ့တိုင်း အိမ်ထောင် ပရိဘောဂများဖြင့် ခင်းကျင်းထားခဲ့ကြလေသည်။

ဧရာမခေတ်တွင်မူကား ဧရာမလူမျိုးတို့သည် အခြားသော ယဉ်ကျေးမှုများနည်းတူ အိမ်ထောင် ပရိဘောဂ အသုံးအစွဲကိုလည်း အတုအစွဲခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဧရာမနိုင်ငံ၌ သန်းပေါင်း များစွာ ကြွယ်ဝသူများ ပေါ်လှသဖြင့် သူတို့သည် အခန်း ရာပေါင်းများစွာ ရှိသော တိုက်အိမ်ကြီးများကို ဆောက်လုပ်နေထိုင်ခဲ့ပြီးလျှင် အလွန် ခမ်းနားလှပသော စားပွဲ၊ ကုလားထိုင်၊ ဘီရို စသည့် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများကို ပုံအမျိုးမျိုးဖြင့် ပြုလုပ် သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဧရာမ အိမ်ထောင် ပရိဘောဂ လှပပုံဟန်သည် ဂရိနှင့် အထူးသဖြင့် တူသည်။ ဧရာမခေတ်သုံး ခုတင်သည် ဂရိခေတ်က အစားအစာ စားရာ၌ ယောက်ျားများ လျောင်းနေရာ ခုတင်နိမ့်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။

အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ

ခရစ်နှစ် ၇၉ ခုက ရောမနိုင်ငံ ပုန်ပီယိုငိုမြို့သည် ဗီဆူးဗီးယပ် မီးတောင် ပေါက်ကွဲသဖြင့် ချော်ရည်များ ဖုံးလွှမ်း၍ ပျက်စီးခဲ့လေသည်။ ထိုမြို့ကြီးကို တူးဖော်ရာတွင် ရောမခေတ်ကောင်းချိန်က သုံးစွဲခဲ့သော အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများကို တွေ့ရ၏။ ထိုပစ္စည်းများသည် ရောမခေတ်၏ အနုပညာ အဆင့်အတန်းကို ဖော်ပြခဲ့လေသည်။ ဗိုင်ဇင်တိုင်းခေတ်သုံး အိမ်ထောင် ပရိဘောဂများကိုမူ ရုပ်ပုံများ၌သာ တွေ့ရှိရ၍ ပုံသဏ္ဍာန်များသည် ကြမ်းတမ်း၍ လေးလံပုံရလေသည်။

တဆဲ့သုံး ရာစုနှစ်မှ ၁၅ ရာစုနှစ်များတွင် သုံးစွဲကြသော အိမ်ထောင် ပရိဘောဂများကို ဂေါ့သစ်ပုံဟု ခေါ်သည်။ ဂေါ့သစ်ပုံ အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများသည် ခိုင်ခံ့ခုံမက ခန့်ညားသည်။ ဂရိနှင့် ရောမခေတ်မှတစ်ဆင့် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ သုံးစွဲမှုသည် ပြင်သစ် အင်္ဂလန် စသည်တို့သို့ ပျံ့နှံ့ခဲ့၏။ အင်္ဂလန်ပြည်၏ ၁၆ ရာစုနှစ်က အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများသည် အလှအပထက် အသုံးဝင်မှုကို အရေးထားပြီး

ပြုလုပ်ခဲ့ကြ၍ ထူထဲ တောင့်တင်းလှပေသည်။ အယ်လစ်ဇဘက် ဘုရင်မကြီး၏ စားပွဲသည် သင်္ဘော ကုန်းပတ်ပမာ တောင့်တင်းထူထဲ၍ ခြေထောက်များသည် တုတ်ခိုင်လှပေသည်။ အယ်လစ်ဇဘက်ခေတ်သုံး အိမ်ထောင် ပရိဘောဂများသည် ဝက်သစ်ချသားဖြင့် အလုပ်များသည်။ ကုလားထိုင်၊ စားပွဲ စသည်တို့၏ ခြေထောက်များသည် ပွတ်လုံးခံ၍ အလှအပ ထွင်းထုထားပြီးလျှင် ကုလားထိုင် နောက်မှီကိုမူ သစ်သားပြားရိုးရိုး၊ သို့မဟုတ် သေးသွယ်သော ပွတ်လုံးများဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။

အိမ်ထောင် ပရိဘောဂများအနက် ကုလားထိုင်သည် အများသုံးအဖြစ် အရောက် နှေးသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ အယ်လစ်ဇဘက်ခေတ်က ထိုကုလားထိုင်ကို အိမ်ရှင် သခင် သခင်မများနှင့် အထူးဧည့်သည်များမှအပ မည်သူမျှ ထိုင်လှေမရှိချေ။ သာမန်လူများသည် ခွေးခြေ၊ သို့မဟုတ် ခုံရှည်များနှင့် ထိုင်လေ့ရှိကြသည်။

တဆဲ့ခုနှစ်ရာစုနှစ်သုံး အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ များသည်

“ခေတ်အလိုက် ပြောင်းလဲလာသော အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများ

အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ

ပိုမို၍ ပေါ့ပါးလာသည်။ ကုလားထိုင်များကို ကြိမ်ခင်း၊ ကြိမ်နောက်ရှိဖြင့် ပြုလုပ်လာကြသည်။ ထိုခေတ် တရပ် နိုင်ငံမှ ကြွေထည်များ၊ ယွန်းထည်များ ရောက်ရှိလာသဖြင့် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများကို ရောင်စုံ ပန်းခက်များ ထွင်း ထုကာ ကြွေဆေး၊ ယွန်းဆေးသုတ်လိမ်း၍ တံခါတရံ ရွှေချ ကာပင် သုံးစွဲခဲ့လေသည်။

အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ၁၇ ရာစုနှစ် ကုန်ခါနီး အသုံးပြုသော အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများကို ဝက်သစ်ချသားဖြင့် ပြုလုပ် ခြင်းမရှိတော့ပဲ သစ်ကျားသားဖြင့် ပြုလုပ်သည်ကို တွေ့ရ သည်။ ပြုလုပ်သည့်ဟန်မှာလည်း ဒပ်ချဟန် ပါလာသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုစဉ်က အင်္ဂလန်ပြည်ရှင် ဘုရင် ဖြစ်သော ဝီလျံနှင့် မေရီတို့သည် ဟော်လန်နိုင်ငံမှပြောင်း ရွှေလာသောအခါ ဒပ်ချလုပ် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများ ကို သယ်ဆောင်ခဲ့ရာမှ အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ဒပ်ချဟန်ရောက် လာခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်သုံး အိမ်ထောင် ပရိဘောဂ များကို ဝီလျံနှင့် မေရီပုံဟု အမည်ပေးထားကြလေသည်။

ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌မူ ၁၄ ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင်ပုံ၊ ၁၅ ဆက် မြောက် လူဝီဘုရင်ပုံ၊ ၁၆ ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင်ပုံ စသည် ဖြင့် အုပ်ချုပ်သောဘုရင်များ အမည်ဖြင့် အိမ်ထောင် ပရိဘောဂများကို အမည်မှည့်ကြသည်။ ၁၄ ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင်သည် ခမ်းခမ်းနားနား ထယ်ထယ်ဝါဝါကြိုက်တတ် သူ ဖြစ်သည့်အလျောက် သူ့လက်ထက် အသုံးပြုသော အိမ် ထောင် ပရိဘောဂများသည် အထွေအထူး ထွင်းထုခြယ် လှယ်ကာ ခမ်းနားထယ်ဝါစွာ ပြုလုပ်ထားလေသည်။ ၁၅ ဆက်မြောက် လူဝီလက်ထက်သုံး အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများ သည် ၁၄ ဆက်မြောက် လူဝီလက်ထက်ကထက် ပေါ့ပါး၍ ထုထွင်းထားမှု နည်းပါးလာသည်။ ၁၆ ဆက်မြောက် လူဝီ လက်ထက်သုံး အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ ပုံလည်း ယခင်ကကဲ့သို့ အကွေ့အကောက်များ နည်းပါး၍ ပုံသည်လည်း ပို၍ ရိုး ထာသည်။

တစ်ခေတ်ရာစုနှစ်ကား အင်္ဂလိပ် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ များ ခေတ်အကောင်းဆုံးအချိန်ဖြစ်သည်။ အိမ်သုံးအတွက် အဝင်ခွင်အကျဆုံး၊ အပေါ့ပါးဆုံး အိမ်ထောင် ပရိဘောဂ များကို ထွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ မဟောဂနီ သစ်သားများကို ရှေး ခေတ်နှင့် လုံးဝမတူသော ပုံများဖြင့် တမူးတမူး ပြုလုပ်၍ သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ တောမတ် ချစ်ပင်ဒေ၊ ဟက်ပယ် ပိုက်၊ အဒမ်နီနောင်၊ ရှာရတန်တို့သည် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ လုပ်ကိုင်သည့် အတတ်တွင် နာမည်အကျော်ဆုံးဖြစ်၏။ ချစ် ထင်ဒေ၏ လက်ထက်မှစ၍ အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများသည် ရှေးခေတ်နှင့် လုံးဝမတူတော့ပဲ ခေတ်သစ်တခု ထွန်းကား ထာခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

တစ်ခေတ်ရာစုနှစ်မှ စ၍ အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများ လုပ်

ကိုင်ရာတွင် သုံးသော လက်နက်ကရိယာများကိုလည်း တိုး တက်ပြုပြင်၍ သုံးစွဲခဲ့ကြရာ သစ်တုံးများကို ခွဲရာတွင်၎င်း၊ ပွတ်လုံးများကို လုပ်ရာ၌၎င်း၊ ရွှေဘော်ထိုးရာ၌၎င်း စက်ကို အသုံးပြုလာကြသည်။ ၁၉ ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ပန်း ပွတ် စသည့် ဆင်ပြင်မှု အလွန်နည်းသော မစ်ရှင်ဟန်များ ခေတ်စားလာသည်။ ဝီတိုရိယ ခေတ်က ခေတ်စားသော အလွန်ပန်းပွတ်များသည် ဟန်ကို လူတို့ မျှော်စီ နောက်လာ ၍ အလွန် ရှင်းလင်းဖြောင့်စင်းသော ဟန်ကို လူကြိုက် များလာလေသည်။

နှစ်ဆယ်ရာစုနှစ် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ လုပ်သူများ ကမူ ရှေးဟောင်းပုံများကို အတုယူ၍ ပုံသစ်ထင်ကြသည်။ ၁၉၂၅ ခုနှစ်တွင် ပါရစ်မြို့၌ ကျင်းပသော ဆင်ပြင်မှုဆိုင်ရာ အနုပညာပြပွဲမှ စ၍ ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းအတွက် အသုံးဝင်မည့် လုပ်ငန်းအဝင်ခွင်ကျ ပုံစံများ လုပ်ကိုင်အသုံးပြုရန် စိတ်ကူး ရလာကြသည်။ မည်သည့်နေရာတွင် မည်သို့ အသုံးပြုမည်၊ မည်သည့် အိမ်ထောင် ပရိဘောဂကို မည်သို့သော အသား နှင့် မည်သည့်ပုံမျိုးကို မည်သို့ လုပ်မည်ဟူသော အစီအမံ ကို ပြုပြီးမှ ပြုလုပ်ကြသည်။ ရှေးကကဲ့သို့ အလှအပ အမုန်း အမံကိုသာ အဓိကထား၍ မလုပ်ကိုင်တော့ပဲ ညီညာ ပျံ့ပျူး ကြည့်လိုက်လျှင် ရှင်းလင်းသော အိမ်ထောင် ပရိ ဘောဂမျိုးကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ နေ၍ ထိုင်၍ သုံး၍ စွဲ၍ အဆင်ပြေမည့် ပုံစံမျိုး၊ နေရာ မပေါ်၊ အသယ်အပိုးအိရွှေ အပြောင်း လွယ်သော ပုံစံမျိုးကို ပိုမိုနှစ်သက်လာကြသည်။ မီးရထား၊ သင်္ဘောတို့ဖြင့် သယ်ဆောင်နိုင်သော သေတ္တာ များတွင် ခေါက်၍ ထည့်သွားနိုင်သော အသယ်လွယ် အသုံးလွယ်သည့် ပုံများကို ပြုလုပ်သုံးစွဲကြသည်။ နေ၊ ရေ၊ လေ၊ အပူငွေ့ စသည်တို့ကို ကောင်းစွာ ခံနိုင်သောသစ်သား၊ မှန်၊ ပလတ်စတစ် စသည်တို့ကို အသုံးများလာကြသည်။

နှစ်ဆယ်ရာစုနှစ်တွင် ရှေးကထက် အိမ်ထောင် ပရိ ဘောဂများကို အသုံး များလာကြရာ၊ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် နောက်ပိုင်းတွင် အိမ်ထောင် ပရိဘောဂ လုပ်သူများသည် အိမ်ငယ် အိမ်သေးများ၌ သုံးစွဲနိုင်သည့် ဈေးနည်းသော ပရိဘောဂမျိုးကို စက်ဖြင့် အရေအတွက်များများ ထုတ် လုပ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ လေးလံ၍ ထုထည် ရှိသည့် အိမ်ထောင် ပရိဘောဂများ အစား ပေါ့ပါးသော ပစ္စည်းများကို ခေတ်မှီသော ပုံ အမျိုးမျိုးဖြင့် ပြုလုပ်သုံးစွဲ ကြလေသည်။

အိမ်ထောင် ပရိဘောဂ လုပ်ငန်းသည် အခြားသော အနုပညာရပ်များကဲ့သို့ပင် အနုပညာသည်တို့၏ စိတ်ကူး များမှာ တခေတ်ထက် တခေတ် ဆန်းလျက် ရှိပေရာ၊ ရွှေ တွင်လည်း ခေတ်အလိုက် တိုးတက် ပြောင်းလဲမှုများနှင့် တပြေးတည်း လိုက်နေမည်မှာ မလွဲပေ။

အိမ်မဲမြို့။ အိမ်မဲမြို့သည် နေရာတီတိုင်း အတွင်း၌ တည်ရှိ၍ အိမ်မဲမြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သည်။ မြောင်းမြ မြစ်နှင့် ဒါက မြစ်တို့ကို ဆက်သွယ်နေသော အိမ်မဲချောင်း ၏ အရှေ့ဖက်ကမ်း၌ တည်ရှိလေသည်။

ထိုမြို့သည် အရှေ့နှင့်အနောက် နှစ်ဖာလုံးခွဲ၊ တောင်နှင့် မြောက် တစ်ခိုင်းဖာလုံးခွဲရှိ၍ မြို့၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၂၂၅ စတုရန်းပိုင်၊ သို့မဟုတ် ၃၃၅ ဧကရှိသည်။ မြို့ပေါ်ရှိ လူဦးရေသည် ၇,၄၆၅ ယောက်ဖြစ်၍ မြန်မာနှင့် ကရင်လူ များတို့သည် အများစုဖြစ်ပြီးလျှင် နိုင်ငံခြားသား တရုတ် နှင့် အိန္ဒိယလူမျိုးတို့ အနည်းအကျဉ်းရှိလေသည်။

မြို့ပေါ်၌ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနရုံး၊ တရား စီရင်ရေးဆိုင်ရာရုံးများ၊ စာတိုက်နှင့် ကြေးနန်းဦးစီးဌာန၊ ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့စခန်း ဆေးရုံစသော အစိုးရရုံးအဆောက် အအုံများအပြင်၊ အစိုးရအထက်တန်းကျောင်းတကျောင်း နှင့် မူလတန်းကျောင်းငါးကျောင်းရှိသည်။ ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်း ၁၆ ကျောင်းရှိ၏။ မြို့၏စည်ပင်သာယာရေးကို စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့က ဆောင်ရွက်သည်။

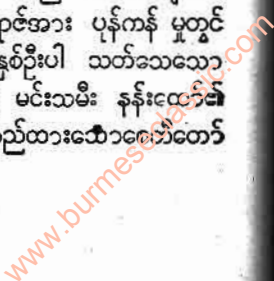
အိမ်မဲမြို့နယ်သည် ယခင် မြောင်းမြခရိုင်၏ အနောက် မြောက်ဖက် အစွန်ဆုံးကျသောမြို့နယ်ဖြစ်သည်။ ထိုမြို့နယ်၏ မြောက်ဖက်တွင် ယခင်ပုသိမ်ခရိုင်၏ ကျောင်းကုန်း မြို့နယ် တစ်စိတ်တဒေသနှင့် ယခင် မအူပင်ခရိုင်၏ ပန်းတနော်မြို့နယ် တစ်စိတ်တဒေသ၊ အရှေ့ဖက်၌ ပန်းတနော်မြို့နယ် တစ်စိတ် တဒေသနှင့် ယခင်မြောင်းမြခရိုင်၏ ဝါးခယ်မမြို့နယ်၊ တောင် ဖက်နှင့် အနောက်တောင်ဖက်တွင် ဝါးခယ်မမြို့နယ် တစ်စိတ် တဒေသနှင့် မြောင်းမြမြို့နယ်၊ အနောက်ဖက်၌ ယခင် ပုသိမ် ခရိုင်၏ ပုသိမ်အရှေ့ပိုင်းမြို့နယ်နှင့် ကျောင်းကုန်း မြို့နယ် တစ်စိတ်တဒေသတို့ဖြင့် အသီးသီးခွဲ၍ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ မြို့နယ် ၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၁၈ စတုရန်းမိုင်ခန့်ရှိ၍ သူကြီး တိုက်နယ်ပေါင်း ၁၁၁ ပါဝင်သည်။ မြို့နယ်တစ်ခုလုံး၏ လူ ဦးရေသည် ၁၀၃,၃၂၈ ယောက်ဖြစ်၍ ခရစ်ယန် အယူဝါဒီ ကရင်လူမျိုး အများဆုံးတွေ့ရသော မြို့နယ်တခု ဖြစ်သည်။

ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးရေးသည် မြို့နယ်၏ အဓိက လုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ အိမ်မဲမြို့တွင် ဆန်စက် ၁၁ ခု ရှိ၏။ ဆန်စပါး အပြင် ဂုံလျှော်၊ မြေပဲ၊ ပဲအမျိုးမျိုး၊ ပန်း၊ ဟင်းသီးဟင်း ရွက်စသည်တို့ကိုလည်း စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်ကြသည်။ မြစ်ဝ ကျွန်းပေါ်မြေနိမ့်ဒေသဖြစ်၍ မြေဩဇာ ကောင်းမွန်သဖြင့် အချို့အရပ်များတွင် သီးထပ်စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ ကွမ်းသီး၊ အုန်းသီး၊ ကြာ၊ ငှက်ပျော၊ သရက်များလည်း ထွက်သည်။ အင်းလုပ်ငန်းသည်လည်း အိမ်မဲမြို့နယ်၏ အရေးပါသော လုပ်ငန်း တရပ်ဖြစ်သည်။ ရှေးကနာမည်ကျော်ကြားခဲ့သော အိုးလုပ်ငန်းကိုလည်း ယခုထက်တိုင် ရှေးမှပျက် ဆက်လက် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသေးသည်။

မြစ်ချောင်း ပေါများသော မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသတို့ တည်ရှိသဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကူးသန်း သွားလာ ရေးအတွက် ရေလမ်းခရီးကို အသုံးများလေသည်။ မြို့နယ် အတွင်း၌သာမက မြို့နယ်အပင်လည်း ရေလမ်းခရီးကိုပင် အသုံးများကြရာ၊ ပုသိမ်၊ ကျောင်းကုန်း၊ ကျုံပျော်၊ ဝါးခယ် မ၊ မြောင်းမြတို့သို့၎င်း၊ မော်လမြိုင်ကျွန်း၊ ညောင်တုံး၊ မအူပင်၊ ရန်ကင်းမြို့တို့သို့၎င်း ပရသေပိုင် သင်္ဘောများ ဖြင့်၎င်း၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင် သင်္ဘော မော်တော်များဖြင့်၎င်း သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ကူးသန်း သွားလာခြင်းများ ပြုကြ လေသည်။ ကုန်းလမ်းဖက်တွင် အိမ်မဲ-ကျောင်းကုန်း လူထု လမ်းမကြီးကို ဖောက်လုပ် ထားသဖြင့် သွားရေး လာရေး အဆင်ပြေပေသည်။ အိမ်မဲမြို့မှ ကန်ကြီးဒေါင်ရွာနှင့် ထန်း တပင်ရွာအထိ ကျောက်ခင်းလမ်း ဖောက်လုပ်ထားသည်။

အိမ်မဲမြို့နယ်သည် ဟံသာဝတီ ပြည်ရှင် ရာဇာဓိရာဇ် လက်ထက် မြောင်းမြမြို့စား လောက်ဖျား၏ လက်အောက် ခံဖြစ်ခဲ့၍ ကျုပ်ဒီတိုက်နယ်ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ လောက် ဖျားသည် ရာဇာဓိရာဇ်အား ပုန်ကန်ခဲ့စဉ်က ကျုပ်ဒီ နယ်သားတို့ မပါဝင်ခဲ့ပေ။ သို့သော် ကျုပ်ဒီတိုက်နယ် သည် စစ်မက်အရေးကြောင့် ရွာခြေများ ပျက်ခဲ့ပြီးလျှင် ရွာစုကလေးများ ကွဲသွားသည်။ အိမ်မဲမြို့ဟု ခေါ်တွင် လာခြင်းမှာ ထိုရွာစုကလေးများအနက် လယ်ပေါ်စု ဟု ခေါ်တွင်သော အစုတွင်နေထိုင်သူများအား ရှင်ပင် ချမ်းသာကြီးဘုရား နှစ်ဆူရှိသည့်အနက် နောင်တော်ရှင်ပင် ချမ်းသာကြီးဘုရား (ယခု အိမ်မဲမြို့ ချောင်းဝိုင်းရပ်၌ ရှိ သည်။ ညီတော်ဘုရားမှာ ယခု ကျုံပျော်မြို့တွင် ရှိလေ သည်။)အား ထိုအစုသို့ပို့၍ ကိုးကွယ်ရန် ခန့်စီရက် တိုင် တိုင် အိပ်မက်ပေးသဖြင့် ထိုအစုကို အိပ်မက်ကြီးအစု ဟု ခေါ်တွင်လာသည်။ နောင် မြို့တည်သည့်အခါ ထိုအစုသည် ရပ်ကွက်တခုဖြစ်လာ၍ မြို့၏အမည်သည်လည်း အိမ်မက်ကြီး မြို့ဟု ခေါ်တွင်လာရာမှ ကာလရှည်ကြာသော် အိမ်မဲမြို့ဟု အမည်တွင်လာသည် ဆိုလေသည်။

မြို့ပေါ်ရှိ ဘုရားစေတီများမှာ အထက်ဖော်ပြပါ ချမ်း သာကြီး ရုပ်ပွားတော်အား ဌာပနာ၍ စေတီ တည်ထား သော ရှင်ပင်သာ ချမ်းသာကြီးဘုရား၊ ဈေးပိုင်းရှိ ရွှေဘူသာ ဘုရား၊ အိမ်မဲကြီးပိုင်းရှိ ချမ်းသာဘုရား၊ စာချွန်ခဲ ရပ်ရှိ ဘုရား လေးဆူတို့ဖြစ်ကြလေသည်။ အိမ်မဲမြို့ အဝင် တူး မြောင်းဝအနီး ရှိ ကျိုက်ဝိုင်း စေတီသည် လောက်ဖျား၏ အာဏာကိုပီဆန်လျက် ရာဇာဓိရာဇ်အား ပုန်ကန် မှုတွင် မပါပဲ မိမိနှင့်တကွ မောင်ငယ် နှစ်ဦးပါ သတ်သေသော ကျုပ်ဒီနယ်ကို အပိုင်စားရသည့် မင်းသမီး နန်းထောင်၏ ရွှေငွေရတနာတို့ကို ဌာပနာ၍ တည်ထားစေသော စေတီ တော် ဟု ဆိုကြလေသည်။

အွန်တေးရီးယိုးပြည်နယ်

အွန်တေးရီးယိုးပြည်နယ်။ ။ကနေဒါနိုင်ငံ၏ လူဦးရေ အထူထပ်ဆုံးနှင့် အကြွယ်ဝဆုံး ဖြစ်သော အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်သည် နိုင်ငံရေးအရင်း၊ စီးပွားရေးအရင်း၊ ပထဝီဝင်အရင်း ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ဗဟိုအချိန် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုပြည်နယ်၏ မြို့ကြီးတို့ဖြစ်သော အော့တဝသည် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သဖြင့် နိုင်ငံရေးသဘောအရ အရေးပါအရာရောက်သော ပြည်နယ်တခုဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ထိုပြည်နယ်သည် သယ်ငါးတပစ္စည်း ပေါ်ကြွယ်လှ၍ စက်မှုလုပ်ငန်းကြီးကျယ်ထွန်းကားသဖြင့် စီးပွားရေး ကြံ့ခိုင် တောင်တင်းသောနယ် ဖြစ်သည်။ ပထဝီဝင် အနေအထား အရ ကိုဗက်နှင့် မနီတိုးဗားပြည်နယ် နှစ်ခု၏ အကြား၌ ခြံ့သဖြင့် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ နယ်လောင်းများနှင့်အနောက်ပိုင်းမှ ဖလရီဒေသသစ်များကို ဆက်စပ်ထားသဖြင့် အွန်တေးရီးယိုးနယ်သည် အရေးပါပေသည်။

အွန်တေးရီးယိုးသည် ကုန်းတွင်းပြည်နယ်တခုဟု ဆိုရ လင့်ကစား ရေပတ်လည် ပိုင်းလူမတတ် ရှိသည်။ ယင်း၏ မြောက်ဖက်နှင့် အရှေ့ဖက်နယ်နိမိတ်၏ ကြီးမားသော အစိတ်အပိုင်းသည် ဟစ်ဆန်ပင်လယ်အော်နှင့် ဂျိန်းပင်လယ် အော်တို့ ဖြစ်သည်။ ကျန် အရှေ့ဖက်နယ်နိမိတ်ကြောင်းတွင် အော့တဝမြစ်နှင့် အင်းအိုင်ငယ်များရှိသည်။ တောင်ဖက် နယ်နိမိတ်တွင် စိန်လောရင့်မြစ်၊ အိုင်ကြီး ငါးအိုင်အနက် လေးအိုင်တို့ရှိသည့်ပြင်ဆူပီးရီးယားရေအိုင်မှသည်ဝှစ်ရေအိုင် အထိ မြစ်ငယ်ချောင်းငယ်များက တောက်လျှောက် ဆက် သွယ်သွားသည်။ မနီတိုးဗားနှင့် ကိုဗက်ပြည်နယ်တို့သည် အွန်တေးရီးယိုး၏ အနောက်ဖက်နှင့် အရှေ့ဖက်တွင် အသီး အသီးရှိကြသည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုမှ နယူးယော့၊ အီဟိုင်းအို၊ မစ်ရှီဂန်၊ စတူကွန်းဆင် နှင့် မင်နီဆိုတာပြည်နယ် တို့သည် အွန်တေးရီးယိုး၏ ပြည်နယ်နီးချင်း ဖြစ်ကြသည်။

အကျယ်အဝန်းတွင်မူ အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်သည် ဒုတိယလိုက်၍ စတုရန်းမိုင် ၄၁၂,၅၂၅ ရှိသည်။ အကျယ်ဆုံး နေရာတွင် အရှေ့မှ အနောက်သို့ မိုင် ၁,၀၀၀ ခန့်၊ မြောက်မှ တောင်သို့ မိုင် ၁,၀၅၀ ခန့် ရှိသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ လူဦး ရေ သုံး ပုံ တ ပုံသည် စီးပွားရေး အခြေအနေကောင်းသော အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်အတွင်း၌ နေထိုင်ကြသည်။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီ ဖြစ်လာသော ခရစ် ၁၇၆၃ ခုနှစ် မတိုင်မီ ထင် ဇာတိရပ်မြေကို စွန့်ခွာ၍ ချေကြည်ရာမြက်နုရာ အွန်တေးရီးယိုးပြည်နယ်သို့ လာရောက်ကာ အခြေစိုက်ခဲ့ကြ သော အင်္ဂလိပ်၊ စကော့နှင့် အိုင်ရစ်လူမျိုးများ၏ အဆက် အနွယ်များသည် ပြည်နယ်လူဦးရေ၏ အများစုဖြစ်၍ ရာခိုင်နှုန်း ၇၂ ကျော်လေသည်။ ပြည်နယ်တခုလုံး၏ လူဦးရေသည် (၁၉၇၁ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေ) ၇,၈၉၃,၀၀၀ ယောက် ဖြစ်သည်။ ပြင်သစ်စကားပြောသော လူဦးရေသည် ၆.၁ ရာခိုင်နှုန်းခန့်

ဖြစ်၍ ဂျာမန်၊ ဒပ်ချစ်သော အခြား ဥရောပလူမျိုး အဆက်အနွယ်များလည်း ရှိသေးသည်။ *

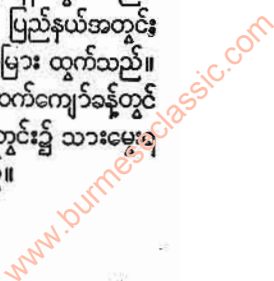
ပြည်နယ်တခုလုံး၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်သည် ခြုံ၍ ဆိုရသော် လူဦးအိတ်တိုးသက်သို့ နိမ့်တိုမြင့်တို ဖြစ်သည်။ ရိဖန်ရုံခါ တောင်ကုန်းတောင်ပိုများကိုတွေ့ရသည်။ ဟျူးရွန် ရေအိုင်၏ မြောက်ဖက်ကပ်လျက်နေရာမှ အွန်တေးရီးယိုး ရေအိုင်၏ အရှေ့ဖျားအထိ တောင်ရိုးတခုသည် မြောက်ဖက် သို့ တန်းလျက်ရှိသည်။ ထိုဒေသနှင့် ယှဉ်ပြိုင်လျက် ကုန်းမြင့် ဒေသတခုရှိရာ နိုင်အဂ္ဂရာစောက်နက်လျော့ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းသည် နိုင်အဂ္ဂရာရေတံခွန်မှ အနောက်မြောက်ဖက်သို့ ဗရူ ကျွန်းဆွယ်ထိပ်အထိ ဖြစ်သည်။ ဗရူ ကျွန်းဆွယ်သည် ဂျော်ဂျီယန် ပင်လယ်အော်နှင့် ဟျူးရွန်ရေအိုင်ကို ပိုင်းခြား ထားလေသည်။ ထိုကုန်းမြင့်ဒေသမှ မြောက်ဖက်တောက် လျှောက်မှာမူ လော်ရင်းရှန်းကုန်းပြင်မြင့် ဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်အတွင်း အရေးပါသော မြစ်ချောင်းများသည် များသောအားဖြင့် နယ်နိမိတ်ကြောင်းများလည်း ဖြစ်ကြ သည်။ ယင်းတို့မှလွဲလျှင် မဂနာတဝန်၊ မျူစက်ကာ၊ တိမ်း ပက်တဝါနာမြစ်တို့သည် တောင်ဖက်သို့ စီးဆင်းကြသည်။ ဆက်ဗန်၊ အော်လဗန်နှင့် အက်ဗီတစ်ဗီမြစ်တို့သည် ဟစ်ဆန် ပင်လယ်အော်အတွင်းသို့ စီးဆင်းကြသည်။ အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်အတွင်း၌ အင်းအိုင်များလည်း ပေါများလေသည်။

အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်၏ တောင်ပိုင်းဒေသများသည် အိုင်ကြီးများရှိရာဒေသနှင့် နီးစပ်သဖြင့် ရာသီဥတု ပြင်းထန် လွန်းခြင်း မရှိချေ။ ဆောင်းတွင်းအခါ အသင့်အတင့်အေး၍ နွေအခါ မပူလှသော ကုန်းတွင်း ရာသီဥတုမျိုးရှိသည်။ မြောက်ပိုင်းတွင်မူ ရာသီဥတု အပြောင်းအလဲမြန်၍ နွေရာသီ တွင် အလွန်ပူပြင်းလျှင် ဆောင်းရာသီတွင် အလွန်အေး သည်။ တနှစ်လုံး မိုးရေချိန်မှ ၃၂ လက်မ ဖြစ်သည်။

အွန်တေးရီးယိုးပြည်နယ်၏ အဓိကသတ္တုများကို ဟစ် ဆန်ပင်လယ်အော်မှ တောင်ဖက်သို့အထိ တောက်လျှောက် တန်းလျက်ရှိသော လောရင်းရှန်း ကုန်းပြင်မြင့်၌ တွေ့ရှိ ရသည်။ ထိုဒေသ၌ အကျော်ကြားဆုံး အပိုင်းသည် ဆစ်ဗာရီဒေသဖြစ်၍ ကမ္ဘာပေါ်၌ နှစ်ကယ်သတ္တုတိုင်းများ အများဆုံး တွေ့ရှိရသော ဒေသဖြစ်သည်။ တိရွန်တိုမြို့၏ မြောက်ဖက်ရှိ ကိုဗော့ဒေသ၌ အဖိုးတန်ငွေတိုင်းနှင့် ကိုဗော့ တိုင်းများ ရှိသည်။ ထို့ပြင် ရွှေလည်းထွက်သည်။ ဟျူးရွန် ရေအိုင် ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် ဆားနှင့်ချေနံ ထွက်သည်။

အိုင်ကြီးများမှတစ်ဆင့်၊ အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်အတွင်း ရှိ အင်းအိုင်များမှတစ်ဆင့် ငါးအမြောက်အမြား ထွက်သည်။ ပြည်နယ်၏ မြေမျက်နှာပြင် ထက်ဝက်ကျော်ခန့်တွင် သစ်တောများရှိသည်။ သစ်တောများအတွင်း၌ သားမွေ့၊ တိရစ္ဆာန်များ မှီတင်းနေထိုင်ကြလေသည်။

အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်သည် သမပိုင်း ဒေသဖြစ် သဖြင့် လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေး အတွက် ကျွဲနွားစာ မြက်၊ မြင်းစာ ဂျုံ၊ ဂျုံစပါး၊ မုယော့စပါး၊ ရိုင်းစပါး၊ ဘီသွာ လျော်၊ ပဲအမျိုးမျိုး၊ ရှိမန်ပင် (ဗပိဝိ)၊ အာလူး၊ သကြားမုန်လ၊ ဆေးရွက်နှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်အမျိုးမျိုး ကို စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ အွန်တေးရီးယိုးဒေသနှင့် အိရိရေဒိုင် ဒေသတလျှောက်၌ ရာသီဥတု သင့်တင့်မျှတ သဖြင့် ပန်းသီး၊ သွပ်သောသီး၊ ချယ်ရီ၊ စပျစ်စသော သစ်သီးဝလံများ ဖြစ်ထွန်းသည်။ ကျယ်ပြန့်သော နွား စားကျက် မြက်ခင်းပြင်များ ရှိသဖြင့် ကျွဲနွား မျိုးကောင်း မျိုးသန့်များ၊ သိုးဆိတ်နှင့် မြင်းမွေးမြူရေး ကိုလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေး ဖြစ်ထွန်းသော ပြည်နယ် ဖြစ်သဖြင့် ကနေဒါ နိုင်ငံ၏ ဥယျာဉ်ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။

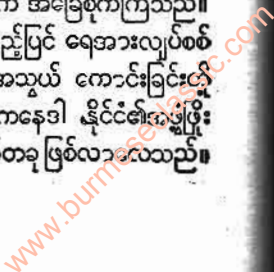
စိန့်လောရင့်မြစ်၊ အော့တဝမြစ်နှင့် ယင်းတို့၏ လက် တက်များမှ ရေမော်များ၊ နိုင်အဂ္ဂရာ ရေတံခွန် တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ရေအားလျှပ်စစ်ကို ပေါ်ပေါ် များများ ဖောဖောသိသိ အသုံးပြုနိုင်သည်။ ထိုပြင် သယ်ယူပို့ ဆောင်ရေးအတွက် မီးရထားဖြင့်၎င်း၊ ရေကြောင်းဖြင့် ၎င်း လမ်းပန်းအဆက်အသွယ်များကလည်း ကောင်းမွန် သည်။ ထို့ကြောင့် အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်တွင် စက်မှု လုပ်ငန်းများကို ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် လုပ်ကိုင်နိုင်သဖြင့် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ စက်မှုလုပ်ငန်း အချက်အခြာ ပြည်နယ် ဖြစ်လေသည်။ ကြီးကျယ်ပွဲဖွံ့သော စက်မှုလုပ်ငန်းများ အနက် သစ်လုပ်ငန်းသည် ပဌမ အရေးပါဆုံး ဖြစ်သည်။ ယင်း၏နောက်တွင် သံနှင့် သံမဏိလုပ်ငန်း၊ ဂျုံမှုန့်လုပ် ငန်း၊ စက်ပစ္စည်းကရိယာလုပ်ငန်း၊ ခြည်ထည်နှင့် သိုးမွေး ထည်လုပ်ငန်းတို့သည် ကြီးကျယ်သော လုပ်ငန်းကြီးများ ဖြစ်ကြလေသည်။

လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးတွင် ရေကြောင်း ဆက်သွယ် ရေးသည် အရေးပါ အရာရောက်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ကနေဒါ နိုင်ငံ၏ မြို့တော် အော့တဝ၊ အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်၏ မြို့တော် တိုရွန်တိုတို့အပြင် ဟမ်လတ်၊ ဝင်ဆာ၊ ပိုအာ သာ၊ ဖိုဝီလုံစသော အရေးပါသည့် မြို့ကြီးများသည် မြစ်ဆိပ်ကမ်းမြို့များ ဖြစ်ကြသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ အဓိ ကရ မီးရထားလမ်းကြီး နှစ်သွယ်ဖြစ်သော ကနေဒီးယန်း ပစိဖိတ်နှင့် ကနေဒီးယန်း-နေရှင်နယ်တို့သည် အွန်တေးရီး ယိုး ပြည်နယ်ကို ဖြတ်ကျော်သွားကြသည်။

အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်တွင် ရေတံခွန် စီမံခန့်ခွဲခြင်း မြစ် ချောင်းအင်းအိုင် ပေါများ၍ ညှိညှိဆိုင်းဆိုင်း ရှိသော သစ်ပင်တောအုပ် တောတန်း တောင်ရိုးတို့ဖြင့် သာယာ သော အရပ်ဒေသ အများအပြား ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်

ကနေဒါနိုင်ငံ အတွင်းမှ၎င်း၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ ၎င်း ဒေသန္တရ ဗဟုသုတ ရှာမှီးသူများ၊ အနားယူ အပန်းဖြေသူများ အသွားအလာ များပြားသော ပြည် နယ်တနယ် ဖြစ်ပေသည်။

အွန်တေးရီးယိုး ဟူသောအမည်သည် ဆီရိုကျိုင်အင်း ဒီးယန်း လူမျိုးတို့၏ ဘာသာစကားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ထား ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အမျိုးမျိုး ဖော် ထုတ်ကြရာ အချို့က အိုင်သာယာဟု ဆိုလိုသည် ဟူ၍ ၎င်း၊ အချို့က ရေနား နီးနီး ကျောက်ဆောင်ကြီးဟု ဆိုလိုသည်ဟူ၍၎င်း ဝီဝါဒကွဲပြား နေကြသည်။ မည်သို့ ပင်ဖြစ်စေ ထိုဒေသကား မူလက ဆီရိုကျိုင်လူမျိုးတို့ နေ ထိုင်ရာဒေသဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ခရစ် ၁၆၃၁-၁၇ ခုနှစ်များတွင် ပြင်သစ်လူမျိုး ဆမ်မျူယယ် ဒါ ရှမ်ပလိန် ရောက်ရှိလာ၍ စူးစမ်းလေ့လာမှုများ ပြုခဲ့ရာ သားမွေးလုပ်ငန်း ကြီးကြီး ကျယ်ကျယ် လုပ်ကိုင်နိုင်ကြောင်း သိရှိသည်။ ထိုအခါမှ စ၍ ပြင်သစ်လူမျိုးများ တစတစ လာရောက် အခြေ စိုက်ခဲ့သဖြင့် ပြင်သစ်ကိုလိုနီတခု ဖြစ်လာသည်။ ပြင်သစ် နှင့် ဗြိတိသျှတို့ တိုက်ကြသော ခုနှစ်နှစ်စစ်ပွဲပြီး၍ ၁၇၆၃ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့က ပြင်သစ်ပိုင် ကနေဒါကို ရလိုက် သောအခါ အွန်တေးရီးယိုး ဒေသသည်လည်း ဗြိတိသျှ တို့၏ လက်အောက်သို့ ရောက်ရှိခဲ့လေသည်။ ၁၇၀၁ ခုနှစ် တွင် ကနေဒါအား အော့တဝမြစ်၏ အနောက်ပိုင်းကို အထက်ကနေဒါဟူ၍၎င်း၊ ယင်းမြစ်၏အရှေ့ပိုင်းကို အောက် ကနေဒါဟူ၍၎င်း ပိုင်းခြားလိုက်ပြီးလျှင် ဥပဒေပြု လွှတ် တော် တခုစီဖြင့် သီးခြားရှိစေသည်။ အထက်နှင့်အောက် ကနေဒါ နှစ်ရပ်လုံးတွင် တိုးတက်သော လူတစုက ခေါင်း ဆောင်၍ ၁၈၇၇ ခုနှစ်တွင် တော်လှန် ပုန်ကန်ကြရာ ဗြိတိသျှအစိုးရသည် အတော်အတန် နှိပ်ကပ်ယူရသည်။ ထိုသူပုန်အရေးကြောင့် နှစ်ပိုင်း ခွဲခြား ထားခဲ့သော ပြည် နယ်နှစ်ခုကို ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ပူးပေါင်းပေးလိုက် ပြီးလျှင် ပိုမိုထိရောက်စွာ အုပ်ချုပ်နိုင်ရေးအတွက် ပါလီ မန်တရတည်း ထားရှိစေသည်။ ၁၈၆၇ ခုနှစ်တွင် ဒိုမိနီယံ ကနေဒါနိုင်ငံဟူ၍ ဖွဲ့စည်းလိုက်သောအခါ အထက်ကနေဒါ ပြည်နယ်သည် အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ် ဖြစ်လာသည်။ ၁၈၇၃ ခုနှစ်၏ နောက်ပိုင်းတွင် အဖိုးတန် သယံဇာတ ပစ္စည်းများကို တူးဖော်ရရှိသဖြင့် ပြည်နယ်၏ အခြေအနေ သည် လျင်မြန်စွာ တိုးတက်လာသည်။ ဥပဒေပု နိုင်ငံ သားများ အများအပြား လာရောက် အခြေစိုက်ကြသည်။ အဖိုးတန်သတ္တု များဖြင့် ကြွယ်ဝသည့်ပြင် ရေအားလျှပ်စစ် ပေါ်ပေါ်ရခြင်း၊ လမ်းပန်းအဆက်အသွယ် ကောင်းခြင်းတို့ ကြောင့် အွန်တေးရီးယိုးသည် ကနေဒါ နိုင်ငံ၏အဖွံ့ဖြိုး အတိုးတက်ဆုံးသော စက်မှုပြည်နယ်တခု ဖြစ်လာသည်။

ဝေါဟာရ နှင့် အသံလွယ်အမည်များ

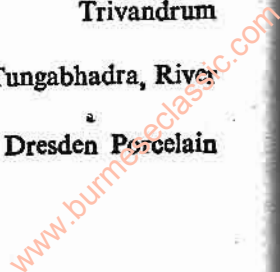
ဤကျမ်းတွင် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကျယ်ဝန်းလှသော ပညာရပ်အမျိုးမျိုး၊ အကြောင်းရပ်အမျိုးမျိုးတို့ ပါဝင်သည့်ပြင်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဌမဆူပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်သည့်အလျောက်၊ ဘာသာခြားမှ မြန်မာလိုပြန်ဆိုထားသော ဝေါဟာရသစ်များနှင့် အသံလွယ်ထားသော အမည်များ မြောက်မြားစွာပါရှိသည်။ ဤကျမ်းတွင်ပါအသံလွယ်ထားသော အမည်ထို့ကို မူရင်းစကားနှင့်တကွ အောက်တွင် အက္ခရာစဉ်အတိုင်း ဖော်ပြထားသည်။ ထုတ်ဝေပြီးအတွဲများတွင် ဖော်ပြပါရှိပြီးဖြစ်သော ဝေါဟာရများနှင့် အသံလွယ်အမည်များကိုမူ တောက်ပါစာရင်း၌ ထပ်မံဖော်ပြခြင်းမပြုပါ။

ဝေါဟာရများ

ကတန်းနီးယားမြို့	Catania	ကောက်နံ့အရက်	Ethyl Alcohol
ကရိုနိုမြစ်	Caroni, River	ကန်ကာကီးမြစ်	Kankakee, River
ကလီမင်တန်ပြည်နယ်	Kalimantan (Island)	ကန်ချန်ဂျန်ဂါတောင်	Kanchenjunga, Mount
ကာတနဂရမင်း	Katanagara, King	ဂါဒဖိုးအူ	Guadafui, Cape
ကာဗာရတ်တီမြို့	Kavaratti	ကွင်ကာမြို့	Cuenca
ကာစတင့်တောင်	Carstenz, Mount	ခရစ္စတီယန်းနီးယားမြို့	Christiania
ကာလစ်မြစ်	Chalcis, River	ချန်ဒီဂါမြို့	Chandigarh
ကီတိုးမြို့	Quito	ဂီတပြဇာတ်	Opera
ကုရုန့်ကျောက်	Curundum	ဂီလာမြစ်	Gila, River
ကူးစက်မြို့	Cuzco	ဂယ်ရီမြို့	Gary
ကေရင့်ဇီတောင်	Kerintzi, Mount	ဂေါလားမြို့	Gawler
ကော့ရှပ်စကိုတောင်ထိပ်	Kosciusko, Mount	ဂိုဒါဝရီမြစ်	Godavari, River
ကော်လီမြို့	Collie	ဂိုဒား၊ ဒါမန်နှင့် ချူနယ်	Goa, Daman and Diu
ကောရာမြစ်	Caura, River	ဂက်စဒင်မြို့	Gadsden
ကောလ ဒါ ဇာနေးဝါ တောင်ကြားလမ်း	Col De Genevre Pass	ဂတ်တီနိုမြစ်	Gatineau, River
ကိုကေးကျွန်း	Coquet Island	ဂန်ဒတ်မြစ်	Gandak, River
ကိုဗားလစ်မြို့	Corvallis	ဂန္ဒီနဂါမြို့	Gandhinagar
ကက်စီကွီအာရီမြစ်	Casiquiare, River	ဂျီနာဗမ်မြို့	Genabum
ကက်သလစ် လွတ်လပ်ရေး အက်ဥပဒေ	Catholic Emancipation Act	ဂျေးပူမြို့	Jaipur
		ဂျယ်ရယ်လတ်မြို့	Geraldton

ဝေါဟာရ

ဂျမရှင်ပူမြို့	Jamshedpur	ဇယားရမြစ်	Yapura, River
ဂွါဒီယာနာမြစ်	Guadiana, River	ဇာလေမြစ်	Saale, River
ဂွါဒီလက္ကီဗာမြစ်	Guadilquiver, River	ဇူးရှူးဟမြစ်	Juruha, River
ဂွါနာကိုကောင်	Guanaco	ဇိုင်ယွန်ဝါဒီ	Zionist
ဂွါဗီအာရီမြစ်	Guaviare, River	တပတော့မြို့	Tapajos, River
ဂွါယာကီးမြို့	Guayaquil	တနင်္ဇာကျွန်း	Tanimbar Island
ဂွန်ဒွားနားကုန်းပြင်ကြီး	Gondwana Land	“တရားမျှတသော အယ်ရစ္စတိုင်းဒီ”	“Aristides The Just”
စတီဗင်တန်မြို့	Steventon	“တရားသူတို့၏ အဖွဲ့ချုပ်”	“The League of The Just”
စတက်ဂီရာမြို့	Stagira	တီမော်ကျွန်း	Timor Island
စတိုင်းရီးယားပြည်နယ်	Styria	တူးစန်မြို့	Tueson
“စာဆိုဈေး”	“A Poet’s Bazaar”	တေနော့တိလန်မြို့	Tenochtitlan
စီရမ်ကျွန်း	Cerum Island	တေရားနားမြို့	Tirana
စူလဝေဆီကျွန်း	Sulawesi Island	တယ်လင်းမြို့	Tallinn
စိန်ဂေါတတ် တောင်ကြားလမ်း	St. Gottard Pass	တဲလဗီးမြို့	Telaviv
ဆီမေရူတောင်	Semeru, Mount	တိုလေးဒိုးမြို့	Toledo
ဆီမရန်မြို့	Semarang	“တက်တလား”	“Tatler”
ဆီလဗတ်ဆမြို့	Silvassa	တောင်ပိုင်း လင်းရောင်ခြည်	Aurora Australis
ဆီလီကျွန်း	Scilly Island	တောင်ပိုင်း အာရပ်စော်ဘွား နယ်ပေါင်းစု	South Arabian Federation
ဆူရာဗာယာမြို့	Surabaja	“တောင်များရတနာ”	“Gem of The Mountains”
ဆူရာကာတာမြို့	Surakarta	တုန်လီဆက်ဒိုင်း	Tongle Sac, Lake
ဆဲရိုး သေ ပါးစက် မြို့	Cerro De Pasco	တပ်စကာလူးစားမြို့	Tuscaloosa
“ဆိုရှယ်လစ် လောကနိဗ္ဗာန်”	“Socialist Utopia”	တြိပန်ဒရမ်မြို့	Trivandrum
ဆုန်းမြစ်	Son, River	ထုံဂါဘမြစ်	Tungabhadra, River
ဆမ်ဗကျွန်း	Sumba Island	ဒရင်ဇင် ကြေးထည်	Dresden Porcelain
ဆမ်ဗဝကျွန်း	Sumbawa Island		

ဝေါဟာရ

ဒါဒရာနှင့် နာဂါဟာဗေလီနယ်	Dadra and Nagar Haveli	ဖရိုမီးဆိုင်	Frome, Lake
ဒီမိုင်းမြို့	Des Moines	ဖလိုင်းကျွန်း	Flores Island
ဒေးရှမြစ်	Descutes, River	ဖော့ဘဲလင်းပင်	Cork Elm
ဒေါ်လာဂီရိတောင်	Dhaulagiri, Mount	ဖေါ်တက်စကျူမြစ်	Fortescue River
အက္ခိတ ဩဘာသ	Aurora Australis	ဖိုဝိုင်းမြို့	Fort Wayne
ဒင်ဂိုတောခွေး	Dingo	ဖေါင်းလနက်ကျွန်း	Foulness Island
ဒစ္စပူမြို့	Dispur	ဖစ်ဇရွိုင်မြစ်	Fitzroy, River
ခါတ်ပြယ်ခြင်း	Neutralization	ဖန်းကျွန်း	Farne Island
နာဂလန်ပြည်နယ်	Nagaland	ဗဟစ အင်ဒိုနီးရှား ဘာသာ	Bahasa Indonesia
“နေထွက်ချိန် မြင်ခင်းတရပ်”	“Sun Rise; an Impression”	ဗာရီပူမြို့	Burry Port
နိုဗာ ဇင်းဗလာကျွန်း	Nova Zembla Island	ဗါးဝပ် - အုန် - တွဲမြို့	Berwich-on-Tweed
“နောက်ဆုံး လေယာဉ်ခရီး”	“Last Flight”	ဗီးယပ်မိုး ရေခဲမြစ်	Beardmore Glacier
ပရန်ဟိတမြစ်	Pranhita, River	ဗူကပ်ရာယာတောင်	Bukit Raya, Mount
ပါနာဂျီးမြို့	Panaji	ဗော့တောင်တန်း	Vosges Mountains
ပိတန်တီမြေခေး	Petuntse	ဗင်တူအာရီမြစ်	Ventuari River
ပူးရူးမြစ်	Purus River	ဗန်ဗာရီမြို့	Bunbury
ပဲလာမြို့	Pella	ဗွိုက်စီမြို့	Boise
ပူပီရီမြို့	Port Pirie	ဘာရတ်နိုင်ငံ	Bharat
ပိုလီမီအက်မြို့	Polé Micux	သီမာမြစ်	Bhima
ပင်ဂင်ဂါမြစ်	Penganga, River	ဘူဗန်နိုကျွန်း	Bhubaneswar
ပိုင်ဆန်ဒူးမြို့	Paysandu	မနုကော သဘောဆီပ်	Manukau Harbour
ပြည်သူ့ ဒီမိုကရက်တစ် ယေမင် သမ္မတနိုင်ငံ	Peoples' Democratic Republic of Yemen	မာကက်ဆာမြို့	Makassar
ပွန်ဗီချယ်ရီမြို့	Pondicherry	မာချီဆန်မြစ်	Murchison, River
ပြန်စန္ဒရာ	Organ	မာဆေးဗီမြို့	Mercedes
		မာရာနိုယွန်မြစ်	Maranon River

ဝေါဟာရ

မာလဒီးမြစ်	Mulde, River	ယူးမာမြို့	Yuma
မာလီသမ္မတနိုင်ငံ	Mali, Republic Of	ရာဇဌာန်ပြည်နယ်	Rajasthan (State)
မားဒီဂလ္လေ ရေခဲမြစ်	Mer De Glace (Sea of Ice)	ရီဒီမြစ်	Rideau, River
မေစာမြို့	Mesa	ရူသီးနီးယန်းလူမျိုး	Ruthenians
မော့မီးမြစ်	Maumee, River	ရေးယူးနီယန်ကျွန်း	Reunion Island
မောရီတေးနီးယားနိုင်ငံ	Mauritania	ရော့စပင်လယ်	Ross, Sea of
မော်လဒီဗ်ကျွန်း	Maldiv Island	ရော်ကီးတက္ကသိုလ်	Roorkee University
မက်ဂနက်တိုက်သံရိုင်း	Magnetite	ရိုဒရီဂေ့ကျွန်း	Rodriguez Island
မက်ဂျီရီဒိုင်း	Maggiore, Lake	ရင်းနီးဆာရော့ ဆန်းပိုး	Rhinoceros Beetle
မက်ဆင်ကပ်ကီးဒိုင်း	Maxinkuckee, Lake	ရင်းဖတ်မြို့	Remark
မက်မီဒီမြို့	Medford	ရန်တေကုမြို့လာတောင်	Rantekombola, Mount
မင်နီကို့ဒ်ကျွန်း	Minicoy Island	ရှီယာ ပရဲလီ တူးမြောင်း	Schia Parelli Cana
“မင်းသမီးနှင့် စားတော်ဝံ” “The Princess and The Pea”		ရှော့ပီးယား ရေတံခွန်	Chaudiere Fall
မောင့်ဂမ္ဗီယာမြို့	Mount Gambier	ရှင်းဂူးမြစ်	Xingu River
မစ္စစ္စီပီးမြစ်	Mississnewa, River	ရွှေရွက်လျှပ်စစ်ပြ	Gold Leaf Electroscope
မဇ္ဈာပဟိတမြို့	Madjapahit	လီဆိုသိုနိုင်ငံ	Lesotho
မပ်စကို့ဂီမြို့	Muskogee	လောတန်မြို့	Lawton
မြေရှားခြစ်စင်	Rare Earth Element	လိုးဝက်စတော့မြို့	Lowestoft
မြောက်ပိုင်း လင်းရောင်ခြည်	Aurora Borealis	လက္ကရိုက်ကျွန်း	Laccadive Island
မူတ်စလင်တရားဓမ္မသတ်ကို ပြန်လည်သတ်မှတ်ခြင်း Reconstruction of Muslim Jurisprudence		“လက်တန်းစာဖွဲ့သူ”	“Improvisatore”
မွန် စန်း တောင်ကြားလမ်း	Mont Cenis Pass	လင်းရဲဂစ်မြို့	Lyn Regis
ယာကာတာမြို့	Djarkarta	“လောင်စာပူး”	“The Tinder Box”
ယူဗီးယားကျွန်း	Euboea Island	လစ်တဲ အေဒင် ကျွန်းဆွယ်	Little Aden Peninsula
ယူရေရှားတိုက်	Eurasia	လွန်ဒေးကျွန်း	Lunday Islands
		လျှပ်စစ်သံလိုက်ရောင်စဉ်	Electro Magnetic Spectrum

ဝေါဟာရ

ဝဗတ်ရှုမြစ်	Wabash River	အာရောတက္ကသိုလ်ဝင်သင်တန်းကျောင်း	Aarau Cantonal School
ဝါဝစီအိုင်	Wawasee, Lake	အာအီဇောမြို့	Aizawl
ဝုဒ္ဓရော့တောင်ထိပ်	Woodroffe, Mount	အားကွန်းကားဂျိုးတောင်ထွတ်	Aconcagua, Mount
ဝေါလနေကျွန်း	Walney Island	ဣတနာဂါမြို့	Itanagar
ဝက်ဒယ်ပင်လယ်	Weddel Sea	အီဂျိင်းနားကျွန်း	Aegina Island
ဝိုင်ယယ်လာမြို့	Whyalla	အီဒါနိုမြို့	Edirne
“သရက်နီဒီလမ်း၏ အမယ်အို” “The Old Lady of Threadneedle Street”		အီဗရိုမြစ်	Ebro River
သီရိဝိဇယနိုင်ငံ	Sri Vijaya	အီဗင်စဗေးမြို့	Evansville
သစ်အရက်ပြန်	Methyl Alcohol	အီလစ်ရီးယားနယ်	Illyria
သန္ဓေဗေဒ	Embryology	အီးနစ်မြို့	Enid
သီဟိုဠာအိုင်	Singosari	ဥသျှစ်ပင်	Bael Fruit Tree
ဟာလမာဟီရာကျွန်း	Halmahera Island	ဥဩ	Koel
ဟားဗယ်မြစ်	Havel River	ဖူးကားယားလီမြစ်	Ucayali, River
ဟမ္မာစလီတောင်တန်း	Hammersley Range	ဦးခေါင်းအမှတ်ပညာ	Phrenology
“အကျဉ်းတန်သည့်ဘဲကလေး” “The Ugly Duckling”		အေကာရှပ်တပ်	Akershus, Fortress of
အဂါတလမြို့	Agartala	အယ်ရီဒိုးနားပြည်နယ်	Arizona
အဆိပ်ဖြေ	Antitoxin	အယ်လကာလိုက်သတ္တုနှင့် အယ်လကာလိုက် မြေသတ္တုများ	Alkali Metals and Alkaline Earth Metals
အထွေထွေ ရီလေးတစ်ဖက်တီ သီအိုရီ General Theory of Relativity		အယ်လဂျီးယားမြို့	Algiers
အနောက်အိရိယန်ပြည်နယ်	West Irian	အယ်လဂျီးရီးယားနိုင်ငံ	Algeria
အမင်ဒီဗီကျွန်း	Amindivi Island	အယ်လပါကာကောင်	Alpaca
အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး တပ်ဦး Front De Liberation National (FLN)		အယ်လဖားဖားဆင်ပိုး	Alfalfa Weevil
အရိုးကျွန်း	Aroe Island	အယ်လဖားဖားပင်	Alfalfa
အာပြီယားမြို့	Adiia	အယ်လဗားမားပြည်နယ်	Alabama
		အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံ	Alabama

ဝေါဟာရ

အယ်လိုရာလိုဏ်ဂူ	Ellora Caves	အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်	Ohio
အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့	Alexandria	အက္ခူနိုမြို့	Akron
အယ်လစ်ဗက်ခေတ်	Elizabethan Age	အက်ချီဆန်မြို့	Atchison
အဲမြစ်	Eel River	အက်တောပင်	Aster
အဲရီသရီးယန်ပင်လယ်	Erythrean Sea	အက်စတိုးနီးယားနိုင်ငံ	Estonia
အဲလရစ်ဘုရင်	Alaric, King	အက်စတိုးနီးယားမြို့	Astoria
အဲလင်ပင်	Elm	အက်စတရာနိုမြို့	Astrakhan
အဲလစ်စပရင်းမြို့	Alice Springs	အက်ဇတက်လူမျိုး	Aztec
အော့တိုးဘုရင်များ	Otto, Kings	အက်ဗနီပင်	Ebony
အော့ဂျက်	Auk	အက်ရှပ်	Ash
အော်ဇက်ဓကြာတီးဝိုင်း	Orchestra	အက်သယ်ဂုဘုရင်	Ethelwulf, King
“အော်ဂလ်စတန်ခေတ်”	“Augustan Age”	အိုက်ဒဟိုင်းပြည်နယ်	Idaho
အော်စရာဇာတ်ပွဲ	Opera	အောက်ချင်းငှက်	Pied Hornbill
အော်ရင်းနီးကိုးမြစ်	Orinoco River	အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်	Anglican Church
“အော်လီယန်မြို့၏ လုံမပျို”	“Maid of Orleans”	အင်ဒီယားနားပိုလစ်မြို့	Indianapolis
အြစ်ကြေးလီးယား နေသဟာယအဖွဲ့	Commonwealth of Australia	အင်ဒို-ဂင်ဂါလွင်ပြင်	Indo-Gangetic Plain
အြစ်ပင်	Custard Apple Tree	အင်ဖရာရက်ဓာတ်ပုံပညာ	Infra-Red Photography
အြစ်ဂန်ပြည်နယ်	Oregon	အင်မရီကျောက်	Emery
အြစ်ဆပြည်နယ်	Orissa	အင်းကားလူမျိုး	Incas
အြစ်နီးဖရီးစတိတ်ပြည်နယ်	Orange Free State	အောင်စာငှက်	White-Browed Fantail
အိုကလဟိုမားပြည်နယ်	Oklahoma	အိုင်ယာလန်သမ္မတနိုင်ငံ	Ireland, Republic of
အိုဇမြစ်	Ohre (Eger) River	အိုင်ယိုးဝါးပြည်နယ်	Iowa
အိုဇက်ဆာမြို့	Odessa	အိုင်ရစ်ပန်း	Iris
အိုပေါ့ဆစ်ကောင်	Opossum	အစ်ကရူမန်နကျယ်	Ichneumon Fly
		အဇူရီယယ်နိုင်ငံ	Israel

ဝေါဟာရ

အစ္စလာမ်အယူဝါဒ	Islam	အစ္စလာမ်တိုက်	Antasctica
အစ္စလာမ်အယူဝါဒ အထွေးအခေါ် ပြုပြင်မှုများ	The Recon- struction of Religious Thoughts of Islam	အန်းထရင်းခရိုင်	Antrim
အုတ်ကလန်းမြို့	Oakland	အိန္ဒိယပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံ	India, Republic of Union of
ဥက္ကာ	Meteor	အမ္ပကွာမြစ်ဝှမ်း	Umpqua River Valley
ဥက္ကာခဲ	Meteorite	အမ္မစတယ်မြစ်	Amstel River
ဥက္ကာဩဇာဘဝ	Aurora Borealis	အမ်းမြို့	Ulm
အန်ဂယ်လဆီးကျွန်း	Anglesea Island	အိမ်ထောင်စု၏ မူလဘူတ	"The Origin of Family"
အန်ဂိုရာမြို့	Angora		

အသံလွယ် အမည်များ

ကရက်	Craps	ကွီစရိန်	Coast Range
“ကရွား ခါ ဂါး”	“Croix De Guerre”	ကွီဗူး	Kobu
ကလိုင်တင်နက်စထရာ	Clytemnestra	ကွီရေစီအီးဖောမီး	Coraciiformes
ကာနတက	Karnataka	ကွီလီအော့ပတာရာ	Coleoptera
ကာဗိုရန်ဒမ်	Carborundum	ကွီး ဒလင်း	Coeur D'alene
ကာရက်ဒြီအီးဖောမီး	Charadriiformes	ကက်တယ် ဒရမ်	Kettle Drum
ကာရှန်, ဂျူလီ	Caron, Julie	ကက်တိုင်ယွန်	Cations
ကူဗာတင်, ပီယဲ ခါ	Coubertin, Pierre De	ကုမ်း, ဂျော့	Combe, George
ကူးရတူး, ဗားနတ်	Courtois, Bernard	ကွန်ပိုဆစ်တီး	Compositae
ကယ်လူမက်	Calumet	ကွမ်မစ် အော်ပရာ	Comic Opera
ကဲရာလာ	Kerala	ခရိုက်စလာ	Kreisler
ကော်ပါးဆဲ	Corpuscle	ခိဒရီး	Khidr-I-Rah
ကော်လင်း, ဂျိုးနတ်	Collin, Jonas	ခိုလီ, အမ် အက်(စ)	Kholi, M. S
ကိုကို နျူစီဖရာ	Cocos Nucifera	ချီမာ, အေ အက်(စ)	Cheema, A. S.

အသံလွယ်အမည်

ချူယင်ဟွာ	Chu Yin Hwa	ဂျာဗစ် နာမာ	Javid Nāmāh
ချင်	Chen	ဂျူဆန် ကာလို	Juan Carlos
ချိုင်းနား အက်စတာ	China Astor	“ဂျီ ဗျိုင်း”	“Joş Boys”
ချတ္တာဂျီ၊ ဗန်ကင် ချန္ဒရာ	Chatterjea, Bunkin Chandra	ဂျီလီယက်၊ လို့	Jo’liet, Louis
ဂရိုဗား၊ ဝီလျံ ခွို	Grover, William O.	ဂျိုင်ရိုပလိန်း	Gyroplane
ဂရောင်း၊ အီလီယတ်	Grouse, Elias	ဂွာနာကို	Guanaco
ဂရစ်ဖစ်၊ အာသာ	Griffith, Arthur	စကာလက်တီ	Scarlatti
ဂရန်း အော်ပရာ	Grand Opera	စကွန်း	Scoones
ဂရိတ် အော့	Great Auk	စတီလီကို	Stilicho
ဂရိတ် ဩစတြေးလီးယန်း ဗိုက်	Great Australian Bight	စတီး၊ ဆာ ရစ်ချတ်	Steel, Sir Richard
ဂလင်ကာ၊ မစ်ခေး အိုင်ဗန်နိုဗစ်	Glinka, Mikhail Ivanovich	စတိုဗာ၊ အိုင်ဂါ အယ်လစ်ဗက်	Stover, Ida Elizabeth
ဂလွတ်	Gluck	စတြတ်စမန်း၊ အက်(ဖ)	Strassmann, F.
ဂါးဗတ်	Gerbert	စထရောက်၊ ယိုဟန်း	Strauss, Johann
ဂီးလာမော့	Guillermot	စနဲယား ဒရမ်	Snare Drum
ဂူးရီးယန်း၊ ဒေးဗစ် ဗင်	Gurion, David Ben	စပါဇိုင်း၊ ယိုဟန်း	Spurzheim, Johann
ဂေးယပ် အော့တေးဗီးယပ်	Gaius Octavius	စပေါ	Spohr
ဂေါ့၊ လော့	Gort, Lord	စမစ်၊ ဂျော့ အဲဖိုး	Smith, George Arrow
ဂေါ့၊ ဖရန် ဂျိုးဇက်	Gall, Franz Josef	စီစလေး	Sisley
ဂက်ဒိုလင်	Gadolin	စီဖလိုပိုဒါ	Cephalopoda
ဂိုင်ဂါ မူလာ ကောင်တာ	Geiger Muller Counter	စီယာဗာ၊ ဟွန် ဒီ လာ	Cierva, Juan De La
ဂန်ထင်၊ ဟန်းဇ ဂူးဒေါ့ ဝွန်	Gunnten, Hans Rudolf Von	စေတီယ	Chaitya
ဂစ်၊ ဂျိမ်း အေ အီး	Gibbs, James A. E.	စိန်၊ တောမတ်	Saint, Thomas
ဂျက်ပို ဝေဂို	Jacopo Peri	စိန် ကိုလံဗား	Saint, Columba
		ဆာရီမာ (အူးဇယ်)	Saaremaa (Oesel)
		ဆာဟားမား	Sahama

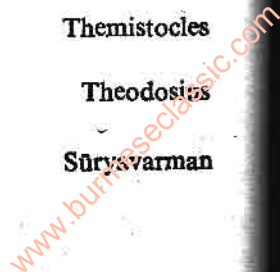
ဆား(လ်) ဝေါလတိုင်း	Sal - Volatile	တြိပူရ	Tripura
ဆား(လ်) အမ်မိုးနီးယက်	Sal - Ammoniac	ထရီးနေး	Trinil
ဆီလဗက်စတုာ	Sylvester	ဒေးမိုး	Demos
ဆီးတီးဆီးဗတ်	Ctesibus	ဒူဗိုင်း, ယူဂျင်း	Dubois, Eugene
ဆူကာနို, ဒေါက်တာ	Sukarno, Dr.	ဒေါလဖတ်, အင်ဂယ်ဗတ်	Dollfuss, Angelbert
ဆယ်ရီဗရမ်	Cerebrum	ဒါဂ်	Dāgh
ဆယ်ရီဗယ်လမ်	Cerebellum	ဒိုင်ဒယ်ဖီဒီး	Didelphidae
ဆော့, ဆာ တိတပ်	Salt, Sir Titus	ဒိုင်အိုစပိုင်းရိုး	Diospyros
ဆော့ဒီ, ဖရက်ဒရစ်	Soddy, Frederick	ဒိုင်အိုဖန်းတပ်	Diophantus
ဆိုပကော့ဘာရာ	Psocoptera	ဒစ်ပတာရို ကာပေစီအီး	Dipterocarpaceae
ဆိုမာဗဲ	Somervell	ဒစ်ပတာရိုကာပတ် တျူဗာကျူလေးတပ်	Dipterocarpus Tuberculatus
ဆိုရားတား	Sorata	ဒစ်ပတာရိုကာပတ် အော့ဗတျူဆီဖိုလီယပ်	Dipterocarpus Obtusifolius
“ဆင့် အင် ဆင်ဆီပီလီဘီ”	“Sense and Sensibility”		
ဆင်းကား, ဒိုင်ဗတ်	Singer, Issac	ဒမ်-အီ-ကလင်	Daub-ir-Kalim
ဆိုင်ဖိုနက်ပတရာ	Siphonaptera	ဒွန် ကာလို	Don Carlos
ဆစ်	Sid	ဒွန် ဂျူအန်	Don Juan
ဆစ်ဂတ်ဆန်, ဟရိုး	Sigurdsson, Harold	နဝန်း ဂုံဗူး	Nawang Gombu
“ဆန်းရိုက်-အင် အင်ပရက်ရှင်း”	“Sunrise: an Impression”	နာဠ	Nala
ဆန်း, ဆာ ဂျွန်	Soane, Sir John	နီကိုးမက်ကပ်	Nicomachus
တမ်နာဒူ	Tamil Nadu	နီးယာဗပ်	Nearchus
တာပေအီ, ယွန်ကို	Tabei, Jungko	နေဘူတီလပ်	Nautilus
ထီမွန်းည, ဗာထေးလမ်း	Thimmonier, Barthelemy	“နေဘူသင်းဂျော အက်ဗီ”	“Northanger*Abbey”
ထူလူ-အီ-အာဇူလာမ်	Tulu-I-Islam	နေတ်တင်, အီ အက်(စ)	Norton, E. F.
ထူးပက် ယူးပန်ကီ	Tupac Yupanqui	နက်တာခက်	Neterkhet
		နပ်	Nack

ကျရော့နုတာရာ	Neuroptera	ပုတ်ချီနီ	Puccini
ပတေဗိုဗက်တေး	Pterodactyl	ပွန်	Pon
ပရာဆတ်, ဒေါက်တာ ရာဂျပ်ဩ	Prasad, Dr. Rajendra	ဖရက်ဆွင်းနပ် အိပ်ဆဲလစီယာ	Fraxinus Excelsior
ပရိယမ်	Priam	ဖလား-ဒါ-လီ	Fleur-de-lis
ပရိုတီယမ်	Protium	ဖလင်းဒါး, မက်သယူး	Flinders, Mathew
“ပရိုက် အင် ပရက်ဂျစ်စ်”	“Pride and Prejudice”	ဖာဆရူဗင် အလီ အာမက်	Fakhruddin Ali Ahmed
ပရက်စိတလီး	Praxiteles	ဖီဒီလီယို	Fidelio
ပလီဆီဆိုဆောရပ်	Plesiosaurus	ဖိုဗိုး	Phobos
ပါချာကူးထက်	Pachacutec	ဖန် သော့(ဂ)	Phan Thag
“ပါဆူယေးရှင်း”	“Persuasion”	ဖွန် လောင်းအား	Von Laue
ပါဆယ်, ဟင်နရီ	Purcell, Henry	ဗရက်, ဆာဝီလျ် အိပ်(ချ)	Bragg, Sir William H.
ပါရဝတီ	Paravati	ဗရင်းစလေ, ရစ်ချတ်	Brinslay, Richard
ပီကင်း အော်ပရာ	The Peking Opera	ဗရပ်ကနာ	Bruckner
ပီဆာရို	Pissaro	ဗရိုဇ်ယာ, ဂျိုးဇက်	Breur, Josef
ပီရီယော့စ် ကလပ်ဇီမီကေးယွင်း	Pereodic Classification	“ဗလော့ဆမ် တိုင်း”	“Blossom Time”
ပေါ်လီပိုနီအေလီး	Polemoniales	ဗာတူး, အမ်	Burthou, M.
ပွို(စ) အင်ပရက်ရှင်းနစ်ဇင်	Post Impressionism	ဗါနာဒေါ့, ကောင့်	Barnadotte, Count
ပက်ကတ်, ဒေါက်တာ	Paccard, Dr.	ဗါနူးလီး, ဇနီးနယဲ	Bernouilli, Daniel
ပက်တာဆန်, ဝီလျံ	Paterson, William	ဗါလ-အိ-ဂျီဗရေ	Bâl-I-Jibrail
ပင်တက်မီ ဆွာဗစ်	Pentacme Suavis	ဗါး, ဟာမန်း	Bahr, Hermann
ပင်ထွန်, ယာကျတ်	Pinzon, Yanèz	ဗါးလမတ်, ဂျက်	Belmat, Jacques
ပိုင်ပူး(ချတ်စကူးယေး)	Peipus (Chudskoe)	ပီယက် မင်း	Viet Minh
ပစ်ကန်း, ဟဲရီး	Pitcairn, Harold	ဗူဆာရိုတီဒီး	Bucerotidae
ပစ် ဒိမ်း	Pique Dame	ဗေပါ	Weber
ပန်း အိုရီး	Pend Oreille	ဗေးလင့်	Valens

ဗောဇဂျာ, ယိုဟန်း ဗရက်ဒရစ်	Boettger, Johann Frederick	မိလင်တိုနီးယား	Millingtonia
ဗောရစ် ဂိုဒူဒော့	Boris Godounov	မိဒါလာ အော့ဗလွန်ဂေတာ	Medulla Oblongata
ဗက္ကရဲ, အန်ထော်နီ ယင်နရို	Becquerell, Anthony Henri	မယ်ဒီကားဂိုဆတိုင်ဗား	Medicago Sativa
ဗိုက်ဗမန်း, ဌိုမ်း	Weizmann, Chaim	မဲဒီနတ် ယဇူရိုယယ်	Medinath Yisrael
ဗင်ဇော	Benzol	မော့စလီ, အိပ်ချါဂျီ၊ဂျေ	Mosefey, H. G. J.
ဗင်ဗဲလား	Ben Bella	မိုစင်ဒါ	Mosander
ဗိုင်, ကာနယ် ဂျွန်	By, Colonel John	မိုဒက် မူဆော့စကီး	Modest Moussorgsky
ဗစ်ဂနိုနီအေစီအီး	Bignoniaceae	မက်ခဇန်	Makhzan
ဗတ်စ ဒရမ်	Bass Drum	မက်သဲ အယ်လကိုဟော	Methyl Alcohol
ဗန့်, ရပ်	Bunche, Ralph	မက်သဲ အော့ရိုနီး	Methyl Orange
မလ္လီဂျီ,ဂျီ၊အယ်	Mallory G. L.	မောင့်ဗက်တင်,ဖီလစ်	Mountbatten, Phillip
မဟာမက် ဂိုရီ	Mohammed Ghori	မိုင်ကယ်လမတ် ဧစီ	Michaelmas Daisy
မဟာမက် ဗင် မူဆာ	Mohammed Ben Musa	မိုင်ရှန်	Myron
မဟာမက် အလီ	Mehet Ali	မဇ္ဈဒေသ	Madhya Pradesh
မဟာရဋ္ဌ	Maharashtra	မန်ဂန်,ဂျိမ်း	Mangan, James
မဟာဝိရ	Mahavira	မန်းဂို ကားပတ်	Mango Carpac
မဟိုနီ, ဖရန်စစ်	Mahony, Francis	“မန်းစဖီး ပတ်”	“Mansfield Park”
မာမက်, ယုဂ်	Marmet, Jurg	မတ်စီကက်ပီဇီး	Muscicapidae
မာရီယာ ခရစ္စတီးနား	Maria Christina	မွန်တာဗာဒီ	Monteverde
မာလာ	Mahler	မွန်တီဇူမာ	Montezuma
မားကက်, ဝာသာ	Mrquette, Father	မွန်တီ ရိုဗာ	Monte Rosa
မားဒီဂလေ့	Mer De Glace	ယူနိုဖိုက် ဖီး သီအိုရီ	Unified Field Theory
မိဂါလာ	Meghalaya	ယူရေနီယမ် အိုင်ဆိုတုပ်	Uranium Isotope
မိဇိုရမ်	Mizoram	ယူရေနား	Urraca
		ယူရစ်ဗီဆီး	Euridice

အသံလွယ်အမည်

ရတုပါရုဏ	Rtuparna	လက်ပီခေါ့ပတာရာ	Lepidoptera
ရသျှတ္တရ ကတ္တ	Rashtra Kuta	လက်ပီဒပ်	Lepidus
ရီလေးတစ်ပစ်တီ သီဒိုရို	Relativity Theory	လက်ရွာဒွီ	Lakshadweep
ရူးမူး - ဒိ - ဗေဒုဒိ	Rumuz-I-Bekhūdi	လိုက်,ဝီလျံ	Light, William
ရေဇာဗီး	Razorbill	လိုက် အော်ပရာ	Light Opera
ရေဒီယိုဂရပ်	Radiograph	“လစ်တဲ ဝီးမင်း”	“Little Women”
ရော့စ, ကပ္ပတိန်	Ross, Captain	လတ်ဗား, ဆယ်ဗျူယယ်	Lover, Samuel
ရော့ဆီနို	Rossini	လျူလီ,ဂျီဗနီ	Lully, Giovanni
ရိုဟီးလခန်	Rohilkund	လွတ်ပိုး ကျင်မနာဇီယပ်	Luitpold Gymnasium
ရိုက်,ဖီလစ္စဒ်	Wright, Philemon	ဝါဇာမန်း,ဂျေးကော့	Wassermann, Jacob
ရိုက်,အဲဒေါ့	Reist, Adolf	ဝါဖယ်,ဖရန်	Werfel, Franz
ရင်နာ,ခေါက်တာ ကားလ	Renner, Dr. Karl	ဝါခဲကာ	Huascar
ရစ်ပီရူရာ \square သြရီအိုလာ ဗာမေးနီးကား	Rhipidura Aureola Burmanica	ဝီဘီဘက	Vibhitaka
ရစ်ပီရူရီနီး	Rhipidurinae	ဝီလကင်,ဆာ ဟျူးဗတ်	Wilkins, Sir Hubert
ရိုင်းဂင်း,ဝီလဟင်း ကွန်းဂရက်	Röntgen, Wilhem Conrad	ဝီလဆန်, ဝီ. တီ. အာ	Wilson, C. T. R.
ရုနစ်လော့,အာသာ	Schnitzler, Arthur	ဝီလဆန်, အဲလင် ဝီ	Wilson, Allen B.
ရှမီ,အန်	Schmied, Ernst	ဝု, ဟျူးဂိုး	Wolf, Hugo
ရှလီမန်း,ဟိုင်းနရစ်	Schliemann, Heinrich	ဝက်ဂျုဝု,ဂျီဆီယာ	Wedgwood, Josiah
ရှူးစနစ်,ကတ် ဖွန်	Schuschnigg, Kurt Von	ဝိုင်း,ဩစကာ	Wilde, Oscar
ရှိုအင်ယား,ကားလ	Shoenherr, Karl	ဝိုင်းနာကားပက်	Huayna Capac
လီဗာ,ချား	Lever, Charles	ဝန် ဖူး ချောင်း	Wang Fu Chou
လူတီဆီယပ်	Lutecium	ဝိထဝကာမ	Visvakarma
လဝီ,ပါစီဗယ်	Lowell, Percival	သီမစ္စတိုကလီ	Themistocles
လဝီသာ,အားနက်	Lothar, Ernst	သီဒိုရိုရှပ်	Theodosius
		သုရိယဝါရမန်	Sūryavarman

အသံလွယ်အမည်

“သစ်ပယ်လိနား”	“Thumbelina”	အဒမ်, ဂျွန်	Adam, John
ဟာရိယာန	Haryana	အနိနော့စီးအီး	Anonaceae
ထိမာချာ ဧေသ	Himachal Pradesh	အနိနော့ စကွာမိုဆာ	Anona Squamosa
ထိမစ်ပတာရာ	Hemiptera	အနိနော့ ဗျူရီကေတာ	Anona muricata
ထီးအူးမား (ဒက်အူး)	Hiiumaa (Dagö)	အနိနော့ ရက်တိကျူလေတာ	Anona Reticulata
ဟူးဇား	Hoozer	အမင်းတပ်	Amyntas
ဟော့ဖမန်းစသော, ဟျူးဂိုး ဖွန်	Hofmannsthal, Hugo Von	အဂ္ဂနာချာ ဒေသ	Arunachal Pradesh
ဟော့ဗဆင်	Hobson	အလမ်ဒန်	Alumdum
ဟော့, အဆက်	Hall, Asaph	အာဂရိပ	Agrippa
ဟိုလာ, အင်ဗါ	Hoxha, Enver	အာတီကေးလီး	Articales
ဟိုအာရီ ဗူမီဒီယင်း	Houari Boumedienne	အာနိုး, ဆာ တောမတ်	Arnold, Sir Thomas
ဟက်ကလာ	Hecla	အာဗင်, အေ၊စီ၊	Irvine, A. C.
ဟက်နိုယမ်	Hafnium	အာမူဂန်-အီ-ဟိရျပ်	Armughan-I-Hijaz
ဟိုက်, တောမတ်	Hyde, Thomas	အာလမေစီအီး	Ulmaceae
ဟိုက်ဒြပ်ဆစ်	Hydracid	အာသရော့ပိုဒီး	Arthropoda
ဟင်နီပင်, ဇာသာ	Hennepin, Father	အာဟင်နီယပ်, စပင်တီ အောဂတ်	Arhænius, Svante August
ဟောင်း, အိလီယတ်	Howe, Elias	အားလမပ် ကမ်ပက်စတရစ်	Ulmus Campestris
ဟိုင်းဒီနော့ပတာရာ	Hymenoptera	အားလမပ် ဇာလဗာ	Ulmus Fulva
ဟိလာရီ, အက်ဒမန်	Hillary Edmund	အားလမပ် သိုမာဆီး	Ulmus Thomasi
ဟန့်, ဝေါလတာ	Hunt, Walter	အားလမပ် အမေရိကန်နော့	Ulmus Americana
ဟန့်, ဟို	Hahn, O.	အိမီမာရော့ပတာရာ	Ephemeroptera
ဟန့်	Hanno	အိယီမာနို	Illimant
ဟတ္တာ, ဒေါက်တာ	Hatta, Dr.	အိယမ်ပူး	Illampu
“အနိရော့ဒင်း ဝီအော့ သလင်”	“Adoration Of The Lamb”	အိဂဲ, မာမဲလို့	Aegle Marmelos

www.burmeseclassic.com

အသံလွယ်အမည်

အူးပီးယားတား	Uspallata	အော်တိုဂျိုင်ဂို	Autogiro
“အေလိုက်(ဖ) ဖေါ် သဇာ”	“A-Life For The Ezar”	အော်ပရာ ကိုမက်	Opera Comique
အယ်ရစ္စတိုတိုဗန်း	Aristophanes	အော်ပရာ စီးရီးယား	Opera Seria
အယ်ရစ္စတိုင်းဒီ	Aristides	အော်ပရာ ဗူဖာ	Opera Bouffa
အယ်လကာလို့က်	Alkaloid	အော်ပရာ ဗူဖီး	Opera Bouffe
အယ်လကိုဟော	Alcohol	အော်ပရက်တာ	Operatta
အယ်လစီဒီး	Alcidae	အော်ဖီးယ	Orpheus
အယ်လဆာ	Elsa	အော်ရန်ဇက်	Aurunzebe
အယ်လဖါဗက်	Alphabet	အော်သေ့ပတာရာ	Orthoptera
အယ်လဖွန်းဆို	Alfonso	အောက်လက်ဆာ ကလော့ ဂျွန် အဲရား	Auchinleck, Sir Claude John Eyre
အယ်လဗျူမင်	Albumin		
အယ်လက်ဇန္ဒား ဟဲရိုး ဂျူးပတ် လီယိုဇရစ် ဂျော့	Alexander, Harold Rupert Leofric George	အဲရီလီယာနမ်	Aurelianum
		အဲရီဆာ	Orissa
အဲဗရက်, ဆာ ဂျော့	Everest, Sir George	အဲလကော့, အေးမော့ ဗရူန်ဆင်	Alcott, Amos Brosnon
အဲရဟတ်, အာမဲလီယာ	Earhart, Amelia	အဲလကော့, လို့ဇာ မေ	Alcott, Louisa May
အဲလဒါ, ဂျွန် ဗီချ	Alder, John Beech	အိုကွန်နယ်, ဒန်းနယ်	O' Connel, Daniel
အဲလဖရက်-သ-ဂရိတ်	Alfred-The-Great	“အို တီ”	“O. T.”
အော့ကလက်	Auklet	အိုရိုနေးတား	Odonata
အော့ကလန်, လော့	Auckland, Lord	အိုနိုဂင်, ယူဂျင်း	Onegin, Eugene
အော့စရှင်း	Ossian	အိုလီအေစီအီး	Oleaceae
အော့တေးဗီးယန်း	Octavian	အိုးရလယားနာ, ဖရန်စစ္စကို	Orellana, Francisco
အော့တိုး-သ-ဂရိတ်	Otto-The-Great	အက်ဂါမံနွန်	Agamemnon
အော်ဂန်	Organ	အက်ဂျပ်, မာရီယာ	Edgeworth, Maria
အော်စတင်, ဂျိန်း	Austen, Jane	အက်စကီလပ်	Aeschylus
အော်စတင်, ဟားဗတ်	Austin, Herbert	အက်စတာထရိုင်ပိုလီယမ်	Asterriopolium

အဆီ-အိ-ခွဲ	Asari-I.-Khudi	အမင်ယော့ပတာရာ	Embioptera
အဆိပ် ရက်ဒီကယ်	Acid Radical	“အင် အိုး ဖက်ရှင် ဂ်”	“An Old Fashioned Girl”
အတ်တလီ ဂရစ်ချတ်	Attlee, Clement Richard	အင်းဆက်တား	Insecta
အတ်တလီလပါ	Atahualpa	အိုင်စတိုင်း, ပေါ်လင်း	Einstein, Pauline
အတ်ဒီဆင်, ဂျိုးဇက်	Addison, Joseph	အိုင်စတိုင်း, ဟ. မင်	Einstein, Herman
အတ်ဒီဆင်, တောမတ် အယ်လဗာ	Edison, Thomas Alva	အိုင်စတိုင်း, အဲလဗတ်	Einstein, Albert
အတ်ဒင်တန်, ဆာ အာသာ စတန်လီ	Eddington, Sir Arthur Stanley	အိုင်ဆော့ပတာရာ	Isoptera
		အိုင်ဆိုတုပ်	Isotope
အတ်ဒွပ်-သ-ကွန်ဖက်ဆား	Edward-The-Confessor	အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး, ဒေးဗစ် ဂျေ	Eisenhower, David J.
အတ်ဒွပ်-သ-မာတား	Edward-The-Martyr	အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး, ဝိုင်လ် ဒေးဗစ်	Eisenhower, Dwight David
အတ်ဒွပ်-သ-အဲလဂါး	Edward-The-Elder		
အတ်ပစ်ကျူးရပ်	Epicurus	အိုင်ယွန်	Ions
အတ်ပစ်နိုစီအီး	Ebenaceae	အိုင်ယွန်နိုက်ဇေးယွင်း	Ionization
အတ်ထယ်ရက်	Ethelred	အိုင်ရီဒီဆီအီး	Iridaceae
အတ်ထဲ အယ်လကိုဟော	Ethyl Alcohol	အိုင်ရစ် ဂျာမေနီကာ	Iris Germanica
အတ္တမ်, လူဝီ	Agassiz, Louis	အိုင်ရစ် ဖလော်ရင်တီနား	Iris Florentina
အတ္တမ်, အယ်လက်ဇန္ဒာ	Agassiz, Alexander	အိုင်ဆိုဒိုဖော်မ	Iodoform
အောက်ဆီ အက်ဆစ်	Oxy Acid	အိုင်ဆိုဒင်း	Iodine
အိုင်, ဟန် ဗန်	Eyck, Jan Van	အင်ကဗယ်, ဆာ ဖိုဟမ္မစ်	Iqbal Sir Mohammed
အိုင်, ဟူဗတ်ဗန်	Eyck, Hubert Van	အင်တာဗီယမ်	Ytterbium
အိုင်ဒီအိုဒင်း	Inquisition	အင်ဒြီယမ်	Yttrium
အိုင်ဒိုပတာရိုဂိုတာ	Endopterygota	အင်ဖီဂျီနီယာ	Iphigenia
အိုင်ဒွင်း ကွိုင်	Induction Coil	အတ်ကရိုက်, ဆာ ရစ်ချတ်	Arkwright, Sir Richard
အိုင်ဂျက်ရှင်းနစ်ဇင်း	Impressionism	“အိတ်-ကာဇင်”	“Ex-Cousin”
အိုင်ဂျိုလိုဂျီ	Embryology	အန်ဆိုရာ	Ancyra

အသံလွယ်အမည်

အန်တီတော့ဆင်	Antitoxin	အဗွီယာ, ဇန်း ဇက်	Amperé, Jean Jacques
အန်ဒါဆန်, ဟန်း ခရစ်ရှင်	Andersen, Hans Christian	အဗွီယာ, အန်ဒြေး မာရီ	Amperé, André Marie
အန္ဒရ ဒေသ	Andhra Pradesh	“အဗွာ”	“Emma”
အန်နီပလူရာ	Anoplura	အမ်မိုနိုက်	Ammonite
အန်နိုင်းယန်	Anions	အမ်မိုနိုငြိမီယာ:	Ammonoidea
အန်သရာကိုဆာရော့ ကိုရိုနေးတပ် လျူကိုဂက်စတာ	Anthracoceros Coronatus Leucogaster	အမ်မိုးနီးယမ်း ကလိုရိုက်	Ammonium Chloride
		အမ်မိုးနီးယမ်း ဆာလဖိတ်	Ammonium Sulphate
အန်းဂဲ, ဖရီဒရစ်	Angels, Friedrich	အမ်မိုးနီးယမ်း နိုက်ထရိတ်	Ammonium Nitrate
အန်းနင်း, မေရီ	Anning, Mary	အမ်ရှ	Amru
အိပ်စရေး စပက်တြိုစကုပ်	X'ray Spectroscopy	အမ်းမှတ်, ဂျက်ဖရီး ဗဲရန်	Amherst, Jeffrey Baron
ဥတ္တရ ဒေသ	Uttar Pradesh	အမ်းမှတ်, ဝီလျံ ပစ်	Amherst, William Pitt

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း မာတိကာ

အတွဲ ၁

* အမှတ်ပြထားသည်မှာ စာကိုယ်မဲ့အကြောင်းရပ် ခေါင်းစည်းဖြစ်သည်။ အကြောင်းရပ်အသီးအသီးနှင့်မညီလျက် ပုဒ်ကြီးဖြင့် ခြား၍ ဦးစွာဖော်ပြထားသည့် ဂဏန်းအတွဲ၌ ရွှေဂဏန်းသည် ထိုအကြောင်းရပ်ပါအတွက် ညွှန်း၍ နောက်ဂဏန်းသည် စာမျက်နှာ အမှတ်ကို ညွှန်းသည်။ ထိုနောက်မှ ဂဏန်းတဲများကား အကြောင်းရပ်ချင်း ပညာသဘောအားဖြင့် ဆက်စပ်နေ၍၎င်း၊ ပညာသဘောအားဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိစေကာမူ တနည်းတလမ်းအားဖြင့် နီးစပ်နေ၍၎င်း ညွှန်းထားသည့် အတွဲအမှတ်နှင့် စာမျက်နှာအမှတ်များဖြစ်သည်။

၁။ က	၁ - ၁။
၂။ ကကတစ်	၁ - ၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃။ ကကုသန် မြတ်စွာဘုရား	၁ - ၁။
၄။ ကကုရုံ	၁ - ၁။
၅။ ကကေးအိပင်	၁ - ၂။ ၁ - ၂၇၀။
၆။ ကခုန်ခြင်း	၂ - ၃၅၄။ ပုံ ၃ ပုံ။
	၁ - ၅။ ၈ - ၃၆။
၇။ ကချင်ပြည်နယ်	ပုံ ၁၅ ပုံ။
	၁ - ၁၀။ ၁ - ၅၀၁။
၈။ ကချင်လူမျိုး	၁ - ၁၅၆ - ၄၄၄။
	၁၅ - ၂၄၈။ ပုံ ၅ ပုံ။
၉။ ကစားခြင်း၏ အရေးကြီးပုံ	၁ - ၁၅။ ၁ - ၅၀၂။
	၈ - ၄၂၈။ ပုံ ၅ ပုံ။
၁၀။ ကစားစရာများ	၁ - ၁၅။ ၁ - ၃၁၀။
	၇ - ၁၅၃။ ၁၀ - ၃၈။
၁၁။ ကစားရုံ အား	၁၀ - ၄၀၅။ ပုံ ၆ ပုံ။
	၁ - ၂၂။ ၁ - ၂၇၅။
၁၂။ ကစီ	၁ - ၂၂။ ၁ - ၂၇၅။
	ပုံ ၂ ပုံ။
၁၃။ ကဆုန်လ	၁ - ၂၅။ ၁ - ၂၆။
	ပုံ ၂ ပုံ။
၁၄။ ကဆုန်လပြည့်နေ့	၁ - ၂၆။ ၈ - ၇၃။
	၈ - ၁၄၈။
၁၅။ ကဖော်ပေါက်ခြင်း	၁ - ၂၆။ ၄ - ၄၀၀။
	၈ - ၅၅။ ၁၅ - ၅၀။
၁၆။ ကဇာတ်	၁ - ၅၀၄။
၁၇။ ကညင်ဆီတိုင်	၁ - ၂၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၈။ ကညင်ပင်	၁ - ၂၇။ ၁ - ၂၇။
၁၉။ ကညွတ်ပင်	၁ - ၂၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
၂၀။ ကတိုးကောင်	၁ - ၂၉။
၂၁။ ကတွတ်ပင်	၁ - ၂၉။
၂၂။ ကထိန်	၁ - ၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၃။ ကမွှေးလူမျိုး	၁ - ၃၀။ ၁၃ - ၁၉၈။
* ၂၄။ ကမိုး	၁ - ၃၀။ ၂ - ၂၅၀။
၂၅။ ကနခိုပင်	၁ - ၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆။ ကနစိုပင်၊ ပင်လယ်	၁ - ၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇။ ကနစိုးပင်	၁ - ၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈။ ကနုကမာ	၁ - ၃၂။ ၁ - ၆၃။
	၂ - ၂၅၆။ ၆ - ၃၄၅။
၂၉။ ကနေဒါနိုင်ငံ	ပုံ ၂ ပုံ။
	၁ - ၃၃။ ၃ - ၄၅။
၃၀။ ကနေဒါနိုင်ငံသမိုင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး	၁၁ - ၂၈။ ပုံ ၆ ပုံ။
	၁ - ၂၃၉။ ၁ - ၁၅၉။
၃၁။ ကနေဒါစာပေ	၁ - ၂၃၀။ ပုံ ၄ ပုံ။
	၁ - ၄၅။ ၁ - ၁၅၉။
၃၂။ ကနေဒါ အနောက်မြောက်နယ်များ	၁၁ - ၃၂။
	၁ - ၄၇။
၃၃။ ကနေဒါကျွန်းစု	၁ - ၄၈။
၃၄။ ကနေဒါတိုက်	၁ - ၄၈။
၃၅။ ကနေဒါမင်းသား	၁ - ၄၉။ ၉ - ၂၃၁။
	၁၂ - ၂၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
* ၃၆။ ကနုတ်	၁ - ၅၀။ ၂ - ၂၁။
၃၇။ ကနန်း	၁ - ၅၀။ ပုံ ၄ ပုံ။
၃၈။ ကနွတ်ဘုရင်	၁ - ၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၉။ ကပီလဝတ်ပြည်	၁ - ၅၄။ ၁၃ - ၁၃၁။
၄၀။ ကပိုင်ပင်	၁ - ၅၅။

၄၁။ ကပိုးပင်	၁ - ၅၅။
၄၂။ ကပိုး စီး ဗီ	၁ - ၅၅။ ၃ - ၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၄၃။ ကပင်ထရီမြို့	၁ - ၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၄၄။ ကပင်းဒစ်အိပ်	၁ - ၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၄၅။ ကဗျာလင်္ကာ	၁ - ၅၉။
၄၆။ ကဘိုးရေလွဲဆည် (ကဘိုးရေလွဲဆည်)	၁ - ၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၄၇။ ကမာ	၁ - ၆၃။ ၂ - ၂၆၀။ ပုံ ၄ ပုံ။
၄၈။ ကမိတ္တိပန်းပြောက်	၁ - ၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၄၉။ ကမဲလီယားပင်	၁ - ၆၆။
၅၀။ ကယားပြည်နယ်	၁ - ၆၇။ ၁ - ၅၀၄။ ၁ - ၃၆၀။ ၂ - ၁၃၅။ ပုံ ၈ ပုံ။
၅၁။ ကယားလူမျိုး	၁ - ၇၃။ ၁ - ၅၀၆။ ၁ - ၆၇။ ၁ - ၉၃။ ၁ - ၁၁၃။ ပုံ ၃ ပုံ။
၅၂။ ကရကတ်ငှက်	၁ - ၇၆။
၅၃။ ကရဝိက၊ သျှင်	၁ - ၇၆။ ၁ - ၅၀၆။
၅၄။ ကရဝေးပင်	၁ - ၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၅၅။ ကရဝိက်ငှက်	၁ - ၇၇။
၅၆။ ကရဝိက်မောင်	၁ - ၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၅၇။ ကရချိုမြို့	၁ - ၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၅၈။ ကရားကော့မြို့	၁ - ၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၅၉။ ကရိကျွန်း	၁ - ၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
*၆၀။ ကရိယာ	၁ - ၈၀။ ၅ - ၁၃၀။
၆၁။ ကရိအိုစုတ်	၁ - ၈၀။
၆၂။ ကရိုးဆပ်ဘုရင်	၁ - ၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၆၃။ ကရိုးဆိုးရော် ဗင်ဆန်	၁ - ၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၆၄။ ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲများ	၁ - ၈၄။ ၄ - ၁၉၇။ ပုံ ၃ ပုံ။
၆၅။ ကရေဆီးတိုက်ပွဲ	၁ - ၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၆၆။ ကရိမိယမ်	၁ - ၈၈။
၆၇။ ကရိရှေးဇာ ထိုးနည်း	၁ - ၈၈။
၆၈။ ကရင်ပြည်နယ်	၁ - ၈၉။ ၁ - ၅၀၇။ ပုံ ၅ ပုံ။
၆၉။ ကရင်လူမျိုး	၁ - ၉၃။ ၁ - ၅၀၈။ ၁ - ၇၃။ ၁ - ၈၉။ ၂ - ၁၇၁။ ပုံ ၇ ပုံ။
၇၀။ ကရင်ဩဇာ	၁ - ၉၇။
၇၁။ ကရိုင်း မီးယားနယ်	၁ - ၉၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
၇၂။ ကရစ်ကက် က စားခြင်း	၁ - ၁၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၇၃။ ကရန်းမား၊ တီ	၁ - ၁၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၇၄။ ကရုန်တန်၊ အက်(၈)	၁ - ၁၀၃။
၇၅။ ကရုမ်းပဲအို	၁ - ၁၀၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
၇၆။ ကလမက်ပင်	၁ - ၁၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၇၇။ ကလမန်းစိုးဂျီ၊ အီ	၁ - ၁၀၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
၇၈။ ကလသာအိုး	၁ - ၁၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၇၉။ ကလီဂျူလာဘုရင်	၁ - ၁၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈၀။ ကလီယိုပါးထရား ကျောက်တိုင်	၁ - ၁၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈၁။ ကလီယိုပါးထရား ဘုရင်မ	၁ - ၁၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈၂။ ကလူကွက်ငှက်	၁ - ၁၁၂။
၈၃။ ကလူမင်လာ ပွဲတော်	၁ - ၁၁၃။ ၁ - ၆၇။ ၁ - ၇၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
*၈၄။ ကလေးကစားနည်း များ။ မြန်မာ	၁ - ၁၁၃။ ၁၀ - ၃၈။
၈၅။ ကလေးကြီးပြင်း လာပုံ	၁ - ၁၁၄။ ပုံ ၈ ပုံ။
*၈၆။ ကလေးချော့ကဗျာ များ။ မြန်မာ	၁ - ၁၂၈။ ၁၀ - ၄၉။
၈၇။ ကလေးစာပေ	၁ - ၁၂၀။ ပုံ ၆ ပုံ။
၈၈။ ကလေးများ	၁ - ၁၂၄။ ပုံ ၁၄ ပုံ။
၈၉။ ကလေးမြို့	၁ - ၁၃၀။
၉၀။ ကလေးဝါမြို့	၁ - ၁၃၁။
၉၁။ ကလေးအလုပ် ကြမ်း ဥပဒေ	၁ - ၁၃၂။ ၂ - ၁၈။ ၃ - ၄၅၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၉၂။ ကလောပင်	၁ - ၁၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၉၃။ ကလောမြို့	၁ - ၁၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၉၄။ ကလိုဗာပင်	၁ - ၁၃၅။ ၆ - ၈၂။
၉၅။ ကလိုရင်း	၁ - ၁၃၅။
၉၆။ ကလိုဗတ်ဘုရင်	၁ - ၁၃၆။
၉၇။ ကလိုက်အာ	၁ - ၁၃၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
၉၈။ ကလိုက်မြစ်	၁ - ၁၃၉။
၉၉။ ကလောင်ငှက်	၁ - ၁၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၀၀။ ကလောင်တံ	၁ - ၁၃၉။ ပုံ ၅ ပုံ။
၁၀၁။ ကလိုင်ဒိုစကုပ်	၁ - ၁၄၂။
၁၀၂။ ကလပ်	၁ - ၁၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၀၃။ ကလပ်မက်ဆွဲဂျေ	၁ - ၁၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၀၄။ ကလျာဏီ ကျောက်စာ	၁ - ၁၄၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
၁၀၅။ ကဝမြို့	၁ - ၁၄၅။

၁၀၆။ ကဝါဗာတား၊ ယာဆူနာရီ	၁ - ၅၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၀၇။ ကဝါလမိုင်း	၁ - ၁၄၆။
၁၀၈။ ကုသိရီပြည်နယ်	၁ - ၁၄၆။* ၁ - ၅၁၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
၁၀၉။ ကသာခရိုင်	၁ - ၁၄၉။
၁၁၀။ ကသာမြို့	၁ - ၁၄၉။
၁၁၁။ ကသီရယ် ဘုရား ရိုခိုးကျောင်း	၁ - ၁၅၀။ ပုံ ၃ ပုံ။
၁၁၂။ ကသစ်ပင်	၁ - ၁၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၁၃။ ကသည်းလူမျိုး	၁ - ၁၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၁၄။ ကာကျူပုတ်ပင်	၁ - ၁၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၁၅။ ကာကွယ်ရေး ဝန် ကြီးဌာန	၁ - ၁၅၄။ ၁၀ - ၂၆။
၁၁၆။ ကာကွယ်ရောင်	၁ - ၁၅၆။ ပုံ ၆ ပုံ။
၁၁၇။ ကာချင်း	၁ - ၁၅၇။
၁၁၈။ ကာဆာဗျန် ကာအယ်	၁ - ၁၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၁၉။ ကာတီခယုဂျေ	၁ - ၁၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
*၁၂၀။ ကာတုန်းရုပ်ပြောင်	၁ - ၁၆၀။ ၁၁ - ၂၇၄။
၁၂၁။ ကာဒင်နယ် ဂိုဏ်းချုပ်	၁ - ၁၆၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၂၂။ ကာဒင်နယ်ငှက်	၁ - ၁၆၁။
၁၂၃။ ကာနက်ဂီအေ	၁ - ၁၆၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
*၁၂၄။ ကာနေရှင်းပင်	၁ - ၁၆၃။ ၄ - ၃၄၂။
၁၂၅။ ကာပေသီယန် တောင်တန်း	၁ - ၁၆၃။
၁၂၆။ ကာဖီ	၁ - ၁၆၄။ ပုံ ၃ ပုံ။
၁၂၇။ ကာဗော်လစ် အက်ဆစ်	၁ - ၁၆၆။ ၆ - ၂၆၄။
၁၂၈။ ကာဗိုဟိုက်ဒရိုတ်	၁ - ၁၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၂၉။ ကာဗွန်	၁ - ၁၆၈။ ၂ - ၆၀၊ ၃ - ၃၈၊ ၄ - ၇၁၊ ၉ - ၇၃။
၁၃၀။ ကာဗွန် ဒိုင်အောက် ဆိုက်	၁ - ၁၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၃၁။ ကာဗွန် မွန်အောက် ဆိုက်	၁ - ၁၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၃၂။ ကာမမြို့	၁ - ၁၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၃၃။ ကာလကတ္တားမြို့	၁ - ၁၇၂။ ပုံ ၃ ပုံ။
၁၃၄။ ကာလာသော ကဇင်း	၁ - ၁၇၂။
၁၃၅။ ကာလီဒါသ	၁ - ၁၇၂။

၁၃၆။ ကာလီပိုးနီးယား ပြည်နယ်	၁ - ၁၇၆။ ပုံ ၃ ပုံ။ ^၀
၁၃၇။ ကာလိုင်ဒီးတီ	၁ - ၁၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၃၈။ ကာလိုင်ဒီးမြို့	၁ - ၁၈၀။
၁၃၉။ ကာဠုဒါယီထရီ	၁ - ၁၈၀။
၁၄၀။ ကားဒစ်မြို့	၁ - ၁၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၄၁။ ကားပိုင်းမြို့	၁ - ၁၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
*၁၄၂။ ကားလမတ်	၁ - ၁၈၂။ ၉ - ၂၇၇။
၁၄၃။ ကားသေ့နိုင်ငံ	၁ - ၁၈၂။ ၁၄ - ၅၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
၁၄၄။ ကီဂျေ	၁ - ၁၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၄၅။ ကိသာဂေါတ မိခင်	၁ - ၁၈၅။
၁၄၆။ ကီမားအာတာတပ်	၁ - ၁၈၆။ ၅ - ၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၄၇။ ကီယာတန် ညီနောင်	၁ - ၁၈၈။
၁၄၈။ ကီးတူးမြောင်း	၁ - ၁၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၄၉။ ကီးယက်မြို့	၁ - ၁၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၅၀။ ကီးဝီးငှက်	၁ - ၁၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
*၁၅၁။ ကုကီချင်း	၁ - ၁၉၁။ ၂ - ၃၇၉။
၁၅၂။ ကုလသမဂ္ဂ	၁ - ၁၉၂။ ၁ - ၅၁၂။ ၁ - ၂၀၂၊ ၁ - ၂၇၃၊ ၂ - ၁၈၊ ၆ - ၁၀၂။ ပုံ ၈ ပုံ။
၁၅၃။ ကုလသမဂ္ဂနေ့	၁ - ၂၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၅၄။ ကုလား၊ ဦး	၁ - ၂၀၄။
*၁၅၅။ ကုလားကောက် ငှက်	၁ - ၂၀၄။ ၂ - ၂၇၇။
၁၅၆။ ကုလားအုပ်	၁ - ၂၀၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
*၁၅၇။ ကုလီကစားခြင်း	၁ - ၂၀၇။ ၃ - ၆၇။
၁၅၈။ ကုသိနာရီပြည်	၁ - ၂၀၇။
၁၅၉။ ကုဗလိုင်ခန်	၁ - ၂၀၈။ ၅ - ၄၅၁၊ ၆ - ၃၈၃၊ ၁၀ - ၃၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၆၀။ ကူလီ	၁ - ၂၀၉။
၁၆၁။ ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများ	၁ - ၂၁၀။ ၂ - ၉၆၊ ၈ - ၉၅၊ ၁၁ - ၂၁၂။ ပုံ ၆ ပုံ။
၁၆၂။ ကူးပါး၊ ဂျေ၊ အက်(ဖ)	၁ - ၂၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၆၃။ ကူးပါး၊ ဒဗျူ	၁ - ၂၁၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၆၄။ ကူးဗီယံ၊ ဂျီ	၁ - ၂၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၆၅။ ကူးသန်းပင်	၁ - ၂၁၆။

၁၆၆။ ကူးသန်းရောင်း ၁ - ၂၁၆။ ၁ - ၅၁၄။
 ဝယ်ရေးမန်ကြီး ၁ - ၂၉၉။
 ဌာန
 ၁၆၇။ ကေဆွန် ၁ - ၂၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၈။ ကေဗယ်အီ၊ အယ် ၁ - ၂၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၉။ ကေးတိုး၊ အမ်၊ ပီ ၁ - ၂၂၀။ ၁ - ၁၈၂။
 ၁၇၀။ ကဲ့လူမျိုး ၁ - ၂၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၁။ ကယ်စီအိုလေးရီး ၁ - ၂၂၁။
 ယားပင်
 ၁၇၂။ ကယ်ဆယ်ရေးတပ် ၁ - ၂၂၂။ ၈ - ၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၇၃။ ကယ်ဆယ်ရေး ၁ - ၂၂၃။
 ဝန်ကြီးဌာန
 ၁၇၄။ ကယ်ရိုလီးနား ၁ - ၂၂၅။ ၁၄ - ၁၉၈။
 ပြည်နယ် ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၇၅။ ကယ်ရစ်ဗျန် ၁ - ၂၂၆။
 ပင်လယ်
 ၁၇၆။ ကယ်လဂါရီမြို့ ၁ - ၂၂၇။
 ၁၇၇။ ကယ်လဆိုယမ် ၁ - ၂၂၇။
 ၁၇၈။ ကယ်လဗင်၊ ရျေ ၁ - ၂၂၈။ ၁၂ - ၂၂။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၉။ ကယ်လဗင်၊ ၁ - ၂၂၉။ ၁၁ - ၁၉၂။
 ဒဗျူ၊ တီ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၀။ ကဲဗော့၊ ရျေ ၁ - ၂၃၀။
 ၁၈၁။ ကဲရကယ် ၁ - ၂၃၁။
 ၁၈၂။ ကဲရီးဗူးသမင် ၁ - ၂၃၂။ ၁၃ - ၃၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၃။ ကဲရော့၊ အယ် ၁ - ၂၃၃။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၈၄။ ကဲလာ့၊ အိပ် ၁ - ၂၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၅။ ကဲလေးမြို့ ၁ - ၂၃၅။
 ၁၈၆။ ကော့ကနီး ၁ - ၂၃၆။
 ၁၈၇။ ကော့ကရိတ်မြို့ ၁ - ၂၃၇။ ၁ - ၅၁၇။
 ၁ - ၈၉။ ၁ - ၅၁၇။
 ၁၈၈။ ကော့ဆု၊ အယ် ၁ - ၂၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၉။ ကော့ဆက်လူမျိုး ၁ - ၂၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၀။ ကော့ဒေါး ၁ - ၂၄၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၉၁။ ကော့ပါးနီးကပ်၊ ၁ - ၂၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 အင်
 ၁၉၂။ ကော့ဗဒင်၊ အာ ၁ - ၂၄၄။ ၇ - ၃၅၇။
 ၁၉၃။ ကော့ဗက်၊ ဒဗျူ ၁ - ၂၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၄။ ကော့သောင်းမြို့ ၁ - ၂၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၅။ ကော် ၁ - ၂၄၇။
 ၁၉၆။ ကော်ကေးရှားနယ် ၁ - ၂၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၉၇။ ကော်စတာရီးကာ ၁ - ၂၄၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 နိုင်ငံ
 ၁၉၈။ ကော်စီကာကျွန်း ၁ - ၂၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၉။ ကော်စေးပင် ၁ - ၂၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၀။ ကော်ဇော ၁ - ၂၅၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၀၁။ ကော်နေးယီး၊ ပီ ၁ - ၂၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၂။ ကော်ဖစ်တူဘူရင် ၁ - ၂၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၃။ ကော်ဖတ် ၁ - ၂၅၆။ ပုံ ၈ ပုံ။
 ၂၀၄။ ကော်မူနီ ၁ - ၂၆၁။
 ၂၀၅။ ကော်ရှပ်ကီ၊ တီ ၁ - ၂၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၆။ ကော်လီရားဦး ၁ - ၂၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ပြည်နယ်
 ၂၀၇။ ကော်လီဗိုင်းပင် ၁ - ၂၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၈။ ကော်လို့က် ၁ - ၂၆၄။
 *၂၀၉။ ကော်သူးလေ ၁ - ၅၁၇။ ၁ - ၅၀၇။
 ပြည်နယ်
 ၂၁၀။ ကော့ဏာဂုံ မြတ် ၁ - ၂၆၄။
 စွာဘုရား
 ၂၁၁။ ကော့တက်၊ အိပ် ၁ - ၂၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၂။ ကော့လူမျိုး ၁ - ၂၆၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 (ကော်လူမျိုး)
 ၂၁၃။ ကော့လက်၊ ရျေ ၁ - ၂၆၇။
 ၂၁၄။ ကော့လင်းမြို့ ၁ - ၂၆၇။
 ၂၁၅။ ကော့လင်းဂု၊ စီ ၁ - ၂၆၈။ ၅ - ၁၉၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၁၆။ ကော့လိပ်များ ၁ - ၂၆၈။ ၅ - ၅၇။
 ၂၁၇။ ကိုကိုကျွန်း ၁ - ၂၆၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၁၈။ ကိုကိုး ၁ - ၂၇၀။ ၁ - ၂။
 ၂၁၉။ ကိုချင်နီးဆိုးဆေး ၁ - ၂၇၁။
 ၂၂၀။ ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့ ၁ - ၂၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၁။ ကိုဗော့ ၁ - ၂၇၃။
 ၂၂၂။ ကိုရီးယားစစ်ပွဲ ၁ - ၂၇၃။ ၁ - ၂၇၆။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၂၃။ ကိုရီးယားနိုင်ငံ ၁ - ၂၇၆။ ၁ - ၅၁၇။
 ၁ - ၂၇၃။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၂၄။ ကိုရ်ကျမ်း ၁ - ၂၇၉။ ၉ - ၁၃၂။
 (ကရ်အာန်ကျမ်း) ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၅။ ကိုယ်လက် ကြံ ၁ - ၂၇၉။ ၁ - ၂၄။
 ခိုင်ရေး ၁၄ - ၄၀၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၂၆။ ကိုလွန်းမြို့ ၁ - ၂၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၇။ ကိုလံဗိုမြို့ ၁ - ၂၈၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၂၈။ ကိုလံဗပ်၊ စီ ၁ - ၂၈၃။ ပုံ ၂ ပုံ။

- ၂၂၉။ ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ ၁ - ၂၇၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
- ၂၃၀။ ကိုးနက် , အိုင် ၁ - ၂၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၁။ ကိုးရိုး , ဂျေ၊ ဗီ ၁ - ၂၇၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၃၂။ ကိုးလဗား , ဂျေ၊ ဗီ ၁ - ၂၉၀။
- ၂၃၃။ ကိုးလားရစ် , အက်(စ)၊ တီ ၁ - ၂၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၄။ ကက် ၁ - ၅၁၀။
- ၂၃၅။ ကက်စတာနှင့် ပေါလပ် ၁ - ၂၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၆။ ကက်ပျန်ပင်လယ် ၁ - ၂၉၃။
- ၂၃၇။ ကက်ဆေရီငှက် ၁ - ၂၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၈။ ကက်တလစ် ၁ - ၂၉၄။
- ၂၃၉။ ကက်ဒမန် ၁ - ၂၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၀။ ကက်ဒပေ ၁ - ၂၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၁။ ကက်ပတိန် ၁ - ၂၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၂။ ကက်ပလာ , ဂျေ ၁ - ၂၉၇။ ၆ - ၇၀။
- *၂၄၃။ ကက်ဗိနက်အဖွဲ့ ၁ - ၂၉၈။
- ၂၄၄။ ကောက်တမန်း , ဂျေ၊ အက်(စ) ၁ - ၂၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၅။ ကောက်ပဲသီးနှံ ရောင်းဝယ်ရေးအဖွဲ့ ၁ - ၂၉၉။ ၁ - ၅၁၉။
- ၂၄၆။ ကောက်မျိုး ၁ - ၃၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၇။ ကောက်သိမ်းခြင်း ၁ - ၃၀၂။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၂၄၈။ ကိုက်ဖြတ်သတ္တဝါ ၁ - ၃၀၅။
- ၂၄၉။ ကင်နယ် ၁ - ၃၀၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၀။ ကင်ဂရူးကောင် ၁ - ၃၀၆။ ၁၃ - ၁၀၅။
- ၂၅၁။ ကင်ညွန် ချောက်ကြီး ၁ - ၃၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၂။ ကင်တပ်ကီး ပြည်နယ် ၁ - ၃၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၃။ ကင်ဒါဂါတင် ၁ - ၃၁၀။ ၁ - ၁၉။
- ၂၅၄။ ကင်ပွန်းတပ် မင်္ဂလာ ၁ - ၃၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၅။ ကင်ပွန်းပင် ၁ - ၃၁၂။
- ၂၅၆။ ကင်မေ ၁ - ၃၁၂။ ၅ - ၃၇၅။ ၆-၃၇၀၊ ၁၀-၄၂၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၅၇။ ကင်း ၁ - ၃၁၆။
- ၂၅၈။ ကင်းခြေများ ၁ - ၃၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၉။ ကင်းစပို့စမစ် , စီ၊ အီ ၁ - ၃၁၇။

- ၂၆၀။ ကင်းစလေ , စီ ၁ - ၃၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၁။ ကင်းထောက် ၁ - ၃၂၅။ ၁ - ၅၂၁။
- ၂၆၂။ ကင်းထောက်အမျိုးသမီး ၁ - ၃၂၅။ ၁ - ၅၂၁။ ပုံ ၅ ပုံ။
- ၂၆၃။ ကင်းခဲ , အိမ် ၁ - ၃၂၉။
- ၂၆၄။ ကင်းမြီးကော့ကက် ၁ - ၃၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၅။ ကင်းမုန် ၁ - ၃၃၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၆၆။ ကင်းဝန်မင်းကြီး ၁ - ၃၃၂။ ၁ - ၄၉။ ၁ - ၃၁၆။ ၅ - ၁၁၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၆၇။ ကောင်းတုံမြို့ ၁ - ၃၃၅။
- ၂၆၈။ ကောင်းမှုတော်ဘုရား ၁ - ၃၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၉။ ကောင်းမှုပင် ၁ - ၃၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၇၀။ ကိုင်ရုံမြို့ ၁ - ၃၃၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၇၁။ ကပ်ချနာ့အိပ်အိပ် ၁ - ၃၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၇၂။ ကပ်ပလင်းအာ ၁ - ၃၄၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၇၃။ ကပ်ရုံမြို့ ၁ - ၃၄၄။
- ၂၇၄။ ကတ္တရာ ၁ - ၃၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၇၅။ ကတ္တရာစေး ၁ - ၃၄၅။ ၂ - ၆၄။
- ၂၇၆။ ကတ္တီရိုက်အီ ၁ - ၃၄၆။ ၁ - ၁၀၃။ ၁၀ - ၃၂၄။ ၁၃ - ၄၃၇။ ၁၅ - ၃၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၇၇။ ကတ္တဝါ ၁ - ၃၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၇၈။ ကတ္တီပလင် ၁ - ၃၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၇၉။ ကဆပထေရီ ၁ - ၃၄၈။
- ၂၈၀။ ကဆပ မြတ်စွာဘုရား ၁ - ၃၄၈။
- ၂၈၁။ ကိတ်မုံ ၁ - ၃၄၈။
- ၂၈၂။ ကုက္ကလံ ၁ - ၃၄၈။
- ၂၈၃။ ကုက္ကား ၁ - ၃၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၈၄။ ကုက္ကိုပင် ၁ - ၃၄၉။ ပုံ ၃ ပုံ။
- ၂၈၅။ ကုတ်မီးသွေး ၁ - ၃၅၁။ ၂ - ၆၀။ ၂ - ၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၈၆။ ကန့် ၁ - ၃၅၂။ ၄ - ၁၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၈၇။ ကန့်အိုင် ၁ - ၃၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၈၈။ ကန့်ကူ ၁ - ၃၅၄။ ၁ - ၃၅၄။
- ၂၈၉။ ကန့်ကူဆံ ၁ - ၃၅၄။ ၁ - ၃၅၄။
- ၂၉၀။ ကန့်ပီလာပင် ၁ - ၃၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၉၁။ ကန့်ဘလူမြို့ ၁ - ၃၅၅။ ၁ - ၆၁၉။

၂၉၂။ ကန်ခွန်းပင် ၁ - ၃၅၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၉၃။ ကန်တာဗာရီမြို့ ၁ - ၃၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၄။ ကန်တာဗာရီ
 လွင်ပြင် ၁ - ၃၅၇။
 ၂၉၅။ ကန္တာရများ ၁ - ၃၅၈။ ၁ - ၂၀၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၉၆။ ကန္တာရဝတီနယ် ၁ - ၃၆၀။ ၁ - ၆၇။
 *၂၉၇။ ကန္တာရဝတီမြို့ ၁ - ၃၆၀။ ၁၂ - ၂၆၁။
 *၂၉၈။ ကန်ဆော်ကြီး ၁ - ၃၆၀။ ၁၁ - ၂၆၇။
 ၂၉၉။ ကန်တော်မင်း ၁ - ၃၆၀။
 ကျောင်းဆရာတော်
 ၃၀၀။ ကန်တုန်းမြို့ ၁ - ၃၆၁။ ၄ - ၃၀၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၃၀၁။ ကန်ဒီတပ်ပင် ၁ - ၃၆၂။ ၄ - ၂၇၄။
 ၃၀၂။ ကန်မြို့ ၁ - ၃၆၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၀၃။ ကန်စာချုပ် ၁ - ၂၂၂။
 ၃၀၄။ ကန်မြို့ ၁ - ၃၆၄။
 ၃၀၅။ ကန်ပက်လက်မြို့ ၁ - ၃၆၄။ ၂ - ၃၀၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၆။ ကန်းဆပ်ပြည်နယ် ၁ - ၃၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၇။ ကန်းဗရားမြို့ ၁ - ၃၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၈။ ကိန္နရာ ၁ - ၃၆၆။
 ၃၀၉။ ကုဏ္ဍလကေသာ
 ထေရီ ၁ - ၃၆၇။
 ၃၁၀။ ကုန်သင်္ဘောစု ၁ - ၃၆၈။ ၇ - ၂၇၀။
 ၃၁၁။ ကုန်သွယ်ရေး ၁ - ၃၆၉။ ၁ - ၂၁၆။
 ၁ - ၃၆၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၁၂။ ကုန်သွယ်ရေး
 ဆုတ်အဖွဲ့ ၁ - ၃၇၀။
 *၃၁၃။ ကုန်သွယ်ရေး
 ဝန်ကြီးဌာန ၁ - ၃၇၁။
 ၃၁၄။ ကုန်းတိရစ္ဆာန်
 များ။ မြန်မာနိုင်ငံ ၁ - ၃၇၄။ ၁၀ - ၁၁၆။
 ၃၁၅။ ကုန်းဘောင်
 မင်းဆက် ၁ - ၃၇၅။ ၁ - ၄၉။
 ၁ - ၃၃၂။ ၄ - ၂၃၉။
 ၈ - ၄၅၀။ ၁၀ - ၃၂၁။
 ၁၀ - ၄၄၄။ ၁၁ - ၂၇၈။
 ၁၃ - ၂၁၂။ ၁၄ - ၂၇၇။
 ၁၄ - ၂၈၀။ ၁၅ - ၂၀၂။
 ပုံ ၁၀ ပုံ။
 ၃၁၆။ ကပ္ပလီကျွန်း ၁ - ၃၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၇။ ကပ္ပလီလူမျိုး ၁ - ၃၈၃။ ၇ - ၃၄၀။
 ၁၂ - ၁၈၇။ ၁၄ - ၃၇၇။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 *၃၁၈။ ကပ္ပိတန် ၁ - ၃၈၅။ ၁ - ၂၉၆။

၃၁၉။ ကိပ္ပတောင်မြို့ ၁ - ၃၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၀။ ကိပ္ပတက်ကျွန်းများ ၁ - ၃၈၅။
 ၃၂၁။ ကပ္ပကလူတက် ၁ - ၃၈၆။
 ၃၂၂။ ကုံးကော်မင် ၁ - ၃၈၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၂၃။ ကကျေးချစ်နစ် ၁ - ၃၈၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၄။ ကမ်ချတ်ကား ၁ - ၃၈၉။
 ကျွန်းဆွယ်
 ၃၂၅။ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ ၁ - ၃၈၉။ ၁ - ၅၅၅။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၂၆။ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး
 လုပ်ငန်း ၁ - ၃၉၂။ ၁ - ၁၉၂။
 ၁ - ၂၇၃။ ၆ - ၁၀၂။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၂၇။ ကမ္ဘာ့ထိရစ္ဆာန်
 ဘေးမဲ့နေ ၁ - ၃၉၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၂၈။ ကမ္ဘာ့သမဝါ ၁ - ၃၉၇။ ၁၃ - ၂၄။
 ယမနေ
 ၃၂၉။ ကမ္ဘာ့အလုပ် ၁ - ၃၉၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 သမားနေ
 ၃၃၀။ ကမ္ဘာ့အိုလင်း ၁ - ၃၉၉။ ၁၅ - ၁၂၀။
 ဖစ်နေ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၁။ ကမ္ဘာ့အဖွဲ့ ၁ - ၄၀၀။ ၆ - ၃၁၀။
 ခုနစ်သွယ် ပုံ ၇ ပုံ။
 ၃၃၂။ ကမ္ဘာ ၁ - ၄၀၂။ ၆ - ၇၈။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၃၃၃။ ကမ္ဘာစစ်၊ ပဌမ ၁ - ၄၀၆။ ၅ - ၁၅၅ - ၂၆။
 ၆ - ၁၀၂။ ၁၁ - ၁၃၄။
 ၁၂ - ၉၄။ ပုံ ၁၁ ပုံ။
 ၃၃၄။ ကမ္ဘာစစ်၊ ဒုတိယ ၁ - ၄၂၁။ ၁ - ၁၉၂။
 ၁ - ၄၀၆။ ၁ - ၄၀၆။
 ၅ - ၄၁၁။ ၅ - ၄၆၂။
 ၆ - ၁၀၂။ ၆ - ၁၀၂။
 ၇ - ၃၉၄။ ၁၅ - ၆၅။
 ပုံ ၂၃ ပုံ။
 ၃၃၅။ ကမ္ဘာ့ဦး ထိရစ္ဆာန်
 များ ၁ - ၄၅၀။ ၂ - ၂၅။
 ၃ - ၂၅၅။ ၅ - ၁၈၁။
 ၅ - ၃၁၃။ ၈ - ၃၁၆။
 ၁၄ - ၄၄၄။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၃၆။ ကမ္ဘာအေး
 စေတီ ၁ - ၄၅၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၃၇။ ကမ္ဘာ့ခန်း ၁ - ၅၂၇။
 ၃၃၈။ ကမ္ဘာ့နန်းနယ် ၁ - ၄၅၆။ ၁ - ၅၂၉။
 ပုံ ၂ ပုံ။

အတွဲ ၁

အတွဲ ၂

- ၃၃၉။ ကမ္ဘာဝါစာ ၁ - ၅၃၀။
- ၃၄၀။ ကံရာဇာကြီး ၁ - ၄၅၇။
- ၃၄၁။ ကံရာဇာငယ် ၁ - ၄၅၇။ ၁ - ၄၅၇။
- ၃၄၂။ ကမ်းခြေကာကွယ် ၁ - ၄၅၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ရေတပ်
- ၃၄၃။ ကမ်းခြေစောင့် ၁ - ၄၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ရွှောက်ရေ

- ၃၄၄။ ကမ်းပါးဂူအောင်း ၁ - ၄၆၀။ ၂ - ၃၃။
- ရွှေးလူ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၄၅။ ကမ်းယံလူမျိုး ၁ - ၄၆၂။
- *၃၄၆။ ကိမ်းဗရစ် ၁ - ၄၆၂။ ၅ - ၅၇။
- တကူသိုလ်
- ၃၄၇။ ကိမ်းဗရစ်မြို့ ၁ - ၄၆၂။ ၁၅ - ၁၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၃၄၈။ ကိုကုမံ ၁ - ၄၆၆။ ၁ - ၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

အတွဲ ၂

- ၁။ ကျစွာမင်း ၂ - ၁။
- ၂။ ကျဘမ်း၊ မောင်၊ ၂ - ၁။
- ခုံတော်
- ၃။ ကျား ၂ - ၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၄။ ကျားထိုးခြင်း ၂ - ၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၅။ ကျား - မ ပညာရေး ၂ - ၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၆။ ကျားသစ် ၂ - ၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
- *၇။ ကျားသစ်၊ ၂ - ၉။ ၃ - ၁၅၉။
- အမေရိကန်
- ၈။ ကျီး ၂ - ၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၉။ ကျီးတာရာ ၂ - ၁၀။ ၄ - ၄၅၀။
- ၁၀။ ကျီးပေါင်း ၂ - ၁၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၁၁။ ကျီးသဲလေးထပ် ၂ - ၁၁။ ၂ - ၁၀၅။
- ဆရာတော်
- *၁၂။ ကျူတန်လူမျိုး ၂ - ၁၁။ ၅ - ၁၇၀။
- *၁၃။ ကျူဒါဘုရင်များ ၂ - ၁၁။ ၅ - ၁၇၀။
- ၁၄။ ကျူဒိုးပေါင်းစာ ၂ - ၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၅။ ကျူးဂါးဒင်း ၂ - ၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ဥယျာဉ်
- *၁၆။ ကျူးနစ်ပြည် ၂ - ၁၃။ ၅ - ၁၇၁။
- ၁၇။ ကျူးပစ်နှင့် ၂ - ၁၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ဆိုက်ကီး
- ၁၈။ ကျူးဗားကျွန်း ၂ - ၁၅။ ၂ - ၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၉။ ကျူးရီးအမ် ၂ - ၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၂၀။ ကျူးရင်းမြို့ ၂ - ၁၇။ ၅ - ၁၇၇။
- *၂၁။ ကျေး ၂ - ၁၇။ ၂ - ၁၆၃။
- ၂၂။ ကျေးကျွန်စံနစ် ၂ - ၁၈။ ၁ - ၃၈၃။
- ၁ - ၃၈၇။ ၁၂ - ၁၈၇။
- ပုံ ၂ ပုံ။
- *၂၃။ ကျေးငှက်များ၊ ၂ - ၂၀။ ၁၀ - ၁၂၂။
- မြန်မာနိုင်ငံ

- ၂၄။ ကျေးရွာ သာယာမှု ၂ - ၂၀။
- ၂၅။ ကျော်စွာမင်းများ ၂ - ၂၁။ ၅ - ၄၅၁။
- ၂၆။ ကျော်ထွန်း၊ ဦး ၂ - ၅၀။
- ၂၇။ ကျော်ရင်၊ ဦး ၂ - ၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- (မီးပုံးပုံ)
- ၂၈။ ကျော်ရွှေ၊ ဦး ၂ - ၂၃။ ၄ - ၅၅။
- ၈ - ၃၅၅။ ၁၀ - ၉၈။
- ၂၉။ ကျော်အောင်စံထား ၂ - ၂၄။ ၁၅ - ၉၃။
- ဆရာတော်များ
- ၃၀။ ကျောရိုးရှိသတ္တဝါ ၂ - ၂၅။ ၃ - ၂၂၅။
- ၃ - ၂၅၆။ ၅ - ၁၈၁။
- ၆ - ၆၂။
- ၃၁။ ကျိုတိုမြို့ ၂ - ၂၆။ ၃ - ၁၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၃၂။ ကျိုအုံး ၂ - ၂၇။ ၈ - ၂၃၆။
- ၃၃။ ကျောက် ၂ - ၂၇။ ၂ - ၅၂။ ၂ - ၅၅။
- ၂ - ၆၈။ ၃ - ၃၁၅။
- ၆ - ၁၉၈။ ၁၃ - ၂၂၆။
- ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၄။ ကျောက်ကတ္တရာ ၂ - ၂၈။ ၁ - ၃၄၄။
- ၃၅။ ကျောက်ကပ် ၂ - ၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၆။ ကျောက်ကြီးမြို့ ၂ - ၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၇။ ကျောက်ကြီးရေဂါ ၂ - ၂၉။ ၂ - ၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၈။ ကျောက်ခက်ပင်မျိုး ၂ - ၃၀။ ၉ - ၃၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၉။ ကျောက်ခေတ် ၂ - ၃၃။ ၂ - ၄၃။ ၃ - ၆၅။
- ၁၂ - ၄၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
- *၄၀။ ကျောက်ခတ်သံဂုဏ် ၂ - ၃၄။ ၃ - ၂၆၇။
- ၄၁။ ကျောက်ချဉ် ၂ - ၃၄။
- *၄၂။ ကျောက်ချဉ်ပန်းပင် ၂ - ၃၅။ ၂ - ၂၃၈။
- ၄၃။ ကျောက်ခွဲပင် ၂ - ၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၄၄။ ကျောက်ကွမ်း ၂ - ၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၄၅။ ကျောက်စာ ၂ - ၃၇။ ၉ - ၃၇၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

၄၆။ ကျောက်စုန်း တောက်ခြင်းနှင့် ပိုးစုန်းတောက်ခြင်း	၂ - ၃၉။
၄၇။ ကျောက်ဆေး ထိုးခြင်း	၂ - ၃၉။ ၃ - ၁၇၀။ ၇ - ၄၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၄၈။ ကျောက်ဆည်ခရိုင်	၂ - ၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၄၉။ ကျောက်ဆည်မြို့	၂ - ၄၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
၅၀။ ကျောက်တုရိုင်	၂ - ၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၅၁။ ကျောက်တူးလုပ်ငန်း	၂ - ၄၄။ ၂ - ၅၀၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
၅၂။ ကျောက်တော်ကြီး ဘုရား (မန္တလေး)	၂ - ၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၅၃။ ကျောက်တော်ကြီး ဘုရား (အမရပူရ)	၂ - ၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၅၄။ ကျောက်တော်မြို့	၂ - ၄၈။
၅၅။ ကျောက်တန်းမြို့	၂ - ၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
*၅၆။ ကျောက်ထင်းရှူး	၂ - ၄၉။ ၅ - ၂၂၀။
*၅၇။ ကျောက်နွမ်းပတ်	၂ - ၄၉။ ၆ - ၁၉၀။
၅၈။ ကျောက် ပန်းတောင်းမြို့	၂ - ၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၅၉။ ကျောက်ပုံနှိပ် အတတ်	၂ - ၅၀။ ၇ - ၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၆၀။ ကျောက်ယျဉ်	၂ - ၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၆၁။ ကျောက်ပု	၂ - ၅၂။ ၉ - ၄၆။
၆၂။ ကျောက်ပြခရိုင်	၂ - ၅၃။
၆၃။ ကျောက်ပြုမြို့	၂ - ၅၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၆၄။ ကျောက်ပြစ် ရုပ်ကြွင်း	၂ - ၅၅။ ၁ - ၄၅၀။ ပုံ ၁၀ ပုံ။
၆၅။ ကျောက်မီးသွေး	၂ - ၆၀။ ၁ - ၁၆၀။ ၁ - ၃၅၁။ ၂ - ၆၄။ ၈ - ၃၁၆။ ၁၃ - ၂၇၀။ ၁၃ - ၃၂၉။ ပုံ ၈ ပုံ။
၆၆။ ကျောက်မီးသွေး ကတ္တရာ	၂ - ၆၄။ ၁ - ၈၀။ ၁ - ၁၆၆။ ၄ - ၂၁၁။
၆၇။ ကျောက်မဲမြို့	၂ - ၆၅။
၆၈။ ကျောက်မျက်	၂ - ၆၆။ ၁ - ၆၃။ ၄ - ၇၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
၆၉။ ကျောက်သလင်း	၂ - ၆၈။ ၄ - ၁၅၁။ ၇ - ၇၁။ ၁၀ - ၄၂၆။ ၁၃ - ၁၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၇၀။ ကျောက်	၂ - ၆၉။
၇၁။ ကျောက်မိခရိုင်	၂ - ၇၀။
၇၂။ ကျောက်မိဘုရား	၂ - ၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

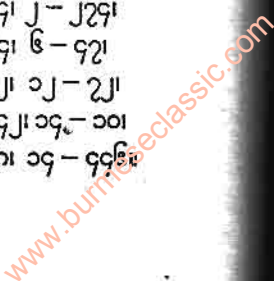
၇၃။ ကျောက်မိမြို့	၂ - ၇၂။ ၂ - ၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၇၄။ ကျောက်ခေါက်စေတီ	၂ - ၇၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၇၅။ ကျောက်ထီးရိုးစေတီ	၂ - ၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၇၆။ ကျောက်မိမြို့	၂ - ၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၇၇။ ကျောက်မရောမြို့	၂ - ၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၇၈။ ကျောက်လတ်မြို့	၂ - ၇၈။
၇၉။ ကျောက်သံလန်စေတီ	၂ - ၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈၀။ ကျောက်ပိုင်ခြင်း	၂ - ၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈၁။ ကျောက်ခဲ ဦး	၂ - ၈၀။ ၁၁ - ၄၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
*၈၂။ ကျောင်း	၂ - ၈၁။ ၁၀ - ၁၄၇။
၈၃။ ကျောင်းကုန်းမြို့	၂ - ၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈၄။ ကျောင်းသားနေ့	၂ - ၈၂။ ၁၅ - ၂၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈၅။ ကျောင်းဥယျာဉ် များ	၂ - ၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈၆။ ကျောင်း	၂ - ၈၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
၈၇။ ကျောင်းကောင်	၂ - ၈၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
၈၈။ ကျောင်းတုံ	၂ - ၈၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈၉။ ကျောင်းကန်ရှင်ကြီး	၂ - ၈၈။
၉၀။ ကျောင်းပင်	၂ - ၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၉၁။ ကျောင်းလံပင်	၂ - ၉၀။
၉၂။ ကျောင်းဦးပေါင်း	၂ - ၉၀။
၉၃။ ကျောင်းပင်	၂ - ၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၉၄။ ကျန်းစစ်သားမင်း	၂ - ၉၁။ ၃ - ၄၃၇။ ၁၁ - ၄၂၁။ ၁၄ - ၁၅၈။ ၁၄ - ၂၇၇။ ၁၄ - ၃၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၉၅။ ကျန်းမာရေး	၂ - ၉၆။ ၁ - ၂၇၉။ ၇ - ၄၅၈။ ၁၁ - ၂၃၇။ ၁၂ - ၇၈။ ၁၃ - ၄၁၆။ ၁၄ - ၉၇။ ၁၄ - ၉၈။ ပုံ ၇ ပုံ။
*၉၆။ ကျန်းမာရေး လေ့ကျင့်ခြင်း	၂ - ၁၀၃။ ၄ - ၃၀။
၉၇။ ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာန	၂ - ၁၀၃။
*၉၈။ ကျပ်	၂ - ၁၀၄။ ၂ - ၄၃၇။
*၉၉။ ကျပ်ခတ်ခြင်း	၂ - ၁၀၄။ ၁၀ - ၃၂၄။
၁၀၀။ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များ	၂ - ၁၀၅။ ၂ - ၁။ ၂ - ၁၁။ ၁၃ - ၃၅၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
၁၀၁။ ကျမ်းပျော်မြို့	၂ - ၁၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၀၂။ ကျမ်း	၂ - ၁၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၀၃။ ကျမ်းဝန် ဘုမ္မဇေယျ	၂ - ၁၁၂။ ၈ - ၄၂၅။
၁၀၄။ ကြာဆံ	၂ - ၁၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၅။ ကြာပင် ၂-၁၁၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၀၆။ ကြာပင်နင်းငှက် ၂-၁၁၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၇။ ကြာသပတေး ပြိုဟ် ၂-၁၁၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၈။ ကြာအင်း ဆိပ်ကြီးမြို့ ၂-၁၁၅။ ၂-၅၀၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၉။ ကြိယာ ၂-၁၁၆။
 ၁၁၀။ ကြိယာဝိသေသန ၂-၁၁၇။
 ၁၁၁။ ကြီး၊ ဦး ၂-၁၁၇။
 ၁၁၂။ ကြေးစည် ၂-၁၁၈။ ၅-၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၃။ ကြေးညို ၂-၁၁၉။ ပုံ ၈ ပုံ။
 ၁၁၄။ ကြေးနီ ၂-၁၂၀။ ၂-၁၁၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁၅။ ကြေးနန်းရိုက်ခြင်း ၂-၁၂၄။ ၉-၁၀၃။
 ၁၁-၁၉၂။ ၁၂-၂၈၈။
 ၁၃-၃၈၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၁၆။ ကြေးဝါ ၂-၁၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၇။ ကြယ် ၂-၁၂၉။ ၃-၃၅၀။
 ၆-၇၈။ ၁၄-၂၆၅။
 ၁၅-၃၅၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၁၈။ ကြယ်တံခွန် ၂-၁၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၉။ ကြယ်ဖိုးကြီးနယ် ၂-၁၃၅။ ၁-၆၇။
 ၁၂၀။ ကြယ်သီးများ ၂-၁၃၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၂၁။ ကြော့၊ ဦး ၂-၁၃၈။
 ၁၂၂။ ကြော်ငြာခြင်း ၂-၁၄၀။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၂၃။ ကြွပ် ၂-၁၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၄။ ကြွပ်ကောက်မြို့ ၂-၁၄၄။
 ၁၂၅။ ကြိုး ၂-၁၄၅။ ၃-၁၀၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၂၆။ ကြိုးကြာ ၂-၁၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၇။ ကြိုးထိုးနည်း၊ ချည်နည်း၊ ထိုးနည်း ၂-၁၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၂၈။ ကြိုးမဲကြေးနန်း ၂-၁၄၉။ ၁၂-၄၁၀။
 ၁၂၉။ ကြိုးသီချင်း ၂-၁၄၉။ ၁၀-၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၀။ ကြက် ၂-၁၅၁။ ၂-၁၆၄။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၁၃၁။ ကြက်ခြေနီ အသင်း ၂-၁၅၄။ ၂-၅၀၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၃၂။ ကြက်ငှက် မွေးမြူခြင်း ၂-၁၅၈။ ၂-၁၅၁။ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၁၃၃။ ကြက်ဆူပင် ၂-၁၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၄။ ကြက်ဆင် ၂-၁၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၅။ ကြက်တူရွေး ၂-၁၆၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၃၆။ ကြက်တိုက်ခြင်း ၂-၁၆၄။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၃၇။ ကြက်တောင်ရိုက် ကစားခြင်း ၂-၁၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၃၈။ ကြက်ပေါင်စေး ၂-၁၆၉။ ၁-၂၅၆။

၁၃၉။ ကြက်ပေါင်ပင် ၂-၁၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၀။ ကြက်မောက်ပင် ၂-၁၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၁။ ကြက်ရိုးထိုးခြင်း ၂-၁၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၄၂။ ကြက်ဝက် ခြောက်ကောင်ငှက် ၂-၁၇၂။ ၅-၄၃။
 ၁၄၃။ ကြက်သွန် ၂-၁၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၄။ ကြင်ဥ၊ ဦး ၂-၁၇၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၅။ ကြောင် ၂-၁၇၄။ ၂-၃၊ ၂-၈။
 ၂-၄၃၀။ ပုံ ၃ ပုံ။
 *၁၄၆။ ကြောင်မျက်ရွဲ ၂-၁၇၆။ ၂-၆၆။
 ၁၄၇။ ကြောင်မြီးတို ၂-၁၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၄၈။ ကြည့်မြင်တိုင် ၂-၁၇၇။ ၁၁-၂၆၇။
 ၁၄၉။ ကြည့်မှန် ၂-၁၇၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၅၀။ ကြည့်အောင်၊ ဒေါ် ၂-၅၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၁။ ကြည်းတပ် ၂-၁၇၉။ ၁၀-၂၆။
 ပုံ ၁၄ ပုံ။
 *၁၅၂။ ကြတ္တိကာ ၂-၁၈၆။ ၆-၇၃။
 ၁၅၃။ ကြတ်နန်ပင် ၂-၁၈၇။ ၈-၄၇။
 ၁၅၄။ ကြိတ်သက္ကလတ် ၂-၁၈၇။ ၁၄-၁၃၂။
 ၁၅-၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၅။ ကြံ ၂-၁၈၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၆။ ကြံသူတော် ၂-၁၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၇။ ကြံခင်းမြို့ ၂-၁၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၈။ ကြံပင် ၂-၁၉၁။ ၉-၃၃၄။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၅၉။ ကြိမ်ပင် ၂-၁၉၃။ ၂-၄၃၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၀။ ကွားလားကောင် ၂-၁၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၁။ ကွီနိုင် ၂-၁၉၅။ ၃-၂၂၂။
 ၃-၄၆၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၆၂။ ကွီဗက်ပြည်နယ် ၂-၁၉၅။ ၁-၁၅၉။
 ၁၁-၃၂၂။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၆၃။ ကွေလူမျိုး ၂-၁၉၉။
 ၁၆၄။ ကွိုက်ပစ်ကစား ခြင်း ၂-၂၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၅။ ကွင်းစလန် ပြည်နယ် ၂-၂၀၀။ ၂-၂၀၄။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၆၆။ ကွစ်လင်း၊ ဗို၊ အေ ၂-၂၀၃။
 ၁၆၇။ ကွတ်၊ ကက်ပတိန် ၂-၂၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၈။ ကွတ်ခိုင်မြို့ ၂-၂၀၅။
 ၁၆၉။ ကွန်ဂိုပြည်နယ်များ ၂-၂၀၆။ ၂-၅၀၈။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၇၀။ ကွန်ဂိုမြစ် ၂-၂၀၈။

၁၇၁။ ကွန်စတေးဗယ်၊ ဂျေ ၂-၂၀၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၇၂။ ကွန်စတန်တင်း ၂-၂၁၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ဘုရင်ကြီး
 ၁၇၃။ ကွန်ဆားဗတစ် ၂-၂၁၃။ ၂-၂၁၂။ ၂-၂၁၃။
 ပါတီ ၂-၄၁၀၅-၃၂၂။ ၆-၃၂၁။
 *၁၇၄။ ကွန်နိုဖာပင်မျိုး ၂-၂၃၂။ ၅-၂၂၀။
 ၁၇၅။ ကွန်နက်တီကတ် ၂-၂၁၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ပြည်နယ်
 *၁၇၆။ ကွန်ဒါအိမ်မြှောင် ၂-၂၁၄။ ၁၃-၃၀၉။
 ၁၇၇။ ကွန်ယူတာ ၂-၂၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၈။ ကွန်ဖူးဇီး ၂-၂၁၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၇၉။ ကွန်ဖျူနစ်ဝါဒ ၂-၂၁၈။ ၄-၂၀၉။
 ၆-၂၅၇။ ၉-၁၄၅။
 ၉-၂၇၇။ ၁၄-၂၄၄။
 ၁၅-၃၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၀။ ကောဏ္ဍည ၂-၂၂၀။
 ၁၈၁။ ကွန်းဒေါလင်းတ ၂-၂၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၂။ ကွန်းရက်၊ ဂျေ ၂-၂၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၃။ ကွမ်တမ်သီအိုရီ ၂-၂၂၃။
 ၁၈၄။ ကွမ်း ၂-၂၂၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၈၅။ ကွမ်းခြံကုန်းမြို့ ၂-၂၂၅။ ၂-၅၁၅။
 ၁-၂၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၆။ ကွမ်းလုံးကူးထိုးဆိပ် ၂-၂၂၇။ ၂-၅၁၅။
 ၁၈၇။ ကွမ်းသီးပင် ၂-၂၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၈။ ကျွဲ ၂-၂၂၉။ ၁၄-၃၅၇။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၈၉။ ကျွဲကောပင် ၂-၂၃၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၉၀။ ကျွဲကျောင်းမျိုင်း ၂-၂၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၁။ ကျွဲခေါင်းသီးပင် ၂-၂၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၂။ ကျွဲစာနွားစာ ၂-၂၃၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၉၃။ ကျွဲညောင်းပင် ၂-၂၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၉၄။ ကျွဲမြီးဆွဲကတ် ၂-၂၃၄။ ၁၂-၁၉၉။
 ၁၉၅။ ကျွန်းပင် ၂-၂၃၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၉၆။ ကျွန်းလှမြို့ ၂-၂၃၇။
 ၁၉၇။ ကြေစေ့ ၂-၂၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၉၈။ ကြေပစ်ကစားခြင်း ၂-၂၃၈။ ၆-၂၀၅။
 ၁၉၉။ ကြေပန်းပင် ၂-၂၃၈။
 ၂၀၀။ ကြေရည်သုတ်ခြင်း ၂-၂၃၈။ ပုံ ၄ ပုံ။
 *၂၀၁။ ကြေအန်စာစား ၂-၂၄၁။ ၁၅-၃၇၄။
 ခြင်း
 ၂၀၂။ ကြေးပေး ကြေးယူ ၂-၂၄၁။ ၈-၃၇၄။
 စံနှစ်

၂၀၃။ ကြွက် ၂-၂၄၂။ ၆-၂၆၈။
 ၂၀၄။ ကြွက်ကတိုး ၂-၂၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၅။ ကြွက်သားများ ၂-၂၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၆။ ကြွယ် ၂-၂၄၄။ ၁၅-၄၂၂။
 ၂၀၇။ ခ ၂-၂၄၅။
 *၂၀၈။ ခန့်ဇ ၂-၂၄၅။ ၅-၁၈၃။
 *၂၀၉။ ခန့်ဇဗေဒ ၂-၂၄၅။ ၅-၁၈၅။
 ၂၁၀။ ခန့်ဆေးခြင်း ၂-၂၄၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၁၁။ ခနောက်စိမ်း ၂-၂၄၆။ ၁၃-၃၂၆။
 ၂၁၂။ ခန့် ၂-၂၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၃။ ခပေါင်းပင် ၂-၂၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၄။ ခပေါင်းရေကြည် ၂-၂၄၇။
 *၂၁၅။ ခမာနိုင်ငံ ၂-၅၁၅။ ၁-၃၀၉။
 ၁-၅၂၅။
 ၂၁၆။ ခမာလူမျိုး ၂-၂၄၈။ ၁-၃၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၇။ ခမည်းပေးခြင်း ၂-၅၂၁။
 ၂၁၈။ ခရာတံပိုးကဒိုး ၂-၅၂၁။ ၂-၄၀၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၁၉။ ခရာပင် ၂-၅၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၀။ ခရီးထွက်စူးစမ်း ၂-၅၂၄။ ၁-၂၀၃။
 ခြင်း ၄-၃၀၄။ ၁၁-၁၈၂။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၂၁။ ခရုခွံ ၂-၅၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၂။ ခရုစုတ်ငှက် ၂-၅၂၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၂၃။ ခရုမျိုး ၂-၅၆၀။ ၁-၃၂၂။
 ၁-၆၃၂။ ၁-၃၃၀။
 ၂-၅၂၆။ ၆-၄၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၄။ ခရေပင် ၂-၅၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၅။ ခရိုနိုမီတာနာရီ ၂-၅၆၃။ ၅-၄၇၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၂၆။ ခရင်းကောင် ၂-၅၆၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၂၂၇။ ခရစ္စတယ် ၂-၅၆၆။ ၇-၇၁။
 ၂၂၈။ ခရစ္စမတ် ၂-၅၆၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၂၉။ ခရစ်တော်၊ ယေရှု ၂-၅၆၈။ ၂-၅၆၆။
 ၂-၂၇၄။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၂၃၀။ ခရစ်ယန်လူငယ် ၂-၅၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 များ အသင်း
 ၂၃၁။ ခရစ်ယန် သာသနာ ၂-၅၇၂။ ၁-၂၂၈။
 အရေးပုံ ၂-၅၇၄။ ၂-၂၇၄။
 ၄-၃၀၄။ ၆-၄၇၂။
 ၆-၁၉၂။ ၁၂-၂၂၂။
 ၁၂-၄၄၂။ ၁၄-၁၀၂။
 ၁၄-၆၈၂။ ၁၄-၄၄၆။

၂၃၂။ ခရစ်ယန်အယူဝါဒ ၂ - ၂၇၄။ ၂ - ၂၁၁။
 ၂ - ၂၆၈။ ၂ - ၂၇၂။
 ၇ - ၆၂။ ၇ - ၈၈။
 ၁၁ - ၄၄၄။ ၁၂ - ၂။
 ပုံ ၃ ပုံ။

၂၃၃။ ခရမ်း ၂ - ၂၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၄။ ခရမ်းချဉ် ၂ - ၂၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၅။ ခရမ်းမြို့ ၂ - ၂၈၂။
 ၂၃၆။ ခဝါလုပ်ငန်း ၂ - ၂၈၃။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၂၃၇။ ခဝဲပင် ၂ - ၂၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၈။ ခအောင်းပင် ၂ - ၂၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၉။ ခါ ၂ - ၂၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၀။ ခါစီလူမျိုး ၂ - ၂၈၇။
 ၂၄၁။ ခါတူမိုးမြို့ ၂ - ၂၈၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၄၂။ ခါးပတ် ၂ - ၂၈၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၄၃။ ခါးရကပ် ၂ - ၂၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၄။ ခုနစ်စဉ်ကြယ် ၂ - ၂၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၅။ ခုနစ်နှစ်စစ် ၂ - ၂၉၂။ ၁ - ၁၃၇။
 ပုံ ၂ ပုံ။

၂၄၆။ ခူကောင် ၂ - ၂၉၅။ ၁ - ၁၅၆။
 ၁၂ - ၂၃၅။ ပုံ ၂ ပုံ။

၂၄၇။ ခူနာ ၂ - ၂၉၇။
 ၂၄၈။ ခေပဒူတ ၂ - ၂၉၇။
 ၂၄၉။ ခေမာထေရီ ၂ - ၂၉၈။
 ၂၅၀။ ခဲ ၂ - ၂၉၈။ ပုံ ၇ ပုံ။
 ၂၅၁။ ခဲခြင်း ၂ - ၃၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၂။ ခဲတံ ၂ - ၃၀၂။ ၃ - ၃၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။

*၂၅၃။ ခဲနက် ၂ - ၃၀၃။ ၃ - ၃၈။
 *၂၅၄။ ခဲမဖြူ ၂ - ၃၀၃။ ၁၃ - ၃၇၆။
 *၂၅၅။ ခဲမသေ ၂ - ၃၀၃။ ၅ - ၁၂၉။
 ၂၅၆။ ခဲလံကျည်တောက် ၂ - ၃၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၇။ ခေါခွက် ၂ - ၃၀၄။
 ၂၅၈။ ခေါပျဉ် ၂ - ၃၀၄။
 ၂၅၉။ ခို ၂ - ၃၀၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၆၀။ ခေါက်ဆွဲ ၂ - ၃၀၆။ ပုံ ၂ ပုံ။

*၂၆၁။ ခေါက်ရှာငှက် ၂ - ၃၀၇။ ၁၃ - ၂၈၇။
 ၂၆၂။ ခင်း မောင်။ ဆာ ၂ - ၃၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၃။ ခင်ခင်နု ၂ - ၃၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၄။ ခင်ဆုံ၊ မင်းကြီး ၂ - ၃၀၉။
 ကုတော်
 ၂၆၅။ ခင်ပုပ်ငှက် ၂ - ၃၀၉။

၂၆၆။ ခင်မောင်၊ ဦး ၂ - ၃၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၇။ ခင်မောင်ရင် ၂ - ၃၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၈။ ခင်ဦးမြို့ ၂ - ၃၁၁။
 ၂၆၉။ ခေါင်ရည် ၂ - ၃၁၂။ ၁ - ၂၆၈။
 ၄ - ၄၀၀။ ပုံ ၂ ပုံ။

၂၇၀။ ခေါင်းကိုက်ခြင်း ၂ - ၃၁၃။
 ၂၇၁။ ခေါင်းဆေးကျွန်း ၂ - ၃၁၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၂။ ခေါင်းပေါင်း ၂ - ၃၁၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၇၃။ ခေါင်းလောင်း ၂ - ၃၁၇။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၂၇၄။ ခန္တီ၊ ဦး ၂ - ၃၂၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၇၅။ ခန္တီးရှမ်း ၂ - ၃၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၆။ ခန္တီးလုံနယ် ၂ - ၃၂၅။ ၂ - ၃၂၃။

*၂၇၇။ ခန္တာစုကိစ္စဗေဒ ၂ - ၃၂၆။ ၇ - ၂၅၀။
 ၂၇၈။ ခန်းပတ်မင်းကြီး ၂ - ၃၂၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၇၉။ ခန်းဝင်ပစ္စည်း ၂ - ၃၂၈။
 ၂၈၀။ ခန့်ညင်းပင် ၂ - ၃၂၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၈၁။ ခံတက်ပင် ၂ - ၃၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၂။ ခံပင် ၂ - ၃၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၃။ ခံဝန်ချုပ် ၂ - ၃၃၁။
 ၂၈၄။ ခံတင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း ၂ - ၃၃၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၈၅။ ချယားသီး ၂ - ၃၃၅။ ၃ - ၄၂၆။

*၂၈၆။ ချထားပင် ၂ - ၃၃၅။ ၂ - ၂၆၅။
 ၂၈၇။ ချာချီ ၂ - ၃၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဆာ ဝင်စတန်
 လင်းနတ် စင်ဆာ

*၂၈၈။ ချာလီ ချက်ပလင် ၂ - ၃၃၈။ ၂ - ၃၃၅။
 ၂၈၉။ ချားဘုရင်၊ ၂ - ၃၃၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၂ ဆက်မြောက်
 (ဆွီဒင်)

၂၉၀။ ချားဘုရင်များ ၂ - ၃၃၉။ ၃ - ၁၇၁။
 (ပြင်သစ်) ၇ - ၁၁၈။ ၈ - ၁၃၂။
 ၁၁ - ၂၂၈။ ၁၁ - ၃၂၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၂၉၁။ ချားဘုရင်များ ၂ - ၃၄၂။ ၁ - ၁၀၄။
 (အင်္ဂလိပ်) ပုံ ၂ ပုံ။

၂၉၂။ ချားဘုရင်၊ ၂ - ၃၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ပဉ္စမမြောက်
 ကေရာဇ်

၂၉၃။ ချားမာတ် ၂ - ၃၄၆။ ၁၁ - ၃၂၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၂၉၄။ ချီလီနိုင်ငံ ၂ - ၃၄၇။ ၂ - ၅၁၅။
 ပုံ ၄ ပုံ။

၂၉၅။ ချူအင်လိုင်း ၂-၅၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၆။ ချူအင်းဂမ်း ၂-၃၅၀။
 ၂၉၇။ ချောဖာပိုး ၂-၃၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၈။ ချေးချက်စရာ ၂-၃၅၁။
 ၂၉၉။ ချေးထိုးပိုး ၂-၃၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၀။ ချေးပင် ၂-၃၅၃။
 ၃၀၁။ ချယ်ရီပင် ၂-၃၅၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၀၂။ ချော့ကလက် ၂-၃၅၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၀၃။ ချော်စာ, ဂျက်ပရီ ၂-၃၅၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၀၄။ ချိုး ၂-၃၅၉။ ၂-၃၀၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၅။ ချိုးသိမ်း ၂-၃၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၆။ ချက်ကပ်, အေ ၂-၃၆၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၇။ ချက်ကိုဆလို့ ၂-၃၆၁။ ၂-၅၁၀။
 ဗားကီးယားနိုင်ငံ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၃၀၈။ ချက်စတာတန်, ၂-၃၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဂျီ၊ ကေ *
 ၃၀၉။ ချက်တာတန်, တီ ၂-၃၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၀။ ချက်ပြုတ်မှုအတတ် ၂-၃၇၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၁၁။ ချက်ပလင်, ချာလီ ၂-၃၇၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၁၂။ ချောက်မြို့ ၂-၃၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၃။ ချင်ချီလာရှင် ၂-၃၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၄။ ချင်ပန်ဇီမျောက်ဝံ ၂-၃၇၈။ ၉-၃၆၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၅။ ချင်ယီ ၂-၅၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၆။ ချင်ရွေးပင် ၂-၃၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၇။ ချင်းပင် ၂-၃၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၈။ ချင်းတွင်းခရိုင် ၂-၃၈၀။ ၂-၃၈၉။
 (အထက်)
 ၃၁၉။ ချင်းတွင်းခရိုင် ၂-၃၈၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 (အောက်)
 ၃၂၀။ ချင်းတွင်းမြစ် ၂-၃၈၃။ ၂-၃၈၀။
 ၂-၃၈၂။ ၁၅-၃၆။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၁။ ချင်းဝိသေသတိုင်း ၂-၃၈၅။ ၂-၅၂၀။
 ၂-၃၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၂။ ချင်းလူမျိုး ၂-၃၈၉။ ၂-၅၂၂။
 ၂-၃၈၅။ ၄-၄၇၀။
 ၇-၂၂၀။ ၁၂-၅၇။
 ၁၃-၄၃၄။ ပုံ ၁၀ ပုံ။
 ၃၂၃။ ချောင်းဆိုးခြင်း ၂-၃၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၄။ ချောင်းဆိုးမြို့ ၂-၃၉၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၃၂၅။ ချောင်းတလှိုင်း ၂-၃၉၇။ ၄-၁၂။
 ငှက်
 ၃၂၆။ ချောင်းဦးမြို့ ၂-၃၉၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၇။ ချိုင်ဝမ်းမြစ်ဝှမ်း ၂-၃၉၈။ ၁-၃၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 များ
 ၃၂၈။ ချိုင်ကော့စကီး, ၂-၄၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ပါ အိုင်
 ၃၂၉။ ချစ်ထွန်း၊ ဦး၊ ဝေါ ၂-၄၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 လတာ
 ၃၃၀။ ချစ်ပမန်ရှင် ၂-၄၀၀။ ၁-၃၀၅။
 ၁၁-၃၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၁။ ချစ်ဖွယ်၊ ဦး ၂-၄၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၂။ ချစ်မောင်၊ ဦး၊ ဂျာ ၂-၄၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 နယ်ကျော်
 ၃၃၃။ ချစ်မောင်၊ ဦး၊ မြန် ၂-၅၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 မာညွန့်
 ၃၃၄။ ချစ်လှိုင်၊ ဦး ၂-၄၀၅။ ၃-၁၂၆။
 ၈-၁၅၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၅။ ချည်ချောင်း ၂-၄၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၆။ ချည်ပေါင် ၂-၄၀၇။ ၇-၃၇။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၃၇။ ချည်ဖတ် ၂-၄၀၈။
 ၃၃၈။ ချစ်နိုင်ငံ ၂-၅၂၅။
 ၃၃၉။ ချန်ကေရွတ် ၂-၄၀၈။ ၄-၃၀၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၄၀။ ချိန်တာရာ ၂-၄၁၀။ ၄-၄၅၀။
 ၃၄၁။ ချိန်ဗာလိန် သား ၂-၄၁၀။ ၁၂-၁၃၂။
 အဖ ၁၄-၃၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၄၂။ ချိန်သီး ၂-၄၁၃။ ၃-၇၁။
 ၅-၄၇၀။ ၁၄-၃၂၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၃။ ချိန်၊ ဦး၊ ၂-၄၁၄။
 ၃၄၄။ ချပ်ဝတ်တန်ဆာ ၂-၄၁၅။ ၈-၄၅၀။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၄၅။ ချိပ် ၂-၄၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၆။ ချိုကင်းမြို့ ၂-၄၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၇။ ချို၊ ဆရာ ၂-၄၂၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၄၈။ ခြေ ၂-၄၂၁။ ၂-၅၅။
 ၅-၄၀၅။ ၆-၂၅၁။
 ၇-၈၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၄၉။ ခြေ ၂-၄၂၄။ ၂-၅၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။

အတွဲ ၂

အတွဲ ၃

• ၃၅၀။ ခြေစိမ်းကလေးငှက် ၂ - ၄၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၁။ ခြေစိမ်းငှက် ၂ - ၄၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၂။ ခြေနီငှက် ၂ - ၄၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 • ၃၅၃။ ခြောက်လှမ်းပင် ၂ - ၄၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၄။ ခြင် ၂ - ၄၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၅။ ခြင်ရုပ်ပင် ၂ - ၄၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၆။ ခြင်သေ့ ၂ - ၄၃၀။ ၂ - ၃။
 ၂ - ၁၇၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၅၇။ ခြင်းခတ်ခြင်း ၂ - ၄၃၃။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၃၅၈။ ခြင်း နှင့် ထောင်းများ ၂ - ၄၃၇။ ၂ - ၁၉၃။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၅၉။ ခြည်ခင်စုတ်ငှက် ၂ - ၄၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၀။ ခြည်ထိုးစက် ၂ - ၄၄၀။ ၁၀ - ၃၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၆၁။ ခြိမ်း ဦး ၂ - ၄၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၂။ ခွာညိုပန်း ၂ - ၄၄၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၆၃။ ခွေ့မယ် ၂ - ၄၄၅။ ၁၅ - ၇၄။
 ၃၆၄။ ခွေ့ ၂ - ၄၄၆။ ၂ - ၄၅၄။
 ၂ - ၄၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၅။ ခွေ့ခေါ် ရစ်ငှက် ၂ - ၄၅၂။
 ၃၆၆။ ခွေ့တူဝက်ဘူ ၂ - ၄၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၇။ ခွေ့တောက်ပင် ၂ - ၄၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၈။ ခွေ့ရှူးနာ ၂ - ၄၅၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၆၉။ ခွေ့အ ၂ - ၄၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၇၀။ ခွဲမာသီးများ ၂ - ၄၅၈။ ၇ - ၃၉၇။
 ၁၃ - ၃၂၁၁၃ - ၅၆၁။
 ၁၅ - ၄၁၀။ ပုံ ၄ ပုံ။

အတွဲ ၃

၁။ ဂ ၃ - ၁။
 ၂။ ဂဏန်းခြေ ၃ - ၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃။ ဂဏန်းတူဝက်စက် ၃ - ၄။ ၃ - ၃၄၈။
 ၅ - ၁၇၉။ ၅ - ၂၂၅။
 ၁၃ - ၂၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၄။ ဂဏန်းသင်္ချာ ၃ - ၇။ ၁၄ - ၁၇၈။
 ၁၄ - ၁၈၃။ ၁၄ - ၂၂၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅။ ဂမန်း ၃ - ၈။ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၆။ ဂရိနိုင်ငံ ၃ - ၁၂။ ၁ - ၇၉၁ - ၄၀၆။
 ၄ - ၂၁၀။ ၄ - ၂၆၁။
 ၅ - ၁။ ၅ - ၁၉၈။
 ၅ - ၂၇၃။ ၆ - ၃၇၀။
 ၇ - ၂၇၀။ ၁၄ - ၄၆၆။
 ၁၅ - ၆၇။ ၁၅ - ၆၉၃။
 ၁၅ - ၁၂၀။ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၇။ ဂရိနတ်များ ၃ - ၁၉။ ၂ - ၁၃။
 ၃ - ၂၆။ ပုံ ၇ ပုံ။
 ၈။ ဂရိဘာသာနှင့်စာပေ ၃ - ၂၆။ ၃ - ၁၉၃။
 ၄ - ၂၀၀။ ၄ - ၂၀၃။
 ၄ - ၃၅၀။ ၄ - ၃၀၄။
 ၅ - ၂၇၁။ ၆ - ၂၅၇။ ၈ - ၂၇၁။
 ၁၀ - ၄၆၉။ ၁၃ - ၁၆၅။
 ၁၅ - ၄၆၁၅ - ၄၇။
 ပုံ ၆ ပုံ။

၉။ ဂရိအနုပညာ ၃ - ၃၃။ ၃ - ၁၉။
 ၃ - ၁၃၄။ ၇ - ၂၇၃။
 ၁၁ - ၂၂၃။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၁၀။ ဂရုဘက် ၃ - ၃၆။ ၁၁ - ၄၈၃။
 ၁၁။ ဂရေ့တီ ၃ - ၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂။ ဂရေ့ဆာ အက်ဒွတ် ၃ - ၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၃။ ဂရယ်ဗီတီဆွဲအား ၃ - ၃၈။ ၁၄ - ၃၂၉။
 ၁၄။ ဂရက်ဖိုက် ၃ - ၃၈။ ၁ - ၁၆၈။
 ၂ - ၃၀၂။ ၄ - ၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅။ ဂရင်းညီနောင် ၃ - ၄၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၆။ ဂရင်းလန်းကျွန်း ၃ - ၄၁။ ၁၁ - ၁၃၀။
 ၁၁ - ၁၃၁။ ၁၅ - ၁၄၆။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၇။ ဂရစ်လျှပ်စစ်စံနှုန်း ၃ - ၄၂။ ၅ - ၃၉၅။
 ၁၂ - ၂၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၈။ ဂရိတ်မြို့တိုန့် ၃ - ၄၄။ ၃ - ၃၀၈။
 ၈ - ၂၁၉။ ၁၂ - ၃၇၇။
 ၁၅ - ၁၉၅။ ၁၅ - ၃၁၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉။ ဂရိတ်လိတ်ဒေသ ၃ - ၄၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၂၀။ ဂရန်းနိုက်ကျောက် ၃ - ၄၆။ ၆ - ၁၉၈။
 ၂၁။ ဂလူးကျွဲသကြား ၃ - ၄၆။
 ၂၂။ ဂလက်စတုန်း၊ ဝီလျံ၊ အီ ၃ - ၄၇။ ၅ - ၃၂၂။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၃။ ဂလက်ဒီယေးတား ၃ - ၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄။ ဂလိုက်ဒါလေမာ့ဥ ၃ - ၅၁။ ၁၂ - ၉၄။ ပုံ ၂ ပုံ။

၂၅။ ဂလင်း ၃-၅၂။
 ၂၆။ ဂလစ်ဆရင်း ၃-၅၃။
 ၂၇။ ဂလပ်စကိုးမြို့ ၃-၅၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၈။ ဂဟေ ၃-၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉။ ဂဠုန် ၃-၅၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၀။ ဂါတာ၊ ဖန် ယိုဟန်း ၃-၅၇။ ၁၁-၃၂၄။
 ၃၁။ ဂါထာ ၃-၅၈။ ၁-၅၉။
 ၃၂။ ဂါးရင်း၊ အိပ်၊ ဒဗျူ ၃-၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၃။ ဂီတ ၃-၆၀။ ၁၃-၁၁၆။
 ၃၄။ ဂီယားနားနယ်များ ၃-၆၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅။ ဂီးလဗတ် နှင့် ဆာလီဗန် ၃-၆၂။ ၈-၃၆၊ ၁၅-၈၉။
 ၃၆။ ဂူ ၃-၆၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၇။ ဂူနေရှေးလူ ၃-၆၅။ ၂-၃၃၊
 ၃-၆၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၈။ ဂူလီကစားခြင်း ၃-၆၇။ ၆-၁၃၃၊
 ၈-၃၄၉၊ ၁၃-၄၆၅၊ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၉။ ဂေးလစ်လူမျိုးနှင့် ဂေးလစ်စားပ ၃-၆၈။
 ၄၀။ ဂယ်ရီဗောဒီးဂျီ ၃-၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၁။ ဂယ်လဗားနီး၊ အယ် ၃-၇၀။ ၁၂-၂၈၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၂။ ဂယ်လီလေအို ၃-၇၁။ ၂-၃၁၄၊
 ၁၄-၃၂၉၊ ၁၅-၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၃။ ဂေါ့သလူမျိုး ၃-၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၄၄။ ဂေါ်တန် ၃-၇၃။ ၂-၆၈။
 ၄၅။ ဂေါ်ဒင်၊ စီ၊ ဂျီ ၃-၇၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄၆။ ဂေါ်ဘီထုပ် ၃-၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၄၇။ ဂေါ်မိတ် ၃-၇၅။ ၂-၆၈။
 *၄၈။ ဂေါ်မုတ် ၃-၇၅။ ၂-၆၈။
 ၄၉။ ဂေါ်ရက်၊ မတ်ဆီ ယင် ၃-၇၅။ ၉-၂၈၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၀။ ဂေါ်ရီးလား မျောက်ဝံ ၃-၇၇။ ၉-၃၆၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၅၁။ ဂေါ်ဇာသီ၊ ရေ ၃-၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၂။ ဂေါ်တမ မြတ်စွာဘုရား ၃-၇၈။ ၂-၂၉၈၊
 ၈-၁၅၆၊ ၈-၄၅၉။
 ၁၃-၈၁။ ၁၄-၃၄၅၊
 ၁၅-၄၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၃။ ဂေါ်တမီထေရီ ၃-၇၈။
 ၅၄။ ဂေါ်မတ္တ ၃-၇၉။ ၂-၆၆။

၅၅။ ဂိုဂါး၊ အင်မြို့ ၃-၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၆။ ဂိုးစမစ်အို ၃-၈၀။ ၃-၁၈၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၅၇။ ဂိုးယာ ၃-၈၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၅၈။ ဂေါက်သီး ကစားနည်း ၃-၈၃။ ၄-၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၉။ ဂင်မြို့ ၃-၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၀။ ဂင်မြစ် ၃-၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၁။ ဂစ်ဗန် အက်ဒပ် ၃-၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၆၂။ ဂတ္ထုပေးချားပင် ၃-၈၇။ ၁-၂၇၁။
 ၆၃။ ဂုတ်ထိပ် ၃-၈၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၄။ ဂန့်ဂေါ်မြို့ ၃-၈၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၅။ ဂန္ဓဗေဒ ၃-၈၈။
 ၆၆။ ဂန္ဓကုဋိ ၃-၈၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၆၇။ ဂန္ဓာရုံ ၃-၉၀။
 ၆၈။ ဂန္ဓမာပန်း ၃-၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၉။ ဂန္ဓိ မဟတ္တမ ၃-၉၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၇၀။ ဂန္ဓက်ငှက် ၃-၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၁။ ဂိန်းစဗားရား၊ ထီ ၃-၉၅။ ၁၁-၁၉၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၇၂။ ဂုဏ် ၁၀ ပါး ၃-၉၆။
 ၇၃။ ဂိုဏ်း ၃-၉၇။
 *၇၄။ ဂုန်ညင်းပင် ၃-၉၈။ ၂-၃၂၉။
 ၇၅။ ဂပ်စတားဗပ်၊ ဒုတိယ (ဆွီဒင်) ၃-၉၈။ ၆-၁၉၂။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 *၇၆။ ဂံဂျာ ၃-၁၀၀။ ၄-၁၆၈။
 ၇၇။ ဂုံလူမျိုး ၃-၁၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၈။ ဂုံလျှော်ပင် ၃-၁၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၉။ ဂျပ်နီနိုင်ငံ ၃-၁၀၂။ ၆-၃၈၃၊
 ပုံ ၆ ပုံ။
 ၈၀။ ဂျပ်နီအနုပညာ ၃-၁၀၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၈၁။ ဂျမေးကားကျွန်း ၃-၁၁၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၈၂။ ဂျဂူးဆလမ်းမြို့ ၃-၁၁၃။ ၁၅-၃၃၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၃။ ဂျာမနီနိုင်ငံ နှင့် သမိုင်း ၃-၁၁၅။ ၁-၄၀၆၊
 ၁-၄၂၁၊ ၈-၁၂၈၊
 ၁၁-၃၂၁၊ ၁၄-၃၈။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၈၄။ ဂျာမန်စာပေ ၃-၁၁၉။ ၂-၂၇၂၊
 ၃-၅၅၊ ၁၁-၃၂၄၊
 ၁၂-၂၂။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၈၅။ ဂျာမန်အနုပညာ ၃-၁၂၁။ ၅-၃၄၀၊
 ၁၃-၄၇၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၈၆။ ဂျာဗိုးအာကောင် ၃-၁၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

• ၈၇။ ဂျားဗားကျွန်း ၃ - ၁၂၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၈၈။ ဂျီ၊ စီ၊ ဒီ၊ အေ ၃ - ၁၂၆။ ၂ - ၄၀၅။
 ၈၉။ ဂျီနိုးဗားမြို့ ၈ - ၁၅၄။ ၁၀ - ၅၇။
 ၉၀။ ဂျီနိုးအာမြို့ ၁၄ - ၂၁၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၉၁။ ဂျီဗရောတား ၃ - ၁၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၂။ ဂျီရူးနိုးယမ်း ၃ - ၁၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၃။ ဂျီဩမေတြီ ၃ - ၁၃၄။ ပုံ ၂၉ ပုံ။
 ၉၄။ ဂျီအင်းဆာ ဂျေ အိပ် ၃ - ၁၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၉၅။ ဂျူဒိုအတတ် ၃ - ၁၃၉။ ၃ - ၁၄၂။
 *၉၆။ ဂျူနို ၃ - ၁၃၉။ ၃ - ၁၉။
 *၉၇။ ဂျူပီတာ ၃ - ၁၃၉။ ၃ - ၁၉။
 ၉၈။ ဂျူနိုးပါးပင် ၃ - ၁၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၉။ ဂျူရီ ၃ - ၁၄၀။
 ၁၀၀။ ဂျူးဂျစ်ဆူအတတ် ၃ - ၁၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၁။ ဂျူးဆူး တောင် တန်း ၃ - ၁၄၃။
 ၁၀၂။ ဂျူးလ၊ ဂျေပီ ၃ - ၁၄၄။ ၁ - ၂၂၈။
 ၅ - ၂၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၃။ ဂျယ်လတင်း ၃ - ၁၄၄။ ၃ - ၂၃၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၄။ ဂျယ်လီကီ ဂျေအာ ၃ - ၁၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၅။ ဂျေဘရင်များ (အင်္ဂလိပ်) ၃ - ၁၄၇။ ၂ - ၂၉၃။
 ၃ - ၁၅၇။ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၁၀၆။ ဂျေဘီတို ၃ - ၁၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၇။ ဂျေဘီဒန်နိုင်း ၃ - ၁၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၈။ ဂျေဘီယား ပြည် နယ် (အမေရိက) ၃ - ၁၅၂။
 ၁၀၉။ ဂျေဘီယား ပြည်နယ် (အာရှ) ၃ - ၁၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၀။ ဂျေဘီယား ဂျေ၊ ဂျေ၊ စီ ၃ - ၁၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၁။ ဂျီဟန္တန်စပတ်မြို့ ၃ - ၁၅၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၂။ ဂျိုးဗင်းမိပုဏ်း ၃ - ၁၅၅။ ၅ - ၄၁၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၃။ ဂျွန်ဆန်တီ၊ ဂျေ ၃ - ၁၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၄။ ဂျွန်ဗိုက် ၃ - ၁၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၅။ ဂျွန်ဗင်း ၃ - ၁၅၇။ ၅ - ၃၂၅။
 ၇ - ၁၁၈။ ၁၁ - ၂၃၃။

၁၁၆။ ဂျွန်ဘိုက်ကန်း စင် ၃ - ၁၅၈။ ၁၀ - ၃၂၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၇။ ဂျွန်ဂွားကောင် ၃ - ၁၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၈။ ဂျွန်ဖာဆန်တီ ၃ - ၁၅၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁၉။ ဂျွန်အင်ဂျင် ၃ - ၁၆၀။ ၅ - ၁၆၇။
 ၈ - ၂၀၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၀။ ဂျင်ဂစ်ခန် ၃ - ၁၆၃။ *၁ - ၂၀၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၁။ ဂျင်နက်တစ်ပညာ ၃ - ၁၆၄။ ၉ - ၃၄၆။
 ၁၂၂။ ဂျင်းနား၊ အမ်၊ အေ ၃ - ၁၆၅။ ၆ - ၂၇၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၂၃။ ဂျင်းပင် ၃ - ၁၆၆။ ၂ - ၃၇၉။
 *၁၂၄။ ဂျင်းဖော ၃ - ၁၆၆။ ၁ - ၁၅။
 ၁၂၅။ ဂျိုင်ရိုကုပ် ၃ - ၁၆၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၂၆။ ဂျစ်ပစ်လူမျိုး ၃ - ၁၆၇။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၂၇။ ဂျစ်ပဆစ် ၃ - ၁၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၈။ ဂျွနား၊ အက်ဒွပ် ၃ - ၁၇၀။ ၂ - ၂၉။
 ၂ - ၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၉။ ဂျွန်းအော့အတ် ၃ - ၁၇၁။ ၆ - ၁၉၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၃၀။ ဂျပ်ဒုတ်ခြင်း ၃ - ၁၇၃။ ၁၀ - ၃၂၄။
 ၁၃၁။ ဂျပ်တင်းနိုးယန်း၊ ပဌမ ၃ - ၁၇၃။
 *၁၃၂။ ဂျပ်ဆင်၊ အေ ၃ - ၁၇၄။ ၁၀ - ၄၄၄။
 ၁၃၃။ ဂျပ်မြေ ၃ - ၁၇၄။
 ၁၃၄။ ဂျိမ်းဘရင်များ (အင်္ဂလိပ်) ၃ - ၁၇၅။ ၃ - ၁၄၇။
 ၁၁ - ၂၁၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၃၅။ ဂျို ၃ - ၁၇၇။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၃၆။ ဂျိုမုန် ၃ - ၁၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၇။ ဂြိုဟ်များ ၃ - ၁၈၁။ ၂ - ၁၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၈။ ဂြိုဟ်သိမ် ဂြိုဟ်မှူး ၃ - ၁၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 များ
 ၁၃၉။ ဂွမ်မြို့ ၃ - ၁၈၄။
 ၁၄၀။ ဂွတ်တီမားလန်ဒိုင် ၃ - ၁၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၁။ ဂွတ်ဒဟုပ်အူ ၃ - ၁၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၄၂။ ဂွမ်း ၃ - ၁၈၇။ ၁၂ - ၃၁၆။
 ၁၄၃။ ဂွန်ဆင်၊ ပင် ၃ - ၁၈၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၄။ ဂွန်ဆင်၊ အေမီ ၃ - ၁၈၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၅။ ဂွန်ဆင်၊ ဆယ်မျူ ယယ် ၃ - ၁၈၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၆။ ဂွန်ဘရင် (အင်္ဂလိပ်) ၃ - ၁၉၀။ ၉ - ၁၈၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၇။ ဂျမ်းထိုးငှက် ၃-၁၉၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၈။ ဂျမ်းသမား ၃-၁၉၂။
 ၁၄၉။ ဆ ၃-၁၉၃။
 ၁၅၀။ ဆနာနွဲ့ဆွမ်း ၃-၁၉၃။
 ၁၅၁။ င ၃-၁၉၄။
 ၁၅၂။ ကျီးကန်း ၃-၁၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၅၃။ ကျောက် ၃-၁၉၄။ ၃-၃၄၃။
 ၁၅၄။ ကျည်း ၃-၁၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၅။ ကြင်း ၃-၁၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၆။ ကွန်းညှပ် ၃-၁၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၇။ ကွန်းညှပ် ၃-၁၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၅၈။ ကျွဲ ၃-၁၉၅။ ၃-၃၄၃။
 ၁၅၉။ ငဉ ၃-၁၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၀။ ငခုံးမ ၃-၁၉၅။
 *၁၆၁။ ချိပ် ၃-၁၉၅။ ၃-၃၄၃။
 ၁၆၂။ ငခွေးလျှာမျိုး ၃-၁၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၆၃။ ငစက် ၃-၁၉၇။ ၅-၂၇၀။
 *၁၆၄။ ငစိန် ၃-၁၉၇။ ၃-၃၄၃။
 ၁၆၅။ ငဆောင်းချမ်း ၃-၁၉၇။
 တိုက်ပွဲ
 ၁၆၆။ ငဇင် ၃-၁၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၇။ ငဇွန်မြို့ ၃-၁၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၈။ ငတန် ၃-၁၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၉။ ငတံခွန် ၃-၁၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၀။ ငထီး ၃-၁၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၁။ ငထွေ ၃-၂၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၂။ ငဒုပ် ၃-၂၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၃။ ငခားရှည် ၃-၂၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၄။ ငနုသန်း ၃-၂၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၅။ ငနက်ပြာ ၃-၂၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၆။ ငနပ် ၃-၂၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၇။ ငပါး ၃-၂၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၈။ ငပိ ၃-၂၀၃။ ၃-၂၄၄။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၇၉။ ငပုတေးမြို့ ၃-၂၀၅။
 ၁၈၀။ ငပုဏ္ဏား ၃-၂၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၁။ ငပတ် ၃-၂၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၂။ ငပျံ ၃-၂၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၃။ ငပြေမ ၃-၂၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၄။ ငဖိမ ၃-၂၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၅။ ငဖယ် ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၆။ ငဖယ်အောင်း ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၇။ ငပဲမြို့ ၃-၂၀၈။
 ၁၈၈။ ငဖောင်ရိုး ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၉။ ငဖျံ ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၀။ ငဖြင်းသံလက် ၃-၂၀၈။
 ၁၉၁။ ငဘောဘုဇန် ၃-၂၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၂။ ငမုတ် ၃-၂၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၃။ ငမန်း ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၄။ ငမန်းကား ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၅။ ငမန်းစွယ်သည် ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၆။ ငမျက်ဆန်ကျယ် ၃-၂၀၈။
 ၁၉၇။ ငမြင်း ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၈။ ငမြင်းကကလောင် ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၉။ ငမြင်းရင်း ၃-၂၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၀။ ငမြစ်ချင်း ၃-၂၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၁။ ငမြေထိုး ၃-၂၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၂။ ငယုတ် ၃-၂၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၃။ ငရမန်ကား ၃-၂၀၉။ ၂-၉၁။
 ၃-၄၃၇။
 ၂၀၄။ ငရဲ ၃-၂၀၉။ ၅-၃၂၄။
 ၁၅-၁၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၅။ ငရဲမီး ၃-၂၀၆။ ၄-၁၃၇။
 ၆-၈၄။ ၁၄-၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၆။ ငရုတ် ၃-၂၀၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၀၇။ ငရုတ်ကောင်းပင် ၃-၂၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၈။ ငရဲ ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၉။ ငရဲမြို့ ၃-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၀။ ငလိပ်ကျောက် ၃-၂၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၁။ ငလျှင်တိုင်း ၃-၂၀၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ကရိယာ
 ၂၁၂။ ငလျှင်လှုပ်ခြင်း ၃-၂၂၀။ ၃-၂၁၉။
 ၉-၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၃။ ငဝဲရောင် ၃-၂၂၀။
 ၂၁၄။ ငဝက် ၃-၂၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၅။ ငသလဲထိုး ၃-၂၂၂။
 ၂၁၆။ ငသလောက် ၃-၂၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၇။ ငသိုင်း ၃-၂၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၈။ ငသိုင်းချောင်းမြို့ ၃-၂၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၉။ ငဟစ် ၃-၂၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၀။ ငအိုး ၃-၂၂၄။
 ၂၂၁။ ငအပ်ပုံ ၃-၂၂၄။
 ၂၂၂။ ငါး ၃-၂၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၃။ ငါးကြီးအန်ဖတ် ၃-၂၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

- ၂၂၄။ ငါးစည်ဖောင်းကော် ၃ - ၂၃၀။ ၃ - ၁၄၄။
- ၂၂၅။ ငါးပါးသီလ ၃ - ၂၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၆။ ငါးမွေးကန် ၃ - ၂၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- * ၂၂၇။ ငါးမျှားခြင်း ၃ - ၂၃၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၂၈။ ငါးချာငါးဆယ် ၃ - ၂၃၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
ဇာတ်ဝတ္ထု
- * ၂၂၉။ ငါးလုပ်ငန်း ၃ - ၂၄၀။ ၅ - ၁၅၃။
- ၂၃၀။ ငှက် ၃ - ၂၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၁။ ငှက် ၃ - ၂၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၂။ ငိုချင်း ၃ - ၂၄၁။ ၂ - ၁၃၈။
၅ - ၁၆၃။ ၈ - ၃၅၅။
၁၂ - ၁၆၉။
- ၂၃၃။ ငန်ပြာရည် ၃ - ၂၄၄။ ၃ - ၂၀၃။
ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၃၄။ ငန်း ၃ - ၂၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၅။ ငန်းဆေး ၃ - ၂၄၅။
- * ၂၃၆။ ငန်းဇန်မြို့ ၃ - ၂၄၆။ ၃ - ၁၉၈။
- ၂၃၇။ ငန်းမြေ ၃ - ၂၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၈။ ငုံး ၃ - ၂၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- * ၂၃၉။ ငြိတ်ကောင်း ၃ - ၂၄၈။ ၃ - ၂၁၇။
- ၂၄၀။ ငြိမ်း၊ မြို့မ ၃ - ၂၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၁။ ငွေထည်လုပ်ငန်း ၃ - ၂၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၂။ ငွေသတ္တု ၃ - ၂၅၃။ ၃ - ၂၄၉။
၅ - ၃၈၅။ ၈ - ၃၃၉။
- ၂၄၃။ ငွေအသပြာ ၃ - ၂၅၅။ ၈ - ၃၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၄။ ငှက် ၃ - ၂၅၆။ ၃ - ၂၇၅။
၅ - ၂၉၀။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၂၄၅။ ငှက်ကုလား ၃ - ၂၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၆။ ငှက်ကုလားအုပ် ၃ - ၂၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၇။ ငှက်ကုလားအုပ်ပု ၃ - ၂၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၈။ ငှက်ကျား ၃ - ၂၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၉။ ငှက်ကြီးဒုံးစပ် ၃ - ၂၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၀။ ငှက်ကြီးဝပို ၃ - ၂၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၁။ ငှက်ခါး ၃ - ၂၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- * ၂၅၂။ ငှက်ခြောက်ပင် ၃ - ၂၆၉။ ၁၀ - ၄၄၉။
- ၂၅၃။ ငှက်စိမ်း ၃ - ၂၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- * ၂၅၄။ ငှက်တလိုင် ၃ - ၂၆၉။ ၄ - ၁၂။
- ၂၅၅။ ငှက်တော် ၃ - ၂၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၆။ ငှက်ပုစဉ်းထိုး ၃ - ၂၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၇။ ငှက်ပန်းထိမ် ၃ - ၂၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၈။ ငှက်ဇယျာပင် ၃ - ၂၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၉။ ငှက်ပြာချောက် ၃ - ၂၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

- ၂၆၀။ ငှက်ဖျားရောဂါ ၃ - ၂၇၂။ ၂ - ၁၉၅။
၂ - ၄၂၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
- ၂၆၁။ ငှက်ဘီလူး ၃ - ၂၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၂။ ငှက်မင်းသား၊
ငှက်မင်းသမီး ၃ - ၂၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- * ၂၆၃။ ငှက်မြတ်နိုး ၃ - ၂၇၅။ ၃ - ၄၂၆။
- ၂၆၄။ ငှက်မွေး ၃ - ၂၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၅။ ငှက်လက်မ ၃ - ၂၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၆။ ငှက်ဝါ ၃ - ၂၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၇။ ငှက်သူခိုး ၃ - ၂၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၈။ ငှက်သိုက် ၃ - ၂၇၇။ ပုံ ၃ ပုံ။
- ၂၆၉။ ဝ ၃ - ၂၇၉။
- ၂၇၀။ စာဦးမြတ်ဝန်ကြီး ၃ - ၂၇၉။ ၂ - ၈၈။ ၄ - ၉၀။
၅ - ၅၄။ ၅ - ၂၄၁။ ၅ - ၄၅၂။
၈ - ၂၅၈၈ - ၄၅၈။ ၉ - ၁၈၆။
၉ - ၃၃၉။ ၁၀ - ၅၉၁၀ - ၄၄၄။
၁၁ - ၂၇၈။ ၁၃ - ၇၉။
၁၅ - ၁၁၁။ ၁၅ - ၂၀၂။ ပုံ ၅ ပုံ။
- ၂၇၁။ စကား ၃ - ၂၈၈။ ၃ - ၃၀၂။
၆ - ၁၄၈။
- ၂၇၂။ စကားကြီးဆယ်မျိုး ၃ - ၂၉၀။
- ၂၇၃။ စကားဇာတ်မြစ်
ပညာရပ် ၃ - ၂၉၃။ ၈ - ၂၇၁။
- ၂၇၄။ စကားတောင်စား ၃ - ၂၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
ဝတ္ထု
- ၂၇၅။ စကားထာ ၃ - ၂၉၅။ ၆ - ၂၇၄။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၇၆။ စကားပုံ ၃ - ၂၉၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၇၇။ စကားပြေ ၃ - ၂၉၉။
- ၂၇၈။ စကားပြော
ကြေးနန်း ၃ - ၃၀၀။ ၈ - ၃၉။
၁၁ - ၁၉၂။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၂၇၉။ စကားပြောအတတ် ၃ - ၃၀၂။ ၃ - ၂၉၀။
- ၂၈၀။ စကားစီးခြင်း ၃ - ၃၀၃။ ၃ - ၃၀၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၈၁။ စကားမြို့ ၃ - ၃၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၈၂။ စကော့ဆာဝေါ်
လတာ ၃ - ၃၀၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၈၃။ စကော့
အားအက်(ဖ) ၃ - ၃၀၆။ ၁၄ - ၄၈၈။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၈၄။ စကော့တလန်ပြည် ၃ - ၃၀၈။ ပုံ ၆ ပုံ။
- ၂၈၅။ စကော့တယ် ကစား
ခြင်း ၃ - ၃၁၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၈၆။ စကော့စီးခြင်း ၃ - ၃၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

အတွဲ ၃

၂၀၇။ စကန်ဒီနေးဗီးယား ၃-၃၁၄။ ၄-၂၉၂။
 ၅-၁၇၀။ ၅-၃၃၅။ ၆-၅၆။
 ၁၅-၃၀၃။ ပုံ ၂ ပုံ။

၂၀၈။ စကျင်ကျောက် ၃-၃၁၅။ ၅-၆၂၆။ ၁၉၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။

၂၀၉။ စကြဝတေးမင်း ၃-၃၁၇။

၂၉၀။ စကြဝဠာ ၃-၃၁၇။ ၁-၂၄၃။
 ၁-၂၉၇။ ၂-၁၂၉။
 ၃-၇၁။ ၃-၃၁၇။ ၆-၂၂။
 ၆-၇၀။ ၆-၁၇၀။ ၆-၄၁၇။
 ၁၅-၃၀၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၉၁။ စကြိုသူမြတ် ၃-၃၂၀။ ၁၁-၂၂။

၂၉၂။ စတာလင် ဂျော့ဇ် ၃-၃၂၂။ ၅-၁၉၃။
 ပုံ ၂ ပုံ။

၂၉၃။ စတာလင်ဂရက်မြို့ ၃-၃၂၃။ ၃-၃၂၂။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၂၉၄။ စတားဂျင်ငါး ၃-၃၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၉၅။ စတီဗင်ဆန်ဂျီ ၃-၃၂၅။ ၉-၆၂။
 ပုံ ၃ ပုံ။

၂၉၆။ စတီဗင်ဆန်၊ အာ၊ အယ် ၃-၃၂၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၂၉၇။ စတီရီယိုစကုပ် ၃-၃၂၉။ ၉-၃၄၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၂၉၈။ စတီရီယို ပုံသွင်း နည်း ၃-၃၃၀။ ၃-၄၁၇။
 ၇-၇၆။ ၁၂-၂၉၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၂၉၉။ စတီး၊ ဆာရစ်ချတ် ၃-၃၃၁။ ၃-၄၀၉။
 ၄-၂၉၁။ ၁၅-၁၆၆။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၃၀၀။ စတုမရူ ၃-၃၃၂။

*၃၀၁။ စတုမဟာရာဇ် ၃-၃၃၃။ ၆-၁၂၀။

*၃၀၂။ စတုရင် ၃-၃၃၃။ ၄-၂၂။

၃၀၃။ စတုရင်ပလအမတ် ၃-၃၃၃။

၃၀၄။ စတူးဝပ်ဘုရင်များ ၃-၃၃၃။ ၁-၁၀၄။
 ၂-၃၄၂။ ၃-၁၅၇။
 ၃-၁၅၅။ ပုံ ၃ ပုံ။

၃၀၅။ စတော့ဟုမ်းမြို့ ၃-၃၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၀၆။ စတန်လေး၊ အိပ်၊ အမ် ၃-၃၃၅။ ၂-၂၀၆။
 ၂-၂၀၈။ ၂-၂၁၅။ ပုံ ၂ ပုံ။

*၃၀၇။ စတုန်းဟင့် ၃-၃၃၇။ ၂-၄၃။

၃၀၈။ စတေးဥ ၃-၃၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၀၉။ စထရော်ဗယ်ရီ ၃-၃၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၁၀။ စထရက်ပတို မိုင်ဆင် ၃-၃၃၈။ ၆-၄၂၂။

၃၁၁။ စထရက်ပို-အုန်း-ဗွေန်းမြို့ ၃-၃၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၁၂။ စထရောက်၊ ဂျေ ၃-၃၃၉။ ၁၅-၈၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၃၁၃။ စနေဂြိုဟ် ၃-၃၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၁၄။ စနိုးဂိုက်နှင့် လှုပ်နှံနေစဉ် ၃-၃၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၁၅။ စနိုက်ဂွက် ၃-၃၄၂။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၁၆။ စပါး ၃-၃၄၃။ ၁၄-၉၀။
 ပုံ ၃ ပုံ။

၃၁၇။ စပါးကြီးမြို့ ၃-၃၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၁၈။ စပါးတား ၃-၃၄၆။ ၃-၁၂။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၃၁၉။ စပါးလင် ၃-၃၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၂၀။ စပီဒိုစိတာ ၃-၃၄၈။ ၇-၃၀၆။
 ပုံ ၂ ပုံ။

၃၂၁။ စပယ် ၃-၃၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၂၂။ စပက်ထရမ်နှင့် စပက်ထရိုစကုပ် ၃-၃၅၀။ ၆-၁၅၀။
 ၁၃-၁၉၇။ ၁၄-၂၆၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၃၂၃။ စပင်းနစ် ၃-၃၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၂၄။ စပန်းရေမြှုပ် ၃-၃၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၂၅။ စပိန်နိုင်ငံ ၃-၃၅၄။ ၁-၂၂၁။
 ၁-၂၀၃။ ၃-၃၆၅။
 ၇-၂၀၇။ ၇-၂၇၀။
 ၈-၁၁၅။ ၉-၈၅။
 ပုံ ၆ ပုံ။

၃၂၆။ စပိန်စာပေ ၃-၃၆၂။ ၃-၃၅၄။
 ၁၃-၆၇။

၃၂၇။ စပိန်အနုပညာ ၃-၃၆၃။ ၃-၈၂။
 ၃-၃၆၂။ ၆-၃၁၂။ ၈-၂၇။
 ၉-၂၁၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၂၈။ စပိန်ရေတပ်ကြီး ၃-၃၆၅။ ၅-၂၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၂၉။ စပျစ်ပင် ၃-၃၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၃၀။ စပင့်ရုပ်များ ၃-၃၆၈။ ၈-၄၂၆။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၃၁။ စမ ၃-၃၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၃၂။ စမိုက်၊ အီ၊ အမ် ၃-၃၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၃၃။ စမစ်၊ အေ ၃-၃၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၃၄။ စမတ်၊ ဂျေ၊ စီ ၃-၃၇၂။ ၈-၈၃။
 ၁၁-၂၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၃၅။ စမုန် ၃ - ၃၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၆။ စလူပင် ၃ - ၃၇၅။
 ၃၃၇။ စလေမြို့ ၃ - ၃၇၅။
 ၃၃၈။ စလင်းဆာ ဝီလျံ၊ ၃ - ၃၇၅။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၃၃၉။ စလင်းမြို့ ၃ - ၃၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၀။ စလုပ်ပန်းပင် ၃ - ၃၇၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၄၁။ စလွယ် ၃ - ၃၇၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၄၂။ စာကလေး ၃ - ၃၈၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၄၃။ စာကူးစက် ၃ - ၃၈၁။ ၅ - ၃၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၄။ စာကြည့်တိုက် ၃ - ၃၈၂။ ၁ - ၁၂၀။
 ၃ - ၃၈၈။ ၃ - ၄၀၆။
 ၈ - ၁၅၄။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၃၄၅။ စာဆိုတော်နေ့ ၃ - ၃၈၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၄၆။ စာတိုက် ၃ - ၃၈၈။ ၅ - ၁၅၉။
 ၁၂ - ၂၄၀။ ပုံ ၈ ပုံ။
 ၃၄၇။ စာဘိုက် ၃ - ၃၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၈။ စာနယ်ဇင်းအတတ် ၃ - ၃၉၄။ ၁၂ - ၃၀၈။ ပုံ ၄ ပုံ။
 *၃၄၉။ စာပလ္လေ ၃ - ၃၉၈။ ၆ - ၃၅၃။
 ၃၅၀။ စာပေ ၃ - ၃၉၈။
 ၃၅၁။ စာပေဗိမာန်ဆုရ ၃ - ၃၉၉။ ပုံ ၉ ပုံ။
 စာအုပ်များ
 *၃၅၂။ စာပုံနှိပ်စက် ၃ - ၄၀၆။ ၇ - ၇၆။
 ၃၅၃။ စာပတ်ခြင်း ၃ - ၄၀၆။ ၃ - ၃၈၂။
 ၃ - ၃၉၄။ ၃ - ၄၁၇။
 ၃ - ၄၀၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၃၅၅။ စာပင်တီး ၃ - ၄၀၈။ ၁၃ - ၆၆။
 ၃၅၆။ စာမရီ ၃ - ၄၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၇။ စာမုန် ၃ - ၄၀၉။ ၃ - ၁၈၈။
 ၄ - ၅၇။ ၇ - ၅၉။ ၈ - ၁၈။
 ၁၀ - ၄၀၆။ ၁၄ - ၄၄၄။
 ၁၅ - ၁၆၆။
 ၃၅၈။ စာရေးတံ ၃ - ၄၁၀။
 ၃၅၉။ စာရင်းကိုင်ပညာ ၃ - ၄၁၁။ ပုံ - ၃ ပုံ။
 ၃၆၀။ စာရင်းစု ၃ - ၄၁၄။
 ၃၆၁။ စာရင်းတူကန်စက် ၃ - ၄၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၂။ စာလုံးပေါင်း ၃ - ၄၁၆။
 *၃၆၃။ စာသင်ကျောင်း ၃ - ၄၁၆။ ၁၀ - ၁၄၇။
 ၃၆၄။ စာအုပ် ၃ - ၄၁၇။ ၃ - ၃၃၀။
 ၃ - ၄၄၃။ ၆ - ၂၃၂။
 ၇ - ၇၆။ ၉ - ၁၃၆။ ၁၀ - ၂၈၄။
 ၁၂ - ၂၀၇။ ပုံ ၄ ပုံ။

၃၆၅။ စားမြုံ့ပြန်ကောင် ၃ - ၄၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၆၆။ စိတြနကတ် ၃ - ၄၂၂။ ၆ - ၇၃။
 *၃၆၇။ စီးကရက် ၃ - ၄၂၂။ ၄ - ၁၇၄။
 ၃၆၈။ စုဆောင်းခြင်း ၃ - ၄၂၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 အလေ့
 ၃၆၉။ စူကာပန်း ၃ - ၄၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၇၀။ စူဠာဏိစေတီ ၃ - ၄၂၃။ ၅ - ၄၄၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၇၁။ စေတနာပီ ၃ - ၄၂၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၇၂။ စေတီပုထိုးများ ၃ - ၄၂၆။ ၁ - ၁၀၈။
 ၁ - ၃၃၆။ ၁၁ - ၄၂၁။
 ၁၁ - ၄၂၅။ ၁၁ - ၄၃၁။
 ၁၁ - ၄၅၀။ ၁၃ - ၁၃၁။
 ပုံ ၁၈ ပုံ။
 ၃၇၃။ စေတုတ္ထရာမြို့ ၃ - ၄၃၄။
 ၃၇၄။ စဲလဗီးကျွန်း ၃ - ၄၃၄။ ၁၅ - ၂၈၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၇၅။ စော်ဘွား ၃ - ၄၃၅။ ၁၁ - ၃၇၄။
 ၃၇၆။ စော၊ မိပုဗ္ဗာ ၃ - ၄၃၅။
 ၃၇၇။ စောနှင့်စော် ၃ - ၄၃၇။ ၃ - ၄၃၅။
 ၃ - ၄၃၇။ ၁၄ - ၁၅၈။
 ၃၇၈။ စောလူးမင်း ၃ - ၄၃၇။ ၂ - ၉၁။
 ၃ - ၂၃၃။
 ၃၇၉။ စိုးညွန့်ဦး ၃ - ၄၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈၀။ စိုးသိမ်းဦး ၃ - ၄၃၉။ ၂ - ၄၀၅။
 ၃ - ၁၂၆။ ၄ - ၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈၁။ စက်ကတုံးပင် ၃ - ၄၄၁။
 ၃၈၂။ စက်ကရိယာများ ၃ - ၄၄၁။ ၁၁ - ၁၆၃။
 ၁၂ - ၂၈၈။ ၁၄ - ၁၂၉။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၈၃။ စက္ကဝက်ဌာန် ၃ - ၄၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈၄။ စက္ကူ ၃ - ၄၄၃။ ၆ - ၂၃၂။ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၃၈၅။ စက်စိယင် ၃ - ၄၄၇။ ၆ - ၂၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈၆။ စက်တော်ရာ ၃ - ၄၄၈။ ပုံ ၇ ပုံ။
 ၃၈၇။ စက်ဘီး ၃ - ၄၅၂။ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၃၈၈။ စက်မှုလက်မှု ၃ - ၄၅၄။ ၁ - ၁၀၃။
 အရေးပုံ ၁ - ၃၄၆။ ၁၂ - ၄၄၅။
 ၁၃ - ၄၃၇။ ၁၄ - ၂၄၄။
 ၁၅ - ၃၄၄။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၈၉။ စက်သီး ၃ - ၄၅၆။ ၇ - ၁၇၄။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၉၀။ စက်ဆေးနတ် ၃ - ၄၅၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၉၁။ စိုက်ပျိုးရေး ၃ - ၄၅၉။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၉၂။ စိုက်ပျိုးရေး
 ၃၉၃။ စက်ပျံမြို့
 ၃၉၄။ စင်ကိုးနားဆင်

၃-၄၆၁။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၃-၄၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃-၄၆၄။ ၂-၁၉၅။
 ၃-၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၉၅။ စင်စင်နေးတပ်၊ လူ
 ယိုယပ် ကွင်တိယပ်
 ၃၉၆။ စင်ဒါရဲလား
 ၃၉၇။ စင်းဒတာ

၃-၄၆၅။ ၁၁-၂၁၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃-၄၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃-၄၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

အတွဲ ၄

၁။ စောင်းကောက် ၄-၁။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၂။ စောင်းလျားပင် ၄-၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃။ စိုင် ၄-၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄။ စစ်ကိုင်းခရိုင် ၄-၇။ ၂-၃၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅။ စစ်ကိုင်းမြို့ ၄-၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၆။ စစ်လီကျွန်း ၄-၁၀။ ၃-၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇။ စစ်လီငှက် ၄-၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈။ စစ်တလင်းငှက် ၄-၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉။ စစ်တက္ကသိုလ် (ဗမာ့တပ်မတော်) ၄-၁၂။ ၇-၃၃၇။ ပုံ ၄ ပုံ။
 *၁၀။ စစ်တမ်း ၄-၁၅။ ၁၀-၃၀၆။
 ၁၁။ စစ်တွေခရိုင် ၄-၁၅။ ၁၅-၂၀၂။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂။ စစ်တွေမြို့ ၄-၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃။ စစ်ပညာ ၄-၁၈။ ၁-၄၀၆။
 ၁-၄၂၁။ ၅-၇၁။
 ၇-၁၁၈။ ၁၁-၄၃။
 ၁၄။ စစ်ပင် ၄-၂၂။
 ၁၅။ စစ်ဘုရင်ကစား ၄-၂၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ခြင်း
 ၁၆။ စည် ၄-၂၅။ ၅-၆၊ ၇-၂၃၀။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၇။ စည်သွတ်လုပ်ငန်း ၄-၂၇။ ၆-၂၉၅။
 ၇-၄၅၉။ ၈-၉၅။
 ၁၄-၃၁၄။ ပုံ ၇ ပုံ။
 ၁၈။ စည်းတပြစ် ၄-၂၉။ ၈-၃၆၊ ၂၉-၂၂၃။
 *၁၉။ စည်းပုံ ၄-၃၀။ ၉-၂၄၃။
 ၂၀။ စည်းဝါးကိုက် ကိုယ် ၄-၃၀။
 လက်လှေကျင့်ခြင်း
 ၂၁။ စဉ့်ကူးမင်း ၄-၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂။ စဉ့်ကူးမြို့ ၄-၃၁။
 ၂၃။ စဉ့်ကိုင်မြို့ ၄-၃၁။
 *၂၄။ စဉ့်သုတ်ခြင်း ၄-၃၁။ ၁၅-၁၂၄။
 ၂၅။ စိတ် ၄-၃၁။ ၄-၃၈။

၂၆။ စိတ်ချခြားစိစစ်ရေး ၄-၃၄။ ၄-၃၁။
 ပညာ ၄-၃၇။ ၄-၄၅။
 ၄-၁၇၁။ ၇-၂၁၂။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၇။ စိတ်ညှိပညာ ၄-၃၇။ ၄-၃၈။
 ၄-၄၅။ ၆-၁၄၈။
 ၂၈။ စိတ်ပညာ ၄-၃၈။ ၄-၃၇။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၂၉။ စိတ်ရောဂါပညာ ၄-၄၄။ ၄-၃၄။
 ၄-၃၈။ ၇-၂၁၂။
 ၃၀။ စိတ်လှုပ်ရှားမှု ၄-၄၅။ ၄-၃၁။
 ၄-၃၈။ ၁၄-၉၇။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၁။ စိတ်အားချိုတဲ့ခြင်း ၄-၄၇။ ၃-၅၂။
 ၁၂-၅၂။
 *၃၂။ စုတ် ၄-၄၇။ ၅-၂၀၆။
 ၃၃။ စုတ္တပဒေသနာ ၄-၄၇။
 ၃၄။ စန္ဒကုမာရ ၄-၄၈။
 ဇာတ်တော်
 ၃၅။ စန္ဒကူး ၄-၄၉။
 ၃၆။ စန္ဒရာ ၄-၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၇။ စန္ဒိမာ၊ ဦး၊ မဟာ ၄-၅၂။ ၅-၄၀၃။
 အောင်မြေတုံ့စံ
 ဆရာတော်
 ၃၈။ စန်း၊ ဒေါ်၊ အင်ဒီ ၄-၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ပင်းဒင့်
 ၃၉။ ဦးစိန်ကတုံး၊ ဦး ၄-၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၀။ စိန်ဆင်၊ ဒေါ် ၄-၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၄၁။ စိန္တကျော်သူ ဦးဩ ၄-၅၇။ ၁၅-၉၃။
 ၄၂။ စိန်တင်၊ ဦး ၄-၅၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄၃။ စိန်နဘော်ပင် ၄-၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၄။ စိန်ပါတီ၊ ဒေါ် ၄-၅၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၅။ စိန်ပီတာ ၄-၆၃။ ၇-၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၆။ စိန်ပေါ ၄-၆၄။ ၂-၂၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၇။ စိန်ပေါကသီဒရယ် ၄-၆၄။ ၁၁-၂၄၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။

- ၄၈။ စိန်ပန်းပင် ၄-၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၄၉။ စိန်ပရန်းစစ် ၄-၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၅၀။ စိန်ဖူး ၄-၆၇။ ၃-၄၂၆။
- ၅၁။ စိန်ပေဒါ ၄-၆၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၅၂။ စိန်မှန်၊ ဗိုလ်မှူး ၄-၆၉။ ပုံ ၅ ပုံ။
- ၅၃။ စိန်ရတနာ ၄-၇၀။ ၁-၁၆၈၊
၁၄-၂၆၅။ ပုံ ၅ ပုံ။
- ၅၄။ စိန်သတ္တု ၄-၇၁။
- ၅၅။ စိန်သုံ၊ ဒေါ် ၄-၇၄။ ၂-၄၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၅၆။ စိန်အပိ၊ ဦး ၄-၇၅။ ၄-၆၇၊ ၄-၈၅၊
၅-၂၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၅၇။ စိန်၊ ဦး၊ မြန်မာ့ ၄-၅၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
အလင်း
- ၅၈။ စိန်မောင်၊ ဦး၊ ၄-၅၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
ဂီတာ
- ၅၉။ စိန်မြစ် ၄-၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၆၀။ စိန်လှကဘား ၄-၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၆၁။ စိန်ကဝေအတတ် ၄-၇၇။
- ၆၂။ စိပ်ပုတီး ၄-၅၀၅။
- ၆၃။ စံ၊ ဆရာ ၄-၇၉။ ၃-၁၂၆၊
၃-၄၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၆၄။ စံကားပန်းပင် ၄-၈၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၆၅။ စံကျောင်း ၄-၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
ဆရာတော်
- ၆၆။ စံပိုး၊ ဆာ ၄-၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၆၇။ စံတုတ်၊ ဦး ၄-၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၆၈။ စံပီ ၄-၈၆။ ၁-၁၀၆။
- ၆၉။ စမ်း ၄-၈၆။ ၁၁-၁၆၅။
ပုံ ၂ ပုံ။
- ၇၀။ စိမ့်၊ ဆရာ ၄-၈၇။ ၄-၆၇၊
၈-၃၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၇၁။ စိမ်ရည် ၄-၈၈။ ၁-၂၆။
၂-၃၁၂။ ၄-၄၀၀။
- ၇၂။ စိမ်းစားဥ ၄-၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၇၃။ စုံပတတ်ပင် ၄-၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၇၄။ စွယ်စုံကျမ်း ၄-၉၀။ ၄-၅၀၆။
၂-၁၁၊ ၂-၈၈၊
၂-၂၁၆၊ ၂-၃၁၀၊
၂-၄၄၃၊ ၃-၂၇၉၊
၉-၁၈၆၊ ၁၀-၁၆၀၊
၁၂-၁၄၇၊ ၁၅-၄၇။
ပုံ ၂ ပုံ။

- ၇၅။ စွယ်တော် ၄-၉၇။ ၁-၃၆၄။
ပုံ ၂ ပုံ။
- ၇၆။ စွယ်တော်ပင်* ၄-၁၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၇၇။ စွင်ဂလီဦးရစ် ၄-၁၀၀။ ၁-၂၂၈။
၂-၂၇၂၊ ၁၂-၇၂။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၇၈။ စွန် ၄-၁၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၇၉။ စွန်ပလံ့ပင် ၄-၁၀၁။ ၁-၃၅၈။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၈၀။ စွန်ရဲရွာ ၄-၁၀၂။
- ၈၁။ စွန်လွတ်ကစားခြင်း ၄-၁၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၈၂။ စွန်းလွန်း ၄-၁၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
ဆရာတော်
- ၈၃။ စွမ်းအင် ၄-၁၀၅။ ၁-၄၀၂။
၂-၆၀၊ ၆-၂၂။
၈-၃၁၆၊ ၁၄-၉၈၊
၁၄-၁၆၈၊ ၁၄-၃၂၉။
၁၅-၁၅၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၈၄။ ဆ ၄-၁၀၇။
- ၈၅။ ဆခွဲကိန်းများ ၄-၁၀၇။ ၃-၇။
- ၈၆။ ဆခွဲမြို့ ၄-၁၀၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၈၇။ ဆပိရိုဖစ်တစ်စင်း ၄-၁၀၉။
- ၈၈။ ဆပင်စာ၊ တားဗတ် ၄-၁၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၈၉။ ဆပင်စာ ၄-၁၁၀။ ၄-၂၆၂။
အက်ဒမန်
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၉၀။ ဆပင်နီလာ၊ ဗီ ၄-၁၁၁။ ၅-၂၉၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၉၁။ ဆမိုးဝါးကျွန်းစု ၄-၁၁၁။ ၃-၃၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၉၂။ ဆရာတော်များ ၄-၁၁၂။ ၂-၁၁၊
၂-၂၄၊ ၂-၂၄၊
၃-၃၂၀၊ ၃-၄၂၃၊
၄-၁၆၂၊ ၄-၂၆၂။
၄-၃၇၂၊ ၄-၃၇၂။
၄-၃၇၂၊ ၅-၉၅။
၅-၉၇၊ ၅-၂၄၀၊
၅-၃၄၃၊ ၇-၁၀၊
၇-၁၄၀၊ ၇-၄၀၇။
၇-၄၀၇၊ ၈-၁၉၅။
၈-၃၀၃၊ ၈-၄၆၅။
၈-၄၆၅၊ ၈-၄၆၅။
၉-၂၆၂၊ ၉-၂၆၂။
၉-၃၁၇၊ ၉-၃၃၉။
၁၁-၄၁၁၊ ၁၁-၄၁၁။

၁၂ - ၁၁၆၊ ၁၃ - ၉၃၊
 ၁၃ - ၉၃၊ ၁၃ - ၉၃၊
 ၁၃ - ၉၃၊ ၁၃ - ၉၃၊
 ၁၃ - ၉၃၊ ၁၃ - ၉၃၊
 ၁၃ - ၁၂၂၊ ၁၃ - ၂၁၁၊
 ၁၄ - ၁၅၇၊ ၁၄ - ၂၃၇၊
 ၁၅ - ၁၁၁၊ ၁၅ - ၁၄၄၊
 ၁၅ - ၃၆၅၊ ၁၅ - ၃၇၀။
 ၄ - ၁၂၃။ ၄ - ၅၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄ - ၁၂၄။ ၂ - ၃၆၁၊
 ၃ - ၁၆၃၊ ၆ - ၃၇၅၊
 ၁၀ - ၄၅၁။ ၁၁ - ၇၇။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄ - ၁၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄ - ၁၂၅။ ၄ - ၁၂၅။
 ၄ - ၁၂၆။ ၂ - ၃၆၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄ - ၁၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄ - ၁၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 * ၁၀၀။ ဆလိုက်ရှူး
 ၁၀၁။ ဆလတ်ပင်
 ၁၀၂။ ဆလုံလူမျိုး
 ၁၀၃။ ဆဟားရား
 သဲကန္တာရ
 ၁၀၄။ ဆအူးဒီ
 အာရေဗျနိုင်ငံ
 ၁၀၅။ ဆာဒင်းနီးယား
 ကျွန်း
 ၁၀၆။ ဆာလဖာ
 ဆေးမျှား
 ၁၀၇။ ဆာလဖျူရစ်
 အက်ဆစ်
 ၁၀၈။ ဆား
 ၄ - ၁၃၉။ ၆ - ၄၃၃၊
 ၇ - ၉၅။ ၁၄ - ၉၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၄ - ၁၄၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၀၉။ ဆားဂျင့်
 ဂျန်ဆင်းဂီး
 ၁၁၀။ ဆားဗိုနာ
 ရော်လာဂျီ
 ၁၁၁။ ဆားလင်းကြီးမြို့
 ၁၁၂။ ဆိဖရို
 ၁၁၃။ ဆီကျိုင်းယားပင်

* ၁၁၄။ ဆီဆရို
 ၁၁၅။ ဆီဇာဂျူးလယ်
 ၁၁၆။ ဆီနှင့်အဆီခဲ
 ၁၁၇။ ဆီပတ်စတိုပိုမြို့
 * ၁၁၈။ ဆီလီကျွန်း
 ၁၁၉။ ဆီလီနီယမ်
 * ၁၂၀။ ဆီးနှင်း
 ၁၂၁။ ဆီးပင်
 ၁၂၂။ ဆီးပန်းနီ
 ဆရာတော်
 ၁၂၃။ ဆီးဖြူပင်
 ၁၂၄။ ဆီးမိုက်လူမျိုး
 ၁၂၅။ ဆီးယားရူးလေ
 အနီးနိုင်ငံ
 ၁၂၆။ ဆီးရီးယားနိုင်ငံ
 ၁၂၇။ ဆူးဒန်နယ်
 ၁၂၈။ ဆူပါဆူးနီးနစ်
 ၁၂၉။ ဆူမတြားကျွန်း
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၃၀။ ဆူမာရှီယန်
 ၁၃၁။ ဆူရီယယ်လစ်ဇင်း
 ၁၃၂။ ဆူးကောက်ပင်
 ၁၃၃။ ဆူးတုံးပစ် ဆရာ
 တော်
 ၁၃၄။ ဆူးပုပ်ပင်
 ၁၃၅။ ဆူးရစ်ပင်
 ၁၃၆။ ဆူးလေပင်
 ၁၃၇။ ဆူးလေဘုရား
 ၁၃၈။ ဆူးအက်
 တူးမြောင်း
 ၁၃၉။ ဆေးခြောက်ပင်
 * ၁၄၀။ ဆေးစမ်း
 ၁၄၁။ ဆေးတံ
 ၁၄၂။ ဆေးဒန်း

၄ - ၁၄၅။ ၄ - ၂၆၁။
 ၄ - ၁၄၅။ ၁ - ၁၁၁၊
 ၇ - ၁၁၇၊ ၇ - ၃၅၁၊
 ၁၁ - ၂၇၇၊ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၄ - ၁၄၈။ ၁ - ၁၆၇၊
 ၉ - ၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄ - ၁၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄ - ၁၅၀။ ၄ - ၂၆၄။
 ၄ - ၁၅၁။ ၁၄ - ၂၆၅။
 ၁၄ - ၂၇၁။
 ၄ - ၁၅၁။ ၆ - ၁၈၁။
 ၄ - ၁၅၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄ - ၁၅၃။
 ၄ - ၁၅၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄ - ၁၅၄။
 ၄ - ၁၅၄။
 ၄ - ၁၅၄။ ၄ - ၅၀၈။
 ၁၂ - ၁၅၉။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၄ - ၁၅၆။ ၄ - ၅၀၉။
 ၁ - ၃၃၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄ - ၁၅၇။ ၃ - ၁၆၁၊
 ၅ - ၁၆၇။
 ၄ - ၁၅၉။ ၁၅ - ၂၁၈။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄ - ၁၆၀။
 ၄ - ၁၆၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄ - ၁၆၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄ - ၁၆၂။
 ၄ - ၁၆၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄ - ၁၆၃။ ၁၂ - ၁၄၆။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၄ - ၁၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄ - ၁၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄ - ၁၆၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄ - ၁၇၁။ ၄ - ၃၃။

• ၁၄၃။ ဆေးပေးပညာနှင့်
ခွဲစိတ်ပညာ ၄ - ၁၇၁။ ၁ - ၁၉၅၊
၃ - ၂၇၂၊ ၄ - ၄၄၊
၄ - ၁၇၉၊ ၆ - ၅၉၅၊
၇ - ၄၅၉၊ ၈ - ၉၅၊
၁၁ - ၁၅၂၊ ၁၂ - ၂၀၀၊
၁၅ - ၃၀၂၊ ၁၅ - ၄၂၃၊
ပုံ ၂ ပုံ။

၁၄၄။ ဆေးပင် ၄ - ၁၇၄။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၄၅။ ဆေးဖက်ဝင်
ပစ္စည်း ၄ - ၁၇၉။ ၁ - ၁၆၆၊
၂ - ၆၄၊ ၄ - ၁၃၆၊
၄ - ၁၇၁၊ ၉ - ၁၉၈။

၁၄၆။ ဆေးရုံ ၄ - ၁၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

* ၁၄၇။ ဆေးလိပ် ၄ - ၁၈၃။ ၄ - ၁၇၄။

၁၄၈။ ဆေးဝါးဗေဒ ၄ - ၁၈၃။ ၄ - ၁၇၁၊
၄ - ၁၇၉၊ ၁၀ - ၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၉။ ဆေးသတ်ခြင်း နှင့်
အရောင်တင်ခြင်း ၄ - ၁၈၅။ ၁၄ - ၂၄၆။
ပုံ ၁ ပုံ။

၁၅၀။ ဆွဲနှစ်ရာသီပင် ၄ - ၁၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၅၁။ ဆွဲနှစ်ရာသီ ပွဲတော်
များ ၄ - ၁၈၇။ ၆ - ၂၀၀။
ပုံ ၁ ပုံ။

* ၁၅၂။ ဆွဲလူမျိုး ၄ - ၁၉၀။ ၁ - ၂၂၁။

၁၅၃။ ဆယ်တင်ခြင်း လုပ်
ငန်း ၄ - ၁၉၀။

၁၅၄။ ဆယ်မန်ငါး ၄ - ၁၉၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၅၅။ ဆယ်လဇာ ၄ - ၁၉၃။

၁၅၆။ ဆယ်လဗာဒေါနိုင်ငံ ၄ - ၁၉၄။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၅၇။ ဆဲ ၄ - ၁၉၅။ ၈ - ၉၄။
၁၄ - ၁၉၆။ ပုံ ၄ ပုံ။

၁၅၈။ ဆဲလဒင် ၄ - ၁၉၇။ ၁ - ၈၄၊
၁၁ - ၂၅၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၅၉။ ဆဲလျူလို ၄ - ၁၉၈။ ၁ - ၂၆၁။
၇ - ၂၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၀။ ဆဲလျူလိုက် ၄ - ၁၉၉။ ၆ - ၂၆၄။

၁၆၁။ ဆော်ဗန်း ၄ - ၁၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၂။ ဆောဖကလီ ၄ - ၂၀၀။ ၆ - ၃၇၀။
၁၀ - ၄၆၉၊ ၁၅ - ၁၄၅။
ပုံ ၂ ပုံ။

၁၆၃။ ဆော ဖ လိုင်း ယင်
ကောင် ၄ - ၂၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၄။ ဆောမြို့ ၄ - ၂၀၂။

၁၆၅။ ဆောလမ္မန်ဘုရင် ၄ - ၂၀၂။ ၁၃ - ၃၈၁။
ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၆။ ဆိုကရေးတီး ၄ - ၂၀၃။ ၃ - ၂၆။
၃ - ၃၀၂။ ၄ - ၃၅၀၊
၆ - ၂၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၇။ ဆိုဒါ ၄ - ၂၀၅။ ၄ - ၂၀၅။

၁၆၈။ ဆိုဒီယမ် ၄ - ၂၀၅။ ပုံ ၆ ပုံ။

၁၆၉။ ဆိုဒီးယားမြို့ ၄ - ၂၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၀။ ဆိုမာလီလန်နယ် ၄ - ၂၀၈။ ၄ - ၅၁၀။
ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၁။ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ ၄ - ၂၀၉။ ၂ - ၂၁၈၊
၉ - ၁၄၅၊ ၉ - ၂၇၇။

၁၇၂။ ဆိုလွန် ၄ - ၂၁၀။ ၅ - ၂၇၃။
၁၅ - ၁၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၃။ ဆိုးဆေး ၄ - ၂၁၁။ ၁ - ၂၃၁၊
၂ - ၆၄။ ၉ - ၁၀၁။
ပုံ ၂ ပုံ။

၁၇၄။ ဆက္ကဆန် ၄ - ၂၁၅။ ၁၁ - ၃၂၁။
ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၅။ ဆက် စကက် ချီ ဝမ်
နယ် ၄ - ၂၁၄။

၁၇၆။ ဆက် စတန် အသာ
တိုင်း ၄ - ၂၁၅။ ပုံ ၃ ပုံ။

* ၁၇၇။ ဆက်ဆိုပုန်း ၄ - ၂၁၇။ ၂ - ၂၅၁။

* ၁၇၈။ ဆက်တန် ၄ - ၂၁၇။ ၃ - ၃၃၉။

၁၇၉။ ဆက်ဖို ၄ - ၂၁၇။ ၃ - ၂၆၊
၁၃ - ၄၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၀။ ဆက်ရက် ၄ - ၂၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၁။ ဆောက်သီရောဗတ် ၄ - ၂၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၂။ ဆောက်သမ္မတန်မြို့ ၄ - ၂၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၃။ ဆိုက်ဒါ နှင့် ပယ် ရီ
ဖျော်ရည်များ ၄ - ၂၁၉။ ပုံ ၃ ပုံ။

၁၈၄။ ဆိုက်ဗီးရီးယား ၄ - ၂၂၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၈၅။ ဆင် ၄ - ၂၂၄။ ၄ - ၂၃၁၊
၄ - ၂၃၇။ ပုံ ၅ ပုံ။

၁၈၆။ ဆင်ကလဲယား၊
အပွဲတန် ဗီးလ ၄ - ၂၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၇။ ဆင်ခိုးမကလေး ၄ - ၂၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၈။ ဆင်စွယ် ၄ - ၂၃၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

* ၁၈၉။ ဆင်တာရာ ၄ - ၂၃၃။ ၄ - ၄၅၀။

၁၉၀။ ဆင်တုံးမနွယ်ပင် ၄ - ၂၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၉၁။ ဆင်နီဂေါနိုင်ငံ ၄ - ၅၁၁။

၁၉၂။ ဆင်နှင်းသရက်ပင် ၄ - ၂၃၃။

၁၉၃။ ဆင်ပိုး ၄ - ၂၃၃။ ပုံ ၃ ပုံ။

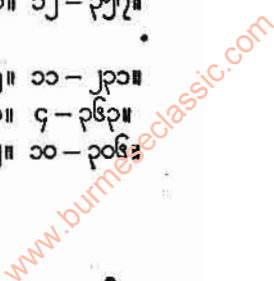
- ၁၉၄။ ဆင်ပေါင်ဝဲမြို့ ၄ - ၂၃၄။
- ၁၉၅။ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့ ၄ - ၂၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၉၆။ ဆင်ဖြူရှင် ၄ - ၂၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၉၇။ ဆင်ဖြူရှင်မင်း ၄ - ၂၃၇။
- ၁၉၈။ ဆင်ဖြူရှင် အရေး ၄ - ၂၃၉။ ၄ - ၃၇၉။
တော်ပုံ ၅ - ၃၄၈၊ ၈ - ၃၀၇၊
၁၁ - ၃၇၂၊ ၁၄ - ၂၇၇။
- ၁၉၉။ ဆင်ဗိုင်းဒုစိစစ် ၄ - ၂၃၉။ ၇ - ၈၃၊
၁၀ - ၄၁၈၊ ၁၃ - ၂၅၉။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၀၀။ ဆင်ဝါးနောင်၊ ၄ - ၅၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
ဆမားဒူးဝါး
- ၂၀၁။ ဆင်းဟားဆာ ၄ - ၂၄၁။
စတ်တျင်ခြာ ပီ
- ၂၀၂။ ဆောင်တော်ကူး ၄ - ၂၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
ပန်းပင်
- ၂၀၃။ ဆောင်း၊ ဦး ၄ - ၂၄၂။
- ၂၀၄။ ဆောင်းအောင်း ၄ - ၂၄၂။ ၅ - ၂၉၀၊
ခြင်းဓလေ့ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၀၅။ ဆိုင်ကလုံထွန် ၄ - ၂၄၄။ ၁၁ - ၁၅၂၊
၁၃ - ၃၈၆၊ ၁၅ - ၁၅၈။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၀၆။ ဆိုင်ကလုန်း ၄ - ၂၄၅။ ၆ - ၂၄၄၊
၉ - ၁၆၂၊ ၁၂ - ၈၄။
ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၀၇။ ဆိုင်ဂွန်မြို့ ၄ - ၂၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၀၈။ ဆိုင်ဖွန် ၄ - ၂၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၀၉။ ဆိုင်မုန် ဆာဂျန် ၄ - ၂၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၀။ ဆိုင်ယန်ကံ ၄ - ၂၅၀။
- ၂၁၁။ ဆိုင်းဆရာမူး ၄ - ၂၅၁။ ၄ - ၆၇၊
၄ - ၈၇၊ ၄ - ၈၇။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၂၁၂။ ဆိုင်းရပ် ၄ - ၂၅၆။
- ၂၁၃။ ဆိုင်းဝိုင်း ၄ - ၂၅၆။ ၅ - ၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၁၄။ ဆစ်ကမိုးပင် ၄ - ၂၅၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၁၅။ ဆစ်ကင် ၄ - ၂၆၀။
- ၂၁၆။ ဆစ်ဆရီ ၄ - ၂၆၁။ ၄ - ၁၄၅၊
၇ - ၁၇၇၊ ၁၂ - ၁၄၇။
ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၁၇။ ဆစ်ဒနီဆာ ဖိလစ် ၄ - ၂၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၈။ ဆစ်ဒနီမြို့ ၄ - ၂၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၉။ ဆစ်လီကွန် ၄ - ၂၆၄။
- * ၂၂၀။ ဆည်းလည်း ၄ - ၂၆၄။ ၂ - ၃၁၇။

- ၂၂၁။ ဆတ် ၄ - ၂၆၄။ ၁၃ - ၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၂။ ဆတ်သွားဖူးပင် ၄ - ၂၆၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၂၃။ ဆိုတ် ၄ - ၂၆၆။ ၁၃ - ၁၈၅။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၄။ ဆိတ်ချေးပင် ၄ - ၂၆၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၂၅။ ဆန် ၄ - ၂၆၈။ ၄ - ၅၁၃။
ပုံ ၃ ပုံ။
- ၂၂၆။ ဆန်ကွဲပန်းပင် ၄ - ၂၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၇။ ဆန်ချို ၄ - ၂၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၈။ ဆန်စက္ကူ ၄ - ၂၇၆။
- ၂၂၉။ ဆန်တီယားဂျီမြို့ ၄ - ၂၇၆။
- ၂၃၀။ ဆန်ပရန်စစ္စကိုမြို့ ၄ - ၂၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၁။ ဆန်မာရီးနို သမတ ၄ - ၂၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
နိုင်ငံ
- ၂၃၂။ ဆန်းကျမ်း ၄ - ၂၇၉။
- ၂၃၃။ ဆန်းဒျူးပင် ၄ - ၂၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၄။ ဆပ်ကပ်ပွဲ ၄ - ၂၈၀။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၂၃၅။ ဆပ်ပြာ ၄ - ၂၈၂။ ၂ - ၉၆။
၃ - ၅၃။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၂၃၆။ ဆပ်ပြာပူဖောင်း ၄ - ၂၈၄။ ၁၄ - ၂၄၆၊
၁၄ - ၂၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၇။ ဆိပ်ဖြူမြို့ ၄ - ၂၈၆။ ၂ - ၃၇၆။
- * ၂၃၈။ ဆံကျင်တာရာ ၄ - ၂၈၆။ ၄ - ၄၅၀။
- ၂၃၉။ ဆံခြည်ပြွန် ၄ - ၂၈၆။ ၃ - ၄၆၁။
လျှောက်သတ္တိ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၀။ ဆံထုံး ၄ - ၂၈၇။ ၈ - ၂၁၈။ ပုံ ၆ ပုံ။
- ၂၄၁။ ဆံပင် ၄ - ၂၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၂။ ဆမ္မဆန် ၄ - ၂၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၃။ ဆုံတား ဆရာတော် ၄ - ၂၉၂။
- ၂၄၄။ ဆွာဇီလန်နိုင်ငံ ၄ - ၅၁၃။
- ၂၄၅။ ဆွီဒင်နိုင်ငံ ၄ - ၂၉၂။ ၃ - ၃၁၄၊
၃ - ၃၃၄၊ ၆ - ၅၆၊
၆ - ၆၆။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၂၄၆။ ဆွီဒင်ဗော့၊ အီ ၄ - ၂၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၇။ ဆွေမျိုးစု ၄ - ၂၉၆။ ၈ - ၄၃၀။
ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၄၈။ ဆွင်းပန်း၊ အော့စီ ၄ - ၂၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၉။ ဆွစ်၊ ဂျွန်နသန် ၄ - ၂၉၈။ ၃ - ၃၃၁။
၁၅ - ၁၆၆။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၂၅၀။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ ၄ - ၃၀၄။ ၃ - ၁၃၁၊
၃ - ၁၄၃၊ ၅ - ၄၇၈။
၁၅ - ၄၃။ ပုံ ၄ ပုံ။

အတွဲ ၄

၂၁။ ဆွန်ဂရမ်, လွန် ပီးဗူ ၄ - ၃၀၇၊ ၄-၅၁၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၂။ ဆွန်ပရာဘုံ ၄ - ၃၀၉။ ၁ - ၁၀။
 ၂၃။ ဆွန်ယတ်ဆင်၊
 • ဒေါက်တာ ၄ - ၃၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄။ ဆွန်ယတ်ဆင်၊ မဒမ် ၄ - ၃၁၃၊ ၂ - ၄၀၈၊
 ၄ - ၃၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅။ ဇ ၄ - ၃၁၄။
 ၂၆။ ဇနကဇာတ်တော် ၄ - ၃၁၄။ ၁၅ - ၁၁၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၇။ ဇရက် ၄ - ၃၁၆။ ၄ - ၂၇၇။
 ၂၈။ ဇလွန်မြို့ ၄ - ၃၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉။ ဇဝက်သာ ၄ - ၃၁၇။
 ၂၃၀။ ဇဝက်သာ ၄ - ၅၁၄။
 ၂၃၁။ ဇာ ၄ - ၃၁၇။ ၁ - ၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၂။ ဇာကိုးနိုးယမ် ၄ - ၃၁၈။
 ၂၃၃။ ဇာတာ ၄ - ၃၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၄။ ဇာတိပျိုလ် ၄ - ၃၂၀။ ၁၄ - ၁၆။
 ၂၃၅။ ဇာထိုး ပန်းထိုး ၄ - ၃၂၀။ ၁ - ၂၅။
 ၂၃၆။ ဇာရီမူ ၄ - ၃၂၂။
 ၂၃၇။ ဇိက္ခက် ၄ - ၃၂၃။ ၁ - ၃၈၆၊
 ၂ - ၃၀၉၊ ၄ - ၄၇၀၊
 ၉ - ၃၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၈။ ဇိနတ္ထပကာသနီ ၄ - ၃၂၄။ ၂ - ၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ကျမ်း
 ၂၃၉။ ဇိဇဝါပင် ၄ - ၃၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၀။ ဇိနွန် ၄ - ၃၂၅။ ၁၁ - ၁၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၁။ ဇိယာ ၄ - ၃၂၆။ ၃ - ၃၇၄၊
 ၁၄ - ၁၆။
 ၂၄၂။ ဇိဝက ၄ - ၃၂၆။
 ၂၄၃။ ဇိဝဇိုးဝက် ၄ - ၃၂၇။ ၃ - ၂၇၇၊
 ၇ - ၁၀၁။
 ၂၄၄။ ဇိဝဗေဒ ၄ - ၃၂၈။ ၆ - ၂၄၅၊
 ၆ - ၂၈၃၊ ၁၁ - ၂၈၁၊
 ၁၄ - ၄၄၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၄၅။ ဇိးကုန်းမြို့ ၄ - ၃၃၅။
 *၂၄၆။ ဇနုတ်မင်း ၄ - ၃၃၅။ ၃ - ၁၉။
 ၂၄၇။ ဇူးကော့, ဂျီ၊ ကေ ၄ - ၃၃၅။ ၁ - ၄၂၁၊
 ၃ - ၃၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၈။ ဇူးရစ်မြို့ ၄ - ၃၃၆။ ၄ - ၃၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၉။ ဇူးလူးလူးမျိုး ၄ - ၃၃၇။ ၅ - ၄၆၄။
 ပုံ ၂ ပုံ။

၂၃၀။ ဇူးလူးလန်းနယ် ၄ - ၃၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၁။ ဇေးမန်ထွေချက် ၄ - ၃၃၈။ ၃ - ၃၅၀၊
 ၁၃ - ၃၈၆၊ ၁၄ - ၂၆၅၊
 ၁၄ - ၂၆၅၊ ၁၄ - ၄၅၅၊
 ၁၄ - ၄၅၈။
 *၂၃၂။ ဇော်ဂနီ ၄ - ၃၃၉။ ၄ - ၇၇။
 ၂၃၃။ ဇော်ဂျီ ၄ - ၃၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၄။ ဇော်ဂျီမြစ် ၄ - ၃၄၁။ ၁၁ - ၁၈၃။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၃၅။ ဇော်မူးကြီးပင် ၄ - ၃၄၂။ ၄ - ၃၄၂။
 ၂၃၆။ ဇော်မူးပန်း ၄ - ၃၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၇။ ဇောတိက ၄ - ၃၄၂။
 ၂၃၈။ ဇိုတန်းလူမျိုး ၄ - ၃၄၃။ ၂ - ၃၈၉၊
 ၁၃ - ၃၈၉။
 ၂၃၉။ ဇိုရီအက်စတာ ၄ - ၃၄၄။
 ၂၄၀။ ဇိုလာ, အေမီး ၄ - ၃၄၄။ ၅ - ၂၄၈၊
 ၇ - ၁၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၁။ ဇိုးဂဘုရင်၊ ပဌမ ၄ - ၃၄၅။ ၁၅ - ၅၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၂။ ဇော်ပလင်, ကောင့် ၄ - ၃၄၆။ ၁ - ၄၀၆၊
 ဖွန် ၁၂ - ၉၄၊ ၁၂ - ၁၀၅။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၄၃။ ဇော်လိန်ခန္တီး ၄ - ၃၄၇။ ၂ - ၃၂၃၊
 ၅ - ၄၅၅၊ ၁၁ - ၃၇၄။
 ၂၄၄။ ဇော်ယော် ၄ - ၃၄၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၄၅။ ဇင်းနိုပန် ၄ - ၅။ ၄ - ၂၀၃။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၆။ ဇင်းမယ် ၄ - ၃၅၀။
 *၂၄၇။ ဇိုင်ယာနိုင်ငံ ၄ - ၅၁၄။ ၂ - ၅၀၈။
 ၂၄၈။ ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့ ၄ - ၃၅၂။ ၁၅ - ၁၁၁။
 ၂၄၉။ ဇာတ်ပွဲဇာတ်ရုံ ၄ - ၃၅၃။ ၁၁ - ၃၀၂။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၃၀၀။ ဇန်ဇိဗာကျွန်း ၄ - ၃၅၈။ ၄ - ၅၁၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၁။ ဇန့် ၄ - ၃၆၀။ ၁၂ - ၈၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၂။ ဇမ်ဗီမြစ် ၄ - ၃၆၀။ ၁၂ - ၃၇၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၀၃။ ဇဗ္ဗိယာနိုင်ငံ ၄ - ၅၁၅။ ၁၁ - ၂၃၁။
 ၃၀၄။ ဇဗ္ဗု, သပြေပင် ၄ - ၃၆၁။ ၄ - ၃၆၃။
 ၃၀၅။ ဇဗ္ဗုဒီပညာဆောင်း ၄ - ၃၆၂။ ၁၀ - ၃၀၆။
 ကျမ်း

၃၀၆။ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း ၄ - ၃၆၂။ ၄ - ၃၆၁။
 ၄ - ၃၆၃။
 ၃၀၇။ ဇမ္ဗူဆူရ်ရွှေ ၄ - ၃၆၃။ ၄ - ၃၆၁။
 ၄ - ၃၆၂။
 ၃၀၈။ ဇေဋ္ဌက ၄ - ၃၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၉။ ဇိုဠ်ဒါဇေး ၄ - ၃၆၄။ ၁၃ - ၄၇၂။
 ၃၁၀။ ဇွန်းနှုတ်သီးငှက် ၄ - ၃၆၅။ ၃ - ၂၂၄။
 ၃ - ၂၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၁။ စျ ၄ - ၃၆၆။
 ၃၁၂။ စျေး ၄ - ၃၆၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၁၃။ စျေးရောင်းစက် ၄ - ၃၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၄။ စျားန် ၄ - ၃၆၉။
 ၃၁၅။ ည ၄ - ၃၇၁။
 ၃၁၆။ ညာဏ၊ ဦး ၄ - ၅၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၇။ ညို၊ မိ ၄ - ၃၇၁။ ၇ - ၃၂၁။
 ၃၁၈။ ညို၊ ဦး ၄ - ၃၇၁။
 ၃၁၉။ ညောင်ကန် ၄ - ၃၇၂။
 ဆရာတော်များ
 ၃၂၀။ ညောင်တန်းမြို့ ၄ - ၃၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၁။ ညောင်ပင် ၄ - ၃၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၂။ ညောင်ရမ်း ၄ - ၃၇၇။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ဆရာတော်
 ၃၂၃။ ညောင်ရမ်း ၄ - ၃၇၉။
 မင်းတရား
 ၃၂၄။ ညောင်ရမ်း မင်း ၄ - ၃၈၀။ ၄ - ၂၃၉။
 တရားအရေးတော်ပုံ ၄ - ၃၇၉။
 ၃၂၅။ ညောင်ရွှေမြို့ ၄ - ၃၈၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၂၆။ ညောင်လေးပင်မြို့ ၄ - ၃၈၃။
 ၃၂၇။ ညောင်ဦးမြို့ ၄ - ၃၈၃။ ၁၁ - ၄၂၁။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၂၈။ ညာဏ်သစ်အရေးပုံ ၄ - ၃၈၄။ ၁ - ၂၄၃။
 ၁ - ၃၈၇။ ၂ - ၂၇၂။
 ၃ - ၇၁၊ ၅ - ၁၊ ၅ - ၂၇၆။
 ၅ - ၃၂၄၊ ၅ - ၃၄၀။
 ၇ - ၁၁၈၊ ၈ - ၉၈၊ ၈ - ၄၅၇။
 ၉ - ၂၁၁၊ ၁၁ - ၂၄၁။
 ၁၁ - ၂၄၂။ ၁၁ - ၂၈၃။
 ၁၁ - ၃၆၅။ ၁၂ - ၃၀။
 ၁၃ - ၆၆၊ ၁၃ - ၄၇၃။
 ၁၅ - ၁၈၄။
 ၃၂၉။ ညံပင် ၄ - ၃၈၆။
 ၃၃၀။ ဋ ၄ - ၃၈၇။

၃၃၁။ ဒီကာကျော် ၄ - ၃၈၇။
 ၃၃၂။ ဒု ၄ - ၃၈၈။
 ၃၃၃။ ဒုဗန်နာ ၄ - ၃၈၈။ ၃ - ၄၂၃။
 ၄ - ၉၇။ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၃၃၄။ ဒုဗန်ကရိုက်ပယတ် ၄ - ၃၉၄။
 ၃၃၅။ ဒု ၄ - ၃၉၆။
 ၃၃၆။ ဒုရင်ကောက်ပင် ၄ - ၃၉၆။ ၂ - ၃၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၇။ ခ ၄ - ၃၉၇။
 ၃၃၈။ ဏ ၄ - ၃၉၇။
 ၃၃၉။ တ ၄ - ၃၉၈။
 ၃၄၀။ တကောင်း ၄ - ၃၉၈။ ၁၀ - ၂၄၉။
 ၃၄၁။ တကိုးရောင်ခြာနတ် ၄ - ၃၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၄၂။ တစီးမှုတ် ၄ - ၄၀၀။ ၁၁ - ၁၀၀။
 ၃၄၃။ တဆေး ၄ - ၄၀၀။ ၁ - ၂၆။
 ၁၀ - ၄၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၄၄။ တဖလ်မြို့ ၄ - ၄၀၁။ ၅ - ၁၅၉။
 ၃၄၅။ တညင်းပင် ၄ - ၄၀၁။
 ၃၄၆။ တတိုင်းမွေးပင် ၄ - ၄၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၇။ တနေကျာငှက် ၄ - ၄၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၄၈။ တနင်္ဂနွေဂြိုဟ် ၄ - ၄၀၃။ ၆ - ၂၂။
 *၃၄၉။ တနင်္လာဂြိုဟ် ၄ - ၄၀၃။ ၁၁ - ၄၇၁။
 ၃၅၀။ တနင်္လာဂြိုဟ် ၄ - ၄၀၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၅၁။ တပို့တံလ ၄ - ၄၀၄။ ၅ - ၁၈၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၂။ တပင်တိုင်ဝါး ၄ - ၄၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၃။ တပင်ရွှေထီး ၄ - ၄၀၅။ ၉ - ၂၂၄။
 ၃၅၄။ တပေါင်းလ ၄ - ၄၀၇။
 ၃၅၅။ တမာပင် ၄ - ၄၀၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၅၆။ တမူးမြို့ ၄ - ၄၀၉။
 ၃၅၇။ တမန်သညါမြို့ ၄ - ၄၀၉။
 *၃၅၈။ တရရှူး ၄ - ၄၁၀။ ၂ - ၁၈၉။
 ၃၅၉။ တရား ၄ - ၄၁၀။ ၅ - ၄၇၇။
 ၅ - ၄၀၄။
 ၃၆၀။ တရားစီရင်ရေး ၄ - ၄၁၀။
 ၃၆၁။ တရားရေးဌာန ၄ - ၄၁၀။
 ၃၆၂။ တရားရုံးများ ၄ - ၄၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၃။ တရော်ပင် ၄ - ၄၁၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၄။ တရော ၄ - ၄၁၅။ ၅ - ၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၆၅။ တရန့်တိုပင်ကူ ၄ - ၄၁၇။ ၆ - ၄၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၆။ တရုတ်စကား ၄ - ၄၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဟန်းပင်

၃၆၇။ တရုပ်နံနံပင် ၄-၄၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၈။ တရုပ်ပြည်သူ ၄-၄၂၀။ ၁-၂၀၀။
 သမတနိုင်ငံ ၂-၄၀၀။ ၃-၁၆၃။
 ၄-၁၆၅။ ၄-၃၀၉။
 ၅-၁၇၉။ ၉-၁၀၉။
 ၁၅-၄၀။ ပုံ ၃၀ ပုံ။
 ၃၆၉။ တလိုင်း ၄-၄၃၉။ ၁၀-၄၀၀။
 ၃၇၀။ တလိုင်းကောင် ၄-၄၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၇၁။ တလည်းပင် ၄-၄၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၇၂။ တာကီစတန် ၄-၄၄၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၇၃။ တာတမ် ၄-၄၄၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၇၄။ တာတာရမ် ၄-၄၄၅။ ၄-၂၀၅။
 အက်ဆစ်
 ၃၇၅။ တာတာလူမျိုး ၄-၄၄၆။ ၃-၁၃၆။
 ၁၀-၃၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၇၆။ တာတာလူမျိုး ၄-၄၄၇။ ၁-၂၀၀။
 စစ်ပဲ့ ၃-၁၆၃။ ၃-၁၉၇။
 ၄-၄၄၆။
 *၃၇၇။ တာပင်တိုင်ဆီ ၄-၄၄၈။ ၄-၄၅၀။
 ၃၇၈။ တာဗီယမ်သတ္တု ၄-၄၄၈။
 ၃၇၉။ တာပိုင် ရဟတ်စက် ၄-၄၄၉။ ၅-၃၉၅။
 ၆-၂၉၄။ ၁၁-၁၆၃။
 ၁၁-၁၈၀။ ၁၂-၁၀၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈၀။ တာရပင်ဆီ ၄-၄၅၀။ ၄-၁၈၅။
 ၃၈၁။ တာရာကြီးကိုးလုံး ၄-၄၅၀။ ၆-၆၉။
 *၃၈၂။ တာရာများ ၄-၄၅၀။ ၆-၆၉။
 ၃၈၃။ တာရွန်းလူမျိုး ၄-၄၅၀။ ၂-၃၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈၄။ တာလေရန်း၊ ၄-၄၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဝေရီဂေါ

၃၈၅။ တာနား၊ ဂျေ၊ ၄-၄၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 အမ်၊ ဒဗျူ။
 ၃၈၆။ တိဗက်ပြည် ၄-၄၅၄။ ၄-၅၁၆။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၃၈၇။ တိရစ္ဆာန်စရိုက် ၄-၄၅၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၈၈။ တိရစ္ဆာန်ဇာတက ၄-၄၆၀။ ၁-၁၅၆။
 ၃-၃၅၂။ ၄-၃၂၀။
 ၁၃-၃၄၃။ ၁၄-၁၇၃။
 ၁၄-၄၄၁။ ၁၄-၄၄၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈၉။ တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ် ၄-၄၆၃။ ၄-၃၂၀။
 ၄-၄၆၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄-၄၆၆။
 ၃၉၀။ တိရစ္ဆာန် ၄-၄၆၆။ ၅-၁၂၄။
 အော့သံများ *၃၉၁။ တီတီထွတ် ၄-၄၆၆။ ၅-၁၇၃။
 *၃၉၂။ တီဗီဇောဂါ ၄-၄၆၆။ ၅-၁၇၃။
 ၃၉၃။ တီမိုးရှင်းကို ၄-၄၆၆။
 အက်(စ်)ကေ
 ၃၉၄။ တီမျိုး ၄-၄၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၉၅။ တီးဇယ်ပင် ၄-၄၆၈။ ၄-၁၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၉၆။ တီးတိုးမာရှယ် ၄-၄၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၉၇။ တီးတုတ် ၄-၄၇၀။ ၁-၃၈၆။
 ၄-၃၂၃။ ၅-၄၄။
 ၉-၃၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၉၈။ တီးတိန်မြို့ ၄-၄၇၀။ ၂-၃၈၅။
 ၂-၃၈၉။
 *၃၉၉။ တီးတိန်လူမျိုး ၄-၄၇၁။ ၂-၃၈၉။
 ၄၀၀။ တူကန်းငှက် *၄-၄၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၄၀၁။ တူတူပန်းတမ်း ၄-၄၇၁။ ၁၀-၃၈။
 ကစားခြင်း

အတွဲ ၅

၁။ တူရကီနိုင်ငံ ၅-၁။ ၅-၅၀။
 ၁-၁၈၆။ ၁-၂၅၂။
 ၁-၄၀၆။ ၄-၄၄၁။
 ၅-၂၆၂။ ၁၀-၃၉၇။
 ပုံ ၅ ပုံ။
 ၂။ တူရကေချက်၊ အိုင်ဗန် ၅-၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃။ တူရိယာ ၅-၆။ ၄-၁။ ၄-၅၀။
 ၄-၂၅၆။ ၄-၄၁၅။

၄။ တူးမြောင်း ၅-၇။ ၁-၁၈၉။
 ၄-၁၆၆။ ၆-၂၅၇။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၅။ တေဇောသာရ၊ ရှင် ၅-၁၂။ ၈-၄၆၅။
 ၈-၄၆၉။ ၁၅-၄၀၉။
 ၆။ တေမိယ ၅-၁၃။
 ဇာတ်တော်
 ၇။ တေးထီပင် ၅-၁၄။
 *၈။ တယ်လီစကုပ် ၅-၁၆။ ၁၄-၂၉၇။

အတွဲ ၅

*၉၁။ တယ်လီဖုန်း ၅-၁၆။ ၃-၃၀၀။
 ၁၀။ တယ်လီဖုန်း ၅-၁၆။ ၃-၃၀၀။
 ၁၁-၁၀၀။ ၁၂-၄၀၀။
 ပုံ ၅ ပုံ။
 ၁၁။ တယ်လီရိယမ် ၅-၂၀။ ၁-၃၅၂။
 ၄-၁၅၁။ ၁၂-၂၉၈။
 ၁၂။ တဲ၊ ဝီလျံ ၅-၂၁။ ၄-၃၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃။ တော်စတိုင်း ၅-၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ကောင့် လီယို
 ၁၄။ တော်စီနို ၅-၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅။ တော်ပီနိုနှင့် ၅-၂၆။ ၁၃-၃၈၆။
 ရေမြုပ် မြေမြုပ် ပုံ ၃ ပုံ။
 မိုးများ
 ၁၆။ တော်လီမီ ၅-၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇။ တော်လီမီ ၅-၃၀။ ၁-၁၁၁။
 ဘုရင်များ
 *၁၈။ တော်လီခြင်း ၅-၃၁။ ၃-၂၂၀။
 ၁၉။ တော်လှန်ရေး ၅-၃၁။ ၁-၅၅။ ၃-၆၉။
 ၅-၃၂၅။ ၁-၂၈။ ၉-၁၄။
 ၁၀-၃၁၉။ ၁၁-၂၁၃။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၀။ တော်သလင်းလ ၅-၃၃။ ၄-၁၈၇။
 ၂၁။ တောကျီးကန်း ၅-၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂။ တောကြက် ၅-၃၄။ ၂-၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃။ တောကြောင် ၅-၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄။ တောငန်း ၅-၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅။ တောစာကလေး ၅-၃၇။ ၃-၃၈၀။
 ၂၆။ တောဆက်ရက် ၅-၃၇။ ၄-၂၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇။ တောဆိတ် ၅-၃၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၈။ တောဘဲ ၅-၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉။ တောလား ၅-၄၁။ ၁၅-၃၆၅။
 ၃၀။ တောလုံငှက် ၅-၄၃။
 *၃၁။ တောဝက် ၅-၄၃။ ၁၂-၃၈၉။
 ၃၂။ တောသား ၅-၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 သပိတ်လွယ်ငှက်
 ၃၃။ တို့ဗမာ ၅-၄၄။ ၇-၁၈၀။
 အစည်းအရုံး ၁၁-၂၀၃။
 ၃၄။ တို့ကျိုမြို့ ၅-၄၉။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၅။ တို့ဂိုနိုင်ငံ ၅-၅၀။
 ၃၆။ တို့ဂျီ၊ ဟိဒဲကီ ၅-၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၇။ တို့ဇန်စီးခြင်း ၅-၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈။ တို့ရွန်တိုမြို့ ၅-၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၉။ တိုး၊ ဦး၊ ရွှေတိုက်စိုး ၅-၅၄။
 ၄၀။ တိုးနယား ၅-၅၆။ ၄-၂၅၆။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၁။ တက္ကသိုလ် ၅-၅၇။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၄၂။ တက်ဂျမဟာ ၅-၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 သင်းချိုင်းဂူ
 ၄၃။ တက်စမေးနီးယား ၅-၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ကျွန်း
 ၄၄။ တက်စီဒါမီအတတ် ၅-၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅-၅၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၅။ တက်ဆိုတီ ၅-၆၆။ ၅-၃၂၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၆။ တက်ဆက်ပြည်နယ် ၅-၆၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄၇။ တောက်တဲ့ ၅-၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၈။ တောက်ရပ်ပင် ၅-၆၉။
 *၄၉။ တောက်ရွာငှက် ၅-၇၀။ ၁၃-၂၈၇။
 ၅၀။ တိုက် ၅-၇၀။
 ၅၁။ တိုက်ကြီးမြို့ ၅-၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၂။ တင့်ကားများ ၅-၇၁။ ၁၄-၂၁၇။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၅၃။ တင့်ဆွေ၊ ဦး ၅-၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၄။ တင်၊ ဆရာ၊ ၅-၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 နန်းတော်ရွှေ
 ၅၅။ တင်၊ ဆရာ၊ ၅-၇၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 သဟာယ
 ၅၆။ တင်၊ ဦး၊ ၅-၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ပုဂံဝန်ထောက်
 ၅၇။ တင်ကျီးငှက် ၅-၇၅။
 ၅၈။ တင်ထွဋ်၊ ဦး ၅-၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၉။ တင်နီဆန်၊ အေ ၅-၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၀။ တင်နက်ဆီ ၅-၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ပြည်နယ်
 ၆၁။ တင်နက်ဆီ မြစ်ဝှမ်း ၅-၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 အာဏာပိုင်အဖွဲ့
 ၆၂။ တင်မောင်၊ ရွှေမန်း ၅-၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၆၃။ တင်း ၅-၇၉။ ၂-၄၃၇။
 ၆၄။ တင်းဒါးလှ၊ ဂျန် ၅-၇၉။ ၇-၂၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၅။ တင်းဒါးလှ၊ ဝီလျံ ၅-၈၀။ ၁၂-၇၂။
 ၁၄-၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၆။ တင်းနက်ကစားခြင်း ၅-၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၇။ တင်းမြစ် ၅-၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၆၈။ တင်းဝါး ၅-၈၃။ ၁၂-၃၄၁။

အတွဲ ၅

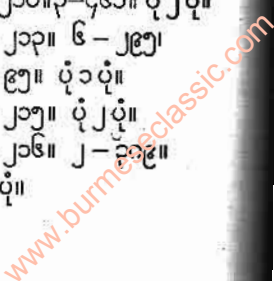
၆၉။ တောင် ၅-၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၀။ တောင်ကပ်မြို့ ၅-၈၅။
 ၇၁။ တောင်ကြီးမြို့ ၅-၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၂။ တောင်ခါ ၅-၈၇။
 *၇၃။ တောင်ခွင် ဆရာတော် ၅-၅၀၇။ ၁၄-၉၃။
 ၇၄။ တောင်ငူခရိုင် ၅-၈၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၇၅။ တောင်ငူမြို့ ၅-၈၉။ ၆-၁၃၃။
 ၇၆။ တောင်ငုံး ၅-၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၇။ တောင်စလပ်ပင် ၅-၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၈။ တောင်ဆိတ် ၅-၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၇၉။ တောင်တော် ဆရာတော် ၅-၅၀၇။ ၁၄-၉၃။
 ၈၀။ တောင်တက်ခြင်း ၅-၉၁။ ၁၅-၄၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၈၁။ တောင်တွင်းကြီးမြို့ ၅-၉၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၈၂။ တောင်တွင်း ဆရာတော် (ခင်ကြီးပျော်) ၅-၉၅။
 ၈၃။ တောင်ဒေါင်း ၅-၉၆။
 ၈၄။ တောင်ပီစူးငှက် ၅-၉၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၅။ တောင်ပိုင်းယေမင် နိုင်ငံ ၅-၅၀၇။
 ၈၆။ တောင်ဖီလာ ဆရာတော် ၅-၉၇။ ၃-၄၄၈။
 ၄-၁၁၂။ ၄-၁၁၂။
 ၈၇။ တောင်ရိုးလူမျိုး ၅-၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၈။ တောင်ဝင်ရိုးစွန်း ၅-၁၀၀။ ၈-၁၃၁။
 ၁၄-၄၀၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၈၉။ တောင်သာမြို့ ၅-၁၀၁။
 ၉၀။ တောင်သာလူမျိုး ၅-၅၀၈။
 *၉၁။ တောင်သူလူမျိုး ၅-၁၀၁။ ၆-၂၇၈။
 ၉၂။ တောင်အမေရိက တိုက် ၅-၁၀၁။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၉၃။ တောင်အမေရိက တိုက်စာပေ ၅-၁၀၅။
 ၉၄။ တောင်အာဖရိက စာပေ ၅-၁၀၆။ ၁၂-၂၁၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၅။ တောင်အာဖရိက ပြည်ထောင်စု ၅-၁၀၈။ ၅-၅၀၉။
 ၃-၉၁။ ၃-၃၇၂။
 ၅-၁၀၆။ ၈-၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၉၆။ တောင်ဩစတြေးလီးယားပြည်နယ် ၅-၁၁၁။

၉၇။ တောင်အုန်း ၅-၁၁၂။ ၁၃-၆၃။
 *၉၈။ တောင် ၅-၁၁၅။ ၂-၄၃၇။
 ၉၉။ တိုင်တားမင်းကြီး ၅-၁၁၂။ ၁-၃၃၂။
 ပုံ ၅ ပုံ။
 ၁၀၀။ တိုင်တေးနီယမ် ၅-၁၁၇။
 ၁၀၁။ တိုင်လီလူမျိုး ၅-၁၁၇။ ၃-၁၀၀။
 ၁၀၂။ တိုင်းဂရစ်မြစ် ၅-၁၁၇။
 ၁၀၃။ တိုင်းပင် ၅-၁၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၄။ တိုင်းပြည်ပြုလွှတ် တော် ၅-၁၁၈။ ၆-၂၉၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၀၅။ တိုင်းဗားမြစ် ၅-၁၂၀။
 ၁၀၆။ တိုင်းဝမ်ကျွန်း ၅-၁၂၁။ ၂-၄၀၈။
 ၁၀၇။ တစ်ငှက် ၅-၁၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၈။ တစ္ဆေ ၅-၁၂၃။
 ၁၀၉။ တစ်တီတူး ၅-၁၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၀။ တစ်ရှူး ၅-၁၂၄။ ၂-၂၄၃။
 ၄-၁၉၅။ ၆-၁၄၈။
 ၁၁၁။ တစ်ရှုန် ၅-၁၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၂။ တည်ပင် ၅-၁၂၆။
 ၁၁၃။ တန်ခူးလ ၅-၁၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၄။ တန်ဂန်ယီးကဆိုင် ၅-၁၂၇။ ၅-၅၁၀။
 ၃-၃၃၅။ ပုံ ၂ ပုံ။ ၄-၅၁၄။
 ၅-၁၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၆။ တန်စတင် ၅-၁၂၉။ ၆-၁၄၃။
 ၁၃-၃၂၆။
 ၁၁၇။ တန်ဆာပလာ ၅-၁၃၀။ ၂-၃၃။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၁၁၈။ တန်ဆောင်တိုင်ပွဲ နေ ၅-၁၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၉။ တန်ဆောင်မုန်းလ ၅-၁၃၅။ ၁-၂၉၄-၁၈၇။
 *၁၂၀။ တန်တန်းယား နိုင်ငံ ၅-၅၁၀။ ၅-၁၂၇။
 ၁၂၁။ တန်တလမ် ၅-၁၃၅။
 ၁၂၂။ တန်တား ၅-၁၃၅။ ၃-၈၇။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၂၃။ တန်တားဦးမြို့ ၅-၁၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၄။ တန်းတလပ် ၅-၁၃၉။
 ၁၂၅။ တန်းဒြေမင် ၅-၁၄၀။ ၁-၂၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၆။ တန်းနိုင်း ၅-၁၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၇။ တန်းရွှင်းတေး ၅-၁၄၁။
 ၁၂၈။ တန်မြန်လျှပ်စစ် ဓာတ်စီး ၅-၁၄၂။ ၁၂-၂၈၈။
 ၁၂၉။ တပ်မတော် ၅-၁၄၂။
 ၁၃၀။ တုပ်ကွေး ၅-၁၄၉။

အတွဲ ၅

၁၃၁။ တံခွန်တိုင် ၅ - ၁၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၂။ တံခွန်တိုင်းထွေ ၅ - ၁၅၁။ ၁ - ၇၃။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၃၃။ တံငါလုပ်ငန်း ၅ - ၁၅၂။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၁၃၄။ တံဆည်မြို့ ၅ - ၁၅၃။
 ၁၃၅။ တံဆိပ်ခေါင်း၊ ၅ - ၁၅၄။ ၃ - ၃၉၃။
 တံဆိပ်ခေါင်းစုခြင်း ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၃၆။ တံပိုး ၅ - ၁၆၀။ ၂ - ၅၅၁။
 ၁၃၇။ တံမြက်စည်း ၅ - ၁၆၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၈။ တံလုပ် ၅ - ၁၆၂။
 ၁၃၉။ တမ်းချင်း ၅ - ၁၆၃။ ၁၂ - ၂၆၉။
 ၁၄၀။ တိန်ညင်းငှက်မျိုး ၅ - ၁၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၁။ တိမ် ၅ - ၁၆၅။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၁၄၂။ တိုးချင်း ၅ - ၁၆၇။
 ၁၄၃။ တိုးပျံ ၅ - ၁၆၈။ ၃ - ၁၆၆။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၄၄။ တျာချင်း ၅ - ၁၆၉။ ၆ - ၂၂၄။
 *၁၄၅။ တျာ၊ တျော၊ တျော ၅ - ၁၇၀။ ၁၀ - ၅၉။
 ၁၄၆။ တျာတန်လူမျိုး ၅ - ၁၇၀။
 ၁၄၇။ တျာဒါဘုရင်များ ၅ - ၁၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၈။ တျာနစ်ဇီးယား ၅ - ၁၇၁။ ၅ - ၅၁၀။
 နိုင်ငံ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၄၉။ တျာဗာကယ် ပိုးခွဲ ၅ - ၁၇၂။ ၁၄ - ၁၁၅။
 နာ ၁၅ - ၄၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၅၀။ တျားနစ်ပြည် ၅ - ၁၇၃။ ၅ - ၁၇၁။
 ၁၅၁။ တျားရင်းမြို့ ၅ - ၁၇၃။
 ၁၅၂။ တျားလစ်ပန်းပင် ၅ - ၁၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၃။ တျာန်ဆင်မြို့ ၅ - ၁၇၅။
 ၁၅၄။ တြိဂိုနီမေတြီ ၅ - ၁၇၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၅၅။ တွားသွားသတ္တဝါ ၅ - ၁၈၁။ ၂ - ၂၅။
 ၄ - ၄၆၀။ ၅ - ၃၁၃။
 ၇ - ၂၂၇။ ၇ - ၂၃၂။
 ၇ - ၃၂၇။ ၉ - ၂၄။
 ၁၀ - ၄၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၆။ တွယ်အပ်နှင့် ချိတ် ၅ - ၁၈၂။
 များ
 ၁၅၇။ တွင်းထွက်ပစ္စည်း ၅ - ၁၈၃။ ၂ - ၆၀။
 ၅ - ၃၅၁။ ၈ - ၃၁၆။
 ၁၁ - ၁၅၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၅၈။ တွင်းထွက် ပစ္စည်း ၅ - ၁၈၅။ ၁ - ၃၅၄။
 ပညာ ၂ - ၆၀။ ၄ - ၇၁။
 ၅ - ၁၈၃။ ၆ - ၁၉၈။

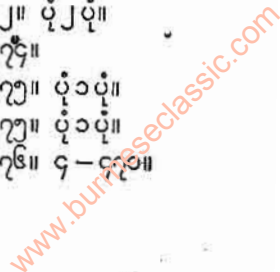
၁၅၉။ တွန်ဂါကျွန်းစု ၅ - ၁၈၆။ ၅ - ၅၁၁။
 ၂ - ၂၀၄။
 ၁၆၀။ တွန်းမတ် ၅ - ၁၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၁။ တွံတေးမြို့ ၅ - ၁၈၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၆၂။ ထ ၅ - ၁၈၉။
 *၁၆၃။ ထနောင်းမျိုး ၅ - ၁၈၉။ ၁၄ - ၈၄။
 ၁၆၄။ ထမင်းနဲ့ ၅ - ၁၈၉။
 ၁၆၅။ ထမင်းလူမျိုး ၅ - ၁၉၀။
 ၁၆၆။ ထရုတ်လက် တိုက်ပွဲ ၅ - ၁၉၀။ ၅ - ၄၁၁။
 ၆ - ၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၇။ ထရူးမန်း၊ ဟယ်ရီ ၅ - ၁၉၁။ ၁၁ - ၁၁၁။
 အက် (စ) ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၈။ ထရော့ဘက်၊ လီ၊ ယွန် ၅ - ၁၉၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၉။ ထရော့လုပ်၊ ၅ - ၁၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 အန်တိုနီ
 ၁၇၀။ ထရိုဂျန်စစ်ပွဲ ၅ - ၁၉၄။ ၅ - ၁၉၈။
 ၁၇၁။ ထရိုပီဇင်း ၅ - ၁၉၄။
 ၁၇၂။ ထရောက်ငါး ၅ - ၁၉၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၇၃။ ထရင်းနီးဒက်ကျွန်း ၅ - ၁၉၅။ ၅ - ၅၁၁။
 ၁ - ၂၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၇၄။ ထရန်စ ၅ - ၁၉၆။ ၃ - ၁၅၁။
 ကျော်ဒန်ပြည်
 ၁၇၅။ ထရန်စဖောမား ၅ - ၁၉၆။ ၁၂ - ၂၈၈။
 ၁၅ - ၂၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၆။ ထရန်စဗားနယ် ၅ - ၁၉၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၇။ ထရိုင်းမြို့ပုံပြင် ၅ - ၁၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၈။ ထားဝယ်ခရိုင် ၅ - ၂၀၀။
 ၁၇၉။ ထားဝယ်မြို့ ၅ - ၂၀၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၈၀။ ထားဝယ်လူမျိုး ၅ - ၂၀၂။
 ၁၈၁။ ထီ ၅ - ၂၀၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၈၂။ ထီး ၅ - ၂၀၅။ ၂ - ၃၃၅။
 ၃ - ၄၂၆။ ပုံ ၈ ပုံ။
 ၁၈၃။ ထီးချိုင့်မြို့ ၅ - ၂၀၉။
 ၁၈၄။ ထီးလင်းမြို့ ၅ - ၂၁၀။
 ၁၈၅။ ထီးလှိုင်ငှက် ၅ - ၂၁၀။
 *၁၈၆။ ထေးဆေး ၅ - ၂၁၀။ ၇ - ၈။
 ၁၈၇။ ထယ် ၅ - ၂၁၀။ ၃ - ၄၆၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၈၈။ ထောပတ် ၅ - ၂၁၃။ ၆ - ၂၉၅။
 ၈ - ၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၉။ ထောဗာလဆင့်၊ ဗီ ၅ - ၂၁၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၉၀။ ထိုးကွင်းထိုးခြင်း ၅ - ၂၁၆။ ၂ - ၃၈၉။
 ပုံ ၈ ပုံ။

အတွဲ ၅

- ၁၉၁။ ထောက်ကြံ့ပင် ၅ - ၂၂၀။
- ၁၉၂။ ထောက်ရှာပင် ၅ - ၂၂၀။
- ၁၉၃။ ထင်းရှူး ၅ - ၂၂၀။ ပုံ၂ ပုံ။
- *၁၉၄။ ထိုင်းနိုင်ငံ ၅ - ၂၂၁။ ၁၁ - ၄။
- ၁၉၅။ ထန်း ၅ - ၂၂၃။ *၂ - ၂၂၇။
- ၂ - ၃၇၅။ ၄ - ၁၀၁။
- ၄ - ၂၆၅။ ၅ - ၁၁၂။
- ၅ - ၃၄၉။ ၆ - ၃၅၃။
- ၁၅ - ၄၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၅ - ၂၂၅။
- ၁၉၆။ ထန်းတပင်မြို့ (တောင်ငူခရိုင်) ၅ - ၂၂၅။
- ၁၉၇။ ထန်းတပင်မြို့ (အင်းစိန်ခရိုင်) ၅ - ၂၂၅။
- ၁၉၈။ ထပ်ကိန်းနှင့် ကိန်းရင်းများ ၅ - ၂၂၅။ ၁၂ - ၁၂၇။
- ၁၉၉။ ထပ်တယူငှက် ၅ - ၂၂၈။
- ၂၀၀။ ထပ်တထုပ်ပန်းပင် ၅ - ၂၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၀၁။ ထုပ် ၅ - ၂၂၉။ ၁၄ - ၁၀၈။
- ၂၀၂။ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ ၅ - ၂၂၉။
- ၂၀၃။ ထုံး ၅ - ၂၃၂။
- ၂၀၄။ ထုံးကျောက် ၅ - ၂၃၃။ ၃ - ၆၃။
- ၃ - ၃၁၅။ ၈ - ၃၁၆။
- ၉ - ၄၀၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
- *၂၀၅။ ထုံးကျောက်မြို့ ၅ - ၂၃၄။ ၉ - ၄၀၂။
- *၂၀၆။ ထုံးသတ္တု ၅ - ၂၃၄။ ၁ - ၂၂၇။
- ၂၀၇။ ထုံးဟောင်းပုံပြင် ၅ - ၂၃၄။ ၃ - ၁၉။
- ၂၀၈။ ထွေးလေး၊ ဒေါ် ၅ - ၂၃၆။ ၄ - ၂၃၀။
- ၅ - ၃၄၃။ ၁၁ - ၂၈။
- ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၀၉။ ထွင်ခြင်း ၅ - ၂၃၇။
- ၂၁၀။ ထွန်ခေါင် ဆရာတော် ၅ - ၂၄၀။ ၄ - ၁၂၅။
- ၂၁၁။ ထွန်းညို၊ ဦး၊ တွင်းသင်း၊ တိုက်ဝန် မဟာစည်သူ ၅ - ၂၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၂။ ထွန်းရှိန်၊ ဦး ၅ - ၂၄၂။ ၃ - ၁၂၆။
- ၈ - ၁၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၃။ ထွန်းအုပ်၊ သခင် ၅ - ၂၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၄။ ဒ ၅ - ၂၄၄။
- ၂၁၅။ ဒကိုတား ပြည်နယ် များ ၅ - ၂၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၆။ ဒကွင်းစီး၊ ထောမတ် ၅ - ၂၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

- ၂၁၇။ ဒဂိုးရွာ ၅ - ၂၄၅။ ၅ - ၅၁၃။
- ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၈။ ဒမက်စကပ်မြို့ ၅ - ၂၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၉။ ဒယယ်လူမျိုး ၅ - ၂၄၇။
- ၂၂၀။ ဒရူးလူမျိုး ၅ - ၂၄၇။
- ၂၂၁။ ဒရူးအစ် ၅ - ၂၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၂။ ဒရေးဗပ်၊ အဲလူဗရက် ၅ - ၂၄၈။ ၄ - ၃၄၄။
- ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၃။ ဒရက်ဇင်မြို့ ၅ - ၂၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၄။ ဒရိုင်ဒင်၊ ဂျန် ၅ - ၂၅၁။ ၁ - ၁၀၄။
- ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၅။ ဒရိတ် ဆာဖရန်းစစ် ၅ - ၂၅၂။ ၃ - ၃၆၅။
- ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၆။ ဒလန်း ၅ - ၂၅၃။ ၇ - ၃၃၃။
- ၁၄ - ၂၇၇။
- ၂၂၇။ ဒလောင်လူမျိုး ၅ - ၂၅၄။
- ၂၂၈။ ဒသမ ၅ - ၂၅၄။
- ၂၂၉။ ဒါဗိုမြင်းပွဲ ၅ - ၂၅၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၀။ ဒါလဟိုဇီ၊ လော့ ၅ - ၂၅၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၁။ ဒါလီယာပန်း ၅ - ၂၆၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၃၂။ ဒါဝင်၊ ချား၊ နေဗတ် ၅ - ၂၆၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၃။ ဒါဟိုမိနိုင်ငံ ၅ - ၂၅၄။
- ၂၃၄။ ဒါးဒန် ရေလက်ကြား ၅ - ၂၆၂။
- ၂၃၅။ ဒီသာပြာမုက်၊ သျှင် ၅ - ၂၆၂။
- ၂၃၆။ ဒီ ၅ - ၂၆၄။ ၁၄ - ၃၂၉။
- ပုံ ၃ ပုံ။
- ၂၃၇။ ဒီဇယ်အင်ဂျင် ၅ - ၂၆၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
- *၂၃၈။ ဒီတားဂျင့် ဆပ်ပြာ ၅ - ၂၆၇။ ၂ - ၃၅၁။
- ၂၃၉။ ဒီ၊ ဒီ၊ တီ ၅ - ၂၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၀။ ဒီပဲရင်းမြို့ ၅ - ၂၆၉။
- ၂၄၁။ ဒီပိုး၊ ဒီ ၅ - ၂၆၉။ ၁ - ၈၂။
- ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၂။ ဒီပရစ်တို ၅ - ၂၇၀။ ၆ - ၁၃၃။
- ၂၄၃။ ဒီမော့စသီးနီး ၅ - ၂၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၄။ ဒီမိုကရေစီ ၅ - ၂၇၃။ ၅ - ၅၁၅။
- ၃ - ၁၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၄၅။ ဒီလုံးကောင် ၅ - ၂၇၄။
- ၂၄၆။ ဒီးထွိုက်မြို့ ၅ - ၂၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၇။ ဒီးဒလပ် ၅ - ၂၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၂၄၈။ ဒီးဒုတ် ၅ - ၂၇၆။ ၄ - ၄၃၁။

၂၄၉။ ဒီးအတ်, ဗာတူ လူး ၅ - ၂၇၆။ ၃ - ၁၈၆။
မေယု
၂၅၀။ ဒုယင် ၅ - ၂၇၇။ ပုံ ၁၀ ပုံ။
၂၅၁။ ဒူးရင်းပင် ၅ - ၂၇၂။
၂၅၂။ ဒူးလင်းလူမျိုး ၅ - ၂၇၃။ ၁ - ၁၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
၂၅၃။ ဒေဆိပန်းပင် ၅ - ၂၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၅၄။ ဒေဗိ ဆာ ဟန်ဖရို ၅ - ၂၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၅၅။ ဒေလိညွန့် ဒေါ ၅ - ၂၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၅၆။ ဒေလိမြို့ ၅ - ၂၇၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
* ၂၅၇။ ဒေလိယာပန်း ၅ - ၂၇၈။ ၅ - ၂၆၀။
၂၅၈။ ဒေဝါလိခဲခြင်း ၅ - ၂၇၈။
၂၅၉။ ဒေသကူးပြောင်းခြင်း ၅ - ၂၉၀။ ၄ - ၁၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၀။ ဒေးကတ်, အာ ၅ - ၂၉၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၁။ ဒေးစွန်ပါဘုရား ၅ - ၂၉၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၂။ ဒေးခရုံမြို့ ၅ - ၂၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၃။ ဒေးဗစ် ၅ - ၂၉၃။
၂၆၄။ ဒေးမန်နှင့် ပစ်သီယက် ၅ - ၂၉၄။
၂၆၅။ ဒဲလပိုင် ၅ - ၂၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၆။ ဒဲလဝဲယားပြည်နယ် ၅ - ၂၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၇။ ဒေါမင်နို ကစားခြင်း ၅ - ၂၉၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၈။ ဒေါမောက်ကြက် ၅ - ၂၉၈။ ၁၁ - ၃၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၉။ ဒေါလတန်, ဂျန် ၅ - ၂၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၀။ ဒေါသ(အလင်္ကာ) ၅ - ၂၉၉။ ၃ - ၉၆။
၂၇၁။ ဒိုဒေး, အဲလဖွန် ၅ - ၃၀၀။ ၅ - ၃၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၂။ ဒိုဒိုက် ၅ - ၃၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၃။ ဒိုဗာမြို့ ၅ - ၃၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၄။ ဒိုမိနီကန် သမတနိုင်ငံ ၅ - ၃၀၂။ ၅ - ၅၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
* ၂၇၅။ ဒက်ဆီးပင်လယ် ၅ - ၃၀၄။ ၆ - ၄၄၃။
၂၇၆။ ဒက်ဖိုဒီးပန်းပင် ၅ - ၃၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၇။ ဒက်ဗလဲရာ, အေးမန် ၅ - ၃၀၅။ ၁၅ - ၃၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၈။ ဒိုက်ဦးမြို့ ၅ - ၃၀၆။
၂၇၉။ ဒက်ဂါး ၅ - ၃၀၆။ ပုံ ၅ ပုံ။
* ၂၈၀။ ဒေါင်း ၅ - ၃၀၈။ ၁၄ - ၄၇၀။
* ၂၈၁။ ဒေါင်းကုလား ၅ - ၃၀၈။ ၅ - ၃၁၁။
* ၂၈၂။ ဒေါင်းကုန်း ၅ - ၃၀၈။ ၃ - ၈။

၂၈၃။ ဒေါင်းစွန် ၅ - ၃၁၀။
* ၂၈၄။ ဒေါင်းဒဂ်ဂါး ၅ - ၃၁၀။ ၅ - ၃၀၆။
၂၈၅။ ဒေါင်းနင်းလမ်း ၅ - ၃၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၆။ ဒေါင်းမင်း ၅ - ၃၁၁။
၂၈၇။ ဒေါင်းစစ် ၅ - ၃၁၁။
၂၈၈။ ဒေါင်းလန်း ၅ - ၃၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၉။ ဒေါင်းလန်း ၅ - ၃၁၂။
ခြေထောက်
* ၂၉၀။ ဒေါင်းလံ ၅ - ၃၁၃။ ၁၄ - ၂၀၀။
၂၉၁။ ဒိုင်နမို ၅ - ၃၁၃။ ၁၂ - ၂၈၈။
၂၉၂။ ဒိုင်နိုဆောကောင် ၅ - ၃၁၃။ ၁ - ၄၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၃။ ဒိုင်ယာဖရမ် ၅ - ၃၁၅။
၂၉၄။ ဒိုင်ယောဂါနီ ၅ - ၃၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
* ၂၉၅။ ဒိုင်ဒိုနိုင်းဆပ် ၅ - ၃၁၆။ ၃ - ၁၉။
၂၉၆။ ဒိုင်နိုမိုက် ၅ - ၃၁၆။ ၃ - ၅၃၊ ၆ - ၆၆၊ ၆ - ၄၁၀။
၂၉၇။ ဒိုင်းနက်လူမျိုး ၅ - ၃၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၈။ ဒိုင်းမြား ၅ - ၃၁၇။
၂၉၉။ ဒိုင်း၊ လွှား၊ ကာ ၅ - ၃၁၇။ ၁ - ၁၅၈၊ ၉ - ၂၂၇။ ပုံ ၄ ပုံ။
၃၀၀။ ဒစ်ကင်း၊ ချား ၅ - ၃၁၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
၃၀၁။ ဒစ်ဇနီ, ဝေါလတာ အီ ၅ - ၃၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၂။ ဒစ်ဇရေလီ, မီ ၅ - ၃၂၂။ ၃ - ၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၃။ ဒတ်စတာ့ယေးဖစ် ကီ, အက်(ဖ)၊ အမ် ၅ - ၃၂၃။ ၅ - ၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၄။ ဒန်တီ, အလီဂျာရီ ၅ - ၃၂၄။ ၄ - ၃၈၄၊ ၇ - ၃၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၅။ ဒန်တွန်, ဇော့ ဇက် ၅ - ၃၂၅။ ၇ - ၁၈၈၊ ၉ - ၁၆။ ၁၁ - ၂၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၆။ ဒန်ဒီဗီယန်ပင် ၅ - ၃၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
* ၃၀၇။ ဒန်သတ္တု ၅ - ၃၂၇။ ၁၄ - ၂၀၃။
၃၀၈။ ဒန်းကတ်မြို့ ၅ - ၃၂၇။ ပုံ ၄ ပုံ။
၃၀၉။ ဒန်းဇော်မြို့ ၅ - ၃၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၀။ ဒန်းညိုမြစ် ၅ - ၃၃၁။
၃၁၁။ ဒန်းနယ် ၅ - ၃၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၂။ ဒိန်ခဲ ၅ - ၃၃၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
* ၃၁၃။ ဒိန်ညင်းငှက် ၅ - ၃၃၅။ ၅ - ၁၆၃။
၃၁၄။ ဒိန်နက်သဲ ၅ - ၃၃၅။

၃၁၅။ ဒိန်းမတ်နိုင်ငံ ၅ - ၃၃၅။ ၁ - ၅၃။
 ပုံ ၄ ပုံ။

၃၁၆။ ဒဗ္ဗလင်မြို့ ၅ - ၃၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၁၇။ ဒမ်းပိယာ, ဒဗျူ ၅ - ၃၃၉။ ၅ - ၂၆၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၃၁၈။ ဒုံးမြီးကွက် ၅ - ၃၃၉။

၃၁၉။ ဒျူတီရီယမ် ၅ - ၃၄၀။ ၅ - ၃၅၁။
 ၁၅ - ၃၀၈။

၃၂၀။ ဒျူရာ, အေ ၅ - ၃၄၀။ ၃ - ၁၂၁။
 ၄ - ၃၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၂၁။ ဒျူးမား, အယ်လက်ဇန္ဒာ ၅ - ၃၄၀။ ၉ - ၂၆၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။

၃၂၂။ ဒြပ်စင်သစ်များ ၅ - ၃၄၂။ ၅ - ၃၅၁။
 ၁၁ - ၁၀၀။ ၁၁ - ၁၅။
 ၁၅ - ၁၅။

*၃၂၃။ ဒွာရဂိုက် ၅ - ၃၄၃။ ၈ - ၁၆၇။

၃၂၄။ ဒွေးမယ်နော်ဝတ္ထု ၅ - ၃၄၃။ ၁ - ၆၇။
 ၅ - ၄၅၂။ ၆ - ၂၂၄။
 ၇ - ၂၃၀။

၃၂၅။ ဒွိုင်း, ဆာ ဆာ ၅ - ၃၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 သာ ကိုနင်

၃၂၆။ ဒွမ်းဝေးစစ်တမ်း ၅ - ၃၄၇။

၃၂၇။ ဝ ၅ - ၃၄၈။

*၃၂၈။ ဝညဝတီမြို့ ၅ - ၃၄၈။ ၉ - ၄၂၃။

၃၂၉။ ဝညဝတီ ၅ - ၃၄၈။ ၁၁ - ၇၁။
 အရေးတော်ပုံ

*၃၃၀။ ဝနသိဒ္ဓိနက္ခတ် ၅ - ၃၄၉။ ၆ - ၇၃။

၃၃၁။ ဝနိပင် ၅ - ၃၄၉။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၃၂။ ဝနုမြို့ ၅ - ၃၅၀။ ၈ - ၄၅၀။
 ၁၅ - ၂၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၃၃။ ဝနုလူမျိုး ၅ - ၃၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၃၄။ ဝာတုဗေဒ ၅ - ၃၅၁။ ၁ - ၅၇။
 ၁ - ၈၈။ ၁ - ၁၃၅။
 ၁ - ၁၆၈။ ၁ - ၂၂၇။
 ၁ - ၂၅၆။ ၁ - ၂၆၄။ ၂ - ၂၄၄။
 ၂ - ၂၉၈။ ၃ - ၂၅၃။
 ၄ - ၇၃။ ၄ - ၁၃၆။
 ၄ - ၁၅၀။ ၄ - ၁၇၁။
 ၄ - ၁၇၉။ ၄ - ၂၀၅။
 ၄ - ၂၁၁။ ၄ - ၂၆၄။
 ၄ - ၃၁၈။ ၄ - ၃၂၅။
 ၄ - ၄၄၈။ ၅ - ၂၀။

၅ - ၁၁၅။ ၅ - ၁၂၉။
 ၅ - ၁၃၅။ ၅ - ၂၈၅။
 ၅ - ၃၄၂။ ၆ - ၈။
 ၆ - ၈၂။ ၆ - ၁၂၂။
 ၆ - ၂၄၄။ ၆ - ၂၅၅။
 ၆ - ၂၉၅။ ၆ - ၃၈၂။
 ၆ - ၄၁၀။ ၆ - ၄၂၂။
 ၆ - ၄၅၉။ ၇ - ၁၁၁။
 ၇ - ၂၈၇။ ၈ - ၃၃။
 ၈ - ၁၅၅။ ၈ - ၂၃၇။
 ၉ - ၈၅။ ၉ - ၁၈၈။
 ၉ - ၃၁၁။ ၉ - ၄၀၇။
 ၉ - ၄၀၇။ ၁၀ - ၄၆၆။
 ၁၁ - ၁၅၂။ ၁၁ - ၁၇၆။
 ၁၁ - ၄၀၈။ ၁၁ - ၄၈၀။
 ၁၃ - ၁၇၈။ ၁၃ - ၃၂၆။
 ၁၃ - ၃၆၉။ ၁၃ - ၃၇၆။
 ၁၃ - ၄၂၄။ ၁၃ - ၄၄၇။
 ၁၄ - ၄၂။ ၁၄ - ၂၉၃။
 ၁၅ - ၄၇။ ၁၅ - ၁၅၈။
 ၁၅ - ၁၈၂။ ၁၅ - ၃၂၇။
 ၁၅ - ၄၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၃၅။ ဓားစွန်းနှင့်သက်ရင်း ၅ - ၃၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၃၆။ ဓားလွယ် ၅ - ၃၆၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

*၃၃၇။ ဓုတ်ကြယ် ၅ - ၃၇၀။ ၆ - ၇၀။

*၃၃၈။ ဓာတ်ကူ ၅ - ၃၇၀။ ၁ - ၂၉၄။

၃၃၉။ ဓာတ်ကြီးလေးပါး ၅ - ၃၇၀။

၃၄၀။ ဓာတ်ငွေ့ ၅ - ၃၇၀။

၃၄၁။ ဓာတ်ငွေ့စစ်ပုံ ၅ - ၃၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၄၂။ ဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်း ၅ - ၃၇၂။ ၁ - ၃၅၁။
 ၂ - ၆၀။ ပုံ ၃ ပုံ။

၃၄၃။ ဓာတ်ငွေ့အင်ဂျင် ၅ - ၃၇၅။ ၁၄ - ၁၂၉။

၃၄၄။ ဓာတ်စာ ၅ - ၃၇၇။ ၇ - ၄၅၉။
 ၁၄ - ၉၈။ ၁၄ - ၁၀၁။

၃၄၅။ ဓာတ်စား ၅ - ၃၇၉။ ၂ - ၅၀။
 ဘလော့က်လုပ် ၇ - ၇၄။ ၁၄ - ၂၄၆။
 နည်း

၃၄၆။ ဓာတ်စက် ၅ - ၃၈၁။ ၃ - ၃၀၀။
 ၉ - ၂၀၉။ ၁၄ - ၃၁၀။
 ၁၅ - ၀၆၈။

၃၄၇။ ဓာတ်ဆွား ၅ - ၃၈၃။ ၅ - ၃၅၁။

၃၄၈။ ဓာတ်ဆီ ၅ - ၃၈၄။ ၁၁ - ၁၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၄၉။ ဓာတ်ပုံပညာ ၅ - ၃၇၅။ ၁ - ၃၁၅။
 ၃၅၀။ ဓာတ်မီးထွန်းခြင်း ၅ - ၃၇၉။ ၅ - ၂၇၅။
 ၆ - ၈၊ ၁၅ - ၁၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၃၅၁။ ဓာတ်မှန် ၅ - ၃၉၁။ ၁၅ - ၄၂၃။
 ၃၅၂။ ဓာတ်ရထားနှင့် ထရော်လီ ၅ - ၃၉၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၅၃။ ဓာတ်ရည်ပိမ်ခြင်း ၅ - ၃၉၃။
 ၃၅၄။ ဓာတ်လှေကား ၅ - ၃၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၅။ ဓာတ်အားပေး စက်ရုံ ၅ - ၃၉၅။ ၃ - ၄၂၊
 ၈ - ၂၃၆။ ၁၁ - ၁၇၈။
 ၁၂ - ၂၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၅၆။ ဓမ္မစကြာသုတ္တန် ၅ - ၃၉၈။ ၇ - ၁။
 ၃၅၇။ ဓမ္မစေတီမင်း ၅ - ၄၀၁။ ၁ - ၁၄၅။
 ၁၃ - ၃၃။

၃၅၈။ ဓမ္မတာသုံးဆယ် ၅ - ၄၀၂။ ၈ - ၃၀၀။
 ၃၅၉။ ဓမ္မဒိန္နာထေရီ ၅ - ၄၀၂။
 ၃၆၀။ ဓမ္မပဒ ၅ - ၄၀၃။
 ၃၆၁။ ဓမ္မရံကြီး ၅ - ၄၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၂။ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ၅ - ၄၀၄။
 ၃၆၃။ န ၅ - ၄၀၅။
 ၃၆၄။ နက္ခယ်ကောင် ၅ - ၄၀၅။ ၇ - ၈၄၊
 ၇ - ၂၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅ - ၄၀၇။ ၆ - ၁။

*၃၆၅။ နဂဗားရီကျွန်းစု ၅ - ၄၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၆။ နဂါး ၅ - ၄၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၇။ နဂါးဗွတ်အိုင် ၅ - ၄၀၉။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၆၈။ နဂါးယာမြို့ ၅ - ၄၁၁။
 ၃၆၉။ နပိုလီယန်တူရင် များ ၅ - ၄၁၁။ ၅ - ၁၉၀၊
 ၆ - ၃၈၊ ၇ - ၁၁၈၊
 ၈ - ၁၂၈၊ ၁၁ - ၁၁၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။

၃၇၀။ နပန်းလုံးခြင်း ၅ - ၄၁၅။ ၃ - ၁၄၂။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၃၇၁။ နဖားကြီး ၅ - ၄၁၇။
 ၃၇၂။ နဖားကြူး ၅ - ၄၁၇။
 ၃၇၃။ နယူးဂင်းနီကျွန်း ၅ - ၄၁၈။ ၅ - ၅၁၈။
 ၁၅ - ၂၁၈။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၇၄။ နယူးဂျွန်ပြည်နယ် ၅ - ၄၂၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၇၅။ နယူးဆောက် သင်းပြည်နယ် ၅ - ၄၂၃။ ၂ - ၂၀၄။
 ပုံ ၄ ပုံ။

၃၇၆။ နယူးဇီလန်နိုင်ငံ ၅ - ၄၂၆။ ပုံ ၇ ပုံ။
 ၃၇၇။ နယူးဗရိန်းဇွတ် ပြည်နယ် ၅ - ၄၃၁။ ပုံ ၆ ပုံ။

၃၇၈။ နယူးမက္ကဆီကို ပြည်နယ် ၅ - ၄၃၅။ ပုံ ၄ ပုံ။

၃၇၉။ နယူးယော့ ပြည်နယ် ၅ - ၄၃၉။ ၆ - ၁၁၅၊
 ၁၁ - ၃၂၂။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၈၀။ နယူးယော့မြို့ ၅ - ၄၄၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၈၁။ နယူးဟမ်ပရှိုင်ယာ ပြည်နယ် ၅ - ၄၄၄။ ပုံ ၃ ပုံ။

၃၈၂။ နယူး အော်လီယန်းမြို့ ၅ - ၄၄၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၈၃။ နယူနီလ ၅ - ၄၄၈။
 ၃၈၄။ နရပတီ ၅ - ၄၄၉။
 ၃၈၅။ နရပတီစည်သူမင်း ၅ - ၄၅၀။ ၁၄ - ၁၆၅။
 ၃၈၆။ နရသီဟပတေ့မင်း ၅ - ၄၅၁။ ၃ - ၄၃၅။
 ၃၈၇။ နဝဒေး ၅ - ၄၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈၈။ နဝရတ် ၅ - ၄၅၃။ ၆ - ၃၄၅၊
 ၁၃ - ၄၃၄။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၈၉။ နာဂတောင်တန်း ခရိုင် ၅ - ၄၅၅။ ၅ - ၅၁၉။
 ၁၄ - ၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၉၀။ နာဂလူမျိုး ၅ - ၄၅၇။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၉၁။ နာဘစ်ဆပ်ပင် ၅ - ၄၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၉၂။ နာဇီ ၅ - ၄၆၂။ ၄ - ၂၀၉၊
 ၇ - ၂၉၉၊ ၉ - ၂၇၇၊
 ၁၄ - ၃၈၁၅ - ၃၈၅။ ပုံ ၂ ပုံ။

*၃၉၃။ နာတာလျား ပွဲတော် ၅ - ၄၆၄။ ၂ - ၂၆၆။
 ၃၉၄။ နာတပြည်နယ် ၅ - ၄၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၉၅။ နာနတ်သီး ၅ - ၄၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၉၆။ နာခဝိသေသန ၅ - ၄၆၇။
 ၃၉၇။ နာရဒ- ဇာတ်တော်ကြီး ၅ - ၄၆၈။

၃၉၈။ နာရီ ၅ - ၄၇၀။ ၂ - ၄၁၃၊
 ၃ - ၇၁၊ ၆ - ၄၆၅။ ပုံ ၅ ပုံ။

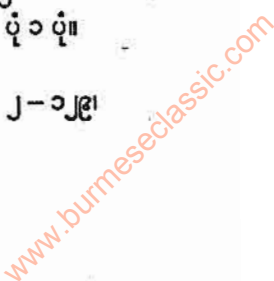
၃၉၉။ နားရွက် ၅ - ၄၇၅။ ၁၄ - ၃၁၀။
 ၄၀၀။ နိကာယ်ငါးပါး ၅ - ၄၇၇။
 ၄၀၁။ နိဂဏ္ဌနာတပုတ္တ ၅ - ၄၇၇။
 ၄၀၂။ နိဒါန်း ၅ - ၄၇၈။

*၄၀၃။ နိပူန် ၅ - ၄၇၈။ ၃ - ၁၀၂။

အတံ့ ၆

၁။ နီဂိုဗာကျွန်းစု ၆-၁။ ၁-၃၃၂။
 ၁-၃၀၀၊ ၁၅-၃၉၁။
 ၂။ နီဂိုဗာကျွန်းစု ၆-၁။
 ၃။ နီပေါနိုင်ငံ ၆-၂။ ၁၅-၄၀။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၄။ နီပေါကျွန်းစု ၆-၅။
 ၅။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၈။ ၅-၃၈၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၇။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၉။ ၁-၃၈၃။
 ၈။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၁၀။ ၄-၁၄၄။
 ၁၀။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၁၂။ ၅-၁၁၀။
 စာချုပ် ၁၅-၂၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၁၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၄။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၁၉။
 ၁၅။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၂၀။ ၁-၃၃၂။
 ၄-၂၉၀၊ ၆-၃၂၃။
 ၁၂-၃၉၃။
 ၆-၂၂။
 ၁၆။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၂၂။ ၂-၁၂၉။ ၃-၃၅၀။
 ၆-၃၄၊ ၁၄-၃၂၉။
 ၁၇။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၂၇။ ၇-၄၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆-၂၈။
 ၂၁။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၂၉။ ၆-၃၁၆။
 ၂၂။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၃၀။ ၃-၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၃၂။
 ၂၄။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၃၄။ ၆-၂၂။
 ၁၁-၄၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၈။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၃၇။ ၅-၄၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၃၈။ ၅-၁၉၀။
 ၅-၄၁၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၀။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၄၀။ ၁၂-၃၆၆။
 ပုံ ၅ ပုံ။
 ၃၁။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၄၆။ ၇-၃၅၀။
 အနုပညာ ၁၁-၁၁၃။ ၁၁-၃၁၁။
 ၁၃-၄၃၂။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၃၂။ နီပေါပြည်နယ် အရှေ့ ၆-၄၇။ ၁၅-၂၁၀။
 အိန္ဒိယကျွန်းစု ၆-၄၇။ ၁-၂၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဗိုင်းကောင့် ၆-၅၀။
 ၃၅။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၅၀။
 ဟောင်း ပုံပြင်များ ၆-၅၂။ ၆-၅၃။
 ၃၆။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၅၂။ ၆-၅၃။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၇။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၅၃။ ၃-၁၇၁။
 ၆-၅၂။ ၆-၁၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၅၄။
 ၃၉။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၅၆။ ၂-၂၀၃။
 ၈-၂၁၃။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၆-၆၂။ ၁-၃၀၅။
 ၁-၃၀၆။ ၂-၂၅၂။ ၂-၂၄၂။
 ၆-၄၃၂။ ၇-၁၇၀။
 ၇-၃၂၀။ ၇-၄၆၂။
 ၈-၃၃၂။ ၁၁-၂၃၅။
 ၁၂-၄၀၊ ၁၂-၁၉၂။
 ၁၂-၁၉၆။ ၁၂-၃၇၄။
 ၁၃-၁၀၅။ ၁၃-၂၃၃။
 ၁၅-၁၁၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄၁။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၆၄။ ၁-၁၅၉။
 ပြည်နယ် ၅-၄၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၂။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၆၆။ ၅-၃၁၆။
 ဗားနာ ၆-၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၃။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၆၇။ ၂-၁၆၆။ ၆-၆၆။
 ၄၄။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၅။ နီပေါပြည်နယ် ၆-၆၈။ ၂-၁၂၉။
 ၆-၇၀။

၄၆။ နက္ခတ္တဗေဒ ၆ - ၇၀။ ၁ - ၂၄၃၊
 ၂ - ၁၂၉၊ ၂ - ၁၃၃၊
 ၃ - ၇၀၊ ၃ - ၃၅၀၊
 ၅ - ၃၀၊ ၅ - ၃၀၅၊ ၆ - ၇၀၊
 ၆ - ၁၅၀၊ ၈ - ၁၉၊
 ၉ - ၁၆၂၊ ၁၄ - ၂၉၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၇။ နက္ခတ် ၂၇ လုံး ၆ - ၇၃။
 ၄၈။ နက္ခတ်မျှော်စင် ၆ - ၇၅။ ၂ - ၁၂၉၊
 ၃ - ၃၅၀၊ ၆ - ၆၉၊
 ၆ - ၇၀၊ ၇ - ၃၄၄၊
 ၁၄ - ၂၉၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄၉။ နက်ဇရက်မြို့ ၆ - ၇၇။
 ၅၀။ နက်ပကျန်နီယမ် ၆ - ၇၇။ ၅ - ၃၄၂၊
 ၁၅ - ၃၀၈။
 ၅၁။ နက်ပကျန်နီယမ် ၆ - ၇၈။
 ၅၂။ နက်ဗျူလာ ၆ - ၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၃။ နိုက်တင်းဂေး၊ ၆ - ၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဖလော်ရင့်
 ၅၄။ နိုက်တင်းဂေးငှက် ၆ - ၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၅။ နိုက်ထရိုဂျင် ၆ - ၈၂။ ၆ - ၈၄၊
 ၈ - ၉၅၊ ၁၅ - ၄၃၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၆။ နိုက်ထရစ်အက်ဆစ် ၆ - ၈၄။ ၅ - ၃၁၆၊
 ၆ - ၄၁၀။
 ၅၇။ နိုက်ထရိုကောင်း ၆ - ၈၅။ ၁ - ၈၄။
 အပွဲ
 ၅၈။ နှင်မစ်ချက်စတာ ၆ - ၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဝီလျံ
 ၅၉။ နင်းနီဗမြို့ ၆ - ၈၇။ ၁၄ - ၁၀၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၀။ နင်းမီဆစ် ၆ - ၈၈။
 ၆၁။ နောင်ရိုးတိုက်ပွဲ ၆ - ၈၈။
 ၆၂။ နိုင်ဂျာမြစ် ၆ - ၈၉။
 ၆၃။ နိုင်ငံကူးလက်မှတ် ၆ - ၈၉။
 ၆၄။ နိုင်ငံခြားငွေ ၆ - ၉၀။ ၁ - ၃၆၉၊
 လဲလှယ်မှု ၁ - ၃၆၉၊ ၈ - ၃၄၄၊
 ၈ - ၃၇၄။
 ၆၅။ နိုင်ငံတော်သို့ချင်း ၆ - ၉၈။
 ၆၆။ နိုင်ငံတော် အကြွေး ၆ - ၁၀၀။
 ၆၇။ နိုင်ငံပေါင်းချုပ် ၆ - ၁၀၂။ ၁ - ၁၉၂၊
 အသင်းကြီး ၁၂ - ၃၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၆၈။ နိုင်ငံရေးပညာ ၆ - ၁၀၅။ ၂ - ၂၀၈၊
 ၄ - ၂၀၉။
 ၆၉။ နိုင်ငံဝန်ထမ်း ၆ - ၁၀၆။ ၁၀ - ၃၀၆။
 ၇၀။ နိုင်ငံသမိုင်း ၆ - ၁၁၀၊ ၁ - ၈၄၊
 ၁ - ၂၀၄၊ ၃ - ၈၆၊
 ၄ - ၁၆၀၊ ၄ - ၃၈၄၊
 ၄ - ၄၂၀၊ ၅ - ၃၂၄၊
 ၈ - ၄၀၄၊ ၁၀ - ၃၂၁၊
 ၁၁ - ၃၂၁၊ ၁၃ - ၄၄၃။
 ၇၁။ နိုင်ငံသားအဖြစ် ၆ - ၁၁၁။ ၆ - ၈၉။
 ၇၂။ နိုင်ငံလွန် ၆ - ၁၁၄။ ၆ - ၂၆၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၃။ နိုင်ငံအဂ္ဂရာ ရေတံခွန် ၆ - ၁၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၄။ နိုင်းမြစ် ၆ - ၁၁၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၇၅။ နိုင်းတိုဗီ ၆ - ၁၁၈။ ၃ - ၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၆။ နစ်ကရားဂွီနိုင်ငံ ၆ - ၁၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၇။ နစ်ကလတ် ၆ - ၁၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဇာဘရင်များ
 ၇၈။ နစ်ကယ်သတ္တု ၆ - ၁၂၂။
 ၇၉။ နည်းလေးဆယ် ၆ - ၁၂၃။
 ၈၀။ နတ် ၆ - ၁၂၈။ ၃ - ၁၉၊
 ၈ - ၃၀၀၊ ၁၄ - ၄၂၂။
 ၈၁။ နတ္ထလင်းမြို့ ၆ - ၁၃၁။
 ၈၂။ နတ်တော်လ ၆ - ၁၃၂။
 ၈၃။ နတ်မောက်မြို့ ၆ - ၁၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၄။ နတ်သျှင်နေောင် ၆ - ၁၃၃။ ၃ - ၆၇၊
 ၅ - ၂၇၀၊ ၅ - ၄၅၂။
 ၈၅။ နန်းမြို့ ၆ - ၁၃၅။
 ၈၆။ နန္ဒထေရ် ၆ - ၁၃၅။
 ၈၇။ နန္ဒဘုရင် ၆ - ၁၃၆။ ၅ - ၂၇၀၊
 ငါးဆူဒါယကာ ၈ - ၂၃၃၊ ၈ - ၃၀၇။
 ၈၈။ နန္ဒဘုရင် ၆ - ၁၃၇။ ၈ - ၂၃၃။
 တိုက်ပွဲများ
 ၈၉။ နန္ဒဝန်ငှက် ၆ - ၁၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၀။ နန်းကင်းမြို့ ၆ - ၁၄၂။ ၄ - ၃၀၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၁။ နန်းကြိုး ၆ - ၁၄၃။
 ၉၂။ နန်းစဉ်ရတနာ ၆ - ၁၄၄။ ၁၃ - ၄၃။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၃။ နန်းဆန်အက်(ဖ) ၆ - ၁၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၄။ နပ်ဒီး၊ မိုင်းကောင့် ၆ - ၁၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၅။ နာမိကြော ၆ - ၁၄၈။

အတံ့ ၆

၉၆။ နိဗ္ဗာန်
 ၉၇။ နဂါးသန်မြို့
 ၉၈။ နမ္မတူမြို့

၉၉။ နိဂါးကပ်စက္ကူ
 ၁၀၀။ နာမ်
 ၁၀၁။ နာမ်စား
 ၁၀၂။ နံလူမျိုး
 ၁၀၃။ နျူတန်
 ဆာ အိုင်ဇပ်
 ၁၀၄။ နျူမက်တစ်
 ကရိယာ

၁၀၅။ နျူးဖောင်းလန်
 ၁၀၆။ နွား

၁၀၇။ နွားကတိုး
 ၁၀၈။ နွားထိုးကြီးမြို့
 ၁၀၉။ နွားခွံ

၁၁၀။ နွားနို့လုပ်ငန်း
 ၁၁၁။ နွယ်ချို
 ၁၁၂။ နှလုံး

၁၁၃။ နှဲနှင့်ပြေ
 ၁၁၄။ နှင်း

၁၁၅။ နှင်းခဲလျှော
 ၁၁၆။ နှင်းဆီ
 ၁၁၇။ နှင်းပေါက်
 ၁၁၈။ နှင်းပေါက်ခဲ
 ၁၁၉။ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ
 ၁၂၀။ နှစ်ဆန်းတရက်နေ့

၁၂၁။ နှစ်တရာစစ်ပွဲ

*၁၂၂။ နှစ်သစ်ကူးနေ့
 ၁၂၃။ နှစ်သုံးဆယ်စစ်ပွဲ

၆ - ၁၄၉။ ၄ - ၃၁။
 ၆ - ၁၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၅၁။ ၈ - ၃၃၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၅၃။ *
 ၆ - ၁၅၃။
 ၆ - ၁၅၄။
 ၆ - ၁၅၅။ ၁ - ၁၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၆ - ၁၅၆။ ၁၄ - ၂၆၅။
 ၆ - ၁၅၇။
 ၆ - ၁၆၀။ ၁၂ - ၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၆၂။ ၃ - ၄၂၁။
 ၆ - ၁၇၂။ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၆ - ၁၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၆၉။ ၃ - ၉၁။
 ၅ - ၃၃၃။ ၆ - ၁၇၂။
 ၇ - ၄၅၉။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၆ - ၁၇၂။ ၆ - ၁၆၉။
 ၆ - ၂၉၇။ ပုံ ၇ ပုံ။
 ၆ - ၁၇၅။
 ၆ - ၁၇၆။ ၂ - ၂၄၃။
 ၁၃ - ၄၁၉။
 ၆ - ၁၇၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၆ - ၁၈၁။ ၆ - ၁၈၂။
 ၁၁ - ၁၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၈၂။
 ၆ - ၁၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၈၇။ ၁ - ၉၃။
 ၁ - ၁၁၃။ ၁၃ - ၂၈၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၉၀။ ၁ - ၈၆။
 ၃ - ၁၇၁။ ၆ - ၅၃။
 ၁၂ - ၃၆၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၆ - ၁၉၁။ ၆ - ၁၈၇။
 ၆ - ၁၉၂။ ၂ - ၂၇၂။
 ၁၁ - ၂၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၄။ နှုတ်သီးတို
 ၁၂၅။ နှုတ်သီးပြားငှက်
 ၁၂၆။ နှုတ်ကောင်

၁၂၇။ နှုတ်စားပြောင်း
 ၁၂၈။ နှုတ်ပြည်စုတ်
 *၁၂၉။ နှမ်းချုပ်လျှော်
 ၁၃၀။ နှမ်းဖတ်ကျောက်
 ၁၃၁။ ပ
 ၁၃၂။ ပကု
 ၁၃၃။ ပခုက္ကူခရိုင်
 ၁၃၄။ ပခုက္ကူမြို့
 *၁၃၅။ ပရီးဒေါင်း
 ၁၃၆။ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ

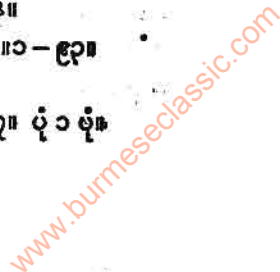
၁၃၇။ ပဆစ်ပစ်ခြင်း
 ၁၃၈။ ပဆုတ်ပနီ
 *၁၃၉။ ပညာစွယ်စုံကျမ်း
 *၁၄၀။ ပညာတံခွန်
 ကျောင်း
 *၁၄၁။ ပညာတံခွန်
 အသင်း
 ၁၄၂။ ပညာရေး

၁၄၃။ ပဌမပြန်စာမေးပွဲ
 ၁၄၄။ ပဋိပညာစာရိထေရီ
 ၁၄၅။ ပတုငှက်
 ၁၄၆။ ပတိကောပင်
 ၁၄၇။ ပထဝီဝင်

*၁၄၈။ ပခုမာကြာ
 ၁၄၉။ ပဒေသရာဇာ
 ၁၅၀။ ပဒေသာပင်
 ၁၅၁။ ပဒေါင်လူမျိုး

၁၅၂။ ပနားစား
 တူးမြောင်း

၆ - ၁၉၃။
 ၆ - ၁၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၉၄။ ၂ - ၈၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၉၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၆ - ၁၉၇။
 ၆ - ၁၉၇။ ၈ - ၂၈၀။
 ၆ - ၁၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၁၉၉။
 ၆ - ၁၉၉။ ၁ - ၉၃။
 ၆ - ၁၉၉။
 ၆ - ၂၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၂၀၁။ ၁၄ - ၄၇၀။
 ၆ - ၂၀၁။ ၂ - ၂၀၄။
 ၈ - ၄၁၁။ ၁၃ - ၃၇။
 ၆ - ၂၀၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၆ - ၂၀၇။ ၅ - ၄၀၅။
 ၆ - ၂၀၇။ ၄ - ၉၀။
 ၆ - ၂၀၇။ ၁၄ - ၈၅။
 ၆ - ၂၀၈။ ၁ - ၃၁၀။
 ၂ - ၂၁၆။ ၂ - ၂၇၂။
 ၄ - ၃၈၄။ ၅ - ၅၇။
 ၇ - ၁၉၃။ ၁၀ - ၁၄၇။
 ၆ - ၂၁၀။
 ၆ - ၂၁၃။
 ၆ - ၂၁၄။
 ၆ - ၂၁၄။ ၁ - ၂၈၃။
 ၅ - ၃၀။ ၅ - ၇၈။
 ၅ - ၂၅၂။ ၅ - ၃၄၇။
 ၆ - ၃၈၃။ ၈ - ၈၉။
 ၈ - ၄၁၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၆ - ၂၂၄။ ၂ - ၁၁၃။
 ၆ - ၂၂၄။
 ၆ - ၂၂၆။
 ၆ - ၂၂၆။ ၁ - ၉၃။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆ - ၂၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၅၃။ ပနားမားနိုင်ငံ ၆ - ၂၂၉။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၅၄။ ပပိုင်းရပ်ပိုင် ၆ - ၂၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၅။ မမာဏသင်္ချာ ၆ - ၂၃၂။ ပုံ ၁၈ ပုံ။
 ၁၅၆။ ပယင်း ၆ - ၂၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၇။ ဘရဟ္မိ ၆ - ၂၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၈။ ပရိဗိကောဝိစိ ၆ - ၂၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၉။ ပရိရက်ပိယယ်လိုက် ၆ - ၂၄၃။ ၁၁ - ၂၄၁။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၆၀။ ပရီးဆလီဂျိုးဇက် ၆ - ၂၄၄။ ၁၁ - ၄၈၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၁။ ပရီးဆလီ၊
 ဂျွန် ဗျိုင်တန် ၆ - ၂၄၄။ ၅ - ၃၁၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၂။ ပရိတိုဇွန်းကောင် ၆ - ၂၄၅။ ၆ - ၂၄၅။
 ၁၆၃။ ပရိတိုပလက်ဇမ် ၆ - ၂၄၅။ ၅ - ၁၂၄။
 ၁၄ - ၁၉၆။
 ၁၆၄။ ပရိတင်း ၆ - ၂၄၆။ ၁၄ - ၉၈။
 ၁၆၅။ ပရိမီးသယူး ၆ - ၂၄၆။ ၃ - ၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၆။ ပရီးထျူး ၆ - ၂၄၇။ ၃ - ၁၉။
 ၁၆၇။ ပရင့် အက်ဒပ်ကျွန်း ၆ - ၂၄၇။ ၁ - ၂၃၀။
 ၁ - ၁၅၉။
 ၁၆၈။ ပရင်းမရိုပင် ၆ - ၂၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၉။ ပရတ် ၆ - ၂၄၈။ ၄ - ၄၅၀။
 ၁၇၀။ ပရပ်ဒွားပြည် ၆ - ၂၄၉။ ၃ - ၁၁၅။
 ၁၇၁။ မရိက္ခရာ ၆ - ၂၅၀။
 ၁၇၂။ ပရွက်စားကောင် ၆ - ၂၅၀။
 ၁၇၃။ ပရွက်သိတ် ၆ - ၂၅၁။ ၇ - ၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၄။ ပရွန်းဆီးသီး ၆ - ၂၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၅။ ပလူတိုဂြိုဟ် ၆ - ၂၅၆။
 ၁၇၆။ ပလူးတပ် ၆ - ၂၅၇။ ၁၁ - ၃၆၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၇။ ပလေးတို ၆ - ၂၅၇။ ၄ - ၂၀၃။
 ၄ - ၂၀၁။ ၁၅ - ၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၈။ ပလက်တိုနပ် ၆ - ၂၅၈။ ၂ - ၂၉၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၉။ ပလက်တိုမြို့ ၆ - ၂၆၀။
 ၁၈၀။ ပလင်းမတ်မြို့ ၆ - ၂၆၀။ ၅ - ၂၅၂။
 ၆ - ၃၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၁။ ပလောင်နှင့် ပလေး ၆ - ၂၆၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၈၂။ ပလိန်းပင် ၆ - ၂၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၃။ ပလပ်တတ် ၆ - ၂၆၄။ ၁ - ၂၅၆။
 ၄ - ၁၉၈။ ၈၃ - ၂၇၃။
 ပုံ ၄ ပုံ။

၁၈၄။ ပလိပ်ရောဂါ ၆ - ၂၆၈။ ၁ - ၂၁၀။
 ၅ - ၂၆၈။ ၆ - ၃၇၀။
 ၁၈၅။ ပသ္မိပုံပြင် ၆ - ၂၇၀။
 *၁၈၆။ ပသျှူးကွန်းဆွယ် ၆ - ၂၇၄။ ၉ - ၃၃၂။
 *၁၈၇။ ပသျှူးခေါင်းဖြတ် ၆ - ၂၇၄။ ၇ - ၁၉၆။
 အသင်း
 ၁၈၈။ ပသျှူးစာ ၆ - ၂၇၄။
 ၁၈၉။ ပဟေဠိကဗျာ ၆ - ၂၇၄။
 ၁၉၀။ ပဟိုရ်နာရီ ၆ - ၂၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၁။ ပဒရိုလူမျိုး ၆ - ၂၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၂။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ ၆ - ၂၇၉။ ၁ - ၇၈။
 ၃ - ၁၆၅။ ၁၅ - ၃၃၀။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၉၃။ ပါပွတ်တစ်
 ရေးဆွဲနည်း ၆ - ၂၇၉။
 ၁၉၄။ ပါဏဗေဒ ၆ - ၂၇၉။
 ၁၉၅။ ပါတော်မူနေ့ ၆ - ၂၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၆။ ပါဒရက်စကီ ၆ - ၂၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 အိနားဆီယန်
 ၁၉၇။ ပါရာဆိုက် ၆ - ၂၈၆။ ၄ - ၂၃၉။
 ၄ - ၃၂၈။
 ၁၉၈။ ပါရစ်မြို့ ၆ - ၂၈၇။ ၄ - ၁၉၉။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၉၉။ ပါလီမန်လွှတ်တော် ၆ - ၂၉၀။ ၇ - ၁၅၅။
 ၁၀ - ၃၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၀။ ပါဝါ ၆ - ၂၉၄။ ၄ - ၁၀၅။
 ၁၁ - ၁၀၀။ ၁၁ - ၁၆၃။
 ၁၁ - ၁၈၈။ ၁၄ - ၁၂၉။
 *၂၀၁။ ပါဝါစေတနာ ၆ - ၂၉၅။ ၅ - ၃၉၅။
 ၂၀၂။ ပါးစတားလူဝီ ၆ - ၂၉၅။ ၁၂ - ၂၁၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၃။ ပါးစတားရိုက်
 ဇေးရှင်း ၆ - ၂၉၇။ ၆ - ၂၉၅။
 ၈ - ၉၄။
 ၂၀၄။ ပါးဆယု ၆ - ၂၉၈။ ၆ - ၄၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၅။ ပါးဆဲဟင်နရီ ၆ - ၂၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၆။ ပါးနဲချား စတူးဝပ် ၆ - ၃၀၀။ ၃ - ၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၇။ ပါးမာစတန်၊ ဟင်န
 ရီ ဂျွန် တင်ပယ် ၆ - ၃၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၈။ ပါးရေဒူးနိုင်ငံ ၆ - ၃၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၀၉။ ပါးရှားနိုင်ငံ ၆ - ၃၀၃။ ၁၄ - ၄၅၀။
 ၂၁၀။ ပါးရှင်း၊
 ဂျွန် ဂျိုးဇက် ၆ - ၃၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

အတွဲ ၆

- ၂၁၁။ ပါးရှင်းပင်လယ်ကျွေ ၆ - ၃၀၄။
- ၂၁၂။ ပါးလဟာဗာမြို့ ၆ - ၃၀၄။
- ၂၁၃။ ပိဇားရိ၊ ဖရန်စစ္စကို ၆ - ၃၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၄။ ပိဋကတ် ၆ - ၃၀၅။
- ၂၁၅။ ပိဋကတ်သမိုင်း ၆ - ၃၀၆။
- ၂၁၆။ ပိတောက်ပင် ၆ - ၃၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၇။ ပိတုန်းငှက် ၆ - ၃၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁၈။ ပိပစ်စာကလေး ၆ - ၃၀၉။
- ၂၁၉။ ပိရမစ် ၆ - ၃၁၀။ ၁ - ၄၀၀။
ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၂၀။ ပိရပ် ၆ - ၃၁၁။
- *၂၂၁။ ပိသုကာပညာ ၆ - ၃၁၂။ ၇ - ၄၃၀။
- ၂၂၂။ ပီကင်းမြို့ ၆ - ၃၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၃။ ပီစာမြို့ ၆ - ၃၁၄။ ၃ - ၇၁။
- ၂၂၄။ ပီတာ-သ-ဂရိတ် ၆ - ၃၁၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၅။ ပီမိုးနင်း ၆ - ၃၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၆။ ပီယားရီ၊
ရောဗတ် အက်ဒွင် ၆ - ၃၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၂၇။ ပီလောပိနပ်ပင် ၆ - ၃၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၂၂၈။ ပီလောပင် ၆ - ၃၂၁။ ၃ - ၁၀၁။
- ၂၂၉။ ပီးဆာ ရောဗတ် ၆ - ၃၂၁။ ၂ - ၂၃၂။
၅ - ၄၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၀။ ပီးဆာ၊
ဆယ်မျှူယယ် ၆ - ၃၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၁။ ပီးဗောဒီကျော့ ၆ - ၃၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၂။ ပီးရနီးတောင် ၆ - ၃၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၃။ ပီးရူးနိုင်ငံ ၆ - ၃၂၅။ ၁၅ - ၂၃၄။ ပုံ ၃ ပုံ။
- ၂၃၄။ ပီးလဂရင်းဖားသား ၆ - ၃၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၅။ ပျံ ဆရာ ၆ - ၃၂၈။ ၅ - ၂၃၆။
၇ - ၂၇၈။ ၁၁ - ၃၀၂။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃၆။ ပုခက် ၆ - ၃၃၀။
- ၂၃၇။ ပုဂံကျောက်စာ ၆ - ၃၃၁။ ၃ - ၄၃၅။
၅ - ၂၆၂။
- ၂၃၈။ ပုဂံခေတ် ဥဿာ
ပံကုတိုက်ပွဲ ၆ - ၃၃၅။ ၃ - ၂၃၂။
- ၂၃၉။ ပုဂံမြို့ ၆ - ၃၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၀။ ပုစဉ်း ၆ - ၃၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၁။ ပုစဉ်းထိုးမြီးပြာ ၆ - ၃၃၉။
- ၂၄၂။ ပုစဉ်းထိုးရင်ဝါ ၆ - ၃၃၉။
- ၂၄၃။ ပုစဉ်းရင်ကွဲ ၆ - ၃၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၄။ ပုည၊ ဦး၊ စလေ ၆ - ၃၄၀။

- ၂၄၅။ ပုတတ်စာ ၆ - ၃၄၂။
- ၂၄၆။ ပုထိုးတော်ကြီး
(အမရပူရ) ၆ - ၃၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၂၄၇။ ပုရပိုက် ၆ - ၃၄၄။ ၁၀ - ၂၈၄။
- ၂၄၈။ ပုရစ် ၆ - ၃၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၉။ ပုလဲ ၆ - ၃၄၅။ ၁ - ၃၂။
၅ - ၄၅၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၅၀။ ပုလောမြို့ ၆ - ၃၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၂၅၁။ ပုလင်းပုံပင် ၆ - ၃၄၇။ ၈ - ၅၆။
- *၂၅၂။ ပုလိပ် ၆ - ၃၄၇။ ၁၁ - ၁၉၆။
- ၂၅၃။ ပုသိမ်ခရိုင် ၆ - ၃၄၇။ ၆ - ၃၅၂။
၇ - ၃၉။
- ၂၅၄။ ပုသိမ်မြို့ ၆ - ၃၄၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၅၅။ ပုသိမ်မြစ် ၆ - ၃၅၂။ ၁၅ - ၃၆။
- ၂၅၆။ ပုတာအိမြို့ ၆ - ၃၅၂။
- ၂၅၇။ ပုဒီနာ ၆ - ၃၅၃။
- ၂၅၈။ ပုဒဲ ၆ - ၃၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၉။ ပုစာ ၆ - ၃၅၃။ ၆ - ၂၃၂။
၁၀ - ၂၈၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၆၀။ ပုတန်းအန်းရီ
ဖိလစ် ၆ - ၃၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၂၆၁။ ပုဗစ် ၆ - ၃၅၇။ ၇ - ၆၂။
- *၂၆၂။ ပုကျင်မြို့ ၆ - ၃၅၇။ ၆ - ၃၁၂။
- ၂၆၃။ ပုတင်သံ ၆ - ၃၅၇။ ၁၄ - ၃၁၀။
- ၂၆၄။ ပယ်မိုင်းဆေးမြို့ ၆ - ၃၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၅။ ပယ်လက်စတိုင် ၆ - ၃၅၈။ ၁၅ - ၃၃၇။
ပုံ ၄ ပုံ။
- ၂၆၆။ ပဲ ၆ - ၃၆၂။ ၆ - ၃၆၉။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၇။ ပဲကျတ်ပျဉ် ၆ - ၃၆၄။
- ၂၆၈။ ပဲခူးခရိုင် ၆ - ၃၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၉။ ပဲခူးမြို့ ၆ - ၃၆၅။ ၁၂ - ၄၅၀။
ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၇၀။ ပဲခူးမြစ် ၆ - ၃၆၇။ ၅ - ၇။
- ၂၇၁။ ပဲခူးရိုးမတောင် ၆ - ၃၆၇။ ၅ - ၈၂။
၇ - ၆၁။
- *၂၇၂။ ပဲငပိ ၆ - ၃၆၈။ ၆ - ၃၆၄။
- ၂၇၃။ ပဲတောပင် ၆ - ၃၆၈။ ၆ - ၃၆၄။
၈ - ၇၉။ ၁၄ - ၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၂၇၄။ ပဲပုတ် ၆ - ၃၆၉။ ၆ - ၃၆၄။
- ၂၇၅။ ပဲမွှေးပန်းပင် ၆ - ၃၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၇၆။ ပဲရာဇာ ၆ - ၃၇၀။

၂၇၇။ ပဲရီးကလီး - ၆ - ၃၇၀။ ၃ - ၁၂။
 ၁၅ - ၁၇၀။
 ၂၇၈။ ပဲရစ္စကုပ် - ၆ - ၃၇၀။ ၁၄ - ၂၉၇။
 ၂၇၉။ ပေါ့ပလာပင် - ၆ - ၃၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၀။ နှုတ်ထူဝယ်နိုင်ငံ - ၆ - ၃၇၂။ ၃ - ၁၈၆။
 ၃ - ၃၅၇။ ၄ - ၁၉၃။
 ၈ - ၈၉။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၂၈၁။ ပေါ်ထွန်း၊ ဆာ - ၆ - ၃၇၅။ ၂ - ၄၀၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၂။ ပေါ်ဦး၊ ဦး
 အမတ်ကြီး - ၆ - ၃၇၇။ ၄ - ၃၇၂။
 ၂၈၃။ ပို့စမတ်မြို့ - ၆ - ၃၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၈၄။ ပို့ဆိုင်ခွန် - ၆ - ၃၈၁။ ၃ - ၁၉။
 ၂၈၅။ ပို့ထက်ဆီယပ် - ၆ - ၃၈၂။ ၁၅ - ၁၈၂။
 *၂၈၆။ ပို့လိုကစားခြင်း - ၆ - ၃၈၃။ ၃ - ၆၇။
 ၂၈၇။ ပို့လို့ မာကို - ၆ - ၃၈၃။ ၁ - ၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၈။ ပို့လန်နိုင်ငံ - ၆ - ၃၈၅။ ၁ - ၄၂၁။
 ၅ - ၃၃၁။ ၁၄ - ၃၈၂။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၂၈၉။ ပိုး အက်ဂါ
 အယ်လန် - ၆ - ၃၈၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၀။ ပိုးကရင် - ၆ - ၃၈၉။ ၁ - ၉၃။
 ၂၉၁။ ပိုးချူအီ - ၆ - ၃၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၂။ ပိုးခြည် - ၆ - ၃၉၀။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၂၉၃။ ပိုးစာပင် - ၆ - ၃၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၄။ ပိုးစေးနဲ့ - ၆ - ၃၉၆။
 ၂၉၅။ ပိုးစုန်းကြူးနဲ့
 တီစုန်းများ - ၆ - ၃၉၆။
 ၂၉၆။ ပိုးတောင်မာ - ၆ - ၃၉၇။
 ၂၉၇။ ပိုးတုံးလုံး - ၆ - ၃၉၉။
 *၂၉၈။ ပိုးဖလံ - ၆ - ၃၉၉။ ၁၂ - ၂၃၅။
 ၂၉၉။ ပိုးမြစ် - ၆ - ၃၉၉။
 ၃၀၀။ ပိုးမှားပညာ - ၆ - ၃၉၉။
 ၃၀၁။ ပိုးလောင်း - ၆ - ၄၀၃။ ၆ - ၄၁၃။
 ၃၀၂။ ပိုးဟပ် - ၆ - ၄၀၃။
 ၃၀၃။ ပက်ကျီနှင့်
 ခရပက်ကျီ - ၆ - ၄၀၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၀၄။ ပက္ခဒိန် - ၆ - ၄၀၅။ ၁၃ - ၂၈၇။
 ၃၀၅။ ပက်ထရယ်ငှက် - ၆ - ၄၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၆။ ပက်ဆင်ဝမ်းမီး - ၆ - ၄၁၀။
 ၃၀၇။ ပေါက်ကွဲစရာ
 ပစ္စည်း - ၆ - ၄၁၀။ ၅ - ၃၁၆။
 ၆ - ၆၆၁။ ၁ - ၄၃၁။ ၁၅ - ၁၅၈။

၃၀၈။ ပေါက်ခေါင်းမြို့ - ၆ - ၄၁၁။
 ၃၀၉။ ပေါက်တောမြို့ - ၆ - ၄၁၁။
 ၃၁၀။ ပေါက်ပင် - ၆ - ၄၁၂။
 ၃၁၁။ ပေါက်ပန်းပင် - ၆ - ၄၁၂။
 ၃၁၂။ ပေါက်ဖတ် - ၆ - ၄၁၃။
 ၃၁၃။ ပေါက်မြို့ - ၆ - ၄၁၄။
 ၃၁၄။ ပိုက်(ခ)ငါး - ၆ - ၄၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၅။ ပိုက်ဆံပေါက်စက် - ၆ - ၄၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၆။ ပိုက်သရိုးရပ် - ၆ - ၄၁၇။ ၁ - ၂၄၃။
 ၆ - ၂၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၇။ ပဂ္ဂဆပ် - ၆ - ၄၁၈။
 ၃၁၈။ ပင်ကူ - ၆ - ၄၁၈။ ၄ - ၄၁၇။
 ၃၁၉။ ပင်စိမ်းပင် - ၆ - ၄၂၀။
 ၃၂၀။ ပင်ဆီပင် - ၆ - ၄၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၁။ ပင်ဆီပေး
 နီးယား ပြည်နယ် - ၆ - ၄၂၁။ ၆ - ၄၄၈။
 ၃၂၂။ ပင်နီဆလင် - ၆ - ၄၂၂။ ၇ - ၂၁၆။
 ၈ - ၉၅။
 ၃၂၃။ ပင်ပေါင်ကစားခြင်း - ၆ - ၄၂၃။ ၅ - ၈၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၄။ ပင်မျိုးစုံညွှန် - ၆ - ၄၂၄။ ၂ - ၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၂၅။ ပင်လယ်ကဆစ်ပင် - ၆ - ၄၂၅။ ၁ - ၁၅၁။
 ၃၂၆။ ပင်လယ်
 ကျောက်ပွင့်မျိုး - ၆ - ၄၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၂၇။ ပင်လယ်ခူ - ၆ - ၄၂၇။ ၃ - ၁၉၉။
 ၃၂၈။ ပင်လယ်ခုံး - ၆ - ၄၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၉။ ပင်လယ်ငင်ယော် - ၆ - ၄၂၇။ ၁ - ၂၉၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၀။ ပင်လယ်ထန်း - ၆ - ၄၂၈။
 ၃၃၁။ ပင်လယ်ခားပြများ - ၆ - ၄၂၉။ ၃ - ၃၂၇။
 ၅ - ၂၅၂။
 ၃၃၂။ ပင်လယ်နီ - ၆ - ၄၃၀။ ၄ - ၁၆၆။
 ၃၃၃။ ပင်လယ်နက် - ၆ - ၄၃၀။ ၆ - ၃၁၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၄။ ပင်လယ်ဖုံ - ၆ - ၄၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၅။ ပင်လယ်ပူးမြို့ - ၆ - ၄၃၄။
 ၃၃၆။ ပင်လယ်မြို့ - ၆ - ၄၃၄။ ၆ - ၄၅၂။
 ၃၃၇။ ပင်လယ်မှိုကောင် - ၆ - ၄၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၈။ ပင်လယ်မြေခွဲ - ၆ - ၄၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၉။ ပင်လယ်ရေငုပ်ခြင်း - ၆ - ၄၃၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၄၀။ ပင်လယ်
 ရေပူကြောင်း - ၆ - ၄၃၉။

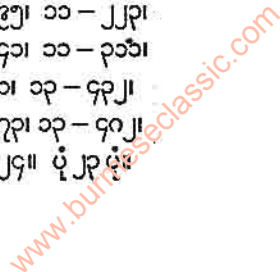
၃၄၁။ ပင်လယ်လောက ၆ - ၄၄၀။ ၁ - ၆၃၊
 ၃ - ၁၉၉၊ ၃ - ၂၁၁၊
 ၆ - ၄၂၇၊ ၆ - ၄၃၂၊
 ၆ - ၄၃၅၊ ၁၂ - ၁၉၀၊
 ၁၂ - ၃၇၄၊ ၁၃ - ၃၄၃။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 *၃၄၂။ ပင်လယ်ဝမ်းဘဲ ၆ - ၄၄၃။ ၁၂ - ၄၅၄။
 ၃၄၃။ ပင်လယ်သေ ၆ - ၄၄၃။
 *၃၄၄။ ပင်လောင်းပညာ ၆ - ၄၄၄။ ၁၅ - ၂၃၂။
 ၃၄၅။ ပင်လှည့်လာခံ ၆ - ၄၄၄။ ၇ - ၁၅၂။
 ၇ - ၁၈၀၊ ၁၅ - ၂၀၅။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၄၆။ ပင်း၊ဝီလံ ၆ - ၄၄၈။ ၆ - ၄၂၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၇။ ပင်း၊ရင်းငှက် ၆ - ၄၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၈။ ပင်း၊တယ ၆ - ၄၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၉။ ပင်း၊ယမြို့ ၆ - ၄၅၂။ ၉ - ၄၃၉။
 ၃၅၀။ ပင်း၊အသူ ၆ - ၄၅၃။ ၁ - ၂၃၈၊
 ၃ - ၁၈၈။

၃၅၁။ ပေါင်မုံ ၆ - ၄၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၂။ ပေါင်မြို့ ၆ - ၄၅၈။ ၉ - ၃၀၂။
 *၃၅၃။ ပေါင်လေဘင် ၆ - ၄၅၈။ ၄ - ၁၁၂။
 ရှင်ကထာပ
 ၃၅၄။ ပေါင်သီး ၆ - ၄၅၈။
 *၃၅၅။ ပေါင်းကူး ၆ - ၄၅၉။ ၉ - ၂၉၈။
 ၃၅၆။ ပေါင်းခံခြင်း ၆ - ၄၅၉။
 ၃၅၇။ ပေါင်းတည်မြို့ ၆ - ၄၆၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၈။ ပေါင်းပင် ၆ - ၄၆၁။
 ၃၅၉။ ပေါင်းလောင်း (စစ်တောင်း) မြစ် ၆ - ၄၆၂။ ၅ - ၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၀။ ပိုင်ရိုမိဘာ ၆ - ၄၆၄။
 ၃၆၁။ ပိုင်အိဇိုလျပ်စစ် ၆ - ၄၆၅။
 ၃၆၂။ ပစ်၊ဝီလံ၊ အကြီး ၆ - ၄၆၅။ ၂ - ၂၉၂။
 ၆ - ၄၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၃။ ပစ်၊ဝီလံ၊ အငယ် ၆ - ၄၆၇။ ၂ - ၃၃၅။
 ၆ - ၄၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၆၄။ ပစ်ဂမီလူမျိုး ၆ - ၄၆၉။ ၆ - ၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၆၅။ ပစ္စတတ်မြို့ ၆ - ၄၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

အတွဲ ၇

၁။ ပုဇွန်ငါးဦး ၇ - ၁။ ၅ - ၃၉၈။
 ၂။ ပတ်၊မန်ဂို ၇ - ၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃။ ပတ်၊ကျိုင်းတောင် ၇ - ၂။ ၁၂ - ၁၈။
 တန်း
 ၄။ ပတ္တလား ၇ - ၃။ ၁ - ၁၄၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၅။ ပတ္တိုး (ထေးစေး) ၇ - ၈။
 ၆။ ပတ်၊ယျိုး ၇ - ၈။ ၃ - ၂၇၉၊ ၇ - ၁၁၇။
 *၇။ ပုတ်၊ဦး၊ ဆရာတော် ၇ - ၁၀။ ၄ - ၃၂၂။
 ၈။ ပုတ်၊သင် ၇ - ၁၀။ ၇ - ၃၂၇။
 ၉။ ပုတ်၊ချော ၇ - ၁၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၁၀။ ပုတ်၊ချင်း ၇ - ၁၂။ ၃ - ၂၁၇။
 ၁၁။ ပုတ်၊ဖြတ်ခြင်း ၇ - ၁၂။
 ၁၂။ ပုတ်၊ကျို၊ဒီပြပုံ ၇ - ၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃။ ပုတ်၊ဂျပန် ၇ - ၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄။ ပုတ်၊တိုမိုင်း ၇ - ၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 တန်ဇာတ်
 ၁၅။ ပုတ်၊ခါဝံ ၇ - ၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆။ *ပုတ်၊ဒိုဆု ၇ - ၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၇။ ပုတ်၊တံသား ၇ - ၁၈။ ၃ - ၁၉။

၁၈။ ပလ္လင် ၇ - ၁၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၉။ ပန်းချီ ၇ - ၂၁။ ၂ - ၂၀၉၊
 ၃ - ၃၃၊ ၃ - ၆၅၊ ၃ - ၉၂၊
 ၃ - ၉၅၊ ၃ - ၁၀၈၊
 ၃ - ၁၅၀၊ ၃ - ၃၆၃၊ ၃ - ၄၅၅၊
 ၄ - ၁၄၁၊ ၄ - ၁၆၀၊
 ၄ - ၃၀၄၊ ၄ - ၄၅၃၊
 ၅ - ၁၅၅၊ ၅ - ၃၄၀၊
 ၅ - ၃၈၅၊ ၆ - ၄၆၆၊ ၆ - ၄၆၆၊
 ၆ - ၄၆၆၊ ၇ - ၁၇၈၊ ၈ - ၂၇၊
 ၈ - ၁၈၁၊ ၈ - ၂၈၈၊
 ၈ - ၂၆၀၊ ၉ - ၆၀၊
 ၉ - ၈၄၊ ၉ - ၂၁၁၊
 ၉ - ၃၄၂၊ ၁၁ - ၁၁၃၊
 ၁၁ - ၁၉၅၊ ၁၁ - ၂၂၃၊
 ၁၁ - ၂၄၁၊ ၁၁ - ၃၁၁၊
 ၁၂ - ၃၀၊ ၁၃ - ၄၃၂၊
 ၁၃ - ၄၇၃၊ ၁၃ - ၄၈၂၊
 ၁၅ - ၂၂၄။ ပုံ ၂ ပုံ။

၂၀။	ဆန်းချစ်ပေါင်	၇ - ၃၇။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၁။	ပန်းတနော်မြို့	၇ - ၃၈။	
၂၂။	ပန်းတောင်းမြို့	၇ - ၃၈။	
၂၃။	ပန်းတိုင်းပင်	၇ - ၃၈။	ပုံ ၁ ပုံ။
*၂၄။	ပန်းထိမ်ဗိုဇွန်	၇ - ၃၉။	၃ - ၂၇၀။
*၂၅။	ပန်းပြောက်	၇ - ၃၉။	၁ - ၆၆။
၂၆။	ပန်းမဝတီမြစ်	၇ - ၃၉။	၁၅ - ၃၆။
၂၇။	ပန်းမုန်လာ	၇ - ၃၉။	
၂၈။	ပန်းများ	၇ - ၄၀။	ပုံ ၇ ပုံ။
၂၉။	ပန်းရည်စုတ်	၇ - ၄၅။	
၃၀။	ပန်းရည်စုတ်	၇ - ၄၆။	
ကျောဝါ			
၃၁။	ပန်းလောင်မြစ်	၇ - ၄၆။	
၃၂။	ပန်းလိုင်မြစ်	၇ - ၄၇။	၁၅ - ၃၆။
၃၃။	ပန်းသီး	၇ - ၄၇။	ပုံ ၁ ပုံ။
၃၄။	ပန်းအိပင်	၇ - ၄၈။	
*၃၅။	ပိန်ညှင်းငှက်	၇ - ၄၉။	၅ - ၁၆၃။
၃၆။	ပိန်းတောမတ်	၇ - ၄၉။	၇ - ၁၀၈။
		၈ - ၁၃၃။	ပုံ ၁ ပုံ။
၃၇။	ပိန္နဲပင်	၇ - ၅၀။	
၃၈။	ပုဏ္ဏရိုက်ပင်	၇ - ၅၁။	
*၃၉။	ပုဏ္ဏပုသျှနက္ခတ်	၇ - ၅၂။	၆ - ၇၃။
၄၀။	ပုဏ္ဏား	၇ - ၅၂။	
၄၁။	ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့	၇ - ၅၄။	
၄၂။	ပုန်းညက်ပင်	၇ - ၅၄။	
၄၃။	ပုန်းရည်	၇ - ၅၄။	
၄၄။	ပုန်းရည်ကြီး	၇ - ၅၆။	
၄၅။	ပဗ္ဗမာရ်လာ	၇ - ၅၇။	ပုံ ၂ ပုံ။
၄၆။	ပုပ် အယ်လက်ဇန္ဒာ	၇ - ၅၉။	၃ - ၄၀၉။
၄၇။	ပုပ္ပားတောင်	၇ - ၆၀။	၆ - ၃၆၇။
၄၈။	ပုပ်ရဟန်းမင်းစံနစ်	၇ - ၆၂။	၁ - ၁၆၀။
	နှင့် ပုပ်ရဟန်းများ	၂ - ၂၁၁။	၂ - ၂၇၂။
၄၉။	ပုံသုက္ကဇစွယ်ရှင်	၇ - ၆၅။	၄ - ၁၁၂။
	ဆရာတော်		
၅၀။	ပုံ	၇ - ၆၆။	၄ - ၂၅။
၅၁။	ပုံစံ (မူပုံစံ)	၇ - ၆၈။	ပုံ ၄ ပုံ။
၅၂။	ပုံဆောင်ခဲ	၇ - ၇၁။	
၅၃။	ပုံဆွဲအတတ်	၇ - ၇၂။	၁၁ - ၂၀၄။
၅၄။	ပုံထွင်းအတတ်	၇ - ၇၄။	၂ - ၅၀။
*၅၅။	ပုံထွင်းပန်းချီ	၇ - ၇၆။	၇ - ၇၄။
၅၆။	ပုံနှိပ်ခြင်းအတတ်	၇ - ၇၆။	၉ - ၁၃၆။
		၁၂ - ၂၀၇။	ပုံ ၆ ပုံ။

၅၇။	ပုံနှိပ်စာလုံး	၇ - ၈၁။	ပုံ ၁ ပုံ။
၅၈။	ပုံသွန်းအတတ်	၇ - ၈၂။	
၅၉။	ပျ	၇ - ၈၃။	
၆၀။	ပျစားပိုး	၇ - ၈၄။	
၆၁။	ပျား	၇ - ၈၄။	ပုံ ၂ ပုံ။
*၆၂။	ပျားတူ	၇ - ၈၈။	၆ - ၂၀၇။
*၆၃။	ပျားတူငှက်	၇ - ၈၈။	၆ - ၂၁၃။
၆၄။	ပျူရီတန်များ	၇ - ၈၈။	၁ - ၁၀၄။
		၁ - ၂၂၈။	၆ - ၃၇၇။
၆၅။	ပျူလူမျိုး	၇ - ၉၀။	ပုံ ၆ ပုံ။
၆၆။	ပျူးမားကောင်	၇ - ၉၅။	ပုံ ၁ ပုံ။
၆၇။	ပျော်ဘွယ်မြို့	၇ - ၉၅။	ပုံ ၁ ပုံ။
၆၈။	ပျို	၇ - ၉၇။	
၆၉။	ပျဉ်းကတိုး	၇ - ၉၈။	
၇၀။	ပျဉ်းတော်သိမ်ပင်	၇ - ၉၉။	
၇၁။	ပျဉ်းမနားမြို့	၇ - ၉၉။	ပုံ ၂ ပုံ။
၇၂။	ပျဉ်းမပင်	၇ - ၁၀၁။	
၇၃။	ပျံလွှား	၇ - ၁၀၁။	၃ - ၂၇၇။
		၄ - ၃၂၇။	၅ - ၂၉၀။
		၉ - ၁၅၁။	၉ - ၁၅၂။
			ပုံ ၁ ပုံ။
၇၄။	ပြဇာတ်	၇ - ၁၀၂။	ပုံ ၄ ပုံ။
၇၅။	ပြတိုက်များ	၇ - ၁၀၉။	၁၂ - ၇၆။
			ပုံ ၁ ပုံ။
၇၆။	ပြဒါး	၇ - ၁၁၁။	
*၇၇။	ပြဒါးတိုင်	၇ - ၁၁၂။	၁၃ - ၆၉။
၇၈။	ပြပွဲ	၇ - ၁၁၂။	၇ - ၁၅၈။
			ပုံ ၁ ပုံ။
၇၉။	ပြာသိုလ	၇ - ၁၁၃။	
*၈၀။	ပြေကြီးငါး	၇ - ၁၁၄။	၁ - ၃၃၀။
၈၁။	ပြေးခုန်စာစားခြင်း	၇ - ၁၁၄။	၁၅ - ၁၂၀။
			ပုံ ၁ ပုံ။
၈၂။	ပြေးခြင်း	၇ - ၁၁၆။	
၈၃။	ပြောသံ	၇ - ၁၁၇။	
*၈၄။	ပြက္ခဒိန်	၇ - ၁၁၇။	၆ - ၄၀၅။
၈၅။	ပြင်စည်မင်းသား	၇ - ၁၁၇။	
၈၆။	ပြင်သစ်	၇ - ၁၁၈။	၃ - ၁၅၇။
	တော်လှန်ရေး	၅ - ၃၂၅။	၅ - ၄၁၁။
		၉ - ၁၄၁။	၁၁ - ၂၃၃။
၈၇။	ပြင်သစ်နိုင်ငံ	၇ - ၁၂၁။	၆ - ၅၃။
		၆ - ၂၀၇။	၇ - ၃၆၆။
			ပုံ ၇ ပုံ။

၈၈။ ပြင်သစ်နိုင်ငံသမိုင်း ၇-၁၂၆။ ၁-၈၆။
 ၃-၁၇၁။ ၅-၂၄၅။
 ၅-၄၁၁။ ၆-၁၉၀။
 ၆-၃၅၅။ ၇-၁၁၈။
 ၁၁-၃၂၁။ ၁၂-၆၁။
 ၁၄-၇၈။

၈၉။ ပြင်သစ်ဘာသာနှင့်
 စာပေ ၇-၁၂၆။ ၁-၂၅၅။
 ၄-၃၄၄။ ၅-၃၄၁။
 ၇-၂၁၁။ ၇-၂၃၃။
 ၇-၄၂၂။ ၈-၆၄။
 ၉-၁၃၀။ ၉-၁၃၈။
 ၁၀-၄၀၆။ ၁၁-၅၃။
 ၁၁-၁၁၀။ ၁၁-၂၄၂။
 ၁၄-၇၆။ ပုံ ၄ ပုံ။

၉၀။ ပြင်သစ်အနုပညာ ၇-၁၃၄။ ၁၂-၁၃၈။
 ၁၅-၂၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၁။ ပြောင် ၇-၁၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၂။ ပြောင်(အမေ
 ရိကန်) ၇-၁၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၃။ ပြောင်းဖူး ၇-၁၃၈။

၉၄။ ပြည်ခရိုင် ၇-၁၃၉။ ၁၁-၄၂၅။
 ၁၁-၄၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၉၅။ ပြည်ဆရာတော် ၇-၁၄၀။ ၄-၃၇၂။

၉၆။ ပြည်တော်သာ
 ညီလာခံ ၇-၁၄၀။ ၃-၁၂၆။

၉၇။ ပြည်တော်သာ
 စီမံကိန်း ၇-၁၄၂။ ၇-၁၄၀။

၉၈။ ပြည်ထဲရေး ၇-၁၄၆။

၉၉။ ပြည်ထောင်ချင်း
 ချင်း စာချုပ်များ ၇-၁၄၉။

၁၀၀။ ပြည်ထောင်ချင်း
 ချင်း ဥပဒေ ၇-၁၅၁။

၁၀၁။ ပြည်ထောင်စုနေ့ ၇-၁၅၂။ ၆-၄၄၄။
 ၁၅-၂၈၅။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၀၂။ ပြည်ထောင်စု
 မြန်မာနိုင်ငံ ၁-၆၇။ ၁-၈၉။ ၂-၃၈၅။
 ၈-၂၁၉။ ၁၁-၃၇၄။

၁၀၃။ ပြည်ထောင်စု မြန်
 မာနိုင်ငံ ပါလီမန် ၇-၁၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၄။ ပြည်ထောင်စု
 ယဉ်ကျေးမှုပြပွဲ ၇-၁၅၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၅။ ပြည်ထောင်စု ၇-၁၆၀။ ၄-၄၅၅။
 အခြေခံဥပဒေ ၅-၁၁၅။ ၇-၁၅၅။

၁၀၆။ ပြည်ပန်းညို ၇-၁၆၄။
 (ပြည်ပန်းရွှေ)ပင်

၁၀၇။ ပြည်မြို့ ၇-၁၆၅။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၀၈။ ပြဿဒါး ၇-၁၆၆။

*၁၀၉။ ပြဿဒါး နက္ခတ် ၇-၁၆၇။ ၆-၇၃။

၁၁၀။ ပြုံးချို၊ ဦး ၇-၁၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၁၁။ ပွား၊ ဆရာကြီး ဦး ၇-၁၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၁၂။ ပွားတိုရီးကိုးကျွန်း ၇-၁၆၉။

၁၁၃။ ပွေးကောင် ၇-၁၇၀။

၁၁၄။ ပွေးကိုင်းပင် ၇-၁၇၁။

၁၁၅။ ပွဲစား ၇-၁၇၂။

၁၁၆။ ပွဲကစား တိုင်းရင်း ၇-၁၇၃။
 သားလူမျိုး

၁၁၇။ ပွဲကစား ၇-၁၇၄။

၁၁၈။ ပွဲကစားခုံ ၇-၁၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၁၉။ ပွဲကစားရေး၊ ရေပွဲ ၇-၁၇၇။ ၄-၁၄၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၀။ ပွဲကစား ၇-၁၇၇။ ၄-၁၄၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၁။ ပွဲကစားပွဲ ၇-၁၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၂။ ဖ ၇-၁၈၀။

၁၂၃။ ဖ ဆပလ ၇-၁၈၀။ ၅-၄၄။
 ၆-၁၂။ ၇-၁၄၀။
 ၇-၁၄၂။ ၇-၁၆၀။
 ၁၀-၂၆။ ၁၅-၂၇၈။
 ၁၅-၂၈၅။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၂၄။ ဖယားတက်ဆင် ၇-၁၈၇။

၁၂၅။ ဖယောင်း ၇-၁၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၆။ ဖယောင်းတိုင် ၇-၁၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၇။ ဖယောင်းပုဆိုး ၇-၁၉၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၈။ ဖရားဗယ် ၇-၁၉၃။ ၁-၃၁၀။
 အက်(ဖ)၊ ဒဗျူ
 ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၉။ ဖရိုက်တိုင် ၇-၁၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၀။ ဖရိုးချပ် ၇-၁၉၅။ ၁-၂၂၂။
 ၁-၂၂၈။ ၂-၂၇၄။
 ၆-၄၇။ ၁၂-၂၁၅။
 ၁၂-၃၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၁။ ဖရိုးမဆင် ၇-၁၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၂။ ဖရေဇာ ၇-၁၉၈။

၁၃၃။ ဖရဲ ၇-၁၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၄၄။ ဖရိုးဗစ်ရှား၊
ဆာ မာဇာင် ၇-၁၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၅။ ဖရက်ဒရစ်-
သ-ဂရိတ် ၇-၁၉၉။ ၅-၂၉၂။
၆-၂၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၆။ ဖရက်ဒရစ်
ဘရင်များ ၇-၂၀၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၃၇။ ဖရိုင်း အယ်လစ်
ဇဗက် ၇-၁၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၈။ ဖရန်နို-အွန်-သ-
မန်းမြို့ ၇-၂၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၉။ ဖရန်ကလင်၊
ဆာ ဂျန် ၇-၂၀၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၀။ ဖရန်ကလင်၊
ဗင်ဂျမင် ၇-၂၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၁။ ဖရန်ကို ၇-၂၀၇။ ၃-၃၅၄။
ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၂။ ဖရန်စစ်၊ ပဌမ၊
ပြင်သစ်ဘုရင် ၇-၂၀၉။

၁၄၃။ ဖရန်စစ်ဂျိုးဇက် ၇-၂၁၀။

၁၄၄။ ဖရောဆားဇန် ၇-၂၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၅။ ဖရိုက်ဆစ်မန် ၇-၂၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၆။ ဖရန်း အနတော ၇-၂၁၃။ ၈-၆၄။

၁၄၇။ ဖလော်ရီဒါ
ပြည်နယ် ၇-၂၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၈။ ဖလော်ရိုမြို့ ၇-၂၁၅။ ၄-၁၄၂။
၉-၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၉။ ဖလင်းမင်း၊
ဆာ အယ်လက်ဇန္ဒာ ၇-၂၁၆။ ၆-၄၂၂။

၁၅၀။ ဖလိုင်းကက်ချာဂျက် ၇-၂၁၇။ ၃-၄၀၇။
၁၅-၂၇၈။

၁၅၁။ ဖလန်းဒါးနယ် ၇-၂၁၇။

၁၅၂။ ဖလံတောင်ဌေးပင် ၇-၂၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၅၃။ ဖလံပင် ၇-၂၁၉။

၁၅၄။ ဖလမိုင်ဂိုဏ် ၇-၂၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၅၅။ ဖလမ်းမြို့ ၇-၂၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၅၆။ ဖာနီဗယ်၊
ဒေါက်တာ ဂျေ။
အက်(စ) ၉-၉၂။ ၁၀-၂၅၁။
ပုံ ၁ ပုံ။

၁၅၇။ ဖာပွန်မြို့ ၇-၂၂၅။

၁၅၈။ ဖာလာပင် ၇-၂၂၆။

၁၅၉။ ဖား ၇-၂၂၇။ ၇-၂၃၂။
ပုံ ၄ ပုံ။

၁၆၀။ ဖားစည် ၇-၂၃၀။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၆၁။ ဖားပြင် ၇-၂၃၂။

၁၆၂။ ဖားဗရ၊ ဂျေ၊ အိပ် ၇-၂၃၃။

၁၆၃။ ဖားရဒေး၊ အမ်* ၇-၂၃၃။ ၅-၂၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၄။ ဖားအေရိုင် ၇-၂၃၄။ ၁-၈၉။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၆၅။ ဖားအိမြို့ ၇-၂၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၆။ ဖိနပ် ၇-၂၃၇။

၁၆၇။ ဖိလဒဲလဖီးယားမြို့ ၇-၂၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၈။ ဖိလစ္စတင်းလူမျိုး ၇-၂၄၁။ ၄-၂၉၁။
၅-၂၉၃။ ၇-၂၇၀။

၁၆၉။ ဖိလစ်ပိုင်
သမတနိုင်ငံ ၇-၂၄၁။ ၈-၄၁၁။
၁၁-၈၂။ ပုံ ၅ ပုံ။

၁၇၀။ ဖိလစ်ဘုရင်များ
(စပိန်) ၇-၂၄၆။ ၃-၃၆၅။
၅-၂၅၂။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၇၁။ ဖိလစ်ဘုရင်များ
(ပြင်သစ်) ၇-၂၄၈။ ၁-၈၄။
၆-၈၅။ ၆-၁၉၀။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၇၂။ ဖိဇိုဩလိုဂျီ ၇-၂၅၀။ ၄-၃၂၈။
၅-၁၂၄။ ၆-၁၇၆။
၁၄-၁၃၅။ ၁၅-၂၇။
ပုံ ၂၅ ပုံ။

၁၇၃။ ဖိနီရှန်လူမျိုး ၇-၂၅၀။ ၁-၁၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၇၄။ ဖိးကြမ်း
ငှက်ပျောပင် ၇-၂၅၂။ ၃-၂၇၁။

၁၇၅။ ဖိးဂျိုးကျွန်းစု ၇-၂၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၆။ ဖိးဒီးယက် ၇-၂၅၃။ ၁၄-၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၇။ ဖိးလဒင်း၊ အိပ် ၇-၂၅၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၇၈။ ဖုသျှနကွတ် ၇-၂၅၅။ ၆-၇၃။

၁၇၉။ ဖူချောင်းမြို့ ၇-၂၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၀။ ဖူလတန်၊ ရောဗတ် ၇-၂၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၈၁။ ဖူးစားပြောင်း ၇-၂၅၈။ ၇-၁၃၈။

၁၈၂။ ဖူးညို၊ ဦး ၇-၂၅၈။ ၆-၃၂၈။
၁၁-၃၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၃။ ဖေ ဆရာ၊
အချုပ်တန်း ၇-၂၅၉။ ၆-၃၄၀။

၁၈၄။ ဖေအိသွန်နတ် ၇-၂၆၁။ ၃-၁၉။

၁၈၅။ ဖယ်ယာ၊
ဆာ အာသာ ၇-၂၆၁။ ၅-၂၅၈။
၇-၃၀၃။ ၉-၂၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၆။ ဖဲ(စက္က) ၇-၂၆၃။

၁၈၇။ ဖဲလစပါးကျောက် ၇-၂၆၄။

၁၈၈။ ဖေ့ ၇-၂၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၉။ ဖေ့၊ မာရှယ် ၇-၂၆၆။ ၁-၄၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၉၀။ ဖေ့ကလန်ကျွန်း ၇-၂၆၆။

၁၉၁။ ဖော့စဖော့ရပ် ၇-၂၇၇။
 ၁၉၂။ ဖော်ကျူးနာ ၇-၂၇၈။
 *၁၉၃။ ဖော်မိုးဆားကျွန်း ၇-၂၇၉။ ၅-၁၂၁။
 ၁၉၄။ ဖော်ရယ်၊ ဩဂတ် ၇-၂၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၅။ ဖို၊ ဟင်နရီ ၇-၂၈၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၁၉၆။ ဖိုတိုကင်မစွဲကြို ၇-၂၈၂။ ၁၄-၂၆၉။
 *၁၉၇။ ဖိုတိုဆင်းသစ်စ ၇-၂၈၃။ ၁၄-၂၇၀။
 *၁၉၈။ ဖိုတိုအီလက်တြစ် ၇-၂၈၄။ ၁၄-၂၇၁။
 ကရိုယာများ
 ၁၉၉။ ဖိုးဦးတောင် ၇-၂၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၀။ ဖိုးကျား၊ ဦး ၇-၂၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၁။ ဖိုးခေါင်ငှက် ၇-၂၈၇။
 ၂၀၂။ ဖိုးစိန်၊ ဦး ၇-၂၈၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၃။ ဖိုးဝန်းတောင် ၇-၂၈၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၀၄။ ဖက်ဆစ်ဝါဒ ၇-၂၉၀။ ၉-၈၁။
 ၂၀၅။ ဖက်ဆွတ်ပင် ၇-၂၉၁။
 ၂၀၆။ ဖက်ယားပင် ၇-၂၉၂။
 ၂၀၇။ ဖက်ဝန်းပင် ၇-၂၉၃။
 ၂၀၈။ ဖက်သန်းပင် ၇-၂၉၄။
 ၂၀၉။ ဖောက်၊ ဂိုင်း ၇-၂၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၀။ ဖောက်စတု ၇-၂၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဒေါက်တာ ယိုဟန်း
 *၂၁၁။ ဖောက်ပိုး ၇-၂၉၇။ ၄-၂၃၃။
 ၂၁၂။ ဖိုက်၊ ဆာ အဲလဗတ် ၇-၂၉၈။ ၄-၁၂၅။
 ၅-၇၆၊ ၇-၂၉၉။
 ၉-၂၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇-၂၉၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၂၁၄။ ဖောင်းကား ၇-၂၉၇။ ၂-၁၆၃။
 ၂၁၅။ ဖောင်းပြင်မြို့ ၇-၂၉၈။
 *၂၁၆။ ဖထ ၇-၂၉၉။
 ၂၁၇။ ဖုတ် ၇-၃၀၀။
 ၂၁၈။ ဖန်ခါးပင် ၇-၃၀၁။
 ၂၁၉။ ဖန်ထည် ၇-၃၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၂၀။ ဖုမ္မသိမ် ၇-၃၀၃။ ၆-၂၄၈။
 ၂၂၁။ ဖျာပုံခရိုင် ၇-၃၀၄။
 ၂၂၂။ ဖျာပုံမြို့ ၇-၃၀၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၂၃။ ဖျူးရွားပင် ၇-၃၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၄။ ဖျော်၊ ဦး ၇-၃၀၇။ ၁၃-၃၇၇။
 (ပလိပ်စား)
 ၂၂၅။ ဖျံ ၇-၃၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၆။ မြို့ ၇-၃၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၂၇။ မြို့ မိ ၇-၃၁၀။ ၄-၃၇၁။
 ၂၂၈။ မြို့ငယ် ၇-၃၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၉။ မြို့မြို့ ၇-၃၁၂။
 ၂၃၀။ မြေ၊ ဦး ၇-၃၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၁။ မွားဖက်ပင် ၇-၃၁၄။
 ၂၃၂။ မွှား၊ မွှားကြမ်း၊ မွှား ၇-၃၁၅။
 ၂၃၃။ မွတ် ၇-၃၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၄။ မွတ်ပုထတ်မျိုး ၇-၃၁၇။ ၄-၁၂၅။
 ၅-၆၉၊ ၇-၁၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၃၅။ မွှန်းလူမျိုး ၇-၃၁၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၃၆။ မ ၇-၃၁၉။
 ၂၃၇။ မကဗြဟ္မာ ၇-၃၂၀။
 ၂၃၈။ မညားဒလ ၇-၃၂၁။ ၁၁-၂၆၇။
 ၂၃၉။ မထူး၊ မိုလ်မူးကြီး ၇-၃၂၂။ ၇-၃၃၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၀။ မထူးတပ်မြို့ ၇-၃၂၃။ ၁၁-၂၈၀။
 ၂၄၁။ မနားမိုး၊ တီ၊ ဂျေ ၇-၃၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၂။ မနီလာပင် ၇-၃၂၅။
 ၂၄၃။ မနေဒီယမ် ၇-၃၂၆။
 *၂၄၄။ မမာ့တပ်မတော် ၇-၃၂၇။ ၁၀-၂၆။
 ၂၄၅။ မရာဇီးနိုင်ငံ ၇-၃၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၆။ မရာဟေး၊ တိုင်းကိုး ၇-၃၂၉။ ၁-၂၄၃။
 ၁-၂၉၇၊ ၃-၇၁။
 ၂၄၇။ မရီးမင်းမြို့ ၇-၃၃၀။
 ၂၄၈။ မရဂျမြို့ ၇-၃၃၁။
 ၂၄၉။ မရစု၊ ဂျေ ၇-၃၃၂။
 ၂၅၀။ မရစု၊ အာ ၇-၃၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၁။ မရနံ ၇-၃၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၂။ မရူးဂဲ ၇-၃၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၃။ မရူးစတား၊ ၇-၃၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဆာ ဒေးဗစ်
 ၂၅၄။ မရူးတပ်၊ အမ်၊ ဂျေ ၇-၃၃၇။ ၄-၁၄၅။
 ၇-၁၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၅။ မရဲ ၇-၃၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၆။ မရိုမိတာ ၇-၃၃၉။
 ၂၅၇။ မရက်ဒ်မြို့ ၇-၃၄၀။
 ၂၅၈။ မရက်ဒလေ၊ အိုမာ ၇-၃၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၉။ မရက်မြို့ ၇-၃၄၂။
 ၂၆၀။ မရက်ဂျွန် ၇-၃၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၁။ မရက်တန်မြို့ ၇-၃၄၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၂၆၂။ မရင်ဂျိုက် ၇-၃၄၅။ ၁၁-၂၅၅။
 ၂၆၃။ မရောင်းဂျွန် ၇-၃၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

အတွဲ ၇

၂၆၄။ ဗရောင်နီးယန်း လှုပ်ရှားမှု	၇ - ၃၆၀။
၂၆၅။ ဗရောင်နင်း ရောဗတ်	၇ - ၃၆၁။ ၇ - ၃၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၆။ ဗရောင်နင်း အယ်လစ်ဇဘက်	၇ - ၃၆၂။ ၇ - ၃၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၇။ ဗရစ္စတိုမြို့	၇ - ၃၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၈။ ဗရစ္စတိုမြို့	၇ - ၃၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၉။ ဗရစ်တနီနယ်	၇ - ၃၆၆။
၂၇၀။ ဗရိတ်	၇ - ၃၆၇။
၂၇၁။ ဗရပ်ဆဲမြို့	၇ - ၃၆၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
၂၇၂။ ဗရမ်း၊ ယိုဟန်းနက်	၇ - ၃၇၀။ ၁၁ - ၃၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၃။ ဗရန်တီညီအစ်မ	၇ - ၃၇၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
၂၇၄။ ဗလာဒီဗော့ စတော့မြို့	၇ - ၃၇၃။
၂၇၅။ ဗလီ	၇ - ၃၇၄။ ၈ - ၃၈၁၊ ၈ - ၃၈၂၊ ၁၃ - ၄၀၆။
၂၇၆။ ဗလူချီစတန်နယ်	၇ - ၃၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၇။ ဗလေးရီးယိုး၊ လူဝီ	၇ - ၃၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၈။ ဗလဲရစ်ကျွန်းများ	၇ - ၃၇၉။
၂၇၉။ ဗလက်မောရက်	၇ - ၃၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၀။ ဗလင်းနင်းတိုက်ညို	၇ - ၃၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၁။ ဗလိတ်ရောဗတ်	၇ - ၃၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၂။ ဗလိတ်၊ ဝီလျံ	၇ - ၃၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၃။ ဗလန်းရှားမြို့	၇ - ၃၈၃။
၂၈၄။ ဗလုံးညားမြို့	၇ - ၃၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၅။ ဗလွန်ဒန်၊ စိ	၇ - ၃၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၆။ ဗဟားမား ကျွန်းများ	၇ - ၃၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၇။ ဗဟိုကန်အား၊ ဗဟိုခွာအား	၇ - ၃၈၆။
၂၈၈။ ဗဟန်းကျောက်	၇ - ၃၈၇။
၂၈၉။ ဗာကူလထေရ်	၇ - ၃၈၈။ ၁၄ - ၃၈၂။
၂၉၀။ ဗာခ်၊ ဂျေ၊ အက်(စ)	၇ - ၃၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၁။ ဗာဂျီ	၇ - ၃၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၂။ ဗာဂျင်းနီးယား ပြည်နယ်	၇ - ၃၉၂။
၂၉၃။ ဗာစီလိုးနားမြို့	၇ - ၃၉၃။
၂၉၄။ ဗာဆေးမြို့	၇ - ၃၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၅။ ဗာတာ၊ တီ	၇ - ၃၉၅။

၂၉၆။ ဗာတန်ဆာ ရစ်ချတ် ဖရန်းစစ်	၇ - ၃၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၇။ ဗာဒီဂျူးဇက်ပေ	၇ - ၃၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၈။ ဗာဒမ်ပင်	၇ - ၃၉၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
၂၉၉။ ဗာဗေးရီးယား ပြည်နယ်	၇ - ၃၉၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
၃၀၀။ ဗာမင်ဂမ်မြို့	၇ - ၄၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၁။ ဗာမျူးဒါးကျွန်းစု	၇ - ၄၀၁။
၃၀၂။ ဗာရာဏသီမြို့	၇ - ၄၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၃။ ဗာရာရှီးလော့ ကော၊ အီး	၇ - ၄၀၄။ ၃ - ၃၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၄။ ဗာလီကျွန်း	၇ - ၄၀၅။ ၃ - ၁၂၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
၃၀၅။ ဗားကရာ ဆရာတော်များ	၇ - ၄၀၇။
၃၀၆။ ဗားကူးမြို့	၇ - ၄၀၈။
၃၀၇။ ဗားကင်ဟက်၊ လော့	၇ - ၄၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၈။ ဗားဂနား၊ ရစ်ချတ်	၇ - ၄၁၂။ ၁၂ - ၂၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၉။ ဗားနေး၊ မေဂျာ	၇ - ၄၁၄။
၃၁၀။ ဗားနတ်၊ ဆာ ချား အက်ဒွပ်	၇ - ၄၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၁။ ဗားနတ် ပိဋကတ်တိုက်	၇ - ၄၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၂။ ဗားဗေးဒိုးကျွန်း	၇ - ၄၁၉။
၃၁၃။ ဗားဗင့်လူသာ	၇ - ၄၂၀။
၃၁၄။ ဗားမောင့်ပြည်နယ်	၇ - ၄၂၁။ ၁၁ - ၃၇၂။
၃၁၅။ ဗားဗတ်၊ အော်နော်ရေး ဒါ	၇ - ၄၂၂။ ၁၄ - ၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၆။ ဗားလ်မြို့	၇ - ၄၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၇။ မိဇတ်ပင်	၇ - ၄၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၈။ မိလယက်	၇ - ၄၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၉။ မိလတ်မြေ	၇ - ၄၂၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
၃၂၀။ မိလတ်ရည်	၇ - ၄၂၉။
၃၂၁။ မိသုကာပညာ	၇ - ၄၃၀။ ၃ - ၃၃၊ ၃ - ၃၆၈၊ ၄ - ၃၈၄၊ ၅ - ၆၂၊ ၆ - ၃၁၀၊ ၆ - ၃၇၀၊ ၈ - ၇၅၊ ၁၀ - ၂၉၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
၃၂၂။ မိချပ်၊ ဆာ တောမတ်	၇ - ၄၅၅။

အတွဲ ၇

အတွဲ ၈

- ၃၂၃။ ဗိဇ္ဇာတော် ၇ - ၄၅၅။
- ၃၂၄။ ဗိသုဒ္ဓိဗိယပ် ၇ - ၄၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- မီးတောင်
- ၃၂၅။ ဗိဆေးလိယပ်, ၇ - ၄၅၇။
- အန်းဒရီယ
- ၃၂၆။ ဗိဇမျိုး ၇ - ၄၅၈။
- ၃၂၇။ ဗိတာထရွန် ၇ - ၄၅၉။
- ၃၂၈။ ဗိတာမင် ၇ - ၄၆၀။ ၈ - ၃၂။
- ၃၂၉။ ဗိဗာဖျံ ၈ - ၄၆၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

- ၃၃၀။ ဗိဗန်းအနုရင် ၇ - ၄၆၃။
- ၃၃၁။ ဗိယက်နမ်နိုင်ငံ ၇ - ၄၆၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၃၃၂။ ဗိယင်ကျန်းမြို့ ၇ - ၄၆၅။ ၁၂ - ၁၃၃။
- ၃၃၃။ ဗိယင်းနားမြို့ ၇ - ၄၆၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၃၃၄။ ဗိဂဏီနတ်သမီး ၇ - ၄၇၁။
- ၃၃၅။ ဗိဟားပြည်နယ် ၇ - ၄၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၃၆။ ဗိးတီး, ဆာဒေးဗစ် ၇ - ၄၇၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၃၃၇။ ဗိးနပ် ၇ - ၄၇၄။ ၁၃ - ၂၀။
- ၃၃၈။ ဗိးနပ် ယင်ဖမ်းပင် ၇ - ၄၇၅။ ပုံ ၂ ပုံ။

အတွဲ ၈

- ၁။ ဗိးဗားဗရွတ်၊ လော့ ၈ - ၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂။ ဗိးလယာ, ရော့ ၈ - ၂။ ၁၄ - ၇။
- ၃။ ဗုဇွန် ၈ - ၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
- *၄။ ဗုဇွန်လုံး ၈ - ၅။ ၁ - ၅၀။
- ၅။ ဗုဇွန်လုံး ၈ - ၅။ ၁ - ၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၆။ ဗုဇွန်ဗီး, ၈ - ၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- လူဝီ အန်တူးဒီး ဒါ
- ၇။ ဗုဇွန်, လော့ဇက် ၈ - ၆။
- ၈။ ဗုလဂေးရီးယား ၈ - ၇။ ပုံ ၃ ပုံ။
- နိုင်ငံ
- ၉။ ဗူးခရက်မြို့ ၈ - ၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၀။ ဗူးဒဟက်မြို့ ၈ - ၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၁။ ဗူးပင် ၈ - ၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂။ ဗူးဗွန်မင်းဆက် ၈ - ၁၃။
- ၁၃။ ဗူးလင်း, အန်း ၈ - ၁၄။ ၂ - ၂၇။
- ၁၅ - ၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၄။ ဗေ့စဘော ၈ - ၁၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ကစားခြင်း
- ၁၅။ ဗေကင်, ဖရန်စစ် ၈ - ၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၆။ ဗေကင်, ရော်ဂျာ ၈ - ၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၇။ ဗေဒါပင် ၈ - ၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၈။ ဗေဒင် ၈ - ၂၂။ ၃ - ၁၈။
- ၆ - ၇၃။ ၁၁ - ၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၁၉။ ဗေဒင် ပိုဝယ်, ၈ - ၂၄။ ၁ - ၃၂။
- ရောဗတ် ၁ - ၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၀။ ဗေဒကရုမြို့ ၈ - ၂၆။ ၁ - ၂၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၁။ ဗေလက်ကတ်, ၈ - ၂၇။ ၁၁ - ၁၃။
- ဒီယေးဂို ရိုဒရိုဂေ ၈ - ၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- သေ ဆိလဗာ ယီး

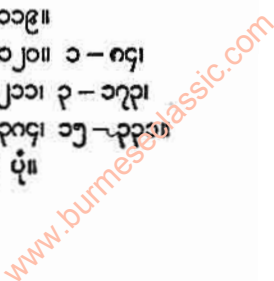
- ၂၂။ ဗေးထိုးဗင်, ၈ - ၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- လုဒဗစ် ဖန်
- ၂၃။ ဗယ်ဗင်, အားနက် ၈ - ၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄။ ဗယ်ရီ, ဆာ ဂျိမ်း ၈ - ၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- မက်သယူး
- ၂၅။ ဗယ်ရီဗယ်ရီ ၈ - ၃၂။ ၇ - ၄၅။
- ၂၆။ ဗယ်ရီလီယမ် ၈ - ၃၃။
- ၂၇။ ဗယ်ရီသီးများ ၈ - ၃၄။ ၃ - ၃၃။
- ၃ - ၃၆။
- ၂၈။ ဗယ်လကလားဗာ ၈ - ၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- တိုက်ပဲ့
- ၂၉။ ဗယ်လပရိုက်ဇိုမြို့ ၈ - ၃၅။
- ၃၀။ ဗယ်လေ ၈ - ၃၆။ ၇ - ၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၁။ ဗဲ, အယ်လက်ဇန္ဒာ ၈ - ၃၉။ ၃ - ၃၀။
- ဂရေဟမ် *ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၂။ ဗဲရင်းပင်လယ် ၈ - ၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၃။ ဗဲလဂရိတ်မြို့ ၈ - ၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၄။ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ ၈ - ၄၂။ ၇ - ၃၄။
- ၇ - ၃၆။ ၁၅ - ၃၇။
- ပုံ ၄ ပုံ။
- ၃၅။ ဗဲလဖိုး, ၈ - ၄၇။ ၅ - ၃၂။
- အာသာ ဂျိမ်း ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၆။ ဗဲလဖတ်မြို့ ၈ - ၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၇။ ဗဲလဖိုအာ, ဗက်ဂျူး ၈ - ၅၀။ ၈ - ၄၁။
- နူးညတ် သေ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၃၈။ ဗဲလော့ ၈ - ၅၁။ ၁၂ - ၂၈။
- ၃၉။ ဗေ့စတန်မြို့ ၈ - ၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၄၀။ ဗေ့စနီးယားနှင့် ၈ - ၅၃။ ၁ - ၄၀။
- ဟားဗီဂိုဗီးနား

၄၁။ မော့စပရပ်
ရေလက်ကြား
၄၂။ မော့စပရပ်၊ ဂျိုမ်း
၄၃။ မော်တယ်ပင်
၄၄။ မော်ဒါးမြို့
၄၅။ မော်နီယူကျွန်း
၄၆။ မော်လကန်
ကျွန်းဆွယ်
၄၇။ မော်လဂါမြစ်
၄၈။ မော်လတဲယား
၄၉။ မော်လဒွင်
စတန်လေ
၅၀။ မော်လဂျီစစ်
၅၁။ မော်လီဒဘာ
ကစားခြင်း
၅၂။ မော်ယာ
၅၃။ မောဂျီဆီဇာ
၅၄။ မောဗီပင်
၅၅။ မောဇေဗုဇော
၅၆။ မောလတစ်ပင်လယ်
၅၇။ မိုဆူဘတ် ချန္နရာ
၅၈။ မိုဂိုးတားမြို့
*၅၉။ မိုလ်စားငှက်
၆၀။ မိုလ်စားပင်
*၆၁။ မိုလ်တဲငှက်
*၆၂။ မိုနပတ်၊ နိုလီယန်
*၆၃။ မိုနာလော၊ အန်ဂဏ္ဍ
၆၄။ မိုလတာ၊ ကောင့်
အယ်လက်ဇန္ဒြီ
၆၅။ မိုလစ်ဗား၊ ဆိုင်မွန်
၆၆။ မိုလစ်ဗီးယားနိုင်ငံ
၆၇။ မိုဟီးမီးယားနယ်
၆၈။ မိုးနီးလ
၆၉။ မိုးဝါးစစ်ပွဲ

၈ - ၅၄။ ၆ - ၄၃၀။
ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၅၅။ ၃ - ၁၈၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၅၆။
၈ - ၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၅၈။ ၄ - ၁၂၃။
၁၅ - ၂၁၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
၈ - ၆၁။ ၃ - ၁၂၊ ၈ - ၇။
၁၀ - ၄၅၁။ ၁၁ - ၁၀၅။
၁၅ - ၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၆၄။ ၄ - ၂၉၈။
၁၁ - ၁၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၆၆။ ၁၂ - ၁၃၂။
ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၆၈။
၈ - ၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၇၃။ ၆ - ၁၈၄။
၄ - ၃၇၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
၈ - ၇၅။ ၃ - ၁၂၄။
ပုံ ၃ ပုံ။
၈ - ၇၇။ ၁ - ၁၈၉။
၁ - ၂၉၃။
၈ - ၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၇၉။ ၃ - ၃၄၂။
၈ - ၈၀။
၈ - ၈၀။ ၅ - ၄၁၁။
၈ - ၈၀။ ၁၂ - ၁၃၂။
၈ - ၈၀။
၈ - ၈၀။ ၁ - ၈၀။
၈ - ၈၀။ ၈ - ၈၂။
၁၂ - ၃၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၈၂။ ၈ - ၈၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
၈ - ၈၆။
၈ - ၈၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၈၈။ ၁ - ၃၃၈။
၅ - ၃၀၈။

၇၀။ မက်စကို ဒါ ဂါးမ
၇၁။ မက်စပူတ်ချို၊
အမေရိဂို
၇၂။ မက်ဆီဗာ
ဆာ ဟင်နရီ
၇၃။ မက်တီကင်နန်းမြို့
၇၄။ မက်တီးရီးယား
၇၅။ မက်တီးရီးယားဗေဒ
၇၆။ မက်ထရီဆိုး
၇၇။ မက်ဗီလူးနီးယား
နိုင်ငံ
၇၈။ မက်ဗီလူးမြို့
၇၉။ မက်သလီဟမ်မြို့
၈၀။ မဂ္ဂဒက်မြို့
၈၁။ မင်္ဂလာဆေးဆေး
၈၂။ မင်္ဂလာပြည်နယ်
၈၃။ မင်္ဂလာအော်
၈၄။ မင်္ဂလာမြို့
၈၅။ မင်္ဂလာ၊ ဂျယ်ရီမီ
၈၆။ မင်္ဂလာလိုက်တင်
၈၇။ မင်္ဂလာနီးယားနိုင်ငံ
၈၈။ မင်္ဂလာလူမျိုး
၈၉။ မင်္ဂလာနက်၊ အာနီ
၉၀။ မင်္ဂလာနက်၊ အီး
၉၁။ မင်္ဂလာမြို့
၉၂။ မောင်တုတ်ငှက်
၉၃။ မောင်လောင်ညီပင်
၉၄။ မိုင်ဇင်းတိုင် အင်ပိုင်
ယာ

၈ - ၈၉။ ၁ - ၂၈၃။
၅ - ၂၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၉၀။ ၁ - ၂၈၃။
ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၉၂။ ၁ - ၂၀၈။
၂ - ၉၆။ ၄ - ၁၇၁။
၆ - ၂၉၅။ ၈ - ၉၄။
ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၉၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၉၉။ ၄ - ၂၅၆။
၅ - ၁၁၇။ ၆ - ၈၇။
၈ - ၁၀၂။ ၉ - ၃၁။
၁၀ - ၄၆၆။ ၁၄ - ၁၀၅။
၁၅ - ၆၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
၈ - ၁၀၂။ ၈ - ၉၉။
ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၁၀၃။ ၁ - ၈၄။
ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၁၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၁၀၆။
၈ - ၁၀၆။ ၁ - ၁၇၂။
ပုံ ၃ ပုံ။
၈ - ၁၀၉။
၈ - ၁၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၁၁၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
၈ - ၁၁၁။
၈ - ၁၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၁၁၁။ ၃ - ၁၇၃။
၈ - ၁၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၁၁၆။ ၉ - ၁၀။
၈ - ၁၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၁၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၈ - ၁၁၉။
၈ - ၁၂၀။ ၁ - ၈၄။
၂ - ၂၁၁။ ၃ - ၁၇၃။
၄ - ၃၈၄။ ၅ - ၃၃၃။
ပုံ ၃ ပုံ။

၉၅။ မိုင်ရွန်၊ ဂျော့ ၈-၁၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၉၆။ မိုင်ညွလိဂျီ ၈-၁၂၅။ ၄-၃၂၈။
 ၉၇။ မိုင်အိုကင်မစ္စတြီ ၈-၁၂၅။ ၄-၃၂၈။
 ၃၃-၂၅၂။
 *၉၈။ မိုင်းတိုင်ငှက် ၈-၁၂၇။ ၁၀၄-၄၈၁။
 ၉၉။ မိုင်းမားမြို့ ၈-၁၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၀။ ဗစ္စတျူးလမြစ် ၈-၁၂၈။
 ၁၀၁။ ဗစ်ဇမတ်၊ အော့တို ၈-၁၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၂။ ဗစ်တာ အိမန်း ၈-၁၃၀။ ၁-၅၅။
 ချူအယ်၊ ဒုတိယ ၃-၆၉။ ၉-၂၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၃။ ဗတ်ရစ်ချတ် ၈-၁၃၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၀၄။ ဗတ်အက်ဒမန် ၈-၁၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၅။ ဗတ်ကန်ဂျွန် ၈-၁၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၆။ ဗတ်ဂျက် ၈-၁၃၆။
 ၁၀၇။ ဗတ်ဂျတ်၊ ဝေါလ ၈-၁၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 တာ
 ၁၀၈။ ဗတ်စကက်ဘော ၈-၁၃၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ကစားခြင်း
 ၁၀၉။ ဗတ်ဇတ်သိမ်း ၈-၁၄၂။
 ၁၁၀။ ဗတ်မြို့ ၈-၁၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၁။ ဗိဿဏိုးမြို့ဟောင်း ၈-၁၄၃။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၁၁၂။ ဗုဒ္ဓ ၈-၁၄၈။ ၁၁-၂၄၉။
 ၁၂-၁၄၀။
 ၁၁၃။ ဗုဒ္ဓဂယာ ၈-၁၅၀။ ၈-၃၉၃။
 ၁၁-၄၃၃။ ၁၃-၃၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၁၄။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာ ၈-၁၅၃။ ၁၀-၅၇။
 ကာယဝ ကမ္မာဒို
 အသင်း
 ၁၁၅။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာ ၈-၁၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ကာယဝတီအသင်း
 ၁၁၆။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာ ၈-၁၅၄။ ၃-၁၂၆။
 ကာယဝအသင်း ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၁၇။ ဗုဒ္ဓဝါဒ ၈-၁၅၆။
 ၁၁၈။ ဗုဒ္ဓဝင် ၈-၁၅၈။ ၁-၁၊ ၁-၁၈၀။
 ၁-၂၆၄။ ၁-၃၄၈။ ၃-၇၈။
 ၁၁၉။ ဗုဒ္ဓသရဏပင် ၈-၁၅၉။
 ၁၂၀။ ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် ၈-၁၆၀။ ၈-၇၅။
 ၈-၁၆၇။ ၈-၁၇၃။
 ၈-၄၅၃။ ၈-၄၅၉။
 ၁၃-၂၂၂။ ၁၄-၂၃၇။
 ၁၅-၂၃၆။

၁၂၁။ ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် ၈-၁၆၇။ ၈-၃၉၃။
 (မြန်မာနိုင်ငံ) ၁၁-၄၃၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၂၂။ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ၈-၁၇၃။
 ၁၂၃။ ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ် ၈-၁၇၅။
 ၁၂၄။ ဗန်ဘေးပင် ၈-၁၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၅။ ဗန်ကူးဗားမြို့ ၈-၁၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၆။ ဗန်ကောက်မြို့ ၈-၁၇၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၂၇။ ဗန်ဂေါက်၊ ဗင်းဆင့် ၈-၁၈၁။
 ၁၂၈။ ဗန်ဆင်မီးတိုင် ၈-၁၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၉။ ဗန်ညွန်ဂျွန် ၈-၁၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၀။ ဗန်တိုဗန်ရည် ၈-၁၈၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ကစားခြင်း
 ၁၃၁။ ဗန်ဒိုက်၊ ဆာ အန် ၈-၁၈၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 တိုနို
 ၁၃၂။ ဗန်ဒေါင်းညီလာခံ ၈-၁၈၉။
 ၁၃၃။ ဗန်းဇူး ၈-၁၉၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၄။ ဗန်းရောဗတ် ၈-၁၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၅။ ဗန်းမော်ခရိုင် ၈-၁၉၄။
 ၁၃၆။ ဗန်းမော်ဆရာတော် ၈-၁၉၅။
 ၁၃၇။ ဗန်းမော်မြို့ ၈-၁၉၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၃၈။ ဗန်းမောက်မြို့ ၈-၂၀၀။
 ၁၃၉။ ဗန်းမြို့ ၈-၂၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၀။ ဗိန္ဒုသာရမင်း ၈-၂၀၂။
 *၁၄၁။ ဗိမ္မာဒေဝီ ၈-၂၀၂။ ၁၀-၄၃၉။
 ၁၄၂။ ဗိမ္မိသာရမင်း ၈-၂၀၂။ ၂-၂၉၈။
 ၁၄၃။ ဗိုဗိုဗို ၈-၂၀၄။
 ၁၄၄။ ဗိုလ်ပင် ၈-၂၀၅။
 ၁၄၅။ ဗိုး ၈-၂၀၅။ ၅-၁၆၇။
 ၁၅-၁၆၄။
 *၁၄၆။ ဗျာပါဆံ ၈-၂၀၈။ ၄-၂၈၇။
 *၁၄၇။ ဗျူ ၈-၂၀၈။ ၈-၂၄၀။
 ၁၄၈။ ဗျူးပင် ၈-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၄၉။ ဗျိုင်း ၈-၂၀၈။ ၁၄-၄၈၁။
 ၁၅၀။ ဗျိုင်းအောက် ၈-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၁။ ဗျစ်ရည် ၈-၂၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၂။ ဗျန်းဆန်း၊ ၈-၂၁၃။ ၁၅-၃၄၂။
 ဗျန်းတျာနေ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၃။ ဗြနရာဇ် ၈-၂၁၃။
 ၁၅၄။ ဗြတိသျှ ကိုလမ္ဘီ ၈-၂၁၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ယားပြည်နယ်
 ၁၅၅။ ဗြတိသျှကျွန်းစု ၈-၂၁၉။ ၃-၄၄။
 ၃-၃၀၈။ ၈-၂၂၃။

	၁၂ - ၃၇၇၊ ၁၅ - ၁၉၅။	၁၉၀။	ဘာသာစကားရပ်	၈ - ၂၇၁။	၃ - ၂၉၃။	
၁၅၆။	မြိတိသျှ ဓနသဟာ	ပုံ ၄ ပုံ။	ပညာ			
	ယ နိုင်ငံများ	၈ - ၂၂၃။	၁၉၁။	ဘိသိက်မင်္ဂလာ	၈ - ၂၇၄။	
၁၅၇။	မြဲတိုက်	၁ - ၂၂၅။	၇ - ၁၈။	*၁၉၂။	ဘီ	
၁၅၈။	မြေ	၈ - ၂၂၇။	ပုံ ၃ ပုံ။	၁၉၃။	ဘိက္ခုား	
*၁၅၉။	မြဟူက	၈ - ၂၃၀။	၇ - ၅၂။	၁၉၄။	ဘိဂန်းဒက်	
၁၆၀။	မြဟူပုတ္တရမြစ်	၈ - ၂၃၀။	၈ - ၁၀၉။	၁၉၅။	ဘိသွာလျော်	
၁၆၁။	မြဟူ	၈ - ၂၃၁။		*၁၉၆။	ဘိညပ်	
၁၆၂။	ပေနှိုဆိုင်းရက်မြို့	၈ - ၂၃၄။	ပုံ ၁ ပုံ။	၁၉၇။	ဘိလူး	
၁၆၃။	ပျိုင်လာအိုး	၈ - ၂၃၆။		၁၉၈။	ဘိလူးချောင်း	
၁၆၄။	ပျိုင်း၊ ရောဗတ်	၈ - ၂၃၇။	ပုံ ၁ ပုံ။		ရေအားလျှပ်စစ်	
၁၆၅။	ဗွတ်ကလုံ	၈ - ၂၃၈။	ပုံ ၁ ပုံ။		စီမံကိန်း	
၁၆၆။	ဗွတ်ကုလား	၈ - ၂၃၉။		၁၉၉။	ဘိလုံးငှက်	
*၁၆၇။	ဗွတ်ခွဲ	၈ - ၂၄၀။	၈ - ၂၄၀။	၂၀၀။	ဘီး	
၁၆၈။	ဗွတ်စာမဲ	၈ - ၂၄၀။	ပုံ ၁ ပုံ။			
၁၆၉။	ဗွတ်ဖင်နီ	၈ - ၂၄၁။		*၂၀၁။	ဘီးတောချပ်	
၁၇၀။	ဗွတ်ဖင်နီငှက်မျိုး	၈ - ၂၄၂။		*၂၀၂။	ဘီးတောင်ပို	
၁၇၁။	ဗွန်းမြို့	၈ - ၂၄၂။	၈ - ၂၀။	ပုံ ၁ ပုံ	၂၀၃။	ဘီးလင်းမြို့
၁၇၂။	ဆ	၈ - ၂၄၄။		၂၀၄။	ဘုဇပတ်ပင်	
၁၇၃။	ဆ၊ ဆာ မောင်	၈ - ၂၄၄။	ပုံ ၁ ပုံ။	၂၀၅။	ဘုတလင်မြို့	
၁၇၄။	ဆကရီအစ်	၈ - ၂၄၅။		၂၀၆။	ဘုရား	
၁၇၅။	ဆကလေး၊ ဦး	၈ - ၂၄၆။	ပုံ ၁ ပုံ။	၂၀၇။	ဘုရားကိုးဆူ	
	(ပတ္တလား)			၂၀၈။	ဘုရားကြီး	
၁၇၆။	ဆကလေး၊ ဦး	၈ - ၂၄၇။	ပုံ ၂ ပုံ။		ဆရာတော်	
	(ရွှေတလေး)			၂၀၉။	ဘုရား ပွဲတော်များ	
၁၇၇။	ဆကြီးတော်	၈ - ၂၅၀။	၇ - ၄၁၄။		၂ - ၇၄၊	
		၈ - ၄၅၀။	၁၀ - ၃၂၁။		၃ - ၄၄၀၊	
			၁၁ - ၂၇၈၊		၇ - ၁၇၂။	
			၁၅ - ၂၀၂။		၈ - ၃၃၄၊	
၁၇၈။	ဆခိုင်၊ မန်း	၈ - ၂၅၃။	ပုံ ၁ ပုံ။		၉ - ၃၇၈၊	
၁၇၉။	ဆချို၊ ဦး၊ ဒီးဒုတ်	၈ - ၂၅၄။	ပုံ ၁ ပုံ။		၁၁ - ၄၂၁။	
၁၈၀။	ဆဂျမ်း၊ ဦး	၈ - ၂၅၆။	ပုံ ၂ ပုံ။		ပုံ ၁ ပုံ။	
	(ကာတွန်း)			၂၁၀။	ဘုရင့်နေောင်	
၁၈၁။	ဆဇော်၊ ဦး	၈ - ၂၅၈။	ပုံ ၁ ပုံ။		၈ - ၃၀၇။	
၁၈၂။	ဆဏ္ဍာန်၊ ဦး	၈ - ၂၆၀။	ပုံ ၂ ပုံ။		၄ - ၈၈၊	
၁၈၃။	ဆတင့်	၈ - ၂၆၃။	၂ - ၃၀၈။		၆ - ၁၃၆၊	
*၁၈၄။	ဆရဏီနက္ခတ်	၈ - ၂၆၅။	၆ - ၇၃။		၇ - ၄၆၇၊	
၁၈၅။	ဆလုံ၊ ဦး	၈ - ၂၆၅။	ပုံ ၁ ပုံ။		၉ - ၃၀၁။	
၁၈၆။	ဆဝင်း၊ ဦး	၈ - ၂၆၆။	ပုံ ၁ ပုံ။		၈ - ၃၁၃။	
၁၈၇။	ဆာဂျာ	၈ - ၂၆၇။			၈ - ၃၁၄။	
*၁၈၈။	ဆာရတ်နိုင်ငံ	၈ - ၂၆၇။	၁၅ - ၃၉၁။		ပုံ ၄ ပုံ။	
၁၈၉။	ဆာလင်မြို့	၈ - ၂၆၈။	ပုံ ၂ ပုံ။		၈ - ၃၂၃။	
				၂၁၄။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၁၅။	ဘူမိဓမ္မဗေဒနည်း	
				၂၁၆။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၁၇။	ဘူမိဓမ္မဗေဒနည်း	
				၂၁၈။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၁၉။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၂၀။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၂၁။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၂၂။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၂၃။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၂၄။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၂၅။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၂၆။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၂၇။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၂၈။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၂၉။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	
				၂၃၀။	ဘူမိဓမ္မဗေဒ	

အတဲ ၈

၂၁၀။ ဘေဒါရီ ၈ - ၃၃၁။ ၂ - ၂၉၇။
 *၂၁၉။ ဘဲ ၈ - ၃၃၂။ ၁၂ - ၄၅၄။
 *၂၂၀။ အဲငန်း ၈ - ၃၃၂။ ၃၃ - ၂၄၄။
 ၂၂၁။ ဘဲတုဖုံတုကောင် ၈ - ၃၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၂၂။ ဘော် ၈ - ၃၃၄။ ၃ - ၂၅၃။
 ၂၂၃။ ဘော်ကြိုဘုရား ၈ - ၃၃၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၂၄။ ဘော်ဆိုင်မြို့ ၈ - ၃၃၆။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၂၂၅။ ဘော်တွင်း (သတ္တုတွင်း) ၈ - ၃၃၉။ ၆ - ၁၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၆။ ဘော်နယ် ၈ - ၃၄၃။
 ၂၂၇။ ဘောဂဗေဒ ၈ - ၃၄၄။ ၃ - ၃၂၂။ ၉ - ၂၈၇။
 ၂၂၈။ ဘောလခဲနယ် ၈ - ၃၄၆။ ၈ - ၃၄၇။
 ၂၂၉။ ဘောလခဲမြို့ ၈ - ၃၄၇။
 ၂၃၀။ ဘောလယ် ၈ - ၃၄၈။ ၁၂ - ၂၇၆။
 ၂၃၁။ ဘောလယ်မြစ် ၈ - ၃၄၉။
 ၂၃၂။ ဘောလုံး ကစားခြင်း ၈ - ၃၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၃။ ဘိုးမယ်၊ ရှင် ၈ - ၃၅၃။ ၉ - ၁၅၅။ ၁၁ - ၃၅၂။
 ၂၃၄။ ဘိုကလေးမြို့ ၈ - ၃၅၄။
 ၂၃၅။ ဘိုးစိန်၊ ဦး ၈ - ၃၅၅။ ၁၅ - ၂၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၆။ ဘိုးတော်ဘုရား ၈ - ၃၅၈။ ၁ - ၃၇၅။ ၄ - ၃၀၈။ ၈ - ၂၅၀။ ၈ - ၄၃၃။ ၉ - ၂၂၅။ ၁၄ - ၁၉၄။ ၁၄ - ၂၇၇။
 ၂၃၇။ ဘိုးရာဇာ ၈ - ၃၆၂။ ၄ - ၂၉။
 ၂၃၈။ ဘိုးလှိုင်၊ ဦး၊ ယောအတွင်းဝန် ၈ - ၃၆၃။ ၃ - ၂၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၉။ ဘိုးသာ၊ ဆာ ၈ - ၃၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၀။ ဘင်ဆရာ ၈ - ၃၆၇။
 ၂၄၁။ ဘင်ဂျီ ၈ - ၃၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၄၂။ ဘင်းပင် ၈ - ၃၆၉။ ၄ - ၁၆၈။
 ၂၄၃။ ဘိုင်ပင် ၈ - ၃၆၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၄၄။ ဘဒ္ဒကမ္ဘာ ၈ - ၃၇၁။
 ၂၄၅။ ဘဒ္ဒဝဂ္ဂိုဠ်နောင် ၈ - ၃၇၁။
 ၂၄၆။ ဘိက္ခု ၈ - ၃၇၁။ ၁၁ - ၆၇။
 ၂၄၇။ ဘိက္ခုနီ ၈ - ၃၇၁။ ၁၁ - ၆၇။
 ၂၄၈။ ဘုတ်ငှက် ၈ - ၃၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၉။ ဘိုတ်နံ ၈ - ၃၇၃။
 ၂၅၀။ ဘုတ်ပြင်းမြို့ ၈ - ၃၇၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၅၁။ ဘဏ်နှင့် ဘဏ်လုပ်ငန်း ၈ - ၃၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၂။ ဘန်းစကား ၈ - ၃၇၇။
 ၂၅၃။ ဘန်းယဉ်နယ် ၈ - ၃၈၀။
 ၂၅၄။ ဘင်္ဂပင် ၈ - ၃၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၅။ ဘိန်း ၈ - ၃၈၁။ ၈ - ၃၈၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၅၆။ ဘိန်းပင် ၈ - ၃၈၂။ ၈ - ၃၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၇။ ဘုန်းကြီးနှင့် ဘုန်းကြီးကျောင်း ၈ - ၃၈၃။ ၆ - ၂၅၀။ ၁၃ - ၁။ ၁၃ - ၂၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၈။ ဘုံဘိုင်ပြည်နယ် ၈ - ၃၈၇။ ၈ - ၃၈၈။
 ၂၅၉။ ဘုံဘိုင်မြို့ ၈ - ၃၈၈။
 ၂၆၀။ ဘုမ္မစိုး ၈ - ၃၈၉။
 *၂၆၁။ ဘုမ္မဇေယျ ၈ - ၃၉၁။ ၂ - ၁၁၂။
 ၂၆၂။ ဘုမ္မတီး ၈ - ၃၉၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၃။ ဘုမ္မရာဇာ ၈ - ၃၉၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၆၄။ ဘလ္လိကနှင့် တပုဿ ၈ - ၃၉၃။
 ၂၆၅။ ဘွဲ့ချပ်ပင် ၈ - ၃၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၆။ ဘွဲ့၊ တံဆိပ်၊ သင်္ဂဟ ၈ - ၃၉၅။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၂၆၇။ ဘွဲ့သီချင်း ၈ - ၄၀၁။
 ၂၆၈။ မ ၈ - ၄၀၄။
 ၂၆၉။ မကောကြက်တူရွေး ၈ - ၄၀၄။
 ၂၇၀။ မကောလေး၊ လော့ ၈ - ၄၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၇၁။ မကိဉ် ၈ - ၄၀၆။ ၉ - ၂၄၃။
 ၂၇၂။ မကန်း ၈ - ၄၀၆။
 ၂၇၃။ မကွေးခရိုင် *၈ - ၄၀၈။ ၈ - ၁၄၃။ ၉ - ၃၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၄။ မကွေးမြို့ ၈ - ၄၀၈။ ၉ - ၃၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၇၅။ မင်္ဂလာမျိုး ၈ - ၄၁၁။ ၂ - ၃၈၉။
 ၂၇၆။ မဂျီလင်၊ အက်(ဖ) ၈ - ၄၁၁။ ၁ - ၂၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၇။ မဏိပူရနယ် ၈ - ၄၁၂။ ၁ - ၁၅၂။
 ၂၇၈။ မဏိမေခလာ ၈ - ၄၁၄။
 ၂၇၉။ မဏိဩဇာပင် ၈ - ၄၁၄။
 ၂၈၀။ မတူပီမြို့ ၈ - ၄၁၄။
 ၂၈၁။ မဒပင် ၈ - ၄၁၅။
 ၂၈၂။ မဒရစ်မြို့ ၈ - ၄၁၆။ ၃ - ၃၅၄။ ၃ - ၃၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၃။ မဒရစ်ပြည်နယ် ၈ - ၄၁၇။ ၈ - ၄၁၈။ ၁၅ - ၃၈၅။

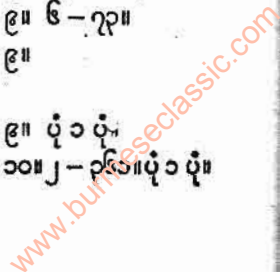
- ၂၈၄။ မဒရပ်မြို့ ၈ - ၄၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၈၅။ မဒီးရကျွန်းများ ၈ - ၄၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၈၆။ မဒေါနား ၈ - ၄၂၁။
- ၂၈၇။ မနီတိုးပားပြည်နယ် ၈ - ၄၂၂။
- ၂၈၈။ မနီလာမြို့ ၈ - ၄၂၃။ ၈ - ၄၂၅။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၈၉။ မနီလာလျော် ၈ - ၄၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၉၀။ မနုကျယ်မြေသတ် ၈ - ၄၂၅။ ၂ - ၁၁၂။
- *၂၉၁။ မနုမနောလူမျိုး ၈ - ၄၂၆။ ၇ - ၃၅၂။
- ၂၉၂။ မနုသီဟ ၈ - ၄၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၉၃။ မနုဟာမင်း ၈ - ၄၂၇။ ၁၄ - ၁၅၈။
ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၉၄။ မနောပွဲ ၈ - ၄၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၉၅။ မနုသမဗေဒ ၈ - ၄၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၂၉၆။ မပဲမြို့ ၈ - ၄၃၄။ ၃ - ၂၀၈။
- ၂၉၇။ မပူမြစ် ၈ - ၄၃၄။
- ၂၉၈။ မရသွန်ပြေးပွဲ ၈ - ၄၃၅။
- ၂၉၉။ မရိုးယာ တရိုးဇား ၈ - ၄၃၅။ ၂ - ၂၉၂။
ဘုရင်မ ၉ - ၁၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၃၀၀။ မရူလူမျိုး ၈ - ၄၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၀၁။ မရန်းပင် ၈ - ၄၃၈။
- ၃၀၂။ မလယထေရ် (ရှင်မာလ) ၈ - ၄၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၀၃။ မလေးလူမျိုး ၈ - ၄၄၁။
- ၃၀၄။ မလိုင်မြို့ ၈ - ၄၄၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၃၀၅။ မလူပင် ၈ - ၄၄၃။
- ၃၀၆။ မသိုးစာ ၈ - ၄၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၀၇။ မသိုးသင်္ကန်း ၈ - ၄၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၀၈။ မဟာကမ္ဘည်းထေရ် ၈ - ၄၄၆။
- *၃၀၉။ မဟာကဿပထေရ် ၈ - ၄၄၇။ ၁ - ၃၄၈။

- *၃၁၀။ မဟာစည်သူ ၈ - ၄၄၇။ ၅ - ၂၄၁။
- ၃၁၁။ မဟာဆွေ ၈ - ၄၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၃၁၂။ မဟာဇနက ဇာတ်တော်ကြီး ၈ - ၄၄၉။ ၄ - ၃၁၄။
- ၃၁၃။ မဟာဇနိန်ရထား ၈ - ၄၄၉။
- ၃၁၄။ မဟာပညာကျော် ၈ - ၄၅၀။
- ၃၁၅။ မဟာဗန္ဓုလ ၈ - ၄၅၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၃၁၆။ မဟာဗုဒ္ဓဆောသ၊ ရှင် ၈ - ၄၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၁၇။ မဟာဘာရတ ၈ - ၄၅၅။ ၁၁ - ၅၅။
- ၃၁၈။ မဟာမုနိဘုရား (မန္တလေး) ၈ - ၄၅၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
- *၃၁၉။ မဟာမင်္ဂ ၈ - ၄၅၈။ ၉ - ၁၃၂။
- ၃၂၀။ မဟာမောဂ္ဂလာန် ထေရ် ၈ - ၄၅၈။
- ၃၂၁။ မဟာယာန ၈ - ၄၅၉။ ၁၃ - ၂၁၂။
ပုံ ၂ ပုံ။
- ၃၂၂။ မဟာရဋ္ဌသာရ၊ ရှင် ၈ - ၄၆၅။ ၈ - ၄၆၉။
- *၃၂၃။ မဟာလှေကား ၈ - ၄၆၇။ ၄ - ၁၀၀။
- ၃၂၄။ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော် ၈ - ၄၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၂၅။ မဟာသမယနေ့ ၈ - ၄၆၈။
- ၃၂၆။ မဟာသီလဝံသ၊ ရှင် ၈ - ၄၆၉။ ၈ - ၄၆၅။
- ၃၂၇။ မဟာသီဟသူရ၊ ဗိုလ်မှူး ၈ - ၄၇၃။
- ၃၂၈။ မဟာအာရိယာဝံသ၊ ရှင် ၈ - ၄၇၄။ ၄ - ၁၁၂။
- ၃၂၉။ မဟူရာ ၈ - ၄၇၅။
- ၃၃၀။ မဟောဂနီ ၈ - ၄၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

အတွဲ ၉

- ၁။ မဟောသဓဇာတ် တော် ၉ - ၁။
- ၂။ မဟိန္ဒထေရ် ၉ - ၂။
- ၃။ မအူပင် ၉ - ၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၄။ မအူပင်ခရိုင် ၉ - ၄။
- ၅။ မအူပင်မြို့ ၉ - ၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၆။ မာကိနီဂူလှေဦး ၉ - ၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၇။ မာကုပိုလုံ ၉ - ၇။ ၆ - ၃၈၃။

- *၈။ မာကျူရီ ၉ - ၈။ ၈ - ၁၇၅။
- ၉။ မာကျုရင်း ၉ - ၈။
- *၁၀။ မာဆ ၉ - ၉။ ၁၃ - ၁၁၅။
- *၁၁။ မာဆန္ဒကွတ် ၉ - ၉။ ၆ - ၇၃။
- ၁၂။ မာဆရိုက်ခြည် လုပ်ငြင်း ၉ - ၉။
- ၁၃။ မာဆာရစ်၊ ကျေ၊ ရှိ ၉ - ၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၄။ မာဆာရစ်၊ တီ၊ ရှိ ၉ - ၁၀။ ၂ - ၃၆၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၅။ မာဆေးမြို့ ၉ - ၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆။ မာဇာရင်, ယူး ၉ - ၁၂။ ၆ - ၁၉၂။
 ၁၇။ မာရီအန်တွာ နတ် ၉ - ၁၃။ ၈ - ၁၁၈။
 မိဖုရား ၈ - ၄၃၅။ ၅ - ၁ ပုံ။
 ၁၈။ မာရား, ရှေ့၊ ပီ ၉ - ၁၄။ ၅ - ၃၂၅။
 ၇ - ၁၁၈။ ၁၁ - ၂၁၃။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၉။ မာရှယ်, ရှေ့ ၉ - ၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀။ မာလကာပင် ၉ - ၁၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၁။ မာလမာရမြို့စား ၉ - ၁၈။ ၂ - ၃၃၅။
 ၇ - ၃၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂။ မာလမာရီ ၉ - ၂၀။ ၁ - ၂၁၈။
 ဆိပ်ကမ်း ၆ - ၅၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃။ မာလီနော့စကီး, ၉ - ၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 အာ၊ ဝိုင်
 *၂၄။ မာလဲ၊ ရှင် ၉ - ၂၂။ ၈ - ၄၃၉။
 *၂၅။ မား ၉ - ၂၂။ ၁၅ - ၂၁၀။
 ၂၆။ မားကပ် ဩရီးလီ ၉ - ၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ယပ် အန်တိုနိုင်းနပ်
 ၂၇။ မားဒေါ, ဝီလံ ၉ - ၂၃။
 ၂၈။ မိကျောင်း ၉ - ၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉။ မိကျောင်း ၉ - ၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀။ မိဂဒါရန် ၉ - ၂၈။ ၅ - ၃၉၈။
 ၇ - ၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၃၁။ မိဂသိန်ကွတ် ၉ - ၂၉။ ၆ - ၇၃။
 ၃၂။ မိဂူးရီပြည်နယ် ၉ - ၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃။ မိဒ လူမျိုး ၉ - ၃၁။ ၄ - ၂၅၆။
 ၃၄။ မိတာ ၉ - ၃၁။
 ၃၅။ မိယာရှမ် ပင်လယ် ၉ - ၃၂။
 ရေမြှုပ်
 ၃၆။ မိလတန်, ရွှန် ၉ - ၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၇။ မိလန်မြို့ ၉ - ၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၈။ မီး ၉ - ၃၆။
 ၃၉။ မီး, ရှေ့၊ အက်(၈) ၉ - ၃၈။ ၈ - ၁၁၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၀။ မီးကျည် မီးပန်း ၉ - ၃၉။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၄၁။ မီးခိုး ၉ - ၄၂။
 ၄၂။ မီးခတ်ကျောက် ၉ - ၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၃။ မီးခြစ် ၉ - ၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၄။ မီးတောင် ၉ - ၄၆။ ၇ - ၄၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၄၅။ မီးတောင်ပိုနက် ၉ - ၄၈။ ၁၂ - ၁၉၉။

*၄၆။ မီးထိုး အင်ဂျင်စက် ၉ - ၄၈။ ၁၁ - ၁၆၃။
 ၄၇။ မီးပေါက် လက်နက် ၉ - ၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၈။ မီးပြတိုက် ၉ - ၅၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၄၉။ မီးပြင်းဖို ၉ - ၅၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၅၀။ မီးဘေး ကာကွယ် ၉ - ၅၆။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ရေး
 ၅၁။ မီးယေး, ၉ - ၆၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ရှေ့၊ အက်(၆)
 ၅၂။ မီးယပ်ပညာ ၉ - ၆၁။
 ၅၃။ မီးရထား ၉ - ၆၂။ ၃ - ၈၇။
 ၃ - ၃၂၅။ ၅ - ၁၃၅။
 ၉ - ၄၀၉။ ပုံ ၈ ပုံ။
 ၅၄။ မီးသတ် ၉ - ၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၅။ မီးသွေး ၆ - ၇၃။
 ၅၆။ မီးအိမ် မီးခွက် ၉ - ၇၄။ ၅ - ၂၇၅။
 ၁၅ - ၁၆၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၅၇။ မုစကောင် ၉ - ၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၈။ မုဒုံမြို့ ၉ - ၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၉။ မုယော ၉ - ၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၀။ မုယောပင်ပေါက် ၉ - ၇၉။
 ၆၁။ မုလေးပန်း ၉ - ၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၂။ မုဆိုးလိနီ, ဗင်နီတို့ ၉ - ၈၁။ ၇ - ၂၉၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၃။ မုပိုင်ခွင့် ၉ - ၈၃။
 *၆၄။ မုရီလျှို ၉ - ၈၄။ ၉ - ၃၄၂။
 *၆၅။ မုလန်ကွတ် ၉ - ၈၄။ ၆ - ၇၃။
 ၆၆။ မူးမြစ် ၉ - ၈၄။ ၁ - ၆၃။
 ၆၇။ မူးဝါးလူမျိုး ၉ - ၈၅။ ၃ - ၃၅၄။
 ၃ - ၃၆၃။
 ၆၈။ မေဆေး ထန်ဆေး ၉ - ၈၅။
 *၆၉။ မေထေးလူမျိုး ၉ - ၈၆။ ၁ - ၁၅၂။
 *၇၀။ မေဒေးနေ ၉ - ၈၆။ ၁ - ၃၉၇။
 ၇၁။ မေပယ်ပင် ၉ - ၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၂။ မေမြို့ ၉ - ၈၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၇၃။ မေယုနယ်ခြားခရိုင် ၉ - ၈၉။ ၈ - ၃၃၀။
 ၉ - ၂၆၁။
 ၇၄။ မေရီလန် ပြည်နယ် ၉ - ၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၅။ မေအောင်၊ ဦး ၉ - ၉၂။ ၃ - ၁၂၆။
 ၈ - ၁၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၇၆။ မယ်စယ်ဘော်ရနီ ၉ - ၉၄။ ၇ - ၄၁၄။
 ၇၇။ မယ်ဇာပင် ၉ - ၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၈။ မယ်ညို ၉ - ၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၇၉။ မယ်တော်မာယာ ၉ - ၉၅။ ၁၃ - ၃၃၇။
 (သိရိမဟာ မာယာ ၁၃ - ၃၃၉။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ဒေဝီ)

၈၀။ မဲခေါင်မြစ် ၉ - ၉၈။

၈၁။ မဲဆန္ဒပေးခြင်း ၉ - ၉၈။ ၆ - ၂၉၀။
 ၁၂ - ၂၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၂။ မဲဒီချို ၉ - ၉၉။ ၄ - ၃၈၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၈၃။ မဲနည် ၉ - ၁၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၄။ မဲလပုန်းမြို့ ၉ - ၁၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၅။ မော့ဆယ်မျူယယ် ၉ - ၁၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၆။ မော်ကွန်း ၉ - ၁၀၅။

၈၇။ မော်ချိုမြို့ ၉ - ၁၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၈။ မော်စိတိုး ၉ - ၁၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၉။ မော်တော်ယာဉ် ၉ - ၁၁၀။ ၅ - ၂၆၅။
 ၅ - ၃၇၅။ ၇ - ၂၈၉။
 ပုံ ၄ ပုံ။

၉၀။ မော်မန်ဂိုဏ်း ၉ - ၁၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၁။ မော်ရစ်ရှပ်ကျွန်း ၉ - ၁၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၂။ မော်လတောကျွန်း ၉ - ၁၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၃။ မော်လမြိုင်ကျွန်းမြို့ ၉ - ၁၂၂။

၉၄။ မော်လမြိုင်မြို့ ၉ - ၁၂၃။ ၂ - ၇၂။
 ၂ - ၇၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၉၅။ မော်လိုက်မြို့ ၉ - ၁၂၆။

၉၆။ မောစကိုမြို့ ၉ - ၁၂၆။ ပုံ ၂ ပုံ။

၉၇။ မောနေယျအကျင့် ၉ - ၁၂၉။

*၉၈။ မောရှေ ၉ - ၁၃၀။ ၉ - ၁၅၂။

၉၉။ မောလျ ၉ - ၁၃၀။ ပုံ ၃ ပုံ။

၁၀၀။ မိုဟမ္မဒ် ၉ - ၁၃၂။ ၁ - ၂၇၉။

၁၀၁။ မိုဇတ် ဒဗျူ အေ ၉ - ၁၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၂။ မိုနိုတိုက် စာစီစက် ၉ - ၁၃၆။ ၁၂ - ၂၀၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၃။ မိုပါဆွန်း ဂီး ဒါ ၉ - ၁၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၄။ မိုရော့ကိုနိုင်ငံ ၉ - ၁၃၉။ ပုံ ၅ ပုံ။

၁၀၅။ မိုလိုတော့ ဗီ အမ် ၉ - ၁၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၆။ မိုး ဆာ တောမတ် ၉ - ၁၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၇။ မိုးကောင်းငှက် ၉ - ၁၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၈။ မိုးကောင်းမြို့ ၉ - ၁၄၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၀၉။ မိုးကုတ်မြို့ ၉ - ၁၄၈။ ပုံ ၃ ပုံ။

၁၁၀။ မိုးစာငှက် ၉ - ၁၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၁၁။ မိုးစောင့်ငှက် ၉ - ၁၅၂။ ၂ - ၄၅၂။

၁၁၂။ မိုးစွေငှက် ၉ - ၁၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၁၃။ မိုးဇက် ၉ - ၁၅၂။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၁၄။ မိုးညိုမြို့ ၉ - ၁၅၅။

၁၁၅။ မိုးညှင်းမင်းတရား ၉ - ၁၅၅။

၁၁၆။ မိုးညှင်းမြို့ ၉ - ၁၅၆။

၁၁၇။ မိုးနှံမြို့ ၉ - ၁၅၇။

၁၁၈။ မိုးမေပင် ၉ - ၁၅၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၁၉။ မိုးမိတ်မြို့ ၉ - ၁၅၉။

၁၂၀။ မိုးရွာခြင်း ၉ - ၁၆၀။

၁၂၁။ မိုးလေဝသယဉာ ၉ - ၁၆၂။ ပုံ ၁၂ ပုံ။

၁၂၂။ မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ ၉ - ၁၇၂။ ၁ - ၂၆၄။
 ၁၅ - ၁၅၅။ ပုံ ၃ ပုံ။

၁၂၃။ မက္ကဆီကိုမြို့တော် ၉ - ၁၇၆။ ပုံ ၃ ပုံ။

၁၂၄။ မက္ကဒေါ်နယ်၊ ဂျိမ်း ၉ - ၁၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ရမ္မဆေး

၁၂၅။ မက္ကဒမ်၊ ဂျေ၊ အယ် ၉ - ၁၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၆။ မက္ကဒမြို့ ၉ - ၁၈၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၂၇။ မက္ကဒီအာဗဲလီ၊ အင် ၉ - ၁၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၈။ မက္ကဒ်နစ်ယဉာ ၉ - ၁၈၃။ ၃ - ၄၅၆။ ပုံ ၃ ပုံ။

၁၂၉။ မက္ကရာ ၉ - ၁၈၆။
 မင်းသားကြီး

၁၃၀။ မက္ကနာကာတာ ၉ - ၁၈၇။ ၃ - ၁၉၀။

၁၃၁။ မက်ဂနီစီယမ် ၉ - ၁၈၈။

၁၃၂။ မက်ဂျာလူမျိုး ၉ - ၁၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၃။ မက်ဆေးဂျူး၊ ဇော် ၉ - ၁၉၀။ ၆ - ၃၂၇။
 ပြည်နယ်

၁၃၄။ မက်ဆီဒိုးနီးယား ၉ - ၁၉၂။ ၁၅ - ၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 နယ်

၁၃၅။ မက်ဆီပိုတေးမီး ၉ - ၁၉၃။ ၁၄ - ၄၄၇။
 ယားနယ်

၁၃၆။ မက်ထရစ်စံနစ် ၉ - ၁၉၄။

၁၃၇။ မက်တားလင့် ၉ - ၁၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၈။ မက်ဒါကက်စကော ၉ - ၁၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ကျွန်း

၁၃၉။ မက်ပါကရင်နှင့် ၉ - ၁၉၈။
 ယယ်လျူဒင်

၁၄၀။ မက်မန်းသီး ၉ - ၁၉၈။

၁၄၁။ မက်မုန်သီး ၉ - ၁၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၂။ မက်လင်ပင် ၉ - ၂၀၀။

၁၄၃။ မက်အာသာ ၉ - ၂၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဒေါက်ဂလပ်

၁၄၄။ မောက်တင် ၉ - ၂၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၅။ မောက်မယ်မြို့ ၉ - ၂၀၄။

အထဲ ၉

- ၁၄၆။ မိတ္တူရိစကပ် ၉-၂၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၄၇။ မိတ္တူရိစကပ် ၉-၂၀၇။
- ၁၄၈။ မိတ္တူရိစကပ် ၉-၂၀၈။
- ၁၄၉။ မိတ္တူရိစကပ် ၉-၂၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၅၀။ မိတ္တူရိစကပ် ၉-၂၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၅၁။ မိတ်ကယ် အန်ဂျလို့ ပျံ့နှံ့ရိုးတီ ၉-၂၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၅၂။ မင် ၉-၂၁၂။
- ၁၅၃။ မင်္ဂလာ ခုဂ ပါး ၉-၂၁၄။
- ၁၅၄။ မင်ဒလင် ၉-၂၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၅၅။ မင်ဒီလေးယက်, ဒီ၊ ဆိုင် ၉-၂၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၅၆။ မင်ဒယ်ဂရီဂေါ် ၉-၂၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၅၇။ မင်ဒယ်ဇန့်, ဂျေ၊ အယ်၊ အက် (ဖ) ၉-၂၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၅၈။ မင်နီဆိုတာ ပြည်နယ် ၉-၂၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၅၉။ မင်းဦး၊ ဖိုးသူတော် ၉-၂၂၁။ ၅-၁၆၇၊ ၉-၂၂၂။
- ၁၆၀။ မင်းဦး ၉-၂၂၂။ ၉-၂၂၁။
- ၁၆၁။ မင်းကင်းမြို့ ၉-၂၂၃။
- ၁၆၂။ မင်းကြီးစွာတော်ကဲ ၉-၂၂၃။
- ၁၆၃။ မင်းကြီးညို ၉-၂၂၄။ ၄-၄၀၅။
- ၁၆၄။ မင်းကွတ်ပင် ၉-၂၂၄။
- ၁၆၅။ မင်းကွန်း ၉-၂၂၅။ ၂-၃၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၆၆။ မင်းကွန်း ဆရာတော် ၉-၂၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၆၇။ မင်းခေါင် ၉-၂၂၇။ ၃-၃၂၀၊ ၈-၃၆၂။
- ၁၆၈။ မင်းခေါင် ဘုရင်များ ၉-၂၄၄။ ၁၁-၇၁၊ ၁၃-၃၃။
- ၁၆၉။ မင်းခေါင် နော်ရထာ ၉-၂၂၉။
- ၁၇၀။ မင်းဇေယျရန္တမိတ် ၉-၂၃၀။ ၁၂-၂၇၆။ ၁၃-၆၂။
- ၁၇၁။ မင်းတုန်းမင်း ၉-၂၃၁။ ၁-၄၉၊ ၁-၃၃၂။ ၁-၃၃၂။ ၅-၂၅၈။ ၆-၂၀၁၊ ၆-၃၄၀၊ ၈-၂၇၈။ ၈-၃၆၃၊ ၉-၃၁၇၊ ၉-၃၂၄။ ၉-၄၃၇။ ၁၀-၂၂၆။ ၁၀-၄၂၂။ ၁၂-၂၇၆။ ၁၂-၃၀၈၊ ၁၃-၁၂၇။ ၁၃-၂၁၂၊ ၁၄-၂၇၇။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၁၇၂။ မင်းတုန်းမြို့ ၉-၂၃၈။
- ၁၇၃။ မင်းတပ်မြို့ ၉-၂၃၈။

- *၁၇၃။ မင်းဒေါင်းဂွက် ၉-၂၃၉။ ၅-၃၁၀။
- ၁၇၄။ မင်းပြားမြို့ ၉-၂၃၉။
- ၁၇၅။ မင်းဘူးခရိုင် ၉-၂၄၀။ ၃-၄၄၈။ ၁၂-၁၁၄။
- ၁၇၆။ မင်းဘူးမြို့ ၉-၂၄၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၁၇၇။ မင်းမြောက် တန်ဆာငါးမီး ၉-၂၄၃။
- ၁၇၈။ မင်းရဲကျော်စွာ ၉-၂၄၄။ ၁၁-၄၇၆။
- *၁၇၉။ မင်းရွာဆရာတော် ၉-၂၄၆။ ၁၃-၉၃။
- ၁၈၀။ မင်းလှမြို့ (သရက် ခရိုင်) ၉-၂၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၈၁။ မင်းလှမြို့ (သာယာ ဝတီခရိုင်) ၉-၂၄၈။
- *၁၈၂။ မင်းအိုဆရာတော် ၉-၂၄၈။ ၁၃-၉၃။
- ၁၈၃။ မောင်ဗက်တင်လူဝီ ၉-၂၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၈၄။ မောင်ကြီး၊ ဆာဂျေ ၉-၂၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။ အေ
- ၁၈၅။ မောင်ကြီးဦး၊ လယ်တီပဏ္ဍိတ ၉-၂၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၈၆။ မောင်ဂိုမာရီ, ဗား နတ် လော၊ လော့ ၉-၂၅၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၈၇။ မောင်တာနော ၉-၂၅၅။
- ၁၈၈။ မောင်မောင်ကြီး၊ ဒေဝဏန္ဒာ ၉-၂၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၈၉။ မောင်မိုင်း၊ ဝတ္ထု၊ ချဉ်ပေါင်ရွက်သည် ၉-၂၅၈။ ၉-၂၆၀။
- ၁၉၀။ မောင်ရင်မောင် မယ်မ ဝတ္ထု ၉-၂၆၀။ ၅-၃၄၁။ ၁၂-၂၇၀။
- ၁၉၁။ မောင်းတောမြို့ ၉-၂၆၁။ ၉-၈၉။
- ၁၉၂။ မောင်းထောင် ဆရာတော်များ ၉-၂၆၂။
- ၁၉၃။ မောင်းထောင်း ကောင် ၉-၂၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၉၄။ မိုင်ဆိုပြည်နယ် ၉-၂၆၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၁၉၅။ မိုင်ဆိုမြို့ ၉-၂၆၇။
- ၁၉၆။ မိုင်းကိုင်နယ် ၉-၂၆၇။
- ၁၉၇။ မိုင်းကိုင်စက္ကူ ၉-၂၆၈။ ၁၃-၈၄။
- ၁၉၈။ မိုင်းခိုင်းဆရာတော် ၉-၂၆၈။
- ၁၉၉။ မိုင်းခိုင်းမြို့စား ၉-၂၆၉။
- ၂၀၀။ မိုင်းဆပ်မြို့ ၉-၂၇၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၂၀၁။ မိုင်းနောင်နယ် ၉-၂၇၂။

အတွဲ ၉

၂၇၄။ မျောက်ပိုင်	၉ - ၃၆၃။
၂၇၅။ မျောက်လှုပ်ပင်	၉ - ၃၆၃။
၂၇၆။ မျောက်လှဲကျော်	၉ - ၃၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၇။ မျောက်ဝံမျိုး	၉ - ၃၆၅။ ၂ - ၃၇၈။ ၃ - ၇၇။ ၉ - ၃၆၄။ ၁၂ - ၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၈။ မျောက်ဥ	၉ - ၃၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၉။ မျောက်လှူမျိုး	၉ - ၃၆၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
၂၈၀။ မြ၊ သခင်	၉ - ၃၆၈။ ၇ - ၁၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၁။ မြကလေး၊ မ၊ အနောက်နန်း	၉ - ၃၆၉။ ၁၂ - ၂၇၆။
၂၈၂။ မြခြေချင်းမငွေမြိုင်	၉ - ၃၇၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
၂၈၃။ မြစေတီ ကျောက်စာ	၉ - ၃၇၁။ ပုံ ၄ ပုံ။
၂၈၄။ မြရင်၊ မ၊ လေဘာတီ	၉ - ၃၇၅။ ၅ - ၇၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၅။ မြလွင်၊ မ၊ ကောလိပ်စိန်	၉ - ၃၇၇။ ၈ - ၃၅၅။
၂၈၆။ မြတော်မြို့	၉ - ၃၇၈။
* ၂၈၇။ မြတိဝန်ကြီး ဦးစ	၉ - ၃၇၈။ ၃ - ၂၇၉။
၂၈၈။ မြသလွန်ဘုရား	၉ - ၃၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၉။ မြားဆိပ်ပင်	၉ - ၃၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၀။ မြိုးညောင် ငှက်မျိုး	၉ - ၃၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၁။ မြိုးညှပ်ပိုးကောင်	၉ - ၃၈၂။
၂၉၂။ မြိုးဝန်ငှက်	၉ - ၃၈၃။
၂၉၃။ မြနွှဲ မြူထူ	၉ - ၃၈၃။
၂၉၄။ မြေခွေး	၉ - ၃၈၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
၂၉၅။ မြေစေး	၉ - ၃၈၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
၂၉၆။ မြေဆီလွှာ	၉ - ၃၈၈။
၂၉၇။ မြေတိုင်းပညာ	၉ - ၃၉၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
၂၉၈။ မြေထပ်ပင်လယ်	၉ - ၃၉၃။ ၄ - ၁၆၆။ ၇ - ၂၇၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
* ၂၉၉။ မြေထဲမြို့	၉ - ၃၉၅။ ၁၅ - ၂၉၈။
၃၀၀။ မြေဒူး	၉ - ၃၉၅။ ၄ - ၂၃၇။
၃၀၁။ မြေပဲ	၉ - ၃၉၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
၃၀၂။ မြေပုံပညာ	၉ - ၃၉၈။ ပုံ ၇ ပုံ။
၃၀၃။ မြေပုံမြို့	၉ - ၄၀၁။
၃၀၄။ မြေပြု	၉ - ၄၀၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
၃၀၅။ မြေမျက်နှာပြင် ပထဝီဝင်	၉ - ၄၀၃။
၃၀၆။ မြေလူးငှက်	၉ - ၄၀၅။ ၃ - ၂၇၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၃၀၇။ မြေဝပ်ငှက်မျိုး	၉ - ၄၀၆။ ၅ - ၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၀၈။ မြေဩဇာမျှား	၉ - ၄၀၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
၃၀၉။ မြေအောက် မီးရထား	၉ - ၄၀၉။ ပုံ ၄ ပုံ။
၃၁၀။ မြို့	၉ - ၄၁၂။
၃၁၁။ မြို့ ဦး	၉ - ၄၁၄။ ၉ - ၂၅၈။ ၉ - ၂၅၅။ ၁၁ - ၄၁၅။ ၁၂ - ၁၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၂။ မြို့ကွက်ရိုက်ခြင်း	၉ - ၄၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၃။ မြို့ရိုး	၉ - ၄၁၈။ ပုံ ၇ ပုံ။
၃၁၄။ မြို့သစ်	၉ - ၄၂၂။
၃၁၅။ မြို့ဟောင်းမြို့	၉ - ၄၂၃။ ၁၁ - ၃၆၀။ ၁၂ - ၂၀၃။ ၁၅ - ၃၅၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
၃၁၆။ မြို့လူမျိုး	၉ - ၄၂၅။
၃၁၇။ မြက်	၉ - ၄၂၆။ ၁၀ - ၁၆၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၈။ မြောက်ပင်လယ်	၉ - ၄၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၁၉။ မြောက်ဝင်ရိုးစွန်း	၉ - ၄၂၈။ ၆ - ၃၁၉။ ပုံ ၅ ပုံ။
၃၂၀။ မြောက်အမေရိက တိုက်	၉ - ၄၃၁။ ပုံ ၄ ပုံ။
* ၃၂၁။ မြောက်ဦးမြို့	၉ - ၄၃၆။ ၉ - ၄၂၃။
၃၂၂။ မြင်မိုရ်တောင်	၉ - ၄၃၆။
၃၂၃။ မြင်ကုန်း၊ မြင်းခုံတိုင်	၉ - ၄၃၇။ ၁ - ၄၉။ ၉ - ၂၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
မင်းသားများ	
၃၂၄။ မြင်စိုင်း	၉ - ၄၃၉။ ၁၂ - ၁၂၀။
၃၂၅။ မြင်မှုပညာ	၉ - ၄၄၀။
၃၂၆။ မြင်း	၉ - ၄၄၂။ ပုံ ၃ ပုံ။
၃၂၇။ မြင်းကျား	၉ - ၄၄၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
၃၂၈။ မြင်းခင်းသဘင်	၉ - ၄၄၈။ ၄ - ၁၈၇။
၃၂၉။ မြင်းခြံခရိုင်	၉ - ၄၄၉။ ၄ - ၁၀၄။ ၇ - ၆၁။ ပုံ ၄ ပုံ။
၃၃၀။ မြင်းခြံမြို့	၉ - ၄၅၃။ ပုံ ၃ ပုံ။
၃၃၁။ မြင်းခွာပင်	၉ - ၄၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၃၂။ မြင်းစားကျို	၉ - ၄၅၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
၃၃၃။ မြင်းစီးခြင်း	၉ - ၄၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၃၄။ မြင်းပိုင်ပွဲ	၉ - ၄၆၀။ ၅ - ၂၅၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၃၅။ မြင်းမျှော်	၉ - ၄၆၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၃၃၆။ မြောင်မြို့	၉ - ၄၆၂။

အတွဲ ၉

အတွဲ ၁၀

၃၃၇။ မြောင်းမြချိုင့် ၉-၄၆၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၈။ မြောင်းမြမြို့ ၉-၄၆၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၃၉။ မြိုင်မြို့ ၉-၄၆၆။
 ၃၄၀။ မြစ် ၉-၄၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၁။ မြစ်ကြီးနားခရိုင် ၉-၄၆၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၄၂။ မြစ်ကြီးနားမြို့ ၉-၄၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၄၃။ မြစ်ငယ်မြစ် ၉-၄၇၂။
 ၃၄၄။ မြစ်ငယ်မြို့ ၉-၄၇၂။
 ၃၄၅။ မြစ်ခမြစ် ၉-၄၇၃။
 *၃၄၆။ မြစ်ဝါ ၉-၄၇၃။ ၁၂-၄၅၈။
 ၃၄၇။ မြစ်သားမြို့ ၉-၄၇၃။
 ၃၄၈။ မြည်း ၉-၄၇၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

အတွဲ ၁၀

၁။ မြတ်ရာပင် ၁၀-၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂။ မြတ်လေးပန်း ၁၀-၁။ ၉-၈၀။
 ၃။ မြတ်ခရိုင် ၁၀-၁။
 ၄။ မြတ်မြို့ ၁၀-၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅။ မြန်မာ့စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ ၁၀-၃။ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၆။ မြန်မာ့စစ်တပ် သမိုင်း ၁၀-၈။ ပုံ ၁၅ ပုံ။
 *၇။ မြန်မာ့ စွယ်စုံကျမ်း ၁၀-၁၅။ ၄-၉၀။
 ၈။ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ် ၁၀-၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉။ မြန်မာ့ တော်လှန်ရေး ၁၀-၁၉။ ၃-၁၂၆။
 ၄-၇၉၊ ၅-၄၄၊ ၇-၁၈၀၊
 ၇-၁၈၀၊ ၇-၄၄၊
 ၁၀-၁၅၊ ၁၀-၁၈၈၊
 ၁၁-၂၀၃၊ ၁၁-၂၇၈၊
 ၁၂-၄၄၁၊ ၁၅-၂၀၂။
 ၁၅-၂၇၈၊ ၁၅-၂၇၅။
 ၁၀။ မြန်မာ့တပ်မတော် ၁၀-၂၆။ ၃-၁၂၆။
 ၅-၄၄၊ ၆-၁၂၊
 ၇-၁၈၀၊ ၈-၄၅၀၊ ၁၀-၈၊
 ၁၀-၁၉၊ ၁၀-၁၉၊
 ၁၀-၁၈၈၊ ၁၁-၂၀၃၊
 ၁၂-၁၆၂၊ ၁၅-၂၀၂၊
 ၁၅-၂၇၈၊ ၁၅-၂၇၅။
 ပုံ ၁၀ ပုံ။
 ၁၁။ မြန်မာ ကလေး ကစားနည်း ၁၀-၃၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၂။ မြန်မာ ကလေး ချော့ ကျော့များ ၁၀-၄၉။ ၁၂-၂၇၆။
 ၁၅-၃၁။
 ၁၃။ မြန်မာ ကာလပေါ် ဝတ္ထုများ ၁၀-၅၃။ ၄-၅၇၊
 ၆-၂၉၊ ၆-၃၁၆။

၈-၄၄၇၊ ၉-၂၅၁၊
 ၉-၂၅၅၊ ၉-၂၅၈၊
 ၉-၂၆၀၊ ၁၂-၂၂၀၊
 ၁၂-၂၆၆၊ ၁၂-၂၇၀။
 ၁၀-၅၇။ ၃-၁၂၆။
 ၁၅။ မြန်မာ့ကုမ္ပဏီ အသင်းများ ၁၀-၅၉။ ၄-၁၊
 ၆-၁၇၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၆။ မြန်မာစာပေ ၁၀-၆၄။ ၁-၅၉၊
 ၁-၇၆၊ ၁-၁၅၈၊
 ၁-၂၀၄၊ ၁-၃၃၂၊
 ၁-၃၆၀၊ ၂-၁၇၃၊
 ၃-၁၂၆၊ ၃-၂၇၉၊
 ၃-၃၃၃၊ ၃-၃၈၇၊
 ၄-၅၇၊ ၄-၁၁၂၊
 ၄-၁၆၂၊ ၄-၃၇၁၊
 ၅-၁၄၊ ၅-၂၄၊
 ၅-၄၄၊ ၅-၉၇၊
 ၅-၁၆၉၊ ၅-၂၆၂၊
 ၅-၄၅၂၊ ၅-၄၅၂၊
 ၆-၁၃၃၊ ၆-၂၂၄၊
 ၆-၃၁၆၊ ၆-၃၃၁၊
 ၆-၃၄၀၊ ၇-၉၇၊
 ၇-၉၇၊ ၇-၂၂၂၊
 ၇-၃၁၈၊ ၇-၃၂၁၊
 ၇-၃၃၃၊ ၈-၁၅၄၊
 ၈-၃၆၃၊ ၈-၄၅၀၊
 ၈-၄၆၅၊ ၈-၄၆၉၊ ၉-၉၂၊
 ၉-၁၀၅၊ ၉-၂၂၂၊
 ၉-၂၃၁၊ ၉-၂၅၁၊
 ၉-၂၅၅၊ ၉-၅၅၈၊
 ၉-၂၆၀၊ ၉-၂၆၂။

၉-၅၇၂၊ ၉-၃၁၇။
 ၉-၃၃၉၊ ၉-၃၆၉၊
 ၉-၃၇၁၊ ၁၀-၅၃၊
 ၁၀-၃၆၀၊ ၁၀-၂၅၁၊
 ၁၁-၅၅၊ ၁၁-၅၄၊
 ၁၁-၅၆၊ ၁၁-၆၃၊
 ၁၁-၄၃၆၊ ၁၁-၄၃၆၊
 ၁၂-၁၀၉၊ ၁၂-၁၁၆၊
 ၁၂-၁၆၇၊ ၁၂-၁၆၉၊
 ၁၂-၂၆၆၊ ၁၂-၂၇၆၊
 ၁၂-၂၇၆၊ ၁၃-၃၅၇၊
 ၁၄-၁၃၅၊ ၁၄-၁၆၅၊
 ၁၅-၃၁၊ ၁၅-၃၁၊
 ၁၅-၉၃၊ ၁၅-၁၁၁၊
 ၁၅-၁၄၄၊ ၁၅-၃၆၅၊
 ၁၅-၄၀၉။

၁၇။ မြန်မာဆေးပညာ

၁၀-၇၆။ ၈-၂၂။
 ၁၁-၃၂။ ၁၄-၁၃၈။

၁၈။ မြန်မာ ဇာတ်
မင်းသမီးများ

၁၀-၈၀။ ၄-၂၃၀၊
 ၅-၂၃၆၊ ၅-၂၃၆၊
 ၆-၃၂၀၊ ၉-၃၇၀၊
 ၉-၃၇၇၊ ၁၁-၂၇၊
 ၁၅-၂၉၃။ ပုံ ၁၁ ပုံ။

၁၉။ မြန်မာ ဇာတ်
မင်းသားများ

၁၀-၈၈။ ၄-၅၅၊
 ၄-၇၅၊ ၄-၈၅၊
 ၅-၂၃၆၊ ၈-၃၅၅။
 ပုံ ၁၀ ပုံ။

၂၀။ မြန်မာဇာတ်သဘင်

၁၀-၉၈။ ၄-၁၈၇၊
 ၇-၉၀၊ ၁၀-၈၀၊
 ၁၀-၈၈၊ ၁၀-၃၆၆၊
 ၁၀-၄၁၂၊ ၁၁-၃၀၂။
 ပုံ ၃ ပုံ။

၂၁။ မြန်မာ - ထရပ်
နယ်နိမိတ် သတ်
မှတ်ရေး

၁၀-၁၀၃။ ပုံ ၇ ပုံ။

၂၂။ မြန်မာနိုင်ငံ
ကုန်း သတ္တဝါများ

၁၀-၁၁၆။ ပုံ ၇ ပုံ။

၂၃။ မြန်မာနိုင်ငံ
ကျေးငှက်များ

၁၀-၁၂၂။ ၁-၁၁၂၊
 ၂-၉၊ ၂-၁၁၄၊
 ၂-၁၄၇၊ ၂-၁၆၃၊
 ၂-၂၃၁၊ ၂-၂၅၇၊
 ၂-၂၇၅၊ ၂-၃၅၉။

၂-၃၅၉၊ ၂-၄၄၀၊
 ၃-၂၂၄၊ ၃-၂၄၀၊
 ၃-၂၄၄၊ ၃-၂၆၄၊
 ၃-၂၆၇၊ ၃-၂၆၈၊
 ၃-၂၆၉၊ ၃-၂၇၀၊
 ၃-၂၇၂၊ ၃-၂၇၄၊
 ၃-၂၇၆၊ ၃-၂၇၇၊
 ၃-၂၇၅၊ ၃-၂၈၀၊
 ၃-၄၀၇၊ ၃-၄၄၃၊
 ၄-၁၁၊ ၄-၁၂၊
 ၄-၁၀၁၊ ၄-၁၀၁၊ ၄-၂၁၇၊
 ၄-၃၂၃၊ ၄-၃၂၇၊
 ၄-၃၄၈၊ ၄-၃၆၄၊
 ၄-၄၇၀၊ ၅-၃၄၊
 ၅-၃၆၊ ၅-၄၃၊
 ၅-၈၇၊ ၅-၉၀၊
 ၅-၉၆၊ ၅-၁၂၂၊
 ၅-၁၂၄၊ ၅-၁၆၃၊
 ၅-၂၂၈၊ ၅-၂၇၄၊
 ၅-၃၁၀၊ ၅-၃၁၀၊ ၅-၃၁၁၊
 ၆-၃၁၁၊ ၅-၃၁၂၊
 ၅-၃၃၉၊ ၆-၃၁၀၊
 ၇-၄၅၊ ၇-၁၀၁၊
 ၇-၁၀၁၊ ၇-၂၉၅၊
 ၈-၁၁၈၊ ၈-၂၀၈၊
 ၈-၂၃၈၊ ၈-၂၃၈၊
 ၈-၂၄၀၊ ၈-၂၄၀၊ ၈-၂၇၇၊
 ၈-၂၉၃၊ ၈-၃၇၂၊
 ၈-၃၉၁။ ၉-၉၅၊
 ၉-၁၄၆၊ ၉-၁၅၁၊
 ၉-၁၅၂၊ ၉-၂၀၃၊
 ၉-၃၂၈၊ ၉-၃၂၉၊
 ၉-၃၈၁၊ ၉-၃၈၃၊
 ၉-၄၀၅၊ ၉-၄၀၆၊
 ၁၁-၂၂၊ ၁၁-၃၁၊
 ၁၁-၁၂၅၊ ၁၁-၁၂၅၊
 ၁၁-၁၇၈၊ ၁၁-၁၈၀၊
 ၁၁-၂၅၃၊ ၁၁-၂၅၆၊
 ၁၁-၂၅၇၊ ၁၁-၄၄၂၊
 ၁၂-၁၉၃၊ ၁၂-၁၉၉၊
 ၁၂-၂၀၁၊ ၁၂-၃၃၅၊
 ၁၂-၃၄၅၊ ၁၂-၃၄၆။

- ၁၄ - ၂၇၇၊ ၁၅ - ၂၀၂၊
၁၅ - ၂၆၉၊ ၁၅ - ၂၇၅၊
၁၅ - ၃၆၃။ ပုံ ၈ ပုံ။
- ၃၂။ မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်း ဖွဲ့စည်းနှင့် ကမ္ဘာ့ ကျောက်စာများ
၁၀ - ၁၉၉။ ၈ - ၁၃၄၊
၉ - ၃၇၁၊ ၁၁ - ၂၃၀၊
ပုံ ၂၀ ပုံ။
- ၃၃။ မြန်မာနိုင်ငံ လူထု ပညာရေး
၁၀ - ၂၁၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၃၄။ မြန်မာနိုင်ငံ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး
၁၀ - ၂၁၄၊ ၁၂ - ၃၁၆။
ပုံ ၇ ပုံ။
- ၃၅။ မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းစာများ
၁၀ - ၂၂၆။ ၁၂ - ၃၀၈။
ပုံ ၆ ပုံ။
- ၃၆။ မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်း
၁၀ - ၂၃၆၊ ၂ - ၉၁၊
၃ - ၁၂၆၊ ၃ - ၃၂၀၊
၄ - ၂၃၇၊
၄ - ၄၀၅၊ ၅ - ၄၄၊
၅ - ၂၆၂၊ ၅ - ၂၇၀၊
၆ - ၁၂၊ ၆ - ၃၃၇၊
၇ - ၁၈၀၊ ၇ - ၂၇၂၊
၈ - ၁၅၄၊ ၈ - ၂၅၀၊
၈ - ၂၇၀၊ ၈ - ၃၀၇၊
၈ - ၃၅၀၊ ၈ - ၃၆၂၊
၈ - ၄၅၀၊ ၈ - ၄၇၃၊
၉ - ၂၂၇၊ ၉ - ၂၃၁၊
၉ - ၃၇၁၊ ၁၀ - ၄၂၂၊
၁၁ - ၇၁၊ ၁၁ - ၂၀၃၊
၁၁ - ၂၆၇၊ ၁၁ - ၂၇၀၊
၁၁ - ၃၁၂၊ ၁၂ - ၃၃၃၊
၁၃ - ၈၄၊ ၁၃ - ၁၂၇၊
၁၄ - ၂၂၊ ၁၄ - ၁၅၀၊
၁၄ - ၁၆၀၊ ၁၄ - ၂၃၇၊
၁၄ - ၂၇၇၊ ၁၅ - ၂၀၂၊
၁၅ - ၂၅၅။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၃၇။ မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းကော်မရှင်
၁၀ - ၂၄၀။
- ၃၈။ မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသန အသင်း
၁၀ - ၂၅၁။ ၇ - ၂၂၂။
- ၃၉။ မြန်မာနိုင်ငံ သစ်တောများ
၁၀ - ၂၅၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၄၀။ မြန်မာနိုင်ငံ သစ်ပင်များ
၁၀ - ၂၆၂။ ၁၀ - ၂၅၃။

- ၄၁။ မြန်မာနိုင်ငံ သတ္တုတူးဖွား
၁၀ - ၂၆၇။ ၆ - ၁၄၄။
၈ - ၃၃၉၊ ၉ - ၁၀၆။
ပုံ ၁၂ ပုံ။
- ၄၂။ မြန်မာ-ပါဠိ ကျမ်းဂန်သမိုင်း
၁၀ - ၂၇၄။ ၂ - ၁၀၅။
၉ - ၃၇၁။
- ၄၃။ မြန်မာဗုဒ္ဓပိုက်
၁၀ - ၂၇၄။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၄၄။ မြန်မာပေစာ
၁၀ - ၂၇၉။ ၆ - ၃၅၃။
ပုံ ၁၁ ပုံ။
- * ၄၅။ မြန်မာပန်းချီ
၁၀ - ၂၉၉။ ၇ - ၂၁။
- * ၄၆။ မြန်မာပြဇာတ်
၁၀ - ၂၉၉။ ၇ - ၁၀၂။
- * ၄၇။ မြန်မာဆိုသကား အတတ်
၁၀ - ၂၉၉။ ၇ - ၄၃၀။
- ၄၈။ မြန်မာဘာသာ
၁၀ - ၂၉၉။
- ၄၉။ မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံ
၁၀ - ၃၀၆။
- ၅၀။ မြန်မာ မှူးများ
၁၀ - ၃၀၈။ ၂ - ၃၀၃၊
၅ - ၁၈၉။ ပုံ ၃ ပုံ။
- ၅၁။ မြန်မာယွန်းထည် လုပ်ငန်း
၁၀ - ၃၁၅။ ၁၃ - ၂၇၃၊
၁၄ - ၂၄။ ပုံ ၉ ပုံ။
- ၅၂။ မြန်မာရာဇဝင်များ
၁၀ - ၃၂၁။ ၁ - ၂၀၄၊
၇ - ၂၇၂၊ ၁၀ - ၂၄၈။
- ၅၃။ မြန်မာ ရက်ကန်း ပညာ
၁၀ - ၃၂၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၅၄။ မြန်မာရွပ်ရွင်
၁၀ - ၃၃၀။ ၂ - ၃၀၈၊
၈ - ၂၄၇။ ၈ - ၂၆၃။
ပုံ ၇ ပုံ။
- * ၅၅။ မြန်မာရုပ်သေး
၁၀ - ၃၃၇။ ၁၁ - ၃၀၂။
- ၅၆။ မြန်မာလူမျိုး
၁၀ - ၃၃၇။ ၁ - ၁၅၊
၁ - ၉၃၊ ၂ - ၃၈၉၊
၅ - ၉၉၊ ၅ - ၂၀၂၊
၅ - ၃၅၁၊ ၅ - ၄၅၇၊
၇ - ၉၀၊ ၇ - ၃၃၁၊
၈ - ၄၃၇၊ ၉ - ၂၇၀၊
၁၁ - ၅၂၊ ၁၁ - ၄၈၃၊
၁၃ - ၁၉၈၊ ၁၄ - ၆၀၊
၁၅ - ၂၆၀။ ပုံ ၃ ပုံ။
- ၅၇။ မြန်မာသီချင်း
၁၀ - ၃၅၃။ ၁ - ၅၉၊
၁ - ၅၉၊ ၁ - ၁၅၀၊
၅ - ၁၆၉၊ ၁၀ - ၅၉၊
၁၀ - ၉၈၊ ၁၀ - ၉၈၊
၁၃ - ၁၁၆။
- ၅၈။ မြန်မာသဒ္ဒါ
၁၀ - ၃၅၈။

၅၉။ မြန်မာ အငြိမ့်
မင်းသမီးများ ၁၀ - ၃၆၆။ ၂ - ၄၀၂။
၄ - ၅၆၊ ၄ - ၇၄၊
၉ - ၃၇၀၊ ၉ - ၃၇၅။
၉ - ၃၇၇။ ပုံ ၁၅ ပုံ။

*၆၀။ မြန်မာ အနုပညာ ၁၀ - ၃၇၄။ ၁၄ - ၁၄၀။

၆၁။ မြန်မာ အထိတ်အနာ ၁၀ - ၃၇၄။ ၂ - ၃၁၀။
၄ - ၉၀။ ၁၀ - ၄၄၄။

၆၂။ မြန်မာ အသံဖြစ်ပုံ ၁၀ - ၃၇၆။ ပုံ ၁၃ ပုံ။

*၆၃။ မြန်မာ အလေးချိန်
နှင့် အခြင်အတာ ၁၀ - ၃၈၂။ ၁၄ - ၂၅၇။

၆၄။ မြန်မာ အိုးခွက်
လုပ်ငန်း ၁၀ - ၃၈၂။ ပုံ ၄ ပုံ။

၆၅။ မြန်မာ အက္ခရာ
ထုတ် ၁၀ - ၃၈၅။

၆၆။ မြန်အောင်မြို့ ၁၀ - ၃၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၆၇။ မွန်ပတ်ဆိုင်မွန် ဒီ ၁၀ - ၃၉၄။ ၆ - ၂၉၀။
ပုံ ၁ ပုံ။

၆၈။ မွန်ဂိုလူမျိုး ၁၀ - ၃၉၅။ ၁ - ၂၀၈။
၃ - ၁၆၃၊ ၆ - ၃၈၃။
ပုံ ၄ ပုံ။

၆၉။ မွန်ဂိုးလီးယား ၁၀ - ၃၉၇။ ၁၀ - ၃၉၅။
ပုံ ၆ ပုံ။

၇၀။ မွန်တားနား
ပြည်နယ် ၁၀ - ၄၀၁။

၇၁။ မွန်တီကာလီမြို့ ၁၀ - ၄၀၁။ ၁၀ - ၄၀၇။
ပုံ ၁ ပုံ။

၇၂။ မွန်တီနီးဂရိုး
ပြည်နယ် ၁၀ - ၄၀၁။ ၁၀ - ၄၅၁။
ပုံ ၂ ပုံ။

၇၃။ မွန်တီပစ်ဒီအိုမြို့ ၁၀ - ၄၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၇၄။ မွန်တက်စကျူး ၁၀ - ၄၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၇၅။ မွန်တက်ဆိုးရိုးအမ် ၁၀ - ၄၀၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၇၆။ မွန်တိန်း၊ အမ်၊ အီ ၁၀ - ၄၀၆။ ၃ - ၄၀၉။
ပုံ ၁ ပုံ။

၇၇။ မွန်နာကီနိုင်ငံ ၁၀ - ၄၀၇။ ၁၀ - ၄၀၁။
ပုံ ၃ ပုံ။

၇၈။ မွန်နေဘူးလူမျိုး ၁၀ - ၄၀၈။ ၁ - ၉၃။

၇၉။ မွန်လူမျိုး ၁၀ - ၄၀၈။ ၈ - ၃၉၃။
ပုံ ၂ ပုံ။

၈၀။ မွန်သီချင်း ၁၀ - ၄၁၂။ ၃ - ၂၇၉။
၇ - ၁၁၇။

၈၁။ မွန်ထရိုးအောမြို့ ၁၀ - ၄၁၄။ ၁ - ၁၅၉။
၂ - ၂၉၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၂။ မွမ်းဆွေးဆက် ၁၀ - ၄၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၃။ မှာတမ်း ၁၀ - ၄၁၆။ ၁၂ - ၃၀၈။

၈၄။ မှော်ပညာ ၁၀ - ၄၁၇။ ၁၅ - ၂၆၂။

၈၅။ မှော်ဘီမြို့ ၁၀ - ၄၁၈။

၈၆။ မွို့ ၁၀ - ၄၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၇။ မွို့မျိုး ၁၀ - ၄၂၀။ ပုံ ၂ ပုံ။

၈၈။ မွို့သိမ် ၁၀ - ၄၂၁။

၈၉။ မှတ်၊ ဆရာ ၁၀ - ၄၂၂။ ပုံ ၃ ပုံ။

၉၀။ မှတ်ဉာဏ် ၁၀ - ၄၂၅။

၉၁။ မှန်စီ ကျောက်စီ
ပညာ ၁၀ - ၄၂၆။ ၁၀ - ၃၁၅။
ပုံ ၁ ပုံ။

၉၂။ မှန်တော့ပင် ၁၀ - ၄၂၆။

*၉၃။ မှန်နန်းရာဇဝင် ၁၀ - ၄၂၆။ ၁၀ - ၃၂၁။

၉၄။ မှန်ဘီလူး ၁၀ - ၄၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၅။ မြေ ၁၀ - ၄၂၈။ ပုံ ၄ ပုံ။

၉၆။ မြေပါ ၁၀ - ၄၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၇။ မြေပါကြီး ၁၀ - ၄၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၈။ မြေပါပြု ၁၀ - ၄၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၉။ မြေပါမြီးတို ၁၀ - ၄၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၀။ မြေပါမေးရှည် ၁၀ - ၄၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၀၁။ မြား၊ ဒိုင်း ၁၀ - ၄၃၅။ ၅ - ၃၁၇။

*၁၀၂။ မြားနတ်မောင်ပျံပြင် ၁၀ - ၄၃၅။ ၂ - ၁၃။

၁၀၃။ ယ ၁၀ - ၄၃၆။

၁၀၄။ ယတြာ ၁၀ - ၄၃၆။

၁၀၅။ ယမနေပင် ၁၀ - ၄၃၇။

၁၀၆။ ယမမင်း ၁၀ - ၄၃၇။

၁၀၇။ ယမနာမြစ် ၁၀ - ၄၃၉။

၁၀၈။ ယသောဓရာ ၁၀ - ၄၃၉။ ၁၁ - ၈၁။

၁၀၉။ ယဟူဒီလူမျိုး ၁၀ - ၄၄၀။ ၄ - ၂၀၂။
၄ - ၂၉၁၊ ၅ - ၂၉၃၊
၆ - ၃၅၈။ ၇ - ၁၇၇။
၇ - ၂၄၁၊ ၈ - ၉၉။
၈ - ၁၀၂၊ ၉ - ၁၅၂။
၁၅ - ၃၃၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၁၀။ ယုဇနပင် ၁၀ - ၄၄၃။

၁၁၁။ ယုဒသန် ၁၀ - ၄၄၄။ ၁၁ - ၂၇၈။
ပုံ ၂ ပုံ။

၁၁၂။ ယုကရိန်းနိုင်ငံ ၁၀ - ၄၄၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၁၃။ ယုကလစ် ၁၀ - ၄၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၁၄။ ယုကလစ်တပ်ပင် ၁၀ - ၄၅၀။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၁၅။ ယုဂီစလားမီးယား
နိုင်ငံ ၁၀ - ၄၅၁။ ၄ - ၁၂၄။
၄ - ၄၆၈။ ပုံ ၆ ပုံ။

၁၁၆။ ယူဂန်းဒါးနိုင်ငံ
 *၁၁၇။ ယူဂျင်းနစ်
 *၁၁၈။ ယူနီဗာစီတီ
 *၁၁၉။ ယူနိုက်တက်
 ကင်းဒမ်း

၁၂၀။ ယူဇရေးတီးမြစ်
 ၁၂၁။ ယူရေးနီးယမ်း

၁၀ - ၄၅၅။ ဖုံ ၃ ပုံ။
 ၁၀ - ၄၅၆။ ၉ - ၃၄၈။
 ၁၀ - ၄၅၆။ ၅ - ၅၇။
 ၁၀ - ၄၅၆။ ၁ - ၄၀၆။
 ၁ - ၄၅၇။ *၂ - ၂၉၂။
 ၆ - ၄၆၅။ ၆ - ၄၆၇။
 ၉ - ၁၇၈။ ၁၂ - ၃၃၉။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၀ - ၄၆၆။
 ၁၀ - ၄၆၆။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၂၂။ ယူရေးနပ်ဂြိုဟ်
 ၁၂၃။ ယူရယ်တောင့်တန်း
 ၁၂၄။ ယူရစ်ပီးဒီး
 *၁၂၅။ ယူရစ်သမစ်
 *၁၂၆။ ယူအက်စအေ
 ၁၂၇။ ယူးကတနီ
 ၁၂၈။ ယူးကွန်းနယ်
 ၁၂၉။ ယူးတားပြည်နယ်

၁၀ - ၄၆၈။ ၆ - ၇၈။
 ၁၀ - ၄၆၉။
 ၁၀ - ၄၆၉။ ၃ - ၅၆။
 ၄ - ၂၀၀။ ၁၅ - ၁၄၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၀ - ၄၇၀။ ၄ - ၃၀။
 ၁၀ - ၄၇၀။ ၁၄ - ၁၉၈။
 ၁၀ - ၄၇၀။
 ၁၀ - ၄၇၁။
 ၁၀ - ၄၇၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

အတွဲ ၁၁

၁။ ယူးထရက်မြို့
 *၂။ ယေရုရှလင်မြို့
 *၃။ ယောရင်လူမျိုး
 ၄။ ယောဂီ
 *၅။ ယောနုကတိုင်း
 ၆။ ယောနယ်
 *၇။ ယောအတွင်းဝန်
 ၈။ ယိုကိုဟားမားမြို့
 *၉။ ယိုကလူမျိုး
 ၁၀။ ယိုထိုးခြင်း
 ၁၁။ ယိုးဒယားနိုင်ငံ

၁၁ - ၁။
 ၁၁ - ၁။ ၃ - ၁၁၃။
 ၁၁ - ၁။ ၁၂ - ၁၆။
 ၁၁ - ၁။
 ၁၁ - ၁။ ၁၁ - ၁။
 ၁၁ - ၁။
 ၁၁ - ၂။ ၈ - ၃၆၃။
 ၁၁ - ၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၃။ ၂ - ၃၈၉။
 ၁၁ - ၃။
 ၁၁ - ၄။

၄ - ၂၃၅။ ၄ - ၃၀၇။
 ၄ - ၃၅၀။ ၆ - ၁၃၇။
 ၇ - ၁၈၇။ ၈ - ၁၇၉။
 ၈ - ၃၀၇။ ၁၁ - ၁၆။
 ၁၁ - ၃၉၆။ ၁၄ - ၂၃၅။
 ပုံ ၉ ပုံ။

၁၂။ ယိုးဒယား သီချင်း
 နှင်းအက

၁၁ - ၁၆။ ၃ - ၂၇၉။
 ၇ - ၁၀၂။ ၇ - ၁၁၇။
 ၁၀ - ၉၈။ ပုံ ၈ ပုံ။
 ၁၁ - ၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၂၃။ ၂ - ၂၆၀။
 ၁၁ - ၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၂၆။ ၂ - ၃၈၉။
 ၁၁ - ၂၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၁ - ၂၈။ ၁ - ၉၃။
 ၈ - ၃၄၆။
 ၁၁ - ၂၈။ ၄ - ၈၅။

၁၃။ ယောက်ဖဆွေးခေါ်
 *၁၄။ ယောက်သွား
 ၁၅။ ယင်ကောင်
 *၁၆။ ယင်ဒူးလူမျိုး
 ၁၇။ ယင်းလူမျိုး
 ၁၈။ ယင်းတလဲ လူမျိုး
 ၁၉။ ယင်းတော်မလေး

၁၁ - ၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၂၃။ ၂ - ၂၆၀။
 ၁၁ - ၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၂၆။ ၂ - ၃၈၉။
 ၁၁ - ၂၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၁ - ၂၈။ ၁ - ၉၃။
 ၈ - ၃၄၆။
 ၁၁ - ၂၈။ ၄ - ၈၅။

၂၀။ ယင်းတိုက်ပင်
 ၂၁။ ယင်းတော်လှူမျိုး
 ၂၂။ ယင်းမာပင်
 ၂၃။ ယင်းမာပင်မြို့
 ၂၄။ ယောင်ယင်ငှက်
 ၂၅။ ယောင်လူမျိုး
 ၂၆။ ဘစ်မျိုးခွန်
 ၂၇။ ယင်ပူဇော်ခြင်း
 *၂၈။ ယဉ်ကျေးမှု
 ၂၉။ ယာဉ်

၁၁ - ၂၉။
 ၁၁ - ၂၉။ ၁ - ၉၃။
 ၈ - ၃၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၃၁။
 ၁၁ - ၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၃၂။ ၉ - ၃၆၇။
 ၁၁ - ၃၂။ ၁၄ - ၉၃။
 ၁၁ - ၃၂။
 ၁၁ - ၃၃။ ၁၂ - ၄၈။
 ၁၁ - ၃၃။ ၈ - ၂၉၄။
 ပုံ ၃ ပုံ။

၃၀။ ယန်ဆီမြစ်
 ၃၁။ ယန်းတောမတ်

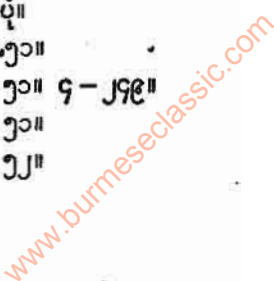
၁၁ - ၃၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁ - ၃၈။ ၁၁ - ၂၃၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၃၂။ ယုန်
 ၃၃။ ယပ်
 ၃၄။ ယမ်း
 ၃၅။ ယမ်းစိမ်း
 *၃၆။ ယမ်းဘီလူး
 ၃၇။ ယိမ်း
 ၃၈။ ယုန်းစီ၊ ဂျီ
 ၃၉။ ယုန်းဆေးနှင့် ချိပ်
 ဆေး

၁၁ - ၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၄၅။ ၅ - ၃၁၆။
 ၁၁ - ၄၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁ - ၄၈။ ၄ - ၃၄။
 ၁၁ - ၄၈။ *၁၀ - ၃၁၅။
 ပုံ ၂ ပုံ။

၄၀။ ရ
 *၄၁။ ရကောက်ပြန်
 ၄၂။ ရကန်
 ၄၃။ ရခိုင်ရိုးမ

၁၁ - ၅၁။
 ၁၁ - ၅၁။ ၄ - ၂၄၉။
 ၁၁ - ၅၁။
 ၁၁ - ၅၂။

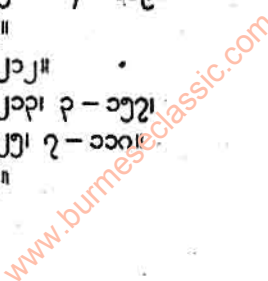
၄၄။ ရခိုင်လူမျိုး ၁၁ - ၅၂။
 ၄၅။ ရမင်း၊ ဂျေ ၁၁ - ၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၆။ ရတနာကြေးမုံ ၁၁ - ၅၄။ ၁၁ - ၄၃၈။
 *၄၇။ ရမာနာပုံ ၁၁ - ၅၅။ ၉ - ၃၂၄။
 ၄၈။ ရတနာသုံးပါး ၁၁ - ၅၆။ ၅ - ၄၅၃။
 ၁၃ - ၄၀။
 ၄၉။ ရတု ၁၁ - ၅၆။ ၁ - ၅၉။
 ၁ - ၃၃။ ၅ - ၅၄။
 ၅ - ၂၄၁။ ၅ - ၄၅၂။
 ၆ - ၁၃၃။ ၆ - ၃၄၀။
 ၉ - ၂၃၁။ ၁၂ - ၁၆၉။
 ၁၂ - ၂၇၆။ ၁၃ - ၃၅၇။
 ၁၅ - ၉၃။ ၁၅ - ၃၅၉။
 ၅၀။ ရထား ၁၁ - ၅၈။ ၄ - ၁၈၇။
 ၉ - ၄၄၈။
 ၅၁။ ရမည်းသင်းခရိုင် ၁၁ - ၅၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၅၂။ ရမည်းသင်းမြို့ ၁၁ - ၆၀။ ၁၃ - ၁၃၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၃။ ရဝေရှင်ထွေး ၁၁ - ၆၁။ ၄ - ၂၈၇။
 ၁၅ - ၃၇၈။
 *၅၄။ ရဝမ်လူမျိုး ၁၁ - ၆၃။ ၆ - ၁၅၇။
 ၅၅။ ရသ ၁၁ - ၆၃။
 *၅၆။ ရသ ၁၁ - ၆၆။ ၁၄ - ၂၃၆။
 ၅၇။ ရသေ့ ၁၁ - ၆၆။ ၇ - ၅၇။
 ၅၈။ ရသေ့တောင်မြို့ ၁၁ - ၆၆။
 *၅၉။ ရဟတ်ပုံ ၁၁ - ၆၇။ ၁၃ - ၄၅၄။
 ၆၀။ ရဟန်း ၁၁ - ၆၇။ ၇ - ၅၇။
 ၆ - ၂၅၀။ ၁၃ - ၄၀။
 ၁၅ - ၄၂။
 * ၆၁။ ရဟန္တာ ၁၁ - ၆၉။ ၁၄ - ၂၃၈။
 ၆၂။ ရာဇဌာန်ပြည်နယ် ၁၁ - ၆၉။
 * ၆၃။ ရာဇဝင် ၁၁ - ၆၉။ ၆ - ၁၁၀။
 ၆၄။ ရာဇဝတ်မှု ၁၁ - ၆၉။
 ၆၅။ ရာဇသင်္ကြံ ၁၁ - ၇၀။ ၅ - ၄၅၁။
 ၆၆။ ရာဇာဓိရာဇ် ၁၁ - ၇၁။ ၃ - ၃၂၀။
 ၉ - ၂၂၃။ ၉ - ၂၂၇။
 ၉ - ၂၄၄။
 ၆၇။ ရာဇာဓိရာဇ် ၁၁ - ၇၂။ ၄ - ၂၃၉။
 အရေးတော်ပုံ ၄ - ၃၈၀။ ၅ - ၃၄၀။
 ၇ - ၃၃၃။ ၁၄ - ၂၇၇။
 ၆၈။ ရာဇတ်၊ ဦး ၁၁ - ၇၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၆၉။ ရမာယဏ ၁၁ - ၇၅။ ၈ - ၄၅၅။
 *၇၀။ ရမညတိုင်း ၁၁ - ၇၈။ ၁၀ - ၄၀၈။
 ၇၁။ ရသီ ၁၁ - ၇၈။
 ၇၂။ ရသီခွင် ၁၅ - ၇၉။ ၄ - ၄၅၁။
 ၆ - ၇၃။
 ၇၃။ ရဟုဂြိုဟ် ၁၁ - ၈၀။ ၆ - ၃၄။
 *၇၄။ ရဟုလမာတာ ၁၁ - ၈၁။ ၁၀ - ၄၃၉။
 ၇၅။ ရဟုလာထေရ် ၁၁ - ၈၁။
 ၇၆။ ရားသားဗို့ ၁၁ - ၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၇။ ရီဇား၊ ဟိုဇေး ၁၁ - ၈၂။ ၇ - ၂၄၁။
 မာကားဒိုး ၅ - ၁ ပုံ။
 *၇၈။ ရီနေဆွန်းခေတ် ၁၁ - ၈၄။ ၄ - ၃၈၄။
 ၇၉။ ရိုးဂမ္ဘီ ၁၁ - ၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၀။ ရိုးအိုဒါဇနရီမြို့ ၁၁ - ၈၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၈၁။ ရှုရီနိုင်ငံ ၁၁ - ၈၇။ ၁ - ၂၉၃။
 ၃ - ၃၂၂။ ၅ - ၄၁၁။
 ၆ - ၁၂၁။ ၆ - ၃၁၄။
 ၈ - ၆၃။ ၁၂ - ၂၀။
 ပုံ ၁၀ ပုံ။
 ၈၂။ ရူပဗေဒ ၁၁ - ၁၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၃။ ရူမေးနီးယားနိုင်ငံ ၁၁ - ၁၀၅။ ၅ - ၃၃၁။
 ပုံ ၇ ပုံ။
 ၈၄။ ရူးသီး၊ ဂျေ၊ ဂျေ ၁၁ - ၁၁၀။
 ၈၅။ ရူးဗေ့အက်(စ်)၊ ဗီ ၁၁ - ၁၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၆။ ရူးဗင်၊ ပီတာ၊ ဗေါ ၁၁ - ၁၁၃။ ၆ - ၄၆။
 ၈ - ၁၈၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၇။ ရူးဝါးနယ် ၁၁ - ၁၁၄။
 ၈၈။ ရူးသွပ်ခြင်း ၁၁ - ၁၁၄။
 ၈၉။ ရေ ၁၁ - ၁၁၅။
 ၉၀။ ရေကရားပင် ၁၁ - ၁၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၉၁။ ရေကသစ်ပင် ၁၁ - ၁၁၉။ ၁ - ၁၅၁။
 *၉၂။ ရေကတာ ၁၁ - ၁၁၉။ ၄ - ၄၄၇။
 ၉၃။ ရေကတန်တိုင်း ၁၁ - ၁၁၉။
 ၉၄။ ရေကူးခြင်း ၁၁ - ၁၂၀။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၉၅။ ရေကြက် ၁၁ - ၁၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၆။ ရေကြက်ဒုံ ၁၁ - ၁၂၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၉၇။ ရေကြက်မ ၁၁ - ၁၂၆။ ၁ - ၁၁၂။
 *၉၈။ ရေကြောင်းမှတ် ၁၁ - ၁၂၆။ ၈ - ၇၁။
 ၉၉။ ရေကြောင်း ၁၁ - ၁၂၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 သွားလာခြင်း
 ၁၀၀။ ရေခဲ ၁၁ - ၁၂၈။

၁၀၁။ ရေခဲခေတ်
 ၁၀၂။ ရေခဲတောင်
 ၁၀၃။ ရေခဲမြစ်
 ၁၀၄။ ရေငုပ်သင်္ဘော
 *၁၀၅။ ရေငုံဆရာတော်
 ၁၀၆။ ရေငုံး
 ၁၀၇။ ရေစကြိုမြို့
 ၁၀၈။ ရေဆေးခြယ်နည်း
 ၁၀၉။ ရေဆင်နွှာမောင်း
 ၁၁၀။ ရေညှိပင်
 ၁၁၁။ ရေညှောင်ကောင်
 ၁၁၂။ ရေတာရှည်မြို့
 *၁၁၃။ ရေတက်ရေကျ
 ၁၁၄။ ရေတပ်
 ၁၁၅။ ရေတံခွန်
 ၁၁၆။ ရေဒါ
 ၁၁၇။ ရေဒီယေးရှင်း
 *၁၁၈။ ရေဒီယို
 ၁၁၉။ ရေဒီယမ်နှင့်ရေဒီယို
 သတ္တိကြွခြင်း
 ၁၂၀။ ရေနေပင်များ
 ၁၂၁။ ရေနံ
 ၁၂၂။ ရေနံချောင်း
 မင်းကြီး
 ၁၂၃။ ရေနံချောင်းမြို့
 ၁၂၄။ ရေနွေးငွေ့
 ၁၂၅။ ရေနွေးငွေ့အား
 အင်ဂျင်စက်
 ၁၂၆။ ရေပူစမ်း
 ၁၂၇။ ရေပြင်ညှိဆည်
 ၁၂၈။ ရေဖိအားစက်
 ၁၂၉။ ရေမြို့မြို့
 *၁၃၀။ ရေဖြန်းဂိုဏ်း
 ၁၃၁။ ရေမလှည့်က်
 ၁၃၂။ ရေမြင်း
 ၁၃၃။ ရေမြင်း(ငါး)
 ၁၃၄။ ရေမူး

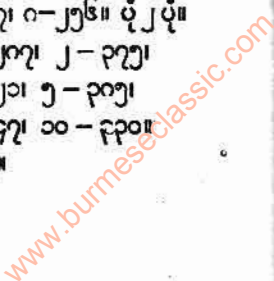
၁၁ - ၁၂၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၃၁။ ၁၁ - ၁၃၀။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၃၄။ ၆ - ၃၇၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၃၇။ ၄ - ၁၁၂။
 ၁၁ - ၁၃၇။
 ၁၁ - ၁၃၇။
 ၁၁ - ၁၃၇။
 ၁၁ - ၁၃၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၃၉။
 ၁၁ - ၁၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၄၀။
 ၁၁ - ၁၄၁။ ၅ - ၁၁၂။
 ၁၁ - ၁၄၁။ ၅ - ၂၆၄။
 ၁၁ - ၁၄၁။ ၃ - ၃၆၅။
 ၅ - ၁၉၀။ ၁၁ - ၁၃၄။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၄၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၄၇။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၅၀။
 ၁၁ - ၁၅၂။ ၁၂ - ၄၁၀။
 ၁၁ - ၁၅၂။ ၁၁ - ၈၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၅၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၅၆။ ၁၀ - ၁၇၈။
 ပုံ ၅ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၆၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၆၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၆၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၆၂။
 ၁၁ - ၁၆၃။ ၄ - ၄၄၉။
 ၁၂ - ၄၄၅။
 ၁၁ - ၁၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၆၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၆၉။
 ၁၁ - ၁၇၀။
 ၁၁ - ၁၇၀။ ၁၅ - ၁၉၂။
 ၁၁ - ၁၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁ - ၁၇၂။

*၁၃၅။ ရေယာဉ်ပျံ
 ၁၃၆။ ရေယွန်း
 ၁၃၇။ ရေလက်ဝါး
 ၁၃၈။ ရေဝတထေရ်
 *၁၃၉။ ရေဝတီနက္ခတ်
 ၁၄၀။ ရေဝမ်းဘဲ
 *၁၄၁။ ရေသပန်းပင်
 ၁၄၂။ ရေသူမ
 ၁၄၃။ ရေသစ် မြေသစ်
 ရွာဖွဲ့ခြင်း
 ၁၄၄။ ရေသူယ်ပြန်
 ၁၄၅။ ရေသွင်း
 စိုက်ပျိုးခြင်း
 ၁၄၆။ ရေအားသုံး
 လျှပ်စစ်စက်များ
 ၁၄၇။ ရေဦးမြို့
 ၁၄၈။ ရေအောက်
 ကြေးနန်း
 ၁၄၉။ ရေးနော့
 ဆာ ကျော့ ရွာ
 ၁၅၀။ ရေးမြို့
 ၁၅၁။ ရဲ
 ၁၅၂။ ရဲတိုက်
 ၁၅၃။ ရဲဘော်သုံးကျိပ်
 ၁၅၄။ ရဲရိပင်
 ၁၅၅။ ရဲရမန်းနယ်
 ၁၅၆။ ရေဘုကပ်လား
 ကျေး ဒီ
 ၁၅၇။ ရေဘုကီး
 တောင်တန်း
 ၁၅၈။ ရေဘုတမ်းမြို့
 ၁၅၉။ ရေဘုသချိုင်း
 *၁၆၀။ ရော်ဗာ
 ၁၆၁။ ရော်လီ
 ဆာ ဝေါလတာ
 ၁၆၂။ ရောဂဗေဒ
 ၁၆၃။ ရောဗက်စပျံအမ်
 ၁၆၄။ ရေဘု
 ၁၆၅။ ရေဘု
 ၁၆၆။ ရေဘု
 ၁၆၇။ ရေဘု
 ၁၆၈။ ရေဘု
 ၁၆၉။ ရေဘု
 ၁၇၀။ ရေဘု
 ၁၇၁။ ရေဘု
 ၁၇၂။ ရေဘု
 ၁၇၃။ ရေဘု
 ၁၇၄။ ရေဘု
 ၁၇၅။ ရေဘု
 ၁၇၆။ ရေဘု
 ၁၇၇။ ရေဘု
 ၁၇၈။ ရေဘု
 ၁၇၉။ ရေဘု
 ၁၈၀။ ရေဘု

၁၆၄။ ရောဗင်ဟု ၁၁ - ၂၁၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၅။ ရောမကက်သလစ် ၁၁ - ၂၁၅။ ၂ - ၂၆၈၊
 ဂိုဏ်း ၇ - ၆၅။
 ၁၆၆။ ရောမနိုင်ငံသမိုင်း ၁၁ - ၂၁၇။ ၁ - ၁၈၂၊
 ၂ - ၂၁၁၊ ၄ - ၁၄၅၊
 ၆ - ၁၀၊ ၇ - ၁၇၇၊
 ၈ - ၁၂၀၊ ၉ - ၂၂၊
 ၁၄ - ၅၅၊ ၁၄ - ၄၄၀၊
 ၁၅ - ၈၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၆၇။ ရောမပန်းချီနှင့် ၁၁ - ၂၂၃။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ရုပ်လုံးထုအတတ်
 ၁၆၈။ ရောမမြို့ ၁၁ - ၂၂၆။ ၈ - ၉၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၆၉။ ရောမသာသနာ ၁၁ - ၂၂၈။ ၁၁ - ၃၂၁။
 စောင့်နိုင်ငံတော်
 *၁၇၀။ ရောဟဏီနက္ခတ် ၁၁ - ၂၂၉။ ၆ - ၇၃။
 ၁၇၁။ ရိုဆက်တီဒန်တီ ၁၁ - ၂၂၉။ ၆ - ၂၄၃။
 ဂေဗရီယယ်
 ၁၇၂။ ရိုဇက်တာ ၁၁ - ၂၃၀။ ၁၁ - ၃၈။
 ကျောက်စာ
 ၁၇၃။ ရိုမီးဇီးယားနယ် ၁၁ - ၂၃၁။ ၃ - ၄၄၇၊
 ၁၁ - ၂၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၄။ ရိုမီယန် ၁၁ - ၂၃၂။ ၃ - ၄၀၊
 ၃ - ၄၆၆၊ ၅ - ၂၃၄၊
 ၁၃ - ၃၃။
 ၁၇၅။ ရက် ၁၁ - ၂၃၅။ ၆ - ၇၇၅၊
 ၆ - ၄၀၅၊ ၇ - ၁၆၆၊
 ၁၁ - ၂၄၃။
 *၁၇၆။ ရက်ကန်းပညာ ၁၁ - ၂၃၅။ ၁၀ - ၃၂၄။
 ၁၇၇။ ရက်ကန်းဝံ ၁၁ - ၂၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၈။ ရက်စပီရေးရှင်း ၁၁ - ၂၃၇။
 *၁၇၉။ ရက်ဇင် ၁၁ - ၂၃၈။ ၁၃ - ၂၇၃။
 ၁၈၀။ ရက်တီပိုင်းယား ၁၁ - ၂၃၈။
 ၁၈၁။ ရက်စည် ၁၁ - ၂၃၉။
 ၁၈၂။ ရက်ဖဲဆာ ၁၁ - ၂၄၀။ ၃ - ၄၆၃။
 တောမတ်
 ၁၈၃။ ရက်ဖီအယ် စန္ဒီ ၁၁ - ၂၄၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၈၄။ ရက်ဖီလေး၊ ၁၁ - ၂၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဖရန်ဆွာ
 ၁၈၅။ ရက်ရာဇာ ၁၁ - ၂၄၃။ ၇ - ၁၆၆။
 *၁၈၆။ ရက်သတ္တပတ် ၁၁ - ၂၄၅။ ၁၁ - ၂၃၅။
 ၁၈၇။ ရက်အင်ဒီးယန်း ၁၁ - ၂၄၅။
 လူမျိုး

၁၈၈။ ရိုက်ညီနောင် ၁၁ - ၂၄၇။ ၃ - ၅၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၈၉။ ရင်ကမ်းပင် ၁၁ - ၂၄၈။
 ၁၉၀။ ရင်ခတ်ပင် ၁၁ - ၂၄၈။
 ၁၉၁။ ရင်းဆာ ရုက္ခတို့ဆာ ၁၁ - ၂၄၈။ ၄ - ၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၂။ ရောင်ခြည်တော် ၁၁ - ၂၄၉။ ၁၃ - ၃၂၃။
 ခြောက်ပါး
 ၁၉၃။ ရောင်စုံ ၁၁ - ၂၅၀။ ၆ - ၂၃၂။
 လက်ရေးစာမူ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၄။ ရိုင်းစပါး ၁၁ - ၂၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၅။ ရိုင်းမြစ် ၁၁ - ၂၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၆။ ရစ် ၁၁ - ၂၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၇။ ရစ်ကြီး ၁၁ - ၂၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၈။ ရစ်ချတ်ဘုရင်များ ၁၁ - ၂၅၄။ ၁ - ၈၄၊
 ၄ - ၁၉၇၊ ၁၄ - ၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၉။ ရစ်မင်း ၁၁ - ၂၅၆။
 ၂၀၀။ ရစ်ရင်မဲ ၁၁ - ၂၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၁။ ရစ်ဂျလျူး ၁၁ - ၂၅၇။ ၆ - ၁၉၂။
 ကာဒင်နယ် ၉ - ၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၂။ ရုတ်၊ စစ်၊ ဂျွန် ၁၁ - ၂၅၉။ ၈ - ၈၈။
 ၁၁ - ၂၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၃။ ရန်ကုန် ၁၁ - ၂၆၀။ ၉ - ၃၂၂။
 တက္ကသိုလ်များ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၀၄။ ရန်ကုန်မြို့ ၁၁ - ၂၆၇။ ၁ - ၄၅၄၊
 ၄ - ၁၆၃၊ ၈ - ၂၇၅၊
 ၁၁ - ၂၆၀၊ ၁၁ - ၄၃၁၊
 ၁၅ - ၄၃၄။ ပုံ ၆ ပုံ။
 ၁၁ - ၂၇၈။
 ၂၀၆။ ရုန်းမြစ် ၁၁ - ၂၇၉။
 ၂၀၇။ ရုပ်စောက်နယ် ၁၁ - ၂၈၀။ ၇ - ၃၃၇။
 ၂၀၈။ ရုပ်ဆဲဗာထရန် ၁၁ - ၂၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၀၉။ ရုက္ခစိုး ၁၁ - ၂၈၁။ ၈ - ၃၈၉။
 ၂၁၀။ ရုက္ခဗေဒ ၁၁ - ၂၈၁။ ၉ - ၂၁၆။
 *၂၁၁။ ရုပ်စုံမှန်ပြောင်း ၁၁ - ၂၈၃။ ၁ - ၁၄၂။
 ၂၁၂။ ရုပ်ပုံစာ ၁၁ - ၂၈၃။ ၆ - ၂၃၂၊
 ၁၁ - ၂၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၃။ ရုပ်ပြောင်ကာတွန်း ၁၁ - ၂၈၄။ ၅ - ၃၂၁၊
 ၈ - ၂၄၇၊ ၈ - ၂၅၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၁၄။ ရုပ်ရှင် ၁၁ - ၂၈၇။ ၂ - ၃၇၅၊
 ၅ - ၃၂၁၊ ၅ - ၃၈၅၊
 ၈ - ၂၄၇၊ ၁၀ - ၃၃၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။

၂၁၅။ ရုပ်လုံးထုအတတ် ၁၁ - ၂၉၉။ ၃ - ၃၃၊
 ၁၁ - ၂၂၃၊ ၁၄ - ၁၄၀၊
 ၁၅ - ၃၉၁။ ပုံ ၃ ပုံ။
 *၂၁၆။ ရုပ်လွှင့်ရုပ်ဖမ်းခြင်း
 ၂၁၇။ ရုပ်သေး ၁၁ - ၃၀၂။ ပုံ ၇ ပုံ။
 ၂၁၈။ ရမ္မဆေးဆာ ဝီလုံ ၁၁ - ၃၁၀။ ၄ - ၃၂၅၊
 ၆ - ၈၊ ၁၃ - ၄၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၉။ ရမ်းဗရန် ၁၁ - ၃၁၁။ ၆ - ၄၆။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၀။ ရမ်းပြုမြို့ ၁၁ - ၃၁၂။
 ၂၂၁။ ရုံလို ၁၁ - ၃၁၂။
 ၂၂၂။ ရုံးပတီပင် ၁၁ - ၃၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၃။ ရုံးပင် ၁၁ - ၃၁၃။
 ၂၂၄။ ရွာငံနယ်
 (ရေငံနယ်) ၁၁ - ၃၁၄။
 ၂၂၅။ ရွေးပင် ၁၁ - ၃၁၅။
 *၂၂၆။ ရွက်မပြတ်
 သစ်တော ၁၁ - ၃၁၅။ ၁၄ - ၂၁၆။
 ၂၂၇။ ရွက်လှပန်းပင် ၁၁ - ၃၁၅။
 ၂၂၈။ ရွမ်းမဲအားဝင်း ၁၁ - ၃၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၂၉။ ရှုကာရည် ၁၁ - ၃၁၈။ ၇ - ၅၄။
 ၂၃၀။ ရှုရီမန်ဂျီပင် ၁၁ - ၃၁၈။
 ၂၃၁။ ရှားစောင်းမျိုး ၁၁ - ၃၁၈။ ၇ - ၄၂၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၃၂။ ရှားပင် ၁၁ - ၃၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၃။ ရှားလမိန်းဘုရင် ၁၁ - ၃၂၁။ ၁၁ - ၂၂၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၃၄။ ရှိခိုးကောင် ၁၁ - ၃၂၃။ ၉ - ၂၆၄။
 ၂၃၅။ ရှိကားဂိုးမြို့ ၁၁ - ၃၂၃။
 ၂၃၆။ ရှိုးလား၊
 ကျ အက်(ပ) ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၇။ ရှူးယုံ ၁၁ - ၃၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၈။ ရှူးဗတ်၊
 ဖရန်ဇ ဝိတာ ၁၁ - ၃၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၉။ ရှူးမန်း၊ ရေဗတ် ၁၁ - ၃၂၈။ ၇ - ၃၇၀၊
 ၉ - ၂၁၀၊ ၁၁ - ၃၂၇၊
 ၁၁ - ၃၄၆၊ ၁၂ - ၂၁၂။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၀။ ရွှေတော်သွင်း
 စာချန်တော် ၁၁ - ၃၂၉။ ၉ - ၁၈၇။
 *၂၄၁။ ဇရွေးကုတ်ချင်း ၁၁ - ၃၃၀။ ၂ - ၃၈၉။
 *၂၄၂။ ရွေးခေတ် အိဂျစ် ၁၁ - ၃၃၀။ ၁၄ - ၄၂၂။

၂၄၃။ ရွေးဟောင်း ပစ္စည်း ၁၁ - ၃၃၀။ ၁၀ - ၁၉၉၊
 တူးဖော်ရေး ၁၁ - ၂၃၀၊ ၁၃ - ၄၆၊
 ၁၄ - ၄၂၂၊ ၁၅ - ၁၅၅၊
 ၁၅ - ၂၃၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၄၄။ ရွေးဦးသူနာပြု ၁၁ - ၃၃၄။ ၂ - ၁၅၄။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၂၄၅။ ရွဲလီ၊ ပါဆီ ၁၁ - ၃၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၆။ ရှော့ကျ ဘားနတ် ၁၁ - ၃၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၄၇။ ရှော့လမန်မင်းကြီး ၁၁ - ၃၄၆။ ၄ - ၂၀၂။
 ၂၄၈။ ရွှပ်နံ၊ ဖရက်ဒရစ် ၁၁ - ၃၄၆။ ၉ - ၂၁၈၊
 ၁၂ - ၂၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၄၉။ ရွှိလူမျိုး ၁၁ - ၃၄၇။ ၂ - ၃၈၉။
 ၂၅၀။ ရွက်ကယ်လတန်၊
 ဆာ အားနက် ပုံ ၂ ပုံ။
 ဟင်နရီ
 ၂၅၁။ ရွက်ဖိုးမြို့ ၁၁ - ၃၄၉။
 ၂၅၂။ ရှောက်ပင်မျိုး ၁၁ - ၃၅၀။ ၂ - ၂၃၀၊
 ၁၂ - ၂၅၃၊ ၁၃ - ၃၇၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၃။ ရှင်ကလေး၊
 ဦး၊ အမှာတော်ရေး ၁၁ - ၃၅၁။ ၃ - ၃၃၃။
 ၂၅၄။ ရှင်စောပု ၁၁ - ၃၅၂။ ၅ - ၄၀၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၅။ ရှင်မုတ္တီးဘုရား ၁၁ - ၃၅၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၅၆။ ရှင်မင်း၊ မိဖုရားကြီး ၁၁ - ၃၅၉။ ၄ - ၃၀။
 *၂၅၇။ ရှင်သာမဏေ ၁၁ - ၃၆၀။ ၇ - ၅၇။
 ၂၅၈။ ရှစ်သောင်းဘုရား ၁၁ - ၃၆၀။ ၉ - ၄၂၃။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၂၅၉။ ရှင် ၁၁ - ၃၆၄။ ၁၁ - ၃၂၆။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၀။ ရှိတ်စပီးယား၊ ဝီလုံ ၁၁ - ၃၆၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၆၁။ ရှန်ဟိုင်းမြို့ ၁၁ - ၃၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၂။ ရှန်ပလိန်၊
 ဆယ်မျူး၊ ဖယ် ဒါ ၂ - ၁၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၃။ ရှံမားဆိတ် ၁၁ - ၃၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၂၆၄။ ရှမ်းစော်ဘွား ၁၁ - ၃၇၄။ ၁၁ - ၃၇၄။
 *၂၆၅။ ရှမ်းဆီးဆီး ၁၁ - ၃၇၄။ ၃ - ၃၃၇။
 *၂၆၆။ ရှမ်းတရုတ် ၁၁ - ၃၇၄။ ၉ - ၂၇၈။
 ၂၆၇။ ရှမ်းပြည်နယ် ၁၁ - ၃၇၄။ ၃ - ၈၇။
 ၆ - ၄၅၁၊ ၇ - ၁၅၂၊
 ၈ - ၃၃၄၊ ၉ - ၉၈၊
 ၁၀ - ၁၀၃၊ ၁၁ - ၃၆၆။

၂၆၈။ ရှမ်းလူမျိုး ၁၁ - ၃၉၄၊
 ၁၅ - ၂၅၁၊ ၁၅ - ၂၅၁၊
 ၁၅ - ၂၅၁၊ ၁၅ - ၂၅၁။
 ပုံ ၇ ပုံ။
 ၂၆၉။ ရှမ်းအမျိုးသားနေ့ ၁၁ - ၄၀၈၊ ၁၁ - ၃၇၄။
 ၂၇၀။ ရွှေ ၁၁ - ၄၀၈၊ ၁၁ - ၄၅၆။
 * ၂၇၁။ ရွှေကျင်ကိုက် ၁၁ - ၄၁၁၊ ၈ - ၁၆၇။
 ၂၇၂။ ရွှေကျင်ဆရာတော် ၁၁ - ၄၁၁။
 ၂၇၃။ ရွှေကျင်မြို့ ၁၁ - ၄၁၂။
 ၂၇၄။ ရွှေကြိုး ဦး ၁၁ - ၄၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၅။ ရွှေခြည်ထိုးလုပ်ငန်း ၁၁ - ၄၁၆။
 ၂၇၆။ ရွှေဂွံ ၁၁ - ၄၁၇။
 ၂၇၇။ ရွှေငါး ၁၁ - ၄၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၈။ ရွှေစာချ်ဘုရား ၁၁ - ၄၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 * ၂၇၉။ ရွှေစက်တော် ၁၁ - ၄၂၁၊ ၃ - ၄၄၈။
 ၂၈၀။ ရွှေစည်းခုံဘုရား ၁၁ - ၄၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၁။ ရွှေစံချိန်စံနှစ် ၁၁ - ၄၂၃။
 ၂၈၂။ ရွှေဆံတော်ဘုရား ၁၁ - ၄၂၅။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၈၃။ ရွှေစံအောင်၊ ဦး ၁၁ - ၄၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 * ၂၈၄။ ရွှေတလေး ၁၁ - ၄၃၁၊ ၈ - ၂၄၇။
 ၂၈၅။ ရွှေတံကိုဘုရား ၁၁ - ၄၃၁၊ ၄ - ၁၆၃၊
 ၈ - ၃၉၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၈၆။ ရွှေတောင်နန္ဒမိတ် ၁၁ - ၄၃၆၊ ၄ - ၃၇၁၊
 ၉ - ၃၃၉။ ၁၁ - ၄၆၉။
 ၂၈၇။ ရွှေတောင်နန္ဒသူ ၁၁ - ၄၃၆။
 ၂၈၈။ ရွှေတောင်မြို့ ၁၁ - ၄၃၇။ ၁၁ - ၄၄၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၉။ ရွှေတောင်သီဟသူ ၁၁ - ၄၃၈၊ ၁၁ - ၅၄။
 ၂၉၀။ ရွှေတိုင်ညွန့် ၁၁ - ၄၃၈။ ၂ - ၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၁။ ရွှေနတ်တောင်
 ဘုရား ၁၁ - ၄၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၂။ ရွှေပြည်စိုးငှက် ၁၁ - ၄၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 * ၂၉၃။ ရွှေပြည်ဝန်ကြီး ၁၁ - ၄၄၃။ ၈ - ၃၆၃။
 ၂၉၄။ ရွှေဖရုံ ၁၁ - ၄၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၅။ ရွှေဘိခိုင် ၁၁ - ၄၄၄၊ ၁ - ၆၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 * ၂၉၆။ ရွှေဘိုမင်း ၁၁ - ၄၄၇၊ ၁၃ - ၇၉။

၂၉၇။ ရွှေဘိုမြို့ ၁၁ - ၄၄၇။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၉၈။ ရွှေဘိုခါး ၁၁ - ၄၄၉။
 ၂၉၉။ ရွှေမော်မော်ဘုရား ၁၁ - ၄၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၀။ ရွှေမုဒ္ဒေဘုရား ၁၁ - ၄၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၁။ ရွှေမျက်ပါး ၁၁ - ၄၅၆။
 ၃၀၂။ ရွှေရိုး ၁၁ - ၄၅၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၃။ ရွှေရေးဆောင်
 ဆရာတော် ၁၁ - ၄၆၀။
 ၃၀၄။ ရွှေလိမြစ် ၁၁ - ၄၆၁။
 ၃၀၅။ ရွှေလှေး၊ ဦး
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၆။ ရွှိုက်စာ၊
 အယ်လဗတ် ၁၁ - ၄၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၇။ ရွှန်း၊ ဦး ၁၁ - ၄၆၉။
 ၃၀၈။ လ ၁၁ - ၄၇၀။
 ၃၀၉။ လ ၁၁ - ၄၇၁။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၃၁၀။ လ(မာသ) ၁၁ - ၄၇၅။ ၁ - ၂၅၊
 ၄ - ၄၀၄၊ ၄ - ၄၀၅၊
 ၅ - ၃၃၊ ၅ - ၁၂၆၊
 ၅ - ၁၃၅၊ ၅ - ၄၄၈၊
 ၆ - ၁၃၂၊ ၆ - ၄၀၅၊
 ၇ - ၁၁၃၊ ၁၂ - ၃၇၇၊
 ၁၂ - ၃၇၈၊ ၁၃ - ၁၂၂။
 ၃၁၁။ လချေး ၁၁ - ၄၇၆။
 ၃၁၂။ လနှင်းအိမ် ၁၁ - ၄၇၆။
 ၃၁၃။ လပုတ္တဘမြို့ ၁၁ - ၄၇၈။
 ၃၁၄။ လဗင်ဒါပင် ၁၁ - ၄၈၀။
 ၃၁၅။ လဗ္ဗစီယော၊
 အော၊ အယ် ၁၁ - ၄၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၆။ လမုပင် ၁၁ - ၄၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၇။ လမုတ်ပင် ၁၁ - ၄၈၂။
 ၃၁၈။ လရွှိလူမျိုး ၁၁ - ၄၈၃။ ၈ - ၄၃၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၉။ လဟုဘတ် ၁၁ - ၄၈၃။ ၃ - ၃၆။
 * ၃၂၀။ လလူမျိုး ၁၁ - ၄၈၄၊ ၁၂ - ၃၁၃။
 * ၃၂၁။ လဝလူမျိုး ၁၁ - ၄၈၄။ ၁၂ - ၃၁၃။
 ၃၂၂။ လဘဂါလော့၊
 ဆယ်မာ ၁၁ - ၄၈၄။

အတွဲ ၁၂

- ၁။ လာဆာမြို့
- ၂။ လာဟက်မြို့
- ၃။ လာဖေယက်၊ မားကုတ်ဒါ
- ၄။ လာဟွန်တိန်းဂျေ
- ၅။ လာမာကုလားအုပ်
- ၆။ လာမာဘုန်းကြီး
- ၇။ လာဟိုမြို့
- ၈။ လာအိုဇီ
- *၉။ လာအိုနိုင်ငံ
- ၁၀။ လား
- ၁၁။ လားဗရာဒေါနယ်
- ၁၂။ လားရှိုးမြို့
- ၁၃။ လားဟူလူမျိုး
- ၁၄။ လိဂျိုမြို့
- ၁၅။ လီဂျူဇာ ဒါ
- ၁၆။ လီဆူလူမျိုး
- ၁၇။ လီဒိုလမ်း
- ၁၈။ လီနင်
- ၁၉။ လီနင်ဂရက်မြို့
- ၂၀။ လီပို
- ၂၁။ လီဗာပူးမြို့
- ၂၂။ လီဗီ၊ တီ၊ အယ်
- ၂၃။ လီမာမျောက်
- ၂၄။ လီမာမြို့
- ၂၅။ လီယာ၊ အက်ဒွပ်
- ၂၆။ လီယိုနာဒိုဒါဗင်ခို
- ၂၇။ လီယိုပိုဘုရင်များ
- ၂၈။ လီယွန်မြို့
- *၂၉။ လီရှောလူမျိုး
- ၃၀။ လီလီပန်း
- ၃၁။ လီး၊ ထရစ်ဂဗီ ဟာလဒန်
- ၃၂။ လီး၊ ရောဗတ်၊ အီ
- ၃၃။ လူ လူမျိုး

- ၁၂-၁။ ၄-၅၅၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၂။
- ၁၂-၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၆။ ၈-၄၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၇။
- ၁၂-၈။ ၂-၂၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၉။ ၁၂-၁၃၃။
- ၁၂-၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၁၁။
- ၁၂-၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၁၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၁၂-၁၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၁၅။ ၆-၉၈။
- ၁၂-၁၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၁၂-၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၁၈။ ၈-၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၁၉။ ၁၂-၂၀။ ၁၂-၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၂၀။
- ၁၂-၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၂၂။
- ၁၂-၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၂၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၂၇။ ၈-၄၂။ ၂-၂၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၂၉။ ၁၂-၁၆။
- ၁၂-၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၃၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၃၆။ ၂-၁၅၆။
- ၁၂-၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

- ၃၄။ လုလင်ကျော်
- ၃၅။ လူကျင်ထတ်ပညာ
- ၃၆။ လူအခွင့်အရေးနှေ
- ၃၇။ လူ
- ၃၈။ လူငယ် တည်းအိမ်များ
- ၃၉။ လူတိုင်း စစ်မှုထမ်းရေး
- ၄၀။ လူဒင်ဒေါ အိ
- ၄၁။ လူနေမှုတိုးတက် လာခြင်း
- ၄၂။ လူပုများ
- ၄၃။ လူမျိုး
- *၄၄။ လူမဲ့စားခြင်း
- ၄၅။ လူမှုရေးရာပညာ
- ၄၆။ လူမှုရေးအာမခံ
- ၄၇။ လူမှုဝန်ထမ်း
- ၄၈။ လူရှိုင်းလူမျိုး
- ၄၉။ လူရုန်း
- ၅၀။ လူဝိဇယန္တာ ပြည်နယ်
- ၅၁။ လူဝိဘုရင်များ
- ၅၂။ လူဝိ ဖိလစ်
- ၅၃။ လူဝင်လူတွက်
- ၅၄။ လူဝံ
- ၅၅။ လူသာ၊ မာတင်
- ၅၆။ လူဦးရေ
- ၅၇။ လူ့နှင့်ဆပ်
- ၅၈။ လူ့တဆင့်နှစ်ပန္နား
- ၅၉။ လူ့တား
- ၆၀။ လူ့ဗေဒပြတိုက်
- ၆၁။ လေ
- ၁၂-၃၈။
- ၁၂-၃၉။
- ၁၂-၃၉။ ၁-၁၉၂။ ၆-၁၅၂။
- ၁၂-၄၀။ ပုံ ၃ ပုံ။
- ၁၂-၄၀။
- ၁၂-၄၁။
- ၁၂-၄၂။
- ၁၂-၄၃။
- ၁၂-၄၄။
- ၁၂-၄၅။
- ၁၂-၄၆။
- ၁၂-၄၇။
- ၁၂-၄၈။
- ၁၂-၄၉။
- ၁၂-၅၀။
- ၁၂-၅၁။ ၁-၈၄။ ၁-၂၉၀။ ၂-၂၉၂။ ၃-၁၇၁။ ၇-၁၁၈။ ၉-၁၂။ ၉-၁၃။ ၉-၁၈။ ၁၁-၂၅၇။ ပုံ ၅ ပုံ။
- ၁၂-၅၂။
- ၁၂-၅၃။ ၆-၃၂၇။ ၇-၈။
- ၁၂-၅၄။ ၂-၃၇၈။ ၃-၃၆၄။
- ၁၂-၅၅။
- ၁၂-၅၆။
- ၁၂-၅၇။ ၁၂-၃၈။
- ၁၂-၅၈။
- ၁၂-၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂-၆၀။ ၁၂-၁၅၅။

www.burmeseclassic.com

၆၂။ နေဇာရောင်းခြည် ၁၂ - ၈၁။
 ၆၃။ လေတူရိယာ ၁၂ - ၈၃၊ ၂ - ၂၅၁၊
 ၆ - ၁၇၈၊ ၈ - ၂၆၇၊
 ၁၅ - ၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၄။ နေတိုက်ခတ်ခြင်း ၁၂ - ၈၄၊ ၉ - ၃၀၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၅။ လေတန့်ဖရက်ဒရစ် ၁၂ - ၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၆။ လေတပိ ၁၂ - ၈၇၊ ၁၀ - ၂၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၇။ လေထီး ၁၂ - ၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၈။ လေဒင်ခတ်အိုး ၁၂ - ၉၀။
 ၆၉။ လေပန်းမီးခွက် ၁၂ - ၉၀။
 ၇၀။ လေပြင်းဖို ၁၂ - ၉၁။
 *၇၁။ လေဖိတိုင်း ၁၂ - ၉၂၊ ၇ - ၃၅၃။
 ၇၂။ လေဘာပါတီ ၁၂ - ၉၂၊ ၈ - ၃၀၊
 ၉ - ၁၇၈၊ ၁၅ - ၁၅၇။
 ၇၃။ လေမုန်တိုင်း ၁၂ - ၉၃၊ ၄ - ၂၄၅။
 *၇၄။ လေမျိုးရှစ်ဆယ် ၁၂ - ၉၄၊ ၁၂ - ၁၀၂။
 ၇၅။ လေယာဉ်ပျံ ၁၂ - ၉၄၊ ၃ - ၅၁၊
 ၇ - ၃၇၈၊ ၁၂ - ၁၉၈။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 *၇၆။ လေယာဉ်လျှော ၁၂ - ၁၀၁၊ ၃ - ၅၁။
 ၇၇။ လေရဟတ်စက် ၁၂ - ၁၀၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၇၈။ လေရောဂါ ၁၂ - ၁၀၂။
 ၇၉။ လေရည် ၁၂ - ၁၀၅။
 ၈၀။ လေသင်္ဘောနှင့်
 မီးပုံးပျံ ၁၂ - ၁၀၅၊ ၂ - ၂၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၈၁။ လေသိပ်အား
 ကရိယာ ၁၂ - ၁၀၈၊ ၆ - ၁၅၉။
 ၈၂။ လေးချိုး ၁၂ - ၁၀၉။
 ၈၃။ လေးညှင်းပင် ၁၂ - ၁၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၄။ လေးမျက်နှာမြို့ ၁၂ - ၁၁၀။
 ၈၅။ လေးအတတ် ၁၂ - ၁၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၆။ လယ်ကိုင်းကျောင်း
 တော်ရာစေတီ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၈၇။ လယ်ခြားငှက် ၁၂ - ၁၁၆၊ ၃ - ၂၆၇။
 ၈၈။ လယ်စာပင် ၁၂ - ၁၁၆။
 ၈၉။ လယ်တီဆရာတော် ၁၂ - ၁၁၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၉၀။ လယ်တီပုဏ္ဏိတ ၁၂ - ၁၂၀၊ ၉ - ၂၅၁။
 ၉၁။ လယ်တွင်းကိုးခရိုင် ၁၂ - ၁၂၀။
 ၉၂။ လယ်ထွန်မင်္ဂလာ ၁၂ - ၁၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၃။ လယ်ပတူ ၁၂ - ၁၂၃။
 ၉၄။ လယ်ဝေးမြို့ ၁၂ - ၁၂၃။

၉၅။ လယ်ယာစိုက်ပျိုး ၁၂ - ၁၂၃။
 ရေးဝန်ကြီးဌာန
 ၉၆။ လယ်ယာမြေ နိုင်ငံ ၁၂ - ၁၂၅။
 ပိုင်ပြုလုပ်ရေး
 ဝန်ကြီးဌာန
 ၉၇။ လဲချားနယ် ၁၂ - ၁၂၅။
 ၉၈။ လဲပင် ၁၂ - ၁၂၆။
 ၉၉။ လဲလှပင် ၁၂ - ၁၂၆။
 ၁၀၀။ လော့ဂရစ်သစ် ၁၂ - ၁၂၇။
 ၁၀၁။ လော့ဂျ၊
 ဆာ အော်လီဗာ ၁၂ - ၁၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၂။ လော့စိန်းကျလီးမြို့ ၁၂ - ၁၃၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၃။ လော့ရယ်ပင် ၁၂ - ၁၃၁။
 ၁၀၄။ လော့အန်ဒရူးမိုနာ ၁၂ - ၁၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၅။ လော့နိုင်ငံ ၁၂ - ၁၃၃။ ၇ - ၄၆၇။
 မုံ ၄ ပုံ။
 *၁၀၆။ လောပီတရေအား
 လျှပ်စစ်စီမံကိန်း ၁၂ - ၁၃၆။ ၈ - ၂၈၅။
 ၁၀၇။ လောရင့်၊ တီ၊ အီ ၁၂ - ၁၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၈။ လိုရန်း၊ ကလို ၁၂ - ၁၃၈။
 *၁၀၉။ လိုဟင်းဂရင်း ၁၂ - ၁၃၈။ ၇ - ၄၁၂။
 ၁၁၀။ လိုး၊ ဒေးဗစ် ၁၂ - ၁၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၁။ လက် ၁၂ - ၁၃၉။
 ၁၁၂။ လက္ခဏာတော်
 ကြီးငယ် ၁၂ - ၁၄၀။
 ၁၁၃။ လက်ခုပ်ပင် ၁၂ - ၁၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၄။ လက်ချား ၁၂ - ၁၄၅။
 ၁၁၅။ လက်ဆက်
 ဖာဒီနန် ဒါ ၁၂ - ၁၄၆။ ၄ - ၁၆၆။
 ၆ - ၂၂၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၆။ လက်တင်ဘာသာ
 နှင့် စာပေ ၁၂ - ၁၄၇။ ၁ - ၂၂၀၊
 ၄ - ၁၄၅၊ ၄ - ၂၆၁၊
 ၇ - ၃၉၀၊ ၁၃ - ၄၇၂။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၇။ လက်ထုတ်ပင် ၁၂ - ၁၅၀။
 ၁၁၈။ လက်နှိပ်စက် ၁၂ - ၁၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၉။ လက်ပလန်နယ် ၁၂ - ၁၅၂၊ ၅ - ၁၄၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၂၀။ လက်ပံတန်းမြို့ ၁၂ - ၁၅၄။
 ၁၂၁။ လက်ပံပင် ၁၂ - ၁၅၄။
 ၁၂၂။ လက်ဖက် ၁၂ - ၁၅၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၂၃။ လက်ဗန္ဓန်နိုင်ငံ ၁၂ - ၁၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၄။ လက်မေ့ပုံစံ ၁၂ - ၁၆၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၅။ လက်ကွေး—ဖရီးမင်း
စာချုပ် ၁၂ - ၁၆၂။ ၁၅ - ၂၅။

၁၂၆။ လက်ရေးတို ၁၂ - ၁၆၅။

၁၂၇။ လက်ရေးလက်သား ၁၂ - ၁၆၆။

၁၂၈။ လက်ဝဲနော်ရထာ ၁၂ - ၁၆၇။

၁၂၉။ လက်ဝဲသန္တရ ၁၂ - ၁၆၉။ ၁၂ - ၁၆၇။

၁၃၀။ လက်ဝတ်လက်စား ၁၂ - ၁၇၀။ ၅ - ၄၅။

၁၃၁။ လက်ခွေထိုးခြင်း ၁၂ - ၁၇၂။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၃၂။ လက်အမှတ်ပညာ ၁၂ - ၁၇၉။ ၁၂ - ၁၆၁။

၁၃၃။ လိုက်ပဆစ်မြို့ ၁၂ - ၁၈၄။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၃၄။ လိုက်မိုးရီးယား
နိုင်ငံ ၁၂ - ၁၈၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၃၅။ လက်ံာ ၁၂ - ၁၈၇။ ၁ - ၅၉။

*၁၃၆။ လင်ကောင်ပိုးငှက် ၁၂ - ၁၈၇။ ၉ - ၃၂။

၁၃၇။ လင်ကွန်း၊
အေဗရာဟမ် ၁၂ - ၁၈၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၃၈။ လင်နင်ပိတ် ၁၂ - ၁၈၉။ ၇ - ၁၀။

၁၃၉။ လင်း၊ ဦး ၁၂ - ၁၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၀။ လင်းကွင်း ၁၂ - ၁၉၁။

၁၄၁။ လင်းဆွဲ ၁၂ - ၁၉၂။ ၁၂ - ၁၉၆။

၁၄၂။ လင်းတ ၁၂ - ၁၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၃။ လင်းနေ့ကား ဖွန် ၁၂ - ၁၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၄။ လင်းနေပင် ၁၂ - ၁၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၅။ လင်းနွဲ့ ၁၂ - ၁၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၆။ လင်းပိုင် ၁၂ - ၁၉၈။

၁၄၇။ လင်းဗတ်စီ၊ အေ ၁၂ - ၁၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၈။ လင်းမြီးဆွဲငှက် ၁၂ - ၁၉၉။

၁၄၉။ လင်းယုန် ၁၂ - ၂၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၅၀။ လင်းလေပင် ၁၂ - ၂၀၁။ ၁၂ - ၁၉၅။

၁၅၁။ လင်းဝက် ၁၂ - ၂၀၁။

၁၅၂။ လောင်စာ ၁၂ - ၂၀၁။

၁၅၃။ လောင်းကြက်မြို့ ၁၂ - ၂၀၃။

၁၅၄။ လောင်းဖလိုး၊
အိပ်၊ ဒဗျူ။ ၁၂ - ၂၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၅၅။ လောင်းဗတ်လူမျိုး ၁၂ - ၂၀၅။ ၁၁ - ၃၂။

*၁၅၆။ လောင်းရှည်မြို့ ၁၂ - ၂၀၆။ ၁၁ - ၁။

၁၅၇။ လောင်းလုံမြို့ ၁၂ - ၂၀၆။

၁၅၈။ လိုင်ကားဂတ် ၁၂ - ၂၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၅၉။ လိုက်ခေါင်း ၁၂ - ၂၀၇။ ၁၄ - ၄၈။

*၁၆၀။ လိုင်ဇိုလူမျိုး ၁၂ - ၂၀၇။ ၂ - ၃၈။

၁၆၁။ လိုင်နိုတိုက်
စာစိစက် ၁၂ - ၂၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၂။ လိုင်ယာငှက် ၁၅ - ၂၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၆၃။ လိုင်လူမျိုး ၁၅ - ၂၁၀။ ၂ - ၃၈။

၁၆၄။ လစ်စတာ၊ ဂျိုးဇက် ၁၅ - ၂၁၀။ ၆ - ၂၉။

ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၅။ လစ္စဗန်မြို့ ၁၅ - ၂၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၆။ လစ္စဖရန် ၁၅ - ၂၁၂။ ၈ - ၂၇။

၁၁ - ၃၂။ ၁၁ - ၃၄။

ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၇။ လစ်တန်၊ လော့ ၁၅ - ၂၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၈။ လစ်ဗရယ်ပိတ် ၁၅ - ၂၁၄။ ၁ - ၂၄။

၂ - ၂၃။ ၃ - ၄၇။

၆ - ၃၀။ ၇ - ၃၅။

၁၅ - ၂၅။

၁၆၉။ လစ်ဗာဝတ်ပင် ၁၅ - ၂၁၄။

၁၇၀။ လစ်ဗင်းစတန်၊
ဒေးဗစ် ၁၅ - ၂၁၅။ ၃ - ၃၃။

၁၇၁။ လစ်ဗျိုင် ၁၅ - ၂၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၂။ လစ်သွေးနီးယား
နိုင်ငံ ၁၅ - ၂၁၉။

၁၇၃။ လည်ပင်းကြီးရောဂါ ၁၅ - ၂၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၄။ လတ်၊ ဦး ၁၅ - ၂၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၅။ လတ်ခနောင်းမြို့ ၁၅ - ၂၂၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၆။ လတ်စပီပင် ၁၅ - ၂၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၇။ လတ္တယင်
ဆာ အက်ဒင် ၁၅ - ၂၂၃။

၇၈။ လတ္တီတွန်နှင့်
လောင်ဂျီတွန် ၁၅ - ၂၂၄။

၁၇၉။ လတ်ဗီးယားနိုင်ငံ ၁၅ - ၂၂၄။ ၁၁ - ၈၄။

ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၈၀။ လန်ဒန်တက္ကသိုလ် ၁၅ - ၂၂၅။ ၅ - ၅၇။

၁၈၁။ လန်ဒန်မြို့ ၁၅ - ၂၂၅။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၈၂။ လန်ဒန်ရဲတိုက်ကြီး ၁၅ - ၂၂၈။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၈၃။ လန်းဆီယာ၊
ဆာ အက်ဒင် ၁၅ - ၂၂၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၄။ လန်းဒေါ်၊
ဒဗျူ၊ အက်(စ) ၁၅ - ၂၃၀။ ၄ - ၂၁။

၁၈၅။ လုပ်ငန်းနိုင်ငံ ၁၅ - ၂၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၆။ လိပ် ၁၅ - ၂၃၂။ ၁ - ၄၅။

ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၇။ လိပ်ပြာ(ဗိုးဖလံ) ၁၅ - ၂၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၈။ လိပ်ပြာ ၁၅ - ၂၃၇။

၁၈၉။ လုပ်ငန်းဘုံအဖွဲ့ ၁၅ - ၂၄၀။

၁၉၀။ စာမို့ချား ၁၂ - ၂၄၂။ ၁ - ၂၉၀။
 ၁၉၁။ စာမို့မေရီ ၁၂ - ၂၄၃။ မို ၁ မို။
 ၁၉၂။ လမို့ရီငါး ၁၂ - ၂၄၄။ မို ၁ မို။
 ၁၉၃။ လမ်းကြီးလမ်းငယ် ၁၂ - ၂၄၅။ ၉ - ၁၀၀။
 မို ၁ မို။
 ၁၉၄။ လမ်းအနွယ် ၁၂ - ၂၄၇။ မို ၄ မို။
 ကာကွယ်ရေး
 ၁၉၅။ လိမ်မော်ပင် ၁၂ - ၂၅၃။ မို ၁ မို။
 ၁၉၆။ လုံဘန်းမြို့ ၁၂ - ၂၅၀။
 ၁၉၇။ လွှားမြစ် ၁၂ - ၂၅၀။
 ၁၉၈။ လျှက်ကျော့အေးမစ် ၁၂ - ၂၅၉။ မို ၁ မို။
 ၁၉၉။ လျှင်ကော်မြို့ ၁၂ - ၂၆၁။ ၈ - ၂၀၅။
 မို ၁ မို။
 ၂၀၀။ လျှင်ယိုလာ ၁၂ - ၂၆၃။ မို ၁ မို။
 အစ်နေးဂွပ်
 ၂၀၁။ လျှင်လင်မြို့ ၁၂ - ၂၆၄။
 ၂၀၂။ လွတ်လပ်ရေးနေ့ ၁၂ - ၂၆၄။ မို ၂ မို။
 ၂၀၃။ လွန်ဆွဲခြင်း ၁၂ - ၂၆၅။
 ၂၀၄။ လွန်း၊ ဦး ၁၂ - ၂၆၆။ ၅ - ၄၄။ မို ၁ မို။
 ၂၀၅။ လွမ်းချင်း ၁၂ - ၂၆၉။
 ၂၀၆။ လှကျော်၊ ဂျိမ်း ၁၂ - ၂၇၀။ ၉ - ၂၆၀။
 မို ၁ မို။
 ၂၀၇။ လှေ ၁၂ - ၂၇၁။ ၄ - ၁၀၇။
 ၅ - ၃၃။ မို ၁ မို။
 * ၂၀၈။ လှေသင်း ၁၂ - ၂၇၆။ ၂ - ၄၁၄။
 အတင်းဝန်
 ၂၀၉။ လှော်ကားသုံး ၁၂ - ၂၇၆။
 သုံးထောင်မှူး
 ၂၁၀။ လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင် ၁၂ - ၂၇၆။ ၁ - ၄၉။
 ၈ - ၃၄၀။ ၉ - ၃၆၉။
 ၉ - ၄၃၇။ ၁၀ - ၄၉။
 ၁၃ - ၇၉။
 * ၂၁၁။ လှိုင်မြစ် ၁၂ - ၂၇၇။ ၉ - ၄၇၃။
 ၂၁၂။ လှိုင်း ၁၂ - ၂၇၇။ ၆ - ၃၅၇။
 ၁၄ - ၁၆၀။ ၁၄ - ၂၆၅။
 ၁၄ - ၃၁၀။ မို ၁ မို။
 ၂၁၃။ လှိုင်းသွယ်မြို့ ၁၂ - ၂၇၉။ မို ၁ မို။
 ၂၁၄။ လှည်း ၁၂ - ၂၈၀။ ၈ - ၂၉၄။
 မို ၁ မို။
 ၂၁၅။ လှည်းကူးမြို့ ၁၂ - ၂၈၂။
 ၂၁၆။ လှဲ ၁၂ - ၂၈၂။

၂၈၇။ လျှာ ၁၂ - ၂၈၃။
 ၂၈၈။ လျှိုဝက်မဲ ၁၂ - ၂၈၄။ မို ၁ မို။
 ၂၈၉။ လျှပ်စစ်ခေတ်ဗေဒ ၁၂ - ၂၈၅။ ၅ - ၂၅၇။
 ၇ - ၂၃၃။ ၈ - ၈၀။
 ၂၉၀။ လျှပ်စစ်ခေတ် ၁၂ - ၂၈၀။ ၃ - ၇၀။
 ၃ - ၇၀။ ၅ - ၁၉၆။
 ၅ - ၃၁၃။ ၆ - ၂၉၄။
 ၇ - ၂၀၆။ ၇ - ၂၃၃။
 ၈ - ၈၀။ ၈ - ၉၇။
 ၈ - ၂၅၇။
 ၁၂ - ၂၉၀။ ၁၂ - ၄၄၅။
 မို ၂ မို။
 ၂၉၁။ လျှပ်စစ်ပုံသွင်းနည်း ၁၂ - ၂၉၈။
 ၂၉၂။ လျှပ်စစ်ဖြင့် ၁၂ - ၂၉၈။
 ဓာတ်ခွဲခြင်း
 ၂၉၃။ လျှပ်စစ်မိုတာ ၁၂ - ၂၉၉။
 ၂၉၄။ လျှပ်စစ် ၁၂ - ၃၀၀။ မို ၁ မို။
 လိပ်ကျောက်
 ၂၉၅။ လျှပ်ပြက်ခြင်း ၁၂ - ၃၀၁။ ၇ - ၂၀၆။
 ၂၉၆။ လွှ ၁၂ - ၃၀၂။
 ၂၉၇။ လွှာထပ်လေထု ၁၂ - ၃၀၃။
 * ၂၉၈။ လွှား၊ ကား၊ ခိုင်း ၁၂ - ၃၀၄။ ၅ - ၃၁၇။
 ၂၉၉။ လွတ်တော် ၁၂ - ၃၀၄။ မို ၁ မို။
 ၃၀၀။ ဝ ၁၂ - ၃၀၈။
 ၃၀၁။ ဝဇီရ၊ သိုး ၁၂ - ၃၀၈။ မို ၁ မို။
 ၃၀၂။ ဝနယ် ၁၂ - ၃၁၀။ ၉ - ၃၆၇။
 ၁၀ - ၁၀၃။ ၁၂ - ၃၁၃။
 ၃၁၃။ ဝလူမျိုး ၁၂ - ၃၁၃။ ၁၂ - ၃၁၀။
 မို ၁ မို။
 ၃၁၄။ ဝါ(ဂွမ်း) ၁၂ - ၃၁၆။ မို ၃ မို။
 ၃၁၅။ ဝါ ၁၂ - ၃၂၃။
 ၃၁၆။ ဝါကျ ၁၂ - ၃၂၄။
 ၃၁၇။ ဝါခေါင်လ ၁၂ - ၃၂၇။
 ၃၁၈။ ဝါဆောမြို့ ၁၂ - ၃၂၈။ ၂ - ၁၆။
 ၃၁၉။ ဝါဆိုလ ၁၂ - ၃၂၈။ ၁၂ - ၃၁၆။
 ၃၂၀။ ဝါဆိုလပြည့်နေ့ ၁၂ - ၃၂၉။ ၅ - ၃၉၀။
 ၁၂ - ၃၁၆။
 ၃၂၁။ ဝါထပ်ခြင်း ၁၂ - ၃၃၀။ ၁၃ - ၂၀၇။
 ၃၂၂။ ဝါဖလေးငှက် ၁၂ - ၃၃၂။
 ၃၂၃။ ဝါရီရူမင်း ၁၂ - ၃၃၃။
 ၃၂၄။ ဝါရှင်တန်၊ ရှေ့ ၁၂ - ၃၃၄။ မို ၁ မို။
 ၃၂၅။ ဝါရှင်တန်ပြည်နယ် ၁၂ - ၃၃၇။

၂၄၆။ ဝါရှင်တန်မြို့တော် ၁၂ - ၃၃၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၇။ ဝါလပို့ဆာရောဗတ် ၁၂ - ၃၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၈။ ဝါလပို့ဟိုရေ ၁၂ - ၃၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၄၉။ ဝါး ၁၂ - ၃၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၀။ ဝါးခယ်မမြို့ ၁၂ - ၃၄၂။
 ၂၅၁။ ဝါးတာလူးတိုက်ပွဲ ၁၂ - ၃၄၃။ ၅ - ၄၁၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၂။ ဝါးတားပိုလို ၁၂ - ၃၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ကစားခြင်း
 ၂၅၃။ ဝါးဗလားငှက်မျိုး ၁၂ - ၃၄၅။ ၃ - ၂၇၆။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၄။ ငါးဆောင်းငှက်မျိုး ၁၂ - ၃၄၆။
 ၂၅၅။ ဝါးရုံကြက် ၁၂ - ၃၄၇။
 ၂၅၆။ ဝါးလရပ်ခွံ ၁၂ - ၃၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၇။ ဝိစာရ၊ ဦး ၁၂ - ၃၅၀။ ၁၅ - ၃၆၃။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၅၈။ ဝိညာဉ် ၁၂ - ၃၅၂။ ၁၂ - ၂၃၇။
 ၂၅၉။ ဝိတိုရိယပြည်နယ် ၁၂ - ၃၅၄။ ၉ - ၁၀၂။
 ၂၆၀။ ဝိတိုရိယဘုရင်မ ၁၂ - ၃၅၅။ ၁၄ - ၅၆။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၁။ ဝိတိုရိယရေတံခွန် ၁၂ - ၃၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 * ၂၆၂။ ဝိတိုရိယအင်္ဂ ၁၂ - ၃၅၇။ ၁ - ၂၄၆။
 ၂၆၃။ ဝိတိုရိယအိုင် ၁၂ - ၃၅၇။
 ၂၆၄။ ဝိဓုရဇာတ်တော် ၁၂ - ၃၅၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၆၅။ ဝိနည်း ၁၂ - ၃၅၉။
 ၂၆၆။ ဝိဘတ် ၁၂ - ၃၆၁။
 ၂၆၇။ ဝိသာခသဌေး ၁၂ - ၃၆၂။ ၅ - ၄၀၂။
 ၂၆၈။ ဝိသာခါ ၁၂ - ၃၆၂။
 ကျောင်းအမ
 * ၂၆၉။ ဝိသာခါနက္ခတ် ၁၂ - ၃၆၄။ ၆ - ၇၃။
 ၂၇၀။ ဝိလဆန်၊ ဝုဒ္ဓိ ၁၂ - ၃၆၅။ ၁ - ၄၀၆။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၁။ ဝိလယ်မင်းနား ၁၂ - ၃၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဘုရင်မ
 ၂၇၂။ ဝိလျံဘုရင်များ ၁၂ - ၃၆၆။ ၁ - ၄၀၆။
 (ဂျမ်းနဲ) ၈ - ၁၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၃။ ဝိလျံဘုရင်များ ၁၂ - ၃၆၈။ ၅ - ၃၄၇။
 (အင်္ဂလိပ်) ၁၃ - ၄၅၁။ ၁၃ - ၄၅၈။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၂၇၄။ ဝိလျံ-သ-ဆိုင်းလင့် ၁၂ - ၃၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၅။ ဝု၊ ဂျိမ်း ၁၂ - ၃၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၆။ ဝုလီ၊ ကာဒင်နယ် ၁၂ - ၃၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

* ၂၇၇။ ဝုဖရန်* ၁၂ - ၃၇၃။ ၅ - ၁၂၉။
 ၂၇၈။ ဝေဗယ်၊ ဗိုလ်ချုပ် ၁၂ - ၃၇၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၇၉။ ဝေလငါး ၁၂ - ၃၇၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၈၀။ ဝေလနယ် ၁၂ - ၃၇၇။ ၁ - ၁၈၁။
 ၁ - ၂၂၁။ ၁၂ - ၃၇၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၁။ ဝေလမင်းသား ၁၂ - ၃၇၉။
 * ၂၈၂။ ဝေလောက်လူမျိုး* ၁၂ - ၃၇၉။ ၂ - ၃၈၉။
 ၂၈၃။ ဝေသာလီပြည် ၁၂ - ၃၇၉။
 ၂၈၄။ ဝေသီနီပင် ၁၂ - ၃၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၅။ ဝယ်လင်တန်၊ လော့ ၁၂ - ၃၈၂။ ၁၂ - ၃၄၃။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၆။ ဝယ်လင်တန်မြို့ ၁၂ - ၃၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၇။ ဝဲ၊ အိပ်၊ ဂျီ ၁၂ - ၃၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၈၈။ ဝဲလန်းတူးမြောင်း ၁၂ - ၃၈၆။
 ၂၈၉။ ဝေါ ၁၂ - ၃၈၆။
 ၂၉၀။ ဝေါမြို့ ၁၂ - ၃၈၆။
 ၂၉၁။ ဝေါလော့ဆာဝီလျံ ၁၂ - ၃၈၇။ ၃ - ၃၀၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၂။ ဝေါလော့အဂ္ဂါ ၁၂ - ၃၈၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၃။ ဝက် ၁၂ - ၃၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၄။ ဝက္ကလီထေရ် ၁၂ - ၃၉၁။
 * ၂၉၅။ ဝက် ၁၂ - ၃၉၂။ ၁၀ - ၃၅၀။
 ၂၉၆။ ဝက်မောင်စတာ ၁၂ - ၃၉၂။ ၁၁ - ၂၄၈။
 အက်ဗေး ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၇။ ဝက်စလီဂျွန် ၁၂ - ၃၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၉၈။ ဝက်ရွေးနာ ၁၂ - ၃၉၄။
 ၂၉၉။ ဝက်လက်မြို့ ၁၂ - ၃၉၅။
 ၃၀၀။ ဝက်ဝံ ၁၂ - ၃၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၁။ ဝက်သက် ၁၂ - ၃၉၈။
 ၃၀၂။ ဝက်သစ်ချပင် ၁၂ - ၃၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၃။ ဝက်အူ ၁၂ - ၄၀၁။
 ၃၀၄။ ဝက်ပါ ၁၂ - ၄၀၂။ ၅ - ၂၇၅။
 ၁၃ - ၁၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၅။ ဝင်နီပက်မြို့ ၁၂ - ၄၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၆။ ဝင်ချီးစွန်းသို့ ၁၂ - ၄၀၅။ ၃ - ၃၀၆။
 ၆ - ၁၄၆။ ၆ - ၃၁၉။
 ၇ - ၁၉၉။ ၇ - ၂၇၅။
 ၈ - ၁၃၁။ ၁၁ - ၃၄၇။
 ၁၄ - ၄၃။ ၁၄ - ၄၀၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၀၇။ ဝင်းဂိတ်၊ ဗိုလ်ချုပ် ၁၂ - ၄၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၀၈။ ဝိုင်(အရက်) ၁၂-၄၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၀၉။ ဝိုင်၊ ဒဗျူ၊ ဘီ၊ အေ ၁၂-၄၁၀။ ဂ - ၁၅၃။
 ၃၁၀။ ဝိုင်ယာလက် ၁၂-၄၁၀။ ၅ - ၁၆။
 ၉ - ၆။ ၁၁ - ၁၄၇။
 ၁၁ - ၁၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၁။ ဝိုင်အိုမင်း ပြည်နယ် ၁၂-၄၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၁၂။ ဝိုင်၊ အမ်၊ စီ၊ အေ ၁၂-၄၁၈။ ၂ - ၂၇၀။
 ၃၁၃။ ဝိုင်အမ်ဘီဆရာတင် ၁၂-၄၁၈။ ၅ - ၄၄။
 ၆ - ၉၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၃၁၄။ ဝိုင်၊ အမ်၊ ဘီ၊ အေ ၁၂-၄၂၂။ ဂ - ၁၅၄။
 ၃၁၅။ ဝစ်ကလပ်၊ ဂျန် ၁၂-၄၂၂။ ၁၂ - ၇၂။
 ၁၄ - ၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၁၆။ ဝစ္စကုန်းဆင်း ၁၂-၄၂၃။
 ပြည်နယ်
 ၃၁၇။ ဝေဆန္ဒရာ ၁၂-၄၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဇာတ်တော်
 ၃၁၈။ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု ၁၂-၄၂၆။ ပုံ - ၂ ပုံ။
 ၃၁၉။ ဝတ္ထု ၁၂-၄၃၃။ ၁ - ၃၁၈။
 ၂ - ၁၇၃။ ၃ - ၅၇။
 ၃ - ၇၉။ ၃ - ၈၀။
 ၃ - ၃၀၅။ ၃ - ၃၂၇။
 ၄ - ၂၂၉။ ၄ - ၃၄၄။
 ၅ - ၅။ ၅ - ၂၂။
 ၅ - ၁၈၆။ ၅ - ၂၆၉။
 ၅ - ၃၁၉။ ၅ - ၃၂၃။
 ၅ - ၃၄၁။ ၆ - ၃၄၀။
 ၇ - ၂၇၄။ ဂ - ၁၁၅။
 ဂ - ၁၈၃။ ဂ - ၂၃၃။
 ၉ - ၂၅၁။ ၁၀ - ၅၃။
 ၁၁ - ၃၆၅။ ၁၁ - ၄၈၄။
 ၁၂ - ၂၂၀။ ၁၂ - ၂၆၆။
 ၁၂ - ၃၈၅။ ၁၃ - ၆၆။
 ၁၃ - ၁၉၂။ ၁၃ - ၄၃၀။
 ၁၃ - ၄၃၀။ ၁၃ - ၄၇၄။
 ၁၄ - ၇၆။ ၁၅ - ၈၇။
 ၃၂၀။ ဝန် ၁၂-၄၃၉။ ၁၂-၄၀၄။
 *၃၂၁။ ဝန်ဇင်းမင်းရာဇာ ၁၂-၄၄၁။ ဂ - ၃၆၂။
 ၃၂၂။ ဝန်းသိုစော်ဘွား ၁၂-၄၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၃။ ဝန်းသိုမြို့ ၁၂-၄၄၅။ ၁၂-၄၄၁။
 ၃၂၄။ ဝပ်၊ ဂျိမ်း ၁၂-၄၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၃၂၅။ ဝပ်ဇပ်၊ ဝီလျံ ၁၂-၄၄၇။ ၁ - ၂၉၁။
 ၄ - ၂၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၆။ ဝံတောင်လည် ၁၂-၄၄၈။
 ဘုန်းတော်ကြီး
 ၃၂၇။ ဝံပုလော ၁၂-၄၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၈။ ဝံပုံ ၁၂-၄၅၀။ ၃ - ၂၆၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၂၉။ ဝံလူ ၁၂-၄၅၁။
 ၃၃၀။ ဝံလို့ ၁၂-၄၅၂။
 ၃၃၁။ ဝံလက် ၁၂-၄၅၂။
 ၃၃၂။ ဝံသဗေဒ ၁၂-၄၅၃။
 ၃၃၃။ ဝမ်းတုန်းမြို့ ၁၂-၄၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၃၄။ ဝမ်းဘဲ ၁၂-၄၅၄။
 ၃၃၅။ ဝမ်းရောဂါ ၁၂-၄၅၆။
 ၃၃၆။ ဝေးပင် ၁၂-၄၅၇။
 ၃၃၇။ ဝှစ်တမန်၊ တွဲ ၁၂-၄၅၇။ ၁၄ - ၄၄၄။
 ၃၃၈။ ဝှန်ဟိုမြစ် ၁၂-၄၅၈။
 ၃၃၉။ သ ၁၂-၄၅၉။
 ၃၄၀။ သကြား ၁၂-၄၅၉။ ၂ - ၁၉၁။
 ၉ - ၈၆။ ၉ - ၃၃၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
 *၃၄၁။ သကြားမှန်လာ ၁၂-၄၆၁။ ၉ - ၃၃၄။
 ၃၄၂။ သကြားပင် ၁၂-၄၆၁။ ၂ - ၃၅၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၃။ သကြားလုံး ၁၂-၄၆၂။
 *၃၄၄။ သခင် ၁၂-၄၆၃။ ၁၂-၂၆၆။
 ကိုယ်တော်မှိုင်း
 ၃၄၅။ သခွားပင် ၁၂-၄၆၃။
 ၃၄၆။ သခွတ်ပင် ၁၂-၄၆၄။
 ၃၄၇။ သဇင်ပန်း ၁၂-၄၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၄၈။ သတင်းစာ ၁၂-၄၆၆။ ၁၀ - ၂၂၆။
 ၁၂-၂၈၇။
 *၃၄၉။ သတင်းစာပညာ ၁၂-၄၇၁။ ၃ - ၃၉၄။
 *၃၅၀။ သတေးဥ ၁၂-၄၇၁။ ၃ - ၃၃၇။
 ၃၅၁။ သထုံခရိုင် ၁၂-၄၇၁။ ၂ - ၇၄။
 ၃၅၂။ သထုံနယ် ၁၂-၄၇၄။
 (ရှမ်းပြည်)
 ၃၅၃။ သထုံမြို့ ၁၂-၄၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၃၅၄။ သနပ်ခါးပင် ၁၂-၄၇၉။
 ၃၅၅။ သနပ်ပင် ၁၂-၄၈၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၃၅၆။ သနပ်ပင်မြို့ ၁၂-၄၈၃။ ပုံ ၂ ပုံ။

အိတ် ၁၃

- ၁။ သပိတ် ၁၃ - ၁။
- ၂။ သပိတ်ကျင်းမြို့ ၁၃ - ၁။
- ၃။ သပိတ်မောက်ခြင်း ၁၃ - ၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၄။ သပိတ်လွယ်ငှက် ၁၃ - ၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၅။ သပျက်ပင် ၁၃ - ၅။ ၃ - ၃၆၇။
- ၆။ သပြေပင် ၁၃ - ၅။
- ၇။ သပြေပင် ၁၃ - ၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၈။ သပုတ်ပင် ၁၃ - ၈။ ၂ - ၂၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၉။ သဖန်းပင် ၁၃ - ၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၀။ သဖြန် ၁၃ - ၁၂။
- ၁၁။ သဘာဝလေ့လာမှု ၁၃ - ၁၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၂။ သဘာဝတ္ထဗေဒ (ဒဏ္ဍိကဗေဒ) ၁၃ - ၁၆။ ၁ - ၃၅၃၊ ၄ - ၁၁၁၊ ၄ - ၂၀၃၊ ၅ - ၂၉၂၊ ၆ - ၂၅၇၊ ၈ - ၁၈၊ ၁၅ - ၄၇။
- ၁၃။ သမတများ၊ နိုင်ငံတော် ၁၃ - ၁၈။ ၈ - ၂၅၃။ ပုံ ၃ ပုံ။
- ၁၄။ သမဝါယမလုပ်ငန်း ၁၃ - ၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၅။ သမားတော် ၁၃ - ၂၈။
- ၁၆။ သမီးလှကျန်း ၁၃ - ၃၀။
- ၁၇။ သမင် ၁၃ - ၃၁။ ၁ - ၂၃၂၊ ၄ - ၆၊ ၄ - ၂၆၄၊ ၅ - ၁၄၀၊ ၁၁ - ၄၅၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၁၈။ သမိုင်း ၁၃ - ၃၃။
- ၁၉။ သမိန်ဗရမ်း ၁၃ - ၃၃။
- ၂၀။ သမုဒ္ဒရာ ၁၃ - ၃၇။ ၄ - ၁၆၆၊ ၆ - ၂၂၇။
- ၂၁။ သရဏဂုံ ၁၃ - ၄၀။
- ၂၂။ သရဖီပင် ၁၃ - ၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၃။ သရပူ ၁၃ - ၄၃။ ပုံ ၄ ပုံ။
- *၂၄။ သရဏနက္ခတ် ၁၃ - ၄၆။ ၆ - ၇၃။
- ၂၅။ သရေခေတ္တရာ ၁၃ - ၄၆။ ၅ - ၃၀၆၊ ၇ - ၉၀။ ပုံ ၄ ပုံ။
- ၂၆။ သရက်ခရိုင် ၁၃ - ၅၀။
- ၂၇။ သရက်ချောင်းမြို့ ၁၃ - ၅၃။
- ၂၈။ သရက်ထည်ပန်းပင် ၁၃ - ၅၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၉။ သရက်ပင် ၁၃ - ၅၅။ ၄ - ၂၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၃၀။ သရက်မြို့ ၁၃ - ၅၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

- *၃၁။ သလဲပင် ၁၃ - ၆၀။ ၄ - ၄၄၀။
- ၃၂။ သလွန် ၁၃ - ၆၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၃၃။ သဟဇီဝန ၁၃ - ၆၁။ ၄ - ၅၃၉။
- ၃၄။ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာ ၁၃ - ၆၁။ ၅ - ၃၉၈။ ၇ - ၁၊ ၈ - ၃၉၃၊ ၁၃ - ၃၂၃။
- ၃၅။ သာချင်း ၁၃ - ၆၂။ ၉ - ၂၃၁။
- ၃၆။ သာဂူ ၁၃ - ၆၃။
- ၃၇။ သာစည်မြို့ ၁၃ - ၆၄။
- *၃၈။ သာဒိုးလူမျိုး ၁၃ - ၆၆။ ၂ - ၃၈၉။
- ၃၉။ သာပေါင်းမြို့ ၁၃ - ၆၆။
- ၄၀။ သာဗင်တေး၊ ဓာအာပေးသရာ မိဂယ် သေ ၁၃ - ၆၆။ ၁၁ - ၃၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၄၁။ သာမာထေရီ ၁၃ - ၆၈။
- ၄၂။ သာမောပလီး ၁၃ - ၆၈။
- ၄၃။ သာမိမိတာ ၁၃ - ၆၉။ ၆ - ၄၆၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၄၄။ သာမူနာမူ ၁၃ - ၇၁။
- ၄၅။ သာမျှန်နစ်ပြန် ၁၃ - ၇၄။ ၁၁ - ၂၃၈။
- ၄၆။ သာယာဝတီခရိုင် ၁၃ - ၇၅။
- ၄၇။ သာယာဝတီဗျိုင်း ၁၃ - ၇၈။
- ၄၈။ သာယာဝတီမင်း ၁၃ - ၇၉။ ၂ - ၁၇၃၊ ၃ - ၂၇၉၊ ၅ - ၄၅၂၊ ၈ - ၂၅၀၊ ၈ - ၃၅၈၊ ၈ - ၃၆၃၊ ၉ - ၂၂၁၊ ၉ - ၂၂၂၊ ၉ - ၃၆၉၊ ၁၁ - ၄၃၁၊ ၁၁ - ၄၆၉။
- ၄၉။ သာယာဝတီမြို့ ၁၃ - ၈၁။
- ၅၀။ သာရိပုတ္တရာထေရ် ၁၃ - ၈၁။ ၄ - ၂၇၅၊ ၈ - ၁၆၀။
- ၅၁။ သာလိကာ ၁၃ - ၈၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၅၂။ သာလဲပင် ၁၃ - ၈၄။ ၉ - ၂၆၈။
- ၅၃။ သာလွန်မင်းတရား ၁၃ - ၈၄။ ၁ - ၃၃၆၊ ၃ - ၄၄၈၊ ၄ - ၃၇၉၊ ၁၄ - ၁၆၀။
- ၅၄။ သာသနာ ၅၀၀၀ ၁၃ - ၈၈။
- ၅၅။ သာသနာတော် ၁၃ - ၈၉။
- ၅၆။ သာသနာပိုင်များ ၁၃ - ၉၃။ ၄ - ၂၉၂၊ ၅ - ၉၅၊ ၇ - ၄၀၇၊ ၉ - ၂၆၂။

၅၇။ သားပိုက်ကောင် ၁၃ - ၁၀၅။ ၁ - ၃၀၆။
 ၂ - ၁၉၄။ ၁၅ - ၁၁၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၅၈။ သားမင်း ၁၃ - ၁၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၅၉။ သားမွေး ၁၃ - ၁၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၆၀။ သားရေ ၁၃ - ၁၁၀။ ၁၁ - ၃၇၃။
 ပုံ ၁ ပုံ။

*၆၁။ သားလောင်းပညာ ၁၃ - ၁၀၅။ ၁၅ - ၂၃၂။

၆၂။ သိကြား ၁၃ - ၁၁၅။

၆၃။ သိချင်း (ဂီတ) ၁၃ - ၁၁၆။ ၇ - ၃၇၀။
 ၇ - ၃၈၉။ ၇ - ၄၁၂။
 ၈ - ၂၈။ ၉ - ၁၅၂။
 ၉ - ၂၁၈။ ၁၀ - ၃၅၃။
 ၁၁ - ၃၂၅။ ၁၁ - ၃၂၈။
 ၁၂ - ၂၁၂။ ၁၄ - ၃၅၂။
 ၁၄ - ၆၃။

၆၄။ သီတင်းကျွတ်လ ၁၃ - ၁၂၂။ ၄ - ၁၈၇။

၆၅။ သီတင်းကျွတ်
 လပြည့်နေ့ ၁၃ - ၁၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၆၆။ သီပေါနယ် ၁၃ - ၁၂၄။ ၈ - ၃၃၄။

၆၇။ သီပေါမင်း ၁၃ - ၁၂၇။ ၁ - ၃၃၂။
 ၅ - ၂၀၃။ ၆ - ၂၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၆၈။ သီပေါမြို့ ၁၃ - ၁၃၀။ ၁၃ - ၁၂၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။

*၆၉။ သိဖ ၁၃ - ၁၃၁။ ၁၃ - ၂၅၀။

*၇၀။ သီရိဓမ္မာသောက
 မင်း ၁၃ - ၁၃၁။ ၁၄ - ၃၀၄။

*၇၁။ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ ၁၃ - ၁၃၁။ ၁၃ - ၁၄၁။

၇၂။ သီလ၊ သမာဓိ၊
 ပညာ ၁၃ - ၁၃၁။

၇၃။ သီလ၊ ဦး၊
 ဆရာတော် ၁၃ - ၁၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၇၄။ သီလဝ၊
 ရမည်းသင်းစား ၁၃ - ၁၃၄။

၇၅။ သီဝလိထေရ် ၁၃ - ၁၃၅။

၇၆။ သီဟမာတု ၁၃ - ၁၃၆။ ၁၃ - ၁၄၁။

၇၇။ သီဟသူမင်းများ ၁၃ - ၁၃၈။ ၁ - ၁၅၈။
 ၂ - ၂၁။ ၃ - ၄၃၅။
 ၅ - ၄၅၁။ ၆ - ၄၃၄။
 ၆ - ၄၅၂။ ၈ - ၃၅၃။
 ၉ - ၂၄၄။ ၁၁ - ၃၅၂။
 ၁၃ - ၃၃။

၇၈။ သီဟိုဠ်ကျွန်း ၁၃ - ၁၄၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

၇၉။ သီဟိုဠ်သရက်ပင် ၁၃ - ၁၄၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၀။ သီးဆယု ၁၃ - ၁၄၉။ ၁၄ - ၄၆၅။

၈၁။ သီးစင် ၁၃ - ၁၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၂။ သီးဗီးမြို့ ၁၃ - ၁၅၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၈၃။ သုဓမ္မစာရီဖြတ်ထုံး ၁၃ - ၁၅၃။

*၈၄။ သုဓမ္မဝတ်မြို့ ၁၃ - ၁၅၅။ ၁၂ - ၄၇၆။

*၈၅။ သုဓမ္မဘိုဏ်း ၁၃ - ၁၅၅။ ၈ - ၁၆၇။

၈၆။ သုဝဏ္ဏဘူမိ ၁၃ - ၁၅၅။ ၈ - ၁၆၇။

၈၇။ သုဝဏ္ဏသာမ
 ဇာတ်တော် ၁၃ - ၁၅၇။

*၈၈။ သူငယ်တန်း ၁၃ - ၁၅၉။ ၁ - ၃၁၀။

၈၉။ သူငယ်နာ ၁၃ - ၁၅၉။

၉၀။ သူဆစ်ဒီးဒီး ၁၃ - ၁၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၁။ သူနာပြုအာတတ် ၁၃ - ၁၆၆။ ၂ - ၁၅၄။
 ၆ - ၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၂။ သူရသတီ ၁၃ - ၁၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၃။ သေတမ်းစာ ၁၃ - ၁၇၀။

*၉၄။ သေနတ် ၁၃ - ၁၇၁။ ၉ - ၄၈။

၉၅။ သေနတ်ပစ်ခြင်း ၁၃ - ၁၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၆။ သေရည်သေရက် ၁၃ - ၁၇၂။

၉၇။ သယ်စက်တင်စက် ၁၃ - ၁၇၄။ ၅ - ၃၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၈။ သယ်ယူပို့
 ဆောင်ရေး ၁၃ - ၁၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၉၉။ သယ်လီယမ် ၁၃ - ၁၇၈။

၁၀၀။ သဲ ၁၃ - ၁၇၈။

*၁၀၁။ သဲကန္တာရ ၁၃ - ၁၈၀။ ၁ - ၃၅၈။

၁၀၂။ သဲကုန်းမြို့ ၁၃ - ၁၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၃။ သေ့နှင့် သေ့
 ခလောက် ၁၃ - ၁၈၀။

၁၀၄။ သော်ကမင် ၁၃ - ၁၈၂။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၀၅။ သော်ရ်နတ် ၁၃ - ၁၈၃။

၁၀၆။ သို့ဟန်ဘွား ၁၃ - ၁၈၄။

၁၀၇။ သိုး ၁၃ - ၁၈၅။ ၁၃ - ၁၈၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၁၀၈။ သိုးမွေး ၁၃ - ၁၈၇။ ၁၃ - ၁၈၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၀၉။ သက္က ၁၃ - ၁၈၉။ ၁၃ - ၁၁၅။

၁၁၀။ သက္ကတနှင့်
 ပါဠိဘာသာ ၁၃ - ၁၈၉။

၁၁၁။ သက္ကရေး၊
 ဝိလျ မိတ်ပီ ၁၃ - ၁၉၂။ ၅ - ၃၁၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၁၁၂။ ဆက္ကရာဇ် ၁၃ - ၈၉၃။
 ၁၁၃။ ဆက်ကယ်လှေ ၁၃ - ၈၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၄။ ဆက်ငယ် ၁၃ - ၈၉၆။
 ၁၁၅။ ဆက်တံ ၁၃ - ၈၉၇။
 ၁၁၆။ ဆက်ရင်းကြီးပင် ၁၃ - ၈၉၈။
 ၁၁၇။ ဆက်လှေမျိုး ၁၃ - ၈၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၈။ ဆောကြာပွိုဟ် ၁၃ - ၉၀၀။
 ၁၁၉။ ဆက်ဆန်ရုံရုံပြည် ၁၃ - ၉၀၂။
 ၁၂၀။ ဆက်နိုး ၁၃ - ၉၀၃။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၂၁။ ဆက်နိုးပင် ၁၃ - ၉၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၂။ ဆကြိန် ၁၃ - ၉၀၇။ ၆ - ၁၈၇။
 ၁၃ - ၈၉၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၃။ ဆချော ၁၃ - ၉၀၈။
 ၁၂၄။ ဆချော (ဆချော) ၁၃ - ၉၀၈။ ၁၅ - ၃၅၀။
 ၁၂၅။ ဆချောလျှောက် ၁၃ - ၉၀၈။ ၁၂ - ၁၂၇။
 ၁၂၆။ ဆင်ဇာဆရာတော် ၁၃ - ၉၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၇။ ဆင်္ဂါယနာ ၁၃ - ၉၀၂။ ၈ - ၁၆၀။
 ၈ - ၄၅၉။ ၁၄ - ၃၀၄။
 ၁၄ - ၃၄၅။ ၁၄ - ၄၇၉။
 ပုံ ၆ ပုံ။
 ၁၂၈။ ဆင်ပင်နှင့် ၁၃ - ၉၀၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ဆင်ဖြူးဖျာ
 ၁၂၉။ ဆင်ပေါင်းစာ ၁၃ - ၉၀၄။
 ၁၃၀။ ဆင်ပေါင်းပင် ၁၃ - ၉၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၁။ ဆင်ပုန်းကျောကံ ၁၃ - ၉၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၂။ ဆင်ပုန်းကြီး ၁၃ - ၉၀၇။
 (မြန်မာ)
 ၁၃၃။ ဆင်းခွေချပ် ၁၃ - ၉၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၄။ ဆင်ဘော် ၁၃ - ၉၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၅။ ဆင်ဘော်ဆီးဖြူပင် ၁၃ - ၉၀၉။
 ၁၃၆။ ဆင်ဘော်နာနတ် ၁၃ - ၉၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၇။ ဆင်ဘော်ပင် ၁၃ - ၉၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၈။ ဆင်ဘော်ရုပ်ပင် ၁၃ - ၉၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၉။ ဆင်ဘော်မဲဇလီပင် ၁၃ - ၉၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၄၀။ ဆင်ဘော်ရေကြက် ၁၃ - ၉၀၇။ ၁၁ - ၁၂၅။
 ၁၄၁။ ဆင်ဘော်လက်ပံပင် ၁၃ - ၉၀၇။
 ၁၄၂။ ဆင်းဝင်ပင် ၁၃ - ၉၀၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၄၃။ ဆောင်းတင်းငှက် ၁၃ - ၉၀၈။
 ၁၄၄။ ဆောင်ဖျက်စက်နှင့် ၁၃ - ၉၀၈။ ပုံ ၄ ပုံ။
 မြေတူးစက်
 ၁၄၅။ ဆိုင်းပညာ ၁၃ - ၉၀၂။ ၈ - ၁၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၄၆။ ဆစ် ၁၃ - ၉၀၇။ ၂ - ၈။

၁၄၇။ ဆစ်ကစိုး ၁၃ - ၉၀၇။
 ၁၄၈။ ဆစ်ကုလားအုပ် ၁၃ - ၉၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၉။ ဆစ်ကပ်ခမ္ဘာ ၁၃ - ၉၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၀။ ဆစ်ကျားပင် ၁၃ - ၉၀၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၅၁။ ဆစ်ကြဲပိုးပင် ၁၃ - ၉၀၃။ ၆ - ၂၄၈။
 ၁၅၂။ ဆစ်ခွပ်နိုး ၁၃ - ၉၀၆။ ပုံ ၈ ပုံ။
 ၁၅၃။ ဆစ်ခွပ်နိုး ၁၃ - ၉၀၇။
 ၁၅၄။ ဆစ်စေး ၁၃ - ၉၀၃။ ၆ - ၂၄၀။
 ၆ - ၂၆၄။
 ၁၅၅။ ဆစ်ဆိမ့်ပင် ၁၃ - ၉၀၇။
 ၁၅၆။ ဆစ်ဆွေးမီးဆွေး ၁၃ - ၉၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၇။ ဆစ်တော ၁၃ - ၉၀၉။ ၆ - ၂၆၄။
 ၁၀ - ၉၀၃။ ၁၃ - ၉၀၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၈။ ဆစ်တောရေး ၁၃ - ၉၀၆။
 ဝန်ကြီးဌာန
 ၁၅၉။ ဆစ်တိုပင် ၁၃ - ၉၀၇။
 ၁၆၀။ ဆစ်တောက်ငှက် ၁၃ - ၉၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၁။ ဆစ်ပိုး ၁၃ - ၉၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၂။ ဆစ်ပင် ၁၃ - ၉၀၈။ ၈ - ၅၆။
 ၁၀ - ၉၀၂။
 ၁၆၃။ ဆစ်ပန်းပု ၁၃ - ၉၀၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၆၄။ ဆစ်ပုပ်ပင် ၁၃ - ၃၀၁။ ၈ - ၃၆၉။
 ၁၆၅။ ဆစ်ယာပင် ၁၃ - ၃၀၁။
 ၁၆၆။ ဆစ်လှုပ်ငန်း ၁၃ - ၃၀၂။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၁၆၇။ ဆစ်သီးဝလံ ၁၃ - ၃၀၂။
 ၁၆၈။ ဆစ်ဆော့ပင် ၁၃ - ၃၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၉။ ဆစ်ဥ ၁၃ - ၃၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၀။ ဆစ်အယ်ပင် ၁၃ - ၃၀၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၁။ ဆစ်ဌာန ၁၃ - ၃၀၃။ ၅ - ၄၀။
 ၈ - ၃၉၃။ ၁၃ - ၄၀။
 ၁၇၂။ ဆစ်နှင့် ဆစ် ၁၃ - ၃၀၅။ ၁၃ - ၃၂၆။
 လုပ်ငန်း
 ၁၇၃။ ဆစ်ကတ်ခြင်း ၁၃ - ၃၂၆။
 ၁၇၄။ ဆစ်လှေ ၁၃ - ၃၂၆။ ၁၃ - ၃၆၉။
 ၁၇၅။ ဆစ်တွင်းလုပ်ငန်း ၁၃ - ၃၂၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၇၆။ ဆစ်ဗေဒ ၁၃ - ၃၃၃။ ၁၂ - ၂၉၈။
 ၁၇၇။ ဆစ် မီးတိုက်ဆက် ၁၃ - ၃၃၅။
 ခြင်း
 ၁၇၈။ ဆစ်နွယ် ၁၃ - ၃၃၆။
 ၁၇၉။ ဆစ်ခွေခန်းကြီး ၁၃ - ၃၃၇။ ၉ - ၉၅။
 ၁၃ - ၃၃၉။

၂၄၉။	ဟားခါးမြို့	၁၃ - ၉၄၄။	ပုံ ၂ ပုံ။
* ၂၅၀။	ဟားခါးချင်း	၁၃ - ၄၇၇။	၂ - ၃၈၉။
၂၅၁။	ဟူးဂရီးဂျိမ်း	၁၃ - ၄၇၇။	ပုံ ၁ ပုံ။
* ၂၅၂။	ဟူးပေးဝီလျံ	၁၃ - ၄၇၈။	ပုံ ၁ ပုံ။
* ၂၅၃။	ဟူးမီး	၁၃ - ၄၇၉။	၃ - ၁၉။
၂၅၄။	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	၁၅ - ၄၀။
* ၂၅၅။	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၃ - ၄၄၁။	၃ - ၁၉။
၂၅၆။	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၃ - ၄၄၁။	ပုံ ၁ ပုံ။
* ၂၅၇။	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၁၃ - ၄၄၂။
၂၅၈။	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၆ - ၁၁၀။
၂၅၉။	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၀။	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၁။	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၁၁ - ၃၀။
* ၂၆၂။	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၃ - ၁၉။
* ၂၆၃။	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၃ - ၁၉။
၂၆၄။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၁၀ - ၁၀၃။
	ကြား	၁၂ - ၁၈။	
* ၂၆၅။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၁၃ - ၂၈။
၂၆၆။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၁ - ၁၃၇။
	ဝေါ်ရန်း	၈ - ၁၃၃။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၇။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၁၂ - ၃၆၈။
		၁၃ - ၄၄၂။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၈။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၆၉။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	
၂၇၀။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၁၂ - ၃၀။
	ပတား	၁၂ - ၉၄။	ပုံ ၂ ပုံ။
၂၇၁။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၁ - ၁၈၉။
၂၇၂။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	
* ၂၇၃။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	၅ - ၁၉၈။
	ထွန်းမြို့က		
၂၇၄။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၄၂။	

၂၇၅။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၈။	၁ - ၅၃။
		၁၂ - ၃၆၈။	၁၃ - ၄၅၁။
			ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၆။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၇။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	၂ - ၂၆၈။
၂၇၈။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၇၉။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၀။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၁။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၂။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၃။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၄။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၅။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၆။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၇။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၈၈။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
* ၂၈၉။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	၆ - ၄၀။
၂၉၀။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	၅ - ၂၅။
			ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၁။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	၁၃ - ၄၇၉။
၂၉၂။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
	မီးအက်(စ)		
၂၉၃။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	၃ - ၁၂၁။
			ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၄။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၅။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၆။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	၆ - ၃၀၄။
			၁၃ - ၄၂၆။
၂၉၇။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၈။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂၉၉။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	၃ - ၂၆။
၃၀၀။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	၁၃ - ၄၇၉။
၃၀၁။	ဟူးကောင်းတောင်	၁၃ - ၄၇၉။	၁၃ - ၄၇၉။

အတွဲ ၁၄

၁။	ဟိုက်ဂရိတ်တာ	၁၄ - ၁။	ပုံ ၁ ပုံ။
၂။	ဟိုက်ဂရိတ်တာ	၁၄ - ၁။	၁၄ - ၁၂၄။
		၁၅ - ၆၁။	၁၅ - ၃၇။
			ပုံ ၁ ပုံ။

၃။	ဟိုက်ဂရိတ်တာ	၁၄ - ၃။	
	ရစ်အက်ဆစ်		
၄။	ဟိုက်ဂရိတ်တာ	၁၄ - ၄။	
၅။	ဟိုက်ဂရိတ်တာ	၁၄ - ၅။	ပုံ ၁ ပုံ။

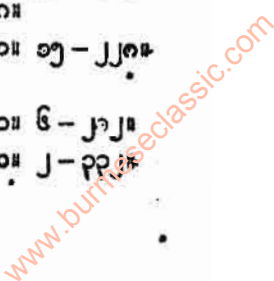
- ၆။ ဟိုက်ဂရိုမီတာ ၁၄ - ၇။
- ၇။ ဟင်ဒင်ဗတ် ၁၄ - ၇။ ၁၄ - ၃၈။
ပေါ့ ပွန် ပုံ ခ ပုံ။
- ၈။ ဟင်နရီ ဆုရင်များ ၁၄ - ၈။ ၈ - ၁၃။
(ပြင်သစ်) ၁၄ - ၇၈။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၉။ ဟင်နရီ ဆုရင်များ ၁၄ - ၁၆။ ၃ - ၁၇၁။
(အင်္ဂလိပ်) ၆ - ၁၉၀။ ၈ - ၁၄။
၁၀ - ၃၉၄။ ၁၂ - ၃၇၂။
၁၅ - ၇၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၁၀။ ဟင်နရီ - သ - နယ်စိ ၁၄ - ၁၅။
ဂေတာ
- ၁၁။ ဟင်းခတ် အမွှေး ၁၄ - ၁၆။ ၁ - ၇၆။
အကြိုင် ၁ - ၂၈၃။ ၂ - ၃၇၉။
၉ - ၂၁၅။ ၄ - ၃၂၀။
၇ - ၂၂၆။ ၇ - ၃၃၈။
၁၂ - ၁၀၉။ ၁၃ - ၂၆၃။
ပုံ ၃ ပုံ။
- ၁၂။ ဟင်းဂလာ ၁၄ - ၁၉။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၁၃။ ဟင်းနုနယ် ၁၄ - ၁၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၁၄။ ဟင်းမလား ၁၄ - ၂၁။
- ၁၅။ ဟင်းမလုပ်ပင် ၁၄ - ၂၂။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၁၆။ ဟင်းမင်းဝေး၊ ၁၄ - ၂၃။ ပုံ ခ ပုံ။
အားနက်
- ၁၇။ ဟင်းသပြဒါး ၁၄ - ၂၄။
- ၁၈။ ဟင်းသပြဒါးခိုင် ၁၄ - ၂၄။
- ၁၉။ ဟင်္သာ ၁၄ - ၂၅။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၂၀။ ဟင်္သာတမြို့ ၁၄ - ၂၅။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၂၁။ ဟင်းသီး ဟင်းရွက် ၁၄ - ၂၈။
- ၂၂။ ဟောင်ကောင် ၁၄ - ၂၉။ ပုံ ၃ ပုံ။
ကျန်း
- ၂၃။ ဟိုင်ခြာကောင် ၁၄ - ၃၁။ ၁၃ - ၄၃၂။
ပုံ ခ ပုံ။
- ၂၄။ ဟိုင်လေ ဆီလာဆီး ၁၄ - ၃၂။ ပုံ ခ ပုံ။
ဆုရင်
- * ၂၅။ ဟိုင်း ၁၄ - ၃၃။ ၄ - ၂၂၄။
- ၂၆။ ဟိုင်းကြီးကျန်း ၁၄ - ၃၃။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၂၇။ ဟိုင်းခင်, အက်(ဖ) ၁၄ - ၃၅။ ၈ - ၂၈။
ဂျေ ၉ - ၁၅၂။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၂၈။ ဟိုင်းနု, ဟိုင်းနုရစ် ၁၄ - ၃၆။ ၉ - ၂၁၈။
၁၁ - ၃၂၈။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၂၉။ ဟိုင်းအိနာကောင် ၁၄ - ၃၇။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၃၀။ ဟစ်ဘလာ, အဲဒေါ ၁၄ - ၃၈။ ၁ - ၄၂၁။

- ၅ - ၄၆။ ၇ - ၂၀၇။
- ၉ - ၈၁။ ၁၄ - ၇။
ပုံ ခ ပုံ။
- ၃၁။ ဟစ်တိုက်ပျဲမျိုး ၁၄ - ၄၁။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၃၂။ ဟစ်ဆန်, ဟင်နရီ ၁၄ - ၄၃။ ၁၄ - ၄၄။
ပုံ ခ ပုံ။
- ၃၃။ ဟစ်ဆန် ပင်လယ် ၁၄ - ၄၄။ ၁၄ - ၄၃။
အော်
- ၃၄။ ဟိတ်, လော့ ၁၄ - ၄၅။ ၁ - ၃၃၈။
၈ - ၈၈။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၃၅။ ဟိတ်မြို့တော် ၁၄ - ၄၆။ ၁၅ - ၄၂၇။
- ၃၆။ ဟန်ကောင်မြို့ ၁၄ - ၄၇။
- ၃၇။ ဟန်ချောင်မြို့ ၁၄ - ၄၈။
- ၃၈။ ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ ၁၄ - ၄၈။ ၇ - ၂၁၀။
၈ - ၁၁။ ၈ - ၄၃၅။
၁၅ - ၁၀၁။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၃၉။ ဟန့်ဗော ၁၄ - ၅၅။ ၁ - ၁၈၂။
ပုံ ခ ပုံ။
- * ၄၀။ ဟန်နီဗာ မင်းဆက် ၁၄ - ၅၆။ ၃ - ၁၄၇။
- ၄၁။ ဟန်နီဗာနယ် ၁၄ - ၅၆။ ၁၄ - ၅၆။
- ၄၂။ ဟန်ပ၊ ဦး ၁၄ - ၅၇။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၄၃။ ဟန်လင်း ၁၄ - ၆၀။ ၈ - ၁၄၃။
မြို့ဟောင်း ၁၃ - ၄၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
- ၄၄။ ဟန်းဒယ်, ဂျီ ၁၄ - ၆၃။ ပုံ ခ ပုံ။
အက်ဖ
- ၄၅။ ဟန်းလူမျိုး ၁၄ - ၆၄။ ၁၄ - ၄၈။
ပုံ ခ ပုံ။
- ၄၆။ ဟိန္ဒူ အယူဝါဒ ၁၄ - ၆၅။ ၈ - ၄၅၅။
၁၁ - ၂၅။
- ၄၇။ ဟစ်စ, ဂျန် ၁၄ - ၆၈။ ၁၂ - ၄၂၂။
ပုံ ခ ပုံ။
- ၄၈။ ဟစ်စလေ, တီအိတ် ၁၄ - ၇၀။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၄၉။ ဟစ်စလေ, ၁၄ - ၇၁။
အောဒပ် လီယိုနတ်
- ၅၀။ ဟမ္မဒန်, ဂျန် ၁၄ - ၇၁။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၅၁။ ဟံသာဝတီရောက် ၁၄ - ၇၂။ ၆ - ၂၂၄။
မင်းတရားကြီး
- ၅၂။ ဟမ်းဗတ်မြို့ ၁၄ - ၇၃။ ပုံ ခ ပုံ။
- ၅၃။ ဟမ္မားခွီး, ဒက် ၁၄ - ၇၄။ ၁၂ - ၃၅။
ပုံ ခ ပုံ။
- ၅၄။ ဟမ်း, အော်လစ် ၁၄ - ၇၅။ ပုံ ခ ပုံ။
ဗာ ဝင်းဒဲ

အတွဲ ၁၄

- ၅၅။ ဟုမ္မလင်းမြို့ ၁၄ - ၇၆။
- ၅၆။ ယျူးဂိုး၊ ၁၄ - ၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ဗရိတာ မာရီ
- ၅၇။ ယျူးဂိုး ၁၄ - ၇၈။ ၁၁ - ၂၅၅။
- ၅၈။ ဟွတ်၊ ဝေဗတ် ၁၄ - ၇၉။ ၆ - ၁၅၈။
- ၅၉။ ဟွန်ဒူးရပ်၊ ပြတီသျှ ၁၄ - ၈၀။
- ၆၀။ ဟွန်ဒူးရပ်နိုင်ငံ ၁၄ - ၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၆၁။ ဋ ၁၄ - ၈၂။
- ၆၂။ အ ၁၄ - ၈၂။
- ၆၃။ အကရော့ပလစ် ၁၄ - ၈၂။ ၆ - ၃၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၆၄။ အကီးလီး ၁၄ - ၈၄။ ၃ - ၂၆။
- ၆၅။ အကေးရှားပင် ၁၄ - ၈၄။
- ၆၆။ အကယ်ဒမီ ၁၄ - ၈၅။ ၆ - ၂၅၇။
- ၁၁ - ၂၅၇။ ၁၅ - ၄၇။
- ၆၇။ အကောက်ခွန် ၁၄ - ၈၆။
- ၆၈။ အကျဉ်းထောင် ၁၄ - ၈၇။ ၇ - ၂၀၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၆၉။ အချက်ပြ ၁၄ - ၈၉။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ဆက်သွယ်ရေး
- ၇၀။ အချိန် ၁၄ - ၉၁။ ၆ - ၂၂။
- ၇၁။ အချိန်ခလုတ် ၁၄ - ၉၂။
- *၇၂။ အချိန်မှန်တိုင်း ၁၄ - ၉၃။ ၂ - ၂၆၃။
- ၇၃။ အခွင့်အရေး ၁၄ - ၉၃။ ၉ - ၁၈၇။
- ဥပဒေကြမ်း ၁၂ - ၃၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၇၄။ အခွန်အတုတ် ၁၄ - ၉၃။ ၁ - ၂၉၀။
- ၃ - ၃၇၂။ ၁၁ - ၃၂။
- ၁၄ - ၈၆။
- ၇၅။ အဂ္ဂတိကောင် ၁၄ - ၉၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၇၆။ အငွေခဲခြင်း ၁၄ - ၉၆။ ၂ - ၃၀၀။
- ၇၇။ အငွေပျံခြင်း ၁၄ - ၉၆။
- ၇၈။ အစာချေခြင်း ၁၄ - ၉၇။
- ၇၉။ အစာအာဟာရ ၁၄ - ၉၈။ ၇ - ၄၅၉။
- ၈၀။ အစာအိမ် ၁၄ - ၁၀၁။
- ၈၁။ အစု၊ အစို့ ၁၄ - ၁၀၂။
- ၈၂။ အစေး ၁၄ - ၁၀၄။ ၁၃ - ၂၇၃။
- *၈၃။ အစွဲအလွန်း ၁၄ - ၁၀၅။ ၁၄ - ၂၉၅။
- *၈၄။ အဆီဒီ၊ ၁၄ - ၁၀၅။ ၄ - ၆၆။
- စိန်ဖရန်းစစ်
- ၈၅။ အဆီးရိုးယာ နိုင်ငံ ၁၄ - ၁၀၅။ ၈ - ၉၉။
- ၉ - ၃၁။
- ၈၆။ အဆက်တိုလင်း ၁၄ - ၁၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၈၇။ အဆောက်အအုံ ၁၄ - ၁၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ဆောက်လုပ်ခြင်း

- ၈၈။ အဆောင် ၁၄ - ၁၀၈။ ပုံ ၃ ပုံ။
- အယောင်
- ၈၉။ အဆိတ် ၁၄ - ၁၀၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၉၀။ အဆုတ်ငါး ၁၄ - ၁၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၉၁။ အဆိပ် ၁၄ - ၁၀၇။ ၁၁ - ၃၃၄။
- ၁၅ - ၁၁၉။ ၁၅ - ၃၈၂။
- ၉၂။ အဆိပ်ပင်မျှား ၁၄ - ၁၀၉။ ၄ - ၂၀၃။
- ၁၄ - ၂၂။
- *၉၃။ အဆိပ်ဖြေ ၁၄ - ၁၂၀။ ၁၅ - ၃၈၂။
- ၉၄။ အဇာတသတ်မင်း ၁၄ - ၁၂၀။ ၈ - ၂၀၂။
- ၁၃ - ၂၁၂။
- ၉၅။ အဇာဗိုင်းဂျန် ၁၄ - ၁၂၁။ ၇ - ၄၁၀။
- ၉၆။ အဇီတထေရ် ၁၄ - ၁၂၂။
- ၉၇။ အဇေလီယာပင် ၁၄ - ၁၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၉၈။ အဇော့ပင်လယ် ၁၄ - ၁၂၃။
- ၉၉။ အဇန္တလိက်ဂူ ၁၄ - ၁၂၄။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၁၀၀။ အညွှန်စိတ် ၁၄ - ၁၂၉။
- *၁၀၁။ အညွှန်းစာအုပ် ၁၄ - ၁၂၉။ ၃ - ၈၈။
- စာရင်း
- *၁၀၂။ အဏကြည့် ၁၄ - ၁၂၉။ ၉ - ၂၀၄။
- မှန်ပြောင်း
- ၁၀၃။ အတွင်းမီး ၁၄ - ၁၂၉။ ၃ - ၃၆၁။
- အင်ဂျင်စက် ၄ - ၄၄၉။ ၅ - ၂၆၅။
- ၅ - ၃၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
- *၁၀၄။ အတွင်းပိုက် လေဝဲ ၁၄ - ၁၃၂။ ၄ - ၂၄၅။
- *၁၀၅။ အထက် ချင်းတွင်း ၁၄ - ၁၃၂။ ၂ - ၃၀၈။
- ခရိုင်
- ၁၀၆။ အထည်အလိပ် ၁၄ - ၁၃၂။ ၂ - ၁၈၇။
- ၆ - ၁၁၄။ ၇ - ၁၀။
- ၁၁ - ၁၇၆။ ပုံ ၂ ပုံ။
- ၁၀၇။ အဖူးမင်းညို ၁၄ - ၁၃၅။
- ၁၀၈။ အနာတမီ ၁၄ - ၁၃၅။ ၁ - ၂၁၅။
- ၅ - ၂၆၀။ ၇ - ၄၅၃။
- ၁၃ - ၄၃၈။
- ၁၀၉။ အနာပေါက်ခြင်း ၁၄ - ၁၃၇။
- *၁၁၀။ အနာမယဉ်းဆေး ၁၄ - ၁၃၈။ ၁၅ - ၉၈၂။
- ၁၁၁။ အနာမယဉ်း ၁၄ - ၁၃၈။
- *၁၁၂။ အနီအောက် ၁၄ - ၁၄၀။ ၁၅ - ၂၂၈။
- ရောင်ခြည်
- *၁၁၃။ အနီးအဝေးပြ ၁၄ - ၁၄၀။ ၆ - ၂၂၂။
- *၁၁၄။ အနုဉာဏ စီရင် ၁၄ - ၁၄၀။ ၂ - ၃၃၃။
- ဆုံးဖြတ်ခြင်း

၁၁၅။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၄၀။ ၆ - ၂၂၄။
 ၁၂ - ၃၀၊ ၁၂ - ၂၂၀။
 ပုံ ၁၀ ပုံ။

*၁၁၆။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၅၄။ ၁၅ - ၁၅၈။

*၁၁၇။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၅၄။ ၁၅ - ၁၆၄။

၁၁၈။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၅၄။

၁၁၉။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၅၅။ ၈ - ၃၀၁။

*၁၂၀။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၅၇။ ၆ - ၄၃၅။

၁၂၁။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၂၂။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၅၈။ ၂ - ၉၁။
 ၃ - ၄၃၇။ ၈ - ၄၂၇။
 ၁၁ - ၄၂၁။ ၁၄ - ၂၃၇။
 ၁၄ - ၂၄၈။

၁၂၃။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၆၀။ ၄ - ၃၇၉။
 ၅ - ၂၇၀။ ၆ - ၁၃၃။
 ၆ - ၁၃၆။ ၈ - ၃၀၇။

၁၂၄။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၆၂။ ၇ - ၃၉၂။

၁၂၅။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၆၃။ ၂ - ၁၅။
 ၃ - ၁၁၂။ ၅ - ၃၀၂။
 ၇ - ၁၆၉။ ၇ - ၃၈၅။
 ၁၃ - ၄၅၂။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၂၆။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၆၅။ ၅ - ၄၅၀။

၁၂၇။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၆၆။ ၁၃ - ၅၁၅။

၁၂၈။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၆၈။ ၃ - ၁၄၄။
 ၅ - ၂၈၅။ ၁၃ - ၆၉။

၁၂၉။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၇၁။ ၁၃ - ၁၅၀။

*၁၃၀။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၇၃။ ၆ - ၄၆၄။

*၁၃၁။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၇၃။ ၃ - ၁၉။

၁၃၂။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၇၃။ ၄ - ၁၀၉။
 ၄ - ၂၃၉။ ၅ - ၁၉၄။
 ၁၁ - ၂၃၇။ ၁၄ - ၂၇၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။

၁၃၃။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၇၈။ ပုံ ၄ ပုံ။

၁၃၄။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၈၃။ ပုံ ၇ ပုံ။

၁၃၅။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၈၈။ ၆ - ၂၉၅။
 ၁၂ - ၂၁၀။

၁၃၆။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၇။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၃၈။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၉၂။ ၁၀ - ၃၇၄။

၁၃၉။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၉၃။

*၁၄၀။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၉၄။ ၁၃ - ၁၂၃။

၁၄၁။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၉၄။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၂။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၉၆။ ၆ - ၂၄၅။

*၁၄၃။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၉၇။ ၅ - ၁၀၁။
 ၉ - ၄၃၁။

၁၄၄။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၉၇။ ၁ - ၂၄၉။
 ၃ - ၁၈၅။ ၄ - ၁၉၄။
 ၆ - ၁၀၈။ ၆ - ၂၂၉။
 ၁၀ - ၄၇၀။ ၁၄ - ၈၀။
 ၁၄ - ၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၅။ အနုပညာ ၁၄ - ၁၉၈။ ၆ - ၁၁၅။
 ပုံ ၁၀ ပုံ။

၁၄၆။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၄၇။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၁၂။ ၁ - ၃၁၃။

၁၄၈။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၁၄။ ၃ - ၁၂၆။
 ပုံ ၁ ပုံ။

*၁၄၉။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၁၆။ ၆ - ၉၈။

၁၅၀။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၁၆။

၁၅၁။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၁၇။ ၁၁ - ၁၄၇။
 ပုံ ၂ ပုံ။

*၁၅၂။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၂၀။ ၆ - ၂၈၂။

၁၅၃။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၂၀။

၁၅၄။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၂၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

*၁၅၅။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၂၄။ ၃ - ၃၄၈။

၁၅၆။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၂၄။ ၁၃ - ၁၇၀။

၁၅၇။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၂၆။

၁၅၈။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၂၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၅၉။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၃၂။ ၁ - ၂၉။

၁၆၀။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၃၄။

၁၆၁။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၃၅။

၁၆၂။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၃၆။

၁၆၃။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၃၇။ ၁၄ - ၂၄၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။

၁၆၄။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၃၈။

၁၆၅။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၃၉။

၁၆၆။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၄၀။

၁၆၇။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၄၁။

၁၆၈။ အနုပညာ ၁၄ - ၂၄၂။

၁၆၇။ အရေးအသား ၁၄ - ၂၃၉။ ၁၅ - ၁၃၂။

၁၆၈။ အရိုး ၁၄ - ၂၄၁။

၁၆၉။ အရိုးစု၊ အရိုးသရုပ် ၁၄ - ၂၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၇၀။ အရက် ၁၄ - ၂၄၄။

*၁၇၁။ အရက်ပြန် ၁၄ - ၂၄၄။ ၁၅ - ၅၀။

၁၇၂။ အရင်းရှင်စံနှစ် ၁၄ - ၂၄၄။

၁၇၃။ အဆောင် ၁၄ - ၂၄၆။

၁၇၄။ အဆောင်ချွတ်ခြင်း ၁၄ - ၂၄၇။

၁၇၅။ အဆောင်ဘင်ဆီ ၁၄ - ၂၄၇။

၁၇၆။ အရစ်ကျငွေချေစံနှစ် ၁၄ - ၂၄၇။

၁၇၇။ အရစ္စတိုကရေစီ ၁၄ - ၂၄၈။ ၆ - ၂၅၇။ ၁၅ - ၄၇။

၁၇၈။ အရည်းကြီး ၁၄ - ၂၄၈။ ၁၄ - ၁၅၈။ ၁၄ - ၂၃၇။

၁၇၉။ အရွယ်ထောက်ချိန် ၁၄ - ၂၅၀။

၁၈၀။ အရွှေအိန္ဒိယကျွန်းစု ၁၄ - ၂၅၁။ ၃ - ၁၂၄။ ၅ - ၄၁၈။ ၆ - ၄၇။ ၇ - ၂၄၁။ ၇ - ၄၀၅။ ၈ - ၅၈။ ၁၅ - ၂၁၈။

၁၈၁။ အလာဝကော ပြည်နယ် ၁၄ - ၂၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၂။ အလီ၊ ဦး ၁၄ - ၂၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၃။ အလူးရှင်း ကျွန်းများ ၁၄ - ၂၅၇။

၁၈၄။ အလေးချိန်နှင့် အခြင်အတာ ၁၄ - ၂၅၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၅။ အလိုအလျောက် ကရိယာ ၁၄ - ၂၆၃။ ၁၄ - ၂၇၃။

၁၈၆။ အလင်း ၁၄ - ၂၆၅။ ပုံ ၈ ပုံ။

၁၈၇။ အလင်းဓာတုဗေဒ ၁၄ - ၂၆၉။

၁၈၈။ အလင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းခြင်း ၁၄ - ၂၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၉။ အလင်း လျှပ်စစ် ကရိယာ ၁၄ - ၂၇၁။ ၁၄ - ၂၇၃။

၁၉၀။ အလင်းလျှပ်စစ် အိမ် ၁၄ - ၂၇၃။

၁၉၁။ အလောင်းစည်သူမင်း ၁၄ - ၂၇၃။ ၂ - ၉၁။ ၁၃ - ၃၅၆။ ၁၅ - ၂၉၀။

၁၉၂။ အလောင်းတော်ကထာ ၁၄ - ၂၇၅။ ၄ - ၁၁၂။

၁၉၃။ အလောင်း ၁၄ - ၂၇၇။ ၅ - ၂၅၃။

မင်းတရားကြီး ၁၂ - ၁၆၉။ ၁၄ - ၇၂။ ၁၅ - ၉၃။

၁၉၄။ အလောင်း မင်းတရားကြီး အရေးတော်ပုံ ၁၄ - ၂၈၀။ ၄ - ၂၃၉။ ၄ - ၃၈၀။ ၅ - ၂၄၁။ ၅ - ၃၄၈။ ၁၁ - ၇၂။ ၁၂ - ၁၆၇။

၁၉၅။ အလုပ်ရုံ ၁၄ - ၂၇၂။ ၁ - ၁၀၃။ ၁ - ၃၄၆။ ၃ - ၄၅၄။ ၁၂ - ၄၄၅။ ၁၃ - ၄၃၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၁၉၆။ အလုပ်သမား ဆက်သွယ်ရေးရုံး ၁၄ - ၂၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၉၇။ အလုပ်သမား ဝန်ကြီးဌာန ၁၄ - ၂၈၆။

၁၉၈။ အလုပ်သမားသမဂ္ဂ ၁၄ - ၂၈၈။

၁၉၉။ အလုပ်သမား သက်သာချောင့်ချိရေး ၁၄ - ၂၈၉။ ၁၄ - ၂၈၂။

၂၀၀။ အလ် ၁၄ - ၂၉၁။ ပုံ ၁၀ ပုံ။

၂၀၁။ အလျှူမီနီယမ် ၁၄ - ၂၉၃။

၂၀၂။ အလွဲစွဲစိတ် ၁၄ - ၂၉၅။

*၂၀၃။ အလှဆီ ၁၄ - ၂၉၅။ ၃ - ၅၃။

၂၀၄။ အလှေ ၁၄ - ၂၉၅။

၂၀၅။ အဝီစိတွင်း ၁၄ - ၂၉၆။

၂၀၆။ အဝေးကြည့်မှန်ပြောင်း ၁၄ - ၂၉၇။ ၃ - ၇၁။ ၆ - ၁၅၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၀၇။ အဝတ်အစား ၁၄ - ၂၉၉။

*၂၀၈။ အသလိသနက္ခတ် ၁၄ - ၃၀၀။ ၆ - ၇၃။

၂၀၉။ အသိဉာဏ်စစ်ဆေးခြင်း ၁၄ - ၃၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၁၀။ အသိတိသာဝက ၁၄ - ၃၀၂။

*၂၁၁။ အသီးနား ၁၄ - ၃၀၃။ ၃ - ၁၉။

၂၁၂။ အသုရာ ၁၄ - ၃၀၃။

၂၁၃။ အသောကမင်း ၁၄ - ၃၀၄။ ၈ - ၁၆၀။ ၁၃ - ၂၁၂။ ပုံ ၂ ပုံ။

၂၁၄။ အသက်တမ်း ၁၄ - ၃၀၅။

*၂၁၅။ အသက်ရှူပုံ အမျိုးမျိုး ၁၄ - ၃၀၈။ ၁၁ - ၂၃၇။

၂၁၆။ အသည်း ၁၄ - ၃၁၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၁၇။ အသံ ၁၄ - ၃၁၀။

၂၁၈။ အသံလွှင့်ခြင်း ၁၄ - ၃၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၁၉။ အအေးဓာတ်ပေးခြင်း ၁၄ - ၃၁၄။ ပုံ ၂ ပုံ။

၂၂၀။ အာကာသ စူးစမ်းရှာဖွေခြင်း ၁၄ - ၃၁၇။ ၁ - ၂၉၇။ ၅ - ၁၆၇။ ၆ - ၁၅၈။ ပုံ ၇ ပုံ။

* ၂၂၁။ အာကာသဇိုး ၁၄ - ၃၂၅။ ၈ - ၃၀၉။

၂၂၂။ အာကေးဒီးယားနယ် ၁၄ - ၃၂၇။ ၃ - ၁၉။

၂၂၃။ အာကင်ဆောပြည်နယ် ၁၄ - ၃၂၈။

၂၂၄။ အာကစုနသတ္တိ ၁၄ - ၃၂၉။ ၃ - ၇၁။ ၆ - ၁၅၈။ ၁၄ - ၄၀၅။ ၁၅ - ၄၇၂။ ၁၅ - ၃၀၅။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၂၅။ အာဂရာမြို့ ၁၄ - ၃၃၂။ ၅ - ၆၂။

၂၂၆။ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ ၁၄ - ၃၃၂။ ပုံ ၂ ပုံ။

* ၂၂၇။ အာစနစ် ၁၄ - ၃၃၆။ ၄ - ၇၃။

၂၂၈။ အာဆွန်စီယန်မြို့ ၁၄ - ၃၃၆။

၂၂၉။ အာဇာနည်နေ့ ၁၄ - ၃၃၆။ ၁၅ - ၂၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၃၀။ အာတီချုပ်ပင် ၁၄ - ၃၃၈။

၂၃၁။ အာတိတ်ဓေသ ၁၄ - ၃၃၈။ ၃ - ၄၁။ ၁၄ - ၃၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၃၂။ အာတိတ်သမုဒ္ဒရာ ၁၄ - ၃၄၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၃၃။ အာဒါလတ်ပင် ၁၄ - ၃၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၃၄။ အာဒီစွဲဝံသ၊ ရှင် ၁၄ - ၃၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၃၅။ အာနန္ဒာထေရ် ၁၄ - ၃၄၅။

၂၃၆။ အာနန္ဒဘုရား ၁၄ - ၃၄၆။ ပုံ ၇ ပုံ။

၂၃၇။ အာဖဂန်စတန်နိုင်ငံ ၁၄ - ၃၅၁။ ပုံ ၃ ပုံ။

၂၃၈။ အာဖဂိုကတိုက် ၁၄ - ၃၅၇။ ၁ - ၄၈။ ၁ - ၁၈၂။ ၁ - ၃၈၅။ ၁ - ၄၂၁။ ၂ - ၂၀၈။ ၃ - ၁၈၆။ ၃ - ၃၃၅။ ၄ - ၁၃၂။ ၅ - ၁၀၈။ ၅ - ၁၂၇။ ၅ - ၁၂၇။ ၆ - ၈၉။ ၆ - ၁၁၆။ ၆ - ၄၆၉။ ၇ - ၁။ ၈ - ၈၈။ ၈ - ၈၉။ ၈ - ၁၁၅။ ၈ - ၁၂၀။ ၈ - ၄၂၀။ ၉ - ၁၅၈။ ၉ - ၁၃၂။ ၉ - ၁၉၆။

၁၂ - ၂၁၅။ ၁၂ - ၃၅၇။ ၁၅ - ၃၃၂။ ပုံ ၄ ပုံ။

၂၃၉။ အာမခံလုပ်ငန်း ၁၄ - ၃၆၉။

၂၄၀။ အာမာဒီလို့ကာင် ၁၄ - ၃၇၁။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၄၁။ အာမီးနီးယန်းနိုင်ငံ ၁၄ - ၃၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၄၂။ အာရိယန်လူမျိုး ၁၄ - ၃၇၅။ ၈ - ၂၇၁။ ၁၃ - ၁၈၉။

၂၄၃။ အာရေဗျကျွန်းဆွယ် ၁၄ - ၃၇၈။ ၄ - ၁၃၃။ ၅ - ၅၀၅။ ၉ - ၁၃၂။ ၉ - ၁၈၁။ ၁၅ - ၃၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၄၄။ အာရေဗျ ပင်လယ် ၁၄ - ၃၈၅။

၂၄၅။ အာရပ်ပြည်ထောင်စု သမ္မတနိုင်ငံ ၁၄ - ၃၈၅။ ၁၄ - ၄၃၀။

၂၄၆။ အာရုံခြောက်ပါး ၁၄ - ၃၈၅။

၂၄၇။ အာရှတိုက် ၁၄ - ၃၈၆။ ၁ - ၂၇၆။ ၁ - ၂၉၃။ ၁ - ၃၈၉။ ၂ - ၂၇၄။ ၃ - ၁၀၂။ ၃ - ၁၂၁။ ၃ - ၄၆၃။ ၄ - ၁၃၃။ ၄ - ၁၅၄။ ၄ - ၃၄၄။ ၄ - ၄၂၀။ ၅ - ၁။ ၅ - ၅၀၇။ ၆ - ၂။ ၆ - ၂၇၉။ ၆ - ၄၄၃။ ၇ - ၄၆၄။ ၈ - ၃၁၄။ ၉ - ၁၃၂။ ၉ - ၃၁၂။ ၁၁ - ၄။ ၁၂ - ၁၃၃။ ၁၂ - ၁၅၉။ ၁၃ - ၁၄၁။ ၁၃ - ၄၃၉။ ၁၄ - ၆၅။ ၁၄ - ၃၅၁။ ၁၄ - ၃၇၈။ ၁၄ - ၃၇၈။ ၁၄ - ၃၇၈။ ၁၄ - ၃၇၈။ ၁၄ - ၄၄၇။ ၁၄ - ၄၅၀။ ၁၅ - ၄၀။ ၁၅ - ၂၁၈။ ၁၅ - ၃၃၂။ ၁၅ - ၃၃၇။ ၁၅ - ၃၉၁။ ပုံ ၄ ပုံ။

၂၄၈။ အာရှမိုင်းနား ၁၄ - ၃၉၇။

၂၄၉။ အာလူး ၁၄ - ၃၉၈။ ၇ - ၄၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

* ၂၅၀။ အာလ်မြို့ ၁၄ - ၃၉၉။ ၁၅ - ၂၉၈။

၂၅၁။ အာသာဘူရင်၏ ဝားပွဲပွဲ ၁၄ - ၃၉၉။

၂၅၂။ အာသံပြည်နယ် ၁၄ - ၄၀၁။

၂၅၃။ အာဠာကတိလူး ၁၄ - ၄၀၃။ ၁၅ - ၂၅။

* ၂၅၄။ အားကစားရုံ ၁၄ - ၄၀၅။ ၁ - ၂၄။

၂၅၅။ အားခိုးမီးဒီး ၁၄ - ၄၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

* ၂၅၆။ အားတိမ် ၁၄ - ၄၀၆။ ၃ - ၁၉။

၂၅၇။ အားပင်းဆာ ၁၄ - ၄၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
ဟင်နရီ

၂၅၈။ အားပင်းဂါရှင်တန် ၁၄ - ၄၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၅၉။ အားမန်ဆင်အာ ၁၄ - ၄၀၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၆၀။ အားရစ်ဆန်ဂျန် ၁၄ - ၄၀၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၆၁။ ဣတလီနိုင်ငံ ၁၄ - ၄၀၉။ ၁ - ၅၅။
၁ - ၄၀၆။ ၁ - ၄၂၁။
၃ - ၆၉။ ၄ - ၁၁။
၄ - ၁၃၅။ ၅ - ၁၂၀။
၅ - ၃၂၄။ ၆ - ၃၉၉။
၇ - ၁၁၈။ ၇ - ၂၁၅။
၇ - ၂၉၉။ ၇ - ၄၅၆။
၈ - ၁၃၀။ ၉ - ၈၁။
၉ - ၉၉။ ၉ - ၂၈၉။
၁၁ - ၂၁၇။ ၁၁ - ၂၂၆။
၁၁ - ၂၂၈။ ၁၁ - ၃၂၁။
၁၄ - ၄၀၀။ ၁၄ - ၄၅၉။
၁၅ - ၅၉။ ၁၅ - ၁၅၆။
ပုံ ၄ ပုံ။

* ၂၆၂။ အီကောလူမျိုး ၁၄ - ၄၂၀။ ၁ - ၂၆၆။

၂၆၃။ အီကော်လိုဂျီ ၁၄ - ၄၂၀။ ၄ - ၂၃၉။
၆ - ၂၄၅။

၂၆၄။ အီဂျစ် ထုံးဟောင်း ၁၄ - ၄၂၁။ ၆ - ၁၂၈။
ပုံပြင်များ ၉ - ၃၃၆။

၂၆၅။ အီဂျစ်၊ ရှေးခေတ် ၁၄ - ၄၂၂။ ၁ - ၁၁၁။
၃ - ၃၆၈။ ၅ - ၃၀၈။
၆ - ၂၃၂။ ၆ - ၃၁၀။
၉ - ၃၃၆။ ၉ - ၃၃၆။
၁၁ - ၂၃၀။ ပုံ ၅ ပုံ။

၂၆၆။ အီဂျစ်နိုင်ငံ ၁၄ - ၄၃၀။ ၁ - ၃၃၈။
၃ - ၅၃။ ၄ - ၁၅၄။
၄ - ၁၆၆။ ၁၂ - ၁၄၆။
၁၄ - ၃၈၅။ ပုံ ၄ ပုံ။

၂၆၇။ အီစတာပဲတော်နေ့ ၁၄ - ၄၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၆၈။ အီစတပုံပြင် ၁၄ - ၄၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၆၉။ အီထရပ်စ်ကန် ၁၄ - ၄၄၀။
လူမျိုး

၂၇၀။ အီဇာလျူရှင် ၁၄ - ၄၄၁။

၂၇၁။ အီမာဆန် ၁၄ - ၄၄၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
အာ ဗျူ

၂၇၂။ အီရက်ဇမတ်ဒီ ၁၄ - ၄၄၆။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၇၃။ အီရက်နိုင်ငံ ၁၄ - ၄၄၇။ ၆ - ၈၅။
၈ - ၁၀၂။ ၈ - ၁၀၄။ ပုံ ၂ ပုံ။

* ၂၇၄။ အီရစ်ထရီးယား ၁၄ - ၄၅၀။ ၁၄ - ၄၅၉။
ပြည်

၂၇၅။ အီရန်နိုင်ငံ ၁၄ - ၄၅၀။ ၄ - ၂၅၆။
၁၅ - ၆၇။ ပုံ ၂ ပုံ။

၂၇၆။ အီလီနွိုပြည်နယ် ၁၄ - ၄၅၃။ ၁၁ - ၃၂၃။
ပုံ ၁ ပုံ။

* ၂၇၇။ အီလက်ထရို ၁၄ - ၄၅၅။ ၁၂ - ၂၈၅။
ကင်မာစူထြို

* ၂၇၈။ အီလက်ထရို ၁၄ - ၄၅၅။ ၁၂ - ၂၉၈။
လစ်ဆစ်

၂၇၉။ အီလက်ထရိုနစ် ၁၄ - ၄၅၅။

၂၈၀။ အီလက်ထရိုနစ်နစ် ၁၄ - ၄၅၅။ ၁၄ - ၂၇၃။

၂၈၁။ အီသာ ၁၄ - ၄၅၈။

၂၈၂။ အီသာ (ဒိုင်အက် ၁၄ - ၄၅၉။
သဲ အောက်ဆိုက်)

၂၈၃။ အီသီအိုးပီးယား ၁၄ - ၄၅၉။ ၁၄ - ၃၂။
နိုင်ငံ ၃ - ၂ ပုံ။

၂၈၄။ အီးဂျီးယန်း ၁၄ - ၄၆၅။ ၁ - ၇၉။
ပင်လယ် ၁၄ - ၄၆၆။

၂၈၅။ အီးဂျီးယန်း ၁၄ - ၄၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
ယဉ်ကျေးမှု

* ၂၈၆။ အီးမျိုး ၁၄ - ၄၆၈။ ၁ - ၂၆၄။

* ၂၈၇။ အီးရော့ ၁၄ - ၄၆၈။ ၃ - ၁၉။

* ၂၈၈။ အီးအော့ ၁၄ - ၄၆၈။ ၃ - ၁၉။
၂၈၉။ ၃ ၁၄ - ၄၆၈။

* ၂၉၀။ ဥချိုး ၁၄ - ၄၆၉။ ၂ - ၃၅၉။

၂၉၁။ ဥဗက် ၁၄ - ၄၆၉။ ၄ - ၄၄၁။
ကစွတ်နီနိုင်ငံ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၉၂။ ဥဒေါင်း ၁၄ - ၄၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။

၂၉၃။ ဥပကထေရ် ၁၄ - ၄၇၁။

၂၉၄။ ဥပဂုတ္တထေရ် ၁၄ - ၄၇၂။

၂၉၅။ ဥပစာစကား ၁၄ - ၄၇၄။

၂၉၆။ ဥပဒေ ၁၄ - ၄၇၇။

* ၂၉၇။ ဥပသမ္မုဒါကံ ၁၄ - ၄၇၉။ ၇ - ၅၇။
ဆောင်ခြင်း

၂၉၈။ ဥပလိယေရ် ၁၄ - ၄၇၉။

၂၉၉။ ဗုဒ္ဓ
၃၀၀။ ဥပန်းငှက်

၁၄ - ၄၇၉။
၁၄ - ၄၈၀။

၃၀၁။ ဥဗျိုင်း
၃၀၂။ ဥမင်လိုက်ခေါင်း

၁၄ - ၄၈၁။
၁၄ - ၄၈၁။ ပုံ ၂ ပုံ။

အတွဲ ၁၅

၁။ ဥယျာဉ်
စိုက်ပျိုးရေး
၂။ ဥရုဝေလ
ကဿပထေရ်
၃။ ဥရောပတိုက်

၁၅ - ၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၅ - ၆။
၁၅ - ၇။ ၁ - ၈၄၊
၁ - ၂၉၃၊ ၁ - ၃၈၇၊
၁ - ၄၀၆၊ ၁ - ၄၂၁၊
၄ - ၃၀၄၊ ၄ - ၃၈၄၊
၅ - ၄၁၁၊ ၆ - ၁၉၀၊
၆ - ၁၉၂၊ ၇ - ၁၁၈၊
၁၁ - ၂၂၈၊ ၁၁ - ၃၂၁၊
၁၂ - ၇၂၊ ၁၄ - ၉၃၊
၁၅ - ၄၃။ ပုံ ၅ ပုံ။

၄။ ဥသျှစ်ပင်
၅။ ဥဩ
၆။ အုရုကူးနိုင်ငံ

၇။ ဦးခေါင်းအမှတ်
ပညာ
၈။ ဦးချို
၉။ ဦးဇွန်း၊ ဒေါ်
၁၀။ ဦးထုပ်
၁၁။ ဦးနောက်
၁၂။ အေဒင်မြို့
၁၃။ အေဒြိယာနိုပယ်မြို့
၁၄။ အေဒြိယက်တစ်
ပင်လယ်

* ၁၅။ အေပရီကော့
၁၆။ အေရယ်ပင်လယ်
၁၇။ ကေရာဗ်ပင်
၁၈။ ချောင်း

၁၉။ တေဒက်ဘွဲ့
၂၀။ ရောဝတီမြစ်

၁၅ - ၁၅။
၁၅ - ၂၂။
၁၅ - ၂၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၅ - ၂၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၅ - ၂၅။ ၂ - ၁၈၇။
၁၅ - ၂၆။
၁၅ - ၃၀။
၁၅ - ၃၀။
၁၅ - ၃၀။ ၈ - ၁၀၆။
၁၅ - ၃၁။
၁၅ - ၃၁။
၁၅ - ၃၁။ ၅ - ၄၅၃၊
၇ - ၃၀၈၊ ၉ - ၂၃၁၊
၁၃ - ၃၅၇၊ ၁၄ - ၁၃၅။
၁၅ - ၃၄။
၁၅ - ၃၆။ ၂ - ၃၈၃။

၅ - ၁၃၅၊ ၆ - ၃၄၉၊
၉ - ၄၇၃၊ ၁၂ - ၂၇၇။
ပုံ ၁ ပုံ။
၁၅ - ၄၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
* ၂၂။ အေးရီး
၂၃။ ဟေတ်ကွ
၂၄။ အဲလပတောင်တန်း
၂၅။ အဲလပမြစ်
* ၂၆။ အယ်ရာနိုင်ငံ
၂၇။ အယ်ရီဇိုးနား
ပြည်နယ်
၂၈။ အယ်ရစ္စတေးဗန်း
၂၉။ အယ်ရစ္စတိုတယ်

၃၀။ အယ်ရစ္စတိုင်းဒီ
၃၁။ အယ်လကာလိုင်
သတ္တုနှင့်
အယ်လကာလိုင်
မြေ သတ္တုများ

၃၂။ အယ်လကိုဟော
၃၃။ အယ်လဂျီးရီးယား
နိုင်ငံ
၃၄။ အယ်လဂျီးယားမြို့
၃၅။ အယ်လဆက်
လိုရိန်းနယ်
၃၆။ အယ်လပါကာ
ကောင်
၃၇။ အယ်လဗားဗားပင်
၃၈။ အယ်လဗွန်းဆို
ဘုရင်များ

၃၉။ အယ်လဗားမား
ပြည်နယ်
၄၀။ အယ်လဗေး
နီးယားနိုင်ငံ

၁၅ - ၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
၁၅ - ၄၅။ ၃ - ၁၉၇။
၃ - ၃၅၄၊ ၇ - ၂၀၇။
ပုံ ၁ ပုံ။
၁၅ - ၅၀။ ၅ - ၇၈။
ပုံ ၁ ပုံ။
၁၅ - ၅၆။ ၄ - ၃၄၅။
ပုံ ၁ ပုံ။

၄၁။ အယ်လဗျူမင် ၁၅ - ၆၁။
 ၄၂။ အယ်လိုရာလိုက်ဂူ ၁၅ - ၆၁။ ၁၄ - ၁၂၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၃။ အယ်လက်ဇန္ဒာ၊ ၁၅ - ၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 လော့ ပ
 ၄၄။ အယ်လက်ဇန္ဒာ ၁၅ - ၆၅။ ၁၄ - ၄၅၁။
 ဘုရင် (ယူဂိုစလား ပုံ ၁ ပုံ။
 ဝီးယား)
 ၄၅။ အယ်လက်ဇန္ဒာ ၁၅ - ၆၆။ ၆ - ၁၂၁။
 ဘုရင်များ ပုံ ၁ ပုံ။
 (ရှုရှု)
 ၄၆။ အယ်လက်ဇန္ဒာ- ၁၅ - ၆၇။ ၁၅ - ၆၉။
 သ-ဂရိတ် ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၇။ အယ်လက်ဇန္ဒား ၁၅ - ၆၉။ ၁ - ၁၀၉။
 ယားမြို့ ၁ - ၄၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၈။ အယ်လစ်ဇဘက် ၁၅ - ၇၁။ ၃ - ၂၅၂။
 ဘုရင်မ၊ ပဌမ ၃ - ၃၆၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၄၉။ အယ်လစ်ဇဘက် ၁၅ - ၇၂။ ၁၅ - ၁၇၂။
 ဘုရင်မ၊ ဒုတိယ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၀။ အဲချင်း ၁၅ - ၇၄။
 ၅၁။ အဲရဟတ်အေ ၁၅ - ၇၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၂။ အဲလဗရက်- ၁၅ - ၇၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 သ - ဂရိတ်
 ၅၃။ အဲလဗတ်ဘုရင်၊ ၁၅ - ၇၇။
 ပဌမ
 ၅၄။ အဲလရစ်ဘုရင် ၁၅ - ၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၅။ အဲလင်းပင် ၁၅ - ၇၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၆။ အော့ကလန်မြို့ ၁၅ - ၇၉။
 ၅၇။ အော့ဂျက် ၁၅ - ၇၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၅၈။ အော့စလီမြို့ ၁၅ - ၈၀။
 ၅၉။ အော့တဝါမြို့ ၁၅ - ၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၀။ အော့တိုးဘုရင် ၁၅ - ၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 များ
 ၆၁။ အော်ခက်စကြာ ၁၅ - ၈၂။ ၇ - ၃၈၉။
 တီးဝိုင်း ၉ - ၁၃၅။ ၁၄ - ၃၅။
 ၆၂။ အော်ဂန် ၁၅ - ၈၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၃။ အော်ဂပ်စတပ် ၁၅ - ၈၆။ ၁ - ၁၁၁။
 ဘုရင် ၇ - ၃၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၄။ အော်စတင်ဂျိန်း ၁၅ - ၈၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၆၅။ အော်စတင် ၁၅ - ၈၈။
 ဟားဗတ်

၆၆။ အော်ဆိုဂျိုင်ရို ၁၅ - ၈၈။ ၁၃ - ၄၅၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 * ၆၇။ အော်တိုမက်ဆစ် ၁၅ - ၈၉။ ၁၄ - ၂၆၃။
 ကရိယာ
 ၆၈။ အော်ပရာဇာတ်ပွဲ ၁၅ - ၈၉။ ၇ - ၁၀၂။
 ၇ - ၄၁၂။ ၈ - ၂၈။
 ၉ - ၁၃၅။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၆၉။ အော်ရင်းနီးကိုး ၁၅ - ၉၂။
 မြစ်
 ၇၀။ အော်လီယန်းမြို့ ၁၅ - ၉၃။ ၃ - ၁၇၁။
 ၇၁။ ဩ ဦး၊ ၁၅ - ၉၃။
 စိန္တကျော်သူ
 ၇၂။ ဩကာသ ၁၅ - ၉၅။
 ဘုရားရှိခိုး
 ၇၃။ အောကင်လက်၊ ၁၅ - ၉၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဝီးမာရှယ်
 ၇၄။ ဩစတြီးယားနိုင်ငံ ၁၅ - ၉၈။ ၇ - ၂၁၂။
 ၇ - ၃၇၀။ ၇ - ၄၆၉။
 ၈ - ၂၈။ ၉ - ၁၅၂။
 ၁၁ - ၃၂၇။ ၁၄ - ၃၅။
 ၁၅ - ၁၀၁။ ၁၅ - ၁၀၁။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၇၅။ ဩစတြီးယာ- ၁၅ - ၁၀၁။ ၁ - ၄၀၆။
 ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ ၁၄ - ၄၈။ ၁၅ - ၉၈။
 ၇၆။ ဩစတြီးယား ၁၅ - ၁၀၂။ ၁ - ၃၆၆။
 တိုက် ၂ - ၂၀၀။ ၂ - ၂၀၄။
 ၅ - ၆၃။ ၅ - ၆၃။
 ၅ - ၄၁၈။ ၅ - ၄၂၃။
 ၅ - ၄၂၃။ ၁၂ - ၃၅၄။
 ၁၅ - ၁၀၇။ ၁၅ - ၁၀၈။
 ၁၅ - ၁၀၈။ ပုံ ၅ ပုံ။
 ၇၇။ ဩစတြီးယား ၁၅ - ၁၀၇။ ၁၅ - ၁၆၉။
 တောင်ပိုင်း ပြည်နယ်
 ၇၈။ ဩစတြီးယား ၁၅ - ၁၀၈။
 မြောက်ပိုင်းနယ်
 ၇၉။ ဩစတြီးယား ၁၅ - ၁၀၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 အနောက်ပိုင်း ပြည်နယ်
 ၈၀။ ဩဇာပင် ၁၅ - ၁၀၉။
 ၈၁။ ဩဘာသ၊ ဦး၊ ၁၅ - ၁၁၁။
 စင်းဘူးဆရာထော်

၈၂။ သြရီဂန်ပြည်နယ် ၁၅ - ၁၁၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၈၃။ ဆွရီရာ ၁၅ - ၁၁၂။ ၃ - ၁၉။
 ၈၄။ သြရီထာပြည်နယ် ၁၅ - ၁၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၅။ သြရီနန်းပြည်နယ် ၁၅ - ၁၁၃။ ၅ - ၁၀၈။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၆။ သြလကော့၊ လီလာ မေ ၁၅ - ၁၁၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၇။ အိုကလဟိုးမား ပြည်နယ် ၁၅ - ၁၁၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၈။ အိုကွန်နယ်၊ ဒန်းနယ် ၁၅ - ၁၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၈၉။ အိုဆားကားမြို့ ၁၅ - ၁၁၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၉၀။ အိုဒီဆယူ ၁၅ - ၁၁၈။ ၃ - ၂၆။
 ၉၁။ အိုဒက်ဆာမြို့ ၁၅ - ၁၁၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၂။ အိုပေါဆမ်ကောင် ၁၅ - ၁၁၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၃။ အိုလင်းပစ်ကစားပွဲ ၁၅ - ၁၂၀။ ၁ - ၃၉။
 ၇ - ၂၇။ ပုံ ၃ ပုံ။
 *၉၄။ အိုလင်းပစ်နေ့ ၁၅ - ၁၂၁။ ၁ - ၃၉။
 ၉၅။ အိုဟိုင်းဒို ပြည်နယ် ၁၅ - ၁၂၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၆။ အိုခွက်လုပ်ငန်း ၁၅ - ၁၂၄။ ၁၀ - ၃၇။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၉၇။ အိုကွာဒေါနိုင်ငံ ၁၅ - ၁၃၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၉၈။ အိုရာစဉ် ၁၅ - ၁၃၂။ ၁၀ - ၃၇။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၉၉။ အိုရာထာချော ၁၅ - ၁၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၀။ အိုဆားသားအဖ ၁၅ - ၁၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၁။ အိုမဟာပုဏ္ဏိတဘွဲ့ ၁၅ - ၁၄၂။ ၁၅ - ၃၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၂။ အိုသမာမိ၊ ရှင် ၁၅ - ၁၄၄။ ၅ - ၁၂။
 ၁၀၃။ အိုကီမံနွန် ၁၅ - ၁၄၄။ ၅ - ၁၉။
 ၁၀၄။ အိုစက်လပ် ၁၅ - ၁၄၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၅။ အိုစက်မိုးလူမျိုး ၁၅ - ၁၄၆။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၀၆။ အိုစတာပင် ၁၅ - ၁၄၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၀၇။ အိုစတာရွှက် ၁၅ - ၁၄၉။ ၃ - ၁၈။
 ၁၀၈။ အိုစတိုးနီးယား နိုင်ငံ ၁၅ - ၁၅၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၀၉။ အိုစထရာလီးယား ၁၅ - ၁၅၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၀။ အိုဆစ်နဒ် အယ် လကာလိုင် ၁၅ - ၁၅၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၁။ အိုဇတက်လူမျိုး ၁၅ - ၁၅၅။ ၁ - ၂၆။
 ပုံ ၁ ပုံ။

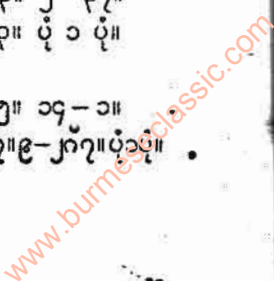
၁၁၂။ အိုကတန်းတောင် ၁၅ - ၁၅၆။ ၇ - ၄၅။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၃။ အိုကလီ၊ ကလီမင့် ရစ်ချတ် ၁၅ - ၁၅၇။ ၆ - ၁၂။
 ၁၅ - ၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၁၄။ အိုတိုမော်လီဂျီ ၁၅ - ၁၅၈။ ၃ - ၂၉။
 ၁၁၅။ အိုတမ် ၁၅ - ၁၅၈။ ၁၅ - ၃၀။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၁၆။ အိုတမ်ဗုံး ၁၅ - ၁၆၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၇။ အိုဒီဆင်ဂျိုးဇက် ၁၅ - ၁၆၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၈။ အိုဒီဆင်၊ တီအေ ၁၅ - ၁၆၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၁၉။ အိုဒီလိတ်မြို့ ၁၅ - ၁၆၉။
 ၁၂၀။ အိုဒင်တန်၊ ဆာ ၁၅ - ၁၇၀။
 အာသာ စတန်လီ
 ၁၂၁။ အိုဒင်ဗာရာမြို့ ၁၅ - ၁၇၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၂၂။ အိုဒင်ဗာရာ မြို့စား ၁၅ - ၁၇၂။ ပုံ ၁ ပုံ။ *
 ၁၂၃။ အိုဒင်ဘုရင်များ ၁၅ - ၁၇၂။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၂၄။ အိုပစ်ကျူးရပ် ၁၅ - ၁၇၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၂၅။ အိုဖရိုဒိုက်တီ ၁၅ - ၁၇၇။ ၃ - ၁၉။
 ၁၂၆။ အိုဗန်ပင် ၁၅ - ၁၇၇။
 *၁၂၇။ အိုဗီဆိုးနီးယား နိုင်ငံ ၁၅ - ၁၇၈။ ၁၄ - ၄၅။
 ၁၂၈။ အိုဂျပ် ၁၅ - ၁၇၈။
 ၁၂၉။ အိုသင်းမြို့ ၁၅ - ၁၇၈။ ၃ - ၁၂။
 ၁၄ - ၈၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၀။ အိုဘက်ချင်းငှက် ၁၅ - ၁၈၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 *၁၃၁။ အိုဘက်ချင်းတွင်း ခရိုင် ၁၅ - ၁၈၀။ ၂ - ၃၇။
 ၁၃၂။ အိုဘက်စွဲမြို့ ၁၅ - ၁၈၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၃။ အိုဘက်ဆီဂျင် ၁၅ - ၁၈၂။ ၆ - ၂၄။
 ၁၁ - ၄၈။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၄။ အိုက်၊ ဟိုင်းဗရက် ဗန် ၁၅ - ၁၈၄။ ၆ - ၄၆။
 ၁၃၅။ အိုက်စလန်ကျွန်း ၁၅ - ၁၈၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၆။ အိုက်ဒီယိုးပြည်နယ် ၁၅ - ၁၈၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၇။ အိုကြင်းပင် ၁၅ - ၁၈၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၈။ အိုကွိုဇီးရှင်း ၁၅ - ၁၉၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၃၉။ အိုပူမြို့ ၁၅ - ၁၉၀။
 ၁၄၀။ အိုလီကန် အသင်းတော် ၁၅ - ၁၉၂။ ၄ - ၃၈။
 ၉ - ၁၈၇။ ၁၀ - ၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၁။ အိုလန်ပြည် ၁၅ - ၁၉၅။ ၁ - ၁၀။
 ၁ - ၃၈။ ၂ - ၃၄။

၃ - ၄၄၊ ၃ - ၁၇၅၊ ၃ - ၁၉၀၊
 ၃ - ၃၃၃၊ ၆ - ၁၉၀၊
 ၆ - ၂၉၀၊ ၇ - ၃၅၅၊
 ၇ - ၃၆၄၊ ၇ - ၄၀၁၊
 ၉ - ၁၀၇၊ ၉ - ၃၀၉၊
 ၁၀ - ၄၅၆၊ ၁၁ - ၃၄၉၊
 ၁၂ - ၁၅၊ ၁၂ - ၂၆၊
 ၁၅ - ၇၁။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၄၂။ အင်္ဂလန်ဘက် ၁၅ - ၂၀၁။
 ၁၄၃။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ
 စစ်ပွဲများ ၁၅ - ၂၀၂။ ၃ - ၂၇၉၊
 ၈ - ၄၅၀၊ ၉ - ၂၃၁၊
 ၁၁ - ၂၇၈၊ ၁၃ - ၁၂၇။
 ပုံ ၈ ပုံ။
 ၁၄၄။ အင်္ဂါဂြိုဟ် ၁၅ - ၂၀၁။ ၈ - ၁၇၅၊
 ၁၃ - ၂၀၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၅။ အင်္ဂလိပ်မာလထေရ် ၁၅ - ၂၀၁။ ၁၅ - ၂၇၂။
 ၁၄၆။ အင်္ဂလိပ်နိယာပညာ ၁၅ - ၂၀၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၇။ အင်ဒီးယားနား
 ပြည်နယ် ၁၅ - ၂၀၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၄၈။ အင်ဒိုချိုင်းနား
 ပြည် ၁၅ - ၂၁၇။ ၁ - ၃၀၉၊
 ၄ - ၂၄၈၊ ၇ - ၄၆၄၊
 ၁၂ - ၁၃၃၊ ၁၃ - ၄၇၇။
 ၁၄၉။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ၁၅ - ၂၁၈။ ၈ - ၂၅၊
 ၈ - ၁၀၉။ ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၅၀။ အင်ဒပ်ရှင်းကျွန်း ၁၅ - ၂၂၃။
 ၁၅၁။ အင်ပရက်ရှင်း
 နှစ်စင်း ၁၅ - ၂၂၄။
 ၁၅၂။ အင်ပင် ၁၅ - ၂၂၆။
 ၁၅၃။ အင်ပရာရက်
 ရောင်ခြည် ၁၅ - ၂၂၈။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၅၄။ အင်ဖားတိုက်ပွဲ ၁၅ - ၂၂၉။ ၁၂ - ၁၈၊
 ၁၂ - ၄၀၈၊ ၁၅ - ၂၃၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၅။ အင်ဖားမြို့ ၁၅ - ၂၃၁။ ၄ - ၄၀၉၊
 ၁၅ - ၂၂၉။
 ၁၅၆။ အင်ဗရိယိုလိုဂျီ ၁၅ - ၂၃၂။
 ၁၅၇။ အင်မရီကျောက် ၁၅ - ၂၃၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၅၈။ အင်းကားလူမျိုး ၁၅ - ၂၃၄။ ၆ - ၃၀၄။
 ၁၅၉။ အင်းကော ဝတ်
 ကျောင်းတော်ကြီး ၁၅ - ၂၃၆။ ၁ - ၃၀၉။
 ပုံ ၄ ပုံ။
 ၁၆၀။ အင်းစိန်မြို့ ၁၅ - ၂၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၁။ အင်းဘက်ပိုး ၁၅ - ၂၄၂။ ပုံ ၃ ပုံ။

၁၆၂။ အင်းဘော်ကြီး ၁၅ - ၂၄၈။ ၁ - ၁၄၉။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၃။ အင်းတော်မြို့ ၁၅ - ၂၅၁။
 ၁၆၄။ အင်းလေး ၁၅ - ၂၅၁။ ၁၁ - ၃၇၄၊
 ၁၅ - ၂၆၀။ ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၆၅။ အင်းလျားကန် ၁၅ - ၂၅၅။ ၁၁ - ၂၆၇။
 ၁၆၆။ အင်းဝမြို့ ၁၅ - ၂၅၅။ ၅ - ၁၃၅။
 ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၆၇။ အင်းသားလူမျိုး ၁၅ - ၂၆၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၆၈။ အင်း၊ အိုင်၊ လက်ဖွဲ့၊
 ခါးလှည့် ၁၅ - ၂၆၂။ ပုံ ၃ ပုံ။
 ၁၆၉။ အောင်ကျော်၊ ဗိုလ် ၁၅ - ၂၆၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၀။ အောင်ခြင်း ရှစ်ပါး ၁၅ - ၂၇၂။ ၇ - ၃၃၂၊
 ၁၄ - ၄၀၃။ ၁၅ - ၂၁၁၊
 ၁၅ - ၃၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၁။ အောင်စာငှက် ၁၅ - ၂၇၈။
 ၁၇၂။ အောင်ဆန်း၊
 ဗိုလ်ချုပ် ၁၅ - ၂၇၈။ ၁ - ၃၆၃၊
 ၅ - ၁၁၈၊ ၆ - ၄၄၄၊
 ၇ - ၁၀၈၊ ၈ - ၂၆၆။
 ၁၇၃။ အောင်ဆန်း -
 အက်တလီ စာချုပ် ၁၅ - ၂၈၅။ ၇ - ၁၈၀။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 * ၁၇၄။ အောင်တမန် ၁၅ - ၂၈၉။ ၁၃ - ၃၆၀။
 ၁၇၅။ အောင်ပင်လယ် ၁၅ - ၂၉၀။ ၁၀ - ၄၄၄။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၆။ အောင်ပန်းမြို့ ၁၅ - ၂၉၂။
 ၁၇၇။ အောင်ဗလ ၁၅ - ၂၉၃။ ၄ - ၅၅။
 ၈ - ၃၅၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၇၈။ အောင်မောင်း၊ ဦး၊
 မင်္ဂလာ ၁၅ - ၂၉၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 * ၁၇၉။ အောင်မြတ်ထွဋ်၊
 ဦး ၁၅ - ၂၉၈။ ၁၄ - ၃၄၂။
 * ၁၈၀။ အောင်လောင်ငှက် ၁၅ - ၂၉၈။ ၁၁ - ၃၁။
 ၁၈၁။ အောင်လံမြို့ ၁၅ - ၂၉၈။
 * ၁၈၂။ အောင်းသတ္တဝါ ၁၅ - ၂၉၉။ ၃ - ၄၀၈။
 ၁၈၃။ အိုင် ၁၅ - ၂၉၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၄။ အိုင်ချင်း
 (ရှေးရေး) ၁၅ - ၃၀၁။
 ၁၈၅။ အိုင်စတိုင်း၊
 အလဗတ် ၁၅ - ၃၀၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၆။ အိုင်ဆိုတုပ် ၁၅ - ၃၀၇။ ပုံ ၁ ပုံ။

၁၈၇။ ဆိုင်ဆင်ဟော့င်း ၁၅ - ၃၉။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဝါး၊ ဒီ၊ ဒီ
 ၁၈၈။ ဆိုင်ဗန်ဘုရင်များ ၁၅ - ၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၈၉။ ဆိုင်ယာလန်ကျွန်း ၁၅ - ၃၁။ ၅ - ၃၀။
 ၈ - ၂၉။ ၁၅ - ၃၁။
 ၁၅ - ၃၁။ ၁၅ - ၃၂။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၁၉၀။ ဆိုင်ယာလန်သမား ၁၅ - ၃၁။ ၅ - ၃၀။
 နိုင်ငံ ၅ - ၃၀။ ၁၅ - ၃၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၁၉၁။ ဆိုင်ယာလန် ၁၅ - ၃၂။ ၈ - ၄၉။
 မြောက်ပိုင်း ၁၀ - ၄၅။ ၁၅ - ၃၁။
 ၁၅ - ၃၁။
 ၁၉၂။ ဆိုင်ယိုးဝါး ၁၅ - ၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ပြည်နယ်
 ၁၉၃။ ဆိုင်ယွန် ၁၅ - ၃၂။
 ၁၉၄။ ဆိုင်ရစ်ပင်လယ် ၁၅ - ၃၂။
 ၁၉၅။ ဆိုင်ရစ်ပန်း ၁၅ - ၃၂။
 ၁၉၆။ ဆိုင်သားများ ၁၅ - ၃၂။
 ၁၉၇။ ဆိုင်အိုင်း ၁၅ - ၃၂။ ၁၅ - ၂၀။
 ၁၉၈။ အစ်ကချွန်မန် ၁၅ - ၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 နကျယ်
 ၁၉၉။ အစ်ကဗယ် ၁၅ - ၃၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဆာ မိုဟမုဒ်
 ၂၀၀။ အစ္စတန်ဗူလ် ၁၅ - ၃၁။ ၅ - ၂၁။
 ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၁။ အစ္စလာမ်အယူဝါဒ ၁၅ - ၃၂။ ၁ - ၂၇။
 ၉ - ၁၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၀၂။ အစ္စတန်ဗူလ်နိုင်ငံ ၁၅ - ၃၂။ ၁ - ၈။
 ပုံ ၂ ပုံ။
 ၂၀၃။ အစ်တာဗီယမ် ၁၅ - ၃၄။
 ၂၀၄။ အစ်ထရီယမ် ၁၅ - ၃၄။
 ၂၀၅။ အစ်ဗဆင် ၁၅ - ၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဟင်းနရစ်
 ၂၀၆။ အတ်ကရိုက် ၁၅ - ၃၄။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဆာ ရစ်ချက်
 ၂၀၇။ အဋ္ဌကထာ ၁၅ - ၃၄။ ၈ - ၄၅။
 ၉ - ၂။ ၁၃ - ၂၂။
 ၂၀၈။ အဋ္ဌာရသပညာ ၁၅ - ၃၅။ ၁၃ - ၂၁။
 ၂၀၉။ အတ္တလန္တိတ် ၁၅ - ၃၅။
 သမုဒ္ဒရာ
 ၂၁၀။ အတ္တပုတ္တိ ၁၅ - ၃၅။

၂၁၁။ အထာဗီထေရ် ၁၅ - ၃၅။ ၂ - ၂၀။
 ၅ - ၃၈။ ၇ - ၁။
 ၁၃ - ၈။ ၁၄ - ၃၀။
 ၂၁၂။ အုတ် ၁၅ - ၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၃။ ဥက္ကဋ္ဌနန္ဒ ဥက္ကဋ္ဌ ၁၅ - ၃၅။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၄။ ဥက္ကဋ္ဌ ၁၅ - ၃၅။
 ၂၁၅။ အုတ်ကြွပ် ၁၅ - ၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၁၆။ ဥက္ကမာ ဦး၊ ၁၅ - ၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ဆရာတော်
 ၂၁၇။ ဥက္ကမကျော်၊ ရှင် ၁၅ - ၃၆။ ၂ - ၁။
 ၅ - ၄။ ၈ - ၄၆။
 ၁၅ - ၄၀။
 ၂၁၈။ ဥက္ကရဒေသ ၁၅ - ၃၆။ ပုံ ၁ ပုံ။
 * ၂၁၉။ ဥက္ကရပရပိုက် ၁၅ - ၃၆။ ၆ - ၇။
 နက္ကတ်
 * ၂၂၀။ ဥက္ကရဘဂဂ္ဂီ ၁၅ - ၃၆။ ၆ - ၇။
 နက္ကတ်
 * ၂၂၁။ ဥက္ကရသန္ဓ် ၁၅ - ၃၆။ ၆ - ၇။
 နက္ကတ်
 ၂၂၂။ ဥက္ကရဩတာသ ၁၅ - ၃၆။
 (ဥက္ကရဘာသ)
 ၂၂၃။ အုတ်တွင်းမြို့ ၁၅ - ၃၇။
 ၂၂၄။ အုတ်ဖို ဆရာတော် ၁၅ - ၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၂၅။ အုတ်ဖိုမြို့ ၁၅ - ၃၇။
 ၂၂၆။ အန်တုပ်မြို့ ၁၅ - ၃၇။
 ၂၂၇။ အန်ကစားခြင်း ၁၅ - ၃၇။ ၆ - ၂၅။
 ၂၂၈။ အန်ကာထမြို့ ၁၅ - ၃၇။
 ၂၂၉။ အန်ချင်း ၁၅ - ၃၇။ ၄ - ၂၈။
 ၁၁ - ၆။
 ၂၃၀။ အန္တဘတိကတိုက် ၁၅ - ၃၇။ ၈ - ၁၃။
 ၁၅ - ၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ၂၃၁။ အန္တဘတိတ် ၁၅ - ၃၇။
 သမုဒ္ဒရာ
 * ၂၃၂။ အန်တီဆက်ဟတ်စ် ၁၅ - ၃၇။ ၁၄ - ၁၈။
 ၂၃၃။ အန်တီတော့ဆင် ၁၅ - ၃၇။
 (အဆိပ်ဖြေ)
 * ၂၃၄။ အန်တီမိုနို ၁၅ - ၃၇။ ၂ - ၂၆။
 * ၂၃၅။ အန်တီလုပ် ၁၅ - ၃၇။ ၅ - ၃၇။
 ၂၃၆။ အန်ဒါဆန်၊ ဟန်း ၁၅ - ၃၇။ ပုံ ၁ ပုံ။
 ခရစ်ရှင်
 ၂၃၇။ အန္တရဒေသ ၁၅ - ၃၇။ ၁၄ - ၁။
 ၂၃၈။ အန်းဂ်၊ အက်(ဖ) ၁၅ - ၃၇။ ၉ - ၂၈။ ပုံ ၁ ပုံ။

အတွဲ ၁၅

- ၂၃၉။ အန်းဒီး တောင် ၁၅ - ၃၈။ ၁၅ - ၄၂။
- တန်း ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၀။ အန်းနင်း မေရီ ၁၅ - ၃၉။
- ၂၄၁။ အိန္ဒိယ ပြည်ထောင်စု သမတနိုင်ငံ ၁၅ - ၃၉။ ၃၉ - ၇၅။ ၇၅ - ၉၁။
- ၄ - ၃၉။ ၇ - ၄၀။
- ၁၄ - ၁၂၄။ ၁၄ - ၃၀၄။
- ၁၄ - ၃၇။ ၁၄ - ၃၇။
- ၁၅ - ၆၁။ ၁၅ - ၃၂။
- ၁၅ - ၄၀။ ပုံ ၅ ပုံ။
- ၂၄၂။ အိန္ဒိယသမ္မတ ၁၅ - ၄၀။
- ၂၄၃။ အိန္ဒိယမြစ် ၁၅ - ၄၀။
- ၂၄၄။ အန်းညိုရှင် ၁၅ - ၄၀။
- ၂၄၅။ အန်းပင် ၁၅ - ၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၆။ အန်းမောင် ဦး၊ လန်ဒန်အတ် ၁၅ - ၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၇။ အပ် ၁၅ - ၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၈။ အပ်ချုပ်စက် ၁၅ - ၄၁။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၄၉။ အပ်ချုပ်ပညာ ၁၅ - ၄၁။ ၄ - ၃၂။
- ၁၅ - ၄၁။ ၁၅ - ၄၁။

- ၂၅၀။ အပ်ခြည် ၁၅ - ၄၂။
- ၂၅၁။ အိပ်ရေး ရောင်ခြည် ၁၅ - ၄၂။
- ၂၅၂။ ဥပလဝက်ထေရီ ၁၅ - ၄၂။
- ၂၅၃။ အပွဲယာ, အေးအပ် ၁၅ - ၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၄။ အမွတ်တရအိမ် ၁၅ - ၄၂။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၅။ အမွတ်မြစ် ၁၅ - ၄၂။
- ၂၅၆။ အမ်မီနိုက် ၁၅ - ၄၃။
- ၂၅၇။ အမ်မီနိုနီးယား ၁၅ - ၄၃။
- ၂၅၈။ အမ်းမှတ်၊ လော့ ၁၅ - ၄၃။ ၂ - ၇။ ၁၅ - ၂၀။
- ၁၅ - ၂၀။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၅၉။ အမ်းမြို့ ၁၅ - ၄၃။
- ၂၆၀။ အိမ်တော်ရာဘုရား ၁၅ - ၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ၂၆၁။ အိမ်တွင်းမှုသိပ္ပံ ၁၅ - ၄၃။
- ၂၆၂။ အိမ်ထောင် ပုရိ ၁၅ - ၄၃။ ပုံ ၁ ပုံ။
- ဘာဘဂ
- ၂၆၃။ အိမ်မိမြို့ ၁၅ - ၄၃။
- ၂၆၄။ အုန်းတေးရီးယီး ပြည်နယ် ၁၅ - ၄၃။